R-10476

❡ Sermones Quadrageſimales
fratris Antonij de vercellis ꝺ
xii. Mirabilibus chriſtiane
Fidei Excellentijs. Noui
ter Impreſſi: ꝛ recogniti:
Quos ſi legeris candi-
diſſime Lectoꝛ: te
defraudatū
eſſe nō iudi
cabis.

R-10476

Del collegio de la Compª de Jesus de granada

¶ Sermones Quadrageſimales fratris Antonij de vercellis de xii. Mirabilibus chriſtiane Fidei Excellentijs. Nouiter Impreſſi: ⁊ recogniti: Quos ſi legeris candidiſſime Lector: te defraudatū eſſe nō iudicabis.

i 18566078

¶ Fratris Antonij de vercellis ordinis mio-
rum de obſeruantia. Apoſtolici viri: ac pdi-
catoris gratiſſimi. Sermones quadrageſi-
males de .xij. mirabilib9 chriſtiane fide ex-
cellentijs. Incipiunt. Prologus.

Cum ſero fa-
ctū eēt. dic dñs vinee pro-
curatori ſuo voca operarios
⁊ redde illis mercedē ſuā:
incipiēs a nouiſſimis vſq;
ad primos Math. 20. ca. ⁊ in euangelio oc-
currentis dominice: que etiam dñica ſeptua-
geſime appellat. Mi patres merito vene-
randi: egregijq; diuini verbi precones: nec-
non etiam generoſi atq; preclariſſimi ciues
in xpo ieſu dilectiſſimi: preſens euangelium
ſeu pñs pabola euangelica moraliter nos
inſtruit atq; clariſſime nobis inſinuat qua-
liter vnuſquiſq; debeat in hac vita fidelr
operari. atq; feruenter ſe exercere in ſpūa-
libus exercitijs ⁊ operibus virtuoſis in vi-
nea dñi ſabaoth. i. in eccleſia militante: vt
poſtmodū cū ſero factū fuerit: vz: cum dies
mortis nře tenebroſa aduenerit: vnuſqſq;
recipiat in eccleſia triūphāte a procuratore
patriſfamilias. i. a dño ieſu xpo: qui ē filius
celeſtis eterni pr̄is: mercedē ſui laboris: ſci-
licet denarium diurnū. i. eternam beatitudi-
nē. eternamq; felicitatē: que per denarij ro-
tūditatē ſignificat: hinc eſt q̄ cū nullū in-
tercetera maius ſacrificiū deo offerri poſſit
in hac vinea. ſeu ecclſia militante: q̄ ſalus
aiaꝝ. atteſtāte morali. Greg. q ſup Eze. ait.
Nullū omnipotēti deo ſacrificium tale of-
fert: quale eſt zelus aiaꝝ. Ad q̄ etiā ↄſir. glo.
ſup ṽba Joh. 2. vz. Zelus domus tue come-
dit me. di. Nullum opus ⁊ ſacrificium deo
precioſius offerri vnq̄ pōt ſalute aiaꝝ p
quibus ⁊ ipſe filius dei mori dignatus ē hec
glo. Salus vero aiarum potiſſime acgritur
per doctrinam euangelicam ſcriptam ⁊ pre-
dicatā. dicente. Inno. ex̄ de officio Iudicis
ordi. c. inter cetera. Inter cetera (inqt) q̄ ad
ſalutē ſpectāt ppl'i xpiani: pabulū verbi dei
maxime noſcitur ſibi neceſſariū: q2 ſicut cor-
pus materiali: ſic aia cibo ſpūali nutritur: eo
q̄ nō in ſolo pane viuit homo: ſed et omni
verbo quod procedit ex ore dei. Decreui p-
pi. h omnino ⁊ ſtatui zelo charitatis atq;
ſalutis aiarum motus: poſtpoſito oi gaudio
meo atq; priuato cōmodo (licet nō ſine ma-
ximo atq; ingētiſſimo labore vtriuſq; hois
put teſtis eſt mihi ipſe dñs) gratiā a domi-
no deo ⁊ ſaluatore nr̄o ieſu xpo celit9 mihi
conceſſam ⁊ infuſam vobis liberaliter cōi-
care: ⁊ charitatiue impertiri: ne tanto dono ⁊
gratia corā creatore meo ingratus inueniar
Cōicabo igit̄ tibi popl'o meo: mihi i ṽitate
ſingulariter cordialiſſimo: nouū: mirabile.
vtile: delectabile: atq; valde ſalutiferꝝ q̄dra-
geſimale: dictū ⁊ incluſiue a ſeptuageſima
vſq; ad dñicā octaue reſurrectōis pdicans.
qd vtiq; oium veſtrū mentes mirabiliter il-
luſtrabit: atq; corda miro diuini amoris igne
ſuccēdet ⁊ inflāmabit. Cōicabo ⁊ vobis ve-
nerandis patribus meis: atq; egregijs dei
pconibus. pñtib9 ⁊ futuris. idē quadrageſi-
male in ſcriptis: in forma debita relinquen-
do: cui9 erit titul9. Quadrageſimale de. xij.
mirabilib9 excellētijs xpiane fidei: vt tā in
vita mea: q̄ poſt mortē ſaluti aiaꝝ pdeſſe
poſſit: imitatus in hoc: licet non eodem fine
atq; reſpectu Tuliū Ciceronē: q in libro d
amicitia ſic dicit. Mihi autem non minore
cure eſt qualis. Reſpublica p9 mortē meam
futura ſit: q̄ qlis hodie ſit. h ille. Paucis. n.
natus ē q ſe tm̄ ceteris ſue etatis dimiſſis
excogitat. Imitat9 ēt ſanctam matrem ec-
cleſiam que vult cōicari debere cū mortuis
cum qbus viuētes ēt cōicauimus: vt opti-
me colligi pōt in. c. A nobis. ex̄ d ſen. excō.
⁊ in. c. ſacris. ex̄ de ſepul. Ad cōicādam ita-
q; ex charitate vnicuiq; veſtꝝ hanc duplicē
grām pdicādi: vz ⁊ q̄dragcſimale in ſcripꝭ
⁊ debita forma relinquendi: tria me pcipue
coegerī ſeu cogūt ⁊ aſtrigūt. Primo auctes
Scdo rōes. Tertio exēpla. ¶ Primo dico q̄
ad ſuſcipiēdū hūc duplicē ⁊ ingētiſſimū la-
borē pdicādi. ſ. ⁊ cōponendi: me cogūt ⁊ in-
ducūt auctoritates diuerſe tā doctorum q̄
phoꝝ. Et primo auctoritas Amb. in ſermo-
ne quē fac ſup feſto ſcōꝝ Geruaſii ⁊ Pro-
thaſii: di. In diuinis voluminib9 reus ſcri-
bit̄ q nō ſtuduerit dare gratis: qd ipſe gra-
tis a deo accipit. qcqd. n. eccleſie dei profu-
turꝝ erat ſubtraxiſſe arguit̄: qui noluerit tra-
dere oibus: quod ipe non celādum accepit:
hec ille. Cum quo concordans dñs Bona-
uētura in libello de triplici ſtatu religioſoꝝ
ſic ait Reus furti apud deum cenſetur: qui

proximo gratia non impendit? quod a deo gratis accepit. hec ille. Itē Hieronymus in pmo ꝓlogo biblie. ⁊ poni. ⁊. q. viij. c. Scā ait Sancta quippe rusticitas solū sibi ꝓdest: ⁊ q̄tum ex vite merito edificat ecclēsiā xpi: tm̄ nocet si destruentib⁹ non resistat. Item Augu. in epl'a ad macedoniū. ⁊ ponit. 23. q. iiij. c. debet. ait. Debet homo diligere proximū suū sicut semetipsum: vt quem poterit hominē beneficientie ratione: vel informatiōe doctrine: vel discipline coertiōe: inducat ad colēdū deū. hec ille. Item Prosper de pe. di. 2. c. proinde. ait. Proinde sicut nos proximos vestros diligim⁹ qn̄ ad bonos mores ⁊ eternā vitā cōsequendā sicut nobis eorū saluti consulim⁹: qn̄ nos in eoꝝ periculis ⁊ peccatis cogitamus: ⁊ sicut nobis subueniri optarem⁹ ita eis subuenimus: Aut si facultas defuerit volūtatē subueniēdi teneam⁹: quapropter carissime satage tota dilectione vt bonū qđ tibi ꝯferri vis: velis ⁊ proximo sp. h ille. Itē pme pe. iiij. Petr⁹ ait. Unusquisq; sicut accepit gratiā in alterutꝝ illā ministrātes sicut boni dispensatores multiformis grē dei. hec ille. phs. ēt lib. de repu. ait. Opus ē ad virtutes: vt homo q est aial sociale socios faciat amicos in bonis suis q eisdē bonis egent. hec ille. Tulius etiā lib. 2. de offi. ait. Cū igit̄ h locus non hēat dubitationē: qn hoēs plurimū hoib⁹: ⁊ ꝓsint ⁊ obsint: ppriū hoc statuto esse virtutis: ꝯciliare aios hoium: ⁊ ad vsus suos adiūgere atq; adiuuicē tueri ⁊ auxiliari: Deniq; idem Tull⁹ li. 1. de offi. ait. Scire debem⁹ q̄ i terris gignūt ad vsū hoīs creari oia: hoīes autē hoīuz cā fuisse generatos: vt ipi inter se: alij alijs ꝓdesse possint. In hoc ergo debemus nām ducē seq: etiā cōes vtilitates afferre in mediū: hec ille. Hec igit̄ oēs auctoritates tāq̄ quadā dei seu spūssācti gā facte lingue ⁊ voces: me cogūt ad suscipiēdū on⁹ tanti laboris: tanteq; difficultatis. ¶ Scđo dico q ad suscipiēdū pōdus tāte charitatꝭ me inducūt diuerse rōnes ⁊ precipue quinq; Quarū pria dr̄ rō assimilationis. Scđa dr̄ ratio electiōis. Tertia dr̄ ratio ordinatiōis. Quarta dr̄ rō accumulationis. Quinta dr̄ rō fructificatiōis. ¶ Pria rō me cogēs aut inducēs ad suscipiēdū h duplex onus tāte charitatis dr̄ rō assimilatiōis. Fundamētū hui⁹ rōnis ponit phs. ix. Ethicoꝝ. Amicabilia q̄ sunt ad alterꝝ venisse ex amicabilib⁹ q̄ sunt ad seipsum: hec phs. p3 h regula. Nam posito q hic sint duo socij vel amici. si vnus videt alterꝝ aliqua re indigere: certū est q ꝑ dilectionē nālē ei subueniet: aliter eū nō diligeret: imo si ꝯfaceret: q̄ ageret ꝯ dilectōēz nālem: mortaliter peccaret: Cum dicat Alexāder de ales in tertia pte sūme i tractatu de legibus. Agens inqt ꝯ ius nāe mortalit̄ peccat. h ꝓsupposito: certum est q si nālis ⁊ tpalis amicitia h exigit: ergo a simili: imo a fortiori amicitia spūalis: ⁊ infusa: que est ꝑfectior ⁊ nobilior oi amicitia nāli ⁊ acqsita requirit vt qsq; in necessitatibus: amicis spiritualib⁹ subueniat: sic ⁊ ipe sibi vellet subueniri. Sed clarꝝ est q si ego nō intelligerē scripturā: nec haberē modū cōponēdi eēm vtiq; cōtētus q aliquis vestrū ⁊ scripturaz mihi explanaret. ⁊ insup op⁹ ad lucri faciēdū animas xpo cōponeret: ergo a fili. Cum hec duo mihi aliqualiter ꝯcessa sint: ideo teneor illa vobiscū cōicare: ⁊ volo. hoc. n. dñs Matthei. vij. pcipit vnicuiq; faciendū. di. Quecūq; vultis faciāt vobis hoīes: hec facite illis. ⁊ Matth. 22. dicit Dilige proximum tuū sicut teipsū. qđ ꝯfirmās phs. viij. ethicoꝝ. ⁊. 2. polli. ait. Amicoꝝ nāliter oia debēt esse cōia. ⁊. ix. ethicorū dicit. Amicus se dz habere ad amicū sicut ad seipsum: qm̄ amicus ē alter ego. Et Tulius lib. de amicitia sic dicit. Est aūt amicitia nihil aliud nisi diuinarꝝ humanarūq; reꝝ cū beniuolentia ⁊ charitate ꝯsensio. Et ꝯfirmat̄ ista ratio per Dyonisiū. iiij. c. de di. no. dicētē. Bonum est nāliter suipsius diffusiuū: p3 q̄ sol iō ē bonus: q̄ cōicat lucē suā. qđ si sic est: sequitur q si qs habeat aliquod bonū pro aliquo tēpore non sibi sed proximo necessariū: ⁊ non cōmunicat cum agnoscat: agēdo ꝯ nāz peccat. Ex qua rōne p3 q ego nequaq̄ vos diligerē si bonū qđ in me ē vobis cōicare nollē Iō nō leuiter forte peccāt interdū predicatores qui nimia forte ambitionis cupiditate ductī opa ꝓdicabilia cōicare nolūt vt non ꝓpter dei honorē sed propter mūdi gloriaz appareant primi in officio. Nec insuper volunt propter laboris impatientiā aliqđ fructuosum cōponere. Certe tales sic cupidi cōtra salutē proximoꝝ ⁊ caritatem: nunquam deo placere possunt: etiam si mūdo placere videatur. dicit Grego. xlvij. distin. ca. bonorum. Bonorū inquit auctori aliter placere non valem⁹ nisi cupiditatē a nobis q̄ radix est oium maloꝝ funditus abscidamus hec ille. Et Leo eps. xlvij. di. c. vix ait. Vix catholicū ⁊ pcipue dn̄i sacerdotes sicut nullo errore implicari: ita nulla vnq̄ opꝫ cupiditate violari dicēte scriptura. Post ꝯcupiscētias tuas nō eas. Vere. n. potētie auida nec abstinere nouit a vetitis: nec gaudere ꝯcessis: nec pietatē adhibere ꝯsensum. h ille. ¶ Scđa rō me inducēs ad hoc on⁹ suscipiendū dr̄ rō electionis. Fundamētum rōnis ponit phs. iij. thopicoꝝ dicēs. Mai⁹ bonū sp est eligibilius minori bono ⁊ plura bona paucioib⁹ bonis nālit̄ sunt ꝑeligēda: p3 hec regula. Nā si ꝑponat̄ in electiōe alicui vas plenum vino debili ⁊ acetoso: ⁊ vas plenū maluatico: clarꝝ est q ꝑeligit vas plenū maluatico tāq̄ maius bonū h ꝓsupposito: certū est q bonū cōe ⁊ multoꝝ ē maius bono ꝑuato ⁊ singulari? dicēte pho. i. ethicoꝝ. Bonū quāto cōius tanto melius ⁊ diuinius: qđ si sic est: cū predicare ⁊ componere sit quoddā bonū cōe plurimū: econtra do non ꝑdicare ⁊ non componere siue nō cōicare sit quoddam bonū ꝑticulare. Igit̄ pp hoc vt maius bonū sequat̄ volui vtrūq; opus assumere: qđ faciendū esse insinuans saluator ipse Math. v. dicit Estote ꝑfecti sicut pr̄ vester celestis ꝑfectus est q solē suū oriri facit sup bonos ⁊ malos ⁊ pluit sup iustos ⁊ iniustos. ⁊ Plato in thi. ait. Tāto qs deo ē similior quāto in bonis suis ē cōior ⁊ vtior. Et phs. i. ethi. ait. Bonū cōe oi altero bono eligibili⁹ est q̄ solitariū. Hec ille. Et. viij. ethi. ait. In qbus nihil est cōe i his neq; ē amicitia neq; bōitas neq; iusticia. ⁊. 2. poli. dic̄. Amicis plurib⁹ auxiliari ⁊ optimū ⁊ delectabilissimū est. Idē ēt 3. poli. ait. Quicūq; politice intēdūt vtilitatē cōem recte iusti sunt: quicūq; aūt intēdūt simpliciē vtilitatē ꝑpriā vitiosi sunt ⁊ rectarū policiaꝝ trāsgressores sunt. hec ille. Tulius insup lib. 3. de offi. sic ait. Magis ē fm nām pro oibus gentibus (si fieri possit) conseruandis atq; iuuādis maximos labores molestiasq; suscipere: imitātes herculē illū quē hoīum fama beneficioꝝ memor in cōcilio celestiū collocauit: quē viuere in solicitudine nō solū sine vllis molestijs: sed ēt in voluptatibus ⁊ oium reꝝ copijs hec peruertunt: itaq; hoīes ea que sunt fundamēta nāe cum vtilitate ꝑpa a cōi bonitate disiungūt hec ibi. Ideoq; Tulius i eodē lib. ait. Unū debet eē ꝑpositū oīb cunctis: vt eadem sunt vtilitas vniuscuiusq; ⁊ vniuersoꝝ quā si ad se qsq; rapiat dissolueī oīs hūana cōsociatio: ⁊ sup ibidē dicit. Detraherē. n. ali alicui ⁊ alterius incōmodū suū ꝯmodū, facere magis est ꝯ nām q̄ mors q̄ paupertas: q̄ dolor: hec ille. Itē Seneca i epl'a quadā ad Luciliū ait. Sapiens qsq; solē ⁊ lunā in cō: bñficio seq dz. Idē quoq; i epl'a. xxxii. ad Lu. ait Sapiens nō iudicat esse suum qđ ē cōe. Stulta aūt mortaliū auaricia ꝑ ꝓprietates possessionēq; discernit. Itē. vij. q. i. c. Scias di. Pluraliūm oꝝ vtilitas vni⁹ vtilitati ꝑferri dz. Itē. viij. q. 2. c. dilectissimi colligit q nullus dz inspicere ꝑpriā vtilitatē sz cōem. ⁊. viij. di. c. differt. di apud Platonē Illa ciuitas iustissime ordinata ē i q̄ qsq; nō ꝑpes sz cōes scit affect⁹. h idem di ex de electionibus. c. vbi piculū. q. ceterorūq; lib. vi. vbi colligit q nihil est in oi re deterius q̄ cū mēte ꝑpria ⁊ inordinatus ⁊ si cōis captiuat affect⁹. Itē. xij. q. i. c. dilectissimis. ¶ Clemēs ait. Coīs vsus oium q̄ sunt in h mūdo oibus hoibus eē debuit: sed p cupiditatē ⁊ ingratitē alius dixit hoc eē suū ⁊ alius illud ⁊ sic inter mortales facta est diuisio. deniq; grecoꝝ q̄dā sapientissim⁹ h ita sciēs oia debere eē cōia ait. h ille. Itēq; Inno. ex de regularibus. c. licet quibusdā ait. Sicut mai⁹ bonū minori bono ꝑponit ita cōis vtilitas spāli vtilitati ꝑferr. ⁊ in hoc casu recte ꝑponit̄ doctrina sciētie: solicitudo ꝯtēplatiōi ⁊ labor qeti. h ille. Ex hac igitur rōne que ostēdit qualiter cōe bonū ꝑuato ⁊ ꝑticulari ꝑferri debet: cogor h on⁹ tāte charitatis assumere. ¶ Tertia rō me inducens ad h onus suscipiēdū dr̄ rō ordinatiōis. s. diuine. Fundamētū rōnis ponit phs. i. poli. di. Debemus sp vti reb⁹ ad id pp qđ date sunt a sapiētissimo datore: p3 h regula. Nā si aliqs dñs dat vni seruoꝝ suoꝝ decē ducatos vt expēdat in cōi vtilitate familie: nūq̄ sibi licet eos in singularē ⁊ propriam expendere: aliter peccabit faciens ꝯtra voluntatem dñi sui: quo presupposito certum est q deus mihi hanc gratiā scz predicādi ⁊ componēdi gratis dedit eo. s. fine vt similiter gratis cōmunicē. Sic enim precipitur

Matth.10.gratis accepiſtis gratis date:qđ
ſi nō cōicarem:vtiqȝ facerem contra dei vo
luntatē ⁊ ſic peccarem: qđ nec mihi nec ali
cui vnꝙ̃ licitum ē:ꝓpter qđ Leo papa.xxv.
q.i.Que ad perpetuā generaliter inquit or
dinata ſunt vtilitatem nulla comutatiōe va
rientur: nec ad priuatū trahantur cōmodū
que ad bonū ſunt cōmune prefixa.hec ille.
Item Grego.ex̄ de preben.c.ratio ait. Rō
nulla permittit vt quod ꝑ cōmuni vtilitate
datū eſſe cognoſcit̄:proprijs cuiuſꝙ̃ vſibus
applicetur.Et Aug.lib.de doctrina xp̄iana
dicit. A deo ꝗ accepit gratiā cōmunē ⁊ cō
muniter ceteris eā non preſtat: nunꝙ̃ eam
poſſidet ſm̄ voluntatē dantis.hec ille.Igi
tur ſi aliter quiſqȝ facit.i. ꝙ cōiter nō com
municet qđ pro cōi vtilitate accepit cōmu-
nicandum:profecto cum agat contra dei vo
luntatem graues penas poſt hanc vitā tol-
lerabit: atteſtante ipſo dn̄o qui Luce.12.c.
ait.Seruus ſciēs voluntatem domini ſui ⁊
ſi faciēs:plagis vapulabit multis. ¶ Quar
ta inſuꝑ rō me inducēs ad hoc onus ſuſcipi-
en dum dicitur ratio accumulationis:videlȝ
gratie. Nam ex quo quis propter deū ſe oc
cupat fideliter in communi vtilitate merer̄
vtiqȝ accipere incrementa gratiaꝝ atqȝ do
norum. Fundamētuȝ rationis ponit phs.2.
phi.⁊.v.methaphi.dicit idē aliter ſe habēs
eſt cauſa oppoſitoꝝ.patet h̄ regula. Nā vi-
demus ꝙ ſi aliquis ſeruus male vtit̄ bene
ficio domini ſui ſeu gratia: ſtatim ⁊ merito
ab ipſo domino ei gratia ⁊ beneficiū aufer
tur vt puta.dominus priuat officialē officio
ſuo:cum eo male vtitur.qđ patet de villico.
de quo habet̄ Luc.xvi. ꝗ cū eſſet diffama-
tus apud dominum ſuum ſtatim eum āmo
uit a villicatione.econtra vero.ſi ſeruus offi
cialis vel villicus bene vtuntur officio ⁊ bn̄
ficio recepto confeſtim dominus eorū eos
confirmat ⁊ lucrū augmētat.Quo preſup
poſito certū eſt a ſimili:ꝙ ſi quis gratiaȝ a
deo receptā non cōmunicat cum ea abuta-
tur vtiqȝ meret̄:aut in toto priuari priuile-
gio illius gratie ⁊ doni ſeu ꝑ morteȝ ſeu ꝑ
aliū modum:aut non meretur augmētuȝ
alterius doni ⁊ gratie. Sic enim dicitur.12.
q.i.c.eccleſias vbi Dyoniſius ait.Dū que
ritis vſurpare cōmune bonuȝ qđ veſtrum
nō ē iuſta animaduerſione cogamini āmit
tere:qđ vobis aliquo modo videbat̄ com-
petere. Et Greg.in regiſtro.⁊ ponitur.xi.q.
3.c.Priuilegiū. qđ etiam ponitur ex̄ de re
gularibus.c.quibuſdā.⁊ ex̄ ꝺ priuilegijs.c.
tuarū.⁊.c.priuilegia.ait.Priuilegium me-
ret̄ amittere qui permiſſa ſibi abutit̄ pote
ſtate. Item ex̄ de conceſ.preben.li.vi.c.de
teſtanda.dicit̄ Deteſtāda iniquoꝝ peruerſi
tas abſtinere neſciens a vetitis nec debito
modo gaudere cōceſſis:digne plerūqȝ offi-
ciū excitat ꝑſidentis ad ea q̄ iuſta fuerunt
cōſideratiōe cōceſſa cū in abuſum ꝺ gere ea
cōſpicit diſcretōe ꝑuia reuocanda. hec ibi.
Quod cōfirmās Thomas ſcđa ſe. q.cvij.
ar.iiij.ait.Cū queritur an ingratis ⁊ bene-
ficijs abutētib⁹ ſint beneficia ſubtrahēda
ſeu pn̄tia ſeu futura.Rn̄deo ꝙ circa igra-
tū duo cōſiderāda ſunt. Primo quidem ꝙ
ipſe dignū ſit pati:⁊ ſic certum eſt: ꝙ mere-
tur beneficij ſubtractionē.Alio modo con
ſiderandū eſt quid oporteat beneficum fa-
cere. Primo naqȝ oportet ipſuȝ beneficiū
non eſſe facilem ad ingratitudinem indicā
dam: qꝛ frequēter aliquis (vt Seneca di-
cit. qui nō reddidit gratus eſt)qꝛ forte nō
occurrit ei facultas aut debita oportunitas
reddēdi.Scđo debet attēdere ad hoc ꝙ de
ingrato gratū faciat: ꝙ ſi nō pōt primo be
neficio facere:forte faciet ſcđo.Si vero ex bn̄
ficijs multiplicatis igratitudinē augeat ⁊ pe-
ior ſiat dȝ a bn̄ficioꝝ exhibitiōe ceſſare.h̄
Tho.qđ inſuꝑ cōfirmās Ber.ſuꝑ canti.ait.
Ingratitudo ē inimica aīe ⁊ inanitio me
ritorum:virtutum diſperſio: beneficioꝛuȝ ꝑ
ditio:ventus vrens ⁊ exſiccans fonteȝ pie-
tatis:rorem miſericordie:⁊ fluēta gratie.h̄
ille.Et ꝓptea dn̄s. Matth.vij.dicebat. Nō
eſt bonum ſanctū dare canibus.i.ingratis
⁊ abutentibus gratijs diuinis nec mittere
margaritas ante porcos. Quib⁹ ꝑmiſſis di
co ego ꝑ oppoſitū ꝙ ꝗ diſpenſat ⁊ cōmuni
cat:⁊ gratias receptas ꝓ bono cōi ⁊ ē gra
tus de ipſis:deus ei auget accumulat ⁊ cre
ſcit dona gratie ſue. Sic enim dicit Grego.
ſuꝑ cāti. ⁊ ponit̄ a magiſtro ſniaꝝ i primo
di.xxxvij.c. Sciēdū ē.Lȝ inqt deus cōi mō
oībus rebus inſit pn̄tia potētia ⁊ ſubſtātia
tamen familiari modo ineſſe dicit̄ ꝑ gratiā
illis qui munificētiā opeꝝ dei fideli⁹ cōicāt
⁊ acutius cōſiderant.hec ille.Quod ꝑ ſimi
litudinē eccleſia etiā obſeruat: dicente. In-
nocen.3.ex̄ de ꝑben.c.cum ſm̄.Dignum eſt
inqt vt maioribus eccleſie ſtipēdijs ſuſtētē
tur:qui in diuinis obſequijs fideli⁹ aſcribū
tur. Cum quo concordās Grego. xij.q.ij.c.
eccleſiaſticis.Vtilitatibus deſudātes eccle
ſiaſtica digni ſunt remuneratiōe gaudere:
vt ꝗ volūtarijs obſeqoꝝ neceſſitatib⁹ ſpon
te ſubijciūtur:digne nr̄is ꝓuiſionibus cōſo
lentur.hec ille. Vt igit̄ de⁹ non ſubtrahat
mihi gratias ab ipſo deo receptas libēti⁹
cōicare decreui. ¶ Quinta deniqȝ rō me
inducēs ad hoc charitatis on⁹ ſuſcipien-
dū dī felicitatis.Certū.n.eſt ꝙ predicatio
ſeu doctrina xp̄i predicata ⁊ in ſcriptis for
maliter declarata:⁊ populos ⁊ ceteros pre
dicatores inducit ad faciendū fructū bone
opationis:Et ꝙ ſit verū accipe fundamen
tū rōnis phi.di.ij.phiſi.Ars inqt imitatur
naturā ⁊ in alijs āt ꝑficit que natura non
pōt opari.Et Cōmētator ait.Ars ⁊ doctri
na ſupplēt defectū nature:pȝ h̄ regula.Cer
tū ē.n.ꝙ lignū obliquū ꝑ naturā nō pōt re
ctificari:ſȝ bene rectificatur ꝑ artē. ſimili-
ter.⁊ infirm⁹ ꝑ naturā nō ſanat̄ aliqñ:tn̄ ꝑ
artē medicine ſuſcipit formā ſanitatis. Si
mil'r nauis ꝑ nām tēpeſtatis tp̄e in mari ⁊
fluminib⁹ nō cōſeruātur ſed poti⁹ ſubmer-
guntur. Sed ꝑ artē veloꝝ atqȝ remoꝝ cō
ſeruātur dicēte Ouidio lib.de arte aman
di. Arte tute veloqȝ naues remoqȝ regunt̄.
Arte leues currus: arte regendus amor.
hec ille.Quo ꝑſuppoſito certū eſt ꝙ q̄libȝ
ars hȝ duplex eē.ſ.eē nāe ⁊ eē forme non
tm̄ ſubālis ſed ēt accidētalis ſeu eſſe mo-
ris. Nā forma ē que dat eē rei:vt dī.ij. de
aīa. Sicut in ſemie forma ē illa q̄ dat eē ma
erie ſeminis:ſicut ꝟbi grā. Illud qđ erat
granū ſit lac herba ⁊ hmōi. A ſimili eſt de
aīa q̄ cū hēat eē ⁊ inſuꝑ ꝑ accñs formam
moris prauā ꝑ artē ⁊ doctrinā diuini ꝟbi
in formā bonā trāſmutatur:⁊ q̄ prius erat
obliqua opando mala nūc rectificatur per
diuinū ꝟbū opādo bona.vn̄ Iſa.lviij.dī.
Dn̄s dedit mihi linguā eruditā vt ſuſcita-
rē ꝗ lapſus ē. Io.i.regū.xix.de audiēte di
uinū ꝟbū dī. Inſiliet in te ſpūs dn̄i:⁊ imu
tabilis in virū alterū.⁊ phs.x.ethicoꝝ ait.
Bonos nos quidā fieri exiſtimāt:hi quidē
a natura:hi conſuetudine:hi ꝟo a doctrina.
Et.ij.ethico. Nō.n.vt ſciam⁹ quid ſit vir
tus:nā nulla eius foret vtilitas:ſed vt bo-
ni ſim⁹ perſcrutamur.hec ibi ad litterā. Id
circo ſicut ex vno grano decē ſpice generāt̄
ſic plerūqȝ ex vno verbo diuino ⁊ ex vna
predicatione ſit conuerſio cētū aīarū:qꝛ vt
dī ad hebreos.iiij.Sermo dei eſt viuus ⁊
efficax ⁊ penetrabilior oī gladio ancipiti:
ꝑtingēs ēt vſqȝ ad diuiſionē aīe ⁊ corpis.
hoc pȝ actuū.ij.vbi legit̄ ꝙ in vna ꝑdica-
tiōe petri tria milia hoīuȝ ad deū ſunt cō-
uerſi. Et iđ Iacobi.i.dī. Abiciētes oēȝ im-
mūditiā ⁊ abūdātiā malitie ſuſcipite inſi-
tū ꝟbū.qđ pōt ſaluare aīas nr̄as. Vt igi
tur vtroqȝ mō vȝ ꝓpꝛio ⁊ ceteris ꝑdicatori
bus xp̄i fructificari poſſim:decreui hoc du
plex on⁹ aſſumere: Sciens ꝑfecto ⁊ arbi-
trans ꝙ ſi nō cōicarē has duas grās non
immerito in morte mea velut fur ſalutis ani
marū a diuina iuſticia iudicarer atqȝ puni
rer niſi cōicarem grāȝ mihi a deo cōceſſaȝ
ꝙ cōicādo aut ꝑ me aut ꝑ alios ꝑdicato-
res lucrari potuiſſeȝ. Sic.n.dicit Hierony.
⁊ ponit̄.xij.q.ij.c.glia epi Amico rape qp
piā furtū:ē ecliā fraudare ſacrilegiū ē: ac
cepiſſe paupib⁹ erogādū ⁊ eſuriētib⁹ plu
rimis illud reſeruare vel cautū vel timidū
ē aut qđ aptiſſimi ſceleris ē: ex inde vero
aliqđ ſubtrahere oīuȝ ꝑdonū crudelitatē
ſupat.hec ille. Itē Inno.iij.extra de reſti.
ſpol.c.ſepe. Nō multū inquit intereſt quo
ad piculū aīe aut iniuſte aliquid detinere:
aut inuadere alienum. Itē Ambro.lxxxvi.
dī.c.nō ſatis ait. Grādis cl'pa ē ſi te ſciēte
fidelis egeat:ſi ſcias eū ſine ſūptu eē ⁊ fa-
mē tolerare erūnā ꝑpeti ꝑſertiȝ qui egere
erubeſcit:ſi in cā ceciderit aut captiuitatis
ſue:aut filioꝝ ſuoꝝ:aut calūnie ⁊ nō adiu
nes:ſi ſit i carcē poſit⁹ ⁊ penis ⁊ ſupplicijs
ꝑꝑ ꝺbitū aliqđ iuſt⁹ aliqs excrucief. Nā ſi
debet̄ oib⁹ miſericordia iuſto ampli⁹:ſi tp̄e
afflictiōis ſue a te nō ipetret:⁊ ſi tp̄e picu
li quo rapit̄ ad mortem plus: apud te pe
cunia tua valeat ꝙ̃ vita morituri: nō ē le-
ue pctūȝ.hec ibi.Qđ ſi ē tā graue pctūȝ nō
cōicare tpalia in neceſſitatib⁹ corpis a for
tiori ē grauiſſima culpa aut ex negligētia:
aut ex inuidia ⁊ cupiditate ſeu ſupbia nol
le cōicare ſpūalē doctrinā aīab⁹ pauperculis q̄ diuino verbo ſicut cibo nutriuntur ⁊
paſcunt̄. Et iđ ꝗ eas nō adiuuat cōmunicā
do grās ſibi a deo clargitas nō tātū fur:
ſed homicida eſt. appellandus. Sic.n. dī
extra de homicidio.capitulo ſicut dignum.

Qui potuit hominē liberare a morte ⁊ non
liberauit:euȝ occidit. Itē.lxxxiij.di.c.pudē
dum.di.c.t.vt.n. Simacus papa ait. Nō eſt
grandis dr̄a vtrū letū inferas vl' admittas
Mortem.n.languentibus ꝓbatur infligere.
qui hanc cum poſſit non excludit.h ibi. Itē
Ambro.lxxxvi.di.c.paſce.ait. Paſce fame
morientē.quiſquis.n.paſcēdo homines ſer
uare poteris:ſi nō paueris occidiſti. Deniqȝ
ꝯtra nolentes diuina dona cōicare tanq̄ cō
tra peſſimos fures ⁊ latrōes. Ambro.xlvij.
di.c.ſicut hi.ait. Proprium nemo eē dicat.
qđ eſt cōe:pluſq̄ ſufficeret ſumptui ei⁹ vio
lenṫ obtentū ē.⁊ ſubdit dicēs. Tu vero ſuſ
ceptis dei munerib⁹:⁊ in ſinū tuū redactis
nihil te reputes iniquū agere ſi multoꝝ vite
ſubſidia ſolus obtineas. Quis.n.tam iniu
ſtus ⁊ tā auarus dici pōt: q̄ qui multorum
alimente ſeu bona nō ſuū vſum ſed abun
dantiā ⁊ dilitias facit. Nec.n.min⁹ eſt crimi
nis habenti tollere:q̄ cum poſſis ⁊ abūdās
ſis indigentibus denegare. ⁊ ſubiungit di.
Tantoꝝ ğ ſcias inuadere bona quātis poſ
ſis preſtare qđ velis.hec ille. Aduerte o p̄di
cator qui' opera tua tenes occulta q̄ graui
ter erres ⁊ peccas. Nam' et vno ſermone ce
teris predicatorib⁹ cōicato ſaluarenṫ forte
centū anime atqȝ dimitterenṫ mille peccata
mortalia:qđ totum pdiṫ: dum occultando
opa tua atqȝ ſmones nihil omnino vis cōi
care: certe reddes rōnem de omnibus his.
Sic.n.dicitur ex̄ de iniurijs.⁊ dā.c.ſi culpa.
Si culpa tua datum ē damnum vel iniuria
irrogata ſeu aliјs irrogātibus opeȝ forte tu
liſti:aut h imperitia tua ſeu negligētia eue
nerūt:iure ſup his ſatiſfacere oportet. Nec
ignorātia te excuſat ſi ſcire debuiſti:ex facto
tuo iniuriam veriſimiliter poſſe contingere.
Et ita ſubditur:qui occaſionē dāni dat dā
num dediſſe videtur. Supradicte ergo qnqȝ
rationes vna cum auctibus me aſtrinxerūt
ad ſuſcipiendū hoc onus. ¶ Tertio deniqȝ
dico ꝙ ad cōicanduȝ pondus tante charita
tis me induxerūt etiaȝ exempla:⁊ p̄cipue duo
Primū exēpluȝ poniṫ Math. xxv.de ſuo
ne q̄ qui cum accepiſſet vnū talentū a dn̄o
ſuo:vt cum ipſo aliquid lucrareṫ dn̄o:abſcō
dit in terram:⁊ non fecit ſicut ille qui duo ⁊
qui qnqȝ acceperāt:qui geminū lucrū fece
runt dn̄o ſuo: ppter qđ cum veniſſet dn̄s ⁊
inueniſſet ꝙ talentum in terra abſcondiſſet

ſine lucro:dixit ad eum:Serue piger ⁊ male
ſciebas quia ego meto vbi nō ſemino:⁊ cō
gregabo vbi non ſparſi:oportuit ergo te pe
cuniam meam ꝯmittere nūmularijs ⁊ ego
veniens recepiſſem qđ meum eſt cū vſura.
Tollite itaqȝ talentū ab eo ⁊ date ei q̄ hēt
decem talenta:homini enim habenti dabiṫ
⁊ abundabit:⁊ ei q̄ non habet ⁊ q̄ videṫ hīe
aufert ab eo:⁊ inutilē ſeruum eijcite ⁊ mit
tite i tenebras exteriores.h ibi. Quo exēplo
patet:qualiter quiſqȝ teneṫ cōicare ꝓximis
ſuis gratias ſuas vt cum eis reportēt lucra
animarum multaꝝ coram deo. Qđ ſi nō fa
cit ſine miſericordia condemnabitur:dicēte
omelia ſuper hoc euangelio. Lectio ingt ſcī
euangelij fratres chariſſimi ſolicite ꝯſiderare
nos admonet ne nos qui plus ceteris in h
mūdo accepiſſe aliquid cernimur ab aucto
re mundi grauius inde iudicemur. Cū enim
augētur dona:etiam creſcunt rōnes donoꝝ
Tanto ergo eſſe humilior atqȝ ad ſeruiēdū
deo promptior quiſqȝ debet eſſe ex munere:
quanto ſe obligatiorē eſſe conſpicit i reddē
da rōne. Ecce homo qui peregre ꝓficiſcitur
ſeruos vocat:eiſqȝ ad negotium talēta pti
tur:poſt multū vero temporis poſiturus cū
eis rōnem reuertiṫ. Bene aūt operantes ꝓ
apportato lucro remunerat.ſeruū ṽo a bo
no opere torpentem dānat.hec ibi. Ut igiṫ
hanc dānationē effugiam:⁊ exprobicatē d
creui cōmunicare hoc quadrageſimale cum
ceteris que deo dante ordinabo paternita
tib⁹ veſtris:⁊ precipue poſt illud:cōicabo ali
ud quadrageſimale d fructib⁹ ipſius ſacra
tiſſime fidei:qđ erit infinite ṽtutis atqȝ va
loris. Aliđ exēplū poniṫ Luc.vi.vbi legitur
ꝙ multis phariſeis diuitibus ponentib⁹ in
gazofilatio templi.i.i archa multas pecuni
as:acceſſit ⁊ poſtremo quedaȝ vidua paup
cula:que etiam obtulit duo era minuta:q̄
plus miſiſſe ceteris a dn̄o ꝯmēdaṫ:eo ꝙ cū
maiori charitate:⁊ inſuper cū maiori diffi
cultate illa obtuliſſet:qđ exemplū q̄libet ſe
qui debet in cōicando ꝓximis ppter deum
theſauros gratie ſue:⁊ qui nō pōt magnos
theſauros dare ſaltem tribuat mediocres:
vt igrat⁹ deo nō exiſtat:qđ ⁊ ego veluti alte
ra vidua facere decreui:dum h opus mihi
valde oneroſum propter deum communica
re decreui. Et licet Quadrageſimale Iſtud
non ſit tante Excellentie ſicut forte liceret:

reſpectu ornatus:quia rudi latino,⁊ incul
to ſermone vtor: ⁊ reſpectu ſententiarum:
quia ſublimiores forte ſententias appete
res. Reſpondeo ⁊ dico ꝙ reſpectu ornatus
non ſum profeſſus taleȝ artem atqȝ doctri
nam:ſed magis legē ſacri euangelij ⁊ ſan
ctiſſime charitatis:que legi iuliane nō ſu
biſciunṫ:⁊ que magis vtiles ſentētias q̄
verba ornata conſpiciuntur. Reſpectu ṽo
ſententiarum dico ꝙ ſufficere debet. ꝙ in
hoc obſeruo conſiliū Thobie maioris : qđ
dedit Thobie minori filio ſuo. Qui Tho
bias.iiij.c.ait. Quomodo poteris ita eſto
miſericors.ſi multum tibi fuerit:abundan
ter tribue:ſi exiguū fuerit: etiam exiguū li
benter impartiri ſtude. ¶ Ex predictis igiṫ
auctoritatibus rōnibus ⁊ exemplis patet
que me p̄cipue coegerint atqȝ induxerīt ad
cōmunicādū cū veſtris charitatib⁹ qua
drageſimale ſupradictū. Et quoniā q̄dra
geſimale titulū habet de.xij.mirabilib⁹ ex
cellentijs xp̄iane fidei. Iccirco non incōue
nienter in hac ſeptimana tm̄ cū non occur
rant ſpecialia euāgelia pro themate aſſu
mā verba ſaluatoris noſtri ad Magdale
nā. Luc.vij.di. Fides tua ſaluam te fecit.
Per oēs ṽo quadrageſime dies ⁊ ferias
aſſumā ſemper ſpeciale thema de euange
lio occurrente. Decetero inſuper per totam
quadrageſimam in hoc quadrageſimali ali
ud exordium ⁊ prohemiū nō faciā:quoniā
loco exordij ⁊ prohemij cōiter a predicato
ribus hiſtoria euangelica:tā litteraliter q̄
moraliter ſolet ſpāliter declarari. Obſe
cro etiā ſcriptores hui⁹ quadrageſimalis
dei amore vt iuſte ſcribāt: ⁊ aut dātes ad
ſcribendū ſcriptores iuſtos accipiant: ne
aliquo allegatiōes ⁊ ſententias corrūpāt.
hoc ideo dico:quia ſicut teſtis eſt mihi dn̄s
ieſus pauce vel quaſi nulle ſunt diſtinctio
nes theologoꝝ:ſeu auctoritates tā decreti
q̄ decretaliū aliorūqȝ doctoꝝ.nec nō ⁊ ipſi
us phi:quas originaliter egoipſe vt potui
vidē volui. De auctatib⁹ ṽo phi aliqñ ⁊
quāplurimū accepi eius ṽba verbaliter ali
quādo ſentētialiter reſpectu ſupraposito:⁊
ſic inuenies auctoritates in locis ſuis alle
gatas. Nec miretur aliquis ſi aliqñ eaſdē
phi auctoritates in plurib⁹ locis lȝ paucis
poſuerim q: ēt ipſe phs in diuerſis ſuis li
bris ad diuerſas materias ex ꝓpoſito caſ

dē auctoritates ponit.ſi etiā aliqñ inuenſ
es lȝ raro eādē doctoꝝ theologoꝝ ſeu ipſi
us phi diſtinctionē ⁊ auctoritatē in pluri
bus locis:nō mireris:q: nō ſic feci:q: aliqñ
in ano ſepius cōtinget in ſpecie facere vnū
ſermonē ⁊ nō aliū. Iccirco ſi ibi eādē diſti
ctionē ⁊ auctoritatē nō ponerē:nō ſic tunc
pinguis ornat⁹ ⁊ fructuoſus appereret. Po
teſt tñ in q̄drageſima.qñ oēs ſmōes q̄dra
geſimales p̄dicabis:aut illas dimittere:aut
incidēter dicere vbi hec ꝯuenit talis au
ctoritas rō vel diſtinctio:quā o pople ſi mē
te retines in tali ſmōe habuiſti ⁊ ſic dicen
do ſemp dices ⁊ tñ nō apparebit ꝙ dicas.
Nō ꝓcedā ēt in hoc q̄drageſimali p arti
culos multos quēadmodū ceteri cōponen
tes ꝓcedere ſolēt:ſed aliqñ inſtabo ad ꝓbā
dū vnā ſolā q̄ōnē ſimplr plurib⁹ auctorita
tib⁹ rōnib⁹ diſtinctionib⁹ ⁊ exēplis. Aliqñ
duas aliqñ tres ſicut videbiṫ oportunū: ſȝ
tñ ſi hūc ſtilum meum ſeq volueris: ſpero
deo duce ꝙ valde grat⁹ ⁊ fructuoſus erit
in ppl'is ſmo tu⁹. Uolēs igiṫ his p̄miſſis
ſicut p̄dixi p totā q̄drageſimā tractare de
mirabilib⁹ ⁊ excellētijs fidei xp̄iane:iterū aſ
ſumo ſupradicta ṽba ſaluatoris Luc. vij.
di. Fides tua te ſal.fe. De qua ſacratiſſi
ma fide o pp'le dilecte.xij.mirabiles excel
lentias in hac q̄drageſima tibi declarabo.
¶ Prima di excellētia quidditatis.
¶ Secūda dicitur excellētia neceſſitatis.
¶ Tertia dicitur excellentia vnitatis.
¶ Quarta dicitur excellentia veritatis.
¶ Quinta dicitur excellentia nobilitatis.
¶ Sexta dicitur excellentia integritatis.
¶ Septima dicitur excellentia realitatis.
¶ Octaua di excellentia paſſibilitatis.
¶ Nona di excellentia deſcenſibilitatis.
¶ Decima dicitur excellentia reunitatis.
¶ Undecia di excellētia certificabilitatis.
¶ Duodecia di excellētia dānabilitatis.

¶ Incipit q̄drageſimale de.xij. mirabilib⁹
excellētijs xp̄iane fidei:editū p venerabilē
⁊ paupculū fratrē Antoniū de ṽcellis ordi
nis fratꝝ minoꝝ de obſuātia nūcupatoꝝ.
¶ Dominica in ſeptuageſima de pria excel
lētia ſacratiſſime fidei que dicitur excellen
tia quidditatis. Sermo primus.

f Ides tua te
ſaluā.fec.Luc.vij.Poſt
conſūmationē pbemij ⁊
exordij huius nři q̄drage
ſimal' p̄dicādi.vʒ.⁊.cōicā
di occurrit i hac dñica ſe
ptuageſime:⁊ p cōns p oēs dies hebdoma-
de ſeq̄ntis:dclarare p̄mā mirabilē excellēti-
aʒ ipſi⁹ ſacratiſſime fidei xpiane:q̄ dī excel
lētia qditatis ſeu diffinitionis. Sapiētes
oēs cōſueuerūt in oi ſua orone ſmōe ſiue
tractatu añ oia demonſtrare p qd italem ⁊
diffinitionē:eēntiā ipſi⁹ rei de q̄ dicturi ſūt
vel tractaturi:q̄s p̄cipue in hoc nřo q̄dra
geſimali duplici via cogor imitari ⁊ ſequi.
Prio via auctoritatis.Secundo via rōnis.
¶ Prio via auctoritatis. Nā phs.i. poſte.
ait.Añ oēʒ demōſtrationē oʒ p̄cognoſcere
de quolibet ſubō q ē.Cū q̄ cōcordās Tuli⁹
in.i.de offi.ſic ait.Ois.n.q̄ a rōne ſuſcipit
de aliq̄ re inſtitutio dʒ a diffinitōe pficiſci:
vt intelligat qd ſit id de q̄ diſputet Plato
inſup in thimeo hoc idē cōfirmās ait. In
oi tractatu ſp dʒ fieri vt inter initia cōſide
ret id de quo agit.Scdo cogor ad hoc fa-
ciēdū via rōnis.Clarū ē.n.ſm phm lib. de
regimine p̄ncipū.q cognitio ſp p̄ccdit amo
rē eo q amor ſeqt cognitionē rei:quo cōceſ
ſo cū ſola diffinitio ſit demōſtratiua eēn-
tie ipſi⁹ rei.di.phi.ij.Meth.⁊.vij.Topi.Dif
finitio:inqt ē ſmo idicās qd ē eē rei peēn
tialia.Et.i.poſte.di.Diffinitio ē cognitio ſu
biecte rei ⁊ ipſi⁹ qd qd ē.Et in phemio pri
mi de aia ait.Diffinitio ē p̄ncipiū ois dmō
ſtratiōis.Et Tulli⁹.lib.de oratore ſic inqt.
Diffinitio ē orō q̄ qd ſit id de quo agitur
oñdit q̄ breuiſſime. Sic igit ex p̄dictis pʒ
amor boni ſeqt ſimplr cognitionē ipſi⁹ bo
ni:⁊ diffinitio demōſtrat ſimplr eēntiā ipſi⁹
boni.Igit vt diligat bōitas hui⁹ nři q̄dra
geſimalis ſeu tractat⁹ de mirabilib⁹ excellē
tijs ipſi⁹ xpiane fidei:pri⁹ hēo declarare
ipſius qditatē ⁊ diffinitionē.Et qm̄ fides
cōput recitat.d.Bonauen.in.iij.diſt.xxiij. in
q̄onib⁹ circa lrāʒ.Et ēt Alexā.de hales in
iij.pte ſumme in tractatu de fide.Fides di
uerſimode accipit:⁊ variat:⁊ ne in equoco
laboremus ſeu loq̄mur:⁊ ſic decipiamur iuxta
regulā phi.ij.Elēcorū dicētis.Ignorantes
vim vocabulorū de facili paralogiſant.i.de-
cipiūt:accipiēdo.ſ.rē vnā p altera.ideo vo
lēs ⁊ itendens ſimplr de fide ipſa tractare
inq̄ntū eſt vt⁹ theologica omiſſis ceteris de
ſcriptiōib⁹ ſuis.ad duas ſolū ipi⁹ fidei diffi
nitiones me cōuertā:quarū pria licʒ nō ſit p
prie ſm eēntiā tal' ē. Nā glo.ſup illa vba
apli ad Roma.iiij.c.Credidit abraā deo ⁊
reputatū ē ei ad iuſticiā:ſic ait:Fides ē ſpes
certa alicui⁹ de aliquo futuro bono.h glo.
Licet h ſit deſcriptio poti⁹ q̄ diffinitio:⁊ cō
petat nō tm̄ fidei inq̄ntū eſt vt⁹ theologica:
ſed inſup oi alteri reſtn nře vtilitatis ⁊ recre
ationis cā ſup ipſaʒ tres aureos ſmōes fa
ciem⁹ incluſiue.in qb⁹ oñdā vobis q̄liter ha
beo maximā fidē.i.certā ⁊ firmā ſpē:q cle-
mētiſſim⁹ de⁹ ſaluator nř ieſus xps i hac q̄
drageſima cōcedet mihi q faciā igentē fru
ctū.Et iſup cōcedet nobis grāʒ ſuā ⁊ remiſ
ſionē pctōrū. Dico igit q fides inq̄ntū ē cer
ta ſpes alicui⁹ de aliquo futuro bono q h
diffinitio ⁊ vobis ⁊ mihi dbʒ eē gratiſſima
⁊ delectabil':qm̄ hēo ſpē firmā:⁊ certā atqʒ
idubitabilē:q de⁹.i p̄nti q̄drageſima dabit
vobis ⁊ grām ſuā ⁊ remiſſionē pctōrū:atqʒ
poſtmodū eternā btitudinē ⁊ felicitateʒ.tri
plici ergo maxime reſpectu habeo firmā fi-
dē ſeu ſpē firma de futura gratia ⁊ ſalute.
¶ De triplici reſpctū q̄ fidel' p̄dicatō monet
hīe firmā fidē ⁊ ſpē:d grā ⁊ ſalute audiētiū
doc.ſacrā.quorū p̄m⁹ dr reſpect⁹ eruditiōis.

p Rimus q̄ reſpect⁹ ex quo in me cau
ſat mag' fides.i.maxima firma ⁊ cer
ta ſpes d via ſalute ⁊ futura cōuerſio
ne ad deū dr:Reſpect⁹ eruditionis:ſeu nře
doctrine.nā doctrina nřa:ſeu ſmones mei
hēbūt p̄cipue:ſeptē optīas ⁊ excellētes cō
ditiōes ex qb⁹ facilr qſqʒ pctōr ſeu auditor
potit ad pniaʒ ſeu ad deū ſe cōvtē:ſeu i grā
exſis poterit facilit i ipa pficē ⁊ cōſuari.q̄rū
¶ Prima dicit cōditio ſublimitatis.
¶ Secūda dicit cōditio claritatis.
¶ Tertia dicit cōditio puritatis.
¶ Quarta dicit cōditio medialitatis.
¶ Quinta dicit cōditio diuerſitatis.
¶ Sexta dicit cōditio vigoroſitatis.
¶ Septima dicit cōditio charitatis.
¶ De ſeptē cōditionib⁹ quas quelibet ſaluti
fera doctrina requirit:⁊ primo d p̄ma q̄ di
cit cōditio ſublimitatis.

p Rima cōditio optīa ⁊ excellens quaʒ
ingit hēbit nřa doctrina:ex q̄ facil-
lime poterit quiſqʒ auditor:ſeu peccator:in
merito proficere:⁊ ad deū ſeu ad penitētiā
ſe cōuerti:dr cōditio ſublimitatis.Licet.n.in
tellect⁹ hūan⁹ ſit q̄dā ſimplex ⁊ imixta potē
cia p̄uata p ſe ſimplr oi forma veritatis pōt
tn̄ appbēder diuerſas vitatēs:ſeu ſint ſu-
blimes:ſeu viles:ſeu nobiles: ſeu iɡbiles:
ſeu alte ſeu ifime: Sic.n.dic phs.3.de aia.
Intellect⁹ ē ſimplex nāl'r:⁊ imixt⁹:⁊ denuda
t⁹ a formis mālib⁹:vt oiuʒ formas poſſit itel
ligere:hec ibi:⁊ ibidē dic:Intellect⁹ potētiali
añ itelligere ē ſicut tabula raſa:in q̄ nihil eſt
depictū.Et ibidē dic.Intellect⁹ potētialis ē
ſpēs ſpērū.q2 pōt iformari ſpēb⁹ oiuʒ itelli
gibiliū.ſic ſēſus ſpēb⁹ oiuʒ ſenſibiliū.h ibi.
Verū q2 intellect⁹ ē potētia altiſſima i hoie
dicēte pho.io.Eth.Intellect⁹ ē altiſſima po
tētia i nobis cui⁹ opatio optīa ē.clarū ē ppt
h:q magis potētia intellectiua eleuat:⁊ in
clinat ad vtutes:ſeu ad deteſtāda vitia p
vtutes altas pfūdas:excellentes:ſublīes:
atqʒ ſpeclatiuas.q̄ p vtutes ifimās:viles
groſſas:atqʒ cōes.Idcirco ppt h itēdo iu
giter in ſmonib⁹ meis ponē ⁊ dclarare veri
tates pfūdas:ſublimes:atqʒ ſpeculatiuas
ex qb⁹ facili⁹ iducami atqʒ flecti poſſitis: ⁊
ad diligēdū deū:⁊ ad cōtēplādū celeſtia nec
nō ad dteſtāda vitia ⁊ pctā.⁊ p̄cipue vt ex
piemini p totā q̄drageſſimā itēdo tractare
d arduis vitatib⁹ ſacratiſſime fidei:q̄ ſupe
rāt ⁊ excedūt oēs alias vitates.q aūt inte
lect⁹ qlibʒ magis dlectet:ſeu cit⁹ iducat vl'
iclinet ad bonū opandū per vitates altiſſi
mas ⁊ iuſitatas q̄ p vitates ifirmas.igno
biles.atqʒ vſitatas.q̄ttuor pbo.prio aucti-
b⁹.Scdo rōe.Tertio diſtinctiōe.Q̄rto ſili
tudine.¶ Probo q̄ prio auctrib⁹. Nā phs
2.d celo ⁊ mūdo ait:magis diligim⁹ ſcire il
la d qb⁹ maxiaʒ dubitatiōʒ hēm⁹ etiā p par
uas ⁊ debiles rōes:q̄ notiora qdē ēt p rō
nes efficaces.Idē quoqʒ.xi.de aialib⁹ ait.
magis cōcupiſcim⁹ ſcir modicū d reb⁹ hono
rabilib⁹:lʒ ſi niſi pbabilr id ſciam⁹ q̄ ſcir
multū cū certitudie de reb⁹ min⁹ nobilib⁹ ⁊
vlib⁹.hec ibi.idē quoqʒ ait.xvi.d aial.i re
b⁹ ſublimib⁹ ſi itellect⁹ hēat mediocrē expla
nationē ſūme dleat ⁊ pl⁹ q̄ in oib⁹ ifimis.
Idē.in.2.d celo ⁊ mū.ēt ait.Cū de corpib⁹
celeſtib⁹ qōes poſſint ſolui pua ⁊ topica ſo
lutōe.cōtigit auditori vt vehemēs ſit gaudiū
⁊ dilectio ei⁹.Et.i.xi.d aial.ēt dic.Quāuis
pārū ſit qd de ſupiorib⁹ ſubſtātijs accipi⁹ tn̄
illd modicū ē magis amatū:magis dñd.⁊a
tū:⁊ magis dlectabile oi cognitōe quā d oi
b⁹ ſit ſubſtātijs iferiorib⁹ hēm⁹.Idē quoqʒ
phs li.d ſecretis ſecretorū ad Ale.di.De re
b⁹ altiſſimis ēt pua ⁊ debili cōſideratiōe ali
qd poſſe cōſpicere iocūdiſſimū ⁊ dlectabiliſ
ſimū ē.Idē ēt.io.ethi.Delectatio inqt du-
plex ē.ſʒ oēʒ ſēſū:⁊ ſʒ itellectū ſpeculatiuū
Int quorū opatōes illa ē dlectabiliſſima q̄
ē pfectiſſima.pfectiſſima āt opātio ē q̄ ē ſē
ſus vl' itellect⁹ bñ diſpoſiti i cōpatōe ad op
timū eorū q̄ ſubiacēt ſenſui ⁊ itellectui.pfe
ctiſſima āt delectatio ē q̄ ē ſʒ intellectū ma
gis.q̄ q̄ ē ſʒ ſēſū.hec ibi.Idē quoqʒ phus
xi.metha.ſic ait.itelliger bonū ⁊ nobile dif
ferūt quo ad pfectiōʒ ⁊ nobilitatē itellect⁹ ⁊
intelligere vilia:q2 icōueniēs vī q aliqs me
ditet ⁊ opatiōʒ itellect⁹ occupet circa vilia:
nobilitas igit itelligibil' ptinet ad nobilita
tē itellect⁹:cū opatiōes circa obiecta ppria
ſpecificēt.h ibi.deniqʒ tho.ſup.3 d aia.dic.
Ille itellect⁹ q pñs itelligit ſi ē nobilior ſʒ q
nobiliōa itelligit pfectiō ē.ex p̄dictis aucti
b⁹ pʒ:q̄lr potētia itellectiua:ſicr ⁊ volitiua.
tāto magiſ flectit ⁊ iducit ad opādū bonū
⁊ ad faciēdū diuinā volūtatē.q̄to magiſ ve
ritates nobiliores ⁊ ſublimiores eis offerūt
Scdo h idē pbat vnica rōe.vʒ.obiectiōis
fūdamētū rōis pōnit.phs.io.ethi.d.A.p
p̄o obiecto q̄libʒ potētia recipit ſuā pfectio
nē ⁊ delectatiōʒ.pʒ h regla.Cū.n.vt dr.2.d
aia.obiectū viſ⁹ ſit color ſeu corp⁹ colōatū:
clarū ē q qñ potētie viſiue p̄pōit aliq̄ egre
gia figūa:ſtati potētia viſiua dleat:vñ eccl.
xi.dr.dulce lumē ⁊ delcābile ē ocul' vidē ſo
lē:tūc vltr ſnia ē ēt eiuſdē phi.iiij.tho.q ſic
ſiplr ad ſimplr.ita magiſ ad magiſ.⁊ ſic ma
xie ad maxie. Vñ ſi aliq̄ imago pulchra ē ⁊
delectat potētiā viſiuā.ſi aliq̄ ē pulchor vel
pulcherrima magiſ ⁊ maxie ipā potētiā viſiuā
dlcābit.quo p̄ſuppoſito:cētū ē vt vī.ix.eth.
Nō ē maxie itellect⁹ ⁊ rō:Sʒ māifeſtū eſt q
obiectū potētie itellectiue ipaʒ pficiēs ⁊ dle
ctās:ē qōlʒ verū.dī.pho.vi.eth. Verū igt ē
bonū itellect⁹:ſic falſū ē ei⁹ malū.⁊ tuli⁹ li.
3.tuſculanarū qōnū ait.ſapia ⁊ vitas ſani
tas ſunt ai.Inſipiētia āt ⁊ falſitas q̄ſi infir
mitas.hec ille.Cū qb⁹ cōcordās.Aug.in li.
retractationū ait.Veritas eſt pfectū bonū
cuiuſlibet humane mentis.Et Lact.li.i.c.i.

Nullus.n.ſuauior aīo cibꝰ ē ꝙ̃ cognitio ṽi
tatis. Q̄ ṽ ſi ſic ē:certū ē ꝙ q̄libet ṽitas de
rebus infimis. vt puta de induſtria mercā
tie: ⁊ agriculture ſeu de ſcientia pingendi:
palatia cōſtruēdi: ⁊ hmōi. Prebet magnā
delectationē potētie intellectiue ⁊ volitiue.
ergo a fortiori quāto ṽitates altiores ⁊ no
biliores eiſdē potētijs offerūtur: tāto in ſe
ipſis maiores delectatiōes ſuſcipiāt. Et ꝓ
pterea cū aīa ſit nobilior oībꝰ corpibꝰ crea
tis. Hinc ē ꝙ ṽitas q̄ dr̄ de ipſa: ē nobilior
⁊ delectabilior: oī ſimul ṽitate q̄ dr̄ de quo
vis corpe creato. pħo atteſtāte in p̄io de
anima: q̄ ait. Una ṽitas vel ſciētia melior
ē altera: vel q2 ē de meliori ſubiecto: vel q2
certior alia: ſed pp̄ vtraq3 hec ſcientia de
aīa melior ē ⁊ nobilior alijs ſcientijs natu
ralibꝰ. hec ibi. Et Cōmēta. ſup. iij. de aīa di
cit. Subiectū ſciētie de anima nobilius eſt
ſubiectis aliarum ſcientiarum ⁊ demōſtra
tio eius eſt magis firma. Et ideo ipſa prece
dit in nobilitate ⁊ delectatione oēs alias
ſcientias. hec ille. ꝙ ſi veritas de corpibus
⁊ veritatibus inferioribus: ⁊ ꝑcipue de aīa
rōnali: ſic flectit intellectū ⁊ voluntatē ad
delectationē ſpiritualē ⁊ ad bene opandū
ꝗ̃ a fortiori in infinitū: veritates q̄ de ꝑma
cā: ſeu de ipſo deo: veluti nobiliores ⁊ ex
cellētiores: quas ⁊ ego ꝑ totā q̄dragesimam
vobis offerre ⁊ ꝓponere diſpono: eis incō
parabiliter maiorē delectationē tribuent: ⁊
eas miro modo ad diligēdū deū ⁊ faciēdū
eius voluntatē flectent ⁊ inducent. Nam ⁊
ſi oīs alia veritas ⁊ ſapientia: vt predictū
eſt nobilis ſit: ⁊ ꝑ ꝯſequens delectabilis: tñ
incōꝑabiliter veritas ⁊ ſapientia q̄ de deo
hr̄: eſt melior ⁊ nobilior atq3 ꝑfectior: quam
ſapientiā quiſq3 tūc in ſe h3 quādo pro cā
altiſſima ⁊ vltimo fine ipſum deū contem
plat: ſm ꝙ dicit pħs in primo metaph. Ad
ſapientiā inquit ꝑtinet conſiderare cām al
tiſſimā: ꝑ quā de oībus iudicat ⁊ ſm ꝙ̃ de
oībꝰ ordinat. hec ille. Unde ille q ſic cogno
ſcit veritatē aliquā per cām altiſſimā3 que
deus eſt: dr̄ ſimpliciter ſapiens inquātū per
diuinas regulas pōt aīa iudicare ⁊ ordina
re. Et talis diuina ſapiētia nobilior ē: ⁊ per
ꝯſequēs delectabilior oībus alijs ſciētijs.
Sic.n. dic̄ pħs. viij. ethicoꝝ. Sapiētia ē ſci
entia honorabiliſſimoꝝ ⁊ diuinoꝝ: ideo h3
rōnē capitis inter oēs ſcias. h̄ ibi. Et idem
pħs in ꝓlogo metaphi. ſic dicit. Scia maxi
me diuina marie honorāda ē: ⁊ quā marie
deꝰ h3 eā: vñ ⁊ dea eſt ſciaꝝ. Oēs āt alie
ſcie magis neceſſarie ſunt ea. dignior ṽo
nulla. Et. vi. metaphi. dicit: Licet oēs ſcie
nobiles ſint: tñ ſcia diuina nobilior ē alijs
rōne ſubi. Et Lact. li. iij. diui. inſti. ait. Q̄ is
ſapiētia hoīs in hoc vno ē: vt deū cogno
ſcat ⁊ colat. ꝙ ſi vt p3. ṽitas de ipſo deo
nobilior ē oīu3: nulla alia ſciētia delectabi
lior ē. pp̄ qḋ pħs. x. ethi. ait. Phia h3 mira
biles delectatiōes: puritate ⁊ firmitate. Et
xij. metaphi. ait. Delectatio q̄ ē in actu in
tellectꝰ eminētior ē oī delectatiōe q̄ eſt in
actu ſenſus: ⁊ ꝑ ꝯñs o3 ꝙ marie ⁊ ꝑfecta
ſit intelligentia optimi: ⁊ ita ſequitur maxima
delectatio. hec ibi. Et ꝑfecto nō eſt mirum
ſi veritas increata tantā impertiat delecta
tionē. cū ēt pront dicit Augu. in quodā ſer
mone ad heremitas. Q̄ uidā pħs nālis ſte
tit pp̄ delectationē ad ꝯtēplādā nām ⁊ ve
ritatē vniꝰ apis ꝑ annos. 50. ꝯtinuos. Non
enī ſic ſtetiſſet niſi delectationē hūiſſet. q2
vt dic̄ pħs. x. ethi. Delectatio r3 opantē3 in
ope. Q̄ ſi pħs iſte audiſſet nobiles ⁊ altas
atq3 ſublimes veritates de diuina. ⁊ increa
ta ſcia: ſicut vos audietis a me dietim ꝙ̃taꝫ
queſo creditis hūiſſet delectationē: ꝑfecto
impoſſibile eēt enūerare. ꝓpea dicebat ꝓ
pħa. ꝙ̃ dulcia fau. m. elo. t. ſu. m. o. m. Et
Ber. ſup ṽba eccl'. Jocunditas cordis. ⁊c̄.
ait. Illḋ ē ſolū ⁊ veꝝ gaudiū. qḋ ſi ṽ crea
tura: ſ3 ṽ creatore accipiē. qḋ cū acceꝑis ne
mo tollet a te. cui ꝯꝑata oīs aliūde iocūdi
tas meror ē: oīs ſuauitas dolor ē: oē dulce
amaꝝ ē: oē decoꝝ fedū ē: oē poſtremo qḋ
delectare pōt moleſtū ē. hec ille. Ex q̄ etiaꝫ
rōne ꝯcluditur: ꝙ cū ṽitas q̄ de deo hr̄. ſit
nobilior q̄libet alia ṽitate: ꝑ ꝯſequens eſt
delectabilior ⁊ magis flectit ⁊ inducit aīum
ad ipſum deū. ¶ Tertio hoc idem probo di
ſtinctione. v3: ꝙ doctrina ſeu ṽitas diuina
quā ego cōicabo vobis dietim eſt nobilior
oī alia vſitata: ſenſibili ⁊ nāli ſcia: ⁊ ꝑ ꝯñs
delectabilior ⁊ efficacior ad cōuertēdū ad
deū. Nā Tho. i. pte ſūme. q. i. ar. v. in cor
pore. q. dicit. Cū queritur an ſacra ⁊ diuina
doctrina ſit dignior ⁊ delectabilior oībꝰ ali
is ſciis. Rñdet ꝙ ſic. Nā iſta ſcia ꝙ̃tu3 ad
aliqd ē ſpeculatiua: ⁊ p̃ctica: ⁊ pp̄ h̄ oēs ali
as ſcias tā ſpeclatiuas ꝙ̃ p̃cticas trāſcēdit.

Speculatiuaꝝ aūt ſcientiaꝝ vna altera di
gnior dr̄: tū pp̄ certitudinē: tū pp̄ dignitatē
materie: ⁊ quātū ad vtrūq3 hec ſcia diuina
alias ſpeculatiuas excedit ſm certitudinem
quia alie ſcientie habent certitudinē quidē
ex lumine diuine ſcientie que pōt errare. hec
autē ſcientia habet certitudinem quidē ex
lumine diuine ſcientie que decipi nō pōt. Se
cūdū dignitatē vero materie ēt nobilior eſt:
q2 iſta ſcientia eſt principaliter de his q̄ ſua
altitudine rōnē tranſcendunt. Alie ṽo ſcien
tie conſiderant ea tm̄: que rōni ſubdūtur.
Practicarū vero ſcientiaꝝ: illa dignior eſt:
que ad vlteriorem finē non ordinatur: ſicut
ciuilis militari. Nā bonū exercitus ad bonū
ciuitatis ordinat̄. Finis aūt huius docrine
inquantum eſt practica ē beatitudo eterna:
ad quam ſicut ad vltimum finem ordināt̄
omnes alij fines ſcientiaꝝ practicarū. pp̄
qḋ ꝓuer. ix. Salomō ait. Miſit ancillas ſu
as vocare ad arcem. Unde manifeſtum eſt
ſm omnem modum omnibus alijs ſcienti
is hanc digniorē eſſe. Hec Tho. Q̄ uod me
lius idē Tho. confirmans. vbi ſupra. ar. vi.
in corꝑe. q. ait. Cū querit: an ſapiētia de ḋo
ſit nobilior. Reſpondeo dicendum. ꝙ doctri
na diuina: ē maxime ſapientia inter oēs ſa
pientias humanas ⁊ maxime delectabilior
⁊ efficatior, non quidem in aliquo genere tā
tum: ſed ſimpliciter. Cum enim vt dicitur. i.
Metaphiſice. Sapientis ſit ordinare ⁊ indi
care. Judicium autem per altiorem cām de
inferioribus habeatur. ille ſapiens dicitur
in vno quoq3 genere qui conſiderat cauſa3
altiſſimā illius generis. ſicut in genere edifi
cij artifex: qui diſponit formā domus dr̄ ſa
piens architectus reſpectu inferiorum arti
ficū: qui dolāt lapides ⁊ ligna vel parāt ce
mentum. Unde dr̄. i. cor. iij. Ut ſapiēs archi
tectus fundamētū poſui: ⁊ rurſus in genere
totiꝰ humane vite: prudēs: ſapiēs dr̄: inquā
tū ordinat humanos actꝰ ad debitū finem.
Unde dr̄ ꝓuer. x. Sapientia eſt viro prudē
tia. Ille igit̄ qui cōſiderat ſimpliciter altiſſi
mā cām totius vniuerſi qui deus ē maxime
ſapiens. Unde ⁊ ſapia dr̄ eē diuinoꝝ cogni
tio. vt patet per Augu. xij. de tri. Sacra autē
doctrina proprijſſime determinat de deo ſ3
ꝙ ē cā altiſſima: q2 nō ſolū quantum ad il
lud quod ē per creaturas cognoſcibile qḋ
phi cognouerūt. vt dr̄ Ro. i. Q̄ ḋ notum eſt
dei manifeſtū ē i illis. S3 ēt quātū ad illud
qḋ notū ē ſibi ſoli de ſeipſo: ⁊ alijs ꝑ reue
latione cōicatū: vnde ſacra doctrina marie
dr̄ ſapiētia. h̄ Thomas ad litteraꝫ. Ex qua
etiam diſtinctione clariſſime p3 qualiter do
ctrina quelibet precipue ſicut ē diuina quā
to altior ē tāto ē nobilior: ⁊ per ꝯñs efficati
or ad diligēdū deū ſeu ad bene operandū.
¶ Q̄ uarto deniq3 probo vnica ſimilitudie.
Nam videmus ꝙ quāto potentia auditiua
ſentit dulciorem melodiā: tanto magis trahi
tur ad eā audiēdā: ⁊ tanto magis in ipſa de
lectat̄. h̄ patet per exemplum beati patris
noſtri franciſci qui vt habetur in eius legē
da: cū ſemel eēt valde afflictus ob nimiam
penitētiā: rogaretq3 deū: vt aliquā ſibi dul
cedinem ⁊ delectationē impenderet ſtatim
affuit angelus a deo miſſus habēs citharā
cū arcu in manu quā ſemel trahēs beatus
franciſcus quaſi ꝑ nimia dulcedine defecit
adeo ꝙ ſi angelus ſecunda vice arcū traxiſ
ſet beatus frāciſ. penitus defeciſſet: ſicut ipſe
poſtmodū ſuis fratribus reuelauit. Unde ⁊
poſtmodum aſſeruit. ꝙ oīs p̄ns ſimul poſita
mundi dulcedo illi dulcedini ⁊ delectationi
quā habuit cōparata nulla eſt. ꝙ ſi potētia
ſenſitiua ſic trahitur a nobili ſuo obiecto a
fortiori potētia itellectiua ⁊ volitiua magis
incōꝑabilit̄ trahūt̄: ⁊ ad intelligēdū ⁊ amā
dū deū: cū eis ꝓponūt̄: ſicut ⁊ ego faciā vo
bis veritatis profundiſſime ⁊ nobiliſſime: ⁊
ſic ex predictis p3 prima cōditio doctrine no
ſtre. v3 conditio ſublimitatis.
¶ De ſcḋa ꝯditione qua3 q̄libet ſalutifera
doctrina reqrit q̄ dicitur cōditio claritatis.
S Ecūda ꝯditio optia ⁊ excellens:
quā iugiter hēbit doctrina nr̄a
dr̄ cōditio claritat̄. Nō tm̄ volo
ꝙ doctrina mea iugit̄ ſit ſublimis: ſed inſup
ꝙ ſit valde clara. valdeq3 diſtincta: adeo ꝙ
q̄ſq3 doctus ⁊ nō multū doctꝰ eā facilit̄ po
terit intelliger̄ ⁊ accipe. Nam ſi alta ⁊ subli
mia predicarē: ⁊ obſcuro mō ⁊ ꝯfuſo illa ex
ponerē: ⁊ nō clarificarē: ꝑfecto vituꝑabilis
eēt ⁊ auctor doctrie: ⁊ inſuꝑ ipſa doctria. no
lo igr̄ ꝙ doctria m̄a ſit ꝯfuſa ⁊ obſcura cū
talis doctria ſit inutil' ⁊ ifructifera ꝓut fuit
doctria (ſic refert. s. Bernardinꝰ) cuiuſdā ꝑ
dicatoris q cū ꝑdicaret i quodā caſtro mar
chie anconitane. ad q̄ſdā pauꝑes idiotas ⁊
illr̄atos. predicauit eis ṽitates altiſſimas ṽ

aſtrologia de motu celoꝝ: de angelis: de trinitate: ⁊ hmōi ⁊ completo ſmone: illi hoīes groſſi ⁊ beſtiales dicebāt vnꝰ ad alteꝝ: o ꝙ̄ mirabilis ē iſte: ⁊ dū vnꝰ obuiaret cuidā cōpatri ſuo dixit: o cōpater mi: interfuiſti ad ſermonē: q̄ reſpōdit nō: qui dixit. o pauper hō ꝑdidiſti nobiliorē ſmonē qui vnꝙ̄ audieris. Qui cū diceret: ⁊ qd dixit iſte p̄dicator: Reſpondit. in veritate predicauit ita alte ⁊ ſubtiliter ꝙ nihil intellexi. Sꝫ certe nullꝰ vnꝙ̄ dixit ſic bene: Qui dixit ei. O macharone: ⁊ quomō p̄dicauit bn̄. ſi nihil intellexiſti: Dico ergo ꝙ neceſſe eſt ꝙ doctrina mea ⁊ ēt cuiuſlibet ſit clara ⁊ diſtincta atqꝫ palpabilis ⁊ non obſcura atqꝫ confuſa: ſeu intrincata ad hoc vt maximꝰ fructꝰ aīaruꝫ ſequat̄: qđ probo quadrupl'r. ¶ Primo auctoritatibꝰ. ¶ Secundo ratione. ¶ Tertio diſtinctione. ¶ Quarto ſilitudine. ¶ Prio pbo auctoritatibꝰ. Nā ppha dicit. Declaratio ſermonū. t. illu. ⁊ int. d. p. Itē apl's. i. coꝝ. xiiij. ait. Etenim ſi incertaꝫ vocem det tuba: quis parabit ſe ad bellū. Ita ⁊ vos per linguaꝫ niſi manifeſtū ſermonē dederitis quō ſcietur id qđ dr̄. Eritis. n. in aera loquentes. Et Tullius in reth. i. que ars vetus dicitur ait. Narratio ē reꝝ geſtaꝝ clara expoſitio que hꝫ habere tria. ſ. ꝙ ſit breuis ⁊ pbabilis. ⁊ apta. Idē quoqꝫ libro de oratore ſic dicit. Narratio obſcura totam obcecat rationeꝫ: erit aūt perſpicua oratio ſi verbis vſitatis ⁊ claris ſi at: ordine tempoꝝ obſeruatio. Idem quoqꝫ ibidem ait. Malo non intelligi orationem ꝙ̄ reprehendi: hoc enim prouerbium oratoris. rō grauis ꝑſpicua ⁊ ornata etiam oīum hominū ſenſibus ac mētibus accōmodata. Et phs. vi. ethicoꝝ. Non ſufficit ad ſcientia alicuius. vt ſciat ⁊ doceat in vniuerſali ⁊ confuſe: ſed requirit̄ ꝙ determinate ⁊ diſtincte. Et. vi. Thopi. dicit. Oportet diffinientem ⁊ demōſtrātē planiſſima interpetratiōe: vti ⁊ non obſcura. Et ꝑmo Phiſicoꝝ dicit. Notiora nobis ⁊ magis certa ſunt magis vniuerſalia ⁊ magis ꝯfuſa. vnde via doctrine ex cōfuſis ⁊ vniuerſalibꝰ ad ſingularia oportet ꝓcedere. Salomon etiā ꝓuer. ix. ait. Doctrina prudentium facilis. vbi Auguſt. dic̄. Nihil prodeſt clauis aurea: ſi aperire quod volumꝰ nō pōt. Ex p̄dictis auctoritatibꝰ pꝫ neceſſitas doctrine diſtincte ⁊ plane ad hoc ꝙ ſit ſalutifera. ¶ Secundo hoc idem probo vnica ratione vꝫ executiōis. Fundamentū rōnis ponit phs. x. Metha. di. Cognitio finis ⁊ boni mouet ſimpl'r opantē ad agendū. patet hec regl'a. Nā agricola nō laborat cāpū: qꝛ cognoſcit ꝙ exinde fructū colligat nequaꝙ̄ faceret: ſi ſciret ꝙ inde fructū non extraheret. Similiter homo pecunia diligit: quoniā ſcit eam eē bonā quā nequaꝙ̄ diligeret: ſi eius bonitatē nō cognoſceret. Quo p̄ſuppoſito certū eſt ꝙ doctrina clara ⁊ plana demōſtrat bonitatē ipſius veritatis: qua cognita: appetitus fertur naturaliter ad ipaꝫ diligendā: quia vt dr̄ primo ethicoꝝ. Bonū naturaliter eſt diligibile. Sed eū ſm Greg. in omel'. pente. Amor nunꝙ̄ ē ocioſus. Operatur. n. magna ſi eſt: ſi autem operari renuit amor nō eſt. hinc eſt ꝙ poſt amorē elicitū cōfeſtim ſequitur actus imperatus: dū. ſ. potentie ſenſitiue ex imperio amoris ⁊ volūtatis mouentur ad actꝰ ⁊ operationes exteriores. Oppoſitū vō eſt qn̄ doctrina eſt cōfuſa ⁊ obſcura: qm̄ tunc non cognoſcitur per eam bonitas v̄itatis occulte: ⁊ per conſequēs nō diligitur: nec pro ipſa aliquid boni operat̄. Hinc phs primo de generatione ait. Qđ nō ē cognitū nō ē diligibile. Et. 3. de aīa dicit. Volūtas nō fert̄ niſi in precognitum. Et. 12. metaph. inquit. Appetimus ſimpliciter: qđ bonū eſſe conſpicimus. Et Augu. in. i. de tri. ait. Inuiſibilia diligere poſſumꝰ. incognita autē nequaꝙ̄. Et. x. de tri. dicit. Firmiſſime nouimus: non niſi nota amari poſſe. Deinde idē phs. vi. Ethicoꝝ. dicit. Affirmatio ⁊ negatio ſunt in intellectu: ⁊ quod intellectus affirmat bonum: hoc appetitur ⁊ deſideratur ⁊ qđ intellectꝰ negat bonum: appetitꝰ fugit. Ex qua ratione patet ꝙ tāto qs cōuertitur ad diuina precepta quāto doctrina veritatis ei plana ⁊ clara impenditur. Econtra vero tanto quis perſiſtit in peccatis: ⁊ in iniuſticia quāto audit vel ſuſcipit doctrinā cōfuſam ⁊ tenebroſam. ¶ Tertio inſup pbo intentū meū vnica diſtinctione. Vñ Tho. in ꝑma pte ſum. q. i. ar. iiij. in corpe. q. dicit cuꝫ querit̄. An qs debeat vti metaphoricis locutionibꝰ: ſeu ſimilis exēplis: dū ſcāꝫ doctrinā predicat. Rn̄dit di. Cōueniēs eſt oīno ſacre ſcripture diuina ⁊ ſpūalia ſub corporalium metaphoris tradere. Deꝰ in oībus prouidet ſm ꝙ cōpetit eorum nature. Eſt autem naturale hoī vt per ſenſibilia ad ſublimia itelligenda veniat: qꝛ vt dī libro de ſenſu ⁊ ſen. Ois noſtra cognitio ortum hꝫ a ſenſu. Unde conuenienter in ſacra doctrina traduntur nobis ſpūalia ſub methaphorica locutione. Et hꝫ eſt quod Dyo. dicit. 3. c. cele. hyerar. Impoſſibile eſt nobis aliter ducere diuinum radium. niſi varietate ſacrorum velaminum circumuelatum. Conuenit etiam ſacre ſcripture que cōiter omnibus ꝓponitur. ſm illud Ro. i. Sapientibus ⁊ inſipientibus debitor ſum: vt ſpiritualia ſub corꝑaliū ſimilitudinibus proponantur. vt ſaltem vel ſic rudes ea capiant qui ad intelligēda ſecundum ſe capiēda non ſunt ydonei. hec Tho. Et ad confirmationē iſtoꝝ facit ꝙ Phs prio Iconomi. dicit. Exēplis vtimur in docendo vt facilius intelligatur qđ dr̄. Et prio priorum ait. Exēpla aliqñ ponimus nō vt ita ſint ſed vt melius intelligant qui adiſcunt. Ex qua etiam diſtinctione pꝫ qualiter doctrina ad hoc ꝙ ſit fructifera neceſſario debet eſſe clara ⁊ plana. ¶ Quarto deniqꝫ hoc idem probo ſimilitudine. nam Phs. i. Phiſicorum dicit. Cecus natus non pōt diſputare de coloribus qꝫtum ad rem: ſed bene quātū ad nomen. ꝙ ſi ſic eſt: ergo non poteſt colores vere diligere: cuꝫ eos videre non poſſit. Sic dico a ſimili. ꝙ intellectus cui proponitur doctrina confuſa ⁊ obſcura cū veritatē nō percipiat: nō pōt ꝑ volūtatē ferri in amorem eius veritatis. Econtra vero ſicut oculus ſanus videns colores diuerſos ⁊ cognoſcens fertur in illos ꝑ amorem: ſic potentia intellectiua audiens doctrinam claram: ⁊ planam eam intelligit. ⁊ ꝑ cōſequēs voluntas quaſi cogitur ad diligendum eam. Et ideo in hac noſtra doctrina me volo habere ad auditores. ſicut ſe habet intellectus meus agens ad intelligibilia: pro eo ꝙ ſicut intellectus ſpecificat ⁊ demonſtrat omnia intelligibilia actu: que prius erant potentia. ſic me oportet facere: ad hoc vt doctrina mea ſit vtilis. De hoc intellectu Philoſophus in. 3. de anima dicit. Intellectus in anima eſt duplex: ſcilicet potentialis: qui eſt omnia fieri: ⁊ agens: qui eſt omnia facere. Vñ ſicut lumen facit colores potentia viſibiles actu viſos. ſic intellectus agens potentia intelligibilia facit actu intellecta. hec ibi. Super que verba Commē. ait. Operatio intellectꝰ agentis eſt oīa abſtrahere. intelligere autem eſt recipere intellectiua prout ſunt oportet igitur abſtrahere intelligibilia potentia actu vō intelligibilia demonſtrare. hec ille. Ergo modo cōſimili oportet ſe habere qui vtiliter alios vult docere: vt. ſ. veritatis que ſunt in potentia intelligibiles apud mentes auditorum actu fiant intellecte. Similiter phs. iij. de anima ponit aliam ſimilitudineꝫ de intellectu practico ⁊ ſpeculatiuo: quoniam ⁊ ſi ſpeculatiuus vniuerſaliter intelligit: practicus tamen intellectus illud vniuerſale ꝑticulariter clarificat ⁊ demonſtrat. Unde duplex inquit eſt intellectus ſcilicet practicus ⁊ ſpeculatiuus: qui differunt in mō conſiderandi: quia ſpeculatiuus ſimpliciter conſiderat rē ⁊ vniuerſaliter. practicus vero cōſiderat vt res habent eſſe particulariter. Differunt ēt in fine. quia finis ſpeculatiui eſt veritas. finis autem practici eſt opus hec ibi. Ex predictis igitur omnibus pꝫ ſecunda conditio quaꝫ habebit iugiter doctrina noſtra que dicitur cōditio claritatis.

¶ De tertia conditione quā quelibet ſalutifera doctrina requirit que dr̄ cōditio puritatis.

t Ertia cōditio optima ⁊ excellens doctrine noſtre ex qua facilime quiſqꝫ auditor ſeu peccator ad deū ſe conuerti poterit. dicitur conditio puritatis: qꝛ nō tantū doctrina noſtra vt ſit vtilis. dꝫ eſſe ſubtilis ⁊ clara: ſed oportet ꝙ ſit etiaꝫ pura: id eſt remota ab omni falſitate. Unde ſm phm̄. Purum dicitur cui nihil contrarium eſt admixtum ſicut res dicitur pure alba ſeu dulcis: que nihil ſecum habet aut de amaritudine aut de nigredine. Et ideo in hac noſtra doctrina intendo dimittere omnes falſitates. ⁊ inſuper opiniones ſeu rationes negatiuas: pure enim: ⁊ ſimpliciter veritates eorū declarabo. dimiſſis omnibus falſis ⁊ negatiuis rationibus: qm̄ non ſunt de pane lucrando: ſed nec ad ſalutē animarum proficiunt: ſed potius inficiunt veritateꝫ. ꝙ autem ſimpliciter vera doctrina ⁊ precipue in predicando debeat a ſe abijcere omnem falſitatē ſeu argumenta negatiua. niſi eſſet forte euidens neceſſitas ⁊ vtilitas tripliciter probo. ¶ Primo auctoritatibus. ¶ Scđo ratione. ¶ Tertio ſimilitudinibus. ¶ Nā phs primo poſteriorum. ait. Affirmatio potior eſt negatione: qꝛ melior eſt ſemꝑ demonſtratio que eſt de eſſe: ꝙ̄ que eſt de non eſſe. Et. iij. Methaphiſice dicit. Magis dicimus illum ſcire qui ſcit rem affirmatiue prout eſt: ꝙ̄ qui ſcit negatiue prout non eſt. Et primo Elencorum. Sapientis inquit opus eſt in vna quaqꝫ re non mentiri, ſed mentientem potius manifeſta

¶ Scđo hoc idem probo vnica ratione vȝ finalitatis. Fundamentuȝ rõnis ponit cõmentator ſuper ſcđo phyſicoꝝ. di. Ea que ſunt ad finem debent eſſe ſimpliciter ſ̃m ordinem finis. patet hec regula. Nam medicina que datur ad finem ſanitatis. oportet ꝙ habeat ſimilitudinẽ cum pſa ſanitate. aliter ſi daretur medicina falſa: ſeu ꝯtraria fini ſanitatis nequaq̃ȝ infirmus ſanitatem conſequeretur: ſed potius mortem. Quo preſuppoſito, certum eſt: ꝙ cum finis ſeu beatitudo anime rationalis. ſit veritas increata prout tradunt theo. in. iij. di. xlix. Et ſaluator ipſe Jo. xviij. di. Ego ſum via veritas: ⁊ vita. Oportet ſimiliter ꝙ ipſa rationalis anima ad eundem finem perueniat mediante veritate. ꝙ ſi aliquando eidem anime rationali falſitas ꝓponatur de facili credit: ⁊ relinquit veritatem: ⁊ hoc p̄cipue ꝓpter grauitatem carnis que magis trahit ⁊ inclinat intellectum ad bona apparentia: q̃ȝ ad bona vera ⁊ exiſtentia. Sic enim dicitur ſapientie. ix. Corpus qđ corrumpitur aggrauat animam: ⁊ deprimit terrena inhabitatio ſenſuȝ plurima cogitantem. Accedit etiam ꝙ quandoqȝ argumenta negatiua ſunt fortiora ratõnibus affirmatiuis ⁊ per conſequens difficiliter põt poſtea intellectus credere veritatem. Sic enim phs. viij. topicorum dicit. Nihil enim ꝓhibet: quedã falſa probabiliora eſſe quibuſdam veris. Pretermitto ꝙ etiam aliq̄ auditor audiet falſitatem: ſeu ꝑtem negatiuam. qua audita: aut tedio: aut neceſſitate ductus ſtatim recedit. Et cum non audierit partem affirmatiuam adheret in poſterꝫ falſitati. Cum igitur tales falſitates opponantur fini ⁊ beatitudini anime rationalis: ecõtra vero pura ⁊ ſimplex veritas ſit conueniens cũ ipſo fine. ideo dimiſſis argumentis falſis: ⁊ rationibus negatiuis ſimpliciter demonſtrabo puram veritatem. Pretermitto quoqȝ de perditione temporis: que fit in allegando rationes falſas. in quo tempore poſſent dici multe veritates animaȝ in veritate roborantes. Hoc totum concludit phs. Cum ȝ. de anima conſulit. di. Intellectus in actu omnino ſe debet habere ſicut ⁊ res. quia ſicut ſe habet res ad eſſe ſic ſimpliciter debet habere ad cognoſci: ⁊ intelligi. ¶ Tertio hoc idem probo ſimilitudinibus. Nam philoſophus. xviij. de animalibꝰ ait. Ars ⁊ natura ſemper eijciunt ſuperflua. Patet primo de arte. Nam ſutor cum accipit formam alicuius perſone: ſolum tm̃ pannũ incidit: prout exigit forma ipſius perſone. reliquum vero relinquit cum non ſit neceſſarium. Similiter ⁊ natura hoc idem facit: quia ſtomachus poſtq̃ȝ cibum in ſe ſuſcepit: retinet ſimpliciter qđ eſt ſibi neceſſarium: reliquum vero trãſmittit ad cetera corporis membra. ꝙ ſi hoc facit ars: ⁊ natura: a fortiori. hoc idem debet facere ⁊ obſeruare veritas ſeu doctrina a ſpiritu ſancto per gratiam in corde predicatoris infuſa: cum gratia in infinitum ſit perfectior qualibet arte atqȝ natura. Et ideo vicioſum eſt ſuperfluitates dicere: aut falſa argumenta allegare ſine euidenti neceſſitate ⁊ vtilitate. ex quo talia animarum ſaluti non poſſunt prodeſſe: ſed magis vt dictum eſt obeſſe. di. Pho. viij. Topicorum. Peccatum inquit eſt oſtendere per lõgiora aliquid: qđ poteſt oſtendi per minora. Et peccatũ eſt fieri per plura: qđ põt eque bene fieri ꝑ pauciora. Aliam ſimilitudinem hẽre poſſumꝰ: de anima egreſſa a corpore ⁊ itura ad gloriam: que ſi haberet ſolam maculam venialis culpe: que eſt contraria bonitati increate: que nihil eſt aliud: q̃ȝ increata veritas: quoniam ſ̃ȝ Phm̃. Verũ ⁊ bonũ conuertuntur: q2 omne ens verum eſt bonum ⁊ ecõuerſo: Impoſſibile eſt talem animã coniungi cum ipſa veritate increata: ſine aliqua ſatiſfactiõe penitentie implicita: vel explicita. prout aſſerit Ric. in. iiij. di. xvi. arti. v. q. i. in corpore. q. ꝑꝑ qđ dicitur Apoc. xi. Nihil coinquinatum intrabit in illud nec abhominationẽ faciẽs. ⁊ de cõſe. di. iiij. c. non põt. dicitur. Non poteſt quis vite celeſtis gratiã acquirere niſi purgatus fuerit ab omni ſorde pcti. Ut ergo veritas doctrine create ſit conformis veritati increate. oportet ꝙ ſit ſemota ab omni falſitate contraria. Et ſic ex predictis omnibus patet conditio tertia doctrine noſtre: que dicitur conditio puritatis: q̃ȝ puritatem doctrine: ⁊ cõſcientie. nobis concedere dignetur ſaluator noſter Jeſus xp̃s qui cum omni puritate viuit ⁊ regnat deus per infinita ſecula ſeculorum Amen.

¶ Feria ſecunda poſt dominicam ſeptuageſime iterꝫ de conditionalitate ſacratiſſime fidei: ſeu de quattuor alijs conditionibꝰ quas q̃libet ſalutifera doctrina req̃rit. Sermo ſcđs

f Ides tua te ſaluum fecit. Iterum Luc. vij. Declaratis heſterno die tribus primis ⁊ optimis cõditionibus: quas doctrina noſtra iugiter habebit. Ne forte prolixius nimis efficiat in dictãdo ⁊ p̄dicãdo et quã prolixitate tediũ plerũqȝ mentibꝰ auditoꝝ generat: deſtiti a declaratione aliarũ quatuor: q̃s in hodierno ſermone diſcrete declarandas reſeruaui: vt ex hoc viſa tota ſimul perfectione doctrine nr̃e. animꝰ quilibet fortiꝰ feruentiuſqȝ diſponat ad eã audiẽdã ⁊ ad eã bonis ⁊ ſcis moribꝰ imitãdã: ⁊ vt ordinẽ ſcientie: q̃ȝ etiã veluti quid optimũ. tota ſenſibiliũ natura obſeruat prout expreſſe tradit. Arꝫ. ij. metha. ⁊. iij. de celo. ⁊ mũdo. ⁊. viij. phiſ. Ad alias reqſitas conditiones venio. Accipe igit̃ quartã cõditionẽ. ſ. medietatis.

¶ De quarta cõditione quã q̃libet ſalutifera doctrina reqrit: q̃ di ꝯditio medietatꝫ.

q Uarta igit̃ ꝯditio optima ⁊ excellẽs: quã iugiter hẽbit nr̃a doctrina: et qua faciliter poterit q̃ſqȝ auditor ſeu peccator in merito ꝓficere: ⁊ ad deũ ſe conuertere: dicitur cõditio medietatis ita ꝙ ſermones noſtri nõ ſint nimis ꝓlixi ⁊ lõgi ne faſtidiũ generent: nec inſuꝑ nimis breues: ne ꝟitates predicãde remaneant obſcure: ⁊ indeclarate apud mẽtes auditoꝝ: ſed volo in ipſis ſermonibus ſeu predicatione noſtra tenere quoddam mediũ: omnem vicioſaȝ extremoꝝ ſuꝑfluitatẽ reſecãdo: quod vtiqȝ erit valde gratũ: vtile atqȝ ſalutiferũ oĩbus vobis. Hoc. n. mediũ requirit q̃libet vera doctrina ad hoc vt ſit ſalutifera: auditoribuſqȝ ꝓficiat: qđ quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secũdo rõnibꝰ. Tertio ſimilitudibus. Quarto exemplo. ¶ Primo auctoritatibꝰ. Nã phs. vi. poli. ait. Oĩs exceſſus vel defectus rerũ: vel nocet: vel nõ ꝓficit. Item. ij. de celo ⁊ mũdo ait. Illud quod per paucas rõnes acquiritur facilius tenetur. Sed qđ ꝑ plures acquirit̃ difficiliꝰ retinet̃. Idẽ quoqȝ phs in. ij. ſue rethorice ait. Oĩs ſermo ſi breuior ſit q̃ȝ oporteat: obſcurat intellectũ: ſi lõgior: difficilis erit retẽtiõis: ⁊ diſcipulo obliuionẽ inducet. Idem quoqȝ. ij. ethico. dicit. In oĩbꝰ medietas ẽ laudãda. extrema ãt vituꝑabilia ſunt. Tuliꝰ quoqȝ in p̃rio de offi. ait. In pleriſqȝ rebꝰ mediocritas optima ẽ. Deniqȝ Grego. ſuꝑ Ezech. ait. Pauca loquẽda ſunt: ⁊ fortaſſis hec vtilius proderunt: q2 ſepe alimenta q̃ minus ſufficiũt: auidius ſumunt̃. Sic ſi autẽ [illegible] multa ferre non valet: verbum exhortationis vel increpationis longius trahimus: auditorẽ noſtrũ ad faſtidiũ ducimus. ¶ Secũdo hoc idẽ ꝓbo duplici rõne. Primo rõne virtuoſitatis. Secundo rõne ꝑfectibilitatis. ¶ Primo probo rõne virtuoſitatis. Fundamentum rõnis ponit phs. ij. Ethicoꝝ. di. Uirtus eſt ſimpliciter habitus electiuus immediate cõſiſtens: quo ad nos determinata ⁊ vt vtiqȝ ſapiens determinabit. hec ibi patet hec regula. Nam cũ auaricia que pro ſe omnia vult tenere: ⁊ prodigalitas: que omnia vult indiſcrete effundere: ſint quedã extrema medium egredientia: ideo inter vitia computantur. Liberalitas autẽ que medium tenet: dum partem pro ſe retinet: ⁊ partem effũdit: optima virtus eſſe cenſetur. Quo preſuppoſito certum ẽ: ꝙ ſi doctrina ſeu p̄dicatio noſtra ſit nimis lõga: prolixa: ſeu breuis cũ mediũ egrediatur: nequaq̃ȝ erit virtuoſa: ⁊ per conſeq̄ns nõ poterit bonificare animã ſeu ꝑficere. Ecõtra ſi mediũ teneat: vtiqȝ virtuoſa erit. ⁊ ꝑꝑ hoc auditores recipiẽt ꝑfectionẽ ſue bonitatis dicente pho. ij. Ethi. Uirtꝰ ẽ habitus: qui habentẽ perficit: ⁊ opus eius bonum reddit. ¶ Secũdo hoc idẽ probo rõne perfectibilitatis. Fundamentũ rõnis ẽ vniuerſaliter omniũ Theo. ſ. ꝙ gratia diuina eſt perfectior natura: eo ꝙ naturã perficit. Patet hec regula. Nã aĩa rõnalis ꝑ naturã eſt minus nobilis: q̃ȝ ſit quilibet angelꝰ. di. ꝓpheta. Minuiſti eũ paulo minꝰ ab angelis: ſed tamẽ per gratiã dei nobilior ſit ipſo lucifero: ⁊ ceteris angelis damnatis. Quo preſuppoſito certũ ẽ: ꝙ natura ꝓijcit a ſe oĩa ſuperflua tanq̃ȝ vana ⁊ inutilia. di. pho. iij. de aĩa. Natura inquit non agit fruſtra. nec deficit in neceſſarijs: nec abũdat in ſuꝑfluis. hec ibi. Qđ ſi hoc natura facit: a fortiori hoc facere debet doctrina: q̃ ꝓcedit a ſpũſſancti gratia: aliter ſequeretur ꝙ gratia dei eẽt imꝑfectior natura: qđ vtiqȝ vitioſuȝ eẽt. ¶ Tertio deniqȝ probo idẽ ſimilitudinibꝰ. Nã videmꝰ ꝙ nimia abũdãtia cibi ⁊ potus: ſeu defectꝰ: corrũpit fortitudinẽ ſui organi: vt di. phs. ij. Ethi. Ergo a ſimili: ſi doctrina. ſeu p̄dicatio hẽat defectũ beatitudinis: ſeu abũdantiã nimie ꝓlixitatis vtiqȝ intellectiuã potentiã que eſt organum ipſiuȝ. ſ. anime: corrumperet. Quod bene confirmat Joan. os auri de cõſecra.

di.v.c. Nihil. Fames (inqt) in paucis dieb[9]
aufert hoiem ꝛ liberat eũ ex hac vita pena
li. Exceſſus vero ciboꝝ ꝯſumit: ꝛ cõputre/
ſcere facit corpus humanũ. ꝛ macerat egri/
tudine diurna: ꝛ. tũc cũ morte crudeli cõſu
mit. Alia ſimilitudo hĩ de medico corporali
qui ſi dederit medicinam egroto: aut nimis
acutam: aut nimis defectuoſam eũ occidit
hoc idem facit predicator in predicatione
ſua ſpiritualiter: qđ ille corporaliter facit.
Aliam ſimilitudinẽ ponit Ariſto. de medio
diuitũ ꝛ pauperum in quo conſiſtit ꝑfectio
dicẽs. iiij. Poli. In omni ciuitate ſunt mul
te ſpecies hominũ. i. diuites paupes. ꝛ me
diocres. inter quos mediocres ſunt optimi
qꝛ medium ſemper eſt optimum. Idem ibi/
dem ait. Optimi ſunt mediocres ciues in
ciuitate. qꝛ ipſi non deſiderant aliena: ſicut
pauperes: nec per inuidiam diuitum ſubſtã
tiã deſiderant: ergo nec inſidias patiuntur
nec fraudes ferunt: vnde ſꝑ ſine ꝑiculo vi/
uunt. hec ille. Hanc mediũ laudabilem ꝛ op
timam virtutẽ Salomon petebat a dño cũ
Prouer. xxx. dicit. Mendicitatẽ ꝛ diuitias
ne dederis mihi. Sed tribue tm̃ victui meo
neceſſaria. ne forte ſaciatus alliciar ad ne
gandum: ꝛ dicam quis eſt dñs: aut egeſta/
te compulſus furer: ꝛ ꝑiurẽ nomẽ dei mei.
Ex predictis ergo ſimilitudinibus pꝫ: qua/
liter tam in doctrina ſacra ꝙ in ceteris vir
tutibus moralibus. mediũ tanꝙ laudabile
debet obſeruari. ¶ Quarto poſtremo hoc
idem probo vnico exemplo. vꝫ dñi noſtri ie
ſu xpi[*]. qui in actibus ſuis medium tanꝙ
ꝗ optimũ ꝛ laudabile ſeruauit. ¶ Primo
in natiuitate ſua: qꝛ natus eſt in medio ter
re habitabilis: ꝛ iacuit in medio duoꝝ ani
maliũ: vꝫ bouis ꝛ aſini. de quo medio pro/
phetauerat Abachuch. iij. c. di. In medio
duoꝝ aialiũ cognoſceris. Et Yſa. primo de
hoc medio dicit. Cognouit bos poſſeſſorem
ſuum. ſ. xp̃m: ꝛ aſinus preſepe dñi ſui. In
hoc docẽs nos xp̃s tenere mediũ circa pru
dẽtiã: cui[9] extrema ſunt fatuitas vel groſ/
ſities: que per aſinũ. ꝛ doloſitas que ꝑ bo/
uẽ que eſt cornupeta ſignificat: de quo ẽt
medio tenẽdo. i. pe. ij. di. Quaſi mõ geniti
infantes. ꝑ innocẽtiã rõnales contra fatui
tatẽ. ſine dolo. ſ. malicie ꝛ doloſitatis. lac
ſ. prudentie concupiſcite. vt in eo creſcatis
in ſalutem. ¶ Secundo tenuit xp̃s mediũ

in templo cum voluit ſedere in medio do/
ctoꝝ. de quo medio Luc. ij. di. Inuenerunt
eum in medio doctorum: audientem eos: ꝛ
interrogantem. Quo exemplo docuit xp̃us
nos tenere medium circa iuſticiã: cuius ex
trema ſunt crudelitas: ꝛ remiſſio ꝑꝑ qđ in
figura. vt hĩ Luc. x. Samaritanus infudit
oleum. contra crudelitatẽ: ꝛ vinũ quod eſt
valde acutũ ꝛ penetratiuũ: ꝛ ſanauit inte
gre hominẽ a latronibus plagatũ: ꝛ ſemi/
uiuũ relictũ. Hoc mediũ iuſticie tangit Sa
lomon Prouer. viij. dicẽs. In viis iuſticie
ãbulo: ꝛ ĩ medio ſemitaꝝ iudicij. ¶ Tertio
tenuit xp̃s mediũ dũ ambulat per medium
iudeoꝝ: de quo medio Luc. iiij. di. Jeſus au
tẽ tranſiens ꝑ medium illorum ibat. Quo
exemplo docuit nos xp̃s debere tenere me
dium circa fortitudinẽ: cuius extrema ſunt
puſillanimitas: ꝛ temeritas. Ipſe. n. nõ pu
ſillanimiter timuit: nec etiam iudeos impe/
git: ꝛ ſic ſecure tranſiuit ſine ipſorum iudeo
rum ꝛ ſuipſius leſione. Hoc mediũ Dauid
tenebat: cum dicebat. Expectabam eũ: qui
ſaluum me fecit: a puſillanimitate ſpũs ꝛ
tẽmpeſtate. De quo optimo medio in figu/
ra Dan. iij. di. Fecit deus mediũ fornacis
quaſi ventum roris flantẽ. ¶ Quarto xp̃s
tenuit medium pendens in medio latronũ
De quo medio. Jo. xix. di. Jeſus baiulans
ſibi crucem: exiuit in eum qui di. caluarie lo
cum: ibiqꝫ eum crucifixerunt: ꝛ cum eo ali/
os duos. hinc ꝛ inde: medium autẽ Jeſum.
Quo exẽplo docuit nos Jeſus tenere me/
dium circa temperantiam: cuius extrema
ſunt nimia cura per ſiniſtrum latronẽ: ꝛ ni/
mia mac ratio quod per dextrum ſignifica
tur. ¶ Quinto deniqꝫ xp̃s tenuit medium
dum ſtetit in medio diſcipulorum ſuorum.
De quo medio di. Jo. xx. Cum ſero eẽt die
illa vna ſabbatorum: ꝛ fores eſſent clauſe
vbi erant diſcipuli congregati: ꝑꝑ metum
iudeorum. venit Jeſus ꝛ ſtetit in medio di/
ſcipulorum: ꝛ dixit eis. Pax vobis. hec ibi.
Quo exemplo docuit nos xp̃s debere tene
re medium circa dilectionem omnium: ꝛ nõ
diligere vnum ſicut filium: alterum vero ſi/
cut filiaſtrum: cuius extrema ſunt nimia ꝛ
inordinata vel pauca dilectio. ſeu docuit nos
xp̃s in hoc debere tenere medium circa cõ
uerſatõnẽ: cuius extrema ſunt ſingularitas
ꝛ tumultuoſitas. vt nec homo a communi

tate ſe ſeparet: nec ẽt tumultibus ſeculari/
bus ſe implicet. Nec ẽt facere ſicut guelfi:
qui non cõuerſant cũ gebelinis. Nec econ
uerſo. Sꝫ inter iſtos ſi tut[9] vult viuere: me
diũ dꝫ tenere. Quod medium tenebat Da/
uid cum. 3. Re. 3. dicebat. Habitauit ſeruus
tuus ſꝑ in medio populi tui: quẽ elegiſti. Ex
predictis auctoritatibus ratione ſimilitudi
nibus ꝛ exemplo patet quarta conditio: ꝙ
habebit iugiter doctrina noſtra: que dicitur
conditio medietatis.

¶ De quinta conditione: ꝙ quelibet ſaluti
fera doctrina requirit: que dicitur conditio
diuerſitatis.

Quinta conditio optima ꝛ excellẽs
quã iugiter habebit doctrina no/
ſtra: ex qua faciliter poterit quiſqꝫ
ꝛ inerito proficere: ꝛ ad deũ ſeu ad piiam
ſe conuerti di. conditio diuerſitatis. Pro eo
ꝙ non tm̃ veritatẽ vnius rei declarabit: ſed
veritatẽ diuerſarum rerum Immo ꝛ plerũ/
qꝫ eadẽ regula phiſica ad diuerſas res ac/
commodabitur: vt propter hoc potentia in
tellectiua auditoris delectabilius proficiat
in auditione talis doctrine: ꝛ ꝙ doctrina ſa
lutifera debeat ſe extẽdere ad diuerſas ma
terias: ſeu ad diuerſas veritates tripliciter
¶ Primo auctoritatibus.
¶ Secundo ratione.
¶ Tertio diſtinctione.
¶ Primo ergo auctoritatibus. Nam pro/
bat Grego. in ꝓlogo ſuꝑ Ezechielẽ dicẽs.
Dum cogito ꝙ ſepe inter quotidianas deli
tias ẽt viliores cibi ſuauiter ſapiunt. ideo
minima ꝛ viliora legenti plerũqꝫ propono.
¶ Item in appologia ait. Similitudo rerũ
aliquando moleſtat: varietas vero faſtidiũ
tollit. Item Caſſiodorus li. vij. ait. Nemo
dubitat homines ex varietate ſuauiter re/
creari: quia in continuatis magnum cõſtat
eſſe faſtidium: dulcedo mellis ſi aſſidue ſu
matur omnibus perhorreſcit. Deniqꝫ Tu/
lius ĩ primo li. veteris rethorice ait. Varia/
re orationem magnopere oportebit. Nam
in omnibus rebus ſimilitudo ſocietatis eſt
mater. ¶ Secundo hoc idẽ probo rõne ꝑfe
ctionis. Fundamẽtum rationis ponit. Phs
xij. Methaphiſice. di. Diuerſitas ſpecierum
eſt ad decorem ꝛ perfectionẽ totius vniuer
ſi. Patet hec regula. Nam ſi mundus eſſet
plenus ſolis liliis: ſeu ſolo genere liliorum

vtiqꝫ potentiam viſiuam aliquantulum de/
lectaret. Sed dum plenus eſt diuerſitate flo
rum: vtpote liliorum: roſarum: violarum: et
huiuſmodi. magis potentiam viſiuam per/
ficit ac ceteros ſenſus delectat. hoc idem
exemplifica de varietate ciborum: erga po/
tentiam guſtus. ꝛ de varietate inſtrumento
rum erga potentiam auditus. Quo preſup
poſito certum eſt. ꝙ ſi cognitio vnius veri/
tatis potentiam intellectiuã perficit: ꝛ dele/
ctat multomagis ipſam perficit: ꝛ delecta/
bit diuerſitas multarum veritatum. Quam
vtiqꝫ regulã iugiter chriſto ſeruabo. ¶ Ter
tio inſuper probo idem diſtinctione. Nam
Tho. prima parte ſumme. q. i. art. x. in cor/
pore. q. dicit. Cum queritur an ſacra ſcriptu
ra: ſeu doctrina etiam ſub vna littera debe
at habere plures ſenſus ꝛ ſignificationes.
reſpondeo ꝙ ſic: quia Auctor ſacre ſcriptu/
re eſt deus. in cuius poteſtate eſt: vt non ſo
lum voces ad ſignificãdum accõmodet (ꝙ
etiam homo facere poteſt) ſed etiam res ip
ſas. Et ideo cũ omnibus ſcientiis voces ſi/
gnificent: hoc habet proprium iſta ſcia. ꝙ
ipſe res ſignificate ꝑ voces: ẽt ſignificãt ali
ud. Illa ꝗ pria ſignificatio: qua voces ſigni
ficãt res ꝑtinet ad primũ ſenſum: q ẽ ſenſus
hyſtorie vel litteralis. Illa ꝟo ſignificatio
ꝗ res ſignificat ꝑ voces. iteꝝ res alias ſi/
gnat di. ſenſus ſpũalis: q ſupra lr̃alẽ fun/
dat: ꝛ eũ ſupponit. Hic aũt ſẽſus ſpũalis tri
pharie diuidit. Sic. n. dicit Apo. ad Hebre
os. vij. Lex vet[9] figura ẽ noue legis: ꝛ ipſa
noua lex. vt Dyoni. di. in cel. hierarch. Eſt
figura future glĩe. In noua ẽt lege ea ꝗ ĩ ca
pite geſta ſũt: figura ſũt eorũ: ꝗ agẽ debe/
mus nos. Scđm ꝗ ꝙ ea ꝗ ſunt legis veteris ſi
gnificãt ea ꝗ ſũt noue legis: ẽ ſẽſus allego
ricus. Scđꝫ ea ꝟo ꝗ in xp̃o ſunt facta. vel ĩ
his ꝗ ꝑ xp̃m ſunt facta: ſunt figura eoꝝ: ꝗ
nos agẽ debem[9]: ꝛ ẽ ſenſus moral. Prout
ꝟo ſignificãt ea: ꝗ ſunt in eterna glĩa: ẽ ſen
ſus Anagogicus. Quia ꝟo ſenſus lr̃alis
ẽ: quẽ auctor intẽdit. Auctor aũt ſacre ſcri
pture ẽ deus: q oia ſuo intellectu ꝯphẽdit
iõ nõ ẽ incõueniẽs. vt Aug. dicit. xij. cõfeſ.
Si ẽt ſm vniuerſalẽ ſenſum in vna lr̃a ſa/
cre ſcripture: plures ſunt ſenſus. hec Tho.
ad lr̃am. Quã Thome ſniam phs etiã cõ
firmat. dũ. ij. poſterioꝝ dicit. Demonſtrari
põt optime: id eſt ꝑ plures cãs: ꝛ ecõuerſo

Et Cōmētatoꝛ ſup̄.v. Phiſy. ait. Non eſt
inconueniēs ſed valde congruum. ꝙ idē ſe
extēdat ad diuerſa. Dic exempli gratia. Ui
demus ꝙ faber cum vno maleo facit diuer
ſa inſtrumēta: vtputa: gladiū. lāceā. ligonē
⁊ hmōi: que omnia ſunt ad decoꝛez ⁊ perfe
ctionem ⁊ vtilitatem totiꝰ vniuerſi. Sic a ſi
mili dico ꝙ predicatoꝛ debet p̄dicare res di
uerſas. lȝ aliqñ eaſdez res diuerſas ponat
ſub titulo ⁊ noīe vnius tractatus. Et inſup̄
eandē auctoꝛitatē ſeu regulam phicam dȝ
accōmodare ad diuerſas ỽitates: que oīa
ſunt demonſtratiua magne ꝑfectiōis. Hūc
modum. ſ. predicādi diuerſa ego iugiter ob
ſeruabo. licet quadrageſimale noſtrū ſub ti
tulo xp̄iane fidei ſimpliciter ponat̄. Ex pre
dictis ꝯ patet ꝯditio h: quam nr̄a doctrina
habebit: que dicitur ꝯditio diuerſitatis.
¶ De ſexta ꝯditōe q̄ꝫ q̄libet ſalutifera doc
trina reqrit: q̄ dicitur ꝯditio vigoꝛoſitatis.

ſ Exta conditio i oꝛdine optima ⁊ ex
cellens doctrine noſtre dicit̄ condi
tio vigoꝛoſitatis: q̄a ipſa erit valde
potens: ⁊ valde vigoꝛoſa ad inducendū ad
virtutes: ⁊ virtuoſas operationes: ⁊ etiā ad
remouendum ab omnibꝰ vitijs atqȝ pecca
tis. Certum eſt. n. ꝙ quilibet intellectus na
turaliter appetit certificari de rebus ⁊ ỽita
tibꝰ quātū pōt. Propt̄ ꝙ phs. i. phiſy. dic̄.
Certitudo in omnibus intantum querenda
eſt: quātum recipit natura rei. Et. i. ethico.
ait. Certitudinem non opoꝛtet in omnibꝰ ſi
militer expetere: ſed in ſingulis ſm̄ ſubiectā
materiam: ⁊ intantū quātum eſt ꝓpꝛiū do
ctrine. h ibi. Talis autem certitudo ⁊ ſi ha
beatur per auctoꝛitatem ⁊ exempla: tñ ve
hementius per rationes naturales acqrit̄:
vnde ſola naturalis ratio preualet i foꝛtitu
dine ⁊ vigoꝛe omnibus auctoꝛitatibꝰ mun
di. Ut igit̄ doctrina noſtra ſit vigoꝛoſa non
tm̄ auctoꝛitatibus ⁊ exemplis: ſed iugit̄ foꝛ
tiſſime etiam naturalibus rationibus ipſaȝ
roboꝛabo. Ad qḋ faciendū tripliciṫ cogoꝛ:
Primo auctoꝛitatibus.
Sc̄do ratione.
Tertio ſimilitudine.
Probo ꝯ auctoꝛitatibus: ꝙ cogoꝛ ſic ꝓce
dere. Nā phs. i. methe. ait. Di recte docent:
q̄ cauſas d̄ ſingulis reddunt. Et. 3. ethi. dic̄.
Bonus ſingula rationibus probat ⁊ indi
cat. Et. iij. phiſy. dic̄. ꝙ pulcherrime demō
ſtratur: optimū ⁊ delectabile ē. Et. vij. ethi.
dicit. Non opoꝛtet ſolum dicere verum: ſed
etiam opoꝛtet cauſam veri vl' falſi aſſignar̄
Et. 2. metha. dicit. Uerum neſcimus ſine cā
⁊ ratione. Et. 3. metha. ait. Ueritatem q̄ren
tes ſine demonſtratione ſunt ſimiles ignoꝛā
tibus quo ire debeant. Deniqȝ Tuliꝰ lib. 3.
de tuſculanis. ait. Sapiens animus ita ſp̄
eſt affectus: vt in vna quaqȝ re rōne vtat̄.
¶ Sc̄do h idē ꝓbo vnica rōne: vȝ ꝑfectio
nis. Fundamētū rōnis ponit phs. v. meth.
dicēs. Perfectū tūc eſt vnūqḋqȝ ⁊ omnis
ſubſtātia perfecta: qñ ſm̄ ſpēm ꝓpꝛie ỽtu
tis nulla pars deficit. hec ibi. patet h regl'a.
Nam domus tunc ſimpliciter ē ꝑfecta: qñ
hec tria ſimpliciter habet. vȝ fundamentum
tectum: parietes: cui ſi vna harum partium
deficeret: vtiqȝ domꝰ imperfecta eēt. Quo
p̄ſuppoſito: certum eſt ꝙ a ſimili tunc ỽi
tas dicitur perfecte eſſe pꝛobata: qñ ē muni
ta auctoꝛitate ⁊ exemplo: ſed precipue rōne
Que ratio ſi deficeret: dū ſit ꝑfectioꝛ ⁊ po
tentioꝛ oī auctoꝛitate ceteris paribus: vtiqȝ
doctrina ſeu pꝛedicatio aliqualiter imꝑfe
cta eſſet. Ut igitur doctrina noſtra ſit perfe
cta: cōmuniter auctoꝛitatibꝰ ⁊ exemplis etiā
validis rationibus vtar. Nihil enim vt di
cit phs. i. d̄ celo ⁊ mundo. Simpliciter eſt ꝑ
fectum vbi trinitas. Et vltra h intendo po
tius vti rōe q̄ꝫ auctoꝛitate: qm̄ potentia itel
lectiua ſemper cogitur ab obiecto ỽitatis:
⁊ per conſequēs quaſi cogit (⁊ ſi libera ſit)
ipſam voluntatē ad id amādū qḋ itellectꝰ
cogitur creder̄. ¶ Tertio deniqȝ ꝓbo ſimili
tudine ꝙ doctrina vt ſit autentica maxie in
diget rōne: quā ſimilitudinē colligo a Com
mentatoꝛe ſuper. 2. de anima: ſicut coloꝛ ait.
non eſt viſibilis ſine lumine: ſic nec verū ē
viſibile ſine rōne h ibi. Et ſic ex predictis au
ctoꝛitatibꝰ rōne atqȝ ſimilitudine. hec ſexta
conditio.
¶ De ſeptima cōditione quā quelibet ſalu
tifera doctrina requirit que dicit̄ conditio
caritatis.

ſ Eptima conditio ⁊ vltima optima
⁊ excellens doctrine nr̄e dicitur cō
ditio charitatis. Non. n. tm̄ p̄dica
tio mea ſeu doctrina: ſupꝛadictas ꝯditiōes
habebit: ſȝ potiſſime volo ꝙ habeat i ſe ca
ritatēm. Non. n. volo pꝛedicare ꝓpter cupi
ditatem pecunie: fame: honoꝛe: humane lau
dis ⁊ hmōi: ſed ſimpliciṫ pꝛedicabo pp̄ amo
rem dei: ⁊ pp̄ caritatem ⁊ ſalutē ꝓximoꝛuȝ:
ꝙ ſi aliter facerē nequaq̄ꝫ vtiliter ⁊ fructuo
ſe pꝛedicarē. qḋ aūt doctrīa ⁊ p̄dicatio ad
hoc ꝙ ſit fructifera exigat caritatē tripliciṫ
ꝓbo. Primo auc̄tibus. Sc̄do rōne. Tertio
exemplo. ¶ Probo auctoꝛitatibus. Nam
glo. ſuper illa ỽba ꝓphe. Docebō iniquos
vias tuas ⁊ impij ad te ꝯuertent̄. ait. Ua
na eſt doctrina pꝛedicatoꝛis ſi nō fuerit ſuc
cenſa igne diuini amoꝛis. Et Grego. ait. Li
gua pꝛedicatoꝛis inuanū laboꝛat. ſi ardoꝛe
⁊ flāma caritatis ignita nō fuerit. Et Apl's
i. Coꝛin. xiij. Si linguis hoīum loquar ⁊ an
geloꝛū. caritatem nō hēam: factus. ſ. ve. eſ.
ſo. a. cimb. tinniens. ¶ Secūdo h idez ꝓbo
vnica rōne: vȝ aſſimulatōis. Fundamentuȝ
rōnis ponit Phs. i. de gene. ⁊ coꝛru. dicēs.
Agens agit i patiēs: trahēdo ipm̄ in ſuam
nām. Pȝ hec regula. Nā ignis ꝯiūctus cuȝ
ferro ferrū calefacit: ⁊ inſup̄ ipȝ rubeſcē fa
cit. Et ecōtra. Si carbo moꝛtuꝰ ponat̄ apud
ferrū: nūq̄ꝫ facit eū rubeū ⁊ calidum. Quo
p̄ſuppoſito certū eſt: ꝙ ſi pꝛedicatoꝛ i ſe hȝ
caritatē: de facili pōt cū doctrina ſua cale
facer̄ pctōꝛes: ſeu auditoꝛes: caritate ⁊ igne
diuini amoꝛis. Ecōtra vero ſi p̄dicatoꝛ non
hēat caritatē: velut carbo moꝛtuꝰ. nequaq̄ꝫ
poterit pctōꝛes cōiter ꝯuertere: aut ad cari
tatē reducere. Uñ vulgare ꝓuerbium eſt.
Nō po altri bruſar̄ o reſcaldare: chi i ſe nō
bruſa o arde. Et iō videmus p̄ experientiam:
ꝙ magis fructificat vnꝰ p̄dicatoꝛ idiota: q
p̄dicat ex caritate: q̄ꝫ vnꝰ maximus Theoꝰ
⁊ lr̄atus: q pꝛedicat ex humana laude vel
cupiditate. ¶ Tertio deniqȝ ꝓbo: exemplo
Helie ꝓphe. de quo eccl'. xlviij. di. Surrexit
Helias q̄ſi ignis: ⁊ verbū eius quaſi facula
ardebat. ſ. coꝛda ipm̄ audiētiū. Et i ſignum
ꝙ doctrina ad hoc ꝙ ſit fructifera: debȝ fie
ri ex caritate. legit̄ actuū. ij. c. ꝙ ſpūſſanctꝰ
datus ē apl'is i linguis igneis: vt. ſ. poſſent
ignire ⁊ calefacē coꝛda auditoꝝ igne diuini
amoꝛis ⁊ caritatis. Et pp̄ h hī ibidez ꝙ ſta
tim vt acceperūt apl'i ſp. ſan. i liguis igne
is: illa die Petro pꝛedicāte in vno ſermo
ne ꝯuerſi ſunt circiter tria milia viroꝛuȝ ac
mulieꝝ. Bene ergo ꝓbaui ꝙ noſtra doctri
na dȝ hīe caritatē: que eſt ſeptima ⁊ vltima
cōditio. ¶ Ex pꝛedictis ergo ſeptem ꝯditio
nibus quas iugiter intendo obſeruar̄ in no
ſtris pꝛedicatōnibus atqȝ doctrina: pȝ qua
liter quiſqȝ poterit faciliter: ⁊ remiſſionem
peccatoꝛū ⁊ diuinam gr̄am in hac quadra
geſima ſuſcipe: quā vobis ⁊ mihi donar̄ di
gnet̄ dn̄s nr̄ ihs xp̄s q cū p̄re ⁊ ſpū ſcō ⁊c.
¶ Feria tertia poſt dn̄icā ſeptuageſime de
ſc̄do reſpectu: quo hī firma fides ⁊ ſpes de
gr̄a ⁊ ſalute audientium doctrinam ſacraȝ
ſermo tertius.

f Ides tua te
ſaluū fec̄. Luc. vij. Demon
ſtrato heſterno die. p̄mo re
ſpectu: quo ſpem firmā ha
beo: ⁊ etiā vos habere pote
ſtis: de ſalute veſtra. h mane
in p̄ſti ſermone hēo demonſtrare ſm̄ reſpe
ctū: per quē hēo eandem ſpem: q dicitur re
ſpectus veſtre diſpōnis. Ante cuius decla
rationē occurrit mihi loco ꝓhemij vna nā
lis ⁊ ỽa ſnīa Phi. 2. Phiſy. dicētis. Ois
res ad finē aliquē oꝛdinata: nālit ipm̄ deſi
derat: pȝ h regl'a. Nā qꝛ potētia nutritiua
oꝛdinata eſt ad actū gnāndi: iō nālit: vt hī
2. de aīa. illū deſiderat. Silr' qꝛ potētia viſi
ua ⁊ auditiua oꝛdinate ſunt ad videndū ⁊
audiēdū. hinc ē ꝙ illū actū nāliter deſide
rāt. Silr' qꝛ potētia volitiua oꝛdinata ē ad
bonū: iō nāliter illud deſiderat. Oia. n. vt di
cit Phs. i. eth. Bonū oia nālr' appetūt. Et
bonū nālit ē oībus diligibile. Silr' qꝛ mā oꝛ
dinata ē ad foꝛmam. iō vt dī. i. Phi. Ois
mā appetit foꝛmā. Ergo a ſilii: qꝛ potētia in
tellectiua oꝛdinata ē ad itelligēdū: iō nālr'
deſiderat illū actū. dicente pho in p̄ncipio
metha. Oēs hoīes nā. i. p̄ nām ſeu nālr' ſci
re deſiderāt. Rō aūt potiſſima: quare q̄libȝ
potētia appetit ſuū actū ⁊ finē eſt: qꝛ q̄libȝ
potētia ꝑficit̄ p̄ ſuū actū: ſeu recipit ꝑfectō
nē maximā in ſuo actu: ſicut oculus ꝑficit̄
videndo: auris audiēdo: ⁊ hmōi. Qḋ cōfir
mās Phs. ix. Metha. ait. Actus ē finis et
ꝑfectio ipſius potētie. Non. n. videt qs vt
viſum hēat. Sed ecōuerſo: viſum hȝ vt vi
deat. h ibi. Et tēt. ix. Metha. ait. Actꝰ ē me
lioꝛ potētia in bonis: in malis aūt ecōuerſo
Et idē dicit: Actus magis facit itelliger̄: q̄ꝫ
potētia. Et. i. Metha. Finis ē bonū vniuſ
cuiuſqȝ rei. ⁊ vniuerſaliter eſt qḋ optimum
⁊ ꝑfectū in oī natura. hec ibi. Quibus pꝛe
miſſis: dico ꝙ lȝ quelibet potētia: ⁊ p̄cipue

intellectiua appetat ſuũ finem ⁊ actũ: tãq̃
q̃nádã ipſius ꝑfectionẽ: tñ nulla potẽtia fi
nẽ deſideratũ conſequi poteſt: niſi prius ha
beat ꝑcuias diſpoſitões ⁊ preparationes
ad ipſum finem cõſequẽdũ: qm̃ finis (vt di
citur) .2. phiſi. naturaliter iponit neceſſitatẽ
oibus hꝭ: que ſunt ad finem. Et propterea
q̃uis potẽtia itellectiua cuiuſlibet hoĩs na
turaliter appetat ſcire ⁊ cognoſcere diuer-
ſas ꝟitates: qbus cognitis rõnalis aĩa fa-
ciliter conſequitur gratiã dei: ſalutem pro-
priã: atq; gloriam ſempiternã: tamen doctri
nã ipſam: ex qua intellectus veritates ſue
ſalutis percipit ⁊ cognoſcit: nequaq̃ acqui
rere põt ſine aliqua debita diſpõne atq; ꝑ-
paratione: que oĩno neceſſaria eſt ad queʒ
libet finẽ conſequendum: ⁊ precipue ad hoc
ꝙ noſtram recipiat doctrinã ſalutarem: qđ
probo. primo auctoritatibus. ſcđo rõne. ter
tio diſtinctione. ¶ Primo probo auctorita
tibus. Nam phs. 2. de aĩa dicit. Actus acti
uorum ſunt in patiente bene diſpoſito. Et
Plato in Thimeo. Forme dant̃ ſimpliciť
ſm̃ diſpoſitionẽ ipſius materie. Et ſanctus
Bonauẽtura in ꝓhemio primi ſniarũ ait.
Omnis perfectio .i. forma perficiẽs. ꝓſup-
ponit ſuum ꝑfectibile .i. ſubiectũ eſſe diſpo
ſitum. Denique Phs. ix. Ethi. ait. Ad hoc ꝙ
doctrina deſcendat: ⁊ efficaciã habeat i au
ditione: oportet aĩam auditoris oĩno eẽ be-
ne diſpoſitam ⁊ preparatã: ſicut terra anq̃
ſemen mittat̃ in ea. Et .2. đ aĩa dĩ. Duri car
ne: inepti ſunt mẽte: Molles autẽ carne be
ne apti ſunt. ¶ Scđo h̄ idẽ ꝓbo vnica rõe:
videlicet argumentationis. Fundamentuʒ
rationis habetur .2. Topicorũ. Si de quo
minus vĩ ineſſe ⁊ ineſt: ergo ⁊ de quo ma-
gis. Patet hec regula. Nam ſi miles põt
expugnare caſtruʒ: a fortiori dñs qui eſt eo
potentior. Et ſi vnus pauper põt dare de-
cem ducatos: a fortiori poterit dare ditior
ipſo. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ ars ⁊
natura anteq̃ tribuant formã ſeu perfectõ
nem alicui materie: prius requirunt ꝙ ma-
teria ſit diſpoſita. Patet de arte. Nam for
ma ſigilli non iprimit̃ cere: niſi prius fuerit
mollificata. Item natura hoc idem facit: q2
campus ſeu ager non fructificat: niſi prius
fuerit cultiuatus ⁊ diſpoſitus: dicẽte Boe-
tio metro .i. tertij lib. Qui ſerere ingenuum
volet agꝛ liberat arua pri⁹ fructib⁹: fal-
ce rubos filiceq; reſecat: vt noua fruge gra
uis ceres eat. Sed claruʒ eſt ꝙ grã diuina
infundenda aĩe mediante doctrina: eſt no
bilior ⁊ perfectior incõꝑabiliter omni arte
atq; natura. Ergo per conſequens maio-
rem requirit in anima diſpoſitionẽ: dicente
Tho. ꝓa ſe. q. i. art. vi. Operatio gratie cũ
nobilior ſit natura: nõ minus ſed magis or
dinate ꝓcedit q̃ operatio nature. Quod
totum confirmans Tulius in li. tuſculana
rum queſtionum ait. Ut ager q̃uis fertilis
ſine cultura fructuoſus eſſe non poteſt: ſic
nec ſine diſpoſito doctrina ſalutis aĩus re-
cipiet. ¶ Tertio h̄ idẽ ꝓbo dĩ. beati Tho.
i. ij. q. cxij. art. ij. in corpore. q. dĩ. Cum quæri
tur an ad ſuſcipiendũ doctrinam ſacram: ⁊
per ꝯñs diuinam gratiã requiratur aliqua
diſpoſitio in homine peccatore reſpondeo
ꝙ gratia dupliciter accipitur. vel pro habi
tu. vel habituali dono dei. ſo pro auxilio dĩ
vel ipſum diuinum auxilium mouens aiaʒ
ad bonum. Primo mõ accipiendo gratiaʒ
ad gratiaʒ exigitur aliqua preparatio grẽ
que eſt quedam forma accidentalis: q2 nul
la forma imprimitur niſi in materia diſpo-
ſita. Sed loquamur de gratia: ſm̃ qđ ſigni-
ficat auxiliũ dei mouẽtis ad bonũ: ſic nul-
la preparatio requiritur ex parte hominis
preueniens diuinum auxilium. Sed potius
quecunq; preparatio in homine eſſe põt: ẽ
ex auxilio dei mouentis animam ad bonũ.
Et ſm̃ h̄ ipſe bonus motus li. ar. quo gſq;
preparatur ad bonum gratie ſuſcipienduʒ
eſt actus li. ar. moti a deo. et quantum ad h̄
dĩ homo preparare animum. ꝙ ẽ principali
ter a deo mouente liberꝫ arbitriũ. et ſm̃ h̄
dĩ a deo voluntas hoĩs preparari: ⁊ a dño
greſſus hominis dirigi. ¶ Ex predictis igiť
auctoritatibus rõne ⁊ diſtinctione pʒ quali
ter ad doctrinam ſalutiferam audiẽdã. re-
quirit̃ aliqua diſpõ preuia: et ſi queris que
ſit illa rñdeo: ꝙ pro nunc ſunt ſepteʒ diſpo
ſitiones neceſſarie ad ſuſcipiendum vtiliter
doctrinam ſalutiferam. Quaruʒ prima dĩ
diſpõ acceſſiõis. Scđa dĩ diſpoſitio feſtina
tionis. Tertia dicit̃ diſpõ continuationis.
Quarta dĩ diſpõ attentionis. Quinta dĩ
diſpõ creditionis. Sexta dicitur diſpõ ſu-
ſceptõnis. Septima dĩ diſpõ executionis.
¶ Prima diſpõ ex qua acq̃rit̃ ſalutaris do
ctrina: ⁊ per ꝯñs diuina grã ⁊ eterna glĩa
dicitur diſpoſitio acceſſionis. Experientia te-
ſte videm⁹: ꝙ quicunq; vult adiſcere ſeu ac
quirere aliquã artẽ: ſeu vanã mũdanã ſa
pientiã: neceſſe ẽ ꝙ vadat: vt videat: vt au
diat magiſtrũ illius artis: ſeu doctorẽ illi⁹
ſcientie: aliter nec artẽ illã: nec ſcientiã vnq̃
adiſcere poſſet. A ſimili oʒ facere cũq vult
doctrinã ꝟitatis: ⁊ ꝑ ꝯñs diuinã grãʒ acq-
rere: ſeu magnitudinẽ ⁊ turpitudineʒ ſuoꝝ
peccatoꝝ intelligere: qm̃ oʒ vt actualiter ac
cedat ad audiẽdũ doctorẽ ⁊ ꝑcipue ꝑdica
torẽ ipſius ꝟitatis: qm̃ ex tali auditione il-
li⁹ doctrĩe faciliter, gſq; adiſcet ea: ꝑ q̃ ⁊ pec
cata dimittunt̃: ⁊ diuina grã ſeu eterna ſa-
lus acq̃rit̃. Ergo neceſſe ſit actualiter acce
dere ad audiendũ doctrinã predicationis.
ꝓbo ſexpliciter. Primo auctoritatib⁹. Se
cũdo rõne. Tertio diſtinctiõe. Quarto ſimi
litudine. Quinto figura. Sexto exemplo.
¶ Primo auctoritatib⁹. Nã apl's. ad Ro.
x. inquit. Omnis quicũq; inuocauerit nomen
dñi ſaluus erit. Quõ ergo inuocabũt eum
in quẽ nõ crediderũt: Aut quõ credẽt ei:
quẽ non audierũt: quõ audiẽt ſine ꝑdican
te: quõ ꝟo ꝑdicabũt: niſi mittant̃: ſicut ſcri
ptũ ẽ: q̃ ſpecioſi pedes euãgelizãtiũ pacẽ:
euagelizãtiũ bona: ſed nõ oẽs obediũt euã
gelio. Iſaias .ii. dicit. Dñe quis credit au-
ditui noſtro: Ergo fides ex auditu: auditus
autẽ per verbũ xp̃i. Sed dico: nũquid non
audierunt. Et qdẽ in oẽ terrã exiuit ſonus eorũ. ⁊ in fi.
o. ter. ver. eo. h̄ ibi. Itẽ ad hebreos. iiij. ait.
Uiuus eſt enim ſermo dei ⁊ efficax: ⁊ pene
trabilior omni gladio ancipiti: ⁊ pertingẽs
vſq; ad diuiſionẽ aĩe ⁊ ſpũs. Itẽ Iac. i. dĩ
In manſuetudine ſuſcipite inſitũ verbũ
qđ põt ſaluare aĩas veſtras. Tullius etiaʒ
.i. iij. prime rethorice dicit. Hi maxime doci
les ſunt: qui attentiſſime parati ſunt audi-
re. Phs etiã lib. de ſen. ⁊ ſenſato ait. Audi
tus plurimã ꝑtẽ cõfert ad prudentiã. Ser-
mo .n. audibilis cã ẽ diſcipline: nõ ſm̃ ſe ſʒ
ſm̃ accidens: q2 noĩa ſunt que ſignificant
intellectũ: ex quo accipitur conſequentia re
rum huiuſmodi. Idem quoq; phs in ꝓhe-
mio metaphi. ait. Auditũ non habentia in-
diſciplinabilia ſunt: hñtia ꝟo diſciplinabi-
lia. Itẽ ꝓs ait. Lucerna pedib⁹ meis uerbũ tuũ.
⁊ lu. ſe. m. Et puer. xxx. dicitur. Omnis ſmo
dei igneus: clipeus eſt omnibus ſperanti-
bus in ſe. Et Hiere. xxiij. Uerba mea ſunt
quaſi ignis: ⁊ quaſi malleus cõterẽs petras
Et Cant. v. dĩ. Aia mea liquefacta ẽ: cũ di
lectus meus locutus eſt. Et propheta dic.
Factũ eſt cor meũ tanquã cera liqueſcẽs
in me. vẽn. meo. ſ. ex auditione ꝟbi dei. Et
Iſa. xviij. dĩ. Oĩpotens ſermo tuus domine
ſanat oĩa. ſ. ſcelera peccatoꝝ. Et ꝓpha di
cit. Miſit verbum ſuum ⁊ ſanauit eos. De-
niq; propha ait. Lex dñi immaculata con-
uertẽs aĩas: teſtimonium dñi fidele ſapien
tiã preſtans paruulis. Ex quibus auctori-
tatibus patet neceſſitas huius prime cõ-
ditionis. ¶ Scđo hoc idẽ probo vnica ra-
tione vʒ ſpecificationis. Fundamentũ ra-
tionis ponit phs. vi. ethi. dĩ. Nõ ſufficit ad
ſciam alicuius: vt ſciat in vli ⁊ cõfuſe. Sed
oʒ ſcire determinate ⁊ diſtincte. pʒ hec regu
la. Non enim ſufficit medico ad hoc ꝙ ſa-
net infirmũ: ꝙ ſciat medicinã eſſe bonã in
vniuerſali: ſed oportet ꝙ intelligat in ſpe-
cie hanc medicinã: ⁊ hãc fore tali ⁊ tali in-
firmitati neceſſariam: qm̃ ſi in genere daret
oẽs medicinas: nõ ſanaret infirmũ ſed occi
deret: cũ medicinarũ alique ſint calide: ali
que frigide: ⁊ huiuſmõi. Similiter infantu-
lus ⁊ ſi in ſua pueritia in genere ⁊ vĺr co
gnoſcat quẽlibet hominẽ fore hominẽ: ⁊ nõ
beſtiã. pp qđ ⁊ vĺr quẽlibet appellat patrẽ
tamen talis cognitio generalis eſt imperfe
cta: Unde vt perfectam ſcientiam habeat
de patre ſuo: oportet ꝙ in ſpecie ſciat ꝙ di
cat. Hic eſt pater meus ⁊ nõ alius. Iʒ in ꝑti
culari tñ mr̃ ei⁹ hoc ſciat. vt habet̃ ix. ethi.
quia ipſa eſt certa: ꝙ eum concepit: quod tñ
pater ignorat. Sed debet hunc in ſpecie ap
pellare patrem ſuum ⁊ non alium: ſm̃ cõeʒ
opinionẽ ſeu exiſtimatõnẽ. Quo ſuppoſito
certũ ẽ ꝙ ſicut duplex eſt ſcientia de felici-
tate ⁊ beatitudine: prout ponit ſanct⁹ Bo-
nauentura in .iiij. diſtinctione .xlix. articulo
primo ⁊ tertio. Et Ricardus ibidem articu
lo .ij. queſtione prima. ⁊ Scotus ibidẽ que-
ſtione ſecunda. et Thomas in prima parte
ſumme. queſtione ſecunda. videlicet genera
lis ⁊ ſpecialis. ſic a ſimili duplex eſt ſcientia
que habetur de vitijs ⁊ virtutibus ſcilicet
generalis ⁊ ſpecialis. Sed manifeſtuʒ eſt
quod ſcientia communis ⁊ vniuerſalis:
qua vniuerſalitas apppetit ſummum bo
num: non eſt ſalutifera: nec ſaluat ani-
mam. Prout dicunt theologi ſupradicti.

Et ꝑꝑ hoc philoſophi habentes ſcientiam
in vniuerſali dānati ſunt. propter qđ opꝫ
ꝙ talis felicitas cognoſcat̃ ⁊ credat̃ inpti/
ri: nquantū. ſ. ſolū conſiſtit in clara dei vi/
ſione ⁊ non in generali: put ſimpl'r ē quod
dā bonuꝫ ſufficientiſſimum. Ergo a ſimili
de virtutibꝰ ⁊ de vitijs ē dicendū: qm̄ opꝫ
in ſpecie cognoſcere hāc eſſe virtutē: ⁊ hoc
eē vitium ⁊ peccatū. ſimiliter hoc eē bonū:
⁊ illud eē malū: quam ſpecialitatē nullus
acquirit: niſi per ſcientiā ⁊ doctrinam aut
auditionē ſanctiſſime p̄dicationis. ſ. quam
p̄dicator: non in genere: ſed in ſpē ꝟitatis
virtutū atqꝫ vitioꝝ p̄dicat: ſpecificat: ⁊ de/
clarat. ⁊ iō ſicut phi. vt dicit Ar. i. Eth. c.
vij. errauerūt in felicitate: dū quidā poſue
rūt eā in voluptatibus. quidā in diuitijs.
quidā in honoribus: ⁊ huiuſmodi. ⁊ p con
ſequēs dānati ſunt. ſic ⁊ multi xp̄iani ob/
miſſis predicationibꝰ cadunt in diuerſos
errores atqꝫ peccata: dū nō audiūt verbum
dei ſeu p̄dicatiōes. de quibꝰ Boetius pſa.
ij. tertij libri. O nimis mortaliū cura q̄ mul
tiplicium ſtudioꝝ labor exercet. diuerſo qui/
dē calle procedit: ſed ad vnū tamē finē bea
titudinis nititur peruenire: ⁊ infra ſubiūgit
di. Ineſt etiam mētibus hominū veri boni
naturaliter inſerta cupiditas. ſed ad falſa
deuius error abducit. Et ideo errant grauiſ
ſime illi beſtiales viri: qui volentes ire ad
p̄dicationē dicunt. O h quid oportet ire tā
tū ad predicationē: Ego bene ſcio quid di
cit predicator. Dicit enim ꝙ quiſqꝫ dꝫ facē
bonū ⁊ dimittere maluꝫ. Ego bene ſcio qđ
debeo facere. O macharone. O groſſola/
ne. o beſtialis ⁊ inſenſate homo: licet bonū
ſcias eē faciendū in genere: ſimiliter ⁊ ma
lum fugiendū: non tamen intelligis illud in
ſpecie: ⁊ iō ꝑꝑ hoc corruis in diuerſa pecca
ta: eſtimando eē bonū: quod ē malū: ⁊ ma
lū quod ē bonū. Et propter hoc merito oī/
bus talibus conuenit illa cōminatio. Iſa.
v. di. Veh vobis q dicitis malū bonū ⁊ bo
nū malū: ponētes tenebras lucē. ⁊ lucē te/
nebras: ponētes amarū dulce: ⁊ dulce ama
rum. Veh qui ſapientes eſtis in oculis ve/
ſtris: ⁊ corā vobiſmetipſis prudentes. Ex q̄
ratione ēt patet: qualiter quiſqꝫ tenet̃ ire
ad predicationem ad hoc vt illuminetur de
veritatibus neceſſarijs ad ſalutē. ¶ Tertio
hoc idem probo diſtinctione. Ric. in iiij. di.
xvij. ar. ij. q. vi. in corpe. q. dicentis. Cū q̄rit̃
an ex cōfeſſione facta peccata remittantur:
rn̄dit: ꝙ aut tēpore cōfeſſiōis penitēs adhi
buit debitam diligentiā examinādo conſciē
tiam: ⁊ petēdo cōſiliū a peritis: ⁊ inſuper ſe
informando de doctrina ſacra ab hꝭ qui
intelligūt eā (put de lege cōi humana per/
mittit fragilitas) vt memoriā hēret oīum
peccatoꝝ ſuoꝝ mortaliū. Aut fac̄ ignorās
ex malitia: aut ex ignorantia affectata vel
craſſa. Si p̄io mō: dico ꝙ tali remittuntur
pctā in cōfeſſione. Si ꝟo ſcđo mō dico ꝙ
nec aliqđ pctūm oblitū ſeu ēt cōfeſſum ei
remiſſum ē. Et ꝙ plus ē (prout idem Ric.
ait in iiij. di. ix. ar. ij. q. i. in corpe. q.) talis
ſic ſuſcipiēs euchariſtiā mortaliter peccat:
pro eo ꝙ voluntarie irreuerenter illud ſuſci
pit: dū audire ſacras predicationes noluit.
Ex quibus in ſpecie peccata ꝓpria intelle/
xiſſet: ⁊ ſic ea confiteri potuiſſet. Ex qua di
ſtinctione patet qualiter quiſqꝫ dꝫ accede/
re ad audiendū ſacrā doctrinā: vt illumine
tur. ¶ Quarto inſup probo ſiītudie. ꝙ. ſ.
dīna doctrīa q̄ accipit̃ in p̄dicatōe illumiat
⁊ ꝯuertit peccatores ad dm̄. Nā Luc. vij. le
gitur. ꝙ dn̄s ſuſcitauit iuuenē mortuū ꝟbo
ſuo dicēs. Adoleſcēs tibi dico ſurge: q ſta/
tim ſurrexit viuus nō tm̄ corpe ſed ēt aīa.
Nā vt dī Ezech. xviij. Aīa que peccauerit
ipſa morieẗ. ſ. morte peccati. Sicut. n. corpꝰ
dī mori dū aīa ſeparatur ab ipſo. ſic ⁊ aīa
ſpūaliter per peccatum moritur: dum deus
vel diuina gratia ab ipſa ſeparatur. Sic̄
enim xp̄s ꝟbo ſuo adoleſcentem mortuum
viuificauit corporaliter. Sic etiā in predica
tor verbo diuino ſpūaliter viuificat aīas
peccatoꝝ dū ex accepta cōtritione: deꝰ ⁊ di
uina gratia iterū cū aīa coniungit̃. Et ꝑꝑ
hoc ſaluator. dicit Io. vi. Amē amen dico
vobis: q₂ venit hora ⁊ nunc eſt: qñ mortui
audient vocē filij dei. ⁊ qui audierint vi/
uent. Super que ꝟba Bernard. ait. Mor/
tuus in peccatis viues: ſi vocē dei audieris.
Si cor tuū induratū fuerit emittet ꝟbum
ſuū ⁊ liquefaciet illud. Sic. n. promiſit xp̄s.
Quicūqꝫ audierit vocē filij dei viuent. Et
puer. xiij. Salomō ait. Lex ſi fons vite vt
declinet qs a ruina morti. Et iō Ezech. xxxvij.
p̄cipit̃ ipſi Ezech. cōtra pctōres ſpūaliter
mortuos clamare ⁊ dicere. O ſſa arida au/
dite verbū dn̄i. Hec dic̄ dominꝰ deꝰ: Ecce
ego intromittā in vos ſpm̄: vꝫ gr̄e ⁊ ꝟtutis.
Alia ponit̃ ſiītudo Io. xi. De ſuſcitatiōe la
zari. vbi clamauit dn̄s. Lazare veni foras: ⁊
ſtatim prodijt viuus: qui fuerat mortuꝰ. vt
oſtēdat̃: ꝙ animā quatriduanā. ſ. iamdiu in
peccatis mortuā ⁊ diu ſepultam. diuinum
ꝟbum ſpūaliter rēſuſcitat: Et iſta reſurre
ctio facta. maior ⁊ nobilior ē materiali reſu
ſcitatione oīum corpoꝝ humanoꝝ dicente
Greg. in. iiij dialogoꝝ. Si inuiſibilia penſa/
mus nimirū cōſtat: ꝙ maius ē miraculū p̄
dicationis ꝟbo atqꝫ orōnis ſtudio peccato
rē ꝯuertere ad deū: q̄ tarde mortuos ſuſci
tare: In illis. n. ſuſcitat̃ caro iteꝝ moritura
In iſto vero anima in eternū victura. h ille
O igit̃ pctōres in peccatis mortui currite
⁊ venite ad audiēdū verba diuina. Et tūc
vitam diuine gratie faciliter ſuſcipietis.
¶ Quinto h ideꝫ figurat̃. Nā populo iſrae
li die noctuqꝫ deꝰ faciebat p̄ceder̃: ſeu ab ā/
gelis portare quandā columnā igneā. Exo.
xiij. Ex qua dū filij iſrael illuminarent̃ egipti
os fugabāt ⁊ maris p̄cipitiū euadebāt ipꝫ
trāſeundo. Quid. n. figuratiue p columnā
igneam: niſi p̄dicationē ignitā caritate acci
pimꝰ: quā dū peccatores audiunt ⁊ imitāt̃:
vtiqꝫ liberāt̃ a p̄cipitio maris. i. iferni: ⁊ ma
nibꝰ Pharaonis: atqꝫ egiptioꝝ. i. manibus
luciferi atqꝫ ſatellitū ſuoꝝ: ¶ Sexto dniqꝫ
h idem ꝓbat̃ exēplo. ⁊ attende q̄ſo cū q̄ta
reuerentia ⁊ deuotione qſqꝫ debeat ſe pre
parare ad audiēdū ꝟbū dei. Nam videmꝰ
ad oculū. ꝙ ſi aliqua dominatio ſeu aliqs
dn̄s ſcribit aliquā litterā populis ſuis. ſta
tim omnes ꝯuocant̃: ⁊ ſtatim omnes ſe pre
parant ad audiendū litteras illas cum de
ſiderio ſciendi quid in eis ꝯtinet̃. Cancella
rius āt aſcendit in altum coram populo ⁊
extrahit ſibi caputium ſeu byrretum cū ma
gna reuerentia aperiendo dictas litteras. ⁊
cū dn̄s noiat̃ in litteris ſeu dn̄atio: omnes
faciunt reuerentiā: ⁊ ſic oēs ꝯgregati ſtant
attenti ad audiendū. nullus mouetur nullꝰ
loquitur. nullus dormit. nullus oculos hinc
inde diuertit. Ibi totum cor apponitur ⁊ in
tellectus totꝰ aperitur. Sed quid finaliter
ibi legitur: Certe legitur plerumqꝫ ꝙ domi
nus ponit vnā magnā taliam toto populo:
vel ꝙ habuit victoriā: ⁊ ſacomanauit terrā
⁊ multos fecit captiuos: mltoſqꝫ fecit i fru
ſta incidi: ⁊ expulit totā ꝑteꝫ Gelfoꝝum: ſeu
Gebellinoꝝ. Et fec̄ coꝝ vxores adulterari
⁊ ſimilia ibi legunt̃. Si igit̃ (vt patet qſqꝫ
accedit ad audiendū tales litteras dn̄oꝝ
temporaliū: immo melius dicam tyrannoꝝ
q̄to libentius debet: ⁊ tenet̃ qſqꝫ xp̄ianus
accedere ad audiendū diuinum ꝟbum. O
grandis confuſio. O grande vituperiuꝫ. O
ignominia maxima xp̄ianoruꝫ: ſic diligentis
audientium litteras talium dominoꝝ. ⁊ nō
audire diuina verba. que proprie ſunt lit/
tere totius trinitatis. vꝫ patris ⁊ filij ⁊ ſpūs
ſancti. Quas pronunciat p̄dicator tāq̄ cā
cellarius dei. in perſona totꝰ trinitatis. He
autem littere talē hēt ſententiam. ꝙ male/
facientibus pena eterna dabit̃. Ecōtra ꝟo
contritis: confitentibus: ⁊ benefacientibus
dabit ipſe deus eternam vitā: ⁊ ifinitā glo
riā: ꝑpetuāqꝫ beatitudinē. Et cū diuina ver
ba ſint maioris auctoritatis q̄ oēs littere
temporaliū dominoꝝ: tn̄ villipenduntur ⁊
ꝯtēnunt̃ veluti eſſent vile qđ: nec eā audir̃
volunt: nec inſuper audiri nolunt ea, ⁊ re/
uereri: ſicut decet. Sed attendāt tales: ꝙ ſic
contēnere diuina ꝟba: grauiſſimā penā in/
currūt. Et q̄ ſit graue peccatū diuinū ꝟbū
vilipendere. audi quid dicat Augu. i. q. i. ca
interrogo. Interrogo vos fratres (iqt) ⁊ ſo
rores: dicite mihi: qđ vobis plus eſſe videt̃
corpꝰ xp̄i. an ꝟbū xp̄i: ſi vultis verū rn̄dere
hoc dicere debetis: ꝙ non ſit minꝰ verbū di
q̄ corpus xp̄i. Et ideo quanta ſolicitudine
obſeruamus. quāto nobis miniſtrat̃ corpꝰ
xp̄i: vt nihil ex ipſo de manibus noſtris int̃
ram cadat: tanta ſolicitudine obſeruare de
bemꝰ ne verbū dei quod nobis erogat̃: dū
aliud cogitamus: aut loquimur de corde pu
ro depereat: quia non minus reꝰ erit: q ver/
bū dei negligenter audierit: q̄ ille qui cor/
pus xp̄i ſua negligentia in terrā cadere ꝑ/
mittit. Cogita ergo qualem penaꝫ mereatur
qui aut ex negligentia: aut ex malitia corpꝰ
xp̄i conculcaret: quoniam ſimilem penam re
cepturi ſunt quicūqꝫ verbū dei aut contem
nunt aut audire negligūt. Cū inſup grauiſ
ſima pena dāda ſit nephandis ſodomitis.
Similis tn̄ ⁊ maior dāda eſt negligētibus
diuinū ꝟbū ſaluatore atteſtate Matth. x.
vbi ait. Quicūqꝫ nō receperit: nec audierit ſer
mones vr̄os fugite in aliā ciuitatē ⁊ excuti
te puluerē de pedibus veſtris. Amen dico
vobis tolerabiliꝰ erit terre ſodomoꝝ ⁊ go

moꝛcoꝝ i die iudicij: ꝙ̄ ciuitati illi. Itē Cle
mēs papa .iij. di. c. Nullꝰ ait. Qui n. rebellis
vixit: ⁊ adiſcere atqꝫ agere bona recuſat: ma
gis diaboli: ꝙ̄ xp̄i membꝛum oſtendit. ⁊ po
tius infidelis ꝙ̄ fidelis eē demōſtrat. Et Iſi
do. in .li. ſniaꝝ. Etiā d̄ reꝓbatiōe taliū ꝯtē
nētiū audire v̄bū dei dic: qđ traſūptiue po
nit .xxxvij. di. c. Ideo ignorās ignorabit. qđ
de eo itelligēdū eſt: qui noluit intelligere. vt
bn̄ ageret. Et di. xxxviij. di. c. Qui ea. inquit
Qui ea q̄ dei ſunt ſapiunt: a deo ſapiūt. Et
qui ea que dei ſunt neſciunt: a dn̄o neſciūt:
Paulo atteſtante qui ait. Si quis ignoꝛat
ignoꝛabit. Idem qq̄z. Qui n. ſtultus eſt in
culpa: ſapiens eſt in pena. Et Augu. xxxvij.
di. c. Non omnis. Non ois ignorās imunis
eſt a pena. Ille ignoꝛans excuſatur a pena
q̄ vbi diſceret nō inuenit. Illis aūt h̄ ignoſci
non poterit. qui habentes a quo diſcerent
operā non dederunt. Et idem Aug. li. de pre
deſtinatiōe ſcōꝝ ait. Sicut nullū euidētius
eſt ſignum eterne ſalutis ꝙ̄ libenter audire
verbum dei: ſic nullum euidentius eſt ſignū
eterne repꝛobationis ꝙ̄ ꝯtemnere verbum
dei. Deniqꝫ ſaluatoꝛ Io. viij. de audiētibꝰ ⁊
nō audientibus v̄bum dei ꝯcludit di. Qui
ex deo eſt: verbū dei audit. ꝓpterea vos nō
auditis: q2 ex deo nō eſtis. Et ſtatim adiun
git. di. Vos aūt ex patre diabolo eſtis. Et ſic
ex predictis auctoꝛitatibꝰ. ratiōe. diſtinctio
ne. ſimilitudine. figura atqꝫ exēplo: pꝫ pꝛia
diſpoſitio ad ſuſcipiendā diuinam doctrinā
⁊ ꝑ ꝯn̄s diuinam grām: que dicit diſpoſitio
acceſſionis.

¶ De ſcđa diſpoſitione neceſſaria ad audi
endā doctrinā q̄ dr̄ diſpoſitio feſtinatiōis.

Ecūda diſpoſitio i ordie dr̄ diſpoſi
ſ tio feſtinatiōis. Non. n. tm̄ opoꝛtet
ꝙ quiſqꝫ vt infoꝛmet de reali veri
tate ſue ſalutis accedat ad audiēdā doctri
nā dei. ſed inſuꝑ opoꝛtet ꝙ ſit feſtinus in
eundo: vt nō tm̄ adſit medio vel fini ipſius
ſermonis: ſed ēt pꝛincipio. Et h̄ dico contra
multos: q̄ aut ex ſenſualitate plus doꝛmiūt:
⁊ ſic non interſunt pꝛincipio: vel medio: ſed
ſolū fini. Aut inſuꝑ ex quadā cupiditate re
rū tempaliū retrahunt: ita ꝙ nolūt itereſſe
pꝛincipio: ſed ſolū medio ⁊ fini. Dicunt. n.
Ego poſſū ſtare ꝑ dimidiā hoꝛā ad laboꝛā
dum: poſtea ibo ⁊ audiā predicatiōes. Ta
les ꝓfecto ſunt a demone valde decepti: ꝑ
eoꝝ qui vult ꝓficere in cognitione v̄itatis
opoꝛtet vt habeat pꝛincipiū: mediū: ⁊ finē:
Et ꝙ qſqꝫ feſtināt ⁊ ſolicite debeat ſtudere
intereſſe nō tm̄ fini: ſed medio ⁊ pꝛīcipio: tri
plicit ꝓbat. pꝛimo auctoꝛitate. ſecundo ra
tione. tertio exēplo. ¶ Pꝛimo auctoꝛitate.
Nā Seneca i ſuis ꝓuerbijs ait. Initia in
q̄libet re ⁊ arte laudant: ultia ſunt ꝯtēptia: ſic ſi
nis. phs ēt. 3. Thopi. Illud ex quo bonū ſe
q̄t: ſtatim fieri debet. Illud aūt ex quo malū
nunꝙ̄. Itē pꝛimo poſterioꝝ. Neceſſe eſt ma
xie habere ⁊ ꝓcognoſcere ꝑma pꝛincipia: q2
ꝓpt̄ qđ vnūquodqꝫ: ⁊ illud magis. q2 ꝓpt̄
illđ qđ amamꝰ: illđ magis ē amādū. Sꝫ oia
poſterioꝛa ſcimꝰ ⁊ credimꝰ ꝑ pꝛioꝛa: ḡ illa ma
gis opoꝛtet ſcire ⁊ hīc. Secundo hoc idem
ꝓbo vnica rōne vꝫ remotionis. Fundamen
tum rationis ponit Cōmētatoꝛ. 10. Meth. di.
Remotis pꝛincipijs remouet̄ ꝑfecto ⁊ eēn
tia ab oibus poſterioꝛibꝰ. pꝫ h̄ regla Cū. n.
ſm̄ phm̄. i. phi. pꝛincipia reꝝ naturaliū ſunt
tria. vꝫ materia. pꝛiuatio. ⁊ foꝛma. ſi hec tria
remoueantur: nō dabit in mūdo ꝑfectio ali
cuiꝰ eē: ſicut exēpli grā. remota materia ḡni:
ſ eu farine: nō pōt dari foꝛma panis: ſꝫ vbi
nō ē foꝛma: ibi nō pōt eē eſſentia alicuiꝰ rei
cū foꝛma: vt di. 2. d̄ aia. ſic ſimplr̄ que dat eē
rei. Silr̄ ſi non ſit pꝛiuatio farine: nunꝙ̄ po
terit foꝛma itroduci: quū ſic foꝛma p̄cēt pꝛi
uatione: qđ fas nō eſt. Silr̄ ſi radix arboꝛis
d̄ficeret: neqꝙ̄ poſſet hīc ꝑfectō arboꝛis: at
qꝫ fructꝰ. Ecōtra v̄o habitis p̄ncipijs oiuꝫ
ſup̄dictoꝝ exēploꝝ facile habent̄ oia poſte
rioꝛa eoꝝ. Quo p̄ſuppoſito certū ē: ꝙ a filꝰ
ſi qs nō feſtinat ad habēdū pꝛīcipia ipſoꝝ
ſmonū q̄ fiūt i q̄dragēſima: impoſſibile eſt
ꝙ poſſit ꝑfecte hīc ꝓpꝛiā noticiā d̄ fine: ⁊ me
dio: ipſoꝝ ſmonū: cū mediū ⁊ finis predica
tiōis trahat ſuā ꝑfectionē a p̄ncipio: ꝓpt̄ ꝙ
Cōmētatoꝛ. 5. phi. dic. ignoꝛato pꝛīcipio ali
cuiꝰ rei: ignoꝛāt̄ ⁊ ſeq̄ntia. et pꝛio d̄ ce. ⁊ mū.
ait. Paruꝰ erroꝛ i pꝛīcipio: ſit maximꝰ i fine.
et. i. q. i. c. p̄ncipatꝰ. Vix bono ꝑagūt̄ exitu: q̄
malo ſunt ichoata pꝛīcipio. et iō ꝑdētes pꝛī
cipiū p̄dicatiōis facilꝛ cadēt in diuerſos er
roꝛes. Oppoſitū vero eſt d̄ eo q̄ accedit ad
pꝛincipiū: q̄m̄ facilꝛ appꝛhēdit realē conclu
ſionē totiꝰ ſermonis: ex q̄ poſtmodū faciliter
diuinā grāꝫ acqrit. pho atteſtāte q̄ pꝛimo
Eth. ait. pꝛincipia q̄libꝫ maxie valēt ad oia
ꝯſītia. ex qua rōne pꝫ: q̄lr̄ q̄ vlt ꝓficere i do
ctrinā ⁊ grā dei dꝫ ſolicite feſtinare nō tm̄
vt hēat mediū ⁊ finē. ſꝫ ēt p̄ncipiū p̄dicatō
nis. ¶ Tertio idē ꝓbo vnico exēplo. Nā le
git̄ i vit̄ patꝝ: ꝙ dū monachꝰ qdā multis
tētatōibꝰ diabolicis deuictꝰ reliqſſꝫ mōaſte
riū. ⁊ ſic poſtmōꝫ ifinita mala feciſſꝫ: tāꝙ̄ d̄
ſpatꝰ nulla bona faciebat. Accidit tm̄ ꝙ di
uia iſpiratōe ductꝰ iuit ad quedā ſcm̄ pꝛēꝫ
ꝓ petēdo ꝯſilio ſalut̄ ſue. et dix. Nūq̄ ſim
deſpatꝰ: vi mihi īpoſſibile: ꝙ poſſim aliqđ
bn̄ opari: ⁊ vnꝙ̄ ſaluari. Quid ad h̄ rn̄des
pr̄. Qui leta facie eū ꝯfoꝛtās dix. Fili mi
ne deſpes: q2 oia bōa q̄ velles: ⁊ necīa ſunt
tibi facē n̄ potes. Incipe tm̄ ⁊ fac aliqđ ꝑuū
bonū: q̄m̄ v̄tute illiꝰ venies poſtea ad ꝑfe
ctionē alioꝝ bonoꝝ opeꝝ. Vade igit̄ ⁊ inci
pe hodierna die facē aliqđ bonum: ēt ſi ſit
ꝑuū: q̄m̄ ex v̄tute iſtiꝰ p̄ncipij facilr̄ ꝓficie
es vſqꝫ ad finē vite tue. Qui cū acqeuiſſet
ꝯſilio: ſi vēit triēniū: ꝙ erat ꝑfectioꝛ mōchꝰ
ꝙ̄ eēt i toto mōſterio. Quo exēplo pꝫ: ꝙ q̄
vult ꝓficē i aliquo bono: ſeu i cognitōe ſa
lut̄ ſue: dꝫ ſolicitꝰ eē ire ad p̄ncipiū p̄dica
tōnis: ⁊ ſilr̄ ſe diſponē ad faciēdū aliqđ bo
nū cuiꝰ v̄tute poterit ⁊ i bonū. ⁊ ꝑ ꝯn̄s in
diuina grā ꝓficē. Ex p̄dict̄ igitur auctoꝛi
tatibus rōne ⁊ exēplo. pꝫ hec ſcđa diſpō: q̄
dicitur diſpoſitio feſtinationis.

¶ De tertia diſpōne neceſſaria ad audien
dū doctrinā ſacrā: q̄ dr̄ diſpō ꝯtinuationis.

Ertia diſpō ex q̄ ſalutaris doctria
t ⁊ ꝑ ꝯn̄s diuia grā: ⁊ etna glia
ꝯſeq̄t̄ qs ex v̄bo dei ſolicite audi
to dr̄ diſpō ꝯtinuatōis. Nā ꝑ pħz. 5. meth.
Cōtinuū ē ſimplr̄: cuiꝰ motꝰ ſp̄ ē vnꝰ. et iō
ſi tm̄ oꝫ: ꝙ qſqꝫ accedat ad p̄ncipiū p̄dica
tōnꝫ. Sꝫ oꝫ illđ ꝯtinuar̄ a p̄ncipio vſqꝫ ad
finē. Et n̄ tm̄ oꝫ ire ad vnū ſmonē: ſi vult
ꝓficē: ſꝫ oꝫ ꝙ vadat ad oēs ſil̄ ſmōes: niſi
īpedimētū aliqđ occurreret nōbile. Contra
hāc ꝯtinuationē faciūt illi: q̄ n̄ pn̄t ſtar̄ ad
ſmonē niſi ꝑ mediā hoꝛā. Silr̄ ⁊ illi q̄ au
diūt vnū ſmonē: vel duos: ⁊ poſtea nolunt
ampliꝰ ire: nec cogitāt ꝙ in. 3. ſmōe vel i ſe
q̄ntibꝰ maioꝛē recipiēt dlectatōeꝫ. q2 ſepe vt
d. Auctoꝛ i li. ſex p̄ncipioꝝ. Aia ꝯiūcta coꝛ
ꝑi imitat̄ paſſionē coꝛꝑis. Et ꝑꝑ h̄ accidit
pleꝛūꝙ̄: ꝙ vna die vnꝰ ibit ad vnū ſmonē:
⁊ hn̄s tūc coꝛpꝰ indiſpoſitū: nō delectat̄ de
illo ſmōe: ſꝫ potius recipit faſtidiū. Dico ḡ
ſilibꝰ q̄cūqꝫ vult ꝓficē: dꝫ a p̄ncipio ſermo
nis vſqꝫ ad finē ꝑſeuerare: nec dꝫ attēdere
i hoc tediū coꝛꝑis: nec cupiditatē diuitiaꝝ
mūdanarū: ⁊ ꝙ talis cōtinuatio ſit neceſſa
ria ad ꝑfectū doctrie ⁊ diuine grē ⁊ ſalut̄ tri
pliciter ꝓbat̄. pꝛio auctoꝛitatibꝰ. ſcđo rōnibꝰ.
tertio exēplis. ¶ Pꝛio ꝓbat̄ auctoꝛitatibꝰ. nā
Iſid. li. ij. de ſū. bo. ait. Inchoātibꝰ bonū p̄
miū ꝓmittit: ſꝫ ꝑſeuerātibꝰ dat̄. tūc. n. placet
deo ꝯuerſatio illa: q̄n bonū qđ ichoamꝰ ꝑſe
uerāti fine cōplemꝰ. Itē auctoꝛ i li. d̄ moꝛi
bꝰ phoꝝ ait. Lꝫ nō ſit differēdū vnꝙ̄ bonū
incipe: ⁊ magna ps bonitat̄ ſit icepiſſe: āpli
us tm̄ curādū ē: vſqꝫ ad finē ꝑſeuerare. h̄ il
le. ⁊ Apo. ad gal. vi. ait. Bonū aūt faciente
nō deficiamꝰ: tpe. n. ſuo metemꝰ nō deficiē
tes. et Ber. in. ſuis ſniis ait. Nō ſufficit in
choaſſe bonū niſi ſit continuatio: nec ſuffi
cit cōtinuatio niſi ſit ⁊ perfecta cōſumatio.
Seneca ep̄la. iij. ad Lucillū. Neceſſe ē in
quit vt virtutū vitia exituſqꝫ conueniant.
et in collationibꝰ patrū li. xij. quidā de ſan
ctis patribꝰ di. Non dꝫ eē mēs iuſti in bo
nū: vt cera mollis qualibet impꝛeſſionē de fa
cili ſuſcipiēs: ſꝫ vt adamas. pꝛimā impꝛ petra
nꝫ retinēs impꝛeſſionē. hec ibi. Hiero. ēt ad
Furiā ait. In xp̄ianis nō querit̄ initia:
ſed finis. Paulus male cepit: ſꝫ bn̄ finiuit.
inde laudāt exoꝛdia: ſꝫ finis ꝓditōe dānat̄
et Gre. d̄ pe. di. 5. c. Incaſſū ait. Incaſſum
bonū agit̄ ſi an̄ vite t̄minū d̄ſerat̄: q2 ⁊ fru
ſtra velocit̄ currit: q̄ p̄us ꝙ̄ ad metas vene
rit: deficit: et dn̄s Lu. ix. ait. Nemo mittens
manū ad aratrū: ⁊ aſpiciēs retro: aptꝰ eſt re
gno dei. Itē Saluatoꝛ Mat. 10. ait. Non q̄
icepit: ſed q̄ ꝑſeuerauerit vſqꝫ i finē: h̄ ſaluꝰ
erit. Deniqꝫ de conſē. di. i. c. Sacerdote. dici
tur. Sacerdote in eccleſia v̄bū dei faciente:
q̄ egreſſus de auditoꝛio fuerit: excommuni
cetur: ex predictis igitur auctoꝛitatibus pa
tet. ꝙ qſqꝫ tenetur non tm̄ in p̄dicationibꝰ
ſed ēt in quolibet bono incepto vſqꝫ ad fi
nem ꝑſeuerare. ¶ Scđo hoc idem ꝓbatur
duplici rōne. Pꝛio rōne ꝓpoꝛtīe ꝓpoſitōis.
Scđo rōne ꝑfectiōis. Pꝛio ḡ ꝓbat̄ rōne
ꝓpoſitōis. Fūdamētū hꝰ rōnis pōit phs. viij
phi. di. Digniꝰ naturalr̄ ꝓponit̄ minꝰ digno
⁊ nobilius viliori. ⁊ pꝛius poſteriori: patet h̄
regula. Nam quia aqua eſt nobilius elemē
tum ꝙ̄ terra: ⁊ aer ꝙ̄ aqua: ⁊ ignis ꝙ̄ aer:
ideo naturaliter vnum p̄cedit alterū: Silr̄
videmus ꝙ Dominus reſpectu maioꝛis di

guitatis preponit̃ oĩbus ſuis ſuis. Quo p̃
ſuppoſito certũ ē: ꝙ a filii cuꝫ ſpũalia (put
eſt doctrina euangelica) ſint incompatibiliter
nobiliora oĩbus tpalibus ⁊ corporalibus
bonis: pp hoc merito quiſqꝫ tenetur eaꝫ p̃
ferre oĩbus mũdanis diuitijs: atqꝫ oĩbꝰ ſen
ſualitatibus corporis: qḋ ↄfirmãs Tho. ſcḋa
ſe. q. xxxiij. ar. iiij. i corpore. q. dicẽs. Cũ que
ritur an ſpũalia bõa ſeu ſpirituales elemo
ſyne ſint potiores ⁊ p̃ferende oĩbus elemo
ſynis ⁊ corporalibus bonis: rñdetur: ꝙ cõ
paratio iſtarum elemoſynarum poteſt attẽ
di dupliciter. Uno modo ſimpliciter loquẽ
do. Et ſm hoc elemoſyne ſpũales p̃eminẽt
triplici ratõe. ¶ Primo quidem q: id qḋ
exhibet nobilius eſt. ſ. dõn ſpirituale: qḋ p̃e
minet corporali ſm illud prouerb. iiij. Do
num bonum tribuat vobis: legem meaꝫ ne
derelinquatis. ¶ Scḋo rõne eius cui ſub
uenitur: q: ſpũs nobilior eſt corpe. Unde ſi
cut homo ſibiipſi magis debꝫ puider (ꝗ̃tũ
ad ſpm: ꝗ̃ quãtũ ad corpus) ita ⁊ proximo
quẽ dꝫ tãꝗ̃ ſeipm diligere. ¶ Tertio quã
tũm ad ipſos: quibꝰ ſubuenit̃: q: ſunt ſpũa
les actus qui ſunt nobiliores corporalibus
qui ſunt quodammõ ſeruiles. Alio mõ poſ
ſunt cõparari ſm aliquẽ particularẽ caſuꝫ
in quo quedaꝫ corporalis elemoſyna alicui
ſpũali prefertur: puta q: magis eſſet paſcẽ
dus fame moriens: ꝗ̃ doceri. ſicut ⁊ indigen
ti ditari ꝗ̃ philoſophari: q̃m hoc eẽt ſimpl'r
melius. h Tho. Et pp hoc Sal. Math. vi.
precipit dicens. Primũ querite regnũ dei.
⁊ iuſti. eiꝰ. ⁊ h oĩa adiẽt. vobis. Et ibidem
ait. Dico aũt vobis: ne ſolliciti ſitis aĩe ve
ſtre quid manducetis. neqꝫ corpori vr̃o qḋ
induamini. Nõne aĩa plus ē ꝗ̃ eſca: ⁊ cor
pus plus ꝗ̃ veſtimẽtũ: Nolite ergo theſau
rizare vobis theſauros in terra: vbi erugo
⁊ tinea demolit̃: ⁊ vbi fures effodiũt ⁊ fu
rantur. Theſaurizate aũt vobis theſauros
. ſ. virtutũ ⁊ gratiaꝝ in celo: vbi neqꝫ eru
go: neqꝫ tinea demolitur: ⁊ vbi fures ñ ef
fodiũt nec furant̃. hec ibi. Ecce ergo o cupi
de ⁊ auare: q̃liter teneris preponere diuinã
doctrinam temporali lucro: cum ſit nobilior
in infinitum. Et ideo o pauperculе plus lu
craberis in vna hora audiendo p̃dicationẽ,
ꝗ̃ ſi centũ ãnis tibi foderes aurum puriſſi
mum. Et certe veniendo quotidie in qua
drageſima per vnam horaꝫ ad predicatio
nẽ: non perdes niſi quadraginta horas: et
ſic per ↄñs quaſi laborem duoꝝ dieꝝ in q
bus ſimpliciter tres vel quattuor groſſos lu
cratus fuiſſes. Perſeuera igit̃ ad audien
dum verbum dei: ⁊ mereberis: prout dixi in
finituꝫ theſauꝝ eterne vite. ¶ Scḋo h idẽ
probat̃ rõne pſectiõis: vꝫ ꝙ pſeuerãtia i oĩ
bona opatione ⁊ p̃cipue in audiendo pre
dicatões eſt cuilibet neceſſaria. Fundamen
tũ rõnis ponit Saluator Matth. v. dicens
Eſtote pfecti. ſ. in oĩ virtute: ſicut ⁊ pr̃ veſter
celeſtis perfectus eſt. Quo preſuppoſito pe
to qḋ ſit ſimpliciter pfectũ. Rñdit phs. v.
Metha. di. Perfectũ eſt: cui nulla ſuarum
partiũ deeſt. Et. iij. phiſy. ait. Perfectũ eſt
cui nihil deeſt. Qḋ ſi ſic eſt: claꝝ eſt: ꝙ q nõ
hꝫ pſeuerantiã in ſuo opere: caret vna pte
virtutis. Ergo tale opus eſt impfectũ. Ergo
nõ eſt ſm volũtatem ſaluatoris hoc preci
pientis. Sed cũ nulli liceat facere ↄtra vo
luntatem ⁊ preceptũ ſaluatoris: ergo qſqꝫ
tenet̃ perſeuerare in bono incepto: ⁊ in pre
dicationibꝰ vſqꝫ in finẽ. Qḋ egregie cõfir
mans phs. v. Meth. ait. Perfectũ ē oẽ ſim
pliciter: qḋ finẽ attingit. ¶ Tertio deniqꝫ
h idẽ ꝓbatur exemplo. Nam videmus per
expientiã: ꝙ miles ſtrenuus qui aggredit̃
aliquã pugnã: nũꝗ̃ deſiſtit in pugnãdo: ꝗ̃uis
pp hoc maximũ laborẽ ſuſtineat: quo vſqꝫ
aut victoriã ď inimico deportauerit: aut ini
micus ſibi cedat cũ ↄfuſione ⁊ detrimẽto:
Sic ait Alex. ꝫ. vt hr̃ ex̃ de renun. c. i. Inde
cens (inquit) oĩo probatur prius ſoluere mi
litie cingulum: ꝗ̃ cedat victori aduerſitas p̃
lioꝝ. Si hoc facit pro habenda victoria tpa
li: quãto fortius qſqꝫ xpianus dꝫ ↄtinuare
in bonis opibus vſqꝫ in finẽ: vt hẽat victo
riam eterne vite: in qua poſtmodũ ſibi ſubij
cit ⁊ creatorẽ ⁊ oẽs creaturas: Hẽs (ſi vis)
ẽt aliud exemplũ. Nam vt legitur geñ. xxix.
Iacob ſeruiuit Laban iugiter. xiiij. ãnis: vt
hẽre. Rachelẽ filiã eiꝰ: q̃ certe erat vna pe
cia carnis valde putrida ⁊ fetida. Et (vt di
cit ibi textꝰ) videbãt̃ ei dies pauci p̃ amo
ris magnitudie. Qḋ ſi Iacob. xiiij. ãnis p
ſeuerauit i labore: vt acqreret filiam Labã
ꝗ̃to magis dꝫ qſqꝫ pſeuerare i bonis opi
bꝰ p qbꝰ meremur poſtmodũ eternã vitã:
Heu o mũdani ceci. o mũdani iniq. o vtiqꝫ
mũdani filij diaboli. O carnales ſpurciſſi
mi atqꝫ ſenſuales: vos totũ ↄtrariũ facitꝭ
dum toto tpe vite vr̃e inſudãtis pro acqrẽ
dis diuitijs: ⁊ pro fouendis vitijs carnalita
tibus: nec quaſi eſt qui velit in quadrageſi
ma verba dei audire: nec ↄfiteri: pro qbus
beatitudinẽ acqrerent ⁊ felicitatẽ. Iõ bene
Grego. xlvij. di. c. Q ẽs. de talibus ait. Q ẽs
huius ſeculi dilectores in terrenis rebꝰ for
tes ſunt: in celeſtibus debiles. Nã pro tpali
gloria vſqꝫ ad mortem deſudare appetunt
⁊ pro ſpe ppetua: nec paꝝ qdem in labore
ſubſiſtunt. Nã pro terrenis lucris quaſlibꝫ
iniurias tollerãt: ⁊ pro celeſti mercede: vel
tenuiſſimi verbi ferre contumelias recuſant
Terreno ẽt iudici tota die aſſiſtere fortes
ſunt: in oratione vero corã deo vel vniꝰ ho
re momẽto laſſant̃. Sepe nuditatem: deie
ctionẽ: fameqꝫ pro acqrendis diuitijs atqꝫ
honoribus tollerãt: ⁊ eaꝝ rex ſpe ſe p abſti
nentiã cruciãt: ad quas adipiſcẽdas feſti
nant: ſuperna aũt laborioſe querere tanto
magis diſſimulãt: quãto magis ea retribui
tardius putãt. Hi itaqꝫ quaſi malaꝝ arbo
rum more deorſum vaſti ſunt. ſurſuꝫ angu
ſti ſunt: q: fortes in inferiora ſubſiſtũt: ⁊ ad
ſupiora deficiũt. At cõtra ex qualitate pal
maꝝ deſignat̃ pficiẽs vita iuſtoꝝ: q nequa
ꝗ̃ in terrenis rebus fortes ſunt: ⁊ in celeſti
bus debiles: ſed longius atqꝫ diſtantiꝰ ſtu
dioſos magis deo ſe exhibẽt: ꝗ̃ ſeculo fuiſ
ſe meminerint h ille. ¶ Ex predictis aucto
ritatibꝰ rõne ⁊ exemplis: pꝫ qualiter q vult
ꝓficere in diuinã doctrina ⁊ gr̃a dei: dꝫ pſe
uerare in audiẽdo ſanctiſſimas p̃dicatiões
ex qbus illuminat̃ hõ: ⁊ ſaluatur. Et p ↄñs
pꝫ ẽt tertia diſpõ neceſſaria ad ſuſcipiẽdũ
diuinã doctrinã. ⁊ p ↄñs diuinã gr̃aꝫ: q̃ di
diſpõ cõtinuationis: quã ↄtinuationẽ: ⁊ p
ſeuerantiã in auditiõe ſacre doctrine: ⁊ in
ceteris operibus virtuoſis: nobis concedat
oĩpotens deus: qui eſt benedictus in ſecula
ſeculorum. Amen.

¶ Feria quarta pꝰ dñicã ſeptuageſime de
reliquis quattuor diſpoſitionibus neceſſari
is a pdiuinam doctrinam ſermo quartus.

Fides tua te

ſaluũ fecit. Luc. vij. Expleti
tribus diſpoſitionibus cui
libet neceſſarijs: ad hoc vt
quis perfecte ſumat fructuꝫ
diuine doctrine ſeu ſancta
rum predicatõnũ: neceſſe eſt vt quattuor ſe
quentes conditiones: ẽt declaremus: q̃ nõ
minus neceſſearie ſunt: ꝗ̃ precedentes. Et
vt ordinem ſeruemus: accipe nunc quartaꝫ
diſpoſitionem in ordine declarandam.

¶ De quarta diſpõne declarãda ad audiẽ
dam doctriuam ſanctam: que dicitur diſpõ
attentionis.

Quarta igit̃ diſpõ ex qua acquiri
tur ſalutaris doctrina: ⁊ p ↄñs di
uina gr̃a: dr̃ diſpõ attẽtiõis. Cla
rũ eſt. n. ⁊ iugiter expientia docet: ꝙ nulluꝫ
exercitiũ ſiue ſit ſpũale: ſiue corpale: vnꝗ̃ cõ
ſeqt̃ bonũ finẽ ſine precipua attẽtione di
cente Seneca in puer. Nullũ exercitiũ bo
num reddit̃: vbi eſt diſcurſus ⁊ vagatio aĩ.
Sic a ſili volo dicere de exercitio auditiõis
diuini verbi ſeu doctrine euangelice: q̃m nõ
ſufficit: vt qs vadat ad audiẽdum verbum
dei feſtinant. Sꝫ ẽt oꝫ ꝙ ſingularit̃ dũ ē ibi:
ſingulariſſimã hẽat attentio nẽ ad ꝟitates
declarandas: aliter nulluꝫ de diuino verbo
ſpũalẽ fructũ aĩa reportat. Qui. n. vult ꝓ
ficere tã in ceteris ꝗ̃ ẽt in doctrina diuina:
oꝫ ꝙ leuet cor ſuũ totũ: oẽs ſenſus: oẽm vo
lũtatẽ: oẽm intellectũ: ⁊ memoriã: atqꝫ oẽs
vires ſuas: ad id qḋ dr̃ ⁊ declarat̃ excludẽ
do maxie ꝓ tũc a ſe oẽs vagatiões: oẽs cir
cũſpectões: oẽſqꝫ mũdãas alias noxias la
ſciuias atqꝫ vagabũdas cogitatões. Dico
tibi. o mulier q̃ corpe ſtas ad p̃dicatiões: ſꝫ
corde ⁊ fantaſia es aut ad faciẽdũ cognaꝫ
aut ad laudãdũ pãnos: ⁊ hmõi. Heu dico
tibi. O adoleſcẽs q etſi venis ad p̃dicatõeꝫ
mẽs tua vagabũda ſp diſcurrit p varia ⁊
diuerſa inutilia. Dico igit̃ gnãliter: ꝙ diuia
doctrina ſicut cetera exercitia p̃cipue reqrit
ꝙ cor cuiuſlibet ſit attẽtũ: ſit directuꝫ: ſitqꝫ
totũ eleuatũ ad ea: q̃ dicũt̃ ⁊ nõ ad al's fan
taſias ⁊ noxias cogitatões. Talis aũt atten
tio ad diuinã doctrinã capiẽdã ꝓbat̃ eẽ ne
ceſſaria qnqꝫ. ſ. Primo aucte. Scḋo rõne.
Tertio diſtinctionibꝰ. Quarto ſilitudine.
Quinto exẽplo. ¶ Primo ꝓbat̃ auctibus
ꝙ qſqꝫ dꝫ hẽre maximã attẽtionẽ ad ea: q̃ p̃
dicator dicit̃: ⁊ ďclarat. Nã Phs. iiij. Pol.
ait. Magnis negocijs oꝫ ſimpliciť aĩum or
dinari ad vnũ opus: q: maior ē cura q̃ eſt
intenta circa vnũ: ꝗ̃ ſi circa multa. hec ibi.
Itẽ auctor. lib. de cãis ꝓpoſitiõe. xvi. ait.
Uirtꝰ omnis vnita fortior ē ⁊ plus ſirma

ꝙ̄ ꝟtus diſperſa ⁊ multiplicata:q2 ois ꝟtꝰ
approꝑinquans vni vera eſt plus firma:ꝙ̄
q̄ longinqua eſt ab eo:Q̄ñ.n. ꝟtus incipit
multiplicari:tūc deſtruit ꝟtus eius:⁊ ꝑ con
ſequēs infirmat eius vehementia. hec ibi.
Itē Boetius in lib. de diſciplina ſcolarum
ait. Diſcipulus q̄ſq3 d3 eē beniuolus:doci
lis atq3 attētꝰ in exercitio.beniuolus ad au
diendum:in aio attentus ad recipiendū:⁊ i
ſe toto docilis ad intelligendū.Diſcolus āt
diſcipulus q currit per vicos ⁊ plateas:⁊ q
aio ē vagabūdus non proficiet in doctrina
Item Tulius in retho.pma:q̄ ars vetꝰ dici
tur:ait Dociles eos facimus:ſi aperte ⁊ bre
uiter ſummam cauſe exponimus: eum quē
docilem vis facere.ſimul ⁊ attētū facias o3
Nam'is marie docilis eſt: qui attentiſſime
paratus eſt audire. Idem quoq3 ibidē li.
iiij.ait.Audienti diſcipulo intento opus eſt
aio:ne omnia dilabantur:ſi vnum aliquod
effugit.Item Seneca ad Lucillū ait. Pri
mum argumentū ꝯpoſite mentis exiſtimo:
poſſe ꝯſiſtere:⁊ ſecū morari:⁊ aſſidua intē
tione ad ea q̄ refferunt occupari.Et eccle.
xxviij.dicit.Qui minorat actu:ꝑcipiet ſapi
entiā.Et idē.xxix.di.Qui conat m'lta ager
incidet i ruinā.Et Gre.iiij.dialogoꝝ ait.Cū
aius diuidit ad multa:fit minor ad ſingula
tantoq3 ei minima res ſurripit:quāto latiꝰ
in multis occupatur.Idem in paſtorali ait
Impar quiſq3 inuenitur ad ſingula dum
ꝯfuſa mente ſpargitur ad multa.Et quidā
verſificator dicit. Pluribꝰ intentus:minor
eſt ad ſingula ſenſus. Item Caſſio.li.x.epi
ſtolaꝝ ait.Duabus curis ingeniū ſimul nō
debet occupari.Itē ꝓuer.xxviij.Salomon
ait.Qui declinat aurem ſuā ne audiat legē
ſc3 deꝰoratio eiꝰ erit execrabilis.Et ꝓuer.
i.dicit.Inuocabūt me ⁊ non exaudiā eos
eo ꝙ exoſam habuerūt diſciplinā v3 legis
mee.Ex predictis auctoritatibus p3 qualit
impoſſibile eſt veritatē diuini ꝟbi accipere
niſi qs habeat ſummā attentione3 ad audi
endū illā.¶Scdo h̄ idem probo vnica ra
tione videl3 remotionis.Fundamentum ra
tionis ponit Ariſtoteles lib.i.d regi.princi.
dicens.Potentia remota ab obiecto priua
tur virtute ⁊ influentia eiuſdem obiecti.pa
tet hec regula.Certum eſt.n.ꝙ ſol eſt quod
dam obiectum potentie viſiue:quem ſi ocu
lus tempate directe reſpicit ſeu attēdit:in

fluentiā ſue delectationis ⁊ cognitionē ſue
pulchritudinis ſuſcipit.dicēte Eccleſiaſtes
xi.Dulce lumen ⁊ delectabile eſt oculis:vi
dere ſolē. Ecōtra ſi potentia viſiua reſpici
at ex aduerſo ſeu ad alia:non reſpiciēdo ꝓ
prie ſolem:clarū eſt ꝙ oculus nullam influ
entiam delectationis ab ipſo ſole percipere
poteſt. Similiter ſi potentia viſiua directe
reſpiciat ſeu attendat in aliquam pulcher
rimam imaginem virginis glorioſe ⁊ non i
aliam:clarum eſt:ꝙ ab eadem quandam in
fluentiam maxime delectatiōis recipit.Ecō
tra ſi oculus reſpiciat ad alia ſiml' diuerſa
obiecta:impoſſibile eſt ꝙ de predicta imagi
ne accipiat cognitionem:⁊ per conſequens
delectationem. Quo preſuppoſito certum
eſt:ꝙ potentia intellectiua non poteſt ſiml'
⁊ ſemel ferri in diuerſas res:ſeu in diuerſa
obiecta:cum ſit potētia ſimpliſſima:dicēte
pho.3.de anima.Impoſſibile eſt eandē po
tentiam pro nunc ferri in diuerſa obiecta.
Unde ⁊ ꝯtingit intellectum multa ſcire: in
telligere vero non niſi vnum.Q̄ d ſi ſic ē ma
nifeſtum eſt ꝙ dum intellectus ſeu volūtas
ad ꝟitatē non attendunt:eſt per ꝯſequens
omnino impoſſibile:ꝙ tunc recipiant ꝟita
tatem diuini ꝟbi:ſeu ab ipſo deo influenti
am gratiarum:quas appetunt ⁊ requirunt.
Uis igitur o fidelis anima fructum oratio
nis:⁊ ꝙ̄maxime p̄dicationis recipere:⁊ gra
tiam acquirere quā deſideras:fac ꝙ directe
intellectus tuus atq3 voluntas ſolum inten
dat ad deū:ſeu ad ꝟitates q̄ dicunt ⁊ dcla
rantur:Hanc attentionem quia plures non
habent:ideo ſine fructu diuine p̄dicationis
⁊ gratie:a predicatione recedunt:vnde con
tingit ꝙ aliqui vagantur:aliqui diſcurrunt
per circuitum:nec reperiunt locum:ſicut for
mice diaboli.Aliqui attendunt ad apponē
dum manus ſuper caudam accipitris:quē
ad p̄dicationē portauerunt.Aliqui auertūt
oculos impudicos a predicatore:⁊ ꝯuertūt
ad vanas mulieres.Aliqui volunt numera
re quot femine vel homines ad predicatio
nem venerunt. Aliq̄ murmurant. Aliq̄ rece
dunt ſine neceſſitate.Aliq̄ loquuntur vana ad
inuicem.Aliq̄ faciunt diuerſa ſigna cum ocu
lis. Et Aliq̄ aliquando dum habent locum
ſecretum in predicatione: fornicantur ſicut
contigit Laude in Quadam Eccleſia dum
predicaret quidam pater conuentualis:vo

catus magiſter Paulus in die annuncia
tionis virginis marie:eodē predicante q
dam ribaldus diabolica ſugeſtione vexatꝰ
mulierē in eadē eccleſia cathedrali poſt al
tare ſancte katerine proſtrauit prout a plu
ribus viſus fuit.Aliq̄ inſuꝑ impudicis ma
nibus mulieres venientes ad predicationē
ſtimulant:⁊ pungunt.Cūq3 talia ⁊ multa
ſimilia miſeri homines ⁊ mulieres faciunt
in p̄dicatione:fructū p̄dicationis ⁊ ꝑ ꝯñs
diuine grē penitꝰ ignorāt.Cōtra quos Ari
ſto.ij.metha.ait.Intelligere bonū ⁊ nobi
le.Intelligere vana ⁊ vilia,valde differūt
quo ad ꝑfectionē ⁊ nobilitatē imperfectꝰ:
q2 valde inconueniens videt:ꝙ aliqs me
ditetur ſubtilia ⁊ opationē actꝰ ſui occu
pet circa vana ⁊ vilia.Nobilitas igit intel
ligendi ꝑtinet ſimpl'r ad nobilitatē intelle
ctus:cū opatiōes circa obiectā ꝓpria ſpeci
ficent.¶Tertio inſuꝑ probo intētū diſtin
ctionibus:⁊ ꝑ quādā ſimilitudinē loquar.
Thomas.xxij.q.lxxxij.arti.xiij.querit.An at
tentio requirat in omni re ⁊ maxime ad vo
calē orationē.Reſpondit' dicens. Attētio
pōt haberi ad tria.Primo ad ꝟboꝝ ordi
nē,vel tenorem.videlicet:ne ille qui orat:er
ret in proferendo verba. Secundo ad ver
borum ſignificationē:vt.ſ. ille qui orat ver
ba orationis ⁊ petitionis intelligāt: ⁊ hec
due attentiones non ſunt neceſſarie:cū qa
ſimplices ⁊ idiote eas habere nō poſſunt.
tū q2 ſi in ſingulis verbis velit hō cogitare
qualiter verba ſint formanda ⁊ intelligen
da:mentis euagationē incurret.Tertio po
teſt haberi intentio ad finē:⁊ hec maxime
eſt neceſſaria:cuius ratio eſt:quia finis ora
tionis eſt duplex.ſ.deus qui orat.⁊ illud
pro quo oratur:ſiue perſona pro qua orat.
Et iſta duo ſiue hanc duplicem attentionē
non ſolum docti:ſed etiam idiote ⁊ ſimpli
ces habere poſſunt.Immo ꝙ plus eſt attē
tio qua mens fertur in deū: quādoq3 intā
tum abundat:vt etiam mens obliuiſcatur
omnium aliorum:ſicut dicit Ugo de ſancto
vic.h̄ Tho.Aliam diſtinctionem egregiam
⁊ ſimilem ponit Ricardus malum.iiij.di
ſtinct.xv.arti.v.q.vi.in.corpore.q.dicens.
Cum queritur an vocalis oratio ſiue menta
li attentione ſit meritoria vel ſatiſfacto
ria:reſpondetur ꝙ orationis triplex eſt
efficatia.ſcilicet in merendo:⁊ ſic eſt ſa

tiſfactoria. Et in impetrando:⁊ orantem
ſpūaliter ⁊ experimētaliter reficiendo.mo
do nullam iſtarū efficatiarum hetꝰ vocalis
oratio ſi eā non precedat:aut non concomi
tetur concors meditatio.Aliter.n. non eēt
moralis actus:nam actus exterior moralis
nō eſt niſi ꝑ cōparationē ad actū rōnis in
teriorē.Si autē adſit intētio debita ⁊ actua
lis in principio vocalis orationis: quāuis
poſtea nō ſequat:tñ oīo vocalis eſt merito
ria:⁊ impetratiua ꝑ virtutē prime intentio
nis:niſi poſtea interrūpat ꝑ intentionē con
trariā.Sicut cū aliquis ex bona intentione
incipit peregrinari:vel elemoſynā dare:to
tus actus ſequens meritorius eſt virtute
intentionis prime:quāuis eēt ſua intentio
actualis.Sed efficatiā ſpūaliter reficiendi
orātem nō h3 vocalis oīo:niſi quādiu eam
comitatur intentio. Et ſic intelligitur illud
ꝟbū apoſtoli.i.ad corinthi.xiiij.Si ore3 lin
gua:ſpūs meꝰ orat:mens āt mea ſine fru
ctu eſt.Sciendū tñ eſt:ꝙ pōt intentio cōue
nire vocali orationi tripliciter.ſ. aut appli
cādo eam ad verba:que dicuntur: aut ad
illud quod petit:aut ad illū cui oratio por
rigitur.Et quocunq3 iſtorum modoꝝ adſit
intentio:non ē inefficax ad ſatiſfaciendu3
vocalis oratio:ſed ſecunda intētio melior
ē ꝙ̄ prima:⁊ tertia ꝙ̄ ſecūda.Uñ Ugo in
li.de virtute orādi inter principiū ⁊ mediū
dicit.Pura oratio ē:qñ ex abūdātiā deuo
tionis mens ita accendit:vt cū ſe ad deum
poſtulatura cōuerterit:pre amoris eiꝰ ma
gnitudine:etiā petitionis ſue obliuiſcat.h̄
ibi.Ex predictis diſtinctionibus arguo a
ſimili cum de ſimilibus idem ſit iudiciū:ꝙ
ſi oīo ē vtilis ſine attētiōe ꝑcipua ad id qd
di vel orat:a ſimili doctrina diuina.nulli
pōt ꝓficere niſi ꝑ ipſa3 audiēs audiat eā cū
maxia attētiōe:⁊ reuerentia.¶Quarto h̄
idē ꝓbo ſilitudie.expiētia.n.docet:ꝙ vena
tor q̄ ſil' vult currere poſt duos lepores:nul
lū eoꝝ cape pōt:q̄s tñ facil'r cepiſſ3 ſi ſigilla
ti3 pꝰ vnū illoꝝ cucuriſſ3.Qd qdā ſapiens
metrice loquēdo teſtat di.Qui binos lepo
res vna.ſectabit:hora:vno qñq3 qñ q̄q3 ca
rebit vtroq3.A ſili dico de ſacra doctrīa ⁊
dina grā:quā mēs neq̄ꝙ̄ acqrē pt' q̄,circa
m'lta ē uagabūda. Quinto deniq3 probo
vnico exēplo.Nā legr i vita bti Syri epi
Jañ.ꝙ cū ſel' eēt i eccl'ia ⁊ p̄dicā celebraret

Ubiqȝ etiā magna multitudo ppl'i: q̄ vtiqȝ
erat vagabūda: nec ad verbū diuinū erat
attēta: ꝯtigit ꝙ ipſe ſanctꝰ vidit in eadē ec
cleſia quēdā demonē habētē magnā cartā
in manibꝰ: ⁊ ſcribētē in ea oēs cogitatiōes
noxias ⁊ vagabūdas: circa q̄s populus ipſe
dum predicaret erat occupatus: ⁊ cū carta
deficeret: pro eo ꝙ tota iā conſcripta erat:
⁊ demō cū dentibus ipſam elōgare vellet;
ſubito carta fracta caput eius ictu valido
murū impetijt. ita vt ſonitus colliſionis ⁊
vulnus capitis ſentiret: quo facto ſtatim
euanuit: qḋ totū idē eṗs populo ſingl'ari.
reuelauit: ſeuere eos redarguens: ꝙ in ora
tionibus ⁊ predicatione ſinebāt ingredi eo-
rū mētibꝰ ⁊ cordibus. varias ſupbias. mū
danas. carnales. atqȝ diabolicas cogitatio
nes: ꝓp qḋ indigni diuo reddebant: ⁊ ſacra
doctrina ⁊ diuina gratia. Ex predictis igr̄
oībꝰ pȝ quarta diſpoſitio neceſſaria ad ſu
ſcipiendū doctrinā ſacrā: ⁊ per ꝯñs diuinā
gratiā: que dicitur diſpoſitio attentionis.
¶ De quinta diſpoſitione neceſſaria ad au
diēdū doctrinā ſacrā q̄ dī diſpō creditoris

q Uinta diſpoſitio ex qua acquirit
ſalutaris doctrina: ⁊ p ꝯñs diuia
grā ⁊ eterna gloria dī diſpoſitio
creditoris. Nō. n. tm̄ opȝ ꝙ quiſqȝ in audi
endo euāgelicā doctrinā habeat diſpoſitio
nes ſuprapoſitas: ſed ſuper oīa neceſſe ē ꝙ
ſimpl'r credat ea: q̄ ſibi a doctore ⁊ ṗdica-
tore proponūtur: nec faciāt ſicut faciūt qdā
ſuperbi: inflati: arrogātes atqȝ curioſi ho-
mines: q cū nō intelligāt ēt naturā vnius
ꝟmiculi: ſeu vniꝰ viliſſime formice: tñ volūt
cōfutare: aut per falſas eoꝝ opiniones: aut
p erronea eoꝝ iudicia ⁊ argumēta: doctri
nā ꝟitatis aliter volēdo intelligere q̄ a ſa
cris doctoribꝰ ſeu ṗdicatoribꝰ exponat. Ta
les igr̄ ſacrā doctrinā ſic audiētes ⁊ deci-
dētes: nō tm̄ nō merent diuinā grāꝫ: ſȝ qḋ
maiꝰ ē merent ex eoꝝ īfidelitate eternas pe
nas ſuſcipe. Dico igr̄ ꝙ qcunqȝ dȝ pfice-
re in ſacra doctria atqȝ diuina grā: neceſſe
ē ꝙ ſimpl'r credat: ⁊ ſimpl'r eidē adhibeat
his q̄ dicunt a doctore: vel ṗdicatore ṗdicā
tur. Et ꝙ talis fides ⁊ ſimpl'r creditio diui
ne ſcripture: atqȝ ṗdicatoribꝰ ſit adhibēda
tripl'r ꝓbo. Pmo auctoritatibꝰ. Scdo rōe
Tertio exēplo. Pmō ꝓbo auctoritatibus.
Nam Boetius in libro de diſciplina ſcola-
riū ait. Qui non nouit ſe ſubijci ī oībꝰ inā
q̄ audeat ſe magiſtrare. Nec dignꝰ ē ſciētia
⁊ veritate ille q ſcientie ⁊ ꝟitatis inſurgit
auctori. h ille. Apl's ēt. 2. Coꝝ. 10. In carne
ēt ambulātes non tñ ſm carnē militamus.
Naȝ arma militie nr̄e non ſunt carnalia ſȝ
potentia deo ad deſtructionē munitionum
ꝯſilia deſtruentes: ⁊ oēm altitudinē extolle
tē ſe aduerſus ſcientiā dei: ⁊ in captiuitatē
reducētes oēm intellectū in obſequm xp̄i: ⁊
in ꝓmptu habētes vlciſci oēꝫ iobediētiā cū
impleta fuerit obediētia nr̄a. Idem quoqȝ
Apoch. ad Eph. iiij. ait. Hoc igr̄ vobis di
co ⁊ teſtificor in dño: vt iā nō ambuletis: ſicut
⁊ gētes ambulant in vanitate ſenſus ſui: te
nebris obſcuratū habentes intellectū alie-
nati a via dei p ignorantiā: que eſt in illis: p
cecitatē cordis ipſoꝝ: qui deſperantes ſe-
metipſos tradiderūt impudicicie in opatio
nē immundicie omnis auaricie. hec ibi. Ce
pherinus papa di. xxxviij. c. ſicut ſtellas ait.
Sicut ſtellas celi nō extiguit nox: ſic mētes
fideliū inherentes ſimpliciter firmamēto ſa
cre ſcripture non obſcurat mundana iniq-
tas. Et Hyero. ſup yſa. ⁊ ponitur. xxxvij. di.
c. Unio ait: ſecūdum tropologiā pſeudo ꝓ
phetas eos debemus accipere: q aliter ſcri
pturarū ꝟba accipiunt q̄ ſpiritusſanctꝰ ſo
nat. Et diuinos eos qui coniectura mentis
ſue incerta futuroꝝ: quaſi vera ꝓnunciant
abſqȝ diuinoꝝ auctoritate verboꝝ. Idē
quoqȝ Hiero. ſup epiſtolā ad Gal. Et po
nitur. xxiiij. q. iij. c. Hereſis. ait. Quicūqȝ āt
aliter ſcripturam intelligit ⁊ ſacrā doctri-
nā q̄ ſenſus ſpiritus. ſ. flagitat a quo ſcri-
ptura eſt: licet ab eccleſia nō receſſerit: tamē
hereticus appellari pōt: ⁊ de carnis operi-
bus eſt eligēs: que peiora ſunt. Deniq̄ Leo
papa. xxiiij. q. iij. c. Quid aūt. ait. Quid āt
iniquius eſt: q̄ impia ſapere: ⁊ ſapiētiori-
bus doctoribuſq̄ nō credere. Sed in hanc
inſipientiā cadūt: quicūq̄ ad cognoſcēdā
veritatē aliquo impediūt obſcuro: non ad
propheticas voces. nō ad apoſtolicas litte
ras. nec ad euāgelicas auctoritates: ſed ad
ſemetipſos recurrunt: ⁊ ideo magiſtri erro-
ris exiſtunt: q2 veritatis diſcipuli non fue-
runt. Ex predictis auctoritatibus patet q̄-
liter quiſq̄ tenetur pure ⁊ ſimpliciter crede
re ⁊ fideꝫ exhibere ⁊ ſcripture diuine. ⁊ do
ctis predicatoribus eā ꝓnūciantibus. cō-
tra multos ceruicoſos ⁊ beſtiales: q quoti-
die volunt audire ſubtilia de pſciētia dī: de
ṗdeſtinatōe ⁊ reꝓbatiōe: ⁊ poſtq̄ veritates
audierint: eis nequaq̄ credunt: ſed in diu
ſos errores propter ſuas dyabolicas fātaſi
as incidunt: q ⁊ ſi habeant nomen xp̄ianoꝝ
tamen non habent ſubſtantiam ꝟi xp̄iani:
que ꝯſiſtit in ſimpliciter credere: ⁊ fidē adhi
bere dictis ſacroꝝ theologoꝝ: ⁊ illa in pre-
dicatione eorum predicantibus ⁊ declarā
tibus. ¶ Scdo h idē probo vnica ratione.
vȝ proceſſionis. Fundamentuȝ rationis po
nit Cōmentator ſup. viij. Metaph. di. Quā
do aliquis effectus conuenit vni tanq̄ cau
ſe: ⁊ alteri tanq̄ cauſato per prius attribui
tur cauſe q̄ cauſato. Patet hec regula.
Cuȝ. n. lux ſtellaꝝ. vt dicit Cōmentator. 2. de
anima. procedunt a ſole tanq̄ a prima cau
ſa. ⁊ ab ipſis ſtellis tanq̄ a ſecunda cauſa:
debet magis atribui laus illius lucis ſtella-
rum ipſi ſoli q̄ ipſis ſtellis: quia vt dicitur.
2. de aīa. denominatio in qualibet re ſemper
dȝ fieri a nobiliori. Similiter ſi aliquis gra
tias agit aliquibus ambaſiatoribus; ꝓ eo
ꝙ ſibi detulerunt aliquod egregium donū
nomine alicuiꝰ ducis: multomagis ille gra-
tie debent referri ipſi duci: a quo donū ip-
ſum principaliter proceſſit. Quo preſuppo
ſito certū ē. ꝙ ſacra ſcriptura ſeu doctrina
licet ꝓcedat ab ore ipſius predicatoris: qui
eſt quaſi quoddā inſtrumentum dei. tñ i ve
ritate principalius ⁊ immediatius ꝓcedit
ab ipſo deo: ſed ab ipſa ſanctiſſima trinita
te patre. ſ. ⁊ filio ⁊ ſpiritui ſancto. Qḋ con-
firmās Ambro. ſuper verba Pauli: Nemo
poteſt dicere dominus ieſus. niſi in ſpiritu
ſancto ait: Omnis veritas a quocūqȝ dica
tur: a ſpiritusſancto eſt. Et propheta dic̄. Do
minus dabit verbum euangelizantibus ꝟ-
ba euangelica ꝟtute multa. Et Yſa. lix. di-
citur. Spiritus meus vite eſt: ⁊ ego poſui ꝟ
ba mea ī ore tuo. Et pme ad Theſſ. 2. Apo.
ait. Cum accepiſtis a nobis verbū auditu
dei accepiſtis: non verbum hoīum: ſed ſicut
eſt vere verbum dei: qui operatur ī vobis: q̄
credidiſtis: Et Hiere. i. dicit. Ecce ego dedi
verba mea in ore tuo. Denique ⁊ ſaluator.
Matth. 10. ait. Cum ſteteris ante reges ⁊ p̄
ſides: nolite cog. quō: aut quid. lo. non enim
u. e. q. lo. ſed. ſ. p. u. Qui loquitur in vobis.
Qḋ ſi vt pȝ doctria ṗdicatoris imediate ꝓ
cedit ab ipſo deo: claꝝ ē ꝙ tal' doctrina a
do ita ē ꝟa: qḋ nō pōt eē falſa. Sic. n. dic̄.
phus primo prioꝝ. Ex falſis veꝝ: ſed ex ve-
ris nunq̄ ſequitur niſi verum: Ergo p ꝯñs
quiſqȝ tenet pure ſimpliciter ⁊ ſine aliqua
dubitatione credere ei: ⁊ fidem adhibere: ſi
vult veraciter ab ipſo deo illuminari. Qḋ ſi
quis non credit ſimpliciter verbo predicato
ris: vtiqȝ deum ipſum cōtemnit: qui de veri
tate linguam predicatoris informat. Pro-
pter quod Saluator Mat. 10. ait. Qui vos
recipit: me recipit: ⁊ q vos ſpernit me ſper-
nit. Et qui recipit prophetā in nomine pro-
phete: mercedem prophete accipiet. Et ꝯfir
matur iſta ratio. Nam extra de fide inſtru-
mentoꝝ. c. ſcripra. dicitur. Quod datur ma
gna fides bulle: ⁊ creditur firmiter: in qua ē
verum ſigillum ⁊ auctenticū alicuius prici-
pis: ſeu collegij: ſeu pape: vel pontificis. qḋ
ſi ſic eſt: ꝙ. ſ. firmiter credidit litteris ipſoꝝ
principum: ſeu priuilegijs ſummi pontificis
⁊ ſcriptoribus impatorū: ⁊ cartis notario-
rum iam mortuoꝝ: a fortiori tenet quiſque
credere: ⁊ fidem adhiber̄ dictis ſcripturaꝝ
celitus infuſarum: ⁊ veriſſimis teſtibꝰ: qui
pro confeſſione veritatis ſcripture ſacre ſan
guinē effuderunt. Et tanto plus dȝ ei fides
adhiberi: q̄to in infinitum nobilior ⁊ vera
tior eſt ipſe deus: a quo ipſa doctrina proce-
dit: ipſis principibus imperatoribus domi
nis atqȝ notarijs: ⁊ huiuſmodi. pro eo ꝙ vt
dicit. i. de anima. Quelibet ſcientia trahit
ſuam nobilitatem ⁊ veritatē a ſuo ſubiecto
ꝙ ſi fuerit nobilius nobilior eſt: ⁊ p conſe-
quens ipſa ſcientia. ¶ Tertio deniqȝ ꝓbo
exemplo. Nam Socrates philoſophꝰ Athe
nienſis in ſuis ſentētijs ait. Auctoritas ma
giſtri etiam ſine alia ratione eſt digna fide
⁊ veneratiōe: ⁊ eſt ſibi fides adhibenda. pa
tet hec ſentētia. Nam videmus ꝙ datur fi
des indubitāter Ariſtoteli de rebus natu-
ralibus que dicit: ⁊ ſine inquiſitione alicu
ius ratiōis: ſimil'r ⁊ medici adhibēt fidē in
dubiā Ypocrati Galieno Auicēne: ⁊ Me
ſue. Similiter ⁊ oratores adhibēt fidē Tu-
lio Cyceroni. Similiter et legiſte adhibent
fidem cōditoribus ſuarū legum. Et hi om-
nes predicti auctoritatibꝰ ſuaruȝ legum ſic
ſimplicem fidem adhibent: ꝙ nequaq̄ poſ
ſunt credere: ꝙ in ſuis ſententijs errauerint
Qḋ ſi predictis tanta datur fides: ꝙ ꝓ ſu-

ſtinenda vna cõcluſione earum: nequaꝗ̄ ex
poſuiſſent non tm̄ vitam. ſed nec ſolum ēt
guttam ſanguinis. A fortiori tenet qſqꝫ fi
dem verbis euangelicis dare: quoꝝ auctor
xp̄s fuit: ⁊ ſcriptores quattuor euangeliſte:
⁊ expoſitores ſacri theologi atqꝫ doctores: q
omnes pro defendenda vna ſola euangelij
veritate mortē libētiſſime ſuſcepiſſēt. Pre
terea refert Ualerius: qui erat paganus. li.
primo. Quod Simmonides poeta nauigans
per mare ad littus applicuit. ⁊ ibi mortuū
corpus humanū inhumatum reperiens ſe
peliuit: ⁊ cum ipſum ſepeliret: ab eo admo
nitꝰ fuit: ne die primo ſequenti nauigaret:
qui acquieſcens monitis eius i terra remā
ſit. Alij vero qui nauigauerunt ipſa die pro
cellis ⁊ fluctibꝰ maris omnes ſubmerſi ſūt
Ecce ꝗ̄ datur fides Ualerio: qui fuit paga
nus talia referenti. Et ſic ꝺ mltis dicere poſ
ſemus. Quod ſi dictis paganoꝝ ⁊ infidelium
ſimpliciter fides adhibetur: ꝗ̄to magis qſ
qꝫ ſimpliciter debet fidem adhibere dictis
ꝑdicatoꝝ: atqꝫ ſententijs ſanctoꝝ doctorū.
Sicut igitur cecus vel cecutiens acquieſcit
fideli ductori: ſic ſapiens xp̄ianus debꝫ ſim
pliciter credere euangelice ꝟitati. Sed mlti
ſunt in hoc peiores ipſis cecis: Qui cum
nolint credere doctoribꝰ a ſpiritu ſancto il
luminatis: iugiter permanent in errore ſue
damnationis. vn̄ Seneca epiſtola .l. ad Lu
cillum. Ceci ducem querunt: nos autem ſi
ne duce erramꝰ: Et ideo difficilē ad ſanita
tē peruenimus: quia nos egrotare neſcimꝰ. h
ille. Ex predictis auctoritatibus ratiōe atqꝫ
exemplo. patet quinta diſpoſitio neceſſaria
ad ſuſcipiendum diuinam doctrinam. ⁊ ꝑ
conſequens diuinam gratiam: que dicitur
diſpoſitio creditionis.

¶ De ſexta diſpoſitione neceſſaria ad audi
endum doctrinam ſacram: que dicit diſpoſi
tio ſuſceptionis.

s Exta diſpoſitio quam re qui
rit ſalutaris doctrina: ⁊ per
conſequens diuina gratia ⁊
eterna gloria: dicitur diſpo
ſitio ſuſceptionis. Non tantum quiſqꝫ chri
ſtianus qui vult proficere in ſacra doctrinā
⁊ ꝑ conſequens in diuina gratia: debet hēe
omnes ſupradictas diſpoſitiones. Sꝫ ſum
me ⁊ neceſſariū eſt: ꝙ alacriter ⁊ libenter ſu
ſcipiat admonitiones atqꝫ correctiones ip
ſius predicatoris: ⁊ conſentiat inſpirationi
bꝰ bonis quas ſuſcipit: dū audit ſacram do
ctrinam. Et dico contra multos: qui cū au
dierint vnū ſolum verbū in predicatiōe: qđ
eis diſpliceat. confeſtim dedignātur: ⁊ poſt
modum ꝯtemnunt amplius predicationes
audire: vn̄ tales nunꝗ̄ poſſunt proficere i ſa
cra doctrina ⁊ diuina gratia. cum non acq
eſcāt diuinis inſpirationibus. nec inſuꝑ ſā
ctis admonitiōibus: ⁊ caritatiuis correctio
nibus: quas ab ipſis predicatoribus alacri
ter ſuſcipere debeant. Et ꝙ ſuſceptio talis
admonitionis ⁊ correctionis (⁊ ſi aſpera vi
deatur) ſit cuilibet neceſſaria ad proficiēdū
in ſacra doctrina ⁊ diuina gratia: tripliciter
probo. primo auctoritatibus. ſecundo ratio
ne. tertio ſimilitudine. ¶ Primo probo au
ctoritatibus. Ait enim Hieronymus ſuper
Amos propheta. Grande peccatū eſt odiſ
ſe corripientem. ⁊ correctionem nō tollerare:
maxime cum te non odio: ſed amore cor
ripiat. hec ille. Item Salomon Prouer. iiij.
ait. Audite filij diſciplinam patris veſtri: ⁊
attendite vt ſciatis prudentiā. Donum bo
nū tribuat vobis. Et Prouer. xv. ait. Stul
tus irridet diſciplinam patris ſui: qui autē
cuſtodit increpationes: ſapientior fiet. Et
idem dicit. Non amat peſtilens eum: qui ſe
corripit: nec ad ſapientes gradit. Cor autē
ſapientis accipiet correctionē. Et Prouer.
xii. ait. Qui diligit diſciplinā: diligit ſcientiā.
Qui autem odit increpationes: inſipiens
eſt. Item pſal. ſecundo. Apprehendite diſci
plinam. ne quando iraſcatur dominꝰ ⁊ pea
tis de via iuſta. Et Prouerbi. ix. dicitur. Ar
gue ſapientem: ⁊ diliget te. Qui autem ac
quieſcit arguenti: glorificabitur. Et Grego
rius libro. xo. Moralium ait. Sicut recti qui
buſdā que ab eis non recte geſta ſunt cor
rectionis vocem miniſterium caritatis exiſti
mant: ſic peruerſi contumeliam deriſionis.
Et philoſophus. iiij. Ethicorū ait. Nequa
ꝗ̄ vtiqꝫ cogitur magnanimus fugere con

monentem. Et Tulius libro de amicitia. Et
monere ⁊ moneri velle ꝓpriū ē vere amici
tie: ⁊ alterum libere facere nō aſpere: ⁊ al
terum libere accipere non repugnant. Idē
quoqꝫ in primo ꝺ offi. ait. Ut pictores ⁊ hi
qui ſingula fabricāt. ⁊ veri etiam poete ſuū
quiſqꝫ opus a vulgo conſiderari volunt: ſi
ꝗ reprehendēdus ſit: a pluribus id corrigat
ſic aliorum iudicio multa nobis ⁊ facienda
⁊ non facienda: ⁊ mutāda ⁊ corrigēda ſunt
Deniqꝫ Seneca libro tertio de Ira ſic dicit
Admoneri ⁊ corrigi ſemper boni gaudent.
peſſimus autem quiſqꝫ aſperrime patitur
correctionem. Ex predictis auctoritatibus
patet. qualiter qui vult proficere ⁊ doctri
nam dei atqꝫ diuinam gratiam ⁊ ſalutē ꝓ
priam conſequi: neceſſe eſt ei: ꝙ alacriter ⁊
libenter ſuſcipiat admonitionē ⁊ correctio
nem ipſius predicatoris. contra multas mu
lieres vanas: que cū audiunt ꝙ predicator
deteſtatur vanitates ſuperfluas: caudas:
cornua: belletum: ⁊ huiuſmodi. ſtatim indi
gnantur: ⁊ ſe transferunt ad alium predica
torem: qui predicta omnia laudat: vel nihil
de ipſis tangit: aut ſtant domi: ⁊ non volūt
amplius ire ad predicationes. Tales oēs
diabolus portabit. Hoc idem faciunt vſura
rij: ſeu falſi officiales. ſeu concubinarij: qui
cum audiant etiā in genere aliquid: qđ eos
tangat: ſtatim per totam quadrageſimā pre
dicationes relinquunt. ¶ Secundo hoc idē
probo vnica ratione. videlicet bonificatōis
Fundamentum rationis ponit philoſophꝰ
tertio Thopicorum. ⁊ ſecundo phiſycorum
dicens. Cuius finis melior: ipſum quoqꝫ me
lius. Patet hec regula. Cum enim finis ſa
lutis anime ſit nobilior fine ſalutis corporis
clarum eſt. ꝙ dare conſilium de ſalute ani
me eſt magis nobile: ꝗ̄ dare conſilium ꝺ ſa
lute corporis. Quo preſuppoſito certum ē
ꝙ ſi quis corporaliter eſſet infirmus: libēter
⁊ alacriter medicinam quālibet amarā aſ
ſumeret: vt corporis ſanitatē recuperaret. Er
go a fortiori: cū anima ſit nobilior corpore
incōparabiliter. dicēte philoſopho. xvi. de aīa
libus. Anima nobilior eſt omni corpore: ani
matum inanimato. viuum mortuo. ens non
ente. Et primo ethicorum dicit. Bona ani
me maxime ſunt bona. Et ſexto politicorum
dicit. Anima melior eſt corpore: ⁊ aīe bonū
omnibus bonis. Propter hoc tenetur qſ
qꝫ in infinitum libentius ⁊ alacrius ſuſcipe
admonitiones atqꝫ correctiones: quas pre
dicator facit pro ſalute ipſius anime. Nā
tales admonitiones ⁊ correctiones ſunt q̄
dam ſpirituales medicine ipſius anime.
¶ Tertio deniqꝫ probo ſimilitudine. videlꝫ
ꝙ quiſqꝫ volēs proficere in ſacra doctrina
⁊ diuina gratia: tenetur libenter ſuſcipere:
⁊ non beſtialiter ſeu ſuꝑbe fugere admoni
tiones predicatoris. Nam videmus ꝑ expe
rientiam: ꝙ infirmus qui odit preſentiam
medici: ⁊ fugit ſuam medicinam: nō recipit
corporis ſanitatem: ſed potius mortē incur
rit. Econtra ſi medicum diligit: ⁊ eius conſi
lia ſuſcipit ſeu medicinam. licet videantur
ſibi amara ⁊ penoſa facere: recipit ſanitatē
Sic a ſimili eſt de anima ſpiritualiter infir
ma: que ſi libenter audit predicatorē tanꝗ̄
ſpiritualem medicum ⁊ ſuſcipit eius doctri
nam ⁊ admonitionem: facilita deo per con
tritionem recipit ſanitatem anime: id eſt ve
niam de peccatis. Econtra vero ſi predica
torē odit: ⁊ eius doctrinā ⁊ admonitionem
fugit: ⁊ contemnit: certum eſt ꝙ incurrit ſen
tentiam eterne mortis. Sic enim ait Apo
ſtolus ad Romanos ſo. Secundum duriti
am tuam ⁊ impenitēs cor tuum theſauri
zas tibi iram in die ire ⁊ reuelatiōis iuſti iu
ſti iudicij dei. Quod confirmans Auguſti.
in libro de verbis domini ait. Precipuum
⁊ magnum ſignum diuine reprobationis ē:
correctionem fraternam deuitare. Et Salo
mon prouerbio. xv. ait. Qui increpationes
odit: morietur. i. ſecundum gloſam triplici
morte. vꝫ nature: gratie: ⁊ glorie. Et Pro
uerbi. xxix. ait. Uiro qui corripientem ſe du
ra ceruice contemnit: repētinus ſuperueni
et interitus. Et Sapien. iij. dicitur. Sapien
tiam enim ⁊ diſciplinam qui abijcit: infelix
eſt: ⁊ vacua eſt ſpes illorum: ⁊ labores ſine
fructu: ⁊ inutilia opera illorum ſunt. Hec
ibi. Et ideo in figura Exod. quarto ca. log
tur: ꝙ Moyſes proijciens virgam id eſt
correctionem in terram. i. in terrenis homi
nibus: verſa eſt in colubrum: quia ſcilicet qui
has correctiones nō ſuſcipit: in futuro a ſer
pētibus infernalibꝰ deuorabitur: ⁊ ponitur

Ex predictis auctoritatibus: rõne: ꝛ ſimile
patet ſerta diſpoſitio neceſſaria ad ſuſcipiē
dam diuinam doctrinam: ꝛ per conſequens
diuinam gratiam: que dicitur diſpoſitio ſu
ſceptionis.

¶ De ſeptima diſpoſitione neceſſaria ad
audiendum doctrinam ſacram: que dicit
diſpoſitio operationis.

S Eptima poſtremo diſpoſitio ex q̃
acquirit ſalutaris doctrina: ꝛ ꝑ
ꝯñs diuina grã ꝛ eterna gloria:
dicitur operationis ſeu executionis. Ultra
predictas oẽs diſpõnes: quicunq; vult ꝑ
ficere in ſacra doctrina ꝛ diuina gratia. ne
ceſſe eſt omnino ꝙ habeat executionez. i. ꝙ
exequatur ꝛ operetur ea: que ab ipſo predi
catore operanda intellexit. quoniã ſine tali
operatione oẽs predicte diſpoſitiones om
nino eſſent inutiles tam ad anime ſalutez:
q̃ȝ ad diuinã gratiã ꝛ eternam gloriam pro
merendaz: qđ quinq; modis probo. primo
auctoritatibus. ſecundo ratione. tertio di
ſtinctione. quarto ſimilitudine. quinto exem
plo. ¶ Primo probo auctoritatibus. Naz
Jac. i. dicitur. Eſtote factores verbi: ꝛ non
auditores tñ: fallentes voſmetipſos: quia ſi
quis auditor eſt verbi ꝛ non factor. hic cõ
parabitur viro conſideranti vultum natiui
tatis ſue in ſpeculo. Conſiderauit enim ſe ꝛ
abijt. ꝛ ſtatim oblitus ẽ qualis fuerit. Qui
autem perſpexerit in lege perfecte libertatꝭ:
ꝛ ꝑmãſerit in ea. Non auditor obliuioſus
factus: ſed factor operis. hic beatus in fcõ
ſuo erit. Item philoſophus. ij. eth. Uirtutes
ſcire parum aut nihil prodeſt ad felicitatez
ꝛ ibidem dicit. Nõ non perſcrutamur de
virtutibus vt ſciamus: ſed vt operãtes bo
ni efficiamur. Et. io. ethi. ait. Non ſufficit
virtutes ſcire niſi quis operetur ſm illas.
Et. io. metha. dicit. Ex priuatione act⁹ a po
tentia ſiue habitu ſequitur malum quod ẽ
bono oppoſitum. ꝛ ſecundo ethi. ait: Ope
rantem ꝛ non tñ diſcentem laudam⁹. vtpu
ta. Edificantes ꝛ nõ edificatores. ꝛ. i. ethi.
Dupliciter eſt rõ potentialis ꝛ actualis. ac
tualis autẽ eſt perfectio hominis: ſicut be
ne citharizans bonus citharedus eſt: ꝛ. vi.
ethi. etiam dicit. Prudens non ẽ quis i ſci
re ſolum: ſed in eo ꝙ practicus eſt ꝛ opatur
ſm rectam rõnem. Item Beda ſuper Lu
cam. Scire inquit bonum ꝛ non facere non
pertinet ad beatitudinem: ſed ad cõdemna
tionẽ. ſicut ſcriptũ eſt. Scienti bonum ꝛ nõ
facienti peccatũ eſt illi. ꝛ Greg. nazanzen⁹
in appologia ſua ait. Ille mihil videtur eẽ
ſapiens: qui pauca de virtutibus deſerens
plura vero ſuarum operationum auctorita
tibus oſtendit. Item Sene. in prouer. ſuis
dicit. Nihil prodeſt faciẽda didiciſſe ꝛ non
facere. ꝛ Matth. vij. Saluator ait. Ois ar
bor que non facit fructum bonũ excidetur
ꝛ in ignem mittetur. ꝛ Criſo. in quadã ome
lia dicit. Nam plura ſcire, neq; plura mira
cula facere valent ad ſalutẽ. ſed tñ opera
tio virtuoſa felicem aiam facit. Deniq; Gre
go. in primo dyalogoꝝ. ꝛ tranſumptiue. 23.
q. iiij. c. obtinerí. ait. Ipſa quoq; ꝑhẽnis re
gni predeſtinatio. ita eſt ab omnipotẽte do
diſpoſita: vt ad hanc electi ex labore ꝑue
niant quatenus laborando ꝛ orando mere
antur accipe quod eis omnipotens de⁹ an
te ſecula diſpoſuit donare Ex ꝑdictis igit
auctoritatib⁹ patet qualit ad diuinã gra
tiaz ꝛ ſalutem promerendam inter ceteras
diſpoſitiones operatio virtuoſa requiritur
¶ Secundo hoc idẽ probo in vnica ratio
ne videlꝫ acquiſitiõis eterne felicitatis. Fũ
damentũ rationis ponit philoſophus. io.
ethicorũ. di. Felicitas eſt ꝑmium virtutis
Quo preſuppoſito certũ eſt ſm eundẽ phi
loſophũ. vij. phiſicoꝝ. Qđ virtus ſimplicit
eſt diſpõ perfecti. ſ. habitus ad optimũ ſcꝫ
ad actum. ꝛ propterea. 2. ethicoꝝ. dicit. Ad
perfectionem virtutis tria requiruntur. ſcit
velle: ꝛ operari. Qđ ſi vt patet operatio eſt
de eſſentia virtutis: clarum ẽ ꝙ ſi quis nõ
operatur que operanda intelligit. nõ habet
in ſe perfectam virtutem: quia ſicut dicitur.
vi. Thopicoꝝ. A quocũq; remouet diffini
tio remouetur ꝛ diffinitũ. ꝛ Cõmẽtator. ix.
Metha. ait. Qui tollit a rebus ſuam propri
am operationẽ. tollit ab eis ſuam eſſentiaz
ꝙ ſi quis non habet operationem nec per
conſequens virtutez. Cũ igitur felicitas ſim
pliciter ſit primum virtutis concluditur ne
ceſſario ꝙ talis non operans que intelligit
nunq̃ȝ poterit beatificare: ꝛ eternam felici
tatem ſibi acquirere. ¶ Tertio hoc idẽ pro
bo vnica diſtinctione. ſ. domini Bonauentu
re. qui ſuper prohemio primi ſentẽtiaꝝ. q. 5.
querit. An ſcientia tradatur ſimplicit a ſpi
ritu ſcõ propter ſcire ꝛ itelligere tñ. ꝛ Ri
dit di: Qđ perfectibile a ſcientia eſt ipẽ itel
lectus: qui tripliciter habet cõſiderare. prio
q̃ȝtum ad ſe. ſo q̃ȝtum ad affectionem. ter
tio q̃ȝtum ad opus. Et concludit: ꝙ ſpũſſan
ctus non tradit ſimpliciter ſcientiam intel
lectui: vt tñ intelligat: ſed vt referatur ad
voluntatem: vt velit ꝛ amet: quod intelligit
ꝛ precipue vt referatur ad opus. vꝫ vt quiſ
q; operetur: quod cognoſcit ꝛ intelligit. Ex
qua diſtinctione infert: ꝙ nullus vnq̃ȝ ẽ ve
rus theologus: licet ſciat omnes cõcluſiões
theologie: niſi velit: amet: ꝛ opetur actualit
ex charitate ſecundum poſſibilitatem ſuam
omnia: que ipſa ſacra theologia demõſtrat.
Hoc idem intelligitur de ceteris omnibus
ſcientijs: Et ſic patet idem quod ſupra
¶ Quarto etiam probo ſimilitudine. opera
tionem fore neceſſariam ad gratiam ꝛ ſalu
tem acquirendam. Nam primo de celo ꝛ
mundo: Philoſoph⁹ ait: ꝙ natura tria exi
git ad perfectionẽ vniuſcuiuſq; rei. videlꝫ
ſubſtantiam. virtutem. ꝛ operationẽ. Quod
ſic patet: qꝛ ſi arbor haberet ſubſtantiã ar
boris: ſimiliter ꝛ potẽtiam fructificandi: ꝛ ſi
fructificaret: vtiq; vituperabilis foret. Qđ
ſi natura requirit operationẽ in rebus natu
ralibus: a fortiori diuina gratia ꝛ etna glo
ria requirunt. ꝙ quiſq; actualiter in ſe ha
beat ſpirituales ꝛ materiales operationes.
Similiter ꝛ medicus. vt dicit. i. ꝛ. 2. Metha.
Non dicitur medicus ſimpliciter ꝑpter ſci
re ꝛ ſpeculari. ſed ſimpliciter propter opari
ſeu practicã exercere. quia iſte eſt finis pri
cipalis. propter quem talis ſcientia acqrit.
Quod confirmãs Phs. 5. de anima dicit.
Finis in operabilibus eſt quaſi principiuꝫ.
Et licet ſit vltimum in executione: tamẽ eſt
primum in intentione. Quod ſic patet. Nã
ſciẽtia medicine nihil prodeſſet ipſi medico
q̃ȝtum ad lucrum. nec inſuper ipſi egroto q̃ȝ
tum ad ſanitatem: niſi practice actualiter
exerceret. que ſcientia docet exercẽda. Ergo
a ſimili eſt de anime ſcientia: nihil ꝑdeſſet
ei talis ſcientia ad ſalutem. Similiter etiam
videmus ꝙ parum prodeſſet mulieri vide
re ſeu intelligere maculam faciei ſue in ſpe
culo. niſi actualiter eam abſtergeret. Ergo a
ſimili parum prodeſſet anime per ſacraz do
ctrinam cognoſcere: ꝛ intelligere maculas
peccatorum ſuorum: niſi actualiter elemoſy
nis: contritione: confeſſione: atq; ſatiſfactio
ne purgaret: ꝛ abſtergeret. ¶ Quinto deni
q; probo exemplo operationem fore neceſ
ſariam. Nam videmus ad oculum: ꝙ quan
do aliquis rex: vel dominus facit fieri ban
dum: quo diſtricte mandatur vt fiant aliq̃
exactiones: vel alia huiuſmodi. ſtatim om
nes aut amore aut timore cõantur ſine mo
ra actualiter opere complere omnia: quecũ
q; precepit rex fore adimplenda. Et hoc iõ
faciunt: ne perdant gratiam regis: ſeu ne
incurrant in maliuolentiam ſuaz. qđ ſi hec
faciunt mundani pro mundanis dominis.
a fortiori quiſq; verus xp̃i ſeruus ꝛ fidelis
tenetur actualiter implere facere omnia: q̃
chriſtus precipit faciẽda: ꝛ hoc ne incurrat
ſententiam ſue maledictõnis: q̃ȝ in extremo
iudicij die. prout habetur Math. xxv. datu
rus eſt di. Diſcedite a me maledicti in ignẽ
eternum. qui paratus eſt diabolo ꝛ angelis
eius: Et inſuper obtineant paruam benedi
ctionem: quam idem chriſtus in eadem iudi
cij die. vt habetur Mathei. xxv. bene operã
tibus daturus eſt. dicens. Uenite benedicti
patris mei: poſſidere regnum: quod vobis
paratum eſt ab origine mundi. Et ſic ex pre
dictis auctoritatibus: ratione: diſtinctione:
ſimilitudine: atq; exemplo patet ſeptima diſ
poſitio neceſſaria ad ſuſcipiendum diuinaz
doctrinam: ꝛ diuinam gratiam: que dicitur
diſpoſitio executionis. Et per conſequens
patet etiam ſecundus reſpectus: quo facili
ter quiſq; poterit percipere remiſſionẽ pec
catorum: ꝛ diuinam gratiam in quadrageſi
ma futura. In quo reſpectu ſeptem diſpo
ſitiones monſtrate ſunt neceſſe ad ſalutem
ꝛ diuinam gratiam promerendam. Quas
omnes diſpoſitiones ſimul cum gratia ꝛ ſa
lute vobis ꝛ mihi elargiri dignetur ipẽ lar
gitor ſalutis ꝛ gratie dominus Jeſus. qui
in trinitate perfecta viuit: ꝛ regnat deus ꝑ
infinita ſecula ſeculorum: Amen.

¶ Feria quinta poſt dominicam ſeptuagẽ
ſime de triplici reſpectu principali. videlicet
influxionis diuine clementie: quo apparet
qđ quiſq; faciliter ſaluari poteſt.

Sermo quintus.

f Ides tua te
ſaluam fecit. Luc. vij.
Poſtq̃ declarauimꝰ
duos reſpectꝰ principa
liores: ex quibus maxi
mã fidẽ firmãq̃ ſpem
habeo: ꝙ in quadrage
ſima futura ⁊ diuinã gratiã ⁊ peccatorum
remiſſionẽ accipietis: tũ deo ꝓpitio ex nr̃a
inſtructiõe: tũ reſpectu optie diſpõnis vr̃e:
volẽs ordiate ꝓcedere: hẽo nũc in ſpecie
declarare tertiũ reſpectũ: quo credo firmi-
ter ⁊ ſpero in p̃ſentia quadrageſima vos ⁊
gratiã dei: ⁊ peccatoꝝ remiſſionem faciliter
conſecuturos: q dr̃ reſpectꝰ diuine influxio
nis: ſeu reſpectus diuine clementie atq̃ mi
ſericordie. Pro cuius reſpectꝰ declaratõe
loco exordij dico: ꝙ deꝰ (quãtũ ẽ in ſe) ge-
neraliter vult cõmunicari: ⁊ cõmunicabit oi
bus nobis tã diuitibꝰ q̃ pauperibꝰ: tã no-
bilibus q̃ ignobilibus: tam magnis q̃ pu-
ſillis: tã maſculis q̃ mulieribꝰ gratiã ſuam
gratũ facientẽ. ⁊ inſuper plenariã omnium
peccatoꝝ remiſſionem. Et ꝙ generaliter de
us (quãtũ eſt in ſe) velit oibus nobis hoc
ꝯcedere ⁊ impartiri: quadrupliciter probo.
primo auctoritatibꝰ. ſcdo ratione. tertio di
ſtinctione. quarto exẽplo. ¶ Et p̃io probo
auctoritatibus. Nam apo. p̃ie Thi. ij. ait.
Deus vult omnes homines ſaluos fieri: ⁊
ad agnitionem ſue virtutis venire. Et. ij.
pe. ij. Petrus ait. Non vult deus aliquos
perire: ſed oẽs ad penitentiam conuerti. vbi
glo. q uaſi. medietate quiſq̃ ſaluatur. Et
Apo. i. Theſſa. iiij. ait. Hec ẽ voluntas dei
ſanctificatio noſtra. Dyo. aũt lib. de di. no.
ait, Sicut noſter ſol non rõcinans: neq̃ eli-
gens equaliter diffundit radios ſuos in cor
pora inferiora. ſic ſol iuſticie diffundit radi
os oẽs bonitatis ſue. Salomõ etiam Sapi-
eñ. xi. ait. Diligis oĩa: que ſunt: ⁊ nihil odiſti
eoꝝ que feciſti. Et Sapieñ. vi. dicit. Puſil-
lũ ⁊ magnũ diligit deus: ⁊ eſt ei equaliter
cura de omnibus. Deniq̃ Iſa. lv. generali
ter vocat omnes ad gratiam ſuam dicens.
Omnes ſitientes venite ad aquas. ſcilicet
gratie mee: ⁊ qui non habetis aurũ ⁊ argẽ
tũ: ꝓperate emite ⁊ bibite. Et eccl'. xxiiij. oẽs
ẽt inuitat di. Tranſite ad me oẽs qui concu
piſcitis me: ⁊ a generatiõibus meis: vꝫ gr̃e
mee adimplemini. Et Math. xi. dicit. Veni
te ad me oẽs qui laboratis: ⁊ onerati eſtis:
⁊ ego reficiam vos. ſ. gratia mea. ¶ Secun
do ẽt probo vnica rõne. vꝫ obiectionis. ꝙ. ſ.
deus generaliter vult gratiã ſuam omnibꝰ
impartiri. Fundamentum rõnis ponit phs
ſententialiter. ij. de aĩa, dicens. Quelibet po
tentia habet propriũ obiectũ: ⁊ adequatũ:
a quo nõ põt diuerti. patet hec regula. Nã
adequatũ obiectũ potentie viſiue. vt dr̃. ij. de
aĩa. eſt color. Et ideo naturaliter potentia
viſiua non poteſt ſe diuidere: quin appetat
videre actualiter ſpẽm pulcherrimam ⁊ co
loratã. Hoc idem faciunt naturaliter oẽs
alie potentie hoĩs ſenſitiue. Similiter cum
obiectũ potentie volitiue ſit beatitudo eter-
na (ꝓut ponũt oẽs theologi) in. iiij. di. xlix.
⁊ di. l. hinc eſt ꝙ etiam ipſi damnati nõ poſ
ſunt facere: quin naturali appetitu ipã ap
petãt ⁊ deſiderent. Quo ſuppoſito peto: qḋ
ẽ obiectũ propriũ ⁊ adequatũ voluntatis
diuine: ⁊ certũ eſt qḋ eſt ſua bonitas a quo
obiecto deꝰ nequaq̃ ſe põt diuertere: quia
nõ põt nõ velle eẽ bonũ: ſed cũ dare grati
am nõ tm̃ vni ſed oibus ſit quedã bonitas.
ergo per conſequẽs non põt deus dimitte
re (quantũ in ſe eſt) quin det oibus gratiã
ſuam affluenter: ꝙ ſi vni ſimpliciter ⁊ non
alteri gratiã dare vellet: cum talis cõmuni-
catio bonitatis eſſet particularis ⁊ nõ vni
uerſalis: vtiq̃ voluntas hũana. q̃ ſꝫ Tho.
ſcda ſcde. q. ij. ar. ij. ⁊ ſm phm. ij. Metha. q̃
hẽt pro obiecto bonũ vniuerſale: perfectior
eẽt voluntate diuina: que ſimpliciter reſpi-
ceret in cõmunicatione ſue gratie bonũ pti
culare: ſed cũ ſit falſiſſimũ: ꝙ humana volũ
tas ſit perfectior voluntate diuina: ideo ſi
voluntas humana reſpicit bonũ vniuerſa
le. ergo a fortiori diuina voluntas quantũ
in ſe eſt: vult omnibus gratiã ſuã cõmuni-
care. ¶ Tertio hĩdẽ probo diſtinctiõe dñi
Bonauẽture in. iiij. diſtin. xvij. arti. i. q. v. Et
in. ij. di. xxvij. ar. ij. q. v. di. Cũ q̃rit an facienti
bꝰ ꝙ in ſe ẽ: deꝰ oibꝰ gratiã ſuã largiat̃ ne
ceſſario. rñdit: ꝙ duplex eſt neceſſitas. ſcilꝫ
coactiõis. Et hec non cadit in deũ: nec hac
neceſſitate tenetur deus alicui gratiã ſuã
dare. Alia ẽ neceſſitas ſeu obligatio mere
pactionis ⁊ ſponſionis: qua ex ſua mera be
nignitate ſpopondit: pepegit: atq̃ promiſit:
omnibus facientibus quod in ſe eſt: gratiã
ſuã ſe daturũ: ſicut promiſit Abraam Ge-
neſ. xv. c. di. Ego ſum protector tuꝰ: ⁊ mer
ces tua magna nimis. nimis. ſ. per gratiam
Et hac ſcda neceſſitate neceſſario vult deꝰ
⁊ immutabiliter gratiam ſuam omnibꝰ exhi
bere. ¶ Quarto deniq̃ etiam probo ſimili-
tudine. qualiter deus vult (q̃tum in ſe eſt)
omnibus gr̃am dare. Nam. viij. Ethicorum
Philoſophus ait. Generãtis ad genitũ na
turalis eſt amicitia: pꝫ q: naturaliter omnes
genitores non tm̃ rationales: ſed etiam irra
tionabiles: filios ſuos fouent ⁊ nutriunt: ⁊
eis neceſſaria impẽdunt. Et ꝑꝑ hanc natu-
ralem amicitiam filius prodigus: vt hat̃ ẽ
Luc. xv. quãuis diſſipaſſet cum meretricibꝰ
omnem ſubſtantiã: tamen a patre dulicter
eſt ſuſceptus. ꝙ ſi parentes ſupradicti ꝯmu
nicationem ſue gratie ⁊ voluntatis: natura
liter omnibus filijs ſemper ĩpendunt. a for
tiori deus ipſe qui eſt pater omniũ hoĩum.
Ipſo dicente Matthei. xxiij. Vnus ẽ pater
veſter: qui in celis eſt: quem omnes orare iu
bet: Matthei. vi. di. Cũ orabitis dicite. Pa
ter noſter qui es in celis: gratiam ſuam om
nibus cõmunicabit: cum ſit cunctis genito
ribus in caritate ꝑfectior: qḋ bene ipſe ſal-
uator promittit ſe facturũ. cũ Matth. v. di.
Eſtote ꝑfecti. ſ. in cõicatione veſtre gratie
⁊ bonitatis. ſicut pater veſter celeſtis perfe-
ctus ẽ: qui ſolẽ. ſ. o. facit ſuper bonos ⁊ ma
los: ⁊ pluit. ſ. gratiam ſuã ſuper iuſtos ⁊ in
iuſtos. Ex predictis igitur clariſſime pꝫ: qua
liter deus vniuerſal'r vult oibꝰ gr̃am ſuam
impt̃iri. Et quoniam ſm Ariſto. ab effectu
cauſe cognoſcũtur. vt patet primo ⁊ ſcḋo po
ſterioꝝ: quia ex fructibus cognoſcit̃ arbor
eſſe bona vel mala: ſeu ſterilis: ⁊ fructifera.
prout ait Saluator Matth. vij. c. idcirco vt
poſſitis clarius ⁊ euidentius cognoſcere: ꝙ
deus noſter omnipotẽs ⁊ glorioſus vult no
bis omnibus largiri ſalutem ⁊ gratiã ſuam
accipite inter ceteros ſeptẽ ſpũales effectꝰ
diuine clemẽtie: quibus euidentiſſime appa
rebit ſicut prediximus. qualiter gratiam ſuam
⁊ ſalutem vult deus ipſe liberaliter vobis
concedere. Quorum.

¶ De ſeptem effectibus diuine clementie ⁊
primo de duobus primis.

¶ Primus dicitur effectus preſeruatiõis.
¶ Secundus dicitur effectus purificatiõis.
¶ Tertius dicitur effectus intentionis.
¶ Quartus dicitur effectus cuſtoditionis.
¶ Quintus dicitur effectus inſtitutionis.
¶ Sextus dicitur effectus conceſſionis.
¶ Septimus dicitur effectus intercesſiõis.

p Rimus igit̃ effectꝰ diuine clemẽ
tie. quo clare cognoſci põt: ꝙ omni
potẽs ⁊ glorioſus deus vult om
nibus (q̃tum in ſe eſt) gratiam ſuam cõica
re: ⁊ vitam eternam impendere: dicitur effe
ctus preſeruationis. Signum profecto eui-
dentiſſimum: ꝙ deus vnicuiq̃ vult gratiã
⁊ gloriam exhibere: in hoc apparet. ꝙ licet
anima ſponte cõmittat grauiſſima: ⁊ quaſi
innumerabilia peccata: tamen deus non ꝑ-
mittit. ꝙ habilitas ⁊ poſſibilitas liberi arbi
trij ita corrumpatur: obſtruetur: ⁊ induret. ⁊
uertat̃: quũ ſemꝑ faciliter poſſit de malo ad
bonũ redire: ⁊ ad deum ſe conuerti. Quẽ
effectum clementie ⁊ pietatis nequaq̃ dñs
concedere voluit angelis apoſtaticis: q̃libꝫ
homine per naturam nobilioribus: q cum
in ſolum ſuperbie peccatum inciderunt. ꝓ-
ut dicit Bonauentura in ſecundo diſtinctio
ne ſexta articu. primo. q. prima. tamen coꝝ
libertas tota arbitrij ex hoc peruerſa ⁊ cor-
rupta fuit: ita ꝙ impoſſibile eſt. prout idem
dominus Bonauentura in ſcḋo diſtin. vij. ar.
primo. q. i. dicit: ipſum ad deum iterato con
uerti ipſum amando: vt ſummum bonum.
Ratio eſt inter cetera. quia angelus naturã
ſimpliciſſimã ab omni corpulenta materia
remotiſſimam habet. Ideo ad quod ſemel
ſe conuertit: totaliter ſe conuertit. Et ſic ma
cula que in intellectu angelico ⁊ voluntate
cecidit: nulla poteſt vnq̃ vlterius penitẽtia
expiari. quia per talem maculam tota habi
litas ad bonum penitus eſt corrupta. Econ
tra vero: clemẽtiſſimꝰ deus hanc gr̃am hoi
ꝯſtituit. ꝙ ſi infinities caderet in pctm̃ infini
ties habet adhuc habilitatem: poſſibilitatẽ

atq; libertatem faciendi bonum: ⁊ diuinã gratiam recipiendi. Hec igitur proprietas habilitatis atq; libertatis eſt ſignũ magne clementie dei: ⁊ eſt valde vtilis homini ad ſalutem: Immo in tantum vtilis: ꝙ ſi eam demones habere poſſent: Nullas penas ſuſtinerent. Sic enim legitur in vitis patrũ: videlicet ꝙ quidam ſanctus pater cum obuiaret demoni: inter multa que locuti ſunt: dixit ſanctus pater ad demonem: quid faceres ſi adhuc ad regnum perditum peruenire poſſes? Reſpondit: ſi haberem habilitatem ad bonum: ⁊ ſimul carnem ⁊ oſſa ſicut tu habes: vellem ꝙ millies in die vſq; ĩ diẽ iudicij caro mea minutim ⁊ membratim inciderettur: ⁊ in puluerem redigeretur: dum tamen ſic faciendo ad regnum beatitidinis in quo ſemel fui: redire poſſem. hec ille. Qđ etiam hodie facerent ceteri homines damnati pro habẽdo illo beatiſſimo regno: quo (propter ipſorum ſcelera) ſunt priuati: ſi haberent habilitatẽ ad bene faciendũ: quã in hac vita iam habuerunt. Sed iam ad propoſitum redeamus. Dico igitur: ꝙ q̃ſq; peccator: etiam poſt grauia ⁊ innumera peccata habet habilitatẽ: poſſibilitatẽ: atq; libertatem penitendi ⁊ benefaciẽdi: ⁊ ad deũ redeundi: qđ vtiq; eſt ſignum euidentiſſimũ maxime clementie: atq; diuine pietatis: qui propter hoc vult omnes ſaluare: quantum in ſe eſt: ⁊ omnibus gratiam ſuam impendere: Et qđ talis libertas: habilitas: atq; poſſibilitas penitendi: ⁊ ad deum redeundi: ſit etiaʒ in quolibʒ maximo peccatore: quadrupliciter probo. primo auctoritatibus. ſecundo ratione. tertio diſtinctione. quarto exemplo. ¶ Primo probo auctoritatibus Nam Gre. lib. de gra. ⁊ libe. arbi. ſic ait. Humana anima in libero arbitrio conſtituta: quod ſemel accepit: nunq̃ aliqua iniquitate perdere poteſt. Philoſophus etiam in. 5. de regimi. princi. ait. Liberi ſumus omnes vſq; ĩ finẽ ad hoc: ⁊ ad illud. videlicet ad bonũ ⁊ malũ: ad vitia ⁊ virtutes: hec ille. Ex glo. ſuꝑ verba Prophete. Anima mea in manibus meis ſemꝑ eſt: ait. Licʒ voluntas hominis obliquetur per peccata: tamen ſalus ſua ſemꝑ eſt in manibus libertatis ſue. Hieronymus in queſtionibꝰ ad Heluidiam ait. Deus equali cunctos nos ſorte generauit: ⁊ dedit ſingulis vſq; in finem arbitrij voluntatem vt faciat vnuſquiſq;: quod vult ſiue bonuʒ ſiue malum. Et ibidem dicit. Omnes homines vſq; in finem ſuo arbitrio derelicti ſũt. Neq; enim bonum neceſſitate compulſi faciunt: ſed voluntate: vt credentes coronam accipiant: ⁊ incredduli proprio arbitrio ſuppliciis mancipentur eternis. h ille. Deniq; Eccleſia. xv. dicitur. Deus ab initio conſtituit hominem ⁊ reliquit eum. ſcilicet vſq; ad mortem in manu conſilij ſui. Ante homineʒ bonum ⁊ malum: vita ⁊ mors: quodcunque voluerit dabitur ei. ¶ Secundo etiam probo vnica ratiõe: videlicet proprietatis. ꝙ. ſ. anima ſemper eſt libera: ⁊ habilis ad bene faciendũ: ⁊ ſi ſit per peccatum corrupta. Fundamentũ rationis ponit Commentator ſuper. ix. methaphiſy. ⁊ ẽt ponit. s. Thomas in 2: di. xxv. di. Manente ſemper natura rei: neceſſe eſt eius naturalia non moueri. Patet hec regula. Nam ſi ſubſtantia lapidis duraret in eternum: etiaʒ grauitas (que eſt eius proprietas naturalis) duraret vtiq; in eternum: Qđ ſi talis naturalis ꝓprietas a lapide auferet: nequaq̃ amplius lapis diceret dicente eodem Cõmẽtatore vbi ſupra. Qui tollit a rebus ſuam proprietatẽ: tollit ab eis ſuam eſſentiam. Exemplifica đ ceteris ꝓut vis. Quo preſuppoſito certum eſt. ꝙ ſubſtãtia anime rationalis ⁊ intellectualis eſt incorruptibilis ⁊ imortalis. dicẽte Philoſo. 2. de aia. Intellectus videlicet rationalis videtur eſſe alterum genus anime: ⁊ ſolum contingit ipſum ſeparari: ſicut perpetuum a corruptibili. Et. 3. de anima dicit. Intellectus eſt perpetuus ⁊ immortalis. Et. ix. Methaphyſi. ait. Anima non omnis ſed intellectiua manet poſt compoſiti corruptionem Quod confirmãs Saluator Matth. 10. ait Nolite timere eos: qui occidunt corpus. animam autem non poſſunt occidere. Quod ſi (vt patet) ſubſtantia anime eſt incorruptibilis. igitur ꝑ conſequens neceſſe ẽ ꝙ eius naturalis proprietas: que eſt libertas arbitrij ad bonũ ⁊ ad malum ſit incorruptibilis dicente philoſopho. vij. phiſycoꝝ. ⁊. ix. methaphi. Poteſtates nãles ſe hñt vno modo poteſtates vero rõnales ſe hñt ad oppoſita

Sʒ ſi ꝑ peccata talis libertas totaliter corrumperetur nequaq̃ ex tunc: qui nũc ẽ homo: poſſet dici homo: Ergo cuʒ ſemper (vt probatũ eſt) talis proprietas libertatis ſit in homine. ſequitur ꝙ ſemper habet poſſe in hac vita: ⁊ penitẽdi ⁊ ad deũ redeundi. ⁊ diuinã gratiã recipiendi. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctionibus. Et primo diſtinctione beati Thome prima ꝑte ſumme q. lxxxiij. arti. i. in corpore queſtio. dicentis. Cum queratur an in homine ſemꝑ remaneat vſq; ad finem habilitas ⁊ libertas. li. ar. ad bonũ. reſpondeo ꝙ ſic. Alioquin fruſtra eſſent conſilia: exhortationes ad penitentiã receptiones: prohibitiones: ⁊ huiuſmodi. ¶ Ad cuius euidentiã ſciendum ẽ: ꝙ quedam agunt abſq; iudicio: ſicut lapis mouetur deorſum: ⁊ ſimiliter omnia cognitiõe carentia. Quedam agunt iudicio: ſed non libero. ſicut animalia bruta. Iudicat. enim ouis videns lupum eſſe fugiendum naturali iudicio: ſed non libero. quia non ex collatione ratiõis. ſed ex naturali inſtinctu hoc iudicat. Similiter ẽ de quolibet iudicio aiuum: ſeu brutorum animalium. Homo vero agit iuditio: quo per vim cognoſcitiuã iudicat aliquod eẽ fugiendũ: vel proſequendũ. Sed quoniam iudiciũ iſtud nõ eſt ex naturali inſtinctu ⁊ particulari operabili: ſed ex collatione quadã rationis: ideo magis potens ẽ in diuerſa: Ratio enim circa contingentia hẽt viã ad oppoſita: ut patet in dyalecticis ſyllogiſmis: ⁊ rhetoricis perſuaſionibus. Particularia ãt operabilia ſunt q̃dã contingentia. Et ideo circa ea iudicium rationis ad diuerſa ſe habet: ⁊ non eſt determinatum ad vnum tm̃. Et pro tanto neceſſe eſt ꝙ hõ ex quo rõnalis ẽ. ſit ſemꝑ vſq; in finẽ in libero arbitrio ad bonuʒ ⁊ malũ: ſeu ad vitia ⁊ virtutes. Hec Thomas ad litteram. Ex qua diſtinctione patet: qualiter peccata quãuis multa ⁊ grauia nunq̃ ſic corrumpunt bonitatẽ anime: quin ſemꝑ diuina clementia habeat plenam libertatẽ a malo ad bonuʒ ſe conuertendi. Aliam diſtinctionem egregiam: ⁊ valde notabilẽ ponit dominus Bonauentura in. ij. diſtinctione. xxxv. arti. ij. queſtio. iij. quam etiam. ponit Tho. diuerſimode libro tertio. Contra gentiles ca. xi. Et etiam in queſtionibus de malo. in queſtione: Utrum peccatum diminuat bonum nature. Sed formaliter in prima parte ſumme. qõne. xlviij. articulo quarto. Cum queritur (inquit dominus Bonauentura) An diuina bonitas permittat per peccatum totam habilitatẽ ⁊ bonitatem liberi arbitrij corrumpi: ne poſſit aliqs amplius benefacere: ⁊ diuinam gratiã accipere reſpondeo: ꝙ triplex eſt bonũ. ſ. nature gratie ⁊ habilitatis: ſeu potentie. Bonum nature in tribus precipue conſiſtit ſm Auguſtinũ in libro de natura boni. videlicet in modo: in ſpecie: ⁊ in ordine: ſeu ſm Salomonẽ Sapien. vndecimo. In numero: pondere: ⁊ menſura. Quorum ſufficientia ſic intelligit. Nã modus: ſpecies ⁊ ordo: ſeu mẽſura: numerus. ⁊ pondus ſunt quedam diſpoſitiones: que ꝯueniũt cuilibet bono ſeu cuilibet rei create. per reſpectum ad cãm efficientẽ formalẽ ⁊ finalem. Inde modus vel mẽſura eſt diſpoſitio rei: prout defertur ad cãm efficientẽ. que dat eſſe terminatũ: ⁊ menſuram cuilibet rei. Species autem ⁊ numerus eſt diſpoſitio rei prout refert ad cauſam formalem: ſm quam quelibet res per formam ſpecificatur: ⁊ ab alia re diſtinguitur. Pondus vo vel ordo eſt diſpoſitio rei: ꝓut refertur ad cãm finalem. Unde dicit Auguſtinus ſuper Geneſ. ad litteram: ꝙ menſura moduʒ prefigit: quo ad primũ: Numerus omni rei ſpecieʒ prebet: quo ad ſecundũ. Pondus vero in ſuo loco ordiat: ⁊ quieſcere facit: quo ad tertium. Hoc aũt triplex bonũ nature. nec tollitur nec diminuitur quantum ad eſſentiam per aliquod malũ culpe: Quod tali ratione oſtendo. Illud enim bonum non tollitur nec diminuit per peccatum: quod non opponitur peccato: ⁊ per conſequens in eo exiſtit peccatum: ſed bonum nature nõ opponitur malo culpe: immo in tali bono ꝯſiſtit malũ: vt in ſubiecto vel cã: qđ patet: quia peccatum non tollit volũtatẽ. immo in voluntate cõſiſtit peccatum. Igitur quãuis triplex bonũ predictũ nature ꝑ peccatũ aliqualr deformet: non tamen propter hoc tollitur nec corrũpitur: ſeu diminuitur. Et ſic quantum ad hoc dicit Auguſtinus. ꝙ fallit regla dyale.

ticorum: dum malum eſt in bono. Aliud eſt bonum gratie: ⁊ hoc bonum tollitur ⁊ corrumpitur per peccatū qđ tali ratione oſtendo. Nam vnum oppoſitorū naturaliter tollit ⁊ excludit reliquū ſicut tenebra excludit lucē ſibi oppoſitā. Sed clarū eſt ꝙ peccatum tanꝙ tenebra ſpiritualis opponitur luci gratie: igitur per conſequens peccato adueniente in anima tota gratia gratum faciens que erat in ea corrumpitur. ¶Tertio deniqȝ dico ꝙ eſt bonū potētiale ſeu habilitatis anime ad bonum ⁊ ad diuinam gratiam: ⁊ hoc bonum per peccatum non omnino tollitur ⁊ corrumpitur: ſed bene notabiliter diminuitur ⁊ tanto plus quāto plura peccata perpetrantur. Quod tali ſimilitudine oſtendo. Quare creatura rationalis ſe habet ad gratiā: ſicut oculus ad lumen: ſed oculus in tenebris exiſtens fit minus habilis ad videndū lucem. Ergo a ſimili: quāto plus anima ī peccato multiplicat: ⁊ in peccato manet: tanto fit minus habilis ad percipiēdū lumē diuine gratie. Licet aūt talis habilitas aīe ad diuinā grām per peccata quaſi in infinitū diminuatur: nunꝙ tñ tale bonum habilitatis totaliter tollitur manente natura anime: etiam ſi peccata in infinitum multiplicentur: ſicut verbi gratia. Si in infinitum interponantur corpora opaca vel obſcura inter ſolem ⁊ aerem: diminuitur in infinitū habilitas aeris ad ſuſceptionem luminis: nunꝙ tamen totaliter tollitur manente aere: ſimiliter in infinitum poteſt fieri additio in peccatis: per que ſemper magis ac magis minuit habilitas anime ad ſuſceptionem diuine gratie. Nam peccata ſunt quedam obſtacula inter animam ⁊ deum. Sic enim dicitur Iſa. lix. Peccata veſtra diuiſerunt inter vos ⁊ deum veſtrum. Propter talem tamē multiplicationem nūꝙ totaliter tollitur habilitas anime ad bonū: licet diminuatur. Et ratio eſt. quia non minuitur anima alicuius partis ablatione: ſed elongatiōe: non ſꝫ id quod eſt: ſed ſm illud. ſ. gratiam ad qđ eſt: Hoc enim modo illi habilitati opponitur: ⁊ ideo per hunc modum a culpa diminuitur. Hoc ſententialiter Tho. in ſupradictis locis Sed formalius Bonauentura. Ex qua etiā diſtinctione patet: qualiter per diuinā clementiam nunꝙ ſic corrumpitur anima per peccatum: quin ſemper habeat habilitatē poſſibilitatem: atqȝ libertatem redeundi ad deum: ⁊ diuinam gratiā recipiēdi. ¶Quarto deniqȝ probo exemplis. ꝙ .ſ. poſt pctm̄ ꝑ diuinam clementiam remanet in quolibet peccatore etiam maximo habilitas beneficiendi: ⁊ diuinam gratiam ſuſcipiendi.

¶Primum exemplum habemus de latrone pendente ad dexteram ſaluatoris: q ꝓut tradunt hyſtorici: cum quaſi toto tempore vite ſue perſeueraſſet in perpetratione quaſi innumerabilium peccatorum. tamen vt habetur Luc. xxiij. ⁊ diuinā gratiam ſuſcepit ⁊ ſaluatus eſt. Unde cum dixiſſet: Memento mei domine: dum veneris in regnū tuū: ſtatim audiuit a domino. Amen dico tibi: quoniā hodie mecum eris in paradiſo. Clarum eſt igitur: ꝙ hic latro ideo dignā gratiam ſuſcepit: quia a malo ad bonū ſe conuertit. Sed quomodo de malo ad bonū ſe conuertiſſet: niſi habilitatem ⁊ poſſibilitatē ⁊ ad bonum conuertendi habuiſſet: O peccator: tu quoqȝ fac ſimile. Aliud exēplū habemus de ſuperbiſſimo Nabuchodonoſor Rege: qui cum deum diu per ſuperbiā offēdiſſet: eo ꝙ tanꝙ deum ſe adorari iuſſiſſet: tñ ad deū tandē ſe conuertit: ⁊ a ſuperbia ad humilitatem rediit: quod nequaꝙ feciſſet niſi poſſibilitatē ad hoc faciendum per diuinam clementiam habuiſſet. Totū oppoſitū fecit Pharao Rex egipti: quem cum Moyſes ex precepto dei admoneret: vt populū iſrael dimitteret: ⁊ ſic beneplacito diuine voluntatis ⁊ gratie ſe ſubiiceret: totū contempſit: quum tamen libere facere potuiſſet. Ideo non immerito a deo extitit reprobatus. Que ſimul duo exēpla ponit Augu. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodonoſor. di. Nabuchodonoſor penitentiā meruit fructuoſā. Nōne poſt innumeras impietates flagellatus penituit: ⁊ regnū quod perdiderat rurſus accepit: Pharao aūt in ipſis flagellis durior ē effectꝰ: ⁊ periit. Dic mihi rōnē reddat qui diuinū conſiliū nimium alto ⁊ ſapienti corde diiudicat: cur medicamentum vnius medici confectū: alij ad ſalutē: alij ad interitū valuerit: niſi quia Chriſti bonus odor alijs eſt odor vite in vitā: alijs ē odor mortis in mortem. Quantum ad naturam ambo homines erant. quantum ad dignitatem ambo reges: quantū ad culpā ambo populum dei captiuum tenebant: quantū ad penam: ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fecit fines eorum eſſe diuerſos: niſi quia vnus manum dei ſupra ſe ſentiēs in recordatiōe ꝓprie iniquitatis ingemuit: alter vero libero contra dei miſericordiſſimam bonitatem pugnauit arbitrio: hec ibi Ex predictis igitur auctoritatibꝰ ratione diſtinctione atqȝ exemplis patet primus effectus diuine clementie: quo clare cognoſcit: ꝙ deus omnibus (quātū in ſe eſt) vult gratiam dare: qui dicitur effectus ꝓſeruatiōis.

¶De ſcđo effectu diuine clementie: qui dicitur effectus purificationis.

Secundus effectus diuine clemētie quo clare cognoſci pōt: ꝙ omnipotens deus vult omnibus gratiā impendere: dicitur effectus purificatiōis: vꝫ peccatorū. Quia enim parum prodeſſet aīe ſua libertas ⁊ habilitas ſe conuertendi ad deum: niſi mundaretur a maculis peccatorū: idcirco cognoſcens deus: ꝙ anima per peccatum corrupta ⁊ maculata: non poteſt introduci ad celeſtē gloriam: niſi purgata prius fuerit ab omni ſorde peccatorū. dicente. Ioan. Griſoſt. de cōſecra. diſtinc. iiij. c. Nō poteſt. Non poteſt quis vite celeſtis gloriā accipere: niſi purgatus fuerit ab omni ſorde peccati. ⁊ cognoſcens inſuper deus ipſe: ꝙ anima cuiuis libera ſit: nulla tamen virtute ſua poteſt a ſe expellere ſordes peccatorū: hinc eſt: ꝙ nimia victus pietate: cum quadam luce gratie increate effectiue: ⁊ ēt cū quadam luce gratie create formaliter deus ipſe tā miſericorditer ꝙ pie expellit ab ipſa anima omnes maculas peccatorū: eāqȝ integraliter purificat. Que vtiqȝ gratia tante ē virtutis ⁊ efficatie atqȝ potētie. ꝙ ēt ſi q̄s tot annis ſtetiſſet in peccato: ꝙ fuerūt āni Matuſalē: qui fuerunt. cccccccccixix. vt hꝫ Gen. v. c. ⁊ inſuꝑ ī ānis ipſis tot peccata ꝑpetraſſet: quot ſunt ſtelle celi: ⁊ vltra hoc cōmiſiſſet omne peccatum ēt in ſpiritum ſanctum: quod teſte Saluatore eſt irremiſſibile Matth. 12. tamen predicta gratia tante virtutis eſt: ꝙ ſimul ⁊ ſemel ingrediens animā expellit ab ipſa in inſtanti maculas omniū delictorum. Et ꝙ diuina clementia cum predicta gratia animā purificet a maculis peccatorum. quintupliciter probo. primo auctoritatibus. ſcđo rationibus. tertio diſtinctionibꝰ. quarto ſimilitudinibꝰ. quinto exēplis. ¶Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam Criſoſto. diffiniens gratiam ſm effectū (prout ponit Bonauentura in. 2. diſtin. xxvi. in queſtionibus circa litterā ait.) Gratia eſt ſanitas mentis: purgatio criminis: et delectatio cordis. Similiter gloſa ſuper epiſtolas Pauli: vt ibidē ponit Bonauentu. dicit. Gratia eſt perfecta iuſtificatio ⁊ remiſſio peccatorum. Apoſtolus etiā ad Roma. 3. ait. Omnes enim peccauerūt: ⁊ egent gratia dei. Iuſtificati igitur ſumus gratis ꝑ gratiam ipſius: ⁊ per redemptionem que eſt in Chriſto ieſu. Et ad Ro. v. dicit. Ubi abundauit delictum: ſuperabundauit ⁊ gratia: vt ſicut regnauit peccatū in mortem: ita ⁊ gratia regnet per iuſticiam ī vitam eternā. Et ad Ephe. 2. propter nimiam caritatem ſuā qua dilexit nos deus: cum eſſemus mortui peccatis: cōuiuificauit nos in xp̄o. cuiꝰ gratia ſaluati eſtis ⁊ iuſtificati. Deniqȝ Hieronymus de peniten. diſtinc. i. Ex his omnibꝰ: ait. Quia diuinitatis natura clemens eſt ⁊ pia magiſqȝ ad indulgentiam ꝙ ad vindictam prona: que non vult mortē peccatoris ſed vt magis ꝯuertatur ⁊ viuat. ſi quis poſt lapſum peccatorum ad penitentiā ſe cōuerterit: cito a miſericorde iudice veniam impetrabit. Hec ille. Ex predictis igitur omnibus patet intentum auctoritatibus. ¶Secūdo hoc idem probo duplici ratione. ¶Primo ratione oppoſitionis. ſcđo ratōe obiectiōis ¶Primo ꝗ ratione oppoſitionis. Fundamentū huiꝰ rōnis ponit Phs. 10. Metha. di. Priuatio non remouetur ab aliquo ſubiecto niſi ꝑ habitus poſitionē. Pater hꝫ regula. Nam tenebra que nihil eſt aliud niſi q̄dā priuatio lucis: vt dicit. 2. de anima: Non expellitur ab aere: niſi per aduentum ſeu habitū (vt ſic dicā) ⁊ poſitionē ipſius lucis: q̄ adueniēs fugat tenebras ab aere: tāꝙ qđdā ꝯtrariū. Nam habitus ⁊ priuatio (vt dicit idem phs. 10. metha.) ſunt radix ꝯtrariorū. Item priuatio caſtitatis expellitur ꝑ aduētum ⁊ habitum ipſius caſtitatis. Quo pre-

ſuppoſito:certum eſt ſecundum Auguſtinū
in libro de natura boni. ꝙ peccatum non
eſt aliqua ſubſtantia ſed ſimpliciter nihil ē:
niſi quedam priuatio boni. Quod ſi ſic eſt:
neceſſe eſt:ꝙ expellatur per habitum ſibi cō
trarium. Sed talis habitus ſecundū Theo
logos eſt gratia. Ergo gratia tam creata ꝙ̄
increata:eſt anime purificatiua:⁊ expulſiua
omnium peccatorum. Et confirmatur iſta
ratio ſic. Clarum eſt enim:ꝙ nullum pecca-
tum dimittitur alicui ſine charitate:quoni-
am omnia peccata operit charitas. vt dici
tur Prouerbio.10. Et prima Pe.iiij. Sed
manifeſtum eſt ſecundum ſententiā Theo
logorum:ꝙ caritas ſine gratia dei haberi
non poteſt:nuno aliqui tenent quod ad p̄-
ſens non teneo(ꝙ caritas ⁊ gratia dei ſunt
idem per eſſentiam ſed ſolum differunt ro
latione ſicut lumen a radijs)ꝙ ſi ſic eſt:ꝙ ca
ritas non ſit ſine gratia:quia ſic eſt:conclu-
ditur vt prius:ꝙ gratia ſimul cum caritate
eſt anime iuſtificatiua. ¶ Secundo hoc idē
probo ratione obiectionis. Fundamentum
rationis ponit Philoſophus.2. de anima
dicens:Inter potentiam ⁊ obiectum neceſ
ſario requiritur proportio:Patet hec regu
la. Nam ſi medicina debꝫ expellere infirmi
tatem ab egroto:requiritur neceſſario:ꝙ
ſit tante fortitudinis ⁊ maioris.quante ma
litie ⁊ grauitatis eſt ipā infirmitas.ꝙ ſi me
dicina eſſet minoris potētie:nunꝙ̄ ſanaret
egrotum. Quo preſuppoſito:certum eſt:ꝙ
culpa qua deus offenditur:eſt infinita:non
ſubiectiue:cum a ſubiecto finito:non egre
diatur actus infinitus:ſed ſimpliciter obie
ctiue:eo ꝙ culpa cōmiſſa ſit ꝯtra deum:q
eſt infinitum bonum. Sed clarum ē ꝙ bo
nitas liberi arbitrij eſt ſimpliciter virtutis fi
nite:⁊ per conſequens non ſufficit ꝑ ſe ad
expellendum infinitam maliciam ipſiꝰ pec
cati. Quod deus videns miſericorditer infun
dit in ipſam animā gratiam ſuam:que cū
ſit infinite virtutis ⁊ bonitatis:facilitē pur
gat aīam ab infinita malitia omnium pec
catorum. ¶ Tertio idem probo diſtinctōni
bus. ꝙ diuina clementia cū gratia ſua crea
ta ⁊ increata tanꝙ̄ prius neceſſaria expel
lit ab anima omnem maculam peccatorum
Et prima diſtinctio eſt Ricar. in.iiij.diſti.
xvij.arti.iiij.q.ij.in corpore qōnis.dicētis.

Cum queritur an ad iuſtificationem impij
vltra bonam habilitatem liberi arbitrij re-
quiratur gratie infuſio.reſpondeo ꝙ ſic:Un
de ſicut quando ex vno elemento fit aliud
concurrunt quattuor:ſcilicet vniꝰ forme co
ruptio.⁊ alterius generatio:⁊ diſpoſitio ad
corruptionē illius forme:⁊ diſpoſitio ad ge
nerationem alteriꝰ:ſic cum de impio fit iu-
ſtus:neceſſario requiruntur quattuor:ſcilꝫ
impietatis deſtructio:que eſt culpe remiſſio
⁊ gratie īfuſio:⁊ diſpoſitio ad deſtructionē
impietatis:que eſt culpe deteſtatio.⁊ diſpo
ſitio ad ſuſceptionem gratie:que eſt libe.ar.
ad deum conuerſio. Et ſic patet ꝙ gratie in
fuſio neceſſario requirit̄ ad impij iuſtiffica-
tionem. h Ricardus ad litterā. ¶ Aliam di
ſtinctionem pōit Thomas p̄ma ſcđe.qōne
cix.articu.vij.dicēs. Cum queritur an ad iu
ſtificationem impij diuina gratia neceſſario
requiratur.reſpondeo ꝙ ſic. Nam per pec-
catū homo tria mala icurrit. Prio āmit
tit decorem:quia per id animā maculatur.
Scđo āmittit ordinem eo ꝙ per peccatū
mortale anima a deo ſeparat̄. Tertio i-
currit pene horrorem:quia per peccatū aīa
cruciatur. Hi autē tria reparari nō poſſunt
niſi per auxilium diuine gratie in anima in-
fuſe:Quod ſic patet. ¶ Prio enim decor.⁊
nitor mentis nō reparatur niſi ex lumīe di
uine gratie. ¶ Secūdo ordo mentis ad de
um obliquatus non rectificatur niſi per
gratiā dei trahentem mentē ⁊ ordinantem
¶ Tertio horror pene eterne nō pōt remit
ti niſi a deo qui ſui gratia pōt peccatū con
tra ſe cōmiſſuꝫ ⁊ penā peccati remittere. h
Thomas ſententiatur. Aliam deniꝗ egre
giā ⁊ aureā diſtinctionem ponit ſeraphicꝰ
dominus Bonauentura.in.ij.di.xxviij.arti.
i.q.i.in corpore qōnis dicēs. Cū querit̄ an
gratia gratū faciens requirat̄ ad expulſio-
nē culpe.reſpondeo ꝙ ſic. Sed in huius
queſtionis determinatione aliter ſenſerūt
philoſophi:aliter heretici:⁊ aliter recitato-
res catholici. Philoſophi enim ignorātes
qualiter peccato offendatur diuina maie-
ſtas;qualiter per ipſuꝫ adimitur habilitas
potentiarum:dixerunt ꝙ homo per exercita
tionēꝫ poteſt fieri iuſtus:ſicut per inordina
tionem a recta ratione factus fuerat iniu-
ſtꝰ. Unde phs dicit. Prauus ad meliores

exercitatōes deductus à natura aut multuꝫ
proficiet:aut perfecte incontrarium habitū
reſtituet̄. Heretici vero aliqđ lumē fidei ha
bentes cognouerunt:ꝙ per peccatū offendi
tur maieſtas diuina:⁊ quodāmodo dānifi-
catur. Excecati tamen non conſiderauerūt
qualiter ex culpa natura infirmat̄. Et ideo
dixerunt ꝙ ad hoc ꝙ liberuꝫ arbitriū a cul
pa reſurgat:nō eſt ſibi neceſſaria aliq̄ gr̄a
curans:ſed ſufficit ſola gratuita dei miſeri
cordia:qua inclinatur ad remittenduꝫ pec-
cata noſtra ꝑꝑ ſatiſſactioneꝫ quam xp̄s ſi-
bi facere voluit:dum ſe in cruce pro nobis
obtulit. Sed hec poſitio nō tm̄ a veritate đ
ficit:ſed etiam dum contraria implicat:ſeip
ſam deſtruit. Dicit.n.ꝙ ad hoc ꝙ lib.arb.a
culpa reſurgat:neceſſe eſt ꝙ deus remittat
ſibi culpā:⁊ tamen nō eſt neceſſe:ꝙ aliquid
ſibi tribuat:vel circa ipſuꝫ faciat: Si enim
deus non mutatur:⁊ ipſe in tm̄ iuſtꝰ iudex
eſt:vt nihil acceptet:niſi tantum quantū va
let. Ad hoc ꝙ culpa remittat̄:⁊ peccator đo
recōcilietur neceſſe eſt ꝙ aliquid ipſi pecca
tori tribuat̄:per quod morbus peccati ſane
tur catholicoꝝ. Catholici vero tractatores ⁊
luce fidei ⁊ auctoritate ſcripture cognoue-
rūt:ꝙ pctm̄ eſt ⁊ dei offenſiuum:⁊ quodam
modo dānificatiuū:dū homo ſe transfert a
ſeruitio dei ad ſeruitium diaboli. Eſt etiaꝫ
imaginis deformatiuū. Et ideo dixerunt ad
hoc ꝙ liberum arbitrium reſurgat a culpa
neceſſaria eſt gratia dei:non ſolū ſꝫ ꝙ gr̄a
dicitur gratuita voluntas dei. nec etiā ſm
quod dī liberalis paſſio xp̄i:ſed etiam ſm
ꝙ dī habitus animi. Gratuita.n.volūtas
dei ad hoc concurrit:vt fiat offenſe remiſ-
ſio:Uoluntarie enim nobis condonat offen
ſam. Liberalis autem paſſio xp̄i ad hoc cō
currit:vt fiat damni ſatiſfactio. Habitꝰ au
tem gratie infuſus ad hoc concurrit:vt fiat
morbi curatio ⁊ imaginis deformate refor-
matio. Et iō ad hoc ꝙ hō purget̄ a culpa:
multum per omnem modum neceſſaria eſt
ſibi gratia dei infuſa. Hec Bonauentura ad
litteram. Ex predictis igitur diſtinctionibus
patet:qualiter deus per ſuam clementiam
cum gratijs tam creata ꝙ̄ increata:expel-
lit ab anima maculas omnium peccatorū.
¶ Quarto hoc idem probo vnica ſimilitu-
dine. Clarum eſt enim:ꝙ lumen corporis
non poteſt naturaliter recuperari vel re-

haberi a ceco per virtutem totiꝰ nature:di
cente pho.in poſt p̄dicamentis. Ab habitu
i priuationē fit mutatio. A priuatione vero
in habitum impoſſibilis eſt regreſſus ꝑ na
turam. Quod ſi talis cecus debēt illumina
ri:requiritur ad hoc virtus ſupranaturalis
Manifeſtum eſt autem:ꝙ per peccatū ani
ma ſpūaliter ſit ceca:dum priuatur lumine.
⁊ cognitione veritatis:dicente Augu.in libr.
de natura ⁊ gratia. Preuaricatorem diui
ne legis:lux deſerit veritatis:qua deſertus
vtiqꝫ ſit cecus. Et ſapientie ſcđo Salomon
ait. Excecauit eos malitia coꝝ. ⁊ Sophōie
i.dicitur. Ambulabūt vt ceci:quia domino
peccauerunt. Sed talis cecitas anime que
ſit per peccatum:maior eſt ⁊ peior omni ce
citate corporali. Igitur ad illuminandū ani
mam requiritur a fortiori virtus ſupernatu
ralis diuine gratie infuſe. Hoc etiam patet
per ſimilitudinem mortis. Sicut enim aliqs
poteſt naturaliter ab habitu in priuationē
incidere:vtputa:de vita ad mortem:non tm̄
econtrario:niſi per virtuteꝫ ſupernaturalē:
ſic quilibet poteſt a gratia cadē in peccatuꝫ
per quod anima ſpiritualiter moritur:dicē
te. Eze.xviij.c. Anima que peccauerit:ipſa
morietur. Nō autem a ſtatu culpe ad vitaꝫ
gratie naturaliter ⁊ per ſe poteſt redire:ſed
neceſſario requiritur ſupernaturaliter a di-
uina gratia excitari. Ex qua ſimilitudine pꝫ
idem quod ſupra. ¶ Quinto deniqꝫ h idē
probo vnico exemplo:videlicet peccatricis
Magdalene:de qua vt dī Matth. vltimo
Dominus eiecit ſeptem demonia.i.ſeptem
peccata mortalia. Unde Grego.in omel.ſu
per Luc. dicit Quid per ſeptem demonia:
niſi vniuerſa peccata deſignantur: Septem
igitur demonia magdalena habuit:qa vni
uerſis vitijs plena fuit:hec ille. Sed omnia
peccata ſaluator ab eius anima tunc expu-
lit:quando exiſtēs in domo Symonis lepſi
vt habetur Luc.vij. Et videns eius lachry
mas:de illa dixit. Remittunt̄ ei peccata ml̄
ta.ſ.per gratiam:quoniam dilexit multum.
¶ Ex predictis igitur auctoritatibus:ratio
nibꝰ:diſtinctionibꝰ:ſimile:⁊ exemplo:patet
etiam effectus ſecundus diuine clementie q̄
clare cognoſcitur:ꝙ deus vult oēs ſaluare
dum per gratiaꝫ ſuam animam purificat a
cunctis maculis peccatoꝝ:qui dicitur effe-
ctus purificationis. Quā anime purificātē

⁊ peccatoꝝ remiſſionem nobis ꝯcedat dñs
Jeſus in preſenti per gratiam ⁊ in futuro
per gloriam: Qui eſt benedictus in ſecula
ſeculorum.

¶ Feria.vi.poſt dominicã ſeptuageſſime.
Iterum de qualitate fidei.ſermo ſextus.

Fides tua te

ſaluam fec. Luc.vij Decla
ratis duobus effectibus di
uine clementie: nunc cũ in
in ſupradicto precedenti ſer
mone tertium declarauí ne
ſermo prolixior eſſet: habeo in preſenti ſer
mone duos alios effectus eiuſdem clemen
tie ſimpliciter declarare. Nec mireris ſi ſm
aliorum morem trinario articulo aliquãdo
non vtar in ſermonibus meis: qm̃ magna
rerũ ſubſtãtia atq; efficax ꝓbatio veritatũ
me ſic interdum facere cogunt. Poteris tñ
tu tali modo vti. vel iuxta conſuetudinem vſi
tatam tres particulas: ſeu tres articulos ꝓ
quolibet ſermõe fiendo: duas tamẽ ſeu du
os tm̃ declarando. Duos igitur i hodierno
ſermone: ſicut ⁊ in heſterno diuine clemẽtie
effectus ſimpliciter declarabo: quoꝝ prim⁹
immo tertius in ordine talis erit.

¶ De duobus alijs effectibus diuine cle
mẽtie ſeu de tertio qui dicitur effectus in
ductionis.

Tertius igitur effectus diuine cle
mentie in ordine declarandus q̃
clare cognoſci põt ꝙ oĩpotens ⁊
glorioſus de⁹ vult omnib⁹ (quãtũ in ſe ẽ.)
⁊ ſuam gratiam ⁊ eternam gloriã imparti
ri: dicitur effectus inductionis videlicet ad
bonam operationem. Non enim ad ſalutẽ
requiritur tantũ ⁊ precipue in adulto pec
catorum deletio: ſed inſuper requiritur bo
na operatio ⁊ virtuoſa volitio. Duplex ta
men operatio eſt cuilibet homini: ſeu iuſto
ſeu peccatori: neceſſaria ad ſalutem: prout
expreſſẽ ponit Ricar. in ſuo quolibeto: vide
licet operatio elicita ⁊ intra manens: atq;
operatio imperata ⁊ extra exiens. De qua
duplici operatione formaliter loquitur phi
loſophus. ix. metaphy. dicẽs. Duplex (inqt)
eſt actio: quedam manens in agente: que ẽ
perfectio operantis: ⁊ quedam tranſiens:
ſcilicet in exteriorem materiam: que ẽ per
fectio operati. Quam duplicis actionis ⁊
operationis diſtinctionem, poſſumus tripli
citer declarare. primo per exemplum artis.
ſcḋo per exemplum nature. tertio per exẽplũ
ipſius dei. ¶ Primo per exemplum artis.
Videm⁹ n. qui duplex eſt actio artis. Una
eſt conſiderare de artificio: alia eſt produce
re illud artificium ab extra. Ipſa enim cõ
ſideratio dicitur actio manens in agente. ſ.
in intellectu ⁊ voluntate. Et iõ nõ eſt in re
extra: ſed ſimpliciter manet in intellectu ar
tificis conſiderantis. Ipſa autem edificatõ
que eſt in edificato: ⁊ tranſit in exteriorem
materiam: dicitur actio ſeu operatio extra
tranſiens. Hec autem actiones ſic ſe habent
ꝙ vna dependet ex alia. Unde actio tran
ſiens: preſupponit actionem non trãſeuntẽ
⁊ ſine iſta eſſe non poteſt. ¶ Scḋo hec diſti
ctio duplicis actionis ⁊ operationis declara
tur per exemplum ipſius nature. Bene veꝝ
eſt: ꝙ ſi hanc diſtinctionem volumus adap
tare ad naturam: oportet nos extendere nõ
actionis. Nam ſi vellemus actionem ꝓprie
ſummere: nullum agens naturale: ſiue nul
lum corpus habet actionem immanentem:
ſeu non tranſeuntem: quia non habet actio
nem ad ſe conuerſiuam: vt probat. Procu
lus phũs in lib. ſuo de cauſis. Sed ſi volu
mus accipere actionem large pro ipſa per
fectione ⁊ actu: ſic concedi poteſt: ꝙ etiam
inſenſibilia: ⁊ agentia naturalia: habent ac
tionem immanentẽ: quia ignis ⁊ calet ⁊ ca
lefacit. Et ab eadem forma caloris compe
tit ſibi calere ⁊ calefacere: ⁊ tunc calefacere
eſt actio tranſiens in exteriorem materiam:
vt in rem calefactam. calere vero eſt actio
vel perfectio manens in igne calefaciente.
Exempla alia nature potes hic ponere pro
ut vis. ¶ Tertio deniq; hec diſtinctio du
plicis actionis ⁊ operationis declaratur ꝑ
exemplum ipſius dei: ſeu per actionem diui
nam. Sed cũ dicimus: ꝙ eſt actio diuina
manens in agente: ⁊ eſt actio tranſiens in
exteriorem materiam oportet ꝙ illa exteri
or materia accipiat large pro omni exterio
ri ſubſtantia. Nam actio diuina ſe exten
dit ad omnia creata: ⁊ non ſolum ad ma
terialia: ſed etiam ad immaterialia. Unde
dicimus quod eſt quedam actio diuina ma
nens in agente. Et hec eſt ipſum intel
ligere diuinum: ⁊ ipſum ſuum velle: quo
rum quodlibet eſt idem quod ipſum diui
num eſſe. Alia eſt actio diuina tranſiens in
exteriorem materiam: ⁊ iſta eſt ipſa creatio
rerum. Et per quãlibet iſtarum actionũ ꝓ
ducuntur alique: quia per actionem diui
nam non tranſeuntem producunt perſone
diuine: vt patet intelligens ſe producit filiũ
pater ⁊ filius diligendo ſe producunt ſpũm
ſctm̃. per actionem vero tranſeuntẽ pro
ducuntur creature. His duabus actionib⁹
ſeu operationibus declaratis: dico ꝙ hanc
duplicem operationem ⁊ actionem manen
tem ⁊ tranſeuntem quiſq; habere tenetur.
Nam actio manens eſt quidam habit⁹ co
gnitionis luminis increati: ⁊ ſupernatura
lis: vel habitus diuini amoris: vel habitus
cuiuſlibet alterius virtutis: qui habitus ẽ
quedam actio ſimpliciter manens in ipſa
anima. Actio vero tranſitus eſt operatio ſe
parata a voluntate: que fit ab extra: ſicut ẽ
facere elemoſynam proximis indigentib⁹:
actualiter feſtum ſanctificare. parentes ho
norare: ſeu actualiter confiteri: ⁊ cetera hu
iuſmodi: que cum id requirit locus ⁊ tem
pus: quiſq; tenetur facere: nec ſufficit ad ſa
lutẽ hominis ſolus habitus interior: ſeu
ſola actio intrinſeca manens in ipſa aĩa: ſi
cut non ſufficit ad bonitatem aut perfectio
nem ignis: ꝙ calorem intra ſe retineret niſi
in res alias actualiter ab extra calefaceret.
Quod volẽs inſinuare faciendum ſalua
tor de ſeipſo dicebat Luce. xij. Ignem veni
mittere in terrã. i. habitum amoris ⁊ carita
tis in cordibus terrenis. Et quid volo niſi
vt ardeatur. i. ꝙ in operationẽ exteriorẽ exe
at vel egrediatur: Quod confirmans Gre
gorius in Omel. pentecoſt. dicit. Probatio
dilectionis exhibitio eſt operis. Et amor dei
nunq̃ eſt ocioſus. operatur enim magna ſi
eſt. h ille. Et licet vt patet he due actiones
cuilibet ſint neceſſarie ad ſalutem: ⁊ inſuꝑ
ꝙ voluntas hoĩs etiam ſi fuerit corrupta:
per diuerſa peccata ſit libera vt habeat ha
bilitatem ad predictas duas operationes
ſaluti neceſſarias. impoſſibile tamen eſt vt
per ſe moueat ad ſe exercendum in predi
ctis neceſſarijs actionib⁹: niſi ſpecialiter di
uina clementia per gratiam ſuam inducat:
ſeu ſtillet ⁊ inſpiret ipſam voluntatem ho
minis ad hoc faciendum. Ex quo profecto
apparet in deo maximus zelus noſtre ſalu
tis. Et ꝙ deus moueat ⁊ inducat ⁊ inſpiret
voluntatem cuiuſcunq; hominis ad faciẽ
dũ predictas duas operationes per clemen
tiam ſuã: cum ſine eius gratia impoſſibile
eſſet aliquam hominis voluntatem etiam
talia operari: ſeu ſe cõuertere ⁊ dirigere ad
predicta faciendum quincupliciter probo.
primo auctoritatibus. ſecundo rationibus.
tertio diſtinctionibus. quarto ſimilitudine.
Quinto exemplo. ¶ Primo probo auctorita
tibus. ꝙ ſcilicet clementia diuine gratie
inducit animam tam ad operationem in
trinſecam q̃ extrinſecam: ſine qua inductio
ne ⁊ inſpiratione nunq̃ per ſe moueretur
ad predictas actiones. Unde Apoſtolus
ij. ad corinth. iij. ait. Non ſumus ſufficien
tes cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis
ſed ſufficientia noſtra ex deo eſt. vbi ait gl.
Tãta eſt humane fragilitatis debilitas vt
etiam per ſe bonum cogitare non poſſet. Et
quomodo per ſe ſine deo bonum operabi
tur: h glo. Idem Apoſtolus ad Philipp.
ij. ait. Deus eſt qui operatur in nobis velle
⁊ perficere. Et ad Roma. ix. ait. Non eſt vo
lentis. ſ. velle bonum. neq; currẽtis. ſ. ope
rari bonum: ſed miſerentis dei. Item Jer.
x. dicitur. Non eſt via eius. ſ. volendi bonũ
nec viri ẽ ut ambulet ⁊ dirigat greſſus ſu
os. ſ. ad bonum. Et Jo. xv. Saluato: ait.
Sine me nihil poteſtis facere. Et glo. ſuper
verba Joan. iij. Spiritus vbi vult ſpirat: ⁊
vocem eius audis. ait. Quotienſcunq; o
peccator veniet in te deſiderium penitendi:
conuertendi: reſtituendi: iniurias dimitten
di: orandi: atq; a peccatorum occaſionibus
fugiendi: totum a diuina gratia cognoſce
prouenire. hec glo. Ber. quoq; lib. de libe.
arbi. c. xij. dicit. Conatus libe. arbi. ad bonũ
caſſi ſunt: ſi a gratia non adiuuantur: ⁊ nul
li ſi a gratia nõ excitantur. Gratia. n. excitat
li. ar. dum ſeminat cogitatũ. perficit autem
dum facit in opus exire. h ille. Et in eodem
libro ait. Gratia illuminat potentiam intel
lectiuam ad bene intelligendum: affectiuã
ad bene operandum. Et ibidem dicit. Tria
operatur in nobis deus: cogitare velle: ⁊ pfi
cere. Primum ſine nobis. Secundum no
biſcum. Tertium per nos. Et ibidẽ ait. Sci
ant defenſores liberi arbitrij nihil boni poſ
ſe: nec quid cogitare: niſi iuuamine diuine
gratie ſuſtententur. Et ſmõe. xxx. ſuꝑ cant.

ait. Sciant hoſtes gratie nec ad bonum co
gitandū ſufficere coꝛ humanū. Et Augu.
ad Bonifacium papā ait. Nō pōt hō ali
quid boni velle niſi adiuuet ab eo: qui non
pōt malū velle. Et in li. de eccle. doctri. in
quit. Manet ad accipiēdā ſalutē liberi ar
bitrij intemerata libertas: ſed admonente
pꝛius deo ⁊ inuitante ad ſalutē: vel vt eli
gat ſequatur: aut agat operationes ſalutis
Et pꝛopheta ait. Deus deoꝝ dominꝰ locu
tus ē: ⁊ vocauit terrā. i. coꝛ terrenū ad bo
nū. Deniqꝫ Apo. iij. dicit. Ego ſto ad hoſti
um. ſ. coꝛdis ⁊ pulſo. ſ. inſpirationibꝰ ſcis:
ſiquis apperuerit mihi. ſ. per cōſenſum: in
trabo ad illū. ſ. cum gratia mea. ⁊ cenabo
cum illo. ſ. in eterna gloria. Et ſic ex pꝛedi
ctis auctoꝛitatibus patet qualiter omnis
bona operatio extrinſeca neceſſaria pꝛoce
dit ab illa gratia: ſine qua impoſſibile eſt
hoc facere. Secundo h idem pꝛobo dupliri
ratione. pꝛimo rōne cauſationis. ſcdo rōne
argumentationis. ¶ Pꝛio pꝛobo rōne cau
ſationis. Fūdamentū rōnis ponit philoſo
phus. iij. de aīa dicens. In omni enim rerum
natura ſemper eſt aliquid: quod poteſt face
re omnia illius generis. Sicut etiam neceſ
ſe eſt in anima fieri omnia: ⁊ ſic vnum eſt:
ꝙ poteſt fieri oīa. ſ. intelligibilia ⁊ recipere
ea: ⁊ hoc eſt intellectus poſſibilis. aliud ſ'o
quod poteſt facere intelligibilia: ⁊ hoc ē in
tellectus agens. Super que verba Tho. di
cit. In quolibet genere rerum eſt inuenire
vnum pꝛimū: a quo omnia illiꝰ generis de
ſcendant. Patet hec regula de motu. Cum
enim nauis mouetur in mari: clarum ē ꝙ
mouet ab ipſa aqua. Aqua autē mouetur
a remo: remus mouet a manu remigis: ma
nus mouet a bꝛachio. bꝛachiū mouet a coꝛ
de: coꝛ vero vltimate mouet ab ipſa anima.
Ecce ꝙ oēs hi motus pꝛocedūt ab vno pꝛi
mo motu. Et ideo phs. vij. phiſy. di. In mo
uentibus ⁊ motis non eſt ire in infinitum:
ſed eſt deuenire ad aliquem motoꝛē pmū.
hec ibi. Hoc idem exemplifica de oī motu
inferioꝛi: qualiter pcedit ab vno motu pꝛi
mi celi mobilis dicente pho. i. Meth. Motꝰ
celi eſt pꝛimus oīum motuū: ⁊ pꝛimi celi ē
cauſa omniū motuum inferioꝛum. hec ibi.
Hoc idem patet in genere aquaꝝ: quoniaꝫ
vt Salomon ait Eccles. i. Ad mari omnia
flumina deſcendunt: ⁊ ad mare reuertūtur

Hoc idem etiam patet in genere lucis. qm
omnis lux aeris lune ⁊ ſyderum, a ſole pce
dunt. Hoc idē patet in genere hominum:
quoniam oēs hoies ab vno homine. ſ. Adā
⁊ eua deſcenderunt. Quo pꝛeſuppoſito cer
tum ē: ꝙ a ſimili oīs actio ⁊ operatio bona
neceſſario egreditur per pꝛima ab influen
tia pꝛime bonitatis. Sed cum in genere bo
noꝛum ſint ſpecialiter actio intrinſeca ⁊ ex
trinſeca hoīs. igitur impoſſibile ē ꝙ homo
p ſe aut intrinſice aut extrinſece agat ⁊ ope
retur ſine ſpeciali influentia ipſius pꝛime ⁊
diuine bonitatis. Qd' confirmās Plato in
Thimeo dicit. Sicut oē eſſe ē a pꝛimo eſſe:
⁊ oē verum eſt a pꝛimo vero: ſic omne bonū
eſt a pꝛimo bono. Et phs de regi. pꝛin. di
cit. Deo nihil eſt impoſſibile: ⁊ ſine eo nihil
ē poſſibile fieri. Et Iaco. i. dicitur. Omne
datum optimum: ⁊ omne donū perfectum
deſurſum eſt: deſcendens a patre luminū.
Et auctoꝛ in li. de cauſis dicit. Cauſa pꝛia
influit bonitatē ſuam in omnibus rebus ſe
cundū diſpoſitionem vnam: tamen vnaqqꝫ
rerum recipit eā ſecundū modū potentie
ſue: quedam recipiunt eam receptiōe vnica
quedā receptione multiplicata: quedā rece
ptione eterna: quedā receptione tpali. que
dam ſpūali: quedā coꝛpoꝛali: Et hec diuerſi
tas non fit ex cauſa pꝛima: ſed pꝛopter reci
piens: quod diuerſificatur. ¶ Secūdo hoc
idem pꝛobo ratione argumentationis. Fun
damētū rōnis ponit phs. ij. ⁊. iiij. topicoꝝ.
dicens. Si de quo magis videt ineſſe ⁊ nō
ineſt: nec de quo minus. Patet hec regula.
Nam ſi rex valde diues ⁊ potens non pōt
expugnare aliquod caſtrum ſine auxilio al
terius domini: a foꝛtioꝛi nec miles valde
pauper poterit illud expugnare ſine auxilio
alicuiꝰ dñi. Quo pſuppoſito certū ē: ꝙ hō
ēt in gratia exiſtēs: nō pōt ſine ſpāli gratia
aliquod bonū operari: dicente Auguſtino
in libꝛo de natura ⁊ gratia. Sic oculus coꝛ
dis pleniſſime ſanꝰ niſi candoꝛe lucis adiu
tus non pōt aliquid cernere: ſic ⁊ hō perfe
ctiſſime iuſtificatus niſi eterne luce iuſtitie
diuinitꝰ adiuuetur nō pōt recte viuere: nec
aliquid bene operari. hec ille. Quod ſi ſic
ē: ergo a foꝛtioꝛi etiam ē impoſſibile ꝙ hō
in moꝛtali culpa exiſtens: aliquid operetur
niſi per ſpeciale adiutoꝛium diuine gratie.
Qd' egregie confirmans Tho. i. ij. q. ar. ſt.

in coꝛpoꝛe. q. dicit. Cum queritur an etiam
ille qui conſecutus eſt gratiam dei: per ſeip
ſum poſſit operari bonū: reſpōdit: ꝙ ad re
cte viuendū homo eget auxilio dei. ¶ Pꝛi
mo modo quantum ad aliquod habituale
bonum: per quod humana natura coꝛrup
ta ſanetur: ⁊ que ſanata eleuetur ad opan
dū opera meritoꝛia vite eterne: que excedūt
pꝛopoꝛtionē nature. ¶ Scdo eget auxilio
diuine gratie: vt a deo moueatur ad agēdū
Quantū ad pꝛimū auxilij modū: homo nō
eget aliquo auxilio gratie. vꝫ alio gratie in
fuſe habitu: Quātū ad ſm vt. ſ. bene opere
tur: eget auxilio gratie pꝛopter duo. Pꝛimo
ratione generali: qꝛ nulla res creata poteſt
in quemcunqꝫ actū pꝛodire ſine virtute mo
tionis diuine. Secūdo ratione ſpeciali. pꝛo
pter conditionem ſtatus humane nature: q̄
licet ſanetur per gratiam q̄tum ad mentē:
remanet tñ in ea infectio ⁊ coꝛruptio q̄tum
ad carnem: per quā ſeruit legi peccati: vt di
ad Roma. vij. Hec Tho. ad litteram. Ex q
bus rationibus patet idē: qđ ſupꝛa. ¶ Ter
tio etiam pꝛobo diſtinctionibus. ꝙ. ſ. rōna
lis anima quicquid boni operat ſm actum
intrinſecum ⁊ extrinſecum: operat in virtu
te diuine gratie: ſine qua moueri non poſſet
ad talia opera facienda. Pꝛima igitur di
ſtinctio eſt Tho. qui in. ij. ſen. di. xxviij. ar. i.
ſententialiter dicit. Cum querit an liberum
arbitriū ſine ſpeciali gratia dei poſſit ſe mo
uere ad faciendū opera bona reſpondit: ꝙ
circa libeꝝ arbitriū quidā dupliciter errauerunt.
Quidam enim negauerunt ipſum eē.
Quidam vero nimis ipſum ampliauerūt.
Quidaꝫ. n. hřetici vt manichei ⁊ Iouiniani
naturā lib. ar. deſtruebāt dicētes. ꝙ hō vel
neč́itate peccat: vel de neč́itate bene opatur
quoꝝ rō talis erat. Manichei. n. dicētes ꝙ
ſenſibilis natura ē mala. vtpote a malo deo
hoc eſt a demone facta: ponunt ꝙ homo de
neceſſitate peccat: nec bonū facere poteſt.
ſicut lapis de neceſſitate tendit deoꝛſuꝫ Io
uiniani autem attendentes ꝙ natura intel
lectualis eſt bona: vtpote a bono deo facta
dicunt ꝙ homo de neceſſitate bene opatur.
⁊ nunq̄ poteſt peccare. ſicut leue ex ſe ſemp
fertur ſurſum: ⁊ nunq̄ deoꝛſum. ¶ Quidaꝫ
vero alij volentes naturā liberi arbitrij ſer
uare nimis eius virtutem ampliauerūt dicē
tes. Qd' homo poteſt quodcūqꝫ bonū intrin

ſecū ⁊ extrīſecū ēt meritoꝛiū facere ex ſeip
ſo ſine aliqua gr̄a ſupaddita. Nos aūt ſm
catholicā fidē confitemur libeꝝ arbitrium
bona ſic mala poſſe facere. Homo tamē in
actus meritoꝛios pōt exire ſine gr̄a gratū fa
ciente. Vñ lib. arb. ſine ſpeciali gratia dei nō
ſufficit q̄tum ad quinqꝫ: contra Pelagiuꝫ
Pꝛio ad bene opandū. Scdo ad vitiū vi
tādū. Terio a peccato reſurgēdū. Quarto
ad pſeuerandū in bono. Quinto ad pmiū
eternū cōſequēdū. ¶ Et ratio pdictoꝝ eſt:
qꝛ duplex ē bonū. Quoddā. n. ē nāle. qđ nō
excedit facultatē nature: ⁊ tale qđcunqꝫ ſit
illud: pōt hō facere ſine gratia dei. ¶ Aliud
eſt bonū ſupnaturale: qđ facultatē nature
excedit: ⁊ tale nō pōt homo opari ⁊ facere
ſine gr̄a dei. dicēte Augu. li. de coꝛrectiōe ⁊
gratia. Sine gratia dei nulluꝫ pꝛoꝛſus ſiue
cogitādo: ſiue dolēdo ⁊ amando: ſiue opan
do faciunt homines bonū. Hec Tho. ſnialiter.
Aliā diſtinctionē ponit ſeraphicꝰ ſanctꝰ
Bonauētura in. ij. di. xxviij. ar. i. q. 3. i coꝛpe
q. dicēs. Cū querit an. li. ar. hoīs oī gratia
deſtitutū poſſit facere aliqđ bonū in gener
rñdeo: ꝙ opus aliqđ tripliciter pōt dici bo
num. Uno mō dicit aliqđ bonū ſimpliciter:
⁊ hoc eſt bonū: qđ eſt directe oꝛdinatū in fi
nē. ⁊ tale eſt bonū meritoꝛiū. Et hoc bonuꝫ
nō pōt li. ar. opari abſqꝫ auxilio gr̄e gratū
facientis. Scdo mō dī aliqđ bonū ex hoc:
ꝙ aliquo mō de cōgruo diſponit ad bonuꝫ
meritoꝛiū vite eterne: ⁊ tale eſt bonū qđ ſit
extra caritatē: nihilominus tñ cū recta intē
tione ad deū: ⁊ in tale bonū nō pōt li. arb
abſqꝫ munere gratie gratis date. per qđ il
luminet ⁊ dirigat: ⁊ excitetur: vt velit facere
aliquid qđ ſit deo placitū. Et ꝙ ad hoc bo
nū munus gr̄e gratis date ſit neceſſarium:
expꝛeſſe innuit Sapieñ. ix. vbi Salomō ait.
Sciui ꝙ aliter nō poſſum eē cōtinens: niſi
deus det. Et hoc ipſum erat ſapia ſcire cu
ius hoc donū eſſet. Vñ. nō eſt puū donū co
gnoſcere ipm munus gratie: ⁊ cognoſcere ꝙ
ſine gratia hō ſaluari nō pōt. Tertio modo
dī aliqđ bonū: qꝛ in finē eſt oꝛdinabile: ⁊ hꝫ
aliquam oꝛdinationem intra ſe. ſicut ex trā
ſitu ſup materiam debitam: ſicut paſcere eſu
rientē ex debita circūſtātia ſuperaddita. ſ.
cū hoc facit cū exigit tēpus: ⁊ locus: ⁊ opoꝛ
tunitas. Ad illud aūt genus boni cōplēduꝫ
gratia gratis data oīno neceſſaria eſt: vt ſcꝫ

oꝛdīeꝫ ad meritū. Relicto tñ libe. arbi i pu
ris nālibꝰ ꝑ inſtinctū ⁊ nāle iudicatoꝝ poſ
ſet in tale bonū: deo ſibi cōparāte: ſicut coo
paꝫ alijs creaturis. Nā ſine pꝛio agēte nul
lū agēs pōt agere. Hec. d. Bonauē. ad lr̄az
Aliā diſtinctionē ponit qdā magr̄ oꝛdis he
remitaꝝ ſup ſc̄do. di. xxviij. di. quū querit:
an hō ſine gr̄a ſpāli poſſit ſufficienter ſe di
ſponere ad opꝰ meritoꝛiū: r̄ndeo breuiter ꝙ
nō. Nā generalr̄ tria ſunt neceſſaria ad me
ritū gr̄e gratū facientis: q̄ ſine aliq̄ gr̄a grat̄
data heri non pn̄t. Primū ē q̄dā cognitio
fidei. Opꝫ. n. agnoſcere deū ſumme reuerē
dū: ⁊ ꝙ ei ē ꝑ oia obediēdū: ac ꝑ hoc oꝫ
aliquo mō cognoſcere quid iuſtū ⁊ qd in
iuſtū. Secūdū ē odiū ⁊ diſplicētia mali. Si
cut. n. in nālibꝰ trāſmutatiōibꝰ nō pōt eſſe
acceſſus ad vnū extremoꝝ: niſi ſit receſſus
ab altero. ſic in ꝓpoſito. Unde. s. Grego. dic.
Niſi malū oderimꝰ: bonū diligere nō poſ
ſumꝰ. Tertiū: amoꝛ ⁊ deſideriū boni in quo
eſt terminꝰ pꝛeparatiōis ad meritū. Cōſtat
autē: ꝙ hec ſine multiplici dei gratia habe
ri non poſſunt: maxime ſine bono iudicio ra
tionis: ⁊ ſuaſibilitate ipſius voluntatis ad
bonū vel ſine interna inſpiratione ad bo
nū: ⁊ huiuſmodi. Ex quo ſequitur: ꝙ ex pu
ris naturalibꝰ ſine aliqua noua gratia non
pōt hō ſufficienter de ſe diſponere ad opꝰ
meritoꝛiū: ⁊ gr̄az gratū faciētē. Quidā ali
us doctoꝛ ſic diſtinguit. Cū queris (inquit)
an hō egeat noua gr̄a in qualꝫ ſua opatōe:
r̄ndeo: ꝙ opationū tres ſunt ſpēs. Alique
ſunt nāles ⁊ volūtarie. alique ſpeculatiue
⁊ practice. alique ſupnaturales ⁊ diuie po
tentie. Operationes nāles nō egēt noua gr̄a
dei: pꝛout ē comedere: dormire: ⁊ huiuſmōi.
Qui cū natura vt dicit. 3. de aia. nihil faci
at fruſtra. hinc ē ꝙ nālr̄ ſine alio nouo au
xilio quālibet potētiā mouet ad ſuū actū.
Silr̄ nec opatio volūtaria eget auxilio no
ue gr̄e. q2 nālr̄ per ſe quelꝫ humana volun
tas bonū appetit ſeu felicitatē: dicēte Boe
tio ꝓſa. ij. tertij li. Ineſt mētibꝰ hoīuꝫ veri
boni nālr̄ inſerta cupiditas. Scde opatio
nes ſunt ſpeculatiue ⁊ practice. Sciētia āt
ſpeculatiua ⁊ maxie q̄ ē de dei cognitione:
a duobꝰ pꝛocedit: vꝫ a magiſtro docēte: ⁊ a
gratia dei gratis data mētē illuminātē. ꝗꝫ
gr̄az grat̄ datā hūerūt ēt pꝰbi ꝓut dic̄ Ale
xander de ales in. iij. pte ſūme tractatu de

gr̄a. de quo dono gr̄e gratis date. i. coꝛ. xij.
di. Alij dat ꝑ ſpūm ſmo ſapie. ⁊c̄. Hoc. n.
donū vt dicit Alexā. vbi ſup. nō creat i aia
ſꝫ potiꝰ ei dat. Et in hoc deceptꝰ ē Plato
q dixit. ꝙ in nobis fuerūt ſimul cōcreati ha
bitꝰ ſciaꝝ: q2 vt dicūt Theologi oēs in. iiij.
di. iiij. Hitꝰ virtutū dant ſolū in baptiſmo
ita ꝙ q nō ē baptizatꝰ: nō poteſt eē virtuo
ſus. Practica ꝟo ſcia ē ex pte actiua. Naꝫ
practica di a praxis: ꝙ ē opatio: ⁊ iſte artes
ēt egēt extrinſeco adiutoꝛe: ⁊ cōiter nō egēt
noua gr̄a dei. Tertie ꝟo opatiōes ſunt ſu
pnaturales ⁊ diuine: vt ē diligere deū ſup
oia: reſurgere a pctō: opari meritoꝛie ad vi
tā eternā. Iſte. n. nō ſunt opatiōes nāles:
q2 tūc qlibet hō in actibꝰ ſuis ſaluari poſ
ſet. Nec ēt ſunt volūtarie: q2 iudei: ſarace
ni ⁊ quicūqꝫ pctōꝛes ſaluarent: cū volunta
rie ſaluari cupiāt. Nec inſupꝰ ſunt ſolū ſpe
culatiue: q2 multi docti ēt in ſacra pagina
tñ nō icedētes ꝑ ſemitas dn̄i dānātur. vt di
cit Nico. de lira ſup illa ꝟba ꝓphe. Neſcie
runt neqꝫ itellexerūt opa dn̄i. Dicit. n. ibi.
Duplex ē ſcia. Prima ſpeculatōis ⁊ cogni
tiōis. ⁊ hāc multi habuerūt: vt phi: ⁊ hn̄t ⁊
tñ dānant. Scda ē opatiōis ⁊ electiōis. Et
h ē: q̄ ſaluat. De q̄ di Math. v. c. Qui fece
rit ⁊ docuerit h magnꝰ vocabit in regno ce
loꝝ. Nec inſup ſcie practice merent vitam
eternā: vt pꝫ ad oculū. Nā ſi medicꝰ q hēt
practicā medēdi: curaret oēs infirmos mun
di: nō ꝑꝑ hoc ſaluaret. Silr̄ ſi ſartoꝛ face
ret infinitas veſtes hoībꝰ: ꝑꝑ hoc nō ſalua
ret. Igitur vt concludā ⁊ ſufficienti diuiſio
ne. dico ꝙ ad actū intrinſecū ⁊ extrinſecuꝫ
meritoꝛiū vite eterne: neceſſario reqrit q̄dā
ſupnālis gr̄a dei. Ex p̄dictis igit diſtictioni
bus: pꝫ qualr̄ ſine ſpāli gr̄a dei nulla aia ꝑ
ſeipſaꝫ pōt ꝓcedere i actū meritoꝛiū vite et
ne. ¶ Quarto idē pꝛobo ſilitudine. Nā Cō
mē. ſup. xi. Meth. ait ad lr̄aꝫ. Natura nihil
agit ⁊ opat: niſi mota a ſupioꝛibꝰ cāis pꝫ.
Nā ignis ⁊ſi hēat formā ſuā: tñ nō pōt ꝑ
ſe aliqd calefacē: niſi ꝑ motū coꝛpoꝝ ſupe
rioꝝ dicēte phō. ij. de ce. ⁊ mū. Ignis ſine
ſupioꝛi agēte qđ ē celū. deſerꝰ agit ꝗꝫ in
ſtrumētū artificis ſine artifice. h ibi. Exēpli
ficā de celis. put vis. Qđ ſi ſic ē de nālibꝰ.
ꝙ nō creāt ēt in opatōes naturales ſine in
fluētia celeſtiū coꝛpoꝝ. g̊ a foꝛtioꝛi ſꝫ Tho.
ij. q. iij. ar. i. dicendū ē de ſpūalibus. q2 vꝫ

nō pōt qs deū ꝟe cognoſcere. nec vere dili
gere: niſi ꝑ actū fidei ⁊ charitatꝫ ſupnālem
Preterea videmꝰ ꝙ ſacerdos q̄ꝫtūcūqꝫ bo
nꝰ nō pōt ꝑ ſe aſcēdere ad dignitatē epa
tus ſine ſpāli gr̄a pape. Nō igit a ſili putet
qs: ꝙ aſcēdat ad eternā gl̄iā: niſi ex ſpecia
li gr̄a diuine maieſtatꝫ. Qđ ꝯfirmās Anſ.
lib. i. de gr̄a ⁊ li. ar. dicit. Sicut terra ſpinas
⁊ tribulos: ⁊ quaſdā herbas nō neceſſari
as ꝑ ſe germinat: vite ꝟo nccia nō ſine ſe
mine ſeminātis: ſic hō ꝑ ſe pōt germinare
vana ⁊ noxia: ea vero q̄ ſunt ſalutis nō pōt
ſine ſemine diuine gr̄e. Hec ille ibidē ponit
aliā ſilitudinē dicēs. Gr̄a ⁊ lib. ex arbitriuꝫ
ita ſe habent ad ea: q̄ ſunt ſalutꝫ. ſicut pr̄ ⁊
mr̄ ad ꝓlem. Uñ ſicut ſine pr̄e ⁊ mr̄e ꝓles
nō pōt naſci. ita ſine gr̄a ⁊ li. ar. hō nō pōt
bn̄ opari ⁊ ſaluari. Ex q̄ ēt ſilitudine pꝫ. q̄
liter eſt ipoſſibile: ꝙ qs ꝑ ſe ꝓducat actum
meritoꝛiū ⁊ ſupnālem ſine ſpāli gratia dei.
¶ Quinto deniqꝫ hoc idē ꝓbo vnico exem
plo. vꝫ apl̄i Pauli ad Ro. vij. di. Ego car
nalis ſum venūdatus ſub pctō. Qđ. n. ope
roꝛ: nō intelligo. Nō. n. qđ volo bonuꝫ hoc
ago: ſꝫ qđ odio malū: h facio. Et ſubdit di
cēs. Uideo aūt aliā legē i mēbꝛis meis re
pugnātē legi mētis mee: ⁊ captiuitatē me i
lege peccati: q̄ eſt in membꝛis meis. Infelix
ego hō qs me liberabit de coꝛpe moꝛtꝫ hu
ius: Gr̄a dei ꝑ dn̄m nr̄m ieſum xp̄m. Quo
exēplo pꝫ ſimul cū p̄dictis auctoꝛitatibus:
rōnibus: diſtinctionibus: atqꝫ ſilitudine: ꝙ
ſicut Paulus nō poterat actus meritoꝛios
ꝓducere ſine ſpāli gr̄a dei: ſic a ſili impoſ
ſibile eſt: ꝙ aliqs aliqñ ꝓducat aliquē actū
intriſecū vel extrinſecū meritoꝛiū ⁊ ſuper
nālē: niſi deus ſpāliter iſpiret: ſtimulet: ⁊ in
ducat ipm ad hoc faciēdū: Et per ꝯñs ex p̄
dictꝫ pꝫ tertiꝰ effectꝰ diuine clemētie: quo cla
re cognoſcit. ꝙ deꝰ oībꝰ quātū in ſe ē vult
gratiam dare. qui dicitur effectus iductōis.
¶ De quarto effectu diuine clementie qui
dicitur effectus cuſtoditionis.

Uartꝰ effectꝰ diuie clemētie quo
q clare cognoſci pōt: ꝙ oipotens ⁊
glorioſus deus vult oībꝰ q̄ꝫtū i ſe
ē ſuā gr̄am ⁊ eternā gl̄iam impartiri: di ef
fectꝰ cuſtoditionis. vꝫ angeloꝝ. Uidens. n.
deꝰ ꝙ ꝑꝑ oꝛiginalē culpā. ſicut hr̄ Geñ. vi.
Senſus ⁊ cogitatio cordis humani in ma
lum pꝛona ſunt. Et vidēs inſup ꝙ magna

magna eſt demonis malicia: qua ſtudet ſp
homines inducere ad peccandum: ne gl̄iaꝫ
ꝯſequant ex humilitate q̄ꝫ ipſe perdidit ex
ſuperbia. ⁊ inſuper q̄rit iugiter: ⁊ paruos ⁊
magnos homines ſeducere: ⁊ i peccati moꝛ
tem tradere: eo ꝙ vt di Job. xli. Non ē po
teſtas ſuper terram: que competur ei. Hinc
eſt ꝙ ꝑ clemētiā ſuā vnicuiqꝫ hominū de
dit angelū vnū in cuſtodiā: qui pꝛotegat ⁊
defendat eum a manibus ⁊ ptāte demo
nis: ⁊ qui eum iugiter inſpiret ne cadat in
malū culpe: ⁊ ſi ceciderit inducat eū ad re
ſurgēdū: ⁊ ſi reſurgere noluerit ꝑꝑ lib. arb.
facultatem ſaltem eū pꝛeſeruet: ne totiens
cadat in peccatum: quotiens caderet. ſi ſo
lus ſine eius cuſtodia ꝑſiſteret. Et iſup an
gelum dedit. vt pꝛomoueat hominē ad bo
num: ⁊ faciat eū pꝛoficere in virtutibꝰ ⁊ di
uina gratia. Propter hec tria igitur. vide
licet ꝑꝑ protectionē a demone. pꝛopter in
ductionem ad bonuꝫ. ⁊ propter pꝛeſeruatio
nem a peccatis. voluit diuina clemētia cui
libet angelum dare in cuſtodem. Quod q̄
druplicìter pꝛobo: Pꝛimo auctoꝛitatibus.
Secundo rationibus. Tertio diſtinctioni
bus. Quarto exemplis. ¶ Pꝛimo ꝓbo au
ctoꝛitatibus. Nam propheta dicit. Angelis
ſuis deus mūdauit de te: vt cuſtodiant te in
omnibus vijs tuis. Et Saluatoꝛ Matthei.
xviij. dicit. Uidete ne cōtēnatis vnū ex his
puſillis: qui in me credunt: Dico eniꝫ vobis
quia angeli illoꝛum ſemper vident faciēꝫ pa
tris noſtri: qui in celis eſt. Itē Yſa. lxij. dici
tur. Super muros tuos hieruſalem conſti
tui cuſtodes. Ubi gloſa dicit. Muri ſunt
apoſtoli: cuſtodes vero ſunt angeli. Itē Ec
cleſiaſt. decimooctauo dicitur in vnamq̄ꝫqꝫ
gentem pꝛepoſuit rectoꝛem. Glo. i. angeluꝫ
Et Hieronymus ſuper illud Matthei. deci
mooctauo. Angeli eoꝛum ⁊c̄. ait. Magna di
gnitas eſt animarum: vnaqueqꝫ ab oꝛtu na
tiuitatis ſue habeat angelum ad ſui cuſto
diam deputatum. Et Apoc. vigeſimo. Ioā.
ait. Uidi angelum deſcendētem de celo ha
bentem clauem abyſſi: ⁊ cathenam magnā:
ideſt poteſtatem in manu ſua: ⁊ appꝛehen
dit dracon em ſerpentem antiquum: qui eſt
dyabolus ⁊ ſathanas. ⁊ ligauit eum ideſt
eius poteſtatem ipediuit. vt nō tētaret q̄ꝫtū
vult tētare. ſ. vſqꝫ ad caſum. Uñ ⁊ gl. dicit
ꝙ ptās dyaboli ligat a deo pꝛincipalr̄. ſed

ab angelo ⁊ homine ſancto inſtrumẽtaliter
ſinꝗtum angeli ⁊ ſancti hoīes virtute dei d
monẽ arctant ⁊ expellūt. Deniqꝫ apoſto. ad
hebꝛe. i. ait. Oēs ſunt adminiſtratoꝛij ſpūs
miſſi ꝓpter eos q hereditatẽ capiūt ſalu
tis. Que verba declarans ſanctus Bonauē
tura in ſcḋo. di. io. ar. i. q. ſa in. coꝛpe. q. dicit:
De miſſione oīuꝫ angeloꝝ eſt diſtinguēdū
Eſt enim miſſio exterioꝛ: que eſt ad nos. Et
eſt miſſio interioꝛ: que eſt ad angelos: ſed ꝓ
pter nos. Si d miſſione exterioꝛi loquamur
ſic nō ꝯpetit oībꝰ angelis actualiter ad nos
venire: ⁊ nos cuſtodire: quia vt dicit Dyoſi.
Agmina ſupꝛemoꝝ angeloꝝ: que ꝑeminent
⁊ aſſiſtunt i cōſpectu dei: vſum exterioꝛis of
ficij cōīt nūꝗ̄ exercent. Ꝓpṫ qḋ Paulꝰ
nō intellexit de miſſione exterioꝛi. Si autem
intelligamꝰ de miſſione interioꝛi: q̄ eſt ad an
gelos ꝓpter nos: ſic mitti cōpetit omnibꝰ
angelis: qm̄ ſupioꝛes mittūtur ad medios.
⁊ medij ad īfimos. dū reuelādo eos illumi
nāt ad ea q̄ nr̄e ſaluti expediūt. Hec Bona
uētura ad litterā. Ex ꝑdictis auctoꝛitatibꝰ
patet: qualiter diuina clementia cuilibꝫ dat
angelū vnuꝫ in cuſtodē: ⁊ vltra hoc ceteros
oēs angelos noſtros facit cōtra dmonē ad
iutoꝛes. ❡ Secūdo hoc ꝓbo duplici ratiōe
Primo rōne contrarietatis. Secūdo rōne
charitatis. ❡ Pꝛio ꝓbo rōne ꝯtrarietatis
Fundamētū rōnis ponit phs ſcḋo d celo ⁊
mundo. di. Si vnū ꝯtrariū ē in natura. igiṫ
⁊ reliquū. pꝫ hec regula. Nā ſi repiṫ album
ḡ ⁊ nigrum: Et ſi dulcedo: ergo ⁊ amaritudo
Et ſi lux: ergo tenebꝛa. Et ſi malum: ergo bo
nū. Sic. n. dicit Eccl. 33. Cōtra malū eſt bo
nū. Quo ꝑſuppoſito certū eſt: ꝙ deꝰ dedit
hominibꝰ malos demones ad tentandū. di
cēte Apo. ad Eph. vltimo. Nō eſt nobis col
luctatio aduerſus carnē ⁊ ſanguinē: ſꝫ ad
uerſus pꝛincipes ⁊ ptātes: aduerſus mūdi
rectoꝛes. i. demōes tenebꝛaꝝ haꝝ. Qḋ ſi ſic
eſt ḡ a foꝛtioꝛi debet nobis dare ſuū oppoſi
tū. vꝫ. angelos ad cuſtodiā: Qḋ ſi non face
ret vtiqꝫ natura i h deo ꝑfectioꝛ eēt: q̄ ſi dat
vnū ꝯtrariū: ꝑbet ⁊ reliquū. Sꝫ cū hoc ſit
impoſſibile: ꝙ natura naturata ſit ꝑfectioꝛ
nā naturante. ergo neceſſe eſt cōcludere. ꝙ
deus ex quo dat angelos malos ad tētādū
dat ēt cuilibet angelū bonū ad eis reſiſten
dū. Et tanto magis crediṫ ꝙ dat: ꝙ̄to deꝰ ē
ꝓnioꝛ ad miſerēdū ⁊ ſaluādū: ꝗ̄ ad puniē
dum ⁊ damnandū. Et nota ſm Alexanḋ
de ales i ſa pte ſumme. q. ix. ꝙ deꝰ duplr
hoīem cuſtodit. Uno mō imediate ꝑ ſeipſū
grām infundendo: ⁊ ad gl'iam deducendo.
Alio mō mediante. ſ. per angelū ad grāꝫ ⁊
gl'iam hominēꝫ diſponēdo. vt verbi gratia.
Sicut. n. in artificialibus alia eſt cā diſpo
nens ad foꝛmā. ⁊ alia inducens foꝛmam: pꝫ
Nā ignis diſponit ad foꝛmā cultelli mollifi
cādo ferrū: ⁊ artifex vel pꝛincipale agēs foꝛ
mā cultelli inducit. Sic angeloꝝ ē officium
homines ad grāꝫ ⁊ gloꝛiā: ꝑparare: ꝑ illumina
tionē intellectꝰ ⁊ inflāmationē affectꝰ: q̄ er
ga nos inſtrūaliter operanṫ Sꝫ dei eſt vt ꝓn
cipalis agentis ⁊ cuſtodiētis vltimā ꝑfectio
nē hanc dare. ſ. grām ꝯiūgentē nos gr̄e cō
ſeruāti ⁊ fini vltimo. ſ. gloꝛie. ⁊ licet magna
ſit ptās oīum demonū ad tētādū hoīem: li
cet nō patiaṫ deus hoīem tentari ſupꝛa illḋ
qḋ pōt: tamē maioꝛ q̄ſi in infinitū ē ptās ſo
lius boni angeli cuſtodiētis hoīem: intellige
ꝑ grām nō ꝑ naturā: ꝗ̄ ſimul ſit ptās oīum
demonū. ❡ Scḋo hoc idē pꝛobo rōne cha
ritatis. ꝙ vꝫ deus ꝑ clementiā ſuā dat cuili
bet angelū i cuſtodē. Fundamētū rōis po
nit phs ſcḋo de aīa. ⁊. vij. Metha. ⁊ ēt Au
ctoꝛ. li. vi. pncipioꝝ di. Foꝛma ē q̄ dat eē rei
qua ablata nō eſt res: Pꝫ h regula. Nā pe
trus diciṫ eſſe hō per ſuam foꝛmā ſimṫ cuꝫ
coꝛꝑe coniūctā: q̄ foꝛma ſm phm de aīa eſt
ipa aīa rōnalis. Sed poſito ꝙ hec foꝛma. ſ.
rōnalis aīa ſeꝑetur a coꝛꝑe: iā coꝛpus illḋ ꝑ
ſe: nec inſuꝑ aīa ſeꝑata poterūt āplꝰ appel
lari Petrꝰ vl' hō. dicēte phō. vij. Meth. Hō
moꝛtuꝰ nō ē hō: niſi equoce. Silr domꝰ tan
to diciṫ domꝰ eſſe: ꝗ̄to in ea remanet foꝛma
domꝰ: ſꝫ cū fuerit deſtructa ⁊ totaliter rui
nata: nō amplꝰ vocabiṫ domꝰ: ſꝫ magis la
pides: cemētū: ⁊ hmōi. Quo ſuppoſito cer
tū ē: ꝙ caritas ſola ē q̄dā foꝛma oīuꝫ virtu
tū nō foꝛmaliter ꝑficiēs ſubiectū. ſꝫ ſimplr
totū ꝯpoſitū. ſ. hoīem: ⁊ ad debitū finē ꝑdu
cēs. ſine q̄ foꝛma. i. caritate nulla vtꝰ pōt di
ci vera virtꝰ cū finem pꝛopꝛium nō attingat
Qḋ ꝯfirmās Inno. tertius ex d renūcia. c.
niſi cū pridē. §. quippe: ait. Quippe ſi quāto
cūqꝫ virtutū floꝛe refulgeas: ⁊ i te nō habes
charitatē: nihil cōpꝛobaris habere. Quod
ſi ſic ē: ꝙ. ſ. charitas ē ꝑfectio cuiuſcūqꝫ rei
pꝛecipue intellectualis. claꝝ ē: ꝙ cū deus vt
diciṫ pꝛio Jo. iiij. ſit q̄dā charitas eēntialis;

debuit potiſſime ex lege caritatis vnicuiqꝫ
hoī angelū bonū mittere in cuſtodiā. qm̄
ſm Bonauē. in ſo di. io. art. i. q. i. in coꝛpoꝛ
q. Talis miſſio ꝯcoꝛdat caritati diuine: ca
ritati angelice: ⁊ caritati humane. ❡ Pꝛio
dico: ꝙ talis miſſio conuenit caritati diui
ne: qꝛ in hoc manifeſtatur diuina bonitas:
que tm̄ noſtrā ſalutē diligit: dū nobiliſſimi
ſpūs qui ei intima caritate iungunṫ: dirigit
⁊ tranſmittit ad pꝛocurandā ſalutē nr̄am
❡ Secundo hoc etiaꝫ competit caritati an
gelice. Cum. n. caritatis ardentis ſit deſide
rare alioꝛum ſalutem: ⁊ angeli poſſunt nos
iuuare. pꝛo eo ꝙ vident nos ſuo auxilio in
digere: ⁊ malos angelos nos īdiſinenter im
pugnare. ideo ꝙ ad nos mittātur: lex exigit
caritatis angelice. ❡ Tertio deniqꝫ h etiaꝫ
competit caritati humane. que qm̄ paruu
la eſt: ꝗ̄diu ſumus in via indiget foueri nu
triri. ⁊ excitari. Et quoniam angeli ſunt cō
ciues hoībus: cum nō ſint eis ꝯiuncti ꝑ ſi
militudinē nature: que excitat ad amoꝛem
ideo opoꝛtuit eoꝝ iungi ꝑ obſequiū benefi
centie. Et ſic ex pꝛedictis rōnibus pꝫ: qualiṫ
deus cōgrue pꝛecet cuilibet hoi bonuꝫ an
gelum contra malignos hoſtes ad cuſtodi
am. ❡ Tertio hoc idem pꝛobo diſtinctioni
bus. Nam Bonauē. in. 2. di. xi. in qōnibꝰ cir
ca litterā. q. i. querit. an ab oꝛtu natiuitatꝭ:
anima cuiuſlibet pueri: dato ꝙ non ſit ca
pax diſcipline: ⁊ non poſſit mereri vel deme
reri: debeat habere bonum angelum ad cu
ſtodiā deputatum: reſpondit dꝫ. ꝙ ſic. ⁊ nō
tm̄ ei competit angelus in natiuitate: que ē
extra vterum: ſed etiam in natiuitate: q̄ fit
in vtero: cum. ſ. anima de nihilo creata coꝛ
poꝛi ꝯiungitur. Et tunc. n. ⁊ non ante debet
angelica cuſtodia circa eum qui naſciturꝰ
eſt deputari: quia illa cuſtodia pꝛincipalius
reſpicit ſpiritum ꝗ̄ coꝛpus: ⁊ ideo nō debꝫ
ſpecialem angelum in ſui cuſtodiā habere:
anteꝗ̄ ſpiritus infundaṫ. Non dꝫ ēt differ
ri: quia extunc defendere poteſt: ⁊ adiuuare
magis tm̄ ⁊ magis: ſꝫ diuerſa tempoꝛa. Dū
enim eſt in vtero paruulus: poteſt interim
occidi ⁊ damnari. dum eſt extra vterum an
te adultam etatem poteſt baptiſmate impe
diri. Dum vero eſt in adulta etate: ad diuer
ſa poteſt pertrahi peccata. Contra hec om
nia in his tribus ſtatibus debet ſibi angeli
ca cuſtodia deputari: vt per eaꝫ ab his ma
lis poſſit paruulus ab aduerſario erui ⁊ de
fendi: ꝗ̄diu careret vſu rōnis. Hec ibi ad lit
terā. Aliā diſtinctionē ponit idē Bonauē.
in. 2. di. xi. ar. i. q. xi. in coꝛpoꝛe. q. dicēs quiꝫ
queritur: an ſit competens: angelum ad cu
ſtodiā hoīs deputari: rn̄deo ꝙ ſic: qꝛ ⁊ ſi an
gelus per hoc in multis ei pꝛoſit ⁊ ſubueni
at ſpāliter tn̄ ad hoc deputatur: vt ab inui
ſibili aduerſario eū defendat. Et qꝛ aduer
ſarius vndiqꝫ nos impugnat. (Nam rōnē
ſeducit per aſtutias: voluntatē allicit ꝑ blā
dicias. virtutes oppꝛimit per violentiam.)
iō bonus angelus ad hoc nobis datur: vt
hominē defendat ab oppꝛeſſione cōtra vio
lentiā: vt hoīem erudiat ⁊ illuminet contra
fallaciā: vt hoīem incitet ad bonū ꝯtra blā
dicias: vt hoīem inflāmet ad diuinū amo
rem ꝯtra pigriciā ⁊ ſenſualitatem. Et nota
ꝙ angelus tante eſt caritatis: ꝙ nūꝗ̄ ſub
trahitur ab hoīe peccatoꝛe Et ab ipſo anti
xpo: qui ſicut nos bonum angelum in cuſto
diam habebit: ⁊ cuſtodie beneficium. Et ra
tionē aſſignat ſanctus Bonauē. in. 2. diſt. xi.
ar. 2. q. 2. di. Pꝛonioꝛ eſt bonus angelus ad
iuuandum: ꝗ̄ malus angelus ad perdēdū
Sed clarum eſt: ꝙ malus angelus hoīem
ꝗ̄tumcūqꝫ ſanctum nō derelinquit vſqꝫ ad
moꝛteꝫ. ergo a foꝛtioꝛi nec bonus angelus
hoīem ꝗ̄tumcūqꝫ ſceleratū ⁊ obſtinatū nō
derelinquit. vſqꝫ in finē. Eſt tamen ſciēduꝫ
ſm eundem Bonauē. eo: ar. ſed. q. i. ꝙ du
plex eſt effectus angelice cuſtodie in homi
ne obſtinato. Unus reſpectu boni acquiren
di: augendi: ⁊ conſeruandi. Alius reſpectu
mali vitandi: diminuendi: ⁊ deſerēdi. Quā
tum ad pmū effectū deſerit angelus obſti
natū: ſed nō quo ad ſm: Ideo ſemper inci
tat: ⁊ mouet: ⁊ illuminat intellectū interna
inſpiratione: vt maluꝫ relinquat. hec Bona
uētura. Ex pꝛedictis igiṫ diſtinctionibꝰ pꝫ:
qualiter diuina clemētia dat cuilibet homi
nū angelum: qui eum cuſtodiat ⁊ defendat
ab iniquo hoſte. ❡ Quarto deniqꝫ hoc idē
pꝛobo exēplis. Pꝛimū exemplum: qualiter
datur angelus: vt nos defendat ab hoſte:
hꝫ Tho. vi. vbi legiṫ: ꝙ angelꝰ Raphael ꝑ
ſuauit Thobiā minoꝛē a demōe: ne demō i
ꝯiugio eū ſuffocaret: ſicut ſuffocauerat: ⁊
occiderat ſeptē alios viros ipudicos: dū eū
Sara filia Raguelis vxoꝛe eoꝝ carnali co
pula vterenṫ. Nā docuit eū āgelꝰ vt ꝑ tres

noctes ſtaret i oṙone ⁊ in timore dei ſimul' cū
Sarra:quam in vxoreꝫ acceperat:ac poſtmo
dum cauſa generande prolis ſimul commi-
ſceretur. Cuius conſilio cum fidem prebuiſ-
ſet incolumes a malignitate hoſtis ꝑſerua-
ti ſunt. Aliud exemplum:qualiter angelus
nō tm̄ preſeruat a demone:ſed inſuper pre-
ſeruat a peccato perpetrando.ponitur Nu-
meri.xx.vbi legitur:ꝙ cuꝫ Balaam corrupt⁹
mercede procederet ſuper aſinam ad male-
dicendum populo iſrael:ſtatim apparuit ei
angelus cum gladio euaginato:dixitqꝫ ſibi.
Ecce ego veni vt aduerſarer tibi:q: peruer
ſa eſt via tua:retrocede ⁊ noli ire. Quod ⁊
fecit. Quo exemplo etiam patet qualiter an
gelus illuminat oēs:ne peccēt. ¶ Aliud exē
plum ponitur figuratiue Geneſ.xvi.vbi legi
tur. ꝙ cum angeli vellent ignem mittere in
Sodomā ⁊ Gomorrā dixerūt ad loth:cogē
tes eum exire. Tolle vxoreꝫ tuam ⁊ duas fi
lias quas habes:ne ⁊ tu turpiter pereas.et
ſubdit. Diſſimulante eo apprehēderunt ma
num eius:⁊ manum vxoris ⁊ filiarum eius:
⁊ eduxerūt eum extra ciuitatem. Scḋ̄ꝫ iſtū
modum angeli boni peccatores ſubleuant a
peccatis. Moraliter enim ꝑ loth ſignificat
ratio.ꝑ vxorem caro: ꝑ duas filias: cogita
tio ⁊ affectio peccati. Loqūt ergo angeli ſpi
rituꝫ vt exeat a Sodomis:Volūtati ſuadēt
vt tollat vxorem.i.carnem a peccati ꝯſuetu
dine.⁊ duas filias.i.cogitationē ⁊ affectio
nē abſtrahat a pctō. Sed diſſimulantib⁹ no
bis monitionē ⁊ inſpirationē angelicā.mul
totiens inferunt:quaſi vim ⁊ apprehendunt
manum eius prebentes adiutoriū volūtati
ſpiritus ac manū vxori: prebentes auxilium
carnis fragilitati ⁊ cogitationi:⁊ affectioni:
que ſunt quaſi due filie ad exeū dū ꝺ pecca
to. Deniqꝫ qualiter angelus excitat affectū
conſopitū ad bene operandū:habem⁹ figu
raliter exemplū:Actu.xii.vbi dicit.ꝙ angel⁹
domini aſtitit:⁊ lumē refulſit in habitaculo
carceris:ꝑcuſſoqꝫ latere Petri excitauit eū
dicens. Surge velociter. Moralit petr⁹ dor
miens eſt homo ad bene operādū negligēs
due cathene ſunt pronitas ad malū: ⁊ diffi
cultas ad bonū. Et ideo ſic hominē excita
tum ꝑcutiunt angeli: ⁊ mittendo timoreꝫ in
corde. Ideo dicitur ꝙ eum ꝑcuſſit in latere
.i.ad voluntatē excitandā ad bonuꝫ opus.
Ex ꝑdictis itaqꝫ rationib⁹: auctoritatibus
diſtinctionib⁹:atqꝫ exemplis patet:qualiter
diuina clemētia exhibet cuilibet homini no
biliſſimū angelū:qui eū ab hoſte defendat:
⁊ ad bonū iugiter inſpiret ⁊ inducat:cui de
bemus ꝯſentire.q: vt dicitur Luce.xv. Gau
diū eſt angelis dei ſuper vno peccatori.⁊c̄.
Super que verba Ber.ait. Curramus om
nes ad deū:non paſſibus corporis.ſed affe
ctuoſis deſiderijs atqꝫ ſuſpirijs cordis:quo
niā non ſolū angeli:ſed etiam angeloꝝ crea
tor nos expectat: Expectat nos deus pater
tanꝙ̄ filios ⁊ heredes:vt cōſtituat nos ſuꝑ
omnia bona ſua. Expectat nos dei filius tā
ꝙ̄ fratres ⁊ coheredēs:vt fructū ſue natiui
tatis ⁊ ꝑcij ſui ſanguinis ꝑticipemus. Expe
ctat nos.ſ. Ipſe ſiquidē eſt bonitas ⁊ beni-
gnitas:in quo ab eterno ꝑdeſtinati ſumus:
nec dubiū quin predeſtinationē ſuam adim
pleri velit. Ergo qa tota celeſtis curia ſimul
cum ſanctis angelis nos expectat: ⁊ deſide-
rat:deſideremus eaꝫ nos:⁊ curram⁹ ad eam
ꝙ̄to poſſumus deſiderio.hec ille. Et ſic etiā
ex predictis patet quartus effect⁹ diuine cle
mētie:q dicit effect⁹ cuſtoditiōis:q̊ clare co
gnoſcit ꝙ deus vult omnes ſaluari:⁊ omni
b⁹ mediāte cuſtodia ſuoꝝ angeloꝝ eternaꝫ
beatitudinem impēdere:ꝙ̄ nobis in preſen
ti concedat ꝑ gratiam rex angelorum ieſus
xp̄us dominus noſter.⁊ in futuro ꝑ gloriaꝫ
Qui viuit ⁊ regnat deus ꝑ oia.ſ.ſ. Amen.

¶ Sabbato poſt dominicaꝫ ſepuageſſime.
Sermo ſeptimus.

Fides tua te

ſaluum fecit Luc.vij. Illa
imēſa ineffabilis ⁊ infinita
atqꝫ eterna ſapiētia oipotē
tis dei:q̄ de nihilo mundus
factus regit ⁊ gubernat.ꝓ-
uidit ab eterno loquēdo ꝑ ſimilitudinē:ꝙ
ſicē nō ſufficit infirmo corꝑaliter ſimpliciter
vti doctrina ⁊ ſcientia medici:ad h̄ vt ſani-
tatem recipiat: ſꝫ inſuper querit ꝙ per me-
dicū actualiter deꝫ egroto aliqua materia-
lis medicina:ſic etiam a ſimili nō ſufficeret
ad ſalutē animaꝝ angeloꝝ cuſtodia:iſpira
tiō atqꝫ illuminatio:niſi ēt actualiter daret
ipſis animalib⁹ aliqḋ ſpeciale remediū ſeu
aliqua ſpūalis medicina tāꝙ̄ ſumme neceſ
ſaria. Hinc ē ꝙ ꝑ conſiliū ſuū ineffabile de
ex cuiꝫ humano pp̄lo ꝓꝑ diuerſa pccā ſpūa
liter infirmo aliqḋ ſalubre remediū exhibe
re:quo facilius ⁊ ab oī ſpūali infirmitate ſa
naret:⁊ iſuꝑ facilius vitare poſſet ſpiritua
les infirmitates diuerſoꝝ peccatoꝝ. Pro
pter hoc igitur nō immerito diuina clemen
tia ordinauit ꝙ ſeptē eccl'iaſtica ſacra inſti
tuerent:q̄ vꝫ ſunt:Baptiſm⁹: Confirmatio:
Extrema vnctio: Euchariſtia: Penitentia:
Ordo:⁊ Mr̄imoniū. Quoꝝ oīum ſacramē
torum virtutem ⁊ efficatiam in ſequētib⁹ do-
mino dante.patebit quinto effectu.
¶ De trib⁹ vltimis effectib⁹ diuine clemen
tie ⁊ primo:de.v.q dī effectus inſtitutiōis.

Quintus igit effect⁹ diuine clemē
tie:quo clar cognoſci pōt:ꝙ oīps
⁊ gl'ioſus de⁹ vult oīb⁹ grāꝫ ſuā
⁊ eternā gloriā impendere: dicit effectus i
ſtitutionis:vꝫ ſacramētoꝝ. Sicut.n. in pro-
hemio predictū eſt:diuina clemētia:ꝓꝑ ani
maꝝ ſalutē voluit inſtitui ſacra eccl'iaſtica
tanꝙ̄ ſumme neceſſaria nobis ad gratiam
⁊ gloriā acquirēdā. Que neceſſitas triplici
ter probat.primo auctoritatibus.ſecūdo ra
tionibus.tertio diſtinctionibus. ¶ Primo
ꝓbat auctoritatib⁹. Nā Dyo.c.i. Angelice
hierarchie.ait. Neqꝫ.n.aliter poſſibile ē no
bis ſupluceꝛe diuinū radiū:niſi varietate ⁊
decore diuoꝝ velaminū.i.ſacroꝝ anagogi-
ce circūuelantium nos. Item Ber.in ſuis
ſententijs dicit. Sacramenta nobis a deo
iō data ſunt:q: ſacra faciunt animam ſan
ctam ⁊ mundā:q̄ mūdicia exigit ad viden
dū diuinā maieſtatē. ſic ſcriptū ē Matth.
v. Beati mundo corde: qm̄ ipſi deum vide-
bunt. ¶ Secundo etiam probo triplici rōe
vꝫ ꝙ ſacra eccleſiaſtica non immerito tāꝙ̄
neceſſaria nobis a diuina clementia ſunt in
ſtituta.primo ratione decorationis. ſecūdo
ratione preſeruationis.tertio ratiōe reſtau
rationis. ¶ Primo probo rōne decoratōis
ſeu ornatōnis.vꝫ ꝙ ſacra ſaluti noſtre ſunt
neceſſaria. Fundamētū rōnis ponit aucto:
in li.de cāis dī. Quicqd perfectiōis eſt i cā
ſcḋa nobiliori ⁊ altiori modo:debet eſſe in
pria. Pꝫ hec regl'a. Nā ſi auctoritas abſol
uēdi q̄ ē quedā ſpūalis ꝑfectio inuenit in
ſimplici ſacerdote vel i epō:a fortiori eadeꝫ
auc̄tas ꝑfectius inuenit in papa. Similr ſi
Marchio vel dux i ducēdo vxorē:eā a capi
te vſqꝫ ad pedes:ꝓꝑ ipſoruꝫ honorē ⁊ dele
ctationē mirabil'r ornāt:a fortiori. Rex ſeu
iꝑator h̄ idē ꝑfecti⁹ facere credūtur. Itē ſi
miles dꝫ hr̄e thalamū auro ⁊ oī lapide ꝑcio
ſo adornatum:a fortiori h̄ deret velle dux:
rex:atqꝫ imꝑator. Quo ꝑſuppoſito certū ē
ꝙ rōnalis aia ꝑ fidē efficit ſpōſa xp̄i. Sic
.n.dī Oſee.ij. Deſpōſabo te mihi in fide in
ſempiternuꝫ. Q ꝺ ſi ſic eſt: qs dubitat quin
velit xp̄s ꝙ talis aia(ſi dꝫ introduci ad nu
ptias regis celeſtis)ſit ornata margaritis
oīum ſꝑ'l virtutū.tam moraliū:ꝙ̄ theologi
caꝝ: Hoc.n.claruit i illo de quo Mat.xxij.dī
figuratiue.ꝙ cū ingreſſus eēt ad ꝯuiuiuꝫ
regis ſine veſte nuptiali:vꝫ caritatis:cetera
rūqꝫ virtutū:ſtatim ab ipſo rege acriter in
crepat⁹ ꝑ miniſtros ſuos ligatꝫ pedib⁹ ⁊ mani
b⁹ in tenebras exteriores deiect⁹ ē. Sed h̄
exēplo ꝑtermiſſo(vt ꝺ ſtatu pn̄tis vite lo-
q̄r)dico:ꝙ ſi tꝑal' rex exigit thalamū oī la
pide ꝑcioſo ornatū:a fortiori ſpūal'r rex re
gū xp̄s dn̄s ih̄s:⁊ tota ſciſſima trinitas exi
git:ꝙ tēplū ſuū i quo hitat:ſeu thalamus
qḋ ē cor humanū ſit ornatū oī gn̄e ſcārum
ꝟtutū. Q ꝺ.n.hitet Trinitas ſcā i pn̄ti vita
i humano corde:tāꝙ̄ in thalamo ſuo:teſta
tur. Saluator Jo.xiiij.dī. Si qs diligit me
diliget a pre meo:⁊ pr̄ meus diliget eum:⁊
ad eū veniem⁹: ⁊ māſionē apud eum facie
mus. Et Apo.dicit ad Ro.xij. Vos eſtis tem
plū dei. Et ꝙ reqrat deus:ꝙ ſint oēs virtu
tes tam theologice:ꝙ̄ infuſe vel morales in
corde:in quo per gratiam habitare ⁊ quie
ſcere dꝫ pꝫ. Nam de virtute fidei dī ad He
breos.xi. Sine fide impoſſibile eſt placē deo
De ſpe aūt neceſſaria dicit Aug. in Enche
ridion. Sine virtute ſpei nō habitat deus i
tēplo humani cordis. De caritate aūt ne-
ceſſaria dicit idē Aug.in li.de laude carita
tis. Non hꝫ pacem ſpūſſanctus cū aīa.que
caret caritate. De ceteris autem virtutibus
neceſſarijs dicit idē Aug. i li.de morib⁹ ec-
cl'ie. Si ꝑſeueraueris in oī virtute.⁊ defici
as i vna:⁊ de⁹ erit a te alien⁹:⁊ iuſticia dei
iudicabit te.ac ſi nullā vnꝙ̄ hūiſſes virtu-
teꝫ. Quibus ꝑmiſſis.vꝫ ꝙ ſciſſima trinitas
reqrit:ꝙ aīa ſit vniuerſaliter plena ⁊ orna-
ta cūctis virtutib⁹: ſi dꝫ in ea habitare ꝑ
grām in pn̄ti:⁊ ꝑ ꝯſumatā gl'iam in futu-
ro Sꝫ manifeſtū ē.ꝙ i ſacris ꝑcipue ꝯferē
grā i aīa ſeu ifundit.dī. B.i ſmōe de cena
dn̄i. Sicut inueſtit canōic⁹ ꝑ libꝝ:abbas ꝑ

baculum: epūs per annulum: ſic dimenſionēs
grāꝝ diuerſis ſunt tradite ſacr̄is. Itez ma
giſter in .iiij. di.i. ſacr̄m diffiniens: ait: Sacra
mentum eſt inuiſibilis grē viſibilis forma.
Qđ optime ꝯfirmās ſanctus Bonauētura
in .iiij. di.i.ar.i.q.iiij. in corpe.q. dicit. Cū q̄
ritur an ſacr̄a ſint gratie contentiua. r̄ndeo
non eſt ꝯcedendū: ꝙ gratia ꝯtineat i ipſis
ſacr̄is eēntialiter ⁊ ꝓpe: ſicut aqua ꝯtinet
in vaſe: ⁊ medicina in pixide: q: h̄ intelligē
eſſet erroneū. Sed dicunt continere gratiaz
qa methaphorice dicunt vaſa grē: ꝓpter
quattuor cauſas. Nā dicunt p̄mo vaſa grē
qa ſignant gratiam: ſicut vas contīnēs ſigt
contentū. ¶ Scđo dicunt vaſa gratie: qa
gratia ꝯfertur realiter ipſis: niſi ſit impedi/
mentum in recipiēte. Intellige tn̄ ꝙ gratia
ſit in aīa non in ſignis viſibilibus: ſicut vinum
ē in canepa: ⁊ nō i circulo exteriori ¶ Ter
tio dicunt vaſa grē: q: per illa ſicut p vaſa
hauritur gratia in aīa de fonte ſaluatoris.
¶ Quarto dicunt vaſa gratie: quia ad illa
recurrendū eſt ꝓ grā: ſicut ad vas ꝓ liquo
re. h̄ ibi ad lr̄am. Cū quo ꝯcordās Ricar. in
iiij. di.iiij.ar.i.q.i. in corpore.q. dicit. Cū q̄ri
tur an paruuli recipiant grāz precipue in ſa
cr̄o baptiſmi. R̄ndeo: ꝙ paruuli i baptiſmo
recipiunt effectum baptiſmi. Effectus autē
baptiſmi ſūt peccati purgatio: grē collatio:
pene remiſſio: caractheris impreſſio: ⁊ fo/
mitis repreſſio: hec aūt oīa paruuli recipiunt
in baptiſmo: q: aīa nata eſt predictos effe/
ctus ſuſcipe. Et in ꝑuulis nihil eſt: qđ eorū
ſuſceptionē poſſit ipedire: ⁊ fides eccl̄ie nō
efficiendo aliquā qualitatē in ꝑuulis: ſꝫ ex
diuina ordinatōe eos ad ꝑdictoꝝ ſuſceptio
nem diſpoſuit: et ille q principalit̄ babtizat
(id eſt deus) liberaliter influit. h̄ Ric. ad lr̄az
ꝙ ſi (vt pꝫ) ſacr̄a ſūt cauſatiua gratie i aīa
eo modo quo predictū eſt: certū eſt ꝙ vbi ē
gratia. ibi p ꝯn̄s ſunt oēs virtutes theolo/
gice. vꝫ fides: ſpes: ⁊ caritas. Sed vbi ſunt
he ꝟtutes: ſunt ēt babitus ceteraꝝ omniuz
ꝟtutū nō theologicaꝝ ſed moraliū. Qđ cō
firmās Tho. i.2.q.lxviij.ar.v. in corpe.q. di.
Cū querit̄ an ſeptē dona ſpūſci: ⁊ habit⁹
aliaꝝ virtutū ſimul ꝯnexa ſint cū grā ⁊ ca/
ritate. r̄ndeo ꝙ ſic: q: ſicut vires appetitiue
diſponunt p virtutes morales in compara/
tione ad regimē rōnis: ita omnes vires aīe
diſponunt p dona: ⁊ habitus virtutum in/
corporatione ad ſpm̄ ſcm̄ mouētē. Spūs āt
ſanct⁹ habitabit in nobis p grāz ⁊ caritatē
infuſam. ſm illđ ad Ro. v: Caritas dī diffu
ſa eſt in cordib⁹ noſtris per ſcm̄ ſpm̄: qui da
tus eſt nobis. Igitur ſicut ꝟtutes morales
ꝯnectunt ſibi inuicem in prudentia: ita habi
tus oīuz virtutū ⁊ dona ſpūſci ꝯnectunt
ſibi inuicē in caritate: ita. ſ. ꝙ q caritatē hꝫ:
oēs habitus virtutum: ⁊ ſeptem dona ſpūs
ſci hꝫ: quoꝝ nullū ſine caritate haberi pōt.
h̄ Tho. ad lr̄am. Qđ breuiter affirmās ſā/
ctus Bonauentura in .iiij. di.iiij.ar.vlti. in
corpore.q. dic̄. Cum queritur an paruuli in
baptiſmo recipiant rez ſacr̄i. i. grām: ⁊ habi
tus virtutum: r̄ndeo dimiſſis alijs opinioni
bus: que modo non tenent: dicendū eſt cum
magiſtro: ꝙ dantur eis habitus ꝑfecti ꝟtu
tum ſicut ⁊ adultis: q̄uis p illos ex indiſpo
ſitione corporis non operent: ſiue q̄uis non
habeant vſum coꝝ. h̄ ille ad lr̄am. Et qb⁹
oibus recte ꝯcluditur: ꝙ et quo p ſacr̄a oīa
decorarunt oi genere virtutū theologicarum
ſimul ⁊ moralium: decentiſſimū fuerit: ꝙ ꝑꝑ
hoc diuina clemētia ⁊ ſacr̄a iſtitueret: ⁊ no
bis ꝯcedāda preberet. De virtutibus tn̄ mo
ralibus. apud aliquos opinio eſt: ꝙ non ſi/
mul infundant habitus earū cū virtutib⁹
theologicis: ſed ſoluꝫ ſufficit ꝙ ſint acq̄ſite
pro eo ꝙ caritas ſolum ordinat ⁊ dirigit in
finē ſuū: qui deus eſt: in quē p ſeipſas diri/
gi non poſſunt: ſicut patuit in pluribus ph̄is
moralibus: qui nequaq̄ dirigebāt virtutes
ſuas in finem ſupernaturalē: qui deus eſt:
ſed ſimpliciter in finem naturalē: qui eſt bo/
nuꝫ rōnis. Tho. ꝟo. i.2.q.lxiij.ar.3. oppoſitū
tenet dicens. ꝙ habitus virtutū moraliū ſi/
mul infundūtur i babtiſmo cū ꝟtutib⁹ theo
logicis. Et rōnes aſſignat dicens: ꝙ oꝫ effe/
ctus eſſe proportionatos ſuis cauſis: ſicut ꝗ
caritas que dirigit ceteras virtutes in deuz
eſt virtus infuſa: ſic etiam oꝫ alios habitus
virtutū moraliū eſſe infuſos. Tu vero tene
de iſtis duabus opinionib⁹ eam: que magis
tibi placet. ¶ Scđo ēt ꝓbo rōne preſerua/
tionis: ꝙ vꝫ ſacr̄a eccleſiaſtica non imerito
tāq̄ nobis neceſſaria a diuina clemētia ſūt
inſtituta: p eo ꝙ non tm̄ per ipſa nobis in/
funditur gratia cum ceteris omnibus virtu
tibus: ſed inſuper ⁊ purgant peccata noſtra
⁊ ēt a peccatis nos preſeruāt. Et ꝓ funda
mento noſtre rōnis: dicit Cōmentator ſuꝑ
x°. Metha. Contraria corrumpūt ꝯtraria: ⁊
ſimul ſunt preſeruātia contrarioꝝ. Pꝫ hec
regula. Nā medicina ſalutifera ſi: ⁊ ſel cor
rūpit ⁊ deſtruit infirmitatē ⁊ inſuper ꝑſer/
uat a futuris infirmitatibus. Sic ignis cor
rūpit frigiditatē in aqua: ⁊ inſuper eā pre/
ſeruat dū eā ſemꝑ calefacit: aut ab equali:
aut a maiori frigiditate. Quo preſuppoſi/
to certū eſt: ꝙ ſacramenta eccleſiaſtica cor
rūpūt ſeu deſtruūt īfirmitates ſpūales ani
marū que ſunt peccata: ⁊ inſuꝑ aīas purga
tas a peccatis ꝑſeruant. Unde Ugo li. i. de
ſacramētis pte. ix. c. v. ait: Sacramēta dei
medicine ſunt ſpūales: que foris corporib⁹
adhibent p viſibilē ſpēm: ſed int⁹ aīas ſa/
nāt ⁊ cōſeruāt per inuiſibilē virtutē. h̄ ille.
Et ꝙ primo purgent aīas a peccatis tanq̄
medicine eis cōtrarie. pꝫ: q: diuerſis generi/
bus culparū ſacr̄a cōtraria adaptant: put
dicit Ricar. in .iiij. di.ij.ar.i.q.iiij. Unde ba
ptiſm⁹ ē cōtra culpā originalē. penitentia
cōtra actualē mortalē. Extrema vnctio: con
tra culpā venialē. Ordo: cōtra ignorantiā
Matrimoniū: contra cōcupiſcentiā. Confir
matio: contra infirmitatē. Euchariſtia: con
tra malitiā: q: euchariſtia ē ſacramētū cari
ritatis: que per ſe opponit malicie. Uel di
cas ꝙ nō tm̄ ſacr̄a aīam a pccatis purgāt:
ſed etiā preſeruant: Unde ſacr̄a data ſunt
in remediū peccati ſeptē modis. Primo cul
pā impediēdo ne fiat (iō datū ē ſacr̄m ma/
trimonij. ſ. ad cōcupiſcētiā carnis impediē
dā ⁊ refrenādā.) Scđo culpā ꝯtractā ſub/
trahēdo: ⁊ ꝑꝑ hoc inuētū ē ſacr̄m baptiſmi
ꝯtra culpā originalē: in quo gratia infundi
tur: que ēt fortificat aīaz cōtra pctā. Ter/
tio de culpa cōmiſſa ſatiſfaciendo: ⁊ ſic cō/
tra culpā actualē ſacramētū penitentie eſt
inſtitutū. Quarto ſic diſponendo ⁊ ſic ſa/
cramētū ordis inuentū ē ad executionē bo
noꝝ. Inquātū ordo hoīem reddit idoneū
ad diſpēſationē ſacr̄oꝝ. Quinto abluēdo
vel fundit⁹ deſtruēdo: ⁊ ſic inuētū ē ſacr̄m
extreme vnctionis: que ē quedam delibutio
reliquiarū peccati: ⁊ in qua ſit remiſſio pec
catoꝝ ſi que ſunt. Sexto confirmādo ⁊ ſic ē
cōfirmatio: que hominē fortē reddit: vt no
mē xp̄i ꝓpter preſſuras mūdi nō refugiat cō
fiteri. Septio coniungēdo: ⁊ ſic ē ſacr̄m eu/
chariſtie. quo. ſ. coniūgunt mēbra capiti. Et
q: hoc ſacr̄m eſt vltimus terminus noſtre
ſacrificationis: ideo dicit Dyoniſius: ꝙ oīs
alia ſacrificatio in euchariſtia termiatur: ⁊
ideo ordinati ⁊ baptizati euchariſtiam ſu
munt. ¶ Tertio inſuper probo ſacr̄a fuiſſe
neceſſaria rōne reſtaurationis. Clarum eſt
enim ſm Augu. (vt hētur de pe. di. v. c. con/
ſideret) ꝙ omnis virtus patitur detrimētū
ab vno vitio. i. ꝙ per vnū vitium expellitur
ab aīa oē meritū virtutū infuſarū: ꝓꝑ qđ
extra de reg. iur. in regula defleat dī. Defle
at peccator. q: offendens in vnū: factus eſt
oīum reus. Propter h̄ igitur diuina clemē
tia ſpāliter inſtituit ſacr̄m penitentie ⁊ cō
feſſionis: in quo remittunt pctā dicēte ꝓ/
pheta. Dixi confitebor aduerſum me iniu/
ſtitiā meā dño ⁊ tu remiſiſti ipietatē pecca
ti mei. Et Io. xx. dī. Quoꝝ remiſeritis pec/
cata. ſ. per ſacr̄ꝫ penitētie ⁊ cōfeſſionis re/
mittunt eis. Et quoꝝ retinueritis: retenta
ſunt. Et in quo penitētie ſacr̄o plenarie re
ſtituūtur: ⁊ reaquirunt oēs virtutes p pec
catū iā amiſſe. dicente Ambro. Penitētia
ē res optia: que oēs defect⁹ reuocat ad ꝑfe
ctū: qđ optie cōfirmās Ricar. in .iiij. di. xiiij.
ar. viij. q. i. in corpe. q. dicit. Cū q̄rit̄ an oēs
virtutes per ſacr̄m penitētie reſtituant̄. re/
ſpondeo: ꝙ per penitētiā oēs virtutes amiſ
ſe realiter reſtituūtur: loquēdo de illis vir/
tutib⁹: que in hoīe ſunt p infuſionē. Et iō
ē: q: caritas nō pōt eē in aīa cū carentia ali
cuius virtutis neceſſarie ad rectitudinē ſpi
ritualis vite. Sed claꝝ ē: ꝙ p penitentiā re
mittunt oīa peccata: que remiſſio eē nō po
teſt ſine caritate. ꝙ ſi reſtituit̄ virtus carita
tis per ſacr̄m penitētie: ſequit̄ ēt ꝙ p peni/
tentiā reſtituūtur oēs virtutes amiſſe ne
ceſſarie ad rectitudinē vite: ⁊ ad ſalutē ne
ceſſarie. h̄ Ricar. Quod egregie confirmās
ſcūs Bonauen. in .iiij. di. xiiij. arti. vlt. ⁊. q. ij.
dicit. Cū querit̄ an perfecta penitētia reſti
tuat hoīem in priſtinū gradū virtutū amiſ
ſaꝝ: r̄ndeo ꝙ ſic. Nā gratia ⁊ virtutes cau
ſant in nobis ex diuina influentia: ſicut lux
in aere ex irradiatione ſolari p modū cāe
efficientis p ſe. Per peccatū ꝟo ſicut p nu
bē ꝓhibet̄ illa influentia. Et q: per peniten
tiaz tollitur nubes illa: ideo quaſi p modū
cāe efficientis per accidens. ſ. que remouet
ꝓhibendo ⁊ ſeparatur in nobis p penitēti
aꝫ: oīs virt⁹ ⁊ grā ſm eēntiā ſꝫ nō ſm ſtatū.
Oēs ergo habitus virtutū p penitentiam

infunduntᷣ ſm ſubſtantiam ⁊ eſſentiā eoꝝ
⁊ nō ſm ſtatū:q̄ꝛ virginitas non redditur:
nec ſm modū p̄riorē;q̄ꝛ non ita intenſe ſed
plus vel minus ſm diſpōnē.h̄ Bonauentu
ra ſententialiter. Ex predictis ergo rōnibꝰ
pꝫ qualiter ꝯueniēs fuit ad ſalutē humani
generis:ꝙ diuina clemētia inſtituerit eccle
ſiaſtica ſacr̄a. ❡ Tertio h̄ idē pbo vnica di
ſtinctōe. Ric.i.iiij.di.i.ar.iiij.q.i.in corpe.q.
di. Cū q̄rit̄ an inſtitutio ſacroꝝ fuerit no/
bis neceſſaria ad diuinā grām recipiendaꝫ
rñdeo: ꝙ deus ab eterno p̄ordinauit nām
humanā ſibi in pſonā filij vniendā in tpe:
ad recōciliādū ſibi genus humanū:⁊ a ſer
uitute diabolica liberādū:ſꝫ p̄uidebat i pri
mis parentibus: qd ſibi erat facturus pp
hoiem lapſuꝝ:⁊ in diabolicā ſeruitutē ca/
ſuꝝ. Impletio aūt illius p̄ordinationis in/
ter oēs res per tps ortas ſumma grā fuit.
Vñ Aug.13.de trinitate. In rebus inquit p
tempus ortis illa ſumma gratia ē:ꝙ homo
in vnitate perſone coniunctus eſt deo. Et
ideo tempus in quo fuit hoc completū:vo/
catur ab Aplo ad gal.iiij. plenitudo tpis:
q̄ꝛ tūc oſtēſa fuit humano generi diuie grē
plenitudo. Vñ rōnabile fuit vt lex in illo tē
pore data ab ore illius:in quo deus plenitu
dinē gratie poſuerat:eſſet lex plenitudinis
ad hominē reconciliādū:⁊ de ſeruitute dia
bolica liberandum. Sed q̄ꝛ h̄ ñ pñt fieri ſine
gratia gratum faciēte:iō data eſt lex grē p/
fectioni:auēte legis dꝫ rñdere ſanctoꝝ eius
perfectio. Et iō rōnabile fuit:vt in illa lege
talia inſtituerentᷣ ſacr̄a:in quoꝝ ſuſceptōe
ꝯferretᷣ gratia:qua hō deo recōciliaretur:⁊
de ſeruitute diabolica liberaretᷣ.h̄. Ric.ad
grām. Ex predictis igitᷣ auctoritatibus: ra/
tionibus:atq̄ꝫ diſtinctōe.pꝫ:qualiter diuina
clemētia nō inmerito ordinauit ⁊ inſtituit ec
cleſiaſtica ſacr̄a: ex q̄ (vt patuit) ſaluti nr̄e
ſunt neceſſaria. Et pp h̄ oēs infideles qui
ſpōte ſe excludūt a prefatis ſacr̄is:nec pec
catorum veniā:nec virtutū infuſionē tā mo
raliū q̄ꝫ theologicaꝝ:nec inſup diuinā gra
tiā ⁊ eternā gl'iā pñt ſuſcipere ⁊ mereri. Et
idcirco oia coꝝ moralia opa que faciunt:
falſa ſunt:⁊ prorſus inutilia ad ſalutē. Vñ
xxviij.q.i.§.ex his.di. Vbi.n.deeſt cognitio
eterne ⁊ incomutabilis v̄itatꝭ:falſa v̄tus ē
ēt in optimis moribus. Et Greg.i.q.i.c.Cū
Paulus.ait. Cum Paulus dicat: ꝙ fun/
damentuꝫ aliud nemo pōt ponere p̄ter id:
qđ poſitū eſt.conſequēter pbatᷣ:ꝙ vbi xp̄s
nō eſt:fundamentū nullū pōt eē bōi opis
ſuper edificium.h̄ ille. ❡ Et ſic ex predictis
oibus etiam pꝫ quintus effectus diuine cle
mentie:quo clare cognoſcitur:ꝙ deus oibꝰ
quantum in ſe eſt:vult gratiam ⁊ gloriā im
pendere:qui dicitur effectus inſtitutionis.

❡ De ſexto effectu diuine clementie:qui di
citur effectus conditionis.

S Extus inſup effectꝰ diuine clemē
tie:quo clare cognoſci pōt: ꝙ oi/
potēs ⁊ gl'ioſus dn̄s vult oibus
(q̄ꝫtū iſe ē) ⁊ ſuā grām ⁊ eternā gl'iā impē
dere.di effectus conceſſionis.ſ.indulgen/
tiarum. Preuidens.n.diuina ſapientia:ꝙ
pp ſacr̄m penitentie ſimul cū vera contritio
ne:pena eterna que debebatᷣ peccato p cle
mentiā ſuam: conuerſa eſt in temporalem:
vel purgatoriaꝫ penam:que tranſcendit in
acerbitate omnes ſimul penas pñtis vite.di
cente Aug.xxv.di.c. Qui in aliud ſeculum
diſtulit fructū ꝯuerſionis: prius purgabitᷣ
igne purgationis. Hic ignis ⁊ ſi eternꝰ non
ſit:miro tñ mō grauis eſt. Excedit.n.omnes
penā:quā vnq̄ꝫ aliqs paſſus eſt in hac vita
vel pati pōt nūq̄ꝫ in carne:tāta eſt inuenta
pena:lꝫ mirabilia paſſi ſint martyres tormē
ta:tñ in eius cōparatione nulla ſunt. Hec ille
Et idē Aug.(prout ponit.d.Bonauē.i.iiij.
di.20.ar.i.q.vij.) ēt dicit. Ignis ille purga/
torius durior eſt:q̄ꝫ quicqd i hoc ſeculo pe
naꝝ:aut videre:aut cogitare:aut ſentire qs
poſſit. Cogitauit ex abūdantia caritatꝭ ſue:
etiam aliud remedium humano generi im/
pendere:quo ſimul cū eterna pena ēt euade
rentᷣ oēm temporalem ⁊ purgatoriam penā
vt ſic aie munde tam ab oi culpa q̄ꝫ ab oi
pena recto tramite aſcenderent ad gl'iam
vite eterne. Conceſſit igitur pp hoc clemen
tiſſimus deus Petro ⁊ ſucceſſoribus eius
auctātem plenariam: vt non tm̄ remittant
oēm culpam per ſacr̄m penitentie:veruꝫ ēt
indulgentias tribuāt quibus ois pena tem
poralis ⁊ purgatoriā peccatis debita inte/
gre remittatᷣ. Et ꝙ realiter p diuinā clemē
tiā omnis pena purgatorij q̄ (ſi quis in eo
ſtare deberet vſq̄ꝫ ad diē iudicij) auctorita
te ſūmoꝝ pontificū realiter ⁊ integre remit
tatur tripliciter probo. Primo auctorita/
tibus.ſcđo rōne.tertio diſtinctiōe. ❡ Pri
mo probo auctoritatibꝰ. Nā (vt habetur
Math.xv̄.) dn̄s ieſus dixit Petro. Tu es
Petrus:⁊ ſuper hāc petrā edificabo eccle
ſiā meā ⁊ porte inferi nō p̄ualebūt aduer/
ſus eam. Et tibi dabo claues regni celoꝝ:⁊
quodcunq̄ꝫ ligaueris ſuper terrā: erit liga/
tum ⁊ in celo. Et quodcūq̄ꝫ ſolueris ſuper
terram:erit ſolutum ⁊ in celo. h̄ ibi Augu.
Inſuper de pe.di.i.c. Què penitet:ait. Dixit
dn̄s ſacerdotibus: Quecunq̄ꝫ ſolueritis ſu
per terram:erunt ſoluta ⁊ in celis:hoc eſt.
Ego deꝰ ⁊ oēs celeſtis militie ordines: ⁊
⁊ oēs ſancti in gloria mea laudant vobiſ/
cum ⁊ cōfirmant:quos ligatis ⁊ ſoluitis ſu
per terrā. ❡ Scđo hoc idē probo vnica rōe
vꝫ cauſalitatis.ꝙ.ſ.p indulgentias a ſum/
mis pontificibus conceſſas integre remitti
tur omnis tēporalis ⁊ purgatoria pena. Fū
damentū rōnis ponit phs.v. Metha.di.
Effectus naturaliter ſemp ſunt pportiona
ti ſuis cauſis. Patet hec regula. Nā ſi ali
qua arbor habet radicē amarā vel dulcem
naturaliter eius effectꝰ ab ea progrediēs:
(qui eſt fructus) eſt dulcis vel amarꝰ. Sil'r
ex quo ſubſtantia ſolis ē incorruptibilis:⁊
ideo eius effectꝰ (qui ſunt ſolares radij)
incorruptibiles erunt. Econtra vero ois cā
generans ſi ſit corruptibilis:⁊ effectus erit
corruptibilis. Sic eſt de aia brutoꝝ ſenſiti
ua ⁊ vegetatiua:que cū ſimiliter egrediatᷣ:
⁊ generetur ex cā corruptibili:per ꝯñs cor
rupta illa carne corrumpitur ⁊ aia brutoꝝ.
Non ſic ē de rōnali aia:q̄ cū generetur ex
carne:ſed imediate ⁊ ſil'r egrediatur a deo
p creationē. Nā intellectꝰ (vt di.3.de aia.)
ſeu aia intellectiua p̄uenit nobis ab extrin
ſeco:propter hoc corrupto corpore ipa aia
non corrumpitur. Quo preſuppoſito certū
ē:ꝙ auctoritas remittendi omnem penam
purgatoriā conceſſa eſt Petro:⁊ eius ſuc
ceſſoribus per xp̄m dei filium:qui vtiq̄ꝫ de
us eſt: ⁊ homo.ſed eum deus eēntialiter ſit
cauſa incōmutabilis. ſic.n.dicitur.xx.q.
c.incōmutabilis deus idemq̄ꝫ ſemp exiſtēs.
Et phs.i.de celo.⁊ mundo dicit. Diuinum
eſſe:eſt eē intranſmutabile primum ⁊ ſum
mum. Et auctor:in li.de cāis. dicit. Pria
cā ⁊ ſuperior imutabilis ē: ⁊ ſine vlla va/
riatione. Et Jaco.i.di. Apud deum nō eſt
tranſmutatio nec viciſſitudis obūbratio.
Qđ ſi ſic ē ꝙ deꝰ ſit cā incōmutabilis:ꝫ ef
fectꝰ eiꝰ qui ē auctoritas data paſtoribus
eccleſie ſemp erit vera ⁊ icōmutabilis vſq̄ꝫ
ad finem mundi. Propter hoc ſaluator
Luc.xxij.dicebat Petro. Ego rogaui pro
te vt non deficiat fides tua.i. veritas tua.
Et alibi dicit. Ego ero vobiſcum lcūctis die
bus vſq̄ꝫ ad cōſumationē ſeculi. Et Joā.
xiiij.dicebat. Ego ſum via:veritas.ſ.imu
tabilis ⁊ vita. Qđ ſi ſic eſt.ergo ſequitur
ꝙ qñ ſummꝰ pōtifex dat indulgentiā plena
riā infallibiliter: uerū eſt ꝙ remittitᷣ hōi:
ſi tñ diſpoſitus ē:omnis pena temporalis ⁊
purgatoria: Quod ſi hoc non fieret ſeque/
retur ꝙ eccleſia erraret: ⁊ per conſequens
Chriſtus mutabilis fuiſſet:⁊ inſuper falſita
te plenus quod non tm̄ dicere ſed ēt velle
cogitare nephas eēt. Et propter hoc Aug.
in quodam ſermone dicit. Cum.n. ſpūſſan/
ctꝰ regat eccleſiam:ſequitur ꝙ eccl'ia nūq̄ꝫ
errabit:cum habeat ductorem ⁊ magiſtrū
virtutis:qui Apoſtolis dixit. Ego ero vo/
biſcum vſq̄ꝫ ad conſumationem ſeculi. Itē
diſtin.xix.dicitur.c. Sic omnes apoſtolice
ſedis ſanctiones accipiende ſunt tanq̄ꝫ ipſi
us Petri diuina voce formate. Iteꝫ Hie/
ronimus.xxiiij.q.i.c.h̄ eſt fides.ait. San/
cta romana eccleſia:que ſemper vera ⁊ im
maculata permanſit domino prouidente ⁊
beato Petro apoſtolo opem ferente in fu
turo manebit ſine vlla hereticorum inſulta
tione preualente:atq̄ꝫ firma ⁊ immobilis in
veritate omni futuro tempore perſiſtet. hec
ille. ❡ Tertio deniq̄ꝫ hoc probo diſtinctio
ne. Nam Ricardus in.iiij.diſtin.xx.arti.ij.
q.i.in corpore queſtionis. Et dn̄s Bonauē
tura eadē diſtin.arti.vlti.q.vltima. Et Ale
xander de ales in quarta parte ſumme.q.
ccix in corpore queſtionis. Et inſuper Tho.
in.iiij.di.xx.arti.iij.q.i.ſentential'r ſic diſtin
guūt. Cum queritur inquiūt an indulgen
tie nō tm̄ a culpa q̄ p ꝯtritionē charitate in
formatam remittitur: ſed inſuper a pena in
purgatorio debita animam liberent:reſpon
detur ꝙ ſic: Nam abſolute omnes fideles
concedunt indulgentias tm̄ valere:quantū
ſonat ſimpliciter:aut verba aut bulle ſum/
morum pontificum: ⁊ aliter tenere impium
eſſet ⁊ hereticum:quia hoc eēt dicere ꝙ ec/

cleſia vniuerſalis erraret: exquo idulgētias
daret: ⁊ nihil valerent. Ualent igit̄. Sed ad
qd valent: Dicunt quidā: ꝙ nō valēt ad
abſoluendū a reatu pene: quā qs in purga
torio meret̄ ſm iudiciū dei: ſed ſimpliciter
valēt ad abſoluēdū a pena: qua ſacerdos
obligat penitentē ad penā aliquam: vel ad
quā obligaret̄ penitēs ex ſtatutis canonuꝫ:
ſiue ſint a iure: ſiue a iudice. Sed opinio fal
ſa eſt ⁊ erronea: cum ſit cōtraria priuilegio
dato Petro. Matth. xvi. vbi dī. Quodcū-
qꝫ. ⁊c. Quod priuilegiū ēt ſucceſſorib⁹ eius
fuiſſe datū intelligitur: Et ideo abſolute te
nendū eſt: ꝙ indulgētie valent ad remiſſio
nē totius pene reſidue poſt ꝯtritionē ⁊ con
feſſionē: ⁊ abſolutionē: ſiue illa pena ſit in-
iuncta a iure: vel a iudice: ſiue non ſit iniun
cta: ſed daretur a deo in purgatorio. Tripli
ci .n. ratione indulgētie realiter efficatiā ha
bent. Quarum prima eſt meritū paſſionis
xp̄i: ⁊ pene ſanctoꝝ. Secunda eſt caritas il
lius: cui indulgentie dantur. Tertia vero ē
poteſtas ipſius dantis: ad illū indulgētias
applicātis. ¶ Prīa rō igitur quare idulgē
tie valent: eſt abūdantia meritorū xp̄i atqꝫ
ſanctoꝝ. Nam tantum fuit merituꝫ xp̄i. qḋ
ſufficeret ad infinite pene ſolutionē. Simi
liter ⁊ ſancti multo plus de paſſionib⁹ ſuſti
nuerunt: ꝙ̄ peccata eorum merentur. Et iō
magis ſuper abbundantia meritorum xp̄i
⁊ ſanctorum eſt theſaurus eccleſie: queꝫ ec-
cleſia cōicat communiter omnibus exiſtenti
bus in caritate. ¶ Secunda rō: quia indul
gentie valent: eſt caritas ſuſcipientis. ꝓ eo
ꝙ non exiſtens in caritate: non poteſt parti-
cipare de iſtis indulgentijs: ſicut nec mem
brū preciſum a corpore poteſt percipere de
bonitate capitis ſeu membroꝝ ipſius cor-
poris. Ecōtra ſicut membra corpori coniun
cta participant de eius bonitate: ſic a ſimili
qui per caritatē cōiūcti ſunt corpori eccl'ie
participāt de eius meritis atqꝫ indulgētijs.
Unde Auguſt. in li. de penitētia. ſic ait. Cre
dendum eſt: ꝙ oratōnes eccleſie vel elemo
ſyne ⁊ opera iuſticie ſuccurrant recognoſcē
ti mortem ſuā ad cōuerſionē. Et propheta
dicit. Particeps ſum oīum timentium te
⁊ cu. ma. tua. Et de cōſe. di. iiij. c. eccleſie. dī
Eccleſie caritas diffundit̄ in cordib⁹ eorū
qui participes ſui ſunt. ¶ Tertia rō q̄ in-
dulgentie valent: eſt poteſtas indulgētias
inſtituentis ⁊ applicantis ad iſtum vel ad
illum. Nā ſm ꝙ papa ⁊ eius vicarius ap-
plicat ſupradicta. ſ. meritū xp̄i ⁊ meritum
paſſionū ſanctoꝝ ad iſtum vel ad illū vl'
ad illā: remiſſionē pene conſequit̄ realiter
iſte vel ille. Hec oīa ſententiat̄ in locis pre-
allegatis ſupradicti doc. dicētes. Ex predi
ctis igitur oībus patet ſextus effect⁹ diuine
clementie: qui dī effect⁹ conceſſionis. Quo
clare mōſtratū eſt: qualiter deus oīb⁹ (quā
tuꝫ i ſe eſt) eternā gl'iā vult impendere. Ex
quo non tm̄ inſtituit per ſacr̄m penitētie oīa
peccata relaxari: ſed inſuper auctoritatem
conceſſit paſtoribus eccleſie: ꝙ indulgētias
prebeant: quibus oīs pena tam temporalis
ꝙ̄ purgatoria vere realiter atqꝫ integrali-
ter relaxatur.

¶ De ſeptimo effectu diuine clementie qui dicitur effectus interceſſionis.

S Eptimus poſtremo effect⁹ diuine
clementie: quo clare cognoſci pōt
ꝙ oīpotens de⁹ vlt oēs ſaluare: ⁊
oībus ſuam gratiā ⁊ eternā gloriā impen-
dere. dicitur effectus intercēſſionis. Quan
tum clementiſſimus deus ſalutē ⁊ gloriam
omnium ⁊ precipue peccatorum appetat: in
hoc oſtēditur: quoniā multos peccatores q
ex meritis ſuis nunꝙ̄ ſaluarentur ſed poti
us pro demeritis dānarent̄: ſaluauit: ſaluat
⁊ ſaluabit ex merito interceſſionis ſeu cha
ritatiue oratiōis iuſtoꝝ viroꝝ atqꝫ ſcōꝝ:
Et quod maius ē: dico: ꝙ niſi iuſti ⁊ boni
viri pro peccatoribus intercederent ⁊ ora-
rēt: arbitror ꝙ pauci vel q̄ſi nulli ſaluarēt̄.
Et ꝙ mediātibus orationib⁹ ſeruorum dei
ſeu iuſtarum pſonarum: etiam in hac vita
exiſtentium peccatores ſaluari poſſunt. ⁊ di
uinam gratiam accipe. quadrupliciter pro-
bo. Primo auctoritatibus. Secundo rōne
Tertio diſtinctione. Quarto exemplo.
¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nā Iaco.
quinto dicitur. Oratio fidei: ideſt hominis
fidelis. ſaluabit infirmum: ideſt peccatoreꝫ.
⁊ alleuiabit eum dominus: Et ſi in peccatis
ſit: remittentur ei. Et infra ſubdit. Orate
pro inuicem vt ſaluemini. Multum. n. valet
deprecatio iuſti aſſidua. hec ibi. Item Au-
guſtinus ad heremitas ait. Orate pro inui
cem dulciſſimi fratres: vt ſaluemini: quia ſi
Stephanus nō oraſſet. hodie Paulū ec-
cleſia non haberet. Idem quoqꝫ Auguſti-
nus in lib. de correctione ⁊ gratia ait. Nulli
eſt denegandū orationis beneficium: ex q̄ ⁊
plerūqꝫ obſtinatis poſſumus ſalutis bene
ficiū impetrare. Itē glo. ſuper vba Math.
ix. Uidēs ieſus fidē illoꝝ dixit paralitico.
Confide fili remittunt̄ tibi peccata tua ait.
Penſate quantū valet apud deum fides
ꝓpria ⁊ oratio: ſi tm̄ valuit fides ⁊ oratio
aliena: vt hominē ſanaret in corpore ⁊ aīa.
h glo. Itē Saluator Luc. xvi. hortatur dī.
Ego dico vobis. Facite vobis amicos de
mammona iniqtatis. i. de diuitijs ſuperflu-
is. vt cū defeceritis: recipiāt vos. ſ. ipſi iu-
ſti p orōnē ſuā in eterna tabernacula. Et
Math. x. dī. Amē dico vobis. Qui recipit
ꝓpham in noie ꝓphe: mercedē ꝓphe accipi
et. Et q recipit iſtū in noie iuſti: mercedē iu
ſti accipiet. i. graꝫ dei per eius oīonē. Et q
dederit potū calicē aque frigide tm̄: in noie
diſcipuli: amē dico vobis nō perdet merce
dē ſuā. Hec ibi. Itē Alex. papa. i. q. i. c. Ipi
ſacerdotes. ait. Sacerdotes iuſti pro popu
lo interpellant: ⁊ populi peccata comedūt:
quia precibus ſuis ea delēt atqꝫ cōſumūt:
qui quanto digniores fuerint: tanto facili⁹
pro quibus clamāt exaudiuntur. Hec ille.
Deniqꝫ de pe. di. i. c. ex ꝑmiſſis dī. Paſſio-
nes ⁊ vitia peccatoꝝ nō ſanantur niſi ora-
tionib⁹ eccl'ie. Ex qb⁹ auctoritatibus patet
idē qḋ ſupra. ¶ Scḋo probo ēt vnica rōne
videlꝫ amicabilitatis. ꝙ. ſ. ex oratione iuſto
rū plures peccatores diuinam grām recipi
unt. Fundamētū rōnis ponit phs. ix. Eth.
Et ēt Tullius in li. de amicitia dicēs. Pro
priū amicoꝝ ē idē velle: ⁊ idem nolle. Im-
poſſibileqꝫ eſt amicitiam eē inter eos: q nō
eiſdem gaudent. Hec regula per experienti
am eſt clara: quia vt videmus: ſi Petrus
vult albū ⁊ Ioānes nigrū: ſtatim (ſi fuerūt
amici) diſſoluitur inter eos cōcordia mutue
amicitie. ⁊ hoc reſpectu diuerſitatis volun-
tatū. E contra vero ſi ambo album aut ni-
grū volunt: generatur in eis amicitia ſi nō
fuit: aut ſi fuit augetur; Quod totum proue
nit ex reſpectu conformitatis voluntatum.
Quo preſuppoſito certum eſt: ꝙ ſi vera ami
citia ⁊ charitas eſt intr animam ⁊ deū: er-
go in eis eſt idem velle ⁊ idē nolle. Si igit̄
anima vult: ꝙ p orationem ſuā gr̄a detur
iſti peccatori: congruum ē: ꝙ ipſe de⁹ eidem
gratiam ſuam impendat. Aliter non videre
tur ꝙ inter aīam ⁊ deum eſſet conformitas
voluntatum. Et profecto de hoc non eſt du
bitandum: q: deus magis inclinatur ad vo
lendum illud: qḋ vult aīa iuſta ꝙ̄ oēs ami
ci ad volendum quod volunt amici: quod
bene confirmans propheta dicit. Volunta
tem timentium ſe faciet: ⁊ deprecationē eo-
rum exaudiet: ⁊ ſaluos faciet eos. ¶ Ter-
tio hoc idem ꝓbo vnica diſtinctiōe. vꝫ Ale-
xandri de ales in tertia ꝑte ſumme in tra-
ctatu de grā: q dicit. Cū q̄rit̄ an aliqs iuſt⁹
poſſit mereri primā grām peccatori. rñdeo
ꝙ ſm ꝙ de merito ꝓprie loquimur: nullus
purus homo pōt alteri mereri primā grati
am: quia vnicuiqꝫ homini particulari dat̄
gratia ad menſuram ſue ſalutis procuran
de per informationē ſuarū potentiarum: ⁊
per directionē ⁊ ordinationē ſuoꝝ actuum
in debitum finem: Ideo nullius gratia ſe
extendit ad merendū ſalutem alteri prope
de condigno: niſi ſolius domini noſtri Ieſu
xp̄i cui non fuit ſm ꝙ dī in Io. Dat⁹ ſpirit⁹
ad menſuram: ſed habitat ſm Apl'm in eo
tota plenitudo diuinitatis corporaliter. Et
ideo ſolius eius gratia eſt ſufficiēs de cōdi
gno ad ꝓmerendā cuilibet oēꝫ gratiaꝫ ⁊ ſa
lutem. Cōiter tamen diſtinguitur triplex me
ritum. ſ. digni: condigni: ⁊ ꝯgrui. Meritum
condigni: eſt qū eſt iuſta ⁊ equalis cōpēnſa
tio obſequij ⁊ remunerationis. Et h meritū
condigni ponit: ꝙ gratia detur neceſſario:
vꝫ neceſſitate immutabilitatis nō coactōis.
Merituꝫ digni dicit̄: qū aliquis eſt dignus
ſui ratione: ſed non rōne eius ꝓ quo petit:
ſicut cuꝫ iuſtus orat pro peccatore. Meritū
vero congrui dicitur: qū nulla dignitate pe
tentis: ſed ſola dignitate dantis cōceditur
poſtulatum: vt cum peccator orat pro ſeipo
vnde merituꝫ condigni eſt ſufficiens diſpo
ſitio ad remunerationē. Sꝫ meritum digni
⁊ congrui ē inſufficiens. Uir igitur iuſt⁹ po
teſt alteri mereri primā gratiā merito digni
ſꝫ nō cōdigni. Hic Alexāder ſentētial'r hāc
diſtinctionē ēt confirmat Scot⁹ in. 3. diſtin.
xviij. di. Quilibet iuſtus meret̄ de cōgruo a
deo obtinere peccatori primā gratiā. Quid
āt ſit prima grā. Ber. in li. de gratia ⁊ libe.
arbi. declarat. dī. Hec tria opatur de⁹ in no
bis: cogitare: velle: ⁊ operari ſeu perficere

¶ Primū.ſ.cogitare ſine nobis ⁊ iſta vocaꝛ prima gratia. De qua etiā pſ. dicit. Et miā eius preueniet me. Et hec cogitatio impetrata eſt: vel donata eſt merito alicuius ſui dei: qui orauit pro illo peccatore. Unde Apoſtolus.2.corin.3. Nō ſumus ſufficiētes cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis: ſꝫ ſufficientia noſtra ex deo eſt.ſ.oratiōe alicuius vel iuſti. Aut imediate exꝰ merito xp̄i. q meruit nobis de condigno prefatā primā gratiā. Hic Scotus ſentētialiter. Ex qua diſtinctione clare patet: qualiter diuina clemētia per orationem iuſtorum peccatoribꝰ gratiam prebet: ⁊ per conſequens gloriam.

¶ Quarto hꝰ idē ꝓbo vnico exēplo. Greg. enī in.iiij.dialo.ait. Is de quo i omelijs me corā populo iam narraſſe memini. inquietus valde Theodorus noīe fuit: q i momēto in monaſteriū fratrem ſuum neceſſitate magis ꝙ voluntate ſecutus eſt: Cui nimiū erat graue ſi quis pro ſua aliquid ſalute loqreꝛ: bona autem non ſolū facere: ſed etiā audire non poterat. Nūꝙ ſe ad ſancte conuerſationis habitum venire: iurādo: iraſcēdo: ⁊ deridēdo teſtabatur. In hac aūt peſtilētia que nuper huius vrbis populū magna ex parte conſumpſit: pcuſſit in firmitate perductus eſt ad mortē. Cumq; extremum ſpm̄ ageret: cōuenerūt fratres: vt egreſſum illius orando protegerent. Iam corpꝰ eius ab extrema parte premortuū in ſolo tm̄mō pectore: vitalis adhuc calor anhelabat: cuncti aūt fratres tanto ꝓ eo ceperunt anxius orare: quāto eū videbāt iam ſub celeritate diſcedere. Sed repente cepit eiſdē fratribꝰ exiſtentibus clare atq; cū magnis vocibus orationes eorū interrumpere dicens. Recedite recedite: q2 draconi ad deuorandum datus ſum: qui pp veſtram penitentiam ⁊ orationem deuorare me non poteſt. Caput tamen meū in ſuo ore obſorbuit: date ergo locum orationi: vt me amplius non cruciet: ſed faciat cito ꝙ facturus eſt: quia pp vos moras patior: tunc fratres ceperūt ei diceꝛ: quid eſt quod loqueris frater. Signum tibi ſancte crucis imprime. Reſpōdebat ille cū magnis clamoribus dicēs. Uolo me ſignare: ſed non poſſum: quia ſquamis huꝰ draconis premor. Cū hoc fratres audierīt proſtrati in terram cum lachrymis ceperūt feruētius orare. Et ecce oīonis virtute ſubito eger cepit cū magnis vocibus clamare dicens: gratias ago deo. Ecce draconē q me ad deuorādū acceꝑat fugit. Et oīonibꝰ vr̄is expulſus ſtare nō potuit: pro peccatis meis mō intercedite: quia conuerti paratus ſum ⁊ ſecularē vitā funditꝰ relinquere. Et poſtꝙ mutatus mēte diu eſt flagellis attritus: tūc eius anima carne ſoluta in pace genit. Hꝰ Greg. Ex predictis igitur omnibus clariſſime patet qualiter per orationes iuſtorum diuina clementia peccatoribꝰ in pn̄ti grām ſuā prebet: ⁊ in futuro eternā gloriā. Et iō quiſq; peccator quātū pōt ſe orationibus ſeruorum dei atq; iuſtoꝝ perſonaꝝ recōmendare dꝫ: qm̄ (vt patuit) ꝑ ꝓpria merita nunꝙ ſaluaretur: Sed contemplare queſo anima quātū ſaluator tuus tuā cupiat ſalutem. Non.n.tm̄ peccatores vult ſaluare per orationes iuſtoꝝ perſonaꝝ in hac vita exiſtentiū: ſed inſuper ſaluat quaſi innumerabiles peccatores ꝑ merita ⁊ oīones beatoꝝ atq; ſanctoꝝ: iam in celeſti patria reſidentiū. Nam ipſi iugiter pro nobis intercedunt ad dn̄m vt ſaluemur. quod intelligēs eccleſia vt feruētius pro nobis intercedant orat: dicēs. Sancta Maria ⁊ omnes ſancti intercedant pro nobis ad dn̄m vt nos mereamur ab eo adiuuari ⁊ ſaluari: q viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ amē. ¶ Proinde letanie hac de cā decantanꝛ. Ubi ſuffragia Angeloꝝ: Patriarchaꝝ: Apl'oꝝ: Martyꝝ Confeſſoꝝ: Doctoꝝ: ⁊ ſanctaꝝ Uirginum poſtulanꝛ. Angeli nāq; vt humilitatem contra ſuperbiā: Patriarche largitatē contra auariciam: Apl'i caritatem: cōtra inuidiā: Martyres paciētiā: cōtra iracūdiā: Doctores ſolertiā ⁊ ſtudiū cōtra ignorantiā: Cōfeſſores ſobrietatē contra ventris ingluuiē Uirgines ⁊ vidue ꝯtinētiā ⁊ caſtitatē ꝯtra luxuriā ſuis meritis nobis acqrāt: Et ꝙ ꝓ nobis orent: vt ſaluemur: teſtaꝛ Ric. in. iiij. di.xlv.ar.vij.q.2. Et clarius.s.Bona.ibidē art.3.q.2.di. Cum querit an ſancti orēt pro peccatoribus ⁊ pro iuſtis: qui viuūt i terra. rn̄deo ꝙ ſic. Nā orant pro nobis dupliciter ſcꝫ oratione expreſſa: dum votis ſuis ꝓ nobis diuinā clemētiā pulſant. Silr orant ꝓ nobis oīone interpretatiua: dū eoꝝ merita in cōſpectu dei exiſtētia: nō ſolū ipſis cedūt ad gliā: ſꝫ etiā ſunt nobis in oīones ⁊ ſuffragiū: ſic ſanguis xp̄i fuſus ꝓ nobis: dī ꝓ nobis veniā peteꝛ. Triplici tm̄ reſpectu orāt pro nobis ſci. Primo q2 vidēt noſtrā neceſſitatē: ꝓ eo īdigemꝰ ab ipſis reuelari. Scdo q2 vidēt dei volūtatē: q vult ꝙ vnū mēbrū releuet aliud in neceſſitate. Tertio pp adimpletionē celeſtis curie: q̄ cōpleta adīplebiꝛ gl'ia eoꝝ. Seu orāt ꝓpē augmētationē numeri ciuiū ſupnoꝝ: ex qua creſcit i eis aliqd ſinglre gaudiū ⁊ accītale. ¶ Premiſſo igitur (vt patet) ꝙ ſci ex caritate ꝓ nobis orāt vt ſaluemur: ſi q̄riꝛ: an qſq; ⁊ p̄cipue pctōr debeat ſpāliter ſcōs exorare: vt ipſi orent ꝓ eo corā diuina maieſtate: rn̄dit dn̄s Bon. i iiij. di.xlv.ar.3.q.iij. i corpe.q.di. Cū q̄ritur an ſit vtile ⁊ neceſſariū rogare ſcōs: vt ipſi deū rogēt ꝓ nobis: rn̄deo ꝙ ſic: q2 deus decreuit ⁊ voluit ꝙ ſcōs rogemꝰ triplici rōe.ſ. ꝓpter nr̄am inopiā: ꝓpter ſcōꝝ gl'iā: ꝓpē dei reuerentiā. ¶ Prio ꝓpter nr̄am inopiā in merēdo: vt vbi nr̄a non ſuppetūt merita patrocinenꝛ aliena: ꝓpter inopiā in cōtēplādo: vt q nō poſſumꝰ ſummā lucē aſpicere in ſe: aſpiciamꝰ in ſcis: ꝓpter ēt nr̄am inopiā ⁊ miſeriā in amando: q2 miſer hō aliqn̄ ſentit ſe magis affici circa vnū ſcm̄ ꝙ ēt circa deū: ⁊ iō ꝯpaſſus nr̄e inopie voluit nos rogare ſcōs. Ac per hoc pꝫ p̄mū argumētū: ꝙ ille q ante indignꝰ erat grā dei: rogādo ſcōs eius: eoꝝ p̄rocinio efficiꝛ dignꝰ. ¶ Scda cā ē ſcōꝝ gl'ia: q2 deꝰ vult ipſius ſcōs gl'ificare ⁊ ꝑ eos miracula facere in corpibꝰ ⁊ ſalutē in aīabus: vt ipſos laudemꝰ. Et h nō tm̄ ꝑ ſummos ſcōs: ſed ēt ꝑ infimos. Un̄ ſicut aliquis ſaluaꝛ corporaliter inuocādo Linū ⁊ non inuocando Petrū. alius econuerſo: ſic fit ēt ſpūaliter. ¶ Tertia cā eſt dei reuerentia: vt peccator q deū offendit ꝑ ſcōꝝ p̄rocinīū: audeat a deo grām implorare: q i ꝓpa pſona ñ audēt ad deū itercedeꝛ. h Bon. ad lr̄am. Dꝫ igitur qſq; aliquē ſcm̄ iter ceteros ſpāliter habere i deuotione: ad quē fundat preces ſuas. Sic.n.ꝯſulitur Iob.v. vbi dī. Uoca ergo ſi eſt qui tibi rn̄deat: ⁊ ad aliquē ſcōꝝ ꝯuertere. h ibi: Si vlteriꝰ q̄uereres: an ſci obtineant a deo grās: quas ab eis poſtulant preſuppoſito ꝙ ſint nr̄e ſaluti expedientes: rn̄dit Bonauentura: vbi ſupra.ar.3.q.3. di. Obtinere aliqd pōt quis dupliciter. aut per viam iuſtitie ⁊ meriti: aut per viam grē ⁊ ſupplicatiōis: ſicut in curia ſummi pōtificis: quedam beneficia obtinet de gratia tm̄ q̄dā merito: Et iſto vtroq; modo ſci obtinēt pro nobis orantes: q2 iuuant nos merito qd meruerunt in carne: ⁊ iuuant nos voto vel oratione: quam nunc pro nobis fundūt ad deum. Et ex his duobus ſemper eſt efficax itercessio eoꝝ. Sed eoꝝ itercessio ꝑ modum meriti: eſt oratio iterpretatiua: ⁊ ſemꝑ exauditur quātum eſt de ſe: non tm̄ ſemper impedientibus dmeritis noſtris. Interceſſio vero per modū voti: ē oratio vera ⁊ ſemꝑ exauditur: q2 non optant niſi qd ſciūt deum velle fieri: vel ſimpliciter: vel eis orantibꝰ. h Bon. ad litterā. Cōcordat Ricar.e.di.ar.vij.q.3. in corpore.q. Et lꝫ oēs ſci debeant orari: tm̄ ſpāliſſime dꝫ quiſq; iuſtus ⁊ peccator habere glorioſiſſimā virginē Mariā in ſuā deuotam: cui dietim fundat preces ſuas: qm̄ ipſa ſola eſt potentior ad impetrandū gratias: ⁊ ſalutē oibus alijs ſanctis. Cuius oratio an deū nunꝙ eſt vana: ſꝫ ſemꝑ exaudiꝛ: dicēte Ber. ſuper cant. Securꝰ habes o hō acceſſū ad deum: vbi habes matrem ante filium: filium ante patrē: filius oſtēdit patri latꝰ ⁊ vulnera: ⁊ maꝛ oſtēdit filio pectꝰ ⁊ vbera: Nulla ꝙ poterit ibi eſſe repulſa: vbi ſunt tot caritatis inſignia. ¶ Ex predictis igitur pꝫ qualiter diuina clementia non tm̄ ſaluat peccatores per orationē hominum iuſtoꝝ adhuc in hac vita mortali exiſtentium: ſed inſuper eos magis ſaluat per orationes btōꝝ: ſeu ciuium ſupernoꝝ: ⁊ ſic ēt ex omibus ſupradictis: vt correlarie loquar. pꝫ p̄ma diffinitio gnālis de ſacratiſſima fide: ⁊ per ꝯñs etiā pꝫ tertius reſpectꝰ. vꝫ diuine influxiōis. ſeu clemētie: in quo clare mōſtratū fuit ꝑ.vij. effectus ipſius diuine clemētie: qualr qſq; in futura q̄dragesſima faciliter poterit grām di recipere. ⁊ remiſſionē peccatoꝝ: q̄s ſeptē clemētias ſimul cū grā ⁊ remiſſione pctōꝝ: nobis largiri digneꝛ actor ois clemētie ⁊ grē Ieſus xp̄s dn̄s nr̄: q in trinitate pfcā viuit ⁊ regnat deus: ꝑ infinita ſcla ſeloꝝ Amen.

¶ Dn̄ica in ſexageſſima de qualitate cētiali ſacratiſſime fidei ſermo primus.

Semen cecidit

in trā bonā: ⁊ ortū fecꝛ fructū cētuplū. Lu.viij. ⁊ i euāgelio occurrētis dn̄ice. Pꝰ expōnē lr̄alē ſacri euāgelij ⁊ iſuꝑ morale ꝙ Sal. ponit. poſſū ēt ſr hāc ꝑabolā q̄dā facē ſpūalē expōnē

vel ſignificationē. Spiritualiter igitur hanc parabolā intelligendo per ſemen materiale habitus ſanctiſſime fidei intelligi pōt. per agrum in quo ſeminatur: coꝛ humanum in quo habitus infunditur. Per ſeminatoreꝫ huius ſeminis nō imerito ſanctiſſimā trinitatem intelligimus. patrē vꝫ: ⁊ filiuꝫ: ⁊ ſpūm ſanctum. tamen trinitas ſimpliciter ē vnus deus. Sic enim dicitur prime Joh. v. Tres ſunt qui teſtimonium dant in celo. pr: verbuꝫ ⁊ ſpūſſanctus. ⁊ hi tres vnum ſunt. Hic ergo ſeminatoꝛ ſemen ſuum in quattuoꝛ partes diſperſit: ⁊ ſeminauit: ſeu ſemē a deo ſeminatum in quattuoꝛ partes eſt diſperſuꝫ. Prima pars ſeminis cecidit ſecus viam: ⁊ conculcatum eſt ab hominibꝰ ⁊ volucres celi comederunt illud. Hoc modo ſemē ſacratiſſime fidei per ſimilitudinem cecidit ſup viā. Et volucres celi comederūt illud. Et ꝙ ab hominibus dicitur conculcatum: hoc ē fides quā apoſtoli ſeminauerūt in Jeruſalē in ſaracinea: in turchia: ⁊ in ceteris partibꝰ Aſie: pro eo ꝙ ſic eis preceptū fuerat a ſeminatore xp̄o Math. vlti. Euntes inquit in mundum vniuerſum p̄dicate euāgelium omni creature. Qui crediderit. i. fidē meam ſuſceperit: ⁊ baptizatus fuerit: ſaluabit: Qui aūt non credi. cōdē. Hec ibi. Qd etiā fecerunt: dum per omnes mundi partes Chriſti fidē predicauerūt: ꝓpha atteſtāte: q ait In oēꝫ terram exiuit ſonus eoꝝ: ⁊ in fines oꝛ. terre verba eoꝝ. Huius aūt pars ſeminis dicitur conculcata ab hoibus: inſuper conſumpta a volucribus. Per volucres intellige demones: q ſm Apoſtolū vſqꝫ ad diem iudicij volant ⁊ diſcurrunt per mediam regionem huius aeris caliginoſi: per oēs vias homines conculcantes. vel per volucres comedentes hoc ſemen fidei: intellige iniquiſſimum Machometū cuꝫ ſequacibus ſuis: qui ſimul cuꝫ operatione demonū totā fidem quā apl'i in partibus illis predicauerant: ⁊ conculcauerūt ⁊ deſpererūt: ⁊ aliā: ſed falſam ſeminauerūt. Ecce iā ꝙ ſpūaliter prima pars ſeminis ſeminati. i. ſacratiſſime fidei totaliter cōculcata eſt: ita ꝙ cū eſſent. v. patriarchatus videlicet Jeroſolo. Conſtantinopolitanus: Anthiochenus: Alexandrinus: ⁊ Romanus fides ſanctiſſima ſolū viget in patriarchatu romano. In ceteris vo quattuoꝛ totaliter conculcata eſt. ¶ Scda pars ſeminis dicit cecidiſſe ſuper petrā: ⁊ natū aruit: qꝛ non habebat humoꝛem. Per ſemen autem qd cecidit ſup petrā. intellige fidē ſacrā quam ſeminauit xp̄s ſimul cum apoſtolis i petroſis coꝛdibus populi iudeoꝝ: qui principaliores ⁊ doctiores in lege: cum per veram fidē ⁊ doctrinā xp̄i cognouiſſent ip̄m xp̄m eē verum dei filium: tū inuidia ⁊ ſuperbia excecati lumen iam acquiſitum ab eoꝝ coꝛdibus totaliter eſt eradicatum: ⁊ in tanta duricia ⁊ obſtinatione perſtiterūt. ꝙ extunc vſqꝫ nūc nūq̄ verā xp̄i fidē ſuſcipe voluerūt: nec inſuper in xp̄m poſtea voluerūt credere: Sed nouum Meſſiam venturum expectāt. qui tū alius Meſſias minime ſit venturus: niſi ille qui iam venit: vꝫ xp̄s dominus. Et ideo de ipſoꝝ duricia in qua aruit ſemen vere fidei: prophetauerat Job. xli. c. Coꝛ eius. i. iudaici pp̄li indurabitur quaſi lapis: ⁊ ſtringetur quaſi malleatoꝛis incus. Et Zach. vij. de ipſis dicitur. Poſuerūt coꝛ ſuū ſicut adamantem. Super que verba Hieronymꝰ ait. Adamas eſt lapis foꝛtiſſimus: ⁊ intantū durus: vt omnia metalla confringat: ⁊ ipſe a nullo confringatur. Unde a grecis indomabilis dicitur. Sed ⁊ ſi duriſſimus ſit: hircino tamen ſanguine frāgibilis ē: Coꝛ aūt obſtinati adamante durius eſt: qd a nullo frāgitur: nec ēt emolliri pōt ſanguine xp̄i. hec ille ¶ Tertia p̄s ſeminis dr̄ exoꝛte ſpine: ſuffocauerūt illud. Per ſpinas itellige iniq̄s hereſes xp̄ianoꝝ diuerſoꝝ. Qui cū i baptiſmo veꝝ ſemē fidei ſuſceperit: tū poſtmodū in adulta etate creſcētes hereſes i coꝛdibꝰ eoꝛum ſuffocauerūt: ⁊ perdiderūt oē lumē vere fidei. Et ſic hec tertia pars ſeminis. ſ. vere fidei ſimul cum ceteris duabus precedentibus nullū fructū boni operis dicitur feciſſe. ¶ Quarta deniqꝫ pars huius vere fidei dr̄ cecidiſſe in terram bonam. i. in coꝛdibus bonoꝝ xp̄ianoꝝ. Et ſic ortū fecit fructum centupluꝫ. i. humana aīa repleta ē oībus virtutibus ⁊ gratia dei: ⁊ inſuper meritis copioſioꝛ: q̄n ſimplicit talis fides facit opera meritoꝛia apud deum. Poſt hāc igit ſpūalē ſacri euāgelij expoſitionē: ex quo in precedenti hebdomada declarauimus vnā ſignificationē ſiue diffinitōnē nō eſſentialē ſacratiſſime fidei. volens proſequi tractatū noſtrū hoc mane deo dante declarare incipiam ipſius ſacratiſſime fidei quiditatem diffinitione eſſentialē: que profecto ſimul ē valde vtilis ⁊ delectabilis. Et inſup valde ſubtilis ⁊ ſpeculatiua. De qua tractare itē deus: nō incongrue aſſumpſi ſuprapoſitum thema. vꝫ. Semen cecidit in ter. bo. ⁊ oꝛ. fe. fruc. cētuplū. Quod vtiqꝫ thema p totam hebdomadā ſequētē congrue aſſumi poterit. Sup que verba ponēs eſſentialē diffinitionē ipſius ſanctiſſime fidei. ceteris obmiſſis diffinitionibus. dico cuꝫ Paulo ad Heb. xi. fidē ipſam diffiniente. ꝙ fides eſt ſubſtantia reꝝ ſperandaꝝ: argumētū non apparētū. In qua diffinitione quattuor articuli precipue ſunt declarādi. ¶ In primo articulo declarabit: qd ſignificatur p illa verba. Fides ē ſubſtātia. ¶ In ſecundo articulo declarabit qd ſignificatur per illa verba reꝝ ſperandaꝝ. ¶ In tertio articulo declarabit: quid ſignificat p illud verbū argumētū. ¶ In quarto articulo declarabit. quid ſignificat p illud verbū nō appentiū. Quibus articulis declaratis ſufficiēter apparebit ſubſtantia ⁊ eſſentia quiditatis ⁊ diffinitionis ipſius ſacratiſſime fidei.

¶ De quattuoꝛ articulis ex qbus declarat tota eſſentia diffinitionis ipſius fidei: ⁊ primo de primo:

Primꝰ igit articulus h mane ſimpliciter: ⁊ ſolū declarādus: ē videre quid ſignificetur per illd verbū diffinitionis ipſius fidei. vꝫ. Fides ē ſubſtātia. Ex certū eſt ꝙ ſubſtātia ſꝫ Phm ſimpliciter dr̄ a ſubſtando: queadmodū p ſimilitudinē etiā fundamentū domus dr̄ ſubſtare parietibus ⁊ tecto: Triplici igit reſpectu pro nunc Apo. fidē ſubſtantiā appellat. ſeu fides ſubſtantia dr̄. Quoꝛū videlicet.

Primus dr̄ reſpectus caſualitatis. Secūdus dr̄ reſpectus neceſſitatis. Tertiꝰ dicitur reſpectus conſeruabilitatis.

¶ De triplici reſpectu: quo fides ſubſtātia dr̄. Et primo de primo: qui dicitur reſpectꝰ cauſalitatis.

Primꝰ igit reſpectꝰ quo fides ab Apoſt. ſubſtātia eē dr̄: ē reſpectꝰ cauſalitatis. Sicut enim ⁊ īfra clarius patebit ſubſtantia per accidēs dicitur eſſe cauſatiua accidentiū: ⁊ fundamētū domus dr̄ per accidens eſſe ſubſtantia cauſatiua tecti ⁊ parietū: ſic fides dicitur eē quedā ſpiritualis ſubſtātia cauſatiua ceteraꝝ virtutū: tā moraliū: q̄ theologicaꝝ: ⁊ precipue infuſaꝝ. Qd aūt fides ſanctiſſima dicat eē ſubſtātia ſeu fundamētū ceterarum virtutū cauſatiuū: ſeu a q̄ cetere virtutes nō immerito deſcendunt: quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Scdo rōne. Tertio diſtinctōne. Quarto ſilitudine. ¶ Primo dico ꝙ fides dr̄ ſubſtātia ſeu fundamētuꝫ: ex quo cetere omnes virtutes creātur. Seu eſt fundamentum oīs gratie gratum facientis: oīs meriti: atqꝫ omnis future gloꝛie. Et hoc probat auctoritatibus. Nā Aug. i li. de fide ad petrū ait. Fides ē bonoꝝ oīuꝫ fundamētū: humane ſalutis initiū: ſine q̄ nemo potuit vnq̄ ad filioꝝ dei numeꝝ ꝑuenire. Paulus etiam. i. Coꝛ. ait. Ut ſapiēs architectoꝛ fundamētum poſui. i. fidē. Et paulo poſt dicit. Fundamentū aliud nemo pōt ponere preter id: qd poſitū eſt: quod eſt xp̄s ieſus. Ubi Greg. ⁊ ponit. i. q. i. c. Cū Paulꝰ. a. t. Cū Paulus dicat: ꝙ fundamētū aliud nemo pōt ponere id: qd poſitū eſt. ꝯſequenter ꝓbat. ꝙ vbi xp̄s non eſt fundamentum fidei: nullū pōt eſſe boni opis edificiū: Itē Jo. Cri. ſuper Matth. ait. Fides eſt xp̄iane religionis cūctaꝛūqꝫ virtutū primū: ⁊ ſtabiliſſimum Fundamentum. Augu. etiā li. de verbis dñi. ait. Fides eſt ſubſtātia ⁊ fundamētū totius boni ſpūalis: p̄ter quā nihil ē quod bonū ſit. Idē quoqꝫ Aug. ſup Jo: ait Quicqd gr̄e: qcquid meriti: qcquid virtutis: qcquid beatitudinis aīa ſuſceptura ē: totū ex fidei ſubſtātia fundamentoqꝫ procedit. Pro. inſup in ſentētijs ſuis dr̄. Fides ē manens credentiū fundamētū atqꝫ ſubſtantia collocās eos in virtute. Deniqꝫ magiſtraliter ēt fides ſic deſcribit. Fides eſt virtus: q̄ ea q̄ ad fundamentū religionis ptinent: recte firmiterqꝫ credūt. Et ſic ex p̄fatis auctoritatibus pꝫ intentū. ¶ Scdo idem ſic ꝓbo vnica rōne. vꝫ. ꝓceſſiōis. Fūdamētū rōnis ponit Phs. ꝛ. Metha. dr̄. In nullo genere caꝝ cōtingit ire in infinitū: ſed eſt deuenire ad aliqd primum in illo genere. ex quo etiā oīa illius generis deſcendūt. Unde eſt deuenire ad primum efficiens: ⁊ ad primum finem. Dicit aūt precipue: ꝙ in oibus ē deuenire ad aliqd primū in illo genere: ⁊ nō ire in infinitū: qꝛ ſi aliqs vellet ire ⁊ ꝓcedere i infinitū: ⁊ nullū principiū ponere ſeu cām ex q̄ effectus reꝝ deſcēdāt: talis apd phos

tanꝗ̃ ingratꝰ ⁊ inſipiēs cēſeret: ꝑꝑ qđ phs
i. phiſi. di. Contra negātē principia non eſt
diſputādum. Et Cōmē. ſuꝑ. v. Meth. ait.
Qui negauerit primū principiū in oi gene
re rerū: impoſſibile eſt eum ꝓbari. Et qꝛ ſm
Phs. xi. Meth. Diuerſoꝝ diuerſa ſunt pri
cipia. Et. i. Poſte. ait. Impoſſibile ē oium
eadē eē ꝓncipia. Hinc ē ꝙ duodeciʒ modis
ſnīa phi ꝟificat: vʒ ꝙ in oi genere rerū eſt
inuenire vnā primā cām a q̄ oēs illius ge
neris deſcendūt. Pʒ ergo primo numerali
ter. vʒ in numeris. Nā in numeris ponitur
prima vnitas: a q̄ oēs cetere ſeqnētes ꝓce
dūt. Vn̄ phs de ce. ⁊ mū. ait. Vnū eſt priꝰ
multis: a quo ⁊ multa deſcēdūt. ſicut ēt ſim
plex prius ē ꝯpoſito. Et. x. Meth. dicit. Nu
merus ē vnitatū pluralitas: ⁊ numerus eſt
multitudo vno menſurata. Scđo patet ma
terialr. Nā radix arboris ē prior ſtipite: ra
mis: frondibus: floribus: a qua tanquā a cā
principaliori predicta oia deſcēdūt. ¶ Ter
tio naturalr. Proinde phs. x. Meth. ait.
Prima principia reꝝ oiuʒ naturaliū ſunt
tria: vʒ materia: forma: ⁊ priuatio. Et primo
Phiſy. dicit. Tria ſunt principia: q̄ nō fiūt
ex aliis: nec fiūt ex alterutris. Sʒ ex his di
cūtur fieri alia. Et nota ꝙ priuatio dī ēt eē
vnū principiū nature: qꝛ priuatio vt dī. iii.
de aia. cognoſcitur per habitum. ⁊ habitus
quodāmodo fundat ſuꝑ priuatiōe: vnde
habitum pietatis preceſſit priuatio ipſius.
¶ Quarto verificatur regula phi ſcialiter
ſeu ſubtilr ⁊ ſpeculatiue. vn̄ phs. iiii. meth.
dicit. Pricipia ſpeculatiua ſunt de quibʒ.
dī eē vel non eē: ad que ſequūtur termini
⁊ q̄ōnes. Qđ cōfirmās Tho. ſcđa ſcđe. q.
liii. arti. i. in corꝑe. q. dicit: ꝙ prima princi
pia indemōſtrabilia ſunt ſubiecta ſcie. ſ. pri
mū: qđ ē in nobis: De ſciētia ſunt huiꝰ ꝓn
cipia: ⁊ in eoꝝ virtute ꝯtinet ois ſcia: ⁊ oēs
q̄ōnes. Propter qđ Phs prio poſterioꝝ
ait. Ois ſcia ꝓſupponit ſubiectū ⁊ princi pi
um a quo ē. ¶ Quinto virtualiter ſeu mo
raliter. i. per quatuor virtutes cardinales ⁊
morales. Unde Phs. vi. Eth. ait. Virtutes
omnes inerunt prudentia exiſtēte: quarum
nulla erit prudētia nō exiſtente: qꝛ prudētia
ē recta ratio agibiliū. ſine qua nulla virtus
recte operat. Sexto verificatur artificialit.
Nā videmus ꝙ fundamētū domꝰ ē prius
ſuis partibus ⁊ tecto: ſuꝑ qđ partes domꝰ
⁊ tectū fundant. ¶ Septio ciuiliter. qđ ſic
pʒ: qꝛ dns precedet ſeruos: ⁊ ē cā ipſoꝝ: ſer
ui ꝓ dnm ſubſequūtur. Itē videmꝰ ꝙ ab
aliquo dno ſeu dnatiōe procedit: ꝙ aliquis
ſit in arte militari capitaneꝰ generalis: ſub
quo ordiatur caput ſquadre: deinde armi
geri: poſtmodū ſacomani. ¶ Octauo ꝓceſ
ſionalrter: pro eo qđ non tm̄ quodlibet ge
nus aialiū ꝓceſſit ab vno principio ſed ēt
totū genus humanū proceſſit ab vno hoie
ſ. Adā ⁊ Eua. Qđ ſic pʒ Cū. n. ſm Phm
ii. de aia: nihil generet ſeipm: ergo vnꝰ ge
neratur ab alio: ⁊ alius ab altero: Et ſic ſuc
ceſſiue opʒ procedere vſqʒ ad Euā ⁊ Adā:
a quibus totū genus humanū ꝓceſſit. Qđ
in genere confirmās auctor. vi. principioꝝ
dicit. Ois cōitas ex quadam ſingularitate
deſcendit. ¶ Nono potētialr pro eo ꝙ cō
muniter oēs actꝰ cuiuſlibet creature a potē
tia deſcendūt: ⁊ originē trahūt ab illa. Vn̄
Phs. ix. Meth. ait. Actꝰ prior ē potētia ra
tione ⁊ ſuba. Tꝑe ꝟo ē quidē vt ſic. ē aūt
nō. Ratione. n. ⁊ n. ticia actꝰ prior ē: vtpo
te edificator. potētie edificare. Tēpore ēt
priora ſunt actu entia: ex quibus fiunt que
potētia ſunt. Item ibidem dicit. Actꝰ pri
or ē potētia tꝑe. Preaccipitur. n. actꝰ aliꝰ
ante aliuʒ vſqʒ ad eū qui ē mouentis pri
mi. Oppoſitū vero eſt quando potentia ⁊
actus ſunt in eodē: quia tunc actus proce
dit a potentia tanꝗ̃ a ſuo principio. Pro
pter qđ ēt ibidē. vʒ. ix. Meth. ait. Actꝰ ſim
pliciter priꝰ ē potētia ad actū: potētia ſem
per precedit actionē. i. oꝑationē tēpore non
natura. ¶ Decimo mobiliter. i. ſm motū.
Unde Phs. vii. Phiſycorū dicit. In mo
uētibus ⁊ motis: non ē ꝓceſſus in īfinitū
ſed eſt venire ad aliquē primū motorē: a q̄
ceteri motus oēs deſcendāt. ¶ Undecimo
verificatur ſermocinaliter. i. in ſermonibꝰ ⁊
orationibꝰ faciēdis: quia cū i arte oratoria
diuerſe ſimul ptes ꝯcurrūt: neceſſe ē ꝙ om
nes ptes deſcēdāt ſeu originē trahant a ꝓ
hemio tāꝗ̃ a ſuo pricipio. Vn̄ phs. 3. retho
rice ſue ait. Prohemiū eſt principiū totius
orationis. Et ibidē ait. Qui aliquid magnuʒ
dicturus ē: ꝓhemiari debet. Et ibidē (inqt)
ait. Prohemia veluti principia totꝰ oratio
nis facere debēt auditores: dociles: beniuo
los: optimos: ⁊ attētos. ¶ Duodecio poſtre
mo verificat regula phi generabilit. i. q̄tuꝫ
ad generationē corꝑis human. Naʒ prima
pars: ſeu primū membꝝ: ex quibus poſtmo
dum oēs alie partes ⁊ oia membra corꝑis
humani deſcendunt ⁊ generant: eſt cor. dī.
Pho in. i. de iuuentute ⁊ ſenectute. Et etiā
prio de aialibus. Cor ē primū: ꝙ generatur
in aiali. Vn̄ ē principiū venaꝝ ⁊ mēbrorū
motus ⁊ ſenſus in oibꝰ aialibus ſanguineʒ
habentibus. Vel dicas qđ ēt regula Phi
ſuperuaturaliter verificari pōt: pro eo ꝙ a
cā ſuꝑnaturali q̄ deus eſt oēs creature ſu
pernaturaliter proceſſerūt: ſicut effectus na
turaliter a ſua cā procedit. Qđ confirmās
Phs ꝓmo Metha. dicit. Deus dī oiuʒ re
rum eſſe cā ⁊ principium. Et Plato i Thi
meo ait. Deus eſt oium rerum auctor maxi
mus. Et ibidē dicit. O dii deorum ideſt an
geli: quorum opifer ⁊ pater ego ſum. Uos
opera mea eſtis: ſed diſſolubilia natura: vo
luntate tm̄ mea indiſſolubilia. Ex premiſſis
igitur. ix. exemplis patet euidenter: ꝙ regu
la Phi que dicit. ꝙ in oi genere rerum eſt
inuenire primam cauſaʒ. ex quibus omnes
effectus illius generis deſcendunt vtiqʒ ve
riſſima eſt. Quibus ꝓmiſſis arguo a ſimili:
ꝙ vʒ in oi genere virtutum cardinaliū infu
ſaꝝ. q̄ ſm Tho. ꝓma ſe. q. lxiii. arti. iii. ſunt
alterius ſpeciei. ꝓcipue reſpectu finis a vir
tutibꝰ acqſitis: ⁊ neceſſario ſm eūdē Tho.
vbi ſupra. ar. 3. Cū ceteris virtutibus theo
logicis in anima infunduntur: opʒ oino con
cludere aliquā eē virtutē priorē: ſeu princi
paliorē oibus aliis virtutibus: tā theologi
cis q̄ʒ ēt aliis moralibus infuſis: a q̄ virtute
tanꝗ̃ a priori cā ⁊ fundamento. cetere om
nes virtutes tā thologice q̄ʒ morales infuſe
trahāt originē ſeu procedāt. Qđ ſi ſic. q̄rit
que ſit prior ⁊ principalior virtus ſeu cā: a
q̄ cetere ꝓcedant. ⁊ ſuper quam oēs ſimul
fundent. Certe rn̄deo: ꝙ nō eſt ſpes: nec ca
ritas nec aliq̄ ceteraꝝ virtutū moraliū infu
ſaꝝ. ſʒ ſimpliciter: hoc priuilegio: hac ꝓroga
tiua: hac dignitate: hac deniqʒ nobilitate ⁊
excellentia gaudet ſola ⁊ ſanctiſſima fides.
Nam ipſa certe prior ē: ⁊ principalior inter
oēs predictas virtutes. Ipſa ſola tāꝗ̃ re
gina ⁊ duciſſa ducatū tʒ ⁊ principatum. pro
eo ꝙ ipſa (vt imediate declarabit) eſt prior
ceteris oibꝰ virtutibus: dico natura: ⁊ rōne
ſed non tꝑe. Et inſuꝑ ipſa ſola hoc mō dī
cātiua ⁊ generatiua oium aliarum virtutū;
Et ꝙ ſic ſit: practice loquendo pʒ. Nā fides
eſt cātiua ſpei in aia. Unde prima inchoa
tio rerum ſperandarum in nobis. ē ꝑ aſſen
ſum fidei: que virtualiter in ſe continet oēs
ſperādas res. prout ad litteraʒ dī. Tho. ſa
ſe. q. i. in corpore: q. ꝙ. ſ. ſpes cauſatur ex fi
de. Et rōeʒ aſſumit ab Aug. i Enchiridiō
dicente. Spes non poteſt haberi de beatitu
dine. niſi per fidem credatur poſſibile: eo ꝙ
impoſſibile non cadit ſub ſpe. Credit antē
quiſqʒ eſſe poſſibile beatitudinē habere ex
diuina bonitate per fidem. Ergo. ⁊c̄. Simi
lis fides ē cauſatiua caritatis dei. vʒ ⁊ ꝓ
xiiii. Et ratio eſt: qꝛ voluntas nō poteſt deū
amare: niſi prius interius rectam fidem ha
buerit d xp̄o ⁊ deo. Similiter eſt cātiua fi
des ceterarum virtutum moraliuʒ. quoniā
ex caritate a fide generata generātur ꝑ cō
ſequens operationes virtutum moralium.
(vtputa) prudentie fortitudinis: iuſticie: tē
perantie: ⁊ huiuſmodi. que operatiōes ſine
eorum habitibus nequaꝗ̃ haberi poſſunt.
Ex qua ratione libet concludere: ꝙ ſicut ſʒ
Phm: iiii. Metha. ſubſtantia dicitur eē pri
mum ens: ſeu prima cauſa. ex q̄ omnia alia
dependent ita a ſimili: fides ſanctiſſima eſt
cauſa primaria. ex qua acquiritur ſpes: ca
ritas: virtutes morales: gratia gratum faci
ens. ⁊ per cōſequens beatitudo. ¶ Tertio
etiaʒ probo diſtinctione. vʒ ꝙ fides dicitur
eſſe ſubſtantia: ſeu cauſa principalior inter
ceteras virtutes. ex qua per conſequens ēt
cetere virtutes in anima cauſantur: ⁊ ge
nerantur. Et dimiſſis diſtinctionibus quas
Phs ponit. viii. Phiſy. ⁊ in poſt predica
mentis in quibus diuerſimode demonſtrat
vnū eē prius altero: ſeu vnā cām eē priorē
altera: ſimplr accipiā diſtinctionē Aug. tan
q̄ʒ clariorē: ⁊ magis ſubſtātialē. Diſtinguit
igitur Aug. ſuꝑ Gen̄. ꝙ cā vna dicitur eſſe
prior altera: ⁊ per ꝯſequēs aliaꝝ cauſatiua
Primo eternitate. Scđo tꝑe. Tertio perfe
ctione. Quarto origine. ¶ Prio dī aliquid
priꝰ eternitate: ⁊ ſic ſolꝰ deꝰ ꝓcedit oia crea
ta. Nō loquor de ideis. q̄ etiā eterne ſunt:
⁊ q̄ nihil aliud ſunt niſi ipſe deus. ſʒ loquor
quātū ad ſubſtātiā ſuā: que fuit ab eterno
ante omne tempus. Econtra vero ſubſtan
tie omnium creaturarum ſunt ⁊ fuerūt non
i eternitate ante tp̄s. Ideo iſto modo fides
nō ꝓcedit ceteras ꝟtutes: qꝛ fides īfūdit in

animab⁹ noſtris: ⁊ et cetere virtutes in tpe ⁊ nō in eternitate. ¶ Scḋo aliquid dī pri⁹ tpe ſimplr. Et ſic flos ſimplr precedit fructū. Iſto et ſecundo mō fides non dī eſſe prior ceteris virtutib⁹ infuſis: imo oēs virtutes tam theologice q̄ etiā morales infuſe ſimul ⁊ ſemel in eodē inſtanti tpe in aia rationali ab ipſo deo infunduntur. ¶ Tertio aliquid dī prius altero: perfectione: ſeu electione. Et ſic fruct⁹ precedit florē: ⁊ merces laborē. Hoc āt tertio modo fides nequaq̄ prior eſt charitate: immo ſimpliciter charitas ipſa prior ē fide: ⁊ ſpe: ceteriſq; oibus virtutibus infuſis: eo q fides: ⁊ ſpes: cetereq; virtutes perficiuntur per charitatem: que eſt mater ⁊ finis oiu3 virtutū dicente Aplo. i. ad Thi. i. Finis pcepti ē charitas. Et. i. Corin. 13. ait. Nunc autē manēt fides: ſpes: charitas. tria hec: maior eſt charitas. Vel dicas q ſicut ordine perfectionis forma eſt prior materia: perfectum imperfecto: actus potētia: vt habet. ix. Metha. ſic charitas eſt prior fide ⁊ ſpe. Et per conſequens ceteris virtutibus infuſis: eo q tā fides ⁊ ſpes; q̄ cetere virtutes perficiuntur p charitatē. ¶ Quarto aliqs dī prius altero origine: natura: ſeu rōne: ſicut ſonus precedit cātum: ⁊ lux ſplendorem: ⁊ ſubſtantia anime precedit potētias ſuas. Et hoc quarto modo dico: q ſola ſanctiſſima fides neceſſario precedit ⁊ ē prior ſpe: ⁊ charitate: ⁊ per conſequens ceteris virtutib⁹ infuſis: ſicut materia neceſſario precedit formā: ⁊ potentia antecedit actū ſuū. Ex quib⁹ oib⁹ colligitur: q cum fides ſanctiſſima ſit prior natura ceteris infuſis: per conſequēs concludo: q ipſa fides ē fundamentū totius chriſtiane religionis: ⁊ eſt fundamentū oium virtutū cardinalium ſeu moraliū (vtputa) prudētie: tēperantie: fortitudinis: iuſtitie: ⁊ ⁊ huiuſmōi inquātū ſunt virtutes infuſe. Eſt quoq; fundamētū totius meriti cōdigni eterne vite. Eſt deniq; fundamētū totius btitudis ſeu felicitatis ⁊ future glie. Sine quo fūdamēto nec charitas infunditur in aia: nec cetere virtutes. Sine quo fundamēto nō pōt heri gra gratū faciēs: nec vllū meritū eterne vite cōdignū. Sine quo fundamēto nullaten⁹ et pōt heri futura glia: ſeu eterna btitudo. Et in hoc appet maxia nobilitas fidei: cū de⁹ eā ſolā cōſtituerit fundamentū ⁊ principiū oium virtutū infuſarū: ois gratie gratū facientis: ois meriti atq; ois future glorie. Ex qua et diſtinctiōe p3: qualr fides cū ſit prior ceteris virtutibus natura ⁊ rōne: ⁊ per conſequēs debet eſſe ceterap virtutū oiu3 cauſatiua. ¶ Quarto deniq; hoc idē probo ſimilitudine. Nā Ambro. in Examerō. dicit. Sicut bonus artifex primo fundamētū ponit. ⁊ fundamēto poſito: edificationis mēbra diſtendit: ⁊ ſupponit: deinde ornatū adiūgit: ſic eccl'ia militās primo ponit in aia fundamētū fidei: qd eſt ieſus xps: qui ē tanq̄ lapis primarius de quo. i. Corin. iij. Apo. dicit. Fundamentum aliud nemo pōt ⁊c. Deinde ponit ſpem in ſummo tanq̄ lapidē angularē. De quo ad Eph. ij. dicit. Ipſo ſummo angulari lapide xpo ieſu ⁊c. Ipſa. n. ſpes dī lapis angularis q2 hoiem cū fide diſponit ad cōiunctionē ipſius dei. Poſtremo ponitur charitas in medio fidei ⁊ ſpei: tanq̄ quoddā cementū: ſeu vinculū pfectionis. De qua ad Col. 3. dicit. Super oia charitatē hēte: quod ē vinculū pfectionis. Ex qua ſimilitudine apparet qualiter ſanctiſſima fides ē ſubſtantia totius xpiane religionis. fundamētū ſubſtās ceteris cunctis virtutibus. Aliā ſimilitudinē ponit Augu. ſuper Jo. dī. Sicut in radice arboris nulla prorſus appet ſpecies pulchritudinis: ⁊ tamē qcquid eſt in arbore virtutis pulchritudinis ⁊ decoris: ex illa procedit: ſic ex fidei humilitate: que inter oēs prior ē: quicquid ē meriti: qcqdue btitudis aia ſuſceptura ē: ab ea procedit. Aliā deniq; ſimilitudinem ponit dñs ieſus Math. vij. aſſimilās fidem firme petre: ſupra quā ſapiens totā domū ſuā edificat. Proinde Math. xvi. dixit. Super hāc petrā edificabo eccleſiam meā. Petram vocat firmitatē fidei in Petro. Hoc fundamentū non timet pluuiā: nec flumina: nec vētos: Nec mirū: Innixum ē. n. petre ſtabilitatis. Proinde Math. vij. dī. deſcēdit pluuia ⁊ venerunt flumia: ⁊ flauerunt venti ⁊ nō cecidit dom⁹. fundata enī erat ſupra firmā petrā. Pluuia que de ſurſum venit eſt impugnatio aeree poteſtatis. Flumina que de montibus deſcendunt: ſunt perſecutiones potentū atq; ſuperborum. Venti dicuntur oia tentationū genera que ſimul oia non poſſunt deſtruere ſtructurā: ⁊ edificiū ſanctap virtutum infuſap. eo q firmiſſime ſupra petrā ſancte fidei fundate ſunt. Aliā poſtremo ſanctiſſime fidei ſimilitudinē ponit Phs. vij. Meth. Et et Cōmēta. ſup ho de anima. dicentes. Subſtantia eſt prior oi accidente: cognitione: diffinitione: ⁊ tempore. Accidēs aūt ſm Porphiriū. li. vniuerſalium. c. de accidente: eſt quod adeſt ⁊ abeſt p̄ter ſubiecti corruptionem. Et quoddam eſt ſepabile: vt dormire: quoddā iſepabile vt nigredo corui. pōt tamē coruus intelligi albus ⁊ preter nigredinem: Et Phs primo Phiſy. ⁊ primo poſteriop diſtinguit dicēs Accidens eſt duplex. ſ. ſeparabile: ⁊ ppriū. Quibus premiſſis dico: q ſubſtātia prior ē accidēte ſeparabili tpe ⁊ natura (prout eſt anima) q2 ſubſtantia aie in qua fundantur habitus virtutū ⁊ ſciap prior eſt natura ⁊ tempore ipſis virtutibus ⁊ ſcientijs. Similiter ſubſtantia corporis prior eſt accidentibus ſuis tempore ⁊ natura (vtputa nigredine ⁊ albedine: ⁊ huiuſmodi). Talia accidētia que ſunt poſteriora tpe; ⁊ ratione ipſis ſubſtātijs. vtq3 ſunt ſepabilia ab eis. Ph3. q2 albedo ⁊ nigredo interdum adſunt: ⁊ interdū recedūt. Similiter habitus ſciarum et ſeparabiles ſunt ab ipſa potentia intellectiua. aliqn per vehementē egritudinem corporis. aliqn vero ex longa diſſuetudine nō recogitanti. Similiter eſt de habitibus virtutū: qm p cōtrariā cōſuetudinē vitiop perdunt. Aliqn vero ſubſtātia eſt prior accidente non tpe: ſed ſimpliciter natura ⁊ ratione: ⁊ intelligit de accidēte inſeparabili. Nā accidens inſeparabile in hoie. prout eſt riſibilitas: hoc. n. nunq̄ poteſt ab hoie ſeparari. Unde nullus eſt homo vel fuit vnq̄: g etſi non riſerit ſicut dicitur feciſſe xpm ſeu ſciam non didicerit: ⁊ virtutes non habuerit. tamen aptitudinem ridendi: ſciam addiſcendi: ⁊ virtutes acquirendi ſemper hūit. Per quod Phs. i. Phiſy. dicit. q accidētia propria: ⁊ proprie paſſiones nunq̄ ſeparantur a ſuis ſubſtātijs. Talia. n. accidētia inſeparabilia: vtiq3 ratione ⁊ natura ſunt poſteriora ipſa ſubſtantia: q2 ſicut ſubſtātia anime eſt prior rōne ⁊ natura: non tpe ipſis potentijs. que ſunt intellectus ⁊ voluntas ſic ſubſtantia hominis: in qua fundat riſibitas ⁊ diſciplinabilitas eſt prior rōe ⁊ natura ipſo accidente inſeparabili. qd ē eſſe riſibile ⁊ diſciplinabile. Ex qua etiam ſimilitudine cōcludo: q cū cetere virtutes (vt ſupra dictū ē) ſint in aia ſicut quedā accidētia fundata ſup ſubſtātia: ⁊ habitus etiam ipſius fidei. propter hoc manifeſtū ē: q fides ipſa prior eſt ceteris virtutibus nā ⁊ ratione. ⁊ per cōñs eſt cāatiua oium aliarum virtutum. Et ſic ex predictis auctoritatibus rōne: diſtinctōe: atq; q̄druplici ſilitudine p3 qualiter fides eſt prior rōne ceteris virtutibus. ⁊ p cōñs eſt cauſatiua omniū virtutū infuſarū: ois gratie gratum facientis. omnis meriti atq; ois future glie. Et ex hoc o fides bñdicta: o fides ſancta: o fides amabilis: o fides ſuper omnia deſiderabilis: apparet q inter ceteras omnes virtutes maxima pcipue ē virtus tua atq; potētia: teſte phō: qui in primo de celo ait. Oia principia ſunt mīma in quātitate: ſed maxima i virtute. Et. i. Elenchop. dicit. Pricipium quātitate minimū ē: poteſtate vero maximū. Et ſic ēt ex oibus ſupradictis p3 prim⁹ reſpectus: quo fides ſubſtantia dicitur.

¶ De 2o reſpectu: quo fides ſubſtantia dī.

Secundus ēt reſpectus quo fides ab Aplo ſubſtātia eſſe dicitur: eſt reſpectus neceſſitatis: q2 non tantu3 vt claruit fides neceſſario ē prior ceteris virtutib⁹. Eſt inſuper cauſatiua ceterarum virtutu3. Sed inſuper eſt ſumme neceſſaria ad ceteras oēs virtutes habēdas. Sicut ēt fundamentum domus dī eſſe neceſſariū reſpectu ſuap partiū. ſine quo ptes eē non poſſent. hoc mō dicendo a ſimili: q cum fides: vt declarat u3 eſt ſit ſubſtantia ⁊ fundamētū oium virtutū: ſumme neceſſaria ē ad ceteras virtutes habēdas: ſine q̄ impoſſibile ē aliquā virtutē ⁊ pcipue infuſam haberi. Qd tripliciter pbo. Prio auctoritate. Scḋo rōne. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo auctate. Aug. ſup epl'a3 ad Gala. dī. Sicut ſine ſubſtātia fundamēti nulle ptes domus eē poſſunt. ſic ſine ſubſtātia fidei nulla vtus diuina ⁊ celeſtis eē pōt. Et ō nullū implet mādatū: nullūq3 op⁹ bonū facit. q in ſe fidei ſubſtātiā nō hz. Impoſſibile eſt: n. vt ait Apls ſine fide placere deo. ¶ Scḋo hoc idem pbo vnica ratione. v3. poſteritatis. Fundamētū rōis ponit Phs primo Priop. dī. In quolibet genere rep q nō hz priora: nō pōt hēre poſteriora. Patet

hec regula. Qui.n.nō hʒ arborē:que ē gd priꝰ:nō pōt habare fructꝰ poſteriores. Et q nō hēt logicā:que ē clauis ad phiam ꝛ theologiā:nō pōt phiam nec theologiā habere. Similiter ſi cor nō generat quod eſt principiū in toto hōie:īpoſſibile ē hēre manꝰ ꝛ cetera mēbra. ꝛ inſup ipſaꝫ rōnalem aiaꝫ. Quo ꝑſuppoſito:certū ē a ſimili: ꝙ q nō hēt fidē:que ē ſubſtātia oiuꝫ virtutum: oīs gratie:meriti: ꝛ glīe.īpoſſibile ē ꝑ ꝯn̄s ꝙ in ſe hēat aliquā virtutē infuſam:grām gratū faciētē:meritū ꝛ glīā. Ex quo ēt concluditur: ꝙ ſtantibꝰ terminis deꝰ nulli pōt infundere ſpem nec caritatē: nec.vij. dona ſancti ſpūs. Nec inſup ceteras virtutes infuſas niſi talis ꝑ prius in ſe hēat virtualr ſubſtātiā ꝛ hitū fidei. Ex quo ēt elicitur ꝙ ex quo iudei:ſaraceni:ceteriqꝫ infideles habitū vere fidei nō hn̄t:impoſſibile ē eos hr̄e aliquā predictarū virtutum. ℭ Tertio deniqꝫ idē probo ſilitudine: ꝙ vꝫ ſuba fidei oīno ē neceſſaria ad habēdū ceteras virtutes. Sicut.n.ſe hn̄t accn̄tia tā ſepabilia ꝙ̄ inſepabilia ad ſubſtātiā: ſic oēs virtutes: (ꝑcipue infuſe) ſe hn̄t ad ſubſtātiā fidei. Sꝫ clarū ē ꝙ remota ſuba:nulla pn̄t hēri vl̄ eē accn̄tia. Ergo a ſili:remota ſuba fidei:neceſſe ē ꝑ ꝯn̄s oēs virtutes infuſas remoueri. Et ꝙ nulla accn̄tia eē poſſint ſine ſubſtātia in qua fundant.pꝫ ꝑ Phm.i.de generatione ꝛ cor.dī. Accn̄s nullū eēt ſubſtātia non exn̄te. Quod ſic ēt pꝫ:qr nulla ē infirmitas ſanitas:albedo:nigredo:pulchritudo: ꝛ huiuſmodi:niſi ſit corpus in quo fundent:nec inſup hitꝰ ſciaꝝ eē poterūt:niſi hēat potētia intellectiua in qua fundant. Et.i.phyſi. dī. Accn̄tia non pn̄t intelligi eē ſine ſubſtātia:intellige ꝑ nāꝫ:qr bn̄ ſupnaturaliter accidētia panis ꝛ vini conſecrati ſtant ſine ſubiecto in ſacro altaris. Et.ij. Topi.dī. Accidētibꝰ ſolū cōtigit eē ꝑm gd: ꝛ nō ſimplr̄. Et.vij. Meth.idē Phs dicit. Accn̄tia non ſtant ſine ſubiecto:neqꝫ ſunt entia niſi quia entis. Deniqꝫ in ꝑdicamētis ait. Impoſſibile ē aliquod accn̄s eē vnq̄ ſine ſubiecto:in quo ē. Quibꝰ premiſſis concludō: ꝙ ſicut nāliter nullū ē accn̄s vel eē pōt:niſi prius adſit ſubiectū:ſeu ſubſtantia:in quo fundetur:ſic a ſimili ſpūaliter:cū oīs virtus ſit accidēs ipſi aie:impoſſibile ē ꝙ inſit aie vllā virtus:niſi per prius ſit aliqua ſubſtantia ſine fūdamētū ſpūale:ſuper quo cetere virtutes fundent. Sed hoc neceſſario ē fides: vt ꝓbatū ē. Ergo ꝛc. Et ſic ex ꝑdictis patet intētū: ꝛ ſic pꝫ ēt ſcd's reſpectꝰ: quo fides dī ſuba:q dī reſpectꝰ neceſſitatis.

ℭ De tertio reſpectu quo fides ſuba dr̄.

t Ertius deniqꝫ reſpectꝰ: quo fides ab Aplo ſuba eē dī:ē reſpectꝰ cōſeruabilitatis. Fides ſciſſima vt claruit nō tm̄ ē neceſſaria ad habēdū ceteras ꝟtutes:nec inſup tm̄ ē cā principalior ceterarū virtutū cauſatiua:ſed inſup eſt ꝑdictoꝝ oiuꝫ ꝯſeruatiua. Paꝝ.n.ꝓdeſſet nec qdē laudabile eēt: ꝙ ſubſtātia fidei eēt virtutū effectiua:niſi actualiter ipſas virtutes conſeruaret in ſuo eē. Sicut nec ēt laudabile foret: ꝙ terra eēt ꝓductiua plātaꝝ ꝛ arboꝝ ꝛ ꝑ ꝯn̄s fructꝰ: ꝛ ēt herbaꝝ niſi ēt ea conſeruaret in ſuo eē. Dico igr̄ abſolute ꝙ ſubſtantia fidei cōſeruat ꝟtutes in ſua ꝑfectione ꝛ bonitate: ne annihilent ꝛ corrūpant:ſicut ēt ſubſtātia materialis (vt ſic loquar) conſeruat ſua accidentia in eoꝝ bonitate ꝛ perfectione. Qd hoc ſit verū tripliciter probo. Prio auctoritate. Scd'o rōne. Tertio ſimilitudine. ℭ Primo probo auctoritate ſapientis. Eccle.xxxij.dicentis. In oī ope tuo habeto fidē. Hec eſt.n.cōſeruatio mādatoꝝ. Ubi glo.dicit. Niſi diuinam fidē in te habueris:ꝑcepta diuina vſqꝫ in finē nunq̄ ſeruabis. ℭ Scd'o hoc idē ꝓbo vnica rōne.ſ.localitatis. Fūdamētū rōnis ponit Phs.ij.de aia ꝛ.iiij.phi y.ꝛ in li. de lōgitudine ꝛ breuitate vite.dī. Locus continens rē cōparat vel ad generationē:vl̄ ad cōſeruationē ipſiꝰ rei:eo ꝙ in locis ꝓprijs natura queliꝫ marie ſaluat. Patet hec regl'a quadruplr̄. Et prio nālr̄. Nā piſcis vt videmꝰ naturaliter cōſeruat in aq̄:roſa in ſpina. Et arbor in terra ſibi ꝓportionata. Oppoſitū fit ſi a proprijs locis remouent. vn̄ piſcis ſi extrahit ab aqua: ꝛ ponit i terra:ſtatiꝫ morit. Silr̄ ſi roſa ē extracta a ſpina ſtatim marceſcit. Silr̄ ꝛ arbor vl̄ virgultū:ſi a locis ꝓprijs remouent ſtatiꝫ moriuntur. Scd'o h regl'a pꝫ ordiabilr̄. Nā videmus ꝙ armigeri quādiu ordiate ſequūtur capitaneū ſub q̄ ſūt:ſeu ꝯſiliū boni capitanei plurimū ꝯualeſcūt. Econuerſo ꝟo ſi inordinale ſuo mō face volūt:ſtatiꝫ ꝯfūdunt. Tertio h regl'a pꝫ artificialr̄.nā videmꝰ ꝙ ſi ſemen ab agricola in terra bn̄ cultiuata ponat:que eſt proprius eius locus:fructificabit optimū fructū. Ecōtra vero: ſi ponat in terra nō laborata ſeu petroſa ꝛ ſpinoſa facit malū fructū:tā in paucitate: ꝙ̄ in bonitate. Quarto hec regula deniqꝫ pꝫ moraliter. Nā ſi religioſus ſtat in religione: que eſt locus eius reſpectu boni exempli: ꝛ cōſilij alioꝝ:ꝯſeruat in bonitate ſue ꝓfeſſionis. Ecōtra vero:ſi egredit locuꝫ ſue religionis fit vnus ribaldus:perdit oēm bonitatem ꝛ virtutē. Propter qd' beatus Antoniꝰ abbas dicebat monacis ſuis. Filioli videte ne egrediamini monaſteriū veſtꝝ: qr ſic piſcis poſitus extra aquā morit: ſic ꝛ monachus ex mōaſteriū ſuū ēt morit. Propter h oīa ēt leuia tendūt ſurſum: ꝛ grauia deorſum (vt dī.iiij. celi ꝛ mūdi) qr vadūt ad ꝓprium locū in quo melius ꝛ diutius cōſeruantur. His preſuppoſitis dico ꝙ a ſimili ē de virtutibus ꝛ theologicis ꝛ moralibus infuſis. Et ēt plerūqꝫ nō infuſis qr tāto magis ꝯſeruantur in ſua perfectione ꝛ bonitate: quāto iugiter ſtant in loco ſuo nāli:q vtiqꝫ ē fides ſanctiſſima:ſicut ſupius ꝓbatū ē. Quā ſi qs remoueat a corde ſuo: ſtatim i eo corrūpit vel anullat oīs alia virtꝰ infuſa: ꝛ moralis: ꝛ acqſita.ſicut expreſſe videmus in multis:q cū fuerint:aut nimia ſupbia: aut nimia cupiditate: aut nimia laſciuia carnis deuicti: pp qd' nō credūt aliam eē futurā felicitatē niſi ſimplr̄ pn̄tē: ſtatim deſerūt oēm virtutē:cūctaqꝫ diuina ꝛ eccleſiaſtica ꝑcepta: ꝛ inſup perdunt oēs virtutes infuſas:tam theologicas ꝙ̄ cardinales quas in ſacro baptiſmo ſuſceperūt. ℭ Tertio deniqꝫ ēt ꝓbo ſimilitudine.vꝫ. ꝙ fides ꝑſeruat in aia oēs virtutes. Nā Cōmē.ſuper.vij.Methꝫ.dī. Corruptis ſubiectis neceſſario corrūpunt ꝛ oia eoꝝ accidētia. Et ſic pꝫ. Nā corrupto humano corpore ſtatiꝫ corrumpit oīs eius pulchritudo:induſtria: ꝛ fortitudo. Ecōtra ſi corpus cōſeruetur in ſuo eē:ēt predicta accn̄tia pro ſuo tpe integra ꝯſeruant in eſſe. Similiter durāte ſubſtantia aie cum corpore:conſeruant ꝛ eius accn̄tia:que ſunt riſibilitas: ꝛ diſciplinitas. Qd ſi ſubſtātia aie corrūperetur:ſtatī euaneſcerēt: ꝛ predicta accidentia inſeparabilia. Silr̄ ſi ſubſtantia vel fundamētuꝫ domꝰ deſtruitur:ſtatim ruūt parietes: ꝛ tectū ipſius edificij. Ecōtra vero durāte ipſo fundamento:ſimul ēt durant parietes ꝛ tectū: Qd ſi ſic eſt:ergo a ſimili de ſubſtātia fidei dictum eſt: qm̄ ipſa veraciter in aia durante: ꝛ exiſtente neceſſario conſeruant in ipſa anima: ꝛ cetere oēs virtutes. Quare ex predictis omnibus patet:qualiter fides ē conſeruatiua oium virtutū in aia: ꝛ per conſequens pꝫ declaratio primi articuli. In quo per triplicē reſpectū declaratum eſt:qualiť fides non imerito ab Apoſtolo ſubſtantia vocatur:quā ſubſtātiā vere fidei: ſimul cuꝫ habitu oium aliaꝝ virtutū:nobis cōcedere dignet deus ipſe:qui cum ſit increata veritas eſt obiectū ſingulariter ipſius fidei:cui ſit ſp honor ꝛ glīa i ſecula ſeculoꝝ. Amen

ℭ Feria ſcd'a poſt dn̄icā ſexageſime: iteruꝫ de diffinitione ipſius fidei ſermo ſecundus

Semē cecidit in terrā bonā: ꝛ ortū fecit fructū cētuplū. Luc. viij. ꝛ i euāgelio dn̄ice ꝑterite. Qm̄ vt extitit ſupiꝰ declaratū:ꝑ ſemen bonū qd' in terrā bonā cecidit:n̄ imerito hitus ꝟe ꝛ bone fidei intelligit: Qui a deo ꝑ clemētiam ſuā i terrā bonā hūani cordis ifundit: ꝛ ꝑ quē fidei hituꝫ creſcimꝰ i ſcāꝝ ꝟtutū grā ſpāli. Jō ꝯgruēter ꝛ ꝯuenicter:iteꝝ thema ꝑdicte dn̄ice reaſſumpſi. Semē ē ꝟbuꝫ dei ꝛc. Et qm̄ ſup hoc themate ꝓpoſui diffinitionē ipſius ſacratiſſime fidei ab Aplo aſſignatā:quā declarare volēs:demōſtraui qlr̄ q̄ttuor articuli erāt ſpālīter ſup ipa diffinitiōe declarādi.vꝫ qd ſignificaret ꝑ illd' verbū: fides ē ſubſtātia. Silr̄ ſup illd' reꝝ ſperādaꝝ. Silr̄ argumētū. Et ēt ſilr̄ qd ſignificaret ꝑ illud ꝟbū nō apparētuꝫ: hinc ē ꝙ cū ꝑmū articulū tm̄ declarauerim:i ſmone hodierno decreui tm̄ ſcm articulū de diffinitione ipſius fidei declarare: qui talis eſt

ℭ De ſecundo articulo de diffinitione ipiꝰ fidei declarando.

f Ecūdus igit articulꝰ i hodierno ſmōe ſolū dclarādus:ē vidē gd ſignificet ꝑ illa ꝟba diffinitōnis ipiꝰ fidei.vꝫ.fides ē ſubſtātia reꝝ ſpandaꝝ. Nā ſpes cōſt ſcm doc. ē ſimpliciter quedā expectatio ſi futuroꝝ bonoꝝ tm̄:ſꝫ ꝛ pn̄tiū

vel ꝑteritoꝝ. Ideo queritur cur Apl's dif
finiuit ſubſtantiā fidei per bona ſperanda
⁊ futura tm̄: ⁊ nō per pn̄tia: Ad qd rn̄deo
ſm̄ doc. ꝙ Apl's ſapientiſſimꝰ conuenien
tiſſime. diffinit eēntiā fidei per bona ſperā
da futura tm̄: non per preſentia triplici re
ſpectu. Quoꝝ primꝰ dr̄ reſpectus propor
tionis. Scd's reſpectꝰ ſignificationis. Terti
us dr̄ reſpectꝰ inductionis.

¶ De tertio reſpectu: quo fides dr̄ eē ſub
ſtantiua reꝝ ſperādaꝝ tm̄. Et prio d' prio.

p Rimꝰ igit̄ reſpectꝰ: quo fides ab
Apl'o dr̄ eē ſubſtātia reꝝ ſperan
daꝝ tm̄ dicit̄ reſpectꝰ proportio
nis. Volēs. n. Apl's recte diffinire ipſam fi
dē non erat decens neqꝫ conueniens (cum
fides ſit ſimpl'r de bonis ſupernaturalibus
nō viſis) ꝙ diffiniret eā ꝑ bona pn̄tia ⁊ na
turalia. Et ꝙ fides debuerit diffiniri ſimpli
citer cū obiecto bonoꝝ futuroꝝ ſupnatura
liū ⁊ nō cū obiecto pn̄tiū ⁊ naturaliū bono
rū tripl'r oſtēdo. Primo auctātibꝰ. Scd'o
rōne. Tertio diſtinctiōne. ¶ Primo probo
auctoritate. Nā Aug. xxij. de ciui. dei ait.
Qd deꝰ preparauit diligentibꝰ ſe: fide nō
capitur: ſpe nō attingit: caritate nō cōpre
henditur: deſideria ⁊ vota oīa trāſgreditur:
acquiri pōt: eſtimari nō pōt. Idē Augu. in
lib. de vero cultu ait. Nulli dubiū eē debet:
quin deꝰ ſit merces caritatis noſtre: ⁊ non
aliud. Ipſe enī dixit Abrahe. Noli timere
Abrahā. Ego. n. ero merces tua magna ni
mis: Qd ſi q̄ras quid ē deꝰ: dico ꝙ ē quod
dā bonū: q̄ maiꝰ excogitari nō pōt. Quid ē
deꝰ: Deꝰ ē quoddā bonū increatū: oēꝫ in
tellectū creatū excedēs. Quid ē deꝰ: Deꝰ ē
q̄dā poſſeſſio ſcōrum interminata infinita.
Quid ē deꝰ: Deꝰ ē quoddā bonū: cui cōpa
rata oīa alia bona tāmala ſunt. Quid ē deꝰ:
Deꝰ ē quedā dulcedo infinita: viua ⁊ effi
cax ⁊ penetrabilior omni gladio ancipiti.
Quid ē deꝰ: Deus eſt quedā caritas infini
ta: ⁊ quidaꝫ intimus amor: qui nō ſꝫ partē
ſed ſm̄ totū (quantū in ſe ē) bonis aīa ſe cō
tribuit. Quid eſt deus: Deus eſt quoddaꝫ
ſummū bonuꝫ in ſe continens omne bonū:
a quo omne bonū: extra quod nullū ē bo
nū. Quid ē deꝰ: Deꝰ eſt quoddā bonū in
finitū: ſacians ⁊ replēs omnē rationalē ap
petitū. Quid ē deus: Deus poſtremo eſt
quoddā bonū: de quo plene loq nulla lin
gua pōt: ⁊ nullus intellectꝰ ꝑcipe. Hec Au
guſtinꝰ. Ex predictis auctātibꝰ pꝫ: qualiter
Apl's recte diffinit fidē eē ſubſtātiā rerum
ſperandaꝝ futurarū: ex quo ēt btitudo ho
minis non eſt in pn̄ti: ſed ſimpl'r eſt futura.
¶ Scd'o hoc probo vnica rōne: vꝫ idētita
tis. Fundamētū rōnis ponit Cōmētator ſu
per. vij. ⁊ ēt ſup. x. Meth. dicens ſm̄ nāꝫ fi
nis. Naliter debēt ēt eē ea q̄ naliter ſunt ad
finē. Hec regula pꝫ. Nam videmꝰ ad ocu
lū: ꝙ ſm̄ exigentiā finis: cā efficiens eligit
ſibi materiā conuenientē ad finē intentum.
Qd ſic pꝫ: qꝛ qui vult facere inſtrm̄ ad ſe
candū lapidē: ſeu hoc fine: vt ſecet lapidē:
clarū eſt ꝙ eligit ſibi materiā ferri: aut al
terius metalli duriſſimā: qꝛ ſi materia mol
lis eēt: potiꝰ cederet q̄ ſecaret. Itēꝫ ſi aliqs
vult aliquid duꝝ penetrare: reqrit̄ ad hoc
faciēdū: ꝙ inſtri forma valde acuta ſit: qm̄
ſi forma eēt obtuſa nequaq̄ eēt penetrati
ua ſeu idonea ad penetrādū. Sil'r ſi medi
cus vult expellere aliquā īfirmitatē grauiſ
ſimā ab egroto: necesse ē ꝙ ei medicinā nō
leuē det ſeu paruā: ſed fortiſſimā atqꝫ potē
tiſſimā: qꝛ alr̄ expelli nō poſſet. Quo p̄ſup
poſito certū ē ꝙ btitudo hoīs eſt quoddā
bonū ſummū: nō viſuꝫ ⁊ ſupnaturale: put
dicit Ricar. in. iiij. di. xlix. ar. i. q. ij. ⁊. q. ij. Qd
confirmās Augu. dicit (prout recitat magi
ſter ſniaꝝ in. ij. di. i. dicēs.) Creauit deꝰ crea
turā rōnalē: vt ſummū bonū intelligeret: in
telligēdo amaret: amando poſſideret: poſſi
dēdo frueret̄. Et Boe. proſa. ij. iij. libro. ait.
Ois mortaliū cura: quā multiplicium ſtu
dioꝝ labor exercet: diuerſo quidē calle pce
dit: ſed ad vnū tm̄ finē eterne beatitudinis
nitit̄ puenire. Et Apl's. i. corin. ij. ait. Ocu
lus non vidit: nec auris audiuit: que prepa
rauit deꝰ diligentibꝰ ſe. Quod ſi ſic ē. vꝫ. ꝙ
vltimꝰ finis hoīs ſit quoddā bonū inuiſuꝫ
⁊ ſupnaturale: ⁊ ſummū: ergo a ſimili fides
diffinita (cum ſit habitus nō viſus ſummꝰ
⁊ ſupernaturalis) merito debuit diffiniri ꝑ
ſubſtantiā futuroꝝ ⁊ ſupernaturalium bo
noꝝ: ⁊ non per bona preſentia: que ſunt vi
ſa modica atqꝫ naturalia: quia ſi aliter fi
des eſſet diffinita (vꝫ per bona viſa natura
lia ⁊ pn̄tia) nequaq̄ talis diffinitio cū non
eſſet conueniens cum eo fine: bona fuiſſet
nec ēt per bona viſa ⁊ p̄ſentia nequaq̄ fi
des diceret̄: ſꝫ potiꝰ ſcientia demōſtratiua:
qm̄ vt dicit̄. i. poſterioꝝ. ⁊. vi. Ethicoꝝ: ſcia
eſt habitus ꝯcluſionis demonſtrate. ¶ Ter
tio deniqꝫ ꝓbo diſtictiōe. vꝫ. ꝙ fides debuit
diffiniri cuꝫ ſubſtantia ⁊ obiecto futuroruꝫ
bonoꝝ: ⁊ nō preſentiū. Nā Tho. ſcd'a ſcd'e
q. xvij. arti. ij. q̄rit: vtrū vere ſpei q̄ fidei in
nit̄: poſſit eē aliud obiectū q̄ bonū futuruꝫ
ſupernaturale ⁊ increatuꝫ: quod deus eſt: ⁊
rn̄dit dicens. Spes deum attingit: innitēs eiꝰ
auxilio ad conſequendū bonum futurū īfi
nituꝫ ⁊ ſeparatum: vnde oportet effectū eē
cauſe proportionatū. Et ideo bonum quod
ꝓprie ⁊ p̄ncipaliter a deo ſperare debemꝰ:
eſt ſimpliciter bonum inuiſum ⁊ infinitum:
qd vtiqꝫ ꝓportionat̄ virtuti: ⁊ cauſe dī ad
iuuantis. Nā infinite virtutis eſt proprium
ad infinitum bonnum perducere. h autē bo
nuꝫ eſt ſimpliciter vita eterna: que in fruitio
ne ipſius dei conſiſtit. Non enim minus ali
quid ab eo ſperandum eſt: q̄ ſit ipſe deus
aliter peccatum eſt: cū non ſit minor eius bo
nitas: per quā bona creature cōicat: q̄ eius
eſſentia. Et ideo ꝓpriuꝫ ⁊ p̄ncipale obiectū
ſpei eſt ſimpliciter eterna beatitudo futura:
Quecūqꝫ aūt alia bona nūq̄ debemꝰ a dō
petere nec ſperare: niſi in ordine: ſiue iquātū
nos ordinat ad illam futuram beatitudinē
h Tho. ad litteraꝫ. Si igit̄ (vt pꝫ) plus ſpe
rat̄ in preſentibus q̄ in futuris bonis: talis
ſpes non eſt a deo: nec infuſa (cū nō ſit in
finite virtutis: ſꝫ ſimpliciter finite) eo ꝙ ad
finitū bonū ſe conuertit: ⁊ ideo eſt natura
lis vel acqſita. Et ideo Tho: vbi ſupra i ſo
lutione ſcd'i articuli dicit. Nūq̄ alicui lꝫ ſpe
rare aliqd bonū preter beatitudinē: ſic vlti
mum finem: et ſicut illud qd eſt ordinatuꝫ
ad ꝯſequendū ipſuꝫ vltimū finē: Qd ſi for
te opponeres: cū obiectum ſperatuꝫ ſit ſuꝑ
naturale ⁊ infinituꝫ. virtus aūt noſtra ſit na
turalis ⁊ finita. ⁊ finiti ad infinitum: nulla
ē ꝓportio (vt dicit̄. viij. phyſicoꝝ) ergo talis
ſpes futuroꝝ vana eſt: rn̄dit idem Tho. i. ꝫ.
di. xxvi. di. ꝙ aliq habent ſpem conſequēdi
futuram bonitatem qnqꝫ modis. Primo
ex īfinito auxilio diuine potētie. Scd'o ex in
finito auxilio imenſe dei miſericordie. Ter
tio ex īfinita dī liberalitate. Quarto ex eter
na dei ordinatione. Quinto ex liberi arbi
triī ad peccatum inflexibilitate: qꝛ. ſ. non po
nunt obſtaculaꝫ ſupradictis cū aliquo pctō
Et hanc ſpeꝫ habuerunt omnes ſancti: ⁊ ē
a deo infuſa i anima. Et qꝛ ex infinita potē
tia nō pōt egredi niſi ſimpliciter infinita vir
tus: hinc eſt ꝙ talis ſpes eſt infinite vtutis:
⁊ per ꝯn̄s eſt ꝓportionata ad capiendū ob
iectū infinitum: qd deus eſt. h Tho. ſniahr.
Ex premiſſis apparet euidenter: ꝙ cum ſint
tres generationes hoīum hn̄tes plus ſpē i
pn̄tibꝰ bonis: q̄ in futuris: tales ꝑ ꝯn̄s non
habent in ſe ſubſtātiā vere fidei: q̄ ſimplicit̄
reſpicit futura ⁊ ſupnālia bona. Naꝫ aliqui
ponunt ſpem ⁊ magis cōfidunt i ſuo ſenſu
q̄ in dei bōitate: ⁊ q̄ in futura gloria. firmi
ter credentes: ꝙ non ſit aliud bonū q̄ pn̄s.
De qbꝰ ait lo. ſup verba Jere. iiij. Sapien
tes ſunt vt faciant mala. bona autem facer̄
neſcierunt. Quiſqꝫ inquit magis ſperat i
ſua ſapientia q̄ i dī doctrina: a ſapia dī re
probationē accipient. ꝑ h glo. d' talibꝰ dicit̄
ēt Jud. th. vi. Non derelinqs preſumentes
de te dn̄e: Sed preſumentes de ſe ⁊ de ſua
virtute gl'iantes humilias. i. reprobas. habe
mus de hoc exemplū de multis p̄his a deo
reprobatis. de quibꝰ ad Rom. i. Apl'us ait.
Inexcuſabiles ſūte dū ſunt: qꝛ cū cognouiſ
ſent deū: nō ſicut deū glorificauerunt: aut
gr̄as egerūt: ſꝫ euanuerūt i cogitationibꝰ
ſuis: ⁊ obſcuratūeſt inſipiens cor eoꝝ dicē
tes ſe eſſe ſapientes: ſtulti facti ſunt. Aliq i
ſuper ponunt ſpem: ⁊ plus cōfidūt in diui
tijs ſuis q̄ deo: ⁊ futuris celeſtibus bonis
Contra quos ſm̄ ꝓpham tāq̄ cōtra repro
batos a deo. Juſti dicent in eoꝝ morte: Vi
debūt (igt) iuſti ⁊ timebunt: ⁊ ſuꝑ eū ridebūt
⁊ dicēt. Ecce hō q non poſuit deū adiutorē
ſuū: ſed ſperauit i ml'titudine diuitiaꝝ ſua
rū: ⁊ preualuit in vanitate ſua. Aliqui ſunt
deniqꝫ: q magis ſpē ſuam in parentibꝰ ſuis
⁊ amicis plus ponūt: ⁊ magis in eis ꝯfidūt
q̄ in bonis celeſtibus ⁊ futuris. Contra q̄s
tāq̄ ꝯ maledictos. Jere xvij. dī. Maledictꝰ
hō: q ꝯfidit in hoīe: ⁊ ponit carnē brachiū
ſuū. i. ponit in res carnales ſpem ſuā: ſeqr̄ ⁊
ad non recedit cor eius. Erit. n. quaſi mirice
in deſerto: ⁊ non videbit cū venerit bonū: ſꝫ
habitabit in ſiccitate in deſerto i terra ſal
ſuginis ⁊ inhabitabili. Bn̄dictus vir: q cōfi
dit i dn̄o: ⁊ erit dn̄s fiducia eiꝰ: qm̄ erat q̄ſi
lignū qd plātatū ē ſuꝑ aquas. Ex p̄dictis
igit̄ auctātibus rōne atqꝫ diſtinctōe pꝫ pri
mus reſpectus. vꝫ. ꝓportiōis: quo fides ab
Apl'o dī eē ſubſtantia reꝝ ſperandarū tm̄

Si forte queris recreatiõis cã. q̃re Apo. di
xit: fides eſt ſubſtãtia rerꝝ ſperandarꝝ: ⁊ nõ
diligendarꝝ: rñdit Alerã. in. 3. parte i tracta
tu de fide. ꝙ hoc facit Apo. duplici reſpectu.
vꝫ conformitatis ⁊ ſupfluitatis. Et pͥo re
ſpectu cõformitatis. clarum eſt: n. ſicut dicit
v. Metha. ꝙ cauſa ⁊ effectꝰ ſemꝑ debẽt eẽ
ꝓportõnati. qa cuꝫ ſol eſſentialr̃ ſit lucidꝰ
ideo effectũ ſuũ. i. radiũ nobis lucidũ emit
tit. Quo ꝯceſſo: certuꝫ eſt. q2 cum charitas
ſicut habet. i. corin. 13. nunq̃ excidit: econtra
vero fides excidit: q2 fides euacuabitur nec
manebit in gloria. ſm ꝙ fides ẽ ſubſtantia:
aut fundamentuꝫ: non poterit ꝓpter h̃ fides
dici fundamẽtũ charitatis vel ſubſtãtia re
rũ diligendarũ ꝑ ſe. quia fundamentuꝫ ma
net in eo: cuiꝰ eſt fundamẽtũ: ⁊ ſic nũq̃ excide
ret: qđ eẽt ꝯ Aplꝫ. ecõtra ṽo cũ ſpes ſit bo
ni abſẽtis. queadmodũ ⁊ fides: ⁊ ꝑmanet cũ
fide i pñti: ⁊ euacuabit cũ fide: i futuro: ꝯue
niẽs ex h̃ dixit Apo. ꝙ fides ẽ ſubſtãtia rerꝝ
ſperãdarꝝ: ⁊ ñ diligẽdarꝝ. ſcđo h̃ dixit Apl's
reſpectu ſupfluitatis. Sententia. n. eſt phi. 3.
đ aia. ꝙ ſicut nã non deficit in neceſſarijs. ſic
ẽt non abundat in ſupfluis. Quo conceſſo:
certũ eſt: ꝙ cum dilectio poſſit eſſe tã pñtiũ
bonorũ: q̃ futurorũ bonoꝝ: econuerſo ſpes
ſimpliciter ſit futurorũ bonoꝝ: queadmodũ
⁊ fides. conuenientiꝰ propter h̃ dixit. Apo.
ꝙ fides eſt ſubſtantia rerum ſperandarum
⁊ non diligendarum: quia hoc ſuperfluum
fuiſſet dicere. Ex quibus etiam patet decla
ratio primi reſpectus.

¶ De ſecundo reſpectu: quo fides dicit eſſe
ſubſtantia rerum ſperandarum tm̃.

Secũdꝰ reſpectꝰ quo fides ab Apo.
dicit eẽ ſubſtantia rerũ ſperãdaruꝫ
tm̃: dicit reſpectꝰ ſignificatiõis. Sen
tentia. n. phi eſt. 2. Priorũ. ꝙ ſignũ eſt dmõ
ſtratiua ꝓpoſitio faciens fidẽ: ſeu ſignũ eſt
demonſtratio ſignati. pꝫ hec regula. Naꝫ fu
mus in altum eleuatus eſt demonſtratiuus
ignis. ⁊ circulus ad tabernam eſt ſignificati
uus vini ad vẽdendũ. Et inſuꝑ dicit. 2. poꝝ
Per ſigna corporis nobis ignota ſilogiza
mus nobis paſſiones aie ignotas. Quo pre
ſuppoſito: certũ ẽ a ſimili ꝙ Apo. diffinit
fidem eſſe ſubſtãtiã ſperandaꝝ rerũ. ſ. futu
rarũ ⁊ nõ preſentiũ: quia in preſentibus bo
nis nullatenus conſiſtit humana felicitas ⁊
beatitudo. ſed ſimpliciter in bonis nõ viſis
⁊ futuris. Quod ſi aliter diffiniſſꝫ fidẽ oppoſi
tũ dixiſſet eius: quod intendebat probare.
Quod aũt humana felicitas ⁊ beatitudo non
conſiſtat in preſentibus bonis: ſed ſolũ i fu
turis ⁊ ſupnaturalibus: tripliciť ꝑ nũc ꝓbo
Primo auctoritatibꝰ. Scđo ratione. Ter
tio diſtinctione. ¶ Nã Auicena. ix. Metha.
ſue. c. vij. dicit. Lex quam dedit Machometꝰ:
oſtendit perfectionem felicitatis ⁊ miſerie
coꝝ: que ſunt ſm corpus. Sed alia eſt felici
tas. que apprehendit in intellectu. Sapien
tibꝰ vero multo magis eſt ⁊ fuit cupiditas
ad conſequendũ hanc felicitatẽ. q̃ corpoꝝ
Ariſto. etiam dicit. vij. Ethic. Beſtiales ſũt
⁊ non felices: ſolũ ſm ſenſum viuentes. Et
li. de regi. pn. ait. Alerãđ. Que gl'ia tibi erit
ſi exerceas vitiũ ⁊ voluptatẽ irrõnabiliũ ai
maliũ: hec non felicem. ſꝫ magis ifelicẽ ho
minem faciunt. Itẽ quoqꝫ. vij. Ethi. dicit.
Tripliciter ẽ bonũ. vꝫ honeſtuꝫ: vtile: ⁊ dele
ctabile. Sed honeſtũ bonum ſimpliciter bo
nuꝫ eſt. Tulius ẽt in primo de offi. ait. Sed
pertinet ad omne officiũ: queſtionẽ ſemꝑ in
promptu habere: q̃tum natura hominis pe
cudibꝰ reliquiſqꝫ beſtijs antecedat. Ille enim
nihil ſentiũt niſi voluptatẽ: ad eamqꝫ ferũt
toto impetu. hominis autẽ mẽs diſcẽdo ali
ter: ⁊ cogitãdo ſemꝑ aliquid: aut ingrit aut
agit: videndiqꝫ ⁊ audiẽdi delectatiõe ducit
quinetiã ſi qs eſt paulo ad voluptatẽ ꝓpẽ
ſior: caueat mõ ne ſit ex pecudũ genere. Sũt
enim qdaꝫ homines nõ re: ſed nomine. Sꝫ
ſi qs eſt paulo ad ṽtutes erectior: q̃uis vo
luptate capiat: occultat ⁊ diſſimulat appeti
tuꝫ voluptatis propter verecundiã. Ex quo
intelligit corporis voluptatẽ nõ ſatis eẽ di
gnã hominis pſtantia: eãqꝫ contẽni ⁊ reijci
oportere. Sꝫ ſi ſic qſpiã: q aliqđ tribuat vo
luptati: diligẽt ſciat: ei tenẽdũ eẽ modũ eiꝰ
fruẽde. itaqꝫ victꝰ cultuſqꝫ corpis ad valitu
dinẽ referat: ⁊ ad vires ñ ad voluptateꝫ. at
qꝫ ẽt ſi ꝯſiderat volumꝰ q̃ ſit i nã hois excel
lẽtia ⁊ dignitas: facile itelligimꝰ q̃ ſit turpe
defluere luxuria: ⁊ delicate ac molliter viue
re: q̃qꝫ honeſtũ: parce: cõtinẽter: ſeuere: ſo
brieqꝫ. Et aliquantulum ĩ dicit. Neqꝫ. n. a
natura ita generati ſumꝰ: vt ad ludũ iocũ
qꝫ facti eſſe videamur. ſed ad ſeueritatem
potiꝰ ⁊ ad quedã ſtudia grauiora atqꝫ ma
iora. hec Tulius. Deniqꝫ Glo. ſuper verbo
Apli. Non habemꝰ hic ciuitatẽ ꝑmanenteꝫ
ſꝫ futurã inquirimꝰ. ait. Dis pñs voluptas ⁊
ꝓſꝑitas ꝯtẽnenda ẽ: ⁊ feſtinãdũ ẽ ad aliaꝫ
futurã voluptatẽ ⁊ ꝓſꝑitatẽ: quã dñs deꝰ
daturus eſt eis: q diligunt eũ. h̃ glo. Ex pre
dictis igit auctoritatibus pꝫ. q̃lr ſm Apli
diffinitionẽ humana felicitas nõ eſt in bo
nis pñtibus: ſed ſimpliciter i futuris. ¶ Se
cũdo hoc idẽ probo duplici rõne. Primo
rõne appetibilitatis. Scđo rõne finalitatis.
¶ Prio probo rõnẽ appetibilitatis. Fun
damentuꝫ rõnis ponit Phs. 12. Meth. di.
Primũ bonũ eſt maxime ab oibus appeti
bile. Vñ ẽt Cõmen. di. Naturale deſideriũ
ineſt oibus ad cognoſcendum primã cãm ⁊
veritatem. Cũ quibus ꝯcordãs Aug. xiij.
de tri. ait. Oẽs homines tam boni q̃ mali
eternã beatitudinem appetũt. Et. lo. de ci.
dei. c. 1: di. Omnium certiſſima ſnia eſt: qui
rõne quoquo mõ vti pñt: oẽs hoies velle
eẽ btõs, ⁊ felices. Quo preſuppoſito. vꝫ ꝙ
ois appetitus rõnalis appetit poſt morteꝫ
⁊ videre deũ: ⁊ habere quandã felicitateꝫ:
oia bona delectabilia in ſe continentẽ: pe
to: quis mouet rõnalẽ appetitũ ad deſide
randũ talem futurã felicitatẽ: Et certũ eſt
ꝙ ẽ ipſe deus: qui in creatione ipius anime
humane naturalẽ appetituꝫ ſibi dedit. di.
Aug. xiij. de tri. c. viij. Ad appetẽdũ futurã
beatitudinẽ nã ipſa ꝯpellit: cui ſumme bo
nus ⁊ incõmutabiliter btũs creator hoc in
didit. Quod ꝯfirmãs Phs ꝑ rõnem. v. ⁊
vij. Phiſy. di: In mouẽtibꝰ ⁊ motis nõ ẽ
ꝓceſſus in infinitũ: ſed ẽ deuenit ad ꝑmũ
mouẽs imobile. Et Boe. metro. iij. li. 3. di.
Stabiliſqꝫ manẽs. ſ. vt deꝰ. das cũcta mo
ueri. Quod ſic pꝫ. Nã manus mouet i ṽtu
te brachij: brachiũ in ṽtute cordis. cor i vir
tute aie: Ergo aia mouet i virtute dei. Quod
ſi (vt pꝫ) deus mouet appetitũ rõnalẽ vltra
pñtẽ vitã: q̃ mortalis ẽ ad appetẽdũ aliam
futurã beatitudinẽ: aut talis futura beati
tudo eſt: aut nõ. Si ẽ: hẽo intẽtũ: q2 ſm dif
finitionẽ Apli felicitas hois ſtat i futuris
bõis: ⁊ ĩn pñtibꝰ. Si aũt aliqua futura bea
titudo nõ ẽ: ergo deꝰ ocioſe: vane: ⁊ fruſtra
dedit aie rõnali hũc appetitũ. Sed hoc eſt
impoſſibile: ꝙ deus faciat aliqđ ocioſe: q2
3. de aia. ⁊ ꝑmo Phiſy. ⁊ ſo de celo ⁊ mun
do. Phs dicit. ꝙ deus nihil vnq̃ agit fru
ſtra. Quod ſi ſic ẽ: ergo neceſſario concludit.
ꝙ felicitas hois nõ ꝯſiſtit in bonis pñtibꝰ.
ſed ſimplr in futuris. ¶ Scđo hoc idẽ pro
bo rõne finalitatis. Fũdamẽtũ rõnis põit
Phs. 2. Phiſy. ⁊. 2. de aia. di. Oẽ agens
ſm rõnem agit propter finem. Et nota: qđ
dicit ſm rõneꝫ: q̃m arbores: virgulta: ⁊ aia
lia bruta. ẽt ſi aliqđ faciũt: ⁊ operent ex q
bus aliquẽ finẽ ꝯſequũtur: tñ (cũ careant
rõne) regunt ab ipſa intelligentia. i. ab an
gelo. Propter qđ Cõmẽ: ſuꝑ. xi. Meth. ait
Nihil agit niſi mota ſuꝑioribꝰ cãis: q̃ ſunt
deꝰ ⁊ itelligit. vñ opꝰ nature: opꝰ ẽ intelligẽ
tie. Pꝫ ꝰ regl'a ſupradicta. Nã agricola h̃
fine laborat agꝝ ⁊ vineã: vt recolligat fru
ctꝰ ⁊ vinũ. Quo ꝑſuppoſito: certũ ẽ: ꝙ cuꝫ
deꝰ ſit plenꝰ iſinita ſapia: ⁊ itellcũ: a fortio
ri qcqđ fac: ꝑꝑ aliquẽ finẽ fac. qđ ꝯfirmãs
Cõmẽ. ſuꝑ. 2. Phiſy. di. Qui dñt debẽt nõ
agẽ ꝑꝑ finẽ tollũt ſolicitudinẽ dei circa h̃
iferiora. Quod ſi ſic ẽ: q̃ro: cur deꝰ fec elemen
ta: fructꝰ terre. ⁊ cetera oia aialia bruta: Et
claꝝ ẽ: ꝙ nõ ob aliđ: niſi vt oñderet potẽtiã
ſuã: ⁊ ad hois vtilitatẽ. q eis vtit. Propť
qđ Phs. 1. Poly. di. Nã fac oia alia ꝑꝑ
hoieꝫ. Et. 2. Phiſy. ⁊ ẽt. 2. de aia ait. Finis
quodãmõ oiuꝫ ẽ hõ. Quod totũ ꝯfirmat. S.
Bonauẽ. i. 2. di. i. ꝑte. 2. art. 2. ⁊ formalr i. 2.
di. xv. arti. 2. q. i. Vbi dic: ꝙ lꝫ deꝰ prio fine
creauẽit ſuꝑdicta ꝑꝑ oñſionẽ glie ſue: ꝓut
dic Salomõ ꝓuer. xvi. Vniuerſa ꝑꝑ ſemet
ipꝫ opatꝰ ẽ deꝰ: tñ fine ſcđario creauit ipe
aliq̃ ad nr̃m vſũ: aliq̃ ad nr̃aꝫ recreatõeꝫ: ⁊
aliq̃ ad nr̃ꝫ ſubſidiũ. Quod ſi deꝰ (vt pꝫ) ꝑꝑ
finẽ hois ſuꝑdicta creauit: ꝰ ſeq̃t ꝙ hõ eſt
nobiliſſimꝰ: ⁊ prudẽtiſſimꝰ oium aialium.
Quibꝰ ꝑmiſſis ẽt q̃ro: quo fine fecit deus
hoieꝫ. Si forte dicis: ꝙ h̃ fine (vt ſimplr in
vita comedat: bibat: luxuriet: diuitijs abun
det: ⁊ tãdẽ moriat: vt videmꝰ ꝑ experiẽtiã ⁊
poſtmodũ de ipſo nulla hẽat memoria) cla
rũ ẽ: ꝙ hoc falſiſſimũ ẽ: ꝑ eo ꝙ terra arbo
res ceteraq̃ aialiã eẽnt nobiliora ipo hoie
quod eſt ꝯtra oẽm nãlem phiam: q̃ vult fi
nẽ nobiliorẽ eſſe oibꝰ his: q̃ ſunt ordinata
ad finem. vt di. 2. Phiſy. idcirco oꝫ conclu
dere: hominem immortalẽ eẽ creatum hoc
fine: vt immortali ⁊ futura beatitudine ꝑ
fruatur dicente Ber. in ſuis ſentẽtijs. Nũ
q̃ deus creaturam rationalem creaſſet: niſi
eam ad eternam beatitudinem ordinaſſet.
Hec ille. Quod ſi ſic eſt: ergo cum deꝰ nihil
fruſtra agat. ⁊ cetera: ſequitur: ꝙ btitudin

hominis collocāt non in bonis preſentibus
⁊ viſibilibus: ſed ſimpliciter in bonis inuiſi
bilibus ſupnālibus ⁊ eternis. Qđ egregie
cōfirmās. Lact. in. vij. diuinaꝝ inſtitu. ad-
uerſus gentes. c. iiij. ait. Quis eſt. n. vel taꝫ
ineptus: vel tā ocioſus: vt aggrediat̄ aliqđ
facere fruſtra: ex quo nullā vtilitatē nullū
ꝯmodum ſperet? Qui domū edificat non
iō edificat tm̄mō vt domꝰ ſit: ſꝫ vt i ea poſ
ſit habitari. Qui nauē fabricat. nō iō aſſu
mit opam: vt tm̄ nauis appareat: ſꝫ vt ea
nauigetur. Item qui vas aliquod inſtituit
ac format: non ꝓpterea id facit: vt tm̄ feciſ
ſe videat̄: ſed vt vas illud effectum capiat
aliqđ neceſſariū. Silr cetera quecūqꝫ ſiūt
nō vtiqꝫ in ſupuacuū. ſed aduerſus aliqͦs
vtiles laborant̄. Mūdus igit̄ a deo factus
eſt nō vtiqꝫ pp ipm mūdum: neqꝫ. n. aut co
lore ſolis: aut lune: aut ſpiratione ventoꝝ
aut humore imbꝛium: aut alimonia frugū
cū ſenſu careat indiget. Sed nec illđ qdeꝫ
dici pōt: ꝙ deus pp ſeipſum fecerit mūdū
qm̄ poteſt eſſe ſine ipſo mundo ſicut fuit an
tea. Ex his oibus que in mundo ſunt: q̄qꝫ
generant̄. Deus ipſe nō vtit̄. Apparet er-
go aiantium cā: mundū eſſe ꝯſtitutum: qm̄
rebus his quibus ꝯſtat: aiantes fruuntur.
Que vt viuere ⁊ vt cōſtare poſſent. oia his
neceſſaria tꝑibus certis ſubminiſtrauit.
Rurſus ceteros aiantes hoīs cā eē factos
ex eo clarum eſt: ꝙ hoī ſeruiunt ⁊ tutele eiꝰ
atqꝫ vſibus dati ſunt. Et infra. Sicut ergo
mundum non propter ſe deus fecit (qꝛ cō-
modis eius non indiget) Sed propter ho-
minē q eo vtit̄: ita ipſum hominem pp ſe.
Que vtilitas deo in homine inqt Epycu-
rus. vt eum pp ſe faceret. ſ. vt eſſet qui eiꝰ
opa intelligeret. qui prouidentiaꝫ diſponē
di. rōnē faciendi: virtutē cōſumandi: ⁊ ſen
ſu admirari. ⁊ voce ꝓloqui poſſet: Quo-
rū oium ſumma hec ē: vt deū colat. Is. n.
colit: qui hec intelligit: is artificem omniuꝫ
rerū: is patrem ſuū verum debita venera-
tione proſequitur: qui virtutem maieſtatis
eius de ſuoꝝ operum inuentione: inceptiōe
perfectione metit̄. Quod planiꝰ argumētū
proferri pōt: ⁊ mūdū hominis ⁊ homines
ſui cauſa deum feciſſe: q̄ ex omnibus aian
tibus ſolus ita formatus eſt: vt oculi eius
ad celū erecti: ⁊ facies ad deū ſpectās: vul
tus cū ſuo parente cōmunis ſit: vt videat̄
hominem quaſi porrecta manu alleuatum
ex humo ad contemplationeꝫ ſui excitaſſe.
Hec Lact. Quare ex predictis rōnibꝰ pꝫ.
qualiter humana felicitas: non conſiſtit in
viſibilibus ⁊ preſentibus bonis: ſꝫ ſimplici-
ter in inuiſibilibus ⁊ futuris. ¶ Tertio hoc
idē probo diſtinctione. Ricar. in. iiij. diſtin.
xlix. arti. i. q. iij. in corpore. q. dicit. Cū queri
tur an beatitudo hois poſſit eſſe aliquod
bonum viſibile ⁊ creatum: an ſimpliciter ē
bonum inuiſibile ⁊ increatum: reſpondeo.
Beatitudo vite humane dupliciter pōt ac
cipi. Uno modo in illo bono in quo perfe-
cte ⁊ plenarie quieſcit humana vita. Alio
modo pro perfecta quiete humane vite in
illo bono: que conſiſtit in perfecta hominis
coniunctione cum bono illo. ¶ Primo mo
do beatitudo eſt ſimpliciter quid increatū
ſ. ipſe deus. In nulla enim creatura ⁊ bo-
no alio poſſet homo inuenire vnq̄ perfectā
ſufficientiā ad quietandū ⁊ perficiendum
eum totū. Unde Augu. lib. i. cōfeſ. ait. Fe-
ciſti nos dñe ad te: ⁊ inquietum eſt cor no-
ſtrum: donec requieſcat in te. Igitur eoipo
ꝙ homo ſm animā factus eſt ad imaginē
dei: tante capacitatis eſt vt nullum bonum
poſſit ei ſufficere preter ſummū ⁊ infinituꝫ
bonū: ſicut dicitur in libro de ſpiritu ⁊ aia
ante medium. Beatitudo autē ſecundo mo
do accepta ē aliquid exiſtēs in bono tanq̄
eius vltimata ⁊ plena perfectio: ⁊ hoc eſt
aliquid creatum. In nullo igitur alio viſibi
li ⁊ creato bono pōt beatitudo hominis cō
ſiſtere. Hec Ricardus ad litteram. Aliam
diſtinctionem breuem ⁊ aureaꝫ ponit Tho
mas prima ſcđe. q. ij. arti. vltimo in corpo-
re. q. di. quū queritur an beatitudo homis
poſſit conſiſtere in aliquo bono viſibili ⁊
creato. reſpon. Impoſſibile eſt omnino ꝙ
omnino beatitudo hominis conſiſtat in ali
quo creato bono: quia beatitudo eſt bonuꝫ
perfectum totaliter quietans appetitū: alio
quin non eſſet vltimus finis: ſed adhuc re-
ſtaret aliquid appetendū. Cūcta vero crea
taꝰ bona ſi eēt in obſequiū hois: non poſſent
eum ſaciare. Et ratio eſt. quia obiectū vo-
luntatis humane eſt vniuerſale bonū: ſicut
intellectꝰ obiectū eſt vniuerſale verum. Ex
quo patet: ꝙ nihil poteſt quietare volunta
tem hois: niſi bonū vl'e: qđ nō inuenit̄ in ali
quo bono creato: ſꝫ ſolū i ipo dō. di. ꝓpha
Qui replet in bonis deſideriū tuū. Et alibi
Saciabor: cū apparuerit gloria tua. et ideo
ſub figura dictū eſt: Exo. 33. Moyſi deſiderā
ti predictum bonū. Aſcende ad me i mōte
⁊ oſtendam tibi oē bonum. Cum igitur ſm
Boe. proſa. 2. lib. 3. beatitudo hois ſit ſimpli
citer ſtatꝰ quidam: oīuꝫ bonoꝝ agregatiōe
perfectus: ⁊ talis agregatio ſit ſimplr i ſolo
deo. ꝯcludo ꝓpter h̄: ꝙ beatitudo hois nō
poſſit conſiſter̄ in aliquo bono creato: ſꝫ ſim
pliciter in increato. hec Tho. ſentētialit̄. Ex
predictis igit̄ auctibus: rōnibꝰ: atqꝫ diſtin-
ctionibus pꝫ qualiter felicitas hōis nō pōt
eſſe in pñtibus bonis: ſed ſimpliciter i futu-
ris. Et p ꝯñs etiā pꝫ ſcđus reſpectus vꝫ ſi
gnificationis: quo fides ab Aplo dicit̄ eſſe
ſubſtātia reꝝ ſperandaꝝ futuraꝝ tantum.
¶ De tertio reſpectu quo fides dicitur eſſe
ſubſtantia reꝝ ſperandaꝝ tm̄.

T Ertius deniqꝫ reſpectus quo fides
ab Aplo dicit̄ eſſe ſubſtantia rerū
ſperandaꝝ tm̄ futuraꝝ: dicit̄ reſpe
ctꝰ iductiōis. Regula ē phi. 2. Metha. ꝙ qđ
libet obiectū mouet potentiā ſuā ad actuꝫ:
qđ pꝫ. Nā cū ſonus ſeu vox ſit obiectū po-
tentie auditiue: ſi accidit ꝙ aliqs cū aliquo
inſtrō ſeu ꝓpria voce facit dulcē cātū ⁊ ſo
nū: ſtati potētia auditiua mouet̄ ad audiē-
dū eū. ꝙ ſi ſic potētia ſēſitiua mouet̄ ad ꝓ-
prium obiectū: a fortiori potentia intellecti-
ua: ⁊ ēt volitiua dꝫ moueri ⁊ ferri in propri
um obiectum: qđ eſt veꝝ ⁊ bonū increatum:
deſerendo ꝓpter hoc oia alia obiecta ſēſibi
lia: viſibilia: ⁊ atqꝫ creata. Et ideo ꝯueniēt.
Aplus diffiniens fidem: dixit eā eē ſubſtā
ciā reꝝ ſperandaꝝ futuraꝝ ⁊ non pñtiuꝫ: i
qbus ſolū (vt imediate claruit) ꝯſiſtit hūa
na felicitas: vt ex h̄ humanus intellectus ⁊
appetitꝰ ſemꝑ preeligat ⁊ ꝑponat: ſeu idu-
catur ad preeligendū ſeu ad preponēdū ſꝑ
bona futura: ⁊ ſupnālia bonis pñtibꝰ ⁊ na-
turalibus. Et qꝛ qſqꝫ debeat ⁊ teneat̄ ſemꝑ
preponere in actibus ſuis tā intrinſecis q̄
extrinſecis futura ⁊ ſupnaturalia bōa bōis
pñtibus viſibilibus ⁊ naturalibꝰ: tripliciter
probo. Primo auctoritatibus. Scđo rōne.
Tertio exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctibus.
Nā Matth. vi. Sal. ait. Nolite theſaurizare
vobis theſauros i terra: vbi erugo ⁊ tinea
demolit̄: ⁊ vbi fures effodiūt ⁊ furāt̄: ſꝫ the
ſaurizate vob̄ theſauros i celo: vbi nec eru
go nec tinea demolitur: ⁊ vbi fures nō ef
fodiunt neqꝫ furantur. Apoſtolus etiaꝫ ad
Col. c. 3. ait. Si conſurrexiſtis cū xpo: q ſurſū
ſunt querite: vbi xpus eſt in dextera dei ſe-
dens: que ſurſum ſunt ſapite: non que ſuꝑ
terram. Ariſt. ēt lib. de regi. pn. ad Alex. ait.
Noli appetere ⁊ querer̄ qđ eſt corruptibile
⁊ tranſitorium: ſed para tibi diuitias icorru
ptibiles ⁊ imortales: vitam imutabilem: re
gnum eternū: ⁊ dñationem gl'ioſam. Augu.
ēt in lib. de ꝟginitate. ſic dicit. Eternam glo
riam ſemper pre oculis habeas: qm̄ tanta ē
delectatio future glorie: ꝙ etiam ſi non lice
ret amplius i ea manere niſi vnius diei ho
ra: ꝓpter hoc ſolū ⁊ inumerabiles āni huiꝰ
vite pleni delitijs: ⁊ omni ꝯfluētia bonoꝝ
temporaliū recte: meritoqꝫ contemnerentur
Idem quoqꝫ Aug. lib. 10. de ciui. dei. di. Tā
delicata eſt futura beatitudo: tātoqꝫ amore
digniſſima: ꝙ qcqd boni haberi pōt in hac
vita: ſine illa: faciat hoiem miſerū nō beatū
Criſoſtomus ēt ſuꝑ Matth. ait. Si q̊ttidie
oporteret nos tormenta perferre: ſi ipſaꝫ ge
hennam paruo tempore tollerare: pro eo: vt
xpm videre poſſemus i futuro iudicio veni
entem: ⁊ ſcoꝝ eius numero ſociari: nōne di-
gnū ē pati oē qđ triſte ē'mō: vt tāte future
glorie participes haberemur: Deniq̄ Gre.
in omel'. vniꝰ martyris ait. Si conſideremꝰ
frēs cariſſimi: que ⁊ quanta ſunt que nobis
promittuntur in celis: vileſcunt aīo oia que
hñtur in terris. Terrena namqꝫ ſubſtantia
ſuperne felicitati comparata pondus ē nō
ſubſidium: temporalis vita eterne vite cōpa
rata mors eſt potius dicenda q̄ vita. Ipſe
enim quottidianꝰ defectus corruptiōis: qd
eſt aliud q̄ quedā ꝓlixitas mortis: Que āt
lingua dicere: vel qs intellectꝰ capere ſuffic̄
illa ſupne felicitatis: quāta ſint gaudia: an
geloꝝ choris intereſſe: cum beatiſſimis ſpi-
ritibꝰ glorie ꝯditoris aſſiſtere: preſenteꝫ dei
vultum cernere: incircūſcriptū lumē videre:
nullo mortis metu affici: incorꝛptionis ꝑpe
tue munere letari: Sed ad hec audita inar
deſcit animus. Iāq̄ illic cupit aſſiſtere: vbi
ſe ſperat ſine fine gaudere: ſꝫ ad magna ꝑ-
mia peruenire non pōt: niſi per magnos la-
bores. Unde Paulus egregius predicator
dicit. Nō coronabitur: niſi q legitime certa
uerit. Delectat igitur mēteꝫ magnitudo pre-
miorum: ſed non deterreat certamen laboꝝ.

Hec Gregoꝛ. Ex ꝑdictis auctoꝛitatibꝰ patet qualiter quiſqꝫ tenetᷓ ꝓponere futura bona pn̄tibus bonis. ¶ Secūdo hꝫ idem ꝓ vnica rōne .ſ. comparationis. Fundamētū rōnis ponit Phs .i. Eth. ⁊ Phyſ. ⁊ .3. Topi. di. Finis melioꝛ eſt oībus his: q̄ ſunt ad fines Pꝫ hꝫ regula. Nā inumerabiles ſerui oꝛdinati ad finem ſeruitutis vnius dn̄i: nihil fere hn̄t nobilitatis ⁊ dignitatis ꝑ cōpationem ad dn̄m: qui ē finis eoꝝ. Inſuper ſanitas ad quā acq̄rendā oꝛdinate ſunt oēs medicine: incōpabiliter ē melioꝛ oībus ſit medicinis. Quo ſuppoſito certū ē: ꝙ futura bōa ſimpliciter: ⁊ nō pn̄tia: ſicut in ꝓcedētibꝫ monſtratū eſt: ſunt finis rōnalis creature. Ergo ꝑ ꝯn̄s ſunt melioꝛa incōpabiliter oībꝰ pn̄tibus bonis: pꝛo eo ꝙ hec bōa pꝛeſentia ſimpliciter oꝛdinata ſunt: vt futura bona acq̄ranᷓ. Sed manifeſtū ē (ſicut dī. 2. de generatione ⁊ coꝛrup. ⁊ in .v. Ethi.) ꝙ nā ſꝑ eligit: qḋ melius eſt. Et in .i. Ethi. dī. Rō recta ſꝑ ſuadet: ⁊ dꝑꝛecatur ad optima. Ergo ꝓꝑ hꝫ neceſſario cōcluditur: ꝙ futura bona debēt bonis pn̄tibus oībus anteponi: cū incōparabiliter ſint melioꝛa. Qḋ ſi quis oppoſitū facit: non veram ſed falſam fidē in ſe poſſidet. Ex qua rōne pꝫ idē ꝙ ſupꝛa. ¶ Tertio deniqꝫ hoc ꝓbo vnico exēplo. Nā Crates phs thebanus (pꝛout dī in li. de vita ⁊ moꝛibus phoꝝ) qui etiam fuit Zenonis ꝓceptoꝛ: cum valde virtuoſus eſſet: magnum auri pōdus in mare pꝛoiecit. di. Abite peſſime diuitie: ego potius vos mergam: q̄ ipſe mergar a vobis. Non enim putauit ſe poſſe ſimul ⁊ diuitias: ⁊ virtutē poſſidere. De ipſo .n. ſic dicit Hiero. ⁊ poniᷓ. 12. q. 2. c. glīa epi. Crates ille thebanus hō quōdam ditiſſimus: cū ad philoſophādū Athenas ꝑgeret. magnū auri pōdus abiecit: nec putauit ſe diuitias ſimul ⁊ virtutes poſſidere. Hec ibi. Et lꝫ in aliq̄bꝰ decretis ſcriptū ſit: Socrates ille falſuꝫ eſt ⁊ venit ex vitio ſcriptoꝝ: q̄m non fuit Socrates: ſed Crates (ſicut pꝛedixi) qui aurum in mare pꝛoiecit. Si igitur phs iſte virtutes moꝛales ꝓponit cūctis opibus pn̄tis vite: a foꝛtioꝛi quiſqꝫ fidelis xp̄ianus tenetur pꝛeponere futura ⁊ eterna bona oībus pꝛeſentibus ⁊ tempoꝛalibus bonis. ſicut auctoꝛitatibus rōne ⁊ exemplo pꝛemonſtratum eſt. Ex pꝛedictis igitur omnibꝰ patet tertius reſpectus. vꝫ. Inductionis. quo fides ab Apoſtolo dicitur eē ſubſtātia rerum ſperandarum futurarum tm̄. Et per conſequens patet declaratio ſecūdi articuli. in quo per tertiū reſpectū declaratū ē: qualiter fides non imerito dī ſubſtātia reꝝ ſperandaꝝ ⁊ futuraꝝ. Que bōa ſperanda futura ⁊ inuiſibilia ſupnaturalia iſſinita ⁊ eterna nobis largiri dignetur omnipotens deus: qui ē beatitudo atqꝫ felicitas omnium beatoꝛum atqꝫ ſanctoꝛum: cui ſemper ſit laus honoꝛ ⁊ gloꝛia ⁊c̄.

¶ Feria tertia poſt dominicam ſexageſime de diffinitione ipſius fidei.

SEmē cecidit in terrā bonā: ⁊ oꝛtū fecit fructū cētuplū Luc. viij. c. ⁊ i euāgelio ꝓterite dn̄ice. Poſtq̄ ſufficiēt declarauimꝰ duos pꝛincipales arti. i q̄bus mōſtratū fuit: q̄liter Aplus cōuenieter fidē ſanctiſſimā diffiniuit. di. ꝙ fides eſt ſubſtantia rerum ſperādaꝝ ⁊c̄. vbi declaratū eſt: q̄d ſignificetur ꝑ illḋ verbum ſubſtantia: ⁊ ēt q̄d ſignificeᷓ ꝑ illa vba ſperandaꝝ: vt de tota ipſius fidei diffinitione habeaᷓ perfecta ſcia: ſeu plena cognitio: ⁊ intelligentia. decreui ⁊ ſtatui reliquos duos articulos non declaratos in ſequentibꝰ declarare. Quoꝝ vꝫ pꝛimus: ſed tertius in oꝛdine talis erit.

¶ De tertio articulo de diffinitione ipſius fidei declarando.

t Ertius igiᷓ articulus i hodierno ſermone ſolū declarandus ē videre q̄d ſignificetur ꝑ illud verbuꝫ diffinitiōis. vꝫ argumētum. Nā Aplus in diffinitiōe ipſius fidei dicit. Fides ē ſubſtātia reꝝ ſperādaꝝ: ⁊ ſtati ſubiūgit. dī. argumētū. Quero igiᷓ q̄d ſignificeᷓ ꝑ illū terminū argumētū: ſeu quero quo fine: ⁊ quo reſpectu Apoſtolus diffiniens fidē: dixit eā eſſentialiter eſſe argumētū non apparētiū ⁊ certum. eſt ꝙ diffiniuit eſſe argumētū triplici reſpectu. Primus dicitur reſpectus certificationis. ¶ Secūs dī reſpectꝰ exclu ſionis. Tertius dicitur argumentationis.

¶ De triplici reſpectu quo fides dī eſſe argumentum: ⁊ pꝛimo de pꝛimo.

p Rimus igiᷓ reſpectꝰ: quo fides ab Aplo dī eē argumētū: vꝫ reſpectus certificationis. Secūꝫ .n. Albertuꝫ magnū in compendio: in tractatu de fide. Fides inq̄t dicitᷓ eſſe argumētū nō apparentiū: q2 fides ſua luce ac ꝟtute manifeſtat nobis certitudinaliter ea que non apparēt nobis: tāq̄ ſi eēnt nobis apparētia. Manifeſtat āt nobis ꝓcipue tria. vꝫ. pꝛeterita. ꝓſentia. ⁊ futura. ¶ Primo pꝛeterea. Claꝝ eſt .n. ꝙ ſm Bedā quattuoꝛ ſimul creata ſūt. vꝫ. Celū empireū Choꝛi āgeloꝝ. Mā ꝑma. Et tp̄s. Preteritū ēt eſt: ꝙ mā ꝫ poſtomodū diuerſis foꝛmis repleuit: ⁊ de tali ꝓterita reꝝ creatiōe. et ēt ꝺ ipſa pꝛimi parentis ex tertia foꝛmatiōe: dī. Gen. i. In pꝛincipio creauit deꝰ celū ⁊ terrā. ſcꝫ ex nihilo ⁊c̄. Predicta oia ꝓterita nobis nō apparētia fides dmōſtrat ⁊ manifeſtat: tāq̄ ſi ea actu aliter videamus: dī. Aplo ad hebreos .xj. Fide intelligimus aptata eē ſecula. Et eccleſia cantat. Credo in vnū deum patrē oīpotētē: factoꝛē celi ⁊ terre: viſibiliū ⁊ inuiſibiliū. Siſr ⁊ pꝛeterita ꝓut ſunt Incarnatio filij dei: ſeu conceptio eius. Crucifixio. Reſurrectio. Aſcēſio. Atqꝫ viſibilis ſpūs .ſ. miſſio. hmōi fides ſanctiſſima nobis manifeſtat. ¶ Secūdo ēt fides pn̄tia nobis dmōſtrat: lꝫ viſibiliᷓ nō ſint nobis apparētia: ꝓut eſt: ꝙ xp̄s totus realiter ſit ſub accidētibus hoſtie: ſeu (ꝓut eſt) ꝙ deus inuiſibiliter res conſeruat in eſſe: ⁊ inſuꝑ magna ꝓuidentia eas regit: dicente Aug. li. v. de ciui. dei. Deꝰ ſummus ⁊ verus: non ſolum celum ⁊ terraꝫ angelos ⁊ homines: ſed nec etiam exigui cōtemptibiliſqꝫ animātibus viſcera: nec auis pēnulam: nec herbe floſculum: nec arboꝛis foliū: ſine ſuaꝝ partiū ꝑfecta diſpōe ⁊ q̄litate relinquit. ¶ Tertio deniqꝫ fides benedicta certificat intellectū noſtrū ēt de futuris: ꝓ eo ꝙ ꝑfectionē beatitudinis firmiter credimus ⁊ intelligimꝰ: ⁊ futurā oīuꝫ moꝛtuoꝝ reſurrectioneꝫ: ⁊ inſuꝑ vniuerſale iudiciū: in quo ⁊ bonis in aīa ⁊ coꝛpoꝛe dabiᷓ eterna gloꝛia. malis vero eterna pena: dicēte Athanaſio i ſuo ſimbolo. Qui bona egerunt: ibūt in vitam eternam. qui vero mala in ignem eternum. Hoc Albertus ſentētialiter. Alex. vero de Ales in .3. parte ſumme. in tractatu de fide. Fides (inquit) dicitur argumentum nō apparentiū: pꝛo eo ꝙ tria que non ſunt nobis viſibiliter apparētia: pꝛout ſunt .12. articuli: quos verbaliter explica ſi vis. Bona eterna: ⁊ rōnes credēdoꝝ fides ſanctiſſima credita no˖bis demonſtrat. Nam .12. articuli non ſunt nobis apparētes. Bona ēt eterna ſeu futura felicitas nō ſunt nobis apparētia: q2 tranſcendūt in pn̄ti omnē naturalem intellectum. dicente Aplo .i. Coꝛin. 2. Oculꝰ nō vidit nec auris audiuit ⁊ c̄. Deniqꝫ rationes ipſoꝝ articuloꝝ ⁊ alioꝝ credendoꝝ nō ſunt etiam nobis apparentes: qḋ pꝫ ad oculum. Nam quedam ſunt veritates valide ⁊ apparētes .ſ. ꝙ deus eſt: ⁊ ⁊ vnꝰ ē: ⁊ oīpotēs eſt: qḋ ēt phi multis rōnibus ꝓbāt. Sunt ⁊ alie rōnes credendoꝝ non apparentes: ſed valde debiles ſm humanā rōnem: ſicuti eſt credere tres perſonas eſſe ſimpliciter vnum deum. ⁊ credere ꝙ de nihilo ⁊ ſine vlla mā pꝛecedente factus eſt totꝰ mundus: qḋ vtiqꝫ eſt contra opinionē oīum phoꝝ. dicēte pho .i. phyſi. ſm oēs phofantes. Ex nihilo nihil fit. Similiter credere ꝙ deus factus eſt hō: ⁊ ꝙ xp̄s conceptus ſit per ſpm̄ſcm̄: ⁊ ꝙ in cruce xp̄s eēt beatus in ꝑte ſupioꝛi: ⁊ in ꝑte inferioꝛi patereᷓ ⁊ moꝛereᷓ. de talibꝰ ⁊ ſimilibus non habētur nāles ⁊ apparētes rōnes Ex quibus patet: quare Apoſtolus dixit: ꝙ fides eſt argumentū non apparentiū: q2 taꝫ articuli q̄ꝫ futura bona: ⁊ ēt rōes credēdorum ſm humanam rōnem ſunt nobis inuiſibilia ⁊ inapparabilia. Sed q̄uis intuitu humane ⁊ nālis rōnis: ꝑdicta ſunt nobis ignota: tn̄ fides ſāctiſſima nobis eſt manifeſta: ⁊ ꝺ eis nos certificat. itaqꝫ reſpectu triū ꝓcedētiū vꝫ. pn̄tium: ꝓteritoꝝ: ⁊ futuroꝝ: ſeu ēt articuloꝝ ⁊ rōnuꝫ credendoꝝ: atqꝫ futuroꝝ bonoꝝ: fides dī eē argumētū .i. certitudo nō apparētiū. vn̄ fides dī eē certitudo articloꝝ credēdoꝝ: certitudo futuroꝝ bonoꝝ: certitudo ꝓteritoꝝ. pn̄tiū. ⁊ futuroꝝ. ꝓ eo ꝙ fides gr̄a iſoꝛmata tm̄ robur ꝓſtat aīe: ꝙ rōnes q̄ videᷓ ꝯgruitatis faċ i itellu eē necitat. igiᷓ ꝓꝑ hꝫ ꝯcludiᷓ ꝙ fides dī argumētū nō appētū q2 oēs rōnes vl ꝟitates q̄ ꝑus ꝑ nāꝫ nō erāt appentes: ꝑ fidē ſiūt certitudinalr appētes ⁊ ꝙ fides realr ſit argumētū .i. ꝙ pꝛebeat ſirmā certitudinē i itllu hūano: ꝺ ſupdctis nō appentibꝰ: ac ſi appentia foꝛēt. q̄ntuplr ꝓbo. Primo auctibꝰ. ſcḋo rōne. tertio ſilitudine. q̄rto ſilitudine. quinto exēplo ¶ Primo ꝓbo auctibꝰ ꝙ fides ab Aplo ꝯuenieᷓ dī eē argumētū .i. certitudo. nā phs diffiniēs argumētū ꝓut recitat Alex. i .3. ꝑte dic̄. Argu. eſt rō rei dubie faciēs fidē ⁊ certitudinem. h̄ ille.

Item Dyo. de di. nō. c. vij. ait. Fides ē manens credentiū fundamētū: ⁊ argumentū .i. certitudo collocans eos in veritate. Itē quedā glo. ſuper ep̄lam ad Gal. ait. Fides argumētū eſt non apparentiū: q̄m eſt firma inuiſibiliū certitudo. Ex q̄bus pꝫ: qualr̄ fides certificat intellectū de non apparētibꝰ ¶ Sc̄do idē ꝓbo vnica rōne: que dī cauſalitatis. Fundamentum rōnis ponit Auctor in li. de cauſis di. Nobilior cauſa ſp̄ nobiliorē producit effectum. Pꝫ hec regula. Nā vitis ſeu vinea melior melius vinum producit: q̄ꝫ vitis vel vinea minus bona. Similiter melior arbor facit meliorē fructū arbore minꝰ bona. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ ſcia naturalis etiam prebet certitudinē de ſuis obiectis: etiam aliq̄n nō viſis: prout de hoc eſt qd̄ ph̄i per rōnes probāt deū eſſe: quem tñ nunq̄ꝫ viderunt. Similiter ponūt intelligentias. i. Angelos: qui vtiqꝫ erant eis inuiſibiles ⁊ non apparētes eſſe imateriales: ⁊ motrices orbiū: Propter qd̄ ph̄s ſciaꝫ nālē diffiniēs. i. poſteriorꝝ dicit. ꝙ ē habitꝰ cōcluſionis demōſtrate. Et. vi. Ethi. di. ꝙ ſcia eſt habitus demonſtratiuus alicuius rei: q̄ ex neceſſarijs neceſſaria cōcludit. Qd̄ pꝫ in iſto ſilogiſmo. Q̄ ē aial rōnale eſt diſciplinabile. Ois homo eſt aial rōnale. Ergo ois homo ē diſciplinabilis. ꝙ ſi (vt pꝫ) ſcia nālis q̄ ſimpliciter ꝓcedit ab intellectu cāto ⁊ humano certificat hoiem de ſuis obiect: q̄ a fortiori: fides q̄ eſt habitus ſupnaturalis ⁊ infuſus: imediate a deo procedēs: dꝫ certificare intellectū humanū: i quo ē de ſuis obiectis: q̄ vtiqꝫ dicunt̄ eſſe non apparētia Aliter ſequeret̄ ꝙ intellectus humanus in ſuo effectu eſſꝫ nobilior deo. Pꝫ ex quo effectꝰ ipiꝰ dei: q̄ eſt habitus infuſus ipius fidei: maiorē non faceret certitudinem: q̄ꝫ faceret intellectus humanus: qd̄ vtiqꝫ falſiſſimū eſt: ⁊ ipoſſibile. ⁊ hec rō ꝑ tale exemplū confirmat̄. Nā legit̄ in hyſtoria Cōſtātini Impmperatoris: ꝙ tp̄e ipſius fuit qdā magnus ph̄us: qui redarguens Conſtantinum ex hoc ꝙ xp̄ianus eſſet effectus: dixit ſe velle diſputare cum Alexandro Alexandrie Ep̄o: viro vtiqꝫ ꝑfecto: ⁊ ſancto: ſcia tñ ignaro: aſſerens: ꝙ eū vtiqꝫ ꝯuinceret: pro eo ꝙ ſcia ē vera ⁊ certa. Fides vō xp̄ianorū erat ꝑ oia fides icerta ⁊ beſtialis. Quo audito. Impator fecit p̄dictū ep̄m aduocari. Qui ꝯfidēs in dn̄o vocatꝰ venit. Ph̄s aūt ſe parauerat interim ad bellum iaculis acutiſſimis ſciaꝝ ſuaꝝ. Mox aūt cū vellet incipe diſputare: Alexāder ep̄s dicit ſibi. Scito ph̄e: ꝙ vnus articulus fidei ē verior ⁊ certior in intellectu humano: qualibꝫ ſcia nāli: Qd̄ cū negaret: dixit. Precipio tibi in virtute nois ieſu: vt credas q̄ dico ⁊ taceas Cui cū nō acquieſceret: ſtatim os eius retro collū verſum ē: nec vlterius loqui valebat: Ex qua rōne cū exemplo pꝫ. qualiter fides ⁊ſi habeat pro obiectoꝰ non apparētia: tñ itellectū, de ipſis realr̄ certificat. ¶ Tertio h̄ idē probo diſtin. Alexā. de Ales in. 3. parte ſumme in tractatu de fide dicit. Cum queritur an fides ſit argumentū. i. firma certitudo nō apparentiū. rn̄deo ꝙ ſic. Sed ne ſit equiuoco: argumentū quinqꝫ modis dī. ¶ Primo argumētum dī breuis narratio oīuꝫ ſubſequētiū: ſm ꝙ dicūt cōiter doctores in principio librorꝝ. h̄ eſt (inquiunt) argumētū totius libri: ⁊ appellant argumētū collectionē totiꝰ materie. lib. ſimul. ¶ Sc̄do argumētū dī oſtēſio quedā: qua ex luce alt quod male factū arguit̄. Et de hoc dī Io. iij. Qui male agit odit lucē: ⁊ non venit ad lucē ne arguant̄ opera eius. Et iō ad Eph. v. dī. Oia que arguunt̄: a lumine manifeſtant̄. ¶ Tertio argumētū dī ſignū quoddā ſeu miraculuꝫ. Unde Ricar. li. de tri. ait. Utimur in atteſtatione credendorū ſiue cōfirmatione: ſignis pro argumentis: prodigiis pro experimentis. ¶ Quarto argumentū dicit̄ ſm logicos ratio quedam demonſtratiua rei dubie faciens fidem ⁊ certitudinem. Et fides ibi accipit̄ ꝓ effectu argumēti. ſm Theologos vero ecōuerſo: q̄ fides ē faciēs argumentū ⁊ rōnē. ¶ Quinto deniqꝫ argumētū dicit̄ ſm. Aug. certitudo ex qua aia mouet̄ in aliud. Et hoc mō fides dicit̄ argumentū non apparentiū: vn̄ fides dicit̄ argumentū non eo mō quo dicitur argumentum in logicis: ⁊ in predictis quattuor. ſꝫ dicitur fides argumētū ꝑ ſimilitudinē: q̄ ſicut argumētū eſt generās certitudinē reſpectu eius: cuius dicit̄ argumentū: ita fides dicit̄ certitudo reſpectu eiꝰ: cuiꝰ eſt. ſ. veri nō apparentis: vel dic ꝙ fides dicit̄ argumentum non ꝓprie: ſed per ſilitudinē: q̄m ſic ꝑ argumentū venit̄ ad ꝯōnis noticiam: ita ꝑ fidē magis ac magis illuminātem ꝑuenit̄ ad noticiam eternorꝝ bonorꝝ non apparentium. Et iſte eſt modus rōnis nō nālis: vt eſt modus logicorum: ſed gratuitus. Et iō fides nō dī rō ꝑ modū ſpeculatiōis ⁊ nature: ſꝫ dī rō per modū affectꝰ ⁊ grē h̄ Alex. ſnia. liter: Ex qua diſtinctione pꝫ: qualiter fides dī argumentū: qd̄ idem eſt quod certitudo Aliam diſtinctionem ponit idem Alex. ibi dī. Aduertendum ē: ꝙ argumētū fidei nō dī qualiſcūqꝫ certitudo: cū in aia. v. modis precipue ſit certitudo. Quarū prima dicit̄ euidentie. Sc̄da dī dependentie. Tertia cōſcientie. Quarta ſcripture. Quinta experientie. ¶ Prima dī certitudo euidentie que. ſ. ineſt aie ꝑꝑ rei euidentiam: ⁊ hec eſt certitudo principiorꝝ per ſe notorum: quibus aia conſentit ꝑꝑ ſe ⁊ ſimpliciter ſine vllo alio argumento: rōne: ⁊ probatione: put eēt illd̄ Oē totum eſt maius ſua parte. Nam vt dī i. Topi. Unūqdqꝫ p̄ncipiorꝝ eſt ſimplr̄ ſibi fides. Hec aūt certitudo h̄r in aia non ꝑꝑ vllā ipſius intellectus informationē: ſꝫ ꝑꝑ ſe tm̄: ſicut pꝫ in illo: q̄ primo ante aliaꝫ informationē quā audiſſet hoc p̄ncipiū. vꝫ. Q̄ ē totū eſt maius ſua p̄te. ſtatim hoc audito certitudinaliter conſentiret: ꝑꝑ ipſius rei euidentiā. Hac igitur certitudine: fides non dī eſſe argumentū. Et rō eſt: q̄ credenda actualiter non ꝓponunt̄ intellectui per modū euidētie: vt pꝫ de ſe. ¶ Sc̄da certitudo in aīa dī eē dependentie. Hec aūt certitudo ex alijs depēdet ſiue ſumit̄: ſicut queſtiones h̄nt certitudinem ex principijs. Et talis certitudo non eſt ꝑꝑ rei euidentiam ſed magis ꝑꝑ informationē intellectus ex aliquo argumento vel rōne. Hoc mō pōt h̄ri certitudo ēt de ipa fide: ſi articuli fidei ꝓſupponāt̄ eſſe tāq̄ꝫ quedā pricipia per ſe nota. Et rō eſt: q̄ cū in ipſis articulis inueniat intellectus humanus cām ⁊ rōnē qua credat eis. ſ. p̄mā v̄itatē: q̄ in eis ē: tūc certificat̄ ⁊ aſſentit: pro eo ꝙ ſicut in alijs ſcientijs: ipſa p̄ncipia credimus ꝑꝑ ſe: ex quibꝰ elicimus concluſiones. ita a ſimili propter gratiā fidei elicimus hanc ꝯcluſionē eē verā cū alijs (vtputa) ꝙ deus eſt trinꝰ ⁊ vnꝰ ⁊ grā fidei eſt rō: qua arguit̄ veritas bonorū credēdorꝝ. Et iō fides ſe hꝫ quaſi ꝑ modū logicalē: q̄ ſicut ex illa p̄te in principijs rei euidentia eſt ſufficiens argumentū: vt ei conſentiat intellectus: ita fides ſeu informatio prime veritatis per lumē prime veritatis eſt ſufficiēs argumentuꝫ vt intellectꝰ ꝯſentiat ipſi p̄me veritati. ex qua deinde elicitur ois cōcluſio. Et rō eſt demōſtratiua v̄itatis. Un̄ ꝓſuppoſito h̄ p̄ncipio (ſicut ꝑ ſe noto) deus iuſtus eſt: ergo bene arguitur ꝑ ꝯn̄s. ꝙ reddat vnicuiqꝫ ſm opa ſua: nec pōt aliter facere ſm theologos in. iiij. diſt. xliij. quin mala puniat: inquātū talis punitio reſpicit cō decētiā ſue bonitatis. Silr̄ ꝓ ſuppoſito hoc alio principio (vꝫ. deus miſericors eſt) ergo bene ſeq̄t̄. ꝙ neceſſario fac̄ miſericordiam in his: que cōcernūt condecentiam bonitatis ſue. Ex quibus pꝫ ſc̄da certitudo. ¶ Tertia certitudo in aia dicit̄ conſcie ſeu gratie. Et h̄ certitudo ꝓuenit ex diuina gratia: ipſam conſciam informāte: quodam infuſo lumine veritatis: q̄ certitudo ē fidei: ſiue formate: ſiue informante. Rō aūt huius certitudinis eſt: q̄ cū prima veritas (que deus ē) idem inſpirat in aia ſic conſciam inflāmat. ꝙ ſicut aliquis cogit̄ ex ipſa euidētia conſentire iſti veritati (oē totū eſt maius ſua p̄te) ita per habitū infuſum fidei: cōſciencia informata gratia artatur: ⁊ cogitur, cōſentire credentis ſue veritati ꝑꝑ ſe: Unde ſicut negare iſtā ꝓpoſitionē (omne totum eſt maius ſua parte) eſt naturaliter cōtra ſciam: ſic negare articulū fidei: eſt ēt cōtra ꝯſciam illius: que ſupnaturaliter habitū fidei infuſuꝫ a dō accepit. Ex quibus etiā patet tertia certitudo ¶ Quarta certitudo in aia dī ſcripture. h̄ enim certitudo fidei generatur ſimplr̄ in aia ſeu auctoritate. ſeu ex teſtimonio ſcāꝝ ſcripturaꝝ. Et ſic ēt fides dī eſſe argumentum non apparentiū. i. certitudo quedā: q̄ accipitur: aut ex teſtimonio: aut ex auditu. ⁊ p̄dicatōe ſcripturaꝝ. De qua certitudine Ap̄lus ait ad Ro. 10. Ergo fides ex auditu ⁊c̄. ¶ Quinta deniqꝫ certitudo in aia dī experientie. Hec autem fidei certitudo h̄r ꝑ modū affectus ſiue guſtus ſpūalis i aia Unde ſicut aliq̄s de rebꝰ materialibꝰ q̄ꝫtū ad corpis ſenſus: hꝫ certitudinē materialr̄ ꝑ modū guſtus ⁊ tactus. ſic ēt talis certitudo inuenit̄ in viris moralibus: ſeu i hoibus virtuoſis reſpectu ſuorum obiectorū. Sic a ſimili mediāte fide experitur hō: ēt

in pñti vita quādam certitudinē de bonis
eternis: ⁊ nō apparētibus p ſpūalē guſtum
qui in aīa per fidem generatur. De quo ſpi
rituali guſtu dicit pp̄ha. Signatū ē ſup nos
lumen vultus tui dñe. vʒ. per fidē infuſam
Et ſeq̄. Dediſti leticiā in corde meo. Et ali
bi dicit. Quā magna multitudo dulcedinis
tue dñe: quā abſcōdidiſti timentibus te: per
fidem. ſ. infuſam. Iſto igit̄ ēt modo: fides
dī eſſe argumentū. i. certitudo nō apparētiū
Et ſic ex iſta diſtinctione pʒ: qualiter intelle
ctus quadrupliciter certificat̄ per fidem de
rebus non apparentibus. ſ. p dependentiā:
per grām ⁊ ꝯſciam: per ſcripturam: ⁊ predi
cationē: ⁊ inſuper per experientiā. ⁊ per ꝯñs
pʒ qualiter fides dī eē argumētū. i. certitu
do non apparentiū. ❡ Quarto ēt pbo idē
ſimilitudine. vʒ. quare fides arguit vel certi
ficat intellectum de nō apparentibꝰ. Reci
tat. n. Fulgentius ſup epl'aʒ ad Ro. ꝙ an
tiqui depingebant fidem vultu obſcuram: ⁊
quaſi velatā: nudā circa ſpatulas ⁊ pectus:
lauro coronatā: ſceptrū in manibus tenen
tem: ſub pedibus duas vel tres vulpeculas
hñtē: ⁊ in geſtu cōſtantiā. Hec Fulgentius.
Quā figurā qdā magiſter Pariſieñ. ſ. Hol
coth exponens dicit. Fides obſcurā vultu
depingit̄: qꝛ de articulis ⁊ de credibilibus
ſciam non hʒ. dicente Apoſtolo. i. Corin. xiij.
Nunc videmus per ſpeculum in enigmate.
Depingitur etiaʒ nuda circa ſpatulas ⁊ pe
ctus: per qd ſignificat̄: ꝙ fides paliari nō dʒ
per parabolas: ⁊ enigmata vel per verba
obſcura ⁊ diſſona: put heretici faciunt. Sʒ
dʒ clare: nude ⁊ ſimpl'r tradi. Depingitur ēt
lauro coronata: per qd ſignificatur ꝙ fides
habet victoriam cōtra demones carnem ⁊
mundum: ⁊ cōtra inimicos fidei chriſtiane.
Nā victores antiquitus lauro coronabāt̄.
Ideo pp hoc cantat eccleſia de martyribꝰ
laureis ditant̄ bñ fulgidis. Depingit̄ ēt cū
ſceptro in manibꝰ: p qd ſignificat̄: ꝙ fides
eſt regina oīum aliaꝝ virtutum: ⁊ impatrix
xp̄i filia: ⁊ ſponſa regis eterni. Et hʒ deū p
obiecto: cui tāꝗ ſceptro apodiat̄: qd ē ſignū
maxime certitudinis ⁊ firmitat̄. Depingit̄
ēt cū vulpeculis ſub pedibus eius: p quas
ſignificāt̄ heretici: quos vera fides calcat cū
certitudine veritatis. Depingit̄ deniqʒ: ꝙ in
geſtu gerit cōſtantiam: per qd ſignificatur:
ꝙ fides ex quo adheret prime vitati firmā
certitudinē habet de futuris bonis. Ex qua
figura ſeu ſimilitudine pʒ qualiter fides cer
tificat intellectū de bonis nō apparentibꝰ
❡ Quinto deniꝗ hoc probo vnico exēplo.
Legitur eniʒ in legenda ſancti Ignatij mar
tyris: qui ſcripſit epiſtolas virgini. ⁊ ecōuer
ſo virgo Maria ſibi. Qui cuʒ eēt ep̄s in an
tiochia: ⁊ Romā perductus cōpelleretur a
Traiano imperatore acerbiſſimis tormētis
flagellis negare dñm Jeſum xp̄m: dicebat
ſe nullo modo poſſe: pro eo ꝙ habebat ſcri
ptum in corde nomen Jeſu xp̄i: per quod
certus erat de bonis futuris ⁊ ſupernatura
libus habendis: licet non apparētibꝰ. Vo
lens igitur Imperator poſt mortem eiꝰ p
bare qualem impreſſioneʒ in eius corde fa
ciebat xp̄i fides: inuenit in corde eius ſcri
ptū nomē Jeſu litteris aureis: Et cum in di
uerſis partibus cor ſcinderetur: in qualibet
parte inueniebat̄ ſcriptū nomen Jeſu. Hoc
igitur modo: vt probant auctoritates: rō: ſi
militudo: diſtinctio: atqʒ exēplū. patet qua
liter fides ab apoſtolo dicitur eſſe argumē
tū ideſt firma certitudo de non viſis: ⁊ de
non apparentibus: Et per conſequens etiā
patet primus reſpectus. vʒ certificatiōis.

❡ De ſcđo reſpectu quo fides dicitur eē ar
gumentum.

Secundus reſpectꝰ ēt quo fides ab
Apoſtolo dicitur eſſe argumentum
dicitur reſpectus excluſionis. vʒ. cō
trarioꝝ. Non tm̄ fides vt imediate claruit
certificat intellectū de credendis: ⁊ de futu
ris bonis. Sed inſuper excludit ab intellectu
omnia que contraria ſunt ipſis credēdis ⁊
futuris bonis adipiſcendis: lʒ adhuc nō ap
parentibꝰ. Et ꝙ fides excludat omnē erro
rem: ⁊ infidelitatē habitui ipſius fidei con
trariaʒ: tripliciter probo. Primo auctorita
te. Secundo ratione. Tertio ſimilitudine.
❡ Primo probo auctoritate. Nam glo. ſup
illa verba Jo. i. Ecce agnꝰ dei: ecce qui tollit
peccata mundi. ait. Preſentia fidei tollit
ab anima omnem rubiginem erroris ⁊ infi
delitat̄. ſicut preſentia agni dei tollit ab aīa
omnia peccata. hec ille. Ber. etiā in ſuis ſen
tentijs ait. Fides omnia a ſe abijcit: q̄ ſunt
contra veritatem. ❡ Scđo idem probo vni
ca ratione. vʒ. formalitatis. Fundamentuʒ
rōnis ponit Phs. i. de generatiōe ⁊ corru
ptione. di. Generatio vnius forme: (⁊ preci
pue contrarie) ſp eſt corruptio alterius. Pʒ
hec regula. Nam generatio caliditatis in
aqua: totaliter corrumpit in ea formā frigi
ditatis. Similiter generatio ſanitatis i cor
pore: formā infirmitatis: que prius i eo exi
ſtebat: deſtruit. Quo preſuppoſito: certuʒ ē:
ꝙ tres precipue ſunt forme contrarie habi
tui ipſius fidei: ſeu certitudinis fidei. vʒ ſu
ſpitio: dubitatio: ⁊ opinio: Ideo adueniente
habitu fidei infuſe in anima: ſtatim corrū
pitur ⁊ expellitur ab aīa omnis forma ſuſpi
tionis: dubitationis: atqʒ opinionis. Et ꝙ p̄
dicta tria fidei ꝯtrarientur. ⁊ per ꝯñs ipſa
adueniente ab aīa excludantur pʒ. Naʒ ſu
ſpitio ſm Phm eſt affirmatio alicuius rei
cum aliquo leui ⁊ momentaneo ſigno. Ecō
tra: fides cum (vt in precedētibus pʒ) ſit fir
ma adheſio ⁊ certitudo ad ipſam primā ve
ritateʒ: que deus eſt: ⁊ qua nihil fortius (vt
dī in Eſdra) manifeſtum eſt ꝙ fides eſt ipſi
ſuſpitioni contraria. Et ideo fide aduenien
te in anima ſtatim corrumpitur omnis for
ma ſuſpitionis: fidei contraria. Dubitatio
eſt etiam ipſi fidei contraria: quod pʒ. quia
dubitatio ſm eundē Phm. ⁊ Alex. i. ʒ. pte
ſumme. in tractatu de gratia: eſt vacillatio
intellectus inter vtrāqʒ partem cōtradictio
nis (vtputa) qñ quis videns aliquas duas
opiniōes eque fortes: dubitat de vtraqʒ opi
nione: an ſit vera vel falſa: ſicut etiam ille q
habet rationes eque fortes ad hoc: ꝙ ſit in
gratia: ⁊ ꝙ non ſit in gratia: ſicut quādo vi
det ſe eſſe tepidum in amando deum: ⁊ nō
habere affectū orandi. Et ex oppoſito videt
ꝙ nullā habet voluntatem peccandi: nec vl
lo modo peccaret: talis dubitat ſe eē in grā
cum habeat rationes eque fortes ad hoc: ⁊
ad ſuum oppoſitum. Ecōtra vero cuʒ fides
ſit firma adheſio ſine vlla dubitatione ad p̄
mā veritatem: ideo adueniens in anima cor
rumpit ⁊ expellit omnem dubitationem: tā
ꝗ formam ⁊ rem per omnia ſibi contrariaʒ.
Opinio deniqʒ etiam eſt fidei cōtraria: qm̄
opinio ſʒ Phʒ ⁊ Alex. (vbi ſupra) eſt acce
ptatio vnius partis contradictionis: cuʒ for
midine tamē alterius. ſeu ſm eundē Phʒ
. i. Poſterioꝝ. Cum ſcientia ſit neceſſarioꝝ:
opinio ſimpliciter eſt contingentium: aliter
ſe habere. ſicut (exēpli gratia) ille qui habet
rōnes ad vnum ſimul: ⁊ ad ſuum oppoſitū
tamen idē fortiores hʒ rōnes ad hoc: ꝗ ad
aliud ſuum oppoſitum. ſicut qñ i vna parte
videt ſe feruentem in amore dei: ⁊ lugenteʒ
pro peccatis: ex oppoſito vero ſentit rebel
lionem carnis ⁊ fragilitatem. Et ſic per con
ſequens talis magis opinatur ſe eſſe i grā
ꝗ econuerſo. Econtra vero cum fides ſit fir
ma adheſio ſine formidine alicuius contra
dictionis ad primam veritatem ⁊ inſuper fi
des ſit tm̄ neceſſarioꝝ. ideo in anima adue
niens corrumpit ⁊ expellit omnem opinionē
tanꝗ formam: ⁊ rem per omnia ſibi oppoſi
tam. Ex quibus omnibus colligitur ꝙ fides
dī argumentuʒ ratione excluſionis: quia ar
guit: corrumpit: ⁊ expellit omnia: ⁊ precipue
tria predicta ſibi contraria ⁊ oppoſita. Hec
ratio elicitur ab Alex. vbi ſupra ⁊ inſuper
a Tho. ſa ſe. q. iiij. arti. i. i corpe. q. ❡ Ter
tio deniqʒ probo ſimilitudine ꝙ. ſ. habitus
fidei excludit ab anima omnem errorem: ⁊
omnia que ſunt contraria certitudini eius.
Quam ſimilitudinem ponit glo. ad litteraʒ
ſuper verba Apoc. xij. Mulier amicta ſole: ⁊
luna ſub pedibus eius. dicit. Sicut ſol ſua
luce oēs materiales tenebras ab aere expel
lit ſic fides infuſa ſua ſpūali luce expellit
ab anima tenebras omnis erroris ⁊ infide
litatis. h glo. Ex predicta igitur auctoritate
rōne: atqʒ ſimilitudine patet: qualiter fides
dicitur eſſe argumentum non apparentum:
p eo ꝙ arguit: expellit: ⁊ corrumpit omnia
ea: que ſunt certitudini ipſius fidei cōtraria
⁊ per conſequens etiam patet reſpectꝰ ſecū
dus: qui dicitur reſpectus excluſionis.

❡ De tertio reſpectu: quo fides dicitur eſſe
argumentum

Tertius deniqʒ reſpectus q̄ fides
ab Apoſtolo dicitur eſſe argumē
tum nō apparentum: dicit̄ reſpe
ctus argutionis. Nam fides dicitur eē ar
gumentum. i. quaſi arguens mentem. Du
plicem autem mentem fides arguit: vʒ. oīuʒ
infidelium. qm̄ vt dicit Alexan. vbi ſupra:
ex quo infideles non habent veram fidem:
carēt iugiter ſpirituali leticia ſpiritu ſancti:
⁊ per conſequēs habent iugiter conſcienti
am cauteriʒatam ⁊ amaram. Et ſi aliquam
de aliquis infidelis ſentire videtur in ſua

fide aliquem guſtū non eſt perfectus cū ſit acquiſitus: ſiue infuſa a diabolo ⁊ nō a deo quãobrem diuina iuſtitia iuſtiſſime ꝓpter infidelitatem eorū ꝑmittit eos errare. Propter qđ Aplˢ bene dicit. ꝙ fides ē argumētū pro eo ꝙ arguit oīum infidelium mentē. ¶ Scđo inſuper fides dicitur argumentū: eo ꝙ arguit etiā quorūdā fideliū mētes: q ⁊ ſi habitū fidei in baptiſmo ſuſceperunt tñ opera fidei nequaꝗ̄ hēre volunt. Et iđ pp hoc hñt iugiter ꝯſciam amaricatā ⁊ cruciatā: ⁊ oi ſpūali gaudio priuatā. Et ꝙ fides dicatur argumētū: eo ꝙ arguat in vita ⁊ precipue: in morte: ſeu repleat mentes. tā infidelium: ꝗ̄ quorūdā fidelium opa fidei deſpicientiū: oī amaritudine ⁊ dolore quadrupliciter probo. ſ. Prio auctoritate. Secūdo rōne. Tertio ſilitudie. Quarto exēplo. ¶ Prio ꝓo auctoritate. Aug. li. ꝯfeſ. di. Juſſiſti dñe (⁊ ſic ē) vt oīs inordinatus aīus. ſ. tā fideliū ꝗ̄ infideliū ſibiipſi pena ſit. Et Iſa. lir. dī. Cor impij (vȝ fidelis ⁊ infidelis) ē q̄ſi mare feruēs: qđ quieſcere nō pōt. ¶ Scđo hoc idē ꝓbo vnica rōne. vȝ cōtrarietatis. Fundamētū rōnis ponit Phs ij. phyſi. ⁊ v. Meth. dī. Idē alr ſe hñs eſt cā cōtrarioꝝ. Pȝ hec regla. Nā pñtia naute ſicut ē cā ꝯſeruatiōis nauis in mari. ita eius abſētia per accñs: ē cā ipſiꝰ ſubmerſionis. Itē ſicut obediētia ſerui ad dñm eſt cauſatiua eius beniuolentie: ſic per oppoſitū deficiente obedientia deficit ⁊ beniuolētia. Quo ꝓſunpoſito certū ē: ꝙ hō hñs verā fidē cū opibꝰ bonis: ſentit ſuauē guſtū ⁊ pacē aīe ſue: tam in vita ꝗ̄ in morte. dicēte Salo. prouer. i. Secura mēs q̄ſi iuge cōuiuiū: Ergo ꝑ oppoſitū: homo infidelis: ⁊ ēt xpianꝰ: q defic̄ i opibꝰ fidei. necro ꝑuatur pace aīe: ⁊ iocūditate cordis: tā i vita ꝗ̄ in morte. ¶ Tertio h idē probo ſimilitudine. Nā Augu. dicit ſup illa verba Jo. iij. Qui male agit odit lucem: ſicut palato egroto amarus ſit panis: ſic oculis egris odioſa ē lux. quod ſi ſic ē. ꝙ corruptis organis ſenſitiuis obiecta ſana cauſant in eis amaritudinē. Ergo a ſimili: corrupta aīa rōnali: aut ꝑ infidelitatē: aut ꝑ defectū bonoꝝ operū: cauſat̄ in ea maxia amaritudo ⁊ turbulentia: tam in morte ꝗ̄ in vita. ¶ Quarto deniꝗ̄ ꝓbo vnico exēplo. ꝙ vȝ fides arguit. ſ. cruciat mētes: tā infideliū, ꝗ̄ maloꝝ xpianoꝝ in vita: ſȝ ꝓcipue in eoꝝ morte (Prout enīȝ recitat Phs in li. de aialibꝰ.) Quoddā aial noīe Cignꝰ: qui vtiqȝ ē albiſſimꝰ in omni vita ſua hȝ luctū in voce pro cantu: in morte vero ſua cum voce ceteriſqȝ mēbris oñdit ⁊ facit maximā melodiam ⁊ feſtiuitatē. Et rōnē aſſignās Phs. dicit. ꝙ iđ in vita luget: qꝛ ſanguis eiꝰ ē puriſſimꝰ: ſȝ modicū eſt diſperſus in mēbris: ſeu ꝑ membra circūqnaqȝ: ita ꝙ de eo quaſi nihil remanet apud cor. in morte vero per oppoſitum oñdit ſummā letitiā: hoc iđ ē qm̄ ſanguis puriſſimus ꝑ mēbra diſperſus: totus concurrit ad cor. Totū contrariū (vt dicit phs ibidē) facit aial quoddā noīe ſirena: quod vtiqȝ eſt piſcis marinꝰ: hñs a media parte ſuperiori ſimilitudinē hoīs: ab inferiori ꝟo ſimilitudinē piſcis. Hoc. n. aial in tota vita ſua habet ſuauiſſimū cantū: ⁊ maximā oſtēdit letitiā. in morte vero cū voce lamentabili ⁊ lachrymoſa pre nimio dolore ſe totum diſcerpit. Et rō ē qm̄ in eius vita cū habeat ſanguinē venenoſum: qui ſtat quaſi totꝰ in venis ⁊ cauda: ⁊ q̄ſi nihil remanet apud cor: ⁊ ideo letatur in vita. in morte ꝟo ſumme triſtatur: qm̄ totus ſanguis venenoſus exiſtens diſperſus in cauda ſeu in ꝑte eiꝰ inferiori concurrit ad cor. His declaratis dico per ſimilitudinē ꝙ verus fidelis propter difficultatē opeꝝ: ⁊ incertitudinē ſue ſalutis: ⁊ ſi aliqualem habeat in corde letitiam tamen quaſi timidus ⁊ triſtis viuit: ſȝ in eius morte: qm̄ ei offertur meritum ſuoꝝ operum ⁊ argumētū vere fidei: ⁊ inſuper ſalutis certitudo: ſumme iocundatur atqȝ letatur: ⁊ penitꝰ ab eo ad modum Cigni diſcedit oīs timiditas atqȝ triſtitia. Econtra vero homo infidelis ſeu etiā xpianꝰ nō habens opa fidei ſed opa mūdi: carnis: atqȝ diaboli: qui vtiqȝ Sirene comparat̄: in tota vita ſua q̄ſi letari dī: ꝓp letitiā ⁊ viſum ꝓñtiū ⁊ delectationē. Et qm̄ demerita ſua adhuc ab intellectu cordis ſui diſpſa ſunt in morte: talis ſumme triſtabitur atqȝ cruciabitur. Et hoc iđ fiet qm̄ ab angelis bonis ⁊ malis ei preſentabuntur oīa demerita ſua: ⁊ inſup oēs defectus operū bonoꝝ. Et ſic ex predictis omnibꝰ patet tertius reſpectus. ſ. argumētationis: in quo mōſtratum eſt qualiter fides dicitur eē argumētū quia. ſ. arguit maloꝝ fidelium atqȝ infidelium mētem. Et per conſequens ēt pȝ declaratio tertij articuli declarandi: qđ erat videre: quid ſignificaretur per illud verbuȝ diffinitionis. vȝ. argumentum non apparentiū. Et declaratum eſt ꝙ Apoſtolus dixit ideo fidem eſſe argumentuȝ reſpectu certificationis: ⁊ reſpectu excluſionis: ⁊ reſpectu argumentationis: quam certificationem: excluſionem: atqȝ mentis letificationē: vobis concedere dignetur deus benedictus. Amen.

¶ Feria quarta poſt dñicā ſexageſime. Itē de diffinitione ipſius fidei ſermo quartus.

Emē cecidit

in terrā bonā: ⁊ ortū fecit fructū centuplū. Luc. viij ⁊ in euāgelio ꝓterite dñice. Poſtꝗ̄ in ſuperioribꝰ ſermonibꝰ ſufficiēter declarauimꝰ tres ꝑncipales articulos: fundatos ſup diffinitione ipſius fidei. in quibus declaratū eſt quid ſignificetur per illa verba: fides eſt ſubſtantia rerum ſperandaruȝ argumentum: reſtat deniꝗ̄ quartum articulū declarare: in quo videbit̄ qđ ſignificet̄ ꝑ illud verbū vltimum diffinitōnis. vȝ nō apparentiū. Cuius articuli declaratio talis eſt.

¶ De quarto articulo: ꝺ diffinitōis qditate

q Uartus poſtremo articulꝰ in hodierno ſmone: de diffinitōe ipſius fidei ſimplr declarandus: eſt videre qđ ſignificetur per illđ verbum vltimū diffinitionis. vȝ. non apparentium. Nam Aplus in diffinitione ipſius fidei dicit Fides eſt ſubſtantia re. ſperā. argumētū. ⁊ ſtatim ſubiungit. dicens non apparentium. Quero igitur quid ſignificetur per illū terminum. vȝ non apparentium: Sed quero q̄ fine: ⁊ quo reſpectu Apoſtolus diffiniens fidem: dixit eam eſſentialiter argumentū nō apparentium: Et certum eſt: ꝙ diffiniuit fidem eſſe argumentum non apparentuȝ triplici reſpectu: Quorum primus dicitur reſpectus diſtinctionis. Secundus dicitur reſpectus gratificationis. Tertius dicitur reſpectus glorificationis.

¶ De triplici reſpectu: quo fides dicitur argumentum non apparentum.

p Rimus igit̄ reſpectꝰ. quo fides dī ab Aplo eē argumētū nō appentiū: dī reſpectus diſtinctionis. Scđm. ſ. Tho. ſa ſe q. iiij. arti. i. in corpore. q. Per hoc inquit: ꝙ Apoſtolus dicit fidem eſſe argumentum nō apparentium: diſtinguitur habitus fidei ab habitu ipſius ſcientie: per quam ſcientiam fit aliquid expreſſe apparēs ipſi intellectui cum ſcientia: vt dicitur. i. Poſterioꝝ. ⁊. vi. Ethico. ſit habitus demōſtratiuus alicuius concluſionis ⁊ veritatis. Oppoſitum eſt de fide: qm̄ fides eſt habitus a deo infuſus: alicuius concluſionis ⁊ veritatis non ſimpliciter intellectui demonſtrate. Et propterea fides diffinitur ab Apoſtolo eſſe argumentuȝ nō apparentium. Conuenientiſſimum igit̄ fuit: ꝙ fides ſimpliciter fuerit diffinita magis ꝑ nō appentia ꝗ̄ apparētia: quod tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Scđo rationibus: Tertio ſimilitudine. ¶ Primo ergo probo auctoritatibus ꝙ fides dȝ diffiniri ꝑ non apparentia. Nam de conſecra. diſt. iiij. c. Uenit ſacerdos. dicitur. Non per ſigna ⁊ rationes: ſed per ſimplicem fidem veritas fidei eſt colenda. Item gloſa ſuper verba ad Roma. xij. Non plus ſapere: ꝗ̄ oportet ſape ſed ſapere ad ſobrietatem. ait. Supbe nature ſpeculū humilitatis quod eſt ſincera fides: ſine alia viſibili ratione debuit ꝓponi: vt a ſuperbia ad humilitatem trāſiret. Hec glo. ¶ Scđo hoc idē probo triplici ratiōe. Primo ratione accumulationis. Secundo ratione cauſationis. Tertio ratione corruptionis. ¶ Primo probo ratione accumulationis. vȝ virtutis. ꝙ ſimpliciter. virtus fidei debuit eſſe de nō viſis ⁊ nō apparentibus. Fundamētū rōnis ponit Phus. ij. Ethi. dī. Uirtus conſiſtit circa bonum ⁊ difficile: qꝛ virtus ⁊ ars ſemper ſunt circa difficiliora. Pȝ hec regula. Nam quia caſtitas hȝ difficultatē in conſeruatiōe ſui: ideo caſtitas dī ſumme virtuoſa. Quod ſi ſic eſt: ergo vbi maior ē difficultas ibi ē ⁊ maior ꝟtus: ſeu maior ratio virtutis: prout patet in his: qui nō tm̄ maritalem ⁊ vidualem: ſed inſuper virginalem caſtitatē conſeruant. Similiter ⁊ i his qui datis omnibus bonis ſuis pauperibus deo ſeruiunt in ſpontanea pauptate: Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ ſicut nō eſt virtuoſum videre lucidū: ſeu aliqđ facere qđ de ſe ē facile: ſic nec credere qđ manifeſte ē: probabile ſeu certificatuȝ demonſtra-

ꝯlis rōnibus eſſet laudabile ⁊ virtuoſum:
Sed vtiqꝫ virtuoſum ē ⁊ laude dignū: ſim
pliciter credere deo in his: q̄ ſenſus ſeu rō
nō ꝯprehendit. Et qđ maximū eſt credere
ſimpliciter deo in his: q̄ ſenſus vel rō vidē
tur oīo diſſuadere: eo ꝙ in itellectu magna
difficultas ꝯſiſtit. Sed cū nulla in mundo
ſeu in qualibet virtute: maioꝛ difficultas eē
poſſit: ꝗꝫ cōtra nām ⁊ ꝯtra oēm rōnem vio
lenter ſubijcere per voluntatē: intellectum
his que ſunt fidei: ⁊ que nō ſunt appētia
ſequiꝛ ꝑ ꝯñs: ꝙ maioꝛ virtus cōſiſtit ī fide
que eſt de non apparentibus: ꝗꝫ conſiſtere
poſſit in q̄libet alia ſcia: que ꝓ ſuo obiecto
hꝫ rōnes apparentes ⁊ demōſtratiuas. Ut
igitur quelibet rōnalis aīa magis proficere
poſſet in virtute: ideo ꝓꝑ hoc deus propo-
nere voluit nobis bona ſolum apparentia
per virtutem fidei. ¶ Scđo hoc idem ꝓbo
rōne cauſationis. Fūdamētuꝫ rōnis ponit
Auctoꝛ in lib. de cauſis. di. Ubi ē plus de
cā: ibi eſt ēt plus de cauſato. Pꝫ h̄ regula.
Nā ſeruo magis fideli dño ſuo: maioꝛ daꝛ
remuneratio ⁊ premium: cum fidelitas ſit
cā mercedis premij atqꝫ beniuolētie. Simi
liter maioꝛ arboꝛ naturaliter plures fructus
producit. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ
(vt Phs dic. i. ⁊ io. Ethi.) felicitas ē p̄miū
virtutis. Q̄ ſi ſic ē: cū inter ceteras virtu-
tes maxima ſit virtus fidē habere: ⁊ bonis
non apparētibus credere (ꝓut in p̄cedenti
rōne ꝓbatū ē) cōcludiꝛ ꝓꝑ hoc: ꝙ maximū
p̄miū maximaqꝫ remuneratio talem fidem
habentibus a deo debeaꝛ: cū in ſe habeant
maximā cām p̄mij atqꝫ mercedis. Oppoſi
tū ē ſi hō hūiſſet ſciam de nō apparētibus
ſꝫm rōnes nāles ſicut de apparētibus: q̄m
habuiſſet paruā difficultatē: ſicut habetur
ēt in ceteris ſcientijs naturalibus in quibꝰ
intellectus cogiꝛ ad credēdū. Et ſic ꝑ ꝯñs
paruū vel nullū meritū hūiſſet. Q̄đ confir
mans Greg. in quadā omel. ſuper verba
Jo. 2o. vꝫ. Cū eēt ſero die illa ⁊c. ait. Fi-
des nō hꝫ meritū vbi humana rō. i. huma-
nus ſenſus prebet experimentū. Nec mirꝫ
ſi paruum vel nullū habereꝛ meritum ſeu
felicitas: ſi fides eēt de apparentibus: q̄m ſi
habereꝛ certa ſcia de ipſis: intellectus coge
retur ad credendum: ⁊ per ꝯñs talis credi
tio: nec virtuoſa eēt: nec deo accepta. Nam
ad hoc ꝙ aliquid nomē virtutis acgratire

quiritur ꝙ ad illđ volūtās ſit libera. Sic. n.
dicit Phs. 3. Ethi. Uirtus ⁊ vitium volun-
taria ſunt: ⁊ bonum ſemper eſt voluntariū.
Q̄đ aūt non ē voluntarium: non ē bonum.
Et. 2. Ethi. dicit. Uirtꝰ eſt habitus electiuꝰ
Et Nicolaus papa. 2o. q. iij. c. Pſis: ait.
Q̄đ. n. quis non eligit nec optat: profecto
non diligit. Q̄đ aūt non diligit: facile cōtem
nit. Nullum ergo bonum ē: niſi voluntariū.
Item extra de reſti. ſpo. c. Solicite. Alexā.
tertius ait. Non eſt veriſimile: ꝙ ſponte iuri
ſuo renunciauerit: qui renunciauit ſpoliatꝰ.
Item extra de his que vi metuſue cau. ſiūt
in. c. ad Audientiā. dicit Inno. tertiꝰ. Quia
vero que vi metuſue cau. ſiūt: carere debēt
roboꝛe firmitatis. deniqꝫ. 2o. q. i. c. illud di-
citur. Satis inutile ē: vt coacta ſeruitia dño
preſtentur: quoniam coacta ſeruitia deo nō
placent. Que omnia ſupradicta confirmās
Tho. ſa ſe. q. 2. arti. io. dicit. Cum queritur
an ratio humana poſſit prodeſſe ad meritū
reſpondeo. Rō humana ad ea que ſunt fi-
dei: poteſt ſe habere ad voluntatem creden
tis dupliciter. Uno modo ſicut precedens:
vtputa: cum quis non vult credere: vel cum
non hꝫ promptam voluntatem ad credēdū
niſi ratione humana induceretur. Et talis
ratio adhibita minuit meritū. ¶ Scđo mo
do. vt ſequēs voluntatē credētis. ſ. puta cū
homo habet promptam voluntateꝫ ad cre
dendum: diligit veritatem creditaꝝ: ⁊ ſuper
eam cogitat: ⁊ amplectitur: ſi quas rōes ad
hoc inuenire poteſt. Et tunc humana ratio
meritū fidei non excludit: ſed potius auget
Et rō ē ſꝫm eundem Tho. in. 3. diſt. xxiiij. ar
ti. 3. q. 2. Quia ea que ſunt fidei: ⁊ ſi ꝑ rōnē
probari non poſſunt: nō tñ ſunt cōtra omnē
rōneꝫ. Et ideo querere ea: que ſunt ſuꝑ rō-
nē euidēteꝫ: nō ē vituꝑabile ſed laudabile:
qꝛ homo dꝫ ſe ad diuina erigere: quantum
pōt: vt dicit Phs. io. Ethi. Quā ſniam ēt
approbans Ric. i ꝓhemio. ꝓ. ſen. q. vij. i ſo-
lutione. i. argumēti. rñdēs ad verba Greg.
vꝫ. fides nō hꝫ meritū ⁊c. dicit ꝙ illa argu
mētatio ſeu rō: que ꝓcedit ſimpliciter ex ar
ticulis fidei: nō euacuat meritum fidei: nec
minuit: qꝛ talis ratiocinatio ē in virtute lu-
minis fidei. Uñ de tali argumētatione non
dꝫ intelligi aūctas Greg. ſed de ratiocina-
tione que procedit vel procederet ex princi
pijs cognitis in lumine naturali. Talis eni

euacuat: ⁊ euacuaret meritum fidei: cū ſibi
homo principaliter innititur. Et ꝓpter hoc
rōnes fidei meritū nō diminuūt ſed augēt:
qꝛ non illis tantū innititur intellectꝰ. Sic
. n. di Eccle. xxiiij. Qui elucidāt me. ſ. fidem
ꝑ rōnes ꝓbabiles: ſed nō demōſtratiuas:
vitā eternā habebūt. Oppoſitū ſo eēt: ſi
quis ſimpliciter crederet ꝓꝑ rōnes natura
les tm̄: q̄m tales nullū meritū profecto aſſe
querētur. h̄ Ricar. ſentētialr. Ex qua rōne
ēt pꝫ: ꝙ ideo fides data fuit de nō apparē
tibus: q̄m auget meritū ⁊ felicitatē creden
ti: quod vtiqꝫ meritū ⁊ felicitas tolleretur a
credente ſolū per rōnes naturales acquiſi-
tas. ¶ Tertio idē probo rōne coꝛruptiōis.
Fūdamētū rōnis ponit Phs. viij. Meth.
dicens. Species ſunt ſicut numeri: qꝛ ſicut
vnitas addita vel remota a numero mu-
tat ſpeciē: ſic differentia addita. vel remota
in diffinitione: mutat diffinitū. Patet hec
regula. Nā ſi vnitas additur numero bina
rio: ſtatim perdit ſuam ſpēm. i. perfectionē
ſui nois. Propter quod nō ampliꝰ dicetur
⁊ vocabitur numerus binarius ſed ſimpli-
citer ternarius. Similiter ſi aſino irrationa-
li addetur vna differentia (prout ē rōnale)
nequaꝗꝫ amplius vocaretur aſinus: ſed ap
pellareꝛ hō. Quo preſuppoſito certū eſt: ꝙ
cū fides ſꝫ Damaſcenū ſit ſimpliciter quī-
dā habitus de non apparentibus: concludi
tur propter hoc: ꝙ ſi eſſet de apparētibus:
tunc alia differentia ſibi apponeretur: ⁊ ſic
nequaꝗꝫ amplius poſſet fides vocari: ⁊ per
conſequens nec poſſet dici virtus. Ideo ēt
a ſimili dico: ꝙ ſi quis alr nō vult credere
niſi per euidentiā ⁊ per miracula apparen-
tia: talis vtiqꝫ cum velit addere nouā diffe
rentiam fidei: fidem totaliter deſtruit: ⁊ coꝛ
rūpit: nec intelligitur ꝙ in eo ſit aliqua ſpe
cies fidei. Loquoꝛ contra vos: o ſuperbi: o
arrogantes: o preſumptuoſi xp̄iani: q aliter
credere nō vultis: niſi rationes habeatis de
trinitate: de prouidētia dei: de predeſtina-
tione: de reprobatione: ⁊ huiuſmōi: q̄m in
ꝟitate dū ſic ſimpliciter creditis nulla in vo
bis remanet ſpecies fidei. Ex predictis igiꝛ
tribus rationibꝰ patet qualiter fides (ꝓut
Apoſtolus diffinit) conuenienter ⁊ ſimplici-
ter debuit eſſe de non apparētibus. ¶ Ter
tio deniqꝫ hoc idē probo ſimilitudine ſeu
exemplo. Nā vt legitur Jo. xx. Cum dominꝰ

poſt reſurrectionē ſuaꝫ viſibiliter apparuit
apoſtolis: Et quum Thomas nō eēt cum
eis. accidit ꝙ poſtmodū dum veniſſet: apo-
ſtoli ſibi dixerunt: Uidimus dominū: q re-
ſpondens ait. Niſi miſero digitos meos in
fixurā clauoꝝ: ⁊ mittam manum meā in la
tus eiꝰ: non credā. Quod cum dixiſſet: iteꝝ
apparuit dominus in medio coꝛuꝫ ⁊ dixit
Pax vobis. Deinde dicit Thome. Infer.
digitos tuos in loca clauoꝛum: ⁊ pone ma-
num tuam in latus meū: ⁊ noli eſſe incredu
lus ſꝫ fidelis. Q̄đ cū feciſſꝫ: ſtatiꝫ credidit:
dicens. Dñs meus ⁊ deus meꝰ: Cui dñs di
xit. Quia vidiſti me Thoma crediſti. Bea
ti qui non viderunt ⁊ crediderunt. Ubi expo
ſitoꝛes dicunt: ꝙ ſicut dñs redarguit Tho-
mam. ꝙ nullam in ſe fidei virtutem hēret:
pro eo ꝙ aliter noluit credere niſi latꝰ xp̄i: ⁊
vulnera pedum ⁊ manuū ſenſibiliter palpa
ret: Sic fides nequaꝗꝫ virtꝰ eē potuiſſet: ſi
data non fuiſſet de non apparentibꝰ. Et iđ
a ſimili nunc etiam xp̄ianus non dicitur: q
in ſe virtutē fidei xp̄i habere: non aliter: ꝗꝫ
per apparentes rationes vel credere non
vult. Et propterea ſolus xp̄ianus eſt: q ſim-
pliciter non apparentia: per fidem firmiter
credit: ⁊ magis ex hoc mereꝛ ſimpliciter lo-
quendo: nō dico ꝑ accñs: ꝗꝫ ſi xp̄m in carne
ſicut fecerunt apl'i ſenſibiliter videret. Q̄đ
volēs dñs inſinuare. ideo dixit Tho. Quia
vidiſti me Tho. crediſti: bti q nō viderūt
⁊ crediderūt. Ecce ꝙ beatos iam appellat
xp̄s in hac vita credētes per fidem ſimplr
apparentia. Qualē ergo credis queſo mer
cedem credētes ab ipſo xp̄o in eterna gloꝛia
poſt hanc vitā recepturi ſunt: cū eum glo-
rioſum facie ad faciem ex fidei merito ſūt
viſuri: Certe dicam cū Apoſtolo. i. Coꝛin. ij.
ꝙ oculus non vidit: nec auris audiuit: nec
in coꝛ hoīs aſcendit: que preparauit deus
diligentibus ſe. Ex predictis igitur pꝫ quali
ter Apoſtolus conuenienter fidē diffiniuit: cū
dixit. fides ē argumētū nō apparentū. Et ꝑ
ꝯñs ēt pꝫ p̄rimꝰ reſpectꝰ vꝫ diſtinctionis.
¶ De ſecūdo reſpectu: quo fides diciꝛ eſſe
argumētum non apparentum.

s Ecūdus ēt reſpectus ad idē di re-
ſpectꝰ gratificatiōis ſeu gratie. licet
enim habēti fidē informatā in cari-
tate: lux diuine grē atqꝫ ſaluti: ⁊ eterne glīe
certitudo: cuilibet de lege cōi per ſcientiam

ſpeculatiuã ſit incognita ⁊ occulta.tñ per
virtutē ſanctiſſime fidei charitate informa
te:fidelis aīa realiter de ipſa gratia ſalute
⁊ futura gloria certificat: Et propterea dī
fides ab aplo eē argumētū nō apparentū
.i.firma certitudo gratie ſalutis ⁊ glorie:q̄
ſenſibiliter non apparent.Et ꝙ fides dicat
eſſe argumētū non apparentū:eo ꝙ reali
ter certificet aīam de diuina gratia ſalute ⁊
futura gloria quintupliciter probo.Primo
auctoritatibus.Secundo rōnibus. Tertio
diſtinctione.Quarto ſimilitudine. Quinto
exemplo.℄ Primo ergo probo auctoritati
bus.Nā Apl's.ij.Corin.vlti.ait. An nō co
gnoſcitis voſmetipſos: ꝙ xp̄s per fidem in
vobis eſt:⁊ ſpiritꝰ dei niſi reprobi ſitis: Itē
Apoca.ij.Io.in perſona dei dicit. Vincen
ti.ſ.per fidē ſeipſum:dabo manna abſcon
ditū.ſ.dulcedinē gratie:quod nemo nouit:
niſi qui accipit Item Joannes Damaſce.
li.i.dicit.Deus non reliquit nos penitus
eſſe ignorantes de grā ⁊ ſalute noſtra.ſed
per fidem formatam nos certos reddit de
vtroq̄z.Item Math.vltimo. Qui credide
rit ⁊ baptizatus fuerit ſaluabitur. Deniq̄z
Joannes.vi.Saluator ait. Qui credit in
me habet vitam eternam.Ibi etiam glo.di
cit.Securus ē de vita eterna:qui in ſe hēt
fidē chriſti.℄ Secundo hoc idē probo du
plici ratione.primo rōne proprietatis.ſecū
do ratione operabilitatis. ℄ Primo rōne
proprietatis:ꝙ vz habens habitū fidei ha
beat certitudinē:⁊ de diuina gratia in pre
ſenti:⁊ de eterna gloria in futuro. Funda
mentum rationis ponit Phs.i.de celo ⁊
mundo.dī. Qui habet ſubſtantiam alicuiꝰ
rei:habet ⁊ proprietatem.Patet hec regu
la.Nam qui habet ſubſtantiā arboris hēt
eius proprietatem que ſunt fructus.Item
qui habet ſubſtantiam domus:habet eius
proprietatem que eſt inhabitatio eius.
Quo p̄ſuppoſito certū ē(prout in ſupradi
ctis patet)ꝙ fides eſt vera ſubſtantia ſpei.
ita vt qui hēt verā fidē:ēt hēt verā ſpem.
Sed cum proprietas ſpei ſit ſimpliciter ſpe
randa bona.i.preſens diuina gratia ⁊ futu
ra gloria.ergo ſequitur ꝙ quicunq̄z hz ve
rā fidē:habet ēt certitudinem gratie: atq̄z
futurorum bonoꝝ.Et ideo fides(vt predi
xi)dicitur eē ſimpliciter ſubſtantia rerum
ſperandarū:quia cauſa eſt:vt res que ſpe
rantur in futuro iam in nobis ſubſint per
gratiam.quia per fidem quodāmodo futu
ra bona ſicut ara quedā iam nobis preſen
tia ſunt.℄ Secundo hoc idem probo rōne
operabilitatis ſeu cauſalitatis.Fundamen
tum rationis ponit Phs.iiij. Methaphſ.
dī.Ex effectibus cās rerum cognoſcimus.
Patet hec regula.Cū enim pietas ſit qui
dam habitus anime:nō pōt cognoſci niſi ꝑ
actus:qui ſunt eius effectꝰ.Ex quo patet ꝙ
cognoſcimꝰ aliquē eē pium tanq̄ per cām
per actū pietatis ab extra:tanq̄ per eius ef
fectū.Simili ēt modo ſm Phm.i.de aīa.
Licet anima noſtra ſit quedam immate
rialis ſubſtātia:⁊ per conſequens ab oculo
materiali inuiſibilis.tamen cognoſcitur ab
intellectu ex duplici eius effectu.vz ex mo
tu:⁊ ſenſu.Nam cum nihil moueatur: nec
etiā ſentiat niſi in virtute alicuius aīe.cer
tū ē ꝙ cum corpus humanū mouetur vel
ſentit aliquod leue vel aſperū hoc totum
ꝓcedit ab aīa.Ex hoc apparet ꝙ ſi anima
ꝑ ſuā naturā ⁊ ſubſtantiam nobis ſit inui
ſibilis tamē illā tanq̄ cauſam cognoſcimꝰ
ex effectibus ſuis: vz ſenſu ⁊ motu. Quo
preſuppoſito certum ē:ꝙ fides informata
charitate cum ſimul habeat opera q̄ ſunt
ſignificatiua diuine gratie ⁊ meritum futu
re glīe:dicēte Grego.in omel.penth. Amor
dei nunq̄ eſt ocioſus.Operatur.n.magna ſi
ē.ſi āt operari renuit:amor nō ē. per conſe
quēs.concluditur neceſſario:ꝙ ēt per ipſa
opa fidei.quiſq̄z verus fidelis in ſe hz certi
tudinē diuine gratie:⁊ inſuper certitudinē
eterne glorie.Quod totū confirmās Augu
ſtinus in ſermone de dedicatiōe eccl'ie ait.
Sicut.n.malis opibus:quaſi quibuſdā ſe
ris ⁊ vectibus:vite ianua nobis clauditur:
ita bonis operibꝰ aperitur. Ex quibꝰ rōni
bus pz:qual'r verꝰ habitus fidei prebet ani
me argumētū de non apparentibꝰ.i.de di
uina grā ⁊ futura gloria.℄ Tertio hoc idē
ꝓbo vnica diſtinctione.B.Tho.ſcda ſcde
q.xix.ar.iiij dicentis.Cū q̄rit an ſpes via
toris ꝓcedēs a fide informata hēat certitu
dinem diuine grē ⁊ future glorie:rñdeo ꝙ
certitudo inuenit in aliquo dupliciter.ſ.eēn
tialiter:⁊ ꝑticipatiue.Eēntialiter quidē in
uenitur in vi cognoſcitiua.participatiue āt
in eo ꝙ ab aliqua vi cognitiua mouet infal
libiliter ad finē ſuū:ſicut alia reguntur ab
intellia non errāte.⁊ dicūtur in finem ſuum
Et ſm hūc modū dicitur:ꝙ natura certitu
dinaliter operatur tanq̄ mota ab intellectu
diuino mouente certitudinaliter vnūq̄dq̄z
ad finē:⁊ ꝑ hunc ēt modū virtutes morales
dicūtur certius arte operari: inq̄tum ꝑ mo
dū nature mouent a rōne ad ſuos actꝰ.hoc
igitur ſcdo mō ſpes ēt informata fide ⁊ ca
ritate certitudinaliter tendit in ſuū finē. vz
in futurā glīam reſpectu ipſius dei:ꝑticipās
certitudinē a fide: que ē in vi cognoſcitiua:
⁊ que hz deum ꝓ obiecto:ſpopondit ſe da
turū in preſenti gratiā:⁊ in futuro eternam
gloriā. Et ꝓpterea magiſter i.3.ſen.dī.xxvi.
ſpem diffiniens dicit.Spes eſt certa expecta
tio future beatitudis:ex gratia dei ⁊ merit
prouenienſ.hec Tho.ſententialiter.Si aūt
qs contra hanc diſtinctionē opponeret. ꝙ
vz qdā habent fidē ⁊ ſpē.qui tñ poſtea non
conſequuntur certitudinē future beatitudi
nis:ad hoc reſpondit Thomas vbi ſupra i
ſolutiōne vlti.arti.dicē.ꝙ hoc contingit ſim
pliciter ex defectu libe.arb.ponentis ſponte
obſtaculum peccati.non āt ex defectu diui
ne potententie vel miſericordie: cui ſpes in
formata charitate ⁊ fide innitit. Unde hoc
non preiudicat certitudini ſpei.Ex qua diſti
ctione ēt pz: qualiter fides anima certificat
de bonis non apparentibꝰ que ſunt diuina
gratia ⁊ futura gloria.℄ Quarto hoc idem
ꝓbo ſimilitudine.Regula eſt Phi.3.ꝺ aīa.
ꝙ ſicut ſe hz ſenſus ad ſenſibile.ſic ſe habet
intellectus ad intelligibile. Sed certū eſt:ꝙ
potentia guſtꝰ bene diſpoſita.habet certitu
dinem de dulcedine vel amaritudine cibi ſi
bi coniuncta.Ergo a ſimili immo a fortiori
aīa bene diſpoſita.ꝑ fidem:ſpem:⁊ charita
tem. debet habere certitudinem de diuina
gratia in preſenti: ⁊ per conſequens de eter
na gloria in futuro.℄ Quinto deniq̄z probo
vnico exemplo Pauli.2.Thi.2.de ſeipſo di
centis. Scio cui credidi:⁊ certus ſum.ſ.de
diuina gratia ⁊ futura gloria. q2 potens eſt
depoſitum meum ſeruare vſq̄z in illum diē.
non ſolū āt mihi.ſed ⁊ his omnibus qui di
ligūt aduentū eius.Quod ſi(vt pz)Paulꝰ ex
merito fidei erat certificatꝰ de gratia ⁊ ꝺ fu
tura gloria. ergo a ſimili quiſq̄z verꝰ fidelis
certificari poteſt.⁊ precipue cum deus i tali
certitudine non habeat cōiter acceptionē ꝑ
ſonarum.Uñ extra de ꝓben.c.Venerabilis
dicit. Non generis ſed virtutum nobilitas
viteq̄z honeſtas gratū dō faciunt ⁊ idoneū
ſeruitorē.ad cuiꝰ regimē nō multos ſm car
nem.nobiles ⁊ potētes elegit.ſed ignobiles
ac paupes.eo ꝙ apud eū nulla eſt acceptio
perſonarū.Ex predictis igitur oībus patet:
qualiter fides dicitur eſſe argumētū nō ap
parentū.i.de aīe gratia in preſenti: ⁊ gloria
eterna in futuro.Et ꝑ conſequens etiam pz
ſcds reſpectus.vz gratificationis.

℄ De tertio reſpectu:quo fides dicit eē ar
gumentum non apparentium.

Tertius deniq̄z reſpectꝰ: q̊ fides ab
Apoſtolo dicit argumētū nō appa
rentū:dicit reſpectus glorificatiōis
ſeu compꝛehēſionis.Quãuis.n.(vt imediate
claruit)fides prebeat certitudinē aīe ꝺ gra
tia ⁊ de futura gloria. tamē vltra hoc dicit
etiā eſſe argumentū nō apparentū.i.certitu
do quedam:qua certificatur aīa: ꝙ ⁊ ſi eter
na gloria per meritū fidei adipiſcat. tamen
gloria illa eſt tam eximia ⁊ profunda. ꝙ ēt
ab Apoſtolo dicit eē bonū ſeu gloria ñ ap
parēs.Et ꝙ futura gloria:quā anima ex me
rito fidei eſt habitura: ſit tā incōprehenſibi
lis:eximia:atq̄z ꝓfunda; ꝙ ēt dicat eſſe bo
nū nō apparēs oī intellectui cauſato:q̄dru
pliciter probo. Primo auctoritatibus. Se
cundo rationibus. Tertio diſtinctionibus.
Quarto ſimilitudine. ℄ Primo probo au
ctoritatibus. Nā Dioniſius in li.de miſtica
theologia.ait. Deus q eſt oīum futura glīa
eſt inuiſibilis ⁊ inacceſſibilis: oēm ſenſum:
oēz intellectū:omnēq̄z rōnē excedēs.Item
Greg.ſup:v̄ba Job.xxvi.c.Cū vix pua ſtil
lā ſmonē eiꝰ audierimꝰ.magnitudinē toni
trui eiꝰ qs poterit intueri ait.Totū qcqd de
deo pōt hūanꝰ itellectꝰ itelligere.ē q̄ſi q̄dā
ſtilla liquoris.Itē Job.xi.dī.Forſitan dei
veſtigia cōprehēdes:⁊ vſq̄z ad ꝑfectū oī
potētē repies.Excelſior celo ē. Et qd faci
es: Profūdior iferno.⁊ vñ cognoſces.Itē
Job.xxviij.dī.Ubi inuenit ſapia.ſ.increa
ta.⁊ qs ē locꝰ itelligētie.i.create.vt.ſ.ſapiē
tiā icreatā intelligat:Et ſequit.Abſcōdita
ē ab oculis oīuz viuētiū.Itē ꝓuer.xxv.Sa
lomō ait.Perſcrutator maieſtatis oppri
met a glīa.Item Plato in Timeo dicit.
Deus eſt ſummū bonū ſup oēm ſubſtātiaz
omnemq̄z naturam:cui cuncta expediunt:
cum ſit plene perfectiōis ⁊ nulliꝰ ſocietatis

dign⁹. Et ibidē ait. Genitorē vniuerſitatis tam difficile eſt inuenire: q̄ inuentū īpoſſibile ē pſari. Deniq̄ʒ Apo.i. Thi.vi.ait. De⁹ lucē habitat iacceſſibilē: quā nullus hoīum vidit: ſed nec videre pōt. Ex qb⁹ auctoritatib⁹ pʒ: q̄liter futura gloria ē incomprehenſibilis cuilibet intellectui creato. ¶ Scđo hoc idē probo duplici rōne. Primo rōne eſſentialitatis. Secundo rōne repugnabilitatis. ¶ Primo pbo rōne eſſentialitatis: fūdamentū rōnis ponit phs.3.de aia.di. Sicut ſe hʒ res ſimpliciter ad eſſe: ſic ſe hʒ ſimpliciter ad intelligi. Patet hec regula. Nā res que parum hʒ de eſſentia bonitatis. ſic ꝯprehenditur ab intellectu put eſt. Si āt res magis habeat de bonitate: reqrit ad eā intelligendā maior intellectus. Si āt res hʒ eſſentiam maxime bonitatis: tā intenſiue q̄ extenſiue reqritur ad eam intelligenduʒ maximus intellectus: queadmodū ēt ad ſuſtinendū vinū inteſiuū: optimū: ⁊ potētiſſimū reqritur ēt neceſſario optima ⁊ potentiſſima diſpoſitio in ipo bibēte ad h: vt illō poſſit bibere ⁊ ſuſtinē. Quo pſuppoſito certū eſt. ꝙ de⁹ q̄ ē oiuʒ iuſtorū futura gloria: hʒ eſſentiā ſuam inteſiue ⁊ extenſiue actualiter infinitam: ſeu infinite bonitatis. ergo eſt infinite cognoſcibilis: Sed cū null⁹ intellect⁹ creat⁹ hanc ſimpliciter tā inteſiue q̄ extēſiue potentiā infinitā ad itelligēdū neceſſario hēat: ꝯcludit ꝙ gloria diuine viſionis cuilibet intellectui creato incōprehenſibilis ē. Quā rōnem confirmās Tho.i.pte ſūme. q.12.ar.i. Dic: In tātū aliqs intellectus pfecte cognoſcit ſnq̄ā tū maiori vel minori lūie perfundit. Cū igit lumen glorie creatū in quocunq̄ʒ intellectu creato receptū non poſſit eſſe infinitū. ipoſſibile eſt: ꝙ aliquis intellectus creatus deum infinite cognoſcat: Et ſi ſic eſt. ꝗ īpoſſibile eſt: ꝙ deū totaliter cōphendat. Qđ confirmās. phs.3.phi. dic. Infinitū ⁊ multitudine ⁊ magnitudine ſm ꝙ infinitū ē nobis ignotū ē. Et.3.phiſ. ait. ꝙ infinitū ē nobis ignotū inq̄tū infinitū. Et primo Poſterioꝝ. di. Infinita non cōtingit ptrāſire intelligētem. Hec Tho. ſententialit rōne repugnabilitat. ¶ Scđo hoc idē probo rōne repugnabilitatis: ſeu repugnātie. Fundamētū phs.i.prime.⁊.i. Poſterioꝝ. ⁊.iiij. Metha. dic. Affirmatio ⁊ negatio nunq̄ ſunt vera de eodē. Patet h regula. Nā impoſſibile ē: ꝙ lapis ſit lapis ſimul ⁊ nō lapis: ſeu impoſſibile eſt ꝙ aliquid ſit homo ⁊ nō homo: ſeu aliqd ſit homo ſimul ⁊ petra: q: hec ſibi inuiceʒ repugnāt. Quo pſuppoſito certū eſt. ꝙ ſi aliqua creatura deū pfecte cōprehēderet ⁊ cognoſceret: clarꝫ eſt ꝙ eſſʒ tāte ſapiētie ⁊ charitatis. q̄nte eſt de⁹ ipſe: vel creator: Et ſi ſic eēt ergo hō ⁊ creatura eſſet ſicut de⁹ ⁊ creator. Sed cū ſit impoſſibile ꝙ ſimul aliqd ſit hō ⁊ deus. creatura ⁊ creator (cum hec ſibi inuicem differant i infinitū) concluditur etiam per ꝯñs. ꝙ oīno impoſſibile eſt totā diuinā eſſentiā: ſeu futuram gloriā comprehēdere. Quā rōnem ꝯfirmās dñs Bonauētura in 3.di.xiiij.ar.i.q.2. i rōnib⁹ affirmatiuis dic. Omne qđ cōphendit alteꝝ: eſt mai⁹ illo vel ſaltē ei equat. aliogn ipm claudere itra ſe nō poſſet. Sʒ impoſſibile eſt creaturā aliquā: nec p vnionē: nec p aliū modū equari creatori. Ergo ipoſſibile eſt. ꝙ cōphendat creatorē. Ergo aīa xpi non ꝯprehendit vbū ſibi vnitū. Ergo a fortiori nulla alia anima. Et ideo Damaſc. dicit. Hoc ſoluʒ intelligit ꝺ deo: ꝙ incōprehenſibilis eſt ab oī creatura. Hec ille ad litterā. Et ita ex rōnib⁹ pdictis patet concluſio. ¶ Tertio h pbo diſtinctionib⁹. Et pmo diſtinctōe. Ric. i ſuo qđlibeto dicētis. Cū q̄ritur an de⁹ ſit cognoſcibilis a rōnali creatura: reſpōdeo: ꝙ creatura rational' poteſt habere cognitionem de deo ſm oēm ſtatū taʒ vie q̄ patrie: qđ oſtendit pmaria eius cōditio. Cum.n. rōnalis creatura ad imaginē dī ſit facta. Et ſm Aug. xiiij. de tri. ca. xviij. eo ipſo imago di eſt: q̄ capax eius p cognitionē eſſe poteſt. q: imago conſiſtit in potentijs cognitiuis. ſm qđ pōt deū cognoſcere ⁊ amare: niſi ſm ꝙ pōt deū diligere. ſeqtur pp h ꝙ pōt deū cognoſcere: taʒ in vita q̄ in patria. Hoc idē oñdit naturalis ad deū diligēdū obligatio. Certū ē.n. ꝙ rōnalis creatura naturalr ē obligata ad deū diligēdū: ita ꝙ hoc ſolū reqrit de⁹ ab ipſa. tāq̄ pfectiuū ⁊ cōplectiuū oīs obligationis. Sed cū impoſſibile ſit: ꝙ deū diligat tā in via: q̄ in patria: niſi eū pcognoſcat. ꝗ ſm ſtatū vie ⁊ patrie deū cognoſcere pōt. h idē oſtēdit finalis ei⁹ terminatio. Certum eſt.n. ꝙ rationalis natura ad finē beatitudinis ē creata: qđ oſdit nāle eius deſiderium qđ ſi pōt eſſe ocioſum. ſm Cōmenta.2. Meth. Si beatitudo haberi ſi pōt ſine cognitione vel viſione dicente Sal. Jo.xvij. Hec ē vita eterna: vt cognoſcāt te piez. ⁊ quē miſiſti Jeſum xpʒ. Ubi ēt Aug. dicit. ꝙ viſio dei ē tota merces. Qđ ſi ſic ē: ꝗ neceſſario ꝯcludit: ꝙ deus cognoſcit tā i via: q̄ in pria. Notādū tñ ē: ꝙ quadrupliciter contingit aliquid cognoſci. Primo p immediatā di apphēſionē: ſicut qñ res aliq̄ potētie apphēſiue ſe offert imediate ⁊ obiectiue. Et hoc mō ſimpliciter hꝫ cognitio de deo in patria. eo ꝙ ibi immediate ⁊ obiectiue in ſua eſſentia ſe intellectui repñtat: ⁊ ab eo apprehenditur. ¶ Scđo contingit ēt aliqd cognoſci p ſpēi ꝯtemplationē. ſicut qñ res pñtatur ſenſui: ſi aūt intellectui p ſe imediate: ſicut audiēdo deſcriptionē alicui⁹: qđ ſi vidi ꝯcipio i me te ei⁹ ſpēm aliqualem. Et hoc mō hꝫ cognitio de deo in ſtatu vie. vbi nō repñtatur aīe deus obiectiue in eēntia ſua. iđ neceſſe hʒ aliquam ſpēm ei⁹ concipe aliquo mō. Qđ qdē facere pōt aīa triplici gradu ⁊ ordine. differēter tñ ſm magis ⁊ min⁹ pfectū. vʒ p naturalē rōcinationē. Rōcinando.n. poteſt aīa multipliciter ſpēm de deo concipe. ſ. ex rez plūtate. ⁊ ex hoc pōt cōcipi ſpēm vnius entis pmi. cū oīs plūtas ad vnitatē reducat ⁊ ab ea deſcēdat. put dic Auctor in lib. vi. pnci. ex rez cāuſitate. Et ex hoc pōt cōcipere ſpēm prime cāe. qñ cū videamus vnum eē ab alio ⁊ nō ſit pceſſus in infinitū. neceſſe ē primā cām eē: ex rez gradatōe ⁊ varietate. Et ex hoc pōt cōcipe ſpēm vnius nature vel ſumme. Nā cū videamus qdā nāli gradu dignitatꝫ ⁊ valoris pferri qbuſdā. ⁊ nō pōt eē pceſſus in infinituʒ. ergo ē deuenire ad ſummū aliqđ ex rez mutabilitate: ⁊ ſic pōt cōcipere ſpēm vnius imutabilis ⁊ eterni. Itē ſo ꝯtingit aliqd cognoſci p doctrine ⁊ fidei informationē. Et ſic audiendo ⁊ legēdo pōt ꝯcipe ſpēʒ dei et pſſius ⁊ certi⁹. q̄ modo pdicto iuxta ꝯditiōes ⁊ pprietates. ſm quas deſcribit tm̄ fides. Itē p contēplationē ⁊ affectualē deguſtationem. Et ſic adhuc expreſſiori ⁊ certiori mō pōt homo concipe ſpēm aliquā de deo ⁊ diuinis. ¶ Tertio ēt cōtingit aliqd cognoſci p ſpeciei apprehenſe retentionē ⁊ cogitationeʒ. ſicut cognoſcimus rem: que aliquando p ſe fuit pñſens: poſſibile apphēſiue poſtea tamen eſt abſens. Et hoc modo nō cognoſcitur deus i via. niſi forte aliquis vſq̄ʒ ad viſionē eēntie ei⁹ rapetur. ſicut vult Augu. de Aplo libro de vidēdo deo. ¶ Quarto deniq̄ʒ cōtingit aliqd cognoſci p imediatam rei apphēſionē ⁊ cōprehēſionem. ſicut qñ res aliq̄ put ē ſcia alicui⁹ potētie intellectui ſe offert imediate ⁊ obiectiue: q̄ ſimul ⁊ ſemel apphendit ⁊ cōprehēdit. hoc mō impoſſibile ē deū perfecte cognoſci ab aliq̄ itellectu creato ſm Auicen. viij. Meth. ſue c. xxxviij. q: cā ſpālis q̄re res aliq̄ nō intelligit ē materia. Eſſe.n. formale ē eē intelligibile. Quāto ergo aliqd ē magis materiale tāto ē min⁹ intelligibile. Et quāto magis ē formale tāto magis ē cognoſcibile. Uñ Phs. ij. Meth. vult ꝙ materia nō ſit intelligibilis niſi p analogiā ad formā: ⁊ ꝙ illa q̄ ſunt ſeparata a materia: et ſi a nobis difficile intelligunt: hoc nō ē pp ipſas res ſed pp nos. vt dicit Cōmen. ſup. ij. Meth. Cū ergo de⁹ ſit ſumme imaterialis: ⁊ ſumme in actu hʒ eē: ideo ſumme ē intelligibilis q̄ntū eſt de ſe. Propter qđ di ꝙ deus lux ē. q: ſicut lux inter corpalia eſt ſumme viſibilis ⁊ manifeſtatiua: ⁊ declaratiua ſui apud viſum corpalē: lʒ oculus debilis vt veſpertilionis melius poſſit videre lucē obſcuratā q̄ clarā: ſic de⁹ eſt ſumme intelligibilis ⁊ manifeſtatiu⁹ ſui apud quecūq̄ʒ intellectū: q̄ntū ē de ſe. lʒ oīs intellectus creatus deficiat. ne poſſit infinitū ſplēdorē eius intellectu ſuo ſuſtinere: nō tm̄ in via ſʒ ēt in patria. Hec Ricar. ad lrām. Ex qua diſtinctione pʒ: qualr glia futura ⁊ diuine viſionis ē incōprehēſibilis apud quecūq̄ʒ intellectū creatū. Aliā diſtinctionē ponit ſeraphic⁹ dñs Bonauētura in. iij. di. xiiij. ar. i. q. xi. in corpe. q. di. Cū q̄rit an aīa xpi totū vbū cōprehēdat. rñdeo ꝙ nō. pp qđ notandū eſt: ꝙ aliqui voluerunt dicere: ꝙ verbū increatū ⁊ ipſe de⁹ nō ſolū ab aīa xpi: ſed ēt ab alijs animab⁹ beatis pōt comprehendi: ⁊ aliquo modo eſt incomprehenſibilis. Comprehendit: in q̄tum ad eēntiam: vt dixerunt que eſt finita et indifinita: q: in ſeipſa ſimplr eſt perfecta: Dicit autem ⁊ eſt incōprehenſibile q̄tuʒ ad potētiā q̄ reſpic infinita. nāq̄ ei pōt in totū gn i pla. Et per hoc diſſoluē voluerunt auctes ſcōꝝ ⁊ ſcripture: q̄ videt inuicē repugre: q: aliqñ dī ꝙ deus eſt incōprehēſibil'. aliqñ vero dī ꝙ bti hñt cognitōʒ cōprehēſionis. Sʒ iſte

modus in pmo li. improbatus fuit: q2 impoſſibile eſt ꝙ potentia excedat eſſentiã: vñ impoſſibile eſt potentiam eē ſimpliciter infinitam. ſubſtãtia exiſtente finita. Et ibidē oſtenditur multipliciter deum eē immenſum nō ſolum in relatione ad res: ſed etiam in ſeipſo hīc immenſitatem. Et ideo iſte modus dicendi ſtare non poteſt. Ideo qui hoc prius dixit: poſtmodum retractauit. Alij vero dicere voluerūt: ꝙ aia xpi: ꝫ ſi ſit finita: tamē ob grãm vnionis ſublimatur ad aliqđ infinitum. Dꝫ. n. aliquid: qđ eſt ſupra oēm creaturę gradum: ꝛ quo nihil poteſt cogitari excellẽtius. Et ex ipſa parte poteſt comprehēdere perfecte verbum ſibi vnitū: ꝛ hoc ē ēt ipſius ſolius proprium. Et pro tanto allegant ad ſuum ꝓpoſitum Hillariū li. de tri. dicentē. Trinitas ſibi ſoli nota eſt: ꝛ hoi aſſumpto. Sed hoc etiam nullo modo ſtare pōt: q2 q̄ņuis gratia vnionis dicat aliquid infinitum rōne alterius extremi: tñ rōne aie vnite ſemper dicit quid finitum: ꝛ res virtutis finite: qm̄ aia xpi manet intra terminos creature: queadmodū alie aie: aliter nō fuiſſet vera aia rōnalis: ꝛ ſi ē virtutꝫ finite qūo pōt vnq̄ꝫ comprehendere immenſitatem rei omnino infinite ꝛ excedentis eam in infinitum. Propterea eſt tertius modus dicendi rōior: ꝛ verior ē: ꝙ nec aia xpi: nec alia creatura comprehendere pōt immenſitateꝫ verbi increati: ſine ipſius dei: ꝛ tamen ipſuꝫ totum cognoſcit. Et poſſunt iſta duo ſil' ſtare: immo neceſſe eſt ponere: q̄ņuis difficile ſit intellectui noſtro capere. Si. n. vere ponimus deum ſimplicem: immo q2 neceſſe ē ſic ponere ꝛ credere ſi cognoſcatur: iam non hꝫ partem ꝛ partem: ſed totus cognoſcit. Rurſus: ſi deum ponimus immenſum (q2' hoc credimus ꝛ fatemur) neceſſe ē ponere ꝙ nunq̄ꝫ ab intellectu finito ꝓhendãtur: ꝛ ſic dc[9] a quacūq3 creatura ipſum cognoſcere tot[9]. cognoſcitur: ſed tñ non totalr. Si aūt queratur qūo hoc pōt intelligi: dico ꝙ difficillimū eſt: eo ꝙ plus repitur in creaturis d' diſſimilitudine: q̄ꝫ de diſſimilitudine. Intelligamus tamen (gratia exempli) aliquem oculum: cuius aſpect[9] nō ſit omnino clarus: ꝛ intelligamus aliqđ paruū album: tñ intenſum in luminoſitate ꝛ claritate coloris: oculus ille videbit illud albū totum: tñ inteſionem illius albedinis nō cōprehendet. Sic ſuo mō in propoſito intellectum ē. Sed non modica ē diſſimilitudo: q2 in illo albo claritas differt a claritate: in deo aūt oino ē idē. Et ideo aliud exemplum conſueuit poni in puncto: qđ rōne ſue ſimplicitatis totus attigitur ab vna linea non tñ comprehenditur q2 punctum pōt infinitas lineas terminare Sed nec adhuc eſt ſimile: q2 in puncto aliud eſt virtus: aliud eſt eſſentia: non ſic eſt i deo in quo eſt omnino idem. Et ideo tertiū exēplum ponendum ē in ſubſtãtia ſpūali: que ē imago dei: q2 ipſa tota ē in vna parte corporis. ꝛ tñ in illa non diffinitur: q2 rōne ſue ſimplicitatis: ſic tota ē in illa parte: ꝙ tota ē extra illam in pte altera: ſic ꝛ deus in vna creatura ē totus: ꝛ totus extra. Per hūc ēt modū opꝫ intelligēre circa potētiã intellectiuã: ſed hoc melius intelligitur rōcinatione: q̄ꝫ exemplorꝫ ſuppoſitione. Si ꝗs. n. videt ꝙ in deo ſimplicitas non opponit infinitati videre pōt qūo deus pōt cognoſci totus: ꝛ tñ non ꝓhendi. Propter qđ nomē ꝙ infinitū accipit ꝫm quãtitatē ꝫm Phꝫ. Aug. tñ dicit qđ ē quãtitas mollis: ꝛ quãtitas virtutis. Et ita ꝫm vtrūq3 pōt accipi infinitum ſed differenter. Qm̄. n. quantitas mollis eſt partibilis ꝛ ſuper partibile fundata: ideo infinitum ꝫm hanc quantitatem oppoſitōneꝫ habet ad ſimplex: ꝛ impoſſibile ē ꝙ aliquid idem ꝛ ꝫm idem ſit ſimplex ꝛ infinitū. Qm̄ vero quãtitas virtutis reperit in ſimplicib[9] imo quãto aliqđ ſimplicius: tanto potēti[9]: hinc ē ꝙ infinitū ꝫm hãc nō repugnat ſimplici: imo neceſſario ſeqt: ꝙ ſi aliqđ ē ſimpliciſſimū: ꝙ aliqđ ēt ſit ifinitiſſimuꝫ. Clare igitur pōt videri ꝙ in deo: ſꝫ idē pōt eē ſūma ſimplicitas ꝛ ſūma infinitas: ꝛ iō vera ē poſitio predicta: ꝙ deus totus vi: ſꝫ tamē non ꝓhenditur ab aliqua creatura: nec vnita nec ſeparata. Et ideo cōcedēde ſunt auctoritates ꝛ rōnes: que ſunt ad pte iſtã h[9] oia Bona. ad lrãm. Ex p̄dictis igitur diſtinctionibus pꝫ: qualiter futura glïa ē incōꝓhēſibilis inteſiue cuilibet intellectui creato. Quarto deniq3 h idē ꝓbo vnica ſiliтudine. Nam legit in legenda ſci Dyoniſij arriopagite: qui fuit diſcipulus apl'i Pauli: ꝙ dum ipſe Dyo[9] poſt xpi aſcēſionē poſtulaſſet hanc gratiam a ſcō Jo: euãgeliſta: vt dimitteret ꝙ ſemel ſaltē videret xpi genitricē. i. glïoſaꝫ vgīnē Mariã: q eidē ꝯceſſit quod voluit: cuꝫ autē ipſe Dyoniſius thalamū ipſius virginis ingreſſus fuiſſet: vidit infinitos radios de ſingulis membris ipſi[9] virginis exeuntes: eam ſupnaturaliter decorantes: quam claritatem eximiam ſuſtinere nō valens: nec comprehendere potens. cōruit i terraꝫ: ꝛ reuerſus in ſe dixit Joãni O Joãnes apoſtole vide de cetero ne pmittas aliquem videre precipue dum radio contéplationis illuſtratur hanc dī genitricem. quoniam idolatrare facies. Niſi. n. magiſter me[9] Paulus declaraſſet mihi differentiam q̄ ē inter creaturaꝫ ꝛ creatricem: eſſentiam hãc creaturam pro creatore adoraſſet. Qđ ſi ſēſibiliter oculis corporis potuit videre corp[9] virginis ſenſibile: ſed non eius lucē comprehendere. ergo a ſimili imo a fortiori impoſſibile eſt: ꝙ aliquis intellectus creatus eſſentiam dei comꝓhendat. q̄ņuis eam videat. intelligat. ꝛ contempletur. Quod egregie confirmãs Jo. Criſo. in li. de repatiõe lapſi. dicit. Intuere anima in celeſti patria cetū pulcherrimuꝫ: non ſolum ex hominibus: ſed ēt ex angelis. archangelis. poteſtatibus. cherubin atq3 ſeraphin congregatū. Refugit eniꝫ omnē ſenſuꝫ atq3 omnē intellectū humane mentis. excedit dec[9] illud illa pulchritudo: ꝛ illa virtus: illa magnificentia: illa gloria: illa maieſtas. hec ille. Ex ſupdictis igit omnibus patet ſecunda diffinitio ſubſtãtialit data d' ipſa ſacratiſſima fide. ꝛ per ꝯñs patet prima excellentia quiditatis. Et inſuper patet declaratio q̄rti articuli de ipſa diffinitione declarandi. vbi ꝛ declaratum eſt ꝙ Apl'us dixit: ꝛ diffinit fidem eſſe argumētū: ideſt certitudinē non apparentum triplici reſpectu. vꝫ diſtinctionis: gratificationis: atq3 glorificationis: ſeu ꝓhenſionis. quã comprehenſionem in futuro: ꝛ nunc ꝓhēſionem nobis largiri dignetur ipſa ſanctiſſima trinitas: que eſt deus vnus ꝛ incomprehenſibile bonum. cui ſemper ſit omnis laus ꝛ gloria: in ſecula ſeculorꝫ. Amen.

¶ Feria Quinta poſt dominicam ſexageſime. d' ſecunda excellẽtia ipſius ſacratiſſime fidei.

Emē cecidit

in terram bonã ꝛ ortum fecit fructū cētuplū. Luce. viij. ꝛ in euangelio p̄ſenti dñice.

Poſtq̄ꝫ ſufficienter declaraui primã ipſius fidei ſacratiſſime excellentiã. vꝫ quiditatem ꝛ diffinitionem. in qua monſtratum fuit: qđ ſit eſſentialiter fides ipſa. Nunc ꝫm ordinē i principio poſitum: declarare habeo in p̄ſenti ſecundam ipſius fidei excellentiam: q̄ dicitur excellẽtia neceſſitatis. cuius ſecunde excellentie declaratio talis eſt.

¶ De neceſſitate ſanctiſſime fidei.

Secunda igit excellentia ſanctiſſime fidei in ordine declaranda dicit excellẽtia neceſſitatis. In hac igit excellentia habemus videre. qualiter fides de qua loquimur: eſt omnib[9] rationalibus creaturis ſiue in habitu ſiue in actu neceſſaria ad ſalutem. ꝛ quō impoſſibile eſt aliquem ſaluari vnq̄ꝫ ſine ipſa. quia (vt di. Criſoſto. ſuper Matth.) non ſufficit ad perfectionem alicui[9] cognito virtutis: niſi habeat ipſius ꝟtutis poſſeſſio: ꝓpter quod dico: ꝙ nō ſuffuit dclaraſſe ſeu itelleriſſe ipſius fidei eēntiam: niſi etiam actualiter habemus in nobis verum habitū ipſius ſacratiſſime fidei Demonſtrabo igitur in hac fidei excellentia ꝙ fides vel habit[9] ſimpliciter: vt in pueris libero arbitrio nō vtentib[9]. vel habitu ꝛ actu cum adeſt opoꝛtunitas: vt in adultis omnib[9] eſt neceſſaria ad ſalutē. Quã fidei neceſſitatem Quadruplici ter probo. Primo auctoritatibus. Secundo ratione. Tertio ſimilitudine. Quarto exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam Auguſt. in libro de fide. ad Petrum ait. Fides eſt omniū bonorum fundamentū: humane ſalutis initiū: ſine qua nemo poteſt vnq̄ꝫ ad filioꝛꝫ dei numerum peruenire. Item Apoſt. ad hebreos xi. c. dicit. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Credere enim opoꝛtet accedentem ad deum: q2 eſt deus. ꝛ inquirentibus ſe remunerator ſit. Iteꝫ ēt Apoſt. pme. Thi. vi. ait. Tu ergo o homo dei hec fuge: ſectare vero iuſticiam: pietatem: fidem: charitatem pacientiam: manſuetudinem: certa bonum certamen: apprehende vitã eternã: in qua vocatus es per fidem. Iteꝫ Augu. xxiij. q. pma c. vbi ſana. ait. Ubi ſana fides non eſt: non poteſt eſſe iuſticia. quia iuſtus ex fide viuit. Idem Auguſti. ſuper epiſtolam ad Galo. ait. Nullum implet mandatum: nullumq3

opus bonum facit: q fidem non habet: quia
(iuxta Apoſtoluꝫ) impoſſibile ē ſine fide pla
cere deo. Itē Greg. in moral. ꝛ ponit. xxiij.
q. i. c. quia et ſola: ait. Niſi quis fidei ſolidi
tatem tēuerit: diuinā preſentiā nunꝗ̄ agno
ſcet. De qua ſoliditate. dn̄s dicit. Sup hāc
petrā edificabo eccleſiā meā. Sola quippe ē
de qua ſacrificiū domin⁹ libenter accipit: ſo
laqꝫ pro errantibus fiducialiter intercedit.
Ideꝫ quoqꝫ Greg. in moral. dicit. Sicut ra
mi ſine virtute radicis omnes areſcunt. ita
quelibet opera licet bōa videant̄: nulla ſūt.
ſi a fidei ſoliditate disiungant̄. Itē. Matth.
vlti. Saluator ait. Qui crediderit: ꝛ baptiza
tus fuerit: ſaluabitur. Qui vo non credide-
rit: condemnabitur. Deniqꝫ Athanaſius in
ſimbolo ait. Quicunqꝫ vult ſalu⁹ eſſe: ante
omnia opus eſt vt teneat catholicam fidem
quam niſi quiſqꝫ integ. inuio. qꝫ ſerua. abſqꝫ
dubio in eternum peribit. Ex predictis au-
ctoritatibus patet, qualiter neceſſe eſt: vt
quiſqꝫ per fidem credat ipſi deo: ſeu xp̄o fi-
lio ſuo necnon ꝛ verbis ſuis: ſine qua credu
litate ꝛ fide impoſſibile eſt vnquaꝫ ſaluari.
¶ Secundo hoc ideꝫ probo quadruplici ra
tione. Primo ratiōe apprehenſionis. Secū
do ratione dilectionis. Tertio ratione vene
rationis. Quarto rōe exultationis. ¶ Prio
probo ratione apprehenſionis. vꝫ obiecti.
Fundamentum rationis ponit Tho. ſcda.
ſcde. q. i. Et etiā Phs. ij. de anima dicētes.
Cuiuſlibet cognoſcitiui habitus obiectum
duo habet ſeu requirit: ad hoc vt apprehen
dat̄. vꝫ obiectum materiale apprehēdendū.
ꝛ id quod eſt formalis ratio obiecti. Patet
hec regula per exemplum. Nam ad hoc ꝙ
oculus ſeu potentia viſiua aliquid videat.
duo preſupponit. vꝫ obiectum materiale: vi-
ſum vel vidēdū: ꝛ ipſa formalis rō. que ta
le obiectuꝫ videat̄: que formalis rō ſm phi
loſophū. ij. de aīa: eſt lux qua mediāte vide
tur color vel corpus coloratū. Quo preſup
poſito certū eſt ꝙ ad hoc ꝙ intellectus hūa
nus videat: ꝛ intelligat obiectū ſuum. qđ eſt
veritas increata: prout tradunt theologi in
iij. diſt. xlix. q̄ ꝟitas nihil aliđ ē: niſi de⁹ ipſe
eo ꝙ i tali viſione ꝛ cognitione ꝯſiſtit beati-
tudo intellectus. dicēte. Iohan. xvij. Hec eſt
vita eterna: vt cognoſcāt te deū verū: ꝛ quē
miſiſti Ieſum xp̄m. Vꝫ reqrit̄ oio: ꝙ talis
intellect⁹ in ſe habeat formalē rationē: qua
mediante ipſe intellect⁹ videat ꝛ intelligat
obiectū ſuū qđ eſt deus: que formalis ratio
cum non poſſit eſſe aliquis habitus acqſit⁹
vt imediate declarabit̄. reſtat ꝙ nihil eſſe
pōt ꝗ̄ ipſa fides: que eſt quedā lux ſpūalis
ipſius intellect⁹: q ꝛ ſi nō ꝑ ſpeciē: tn̄ ꝑ certā
adheſionē ēt in p̄ſenti vita deū ipſuꝫ ītuet̄.
Si tn̄ vltra predicta velimus ꝯſiderare ma
terialiter ea: quibus fides aſſentit. nō ſoluꝫ
ipſe deus eſt obiectum intellectus: ſed etiā
multa alia. ſicut creatio rerum incarnatio
xp̄i: ſacr̄a eccleſie: ꝛ huiuſmodi que tn̄ oia
ſub aſſenſu fidei non cadunt: niſi ſm ꝙ hn̄t
aliquem ordinem ad ipſum deum. prout. ſ.
per aliquos diuinitatis effectus homo adiu
uatur ad tendendum in diuinam bonitatē
vel fruitioneꝫ. Et iō ēt ex hac parte obiectū
fidei eſt: quodāmodo veritas prima incꝛ̄tū
nihil cadit ſua fide: niſi in ordine ad deum
ſicut obiectū medicine p̄ncipale eſt ipſa ſani
tas: qa medicina nihil ꝯſiderat niſi in ordie
ad ipſam ſanitatē: Ex qua rōne cōcludit̄ ꝙ
ad videnduꝫ deum: ſeu itelligendū requirit̄
ꝙ oino ipſe intellect⁹ ſit informatus ipſa fi
de: tanꝗ̄ medio ꝛ rōne formali: qua mediā
te obiectū ſuū qđ eſt de⁹ intelligat. Et con
firmo iſtā rōnem ſic. Clarꝫ eſt. n. ſm Phm.
ij. de aīa. ꝙ qlibet habitus dꝫ eē adequatus
ſuo obiecto: ad h vt apprehēdat illud. ſicut
ꝑ ſimilitudinem pꝫ. qa ſi vas aliquod debe
at accipe ſimul totā aquā maris: neceſſe eſt
ꝙ habeat capacitatem adequatam quanti
tati aque ipſi⁹ maris. Qđ ſi vas eſſet mino
ris capacitatis: impoſſibile eēt: ꝙ quantita
tem aque maris apprehenderet. Quo etiā
ꝯceſſo. cū deus ſit obiectū imediatū aīe rō-
nalis: ꝛ ſic quoddā bonū ſupnāle ꝛ infinitū
certū eſt: ꝙ reqrit̄ ꝙ aīa habeat in ſe aliquē
habitum infuſum fidei: q habeat poteſtatē
ꝛ virtutē ſupernaturalem: quo mediante ſu
pernaturale obiectum ꝛ infinitum apprehē-
hēdere ꝛ intelligere poſſit: qm̄ ꝑ nullū habi
tum acqſitū: ſeu ꝑ nālem potentiā ſublimi-
tas diuina ꝛ ſupnālis ab aīa rōnali vnꝗ̄
apprehendi poſſet. Et rō eſt ſm Hugonem
in ſuis ſentētijs ꝓut recitat Ale. de Ales in
iij. pte ſumme. in tractatu de fide. qꝛ illa que
a nobis ꝯprehendunt̄ tripl'r diſtinguuntur.
Quedā. n. ꝯprehendim⁹ ſenſu: vt corꝑalia.
Quedā intellectu: ꝑ reꝝ ſimilitudinē. Que
dam vero experientia: vt gaudium: triſticiam:
timor ꝛ amor: ſed manifeſtū ē: ꝙ diuia ma-
ieſtas nō cōprehēdit̄ a nobis: p̄mo mō. ſ. ꝑ
ſenſuꝫ corꝑis: qꝛ nō ē actu pn̄s ſenſibus.
Nā ēt ſcđo mō. ſ. ꝑ intellectū: qꝛ ꝯdē mi ſimili
tudinē ꝛ excellentiā creaturaꝝ tranſcēdit.
Nec ēc tertio mō cōprehēdit̄: ſicut illa que
ſentiunt̄ eē in nobis: qꝛ nō eſt de ſubātia
aīe: nec de his que in aīa ſubſiſtunt. Cū igi
tur predictis tribus modis deus ꝑfecte ab
aīa intelligi nō poſſit. eo ꝙ naturales ſunt
Concludit̄ ꝙ ex ſolo hītu fidei ſupnaturali
deus ipſe ab intellectu humano pōt intelli
gi ꝛ apprehendi. quod bene cōfirmat glo.
ſuper illa verba ꝓphe. ſ. in habundātia vir
tutis ſue nō ſaluabit̄. di. Abūdātia virtutis
aīe: que ꝯſiſtit. ſ. in numero: pōdere: ꝛ mēſu
ra in quib⁹ nō ſaluat̄ ipa aīa principal'r: ſꝫ
ſolū in abūdātia virtutis fidei. Hec glo. Et
Sap. i. di. Apparet aūt de⁹ eis: q fidē hn̄t in
ipſum. Et eccle. xlv. In fide ꝛ lenitate ipſi⁹
ſcm̄ fecit illum: ꝛ elegit eum ex oī carne. Et
Iere. v. ēt di. Circuite vias hierl'm: ꝛ aſpici
te ꝛ conſiderate: ꝛ querite in plateis eius an
inueniatis virū facientē iudiciū ꝛ habētē
fidē: ꝛ ero propitius ei. ſ. per ꝑfectā cogni-
tionē. Et Aug. lib. i. de tri. ait. Mētis huma
ne acies inualida in tā excellenti luce nō
figitur: niſi per iuſtitiā emendet̄: Hec ille. Et
Hilarius in. iij. tri. dicit. Nec celeſtiū per ſe
ſciaꝫ humana imbecillitas cōſequit̄: nec in-
uiſibiliū intelligentiā ipſe ſibi corporalium
ſenſus aſſumet vnꝗ̄: Vñ ipſi deo ꝑ fidei lu
mē credēdū ē: ꝛ ei in his que excedūt cogni
tionē nr̄am obſequēdū. Que oia egregie cō
firmat. Lact. in lib. de ira dei. c. i. Dicit eniꝫ.
Nec tā nos arrogantes ſum⁹: vt cōprehen
ſam noſtro ingenio ꝟitatē glorienur: ſꝫ do
ctrinā dei ſequimur: qui ſcire ſolus poteſt ꝛ
reuelat̄ ſecreta. Cuius doctrine phi inexper
tes exiſtimauerunt naturā rerum conectu
ra poſſe deprehēdi: quod nequaꝗ̄ fieri po
teſt: qꝛ mēs hominis tenebroſo corporis do
micilio circūſcepta: longe a veri perſpectōe
ſubmōta eſt: Et in hoc differt ab humani-
tate diuinitas: ꝙ humanitas ē ignoratio di
uinitatis ꝛ ſciētia. Vñ nobis aliquo lumie
infuſo op⁹ ē ad depellēdas tenebras: qbus
obfuſa ē hois cogitatio: qm̄ in carne mobi
li agentes: noſtris ſenſib⁹ diuinare nō poſſu
mus. Lumē aūt mentis humane deus eſt:
quē qui agnouerit ꝛ in pect⁹ admiſerit illu
minato corde myſteriū ꝟitatis agnoſcet
Remoto autē deo: celeſtiqꝫ doctrina oia er
roribus plena ſunt: recte Socrates cum eēt
oium phoꝝ doctiſſim⁹: tamē vt ceteroꝝ ar
gueret inſipientiā: qui ſe aliquid de celo ſci
re arbitrabant̄. ait ſe nihil ſcire: niſi vnum
ꝙ nihil ſciret. Intellexit. n. doctrinā illam ni
hil hēre in ſe certi: nihil veri. Hec Lactan.
¶ Secūdo etiā probo fidē de nō viſis cuili
bet eſſe neceſſariā ad ſalutē: rōne dilectio
nis. Certū eſt. n. ꝙ ſi oēs ſerui alicuius d ſix
deputa: ducis: regis: impatoris: ſeu epi: car-
dinalis ꝛ pape: quantū poſſunt: querūt ami
citiā p̄dictoꝝ dominoꝝ: ꝛ vt eos diligant: a
fortiori hanc amicitiā ꝛ dilectionē tenetur
habere quelibet rōnalis creatura erga crea
torem ſuū: quam dilectionem ꝛ amicitiā er
ga deuꝫ: ſine fide impoſſibile eſt habere. Et
pro fundamento noſtre rōnis accipiam ſen
tentiam Auguſtini in lib. de ꝟbis dn̄i: dicē
tis. Sine amore dei nulla pōt eſſe ſpes ſalu
tis. Quo ſuppoſito certū eſt. ꝙ deus ipſe
amari non pōt: niſi prius cognoſcat̄ vt bo-
nū. Et ratio eſt: quia vt dicit phs. iij. de ani-
ma ꝛ. xij. Methaphi. voluntas non fertur
in aliquid per amorem: niſi prius cognoſca
tur vt bonum. Sed cuꝫ deus non cognoſca
tur niſi per fidē. ergo fides neceſſaria ē ad
hoc: vt deus cognoſcatur: ꝛ per conſequens
diligatur. Qđ ſi diceres ꝙ deus cognoſcit̄
per ſuos effectus. ergo poteſt diligi a ratio
nabili creatura ſine habitu fidei. Et ſi ſic eſ
ſet. ergo fides nulli eſſet neceſſaria ad ſalu
tē. rſpondeo: ꝙ talis amor non eſſet perfe-
ctus: cum non haberet perfectam cognitio-
nem de deo: ꝛ per conſequens eſſet contra
preceptum Saluatoris: Matthei. v. capi. di
centis. Eſtote perfecti. ſ. in amore ꝛ charita
te erga deum. ſicut ꝛ pater veſter celeſtis
perfectus ſcilicet in amore ꝛ charitate er-
ga vos. Quo precepto datur intelligi ꝙ
deus non tm̄ vult ꝙ diligamus eum amore
perfecto: ſed clarum eſt ꝙ tanto perfectiori
amore quis diligit aliquem quanto imme-
diatius dirigit in eum cor ſuum. Quo con
ceſſo manifeſtum eſt: ꝙ impoſſibile eſt deū
diligere perfecto amore: niſi per fidem: ſeu
mediante habitu fidei. Et ratio eſt qꝛ ſi dili
gitur deus mediantibus creaturis ſine ſuis
effectibus: talis dilectio (cum ſequatur co-
gnitionem) omnino ē imperfecta. Qđ ſic pꝫ

Nam licet ex creaturis cognoſcamus deum
vt creatorem:ordinatorem:⁊ gubernatorem ea
rum.non tamen perfecte eum cognoſcimus: ſcȝ
qualis deus ſit in ſeipſo:quod duplici exem
plo patet. ¶ Primo exemplo cognitionis
hominis. Cum.n.videmus hominem loqui
moueri:vel aliquid operari.dicimus eū ha
bere animā. que earum operationū principiū
eſt:⁊ tamen non cognoſcimus perfecte:quid ſit
ipſa anima:vel qualis ſit. ¶ Scḋo exemplo
veſtigij.per quod habemus cognitionem ď
aliqua re:non tamen expreſſam ⁊ claram: ſicut
non cognoſcitur perfecte veſtigium vulpis
vel canis:ſed imperfecte ⁊ confuſe: ſic a ſi
mili dico.ꝙ eſt ď cognitione quam habem⁹
de deo ex creaturis:que cognitio vtiqȝ ē cō
fuſa ⁊ imperfecta.dicente Dyoni.in.c. ď mi
ſtica theologica. Intellect⁹ inquit in hac vi
ta deo coniungit vt ignoto:incognitum:ipſum ē
ſuꝑ omnē formam:quam intellectus noſter
poteſt ꝯcipe. Quod bene confirmans. Auc.
in libro de cāis.dicit.ꝙ effectus ſimpliciter
non ducit in ꝑfectā cognitionē ſue cauſe.
Si igitur(vt patet)talis cognitio dei ꝑ crea
turas eſt imperfecta:cum amor ſm phm.12
Methaph. ſequatur cognitionem. ergo dile
ctio ſequēs talē cognitionē eſt imperfecta:
ſed cum deus(vt ſupra patet)oīno velit:ꝙ
eū diligam⁹ amore perfecto:neceſſe eſt er
go ꝙ ſupra cognitionē dei que hētur a no
bis in via mediantibus creaturis: habea
mus aliā cognitionem oīno remotā a crea
turis de ipſo deo:que vtiqȝ cognitio nō po
teſt haberi niſi ſimplr per fidē:cuius fidei
cognitio cū ſit perfecta concluditur ꝓ ꝯñs
ꝙ perfecta ē t dilectio ad ipſum deū talem
fidem ⁊ cognitionē ſequēs. ¶ Tertio etiaȝ
probo rōne venerationis.ꝙ fides de non
viſis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē. Fun
damētū rōnis ponit Phs.v Ethicorum.vi.
Sacrificare dijs ſimpliciter ē naturale: ſed
ſacrificare hoc vel hoc.eſt ad placitū. Hec
ibi. Et primo Thopi.dicit. Deum venerari
vtrū oporteat:vel parentes honorare.ſi qs
dubitat.indiget pena.ſicut qui dubitat:vtrū
nix ſit alba:indiget ſenſu. Hec ibi. Cū quo
cōcordās Lact.libro de ira dei ait. Primā
cām venerari opȝ:quicunqȝ ſalutis ſue ex
pers eē non vult. Quo ꝑſuppoſito. vȝ ꝙ
neceſſe eſt deū venerari:ſiue creatorē certū
eſt:ꝙ tunc vere deum glorificamus:vene
ramur:⁊ honoram⁹.qñ iſta tria facim⁹. Et ꝑ
mo qñ credimus ipſum eſſe aliquid excellē
tius:quod cogitari poſſit. Et hoc ſit cū di
uina ſubſtantia: humanā cognitionē exce
dit. Per nihil.n.aliud firmatur homo ſic
ad credendum:ꝙ deus excedat in dignita
te oēm creaturam:⁊ omne quod eſt aut eē
pōt.ſicut cum de deo ꝓponitur eſſe creden
dū ꝙ excedit oēȝ humanā rōnem. Quod vti
qȝ credere per fidē neceſſe eſt: Et iō ſi que
ritur:quare magis obligat⁹ ſit affect⁹ hoīs
ad deum quam intellect⁹. certe nullam rōnem
de hoc poſſumus inuenire. Sed cum affe
ctus teneatur ſubijci deo ꝑ amorē: ſic pari
rōne ⁊ intellectus per fidem. Sed quē ho
norē poterit ſibi exhibere intellect⁹:niſi vt
dictis ſuis aſſentiat per fidē: ſine cogēti ra
tione: Ergo fides neceſſaria eſt in omni ſe
cta. Preterea qs honor eēt deo:ſi ei crede
re nō velles:niſi per rōnem cogenteȝ vel ꝑ
pignus:vel per ſignum aliquod mōſtratum:
Certe ⁊ tꝑales dñi plurimum dedignant.
ſi ſoli verbo eorum a ſubditis ſuis nō cre
ditur. Dico ergo ꝙ ſubiectio intellectus ad
fidem cōtra oēm rōnem naturalē neceſſa
ria ē cuilibet ad hoc:vt poſſit deuȝ venera
ri. De qua ſubiectione intellectus: Apoſt.2.
Corin.10.ait. In carne.n.ambulantes:non
ſm carnē militamus. Nā arma militie nr̄e
non ſunt carnalia ſed potentia deo ad de
ſtructionē munitionū cōſilia deſtruentes:⁊
oēm altitudinem extollentem ſe aduerſus
ſciam dei:⁊ in captiuitatem redigentes om
nē intellectū in obſequiū xp̄i:⁊ in promptu
habentes vlciſci omnem inobedientiam.
¶ Secūdo veneramur deū ꝑ obedientiam
⁊ obtemperationē:quod tunc facimus.cū eū
dē noſtrū dñm recognoſcimus:⁊ mandatis
eius ſicut ſerui dñis ſuis actualiter obtēpe
ramus. Nā vt dicit Phs.i. Politicorum.
Seruus quiſqȝ non eſt ſui ſed alterius hōi
cui naturaliter obtemperat. Et.viij. Ethi.di.
Seru⁹ eſt organū aiatū dñi ſui:⁊ ſubiectū
ſibi. Quo conceſſo: clarum eſt ſm Ber. ꝙ
nullum vnquam impendit alicui obediētie ſer
uitiū:niſi ei queȝ credit ⁊ ēt cognoſcit dñm
ſuū eē. Quod ſi ſic ē.ſic neceſſe eſt ad ſalutem
cuilibet per fidē cognoſcere deum tanquam do
minū ſuū ne ſit inutilis ſeru⁹ ꝑ ignorātiā:
⁊ per conſequens ira ⁊ pena eiuſdē dñi di
gnus. Proinde prouerb.xiiij. Salomō ait:
Acceptus ē regi miniſter intelligens iracū
diam aūt ei⁹ inutilis ſuſtinebit. Et Math.
xxv.de inutili ſeruo:q nō diſpēſauit talētū
ſm voluntatē dñi:di. Seruū inutilē proijci
te in tenebras exteriores. Debet igit quiſqȝ q
deum vult venerari: deum cognoſcere tanquam
dñm ſuum(qd ſimpliciter ſit per fidem)vt
ſciat que ſit voluntas eius bona: beneplacēs
⁊ perfecta:vt eiuſdem voluntatis mādatis
obtemperet:ſine quorum mandatorum dei ad
impletione:nullus ſalutē pōt adipiſci:dicen
te ipſo dñō Matth.xix.ſi vis ad vitā ingre
di.ſerua mandata. Et Hierony.ad Euſto.
dicit. Eterna vita non niſi per diuinorum man
datorum obſeruationē acquiritur. ¶ Tertio
debem⁹ venerari:⁊ honorare ipm deum.ꝑ
ſacrificia(vtputa)impendendo ei cultū la
trie:⁊ alias reuerentias: necnon orationes
⁊ debitas cerimōias.ꝙ ſi(vt patet)tenetur
quiſqȝ venerari deū: ⁊ ꝑ ſubiectionē itellect⁹
⁊ ꝑ obtēperantiā mādatorum: ⁊ per oblatio
nem ſacrificiorum:ergo per ꝯñs noticia crea
toris cuilibet ē neceſſaria ad ſalutē. Nulli
enim dubiū ē:neminē deū colere nec ſacrifi
care:nec eius mandatis obedire: niſi qui ꝑ
fidem credit ipſum eſſe:⁊ qui credit ea: ꝓꝑ
que dȝ ei cultum impendere. Cum ergo per
Lac.⁊ phm ſit neceſſariū deum naturaliter
colere:⁊ agens contra nām mortaliter pe
cet(vt dicit Alex. de ales in tertia pte ſū
me in tractatu de legib⁹)neceſſe ē igit ꝑ ha
bitū fidei infuſe:ipſum deū ⁊ creatorē cre
dere. Nā niſi creatura rōnalis cognouerit
deū eē per fidem ſuū creatorē ⁊ dñm:nequaquam
ei impendet cultum latrie: nec alias re
uerentias ⁊ orationes eis debitas ſeu ceri
monias:nec adorabit eū: vt creatorē:redē
ptorem: iuſtificatorem: bonorum malorumqȝ
retributorē:⁊ per ꝯñs nec eū volūtarie ama
bit:nec inſuper beatificabit:cuȝ iſti ſint tres
actus beatitudinis eſſentialis.vȝ. cognitio:
adoratio:⁊ dilectio dei. Iſta ergo eſt funda
mentalis rō:qua rōne infideles damnant.
Oportet ergo ꝙ quelibet creatura rōnalis
adulta cognoſcat per fidem deum.vt ꝑmaȝ
virtutem:qꝛ ſicut quelibet creatura rōnalis
ex debito ⁊ ex ordinato motu tam nature quam
gratie diligere debet ſuam bonitatem: ⁊ ex
debito morali tam ſpiritualiter quam tempora
liter debet reuereri ſuam maieſtatem:ita ex
debito ⁊ ex ordinato motu tam naturaliter
quam ſupernaturaliter eleuata.debet aſſenſuȝ
prebere ad ſummam ⁊ primam veritatem:
que deus eſt. Huius aūt ꝑme ⁊ ſupernatu
ralis veritatis cognitionem: non pōt intel
lectus corpori coniunctus acquirere ex pri
cipijs ⁊ cauſis; quibus acquiritur ſcientia
ꝑ diſcurſum ſilogiſticum: vel aliam huma
nam inueſtigationē. Ergo oportet ꝙ acqui
rat per habitū fidei:ergo fides per ꝯñs cui
libet ē neceſſaria ad ſalutem. ¶ Quarto ꝓ
bo fidem eſſe cuilibet ad ſalutem neceſſari
am ratione euitationis.vȝ multorum malorū.
Fundamentū rōnis ponit Phs.i. Phyſi.
dicens dato vno incōuenienti plura ſequū
tur. Patet hec regula. Nam per incōueniē
tiam ſuperfluitatis alicuius cibi vel potus
ſtatiȝ generātur mali humores. Deniqȝ ſe
quitur grauis infirmitas.poſtmodum vero
ſubſequitur crudelis mors; que(vt dicitur
3.Ethi.)eſt vltimū terribiliū. Hanc.n.regu
lam Phi recreationis cā exemplificat: de
muliere paupere habente vnicum ouum: ⁊
cuȝ cogitaret ex illo fieri diues:pro eo ꝙ ex
eo ſperabat naſci gallinaȝ:ex gallina multa
oua:⁊ ſic ex eis ſperabat naſci multos pul
los ⁊ ſic gradatim procedēdo ſperabat fie
ri ditiſſima:⁊ ecce dato ꝑmo incōueniēti.ꝙ
.ſ.dū hec cogitaret:cecidit ouū de manibus
eius:⁊ totaliter diſꝑſum:ſtatim alia incon
uenientia ſecuta ē; ꝓ eo ꝙ ſe repit priuatam
diuitijs:quas ſꝑabat mediāte ouo acqrere
⁊ inuenit ſe pauperē vt prius. Quo ꝑſup
poſito certū ē:ꝙ qui ſupradictā fidē nō hȝ:
ſtatim incidit in tria maxima inconuenien
tia.vȝ.in incōueniens vite eterne:a qua ex
cluditur:⁊ incōueniens oīum operum ſuorū
que ſine fide inualida ſunt ad ſalutē: ⁊ de
inde in incōueniens multiplicationis mira
bilium peccatorum:qꝛ vt in ſequentibus dice
tur. Omnis actus elicitus in ſacrificiū alte
rius fidei quam xp̄iane ſemper peccatū ē; que
ſimul tria incōuenientia deuitat: quicunqȝ
xp̄ianam fidem in ſe poſſidet. Quod ſi ſic eſt:
ergo(vt ēt ex alijs ꝑdictis rationib⁹ ꝓba
tum eſt)fides cuilibet ē neceſſaria ad ſalu
tem. ¶ Tertio etiam probo vnica ſimilitudi
ne.ꝙ vȝ neceſſariū eſt cuilibet ad ſalutem:
ꝙ fidē habeat de rebus non viſis: ⁊ ꝙ cre
dat articulis fidei:⁊ dictis chriſti ⁊ ſcōrum
Nā legit i libro de moribus phorum. ꝙ Ipo
cras ⁊ Socrates legeȝ hanc indixerunt di

ſcipulis ſuis: vt nunq̄ꝫ eſſent auſi in ſenten
tijs eorum querere: propter quid ſ; ſimplici
ter crederent: ⁊ eſſent eis pro ratione dicẽtis
auctoritas. Q̄ᵭ ſi ſic ē. ꝙ fides etiam adhi
betur naturali ſcientie: quãto magis ⁊ deo
adhibenda ē fides: ⁊ diuina auctoritas ho
norari debet: cui; ſimplici fide ⁊ credulitate
abſq; inquiſitione rõnum. Q̄ᵭ ſi non ſit er
go apparet ꝙ Ipocras ⁊ Socrates ceteri
q̄ꝫ phi maioris auctoritatis ⁊ ꝟtutis fuerũt
q̄ꝫ ipſe deus. Quod cum ſit falſiſſimum: g̊ di
ctis ſuis atq; ſanctorum maior debet fides
adhiberi in infinitu;: q̄ꝫ omnibꝰ ſimul phis.
Et contra oppoſitum facientes: ⁊ ſigna petẽ
tes vel rationes ad hoc vt credant: dñs ter
ribiliter intonat Matth. xij. c. vbi cũ q̄dam
ᵭ ſcribis ⁊ phariſeis dicerent. Magiſter vo
lumus a te ſignum videre: Rñdens ait illis.
Generatio praua ⁊ adultera ſignum querit
⁊ ſignum non dabitur ei: niſi ſignum Jone
ꝓphete: quia ſicut Jonas fuit i vẽtre Ceti
tribꝰ diebus: ⁊ tribus noctibus: ſic filiꝰ hoīs
erit tribus diebus ⁊ tribus noctibꝰ in corde
terre. Uiri Niniuite ſurgent in iudicio cum
generatione iſta: ⁊ ꝯdẽnabunt eã: q: pñiam
egerũt in predicatione Jone. Et ecce pluſq̄ꝫ
Jonas hic. Regina auſtr ſurget in iudicio
cum generatione iſta: ⁊ ꝯdẽnabit eam: quia
venit a finibꝰ terre audire ꝟba Salomõis
Et ecce pluſq̄ꝫ Salomon hic. Item Matth.
xvi. cum Saducci non crederent: ⁊ ſignũ de
celo peterent: Chriſtus reſpondit eis. Gene
ratio mala ⁊ adultera ſignũ querit: ⁊ ſignu;
non dabitur ei. ⁊ relictis illis abijt. Hec ibi.
E contra tales infideles etia; Matth. xvij.
clamabat idem Chriſtus dicens. O genera
tio icredula ⁊ ꝑuerſa: vſq;q̊ ero vobiſcum:
vſq;quo patiar vos: Ex qua ſimilitudine ēt
patet qualiter chriſti fides neceſſaria ē cui
libet ad ſalutem ¶ Quarto deniq; hoc ꝓ
bo ſimilitudine: quia Moyſes ⁊ Aaron ex
incredulitate puniti ſunt a deo: nec voluit ꝙ
intrarent ⁊ ducerent populum ex increduli
tate in terram promiſſionis: Unde ad litte
ram Numeri 20. Dixitq; dominus ad Moy
ſen ⁊ Aaron. Quia non credidiſtis mihi: vt
ſanctificaretis mihi coram populo: nõ intro
ducentis hos populos in terrã: quam dabi
mus ſum eis. Q̄ᵭ ſi ex incredulitate deꝰ exclu
ſit Moyſen ⁊ Aaron a terra promiſſionis:
Ergo a ſimili: quicunq; verum habitum fi
dei chriſtiane nõ habebit: ſeu dictis chriſti
fidẽ non exhibebit: a celeſti patria excludet
Et ideo Joan. viij. dicit. Qui nõ credit ver
bo dei: ira dei manet ſuper eum. Et Eccle.
ẽt. xvi. dicit. Jn gente incredula exardeſcit
ira mea: quã iram propter incredulitatẽ pre
cipue in preſenti vita Zacharias pr̄ Joãnis
bap. expertus eſt. De q̊ Luc. i. dicitur. Ecce
inqit Angelus: eris tacẽs: ⁊ nõ poteris loq
vſq; in diem quo hec fient: pro eo ꝙ nõ cre
didiſti verbis meis: Et de ira dei contra ta
les incredulos. Apoc. xxi. dicitur. Timidis ⁊
incredulis: pars illoꝝ eſt in ſtagno: igne ar
denti: ⁊ ſulphure: que eſt ſcḋa mors. O igitꝰ
chriſtiane infidelis. O chriſtiane heretice.
O chriſtiane incredule ⁊ peruerſe: q nec cre
dis: nec fidem habes. Ecce ꝙ ira dei iugiter
eſt ſuper te. Ecce ꝙ flagellum dei ꝓpinquũ
eſt tibi. Ecce do certitudinem damnationis
tue. O quot ſunt qui chriſtiani nomen hñt:
⁊ ſub fide chriſti ſtare videntur. qui tñ fidẽ
ipſam non tenent: nec etia; per fidem (ſicut
tenentur) credunt euangelio: ſeu dictis Chri
ſti: doctoꝝ: atq; ſanctoru;: Contra tales cla
mat Hieronimus cõminatorie in teſtamẽto
ſuo dicẽs. Heu heu quot hodie ſacro rena
ti baptiſmate chriſtiano funguntꝰ nomine:
quibus foret melius nõ fuiſſe. Centuplo. n.
maior erit pena malorum chriſtianorum: q̄ꝫ
malorum paganorum: hec ille. Ex predictis
itaq; auctoritatibꝰ: ratiõibus: ſimilitudine:
atq; exemplo. patet. qualiter cuilibet ad ſa
lutem neceſſe eſt: vt habitum fidei i ſe habe
at: ⁊ inſuper fidem exhibeat rebꝰ non viſis:
nec non ⁊ dictis Chriſti atq; ſanctorum vt
q̄ſq; ꝓpter hoc poſſit effugere iram oīpotẽ
tis dei: atq; iudiciũ eterne dãnatiõis. Quã
fidem ſanctiſſimam nobis cõcedat: ⁊ a qua
ira ⁊ iudicio eterne dãnationis nos conſer
uare dignetur omnipotẽs deus: q ⁊ largitor
fidei ⁊ iuſtus condemnator eſt: quorumlibet
infidelium: q in trinitate perfecta viuit ⁊ re
gnat in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſexta iterum de ſcḋa excellẽtia: ſeu
de neceſſitate ipſius ſacratiſſime fidei ſmo. ix.

ſ Emẽ cecidit
in terra; bonam: ⁊ ortũ fecꝰ
fructũ centuplũ. Luc. viij. ⁊
in euãgelio preterite dñice.

Licet enim in precedenti ſermone auctorita
tibꝰ: rationibus: ſimilitudine: ⁊ exemplo. ne
ceſſitas ſacratiſſime fidei monſtrata ſit: ta
men q: tanta eſt eius neceſſitas: ⁊ tot ſunt
que eius maximam neceſſitatem oſtendunt
ꝙ quaſi nullus ſermo explicari poteſt: nec
aliquis intellectus humanus percipere. Et
ideo vt talis neceſſitas clarior appareat:
vel habeatur: ⁊ firmius in humanis cordi
bus: fides ipſa radicetur: ⁊ complantetur:
ſtatui iterum in hac die ſeu in hac ſexta fe
ria: alium ſermonem aureum ⁊ egregium: ⁊
maxime vtilitatis: de maxima neceſſitate ip
ſius fidei facere. Ultra igitur omnia ſupra
dicta que oſtendunt fidei neceſſitatem. pro
bo iterum ⁊ demonſtro nemine; ſaluari poſ
ſe (etiam ſi omnibus moralibus virtutibus
plenus eſſet) niſi habitu; ſacratiſſime fidei
de quo loquimur actualiter in ſe habuerit.
Q̄ᵭ etiam q̄ntupliciter probo. Primo au
ctoritatibus. Secũdo rationibus. Tertio di
ſtinctiõe. Quarto ſimilitudine. Quinto exẽ
plis. ¶ Primo probo auctoritatibus ꝙ fi
des Chriſti ⁊ de non viſis (prout eſt de fu
tura gloria ⁊ eterna pẽna) cuilibet ē neceſſa
ria ad ſalutẽ. Nam Greg. i. q. i. c. Cũ Pau
lus inquit. Cũ Paulus dicat. Fundamen
tum aliud nemo poteſt ponere: preter id qḋ
poſitũ eſt. v;. Chriſtus Jeſus conſequenter
probatur: ꝙ vbi Chriſtus non eſt: fũdamen
tum nullum poteſt eſſe boni operis ſupedifi
cium. Item Greg. ix. extra de ſumma trini.
⁊ fi. catho. c. ait. Una eſt omnium fidelium
vniuerſalis eccleſia. extra quã nullus oīno
ſaluatur: Jn qua idem ipſe ſacerdos ē ⁊ ſa
crificium. Item Apoſtolus ad Ro. i. ait. Uir
tus enim dei eſt in ſalutem omni credenti:
qui ex fide ſunt: benedicentꝰ cũ fideli Abraã
in omnibus ſumentes ſcutum fidei ⁊ galeã
ſalutis: ⁊ gladium ſpiritus: quod eſt verbũ
dei. Jdem quoq; Apoſtolus ad Gal. 3. ait.
Scriptum eſt enim credidit Abraam deo:
⁊ reputatum eſt ei ad iuſtitiam. Cognoſci
te ergo: quia qui ex fide ſunt; hi ſunt filij
Abrae. Prouidens autem ſcriptura: quia
ex fide iuſtificat deus omnes gentes: ꝓnun
ciauit Abrae: ⁊ benedicẽtur in te oẽs gẽtes
igitur qui ex fide ſunt: benedicentur cum fi
deli Abraam. Quicunq; enim ex operibus
legis ſunt: ſub maledicto ſunt. ſcriptum eſt
enim. Maledictus omnis qui non perman
ſerit in omnibus: que ſcripta ſunt in libro le
gis: vt faciat ea. Quoniam autẽ in lege ne
mo iuſtificabitur apud deũ: manifeſtum eſt
quia iuſtus ex fide viuit: Lex autẽ nõ ex fi
de eſt: ſ; qui fecerit ea viuet in illis. Chriſtꝰ
nos redemit per fidem de maledicto legis.
factus pro nobis maledictus: q: ſcriptũ eſt
Maledictus hõ qui pendet in ligno: vt in
gentibus Abrae promiſſio fieret in Chriſto
Jeſu: vt pollicitationẽ ſpiritus accipiamus
per fide; ſpiritus. Itẽ. xxiiij. q. i. c. Quicũq;
ab vnitate fidei ⁊ ſocietate Petri ⁊ Pau
li ſe ſeparauerint: tales nec vinculis pecca
torum abſolui: nec ianuã regni celeſtis in
gredi poterunt. Augu. glo. ſuper Oſe. 2. (v;
Sponſabo te mihi in fide) ait. Sola fides
eſt: que in ſpirituali matrimonio aiam deo
copulat: ⁊ ſibi ſponſam facit. Ex predictis
igitur auctoritatibꝰ patet: qualiter ſupradi
cta fides cuilibet eſt neceſſaria ad ſalute;.
¶ Scḋo hoc idẽ probo quattuor rõnibus.
Primo ratione gratificatiõis. Secũdo ope
rationis. Tertio ratione purificationis.
Quarto ratione acquiſitionis. ¶ Primo
ratione gratificationis. Fundamentum
rationis ponit Phs. ix. Ethi. dicẽs. Bene
ficiatꝰ naturaliter amabilis ⁊ gratꝰ ex me
moria boni vtilis recepti erga benefactore;
ſuum eẽ tenetur. Patet hec regula. Nã ca
nis ex que panem ſeu nutrimentũ accipit a
dño: ne ſit ingratus venatꝰ: ſuu; dñm de
fendit. ⁊ pro ipſo plerũq; morti ſe exponit:
atq; domũ eius die noctuq; ꝯſeruat. Simi
liter ⁊ filius carnalis: ne ſit ingratus patri
ſuo carnali: obedit: ſibi ſeruit: eũq; diligit: ⁊
(quod plus eſt) ei fidẽ exhibet: ꝙ ſit pr̄ eius
⁊ genuerit eũ: cum tamen hoc ignoret: cum
nũdum eſſet: dum a patre generaretꝰ. Quo
preſuppoſito: certũ eſt a ſimili: imo a fortio
ri: ꝙ tenetur quiſq; deũ diligere: ⁊ ei ſeruirꝰ
⁊ obtemperare: ⁊ precipue ei fidem exhiberꝰ
ꝙ per ipſum ⁊ mediante ipſo habuerit eſſe:
non tñ rationalis anime quam de nihilo
cauſauit: ſed inſuper eẽ corporis: quod ſine
ipſo formari non potuit: nec organizari: pro
eo ꝙ ⁊ ſi ſol ⁊ homo dicantur hominẽ ge
nerare: tamen he due cauſe nihil per ſe poſ
ſunt ſine influentia ⁊ virtute prime cãe: que
deus eſt. dicẽte Pho. viij. Phy. Oẽ agẽs
agit in ꝟtute primi actiui. Qḋ ꝯfirmãs Au
ctor in lib. de cauſis dicit. Oẽ; operationeꝫ

quam operat̃ cauſa ſcďa:operat̃ ⁊ cã pri-
ma. Et Pħs ẽt.i. de celo ⁊ mundo ait. A
primo certe ſingulis cōlcatũ ẽ eẽ:⁊ viuere.
his quidẽ clariꝰ:his obſcurus. Hec ibi. Et
de hac fide patri celeſti exhibenda:cũ etiam
exhibeatur parentibꝰ carnalibꝰ. Dic̃ Gre-
go.iiij. dialogoꝝ ad lr̃am. Audacter dico qꝛ
ſine fide nec infidelis viuit. Si.n.eundẽ in-
fidelẽ percunctari voluero:quẽ patrem vel
quam matrem habuit. protinus reſpondet:
illum atqꝫ illã: Quẽ ſi ſtatim requirã:vtrum
nouerit:qñ cōceptꝰ ſit:vel viderit qñ natꝰ
fuerit:minime vel vidiſſe vel nouiſſe fatebi
tur:⁊ tñ qď nō videt credit. Si igit̃ de ipſo
ſuo corpore viſibili:qď minime videt̃:cre-
dunt:cur inuiſibilia nō credunt:q̃ corporali
ter videri non poſſunt: O igitur chriſtiane
nunquid eris peior carnalibus filijs:immo
ẽt ipſis animalibꝰ brutis:que etiam (vt di-
xerim) per quandã fidem currunt ad parẽ
tes ſuos:cũ tamẽ aliquã ſcientiã nō habe-
ant:profecto cũ carnales filij ⁊ aialia bru-
ta hanc fidẽ preſtant parentibus ſuis:a for
tiori quiſqꝫ eandẽ fidẽ tenet̃ impendere pa
tri celeſti. de quo Math.xxiij. Sal. ait. Unꝰ
ẽ enim pater veſter:qui in celis ẽ. Ad qď fa
ciendũ propħa nos hortatur dicens. Veni
te adoremꝰ ⁊ procí.ante deũ:ploremꝰ corã
dño qui fecit nos.qꝛ.i.ẽ.d.deꝰ.n.nos autẽ
po.eius.⁊ o.p.eius. Et Apoc̃.xiiij. Adorate
deũ.ſ.per fidẽ:qui fecit celũ ⁊ terrã:mare:⁊
oĩa que in eis ſunt. Quod totũ cōfirmãs
Lact. ibi de ira dei ⁊ vltra dicit. Nemo va-
niloquentia phorũ inductus ad contẽptuꝫ
dei erudiat:quod eſt maximũ nephas: de-
bemus hunc ⁊ amare ꝙ pater eſt: ⁊ vene-
rari ꝙ dñs:⁊ honorare ꝙ beneficus: ⁊
metuere qď ſeuerus: Utraqꝫ perſona in eo
venerabilis: Quis (ſola pietate) non fidem
preſtet:non diligat aĩe ſue parentẽ: Aut qs
impune contemnat eum:qui rerum domina
tor habeat in omnes veram ⁊ eternã pote-
ſtatẽ: Si patrem conſideras: ortum ad lucẽ
qua fruimur ſubminiſtrat:per illum viuimꝰ
per illum in hoſpicium huius mundi intra
uimus. Si deũ cogites:ille nos innumerabi
libus copijs alit:ille ſubſtentat:in huiꝰ do
mo habitamus:huius familia ſumus. Et
ſi minus obſequens q̃ꝫ decebat:minuſq̃ꝫ q̃ꝫ
officioſa dñi ⁊ pentis immortalia merita
poſcebãt:certe plurimũ ꝓficit ad veniam

conſequendam:ſi cultum eius notionemqꝫ
teneamus:ſi obiectis humilibus terreniſqꝫ
tã rebus q̃ꝫ bonis celeſtia ⁊ diuina ſempi-
terna meditemur. Quod vt facere poſſumꝰ
deus nobis ſequendus ẽ:deus adorãdus:
⁊ diligendus ẽ:qm̃ in eo eſt materia rerũ ⁊
rō virtutũ:⁊ fons bonorum. Secundo etiaꝫ
probo ratione operationis:ſeu ordinatiōis
operum:ꝙ fides de bonis futuris nō viſis
⁊ eternis:cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.
Fundamentũ ratiōis ponit Pħs.ij.phiſi.
di. Cognitio finis oĩ operanti neceſſaria ẽ:
quia finis ẽ:cuius cauſa fiunt alia: Et cau
ſa finalis eſt cã:propter quod. Hec ibi. Cla
rum eſt enim:ꝙ niſi agricola cognoſcat fi-
nem lucri in laborando poſſeſſiones nequa
quã poneret ſe ad ipſas poſſeſſiones. Sed
qꝛ cognoſcit lucrum:ideo ipſas cultiuat: ⁊
pro tunc nullam aliam artem exercet: pro
eo ꝙ talis labor poſſeſſionuꝫ ſimpliciter ac
quirit finẽ intentũ earundẽ poſſeſſionum
qui vtiqꝫ ſunt fructꝰ. Quo ꝓſuppoſito cer-
tũ ẽ:ꝙ cum ſint diuerſi fines:propter quos
diuerſi diuerſa opera faciunt (vt.i. Ethico.
colligitur.) Unꝰ tamen inter ceteros ẽ finis
ſupernaturalis cuiuſlibet rōnalis aie oĩa ſi
mul bona in ſe continens. De quo Boetiꝰ
proſa ſecunda tertij libri dicit. Ois mortali
um cura quã multipliciũ ſtudioꝝ labor exer
cet diuerſo quidẽ calle procedit:ſꝫ ad vnuꝫ
tamẽ beatitudinis finẽ nititur peruenire.
Id autẽ eſt bonum quo quis adepto nihil
vlterius deſiderare queat. Quod quidem
eſt omnium ſummũ bonorum:cunctaqꝫ in-
tra ſe bona cōtinẽs. Hec ibi. Quod ſi ſic ẽ.
ꝙ tm̃ finis vite humane eſt ſimpliciter bo
nũ finem ⁊ non viſum. igit̃ per fidẽ neceſſe
eſt in ipſum credere:ipſumqꝫ cognoſcere:vt
ſ. quiſqꝫ poſſit ordinare actus ſuos ⁊ ope
rationẽ ad illũ finẽ:quo non cognito: tunc
operabitur propter aliũ finem ſeu beatitu
dinem. Quod confirmans Pħs per ſimili
tudinem.i. Ethi. dicit: Sicut ſe habet ſignũ
ad ſagittantes:ſic ſe hẽt finis ad opantes.
Sed clarũ ẽ:ꝙ facta varietate in ſigno fit
etiam varietas in ſagitando: pro eo ꝙ ſi
ſignũ ponitur ſurſuꝫ:⁊ ſagitta mittitur ſur
ſum:ſi deorſum: deorſum:ſi dextrorſuꝫ dex
trorſum.⁊ ſi ſiniſtrorſum:ſiniſtrorſum. Sic
ergo a ſimili poſita varietate:in fine: neceſ
ſario quis ſequitur diuerſitatem opeꝝ in

actibus vite ſue. Sic ⁊ medicus diuerſis in
firmitatibꝰ ordinat diuerſas medicinas. Et
ſic ẽt videmus per experientiam: ꝙ auarus
cuius finis eſt diuitiarum copia: eo mō vi-
uit.ſ.in varijs artibꝰ:mercantijs: ⁊ contra-
ctibus feneraticijs:quo poſſit melius finem
illum conſequi.ſ.diuitias ꝯgregare. Carna
lis inſuper cuius finis eſt voluptas carnis:
⁊ delectatio:ẽt eo mō viuit ⁊ ordinat oẽs ac
tus ſuos:atqꝫ vitã:quo magis experiri poſ
ſit finem delectationis ſue. Superbus autẽ
qui in honore: vanis dignitatibus ⁊ excellẽ
tijs finem ſuum eſſe exiſtimat: ſtudet ad ea
ſectãda:per que faciliter poſſit conſequi fi-
nẽ quem intendit: Hoc idem facit guloſus:
cuiꝰ finis eſt in gule delectatione:qm̃ eo mō
viuit querendo.ſ.exquiſitas delectationes:
atqꝫ pinguiores cibos:q reperiant̃ ad macel
lum: vt ſic delectationem ſuaꝫ conſequatur
de quibus Apoſtolus ait. Quorũ deus ven
ter eſt. Que ſimul omnia moralis Greg. con
firmans in omelia plurimorum martyrum
ſic dicit. Omnia nãqꝫ que ad vſuꝫ vite ac-
cepimus:ad vſum conuertimus culpe. Sed
cuncta que ad vſum prauitatis inflexim̄us:
ad vſum nobis reuertunt̃ vltionis. Trãqlli
tatem quippe humane pacis:ad vſum ver-
timus vane ſecuritatis: peregrinationẽ ter
re pro habitatione dileximus patrie ſalutẽ
corporum:redigemus in vſum vitioꝝ:vber-
tatis abundantiam non ad neceſſitateꝫ car
nis: ſed ad peruerſitatem intorſimus volu-
ptatis. Ipſa ſerena blandimenta aeris: ad
amoreꝫ nobis ſuire coegimꝰ terrene delecta
tionis. Iure igitur reſtat: vt ſimul nos oĩa
feriant:que ſimul omnia vitijs noſtris male
ſubiecta ſeruiebant: vt quot prius ĩ mũdo
incolumes habuimus gaudia:tot de ipo poſt
modũ cogamur ſentire tormenta. Ne igitur
aliquis erret in operibus ſuis:dũ errat in fi
ne:non proprio:neceſſe eſt ꝙ finem ſimplicit̃
ſupernaturalem de rebus futuris ⁊ non vi-
ſis ꝓcognoſcat:vt omnes eius actus ⁊ ope
rationes ad illum finem dirigat: qui finis
ſupernaturalis:cum aliter cognoſci nō poſ
ſit:niſi per ſimplicem ⁊ ſolum habitum fidei
ergo per conſequens concluditur ꝙ fides
cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutẽ. Quod vti
qꝫ Augu. confirmans lib.xvi. de ciuita.dei
dicit. Quid agat ſeu quo tendat vt ad bea
titudinẽ:humana ꝑueniat infelicitas:neſcit

ſi diuina non ducit auctoritate. Hec ibi.
¶ Tertio pro:o fidẽ eẽ neceſſariã ad ſalu-
tẽ rōne purificatōis.vꝫ.peccatoꝝ. Funda-
mentũ rationis ponitur de conſecra.di.iiij.
c. Non poteſt quis vite celeſtis gloriam ac-
cipere: niſi purgatus fuerit ab omni ſorde
peccati. Hec ibi. Quod ẽt ꝯfirmãs Sal. ait
Math.v.c. Beati mundo corde.qm̃ ipi de-
um videbũt. Quo preſuppoſito vꝫ.ꝙ nulla
anima poterit vnq̃ꝫ deum videre: in cuius
viſione:hominis beatitudo ſimpliciter cōſi-
ſtit:niſi ſit mũdiſſima ⁊ purgatiſſima ab oĩ
labe peccati. certũ eſt ꝙ quiſqꝫ pretermiſſis
Chriſto ⁊ virgine glorioſa poſt inobedien-
tiam primi parẽtis incidit in maculã ⁊ cul-
pã originalis peccati. dicente Augu. lib. de
fide ad Petrum. Et ponitur de conſe. diſt.
iiij.c. Firmiſſime tene ⁊ nullatenus dubites
oẽm hoiem:qui per concubitum viri ⁊ mu-
lieris cōcipitur: cuꝫ originali peccato naſci:
pietati ſubditũ:mortiqꝫ ſubiectũ:⁊ ob hoc
naturaliter naſci ire filiuꝫ. de quo Apoſtolꝰ
dicit. Eramus natura filij ire: ſicut ⁊ ceteri
hoies. Quod confirmãs Greg. ſuper Exo.
⁊ ponitur a magiſtro ſententiaruꝫ in.3. diſt.
30.c. Sed quod dicit. Omnes ĩ peccatis na
ti ſumus:⁊ ex carne delectationis concepti
omnes culpam originalem nobis contraxi-
mus:vnde ⁊ voluntate noſtra peccatis im-
plicamur. Quod ſi vt patet omnes maculã
originalis culpe contrahunt: cum qua impoſ
ſibile eſt videre deum niſi purgentur. claruꝫ
eſt ꝙ cum nihil ſeipſum expellat ⁊ corrum-
pat:neceſſario propter hoc requiritur aliq̃
virtus:qua mediante macula: tam peccati
originalis q̃ꝫ etiam actualis ab anima pur
gatur. Sed manifeſtum eſt:ꝙ nulla macula
peccati mortalis expelli poteſt ab anima:ni
ſi mediante habitu ſanctiſſime fidei: dicẽte
Augu. de conſecra. diſtin.c. Firmiſſime tene
Omnes inquit naſcimur filij ire.i. peccati:
a qua ira non vnq̃ꝫ liberatur niſi per veram
fidem mediatoris dei ⁊ hominum:hominis
Ieſu Chriſti. Quod confirmans Salomō
prouer.xv. ait per miſericordiam ⁊ fidẽ pur
gantur peccata. Et ad Roma.v. Apoſtolus
ait. Iuſtificati igitur ex fide:pacem habea-
mus ad deum: per Ieſum Chriſtum domi
num noſtrum. per quem ⁊ acceſſum habea-
mus per fidem ⁊ gratiam iſtum in qua ſta
mus:⁊ gloriam in ſue glorie filioꝝ dei. Hec

ſbi. Et Actuum.xv.dicitur. Fide purificās
corda eorum. Et Apoſtolus. In omnibus
ſumētes ſcutū fidei in quo poſſitis omnia
tela nequiſſimi ignea.ſ.peccata extinguere.
Quod ſi (vt claruit) videri nō poſſit deus:
niſi aīa ſit purgatiſſima ab omni labe pec
cati:⁊ talis purgatio fieri nō poteſt niſi me
diante fide.cōcludit̄ neceſſario:ꝙ fides xpi
poſt peccatū primi parentis ſemper fuit;
eſt:⁊ erit cuilibet neceſſaria ad ſalutē.Qđ
totum confirmans Hugo in ſuis ſentētijs
(prout recitat Alexā.de ales in.iij.pte ſum
me:in tractatu de fide.dicēs. Infirmitas ⁊
egritudo humane fragilitatis reſpectu ori
ginalis peccati:nō poteſt ad deum dirigi ni
ſi p fidem) erant inquit tria quedam.ſ.cor
pus:ſpiritus:⁊ deus.⁊corpus quidem mū
dum erat.Anima ſpiritus:⁊ ipſa anima in
medio quodam erat,habēs ex ſe mundum
intra ſe debet ⁊ acceperat oculū;quo extra
ſe mundū:⁊ ea que in mundo erāt videret:
⁊ h̄ erat oculus carnis.Aliū oculū accepe
rat; quo ſeipſam ⁊ ea que in ſeipſa erāt vi
deret:⁊ h̄ erat oculus rationis.Aliū rurſū
oculum acceperat:quo intra ſe deū videret
⁊ ea que in deo erant:⁊ hic eſt oculus qdē
ɔtēplationis q erat extinctus vt nihil vide
ret:oculus vero rationis lippus effectus ē:
vt dubie videret ſolus. Oculus carnis in
ſua claritate pmāſit. Homo ergo q h̄z ocu
lum carnis;mundū videre poteſt:⁊ ea que
in mundo ſunt.Item quia oculū rationis
ex parte habet amiſſū:ſimiliter ex parte ea
que in animo ſunt videre poteſt. Qui ve
ro oculum contēplationis nō habet: deū
neqꝫ ea que in deo ſunt videre poteſt:⁊ pre
cipue cū impediatur per maculam tam ac
tualis q̄ꝫ originalis culpe.Propter qđ ne
ceſſe ē:ꝙ ſi ſol iuſtitie videri debet:habitus
fidei purget ab anima omnē peccati macu
lam:ſicut qua fide nec anima purgari pōt
a culpa:nec inſuper maieſtatē dei intueri.
h̄ Hugo. ¶ Quarto deniqꝫ probo fidē xpi
cuilibet fore neceſſariam ad ſalutem rōne
acquiſitionis.videlꝫ honoris ſeu premij vi
te eterne. Fundamentū rationis ponit phs
iiij.Ethicoꝝ.dicens.Honor eſt ſimpliciter p̄
mium virtutis:⁊ attribuitur bonis. Quo
preſuppoſito:ꝙ merces mundani honoris
nulli digne impenditur;niſi ei qui in ſe ha
buerit virtutis meritum. certum eſt:ꝙ a ſi

mili: imo a fortiori honor vite eterne qui in
infinitum omnem ſimul mundanum hono
rē excedit:nulli datur vnq̄ꝫ a iuſtiſſimo deo
niſi prius in ſe virtutem ad hoc meritoriā
habuerit. Sed manifeſtū eſt:ꝙ lꝫ ſm Bern.
iuxta menſuram amoris ⁊ caritatis in hac
vita detur a deo in vita futura menſura ce
citatis honoris:tamē clariſſimū eſt:ꝙ fidei
habitus non dico tempore:ſed natura ⁊ ra
tione habitum caritatis precedit:imo fides
comparatur ad caritatem:ſicut diſpoſitio p̄
cedens vltimam formā. Et ideo ſicut ſubie
ctū materie nō poteſt aliquid agere in vir
tute forme niſi ſit diſpoſitio formam prece
dens:ſic a ſimili nec caritatis pōt vnq̄ꝫ me
reri honorem ſuperne patrie: niſi precedat
diſpoſitio fidei ſanctiſſime. Quod ſi ſic ē:cō
cludo per cōſequens:ꝙ fides cuilibet ē ne
ceſſaria ad ſalutē:pro eo ꝙ ſicut nec natu
ra tanq̄ꝫ materia:nec fides tanq̄ꝫ diſpoſitio
poſſunt producere actum meritoriū eterne
vite ſine caritate: ſic nec ipſa caritas poteſt
vnq̄ꝫ producere actum meritoriū ſine fide:
quia remota fide tanq̄ꝫ quedam preambu
la diſpoſitione:remoueretur etiam ⁊ forma
caritatis:ſic ⁊ per conſequens meritum eter
ne vite. Et ꝙ fides ſit cauſa meriti eterne
vite:⁊ per cōſequens ſit neceſſaria cuilibet
ad ſalutē.probat Tho.ſcđa ſcđe.q.ij.arti.
ix.in corpore q̄onis.dicens.Actus humani
ſunt meritorij inquantū pcedunt a libero
arbitrio:moto a deo per gratiam.vnde om
nis actus human⁹:qui ſubijcit̄ libe.arbitri
ſi ſit relatus in deum:poteſt eſſe meritoriū
ipſum autem credere ⁊ fidem habere ē ac
tus intellectus aſſentientis veritati diuine
ex imperio volūtatis a deo mote per gratiā
⁊ ſic ſubiacet libe.arbi.in ordine ad deum:
ppter quod actus fidei ſumme meritorius
inuenitur. Hec ibi ad litteram. Adde etiā
ꝙ tāto magis fides meretur maiorē hono
rem in celeſti patria:quanto intellectus hu
manus captiuatur ſupra omnem ſuam na
turam ad credendum ſibi prorſus incogni
ta:cum ſm Phm.iij. de anima. Volūtas
ſm naturā nunq̄ꝫ fertur:niſi in ſibi naturali
ter cognitum: ſed in hoc volūtas imperat
intellectui:vnde quando intellectus dicit de
corpore reſuſcitando:cū Pho in poſt p̄di
camentis. A priuatione ad habitū impoſſi
bilis eſt regreſſus per naturam: tunc volū

tas reſpondet intellectui.dic̄.Et ſi per natu
ram non intelligis corpus reſuſcitatum:ſo
lo tamen amore dei:ꝙ ſuper naturam p fi
dem hoc credas. Quod vtiqꝫ credere cū ſit
ſupernaturale eſt precipue meritoriū hono
ris celeſtis patrie. Que omnia confirmans
Augu.ſuper Jo.dicit. Sicut in radice arbo
ris nulla prorſus apparet ſpecies fructus:
⁊ pulchritudinis: ⁊ tamen quicquid eſt in
arbore decoris fructus ⁊ pulchritudinis ex
illa procedit:ſic ex fidei humilitate: quicqđ
virtutis:quicquid meriti:quicquid vel bea
titudinis anima ſuſceptura eſt ex fidei fun
damēto procedit: Et ꝙ honor ſeu poſſeſſio
eterne hereditatis per virtutem fidei acqui
ratur:⁊ per conſequens fides ſit neceſſaria
ad ſalutem etiam ſic patet. Nam certū eſt:
ꝙ legitimi filij ſunt naturaliter poſſeſſores
paterne hereditatis. Sed manifeſtum eſt:
ꝙ homo per fidē ſit legitimus dei filius di
cente Apoſtolo ad Gal.3. Omnes vos filij
dei eſtis per fidem. Chriſti Jeſu. Et Jo.pri
mo dicitur. Dedit eis poteſtatem filios dei
fieri: his qui credunt in nomine eius. Et.i.
Jo.dicitur. Omnis qui credit:qm̄ Jeſus ē
Chriſtus:ex deo natus eſt. Et Jo.12.dicitur
Dum lucem habetis.ſ.fidei:credite in luce
.ſ.Chriſtum:vt filij lucis ſitis. Et.i.Jo.3.di
citur. Videte qualem caritatē dedit nobis
deus:vt filij dei nominemur ⁊ ſimus.ſ. per
fidem ſm glo. Si igitur (vt patet) quiſqꝫ p
virtutem fidei ſit filius dei: ergo per conſe
quens per fidē ſit quiſqꝫ heres eterne glo
rie.dicente Apoſtolo ad Roma.viij.Nō.n.
accepiſtis ſpiritum ſeruitutis iterū i timo
re: ſed accepiſtis ſpiritū adoptionis filioꝝ
dei:in quo clamamus abba.pater. Ipſe.n.
ſpiritus teſtimonium reddit ſpiritui noſtro.
ꝙ ſumus filij dei.ſ.per fidē. Si autē filij ⁊
heredes. Heredes quidē dei: coheredes āt
Chriſti.h̄ ibi: Et Jac.2.dicitur. Nōne deus
elegit pauperes in hoc mundo:diuites in fi
de:⁊ heredes regni. Ex predictis igit̄ quat
tuor rationibus clariſſime patet:qualiter fi
des ſanctiſſima cuilibet eſt neceſſaria ad ſa
lutem. ¶ Tertio h̄ idem probo vnica diſtin
ctione Ricar. in prologo p̄mi ſen.di. Cum
queritur an celeſtia ⁊ diuina myſteria ſine
virtute fidei:phie ſtudio fiant nobis cogni
ta ⁊ manifeſta. rñdeo ꝙ non.triplici rōne
vel reſpectu. Primo propter eorum ſubli

mitatē. Scđo propter noſtre carnis corru
tibilitatē. Tertio pp voluntatis pueſitatē
¶ Primo dico:ꝙ diuina myſteria nō poſ
ſunt a nobis aliter: q̄ꝫ per fidem cognoſci:
propter eorum ſubtilitatem. Nam ſicut mo
tus:⁊ tempus: ⁊ prima materia ſunt nobis
abſcondita:eo ꝙ ex pte ſua ſunt parū cog
ſcibilia:propter ſuam in eſſendo debilitatē:
ſic econuerſo:myſteria diuina: que ex parte
ſua maxime ſunt cognoſcibilia :tamen no
bis ſunt aſcondita:propter ſuam in eſſendo
ſublimitatem. Vnde Auic. vi.naturaliū.c.
v.dicit. Res ſublimiſſimas ñ poteſt intelle
ctus apprehendere:quia excedunt eū. Que
vero ſunt debilis eſſe:vt motus:tempus. ⁊
prima materia:difficile eſt intelligere: eo ꝙ
ſunt debilis eſſe. Hinc bene dicitur Eccleſi.
xliij. Multa ſunt abſcondita maiora his.i.
multa vera de deo: maiora his ſupple que
cognoſcimus in his:inferioribus: Hinc phs
xi.de animalibus.dicit. Opinio noſtra ⁊ ſer
mo in ſubſtantia diuina vna eſt ⁊ pauca:
vna propter paucitatem eorum: que cogno
ſcimus đ ea:pauca propter cognitionis de
bilitatem. Confirmat h̄ Lactantius in. iiij.
diui.inſtitu.aduerſus gentes loq̄ns de phis
Sed neqꝫ inquit adepti ſunt quod volebāt
⁊ operam ſimul atqꝫ induſtriam perdiderūt
quia veritas.i.archanum ſummi dei qui fe
cit omnia:ingenio ac proprijs ſenſibus non
poteſt comprehendi:alioquin nihil iter de
um hominemqꝫ diſtaret:ſi conſilia atqꝫ diſ
poſitiones illius maieſtatis eterne cogitatio
aſſequeretur humana: Hec ille. ¶ Secundo
diuina myſteria ſunt nobis abſcondita: p
pter noſtri cordis corruptibilitatem. Quia
enim noſtrum intelligere in hac vita ſm cō
munem legem dependet a miniſterio viriū
ſenſitiuarū:que organis corporalibus ſunt
alligata:ita (vt ſm ꝙ dicit phs.3. de aia).
Intelligere ⁊ conſiderare corrumpuntur ali
quo quodam corrupto interius:i organo.ſ.
memorie vel imaginatiue. Et iterum: quia
potentia intellectiua eſt noſtri corporis for
ma:⁊ forma impeditur in actu ſuo:nō tātū
propter indiſpoſitionem materie i quā ag it
ſed etiam propter indiſpoſitionem materie
quā perficit. Ideo hac duplici cā corp⁹ qđ
corrumpitur aggrauat aīam:(Sapie.ix.) vt
minus poſſit intelligere diuina. Vnde ſapi
entia diuina:vt dicit Job. xxviij.abſcōdita

eſt ab oculis oĩuʒ viuentiũ.ſ.in corpore cor
ruptibili:qꝛ ſicut dicit Grego.in.viiĭ.morali
um quãdiu hic mortaliter viuimus: videri
per quaſdã imagines deus põt:ſed ꝑ ipã
nature ſue ſpẽʒ non põt ſupple:niſi ex ꝑuile
gio ſpeciali.hoc iõ dico:qꝛ Auguſtinus in
antepenultima qõne ad Oroſium loquens
de raptu Pauli.di. Ad hec ꝑfecto ꝑuene
rat Paulus:vt deũ ſic in iſta vita videret:
ſicut ſancti poſt hãc vitã videbũt.hec Ric.
¶ Tertio diuina myſteria mulĭ ſunt abſcõ
dita propter ſue voluntatis peruerſitatem.
Quã enim per peccatum anima elõgatur a
prẽ luminum:propterea minus intellectꝰ il
luminatur.⁊ ex conſequenti in diuinorũ co
gnitione impeditur:de hoc põt exponi qđ
dicitur deuterono.32.in perſona domini.
Abſcondã faciem meam ab eis. Et ſubdit
Generatio enim peruerſa eſt.i.propter hãc
peruerſitateʒ abſcondita ſunt ab eis multa
de deo.h Ricar.ad litteram. Ex qua etiam
diſtinctione patet:ꝙ triplici ꝑdicto reſpectu
diuina myſteria nõ aliter a nobis ꝗʒ per fi
dem cognoſci poſſunt. ¶ Quarto etiã pro
bo fidem cuilibet foro neceſſariã ad ſaluteʒ
etiam vnica ſimilitudine. Boetius in lib.de
diſciplina ſcolariũ.dicit. Impoſſibile eſt ali
quem diſcipuluʒ vtilem doctrinam accipe.
niſi prius magiſtro exhiuerit fidem.hec ille
[illegible] ſi ſic ergo a ſimili:nec quiſꝗʒ hõ erit
vnꝗʒ diſcipulus eterne glorie:niſi prius exhi
buerit fidem ipſi deo:⁊ regi eterne glorie.
¶ Quinto deniqʒ probo exemplis:fidẽ cui
libet eſſe neceſſariam ad ſaluteʒ. Et primo
exemplo primi parentis atqʒ Angelorum:q
ante eorum beatitudinem fidem neceſſario
habuerũt.prout Tho.ad litteraʒ ponit ſa
ſe.q.v.articu.i.i corpore qõnis. Et in ꝑma
parte ſũme.q.xciiĭ.arti.i.in corpore qõnis.
Oppoſitum tamen tenet dominus Bona.
in.2.diſtin.23.articu.2.q.3.in corpore qõnis
Qui ibi aſſerit primum parentem in ſtatu
innocentie non habuiſſe fidẽ: Potes ibi vi
dere ſi vis. Cũ quo Bonauentura etiam
tenet Alexan.de Ales in.3.parte ſumme.q.
lxxx.membro.3.in.q.vbi q̃rit:vtrũ in Adam
⁊ in Angelo ante peccatum fuerit fides.vbi
⁊ ſic dicit. Cum queritur:an in Adam ante
peccatum:ſeu in angelis ante cõfirmationẽ
fuerit fides: Reſpondeo:ꝙ Adam in ꝑmo
ſtatu non habuit fidem in ratione fidei

Et hoc patet: ſi quis conſiderat compara
tionem cognitionis:que per fidem eſt:⁊ co
gnitionis que erat in Adam ante peccatum
ad cognitionem glorie. Cognitio enim:que
eſt per fidem:euacuatur adueniente gloria.
Cognitio vero Ade de deo non euacuare
tur adueniente gloria.ſed ſtetiſſet:lʒ perfice
retur. Ad id autem quod obĭcitur:dicẽduʒ
ꝙ ſicut dicitur ſol videri multipliciter. vno
modo in ſpeculo.alio modo in nube.tertio
modo in aere luminoſo.quarto modo in ſe
ipſo. ſic eſt diſtinguere viſionem dei multi
plicem. Una eſt viſio in ſpeculo:que eſt vi
ſio per fidem:⁊ hec eſt infima. Alia eſt viſio
dei in ſeipſo:⁊ hec eſt per ſpeciem. Et hec ẽ
ſuprema. Et inter has duas ẽ accipere du
as medias.vnam que eſt viſio dei in ima
gine ſimpliciori:velut in aere luminoſo ha
bere viſionẽ ſolis (Et hec eſt ſuperior) Aliã
que eſt in imagine obſcuriori:⁊ compoſitori
ſicut eſt viſio ſolis in aere vmbroſo ſolis.⁊
in nube:⁊ hec eſt inferior. Dicendum ergo
ſine ꝑiudicio:ꝙ viſio Angeli ⁊ hominis ãn
peccatum reſpectu dei non erat in gradu
ſuppremo:qui eſt glorie:nec in gradu infi
mo:qui eſt fidei:Sed in medio:Sed differẽ
ter:quia cognitio angelica ante peccatũ re
ſpectu dei:luculentior ⁊ luminoſior erat:ꝗʒ
cognitio hoĩs cum angelus eſſet ſeparatꝰ
ab omni corporea materia.homo vero nõ
neutrorũ tamen cognitio erat per ſpeciem:
vel per fidem. Hic Alexan.ad litteram.tene
quã vis opinionem. Sufficit pro nunc ad
propoſitũ meum:ꝙ ſiue primi parentes:ſi
ue angeli fideʒ habuerint:vel:ante vel poſt
manifeſtũ ẽ ꝙ fides a fortiori eſt in cunctis
ceteris hominibus a deo illuminatis:⁊ ſic ẽ
neceſſaria ad ſalutẽ. Alia plura exempla
de antiquis patribus fidem habẽtibus po
nit apoſtolus ad hebreos.xi.di. Eſt autem
fides ſperandarũ ſubſtantia rerũ argumen
tũ nõ apparentium. In hac enim teſtimo
niũ conſecuti ſunt ſenes. Fide etiã plurimã
hoſtiã Abel ꝗʒ Cain obtulit deo:per quam
teſtimonium conſecutus eſt eſſe iuſtus: te
ſtimonium perhibente deo muneribꝰ eius:
⁊ per illam defunctus adhuc loquitur. Fi
de Enoch tranſlatus ẽ:ne videret mortem
⁊ non inueniebatur:quia trãſtulit illũ deꝰ.
Fide Noe reſponſo accepto:de his q̃ ad
huc nõ videbant:metuẽs aptauit archã in

ſalutẽ domꝰ ſue:ꝑ quaʒ dãnauit mũdũ:⁊ iu
ſtitie q̃ ꝑ fidẽ eſt:heres eſt inſtitutꝰ:fide vo
catus Abraam obediuit in locuʒ exire:quẽ
accepturus erat in hereditatem.⁊ exĭt ne
ſciens quo iret. Fide demoratꝰ eſt in terra
repromiſſiõis tanquã in aliena in caſulis
habitando.cum Iſaac ⁊ Jacob coheredi
bus repromiſſionis eiuſdẽ. Expectabat.n.
ciuitatẽ habentẽ fundamenta eius cuiꝰ ar
tifex ⁊ conditor deus. Fide etiã ipſa Sarra
ſterilis virtutem in conceptione ſeminis ac
cepit.etiam preter tempus etatis:quoniam:
fidelem credidit eſſe eum qui repromiſerat
ꝓpter quod ⁊ ab vno orti ſunt.⁊ hoc emor
tuo tanꝗʒ ſydera celi.in multitudinẽ:⁊ ſicut
arena que ẽ ad orã maris innumerabilis.
Iuxta fidem defuncti ſunt oẽs iſti.non ac
ceptis repromiſſiõibus:ſed a lõge eas aſpi
cientes ⁊ ſalutantes:⁊ confitentes.qꝛ pere
grini ⁊ hoſpites fuerunt ſuper terrã: Fide
offerebat Abraã Iſaac cum tentaretur: ⁊
vnigenitum offerebat in quo ſuſceperat re
promiſſiones.ad quem dictum eſt. quia in
Iſaac vocabitur tibi ſanctum.arbitrãs qꝛ
⁊ a mortuis ſuſcitare potens ẽ deus. Fide
etiam de futuris benedixit Iſaac Jacob ⁊
Eſau. Fide Jacob moriens ſingulos filio
rum Joſeph benedixit:⁊ adorauit faſtigiũ
virge eiꝰ. Fide Joſeph moriens de profe
ctione filiorũ Iſrael memoratus ẽ.⁊ de oſ
ſibus ſuis mandauit. Fide Moyſes natus
occultatus eſt tribus mẽſibus a parentibꝰ
ſuis:eo ꝙ vidiſſent elegantẽ infantem:⁊ nõ
timuerunt regis edictuʒ. F[illegible] Moyſes grã
dis effectus.negauit ſe eẽ filiũ filie Pha
raonis magis eligens affligi cũ populo dei
ꝗʒ tẽporalis peccati habere iocunditatem.
maiores diuitias eſtimãs theſauro egyptio
rum improperium xp̃i.aſpiciebat.n.in remu
nerationẽ: Fide reliquit egyptum:non veri
tus animoſitatẽ regis: Inuiſibilẽ eniʒ tanꝗʒ
videns ſuſtinuit. Fide tranſierunt filĭ iſra
el mare rubrũʒ:tanꝗʒ per aridã terrã:quod
experti egyptĭ deuorati ſunt. Fide muri Hie
rico corruerũt circuitu dierũ ſeptem. Fide
Raab meretrix non perĭt:cum incredulis
excipiens exploratores cum pace. Et quid
adhuc dicamꝰ: Deficiet eniʒ me tẽpus enar
rare de Gedeon:Barach:Samſon: Jepte:
Dauid:Samuel:⁊ alĭs prophetis. qui per

fideʒ vicerunt regna: operati ſunt iuſticiam
adepti ſunt repromiſſiones: obturauerunt
ora leonũ.extinxerunt impetum ignis. effu
gauerunt aciem gladĭ:conualuerunt de in
firmitate:fortes facti ſũt in bello caſtra ꝟte
runt exterorum.acceperunt mulieres de re
ſurrectione mortuos ſuos. Alĭ autẽ diſtenti
ſunt:non ſuſcipientes redemptionem.vt me
liorẽ inuenirẽt reſurrectionẽ. Alĭ ꝟo ludi
bria ⁊ ꝟbera experti.inſuꝑ ⁊ vincula ⁊ car
ceres:lapidati ſunt.ſecti ſunt.tentati ſunt.
in occiſione gladĭ mortui ſunt. Circuierunt
in melotis:⁊ in pellibꝰ caprinis:egentes:an
guſtiati:afflicti:quibus dignus nõ erat mũ
dus. In ſolitudinibus errantes:⁊ in monti
bus:⁊ in ſpeluncis cauernis terre. Et hi oẽs
teſtimonio fidei probati.non acceperunt re
promiſſionẽ deo pro nobis melius aliquid
prouidente:vt non ſine nobis cõſumarent.
Hec ibi ad litterã. Ex ꝑdictis igitur aucto
ritatibus:rõnibus:diſtinctione:ſimilitudine:
atqʒ exemplis clariſſime patet neceſſitas ſa
cratiſſime fidei:quã fidẽ ſacratiſſimã ſimul
cũ opibꝰ nobis concedere dignetur.caput ⁊
auctor fidei: Jeſus xp̃s:qui viuit ⁊ regnat
ſemper bñdictꝰ in ſecula ſeculorũ. Amen.

¶ Sabbato poſt dominicaʒ ſexageſime de
cauſa neceſſitatis fidei.

Semẽ cecidit

in terram bonã:⁊ ortum fe
cit fructũ centuplum. Luce.
octauo.⁊ in euangelio ꝑteri
te dominice. Quãuis ſatis clare in duobꝰ
precedentibus ſermonibꝰ neceſſitas ipſius
fidei ſacratiſſime mõſtrata ſit.tñ in pñti fe
ria que ẽ ſabbatũ ⁊ dies requietionis dicit
recreationis gratia.alium ſermonem breuiſ
ſimũ ⁊ pulcherrimũ.de eadẽ neceſſitate ipſi
us fidei facere decreui. Qui ſermo vt predi
xi erit ita pulcher:ſicut ⁊ breuis. Nam recor
dor cum in ſcholis eſſem:ꝙ in lectionibus
ſabbatinis magiſter meus:tam ceteris ſco
laribus ꝗʒ mihi dicere ſolebat. Filioli lectio
ſabbatina debet eẽ pulchra ⁊ paruulina.
Volens igitur in hac feria ſimpliciter cũm
neceſſitatis ipſius fidei declarare.vt eiuſdẽ
fidei neceſſitas clarior appareat:ſermonem
noſtrum per modum cuiuſdam queſtio

nis faciemus. Que vtiq3 queſtio de cauſa
neceſſitatis fidei talis erit.

¶ De cauſa potiſſima neceſſitatis ſacratiſ
ſime fidei.

J igitur queritur: que ſit potiſſima
s cauſa. quare deus habitum fidei ſu
pernaturalē anime rationali infun
dat. ante reſponſionē huius queſiti. quero
⁊ peto. an deus ipſe naturaliter: ⁊ ſine ali
quo habitu fidei infuſo: ſit intelligibilis a
qualibet rationali creatura. Et manifeſtu3
eſt ꝙ ſic. ꝙ deus etiam naturaliter ſine alio
habitu fidei poſſit intelligi ⁊ cognoſci: tri
pliciter probo. Primo auctoritatibus. Se
cundo rationibus. Tertio exēplis. ¶ Pri
mo probo auctoritatibus. Nam Plato in
Thimeo dicit. Deus eſt principium omniū
naturarum: lumen omnium rationum: finis
omnium actionum: ſine quo nihil ſubſiſtit:
natura ſcientia inſtruit: ⁊ nulla oꝑatio expe
dit. Quam auctoritatem verbaliter ponit
⁊ recitat Auguſtinus in libro ix. de ciuitate
dei. Item Boetius proſa decima tertij libri
dicit. Deum eſſe: cōmunis omnium animo
rum conceptio probat. Idem etiam cōfir
mat Damaſcenus libro primo. di. Deum eſ
ſe: omnis appetitus proclamat: ⁊ deum nō
eſſe nulla natura profitetur. Ex quibus au
ctoritatibus patet: qualiter deus cognoſci
bilis eſt ab humano intellectu. etiam ſine
alio habitu fidei infuſo. ¶ Secūdo hoc idē
probo triplici ratione. Primo ratione prio
ritatis. Secundo ratione mobilitatis. Ter
tio ratiōe rōnabilitatis. ¶ Primo ergo ꝓ
bo ratione prioritatis. Fundamentum ra
tionis ponit Cōmentator libro de ſubſtan
tia orbis. d. Priori non poſito quod poſte
rius eſt: cauſa ⁊ ratio poſterioris nunquam
erit. Patet hec regula per exemplū Augu
ſtini. xxij. de ciuitatē dei. di. Semper enim ſe
men ⁊ fructū cauſa ⁊ arbor precedit: nec
vnquam filius erit: niſi ſit ⁊ pater. Hec ille.
Preterea lumē in aere non erit: ſi ſol tanꝗ̄
eam non precedat. Item ſi Adam primus
homo non fuiſſet. nec per conſequens etiā
Abel ⁊ Cayn ſimul cum omni poſteritate
nunꝗ̄ eſſe potuiſſent. Quo p̄ſuppoſito: ꝑe
to a quo ſint facta quatuor elementa. Itē
ſeptē planete. v3 Luna: Mercurius: Venus
Sol: Mars. Juppiter atq3 Saturn⁹. Silr
tria firmamenta. v3 celū ſtellatū cum ſuis
ſyderibus. celum criſtallinū. celum empire
um: cum omnibus contentis in eis. Et cla
rum ē: ꝙ hec omnia non ſe fecerunt. Quod ſi
ſic eſt. ergo tanquā quidam effectus poſte
riores habent ⁊ habuerunt aliquam cauſa3
a qua deſcenderunt. Sed cū talis cā non
poſſit aliquid aliud intelligi niſi deus. ergo
per cōſequēs de⁹ naturaliter per ſuos effe
ctus ⁊ creaturas ēt ſine alia fide infuſa ab
humano intellectu intelligi pōt ⁊ cognoſci.
ꝙ ſi forte aliquis deum negaret: neceſſe eſ
ſet omino: ꝙ ſicut deficiente primo parente:
ſimul deficeret ⁊ oē genus humanū. Sic a
ſimili deficiente deo: qui omnium rerum ē
creator: non eēt vlla creatura. Sed cum im
poſſibile ſit: ꝙ non ſit creatura. ergo impoſſi
bile eſt ꝙ non ſit creator creaturarum: ꝙ ſi
creator ē: ergo per conſequens ⁊ deus: a
quo ſimul oēs creature tanꝗ̄ quidā effect⁹
deſcenderunt. Quod bene confirmās phs
primo de celo ⁊ mundo ait. Ab vno primo
ente cōicatū eſt ſingulis rebus eē ⁊ viuere.
Et primo de regi. princi. dicit. Bonitas dei
cauſa fuit factionis mundi: ⁊ originis omi3
rerū. Cum quo concordans Boetius me
tro ſexto tertij libri ait. Omne hominu3 ge
nus in terris ſimili conſurgit ab ortu. Un⁹
enim rerum pater eſt. vnus qui cuncta mini
ſtrat. Ille dedit phebo radios ⁊ ſydera ce
lo. Hinc clauſit membris animos celſa ſede
petitos. Mortales igitur cunctos edidit no
bile germen. Quid genus ⁊ proauos ſtrepi
tis: ſi primordia noſtra. Auctoremq3 deum
ſpectes: nullus degener extat. Ni vicijs pe
iora fouens proprium deſerat ortū. Hec il
le. ¶ Secundo etiam probo ratione mobi
litatis: ꝙ deus etiam ſine habitu fidei na
turaliter ē cognoſcibilis ab humano intel
lectu. Fundamentum rationis ponit philo
ſophus quinto phiſicorum. di. Oē qd mo
uetur ab alio mouetur. quoniā motus req
rit quinq3. ſ. mouēs: proximū mobile: tēpus
⁊ preter hec terminū a quo: ⁊ terminum ad
quem. Iſta enim altera ſunt ab inuicem.
Et tertio de anima dicit. Tria requiruntur
ad motū. ſ. mouēs: motū: ⁊ organu3 mot⁹.
Duplex ē autem motum. ſ. mouens immo
bile: quod eſt appetibile: ⁊ mouens motum
quod eſt. potentia appetitiua anime. Hec
ille. Quo preſuppoſito. videl3 ꝙ omne qd
mouetur ab alio mouetur: certum eſt: ꝙ ſe
ptem planete cum non habeāt animā eos
mouentem. contra aliquos philoſophos op
poſitū dicentes (prout. dicit ad litterā Tho
mas prima parte. queſt. lxx. art. tertio. in cor
pore queſt. Et inſuper hoc idem egregie cō
firmat ſanctus Bonauentura in ſecūdo di
ſtinctione. xiiij. arti. tertio. queſt. pma. ⁊ ſa)
ergo mouentur a deo principaliter: ꝗuis ſe
cūdario ab aliqua ſpeciali intellia. ideſt ab
aliquo angelo. Quod ſi ſic eſt. ergo ꝑ motū
orbium atꝗ ſyderum. deus naturaliter eē
cognoſcitur atq3 aliquo habitu fidei. Quā
rationem dominus Bonauentura vbi ſup.
videl3 diſtin. xiiij. artic. tertio. q. pma. in cor
pore queſt. verbaliter formans dicit. Cū q̄
ritur an exemplū immediate moueꝛ a deo:
reſpondeo: ꝙ in omni operatione rerum.
deus operatur intime. ⁊ immediate. Cum
dei volūtas (ſicut dicit Auguſtinus ſit cau
ſa prima ⁊ ſumma omniū ſpecierum ⁊ mo
tionū) in aliquibus vero ſic operatur ⁊ mo
uet: vt virtutem agendi ⁊ mouendi cōmūi
cet creature. Et prima quidem dicuntur mi
rabilia. Secunda vero naturalia vel volun
taria ꝗ̄tum ad egreſſum. Quando ergo
querit vtrum motus primi mobilis imme
diate ſit a deo. non eſt queſtio vtrum virtus
diuina intime operetur: ⁊ immediate ad il
lam mutationem exercendam. quia ſic nihil
mouetur: niſi ipſe moueat: ⁊ cooperet̄ verita
ti motiue. Quod teſtat̄ Boetius metro. ix.
tertij libri. di. O qui perpetua mundum ra
tione gubernas. Terraru3 celiq3 ſator: q tē
p⁹ ab euo. Ire: iubes: ſtabiliſq3 manēs das
cuncta moueri. Sed eſt queſtio. vtrum mo
tus primi mobilis ſit a deo tāꝗ̄ a tota cau
ſa: an ſimul cum virtute diuina mouēte mo
ueat aliq̄ virtus creata. Et ad iſtā qōem
ſatis de plano reſponderi poteſt. Cū motus
ille ſit natus cōuenire virtuti finite propter
ſui ſucceſſionē: ⁊ diuina bonitas ad ſui ma
nifeſtatione3 cōmunicet creature. quod ipa
nata eſt ſuſcipere. quod deus primū mobile
mouet mediate aliqua virtute creata. vtpu
ta angelo. ſicut ⁊ alia mobilia. hic Bonauē
tura verbaliter. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo rōe
rōnabilitatis. Fūdamētū rōis ponit Tuli⁹
in libro de natura deorū. di. Omne qd h3
rationem: rōne fieri neceſſe eſt: patet hec re
gula. ꝑ exemplū quod Tulius ibidem pōit
Nam ſi video domū bene ordinatā ſeu fa
ctam cū diſcreta ratione: ſtatim cogor dice
re ꝙ domus illa facta eſt ſimpliciter ab ali
quo rationē habente: ⁊ non a ſe ipſa. Quo
preſuppoſito certu3 eſt. ꝙ flores terre (put
ſūt roſe: lilia: viole: ⁊ huiuſmōi: facti ſūt cū
maxima ratione ⁊ intellectu: atq3 prudētia
Sed clarū eſt: ꝙ predicti flores nō ſe ꝑ ſe
fecerunt: nec inſup a terra tam rationabili
ter factos fuiſſe dici poteſt: cū terra careat
anima ⁊ ratione: ⁊ nihil dat quod non ha
bet: vt (dicitur primo Elencoꝝ) Nec inſup
homo etia3 ratione vigens vt patet ad ocu
lū hoc facer̄ poteſt. Quod ſi ſic eſt. ergo ne
ceſſe eſt concludere ꝙ ab aliqua alia itelle
ctuali ſeu rationali cauſa facti ſint S3 cu3
talis cauſa principaliter ñ poſſit eē niſi de
us. q eſt infinite ſapientie atq3 potētie. igi
tur propter h̄ apparet: ꝙ etiam naturaliter
deus cognoſci poteſt ēt abſq3 habitu fidei
infuſo. Quam rationē confirmat Commē
tator. xi. Metaphiſice. di. Nā nihil agit niſi
mota a ſuperioribus cauſis. que ſunt de⁹
⁊ intellie. Et confirmatur iſta ratio. Certu3
eſt enim (vt dicit Boetius proſa. vi. libri ſe
cūdi) ꝙ aduerſa nunꝗ̄ ſolent ſibi inuicem
ſociari: eo ꝙ natura reſpuit: vt ꝯtraria ꝗ̄
iungantur. hec ibi. Quod ſic patet quia ſu
ꝑbia ñ ſtat cum humilitate: nec humidum
cum ſicco: nec frigus cum calore. Quod ſi ſic
eſt. ꝙ natura non poteſt ſimul tenere ꝯtra
ria: qn corrūpantur: claru3 eſt: ꝙ quattuor
elementa cum pluribus in eis contentis. ⁊
contraria ſunt: ⁊ contrarias habent quali
tates. ⁊ cū ſint admixta ⁊ cōiuncta ꝓpter
h̄ non corrūpuntur. ſed magis ordinate ꝓ
cedunt cum iuxta ordinem tempoꝝ effect⁹
ꝯuenētes in terra producant. Sed cū hoc
fieri non poſſit. niſi ab aliqua cauſa ſupna
turali vtiq3 ſapientiſſima: ⁊ talis cauſa nō
poſſit eſſe niſi deus ipſe: igitur concluditur
ide3 quod ſupra. Quod Aug. exemplificās
xi. lib. de ciui. dei. c. iiij. ait. Sicut ſcripſerūt
qui naturas animaliū curioſi⁹ idagauerūt.
Salamādra i ignib⁹ viuit: ⁊ qdā ſicili mō
tes: q tāta tpis vetuſtate vſq3 nunc: ⁊ dein
ceps flāmis eſtuāt. adhuc itegri pſeuerāt.
Albeſtus. lapis ſemel accēſus nunꝗ̄ d ac

cedditur. Que ſimul omnia predicta comple ctens. Boetius lib. tertio proſa. xii. dicit. Mūdus ex tam contrarijs diuerſiſqꝫ partibus in vnam formam minime conueniſſet. niſi vnus eſſet qui tam diuerſa cōiungeret. Cōiuncta vero naturarum ipſa diuerſitas inuicem diſcors diſſociaret: Atqꝫ diuelleret. niſi vnus eſſet qui quod nexuit contineret. Nō tam vero certus ordo nature ꝓcederet. Nec tam diſpoſitos motus locis. temporibus. efficientia. ſpatijs. qualitatibus explicaret: niſi vnus eſſet: qui has mutationum varietates manens ipſe diſponeret. Hec ille. Ex ꝑdictis igitur rationibus patet: qualiter ſine aliqua fide adeo celitus infuſa quiſque poteſt naturaliter ⁊ cognoſcere deum ⁊ intelligere. ¶ Secundo hoc idem probo exēplo Socratis: qui vt habetur li. de moribus philoſophorꝫ. cum accuſatus eſſet Athenienſibus. ꝙ derideret Appollinem tanꝗ carnē ⁊ hircū eorum deū. prohiberetqꝫ eidē fieri ſacrificiū: captꝰ fuit ab eis ⁊ incarceratus: detentuſqꝫ eſt triginta diebus in carcere. eo ꝙ ſimpliciter vnū deum coleret. vbi mirabilem cordis cōſtantiā ſe habere oſtēdit. Nā carcer ⁊ mors vultum eius ſeu animā ꝑturbare non potuerūt. Dicenti autem ei quidā (Ecce ꝙ Athenienſes ad mortem te cōdemnauerunt. eo ꝙ colis alium deum ꝗ ſuos) reſpondit: ⁊ illos natura. Cum aūt (vt ait Valerius li. vij:) iudicatū ab Athenienſibꝰ eſſet: vt hauſto veneno periret: delatum ſibi mortis poculū: non aliter ꝗ medicamentū mortis accepit: ⁊ de mortis contētu viuiſqꝫ dei cultu vſqꝫ ad vite exitū libero aīo diſputauit. Cum autē potionē mortis de dantis manu accepiſſet. appoſito ad labia poculo: vxor eius Xantippe (que illic aderat) vociferans ait. Heu innocens homo perit. Cui reſpondit. Nunquid nocēti mihi: ꝗ Innocenti duriſti mori ſatius eē: Mortuus eſt igitur Socrates propter cultū vnius dei: veneni poculo: anno vite ſue. xciiij. quo āno cōpoſuerat librum nobiliſſimum de moribus. Poſt mortē vero eius Athenienſes penitētia: ducti criminatores eius morti adiudicantes: imaginem eius aureā in tēplo collocauerūt. Mortuus ē aūt in diebus Aſſueri regis Aſſiriorum. Hec omnia ad litteram in li. ſupradicto. Quo etiam exēplo patet. ꝙ

exquo Socrates naturaliter deum cognouit. ⁊ ſine aliquo habitu fidei infuſo: vt a quibuſdam creditur. concluditur per ꝯſequēs: ꝙ deus per naturaꝫ ſine alia fide cognoſcibilis eſt. ¶ Aliud exēplū ponitur in compendio theologie: quod ab aliquibus. Alexā. de ales: appropriat. Ibi. n. li. i. ca. 2. ſic dicit ad litteram. Contigit in hiſpania: ⁊ fide digna relatione recepi. ꝙ quidā leuis homo ludebat ad ludū taxillorꝫ. ⁊ ludo procedente cepit paſſim pecuniā ſuam amittere. Dolens igitur de pecunie ammiſſione corde orabat deum: vt daret ſibi lucrum. vel ſaltem poſſet recuperare amiſſum. Et quāto plus deū rogabat. etiam vbi apparebat ſpecies lucri ipſe plus admirantibus qui aderant: amittebat. Amiſſa autē i ludo tota pecunia quā hēbat veſtes ꝗs portabat expoſuit: ⁊ vſqꝫ ad camiſiam omnes ammiſit. Tunc valde confuſus de deo lamentans: ꝙ cū non exaudierat: quaſi totus animo furibūdus ad domū acceſſit: armaturas ſuas ⁊ omnia bona munimēta corporis ſui: que habebat accepit ac totaliter armatus. ac ſi campū duelli intrare deberet equū aſcendit: ⁊ ad plateam vbi multi valentes erant: aggregati venit ⁊ vniuerſis aſtātibus tanꝗ extra mentem poſitus: dixit. Si quis eſt amicus ⁊ fidelis dei: qui dicat deum eſſe aliquid: vadat ⁊ muniat ſe. quia ego reddam eum mortuum ⁊ victum. quia ego dico ⁊ teneo: ꝙ deus nō eſt. Attoniti fuerunt ſinguli qui aderant: quia verba tante inſanie audierant. nullus tamen tanꝗ dementi voluit ei reſpondere. Sed cui non reſpondit homo. reſpondit deus. Naꝫ deus qui flagellauit Pharaonem opponentē ſe potentie dei: per muſcas immiſit vnam muſcā: licet eſſet tempus hiēmis. que eū in facie ſic inuaſit: ⁊ ſic inter galeam ⁊ facieꝫ ſe ponens: aculeis ſuis acriter eum leſit. ꝙ oportuit eum galeam deponere: ⁊ per terram ſe proijcere. At vbi muſca liberum habuit acceſſum. ſic eum paſſim in facie feriebat: ꝙ ſe defendere nō valens nimis fatigatus de equo ad terram cecidit. ⁊ faciem verſus terram: vt ſe poſſet a muſca tueri. poſuit. At muſca fortiter eum inuaſit: nec ceſſat quouſqꝫ publice blaſphemiā quā ore prophano protulerat omnibus audientibus cum cordis gemitu reuocauit: etiam

dixit. ꝙ deus ſolus hꝫ verum eſſe: ſine cuiꝰ eſſe: nullū ens poteſt eſſe: ꝗ noluit infamiaꝫ meā ⁊ blaſphemiā per maiorem creaturaꝫ puniri: ſed ad maiorē meā confuſionē. miraculoſe me deuicit per vnam muſcam ⁊ proſtrauit. Quo dicto ſtatim muſca eum reliquit: ⁊ diſceſſit. h ibi verbaliter. Ex ꝑdictis itaqꝫ auctoritatibus: rationibꝰ: ⁊ exemplis: patꝫ ꝗliter naturaliter deus eſt cognoſcibilis a rationali creatura. etiam ſine aliquo habitu fidei infuſo. Que ſimul oīa confirmans Alexan. de Al. in prīa ꝑte ſumme. q. 2. mēbro. 2. ar. primo. in corpore. q. dicit. Cum ꝗrit an ꝑ naturalē potentiā ſit poſſibile deū cognoſcere. reſpondeo: ꝙ cognitio de deo ꝗd eſt: haberi non poteſt ꝑ naturā. Cognitio autē de deo ꝙ eſt. poteſt haberi ꝑ rōnem naturalē. Vnde Hugo. in ſuis ſententijs. Deus (inquit) noticiam ſuam ab homine ſic ab initio temꝑauit. vt ſicut nunꝗ quid eſſet: poterat cōprehēdi. ita nunꝗ (quia eſſet) poterat ignorari. hec Hugo ⁊ Alexan. verbaliter. Ex quo igitur vt manifeſte pꝫ. deus naturaliter ſine aliquo habitu fidei infuſo cognoſci poteſt a quolibet humano intellectu nō immerito. vt ſuperius pretactū eſt: queritur ſiue ꝗri poteſt: que ſit potiſſima cauſa: ꝗre deꝰ vult quālibet animā rōnalem neceſſario habere fidei habitū ſuꝑnaturaliter infuſum: vt ex eo ⁊ deum ipſū cognoſcat: ⁊ inſuꝑ beatificari ⁊ ſaluari poſſit. Cuꝫ deus ipſe (vt dicit. 3. de aīa) nihil fruſtra faciat: ⁊ per conſequens facere non debeat per plura: qđ ꝗdem poteſt fieri ꝑ pauciora: ad hoc reſpondet Tho. lib. i. ꝯtra gentiles. ⁊ inſuꝑ ſcđa ſcđe q. 2. arti. 5. necnon ⁊ in ꝑma parte ſumme. q. 12. ⁊ ar. 12. Item Ric. in prohemio ꝑmi ſententiarꝫ. Et inſuꝑ Alexan. de ales. in. 3. ꝑte ſumme. i tractatu de fide. qui oēs ꝯcordant dicentes. ꝙ deus vnūquēqꝫ habere voluit vltra naturalem ipſiꝰ cognitionem: ēt habitū fidei ſupernaturalem. tanꝗ ꝗd ſumme neceſſariū ad ſalutē quadruplici precipue cauſa. quaruꝫ.

¶ Prima dicitur cauſa maioritatis.
¶ Secunda dicitur cauſa paucitatis.
¶ Tercia dicitur cauſa prolixitatis.
¶ Quarta dicitur cauſa falſitatis.

¶ De quarta cauſa qua oſtēdit: qđ fides infuſa etiā vltimā cognitionem naturalem de deo cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. ⁊ primo de prima.

P Rima igit cauſa: qua deus vltra naturalem ipſius dei cognitionē. etiaꝫ voluit vnūquēqꝫ ſaluandū habere fidem infuſam ⁊ ſuꝑnālem. dicit cauſa maioritatis: quoniā vt dicit. 3. de aīa. Cum ſine fantaſmate nāli ratione anima nihil intelligere poſſit: clarꝫ eſt: ꝙ cum deus ſit oīno incorporeus: impoſſibile eſt per ꝯñs. ꝙ ꝑ fantaſmata a nobis cognoſci poſſit: niſi forte ꝑ creaturas tanꝗ per ſuos effectus. Que cognitio de ipſo ſic habita vtiqꝫ eſt imꝑfecta: Vt igitur ꝗlibet hūanꝰ intellectus: altiorē: maiorē: atqꝫ ꝑfectiorē: de ipſo deo cognitionē intelligētiā habere poſſet. ideo propter h voluit deꝰ cuilibet infundere ſuꝑnaturale lumen fidei infuſum: vt habeat altior ⁊ ꝑfectior cognitio de ipſo deo. ⁊ ꝙ ꝑ talem habitum fidei. habeatur altior ⁊ ꝑfectior cognitio de deo: ꝗ ſimpliciter ꝑ oēm naturalē rationē. quadrupliciter ꝓbo. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto ſimilitudine. ¶ Primo probo auctoritate. Ap. i. Corin. 2. di. Nobis igt reuellauit deꝰ ꝑ ſpiritū ſuū illa. ſ. ꝗ noſtro ꝑncipū huiꝰ ſeculi nouit. i. phorꝫ. vt exponit glo. ¶ Scđo hoc idem ꝓbo vnica rōne. vꝫ. additionis. Fundamētū rationis ponit phs. tertio Thop. dic. Tale additū tali: facit magis ipm tale. Pꝫ hec regula. Nā ignis additus igni: vulnꝰ vulneri: augent calorē ⁊ dolorē. Quo ꝑſuppoſito certū eſt. ꝙ ſi ꝑ lumē naturale rationis cognoſcit deus. ꝗ neceſſe eſt concludere: ꝙ ꝑ additionē luis ſuꝑnaturalis fidei. magis ⁊ ꝑfectius cognoſcat. quē vt dicit Ale. in tertia ꝑte ſumme in tractatu de grā: naturam ſupernaturalis grā nō deſtruit: ſed ꝑficit. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo vnica diſtinctione beati Tho. in ꝑma ꝑte ſumme. q. 12. ar. 13. in corpore. q. di. Cū ꝗritur an ꝑ gratiā fidei habeat altior cognitio de deo ꝗ per naturalē rationē. reſpōdeo abſolute ꝙ ſic. Qđ ſic patet. Cognitio. n. quā ꝑ rationem naturalē habemꝰ. duo reꝗrit. ſ. fantaſmata ex ſenſibilibꝰ accepta: ⁊ lumen naturale itellectuale: Cuius ꝟtute itelligibiles cōceptiōes ab eis abſtrahimꝰ: ⁊ ꝗtū ad vtrūqꝫ iuuat hūana cognitio ꝑ reuelationē grē Nam ⁊ lumē naturale intellectus ꝯfortat ꝑ infuſionē luminis gratuiti. Et interdū ēt fantaſmata in imaginatione hois formant diuinitus magis exprimētes res diuinas: ꝗ

es que naturaliter a ſenſibilibus accepimꝰ
ſicut apparet in viſionibus ꝓphetalibus. ⁊
interdū etiā aliq̄ue res ſenſibiles formātur
diuinitus. aūt etiā voces ad aliquod diui-
num experimentum. ſicut in baptiſmo xp̄i
viſus eſt ſpiritusſanctus in ſpecie columbe
⁊ vox patris audita eſt. hic eſt filius meus
dilectus. Hec Thomas verbaliter. Ex qua
diſtinctione patet qualiter vltra nālē cogni
tionem de deo conuenientiſſime infunditur a
deo habitus ſupernaturalis fidei quo al-
tius ⁊ perfectius deus ipſe cognoſcitur.
¶ Quarto deniq̄ȝ hoc idem probo ſimilitu-
dine ipſius Ade. de quo q̄rit Aler. de Ales
in prima parte. ſumme. q. 2. mēbro. 2. ar. iiij.
an ipſe. ſ. Adam in ipſo ſtatu melius cogno
uerit deuȝ: q̄ȝ cognoſcatur nunc per fidem.
Et reſpōdit di. ꝙ in Adam fuit cognitio na
turalis. ⁊ ſuperaddita. Maior autem cogni
tio pōt dici tripliciter. vel q̄ȝtum ad compre
henſionē intellectus. vel q̄ȝtum ad meritum
vel q̄ȝtum ad guſtum. Pōt ergo dici. ꝙ co
gnitio quā habuit Adam de deo per creatu
ras. maior fuit q̄ȝtū ad comprehenſionē in-
tellectus. Sed illa que eſt per fidem. maior
eſt q̄ȝtum ad meritum. ⁊ q̄ȝtū ad guſtū. q̄ȝ il
la que eſt ſimpliciter per naturam. Eſt enim
duplex pn̄tia dei per viſuȝ: ⁊ ꝑ guſtū. Et ſm
hoc ē cognitio videntis in lumine: ⁊ guſtan
tis i tenebris. Et talis ē cognitio fidei: i qua
abſens ē viſui: ⁊ preſens guſtui. propter qđ
dr̄ in ps: q̄ȝ magna multitudo dulcedinis
tue: quā ab. ti. ſe. Hec Alerā. verbaliter. ꝙ ſi
vt pȝ. cognitio fidei. Ade p̄cipue q̄ȝtū ad me
ritum ⁊ guſtum. fuit perfectior q̄ȝ eſſet ſim-
pliciter naturalis cognitio ergo a ſimili ꝑfe
ctior eſt cognitio nr̄a. quā habemus de deo
per fidem: q̄ȝ ſit illa quā habemus ꝑ natu-
ralem cognitionē vel rōnem. Et ſic ex predi
tis auctoritate: ratione: diſtinctione: atq̄ȝ ſi-
militudine pȝ prima cauſa. vȝ. maioritatis
qua oſtenditur vltra naturalem cognitiōeȝ
de deo fuiſſe omnino neceſſariā ad ſalutem
infuſionem ipſius fidei.

¶ De ſecunda cā qua oſtendit ꝙ fides in-
fuſa vltra cognitioneȝ naturalē de deo cui-
libet eſt neceſſaria ad ſalutem:

Ecunda ēt cā infuſionis ipſius fi
ſ dei dr̄ cauſa paucitatis. Quoniā
enim vidit deus: ꝙ ꝑ rōnē natura
lē: ipſius cognitio a paucis immo pauciſſi-
mis haberet. ideo ꝓpter h̄ ſapientiſſime de
creuit. vt quicūq̄ȝ ſaluādus foret: ipſuȝ ꝑ fi
dem infuſam ⁊ ſupnālē cognoſceret. Tripli
ci nāq̄ȝ reſpectu ꝓbari poteſt: qualiter pau
ciſſimi per nālem rationem. ipſum cognouiſ-
ſent niſi habitus fidei infuſus ſupueniſſet.
Quorꝫ poſt dicit reſpectus idiſpoſitionis:
Clarum eſt. n. ꝙ cū humana corpora recipi
ant influentias diuerſas a corpibus celeſti
bus per ꝯn̄s habent diuerſas diſpoſitiōes
⁊ complexiones. Sed quia vt dicitur ſcđo
de aīa. Molles carne aptos bene mentis ⁊
doctrine dicimus: duros vero ineptos. pro-
pter igit graues ⁊ ꝯrias qualitates corpis
vtplurimū etiā grauat aīa. ne poſſit eſſe di
ſpoſita ad cognoſcendū deum. que cognitio
acquirit per habitū acq̄ſitū naturalis ſcien
tie. Qđ confirmās Salomon Sapi. ix. dicit:
Corpus qđ corrūpitur aggrauat animam:
⁊ deprimit terrena inhabitatio ſenſuȝ pluri
ma cogitātē: Optimū facit fides iſuſa. q̄m
ſtante ēt qualibet corporis grauitate ⁊ paſ
ſione. faciliter mediante ipſa deꝰ ipſe cogno
ſcitur. ¶ Secūdus ēt reſpectꝰ quo monſtra
tur. q2 ſine fide per naturalē rōnem pauciſ-
ſimi deū cognouiſſent. dicit reſpectꝰ occupa
tionis. Sententia eſt ph̄i p̄mo politicorꝫ. ꝙ
difficile eſt ſimul multa cōſpicere. Et q̄dam
altus ſapiēs dicit: Pluribus intētus: minor
eſt ad ſingula ſenſus. Qđ ſi ſic eſt. cuȝ ꝯtin
gat multos occupatos eſſe; aut circa regimē
ꝓuinciarꝫ: aut circa neceſſitatē ⁊ prudentiā
rei familiaris: clarꝫ ē. ꝙ tales n̄ poſſent ſimł
⁊ ſemel intendere ſtudio ph̄ie naturalis: qua
deus aliqualiter per rationes naturales co
gnoſcitur. Ideo ꝓpter hoc voluit deꝰ quoſ
libet ſaluandos fidē habere infuſaȝ. ¶ Ter
tius deniq̄ȝ reſpectus dicitur reſpectus dedi
gnationis. Uidens. n. omnipotens deus. ꝙ
multi ocio pigritie atq̄ȝ faſtidio dediti eſſent
ex hoc ꝙ vidiſſent: ꝙ non ſine magno ſtudio
⁊ labore. talis nālis ſciētia ⁊ cognitio dī poſ
ſet acquiri: ⁊ ſic propter hoc impedirentur
a tali cognitione veritatis ⁊ ipſius dei: ideo
tāq̄ȝ amator noſtre ſalutis voluit ⁊ vult om
nes ſaluandos habere habitū fidei infuſū.
Ex qbꝰ tribus reſpectibus patet. etiam ſecū
da cauſa. qua deus voluit cognoſci ꝑ fideȝ:
⁊ non tm̄ ꝑ rationem naturalē. ex quo per
viam naturalis rōnis pauciſſimi deū cogno
uiſſent. ⁊ ꝑ ꝯſequēs pauciſſimi ſalui fuiſſet.

¶ De tertia cauſa qua oſtenditur ꝙ fides
infuſa etiam vltra cognitionē naturalē de
deo cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.

Ertia inſuper cauſa: qua deꝰ vltra
t naturalē ipſius cognitionē. voluit
vnūq̄ueq̄ȝ ſaluandū hēre fidē in-
fuſam ⁊ ſupernaturalē. dicitur cā prolixita-
tis. Uidens etenim deus ꝙ per naturales
rōnes cognitio ipſius fuiſſet valde prolixa
oībꝰ ⁊ diuturna: ⁊ vix per longū tēpus ac
quiſita fuiſſet. ideo vt talis ꝓlixitas ab oībꝰ
poſſet euitari: ⁊ cognitio ipſius tēpore bre-
uiſſimo poſſet hēri. voluit ꝓpter hoc vni-
cuiq̄ȝ tantū (quantū ē de ſe) habitū fidei ⁊
vere cognitionis infundere. Et ꝙ ſine fide
īpoſſibile fuiſſet deū naturaliter cognoſceř
niſi prolixo ⁊ longiſſimo tpe: quod vtiq̄ȝ tē
pus: quaſi totū perditū fuiſſet: triplici reſpe
ctu ꝓbatur. Quorū Primꝰ dicitur reſpe-
ctus profunditatis. Secundus dr̄ reſpectꝰ
imbecillitatis. Tertius dr̄ reſpectus paſſibi
litatis. ¶ Primus reſpectꝰ quo oſtenditur
ꝙ ſine fide per naturales rōnes deꝰ nō po
tuiſſet cognoſci niſi in tēpore longiſſimo ⁊
valde prolixo: dicitur reſpectus profundita
tis. Nā vidit deꝰ: ꝙ veritas ⁊ cognitio ipſi
us dei: ſeu ſāctiſſime trinitatis. ſic erat pro
funda immo profundiſſima ⁊ altiſſima. ꝙ
etiam vix per longum tēpus potuiſſet acq
ri: ⁊ inſuper ad illā rōnalis aīa nō attinge-
ret: quod claruit in multis philoſophis. qui
ad cognitionē profundā trinitatis per natu
rales rōnes nunq̄ȝ deuenerunt: ⁊ qualiter ꝑ
naturales rationes poſſibile eēt vnq̄ȝ profū
dā eſſenciā trinitatis cognoſcere. Cum eti-
am (vt inquit Augu. in quodā ſermone ad
Heremitas) impoſſibile fuit ꝙ vnꝰ philoſo
phus cognoſceret naturā apis: quā per tri-
ginta annos iugiter ſcire inueſtigauerat. Et
ꝓpterea Job. xvi. ca. dicebat. Cum vix par
uā ſtillam ſermonē eius cepimꝰ: magnitudi
nē throni eius quis poterit intueri: vbi etiā
Grego. dicit. Totum quicq̄uid de deo acci-
pere poſſumus: eſt quaſi quedā ſtilla liquo-
ris. Propter hoc igitur voluit deꝰ vnum-
q̄ueq̄ȝ habitum fidei infuſum hēre. ¶ Se-
cundus inſuper reſpectꝰ: dicitur reſpectus
imbecillitatis. Taȝ inſup debilis: leuis: atq̄ȝ
imbecillis eſt humanꝰ intellectꝰ: ꝙ per ſe ſi-
ne fide ad cognitionē tā profūde veritatis
minime deuenire potuiſſet. dicente Augu
ſtino de tri. Mētis humane acies inualida
in tā excellenti luce veritatis: non figitur: ni
ſi per iuſticiam fidei emundetur. ¶ Tertiꝰ
deniq̄ȝ reſpectus: dicitur reſpectus paſſibi
litatis. Cū. n. anima ſimul ⁊ corpus diuerſis
occupentur paſſionibus: ⁊ infirmitatibꝰ: mi
nime ſunt idonea ad cognoſcēdū tātā alti
tudinē diuine maieſtatis. Ideo ꝑꝑ hoc ⁊
etiam alios ſupradictos reſpectus vt facili
us ⁊ breuiori tpe ab oībꝰ. ipſius dei cogni-
tio haberetur. voluit ꝙ oēs, cōiter ⁊ genera
liter eū per fidē cognoſcerent. Ex quibus
ēt patet tertia cā neceſſitatis eiuſdē fidei.

¶ De quarta cā qua oſtēditur ꝙ fides in-
fuſa ēt vltra cognitionē naturalē de deo
cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē.

Uarta deniq̄ȝ cā: qua deus vltra
q naturalē ipſius dei cognitionē ēt
voluit vnūq̄ueq̄ȝ ſaluandū hēre
fidē infuſam ⁊ ſupernaturalē. dicitur cauſa
falſitatis. Uidens enim clementiſſimus de
us: ꝙ humanus intellectus: ſēpiſſime poſ-
ſet incidere in errorē ⁊ falſitatē (ſi enim ſim-
pliciter tm̄ ꝑ rōnē naturalē cognoſcere vel
let) ideo vt hoc inconueniens ab intellectu
humano penitus remoueret. voluit oīno ꝙ
cum per fidē intelligeret. Nā potuiſſet hu-
manus intellectus ſine fide in errorem ⁊
falſitatē incidere tribus precipue reſpecti-
bus. quorum Primus dicitur reſpectꝰ im-
becillitatis. Secundus dr̄ reſpectus ſenſibi
litatis. Tertius dicitur reſpectus perſuaſi-
bilitatis. ¶ Primus igitur reſpectus quo
ſine fide intellectus faciliter in errorē inci
diſſet. dicitur reſpectus imbecillitatis. Taȝ
debilis enim eſt mēs humana ⁊ vacillatoria
ꝙ plerūq̄ȝ naturali rōni falſitas admixta
fuiſſet: ꝙ etiā crediidiſſet bonū: malū: ⁊ ecō
uerſo. Silr qđ ē verū: falſum ⁊ ecōuerſo.
¶ Secūdus ēt reſpectꝰ. dr̄ reſpectꝰ ſenſibi
litatis. Cum. n. oporteret fantaſmata ſpecu
lari: eum qui deū ſimpliciter naturali rōne
cognoſcere vellet. que fantaſmata non du-
cunt imperfectam cognitionem rei. Iō ꝑꝑ
hoc quiſq̄ȝ errare potuiſſet: Ne igitur aliqs
ſic in errorē incidere poſſet. deus cognoſci
voluit per habituȝ fidei infuſe. ¶ Tertius
deniq̄ȝ reſpectus. dicitur reſpectus perſua-
ſibilitatis. q2 poſtremo vidit deꝰ ꝙ demōes
ſint valde inuidioſi. Iō ſicut ab eis Eua fu
it decepta ab eius illuſione: ſic multi etiam

ſine fide ab eis potuiſſet decipi ꝛ illudi. Jō
pp̱ hoc voluit deus. ꝙ oēs eum cognoſcant
per fidem. que a deo ſolo infunditur: ꝛ ſoli
deo innitit. Propter quod impoſſibile eſt
ipſam hñtem incidere in errorē. dūmō i ea
pmaneat. cū talis fides ſit a deo. q nec fal
lere nec falli pōt. Et ꝙ dyabolꝰ q ƀ Pau.
.2. Corin. xi. ſe transſfigurat in angelū lucis:
conatus fuiſſet ſine fide decipe hoies volen
tes deū ſimpliciter per rōnes naturales co
gnoſcere. pꝫ p exēplū. Nā legitur in legen
da ſancti Martini epi. ꝙ quadā die dyabo
lus in forma magni regꝭ purpura ꝛ dyade
mate aureis caligis ornatus. ſereno ore: le
taqꝫ facie ſibi apparuit. Cūqꝫ ambo diu ta
cuiſſēt. Agnoſce inqt demō: quē colis Mar
tine. Xp̄s ego ſum qui deſcēſurus ad terrā
prius me tibi manifeſtare volui. Adhuc cū
Martinꝰ admirās taceret: rurſus ait. Mar
tine: Cur dubitas credere: cū me videas ſic
glorioſuꝫ: Certe xp̄s ego ſum: Cur me non
adoras: Tūc Martinꝰ a ſpū ſcō edoctus
ait. Dñs meꝰ Jeſus xp̄s nō ſe purpuratū:
nec diademate renitentē venturꝫ ſe eē pre
dixit. Ego xp̄m niſi in eo habitu ꝛ forma q̄
paſſus eſt: ꝛ crucis ſtigmata pferentē venir
ꝯſpexero: non credaꝫ nec adorabo. Ad hāc
vocem confuſus demon ſtatim diſparuit: ꝛ
totā cellam fetore repleuit. Hec omnia ibi.
¶ Ex predictꝭ igit cū quattuor cāis clariſſi
me patuit. qualr clariſſimꝰ deꝰ. tāq̄ valde
neceſſariuꝫ voluit vnicuiqꝫ fidei habitum
infundere. quo pfecte cognoſceret: cum ad
eū cognoſcenduꝫ minime ſufficeret rōnal:
Et ſic per ꝯñs ēt pꝫ ſecunda excellentia ip
ſius ſacratiſſime fidei: q̄ dicit excellētia ne
ceſſitatis. in qua mōſtratū fuit qualr fides
infuſa cuilibet ē neceſſaria ad ſalutem. Jn
qua ſacratiſſima fide iugiter vſqꝫ ad mor
tē: me ꝛ vos cōſeruare dignet clementiſſi
mus deus: qui ſimul eſt largitor fidei ꝛ re
munerator: cui ſit ſemper omnis laꝰ ꝛ glo
ria per infinita ſecula ſeculorū. Amen.

¶ Dominica i quinquageſima de tertia ex
cellentia ipſius fidei.

REſpice: fides
tua te ſaluū fec. Lu. xviij. c.
ꝛ i euāgelio occurrēdo ſtice
Due ṽitates ſpectabiles ci
ues i hodierno ꝛ pñti euāgelio nobis ſpāa
lit a clemētiſſimo ſaluatoꝛ nr̄o ꝓpondūt: q
rū vna dici pt ṽitas certificatōis: ſa ṽitas
ſignificationis. Nā (vt ait euāgeliū ad litte
ram) aſſumpſit Jeſus. 12. diſcipulos ſuos. ꝛ
ait illis: Ecce aſcēdimus hieroſolimā ꝛ con
ſumabūtur omnia que ſcripta ſunt p pro
phetas de filio hois. Tradetur. n. gentibꝰ:
ꝛ illudet: ꝛ flagellabitur: ꝛ ꝯſpuet. Et poſt
q̄ flagellauerit. occidēt eū: ꝛ tertia die re
ſurget. Hec euāgeliū ad lr̄am. Jn predictis
verbis manifeſte appet qualiter Saluator
oibus Aplis ſuis pdixit totū myſteriū ſue
paſſiōis: atqꝫ reſurrectionis: vt dū poſtea
ꝛ paſſionē toleraſſet. ꝛ inſup reſurrexiſſet:
tā ipſi Apli: q̄ etiam totum genus huma
nū. fidem certam ꝛ indubiam eius paſſiōi
ꝛ reſurrectioni exhiberent: quā fidē: quia
Apli tunc nō habebant. Jdeo hec ante eis
predicebantur. Sic. n. dicit euangeliū. Jpſi
nihil hoꝝ intellexerūt. ꝛ erat verbum iſtud
abſconditum ab eis: ꝛ non intelligebāt que
dicebantur. Hec ibi. Poſtq̄ vero predicta
oia eē facta ad oculum conſpexerūt certi
tudinaliter oēs crediderunt. Hec igit mō
nos certitudinaliter predicta oia ꝛ credere
debemus ꝛ tenemur. Ex hac veritate elicit
correlariū. ꝙ fides nr̄a in aliquibus ſic ſe
hꝫ ſicut ſcia. quoniam ſicut ſcia eſt demon
ſtratiua ſuaꝝ ꝯcluſionū. ſic fides eſt demon
ſtratiua actualr: ſicut patuit in ipſis Aplis
myſterioꝝ paſſionis ꝛ reſurrectionis xp̄i.
Ex quibus pꝫ prima veritas euāgelij: q̄ di
certificatōnis. Proponitur ēt nobis. Scda
veritas: que di ſignificationis. Nam euan
gelium ſubſequit: ꝛ ponit qualiter quidam
cecus clamās poſt xp̄m ab ipſo ſaluatore ē
illuminatus. Qui cecus ƀm Grego. ſignifi
cat totū genus humanuꝫ: p peccatū pmo
rū parentū obcecatū. Sed poſtmodū p le
gem naturalē ꝛ moſaycā aliqualiter illumi
natuꝫ. Spūaliter tñ ſignificat populū xp̄ia
nū: qui cū ante xp̄i aduētū idola adoraret
tanq̄ cecis ꝛ demōibus ſacrificaret. Poſt
aduentū tñ ipſius ſaluatoris conuerſus ad
fidem xp̄i mediante pdicatione apoſtoloꝝ
meruit illuminari p grāꝫ in pñti ab ipō xp̄o
ꝛ inſup per gloriam in futuro. Nam ante
xp̄i aduētū: populus iudaicus erat pplꝰ
dei electus. Populus vero nō xp̄ianꝰ tunc
erat populus a deo reprobatus ꝛ paganꝰ

Sed poſt chriſti aduentum: facta eſt muta
tio per gratiam ꝛ dexteram dei excelſi. Q̄m
populus iudaicus (ex quo xp̄m cōtempſit: ꝛ
fidē eius ſprcuit) merito a deo tunc ē repro
batus ꝛ maledictus. Econtra vero popu
lus qui nunc eſt chriſtianus ſed antea pa
ganus: ex quo chriſti fidē cordialiter ſuſce
pit: ideo ex hoc nunc eſt a deo electus ꝛ be
nedictus. De qua benedictione. i. electione
dicitur. i. Pe. 2. Vos eſtis gens ſancta po
pulus acquiſitionis: vt virtutē annuncietis
ei qui de tenebris vos vocauit in admirabi
le lumē ſuū. Qui aliqñ nō ppls: nūc autē
ppls dei. Qui non conſecuti miſericordiaꝫ:
nūc aūt miſericordiā conſecuti. De tali etiā
pp̄li iudaici reprobatiōe: ꝛ populi chriſtia
ni electione. propha in perſona ipſius xp̄i di
cit. Populus quē non cognoui (ſ. ante ad
uentū meū) ſeruiuit mihi: in auditu auris
obediuit mihi. ſ. poſt aduentum meū. Filij
alieni mentiti ſunt mihi. i. populus iudaicꝰ
ꝛ claudicauerunt a ſemitis ſuis. i. a vijs fi
dei vere ꝛ virtutis. Ex quibus etiā patet de
claratio ſecunde veritatis. ꝛ ſic ēt pꝫ mora
lis expoſitio euangelij ſacri. Poſt cuiꝰ de
clarationē qm̄ in ſuperioribus ſufficienter
declarauit ſecundā ipſius ſacratiſſime fidei
excellentiā vꝫ neceſſitatē: volens ordinate
ꝓcedere: habeo in preſenti tertiam ipſius
fide excellentiam declarare: que dicitur ex
cellentia dignitatis. Cuius tertie excellentie
declaratio talis erit.

¶ De vnitate ſacratiſſime fidei quō. ſ. eſt
vna ſola vera fides: ꝛ non plures.

TErtia igitur excellentia ſacratiſſime
fidei in ordine declarāda dicitur
excellentia vnitatis. Jn hac igitur
excellentia habemus dicere an neceſſario
ſit vna vera fides: an poſſint eē plures. Cū
enim triplex ſit fides ſub qua cōiter viuit
totū genus humanū. vꝫ fides chriſtianoꝝ:
fides iudeoꝝ: fides ſaracenoꝝ: ſeu turcho
rum: qui obſeruant legē Machomet. vidē
dū eſt ꝛ declarādū: an oēs ſaluari poſſunt
ſub ſua fide: obſeruando ea que ſua fides
cuiqꝫ pcipit: vtputa an bonus iudeus ƀm
legē ſuā. ſimiliter ſaracenus. ſimiliter chri
ſtianus poſſint ſaluari quilibet in ſua. an ſo
lū ſaluet neceſſario ſub vna ſola fide qui
cūqꝫ ſaluat: vtputa ſub fide xp̄ianoꝝ: ſiue
ſub lege eoꝝ. Ad huiꝰ igit qōnis ꝛ excellen
tie clarificationē. tres articuli ſunt precipue
declarandi. Quorum primus dicitur articu
lus falſe opinionis. Secundus dicitur arti
culus firme tentionis. Tertius dicitur arti
culus egregie ſatiſfactionis.

¶ De tribus alijs articulis circa vnitatem
fidei declarandis. Et primo de primo articu
lo declarando: in quo oſtenditur falſa opi
nio illorum: qui dicunt vnumquēqꝫ poſſe
ſaluari ſub ſua fide.

PRimus articulus circa vnitatē
fidei declarandus: dicitur articu
lus falſe opinionis. Circa qōnem
ſuprapoſitam. Q̄uum queritur an quiſqꝫ
ſaluari poſſit ſub ſua lege ꝛ fideꝫ obſeruan
do tñ ea que cuiqꝫ ſua fides precipit: fuit
falſa immo falſiſſima opinio quorūdā dicē
tiū ꝙ ſic. Nā quidā tenuerūt: ꝙ realr qſqꝫ
ſaluari pōt ſub ſua lege. qd tripliciter ꝓba
re conati ſunt. Primo auctoritatibus. Se
cundo rōnibus. Tertio admiratiōe. ¶ Pri
mo probāt duabus auctoritatibus: quarū
prima eſt Joel ꝓphe. ij. c. dicentis. Q̄is q
cunqꝫ inuocauerit nomen dñi: ſaluus erit.
Sed cum oē ſub ſua fide inuocent deum:
ergo oēs ſub ſua lege ſaluari pñt. ¶ Secū
da auctoritas ē Apoſtoli. i. Thi. ij. dicētis.
Deus vult oēs hoies ſaluos fieri. ¶ Scdo
hoc idē probare nititur tribus precipue ra
tionibus. Primo rōne finalitatis. Secun
do ratione ſuperabilitatis. Tertio ratione
cauſalitatis. ¶ Primo probant rōne fina
litatis. vnūqnēqꝫ ſaluari in ſua fide ꝛ lege
Fundamētum rōnis coꝝ ponit phs. ij. phi
ſico. qui dicit. Agens ƀm rōnē agit natura
liter propter finem: Quod ſi ſic ē: ergo deꝰ
qui ē perfectiſſimus in rōne ꝛ intellectu: ex q̄
creat de nihilo aias oium hominū: eas fa
cit propter aliquē finē: Quo conceſſo ſi qrī
tur quo fine creauit deus oēs infideles. ſ.
oēs iudeos: oēs ſaracenos: oēs turchos: ꝛ
etiam chriſtianos: clarū eſt ƀm Augu. ꝛ oēs
theologos in. i. diſtin. xlvi. ꝙ omnes creauit
ad hoc vt beatificentur. Sed cum dicatur
primo Politico. ꝛ. iij. de anima. ꝙ deus ni
hil facit ocioſum in natura. concluditur p
conſeqnens: ꝙ quilibet moraliter viuens in
ſua lege ꝛ fidē ſaluatur. ¶ Secundo hoc
idē probant ratione ſuperabilitatis. Fun
damentū rationis eorum ponit Phs li. i.
Metha. di. Vnūquodqꝫ enſiū vtit natura

ſibi ꝓpꝛia. Patet hec regula. Cū.n. ignis naturaliter ſit calidioꝛ ſole: qui tamen non formaliter: ſed virtualiter: vel effectiue calidus ē. Ideo maioꝛē caloꝛem emittit. Quo preſuppoſito certū ē: ꝙ in natura ⁊ in eſſentia dei duo pꝛecipue ſunt. ſ. miſericoꝛdia ⁊ iuſticia. dicente pꝛopha. Duo hec audiui: qa ptās dei ē: ⁊ tibi dñe miſericoꝛdia. Et alibi dicit. Miſericoꝛdia ⁊ veritas obuiauerunt ſibi. Sed clarū eſt ꝙ maioꝛ eſt miſericoꝛdia in deo q̄ꝫ iuſtitia. dicente Iac. ij. c. Miſericoꝛdiā ſuperexaltat iudicium. Et ps dicit. Miſeratiōes eiꝰ ſup oīa opa eius. Et Hieronẏ. de pe. diſt. i. q2 diuinitatis dicit. Quia diuinitas natura clemēs eſt ⁊ pia: ⁊ magis ad indulgentiā q̄ꝫ ad vindictam pꝛona. hec ille. Et rōnē de hoc aſſignat Ricar. in. iiij. diſtin. xlvi. arti. ij. q. ij. di. ꝙ miſericoꝛdia eſt deo naturalioꝛ: eo ꝙ reſpicit bonitatē ſue nature. Iuſticia ꝟo reſpicit peccata. Quare ſi (vt patet) miſericoꝛdia ē deo magis naturalis q̄ꝫ iuſticia: ⁊ vnūquodqꝫ ſequitur pꝛoprietatē ſue nature: bene concluditur ꝙ deus ex abundantia ſue miſericoꝛdie ſaluat oēs: qui moꝛaliter viuunt ſub ſua fide ⁊ lege. ¶ Tertio hoc idē pꝛobant rōne cāſalitatꝭ. Fundamētū rōnis eoꝛum ponit Auctoꝛ libꝛo de cāis. di. Quicquid ē cā cauſe: ē ēt cā cauſati. Patet hec regula. Nam ſiquis fuit cauſa plantandi arboꝛem: eſt etiā cauſa omnium fructuum ex illa deſcendentiū. Quo pꝛeſuppoſito certum ē: ꝙ deus ē qui creat hominē: ⁊ cā libe. arbi. dicente Salomone Sapien. x. Fecit deus hominē rectū: ⁊ reliquit eum in manibus conſilij ſui. Et Eccle. xv. dicitur. Deus ab initio conſtituit hominem. ⁊ reliquit eum in manu conſilij ſui. Sed clarum ē: ꝙ libe. arbi. eſt cā peccati. di. Pho. iij. Ethico. Voluntaria ſunt vitia ſicut ⁊ virtutes. Qd ſi ſic ē: ergo ſequitꝛ ꝙ deus ē cā peccati. Sic. n. di extra de iniur. ⁊ dam. da. c. ſi culpa. Qui cāꝫ dāni dat dānū dediſſe videtur: Immo (quod plus eſt) ſi deus dānaret moꝛaliter viuentes in ſua lege: pꝛeſuppoſito ēt ꝙ peccarent: magis eēt peccatoꝛ: q̄ꝫ omnes damnandi. Et rō ē: q2. ij. Meth. dicitur. Quicquid eſt cauſa alioꝝ vt ſint talia: id maxime ē tale: ſicut exempli gratia. Si ignis eſt cauſa calefactionis: ideo ipſe maxime eſt calidus. Sed cum impoſſibile ſit deum eſſe cauſam directam alicuius mali. ⁊ per conſequens damnationem aliquoꝛum. bene ergo concluditur: ꝙ omnes moꝛaliter viuentes in ſua fide ⁊ lege ſaluantur. Tertio deniqꝫ pꝛobant alii qui generali admiratiōe: ꝙ omnes ſub ſua lege ⁊ fide viuentes ſaluari poſſunt. Dicūt .n. Si deus ſolū eos ſaluaret: qui ſub vna fide viuūt. ⁊ ceteros omnes ab illa fide alienos damnaret. valde mirū omnibus hominibus mundi generaliter appereret: ⁊ ꝓcipue cum pauciſſimi ſaluentur: multi vero damnētur. Et ſic ex ꝓdictis auctoꝛitatibꝰ: rationibꝰ: ⁊ generali admiratiōe patet falſa opinio dicentiū. ꝙ vnuſquiſqꝫ ſaluari poteſt i ſua lege ⁊ fide. Et per ꝯñs etiam patet primus articulus circa vnitatem fidei declarāde: qui dicitur articulus falſe opinionis.

¶ De ſcdo articlo circa vnitatē fidei declarāde: i q̄ oſtēdit̃ ꝙ ſimplr ē vna ſola ꝟa fides ⁊ ñ plures: i q̄ ſaluari pt: qcūqꝫ ſaluat̃.

ſ Ecundꝰ articulus circa vnitatē fidei dclarādus. dicit̃ articulꝰ firme tētionis: quoniā (vt ait Phs pꝛio Elenchoꝝ. ⁊ ꝑmo rethoꝛice ſue) oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcūt. ſicut albuꝫ magis eluceſcit apd nigrū: q̄ꝫ ſi nullū nigꝝ adeſſe. Ideo poſtq̄ꝫ demonſtraui falſaꝫ opinionē dicentiū. ꝙ vnuſquiſqꝫ ſaluari poteſt ſub ſua fide. habeo nūc in pꝛeſenti articulo declarare veram opinionem ⁊ rectam: quomodo. ſ. nō ē poſſibile homines ſaluari: niſi ſub vna ſola fide ⁊ lege. pꝛopter qd dico: ꝙ d neceſſitate ſalutis eſt: ꝙ quiſqꝫ firmiter teneat ⁊ credat: ꝙ ſit ſola lex ⁊ fides: i qua ſola: ⁊ non in aliqua altera ſaluatur: ⁊ ſaluari poteſt: quicūqꝫ ſaluari debet ⁊ ſaluatur. Et ꝙ neceſſe eſt credere: ꝙ ſit vna ſola fides in toto mundo: in qua ſola ⁊ non altera quiſqꝫ ſaluat̃: quintuplicitter pꝛobo. Pꝛimo rationibus. Scdo auctoꝛitate. Tertio diſtinctiōe. Quarto ſimilitudine. Quinto reuelatione.

¶ Pꝛimo ratione quadruplici: ꝙ ſcilicet neceſſe eſt tenere ⁊ credeꝛ: ꝙ ſit vna ſola fides in toto mundo: in qua ſola non in altera ſaluatur: quicunque ſaluatur ⁊ ſaluari debet. Pꝛimo ratione obiectionis. Scdo ratione ſubiectionis. Tertio ratione diuerſificationis. Quarto ratione infuſionis. ¶ Pꝛimo pꝛobo ratione obiectionis: ſiue obiecti. Fundamentum rationis ponit Tho. ſuper libꝛo de ſenſu. ⁊ ſenſato. di. Simplex obiectuꝫ ſimplicem potentiam ⁊ non diuerſam requirit. Patet hec regula. Cum enim qnqꝫ ſint obiecta ſpecifica ſenſibilium: iō qnqꝫ dicimus eſſe ſenſus. Et quia coloꝛ (vt dicitur in ſcdo de anima) eſt ſimpliciter obiectum viſus: iō ſimpliciter vnus ſenſus qui eſt potentia viſiua ⁊ non auditiua. ſimpliciter dirigi poteſt ſeu dirigitur ad ipſum coloꝛem videndum: quod nullus alioꝛum ſenſuum diuerſoꝛum facere poteſt. Exemplifica de alijs ꝓut vis. Quo pꝛeſuppoſito vꝫ. ꝙ quandocūqꝫ obiectum eſt vnum: neceſſarium eſt eſſe tm̄ vnā potentiam: ⁊ per conſequens tm̄ vnū actū. Certum eſt autem ꝙ deus ſimpliciter inquātum eſt veritas increata: eſt vnum ſolū obiectum cuiuſlibet intellectus rationalis. Sic enim dicitur Exodi. xx. Audi Iſrael: dominus deus tuus vnus ē. Et ꝓpha dicit. Nō erit in te deus recens: quod confirmans Ricar. in. iij. diſti. xxiij. articu. v. q. ij. dicit. Obiectum fidei eſt veritas increata: ad quā creata omnia reducuntur. hoc idē aſſerit Tho. ſcda ſcde. q. i. articu. i. Sic inſuper obiectū intellectus ſpeculatiui eſt ipſa veritas: que ēt reducitur ad pꝛimam veritatem. Unde Phs. ij. Metha. dicit. Intellectus ſpeculatiui finis ⁊ delectatio eſt ꝟitas. Et. vi. Ethico. ait Bonū intellectus ē ſciētia ⁊ veritas. Et pꝛimo de anīa dicit Intellectiua ⁊ ſpeculatio veritatis videnẗ eſſe ꝓpꝛie paſſiōes anime. Qd ſi ſic eſt: ꝙ vna ē ſimpliciter i ſe veritas diuinarū rerū ſeu credendoꝛū. ſ. veritas increata: quā non variat nec diuerſificatꝰ in aliquo diuerſitas: vel varietas credēdoꝝ: qm̄ talis increata veritas rerū nō pendet vllo modo ex ipſis hominibus: aut ex diſpoſitionibus eoꝛū credendoꝛum: neceſſe eſt concludere: ꝙ vnius veritatis ſimpliciter debet eſſe vna appꝛehēſio: ſicut ⁊ vnius coloꝛis vna eſt appꝛehenſio: ſicut ⁊ vnius coloꝛis vna tm̄ eſt potentia. ſ. viſiua eum appꝛehendens. ⁊ hoc quantū ad appꝛehēſuꝫ: lꝫ ſint varij modi appꝛehenſionū: ſicut vnus appꝛehendit ſignū cuꝫ ſagitta tenens arcū altum alius pꝛoclinū: alius in parte dextra: ⁊ alius in parte ſiniſtra. Ex qua ratione neceſſario concluditur: ꝙ cum appꝛehenſio iſtius increate veritatis non poſſit eſſe in communitate omnium hominum: niſi per credulitatem ⁊ fidem: bene ſequitur quod vna ⁊ communis debet eſſe credulitas omnium hominū. Cum autem iudei credāt in meſſiam venturum: ſaraceni vero ⁊ turchi in Mahometuꝫ: ⁊ chꝛiſtiani in Chꝛiſtū: pꝛopter quod ⁊ diuerſas leges ſequūtur ⁊ opera. clarum eſt: ꝙ duas ſectas neceſſario opoꝛtet eſſe falſas: cuꝫ pꝛobatum ſit ꝙ vnū ſit ſimpliciter obiectuꝫ cuiuſlibet humani intellectus. ſ. veritas icreata: ⁊ omnia que ad eam reducuntur. ¶ Secūda etiaꝫ pꝛobo ratione ſubiectiōis ſiue ſubiecti: ꝙ ſimpliciter eſt vna bona fides: ⁊ nō plures. Fundamētum rationis ponit Phs. iij. de anima. dicens. Scientie ſecantur quemadmodum ⁊ res: a quibus vel de qbus ſunt ſcientie. hoc idem cōfirmat idem Phus pꝛimo de anīa ⁊. ij. Methaphẏ. ⁊. viij. Topicoꝝ. ꝙ ſciētia trahit nobilitatē a ſuo ſubiecto. Patet hec regula. Quia. n. anima eſt diuerſa genere a coꝛpoꝛe. iō ſm Phm pꝛimo de anīa. diuerſificat ſcientiā ab eo. Similiter quia ignis ⁊ aqua ſunt diuerſa genere: ideo diuerſificāt actus ſuos. Ex quo bene patet: ꝙ ſi plura ſint ſubiecta ⁊ diuerſa: ergo plures erunt ⁊ diuerſe ſciētie ab eis ꝓcedentes. Econtra vero ſi vnū eſt ſimpliciter ſubiectū: vna erit ſimpliciter ⁊ ſciētia. Quo pꝛeſuppoſito) ꝙ vnius ſubiecti vna ſimpliciter eſt ſcientia) certū eſt ꝙ intellectus ē vnus ſpē in tota generatiōe hūana. Vñ Tho. in. ij. di. xxxij. ⁊ dñs Bonauentura ibidē in queſtionibus circa lrām .q vltiate dicūt. ꝙ oēs anime rationales ab oꝛigine ſunt equales: quantum ad ſubſtantiā ⁊ eſſentiā: quia (vt dicit phs iij. Metha.) ſpecies equaliter pꝛedicanẗ de ſuis indiuiduis: quod eē nō poſſet: ſi foꝛme eſſent inequales. Et ratio ē ſm Tho. quia cū omnis diuerſitas foꝛmalis: que nō per reſpectum ad materiam ſit diuerſitas ſm ſpeciē. teſte Pho. x. Metha. omnes anime q̄ ſint eiuſdē ſpeciei: relinquit̃ ꝙ nulla diuerſitas: ⁊ per cōſequens inequalitas ſit i animabus humanis. Hic nō loquoꝛ de anima Chꝛiſti: que fuit ꝑfectioꝛ omnibus aīabus etiā in naturalibus: q2 naturaliter habuit melioꝛem intellectū: memoꝛiaꝫ: ⁊ voluntatē: q̄ꝫ quelibet alia anīa. lꝫ ꝓpter hoc non ſit egreſſa timoꝛe humane ſpei. Nec inſuper loquoꝛ: ꝙ vna aīa ꝑ accñs nō ſit ꝑfectioꝛ altera reſpectu melioꝛis cōplexionis coꝛpoꝛis ꝓut dicit Phs. ij. de anīa. ſed loquoꝛ ſimpliciter: ꝙ natura hominis ſiue natura anime

quantum ad ſubſtantiam ⁊ eſſentiam: vna
⁊ eadẽ eſt apud omnes: vnde iudei intelle-
ctus ⁊ ſaraceni nihil differt ab ĩtellectu chri-
ſtiani ⁊ ecõuerſo dicente Porphirio ĩ ſuis
vniuerſalibus. Plures homines ſunt vnꝰ
hõ participatõe vnius ſpeciei. Species eniʒ
eſt collectio in vnã ⁊ eandem naturã. Et ibi
dem ait. He vero que ſunt hominis ꝓprie-
tates. dico autem eius q̄ eſt cõis: erũt equa
liter eedem in omnibus. Idem autem eſſet
vniuſcuiuſqʒ vnaʒ ⁊ idem: neqʒ intenſionẽ:
neqʒ remiſſionem ſuſcipit. Hec ibi ꝙ ſi (vt
patet) natura omnium hominũ eſt equalis:
⁊ eſt eadem apud omnes nationes mundi:
ergo ſequitur ꝙ ⁊ naturalia erunt eadem
apud omnes. Ideo quecũqʒ debentur crea
tori iure nature: ſeu iure naturalium cõmu
niter ei debentur ab omnibus ⁊ apud oẽs.
Ideo cultꝰ q̄ deo debetur naturaliter: ſiue
ꝓpter eius excellentiam: ſiue ꝓpter benefi-
ciorum ⁊ donoꝝ naturaliũ obligationẽ cõ
munis eſſe debet apud omnes. Sed cuʒ ta
lis cultus qui deo debetur: ab omnibꝰ iure
nature nihil fit niſi principia quedaʒ fides.
vʒ. ⁊ credulitas. ideo ꝓpter hoc neceſſe eſt
cõcludere: ꝙ vna: ſola ⁊ nõ plures ſit fides
⁊ credulitas: que deo debet̃. ꝗ̄ ſint plures
credulitates ſicut ⁊ ſunt. Igit̃ ſic diuerſimo
de credentes neceſſe eſt agere ꝯtra naturã:
⁊ ſic quoddam malum ⁊ peccatũ. Igitur ꝓ
pter hoc neceſſe eſt tenere: ꝙ vna ſit ſimplici
ter vera fides: ⁊ non plures. Et ſic cõfirma
tur iſta ratio. Uidemus enim ꝙ affectionũ
cauſe apud omnes: ⁊ apprehenſiones earũ
etiam erga deum eedem ſunt. Nam ſpei cã
in omnibus eſt apprehenſio diuine liberali
tatis ⁊ miſericordie. Amoris autem cauſa
eſt apprehenſio diuine bonitatis. Igit̃ cum
affectiones iſte eedem ſint apud omnes: ⁊
apprehenſiones que ſunt cauſe illoꝝ eedeʒ
apud omnes erunt. Apprehenſiones in pre
ſenti de deo: oportet eſſe fidei: propter virtu
tem intellectus hominũ: vt in precedentibꝰ
monſtratũ eſt. Qd̃ ſi ſic eſt: ergo a ſimili ve-
ra fides: vna ⁊ eadem erit neceſſario apud
omnes. Si autem aliquis obijceret. di. quaʒ
enim. iij. de anima dicatur. ſcientie ſecantur
queãdmodum ⁊ res: igitur cum fides ſit de
rebus cõiunctis materie trãſmutabili: ⁊ de
re ſeparata a materia: ⁊ de deo ⁊ de moribꝰ
hominum: videtur ꝙ ad minus poſſint eſſe
tres fides. ſ. naturalis: diuinalis: ⁊ moralis:
Ad hoc reſpondeo: ꝙ etſi de rebus diuerſis
diuerſe ſint ſcientie. hoc debet intelligi: q̄ñ
conſiderant̃ nõ in relatione ad aliquid vnũ
quod ſit principiorũ ſubiectũ. In fide autẽ
nõ eſt ſic: imo omnia que cõſiderantur in fi
de ⁊ creduntur: cõſiderantur ⁊ credunt̃ ſm
aliquam cõparationem ad aliquid vnũ: qd̃
eſt principioꝝ. ſ. articuloꝝ fidei ſubiectuʒ. ſ.
deũ. Uel dicas ſʒ Ricar. in ꝓhemio. i. q. ij.
ꝙ quecunqʒ cõueniũt in rõne vna: poſſunt
ad vnã ſcientiam ꝑtinere. Unde etiam oĩa
inquantũ conueniunt in ratione entis: per
tinent ad methaphiſicã. eo ꝙ methaphiſica
tractat de omni ente vniuerſaliter. Unñ phs
iiij. Metha. dicit ꝙ vnius ſcientie cõſidera
tio: eſt de ente vniuerſaliter. Et Auic. i. Me
tha. ſue dicit. ꝙ ſubiectũ mediante ẽ ens in
quãtũ ens. Sic ergo a ſimili dico. Cũ fides
infuſa ſit ſimpliciter de diuerſis articulis ⁊
rebus ꝑ ſolã rõnem ⁊ virtutem diuinã: que
omnia ſimul cõplectitur (omnia eniʒ ab ipſo
deo: ⁊ ad ipſum ſunt: exiſtens vna ſimplici
ter) põt etiam eſſe de diuerſis rebus. Ex q
bus omnibus patet ſcd̃a ratio. ¶ Tertio ꝓ
bo fidem neceſſario eſſe vnam rõne diuer
ſificationis. Fundamẽtũ rõnis ponit Phs
i. Poſteriorũ. ⁊. iiij. Meths. dicẽs Affirma
tiõ ⁊ negatio nunq̄ ſunt vera d̃ eodẽ. Pa
tet hec regula. Naʒ ꝙ aliquid ſimul ⁊ ſemel
ſit album ⁊ nõ album: calidũ ⁊ nõ calidū:
hoc eſt impoſſibile: quia neceſſario oʒ ꝙ il-
lud ſit ſimpliciter: aut album aut nõ albũ:
aut calidum aut nõ calidũ. Q̄uo ꝑſuppo
ſito cum bonum ⁊ maluʒ ſint in rebus. Sed
veꝝ ⁊ falſum ſint in intellectu: vt dicit̃. vij.
Metha. certũ ẽ: ꝙ fides qua quiſqʒ ſaluan
dus eſt: non põt eſſe ſimul vera ⁊ falſa: q̄m
vt dicitur. x. Metha. duo cõtraria nõ ſtant
ſimul. Sed manifeſtũ eſt: ꝙ aliqui: vtputa
iudei ⁊ ſaraceni affirmant ſuã fidem eẽ bo
nam. Fideʒ vero chriſtianoꝝ eſſe oĩo falſaʒ
Oppoſitũ chriſtiani dicunt: qd̃ ſic pʒ. Nam
lex Machometi cõcedit. xij. vxores vt bonũ
lex vero chriſtianoꝝ ꝓhibet: vt malũ. Tũc
vltra peto: aut habere. xij. vxores eſt bonuʒ
ſm ſuã rõnem aut malũ. Sed clarũ eſt: ꝙ
lex chriſtianoꝝ cũ ꝓhibeat hoc vt malũ: ⁊
lex Machometi concedat vt bonuʒ: ꝙ hoc
omnino eſt impoſſibile. vʒ. ꝙ lex Machome
ti ſit ſimul bona ⁊ mala: ⁊ ſic dico d̃ quauis

alia fide ⁊ lege. Q̄d̃ aũt quiſqʒ iudicet ſuã
fidem ſimpliciter vel legem eſſe bonam: ⁊
econtra omneʒ aliã malam. patet q2 quiſqʒ
fauet eis: qui ſue adherent fidei. Nam chri
ſtiani baptizant ſaracenos ⁊ iudeos. ⁊ ecõ
uerſo: ipſi dant chriſtianis ſuas cerimõias.
Econtra etiã per oppoſitum: omnis ſecta
igne ⁊ ferro perſequitur ſentientes ꝯtraria
ſue fidei tãq̄ rem malam. imo plus ꝑſeq̄t
illos q̄ fures ⁊ raptores. Q̄nibus oĩbus
premiſſis: cum impoſſibile ſit ꝙ vna ⁊ eadẽ
fides ſit ſimul vera ⁊ falſa: ideo per conſe-
quens impoſſibile ẽ eſſe niſi vnam ſolam ⁊
veram fidem: qua deo exhibetur verus cul-
tus. ¶ Q̄uarto deniqʒ probo ratione infu-
ſionis: ꝙ ſimpliciter ẽ vna ſola fides: in qua
ſaluatur quicũqʒ ſaluatur. Fundamentuʒ
rationis ponit Phs. i. de generatiõe ⁊ cor
ruptione. di. Idẽ manens idem: ſemꝑ aptũ
natum ẽ facere ideʒ. Patet hec regula. Nã
ignis manens ignis: ſemper calorẽ emitter̃
poteſt: ⁊ non frigus. Q̄uo preſuppoſito cer
tum ẽ: ꝙ fides a deo in anima infunditur.
dicente Auguſtino in lib. de lib. arbi. ⁊ po
nitur de conſecra. diſtin. iiij. c. Gratia. Fides
(inquit) non ẽ liber. arbi. tñ: ſed eſt dei do-
num. Et Sapien. 3. dicitur. Dabitur ei fidei
donum electum: ⁊ ſors in templo dei accep-
tiſſima. Q̄d̃ ſi ſic ẽ: ꝙ fides eſt a deo. cum
deus ſit ſemper manens: idem inuariabili-
ter ergo neceſſario infundit in animabus
vnam ſolam fidem: ⁊ non diuerſas. Nam
aliter ſibi facere eſt impoſſibile: quia (vt ꝓ-
batum eſt) cum oporteat aliquam fideʒ eẽ
veram. aliquam vero falſam: ſequeretur ꝙ
deꝰ ipſemet mutabilis eẽt: ⁊ inſuper diuer
ſe ſubſtantie ⁊ nature: pro eo ꝙ vni infun-
deret fidem ſalutiferam: alteri vero nõ ſa-
lutiferã ⁊ dãnabilem. Et vltra hoc videret̃
ꝙ deus eſſet acceptator perſonarum: qd̃ ẽ
impoſſibile: ⁊ etiam hereticum credere. Sic
enim di. xxxij. q. iiij. c. ſic ⁊ d̃ conſe. diſt. iiij. c.
nequaq̄. ⁊ extra d̃ preb. c. venerabilis. Apd̃
deum nulla ẽ acceptio perſonarum. Pro-
pter quod oportet concludere: ꝙ deꝰ vnam
ſolam fidem omnibus exhibet: qui volũt ac
cipere ⁊ non plures. Et ideo libro de cauſis
di. Cauſa prima ẽxiſtit in omnibus rebus
ſm diſpõnem vnaʒ. Et Plato in Thimeo
dicit. Prima cauſa eſt ſine vlla variatõne.
Et. vij. Ethic. Phs. ait. Simplicis ⁊ imuta
bilis nature ſꝑ vna ⁊ eadẽ actio ẽ. Q̄ue ſit
omnia confirmans Salomon Sapi. vi. ait
Puſillum ⁊ magnum diligit deus: ⁊ eſt ei
equaliter cura de omnibus. Ex predictiſ igit̃
quattuor rationibus clariſſime patet quali
ter ſimpliciter ẽ ſola vna ⁊ vera fides ⁊ nõ
plures: in qua ſaluabitur quicũqʒ ſaluatur
¶ Scd̃o hoc ideʒ probo vnica auctoritate
Auguſtini. libro de verbis domini dicẽtis.
Una ſola ẽ fides deo grata: ⁊ omnibus ſa-
lutifera: in qua omnes ſaluantur: ⁊ ex̃ quã
ſaluari impoſſibile ẽ. ¶ Tertio hoc idẽ pro
bo vnica diſtinctione beati Tho. ſa ſe. q.
iiij. arti. vi. in corpore. q. dicẽtis. Cũ querit̃
an tñ ſit vna ſola ⁊ vera fides. an poſſint
eſſe plures: rñdeo: ꝙ fides vera tñ vna ẽ.
Naʒ fides ſi ſumatur ꝑ habitũ ſimpliciter
põt conſiderari. Uno modo ex parte obie-
cti. Et ſic ẽ ſimpliciter vna fides. Obiectuʒ
enim fidei formale: ẽ veritas prima: cui in-
herendo credimus quecunqʒ ꝯtinẽtur ſub
fide: Alio modo ex parte ſubiecti: Et ſic fi-
des diuerſificat̃ ſm ꝙ ẽ diuerſorum. Mani
feſtum ẽ autem: ꝙ fides ſicut ⁊ quilibʒ aliꝰ
habitus ex formali ratione obiecti hʒ ſpeci
em. Sed ex ſubiecto indiuiduat̃. Et ideo ſi
fides ſumit̃ pro habitu quo credimus: ſic fi
des ẽ vna ſpecies: ⁊ differens numero ĩ di-
uerſis hominibus. Si vero ſumatur ꝓ eo
quod creditur: ſic ẽ vna fides: ꝙ idẽ ẽ qd̃
ab omnibus creditur ⁊ credi debet: lʒ etiaʒ
ſint diuerſa credibilia: que cõmuniter oẽs
credunt: q2 omnia reducuntur ad vnum ſʒ
Tho. verbaliter. ¶ Q̄uarto hoc idẽ ꝓbo
vnica ſimilitudine: ꝙ vʒ neceſſe ẽ vnam ſo-
lã eſſe fidẽ ⁊ nõ plures: quã ſimilitudinem
ponit Phs. viij. Poli. verſus principium
Q̄m inq̄t vnꝰ ẽ finis ciuitatis oĩum: ideo
neceſſarium ẽ ad eius finem conſeruanduʒ
eſſe vnam diſciplinam: ⁊ eandem omnium.
Ex qua ſimilitudine accipio: ꝙ de rebus or
dinatis directe ad vnum finem: vna ẽ vita
vna ſcientia: vna diſciplina. Ergo a ſimili
cum omnia que ſunt fide: directe referatur
ad vnum finem. ſ. deũ. ſiue vitam eternam
(ſicut dicitur Io. 20. hec ſcripta ſunt vt cre-
datis: ⁊ vt credentes vitam eternaʒ habea
tis) cõcluditur neceſſario ꝙ vna ſit ſola fi-
des: vnꝰ ſolus cultus dei: vna ſola fidei re-
ligio: ⁊ nõ plures q̄ mediante finẽ cõſeq̄tur
vite eterne: quicũqʒ eternam vitam conſeq

dʒ. ¶ Quīnto deniqʒ probo reuelatione ꝙ
.ſ. vna ē vera fides. Naʒ in legenda ſancte
Cecilie habetur: quomodo ſenex quidam .ſ.
Angelus apparuit valeriano Cecilie mari-
to: cum libello in manibus. vbi erāt ſcripta
verba Apl'i ad Ephe. vnus deꝰ. vna fides
vnū baptiſmū. vnus deus ⁊ pater oīum. q
eſt ſuꝑ oēs: ⁊ per omnia eſt benedictꝰ. Hic
hiſtoriā ad litteram ſi vis: vt habes in legē
dario. ⁊ ēt in lectōībus breuiarij. Ex predi-
ctis itaqʒ rationibus: auctoritate: diſtinctio
ne: ſimilitudine: atqʒ reuelatione: pʒ: qualit
impoſſibile eſt eſſe niſi vnam ſolam fidem
verā bonā ⁊ ſalutiferā. Et qualiter impoſ-
ſibile eſt omnes ſaluari ſub lege ⁊ fide ſua.
⁊ per ꝯſequens ēt pʒ ſecūdus articulus cir
ca vnitatem fidei declarādus. qui dicit ar
ticulus firme tentionis.

¶ De tertio articulo circa veritatē fidei de
clarādo de ſatiſfactione: ꝯtra dicētes ꝙ qſ
qʒ poteſt ſaluari ſub ſua fide.

Ertius deniqʒ articulꝰ circa vni-
T tatē fidei declarādus: dī articulꝰ
egregie ſatiſfactōnis. Qm̄ aliqui
adhuc dubitare poſſent. ꝙ .ſ. nō ſit niſi vna
ſola vera fides: pro eo ꝙ in primo articulo
demōſtratū ē oppoſitū ꝑ auctoritates: rōes
⁊ ēt generalem admirationem. vt quilibet
intellectus poſſit firmiter credere ⁊ tenere.
qd̄ ſimpliciter in articulo ſo monſtratum ē
idcirco declarabo ſingillatim ſupradictas
auctoritates: rōnes: atqʒ generalē admira-
tionē. ⁊ per ꝯñs omnis mens plene ⁊ egre-
gie ſatiſfacta remanebit. Et qm̄ tria in op-
poſitū ſunt propoſita: ideo tres ſatiſfactio-
nes faciemus. Quaꝝ ⁊c̄. Prima dicitur ſa
tiſfactio auctoritatū. Secunda ſatiſfactio
rationū. Tertia dī ſatiſfactio admiratōuʒ.
¶ Prima ſatiſfactio faciēda dī auctorita
tum. Due. n. auctoritates propoſite fuerunt
ꝙ .ſ. quelʒ fides poteſt eſſe bona: ⁊ per ꝯñs
quiſqʒ in ſua fide ſaluari poteſt. Et prima
fuit Joelis prophete. ij. c. dī. Omnis qcun-
qʒ inuocauerit nomen dñi: ſaluꝰ erit. Quaʒ
declarando dico: ꝙ ille terminus oīs: non
itelligit ꝙ oēs illi ſaluant: qui tm̄ deū ado
rant ⁊ inuocant: ſed qui eū in veritate fidei
adorant. Proinde ꝓpheta dicit. Prope ē
dñs omnibus inuocantibus eū in veritate.
Ubi glo. dicit. Ergo longe eſt dñs ab omni
bus inuocātibus eū cū fidei falſitate. Hec
glo. Et ideo Ricar. in. iiij. dī. xv. ar. iiij. q. vlt.
q̄rit. An oratio a quolibet facta ſꝑ ſit audi-
bilis a deo. Et reſpōdet dī. ꝙ nō. Sʒ opor-
tet ꝙ oratio ſalutifera quattuor habeat cō
ditiones. Prima ē ꝙ ille qui petit: petat hu
milr. reputādo ſe indignū tali gratia. Secū
da ē: ꝙ ille qui petit: petat ſalubriter: idest
ea tm̄ que pertinent ad ſalutē. prout ē gra-
tia: illuminatio intellectꝰ: remiſſio peccōꝝ ⁊
huiuſmodi. Tertia eſt: ꝙ ille qui petit: petat
ꝑſeueranter. qm̄ dominus Matth. 10. dicit
Qui perſeuerauerit vſqʒ in finē hic ſaluus
erit. Quarta cōditio ē: ꝙ ille q petit: petat
fideliter. i. ꝙ petat cū firma fide ⁊ non cum
dubia ⁊ falſa. Quā verā fidem: cū nō oīs te
neat: exquo ſimpliciter vna ē (vt probatum
eſt) ꝯcluditur per ꝯñs ꝙ nō oīs ſaluatur in
ſua fide ⁊ lege (prout prima auctoritas oſtē
dere videbat. Secūda auctoritas q̄ vide-
batur oſtēdere. ꝙ oīs ſub ſua lege ſaluari
poterat. ⁊ quā ꝓ ſcuto aliqui allegabāt: fu-
it Pauli ꝑme. Thi. 2. dī. Deus vult oēs ho
mines ſal. fieri. Quā auctoritatē egregie. d.
Bonauē. declarāo in ꝑmo. dī. xlvi. ar. 1. q. i.
i corpe. q. dicit. Cū querit an iuxta auctori-
tatē Pauli deꝰ ſimpliciter velit oēs hoīes
ſal. fieri. rñdeo: ꝙ duplex eſt voluntas dei. ſ.
antecedens ⁊ abſoluta: conſequens ⁊ con-
ditionata. Volūtas antecedēs ⁊ abſoluta
ē illa: que reſpicit ordinem nature prout a
deo condita ē. ⁊ qr omne bonū a deo ē vo-
litū. ēt oēm naturā rōnalē ſeu intellectua-
lē bonū ē ſalutē obtinere. Ideo hac volun
tate deus (q̄ntum in ſe eſt) vult oēs homi-
nes ſal. fieri. Quod pʒ: tū ex ꝑte nature da-
te: tū ex ꝑte grē oībus oblate. Dedit. n. cuil-
bet naturā: ſm quā quiſqʒ poſſet finē ſuum
cognoſcere: ⁊ cognitū q̄rere: ⁊ q̄ſitū inuenir
⁊ inuenta inherere: ac ꝑ hoc ſalutē obtiner.
Gratiā quoqʒ ſimpliciter obtulit. dū filium
miſit ⁊ preciū pro omnibus dedit. leges ēt
oībus ⁊ mādata propter hoc exhibuit. Uo
luntas vero dei conſequēs ⁊ conditionata
reſpicit ordinē ꝑmo ex ꝑte li. ar. in quo inci
dit ēt ſpontaneū malumᵒ. ⁊ qr non eſt bo-
nū omnes homines ſaluos fieri. niſi ſub cō
ditionibus iſtis. vt. ſ. qui ſe preparat ⁊ ſalua
ri conſentit ideo vult deus ſaluare benefa-
ciētem ⁊ volētē. Nolētē vero ⁊ malefacien
tem ⁊ ſue gratie reſiſtentem. non vult deus
ſaluare: quia hoc facere. nec bonū nec iuſtū
eſſet. qd̄ bene patet exemplo ſolis. Nā licet
ſol omnes homines (q̄ntum eſt in ſe) illumi-
nare velit. tamē qui oculuʒ claudunt ⁊ ſpō
te ſe auertunt. nō illuminant a ſole. Sic de
us (q̄ntū in ſe eſt) paratus eſt omnes illumi
nare per gratiā ⁊ ſalutē. Sed qui obſtaculū
ponunt: nequaq̄ ſaluant. Habes etiā exem
plum in rege q̄ntū ad cōformitatem nature
omnes ſub ſuo regno cōſtitutos vult ſalua-
re ⁊ bonū habere. tamen propter culpe de-
formitatē: ⁊ ſuorū preceptoꝝ tranſgreſſionē
vult oīno eos nō ſaluari: ſed damnari. Ex
qua diſtinctione pʒ qualiter deus non vult
ſaluare oēs ſub diuerſis legibus viuentes.
ſed ſimpliciter q ſub vna fide ⁊ lege bñ vi
uunt. Ex qbꝰ omnibꝰ patet illa ſatiſfactio
contra falſam opinionem. vʒ. auctoritatuʒ.
¶ Secūda inſuper ſatiſfactio cōtra falſaʒ
opinionē aliquoꝝ facienda: dicit rationum.
Ultra eni auctoritates tres rationes prepo
ſite fuerunt. ꝙ .ſ. quelibet fides poteſt eſſe
bona. ⁊ quiſqʒ per conſequens poteſt ſalua
ri in ſua fide. quibus plene ſatiſfaciam: ad
ſingulos ſingulariter reſpōdēdo. Ad primaʒ
auteʒ rationē. ſ. finalitatis. ꝙ deus. ſ. nihil
facit niſi propter finem. ergo creauit omnes
homines propter finem: ⁊ quia ille finis eſt
beatitudo: reſpondeo: ꝙ oīa predicta vera
ſunt. Cum autem cōcludit ergo omnes ſal
uant: exquo deus nihil facit fruſtra. nego h
eſſe veꝝ. immo falſiſſimū eſt. Et ratio. qr vt
dicit li. de regimine prin. non ꝑuenitur ſim
pliciter ad finem aliquē niſi ꝑ mediaʒ eius
ſicut non acqritur ſanitas ſine medio me-
dicine. Qd̄ ſi ſic eſt. ergo nullus finem vite
eterne pōt adipiſci niſi habeat mediū: quo
mediate poſſit acqri. Et ideo non ſufficit iu
deos ⁊ ſaracenos ⁊ inſuper xp̄ianos crea-
tos eē ad finē beatitudinis ad hoc vt ſaluē
tur. ꝙ ſi dicerent Iudei ⁊ Saraceni: oēs
nos mediū habemꝰ. ſcilicʒ fidē noſtraʒ cum
operibꝰ: qua mediate omnes ſaluari poſſu
mus: reſpondeo: ꝙ non ſufficit habere me-
dium: niſi illud mediū ſit conueniens cū fi
ne. qr ſm philoſophū ſecūdo Thopicoꝝ. ⁊
ſeptimo Methaphiſice. ea que ſunt ad finē
debent regulari ſm ꝙ dictat ratio finis. vn
de non quelibet medicina eſt ſufficiēs dare
alicui ſanitatem. ſed illa ſolum que eſt cōue
niens ad epulſionem infirmitatis. Sic a ſi-
mili dico: ꝙ non ſufficit omnes habere ſu
fidem cum operibus. ſed oportet ꝙ talis fi
des cum operibus ſit conueniens cuʒ fine
beatitudinis. Cum autem impoſſibile ſit: ꝙ
triplex predicta fides ſint conueniens cū ſi-
ne. Sed vna tantū (prout in ſecūdo artic-
lo monſtratum eſt) ideo concluditur. ꝙ nō
omnes ſaluantur ſub ſua fide. ſed ſolū ſub
vna fide ſaluantur. Ex quibus omnibꝰ. pa
tet. ꝙ prima ratio nihil concludit. Ad ſecū
dā rationē: qua ſic arguebatur: vnumqdqʒ
vtitur natura ſua propria. ⁊ per conſequēs.
cum in deo ſit miſericordia ⁊ iuſticia: ⁊ miſe
ricordia naturaliter ſuperet iuſticiā. vide ar
gumentū ſupra. Reſpōdeo ꝙ deus vtit na
tura ſua. Sed cum natura dei ſit ordinatiſſi
ma in ſeruando ordinem: quē ipe nature d
dit: vt dicitur. viij. Phiſicoꝝ. ⁊ ordo dei ē
cum hominibus. vt quicūqʒ voluerit miſeri
cordiam ⁊ ſalutem: eam ab eo accipiat: iō
ſaluare volens ordinē: non tm̄ non ſalua-
bit oēs. immo ſtante libertate arbitrij in
quo ſalutem poſuit ⁊ miſericordiā: nullate
nus poteſt ſaluare nolentes. dicente Augu.
ſuper Joan. Qui fecit te ſine te. non ſalua
bit te ſine te. Et Apoſtolus ad Hebreos. v.
ait. Factus ē oībus obtemperantibus ſibi
cauſa ſalutis eterne. Cū igitur oēs predicti
ſaluari nolint: cum aliqui ſponte falſe fidei
adhereant (vt infra patebit) Ideo argu-
mentū eorum nihil concludit: immo magis
cōcludit oppoſitū. ꝙ .ſ. plures ex iuſtitia dā
nabuntur. que tāta ē in deo. nec minor quā
ta miſericordia. cū oē quod ē in deo hēat
rationē infinitatis. ⁊ ſic idē ꝙ ipſe deꝰ. Ex
quibus oībus patet ſatiſfactio ſecunde ra
tionis. Ad tertiam deniqʒ rationē. vʒ quic-
quid ē cā cauſe: ē cā creati. Ergo ſi tot dā-
nantur (cū non damnētur niſi mediāte pec
cato quod ex libe. ar. procedit) ſequitur ex
hoc ꝙ deus ē cā potiſſima oium illoꝝ pec-
catorū. ⁊ per conſequens deus ē maximus
peccator. Rñdeo ſm Bonauenturā in. ij. dī.
xxxvij. ar. ij. q. i Et ſm Tho. in. i. parte ſum
me. q. xlix. ar. ij. ꝙ hoc non ē verū: ꝙ .ſ. deꝰ
ſit cā peccati effectiue: quāuis ipſe deus ſit
cauſa libe. ar. Et rō ē: quia defectus cauſe
ſecunde. ſ. libe. ar. procedit ſimpliciter ab
ipſa cā ſecunda. ſ. ab ipſo li. arbi. ſicut exem
pli grā. Si miniſter facit aliqd ꝯtra māda
tū dñi. nō reducit hoc i dñm ſicut in cāʒ pri
mā: ſed ſimplr in miniſtrū: quod vt clarius

pateāt exemplū declaro. Ecce quidaʒ dominus videt quandā iuuenculā paupercula: q dicit ſeruitori ſuo ſiue famulo: porta. xxv. ducatos matri eius paupercule. vt eā nuptui tradat. vadit ille ſeruꝰ ⁊ dicit matri iuuencule. dabo tibi. xxv. aureos: ſi vis ꝙ ſemel cū filia tua peccē: q ſtatim cōſentit. Peto igit̄ nunc: quis ē cā principalis ⁊ potiſſima illiꝰ peccati: O tu dices forte. dn̄s fuit cauſa: q dedit. xxv. ducatos ſeruo: Rn̄deo: nō ē verū. Ratio eſt: quia non dedit ſeruo ducatos illo fine. Sʒ ille ſpōte ⁊ malo fine vſus eſt. Sic eſt in propoſito de deo. quia deꝰ iō dedit li. ar. vt qſqʒ ſimpliciter faceret bonū ⁊ ſaluaret̄. ⁊ non vt faceret malū: ⁊ ſic dānaretur. Et ratio eſt philoſophi ſcdo de generatione. ⁊ cor. dicentis. Ab eodē agēte penitus in ſe non diuerſificato non egreditur perfectū ⁊ imperfectū ſicut nec ab arbore ſimul egreditur fructus dulcis ⁊ amarꝰ. ſed bonum dicit perfectionem: malū imꝑfectionem. qꝛ dicit priuationē modi: ſpēi: ⁊ ordis penes q determinat̄ perfectio creature. Cū igitur deus ſit agens ꝑfectiſſimꝰ nō in ſe diuerſificatꝰ. ergo cū bona actio ſit ab ipſo. ſequit̄ ꝙ mala ideſt peccata nō erant ab eo dē. Propter quod Deuterono. 32. dr̄. Dei perfecta ſunt opera. Et Matth. v. ēt dicit̄ Eſtote ꝑfecti: ſicut ⁊ pr̄ veſter celeſtis ꝑfectꝰ eſt Deniqʒ Auguſt. li. lxxxiij. qōnū ait. Deo auctore nullus hō deterior fit. Ex quibus oībus patet. ꝙ tertia ratio nihil concludit. ⁊ per cōſequēs ēt patet ſecūda ſatiſfactio que dr̄ rationū. ¶ Tertia vnīqʒ ſatiſfactio cōtra falſam opinionē aliquoꝝ faciēda: dr̄ admirationis. Arguebat̄ enim ꝙ generale oībus mirū videretur: ſi deꝰ ſimpliciter ſaluaret omnes: qui ſub vna fide viuūt. alios vero oēs cum ſint quaſi innumerabiles dānaret. quod dicebat oīno eſſe impoſſibile ⁊ incredibile. Quibꝰ ſatiſfaciēdo dico. ꝙ nulli debet eſſe mirū ⁊ incredibile. Si deꝰ oēʒ multitudinē dānet. preter eos qui ſub vna fide viuūt. immo oībus deberet mirū apparere. ſi deus aliter faceret. vnde nō tantū ē verum. ꝙ oēs ab vna vera fide dei ſemoti ⁊ alieni dānentur. ſed etiam hoc eſt cōuenientiſſimū. quod tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo ꝓbat̄ auctoritatibꝰ Nam Matthei. 20. dicit̄. Multi ſunt vocati

pauci vero electi: vbi ait glo. Nullus miret̄ ſi pauci ſaluant̄: ⁊ multi damnant̄. qꝛ a do omnes vocati citiꝰ eligūt penas: ꝙ̄ eternas delicias. Et Matth. vij. dr̄. Arta eſt via q ducit ad vitaʒ. ſ. nolentibus eā ſequi: ⁊ pauci intrant ꝑ illā. ampla ⁊ ſpacioſa eſt q ducit ad perditioneʒ. ⁊ multi intrant ꝑ illam. ¶ Secūdo hoc ideʒ probo triplici ratione. Primo rōne electionis. Scdo rōne inueſtigationis. Tertio rōne operationis. ¶ Primo probo ratione electionis. ꝙ. ſ. nullꝰ mirari debet: ſi omnes dānantur: preter illos qui ſub vna vera fide viuūt. Fundamētuʒ rōnis ponit phus. 3. Ethicorū. dicēs. Voluntarie ſunt virtutes ſicut ⁊ vitia. Qd confirmans Sap̄. Eccliſt. xv. ait. Ante hominem bonū ⁊ malū: vita ⁊ mors. quodcūqʒ voluerit dabit̄ ei. Quibꝰ adherēs. Ambro. xv. q. i. c. Non eſt ait. Volūtariū ſibi militē eligit xp̄us: ⁊ volūtariū ſeruū diabolꝰ auctionat̄ Neminē enim iugo peccatoꝝ aſtrictū poſſidet. niſi ſe ei prius ere peccatoꝝ vēdiderit. hec ille. Quo preſuppoſito. ꝙ. ſ. virtus ex q quiſqʒ ſaluat̄: eſt voluntaria: bene ꝯcludit̄. ꝙ ſi tot damnant̄. nullus dʒ mirari. exquo voluntarie ſibi eligunt talē damnationem. Cauſa igit̄ q̄re tot dānant̄ ⁊ pauci ſaluant̄ ſiue ꝑueniunt ad regnū eterne beatitudis eſt: quia deus nequaꝙ̄ vult cogere aliquem cum ſinat ordinē iā datū rebus oībꝰ ſuari. Et ꝙ verū ſit: ꝙ pauci curent venire ad virtutē vere fidei: ⁊ per conſequēs ad regnuʒ celeſte. probat̄ auctoritate ꝓphe. di. Dn̄s d celo ꝓſperit ſuꝑ filios hoīuʒ. vt videat ſi ē intelligēs aut requirēſ deū. ſ. per verā fidē. omnes declinauerunt: ſcilicet a vera fide: ſimul inutiles facti ſunt. nō ē q faciat bonū nō ē vſqʒ ad vnū. Hoc idē probat̄ ēt ſigura: ſiue ſimilitudine. Nā oēs ſimul ad cenā agni prouidi inuitati noluerūt venir̄. vt di Luce. xiiij. Ibi. n. di hō quidā. ſ. deus factus hō fecit cenā magnā: ⁊ ordinauit verā fidē: ⁊ inuitauit multos. i. omnes: ⁊ miſit ſeruū ſuū. ſ. Paulū ⁊ alios apoſtolos: ſiue angelū bonū dicere inuitatis vt venirēt ſ. ad veram fidem: quoniā oīa parata erāt. Et ſequitur in euangelio. Et ceperunt oēs ſimul ſe excuſare: quorum excuſatio profecto ē ſtulta ⁊ inualida. Sic. n. di Prouer. 3. Excuſatio ſuperboꝝ ignominia. Et ratio ē qꝛ non ſic ſe excuſarent ad cenā tēporalem:

ant ad temꝑale lucruʒ. Primus igit̄ dixit villā emi. Ubi notat̄ appetitus diuitū q ex ſuperbie radice procedit. qa ꝓpter hūc appetitū homo ſupbꝰ efficitur. Sequit̄ Neceſſe habeo exire. ſ. ab eternoꝝ contēplatione. ⁊ a mei conſideratione: ⁊ a vere fidei cognitione: ſequit̄. ⁊ videre illā. i. ſtudiū applicar̄ ad temꝑaleʒ gloriā: ſicut pauo ad caudā ſuam. Proprium. n. ſuperborum ē ſm Gre. Oculos ſimpliciter nō ad deū: ſed ad ſuaʒ gloriā leuare. contra quos dicit̄ i pſal. Oculos ſupboꝝ humiliabis. ſequit̄ rogo te: habe me excuſatū. glo. Humilitas ſonat in voce. ſed ſuperbia in actione. ſequit̄. Alter āt dixit. Iuga bouū emi qnqʒ. i. curioſitatē. v. ſenſuū: temꝑalia inueſtigādo multo labore queſiui. qd facit auarus. Qui cor: linguam: manus: pedes: oculos: ſemper hʒ occupatos circa iſta tꝑalia bona. dicēte Salomōe. Ecclesiaſtes. 10. Inſatiabilis oculꝰ auari. ſequitur: ⁊ eo ꝓbare illa. Ecce vitiū curioſitatis ⁊ ſolicitudinis. Rogo habe me excuſatū. qꝛ vʒ ſum i multis occupatus. vt dictū eſt Alius dixit. vxorem duxi: ⁊ ideo non poſſum venire. glo. vxor eſt ꝯcupiſcentia carnalis. hāc vxorem ducit. qui ſm carnis deſideria viuere propōit. Iſta ꝯcupiſcentia carnis cū ſua delectatione. ꝑcipue viget in ſaracenis. ⁊ iō non curāt ad fidem veram ſe ꝯuertere. De quibus Oſee. v. dicit̄. Nō dabūt cogitationes ſuas: vt reuertātur ad dn̄m deū ſuū. qꝛ ſpecies fornicatoꝝ i medio coꝝ ē: ⁊ dn̄ʒ nō cognouerunt. Ex prefata igitur auctoritate ⁊ ſimilitudine euidenter apparet. qualr omnes. ſ. infideles ſe excuſant. ⁊ nolunt venire ad nuptias vere fidei: ſeu eterni regis: ſʒ magis tribuūt ſe prout dicit̄ in prima Ioan. 2. ſuperbie: auaritie: atqʒ luxurie. Et ideo iuſte ex ſua libera ⁊ ſpontanea voluntate damnātur. ſicut etiā dicit̄. xxiij. q. iiij. c. diſplicet. nā quis neſciat hominē niſi merito male volūtatis damnari: ⁊ merito volūtatis bone ſaluari: Et Ber. dicit. Nihil ardet in inferno. niſi propria voluntas. Tolle propriam volūtatem. ⁊ iam non eſt infernus. Item. xxiij. q. iiij c. Nabuchodonoſor. di. vaſis ire nunꝙ̄ deꝰ redderet interitū: ſi nō ſpōtaneū iueniretur homo habere peccatum. Et ideo concludo. ſicut non miraretur ſi aliquis ex libera volūtate ſe precipitaret in profundo lacus: cum a nullo cogeret̄: ⁊ deſereret palatiū plenum

magno theſauro. quod libere habere potuiſſet. ſic certe nullus debet mirari ſi plures damnantur ꝙ̄ ſaluantur: ex quo ipſi libere eligunt dānationē ſuā: ⁊ libere reſpuūt fidē verā: ⁊ eternaʒ gloriam. ¶ Secūdo etiā probo ratione inueſtigationis: ꝙ nullus dʒ mirari: ſi oēs damnantur. qui ſunt extra ſolā ⁊ veram fidem. Fundamentū rōnis ponitur. 3. Ethi. Et etiā extra de iniu. ⁊ dam. da. ca. ſi. culpa. vbi dicit. Ignorantia nemině excuſat cum ignorat que ſcire debuit. Quo preſuppoſito etiā a ſimili dico de illis q ſunt extra verā fidē: qm̄ inexcuſabiles ſunt ſi dānant̄. qm̄ neſcierūt q ſcire tenebātur ⁊ debuerunt. Et ſi diceres. C h credebant fidē ſuam fore bonā: reſpondeo: ꝙ nō tenet talis excuſatio. quia debebant querere veritatē ab hoībus. vel a deo per orationes qui eis reuelaſſet vel inſpiraſſet veraʒ fidē. Et ideo ſi aliquis volens corporaliter ambulare. nollet preuidere vie pericula cuʒ poſſʒ. Sʒ ſiqs oculis clauſis aut auerſis incedere vellet merito imputaret̄ ſibi ⁊ ignorantie ſue. ſi quid mali ei ex hoc accideret. Itē ſiquis vellet ire ad aliquē locū viam ignorans. ⁊ habēs paratū qui viā ſibi oſtēderet: ⁊ ducatū preberet. ſed nollet ſibi viaʒ oſtēdi: ⁊ ducatū preberi: imputaret̄ ſibi: ſiqd mali ei accideret. Ergo a ſili cū ſpūalia ꝑicula ſint magis periculoſa. Et ꝑ ꝯñs magis cauenda. ſequitur: ſi quis circa illa negligens fuerit in preuidendo: ſeu veritatem querendo. merito ei imputatur: cū in periculū ceciderit ſue damnationis. Nā ideo deꝰ dedit cuilibet intellectū ⁊ rationē: vt querat ⁊ cognoſcat bonū a malo: ⁊ verum a falſo. quod qui non fecerit: aut per negligentiam aut per craſſam ignorātiā: ſeu per malitiaʒ: vtiqʒ ⁊ penam meretur: ⁊ inexcuſabilis ē. Sic. n. di Luc. xij. Seruus ſciens voluntatē dn̄i ſui ⁊ nō faciēs: plagis vapulabit multis. Et Apl's. i. Corin. xiiij. ait. Ignorans ignorabit̄. vbi gl. di. Qui ſcire potuit ⁊ noluit: nō veniā. ſed penā ꝓmeretur. Et Aug. Nō oīs ignorans ē immunis a pctō. Ille ignorans debet excuſari a pena: qui a quo diſceret non inuenit. Illis autēʒ hoc ignoſci non potuit. qui habentes a quo diſcerēt operam non dederūt. Et Grego. in moral. ⁊ ponitur. xxxviij. di. c. qui ea. inquit. Qui ea que dei ſunt ſapiunt. a dn̄o ſapiunt̄: ⁊ qui

ea que dei ſunt neſciunt a domino neſciun
tur. atteſtante Paulo qui ait. Qui ignorat
ignorabitur. Ex predictis patet ꝙ ſi iudei ⁊
ſaraceni errant: talis ignorantia ē eis impu
tanda: ex quo (ſi volunt) poſſunt ab aliis de
veritate informari: ⁊ precipue a deo. Unde
ſi quis viuit ſecundū legē nature: diligens
deum ⁊ proximū naturali amore: ⁊ deum
inuocat quantum pōt: vt ei viam ſalutis re
uelet: aut per angelū aut per aliquā perſo
nā: aut per inſpirationē intrinſecam: tenetur
ei deus aliquo predictoꝝ modoꝝ ſm Alex.
in .3. parte ſumme circa finē. reuelare veraꝫ
fidem: ⁊ verā viā ſalutis: quod vtiqꝫ ſemꝑ
fecit ⁊ faciet. Proinde ait propha. Cuſto
dit dñs oēs diligētes ſe. Ubi ait glo. Qui
deum naturaliter diligit: habet deuꝫ: qui eū
in via veritatis dirigit: ⁊ cuſtodit. Et Salo
mon Prouer. 2. ait. Cuſtodiet rectoꝝ ſalu
tē: ⁊ proteget dñs gradiētes ſimpliciter. Ex
qua rōne inueſtigatio is bene patet: ꝙ nul
lus mirari debet de multorum infideliuꝫ dā
natione: ex quo viam veritatis nolūt inue
ſtigare. ¶ Tertio inſuper probo rōne opera
tionis naturalis: ꝙ nullus mirari debet de
multitudine dānandorum. Fundamentum
rōnis ponit Phs. iiij. Ethi. di. Qualis vnuſ
quiſqꝫ ē: talia naturaliter vult: talia loq
tur: ⁊ talia operatur. Hec ibi. Patet hec re
gula. Nā armiger loquitur de factis armo
rū: ⁊ exercet ſe in eis. Similr medicus loqt
de medicina. Agricola vero de agricultura:
⁊ ſe in eiſdem exercent nec miratur aliqs d
hoc ꝙ ſic faciunt: ſed magis miratur de
hoc ꝙ ignis calefacit: ſol illuminat: ⁊ hui⁹
modi: quorum cauſe ſunt ignote eis. Quo
preſuppoſito certū eſt: ꝙ deus naturaliter
ē iuſtus: ⁊ iuſtitiā diligit. dicente ꝓpha. Iu
ſtus dñs: ⁊ iuſtitias diligit. Qd ſi ſic ē. ergo
mirandū nō ē ſi iuſtitia dei eos qui ſibi ſūt
inobedientes ⁊ rebelles punit ⁊ dānat: imo
ex quo tantā multitudinē creauit ad finem
beatitudinis: debet quiſqꝫ mirari diuitias
bonitatis ſue: pro eo ꝙ tante multitudini
tot ⁊ tanta contulit bona in hoc mundo: cū
tamē preuideret eos omnes futuros malos
cum ēt ſm Angelū peccator non ſit dignus
pane quo veſcitur. Nullus ergo de talium
dānatione miretur. Nō. n. miraretur aliqs:
ſi dominus aliquis felle potaret ſeruum: q
ei fellis potū dedit. Sed miſeri infideles ⁊
peccatores dant deo cibum fellis: cum eum
peccatis ſuis offendunt. dicente ꝓpha in ꝑ
ſona dei. Dederūt i eſcam meam fel: ⁊ i ſiti
mea potauerunt me aceto. Ex predictis igit
tribus rationibus patet: qualiter non eſt mi
randum ſi deus tot damnet: ex quo dānant
ex demerito īfidelitatꝫ: atqꝫ peccatoꝝ ſuoꝝ
¶ Tertio poſtremo etiam probo ſimilitudie
qualiter nullus mirari debet de tanta multi
tudine damnatorum. Sicut enim videmus
ꝙ nullus mirat: ſi hoc aliquis metat quod
ſeminat: imo potius miraretur de oppoſito.
ſic certe a ſimili multo minus mirandum eſt
ſi peccatores ⁊ infideles metunt mala poſt
mortem. Ex quo peccata ⁊ infidelitatem ſe
minauerunt in vita preſenti. Eccle. vij. dicit
Noli facere mala: ⁊ non te apprehendent.
Et ibidem dicitur. Non ſemines mala i ſul
cis iniuſticie: ⁊ non metes ea in ſeptuplum
Deniqꝫ Apoſtolus ad Gal. vi. concludit. di
cēs. Que enim ſeminauerit hō: hec ⁊ metet
quoniā qui ſeminat in carne: d carne metet
corruptionem: Qui autem ſeminat i ſpiritu
de ſpiritu metet vitam eternam. Ex ꝑdictis
igitur omnib⁹ patet tertia ſatiſfactio: ꝙ vꝫ
nullus mirari debet: ſi neceſſario dānantur
omnes: qui ſunt extra vnam ſolam ⁊ veram
fidem: ⁊ per conſequēs etiam patet tertia ex
cellētia ipſius ſacratiſſime fidei: qua neceſſe
eſt credere ⁊ tenere: ꝙ ſimpliciter ſit vna ſola
⁊ vera fides: ⁊ non plures. In qua ſaluātur
quicūqꝫ ſaluātur. In qua vnica fides nos
omnes bene viuere faciat dñs noſter Jeſus
xp̄us: q in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat i
ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſcḋa poſt dñicaꝫ quadrageſime de
quarta excellentia ipſius ſacratiſſime fidei:
que dicitur excellentia virtutis.

R Eſpice: fides
tua te ſaluū fec. Luc. xvij.
c. ⁊ i euāgelio ꝑterite dñice.
Poſtq̄ꝫ fideliſſimi ciues ſuf
ficienter declarauim⁹ tertiā
excellentiam ſacratiſſime fidei: in qua mon
ſtratum eſt: qualiter neceſſe eſt tenere: ꝙ ſim
pliciter ſit vna ſola vera fides ⁊ non plures
in pn̄ti ſermone habemus declarare ⁊ vidē
quartam excellentiaꝫ ipſius benedicte fidei
que dicitur excellentia veritatꝫ. Unde cū ſu
ppoſitum ſit: ꝙ ſimpliciter inter oēm fidē
eſt vna ſola ſalutifera fides: habemus vide
re: que ſit illa vera fides ⁊ ſalutifera inter
oēs ⁊ ab omnibus tenēda: vtputa habem⁹
videre: an ſola fides Chriſtianoꝝ ſit bona:
ſeu ſola fides iudeorū: ſeu ēt ſola fides ſa
racenorū atqꝫ turchorum. Et ſic breuiter di
co ꝙ ſola fides bona: vera: optima: atqꝫ ſa
lutifera: necnō ⁊ ab omnibus tenēda: eſt fi
des chriſtianorū ſanctiſſima: in qua ſola. ⁊
nō in aliqua altera oēs ſaluant qcunqꝫ ſal
uantur. Et hec concluſio ꝑfecto dꝫ eſſe ma
ximi gaudij: leticie: atqꝫ cōſolationis: apud
omnes chriſtianos: cuꝫ tm̄ ipſi ſolī in ſtatu
ſint vere fidei ⁊ ſalutis: ⁊ inſuper ipſi ſoli pn̄t
deum verū colere: vere diligere: ⁊ eideꝫ vere
ſeruire. Et ꝙ ſola chriſtianorū fides vera
ſit ⁊ ſalutifera: ⁊ nō altera. xij. validiſſimis
atqꝫ fortiſſimis argumētis clariſſime ⁊ ap
tiſſime demonſtro. Quorū primū dicitur ar
gumentū teſtificationis. Scḋm dicitur ar
gumentū ſubiugationis. Tertium dicitur
argumentū obiectionis. Quartum dicitur
argumentum reuelationis. Quintū dicitur.
ordinationis. Sextum dicitur completōis
Septimum dicitur tolerationis. Octauum
dicitur intranſmutationis. Nonum dicit
argumentum confirmationis. Decimum
dicitur argumentum diſperſionis. Undeci
mum dicitur argumentum opinionis.
Duodecimū dicit argumentū durationis.
¶ De. xij. argumentis qbus oſtēditur: ꝙ ſo
la fides chriſtianorū ē vera ⁊ ſalutifera.

P Rimū igit argumentū quo oñdi
tur ſolā fidem chriſtianorū eē ve
ram ⁊ nō alterā: dicitur argumen
tū teſtificationis. Clarū eſt enim (ſicut expe
rientia docet) ꝙ ſi aliqui teſtes nolunt d ali
qua re teſtificari publice: ſꝫ tm̄ ſecreto falſi
eſſent. Sed ſi teſtificant i iudicio de aliqua
re: eis omnino ab omnibus fides certa ad
hibet. Propter qḋ cū fides chriſtiana ha
beat veras ⁊ quaſi innumerabiles teſtes ſu
per oēm aliā fidē ⁊ legem: mandatū eſt qḋ
eadē chriſtiana fides ſeu lex verior ē ⁊ cer
tior alia fide ⁊ lege. Quibus teſtibus fidei:
ſeu legis chriſtiane: triplici ꝑcipue reſpectu
plena ⁊ certa fides: omnino ab oibus ē ex
hibenda. Quorū primus dicitur reſpectus
plurificationis. Scḋs dicitur reſpectus cō
cordatōis. Tertius dr reſpect⁹ ſcificatōis.
¶ De triplici reſpectu quo fides adhibēda
eſt teſtibus fidei chriſtiane. Et prio de prio.

P Rimus igitur reſpect⁹ quo fides
omnino adhibēda ē teſtib⁹ chri
ſtiane fidei: dicitur reſpectus plu
rificationis. Certū eſt enim: vt habet Mat.
xviij. ⁊ extra de teſtibus ⁊ atteſtationib⁹. c.
In oi negocio. ⁊. c. Cām que vertitur. ⁊ de
teſtis. c. relatū. ⁊ prio ꝙ ſimplr duobus teſti
bus vel tribus aliqd in iudicio aſſerētib⁹
fides adhibet. Qd ſi ſic eſt: quāto magis fi
dei ſeu legi chriſtiane: fides ē ab oibus ad
hibenda: que nō ſolū duos aut tres teſtes
habꝫ: ſed quaſi innumerabiles ⁊ infinitos.
De quibus aliquos precipue h ponemus.
Quoꝝ prim⁹ fuit Jo. baptiſta. de quo Jo.
i. c. dicitur. Hic venit in teſtimoniū. vt teſti
moniū perhiberet de lumine: vt oēs crede
rent ꝑ illū. Et ibidē de Chriſto loquens di
cit. Ipſe eſt. ſ. xp̄s: qui poſt me vēturus eſt:
qui ante me factus eſt: cuius nō ſum dign⁹
vt ſoluā corrigiam calciamētoꝝ eius. Et ibi
dem dicitur Jo. teſtimoniū perhibebat de
xp̄o ⁊ clamabat. di. Hic eſt quem dixi: qui
poſt me venturus eſt: ⁊ ante me factus eſt:
q prior me erat: ⁊ de plenitudine eius oēs
accepimus gratiā pro gratia: quia lex per
Moyſen data eſt: gratia ⁊ veritas ꝑ Jeſuꝫ
xp̄m facta eſt. Et infra ſubditur. Altera aūt
die vidit Jo. xp̄m venientem ad ſe: ⁊ ait. Ec
ce agnus dei: ecce qui tollit peccata mūdi.
Hic eſt: de quo dixi. Poſt me venit vir: qui
ante me factus ē: quia prior me erat: ⁊ ego
neſciebam eū: ſed vt manifeſtaret in iſrael:
ꝓpterea veni ego in aqua baptizans. Et te
ſtimoniū perhibuit Joā. di. Quia vidi ſpi
ritū deſcendētem quaſi columbā de celo: ⁊
manētem ſuꝑ eum. Et qui miſit me baptiza
re in aqua: ille mihi dixit. Suꝑ quē videris
ſpiritū deſcendētem ⁊ manentem ſuꝑ eum.
hic eſt qui baptizat in ſpirituſancto. Et ego
teſtimoniū perhibui ⁊ vidi: quia hic ē fili⁹
dei. Hec ibi. Ecce iam habes Qd fides chri
ſtiana vnum teſtem fide dignū ¶ Scḋs te
ſtis fuit Petrus princeps apoſtolorū: qui
Matth. xvi. de xp̄o dicit. Tu es xp̄s fili⁹ dei
viui. Et Jo. vi. c. Idē dic. nos cognouim⁹ ⁊
vidim⁹ q: tu es xp̄s fili⁹ dei. Cui⁹ teſtimoniū
fuit rāte: ꝟtutꝫ ⁊ ꝟitatꝫ: ꝙ vt hr Act. x. c. quū
ipe fidē xp̄i ꝑdicaret: ſtati de⁹ ei⁹ ꝟba con
firmauit. Ibi. n. dr ſic. Adhuc loqūte petro

verba hec. cecidit ſpiritus ſanctus oẽs qui
audiebant eum: ⁊ in nomine Chriſti bapti
zati ſunt. Hec ibi. Tertius teſtis fidei chri-
ſtiane fuit Joã. euangeliſta. de quo Joan. i.
c. dicitur. Vidimus gloriam eius: gloriam
quaſi vnigeniti a patre: plenũ gratie ⁊ veri
tatis. vbi glo. ait. Vidimus. i. cognouimus:
per miracula: per vocez lapſam de celo per
transfiguratione: reſurrectionez: aſcenſionẽ:
ſpiritus. ſ. miſſionem: gloriã eius talem ⁊ tã
tam: vt decet vnigenitũ dei patris. Hec gl.
Item. i. Jo. i. c. di. Quod fuit ab initio qd
audiuimus ⁊ vidimus oculis noſtris: quod
perſpeximus: ⁊ manus noſtre ↄtractauerũt
de verbo vite. Et vita manifeſtata eſt: ⁊ vi
dimus ⁊ teſtatur: ⁊ annunciamus vobis.
¶ Quartus teſtis fidei chriſtiane fuerunt
oẽs ſimul apoſtoli: i quorũ pſona Petrus
loquẽs Act. x. c. dicit. Nos teſtes ſumꝰ oĩuz
que fecit Jeſus in regione iudeorũ: ⁊ Jeru
ſalẽ quẽ occiderũt ſuſpẽdentes i ligno: hũc
ſuſcitauit deus tertia die: ⁊ dedit euz mani
feſtum fieri nõ omni populo: ſed teſtibus p̃
ordinatis a deo: nobis qui mãducauimus
⁊ bibimus cuz illo: poſtq̃ꝫ reſurrexit a mor-
tuis: ⁊ precepit nobis predicare populo ⁊ te
ſtificari: q: ipſe eſt conſtitutus a deo iudex
viuorum ⁊ mortuorũ. Hec ille. ¶ Quintus
teſtis fidei chriſtiane fuerunt ſimul omnes
pphete: de quibus Act. x. dicitur. Huic oẽs
prophe teſtimoniũ perhibent: remiſſionem
peccatorum accipere p nomẽ eius. ſ. Chriſti
¶ Sextus teſtis fidei chriſtiane fuerunt cũ
Chriſto reſuſcitati. De quibus Mat. xxvij.
Multa corpora ſanctorũ ſurrexerunt cum
illo. ſ. cum Chriſto: ⁊ apparuerunt multis:
⁊ introierunt i ſanctã ciuitatẽ. Inter quos
reſuſcitatos (ſicut legit in euãgelio Nicho
demi) ſurrexerunt duo filij Nichodemi. vz
Carinus ⁊ Leonciꝰ: qui vz populo iudaico
ſolam chriſtianã fidez aſſeruerũt eſſe verã.
¶ Septimus teſtis chriſtiane fidei: fuerunt
ipſi iudei: q ſm Nico. de lira: cognouerunt
chriſtũ eſſe dei filiuz: ⁊ precipue ſcribe ⁊ do
ctiſſimi in lege ſacerdotes: ſed inebriati in-
uidia: perdiderunt verã cognitionem ipſius
Chriſti. De qbus pphetauit optime Dauid
dicens. Turbati ſunt ⁊ moti ſũt ſicut ebriꝰ.
⁊ omnis ſapientia eorũ deuorata eſt. Et iõ
Matth. ix. c. dicitur. Egreſſis aũt illis. vz iu
deis obtulerunt ei hominem mutuz: demo

nium habentẽ. Et eiecto demone locutus ẽ
mutus: ⁊ admirate ſunt turbe: dicẽtes. Nũ
q̃ꝫ apparuit ſic homo i toto Iſrael. Hec ibi
Et Joan. xi. c. dicebãt ipſi iudei. Quid fa-
ciemꝰ: q: hic homo multa ſigna facit: Si. n.
dimittimus eum ſic: omnes credent in eum.
¶ Octauꝰ teſtis chriſtiane fidei fuit Job:
q paganus erat ⁊ idumeus: lz viueret ſm le
gẽ naturalẽ. Qui Job. xviij. c. dicebat. Scio
enim ꝙ redẽptor meus viuit. ⁊ i nouiſſimo
die de terra reſurrecturus ſum: ⁊ rurſuz cir
cũdabor pelle mea: ⁊ in carne mea videbo
deũ ſaluatorẽ meũ: quẽ viſu. ſuz ego ipſe ⁊
occu. m. ↄſpec. ſunt. Repo. ẽ hec ſp. m. i ſin.
meo. Hec ibi. De quo Job Augu. lib. xviij.
ciui. dei. c. xlvij. ait. De beato ẽt Job mirabi
li viro q nec indigena nec proſelitus. i: ad
uena populi Iſrael fuit: ſz ex gẽte idumea
genus ducens: Chriſtũ verũ confeſſus eſt:
diuinitus aũt puiſum fuiſſe nõ dubito: vt
ex hoc vno ſciremus: etiã per alias gentes
eſſe potuiſſe: qui ſm deũ vixerunt: eiq; pla
cuerũt pertinẽtes ad ſpiritualẽ Jeroſolimã
qd nemini conceſſum fuiſſe credendũ eſt: ni
ſi cui diuinitus reuelatũ eſt. Hec ille. ¶ No
nus teſtis chriſtiane fidei fuit Joſephus q
fuit iudeus: ⁊ in veteri iudeoꝝ lege doctiſſi
mus q captꝰ fuit in vltia captiuitate Jerlz
per Titum ⁊ Veſpeſianũ facta. Hic enim
ſic ait de Chriſto in quodã opere ſuo. Fuit
inqt eiſdẽ tpibus: Jeſus ſapiẽs vir: ſi tñ eũ
veꝝ noiare fas ẽ. Erat. n. mirabiliũ operuz
patrator: ⁊ doctor eorũ qui libenter que ven
tura ſunt audiũt: ⁊ multos ex gentibus ſibi
adiũxit. Poſt crucem aũt his q eũ dilexe-
rant iteꝝ apparuit: ⁊ ab eis viſus ẽ: ſm ꝙ
prophe de ipſo p̃dixerunt. Hec ille. ¶ Deci
mus teſtis chriſtiane fidei: fuerũt ipſi demo
nes: q (vt habet Math. viij.) aſſerebãt xp̃z
eſſe dei filiũ dicẽtes. Jeſu fili Dauid vt qd
ante tp̃s veniſti torq̃re nos. Quod ↄfirmans
Augu. xviij. ciuita. dei. c. xlvij. ait. Hoĩes plu
res de xp̃o pphareipulſi ſunt: tã ipſiꝰ grẽ p
ticipes: q̃ꝫ expertes. Mali aũt angeli ⁊ demo
nes pñtẽ xp̃m quẽ iudei nõ agnoſcebãt: pu
blice ↄfeſſi ſũt. Hec ille. ¶ Vndecimꝰ teſtis
xp̃iane fidei fuerũt phi: q cũ tpe paſſionis
xp̃i. Athenis eẽnt. ⁊ vidiſſẽt ↄ nãz: ſimul ecli
pſare ſolẽ ⁊ lunã: nec valerẽt aliquo mõ in
uenirẽ cãz nãlẽ illiꝰ eclipſis: ſeu obſcuratõis
ſolis ⁊ lune: ad hoc iducti ſũt. ſ. p ſpũz ſcm

vt ſic dicerent: ⁊ precipue maximus ille phs
Dionyſius ariopagita. Aut deus inquiũt na-
ture patitur. Aut tota machina mũdialis de
ſtruitur. Et ob hoc ↄſtituerũt aram illã deo
ignoto. vz xp̃o: qui tunc in cruce mortẽ tole-
rabat. Duodecimus teſtis fidei xp̃iane fue-
runt ipſi tres magi. qui (vt habet Math. 2.
capitulo) viſa ſtella iam dudũ numeri. xxiiij.
per Balaam prophetam venerũt ab oriẽte
Hieroſolimã: ⁊ tandem in Bethleem. ⁊ ob-
tulerũt ipſi xp̃o. vz dei filio adoratiõe p̃uia
aurũ: thus: ⁊ mirrã. Tertiuſdecimus teſtis
xp̃iane fidei fuerũt ipſi angeli: q Lu. 2. paſto-
ribꝰ dixerũt. Ecce euãgelizo vobis gaudiuz
magnũ. quod erit oĩ populo. q: natus ẽ no-
bis hodie ſaluator: qui eſt xp̃s dñs in ciuita
te dauid. Et hoc vobis ſignũ. q: inuenietis
infantem pannis inuolutum: ⁊ poſitum in
preſepio. Et ſubito facta eſt cũ angelo mul
titudo celeſtis exercitus: laudãtiũ ⁊ dicẽtiũ
gloria in al. d. ⁊ in ter. p. h. b. volũ. Hec ibi.
Itẽ Luce. i. c. Angelus Gabriel teſtificatus
eſt xp̃m dei filiũ de virgine Maria naſcitu-
rum. Vnde ibi ſic di. Miſſus eſt angelꝰ Ga
briel. Dic totũ ſi vis. In reſurrectione etiã
xp̃i (vt hr̃ Matth. xxviij. ⁊ Jo. xx.) Apparue
rũt quattuor angeli xp̃i reſurrectionẽ teſtif
cantes: Similiter in eius aſcenſione habetr
Act. i. Apparuerũt duo Angeli. Ibi. n. ſic di
citur. Cũq; intuerentur in celũ euntẽ illum:
ecce duo viri aſtiterũt iuxta illos i veſtibus
albis. qui ⁊ dixerunt. Viri ga. qd ſta: aſpi. i
celũ: h Je. q aſſ. ẽ a nobis i celũ. ſic ve. quẽ
vi. eum e. in celum. Decimuſquartus teſtis
xp̃iane fidei fuerũt Moyſes ⁊ Helias q (vt
habet Matthei. xvij: teſtificati ſunt xp̃m eẽ
verũ dei filium. Vnde ibi ſic dicit. Poſt di
es ſex aſſumpſit Jeſus Petrũ Jacobuz ⁊
Joannẽ fratrẽ eius. ⁊ duxit eos in montez
ex. ſeor. ⁊ trã. eſt ante eos. ⁊ reſplẽduit faci-
es eius ſicut ſol. Veſtimẽta aũt eius fcã ſũt
alba ſicut nix. Et ecce appa. eis moy. ⁊ hel.
cũ eo loquẽtes. nec fuerũt ibi p imaginatio
nẽ: ſz fuerũt ibi pſonaliter. ſm Augu. li. de
mirabilibꝰ ſacre ſcripture. qm̃ Moy. venit
de lymbo ⁊ apparuit. ſm Nicolaũ de lira. ſ
quodã corpore ſibi adoptato ſicut appent
angeli in corporibus aſſumptis. ⁊ miſterio
facto redijt in p̃iacẽtẽ materiã. Helias ve-
ro venit de paradiſo terreſtri i quo in curru
igneo tranſlatus ẽ. Decimuſquintus teſtis

xp̃iane fidei fuit qdã gentilis ⁊ paganꝰ: de
quo Tho. ſa ſe. q. 2. articu. vij. in ſolutione
tertij art. iait ad litterã. Inuenit i hiſtorijs
Romanoꝝ. ꝙ tpe Conſtantini Auguſti: ⁊
Helene matris eius inuentum fuit quod-
dã ſepulcrũ: in quo iacebat homo gentilis
aureã laminã habens in pectore: in q̃ ſcrip
tũ erat Chriſtus naſcetur de virgine: ⁊ ego
credo i eũ: O ſol ſub Conſtãtini ⁊ Helene
tpibꝰ iteꝝ me videbis. Hic. n. ſm aliquos
fuit moraliſſimꝰ Plato. ¶ Decimuſſextus
teſtis xp̃iane fidei fuit tota trinitas. vz. pr̃ ⁊
filius ⁊ ſpirituſſanctus. De qua. i. Joã. v. c.
di. Tres ſunt qui teſtimoniũ dant in celo.
pater verbum ⁊. ſ. ſ ⁊ hi tres vnum ſunt. Et
infra ſubditur. Si teſtimonium accipimus:
teſtimonium dei maius ẽ: qm̃ hoc ẽ teſtimo
nium dei: quod maius ẽ: q: teſtificatus ẽ de
filio ſuo. Hec ibi. Et ꝙ ſpecialiter tota trini
tas de Chriſto: ſit teſtificata. pz. Nam pater
teſtificatus ẽ de Chriſto: ꝙ ſit eius filius.
Vnde Matth. xvij. di. Adhuc eo loquente
(. ſ. Petro in tranſfiguratiõe Chriſti) Ecce
nubes candida ⁊ lucida obũbrauit eos. Et
ecce vox de nube dicens. Hic ẽ filius meus
dilectus: in quo mihi bene placui: ipm audi
te. Similiter idem patet Matth. 3. c. teſtifi-
catus ẽ. Ibi enim ſic dicitur. Baptizatus au
tem Jeſus confeſtim aſcendit dẽ aqua: ⁊ ec
ce vox patris de celo di. Hic ẽ filius meus
dilectus: in quo mihi complacui. Similiter
ipſe filius de ſeipſo teſtificatus ẽ. cum (vt
habetur Matth. xvij. c.) ſupernaturaliter
ante diſcipulos viſibiliter tranſfiguratus ẽ
In qua vtiq; trãſfiguratione: oſtendit potẽ
tiam ſue deitatis in ſpecie beatitudinis. Si
militer ẽt ſpiritus. ſ. teſtificatus ẽ: xp̃m fuiſ-
ſe dei filium: deſcendendo ſuper ipſum in
ſpecie columbe. vt Matth. 3. dicitur. Bapti
zatus Jeſus confeſtim aſcendit de aqua. ⁊
ecce aperti ſunt celi: ⁊ vidit ſpũm dei aſcen
dentem ſicut columbam: ⁊ manentem ſup
ſe. Et Jo. i. dicitur. Teſtimonium perhibuit
Jo. baptiſta de Chriſto dicens. Quia vidi
ſpiritum deſcendentem quaſi columbã de
celo: ⁊ manentem ſuper eum: ⁊ ego neſciebã
eum. Hec ibi. ¶ Decimuſſeptimus poſtre-
mo teſtis chriſtiane fidei omiſſo p nũc te-
ſtimonio ſibillaꝝ: fuerunt omnia elementa.
De quibus Greg. i omel. epiphanie ſic di-
cit. Omnia elementa auctorem ſuũ veniſſe

teſtata ſunt. Ut enim de his quodaꝫ uſu humano loquar: hunc deum celi eſſe cognouerunt: qui eo nato protinus ſtellam miſerūt. Mare cognouit: quia ſub plantis eius ſe calcabilē prebuit. Terra cognouit: quia eo moriēte contremuit. Sol cognouit: qui lucis ſue radios abſcōdit. Saxa ⁊ parietes cognouerunt: quia tempore mortis eius ſciſſa ſunt. Infernus cognouit: quia hos quos tenebat mortuos reddidit. Et tñ hunc quem dñm elementa inſenſibilia ſenſerūt: adhuc infideliū iudeoꝝ corda: deum eſſe minime cognoſcūt ⁊ duriora ſaxis ad penitētiā ſcindi nolunt. eumqꝫ a[…] negant: quē elemēta (ut diximus) aut ſignis. aut ſciſſionibus deum clamant. ¶ Quid ultra dicā de teſtibus xpiane fidei Certe hanc eſſe verā fidem teſtificant omnes ſacre virgines. ſed ⁊ ſancti confeſſores omnes ſancti monachi: ⁊ heremite: omnes ſancti apoſtoli ⁊ euāgeliſte: Omnes deniqꝫ ſacri theologi: ⁊ doctores. Ecce O fides xpiana. iā habes nō unū: aut duos. ſed q̄ſi innumerabiles ⁊ infinitos teſtes. te oīno eē verā teſtificantes. Quis igit̄ decetero dubitare poteſt de certitudine virtutis tue: certe nullus ſane mentis. Tu igitur ſola fides xpiana cū ſis veriſſima (ſicut teſtes predicti aſſerūt) ab oibus immitandos. Ex predictꝭ oibus pꝫ primus reſpectus: ſolā fidē xpianā demōſtrās reſpectu teſtiū eē veriſſimaꝫ. qui dicitur reſpectus purificationis.

¶ De ſecundo reſpectu quo fides adhibēda eſt teſtibus fidei xpiane.

S Ecundus ēt reſpectus: quo fides oīno ē adhibēda teſtibꝰ fidei xpiane: dī reſpectus cōcordatiōis: ſeu cōformationis. Experiētia teſte dicimꝰ: ꝙ qñ ſunt multi teſtes adinuicē diſcordes. neq̄q̄ꝫ eoꝝ dictis fides hi. Oppoſitum vero fit de multis teſtibus adinuicē ſe cōcordantibus. qm̄ eorum dictis plena fides adhibet̄ Sic a ſimili dico (q̄uis multi ſint teſtes) ut ꝓtractū eſt: ſi tamen eſſent diſcordes: eis nequaq̄ꝫ fides adhiberet̄. Sed quia manifeſtuꝫ ē: ꝙ teſtes fidei xpiane ⁊ſi ſunt multi: tñ ſūt concordes ⁊ maxime conformes. Jō fidei xpiane ab oibus merito fides eſt adhibenda. Et ꝙ teſtes fidei chriſtiane in eoꝝ ſententijs ſint ꝯcordes: pꝫ ꝑ propoſitionem auctēticā Sco. in ꝓlogo ꝑmi ſen. q. ꝛ. di. In ſi euidētibus ex terminis nec ꝓncipia euidentia hñtibus nō cōſonāt firmiter ⁊ infallibiliter multi diuerſimode diſpoſiti. niſi a cauſa ſupiori ipſorū intellectuꝰ icelinet ad ꝯſenſum. Hec Scotus. Patꝫ hec regula Scoti. Ult enim dicere: ꝙ qñ de uno negocio: ⁊ ſup una re multi habentes diuerſas diſpoſitiones ⁊ cōplexiones habent tractare ⁊ loqui: ⁊ illud negocium ⁊ illa res ē euidens ⁊ clara: ipſi multi ſunt concordes in una ſententia. Quod ſic patet. Nā ponat̄: ꝙ ſint duo hoīes diuerſaꝝ nationū: ⁊ diſpōnū. unꝰ. ſ. iudeus. alius ſaracenus. alius paganꝰ. aliꝰ xpianꝰ: ⁊ huiuſmodi: petat̄ ab eis omnibus vtruꝫ ignis ſit calidus. mel dulce. ⁊ fel amarum. unanimiter reſpōdebunt ꝙ ſic. Et rō ē: quia hec naturaliter eſſe videmus omnibus nationibꝰ mundi: ⁊ clarū. Sꝫ ponat̄ ꝙ illa res ſit obſcura ⁊ nō euidēs. certum eſt ꝙ nō erūt adinuicē ꝯcordes. Pꝫ hoc. Nā ponat̄ ꝙ ſint. 10. homines diuerſarū nationū ⁊ diſpoſitionū. vocati ad electionē uniꝰ prelati: ⁊ huiuſmōi manifeſtū ē: ꝙ nō erūt ſic concordes. eo ꝙ unus eligit Petrum: alius Joānē. Et rō ē: quia in non euidētibus accidit. qd̄ dī de cōſe. di. iiij. c. ſicut in ſacramentis. Quot capita tot ſentētie. Que utiqꝫ diuerſitas ſniaꝝ prouenit ex eo: qd̄ dī in c. quia diuerſitatem. extra de conceſſione preben. Diuerſitatē corpoꝝ diuerſitas ſepe ſequitur animoꝝ. Quod confirmās auctor. vi. principioꝝ dicit. Anima ꝯiuncta corꝑi naturaliter imitat̄ paſſiones corporis. Si aūt in re obſcura ⁊ non euidētiꝰ multi diuerſaꝝ diſpoſitionum ſeu natōnū adinuicē concordent. certe hoc non ē propter aliud. niſi quia deus oēs illuminauit: ſeu direxerit ad ſimul concordandū. Pꝫ hoc in electōne alicuius prelati: quia ſi multi electores adinuicē ꝯcordant. tenetur communiter pro miraculo. His ꝑmiſſis: peto ſi articuli fidei: quos mandat ipſa fides: ut credamus ſit res euidēs ⁊ clara: ⁊ certum ē ꝙ non. Quam enim euidētiam habet primus articulus. ſcilicet Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi ⁊ terre: Certe nullam. Quam etiaꝫ euidentiam habet ſecundus articulus. vꝫ. Et in Jeſum xpm̄: ⁊c̄. Et ſequitur. Qui cōceptus ē de ſpū ſancto: natus ex Maria virgine. Certe nullā. Tranſcurre ſic ꝑ ſinglos, ⁊ nullāꝫ euidentiā ⁊ claritatē inuenies. Quod confirmans Grego. in omel. in feſto ſancti Thome. ꝑfecto inqt liquet: quia fides illarū rerū eſt argumētū: que apparere non pñt. Que eni apparent fides nō habēt. ſed agnitionē. hec ille. Preſuppoſito igit̄ (ut pꝫ) ꝙ articuli fidei nullā habeant euidentiā: ſeu cognitionē viſibilē ſenſualeꝫ: peto. an inter ſcripturas ⁊ ſcriptores fidei xpiane ſit ꝯcordia ⁊ cōformitas. Et certū eſt ꝙ ſic. dicēte Heronimo in epiſtola de morte Ozie: ⁊ Seraphin ⁊ calculo. Quicqd in veteri teſtamento legimꝰ hoc in euāgelio reperimꝰ. ⁊ qd̄ in euāgelio fuerit lectitatū. hoc i veteris teſtamēti auctoritate deducit̄. nihil diſſonū nihilqꝫ diuiſum eſt. hec ille. Et Auguſt. de vera religione dicit. Nihil diſſonum inuenies in fide nihilqꝫ diuerſum. unā ſententiā in totꝭ ſacris codicibus reperies. immo oīuꝫ noſtrorū catholicoꝝ. una eſt firma vera ⁊ cōcors ſententia. hec ille. Hec enim concordia in fide xpianorum figurata fuit in die palmarū in precedentibus xpum ⁊ ſubſequentibꝰ: q omnes ſimul idem canticū dicebant. Unde Matthei. 21. capitulo dicit̄. Turbe aūt que precedebant. ⁊ que ſequebant̄ ſimul clamabant. di: Oſanna filio David: benedictus qui venit in nomine dñi. hec ibi. Et ꝙ oēs ſimul cōcordent. patet ēt per experientiā. Si eni legas omnes ſcriptores catholice fidei in eorum dictis inuenies eos concordare. Si eniꝫ legas omnes ꝓphetas. utputa Jſayam Hieremiā Ezechielem Danieleꝫ Oſeam Joelem Amos Abdiam Jonam Micheam Naum Abacuch Sophoneā Ageū Zachariam Malachiam. omnes ſimul concordant in fide xpi. Si inſuper legas epiſtolas Petri Joā. Jaco. Jude: Apoſtoli pauli. omneſqꝫ act. apoſtoloꝝ: ⁊ legendas eoꝝ prorſus inuenies oēs ꝯcordes in fide xpi. Si etiaꝫ legas omnes doc. vꝫ. Auguſt. Ambroſiū: Hieronimū: Gregoriū: Joan. Criſoſtomū: Ceteroſqꝫ omnes: inuenies ꝙ oēs ſimul concordant in ſubſtantialibꝰ fidei. Si etiā legas oēs euangeliſtas. vꝫ. Mattheuꝫ Marcum Lucam ⁊ Joannē. inuenies ꝙ ſimul in fide xpi cōcordant. Si deniqꝫ legas omnes ſacros theologos. utputa ſctm̄ Thomā: Joan. Sco. Sanctū Bonanēturā. Alexan. de Ales. Ricar. Petꝛ Taran. Egidiū Romanuꝫ: ceteroſqꝫ oēs: inuenies omnīn ꝙ ſimul concordant in his: que ſunt de ſubſtātia fidei: Per qd̄ claret oēs catholicos vere cōcordare i una fide: in uno baptiſmo ceteriſqꝫ ſacramentis. non ſoluꝫ in dictis. ſed ēt in factis. in geſtis ⁊ operibus. nec q deꝫ in puncto diſcordant in his: que ſunt fidei ⁊ legis xpiane. licet in his que ꝑ probabilē occurrūt ratiōē vel opinionē. aliquādo unus aliter ſentiat: q̄ꝫ alius. Sed quid dicā de concordia. lxxij. interpretū veteris legis. qui (ut ait. Auguſt. xviij. ci. dei. c. xliij. in nullo diſcordarunt. Pro quo notandū ē: ut legitur in hiſtoria eccleſiaſtica. ptholomeus philadelphꝰ rex egipti. cū eſſet valde ſtudioſus ⁊ libroꝝ cupiditꝰ: ꝑfecit bibliotece ſue demetriū. Cūqꝫ q̄ſiſſꝫ ab eo de nūero libroꝝ xxiiij. milia ad eē reſpondit. Sed paulopoſt tpis uſqꝫ ad. l. milia poſſe venire reſpōdit. Nunciatū eſt autē ſibi ait eē apud iudeos legem ore ipſius dei editā ⁊ ſcriptā illius digito. pro qua ſummopere laborandū dicebat. ut in greco conuerſa: in archiuis regalibus haberetur. Hec enim erat lex dei viuētis. Et ad oſtendēdū ſanctitatē legis addidit. ꝙ niſi a cultoribus dei viuentis trāſferri potuiſſet. Nā ⁊ Theopompus cum in hiſtorijs quas ſcribebat: hanc interſerere voluiſſet: per dies triginta verſus ē in amentiam. Theotentus quoqꝫ ob eandem cauſaꝫ factus eſt cecus. Sed penitētes ſanati ſūt. Et ſuggeſſit regi: ut ſcriberet pontifici iudeorum: ut iudeos hebrae ⁊ grece lingue peritos ad ipſum dirigeret cum lege dei. q ad eam transferendam ſufficeret. Quod ut impetraret: munera cum epiſtolis mittēda conſuluit. Aderat autē Ariſteus qui ei conſuluit dicens. Habes inquit o Rex quomodo quod poſtulas obtinebis. Solue iudeos quos captiuos tenes in regno tuo. Nihil gratius erit pontifici iudeorum. Liberauit igitur Rex de iudeis centum viginti milia dās dominis eoꝝ pro capite cētū viginti dragmas argenti. Tūc ſcripſit Rex Eleazaro iudeoꝝ pontifici. rogans ut ſeniores ad ſe mitteret: qui interpretationē legis dei viuentis ei darent. Eleazarus vero mittēs quod poſtulabat: ſic illi reſpondit. Ad interpretandum legem quaꝫ poſtulas: niſi viros ſeniores de unāquaqꝫ tribu ſecum legem ferentes. Tue autem pietatis eſt iuſtitie erit: ad nos eā caute remittere. Qui cum

veniſſent ad regē. benigne ab eo collecti ſūt
Et cū diudū cum rege diſputaſſent de vno
deo colendo: oſtendētes ꝙ nulla creatura
eēt deus: introducti ſunt in domū regis: q̄
ad ſecretam negociorū deliberationē ordi
nata erat. Et faciens illos ab inuicē ſepara
re. vt ſinguli ſuum ſenſum ſcriberent. ⁊ vt
nullus eorum ſciret ſcientiam alteriꝰ. date
ſūt eis ſingule celle: ſeu camere: ad opportu
ne interpretandū quicquid eis videret. Et
diuiſerūt ad interpretādū inter ſe libros. Et
ſancto Symeoni ſeni: qui (vt habet Luce:
ſcdo) paruulū Jeſum in vlnas tenuit: datꝰ
eſt liber Jſay. ad interpretandū. Unus eniʒ
ex illis. lxxij. interpretibꝰ fuit: Seruatꝗ autē
ſingulis diebꝰ rituū: purificationū: ⁊ cerimo
niarū ſuarū. ſm legem in diebus ſeptuagin
taduobus: interpretationē compleuerūt. Si
meon ad tranſlationē Jſay veniens. cum
veniſſet ad illud qđ Jſa. ſeptimo. ca. legit.
(Ecce virgo concipiet) ⁊c̄. admirans verbū
ꝓphete: credenſqʒ illud impoſſibile fore: cū
ly virgo bis habraderet. loco eiꝰ ſcripſit al-
ma Ecce inquit alma concipiet. Et inuenit
iterū atqʒ iterum ſcriptū. Ecce virgo cō. ⁊c̄.
¶ Tertio vero cuʒ abraſiſſet litteris aureis
ſcriptū inuenit. Ecce virgo. ⁊c̄. Cognoſcēſqʒ
illud diuini eſſe myſterij: orās deū iterroga
uit. quid hoc ſibi vellet. Qui reſponſuʒ acce
pit a ſpiritu ſancto. ꝙ ex tali virgine đ qua
propheta dixerat. deberet oriri ſalus mūdi
in Jſrael: nec mortem ipſe videret: niſi eum
priꝰ in vlnas ſuas reciperet. ꝓpterea Luce. 3.
cap̄. dicitur. Reſponſuʒ accepit Symeon a
ſpiritu ſancto: non viſurū ſe morteʒ: niſi pri
us videret xp̄uʒ domini. vnde venit in ſpiri
tu in templū. ⁊ cum inducerent puerum Je-
ſum parentes eius. vt facerent ſm cōſuetu
dinem legis pro eo. ipſe accepit eum in vl
nas ſuas: ⁊ benedixit deum: ⁊ dixit. Nūc di
mittis ſeruū tuū dn̄e. ⁊c̄. ⁊ huiuſmodi. ¶ Cō
pleta igitur vt pretactū eſt: totius veteris le
gis interpretatione ab illis ſeptuagintaduo
bus: ⁊ nihil in ꝓphetijs. nec in figuris; nec
in ſolo verbo q̄ʒtū ad ſentētiā diſcordes fue
runt: ſed in omnibus tāꝙ̄ ex vno ore ſimul
cōcordes inuenti ſunt. de quorū mirabili cō
cordās Auguſt. lib. xviij. ci. dei q: ait. Quo
niam reuera ſpiritus erat vnus in omnibꝰ
ideo tam mirabile munus dei acceperant.
vt illarum ſcripturaruʒ non tāꝙ̄ humana
rum: ſed: ſicut erat diuinarū: iſto modo etiaʒ
cōmendaret auctoritas credituris quando
qʒ gentibus profutura: quod iam videmus
effectū. hec ille. His igitur p̄miſſis peto. an
tunc fuerit concordia ſeu conformitas iter
ſcriptores q fuerunt diuerſimode diſpoſiti
⁊ complexioni: Et certū eſt ꝙ ſic. Ex quo in
fero. ꝙ cum facta fidei non ſint euidentia ⁊
clara: ſcriptoreſqʒ eiuſdem ſint vel fuerint
diuerſimode diſpoſiti. ⁊ ex hoc debuerūt in
ſuis ſententijs varia ſentire. ⁊ cū fuerint cō
formes ſeu concordes: certum eſt ꝙ hoc nō
aliūde proceſſit: niſi a ſpirituſancto a quo
ſcriptores ipſi illuminati ſunt. Qđ pʒ exem
plo naturali ipſius ſolis. qui cum per diuer
ſas feneſtras domū ingrediatur: licʒ diuerſi
tatem habeant feneſtre. quia vna eſt q̄dra
alia rotūda. vna breuis. alia lōga. vna ſtri
cta alia lata: tamen ſol ideʒ eſt in eis nec di
ſcordat. Sic a ſimili dico de ſcriptoribꝰ ſa
cre ſcripture: qui licet fuerit magis alter di
ſpoſitus q̄ʒ alter. tamē omnes idem fidei lu
men non diuerſum receperunt a deo. Pro
inde. i. Pe. i. ca. dicitur. Spiritu ſancto illu
minati: locuti ſunt ſancti dei homines. Op
poſitū eſt in alijs legibus ſeu ſcientis. Naʒ
licet turchi ⁊ ſaracēi ſint ſub lege Macho
meti: tamē diuerſimode ſunt diſcordes i ea
dem lege. Et Auguſt. xviij. ciui. dei. etiaʒ di
cit. ꝙ philoſophi ſunt valde diſcordes i eo
rum ſententijs. Naʒ diſcipuli ſepius magi
ſtro contradicunt. ſicut patet de Antiſtene. ⁊
Ariſtipo. qui ambo fuerunt Socratis diſci
puli. ſed tamen in multis ſibi contradixe-
runt. Similiter Ariſto. in pluribꝰ cōtradicit
Platoni magiſtro ſuo. Similiter inter ali-
os philoſophos (vt infra patebit) maxima
diſcordia eſt: ſicut patet de modo ſciendi de
p̄ncipijs nature: ⁊ huiuſmodi. prout dicitur
primo de anima. ⁊ primo Metaphiſice. Ex
predictis patet etiā ſecūdus reſpectus. qui
reſpectu ipſorū teſtium cōcordantiū ſolam
xp̄ianam demonſtrat eſſe veriſſimā. qui di
citur reſpectus concordationis.

¶ De tertio reſpectu quo fides exhibēda
eſt teſtibus fidei chriſtiane.

Tertiꝰ deniqʒ reſpectꝰ quo fides om
nino adhibēda eſt teſtibꝰ fidei chri
ſtiane. dr̄ reſpectus ſanctificatiōis
Certum eſt enim (ſicut etiā per experientiā
videmꝰ) ꝙ quādo multi eēnt teſtes ⁊ vltra
hoc eſſent cōcordes: eſſent tn̄ infames ⁊ vi-
tioſi; pauca vel nulla fides eoꝝ dictꝭ ⁊ ſentē
tijs adhiberetur. Oppoſitū vero ē de mul-
tis teſtibus adinuicem cōcordātibus: ⁊ ple-
nis omni virtute ⁊ ſanctitate eorum dictꝭ fi
des plena adhibetur. Sic a ſimili: dico ꝙ ⁊ſi
multi eſſent teſtes fidei chriſtiane: ⁊ vltra h̄
ſimul eſſent infames: nequaꝙ̄ eis eēt fides
adhibenda. Sed qꝛ manifeſtuʒ eſt: ꝙ teſtes
chriſtiane fidei ſunt multi: ⁊ etiam concor-
des: ⁊ vltra hoc pleni ſunt omni virtute: ⁊
ſanctimonia: per conſequens eidē chriſtiane
fidei ab omnibus merito fides ē adhibēda.
Si igitur conſiderare volumus auctoritatē
dignitatem: virtutem: atqʒ ſanctitatē eorū
qui fidem chriſtianam compoſuerunt: ordi-
nauerūt: predicauerūt. profecto inuenimus:
ꝙ rōnabiliter nulla poteſt haberi ſuſpicio ꝙ
in ea ſit aliquid falſitatis: deceptōis: erroris
ſeu mendatij. Cōſidera igitur p̄mū quante
ſanctitatis Moyſes extiterit: q p̄mos libros
ſancte fidei ꝯpoſuit: vʒ. pentatheucum. Pʒ
enim de ipſo: ꝙ deus loquebatur cū ipſo: ſic
ſolet loqui homo ad amicū ſuū. Per eum
ēt multa ſigna fecit. vt pʒ Exo. lxxviij. ix. x. xi.
capitul. de diuiſione maris. hr̄ Exo. xiiij. De
ieiunio. 40. dieꝝ: ⁊ continua locutione cum
deo. Et de obtētione tabulaꝝ hr̄ Exo. xxiiij
⁊. xxv. c. Quāta ēt fuit ſanctitas Joſue pʒ.
Nam ſicut hr̄ Joſue. x. c. ad preceptū ipſius
Joſue ſtetit ſol in medio celi: ⁊ non feſtina
uit occūbere ſpatio vnius diei: nec fuit an-
te ⁊ poſtea tam lōga dies obediēte deo vo
ci hominis huius. Quante ēt ſanctitatis
fuerit Dauid: pʒ. Nam primo reg. xvi. c. dr̄.
ꝙ inuenit gratiam coram oculis dei: ⁊ deꝰ
ipſe elegit eum in regem ſm cor ſuū. Quid
dicemus de ſanctitate Jere. ꝓphe: Tante
enim ſanctitatis fuit: ꝙ ipſe loquens i per-
ſona dei. in. i. c. de ſeipſo dicit. Prius q̄ʒ te
formarē in vtero noui te. ⁊ anteꝙ̄ exires de
vulua ſanctificaui te: ⁊ propham in genti-
bus dedi te. Maxime ēt ſanctitatis fuit Da
niel ꝓpha: Qui vt hr̄ Danielis. 3. cum ex p̄
cepto Nabuchodonoſor Regis poſitꝰ eſſet
in lacu leonum: nequaꝙ̄ ab eis leſus ē: qn-
ſimo angelus dei per capillum a iudea i Ba
bilonem propham Abacuch deportauit: vt
ſic ei cibum ſeu prādiū impenderet. Diſcur
re (ſi placeret) per omnes patres veteris te
ſtamenti: ⁊ videbis quante ſanctitatis fue
rint teſtes chriſtiane fidei: ⁊ ſic videbis: qua
re fides eis ē adhibēda. Sʒ qđ dicemus đ
ſanctitate pl'ium noui teſtamēti: (Ut. n. a
Jo. baptiſta incipiā) Ecce fuit tante ſancti
tatis ⁊ virtutis: ꝙ in vtero matris (vt habe
Luc. i. c.) fuit ſanctificatus. Ibi. n. ſic dicit.
Uocabis inquit angelus ad Zachariā no-
men eius Joānē: ⁊ erit tibi gaudiū ⁊ exulta
tio: ⁊ multi in natiuitate eius gaudebunt.
Erit enim magnus corā dn̄o: vinū ⁊ ſicerā
nō bibet: ⁊ replebitur ſpū ſcō adhuc ex vte
ro matris ſue. Hec ibi. Infantulus etiam
adhuc. v. annorū petijt deſertum: vt ſe con-
ſeruaret in gratia: ⁊ a leuibus caueret pec-
catis. Uñ eccleſia ſic de ipſo canit. Antra đ
ſerti teneris ſub annis ciuium turmas fugi
ens petiſti: ne leui ſaltē maculare vitā fam i
ne poſſes. Hunc etiam ipſe dominus: vt hr̄
Matth. xi. cōmēdauit dicens. Amen dico
vobis: ꝙ inter natos mulierum nō ſurrexit
maior Joā. baptiſta. Quante etiam ſancti
tatis extiterit beatus Jo. os auri: in ſermo-
ne decollationis ſue dicit Joānes fuit ſcola
virtutū magiſteriuʒ vite: ſanctitatis forma
norma iuſtitie: virginitatis ſpeculū: pudici-
tie titulus: caſtitatis exemplū: penitētie via:
peccatorū venia: fidei diſciplina: maior ho
mine: par angelis: legis ſumma: euāgelij ſā
ctio: apoſtoloꝝ vox: ſilentium ꝓphaꝝ: lucer
na mundi: p̄curſor iudicis: mediator domi-
ni teſtis: ⁊ totius medius trinitatis. Ex pre-
fatis patet: Joan. baptiſtā fuiſſe eximie ſan
ctitatis. Quid in ſup dicemꝰ de ſanctitate
Pauli: qui (vt hr̄. 2. Corin. i2.) ante annos
xiiij. raptus ē ad tertium celum. ⁊ audiuit
archana dei: que non lʒ hoī loqui: Deniqʒ
quanta fuerit ſanctitas Apoſtolorum teſti-
um chriſtiane fidei: inſinuat Apoſtolus: qui
ad Hebre. xi. c. dicit. ꝙ talibus hoībus ſan-
ctitate plenis: non erat dignus ipſe mūdus
Cum igitur fuerit tanta ſanctitas teſtiuʒ le
gis chriſtiane: merito ei fides ab oībus eſt
adhibenda. Nequaꝙ̄. n. credendum ē: tales
⁊ tantos homines victos fuiſſe: aut menda
cia dixiſſe. Qđ ſi forte opponeres: ꝙ teſtes
fuerunt mendacij ⁊ non veritatis: certe hoc
patet eſſe falſum. Nam aliquis mēdacium
dicit triplici reſpectu. Aut reſpectu ignoran
tie: aut reſpectu auaricie ⁊ cupiditatis: aut
reſpectu pene. Reſpectu ignorātie nequaꝙ̄
mētiti ſunt: qꝛ vt infra dicetur eoꝝ ſcientia

⁊ cognitio non proceſſit a mūdo. Sʒ immediate a ſpiritu ſancto: qui nequaq̄ mentiri põt. Nã .i. Corin. .ij. dicit. Quis .n. ſcit hoīum: que ſunt hoīs: niſi ſpiritus hominis: qui in ipſo ē. Et infra. Que dei ſint: nemo cognouit: niſi ſpūs dei. Et ſubditur. Nos autem non ſpūm huius mundi accepimus ſcđm ſpūm: qui ex deo ē. Ubi glo. Ambro. ait. Ne timeas viris ſanctis credere: ⁊ aſſenſum tuum prebere: cum dominus eis dederit ſenſum ſuum. Reſpectu etiam auaritie ſeu cupiditatis: teſtes chriſtiane fidei nequaq̄ ſūt mentiti. Non enim propter temporale lucꝝ aliquid aſſerebãt. quia Matth. xix. dicebãt Ecce nos reliquimus oīa ⁊c̄. Et ad Phil. .3. Apoſtolus dicit. Omnia arbitratus ſum vt ſtercora. Reſpectu inſuper pene nõ ſunt mentiti: eo ꝙ propter fidem Chriſti, omni pene ſe ſubijciebant. Unde Act. .20. c. Apoſtolus de ſeipſo dicit. Spiritus ſanctus ꝑ omnes ciuitates proteſtatur mihi dicens quoniam vincula ⁊ tribulationes me manent. Sed nihil hoꝝ vereor. Idem quoqʒ Paulus ad Roma. viij. in perſona omnium fidelium dicit. Quis nos ſeparabit a caritate Chriſti: tribulatio: anguſtia: an perſe. an. fa. an. nu. peric. an gladius: ſicut ſcriptum eſt: quia propter te mortificamur tota die: eſtimati ſumus ſicut oues occiſiõis. Certus ſuʒ enim: q: neqʒ mors: nʒ vita: nʒ angeli: neqʒ principatus: neqʒ virtutes: neqʒ inſtantia: neqʒ futura: neqʒ fortitudo. neqʒ altitudo: neqʒ profundum: neqʒ creatura aliqua poterit nos ſeparare a caritate dei: que eſt in Chriſto Jeſu domino noſtro. Hec ibi. Ex ꝑ ſatis patet: qualiter predicti teſtes chriſtiane fidei: nullatenus mentiti ſunt imo plus dicam: ꝙ quilibet predictorum teſtium põus mille mortes ſuſcepiſſet: q̄ vl' minimũ mendacium dicere: ſeu facere voluiſſet. Sic enī dicitur. xxv. q. i. c. ſunt quidam. Impoſſibile igitur fuit: tot venerabiles doctores ſanctos ⁊ virtuoſos fuiſſe deceptos: vel mentitos: quia ſi mentiti fuiſſent: omnem ſanctitatem ⁊ probitatem ſuam penitus perdidiſſent. Et qđ plus ē omnes ſimul dãnati fuiſſent propheta dicente. Perdes omnes: qui loquuntur mendatium. Et ideo Auguſtinꝰ ix. diſt. Si ad ſcripturas inquit ſacras admiſſa fuerint officioſa mendacia quid i eis remanebit auctoritatis: Que tandem de ſcripturis ſententia proferetur: cuius pondere contentioſe falſitatis obſederetur improbitas: Hec ille credendum ē igitur ſanctis teſtibus xp̄iane fidei. Si enim credit̃ verbis Platonis: Ariſtotelis: vel Socratis: ⁊ illiꝰ porci Auerois. Sententijſqʒ aliorum phōrum: quanto magis adhibenda ē fides viris ⁊ teſtibus tãte virtutis ⁊ ſanctitate plenis: Qđ ſi fidem non exhibes omnibus ſimul predictis teſtibus: ſaltem ipſi deo: ſeu ſanctiſſime trinitati, fides adhibẽda ē. Nã ponatur: ꝙ ibi ſint decem viri mendaces: q̄ dicūt ꝙ pluit hac nocte: communiter creditur eis. Si igitur illis datur fides: quanto magis danda ē homini vero: prudenti: graui: ⁊ maturo: Immo tali viro datur maior fides: q̄ inſtrumentis notariorum. Sicut, pʒ in mercatoribus. A fortiori igitur credẽdū ē deo: ſeu ſanctiſſime trinitati. teſtimonium reddenti de veritate xp̄iane legis. Naʒ prime Jo. v. dicitur. Tres ſunt: qui teſtimoniū dant in celo. ſ. xp̄iane fidei: pater: verbum: ⁊ ſpiritus ſanctus. Et ſubditur. Si teſtimoniū hominum accipimus: teſtimonium dei maius ē O igitur anima incredula. O anima infidelis. O anima ſciſmatica O anima heretica. O anima pagana. O anima a deo ⁊ tota celeſti curia excommunicata: quid facis: Certe citius credis verbis vniꝰ traditoris vniꝰ infamis: vniuſqʒ falſi phī: q̄ hoībꝰ tam veris: ⁊ q̄ teſtibus tam ſanctis ⁊ virtuoſis: ⁊ qđ plus ē q̄ ipſi omnipotenti deo ſanctiſſimeqʒ trinitati: patri: vʒ filio: ⁊ ſpiritui ſancto: Sed vhe tibi miſera anima: vhe tibi infelix creatura: vhe tibi imago dei: q: tot teſtes habebis in teſtimonium tue damnationis quot teſtes habuiſti i teſtimoniuʒ xp̄iane fidei tueqʒ ſalutis. Ex premiſſis igit̃ oībus euidenter apparet: qualiter ex primo argumento: vʒ teſtificationis: qđ triplici reſpectu roboratum ē: vʒ plurificationis: confirmationis: ⁊ ſanctificationis. Chriſtiana fides ſuper omnẽ aliam fideʒ veriſſima eē probatur: quiaʒ habeat plures teſtes: ⁊ magis cõcordes: magiſqʒ ſanctiores: q̄ omnis alia fides ⁊ ſecta. In qua fidei xp̄iane veritate omnes infideles perducat: omneſqʒ fideles conſeruet: caput vere fidei ⁊ obiectū Jeſus Chriſtus dominus noſter: cui ſine fine ſit omnis laus ⁊ gloria ⁊c̄.

¶ Feria tertia poſt dominicaʒ quadrageſime iterum de quarta excellentia. ſ. de veritate ipſius ſanctiſſime fidei.

Eſpice: fides

tua te ſaluum fecit. Luc. xviij. c. ⁊ in euangelio preterite dominice. Nouiaʒ amantiſſimi ciues humanus intellectus (prout vi. Ethico.) hʒ ꝓ obiecto veritatē. hinc eſt: ꝙ in omnibus rebus quibus aſſentire dʒ: naturaliter cupit ⁊ querit de ipſa veritate certificari quãtū põt: tanq̄ quoddam, ſibi licitum ⁊ honeſtū. Qđ cõfirmans Phus .i. Ethicorū dicit. Certitudo de omnibus in tãtum eſt a quolibet querẽda: inquantū recipit natura rei: Hec ille. Ideo ꝑꝑ hec lʒ de veritate fidei chriſtiane vnum ſiue primuʒ argumentū declaratū ſit: tamen vt quilibet intellectus magis poſſit certificari: ⁊ nihil dubitari de veritate ipſius fidei chriſtiane: tria alia optima argumenta veritatẽ ipſius fidei chriſtiane demonſtrantia: in hodierno ſermone ſimiliter declarabimus. ¶ Secundum tripliciter in ordine dicitur, argumentum ſubiugationis. Tertium dicitur argumentum obiectionis. Quartuʒ dicitur argumentum reuelationis.

¶ De tribus alijs articulis quibus oſtenditur quod ſola fides chriſtianorum eſt vera ⁊ ſalutifera. Et p̄mo de ſecunda in ordine.

ſ Ecundum igitur argumẽtū in ordine declarandum: quo oſtenditur ſolam fidem chriſtianorum eſſe veraʒ dicitur argumentum ſubiugationis. Si qs enim diligenter attendere ⁊ perſcrutari velit qualiter totus fere mundus Apoſtolorū tempore: fidei chriſtiane ſubiugatꝰ ſit: apparebit vtiqʒ ꝙ fides chriſtianorum eſt mirabilis ⁊ vera ſuper omnem aliã fidẽ ⁊ legeʒ Mirabilis enim ⁊ ſupernaturalis apparet perfectio: mundi ſubiugatio: ſub chriſtiana fide tripliciter. Primo reſpectu ꝑſonarum cõuertentiū: Scđo reſpectu ꝑſonaruʒ conuerſarum. Tertio reſpectu modi conuerſionis. ¶ Primo dico ꝙ mirabilis ⁊ ſupernaturalis apparet mundi ↄuerſio ſub chriſtiana fide: reſpectu perſonarum mundū conuertentium. que reſpectu ipſorum conuertentium fuit mirabilis triplici rõne. Primo, ratione infirmitatis. Secūdo ratione ruditatis. Tertio ratione paucitatis. ¶ Primo dico: ꝙ reſpectu perſonarum ſeu Apoſtolorum munduʒ conuertentium: fides chriſtiana vera ⁊ mirabilis apparet: ratione infirmitatis ſeu minoritatis. Nomen o ciues omnibus mirum videretur: ſi ꝑui ignobiles ⁊ ruſtici alicuiꝰ ducis: regis: ſeu imperatoris ſibi: ſeu obediẽtie ſue ſūmitterẽt ducẽ ſuuʒ regem ⁊ imperatorem: Clarum eſt ꝙ ſic. Et ratio ē: quia hoc eſſet omnino contra naturam: precipue cū Phus dicat .i. Politicorum ꝙ ꝺm nature ordineʒ dñs debet ſeruo predominari: ⁊ ſeruus quiſqʒ ſuo domino tenet̃ ⁊ debet obtemperare. Sed hunc modum ſupernaturalem: certe tenuerunt ipſi apoſtoli in conuerſione mūdi ad chriſtianã fidem. Nam cum ipſi eſſent infimi: quãtuʒ ad ſanguinem: vel quantum ad humanaʒ dignitatẽ: eſſentqʒ alioꝝ ſerui: atqʒ omnino mendici ⁊ pauperes: cum contra omneʒ naturã ſubiugauerint ſibi ſeu obediẽtie ſue: ⁊ fidei chriſtiane: milites: comites: marchiones: dominos: barones: duces: reges atqʒ imperatores: qd hac re mirabilius ⁊ ſupernaturalius inueniri poteſt: Hoc enīʒ nequaq̄ factum vnq̄ fuiſſʒ niſi chriſtianoruʒ fides veriſſima extitiſſet. Proinde Bernar. i ſententijs ſuis declarat di. O ſtupendū miraculuʒ ſuper oīa miracula. Ecce ꝙ minor ſupereſt maiori: cuʒ tamẽ nõ ſit ſeruus maior domino ſuo: ⁊ maior ſubeſt minori: cū reges oīs terre: dominiqʒ terrarū ſe apoſtolis infimis modicis atqʒ deſpectis ſubmittūt. Qđ confirmans apoſtolus .i. Corin. .ij. dicit. Infirma mundi elegit deus: vt confundat fortia. ¶ Secūdo dico: ꝙ reſpectu perſonarū conuertentium: fides chriſtiana apparet mirabilis ratione ruditatis: ⁊ ignorantie ſeu ſimplicitatis. Mirum nempe ⁊ etiam ſupernaturale oībus appararet: ſi in diſputatione aliquis idiota: ſimplex: rudis: ⁊ oīno illiteratus: non loicus: non eloquens: nõ canoniſta: non legiſta: nõ aſtrologus: nõ phs: nõ theologus oīno ↄuinceret: atqʒ opinioni ſue ⁊ ſnīe ſubijceret hoīes lr̃atos: logicos: eloquẽtes: aſtrologos: canõiſtas: legiſtas: phos atqʒ theologos: hūc modū ꝑ oīa tenuerūt apl'i i ↄuerſiõe mūdi ad fidẽ xp̄i. Cū .n. ipſi eẽnt illiterati ſimplices rudes: ignorãtes: ⁊

omnino idiote: non habentes logicam: nec phiam Ariſtotilis: nec aſtrologiam Ptholomei Regis. non eloquentiam Demoſtenis ⁊ Ciceronis: nõ ceteras acquiſitas ſciẽtias: tamen ad Chriſti fidem omnes doctos: oẽs ſapiẽtes: omnes litteratos: omnes ſcientificos: ⁊ peritos contra naturam conuerterũt Proinde Bernar. in ſentẽtijs ſuis ſic dic. Stupẽdũ valde fuit: imperitos piſcatores abſq; litteris ſcientificos conuiciſſe. Et lȝ magna ⁊ diuina plane fuerint miracula: q̄ dominus conceſſit in terra: hec tñ ſup oĩa alia enituit: quia in paucis ⁊ rudibꝰ ſimplicibus ⁊ illiteratis: totum mundũ ⁊ omnem eius altitudinem ſcientie atq; ſapiẽtie ſubiugauit. hec ille. Auguſtinus etiã .xx. ciuita. dei. c. v. ait. Ipſe modus quo mũdus credidit: ſi conſideretur icredibilior inuenit. In eruditos enim liberalibus diſciplinis: ⁊ oio quãtũ ad iſtorum doctrinas attinet impolitos non peritos grãmatica: non armatos dyaletica: non rethorica inflatos: piſcatores Chriſtus cũ retibus fidei a mare huius ſcli pauciſſimos miſit: atq; ita vt. ex omni genere: tã multos piſces: ⁊ tãto mirabiliores: q̃to rariores etiam ipſos phos cepit. hec ille. De q̃ ẽt Apoſtolorũ ſimplicitate Aplus. i. Corin. ii. ait. Nõ in doctis humane ſapiẽtie verbis: ſed in oſtenſione ſpiritus ⁊ virtutis predicamus: vt fides noſtra nõ ſit in ſapiẽtia hominum: ſed in virtute dei. Et Heroꝰ ait. In articulis fidei potiꝰ requirẽda ſunt ſana verba ⁊ fidelia: q̃ ornata. ⁊ ſciẽtia plena. Auguſtinus inſuper ait. Malo eſſe inurbanus: q̃ incredulus. Et malo eſſe agreſtis catholicꝰ: q̃ eloquẽs phs ⁊ hereticꝰ. fides enim non querit ornatũ aliunde: q̃ ſeipſũ: hec ille. Et certe Chriſtus ipſe Apoſtolis hãc ſcientiã cõuertendi mundũ: ante ꝓmiſerat Io. xiv. di. Paraclitus autẽ ſpiritus ſanctus quẽ mittet pater in noĩe meo: ille vos docebit omnia: ⁊ ſuggeret vobis oẽm veritatẽ. Et Luc. xxi. dicit. Ego dabo vobis os ⁊ ſapientiam: cui non poterũt contradicere omnes aduerſarij veſtri. Et ſic patet ꝓpoſitum. ¶ Tertio probatur cõcluſio rõne paucitatis. valde mirabile nãq; eſſet: ⁊ ſupnaturale appareret: ſi tẽporibꝰ hodiernis. xii. homines ſoli conuerterent ⁊ ſubijcerẽt ſibi ſue ditioni ſue homines vnius prouincie. Sed mirabiliꝰ videretur: ſi totum ſibi mundum ſubijcerent ſine armis: ⁊ ſimilibꝰ: hũc vtiq; mundum ipſi. xii. Apoſtoli in cõuerſiõe mundi ſeruauerunt: qui cũ eſſent pauciſſimi: puta ſolũ. xii. omnes mundi ꝑſonas ſibi ſubiugauerũt: qđ impoſſibile foret. ſi etiam cũ maximo ⁊ innumerabili exercitu hoĩum armatorũ ꝓceſſiſſent. Qđ admirãs Ber. in ſententijs ſuis dicit. Stupendum valde fuit: tam per paucas perſonas: totũ ſimul mundum ad vnam fidẽ adunaſſe: hec ille Et ſic patet propoſitum. ¶ Scđo etiã dico ꝙ chriſtiana fides valde mirabilis ⁊ vera eẽ apparet: reſpectu perſonarũ conuerſarũ. Et hoc triplici ratione. Primo ratione afflictionis. Scđo ratione incertificationis. Tertio ratione creditionis. ¶ Primo dico ꝙ reſpectu ꝑſonarũ ad fidem Chriſti cõuerſarũ: fides apparet mirabilis ⁊ vera: rõe afflictionis. Certum eſt: vt ait Boetius proſa xi. tertij libri. ꝙ omne animal tueri ſalutẽ cõſiderat. mortẽ vero perniciemq; deuitat. Et ratio eſt: quia. 3. Ethicorũ dicitur. Mors eſt vltimũ terribiliũ. Quo preſuppoſito: peto quo pacto ſiue qua conditione recipiebant ad fidem Chriſti omnes: qui ad eam ꝯuertebantur. Nunquid ex abundantia diuitiarum. quã fides chriſtiana eis ꝓmitteret: Certe nõ. Nunqđ ex ꝓmiſſione delectationũ corporaliũ: ⁊ huiuſmodi: Certe nõ: immo ꝯuertebãt ꝑ dura ⁊ aſpera tormẽta: quod vtiq; eſt cõtra oẽm naturam: cũ viuere vnicuiq; ſm phm ſit naturale. Vñ Iob. i. c. dr̃. Pellem pro pelle: ⁊ cuncta que habet: hõ: dabit pro anima ſua. i. pro vita cõſeruãda Unde prima cõditio ⁊ pactum fidei Chriſti erat: ꝙ quicũq; recipiebãtur: obligati eẽnt ſe priꝰ crudeliſſime morti ſubijcere: q̃ ſuſceptam Chriſti fidem denegare. hoc igit̃ mõ ac conditione ſeu pacto cõuertebãtur oẽs. O miraculum miraculorum: perdere vitã tam nobilem anteq̃ Xpi fidem negarent. ¶ Secundo rõne incertificationis. Nota ꝙ natura magis mouet obiectũ pñs q̃ remotũ: ſicut exẽpli grã magis mouet qs ad amorẽ alicuiꝰ ex eius pñtia: q̃ ex eiꝰ abſẽtia. Quo ꝑſuppoſito peto. O ſaraceni. O theucri quare creditis legi Mahometi: Certe qr concedit nobis omnia delectabilia huius preſentis vite: ad que maxime inclinata eſt hũana natura poſt corruptionẽ innocẽtie nature. Geñ. viij. Sẽſus ⁊ cogitatio ⁊c̃. pp

Quod non ẽ mirum ſi multi credunt. Sed o fides xpiana quõ conuertiſti ad te mundum: nunquid ex certitudine bonorum preſentiũ ſeu dilectionem: Certe non: immo eos conuertiſti per fidẽ: ⁊ non per ſpeciem: per abſentia ⁊ futura: ⁊ non propter preſentia. Nam fides xpianorum non ẽ de viſibilibꝰ: ſed de inuiſibilibus bonis: ſeu rebus: que nullatenus poſſunt a ſenſu vllo percipi. Et tñ cũ hoc ſit contra naturã. ſ. preſentia: relinquere ⁊ ſperare ſimpliciter futura: innumerabiles huic legi ſe ſubmiſerunt ⁊ fidei. qđ nequaq̃ fieret niſi hec fides: ⁊ lex alijs verior eſſet ⁊ melior. ⁊ niſi eſſet donum ſupceleſte ⁊ infuſum a deo. Unde Auguſtinus i quadam ſua epiſtola ait. Quis tantã hominũ multitudinem ad peccata pronam: ad legẽ Chriſti carni ⁊ ſanguini contrariam ſeruãdam induceret: niſi deus eſſet cũ illo: Idẽ xxii. ciuita. dei. c. v. dicit. Quid mirabilius ⁊ incredibilius eſſe poteſt: q̃ ad legem prorſus contrariam carni ⁊ ſangui doctores pauci: pauperes ⁊ rudes poſſent plurimos potentes ⁊ ſapientes conuertere: Hec ille. ¶ Tertio dico: ꝙ reſpectu perſonarum ad xpi fidẽ conuerſam apparet Chriſti fides veriſſima ratione creditionis. Certũ eſt vt dicit Phs 3. de anima. ꝙ intellectus humanus nihil intelligit ſine fantaſmate: quia intelligibilia ſunt in ſpeciebus ſenſibilibus. Ideo non ſentiens: nihil vtiq; adiſcit. Sed dum ſpeculatur: neceſſe eſt ſimul fantaſmata ſpeculari Hec ibi. Quo preſuppoſito. ꝙ intellectꝰ humanus naturaliter non aſſentit niſi rebꝰ naturalibꝰ ⁊ ſenſibilibus. peto quid fides xpiana credendum intellectui preponat. Certe non ſenſibilia: non naturalia. Ideo ſupernaturalia: quibus rebus ſupnaturalibꝰ intellectus non ſe ſubmitteret ad credendum niſi haberet maiorem certitudinẽ de eis inuiſibilibus ⁊ naturalibus: Hoc mõ cõuerſi ſunt: quicũq; ad fidem Chriſti ꝯuerſi ſunt: Quod vtiq; ſtupendiſſimum fuit ⁊ ſup naturã. Proinde Bernar. tria mirabilia ⁊ ſupernaturalia: que credit fides noſtra xpiana enumerat di. Tria opa fecit omnipotẽs illa maieſtas in aſſumptione noſtre carnis: ita ſingulariter mirabilia: ⁊ mirabiliter ſingularia: vt talia nec faciet: nec faciẽda ſint amplius ſuper terram. Coniũcta ſunt qppe adinuicem: deus ⁊ homo: mater ⁊ virgo: fides ⁊ cor humanum. Auguſtinus. Inſuper xxii. ciuita. dei. c. v. dicit. Duobus illis incredibilibus (ſi placet dino quia placere debet) addamus hoc tertium. Iã ergo tria ſunt incredibilia: que tamen facta ſunt. Incredibile ẽ. Chriſtum reſurrexiſſe in carne: ⁊ in celũ aſcendiſſe cum carne Incredibile ẽ: mũdũ rẽ tam incredibilem credidiſſe ⁊c̃. Et ſic recita totum illud capitulum: ꝙ multum ẽ ad propoſitum. Ex qua etiam triplici ratione pꝫ: q̃ mirabilis: ⁊ vera ſit chriſtiana fides reſpectu perſonarum conuerſarũ. ¶ Scđo poſtremo etiam dico: ꝙ valde mirabilis et vera chriſtiana fides apparet: reſpectu modi conuerſionis triplici ratione. Primo rõne diuerſificatiõis. Scđo ratione fortificationis. Tertio rõne cõplexionis. ¶ Primo dico ꝙ modus ꝯuerſionis totiꝰ mũdi ad fidẽ xpianã fuit mirabilis: rõe diuerſificatiõis. ſ. oium linguarũ. Noticia namq; oiũ linguarũ data fuit oibus aplis a deo: ꝙ ois humanus populus intelligebat linguã ſuã Unde Act. ii. c. dicitur. Dum complerentur dies pentecoſtes: erãt omnes diſcipuli pariter in eodẽ loco: ⁊ factus eſt repente de celo ſonus: tãq̃ aduenientis ſpiritus vehementis. ⁊ rep. to. do. vbi. e. ſe. ⁊ apparuerũt illis diſpartite lingue tãq̃ ignis: ſeditq; ſupra ſingulos eorũ. ⁊ re. ſunt omnes. ſ. ſ. ⁊ cep. lo. va. li. put. ſ. ſ. da. eloqui illis. Erant autem in Ieruſalem: habitantes viri religioſi ex oi natione: que ſub celo eſt. Facta autem hac voce conuenit mul. ⁊. m. con. eſt. qm̃ au. v. li. ſ. lo. Stupebant autem oẽs ⁊ mirabantur ad inuicem dicentes. Nõne oẽs iſti qui loquũtur: galilei ſunt: Et quomodo nos audiuimus vnuſquiſq; linguã noſtrã in qua nati ſumus: Parthi ⁊ Medi. ⁊ Elamite: ⁊ q habitant Meſopotamiam. Iudeam ⁊ Capadociã: Põtum: ⁊ Aſiã: Frigiã: ⁊ Pamphiliã: Egyptum ⁊ partes Libie: que ẽ circa Cyrenem: ⁊ aduene Romani. Iudei: quoq; ⁊ Proſeliti: Cretes ⁊ Ara. au. eos lo. n. li. magna dei. ¶ Scđo hoc patet rõne fortificationis. Mirum valde fuit ⁊ ſupernaturale: ꝙ Apoſtoli qui cum deo debiles erant in tm̃ ꝙ. Petrus qui maior ceteris eſſe videbatur: ad ſolam vocem vnius ancille: dum mori timuit: fidem ⁊ Chriſtum negauit: tãta

virtute in momēto tpis ex alto inducti ſunt
⁊ ſic fortes effecti: vt etiam nullum timerē
Non enim timebant eos: qui iam deuꝫ corꝑ
.ſ. xp̄m Jeſum occiderant. quin potius oi
pene atqꝫ tormento (vt melius infra pate-
bit) ſe cōſtanter ſubmittebāt. Proinde Ac
tu. iiij. c. Cum ſacerdos ⁊ magiſtratus ꝓpo
nerent Petro ⁊ Joanni multa tormēta: ſi a
predicatione nois xp̄i non ceſſarent. nō poſ
ſumus (inquiunt) Petrus ⁊ Joānes: q̄ vi-
dimus ⁊ audiuimus: non loqui. Et actuꝫ
v. c. dixit Petr⁹. Obedire oportet deo: ma
gis q̄ȝ hominibus. ¶ Tertio hoc patet rō-
ne cōplexionis: ſeu generalis cōuerſionis.
Valde miruꝫ fuit: ꝙ poſt xp̄i mortē. ij. pau
perculi Apoſtoli. nō tm̄ vnā prouinciā: ſed
oēs ſimul mundi prouincias. vniuerſumqꝫ
mundum xp̄i fidei ſubiugarunt di. Ber. Lꝫ
magna ſint miracula: que deus fecit in ter
ris: hoc tamen maximū fuit. ꝙ xp̄s ꝑ pau-
cos ⁊ ſimplices apoſtolos totū mundum ⁊
oēm eius altitudinē ſibi ſubiugat. Hoc idē
teſtatur propheta dicens. In omnem terraꝫ
exiuit ſonus eorūꝫ: ⁊ in fines orbis terre ver
ba eoꝝ. Hec. n. preceperat xp̄s eiſdē apoſto
lis Matth. vltimo ca. dicens. Euntes i mū
dum vniuerſum predicate euangelium om
ni creature. Et ſtatim ſubiungitur. Illi au-
teꝫ profecti predicauerūt vbiqꝫ: domino co
operante. ⁊ ſermonē confirmāte: ſequenti-
bus ſignis. Ex qua triplici rōne ſimul cū ce
teris reſpectibus ⁊ rōnibus ſuprapoſitis
euidēnter apparet: ꝙ cum totus mundus:
taꝫ miraculoſe tanq̄ȝ ſupernaturaliter apo
ſtoloꝝ ope ad xp̄i fidem conuerſus ſit: non
eſt dubiū: ꝙ xp̄ianoꝝ fides vera eſt ſuper
oēm aliam fidem. Et per conſequēs etiam
pꝫ ſecūdū argumētū demonſtratiuū. ꝙ ſo-
la fides xp̄ianoꝝ ſit veriſſima: ⁊ non altera:
quod dicitur argumentum ſubiugationis.
¶ De tertio argumēto: quo oſtēditur: ꝙ ſo
la fides xp̄ianorum eſt vera ⁊ ſalutifera

T Ertiū argumentū in ordine decla
randū: quo oſtenditur ſolā fidem
xp̄ianorum eſſe verā ⁊ nō alteraꝫ
di argumentū obiectionis. Pro cognitio-
ne huius argumenti occurrit mihi ſentētia
Philoſophi ſecūdo de. aīa dicentis. Habi
tus cognoſcūtur per actus. Actus vo ꝑ ob
iecta. Que regula ſic patet. Nam per actuꝫ
exteriorē: elemoſyne: ſeu iuſticie. cognoſco
taliquē eē in corde habitum iuſtum atqꝫ ele
moſynarium. qm̄ exterior actus. vt dicitur
ſecūdo Ethicorum. cauſatur ex habitu inte
riori: ſeu diſpoſitione: que fundatur in vo-
luntate. Ex obiecto vero cognoſco ⁊ diſcer
no: an actus ſeu habitus illius elemoſyna
rij: ſeu iuſticiā facientis. fuerit bon⁹ vel ma
lus. Si enim talis elemoſyna habuit prin-
cipaliter deū pro obiecto. vtiqꝫ bona dice-
retur tā: actu q̄ȝ habitu. Hoc idē dico d ac
tu ⁊ habitu iuſticie. Si vero actus ⁊ hītus
illi⁹ elemoſynarij. habuerint ꝓ obiecto aut
vanā gloriam: aut mundanū honorem: ſeu
complementū alicuius voluptatis. clarum
eſt: ꝙ tam actus q̄ȝ habitus illius elemoſy-
narij fuerunt mali ⁊ demeritorij. Hoc idem
dico: ſi iuſticia fiat non ex zelo diuini hono-
ris: ſeu reipublice conſeruande: ſed potius
ex zelo cupiditatis: aut alicuius inordinate
paſſionis. vtiqꝫ mala ⁊ demeritoria erit.
Quo ꝓſuppoſito dico a ſimili: ꝙ ex obiecto
quod fides diuerſoꝝ hoīuꝫ reſpicit: cogno
ſci pōt. que ſit ſimpliciter vera ⁊ falſa fides
Sed clarum ē: ꝙ obiectū vere fidei. ē ſim-
pliciter credere: deū actu eſſe hominem. ⁊
econuerſo hoīem eſſe deum. Et ratio eſt: q̄
cum culpa: tam originalis: q̄ȝ actualis mor
talis ſit infinita reſpectu obiecti infiniti of-
fenſi. requirit ſatiſfactionem infinitam: ad
hoc vt anima ſit purgata: ⁊ terminata: ⁊
opꝫ ꝙ fiat per creaturā cuꝫ deo in vnitate
ꝑſone cōiunctam: ⁊ vnitam. Ex qua vnide
conſequenter talis creatura dicitur habere
infinitam virtutem: cum eius actōes ⁊ ope
ra denominationem ſumant: ⁊ habeant a
ꝑſona diuinitatis. vꝫ ſapientia dei increata
que eſt filius patris eterni. Quibus cōceſ-
ſis. manifeſtum eſt: ꝙ fides Saracenorū ⁊
Turchorum falſa eſſe cognoſcit: cum ha-
beat ſimpliciter pro obiecto ſimplicem homi
nem Mahometuꝫ: qui non tm̄ non ē deus
⁊ homo. ⁊ econuerſo per vnionem cum per
ſona filij di. Sed inſuper eſt peſſim⁹ ⁊ dya-
bolicus homo. ex totali ſeparatione a diui-
na gratia. Similiter ⁊ fides Judeorum fal
ſa eſſe cognoſcitur: ex falſo obiecto. quoniā
expectant meſſiam adhuc venturum: qui ta
men non tantū non veniet niſi ad Judiciū
quoniam iam venit: dum veram humanita
tem in ſe aſſumpſit. Sed inſuper meſſias il
le, quem expectant erit falſus antixp̄s. Op
poſitum vero eſt de fide xp̄ianorum. que cū
ſimpliciter credat in chriſtuꝫ: qui eſt deus ⁊
homo. ⁊ econuerſo habet verum obiectum.
⁊ per conſequens non tantum vera. ſed eti-
aꝫ veriſſima eſſe probatur. Et ꝙ chriſtus ſo
li chriſtiani credunt. ⁊ ꝙ habent ꝓ obiecto:
ſit realiter deus ⁊ homo. probat auctoritas
Ber. in libro de conſideratione ad Eugeni-
um. dicentis. Tantam ⁊ taꝫ expreſſam vim
vnionis in ſe prefert ea perſona. i. qua deus
⁊ homo vnus eſt chriſtus: vt ſi duo de ſe pre
dices non erras. hec ille. Hoc idem probat
diſtinctio domini Bonauenture in tertio. di-
ſtin. vij. articulu p̄mo. queſt. p̄ma. in corpo-
re. queſt. di. Cum queritur de hac locutione.
deus eſt homo: ⁊ homo eſt deus. Reſpōdeo
ꝙ ſm catholicam veritatem: abſqꝫ dubio
neceſſe eſt concedere. hominem deum: ⁊ de-
um eſſe hominem. pro eo ꝙ due nature ibi
vnite ſunt in vnaꝫ perſonā. Que aūt i vno
ſuppoſito vniunt: neceſſario d ſe inuicē ꝑdi
cant: ſi accipiant ꝯcrete: ꝓpter illā maximā
q̄ di: quecūqꝫ vni ⁊ eidem ſunt eadem: inter
ſe ſunt eadem: per quam ⁊ fundari habet
virtus ſylogiſmi expoſitorij: quo probat phi
loſophus. in libro Priorum. Ea que dicun
tur de vno ⁊ eodem: predicari de ſe inuicem
Si igitur vnus eſt chriſtus: qui eſt de⁹ ⁊ ho
mo. neceſſario oportet concedere. deum eſſe
hominē: ⁊ hominem eſſe deum: Et hoc at-
teſtantur ſanctorum auctoritates: ⁊ cōmuni
ter fatentur doctores theologie. Cum tamē
dicitur: deus eſt homo. hoc eſt ſingulis mo-
dus predicandi. Non eſt enim talis predica
tio per eſſentiam: quia tunc deus ⁊ homo
eſſent eiuſdem eſſentie: quod eſt impoſſibile
nec etiam per inherentiaꝫ. quia tunc accide
ret deo eſſe hominem. Nec inſuper per cau
ſam. quia tūc pari ratione poſſet dici. ꝙ de
us eſt lapis. qa ita ē cauſa lapidis ſicut ho
minis. nullus igitur predictorum modorum
videtur poſſe concedi hominem de deo poſ
ſe predicari. Sed eſt tātum hec predicatio
ꝑ vnionem. Ideo. n. homo predicatur d deo
qua vnitur ei in vnitate perſone. Et quoni
am hec vnio eſt ſingularis: non eſt mirum ſi
ſingularem modum exigit predicandi. Hec
dominus Bonauentura ad litteram. Ex qui
bus oībus. patet etiam tertium argumentū
demonſtratiuū: ꝙ ſola fides chriſtianorum
ſit veriſſima: ⁊ non altera. Ex quo habet
ſimpliciter deum obiectum in quem credit.
videlicet chriſtum: qui eſt deus ⁊ homo: ⁊
econuerſo (prout confitetur vera fides) qd
vtiqꝫ dicitur argumentū obiectionis.
¶ De quarto argumento quo oſtenditur
ꝙ ſola xp̄ianoꝝ fides vera ē ⁊ ſalutifera.

Q Uartum ſuper argumentuꝫ in ordi
ne declarandū: quo oſtenditur: ſolā
fidem chriſtianorum eē veram ⁊ nō
alteram: dicitur argumentum reuelationis:
ſeu tranſlationis prophetiarū. Certū eſt ꝙ
ſi trāſcurrere velis totū teſtamētum vetus.
O quot prophetias. quotqꝫ reuelationes:
populus iudaicus a deo tunc electus: nūc
vero reprobatus: ante chriſti aduentū ſuſce
pit: Nam facte ſunt a deo etiam ante legē
multe reuelatiōes. videlicet ſub Noe: Abra
am: ⁊ Jacob: vt patet in li. Geneſ. Que
dei reuelationes: multiplicate ſunt lege ſu-
ſcepta. Proinde Numeri. xij. ca. dicit. Si
quis fuerit inter vos propheta domini: in vi
ſione apparebo ei: vel per ſomnium loquar
ad eum. At non talis ſeruus meus Moy-
ſes: qui in omni domo mea fideliſſim⁹ eſt.
Ore enim ad os loquor ei ⁊ palam: ⁊ non
per enigmata ⁊ figuras deum videt. Item
Deuterono. iiij. ca. dicitur. Non eſt alia na
tio taꝫ grandis: que habeat deos appropin
quantes ſibi: ſicut deus noſter adeſt cūctis
obſeruationibus meis. Dauid inſuper pro-
pheta ait. Non fecit taliter omni nationi: ⁊
iuſticia ſua non manifeſtauit eis. Sed dic
mihi O iudee ſimul cum turchis ⁊ Sarace
nis. nunquid poſt chriſti aduentuꝫ aliquas
dei viſiones ſeu prophetias ⁊ reuelatiōes
habuiſti: Certe non. Si ergo non habuiſti.
ergo prophetie ⁊ reuelationes dei deſcēde-
runt in fidē xp̄ianā: ſeu in eccleſiā ex genti-
bus collectā. Et vnde hoc. niſi ꝙ deus re-
probauit legē iudeorū. ceterorūqꝫ infideliū
⁊ confirmauit ſicut veriſſimam legeꝫ ⁊ fidē
xp̄ianoꝝ: Quot āt reuelatiōes ſanctis apo
ſtolis facte ſint: lege teſtamentū nouū: ſa-
cros theologos ⁊ doctores: legendaſq: ſan
ctorū quaſi infinitas ⁊ innumerabiles cer-
te adinuenies. An non maxia: ⁊ excellentiſ
ſima fuit illa viſio ⁊ reuelatio paulino q̄ ſcdo

Corin.xij.di. Veniā autē ad viſiōes ⁊ reue
lationes. Dein de ingt ipſe Paulus. Scio
hoīem i xp̄o ante annos.xiiij. ſiue in corpo
re ſiue extra corpus.neſcio.deus ſcit:raptū
huiuſmodi vſqꝫ ad tertiū celū: ⁊ ſcio hu
iuſmodi hominē ſiue in corpe ſiue extra cor
pus neſcio: deus ſcit:qm̄ raptus ē in para
diſum:⁊ audiuit archana verba:que nō lꝫ
homini loqui. In quo raptu oēs tres hie
rarchie angelorū:quorum glibet tres cho
ros facit:ſibi reuelate ſunt.quas angelorū
hierarchias ⁊ ordines:ſeu choros: cum ſu
is ſpiritualibus officijs:ipſe poſtmodum re
uelauit ſancto Dionyſio ariopagite diſcipu
lo ſuo:qui pp̄ hoc librū compilauit:qui inti
tulatur de angelica hierarchia.tam mirabi
lis viſio:reuelatio:⁊ raptus ad tertium celū
in veteri lege nunq̄ fuiſſe facta legūtur. Et
demiſſis ceteris oib⁹ viſionibus ⁊ reuelatio
nibus:que ſanctis facte ſunt.cū ſint innu
merabiles ⁊ infinite:quid dicem⁹ de reuela
tionibus. Ioā.euangeliſte quas ſuſcepit in
inſula Pathmos:dum ibi eēt delatus in
exiliuꝫ in q̄ dn̄s reuelauit ei pprio ore Apo
calipſiꝫ:in quo ſm̄ Hierony.in p̄hemio eiuſ
dē tot ſunt ſacra quot v̄ba: Nā in eadem
Apocalipſi continētur reuelationes totius
ſtat⁹ mūdi a principio vſqꝫ ad finē. Pre
termitto de magnis reuelationibus quas
ſuſcepit dū recūberet in cena domini ſup
pectus ipſius dn̄i Ieſu:quas tū (prout can
tat eccl'ia) fluenta ſacri euangelij de ip̄o ſa
cro domini pectoris fonte potauit. De qua
euangelij ſublimitate. Hieronymus in p̄he
mio eiuſdem dicit. Si parū altius intonaſ
ſet:totus mūdus capere non potuiſſet. Ex
premiſſis igitur oībus concludo ſm̄ Tho
mā ſecunda ſecūde.q.clxxi.arti.vi. q̄ cum
pphetia ſit quedā cognitio intellectui pro
phete impreſſa:ſupra omnē humanā facul
tatē ex diuina reuelatione procedens talis
autem prophetia ſimpliciter vigeat in fide
chriſtiana:⁊ non in alia:⁊ deus ipſe nō poſ
ſit reuelare niſi veritatē.ſequitur per conſe
quens:q̄ ſola fides xp̄iana vera eē cenſet.
oīs vero alia fides falſa. Quod deus ideo
fecit quia populus iudaicus ab eius obedi
entia ſe ſubtraxit. Ecōtra vero populus gē
tilis eidem obedientie ſe ſubmiſit, dicente
pphcta. Populus quē nō cognoui ſuiuit
mihi.in auditu auris obediuit mihi:filij alie
ni ideſt Iudei.nunc alienati inueterati ſunt
⁊ claudicauerunt a ſemitis ſuis. Ex p̄dictis
igitur etiam tribus argumētis.videlꝫ.ſubiu
gationis:obiectionis:⁊ reuelationis:pꝫ:qua
liter xp̄iana fides ſuper omnem aliā fidem
realiter veriſſima eſſe approbatur. In qua
fide virtute imenſe omnipotentis dei clemē
tia:nos omnes ſanctificare dignetur in pre
ſenti per gratiam: Et in futuro per gloriam
Per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quarta annorum ſiue die primo q̄
drageſſime. Iterum de quarta excellentia.
vꝫ d̄ veritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Nolite theſau

rizare vobis theſauros i
terra.vbi erugo ⁊ tinea d̄
molit. ⁊ vbi fures effodi
unt ⁊ furant. Theſauriza
te āt vobis theſaurps i celo:vbi neqꝫ erugo
neqꝫ tinea d̄molit. ⁊ vbi fures n̄ effodiūt:
nec furantur. Scribūtur hec verba Matth.
ſexto:⁊ in euāgelio occurrētis ferie:poſt mo
ralē explanationē preſentis euangelij quā
tibi preconi dei ne nimis prolixus videar in
ſcribēdo faciendā relinquo:poteris totā hi
ſtoriam euangelij ad materiā fidei adaptar
precipue in reaſſumptiōe thematis. Sic po
teris thema declarare. Nolite (igt domin⁹)
vobis theſaurizare.⁊c̄.quaſi dicere velit. O
vos fideles xp̄iani: q eſtis ſub vera fide col
locati.q̄ nō ē de preſentibus ⁊ viſibilib⁹ ſed
futuris. Nolite theſaurizare vob̄ theſauros
i terra: ſicut faciunt ſaraceni atqꝫ iudei.quo
rum fides tota (vt patet ad oculū) in terrēis
verſatur.que vtiqꝫ trāſitoria ſunt ⁊ caduca
atqꝫ penitus inſtabilia. Sed magis theſau
rizate theſauros in celo:per virtutem veſtre
ſacre fidei. Qui vtiqꝫ theſauri erunt infiniti
incomparabiles:atqꝫ eterni.ad quos acqui
rendos mediante fidei virtute: vt quilibet
animus fideliū magis inclinetur. habeo in
preſenti ſermone vltra iam predicta quattu
or argumenta:cum quinto optimo argumē
to:veritatem ipſius xp̄ianorum fidei demon
ſtrare ⁊ dclarare.quod vtiqꝫ erit tale.

¶ De quinto argumento quo oſtendit q̄
ſola fides xp̄ianorum vera eſt ⁊ ſalutifera.

Quintū igitur argumentū in ordine
declarandū.quo oſtenditur ſolam
fidem xp̄ianorū eſſe verā ⁊ nō alte
rām:dicitur argumentū ordinatiōis. Pro
declaratione huius argumenti:ſeu funda
menti:occurrūt verba Cōmentatoris ſup
verba philoſophi.xij. Metaphiſice.vꝫ. Bo
nū vniuerſi conſiſtit in ordine.vſi ordinata
ſunt aliqualiter oīa in vniuerſo. Et iterum.
Meliora (inquit) ſimpliciter ſunt: q̄ magis
ordinant vnūquodqꝫ in pprīū finem. Hec
Cōmentator.patet hec regula. Naꝫ illa me
dicina ſimpliciter dicitur eſſe melior ceteris
omnibus:que magis ordinat infirmum ⁊
egrotū ad fineꝫ ſanitatis. Similiter melior
eſſe dicitur illa oratio ceteris omnib⁹:que
magis obtinet finem gratie cōcupite.ſicut ⁊
oratio octo v̄boꝝ.quam fecit virgo ad do
minū p ſalute humanij generis (cum dixit
Luce.ca.i. Ecce ancilla domini fiat mihi ſꝫ
ver.tu.⁊c.) dicit melior fuiſſe cunctis oratio
nibus ſanctorū patrū.prout dicit ſanctus
Bonauentura.in tertio.diſtin.iiij.ar.ſcd̄o.
q.ij.in ſolutione ſecūdi argumēti. Et etiam
Ricar.c.di.q: tūc i inſtāti meruit nō merito
cōdigni:ſed ſimpliciter digni in carnationeꝫ
filij dei.ex qua poſtmodū ſubſecuta eſt re
demptio. Quo preſuppoſito.q̄.ſ.illud ſim
pliciter dr̄ eſſe melius qd̄ magis ordinat in
debitū ſinem:dico a ſimili.q̄ ſola illa fides
melior eſt ⁊ verior omni alia fide:q̄ magis
dirigit ⁊ ordinat hominē ad finē beatitudi
nis eterne. Sed manifeſtū ē.q̄ ſola xp̄iana
fides ſup oēm aliam fidem magis ordinat
hominē ad predictū finem.vnde per conſe
quens neceſſe eſt concludere ſolam chriſtia
norum fidem eſſe veram:ſeu omni alia fide
meliorem. Qd̄ ſic patere poteſt. Triplex eni
ordo neceſſario requiritur ad cōſequēdum
finē eterne felicitatis.quē ordinē ſimplr ob
ſeruat ſola fides xp̄iana. Quorum.
¶ Primus dicitur ordo diuinalis.
¶ Secundus dicitur ordo proximalis.
¶ Tertius dicitur ordo ſpecialis.

¶ De triplici ordine:quo ſola fides xp̄iana
ordinat in finem eterne felicitatis. Et primo
de primo.

Primus ordo quo fides xp̄iana ſup
omnē aliam fidem ordinat in fineꝫ
eterne felicitatiſ.dicitur ordo diuina
lis. Nam fides ſeu lex xp̄iana ſup oēm ali
am fidem ⁊ legem ordinat hominē triplici
ter in deum. Primo q̄tum ad dilectionē.
Secundo q̄tum ad profectionem. Tertio
q̄tum ad remotionem. ¶ Primo dico.q̄
fides xp̄iana ordinat hominē in deum ſup
omnem aliam fidem.q̄tum ad dilectioneꝫ:
Nam Deutero.ſexto Matth.xx. Luce decio
precipit xp̄iana fides.diliges dn̄m deū tuū
in toto corde tuo.⁊c̄. Quid enim hoc ordine
melius:qd honeſtius: quidue laudabilius
eſſe pōt:ad p̄ducendū hominē ad eternam
felicitatē:profecto nihil: Imo hoc agere.ſ.
deuꝫ ſuper omnia toto corde diligere.qſqꝫ
cogitur ex ipſo ſolo dictamine ratiōis. Vn̄
ſm̄ Ariſtotilē.viij. Ethicoruꝫ: Quilibet be
neficiatus ſeu ab altero beneficiū recipiēs
tenetur ſuum benefactorē cordialiter dilige
re. Quod ⁊ inter nō habētes rationis vſuꝫ
obſeruandū cenſetur. Unde experiētia te
ſte. Vidimus q̄ hec obſeruant canes:cete
raqꝫ animalia vſu rationis carētia:q̄ vtiqꝫ
benefactorem ſuū intime ⁊ cordialiter dili
gunt. Sed hunc ordinem.⁊ ſi fides xp̄iana
cōiter obſeruat,tamē nō obſeruant.nec ob
ſeruare poſſunt ipſi Theucri ⁊ Saraceni
legē Mahometi obſeruantes. Qd̄ duplr
probo p̄rio rōne.ſcd̄o auctoritate. ¶ Prio
rōne ꝯtrarietatis ſic. Nā ph̄s.iiij. Meth.di
cit. Ad introductionē vni⁹ forme in vno ſu
biecto requirit expulſio ꝯtrarie forme. Et
rō ē ſm̄ eundē.io. Meth. Quia due forme
cōtrarie non pn̄t ſimul ſtare.ſicut nec ſani
tas nec vita.pōt ſimul ſtare cum infirmita
te ⁊ morte. Quo preſuppoſito certū ē:q̄ cū
lex Mahometi cōcedat.iij.vxores:ſiue con
cedat q̄ quiſqꝫ ponat amorē ſuum carnalē
in vxoribus. Et econtra q̄ talis amor car
nalis totaliter contrarius ē amori ſpiritua
li ipſius dei:ſeu celeſtiū bonorum: cōcludit
per ꝯn̄s.q̄ impoſſibile ē q̄ deū diligat toto
⁊ v̄o corde. ¶ Scd̄o hoc idē probatur au
ctoritate ſaluatoris. Mathe.vi.di. Nemo
poteſt duobus dominus ſeruire aut deo
aut mamone. Aut enim vnuꝫ diliget:⁊ alte
rum odio habebit. Ex qua ratione ⁊ aucto
ritate.patet: q̄ cum lex Mahometi ſeu
Saracenorum ordinet amorem ſuum in re

hꝰ carnalibꝰ. eꝫ ꝓ ꝙ lex xp̄iana ordinet hoieꝫ in amorem dei atqꝫ celeſtium bonoꝵ (pro vt ēt euangeliū hodiernum demonſtrat) cō̄cluditur ꝙ chriſtianorum fides vera eſt. illa vero falſa. Hic tamen facies exprobrationem (prout tibi placet) cōtra chriſtianos oppoſitum facientes. Hunc etiam ordinem dilectionis ad deum non obſeruat iudeorum fides: quod dupliciter probo. Primo ratione. Scđo auctoritate. ¶ Primo ꝓbo ratione obiectionis. Fundamentum rōnis ponit Tho. ſcđa ſecunde. q. v. ar. iiij. dicēs Spēs ⁊ perfectio cuiuſlibet habitus rerum pendet ex formali ratione obiecti: ⁊ ablata ſpecie: habitus nullatenꝰ remanet. Patet hec regula. Nam cū abſtinentia (inquantū eſt habitus infuſus) habeat carnis macerationē: ꝓpi deū pro obiecto: certum eſt: ꝙ ſi abſtinentia non hꝫ deum pro ſuo obiecto: iam nō erit habitus a deo infuſus: ſed ſimpliciter acquiſitꝰ. Quo preſuppoſito: certuꝫ eum ꝙ obiectum dilectionis eſt ſimpliciter deus. Deus aūt eſt ſimpliciter pater ⁊ filiꝰ ⁊. ſ. ſ. in vna eſſentia atqꝫ ſubſtātia. dicente Jo. p̄me. Jo. v. Tres ſunt: qui matrimoniū dant in celo pater ꝟbū ⁊. ſ. ſ. ⁊ hi tres vnū ſunt. Manifeſtū eſt aūt: ꝙ lex iudaica deordinat hominē ab amore filij di incarnati. Nec volunt diligere iudei Chriſtū di filiū: qui vtqꝫ deus eſt ⁊ homo. ergo per conſequēs remouent ab obiecto vere dilectiōis. ¶ Scđo hoc ꝓbo auctoritate ipſiꝰ filij dei di. Joan. xiiij. Qui nō diligit me: non diligit patrem meum. Ex quibus omnibꝰ concludit: ꝙ cum fides chriſtiana ſola vere ordinet hominē in deum ipſum ad dilectionē oppoſitum vero faciat lex. Judeorū ⁊ ſaracenorum: certū eſt propter hoc ꝙ ſola chriſtianorum fides vera eſt. ¶ Scđo ēt dico ꝙ lex chriſtiana ordinat hominem in deum ſuper omnem aliam legem quantum ad ꝑfectionem. Naꝫ omiſſo ꝙ lex euangelij ſeu chriſtiana ordinat homineꝫ in deum ꝑ obſeruationē preceptoruꝫ. (quia. Matth. xix. precipitur. Si vis ad vitā igredi ſerua mādata.) ordinat enim in deum per obſeruantiam conſilioruꝫ: que conſilia inter cetera: precipue ſunt tria. Quorum primū dicitur conſilium caſtitatis. Scđm dicitur cōſiliuꝫ contēptibilitatis. Tertium dicitur conſiliuꝫ renunciabilitatis. ¶ Primum conſiliū perfectionis ordinās homineꝫ in deum ſuper omnem aliam legem: dicitur conſiliuꝫ caſtitatis ſeu virginitatis. Nam dominus ꝑ ſimilitudineꝫ loquēs. Matth. 13. dicit. ꝙ quedam terra facit fructum trigeſimū: ꝑ quem intelligitur caſtitas vidualis. Quedam vero facit fructum centeſimum: per queꝫ intelligitur caſtitas virginalis. Ex qua ſimilitudine apparet. qualiter lex Chriſti ſeu euāgelij ordinet hominē in deum: per dupliceꝫ perfectioneꝫ caſtitatis. ſ. vidualis ⁊ virginalis qđ nulla alia lex facit. Et Matth. 22. hoc idē inſinuare voluit ſaluator: vbi dicit. Nō nubent: neqꝫ nubent: ſed erūt ſimiles angelis dei. in quibus. ſ. nō ē aliqs carnalis coitꝰ. Hanc duplicē caſtitatē perſuadet Apoſtolꝰ. Et p̄mo ꝺ caſtitate virginali dic. 1. Cori. vij. De virginibus aūt preceptum dn̄i non habeo. cōſiliū autem do: tanꝗ̄ miſericordiam cōſequutus a deo. Et ibidē ait. Alligatus es vxori: noli querere ſolutionē. Solutus es ab vxore: noli querere vxorem. h ille. Cum quo cōcordans Ambroſius. 32. q. 1. c. Integritas. inquid corporis expetēda a nobis eſt: quā ego pro conſilio ſuadeo: nō ꝓ imperio p̄cipio. Sola ē enim virginitas que ſuaderi pōt: imperari nō pōt. Res eſt magis voti ꝗ̄ precepti. Caſtitatē inſuper vidualē perſuadet. Idē apoſtolus. 1. Corin. vij. d. Dico nō nuptis ⁊ viduis: bonū eſt illis ſi ſic permaneant: ſicut ⁊ ego: ꝙ ſi ſe nō cōtinēt: nubāt. Melius eſt. n. nubere: ꝗ̄ vri. Et Hiero. in quadā epiſtola ait. Perfecte virtutis indicium eſt renunciare experte voluptati: fugere notas carnis illecebras: ⁊ carnis maritalis amplexus: ⁊ calentis adhuc etatis flammas fidei ardore extinguere. De obſeruatione huius caſtitatis vidualis cōmēdatur Judith. de qua Judith. xv. dicitur. Confortatū eſt cor tuū: eo ꝙ caſtitatem amaueris: ⁊ poſt virum tuum alterum neſcieris. Ideo eris benedicta in eternum. Hoc primum caſtitatis ⁊ perfectionis conſilium non tm̄ non obſeruant iudei: apud quos ſterilis vir ⁊ femina ex lege maledicuntur: nec etiam Saraceni qui tot vxores accipiunt quot paſcere poſſunt: ſed totaliter abijciunt: ⁊ tanꝗ̄ rem peſſimam ⁊ penitus adeo reprobatam, in oppoſitū ſic arguunt dicentes. Omne quod contrariatur precepto legis nature ⁊ diuine: eſt oīno illicitum: ⁊ a nullo obſeruandū. Sꝫ caſtitas virginalis ⁊ vidualis cōtrariat legi nature ⁊ diuine. Ergo ⁊c. Et ꝙ ſit contra legem nature patet. quia Ariſtoteles in libro de animalibus. ⁊ primo celi. ⁊. 2. de anima dicit. ꝙ natura appetit generationē indiuiduoꝝ ꝓpter conſeruationem ſuaruꝫ ſpecierū. Q ꝺ ſint etiam cōtra legē dei. patet. quia Geñ. i. dicitur. Creſcite. ⁊ multiplicamini. ⁊ replete terrā. Unde patet quemadmodū eſſet illicitum ſeruare legalia antique legis: ſic ē illicitū ſeruare caſtitatem virginaleꝫ ⁊ vidualem: cū ſit contra p̄dictaꝫ vtrāqꝫ legē. Quibus premiſſis concludunt: ꝙ talis caſtitas non tm̄ nō ordinat hominem in deū. ſꝫ magis deordinat. Quorū opinio: fides lex: atqꝫ ſententia: qm̄ falſiſſima eſt: ⁊ penitus ꝑfectioni contraria omnino eſt improbanda. Et ſic tripliciter probo ad p̄ſens: ꝙ talis caſtitas incōparabiliter eſt perfectior ⁊ laudabilior oi coitu matrimōiali. Primo auctibꝰ. Scđo rōnibus. Tertio diſtinctionibus. ¶ Primo ꝓbo auctibꝰ: ꝙ caſtitas ſeu ꝯtinētia virginalis ⁊ vidualis ē ꝑfectior omni coitu matrimoniali. Naꝫ Auguſtinus libro de virginitate ait. Certa rōne etiā ſanctaꝝ ſcripturarū auctoritate: nec peccatum eſſe nuptias inuenimus: nec earum bonū bono virginalis ⁊ vidualis cōtinentie equare preſumimus. Hec ille. Itē Damaſcenus libro iiij. ait. Quanto angelus homine ſuperior eſt per naturā: tanto virginitas eſt nuptijs honorabilior. Item Hieronymus in quadaꝫ epiſtola dicit. Tria precipue ſunt genera metallorum ferrum: argentum: ⁊ auruꝫ: Ferrum eſt caſtitas coniugalis. Argentum eſt viduitas. Aurū vero virginitas. Deniqꝫ idem Hieronymus ad Euſto. in ſermone ꝺ aſſumptione virgi. ait. Et bene angelus ad Mariam mittitur: qꝛ ſemper angelis eſt cognata virginitas: Profecto in carne p̄ter carnem viuere: nō terrena vita eſt ſed celeſtis. Unde in carne celeſtem gloriā accipe: maioris eſt meriti quam habere. Hec ille ¶ Scđo hoc idē probo quintuplici rōne. Primo rōne finalitatis. Scđo rōne conformitatis. Tertio rōne totalitatis. Quarto ratiōe difficultatis. Quinto rōne vnitatis. ¶ Primo probo continentiam virginaleꝫ ⁊ vidualem eſſe perfectiorem omni coitu matrimoniali ratione finalitatis. Fundamentū rationis ponit Phs. 2. phyſicorū ⁊ iij. Thopico. dicēs. Cuius finis melior: ipſꝫ quoqꝫ melius. Patet hec regula. Nam qꝛ per p̄dicationem anima ſanatur a peccatis que ſanitas eſt melior omni ſanitate corporali: quā quis acquirit per conſiliū medicorum. Ideo ꝓpter hoc conſilium p̄dicatoris eſt melius ⁊ perfectius omni conſilio medicorum. Quo preſuppoſito: certum eſt ſm phm. x. Ethicoꝝ. ꝙ cum duplex ſit vita. vꝫ actiua ⁊ cōtemplatiua: ⁊ ꝑfectior ſit ſm eūdem Phm ibidem vita cōtemplatiua ꝗ̄ actiua manifeſtum eſt ꝓpter hoc: ꝙ caſtitas virginalis ⁊ vidualis eſt ꝑfectior omni vſu matrimonij. Et rō eſt: quia hec caſtitas ordinat hominem ad finem vite cōtemplatiue. Econtra vero coitus matrimonialis ordinat ad bonū vite actiue: Quod confirmat Tho. ſcđa ſcđe. q. clij. arti. ij. in corpore qōnis di. Cum queritur. an caſtitas virginalis vel vidualis ſit vitioſa ⁊ illicita: rn̄deo: ꝙ in actibus humanis illud eſt vitioſum: quod eſt preter rationem rectam. Habet aūt hoc ratio recta: vt his que ſunt ad finem: vtatur aliquis ſm eam menſurā: que congruit fini. Eſt autem triplex hominis bonum: vt dicit primo Ethicorum. Unuꝫ qđ conſiſtit in exterioribus rebꝰ. puta diuitijs. Aliud quod conſiſtit in bonis corporis: tertium qđ conſiſtit in bonis anime: inter que etiam bona contemplatiue vite ſunt potiora bonis vite actiue: vt phs probat. x. Ethicorum. ⁊ dominus dicit Luc. x. Maria optimam partem elegit. Quorum bonoꝝ exteriora quidem ordinātur ad ea: que ſunt corporis. Ea vero que ſunt corporis: ad ea ꝗ̄ ſunt anime. Et vlterius ea que ſunt vite actiue: ad ea que ſunt vite cōtēplatiue. Pertinet ergo ad rectitudinē rationis: vt aliqs vtatur exterioribus bonis ſm eā menſurā: que competit corpori. Et ſimiliter de alijs. Unde ſi quis abſtineat ab aliquibus poſſidendis: que alias eſſet bonum poſſidere vt conſultat ſaluti corporali: vel etiam cōtemplationi veritatis: nō eſſet hoc vitioſum: ſꝫ ſm rationem rectaꝫ. Et ſimiliter ſi quis abſtineat a delectationibus corporalibus (vt liberius vacet cōtemplationi) pertinet hoc ad rectitudinem rationis. Ad hoc aūt pia virginitas ab omni delectatiōe venerea abſtinet: vt liberius diuine contemplationi va

et. Dicit enim Apoſtolus.i.corin.vij. Mulier innupta ⁊ virgo cogitat que dñi ſunt: vt ſit ſancta ⁊ corpore ⁊ ſpiritu. Que aũt nupta eſt: cogitat q̃ ſunt mũdi: ⁊ quõ placeat viro Unde relinquitur: ꝙ virginitas nõ eſt aliqd vitioſum: ſed potius laudabile. Hec Tho. verbaliter. ¶ Scdo hoc idem probo rõne cõformitatis. Fundamentum rõnis ponit. Auctor lib. de cauſis di. Tanto aliquid perfectius eſt: quanto hꝫ maiorem cõformitatẽ cum ſuo principio. Et phs.v. Metha. dicit. Melius eſt ſimpliciter quod ẽ primo ꝓximo principio ꝓpinquius. Patet hec regula. Nã vltimus chorus.ſ. Seraphin ꝑfectior ⁊ melior ceteris omnibus choris angelorum eſſe dr̃. ⁊ hoc: qꝛ habet plus de rõne perfectionis: q̃ eſſentialiter eſt caritas: qua ipẽ ẽ magis cõformis ipſi deo glorioſo. Similiter ſemen dicitur eſſe perfectius: quando ẽ magis in potentia fructificandi: ſicut eſt arbor: a qua egreſſum eſt. Quo ꝑſuppoſito: certum eſt: (vt habet Apoca.i.) ꝙ deus ẽ alpha.⁊.o.i. principium ⁊ finis humane creature. Cum igit̃ ſm Phm.xi. Metha. deus ſimpliciter ſit actus puriſſimus: ⁊ ab omni libidine alienus caſtitatis vero virginalis ⁊ vidualis eſt quedã virtus purior omni coitu mr̃imoniali: cõcludit̃ ex hoc. ꝙ talis ꝯtinẽtia non tñ nõ ẽ illicita: ſed oĩno licita ⁊ omnimo perfectione plena. ¶ Tertio hoc idẽ probo rõne totalitatis. Fundamentũ rõnis ponit. Cõmentator ſup.i. Phyſico ⁊ ẽt in lib. de ſubſtantia orbis di. Omne totũ ſimpliciter melius eſt omni ſua parte. Patet hec regula: Nam ſimul eccleſia ſeu domus dicit̃ eſſe perfectior: q̃ ſit ſimpliciter eius ꝑs (prout eſt fundamentũ). Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ triplex inuenitur pudicitia.ſ. maritalis: vidualis: ⁊ virginalis. Sed caſtitas virginalis ceteras duas excedit; quod ſic pꝫ. Naꝫ caſtitas cõiugalis ex hoc ſolo laudatur: ꝙ abſtinet ab illicitis voluptatibus. vnde nõ hꝫ aliquã excellentiam ſuper caſtitatem cõmunem. Continẽtia autem vidualis addit aliquid ſupra caſtitatem cõem tñ nõ peruenit ad illud: quod perfectum ẽ in materia caſtitatis.ſ. ad remotionem omnis veneree voluptatis: quam aliquãdo experta eſt. Sed ſola virginitas hoc facit. Nam ipſa velut quoddam datum optimuꝫ oẽm delectationeꝫ venere voluptatis ꝓpter deum

contẽpnit: vnde ſicut magnificẽtia reſpectu liberalitatis excellentiam hꝫ eo ꝙ magnificentia eſt circa magnos ſumptus liberalitas vero circa mediocres: ſic virginitas reſpectu matrimonij ꝑfectiorem excellentiaꝫ habet: eo ꝙ ꝓpter deum ab omni illicita: ⁊ etiam licita delectatione ſe abſtinet. matrimoniũ ꝓ ſimpliciter ſe abſtinet ab illicita ¶ Quarto hoc idem probo rõne difficultatis. Fundamentuꝫ rationis ponit Phs.ij. Ethicorũ dicens. Uirtus ſimpliciter ꝯſiſtit circa bonum ⁊ difficile. Quo preſuppoſito: certũ eſt quod vbi ẽ ſpecialior difficultas: ibi eſt ſpecialior rõ virtutis. Sꝫ manifeſtuꝫ eſt ꝙ in abſtinendo ab omni delectatione venerea: tam licita q̃ illicita eſt maior difficultas: q̃ in abſtinendo ſolũ ab omni delectatione venerea illicita. Cum igitur prima abſtinentia ſit per virginitateꝫ ⁊ viduitatẽ: ſecũda vero per caſtitatem cõiugalem: concluditur ꝙ caſtitas virginalis ⁊ vidualis eſt omnino perfectior omni caſtitate ⁊ coitu matrimoniali. ¶ Quinto inſuper hoc idem probo ratione vtilitatis. Fundamentuꝫ rationis ponit Auctor libro de cauſis dicens. Uirtus vnita fortior eſt ſeipſa diſpſa. Patet hec regula. Nam ignis hinc inde diſperſus: parũ calefacit. Ecõtra ſimul vnitus calefacit multũ. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ ꝑſona que vtitur matrimonio: diſpergit mentem in illa libidine: diſpergit amorẽ in virum atqꝫ filios ⁊ filias. econtra virgo cũ ſimpliciter habeat cor ad deum. Ideo fortiorem cãm habet diligendi deum: ⁊ per cõſequens perfectior: eſt omni matrimonio ꝓpter quod Hieronymus ad ſacras virgines ait. O felix virgo in cuius corde preter Chriſti amorem nullus alius verſat̃ amor. Et phs.ix. Ethicoꝝ dicit. Uera amicitia nõ eſt niſi ad vnũ ſimpl'r. Ex q̃bus rõnibꝰ pꝫ qualiter caſtitas virginalis ⁊ vidualis ꝑfectior eſt omni coitu matrimoniali. ¶ Tertõ poſtremo hoc idẽ ꝓbo diſtinctionibus. Et primo diſtinctiõe ſancti Tho. ſcda ſcde.q. clij. arti.iiij. dicentis. Cũ queritur an virginitas ſit excellentior matrimonio. reſpõdeo ꝙ ſicut patet in hoc Hieronymi contra Iouinianuꝫ. hic error fuit Iouiniani q poſuit virginitatem matrimonio nõ eſſe preferenda. Qui qdem error precipue deſtruitur ex exemplo Chriſti: qui ⁊ matrẽ virginẽ elegit

⁊ ipſe virginitatẽ ſeruauit. Et ex doctrina Apl'i. qui prime Corin.vij. virginitatẽ conſuluit tanquã melius bonũ. Et etiã patet rõne: tũ qꝛ bonũ diuinũ eſt potius bono humano: tũ qꝛ bonũ aĩe prefertur bono corporis. tum ẽt qꝛ bonũ actiue ordinatur ad bonũ aĩe ſm vitã cõtẽplatiuã. quod ẽ cogitare que ſunt dei. Coniugiũ autẽ ordinatur ad bonũ corꝑale. quod ẽ multiplicatio generis humani: ⁊ pertinet ad vitam actiuam qꝛ vir ⁊ mulier in matrimonio viuentes neceſſe habẽt cogitare que ſunt mundi (vt patet per Aplm prime Corin.vij.) Unde et his indubitanter virginitas preferenda ẽ omni continentie cõiugali. Hec Tho. verbaliter. Alia diſtinctio ẽ Ricar. in.iiij. di. xxxiiij. ar. iiij. queſt.ij. dicentis. Cũ querit̃: an caſtitas virginalis ſit excellentior ⁊ perfectior: ⁊ maioris meriti q̃ caſtitas coniugalis. rñdeo ſimpliciter ⁊ cõcedo: ꝙ habitus virginitatꝭ maioris ẽ meriti q̃ habitus continentie cõiugalis: qꝛ habitus virginitatis ẽ habitus caſtitatis ꝑfectꝰ. habitus caſtitatis cõiugalis ẽ habitus caſtitatis imperfectus Semꝑ ãt maioris ẽ meriti virtus perfecta q̃ imperfecta. Status autẽ ab oĩ venerea delectatione abſtinentium. ⁊ ſtatus cõiugatoꝝ referri pñt ad idẽ tẽpus vel ad diuerſa tꝑa: Si primo mõ: aut ad tẽpus legis ſcripte ⁊ ſic maioris meriti fuit ſtatꝰ ꝯiugatoꝝ q̃ ab oĩ venerea dlectatõe abſtinẽtiũ. vñ ſtatꝰ cõiugatorũ ꝑcipiebatur: ⁊ aliꝰ prohibebatur ꝓpter multiplicationem fideliũ. In tẽpore aũt legis euangelice. qꝛ ẽ tẽpus multiplicationis fideliũ per generationẽ ſpiritualem. maioris ẽ meriti ſtatus abſtinentiũ q̃ ſtatus coniugatoꝝ. Si autẽ predicti duo ſtatus referant̃ ad diuerſa tꝑa. vt ſtatus cõiugatorum ad tẽpus legis ſcripte ⁊ ſtatꝰ continentium ab omni venerea delectatiõe ad tẽpus legis euangelice. ſic quolibet ſtatu cõſiderato in ſuo optimo. vnus alteri nõ prefertur. Unde Augu. in libro de bono coniugali. dicit. Non ẽ impar meritũ continentiũ in Ioanne: qui nullas expertus ẽ nuptias. ⁊ in Abraam qui filios genuit. Hec Ricar. verbaliter. Ex predictis igitur auctoribus: rõnibus ⁊ diſtinctionibꝰ patet: ꝙ xp̃iana fides concedat duplicẽ caſtitatẽ virginalem ⁊ vidualem: tanquã rẽ prout ẽ maxime ꝑfectionis. ecõtra autẽ lex iudaica ⁊ mathematica

illam abijciat tanq̃ venenũ mortiferũ Concluditur per conſequens ꝙ xp̃iana fides oĩ alia fide melior ẽ ſanctior atqꝫ ꝑfectior. Hic ſi placet: obſecra oẽs ciues vt in tota quadrageſima coitu abſtineant ꝑꝑ deum. ¶ Secũdũ ẽt conſiliũ perfectionis legis xp̃iane ordinãs hominẽ in deum ſuper oẽm aliã legẽ dĩ cõſiliũ contẽptibilitatis. Nã Math.xix. Cũ quidã iuuenis interrogaſſet dñm ieſum: quid faciendo vitã eternã poſſidebo. rñdit ei. Si vis ad vitã ingredi: ſerua mandata. Cũ ãt ille dixiſſet. Hec oĩa ſeruaui a iuuẽtute mea: dixit ei dñs. Si vis perfectus eẽ: vade ⁊ vende oĩa que habes ⁊ da pauperibus: ⁊ habebis theſauꝝ magnũ in celo: ⁊ veni ſequere me. Ubi oſtẽditur ꝙ contẽptus rerũ tꝑaliũ ſeu parẽtũ: ⁊ huiuſmodi. ẽ actꝰ maxime perfectionis: quam perfectionem ſeruauerunt ſcũs Franciſcus: ſcũs Auguſtinus ⁊ in hodiernũ diẽ ẽt ſeruant viri religioſi. Quẽ ꝑfectiõis actũ non obſeruat lex iudaica ⁊ Mathematica. Concluditur igitur per cõſequẽs ꝙ xp̃ianorum fides eſt verior: ſanctior atqꝫ perfectior omni alia fide. Et non ſolũ inducit ad renunciandũ actualiter ꝑdicta. ſed inſuꝑ oĩbus predicta actualiter poſſidentibꝰ. vt oẽꝫ amorẽ inordinatũ ab eis terrenis rebꝰ amoueat. dicẽte Lu.xiiij. Niſi quis renũciauerit omnibꝰ que poſſidet.ſ. corde: nõ põt eẽ meꝰ diſcipulus. ¶ Tertiũ ꝯſiliũ ꝑfectiõis legis xp̃iane ordinans homineꝫ in deũ ſuꝑ oẽm aliam legem: dicit̃ ꝯſiliũ renunciabilitatis: ſeu renũciationis ꝓprie libertatis: licet.n. in hac vita nihil ſit carius ꝓpria libertate. dicente Eſopo: Nõ bene ꝓ toto libertas venditur auro: Hoc celeſte bonuꝫ preterit orbis opes: tamen lex xp̃i ſuadet vendere oẽm libertatẽ ꝓprie voluntatis propter deũ. Qui vtiqꝫ eſt actus maioris perfectionis incõꝑabiliter: q̃ ſit actus ſiue ꝯtemptus oĩum reꝝ temꝑaliũ. ⁊ q̃ntũ anima excedit omnia temꝑalia bona: tñ iſte actꝰ ẽ nobilior illis. hũc ꝑfectionis actũ inſinuat dñs Matth.xvi. dicẽs. Qui vult venir̃ poſt me: abneget ſemetipſum. Cũ ãt hunc actuꝫ obſeruet (vt ſimul tis patet) lex xp̃iana: ecõtra alie non obſeruent. ſeq̃tur: ꝙ xp̃iana fides omni alia ꝑfectior eſt. Ex premiſſis patet ẽt qualiter xp̃iana lex ordinat hominẽ in deũ ſuꝑ oẽm aliã legem: q̃ntum ad ꝑfectioneꝫ. ¶ Tertio inſuꝑ

dico:ꝙ fides xp̄iana ordinat hominē in deum ſuper omnē aliā fidē quantū ad remotionem.ſ.omnis erroris. Sententia ē Phi iij. de aīa.ꝙ vnū contrariū cognoſcitur ꝑ reliquū. Patet.ga dulce cognoſcit̃ ꝑ amarum.⁊ album per nigrū:⁊ econuerſo. A ſimili ergo dico:ꝙ per inhoneſtatē ſiue per errorem alicuius fidei cognoſcet̃ clare veritas alterꝰ fidei:quia modo certū ē(vt patebit)ꝙ inhoneſtas ſiue maximꝰ error aliarū ſectaꝝ clare dmōſtrāt xp̄ianoꝝ fidē veriſſimā eē. Quinqȝ aūt ſunt precipue ſecte: propter earum inhoneſtatem:fidem xp̄ianorum veram eſſe demonſtrantes. Quarum.

¶ Prima dicit̃ ſecta Paganorum.

¶ Secunda dicit̃ ſecta Philoſophorum.

¶ Tertia dicit̃ ſecta Saracenorum.

¶ Quarta dicit̃ ſecta Judeorum.

¶ Quinta dicit̃ ſecta ſimul plurimorum.

¶ Prima igit̃ ſecta fidem xp̄ianoꝝ veraȝ eſſe demonſtrans propter ſuam inhoneſtatem. dicit̃ ſecta paganorum. Certū eſt enim:ꝙ antiquitus pagani adorabant:⁊ etiaȝ(vt fertur adhuc)alique nunc adorāt idola vana ⁊ colunt:eiſdē ſacrificia offerunt.q̄ vtiqȝ idola ſunt opera manuū:nullū ſenſuȝ habētia.in quibus nihil eſt numinis. de quibus propheta ait. Simulacra gentiū:argentū ⁊ aurū.opera manuū hominū. Os habent ⁊ nō loquētur:oculos habent ⁊ non videbūt Aures habent ⁊ non audiēt.nares habēt ⁊ non odo. Manꝰ ha.⁊ non pal.pedes habēt ⁊ non am.⁊ nō clama.in gut.ſuo. Quid.n. hac fide demētius: Quid hac cultura peiꝰ: Quid de h errore irrōnabiliꝰ: O īſania peſſima. O demētia iniqua. O cecitas ꝯſumata. O paganorum idola modo deum colentiū. Hāc inhoneſtatē reprobauerūt omnes philoſophi firmiſſimis ⁊ naturalibꝰ rationibꝰ. Hāc etiā fidē reprobauit Socrates maximus phs athenienſ(vt ſuperius eſt pretactuȝ)qui cū apollinē colere nollet:⁊ vltra h alios colere prohiberet. ab ipſis athenienſibus.vt recitat Valerꝰ maximꝰ li.vij.veneno interemptus ē. Hanc deniqȝ fidem nedū:etſi omnis xp̄iana lex reprobet.tamen virgo illa ſāctiſſima Katherina Coſti regis filia:oīuȝ mulierū ſpecioſiſſima.ſumme reprobauit in preſentia Maxentij imꝑatoris:⁊ infinitoruȝ q̄ſi paganoꝝ idolis ſacrificantiū:que cōtra ipſum Maxentiuȝ imperatorē in ſalia ꝓba ꝓpupit(vt in eius legenda ad litterā dicit̃). O imperator quare incaſſum congregaſti hanc multitudinē ad colendā ſtulticiā atqȝ errorē idoloꝝ. Miraris hoc tēplū manu artificis operatū.miraris precioſa ornamēta ⁊ vario opere cūpleta.que velut puluis ante faciem venti erunt.mirare potius celum ⁊ terram:mare ⁊ oia que in eis ſunt. Mirare ornamēta celi:ſolē vȝ ⁊ lunam:⁊ ſtellas. Mirare famulatū eorū q̄liter a mundi initio vſqȝ ad finē die noctuqȝ ad orientē currunt ⁊ redeūt:⁊ nunq̄ fatigantur: Et dum hec animaduerteris.interroga ⁊ diſce quis horū omniū ſit potentior. Cū autē illū ipſo donante intellexeris:nec ſimilē illi inuenire valueris:ipſum adora.ipſuȝ glorifica.illi famulatū p̄be.q.hēt ꝑtatē:corpus ⁊ aiām ꝑdere in gehennā. Ipſe.n.deus deoꝝ ⁊ dn̄s dn̄antiū ē. Hec ibi verbaliter. Quid vltra dicā de maxima dementia paganoꝝ: Certe aliquid dicā. Nā ad tantam demētiam deducti erant.ꝙ nō tm̄ idola colebant.in qbꝰ demōes habitabāt.⁊ in eis reſpōſa dabāt: ſed vltra hoc eis filios ꝓprios immolabāt. dicente propheta. Immolabant filios ſuos ⁊ filias ſuas demonijs. O nephandiſſima cultura. O fides diabolica. O lex oino deteſtanda. Hoc idē confirmat Nico.de lira. ſuper predicta verba dicens.ꝙ pagani ponebant filios ſuos viuos paruulos ⁊ filias in brachijs idolorum.que erant de metallo:⁊ in cōcauo idolorū ponebant ignē: qui ſtatim filios viuos cōſumebāt. Et ne parētes audirent fletū: ⁊ clamores ſuorū filiorū.⁊ ex hoc forte peniteret ceteros paganos: cū timpanis:choris ⁊ organis:⁊ huiuſmodi inſtrumētis fortiſſime perſonabāt. Ex quibus cōcluditur.ꝙ cū fides xp̄iana realr ⁊ vere deū verū adoret.ꝯtra pagani idola:ſequit̃ ꝙ talis inhoneſtas arguit xp̄ianorum fidē eē veriſſimam. ¶ Secūda inſuper ſecta ꝓp ſuā inhoneſtatē:fidē xp̄ianorū verā eē demōſtrās.dicitur ſecta phorū. Certum ē enim.ꝙ nō tm̄ paganorum lex:ſed ⁊ philoſophorū doctrina ⁊ vita.multa vana ⁊ irrationabilia continet. Manifeſtū ē.n. oibꝰ ſententias philoſophorū legentibus.ꝙ honeſtior ⁊ moralior policialiter oēs phos.fuit policia Ariſt. Que etſi in pluribus ſit honeſta ⁊ moralis.in pluribus tamen eſt inhoneſtiſſima ⁊ irrationalis. Nam ſiquis legit in ſcđo Politicoꝝ.dicit ibi multa inhoneſta: ⁊ p̄cipue tria. Primū inhoneſtuȝ eſt:quo dicit.ꝙ expedit ad tēperantiā coitū facere ſenioribus.qđ vtiqȝ a xp̄iana fide. Eccleſiaſt.xxv.reprobatuȝ eſt.vbi dr̃. Tres ſpēs odiuit anima mea. Senē fatuū.i.luxurioſum. Et rō eſt.quia cū ſit frigidus:nihil eſt ꝙ habeat ipm ad hoc inclinare. Unde Tulius libro đ ſenectute dicit.ꝙ libido magis eſt adoleſcētiū.q̄ ſenum.non tn̄ oium adoleſcentiū:qꝛ nō ꝓborum. Ibi eni vocat ſenes luxurioſos fatuos. Secundū inhoneſtum imo inhoneſtiſſimū.qđ dicit eſt nullū orbatū debere nutriri.quod nō tm̄ reprobat̃ a xp̄iana fide.ſed etiā ex dictis eius. Nam ipſe dicit ſcđo Ethi.ꝙ ex his q̄ habemus a natura nec laudamur:nec vituꝑamur. Ergo ꝯñr ꝯcludit̃.ꝙ nec ēt ex his puniri debemꝰ. Si igit̃ ille naturalr orbatus ē. ⁊ ſterilis.⁊ de hoc maxime dolet:nec nullo modo pōt ſibi inuenire remediū.quare nō eſt nutriendus dictamine. ergo recte rōnis patet hoc oino fore iniuſtū. Tertiū inhoneſtiſſimū ē ⁊ horrendū. Si qs inquit genuerit filios.vltra diuitiaꝝ ſufficientiā:anteq̄ ſentiat vita fiat aborſus. O Ariſt. vbi ē ſcientia tua O Ariſto.vbi ē ſapientia tua. O Ari.ſtulte. vbi eſt prudentia tua. Quid eniȝ dicis: Nōne ſcđo de anima tu ipſe dixiſti.ꝙ opꝰ generaliſſimū totius nature ē generare ſibi ſimile i ſpecie: Quo preſuppoſito:ſi hoc qđ dicis fieret:nōne fruſtraretur intētio totius nature: Ideo O Ariſtoteles audi Paulū te ſapientiorem. Ad Romanꝰ.tertio dicēteȝ. Nunq̄ ſunt faciēda mala:vt veniat bona. Ex qua regula. O medice imo diligentius caue:ne vnq̄ ꝑſuadeas alicui egroto aliqđ quod ſit peccatū.ſequens in hoc Ariſtotelē: aut Auice.nā: aut Galienū.quia incides in ſententiam excōicationis. que nō datur niſi mediāte mortali culpa. Habet̃ iſta veritas extra de pe.⁊ re.ca. Cum infirmitas. Ex premiſſis omnibus cōcludo.ꝙ ſi moralior.ſanctior.honeſtiorqȝ fuit Ariſtotelis politia ſuper omnes alias.⁊ tn̄ tam inhoneſta contineat:ſequitur:ꝙ omnes politie:ſeu ſentētie moraliū philoſophoꝝ.etſi nō in toto:tn̄ in ꝑte inhoneſte ſunt. Ex quibus inhoneſtatibus arguitur expreſſe veritas fidei xp̄iane: que nullam in ſe ꝯtinet predictarū inhoneſtatū. ¶ Tertia ſecta propter ſuam inhoneſtatem demonſtrans fidem xp̄ianorum eſſe veram.dicitur ſecta Saracenorū: ſeu Turchorū. Quid hic diceremus de Saracenis ⁊ Turchis ſectatoribꝰ ipſius viliſſimi porci Mahometi.omni inhoneſtate pleniſſima precipue cum pro vltima beatitudine.eis ꝓmittat:quod porcis.aſinis.ceteriſqȝ beſtijs omnino conuenit.videlicet coitum:ciborū: ⁊ deliciarum vſum:⁊ huiuſmodi. Que vtiqȝ Mahometus eis in futura vita promiſit. O ſozzo porcho. O canis viliſſime. O inimice omnis pudicicie ⁊ caſtitatis:qui ēt duodecim vxores concedit. contra te clamat.imo cōtra tuam impudicitiam ⁊ inhoſtateȝ:tota lex chriſtiana:⁊ catholica fides. Immo contra te clamat. Auicena:q de tua iniquiſſima ſecta fuit.qui aperte nono Metaphi.ſuc.has omnes promiſſiones tuas ⁊ remunerationes reſpiciens: ⁊ alium finem ꝑfectiorem ponens.magis rationali creature conuenientem dicit. Lex noſtra quā Mahometus dedit.oſtendit ꝑfectionem felicitatis ⁊ miſerie:que ſunt ſ̄ȝ corpus. Sȝ alia eſt promiſſio que ſoluȝ apprehēditur intellectu. Et addit. Sapiētibus multo magis fuit cupiditas:ad oſtendēdum animarū felicitatem q̄ corporum:que q̄uis darent eis. nō tamen attendunt nec appreciat: ſunt eā comparatione felicitatis: que eſt cōiunctio prime veritatis. Hec ille. Cōcordat Auicena cū domino Jeſu Joan.decimoſeptimo. Hec eſt vita eterna.⁊c. Sed etiā ab Ariſtotele hec opinio Maometi improbatur p̄io Ethicorum. Nam cū felicitas ſit bonū optimū(⁊ ſm eundem ſecūdo de anima: inter obiectum ⁊ potentiaȝ requiratur ꝓportio) ſequitur ꝙ noſtrum optimum debet queri: Optimum autem noſtrū ē anima. Ergo in bonis anime:⁊ nō in bonis corporis ponēda ē felicitas. Ex ꝓmiſſis omnibus ēt ꝯcludo:ꝙ fides ſeu lex Saracenoꝝ ⁊ Turchorū:ſeu Maometi ſit inhoneſta.econtra lex ⁊ chriſtiana fides.talia inhoneſta abijciat ⁊ impugnet.ſequitur ꝙ xp̄ianorum fides ⁊ lex ē veriſſima. ¶ Quarta ſecta ꝓpter ſuā inhoneſtatem demonſtrans fidem xp̄ianorum eſſe veram. dicitur ſecta Judeorum. Ecce ꝙ Judei inſenſati: ⁊ rudes nouum teſtamentum condemnāt:quod vtiqȝ totū in veteri teſtamento eis promittitur.vt oſtēdit Apoſtolus ad Hebreos.ij. Oſtendens

quõ ⁊ ꝙ̃ inſipide ſint oẽs cerimonie: vt eo
rū͂ prophete oſtendūt, ſine xp̃o. Cõtra quos
lʒ melius infra declarabit̃: eorum prop hete
oſtendunt xp̃m aducuiſſe. Naʒ Gen̄. xlix. di
xit Jacob. Non auferet̃. ſceptrū͂ de Juda.
⁊ dux de femore eius. ⁊c̃. Et Dan̄. ix. dicit̃.
Cū͂ venerit ſanct⁹ ſanctoꝝ. ⁊c. Si igit̃ xp̃s
venit: ⁊ ab ipſo nouū͂ teſtamentū͂ eſt ꝓmul
gatū͂ ergo tanꝙ̃ auctẽtic͂ū eſt acceptandū͂.
ergo q̄ nõ acceptant fallunt̃: ⁊ decipiū͂tur.
Sed vltra hoc tenẽt iudei: ⁊ iudaica lex: ꝙ
nullatenus humana aia deū͂ videre poteſt.
Sed ſolū͂ hoc modo aia poſt mortẽ beatifi
catur: quia hʒ oẽs delectatõnes quas vult:
ſicut antiquitus in deſerto ſumebãt mãna.
qđ in ſe habebat omne delectamentuʒ. vñ
Sap̃. xvi. dicit̃. Panem de celo p̃ſtitiſti eis
omne delectamentū͂ in ſe habentẽ. Duʒ igi
tur (vt patet) gens Judeorū͂ ſperat ſolam
affluentiã tp̃alium bonorum a deo: ⁊ gens
Mahometi ſolas delitias corporales: ꝙ̃tuʒ
ex ꝓmiſſione legis coꝝ cõcludit vtraqʒ eoꝝ
ſpes ſeu opinio: eos inuanū͂ accepiſſe aias
ſuas. cū͂ eorū͂ felicitas ſimpliciter ſit bruta
lis. Quod vtiqʒ falſum eſt: cū͂ anima inuiſi
bilis: bonis inuiſibilibus remuneranda ſit:
nec natura rõnalis bonis inferiorib⁹ felici
tari põt. Undẽ (ex quo hãc opinionẽ tenẽt)
ſequit̃ ꝙ ipſi ſunt mirabiliores ipſis reb⁹:
q̄bus ſe ſubdunt. Unde Augu. Quiſq̄s in
quit qđ ſeipſo deterius ẽ ſequit̃: fiet eo ipſe
deterior. Cõtra quos nõ tm̃ clamat xp̃iana
fides. ſʒ ẽt rõnalis. Certū͂ ẽ. n. ſm̃ Phm̃. ij.
de anima. ꝙ potẽtia nõ ꝑficitur niſi a ſuo
obiecto. Cū͂ igit̃ deus ſit obiectū͂ ipſius aie:
ergo nõ poterit beatificari niſi in viſione ip
ſius dei. Et ꝯfirmat̃ iſta ratio. Nã certū͂ eſt
ſm̃ eundẽ phm̃. iij. de anima. ꝙ deus nihil
facit fruſtra. Quo p̃ſuppoſito certuʒ eſt. ꝙ
anima ſūme deſiderat deum videre: ⁊ in eo
beatificari. ergo neceſſe ẽ animã beatifican
dã videre deū͂. Ex p̃miſſis ẽt cõcludo. ꝙ cū͂
lex iudeoꝝ contineat in ſe res inhoneſtas. ⁊
ipſi deo ꝯtrarias. econtra lex xp̃ianoꝝ tene
at oppoſitū͂. certum eſt: ꝙ lex xp̃ianorum ve
riſſima ẽ: Judeoꝝ ꝟo lex falſiſſima: ¶ Qui
ta ſecta ꝓpter ſuã inhoneſtatẽ demõſtrãs
fidem xp̃ianorū͂ eſſe veraʒ: dicit̃ ſecta ſimul
plurimorū͂. vltra enim p̃dictas ſectas: quaſi
ſunt innumerabiles: alie diuerſoruʒ hereti
corum ſeu infideliū͂; qui omnes inhoneſta

ſentiunt diuerſimode de ipſo deo. Nam q̄
dam detrahunt ꝑfectioni dei: que cõſiſtit in
tribus ꝑſonis. ⁊ vna ſubſtantia ⁊ eſſentia.
Quidã detrahunt eius omnipotentie: ſicut
quidã philoſophi. qui dicunt deum non po
tuiſſe creare mundū͂ ⁊ creaturas ex nihilo.
ſed tm̃ preſuppoſita aliqua materia. Pro
pter qđ phs prio Phiſicoꝝ. dicit. Scđm
oẽs philoſophantes: ex nihilo nihil fit. Si
militer alij detrahunt ẽt eius omnipotẽtie:
dum negãt generalẽ reſurrectionẽ mortuo
rum fieri poſſe. Alij detrahũt eius ſapiẽtie.
dum dicunt deū͂ nõ p̃uidere ꝯtingẽtia. Alij
detrahũt eius iuſticie. dum dicunt deū͂ non
puniri peccata: vel nõ eſſe penã inferni. vel
ſalteʒ eternaliter punire. ſed tãdem omnes
ſaluare. Alij detrahunt eius miſericordie. ſi
cut qui dicū͂t animas poſt lapſum peccato
rū͂ nullaten⁹ poſſe inuenire miſericordiam
apud deū͂. Alij negant liberalitatẽ dei. dum
dicunt deū͂ nõ eſſe remuneratoreʒ delicto
rum ſuoꝝ poſt mortẽ. Alij negant diuinam
ꝓuidentiã: ſeu gratuita dei beneficia. ſicut
qui tribuunt bona q̃ habẽt in mū͂do fato:
ſtellis fortune. ꝓprie induſtrie: ſeu cuidam
nature. Uñ dicunt herbas. plantas. frugẽ.
⁊ ſimilia non a deo creata. ſed terrã hec oia
ꝓducere ex ſe. Alij deniqʒ negant diuinaʒ
charitatẽ. dum aſſerunt deū͂ nõ eẽ incarna
tuʒ pro ſalute mundi: nec oino ei fore hoc
poſſibile. Ex p̃miſſis patet error ⁊ inhone
ſtas oium aliarū͂ ſectaꝝ: que cum ſint plene
oi errore falſitate ⁊ inhoneſtate: ⁊ prorſus
remote ab omni vero cultu diuino ⁊ verita
te: arguū͂t falſitateʒ ſuã: ⁊ ꝯfirmant xp̃iano
rum fidẽ eſſe veriſſimã: que dupliciter vera
ſup omnes eſſe videt̃. Primo q: xp̃iana fi
des nihil in ſe ꝯtinet: qđ ſit turpe: falſuʒ ⁊
inhoneſtū͂. Quod ſic patet. Nam diſcurre
Gen̄. Exođ. Leuticū͂: Euãgelia. ⁊ oẽs alios
libros xp̃iane fidei: ſeu ſcripture ſacre. Nū͂
quid in eis aliq̄d: vel minimū͂: vel inhone
ſtum reperies: Certe nõ: O Auguſt. Tu q̄
totã legiſti ſcripturã ſacram: quid dicis de
ea: Audi i fine ſcđi libri đ ciui. dei. c. xxviij.
Nihil enim eis turpe ac flagitioſuʒ ſpectã
dū͂. imitandū͂qʒ ꝓponitur: vbi veri dei aut
p̃cepta inſinuãtur: aut miracula narrantur:
aut dona laudant̃: aut beneficia poſtulant̃
hec ille. ¶ Secū͂do inſup fides xp̃iana ſup
omnes vera apparet: q: in ſe cõtinet ⁊ con

plectitur oẽ illud qđ concernit honorẽ lau
dem ⁊ gloriam dei: quod ſic patet. Nã xp̃ia
na fides: deuʒ ſolum adorat: eiqʒ ſoli famu
latur. Unde ſola chriſtiana fides idolatria
de hoc ſeculo fugauit: que tamen ab initio
legis vſqʒ ad Chriſtum nõ ſoluʒ in populo
Paganorum. Sed nec in populo iudeorū͂
potuit aliquo mõ excludi. Sola iſup xp̃ia
na fides: deū͂ magnificat: dum ſola deum
trinum ⁊ vnum adorat. Fides inſup chri
ſtiana tenet animas fore imortales: qđ vti
qʒ credere non tm̃ ẽ neceſſarium: nec malū͂
Jmmo maxima eſt confeſſio diuine laudis
⁊ bonitatis. Fides inſuper xp̃iana cõmen
dat ſapiẽtiam dei: dum etiam omnia futu
ra ⁊ contingentia deum conſpicere fatetur.
Fides etiam xp̃iana cõmendat diuinam iu
ſtitiam: dum fatetur ⁊ credit ꝙ ne dū͂ pec
cata venialia etiam minima punit. Sed vl
tra hoc credit ꝙ pro qualibet mortali cul
pa: de⁹ irremediabiliter, eternã penã ĩpẽdit
Fides inſuper xp̃iana cõmendat miſericor
diam dei: dum etiam poſt lapſum inumera
bilium peccatorum: per penitentie ſacramẽ
tum credit peccatores a deo recipi ad veni
am ꝑ gratiam. Fides inſuper xp̃iana cõfi
tetur liberalitatem dei: dum credit deuʒ eẽ
poſt mortem remuneratorem ſuorum deli
ctorum filiorum. Fides inſuper xp̃iana cõ
mendat gratuita dei beneficia: dum frugeʒ
herbas: plantas: ⁊ ſimilia confitetur a deo
ꝓcedere non ſimpliciter a terra: a caſu: ſtel
lis: fortuna: ⁊ huiuſmodi. Fides inſup xp̃ia
na plurimū͂ cõmendat bonitatem ⁊ carita
tem dei que etiã propter nos peccatores fi
lio proprio non pepercit. dicente Apoſtolo
ad Rom̄. viij. Proprio filio ſuo nõ pep̃cit
deus: ſed pro nobis oibus tradidit illum.
Hoc. n. redẽptionis beneficiū͂ maior ẽ ignis
ad accendendū͂ cor nr̃m: ꝙ̃ ſimul eẽt totus
mundus: ad accendendum idem cor nr̃m.
Propter quod Luc̃. xii. Ipſe dei filius di
cebat. Jgnem veni mittere in terrã. i. ĩ cor
da terrena: ⁊ q̄d volo: niſi vt ardeatur: Et
ꝙ nihil fuerit efficatius ſic ad accẽdẽdum
corda nr̃a in diuinū͂ amorẽ: ꝙ̃ imolatio filij
dei. pʒ q: Jo. xv. dĩ. Maiorẽ caritatẽ nemo
hʒ ⁊c̃. Ex premiſſis omnibus concluditur:
ꝙ cum fides chriſtianorū͂ ordinet homineʒ
in deum quantum ad dilectionẽm: quãtum
ad perfectionem: ⁊ quantum ad excluſionẽ

omnis inhoneſtatis ⁊ erroris: qđ vtiqʒ nul
la alia lex ſeu fides facit. ꝙ xp̃ianoꝝ fides
ſimpliciter vera eſt: ⁊ per conſequẽs ab oi
bus imitanda. dicente Augu. lib: de fide ad
Petrum. Prudentium inquit ⁊ fidelium
virorum eſt: examinare que ſit fides purior
maieſtate dei dignior: quã cū͂ inuenerit: illi
ſe debet omnino ſubmittere.

¶ De ſo ordine quo ſola fides xp̃iana or
dinat hominem in finem eterne felicitatis.

S[1]Ecundus ordo: quo fides xp̃iana
ſuper oẽm aliam fidem ordinat
hoiem in finem eterne felicitatis:
dĩ ordo proximalis. Nam fides chriſtiana
non tm̃ (vt pretactum eſt) ordinat homineʒ
in deum: ſed etiam ſuper omnem aliã fideʒ
⁊ legẽ ordinat hominem ad ꝓximū͂ ſuum
hoc tripliciter probo. Primo quantum ad
generalem dilectionem. Scđo quantū͂ ad
liberalem cõicationem. Tertio quantū͂ ad
ſpecialem diſpoſitionẽ. ¶ Primo dico: ꝙ
chriſtiana lex ordinat hoiem ad proximum
ſuum quantum ad generalẽ omnium dile
ctionẽm. vʒ. amicoꝝ ⁊ inimicoꝝ. Prio ami
coꝝ. Nam deutero. vi. Matth. xx. p̃cipitur.
Diliges proximum tuum ſicut teipſum. Et
Matth. v. ẽt precipit. Diliges amicum tuū͂:
¶ Scđo in lege chriſtianorum precipit̃ ẽt
dilectio inimicorum. Nam amor chriſtiano
rum: vt ſit verus ⁊ perfectus: non tm̃ ſe extẽ
dit ad omnes amicos: ſed etiaʒ ad oẽs ini
micos. Et ideo Matth. v. ſaluator precipit:
Diligite inimicos veſtros ⁊c̃. Quo p̃cepto
tenetur q̄ſqʒ chriſtianus non tm̃ diliger̃ ini
micos xp̃ianos: ſed ẽt ꝙ̃tum ad naturam ⁊
gr̃am: non quãtū͂ ad culpam: oẽs Judeos
Turchos: Saracenos: Mauros: Pagãos
⁊ huiuſmodi: quẽ ordinẽ generalẽ dilectõis
nequaꝙ̃ obſeruant iudei. Nam licet Mat.
v. dicatur. Diliges amicū͂ tuū͂: ⁊ odio hẽbis
inimicū͂ tuū͂: nequaꝙ̃ ſm̃ Nico. de lira. de⁹
precipit: odio habebis inimicum tuū͂: ſʒ ipſi
iudei illud ſuperpoſuerū͂t a capite ſuo. Uñ
arguū͂t ſic. Certum eſt (vt hĩ. z. Thopi.) ꝙ in
cõtrarijs tenet cõſequẽtia in ſeipſis: vt ſic.
Si diligendus eſt amicus: ergo odiendus ẽ
inimicus. Jſtud ſequit̃ per locum a ꝯtrarijs
Ex hoc igit̃ arguū͂t chriſtianos eẽ inimicos
⁊ ideo odiū͂t eos. Jdem dico de alijs ſectis
Cū͂ igitur (vt patet) lex chriſtiana non tãtū͂
ad amicos: ſed etiaʒ ad omnes inimicos ſe

ertēdat per dilectionē ⁊ caritatē: alie vero ſecte nō: ſequitur: ꝙ chriſtianoꝝ lex verior eſt omni alia lege ⁊ fide. ¶ Scdo ēt dico ꝙ chriſtiana lex ⁊ fides ſuper omnem aliam legem ordinat hominez ad primū ſuū: quātum ad liberalem cōmunicationem. Unde lex xp̄iana: non tm̄ iubet amicos ⁊ inimicos diligere affectu: ſed etiam effectu ⁊ operatione: dum neceſſitas incūbit. Et primo de amicis dī. i. Joan. 3. Filioli non diligamus lingua tm̄ neqȝ verbo. ſ. amicos: ſed opere: ⁊ veritate. Et ille Jo. iiij. dicit. Si quis habuerit ſubſtantiam huius mundi: ⁊ viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere: ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo: quō caritas dei manet i illo? Et Deutero. xv. dī. Si vnus de fratribus tuis: qui moratur inter portas ciuitatis tue: in terra quā dñs deus daturus eſt tibi: ad paupertatē deuenerit. nō obdurabis cor tuum nec contrahes manū tuam: ſed aperies eam pauperi. ¶ Secundo etiaȝ inimicis lex chriſtiana iubet in neceſſitate benefacere. vnde Matth. v. precipit. Diligite inimicos veſtros: benefacite his: q oderunt vos. Et prouer. xxv. Si eſurierit inimicus tu⁹: ciba illum: ſi ſitit potum da illi. Pro amicis ꝟo ⁊ inimicis precipit Luc. vi. Mutuū date. ſ. vtriſqȝ in neceſſitate: nihil inde ſperātes. Et Mat. ix. precipit. Qui petit a te: da ei: ⁊ volēti a te mutuari: ne auertaris. Contra hūc ordinē dilectionis facit lex iudeoꝝ: qui mutuū preſtāt cū vſure lucro. dicentes hoc eſſe iuſtum ⁊ licitum: cum ꝯ ēt nature legem ſit: que Matth. vij. iubet quecunqȝ vultis vt faciant vobis homines ⁊c. Et Tobie. iiij. p̄cipit. Quod oderis tibi fieri: vide ne alteri feceris. Hunc errorez ipſi elitiant a ſeipſis: male ſcripturam intelligentes. Unde ſup illa verba deutero. xxiij. non feneraberis fratri tuo noīe fratris: intelligunt ſimpliciter iudeos. ſ. de genere iudeorum: ⁊ non de genere xp̄ianoꝝ: cū tamen reſpectu Ade ⁊ Eue ⁊ reſpectu dei a quo creati ſumus: oēs ſimus fratres: conceſſum tn̄ erat a deo ſm̄ Nico. de lira: ⁊ etiam Guiel. (ſicut ponit ad lrām i ſupplemento). Uſura. ſ. §. v. ꝙ ſimplr erat iudeis ꝯceſſum: alienis dare ad vſuram: vt maius malum vitarent: ne. ſ. a iudeis deum colentibus vſuras acciperent ꝓp auariciaȝ: ita ꝙ permittebatur iudeis: ꝙ ipſi concederent egyptijs ad vſuram. Et ratio eſt: quia ipſi iniuſte vſurpauerāt bona ſua: ⁊ iniuſte eorum ſubſtātiā detinebāt. Ex premiſſis ēt patet: ꝙ cum xp̄ianorum lex amicis ⁊ inimicis propria bona mutua datione concedat etiam ſine vllo vſure lucro. ⁊ econtra lex iudeorum oppoſitum faciat. concludit: ꝙ eſt verior omni alia lege ⁊ fide. ¶ Tertio dico ꝙ lex xp̄ianorum ſuper omnem aliam legē ordinat hoiem ad proximū ſuum quantum ad ſpecialem impoſitionē vel diſpoſitionem. Nā lex xp̄iana nō tm̄ iubet diligere amicos ⁊ inimicos affectu ⁊ effectu. ſed inſup p̄cipit: ꝙ quiſqȝ in neceſſitate exponat vitā ſuā corporalē pro ſalute alterius. Unde prime Jo. 3. dī. In hoc cognouimus caritatē dei: qm̄ ipſe aīam ſuā poſuit pro nobis: ⁊ nos debemus pro fratribus animam noſtrā ponere glo. i. corporalem vitam. Hunc ordinē nulla lex obſeruat niſi xp̄iana. Propter ꝙ etiam concluditur: ꝙ eſt verior ⁊ perfectior omni alia fide. Ex premiſſis omnibus colligē: ꝙ exquo xp̄iana lex ordinat hominez ad proximū: ⁊ quantum ad generalē oēm dilectionem: ⁊ quātum ad liberalē cōicationez ⁊ quantum ad ſpecialem expoſitionem. cetere vero leges ⁊ ſecte non: concluditur: ꝙ chriſtiana lex vera eſt: cetere vero falſe.

¶ De tertio ordine: quo fides ſola xp̄iana ordinat hominem in finem eterne felicitatis.

t Ertius deniqȝ ordo: q̊ fides xp̄iana ſuper oēm aliam fidē ordinat hoiem in finem eterne felicitatis: dicitur ordo ſpecialis. Fides. n. xp̄iana nō tm̄ ordinat hoiem quātū ad deū ⁊ primuȝ ſed inſuper ordinat hoiem ſuper oēm aliaȝ legem quātum ad ſeipſum: Quod tripliciter probo. Primo quātū ad ſubiectionem. Secūdo quantū ad obiectionem. Tertio quantum ad imitationē. ¶ Primo dico: ꝙ fides xp̄iana ordinat hoiem quantū ad ſe quātū ad ſubiectionē. Cum. n. ſm̄ phm̄. 3. de aīa. duplex ſit appetitus in hoie. vȝ ſenſitiuus ⁊ rōnalis. ⁊. ix. Ethi. dicat: ꝙ homo ē maxime intellect⁹: ⁊ rō: cōcludit: ꝙ pars ſenſitiua dȝ ſubijci parti rōnali. Nūc inferior tenetur ſe ſubijcere maiori. Unde Phs. 3. de aīa dicit Appetitu ſcdo ⁊ cōtrario in hoie exnte: qui ſuperior fuerit: dȝ ſecū trahere inferiorem: ſicut ſpera maior trahit ſecū oēs ſpās inferiores. Et. i. Poli. Idē confirmans ait. Aīa naliter dn̄atur corpori: ſicut domin⁹ ſeruo: ⁊ aīa dȝ eſſe regēs: corpus ꝟo rectū. Hoc idē precepit deus vnicuiqȝ dī. Geñ. iiij. Sub te erit appetitus tuus. ſ. carnalis: ⁊ tu dn̄aberis illius. hoc totū obſeruare iubet lex xp̄iana. Ecōtra lex Mahometi iubet plures vxores hr̄e: vt ſic maior libido ⁊ concupiſcētia habeat. Ex q̄ ſupabūdent libidine ⁊ ꝯcupiſcentia: certū eſt: ꝙ contra oēm nature ordinē pars iferior predn̄atur ſupiori. i. rōni. dicēte Pho. vij. Ethi. Cōcupiſcētia (inqt) abducit a rōne vnāquāqȝ potentiam aīe. Contra tales clamat Bernard⁹ in ſuis meditationib⁹ dī. Cur carnē tuā precioſis cibis ⁊ reb⁹ impinguas ⁊ adornas: quā poſt paucos dies vermes deuoraturi ſunt in ſepulchro: aīam ꝟo nō ornas bonis opibus: q̄ deo ⁊ angelis preſentāda eſt in celis: q̄re animaȝ tuā vilipēdis: ⁊ ei carnē tuā p̄ponis: Certe dn̄am ancillari: ⁊ ancillā dn̄ari magna abuſio eſt. ¶ Scdo ēt dico: ꝙ lex chriſtiana ordinat hoiem ad ſeipſum ſup oēm aliā legē quātū ad obiectionē. Quis ordo ſm̄ Phȝ 2. de aīa exigit: ꝙ q̄libet potētia reſpiciat ſuum obiectū: ſicut auris ſonū: viſus colorez: ⁊ hmōi. Cum igit in hoie ſit potentia intellectiua. ⁊. vi. Ethi. obiectū intellect⁹ ſit verū: nō ſimpliciter creatū ſed increatū ſm̄ theologos: tūc hō dr̄ in ſeipſo bn̄ ordinat⁹: cum potētia ſua itellectiua hȝ ⁊ credit verū ⁊ bonū increatū: p vltimā ſuā felicitatez. Hunc ordinē obſeruat xp̄iana lex: que tenet ſoluȝ verū ⁊ bonuȝ increatū (qd̄ deus eſt) eſſe ſimplr obiectū humani intellect⁹ ⁊ volūtatis: quē ordinē nequaꝗ: vt ſupra viſuȝ eſt. obſeruat lex iudaica ſeu Mahometi: q̄ tenet expreſſe bonū terrenū ⁊ creatū eē obiectuȝ felicitate ipſius humani intellect⁹ ⁊ volūtatis prophā dicente. Oculos ſuos ſtatuerūt declinare in terrā. Ex quibus etiam pȝ fidē xp̄ianaȝ oī alia fide pfectiorē eē. ¶ Tertio deniqȝ dico: ꝙ lex xp̄iana ſup oēȝ aliā legē ordinat hoiem ad ſeipſuȝ quātū ad imitationem. Tunc enim ſm̄ Auguſtinū lib. de verbis dn̄i. quilibȝ dr̄ bn̄ ordinatus: cū nō tm̄ deū reſpicit. Sed cū imitat veſtigia ei⁹ bonitatis. Proinde Geñ. i. dicit. quia de⁹ creauit hoiem ad imaginē ⁊ ſilitudinē ſuā. Nā imago ꝯſiſtit in naturalibus. Silitudo ꝟo in gratuitis: ſeu imago denotat ſubſtātiā. ſilitudo vero actū. Ex quo pȝ: ꝙ tūc hō dr̄ pfecte ordinat⁹ i ſeipſo: cū in ſe hȝ actualē dei ſilitudinē: quātū ad opa exteriora. Ad hoc ordinat hoiem lex xp̄iana. Unde Apoſtol⁹ ad Ephe. v. ait. Imitatores dei eſtote: ſicut filij cariſſimi. Quod ppoſitū faciūt oēs alie ſecte Propter qd̄ cōcludit: ꝙ xp̄iana lex veriſſima eſt. Ex predicto igit. v. argumēto. vȝ ordinatiōis. apparet ꝙ cum xp̄ianoꝝ fides ordinet hoiem in deū: in primū: ⁊ in ſeipȝ. Oppoſitū ꝟo faciant oēs alie leges: ſola ipſa veriſſima eſſe demonſtrat. Quē triplicē chriſtiane fidei ordinē. vȝ. diuinalē: primalē: ⁊ ſpecialē: mihi ⁊ vobis largiri dignet infinita clemētia diuine maieſtatis: cui ſemper ſit oīs laus ⁊ glīa: in ſcl'a ſcl'oꝝ. amē.

¶ Feria qnta poſt dn̄icam quīquageſime: de quarta excellentia. vȝ de veritate ipſius ſanctiſſime fidei.

AMĒ dico vobis: nō inueni tantā fidē in iſrl. Scribunt h̄ ꝟba Mat. viij. ⁊ i euāgelio occurrētis ferie: declarat moralr hyſtoria euāgelica: ⁊ applicata ad maȝ fidei: quā verbi dei p̄dicator mō tuo declarās: dicere poteris. Poſtꝗ in ſupiorib⁹ ſermonib⁹ declarauim⁹. v. argumēta veritatē ſacratiſſime fidei xp̄iane demōſtrātia: habeo in p̄nti ſermone (exquo ſacrū euāgeliū ſingulariter de ꝟtute fidei ſpālē facit mētionē) declarare ſimplr ſextū argumētū: qd̄ miro mō ē demōſtratiuū ꝟitatis ipſi⁹ fidei bn̄dicte: qd̄ vtiqȝ argumētū erit validiſſimuȝ ⁊ inſup erit ad audiēdū valde mirabile ⁊ ſtupēdū cui⁹ argumēti tā ſtupēdi dclaratio tal' erit.

¶ De ſexto argumēto: quo oſtēdit ꝙ ſola xp̄ianorū fides ꝟa ē ⁊ ſalutifera

s Extū argumētū i p̄nti feria i ordie dclarādū: q̊ ſinglr oñdet ſolā fidē xp̄ianoꝝ ꝟiſſimā eē ⁊ nō alterā: dī argumētū cōpletōis p dclaratōe h⁹ ſexti argumēti dmōſtrātis ſimplr fidē xp̄ianoꝝ eē ꝟiſſimā: ⁊ ſi alīaȝ. pꝛio ⁊ āte oia occurrūt mihi ꝟba Nico. de lira in ſuo tractatulo: quē fecit ꝯ iudeos dicētis. Quotiēs (inqt) aliqua ſcriptura dnūciat aliqd eē futuꝝ dtermiat tpꝰ: locū: ⁊ modū. Si oia p̄dcā ſil' ꝯcurrāt. manifeſte pȝ: ꝙ illud qd̄ p̄dcm̄ fuerat ꝟiſſimū ē. Pȝ ſic h̄ regl'a. Nā qn̄do aliqs medicus: ſeu aſtrologus p̄dixit aliqua hora ⁊ tempore aliquid futurū eē. ſi illud eo mō

aduenerit quo predictum fuit. profecto certa fides ⁊ indubia eidem medico vel aſtrologo adhibetur: ꝙ ita dixerit: ⁊ inſuper ꝙ eorū ſententia ſeu conſiliū veriſſimuꝫ fuit. Quo preſuppoſito: certū eſt ꝙ ſacra ſcriptura ſeu vetus teſtamentū predixit aduentum incarnationis filij dei: ⁊ natiuitatem: ⁊ locū: ⁊ modū. Que oia cum ſimul venerint (vt imediate patebit) ⁊ cōpleta ſint neceſſario cōcludit: ꝙ ſola chriſtianoꝝ fides veriſſima apparet ſup oēm aliam fidē. ⁊ per ꝯñs ab oibus qui ſaluari debent tenenda eſt. Et ꝙ realiter oēs ꝓphie de filio dei incarnādo: in Chriſto icarnato complete ſint manifeſte demonſtro. incipiendo ab eiꝰ cōceptione vſqꝫ ad ſuum aduentū iudicij generalis. Obſecro te tamen: O ꝑdicator euāgelice veritatꝭ: vt colloces memorie omnia que dicturus ſum: ſeu per gratiā infuſam: ſeu per aliquē modum artificiatuꝫ: qm̄ hec apparebunt populis tam mirabilia: ꝙ̄ ſtupēda. Et inſup miro modo accēdent eoruꝫ corda ⁊ animos ad ſimpliciter credendū: ⁊ ſine alia glo. ea q̄ ſunt fidei chriſtiane: Incipiens igitur ab initio vſqꝫ ad finē: de oibus his q̄ de ſaluatore noſtro ꝓphta ſunt: ⁊ adimpleta: dico O popule chriſtiane: ꝙ ante chriſti aduentum ꝓphatum fuerat ab Iſaia conceptio ſaluatoris tui de virgine: q in. vij c. ꝑdixit. Ecce virgo ꝯcipiet: ⁊ pariet filiū ⁊c. hoc eni adimpletū eſt. Na Luc. i. quū virgo Maria q̄reret ab Angelo Gabriele quō fiet iſtud: qm̄ virū nō cognoſco: reſpōdens angelꝰ dixit ei. Spiritus. ſ. ſupueniet i te: ⁊ virtꝰ altiſſimi obumbrabit tibi Similr̄ (vt habet Matth. i.) dum Ioſeph ſponſus Marie cogitaret ſuper eius conceptionē: vt ibi dicitur. ecce angelꝰ domini in ſomnis appuit ei dicēs. Ioſeph fili Dauid noli timere accipere Mariam coniugē tuā. Qđ eniꝫ in ea natū eſt: de ſpū. ſ. eſt. hec ibi. Prophetauit. ēt Iſaias eiꝰ natiuitatem. Luc. ix. c. di: Paruulꝰ natꝰ eſt nobis. ⁊ filiꝰ datꝰ eſt nobis. Cuiꝰ ptās ſup humeꝝ eiꝰ: ⁊ vocabit admirabilis deus fortis ⁊c. Hoc adimplementuꝫ eſt. Luc. 2. vbi dr̄. Factū eſt aūt cū eſſent ibi ipleti ſunt dies Marie vt pareret: ⁊ peperit filiū ſuū pmogenitū hec ibi ꝓphauit ⁊ Micheas ꝓpha locū ſue natiuitatis. Mich. v. c. di. Et tu bethleē terra Iuda: nequaꝙ̄ minima es i pncipibꝰ iuda.

Ex te eniꝫ exiet dux: qui regat populū meū iſrael. Hec ibi. Hoc adimpletū ē: Matth. 2. c. vbi dicitur. Cum antē Herodes Rex ſciſcitaretur a ſcribis ſacerdotum: vbi Chriſtus naſceref. dixerunt ei. In bethleem. Iude. Sic eni ſcriptū eſt p ꝓphaꝫ. Et tu Bethleē terra iuda: nequaꝙ̄ minima es in pncipibꝰ iuda. Ex te eni exiet dux: qui regat populū meū iſrl'. Hec ibi. Prophetauit ēt Balaā Numeri. xxiiij. ꝙ in natiuitate Chriſti ſtella noua oriref. dicēs. Orief ſtella ex Iacob. ⁊ exurget rex ex iſrl'. Hoc adimpletū ē. Mat. 2. c. vbi dr̄. Vidimus ſtellā eius in oriente. Prophetauit ēt Iſaias. ꝙ Chriſtꝰ naſceretur inter bouem ⁊ aſinū. dicēs. Iſai. i. c. Cognouit bos poſſeſſorē ſuū: ⁊ aſinus preſepe dñi ſui. Iſrael aūt non cognouit me. hoc adimpletū eſt. Luc. 2. c. vbi dr̄. Peperit filium ſuū primogenitū: ⁊ pānis euꝫ inuoluit: ⁊ reclinauit eum in preſepio: qꝛ non erat ei locus i diuerſorio: in quo. ſ. pſepio: ſm doctores: ſimul erat bos ⁊ aſinꝰ. Prophetauit inſuper Abacuh. 3. c. de eiꝰ noie di. Ego aūt gaudebo i domino: ⁊ exultabo in deo Ieſu meo. Hoc adimpletū fuit. Luc. i. c. vbi angelus dixit Marie. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filiuꝫ: ⁊ vocabis nomē eius Ieſum. Et Luc. 2. c. dicif. Poſtꝙ̄ impleti ſunt dies octo: vt circūcideretur puer: vocatū eſt nomen eius Ieſus: quod vocatum eſt ab Angelo: priꝰ ꝙ̄ in vtero cōciperef Prophetauit ēt Iſai. lviij. c. qualiter reges debebant Ieſum adorare: cum muneribus di. Surge illuminaf ieruſalem: quia venit lux tua: ⁊ gloria dñi ſuper te orta eſt: qꝛ ecce tenebre operiēt terrā. Et infra dicif. Et ambulabunt gentes in lumine tuo: ⁊ reges in ſplendore ortus tui. Leua in circuitu oculos tuos ⁊ vide: omnēs iſti cōgregati ſunt. venerunt tibi. Filij tui de longe venient ⁊ filie tue de latere ſurgent: tunc videbis ⁊ afflues ⁊ mirabif ⁊ dilatabif cor tuū: qn̄ cōuerſa fuerit ad te multitudo maris: fortitudo gentiū venerit tibi: inundatio camelorū operiet te: dromedarij Madiā ⁊ Effa. Oēs de ſabba venient: aurum ⁊ thus deferētes: ⁊ laudem domino annunciantes. Hoc autē adimpletū ē Math. ij. c. vbi dicitur. Magi venerunt ab oriente Ieroſolimam dicētes. Vbi eſt qui natus eſt rex iudeorū: Et ifra ſubditur. Intrātes domū inuenerūt pueꝝ

cū Maria matre eius: ⁊ procidentes adorauerūt eū. Et apertis theſauris ſuis obtulerunt ei munera; auꝝ: thus: ⁊ myrraꝫ. Prophetauit ēt Oſeas. xi. c. de fuga Chriſti in egyptū. di. in pſona patris. Ex egypto vocaui filiū meū. Hoc adipletū fuit. Matt. 2. vbi di. Apparuit angelus dñi i ſomnis Ioſeph: di. Tolle pueꝝ ⁊ matrē eius: ⁊ fuge i egyptum: ⁊ eſto ibi vſqꝫ dum dicam tibi. Et ꝯſurgens accepit pueꝝ ⁊ matrem eius nocte: ⁊ ſeceſſit in egyptū. Prophetauit etiaꝫ Iſaias. xi. c. de mirabili ſapia Chriſti: ⁊ de ſeptē donis. ſ. ſ. di. Egredief virga de radice Ieſſe. ſ. virgo Maria: ⁊ flos. ſ. Chriſtꝰ de radice eius aſcēdet ⁊ requieſcet ſup eum ſpūs dñi: ſpūs ſapie ⁊ intellectus: ſpūs conſilij ⁊ fortitudinis: ſpūs ſcie ⁊ pietatis: ⁊ repleuit eum ſpū timoris dñi. Hoc aūt adimpletum eſt. Luc. 2. c. vbi ſtupēbant omnes ſup prudentia ⁊ reſponſis eius. Et Io. vij. di. Nunꝙ̄ locutus ē ſic hō in Iſrl'. Prophauit ēt Iſaias. xxxv. c. de miraculoꝝ ſuoꝝ apparitione. di. Ecce deus noſter veniet: ⁊ ſaluabit nos: Tūc aperienf oculi cecoꝝ: ⁊ aures ſurdoꝝ patebūt: tūc ſaliet ſicut ceruus claudꝰ. ⁊ apta erit lingua mutoꝝ. Hoc adimpletū ē Matth. xi. c. vbi di. Ioannes aūt cum audiſſet in vinculis opa Chriſti: mittēs duos d diſcipul' ſuis. ſ. ad certificādū eos (ꝓphia Iſaie implera) ait illi. Tu es qui venturus es: an alium expectamus: Et reſpōdēs Ieſus ait. Euntes renūciate Ioāni. que audiſtis ⁊ vidiſtis. Ceci vident: claudi ambulāt: leproſi mundanf: ſurdi: audiunt mortui reſurgunt: paupes euāgelizantur. Et beatus qui nō fuerit ſcandelizatus in me: Et ꝙ ipē dñs plura miracula fecerit: ⁊ diuerſa: patet Na Mat. iiij. c. di. Circuibat Ieſus p villas ⁊ caſtella: ⁊ obtulerūt ei oēs male habētes varijs langoribus ⁊ tormētis oppreſſos. ⁊ q demonia hēbāt: ⁊ lunaticos ⁊ paraliticos: ⁊ curauit eos oēs. Silr̄ hr̄ Lu. iiij. vbi dicitur. ꝙ oēs q habebant infirmos varijs langoribꝰ deferebant ad eū: ⁊ curabantur. Item Luc. vi. dicitur. Virtus de illo exibat: ⁊ ſanabat omnes: Quantum ad miracula que ſaluator noſter cū hoibus conuerſatꝰ operari dignatus eſt. ex euangelica colligif hyſtoria: qualiter ipſe tres mortuos ſuſcitauit: vꝫ filiā Archiſinagogi in domo patris. Mat. ix. Mar. v. Lu. viij. c. Itē filium vidue

delatū extra portā ciuitatꝭ Naym. Lu. vij. c. Tertiꝰ fuit Lazarꝰ frater Marie magdalene: qui iā q̄triduanus erat: ⁊ in ſepulchro fetebat. Io. xi. Itē leproſos. xi. inuenif mūdaſſe. De vno hr̄ Mat. viij. ⁊ Mar. i. Lu. v. de alijs autē decē: q dixerūt Ieſu preceptor miſerere noſtri. hr̄ Lu. xvij. Plures cecos legitur illuminaſſe. De duobꝰ āt Mat. 20. dr̄ Duo ceci ſedētes ſecus viam audierūt: qꝛ Ieſus tranſiret ⁊c. De vno alio di Matth. viij. Veniunt Bethſaida: ⁊ adducunt ei cecum ⁊c. De alio aūt ceco a natiuitate habetur Io. viij. ix. Demoniacos āt ſeptē ſpālr liberauit. De duobus hr̄ Matth. viij. Silr de illo q legionē demonū in ſe habebat. tāgitur Luc. viij. De vno alio qui erat mutus Mat. ix. ⁊ Luc. xi. De quodā lunatico q nō poterat liberari niſi i oratōe ⁊ ieiunio. Mat. ix. c. Item de quodam ſpū imūdo ab hoie in ſynagoga iudeoꝝ electo: tangitur Matt. i. Itē de filia mulieris Cananee ad inſtātiā matris ſanate. habetur Mat. ix. ⁊ Mar. vij. Item ad litterā narratur Luc. viij. ꝙ vnaꝫ legionē elecit demonū. Et hoc dr̄ Matth. v. Item cum ſocrus Simonis teneretur magis febribus: imperauit dñs febri: ⁊ cōtinuo ſurgens miniſtrabat illis. Matt. viij. Mar. i. Luc. iiij. Item paraliticum ante eum p tegulas dimiſſū liberauit. Mat. ix. ⁊. iiij. Luce v. Item idropicum duꝫ ſabbato comederet in domo phariſei ſanauit. Luc. xiiij. Itē hominem manum aridā habentem extendere eam fecit Mat. ix. ⁊ Mar. iiij. Item hominē languidū per. 30. annos in piſcina ſanauit. Luc. 15. c. Item ſanauit ſeruum centurionis qui iacebat ⁊ male torquebatur. Ioā. v. c. Item incuruatam mulierem: nec ſurſum reſpicere valentem erexit. Mat. viij. Item ſurdum fecit audire: ⁊ mutum loqui. Matt. ix. Item filium reguli de Capharnaū incipientem mori ad vitam reduxit. Ioan. iiij. Itē fluxū ſanguinis in mulief emoroiſſa: ceſſaf fecit ad tactum fimbrie veſtimēti: Mat. ix. ⁊ Mar. v. Item tempeſtate valida ipſo dormiente in mari cōmota. Imperauit mari: ⁊ ſtatim mare ⁊ vēti obedierūt ei. Matt. viij. Lu. viij. ⁊ Mar. iiij. Itē ambulauit diſcipulis mirantibus ſupra mare: ⁊ Petrum ambulare fecit: ⁊ incipiētem mergi manu extenſa ſaluauit. Mat. xiiij. Itē pulchrum miraculum oſtendit illis tribus Apoſtolis in ſua

trāſfiguratione Mat.xvij.⁊ Mar.ix. Item
de qnq̃ panibus ⁊ duobus piſcibꝰ: quinq̃
milia hoīum ſaturauit: ⁊ ſublati fuerūt.xij.
cophini fragmentorū. Mat.xiiij.c. ⁊ Mar.
vi. Lu.iiij. Io.vi. Itē quattuor milia hoīuz
alia vice refecit de ſeptē panibus ⁊ paucis
piſcibus: ⁊ ſupfuerūt ſeptē ſporte de fragm̄
tis plene. Mat.xv.⁊ Mar.xi. Item auricu-
lam per Petrū ſeruo principis abſciſſam
benigne reſtituit: ⁊ Petrum ſup hoc incre
pauit: Luc.xxij.c. Prophauit vltra predicta
Iſaias de ipſius futurorū precognitōe.di.c.
Itē que ſunt futura in alijs: ⁊ ſupra ſe pre
nunciabit: Hoc adimpletum fuit Luc.xix.
di. Vidēs ieſus ciuitatē: fleuit ſup illā; di.
Quia ſi cognoſceres ⁊ tu: ⁊ nunc hec abſcō
dita ſunt ab oculis tuis: Et infra ibi dicit.
Et ecce inimici tui circūdabunt te vallo: ⁊
coangustabūt te vndiq̃: ⁊ proſternent te: ⁊
nō relinquet lapis ſup lapidē. Qd totū ve-
rificatum fuit in bello Titi ⁊ Veſpaſiani
ↄtra iudeos ſiue Ierl'em. Itez prenūciauit
de magnis operibus Apoſtolorū poſt mor-
tē ſuā Io.xiiij. di. Qui credit i me: opa que
ego facio: ⁊ ipſe faciet: ⁊ maiora horū faciet.
Qd verificatū fuit: q2 cū Chriſtꝰ tres ſolos
mortuos ſuſcitauerit: btūs Andreas (vt hī
in eius legenda) xlvi. mortuos in mari ſub-
merſos ſil' ⁊ ſemel reſuſcitauit: Sil'r ad vm
brā Petri (vt hī Act.vi.c.) omnes infirmi,
ſanabantur: a quacūq̃ infirmitate detine-
bantur: Prenunciauit ēt traditionem ſuā
di. Mar.xiiij.c. Vnus veſtrum me traditu-
rus eſt: Sil'r prenūciauit: ꝙ tertia die reſur
geret. di. Luc.xviij.c. Tradetur filius hoīs
principibus ſacerdotum: ad flagellandum:
⁊ crucifigendum: ⁊ tertia die reſurget: Et
Mat.xij. duz exprobraret iudeos ſigna que-
rentes: dixit: Generatio praua ⁊ peruerſa ⁊
adultera ſignum querit: ⁊ ſignum non dabi
tur ei: niſi ſignum Ione prophe: q2 ſicut Io
nas fuit tribus diebus ⁊ tribus noctibus i
ventre Ceti: ⁊ ſic filius hoīs erit tribꝰ diebꝰ
⁊ tribus noctibus in corde terre: Que om-
nia (vt clare patet in Euangeliſtis) adimple
ta ſunt: Prophetauit inſuper Salomō Sa-
pien.vi. de cognitione ſecretorū cordis: di.
Omnes cogitationes noſtras ipſe ſcrutabi-
tur. Qd adimpletum fuit. Luc.vij. vbi legit
ꝙ cum Symon leproſus murmuraret i cor-
de ſuo: di. Si hic eſſet propheta ſciret vtiq̃
que ⁊ qualis eſt mulier: que tangit eū: q2
peccatrix eſt: Quod cognoſcens Chriſtꝰ di
xit. Symon habeo aliquid tibi dicere ⁊c.
Et alibi dicebat iudeis: Vt quid cogitetis
mala in cordibus veſtris: Similiter ⁊ alibi
dicitur: Videns Ieſus cogitationes eorum
⁊c. Prophetauit ēt de ipſo Dauid propha
di. ps. Angelis ſuis deus mandauit de te:
vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis: Hoc
autem adimpletum fuit: Mat.iiij. vbi poſt
tentationem diaboli dicitur. Et ecce Angeli
miniſtrabant ei: Prophetauit etiam Hiere
mias.ix.c. de eius traditione per fratrez ſu-
um ſpiritualem dicens: Frater ſupplantans
ſupplantabit: in ore loquetur pacem cum
proximo ſuo: ⁊ occulte ponet ei inſidias:
Cum quo concordans propheta dicebat.
ps.liiij. Quoniam ſi inimicus meus male-
dixit mihi: ſuſtinuiſſem vtiq̃: Et ſi is ode-
rat me: ſuper me mala locutus fuiſſet: ab-
ſcondiſſem me forſitan ab eo. Tu vero ho
mo vnanimis: dux meus: ⁊ notus meus.
Qui ſimul mecum dulces capiebas cibos:
in domo dei ambulauimus cum conſenſu.
Hoc totum adimpletum fuit in traditione
Chriſti per Iudam. qui (vt habetur Mat.
xxvi.) oſculo ⁊ ſalutatione Chriſtum tradi
dit: dicens Aue Rabi: Et oſculatus eſt euz:
Cui Chriſtus dixit. Amice ad quid veniſti:
Prophetauit inſuper Zacharias.xi.c. de
precio eius venditionis dicēs. Apprehēde
runt mercedem meam triginta argenteis
Hoc adimpletum fuit Matth.xxvi.c. vbi
dicitur. At illi conſtituerunt ei ſcz iudei tri-
ginta argenteos: Prophetauit etiam Salo
mon. Sapien.xvi.c. de cōmunione corporis
Chriſti ad diſcipulos dicēs figuratiue: Pa
nem de celo preſtitiſti eis: omne delectamen
tum in ſe habentem. Hoc adimpletum fuit
Luc.xxij. vbi dicitur: Accipite ⁊ manducate
hoc eſt corpus meum: quod pro vobis tra-
detur. Prophetauit inſuper Dauid de tri-
bulatione ſua in pſal. dicens. Anxiatus eſt
in me ſpūs meus: conturbatum eſt cor meū
Hoc adimpletū fuit Mar.xiiij.⁊ Mat.xxvi.
c. vbi Chriſtus cum eſſet in orto dixit apo-
ſtolis ſuis. Triſtis eſt anima mea vſq̃ ad
mortem ⁊c. Prophetauit etiam Iſaias.
liij. de eius ſpontanea oblatione ad mor-
tem dicens. Oblatus eſt quoniam ipſe vo-
luit. Hoc adimpletum fuit. Marc.xiiij.c. ⁊
Mat.xxvi. vbi Chriſtꝰ dixit apoſtolis. Sur
gite: eamus: Ecce qui me tradet: prope eſt.
Prophetauit etiam Zacharias.13.c. de fu-
ga ⁊ diſperſione omnium Apoſtolorum di.
Percutiam paſtorem ⁊ diſpergentur oues
gregis. Similiter propheta Dauid dixit.
Longe feciſti notos meos a me: poſuerunt
me abhominationem ſibi. Et alibi dixit. Ex
traneus factus ſum fratribus meis: ⁊ pere-
grinus filijs matris mee. Hoc adimpletum
fuit Matth.20. vbi dicitur. Tunc omnes
diſcipuli relicto eo fugerunt. Prophetauit
etiam Ieremias de caſu iudeorum retror-
ſum. Iere.xvi.c. dicens. Dominus mecum
eſt tanq̃ bellator fortis. Idcirco qui me p
ſequuntur: cadent. Hoc adimpletum fuit.
Ioan.xviij. vbi dicitur. Continuo oēs ceci-
derunt retrorſuz. Similiter prophetauit Ie
remias.xvij.c. dicens. Cōfundantur omnes
qui me perſequuntur: ⁊ non cōfundar ego.
paueant illi: ⁊ non paueam ego. Indue ſu-
per eos ⁊c. Hoc adimplēduz fuit. Ioa.xviij.
c. vbi dicitur. Cum autē dixiſſet. Ego ſum:
iterum ceciderunt omnes retrorſum. Pro-
phetauit etiam de maxille Chriſti percuſſio
nē ante Annam per vnum miniſtrorum.
Trenorū.3. dicens. Dabit percutienti ſe ma
xillam: ſaturabitur opprobrijs. Hoc adim
pletū fuit. Ioan.xviij.c. vbi dicitur. Hec cū
dixiſſet: aſſiſtens vnus miniſtrorum dedit
alapam Ieſu dicens. Sic reſpondes ponti
fici: Prophetauit inſuper Iſaias.xlij.c. de
eius mirabili potentia ⁊ benigna reſpon
ſione in maxille percuſſione dicens. Patiēs
fui: ⁊ non impie locutus ſum contra percu
tientem me. Hoc adimpletū fuit. Ioā.xviij.
ca. vbi dicitur. Tunc reſpondit ei Ieſus di
cens. Si male dixi: teſtimonium perhibe de
malo. Si autem bene: quid me cedis: Pro
phetauit etiam Dauid de duobus falſis te
ſtibus in domo Chaiphe contra Chriſtum
inſurgentibus dicens. Inſurrexerunt in me
teſtes iniqui. ⁊ mentita eſt iniquitas ſibi:
Hoc adimpletum fuit. Matth.xxvi. vbi di-
citur. Stabat autem Ieſus ante Caipham
principem: vbi ſcribe ⁊ phariſei: ⁊ omne con
cilium querebant falſum teſtimonium ad-
uerſus Ieſum: vt eum morti traderent.
Nouiſſime autem venerunt duo falſi teſtes
Et dixerunt. Hic dixit: Quia poſſum de-
ſtruere Templum Dei: Et in tribus diebus
reedificare illud: Et non erat conueniens
teſtimonium eorum. Prophetauit etiam
Iſaias.liij.c. de eius ſilentio ⁊ taciturnita
te corā Caipha cum interrogaret ab eo: vt
falſis teſtibꝰ reſpōderet dicēs. Tanq̃ ouis
ad occiſionem ductus eſt: ⁊ ſicut agnus co
ram tondente ſe obmutuit: ⁊ nō aperuit os
ſuum. Quod etiam prophetauit Dauid di-
cens. Ego autem tanq̃ ſurdus non audie-
bam: ⁊ ſicut mutus non aperiens os ſuum.
Hoc adimpletum fuit. Matth.xxvi.c. vbi
cū Caiphas diceret Ieſu. Nihil reſpōdes
ad ea: que iſti teſtificant aduerſus te: Seq
tur. Ieſus autez tacebat: ⁊ non reſpōdit ei
ad vllum verbum. ita vt etiam miraretur
preſes. Prophetauit etiam Iob.xvi. de p
cuſſione faciei Chriſti: ⁊ quomodo debebāt
eam conſpuere. dicens. Faciem meam con-
ſpuere non verentur: percuſſerūt maxillam
meam: ⁊ ſaturati ſunt penis meis. Hoc idē
plenius prophetauit Iſaias.l.c. dicēs. Cor
pus meū dedi percutientibꝰ: ⁊ genas meas
velantibus: faciem meam non auerti ab in
crepantibus: ⁊ conſpuentibus in me: domi
ne deus auxiliator meus: ⁊ ideo nō ſum cō
fuſus: ⁊ poſui contra eos faciem meam vt
petram duriſſimam. Hoc adimpletum fuit
Matth.xxvi.c. vbi dicitur. Tunc expuerūt
omnes in faciem eius: ⁊ colaphis euz cede
bant: ⁊ palmas in faciem eius dabāt. dicē-
tes. Prophiza nobis Chriſte: quis eſt qui
te percuſſit: Prophetauit ēt Dauid. ps.2.
de concordia ⁊ pace Pilati ⁊ Herodis et
tranſmiſſione Ieſu ad Herodem dicens.
Aſtiterunt reges terre: ⁊ principes conuene
runt in vnum: aduerſus dominuz: ⁊ aduer
ſus Chriſtum eius. Hoc adimpletum fuit.
Luc.23.c. vbi dicitur. Pilatus autem au-
diēs ꝙ Ieſus galileus eſſet: cognouit ꝙ de
Herodes poteſtate eſſet: Et remiſit eum ad
Herodē: qui ⁊ ipſe Ierl'mis erat illis diebꝰ
Et infra ſubdit: Et facti ſunt amici Hero-
des ⁊ Pilatꝰ in illa die: Prophetauit ēt
egregie Iſaias.liij.ca. de crudeli ⁊ vniuer
ſali corporis xpi flagellatiōe. p peccatis no-
ſtris ſuſcepta. di. Non erat ei ſpecies neq̃
decor. ⁊ vidimꝰ eū deſpectū: ⁊ nouiſſimū vi
rorū virū dolorū: ⁊ ſcientē infirmitatē: Ve
re lāguores noſtros ipſe tulit. ⁊ dolores no
ſtros ipſe portauit. ⁊ nos reputamꝰ eū tanq̃
leproſuz: ⁊ pcuſſuz a deo ⁊ humiliatū. Ipſe

autem vulneratus est propter iniquitates nostras. attritus est propter scelera nostra: disciplina pacis nostre: super eū: cuiꝰ liuore sanati sumꝰ oēs nos: quasi oues errauimꝰ vnusquisqꝫ in viam suam declinauit. ⁊ posuit dñs in eo iniquitatē oium nostrū. Hoc idē optime probauit Job. xvi. ca. di. Collegit inimicus meus furorē suū in me: ⁊ cōminans mihi infremuit cōtra me dentibꝰ suis Hostis meus terribilibus oculis intuitꝰ est me: aperuerunt super me ora sua: ⁊ exprobrantes percusserunt corpus meū: ⁊ saturati sunt penis nimijs: Cōclusit me deus apud iniquos ⁊ manibꝰ impiorum me tradidit. Ego ille quondā opulentus repente ↄtritꝰ sum: tenuit ceruicē meā: ↄfregit me exposuit me quasi insignū Circūdedit me lāceis suis: ⁊ cōuulnerauit lumbos meos: ⁊ effudit i terrā sanguinē meū. Concidit me vulnere sup vulnus: ⁊ irruit in me quasi gigas. Hoc totū adimpletū fuit Joan. xix. vbi dr̄. Tunc ergo apprehendit Pilatus Jesum: ⁊ flagellauit eū. Prophetauit insup Salomō Can. 3. c. de coronatiōe xp̄i p spineā coronā in psona Eccl'ie. di. Egredimini: ⁊ videte filie syon regē Salomonē in diademate suo. quo coronauit eū mater sua in die desponsatōis illius. Hoc adimpletū fuit Joan. xix. vbi dr̄. Et milites plectentes coronā de spinis imposuerūt capiti eiꝰ: ⁊ veste purpurea circūdederūt eū ⁊ veniebant ad eū ⁊ dicebāt. Aue rex iudeoꝝ. pphetauit Salomon de morte xp̄i p crucem turpissimam: q̄ erat morꝫ latronū di. Sapi. 2. ca. Morte turpissima cōdēnemꝰ eū. Et etiā magis specifice pphetauit Hieremias. xi. c. in psona dñi dicens. Cogitauerūt sup me cōsilia dicētes. Venite mittamus lignū .i. crucē in panem eius .i. in crucifixionem corporis eius: ⁊ eradamus eū de terra viuētiū: ⁊ nomē eiꝰ nō memorēt amplius. hoc adimpletū fuit Joan. xix. c. vbi dr̄. Tunc tradidit eis Pilatꝰ Jesum vt crucifigeret. Susceperūt aūt Jesum: ⁊ cōduxerūt: Et baiulans sibi crucem exiuit in eū q dr̄ Caluarie locꝰ. id ē in golgata. vbi eū crucifixerūt. Prophetauit et Dauid de modo crucifixiōis xp̄i di. Foderūt manꝰ meas ⁊ pedes meos. h adimpletū fuit. Matth. xxvij. c. vbi di. Tūc aūt crucifixerūt eū. vbi ait glo. Fodiendo. s. diris clauis manꝰ eiꝰ ⁊ pedes. Prophetauit et

Ysa. liij. de eiꝰ iniq̄ sociatiōe i morte dicēs Ipse tradidit i morte aiā suā: ⁊ cū sceleratis deputatꝰ ē. hoc ipletū fuit Lu. 23. c. vbi di. Ducebant cū eo duo alij nequā: vt siml' crucifigerent. Et Mat. xxvij. c. di. Tūc crucifixi sunt cū eo duo latrones vnꝰ a dextris aliꝰ a sinistris. Prophetauit et Dauid in ps̄. de sorte ponēda inꝰ vestibꝰ xp̄i. dicens. Diuiserūt sibi vestimēta mea: ⁊ sup vestē meā miserūt sortē. Hoc impletū fuit Joā. xix. c. vbi dicitur. Milites autē cū crucifixissent eum: acceperūt vestimēta eiꝰ: ⁊ fecerūt q̄tuor partes: vnicuiqꝫ militi partē: ⁊ tunicā. Erat autē tunica inconsutilis: ⁊ desup cōtexta per totum: dixerunt autem ad inuicem: non scindamus eam: sed sortiamur de illa cuius sit. Prophetauit etiā Ysai. liij. c. De iniuriarum remissione: ⁊ de xp̄i pro inimicis ad patrem supplicatione dicēs. Ipe multoꝝ peccata tulit: ⁊ pro transgressoribꝰ exorauit. Hiere. insuper. xviij. ca. in psona domini hoc idē pphetauit di. Nunqd redditur pro bono malum: quia foderūt foueā idest proditionē anime mee: Recordare: q steterim in conspectu tuo vt lo. pro. eis. bonū ⁊ a. aui. t. ab eis. hoc impletū fuit. Luc. 23. vi. vbi dicitur. Jesus autem dicebat. Pater dimitte illis: non enim sciunt: quid faciūt. prophetauit etiam Salomon de capitis motione iudeorum: et derisione contra xp̄um pendentem in cruce: Sapien. 2. c. dicens. Circunueniamus ergo iustum. quoniā inutilis ē nobis: ⁊ contrarius operibus nostris: ⁊ improperat nobis peccata legis: ⁊ diffamat i nos peccata discipline nostre. promittit se scientiam dei habere. ⁊ filium dei se nominat. Factꝰ est nobis in ↄdictionem cogitationū nostrarum: grauis est nobis etiam ad vidēdū quoniā dissimilis est alijs vita illius. tanq̄ nugaces extimati sumus ab illo: ⁊ abstinet se a vijs nostris tanq̄ ab immūdicijs: ⁊ profert nouissima iustorū: ⁊ gloriatur se patrē habere deum: Videamꝰ ergo si sermones illius veri sint: ⁊ temptemus que ventura sunt illi: ⁊ sciemꝰ que erunt nouissima illius. Si enim est verꝰ dei filius suscipiet eum: ⁊ liberabit eum de manibus contrariorū: Contumelia ⁊ tormento interrogemus illū: vt sciamus reuerentiam illius: ⁊ probemus paciētiam eius: morte turpissima condemnemus eum: erit enim ei respectus ex sermonibus illius. Hoc. n. cogitauerunt: ⁊ errauerunt. Excecauit enim illos malitia illoꝝ. ⁊ nescierūt sacramenta dei: nec mercedem sperauerūt iustitie: nec iudicauerūt honorē animarum sanctarum. Cui concordans Dauid in ps̄ xxi. dixit. Omnes videntes me deriserunt me: locuti sunt labijs ⁊ mouerūt caput. Hoc totum adimpletū fuit. Math. xxvij. c. vbi dicitur. Pretereuntes autem oēs blasphemabant eum: mouentes capita sua. ⁊ dicētes. Vah qui destruis tēplum dei: ⁊ in triduo illud reedificas. Salua temetipsum. Si filius dei es. descende de cruce. Similit ⁊ principes sacerdotū illudentes ei: cum scribis ⁊ senioribus dicebant. Alios saluos fecit: seipsum non pōt saluū. facere. Si rex israel est descendat nunc de cruce: ⁊ credimus ei: Confidit in deo: liberet eum si vult. Dixit enim: quia filius dei sum. Prophetauit etiam Dauid in psal. De potatiōe xp̄i per fel ⁊ acetum. di. Dederunt in escā meā fel: ⁊ in siti mea potauerunt me aceto. Hoc impletum fuit Joan. xix. ca. vbi dicitur. Sciens Jesus q3 oia iam consumata sunt (vt scriptura impleretur) dixit. Sitio. Vas ergo tunc positū fuit aceto plenum. Illi autē spongiā aceto plenā Isopo circūponētes. obtulerunt ori eius. Cum autem accepisset Jesus acetū dixit. Consumatum est. Hec ibi. Prophetauit insuper Isai. tredecimo capitulo de solis obscuratione ⁊ tenebris futuris in christi crucifixione dicens. Tunc enim stelle celi ⁊ splendor earum non expandent lumen suum. tunc oř tenebrabitur sol in ortu suo: ⁊ luna nō splendebit in lumine suo: ⁊ ostēdā superbiam infideliū: ⁊ arrogātiam eoꝝ humiliabo. Hoc impletū fuit Luce vigesimo capi. vbi dicitur. Hora autē sexta tenebre facte sunt in vniuersa terra vsqꝫ in horam nonam: ⁊ obscuratus est sol: ⁊ velum templi per medium scissum est. Prophetauit etiam Isai. de spiritꝰ christi emissione cum valido clamore ⁊ dolore. Egredietur spiritus eius ab eo cum valido clamore tanquam spiritus parturientis. Hoc impletum fuit. Luce vigesimotertio. ca. vbi dicitur. Jesus autem clamans voce magna dixit. Pater in manus tuas commēdo spiritum meum. Et hec dicēs expirauit. Mar. quoqꝫ decimoquarto capi. dicitur. Hora ãt nona exclamauit Jesus voce magna dicēs. Heloy heloy lamazabatani. quod est interpretatū deus meus. deus meus. vt qd dereliquisti me. Et iterum emissa voce magna expirauit. Prophetauit etiā Job decimosexto capi. de latere xp̄i post eius mortem translanceatione dicens. Circundedit me hostis lancea sua ⁊ vulnerauit lumbos meos: ⁊ effudit in terra sanguinem meum: ⁊ viscera mea. Hec ibi. Hoc impletum fuit Joan. decimonono ca. vbi dicitur. Milites autem cum venissent ad Jesum ⁊ viderēt eum iā mortuum. nō fregerunt eius crura. sꝫ vnus militū lancea latus eius aperuit: ⁊ cōtinuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Prophetauit insuper Dauid in ps. de descensione xp̄i ad inferos: ⁊ de confractione portarū inferni di. Attollite portas principes ve. ⁊c. Et in alio ps. dixit. Portas ereas ⁊ vectes ferreos confringā. Hoc impletū fuit (vt habetur in symbolo Apostolorū) quia Jesus immediate ad inferos descendit. Unde ibidē dr̄. Crucifixus: mortuus: ⁊ sepultus: descendit ad inferos. Prophetauit etiam Zacharias nono capitulo: de extractione sanctorū patrum de limbo per christum in virtute sanguinis sui dicens. Tu quoqꝫ in testamētū tui sanguine eduxisti vinctos tuos de lacu in quo nō erat aqua. Hoc impletū fuit fm oēs theologos in tertio vbi dicūt q iesus immediate post descensionē ad inferos simul extraxit oēs sanctos patres veteris testamēti quod et legitur adimpletū. Math. vigesimoseptimo capitulo. vbi di. Multa corpora sanctorum: qui dormierant. scilicet in limbo surrexerunt cum illo exeuntes de monumentis post resurrectionem eius: ⁊ venerunt in ciuitatem sanctā ⁊ apparuerunt multis. Prophetauit et Dauid in ps̄. de eiꝰ pa resurrectiōe statim post mortem di. Dñe pbasti me ⁊ cogno. me. tu cognoui. sessio. meā ⁊c. Et alibi dixit. Non dabis sanctum tuū: idest xp̄m videre corruptionē. Hoc impletū fuit. Luce. xxiv. cap. vbi angeli mulieribus xp̄m in sepulcro q̄rentibꝰ dixerunt. Quid queritis viuentē cū mortuis: Surrexit nō est hic. Prophetauit insup ipe xp̄s ante mortē suā de die resurrectionis sue. s. tertia die. Ecce ascendimus inquit Hierosolimā: ⁊ filius hominis tradetur principibus sacerdotū: ⁊ scribis: ⁊ condēnabunt eū morti. ⁊ tradēt eum gentibꝰ ad il. ⁊ fla. ⁊ cru. ⁊

ter. die reſurget. Quod et in figura ipſemet p-
phetauit iudeis. ſignũ ab eo querentibus.
Math. xxij. di. Generatio praua ⁊ adultera
ſignũ querit: ⁊ ſignũ non dabitur ei: niſi ſi-
gnum Ione prophete. Sicut. n. Ionas fu-
it tribus diebus ⁊ tribus noctibus in vẽtre
ceti. ſic filius hominis erit tribus diebus ⁊
tribus noctibus in corde terre: Hoc adimple
tũ eſt Luce. xxiiij. vbi angeli mulierib⁹ dixe
runt. Surrexit nõ eſt hic. Recordamini q̃ l
ter locutus eſt vobiſcum cum eſſet in galli
lea di. quia oportet filium hominis tradi in
manus hominũ peccatorũ: ⁊ crucifigi: ⁊ ter
tia die reſurgere: ⁊ ipſe recordate ſunt ver
borꝝ eius. Hec ibi. Prophetauit ẽt Dauid
in ps de xp̃i aſcenſione cum captiuis patri
bus di. Aſcendẽs xp̃s i altuz. ca. du. cap. Et
alius propheta prophetauit in celum aſcẽ-
dere iter pandens ante eos. Hod ad inple-
tũ fuit. Lu. x. iiij. et Matth. xvi. capitulo. vbi
dicit. Et domin⁹ qdẽ ieſus poſtq̃ locutus
eſt eis. vz Apoſtolis: aſſumptus eſt in celum
⁊ ſedet ad dextris dei. Et act. p̃mo c. dicit
Videntibus illis ele. eſt. ⁊ nu. ſ. c. in. c. ab. o. e
Prophetauit inſup Dauit in ps. de miſſiõe
ſpiritusſancti in forma ignis ſuper apoſto-
los ⁊ diſcipulis dicẽs. Ignis exarſit a facie
eius et carbones ideſt Apoſtoli ſuccenſi ſũt
ab eo. Hoc idem prophetauit Iohel tertio
capi. di. Et erit poſt hec effundam deſpiritu
meo ſuper omnẽ carnem: ⁊ prophetabunt
filii veſtri: ⁊ filie veſtre ſomnia ſomniabũt
⁊ iuuenes veſtri viſiões videbũt ſed et ſup
ſeruos meos ⁊ ancillas meas i diebus illis
effundam ſpiritum meũ: ⁊ dabo prodigia
mea ſurſũ: ⁊ in terra deorſũ. Hec ibi. Ipſe
quoqz xp̃us hoc idem predixit Apoſtolis
Actu. primo. vbi dicitur. Et conueſcẽs pre-
cepit eis ab Hiero. ne diſ. ⁊c. Hoc adipletũ
fuit Act. ſecũdo capitulo. vbi dicit. Factus
eſt repente de celo ſonus. ⁊c. vſc totũ: Pro
phetauit inſuper Salomõ Sapiẽtie primo
capitulo. de effuſione ſpiritusſancti p predi
cationẽ Apoſtolorꝝ p totum orbem terrarũ
dicens. Spiritus domini reple. orbem ter.
⁊c. Et Dauid in ps. hoc idem prophetauit
di. In omnem terram exiuit ſonus eorum:
⁊ in fines orbis terre verba eorũ. Hoc adim
pletũ fuit Matthei vltimo capitulo. Vbi di
citur. Dixit autẽ eis ieſus. Euntes in mun-
dum vniuerſum predicate euage. omni crea

ture. Et infra ſubditur. Illi autem profecti
predicauerunt vbiqz domino cooperante: ⁊
ſermonẽ confirmante: ſequentibus ſignis.
Prophetauit etiam patriarcha Iacob
Genſ. xlix. c. de diſperſione ſacerdotij iudeo-
rum ⁊ regni tranſlatione in gentes. poſt mor
tem xp̃i dicens. Non auferetur ſeptrũ de iu
da ⁊ dux de femore eius donec veniat qui
mittendus ẽ: ⁊ ipſe erit expectatio gentiuz.
Et chriſtus hoc idem p̃dixit iudeis Math.
xxi. d. Auferetur a vos regnũ di: ⁊ dabitur
genti. i. populo gentili. facienti fructũ eius.
Hoc patet adimpletũ eſſe ⁊ fuiſſe per ex-
perientiam: eo q a xp̃i morte vſqz ad pñs
tẽpus: regnũ ⁊ ſacerdotium populi iudaici
tranſlatũ eſt ad chriſtianos: qui tunc genti
les erant. Prophetauit deniqz Salomon
puer. vlti. c. d aduentu chriſti ad iudicium
cum ſenioribus eccleſie di. Nobilis in por-
tis vir eius. i. chriſtus quando ſederit in iu
dicio cũ ſenioribus terre. Dauid etiam in
pſal. prophetauit patrem daturum iudiciũ
filio ſuo di. Deus iuditium tuũ regi da: ⁊ iu
ſtitiam tuã filio regis. Ipſe vero chriſt⁹ de
aduentu ſuo ad iudiciuz. etiã prophetauit
Matth. xxv. capi. di. Cum venerit fili⁹ hois
in maieſt. ⁊c. Hoc totum adimplebitur. ſicꝰ
di Ioan. v. c. Ibi enim ſic dicitur. Pater
omne iudicium dedit filio. Et infra ſubdit.
Et poteſtatem dedit ei iudicium facere: q2
filius hominis eſt Quod autem chriſtus iam
venerit: ⁊ in ipſo qui vtiqz deus eſt ⁊ hõ. q
oẽs ſimul predicte prophetie complete fue-
rint. teſtatur Inno. tertius. qui dicit q in
die natiuitatis chriſti tres ſoles in oriẽte ap
apparuerunt: qui paulatim in vnũ corpus
ſolare redacti ſũt. In hiſtoria tñ ſcolaſtica
di: q nõ ipſa die natiuitatis predicti ſoles
apparuerũt: ſed ante per aliquod tẽpus. ſ.
poſt morte Iulij ceſaris. Quod ſic fuiſſe ⁊ Eu
ſebius in cronica ſua aſſerit. Ex hoc enim
q predicti tres ſoles in vnũ corpus ſolare
redacti ſunt: ſignificat q trini: ⁊ vnius dei
noticia toti orbi imminebat: vel nat⁹ erat il
le in quo tria. ſ. caro: aia: ⁊ diuinitas in vnã
pſonã ſimul cõuenerãt: ſeu moralier dabat
intelligi q fides Saracenorum ⁊ iudeorũ
ante finem ſeculi penitus debebat deficere
⁊ tandem debebat incorporari ſub vna ve
ra fide chriſtianorum. ſicut per Eſaiã pro-
phetã extitit prophetatũ: quoniam in die-

bus illis ſaluabitur iuda. ⁊c. Quo ſimul om
nia (vt habetur Geneſ. xviij. capitulo. figu
ratiue) Abraam patriarcha vidit adimplen
da: cui (vt ibidẽ dicitur) tres ſimul viri ap-
paruerũt in hoſtio tabernaculi: ⁊ cũ tres vi
derit. tñ vnũ ſolum ſimpliciter adorauit. Ex
predicto igitur ſexto argumento. videlz cõ-
pletionis oium pphetarũ clariſſime patet.
q xp̃ianorum fides veriſſima eſt: nec ab ali
quo ſano intellectu poteſt cenſeri eſſe falſa
⁊ erronea. Quapropter oẽs exoro. vt oẽs ſi
mul humiliter hanc fidem veriſſimam: atqz
ſanctiſſimã corde teneamus: ore ꝯfiteamur
probemuſqz ſanctis operibus. vt ipſa me-
diante poſſumus fieri pticipes gratie dei i
preſenti. ⁊ glorie in futuro. qui eſt benedi-
ctus in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſexta poſt dominicã quinquageſ.
me iterum de quarta excellentia. vz de veri-
tate ipſius ſacratiſſime fidei.

ATtendite: Ne iu-
ſticiam
veſtram faciatis corã homi
nibus. vt videamini ab eis.
Alioquin mercedem nõ ha-
bebitis apud patrem veſtrũ
qui in celis eſt. Scribuntur hec verba Ma
thei. v. capitulo. ⁊ in euangelio occurrẽtis
ferie. Poſtq̃ clare generoſi ciues per ſexta
argumenta ſupradicta demonſtraui ſolam.
xp̃ianorꝝ fidem: ⁊ non alterã veriſſimã fore
habeo iterũ pro maiori certitudine precipue
tria alia ſingulariſſima argumenta: ⁊ profe
cto valde moralia ⁊ vtilia: imo plurimũ ne
ceſſaria in ſermone preſentis ferie declara
re: firmiter demõſtrantia: qualiter nihil ſub
celo in credendis verius ẽ. ipſa ſanctiſſima
fide. Et quod maximũ eſt. nihil in preſenti
vita deo gratius atqz acceptabilius eſſe po
teſt. Et ideo bene ſaluator volẽs pcipue in
pñti euangelio vnumquenqz inducere ad
hanc fidẽ clamabat verba pallegatã dicẽs.
Attendite. ⁊c. quaſi dicere vellet. O vos q
cunqz eternã ſalutem cupitis acquirere vi-
dete omnino ne felicitatẽ veſtrã in preſenti-
bus bonis ponatis ſz magis fundati i vir-
tute vere fidei que ſimpliciter eſt de inuiſibi
libus ab eternis collocate que vtiqz celeſtis
pater tribuit vnicuiqz: verã fidem in ſe ha-
benti. Quã fidẽ verã. vt quiſqz poſſit habe
re: ⁊ eidem indubitater ſe ſubmittere: ⁊ ſen

tire. alia vt predixi. tria fortiora argumenta
declarabo.

¶ De ſeptimo argumento: q ſoluz xp̃iano
rum fides vera eſt ⁊ ſalutifera.
¶ Primũ dicit argumentũ tolerationis.
¶ Scdm dicit argumentũ intrãſmutatõis.
¶ Tertiũ dicit argumentũ cõfirmationis.

Eptimũ igit argumẽtũ i pñti feria
ſ in ordine declarãdũ: quo ſingulr
oñdit ſolã xp̃ianorꝝ fidẽ ⁊ nõ alte
rã veriſſimã eſſe. dr argumentũ toleratõis
vz crudeliſſime mortis. Certũ eſt. n. experien
tia teſte. q lz cuilibet pſone ẽt minima pena
videat amara mors: ſiue ſit naturalis: ſiue
ſit accidẽtalis: ſiue ſit ſpõtanea ſiue ſit coac
ta: cuilibet amariſſima vr. Propter qd nõ
imerito phs. 3. Ethicorꝝ dicit. q mors ẽ vlti
mũ penarꝝ. Propter quã etiã fugiendã nõ
tñ rõnales pſone. ⁊ multa patiunt: ⁊ inſup
a maximis delectabilib⁹ ſe abſtinent. ſed ẽt
irrationabilia bruta p eadẽ euadẽda ſe cõ
tinẽt ab eiſdẽ dicente pho. viij. Ethicorum.
Videmus inqt ferociſſimas beſtias ⁊ a ma
ximis delectatiõib⁹ metu mortis atqz pena-
rũ ſe abſtinere. Hec ibi. Quod ꝯfirmãs Boe
tius pſa. xi. tertij libri ait. Omne nãqz aial
tueri ſalutẽ laborat. mortẽ vero pniciemqz
deuitat. Hec ibi. Et Iob. 2. di. Pellẽ p pel
le: ⁊ cũcta que hz homo dabit p aia ſua. ſ.
p vita tuẽda. Quo cõceſſo q vz vnicuiqz
vita eſt tam delectabilis ⁊ amabilis. ecõtra
vero mors eſt taz amara ⁊ odioſa: peto an
aliqs qui eſſet ſane mẽtis: ⁊ ſane intellect⁹
p mẽdacio faciẽdo: ſeu p re dubia ⁊ incer
ta ſe morti exponeret: tã crudeliſſime tanqz
amariſſime: Clarꝝ ẽ q non. Igit dico p re-
gulã phi a ꝯrio: q pouit. i. Poſteriorꝝ ⁊. iiij
Metha. q ſi negatio ẽ cã negationis. ergo
affirmatio ẽ cã affirmatõis. Si igit ẽ repi
re aliquos q ſint pati mori. ⁊ mortẽ ſuſcipe
p re aliq̃ quã credũt. p̃dicãt. ⁊ ꝯfitent. ma
nifeſtũ eſt. q talis res p qua tã ꝯſtanter ſe
morti exponũt. vtiqz veriſſima eſt atqz cer-
tiſſima. p̃cipue qñ pſona q̃libet: ſic ſe morti
exponẽs ẽ prudẽs grauis: ſenſati. ſaniqz i
tellect⁹ plurimũqz docta. Quis. n. vnq̃ niſi
amẽs ⁊ ſtult⁹ ſuſcipet mortem p re dubia
aut icerta. imo p re falſa: His igit p̃miſſis
peto. O fides ſanctiſſima xp̃i bñdicti quot
homines graues: doctos: ſenſatos: lr̃atos
prudentes: atqz ſapientes habuiſti qui pro

deconfitenda predicanda: defendenda: atqꝫ
prolonganda letáter mortui ſunt: ⁊ mori pa
rati promptiſſimi erant: Certe quaſi infini
ti ⁊ innumerabiles extiterũt. De qbꝰ quoſ
dam de multis enumeremus. O Iſaia qs
fuiſti tu: An amẽs an ſapiẽs: Certe vt Hie
ronymus dicit in ꝓlogo ſup Iſaiam. nobi
lis qdem genere fuiſti: in Jeruſalẽ vrbane
elegantie: ⁊ in tuo ſermone diſertiſſimꝰ: nec
habẽs i eloquio tuo qcꝙ ruſticitatiſ admix
tũ. Quid queſo ꝑdicaſti. O Iſaia dũ viue
res: Certe non aliud. niſi fidem xpianã. Vñ
Hieronymus de ipſo dicit ibidem. Nõ tam
propha xpiane fidei dicendus eſt: ꝙ euáge
liſta. Ita. n. vniuerſa eccleſie myſteria ad li
quidũ eſt ꝓſecutus: vt cũ nõ de futuro va
ticinari putes. ſed de ꝑteritis hyſtoriá texer̃
ẽ ille. Pro hac aũt fide ꝑdicta: quid habui
ſti in hoc ſeculo O Iſaia: Certe crudeliſſi
mã mortem. Vñ Hieronymus ibidẽ dicit.
Sectus Iſaias in duas ptes occubuit. Et
O Jeremia qui xpianam fidẽ in egypto ꝑ
dicabas: quid mercedis ⁊ premij pro ꝑdica
tione tua ab ipſis egyptijs ſuſcepiſti: Certe
nõ aliud niſi crudelem mortẽ. Vñ Hierony
mus in. 5. ꝓlogo ſup Jere. dicit. Jeremias
a populo in egypto lapidibus obrutꝰ occu
buit. Quid dicemus queſo de morte ſtupẽ
da: quá pro xpiana fide quã explicite crede
bant ſeptẽ fratres Machabei vna cũ mr̃e
paſſi ſunt: Audi obſecro qd dicat̃ de ipſis
2. Mach. vij. c. Ibi enim ſic dr̃. Contingit aũt
ſeptẽ fr̃es vna cũ matre obſecro qd apphẽ
ſos cõpelli a rege Antiocho edere contra
fas carnes porcinas flagris ⁊ taureis cruci
atos. Unus aũt ex illis q erat prior ſic ait.
Quid q̃ris: ⁊ qd vis diſcere a nobis. Pa
rati ſumꝰ mori magis ꝙ patrias dei leges
ꝑuaricari. Iratꝰ itaqꝫ rex iuſſit ſartagines
⁊ ollas eneas ſuccendi. Quibus ſtati ſuccẽ
ſis iuſſit ei: qui prior fuerat locutus amputa
ri linguá. ⁊ cute capitis abſtracta: ſummas
quoqꝫ manꝰ ⁊ pedes ei ꝑcidi: ceteris eius
fr̃ibꝰ ⁊ mr̃e inſpicientibus. Et cũ iá p oĩa in
utilis fcũs eẽt: iuſſit ignẽ ámoueri: ⁊ adhuc
ſpirantẽ torreri i ſartagine. In qua cũ diu
cruciaret̃ ceteri vna cũ matre inuicẽ ſe hor
tabant̃ mori fortiter dicẽtes. Dñs deus veri
tatẽ aſpiciet ⁊ ꝯſolabit̃ in nobis: quẽadmo
dũ i ꝓteſtatiõe cantici declarauit Moyſes:
⁊ in ſeruis ſuis ꝯſolabit̃. Mortuo itaqꝫ illo
primo hoc mõ: ſequentẽ deducebãt ad illu
dendũ. ⁊ cute capitis eius cũ capillis detra
cta interrogabãt ſi mãducaret priuſꝙ toto
corpore p membra ſingula puniret̃. At ille
rñdens patria voce dixit. Nõ faciá. Hec iõ
quia frater meus crudelez ꝯſequutus ẽ pe
nam negabo dñm meum: ꝓpter qd ⁊ iſte ſe
quenti loco primi tormẽta ſuſcepit: ⁊ in vlti
mo ſpiritu ꝯſtitutus ſic ait. Tu qdem ſcele
ratiſſime in pñti vita nos perdis. Sed rex
mũdi defunctos nos pro ſuis legibꝰ i eter
ne vite reſurrectione ſuſcitabit. Poſt hũc
tertius illudit̃: ⁊ linguã poſtulatus cito pro
tulit. ⁊ manus ꝯſtanter extendit: ⁊ cũ fidu
cia ait. E celo iſta poſſideo: ſꝫ pp dei leges
nũc h ipſa deſpitio: qm̃ ab ipſo me ea rece
pturũ ſpero: ita vt ⁊ qui cũ ipſo erant mira
rent̃ adoleſcentis animũ. ꝙ tanꝙ nihil du
ceret cruciatus. Et hoc ita dfuncto. quartũ
ſimiliter vexabãt torquẽtes. Et cũ iam eſſet
ad mortẽ ſic ait. Potius eſt ab hominibus
morti dato ſpez expectare a deo. iterꝝ ab ip
ſo reſuſcitandos. Tibi enim ad vitã reſur
rectio nõ erit. Et cũ ámouiſſent quītũ vexá
bant eũ. At ille reſpiciẽs in eũ dicit. Ptãtẽ
inter homines habes: cũ ſis corruptibilis
facis qd vis: noli aũt putare genus noſtrũ
a deo eſſe derelictũ. Tu aũt patienter ſuſti
ne: ⁊ videbis magnam ptãtem ipſius: quali
ter te ⁊ ſemen tuũ torquebit. Poſt hũc du
cebant ⁊ ſextũ. Et his mori incipiẽs ſic ait.
Noli fruſtra errare. Nos enim propter noſ
metipſos: lꝫ hec patimur peccantes in deuꝫ
noſtrum: ⁊ digna admiratiõe facta ſunt in
nobis. tu aũt ne exiſtimes tibi impune futu
rum: ꝙ contra deum pugnare tentaueris.
Supra modum autem mirabilis ⁊ bonorũ
memoria digna: que preeuntes ſemptem fi
lios ſub vnius diei tempore conſpiciẽs bo
no animo ferebat: ⁊ ꝓpter ſpem quam in
deum habebat: ſingulos illorum hortabat̃
patria voce: fortiter repleta ſapientia. Et in
fra ſubiungitur. Tunc rex accenſus ira in
ſeptimũ adoleſcentiorem: ſuper omnes cru
delius deſeuit indigne per omnia ferens
ſe deriſum. Et hic itaqꝫ mundus obijt per
omnia in domino cõfidens. Nouiſſime aũt
poſt filios ⁊ mater ꝯſumpta ẽ. Hec omnia
ibi verbaliter. Ultra predicta crudeliſſima
martyria: ſi diſcurrere velis per totũ vetus
teſtamentũ: inuenies quaſi innumerabiles q
ꝓ cõfeſſione fidei xpiane. quaſi infinitas pe
nas tollerauerũt. Sed dic mihi queſo: in no
uo teſtamento: quot fuerunt: qui mortem ꝓ
fide xpiana ſuſceperũt: quis enumerare ſuf
ficiat: ⁊ pretermiſſis quaſi innumerabilibus
exemplis: que ad Hebre. xi. ca. Apoſtolꝰ enu
merat: ⁊ p practicam diſcurramꝰ. Libet ali
quos dulciter clamãdo expoſtulare. O igit̃
Petre apoſtoloꝝ princeps: qd ꝓ xpiana fi
de ⁊ ꝟitate predicando habuiſti: Certe pe
noſiſſimã crucifixionẽ. Et O paule: qui plus
pro fide xpiana ceteris apoſtolis laboraſti.
qd ꝓ eadẽ xpi fide predicanda a Nerone
crudeliſſimo accepiſti: Profecto decollatio
nem. Et tu O Bartholomee. qui decoriatio
nẽ. O Joannes euangeliſta. Et tu q exiliuꝫ
⁊ feruens oleum. Et tu O Laurenti. O Ka
therina. O Agnes. O Lucia. O Agatha: ⁊
ſic de ſingulis. quid ꝓ ꝯfeſſione fidei chriſti
toleraſtis: Certe amariſſimam mortem ⁊ vt
pretereãm perſonas quaſi infinitas. que ꝓ
chriſti fide mortem paſſe ſunt: ad vltimum
peto te O ſancte Jacobe: non apoſtole. ſed
martyr ⁊ nominate interciſſe. qd ꝓ fide xpi
ſuſcepiſti: Audi ⁊ ſcies. Hic. n. cũ eſſet nobi
lis genere: fuit in ciuitate Ellape oriũdus in
ptibus pſaruꝫ: qui habebat matrẽ xpianiſſi
mam: ſimul ⁊ vxorẽ: ⁊ erat inter omnes opti
mates regni pſaruꝫ primus: tandem a rege
perſarum ſeductus ad colenda idola ſe di
xerit. Quod audiẽtes mater ⁊ vxor: protinꝰ
ſibi ſcripſerunt dicẽtes. O infeliciſſime obe
diẽdo mortali: deſeruiſti eũ: q eſt vita Pla
cendo future cito putredini: dſeruiſti ſempi
ternũ odorẽ: veritatem: in mendacio ꝯmuta
ſti: ⁊ mortali obtempans regi: viuoꝝ ac mor
tuoꝝ regem ac iudicem reliquiſti. Noueris
igit̃ nos ãmodo a te futuras extraneas: nec
tecum de cetero aliquatenus moraturas. va
le (inquiũt) infeliciſſime fili: has litteras cuꝫ
legiſſet Jacobus amare fleuit dicẽs. Si ma
ter mea: q̃ me genuit: ⁊ vxor mea tñ mihi ex
trance facte ſunt: ꝙto magis extraneus fa
ctus eſt a me deus meus: ⁊ redemptor meꝰ
Tunc ſine mora abijt ad regem: ⁊ xpianum
ſe eſſe profeſſus eſt. Cui cũ Rex mortẽ mina
retur crudelẽ: rñdit Jacobꝰ. Nos mortez ꝓ
xpi fide non timemꝰ: quia de morte ad vitã
tranſire ſperamus. Tunc rex tulit ſententiã
vt ad alioꝝ terrorẽ membratiꝫ Jacobꝰ pu
niretur. Cum autẽ quidã ex cõpaſſione ſup
eũ fleret. ſubridẽs ait. Nolite flere ſup me.
ſꝫ ſup vos plãgite: qꝛ ego ad eternã vitam
transfero. Tũc carnifices policẽ manꝰ dex
tre abſciderũt. ⁊ clamãs Jacobꝰ ait. O Je
ſu nazarene ſuſcipe ramũ arboris tui. Naꝫ
a cultore vinee ſarmẽtũ abſcidit̃ vitis vt
potius germinet ⁊ vberius coronet̃. Tunc
carnifex ſecũdũ abſcidit digitũ. ⁊ Jacobꝰ
dixit. Suſcipe dñe ieſu duos ramos quos
in ſtipite corpis mei plantauit dextera tua.
Aſciditur ⁊ tertius: ⁊ Jacobus ait. O ieꝑ
fectio conſiſtit in numero trinario: ⁊ pp hoc
ſp benedicaꝫ patrẽ ⁊ filiũ ⁊ ſpũmſcũm: q
tres pueros de camino ignis ardentis libe
rauit. Abſciditur ⁊ quartꝰ. Et Jacobꝰ ait.
O protector filiorum Iſrahel qui vſqꝫ in
quartam generationẽ benedictionẽ in fun
dis ſuſcipe a ſeruo tuo confeſſionẽ quarti
digiti. Abſcidit̃ quītꝰ: ⁊ Jacobꝰ ait. O dñe
cõpletũ ẽ gaudiũ meũ: qꝛ quinqꝫ plagas ꝓ
me ⁊ tu certe perpeſſus es. Tũc carnifices
ei cõpatientes dixerũt. Parce Jacobe aie
tue ne peas: quauis. n. vnã manũ amiſeris:
tñ multi ſunt qui vnã manũ tm̃ hñtes tibi
diuitijs ⁊ honoribꝰ abũdãt. Quibꝰ Jacobꝰ
dixit. Q ſi paſtores incipiũt pecora tondere
nuꝙ dextrũ tantũ vellus auferunt: ⁊ ſini
ſtrum dimittunt. Si igr̃ pecus qd aial brutũ
ẽ: totũ vult vellus ãmittere: ꝙto magis ego
hõ rõnalis dedignabor pro deo me ei totũ
offerre. Tũc carnifices minimũ digitũ ma
nus ſiniſtre inciderunt. Et Jacobꝰ ait. Tu
dñe cũ eſſes magnus: puus pro me fieri vo
luiſti. Iccirco pro gratitudine hunc paruũ
digitũ tibi reddo. Abſcinditur ⁊ ſeptimꝰ: ⁊
ait. Septẽ ſunt dona ſpũſſancti. Iccirco ſe
pties in die laudẽ dicã ei: ſeptẽ digitos ei of
ferendo. Abſcidit̃ octauus ⁊ ait. Octauo
die pro me dñs eſt circũciſus. Incidit̃ nonꝰ
⁊ ait. O dñe libenter tibi offero nonum di
gitũ: qꝛ pro me hora nona ſpũm tradidiſti.
Inciditur decimus ⁊ ait. Decem precepta
ſunt tibi grata. Tunc quidã de aſtãtibꝰ di
xerunt. O iacobe licet ambe manꝰ tibi ſint
abſciſſe. adhuc tamen ſi vis potes viuere
cũ triumpho. Tunc Jacobꝰ ait. Abſit a me
iſta nephãda ꝓmiſſio. Nemo. n. mittẽs ma
nũ ad aratrum ⁊cẽ. Tunc indignati carni
fices policem pedis dextri abſciderunt. Et
Jacobus dixit. O dñe maior fuit pforatio
pedis tui: ꝙ abſciſſio digiti mei. Abſciditur

pedis ſecundus digitus:⁊ ait. Sicut.n.vnꝰ
digiꝰ in corꝑe nō ſtat bene ſine altero: ſic
ēt pro xpi amore nō ſtat, bñ,primꝰ digitus
ſine ſcdo. Abſcidūt ⁊ ſcdm:⁊ āte ipm ꝓijci
unt q ſubridēs, ait. Uade tertie digite ⁊ re
quieſce cū ſocijs tuis:⁊ quēadmodū gra
nū tritici additū grano: granū multiplicat:
ita ⁊ tu. Abſcidit ⁊ q̄rtꝰ ⁊ magnū dolorē ſē
tiēs di. Quare triſtis es aia mea: ⁊ quare
ꝯturbas me. Spera in deo.q.a.ↄ.i.ſ.v.m.
⁊.d.m. Abſcidit qntꝰ:⁊ ait. O dñe.ecce iā
video:qm̄ dignū me feciſti grā tua: ſicut fe
ciſti Ezechiā in cuiꝰ ſignū.xv.lineis ſolē re
trocedere feciſti. Tūc accedētes ad pedē ſi
niſtrū:digitū puulū abſciderūt. Jaco.dixit.
O digite pue ꝯfortare:q2 magnus ⁊ puus
vnā hēt reſurrectionē. Apud deū capillus
capitis nō pibit:q̄to miꝰ tu ſepaberis a
gloria alioꝝ digitoꝝ: Abſcidit ſcdo ⁊ ait.
Uetꝰ hō deſtruit:vt ſic ſplēdidior efficiat.
Abſcidit tertiꝰ ⁊ ait. Tonſionibꝰ firmatur
incus. Abſcidit quartꝰ.⁊ ait. Conforta me
deꝰ ꝟitatis:qm̄ in te confidit aia mea:⁊ in
vmbra alarū tuarū ſperabo:donec tranſeat
iniquitas. Abſcidit qntꝰ:⁊ ait. O dñe ꝯſu
mata ſunt oia:vtinā haberē alios digitos
tibi offerēdos. Tūc accedētes:pedē dextrū
abſciderunt:⁊ ait. Hoc munꝰ offerā celeſti
regi.pro cuiꝰ amore hec patior. Abſciderūt
pedē ſiniſtrum:⁊ ait. Etiā hūc ſolū ſuſcipi
as dñe charitatis ſale cōditū. Abſciderūt
dextrū brachiū ſimul ⁊ ſiniſtrū ⁊ dixit. Lau
da aia mea dñm.lau.d.in vi.m.p.d.m.q̄
di.fuero. Tūc accedētes abſciderūt coxam
dextri cruris:ſcindētes vſq3 ad femur. Tūc
btūs Ja.ineffabili dolore grauatꝰ ait. Dñe
Jeſu xp̄e adiuua me:q2 circūdederunt me
gemitꝰ mortis. Et ait carnificibꝰ. Carnē no
uā induet me dñs.quā veſtra vulnera ma
culare nequibūt. Jā carnifices defecerant:
eo ꝙ a prima diei vſq3 ad nonā in eiꝰ inci
ſione ſudaſſent: Tūc iterū accedentes ſini
ſtri cruris coxā abſcindēdo vſq3 ad femur
extraxerūt. Tūc exclamās btūs Jaco. di.
O dñe deꝰ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ iudex: exau
di me ſemiuiuū:digitos dñe nō hēo vt ipos
ad te porrigā:nec manus vt eas ad te extē
dā:pedes mei truncati ſunt. Ad te accedere
nequeo:genua demolita ſunt:vt ea ad te fle
ctere nequeā. Ecce ꝙ ſum veluti caſura do
mus:ablatis qbꝰ ſuſtētatur columnis: Ecce
iā oia viſcera mea ſicut vides de corꝑe meo
egrediūt:ſola ſupeſt lingua:qua te rogo ex
corde:vt oēm iniuriā remittas his carnifici
bus:⁊ inimicis meis:hec cū dixiſſet vnus de
carnificibꝰ acceſſit:⁊ caput eius amputauit
Ecce igit O Jacobe martyr ſanctiſſime qd
ꝓ xpiana fide ꝯfitēda recepiſti: Preterea ꝑ
termiſſis tot ſcis martyribꝰ ꝓ xpi fide mar
tyrizatis peto a te O Fracīſce. O Auguſti
ne. O Benedicte. O Baſili. O dñice ⁊ cete
ri religionū patriarche.cur tot ſpūalia mar
tyria.videl3 obediētie:pauꝑtatis:caſtitatis:
ieiunioꝝ:vigiliaꝝ:diſciplinaꝝ:⁊ huiuſmodi.
toleraſtis: Certe nō ob aliud:niſi pro obſer
uādis his:que in ſacra fide ꝓponūtur. hec
idem dico.de ſacris virginibꝰ:atq3 confeſſo
ribus. His oibꝰ premiſſis concludo:ꝙ fides
pro qua oēs predicti martyres mortem ſu
ſceperūt:aut vera aut falſa ē. Si vera eſt.ſi
pro quia:ſic eſt:habeo ꝓpoſitum.v3.ꝙ ſola
xpiana fides eſt vera. Si aute3 falſa exiſtit.
ergo omnes ꝑdicti martires fallaces ⁊ men
daces ⁊ ſtulti fuerūt.⁊ per cōſequēs omnes
damnati ſūt. S3 quia impoſſibile eſt.tot ſci
entificos ⁊ ſanctos viros fuiſſe mendaces:⁊
erroneos: ideo concludo xpianoꝝ fide3:om
nino eſſe veriſſimā. Proinde arrogans ⁊ ꝑ
ſumptuoſus.⁊ non ſani intellectus qlibet eē
cenſetur.qui huic fidei cōtrarius exiſtit.imo
qui eā ſumma cū reuerētia: nō cōplectit di
cente ſancto Marimo in ſermone plurimo
rū martyrū. Nouerimus itaq3(inqt)q2 nō
ſine magno diſcrimine.de religioſis veritate
diſputamus.quā tātorū martyrū ſanguine
confirmatam videmus. Magni periculi res
eſt.ſi poſt prophetaꝝ oracula.poſt Aplorū3
poſt martyꝝ vulnera.veterē fidem quaſi no
uellam diſcutere ꝑſumas: ⁊ poſt tā manife
ſtos duces in errore ꝑmaneas. ⁊ poſt moriē
tium ſudores otioſa diſputatiōe cōtendas.
Et infra ſubdit di. Martyr inq̄ martyrū fi
des eſt; Venerēur ergo i ſcōꝝ martyꝝ glīa
fidem noſtrā:quō fidem nr̄am: Ab illis eni3
dum mortis tolerātia indubitāter accipitur
ſpes immortalitatis euidenter aſſerit. Nun
q̄ enim hanc vitam tam conſtanter aſſerit.
Nunq̄ eni3 hanc vitā tam cōſtanter expen
derēt:niſi eſſe alterā incōparabiliter beatio
rēm ꝑfecta diffinitione ſentirent. h ille Gre
gorius inſuꝑ in.iiij.dyalog.ait. Nunq̄ ſācti
Apoſtoli ⁊ martyres xpi.ſic ꝑſitem vita3 de
ſpicerēt:⁊ in mortē carnis animas ponerēt:
niſi interiorē ⁊ meliorē animaꝝ vitā ſubſeq
crederent. Hic igit apparet:q̄ ſtulti ⁊ inſen
ſati ſint illi:qui poſt ꝑfidos magos: ⁊ vetu
las veneficas:ſeu incantatores pro corpori
bus:nō tm̄ hominū:ſed ēt brutorū ab egri
tudine liberādis ꝑgūt. Apparet inſuꝑ q̄ta
pena:ſeu ſupplicio.ꝓpter hoc digni ſunt:ex
hoc ꝙ deſpiciunt verā ⁊ catholicam fidem
ſanguine tantoꝝ martyrū approbatā.⁊ va
dunt ad illos qui pro ſuis malitijs atq3 de
mentijs confirmādis in feruenti aqua. per
vnius Aue Maria ſpaciū:digitū nō tene
rent. Dimitte ergo beſtialis creaturas has
reprobatas ⁊ diabolicas ſuꝑſtitiones. Et re
curre ad ſcōs di cū ꝟa fide.⁊ liberaberis:
preſuppoſito tñ ꝙ hoc ſit ꝓficuū anime tue.
Quid igit o vos increduli ⁊ ſancte xpiane
fidei aduerſarij dicere poteritis.cōtra hanc
ſanctiſſimā fidem tantoꝝ martyrū ſangui
ne ꝯfirmatā: Et profecto ſi deſunt q ꝑtina
citer cōtra ipſam obſiſtant aſſerētes.ꝙ mar
tyrū teſtimonia nequaq̄ ſufficiētia ſunt ad
ꝓbandū.ꝙ vera ſit fides xpi q2 conſtat ꝙ
etiā quaſi innumerabiles gentiles(vt legit
in geſtis Romanoꝝ pro republica defendē
da)ſe mortē ſponte obtulerunt. Hoc ide3 fe
cerunt ⁊ multi heretici ꝓ fide ſua defenſan
da. Quibꝰ ego rñdeo. ꝙ nō eſt ſimile:ꝓ eo
ꝙ morientes pro xpi noie.fuerūt triplici gra
tia ꝑcipue decorati.a qua oino ſemoti repe
riūtur.ſiue q mortui ſunt pro republica infi
deles:ſiue qui paſſi ſunt heretici ad ꝓtectio
nem erroris ſui.quaꝝ. Prima dicit gratia
coruſcationis. Secūda dr̄ gratia vindicatio
nis. Tertia dicitur gratia apparitionis.
¶ Primo demonſtrās fidem xpi ⁊ nō aliā
reſpectu martyriorū3 eſſe verā:dicit gratia
coruſcationis.v3 miraculoꝝ. Na3 in marty
rijs ſanctoꝝ.tot ⁊ tanta,vt melius infra di
cet miracula claruerūt:que ſigillati3 referre
impoſſibile eſt ex qbus tñ.vnum referā qꝺ
accidit in morte regis oiu3 martyrū dñi no
ſtri Jeſu xpi cui ſimilis in martyrio nō eſt
inuentus. Ad quod inueſtigandū ꝓfero in
mediū illud qꝺ ſcribit Math.xxvij. A ſexta
aūt hora tenebre facte ſunt ſuꝑ vniuerſa3
terrā:vſq3 ad horā nonā. Et ſubdit. Ecce
velum tēpli ſciſſum ē in duas ꝑtes a ſūmo
vſq3 deorſum:⁊ terra mota eſt:⁊ monumen
ta aꝑte ſunt:⁊ multa corpora ſanctoꝝ:qui
dormierāt ſurrexerūt cū illo. Hec ibi. In q
bus verbis apparet primū miraculū in ſo
lis obſcuratiōe:ſm̄ in veli ſciſſione. Tertiū
in terremotiōe.quartū in monumentorum
apertione:⁊ petrarū ſciſſione. quintū i mor
tuorū reſurrectione. ¶ Primū miraculum
fuit in ſolis obſcuratione.q2 tunc tenebre fa
cte ſunt:ſuper vniuerſam terrā. Quod ſm̄
Hieronymū ſuper hunc locū.fieri potuit di
uina virtute ꝑ ſubtractione3 radiorū ſolis.
Scdm Originem vero per interpoſitione3
nubiū denſarū. Sed in hoc ē ſtandū Dyo
niſio.qui dicit in Epla ad Policarpū.ꝙ il
la eclipſis fuit ꝑ interpoſitiōe3 lune inter ſolē
⁊ terrā:⁊ ꝙ ipſe tunc exiſtens in egypto vi
dit vbi eſt aeris puritas. q2 rariſſime ſiunt
ibi nubes ⁊ pluuie.ꝓpter qꝺ magis potuit
illa ꝑpendere. Uidit ergo(vt ipſe dicit)lunā
ab oriente aſcendentem verſus meridiem:
⁊ ſupponentē ſe ſoli. Talis aūt eclipſis mi
raculoſa fuit quadruplici reſpectu. Primo
quia luna tunc erat.xv.⁊ tūc diſtat a ſole ꝑ
dyametrū celi:eclipſis autem ſolis non pōt
fieri naturaliter:niſi tꝑe cōiunctionis ſolis
⁊ lune. Scdo q2 trāſacta eclipſi:luna redijt
ad orientē. Ita ꝙ in veſperis fuit in oriēte
ſole exiſtēte in occidente. Et ſic orbes eoru3
ſunt ad priſtinū ſtatum reſtituti. Tertio q2
pars orientalis ſolis fuit primo obſcurata.
⁊ iterū illuminata. Contrario aūt modo fit
in eclipſi naturali. Quarto q2 fuit luna ſub
ſole per tres horas. In naturali autē eclipſi
luna mouetur ſub ſole ꝯtinue. De iſta eclip
ſi Origenes ſuper Mattheū dicit. Quod
qdam ſcripſit.ꝙ fuit facta tempore Tiberij
Ceſaris. Inſuꝑ Athenienſes (ſicut ſupra di
ximus)tunc cōſtituerunt aram:⁊ ſuperpoſi
tus eſt titulus ignoto deo. ¶ Scdm miracu
lum fuit in veli ſciſſiōe: De quo Nicolaus
de lyra.ſuper hoc paſſu dicit. Qꝺ iſtud ve
lum ſm̄ aliquos erat in introitu templi.pro
hibens aſpectum eorū:que erant intra tem
plum. Et ideo per talem ſciſſione3.declara
tur impletio veritatis i morte chriſti.que la
tebat in figuris veteris teſtamenti. Scdm
autem alios non fuit velum qꝺ erat in in
troitu templi.ſed velum quod erat intra tē
plum intra ſanctum ſanctorum. Et ſciſſio
eius ſignificat idem:quod prius. De vtroq3
autem Nico.de lyra.mentionem facit ſuꝑ
Math.xxvi.c. Cetera per ſe patent ſcilicet

terre motio:ſciſſio petrarū: monumentoꝝ
apertio:que omnia miraculoſa fuiſſe vnuſ
quiſq3 facile iudicabit. Nec mirū eſt, ſi om
nes creature miraculoſe:note ſunt. pro eo
ꝙ tūc oium creaturaꝝ dn̄s ſceuam ⁊ durā
mortē in cruce patiebat̄. Sz nec in eiꝰ mar
tyrio ſolum viſa ſunt magnalia opera dei.
quinimo in ceteris martyribꝰ ſuis. Nōne
fuit illud miraculū inauditū. quādo virgo
Lucia tanto pōdere a ſpiritu ſancto fixa ē
vt non poſſent eā mille paria bouū de loco
mouere. Quid de reliqs dicā: Incipe q̄ſo
ipſorū geſta ⁊ ibi videre poteris. q̄z ſtupen
da miracula in paſſionibꝰ martyrū xp̄i mō
ſtrauerit deus. que tn̄ pro alia cā paſſis te-
ſtimoniū nō fuerunt cū nulla ꝑfecto in ta-
liū paſſionibꝰ (vt dictū ē) miracula facta
ſunt. ¶ Scd̄a gr̄a demonſtrās morte mar
tyrū xp̄i ſanctā fuiſſe ſub vera fide. dicitur
gratia vindicationis. Et dimiſſa pena qua:
deus omnes reprobus ꝑcutiet in iudicio tē
poralem tm̄ vindictā: quā xp̄s pro martyri-
bus ſuis fecit attendamus. Naz Herodes
antippas. qui Joan. bap. decollari fecit: im
punitus minime fuit. ſicut. xviij. libro Anti-
quitatū Joſephus narrat. Et ſcribit̄ et in
primo Eccleſiaſtice hiſtorie libro Herodes
inſuꝑ Agrippa. qui Jacobū occidit: fratrē
Joannis gladio miſerabiliter vitā ſiniuit.
Narratur eniz de illo in ſcd̄o Eccleſiaſtice hi
ſtorie libro. ⁊. xix. Antiquitatum Joſephi. ꝙ
cū regnaſſet tribus ānis in imperio Judeo
rū venit Ceſaream ciuitatē. q̄ prius Thur-
ris Stratonis appellabat̄ vbi ad honorez
Ceſaris ſpectaculū ciuibus edidit. Ad quā
feſtiuitatē omnis ꝓuītie multitudo nobiliū
ſimul ⁊ ꝓcerū cōuenerat. Secūda vero ſpe
ctaculorū die indutus veſte fulgenti: mira
biliter ex auro argentoq3 cōtexta incipiente
die ꝓcedit ad theatrū. vbi cū primos ſolis
radios argētee veſtis gremio ſuſcepiſſet: re
ꝑcuſſo ſplendore duplicatā ſpectantibus lu
cē fulgur metalli vibrantis effudit. Ita vt
intuētibus ꝑſtringeret aciem aſpectus. Et
ꝑ hoc plus aliqd de eo q̄z humane nature
eſt artifex arrogantia mentiret̄. Illico ergo
adulantis vulgi concrepant voces hono-
rē ſonantes. ⁊ ab oībus deus acclamat̄. Cu
ius oēm acclamationē iocūdiꝰ excipiebat.
Poſt paululū ſcd̄o vehemēti vētris dolor̄
ꝑcuſſus amicos ſuos reſpiciēs dicebat. Ec

ce veſtis deus: ſed iam ducor ad mortem.
Et creſcēte dolore cū feſtinatiōe ad regalia
eſt aſportatus. Quinq3 vero diebꝰ ꝯtinuis
dolor ventris ꝯfectus: ⁊ totꝰ a vermibꝰ cor
roſus expirauit. Oroſius aūt his ſimilia q̄z
plurima ſcribit in. vij. libro aduerſus. paga
nos. Nā ⁊ Nero xp̄ianos ſupplicijs ⁊ mor
tibus affecit: ac ꝑ oēs ꝓuincias pari ꝑſecu
tiōe excruciari impauit. chriſti quoq3 nomē
extirpare conatus. beatiſſimos xp̄i Ap̄los
Petrū cruce: Paulū gladio occidit. Mor
aceruatiz miſerā ciuitatē oborte ſunt vndi
q3 clades. Nā ſubſequente Antonio tanta
vrbi peſtilētia incubuit. vt. 30. milia funeruz
inuenirent̄. Britanica deinde clades e veſti
gio occidit: qua duo p̄cipue opida magna.
Ciuiū ſociorūq3 clade: ⁊ cede dirupta ſunt.
Preterea in oriēte. magnis armenie ꝓuin
cījs āmiſſis: romane legionis: ſubiugū parti
cū miſſe egreq3 ſiria retēta ē. In Aſia tres
vrbes. hec ē Laodicia. Jeropolis. Colloſſe
terremotu ceciderūt. At vero poſtq̄z Nero
Galbā in hiſpania impatorem creatum ab
exercitu cognouit. totꝰ aio ac ſpe concidit.
Cūq3 incredibilia ꝑturbant̄. imo ſubruēte.
reipublice. mala moliret̄. hoſtis a ſenatu ꝓ
nūciatus ignominioſiſſime fugiēs. ad quar
tū ab vrbe. lapidē. ſeſe interfecit. atq3 in eo
omnis Ceſaꝝ familia ꝯſumata eſt. hec ille.
De domiciano idē ibi infra refert. di. Domi
cianus eccleſiā ꝑſecutus crudeliter. ad hoc
vſq3 perductus eſt: vt deū ſe ſe vocari: ſcri-
bi coliq3 iuſſerit. Multos ex Romanis tuz
inuidia. tum auaritia interfecit. alios relega
uit libidinis intempantia: ꝙcquid cogitari
pōt. mali fecit. Qui dū eccleſiaz atrociter ꝑ
ſecutꝰ eſſet. ſtatim a ſuis faciēte dei iudicio
in palatio interfectus eſt. De Traiano inſu
ꝑ ait. Traianus regnū accipiēs. xp̄ianos
validiſſime ꝑſecutꝰ ē. Quo tp̄e terremotꝰ:
quattuor vrbes Aſie ſubmerſe ſunt Traia
nꝰ vero ꝓfluuio vētris infeliciter extinctꝰ ē
Et ſic d̄ alijs multis refert. quos ibidē vnꝰ
quiſq3 leger̄ pōt. Quid Egeas ſub quo An
dreas paſſus ē: Paſcaſiꝰ ſub quo ſcā Lu
cia. Quintianus ſub quo Agatha: Diocle
tianꝰ ⁊ Maximianꝰ impatores: Ceteriq3 in
xp̄i martyres ſeuiētes: Certe tandē gladio
dei ꝑcuſſi perierūt. ¶ Tertia deniq3 gratia
demonſtrans fidem chriſti ⁊ non aliam re-
ſpectu martyrum eſſe veram, dicitur gratia

apparitionis: ſeu viſionis. Nam martyres i
eorum tormentis ſepe diuina ſeu angelica
viſitatione conſolati: propter hoc mortē gra
tam excipiebant. Unde di Act. vi. Stepha
nus vidit celos apertos: ⁊ Jeſum ſtantem
a dextris virtutis dei. Caterina virgo ſan-
ctiſſima i carcere ab angelo ē viſitata. Aga
ta vero ab apoſtolo Petro. Dū et beatus
Laurentius perſecutione Decij ſcorpionibꝰ
cederet̄: miles quidam Romanus nomine
credidit: ⁊ beato Laurētio dixit. Uideo an
te iuuenem pulcherrimū ſtantem: ⁊ mēbra
tua cum linteo abſtergentem. Adiuro te ꝑ
dn̄m: feſtina me baptizare: qui tandē i car-
cere baptizatus: truncatione capitis marty
rium compleuit. De reliquis vero in ſancto
rum legendis videre potes. Quibus oibus
tribus gratijs conſideratis ⁊ perſpectis: ca
tholice fidei veritas roboratur. Quis ergo
vltra de Chriſti fide poterit dubitar̄ hoc au
dito: O increduli. O infideles ſtulti: q car-
tis ⁊ mēbranis Mahometi. ⁊ alioꝝ infide
liū attramento ſcriptis creditis. Quis q̄ſo
certior liber eſſe poteſt: q̄z qui ſcribitur ſan
guine proprio: Aſpicite lignū crucis. O q̄z
vera ⁊ delicata eſt carta inocentiſſimi redē
ptoris noſtri Jeſu Chriſti. ſ. caro: quā depi
ctam ⁊ conſignatam litteris rubricatis ſuo
ſanguine precioſo videtis. Ibi proculdubio
dimiſſis tot milibus corporibus martyrum
ꝓ Chriſti fide laniatis: ⁊ ſanguine madefa
ctis: veritas fidei roborat̄. Ex p̄miſſo ḡ. vij.
argumento. vz. tolerationis tantoꝝ marty-
rorum: euidenter apparet chriſtianā fidem
⁊ non alteram veriſſimam eſſe.

¶ De octauo argumento: quo oſtendit̄ ꝙ
ſola xp̄ianoꝝ fides vera ⁊ ſalutifera.

O Ctauū etiam argumētum i ordi-
ne declarandū: quo ſingulariter
oſtēditur: ſolā xp̄ianoꝝ fidē ⁊ non
alterā veriſſimam eſſe: dicitur argumentum
intrāſmutationis. Pro cuius argumēti de
claratione occurrit mihi auctoritas Phi. i.
de celo ⁊ mundo. dicentis. Diuinū eē: neceſ
ſe eſt eſſe primū ⁊ itrāſmutabile. Et auctor
in lib. de cauſis. et dicit. Prima cā ⁊ ſupe-
rior ē ſine oī variatione. Quo ꝯceſſo ꝙ deꝰ
. ſ. eſt intranſmutabilis: certum eſt: ꝙ deus
ipſe omnes āṫiquos patres quos ſaluauit:
voluit penitꝰ ſaluari: aut implicite aut ex-
plicite: ſub chriſtiana fide ⁊ nō ſub alia. qd̄

dupliciter probo. Primo auctoritatibus.
Scd̄o diſtinctione. ¶ Primo probo aucto
ritatibus Aug. lib. xviij. de ciuita. dei. c. xlvij.
Unus nāq3 inquit mediator dei ⁊ hoium
homo Chriſtus Jeſus: qui venturus i car-
ne ſic antiquis patribus ꝓnunciabat̄: quē-
admodū nobis veniſſe nunciatus ē: vt vna
eadēq3 fides per ipſum omnes iudei ciuita
tem ⁊ dei templum predeſtinatos perducat
ad deum. Idem quoq3 Augu. in Enchirid.
ait. Nullus antiquorum quantumcunq3 iu
ſtorum atq3 bonorum potuit vnq̄z (preter
Chriſti fidem) ſalutem inuenire. Ugo etiā
lib. de ſacramentis. parte. x. c. v. ait. Semper
in eccleſia dei ab initio fuit fides ⁊ cogni-
tio creatoris. incarnationis: ⁊ paſſionis xp̄i
benedicti: ſine qua nullus vnq̄z ſalutē adin
uenit. ¶ Scd̄o hoc idem probo vnica diſti-
ctione Bonauen. in. 3. di. xxv. ar. i. q. 2. dicen-
tis: Cum queritur an illi qui precesſerunt
aduentum xp̄i: potuerūt ſaluari abſq3 fide
mediatoris: rn̄deo ꝙ nō: niſi in mediatorez
crederēt vel ipe ꝓ ſe (ſi eēt adultus) vl' aliꝰ
ꝓ ſe eēt ꝑuulus. Etrō ē: q2 cū gr̄a ⁊ veritaſ
per Jeſum Chriſtum facta ſit: ⁊ liberatio a
peccato ſit ſimiliter ꝑ merita Chriſti ⁊ hec
merita non ſe extendant niſi ad illos: q effi
ciunt̄ eius membra: ⁊ ei copulantur ꝑ fidē
ſicut impoſſibile eſt nūc aliter ſaluari: niſi
eidez copulet̄ vel per fidem: vel per fidei ſa
cramentum: ſic impoſſibile fuit poſt lapſum
aliquē ſaluari: niſi fidem mediatoris hūit:
aut explicite vel implicite. Explicite: vt ſi qs
crederet filium dei aſſumpturum noſtrā hu
manitatē: naſciturum de virgine: paſſurum
in cruce: reſurrecturū tertia die: ⁊ hmōi. Et
hoc mō explicite credere nō erat oibus ne-
ceſſariū: ſed his ſolū quibus a deo erat re-
uelatū: ſicut ſanctis patribꝰ. Implicite: ſcd̄o
credē: ⁊ ē expectare rēdēptorē futuꝝ: qualr
aūt ⁊ qn̄o hoc debeat eſſe: erat oibus neceſ
ſariū credere: ſz ꝙ illi credebāt: oibꝰ a dn̄o
erat reuelatum: Hoc Bonauē. ad lr̄am. Si
igit̄ (vt pz ex auctoritatibꝰ ⁊ diſtinctiōe pre-
dicta) omnes qui antiquitus ſaluabantur
deus ſaluabat ſub fide Chriſti. deus vero
eſt oino intranſmutabilis. cōcludit̄ ꝑ ꝯn̄s
ꝙ nullus et nunc ſaluari pōt: niſi ſub vna
fide Chriſti. Q̄d ſi aliter fieret: ſeq̄ret̄ ꝙ idē
manens idem eſſet cauſa oppoſitoruz. Q̄d
cum ſit omnino impoſſibile: ⁊ contra: oēm

phiam. ꝯcludit̃ p ꝯñs neceſſario ex octauo
argumēto. vȝ intrāſmutationis: ſolā xpiano
rum fidem ⁊ non aliam veriſſimam eſſe.

¶ De nono argumēto: quo oſtendit̃ ꝙ ſola
xpianorum fides vera ſit ⁊ ſalutifera.

n Onū inſuper argumētū ī ordine
declarādū: quo ſinglr oñdit̃: ſolā
xpianorū fidē ⁊ non alterā veriſ
ſimā eſſe: dr̄ argumētū ꝯfirmatōis. vȝ mira
culorum. Pro declaratione huius argum̄
ti occurrit nobis auctoritas Phi i poſt p̄
dicamētis dr̄. A priuatione adhibitum im
poſſibilis ē regreſſus p nām. Pȝ h auc̄tas
Nā cecus nālr ꝑ: aut ēt accñtr: nō pōt reci
pere lumen niſi recipiat a deo q miraculum
cāt: eo ꝙ ſolus deus ſupnaturaliter ei lum̄
infundit. Et ideo de ꝯſe. di. 2. c. reuera dicit̃
ꝙ miraculū eſt opus inſolitum ſupra ſpēm
⁊ facultatem totius nature. Quib⁹ p̄miſſis
cōcludo. ꝙ cū ſola fides xpiana miracula
opereẗ: ſola vera eſt. Nunquid gens idola
tra ⁊ pagana. O saraceni: O tartari: cete
riqȝ infideles ſectam Mahometi tenētes:
O hītici: O iudei hodierni habetis i ſectis
veſtris aliqua miracula: Certe non. Et rō ē
q2 deus nō vult eē teſtis alicui⁹ falſitatis.
Sed dic mihi. O tu fides xpiana a deo infu
ſa. nunqd hēs ſeu miracula facis: Certe ſic
Sed pretermiſſis miraculis antiq̄ legis ab
Abel vſqȝ ad aduentū xpi: q̄ videre potes i
tabula biblie in lr̄a miraculū. Quid dicem⁹
de miraculis factis a ſanctis poſt aduentuȝ
xpi: ⁊ pbatis per veriſſimos teſtes ab eccle
ſia catholica: Certe cum ſint innumerabilia
breuitatis cā oīa dimitto. Duo tm̄ ſingulari
ter in pñti referemus. Quoꝝ p̄mū eſt ꝺ ſtu
pendiſſimo miraculo: qꝺ accidit in die nati
uitatis ipſius dñi noſtri Jeſu xpi. Nam vt
referunt concorditer Innocentius tertius
Oroſius atqȝ Eutropius: Octauianus Im
perator vniuerſo orbi ditioni romanoꝝ ſub
iugato: in tm̄ ſenatui placuit: vt ipſum pro
deo colere vellent. Prudens aũt Impator
ſe mortalē intelligēs: nomē īmortalitatꝭ no
luit vſurpare. Ad illoꝝ vero iportunā iſtā
tiam Sibillam aduocat: ſcire volens p eius
oracula: ſi in mundo maior eo aliqñ naſceẗ
Cū ergo in die natiuitatis dñi conſilium ſu
per hac re inuocaſſet: ⁊ Sibilla in camera
impatoris perſiſteret: in die media circulus
aureus apparuit circa ſolem: ⁊ in medio cir
culi pulcherrima virgo: pueꝝ geſtans ī gre
mio. Tunc Sibilla hoc Ceſari oñdit. Cum
aũt imperator ad predictā viſionē plurimū
mirareẗ: audiuit vocem de celo dicentē ſibi
Hic eſt ara celi. Dixitqȝ ei Sibilla. Hic puer
maior te eſt. ⁊ iō ipm̄ adora. Et iō in eadeȝ
camera in honorē ſancte Marie ara dedica
ta eſt: vñ vſqȝ in hodiernū diē dr̄ ſcā Ma
ria de ara celi. Intelligēs igit̃ imperator: ꝙ
h puer maior ſe erat: cōfeſtiȝ ei thura obtu
lit: ⁊ de⁹ decetero vocari recuſauit. Ecce pri
mū miraculū. Scōm ēt miraculum habetur
in legenda ſancti Andree apoſtoli germani
Petri. vbi legit̃ ꝙ quadraginta mortuos:
⁊ in mari ſubmerſos ſimul ⁊ ſemel reſuſci
tauit. Unde vide ꝙ pro ſancte xpiane fidei
veritate: nō tm̄ viui ſed etiam mortui mira
cula faciunt. Ecōtra heretici ⁊ alij infideles
ſic nec viui: ſic nec mortui facē miracl'a pñt
In cui⁹ figura. Exodi. viij. c. Magi defece
rūt ſi valētes ſic Aarō ꝯuertere i puluereȝ
terre ſinifex pp qꝺ dixerūt digitus dei eſt h
Et qꝺ plus ē miracl'a dei potentia ſp fuit
cōmittata ppl'm hebreoꝝ ſeu iudeoꝝ: nec
aliqñ eū deſeruerūt: dum tenuerunt veram
fidē: tñ poſtq̄ veram chriſti fidem ꝯtempſe
runt: totaliter in miraculis defecerunt. ita ꝙ
nunq̄ ab inde citra: aliq̄s eorum facere mira
cula potuit. Ex qbus concludo: ꝙ cū ſola fi
des xpiana faciat miracula: (⁊ miracula ſo
lū pcedūt a deo) deus vero ipſe nullaten⁹
pōt eē teſtis falſitatꝭ: ſȝ ſolū veritatꝭ: p ꝯñs
ſequit̃ ꝙ ſola xpi fides vera ⁊ nō erronea
q2 ſi error aliquis eſt in fide xpiana ꝑſus
deo imputandus ē: a quo ſimpliciter mira
cula pcedunt. dicē. Ricardo. i. de trini. c. 2.
Dñe (inquit) ſi eſt error in fide nr̄a: a te de
cepti ſumus: nam tot ⁊ tantis ſignis ꝯfirma
ta eſt: ꝙ nō niſi per te fieri poſſent. Si quis
aũt obijceret: ꝙ miracula aliqua non ſunt
in fide xpiana rñdeo: ꝙ nequāq̄ totus mū
dus ſimplr pauperibus: aplis idiotis ⁊ illit
teratis crediddiſſet: niſi deus eoꝝ dcā teſti
monijs miraculoꝝ cōfirmaſſet. Propt̃ qꝺ
Mar. vlti. c. dr̄. Illi aũt. ſ. apl'i pfecti predi
cauerūt vbiqȝ: dño cooperāte: ⁊ ſermonem
cōfirmantibus ſignis. Q ꝺ ſi (quod abſit) ta
lia miracula facta non eſſent: maximum pro
fecto miraculum fuit: totum mūdū ſine vl
lis miraculis ad xpi fidē ſe conuertiſſe. dr̄.
Aug. li. 22. de ciui. dei. c. v. Si iſta inqt mira
cula in fide xpi facta eſſe non credunt: ſaltē
nobis vnū grāde miraculū ſufficit. q2 iam
tot⁹ orbis terraꝝ ſine vllis miraculis credi
dit: ⁊ fidei xpiane ſe ſubijcit. hec ille. Sȝ vere
tales marie cōuincunt̃ experientia. Tā eni
euidentia ſunt ⁊ fuerunt miracula xpiane
fidei: ꝙ niſi a fatuis ⁊ inſipiētib⁹ nequāq̄
negari pñt. Nā Silueſter papa curauit Cō
ſtantinū imperatorē a lepra: ⁊ xpianū fecit
oēſqȝ iudeos in diſputatione corā ipſo cō
uicit. Si qs aũt iteꝝ obſtaret: ꝙ Antichri
ſt⁹ ēt miracula faciet. rñdeo ſm doc. ꝙ ma
gna eſt differentia inter miracula xpi: ⁊ mi
ra opera ſeu falſa Antichriſti. Et inter mi
racula dei ⁊ miracula diaboli. Sic ait Au
gu. lib. ꝺ vtilitate credendi. nā miracula ſim
plr ſunt opa dei ſupnaturalia: ⁊ hec fiunt
ſolū in fide xpiana. Mira vō opa dicunt̃:
aut q2 fiunt p opus ⁊ virtutē nature: aut p
artē magicā: ſeu p artē demonis. Que tūc
opa mira. aliqñ vā ſunt: cū fiunt p res na
turales: ſicuti cum p incantamentū diaboli
emittitur ſagitta de aliquo corde: que per
inſtr̄m medicoꝝ emitti non poſſet. Nā dia
bolus cū ſit ſpūs: pōt ingredi corp⁹ huma
nū: ⁊ ſic naturalr extra mittere ſagittā: ſeu
dare aliam ſanitatem: que per opa nature
acqri pñt. Tunc vō ⁊ aliqñ dicunt̃ opa mi
ra fieri: cū fiunt p deluſionem demonis: qui
tunc deludit cū aliqd eſſe demonſtrat: ⁊ tñ
actualr non ē: ſicut demon corp⁹ mortuū
nundū corruptū aſſumens: demōſtrat ſe eē
hoiem q prius erat in illa forma: ⁊ tñ nō ē
hō: Tunc enim hō eſt: qñ aīa eſt ſimul cum
corpore. Sed q2 ibi nō eſt aīa: que ē forma
ſubſtantialis corporis: ſed ſimpl'r ſpūs de
monis: iō talis demonſtratio q̄uis ſit mira
tñ eſt falſitas ⁊ deluſio. habem⁹ de hoc exē
plū de Symone mago: q (vt habet̃ in legē
da ſancti Petri) faciebat ſerpentes eneos
moueri: ſtatuas eneas rideri: ⁊ canes cātari.
Et vltra hoc: quū eēt ante Neroneȝ: a quo
nimis amabat̃: ei⁹ effiges ſubito mutabat̃:
⁊ mō iuuenis mō ſenior videbat̃. Q ꝺ cum
videret Nero: hūc dī filiū eſtimauit: pp qꝺ
Symon magus: ſicut refert Leo papa: dixit
Neroni: Ut ſcias optie Impator me vere
filiū dei eſſe: Jube me decollari: ⁊ die tertia
reſurgam. Precepit igit̃ Nero carnifici vt
decollaret Simonē: ⁊ decollauit arietē. Si
mon aũt arte magica illeſus euaſit: ⁊ arietꝭ
membra colligens. abſcondit ſe trib⁹ dieb⁹
ſanguis aũt arietis ibidē congelat⁹ remā
ſit. Die aũt tertia oſidit ſe Neroni. dicens
Fac ſanguinē meū qui effuſus ē abſtergi:
q2 ecce ego qui decollatus fuerā: ſicut pro
miſi: tertia die reſurrexi: Quē Nero vidēs
obſtupuit: ⁊ ipſum dei filiū eſſe putauit. hec
Leo. Propter hoc ergo romani eū in tāta
veneratiōe habuerūt: ꝙ eidē imaginē fece
rūt: ⁊ hūc titulū ſuperſcripſerūt. Symoni
deo ſancto. Petrus aũt ⁊ paulus (vt Leo
teſtat̃) ad Neronē introierūt: ⁊ oīa ei⁹ ma
licioſa detexerūt: addiditqȝ Petr⁹: ꝙ ſicut
in xpo ſunt due ſubſtātie. ſ. dei ⁊ hoīs: ſic in
illo mago ſunt due ſubſtātie. ſ. hoīs ⁊ dia
boli. Poſt hec Symon mag⁹ p̄poſuit po
pulo romano ꝙ q adoleſcētē mortuū ſuſci
tare nō poſſet a populo lapidareẗ. Uñ Sy
mon cū ſup mortuū incātatiōes ſuas face
ret: viſus ē defunct⁹ circūſtātib⁹ caput agi
tare. Tūc Petrus impato ſilētio dixit. Si
viuit defunctus: ſurgat: ambulet: ⁊ loquat̃:
alioqn diabolus ē: q caput mortui mouet:
Q ꝺ cū facere nō poſſet: Petrus orauit di
cēs. Adoleſcēs: in noīe Jeſu Chriſti naza
reni crucifixi ſurge: ⁊ ſtati viuus ſurrexit ⁊
ambulauit. Cū aũt vellet pplus Symonē
lapidare: ait Petr⁹. Nolite: ſatis ē illi ad
penā ꝙ ſe agnoſcat i ſuis artib⁹ ſupatuȝ:
Magiſter eni nr̄ nos docuit: vt p mal' bo
na reddam⁹. Deniqȝ cū ſe ſic ꝺuictū vide
ret: ꝯuocato pplo ad ꝺſpectū petri ⁊ pauli
dixit ſe velle tāq̄ dī filiū in celū aſcēdē. ſta
tuto q̄ die turrē excelſa, ſm Linū aut capi
toliū ꝯſcēdit: ide ſe deiciēs coronat⁹ laurea
volare cepit. Q ꝺ vidēs Paulus dixit ad
Petrū. Deū ēorare: ⁊ tuū impar̄. Tūc di
xit Nero ad Petrū ⁊ Paulū. Uere ē ille
dei fili⁹: vos aũt ſeductores eſtis. Tūc pe
tr⁹ dixit ad paulū. Erige capt ⁊ vide. Cūqȝ
paul⁹ eleuaſſȝ capt: ⁊ vidiſſȝ ſimonē volātē
dixit ad petꝝ. Petre qd ceſſas: pfice qꝺ ce
piſti. iā. n. vocat nos dñs. Tūc petr⁹ ait. ad
iuro vos āgeli ſathane: q eū i aere ferti p
dñȝ ieſū xpȝ: vt ipȝ āpli⁹ ñ ferat̃: ſȝ eū corruē
dimittatꝭ. Et ꝯtinuo dimiſſus ab eis corruit.
h i legēda. Opa igr̄ Antexpi ſic fuerīt ſimo
nis magi mira erīt ſic: ſeu videbūt: ⁊ tñ erūt
deluſiōes ⁊ ñ vā miracl'a. Cū q̄ vā miracla
ſolū ⁊ ſimpl'r fiāt i fide xpiana: ⁊ nō i alia
bñ cōcluditur necio: ꝙ ſola xpianoꝝ fides

veriſſima ē.quā fidei veritatē nobis largiri dignetur fidei atq; oīum virtutū ⁊ grãru; ꝑncipalis dator dñs Jeſus xp̄s q viuit ⁊c.

¶ Sabbatum poſt dominicam quinquageſime. Iterum de quarta excellentia.vꝫ de veritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Quotquot tangebant eum:ſalui fiebant. Scribunt hec vba Mar. vi.c.⁊ in euãgelio occurrentis ferie. Poſt explanationē ſancti euangelij occurrentis tã ſpūalem q̄ ēt litteralē volens finē imponere quarte excellentie ipſius fidei ſacratiſſime.vꝫ argumentis ipſam fidem xp̄ianã ſimpl'r eſſe veram demonſtrantib⁹:ex quo nouem iam argumēta declarauimus in p̄nti ſermone:ad clariorē euidentiã certitudinis ipſius fidei: tria alia vltima argumēta tn̄ declarabo. Quorū primum dr̄ argumentū diſpſionis. Secundum dicitur argumentū opinionis. Tertium dicitur argumentum durationis.

¶ De tribus alijs argumētis:quibus oſtēditur ꝙ ſola xp̄ianorum fides vera eſt ⁊ ſalutifera. Et primo de primo.

Eptimū igit̄ argumentū i ordine ſed primū in p̄nti feria declarandū quo ſingl'r oñdit̄:ſolã xp̄ianorū fidem:⁊ non alterã veriſſimã eē:dr̄ argumentū diſperſionis.ſ.iudeoꝝ. Pro cui⁹ argumenti declaratione occurrit mihi ſnīa phi.v. Topicoꝝ di. Sic ſimpl'r ad ſimpl'r: ſic magis ad magis.⁊ ita maxie ad maxie. Pꝫ hec auctoritas. Sicut ferrum tãq̄ ſimpl'r bonū:ſimpl'r ē diligibile:ergo argentu; tãq̄ magis bonū:magis eſt diligibile:ergo deniq; auꝝ tãq̄ maxie bonū maxie eſt diligibile. Quo ꝯceſſo:certū ē a ſili ꝙ q multū laborat:mltū hꝫ d mercede:q āt magis magis:qui vo maxime:maxime hꝫ:his p̄miſſis arguo ſic fidem xp̄ianam eſſe verã. Sic eniꝫ per experiētiã pꝫ totus iudeoꝝ popul⁹ qui ſingulariter erat a deo elect⁹:totaliter eſt captiuus.⁊ diſperſus:a morte xp̄i vſq; ad p̄ns tp̄s:aut igit̄ dñs Jeſus fuit ab eis vo zelo ⁊ recta iuſtitia ꝑcuſſus:crucifix⁹:⁊ reprobatus.aut non. Si ſic:certū eſt:ꝙ non tm̄ ꝑ regulã Phi p̄dictã.⁊ ſm legē ꝓphetaꝝ puniſſa;:nō debuerūt tã ſpūal'r q̄ temporaliter a deo puniri:ſꝫ diuina iuſtitia magis debuit in eis augmētare fidē ſuã.etiam pluſq̄ ante:⁊ ꝓcipue cū nuſq̄ ab idolatria fuerint ſic īmunes:ſicut fuerūt a tp̄e Chriſti vſq; ad nūc: Quero igit̄:qūo ex qua cã a tp̄e illo vſq; nūc ſint captiuati tp̄aliter.⁊ ſpūal'r deſtituti: ⁊ oīo deſerti a grã dei:vt tunc non ſolū nullū veꝝ ꝓpham habuerūt aut regem:imo tã ad intellectū diuinoꝝ:q̄ quo ad ſpūales effect⁹⁊ mores ſunt penit⁹ deſtituti:⁊ a deo terribiliter derelicti:q̄diu eniꝫ ſteterunt in vera fidei xp̄iane implicite ⁊ explicite obſeruãda:de⁹ illos exaltauit ſup oē hoīuꝫ gen⁹:ſicut pꝫ i terra p̄miſ.quã dedit eis: ⁊ in lege:⁊ in templo.⁊ in regno ⁊ in cultu:⁊ in victorijs:⁊ miraculis:⁊ prophetis:⁊ bñficijs. Sed poſtq̄ dei filiū negauerūt:⁊ iniuſte crucifixerūt:⁊ cui⁹ fidē abiecerūt:nulla gens fuit a do ſic diſperſa ⁊ abiecta oppſſionib⁹ tyrãnoꝝ ſeruitute:gladio ⁊ dpopulatiōe:vēditiōe: ⁊ hmōi:ſic ppl'us iudaic⁹: Quas maledictiōes qs cernere poterit:Si qs Joſephū legit:⁊ libros Egeſippi ibi eni legit ꝙ capta ierl'e; a Tito ⁊ Ueſpeſiano oēs iudei fuerūt capti:⁊ ꝑ vno d nario.30.ſunt dati:q̄diu emptores inuēti ſunt demū poſiti i naui cogebant̄ comedere ꝓpriū ſtercus:⁊ i captiuitate ſua libros ſue legis nō habuerūt:⁊ filios circūcidere ꝓhibiti ſunt. Qñ hebãt mr̄imoniū(añq̄ vxores cognoſcerēt:)ſub pēa capital' ſuie adducebãt eas ad gentiles iudices:vt eas violãdo p̄mo cognoſcerēt.vel eas alijs traderēt:vt tm̄ haberēt quãtū vellent. Si aūt oīs ſcriptura loquēs de p̄ſſuris coꝝ oīo ceſſaret:ſaltē hoc humanis oculis vbicūq; manifeſte daret:ꝙ gens iudaica:que quonda; pulcherrima fuit ita decora:⁊ nobiliſſima. Mō manifeſte apparet abiectiſſima: viliſſima:turpiſſima:debilis:⁊ incerticuloſa vltra oēs alias nationes. Qd vtiq; ē ſignū potiſſimū ſue reprobatiōis:⁊ nr̄e fidei a deo electiōis dicēte ꝓpha. Ppl's quē nō cognoui ſeruiuit mihi.vꝫ.gētilis.i auditu auris obediuit mihi.filij alieni.ſ.iudei mētiti ſūt: ⁊ claudicauerūt a ſemitꝭ ſuis.i.a vba fidei. Si āt forte qs q̄rat:cur de⁹ aut ppl's xp̄ian⁹ penit⁹ nō diſpgit ipſos iudeos:qui dei filiū ⁊ xp̄m tã crudel'r crucifixerūt:ſꝫ poti⁹ ipos tolerant.poteſt non inconuenienter reſpōderi ſm diuerſos doctores. ꝙ hoc fit precipue bonū reſpectib⁹. Et p̄mo reſpcū deſcēſiōis Nã pp reuerentiã xp̄i ⁊ vginis m̄ris ſue: necnō ⁊ aploꝝ: q ex illo pplo deſcēderunt ſm carnē iuſtū eſt ⁊ piū:illos dulcit̄ tolerar̄ ⁊ nō penit⁹ illos ꝯſumere:ſeu fundit⁹ illos diſſipare. ¶ Scdo reſpcū honoratiōis. Nã q: ppl'us iudaicus proceſſit ex ſcīs ꝓphis: patriarchis:ceteriſq; p̄ribus teſti veteris:iō pp honorē ſcōꝝ ꝓphaꝝ ⁊ patriarcharū: piū eſt iudeos tolerare:⁊ ñ diſpgē. ¶ Tercio reſpectu ſuſceptionis. Cū.n.lex ꝓceptorū a deo illis fuerit data:⁊ ab eis ſuſcepta: quã nos in xp̄i fide ſuſcepim⁹:piū eſt ob reuerentiã legis coꝝ atq; obſuatiōnē:eos tolerare. ¶ Quarto reſpcū adeptiōis. Quia .n.xp̄iani deſcendūt ex iudeis ſm fidē: pp ꝙ eccleſia dr̄ ⁊ appellat̄ ſynagoge filia.piū eſt eos tolerar̄ ⁊ nō diſpgere:q̄uis iniquos Exēplo progenitoꝝ noſtroꝝ maloꝝ. Nam ꝓgenitores noſtri lꝫ mali ſint tn̄ a nobis ſuſtinēdi ſūt: ne videamur ſil'es filijs viperarū:q ꝓpriam matrē perimūt. ¶ Quinto reſpectu reprobatōis. Nã iudei ſibiīpſis ſūt ſignū ſue reprobatōis:legem.n. ſuã nunq̄ ita bn̄ ſeruauerūt:ſicut tp̄e illo poſt xp̄m.et tn̄ in oēꝫ terrã diſpſi ſunt pp qd dat̄ intelligi:ꝙ ritum coꝝ deus nō acceptat: q: aliter liberaret eos:ſicut ꝓmiſerat eis:ꝙ de cuncti locis reduceret captiuitatē coꝝ: dūmō legē tenerent. Et q: reprobati ſunt a deo ſalte; a nobis ex pietate tolerãdi ſunt:ne malū ſup malū in eis augeat̄. ¶ Sexto reſpcū correctionis. Quia.n.ipi iudei ſunt nobis cōtinue ſignū:⁊ exēplū nr̄e correctionis: ⁊ lege obſeruatiōis:iō eos ſuſtinere debem⁹. Flagellantur.n.multis anguſtijs pp ſuã obſtinatã incredulitatē:ne ⁊ nos in ſil'em incredulitatē fidei noſtre incidam⁹:⁊ ꝑ ꝯñs dira flagella dei euitem⁹. Proinde quidã ſapiēs ait. Felix quē reddūt aliena pıcula cautu;. ¶ Septimo reſpcū recordatōnis. Quia.n. paſſionē xp̄i ⁊ mortē:multaq; myſteria ſalutis noſtre deus ꝑ ipſos iudeos tãq̄ ꝑ malos miniſtros opat⁹ ē. Jō vt ipſi iudei ſint nobis cōtinuū memoriale dñice paſſionis ⁊ quotiēs eos videm⁹ totiens paſſionis dñi recordari poſſimus. Qd ipſe deus ꝓcipit faciendū per ꝓpham in ꝑs.di. Deus oñdit mihi ſuper inimicos:ne occidas eos: ne qñ obliuiſcātur populi mei. ¶ Octauo reſpcū ꝯuerſionis. Certū eſt.n.ꝙ in fine mūdi iudei crediturí ſūt:⁊ fidē noſtrã accepturi: q: tūc oīs ppl'us ſaluus erit. prout dicit Apoſtolus. Et ꝑs.ait. Cōuertent ad veſpam.i. ante iudiciū.⁊ finē mūdi ad fidē xp̄ianoꝝ. Qd ꝯfirmās Joel.3.c.in ꝑſona dñi ait. Ecce in diebus illis:⁊ in tp̄e illo ꝯuertã ad me captiuitatē Juda ⁊ Jerl'em:pp eoꝝ ſalutē Igit a nobis dulciter tolerãdi ſunt. ¶ Nono deniq; iudei a nobis tolerandi ſunt reſpectu ꝯfirmationis.ſ.noſtre fidei. Et h eſt rō potiſſima:pp q̄ iudeos toleram⁹ q̄uis alios hereticos vſq; ad mortē perſequamur. Ipſi.n.iudei ſunt librarij nr̄i:⁊ ſignum ſeu ſcriptura noſtre vere fidei. Unde Aug. ſup verba pſal. Ne occidas:ait. Judeos humaniter toleremus:ne forte pagani nobis dicant. Uos xp̄iani lr̄as vr̄as ⁊ legē cōpoſuiſtis.ecce proferimus codices a iudeis inimicis:vt alios ꝯfundamus inimicos. Codice; portat Judeus:vt inde credat chriſtianus Librarij noſtri facti ſunt: quomodo ſerui libros poſt dominos ferre ſolēt. Ut igitur iudei ſint iugiter nobis in ſignu; vere fidei : a nobis dulciter tollerātur. ¶ Ex predicto ēt x° argumēto vꝫ diſperſionis iudeorū:clariſſime patet ſolam xp̄ianorum fidem eſſe verã ⁊ per ꝯñs ab omnibus imitandam.

¶ De.xi.argumento:quo oñdit̄ ſola xp̄ianorum fides vera eſſe ⁊ ſalutifera.

Undecimū ēt argumētū in ordine declarãdū:quo ſingl'r oñdit̄:ſolã xp̄ianoꝝ fidē ⁊ nō aliã veriſſimã eſſe dr̄ argumētū opinionis.ſ.gnālis. Pro cui⁹ argumēti declaratiōe occurrit nobis auctoritas Phi.vij.Ethi.di. Fama:quam oēs famãt:nō oīo deperditur. Pꝫ h auctoritas. Nã qñ generaliter ab oībus aliquid aſſerit̄:creditur in toto:aut in parte illud verū eē reputat̄: Quo ꝯceſſo:certū ē:ꝙ oēs ſecte poſt fidē ſuã aſſerūt:⁊ dñt fidē xp̄ianorum eſſe meliorē oībus ceteris:imo aſſerunt oēs alīs eē falſas:pp qd ⁊ mutuo ſe odiūt. Uñ ſaracei ſūme odiūt legē iudeoꝝ: ⁊ eōuerſo:nec patiunt̄ illos ſil' ſtare. Oppoſitū fac̄ vtraq; ſecta erga fidem xp̄ianoꝝ:quos ſil' ſtare ꝯpatiūt̄ tãq̄ hn̄tes legē bonã mortalē:⁊ diuinã pp ꝙ ꝯcludit̄ ēt ex ipoꝝ infideliū fama:⁊ voce xp̄ianoꝝ fidē verã eē atq; ſalutiferã.h ēt pꝫ ꝑ experiētiã:qm̄ ⁊ſi ſint aliq ſub lege iudaica:⁊ aliq ſub lege Mahometica:tn̄ vl'r pl'es ſunt incōpabiliter ſub fide

xpianoꝝ:lʒ hēant i ſeipſis ex ignorātia aliquos errores circa xpianā ſidē:qꝺ argumētū vʒ opinionis ēt tali rōne ꝯfirmaṫ. Clarū ē.n.bʒ Phõ.i.eth.ꝙ bonū tāto diuini⁹ eſt: quāto cōius:ſicut ſol dī eē melioꝛ cūctis ſyderibus:pro eo ꝙ magis cōicat de bonitate ſue lucis. Quo ꝯceſſo:claꝝ ē:ꝙ ſides xpiana ſup oēm aliā ſidē optima ēſt:eo ꝙ bonitatē ſue virtutis ⁊ doctrine oī pplo gentili: iudaico:heretico:excōicato: ſeu Mahometico cōicat. Vñ Mar.vlti.c.chriſtianis : apoſtolis:⁊ p ꝯñs eoꝝ ſucceſſoꝛib⁹:pceptū eſt. Euntes(inquit)in mundū vniuerſū:predicate euangeliū oī creature. Et Matth.x.dī. Qꝺ in aure auditis pdicate ſup tecta. Jō i clemen. Dudū.de ſepul.dī. Ad honorē dei ⁊ ad exaltationē catholice ſidei ⁊ quietū ſtatū ptū pdictaꝝ:ac ſaluti aiaꝝ ⁊ ſideliū incremētū:de noſtroꝝ fratꝝ ꝯſilio auctē apoſtolica ſtatuimus:vt predicatoꝝ oꝛdinē fratres in eccleſiis ⁊ locis eoꝝ ac i plateis cōibus libere valeāt clero ⁊ pplo predicare ⁊ pponere verbū dei oī tpe ⁊ oī creature. Jtē de ꝯſe.dī.i.c. Eṗs.el.⁊.dī. Eṗs nullū phibeat ingredi eccleſiaʒ ⁊ audire verbū dei:ſiue gentilē ſiue iudeū ſiue hꝛiticum:vſqʒ ad miſſam cathecuminoꝝ. Eadeʒ ſnīa hī extra ꝺ ſen.excō.c.rñſo nr̄o. Totuʒ oppoſitū faciūt ſaraceni ſeu iudei. Nā ſaraceni p legeʒ ſuam tenenṫ ſoluʒ ſecrete.ſuis ſaracenis ſidē ſuam pdicare:tanq̄ ſibi ſolis velint pdeſſe ad ſalutē ⁊ ñ aliis:qꝺ vtiqʒ ē ꝯ oēʒ charitateʒ:⁊ ꝙ plus eſt p legē Mahometi tenenṫ nō audire predicare ſub moꝛti ſnīa aliā legeʒ ⁊ pcipue xpianoꝝ:qꝺ vtiqʒ eſt ſignū potiſſimū legis reprobate:⁊ ſidei maledicte:cū tñ bm phos nāles ſapientis oſſīm ſit bōa ⁊ mala cognoſcere: ſeu melioꝛa ⁊ optima deinde ꝙ optimū ē ſibi eligere:hoc idē pbāt ⁊ obſeruāt iudei. Nā in ſua pfida ſide exiſtes ſoluʒ ſibipſis occulte ſuas declarant leges: nec audire aliter cōiter volūt:pp qꝺ concludiṫ ex predicto argumento opinionis ſolam chriſtianā ſidem ſeu legem veriſſimam eſſe.

¶ De.xii.argumento quo oſtenditur: qꝺ ſola chꝛiſtianoꝛum ſides vera eſt ⁊ ſalutifera

Duodecimū poſtremo argumētū in oꝛdine declarādū:q̄ ſimplr oſidit ſolā xpianoꝝ ſideʒ ⁊ nō alterā veriſſimā eſſe:dī argumētū duratōis. Pro cuius argumēti declaratōe occurrit nobis auctas Phi.5.Phy.⁊.3.Topi.dī. Bonū (inqt) qꝺto pmanenti⁹:tāto meli⁹. Pʒ h auctas exemplo. Nā vinū qꝺ ex ſua ꝟtute pl⁹ durat: dī eē(ceteris pib⁹)meli⁹ illo vino:qꝺ cito coꝛrūpiṫ. Quo preſuppoſito certū eſt:ꝙ ſola ſides xpiana ⁊ nō alia icoꝛruptibilis ē:⁊ nūq̄ deſicere poterit vſqʒ ad ꝯſumationē ſcl'i qꝺ qnqʒ vi's pbo. Pꝛio vnica auctē. Secundo q̄drupliciter reſpcū. Tertio expientia. Quarto ſilitudine. Quito exēplo. ¶ Pꝛio pbo vnica auctē. Aug.li.de vtilitate credē dī.c.viij.ꝙ ſides chꝛiſtianoꝝ nūq̄ deficiet vſqʒ ad finē ſcl'i. Dubitam⁹(iqt Aug.)nos de ſide xpiana. Certe ſi expedit. Ei⁹.n.eccleſie ⁊ ſidei gremio crediṫ q̄ vſqʒ ad finē ſcl'i p ſucceſſoꝛes xpi ſirma:integra:iuiolata:pmanebit:⁊ a nullis hꝛiticis circūlatrātib⁹:⁊ inſidelib⁹ ꝯſequentib⁹:xpo duce poterit vnq̄ violari. ¶ Scđo h idem pbo q̄drupliciter reſpcū. Pꝛio reſpcū pmiſſiōis. Certū eſt.n. bʒ Phm...hoꝝ.ꝙ ex falſis veꝝ:⁊ ex ꝟis ſi pōt egredi niſi veꝝ. Q̄no preſuppoſito:certū ē(vt hī Jo.xiiij.)ꝙ xp̄s ē ⁊ fuit via veritas ⁊ vita. Ergo p ꝯñs ſi aliqꝺ dix vel aſſeruit:nece ē totū illꝺ eſſe veꝝ:ſʒ cū dixerit ⁊ pmiſerit:(vt hī Mat.xvi.c.) Petro ⁊ ſucceſſoꝛib⁹ ei⁹. Tu es Petr⁹ ⁊ ſup hāc petrā ⁊c.⁊.p.i.nō.p.a.c. Et Mat.vlt.c.diṫ. Ecce ego vobiſcū ſuʒ oib⁹ dieb⁹ vſqʒ ad ꝯſumationē ſcl'i.ꝯcludiṫ nec io xpianoꝝ ſidē oio ſi poſſe deſicē. Scđo h idē pbaṫ reſpcū ſupplicatōis:ſeu oꝛonis xpi ad pīem. Certuʒ ē.n.bʒ Ric.i.iiij.dī.xv.ar.iiij.q.vij.ꝙ quotieſcūqʒ aliqs oꝛat pīeʒ celeſtē humiliter:ſideliter ad ſalutē:⁊ pſeuerāter p aliq̄ grā obtinenda:idubitāter illaʒ obtinet a pīe celeſti. Sʒ manifeſtū ē:ꝙ xp̄s oꝛauit humiliter ad ſaluteʒ:nō ſuā:ſʒ xpianoꝝ pſeuerāter:nō dico ſideliṫ:qꝛ ſidē nō hēbat:ſʒ certitudinalr qꝛ i ſe oēʒ certitudineʒ hēbat:q̄ cū xp̄s oꝛauerit pīeʒ celeſteʒ p duratōe ⁊ pſeuerātia ſidei xpiane vſqʒ in finē ſeculi ꝯcludiṫ nec io xpʒ fuiſſe exaditū: ⁊ p ꝯñs ſidem xpianoꝝ nullatenus poſſe deſicē. Et ꝙ xp̄s oꝛauerit p chꝛiſtiana ſide.patʒ. Nam Luc.xxij.c.dixit Jeſus ad Petrum: Ego rogaui p te Petre:vt non deſiciat ſides tua. Et ꝙ in hoc:⁊ in ceteris chꝛiſtus fuit a patre ſemper exauditus.ꝯſirmat Bonauen.in.3.dī.xvij.ar.ij.q.⁊.vbi querit an chꝛiſtus ſp fuit exauditus in oī oꝛone ſua. Et Ric.dī.ꝙ oia q̄cūqʒ poſtulauit abſolute cū voluntate rōnis:ñ dico cū volūtate ſenſualitatis ſemp obtinuit. Qꝺ bñ ipſe xp̄s hoc idē ꝯſirmat Jo.xi.c. cū exēplo reſuſcitatiōis Lazari vbi dī. Jeſus aūt eleuatis ſurſum oculis dixit. Pr grās tibi ago qm̄ audiſti me. Ego aūt ſciebā:qꝛ ſp me audis.hec ibi. ¶ Tertio illud idē pbaṫ reſpcū cauſatōis,vʒ ꝙ ſola ſides xpiana ſp dʒ durare.⁊ eā oēs alie deficeṫ. Certū eſt eni bm phm.2.phyſi.ꝙ effect⁹ q depēdet ab aliq̄ cā quātū ad eē:⁊ quātum ad ſieri:ſtāte cā ſtat effectus:ſic exēpli grā. ſtāte ſole:ſtat ⁊ lux ſtellaꝝ. Eo remoto:remoueṫ ois lux eaꝝ. Quo ꝯceſſo:cū ſides ſaraceoꝝ ⁊ turcoꝝ pcedat a Mahometo: ⁊ ſides iudeoꝝ a moyſe ⁊ ſiguris:q̄ oia coꝛruptibilia ſi:nece ē tādē p ꝯñs ⁊ pcipue i ſine ſcl'i oēʒ eoꝝ ſidē coꝛrūpi.oppoſitū ꝟo eſt ꝺ ſide xpiaua:q̄ cū ꝺpēdet a xp̄o dei ſilio:q vtiqʒ eſt cā icoꝛruptibil':⁊ ideficiēs: nece ē oio cōcludere.eā non poſſe deſicere nec coꝛrūpi. Qꝺ ꝯſirmaṫ auctē Gamaliel. Act.v.dī. Si ex hoib⁹ ē ꝯſiliū:h aut opus poteris diſſolué: Si ꝟo ex deo ē:ñ poteritis diſſoluere:ne foꝛte ⁊ deo repugnare videamini. ¶ Quarto h idē pbaṫ reſpectu argumētatōis.vʒ ꝙ ſides xpiana nūq̄ vſqʒ i ſinē ꝺficere poterit. Rō eſt phȳ.2. Topi. Si de q̄ magis:⁊ tñ nō ⁊c.q̄ ⁊c. Si enim qs nō pōt expugnare vnū caſtrū:a foꝛtioꝛi nō poterit expugnare vnam ciuitateʒ foꝛtiſſimā. Quo pſuppoſito:certū eſt ꝙ cū Marētius īpatoꝛ p vniuerſuʒ oꝛbē ſil' ꝯgregaſſet.l. phos vl'ales in q̄libʒ ſciā:de prudētioꝛib⁹ ⁊ ſapiētib⁹ q eēnt i toto mūdo:vt ꝯuicerēt katherinā Coſti Regis ſiliā:⁊ p ꝯñs xpianā ſidē penit⁹ ānullaret ⁊ reprobaret. Nequaq̄ potuerūt eā ꝯuincere. Sed qꝺ maximū fuit:oēs ab ea ꝯuicti fuerūt. Et tādeʒ ſuſcepta xpiana ſide oēs p martyriū ignis celū feliciter cōſcēderūt. Qꝺ ſi ſic fuit:qūo poterit vnq̄ tota ſimṫ vniuerſitas xpianoꝝ deuinci ⁊ reprobari:ſi ſides que erat i ſola puella:nūq̄ potuit ānullari. ¶ Tertio iſup pbaṫ expientia.q.ſ.impoſſibile ē ſidē xpianā vnq̄ poſſe deſicere. Si eni ſides xpiana ꝟa nō eēt:nec a deo pcederet:nequaq̄ tm̄ ſirma ſtare potuiſſet:q̄ q̄uis a tot paganis ⁊ īpatoꝛib⁹ romanis nec nō a ceteris iſidelibus ſp fuit pſecuta ⁊ moleſtata.nūq̄ tñ potuit ānullari.propṫ qꝺ veriſicaṫ i ſide xpiana illud dictū poeticū.vʒ Preteriti rō ſcire futura facit. ¶ Quarto inſup pbatur ſimilitudie.vʒ ꝙ ſides xpiana a nullo vnq̄ poterit violari. Vñ xp̄s p ſilitudinē. Luc.xi.c.dī. Cū foꝛtis armat⁹ cuſtodit:atriū ſuū in pace ſunt oia q̄ poſſidet. Si aūt foꝛtioꝛ illo ſupueniens vincit eum:vniuerſa arma eius aufert:in qbus ꝯſidebat. Et ſpolia ei⁹ diſtribuet.qui nō eſt mecū ꝯ me eſt. Et q ñ colligit mecū:diſpgit. Qua ſilitudine daṫ intelligi:ꝙ cuʒ xp̄s ſit foꝛtioꝛ armatus ipſo demone atqʒ Mahometo ⁊ ceteris inſidelib⁹:nūq̄ poterit xpi ſides ab eiſdē coꝛrūpi ⁊ violari. ¶ Quinto inſup pbaṫ exēplo:ꝙ xpiana ſides ſola eſt durabilis ⁊ ſalutar.s. Legiṫ eni de q̄dā iudeo ad verā xpi ſidem ꝯuerſo:qa ſi ei⁹ ꝯuerſionē multū erat familiaris cū q̄dā xpiano. Qui xpian⁹ tm̄ iudeū hoꝛtat⁹ eſt:ꝙ tandē decreuit baptizari. Sʒ anq̄ baptizareṫ.fec̄ pactum:ꝙ volebat ire Romā ad videndū curiā:ſub q̄ regiṫ tota ſides xpianoꝝ.qꝺ xpianus ei multū diſſuadebat:timēs in coꝛde ſuo:ne viſa curia plena oib⁹ mal':deſiſteret baptizari. Quid pl'a: Juit iude⁹ Romā:vidit multa mirabilia:⁊ q̄ſi infinita mala ⁊ peccata ibi fieri. Mirabile:certe ipſe plurimū de h fuit edificat⁹.⁊ rō eſt:qꝛ cū oēs conarenṫ ꝺſtruere ſidē xpi ſeu ſuis malis opib⁹ ānullare:⁊ tñ pp hoc ſides xpiana ſtaret i ſua ſirma virtute:iudicauit ꝙ ſol⁹ de⁹ ſola grā eā ꝯſeruaret:pp qꝺ merito ſides xpiana oī alia ſide ab ipſo verioꝛ cēſebaṫ: Et reuerſus domū ſtatī diſperſa omni ſba ſua:q̄ erat maxia:ſe fecit baptizari. Et ſic in ſcō ꝓpoſito vere ſidei toto vite ſue curſuʒ ſideliṫ cōſūmauit. Ex predicto igiṫ argumēto.vʒ duratōis.ſimul cū xi.pcedētib⁹.pʒ q̄rta excellētia ſidei.vʒ veritas.in q̄ ſirmiṫ mōſtratū fuit:ſolā xpianoꝝ ſidē ꝟiſſimā eē:⁊ p ꝯñs aliā ſidē eē falſiſſimā. Qua ꝟitate ſidei mediāte dñs nr̄ Jeſus xp̄s miſicoꝛdiṫ digneṫ vob ⁊ mihi plenariā idulgētiā:atqʒ remiſſionē largiri pctoꝝ ſiṫ cū oſculo eterne pacis.q ē pre.⁊.ſ.ſ.⁊c.

¶ Dñica pma in q̄drageſima de.v.excellentia ipſius ſacratiſſime ſidei.

Adere retro ſathana.ſcriptū ē.n.dñʒ.d.tu.ado.⁊ illi ſoli ſuiel ſcribūṫ h ꝟba mat.iiij.c.⁊ i euāglio occurrēti dñice

¶ Explanata moraliter: ⁊ litteral'r hiſtoria euāgelica: ex quo pcordialiſſimi ciues i ſermonib⁹ pcedentib⁹ qrtā excellentiā. vz veritatē ſacratiſſime fidei plenarie declaraui⁹ volēs ⁊ intēdēs ordinate pſeq. habemus ſingularit' i ſeqntib⁹ quintā excellentiā ipſi⁹ ſacratiſſie fidei declarar. q̄ vtiqꝫ excellētia qͣplurimū erit delectabilis: ſalutifera: atqꝫ iocūda necnō ⁊ maxime vtilitatis. cuius q̄dem qnte excellentie declaratio talis erit.

¶ De quinta excellentia. videlꝫ d maxima nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Quinta igit excellētia ſacratiſſime fidei in ordine declaranda. dr' excellentia nobilitatis. In hac eni excellētia fidei bñdicte habeo ſpēaliter demonſtrare: qͣte nobilitatis: qͣte preeminentie: qͣteqꝫ dignitatis. ſit ipſa ſacratiſſima fides. Et rō ad oſtendendū fidei dignitatem me inducēs eſt. q: iuxta ſniam phicā: quelꝫ res tanto magis ab oibus diligitur: ⁊ deſiderar: ⁊ querit: qͣto ipſa nobilior eſſe pſpicitur. Ut igit appareat nobilitatis: dignitas: ⁊ excellētia ipſius fidei. vꝫ. qͣtū ſit cōmendabilis: qͣtum amabilis: qͣtuꝫ pcioſa: qͣtūqꝫ ſuper oīa ſit deſiderabilis. volo ad preſens eius eximia nobilitatē oſtēdere. vt ſic illā ampliori corde affectu. deſiderio. ore ⁊ opere. quiſqꝫ poſſit amare: inquirere: ⁊ tenere. Nota igit (ſicut ex diuerſis ſacre ſcriptur locis: nec nō ex diuerſis ſacrar doctorū ſententijs pōt recolligi.) q ſeptēꝫ pcipue ſunt ſacratiſſime fidei nobilitates. quarꝫ.

¶ Prima dicitur nobilitas triūphatiua.
¶ Secunda dicitur nobilitas extractiua.
¶ Tertia dicitur nobilitas ptātiua.
¶ Quarta dicitur nobilitas verificatiua.
¶ Quinta dicitur nobilitas ſublimatiua.
¶ Sexta dicitur nobilitas ſupatiua.
¶ Septima dicitur nobilitas adoratiua.

¶ De ſeptē nobilitatib⁹ ſacratiſſime fidei Et primo de prima: que dr triūphatiua.

Prima igit nobilitas ſacratiſſime fidei. dr nobilitas triūphatiua. q: vꝫ fides de oibus inimicis facit triumphare: ⁊ victoriā reportare. Certū eſt enī quoniā pñs vita hoīs nihil ē aliud: niſi quedā cōtinua pugna atqꝫ tētatio. qm in preſenti vita. hō multipliciter ⁊ ingiter tētatur. ⁊ null⁹ de lege cōi eſt tāte ſanctitatis. qui poſſit euadere ſtimulo tentationū. aut carnis: aut mundi: aut diaboli: aut maloꝝ hominū: ⁊ huiuſmodi. Propter qd Job. vij. dr. Militia. i. tēptatio eſt vita hominis ſup terrā. Et Hierony. ad Euſtochiū. Stadiū ⁊ pugna ē hec vita mortaliū. Et Aug. in quodā ſermone. Uos pmonitos eē volo: neminē ſup terrā. abſqꝫ tentatiōe variā victurū. Et cui forte tollitur aliq: aliā vſqꝫ ad mortem ſecurus expectet. hec ille. Propter q Eccleſiaſtici. ij. dr. Fili accedēs ad ſeruitutē dei. ſta in iuſticia ⁊ timore: ⁊ ppara animā tuā ad tentationē. His pmiſſis. (q vꝫ quiſqꝫ tentar a demone: a carne: ⁊ mūdo) ſic dicit prime Joan. ij. Omne qd eſt in mundo. aut eſt cōcupiſcentia carnis: aut cōcupiſcentia oculoꝝ: aut ſupbia vite. q̄ ſeꝫ a demone ingerit. Si petis qd eſt ſcutū: telū: ſeu armatura: qbus pcipue tres inimici predicti facil'r vincūtur ⁊ ſupant. clamās rñdeo. fides. fides. Nā mediāte ſcuto ⁊ armatura fidei. oēm tētationē carnis: mūdi. atqꝫ diaboli: faciliter ſuperam⁹. Qd tripl'r pbo. Primo auctoritatib⁹. Scdo rōne. Tertio exēplo. ¶ Primo pbo auctoritatib⁹ q. ſ. p fideꝫ habet oīs victoria de mūdo: carne: atqꝫ diabolo. Et primo de mūdo pꝫ. Nā prima Joan. v. dr. Omne qd natū eſt ex deo vincit mundū. Et hec eſt victoria: q̄ vincit mūdū. fides nr̄a. quis eſt aūt q vincit mūdū: niſi q credit: qm̄ Jeſus eſt fili⁹ dei: hec ibi. De victoria ēt demonū p fidē: Apl's ad Eph. vi. ait. In oibus. ſ. tentationib⁹ ſumētes ſcutū fidei. in q̄ poſſitis oīa tela nequiſſimi ignea extinguē: Ubi glo. ait. Nulla ē tā valida tentatio: q̄ nō fidei fortitudine velociter ſuccūbat. Et pme Petri. v. dr. Fres ſobrij eſtote ⁊ vigilate. q: aduerſari⁹ veſter diabol⁹: tanq̄ leo rugiēs circuit q̄rens quē deuoret. Et ſequit. Cui reſiſtite fortes i fide De victorie etiā carnis p fidē dr. Jſaie. xi. Et erit iuſticia cingulꝫ lumboꝝ eius. ⁊ fides cinctoꝝ renū ei⁹. Ubi glo. di. Ois lūboꝝ ꝯcupiſcētia deuincit: dū ſcutū fidei in aīa iugiter poſſidet. De victoria āt oium ſimul triū pdictoꝝ Ber. in quodaꝫ ſmone. ſic ait. Mūdus: caro: ⁊ demonia: ꝯ nos diuerſa monēt prelia: Ō nos tūc oēs faciliter deuincimus: ſi ſcutū fidei in manibus noſtri cordis tenemus. hec ille. Et Hiere. v. dicit. Circuite vias hierlm: ⁊ aſpice: ⁊ cōſiderate ⁊ querite in plateis eius an inueniatis virū facientē iudiciū. ⁊ querentē fideꝫ: ⁊ ꝓpiti⁹ ero ei. vbi glo. dicit. Fidelis de⁹ nullū habētem fidē in tentatiōe deſerit. ſed facit cū tētatiōe ꝓuentū. ⁊ dñs Matth. xvij. dicit. Si habueritis tantā fidē: qͣtum eſt granū ſynapis. ⁊ dicatis monti huic trāſi hinc: tranſibit ⁊ nihil impoſſibile eſt habenti fidē. Deniqꝫ Anſelmus libro de ſimilitudinibus. Hoc priuilegio xp̄iana fides gaudet. q oēm qͣcūqꝫ vis inimicoꝝ tentatiōnē pſternit ⁊ deuicit. Habeat igit qſqꝫ in moleſtijs tentationū fidem xp̄i. ⁊ leniter vincet oēm poteſtatem inimici. Ex predictis auctoritatib⁹ patet qualiter ſcīſſima fides facit hominem triūphare de omnibus inimicis ſuis. vꝫ de mundo: carne: atqꝫ diabolo. ¶ Scdo hoc idē pbo vnica rōne. vꝫ: cauſalitatis. Fundamētū rōnis ponit Auct. in lib. de cau. di. Oēs effect⁹ naliter hñt ſilitudinē ſuaꝝ cauſaꝝ. pꝫ h regula. Nā qͣto virtus eſt potētior in bonitate ⁊ vigore. tāto potētius ⁊ vigoroſi⁹ vinum emittit. Ecōtra: vitis debilis ⁊ pauci vigoris vtiqꝫ ꝓducit vinū debile: ſeu parue ſuſtātie ⁊ bōitatis. Sil'r ſi duo emittāt iaculū vel ſagittā: q potētior erit in brachio: in valitudine: vel ingēio: plus a lōge ſagittā vel iaculū emittet. Quo pſuppoſito: certū eſt: q ois humana tētatio. aut ꝓueit a carne: aut ab aia aut a ꝓximo: aut a demōe: aut a mūdo. ecōtra fides directe ꝓcedit a cā pma q de⁹ ē. Sꝫ manifeſtū ē: q de⁹ eſt cā potētiſſima: ſup oēs cās ſcdarias. dicēte cōmtatore ſup. 2. Metha. pria ingt cā eſt magis digna i eē. ⁊ virtute qͣ oia alia entia. Et q: oia alia entia trahūt eē ⁊ vtutē a pma. et Plato i thieo dicit. De⁹ eſt ſummū bonū ſup oēm ſubſtātiā oēmqꝫ nām. cū ſit plene pfectiōis. ⁊ nullius ſocietatis īdiget. qd ſi ſic ē. ergo effect⁹ q procedit a deo potētiſſimo: erit potentior oi effectu: q ꝓueit ab oib⁹ cauſis ſcdis: ⁊ p ꝯñs neceſſario ꝯducitur. q habitus fidei a deo deſcēdens: niſi volūtas obſiſtat: expellit ab aia oēs tētatiōes ꝓuenientes: ſeu a demone: ſeu a mūdo: ſeu a carne. ¶ Tertio iſup pbo exēplo. q. ſ. fides vinc demonē: carnē: ⁊ mūdū. Narrat. n. Juſtinus li. 2. de Alex. magno. q cū nullo vnq̄ hoſte pugnauit. q n eū vicerit. nec vrbē vnq̄ obſedit: quā nō expugnauerit: nec vllā gētē adierit: quā nō calcauerit. propter q tantā fidē tantāqꝫ fiduciā ſuis militib⁹ fecerat: vt illo pñte: nec armaz nec vllos hoſtes vnq̄ timerēt. Si igr Alex. cū eēt pagan⁹ et īfidel i fortitudie ſue fidei hoſtes ſuos māles pſternebat: qͣto magis fides ſcīſſima xp̄i bñdicti. oēs ſpūales ⁊ carnales inimicos nr̄os ſupabit: Nā i īfinitū maior ē vt⁹ fidei ſupnal: ꝯ ſpūales hoſtes: qͣ fuerit fides nālis hu⁹ pagani ꝯ hoſtes ſuos matiales. ⁊ ſic pñtia Alex. oēs milites ꝯ hoſtes inuiolabil'r roborabat: ſic mlto magis fides: ⁊ exēplū xp̄i nr̄i ducis roborabit ꝯ omēs qͣlibꝫ xp̄ianā ⁊ fidelē aiaꝫ. Ex pdictis ſ'auctitatib⁹ rōe ⁊ exemplo: pꝫ qlit qlibꝫ aia rōnal mediāte fide facil'r ſupat oēꝫ tētationē mūdi: carnis atqꝫ diaboli. De cui⁹ tētatiōis victoria tres ꝯtēplatiōes ānotabim⁹. quaꝝ ¶ Pria dr ꝯtēplatio neceſſitat. ¶ Scda dr ꝯtēplatio: nobilitatis. ¶ Tertia dr cōtēplatio coronabilitat.

Prima q̄ cōtēplatio de victoria diuerſaꝝ tētationū dr cōtēplatio neceſſitatis. Accipe: pro regula infallibiliter q q̄nūqꝫ vult diuinā grāꝫ ſeu eternā gloriā ꝓmereri. nece eſt oino: q cū ſcuto rōnis ⁊ fidei vincat mūdū ⁊ demonē: ⁊ pcipue ſe ipſū: ⁊ paſſiones ſuas ſuponēdo oēꝫ delectatione ſenſitiuā impio rōnis: ⁊ q victoria ſuiipſius: atqꝫ oiuꝫ pdictarū tētationū: cuilibet ſit neceſſaria ad diuinā grām ⁊ gliāꝫ ꝓmerēdā: quadrupl'r probo. primo auctoritatibus. ſcdo rōnib⁹. tertio figuris. quarto exēplis. ¶ Primo pbo auctoritatib⁹. Nā Math. xi. ſaluator ait. Regnū celoꝝ vim patitur: ⁊ violēti. ſ. ꝯ pdictas tētatiōes rapiūt illud. Itē illud Mat. xvi. ait. Qui vult venire poſt me: abneget ſemetipſuꝫ: ⁊ tollat crucē ſuā: ⁊ ſequat me. Et Gen. iiij. cuilibet a do pcipit. Sub te erit appetit⁹ tu⁹: ⁊ tu dñaberis illi⁹. Apl's ēt ad Gal. ait. Spū ambulate. i. ſpūal'r. ⁊ deſideria carnis nō pficiet. Caro. n. ꝯcupiſcit aduerſus ſpūm: ⁊ ſpūs aduerſus carnē. Hec. n. ſibi aduerſant: vt nō quecūqꝫ vultis illa faciatis: q ſi ſpū ducimini: non eſtis ſub lege. Manifeſta aūt ſūt opa carnis: q̄ ſunt fornicatio: imūditia. ipudicitia: luxuria: idoloꝝ ſuit⁹: veneficia: inimicitie: cōtētiōes: emulatiōes: ire: rixe: diſſēſiones: ſecte: inuidie: homicidia: ebrietates: comeſſatiōes: ⁊ his ſilia: q pdico vobis: ſic pdixi: qm q talia agūt regnū dei nō ꝯſequūt. Hec ibi. Itē ad Roma. viij. dr. Fres

debitores ſumꝰ nō carni. vt ſm carnē viua
mꝰ. ſi. n. ſm carnē vixeritꝭ: moriemini. Si āt
ſpū facta carnis mortificaueritꝭ: viuetꝭ. Qui
cūqꝫ. n. ſpū dei aguntꝰ. hi filij dei ſūt. Item
ad Gal'. vi. Apl's ait. Nolite errare: deꝰ nō
irridetꝰ. Que. n. ſeminauerit hō: hec ⁊ metet.
qm̄ q ſemiat in carne: de carne ⁊ metet: cor/
ruptionē. Qui āt ſemiat i ſpū: de ſpū ⁊ me
tet vitā eternā. Itē Joā. papa. xvi. q. i. c. vi/
ſis. ait. Oꝫ (ꝗtū fragilitati nr̄e ꝯcedit) oēſ
aditꝰ nocēdi eiꝰ ꝟſutie miniamꝰ. ne mors
īgrediatꝰ ꝑ portas nr̄as. Itē eccl'. xviij. di.
Poſt ꝯcupiſcētias tuas nō eas. ⁊ a volu/
ptate tua auertere. Si p̄ſtes aie tue ꝯcupi/
ſcētias eiꝰ: faciet te i gaudiū inimicis tuis.
Itē Greg. li. iij. dialo. c. xix. ait. Sine labore
certaminis nō ē palma victorie. Uñ ergo vi/
ctores ſūt. niſi q2 antiq hoſtis inſidias de/
certauerūt: Malignꝰ qppe ſpūs cogitat. o/
ni: locutiōi. atqꝫ opi nr̄o ſꝑ inſiſtit. ſi fortaſ
ſe qd inueniat. vñ apud examē eterni iudi/
cis accuſator exiſtat. Hierony. inſuꝑ ad Eu
ſtochiū ait. Niſi vim facias: celos nō accipi
pies. Niſi pulſaueris importune. panē non
accipies ſacramēti. An nō videtꝰ tibi gran/
dis violētia. cū caro cupit eē qd deꝰ ē: ⁊ il
luc vñ angeli corruerūt āgelos iudicatura
cōſcēdere: Egredere ergo paulīſꝑ e corꝑe:
⁊ ob p̄ntes labores añ oc'los tuos depige
mercedē: quam nec oculus vidit: nec auris
audiuit: nec in cor hois aſcēdit. Ex p̄dictis
auctoritatibꝰ ꝑ ꝗlit ad diuinā grāz ⁊ gl'iā
ꝓmerēdā. qlibet neccio tenetꝰ: ⁊ vicere paſ/
ſiōes ſuas: ⁊ inſuꝑ reſiſtere oi' tētatiōi mun
dane: carnāli: atqꝫ diabolice. ¶ Scdo hoc
idē ꝓbo quinqꝫ rōnibꝰ. Prio rōne ordia/
tiōis. Scdo rōne ꝯuerſionis. Tertio rōne
collocatiōis. Quarto rōne ꝯfuſiōis. Quin
to rōne defenſiōis. ¶ Prio ꝓbo rōne ordi
natiōis. ꝙ vꝫ qſqꝫ tenetꝰ cū rōne fidei vince
re oēs ſenſualitates: ⁊ diabolicas: ⁊ mūda
nas tētatiōes. Fūdamētū rōnis ponit Cō/
mēta. ſuꝑ. viij. phiſi. ⁊. x. methaſi. di. Ars ⁊
nā i ſuis opatiōibꝰ ordiate agūt ꝗtū p̄nt.
Pꝫ hec regula. i. de arte. Nā videmꝰ ꝙ ſꝫ
ordinē ſubijcitꝰ famulus dño: ſeu ſacconia
nus armigero. armiger ꝓ capiti ſquadre:
caput āt ſquadre capitaneo generali: ⁊ de/
niqꝫ capitaneꝰ generalis deo ſuo vel domi
natiōi. Hoc idē exemplifica i ſtatu eccl'iaſti
co. pꝫ ēt exēplū de natura. Nā videmꝰ ꝙ
ſꝫ ordinē nāe reſpectu p̄cij. argētū p̄ualet ⁊
p̄dñatꝰ ferro i valore. auꝝ vero p̄ualet i p̄cio
ipi argēto ⁊ ferro. quo p̄ſuppoſito. vꝫ ꝙ ſꝫ
artē ⁊ nāꝫ maiora ſubijciūt ſibi iferiora. cer/
tū ē. ꝙ vt di. z. d aia. Deus hoieꝫ ꝯpoſuit ex
mā ⁊ forma. Sꝫ claꝝ ē ꝙ forma ſimpl'r ē no
bilior ſua mā. dicēte Pho p'io Phiſicoꝝ.
Forma eſt quid diuinū ⁊ appetibile a mate
ria: materiā dignitate excedēs. Qd ſi ſic eſt.
peto. quo fine deꝰ ordinat hoieꝫ ex ꝑte rōna
li. ⁊ ex ꝑte ſenſitiua: cū vna (vt p̄dictum eſt)
ſit nobilior altera: ⁊ manifeſtū ē. ꝙ hoc ideo
fecit. vt ꝑs rōnalis regat: ⁊ ſubijciat ſibi ꝑtē
ſenſitiuā: aliter ſequeretꝰ. ꝙ deus ipſas inor/
dinate fecaſſet: ⁊ inſuꝑ ꝙ ars ⁊ natura cēnt
res ꝑfectiores i ordine ipſo deo. Qd cū ſit
falſuꝫ ⁊ impoſſibile: ergo fecit (vt p̄dictū ē) ad
hoc vt vna ꝑs p̄dñetꝰ. altera vero ſubijciatꝰ
Quod inſinuatꝰ Geñ. iiij. vbi p̄cipitꝰ ſub te ſcꝫ
rōe: erit appetitꝰ tuꝰ. ſ. ſēſual: ⁊ tu dñaberis
illiꝰ. Qd ſi ſic ē. ergo qſqꝫ hō: ex q deꝰ ſic or
dinauit. tenetꝰ per rōnē ſibi ſubijcere oēs ior
dinatas affectiōes; motus: ⁊ paſſiōes: dicēte
pho primo Politi. decēmꝰ inqt vti rebꝰ ſim
plicitꝰ ad id: ad qd ordinate ſūt a ſapiētiſſi/
mo datore. ⁊. iō. ibidē di̇c. aia dꝫ eē regens
corpus ꝓ rectū. qd ſi qs ꝯriū faciat. ꝙ. ſ.
ꝑmittat paſſiōes ⁊ ſenſualitates p̄ualetꝰ rōi
talis vtiqꝫ maria dignꝰ erit pena: ipſo dño
atteſtāte: q Lu. xii. ait ſuꝰ ſciēs volūtatē dñi
ſui: ⁊ non ſciens: planus vapulabit multis.
Ex qua rōn: collige: ꝙ quotiēſcūqꝫ qs ſinit
affectiōes ſuas: ⁊ inordinatas paſſiōes rōi
p̄ualere. totiēs ordinē diuine ſapiētie: ſeu ꝓ
uidentie poſſpōit. ⁊ ꝑ ꝯñs: tot ſingl'ares pla
gas a diuina iuſticia ꝓmerebitꝰ. ¶ Scdo ēt
h idē ꝓbo rōne ꝯuerſionis. ſ. ꝙ qſqs volēs
diuinā grāꝫ ⁊ gl'iaꝫ adipiſci. dꝫ oino cū rōe
oēm tentationē carnis: mūdi: atqꝫ diaboli:
ſibi ſubijcere. Cū. n. nihil ſit in hoie: meliꝰ at/
qꝫ nobiliꝰ ipſo vſu rōis. ꝑꝑ quē ois honor ⁊
bōa fama acqritur. q p̄ualet cūctis diuitijs
mūdi. dicēte Salo. ꝓuer. xx. Melius ē nomē
bonū ꝗ̄ diuitie multe. et eccl'. xli. Curā habe
de bono noie. h. n. magis ꝓderit tibi ꝗ̄ mil/
le theſauri: magni ⁊ p̄cioſi: hanc totā nobili
tatē bone fame ⁊ honoris. oino ꝑdidit q rō
nē ſuā inordinate ſenſualitati ſuppōit. Ad
qd clarius vidēdū. accipe fundamētū phi ſo
de aia. ⁊. viij. Meth. necnō ⁊ Auctoris. li. vi.
p̄ncipioꝝ. di. Forma eſt q dat eē rei. q abla
ta res nō ē. q regl'a pꝫ exēplo: Nā tāto aliq
di eccl'ia ſeu domꝰ ꝗto i ſe retinet formam
eccl'ie vel domꝰ. eꝯ ſi fūditꝰ deſtruatꝰ ꝑ rui/
nā: neqꝗ̄ aplꝰ ecclia vel domꝰ vocatꝰ: ſed
ſimpl'r di eē cemētum ſeu lapides: ligna ⁊
hmōi. Et rō ē qm̄ ꝑdidit formā eccl'ie ſeu
domꝰ. Quo p̄ſuppoſito peto. q̄re hō ſimpl'r
hō appelletꝰ. Et certū ē ꝙ ꝓ rōnis vſum di
cēte pho. ix. Ethi. hō ē marie itellectꝰ ⁊ rō.
ꝙ ſi ſic ē. clarū ē. ꝙ qñ hō ſubmittit rōnē
inordiate cōcupiſcētie. agit ꝯ rōnē: ⁊ ꝑ ꝯñs
ē ac ſi rōne careret. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑdit nobilita/
tē ſui nois honoris ⁊ bone fame tā in ꝯſpe
ctu hoiuꝫ: ꝗ̄ in ꝯſpectu totiꝰ celeſtis curie.
vñ tal' nō apliꝰ hō: ſꝫ vtiqꝫ beſtia cēſēdus ē.
Qd ꝯfirmās ꝓpha di̇c. Hō cum in honore
eēt. nō itellexit. cōpatꝰ ē iumētis inſipienti
bus. ⁊ ſil'is factꝰ ē illis. Boe. hoc idē ꝓſa. z.
iiij. li. di̇c. Hoc igitꝰ mō qcqd a bono deficit:
eē deſiſtit. q ſit vt mali deſināt eē qd fuerāt
ſꝫ fuiſſe hoies adhuc ipſa hūani corꝑis re
licta ſpēs oñdit. Quare ꝯuerſi in maliſtiam
humanā qꝫ amiſere nāꝫ: Sꝫ cū vltra hoies
quēꝗ̄ ꝓuehē ſola ꝓbitas poſſit. neceſſe eſt
qs ab hūana ꝯditiōe deiecit. ifra hoies me
ritū detrudat iprobitas. Euenit igitꝰ: vt quē
traſſormatū vitijs videas: hoiem extimare
nō poſſis. auaritia feruet alienarū opū vio
lētꝰ ereptor lupo ſimilem dixeris: ferox atqꝫ
inqetus ligua litigijs exercet cani ꝯpabis.
Inſidiator occultꝰ ſubripuiſſe fraudibꝰ gau
det: vel peculio exeqtur. Ire itēꝑerās: fremit
leonis aiuꝫ geſtare: credatꝰ pauidꝰ: ac fugax
nō metuēda formidat: ceruis ſimilis hēatꝰ.
Segnis ac ſtupidꝰ torpet aſinꝰ: viuit leuis
atqꝫ icōſtās: ſtudia ꝑmutat: nihil ab auibꝰ
differt. fedis imūdiſqꝫ libidinibꝰ imergitur
ſordide ſuis voluptate detinetꝰ. ita ſit vt q
deſta ꝓbitate. hō eē d̄ſierit: cū i diuinā ꝯdi/
tionē traſire nō poſſit: ꝟtatur i beluā. Hec
Boe. Qd bñ dclarās Moral' doc. Gre. ſuꝑ
illa ꝟba Math. vlt. p̄dicate euāgeliū oi crea
ture. Quattuor inqt ſūt ſpēs ⁊ genera crea
turaꝝ. Aliq ē creatura: q ſiml' hꝫ eē: ſic ſūt
lapides. terra. ⁊ celi. q ſic hñt eē: ꝙ nullā ha
bent vitā. Aliq ē creatura: q nō ſolū hꝫ eē:
ſꝫ inſuꝑ hꝫ vitā vegetatiuā: ſꝫ nō ſenſitiuā:
ꝓut ſunt arbores: flores: hmōi. Aliq ē crea
tura q hꝫ eē viuere: ſentire ꝓut ſunt volu/
cres: piſces: ⁊ aialia bruta. Aliqua, poſtre/
mo eſt creatura: q hꝫ eſſe: viuere: ſentire: in/
telligere: ⁊ rōcinari: ⁊ h eſt hō. Si igitur qs
aufert ab hoie intellectū ⁊ rōneꝫ. claꝝ eſt: ꝙ
ſimpl'r remanebit in eo ꝓprietas beſtiaꝝ. q
ſimpl'r hñt eē: viuere: atqꝫ ſentire. ꝙ ſi forte
diceres: Ecce ꝙ hō rōem ſubmittit ſenſuali
tati: ⁊ tñ rōneꝫ nō ꝑdidit ⁊ ꝑ ꝯñs remanet
hō vt p̄us: ad huc r̄ſideo: ꝙ ex quo hō non
vtitur rōne: ad quā eſt ordinatus. ſic eſt in
cōſpcū dei: ac ſi rōne careret. Et ꝑ ꝯñs ta/
lis beſtia merito dicēdus eſt. ex quo ſimpl'r
vtitur ꝓprietatibꝰ beſtiaꝝ. imo ex quo agit
ꝯ ordinem nālem. beſtie vero non vilior ⁊
peior oibus beſtijs cēſendus eſt. dicēte pho
primo Politicoꝝ. Sicut oium aialiū lege
fruēs meliꝰ eſt hō. ſic peſſimū oium aialiū
eſt hō: a lege ⁊ iuſticia ſepatꝰ. h ibi. Et p̄mo
Ethi. di̇c. Hō prauus deterior eſt beſtia. Et
boetiꝰ ꝓſa. v. ſi li. ait. Hūane qppe nāe iſta
cōditio eſt. vt tm̄ ceteris rebꝰ (cū ſe cogno/
ſcit) excellat. Eadē tñ ifra beſtias redigatꝰ:
ſi ſe noſce deſierit. nā ceteris aiantibꝰ ſeſe
ignoratꝰ nā ē: hō i vero vitio venit. h ille. O
igitꝰ miſerabil' creatura. O ifelix aia. O ve
re beſtialis ꝑſona hūana. q rōneꝫ voluptati
ſenſuū ſubmittit. ecce ꝙ corā mūdo: ⁊ celeſti
curia. oēꝫ dignitateꝫ tuā oēꝫ honoreꝫ. oēꝫ fa
mā. oeꝫ nobilitateꝫ amittis. hic te extēde cir
ca ꝯcubinarios. auaros. ſuꝑbos. ⁊ huiuſmo
di eos exprobādo. ne igitur aliqs hāc ifami
am vituꝑiū ⁊ ignominiā icurrat. ſtudeat ſꝑ
inordinatos appetitus rōni ſubmitteꝛ. iuxta
ꝯſiliū Phi tertio d aia: di. Appetitu dupli
ci ⁊ ꝯtrario in homine exiſtente: iqui ſuperi
or fuerit: ſecum trahat inferiorem. ſicut ſpa
maior ſecū trahit omnes ſperas inferiores.
¶ Tertio etiam ꝓbo rōne collocationis: ꝙ
ſcilicet qſqꝫ volens diuinā gratiā ⁊ gloriaꝫ
adipiſci. dꝫ omnino cum rōne ⁊ fidei ꝟtute
omnem ꝯcupiſcentiā carnis: mūdi: atqꝫ dia
boli ſibi ſubijcere. Fundamentū ratiōis po
nit philoſophꝰ ſcdo de anima. quarto Phi/
ſicorum. ⁊ quarto celi ⁊ mundi. Omnis lo/
cus debet eſſe cōnaturalis locato. ⁊ econuer
ſo: locatum debet habere ſimilitudineꝫ cum
ſuo loco. Patet hec regula. Naꝫ videmꝰ in
ꝯuiuijs. ꝙ loca viliora ſeu digniora exiben
tur perſonis ſcdm earum vilitatem ⁊ digni/
tatem. Similiter ſi vinum fuerit optimum
vel acetoſuꝫ: ei preparatur vas optimū aut
vile. Quo preſuppoſito: certum eſt: ꝙ anima
ſaluanda collocanda eſt i loco celi empirei.

qui locus ſm Bonauen. in ii. di. ii. arti. ii. q. i.
in. iiij. arg. hꝫ pͤcipue. v. ꝯditiões. Nã p̄rio ce
lũ empireũ eſt valde ſpacioſuꝫ: ꝓ eo ꝙ ſm
Damaſcenũ: celũ empireũ eſt ꝯtentiuũ oiuꝫ
viſibiliũ ⁊ inuiſibiliũ. Scḋo: ē claꝝ ⁊ lucidũ
ꝓpterea empireũ dr̃ a pir ꝙ eſt ignis: eo ꝙ
eſt ſplendidũ ad modũ ignis. Tertio ē paci
ficũ ⁊ q̄etũ: eo ꝙ celũ empireũ eſt imobile ⁊
oio priuatũ oi gener̃ motus: Quarto ē vni
forme: nec eſt diuerſuꝫ in claritate. ꝑut eſt
celũ ſydereũ: ceteriqꝫ celi ipſo celo ſtellato i
feriores. Quinto deniqꝫ eſt ſuppremũ: ꝓ
eo ꝙ celũ empireũ ſupeſt oibus celis: ⁊ eis
predñatur: celiqꝫ oẽs tanq̄ ipſo minores ſi
bi ſubijciũt. Cũ ḋ ſi vt pꝫ aia ſaluãda collo
cari dꝫ i celo empireo: ⁊ celũ empireũ hꝫ qn
qꝫ p̄dictas ꝯditiones: ⁊ oẽ locatũ dꝫ hẽre ſi
militudinẽ ꝯuenientiã ⁊ ꝓportionẽ cũ ſuo
loco. ꝯcludit̃ neceſſario: ꝙ aia ſaluãda ⁊ i
celo empireo collocãda: tenet̃ ⁊ ẽt ſuo mõ
ſimilitudinarie qnqꝫ p̄fatas ꝯditiones i ſe
hẽre. Vñ oꝫ ꝙ aia p̄rio ſit ſpacioſa ſeu lar
ga ꝑ caritatẽ ad ipm deũ ⁊ proximũ: ⁊ non
ſtricta vel arta. Scḋo oꝫ ꝙ ſit clara ꝑ ſereni
tatẽ ⁊ luciditatẽ ꝯſcie: ⁊ non obſcura vel te
nebroſa. Tertio oꝫ ꝙ ſit pacifica: q̄eta: ⁊ trã
quilla: nõ tm̃ cũ deo: ſed ẽt cũ ꝓprijs inimi
cis: ⁊ nõ iracũda ſeu rixoſa ⁊ turbida: vel
odio plena. Quarto oꝫ ꝙ ſit vniformis. i. ꝙ
habeat vniuerſitatẽ morũ ſeu virtutũ: ⁊ ob
ſeruationis diuinoꝝ mandatoruꝫ vſqꝫ ad
finem vite: vt poſſit dicere cũ propha. Ois
ꝯſumationis vidi finẽ. Nec oio dꝫ habere
diuerſitatem vite. ꝑut eſt claudicare ad dx
teraꝫ ⁊ ad ſiniſtrã. Quinto deniqꝫ oꝫ ꝙ ſit
ſuppꝛema. i. ꝙ pars rõnalis oio ſuperſit de
moni: mundo. ⁊ carnali ſenſualitati: ⁊ ꝓdu
cunt̃ eis quantũ ad modũ: quo celũ empi
reũ ceteris omnibꝰ celis predominat̃. Qḋ
tunc facit rõ: cũ magis celeſtibꝰ inheret q̄
terrenis. Ad qḋ faciendũ hortatur Apoſto
lus ad Coloſ. 3. Si cõſurrexiſtis cũ Chriſto
ſ. ſpiritualiter: que ſurſum ſunt querite: vbi
Chriſtus ẽ in dextera dei ſedens: que. ſ. ſ. ſ.
nõ que ſuper terrã. Ex qua ratione etiã pꝫ
ꝙ niſi ratio predomietur omni ſenſuali cõ
cupiſcentie: ſicut celum empireũ ceteris ce
lis predñatur: impoſſibile eſt ꝙ vnq̄ in eo
dem celo empireo collocet̃: cum nõ habeat
aliquem cum ipſo ſimilem cõuenientiam:
proportioneꝫ. Quarto inſuper probo idem
ratione cõfuſionis: ſeu corruptionis ꝙ. ſ. ne
ceſſe eſt ad diuinã gratiã ⁊ gloriam prome
rendam: ꝙ quis ſubijciat oẽm concupiſcen
tiã carnis: mũdi atqꝫ diaboli: imperio ratio
nis. Quod niſi faciat. clarũ ẽ ꝙ oia opera
erunt confuſa ⁊ corrupta: ⁊ per cõſequens
indigna tã diuine gr̃e: q̄ eterne glorie. Fun
damẽtũ rõnis ponit Tho. ſuꝑ lib. de ſenſu
⁊ ſenſato. di. Actiões ſimpliciter ſunt bona
que egrediuntur a ſubiectis bñ diſpoſitis
Pꝫ hec regula. Nã ſi caro: q̄ dat̃ hoi in ci
bũ ſit ſana: certũ ẽ ꝙ ſi detur hoi ſano vel
egroto: cooꝑabitur ad ſanitatẽ acquirẽdaꝫ.
Ecõtra ṽo ſi caro fuerit indiſpoſita ⁊ corru
pta: vtiqꝫ cooperabitur: aut ad mortẽ: aut
ad diminutionẽ: vel perditionem ſanitatis.
Hoc idẽ exẽpliſica de aere: qui ſi fuerit ſanꝰ
vel corruptꝰ: talẽ diſpoſitionẽ vel indiſpoſi
tionẽ corporibꝰ adiacentibus faciet. Quo
p̄ſuppoſito certũ ẽ ꝙ actiones ⁊ oꝑatiões
hois: non ſimpliciter procedũt ab ipſo cor
pore: nec ſimpliciter ab ipſa aia: ſed ſimpli
citer ſimul a toto coniuncto: qm̃ actiões ſim
pliciter ſunt coniunctoꝝ: dicente Pho. i.
Phyſi. Materia inquit cũ forma ẽ cã oiuꝫ
rerũ: que ſiũt: vt in re. i. in ſubſtãtia cõpoſi
ta eſt cã oium actuũ. Hec ibi. Propter qḋ
dicit. i. ḋ anima. Melius eſt dicere: ꝙ homo
intelligat: q̄ ꝙ anima intelligat. Quod (vt
pꝫ) actiones hominis ꝓcedũt a toto ꝯiũcto
ſ. ab aia ſimul ⁊ corꝑe. clarũ ẽ ꝙ ſi ꝯiũctum
eſt diuiſum: vtiqꝫ eſt indiſpoſitũ: qḋ tũc fit:
cum non eſt concordia: ſed magis cõtrarie
tas inter partem ſuperiorem ⁊ inferiorem:
vtputa: cum ſuperior pars rationis ſubijcit̃.
pars vero inferior ſenſualitatis predomina
tur. Sed cum ſit manifeſtum: ꝙ a coniũcto
ſeu ſubiecto indiſpoſito non poſſit egredi
niſi actio imperfeca. igitur per conſequẽs cõ
cluditur: ꝙ quotienſcunqꝫ cõtra ordinem a
deo inſtitutum cõcupiſcentia ſenſualis pre
dominat̃ rõni: totiens ois actio ⁊ oꝑatio ho
minis ſeu ſit a corde vel ab ore: vl' ſit ab ex
teriore oꝑe: reddit̃ imꝑfecta corrupta atqꝫ
iſecta. Qḋ egregie cõfirmat̃ ꝑ Yſaiaꝫ. lxiiij.
c. di. Facti ſumꝰ oẽs ſi cut in mũdi. ⁊ quaſi
pannus menſtruate vniuerſe iuſtitie noſtre.
Et cecidimus quaſi foliũ vniuerſi: ⁊ iniqui
tates noſtre quaſi ventus abſtulerunt nos.
Hec ibi. Et Iob. xxx. di. Ignis. ſ. ſenſualita
tis eſt vſqꝫ ad conſumptionem deuorans:
vniuerſa. ſ. opera bona. Et Ioelis primo
ti ẽt q̃i. Ignis cõedit oia ſpecioſa deſerta
Boetius hoc idẽ confirmans metro. v. pri
mi libri dicit. Nubibus atris: cõdita nullũ
fundere poſſunt: ſydera lumẽ. Si mare vol
uẽs turbidus auſter miſceat eſtũ: vitrea dũ
dũ: parqꝫ serenis: vnda diebus. Mox reſo
luto ſordida ceno vniuerſalibꝰ obſtat. Qui
qꝫ vagatur montibus altis defluens am
nis. Sepe reſiſtit. Rupe ſoluti obice ſaxi.
Tu quoqꝫ ſi vis: lumine claro cernere ve
rũ: tramite recto Carpe callẽ: gaudia pelle:
pelle timorẽ: ſpẽqꝫ fugato. nec dolor adſite
nubila mens eſt vinctaqꝫ frenis. hec vbi re
gnãt. Nec igit̃ oꝑa noſtra (vt probatũ ẽ) oioſ
ſint corrupta ⁊ infecta. debemꝰ quantũ pce
ſumꝰ oẽm carnis cõcupiſcẽtiã rõni ſubijſſio
re: ¶ Quinto deniqꝫ probo rõne deſcenſcẽ
nis: ꝙ quiſqꝫ tenet̃ ⁊ debet oẽm cõcupiſci
tiã carnis mũdi: atqꝫ diaboli: ſubijcere ſpi
ritui ⁊ rõni. Qui. n. alr̃ facit: neceſſario ad
infernũ deſcendit. Fundamẽtũ igit̃ rõnis
huius ponit phs. iiij. cel. ⁊ mun. di. Omne
quod mouetur ad locũ: ſimplr̃ mouetur a
p̄dominãte natura: Pꝫ hec regula. Cũ. n
in materialibus ſit ſp̃aliter duplex natura
predominãs: vꝫ leuitas ⁊ grauitas. certũ ẽ:
ꝙ ſi leuitas p̄dominatur grauitati. neceſſa
rio ſurſum fert̃: vt pꝫ in igne. ſeu in igneo
vapore: qui cũ parũ hẽat de materia: natu
raliter ſurſum eleuat̃. Ecõtra ṽo ſi graui
tas dominat̃. trahit deorſum ad terrã. qḋ
pꝫ in lapide: q cũ multũ hẽat de materia. ſꝑ
deorſum deſcendit. Quod confirmãs idẽ
phs. iiij. celi ⁊ mun. di. Qḋ ẽ leue ſurſum mo
uet̃: ſicut ignis. graue ṽo deorſum. ſicut ter
ra que grauis ẽ. Patet in ſtatera: in qua ſi
ponatur ab vno latere aurũ: ab altero vero
ferruꝫ: quo leuius fuerit ſemper fertur ſur
ſum: quod grauius deorſum. Quo preſup
poſito. certũ ẽ ꝙ duplex in homine põt eſſe
amor. vꝫ ſpũalis ⁊ ſenſualis. Si igit̃ in mor
te cuiuſlibet amor ſpũalis: ſeu bonoꝝ cele
ſtiũ: qui a rõne procedit preualeat amori ſẽ
ſitiuo. certũ ẽ ꝙ amor ille animam ſimul ⁊
corpus ſecum trahit in paradiſum. Si ṽo
amor ſenſitiuus: ſeu rerũ materialiũ q ꝓce
dit a corruptibili carne preualeat: ſeu p̄pon
deret ſpũali amori: ſeu celeſtiũ bonoꝝ: ne
ceſſario cõcludit̃ ꝙ talis amor ponderoſus.
ſecũ trahet in centro inferni aiaꝫ ⁊ corpus
Et ideo Auguſti. li. confeſ. hoc confirmans
dixit. Amor meꝰ põdus meũ: eo feror quo
cunqꝫ feror. De talibus ẽt dixit ꝓpħa. De
ſcẽderũt in infernũ quaſi lapis. vbi glo. di.
Nunq̄ ſic lapis tẽdit ad centrũ terre: ſicut
peccatũ trahit hoiem ad centrũ inferni. hec
glo. Et ꝑꝑ hoc Hierony. ſcribens ad exu
perantiũ: ne vxor tali pondere ſenſualitatis
⁊ terrenorum ad infernum deſcenderet di.
Si fieri poteſt imitare Ioſeph: ⁊ egyptie
dñe paliũ drelinque: vt nudus ſequaris do
minũ ſaluatorẽ: q in euãgelio dicit. Niſi qs
renũciauerit oibꝰ non põt eſſe meus diſci
pulus. Itẽ q vult venire poſt me abneget.
ſemet. ⁊c. proijce igit̃ a te ſarcinã carnis ⁊ ſe
culi huiꝰ: ne queras diuitias: que cameloꝝ
opibus comparantur. nudus ⁊ leuis ab omni
cõcupiſcentia ad celum vola: nec alas virtu
tum tuaꝝ. auri deprimant põdera. hoc aũt
dico: niſi ꝙ te auarũ didicerim: ſed intelligã
idcirco operã militie dare. vt impleas ſaccu
lum: quẽ dominꝰ euacuare precepit. Si enim
qui habent poſſeſſiones ⁊ diuitias iubẽtur
omnia vendere: Dignatio tua aut diues eſt
⁊ debꝫ facere quod p̄ceptũ eſt: aut adhuc te
nuis. ⁊ ſic non debet querere: qḋ erogatura
eſt. Tu ergo eroganda non queras: ſed po
tius iam queſita tribue: vt fortiſſimũ tirũcu
lum ſuũ dominꝰ agnoſcat. vt letus tibi ḋ lõ
ginqua regiõe veniẽti pater occurrat: vt ſto
laꝫ tribuat. vt donet anulũ: vt imolet pro te
vitulũ ſaginatũ. hec ibi. Auguſ. inſuꝑ rõnẽ
predictã exemplariter cõfirmãs in libro de
ſalutaribus documẽtis dicit. Sicut. n. equis
frena ſunt imponẽda. ita corpa noſtra ꝯcu
piſcẽtie: ieiunijs: ⁊ oratiõibꝰ ſunt refrenãda
Nam quẽadmodũ aurige ſi frena equis la
xauerint: ꝑ precipitia ducũtur. ita ⁊ aia cuꝫ
corpore ſi frena ei nõ impoſuerimꝰ ad iſerni
precipitia dilabitur. Simus ergo boni ⁊ do
cti aurige corpi noſtro: vt ꝑ viã rectã eterne
vite poſſimꝰ incedere: hoc auteꝫ faciemꝰ ſi ei
nõ delicioſa nec voluptuoſa: ſꝫ tantũ neceſ
ſaria preſtemꝰ. quia iuxta Aplm ſi facta car
nis mortificauerimꝰ viuemꝰ. Hec. Aug. Ex
predictis igit̃ qnqꝫ ratiõibus pꝫ: q̃lr̃ cuilibꝫ
neceſſe eſt: ꝙ cum ratione ſibi ſubijciat om
nes ſenſuales atqꝫ mũdanos inordinatos
appetitꝰ. ſi vult diuinã gratiam ⁊ gloriã pro
mereri. ¶ Tertio hoc idem probo figuris. p̄
ma figura ponit̃ Iudic. xvi. vbi legit̃. ꝙ q̄dã

muller noie Dalida:cū ter voluiſſet decipe
re fortiſſimū Sanſonem pro eo ꝙ tentabat
eum:vt ediceret in quo conſiſteret fortitudo
eius.Tandē cum ea tribus vicibus dece
piſſet dicens:ꝙ ſi ligaret neruis eum ⁊ fun
bus:perderet fortitudinē ſuam. cū tamen
verū nō eēt.Poſtremo quarta vice magis
ab ea moleſtatus ei conſenſit aperiens ve
ritatē:⁊ dixit.Ferrū nunꝙ̄ aſcendit ſup ca
put meū.qꝛ nazarenus.i.conſecratus ſum
dño de vtero matris mee.Si raſū fuerit ca
put meū:recedet a me fortitudo mea:⁊ defi
ciā:eroqꝫ vt ceteri hoies.Que ſtatiꝫ fecit eū
dormire ſup genua ſua:vocauitqꝫ tōſorem
⁊ raſit ſeptēꝫ crines eiꝰ.⁊ ſtatim diſceſſit ab
eo omnis fortitudo eiꝰ:quo viſo ꝯfeſtiꝫ tra
didit eū in manibus filiſtinoꝝ:quē cū cepiſ
ſent:eruerunt oculos eiꝰ ⁊ duxerūt gazā vin
ctum cathenis.⁊ clauſum in carcere molere
fecerūt.hec omnia ibi quaſi verbaliter.Mo
raliter.per Dalidā decipientem intellige ſen
ſualitatē:p Sāſonē fortiſſimum ab ea dece
ptum:intellige rōnem:que dum cōſentit ſen
ſualitati.ſtatim perdit oē robur diuine gra
tie virtutis ⁊ meritoꝝ:que per capillos ſigni
ficat.Per philiſteos itellige demōes:i quo
rū manibus ratio poniť.duꝫ ſenſualitati cō
ſentit.qui philiſtei.i.demones.ſtatī funibꝰ di
uerſorum malorū ligant animā:oculos mē
tis eiꝰ totaliter excecātes:ne cognoſcere poſ
ſit.ꝙ̄tum ſit graue peccatū.ꝙ̄tum ſit bonuꝫ
diuine gratie ⁊ glorie.quod per peccatū am
miſit. de qua mētis cecitate Sopho.pmo di
citur.Ambulabūt vt ceci.qꝛ dño peccauerūt.
Propheta quoqꝫ dicit:ſupcecidit ignis.ſcꝫ
male cōcupiſcentie in anima.per ꝯſenſuꝫ ⁊
nō viderunt ſolē.ſcilicꝫ diuine gratie amiſſe
Alia figura poniť.2.Reg.xi.capitu o.vbi le
gitur.ꝙ cum Joab.obſediſſet filios Amō i
Rabba:⁊ ipſi filij Amon ipetū feciſſent ſup
exercitū Joab:occiderunt Uriā:⁊ quoſdaꝫ
alios.Miſit autem Dauid ad Joab di.Ne
deficias:ſed robuſtus eſto:⁊ fortiter dimica
contra eos . quia varius eſt euentus belli
Joab vero hoc audito fortiter pſeuerat: ⁊
tandem vicit:⁊ deuaſtauit totam ciuitatem
Spiritualiter intelligēdo Joab: qui eſt dux
exercitus.Dauid Significat hominēꝫ ducēꝫ
rationis ⁊ bonarum operationū.qui ideo ē
poſitus in loco huius mūdi.tanꝙ̄ i loco cer
taminis vt vincat inimicos:⁊ coronam glo
rie accipiat.Huc inuadūt tentatiōes qnqꝫ
carnis:⁊ quinqꝫ diaboli.ficqꝫ aliqn̄ ꝓſterni
tur.Sed ſup baculo fidei ⁊ rōnis ſe appo
diāns:⁊ confortās viriliter pugnat.⁊ ſic tā
dē de mūdo:carne:⁊ diabolo:propter ſpem
vite eterne:quā a deo accepturus ēꝫ victoriā
reportat.Tertia deniqꝫ figura ponitur Ju
dit.xiij.vbi legitur:ꝙ cū Holofernes prin
ceps militie Nabuchodonoſor obſediſſet
populū Jſrael:vt eum totalit e exturparet
mulier quedā hebrea ⁊ vidua Judith noie.
ornata ſuis optimis ornamentis:egreſſa a
caſtris populi Jſrael iuit in caputm Holo
fernis cū ancilla ſua.Que cū ſpecioſiſſi
ma eſſet ſuper oēs mulieres philocaptꝰ de
ea ordinauit vt ſequenti nocte ipſa cū eo
dormiret.Cum autē ingreſſus eēt thalamū
⁊ lectū.ſtatim dormire ⁊ ſtertere cepit.Naꝫ
temulentꝰ erat ⁊ madefactus vino: ⁊ inebri
atus ex nimia potatiōe.Quod vidēs Ju
dit ſtatim amputauit cum pugiōe ei caput:
⁊ tradidit ancille ſue:vt in peram ſuā oc
cultaret.Quod cū feciſſet:egreſſa a thala
mo.vna cum ancilla ingreſſa ē occulte ca
ſtra populi Jſrael.⁊ fec. appendere caput
Holofernis ſuper muros ab extra.Quod
cū improuiſe vidiſſet exercitus totꝰ.arripu
it fugam.Populus vero Jſrael cucurrit
poſt exercitum qui erat ſine duce:⁊ ſic exer
citū totū diſſipauit:⁊ oia victualia cū infi
nitis quaſi theſauris cū victoria reporta
uit.Moraliter p Judith rōnē intellige.per
Holofernē principē exercitus:corpus intelli
ge exercitū quinqꝫ ſenſuū carnāleptū.p pu
gionē vel enſem quo abſcindit caput Holo
fernis.⁊ ſic victoria hētur.intellige ſanctiſſi
mā fidē:cū qua quaſi cū quodā pugione
ſpūali vel enſe faciliter rō abſcidit caput.i.
cōcupiſcentiā pprio corpi ⁊ ſenſualitati:ſꝫ
cū predictis figuris(ſi vis de ſenſualitate
carnis victoriā reportare)obſerua p ſimili
tudinē quod recitat Lucanus poeta.Re
fert enim:ꝙ Hercules ſemel pugnauit cum
Antheo gigante:cuius erat cōſuetudo : ꝙ
quotienſcūqꝫ proijceretur ad terrā: fortior
ſurgebat.qđ attendens Hercules ingenio
ſus vi eleuauit eū a terra:⁊ ſtrixit eū ſupra
ſuū pectꝰ dicēs. Hic Anthee cades: intātū
ꝙ emiſit ſpūꝫ:⁊ ſic de eo victoriā oino ha
buit.Spūaliter caro ē gigas.que exultat in
via carnaliū voluptatū ; ⁊ dum ſemel ad
terrā proijcitur.i.ad carnalēꝫ voluptatē for
tior reſurgit cōtra ſpiritū ⁊ rōnēꝫ. Sed qđ
bonus miles debet facere? Debet vtiqꝫ cū
ratione eaꝫ eleuare a terra per cōtemplatio
nem celeſtiū:⁊ fortiter eam ſtringere p ma
cerationē ⁊ abſtinentiā.donec ſic mortificet
ꝙ de ea victoriam obtineat p ſubiectionēꝫ
ad ipſum ſpiritū ⁊ rationē.Ex quibus ēt ſi
guris patet.qualiter cū ſcuto fidei ⁊ rōnis:
dꝫ vnuſquiſqꝫ ſibi mundū ⁊ carnem : atqꝫ
diabolū ſubmittere.¶Quarto deniqꝫ pro
bo exemplo.ꝙ quiſqꝫ volens diuinā gratiā
⁊ gloriā adipiſci:dꝫ omnino cū ratione ⁊ fi
dei virtute oēm concupiſcentiaꝫ carnis:mū
di:atqꝫ diaboli ſibi ſubijcere.Primū exem
plū habemus de Paulo. q valde a carne
⁊ demone moleſtatus.ſecunde Corin.12. di
cit.Datus eſt mihi ſtimulus carnis mee:an
gelus ſathane qui me colaphizet. Sed qđ
fecit:vt carnem ⁊ ſathanaꝫ vinceret? Audi
quid dicat.prime Corinth.nono . Caſtigo
inquit corpus meū.⁊ in ſeruitutem redigo
i.rationis.De cuius eciā tentatione ⁊ victo
ria Hieronymus ad Euſtachium . ⁊ poniť
32.q.quinta capl.Si paulus ait.Si paulus
vas electionis ⁊ preparatus in euangelio
xp̄i ob carnis aculeos ⁊ incentiua vicioꝝ
reprimit corpus ſuū ⁊ ſeruituti ſubijcit. ne
alijs p̄dicans reprobus inueniať.⁊ tn̄ videt
aliam legem in mēbris ſuis repugnātem le
gi mentis ſue:⁊ captiuitam in lege peccati.
Si poſt nuditatem.ieiunia.famē.carceres.
flagella ſupplicia in ſemet reuerſus clama
uit:Infelix ego homo:quis me liberabit de
corpore mortis huius.tute putas ſecuram.
hinc caue queſo nequādo dicat de te deus
Uirgo Jſrael cecidit:nō ē qui ſuſcitet eā.
hec ibi.Tu quoqꝫ fac ſimile o homo ſi vis
de carnis ⁊ diaboli tentationibus victoriā
reportare.Scđm exemplū habemus Dan.
decimotertio.de maxima cōtinētia ⁊ victo
ria Suſanne.Quā cum vellent duo pſbyte
ri ſeniores.clam in vir dario violare.Jpſa
nec minis:nec blādicijs vnꝙ̄ acqeſcere vo
luit:⁊ ꝓcurantibus ſibi ex hoc inferre mor
tem(iam enim lata erat publice ꝯtra eam
ſnia:⁊ ad mortē ducebať)iudicio tn̄ dei re
uelatione facta Danieli.contigit:ꝙ ipſi ſa
cerdotes cōdemnati ſunt ad mortē:ipſa ve
ro cū maximo honore ⁊ gloria dei ⁊ mūdi:
a morte preſeruata.Tertiuꝫ exemplū habe
mus de dño noſtro Jeſu xp̄o.qui vt habeť
in hodierno euangelio.ſ.Mathei.iiij. Forti
ter a demone tentatus fuit.ſed mirabiliter
eū ſuperauit.Diciť.n.de eo.Ductus eſt Je
ſus i dſertū a ſpiritu.vt tentareť.Ubi glo.
Aduerte ꝙ quadruplex fuit ſpiritus : quo
xp̄s fuit ductus in deſertū.vꝫ. Spūs diui
nus:Spūs humanus:Spiritus angelicus:
⁊ malignus:⁊ oēs hi quatuor ſpūs habue
rūt in deſerto erga xp̄m officiū ſuū. Nam
ſpiritus diuinus conduxit in deſertū hoc fi
ne.vt faceret penitētiā:vt fugeret ꝯuerſatiō
nē mundanaꝫ ⁊ vt tandē ad nr̄m exempluꝫ
victoriā de tētatione reportaret. Spūs hu
manus in deſerto fecit ipm exire ⁊ ſpūi ſcō
obedire.Spūs angelicus fuit cū xp̄o in de
ſerto:vt ipſi miniſtraret.Sed ſpūs malignꝰ
fuit ibi vt eū actualiter tentaret.Ex cā qua
re diabolus xp̄m in deſerto tentare voluit:
fuit iſta.Nā ſciebat ipſe diabolus p ſcrip
turas ⁊ pphetias.dei filiū in mūdo eē ven
turꝝ ⁊ incarnandū.imo vt Alexā.3.pte dicit
Ante creatōēꝫ primi parētis vidit dei filiū
incarnandū:⁊ ſuper oēs angelicos choros
poſtmodū exaltandū:vidit ⁊ inuiditqꝛ ſcie
bat pp hoc ab ipo ſuū dominiū auferēdū.
Uñ Criſo.ſup Matth.ait.Audiens inquit
diabolus in xp̄i natiuitate angelū paſtori
bus nunciantē.multitudinē angeloꝝ in di
uerſorio iubilātē.Joannē digito demōſtrā
te.in baptiſmate patrē teſtificantem:ſpūm
ſcm̄ in colūbe ſpē deſcēdentē.⁊ nūc.xl. die
bus ⁊.xl.noctibꝰ ipm ieiunātem:cū eē filiū
dei eſt ſuſpicatus.Sꝫ poſtmodū cū vidēs
eſurire ipm eſſe filiū dei dubitauit.Nō eni
dei filiū credebat poſſe eſurire.Hec Criſoſ.
Uolens igiť pp hoc experiri vtrū eēt dei fi
lius:vel homo purus.qꝛ primū hoiem tribꝰ
telis ꝓſtrauit:cogitauit eiſdē tribꝰ xp̄m ag
gredi dicens intra ſe. Si ex his vinciť pu
rus homo apparebit.Si aūt nō vinciť:filiū
dei oino eſſe cognoſcā.Sic.n. Criſoſt.dicit.
Dyabolus de tribus primū hominē tenta
uit.⁊ vicit.Primo de gula:cum ipſi de fru
ctu ligni vetiti manducare ſuaſit.Secundo
de vana gloria quā dixit: ſicut dij . Tertio
de auaritia cum dixit : eritis ſcientes bo
num ⁊ malū . Sicut enim auaritia eſt im
moderatus appetitus diuitiarum:ſic etiam
eſt immoderatus appetitus ſcientie. Eo
dem modo chriſtuꝫ voluit tentare demon.

propter quod aſſumpſit quādā formam hu
manau_t:ſeu formā hominis. ⁊ vocali voce
primo de gula eū tentauit dicens. Si filius
dei es: dic vt lapides iſti panes fiant. Cogi
tabat.n. intra ſe dicēs. Si lapides in panes
conuerterit: ꝙ nec nā tota nec aliqua pura
creatura facere pōt; q2 vt dr̄ prio. Poſterio
rū. Una ſpecies ꝑ naturā nō pōt ꝯuerti in
alterā per nāƺ dei filiꝰ i hoc apparebit. Sƺ
ſi nō poterit hoc facer̄: ſimpler ⁊ purus hō
erit: Sed xp̄s ſm glo. hanc tentationē ꝯdeīj
cit. q2 comedere noluit. imo ꝯreſpōſum ſuuƺ
taliter tēperauit. ꝙ etiā eū eſſe dei filiū ꝯnō
cognouit: ꝗuis ēt in panē lapides nō con
uerteret. Unde ⁊ dixit. Scriptū eſt: nō in ſo
lo pane viuit homo: ſed in omni verbo. qd
ꝓcedit de ore dei. Ac ſi diceret ſm gl. Cum
homo conſtet ex duplici ſubſtantia. aīa. ſ. ⁊
corpore. ⁊ anima ſit ſuperior. ⁊ nobilior cor
pore: ⁊ cibus anime ſit verbū dei ⁊ cibꝰ ma
terialis ſit cibus corporis ꝓut ē panis ⁊ tu
tm̄ ſuades de cibo ſubſtātie inferioris ⁊ nō
ſuperioris. patet ꝙ tua ꝑſuaſio quedā indi
ſcreta ⁊ maligna tentatio eſt. Unde nec vo
lo in panē lapides: cōuertere. nec volo gu
le vitio ſuperari: ſicut ⁊ parentes primi hoc
ſupati ſunt. Q ua tētatione mirabiliter ſpe
rata: ſtatim diabolus ſm Criſoſto. cogita
uit intra ſe. homo iſte ſanctus eē videt̄. Sā
cti enim viri: etſi non vincātur de vitio gu
le: ſepiſſime vincuntur de vitio vane glorie.
Ideo ſtatim aſſumpſit xp̄m de deſerto: ⁊: ſu
pra pinnacula templi eum ſtatuit ſeu porta
uit. Nec mirū fuit ſm Grego. ſi ſe ꝑmiſit in
pinnaculo tēpli aſſumi: qui etiā ſuper ligno
crucis ꝑmiſit ſe crucifigi. Et Auguſti. in gl.
dicit. Q uod enim: permiſit aſſumi nō fuit i
firmitatis. ſed virtutis paciētie. Uel aliter
pōt intelligi ꝙ aſſumpſit eum. ſƺ ꝙ deduxit
ſupra pinnaculū. Unde dicit. alia gl. ꝙ ve
riſimile eſt diabolū apparuiſſe in humana
ſpecie. Sed tn̄ xp̄s h oīa ſic egit vt anime
videret̄. Erat aūt pinnaculū locus eminēs
vbi erat cathedra doctorū: Ideo ſm gl. pu
tabat̄ diabolus xp̄m in ſede doctorū poſi
tum poſſe vinci vana glīa: ⁊ extolli vt mul
tos alios fecerat eleuari vn̄ ⁊ dixit ei. Si fi
lius es dei. mitte te deorſum. Nā ſcriptum
eſt. Angelis ſuis deꝰ mādauit d te: vt cuſto
diant ⁊c. Et ſic nulla ſecuta leſione iactātiā
incurreret. vel vt ex hoc diabolꝰ eius potē
tiam agnoſceret. Sƺ xp̄s nō acquieſcēs ſƺ
potius tentationē inanis glorie ſuperar̄ vo
lens. ſic temꝑauit rn̄ſum ſuū: vt qs eſſet re
liqueret dubioſum. di. Scriptū eſt. Nō ten
tabis dn̄m deum tuū. Ubi gl. Suggerebat
vt aliquo ſigno exploraret: ꝗtū apud deuƺ
poſſet ſed nemo dƺ tentare deū: quin hƺ ex
humana rōne quid faciat. poſtq̄ƺ aūt defi
cit humana ratio. cōmēdet ſe qſqƺ deo hec
ibi. Uerū poſtq̄ƺ diabolus: nec per primaƺ:
nec ꝑ ſcdam tentationē eum potuit deuin
cere: ſeu cognoſcere: tranſit ad tertiā vt vide
ret: ſi falteƺ poſſet de auaritia. vincere ⁊ ſu
perare. Propter ꝙ duxit eū ſupra monteƺ
excelſum: ⁊ oſtendit ei omnia regna mūdi.
Non aūt iſta oſtendit ei corā oculis ducen
do: vel viſuƺ ei ampliādo: vel ea que neſcie
bat ſibi indicando: ſƺ dicit̄ oſtendiſſe tribꝰ
modis. Primo ſm Criſo. oſtendit. ac ſi ali
quis in loco excelſo poſitus. manū extēnde
ret di. Ecce ex illa parte eſt Italia: ex illa.
Grecia: ex illa Africa. Scdo mō ſm Raba
nū oſtendit: q2 vanitatē pompe mūdi quā
ipſe malignus diligebat q̄ƺ ſit ſpecioſa ⁊ ꝯ
ſiderabilis in verbis demōſtrabat. vt ipm
induceret ad amandū illā. Tertio ſm glo.
oſtendit qūo regnabit in tribus ꝑtibꝰ mun
di: per diuerſa vitia. in qbuſdā per ſupbiā
in qbuſdā ꝑ auariciā. in quibuſdam per lu
xuriā. vt exēplo inſtigans poſſet ad ſimilia
facilius inclinari. Cum auteƺ omnia regna
mundi ei oſtendiſſet cū eorū gloria. ſtatim
ſubiunxit di. Hec omnia tibi dabo: ſi cadēs
adoraueris me. Et q2 Luce. iiij. dicit̄. omnia
mihi tradita ſūt a patre meo: ⁊ cui volo do
illa. ideo plene mētitus eſt. q2 dei ſunt oīa.
⁊ ipſe tribuit vniuerſa. Et quia etiaƺ iſtud
ꝯtinebat maximā iniuriā creatoris. qui ſo
lus dƺ adorari. ideo cum furore ⁊ zelo iuſti
cie. hanc tertiā tentationē deuincens expu
lit diabolū di. Uade retro ſathana. Scrip
tum eſt enim. dn̄m deū tuū adorabis ⁊ illi
ſoli ſeruies. Tunc diabolus de omni tenta
tione deuictus ⁊ confuſus: ſtati reliquit eū
⁊ imediate accedētes ad xp̄m angeli. pre le
ticia ⁊ gaudio victorie ſue miniſtrabāt ei.
Ecce fidelis anima. qualiter dux tuus dn̄s
noſter Jeſus xp̄s. viriliter oēm tentationeƺ
ſuperauit p̄bens in hoc tibi exēplū: vt pro
pter amorē: eiꝰ. ⁊ tu omni tētatione fortiter
reſiſtas. Q d tibi faciliimū erit facer̄ ſi ſcutū
ſidei eius Chriſti in te aſſumes. Propter qd
dr̄ Jo. iƺ. Exēplū. n. dedi vobis. ſ. in victoria
tētationū: vt quemadmodū ego feci: ita ⁊ vos
faciatis. Pretermitto qualiter vicit ſenſualita
tem rōni repugnātem: cū dixit iminente tpe
paſſionis ſue. Matth. xxvj. Pater ſi pōt fieri
trāſeat a me calix iſte: verūtn̄ nō ſicut ego vo
lo ſed ſicut tu: fiat volūtas tua. Ecce ꝙ ſenſua
litas nullatenus pati volebat: ſed rō eā cogit:
vt ꝯformaretur cū diuina volūtate: ⁊ ei ſubij
ceretur: Que violentia rōnis ꝯ ſenſualitatem
tam valida fuit: ꝙ eā nō ſine ingenti dolore
ſanguinem viuaciſſimū emittere ꝯpulit. Un̄
dr̄ Luc. xx. ꝙ factus eſt ſudor eius tāq̄ƺ gutte ſā
guinis decurrentis in terram. Ex predictis au
ctoritatibus: rōnibus: figuris: atqƺ exemplis
pƺ prima ꝯtemplatio de victoria ꝯ tentatiōes
in qua mōſtratū eſt: ꝙ q̇cūqƺ vult diuinā grāƺ
⁊ eternā glīam ꝓmereri: neceſſe eſt oio ꝙ cuƺ
virtute fidei: ⁊ ſcuto rōnis ꝓſternat: ⁊ deuin
cat ſeu ſubijciat oēm tentationem: ꝯcupiſcen
tiam: mūdi: carnis: atqƺ diaboli. Quorū trium
victoriam nobis ꝯcedere dignetur inuictiſſi
mus atqƺ glorioſiſſimus dux ⁊ priceps ois vi
ctorie Jeſus xp̄s dn̄s noſter: q̇ in trinitate per
fecta viuit ⁊ regnat deus per infinita ſecula ſe
culorum. Amen.

Feria ſa prime dn̄ice de ſa nobilitate ſan
ctiſſime fidei: que dicitur ſuperatiua.

Venite bene

dicti p̄ris mei: poſſidere regnū
qd vobis paratū eſt ab origine
mundi. Mat. xxv. c. ⁊ in euan
gelio occurrentis ferie. Poſt
ſacri euāgelij declarationē moraliſſimi ciues
poſſumus verba thematis nr̄i non immerito
appropriare ad mām; quā pre manibus hēmꝰ
vƺ ad victoriam mundi: carnis: atqƺ diaboli.
Nec dubiū alicui eſſe debet: q̇n xp̄s dum ſede
bit in trono iudiciali maieſtatis ſue: vt diffini
tiuam ſniam ꝯtra reprobos: ⁊ pro electis exhi
beat ſicut reprobis: q̇ in p̄nti vita rōnem ſub
iecerunt mūdo: carni: atqƺ diabolo. dicet. Di
ſcedite a me maledicti: ſic ⁊ ecōtrario: bonis ⁊
electis q̇ in p̄nti ſclo cū rōe oēm cuncupiſcētiā
mundi carnis atqƺ diboli calcauerunt: dicet pre
fata verba thematis preaſſumpſi. vƺ. Uenite
benedicti ⁊c. Super quibus verbis: ex quo de
monſtraui neceſſitatem victorie carnis: mun
di: atqƺ diaboli: in p̄nti ſermone ſimplr̄ hēo
demonſtrare de ipſa victoria ſcdam contempla
tionem que talis erat.

Secunda inſup ꝯtemplatio de victo
ria rōnis ⁊ fidei ꝯ tentationes mū
di: carnis atqƺ diaboli: dr̄ ꝯtēplatio
nobilitatis. Pro cuius ꝯtēplatōis declaratōne
in forma pulcherrime qōnis: peto a vobis o ci
ues ſpeculatiui. Qui eſt maior honor: trium
phus: maiorqƺ theſaurus: quem poſſit rōnalis
homo acq̇rere: ⁊ hic: tam in p̄nti vita q̄ƺ coram
oibus hoibus mundi: q̄ƺ in futura vita: coram
deo ⁊ tota celeſti curia. Et q̄m quot ſunt capita
tot cōiter ſunt ⁊ ſententie. Circa hāc qōnem di
uerſi forte diuerſa: aut ſentiunt: aut ſenſerunt
dando diuerſas rn̄ſiones. Et primis quideƺ vi
ſum eſt: ꝙ maior laus: honor: ⁊ victoria: preci
pue ꝯſiſtit in congregatiōe alicuius magni the
ſauri: prout eſt: aut per viā mercantie: aut per
aliam induſtriam: ſcire congregare maximam
quātitatem auri: argenti: atqƺ diuerſa gnā lapi
dum precioſoꝝ. Scdis quidem viſum eſt: q̄m
dicūt maiorem laudē: glīā: ⁊ honorem p̄cipue
conſiſtere in acq̇ſitione alicuius maxime ſapiē
prout eſt hēre magnam ſciam grāmatice: artis
oratorie: loice: iuris canonici: ⁊ ciuilis: medici
ne: phīe: aſtrologie: ⁊ precipue ſacre theologie
Tertijs vero aliter videtur. Un̄ dicunt maio
rē eſſe laudē: honorē: ⁊ victoriā: i eo ꝙ qs iuxta
ꝯſilium euāgeliū ꝯtemnit nō ſolū oia bona pre
ſentis vite: ſƺ inſup p̄rem: mr̄em: vxorem: ſoro
res: filios: ⁊ huiuſmōi: ⁊ ſic igreditur in aliqnē
ordinem artiſſimū ⁊ ꝓbatū. Quartis poſtre
mo viſum eſt oppoſitū ꝯ oia ſupradcā. Un̄ di
cūt diffinitiue: ꝙ maior laus honor ⁊ glīa: eſt
victoria: que ꝯſiſtit i hoc. ꝙ vƺ aliq̇s ingenio
aut potentia ſibi ſubijciat totū mūdū: aut tpalr̄
prout fecit Alex. magnus: aut ſpūalr̄: prout eſt
acq̇rere ſibi papatus dignitatem: ⁊ hmōi. Sed
ſi a me quereretur rn̄ſio de p̄dcā qōe: pfcō dice
rem: ⁊ vere diffinirem: ꝙ nullꝰ quattuor p̄dcōꝝ
veꝝ dixit: imo falſuƺ: q̄m eſt alia v̄tus que i oī
laude victoria: glīa ⁊ honore mirabilr̄ excedit
oia quattuor p̄dcā. ꝙ ſi iteꝝ a me quereres: que
p̄cipue ſit illa v̄tus tante excellentie clamās re
ſpōdeo: ꝙ eſt vincere ſemetipm̄: vincere ſuas
paſſiōes: vincere ſuas inordinatas affectiōes:
vincē cor ſuū: ſubiugare ſibi oēm demonem:
mūdū: ⁊ carnē. ⁊ inſup vincē ſuū inordinatuƺ
amorē. Qui. n. hƺ victoriā de p̄dictis: pfcō ac
q̇rit melius ⁊ laudabilius: q̄ƺ ſi t omnes mundi

theſauros cogregare:omnem ſapiam mundi
acqrere:omnes mundi diuitias atqȝ delitias cõ
temnere:⁊ inſup de toto mũdo tpalis:aut ſpũa
lis p ſubiectionem ipſius victoriam reportare.
Et ꝙ ſit maior victoria laus ⁊ triumphus vin-
cere ſeipſum:⁊ ꝓprias paſſiões atqȝ inordina-
tas affectiões:qȝ ſil' ſint oia quattuor ſupradci
ꝓbo tripl'r. Primo gnãlibus auctibus. Scdo
ſpãlibus rõnib⁹. Tertio multiplicib⁹ exẽplis.
¶ Primo probo generalibus auctoritatibus:
ꝙ victoria ſuiipſius:⁊ paſſionum ſuaꝝ:omnia
ſupradicta incompabiliter excedit. Uñ Boeti⁹
metro. v. tertij lib. metrice ait. Quiſe volet eẽ
potentem:aios domet ille feroces. Nec victa li
bidine colla fedis ſubmittat habenis. Etenim
indica lõge:licet tellus tua iura tremiſcat:⁊ ſer
uiat tibi vltima Thile:tamen atras pellere cu-
ras:miſeraſqȝ fugare querelas:non poſſe po-
tentia non eſt. Item Salomon, prouerbi. xvi.
ait. Melior eſt patiens viro forti:⁊ qui dñatur
animo ſuo:expugnatore vrbium. Item Sene-
ca in libro de clementia. Summa ſuper omnes
potentia eſt regere ſeipſum:vincere ⁊ bñ rege-
re. Multi enim habuerunt poteſtatem vrbiũ:
pauci vero ſui. Illa vilior. hec autem nobilior.
Item etiam Seneca. xxv. ep'la ad Lucilliũ. Im
pare ſibi maximũ impiũ eſt:maximeqȝ diuitie.
Idem quoqȝ ep'la. xxxvij. Si vis tibi omnia
ſubijcere:te ſubijce rõni. Multos reges ſi rõ te
rexerit. Itez lib. de quattuor virtutibus ait. Si
magnanimus fueris:nunqȝ iudicabis tibi fieri
iniuriam de inimico dicens non nocuit:ſȝ ha-
buit animum nocendi. Et cũ in tua fuerit po-
teſtate:iudicabis tibi vindictam fieri:te potuiſ
ſe vindicare. Honeſtiſſimũ genus vindicte eſt
ignoſcere. Item Ambro. lib. de offi. Teodoſio
ſeipſum vincente ait. Teodoſius Imperator tũc
ſe beneficium recepiſſe arbitrabatur:cum roga
retur ignoſcere. Et tunc promptior erat ad ve-
niam cum fuiſſet promptior ad iracundiam.
Unde ab omnibus optabatur in eo qđ incete-
ris timetur:vt. ſ. iraſceretur. Itez Tulius i ora
tione pro Marco Marcello ait. Nulla corpo-
ris tanta vis eſt:que non ferro:⁊ viribus de-
bilitari frangiqȝ poſſit:animum vero vincere ira-
cundiam coibere:victoriam temperare:aduer-
ſarium non mõ extollere iacentem:ſed ẽtam-
plificare eius priſtinam dignitatem. Hoc q fe-
cerit:non ego ſummis iuris cõparo:ſȝ ſimili-
muȝ deo iudico. Deniqȝ demoſtenes in oratiõe
ſua ad Alex. regem:ne obſideret Athenas ait.
Nihil hȝ rex Alexander vel fortuna maius:qȝ
vt poſſis:vel nã tua melius:qȝ vt velis ſeruare
qȝplurimos. Nulla enim de virtutibus tuis ge
neroſior miſericordia:vel admirabilior clemẽ
tia. Nec per aliud proprius ad deos potes acce
dere:qȝ vt ſalutem conferas hominibus vl' dã
do ſi eguerint:vel parcendo:ſi deliquerint:vel
indulgendo ſi ſupplicauerint. Cum enim vin-
camur ab his in omni munere:ſola clementia
eſt:que nobis deos reddit equales. Et ifra ſub
iungit. Audi inquit:ꝙ animus tuus iſtis angu
ſtis terminis:quos natura dedit mortalibus ad
viuendum nunqȝ potuit eſſe contentus. ſemp
enim immortalitatis gloriam flagrauit. Et in-
fra. Uiciſti Lacedemones:fregiſti Thebanos
Perſas poſtmodum debellaturus ⁊ Indos. ⁊
he tñ ſunt hoies:qm nãm ⁊ conditionem:⁊ ve
fieri poſſunt:hñt veꝝ aium vincere iracũdiam
coibere:ſibi imparare:victoriã temperare:victis
indulgere ſupplicantibus. Qui hoc fecit:non
eſt tm̃ ſummis viris equandus:ſed deo ſimili-
mus iudicandus. Ne ergo credas iracũdie:que
eſt inimica conſilio. Ne credas victorie:que
de nã ſui eſt inſolens ⁊ ſuperba. Sed vince te:
qui ceteros vincis gloria ⁊ virtute. h Demoſte
nes. Ex predictis igitur auctibus patȝ:qualiter
victoria ſuiipſius:oẽm aliã victoriã:gloriam:
ſeu dignitatẽ excedit ⁊ ſuperat. ¶ Secundo h
idem probo ſpecialib⁹ rationibus:⁊ precipue
v. Primo ratione obiectionis. Secundo ra-
tione ordinationis. Tertio ratione egreſſionis
Quarto rõne ſupationis. Quinto rõne oppo
ſitionis. ¶ Primo ꝓbo rõne obiectionis. Fũ-
damentum rõnis ponit Phs in lib. de aĩalib⁹
di. Potentie eiuſdem generis magis apprehẽ
ſiue obiectoꝝ ceteris ſimpliciter ſunt meliores:
⁊ magis eligibiles. Pȝ h regula p exemplum:
qđ ille ponit ibidem. Nam potentia viſiua no
ctue ⁊ acquile:cũ ſint quo ad actũ vidẽdi eiuſ-
dẽ generis:tñ potẽtia viſiua aquile:que irreuer
beratis oculis ſolẽ ⁊ in rota intuetur nobilior
eſt potentia viſiua ipſius noctue:que ſolis ra-
dios minime:vel quaſi nihil apphẽdere põt.
Silr potentia viſiua ſani oculi alicuius hois
di eſſe nobilior:nõ tm̃ oculo ceco:q ſm Phm
2. Phyſi. nõ põt iudicare de coloribus quãtum
ad rem:lȝ poſſit de ipſis diſputare quantuȝ ad
nomen. ſed inſup oculo lippo. Et rõ eſt:quia
oculus ſan⁹ pfecti⁹ colores apprehẽdit:qȝ ocu
lus lippus:⁊ eger. Silr potẽtia auditoria:que
clarius obiectũ vocis:vel ſoni apphendit:qȝ
ſurda nobilior eſt illa. Quo pſuppoſito:cer
tũ ẽ ſȝ theologos i. iiij. di. xlviij. ꝙ obiectũ
hũani itellect⁹:ſeu apetit⁹:ẽ ſimpl'r veꝝ ⁊ bo
nũ increatũ:qđ ſimpl'r ẽ beatificatiuũ ipſi⁹
hũani itellect⁹ ⁊ apetit⁹. Qđ ſi ſic ẽ:volẽs
nũc demõſtrare in hac rõe:q̃l'r victoria ſui
ſi ipẽ ẽ nobilior oib⁹ mũdi theſauris. peto
an oẽs ſil' mũdi theſauri:put ſt auꝝ:argẽ-
tũ lapides pcioſi:⁊ hmõi. ſint bõi ſimpl'r ad
apphẽdẽdũ id obiectũ increatuȝ ipſi⁹ hois
ſimpl'r beatificatiuũ. Et dicẽdum ꝙ non. di.
pho. i. Elen. Oẽs diuitie nõ ſimpl'r bone ſt.
qr nõ recte vtentib⁹ nõ ſt bone. Et. i. Ethi.
Oẽs diuitie ſt bona ciuilia. Ciuilia ãt erro-
rẽ hñt qr multi ꝯtingunt detrimẽta ex ipſis.
Iã eni qdã pierũt pp diuitias:qdã vo pp
fortitudinẽ. Imo oẽs theſauri mũdãi:ſi tm̃
ſimpl'r nõ ſunt boni ad apphẽdẽdũ ꝓpuȝ
obiectũ hois (qđ ẽ bonũ icreatũ) ſȝ iſup ab
illo plerũqȝ deuiãt:⁊ acgrer faciũt obiectũ
pene ꝯtriſtatiuũ. di. apoſtolo. pme Thimo.
vi. Qui volũt diuites fieri:icidũt i tẽtationẽ
⁊ in laqueũ diaboli:⁊ deſideria multa inuti
lia ⁊ nociua:q mergũt hoies in interitũ:⁊ in
pditionẽ. Qđ ꝯfirmãs ſaluator. Matth. xix.
dic. Amẽ dico vobis:qr difficile intrabit di-
ues i regnũ celoꝝ:⁊ facili⁹ ẽ camelũ trãſire
p foramẽ acus:qȝ diuitẽ intrare in regnũ ce
loꝝ. Ex ꝯ:peto qs victoriã ſuipſi⁹ ſimpl'r me
reat: Et certe clamãs rñdeo:ꝙ vitã eternaȝ
ꝺ directo ſaluatore atteſtãte:q Mat. xi. dic.
Regnũ celoꝝ vi patit:⁊ violẽti. ſ. ꝯ ſeipos
demonẽ:⁊ carnẽ:⁊ mũdũ rapiũt illđ. Qđ ſi
(vt pȝ) victoria ſuipſi⁹ ẽ ſimpl'r potẽtior ad
apphẽdẽdũ obiectũ increatũ ipſi⁹ hois ſim
pl'r beatificatiuũ:qȝ ſil' poſſint oẽs mũdani
theſauri. ꝯcludit necio ꝙ victoria ſuipſius
icõpabil'r ẽ nobilior oib⁹ ſil mũdãis theſau
ris:⁊ p ꝯñs ab oib⁹ eligibilior. Qđ egregie
ꝯfirmãs phs. 3. topi. di. Eligibile oio magis
ẽ:qđ ad vitã fineqȝ ptiet:qȝ qđ ad aliđ ali-
qd:⁊ qđ ad btitudinẽ ꝯducit:qȝꝙ ad prudẽ
tiã. Cũ quo ꝯcordãs Boe. pſa. iiij. 2. lib. di.
Quid o mortales ex petitis int vos poſi-
tã felicitatẽ: Error vos inſcitiaqȝ cõfundit:
oñdã breuiter tibi ſũme cardinẽ felicitatis.
Eſt ne aliqd tibi teipſo pcioſi⁹: Nihil inqs
igit ſi tui cõpos fueris:poſſidebis qđ nec tu
amittere velis:nec fortũa vnqȝ poſſit auferr.
¶ Scđo ꝓbo h idẽ rõe ordinatõis. In hac
rõe hẽo demõſtrare q̃l'r victoria ſuipſi⁹ in
ſpẽ. ꝯ ſam opinionẽ eſt nobilior ⁊ pcioſior
cũctis generib⁹ ſapie mũdane:tã acqſite qȝ
infuſe. Fundamẽtũ h rõnis ponit Phs. 3.
Topi. di. Qñ vnũ eſt ſimpl'r pp alteꝝ:illud
alteꝝ ẽ ſimpl'r meli⁹ ⁊ eligibili⁹. pȝ h regla.
Nam medicina eſt ordinata ad ſanitatẽ:iõ
ſanitas eſt ſimpl'r melior oi medicina. Et iõ
phs. i. de regi. pncipiũ. Conſeruare ſanitatẽ
meli⁹ eſt oi medicina. Sil'r:cum poſſeſſio ſit
ordinata ad fructus hñdos:idcirco ſimpl'r
fruct⁹ eſt melior ipſa poſſeſſione. Et iõ dicit
Phs. ꝙ melior vſus reꝝ qȝ poſſeſſio. Quo
pſuppoſito:peto quo fine:quo reſpectu acq
rit pncipal'r:ſeu acqri dȝ ois ſcia:ſeu ſapia
mũdana:ſiue ſit infuſa a deo:ſiue p induſtri
am intellect⁹ acqſita. Et certũ eſt ꝙ iõ acq-
rit:ſeu acqri dȝ pricipal'r:vt cognoſcat veꝝ
a falſo. ⁊ bonũ a malo. Quo cognito:malũ
deuitet:⁊ bonũ opet: Qđ vtiqȝ aliter fieri
nõ põt niſi p victoriã ſuipſi⁹. Qđ ꝯfirmãs
phs. 2. ethi. dic. Ut ſciam⁹:nõ ſcrutamur:ſȝ
vt operãtes bona efficiamur. Et. i. Metha.
dicit. Sapiẽtẽ nõ ordinari:ſed ordinare oȝ
⁊ ſapiẽtis eſt regere:⁊ non regi. Tuli⁹ etiã
lib. iiij. de tuſculanis qõnib⁹. ait. Sapientis
propriũ eſt ſeipſum bñ regere:⁊ nihil qđ pe
nitere poſſit facere. Qđ ſi ſic eſt. vȝ ꝙ ois ſa
piẽtia ad h ordinata eſt:vt qſqȝ ſeipſuȝ vin
cat:⁊ bñ regat. cõcludit:ꝙ ſeipſuȝ vincere.
⁊ bñ regere:excedit in nobilitate: honore:⁊
dignitate:oẽm ſapientiã mundi:ſeu ſit infu
ſa:ſeu acquiſita. ꝙ ſi dubitares:peto a te o
medice (vt practica vtar) q eſt queſo ſapien
tia nobilior in medico: Aut habere in vni-
uerſali ſapientiam de medicinis:aut p pra-
cticam in particulari ſanare infirmum: Et
certũ eſt:ꝙ maior eſt nobilitas ſanaſſe in-
firmum:qȝ ſimpliciter habere ſapientiam de
remedijs infirmitatũ. Et ratio eſt:quia illa
ſcientia ſpeculatiua:ſeu theorica ordinata ẽ
ad ipſam practicam. Quid. n. o medice (ſi tu
infirmus eſſes) tibi prodeſſet ſapientia tua
ſi actualiter illam non exerceres in his:que
ſpectarent ad ſanitatẽ acquirendã: A ſimili
ergo dico:ꝙ ois ſapientia ordinata ẽ (ſiue
ſit infuſa:ſiue moralis ⁊ acquiſita) ad hoc
vt quiſqȝ ſeipſum bene regat: Et ideo ſeipſȝ
bene regere melius eſt:qȝ ſimpliciter omnem
ſapientiã habere. Quod confirmãs Bern.
in ſuis meditationibus dicit. Stude ſemper
o homo teipſum cognoſcere:⁊ bene regere:

q multo nobilioꝛ ⁊ laudabilioꝛ eris: ſi te bñ
regis ⁊ cognoſcis: ꝗ̃ ſi (te neglecto) oẽs cur
ſus ſyderũ cognoſceres: oẽs vires herbaꝝ:
oẽs hoiuꝫ cõplexiones. Et ſi heres oiuꝫ cele
ſtiũ ⁊ terreſtriũ ſciam: paꝝ aut nihil tibi pro
deſſet ſi teipſum nõ cognoſcis ⁊ bñ regis. h
Bern. Quid hic dicitis: O vos vani ⁊ loq-
ces oratores: o vos canõiſte. o legiſte: o phi:
o magr̃i ſacre pagine ⁊ ſacr̃ theologie: q iõ
ſapiam acqritis: nõ vt voſipſos bñ regatis:
ſꝫ potiꝰ vt burſas ipleatis: ⁊ inſuꝑ veſtram
ſuꝑbiã ⁊ elationẽ oñdatĳ. Unñ deuotꝰ Ber.
ſuꝑ Cant. ſinẽ totiꝰ ſapie nr̃e deſcripſit. di.
Modꝰ ſciendi (ſi ſcire ius eſt) eſt vt ſcias ꝗ̊
ordie. quo ſtudio: quo fine quecũqꝫ noſcere
oporteat: quo ordie: vt id ꝑ̃us quo maturiꝰ
ad ſalutẽ: quo ſtudio: vt id ardẽtiꝰ: quo ve-
hementiꝰ ad amorẽ: quo fine vt nõ ad ina-
nẽ gl'iaꝫ: vel curioſitatẽ: vel aliqd ſil'e: ſꝫ tm̃
ad edificationẽ tuã vel ꝓximi: Sũt nãqꝫ q
ſcire volunt: eo fine tm̃ vt ſciãt: ⁊ turpis cu
rioſitas eſt. Et ſũt q ſcire volũt: vt ſciaꝫ ſnã
vẽdãt ꝓ pecũia: ꝓ honoribꝰ: ⁊ turpis q̃ſtꝰ
eſt: Et ſũt q ſcire volũt: vt ſciant: ⁊ turpis va
nitas ẽ. Et ſũt q ſcire volũt: vt edificent ⁊ bñ
regant. ⁊ prudẽtia eſt. Et ſũt q ſcire volũt: vt
alios edificent: ⁊ caritas eſt. h Bern. Mora
lis inſuꝑ doctoꝛ Greg. in li. xviij. moraliũ de
mala ⁊ bona ſapia ſic dicit. Hmõi mundão
rũ hoium ſapia: eſt machinationibꝰ tegere
ſenſum ꝟbis velare: q̃ falſa ſunt ꝟa oñdere
que ꝟa ſunt: falſa demõſtrare. hãc q ſciunt
ceteros ſuꝑbiendo deſpiciũt: hãc q neſciũt:
ſubiecti ⁊ timidi in alĳs ipſam mirat̃. vera
aũt iuſtoꝝ ſapia eſt: nil ꝑ oſtẽtationẽ finge
re: ſenſum ꝟbis apire: vera vt ſunt diligere:
falſa deuitare: bona gratis exhibere: mala
libẽtius tolerare ꝗ̃ facere: carnis illecebras
cõpeſcẽ: nullã iniurie vltionẽ querere. ꝓ cõ
tumelia lucrũ putat̃. hec iuſtoꝝ ſimplicitas
deridet̃: ⁊ a mũdi ſapiẽtibus fatuitas repu
tat̃. h Grego. Ex qua rõne collige: ꝙ ſapiẽ
tioꝛ eſt paupercula mulier: que ſeipſam bñ
regit: ⁊ paſſiones ſuas rõni ſubĳc ꝗ̃ ſimul
ſint oẽs mundi ſapiẽtes: ſeipſos nõ bñ regẽ
tes: ⁊ paſſiones ſuas inordinatas rõni non
ſubĳcientes. ¶ Tertio h idẽ ꝓbo rõe egreſ
ſionis: ſeu ſpecificatõis. In hac rõne demõ
ſtrare habeo cõtra tertiã opi. qualiter victo
ria ſuĳpſius eſt nobilioꝛ omni contentu mũ-
danoꝝ: ⁊ inſuꝑ omni ingreſſu artiſſime reli
gionis. Fundamentũ ratiõis ponit phus. x.
Topicoꝝ. di. Ubi ꝯtingit vnũ ſine altero eẽ:
illud ſimpl'r eſt melius illo. patet h regula.
Certum eſt enim: ꝙ prudentia: que vt dicit
vi. Ethicoꝝ. eſt recta ratio agibiliũ: circa bo
na vel mala: põt eſſe in homine ſine vlla mũ
dana potẽtia: ⁊ laudabilis erit in quocunqꝫ
fuerit: ⁊ ecõtra. mundana potẽtia: nequaꝗ̃
vllo modo ſine prudentia laudabilis eẽ põt.
Immo ſm Senecam in ſenſu prouerbo. po
teſtas ſine prudentia ſũma demẽtia eſt. Si
igit̃ vtrũqꝫ alicui ꝓponat̃. ꝑfecto laudabi-
lius erit: ⁊ melius eligere prudentiã ſimpli-
citer ſiue mundana potentia: ꝗ̃ eligere ſim-
pliciter mundanaꝫ potentiã ſine prudentia.
Similiter peto: qꝺ ẽ maioris nobilitatis: an
auctoritas papalis in abſolutione peccato-
rum: an auctoritas epiſcopalis: Et clarũ eſt
ꝙ (ceteris paribꝰ) nobilioꝛ eſt auctoritas pa
palis: ꝗ̃ epiſcopalis. Et ratio eſt. q auctori
tas papalis põt eſſe per ſe ſine auctoritate
epiſcopali: ⁊ non ecõtra. Quo preſuppoſito:
peto an qs poſſit ſaluari ſine actuali cõtẽtu
mũdialium: aut ſine ingreſſu religionis: Et
manifeſtum eſt: ꝙ ſic: Saluatore atteſtante:
Matth. xix. Iuueni petenti de ſalute: ⁊ dicẽ
ti. quid faciendo vitam eternam poſſidebo
reſpõdit di. Si vis habere vitam eternam
ſerua mandata. Qꝺ ſi ſic eſt: vlteriꝰ q̃ro: an
quis ſine ingreſſu religionis: ⁊ etiam cum in
greſſu ſaluari poſſit: ſine ꝑ̃cipua ſuĳpſius vi
ctoria: Et certũ eſt: ꝙ nõ. dicẽte Saluatore
Matt. xvi: Qui vult venir̃ poſt me: abneget
ſemetipſum. ⁊ tollat crucem ſuam: ⁊ ſequat̃
me. Quod egregie ꝯfirmans Hieronymus
in omelia ſuper verba Matth. xix. ecce nos
relinquimus omnia. ait. Grandis fidutia
Petrus piſcatoꝛ erat: diues non fuerat: ci-
bos manu ⁊ arte querebat. ⁊ tñ loquitur cõ
fidenter: dimiſimus omnia. Et quia non ſuf
ficit tm̃ relinquere ſua: iungit qꝺ perfectum
eſt: ⁊ ſecuti ſumus te: fecimus quod iuſſiſti.
Quid ergo dabis nobis premĳ: Ieſus autẽ
dixit illis. Amen dico vobis: ꝙ vos qui reli-
quiſtis omnia: ⁊ ſecuti eſtis me: in regenera-
tione cũ ſederit filius hominis in ſede maie
ſtatis ſue: ſe. ⁊ vos ſuꝑ ſedes duodeci iudi-
cãtes duodeci tribꝰ. Iſrael. Nõ dixit tm̃: q
reliquiſtis omnia. hoc eni ⁊ Socrates fecit
phus: ⁊ multi alĳ diuitias contẽſerũt. Sed
qui ſecuti eſtis me: quod proprie apoſtoloꝝ
eſt atqꝫ credentiũ. Et infra ſubiũgit Qui ergo
propter fidem Chriſti ⁊ predicationem euan-
gelĳ omnes carnales effectus cõtempſerunt:
⁊ diuitias ſeculi ⁊ voluptates: iſti centuplum
accipient: ⁊ vitã eternã poſſidebũt. h Hierony
mus. Iõ extra de regulari. c. porrectum. ⁊. c. ex
parte tua. di. Habitus non facit monachũ ſan
ctum: ſed opus bonum ⁊ profeſſio regularis.
Item. xl. di. c. Oportet: Greg. dicit. Non loca
.ſ. religioſa: ſed vita ⁊ mores ſanctum faciunt
ſacerdotem. Et idem Grego. ibidem dicit Ana
ſtaſio preſbytero. Nõ loca inquit vel ordines
creatori noſtro proximos nos faciunt: ſꝫ nos
aut merita noſtra bona coniungunt: aut mala
diſiungũt. Qꝺ ſi ſic eſt: ꝙ vꝫ ingreſſus religio
nis: ⁊ mundi contemptus nequaꝗ̃ ſaluare põt
hominem ſine victoria ſuĳpſius: ⁊ ſenſualita
tis: ⁊ econtra victoria ſuĳpſius ⁊ ſenſualitatis
hominem proprie ſaluat ſine predictis: neceſſa
rio concluditur: ꝙ ceteris paribus incompa-
rabiliter nobilioꝛ eſt: ⁊ magis ad ſalutem ne-
ceſſaria ſuĳpſius victoria: q̃ꝫ quilibet ingreſſus
ad artiſſimã religionẽ: mũdaliumqꝫ ꝯtẽptus.
Quam veritatem egregie ꝯfirmãs Tho. 2. 2.
q. ciiij. ar. 3. in corpore. q. di. Cum queritur an
victoria ꝓprie voluntatis: ſeu abnegatõis pro
prĳ deſiderĳ: que acq̃ritur ꝑ obediẽtiã: ſit ma-
xima inter oẽs virtutes: rñdeo: ꝙ ſic. Quum
eniꝫ religioſus tria ꝯtẽnat: ⁊ tria deuoueat. vꝫ
paupertatem: caſtitatẽ: ⁊ obediẽtiã: ⁊ tãto ali-
quid ſit nobilius. ſicut di. j. de aia. ⁊. 2. Meth.
⁊. viij. Topi. quãto a nobiliori ſubiecto egre-
ditur: ⁊ caſtitas egreditur a corꝑe tãqꝫ a ſubie-
cto. Paupertas a terrenis rebus: obiecta vero a
voluntate: que eſt nobilioꝛ corpore ⁊ diuitĳs.
ſeq̃tur ꝙ maioꝛ eſt laus religioſo: ⁊ meritum
in victoria ⁊ abnegatione ꝓprie volũtatis: q̃ꝫ
ſit in obſeruatione caſtitatis: atqꝫ paupertatis
Qꝺ cõfirmans Grego. ſuper verba Samue-
lis. j. Regum. xv. di. Melioꝛ eſt obedientia: q̃ꝫ
victime: ⁊ ponitur. viij. q. Sciẽdũ ait. Obediẽ
tia iure victimis oibus ꝑ̃ponitur: q per victi-
mas aliena caro. per obedientiam vero volun
tas ꝓpria mactatur. ¶ Quarto hoc idem ꝓ-
bo rõne ſuꝑationis. Hac rõne habeo demon-
ſtrare cõtra quartam opinionem in ſpẽ. ꝙ vꝫ
victoria ſuĳpſius incõꝑabiliter laudabilioꝛ ẽ
victoria totius mundi: ſiue mundus temporã-
liter ſubĳciatur: prout accidit Alexandro ma-
gno: ſiue ſpũaliter: ſicut accidit dignitati papa
li. Et pro fundamento rõnis occurrunt mihi
duo carmina Eſopi. di. De precio victi pẽdet
victoria. victoꝛ. Tantus erit victi gloria quan-
ta fuit. Declarãtur his verſus hoc exẽplo. Nã
preſuppoſito ꝙ leo pugnaret cuꝫ mure: ⁊ ecõ
uerſo: mus pugnaret cũ leone: ſi leo vinceret
murem: vel mus vinceret leoneꝫ: peto cui ma
ioꝛ laus ⁊ gloria daretur: certum eſt ꝙ nõ leo-
ni. Et ratio eſt: q cũ ipſe ſit fortiſſimus aialiũ
⁊ ecõtra: mus impotentiſſimus: minima laus
vel nulla ei deberetur: ſed bñ per ꝯtrariũ mu
ri maximus honoꝛ eſſet. Et rõ eſt: q cum ſit
aial exiguum: ⁊ impotentiſſimũ: tñ ſuperaſſet
leonem oium aialium fortiſſimũ. Sil'r ſi qs i
aſtiludio vinceret hoiem vilem ⁊ inexpertum
minimam vel nullã laudẽ hẽret. Ecõtra vero
ſi quis inexpertus ⁊ quaſi impotens de equo
deponeret armigeꝝ potentiſſimum: ⁊ i armis
ſtrenuum: vtiqꝫ maximã ſibi laudẽ ⁊ honoreꝫ
acq̃reret. Quo preſuppoſito: peto qꝺ ſit maiꝰ
⁊ nobilius: an ſolus animus vnius hominis
an ſimul oium hoiuꝫ corpora: oẽſqꝫ ſiml' mũ
di diuitie. Et claꝝ eſt: ꝙ ſolus aius vniꝰ hois
dicẽte Pho. i. Ethi. Bona aie ſunt magis bo-
na: q̃ꝫ bona corporis. Et. vj. Poli. di. Triplex
eſt bonum. ſ. bonum anime: bonum corꝑis: ⁊
bonum exterius aduenicns. Inter que anima
eſt melioꝛ omni corpore: ⁊ anime bonum oi-
bus bonis. Et ratio eſt: q cum id ſit meliꝰ: qꝺ
eſt primo principio propinquius ⁊ ſimilius.
prout dicitur. v. Meth. ⁊ ſola aia hominis ſit
deo ſimilioꝛ ⁊ propinquioꝛ: per intellectuꝫ ra
tionem: ⁊ liberam voluntatem: ⁊ per amorem
omnibus humanis corporibus: necnõ: ⁊ ter-
renis theſauris: cõcluditur ꝑꝑ hoc: ꝙ ſola a ni
ma hominis vnius predictis omnibus nobi-
lioꝛ eſt: ⁊ melioꝛ. Qꝺ ſi ſic eſt: ergo ſeq̃tur: ꝙ
ſi quis animũ ſuum vincit: ſeu coꝛ ſuũ ſuꝑat
vtiqꝫ maiorem victoriã ⁊ honorem reportat.
Et ſi forſitã non in cõtra mundanoꝝ hoium:
tñ coram deo: ⁊ vera rõne: q̃ꝫ ſi totum mundũ
deuiciſſet ⁊ ſuperaſſet. Et confirmo iſtam ra-
tionem ſic practice loquẽdo. Ecce ꝙ Alex. to-
tum mundum deuicit. Ponatur nunc caſus:
ꝙ vnus alius homo veniat cum induſtria: ⁊
Alex. deuincat: ⁊ ſibi ſubĳciat. peto nũc qs po
tẽtioꝛ ⁊ laudabilioꝛ extimabitur: an Alexãder
deuictus: an alius Alexandrum deuincens: ⁊
certum eſt: ꝙ Alexandrum ſibi ſubĳciens: ma
iori laude dignus erit. Et ratio eſt: quia cum
vicit ⁊ ſibi ſubiecit: qui totum mundum vice-
rat: ⁊ ſibi ſubiecerat. Hoc conceſſo. quero iteꝝ

quid eſt qđ fecit Alexandro principaliter to-
tū mundū deuincere. Et certum eſt: ꝙ fuit eiꝰ
animus ſtrenuus ⁊ magnanimus. Si igitur
Alexander aīum ſuum viciſſet: qui totū mun-
dum vicerat: vtiq̄ȝ maiorem victoriam habu-
iſſet: q̄ȝ de totius mundi habuit. Propter qđ
legitur: ꝙ ſemel Ariſtoteles audiens Alexan.
cōtra quendam valde turbatū: ita vt pre iracū
dia ⁊ furore ſibi mortem minaretur: ſcripſit
ſibi quandam epl'am: nā eius magiſter extiterat
di. hec verba. O Alexander audi me: magnū
documentum docebo te. Quis eſt qui vincit
omnes reges terre: ⁊ totū mundum tibi ſubiu
gat. Certe cor tuū ſtrenuū ⁊ nobile. Si ergo in
hac re vincis cor tuum: eo ꝙ vinces illud: qđ
totum mundum deuicit: eris maior victor: q̄ȝ
fuiſti. h̄ Ariſto. Uis igitur o ciuis. o mulier
habere maiorem potentiam ⁊ victoriam: q̄ȝ
vnq̄ȝ habuit Alexander magnus: in victoria
huius mundi totius. Uince aīum ⁊ paſſiones
cordis tui. Nam vt Phs. xj. de aīalibus. ait.
Potentior eſt ſola rō in hominibus: q̄ȝ oīs po
tentia in brutis aīalibus ⁊ humanis corpori-
bus. Et ideo ſi quis remittit odium: ſeu cū ra-
tione carnis concupiſcentiam ſibi ſubijciat: cū
talis victoria facta fuerit cum fortitudine rō-
nis. victoria autem totius mūdi acquiritur me
diante materiali fortitudine equorum lancea-
rum: ſagittarum: bombardaꝝ: atq̄ȝ humanorū
corporum: certum eſt: ꝙ talis victoria eſt quaſi
in infinitum laudabilior victoria totius mun
di. Qđ bene confirmans quidam ſapiens di-
ctus Uegetius in lib. de re militari di. Suppo
ſito inquit: ꝙ hinc ſint due partes dimicantes
adinuicem: ⁊ vna pars excedat aliam: taȝ ī mul
titudine hominum: q̄ȝ equorum. Alia vero ex-
cedat induſtria. Et illa que excedit in multitu-
dine eſt inexperta oīo ad bellum. Alia vero ma
giſtra ⁊ experta. Mō queritur ſi vna iſtarum
partium alteram deuincat: ⁊ ecōtra que iſtarū
partium debet habere maiorem laudem: Et
reſpondet prefatus auctor: ꝙ pars docta ma-
iori laude digna eſt: ⁊ inſuper victoriaȝ repor
tauit: rōnem aſſignat di. ꝙ ſcientia rei bellice
dimicandi nutrit audatiam. Nemo enim face
re metuit: ꝙđ ſe bene didiciſſe ꝯfidit. Uñ innu-
merabilis multitudo diſpoſita eſt ad cedem.
Hec Uegetius: Si vis ſpiritualiter vltra pre
dcā hoc intelligere: dicere potes. ꝙ lȝ vnus ſit
aīus ⁊ innumerabiles ſint demones tētātes.
Si animus tot demones cū tētationibus: qui
vtiq̄ȝ fortiſſimi ſunt: ꝑcipue cum dicatur Job
xli. Non eſt poteſtas ſuper terram: que compa-
retur ei. ſ. demoni: fortiter ſuperauerit: victo-
rioſior vtiq̄ȝ apparebit: q̄ȝ ſi mille mundos ſi-
bi ſubiecıſſet. Sed quid comparo victoriam
ſuiipſius victorie totius mundi. Certe qui ſe
ipſum vincit deum vicit: qui in infinitū mun-
dum excedit: ⁊ cum inſuper in eternū facit ſibi
ſeruum: ⁊ ſubijcit voluntati ſue: ꝓpħa atteſtā
te qui ait. Uoluntatem timentium ſe faciet: ⁊
deprecationem eorum exaudiet: ⁊ ſaluos faci
et eos. O grandis victoria: o magna fortitudo
o ineſtimabilis gloria: laus: ⁊ honor: per vi-
ctoriam ſuiipſius deum vincere: qui eſt infini
te potentie: ſapientie: atq̄ȝ clementie. ⁊ qui in-
finitos mundos excedit. ¶ Quinto deniq̄ȝ ꝓ
bo idem ratione oppoſitionis. In hac rōne
habeo generaliter demonſtrare contra ſimul
quattuor predictas opiniones. ꝙ vȝ victoria
ſuiipſius incomparabiliter excedit in dignita
te cōgregationē oīum theſauroꝝ mūdi: acqui-
ſitionem oīs ſapientie: oēm diuitiaꝝ ꝯtēptum
⁊ religionis ingreſſum: ac non ⁊ victoriaȝ to
tius mundi. Et fundamentum huius gn̄alis
rōnis ponit Phs. iiij. Topi. di. Si ꝓpoſitum
in propoſito: ⁊ oppoſitū in oppoſito. Pȝ h̄.
Nam cum tenebra ⁊ lux ſe habeant ſicut con-
traria: eo ꝙ lux eſt quedam poſitio. tenebra ve
ro: vt di. 2. de aīa: nihil aliud ſit: niſi quedā pri
uatio. priuatio autem ⁊ habitus: vt dicitur. io.
Metha. ſint radix contrarioꝝ. hinc eſt ꝙ cum
lux ſit ſumme diſgregatiua viſus: ergo ꝑ oppo
ſitum tenebra eſt ipſius viſus ſumme congre-
gatiua. Silr' ſi concedis: ꝙ lux eſt ſumme leti-
ficatiua: q̄ ſic eſt. Nam di Eccle. xj. Dulce lu-
men ⁊ delectabile eſt oculis videre ſolem: er-
go tenebre luci oppoſita ē ſumme cōtriſtatiua.
Silr' ſi ex lucrifactione in mercantia ſummū
gaudiū acq̄ritur: ergo ex ꝑditione tanq̄ȝ ex re
ſibi oppoſita ſummus dolor gn̄atur. Quo ꝑ-
ſuppoſito. peto qđ ſit vilius: ⁊ vituperalius in
hac vita inter cetera. Et certū eſt ꝙ inter cete-
ra nihil eſt infelicius ſeruitute: dicente Sene-
ca epl'a. lij. Nihil inquit in hac vita eſt infelici
us ſeruitute. Cum quo concordans Tulius li.
j: de nā deorum. Miſerius ſeruitute qđ poſ-
ſumus aut dicere: aut cogitare: quaſi dicat ni-
hil. Et ratio eſt: q̄ libertate qua perditur ex
ſeruitute. nihil eſt melius in hac vita. iuxta ſē
tentiam Eſopi poete. di. Non bene pro toto
libertas venditur auro: Hoc celeſte bonum
preterit orbis opes. Et ꝙ ex ſeruitute liber-
tas tam ꝓcioſa ꝑdat. teſtat̄ phs. i. politi. di.
Nullus ſeruꝰ nāliter ē ſui iuris: ſed alteriꝰ.
Et. i. Metha. dic̄. Nō liber eſt: q alteriꝰ gra
tia eſt. Quibꝰ premiſſis iteꝝ peto: an q ſeq
tur paſſiones ſuas ⁊ inordinatas affectio-
nes ſit liber an ſeruꝰ: ēt ſi eſſet dñs tutiꝰ or
bis. Et certū eſt ꝙ ē ſuꝰ: ⁊ nō liber. Seruꝰ
dico nō hominū: ſed ipſius inordinate affe
ctionis: ſupble: vel peccati: cui ſubijcit̄ ꝑ con
ſenſum: dicēte Saluatore Jo. viij. Qui fac̄
peccatū: ſeruꝰ eſt peccati. Et Pet. ſcđe. pe.
2. ait. A quo q̄s ſuperatus eſt: eiꝰ ⁊ ſeruꝰ ē.
Et Apl'us ad Ro. vi. ait. Serui facti eſtis:
cui obediſtis. Qđ cōfirmans Tulius in. li.
de paradoxis ait. Omnis ſapiens liber: oīs
ſtultus ſeruꝰ. Cui libere imꝑabit: q ſuis cupi
ditatibꝰ imꝑare non pōt: Quid eſt libertas:
ꝑtās viuēdi, vt velis. q̄s aūt viuit vt vult:
q̄s recte viuit. Quis gaudet offō. Qui nec
legibꝰ q̄dē ꝓꝑ metū paret: ſed eas ſeq̄t: ⁊ ex
colit. qui nō facit: vel dicit: vel cogitat: niſi li
bere. Si igit̄ ſapiēti cōuenit: vt nil faciat in-
uitus: nihil dolēs: nihil coactꝰ: cum ſeruitus
ſit obediētia fracti animi: atq̄ȝ abiectu. ⁊ ar-
bitrio ſuo carētis. q̄s neget oēs leues: oēs
cupidos: oēs improbos eē ſeruos. Et īfra ſub
iungit. Ego iſtos nō mō ſeruos: ſed ⁊ neq̄ſ
ſimos ſeruos appellandū puto: lȝ āpliſſima
familia nati ſint. h̄ Tulꝰ. ꝙ ſi (vt pȝ) ſeipſuȝ
non vincens: eſt ſeruus: ⁊ peccati ⁊ ſue affe
ctionis. iteꝝ quero: que eſt vilior ſeruitus: an
illa qua hō hōi ſubijcit̄: an illa q̄ q̄s ſubijcit̄
peccato concupiſcentie: ⁊ hmōi. Et certum
eſt: ꝙ in infinitū quaſi eſt vilior ⁊ vitupera-
bilior ſeruitꝰ: qua q̄s ſubijcit̄ peccato: q̄ȝ q̄
q̄s ſubijcit̄ homini. Et ratio eſt. q̄ (vt dicit̄
2. de generatione ⁊ corruptiōe) meliꝰ eſt eſſe
ſimpliciter: q̄ȝ non eſſe. Cuȝ aūt peccatū ſub
quo ſubijcit̄ homo: nullum habeat eē: hinc
eſt: ꝙ vilius eſt ſeruire peccato: qđ nō habet
eſſe: q̄ȝ ſeruire homini etiam viliſſimo q hȝ
eſſe. Et ꝙ peccatū: cui homo ſubijcitur: eſſe
non habeat. teſtatur Augu. in li. de natura
boni. di. Peccatum inquit non eſt nā aliq̄.
ſed ſimpliciter defectus: ⁊ priuatio boni. Et
Anſelmus in lib. de conceptu virginali dic̄.
Peccatum non eſt ſubſtantia aliquā: ſȝ eſt
ſicut cecitas: qui nihil eſt q̄ȝ priuatio viſus:
vbi debet eſſe. Et ratio: ꝙ peccatuȝ nihil ſit
eſt: quia. i. Ethicoꝝ phus dicit. ꝙ bonum ⁊
ēns conuertuntur: patet: ꝙ de quocūq̄ȝ ꝓdi
catur ens: predicatur ⁊ bonuȝ. Unde ſi ali
quid eſt: ſeu habet eſſe: ſiue ſit eſſe ſpiritua
le: ſiue corporale: ſiue tēporale: ꝑfecto ⁊ bo-
num eſt. Sed clarū eſt: ꝙ peccatū nihil hēt
de bonitate corporali: ſpirituali: ⁊ tēporali:
ergo non habet eſſe: ergo peccatum nihil ē.
Qđ formalr' Bonauētura in. 2. diſti xxxiiij.
arti. 2. q. 3. ſic eſſe aſſerit. Si igit̄ ſic eſt: q̄ ſic
eſt: ꝙ peccatum cui homo ſubijcitur nihil
eſt: econtra homo ſub quo ſubijcitur hō: hȝ
eſſe: ⁊ inter ens ⁊ nihil infinita diſtantia eſt.
ſm phm. ⁊ per conſequens infinita vilitas.
concluditur neceſſario: ꝙ maior eſt vilitas
quaſi in infinitum ſubijci peccato: q̄ȝ cuicū-
q̄ȝ etiam viliſſimo homini. Si igitur pecca-
tum (vt patet) ex quo nihil eſt: eſt viliꝰ quaſi
in infinitū ipſo homine: q habet eſſe: quāte
vilitatis eſt: queſo homo: qui ſeruus eſt pec
cati: ꝑfecto tante vilitatis erit reſpectu pec
cati: quāte vilitatis eſt ſeruus reſpectu dñi
ſui. Si nulla igitur (vt ex predictꝭ patet) ma-
ior eſt ignominia: q̄ȝ ſeruire ⁊ ſubijcere ſe ꝓ
prie concupiſcentie ⁊ paſſioniꝰ: ergo neceſſe
eſt ꝑ oppoſitū concludere: ꝙ ſeruans liber
tatem ſuam: ⁊ ſubijciens ſibi propriam con
cupiſcentiam: ⁊ paſſionem: maiorem laudē
acquirit gloriam: ⁊ honorem: q̄ȝ vnq̄ȝ acqui
ri poſſit in hac vita. Ex predictis igit̄ q̄nq̄ȝ
rōnibꝰ pȝ: qualiter in preſenti vita nulla ma
ior poteſt eſſe victoria: q̄ȝ victoria ſuiipſius.
¶ Tertio probo hoc idem multiplicibꝰ exem
plis: ꝙ nulla maior eſt victoria: q̄ȝ vincere ſe
ipſum: ⁊ paſſiones ſuas. Primū exemplum
habemus de Ualerio maximo: de quo nar
ratur in geſtis Romanorum: ꝙ cum eēt oc-
tuagenarius: ⁊ virgo: ⁊ a multis narrarent̄
multe ſue victorie: virtutes ⁊ gratie: impoſu
it omnibus ſilentium dicens. Scitote gene-
roſi ciues: ꝙ de vna victoria ſuper oēs ali-
as victorias gloriari poſſum: ⁊ debeo: quia
nequiſſimā carnē meam domaui: ⁊ concupi
ſcentiam meā carnalē cunctis diebus vite
mee vſq̄ȝ ad mortem rationi ſubieci. Quod
cum dixiſſet: ab omnibus per rationes com-
probatum eſt: ſic ſe veritatē habere. Quo
exemplo arguitur: ꝙ nulla maior eſt victoria
q̄ȝ victoria proprie concupiſcentie. Secūm
exēplū hēmꝰ de Alex. magno: de q̄ leḡit̄ in
geſtis grecoꝝ: ꝙ cū in ſyria vocatꝰ fuiſſȝ ad
ꝯuiuiū ꝑ regē Sicilie: ad honorādū euȝ ſe-

eſt adduci pulchriores mulieres q̄s potuit habere. Contingit aūt ibi eſſe tres īter alias pulcherrimas. q̄s Alexā. impudice ↄcupiuit Quod rex cicilie cognoſcēs: voluit retrahere Alexā: ab hac turpi concupiſcentia. fecitq̄ʒ depingi pulcherrimū pannū: ⁊ poni ex oppoſito Alexandri: vt ex directo poſſet illum aſpicere. ⁊ in pāno illo erat depicta quedā pulcherrima domicella: ⁊ littera q̄dam erat ſuper caput eius: que dicebat. Ego ſum pudicitia: ⁊ honeſtiſſima: ⁊ amabilis. Iſta ꝟo domicella pudicitia: ſecū ducebat al's tres domicellas: ſuꝑ caput ꝑme erat ſcriptū prudētia: ſuꝑ caput ſecūde erat ſcriptū iuſticia ſuꝑ caput tertie erat ſcriptū victoria maxima. Pudicitia autē coronabat prudentiāʒ dicēs. Sine me nihil ſapis. Deinde coronabat ſcdam dicēs. Sine me nō regnas. Poſtremo coronabat tertiā ⁊ dicebat. Sine me nō triūphas. Cum autē Alexā. proſpexiſſet picturā. ⁊ ſcripturā legiſſet: lʒ poſitus in turpitudine libidinoſa: deteſtatꝰ eſt eā ex documēto pudicitie: ⁊ ceſſauit a priore furore libidinis ſue. Tandē ꝓpoſitū fuit a ſapiētibꝰ corā Alexādro: q̄ maior eſſet victoria īter omnes: ⁊ ab omnibus ibi aſtantibus diffinitum fuit: ⁊ cōcluſum. ꝙ nulla maior eſt in mūdo victoria: q̄ vincere ſeipſum ⁊ cōcupiſcentias proprias. ¶ Tertiū exēplum habemus de Diogene pho cinico. Nā fuit etiaʒ alius Diogenes dictus babilonius. De iſto Diogene cinico. dī i. li. de vita ⁊ moribꝰ philoſophoꝝ. ⁊ ēt ponit Valerius maximus. li. quarto. ꝙ Alexan. magnus nō potuit vincere cōtinentiā eius. Diogenis (inquit Valerius) cōtinentiā: vincere nō potuit Alexan. Ad q̄nē cū acceſſiſſet ad ſolem ſedentē: hortaretq̄ʒ vt ſi q̄ ab eo ſibi preſtari vellet indicaret. vir robuſte preſtantie ait. Quid a te poſcaʒ nō habeo: ſed rogo: ne mihi auferas qđ dare nō potes. Ex interpoſitiōe enīʒ ſua ſolem Diogeni auferebat. Sic igit̄ Alexan. qui omnes quaſi nationes vicerat: a Diogene victus eſt. Et ideo Sene. li. vi. de bñficijs ait. Potētior fuit Diogenes Alex. oia poſſidente (pho enim erat) qđ Diogenes nollet accipere: q̄ quod ille poſſet dar̄. Alex Diogenē e gradu ſuo tentauit pellere: ſʒ celeriꝰ clariſſimū regē pſaꝝ ſuo gradu armis pellere potuit. hec Seneca. Ex qua ſentētia patet: ꝙ maior fuit cōtinentia in Diogone: qui nihil volebat: q̄ potuerit eē liberalitas dādi in Alexā. totū quod habebat. Fertur ēt in eodē libro de moribꝰ phoꝝ. ꝙ dū Alexā. rex corā Diogene trāſiret: Diogenes tāq̄ illū ſpernens: nec eū reſpexit: nec honorauit. Cui dixit Alexan. Quid ē Diogenes: ꝙ me nō reſpicis: quaſi me nō indigeas? Cui ille. Nequaq̄ indigeo ſuitijs ſerui ſeruorū meorum. Et Alex. Cum ſim dñs totius orbis: nunqd ſeruoꝝ tuoꝝ ſum ſeruus? Ait. Ego preualeo ↄcupiditatibꝰ meis refrenans illas ⁊ ſubijciens illas mihi: vt mihi ſeruiāt: tibi autē cupiditates ꝑualent: ⁊ tu ſeruus earū effeceris: iuſſibꝰ eaꝝ obtemꝑans. Suꝑbia ē dña tua: ⁊ ancilla mea: Tibi enim imperat ego autē eam ſuppeditaui. Carnalis concupiſcētia: gula: ⁊ ira: ſunt dñe tue: q: eis obedis: ſed ſunt ancille mee: q: eas mihi ſubieci. Et idō dico tibi Alexan. ꝙ in ꝟitate tu es ſuꝰ ſeruoꝝ meoꝝ. Et ſi ſui mei ſunt te maiores: quia eis in oibus obtemꝑas: q̄to magis ego ſum maior dñs te: cui ꝑ oia tui dñi obtēperāt? Quo audito: cū ſerui Alex. vellēt in eū irruere Alexā. ait. Videte ne hūc ↄtingat: q: veritatē dicit: ⁊ vere ſeruꝰ dei ē. Quo exēplo oſtēdit̄: q̄lit̄ victoria ſuiipſius excedit victoriā totꝰ mūdi. ¶ Quartū exēplū habemꝰ de Cōſtātino impatore xp̄ianiſſimo. q (vt habet̄ in legēda ſancti Silueſtri) quō ante baptiſmuʒ paganꝰ eſſet: ⁊ crudeli lepra infectꝰ: nec vllū habei poſſet remediū ſanitatiſ. diffinitū fuit a collegio medicorū: ꝙ acciperent̄ tres mille pueri: ſeu īfantes: ⁊ occiderent̄: ⁊ ſic ex eoꝝ recenti ſanguine fieret piſſina: vel balneū: in q̄ ingrediēs impator ſtati ſanaret̄: Vadūt ſeruitores hicinde ꝑ villas: ciuitates: caſtra: ⁊ arripiūt tres mille pueros ab vberibus ⁊ brachijs parētum ſuorū: ⁊ ſic viuos portant in Romana ciuitate. poſt quos currunt patres ⁊ matres de diuerſis locis: filios ſuos flentes: ⁊ acriter lamentantes. Cū aūt Romā ingreſſi fortiꝰ ſolito lachrymarent̄ ꝓ filijs ſublatis: impator audiēs fletū: lamēta: q̄rimonias: ⁊ clamores: interrogat qđ hoc eēt: ⁊ cū de facto certificatꝰ eſſet: ſtatim in platea ſe fecit duci: quē cum filioꝝ parentes vidiſſent: fortit̄ lamentantes clamāt. O Sereniſſime ⁊ Sacratiſſime impator: vbi eſt pietas tua naturalis: vbi charitas: vbi miſericordia: vbi humanitas: vbi clemētia? Ecce filij innocētes noſtri ſunt: quid tibi nocuit eorū innocētia? nec profecto parētes maieſtati tue vnq̄ nocuerunt. Aut filios (queſumꝰ) reſtitue: aut cū ipſis ſimul eoꝝ parētes occide. Ad que ꝟba cōmotꝰ impator in corde: q: naturaliter pius erat: indicens ſilentiū oibꝰ: hāc orationē ⁊ eplāʒ: prout in legenda ſupradicta hētur: verbaliter corā oi populo fecit. Audite me comites: ciues: ⁊ cōmilitones mei: populiq̄ʒ qui aſtatis: Dignitas Romani impij de fonte naſcit̄ pietatis: que ēt hāc legē dedit: vt capitali ſententie ſubderetur: quicunq̄ʒ in bello occidiſſet infātē: quāta ergo erit crudelitas nr̄a: ſi filijs nr̄is hoc facimꝰ: qđ fieri prohibuimꝰ alienis? Quid iuuat barbaras ſuꝑaſſe nationes: ſi ab impietate vincamur? Nā viciſſe extraneas nationes: virtus eſt bellantiū ppl'oꝝ. Vincere āt ꝑctā ⁊ vicia: noſq̄ʒ ipſos: virtus ē morum. In illis fortiores extitimꝰ ipſis. in iſtis nobiſipſis fortiores ſimꝰ. Qui. n. fuerit in iſto certamine ſuperatꝰ victoriā obtinet victꝰ. Victor aūt poſt triūphū victꝰ efficit̄: cū pietas ab impietate ſuꝑatur. Vincat ergo pietas in iſto cōgreſſu. Bene. n. oium aduerſantiū poterimꝰ eē victores: ſi a pietate vincamur. Oīnʒ. n. ſe dñm eē demōſtrat: qui ſeruū ſe mōſtrauerit pietatis. Melius ē ergo memori ſalua vita innocentiū: q̄ per eorū interitū vitā recuperare crudelē: quā tamē recuꝑare incertum ē. Cū tamē ſic recuperata: certum eſt ꝙ crudelis eſt. Ecce finis huius clementiſſimi imperatoris. Practicam autem moralē ſuꝑ hac eplā faciendam tibi relinquo o preco dei. Tu tamen exclama contra xp̄ianos oppoſitū facientes. Potes tñ dicere: ꝙ ex quo deus vidit clemētiā: ⁊ tantā ſuiipſius victoriā in iſto imperatore pagano: ſtatim deus eū reduxit ad baptiſmū ⁊ xp̄ianiſſimū fecit: ⁊ a lepra ſanauit: ⁊ tādē ad eternā vitā eū perduxit. Ex predictis ergo rationibus: auctoritatibus: ⁊ exēplis: patet ſcđa ↄtēplatio de victoria tētationū: ſeu ſuiipſius: in qua monſtratū ē: ꝙ victoria ſuiipſiꝰ excedit in dignitate: laude: gloria: ⁊ honore: oēs mundanos theſauros: oēm ſpeciē ſapientie acqſite: infuſe: omnē mundi contemptū: ⁊ religionis ingreſſum: omnē deniq̄ʒ victoriā totius mūdi: ſiue temporaliter: ſiue ſpūaliter hēat. Cuius nobilitate victorie: laude: gloria ⁊ honore. vos ⁊ me gaudere faciat dñs noſter ieſus xp̄s in ꝑnti per grāʒ: ⁊ in futuro ꝑ gloriam: qui viuit ⁊ regnat benedictus in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Feria tertia poſt primā dominicā q̄drageſime: iterum de prima nobilitate. ſ. triumphatiua ipſius ſacratiſſime fidei.

Cum vidiſſet Jeſus Hieroſolymam commota eſt vniuerſa ciuitas. Scribūtur hec ꝟba Matth. xxi. ca. ⁊ in euāgelio occurrētis ferie. Poſt ſacri euāgelij explanationē humaniſſimi ciues: ex quo de victoria carnis: mūdi atq̄ʒ diaboli: duas cōtēplatiōes declarauimꝰ: vʒ eius neceſſitatē: atq̄ʒ maximā nobilitatē. In pn̄ti ſermone habeo ſimpliciter declarare tertiā ipſius victorie cōtēplationē: in qua videbimꝰ magnitudinē ꝑmij: ſeu glīe: quā diuina bonitas exhibet ꝑdicta victoria viriliter ꝑliantibꝰ: vt ex tali cōſideratione ingētiſſimi ꝑmij atq̄ʒ mercedis: qſq̄ de cetero vniuerſalꝰ ⁊ fortiꝰ ↄtra carnem: demonē ⁊ mūdū poſſit ꝑliari. Cuiꝰ tertie cōtēplatiōis declaratio talis erit.

¶ De maxia mercede victorie rōnis cōtra mūdū: diabolū: ⁊ carnē: cōtēplatio tertia.

Tertia poſtremo cōtēplatio de victoria rōnis ⁊ fidei: cōtra tētatiōes mūdi: carnis atq̄ʒ diaboli: contēplatio ꝑmioſitatis. In hac contemplatiōe habeo tibi fidelis aia: vt ꝑdixi ſimplr demonſtrare: eximiam. profundā: atq̄ʒ admirabileʒ mercedē: quā clemētiſſimꝰ deus: ſi viriliter te habueris contra demonē: mūdū: ⁊ carnem: tibi poſt hanc vitā miſerabilē daturus eſt. Pro firma autē atq̄ʒ indubitabili veritate tene: ꝙ tam magnum ⁊ profundum ē premiū: gaudiū: ⁊ bonū: ſeu tam mirabilis: eximia eſt gloria: merces: remuneratio: beatitudo: atq̄ʒ felicitas: quā iuſtiſſimꝰ deꝰ dabit ſoli aie cōcupiſcētias ⁊ paſſiones ſuas vincēti ⁊ ſuperāti: ꝙ oēs ſimul ſentētie ſacrorum doctoꝝ: atq̄ʒ illumiatoꝝ theologoꝝ: quāuis ingētia ⁊ maxima de aie mercede ꝑdicent: ⁊ demōſtrēt: tñ reſpectiue pax aut nihil cōcludūt. Et qđ plus ē. ꝑſuppoſito ꝙ ſimul oēs humane lingue eēnt: vtputa oium iudeorum ſaracenorum: omniū thurcoꝝ: oiumq̄ʒ infi

delū ꝛ xpianoꝝ. Si querit̄: an poſſent ſiml'
oēs exprimere magnitudinē glorie vni⁹ aīe
in hac vita vincenti ſeipſam ꝓꝑ deū. Cla-
mans alta voce rn̄deo. nō nō non. Ulterius
dicā quid maximū. Preſuppoſito .n. ꝙ oīa
folia arboꝝ: oēs ſtelle celi: oēs lingue auiū:
atqȝ animaliū: oīaqȝ grana arene: lingue ſo-
rent. iterum quero an eis poſſibile eēt. ma-
gnitudinē eius mercedis exprimere: quam
deus aīe viriliter pugnāti: cōtra demonem:
mūdū: ꝛ carnē exhiberit: ꝛ valenter excla-
mās: iterū rn̄deo: ꝙ nō non nō: imō certe: vt
verū dicaȝ. Nunq̄ȝ eis poſſibile eēt de cētū
mille ptib⁹ illius glorie: aīe fideli dande: ſo-
lū vnā exprimere. Et ſi hoc prima facie for-
te incredibile videatur. tn̄ vītas ſine dubio
ſic ſe hȝ. Et qm̄ phs .i. metha. iuxta principiū
dicit. Ui recte docēt qui cāȝ de ſingulis red-
dūt. Et. viij. phiſi. dicit. Q portet dicentē nō
ſolū veꝝ affirmare: ſed etiā ipſi⁹ cāȝ aſſigna-
re. ideirco: vt hec cōcluſio nō tm̄ vā: ſed etiā
vīſſima appareat quadruplr probo. Prio
auctoritatib⁹. Secūdo diſtinctionib⁹. Ter-
tio rōnibus. Quarto reuelationib⁹. ¶ Pri-
mo probo auctoritatib⁹ diuerſis. Prima
auctoritas ē Grego. in moral'. ſuper verba
Job. Cū vix paruam ſtillā cepim⁹: dicētis.
Ois pſperitas atqȝ delectatio pn̄tis vite:
preſens ꝑteritā: ꝛ futura: eterne felicitati cō-
parata: eſt quaſi quedā ſtilla liquoris. Po-
tes etiā dicere aliā auctoritatē Grego. quā
ponit in omelia vni⁹ martyris: que incipit.
Si conſideremus chariſſimi que ꝛ quanta:
vſqȝ ad illud verbū: certamē laboꝝ. Ber. in
in ſententijs ēt ſuis dicit. Si omniū hoīum
lingue ſimul cēnt: ꝛ mihi loq vellent de glia
quā aīe bone habiture ſunt: citius in narrā-
do deficerent. q̄ȝ vel minimā ꝑtē illius glo-
rie exprimere poſſent. Q nis enim hoīuȝ vn-
q̄ȝ exprimere poſſet: quāte magnitudinis de-
us ſit. Et tn̄ deus ipſe erit merces ꝛ poſſeſ-
ſio aīarū ſanctarū. Idē quoqȝ Ber. ſuper
v̄ba Eccl'. Iocunditas cordis. ait. Illud ē
ſolū ꝛ veꝝ bonū: qd̄ nō de creatura ſed de
creatore concipitur: qd̄ cū acceperis: nemo tol-
let a te. Cui cōparata oīs aliūde iocūditas
meror ē. oīs ſuauitas dolor ē. omne dulce
amarum ē. omne decorum fedum. oē poſtre-
mo quod delectare poteſt moleſtū ē. Phs
etiā .x. Ethicoꝝ ait. Duplex eſt delectatio .ſ.
ſcḋm ſenſum: ꝛ ſcḋm intellectum ſpeculatiuum;
inter quoꝝ opatiōes: illa ē delectabiliſſima:
q̄ eſt ꝑfectiſſima. ꝑfectiſſima autē operatio
eſt q̄ eſt ſenſus: vel intellectus bene diſpoſiti
in opatione ad optimū coꝝ que ſubiacēt ſē-
ſui vel intellectui. ꝑfectiſſima aūt delectatio
eſt magis: que ē ſcḋm intellectū ad primā cau-
ſam: q̄ȝ q̄ eſt ſcḋm oēm ſenſum. Idem quoqȝ
in .xi. de animalib⁹. ait. Quāuis parum ſit.
ꝙ de ſuperioribus ſubſtantijs accipimus: tn̄
illd̄ modicū eſt magis amatū: magis deſide-
rabile ꝛ magis delectabile oī cognitiōe: quā
de oībus ſimul bonis: ꝛ ſubſtātijs inferiori-
bus habem⁹. Itē Apo .i. Corin. z. ait. Q cul⁹
non vidit: nec auris audiuit: nec in cor hom i-
nis aſcendit. que preparauit deus diligentib⁹
ſe. O ciues notate verba: ꝛ ſignate miſteria:
Cogitate queſo quot bona ocul⁹ videre poſ-
ſet: vt ſunt lapides ꝑcioſi: auꝝ ꝛ ſimilia. Nā
(vt dicit phs .i. Metha. ꝛ li. de ſenſu ꝛ ſenſa-
to) Senſus inqt viſus. multas ꝛ quaſi infi-
nitas rerum ſpecies demonſtrare poteſt. Co-
gitate inſuper quot triumphos vltra omnes
preſentes qui ſunt: erūt: ꝛ fuerunt in hoc mū-
do: auris audire poſſet. Et inſuper cogitate:
quot bona ꝑcioſiſſima ꝛ delectabilia huma-
nus intellectus i hac vita intelligere poſſet:
ꝛ cum hec omnia cogitaueritis: ſcitote iuxta
prefatam ſententiā Pauli: ꝙ adhuc maior
eſt in infinitū felicitas a deo danda anime
que carnis: ꝛ mūdi: voluptates ſuperat. Au-
guſti. ſuper primā canonicā Joan. ait. Q ui
biberit d̄ flumio paradiſi: cuius gutta maior
eſt Occeano: reſtat vt in eo ſitis oīuȝ bonoꝝ
delectabilium preſentis vite funditus extin-
guatur. Idem quoqȝ Auguſtin⁹. in libro de
virginitate. ſic dicit. Tam ingens ꝛ maxima
eſt delectatio illius superne glorie: vt etiam
ſi non liceret amplius in ea: niſi vnius diei
hora manere. propter hoc ſolum innumera-
biles anni preſentis vite pleni delitijs: ꝛ om-
ni affluentia bonorū tēpaliū: recte merito-
qȝ contemnerentur. Deniqȝ idem Augu. ii.
de ciui. ſic dicit. Q d̄ deus preparat diligenti-
bus ſe. fide nō capit̄: ſpe non attingit̄: chari-
tate nō cōprēditur: deſideria ꝛ vota oīa trāſ-
greditur: acquiri pōt: extimari nō pōt. Ex
predictis igitur acctoritatibus patet: quali-
ter merces ꝛ gloria: que datur a deo aīe ſe-
ipſam in hoc mundo propter ipſum deum
vincenti inextimabilis ē. ¶ Secūdo hoc id ē
probo diſtinctiōib⁹. Et prio diſtinctiōe Ri-
car. in ſuo quolibet di. Cū queritur. an merces
future glorie: que datur rōnali anime virtuo-
ſe ꝛ bone: poſſit exprimi ꝛ narrari. Reſpōdeo
ꝙ tripliciter gloriā illam cognoſcere poſſum⁹
in hac vita. Aut ꝑ effectū. aut per fidem. aut ꝑ
momentaneā ipſius diuine eſſentie viſionē.
Per effectū gloriā illā cognoſcere non poſſu-
mus. Et ratio eſt: q: effectus nō ducit in ꝑfe-
ctā cognitionē ſue cauſe: ſicut nec cognitio ali-
cuius filij: prebet veraȝ cognitionē de ſuo pa-
tre ſine eius preſentia: ſimiliter nec fumus de-
monſtrat mihi ſine actuali viſione ipſi⁹ ignis
A ſimili ꝑfectionem ſubſtantie ignis dico: ꝙ
per effectus dei: qui ſunt creature: ſeu diuine
reuelationes: ꝛ gratiaruȝ infuſiones: nequaq̄ȝ
peruenimus ad eius dei: in quo vera homi-
nis felicitas conſiſtit. perfectā cognitionem.
Propter ꝙ ꝛ eius gloria per ſimplicē effectū
cognoſci nō poteſt. Per fidem etiā demon-
ſtrari nō poteſt excellentia illius glorie. Et ra-
tio eſt: q: cum omnis ꝑfecta cognitio ortum
habeat a ſenſu. ſicut dicit phs libro de ſenſu ꝛ
ſenſato. fides vero ipſa ſit ſimpliciter de non
viſis clarum eſt: ꝙ propter hoc: nō poteſt no-
bis fides veram noticiā illius mercedis ꝛ glo-
rie impēdere: quia ſicut cecus nō poteſt iudica-
re de coloribus: eo ꝙ colores videre nō pōt.
ſic a ſimili: nec fides: que eſt de nō viſis poteſt
nobis exprimere verū iudiciū: de magnitudi-
ne future mercedis ꝑ momentaneā etiā viſio-
nē nō pōt exprimi i hac vita magnitudo illi⁹
glorie. Nā pſuppoſito ꝙ q̇s in extaſi poſitus
ſeu raptus. videret ꝑ morulā gloriam diuine
eſſentie. in qua felicitas cōſiſtit. tn̄ cuȝ aīa illa
rediret in ꝓpriū corpus ꝛ in ꝓprios ſenſus:
nunq̄ȝ poſſet: nec vnq̄ȝ ſciret exprimere d̄ mil-
le ptib⁹ illius glorie vnā ſolā. Et hoc ꝓꝑ gra-
uitatem corpis. Nā vt dicit Salomon Sap.
ix. Corpus qd̄ corrūpitur aggrauat aīam: ꝛ de-
primit terrena inhabitatio ſenſum plura co-
gitantē. Et ꝓpterea dicebat Plato: licet erraue-
rit ꝙ noſtrū ſcire erat noſtrū reminiſci. Po-
nebat eni aīas ſimul oēs a principio i celo cre-
atas. ꝛ ibidē habitibus oīum ſciētiarū fuiſſe
plenas. ſed cū ex ꝑcepto prīe cauſe veniebāt
ad corpora iaȝ formata: ſtatiȝ obliuiſcebātur
omnium eoꝝ que in celo didicerāt. ꝛ ꝓꝑ hoc qn̄ i
tꝑe veritatis: ꝛ habitū alicui⁹ ſciētie addiſce-
bāt: ſeu capiebāt. dicebat ꝙ hoc nō erat diſce-
re: ſȝ erat remiſci eoꝝ que iā in celo an̄ ipſe
didicerāt. Que tn̄ opinio. vt ꝑdixi falſiſſima
eſt: eo ꝙ habitus virtutū ꝛ ſciētiaꝝ i hoc mon-
do acquirūt aīe ꝛ nō in eaꝝ creatiōe ſiue in vte-
ro mr̄is accipiūt. Sȝ inſuꝑ dato ꝙ q̇s reminiſ-
ceretur oīuȝ eoꝝ que in extaſi ꝑ morulā vidiſ-
ſet: adhuc ipoſſibile foret iſta exprimere qm̄
impoſſibile eēt inuenire vocabula in hac vita
ad ea ſufficiēter exprimēda. Qd̄ manifeſtū pȝ
in paulo. qui dicit .2. Cor. 12. Cū rapt⁹ eēt i pa-
diſum: ꝙ audiuit archana dei: que nō lȝ hoi lo-
qui .i. ſcḋm gl. que nō pn̄t licite loqui. Hec Ric.
ſubſtāl'r. Ex hac diſtinctōe pȝ: qualr nec ꝑ effcm̄
nec ꝑ fidē nec inſuꝑ ꝑ momentaneā viſioneȝ
eēntie dei. pōt exprimi ꝓfunditas: ꝛ magnitu-
do future mercedis: ꝛ glie: que dabitur anime
carnalib⁹: mūdanis: atqȝ diabolicis tētationi-
bus viriliter reſiſtēti. Aliā diſtinctiōeȝ ponit
Tho. i. 2. q. 3. ar. viij. in corꝑe. q. di. Cū querit̄
an btitudo hoīs poſſit in alia re: q̄ȝ in viſiōe
ſoli⁹ diuine eēntie: que in ſe ɔ̄tinet oīa bona
deſiderabilia cōſiſtere. rn̄. ꝙ nō. Ad cui⁹ euidē-
tiā duo cōſiderāda ſunt. Prio ꝙ hō nō ē ꝑfe-
ct⁹ i btitudine q̄ȝdiu ſibi reſtat aliqd̄ deſiderādū
ꝛ querēdū. Scḋm eſt: ꝙ vniuſcuiuſqȝ ꝑfectio
attēditur ſcḋm rōnē ſui obiecti. Obiectū aūt in-
tellect⁹ ē ꝙ q̇d eſt .i. eēntia rei: vt dr̄ in .3. de
aīa. Uñ intatū ꝓcedit ꝑfectio intellect⁹: inq̄ȝ-
tū cognoſcit eēntiā alicui⁹ rei. Si ergo intelle-
ctus aliquis cognoſcat eēntiā alicui⁹ effectus
ꝑ quā nō poſſit cognoſci eēntia cāe: vt. ſ. ſcia-
tur de cā q̇d eſt nō dr̄ intellect⁹ attingere ad
cām ſimplr: q̄ȝuis ꝑ effectū cognoſcere poſſit
de cā an ſit. Et iō remanet ex hoc adhuc natu-
ralr hoi deſideriū: cū cognoſcit effectū: ꝛ ſcit
eū habere cām: vt ēt ſciat de cā q̇d eſt. ꝛ illud
deſideriū eſt admiratōis: ꝛ cāt inquiſitiōeȝ: vt
dr̄ prio Meth. puta ſi aliq̇s cognoſcēs eclip-
ſim ſolis cōſiderat ꝙ ex aliqua cā ꝓcedat. De
qua q: neſcit quid ſit admiratur: ꝛ admirādo
inquirit: nec iſta inquiſitio quieſcit: quouſqȝ
ꝑueniat ad cognoſcendam eſſentiam cauſe.
Si ergo humanus intellectus cognoſcens
eſſentiam alicuius effectus creati non cogno-
ſcat de deo: niſi an eſt: nundum perfectio eius
attingit ſimpliciter ad primam cauſam: ſed
remanet ei adhuc naturale deſiderium in-
quirendi cauſam. ¶ Unde nundum eſt per-
fecte beatus. Ad perfectam ergo beatitudi-
nem requiritur omnino ꝙ intellectus attin-
gat ad ipſam eſſentiam prime cauſe: ꝛ ſic per-
fectionem ſuam habebit per vnionem ad de-
um: ſicut ad obiectum: in quo ſola beatitu-

do hominis: vt ſupra dictuʒ eſt conſiſtere po
teſt. h Tho. Ex ꝑdictis concluditur ꝙ ex quo
nullum bonū creatum pōt iſufficere rationali
anime: niſi habeat bonū increatū: qḋ eſt deus
⁊ deus ſit inextimabilis bonitas. concluditur
per ꝯñs ꝙ merces eterne vite danda anime:
que vicit paſſiones ſuos inextimabilis eſt.
¶ Scḋo hoc ideʒ ꝓbo per .v. rōnes. Primo
rōne imparticipationis. Scḋo rōne iuſtifica
tionis. Tertio rōne preguſtationis. Quarto
rōne obiectionis. Quinto rōne reſolutionis.
¶ Primo ꝓbo rōne imparticipationis. ꝙ
vʒ futura felicitas incōparabilr excedit oēm
magnitudinē mundane ⁊ p̄ſentis felicitatis: p̄
terite ⁊ future. Fundamentum rōnis ponit
Phs .i. poſteriorꝝ. di. Omne qḋ eſt ꝑ eſſentiā:
eſt maius ⁊ ꝑfectius omni eo: qḋ eſt ſimplr ꝑ
participationē. Patet hec regula. Nā claritas
ſolis eſt maior ⁊ ꝑfectior incōparabiliter cla
ritate oium ſtellarꝝ: eo ꝙ claritas ſua eſt ſibi
eſſentialis. claritas vero ſtellarū eſt ꝑ partici
pationem. Silr calor ignis eſt ꝑfectior calor:
qui eſt in lapide: aut in ferro ignito: pro eo ꝙ
ille calor eſt eſſentialis. Ecōtra vero calor qui
eſt in lapide: aut in ferro ignoto: eſt ſibi ꝑ par
ticipationem. Quo p̄ſuppoſito: certū eſt ꝙ p̄
miū ipſius anime: vt predictū eſt. eſt bonitas
ſummi dei: que eſt ſibi per eſſentiam. Ecōtra
vero: omnis ſimul bonitas oium creaturarū
ſeu aliarꝝ que creare poſſet: ineſt eis ꝑ partici
pationem. Qḋ ſi ſic eſt: ergo, neceſſe eſt cōclu
dere: ꝙ aia habens deū pro premio: hʒ in infi
nitum maiorem felicitatē ⁊ beatitudinem: q̄ʒ
ſi haberet infinitas creaturas: in q̇bus recipe
ret beatitudinem ſuā deo non habito: Proin
de phs hoc cōfirmat .ii. Metha. di. Quicq̇d
eſt cā aliorꝝ vt ſint talia: id maxime eſt tale. cū
quo cōcordans Auctor in lib. de cauſis. dicit.
Cauſa prima eſt diues ꝑ ſeipſum: ⁊ eſt diues
magis omnibus. Omnis enim res cōpoſita
indigens eſt alio: aut rebus q̇bus cōponitur.
Res aūt ſimplex eſt vna: ⁊ vnitas eſt eius bo
nitas: ⁊ bonitas eius ē vnitas. Illa ergo res
eſt magis diues: que influit oibus: ⁊ nō ſit in
fluxio ſuper ipſam. h ibi. Et ibidem etiā dr.
Quicquid pōt cā ſcḋa: poteſt cauſa prima no
biliori ⁊ altiori modo. Que ſimul omnia cō
firmans Salomon Sapien. iʒ. dicit. Quorū
ſi ſpē delectati deos putauerūt: ſciant quāto
his dñator eorꝝ ſpecioſior. Speciei enim ge
nerator h omnia conſtituit. Aut ſi virtuteʒ ⁊
opera eorū numerati ſunt: intelligant ab his.
q̄m qui h conſtituit: fortior eſt illis. A magni
tudine enim ſpeciei ⁊ creatur cognoſcibiliter
poterit eorꝝ creator videri. h ille. Ex qua rōe
patet. qualiter futura felicitas inextimabilis
eſt per cōparationem omniū bonorꝝ p̄ntis vi
te. Et confirmatur iſta ratio. Certū eſt enim
ſm. Auctorem in lib. de cāis. ⁊ in primo de
aia ꝙ nobilior cauſa ſemꝑ nobiliorē ꝓducit
effectū. Patet exemplo de triplici genere vi
ni: quorꝝ vnū eſt bonū: aliud melius: aliḋ ve
ro optimū. Si enim petas cām diuerſitatis
iſtarꝝ bonitatū. dico ꝙ vnum vinū iḋ bonuʒ
eſt: eo ꝙ habuit bonam cām. ſ. vitem. Aliud
vero melius eſt. ⁊ aliud optimum: q: habuit
meliorem ⁊ optimā vitem. Quo conceſſo pe
to quid eſt nobilius. an omnia temporalia: ſi
cut ſunt gēme: argentum: aurū fructus terre ⁊
huiuſmodi. ⁊ iſuper omnia corporalia bona
⁊ mundani honores: a quibus omnis mūda
na delectatio egreditur. an ipſe deus. Et cla
rum eſt: ꝙ deus eſt nobilior in infinitum om
nibus ſimul humanis corporibus: atqʒ tēpo
ralibus bonis. Quodſi ſic eſt: ergo gaudiū:
ſeu delectatio: vel felicitas que egreditur ab
ipſo deo in infinitū excedit oēm aliam mun
di felicitatē ⁊ delectationem: De qua inenar
rabili delectatione dicit ꝓpha Inebriabun
tur ſcʒ gaudio ⁊ dulcedine ab vbertate domꝰ
tue: ⁊ torrente voluptatis tue potabis eos. Et
Auguſtinus in glo. ſuper ſecundā epiſtolam
Corin. di. Dulcedo caritatis de fonte celeſtis
curie amicis dei in hac valle miſerie ſtilla
tur. In regione vero illa celeſti dulcedo i ſuo
fōte bibitur: ⁊ exinde aliquid aſpergitur huic
humane vite: vt in tentationibus huius ſecu
li fortiter: iuſte: ⁊ prudenter viuatur. hec ille.
Omnia predicta optime concludit Phs. .ii.
Metha. di. Delectatio: que eſt in actu intelle
ctus enim notior eſt omni delectatione que
eſt in actu ſenſus. vnde oportet ꝙ maxima ⁊
perfectiſſima ſit intelligentia optimi: ex qua
ſequitur maxima delectatio. vnde in illa in
telligentia qua intelligitur primum mouens:
qḋ eſt primum intelligibile: eſt maxima dele
ctatio hec ibi. O igitur anima beſtialis. O ani
ma inſenſata. O aia ceca. O aia intellectus vo
lumine priuata: cur magis eligis delectatiōes
tuas: ⁊ felicitates a corpore fetido ⁊ ſtercore
pleno vnius adultere: ⁊ meretricis: vniuſqʒ
iniq ⁊ peſſimi fornicatoris: ſacrilegi: ⁊ lenōis

q̄ʒ a deo tuo: q̄ʒ a creatore tuo: ⁊ q̄ʒ a redē
ptore tuo: a quo veriſſima ⁊ incōparabilis
(vt probatum ē) delectatio egreditur. Dele
ctare in dño inquit propheta: ⁊ dabit tibi pe
titiones cordis tui. i. oēm dulcedinē: felicitatē
⁊ delectationē tibi dabit: quā cor tuū appe
tere poſſit. Et ſic pʒ prima rō. ¶ Scḋo etiaʒ
ꝓbo rōne iuſtificatiōis: ꝙ. ſ. inextimabilis ē
beatitudo quā dabit deꝰ aie ſeipſam vincē
ti ⁊ paſſiones ſuas. Fūdamētū rōnis po
nit Cōmētator ſuꝑ. xi. Metha. di. Oēs ꝑfe
ctiones que ſunt in rebꝰ: ꝑfectiori mō ſunt
in cauſa prima. Cū quo ꝯcordās Dio. li. de
di. no. di. Qui de deo recte ſentiūt: oia ei at
tribuūt. i. oēs ꝑfectiōes creaturarū: ⁊ oia ab
eo remouerēt. i. earū iperfectiōes. Quo p̄
ſuppoſito certū ē ſm oēs theologos in. iiij.
di. xlvi. ꝙ in creaturis duplex ē perfectio iu
ſticie: vʒ cōmutatiue ⁊ diſtributiue. Quas ēt
phs. v. ethi. ponit. Et ſi iuſticia cōmutatiua
nō cadat in deo: q: nullus pōt facere aliqd
qḋ ſimplr ſit dignū grā ſua: tñ iuſticia di
ſtributiua: que reddit vnicuiqʒ qḋ ſuū ē: ſʒ
nobilitatē ſue eēntie: ſeu ſm exigentiā meri
torꝝ in eo cadit. Que ēt iuſticia in rōnabili
bus creaturis inuenit pro eo ꝙ ſm ſtatum
ſpūalē vel tpalē nobiliorē: vel ignobiliorē:
dant dignitates ⁊ honores. Qḋ ſi ſic ē: ꝙ ta
lis diſtributiua iuſticia in creaturis inuenit.
g̃ neceſſe ē: ꝙ tāto in ifinitū abūdet in crea
tore: q̄ʒto creator ipſe in alia bonitate: oēs
ſimul creaturas excedit. Aliter ſequeret: ſi
iuſticia hec in deo nō eēt: ꝙ creatura eēt ꝑfe
ctior creatore: qḋ vtiqʒ ē ipoſſibile atqʒ fal
ſiſſimū. dicēte Anſelmo li. Cur deꝰ homo: ꝙ
quodlibet ꝑuū incōueniēs in dō. ſeqtur im
poſſibilitas. Quibꝰ p̄miſſis clarꝝ ē. ꝙ cū hō
ſit cōpoſitꝰ ex mā ⁊ forma (vt di. ij. de aia:
ſeu ex corꝑe ⁊ aia) certū ē: ꝙ deꝰ ipſe ꝑ diſtri
butiuā iuſticiā: q̄ſi bona ifinita: corꝑi ſubie
cit. vñ ecce: ꝙ pro hūano corꝑe. ſeu ifinitas
delectatiōes hūano creauit deꝰ. ⁊ fecit oēs
fructꝰ terre oīaqʒ aialia. oēs volucres celi:
oēs piſces aquarꝝ: tot ſuauiſſimos flores ⁊
diuerſos. aurū inſuꝑ: argētū: atqʒ lapides
ꝓcioſos ſimꝉ cū inumerabilibꝰ margaritis.
itē māna: zucharūʒ ⁊ balſamū. ſeptē ſperas.
celū ſtellatū: criſtallinū: atqʒ empireū: ſolē: lu
nā: ⁊ tā diuerſa ſidera. Tot medicos cū me
dicinis inſuꝑ ordiauit. vt idē hūanū corpꝰ
cōcurrētibꝰ medicinis ab ifirmitate libera
rent: ⁊ ꝯſeruarēt: ⁊ cetera hmōi: q̄ſi infinita
alia bona. Que ſimꝉ oia cōplectēs ꝓpha di
cit. Oia ſubieciſti ſub pedibꝰ eiꝰ ⁊c. Eadeʒ
ꝟitas Geneſ. i. ponit. Ubi legit: ꝙ poſt oiuʒ
p̄dictorꝝ creationē: deꝰ ꝑpoſuit oia Ade: ⁊
eiꝰ impio ⁊ vſui oia ſubiecit: ꝙ ſi tanta deus
pro humano corꝑe fecit: cū aia q̄ſi in infini
ta ſit nobilior quolibet hūano corꝑe: eo ꝙ
finis melior ē (vt di. ii. phi.) di eo qḋ ē ad fi
nē. ſicut dñs melior di ſuo. Sic ēt di extra
de obia ⁊ maioritate. c. ſolite ⁊. c. illud. Et ex̄
de pe. ⁊ re. c. Cū infirmitas. Qḋ ꝯfirmās ſal
uator Mat. xvi. dicit. Quid ꝓdeſt hoi ⁊c. ⁊
qḋ plus ē: dico ꝙ intantū ē nobilior: ꝙ ſi ſo
la aia poſſet diuidi per ꝑtes millenas: adhuc
ꝑs vnius aie eēt melior atqʒ nobilior oibus
corporibus hoium: ⁊ ceteris materialibꝰ bo
nis. Qḋ ſi ſic ē cum aia vt predictū ē ſit q̄ſi
in infinitū nobilior oi corꝑe: neceſſe ē cōclu
dere ꝙ ſit deꝰ ex iuſticia diſtributiua tot inu
merabilia bona corꝑi prebet (quod ē morta
le ſacculū ꝟmiū atqʒ ſtercorꝝ) ꝙ a fortiori
tanto plura dona ⁊ delectationes det ipſi
aie q̄ʒto aia ipſa corpus in nobilitate excedit.
Sed cū quaſi vt predixi in infinitū excedit
in nobilitate oia corꝑa. g̃ iuſtitia diſtributiua
reqrit: ꝙ in infinitū deꝰ ipſe iuſtiſſimꝰ det
maiores delitias ⁊ bona ipſi aie rōnali: q̄ʒ
humanis corporibus. Quis igit bona que
ꝑparat deꝰ rōnabili aie viriliter tentationibꝰ
reſiſtenti. poſſet vnq̄ʒ in p̄nti vita intelligere:
ſeu lingua humana exprimere: Certe oēs in
tellectꝰ oiſqʒ ſimul humane lingue in hoc
deficerent. Taceo ꝙ ſi deꝰ hoibus paganis:
vtiqʒ inimiciſſimis ſuis. vtputa Neroni Dio
cletiano. Marētio: ⁊ ſimilibꝰ tirānis: qui erāt
indigni aqua ⁊ pane: quibus veſcebantur:
tot ⁊ tanta innumerabilia bona dedit: quis
dubitet: ꝙ in infinitū non det maiora bona
filijs ſuis: ⁊ amicis predictis cum corde: ore
⁊ opere diligentibus: ⁊ oēs paſſiones ſuas
pro eius amore ſuperantibꝰ: Supradicta
oia in hac rōne contenta confirmat Augu.
in xxi. c. ſoliloquiorꝝ ſuorꝝ. di. En inqt apit
mihi miſericordia tua magna dñe. Nā ex mi
nimis tua magna: ⁊ ex viſibilibꝰ his tua in
uiſibilia cōprēdo. Si. n. pro hoc corꝑe igno
bili ⁊ corruptibili tam magna ⁊ mira nobis
beneficia preſtas a celo ⁊ ab aere: a terra ⁊
a mari: a luce ⁊ a tenebris: a calore ⁊ vbera
a rore: ymbre: ventis: ⁊ a pluuia: a volucribꝰ

⁊ apicibꝰ: a beſtijs: ⁊ arboribus: ⁊ a multi-
plicibꝰ herbaꝝ ⁊ germinū terre cūctarumqꝫ
creaturarū miſterio nobis ſucceſſiue ꝑ ſua
tp̄a miniſtrantiū: vt alleues faſtidiū qualia
queſo ⁊ quā magna ⁊ inumerabilia ſunt il-
la bona. que ꝑparaſti diligētibꝰ te: in illa ce-
leſti patria: vbi te videbimꝰ facie ad faciem
Si tāta nobis facis in carcere: quid agis in
palatio: Magna ⁊ innumerabilia ſunt opa
tua dn̄e rex ſeculoꝝ. Et cū hec ſint oīa val-
de bona ⁊ delectabilia: que bonis pariter ⁊
malis tradidiſti: qualia (queſo) futura ſunt:
que ſolis bonis recondidiſti: Si tā innume-
ra ⁊ varia donaria nūc amicis tribuis pari-
ter ⁊ inimicis: ꝗꝫ magna ⁊ innumerabilia: ꝗꝫ
dulcia ⁊ delectabilia ſunt: q̄ ſolis tuis ami-
cis elargiturus es. Si tā ſolatia cōfers in
hac valle lachrymarū: ꝗꝫ dabis in die nupti-
arū: ſi tot infinita delectabilia cōtinet carcer
quāta (queſo) ꝯtinet patria: Quis nunꝗꝫ
vidit: nec auris audiuit: nec in cor hoīs vnꝗꝫ
aſcēdit: que ꝑparauit deꝰ diligentibꝰ ſe. Sm̄
enim magnā multitudinē magnificentie tue
eſt ⁊ magna multitudo dulcedinis tue. Et
quia magnus es ⁊ imenſus: nec eſt finis ma-
gnitudinis tue: nec ē numerus ſapientie tue
nec ē mēſura benignitatis tue: ſic nec eſt fi-
nis neqꝫ mēſura: neqꝫ numerus retributio-
nis tue. Sed ſicut magnꝰ es tu: ꝓfecto ma-
gna ſunt ⁊ donaria tua: qm̄ tuipſe ſolus es
donū ⁊ p̄miū oium legitimoꝝ pugnatorum
tuoꝝ: atqꝫ oiuꝫ diligentiū te. hec ibi verba.
¶ Tertio hoc idē ꝓbo rōne ꝑguſtatōis. Fū-
damētū rōnis ponit ph̄s. i. de aīa di. Accidē-
tia magnā partē cōferūt ad ſciēdū qd̄ qui ē
patet h̄ regula. Nā medici ex accidentibꝰ: q̄
veniūt in corꝑe egroti. deueniūt in cognitio-
nē quidditatis: ſeu cauſarum infirmitatis
eius. Similiter iudex ex accidentibꝰ q̄ ple-
rūqꝫ fiunt in corpore furis. prout eſt paleſce-
re: obmuteſcere ⁊ huiuſmodi: venit ad cogni-
tionē furti quod fecit. Similiter probatū eſt
ex ſanguine iā diu coagulato egrediente a
corpore mortui vel occiſi: cognoſcitur in trā-
ſitu hoīum: qui ipſius occiſi fuerit homicida
Quo preſuppoſito certū ē ꝙ in preſenti vi-
ta perſonis ſanctis ⁊ deuotis: plerūqꝫ deus
infūdit q̄ſdā ſpūales delectatiōes q̄ magis
aīaꝫ letificāt: ꝗꝫ ſimul oēs delitie mundane.
immo citius illas preeligerent infinitis mū-
dis atqꝫ theſauris: Quod patet de Magda-

lena: que ⁊ ſi experta fuiſſet quaſi omne ge-
nus mundanarum delectationū. quia (vt di-
citur Matthei vltimo) Dominus expulit ab
ea ſeptem demonia. i. ſm̄ Gregorium. om-
nes delectationes peccatorum mortaliuꝫ: ta-
men (vt hētur in eius legenda) prefatas de-
lectationes abhorrens. poſt aſcenſioneꝫ do-
mini triginta annis ſtetit in deſerto: in ꝗbus
nec vnꝗꝫ bibit: nec vnꝗꝫ manducauit aliꝗd
materiale. nec inſuꝑ accepit etiā mundanā
ac corporalē delectationē. Pretermitto de-
lectationē filioꝝ iſrael: quā a deo (dū in de-
ſerto eſſēt) habuerūt. De qua Salomō. Sa-
pi. xvi. ſic ait. Angeloꝝ eſca nutriuiſti ppl'm
tuū: ⁊ paratū de celo panē p̄ſtitiſti illis: ſine
labore oēm delectamētum in ſe habētem ⁊
oīs ſaporis ſuauitatē. Subſtantiaꝫ. n. tuam
⁊ dulcedinē tuā: quam habeas in filios oſtē-
debas ⁊ deſeruiēs vniuſcuiuſqꝫ voluntati:
ad ꝙ quiſqꝫ volebat conuertebat̄. Hoc ideꝫ
dico de ceteris ſanctis noui teſtamēti. Si igi-
tur tam inenarrabilis eſt felicitas accidētal'
ꝓcedēs ꝑ infuſioneꝫ gr̄e ab ipſo deo: ex hoc
quiſqꝫ arguere poteſt. ꝙ multo plꝰ in infini-
tū erit maior delectatio ⁊ felicitas animabꝰ
in patria ex viſione diuine ſubſtantie: q̄ fuit
cauſa tam ingentis delectationis in hac vi-
ta. Taceo de dulcedine martyrū qui ꝓpter
abundanteꝫ leticiam infuſe gratie. martyriꝫ
penas nō ſentiebāt: imo amara martyria in
quandā inextimabilē leticiam ꝯuertebant̄.
Sic. n. eccleſia teſtat̄ de Stephano protho-
martyre. Lapides (inquit) torrentis illi dul-
ces fuerūt. Simil'r ⁊ leuita Laurentiꝰ tyrā-
no dicebat. Diſce miſer: qꝛ carbones tui mi-
hi refrigerium preſtant. Qd̄ ſi ſic fuit in hac
vita etiā in amariſſimis tormētis: quid ar-
guēdū ē in futura: in qua nulla: nec minima
erunt tormēta: An non ſm̄ ph̄ꝫ. i. de genera-
tione ⁊ cor. ⁊. i. phiſi. Subſtantia ceteris pa-
ribꝰ: melior ē quolibet accidente. Si igitur
propter accidētalē delectationē que dat̄ in
hoc mundo: rōnalis aīa delectationes infi-
nitorū mūdoꝝ: dato ꝙ eſſent: ſupereminēt:
quid queſo credis anima eſt habitura: quā-
do ipſam ſubſtantiam ⁊ diuinā eſſentiam a
qua omnis accidentalis delectatio egredit̄
libere poſſidebit: An nō maior inuenit̄ per-
fectio in ipſo fonte ꝗꝫ in riuulo: Et eſt certū
ꝙ ſic. Hinc ē ꝙ Hierony. in quadā epiſtola
dicit. Si dulciores in hac vita ſunt lachry-

me penitentiū: ꝗꝫ ſimul omnes delicie diuitiꝫ:
quid queſo futurū eſt in celeſti patria: in qua
nō lachryme: ſed radij plene dulcedinis appa-
rebunt. Hec ille. Et Aug. in quodā ſermone.
ſic. ait. Tanta eſt dulcedo future glorie: ꝙ ſi
vna gutta in infernū deflueret: totam dānato-
rum amaritudinē dulcoraret. Hec ille. Hic re-
plicare potes ſi vis exemplū beati patris no-
ſtri Franciſci: de delectatione quam habuit ex
melodia cithare: qd̄ exemplū habes i hoc qua-
drageſimali. in primo ſermone in fine partis
principalis. Liber equo tanta erit in celeſti pa-
tria delectatio anime ſeipſam vincentis pre
amore ex dare. o dulcedo inenarrabilis. o dele-
ctatio inextimabilis. o felicitas imenſa. o bea-
titudo ꝓfunda. o merces inexplicabilis eterne
patrie quis te humana lingua exprimere poſſꝫ
qui ſe omnes paſſiones ſuas in hac vita nō ſu-
perabit ⁊ vincet: ex quo mercedeꝫ ſuſcipiet om-
ni lingue inenarrabilem. ¶ Quarto etiā pro-
bo ratione obiectionis: ꝙ. ſ. anima ſe vincens
⁊ ſuperans: inextimabilem gloriam eſt habitu-
ra. Fundamentū rationis ponit ph̄s ſecundo
de anima. ⁊. io. Ethicoꝝ. di. A ꝓprio obiecto
potentia ſimpliciter recipit ſuā perfectionem.
Patet hec regula. Cum enim obiectum viſus
ſit color: ſeu corpus coloratū. prout dicit ph̄s
ſecūdo de anima. certū eſt ꝙ ſi ante oculos po-
neres omnes melodias: ſonos: ⁊ cantus diuer-
ſorum inſtrumentorū: nunꝗꝫ quieſceret eoruꝫ
appetitus. Et ratio eſt: quia proprium obiectū
non habent. Econtra vero ſi eis preponas pul-
cherrimam figurā: ſeu imaginem: vel ſpeciem
alicuius mulieris formoſe: ſeu adoleſcentis:
vtiqꝫ recipient ex hoc maximam delectationē.
Per oppoſitum autem: ſi preponas auribus
omnem pulchritudinem mulierum: nullaꝫ ꝓ-
pter hoc delectationem ſuſcipient. Qd̄ ſi eis
ante ponas melodias diuerſorum inſtrumen-
torum: ſumme quieſcent ⁊ delectabuntur in il-
lo ſono ⁊ cantu. Similiter cum obiectum gule
ſit cibus ⁊ potus. ſi eis ante ponas pulchritu-
dinem omnium mulierum: atqꝫ imaginum: ⁊
ſimiliter omnem melodiam inſtrumentorum
nullam propter hoc delectationem ſuſcipiēt.
Econtra ſi ante ponas bonam vernantiam, ⁊
maluaſiam: optimoſqꝫ capones: ⁊ huiuſmodi
cōtentabitur valde ⁊ delectabitur in eis. Quo
preſuppoſito: peto quod ſit ſimpliciter obie-
ctum immediatum rationalis anime. Et certū

eſt ſecundum Ricar. in quarto diſtinctiōe. xlix.
articulo ſecundo. queſt. ſexta ⁊ ſm̄ Thomam
prima ſecunde. queſti. tertia. articulo octauo.
ꝙ eſt ſolus deus ⁊ creator omnium creatura-
rum. dicente etiā Auguſtino. prout recitat ma-
giſter ſecūde diſtinctione prima. Creauit deus
inquit creaturam rationalem ⁊c. Quod ſi deꝰ
ſolus eſt ſimpliciter obiectum humani intelle-
ctus: ipſe poſſit vnꝗꝫ beatificari in omnibus
creaturis que ſunt ⁊ que a deo creari poſſent:
Sed ſimpliciter oportet: ꝙ beatificetur i deo
tanꝗꝫ in proprio obiecto. Quod confirmans
Auguſti. libro confeſ. dicit. Feciſti nos domi-
ne ad te: ⁊ inquietum eſt cor noſtrum: niſi reqe-
ſcat in te. Et idem Auguſtinus libro decimo
de ciuitate dei. allegans ſententiam Plotini
philoſophi dicit. Tam delicata ē diuina viſio
totoqꝫ amore dignū. ꝙ quicquid haberi poſſit
ea nō habita. faciat hominem miſerum non
beatum. Hec ille. Et cōfirmatur iſta ratio. Cla-
rum eſt enim: ꝙ obiectum intellectus eſt vni-
uerſale verum: ⁊ obiectum voluntatis vniuer-
ſale: inquit: non habet eſſe niſi ſecundum ꝙ eſt
in anima: cuius eſt obiectum. Et philoſophus
primo Phiſicorum dicit. Uniuerſale ſm̄ intel-
lectum eſt notius: particulare vero ſecunduꝫ
ſenſum. Unde dicitur. Cor vniuerſale eſt: duꝫ
intelligitur. hec ibi. Et etiaꝫ ſecundo de anima
dicit. Uniuerſalia ſunt i anima: ſingularia ve-
ro extra animam. Quod etiā confirmās Tho-
mas prima ſecunde. queſtione ſecunda. articu-
lo vltimo. in corpore queſtionis. dicit. Sicut
obiectum voluntatis ſiue appetitus humani ē
duplex. ſcilicet bonum particulare ſecundum
ſenſum. ⁊ vniuerſale ſecundum voluntatem.
ſic duplex eſt obiectū itellectꝰ. ſ. ꝑticulare: qd̄ cō-
ſiſtit i ſēſu: ⁊ vniuerſale qd̄ ꝯſiſtit i itellectu: q
ē verꝫ. hec Tho. verbaliter. Hoc igitur cōceſſo
ꝙ ſcilicet vniuerſale bonum eſt obiectum vo-
luntatis. certum eſt: ꝙ vniuerſale ſe extēdit ad
infinita. Sic enī ph̄s primo ꝑiermenias. vni-
uerſale inquit eſt aptum natū predicari de plu-
ribus etiam infinita. ꝙ ſi vniuerſale ſe exten-
dit ad infinita: neceſſe eſt ergo illa infinita bo-
na particularia inuenire: ⁊ precipue in ipſa
beatitudinē. quia vt dicit Philoſophus pri-
mo Poſteriorum. Quecunqꝫ inquit vni-
uerſalia ſunt: ex neceſſitate inſunt rebus. quia
ex veris ſemper ſequitur verum. Hec ibi.
Et ibi dicit. Cognoſcens vniuerſale cognoſcit

particulare in re. Quibus pmiſſis: erquo obiectū voluntatis beatificatiuū eſt: vniuerſale bonū. ⁊ vniuerſale extendit ſe ad infinita. cōcluditur neceſſario: q appetitus nunq̄ poſſꝫ ſatiari in creaturis: et ſi eēnt quaſi innūerabiles. Ratiō eſt. q: illud eſſet bonū pticulare. Neceſſe eſt igitur q ſatietur in deo: in quo vniuerſalr ſunt oia bona deſiderabilia ipſo dicēte Moiſi: Exo. 33. Aſcende ad me in montē ⁊ oſtendā tibi oē bonū. In hoc igitur q dicit oē bonū: includit terminū vniuerſalē: q cuꝫ in ſe infinita bona cōplectatur. iō impoſſibile ē illa exprimere. Et propterea Boetius beatitudinē diffiniēs ei diffinit ſub termino vniuerſali. 3 i. pſa ſcda. 3 li. Liquet: beatitudinem eſſe ſtatū oium bonoꝝ aggregatione pfectū. Quam inſup rōnes Bonauē. in. iiij. di. xlix. pfirmat di. Quicqd pōt intelligi ⁊ cogitari ⁊ pōt apperi. Et deſiderari. Et qcquid deſideratur totū requiritur adhoc vt hō beatificetur. Hec Bonauē. Cui adherens phs. vi. Ethi. dicit. Affirmatio ⁊ negatio ſunt in intellectu. ⁊ qd intellect⁹ affirmat bonū. hoc totū appetitus deſiderat. Quo cōceſſo: q oē bonū qd intellectus pōt intelligere volūtas id vult. ⁊ pōt deſiderare ⁊ totū id bonū. dꝫ dari anime. vt quieſcat ⁊ pteneatur. Ecce q intellectus meus vel alteri⁹ pōt intelligere mille mundos pulchrioris iſto ſpeciei: quos ſi volūtas appetit. opꝫ q deus ei det ad hoc vt btificet aiaꝫ illaꝫ. Ecce q iam habeo mille mūdos. Ulteri⁹ dico vt breuiter loquar q intellectus me⁹ pōt intelligere quaſi innūerabiles mūdos ſeu angelos pfectiores in ſua ſpecie his qui nō ſunt. quibus intellectis: ſi voluntas mea ipſos appeteret: oportet q deus ei det ad hoc vt beatificetur. Clarū eſt aūt: q omnes ſancti ⁊ ſancte ſciunt hoc. ſ. q deus pōt creare infinitos mundos ⁊ angelos: pluſq̄ creauit: cū ſint pfectiores ſcientie: q̄ etiā omnes theologi pñtis vite q: vt dr primo Corinth. 13. ex parte cognoſcimus. ⁊c. tunc vltra quero aut bti appetunt ⁊ volūt: q deus det eis tot mūdos ⁊ angelos ⁊ quot deſiderari poſſunt: aut nō volunt: aut ſi volunt deus nō det eis. certū eſt: q ſunt imotu: ⁊ pñſequens carent quiete. ⁊ ſic nō poſſūt eſſe felices cū felicitas vt dr. 10. Ethico. ſimpliciter conſiſtat in quiete appetitus. Sed certe ſancti in celeſti patria felices ſunt. Qd ſi felices ſunt: ergo habēt quietem: ⁊ qcquid volūt Si habent ergo quicquid volūt: nō curant q deus det eis illos mūdos ⁊ angelos īfinitos cū habeant aliqd bonū: quod maius eſt q̄ eēt bona oium illoꝝ angeloꝝ: ſicut etiam qui habent optimū vinū ad bibendū: nō curant de aceto. ⁊ qui habent panē de frumento: nō curant de pane milij. ⁊ qui habent faſianos: pnices: coturnices: nō curāt de carne pecoris: ſeu porcorū. Ex quibus omnibus accipe corelariū q ſi tot bona dꝫ pſona habere: quot intellect⁹ pōt intelligere: ⁊ voluntas velle: ⁊ appetitus appetere: ad hoc vt beatificetur. cariſſimū eſt: q impoſſibile eſt alicui exprimere id bonū. qd daturus eſt deus aie: paſſiones ſuas in hac vita vincenti. Qd ſi quis diceret. ecce q voluntate cupio eſſe deus: ⁊ tn̄ deus mihi hoc non preſtat. rñdet phs. 3. Ethi. di. Electio ⁊ voluntas differunt q: voluntas eſt impoſſibiliū: vt immortalitatis electio aūt nō: ſed tantū eoꝝ que p rationem quis exiſtimat ſe habere poſſe hec phs. Cum igitur nō cadat ſub rōne: q ſimplex homo ⁊ creatura efficiatur deus ⁊ creator ergo recipe. Quinto deniqꝫ hoc idem probo ratione reſolutionis. Fundamentū rationis ponit phs. viij. c. Phiſicoꝝ. di. Finitū nullꝫ pōt infinitū cōprehendere: cum in ipſis nō ſit pportio. Quo conceſſo: certū eſt ſm Bona. i iiij. di. xlix. ⁊ Ric. ibidem. q beatitudo obiectiue eſt quoddā bonū increatū ⁊ infinitum. Qd ſi ſic eſt: peto o grāmatice ſeu logice reſoluas mihi hunc terminū infinitum: ⁊ dic quid ſignificat. rñdebis pfecto q infinitū. idꝫ eſt q nō finitū. Si accipias igitur omnes guttas aque maris: ⁊ velis cōparare gradibus eterne beatitudinis. certe illa grana. nō erunt quaſi vnuꝫ granū. Et ratio eſt: q: nullū finitū cum aliquo infinito proportionatum eſt. Similiter ſi omnes hoies mūdi eſſent abachiſte: ⁊ a principio mundi vſqꝫ nūc ſemp numeros cōputaſſent: dico q nō omnes illi numeri comparatione graduū felicitatis eterne nō eſſent vnus numerus. O igitur magnum bonū. o magna felicitas. o magna gloria. o magna merces. o deniqꝫ magna beatitudo: que nullatenus finiri poteſt: ⁊ que nullā poteſt habere cōparationem. Quis enim pro te habenda. pro te acquirēda pro te ppetuo poſſidenda: nō vincet ſeipſum in hac vita: ⁊ ſimul oēs concupiſcentias atqꝫ paſſiones inordinatas ſue carnis. Ex predictis igitur quintuplicitet ratiōibus clariſſime viſuꝫ eſt: qualiter magnitudo premij: ⁊ mercedis quā deus daturus eſt anime hūi victoriam de paſſionibus ſuis nullatenus pōt explicari: ¶ Tertio ⁊ poſtremo hoc idem probo reuelationibus ⁊ pma eſt Aug. quā idē ſcūs Aug. recitat in quadam epla quā ſcribit ad Cirillum epm Jeroſolimitanū. Que reuelatio ponitur etiam in tranſitu ſancti Jero. vbi ſic habetur. Cum enim ſemel ipſe Aug. appeteret ſcire ſpecialiter ⁊ preciſe: quanta foret gloria ⁊ felicitas vnius anime ſaluande: cogitauit ſuper hoc reſcribere btō Jero: qui tunc erat a remotis. Et poſtq̄ ſcripſiſſꝫ in ſua cella vel camera ſalutationem: ecce q in ſua camera apparuit quedam lux ſepteꝫ vicibus ſole ſplendidior: de qua inextimabilis odor ⁊ mirabilis ſuauitas egrediebatur. Qua viſione perterritus Aug. nimia debilitate viſus deiectus: cecidit proſtratus i terram: qui ſtatim audiuit vocem de illa luce: egredientem ſibiqꝫ dicen. O Auguſtine frater mi cariſſime noli timere: ego ſum frat tu⁹ Jer: qui in hac hora in Bethleem carne ſolutus migraui ad celuꝫ. Sed qm̄ ſcribis ad me: que ⁊ quanta ſit in ſpecie futura gloria vnius anime: peto a te nunquid poſſibile ē q tu numeres omnes ſtellas celi: Qui ait. Nō. Jterꝫ: Nūqd poſſibile eſt: q totum mare in paruo vaſe cōcludas: Rñdit nō. Deniqꝫ dixit: Nunquid Augu. poſſibile eſt: q totū mundū in vno pugillo reſtringas ſeu accipias: Qui etiam reſpondit non. Tunc igitur dico: o Augu. q magis poſſibile tibi ē: q numeres omnia ſydera celi. q totū mare in paruo vaſe concludas: qqꝫ ſimul totum mundum in vno pugillo reſtringas: q̄ poſſibile tibi ſit imo cunctis hoibus mundi q minimam partem future glorie: que datur ſoli anime virtuoſe a clementiſſimo deo exprimere poſſis. Excedit. n. illa gloria. oēm ſenſum atqꝫ omnem intellectū humane mentis. Et niſi ego expertus eſſem: pfecto nō crediſiſſem. Sed euenit mihi ⁊ cunctis p ſimilitudinem: qd contigit regine Sabbe: de qua hꝫ. 3 Reg. 10. que cum audiſſet magnalia de triūphis ⁊ ſapientia Salomonis: ⁊ eius curiaꝫ puenisset: ⁊ hec omnia proprijs oculis pſpexiſſet: inuenit q magnalia Salomonis erāt quaſi (vt ſi dicam) in infinituꝫ maiora: q̄ audiſſet ⁊ crediſiſſet. Noli igitur ſcribere Augu. quanta preciſe ſit gloria illa: q̄m tempus pditiōis eſt: Fac bene ⁊ ſtudeas operari bonū: ⁊ in futura vita cōprobabis (ſicut ⁊ ego) que tibi predixi veriſſima eſſe. Quib⁹ dict diſparuit. Et Aug. reſperſus maxima lachrimaꝝ dulcedine. abinde in poſterꝫ adhuc feruentius ſe habuit in diuinis mandatis: oratione ⁊ caritate. Qua viſibili ⁊ ſenſibili reuelatione apparet, qualiter futura merces: que anime virtuoſe datur: inenarrabilis eſt. Aliam ⁊ quaſi ſimilem reuelationē: ſicut legitur ibidē Augu. habuit: Qui cum vellet ſcribere librꝫ de trinitate dei: in quo etiam magnalia tractat de ſcōꝝum gloria: ecce q apparuit ei qdam paruulus infans apud mare cum cocleari in manibus: habēs capillos ſuper humeros ſuos quaſi criſpos ⁊ deauratos: qui frequētabat cū cocleari ponere de aqua maris in quodā foramine paruo. Qd videns Aug. ⁊ eum interrogatus. dixit. O fili cur ſic frequētas extrahere aquā de mari: Qui rñdit. Quia eā totā in hoc paruo foramine reponere volo. Qd audiēs Aug. cepit ridere de paruuli innocentia: ⁊ dixit. O fili nequaq̄ hoc poſſibile ē nec tibi nec alicui. Tūc diuina voce ille puulus dixit. O Aug. facilius eſt mihi ⁊ poſſibilius: totum hoc mare magnū in hoc paruo foramine reponere: ſeu cōcludere: q̄ tibi poſſibile ſit vel minimā guttā ſeu ſcintillam future glorie animabus bonis a deo dande diffinire. Quo dico ſtati diſparuit. Et tūc cognouit q̄ fuerat dñs Jeſus: q in formam paruuli inextimabilem ſanctorꝫ gloriam ſibi voluerat reuelare. Ex predictis igitur auctoritatibus: rōnibus: atqꝫ reuelationibus: patet tertia contemplatio de victoria hois cōtra mundū: diabolū: ⁊ carnem i qua monſtratū eſt qualiter futura merces: quā anima paſſiones ſuas vincēs: habebit vtiqꝫ inenarrabilis eſt. Et per cōſequēs et patet pma nobilitas de qnta excellentia ſacratiſſime fidei: que dicitur nobilitas triumphatiua. Quē triumphum ⁊ inextimabilem mercedem ⁊ gloriam: vobis ⁊ mihi pcedere dignetur triūphator mūdi: carnis: atqꝫ diaboli: necnon ⁊ remunerator omnis humane victorie dominus Jeſus crucifixus: qui in vnitate vnius trinitatis viuit ⁊ regnat de⁹ in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quarta poſt primam dñicam quadrageſime iterū d quinta excellētia. vꝫ d nobilitate ipſius ſanctiſſime fidei.

GEneratio pra
ua ⁊ adultera ſignū q̄rit: ⁊ ſi
gnū nō dabit ei: niſi ſignum
Jone pphe. Scribūt h̄ ver
ba Mar. 12. c. in euāgelio oc
currentis ferie. Poſt ſancti euangelij litaleꝫ
⁊ ſpiritualem expoſitionem fideliſſimi ciues
ex quo (vt claruit) heſterna die declaraui de
v. excellentia ſacratiſſime fidei. vꝫ eius no
bilitatē triumphatiuam: in qua oſtēſum eſt:
qualiter ſacratiſſima fides triumphat. i. vi
ctoriā reportat de mūdo: carne: atqꝫ diabo
lo. Hō hoc mane ⁊ in p̄nti ſermone ſilr de
clarare ſcdam eius fidei benedicte nobilitatē:
valde profecto vtilem: mirabilem: atqꝫ delec
tabilem: cuius declaratio talis erit.

¶ De ſecunda nobilitate ſacratiſſime fidei:
que dicitur extractiua.

S Ecunda nobilitas ſacratiſſime fi
f dei: dī nobilitas extractiua. Ultra
p̄dictā nobilitatē ſacratiſſima fi
des gaudet hoc p̄uilegio: ꝙ ipſa extrahit ꝟi
tutes ſuas ſimplr a reb⁹ inuiſibilibus: ⁊ nō
ab aliquo ſenſibili ſeu viſibili obiecto. Unđ
glo. ſuper verba Pauli. 2. ad cor. 10. c. vꝫ cō
ſilia deſtruentes: ⁊ oēm altitudinē extollē
tem ſe aduerſus ſcientiam dei: ⁊ in captiui
tatē redigētes oēm intellectū veſtrū in obſe
quiū Chriſti: ſic ait. Magna eſt dignitas ⁊ i
eſtimabilis virtus fidei Chriſtiane: que ſup
oēm humanum ſenſum captiuitate facit ſi
ne vlla actuali experientia totū intellectum
in obſequium Jeſu xp̄i. h̄ glo. Et q̄m multi
et xp̄iani tā̄ꝗ quaſi infideles ſepius dicunt
o valde durꝫ eſt certe: ꝙ fidem Chriſti tenea
mus: cū Chriſtum non viderimus. Si enim
Chriſtum actualiter ꝓprijs oculis viderim⁹
queadmodū ⁊ apoſtoli vidiſſe dicunt. vtiqꝫ
faciliter in eum crederemus. Aduertāt tales
profecto: ꝙ ſunt ſil'es ꝑfidis iniq̄s: atqꝫ infi
delib⁹ phariſeis: q ſicut in hodierno euāge
lio h̄r: dato ꝙ eum viderent nequaꝗ̄ crede
re volebant: ſed magis (vt crederēt) ſigna vi
ſibilia fieri de celo poſtulabāt. Et iō dico: ꝙ
etiam ipſis apoſtolis xp̄m viſibiliter cernen
tibus: ita fuit difficile in xp̄m credere: ⁊ fidē
habere: ſicut ⁊ nobis fides de ipſo xp̄o nūc
nobis inuiſibiliter difficilis apparet: q̄m fi
des (vt melius appebit) nō pgredit ex aliq̄
viſibili obiecto: ſed ſimplr ex inuiſibili. Pro
huius nobilitatꝫ declaratōe in forma q̄ōnis
petit: q̄ūo an aliq̄s habitus fidei poſſit ha
beri: itelligi: ſeu acq̄ri ſimpl'r per aliqđ obie
ctū ſenſibile ſeu viſibile: ſicut acq̄runt habi
tus aliaꝝ ſciaꝝ: ſeu ſicut potētie ſenſitiue ac
q̄runt obiecta ſua. Circa quā. q. tria ꝓpono
Primo rōnabilem oppoſitionem. Secundo
verā ꝯcluſionē. Tertio debitā interruptōem
¶ Primo propono circa dictam q̄ōnē rō
nalē oppoſitionē (vt ſic) ſm phm. Oppoſita
iuxta ſe oppoſita magis eluceſcūt. Et dī p̄
mo ad q̄ōnem ꝓpoſitam: ꝙ aliq̄s habitus
fidei acq̄ratur ex aliquo viſibili obiecto. Et
hoc p̄mo diuerſis argu. Certum eſt. n. ꝙ cre
dere filiū dei incarnatū: ⁊ credere ipꝫ reſur
rexiſſe a mortuis: eſt q̄dā h̄itus fidei: Quo
p̄ſuppoſito. certū eſt ꝙ ipſe xp̄s Jo. 20. dixit
Thome. Quia vidiſti me Tho. credidiſti. ſꝫ
cū Thomas veꝝ habitū fidei habuerit de
dn̄o Jeſu: quē vidit ſil' ⁊ tetigit: g̃ dī: ꝙ ſil' de
eodē eſſꝫ in Thoma h̄itus fidei interior ab
exteriori viſione ꝓcedēs. Preterea. prime
Jo. 1. dī. Qđ vidim⁹ ⁊ audiuimus ⁊ ꝑſpexi
mus: ⁊ manus nr̄e ꝯtrectauerūt de verbo vi
te. Quo preſuppoſito ſi de verbo vite: ſi pro
quia habebāt apl'i fidem. i. de xp̄o: ⁊ eodem
h̄ebāt ſenſibilē cognitōem: dī idem ꝙ prius
vꝫ ꝙ h̄it⁹ fidei apl'oꝝ a ſenſibili obiecto erat
acq̄ſit⁹. Preterea certū eſt: ꝙ apl'i viderunt
xp̄ꝫ patientē: ⁊ i celū aſcendē. Quo ēt p̄ſup
poſito: certū ē: ꝙ xp̄m fuiſſe paſſuꝫ: ⁊ i celum
aſcendiſſe: ſūt articuli fidei. Si g̃ apl'i h̄itum
fidei ⁊ meritū (q̄ꝫtū ad hos articulos) h̄ue
rūt: dī ꝙ circa idē fuit h̄it⁹ fidei: ⁊ viſio exte
rior. Preterea apl's ille ad cor. 13. ait. Uide
m⁹ nūc p ſpeculū in enigmate. ⁊ legit ibi đ
cognitōe fidei. Quo p̄ſuppoſito arguit: ꝙ
illđ qđ credit: p ꝯn̄s videat. Preterea glꝫ ſen
ſus: put dicit Aug. li. đ ꝟbis dn̄i: vſus nola
tur. Sꝫ cū fides ſit de audit. ſm illđ Ro. 10.
Fides ex auditu. ꝯcludit p ꝯn̄s: ꝙ fides ſit
de reb⁹ viſis. Poſtremo manifeſtū ē: ꝙ btā
ꝟgo ſenſibili expimēto nouit ſe ꝯcepiſſe de
ſpū ſcō abſqꝫ virili ſeie: ſꝫ ꝯſtat ꝙ pp ꝯcep
tionē filij dei nihil dēptū ē fidei ſue: g̃ ſil' in
ea ꝯſtabat cognitio fidei: ⁊ cognitio ſenſibil'
expimēti. Ex p̄dictꝫ articulis ſeu rōib⁹: dī ꝙ
h̄it⁹ fidei ſil' poſſit h̄ri: ſeu acq̄ri ab obiecto
ſenſibili. ¶ Scđo ēt ꝓbo eſſe p̄dictā q̄ōneꝫ
ſuā verā ⁊ catholicā ꝯcluſionē. In q̄ cōclu
ſione p q̄ttor oñdo: ꝙ obiectuꝫ habit⁹ fidei
nō ſit de aliquo viſibili obiecto. Primo ꝓ
batur auctibus. Scđo rōnibus. Tertio di
ſtinctionib⁹. Quarto ꝓbat figura ⁊ exēplo.
¶ Prio ꝓbat auctib⁹. vꝫ ꝙ h̄itus fidei ñ
eſt de aliquo obiecto apparenti. Ná Greg.
in q̄dā omelia paſcali dic. Apparētia fidē
nō h̄nt: neqꝫ ea q̄ videntur: ſꝫ ſolū agnitōeꝫ
Augu. ēt de fide ad Petrū ait. Fides ē cre
dere: qđ nō vides. Et alibi dic. Fides ē vir
tus: q̄ credunt ea: q̄ non videntur. ¶ Scđo
hoc idē ꝓbo triplici rōne: Primo difficul
tatꝫ. Scđo rōne euacuabilitatis. Tertio rōe
diuerſitatis. ¶ Primo ꝓbo rōne difficulta
tis. vꝫ ꝙ h̄itus fidei ñ ſit đ obiecto viſibili.
Fundamētū rōnis ponit Phs. 2. Ethi. dī.
Uirt⁹ ꝯſiſtit circa bonū ⁊ difficile: Et ibidē
dic. Uirt⁹ ⁊ ars ſunt circa difficiliora. Quo
p̄ſuppoſito: certū eſt ꝙ credere: qđ hō videt
oculis exteriorib⁹: hoc eſt facile ⁊ neceſſariū
⁊ p ꝯn̄s vbi nulla eſt difficultas: ibi nulla ē
virtus. Ná ſm Thomā i quolibeto triplex
eſt potētia. Quedam eſt: que cogitur a ſub
iecto ſicut potentie ſenſitiue corporis: q̄ co
gūt a ſubiecto aie ad faciēdū oē: qđ volū
tas vult. Quedā ē potētia q̄ cogit ab obie
cto ſic potētia intellectiua: q̄ cogit a ſuo ob
iecto: ꝙ ē veꝝ. vñ cū ꝓponit intellectui ali
qua ꝟitas: (vtputa) oē totū eſt maius ſua
pte: ſeu oē qđ mouet: ab alio mouet: ſtatiꝫ
intellect⁹ cogit credere ꝟitatē illā. Quedā
deniqꝫ ē potētia: q̄ nō cogit ab obiecto, nec
ſubiecto. h̄ eſt voluntas: q: ſi ꝓponis ei ali
qđ albū: pōt voluntas dicere: ꝙ eſt nigruꝫ.
His p̄miſſis claꝝ eſt: ꝙ ſi fides ſit de obie
cto viſo (cū in hoc nihil ſit difficultatis: imo
cū in hoc ſit q̄dā coactio ⁊ neceſſitas ad id
credēdū:) pfecto talis fides q̄ ꝯſentit volū
tarie nequaꝗ̄ erit virtus: ⁊ p ꝯn̄s non erit
deo grata: nec ꝓpo ſubiecto meritoria: dicē
te Marcello papa. 10. q. 1. c. Illud. Satꝫ (in
q̄t) inutile eſt: vt coacta ſeruitia dn̄o p̄ſtēt.
Et. xxv. q. vi. c. Jam ꝟo. §. ex his: dī. Ad bo
nū q̄ſqꝫ inutil'r cogit: cū de⁹ aſpnat coacta
ſuitia. vñ cū apl's Cori. ad bonū hortaret.
ait. 2. Cor. ix. Unuſq̄ſqꝫ put đſtinauit i cor
de ſuo nō ex triſticia: aut ex neceſſitate. Hy
larē. n. datorē diligit de⁹. vñ datur itelligi:
ꝙ q inuit⁹ dat: aut bonū fac: ⁊ rē ⁊ meritū
pdit. Per oppoſitū ꝟo: exq̄ act⁹ fidei ſine
credendi ſm ꝙ ad ꝟitatē ē q̄d difficillimū:
⁊ ſimpl'r volūtariū. ꝯcludit p ꝯn̄s nec'io: ꝙ
fides ſit virt⁹: ⁊ p ꝯn̄s nō dī: ꝙ aliq̄d poſſit
eſſe oppoſitū ſeu obiectū ipſi⁹ h̄itus fidei.
¶ Scđo h̄ idē ꝓbo rōne euacuabilitatis.
Fundamētū rōis ponit Aug. in li. de fide
ad petrū dī. Uiſio p̄ñe euacuat fidē ⁊ me
ritū eius. pp maīfeſtationē credite ꝟitatꝫ.
Quo p̄ſuppoſito: certū eſt ꝙ viſio corpalis
xp̄i: ita maīfeſtat eius humanitatē: ſic viſio
in patria eius diuinitatē. qđ ſi ſic eſt: g̃ ſic fi
des diuinitatꝫ nō p̄t eſſe circa viſuꝫ (viſiōe
glioſa) ſic dī ꝙ fides hūanitatꝫ nō pōt eſſe
circa viſuꝫ (viſione ſenſitiua. vel corporali.
¶ Tertio h̄ idē ꝓbo rōne diuerſitatꝫ: ⁊ for
mo iſtā rōē iuxta regulā Ariſt. in. 2. Topi. p
locū a diuiſione ſic. Certū eſt. n. ꝙ oīs h̄it⁹
intellectualis: aut ē ſcialis: aut ē opinatiu⁹
aut adheſiu⁹: Quo ꝯceſſo claꝝ eſt: ꝙ h̄itus
fidei nō eſt ſcientific⁹: cū h̄it⁹ ſcientific⁹ ſm
phm. i. poſte. ⁊. vi. Ethi. ſit p demōſtrationē
acq̄ſit⁹: ⁊ talis h̄it⁹ meritū nō h̄et in fide.
dī. Greg. in q̄dā omel'. Fides nō h̄ꝫ meritū
cui humana rō p̄bet expimentū. Nec ēt fi
des eſt h̄itus opinatiu⁹ q: opinio ſm phm
nō eſt ſine dubitatiōe. eꝯ Fides ē ſine vlla
dubitatiōe aſſentire. p ꝯn̄s igit ꝯcludit: ꝙ
fides ē h̄itus adheſiuus. Sꝫ ſic adherere ñ
eſt aliud q̄ꝫ intellectū alicui ꝟitati non viſe
nec cognite aſſentir. Igit fides nequaꝗ̄ ꝓ
cedit ab aliq̄ ſenſibili obiecto. Ex p̄dictꝫ igit
tribus rōnibus pꝫ: q̄l'r ſanctiſſima fides ꝯ
oēm naꝫ ſimpl'r exh̄it ꝟitates ſuas ab ob
iecto inſenſibili ⁊ inuiſibili: ⁊ nō viſibili vel
ſenſitiuo. ¶ Tertio h̄ idē ꝓbo diſtinctōib⁹
p̄ma diſtinctio ē Bona. in. 3. dī. xxiiij. ar. 2. q.
1. in cor. q. dī. Cū q̄rit an fides ſit đ aliq̄ ſen
ſibili obiecto: rñdeo: ꝙ q̄dā ſt: q̄ ſubijciunt
ſenſui exteriori ſimpl'r: ⁊ illa vidē eſt clare ⁊
pfecte cognoſcē. ⁊ circa talia ñ p̄t ſil' ⁊ ſel
eē h̄it⁹ ſiue cognitio fidei cū viſiōe exterio
ri: pro eo ꝙ viſio ſiue cognitio illa excludit
oēꝫ cognitionē enigmaticā. Quedā ſt q̄ ſic
ſubiacēt ſenſui ſꝫ aliq̄d ſui: vt ſꝫ aliq̄d ſui
lateāt ſenſuꝫ ipꝫ. ⁊ circa talia bñ p̄t ſil' ⁊ ſel
eē viſio ſꝫ vnū: ⁊ credulitas fidei ſꝫ aliud.
Uiſio igit ē ſm id: ſꝫ ꝙ patent res: creduli
tas aūt fidei eſt ſꝫ id: ſm ꝙ latēt: Et h̄ mō
in xp̄o erat q corpal'r apl'is ⁊ ēt iudeis ap
parebat ſm ſenſus: ſm āt diuinam naꝫ oīno
ſenſui eoꝝ latebat. Et eadem perſona ⁊ ypo
ſtaſis ſm diuerſas naturas ſimul erat viſu ⁊
cognita ⁊ incognita: ⁊ ſimul poterat eē viſa

⁊ credita. Et id eſt ſatis facile intelligere: ſi ꝗs attendat: qm̄ circa idē pōt eē certitudo ⁊ dubitatio ſm diuerſas nās: ⁊ diuerſos reſpectus: ⁊ diuerſas ↄditiōes: Eſto enim ꝙ h̄ ſit xp̄s corā oculis meis: ⁊ ſi viſu cognoſcaꝫ ip̄m eſſe hominē: nunꝙ̄ cognoſcā tñ per viſum ipſum eſſe filiū dei. Et iō ſicut obiectū eſt occultū: oꝫ ꝙ ſit alius habitus: ad hoc vt cognoſcā ip̄m eē deū: ⁊ hoc eſt ꝙ dn̄s dixit Petro qñ rñdit: tu es xp̄s filius dei viui. Caro (ait) ⁊ ſanguis non reuelauit tibi: ſed pater meus ꝗ eſt in celis. Cōcedit̄ igit̄ ꝙ fides ⁊ viſio pñt eſſe circa vnū ⁊ eūdē ꝗ̄uis non ſm idē. hec Bonauē: ꝟbaliter Ex hac igitur diſtinctiōe pꝫ: ꝙ habitus fidei nequaꝗ̄ acquiritur ab aliquo viſibili obiecto: ſed ſolū ab inuiſibili. ¶ Scdam ēt diſtinctionē ponit Thomas. 2. 2. q. i. ar. iiij. dicēs Cū queritur an obiectū fidei ſit aliquid viſuꝫ ⁊ naturale: rñdeo dicēdū: ꝙ fides iportat aſſenſum intellect⁹ ad id: ꝙ credit̄: exēpli gratia. Dicis mihi papa eſt rome. Ego aūt qui nō vidi eū: adhibeo aſſenſuꝫ ꝑ fidē: ꝙ papa ſit rome. Sed cū dic̄ Tho. aſſenſus intellect⁹: nota ꝙ intellectus dupliciter accipit̄. Primo pro potētia aīe apta nata intelliger̄: ⁊ ſic dr̄ intellectus potentia. Scdo accipitur ꝑ habitū quendā primoꝝ principioꝝ: vt (vꝫ) cū intelligit entia maxima: ⁊ manifeſtiſſima: vt pote. iiij. Metha. ⁊ p̄mo de aīa. de ꝗ̄libet ente dr̄ eē vel nō eſſe. i. de quolibet ente eſt affirmatio vel negatio. vt exēpli grā dr̄ de lapide exiſtente. dr̄ eſſe lapis ⁊ nō hō. ſa maxima de nullo dī idem eſſe ⁊ non eſſe. qꝛ impoſſibile eſt: ꝙ aliquid ſit ⁊ nō ſit: ſunt alie maxime minus cōes vt in phia: oē totū eſt maioꝛ ſua parte. Sūt tertio alie min⁹ cōes vt (his prepoſitis) venio nūc ad hāc intellectus minus cōem. vꝫ. omne aīal rōnale eſt diſciplinabile: tu es aīal rōnale: ergo. ⁊c. Et ſequitur ibi Tho. ad litteram. Alicui rei intellectus dupliciter aſſentit. Uno mō: qꝛ ad hoc mouet̄ ab ipſo obiecto: ꝙ eſt nihil ꝑ ſe ip̄m cognitū: ſic pꝫ in p̄mis principiis. quoꝝ eſt intellectus: ſic vt ſupra dictū eſt: nihil eſt per aliud cognitū. ſicut patet de cōcluſionibus. quaꝝ eſt ſcientia. Alio mō aſſentit intellectus alicui rei: non qꝛ ſufficient̄ moueatur ab obiecto propꝛio: ſed per quandā electionē voluntarie declinans in vnā partem magis ꝙ̄ in aliā. Et ſi hoc ſit cū dubitatōe ⁊ formidine alterius partis erit opinio: Si autē cum certitudine: ſit abſqꝫ tali formidine: erit fides. Illa aūt videri dicuntur: que ꝑ ſeipſa mouent intellectū nr̄m vel ſenſum ad ſui cognitionē vel viſionē. Nā intellect⁹ dī videre: cum intelligit: ſic oculus reſpectu nobilitatis ſue dī guſtare. Uñ dices. Uide quē ſaporē hēat cibus iſte: inde ex nobilitate ſua exhīt ad ſe famā ⁊ nō virtutē vel veritatē alia℞ potentiaꝝ. Iō phus ſo de aīa incepit tractare de viſu tanꝙ̄ de nobilioꝛi potentia. Uñ ꝑꝑ h̄ oīa manifeſtū eſt: ꝙ nec fides nec opinio pōt eſſe ꝺ rebus viſis: aut ſm ſenſum: aut ſm intellectū. h̄ Tho. ꝟbaliter. Ex hac igitur diſtinctōe ⁊ cū precedenti pꝫ: ꝙ habitus fidei nequaꝗ̄ eſt de aliquo obiecto naturali ⁊ viſibi' i ſenſibili: ſꝫ ſimpl'r ſupnaturali ⁊ inuiſibili: ⁊ in h̄ apparet magna nobilitas ſanctiſſime fidei. ¶ Quarto deniqꝫ ꝓbo hoc idem vnica figura vel ſimilitudine. Scdm enim Fulgentium antiqui ꝺ pingebāt fidem ſic ceteras virtutes. Depingebāt āt fidem vultu obſcurā ⁊ q̄ſi velatā: circa ſpatulas ⁊ pect⁹ nudā lauro coronatā. ſeptrum in manibus tenentem ſub pedibus duas vulpes hñteꝫ: ⁊ in geſtu maximā habeat ↄſtantiā. Quā figurā quidā pariſienſis exponit. ſ. holcot. ⁊ dicit ꝙ fides ē obſcura vultu: qm̄ de articulis ⁊ credibilibus non habet noticiā: ſed oīa videt ꝑ ſpeculuꝫ enigmate. Dicit ēt ꝙ ē nuda circa ſpatulas ⁊ pectus: ⁊ ſignificat: ꝙ̄ fides predicta: nō debet palliari per ꝑabolas ⁊ enigmata: ſeu per ꝟba obſcura ⁊ diſſona: vt heretici faciunt: ſed clare ⁊ nude tradi. Itē dicit ꝙ lauro coronatur. Et ſignificat ꝙ fides hꝫ victoriam cōtra inimicos fidei chriſtiane ⁊ contra dyabolū: mūdū: ⁊ carnē. Nam victores antiq̄t⁹ lauro coronabātur. Iō de martyribus cātat eccleſia. Laureis ditātur bene fulgidis. Itē dicit ꝙ ſceptrū in manib⁹ tenet: qꝛ regina ⁊ imperatrix ē imo filia eterni regis: ⁊ hꝫ deū pro obiecto: cui tanꝙ̄ ſceptro appropꝛiat̄: qꝺ eſt ſignū firmitatis: qꝛ fides debet eē firma ſine vacillatiōe ⁊ nihil heſitans. ſicut dī Iaco. i. Itē dicit ꝙ habet vulpeculas ſub pedib⁹ ei⁹: per ꝗ̄s ſignificantur heretici: quos vera fides ſubiicit: ⁊ pedibus calcat. Item dicit: ꝙ in geſtu oſtendit conſtantiam: quod ſignificat ꝙ fides nunꝙ̄ deficiet vſqꝫ ad finē ſeculi: pro eo ꝙ hēt firmam adheſionē circa obiectū ꝟitatꝭ increate. Ex q̄ ēt figura pꝫ: ꝙ hit⁹ fidei ſimpl'r ꝓcedit ab obiecto obſcuro ⁊ velato. i. ab obiecto inuiſibili ⁊ ñ ſenſibili. ¶ Quito deniqꝫ ꝓbo vnico exēplo latrōis cū xp̄o a ꝑte dextra crucifixi. ſ. ꝙ fides exhīt ꝟitatē ꝺ obiecto ñ viſibili ⁊ nō ſenſibili. Nā latro iſte lꝫ videret oculis xp̄ꝫ ſil' cū eo crucifixū: tñ adorauit eū ꝓ ꝺo ꝺo: qꝛ alīꝺ⁹ videbat: ⁊ alīꝺ credebat. vñ Luc. 23. dī. Un⁹ āt de his ꝗ pēdebāt: latronibus blaſſemabat eū dī. Si tu xp̄s es: ſaluū fac temetipꝫ ⁊ nos. Rñdēs āt alt̄ icrepabat eū dī. Neqꝫ tu times deū: ꝗ i eadē dānatōe es ⁊ nos qdē digna factꝭ recipim⁹. h̄ ꝟo nihil mali geſſit: ⁊ dicebat ad yhm. Dn̄e memēto mei dū veneris i regnū tuū. ⁊ dixit illi yhs. Amē dico tibi: hodie mecū eris in ꝑadiſo. Sup ꝗb⁹ ꝟbis ꝺmōſtrās Io. criſo. ꝙ latro lꝫ vidēt xp̄m moriētē: fidē tñ hēbat: ꝙ deus ver⁹ eēt dī. O admirāda regis miā: nullum ſñ latronē iuenies tam cito ꝑadiſi repꝛomiſſionē ineniſſe: Nō Abraā Iſaac Iacob. nō Moyſē: nō ꝓphas: nō aplos: ſꝫ añ oēs iuenies latronē itrare. Cur ḡ latrōi poti⁹ ꝙ̄ talib⁹ viris h̄ dn̄s repꝛomiſit: Certe ñ h̄ ſiñ rōis intuitu actū fuit. Nā crediderūt qdē illi: ſed mō diuerſo dn̄m gl'ie: ſic poſſibile fuit intuētes. Iſte āt ſaluatorē nō ſuꝑ tronū regalem adorauit: nō i tēplo: nō loq̄ntē ꝺ celis: nō ꝑ angelos diſparētē: ſꝫ cū ſe ⁊ alio latrone ſociatū vidit i tormīto: ⁊ ꝑ fidē tāꝙ̄ ſi eēt i gl'a adorat: vidit i cruce: ⁊ rogat tāꝙ̄ ſedētē i cel' vidit ↄdēnatū ad mortē: ⁊ adorat ſic dn̄ꝫ ſuum. O admirāda latrōis ↄfeſſio: ꝗ nouerūt legē ⁊ ꝓphas eū crucifixerūt: ⁊ tu ignarus hoꝝ adoras crucifixū. Ecce igit̄ o fidel' aīa hui⁹ latrōis ꝟtutē maximā: ꝗ lꝫ xp̄ꝫ videret moriētē: tñ ꝑ fidē veluti deū veꝝ adorabat ⁊ ꝙ mai⁹ ē mortē quā ꝓ pctis ſuſtinebat: amore xp̄i i corde ſuo p̄ncipal'r ſuſcipiebat Et qm̄ multi plerūqꝫ mirāt̄ dicē. O ꝙ̄ ꝟtutē hūit ille latro ꝗ cū eēt plen⁹ pctis: qꝛ tamē q̄ſi ad vnicū ꝟbū ip̄m ē ↄfeſſus: grām ſuaꝫ ⁊ ꝑadiſum ꝓmeruit. His ego rñdeo: ꝙ iō xp̄s ei pctā remiſit ⁊ grām dedit: qm̄ ſepteꝫ ꝟtutes in eo vigere ⁊ clare eē ↄſperit. Prīa igit̄ ꝟtus latrōis i cruce cū xp̄o pēdētis fuit fides maxia: Nā tp̄e crucifixiōis xp̄i excepta ſola ꝟgine: ⁊ p̄ter iſtuꝫ latronē null⁹ in toto mūdo fuit: ꝗ tūc fidē i xp̄o hīet ꝙ. ſ. eēt ꝟus de⁹ ⁊ hō: nec ēt ipi aplī ꝗ paſſiōis tp̄e oēs pctō infidelitatꝭ deliq̄rūt. Qꝺ ꝓbat auctoritas xp̄i. Mat. xxvi. dī. Oēs qdē vos ſcādalū patiemini i hac nocte i me. ſꝫ ſcādaluꝫ ē pctm̄ infidelitatꝭ qꝺ pꝫ ex oppoſito ꝑ illꝺ Mat. xi. Beat⁹ ꝗ nō fuerit ſcādalizat⁹ in me Hoc idē aſſerit glo. ſuꝑ illꝺ Io. xiiij: vt cum factū fuerit credatꝭ ait. In apl'is nulla fides remāſit in paſſione dn̄i. Hoc idē teſtat̄ Augu. xx. de ci. dei. c. 30. Diſcipl'i inq̄t xp̄i: ſpem oēm amiſerūt i paſſiōe xp̄i: quā i eo hīe ceꝑant. Hoc idē aſſerit Grego. xiiij. moꝛa. dī. Apoſtoli fugerunt qñ mulieres ſteterunt: ⁊ tp̄e paſſiōis: ⁊ poſtea loq̄ de xp̄o poterāt: ſꝫ ꝑ fidē ⁊ opatōnē bonā fiduciā nō habebāt Et. 2. moꝛa. c. xliij. c. xiij. ⁊. ii. ait. Apl'i tp̄e paſſionis xp̄m negauerūt: ⁊ vitā fidei in eis carnalis amoꝛ extinxerat. Hoc appuit i Petro ceteris oīb⁹ feruētiorē: ꝗ ter xp̄m dn̄i eē negauit. Et ſil'r de apoſtolis aliis patuit: ⁊ p⁹ reſurrectionē. Et ſi diceret̄ de Magdalena. patuit ēt ꝙ nō habuit fidem ꝑfectā: ꝑꝑ qꝺ Io. 20. dī. ei xp̄s poſt reſurrectionē. Noli me tāgere: nūdū. ſ. in corde tuo aſcendi ad pr̄eꝫ meū. i. vt deū me credas: ꝑ̄i meo eq̄lē ꝑ oīa Ex ꝗbus colligit̄: ꝙ in negatiōe ꝓpaſſiui dn̄i fuit triplex gradus. Prim⁹ ꝙ oēs fugerunt Scdꝯ ꝙ aliꝗ cordis vigore aſſumpto eū ſecuti ſunt. Tertius ꝙ eo mortuo oēs icreduli fuerūt. In p̄mo ⁊. 3. gradu fuerūt oēs apoſtoli. ſed in ſo. Io. Petr⁹: ⁊ mulieres. Et ſic appet ꝙ fides catholica firma ⁊ integra in eis nō ꝑmāſit: lꝫ ꝑmāſerit integra in beata ꝟgine: put dī. Alex. ꝺ Ales. in. 3. ꝑ: i. q. lxxv His p̄miſſis dico: ꝙ latro tūc tp̄is ſuꝑauit i ꝟtute fidei oēs hoīes mūdi: ⁊ ēt ip̄os apoſtolos: ꝗ vt dixi: tūc nullā hēbāt in xp̄o fidē vel ſi hēbāt: nō erat fides ꝟa: qꝛ hēbāt fideꝫ cū dubitatōe. Latro āt dubitauit nihil de fide xp̄i: ſꝫ credidit firmiter eū eſſe deū ⁊ hominē: lꝫ crucifix⁹ eēt ⁊ moreret̄. ¶ Scda ꝟtus latrōis fuit ſpes: qꝛ ceteris oīb⁹ ꝗ erāt i mūdo amittētib⁹ ſpē. ſ. qꝛ nullus habebāt ſpē tūc tp̄is ſaluari: ⁊ itrare ꝑadiſum ex merito mortꝭ ⁊ paſſiōis xp̄i. ſola ꝟgo cū ipſo latrone hūerūt in xp̄o tp̄e mortis ſue ſpeꝫ firmiſſimā: ⁊ idubitabilē: ꝙ ex ſolo merito paſſiōis eius: ꝑadiſi gaudia poſſiderēt: iō non fuit ꝑua ꝟtus latronis: qui vidēs moꝛi xp̄m veluti latronē collocauit in eo oēm ſpeꝫ ſue ſalutis cum tamen ſic ſperare eſſet cōtra omnem naturam latronis. ¶ Tertia virtus la-

tronis fuit charitas duplex. Nam excepta
virgine Maria: nullus in toto mundo habu
it tpe paſſionis Chriſti amorem ⁊ charitatē
ad ipſum xp̄m: Nam remota fide: que ē fun
damentum amoris ⁊ charitatis ad ip̄m xp̄z
per ꝯñs remouetur ab ipſo xp̄o oīs amor ⁊
charitas: vt habetur. i. q. i. c. cū Paulus: iō
vt ſupra dictum eſt: cū tpe paſſionis xp̄i nul
lus preter virginē glorioſam ⁊ latronē hūit
fidem. ꝯcluditur ꝙ ēt nullus tunc tpis habe
bat amorem ⁊ charitatez ad xp̄m. Latro āt
dupliciter Chriſtum tunc amauit. Primum
.n. amorem oſtendit ad xp̄m habuiſſe: cuz in
eius morte: dato ꝙ ab oībus negaret̄: ⁊ pu
rus homo traderetur: ipſe tñ nimio feruoris
⁊ charitatis zelo ſuccenſus: eum fuiſſe deum
⁊ hoiem: indubitabili fide credebat ⁊ confite
batur. Scdm amorem tunc habuit latro ad
Chriſtum: q2 tñ crucifixus eſſet pro ſuis ſce
leribus: tñ quantum ad voluntatem ipſe in
corde ſuo ſponte ſibi amore xp̄i illam cruci
fixionem eligebat. ¶ Quarta virtus hui⁹ la
tronis fuit fortitudo maxima. Nam ꝗuis. i
penis exiſteret. tñ dicebat Luc. 23. Nos qdē
iuſte: nam digna factis recipimus. Ubi glo.
ait. Maiora tormēta ēt tunc paſſus fuiſſz ꝓ
xp̄o latro ille: ſi quis ei inferre voluiſſet: ꝗȝ il
la que gerebat. ¶ Quinta virtus latronis
fuit iuſtitia: quia proximum ex charitate re
darguēs: ait. Neqz tu times deū. Ubi glo.
ait. Iō ſocium redarguebat: quia male de
xp̄o credebat: ⁊ ſic duo fecit: q2 ſocium ex iu
ſticia reprehendebat: ⁊ ex charitate eius ſa
lutem querebat. h glo. ¶ Sexta virt⁹ latro
nis fuit temperantia: q2 tēperate petīit ſim
pliciter di. Memento mei: vnde nō audebat
confuſione ſpecifice petere grām dei: nec re
miſſionem pctōꝝ: nec gloriaz paradiſi: q2 ex
humilitate ſe non videbat hoc meruiſſe: con
trarium faciunt multi peccatores ſuperbi ꝓ
eo ꝙ imitant̄ in ſua orone ſuperbum phari
ſeum: qui Luc. xviij. dice. Deus gratias tibi
ago: quia non ſum ſicut ceteri hominū ⁊c.
Et ideo q2 latro iſte temperate ex ſua humi
litate petīit: exēplo publicani. ideo ſine mō ⁊
ſine menſura meruit: ⁊ gratiam dei: ⁊ padiſi
gloriā poſſidere. ¶ Septima deniqz virtus
huius latronis fuit prudentia maxima: q2 nō
petīit inutilia: vt diuitias tpales: honores:
dignitates: ⁊ ſimilia: ſed dixit memento ſcilz
peccatoris. Propter has igitur ſeptē virtu
tes maximas quas Chriſtus in iſto latrone
eſſe conſpexit volēs ſibi reddere vices equa
les: dixit ſibi ſeptem verba: ſeptem ꝯditiōes
⁊ prerogatiuas habētia. Primū verbū fuit
neceſſitatis: cū dixit. Amen. Nam tm̄ valet
dicere amen ſm doc. quantum dicere: vl' iu
rare in veritate. Iō iurauit dñs: ꝙ daret ſibi
paradiſum: Scdm verbū fuit pietatis: cum
ſubiunxit dico. ſ. ego qui ex pietate tecuz lo
quor: ⁊ ex pietatte te recipere volo. Tertiuz
verbū fuit charitatis: cū dixit tibi. ſ. magno
peccatori: q2 vz magnus peccator extitiſti.
Quartū verbum fuit breuitatis: cū dixit ho
die: non dixit cras: nec hinc ad annum: ſeu
hinc ad. v. milia ſexcentos annos: quēadmo
dum fecit p̄mis parentibus: ⁊ nōnullis aliīs
pr̄ibus veteris teſtamenti: quos non prius
permiſit in celum aſcendere: donec ipſe cuz
latrone aſcēderet. Quintū verbū fuit ſocie
tatis: cū dixit mecum: in quo oſtenditur ma
gnitudo p̄miī huius latrōis: quē apd ſe col
locare dignatus eſt: Sextum verbū fuit fir
mitatis: cū dixit eris: quaſi diceret: nō dubi
tes in aliquo. Septimū deniqz verbū fuit io
cunditatis: cū dixit in paradiſo: que non eſt
aliud ꝗȝ viſio diuine eſſentie: in quo oīs io
cūditas hr̄: ⁊ quā imediate ꝯceſſit videre la
troni: dum eius aīa a corꝑe egreſſa eſt. Ecce
ꝙ chriſt⁹ ſeptem ſpeciales prerogatiuas la
troni dedit ſeptē virtutibus eius correſpon
dētes. Et ideo nō eſt mirꝝ: ſi hic latro tā mi
rabiliter ſaluatus ē: ex quo vt predixi: tā ma
ximam fidem habuit: ꝙ lz videret xp̄m ſm
carnē vere mori: tñ firmiter credebat ⁊ con
fitebatur cū ēt eſſe verum deum. Et ex pre
dictis igitur auctībus: rōnib⁹: diſtinctiōibus
figura: vel ſimilitudine: ⁊ exemplo pz: quali
ter habitus fidei nō ē d aliquo viſibili obie
cto: ſz ſimpl'r de inuiſibili. Et ꝑ ꝯñs ēt pz ſa
ꝯcluſio nr̄e qōis. vz ſua ꝟa ⁊ catholica rñ
ſio. ¶ Tertio ēt propono circa p̄dictā qōnē
ſuā debitā interruptionez: in qua ꝯcluſione
demōſtrata imediate veritate: ꝙ hitus. ſ. fi
dei nō eſt de obiecto viſibili. facile erit p̄dcē
qōis p̄mā ꝯcluſionē interrūpere. Ad p̄muz
igit̄ argumētū vz. ꝙ Thomas apl's vidit ⁊
credidit ⁊c. rñdit Bonauē. in. 3. di. xxiiij. ar: 2
q. i. in ſolu. i. argumēti: ⁊ ēt Tho. 2. 2. q. i. art.
iiij. in ſolu. i. argumēti. ꝙ Tho. aliō vidit ⁊
aliud credidit: hoiem vidit: ⁊ deū credēs cō
feſſus ē: cū dixit dñs me⁹: ⁊ deus meus. Ad

ſcdm aūt ⁊ tertiū argumentū: vz de viſione
aplorūz. rñdit Bonauen̄. vbi ſupra ꝙ ēt ipſi
aliud videbant: ⁊ aliud credebāt. Ad q̄rtū
aūt argumentū apl'i: vz videmus nunc per
ſpeculū ⁊c. rñdit Tho. vbi ſupra in ſolu. ſe
cūdi argu. di. ꝙ ea q̄ ſubſunt fidei: duplicit̄
ꝯſiderari pñt. Uno mō in ſpeciali: ⁊ ſic non
pñt eſſe ſimul viſa ⁊ credita. Alio mō in ge
nerali. ſ. ſub cōi rōe credibili: ⁊ ſic ſunt viſa
ab eo q credit. nō .n. crederet q̄s: niſi vidēt
ea eſſe credenda: vel ꝑꝑ euidentiā: ſignoꝝ:
vel ꝑꝑ aliqd hmōi. Ad q̄ntū ꝟo argumētū
ꝙ fides eſt de auditis: ergo de ſenſibili obie
cto rñdet Tho. vbi ſupra in ſolutōe quarti
argumenti di. ꝙ auditus eſt verboꝝ ſignifi
cantiū ea: q̄ ſunt fidei: nō aūt eſt ipſaꝝ reꝝ
de q̄bus eſt fides: ⁊ ſic non oz vt hmōi res
ſint viſe in ſe. Ad ſextū deniqz ⁊ vltimū ar
gumentū: vz ꝙ virgo ſenſibili experimento
nouit ſe ꝯcepiſſe de ſpū ſcō. Rñdit Bona.
in. 3. di. xxiiij. ar. 2. q. i. in fine corporis. q. di.
verbaliter. Quāuis inquit btā virgo certi
tudinali expientia ſcierit ſe cōcepiſſe ſine vi
rili ſemine: tam̄ ſe ꝯcepiſſe pſonaz ꝟbi: no
uit mediante fide. vnde ſicut in ceteris arti
culis iplicat̄ ſemꝑ aliquod diuinū ⁊ inuiſi
bile: ſic fuit in virginis conceptione: ⁊ iō cor
poralis viſio ſeu ſenſibilis conceptio: fidem
ab ea nō excludit. h Bona. Ex p̄fata igitur
argumentorū interruptiōe: ſimul cum tota
ſcda ꝯcluſione euidentiſſime pz: q̄liter hit⁹
fidei nō eſt de naturali ſeu viſibili obiecto
quēadmodū ſunt hitus aliaꝝ ſciaꝝ: ſed eſt
ſimpl'r de inuiſibili ⁊ ſupnaturali. ⁊ iō in h
appet magna ⁊ mira fidei excellentia: q̄ me
diante libera voluntate: adeo cogit ⁊ capti
uat hūanū intellectū ꝙ ēt firmit̄ credit oīa
illa: que ſunt ſupra ꝯditionē ſue nrē. O igit̄
fides ſupernaturalis. O fides ineffabilis.
O fides ſuꝑ oēm naturā admirabilis. ꝟe
magis eſt dignitas tua nobilitas ⁊ excellē
tia: imo magna eſt laus tua: honor ⁊ gloria
in cōſpectu diuine maieſtatis: q̄ etiā ſimpl'r
ꝑꝑ amorē oīpotentis dei ſic ꝯ oēm naturā
ſubiīcis epi deo hūanū intellectū. ꝑ ꝯñs igi
tur pz etiaz ex predictis ſcda nobilitas de
v. excellentia ſacratiſſime fidei: quā nobilita
tē: vz ꝙ ſimpl'r credam⁹ credenda: ⁊ ſine ali
quo viſibili obiecto: mihi ⁊ vobis cōcedere
dignet̄ diuina maieſtas ⁊ viſibilis: in pñti ꝑ
grām ⁊ in futuro per gloriam. Amen.

¶ Feria quinta poſt dñicam primam q̄dra
geſime iterum de quinta excellētia: vz de no
bilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Uler magna

m
eſt fides tua: fiat tibi ſicut
vis. Scribuntur h verba
Mat. xv. ⁊ in euāgelio oc
currentis ferie. Poſt lrā
lem ⁊ ſpūalē ſacri euāge
liī expoſitionem p̄cordialiſſimi ciues: ex quo
vt claruit p̄cedenti feria vidiſtis declaratio
nē ſcde nobilitatis de. v. excellētia ſacratiſſi
me fidei: que vtiqz ſcdā fuit nobilitas ex
tractiua: in qua monſtratū eſt: qual'r fides
ipſa bñdicta: ſimpl'r exhit veritatē ſuaz ab
inuiſibili obiecto. hdo nūc in pñti ſermone
ſpāliter declarare: triplicez ipſi⁹ ſanctiſſime
fidei nobilitatē: que in auribus omniuz val
de profecto vtilis ⁊ recreatiua atqz mirabi
lis apparebit. Cuius vtiqz tertie nobilitatis
declaratio talis erit.

¶ De tercia nobilitate ſacratiſſime fidei q̄
dicitur poteſtatiua.

t
Ertia inſuꝑ nobilitas ſacratiſſime
fidei dr̄ nobilitas poteſtatiua. vltra
predictas nobilitates: fidei ſacratiſ
ſime hoc priuilegio ſingul'r gaudet: ꝙ ipſa
vz tante eſt potentie: tanteqz fortitudinis: ꝙ
pōt per ſe plus ꝗȝ ſimul poſſit tota natura
ſeu ꝗȝ poſſit virtus ⁊ fortitudo totius natu
re. Et ꝗuis in multis fides ſit potētior tota
natura: tñ precipue in triplici ptāte eam ex
cedit. Primo in poteſtate cōiunctiōis. Se
cundo in poteſtate tranſmutatiōis. Tertio
in poteſtate diuerſificationis.

¶ Qual'r fides excedit potentiā toti⁹ natu
re in tribus: ⁊ p̄mo in ptāte coniunctionis.

p
Rimo igit̄ dico: ꝙ fides ſanctiſſi
ma excedit totā virtutē ſeu forti
tudinē nature. in ptāte ꝯiunctio
nis: vz diuine natur̄ cū humana. O natura
potentiſſima: magna ꝓfecto ē fortitudo tua
⁊ ſuꝑ oēm potentiā oium dñorum mundi:
nec nō ēt ſuꝑ potētiā toti⁹ generis hūani.
Nam experientia teſte tota ſimul humana
potētia nō poſſet facere: ſeu generare: ſolū
granū frumenti vel miliī: nec inſuꝑ de vno
grano facere cētū: tu ꝟo fortiſſima atqz po
tētiſſima natura: ſi tm̄ es generatiua vnius

grauis:ſed et ſimul oīum naturaliū rerū:vt/
puta fructuū:oīum aīaliū:oīuȝ piſciū ⁊ vo/
lucrū:⁊ ſil' oīum hoīm:loquor de corporibus
nō de aīab⁹. Nā ⁊ ſi pr̄ ſil' cū mr̄e p̄beāt ma
teriā ſemis:ad hoc vt ex hoīe generet̄ hō:tñ
ipſa nā eſt formatiua oīuȝ ſil' mēbrorū ex illa
mā deſcendentiū. dicēte pho.ij. Phiſicorū.
Sol ⁊ hō generāt hoīem:hō dr̄ generare in
q̄tū mām p̄bet:ſed iſtud gñare eſt ipꝓprie
dictū. Sed virtus ſolis ſeu nē dr̄ ꝓprie ge/
neratiua:nō tñ hūani corpis:ſed inſup oīuȝ
ceterorū. Et ꝙ oīa ſimul inferiora generent̄
p potentiā ⁊ virtutē:atqȝ fortitudinē ipſius
nē. audi phȝ li.ij. de generatōe ⁊ cor. dicētē.
Gñatiōis (inqt) ⁊ corruptōis cā oium rerū
eſt obliquus motus ſolis:⁊ p̄ſentie vel ab/
ſentie inclinatio. Et in li.xi. de aīalibus ait.
Nā eſt ſicut motor ⁊ ꝯplementū oīuȝ nāliū
rerū. Et et.xv. de aīalibus dic. Nā ē gñatiua
oīum rerū inferiorū:⁊ nō dat mēbro incōue/
nientiā:niſi in aīalibus indigētib⁹ (vtputa)
aculeū:vngues:⁊ cornua. Et inſup.xiiij. de
aīalib⁹ dic. Nā ñ tm̄ vtit̄ in gñatōe rerū ne
ceſſariis:ſed et qbuſdā ſupfluis ad ornamē
tū ipſarū:(vtputa) barba ⁊ hmōi. Ex qbus
auctatib⁹ pȝ:ꝙ virt⁹ ⁊ fortitudo nē p ſe p̄t:
qđ nō ſimul tota rōalis ⁊ hūana nā. Sed o
fortiſſima ⁊ potētiſſima nā:dic michi q̄ſo:līȝ
p̄dicta poſſis:nūqd tāte potentie exiſtis:ꝙ
mediante virtute ⁊ fortitudine tua:creator
ipſi⁹ nē ꝯiūgat̄ hūane creature:⁊ de⁹ ipſe
in vna pſona cū hoīe vniat̄: Princeps in
declaratiōe tuorū operū nāliū Areſto. rñdet
alta voce. Non:nō:nō: Et hoc rōne ꝯrietat̄
Nā .io. Metha. di. Cōtraria ſunt:q̄ ſub eo/
dē genere poſita maxie a ſe inuicē diſtāt:⁊
eidē ſuſceptibili viciſſim nec inſunt:nec ſi/
mul ſtare ſe cōpatiūt̄. Et ibideȝ ait. ꝯria ſit
cōpabilia:ſed q̄ differūt gener̄ nō ſt̄ cōpa
bilia nec vnibilia. Qđ ꝯfirmās boeti⁹ ꝓſa
vi.ij. li. ait. Neqȝ eñi ſibi ſolēt vnq̄ aduerſa
ſociari. nā eñi reſpuit vt ꝯria q̄qȝ iungant̄:
agit itaqȝ cuiuſqȝ nā qđ ꝓpriū eſt ei:nec ꝯ
riarū rerū miſcet̄ effectib⁹:ſed vtra q̄ ſi ad
uerſa repellit. Quo p̄ſuppoſito. vȝ:ꝙ oppo
ſita ſiml' ⁊ ſemel:cū potētia totius nē ñ pñt
ſil' ſtare. certū eſt ꝙ pl⁹ diſtat creator a crea
tura:q̄ diſtāt duo oppoſita: p eo ꝙ oīa op
poſita cōicāt i aliquo genere primo vel re/
moto. Sȝ de⁹ ⁊ creatura nullū gen⁹ cōe pti
cipāt:ḡ facilius eēt ipſi nē vnire aliq̄ oppo
ſita:q̄ ſiml' vnire diuinā nām cū hūana:ꝙ
ſi nā nō pōt ſup̄ min⁹. ḡ nō poterit ſup̄ ma
ius. Et ꝯfirmat̄ iſta rō p eundē phȝ.io. Me
tha. di. Corruptibile ⁊ incorruptibile pl⁹ dif
ferūt:q̄ gener̄. Quo p̄ſuppoſito:manifeſtū
eſt ꝙ de⁹ eſt incorruptibilis. di. Platone i
thimeo. Sūm⁹ de⁹ infinit⁹ ē. nō ſolū loci ex
cluſiōe:ſȝ et nē dignitate:⁊ oīmoda imortali
tate vel corruptiōe. Oppoſitū vō ē de cre/
atura:q̄ paſſibilis eſt corruptōis. Nā corru
ptio vt ait phus.v. Phiſicorū:ē mutatio de
eē i ñ eē. Et ꝙ creatura ſit corruptibil':audi
Platonē i thimeo di. O dij deorū quorū
opifer idē eſt ⁊ pr̄:vos opa mea eſtis diſſo
lubilia qdē nā:mea tñ volūtate indiſſolubi
lia. No. hic. ꝙ p deos deorū itelligit ſubſtā
tias ſepatas:⁊ corpa celeſtia: ⁊ creaturas
rōales:q̄ de ſe ſt̄ corruptibilia ⁊ mortalia ſȝ
ſola dei volūtate ꝑpetuant̄. Quib⁹ p̄miſſis
cū corruptibilia ſint q̄dā ꝯria:⁊ ꝯria nō ſi/
mul ſtāt:ꝯcludo ꝙ tota nā nō pōt facer̄:ꝙ
de⁹ q eſt icorruptibilis:ſimul vniat̄ hūane
nature corruptibili ⁊ mortali. His oīb⁹ pre
ſuppoſitis:certū ē ⁊ manifeſtū:ꝙ diuina nā:
ſimul ſe vniuit ⁊ ꝯiunxit cū humana:peto ḡ
nota o fidelis aīa ⁊ duota. q̄ fuit illa virt⁹
ſpecial':cui⁹ ineffabili virtute atqȝ potētia:
he due nē tā diſtātes ⁊ taȝ oppoſite:ſil' ſint
ꝯiūcte. Et certe clamās rñdeo. ꝙ fides:ꝙ fi
des:ꝙ fides. Qđ ꝓbo triplici auctoritate.
Et p̄mo auctoritate Bernardi in qbuſdam
ſententijs ſuis di. Tria opa p virtutē fidei
fecit oīpotētis dei maieſtas in aſſumptione
nr̄e carnis:ita ſimplr̄ mirabilia ⁊ mirabil'r
ſingularia, vt talia nec facta ſint:nec āplius
ſup terrā vnq̄ faciēda ſunt. Cōiūcta ſunt
q̄ppe ad iuicē de⁹ ⁊ hō:mr̄ ⁊ virgo: fides
⁊ cor humanuȝ. ¶ Scđo h̄ idē ꝓbo aucto/
ritate Aug. in. lib. de virginitate di. Beatior
fuit Maria ⁊ potētior ꝓſitendo fidē xp̄i: q̄
ꝯcipiēdo carnē xp̄i. Mīna ꝓpinqtas nihil
ꝓfuiſſet Marie:niſi felici⁹ p fidē xp̄ȝ corde
q̄ carne geſtaſſet. ¶ Tertio idē ꝓbat̄ aucto
ritate Eliſabet cognate vgis Marie, ipſam
vginē mariā de maria fide cōmēdāt atqȝ
ei dicētis. Luc. i.c. di. Beata es q̄ credidiſti
i. fidē angelo Gabrieli dediſti qm̄ ꝑficient̄
oia in te:q̄ dicta ſunt tibi a dño. i. per. fidē
tuā dñs carnē aſſumet de te:ſicut tib ange
lus predixit: Nec tamen hoc fidei ſicut ⁊ na
ture videret̄ impoſſibile. vȝ ꝙ talis vnio ſi
at diuine nature cū humana:iō ad ſolutio
nē rōnis in oppoſitū ſuprapoſite. reſpōdet
Bonauē. in.3. di.i. ar.i. q.i. in ſolu. vltimi ar/
gumēti. di. ad illud qđ obijcit̄:ꝙ maior ē cō
uenicītia oppoſitorū q̄ ſit dei ad creaturā: ⁊
ita p ꝯñs ſint magis vnibilia. dicēdū ꝙ ſi ⁊
ſi minor ſit ꝯuenietia ꝑp alicui⁹ cōem ꝑtici/
patiōnē:nunq̄ tñ ita ē ꝯuenientia ſm poſſi
bilitatē:⁊ ordinē vni⁹ ad alterū:q: vnū oppo
ſitū nō hēt ordinari ad ſuū oppoſitū ſic ad
cām ⁊ cōplemētū:ſicut rōnalis creatura hȝ
ordinari ad deū:maior tñ ē ꝯueniētia i par
ticipatiōe alicuius cōis inter duo oppoſita
q̄ inter creaturā ⁊ creatorē. Cōueniētia āt
in participatiōe alicui⁹ cōis nō facit aliq̄
eē vnibilia:niſi ſit conuenientia aliqua ſm
rōnē inclinationis ⁊ ordinis ſicut pȝ. Nam
magis ē aīa vnibilis corpori:q̄ ſit vna aīa
vnibilis alteri. Et ſicut non tenet iſtud ar/
gumentum. anima non poteſt alteri: anime
vniri. ergo nō poteſt corpori vniri: ſic iſtud
argumētū nō ꝯcludit. oppoſitū nō pōt vni
ri oppoſito:ergo creatura nō pōt vniri deo.
Hec Bonauē. Alexan. aūt in tertia parte
ſumme circa p̄ncipiū reſpōdet di. ꝙ quedā
ē diſtātia eēntialis rei ad rē. ⁊ hoc mō eſt
infinita diſtātia nature diuine ad nām crea
tā. Alia āt ē diſtātia rerū ſm eē ordis:⁊ hec
nō ē infinita:ſicut ē diſtātia creature ad cre
atorē:⁊ ſm iſtū min⁹ diſtat hō a deo q̄ alia
creatura:q: vltimū corp⁹ in nā ē corp⁹ hu/
manū:cōicās oī corpe in nā:ſil'r vltia forma
in nā ē aīal rōnale. Et inde ē ꝙ oīa alia or/
dinant̄ ad hoīeȝ:⁊ iō eſt ꝓpinquior deo: ⁊ ita
ē ei vnibilis tā intuitu bonitatis ſue:q̄ in/
tuitu humane fidei. Hec Alexan. Pȝ ergo
ex predictis:qualiter fides ſanctiſſime:reſpe
ctu coniunctiōis diuine nature cum hūana
excedit in ptāte terminos ⁊ potentiam ſeu
limites totius nature.

¶ Qualiter ſecūdario fides etiam excedit
ptātē toti⁹ nature in ptāte trāſmutatiōis.

Ecūdo inſup dico:ꝙ fides ſciſſima
excedit totā virtutem nāe in ptāte
trāſmutatiōis ſeu traſſubſtātiatio
nis. O natura q̄ tā magne ē vtutis ⁊ poten
tie peto a te:nūqd poſſis cū tota vtute tua
⁊ potētia vnā ſubāȝ ſeu vnā ſpēm realiter
in alterā cōmutare: Certe clamās p te fili⁹
tu⁹ ſingularis Ariſto. alta voce rñdet ꝙ nō.
Naȝ primo Poſteriorū dicit. Una ſpēs nō
poteſt eſſe altera p naturā:⁊ ibidē dicit. Di
uerſa genera ſimul cōiuncta faciūt vnū nō
ſm eſſentiā:ſed ſm ꝑticipationem. Et nono
Metha. dicit. Duplex eſt potētia in nā. ſ. po
tentia actiua:⁊ potentia paſſiua. Potentia
actiua hȝ virtutem trāſmutādi alterū i q̄tuȝ
alterū. potentia vō paſſiua hȝ potentiā trāſ
mutandi ab altero inq̄tū alterū. Et pȝ regu
la Phi p exemplū. Nā ſubſtantia ferri non
pōt trāſſubſtātiari in ſubſtantiaȝ ignis:nec
ecōuerſo. Sȝ bñ pōt ignis trāſmutare ipſuȝ
ferrū in ſuā ſil'itudinē:p ꝑticipationē ſui ca
loris ⁊ ſue rubedinis. His p̄miſſis certuȝ eſt
ꝙ realiter ſubſtantia hoſtie:⁊ ſubſtātia vini
poſt conſecrationē q̄ fit mediantib⁹ quinqȝ
verbis:cōuertūtur in verā ſubſtantiā corpo
ris:⁊ in verā ſubſtantiaȝ carnis xp̄i. dicente
Ambro. in lib. de ſacramentis. ⁊ ponitur de
conſe. diſt.ij. c. panis. Panis (inqt) ē i altari
vſitatus ante verba ſacramentorū:vbi auteȝ
acceſſit ꝯſecratio:ſtati de pane fit caro xp̄i.
Eadē ſententia ponitur ex̄ de cele. miſ. c. cū
marte. §. ex eo. vbi dicitur. Credimus igitur
ꝙ formā vborū:ex quibus fit conſecratio ſi/
cut in canone reꝑitur:⁊ a xp̄o apoſtoli ⁊ ab
ipſis eorū acceperint ſucceſſores. Nunc ergo
peto:que ſit illa virtus:que ſit tante poten/
tie:tanteqȝ excellentie:que faciat tranſmuta
re ſubſtantiā panis ⁊ vini in veram ſubſtan
tiā corpis ⁊ ſanguinis xp̄i. qđ tota ſimul na
tura facere nō pōt: Et certe clamās rñdeo
ꝙ ē ſola fides in mēte ſacerdotis ſituata. ꝙ
ſi diceres ꝙ vba conſecratiōis ꝓcedūt ex
ipſa natura. ergo p̄ncipaliter fit talis tranſ/
ſubſtātiatio p naturā:⁊ nō ſicut dicis p fidē
ſacerdotis:rñdeo: hoc eē falſum. Immo ſi
qs diceret millies vba ꝯſecrationis ſuper
hoſtiā non ꝯſecratā ſine fide ꝯſecrandi aut
intētiōe:nunq̄ mutaretur ſba panis in ſub
ſtantiā corporis: ſed talis tranſſubſtantia/
tio reſpicit per prius fidem ⁊ intentionē ſa/
cerdotis. Et qđ hoc ſit verū: tripliciter pro.
bo. Primo auctoritate. Secundo ratione.
Tertio diſtinctione. ¶ Primo probo aucto
ritate Ambroſij in li. de ſacramētis di. Uer
ba ſacerdotis non mutāt panē in corpus:
nec vinū in ſanguinē xp̄i:ſed primū hoc fa/
cit fides ipſa ⁊ intentio ſacerdotis:ſine qua
oīs talis mutatio prorſus ceſſaret. ¶ Secū
do hoc idē probo tali rōne. Uidem⁹. n. qđ
q̄ñ dñs opat̄ aliquē effectum mediante in/

ſtrumēto aīato:cuius eſt ſeruus(ſm phm.i.
Politicoꝝ)ꝛ inanimato:ꝟtus dn̄i ꝑncipa/
lius reſpicit inſtrumentū animatū q̄ꝫ inani/
matū. Sed certū ē ꝙ i trāſſubſtātiatione ſa
cerdos ſe habet ſicut inſtrumentū animatū
ꝟba aūt conſecrationis ſicut inſtrumentum
inanimatū:ergo virtus dn̄i principaliter ope
rantis reſpicit ꝑ ſimilitudinē principali⁹ ſa/
cerdotem:ꝛ eius fide q̄ꝫ verba. ¶ Tertio ēt
probo diſtinctione.ꝙ talis tranſſubſtātiatio
ſit principaliter ꝑ fidē:ꝛ intentionē ſacerdo
tis:q̄ꝫ per verba ſimpliciter. Nā Rica.in.iiij.
diſti.viij.ar.3.q.3.in cor.q.dicit ad litteram.
Quādo plura inſtrumēta ꝑ ordinē ſe habē
tia cōcurrūt ad eundē effectū: vt manus ꝛ
penna ad ſcripturā:principalis motoris vir
tus:principalius reſpicit illud inſtrumentū:
quod eſt ſibi ꝓpinquius:ꝛ mediāte quo ali
ud inſtrumentū mouet̄.vnde virtus ſcriben
tis principalius reſpicit manū q̄ꝫ pēnā. Ad
trāſſubſtantiationē aūt cōcurrunt plura in/
ſtrumēta per ordinē ſe habentia.ſ.ſacerdos
cum fide ꝛ eius verba: quoꝝ ſacerdos ē ꝓ/
pinquior cū ſua intentiōe principali agenti.
ſcꝫ xp̄o:q: ſibi eſt ſimilior ꝑ intentionē:ꝛ ei⁹
repreſentat perſonam. Eſt etiā prolationis
verboꝝ cā.vnde ꝯcedendū ē:ꝙ virt⁹ tranſ
ſubſtātiāta:ſimplr ꝛ principali⁹ reſpicit ſa/
cerdotē ꝛ ei⁹ intētionē q̄ꝫ verba. Et in ſolu
tione primi argumēti dicit:ꝙ ex pte ſacerdo
tis:ē aliqd:quod ē de eēntia ſacramēti.ſ.ei⁹
intētio ꝛ fides:qua vniunt̄ ea ex quib⁹ inte
grat̄ ſacr̄m. Nō.n. de rōne toti⁹ integralis
ſunt partes integrales tm̄:ſed ēt ē vnio ea/
rum. Hec Ricar. Pꝫ igit̄ ēt ex p̄miſſis: q̄lit
rōne trāſmutatiōis fides ſanctiſſima exce/
dit in poteſtate totā ꝟtutē ꝛ potētiā ipſius
nature:eo ꝙ realiter facit vnā ſubſtātiā eē
aliā:quod nequaq̄ꝫ vt ſupra probatū ē face
re poteſt ipſa natura cū oī ſua virtute ꝛ po
tentia. O igitur fides bn̄dicta.o fides p̄cla/
ra:o fides ſtupēda ſupra modū:quāta ē vir
tus:quāta.ē deniq; excellētia tua: que vir
tutē ꝛ potentiam totius nature excellis mi/
rabiliter.

¶ Qualiter tertio fides excedit potentiam
totius nature in ptāte diuerſificationis.

T Ertio poſtrēo dico:ꝙ fides ſanctiſſi
ma excedit totā ꝟtutē nature i ptā/
te diuerſificatiōis:vꝫ miraculoꝝ.vl/
ra.n. tā ſupnaturalia opa:q̄(ſicut p̄dictū)
eſt:ſiunt in ꝟtute ꝛ potentia fidei:alia q̄dē
diuerſa.ꝛ quaſi innumerabilia ſiūt mediāte
ip̄a fide:quoꝝ nullū pōt facere tota ſimul na
tura. Sꝫ aliis obmiſſis peto a te o nā:an cū
tota tua potētia atq; oīū terreſtriū poſſis
ceco ſeu cecis lumē ꝛ viſum reſtituere: Et
certe clamat princeps ipſi⁹ nāe ꝙ nō.di. in
poſt p̄dicamētis. A priuatiōe ad habitū im
poſſibilis ē egreſſus ꝑ nām:ſed tu o fides
ſciſſima nūqd potes cecis ipēdere lumē: Et
certū ē ꝙ ſic. Et dimiſſis aliis exēplis:quaſi
infinitis:ad hoc ſolū vnū hic pono. Nā(ſicut
hētur in legēda ſancti Dionyſii ariopagite.)
Cū Paulus Athenis diſputaret cū Dioni
ſio tūc pho eximio ſup oēs de fide xp̄i:vt eū
ꝯuerteret.cernēs Dio.natural' phs:ꝙ ea q̄
ſunt fidei ſunt ſup naturā:nolebat credere
Paulo. Accidit āt p̄mittēte deo:ꝙ quidā
cecus a natiuitate quē Dio.cognoſcebat in/
de trāſitū faciebat. Tunc Dio.dixit Paulo
Si mediāte tua fide huic ceco viſum reſti/
tuis:cōfeſtim ad fidē tuā me conuertā. Cui
Paulus ſubridēs dixit O Dion.hoc face
re minimū ē chriſtiane fidei.ſꝫ tn̄ q: hoc pe
tiſti:hoc fides xp̄i tibi dabit:ſꝫ ne forte hoc
alicui ſupſtitioni imputares:dic tu hec ver
ꝟba. O ecce p̄cipio tibi in ꝟtute fidei xp̄i:vt
viſum recipias. Que ꝟba cū dixiſſet: ſtatim
viſuꝫ recepit ꝯ oēm naturā:ꝛ ꝯfeſtiꝫ ſine mo
ra Dio.ipſe viſa fidei virtute baptiſmum a
Paulo recepit. Hic Dio.poſtmodū fuit in/
diuiduus Pauli diſcipulus ꝛ comes:cui ēt
Paulus (vt fertur) reuelauit archana cele/
ſtia:q̄ i ſuo raptu viderat. Et ideo ip̄e Dio.
poſtmodū cōpilauit libꝝ de diui.no.ꝛ d̄ an
gelica hierar.q adeo poſtmodū roborat⁹ fu/
it in fide.ꝙ ēt ꝓ ip̄a Rome tertio miliario
ab vrbe capitis obtrūcatione mortē ſuſce/
pit. Et ꝙ mirabilius fuit poſt capit̄ abſciſio
nē:vidētib⁹ oīb⁹ paganis:caput ſuūm ani/
bus ppriis ꝑ tria miliaria in ciuitatē repor/
tauit: Ecce potētia o aīa fidel' fidei ſciſſime
q̄ cecis lumē ipēdit:qd̄ tota nā mīme facē
pōt. Peto igit̄ a te ꝛ ſcd̄o o natura potētiſ
ſima:an ꝑ nāꝫ poſſis facē:ꝙ ſol a ſuo nāli
curſu deſiſtat.ꝛ certū ē ꝙ nō. Nā phs.i.phi.
dicit. Nihil agit ꝯ ſeipſ:ꝙ ſi faceres ceſſare
ſolē a ſuo motu:certū ē ꝙ per ꝯn̄s faceres
ceſſare ēt ipſum tp̄s. Sꝫ manifeſtū ē (ſꝫ Cō
mētatorem.2.de generatiōe ꝛ cor).ꝙ tpa an
ni circueūt vel currūt circulariter ꝑꝑ motū
ſol' circularē. Qd̄ aſſerēs plato in Thimeo
dic̄. Tpa marie diſtinguūt̄ ꝑ motū ſolis:ſꝫ
ſm phm.iiij. Phiſi.tp̄s ē paſſio mot⁹ ꝛ p̄ci
pue mot⁹ celi. Et ibidē dicit. Tp̄s ē mēſura
oīū reꝝ mutabiliū.ꝛ ibidē dic̄. Tp̄s ē nūe
rus motus ſm prius ꝛ poſteri⁹. Vn̄ tp̄s ſe
quit̄ motū:q: qd̄ nō cōprehēdit motus nō
ꝯp̄hendit tp̄s. Qd̄ ſi ſic eſt certū ē ſꝫ. Cōmē
tato.ſup.xi. Met.ꝙ ſine tp̄e ipoſſibile ē ima
ginari motū:ꝛ ſine motu ipoſſibile eſt eē ge/
neratiōnē alicui⁹ rei:ꝛ iō ꝯcludit ſi nā face/
ret deſiſtere motū ſolis:faceret ꝑ ꝯn̄s deſiſte
re oēm generationē reꝝ nāliū:ꝛ faceret ēt
oīa genera corrūpe:ꝛ ſic ſeipſā deſtrueret.ꝛ
hoc ē ꝙ idē phs.viij. Phiſi:ꝯfirmat dicēs
Motus ē quedā vita oībus nā ſubſiſtētib⁹:
quo remoto nulla nā ſubſiſtit. Et.2.de gene
ratiōe ꝛ cor.dicit. Mot⁹ ſolis ꝛ alioꝝ plane
taꝝ i obliquo circulo:eſt cā generatiōis ꝛ cor
ruptiōis oīum reꝝ. Et p̄io Meth.ait. Mot⁹
celi eſt prim⁹ oīū motuū:ꝛ cā oīū viuētiū:
atq; oīū motuū inferioꝝ. Et ſic pꝫ ex p̄dic
tis ꝙ nā naturata cū oī potētia ſua :nō pōt
facere ꝙ ſol deſiſtat a curſu ſuo. Sꝫ tu o fi/
des ſciſſima.nunqd potes hoc facere.ꝛ cer
tū eſt ꝙ ſic. Nā Joſue.10.legit̄. ꝙ in ꝟtute
fidei Joſue p̄cepit ſoli vt ſe firmarꝫ i medio
celi:donec victoriā reportaret de hoſtibus
Gabaonitiſ.vn̄ ibi ad lr̄aꝫ ſic dr̄. Sol, ꝯ ga
baon ne mouearis:ꝛ luna ꝯ haillon. Stete/
rūtq; ſol ꝛ luna:donec vlciſceret̄ ſe d̄ inimi
cis ſuis.ſtetit itaq; ſol in medio celi:ꝛ nō fe/
ſtinauit occūbere ſpatio vni⁹ diei nō fuit an̄
ꝛ poſtea:tā lōga dies obediēte dn̄o voci ho
mis:ꝛ pugnāte dn̄o ꝓ Jſrl.hec ibi. Dic mi
hi ꝛ tertio o nā potētiſſima an facer̄ poſſis
ꝙ ignis i corporib⁹ inferiorib⁹ ſibi vnitis n̄
imittat calorē ſuū: Et certū ē ꝙ nō di.phs
p̄io Meth. Vnūqdq; nāliū entiū vtit̄ nā
ſibi p̄p̄a. Et Cōmētator ſup.ix. Metha.ait
manēte nā rei neceſſe eſt nālia nō moueri.
vn̄ q tollit a reb⁹ ſuā ꝓp̄etatē:tollit ab eis
ſuā nāꝫ.ꝛ phs.vij. Phiſi. di. Agēs duplex
ē,vꝫ nāle:ꝛ a ꝓpoſito. agēs nāle differt ab
agēte a ꝓpoſito:q: agēs nāle mouet neceſſa
rio vno mō vt ignis calefacit ꝑ ſe:nō āt fri
gefacit:agēs ꝟo a ꝓpoſito mouet ſꝫ ꝯrios
mot⁹. Idē quoq; phs.iiij. Ethico.dic̄. Qua
lis vnuſqſq; ē talia vult:talia dicit:ꝛ talia
operat̄. Ex qb⁹ pꝫ:ꝙ natura nō pōt facere
ꝙ ignis mixt⁹ n̄ calefaciat ſibi ꝯtigua apta
calefieri. Sꝫ tu o fides nūqd h̄ potes facer̄
Et certū eſt ꝙ ſic. Nā ſicut legit̄ Dan̄.3.quō
Nabuchodonoſor feciſſe fieri ſtatuā aureā
vt ab oīb⁹ adoraret̄ ꝯtigit ꝙ tres viri popu
li Iſrael.videlꝫ Ananias,Azarias ꝛ Miſa
el ſtatuā adorare noluerūt. Tūc rex fecit ac
cendi fornacē i q̄ illos ꝓiicere fecit:vt cōbu
rarent̄. Qui fidē i deo Iſrael h̄ntes:forna
cē ingreſſi ſunt nec minimā leſionē ab ipſo
igne pati potuerunt ſed deū ibidē in forna
ce ac ſi in roſario fuiſſ. t oēs tres iugiter col
laudabant. Non pōt inſup natura facere:
ꝙ magni mōtes:per ſe a ꝓpriis locis remo
ueantur:ꝛ ad alia loca ꝯtra naturā trāſfe/
rant̄ . Quod vtiq; facere fidei ſanctiſſime
faciliſſimū eſt.dicēte domino Mat.decimo
ſeptimo. Si habueritis inquit tantā fidem
ſicut granum ſinapis:ꝛ dixeritis huic monti
tranſi hinc:tranſibit:ꝛ nihil impoſſibile erit
vobis. Et Mathei nono dr̄. Si potes crede
re oīa poſſibilia ſunt credenti . Que verba
euangelii.ꝓbantur exemplo Alexandri ma
gni de quo ſicut legit̄ in geſtis eius tale exē
plū habemus. Nam cū idem Alexāder ve
niſſet ad montes. Caſpios : ꝛ petiſſent filii
captiui decem tribuū licentiam egrediendi
ab eo:cognita cauſa incluſionis eorū.ꝙ vi
delꝫ receſſiſſent a deo ſuo Iſrael vitulis au
reis imolando:ꝛ ꝙ per ꝓphetas dei p̄dictū
eſſet eos a captiuitate nō redituros.reſpon
dit ꝙ arctius eos includeret. Quoq; angu
ſtas vias eorum concludere vellet: videns
laborem humanū non ſufficere orauit cum
magna fide deum Iſrael :vt opus illud cō/
pleret. Et ecce ſtatim acceſſerunt ad ſe inui
cem prerupta montiū:ꝛ factus eſt locus om
nino immeabilis. Hoc quoq; teſtatur Joſe
phus di. Quid inquit facturus eſt deus pro
fidelibus ſuis ſi tm̄ fecit pro infideli chari
tatem nō habenti: Ecce q̄ꝫ mira ꝛ ſuperna/
turalis eſt potentia ſanctiſſime fidei. Si āt
quis peteret quomodo Alexander hoc po/
tuit impetrare a deo cū eſſet infidelis cum
tn̄ infideles poſſint mira ſimpliciter.ſed nō
miracula facere. Reſpondeo ſm quoſdam
ꝙ tunc ſufficiebat credere deum remunera
torem bonorū eſſe ꝛ malorum. Et q: Alexā
der hoc credidit iō impetrauit. Vlterius q̄
ro a te o natura potentiſſima:an poſſis cū
tota tua virtute demones ab hūanis corpi
bus effugare: Et certū eſt ꝙ nō. Nam ſicut

dicit Job.xli.nõ eſt ptãs ſuꝑ terrã q̃ cõpeꝛ
ei. Sꝫ tu o ſanctiſſima fides nũqd potes de
mones ab humanis corporib⁹ effugare: cer
tũ eſt ꝙ ſic. Sꝫ omiſſis exẽplis ceteris vnuꝫ
ſolũ referã ſtupẽdiſſimũ ſuꝑ oĩa. Refert.n.
Greg.in.i.lib.dialogoꝝ ꝙ matrona q̃dam
nobilis hẽbat nuꝝ q̃ infra breue tp̃s quo fi
liũ ei⁹ accepat: cũ eadẽ ſocru ſua ad dedica
tiõem oratorij ſci Sebaſtiani martyris fue
rat inuitata. Nocte ꝟo eadẽ voluptate carniſ
deuicta ſe ſe a viro ſuo abſtinere nõ potuit.
Queꝫ mane ſcõ ꝯſciam deterreret ꝑpetra
ta carnis delectatio. ꝓceſſionẽ ꝟo verecun
dia ĩparet. plus erubeſcẽs vultũ hoĩum q̃ꝫ
dei iudiciũ timẽs cũ ſocru ſua ad dedicãdũ
oratoriũ ꝓceſſit. Mox ꝟo vt oratoriũ ĩ quo
erãt reliq̃e ſci Sebaſtiani ingreſſe ſũt: eãdẽ
ꝓdcẽ matrõe nuꝝ ſpũs malign⁹ arripuit: ⁊
corã oĩ populo eã vexare cepit: ⁊ crimẽ pu
blicare. Tũc parẽtes eã carnalr amãtes: vi
dentes eã ſic crudeliter vexari: ad obtinẽdũ
ſalutꝭ remediũ maleficis tradiderũt. Ducta
eſt itaqꝫ ad fluuiũ: ⁊ ibi merſa a maleficis ĩ
cantabaꝛ. Sꝫ diuino oĩpotentis dei iudicio
fcm̃ eſt: vt dum vnũ demonẽ arte magica ex
pellere conati ſũt: mox ĩtrauit ĩ eã legio vna
dmonũ. Ex tũc ãt cepit tot diuerſas voces
⁊ garrit⁹ emittere quot demones eã poſſide
bãt. Tũc parẽtes (ſcõ ꝯſilio) oẽs ad ꝯfeſſio
nes iuerũt: deĩde cũ maria fide eã duxerunt
ad venerabilẽ ep̃m fortunatũ: q̇ cũ ĩgẽti fi
de dñi orãs: ⁊ nihil ĩ fide heſitãs: oẽs demo
nes illos a muliere illa ꝯfeſtĩ effugauit: ⁊ eã
liberã parentib⁹ tradidit. O magna potẽtia
fidei: que ſimul vno ictu ſex milia ſexcẽtos. ⁊
lxvi. demões ab vna muliere eiecit. Deniqꝫ
peto a te o nã q̃ es mirabilis potẽtie: an poſ
ſis mortuos ſuſcitare cũ oĩ efficatia poten
tie tue: ⁊ certũ ẽ ꝙ nõ dĩ. Ari. lib. de ſecretꝭ
ſecretoꝝ. Neq̃ꝫ ingt ꝑ nãꝫ eſt reddit⁹ vite
poſt corpis corruptõeꝫ. Sꝫ tu o fides ſãtiſſi
ma nũqd potes mortuos ad vitã reuocare:
Et certũ ẽ ꝙ ſic. Sꝫ omiſſis ceteris exẽplis
ſolũ vnũ referam⁹ ad ꝓpoſitũ. Nã legiꝛ in
collationib⁹ Joãnis caſſiani ꝙ cũ qdã ph̃i
dicerẽt ſciaꝫ ſuã eẽ certiorẽ q̃ꝫ fides xp̃iana
⁊ ꝙ aĩa poſt hãc vitã oĩo mortalis exiſteret
dixit Abbas Pãnuti⁹ vl̃ ſꝫ aliquos abbas
Machari⁹ O ph̃i nõ dicitis veꝝ imo faci
tis mẽdatiũ q2 fides xp̃iana certior ẽ verior
⁊ potẽtior oĩ ſciã via, qb⁹ nõ credẽtib⁹ ⁊ op
poſitũ affirmãtibus. dixit abbas. O ph̃i ꝓ
bate veritatẽ: ⁊ certitudinẽ ſcie vr̃e in reſuſ
citatione alicuius mortui: ⁊ ego ſilr ꝓbabo
fidẽ meã: qui dixerũt: Nõ poſſumus: q2 ſꝫm
principẽ ph̃oꝝ Ariſto. in poſtp̃dica. c. Pri
uatõ vero. Ex.iiij.metha. a priuatiõe ad ha
bitũ impoſſibilis eſt regreſſus ꝑ nãm. Ille
tũc cõgregato populo iuit ad cimiteriũ: vbi
iacebant corpora mortuoꝝ: ⁊ in p̃ñtia toti⁹
populi petiuit corpus vnius mortui clamãs
⁊ dicens. O aĩa vnius corpis precipio tibi
in virtute fidei chriſtiane: ꝙ venias in hoc
corpus: ⁊ a morte ad vitã reſuſcites. Mira
bile dictu: ſtatiꝫ precepto facto in p̃ñtia to
tius populi ſurrexit vir⁹: q̇ diu mortuus ex
titerat: quo miraculo ꝯtra virtutẽ totius na
ture: ꝑ virtutem fidei facto: ⁊ publice viſo:
reuoluit ſe Abbas ſanctus ad ph̃os dĩ. O
ph̃i vani ⁊ increduli: ecce ꝙ fides xp̃anoꝝ
melior eſt: ⁊ virtuoſior atqꝫ potẽtior oĩ ſcien
tia ph̃oꝝ. Qui ſtatim ex hoc ad verã fideꝫ
ꝯuerſi ſunt. Plura ſunt alia miracula: que
nõ tm̃ facta a ſanctis ſunt: ſed ẽt in virtute
fidei qſqꝫ fidelis quotidie facere põt dño
dicente Matth. vlti. c. Signa aũt eos q̇ cre
diderint h̃ ſequenꝛ. In noĩe meo demonia
eiĳcient: linguis loquenꝛ nouis: ſerpẽtes tol
lent: ⁊ ſi mortiferũ qd biberit nõ eis nocebit
ſuꝑ egros manus imponẽt: ⁊ bene habebũt
Patet ergo ex p̃miſſis oĩbus qualiter rõne
diuerſificatõis miraculoꝝ fides ſanctiſſima
excedit in poteſtate totã virtutẽ. ⁊ potẽtiam
ipſius nature. Immo in hac pte ſola virtus
fidei excedit in faciendis miraculis ptãtem
oĩum virtutũ: tam moraliũ: q̃ꝫ infuſaꝝ. qd ſi
petens igiꝛ opatio miraculoꝝ magis attri
buiꝛ fidei q̃ꝫ alteri virtuti. r̃ñdeo ſꝫm Ric. in
quolibetis ſuis ꝙ ſic. Et hoc primo q2 fides
fateꝛ oĩpotentiã dei. potentie ãt magis attri
buiꝛ ſeu attribui dꝫ virtuoſa opatio ⁊ mira
culoſa: q̃ꝫ alteri virtuti. ¶ Scd̃o ẽt hoc fit
q2 fides eleuat hominẽ ſupra poſſe nature:
Unde ei cõpetit: vt ẽt ſpecialiter deꝛ poſſe
ſupra totam naturã h̃ Ricardus. Si inſuꝑ
quereres: quare etiã fides informis meretur
operationem miraculorum: cum ſit ſine cha
ritate: ſicut patuit in Alexan. magno ⁊ etiã
in multis: de quibus Matth. vij. c. dicitur.
Multi infideles ſine charitate dicent mihi
in illa die. dñe domine nonne in nomine tuo
prophetauimus: ⁊ in nomine tuo demonia

eiecim⁹: ⁊ in noĩe tuo ꝟtutes multas fecim⁹
⁊ tũc ꝯfitebor illis: q2 nunq̃ꝫ noui vos. Cui
qõni r̃ñdit Ric. vbi ſ. ꝙ opatio miraculoꝝ
nõ daꝛ ei. ſ. fidei merito ꝯdigni: ſꝫ ꝯgrui ſi
hoc exigat vtilitas ppl̃i ſeu meritum: ⁊ ma
gna fides ꝑſone miraculũ petẽtis. Sꝫ his
ſtupẽdis p̃termiſſis: ⁊ ſilib⁹: q̃ fides opatur
ſuꝑ oẽꝫ nature potẽtiã ⁊ ꝟtutẽ. Quid dice
m⁹ de ei⁹ fidei ꝟtute maria q̃ ẽt ſpũalr ĩfir
mos ⁊ mortuos ſanat ⁊ reſuſcitat: Nã talia
facere maioris ẽ ꝟtutꝭ ⁊ potẽtie (ceteris pa
ribus) q̃ꝫ ſupradicta ſolũ miracula opari. ⁊
ꝓpterea Aug. hec egregie ꝯfirmãs in lib. de
ꝟbis dñi dicit. Nulla maior potẽtia: nulla
fortitudo: nulle maiores diuitie: nulli maio
res theſauri ⁊ honores: nullaqꝫ maior ẽ in
hoc mũdo ſubſtãtia q̃ꝫ fides catholica. Hec
eni peccatores ſaluat: cecos illuminat: infir
mos curat: cathecuminos baptizat: fideles
iuſtificat: penitẽtes refrenat: iuſtos fortificat
martyres coronat: ꝟgines: viduas: ⁊ ꝯiuga
tas: caſto pudore ꝯſeruat: religioſos inſpi
rat: clericos ordinat: ſacerdotes ꝯgregat: re
gnũ celoꝝ prepat: atqꝫ ſimul eternã heredi
tatẽ cuꝫ ſanctis angelis nobis tribuit ⁊ cõ
municat. Hec Augu. Ex predictis igiꝛ oĩb⁹
pꝫ tertia nobilitas de quinta excellentia ſa
cratiſſime fidei: quã ꝟtutẽ: nobilitatẽ: atqꝫ
iuſtificationẽ: nobis concedat auctor totius
nature deus ipſe: qui vtiqꝫ non tm̃ eſt potẽ
tie: ſed inſuꝑ ſapientie atqꝫ clementie infini
te. Cui ſemꝑ ſit oĩs laus ⁊ gloria in ſecula
ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria ſexta poſt p̃mã dominicã q̃drage
ſime: Iterum de quinta excellentia: vꝫ de no
bilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Et ecce ſtatiꝫ
fact⁹ eſt ſan⁹ hõ ille. Scri
buntur hec ꝟba Joã. v.
⁊ in euangelio preſentis
ferie. Poſt lr̃alẽ ⁊ ſpũalẽ
ſacri euãgelij expoſitionẽ
humaniſſimi ciues: ex quo vt claruit in ſer
mone precedenti habuiſtis declarationẽ ter
tie nobilitatis de q̇nta excellẽtia ſacratiſſi
me fidei: q̃ dicta fuit nobilitas ptãtiua: in q̃
mõſtratũ fuit qualr ipa b̃ñdicta fides exce
dit ꝟtutẽ ⁊ fortitudinẽ toti⁹ nãe in ptãte cõ
iunctiõis: trãſmutationis: atqꝫ diuerſifica
tionis: hẽo vobis in p̃ñti ſermone ſingulari
ter declarare quartã ipſius ſacratiſſime fi
dei nobilitatẽ: que ⁊ auribus veſtris valde
delectabilis erit atqꝫ ꝑſpicua: cuius quarte
nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De quarta nobilitate ſacratiſſime fidei:
que dicitur nobilitas ꝟificatiua.

q Uarta igiꝛ nobilitas ſacratiſſime
fidei dĩ nobilitas ꝟificatiua. vltra
eniꝫ nobilitates ſuprapoſitas: fides
ſciſſima hoc priuilegio ſingulariter gaudet:
ꝙ nequaq̃ꝫ ſecũ pati põt aliquẽ minimũ er
rorẽ: ſꝫ penit⁹ a ſe oẽm falſitatẽ excludit: qd
vtiqꝫ ẽ ſignũ euidẽtiſſimũ marie nobilitatꝭ
⁊ excellẽtie: cũ in ceteris oĩb⁹ artib⁹ atqꝫ ſci
entijs poſſit diuerſimode error ⁊ falſitas ad
miſceri. Pro hui⁹ igiꝛ nobilitatis plenior
declaratione in forma qõnis quero: an poſſi
bile ſit aliquã falſitatẽ ⁊ errorẽ ſimul eẽ vel
admiſceri cũ xp̃iana fide. Et breuiter dico
ꝙ circa hãc qõnẽ tria ſunt ſpãliter ꝓponẽ
da. Prio oppoſita argumẽtatio. Scd̃o fir
ma ꝟificatio. Tertio debita ſatiſfactio.

¶ Opponitur ꝙ fidei xp̃iane põt ſubeſſe
de falſis argumẽtis quodlibet falſum.

p Rimo ꝓponẽda ẽ circa hãc qõeꝫ
oppoſita argumẽtatio. q̃ttuor.n.
inꝛ cetera ſũt p̃cipua argumẽta: q̃
aliq̃lr videnꝛ ꝯcluder̃ ⁊ demõſtrar̃: ꝙ fides
ſecũ patiaꝛ aliquã falſitatẽ ⁊ errorẽ. quoꝝ
Primũ dĩ argumẽtũ ſubiectiõis. Scdꝫ dĩ
argumẽtũ aſſimulatõis. Tertiũ dĩ argumẽ
tũ preſuppoſitiõis. Quartũ dĩ argumẽtum
adorationis. ¶ Primũ argumẽtũ aliq̃liter
demõſtrãs ꝙ fides ſecũ patiatur erroreꝫ ⁊
falſitatẽ: dĩ argumẽtũ ſubiectionis: ⁊ formo
ſic argumẽtũ. Cuicũqꝫ ſubeſt cõtingẽs: põt
ſubeſſe falſũ. Sꝫ fidei ſubeſt veꝝ cõtingens
Ergo fidei poteſt ſubeſſe falſũ. Maior ẽ ph̃i
li.i. poꝝ. dĩ. Cõtingẽs (ingt) dĩ duob⁹ mõis.
Uno mõ dĩ ꝯtingẽs plerũqꝫ ⁊ frequẽter vt
hoieꝫ ſeneſcere ĩ ſenectute: ⁊ tale dĩ ꝯtingẽs
qd q̃ꝫtũ ẽ de ſe: idifferẽter ſe hꝫ ad eẽ ⁊ ad
non eẽ: vt me ãbulare. Minor ẽt pꝫ vꝫ fidei
ineſt veꝝ cõtingẽs. Nam certuꝫ eſt: ꝙ fides
ſit ĩ antiqs de incarnatione xp̃i ⁊ paſſione.
Non.n. erat neceſſariũ: dei filium incarnari:
ſeu xp̃ꝫ crucifigi: nec aliquo mõ gen⁹ hũanũ
liberari. Reſtat ergo: ꝙ cõcluſio ẽ vera: ⁊ cõ
firmaꝛ iſta rõ exẽplo. Nã abraã credidit xp̃ꝫ
naſcituꝝ. ſꝫ illd Jo. viij. Abraã pr̃ vr̃ exulta

nit vt videret diẽ meũ. Sꝫ certũ ẽ ꝙ poſt tẽpus Abrahe de⁹ poterat nõ icarnari. Sola .n. ſua volũtate carnẽ accepit: Et ita eẽt falſuꝫ: ꝙ Abrahã de xp̃o credidit. ꝰ vĩ ꝙ fidei poſſit ſubeſſe falſũ. Preterea Abrahã credidit ꝙ eẽt imolatur⁹ filiũ ſuũ ⁊ voluit ipꝫ immolare (ſic hẽtur Geñ. xxij) Et ſic meruit volẽdo: ita meruit credẽdo. Volẽdo .n. meruit q̃ ex charitate voluit. Eadẽ rõne ẽt meruit: q̃ cũ charitate credidit. Sꝫ manifeſtũ ẽ: ꝙ nõ: tñ imolauit filiũ ſuũ. ꝰ vĩ vt. ſ. ¶ Scdõ argu. hoc idẽ demõſtrãs: dĩ argũ. ẽtũ aſſimilatiõis. Regl'a generalis ẽ: ꝙ de ſimilib⁹ idẽ ẽ iudiciũ. Quo pſuppoſito certũ ẽ ꝙ fides reſpectu obiecti ẽ ſimilis ſpei ⁊ charitatiq; idẽ habẽt obiectũ. Sꝫ manifeſtum ẽ ꝙ ſpei ſil'r ⁊ charitati aliqd ſubeſſe falſum põt. Nã multi ſperãt ſe hituros vitã eternã vt vꝫ cũ aliqs pſcit⁹ nõ in grã exiſtit: ſperat ſe habituꝝ vitã eternã: q tñ nõ hẽbit. Sil'r ẽt põt ſubeſſe falſũ charitati. Nã multi diligunꝰ tanq̃ boni: q tñ boni nõ ſũt: ergo a ſimili vĩ: ꝙ fidei poſſit ẽt falſũ ſubeẽ. ¶ Tertiũ argu. hoc demõſtrãs aliqualr: dĩ argumẽtũ preſuppoſitiõis. Fundamẽtũ iſti⁹ argumẽti ponit phs tertio d aia. ⁊ xij. Metha. dĩ. Volũtas nunq̃ fertur: niſi i pcognitum. Quo preſuppoſito pꝫ ꝙ actui charitatꝭ põt realiter ſubeſſe falſũ: ergo a fortiori ⁊ actui fidei. ¶ Quartũ argumentũ h idẽ aliq̃liter demõſtrãs: dĩ argumẽtũ adoratõis. certũ ẽ ꝙ act⁹ adoratiõis corpis xp̃i ẽ act⁹ fidei: q̃ ẽ vnũ de ptinẽtib⁹ ad fidẽ: vt vꝫ aliqs ſub ſacramẽto altaris veꝝ corp⁹ xp̃i ptineri credat ſꝫ ptingit aliqñ adoratiõi alicui⁹ fidelis ſubeſſe falſũ: ſicut qñ qs adorat hoſtiã nõ cõſecratã p pſecratã: eo ꝙ ibi nõ ẽ tũc veꝝ corpus xp̃i: ſed ſoluꝫ panis. Ergo videtur vere ex iſto argumento cum ceteris: ꝙ fides ipſa ſecũ patiatur aliquẽ errorẽ ⁊ falſitatẽ: Et ſic pꝫ pdicte q̃õis oppoſita argumẽtatio.

¶ De veritate reali qua oſtenditur ꝙ fidei xp̃iane nõ poteſt ſubeſſe falſum.

Secũdo circa pdictã q̃õeꝫ ppõnẽda ẽ firma ſtificatio. Quãuis .n. argumẽta imediate ſupdcã aliq̃liter videãtur pcludeꝛ: ꝙ fidei pt ſubeẽ falſũ tñ p firma ⁊ reali ſitate ab oib⁹ tenẽdũ eſt ꝙ fides ſciſſima nõ põt ſecũ pati aliquẽ minimũ errorẽ vel falſitatẽ: Et ꝙ h ſit veꝝ triplicitér pbo. Primo auctoritatib⁹. Scdõ rõnib⁹. Tertio diſtinctiõib⁹. Prio pbo auctoritatib⁹. Nã Dio. vij. c. de di. no. ait. Impoſſibile ẽ xp̃i fidem eẽ erroneã ⁊ falſaꝫ cũ lata ſit ab auctore toti⁹ ſitatis: in quo nullus error exiſtere põt. Auguſtin⁹ ẽt li. de fide ad petꝝ ait. Fides catholica nulli põt eſſe admixta errori ⁊ falſitati: quã tãtoꝝ ſanguine martyꝝ idubitãter pfirmatã eẽ pſpicim⁹. Scdõ hoc idẽ pbo triplici rõne: vꝫ ꝙ fides nõ cõpatiẽ ſecũ aliquã falſitatẽ. Prio rõne idiuerſificatiõis. Scdõ rõne obiectiõis. Tertio rõne argumẽtatiõis. ¶ Prio pbo rõne indiuerſificatiõis. Fũdamẽtum rõnis ponit phs. z. de gene. ⁊ cor. dĩ. Idẽ manẽs ſp aptũ natũ ẽ facere idẽ. Pꝫ hec regl'a. Nã vitis nõ põt pducere ſimꝭ ſic⁹ ⁊ vuã: eo ꝙ imobiliter tenet ſubaꝫ vitis. Quo pſuppoſito certũ ẽ q̃ de⁹ (q ẽ ſitas) ẽ imutabilis pꝫ. Platonẽ in Thimeo. ⁊ phs ẽt xi. meth. dĩ. Prim⁹ motor ẽ imobilis ipaſſibilis ⁊ etern⁹. Et iõ Jo. xiiij. dicebat Xp̃s de⁹ ⁊ hõ. Ego ſum via ſitas ⁊ vita. Cũ ſi ſic ẽ: ꝙ de⁹ ſit ſitas imutabilis. ꝰ ipoſſibile ẽ ꝙ ab eo pcedat niſi ſitas: q̃ (ſic dĩ. z. poꝝ) ex falſis veꝝ: ſed ex veris nõ ſeqtur niſi veꝝ. Sꝫ manifeſtũ ẽ ꝙ fides ipa ẽ iſuſa ab ipo do in cordib⁹ ſcõꝝ. Sic .n. dĩ. i. Pe i. c. Spũ ſcõ iſpirati: locuti ſũt ſci di hoies. ꝰ pcludiẽ: ꝙ fides ſciſſima q a do imediate pcedit: ſecũ nõ patiaẽ aliq̃ falſitatẽ. Jõ pſalmiſta pˢ. cxviij. dicebat. Principiũ ſboꝝ tuoꝝ ſitas ⁊c̃. Ipe q̃ꝫ xp̃s de⁹ ⁊ hõ. Idẽ pfirmãs Mat. v. c. dĩ. Nolite putaꝛ qm̃ veni ſoluere legẽ aut pphas. Nõ .n. veni ſoluere legẽ: ſꝫ adiplere. Amẽ qppe dico vobis: donec trãſeat celũ ⁊ terra: iota vnuꝫ aut vn⁹ apex nõ pteribit a lege: donec oia ſiant. i. pꝫ gl. q ptinent ſub fide. Et Mat. xxiiij c. dicebat. Amẽ dico vob. q̃ nõ pteribit generatio h: donec oia fiãt. Celũ ⁊ ter. trã. ver. a. m. nõ pteribũt. ¶ Scdõ hoc idẽ pbo rõe obiectiõis. Fundamẽtũ rõnis ponit ſentẽtial'r phs. z. de aia dĩ. Sic is act⁹ vel hit⁹ ſortitur ſpẽꝫ a ſuo obõ. Pꝫ h regl'a. Nã hit⁹ ⁊ act⁹ ieiunij ſeu tpantie: ſi hẽat deũ p obõ: bon⁹ erit: ſi aũt hẽat pro obiecto ↄcupiditatẽ vel auaritiã: malus erit. Quo preſuppoſito certũ ẽ: ꝙ fides in credẽdo aſſentit prime ſitati ppter ſe: ⁊ ſup oia dicente Dio. vij. c. de di. no. Fides inqt ẽ circa ſimplicẽ ⁊ ſupexiſtẽtẽ ⁊ icreatã ſitatẽ. Sꝫ manifeſtũ ẽ ꝙ pria ſitas increata in ſe nõ põt eſſe falſa: ergo ẽ neceſſario ſa. ꝙ ſi eſt vera: ergo hit⁹ fidei q ipſaꝫ hꝫ p obiecto: neceſſario erit verus ergo pcludiẽ ꝙ fides xp̃iana nullaꝫ vel minimã pt ſecũ pati falſitatẽ. ¶ Tertio hoc idẽ pbo rõne argumẽtatiõis. Fundamẽtũ h⁹ rõnis ponit phs. iij. Thop. dĩ. Si d quo min⁹ vr̃ ineẽ ⁊ ineſt. ergo ⁊ id d quo magis Regula p ſe ẽ manifeſta. ſꝫ certũ ẽ ꝙ fides q primis principijs initiẽ: nõ patiẽ ſecũ aliquã falſitatẽ. Et rõ eſt: q̃ pricipia cuiuſlibet ſcientie ſunt notiſſima ⁊ veriſſima dicente pho. i. Poſter. Nõ ſolũ inqt: neceſſe ẽ pcognoſcere oia pria principia: aut qdã ad cõcluſionẽ: ſꝫ ẽt magis. q̃ pp illud qd amam⁹ id magis ẽ amãdũ. Sꝫ oia poſteriora ſcim⁹ ergo ⁊c. hec ibi. Idẽ ibidẽ ait. Principijs nihil ẽ noti⁹ in ſitate: ⁊ oppoſitis nihil noti⁹ in falſitate. Idẽ quoqꝫ. z. Poſter. dĩ. Principiũ ſcie nõ ẽ hitus neqꝫ eſt ſcia: ſꝫ itellect⁹ p ſe notiſſim⁹. Et. i. Thop. dicit. Vnũqdqꝫ pricipioꝝ ẽ ſibi fides et. iiij. Meth. ait. Pria principia in oĩ ſcia ſunt p ſe notiſſima ⁊ veriſſima. ⁊ Cõmẽtator ſup ᵽo meth. ait. Pricipia ſe hñt i ſcia ſic loc⁹ ianue i domo: quẽ null⁹ ignorat. Si igiẽ vt ex pmiſſis pꝫ fides q pgrediẽ a pris pricipijs: ſecũ nullã patiẽ falſitatẽ: ergo multo magis fides illa q innitiẽ prio principio oiuꝫ principioꝝ. pp qd bñ pcludiẽ: ꝙ fides ſciſſima nullã pt ſecũ falſitatẽ tollerare. Et pfirmaẽ iſta rõ. nã phs. z. Ethi. dĩ. Virt⁹ ẽ certior ⁊ melior oĩ arte atqꝫ ſcia: ſꝫ certũ ẽ: ꝙ ſcie nõ põt ſubeẽ falſũ cũ ſit act⁹ demõſtratiu⁹ ⁊ neceſſari⁹. Vñ phs vi. Ethi. ait: Scia ẽ hitus pcluſiõis dmõſtrate. Et ibidẽ ait. Scia ẽ coꝝ q nõ ptingit al'r ſe hñ'e: talia aũt ſũt neceſſaria. Et ibidẽ diẽ. Scia ẽ hit⁹ demõſtratiu⁹ q ex neceſſarijs neceſſaria pcludit. Idẽ q̃qꝫ. i. Poſte. ait. Scia ẽ illoꝝ quoꝝ ẽ certa demõſtratio. ⁊ ibidẽ diẽ Scia dmõſtratiua ẽ notioꝝ ⁊ certioꝝ. vñ ꝙ ſciẽ ſi pt al'r ſe hẽre. Deniqꝫ ibidẽ ait. Scia ẽ neceſſarioꝝ opinio: aut ẽ ptingẽtiũ al'r ſe hñ'e. Si igr̃ (vt pꝫ) ſcie nõ ſubeſt falſũ: ⁊ virt⁹ certior ẽ oĩ ſcia: cũ fides ſit ſtus pficiẽs itellectũ: pcludiẽ neceſſario ꝙ ſecũ nõ põt pati aliquã falſitatẽ. ¶ Tertio ẽt pbo diſtinctionib⁹. vꝫ ꝙ fides nõ ↄpatiẽ ſecũ aliquaꝫ falſitatẽ. Naꝫ Tho. z. z. q. i. art. z: in cor. q. dĩ. Cũ q̃riẽ an fidei poſſit ſubeẽ falſũ rñdeo. ꝙ nulla ſtus pficiẽs intellectũ ſe hꝫ ad falſũ ſm ꝙ eſt malũ intellectus: vt pꝫ per phꝫ. vi. Ethi. Sꝫ fides ẽ qdã ſtus pficiẽs intellcm̃ ergo ei ñ pt ſubeẽ falſũ. Itẽ nihil ſubeſt alicui potẽtie vel habitui aut ẽt actui niſi mediãte rõe formali: ſic color nõ põt videri niſi p lumẽ: ⁊ pcluſio ſciri nõ pt niſi p mediũ demõſtratõis. Sed rõ formal' obiecti fidei: eſt ſitas pria. vñ nihil põt cadere ſub fide niſi iq̃tũ ſtat ſub ſitate pria: ſub q nullũ falſũ ſtare põt: ſicut nec nõ ens ſub ente: nec malũ ſub bonitate: ergo relinqẽ ꝙ fidei ñ pt aliqd ſubeſſe falſuꝫ. Aliã diſtinctiõeꝫ ponit Alex. de ales in. z. pte ſũme. i tractatu de fide dĩ. Cũ q̃riẽ an fidei poſſit ſubeẽ falſũ. rñdeo ꝙ fides nõ eſt niſi de vero. ⁊ rõ h⁹ ẽ ex pte itellect⁹ q q̃tũ eſt in ſe rect⁹ ẽ: ⁊ tũc maxĩe cũ ẽ in pria ſitate ad quã nat⁹ ẽ. Sꝫ hoc nõ pt niſi ſuſtẽteẽ ⁊ pfirmeẽ aliquo luie deſup veniẽte: ꝙ qdẽ lumẽ ẽ fides: ab ipſa luce pria ſitatis. ⁊ q̃ lumini prie ſitatis nõ põt ſubeſſe falſitas. iõ fides nõ põt eſſe niſi de ſo. Aliã poſtremo egregiã diſtinctionẽ ponit ſeraph. Bonauẽ. in. z. dĩ. xxiiij. ar. i. q. i. i corpe q. cũ q̃riẽ inqt an fidei poſſit ſubeẽ falſum. rñdeo ꝙ cũ hitus fidei ipaꝫ mẽtẽ illuiat ad aſſentiendũ ſitati credite ſm illuſtrationẽ diuine preſcie: ⁊ diuine pſcie non poſſit ſubeſſe falſũ: q̃ ipſa nõ põt falſificari: neceſſe ẽ ponere: ꝙ ipſi habitui fidei nec falſũ ſubſit: nec ſubeſſe poſſit Queadmodũ .n. diuina pſciẽtia: q̃ ex reb⁹ nõ pẽdet: certiſſime cognoſcit: nõ ſolũ ea q ventura ſunt neceſſario: ſꝫ ẽt in ptingẽtia: ita ꝙ circa ea decipi nõ põt ſicut in libro prio oſtenſuꝫ fuit. ſic ⁊ fides q cognitioni diuine preſciẽtie innititur: a qua ⁊ illum naẽ ⁊ dirigitur certã credulitatem ⁊ illuminationem hꝫ de futuris ẽt ptingentibus: ita ꝙ illa q̃tum eſt d ſe poſſint nõ euenire. fides tamen non põt decipi nec poteſt errare. Sicut enim de eo qd preſcitũ eſt euenire a deo concedi põt. ꝙ ipſuꝫ poſſibile ſit nõ euenire p ſe ⁊ abſolute: nõ eſt tñ poſſibile: cũ preuiſione ſui oppoſiti: q̃ hec duo nõ poſſunt ſimul ſtare: ꝙ deus preuideat vnũ: ⁊ ꝙ eueniat oppoſitũ tũc .n. falleret diuina pſcientia. Per hunc modũ intelligendũ eſt de aſſenſu fidei: que innititur diuine puiſioni. Vnde q̃uis creditũ cõtingẽs in ſe poſſit nõ euenire. hec tñ duo nõ poſſunt ſimul ſtare. ſcꝫ ꝙ fidei non poſſit ſubeſſe falſum: q̃ nõ pñt ſtare falſitas in credito: ⁊ veritas in

credente ſue in fide.h Bonauentura.
¶De ſatiſfactione argumentorũ factorũ i
oppoſitũ que etiam oſtenditur ꝙ fidei chri
ſtiane non poteſt ſubeſſe falſum.
Ertio deniq; circa p̄dictã qõnẽ ꝑpo
t nẽda ẽ debita ſatiſfactio:ꝛ hoc q̃tũ
ad quattuor argumẽta in oppoſitũ
iſtius ꝟitatis fcã. Ad primũ igiť argumẽtũ
in ↄ̄rĩũ fcm̃.vꝫ ꝙ cuicũq; ſubeſt ↄtigẽs põt
eſſe falſũ rñdit Bona.in.3.di.xxiiij.ar.i.q.i.i
ſolu.primi argumẽti.ꝑ interẽptionẽ di.q: di
uine ꝓuiſioni põt ſubeſſe ↄtingẽs verꝫ. Nã
ꝓuidet deus vera ↄtingentia:ſed tñ illa q̃ ꝓ
uidet:nũq̃ ſunt falſa:ꝛ ſicut hoc hꝫ inſtãtiã
in diuina ꝓcognitione:ſicut ꝛ in illuminatio
ne q̃ ab eo ꝓcedit:q̃ quidẽ eſt habit⁹ fidei
ſicut p̄dictũ eſt:ꝛ ſic pꝫ ſatiſfactio quãtũ ad
primũ argumentũ:¶Ad ſm ẽt argumẽtũ
primo articulo innerũ vꝫ ꝙ icarnatio ꝛ paſ
ſio Chriſti erãt ꝑ fidẽ in antiqs fidelibus:ꝛ
tñ h poterãt nõ euenire.rñdet Bonauẽ.vbi
ſupra:in ſolu.tertij argumẽti.di.Lꝫ ipm̃ cre
ditũ poſſit eſſe ↄtingẽs in ſe:habito tñ reſpe
ctu ad diuinã p̄ſcientiã que imutabil'r pre
uidit icarnationẽ ꝛ paſſionẽ Chriſti neceſſa
rio erat ipſa euenire:ꝛ iõ oppoſitũ eius non
poterat ſtare:nec cũ actu diuine preſcie: nec
cũ actu fidei noſtre ſeu antiquorꝫ patrũ hec
Bonauẽ.ꝙ ẽt Abraam credidit Chriſtũ na
naſciturꝫ:ꝛ tñ xp̄s poterat non naſci.rñdet
Tho.2.2.q.i.ar.3.in ſolu.2.primi argumẽti.
di.ꝙ deũ nõ incarnari ſm ſe ↄſideratũ fuit
poſſibile ẽt poſt tp̄s Abrae:ſed ſm ꝙ cadit
ſub preſcia diuina:hꝫ quandã infallibilita
tis neceſſitatẽ:ꝛ hoc mõ cadit ſub fide vñ ꝓ
ut cadit ſub fide nõ põt eſſe falſuꝫ.Ad illd
ẽt ꝙ Abraã credidit filiũ imolaturꝫ.rñdet
Alex.de al.in.3.pte ſũme in tractatu de fi
in ſolutiõe cuiuſdã argumẽti dicẽs:ꝙ illud
credere nõ fuit motus fidei ſed liberi arbi
trij. cum nõ ſit motus fidei niſi circa articu
los.ꝛ circa ea que ad articulos pñt reduci:
ꝛ ſic pꝫ ſolutio q̃tũ ad p̄dicta.¶Ad tertiũ
etiã argumentũ factũ in ↄ̄rĩũ.i.aſſimilatõis
ꝙ vbi dicebať ꝙ ſicut ſpei ſubeſt falſũ:ſic ꝛ
fidei.Rñdit Tho.2.2.q.i.ar.3.in ſolutõe pri
mi arg.di.ꝙ nõ eſt ſil'is rõ.Nã ẽt ſpei inq̃
tũ eſt vera ſpes nõ põt ſubeſſe falſum.Nõ
eni aliqs ſperat ſe habiturũ vitã eternã ſm
ꝓpriã ptãtem.hoc eni eſſet p̄ſumptiõis:ſed
ſm auxiliũ diuine grẽ.ꝛ ſm exigentiã meri
torꝫ:in qbus ſi p̄ſeuerauerit oĩo ifallibiliter
vitam eternã ↄſequeť.h Tho.Bona. ẽt in
3.di.xxiiij.arti.i.q.i.in ſolu.iiij.argu.Ad idẽ
argumentũ rñdens.vꝫ ꝙ ſpei ſubeſt falſuꝫ
dicit ꝙ ſpei ſm ꝙ eſt virtus ꝛ virtuoſe mo
ueť:falſum nõ ſubeſt Cũ enim ſpes ſit cer
titudo ꝓueniẽs ex grã ꝛ meritis:nullus ſpe
rat ſe habiturũ vitã eternã niſi cũ p̄ſuppoſi
tiõe meritorꝫ:ꝛ q: efficatia meriti includit fi
nalẽ p̄ſeuerãtiã:hinc eſt ꝙ in actu ſpei ipli
cať ↄditio p̄ſeuerantie finalis.Qui s.n.q re
cte ſperat:vitã eternã certitudial'r expectat
ſi vſq; in finẽ in grã ꝛ meritis p̄ſeuerauerit.
Et hoc verꝫ eſt.ꝛ fides nr̃a dictat:ꝛ hoc mõ
preſcitus nõ expectat vitã eternã ſimpl'r: ſꝫ
ſub ↄditiõe.ꝙ ſi aliqs ſine diuina reuelatõe
abſq; oĩ ↄditione ſperat ſe habiturꝫ vitam
eternã talis nõ hꝫ motũ ꝑtinentẽ ad fidẽ ꝛ
ſpẽ:ſed ad falſam eſtimationẽ.h Bonauen.
Ex p̄dictis pꝫ ſatiſfactio ad.3.argu. ¶Ad
quartũ ẽt argumentũ p̄ſupponis vꝫ:ꝙ act⁹
charitatis p̄ſupponit actum fidei ꝛc.rñdit
Bonauẽ.in.3.di.xxiiij.ar.i.q.i.in ſolu.v.arg.
di.q̃uis actus charitatis p̄ſupponit actũ fi
dei vt regulãtis ꝛ dirigentis eius actũ: nõ
tñ oꝫ ꝙ charitas p̄ſuppõit actũ fidei:vt cõ
currẽtis ſupꝛ illud obiectũ.Omne.n.qđ cha
ritas appetit fides dictat appetẽdũ eẽ:ꝛ ita
dirigit eius actũ:nõ tñ oẽ qđ charitas ap
petit fides credit:q: de pluribus ↄtingit di
cere ꝙ ſunt bona :falſũ eſt tñ dicere ꝙ ſint
vera bonũ eni dicit aptitudinẽ ꝛ ordinẽ ha
bitualẽ ſed verꝫ dicit inherentiã ꝛ exñtiã ac
tualẽ:vñ erat bonũ.Apl'm ire ad hiſpanos:
q̃uis nõ eſſet verꝫ:ꝛ ideo erat appetibile:q̃
uis nõ eẽt credibile.q̃uis eni falſitas poſſit
ſtare cũ obiecto charitatis :q: aliqđ põt eẽ
falſum ꝛ bonũ:nõ tñ põt ſtare cũ obiecto fi
dei:q: nõ põt idẽ ſimul eẽ falſum ꝛ verum
Tho.ãt.2.2.q.i.ar.3.in ſolu.primi argu.:Ad
idẽ argumentũ rñdit.verꝫ inqt eſt bonũ itel
lectus ſm phm̃.vi.Ethi.Nõ ẽ aũt bonũ ſeu
obiectũ appetitiue virtutis:ideo oẽs virtu
tes que ꝑficiunt intellectũ excludunt totali
ter falſum:q: de rõne virtutis eſt ꝙ ſe habe
at ſolũ ad bonũ.Uirtutes aũt ꝑficientes ꝑ
tem appetitiuam nõ excludunt totaliter fal
ſum.Põt enim aliquis ſm iuſticiaꝫ aut tẽ
perantiam agere aliquã falſam opinioneꝫ:
hñs de eo circa quod agit:ꝛ ita cum fides
perficiat intellectuꝫ:ſpes aũt ꝛ charitas ap

petitiuã ꝑtem:non ẽ ſil'is rõ de eis : ꝛ ſic pꝫ
ſatiſfactio ad quartũ argumẽtũ.¶Ad vlti
mũ deniq; argumẽtũ:vꝫ ꝙ adorationi poteſt
ſubeſſe falſum.rñditur Bonauẽ.vbi ſupra i
ſolutõe vlti.ar.di.ꝙ adorationi facte ſm di
rectionẽ ꝛ gloriã fidei:nũq̃ ſubeſt falſum ꝓ
eo ꝙ fides dicit nihil adorãdũ eſſe ꝓ certo:
niſi de quo hĩ certa cognitio.de eo aũt de q̃
non hĩ certitudo:dicit adorãdũ eſſe p̄ſuppo
ſita ↄditione.Uñ oĩs fidelis recte adorans
hoſtiã ↄſecratã:adorat:ſub ea ↄditione ſi ꝑ
fecta ſint circa ipſam ea:q̃ ad ↄſecrationem
ſunt neceſſaria ſm inſtitutionem diuinam ꝛ
ſic nũq̃ decipiť:nec errat.h Bonauẽ. Tho.
ẽt.2.2.q.i.ar.3.in ſolu.vlti.argu.diť. ꝙ fides
credẽtis nõ referť ad has ſpẽs panis vel il
lasꝫ ad hoc:ꝙ verꝫ corp⁹ xp̄i ſit ſub ſpẽb⁹
panis ſenſibilis:q̃ñ recte fuerit ↄſecratũ. vñ
ſi nõ ſit recte ↄſecratũ.fidei nõ ſubuerit ꝓꝓ
h falſum.h Tho.Et ſic pꝫ ſatiſfactio ad vlt.
argu.Collige igiť ex p̄dict o aĩa fidelis:ꝙ cũ
fides nullã ſecũ patiať falſitatẽ ꝛ errorẽ : ſi
bona agis:ſine dubio hẽbis vitã eternam:ſi
vero mala facis:hẽbis penã eternã. Quas
duas ꝟitates indubitãter tꝫ fides ſciſſima:
q̃ nequaq̃ errare poteſt . Qđ bñ confirmat
Athanaſi⁹ in ſimbolo fidei xp̄iane di . Qui
bona egerũt ibũt in vitã eternã: q ꝟo mala
in ignẽ eternum.Et ſaluator h idem iuramẽ
to affirmãs Mat.v.c.di. Nolite putare qm̃
veni ſoluere legẽ:aut ꝓphas.Nõ.n.veni ſol
uere:ſed adimplere. Amẽ qppe dico vobis:
donec trãſeat celũ ꝛ terra:iota vnũ aut vn⁹
apex non preteribit a lege:donec oĩa fiant.
Qui ḡ ſoluerit vnũ ꝺ mãdatꝭ iſtis minimis
ꝛ docuerit ſic hoĩes:minimus vocabiť in re
gno celorꝫ.Qui ãt fecerit ꝛ docuerit:h ma
gnus vocabiť in regno celorꝫ.In qb⁹ ꝟbis
ſaluator teſtať:ꝙ anteq̃ ꝑmitteret falſifica
ri:ſeu non adimpleri qcqđ euãgeliſte aut ꝓ
phe ꝑ ſp̄m ſcm̃ ſunt locuti:citius ſineret rue
re terra:ꝛ oẽs celos cũ oĩbus ↄtẽtis in eis.
Hoc idẽ teſtanť Luc.euangeliſta Luc.xi.ꝛ
Mar.13.c.di.i ꝑſona eiuſdẽ xp̄i.Celũ ꝛ terra
trãſibũt:ꝟba aũt mea nõ p̄terībunt.Idem
Mat xxiiij.ſupꝛ q̃ ꝟba di.Aug.ꝙ ſi poſſibile
foret:ꝙ vna ſola falſitas in ſacra ſcriptura i
ueniretť : tota ſil' ſcriptura merito falſiſſima
poſſet eſtimari.Qđ cũ ſit impoſſibile : vꝫ ꝙ
falſitas aliq̃ i ſcriptura ſacra repiri poſſit id
circo eidẽ ſcripture ſacre maior ẽ fides adhi
benda:q̃ ſi qs ꝓpriis oculis mortuos vide
ret actual'r reſurgẽtes.Hoc.n.ſaluator inſi
nuare voluit:cũ Luc.xvi.aſſerit Abraaꝫ no
luiſſe ꝑmittere reſurgere Lazarꝫ:ꝛ venire ad
teſtificãdũ qnq; fr̃ib⁹ diuitis Epulonis : ꝙ
ipſe diues Epulo dãnat⁹ eſſet: ꝓꝓ qđ rñdit
diuiti petenti:vel vt Lazarꝫ ſaltem mitteret
ad fr̃es.di.hñt Moyſen.i.legẽ Moyſi: ꝛ ꝓ
phas.i.legẽ ꝓphar̃ꝫ:q̃ſi diceret.ſi qs nõ cre
dit ſcripture ſacre:q̃ mẽtiri nõ põt cum ſit a
ſpũ ſcõ:q̃uo credere dꝫ mortuis ſuſcitatis:ꝛ
in grã nõ ↄfirmatꝭ:q vtiq; poſſent eẽ teſtes
falſitatis.Ex p̄dictis igiť oĩb⁹ pꝫ q̃rta nobi
litas.de qnta excellẽtia ſacratiſſime fidei:q̃
dĩ nobilitas verificatiua:quã fidei veritaẽ
ꝛ ſtabilitatem nobis largiri digneť dñs xp̄s
qui eſt ꝛ veritas increata:ꝛ qui ſtabilis ma
nens dat cuncta moueri.qui viuit ꝛ regnat
benedictus in ſecula ſeculorum.Amen.

¶Sabbato poſt p̄mam dñicam quadrage
ſime iterꝫ de quinta excellentia:vꝫ de nobili
tate ſanctiſſime fidei.

Ic eſt filius

me⁹ dilect⁹:in quo mihi
h bñ ↄplacui.ipꝫ audite.i.
ꝑ fidẽ in eũ credite.Scri
bunť h ꝟba Mat.xvij.c.
ꝛ i euãgelio occurrẽtꝭ diei.Poſt ſacri euãge
lij l'ralẽ ꝛ ſpũalẽ expoſitionem amãtiſſimi ci
ues:ex quo(vt claruit in ſermone precedẽti)
habuiſtis declarationem q̃rte nobilitatis.ꝺ
qnta excellentia ſacratiſſime fidei:q̃ dicta ſu
it nobilitas verificatiua:in q̃ mõſtratũ fuit
q̃l'r ipſa fides bñdicta nihil ſecũ ↄpatiť fal
ſitat:hẽo vobis p̄ſenti die ſingl'r ꝛ breuiter
declarare qntã ipſius ſacratiſſime fidei no
bilitatẽ:q̃ lꝫ breuiſſima ſit:tamen erit vobis
valde vtilis:atq; ſalutifera:cuius nobilitatꝭ
declaratio talis erit.
¶De qnta nobilitate ſacratiſſime fidei:que
dĩ ſublimitiua.
Uita ḡ nobilitas ſacratiſſime fidei
q in ordine declaranda dĩ nobilitas
ſublimitiua.vltra.n.p̄dcãs nobili
tates fides ſacratiſſima h ꝑuilegio ſingula
riter gaudet:qm̃ ſublimat.ꝛ exaltat aĩam fi
delẽ ꝛ xp̄ianã:quã poſſidet i magna digni
tate:i magna nobilitatẽ:i magna gl'ia ꝛ ho

nore ēt ſup oēs mūdanas ſpūales atq₃ tpa
les dignitates. Accipe q̄ſo nobilitatē: hono
rē ſeu dignitatē oīu₃ ſil' nobiliū mūdi: oium
militū: oiu₃ comitū: oiu₃ capitaneoꝝ: omniū
marchionū: oiu₃ baronū: oiu₃ ducū: omniu₃
regū: oiumq₃ ipatoꝝ: q aliqñ fuerūt: ſunt: ꝛ
erūt vſq₃ i finem mūdi. Accipe iſup ſil' oēs
ſpūales dignitates vel nobilitates: vtputa
oiu₃ ſacerdotū. oiu₃ abbatū. oiu₃ epoꝝ. oiu₃
archiepoꝝ. oiu₃ pīarchaꝝ. oiu₃ cardinaliū
oiu₃ atq₃ ſūmoꝝ pōtificū: q fuerunt: ſunt ꝛ
erūt vſq₃ i finē mūdi. Si h oia velis ꝯpare
ad nobilitatē ꝛ dignitatē: quā ponit i aīa fi
des ſciſſima: qd erūt h oia? Certe clamās rñ
deo ꝙ nihil erūt in ei⁹ ꝯpatōe: imo appare
bunt q̄dā ruſticitas: q̄dā ꝯfuſio: ꝛ q̄dā vi/
tupiū. Et ꝙ fides ſanctiſſima magis nobili
tet aīam: atq₃ honorificet: q̄ facerent ſil' oēs
tpales ſeu ſpūales nobilitates. tripliciter ꝓ
bo. Primo auctibus. Scdo rōnibus. Ter/
tio ſilitudine. ❡ Prio ꝓbo auctibus. Na₃
Ber. ait. Nulla maior nobilitas ē in mūdo
q̄ nobilitas fidei xpiane: q̄ aīum ſic nobilē
facit ꝛ ſublimat: vt ēt digna ſit ſedere a de/
xtris virtud dei. Salomon ēt Sap. vij. c. ait.
Optaui ꝛ datus mihi ſenſus: v₃ fidei: ꝛ iuo
caui ꝛ venit in me ſpūs ſapie: ꝛ p̄poſui illa₃
regnis ꝛ ſedib⁹: ꝛ diuitias nihil eſſe duxi i cō
patōe illius: nec cōpaui illi lapidē p̄cioſum
qm̄ oē auꝝ in ꝯpatione illius arena eſt exi/
gua: ꝛ tāq̄ lutum eſtimabit argentum in cō
ſpectu illius: ſup ſalutē ꝛ ſpēm dilexi eam:
ꝛ ꝓpoſui ꝓ luce hr̄e illā: qm̄ inextiguibile ē
lumen illius. venerūt aūt mihi oia bona pa
riter cū illa: ꝛ innumerabilis honeſtas p ma/
nus illius: ꝛ letatus ſum in oibus: qm̄ ante/
cedebat me iſta ſapia: ꝛ ignorabā: qm̄ omniū
bonoꝝ mater eſt. q̄ ſine fictōe didici. ꝛ ſine
inuidia cōico: ꝛ honeſtatē illi⁹ nō abſcōdo
infinit⁹. n. theſaurus ē hoib⁹: quo q vſi ſunt
pticipes facti ſunt amicitie dei: pp diſcipline
dona cōmendati. ❡ Scdo hoc idem probo
quadruplici rōne. ❡ Primo rōne appropi
quationis. Scdo rōne pfectōis. Tertio rōe
dilectōis. ❡ Quarto rōe acqſitōis. ❡ Prio
ꝓbo rōe appropinquationis, ꝙ fides v₃ fa
cit excedere aīam in dignitate. ꝛ nobilitate
oēm mūdanā nobilititatē ꝛ dignitatē. Fun
damentum rōnis ponit auctor in lib. d cāis
di. Quāto aliqd eſt ꝓpinquius: ꝛ ſimilius
prime cāe: tāto eſt melius ꝛ nobili⁹. Et phs

3. Topic. dicit. Illud qd eſt coniunctius ꝛ ſi
milius meliori: ſp melius eſt. P₃ hec regu/
la. Na₃ qui magis aſſimilatur in virtute ali
cui virtuoſo: dicitur eſſe virtuoſior aliis: qui
non habent tantam ſimilitudinem. Quo p̄/
ſuppoſito: certum eſt ꝙ nulla eſt maior ſimi/
litudo ꝛ coniunctio cum aliqua re: q̄ filiatō
ad pr̄nitatem. di. Pho. viij. Ethy. Magna
eſt ſimilitudo generantis ad genitum: ſ₃ ma
nifeſtum eſt: ꝙ fides ſanctiſſima facit hoie₃
filium dei per ſpūalem regenerationem di.
Pau. ad Gal. 3. Oēs. n. filij dei eſtis p fidē
Jeſu Chriſti. Quicunq₃. n. in xpo baptizati
eſtis xp̄₃ induiſtis. Et Jo. i. di. Dedit eis po
teſtatē filios dei fieri: his qui credūt i nomi
ne eius. Ubi Aug. ait. Qui ſerui digni eſſe
non fuimus in filios per fidem nos adopta
uit. Et. i. Jo. 3. di. Uidete qualem charitate₃
dedit nobis deus: vt filij dei nominemur ꝛ ſi
mus. Et. i. Jo. v. di. Ois q credit: qm̄ Jeſus
eſt xps: ex deo natus eſt. Et ad Ro. viij. c. di.
Ipſe ſpūs teſtimoniū reddit ſpūi nr̄o: qm̄
filij dei ſum⁹. Et Jo. 13. di. Dū lucē hētis. ſ.
fidei credite in lucem: vt filij lucis ſitis. Ad
Gal. ēt. iiij. c. di. Qm̄ aūt eſtis filij dei: miſit
dn̄s ſpm̄ filij ſui. ſ. p fidē in corda veſtra cla
mātē abba pr̄. Propha inſup ait. Ego di/
xi dij eſtis: ꝛ filij excelſi oēs. v₃ p fidē. Deni/
q₃ ꝓbat. Jo. 3. di. Cariſſimi nūc filij dei ſu/
m⁹. ſ. p fidē: ꝛ mūdū appuit nobis q erim⁹
Cū igit (vt ex p̄miſſis p₃) fides faciat nos
eſſe filios dei: ꝛ ēt ſimillimos ꝛ ꝓpinquiſſi/
mos deo ꝯcludit neceſſario: ꝙ ex hoc fides
dat maiorē nobilitatē aīe: q̄ ſit ſi' ois mun
dana nobilitas: q̄ non tantum non eſt deo ſi
milis ꝛ ꝓpinqua: ſed q̄ſi diſſimilis ꝛ remo/
ta. O q̄ magnū ē donū. O q̄ ſingulare eſt
p̄uilegiū. O q̄ mirabiliter eſt p̄rogāda imo
O q̄ ineffabilis ꝛ ſtupēda ē nobilitas ſic ef
fici filiū dei: p virtutē ſanctiſſime fidei nihil
eſt iſto dono precioſius: nihil hoc priuilegio
melius. nihil deniq₃ hac gr̄a nobili⁹: ꝛ excel
lētius in hoc mūdo repit. ❡ Scdo hoc ide₃
ꝓbo rōne pfectōis: v₃ ꝙ fides ſanctiſſima
honorificat atq₃ nobilitat aīum ſup oē₃ mū
danā nobilitatē: ꝛ formo ſic hāc rōnē. Qē il
lud qd perficit aliquam potentiam ſimul cū
actu: nobilior eſt illo: qd non perficit ſimpli
citer: nec actum nec potentiam. Sed fides
ſanctiſſima: precipue charitate formata per
ficit potentiā aīe: ꝛ quemcunq₃ actū. Ergo

cōcludit: ꝙ fides magis nobilitat aīam q̄
ſimul ois nobilitas, eccl'iaſtica ꝛ temporal'
Maior eſt manifeſta: ꝛ minor probat. v₃ ꝙ
virtus fidei pficiat potētiā aīe ꝛ ei⁹ actus
Manifeſtū eſt (vt ſup dictū eſt:) ꝙ fides ē
virtus ſpecialis a deo infuſa. Sed. 2. Ethi.
di: ꝙ virtus moralis eſt habitus: qui perfi/
cit hn̄tem: ꝛ opus ei⁹ bonū reddit. ꝙ ſi hoc
facit virt⁹ moralis: a fortiori facit virtus in
fuſa. Qd etiā ꝯfirmat Cōmētator ſup. vij.
Ethico: di. Uirt⁹. ſ. acqſita eſt q̄dā aīe ma/
xima pfectio. Tho. aūt. i. 2. q. 3. arti. 2. i ſolu.
3. argumēti hoc idē meli⁹ declarat: allegās
phm. ix. Metha. dicēs. Duplex (ingt) ē opa
tio: vna q̄ ꝓcedit ad opantē₃ in exteriorem
māam: ſic ſecare: mercare: ꝛ hmōi. Et tal' ac
tio nō dicit actio: vel pfectio ipſius agētis.
ſed magis ipſius patiētis: vt ait phs ibidē.
Alia aūt eſt actio ſiue opatio manēs i ipſo
agente: ſicut eſt intelligere: velle: ꝛ hmōi. Et
talis operatio ſiue actio: ē pfectio ipſi⁹ agē
tis. adhuc melior ē pma. His p̄miſſis dico
ꝙ cu₃ auctas: dignitas: nobilitas: ſeu ptās
tā mūdana: q̄ eccl'iaſtica: ſit q̄dā opatio ab
eē. extendens ſe ad ſubditos ſiue ad ſuas
cās ſic ē nobilitas filioꝝ reſpectu ſaguinis
que refert ad parentes: nobilius ꝛ meli⁹ ē
in ipſis ſubditis ipſa₃ auctis virtutē recipi
entibus vel honorātib⁹: ꝛ ēt in ipſis cauſis
nobilitatē dantibus: q̄ in ipſis pontificib⁹
ſeu temporalibus dn̄is eā cōicātibus. Qp/
poſitū eſt de fide ſanctiſſima: q̄ cū ſit q̄da₃
actio ſiue opatio manēs ab in itra. i. in aīa
illā hn̄te: eſt incōpabiliter nobilior: ꝛ p ꝯn̄s
nobiliorē facit hoiem oi tēporali: atq₃ eccle
ſiaſtica dignitate. ꝙ aūt tpalis ſeu eccleſia/
ſtica dignitas: ſi ſimpl'r pficiat potētiā ne/
q₃ actus. p₃ p glo. ſup Exo. 25. ſ. Dijs ñ de
trahas: q̄ dicit. dignitas h quā₃ deus dn̄is
ꝛ p̄lat tribuit: nequaq̄ ipſos bonos reddit
ſed eſt fides cū charitate: que ipſos i hac
dignitate bonos cōſtituit. ꝛ ex̄ de tēporib⁹
ordinationū ꝛ qualitate ordināndoꝝ. c. Ad
aures noſtras. dicit. Nō in ſublimitate gra
duum: ſed in amplitudine charitatis. q̄. ſ. fi
dem preſupponit: acquirit regnū dei. Item
ſiij. diſti. c. oportet, dicitur. Nō loca ꝛ digni/
tates: ſed vita bona ꝛ mores ſanctū faciūt
ſacerdotem. Item Grego. Anaſtaſio preſ/
bytero. ꝛ habetur. iiij. diſtin. c. Nō loca: ingt
vel ordines creatori noſtro nos p̄rimos fa

ciunt: ſed nos aut fides vitia: aut merita bo
na coniungut. Itē Grego. xl. diſtinc. c. Nos
inquit qui preſumus: non locorum vel gene
ris dignitatem: ſed morum nobilitate inno
teſcere debemus: nec vrbium claritate: ſed
fidei puritate ſaluamur. Ambroſius ēt. xl.
diſtinc. c. Sicut viri. ait. Illud aūtē aduerte
ꝙ extra paradiſum vir fact⁹ eſt. mulier vo
intra paradiſum: vt aduertas ꝙ nō loci: nō
generis nobilitate: ſed virtute vnuſquiſq₃
gr̄am cōparat ſibi. Deniq₃ extra de prebē.
c. Uenerabilis. dr̄. Non generis: ſed virtu/
tum nobilitas; morumq₃ honeſtas. gratu₃
deo faciunt: ꝛ idoneum ſeruitorē: ad cuius
regimen ꝛ gratiam nōnullos admiſit. tam
ignobiles q̄ nobiles: tam paupes: q̄ diui/
tes: ꝓ eo ꝙ apud eum nō eſt acceptatio p/
ſonaꝝ. Patet ergo ratione perfectionis. q̄
lr̄ fides ſanctiſſima magis nobilitat aīam
q̄ ſimul omnes alie nobilitates tēporales.
❡ Tertio hoc idem probo ratōe dilectōis.
Fundamentū rōnis ponit phs. v. Metha.
di. Cauſa ꝛ effectus ſemp debent eſſe pro
portionati. Patet hyſtoria. Nam merces: q̄
eſt quidam effectus laboris: tanta debet eē
quantus fuit labor: q fuit factus. Quo pre
ſuppoſito: certum eſt: ꝙ maxima nobilitas ē
eſſe filium dei participatiue: tamē quia vbi
maior eſt affinitas. ibi maior debet eſſe dile
ctio: ſicut p₃: q₂ ſm Tho. ſcda ſcde. q. xxvi.
articu. viij. magis diligendi ſunt. qui nobis
ꝯiuncti ſunt ſm corporalē originem q̄ cete
ri extranei. Et artic. xi. dicit. ꝙ homo magis
debet diligere patrem: q̄ proprium filium.
Et ratio eſt ex parte obiecti: quia illd quod
habet maiorem rationem boni. ꝛ qd ē deo
ſimilius: magis eſt diligendum. Et ſic pater
eſt magis diligendus q̄ filius: quia patrem
diligimus ſub ratiōe principali: cum habet
rationem eminētioris boni ꝛ ſimiliores deo
Quibus premiſſis: cum ſuperius probatu₃
ſit. ꝙ fides faciat homine₃ eſſe filium dei: ꝛ
eſſe filiu₃ alicuius: ſit ſumma ꝛ maxima af
finitas. per conſequens concludo: ꝙ deus
ipſe plus diligit: intelligere ſm Bonauentu.
in. 3. diſtin. 32. q. 3. ꝛ. iiij. non ex pte actus vo
lendi ſ₃ ex parte boni voliti, animam fidelē
tanq̄ filiā ſuā: q̄ oēs mūdi nobilitates ſim/
pliciter: tam eccleſiaſticas q̄ mundanas.
❡ Quarto, etiam probo rōne acqſitionis:
videl₃ eterne hereditatis: ꝙ fides ſciſſima

magis aīam nobilitat: ꝙ̄ ſimul oēs alie no-
bilitates. Et formo ſic rōnē. Omne illud ꝙ
ſimplr̄ merer̄ felicitatē eternā: nobilius ē eo
qđ illa nō merer̄: ſ; virtꝰ fidei charitate for
mata merer̄ eternā felicitatē: qđ nō fac̄ oīs
ſimul nobilitas tp̄alis ⁊ eccl'iaſtica: ḡ ⁊c. ma
ior p;: ⁊ minor ꝓbar̄. Nā. i. Ethi. dr̄. Felici-
tas ē p̄miū virtuꝗ. Et. ix. Eth. dr̄. Uirtuoſoꝝ
ſimplr̄ beatiſſima ē vita: g felicitatē virtute
ꝓmerent. Sed manifeſtū eſt: ꝙ fides ē vir-
tus infuſa: ḡ merer̄ eternā felicitatē: pp̄ qđ
apl'us ad Ro. viij. c. de h̄ fac̄ talē ꝯ̄ntiā dī.
Ipſe. n. ſpūs teſtimonium reddit ſpūi nr̄o:
q̄m ſumus filij dei. Si aūt filij dei ⁊ hēdes:
hēdes qdē dei: cohēdes aūt xp̄i. S; p̄ fidē
acqrere eternū regnū h̄ excedit ſimplr̄ oē;
dignitatē tp̄alē p̄teritā: p̄ntē: ⁊ futurā: ergo
⁊c. hinc Jo. Apo. 3. c. dic̄. Qui vicerit. ſ. mū-
dū diabolū ⁊ carnē: p̄ fidē: dabo ei ſedere
mecū in trono meo: ſic̄ ⁊ ego vici ⁊ ſedi cu;
pr̄e meo in trono eius. ¶ Tertio deniq; ꝓ
bo p̄ ſil'itudinē: v; ꝙ fides magis nobilitat
aīa;: ꝙ̄ ſil' faciat oīs alia nobilitas: ſic̄. n. dī.
Alex. in. 3. in tractatu de grā. Deus (inqt) n̄
ꝓbat aīam niſi ſit ei ſil'is: ſil'itudo aūt crea-
turaꝝ nullatenꝰ p̄t aſſimilari deo: cū ſit infi
nitus. Eſt igir̄ neceſſe ꝙ deꝰ det illā ſil'itudi
nē aīe: q̄ vtiq; ſil'itudo eſt grā gratū faciēs:
q̄ data aīa efficir̄ deo grata. qđ ſic p; exem
plo ponar̄ ꝙ rex hēat filiā: q̄ vult in maritū
vnū cerdonē: ⁊ nō aliū: certū eſt ꝙ nulla ē
cōparatio nobilitatis inter iſtos. vidēs aūt
hoc rex dicit cerdoni. Quia non es nec po
tes eſſe dignus filia mea. ideo vt ſis dignus
per grā; facio te cōmitē ſeu ducē. ſic a ſil'i
facit deus dādo nobis grām ſuā p̄ virtutē
fidei: q̄ recepta nō tm̄ excedimꝰ oēs digni-
tates ⁊ nobilitates tp̄ales: veꝝ ēt oēm no-
bilitatē ⁊ dignitatē totius nature angelice:
cū grā ſm̄ Tho. i. 2. q. 113. ſit nobilior oī nā.
Ex p̄dictis auctibꝰ rōibus ⁊ ſil'itudine p;
qnta nobilitatis: de q̄rta excellētia ſacratiſ
ſime fidei: q̄ dī nobilitas ſublimatiua: i qua
dīſum fuit: q̄liter ſacratiſſima fides nobili
tat fidelē aīam: fidē veram in ſe h̄ntē; ſup̄
oēs alias nobilitates mūdi tam tp̄ales ꝙ̄
ſpūales. Cuiꝰ nobilitatꝭ ⁊ ſublimatōis nos
participes efficiat dn̄s noſter Jeſus xp̄s i
p̄nti p̄ grām: ⁊ in futuro p̄ gloriā: q viuit ⁊
regnat b̄ndictus in ſecula ſeculoꝝ. Amen.
¶ Dn̄ica ſcđa in quadrageſima: iterum de
quintā excellentia: v; de maxima nobilitate
ipſius ſacratiſſime fidei.

Hic eſt filius

meus dilectꝰ in quo mihi
b̄n cōplacui: ip̄; audite. i.
p̄ fidē in eū credite. Scri
bunt iteꝝ h̄ ꝟba Matt.
xvij. c. ⁊ i euangelio p̄ntis
dn̄ice. Qm̄ declarauimꝰ heſterna die amā-
tiſſimi ciues qntā nobilitatē: de qnta excel
lentia ſacratiſſime fidei: que dicta fuit no-
bilitas ſublimitatiua: i q̄ mōſtratū fuit: q̄lr
ipſa fides b̄ndicta ſublimat ⁊ exaltat aīam
xp̄ianam: ⁊ fidelem ſup̄ oēm mūdanā: tam
ſpūale; ꝙ̄ tp̄ale; dignitatē: volēs ordinate
ꝓcedere: ħeo vobis in ſermōe p̄ntis dn̄ice
ſingl'r declarare: ſextā ipſius ſacratiſſime fi
dei nobilitatē. q̄ circa ordinē ꝯ̄ſuetū tā vti
lis ꝙ̄ ſalutifera ⁊ admirabilis apparebit:
Cuius nobilitatis declaratio talis erit.
¶ De ſexta nobilitate ſacratiſſime fidei. q̄
dicitur nobilitas ſuperatiua:

Exta igir̄ nobilitas ſacratiſſime fi-
dei i ordine declarāda: dr̄ nobilitas
ſup̄atiua: v; oīum ſciaꝝ: vn̄ ꝓ fun-
dam̄to ⁊ dclaratōe iſtiꝰ ſexte nobilitatꝭ: vo
bis hāc infallibilē veritatē ꝓpono: ꝙ. ſ. ſan
ctiſſima fides in dignitate: in excellētia: ⁊ in
oī p̄cioſitate ſup̄at realiter oēs ſil' ſcias ſeu
nobilitatē oīu; ſciaꝝ: vtputa ſcia; grāmati
ce artis oratorie: logice: arithmetice: muſice
aſtrologie: medicie: vl' nāl' phīe. iuris cano.
iuris ciuilis: atq; demū ſacre theologice: in
q̄ntū ip̄a (ꝓut dicemꝰ) fidei ſanctiſſime ſu-
bijcir̄: vn̄ ſi hic ab vna p̄te pōas vnū hoīe;
q p̄fectiſſime hēat oēs p̄dictas ſcias: ēt plꝰ
ꝙ̄ habuerint oēs hoīes mūdi: vel habituri
ſunt: an p̄ncipio ipſiꝰ mūdi vſq; ad finē. ab
alia ꝟo p̄te ponas vnā vetulā ſeu ſimplicē
hoīe;: h̄ntē ſimplr̄ ſcia; fidei ſine ceteris ſciē
tijs: ⁊ petis a meꝰ qs eoꝝ realr̄ hēat ⁊ vtilio
rē ⁊ nobiliorē ſcia;: clamās altiſſima voce.
rn̄deo: ꝙ fides ꝙ̄ vetula h;: ⁊ ſimplex hō ē
nobilior: ⁊ excellentior: vtilior ⁊ inſup̄ ēt pre
cioſior: oībꝰ ſimul ſcientijs. ſupradictis. Ex
l; ſup̄bis grāmaticis: oratoribꝰ: dialecticis:
canoniſtis: legiſtis philoſophātibꝰ: cetiſq;
talibꝰ oppoſitū videar̄: q ꝟba ſimplicia ſa-
cre ſcripture ſeu ſcōꝝ viroꝝ: ⁊ audire ꝯ̄tēp
nūt legē: p̄ eo ꝙ hūas aures vana delecta
tione ſicut cetere ſcie nō demulcēt: tn̄ ꝟitas
ſic hēt: ꝙ ſola ſcia fidei: quā h; ſimplex q̄lib;
p̄ſona: ē incōp̄abiliter excellētior ⁊ p̄cioſior
ſicut p̄diri cunctis alijs ſciētijs. Et ꝙ h̄ rea-
liter ſit verū: quadrupl'r ꝓbo. Primo aucti-
bus. Scđo rōnibꝰ. Tertio diſtinctionibus.
Quarto effectibus. ¶ Primo ꝓbo aucti-
bus. ꝙ. ſ. fides ſeu ſcia fidei realr̄ ſuperat i
dignitate oēm aliā ſciam: Nam Aug. lib. đ
verbis dn̄i. Nulla (inquit) maior virtꝰ fide
nulla maior ſcia: nulli maiores theſauri: nul
la maior excellentia ⁊ dignitas i preſenti vi
ta inueniri poteſt. Item prouer. vlti. dī. Mul
te filie ꝯ̄gregauerūt diuitias: tu aūt ſup̄greſ
ſa es vniuerſas. Ubi glo. ait. Omēs ſcie ſunt
quaſi diuitie quedā: ſed ſcia fidei oēs ſciaꝝ
diuitias ſup̄gredir̄. Phs ēt. viij. Ethy. ait.
Sapia eſt ſcia honorabiliſſimoru; ⁊ diuino
rum. iō h; rōnem capitis inter oēs ſcias. Et
in ꝓlogo Metha. dī. Scia oīs ⁊ maxime di
uina ſuper oēs ſcias maxime honoranda ē.
Et l; Phs intelligat ſimplr̄ de ſcia natura
li: methaphyſice tn̄: q2 fides vt infra dicetur
eſt nobilior illa ſcia: iō has duas auctes cō-
uenientius ſanctiſſime fidei volui approp̄a-
re. Item Jere. ix. dī. Non glorietur ſapiens
in ſapia ſua: nec fortis i fortitudine ſua: nec
diues in diuitijs ſuis. Sed qui gloriar̄: glorie
tur ſcire ſciam meam: ⁊ noſce me. Deniq;
Ambr. xxxvij. dī. c. legimus. §. Hinc ēt ſuper
epl'am ad Col. ait. Omis rō ſup̄ne ſcie ⁊ eter
ne creature ſcia in eo eſt: qui caput earū ⁊
auctor: vt qui hūc nouit per fidē nihil vltra
querat: q2 h̄ eſt perfecta virtus ⁊ ſapia. Et
qcqd alibi queritur ibi perfecte inuenir̄. Et
ſubditur: He ſcie terrene: ⁊ hmōi: deſpecte
ſunt: ⁊ nihil valent ad ſalutem: ſed mittunt
in errorē: h̄ntes: qui vero xp̄m nouit crucifixu;
theſauꝝ ſapie ⁊ ſcie inuenit: q2 nouit qđ vti
le eſt. Ex p̄dictꝭ auctibus p; qualiter fides:
ſeu ſcia fidei: imo ſola ſcia vnius articuli fi
dei ſeu vnius pater noſter ⁊ aue maria: exce
dit in dignitate: vtilitate: atq; p̄cioſitate oēs
ſil' mūdanas atq; humanas ſcias. ¶ Scđo
h̄ idem ꝓbo rōnibus. v;. Primo rōe ſubie
ctionis: Scđo rōne extenſionis. Tertio rōne
approximationis. Quarto rōne egreſſionis.
Quinto rōne manifeſtationis. Sexto ratiōe
certificationis. Septimo rōne acquiſitionis
¶ Primo ꝓbo rōne ſubiectiōis. ꝙ. ſ. ſcia đ
fide xp̄i fuerat nobilitatem omnium ſil' alia
rum ſcientiarum. Fundamentum rōnis po-
nit Tho. ſup̄. 2. Phyſi. dī. Finis ſimplex eu
ius cā ſunt alia: eſt qd optimū in compatio
ne eoꝝ. Pa; h̄ regula. Quia. n. pp̄ finē cōſer
uationis humani corporis veſtimēta ordina
ta ſunt: ⁊ pecunie pro veſtimentis emendis:
nec nō ⁊ oēs delicatiſſimi cibi: ideo talis cō
ſeruatio valitudinis corporalis eſt qd nobi
lius: ⁊ carius omnibus ſimul veſtimentis:
omni pecunia omnibuſq; ſimul delicatiſſi-
mis cibis. Similiter q2 arbor ordinata ē ad
finem fructuum: ideo quantu; ad hoc vnus
ſolus fructus eſt melior ⁊ p̄cioſior cūctis ſil'
arboribus. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ
oēs ſcie ſubijciuntur fidei: ſeu ad finem or-
dinate ſunt: vel pp̄ hoc a deo dantur vt ſcā
ctiſſime fidei ſubijciantur. Quō ſi ſic ē: ex quo
fides eſt ſicut dn̄a ⁊ imperatrix oīum aliarū
ſciaꝝ. oēs vero alie ſcie ſunt tan̄ꝙ qd ordi
natum ad ipſam ſicut ad finem: ſeu ſunt ſi-
cut ſerue ⁊ ancille ipſius fidei. ꝯcludir̄ neceſ
ſario ꝙ fides omnibus ſcientijs nobilior ē.
Quđ ꝯfirmās Ric. i ꝓhemio primi ſen. q. x.
in cor. q. dicit. Fides inquit nobilior eſt om
nibus ſcientijs practicis: q2 ſciaꝝ practicaꝝ
illa eſt dignior: ad cuiꝰ finē finis alterius or
dinatur: ſicut ciuilis militari. Nam bonus
exercitus: ordinatur ad bonum ciuitatis: ⁊
ita finis ſcie ciuil'. vn̄ Phs. i. ethi. c. i. ſic dic̄.
Uidemus āt ⁊ precioſiſſimas virtutū. i. ſci-
entiaꝝ: ſub hac exn̄tes: vtputa militarē hyco
nomicā: ⁊ retho. cum igir̄ fides hēat ꝓ fine
vt ifra dicer̄ eternā felicitatē: ad quā ſic̄ ad
finem vltimū ordināturfines oīu; ſciarum
practicaꝝ atq; ſpeculatiuaꝝ. ſeqr̄ ꝙ fides
ē dignior oībꝰ alijs ſciētijs. Quapropī oēs
alie ſcie merito vocari poſſūt ancille ſāctiſſi-
me fidei. ⁊ ideo ꝓuer. ix. ſcribir̄. Miſit ancil-
las ſuas. i. oēs alias ſcias vocare ad artē. i.
ad ſanctiſſimā fidē: q̄ eſt ars artiū. ¶ Scđo
etiam ꝓbo rōne extenſionis: ꝙ fides ſanctiſ
ſima incōp̄abiliter eſt nobilior oībus ceteris
ſcientijs. Fundamentū rōnis ponit phus li.
de iuuentute ⁊ ſenectu. dī. Omne agēs tāto
ſimplr̄ eſt melius quāto potētius. p; h̄ rgl'a.
Nā ſacerdos inquantū ſacerdos nobilior ē
oī ſimplici clerico: diacono: atq; ſubdiacono
necnon ⁊ cūctis ſimul regibus: ducibꝰ: atq;
imp̄atoribus mūdi: ⁊ ꝙ plus eſt nobilior: eſt
etiam oībus nouē choris angeloꝝ. ⁊ rō ē: q2
ſacerdos eſt maioris p̄tātis ꝙ̄ ſimul omnes

predicti. Unde ſacerdos pōt agere in virtu
te verboꝝ ſuoꝝ: ꝙ ſubſtātia hoſtie tranſub
ſtantietur in illam ſbam corporis xp̄i: qꝺ illi
nequaq̄ pn̄t agere. Siſr ille pānus dicit cē
nobilior: qui ſe extendit ad maiores gradus
calefactōis ſeu duratōis: q̄ pānus q ſe non
extendit ad tot gradus calefactionis ⁊ dura
tionis. Quo preſuppoſito: certum eſt a ſimi
li ꝙ illa ſcia dicetur eſſe nobilior: que plura
⁊ nobiliora intelligere facit. Sed manifeſtū
eſt: ꝙ fides ſanctiſſima ſeu ſcia fidei: facit i
telligere plures ⁊ nobiliores veritates cete
ris oibus ſcientijs. Ergo ſeqtur per ꝯſis: ꝙ
fides eſt nobilior oi alia ſcia. Et declaro ſic
hanc minorem. Certum eſt.n. ſm Phm.ij.⁊
v. Ethi. ꝙ ſimiles habitus ſimpl'r generant
ſimiles actus. Tūc vltra. Manifeſtū ē: ꝙ ois
habitus ſcie acqſite p intellectū humanum
eſt ſimpl'r hitus nālis. Q ꝺ ſi ſic eſt: pꝫ ꝙ ta
lis hitus nequaq̄ pōt ſe extendere ad intel
ligendū ſeu capiēdū ꝟitates ſupnaturales.
pp qꝺ Bonauē. in.3.di.23.ar.q.2. ꝟbalit di.
Per nullum habitum nālē vel acqſitū ele
uatur vnq̄ intellectus ſuper ſe: vt apphen
dat ſupnaturalia: ſeu vt aſſentiat prime ꝟi
tati pp ſe: ⁊ ſuper oia h bona. Ut aucē per
practicā ſupradicta ꝯfirmemus: peto an per
ſciam naturalē poſſit aliqs intellectus crea
tus intelligere: ꝙ verbū dei ineffabile fuerit
vnitum humane nature in vtero virginis
vnione hypoſtatica. Et certū ē ꝙ nō mirū
.n. vī toti nature: quō virtus finita vnita in
finite ab ipſa ſuſtentet in vnitate ſuppoſiti:
nec infirmetur vel ꝯſumet: cū tn̄ maximum
calidū radicale cōſumat humidū paruū ra
dicale. Immo mirꝫ vī ꝙ ſalua veritate diui
ne nature in eodē ſuppoſito ſit ꝟa humani
tas: ita ꝙ idē ſuppoſitū realr ſit pfect⁹ hō
⁊ pfectus deus. Certe hoc ē mirꝫ ⁊ hāc veri
tatē nō capit grāmaticus. nō rethoric⁹ non
logicus: nō poetic⁹: nō aſtrolog⁹: nō phs: nō
.n. vnq̄ viderūt vel videre poterūt grāmati
ci: nec rethorici: nec logici: nec poete: nec aſtro
logi: nec phi: per habitum ſcie naturalis: ⁊
acquiſite: quō poſſit virtus finita ſalua veri
tate ſue nature in eadē hypoſtaſi vniri infi
nite ⁊ non cōſumi. Non etiam poterit logi
cus: ſophiſticus: vel dialeticus: ſiue demon
ſtratiu⁹: p ſuā experientiā atqꝫ ſciam cōclu
dere virtutē finitā ab infinita ſuſtentari. at
qꝫ ex duobus remotiſſimis ⁊ diſtantibus in

iſinitū vnū ſuppoſitū fieri. Hoc ēt myſteriū
nō capit phs moralis: vel methaphyſicus p
ſuā ſapiaꝫ: Nō.n. hitu naturalis ſcie vider
ſeu intelligere poterūt phi naturales mora
les vel phyſici cū oi ſua ſapia: quō dei ꝟbū
ineffabile: īpaſſibile: ⁊ īmortale: potuerit hō
fieri paſſibilis ⁊ mortalis: ⁊ vltra hoc ſimul
pati ⁊ ſimul beatificari dum penderet in cru
ce ⁊ moretur. Hoc inſuper myſterium nō ca
pit geometricus: nec arithmetricus: nec mu
ſicus per ſuam cōſonantiam. Non.n. videre
potuerunt geometrici: quō circulus infinit⁹
potuit abreuiari: ⁊ inſuper per finitatē men
ſurari. Nec arithmetrici videre potuerunt
quō vnitas inattingibilis potuerit copulari:
nec etiaꝫ muſici: quō vnitas indiuiſibilis po
tuerit mediari. Hoc etiam myſterium nō ca
pit aſtrologus. non propha mundanus. non
phitonicus per ſuā influentiā. Non.n. intel
ligere potuit aſtrologus p ſyderū influētiā:
nec propha mundanus per ſignorum euidē
tiā: nec homo phitonicus p obedietiā demo
nis: ⁊ ſcientiam diuine incarnationis ſuper
naturale myſteriū. Hoc deniqꝫ myſterium
non capit iuridicus auditor: ſeu iuriſta ciui
lis p ſuā audaciā: non.n. ex lege humanitus
adiuncta pōt ꝯcludi ⁊ intelligi: ꝙ par poſſit
pportionari inter creaturā ⁊ creatorem. Ex
pfato igit diſcurſu euidēter apparet: ꝙ nul
lus hitus ſcie nālis: pōt ſe extendere ad itel
ligēdū ꝟitates ſupnāles. Q ꝺ totū ꝯfirmat
Iſaias. vij.c. di. Niſi credideritꝭ.ſ.p alium
hituꝫ q̄ p nāleꝫ: non intelligetis.ſ. ſpnālia.
Ppoſitū eſt de ſanctiſſima fide: q̄ cum ſit
qdaꝫ habitus a deo infuſus ⁊ ſpnaturalis
certum eſt ꝙ facit intellectum ꝟitates ſuper
naturales intelligere: Et ꝙ fides realiter ſit
hitus ſpnaturalis: tripliciter pbo. Primo
auctoritatibus. Scꝺo ratione. Tertio diſtin
ctione. ¶ Primo probo auctoritatib⁹. Naꝫ
Paulus ad Ephe.2. ait. Grā ſaluati eſtis
p fidem. ⁊ hoc non ex nobis nequis glorief
dei enim donum eſt. Item.i. Cor. xij. dicitur
Alij datur.ſ.a Deo fides in eodem ſpiritu.
Si ergo fides datur a deo: ergo non acquiri
tur per naturam: ergo eſt habitus ſuperna
turalis. Item Sapien. iij. Salomon ait Da
bitur ei fidei donum electum: ⁊ ſors in tem
plo dei acceptiſſima Aug. etiam lib. de lib.
arbitrio. ⁊ ponitur de conſe. diſtin. iiij.c. gra
tia. ait: Fides non eſt liberi arbitrij tantum:

ſed donū dei. Et Luc. xvij. dicebāt diſcipl'i
Dn̄e adauge nobis fidē. Et Mar. ix.c. qdā
dixit. Adiuua dn̄e incredulitatē meā. Ex q
bus auctibus pꝫ: ꝙ habit⁹ fidei non eſt acq
ſitus ſed infuſus. ¶ Scꝺo hoc etiā probo
vnica rōne: vꝫ operationis. Fundamentū rō
nis ponit dn̄s Matt. vij. di. Ab opib⁹ eorū
cognoſcetꝭ eos. vꝫ hypocritas ⁊ viros iuſtos
Quo ꝯceſſo vꝫ: ꝙ opa ſunt demonſtratiua
eſſentie rei: Bonauētura in.3. di.23. ar.2. q.2.
ſic arguit. Illud ſuqd qꝺ pōt in ea q̄ ſunt ⁊
ſupra ⁊ ꝯ naturā: nec eſt a natura: nec ē ab
acqſitione: ſed habitus fidei nō tm̄ formal'
ſed ēt informalis: pōt intelligere ea q̄ ſunt
ſupra nām. qꝺ pꝫ. qꝛ ēt p fidē iformē elicit
intellectus ad credulitatē diuine incarnatio
nis: ⁊ diſtinctionis trinitatis: q̄ excedūt hūa
nū intellectū p naturā. qꝺ ſi ſic eſt. ergo cō
cluditur ꝙ fides eſt habitus oio infuſus ⁊
ſupnaturalis. ¶ Tertio hoc idē pbo diſti
ctione beati Tho.2.2. q. vi. arti.i. di. Cū qrit
an fides a deo infundat. Rn̄deo: ꝙ ad fidē
duo reqrūt. Quorū vnuꝫ eſt vt hōi credibi
lia pponant. qꝺ requirit ad hoc: ꝙ hō ali
qd explicite credat: Aliud aūt qꝺ ad fidem
reqrit eſt aſſenſus credentis. ad ea q̄ ppo
nuntur. Quantū ergo ad pmū hoꝝ: neceſſe
eſt ꝙ fides ſit a deo. Ea enīꝫ que ſunt fidei
excedunt humanā naturā: vnde non cadūt
in contemplatione hominis niſi a deo reue
lante. Sed quibuſdam quedam reuelantur
immediate a deo: ſicut ſunt reuelata Apl'is
⁊ prophis. quibuſdā ēt proponuntur a deo
mittente fidei predicatores: ſm illud Ro.x.
Q nō predicabūt niſi mittant: Quātū ꝟo
ad ſcꝺm.ſ. ad ſenſum hois ad ea que ſunt
fidei pōt: cā ꝯſiderari dupl'r. Uno mō exte
rius inducēs: ſicut miraculum viſum: vel p
ſuaſio hominis inducentꝭ ad fidem: quoruꝫ
neutrum ē ſufficiens cā. Uidentiū.n. vnuꝫ
⁊ idem miraculū: ⁊ audientium eundem pre
dicatorem: quidam credunt ⁊ quidam non.
Et ideo oportet ponere aliam cām interio
rem que mouet hominem interius ad aſſen
tiendum in his que ſunt fidei. Hanc autem
cām Pelagiani ponebant eſſe ſolū liberuꝫ
arbitrium hominis: ⁊ propter hoc dicebant
ꝙ initium fidei eſt ex nobis inquātum.ſ. ex
nobis eſt ꝙ parati ſumus ad aſſentienduꝫ
his q̄ ſunt fidei. Sed poſtmodū cōſumatio
fidei ē a deo: p quā nobis pponunt ea p q̄

credere debemus: Sed hoc eſt falſum: qꝛ cū
hō aſſentiendo his: que ſunt fidei: eleuetur
ſup nām ſuā: oꝫ ꝙ hoc inſit ei ex ſup natu
rali pncipio interius mouente: ꝙ eſt de⁹. Et
iō fides quātū ad aſſenſum: q eſt principal
actus fidei: eſt a deo interius mouente per
gratiam. Ex premiſſis igit pꝫ: ꝙ realr fides
eſt habit⁹ a deo infuſus ⁊ supernālis. Q ꝺ
ſi ſic eſt: ergo ſeqtur ꝙ hitus fidei fac intelli
gere ꝟitates ſupnaturales: ꝙ non facit ha
bitus acqſitus. qꝺ ſic ſit: pꝫ. Nā auctor in li
bro de cauſis dic. ꝙ effect⁹ ſemp hn̄t ſuaꝝ
cāꝝ ſilitudinē. Sed cuꝫ habitus fidei ſicut
imediate pbatū ē: ſit cā ſupnaturalis: ergo
effectus eius (q eſt intelligere) erit ēt ſupna
turalis. Q ꝺ cōfirmās Ber. ſuper Cant. ait.
Quid non inueniet fides: attingit enim in
acceſſa: deprehēdit ignota: cōprehēdit imē
ſa: apprehēdit nouiſſima: ipaꝫ deniqꝫ eterni
tatē ſuo illo āpliſſimo ſinu quodāmō circū
cludit. Et hoc eſt: qꝛ fides trāſgredit rōis fi
nes humane nē vſuꝫ: ⁊ expientie terminos.
Itē Augu. xxiiij. q.i.c. Non turbat. ait. Et ſi
aliqs imperatur vt laxent peccata ſua: ſoli
Petro dictū eſt: duc in altū rete: hoc eſt in
pfundū diſputationū. Quid eni tam altuꝫ
q̄ altitudinē diuitiaꝝ videre. ⁊ ſcire filiū di
⁊ pfeſſionē gn̄atōis diuine aſſumere: Q uā
lꝫ mens neqat humana plene rōnis inueſti
gatione cōprehēdere: fidei tamē plenitudo
amplectit. Cum igit (vt ex pmiſſis pꝫ) fides
ſāctiſſima virtutes ſupnatural' excipiat: qꝺ
nulla altera ſcia facere pōt. cōcludit neceſ
ſario: ꝙ fides oibus alijs ſciis nobilior ē. ꝙ
ſi forte diceres ꝯ predicta: qꝛ in.xi. Metha.
tractat de ipſo deo: ⁊ intelligētijs ſeparatis
Et. viij. phyſi. agit de deo inquātū ē pmus
motor: ergo p ꝯn̄s fides nō eſt nobilior ſcia
ſpeculatiua. Ad hoc rn̄deo ſm Ric. in phe
mio.i. ſen̄. q.v. in cor. q. iiij. ꝙ hoc ē tm̄modo
ad ea q̄ de ipſo deo pn̄t inueſtigari lumine
naturali: ⁊ ēt inquantū ipſe deus ſe hꝫ ſm
aliquā aliā habitudinē rōnis ad ens: quod
analoge dī de creatorī ⁊ de creaturis. ſic eni
methaphyſica tractat de deo: qꝛ eſt de ente
ſm ꝙ ens: ſm ꝙ vī phus velle. iiij. Metha.
⁊ Auicenna.i. Metha. ſue.c.10. Deus eſt ali
quoddam ens. Un̄ ſic patet: ꝙ ſcientia fidei
deum cōprehendit: ſeu intelligit ſub rōe no
biliori q̄ methaphyſica: qꝛ ens ſūme perfe
ctum: eſt nobilior rō: q̄ ens inquantū ens

⁊ ēt ſub rōne mirabilioꝛ:qꝛ ea que nō ſunt nata cognoſci de deo a creatura:niſi ꝑ reuelatiōem:mirabilioꝛa ſunt:ꝗ̄ ea q̄ pñt cognoſci ꝑ inueſtigationē in nāli lumine facta.h Ricar. Et ſic cōcludit̄ ex ꝓdictis:vʒ ꝙ fides cū faciat ſupnālia intelligere:nobilioꝛ ē oibꝰ alījs ſciētijs. Jmmo dico plus:ꝙ ēt minima ꝑticula fidei(inq̄ʒtū capit ſupnālia)nobilioꝛ eſt atqʒ delectabilioꝛ:ꝗ̄ ſil' ſint oēs ſcie acq̄ſite reꝝ inferioꝝ. Propterea phs.xi.de aīalibꝰ.dicit: Quāuis paꝝ ſit:qđ de ſubſtātijs ſupioꝛibꝰ ꝑcipimꝰ:tñ illud modicū eſt magis amatū:⁊ ꝯſideratū oī cognitōe:quā de oibus ſimul ſubſtātijs īferioꝛibꝰ hēmus Et.3.Ethi.ēt dicit̄. Qđ magis ē mirabile ⁊ ineffabile:illud ē magis mirabile ⁊ delectabile. Ex q̄ rōne extenſionis pʒ.q̄liter fides ſeu ſcia fidei eſt nobilioꝛ oibꝰ ſiml' alījs ſciētijs. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo rōne:que dicit̄ Approximatiōis.vʒ ꝙ ſanctiſſima fides ſupat nobilitatē:oium aliaꝝ ſciaꝝ. Fūdamētū rōis ponit phs.v.Meth.di.Meliꝰ eſt:qđ primo ꝑncipio ꝓpinquus eſt.pʒ hec regula. Nā qꝛ aīa ꝑ itellectū:⁊ amoꝛē magis deo aſſimilatur in quo h ſunt:ꝗ̄ ipʒ coꝛpꝰ hūanū.ideo ipſa dicit̄ eſſe melioꝛ oi puro hūano coꝛpe. Similiter qꝛ argentū q̄ʒtū ad valoꝛē eſt ꝯfinius auro ꝗ̄ es ⁊ ferrū.ideo nobilius ē ere ⁊ ferro. Quo ꝓſuppoſito.certū eſt ſm gl.ſup vba Jaco.i.vʒ.oē datū optimū ⁊c.ꝙ a deo dant̄ ꝑcipue hoibꝰ tria bōa. Nā ꝑmo dant̄ ſimplr' bona. Scđo melioꝛa. Tertio vero optima. ¶ Pꝛia a deo dant̄ ꝑ acq̄ſitionem. Scđa ꝑ aſſuefactionē. Tertia ꝑ infuſionē. Primo ſunt quedā dona:q̄ dat deus:ꝑ hominis acq̄ſitionē:ſicut ſunt oēs ſcie.a rebus acq̄ſite:vtputa ſeptem liberales artes:nālis phia ⁊ hmōi. Silr' virtutes moꝛales:frequētia ⁊ aſſuefactiōe opeꝝ acq̄runt̄. Eodē mō diuitie:⁊ delitie:atqʒ tꝑales magnificētie acquirūtur:q̄ ſimul oīa tria:⁊ multitudo phorū ⁊ paganoꝝ ceteroꝛūqʒ infideliū:a largitoꝛe oīm bonoꝝ deo obtinuerūt:⁊ ēt nunc acq̄rī pñt ipſo donāte a multis peccatoꝛibꝰ ēt dum ꝑmanent in peccatis.vñ ad Ro.xi. Apoſtolꝰ ait. Sine penitētia eni ſunt dona dei.vʒ.ſupꝛadicta. ¶ Scđo dant̄ a deo q̄dā alia dona melioꝛa ꝑmis:ſic ſunt nāles virtutes:nāles ſcie:nāles diuitie:atqʒ nāles delitie:q̄ nām nō coꝛrūpunt:ſed potiꝰ illuſtrāt decoꝛāt ⁊ melioꝛāt. virtutes nāles voco nālē prudentiā.nālē iuſticiā:foꝛtitudinē:māſuetudinē:pietatē.magnificentiā:grauitatē:zelū clementiā:amicitiā.rigiditatē ꝯtra vitia:⁊ cetera huiuſmodi. Sciētias aūt nāles voco:q̄ a nā nobis indite ſūt.ſicut nā nr̄i met:⁊ coꝝ q̄ ſunt in aīabꝰ nr̄is.cuiuſmodi ē viuere.intelligere gaudere triſtari.timere ſꝑare atqʒ oppoſita eoꝛundē. Doꝝ igit̄ in nobis ē ſcia nālis quoꝝ nobis ignoꝛātia ipoſſibil' ē Diuitie āt nāles in coꝛpe ſunt:ſicut ſanitas foꝛtitudo:pulchꝛitudo:libertas:nobilitas ſenſuū ꝓſperitas ⁊ ꝯſimilia. Diuitie āt nāles in aīa ſūt ꝑſpicatia intellectus ingenij rectitudo ſubdita appꝛhēſio veritatꝭ memoꝛia tenax ⁊ hmōi. Diuitie ēt naturalis honeſtatis ſunt honeſta i rebꝰ honeſtis honeſtate nāli ꝑ ſe nota ſic delectari de ꝑfectu ſciaꝝ delectari in bonis opibꝰ ⁊ honeſtis vt ē delectari in ſubueniēdo egenis:i honoꝛādis parētibꝰ i ſuādo fidē amicis ⁊ hmōi. Tertio vero loco atqʒ ſublimioꝛi dant̄ a deo dona maxima ⁊ optima.⁊ h dona ſunt ſuper oēm nām.⁊ iō nām nr̄ām trahūt ſurſū ſup ſemetipſam.ſ.ad gloꝛiā eternalē.ꝑꝑ quod pʒ talia dona eſſe optima ⁊ maioꝛa ⁊ foꝛtioꝛa oibus naturalibus ⁊ acq̄ſitis donis. Ex naturalibus enim donis ſol'.ſolūmodo deſcendit ad inferioꝛa ⁊ naturalia bona ꝑſtia vero aſcendit̄ ēt ad ſupnaturalia dona. Dis igit̄ ꝑmiſſis certū eſt.ꝙ inter naturam ⁊ gloꝛiā gratia fidei intermedia ē gloꝛia āt in foꝛtitudine:magnitudine nobilitate ⁊ ſublimitate vltima eſt ſeu ſupꝛema.ꝓpter qđ cū gratia ⁊ ſciētia fidei ſit ſecūda in oꝛdine. vltima vero ſit natura.concluditur neceſſario ꝙ ex tali appꝛoximatiōe fidei ad ipm deū ⁊ eternam gloꝛiā fides ipſa ſanctiſſima nobilioꝛ eſt:⁊ excellētioꝛ oibus alijs ſciētijs naturalibꝰ ⁊ acq̄ſitis. ¶ Quarto ēt pꝛobo ratione egreſſionis:ꝙ vʒ fides ſciſſima ē excellentioꝛ ceteris oibꝰ ſcientijs. Fundamētū rōnis ponit phs.i.de aīa.⁊ octauo Thopicoꝝ di. Vna ſcientia vel diſciplina dicitur melioꝛ altera:cū ſimplr' egredit̄ a melioꝛi ſubiecto. Pʒ hec regula per ꝯfoꝛmationem vnius ſilogiſmi:qui foꝛmatur ſic. Oē aīal rōnale ē diſciplinabile:ſeu beatificabile.oīs hō eſt aīal rōnale.ergo oīs hō ē diſciplinabilis:ſeu beatificabilis. Econtra tibi ꝓpono ēt ſcientiā alterius ſillogiſmi:de vilioꝛi ſubiecto.videlicet in barbara ſic. Oē animāl irrōnale ē indiſciplinabile:rudibile:ſeu inbeatificabile.oīs aſinꝰ eſt animal irrōnale ergo oīs aſinꝰ eſt indiſciplinabilis:rudibilis:⁊ beatificabilis. Dis p̄miſſis:claꝝ eſt ꝙ ſubiectū pꝛime ſcie ſeu ꝑmi ſilogiſmi fuit hō:ſubiectū vero ſecūdi fuit aſinus. Nūc igit̄ quero a te q̄ iſtaꝝ duaꝝ ſcientiaꝝ ſit nobilioꝛ. Et certū ē:ꝙ q̄ʒto hō differt ab aſino i nobilitate:tāto ſcia a ſubō hois egreſſa:ē nobilioꝛ ſcia de aſino:ſicut ēt icōparabilr' ſʒ phs i.de aīa.nobilioꝛ ē ſcia q̄ egredit̄ de ipa aīa ꝗ̄ ſcia que egredit̄ de q̄libet coꝛpe:qđ etiā nāli exēplo pʒ qꝛ fructus egrediēs ab arboꝛe nobilioꝛi ſimplr' nobilioꝛ ē oi fructu:q egredit̄ ab arboꝛe minꝰ nobili ⁊ vilioꝛi. Quo ꝓſuppoſito certū ē:ꝙ quelʒ ſcia hʒ ſubm minus nobile ipa fide. Ecōtra fides hʒ ſubm nobilius oī ſcia. Quod ſic pʒ diſcurrendo ꝑ ſubm cuiuſlibet ſcie. Nā ſubiectū ſcie grāmaticalis ad quod oia reducuntur:ſicut ad pꝛincipiū radicale:⁊ ex quo ſillabe ⁊ dictiones egrediunt̄ ⁊ foꝛmātur:ē ipa lr̄a quam vocat Priſcianꝰ elementū:qꝛ eſt vnum in quo ſtat oīs reſolutio ipſiꝰ grāmatici. Subiectū āt eiuſdē grāmatice ad qđ oia reducunt̄:ſicut ad totū integrale:ē oīo ꝯgrua ⁊ ꝑfecta. Et tu o rethoꝛice qđ ē ſubm tuum:vtiqʒ ē oīo oꝛnata vel inoꝛnata: Subm aūt logice:eſt ipſe ſilogiſmꝰ. Subiectū li. Phiſicoꝝ:ē coꝛpus mobile. Subiectū libꝛi de cecelo ⁊ mū:eſt coꝛpus mobile ad locū. Subʒ libꝛi de generatione ⁊ coꝛ.ē coꝛpus mobile ad foꝛmā. Subiectū libꝛi methauroꝝ:ē coꝛpus mixtū:⁊ iperfectū veluti ros:pꝛuina:grādo:⁊ hmōi. Subm libꝛi mineraliū.ē coꝛpus minerale.ſ.coꝛpus mixtū ⁊ perfectū:ſʒ inanimatū vt plūbū:auꝝ ⁊ hmōi. Subm libꝛi đ aīa:ē coꝛpus aīatū vel aīa. Sbm libꝛi de vegetabilibꝰ:⁊ plātis:ē coꝛpus vegetabile. Subiectū geometrie ē linea vel q̄ʒtitas ꝯtinua. Subiectū ipſius ꝑſpectiue:ē linea viſualis. Subiectū ipſiꝰ aſtrologie:eſt coꝛpus celeſte. Subm deniqʒ ipſiꝰ methaphiſice:ē ens inquātū ens. Tu āt o fides ſcā:o fides catholica:o fides oꝛthodoxa:dic mihi q̄ſo:qđ eſt ſubm tuū:a quo egrederis:⁊ a quo ꝓcedis. ⁊ ex quo in aīas rōnales deſcendis: Certe clamās pꝛo te ſideo: Deꝰ eternꝰ ē ſubm tuū deꝰ gl'ioſus ē ſubʒ tuū:deꝰ oipotēs ē ſubm tuū. Qđ ſi ſic ē:ꝙ deꝰ ipſe ſit ſubiectū fidei:⁊ deꝰ ipſe ē nobilioꝛ ꝓdictis oibꝰ ſubiectis aliaꝝ ſciaꝝ.ꝯcludit̄ neceſſario ꝙ fides ipa ſimplr' ⁊ realr' pꝛedictꝭ oībꝰ ſcijs nobilioꝛ ē: ꝙ āt deꝰ ſit ſubiectū fidei triplr' ꝓbo. Pꝛio auctē. Scđo ſilitudie. Tertio rōne. ¶ Primo ꝓbo auctē Boetij.i.de trinitate.c.2.di. Fides ē vtꝰ q̄dā ab vna ſuba dei ſimplr' ꝓcedēs. ¶ Scđo hoc idē ꝓbo ſic:ſilitudie. Sicut enī ſe hʒ hitus ad obiectū:ita dicit̄ ſe habere fides ad ſubm. Sʒ illud aſſignat̄ per ſe obiectū alicuiꝰ hitꝰ:ſub cuiꝰ rōne oia q̄ cadunt ſub illo habitu referūt in ipſum obiectum Quapꝛopter dicimꝰ ꝙ ꝑ ſe ſubm charitatꝭ ē ipſe deꝰ.qꝛ q̄cq̄d charitas diligit:diligit ꝑꝑ deū. Ergo ſilr' illud ē ſubiectū in ſcia fidei:rōne cuiꝰ tractātur oia:de q̄bꝰ ſcia fidei ꝯſiderat. Sʒ oia q̄ ꝯſiderant̄ i ſacra ſcriptura:q̄ refert̄ ad fidē.ꝯſiderant̄ aut inq̄ʒtū cōpꝛehēdunt̄ ifra diuinā ꝑfectionē:aut inq̄ʒtum ſunt dei effectꝰ. Ergo ꝯcludit̄ ꝙ deꝰ realr' ē ſubm:a quo ſcia fidei ꝓgredit̄. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo duplici rōne. Pꝛimo ꝓbo rōe ꝓpꝛietatꝭ. Scđo rōe vtualitat̄. ¶ Pꝛimo ꝓbo rōe ꝓpꝛietatꝭ ſic. Scđʒ ꝙ pōt trahi ex pꝛio Poſter̄. Jllud ē ſubiectū in ſcientia cuiꝰ ꝑ ſe ꝓprietates ꝯſiderat ipſa ſcia. Sʒ ſacra ſcriptura q̄ idē ſignificat:qđ fides ꝯſiderat dei ꝓpꝛietates:⁊ dei opationes. Ergo deꝰ ē ſubiectū in ea. Et declaro ſic minoꝛē. claꝝ ē ꝙ fides ꝯſiderat de deo ſm rōem ſue nālis ꝑfectionis:⁊ inq̄ʒtū ciꝰ ꝑfectio relucet i opibꝰ cōdictionis:adminiſtrationis:reſtauratiōis:ſcificationis:⁊ retributionis. Ad q̄ q̄nqʒ pñt reduci oia q̄ ꝯſiderātur i ſacra ſcriptura ſeu i ſubſtātia fidei:qꝛ infra diuinā ꝑfectionē cōpꝛehēdunt̄ attributa diuine eēntie ꝑſonaꝝ emanatiōes:⁊ ꝑſonaꝝ ꝓpꝛietates i opibꝰ cōditiōis ꝯpꝛehēdūtur creatio creaturaꝝ diſtictio:⁊ diſtinctoꝝ oꝛdiatio. Jtē i opibꝰ reſtauratiōis ēt multa opa ꝯpꝛehēdunt̄.qꝛ figurata fuit i veteris legis ⁊ i ſacramētoꝝ veterū inſtitutiōe.initiata filij dei incarnatione pꝛomota i noue legis datione.ꝯpleta in xp̄i paſſione.paucis hominibꝰ manifeſtata in reſurrectiōe.⁊ aliquibus angelis in aſcenſione ⁊ toti mundo in euangelij per diſcipulos ꝑdicatiōe.qꝛ(vt dicit ps.)Jn oēm terrā exi.⁊c. Jn opibꝰ ēt ſcificatiōis intelligo virtutum infuſionē:⁊ ſacramētoꝝ noue legis ſalutiferā ſuſceptionē. Jn opibꝰ ēt retribut̄ōis continet̄ tanꝗ̄ pꝛima extremi iudicij examiatio. Cōtinet̄ ēt ibi repꝛoboꝛum damnatio. Sed

principal'r electoꝝ glorificatio. Et ſic oſten-
ſum ē: quomodo oia que ꝯſiderant in ſacra
ſcriptura: ſeu q̄ ꝯſiderat ipſa fides. aut ſpe-
ctāt ad dei intrinſecā perfectionē: aut ad re
fulgentiā ſue ꝑfectionis per multiplicē eius
operationē. q2 per quādā approprationem
potentia maxime relucet in creatione: ſapiē-
cia in adminiſtratiōe: miſericordia in reſtau
ratione ⁊ ſanctificatiōe. iuſtitia in reproboꝝ
dānatione: ⁊ bonitatis affluentia in ele-
ctorū glorificatione. Et ſic pꝫ prima ratio.
¶ Secūdo ēt probo rōne virtualitatis. ꝙ
fides egreditur a deo tanꝗ̄ a ſubiecto. Et
formo ſic rōnē. Certū ē ſm phm. iiij. Meth.
ꝙ tota ſcientia virtualiter eſt in ſuis princi-
pijs. Sed articuli: qui ſunt quedā res ſuꝑ-
naturales: ſunt quedā principia ipſiꝰ fidei.:
Ergo tota fides virtualiter ē in articulis. Il
lud ḡ qḋ eſt ſubiectū articuloꝝ: ē ſubiectū
huiꝰ ſcie: vꝫ fidei. Sꝫ deꝰ ē ſubiectū oiūꝫ ar
ticuloꝝ fidei (qḋ patet) q2 ſi de ſingulis arti
culis formes enunciationes: deus ē ſubie-
ctū in q̄libet illaꝝ: vbi grā Si de primo ar
ticulo qui ē. Credo in deū pa. o. ⁊c̄. Formes
enūciationē. deus erit ſubiectū in ea dicēdo
Deus eſt pater oipotens creator celi ⁊ terre
Similiter ſi de ſcḋo ar. q eſt. Et i Jeſū xp̄m
fi. e. v. do. n. ſi fiat enunciatio. deus erit ſubie
ctum in ea. dicendo. Deus eſt filius ⁊c. Ex
quo patet: ꝙ deus eſt ſubiectū in ſcientia fi-
dei. hec rōnes cū ſimilitudine eliciūtur ex di-
ctis Ricar. in prohemio ꝑ. ſen. queſti. vi. per
totum. Que omnia confirmat Thomas ſe-
cunda ſecūde. queſt. i. ar. i. in. corpore. q. vbi
ꝓbat: ꝙ pria veritas increata: q̄ deꝰ eſt ſim-
pliciter. eſt obiectū fidei ſeu ſubiectuꝫ. Uide
ibi ſi vis. Cū quo cōcordās Dyo. vij. c. ḋ di-
ui. no. dicit. ꝙ fides eſt circa ſimplicē ⁊ ſemꝑ
exiſtentē veritatē. Hac igiť ex oibus p̄miſſis
tale correlariū. Cum quelibet ſcientia dicať
nobilior reſpectu nobilioris ſubiecti: ⁊ deꝰ ſit
ſubiectū ſacre ſcripture ſeu ſciſſime fidei. q̊
ſubiecto nullū ē nec pōt eſſe nobiliꝰ: ꝯcludiť
neceſſario: ꝙ ſcia fidei ē nobilior icōꝑabiliť
oibus alijs ſcijs. ¶ Quinto hoc idem ꝓbo
rōne manifeſtatiōis. ꝙ fides ſciſſima nobili-
or ē oibus ſcijs. Fundamentū rationis po-
nit phs p̄mo ꝑier. di. Uoces ſunt note: ⁊ ſig̃
eaꝝ: q̄ ſūt i aia paſſionū. Qḋ ꝯfirmās dñs
Matth. xij. c. di. Ex habūdantia cordis os lo
q̄tur. Quo preſuppoſito. certū eſt vt di. glo.
ſuꝑ v̄ba Luc. ij. c. vꝫ. Et factū ē poſt triduū
inuenerūt eū in tēplo in medio doctoꝝ: au-
diētē illos ⁊ interrogātē: ⁊ ſtupebāt oēs q
audiebāt eū ſuꝑ prudētia ⁊ reſpōſis eius:
Qḋ tūc xp̄s nō docebat ſuos auditores ſci-
entiā naturalē: ⁊ acquiſitā: ſed ſimpl'r res
ſuꝑnāles q̄ ꝑtinēt ad v̄tutē fidei. Simil'r
Mat. xvij. c. docēs populū ſimpl'r cōmēda-
bat ei fidē di. Amē quippe dico vobis. ſi ha
bueritis fidē ſicut granū ſinapis: ⁊ diceti mō
ti huic trāſi hinc: trāſibit: ⁊ nihil erit impoſſi
bile habenti fidē. Sil'r Mat. vlt. c. p̄dicabat
aplis di. Qui crediderit ⁊ baptizatꝰ fuerit
ſaluus erit. Qui v̄o nō crediderit cōdēna-
bitur. Sil'r trāſcurre euāgelia: ⁊ in pluribus
locis reperies: ꝙ xp̄s nunꝗ̄ docuit populū
aliquā ſcientiā acquiſitā: imo pluries repro-
bauit eā habētes. Oppoſitū eſt de fide. quā
ſimul edocuit ⁊ ēt eā h̄ntes miro mō cōmē
dauit. ſicut pꝫ de Centurione. qui vt h̄etur
Mat. viij. c. cū dixiſſet. Dñe puer meꝰ iacet
in domo paliticꝰ: ⁊ cū xp̄s rñdiſſet. ego veni
am ⁊ curabo eū. Subiecit Centurio. Dñe
nō ſum dignꝰ ⁊c̄. Et ibidē ſequiť. Audiēs
aūt Jeſus miratꝰ eſt: ⁊ ſequentibꝰ ſe: dixit.
Amē dico vobis nō inueni tātā fidē in iſra
el. Quibꝰ p̄miſſis ꝯcludiť ꝙ cū xp̄s docue-
rit v̄itatē fidei: ⁊ nō aliquā aliā ſciaꝫ. mani
feſtū ē ꝙ ēt ipſe in corde ſuo maiorē h̄ebat
cōplacentiā de v̄tute fidei: ꝗ̄ de aliq̄ ſcia.
Nā ſi nobilior fuiſſet ſcia acq̄ſita ꝗ̄ fides.
nulli dubiū ē: quin xp̄s ꝓpriꝰ doceret ſciētiā
ꝗ̄ fidē. ⁊ precipue cū xp̄s ſicut tradūt theo
logi in. 3. in oibus actibꝰ ſuis p̄ſertim a ſu-
periori ꝑte rōnis procedentibꝰ. ſemꝑ p̄ele-
gerit nobiliores meliores: ꝑfectiores: atq3 ex
cellentiores. Ex quibus oibꝰ claret manife
ſte: ꝙ neceſſe eſt ex hac rōne concludere: ſan
ctiſſimā fidē oibus ſcientijs eē nobiliorem.
Et ꝯfirmať iſta rō ſic. Nam p̄ſuppoſito ꝙ
xp̄s docuerit populū ſanctiſſimā fidē. ergo
ſic. Quanto doctor alicuiꝰ ſcientie ē maioris
v̄itatis: nobilitatis ⁊ excellentie: certū eſt ꝙ
tanto illa ſcienti a magis eſtimatur, ⁊ nobi
lior iudicať. quod ſic patet. Nam magis eſti
matur in grammatica ſcientia priſciani ꝗ̄
cuiuſlibet alterius grāmati. Similiter in re-
thorica magis eſtimatur oratio ipſius Tu-
lij ꝗ̄ orō cuiuſlibet oratoris. In naturalibꝰ
v̄o ac logicalibus quid dicā: Nūqd adhe-
rebimꝰ Anaxagore: Nūqd Socrati: nūqd
Platoni: Certe nō. Sed cui: Certe ipſi ſoli
Ariſtoteli oiūꝫ phoꝝ principi. Et q2 ſic dicis
rñdeo: ꝙ ꝓpter eius magnā veritatē: aucto
ritatē: ⁊ excellentiā quaꝫ habuit in ꝑfectiōe
illius ſciētie de cuius magna ꝑfectione loq
tur Cōmētator ſuꝑ. 3. de aīa dicēs. Crediť
ꝙ iſte hō vꝫ Ariſtoteles fuit regula in natu
ra: ⁊ eſt exemplar qḋ natura inuenit ad de-
mōſtrandū vltimā ꝑfectionē in ſciētia totiꝰ
nature. Idem quoq3 Cōmentator ſuꝑ prio
Politicoꝝ de eiuſdē ꝑfectione ait. Nomē
auctoris huius libri fuit Ariſt. filiꝰ Nicoma
tij ſapiētiſſimus grecoꝝ: qui ſciētiā inuenit
⁊ cōpleuit. Inuenit: q2 q̄cquid ſcriptum eſt
ab. antiquis in ſcientijs: nō eſt dignū ꝙ ſit
ei pars ſcientie ſue vel principiū compleuit
q2 nullus eoꝝ qui ſecuti ſunt eum vſq3 ad
hoc tp̄s aliquid addidit: nec inuenit i dictis
eius errorē. Talem aūt virtuteꝫ eſſe in vno
indiuiduo. miraculoſum ⁊ extraneū extitit.
Et q2 hec diſpoſitio in iſto homine fuit q̄d
dignius: dꝫ dici homo diuinus potius ꝗ̄ hu
manus. hec ibi. His premiſſis peto a te o fi
des ſanctiſſima quē habuiſti doctorē: Cer
te non Priſcianū: non Ciceronē: nō Uirgi
liū: nō Socratē: nō Platonem nō deniq3
Ariſto. ſeu Aliquē poetarum vel phorum.
Sed quē ergo: Clamans rñdeo. Certe ha-
buiſti filiū patris eterni. Filiū dei omnipo-
tentis incarnatū: ſeu ſapiētiā patris increa
tam ⁊ humanatā. cuius noticia eſt nuda ⁊
apta: dicente Apoſtolo ad Hebre. iiij. Om
nia nuda ſunt ⁊ aperta oculis eius. q inſuꝑ
non tm̄ ſpecialiter in auctoritate dicēdi oēs
ſimul philoſophos ſuperauit: ſed etiā ſimul
totum mundū fecit in doctrina ſua ꝗ̄plurī
mū admirari. Nā omnis turba eius doctri
nā audiens: ſicut legiť Joannis. vij. de ipſo
dicebat. Nunꝗ̄ locutus eſt ſic hō in Iſrael
Nec mirū: quia cū lingua illa benedicta cū
claritate eſſet vnita: proferebat doctrinam
ſuā nō cum auctoritate hominis ſimpliciter
ſicut fecerunt omnes alij philoſophi. ſed cū
auctoritate totius trinitatis: que ſuperat in
dignitate auctoritatem omniū creaturaruꝫ.
Propter qḋ merito bene cōcludiť. ꝙ rōne
manifeſtationis ex quo tp̄s manifeſtauit i
mundo: ⁊ docuit ſcientiā fidei ⁊ nō aliā ſci
entiā ꝙ fides ſuperat nobilitatē omniū ſciē
tiaꝝ. ¶ Sexto etiā probo ratione certifica-
tionis. ꝙ fides ſanctiſſima ſuperat nobilita
tem omniū ſcientiarū. Fundamentū rōnis
ponit phus primo de aīa ⁊. viij. Thopicoꝝ
di. Scia vna ꝗ̄to certiori demonſtratione ⁊
modo ꝓcedit altera tanto nobilior eſt illa.
Et ſic illa ſcientia que ꝓcedit ex demōſtra-
tione: ꝓpter qḋ id eſt ꝑ cām nobilior eſt de
mōſtratione q̄ ꝓcedit. q2 hoc modo loquiť
Cōmētator. 2. Metha. di. Demōſtrationes
Metaphiſice ſunt in prio gradu certitudis
eo ꝙ ꝓcedūt ex principijs certioribꝰ nobis
⁊ firmioribꝰ. Sꝫ clariꝰ pꝫ hec regula ꝑ hoc
exēplū. Nā certior eēt cognitio. ḋ aīa ſeu ſci
entia ſi eſſential'r videreť ꝗ̄ ꝙ cognoſcať
ſimpliciť ꝑ ſigna ⁊ effectꝰ ſui corpis. Quo
p̄ſuppoſito. certū eſt ꝙ hac rōne fides eſt
certior oi ſcia: ⁊ per ꝯñs nobilior. Et ꝙ hoc
veꝝ ſit dupliciter ꝓbať. Prio vnica aucto
ritate. Scḋo vnica rōne. ¶ Primo ꝓbať
vnica auctoritate. vꝫ Aug. libro de fide ad
Petrū dicentis. Nihil ē certius hoi ſua fi
de. ¶ Scḋo ꝓbať rōne quā ponit Bonauē.
in. 3. diſt. 23. ar. i. q. iiij. Sed ꝓ fundamēto rō
nis accipe dictū Pauli prie ad Theſſa. 2.
di. Cuꝫ accepiſtis a nobis verbū auditus. ſ.
per fidē accepiſtis illud: nō vt verbū hoiuꝫ:
ſed ſicut verbuꝫ dei. Quo p̄ſuppoſito: illud
qḋ cognoſciť. certū eſt ꝙ cognoſciť certius
in lumine veritatis prime: ꝗ̄ illud qḋ cogno
ſciť in lumine veritatis create: ſed fides co
gnoſciť i lumine veritatis prime: ⁊ ſciētia co
gnoſciť in lumine v̄itatis create dicēte pho
vij. Metha. 3. de aīa prio Phiſicoꝝ. ⁊ libro
de ſenſu ⁊ ſenſato. Scia inquit in oibus ſit
ꝑ minus nota ſm naturaꝫ. i. ꝑ ſenſibilia. Et
Cōmentator. xi. Metaphiſice ait Sciētia dei
cauſat res. Sed ſcientia noſtra cauſata ē a
rebus: ⁊ per ꝯñs pꝫ ꝙ certior. eſt ſcientia ſi
dei ꝗ̄ ois alia ſciētia. Uel forma ſic rōnem
ſm Alexandrū in tertia ꝑte ſūme. in tracta
tu de fide. in. q. An fides ſit certior ſcientia:
vbi ſic dicit. Certius ē qḋ ſcitur teſtimonio
ſpirituſſancti: quam quod ſcitur teſtimonio
creature. Sed quod ſcitur per fidem ſcitur
teſtimonio ſpirituſſācti. Roma. viij. ca. Ipſe
ſpiritus reddidit teſtimoniū ſpiritui noſtro
ꝙ ſumus filij dei. Et quod ſcitur alijs ſciē
tijs: ſcitur teſtimonio creature. Ergo conclu
ditur vt prius. vꝫ ꝙ fides eſt certior oibus
ſcientijs. ⁊: per cōſequens ſuperat nobilita
tem ſeu excellentiā ⁊ dignitatē oiuꝫ aliarū
ſcientiaꝝ. Qḋ ſi obijceres. videlꝫ ꝙ ſcientia

ſidei nõ eſt certioꝛ oī alia ſcientia arguẽdo
ſic. Certitudo ꝑtinet ad dignitatẽ ſciẽtie: di
cẽte pħo in fine poſterioꝝ. ⁊ vi. ethi. Sciẽtia
inqͣt eſt hitus ꝯcluſionis dmõſtrate. Sʒ cer
tũ eſt ꝙ aliq̄ ſciẽtie ſũt certioꝛes fide. put
ſunt methaphyſice: q2 de ipſaꝝ principijs:
nullatenus põt dubitari. Ergo ꝑ ꝯñs tales
ſcientie ſũt nobilioꝛes ipſa fide. Ad hoc rñ
deo ſm Ric. i ꝓhemio pmi ſeñ. q. v. ꝙ fides
nobilioꝛ eſt alijs ſciẽtijs ſimpliciter. i. i natu
ra ſua: ꝗuis aliq̄ alie certioꝛes ſint: ſʒ qd
ſ. per compationeʒ ad debilitatẽ intellectus
noſtri: q2 vt dr̃. 2. metha. ſicut ſe hʒ ocul⁹ no
ctue: ad lumen ſolis: ſic ſe hʒ intellectus no
ſter ad ea q̄ manifeſtiſſima ſunt in natura.
Et iõ accipe h̄ fundamentũ pħi. i. phyſi. di
centis. Nihil ꝓhibet aliqd eſſe ſimpl'r noti⁹.
minus tñ notum quo ad nos. Et ẽt. i. phyſi.
dicit. Certitudo in tm̃ querenda eſt: inquan
tũ recipit de natura rei. Et. i. ethi. ait. Certi
tudinẽ nõ oʒ in oībus ſimiliter expetere: ſed
in ſingulis ſm ſuã nãm. ⁊ in tm̃ quantuʒ eſt
ꝓprium doctrine. Quibus p̄miſſis pʒ: ꝙ cer
titudo q̄ eſt ſimpl'r reddit ſciam nobilioꝛem:
ꝗ̄ certitudo q̄ eſt ſm qd: hoc ẽ quo ad nos
Et ꝑ ꝯñs fides ẽ nobilioꝛ oī alia ſcia. Et no
ta: ꝙ ꝗuis aliqua ſcia hẽat pricipia certio
ra ſm qd ipſa fide: tñ hoc nõ eſt ꝯtra nobi
litatẽ ſcie fidei: ſed magis ẽ pꝛo ea: q2 rõne
altitudinis materie: de qua eſt: nr̃am traſcẽ
dit cognitõeʒ naturalẽ Et iõ pħs. 2. Metha.
dicit. Ea q̄ maxie ſunt ſenſibilia quãtũ eſt ex
ꝑte ſui: nobis ſũt modicũ intelligibilia. Aui
cẽna ẽt. vi. nãlium lib. v. c. v. Res (inqͣt) ſub
tiliſſimas nõ põt aliqñ intellectus appꝛehẽ
dere: q2 excedũt eũ. Et ſic pʒ rñſio ad argu
mentũ in oppoſitũ. Cui argumento egregie
rñdet dñs Bona. in. 3. di. 23. ar. i. q. iiij. i ſolu.
vlti. argu. vbi dicit ad argumentũ: vʒ ꝙ ꝗ̄to
ſcia ẽ certioꝛ tãto ẽ nobilioꝛ ⁊c. Dicendũ eſt
ꝙ iſtud nõ hʒ veritatẽ. Nã ſcia fidei ſeu di
uina ẽ certioꝛ ſcia metha. Et ꝗuis appare
at oppoſitũ. hoc eſt ꝑꝑ defectũ ex ꝑte intelli
gentis. Uñ illa q̄ ſunt certiſſima i ſe ſimpli
cij̃ cognoſcunt̃ aliqñ dubia: ⁊ tñ illa cognitõ
minus certa: magis ẽ nobilis ⁊ ꝑfecta: qm̃
eſt de re nobilioꝛi: meli⁹ eſt. n. vel modicũ qd
de deo ſcire: ꝗ̄ oiuʒ celeſtiũ ſiml' ⁊ terreſtriũ
certã noticiã hr̃e h̄ Bona. Ex p̄dictis oībus
pʒ expliſſe rõne certificatõis: ꝙ cũ ſcia fidei
certioꝛ ſit oī alia ſcia ꝑ ꝯñs ẽt nobilioꝛ eẽ in

dicat̃. ¶ Septimo ⁊ vltio ẽt ꝓbo rõne acq
ſitiõis. ſ. melioꝛis finis: ꝙ. ſ. fides ſãctiſſima
ſupat nobilitatẽ oiuʒ ſciaꝝ. Fundamentuʒ
rõnis ponit pħs. 2. phyſi. ⁊. 3. Thopi. di. Cui⁹
finis melioꝛ ipm̃ quoqʒ melius. pʒ h̄ regula
Nã cũ melioꝛ ſit ſanitas aie: ꝗ̄ ſanitas coꝛ
poꝛis ſeq̄t̃ ꝙ meli⁹ fuit ꝯſiliũ quo aia ſana
ta ẽ: ꝗ̄ ꝯſiliũ vel medicina: quo mediãte coꝛ
pus recipit ſanitatẽ. Quo p̄ſuppoſito: certũ
ẽ ſm pħm. 2. Metha. ꝙ ſciaꝝ qdã ſũt ſpecu
latiue: quedã practice: ſed finis ſcie ſpecula
tiue eſt v̾itas. finis v̾o practice ẽ actio: ſeu
op⁹. Sciaꝝ aũt ſpeculatiuaꝝ nobilitas attẽ
dit̃ penes nobili⁹ obiectũ ⁊ ſubiectũ: vel cir
ca certioꝛẽ modũ ꝓcedendi: atqʒ his duob⁹
modis ſcia fidei: ſicut eſt theologia excedit
oẽs alias ſcias: ſicut ſupꝛa dcm̃ ẽ. Practicaꝝ
ãt nobilitas ſm pħm. i. Ethi. c. i. Attendit̃
penes nobilioꝛẽ ⁊ potentioꝛẽ finẽ: q2 ꝗ̄to di
gnioꝛ ⁊ potioꝛ ẽ finis alicui⁹ artis practice;
tãto ipſa ars dignioꝛ eſt. His p̄miſſis finem
cuiuſlibʒ artis: ⁊ ẽt fidei attẽdam⁹: vt videa
mus qs ſit melioꝛ. ⁊ ꝑ ꝯñs nobilioꝛ. Et cer
tũ ẽ ꝙ artis cerdonũ finis ẽ reipu. d̾ ſotula
ribus ꝓuidere ſutoꝝ de veſtib⁹: barbitõſoꝝ
de tonſura: mercatoꝝ de mercib⁹: medicoꝝ
de coꝛpoꝝ ſanitate; armigeꝝ finis ẽ a latro
nibus rapinis ⁊ ab hoſtib⁹ ciuitatẽ defenſa
re. Finis deniqʒ p̄ncipũ ac oium legũ ciui
liũ eſt in pace tꝑali ꝯſeruare ſtatũ ſuũ. ſed
certe hec oia ad ſolũ coꝛpus ꝑtinent ⁊ refe
runt̃. Sʒ tuo ſanctiſſima fides qs eſt finis
tu⁹: Certe clamãs rñdeo: vita eterna: felici
tas ꝑpetua: ⁊ beatitudo ſempiterna. dicẽte
Jo. Qui credit in filiũ hʒ vitã eternam. Et
Mar. vlti. dr̃. Qui crediderit ⁊ baptizatus
fuerit ſaluabit̃. Sʒ cũ eterna vita ſit ꝑ ſe me
lioꝛ finis oī fine totius artis practice. ſeq̄t̃
ꝙ fides nobilioꝛ ẽ oī ſcia tã ſpeculatiua ꝗ̄
practica. ¶ Tertio poſtremo ꝓbo duab⁹ di
ſtinctionib⁹ ꝙ fides ſciſſima ẽ ⁊ nobilioꝛ ⁊
excellẽtioꝛ oib⁹ alijs ſcijs. Pꝛia diſtinctio ẽ
Tho. 2. 2. q. iiij ar. viij. in coꝛpe. q. di. Cũ q̄rit̃
an fides ſit certioꝛ: ⁊ ꝑ ꝯñs nobilioꝛ oib⁹ alijs
ſcijs rñdeo ꝙ virtutũ itellectualiũ due ſũt
circa ꝯtingẽtia. ſ. prudẽtia ⁊ ars: qb⁹ p̄fert̃
fides in certitudine rõne ſue materie: q2 ẽ d̾
eternis: q̄ nõ ꝯtingit aliter ſe habere. Tres
ãt reliq̄ intellectuales virtutes. ſcilicet ſa
pientia: ſcientia: ⁊ intellectus: ſunt de neceſ
ſarijs vt ſupꝛa dictum eſt. Sed ſciendum

eſt ꝙ ſapientia: ſcientia: ⁊ intellect⁹ dupliciť
dicũtur. Uno mõ ſʒ ꝙ ponũtur v̾tutes in
tellectuales a pħo in. vi. ethico. Alio mõ ſm
ꝙ ponũtur dona ſpũſſci. Eſa. xi. c. Pꝛio
ergo modo dicẽdũ ẽ: ꝙ certitudo põt ꝯſide
rari dupl'r. vno mõ ex cã certitudinis: ⁊ ſic
dr̃ eẽ certi⁹ illud: qđ hʒ certioꝛẽ cãm. Et hoc
mõ fides ẽ certioꝛ tribus p̄dictis: q2 fides
innititur diuine virtuti. Tria aũt p̄dicta
innitunt̃ rõni humane. Alio mõ põt ꝯſidera
ri certitudo ex ꝑte ſubiecti: ⁊ ſic dr̃ eẽ certi⁹
qđ pleni⁹ ꝯſequit̃ intellect⁹ hoīs: ⁊ ꝑ hunc
modũ: q2 ea que ſunt fidei ſunt ſupꝛa intel
lectũ hoīs: non ãt ea que ſubſunt tribus p̄e
dictis: ideo ex hac parte fides eſt min⁹ certa
Sed q2 vnũquodqʒ iudicat̃ ſimpl'r ſm cãʒ
ſuã. Scḋm autẽ diſpoſitionẽ que ẽ ex parte
ſubiecti iudicat̃ ſm quid inde eſt: ꝙ fides ẽ
ſimpliciter certioꝛ. Sed alia ſunt certioꝛa ſʒ
quid. ſ. quo ad nos. Similiter ſi accipiantur
p̄dicta tria ſm ꝙ ſunt: ſunt quedã dona
p̄ñtis vite: que operant̃ ad fidẽ: ſicut ad p̄n
cipiũ qđ p̄ſupponit ipſa fides. Uñ ẽt ſm
hoc. fides ẽ oib⁹ ſciẽtijs certioꝛ: ⁊ per ꝯñs
nobilioꝛ. Hec Tho. Aliã diſtinctionẽ vʒ ſecũ
dã ponit Bona. in. 3. di. 23. ar. i. q. iiij. dicẽs.
Cũ queritur an fides ſit certioꝛ ꝗ̄ ſcia. rñ
deo dicẽdo. ꝙ cũ cõparam⁹ certitudinẽ fi
dei ad certitudinẽ ſciẽtie: põt intelligi dupli
citer. Nã vno mõ: ſcia põt dici apta ⁊ certa
viſio dei in patria. Et hoc mõ nõ ẽ qõ: Nec
dubiũ: quin ſcientia iſto mõ p̄cellat in cer
titudine ipſam fidẽ: ſicut gloꝛia p̄cellit gra
tiã: ⁊ ſtatus patrie ſtatũ vie. Alio mõ dr̃ ſciẽ
tia cognitio: quã quis hʒ in via. Et iſta põt
eẽ duplex. aut reſpectu illoꝝ: reſpectu quoꝝ
ẽ fides. aut reſpectu alioꝝ cognoſcibilium.
Si reſpectu illoꝛum: reſpectu quoꝝ eſt fides
ſic ſimpl'r loquendo certioꝛ eſt fides ꝗ̄ ſciẽ
tia: Unde ſi aliquis pħoꝝ cognoſcit aliquẽ
aſtrologoꝛũ rõcinatiue (vtpote deũ eẽ crea
toꝛẽ: vel deũ eẽ remuneratoꝛem) nunꝗ̄ ita
certitudinaliter cognouit per ſuã ſcientiã: ſi
cut cognoſcit vn⁹ fidelis per ſuã fidẽ. Si ãt
loquamur de ſapia: ſm ꝙ ẽ cognitio aliaꝝ
cognitionũ: ſic quodãmodo certioꝛ ẽ fides
ꝗ̄ ſcia: ⁊ quodãmodo econtrario. Eſt enim
certitudo ſpeculationis: ⁊ eſt certitudo ad
heſionis: Et pꝛia quidẽ reſpicit intellectũ.
ſcḋa v̾o reſpicit affectũ ipm̃. Si loq̄mur de
certitudie adheſiõis: ſic maioꝛ ẽ certitudo i

ipſa fide: ꝗ̄ in hitu alicuius ſcientie: pꝛo eo
ꝙ v̾a fides magis facit adhibere ipſũ cre
dẽtẽ v̾itati credite: ꝗ̄ aliqua ſcia alicui rei
ſcire. Uidem⁹ enim v̾os fideles: nec per ar
gumenta: nec ꝑ toꝛmẽta: nec per moꝛtẽ: nec
ꝑ blãdimẽta inclinari poſſe: vt v̾itatẽ quã
credũt: ſaltẽ oꝛetenus negent. Qđ nemo ſci
ens ſane mẽtis faceret: pꝛo aliquo qđ co
gnoſcit: niſi inquãtũ doctrina fidei dictat nõ
eẽ mentiendũ. Stult⁹ ẽt eẽt geometer: q ꝓ
quãtũcunqʒ certa concluſione geometrie au
deret ſubire moꝛtẽ. Unde verus fidelis etiã
ſi ſciret totã ſciam pħicã: mallet totã illam
ſciam ꝑdere ꝗ̄ vnũ ſolũ articulũ ignoꝛare
q2 adheret v̾itati credite. De certitudie igit̃
adheſiõis verũ ẽ: fidẽ eẽ certioꝛẽ ſcia pħica
⁊ hec certitudo reſpicit v̾itatẽ ⁊ doctrinam
ſm pietãtẽ. Si aũt loq̄mur de certitudine
ſpeculatiõis: q̄ qdẽ reſpicit ipʒ itellectũ: ⁊
nudã v̾itatẽ: ſi ꝯcedi põt: ꝙ ẽ maioꝛ certitu
do in aliqua ſcia ꝗ̄ in fide: pꝛo eo ꝙ aliqs
põt aliqd per ſciam ita certitudinalit̃ ꝯgno
ſcere: ꝙ nullo mõ põt de eo dubitare nec ali
quo mõ diſcedere: nec in coꝛde ſuo vllo mo
do ꝯdicere: ſicut pʒ in cognitiõe dignitatuʒ
pꝛimoꝝ p̄ncipioꝝ. Hec Bona. Aliã diſtinctio
nẽ ponit Alerã. de ales in p̄ma ꝑte ſumme
q. i. ar. 2. di. cũ q̄rit̃ an ſacra ſcriptura ꝑ quã
fidẽ hẽt: ſit vna aliaꝝ ſciaꝝ ſimpl'r: an ſit
nobilioꝛ illis. rñdeo: ꝙ fides ſeu doctrina ſac̄
dr̃ diuina. ⁊ ẽ nobilioꝛ ceteris. ꝙ tripliciter ap
paret: q2 eſt ſimpliciter a deo. q2 ẽ de deo: ⁊
q2 ẽ ꝑductiua ad deũ. Et pꝛio ꝯuenit a d̾o
qđ ⁊ ꝯuenit alijs ſcijs: ſicut dr̃ Eccle. i. Ois
ſapia: a dño deo eſt. Sed tñ nõ ꝯuenit hoc
mõ ſcripture ſacre. Eſt. n. veꝝ vt veꝝ: ⁊ eſt
veꝝ vt bonũ: vtrũqʒ ẽ a ſpũ ſcõ. Sed cũ ac
cipit̃ veꝝ vt bonũ: illđ bonũ: aut ẽ vt bonũ
moꝛale: aut vt bonũ gratuitũ. ſi gratuitũ: ſic
ẽ aſſimilatio ad ſpm̃ ſcm̃: q ẽ bonitas. Et iõ
hmõi acceptio ẽ a ſpũ ſcõ ꝑ mõʒ ipſi⁹. hinc
ẽ ꝙ antonomatice dr̃: Hec doctrina edita a
ſpũ ſcõ. In alijs v̾o ſcijs ſpeculatiuis eſt ac
ceptio veri vt veri: ⁊ boni vt veri. In p̄cticis
ãt moꝛalib⁹: ⁊ ſi ſit acceptio boni vt boni: ñ
tñ vt boni gratuiti: ſʒ moꝛalis. Quia igitur
ſimpl'r alie ſcie hñt ꝑ inueſtigatiõeʒ hũanã h̄
v̾o ſimpl'r ꝑ infuſionẽ ⁊ reuelationẽ diuinã
vt dr̃. 2. Ethi. 3. c. hinc ẽ: ꝙ hec eſt nobilioꝛ il
lis. ¶ Scḋo ẽt iſta ſcia dr̃ eẽ de deo: ⁊ ñ ſic
alie ſcie: veluti pꝛia pħia: qa non agunt de

deo ſm miſteriũ trinitatꝭ: vl' ſm ſacrm̃ hũane repatiõis. ¶ Tertio iſup ẽ ꝑductiua ad deũ ꝑ ꝓncipia amoris ꝛ timoris. Qđ nõ cõuenit alicui ex aliis ſciis. Et iõ Jo. xx. c. đi. Hec .n. ſcripta ſũt: vt credatis: q̃ xp̄s ẽ filius dei: ꝛ vt credẽtes vitã eternã hẽatis. ꝛ alibi de hac ſcia đi. Noſce te: cõſumata iuſticia ẽ ꝛ ſcire iuſtitiã tuã ꝛ ꝟitatẽ: radix ẽ imortalitatꝭ. Et Aug. v. li. ꝯfeſ. ait. Infelix hõ ẽ: q oia alia ſcit: te ꝟo neſcit. Btũs aũt q te ſcit: etſi cetera neſciat. q ꝟo ꝛ te ꝛ illa nouit: nõ ꝑꝑ illa beatior: ſꝫ ꝑꝑ te ſolum btũs erit. Propterea Hiero. đic. Diſcam⁹ i terris ea q̃x ſcia in eternũ ꝑſeueret in celis. h Alexã. q̃ ꝓbaliter. Ex p̃dictꝭ igiẽ trib⁹ diſtinctiõibus pꝫ qualr̃ ſcĩſſima fides ẽ nobilior: ꝛ excellẽtior ceteris oib⁹ aliis ſciis. ¶ Quarto deniqꝫ ꝓbo effectib⁹. q̧ .ſ. fides ſeu ſcia fidei: realr̃ ſupat in dignitate oẽꝫ aliã ſciaꝫ. Sic .n. hẽẽ libro de cãis: ꝛ exꝑiẽtia hoc idẽ demõſtrat: claꝝ ẽ q̧ ex effectib⁹ cõiter cãs cognoſcim⁹: ꝛ vbicũqꝫ effect⁹ ſũt fortiores vl' nobiliores: arguũt et ſuas cãs fore nobiliores ꝛ fortiores. Ex duplici igiẽ effcũ pꝫ: fidẽ ſe ſciaꝫ fidei ceteris ſciis eẽ nobiliorẽ. Et prio ex effcũ adheſiõis. Scđo ex effcũ ꝑductiõis. ¶ Et prio ex effcũ adheſiõis. nã fides fac magis adherere ſuũ ſbum ꝓpo obiecto: q̃ aliq̃ alia ſcia. qđ pꝫ: q: null⁹ ꝓ iſta ꝯcluſione ſcia vel demõſtratione. vꝫ. triangul⁹ hꝫ tres angulos. vi ꝓ iſta: oẽ totũ mai⁹ ẽ ſua ꝑte vellꝫ ſe morti exponẽ. Ecõtra ꝟo ꝓ hac ꝯcluſiõe fidei: ſeu argumẽto xp̄s mortu⁹ ẽ: ſeu crucifixus: ꝛ innũerabiles poſuerũt ꝛ mille ponerẽt vitã: ſic facẽ voluit btũs pr̃ nr̃ Fráciſ. q exiſtẽs vltra ꝑtes marinas añ ſoldanũ: voluit igredi copioſũ ignẽ ꝓ xp̄i fide: ſi credẽ vellꝫ i xp̄m. Qđ tñ facẽ noluerũt ifideles ſoldani ſeu mahometꝭ: q reputabãẽ ſactiorẽ ẽꝫ eoꝝ legẽ. h claruit in iſinitꝭ martyrib⁹. Ex q̊ igitur ſcia fidei ſeu fides facit forti⁹ adherere ſuo obo: q̃ ceteẽ oẽs alie ſcie: ꝯcluditẽ neceſſario q̧ fides ẽ certior: nobilior: ꝛ excellẽtior oib⁹ aliis ſciẽtiis. ¶ Scđo hec idẽꝫ pꝫ ex effectu ꝑductiõis ſeu ſupatiõis. Nã fides ꝓducit ad deum: qđ nõ facit aliq̃ alia ſcia: ꝛ ꝑ ꝯñs nobilior ẽ: ꝛ vltra hoc potentior eſt fortior: ꝛ efficatior: ad ſupãdũ ꝛ ꝯuincẽdũ oẽs alias ſcias q̃ econuerſo. Qđ bñ claruit in beata virgine Katherina Coſti regis filia: q̃ cũ eẽt corã Maxẽtio iperatore i alexãdria: ꝛ ibidẽ adeſſent .l. viri ſeu ph̄i doctiſſimi: qui ex imperio Maxẽtii aduenerãt: vt diſputarẽt cũ ea fauẽte diuina gr̃a cũ ꝟtute ſcie infuſe: ſeu ſacratiſſime fidei. Ipã ꝟgo ſciſſima oẽs deuicit ꝛ ſupauit: adeo q̧ fidei ſciſſime ſe ſubiecerũt: ꝛ pro eadẽ xp̄i fide oẽs .l. martyrũ ꝑ ignẽ ſuſceperũt: qđ nequaq̃ feciſſent: niſi fides ſeu ſcia fidei: oi eoꝝ ſcia ꝛ ſapia nobilior: potẽtior atqꝫ efficatior extitiſſet. O igiẽ fides amabilis. o fides incorruptibilis. o fides ſup oia deſiderabilis: quãta ẽ dignitas ꝛ excellẽtia tua. Tu enim ſic manifeſtãt auctitates: declarãt rõnes: ꝓbãt diſtinctiões: ꝛ ꝯcludũt effect⁹: certe p̃cellis in dignitate: efficatia atqꝫ excellentia: oẽm ſimul ſciam: vꝫ ſciaꝫ grãmatice: ſciaꝫ rethorice: ſciẽtiã logice: ſciaꝫ arithmetrice: ꝛ geometrie: ſcientiã iuris ciuilis: ꝛ canonici: ꝛ poſtremo ſcientiã ipſi⁹ aſtrologie: totiuſqꝫ nãlis ph̄ie. Ex p̃dictꝭ igiẽ oib⁹ pꝫ ſexta nobilitas de q̄nta excellentia ſacratiſſime fidei: q̃ đi nobilitas ſuperatiua. Quã fidei ꝟtutẽ ꝛ nobilitatẽ: nobis ꝯcedere dignetẽ auctor ois ſapie de⁹: ꝛ largitor ipſius fidei dñs nr̃ Jeſus xp̄s qui cũ prẽ ꝛ ſpũ ſcõ: viuit ꝛ regnat de⁹ per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria ſcđa poſt ſcđaꝫ dñicã q̃dragefime Iterum de quinta excellẽtia. vꝫ de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

IN peccato ve-

ſtro moriemini. Scribũtur hec verba Jo. viii. c. ꝛ i euãgelio occurrẽtis ferie: P⁹ ſacri euangelii lr̃alẽ ꝛ ſpũalẽ expoſitionẽ dilectiſſimi ciues: ex quo vt claruit in ſmone p̃cedẽti: habuiſtis declarationẽ ſexte nobilitatis de q̄nta excellentia ſacratiſſime fidei: q̃ dicta fuit nobilitas ſupatiua: i qua mõſtratũ fuit qualr̃ ipã fides benedicta ſupat oẽm ſciaꝫ acquiſitã in dignitate ꝛ excellẽtia: hẽo vobis p̃nti die ſinglr̃ declarare ſeptimã ipſi⁹ ſacratiſſime fidei nobilitatẽ: q̃ vtiqꝫ erit valde vtilis ſalutifera: atqꝫ gratioſa: cui⁹ nobilitatis declaratio talis erit.

¶ De ſeptima nobilitate ſciſſime fidei que đi nobilitas adoratiua.

S Eptima igiẽ nobilitas ſacratiſſime fidei in ordine declarãda: đi nobilitas adoratiua. Vltra .n. ſupradictas nobilitates: fides ſciſſima hoc ẽt p̃uilegio ſingular gaudet: q̃m facit deũ ꝛ creatorẽꝫ nr̃m (ꝓut ois rõ ꝑſuadet) veracit̃ adorare. Qm̃ igiẽ reꝑiẽ magna ꝑſonaꝝ multitudo: q̃ i humilitate diui cult⁹ dedignatẽ ſe velle exercere: qđ vtiqꝫ accidit: vel ꝑꝑ carnalẽ voluptatẽ: vel ꝑꝑ mũdanã cupiditatẽ: vel ꝑꝑ craſſã ꝛ malitioſaꝫ ignorantiã. arrogãtiã: atqꝫ ſuꝑbiã: q̃ generalia pctã ad hãc reprobatã cecitatẽ hoiẽꝫ rõnalẽ inducũt: vt ſui oblit⁹ creatoris minime ꝯueniẽs ei videatẽ: ſe diuine maieſtati velle ſubiugare: vt a tali maligna ꝑuerſitate hẽant ſe retrahere: ꝛ ad diuinum cultũ ſe veraciter ꝯuertere: p̃cipue cum lex nr̃a ceteris veracior ſit: ꝛ forti⁹ obliget vnũquẽqꝫ xp̄ianuꝫ. Decreui ꝓpterea de diuino cultu: ſeu đ diuina adoratiõe p̃dicare: q: mihi vr̃ marie neceſſariũ. mũdo ꝛ fidelib⁹ xp̄i publicare. qualr̃ vnuſqſqꝫ dẽat ꝛ deũ colere: ꝛ creatorẽ ſuũ adoratẽ. Qđ vt clari⁹ qſqꝫ intelligat: circa diuinũ cultũ ꝛ diuinã adorationẽ ſeptẽ ꝯtemplationes annotabimus.

¶ Prima dr̃ ꝯtemplatio Specificationis.
¶ Scđa dicitur cõtemplatio Diffinitionis.
¶ Tertia diciẽ cõtemplatio Obligationis.
¶ Quarta dr̃ ꝯtemplatio Modificationis
¶ Quinta dr̃ contemplatio Locationis.
¶ Sexta dr̃ contemplatio Aſſociationis.
¶ Septima dr̃ cõtemplatio Oppoſitionis.

¶ De ſeptẽ ꝯtemplationibus diuini cultus: ſeu diuine adorationis. ꝛ primo de prima q̃ dicitur contemplatio Specificationis.

P Rima igiẽ ꝯtẽplatio đ diuino cultu ſeu de adoratiõe ad deũ faciendã: dr̃ Specificatõis. Pro cui⁹ ꝯtẽplationis declaratiõe occurrit mihi ſnĩa beati Thome dicẽtis ſup illa ꝟba ph̄i .ꝛ. Metha. Scire .n. ꝯtingit donec venit ad ſpẽm ſpãliſſimã. Intellect⁹ inq̄t nõ ꝑficit ſimplr̃ de cognitiõe obiecti i genere ꝛ in vl'i. ſi oꝫ q̧ ꝑficiatẽ de cognitione i ſpẽ ꝛ in ꝑticalari. Que ſnĩa exẽplis declaratẽ. Nã poſito q̧ Petr⁹ ſit remotiſſim⁹ a potẽtia viſiua certũ ẽ q̧ intellect⁹ eũ ſimplr̃ cognoſcit: vt ens qđdã in genere: ꝛ iõ cũ nõ diſcernat qđ eſt petr⁹ in ſpẽ: nõ delectatẽ: nec ꝑficiẽ: ſꝫ magis ꝯtriſtatẽ. ꝛ ẽ in motu ad ſciendũ. q vtiqꝫ ẽ q̃dã p̃natio qetis. Si ãt ex approximatiõe intellect⁹ cognoſcit Petrũ in ſpẽ: tunc ſũme gaudet: ꝑficiẽ ꝛ delectatẽ. Silr̃ vt tradunt theologi in iiii. di. xlix. cognitio beatitudis inq̃tũ ẽ q̃dã ſtatus. vt dicit Boeti⁹ ꝓſa .ꝛ. ꝫ. li. Omniũ bonorũ aggregatõe ꝑfect⁹: nõ ꝑficit ſimplr̃ itellectũ: q̃nimo neceſſe eſt ad ſalutẽ: vt talis btĩtudo cognoſcatẽ in ſpecie ꝓut .ſ. ſimplr̃ i diuina viſiõe ꝯſiſtit: ꝛ nõ i aliq̃ alia re. Quib⁹ declaratꝭ: cũ triplex poſſit eẽ honor ſiue adoratio. vꝫ. dulie. ipdulie atqꝫ latrie: videnduꝫ eſt quo honore: ſeu adoratione dẽat in ſpẽ de⁹ coli. an adoratiõe dulie. an ipdulie. an latrie: ne ꝑꝑ hoc intellect⁹ deũ adoret in genere. ꝛ in vl'i: ſꝫ ſimplr̃ (vt debitũ eſt) in ſpẽ ꝛ in ꝑticulari. Accipe tñ prio qđ eſt dulia: qđ ipdulia: qđue latria. Dulia (vt tradunt theologi in .ꝫ. di. ix. ẽ q̃dã honor: q ſimplr̃ exhibetẽ rõnali creature: ex ꝑticipatiõe alicui⁹ diuini doni. Ipdulia ãt q̃ eſt ſup duliã: eſt q̃dã honor q exhibetẽ creature rõnali excellẽti: ꝑꝑ maiorẽ affinitatẽ ꝛ cõionem ad deuꝫ. Latria vero vt dicũt theologi vbi. ſ. ẽ q̃dã honor excellentiſſimus ſoli deo debitus. ꝛ nulli cõmunicabilis creaturẽ. Declaratio igitur iſtaꝝ triũ diffinitionũ ponetẽ ſucceſſiue inferius i ſuis locis. His p̃miſſis ꝯcluſionaliter dico ꝛ diffinitiue: q̧ ſolus honor latrie q eſt excellentiſſimus ſup honorem dulie ꝛ yꝑdulie: dꝫ deo ſimpliciter exhiberi. Et q̧ deus vt veraciter adoretẽ: dbeat adorari latria ꝛ nõ dulia: vel yꝑdulia. tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Scđo rõnibus. Tertio exẽplis. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nã glo. ſup verba Matth. iiii. dñm deum tuuꝫ adorabis ꝛc̄. ait. Latria eſt honor ꝛ cultus ſoli deo debitus ſup duliã ꝛ yꝑduliã: propter ſummã eius excellentiã. Et Auguſt. ibidẽꝫ dicit. Latria eſt quedã ſeruitus interior ꝛ exterior excellentiſſima: ſoli deo debita: ꝛ icõmunicabilis omni creature. Ex q̄bus auctoritatibus patet: qualiter deus a rõnali creatura: ſolo honore latrie adorari debet.

¶ Secundo hoc idem probo triplici rõne. ¶ Primo rõne Superationis. Secundo ratione Argumentationis. Tertio ratione Juſtificationis. ¶ Primo probo ratiõe ſuperationis: q̧ deus ſimpliciter debet honorari honore excellentiſſimo latrie: ſup oẽm rõnalem creaturam. Fundamentum rõnis ponit ph̄s quarto Ethicoruꝫ. di. Honor eſt exhibitio reuerentie in teſtimoniuꝫ alicuius virtutis. Patet hec regula. Nã videmus ꝑ experientiã: q̧ ſi aliquis ẽ virtuoſus bonus ꝛ ſapiens: cõmuniter honoratur: ꝛ reuerẽẽ

Quo ꝓſuppoſito certū eſt ſm phm.v.Tho.
ꝙ ſi ſimpl'r aliqd ē:ſimpl'r ēt intelligiť:⁊ dili
giť. Si aūt eſt magis:ergo magis: ſi āt ē ma
xime:ergo maxie. Q̄d pꝫ. Nā ſi vicario epi:
q ſimpl'r hꝫ illā dignitatē debeť honor:ergo
epo dbeť maior honor:cū ſit maioris auctiſ
ergo pape debeť maximꝰ honor:cuꝫ ſit ma
xie auctis. Quibꝰ ꝯceſſis certū eſt:ꝙ i deo
ſolo eſt maxia ꝟtus.bonitas:ſūma potētia:
infinita ſapientia:optimaqꝫ iuſticia:clemen
tia ⁊ miſericordia:ſuꝑ oēs creaturas: tā rō
nales:quā intellectuales ⁊ angelicas : ergo
ꝑ ꝯñs ei debeť maior honor:⁊ reuerentia ex
hiberi:ꝙ̃ ſimul ceteris oibus ſanctis ⁊ rōna
bilibꝰ creaturis ꝙ̃tūcūqꝫ bonis ⁊ virtuoſis
Et ꝙ in deo ſolo ſit optima bonitas:⁊ nō i
aliqua alia creatura:⁊ ꝑ ꝯñs optimꝰ ⁊ excel
lentiſſimꝰ debeať ei honor:audi Platonē
in Thimeo dicentē. Deus inqt eſt ſummuꝫ
bonū ſuꝑ oēm ſubſtantiā:omnēqꝫ naturaꝫ:
cui cūcta expediūt cum ſit plene ꝑfectionis
⁊ nullius ſocietatis dignus. Et ideꝫ ait. So
lus deus eſt infinitus:nō ſolū loci excluſiōe:
ſꝫ ēt vite ꝓprietate:⁊ nature oimoda digni
tate ⁊ bonitate:phs etiam.2.Metha. dicit.
Deus eſt principiū nobiliſſimū optimū ⁊ ꝑ
fectiſſimū. Et primo Metha.dicit. Hūc ſolus
deus hꝫ honorē:ſiue ſapientiaꝫ :ſiue metha
phiſicā. Et idē in ꝓlogo Methaphiſice ait.
Scientia maxie diuina:eſt maxime honorā
da:⁊ quā maxime deus hꝫ dea eſt ſciarum.
Oēs eni alie ſcie magis neceſſarie ſunt ea
dignior vero nulla hec ibi. Et auctor in li.
de cāis dicit. Cā pria eſt optima ſuper oēs
res creatas:nec eſt magis diues ipſa. Diſti
ctionē aūt ꝙ deꝰ ſimpl'r ſit qddā bonū op
timū:⁊ nō inueniať alia aliqua bonitas op
tima in quauis creatura ponit Bonauē. in
ſcdo di.3.ꝑte.2.ar.1.q.1.in cor.q.d. Optimū
pōt capi quadrupl'r. Aut cōꝑabiliter . Aut
ꝑfectionabil'r. Aut finaliter. Aut ſimpliciter
¶ Primo mō pōt intelligi ad eſſe optimuꝫ
ꝯꝑabiliter:ſeu in cōꝑatione ad totū vniuer
ſum. Et ſic vnūquodqꝫ creatū dī eſſe bonū
optimū. Nā aliqd ꝑuū dī eē optimū reſpe
ctu maximi:q maximū accipit dcorē a ꝑuo
Sicut ēt lapis dī eſſe optimuꝫ in ꝯꝑatione
ad aiaꝫ ſenſitiuā:q ex tali diuerſitate appa
ret bonū optimū in oibꝰ. ⁊ quelibet res ſic
cōꝑata eſt optima:ſil'r albū dr eē qd opti
mū in compatiōe nigri:⁊ ecōuerſo:q oppo
ſita iuxta ſe poſita magis eluceſcūt. Ut dic
phs primo Elencoꝝ.⁊ primo rethorice ſueſim i
liter qlibet creatura dī eſſe optima inꝙ̃tuꝫ
deducit ad cognitionē creatoris. Nā inuiſi
bilia dei vt dr ad Roma.primo per ea q̄ facta
ſunt a creatura intellecta ꝯſpiciunť. Et inſu
per qlibet creatura ēt minima dī eſſe optia
inꝙ̃tū ꝓcedit ſimpliciter ab optima cā:dicē
te Dio.libro de di.no. Optimi eſt.n.ſemꝑ
optima adducere. Et rō eſt q ſi a ſūme ca
lido nō egrediť niſi ſūme calidū :⁊ a ſūme
frigido niſi ſūme frigidū ⁊ a ſūme dulci ⁊
amaro:niſi ſūme dulce ⁊ ſūme amarū.ergo
a ſimili ab optimo bono: ſeu ab optima cā:
nō pōt egredi:niſi optimū bonū ſeu optimꝰ
effectus. Cū igiť oēs creature:etiā viliſſime
ab optima cā(que dicta eſt)ꝓceſſerint claꝝ
eſt ꝙ neceſſario oēs creature optime ſūt ꝑꝑ
hoc dr Geñ.primo. Uidit deus cūcta que fe
cerat:⁊ erant valde bona. Et phs primo de
celo ⁊ mūdo ait. Totū vniuerſum neceſſe ē
eſſe optimū. Et libro.xi.de aialibus. Nullū
inquit ens nāle quantūlibet minimū natuꝫ
ē ocioſe. Unde in oibus minimis ē quoddā
optimū ⁊ diuinuꝫ. ¶ Secūdo modo pōt di
ci aliqd optimū ꝑfectionabiliter. Nam opti
mū ⁊ ꝑfectum(vt dr.v.Meth.)eſt illud ſim
pliciter cui nō eſt additio. Hoc mō ſolus de
us dr ſimpliciter eſſe optimus:⁊ nō aliqua
creatura :qm̄ nulla eſt creatura cui nō defi
ciat additio bonitatis. Lapis igitur hoc mō
nō dr eſſe optimus:q melior eſt planta ar
boris:eo q lapis hꝫ ſimpliciter eſſe .planta
vero hꝫ eſſe ſicut lapis:⁊ vltra hoc hꝫ etiaꝫ
vitā:ſeu aiam vegetatiuā. Itē planta hoc
modo nō ē optime bona:q formica melior
eſt oi planta arboris ꝙ̃tūcūqꝫ nobiliſſima
q formica hꝫ eſſe ⁊ viuere ſicut planta:⁊ vl
tra hoc hꝫ ſentire:ſeu aiam ſenſitiuaꝫ. For
mica inſuꝑ hoc modo non diceť optima:nec
etiā aliqd aliud animal ꝙ̃tumcūqꝫ nobile
ſimpl'r habens animā ſenſitiuā:q ſolus hō
melior eſt oi animali ſenſitiuo.ꝓ eo ꝙ hꝫ eē
viuere:⁊ ſentire:⁊ vltra hoc hꝫ rōneꝫ:ſeu ra
tiocinari quod non habet aliqd aliud aial.
Item hō hoc modo dicitur eſſe quid opti
mū:quia angelus naturaliter melior eſt oi
homine:non tm̄ ſm naturam :que nō ſubi
citur corpori corruptibili:ſicut rōnalis aia:
ſed inſuper ſecundū vſum intellectus ꝓ eo
ꝙ homo ꝑcipue i preſenti vita:accipit veri
tatē de rebus ſucceſſiue:⁊ per diſcurſuꝫ ra
tionis. Angelus econtra capit veritates ſi
ne aliquo diſcurſu ⁊ ſucceſſione. Taceo de
grā:qm̄ qlꝫ hō ēt ſi nō ꝑ nām:tñ ꝑ gratiaꝫ
pōt eſſe melior angelo. Inſuꝑ hoc mō vir
go nō pt dici qd optimū: qm̄ aia xpi ē me
lior ipa i grā ⁊ glīa. Sil'r aia xpi nō pōt di
ci optima:qm̄ vt dicit Bonauē.in.3.di.xiij.
ar.1.q.2. Aia xpi nō eſt capax: vt ꝯprehēdat
totā virtutē diuinitatis ⁊ ex hoc imꝑfecta ē
reſpectu dei. Oppoſitum eſt de ipſo deo:in
quo cū nō poſſit fieri additio alicuius boni
tatis.ꝯcludiť ex hoc ſcdo mō:deū ſimpl'r eſſe
qd optimū ⁊ ꝑfectuꝫ. ¶ Tertio deniqꝫ mō
pōt dici aliqd optimū finaliter.i.reſpectu fi
nis.q finis vt dicit Phs.2.Phy.hꝫ ratio
nem optimi: Et.1.Meth.di. Finis eſt bonum
vniuſcuiuſqꝫ rei:⁊ vl'r eſt optimū in oi ſnā.
Ideo fructus qui eſt finis arboris:dī eē qd
optimū. Hoc.3.mō ſolus deus ē ſimpliciter
optimū bonū:pro eo ꝙ eſt finis oiuꝫ creatu
rarū:inquātum oēs creaturas creauit fine p̄
mario ad manifeſtādū ſuā infinitā potētiā
ſapiam:atqꝫ clemētiā:prout tradūt theolo
gi i.2.di.1. Maxime Bonauē.ibidē ꝑte.2.ar.
2. Et in.2.di.xv.ar.2.q.1.di.ꝙ ⁊ ſi ad vſuꝫ ho
minū ⁊ ad eoꝝ recreationē ſeu ad eoꝝ ad
iumētū diuerſas creaturas creauit:tñ p̄ma
rio fine eas creauit:⁊ eas fouet pro oſtione
gl'ie ſue:ꝑꝑ qd Salomon ꝓuer.xvi.di. Uni
uerſa ꝑꝑ ſemetipſum oꝑatꝰ ē deꝰ:⁊ ipē hō
ordinať ad finē beatitudinis: q nihil ē aliud
niſi ipſe deus. ¶ Quarto mō pōt dici ali
qd optimū ſimpl'r:⁊ hoc mō ſolus deus re
ſpectu optimi dī optimū bonū:cū ſimpl'r nō
ſit nec eſſe poſſit alius deus preter ipm̄. Si
igiť(vt clare ꝓbatū eſt)in ſolo deo optima
bonitas repiť:⁊ nō in aliq̄ creatura:ergo ꝑ
ꝯſequēs ei debeť optima adoratio:que con
ſiſtit in latria ; ergo adoratio latrie ⁊ non
dulie:vl hyꝑdulie:ſimpl'r ꝯuenit dō:ſeu cre
atori:⁊ nō alicui ſimplici creature. ¶ Scdo
ēt ꝓbo rōne argumētatōis.ꝙ.ſ.honor latrie
⁊ nō dulie:vel hyperdulie:ſimpl'r deo debet.
Fundamētū rōnis ponit Phs.2.Topi.di.
Si de quo minus vr ineſſe:nō ineſt: nec de
quo magis. Patꝫ hec regula. Nā ſi qs nō tene
tur dare Petro . x.ducatos a fortiori : nec
mille dare teneť. Quo preſuppoſito:certū ē
ꝙ nulla bonitas ē in creaturis quātūcūqꝫ
nobilibus ſimpl'r:ſꝫ ſm qd. Nā ſimpl'r ois
bonitas eſt in ſolo deo. Q̄d ſi ſic ē:ergo per
ꝯñs nulli ſimplici creature:ꝓut ē angelis:ꝟ
gini Marie:ſcis:⁊ aie xpi debeť honor. Q̄d
ſi honor debeť creature:i q̄ ſimpl'r nulla eſt
bonitas:ergo debeť ſimpl'r deo:in quo ē oīs
bonitas.⁊ nō i aliqua creatura: ⁊ ꝙ ꝑ ꝯñs
ei ſoli honor latrie debeať pꝫ. Nā Luc.xviij.
Mat.xix. Et Mar.x.cū qdā diceret Salua
tori. Magiſter bone ⁊c. ſtatim ſaluator q̄ſi
iniuriam dei audiſſꝫ icrepatiue dixit. Quid
me dicis bonū: Nemo bonꝰ niſi ſolus deꝰ.
Q̄d (vt elicere potui a btō Tho.1.ꝑ.ſūme
q.vi.ar.3:)qnqꝫ modis intelligi pōt.ꝙ.ſ.nul
la creatura in ꝯꝑatōe dei bona ē ⁊c. Primo
eſſentialiter. Scdo vniuerſaliter. Tertio in
corruptibiliter. Quarto ipeccabil'r. Quinto
finaliter. ¶ Primo ſolus deus ſimpl'r dī eē
bonꝰ eſſential'r:q eius bonitas nō deſcedit
ab aliquo:ſed ſimpl'r a ſeipſo. Oppoſituꝫ ē
in creaturis:quaꝝ ois bonitas ab ipſo deo
deſcendit. Exempluꝫ hēmꝰ in ſole:q hꝫ lucē
eternalē a ſeipſo ⁊ a nullo depēdentem:niſi
a deo imediate. Ecōtra vero ois claritas lu
ne atqꝫ ſtellaꝝ depēdet ab ipſo ſole. ¶ Se
cūdo deus ſolus dī eſſe bonus vniuerſaliť.
Et rō eſt:q vniuerſaliter in ſe ꝯtinet oēs ꝑ
fectiones ⁊ bonitates:ꝑꝑ qd dixit deꝰ Moy
ſi Exo.33 Oſtendaꝫ tibi oē bonū. Que vni
uerſalis bonitas in nulla repiť creatura etiā
nobili. ¶ Tertio ſolus deus dī eſſe bonus
incorruptibili:pro eo ꝙ deus oio incorrup
tibilis eſt:⁊ a nullo pōt corrumpi:cū hēat in
fluentiā ſue bonitatꝫ a ſeipſo. Oppoſitū ꝟo
eſt de ceteris oibus creaturis:que vtiqꝫ ſm
Greg.cito corrūperentur ⁊ in nihilū tende
rent:ſi ꝑ momētum tꝑis ſeu inſtans influen
tia diuine bonitatis ab eis ſubtraheretur.
¶ Quarto deus ſolus dī eſſe bonꝰ impec
cabiliter. Nā ⁊ ſi angeli oēs ſeu cetere rōa
les creature ſimpl'r in ſe ꝯſiderate:aut pec
cauerūt:aut ſaltē in ꝑtāte peccandi fuiſſēt:
vel fuerint ſolus tñ deꝰ ab his duobus ſim
pl'r excludiť:ꝓ eo ꝙ nūꝙ̃ peccauit:nec vnꝙ̃
poterit nec potuit peccare. ¶ Quinto deni
qꝫ mō ſolus deus dī bonus finaliter. Nam
cum ſimul oēs creature ſint create ⁊ ordina
te ad diuine bonitatis finem manifeſtande:
ſeu participande:pro eo ꝙ ipſe eſt finis om
nium tñ deus ipſe non eſt ordinatus:ſeu ſu
biectus ad aliquam creaturam : Si igiť(vt
patet)predictis quiqꝫ modis ſolus creator

bonus eſt: ⁊ non aliqua alia creatura: cõclu
dicur neceſſario: ꝙ ſoli deo debet honor la-
trie: ex quo latria p̄ſupponit ſimpliciter aliꝗ̄
bonitatē eſſe adorādā. ¶ Tertio inſuꝑ hoc
idē ꝓbo rõne iuſtificatõis. Fundamētū rõ-
nis ponit Phs. v. Ethy. di. Juſtitia ē habi
tus cuilibet ad bñ viuēdū oportunus ſcdm
quē nullus eligit ꝯtra aliquem male oꝑari
Pz h̄ regula. Nā vt qſqz ſit iuſtus: tenet oī
tꝑe nihil inferre ꝓximo: quo ꝓxim⁹ dānifi-
cet: pro eo ꝙ aliter facere nequaꝗ̄ iuſtitia:
ſed iniuſtitia foret. Quo p̄ſuppoſito: certum
eſt ꝙ cultus latrie ſeu adoratio: q̄ eſt qd ex-
cellentiſſimū: ſoli deo ꝯpetit ꝑꝑ ſuā excellē
tiā: vt in p̄ma rõne monſtratū eſt. Qd ſi ſic ē
ſi adoratio latrie attribueret alicui ſimplici
creature: vtiqz fieret ꝯtra iuſtitiā: pro eo ꝙ
vſurparet a deo illud: qd ſibi ſimpliciter cõ-
petit. Sed cū agere ꝯtra iuſtitiā nulli liceat:
ergo adoratio latrie ſimpliciter eſt deo exhi-
bēda. Propter qd Jſa. in pſona dei loq̄ns
c. xli. di. Gliā meā alteri nõ dabo. ſ. adoratõ
nis latrie mihi debite. Ex p̄dictis rõnib⁹ pz:
qualr deus adorādus eſt ſimplr cultu latrie
⁊ nõ dulie: vel hyꝑdulie. ¶ Tertio deniqz
ꝓbo exemplis. ꝙ vz ſolus deus cultu latrie
dz adorari. Primū exemplū hēmus Apoc.
vlti. de angelo. q prohibuit: ne Joānes ipm
adoraret. Ibi. n. ſic dr. Cecidi (inqt Joānes)
vt adorarē ad pedes angeli: qui dicit mihi.
Uide ne feceris conſeruus. n. tuus ſuum ⁊
fratrū tuoꝝ. tu vero deū adora. ſ. adoratiõe
latrie. Suꝑ que verba q̄rit Tho. i. 3. diſt. ix.
ar. 2. q. vi. Et. 2. 2. q. lxxxiiij. ar. i. ⁊ inſuper dñs
Bonauē. in. 3. di. ix ar. i. q. v. Cur angelus ꝓ
hibuit Joāni: ne ipſuz adoraret: ⁊ ꝑit reſpõ
dēt: ꝙ h̄ fecit triplici reſpectu. Primo reſpe
ctu oſtẽſionis. Scdo reſpectu manifeſtatiõis.
Tertio reſpectu euitatiõis. ¶ Primo ꝓhi-
buit reſpectu oſtẽſionis. Nā noluit adorari a
Joāne: ad oñdēdū dignitatē magnā ipſius
Joānis: q multis angelis dignior excellētior
⁊ ſuꝑior erat: ⁊ h̄, vel ſimpliciter vel ſm qd:
Nū nunꝗ̄ ſuꝑiora adorāt inferiora: ſz econ
uerſo. Et hoc iō: q2 ſuꝑiora hñt dignitatem
excedētē reſpectu inferioꝝ. ¶ Scdo ēt an-
gelus ꝓhibuit ſe adorari a Joāne reſpectu
manifeſtatõis. Quia. n. genus humanū exal
tatū eſt in genere ꝑ xp̄m ſupra nām angeli-
cā: ꝑꝑ hoc noluit angelus adorari: vt oñde
ret: ꝗ̄ magna eſſet dei gl'ia in humana nā: ⁊

ꝗ̄ maxime exaltata erat humana nā ꝑ cõpa
rationem ad ipſum deū. Quāuis aūt ange-
li in veteri teſtõ paterent ſe ab hoībus dulia
adorari: (ſic hr̄ Joſue. v.) in nouo teſtõ poſt
glorificationem humane nature in xp̄o: qua
vident ꝯſedere ad dexterā patris eterni: nõ
patiunt illā nām ſibi ſubijci. ¶ Tertio deni
qz angelus ꝓhibuit ſe a Joāne adorari re-
ſpectu euitatõis: vz criminis ⁊ erroris. Si. n.
angelus ꝑmiſiſſz ſe adorari: hoc poterat ſeu
poſſet alicui eſſe occaſio idolatrie: q2 ſub p̄-
textu dulie occaſionaliter forſitā latria exhi
beret creature. Qd vtiqz facere nephas ma
ximū eſſet. Et ideo Pau. i. cori. viij. ꝓhibet
comedere in idolo. q2 poſſet eſſe occaſiona-
li: vel in ſe: vel in alio. ſ. venerationis idoli.
¶ Adde ſi vis ⁊ quartū reſpectū ſm aliq̊s
Nam illa prohibitio adorationis ideo facta
fuit Joāni ab āgelo: q2 fuerat nimis exceſſi
ua: potuiſſet tñ tūc ſicut ⁊ nunc adorari an-
gelus ſimpliciter adoratõe dulie: quēadmo-
dum ⁊ ceteri ſancti adorant. Quo exemplo
euidenter appet: ꝙ deus ſolus eſt adorād⁹
latria: ex quo angelus ꝓhibuit ſe adorari ñ
tm̄ latria ſed ⁊ dulia. ¶ Scdm exemplū ha
bemus Mat. iiij. c. vbi legit: ꝙ cū demon trāſ
figuratus in ſimilitudine hoīs oñdiſſet xp̄o
oia regna mundi ⁊ dixiſſet: h̄ oia tibi dabo ſi
cadens adoraueris me. ſtatim xp̄s videns h̄
eſſe iniqſſimum: ⁊ contra oēm iuſtitiā: vz ꝙ
honor creatoris ipi creature exhiberet: ſtati
exprobratiue rñdit di. Uade retro ſathana.
Scriptum eſt. n. dñm deum tuū adorabis:
⁊ illi ſoli ſeruies. Quo exemplo dat intelli-
gi: ꝙ ex quo xp̄s noluit lucifeꝝ adorare: qui
tñ ſm dignitatem nature ipſo xp̄o nobilior
erat: intellige de humana nā ſimplr ⁊ nõ d
diuina: di. pha. Minuiſti eū paulominus ab
angelis ⁊c. A fortiori. nec qſꝗ̄ alius ſanct⁹
adorari dz: non dico adoratione dulie: ſz ſim
pliciter latrie. Si autem quereret an pccm̄
eſſet idolatrie: ſi cultus latrie exhiberetur d
moni in forma Chriſti: aut virginis trāſfigu
rato: Rñdit Bonauen. ibi. 3. diſt. ix. ar. i. q. vi.
ar. ix. Et etiam Alex. de Ales in. 3. pte ſum.
q. xvi. arti. ix. di. ꝙ honor latrie põt exhiberi
aduerſario xp̄i dupliciť: aut ſimpliciter: aut
ſub ꝯditione. Si ſimpliciter: dico ꝙ nõ põt
eſſe ſine peccato. Non offertur. n. cult⁹ latrie
alteri ꝗ̄ deo. Et iõ ē ibi pccm̄ idolatrie: nec
excuſat quiſꝗ̄ rõne ignorantie. habet enim

triplex adiutoriū: ꝓpter qd põt hmōi erro
rem deuitare. Primū eſt adiutoriuz ſeu re
mediū premonitiõis ſacre ſcripture: q̄ mul-
totiēs docet: qualiter multi in noīe Chriſti
mendaciter vēturi ſunt: ſeu q̄liter angelus
tenebraꝝ ſepius i angelū lucis ſe trāſfigu
rat. prout habet. 2. Corin. xi. ⁊ Mat. xxiiij. dr̄
Multi. ſ. demones veniēt in nomine meo di
centes: ego ſum Chriſtus. ¶ Scdm eſt ad
iutorium ſeu remediū orationis: q̄ debet ⁊
tenetur hõ ad deum recurrere: vt cor eius il
luminet: Si enim aliquis oraret deum toto
corde: vt reuelaretur ei veritas: deus non ꝑ
mitteret eum decipi. In hoc eni caſu intelli
gitur illud Jo. xv. Quicqd petieritis patrez
in nomine meo: vz i noīe Jeſu: qui ſalus in
terpretatur: dabit vobis. Qui igitur ñ orat
deum: non adhibet oēm diligentiam quam
dz. Et ideo non excuſatur. ¶ Tertiū eſt ad
iutoriū ſeu remediū conditionis. Faciliime
enim poſſet quiſqz vitare periculū apponē
do. ſ. cõditionem hoc modo. Adoro te ſi tu-
es Chriſtus. Si igitur aliquis aduerſariuz
Chriſti adorat: vterqz i idolatriā incideret
nec ignorantia aliquo modo eū excuſaret:
precipue cum vti poſſet tribus remedijs ſu
pradictis: Propter qd. i. Jo. iiij. dr̄. Nolite
credere omni ſpiritui: ſz ꝓbate ſpirit⁹: ſi ex
deo ſunt. Si autē quis adoraret ſub condi
tione: hoc põt eſſe dupliciter. Aut quia illa
conditio eſt appoſita actualiter. Aut habi-
tualiter. Si actualiter. ſic non adorat ipm
luciferꝝ: ſed magis Chriſtū: q2 non ſtat ado
ratio niſi ſtante conditione: ⁊ ad eū iſertur
adoratio ad quē refertur adoratiõis implo
ratio. Si autem illa adoratio ſit ſub condi
tione habituali: hoc modo nõ ſufficit ad vi
tādū pctm̄ idolatrie: reſpectu h⁹ apparitio
nis: ſufficit tñ reſpectu ſacramti altaris. Nā
talis trāſfiguratio eſt inſolita: ⁊ nõ precipi
tanter: ſed cū pura maturitate, debet fieri ta
lis adoratio. Conſecratio vero hoſtie eſt cõ-
ſueta: ideo ſufficit ꝙ adorās habeat i habi-
tu hanc cõditionē. ſ. ſi cõſecratio debito mõ
facta ſit. Unde pauci vel nulli fideles ī ado
ratione peccant: etiam ſi hoſtia non ſit conſe
crata: vel modo indebito cõſecrate: quia oēs
accidunt cum conditione iſta. Si tamen ali-
quando accideret caſus: ꝙ demon i forma
virginis vel crucifixi ſe ad adorandū tibi p̄
beret: conſulo ꝙ imiteris exemplū cuiuſdaz

ſancti patris: cui (ſicut legitur in vitis patrū)
cū diabolus in ſpecie Chriſti glorioſus ap-
paruiſſet: vt vel ſic eum adoraret latrie ſ ado
ratõe: ſtatim ille clauſis oculis dixit, deriſo-
rie: ſe in hac vita Chriſtuz nolle videre nec
adorare: aſſerens ſe tali viſione oīo idignū
Qd videns diabolus ſtatim confuſus eua
nuit. Ex predictis igitur auctoritatib⁹ rõni
bus atqz exemplis clariſſime patet: qualiter
de⁹ ſolo cultu latrie non dulie vel hiꝑdulie
adorādus eſt: cū ſit excellētiſſimus ſuꝑ oēs
creaturas in omni clemētia: ſapientia: iuſti
tia: potentia: atqz bonitate. hic igitur quiſqz
aduertere põt: ꝗ̄ grauiter peccent: q diabo
lū in diuerſis maleficijs: ſuꝑſtitiõib⁹: factu
ris: atqz incātatiõibus adorāt: Propter h̄
ei⁹ fidē adhibēdo: cū tñ qſqz teneat citius ꝑ
mittere mori omnes creaturas ꝗ̄ eas aliq̊
maleficio adiuuare. dicente Auguſtino. 27.
q. 2. c. Faciat (inquit) homo pro temporali
ſalute hominū quicqd põt: cum autem ad
hoc ventum fuerit: vt tali ſaluti niſi peccan
do ꝯſulere poſſit: iam ſe exiſtimet nõ ampli⁹
habere qd faciat. hec ille. Grauiſſimum in-
ſuper peccatū incurrunt: q2 magis prelatos
eccleſiaſticos ⁊ tēporales dños venerātur:
ꝗ̄ deū. A quo peccato ⁊ vituperio nos pre
ſeruare dignetur de⁹ ipſe ⁊ dñs Jeſus xp̄s
qui i trinitate perfecta viuit ⁊ regnat bene
dictus in ſecula ſeculorum. Amen.
¶ Feria tertia poſt dñicam. 2. q̄dragēſime.
Itẽ de quinta excellentia: vz de nobilitate
ipſius ſanctiſſime fidei.

Qui ſe hūili-
at exaltabit. Scribūt h̄ ver
ba Matt. 23. ⁊ in euangelio
p̄ñtis ferie. Poſt ſacri euā
gelij lr̄alem ⁊ ſpūalē expoſi
tionez āmātiſſimi Ciues: ex
quo (vt claruit i p̄cedēti ſmone) declaraui
de diuino cultu ⁊ adoratõē p̄mā ꝯtēplatio
nem q̄ dr̄ ſpecificatõis. in q̄ mõſtratū fuit:
q̄lr honor latrie deo ſimplr debetur: ⁊ non
dulie vel hiꝑdulie: hēo vobis in p̄ñti ſermo
ne ſpāliter declarare ſcdam ꝯtēplationē: d
ipſa latria ſeu diuina adoratõe: que pluri-
mum erit vobis grata atqz ſalutifera. Cui⁹
ſcde cõtemplatiõis declaratio talis erit.
¶ De ſcda ꝯtēplatione diuine adoratõis:
que dicitur contemplatio diffinitionis.

Ecūda igitur cōtēplatio de diuino cultu:ſeu ꝺ adoratōe ad deū faciē da:dī diffinitiōis. Mūſo.n.qualiſ de⁹ dȝ ſimpl'r latria adorari.vidēdū ē ad pñs:qđ ſit ipſa latria ſm ſuā eēntiā atqȝ ſbam. Pro cui⁹ cōtēplatōis clariori decla ratōe tres ſolū diffin:tōes ꝺ ipā latria po nem⁹. Pria ē Aug.io.de de ciui.dei.c.iiij. dicētis. Latria(inqt)grece nihil eſt aliꝺ:ꝗꝫ religio latine. Et ibidē dic.ꝙ cult⁹ deo dbi tus q̄ttuor noib⁹ vocat.ſ.duob⁹ apud gre cos:ꝛ duob⁹ apꝺ latinos. Apud grecos dī latria ꝛ theuſebia vl' euſebia.i.cult⁹ diuin⁹ ꝛ cult⁹ pius. Apud ꝟo latinos latria vocat religio:ꝛ pietas. Ita ꝙ hec duo noia corre ſpōdent illis duobus:licȝ quodāmō ſint in plus:ꝗꝫ ad modū cōſuetū. Cum querit igit quid eſt latria:ſimpliciter abſolute dico ꝙ idē eſt:ꝙ religio. Quā religionē Tulius in pma rethorica(q̄ ars vetus dī)diffiniens ait. Religio(inqt)eſt q̄ ſupiori cuidā natur quā diuinā vocāt:cultū cerimoniāqȝ affert Extenſa igit hoc noie religio.clarū eſt.ꝙ cō muniter oēs illi dici pñt religioſi: qui deum colunt per cultum interiorem cordis: ꝛ per cerimonies exteriores ſui corporis:ſpecial'r tamen religioſi dicuntur:qui vitam ſuā to tam deo dedicātes:a mundanis negocijs ſe abſtrahūt. Demonſtrato igit q̄liter latria ē ſimpliciter q̄dā religio:ſeu cultus pius deo exhibitus:quoniaȝ(vt ait philoſophus.iiij. Metha.)nomina imponūtur reb⁹:ſm eorū proprietatē ꝛ ſignificationē:pp qꝺ ꝛ nomē dicitur quaſi notamē. Hinc eſt ꝙ habemus videre quid ſignificet iſte terminus religio. Et certū eſt ſm Iſido.viij.libro ſuarū ethi mologiaꝝ.ꝛ ēt Auſtug.io.de ciui.dei.ꝙ la tria ideo appellata eſt religio:q: ꝑ eam vni ſoli deo ꝛ creatori noſtro religam⁹ animas noſtras ad cultū eius:cū vinculo ſeruiēdi. Quadruplex igitur eſt religatio.

Prima dicitur religatio Generalis.
Secunda dicitur religatio Specialis.
Tertia dicitur religatio Specialior.
Quarta dicit religatio Specialiſſima.

Prima religatio:qua ꝑ religionē aie ſe religat ad diuinū cultū ꝛ diuinā ſeruitutē dī generalis. Et talis religio ſeu cultus:ꝙ eſt principiū omniū ꝯſequētiū exhibet deo general'r in ſuo principio.vȝ in ſacramēto baptiſmi:in quo initiat omnis xpiana reli gio.quoniā i ꝑſona cuiuſlibȝ baptizādi eō pater ſpiritualis ſe religat deo ꝑ abrenūcia tionē oium:que poſſent eſſe in dei cōtume liam.dī. Abrenūtio Sathane ꝛ oibus pom pis eius: In qbus ꝟbis ꝓmittit triplex ab renūciatio:qm̄ omnis pompa reducitur ad tria. Et prima eſt renūciatio carnalis:q̄ ꝯſi ſtit in delectationib⁹ corporis. Scđa eſt re nunciatio tꝑalis:que conſiſtit in cupiditate ꝛ amore tꝑaliū bonoꝝ. Tertia.eſt renūcia tio ſpiritualis:q̄ conſiſtit in ſuꝑbo appetitu honoꝝ ꝛ dignitatū. Et qm̄ poſt ꝓmiſſionē rerum honeſtarū:nulli lȝ ꝯfacere.idcirco p⁹ ſacramentū baptiſmi nunꝗꝫ licitum eſt vti aliquo trium ꝑdictoꝝ. Proinde Ioannes prime Io.2.dic. Nolite diligere mūdū:neqȝ ea q̄ in mundo ſunt:qm̄ omne qꝺ in mūdo eſt:aut eſt ꝯcupiſcētia carnis:aut eſt concu piſcētia oculorū:aut eſt ſuꝑbia vite. Et ſic ex predictis patȝ prima religatio generalis. Scđa religatio:q̄ ꝑ religionē aie religātur ad diuinū cultū ꝛ diuinā ſeruitutē:dī ſpe cialis. Et hec religio conuenit ſpecial'r pec catorib⁹ adultis:q cū peccauerint ſeu deuȝ offenderāt in tribus predictis:que ꝓmiſe rāt in baptiſmo:denuo ꝑ cōſenſū li.arbi trij.ſe religant deo. Et hoc mō religio ſcđm Auguſt.io.de ciui.dei.dī.a religēdo deū: quē qs per peccatū amiſerat. Et in libro ꝺ ꝟa religione dicit. Religet nos religio vni oipotēti deo:a quo ꝑ culpā ſeꝑati fuimus. Vt autē talis religatio peccatoris ſit vera iuſta tria includit. Primū eſt:ꝙ doleat per cōtritionē cordis de peccato ꝯ deū perpe trato.dicente ꝓpheta. Sacrificiū deo ſpūs cōtribulat⁹ ꝛc. Scđm eſt:ꝙ poſt dolorē cul pe deteſtet ꝛ contēnat in futurum:ꝛ ſemꝑ: vſqȝ ad mortē oēȝ amorē terrenoꝝ bonoꝝ. dicēte Seneca. Nemo dignus deo eſt.niſi qui ꝓpter deū contēpſerit opes. Et prophe ta dicit. Iuraui ꝛ ſtatui.cuſ.vi.iuſticie tue. Tertiū eſt vt peccator ſimpl'r pcm̄ ſuū ꝓ pter deū ſacerdoti confiteat dī. Ambro.de pe.dī.i.§. Alij ecōtra. Nō pōt(inqt)iuſtifica ri quis a peccato: niſi pctm̄ fuerit añ cōfeſ ſus. Et propheta dicit. Dixi cōfitebor iniuſti ciā meā dño ꝛc. Adde(ſi vis)q̄rtū. Poſt ꝑ dicta.dȝ peccator vitā ſuam cōmittere deo vt eā dirigat ſemꝑ in beneplacito volūtatꝭ ſue. Proinde Thobias.iiij.c. Ad hoc horta bat filiū ſuū dī.omni tꝑe benedic deū:ꝛ pe te ab eo vt vias tuas dirigat: ꝛ oia conſilia tua in ipſo ꝑmaneant. Ex quo igitur pccōr poſt pccm̄ ſponte ſe deo modis predictis re ligauit:nunꝗꝫ lȝ ei poſtmodū a predictis ſe auertere:qm̄(vt dī Luce.ix.)nemo mittens manum ad aratrū. Et aſpi.re.ap. eſt regno dei. Ex ꝑdictis ēt pȝ ſcđa religatio ſpecialis.

Tertia religatio:qua ꝑ latriam.i.per reli gionem aie ſe religant ad diuinū cultū ꝛ di uinā ſeruitutem:dī ſpālior. Hanc religatōeȝ obſeruāt:q in ſpūalib⁹ religionibus ſe obli gant per votū pp deum ad faciendum ea: q̄ ſunt ꝑfectōis:ſeu ꝑfectōis religionis. Ta lis aūt religatio:vt ſit ꝑfecta: tria requirit. Primo renūciationē actualē vel habitua lē oium tꝑaliū bonorū.dī.ſaluatore Mat. x.x.c. Si vis ꝑfectus eſſe:vade ꝛ vende oia q̄ hēs:ꝛ da paupib⁹:ꝛ veni ſequere me. Et Luc.xiiij.dicebat de neceſſitate talis abdica tiōis. Niſi qs renūciauerit oib⁹ q̄ poſſidet: nō pōt eſſe me⁹ diſcipulus. Scđo reqrit ꝙ talis hēat ꝑfectā caſtitatem:ꝛ ſui corporis macerationem:dī.ſaluatore Luc.12. Sint lū bi veſtri ꝑcincti ꝛc. Et Apl's ad Ro.13.dī.ta lib⁹. Fres induimini dñm Ieſum xp̄m:ꝛ car nis curā ne feceritis i deſiderijs vřis. Et ad Ro.viij.ait. Fres debitores ſumus:nō car ni:vt ſm carnem viuamus. Si.n.ſm carneȝ vixeritis:moriemini. Si aūt ſpū facta carnis mortificaueritꝭ:viuetis. Tertio inſuꝑ reg ritur:ꝙ talis hēat toto tꝑe vite ſue ꝑfectaȝ ſubiectionē ſeu obedientiaȝ ꝑlatis ſuis pp deū:in oib⁹ abnegādo ꝓpria volūtateȝ.dī. ſaluatore Mat.xvi. Qui vult venire p⁹ me abneget ſemetipſum.ſ.ꝑ ꝯtēptū ꝓprie vo lūtatis:ꝛ tollat crucem ſuā.ꝛ ſeqtur me. Et Apl's ad Hebre.13.ait. Filij obedite ꝓpoſi tis vřis in oib⁹:ꝛ ſubiacete eis. Quicunqȝ igitur ſemel i ꝑdictꝭ trib⁹ ſe deo deuouerit: ſeu religauerit:tenetur vſqȝ ad mortem ꝑdi cta obſeruare:ꝛ citius velle mori:ꝗꝫ aliqꝺ ꝑ dictoꝝ infringere. Vñ.23.q.viij.c. Conuentor dī. Tāta dȝ eſſe fideliū ꝯſtātia:vt potius vi ta ꝗꝫ fides auferat. Pȝ inſuꝑ ex ꝑdictꝭ ter tia religatio ſpālior. Quarta deniqȝ religa tio:q̄ ꝑ latria.i.ꝑ religionem aie ſe religant ad diuinū cultū ꝛ diuinā ſuitutem:dī ſpā liſſima: Hāc religationem obſuat fidel aia qñ egreſſa a corꝑe:ſpōte ſe obligat ad colē dū deū:nō tꝑaliter(ſicut fit in ꝑcedētibus) ſed eternaliter ꝛ in ꝑpetuū. Talis aūt reli gio celeſtis ꝛ eternalis tria in ſe includit. Primo includit i ſe ꝑpetuū timorē. Nam in eternū talis aia deū colet timore reuerētia li ꝛ filiali.de quo timore ꝓpha dicit. Timor dñi ſcūs ꝑmanet in ſclm̄ ſeculi. Et Moy. Deutero.xxviij.ait. Timebis deū die ꝛ noc te i ſempiternū. Scđo icludit i ſe ꝑpetuum amorē ſiue ꝑpetuā dilectionē. De quo Ec cle.xvij. Oi tꝑe diligit:q amic⁹ eſt. Et Tulli us dicit. Vere amicitie ſempiterne ſunt. Et Yſido.lib.de ſūmo bono.dī. Vera amicitia nulla vnꝗꝫ arte excluditur:nullo tꝑe abolet ſed vbicūqȝ tꝑs ſe ꝟtit:ſꝑ firma ē ſꝑ perpe tua:ſꝑ ſtabilis ꝛ ꝑſeuerās eſt. Et iō Iere. 31.dī. In caritate perpetua dilexi te. Ter tio in ſe includit ꝑpetuā ꝯformationē.ſ.vo lūtatꝭ ſue cū ipſo deo:pp qꝺ ꝓpha dī. In clinaui cor meū ad faciēdas iuſtificatioes tuas in eternum:pp retributionem.ſ.eterne vite. Intellige nō añcedent ſȝ ꝯñr. pp que tria deus ipſe ſe religabit: ꝛ ſpōte ſe faciet obligatū ad ꝯformandū volūtatem ſuā cū volūtate tā fidelis aie atteſtante ꝓpha: q ait. Voluntatem timentiū ſe faciet:ꝛ depre catōnes eoꝝ exaudiet:ꝛ ſaluos faciet eos. Ex predictis oibus pȝ declaratio ꝑme diffi nitionis de latria:in q̄ oñſum fuit q̄l'r latria eſſentialiter eſt idem:ꝙ religio quedā:qua religione aie:(vt ꝑtractatū eſt:)quadrupl'r religātur ad diuinum cultū:ꝛ ad diuinā ſer uitutem. Scđa inſuꝑ diffinitio declaran da de latria eſt gloſe ſuꝑ ꝟba Matth.iiij. Dñm deum tuum adorabis ꝛc.dī. Latria ē honor q̄dam excellentiſſimus ſoli deo debi tus:ꝛ nulli cōicabilis creature. De q̄ diffini tōe ſimpl'r remanet declarandū:qđ ſignifi cent illa verba: ꝛ nulli cōicabilis creature. qm̄ in ꝑma ꝯtēplatōe declaratū fuit: qđ ſit honor excellentiſſimus:ꝛ q̄ño ſoli deo cōpe tit. Dicit ergo glo.ꝙ latria ē honor:qui nulli creature ē cōicabilis. Quero igitur an hūc honorē latrie poſſit dꝫs alicui ſimplici crea ture cōicare: Et breuiter rñdeo:ꝙ nō tripli citer ꝓbādo. Primo aucte. Scđo rōe. Ter tio diſtinctione. Primo ꝓbo aucte Iſa ie.xli.c.in ꝑſona dei di. Gloriam meā alteri non dabo. Vbi glo.dicit. Gloriam honoris ſui nemini pōt deus diſpenſare. Scđo ſꝫ idē ꝓbo vnica rōne:vȝ ꝓprietatis. Fundam tū rōnis ponit Phus.i.de celo ꝛ mundo. di. Qui non habet eſſentialiter ſubſtantiam

alicuiꝰ rei:nõ hʒ eiꝰ ꝓprietatẽ. Pʒ h regl'a
Qñ.n.nõ hʒ eſſentialiter ſubſtãtiã arboris
vel folioꝝ:nõ põt ꝑducere ꝑ ↄñs fructꝰ :nec
radios:q ſunt eoꝝ ꝓprietates: Quo ꝑſup/
poſito:certũ eſt: ꝙ ꝓprietas ſubſtantie dei
eſſentialiter reqrit latrie adorationẽ ꝑꝑ eiꝰ
excellẽtiã. Sed claꝝ eſt:ꝙ ſubſtantia dei ꝓ.
ut eſt forma quedã ſimpliciſſima nõ põt ali/
cui ſimplici creaturẽ cõicari:niſi forte ex cõio
ne q̃dã prout forma:ſicut xp̃o ↄiungit. Qd
ſi ſic eſt:g ꝑ ↄñs nec eius ꝓprietas q̃ eſt ho
nor latrie põt alicui cõicari. Et ↄfirmat̃ iſta
rõ. Claꝝ eſt.n.ꝙ ois potentia ſeqt̃ ꝓprieta
tem ſue ſubſtantie. Sed ois ſubſtãtia crea/
ture eſt finita.ergo ⁊ eius virtus: vel potẽ/
tia eſt finita . Sed cũ finitum nõ ſit capax
alicuius infiniti:(vt dĩ.viij. Phy.) Subſtã
tia ꝟo dei:bonitas:ſapia: atqʒ potentia ſit
qd infinitũ.ↄcluditur ꝑꝑ hoc:ꝙ nulli crea/
ture ẽ cõicabilis. An nõ potentia dei eſt im
mẽſa ⁊ infinita:cũ ꝓduxerit de nihilo oẽs
creaturas ad eſſe:⁊ cõſeruet in eẽ:⁊ tribuat
bñ eẽ:vʒ ꝑfectõem finis cuiuſlibʒ rei: Et cer
tũ eſt ꝙ ſit. Sed manifeſtũ eſt ꝙ talis ꝟtus
⁊ potentia:vʒ creatõis:ↄſeruatõnis:⁊ ad fi
nẽ ꝑductõis:eſt incõicabilis oi creature: ⁊
ẽt ipſi aie xp̃i.ergo ꝑ ↄñs vt ꝑdictũ ẽ:incõi/
cabilis eſt ẽt cuilibet creature latrie adora/
tio. ¶ Tertio deniqʒ ꝓbo vnica diſtinctiõe.
ꝙ vʒ nec ſubſtantia nec potentia dei infini/
ta põt alicui creature cõicari:⁊ ꝑ ↄñs:nec
eius honor:q eſt latrie. Na Bonauẽ.i.3.di.
xiiij.ar.3.q.3.q̃rit vtrum deus potuerit cõi/
care aie xp̃i ſuã oipotentiã: ⁊ rñdet in cor.
q.dĩ. Nec inquit aie xp̃i:nec alicui alij crea/
ture põt oipotentia cõicari : niſi eatenus q̃
cõicatur ei nomẽ ⁊ excellentia diuinitatis:h
eſt ꝑ cõicationẽ idiomatũ:q ortũ hʒ ex ꝑſo
nali vnione. Sic.n.poſſumus dicere:ꝙ hõ ẽ
oipotens:⁊ ſicut excellentia diuinitatis nul/
li creature cõuenire ꝑt ſicut forma/⁊ ꝓprie
tas eidem inherens ſubſtãtialiter:vl' actua
liter:ſic nec ẽt oipotentia. Rõ aũt q̃re omni
potentia alicui creature cõicari nõ ꝑt:eſt:qꝛ
ois creatura eo ipſo ꝙ ex nihilo eſt:deficit a
ſũma ſtabilitate:vnde non exiſtit ꝑ ſeipſaʒ
Deficit a ſũma ſimplicitate: vnde non agit
ꝑ ſe totã. Deficit a ſũma imenſitate : vnde
diſtare põt ibi ipſa ꝟtus a ſubſtãtia. Et qñ
ibi ſe nõ ſubſiſtit:nec ꝑ ſe:niſi ſuſtentet̃ a di
uina potentia: iõ impoſſibile eſt ipſam eſſe

oipotentem:nõ.n.põt ſeipſam ſuſtinet̃. Rur
ſus:qñ ex ſe tota nõ agit:nõ põt in totã rei
ſubſtantiã. Et iõ nõ põt eſſe oipotens:cum
nõ poſſit ſil' totum ꝑducere. Poſtremo qꝛ
ꝟtus eius diſtat a ſubſtãtia:tm̃ põt elõga/
ri:ꝙ oino deficiat. Vñ non põt in oia . Sic
igit̃ ſoli deo conuenit ſũma ſtabilitas:ſum/
ma ſimplicitas:⁊ ſũma imenſitas:ſic ẽt oi/
potentia:q̃ neceſſario reqrit iſta tria . Et iõ
oipotentia cõicari non põt alicui creature:
nec ẽt aie xp̃i h Bonauẽ.ad lr̃am. Si anteʒ
forte obijceres:ꝙ xp̃s oia põt:(dĩ. Mat.vlt.
Data eſt mihi ois ptãs in celo ⁊ in terra.)
ad h rñdet idẽ Bonauẽ.in.3.di.xiiij.in qõni
bus circa lr̃aʒ.q.vlt.dĩ. Triplex eſt potentia
ſ.potentia preſidendi potentia impetrandi.
Et potentia faciendi. Cum dĩ Mat.vlt. Da
ta eſt mihi omnis ptãs:intelligitur de potẽ
tia preſidendi. Omnibus.n.q̃ ſũt ſub deo:
preeſt xp̃s etiam ſm humanam nãm . Cum
etiaʒ dĩ Mat.vi. Omnia poſſibilia ſunt cre
denti:a fortiori ergo aie xp̃i intelligit̃ de põ
tentia impetrandi. Fides.n.impetrare põt
oia miracula.iuxta illud.i. Cor.xiij. Si hũe/
ro fidem:ita vt mõtes trãſferã ⁊c̃. Hoc mõ
xp̃s hʒ oipotentiam impetrãdi a deo oia q/
cunqʒ vult ẽt ſm humanitatem. Potentia
ãt faciendi etiam granũ milij:nõ eſt in xp̃o:
nec eſſe põt ſm humanitatem:cũ ad hoc re/
quiratur ꝟtus infinita:q̃ nullatenus ineſt aie
xp̃i.h Bonauẽ.ad lraʒ. Ex ꝑdicta igit̃ auc̃te
rõne ⁊ diſtinctione pʒ.q̃lr adoratio latrie eſt
oio incõicabilis oi creature. Quanto igitur
honore venerãdus eſt deus:nõ ſufficit expli
care. Cũ etiaʒ debeatur deo maior honor ex
creatõe vnius vermiculi villiſſimi de nihilo:
cũ in hoc ↄcurrat potẽtia infinita:q̃ꝫ anime
xp̃i:ꝟgini glioſe:ceteriſqʒ oibꝰ ſanctis:⁊ an
gelis:atqʒ rõnabilibꝰ creaturis: quãtũcũqʒ
polleãt maxima potentia ꝟtute:bonitate:ſa
pia. Ex predictis igitur oibꝰ pʒ ẽt declaratõ
ſe diffinitiõis de latria:in qua oſtenſuʒ fuit
qualiter latria eſſentialiter ⁊ ſimpliciter non
eſt cõicabilis alicui creature. ¶ Tertia vni
qʒ diffinitio declaranda de latria eſt Aug.
in lib. de vera religione.dĩ. Latria eſt q̃dam
deuotio ſoli deo exhibenda cum excluſione
amoris mundanorum. In qua diffinitione
tria ſunt declaranda. Primum eſt:qd ſigni
ficet̃ ꝑ illa verba:latria eſt deuotio quedaʒ
Scdm ẽ:qd ſignificet̃ ꝑ illa verba ſoli deo

exhibẽda. Tertiũ ẽ:qd ſignificet̃ ꝑ illa ꝟba
cũ excluſiõe amoris mũdanoꝝ. ¶ Primũ
declarãdũ in hac diffinitõe eſt videre:qd ſi
gnificet̃ ꝑ illa ꝟba:latria eſt deuotio q̃dam
Et certũ eſt:ꝙ deuotio dr̃ a deuouendo:vñ
deuoti dicuntur q ſeipſos quodãmõ deuo
uent deo:vt ei ſe total'r ſubdant : ꝑꝑ qđ ⁊
olli apud gentiles deuoti illi dicebãtur:qui
ſeipſos idolis deuouebãt in morte:aut pro
ſe:aut pro ſui ſalute exercitus:ſic exemplũ
ponit Valerius maximus li.v.c.v.de Pu
blio decio:qui cũ eẽt ↄſul Romanus:⁊ vid
ret q̃ſi proſtratã totaʒ rempublicã ⁊ ciuita
tẽ:caput ſuũ deuouit dijs pro ſalute reipu.
ſi ſalutẽ dij cõcederẽt reipublice. Et ſtatim
emiſſo voto cõcitato equo intrepidꝰ iuit in
medio hoſtiũ clamãs ⁊ dicẽs. Auferte mi/
hi caput ꝓ repub. Facta igit̃ igenti ſtrage
plurimis telis obrutus corruit. Ex cuiꝰ vul
neribꝰ:ſanguie : ⁊ morte:inſperata victoria
emerſit. Sil'e exẽplũ recitat idem Valerius
eodem lib.⁊.c:⁊.ſ.de Codro principe ⁊ rege
Athenienſiũ:q videns preualet̃ hoſtes ↄ rẽ
publicã:ex diffidẽtia humani auxilij: ſtatim
ad Apollinis delfici oraculũ ↄfugit:petens
ab eodẽ Apolline:quõ tam graue hoſtium
bellum vinci poſſet:cui rñdit deus apollo.
Si te hoſtes occiderent:victoriam ciues tui
obtinerent. Quod intelligẽtes hoſtes ↄtra/
rij:fecerũt edictũ:ne quis codri corpus vul
neraret. Qđ intelligens Codrus:depoſitis
inſignibus veſtimentis imperij:familiarem
⁊ peregrinum habitum induitur. Et ſtatim
in bello exiliuit. Qui cum falce vnuʒ ex ho
ſtibus ꝑcuſſiſſet : vt ⁊ ipſe percuti poſſet:in/
cognitus ab eodem:ſtatim in morteʒ ꝑcuſ/
ſus eſt. Ex qua morte:victoria in hoſtes cõ/
ſecuta eſt. Smile exemplũ ponit Auguſtinꝰ
v.de ciuitate dei.⁊ Valeriꝰ vbi ſupra. De
Curtio. Tẽpore enim huius Curtij accidit
ꝙ platea ciuitatꝭ Romãe repẽtino hyatu i
duas partes tota ſciſſa eſt ⁊ diuiſa : ita vt
appareret precipitium maximum:⁊ ruina to/
tius ciuitatis. Cuʒ aũt ciues oraſſent deos
vt eis reuelarent:quod remediuʒ huic exci
dio adhiberi poſſet.reſponſum eſt eis:ꝙ ſi
vnus in illud precipitiũ ſe precipitaret:ſta/
tim tota ciuitas liberaretur ab illo excidio:
Quid plura: Curtiꝰ animi ⁊ generis nobi/
liſſimus adoleſcẽs:totum ſe militaribus ar
mis exornans equum cõſcendit:eũqʒ vehe

menter calcaribꝰ pungens clamabat. Pro
republica mori volo:⁊ me deo Apollini in
mortẽ deuoueo. Et ſtatim concito greſſu ſe
cũ equo in illud magnũ precipitium dedit.
Quo abſorto:ſtatim terra priſtinũ habituʒ
recuperauit. Ex qbus collige:ꝙ deuotio ni
hil aliud eſt:q̃ꝫ volũtas ꝓmota faciendi:
qđ ad dei ſeruitiũ ꝑtinet. Sic dr̃ Exo.xxxv.
ꝙ multitudo Iſrl' obtulit primitias dño mẽ
te promptiſſima atqʒ deuota. Ubi gloſa in
terlinearis . Omnis multitudo Iſrael ob/
tulit primo mente promptiſſima:qꝛ nõ vult
deus coacta ſuitia. Scdo mente deuota:qꝛ
amore ei ſeruitur:⁊ non timore. Tertio mẽ
te.i.corde:quia mente ei ſeruitur:vel corde
principaliter ⁊ nõ corpore. Ex premiſſis pa
tet:qualiter deuotio eſt voluntas ſponte ſe
tradens ad ea:que pertinẽt ad dei famula
tum. Ugo tamen de ſancto Vic. deuotio/
nem diffiniens ſic dicit. Deuotio eſt feruor
quidam bone voluntatis:quem mens cohi
bere non valens:certis manifeſtat indicijs:
videlʒ triſtitia:aut leticia. Et ſic pʒ primum
declaratum. ¶ Scdm declarandum in hac
diffinitione eſt videre:quid ſignificetur ꝑ il
la verba:ſoli deo exhibenda . Et quero an
deuotio debeat ſimpliciter haberi ad deuʒ.
Et vr̃ ꝙ non:quia deuotio non ſolum ha/
betur ad deum:ſed etiã ad ſanctos viuos
⁊ mortuos. Quod ſi ſic eſt:ergo deuotio ſi
diffinitur bene. Ad hoc reſpondet beatus
Thomas ſcda ſcde.q.lxxxij.articu.i.in rñ/
ſione tertij argumenti dicẽs. Cum queritur
an deuotio ſit habẽda etiã ad ſanctos dei
viuos vel mortuos.dicendũ eſt:ꝙ talis de/
uotio nõ terminatur ad ipſos:ſed tranſit in
deũ tanq̃ꝫ in primũ obiectũ:inquantũ.ſ.in
miniſtris ⁊ ſanctis dei:deum ꝑ deuotioneʒ
veneramur:cui deuotio ſimpliciter eſt exhi/
benda. Ex quibus ẽt patet ſm. Tertium de
clarandũ in hac diffinitiõe eſt videre:qd ſi
gnificet̃ ꝑ illa ꝟba diffinitionis:vʒ cũ exclu
ſione amoris mundanoꝝ. Et claꝝ eſt:ꝙ iõ
Aug. hec ꝟba poſuit:qꝛ.ſ.ſimul cuʒ amore
mũdanorum inordinato:nõ poteſt quis di
ligere deum:in quo cõſiſtit ſubſtãtia ois de
uotiõis. Et ꝙ neceſſe ſit excludere inordina
tum amorẽ rebꝰ mũdanis:aliter nõ ꝑt q̃s
nec deũ diligere:nec deo eſſe deuotꝰ tripl'r
probo. Primo auctoritate. Secundo rõne.
Tertio exẽplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritate

ſaluatoris Mat.vi.dicētis. Nemo pōt duo
bꝰ dñis ſeruire.ſ.ꝑ amorē:deo aut mamōe
Aut eni vnuꝫ diligit:⁊ alteꝝ odio habebit.
¶ Scđo hoc idē probo vnica rōne:vꝫ loca
litatis. Fundamentū rōnis ponit auctor in
libro.vi.principioꝝ.di. Idē ſimul ⁊ ſemel ñ
pōt eſſe in diuerſis locis.pꝫ hec regula. Nā
corpus Petri non poteſt ſimul ⁊ ſemel eſſe
Rome ⁊ Mediolani. Similiter nec angelus
bonus cuſtos:pōt ſimul ⁊ ſemel eſſe preſen
tialiter cum aia mea ⁊ eſſentialiter in celo.
Taceo de deo:ꝙ ſimul ⁊ ſemel eſt in oibꝰ
locis. Similiter corpus xpi ꝑ coniunctionē
diuinitatis pōt ſimul ⁊ ſemel eſſe ſacramen
tal'r in pluribus hoſtiis conſecratis. Quo
ꝑſuppoſito:certū eſt:ꝙ cū aia ſit ſimpliciſſi
ma:(vt dr̄ primo de aia)nō pōt habere niſi
vnū amorē:aut ſimpliciter ad deum:aut in
creaturis ꝑ relationē ad deū.quē amorem
ſi inordinate habeat ad terrena:impoſſibile
ē:ꝙ ſimul amorē habeat ad deū. ¶ Tertio
deniqꝫ probo vnico exemplo.ꝙ ad contem
plationē ⁊ deuotionem dei oīno regritur ex
cluſio amoris mundanoꝝ: Nā legitur in li
bro d vita ⁊ moribꝰ philoſophoꝝ.ꝙ Demo
critus phus eruit ſibi oculos:ne mens vaga
retur ꝑ viſionē mundanoꝝ ad amorē ipſo
rū:⁊ ſic priuaret intellectuali contemplatiōe
⁊ dilectione celeſtiū bonoꝝ. Ex quibꝰ etiam
patet tertiū declaratū.ex predictis igit tribꝰ
diffinitionibꝰ pꝫ ſecunda cōtemplatio latrie
ſeu diuine adorationis q̄ dicitur cōtēplatio
diffinitionis:in qua oſtenſum eſt quid reali
ter:quidue eſſentialiter ſeu ſubſtātialiter:ſit
ipſa latria. Quā latrie adorationē nobis cō
cedere dignetur:obiectū latrie dñus Jeſus
xpus:cui ē honor ⁊ gloria in ſe.ſecu. Amen.

¶ Feria quarta poſt ſecundam dominicaꝫ
quadrageſime. Item de quinta excellentia.
vꝫ d nobilitate ipſius ſanctiſſime fidei.

Eſcitis quid

n

petatis. Scribuntur h̄ ver
ba Matth.xx.c.⁊ i euange
lio occurrētis ferie. Poſt
ſacri euāgelii litteralē ⁊ ſpi
ritualē expoſitionē humaniſſimi Citea ex q̄
ſpē clarius i precedēti ſermone ſufficienter
declarauimꝰ de diuino cultu ⁊ de diuā ado
ratione ſecūdā contēplationē:in qua oſten
ſa fuit diffinitio de latria.vꝫ quid ſit eēntia
liter ipſa latria:habeo in p̄ſenti ſmone ſin
gulariter declarare tertiaꝫ contemplationē
de ipſa latria ⁊ diuina adoratione:q̄ vtiqꝫ
erit valde vtilis ⁊ generoſa. Cuius tertie cō
templationis declaratio talis erit.
¶ De tertia cōtēplatione:que ē diuine ado
rationis:que dr̄ contēplatio obligationis.

Ertia igitur cōtēplatio de diuino
t
cultu:ſeu d latria vl' de adoratōe
ad deū faciēda dr̄ obligationis.
Oſtēſo igitur qđ eſſential'r ſit latria ꝑ ſuā
diffinitionē:vidēdū eſt ad p̄ſens q̄ꝫtū neceſ
ſe ſit:deū ꝑ latriaꝫ adorari. Accipe igitur ꝓ
firma ⁊ reali concloſione:ꝙ impoſſibile eſt
aliquē adultū ſiue ſit fidelis ſiue infidel' vn
q̄ꝫ ſaluari poſſe:niſi actualiter ⁊ cordialiter
deuꝫ humiliter adoret adoratiōe oīpotētis
dei ſeu creatoris nr̄i. Et ꝙ nullꝰ ſaluari poſ
ſit:niſi mō p̄dicto quadrupl'r ꝓbo. Primo
auctoritatiꝰ. Scđo rōnibus. Tertio diſtin
ctione. Quarto exēplis. ¶ Primo ꝓbo au
ctoritatibus. Nā Phus primo Thopicoꝝ
ſic ait. Venerari vtꝝ oporteat deū:vl' paren
tes honorare:ſi qs dubitat indiget pena:ſic
qui dubitat vtrū nix ſit alba:indiget ſenſu.
Sapiēs inſuper Eccleſie.xxv.ait. Bono aio
honorē redde deo:⁊ non minuas primitias
manū tuarū. Et propheta in pſal.dic. Veni
te adoremus:⁊ procidamus ante deū:plo
remus corā dño qui fecit nos:q: ipſe ē dñs
deus nr̄.n.a.p.e.⁊.o.p.e. Deniqꝫ Joannis
Apoc.vltio. Angelꝰ dixit Joāni. Deū ado
ra.vbi dic glo. Vbi nō eſt cultꝰ dei:nec re
miſſio peccatoꝝ:nec gr̄a:nec gloria eſſe p̄t.
Ex quibus auctoritatibus pꝫ magna neceſ
ſitas ⁊ obligatio diue adorationis. ¶ Scđo
hoc idem probo triplici rōne. Primo rōne
preceptionis. Scđo rōe accuſatiōis. Tertio
rōne gratificationis. ¶ Primo probo rōe
preceptionis.ꝙ qſqꝫ tenetur deuꝫ adorare
cultu latrie. Fundamētū rōnis ponit phus
primo Politicoꝝ.di. Deꝰ nihil fac ocioſuꝫ
ſeu vanū in nā: Quo p̄ſuppoſito:certuꝫ eſt:
ꝙ deus ſpāl'r p̄cipit a q̄libet:cultu latrie ſe
adorari.pp qđ Deutero.vlti.ca. Et Matt.
iiii.dr̄. Deuꝫ tuū adorabis:⁊ illi ſoli ſuies.
Q̄d ſi ſic ē:ergo ex quo adoratio dei eſt in
p̄cepto:tenetur qſqꝫ hūiliter ⁊ cordial'r per
amorē ⁊ charitatē deū adorare.pp qđ phs
.5.ethi.di. Deſideriū cuiuſlꝫ dꝫ eē ſimpl'r ſm
p̄cepta doctoꝝ. Et.2.ethi.ait.p̄cepta dant d
actibꝰ oīuꝫ ꝟtutū. Et.xiiii.q.i.c.vlt.dr̄. Qđ
p̄cipit iperat:⁊ qđ imꝑat neceſſe ē fieri. Et
ifra.p̄cepto dñi nō obedire pctm̄ ē. Bona.
ſuo in.3.di.xxxvii.dic.ꝙ deꝰ dedit p̄cepta.v.
reſpectibꝰ. Prio reſpcū iſtructiōis ad Ro.
vii. Pctm̄ nō noui:niſi ꝑ legē. Scđo reſpe
ctu argumētatiōis:vt illa ſuādo qſqꝫ maiꝰ
ſibi meritum acqrat. Tertio reſpcū iuriſdi
ctiōis.vt.ſ.deꝰ inoteſceret iuriſdictionē ſuā.
Decet.n.dñm a ſuis ſuis obſequm petere.
Quarto reſpcū iexcuſatiōis:vt nullus hēat
excuſationē bñ faciēdi. Quito deniqꝫ reſpe
ctu excuſatiōis:vt.ſ.opet actual'r exequat
oē illud:qđ in mandatis accepit. Si igitur
aliquis ē ita negligēs:vel temerariꝰ ꝙ nō im
pleat hoc mandatū:ꝙ vꝫ nō adoret deū hu
militer:talis ꝓfecto ſine vllo remedio exclu
det ab eterna vita.dicēte Hiero.ad Euſto.
Eterna vita nō niſi ꝑ diuinoꝝ p̄ceptoꝝ obſ
uationē acqrit. Et Mat.ix.ſaluator ait. Si
vis ad vitā ingredi ſua mādata. Et nō tm̄
talis excludet ab eterna vita:ſꝫ inſuꝑ punie
tur maxia pena di.dño Luc.xvii. Seruꝰ ſci
ens volūtatē dñi ſui:⁊ nō faciēs:plagis va
pulabit mlt'is. Et Aug.de ſmōe dñi in mō
te.xiiii.q.i.c.qſqs.dr̄. Quiſqs p̄ceptis non
obtēꝑat reꝰ ē ⁊ debitor pene. Et ꝯfirmat ſic
iſta rō. Nā actꝰ iuſtitie ē reddere debitum
cuilibet(ꝓut dr̄.xq̄.q.2.c.cū deuotiſſimā:)ſꝫ
claꝝ ē ꝙ quilibꝫ ſuus tenet hūiliter ſe ſu
biicere dño ſuo:⁊ ei obſequꝫ p̄ſtare. Sꝫ cum
qlibꝫ nāliter ſit ſuꝰ oīpotētis dei. ḡ neceſſe
ē ex actu iuſticie:ꝙ ſeip̄m deo ſubiciat per
debitā ſuitutē:q̄ nihil aliud ē q̄ꝫ.qdā pius
cultꝰ ⁊ hūilis adoratio latrie. ¶ Scđo etiā
ꝓbo rōne cauſatiōis.vꝫ ꝙ quilibet de ne
ceſſitate ſalutis tenet deū charitatiue ⁊ hu
militer adorare adoratiōe latrie. Fundamē
tū rōnis ponit auctor in li.de cāis di. Quic
qđ attribuitur ſcđe cāe: nobiliori ⁊ altiori
mō.attribuitur pric:pꝫ hec regl'a. Nā ſiqs
facit honorē militi vniꝰ impatoris:a fortiori
tenet facē maiorē honorē ipi iperatori. Itē
ſiqs hūiliter venerat epm:ml'tomagis tene
tur venerari papā. Quo p̄ſuppoſito certā ē
vt inferiꝰ patebit ⁊ ēt expiētia docet:ꝙ cō
muniter qlibet venerat hoieꝫ bonū: hoiem
ſapiētē:⁊ hoiem potētē maxie ptāte dñatio
nis: Silr venerat eccl'iaſticas ꝑſonas ⁊ ſā
ctas. Qđ ſi ſic ē:a fortiori tenet hūiliter deū
⁊ creatorē venerari:cū in ifinitū excellat i oi
ſapia:bonitate atqꝫ potētia:oēs ſcōs oēſqꝫ
ꝑſonas mūdanas:atqꝫ oēꝫ eccl'iaſticā digni
tatē.dicēte Cōmē.ſup.2.Meth. Pria(ingt)
cā ē magis digna in eē ⁊ ꝟtute:q̄ꝫ ſiml' oia
alia entia:q: oia alia entia trahūt eē ⁊ ꝟtutē
tē a pria. Et iō pp h̄.viii.ethi.phs dic. Ma
ioribus ſp maior debetur honor:minoribus
ſuo lucrū:q: honor eſt retributio in benefici
is:lucrū autē in auxilio indigentie. Et ideo
Act.v.ēt iudeis dicebat apl's Petrꝰ. Obe
dire oꝫ deo magis:q̄ꝫ hoibus. Et ꝯfirmatur
iſta rō. Nā aialia bruta ⁊ ois alia creatura
ſuo modo deū vtiqꝫ adorant:dum eū in ſu
is actibꝰ laudāt ⁊ diligunt.dicēte Augu.in
ſmone de vno martyre. Audiſtis(inquit)in
bñdictioni°us:⁊ audiſtiſ in oi ſolēnitate qñ
legūtur:qm̄ oia laudāt deum:celeſtia: terre
ſtria:angeli:hoies:luminaria:celi:arbores:ter
re:flumia:maria:qcqđ deꝰ creauit:ſiue in ce
lo:ſiue i terra.ſiue in mari laudāt deū. Dio.
inſuꝑ li.de di.no.dic. Deꝰ ꝯuertit oēs crea
turas ad laudē ⁊ amorē ſuiipſius. Boe.inſu
per metro.lxiiii.li.ait. Hic.ſ.deꝰ ē ꝯctis cōis
amor:repetuntqꝫ boni fine teneri. Quia nō
aliter durare queāt:niſi ꝯuerſo rurſus amo
re. Refluant cāe:q̄ dedit eē:ꝙ ſi irrōnabilia
deū ſuo modo laudāt:diligunt:honorant:⁊
bñdicūt.multo magis hō ipſe q ē nobiliſſi
mus omniū aialiū:deū dꝫ diligē:bñdicere ⁊
honorare. Et ꝙ ſit nobiliſſimꝰ aialiū teſtatur
phs.2.de aia di. Hō ē prudētiſſimꝰ ⁊ nobiliſ
ſimꝰ aialiū.⁊ idē phs.i.de aialibꝰ.dic. No
biliſſimū ⁊ altiſſimum ⁊ apud nos notius
⁊ magis ſitum aial eſt hō. Cōmētator autē
ſuper.3.de anima dicit. Quādo homo copu
latus fuerit intellectui per ſcientiā omnium
rerum complete:tunc idem eſt ꝙ deꝰ. Si igi
tur homo tā nobilis deum non laudat: be
nedicit:⁊ adorat:clarū eſt ꝙ eſt peior cūctis
animalibꝰ.dicente pho primo Politicoꝝ.
Sicut oīum animaliū lege fruēs melius ē
homo:ita peſſimū oīum animaliū eſt homo
a lege ⁊ iuſticia ſeparatus. Hec ille. ¶ Ter
tio inſuper probo ratione gratificatiōis:ꝙ
de neceſſitate ſalutis quilibet tenetur per la
triam deū adorare. Fundamentū rationis
ponit phs.ix.Ethicoꝝ di. Beneficiatus qui
libet debet in aliquo ſuum benefactorē re

cōpenſare. Ratonē huiꝰ gratitudinis erga
benefactorē aſſignat Tho.2.2.q.cvi.ar.vi.
in corpore.q.di. Cū queritur vtrum ex recō-
penſatione alicuius beneficij recepti: tenea-
tur quis benefactori ſuo non tm̄ equale: ſꝫ
ēt recompenſare maius beneficium ꝙ̄ acce-
pit ab eo: vt ſit gratus. rn̄deo ꝙ ſic. Et rō eſt
Nam ſicut benefactor: gratis beneficiuꝫ de-
dit beneficiato: ad qꝺ nō tenebat̃: ſic ꝗ be-
neficium acceptū: obligat̃ ad ſimile ex debito
honeſtatꝭ: vt ſ. r gratis aliqd impēdat. Non
at̄ gratis vr̃ aliqꝺ impendere: niſi excedat: ſi
poſſibile eſt q̄ntitatē accepti beneficij. q2 ꝙ̄-
diu recōpenſat minus vel equale: nō videt̃
facere gratis: ſed reddere qꝺ accepit: ⁊ ideo
gratie recōpenſatio ſemper tendit: vt ꝓ ſuo
poſſe aliquid ſemꝑ maius retribuat. h̄ tho-
mas verbaliter. Cui cōcordans phs.v. Ethi
coꝝ. ait. Refamulari oꝫ ei: ꝗ gratiam fecit.
Et rurſuꝫ. Ipm̄ incipere qdē ſit: dū aliquid
maius ſuper ipenditur. Seneca vero li.ij. de
beneficijs. ſic ait. Ingratū ē beneficiū: quod
gratis beneficiū nō ſupat. Quo p̄ſuppoſito
vꝫ. ꝙ q̄ſqꝫ tenetur ad recōpenſationē recep-
toꝝ bn̄ficioꝝ: alias igratus exiſteret. peto a
te o aia: an aliqua beneficia receperis a tuo
creatore: ꝓ quoꝝ recōpēſatiōe merito tene-
ris ⁊ obligaris deū humiliter venerari: ⁊ eū
cultu latrie adorare: Et certū ē ꝙ ſic. Et vt
cetera bn̄ficia ad diuinū cultū te obligātia
obmittā: cum ſint quaſi infinita ⁊ innumera
bilia: ſolū ſeptē ſpecialiſſima beneficia ſuſce
pta tibi ad preſens ꝓpono. Quoꝝ quidē.
Primum dicitur beneficium creationis.
Secūdū dicitur beneficiū conſeruationis.
Tertiū dicitur beneficiuꝫ ſubiectionis
Quartū dicitur beneficiū infuſionis.
Quintū dicitur beneficiū iuſtificationis.
Sextū dicitur beneficiuꝫ donationis.
Septimū dicitur beneficiuꝫ beatificationis.
¶ Primū bn̄ficiū: qꝺ deus cuilibet rōnali
anime cōmunicauit. ⁊ propter quod tenetur
cultu latrie deū humilit̄ adorare: dicit̃ crea-
tionis. Certū eſt.n. ꝙ ſi ſol ⁊ homo generēt
corpus hominis vt dicit Phs.ij. Phiſico.
animā tn̄ intellectualē ⁊ rōnalē ſolꝰ deꝰ in
ipſo corpore: ſm̄ omnes theologos i ſecūdo
creando infundit: ⁊ infundendo creat. ꝑꝑ
quod Gene.pmo. dicitur. Creauit deꝰ homi
nē. i. aiam hoīs: cū homo ſit maxime (vt di-
citur.ix. Ethi.) Intellectus ⁊ ratio ad imagi
nē ⁊ ſilitudinē ſuā. Quo ꝯceſſo ꝙ deꝰ crea
uit aiaꝫ rōnalē vniuſcuiuſqꝫ. certū ē: ꝙ ad
creationē cuiuſlibet aie regritur ꝟtꝰ: boni-
tas: ſapia: ⁊ potētia infinita. Vn̄ Bonauē.
in.2.di.2. ⁊ ar.2.q.3.ar.3. dicit ꝟbalr. Ad ꝓ-
ductionē vniꝰ ſoliꝰ ēt minime creature: nul-
la ꝟtꝰ creata ſufficit: ſed neceſſe ē ꝟtutem
creatoris infinitā exponi: eo ꝙ ex nihilo ali-
quid facere p̄ſupponit infinitā potētiā ⁊ bo
nitatē. Si igit̃ ad aie creationē regritur infi
nita bonitas: virtꝰ: ſapia atqꝫ potētia: ꝗ dā
do nobis deꝰ: ſiue cōicādo illā aiaꝫ: obliga-
mur tm̄ deū amare: ⁊ tantūdē pro deo face
re: imo plus: ſi grati eſſe debemꝰ: ſicut ſupra
patuit ꝙ̄tū eſt p̄ciū bonitas ⁊ valor ipſius
aie. Sꝫ cū aia nobis ſit cōicata cū bonitate
⁊ potētia infinita: ergo tenemur deū diligere
amore infinito: ⁊ vltra hoc tenemur ꝓ ipo
facere infinita opera bona: ſi tm̄ fas eſſet.
Quod ſi ſic ē: tenetur q̄ſqꝫ nō tm̄ pro crea-
tione aie infinita mala tolerare: ſꝫ ēt infini-
tas mortes ſuſtinere. Et ꝗ nō hꝫ hāc volun
tatē: ſi poſſibile eēt oia predicta tolerandi:
ingratus ꝑfecto eſt de beneficio creationis
ipſius aie. ¶ Secūdū beneficiū qꝺ deꝰ cui-
libet rōnali aie cōmunicauit: ⁊ ꝑꝑ qꝺ tene-
tur cultu latrie deum humiliter adorare: dr̃
Conſeruationis. Non tm̄ (vt patet) deꝰ ani
mas creat: ſed ēt ipſas in eſſe conſeruat. Si
enim deꝰ per momentum tēporis influētiaꝫ
ſue bonitatis ab animabus ſubtraheret: ⁊
etiam ab alijs creaturis: ſtatim oia in nihilū
redigerētur. Unde Grego. ſupra ꝟba Iob.
ſi attraxerit ſpūꝫ ſuū: oia deficient cito. ait.
Oia ad nihilū tenderent: niſi manꝰ ꝯditoris
ea teneret. Phs inſuꝑ.xvi. de aialibus ait.
Primꝰ motor dat eē oibꝰ: ⁊ ꝯſeruat oibus
entibꝰ eē. Itē Aug.li.x. de ci.di.2.c.xliij. ait.
Plotinꝰ platonicꝰ phs aſſerit. oia cito eſſe
ꝑitura: ⁊ ad nihilū deducēda: niſi ea eorum
creator ꝯſeruet in eē. Idē Aug.li.xij.c.xxvi.
ait. Si.n. potētiā ſuā deꝰ (vt ita dicā) fabri
cator iā rebꝰ ſubtraharet: ita non erūt: ſicut an-
teꝙ̄ fierēt nō fuerūt. Idē lib.viij.c.iiij. ait.
Unꝰ ē verꝰ deꝰ. ꝗ ⁊ oia fecit: ⁊ ſine quo nul
la natura ſubſiſtit in eſſe. Plato etiam in
Thimeo ait. O dij deoꝝ quoruꝫ opifex idē
eſt: eſtiſqꝫ vos opera mea: diſſolubiles qdē
natura mea tn̄ voluntate indiſſolubiles. No
ta ꝙ per deos intelligit ſecūdum Cōmenta
torem ſubſtantias ſeparatas. i. angelos ⁊
corpa celeſtia: q̄ de ſe ſūt mortalia corrupti
bilia: ⁊ ānihilatiua: ſꝫ ſola dei volūtate ꝑpe
tuant̃ ⁊ ꝯſeruant̃ in eē. Preſuppoſito igit̃
ꝙ deus oia ꝯſeruat in eſſe: peto q̄ ſit maior
bonitas ⁊ potētia: aut in creādo aias: aut i
ſeruādo eas in eē. Ad qꝺ rn̄det Ric. in.i. di.
xxx.x.ar.2.q.2.⁊.3. ꝙ realiter tāta ē bonitas
⁊ potētia dei i ꝯſeruatiōe reꝝ ꝙ̄ta ē ſeu fu
it in eaꝝ creatione. Et rōnē ponit thomas i
i. di. xliij. ar.i.q.i: Allegans phm.ix. metha. ⁊
vi. Vnūqꝺqꝫ ſicut ſe hꝫ ad virtutē ita ⁊ ad
opationē. Sꝫ cū eēntia dei ſit infinite boni
tatis: ⁊ ēt eius potētia atqꝫ ſapientia. ergo
ois opatio ab ea ꝓcedēs hꝫ in ſe infinitaꝫ
bonitatē: q2 vbicūqꝫ ſimplr̄ eſt eēntia: ⁊ vir
tꝰ infinita: oꝫ ꝙ in oī re quā opatur ſit boni
tas infinita. Cū ergo ſimplr̄ ſit ꝟtutis ifini
te. ergo ſequit̃ ꝙ ois actꝰ elicitus ⁊ ꝓcedēs
ē infinite bonitatis. Sꝫ manifeſtū ē ꝙ ꝯſer
natio aiaꝝ in eē eſt operatio ſolius dei. ⁊ iō
ſicut creatio aiaꝝ eſt infinite bonitatis: ſic a
ſimili ⁊ eaꝝ ꝯſeruatio in eſſe. ꝑꝑ qꝺ qdā ſa
piēs ait. Nō minor eſt ꝟtus ꝙ̄ q̄rere parta
tueri. Ex qbꝰ oibus cōcludo ꝙ cū ꝯſeruatō
aiaꝝ in eſſe ſit infinite bonitatis: q̄libꝫ tenet̃
ex hoc beneficio nō tm̄ deū diligere infinito
amore (ſi fas) eēt ⁊ infinito cultu latrie deū
humiliter colere: ſꝫ ēt tenet̃ infinita bona ꝓ
ipſo facere: atqꝫ infinita mala tolerare. Et
ad oia p̄dicta totiēs tenet̃: quotiēs eiꝰ aia
anihilaret̃: niſi a deo miſericordit̃ ꝯſeruaret̃
Quare cōſidera hic quot ſūt momēta tpis:
in qbus q̄libet aia realiter anihilaret̃: niſi a
creatore benigne ꝯſeruaret̃: ⁊ ſuſtentaret̃ in
eſſe. ¶ Tertiū bn̄ficiū qꝺ deus cuilibꝫ rōna
li aie cōicat. ⁊ ꝑꝑ qꝺ tenet̃ cultu latrie deū
hūiliter adorare: dr̃ ſubiectōis: vꝫ oīuꝫ iferio
rū creaturaꝝ. vn̄ magr̃ ſniaꝝ in.2. di.i. Deus
inqt, oēs inferiores creaturas nobis ſubiecit
⁊ ꝓ nobis creauit. Qꝺ ꝯfirmās Bonauē. in
2. di. xv. ar.2.q.i. ait. Deus oia iferiora creat
ꝓ nobis. Aliq̄ creat ad nr̃m vſuꝫ ⁊ vtilitatē
vt panē: vinū: ⁊ ſimilia. Aliqua ad nr̄am re
creationē: vt aues: accipitres: canes: ⁊ hmōi
Aliq̄ ꝓ in nr̄m adiutoriū: vt aſinos: equos
boues: ⁊ ſimilia. Et ſic oia inferiora creat de
us ꝓ nobis. Phs ēt.2. de aia. ⁊.2. Phiſico
rū. dicit. Finis quodāmō oīuꝫ ē hō. i. oia fcā
ſunt ꝓpter hoīeꝫ: lꝫ priori fine ea fecerit deꝰ
ꝑꝑ oſſionē glorie ſue vt ait Bon. in.2. di. xv.
ar.2.q.i. Phs ēt.i. politi. ait. Nā fecit oia
alia ꝑꝑ hoīeꝫ. Et ꝓpha dicit. Oia ſubiecisti
ſub pedibꝰ eius ⁊c. Iō geū.i. dicit dn̄s. Fa
ciamꝰ hoīeꝫ ad imaginē ⁊ ſimilitudinē nr̄aꝫ
⁊ p̄ſit piſcibꝰ maris: ⁊ volatilibus celi: ⁊ be-
ſtijs vniuerſe terre oiqꝫ reptili: qꝺ mouet̃ in
terra. h̄ ibi. Et ꝙ deꝰ oia creat ꝑꝑ vſuꝫ hoīs
pꝫ q2 Ricar. in.iiij. di.xlviij. ar.2.q.vi. di. ꝙ pꝰ
iudiciū eo ꝙ hō n̄ indigebit ipſis creaturis:
iō oēs creature p̄ter elemēta ⁊ celos dficiēt
⁊ anihilabūtur. hoc p̄ſuppoſito: ꝙ deꝰ oēs
creaturas ꝓ nobis creauit: ⁊ vt. ſ. patuit ſꝫ
Bona. ad creationē vniꝰ mīme creature ꝯcur
rit bonitas ⁊ potētia infinita. ꝯcludo ꝑꝑ h̄.
ꝙ totiēs tenet̃ q̄ſqꝫ hūiliter deū adorare: ⁊
infinita bona ꝓ ipſo ager̃: quot ſpāles crea
turas deꝰ ꝓ ipo creauit. Pretermitto bn̄ficiū
admiſtratōis angeloꝝ. Nā ſm̄ tho. in.i. pte
ſūme.q.lij. Et ſm̄ bona. in.2. di.io. ar.i. q.i.
Deus imediate poſt creationē cuiuſlibet rō
nal̄ aie: mittit ſpāliter cuilibꝫ rōnali aie vnū
angelū in cuſtodiā eiꝰ: qd̄ n̄ ē ꝑuū bn̄ficiū.
Nā ſi nō eēt angelꝰ nos cuſtodiens: millies
diabolꝰ nos i die occideret ⁊ ſtrāgularet. Iō
ꝓpha ait. Angelis ſuis deꝰ mādauit de te.
vt. c. te in o. vi. t. ⁊c. Qꝺ plꝰ ē: nō tm̄ vnꝰ an
gelꝰ mittit̃ admiſtrādū: ſꝫ ēt oēs ſimul nouē
chori angeloꝝ ſūt ſpāliter admiſtratores cu
iuſlibet aie dicēte Paulo Heb.i. Oēs ſunt
admiſtratorij ſpūs in miſteriū miſſi ꝑꝑ eos
qꝺ hr̄ditatē capiūt ſalutis ꝗ ꝯfirmās Bo
in.2. di. io. ar.i q.2. dicit. Cū q̄ritur vtrū oēs
angeli mittātur ad cuſtodiā cuiuſlibet aie.
rn̄deo: ꝙ oēs angeli mittūtur nō ab ex̄ ſꝫ ab
intra hoc mō. Nā ois influētia diuine grē
⁊ bonitatis hoc mō in nos deſcēdit. Prio
tota trinitas. ſ. pr̄ filiꝰ ⁊ ſpūſſctūs reuelat il
lam gratiā in aiam xp̄i: deinde xp̄s in virgi-
nē: ꝟgo in ſeraphin: ſeraphin in cherubin: ⁊
ſi ſit ꝓceſſus vſqꝫ ad vltimū choꝝ angeloꝝ
⁊ tunc angeli minores nobis reuelāt: ⁊ ſic a
primo angelo vſqꝫ ad vltimū omnes angeli
ſunt noſtri ſerui ⁊ adminiſtratores. O bene
ficium ineffabile. O beneficiū ineſtimabile
O beneficiū maximū: ⁊ omni laude ⁊ grati
tudine dignū. Quot ⁊ quanta bona quiſqꝫ
teneatur facere pro recōpenſatione tāti be
neficij: relinquo iuditio ⁊ diſcretioni cuiuſli
bet aie rationalis. ¶ Quartum beneficium
ꝙ deus cuilibet rationali anime communi-
cat: ⁊ propter quod tenetur cultu latrie deū
humiliter adorare: dicitur infuſiōis: vꝫ grē

create ⁊ increate. ſm eniꝫ oēs theologos in
iiij. di. 5. ⁊. iiij. Et inſup Tho. de Aquino. i. 2.
q. 110. Et Bonauētura in. 2. di. xxvi. ar. i. q. i. ⁊
ij. Et in. i. di. xvij. Et inſup ſm Ric. in. i. diſt.
xiiij. Duplex beneficiū infundit deus i ſacra
mēto baptiſmi in qualibet aīa rōnali. vꝫ be
neficiū grē create: q nihil aliud eſt ꝙ qdam
radius: lumen: ⁊ ſplendor: ſeu quedā lux de
nihilo a deo creata: ⁊ in aīa poſita: ⁊ inſup
beneficiū grē increate: q nihil aliud eſt: ꝙ pr̃
filius ⁊ ſpūs ſanctus: in aīa exn̄s ꝑ pn̄tiā ⁊
poſſeſſionē: ſeu fruitionē: ꝑꝑ qd̓ ſignificati
ue in baptiſmo dr̃. Ego te baptizo i noīe pa
tris ⁊ filij: ⁊ ſpūs ſancti. Et Jo. xiiij. dr̃. Si
qs diligit me diliget a prē meo: ⁊ pr̃ meꝰ di
liget eū: ⁊ ad eū veniemꝰ: ⁊ man. apd̓ eū fa
ciemus. Hoc igit̃ pſuppoſito: ꝙ deꝰ hāc du
plicē grām in baptiſmo cuilibet aīe infūdat
certū eſt ꝙ ad creationē grē create ꝯcurrit
bonitas ⁊ potentia infinita. ⁊ ꝑ ꝯn̄s obligat
quēlibet infinite deū hūiliter diligere ⁊ ado
rare. Quāti ēt valoris ſit grā increata ſcꝫ ꝑ
ſona prīs ꝑſona filij ⁊ ꝑſona ſpūs ſci: q in
fruitionē ⁊ poſſeſſionē dat aīe bn̄ diſpoſite:
īpoſſibile eſt explicare. Nam excedit i boni
tate in infinitū oēm grām creatā: ⁊ oēm rō
nalem ⁊ intellectualē creaturā: ꝑꝑ qd̓ qſqꝫ
obligat̃ (ſi fas eſt) cōmenſurare. honorē mē
ſure bonitatis totiꝰ trinitatis. ¶ Quītū bn̄
ficiū qd̓ deus cuilibꝫ rōnali aīe cōicat: ⁊ ꝑꝑ
qd̓ tenet̃ cultu latrie deū humiliter adorare
dr̃ iuſtificatōis. ſ. peccatoꝝ. Cū eniꝫ poſt ba
ptiſmū accidat ꝙplurimū: ꝙ ꝑſona aut fra
gilitate: aut ignorātia: vel malitia ſeipſā: aut
ꝓximū: vel deū offendat ꝑ peccatū: ⁊ a tali
peccato nō poſſit ꝑ ſe reſurgere ſeu iuſtifica
ri: oīpotens deꝰ infinita clemētia deuictus:
talē ꝑſonā ꝑ ſuam ſolā gratiā ⁊ iuſtificat: ⁊
a pctō reſurgere facit. Qd̓ ꝯfirmans Tho.
i. 2. q. cix. art. vij. in corpor̃. q. dicit. Cū querit̃
an hō in peccatū lapſus poſt baptiſmū ꝑ ſe
iuſtificari poſſit ⁊ a pctō reſurgere. rn̄deo: ꝙ
nullo mō pōt ſine nouo auxilio diuine grē.
Nam reſurgere a peccato eſt repare hoīeꝫ
ad ea: q peccando amiſit. Incurrit aūt hō
triplex detrimentū peccādo. ſ. corruptōꝫ na
turał boni: maculā aīe: ⁊ reatū pene. ¶ Pri
mo nāqꝫ bonū nature corrūpit̃ inquātū nā
hoīs deordinat̃ volūtate deo nō ſubiecta:
quo ordine ſublato: ꝯn̄s eſt: vt tota nā hoīs
peccantis iordinata remaneat: ⁊ ꝑ ꝯn̄s ma
gis apta ad peccatū. Ordo ergo nāe repari
non pōt: vt volūtas hoīs deo ſubijciat̃: niſi
deo voluntatē hoīs ad ſe trahēte. dicēte ſal
uatore Jo. vi. Nemo pōt venire ad me, niſi
pr̃ meus traxerit eū. ¶ Scd̓o qdē maculaꝫ
aīe incurrit iquātū ꝓuat̃ decore grē ex dfor
mitate peccati. Dic. n. dr̃ Trenoꝝ. i. Receſſit
oīs decor. ſ. ꝑ peccatū a filia ſyon. Qui qdē
decor cū ꝓueniat ex illuſtratiōe diuini lumi
nis: nō pōt talis decor in aīa repari: niſi deo
de nouo illuſtrante. ¶ Tertio reatū pene in
currit. i. obligationē eterne pene: q pena eter
na cū nō poſſit remitti niſi a deo: inquātū ē
offenſa cōmiſſa: ꝑꝑ hoc regrit̃ auxiliū diui
ne grē: quo hō a tali obligatōe pene liberet̃.
Ex quo officio iuſtificatōis cū ſit ifinite ca
ritatis: tenetur ēt quiſqꝫ infinite deū humi
liter ⁊ diligere ⁊ adorare. ¶ Sextū inſuper
bn̄ficiū qd̓ deus cuilibet rōnali aīe cōicat:
⁊ ꝓpter qd̓ tenet̃ cultu latrie deū humiliter
adorare: dr̃ donatōis. Tāta quidē fuit cha
ritas dei patris erga nos miſeros ⁊ amicos
ſuos: ꝙ vnicū ⁊ ꝓpriū filium: qui ꝓualet i
bonitate vt dicūt theologi in. 3. di. 32. infini
tis mūdis: infinitis angelis: atqꝫ hoībus: ꝓ
nr̃a ſalute ⁊ amore voluit eū crucifigi: ⁊ eū
in morte pro nobis dari: vt nos a manibus
inimici liberaret. Proinde Paulus ad Ro.
viij. ait. Qui ꝓprio filio ſuo nō pepercit: ſꝫ ꝓ
nobis oībus tradidit illū. ſ. in mortē. Et idē
ad Ro. v. ait. Ut quid enim Chriſtus cū ad
huc infirmi eſſemus ſm tp̄s ꝓ impijs mor
tuus eſt. Uix enim pro iuſto quis moritur.
Naꝫ pro bono quis forſitan audeat mori.
Cōmendat tn̄ deus charitatē ſuā in nobis:
qm̄ cū adhuc peccatores eſſemꝰ. xp̄s ꝓ no
bis mortuus ē. Multo igitur iuſtificati i ſan
guine ipſius ſalui erimus ab ira ꝑ ipm̄. Cū
enim adhuc inimici eſſemus: reconciliati ſu
mus deo per mortem filij eius hec ibi. Iteꝫ
ad Gal. iiij. ait. At vbi venit plenitudo tem
poris: miſit deus filium ſuum factum ex mu
liere: factū ſub lege: vt eos qui ſub lege erāt
redimeret: vt adoptionem filiorum reciperē
mus. Item Jo. 3. dicitur. Sic deus dilexit
mundū: vt filium ſuum vnigenitum daret.
Et idem Jo. iiij. di. In hoc apparuit chari
tas dei: qm̄ filium ſuum vnigenituꝫ miſit in
mundum: vt viuamus per eum Grego. in
ſuper hanc dei patris precipuam charitatē
erga nos admirās clamat in prefatione di.
O mira circa nos tue pietatis dignatio.
O ineſtimabilis dilectio charitatis: vt ſer
uū redimeres filium tradidiſti. Pretermit
to: ꝙ ēt xp̄s dat nobis corpus ſuū in cibū
⁊ ſanguinē in potū. Sic. n. di Joā. vi. Ca
ro mea vere eſt cibus: ⁊ ſanguis meꝰ vere ē
potus. Quā ample igitur gratie ſit hoc du
plex beneficiū, quis explicare queat: Quis
eniꝫ vnꝙ terrarū dn̄s habēs vnicū ⁊ dile
ctū filiū exponeret illū morti crucis pro ſal
uādis inimicis ſuis: Profecto nullus: hoc
tn̄ ſingulare beneficiū charitatis ⁊ amoris:
nobis miſeris pctōribꝰ ⁊ inimicis ſuis deus
pater voluit īpēdere: dū pro nobis veluti la
tronē filiū ſuū ꝑdilectū cruci affixit. O infi
nita gratia. O imēſa dei prīs bonitas. O
charitas incōparabilis. O ineffabilis dile
ctio. O imēſurabilis amor. Uere (⁊ ſi oīa ſu
pradicta beneficia magna ſint) mors tn̄ filij
tui pro nobis extitit bn̄ficiū maximū ſuper
oīa. Preſuppoſito igitur ꝙ deꝰ pater do
nat nobis in mortē filiū ſuū: peto a te aīa:
an pro recōpenſatione tam ineſtimabilis
beneficij debeas non tātū deū humiliter co
lere ⁊ diligere: ſed inſup pro dei amore mor
tē libenter ſuſcipere: Audi queſo vba Jo
annis climachi in gradu. 23. vbi agit de ſup
bia ad litterā dicentis. Si millies (inquit)
mortē quis paſſus eēt: ſiue quottidie patere
tur pro xp̄o nec dū rē egiſſet morti xp̄i equi
ualētē: aut que gutte ſolius ſanguinis eius
adequaret̃. Altior res eſt in infinitū xp̄i ſan
guis: ꝙ ſanguis ſeruoꝝ ſuoꝝ ſm nobilitatē
⁊ dignitatē: dico non ſm eēntiā. Maior in
ſuper charitatis atqꝫ amoris vinculo vel ze
lo xp̄s ſanguinis guttā effudit: ꝙ totū ſan
guinē ſuū genꝰ humanum ſimul effundere
poſſet. O mirabilis auctoritas. O verba
ſtupenda. O grauis ſententia. O concluſio
inaudita. Reſpice chriſtiane quanta ſit obli
gatio tua ad chriſtum ⁊ deum patrem. Cū
enim ſanguinis xp̄i gutta excedat in dignita
te totum humanū ſanguinē: ⁊ etiam ſi fuerit
aſperſa cum infinito amore: ſi millies in die
vitā perderes ⁊ ſanguinem tuum totū fun
deres: nequaꝙ pro ſola ſanguinis gutta ꝓ
te effuſa ſatiſfacere poſſes. Si igitur ſola
gutta ſanguinis quēlibet obligat etiā: ad ſu
ſtinēdū infinitas mortes pro xp̄o: quanto
magis ad hoc obligat totus chriſti ſanguis
pro quolibet noſtrū effuſus: Sꝫ heu pro tā
to beneficio: non ē: qui vir deū colat: ⁊ dili
gat: nec ē qui minimū bonū agere velit: nec
eſt qui minimā iniuriā: ſeu aduerſitatē pro
chriſto tolerare poſſit dicente propheta. Do
minus de celo proſpexit ſuper filios hoīum
⁊c. O gens perfida. O gens iniqua. O gēs
ingrata. O gens peruerſa. O gens diaboli
ca. O gēs a deo totaliter reprobata: Cur ꝓ
tanto beneficio deū nō colis ⁊ diligis: Cur
non iugiter bene agis: Cur nō oēs huiꝰ mū
di aduerſitates libēter pro chriſto ſuſcipis:
Cur deniqꝫ pro tanto beneficio non repen
dis vices creatori tuo: Uere vhe vhe tibi:
qm̄ rōnē reddes. prout dicit̃ Matthei. xviij.
vſqꝫ ad minimū quadrantem. ¶ Septimū
poſtremo beneficium: quod deus cuilibet ra
tionali aīe vult cōmunicare: ⁊ propter qd̓ te
netur cultu latrie deum humiliter adorare:
dicitur beatificationis. Cum enim potentia
debeat eſſe proportionata ſuo obiecto. diui
na vero eſſentia ſit obiectum beatificus ipſi
us potentie intellectiue: ⁊ talis eēntia ſit in
finita. ⁊ per conſequens humano intellectui
improportionata: clarum eſt: ꝙ propter hoc
intellectus humanꝰ nō pōt attingere per ſe:
ſeu ex proprijs viribus naturalibus ad vi
ſionem beatificam ipſius diuine eēntie: cuꝫ
ſit purus actꝰ de ſe cognoſcibilis: ſed ē de
fectus ex parte noſtri intellectus qui non ē
tante virtutis: vt ad illā gloriā ſeu cognitio
nē poſſit pertingere: ſicut etiā non eſt defe
ctus ex pte ſolis: ſi nō videtur ab oculis no
ctue. Hunc defectū conſiderans clementiſſi
mus deꝰ: ꝙ natura nō pōt: ipſe ſupplet: duꝫ
cū plenitudine luminis gratie ſue: in totum
ſupernaturaliter eleuat ad ſe videndū: ⁊ ſo
lo lumine illuſtrat. Sic enim ait propheta.
In lumine tuo. ſ. ſupernaturalis gratie: vide
bimus lumen: vꝫ increatū. Quod bonū in
creatū dādū rōnali aīe: vtiqꝫ ē infinitum ⁊
inenarrabile. dicente Aug. 22. de ciuitate dei
Quod deus ꝑparat diligentibus ſe: fide nō
capitur: ſpe nō attingitur: charitate nō com
prehenditur: deſideria ⁊ vota oīa tranſgre
ditur: acquiri pōt: eſtimari nō pōt. Quāto
igitur honore teneatur anima. pro hoc bene
ficio ſimul cum precedentibus deū venerari
atqꝫ diligere: relinquo diſcretioni cuiuſlibꝫ
anime rationalis prudentis atqꝫ ſapientis.
Ex predictis igitur rationibus patet: quali
ter quiſqꝫ tenet̃ humiliter deum colere: deū

diligere atqꝫ venerari. ¶ Tertio ēt probo
vnica diſtinctione.ꝙ.ſ.de neceſſitate ſaluti
ē:vt quiſqꝫ humiliter cultu latrie deū ado
ret. Naꝫ Ricar.in quolibeto querit:an ado
ratio latrie debetur deo propter ſua benefi-
cia:an ſimiliter adoratio dulie:precipue cuꝫ
eius beneficia ſint finita:ex eo ꝙ quicquid
eſt productum ⁊ cōmunicatū creature a deo
eſt finitum. Et reſpondet di.ꝙ ei ſimpliciter
debetur adoratio latrie. Et rō eſt:ꝙ ſicut in
ſole eſt duplex actio.ſ.qua agit(⁊ hoc dī il-
luminare)⁊ qua efficit.ſ.per effectum:ſic in
deo ē duplex actio.ſ.qua agit:⁊ hoc idē eſt
ꝙ ſua eēntia vel cū ſua eēntia:⁊ actio quā
efficit.ſ.creatura. Prima.ſ.eēntia qua deꝰ
agit:eſt infinita. Secunda.ſ. actio quā deꝰ
efficit.eſt finita. Adoratio ergo latrie debet
deo ratione potentie ⁊ charitatis quā agit:
⁊ non rōne creature vel beneficentie:quam
producit. Et ideo licet dei beneficia ſint fini
ta:tamen dant a bonitate infinita:vn̄ bn̄fi
ciū minimū qđ dat deus:datur ex infinita
bonitate dei.debitum vero honoris ratiōe
beneficij accepti conſequitur non quātū ſed
ex quanto datur.ſicut patet Luce.21. De vi
dua:que non poſuit in gazophilatium niſi
duo minuta:⁊ tn̄ maiorē remunerationē ha
buit:ꝙ̄ qui plus poſuerūt. Et ſic eſt hic. ꝙ
honor infinitus debet deo rōne beneficiorꝫ
que ex infinita dei bonitate dant. Hec Ric.
ſententialiter. Et etiam Tho.2.2.q.103.arti.
3. Si autē quis differt cū creatura rōnalis
ſimplr ſit finita:qualiter poſſibile ē:ꝙ deo
reddat ſicut tenet honorē infinituꝫ: Ad hoc
rn̄det Tho.in.3.diſt.ix.ꝙ iuſtitia vel reddit
equale vel poſſibile. Modus ergo iuſtitie:q
eſt filij ad patrem:vel hominis ad deum:nō
requirit equalitatem:vt exhibeatur ſecundū
dignitatem eius cui exhibetur:quia hoc eſt
impoſſibile:ſed requirit ſimpliciter poſſibili-
tatem reddentis:vt.ſ.homo in recompenſa
tiōe beneficij a ſolo deo percepti:reddat deo
honorem debituꝫ prout poteſt. Et hoc eſt
deum adorare:⁊ ſoli deo ſacrificium offerre
que ad latriam pertinent. Ex qua etiam di-
ſtinctione patet:qualiter quiſqꝫ tenetur cul
tu latrie humiliter deum colere. ¶ Quarto
deniqꝫ probo exemplis.ꝙ ſcilicet quiſqꝫ de
bet cultu latrie humiliter deum colere atqꝫ
adorare. Primum exemplum habemꝰ de
ſanctis Magis:qui ab oriēte venerūt vſqꝫ
bethleeꝫ:vt hūiliter cultu latrie Chriſtū ado
rarent. Unde Matthei.ii. dicitur. Intrātes
domum inuenerunt pueruꝫ cum Maria ma-
tre eius:⁊ procidentes adorauerunt eum:et
apertis theſauris ſuis ob.ei.mu.aurū thus
⁊ mirrā. hec ibi. Aliud exemplū habemus d
ſanctiſſimo Job. Cū cum ſathanas ex diui
na volūtate abſtuliſſet camelos ⁊ oues.pa-
laciaqꝫ ⁊ domos corruere feciſſet:⁊ inſuper
ſeptem filios:⁊ tres filias occidiſſet:ſtati(vt
dicit Job pmo)Surrexit:⁊ ſcidit veſtimen-
ta ſua:⁊ tonſo capite corruit in terrā:⁊ ado-
rauit deū:⁊ dixit. Nudꝰ egreſſus ſuꝫ de vte
ro matris mee:nudus reuertar illuc: Domi-
nus dedit:dominus abſtulit. Sicut domino
placuit ita factū eſt. Sit nomen domini be-
nedictuꝫ. Aliud exemplum habemꝰ Apoc.
iiij. Ubi quattuor animalia ⁊ quattuor ſe-
niores deum humiliter adorabāt. Et de no
uem choris angelorum deū cultu latrie ado
rantibus dicitur. Apoc.vij. Et omnes angeli
ſtabant in circuitu throni:⁊ ceciderunt in fa
ciem ſuam in conſpectu throni:⁊ adoraue-
runt deum dicentes. Benedictio ⁊ claritas
⁊ ſapientia ⁊c̄. Aliud deniqꝫ exemplū habe
mus de ſaluatore noſtro : qui(vt habetur
Luc.xxij.) Poſitis genibus in terra adora
bat ſm̄ humanitatē cultu latrie patrem cele
ſtem di. Pater ſi poſſibile ē ⁊c̄. Si igitur(vt
patet)ſanctiſſimi Magi:ſanctus Job:ſancti
angeli:⁊ inſuper ſaluator noſter deum humi
liter cultu latrie adorauerunt.ergo a ſimili
quiſqꝫ ſaluandus de neceſſitate facere de-
bet. Ex p̄dictis igit auctoritatibus:rōnibꝰ
diffinitiōe:atqꝫ exemplis patet tertia contē
platio latrie ſeu diuine adorationis: que di
citur contemplatio obligationis in quaoſtē
ſum eſt:qualiter quiſqꝫ ſaluandus tenetur
deum humiliter toto tp̄e vite ſue cultu latrie
venerari:quē diuinū cultum ⁊ diuinā ado
rationem nobis concedere dignetur omni-
potens deus:in preſenti per gratiam ⁊ in fu
turo per gloriā:qui viuit ⁊ regnat per infini
ta ſecula ſeculorꝫ Amen.

**¶ Feria quinta poſt ſecūdā dominicā qua
drageſime iterum de quinta excellentia. vꝫ
de nobilitate ipſius ſanctiſſime fidei.**

Recordare Fi
li quia recepiſti bona in vi
ta tua. Scribunt hec verba
Luce.xvi. ⁊ in euangelio oc
currentis ferie. Poſt ſacri
euāgelij litteralē ⁊ ſpiritualē declarationem
p̄clariſſimi. Ciues:ex quo(vt claruit i p̄cedē
ti ſermone)ſufficienter declarauimus de di
uino cultu ⁊ de diuina adoratione tertiā cō
templationem:in qua oſtenſa fuit obligatio
adorationis latrie.vꝫ quō qſqꝫ de neceſſita
te ſalutis tenet humilr cultu latrie deū ve
nerari:hēo ſingulariter i p̄nti ſermone q̄rtā
ꝯtemplatiōeꝫ d ipſa latria ⁊ diua adoratōe
dclarat. Cuiꝰ q̄rte ꝯtēplatōis dclaratō tal' ē

¶ De quarta cōtemplatione diuine adora
tionis:que dicit cōtemplatio locationis.

Quarta igit contēplatio de latria ⁊
diuino cultu:ſeu adoratione ad deū
faciēda:dr̄ locationis. Oſtenſa eniꝫ
obligatione diuine adorationis:vidēdū eſt
ad p̄ſens in quo loco cōgruo debeat deus
p̄cipue venerari. Et cū ſit duplex adoratio:ſi
cut inferius patebit.ſ.mētalis ⁊ corporalis.
clarū eſt:ꝙ in adoratione mētali nō reqrit
determinatio loci:ſed principalius deuotio
mētis. Unde mentalis adoratio pōt vniuer
ſaliter fieri in omni loco : qđ duplr probo.
Primo auctoritate. Scdo rōne. ¶ Primo
ꝓbo auctoritate Apl'i primo Thi.2.dicētis.
Uolo viros orare in omni loco leuantes pu
ras manus. ¶ Secūdo hoc idē probo rōne
generalitatis. Quia eni deus generaliter eſt
in omni loco:ideo mens interius apprehen
dit deū quaſi nō cōprehenſum loco aliquo:
⁊ ſic per ꝯſequēs vbiqꝫ adorari pōt. Qđ āt
deus ſit vbiqꝫ ⁊ nō circūſpectiue:⁊ per con
ſequens vbiqꝫ adorari poſſit:tali rōne pro
bo. Nam illud qđ nō hꝫ terminū:nec eſſen-
tie.nec virtutis:nec loci:nec tēporis: nec ap-
prehēſionis:eſt oino incircūſcriptibile: ſꝫ de
us ē hmōi:ergo ⁊c: Hoc idē ꝓbo a ſufficiē
ti diuiſione. Nā aliquid eſt oino circūſcripti
bile.ſ.corpus:quod cū alicubi totū eſt:non
pōt alibi ſimul eſſe . Aliquid vero eſt ſimul
circūſcriptibile:q̄tum ad aliqd:⁊ incircūſcri
ptū q̄tum ad aliud ſicut ſpūs creatus: qui
cū alicubi ſit totus:pōt ſimul eē vbicūqꝫ eſt
totus:nō tn̄ alicubi:ꝙ ſi eſt in terra:nō pōt
eſſe in celo. Aliqd vero oportet oino eſſe in-
circūſcriptū:qđ ſimul eſt vbiqꝫ totū:qđ ſol
deo ꝯuenit. Hoc deniqꝫ ꝓbo auctoritate An
ſelmi in monologion dicētis. Cum triplex ſit
circūſcriptio in loco tp̄e:⁊ fine:ſicut i aliquo
loco nō circūſcribit pr̄:q eſt ſup oia: nec fi-
liꝰ operꝫ ſuorꝫ ꝯcludat tp̄ibꝰ.q totiꝰ ē creatu
re oppifex:ita nec ſpūſſcū ſ aliqbꝰ finibꝰ circū
ſcribit:q oēꝫ itelligibilē ſbaꝫ ienarrabili ple
nitudie firmat.hec ille.gl. Et ſup vba Hie.
22.vꝫ. Celū ⁊ terrā ego ipleo ait. Deus ē p̄ns
oi vbi:⁊ replens oē vbi. Et ꝓpha di. Quo
ibo a ſpū t.⁊ quo a fa.t.fu: Si aſ.i ce.t.illic
es.ſi de.i inf.ades. Ex p̄cedētibꝰ ꝯcludo: ꝙ
ex quo deꝰ ē vbiqꝫ:⁊ in oi loco p̄t mēte ⁊ cor
de vbiqꝫ:⁊ in oi loco venerari. Lꝫ aūt mēta
liter deus vbiqꝫ coli poſſit:tn̄ corpalr ſeu in
adoratione corpali nō de neceſſitate:ſꝫ ex q̄
dā ꝯgruitate determiatio reqrit alicuiꝰ loci.
vn̄ q̄uis vt p̄tactū ē deꝰ ſit vbiqꝫ:tn̄ locꝰ de
termiatꝰ eligit ad adorādū:n̄ pp deū:q ado
rat q̄ſi loco aliquo ꝯcludat:ſꝫ ſimplr pp ip
ſas adoratiōes.vn̄ pp hoc inſtitutū ē ab ec
cl'ia:vt miſſa ſeu ꝯſecratō corpis ⁊ ſanguis
xp̄i ꝯfectōes ⁊ hmōi fiant:p̄cipue in aliquo
loco ſacro:ſeu i aliquo tēplo ꝯſecrato: ⁊ ibi
fiat ſpālr adoratio.⁊ h mō dico : ꝙ qſqꝫ dꝫ
ſpālr velle adorare deū in ſpālıori loco: ꝙ
eſt ſacra eccl'ia ⁊ nō alibi:ſicut ē i via platea
⁊ hmōi.ꝙ aliꝰ humilr qſqꝫ fidelis dbeat p̄
cipue ꝯcurrere ad eccl'iam:⁊ ibi deū colere
triplr ꝓbo.vꝫ. Prio auctibꝰ. Scdo rōnibꝰ
Tertio exēplis. ¶ Prio ꝓbo auctibꝰ:ꝙ qſ
qꝫ p̄cipue reuerēter ⁊ humilr ſeu deuote dꝫ
deū in ſacro tēplo ſeu eccl'ia cultu latrie ve
nerari. Nā Mat.21.c.d. Domꝰ mea.ſ.eccl'ia
domꝰ orōis vocabit. Et ꝓpha hortat.d.ado
rate dn̄ꝫ i atrio ſcō eiꝰ. Et i pſona fideliū id
ſpopōdit facer.d. Introibimꝰ i tabernaculū
eiꝰ adorabimꝰ i loco vbi ſteterūt pedes eiꝰ
Et crif.ſup Mat.di. Sacra loca honore p̄ci
puo debēt a cūctis fidelibꝰ humilr venerari
itē.xli.di.c. Parſimoniā.dr. Q ē ꝫ locū i noie
dei edificatū honoremꝰ:⁊ ꝯgregatōꝫ i ſacra
dei eccl'ia factā ad vtilitatē cōeꝫ recipiamꝰ.
h ibi. Deniqꝫ ex d imunitate eccleſiaꝝ li.vi.
c.decet.ſcribit. Decet domū dei ſcitudo : de
cet vt cuiꝰ i pace factꝰ ē locus eiꝰ: cultꝰ ſit
dbita veneratōe pacificꝰ ſit itaqꝫ ad eccl'ias
humil ⁊ deuotꝰ ingreſſus:ſit i eis qeta ꝯuer
ſatio deo grata iſpiciētibꝰ placida eꝗ ꝯſide
rātes nō ſolū inſtruat.ſ.p bonū exēplū.vbi

gloſa.vꝗ.q.i.§.Cum vero.ſup h verbum.
Sed ⁊ reficiat ait.ſ.p doctrinā:Et ſequit
Attēdat in locis eiſdē intētis pcordijs ſa
cra ſolēnia deuotis orōnibꝰ inſiſtant.Nul
lus in locis eiſdē in qbus cū pace ac qete
vota ꝯuenit celebrari:ſeditionē excitet cō
clamationē moueat:impetūue cōmittat.
Ceſſent i locis illis vniuerſitatū ⁊ ſocietatū
quarūlibet ꝯtiones ⁊ publica parlamenta.
Ceſſent vana ⁊ multofortius feda ⁊ ꝓpha
na colloquia.Ceſſent ꝯfabulatiōes q̄libet.
Sint poſtremo quecūqꝫ alia que diuinum
offm̄ turbat pñt:aut oculos diuine maieſta
tis offēdere ab ipſis ꝓrſus extranea:ne vbi
peccatoꝝ ē venia poſtulāda.ibi peccādi det
occaſio:aut dephendat peccata cōmitti.Ceſ
ſent i eccleſijs earūqꝫ cimiterijs negociatio
nes:⁊ pcipue nūdinaꝝ ac fori cuiuſcūqꝫ tu
multus.Oīs i eis ſeculariū iudicioꝝ ſtrepi
tus cōquieſcat:nulla ibi cā p laicos crīalis
maxime agitet.Sint loca eadē a laicoꝝ cō
tagionibꝰ aliena.Ordinarij vero locoꝝ h fa
ciāt obſeruari ſuadēda ſuadeāt: interdicta
huius canonis aucte cōpeſcāt. Ad h alios
ēt in eccl'ijs ipſis magis aſſiduos ⁊ ad pre
miſſa idoneos deputādo. Et nihilominꝰ ꝓ
ceſſus iudicū ſeculariū:⁊ ſpāliter ꝓlate ſnīe
in eiſdē locis oio careant robore firmitatis
h'ibi.Poſtremo inſup eccl'ia cātat ⁊ pcipit
di.Exaltata eſt domus dei ſup colles:⁊ veni
ent ad eā oēs gentes:⁊ dicēt gloria tibi dñe.
Ex pdictis auctibus pꝫ qualiter pcipue ⁊ cū
oi humilitate:qſqꝫ dꝫ ⁊ tenet accedere ad
adorandū deū in ſacris tēplis:ſeu in eccl'ia
vel loco ſacro.¶Scdo hoc idē ꝓbo ſeptem
rōnibꝰ.¶Primo rōne ſpecificatōis.Scdo
rōne aſſecuratiōis.¶Tertio rōne decanta
tionis.¶Quarto rōne deſcēſiōis.¶Quīto
rōne ꝯſecrationis.¶Sexto rōne ꝯſeruatio
nis.¶Septimo rōne ſuſceptiōis. ¶Prio
ꝓbo rōne ſpecificatōis ꝙ.ſ.qſqꝫ dꝫ humili
ter deū venerari creatorē ſuū:pcipue i ſacris
locis ſeu in eccleſia. Nā lꝫ deus ſit vbiqꝫ p
eſſentiā pñtiā atqꝫ potentiā: ⁊ in oi loco p
ces deuotas exaudiat:tn̄ ſpāliter hitat in lo
cis ſacratis:ibiqꝫ ⁊ grās ſpāles infundit :⁊
pces exaudit. Fundamētū igit noſtre rōnis
ꝙ ſic ſit.Cōmētator ponit ſup .vij.Metha.
di.Ois pfectio quāto magis inuenit ſuū p
fectibile diſpoſitū:tāto magis pficit illud pꝫ
hec rōa. Nā quāto magis nā repit agrū bñ
diſpoſitū:tāto magis dat ſibi fructū pfectū
tā in multitudine q̄ꝫ i bonitate.Silr ſol quā
to magis inuenit montes bñ diſpoſitos:tā
to magis eos cōuertit in auꝝ:⁊ nō in ferrū
ſeu argentū.Silr forma ſigilli melius ⁊ ꝓfe
ctius iprimit in cera magis diſpoſita:q̄ꝫ ecō
uerſo.Quo pſuppoſito: certū eſt ꝙ ⁊ ſi oīs
locus hēat diſpoſitionē ſuſcipiēdi diuinam
grāꝫ cū in oi loco deus ſit tn̄ locus ſacer ſeu
ſacratus:vt eſt eccleſia:hꝫ in ſe maiorē di
ſpoſitionē.⁊ p ꝯñs ibi deus multo magis p
pſentiā grē inhabitat.⁊ iſup ibidē citius p
ces exaudit.Qd ꝯfirmās Greg.ſup cant.⁊
ponit Magr̄ ſniaꝝ in.i.di.xxxvij.c. Sciēdū
ē ait ꝫ deus cōi mō oibus rebus inſit pñtia
potētia:ſubſtātia:tn̄ familiari mō di ineſſe
p grām in ſacris locis :⁊ in illis q munificē
riā opeꝝ dei acutius ⁊ fidelꝰ ꝯſiderāt .hec
ille.Et ideo.2.Parali.vij.ꝓmiſit deꝰ Salo
moni poſt tēplū factū:ꝙ in ipſo ſpāliter p
grāꝫ habitaret in ſempiternū.di.Oculi mei
erūt apti:⁊ aures mee ad oratōnē erecte:eiꝰ
q i loco iſto adorauerit.Elegi.n.in ſctifica
tionē ⁊ ſacrificiū locū iſtū:vt ſit nomē meū
ibi vſqꝫ i ſempiternū:⁊ pmaneāt oculi mei
⁊ cor meū in cūctis diebus hec ibi. Ex qbꝰ
verbis colligit ꝙ deus in eccleſia cōſecrata
pōit quattuor.ſ.oculos ſuos:aures ſuas:no
men ſuū:⁊ cor ſuū. Nā hꝫ oculos ſuos ibi
qbus videt orationē ⁊ deuotionē bonorū:
ſeu genuflexiones ⁊ lachrymas ipſoꝝ:⁊ qbꝰ
ēt videt indeuotōeꝫ maloꝝ ſupfluitates ve
ſtimētoꝝ:⁊ vanitates ornamētoꝝ:⁊ inſup i
pudicitias cordis ⁊ oculoꝝ ꝓpterea Eccle.
23.di.Oculi dñi multo plus lucidiores ſunt
ſup ſolē:circūſpiciētes vias hoium ⁊ ipioꝝ.
Hꝫ ēt ibi aures ſuas qbꝰ audit oratōes ⁊ la
chrymas fideliū.Ideo Iſaie.xxxviij.dr.Au
diui orōnē tuā.⁊ vidi lachrymas tuas:qbꝰ
⁊ audit vba vana ⁊ detractoria ⁊ ipudica
multoꝝ:⁊ maxie mulieꝝ i eccleſia colloquen
tiū.Ideo di.apoſtolus.i.cor.xiiij.Mulieres
in eccleſijs taceant.Hꝫ etiā ibi nomē ſuum
qd eſt xp̄s Jeſus. Nā xp̄s iterpretat vnctꝰ
Olim qdem nomē ſuū erat terribile ⁊ inflē
xibile:dicente ꝓpha. Sanctū ⁊ terribile no
men eius:modo vero eſt vnctū p humanita
tem:⁊ iō factū eſt ad miāꝫ flexibile ⁊ valde
amabile:dicēte Salomōe Can.i.Oleū effu
ſum nomē tuū. Jeſus vero interpretat ſal
uator:ꝓpter qd Anſelmꝰ in ſuis oratōibus
di.O Jeſu.i.ſaluator eſto mihi Jeſus.i.ſal
uator Hꝫ ēt in eccleſia deus cor ſuum:qr di
gnos ⁊ deuotos : q ſunt ibi amat indignos
vero ⁊ malos ⁊ ſolū verbis eum laudantes
odit ⁊ reprobat.Tales ſunt illi de qbus di
Jo.2.Oēs eiecit de tēplo:oues qꝫ ⁊ boues
⁊ es.⁊ mēſas numulanioꝝ effudit:⁊ mēſas
ſubuertit:p quos intelligunt ſupbi:auari:⁊
luxurioſi.de qbꝰ Mat.xv.⁊ Jſa.xxix.di.Ap
propinquat ꝓpl's iſte ore ſuo:⁊ labijs ſuis
glorificat me:cor aūt eiꝰ lōge eſt a me.Ecce
q̄lr deus ſpāliter in locis ſanctis hitat ibi
qꝫ grām infundit:⁊ precipue pces exaudit.
Vñ ꝯcluſionalr ſic hr.2.Parali.vij . Et.3.
Reg.viij.poſtq̄ꝫ ꝯpletū fuit tēplū dñi in ieru
ſalē. Salomō ſtās ante altare eccl'ie expan
dit manꝰ ſuas:⁊ reſpiciēs celū:petēſqꝫ mul
tas grās corā deo.meruit in tēplo exaudiri
de oibus. Primo igit orauit di.Exaudi deꝰ
i loco iſto pces populi tui.Scdo dixit. Par
ce deus de celo offenſam te depcātiū. Ter
tio dixit.Si ppl's peccauerit: ⁊ fugerit ad
domū ſuā.parce dñe de celo.Quarto dixit.
Si non pluerit pp pctā:aperiant celi ⁊ plu
ant ſup terrā.Quīto dixit.Si fames fuerit
mitte opulētiā.Sexto dixit.Si peſtilētia fue
rit ⁊ aer corruptus:expelle. Septimo dixit.
Si erugo aut locuſta ad deuaſtāda naſcen
tia venerit:remoueas.Octauo dixit.Si gēs
obſideat ppl'm:⁊ ppea rogauerit te in loco
iſto:expellat ⁊ fugetur. Nono dixit. Si pla
ga ⁊ vniuerſa infirmitas inuaſerit: exaudi
as depcantes in loco iſto.Decimo dixit. Si
ppl's ad bellū exeat:audias in loco iſto cuꝫ
ingenti gloria.Undecimo dixit.Si alienige
na te adorauerit in loco iſto:audiat. Duo
decimo dixit.Si pp pctā nimiū oppreſſeris
populū tuum:⁊ penitens rogauerit te i loco
iſto:exaudi eum dñe deus.Completa orōne
bñdixit deo ⁊ eccleſie Jſrael.Et ecce ſtatiꝫ
ignis deſcēdit de celo.⁊ deuorauit holocau
ſta ⁊ victimas ⁊ maieſtas dñi impleuit do
mum.Et vt hr.ix.c.eiuſdem lib. apparuit ei
ſecrete dñs:⁊ dixit ei.Audiui orationem tuā
⁊ ſanctificaui domum iſtam.Silr Exo.vlti.
di.Poſtq̄ꝫ cūcta perfecta ſunt: operuit nu
bes tabernaculum teſtimonij:⁊ gl'ia dei im
pleuit illud.Propterea Jacob Geñ.xxviij.
euigilās de ſomno dixit. Uere dñs eſt in lo
co iſto ⁊ ego neſciebā.q̄ꝫ terribilis eſt locus
iſte:non eſt hic aliud niſi domus dei ⁊ por
ta celi.Dicunt ēt doctores ꝙ citius exaudit
deus pces i loco ſacro:ſeu in eccleſia.Et rō
eſt:qr pp concurſum multoꝝ adorantiū me
rito ſit adoratio magis exaudibilis. Quod
teſtatur ſaluator Mat.xviij.di. Ubi fuerit
ꝯgregati duo vel tres in noie meo : ibi ego
ſum in medio eoꝝ.Et Aug.di.Impoſſibile
eſt ſimul multoꝝ preces non exaudiri.Uis
ergo o aīa exaudiri a deo: ⁊ grās obtinere
tam ſpeciales q̄ꝫ tpales:perge cum deuotio
ne ad eccleſias:⁊ ibi humiliter deū adora: ⁊
totū obtinebis qd cupis.¶Scdo etiā pro
bo rōne aſſecurationis:ꝙ quiſqꝫ dꝫ humili
ter venerari creatorem ſuum:precipue in ſa
cris locis ſeu eccleſia.Claruꝫ eſt.n.ꝙ diabo
lus in omnibus locis pſonaꝫ moleſtat in p
cibus ſuis.di.Petro.i. Pe.v.Aduerſariꝰ
veſter diabolus tanq̄ꝫ leo rugiēs:circuit que
rēs quē deuoret.In locis vero ſacris ꝯſtrin
gitur eius ptās.Nam eccleſia cōſecrata eſt
demonibus valde terribilis ⁊ odioſa ⁊ hoc
pp qnqꝫ : que in ipſa eccleſia continentur.
Ibi.n.corpus dñicum conſecratur ⁊ conſer
uat vt q Criſo.ſup Mat.di.Ubicūqꝫ dmo
nes corpus ⁊ ſanguinem dei viderint ſtatiꝫ
fugiunt veluti venenum eorum.Ibi etiā cru
ces eriguntur eis valde odioſe. De virtute
crucis idem Criſo.ſuper Mat.di.Tanta eſt
virtus crucis:ꝙ ſi in mente fideli habeatur
nullus demonū ꝓpe ſtare pōt vidēs gladi
um:quo deiectus eſt.Ibi inſuper ſunt ange
loꝝ preſidia:quibus eccleſia comitatur.Ibi
etiam orationes fidelium effunduntur.Ibi
deniqꝫ ſanctoꝝ reliquie recondunt:de qui
bus Criſo.i omelia qdā de machabeis ait.
Sicut audaces latronū duces iſpecti regis
inſignibꝰ detterrent ⁊ fugiūt:ſic ꝓfecto de
mones vbi coronatoꝝ martyrum corpa po
ſita ꝯſpiciūt:illa ab eoꝝ longe ꝯſpectū pa
uidi fugiūt.Jſta oia quinqꝫ ſunt valde de
moni ꝯtraria:⁊ iō minus ibi moleſtāt demo
nes ſeu inhabitant.Et ideo legitur in legen
da ſci xp̄ofori:ꝙ qn̄ diabolus ſcm̄ xp̄oforꝝ
pcedebat nunq̄ꝫ volebat trāſire āte aliquā
eccleſiam.Sed certe homines pctōres ſunt
audatiores ⁊ peiores demone:pro eo ꝙ in
trant ſanctas eccleſias cum mille peccatis
mortalibus:cum tn̄ precipiatur oppoſitum
Apoc.21.Non intrabit in ea.ſ.eccleſia aliqū
coinquinatum : nec abhominationem faci
ens.Et ibideꝫ dicitur.Foras canes venefici

⁊ impudici ⁊ homicide ⁊ idolis ſeruiētes:et omnis qui amat ⁊ facit mendacium. Et ꝓpha di. Dñe qs habitabit in tabernaculo tuo? Et ſubdit. Qui igredit̄ ſine macula ⁊c. Et ideo o mulieres inſipientes ⁊ vane:quarū deus caro ⁊ vanitas eſt:que pergitis tā inhoneſte ad eccleſiam. Ue vobis qñ dicetur vobis illud Mat. xxij. Amice quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem. Propterea habem⁹ exēplum in vitis patrū vbi legitur:ꝙ quidam ſacriſta vidit nocte ꝑ viſionem quandam mulierem per medium ſectam ardentem ante altarē. Mane autem facto inuenit ſicut viderat ⁊ reuelatū eſt ei ꝙ mulier illa tale iudicium ſuſcepit:quia cū multa vanitate veniebat ad eccleſiā. Et idō ſcriptū ē. Locus iſte ſanctus eſt:in quo orat ſacerdos ꝓ delictis ⁊ peccatis populi. Ex q̃ rōne collige:qđ melius ⁊ ſecurius eſt in eccleſia deū orare q̃ alibi. Ex quo demōes vix ibi appropinquāt. ¶ Tertio ꝓbo rōne decantationis:ꝙ quiſqȝ debet deum precipue: ⁊ humiliter in ſacris eccleſiis venerari. Nam ſacramēta eccleſiaſtica ⁊ cōiter ſeptem hore canonice in templo dei vel diuina officia celebrantur. Ibi miſſa legitur ⁊ cantatur. Ibi fiunt oſones. Ibi pulſant̄ organa ⁊ cāpane ad honorē dei. Ibi bñdicit̄ deus cum oib⁹ ſanctis. Et ſic quelibet eccleſia ē quaſi q̄daȝ paruula paradiſus:q: ſicut in hac materiali eccleſia deus quaſi iugiter ab hoībus laudatur:ſic in paradiſo ⁊ celeſti patria .i. eternum bñdicit̄ idem deus di. propheta. Beati qui habitāt in domo tua:in ſecula ſeculorū lau. te. Et eccleſia cantat ꝑꝑ h̄ hymnum de cōi virginū. di. Ieſu corona virginū ⁊c. Dic totum:ſi placet. Et hac rōne collige:q̄ dure punient̄ qui deum in eccleſiis maledicit ſeu aliquid tale facit:ex quo i eccleſia cōiter ſacra myſteria celebrātur. ¶ Quarto ꝓbo ꝙ quiſqȝ dȝ humiliter venerari deum. ſeu tota ſacra ratione deſcenſionis .ſ. angeloꝝ Nā celeſtes angeli in ſacris eccleſiis ⁊ templis. quattuor precipue faciunt. Primo aſſiſtunt ſeu pñtes ſunt in eccleſia cū humili reuerētia:qñ corpus ⁊ ſanguis xp̄i ꝯſecratus a ſacerdotibus leuatur:di. Greg. de ꝯſe. di. ij. c. quis. Quis (inqt) fideliū dubiū habere poſſit in ipſa imolationis hora:ad ſacerdotis vocē celos aperiri:atqȝ in illo Ieſu xp̄i myſterio angeloꝝ choros adeſſe:ſūmis ima ſo-

ciari:⁊ terrena celeſtibus iungi? Scđo etiā angeli in eccleſiis fideles cuſtodiunt: dum eos ab inſidiis demonū qñ ad eccleſiaȝ vadunt:dum ibi conſiſtunt: ⁊ dum inde recedūt:cōſeruāt. Unde Iudith. xiij. c. de ſeipſa dicebat. Cuſtodiuit me angelus dñi ⁊ hinc euntem:⁊ ibi commorātē:⁊ inde huc reuertentē. Tertio oſones fidelium:q̄ fiunt in eccleſia:deo offerunt. Ideo Tobie. xij. dixit angelus Raphael. Qñ orabas cū lachrymis ego obtuli oſonē tuā dño. ¶ Quartō inſuꝑ angeli in eccleſia ſimul adſunt:⁊ pſallūt cū pſallentibus di. propha. Preuenerūt principes .i. angeli ꝯiuncti pſal. in medio iuuē. vȝ aiaꝝ tympani .i. xp̄o deuotaꝝ. Nam per tympanum xp̄s intelligitur:in quo eſt forma ſpica .i. diuinitas eterna:pellis extenſa .i. caro crucifixa:⁊ melodia .i. anima oi gaudio ⁊ iubilatione plena. Ille igitur aie dicuntur tympaniſtrie:q̄ ad Chriſti diuinitatē ⁊ paſſionē dulciter ſunt affecte. In figura igitur deſcenſionis angeloꝝ in ſacra eccleſia:dr̄ Geñ. xxviij. ꝙ Iacob vidit ſcalam .i. ſacram eccleſiā:cuius ſūmitas celos tāgebat:⁊ angelos aſcendentes ⁊ deſcendentes. Ex predictis quattuor manifeſte pȝ:ꝙ oēs angeli in eccleſia exiſtentes cum viderint ꝑ mulieres coram dñico ſacramēto ſeu ſanctorum reliquiis aīas ſibi in cuſtodiā datas multipliciter auferri:ꝯtra eas acriter indignant̄. Et ꝓpterea Paul⁹ .i. Cor. xi. ꝯtra tales ait Mulieres hēant caput velatuȝ in eccl'ia ꝑꝑ angelos. Nota ꝙ nō dicit cum cornib⁹ mortuoꝝ. O infelices mulieres oēs ſancti ſtant in eccl'ia picti cū penitētia cū ſanguine effuſo vel martyrio:⁊ vos beſtiales ad eccl'iam ꝑgitis impudice:belletto depicte cū ceteris vanitatib⁹. ¶ Quinto ēt probo: ꝙ qſqȝ dȝ venerari eccleſias ſacras:⁊ deū ibidē humiliter adorare rōne ꝯſecratōis:vȝ ꝑcioſiſſimi corꝑis ⁊ ſanguinis Chriſti:qđ quideȝ hoc ī ſeculo eſt ſuꝑ omnia venerandum. O cum quāta reuerētia:timore:atqȝ moleſtia ingrediunt̄ ꝑſone ille aulas dñoꝝ:ſeu in pñtia tēporalium dñoꝝ:qui tñ mortales ſunt ⁊ vermium eſca futuri:nec ibi aliqđ irriſione dignum agitur vel loquitur: multo magis in infinitum hoc fieri deberet in eius ꝑſentia: qui eſt imortalis rex regum ⁊ dñs dñantiū Sed heu hodie implet̄ ꝙ ſaluator: Mat. xi. dixit. Domus mea domus orationis voca-

bitur. Uos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum. Nam aliqui intrant eccleſiā ad vendenduȝ:aliqui ad emendum:aliqui ad vagizandum:aliqui ad ludendum:aliq ad corizandum:aliqui ad murmurandū:⁊ qđ peſſimum eſt:aliqui ad ibi fornicandum. vt ex hoc precioſum Chriſti corpus ⁊ ſanguis fiat rufianus fornicantiū:h̄ accidit laude in Mcccccv. qñ predicāte quodā magiſtro Paulo ꝯuentuali ordinis noſtri in eccl'ia cathedrali in die virginis glorioſe:quidam ribaldus ⁊ ribalda retro altare ſctē katherine tēpore predicationis:actualiter peccar̄ viſi ſunt. O iniquitas peſſima. O grande vituperiū. O effrenata libido. O diabolica generatio:facere de templo dei ꝓſtibulum diaboli Audiāt tales. Ap'ꝯ .i. Cor. ȝ. dicētē. Quicūqȝ violauerit tēplū di:diſperdet illū deus ꝑꝑ hoc ſcelus. Forte ad lr̄am intelligitur:ꝙ tales mulieres diſperdent̄ i partu. Cogita (queſo) quātū deo diſpliceat tale ſacrilegiū cū ēt leuem riſum eccl'ia deteſtat̄. Proinde hieronimus epiſtola. ij. ad Palmachium ⁊ Occeanū ait. Timeo ne qñ ꝑ riſum introimus eccleſiam:ſic de nobis rideat:de quo ſcriptuȝ eſt. Qui habitat in celis irridebit eos:⁊ dñs ſubſanabit eos. Diſcant igitur inſenſati Chriſtiani exemplo irrationabilium creaturaꝝ:dñicum ſacramētuȝ in ſacris eccleſiis hūiliter venerari. Nā ſanctus Bernadin⁹ de hoc ponit exēplum in ſermone đ veneratōe ſacroꝝ. Fuit (igt) ruſticus quidam:cupidus ⁊ auarus:q cuȝ cuperet diuitiis abundare: maleficū conſuluit:qua via ditari poſſet:cui malefic⁹ cōſilium dedit:ꝙ cum in paſcate ſuſciperet corpus Chriſti. illud ſecrete ex ore extractum ſeruaret in manu:atqȝ in apum alueolo collocaret ⁊ ſic cuncte vicinoꝝ apes ad mellificandū ad eius alueolos cōuenirent. Quo facto:mirabile dictu:apes ruſtici antedicti cū apib⁹ vicinoꝝ eccleſiunculā cū altari đ ipa cera ſacramento miro artificio ꝯſtruxerūt. Conſūmato aūt tēpore extrahēdi mel de alueolis:venit ruſtic⁹ mel q̄rēs:⁊ vacua reperitur naſſa:miranſqȝ ꝯuenit ad vas:in quo poſitum erat dñicum ſacramentū. audit apes mirabilib⁹ melodiis circūquaqȝ i aere reſonantes. Cūqȝ appropinquaret ad locum vbi erat dominicum ſacramentum: ſubito quodaȝ impetu iudiciali omnes ille

apes irruerunt in eum:aculeis ſuis illū cūctis viribus affligentes. Sentiens itaqȝ huiuſmodi virtutē dei:ſubito ad ſacerdotem cucurrit:ſcelus ſuū aperuit:⁊ dei miraculū patefecit. Congregat̄ popul⁹ in dicto ſacerdotis:⁊ debitis ſolēniis cōcurrunt vndiqȝ gentes ad locū:vbi locatū erat dominicuȝ ſacramentum. Quibus appropinquātib⁹ de alueis eleuātur apes:⁊ mirabilib⁹ melodiis in aere iubilabant. Sacerdote itaqȝ reuerenter ꝓſpiciente in alueolum antedictū cernit in eo eccleſiunculam ceream cum altari miro artificio ab apibus fabricatam. ⁊ ſuper altari reſidere dominicum ſacramētum. Stupet ſacerdos:cūctiqȝ aſtantes admirantur:deuotione replentur. Extrahētes deniqȝ predictam eccleſiam cum dominico ſacramento:⁊ debita deuotione ad eccl'am transferentes:pro ſūmis reliquiis ſeruauerunt. Quo exemplo manifeſte apparet:qua reuerentia in timoroſa deuotiōe aſſiſtere đbent omnes in eccleſiis:in quibus adeſt dominicum ſacramentuȝ. Propterea ſtatutū eſt de conſecra. diſtin. ij. c. preſbyter. ꝙ ſemꝑ pro infirmis habeat eucariſtiā in eccleſia ꝑ̄paratam:quā in loco honorabili locare dȝ cum lāpade accenſa ſemꝑ aſtāte. ¶ Sexto etiam probo:ꝙ quiſqȝ debet venerari eccleſias ſacras:⁊ deum ibideȝ humiliter adorare ratione conſeruationis:videlȝ rerum ſacrarum. Nam in eccleſia omnia ſacra conſeruātur:prout ſunt reliquie ſanctorū paramēta ſacra:calices ſacri:ſacratiſſima v̄ba ex ore altiſſimi ꝓlata:imo de corde Chriſti egreſſa:ſicut de verbis ſacri euāgelii patet. ⁊ precipue (vt predictum eſt) vbi conſeruat̄ ſacratiſſima eucariſtia (prout habetur extra de eucariſtia ſacra. c. ſuper eo). Propt̄ hec omnia igitur ob ſacrorum reuerentiam ⁊ deuotioneȝ:antiquitus canes ⁊ porci:auces ⁊ falcones:⁊ quecūqȝ ſilia dehoneſtātia ſacra dei templa:ꝑ exorciſtas de eccleſiis pellebantur. Iuxta qđ Mat. vij. dñs di. Nolite ſctm̄ dare canibus:⁊ margaritas nolite ꝓiicere añ porcos. Sȝ iuxta altiorē ſenſuȝ eiiciendi poti⁹ ſicut canes ſunt p̄dicatorib⁹ detrahentes. atqȝ porci:hoc eſt in ecleſia aliquid impudice faciētes. Quib⁹ Margarite ſacraꝝ reꝝ merito ſunt denegāde. Sȝ heu hodie ꝑdita eſt talis đuotio:q: canes mingunt per tabulas altaris:porci fodiāt cada

nera in cimiterio. Alij furant̃ calices: Alij
tobaleas. Alij libros. Alij cantant vana: ⁊
alij ludũt in eccleſia. Sed audi qd̃ ꝯ tales
diuina iuſtitia oper̃. Refert eniȝ pat̃ frater
Jacobus de Marchia in ſermone d̃ ſacrile
gio. ꝙ in ciuitate Ceſenne fuerũt. xvij. luſo-
res ludentes in eccleſia: ⁊ blaſfemãtes deũ:
⁊ ſtatim cecidit tectũ eccleſie ſup̲ eos: ⁊ oẽs
occidit. ❡ Septimo deniqȝ ꝓbo: ꝙ qſqȝ dȝ
venerari ſacra loca: ⁊ deum ibideȝ humilit̃
adorare rõne ſuſceptiõis. ſ. bñficiorꝫ diuer-
ſorꝫ: q̃ i ſacris eccleſiis accipim⁹. O xp̃iane
q fuiſti paganus: dic queſo vbi effectus ẽs
xp̃ianus: Clamans rñdeo in eccleſia: Ubi
criſmat⁹ vel ꝯfirmat⁹: In eccl'ia. Ubi reci-
pis remiſſionẽ peccatorꝫ p̲ ꝯfeſſionẽ: In ec
cleſia. vbi recipiũt ſeptẽ ordines ſacri: In
eccl'ia. Ubi fiũt p̃ces a ſacerdotib⁹ ꝓ ppl'is
⁊ diuina officia celebrant̃: In eccl'ia. Ubi
ſuſcipim⁹ multiplices idulgẽtias a pena ⁊
a culpa: In eccl'ia. Ubi ſepelimur: In eccle
ſia. Ubi deniqȝ ſuſcipim⁹ ſanctiſſimũ corp⁹
⁊ ſanguinẽ xp̃i: p̲ qd̃ ſaluati ⁊ liberati ſum⁹
In eccleſia. Ergo pp̲ oia ſupradicta merito
dȝ qlibet de tot bñficijs in eccl'ia receptis: ⁊
deũ ⁊ eccleſias venerari: decantans cũ pro
pħa ⁊ di. Suſcepim⁹ deus miam tuam ſcȝ
multiplicẽ in medio tẽpli tui. Ex p̃dict̃ ergo
ſeptẽ rõnib⁹ pȝ: qual'r qſqȝ dȝ eccleſias ſin-
gularit̃ venerari. ⁊ ibi deũ p̃cipue adorare.
❡ Tertio poſtremo hoc ideȝ ꝓbo exẽplis.
Primũ exemplũ habem⁹ de ſaluatore no
ſtro: qui cũ ſit norma noſtra: dux via ⁊ veri-
tas: cũ debemus quãtũ fas eſt: in oĩbus imi
tari. Conſidera igitur mens deuota quãta
reuerentia honorat dñs Jeſus xp̃s Jeroſo
limis tẽplũ dei. Nã cũ Jerl'm introibat ſo
litus erat p̃mo viſitare tẽpluȝ: ⁊ ibi p̃reȝ ſuũ
colere. Ibi etiã cõiter orabat. Ibi miracu-
la frequẽtius faciebat. Ibi cõiter p̃dicabat
pp̲ qd̃ Luc. xix. dr̃. Erat quottidie docẽs in
tẽplo. Et idẽ. xxi. dr̃. Erat ſingulis diebus in
templo docẽs. In tẽplo ẽt inuent⁹ eſt a ma
tre ſua: cũ dixit Luc. ii. Neſciebatis ꝙ i his
que patris mei ſint: oȝ me eſſe: Et iõ Mat.
vi. precipit apl's di. Primum q̃rite regnum
dei ⁊ iuſtitiã eius ⁊c. pp̲ter qd̃ Criſo. ſuper
verba Luc. xix. Intrauit Jeſus in tẽplum
ait. Propriũ erat boni filij vt veniẽs p̃mũ
ad domũ curreret patris. Tu autẽ imitator
factus xp̃i intras ciuitatẽ: p̃mũ an̄ oẽs act⁹
ad eccleſiam curras. hec ille. Deniqȝ ad in-
flãmanda corda nr̃a ad zelum diuini cult⁹
in tẽplis dei maiorẽ zelũ oſtendit contra in-
honorantes dñicũ tẽpluũ: q̃ꝫ ꝯtra ſuos cruci
fixores: aux q̃ſlibet alios ſcelcratos. Nec
alicui alteri ſceleri corrigẽdo lego impoſuiſ
ſe manum: niſi contra dehonorantes deuȝ
in tẽplo ſuo. Propter hoc enim (vt ſcribit̃
Mat. xxi. Mar. xi. Luc. xix.) Intrauit Jeſus
in tẽplũ dei: ⁊ eijciebat omnes vendentes ⁊
ementes i templo. Et Jo. ii. dicit̃. ꝙ fecit fla
gelluȝ de funiculis: ⁊ omnes de tẽplo eiecit.
Quo exemplo patet: q̃ꝫ venerande ſunt ec-
cleſie ſacre: ⁊ q̃ꝫ humiliter ibi ſit deus colen
dus. Scd̃m exemplũ ponit Grego: de eccle
ſie inhonoratione ſibi. i. dialogorũ. Accidit
(inquit) ꝙ matrona q̃dã nobilis habebat
nurũ q̃ infra breue tẽpus quo filium eius
acceperat: cũ eadeȝ ſocru ſua ad dedicatio
nẽ oratorij bti Sebaſtiani martyris fuerat
inuitata. nocte vero eadẽ qua ſubſequenti
die ad dedicationẽ predicti oratorij fuerat
ꝓceſſura: voluptate carnis deuicta: ſe ſe a
viro ſuo abſtinere ſi potuit. Cumqȝ mane
facto cõſcientiã deterreret p̲petrata carnis
delactatio. proceſſionẽ vero verecũdia in-
traret: plus erubeſcens vultũ hoium: q̃ꝫ dei
iudiciũ timens: cũ ſocru ſua ad dedicatio-
nẽ predictã ꝓceſſit. Mox vero: vt oratoriũ
in quo erant reliquie ſancti Sebaſtiani: in-
greſſe ſunt: eadẽ nurum ſpiritus malignus
vexare cepit ⁊ arripuit: ⁊ corã omni populo
peccatũ publicare Tũc parẽtes eã carnal'r
amantes: ad optinendũ ſalutis remedium:
maleficis tradiderũt. Ducta ẽ itaqȝ ad flu-
men. ⁊ imerſa a maleficis incantabatur: ſȝ
diuino iudicio factũ eſt: vt dũ vnũ demonẽ
arte magica expellere conati ſunt: itrauit in
eã legio vna demonũ. Et tunc cepit tot di
uerſas voces ⁊ garrit⁹ emittere quot demo
nes eam poſſidebãt. hec Grego. ad litterã.
Quo exẽplo patet: ꝙ quanto eſt ſanctior lo
cus tãto in dei conſpectu offenſa ibi cõmiſ
ſa. grauior reputatur. Ex predictis igitur
auctoritatib⁹: rõnib⁹: ⁊ exemplis. pȝ q̃rta
contemplatio latrie ſeu diuine adoratiõis:
que dicitur contemplatio locationis: in qua
oſtenſum eſt: qualiter quiſqȝ d̃bet eccleſias
venerari: ⁊ ibidem precipue ⁊ humilit̃ cul-
tu latrie deum adorare: quem verum cultũ
dei: veramqȝ ſacrarum eccleſiarum venera
tionem nobis ꝯcedat ſaluator noſter Jeſus
Chriſtus: qui viuit ⁊ regnat verus deus: per
infinita ſecula ſeculorum. Amen.

❡ Feria ſexta poſt ſcd̃am dñicam quadra
geſſime. Iterum de q̃nta excellentia: vȝ de
nobilitate ipſius fidei ſacratiſſime.

AUferetur a vo
bis regnum dei: ⁊ dabit̃ gen
ti facienti fructus eius. Scri
buntur hec verba Matthe.
xxi. c. vij. in euangelio occurrẽ
tis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊
ſpiritualem expoſitionem generoſi ciues: ex
quo (vt claruit in ſermone precedente) ſuffi
cienter declarauimus de diuino cultu ⁊ de
diuina adoratione: quartam contemplatio-
nem vȝ locationis: in qua oſtenſuȝ fuit quo
loco debeat de⁹ cultu latrie ſpecialiter ado
rari habeo in preſenti feria de diuino cultu
⁊ adoratione: quintam contemplationeȝ val
de vtilem ⁊ mirabilem ſpecialiter declarare
que talis eſt.

❡ De q̃nta ꝯtemplatione diuine adoratio-
nis: que dicitur contemplatio modificatõis

Quinta igitur ꝯtemplatio de cultu
latrie ſeu adoratione ad deũ ſaci
enda: dĩ modificationis. Oſtenſa
enim diffinitione: obligatione: ſeu locatõne
diuine adorationis. videndũ eſt ad preſens
quid eſt ſua modificatio. Si queritur igitur
quot modis põt ⁊ dȝ cultu latrie deus ſpe-
cialiter adorari: ad hoc vt vera ⁊ perfecta
ſit talis adoratio rñdeo: ꝙ quadrupliciter:
ſeu dicas ꝙ quadruplex ẽ adoratio dei ve-
ra atqȝ perfecta. Prima dicitur adoratio
cordialis. Secunda dicitur adoratio verba
lis. Tertia dicit̃ adoratio corporalis. Quar
ta dicitur adoratio virtualis. ❡ Prima fit
corde: ſecunda fit ore: tertia fit corpore: q̃r-
ta fit opere.

❡ De quarta adoratione qua de⁹ cultu la-
trie adorat̃. ⁊ p̃mo de prima: que fit corde.

Prima igitur adoratio: q̃ deus ſin
gulariter cultu latrie adorat̃: dĩ
cordialis. Et talis adoratio ſim-
pliciter ſit corde ⁊ mente: cum. ſ. p̲ſona q̃dã
cordiali deuotione: ſeu mentali reuerentia
deũ colit. ⁊ in hac cordis adoratõe ſpẽliter
cultus latrie conſiſtit: quoniaȝ adoratio ver
balis que fit ore: corporalis: que fit corpore
⁊ virtualis: que fit virtuoſo ope: nihil ꝓdeſ
ſent ad ſalutem ſine iſta. Qd̃ autem ſingu
lariter talis adoratio cordis neceſſario req
ratur ad cultum latrie. quadrupliciter pro-
bo. Primo auctoritate. Secundo ratione.
Tertio diſtinctione. Quarto cõminatione.
❡ Primo ꝓbo auctoritate ſaluatoris Jo.
iiij. ad Samaritanam di. Mulier (inq̃t) cre-
de mihi: q̃ veniet hora quando neqȝ i mon
te hoc: neqȝ Jeroſolimis patrem adorabit̃
Sed venit hora ⁊ nũc eſt quando veri ado
ratores adorabunt patrem in ſpiritu ⁊ veri
tate. Que verba exponens Criſoſto. ſic di.
Ueros adoratores dicit dominus ad diffe
rentiam falſorum. ſ. Samaritanorꝫ: quorum
erat opinio ꝙ deus loco concluderetur ⁊ ꝙ
in hoc loco deum adorari oporteret: nihil d̃
deo plus imaginantes q̃ꝫ de idolis: ⁊ idcir-
co cultũ dei cũ cultu demonum miſcebant
Similiter dixit ad differentiam Judeorum
qui ſub figura ⁊ vmbra colebant̃ deum per
circũciſionẽ: holocauſta: ⁊ huiuſmodi. Con
tra tales igitur dixit. In ſpiritu ⁊ veritate:
quia vera adoratio in veritate ſpiritus: con
ſiſtit. h̃ Criſo. Apoſtolus inſuper dixit. i. ad
Corin. xiiij. Adorabo ſpiritu: adorabo ⁊ mẽ
te. i. corde. ❡ Scd̃o ẽt probo vnica rõne vȝ
ꝓportionis. ꝙ. ſ: cultus dei principaliter cõ-
ſiſtit in corde ⁊ mente. Fundamentum rõis
ponit Cõmen. ſuper. ii. de aĩa. di. Simile ob-
iectum ſimpliciter apprehendit̃ per ſimilem
potentiam. Patet hec regula. Cum. n. ſcia
ſit quid ſpirituale. ideo ſimpliciter app̃hen-
ditur per potentiam intellectiuã aĩe: que eſt
quid ſpirituale: ⁊ non per materialem potẽ
tiam niſi diſpoſitiue. Quo preſuppoſito: cer
tum eſt (vt dicitur Jo. iiij.) ꝙ deus ẽ ſpũs.
⁊ per ꝯñs eſt incorporeus. Qd̃ ſi ſic ẽ: ergo
oportet ei p̲ prius offerri illd̃ qd̃ ẽ in nobis
incorporeum. ſ. animam: ⁊ intellectus puri-
tatem. Ne igitur imoles oues: ⁊ vitulos: pe
cuniamqȝ: ⁊ corpus tuum deo: magis aĩam
tuam offer deo in holocauſtum. Proinde
ꝓpħa i p̲ſona dei dicebat. i Nũqd mandu
cabo carnes taurorum: aut ſanguinẽ hyrco
rum potabo: Imola deo ſacrificium laudis
ſcȝ mentalis: ⁊ cordialis: ⁊ redde altiſſimo
vota tua. ❡ Tertio hoc idẽ ꝓbo diſtinctõe
quam ponit glo. ſuper verba Exo. xx. Neu

adorabis eā nec̄ coles. Aliud ē (inq̄t) colere
⁊ aliud adorare. Poteſt.n. quis coacte ⁊ in
uite adorare: ſicut ſi quis cogeretur dare in
cenſum idolo. Et inſuper pōt q̄s tormentis
victus idolum adorare: cū tñ ſciat q2 idolū
nihil eſt. Seu adolatione poſſet quis reges
idolatras adorare: q̄ vtiq3 adoratio vera ſi
erit: quantum ad illud: qd idolatrare facien
tes intendunt. A ſimili eſt: tales actus exte-
riores pro deo facere: qui cū3 non eſſent vo
luntarij ſed coacti: nequaq̄ ex his coleretur
deus. Sic.n.dī.23.q.vi.c. iam vere. §. ex his.
Ad bonum quiſq3 inutiliter cogitur: cū deus
aſpernet̄ coacta ſeruitia. Et.20.q.i.c. Illud
Marcellus papa ait. Satis inutile eſt: vt co
acta ſeruitia dn̄o preſtentur. Item extra de
his que vi metuſue cauſa fiunt.c. Ad audiē
tiam. Innocen. ait. Que vi metuſue cauſa
fiunt: carere debent robore firmitatis. Deni
q3 Alexan. papa.xv.q.vi.c. Si ſacerdotibꝰ.
ait. Amplius reſpicit deus ad cogitationes
cordis ⁊ ſpontaneas voluntates: q̄ ad actꝰ
qui per neceſſitatem fiunt. Ex quibus patet
ꝙ adoratio exterior aut ore aut corpe facta
poteſt eſſe falſa: ⁊ per conſequens nō ē ſim-
pliciter de neceſſitate ſm quid. Colere vero
cum ſit toto affectu ⁊ ſtudio animam Deo
mācipare: ideo ex hoc talis cultꝰ iterior ē cui
libet ſūme neceſſarius ad ſalutē. ¶ Quar-
to nāq3 pbo ꝯminatōne: ꝙ cultus latrie pñ
cipaliter conſiſtit in corde ⁊ mente: ⁊ non in
corpore ſeu in operatione. Nam videns ſal
uator ꝙ multi phariſei ſcribe ⁊ iudei deum
adorabant: ⁊ corpore ⁊ exteriori opere ſ3 nō
mente vel corde: ideo ꝯminatiue cōtra eos
clamabat. Matth.xxiij.dī. Ue vobis ſcribe
⁊ phariſei hypocrite: qui mundatis quod d̄
foris ē calicis ⁊ paraſidis. intus autē pleni
eſtis iniquitate: ⁊ rapina: ⁊ imūditia. Pha
riſee munda prius quod intus ē: vt fiat ⁊ id
quod deforis eſt mundum. Ue vobis ſcri
be ⁊ phariſei hypocrite triſtes: qui ſimiles
eſtis ſepulchris dealbatis: itus āt ſunt plēa
oſſi.mor. ⁊ oī ſpurcitia. Sic ⁊ vos quidē3 a
foris paretis hominibus iuſti: intus autem
pleni eſtis hypocriſi ⁊ iniquitate. Omnia ſu
pradicta confirmans Salomon (ꝙ.ſ. cultus
latrie principaliter in corde ꝯſiſtat) in perſo
na dei. puerb.22.dī. Fili prebe mihi cor tuū
vbi glo. ait. Non petit linguam: nec pecuniā
nec corporis macerationē: ſed ſacrificiū cor
dis. Ex predictā igitur auctoritate: rōne: di-
ſtinctione: atq̄ ꝯminatione: p3 qualr̄ cultus
latrie principaliter ⁊ neceſſario conſiſtit in
mente ⁊ nō in actu exteriori. Si autē q̄ritur
quot requirūtur eſſentialiter ad hoc: vt q̄s
cultu latrie qui principaliter in corde ⁊ mē
te conſiſtit vere deū colet. Reſpōdeo ꝙ tria
neceſſario requiruntur: v3 fides: ſpes: ⁊ cha
ritas. Sic enim dicit Iſidorus.viij.lib. ethi
mo. Tria ſunt (inquit) que in religiōis cul-
tu interiori ad colendum deum in hoībus
perquiruntur. v3. Fides: ſpes: ⁊ charitas. Et
Aug. in Encheri. Fide (inq̄t) ſpe: ⁊ charita-
te corde colimꝰ deū. Et idem Aug. 10. de ci
dei ait. Theuſebia: que eſt piꝰ cultꝰ dei: cō-
ſiſtit i cognitōe dei ⁊ dilectōe: cū debita ſub
iectione ſpei ad ipm: His p̄miſſis vt forma
liter loquar: dico ꝙ tria neceſſario requirūt
ad hoc: vt quis cū corde cultu latrie deū ve
re colat. Primū dī vera cognitio. Scdm dī
vera dilectio. Tertiū dī vera ſpatio. ¶ Pri
mū igit̄ qd eſt neceſſariū ad cultū corde deo
exhibendum: dī vera cognitio.ſ. ipſius dei
⁊ eorū q̄ p deū ad cognoſcendū ordināturꝛ.
Cum.n. duplex ſit cognitio: qua deus cogno
ſcit: v3 nālis q̄ deus (vt dī ad Ro.i.) per vi
ſibiles effectus cognoſcit: ⁊ ſupnāles: q̄ ſin-
gulariter intelligit per fidem ſimpliciter: di-
co ꝙ ad verū dei cultū neceſſario requiritur
cognitio ſupnaturalis que eſt per fidē: q2
talis cognitio plura facit cognoſcere d̄ deo
in ſpē ⁊ de his que ſaluti ſunt neceſſaria q̄
oīs ſimul cognitio nālis. Nam per cognitio-
nem nālem nō cognoſcitur trinitas perſo-
narum: nec cognoſcitur filiū dei fuiſſe incar
natum ⁊ de ſpiritu ſancto cōceptum: ⁊ ven
turum ad iudicium: in quo vnicuiq3 ſ3 opa
ſua reddet: ne ſimiliter in hoſtia debito mō
conſecrata ſacramētaliter exiſtere.⁊c̄. hmōi
ſimilia: que tñ oīa ſupnaturalis cognitio ſi
dei cognoſcere facit. Propter quod talis
cognitio: que eſt per fidem ſumme cuilibet
neceſſaria eſt: ad hoc vt vere corde deū co-
lat: qd quadrupliciter pbo: Prio auctibꝰ.
Scdo rōnibꝰ. Tertio ſilitudine. Quarto
exēplo. ¶ Primo pbo auctibus. ꝙ cogni-
tio dei: que eſt per fidem: eſt neceſſaria ad i
teriorem cultum. Nam Greg.i. moral.c.i.
dicit. Omnis homo eo ipſo ꝙ homo ē: ſuū
per fidem intelligere debet auctorem: cuius
voluntati tāto magis fideliter ſeruiat: q̄to

ſe q̄ uis de ſeipſo nihil ſcit pēſat. h̄ illi. Ber.
ſup Cant. ait. Utraq3 cognitio dei.ſ. ⁊ tui ti-
bi eſt neceſſaria ad ſalutē. ita vt neutra ca-
rere valeas cū ſalute: q2 ſicut ex noticia tui
venit in te timor dei: ⁊ ex noticia dei amor
eius ita de ignorātia tui ſuperbia: ⁊ d̄ igno
rantia dei cōtēptus: atq3 deſpatio. hec ille.
Itē Iere.ix.dī. Non glorier ſapiēs in ſapi-
entia ſua: nec fortis in fortitudie ſua: nec di
ues in diuitijs ſuis. Sed in hoc glorier: qui
gloriat̄ ſcire ⁊ noſce me.ſ.p fidē. Itē Iere.
v.dī. Captiuus ductus eſt populus meus
ſc3 a diabolo in infernum: quia non habuit
ſcientiā.ſ. dei. Salomon etiam Sap.13. ait
Uani ſunt omnes hoīes: in quibus non eſt
ſcia dei. Hieronimus etiā ad Nepotianu3
ait. Abſq3 dei noticia paruus al's pecꝰ eſt
oīs homo. Paulꝰ inſup hebre.xi. ait. Acce-
dentiū ad eū credere oꝫ: q2 eſt: ⁊ ꝙ inquirē
tiōꝰ ſe remunerator ſit. Et ſubiūgit dī. Sine
fide impoſſibile ē placere deo. Demq3.xxviij.
q.i.c. oēs. Ex his.dī. Ubi enim deeſt vera
cognitio eterne ⁊ incōmutabilis veritatis: fal
ſa virtus etiam in optimis moribꝰ eſtimat̄
Ex q̄bus auctoritatibus p3: qualr̄ ad verū
dei cultū requirit̄ cognitio: qua p fidē oīa
credenda credunt̄. ¶ Scdo hoc idē probo
duabus rōnibus. Primo rōne pfectionis.
Scdo rōne dilectionis. ¶ Primo pbo rōe
pfectiōis: ꝙ cognitio dei q̄ eſt p fidē: eſt ne-
ceſſaria ad verū cultū dei. Fūdamētū rōis
pōit Phs.i. Phyſi. dī. Unūqdq3 nāliter
appetit ſuā pfectionē tāq̄ cōplementū eiꝰ.
p3 hec regula. Nā arbor naturalr̄ ſuo mō
appetit fructū tanq̄ eiꝰ vltimā pfectionē. ⁊
iō ex nō parua ingit̄ creſcit: ex nō magna ingit̄
ſe diſpōit vt fructū faciat. Silr̄ infans par
uulꝰ. naturalr̄ appetit magnitudinē viri tā
q̄ pfectionē ſuā. Quo p̄ſuppoſito: certū ē
ꝙ pfectio rōnalis aie eſt ſcia ſeu cognitio
veritatis: dicēte Pho.2. de aia. Actus p̄mus
aie eſt ſicͭ ſcia. ſcdus ſicͭ ꝯſideratio. Et.i. de
aia dī. Intelligētia ⁊ ſpeculo veritatis vidē
tur eſſe pprie paſſiones aie. Et.vi. Ethico.
dī. Bonꝰ intellectꝰ eſt ſcientia veritatis. Et.i.
Metha. ait. Omnes hoīes natura ſcire de-
ſiderant.ſ. veritatē. Et.xi. Metha.dī. Specu
latio veritatis eſt quid optimum perfectiſſi
mum ⁊ delectabiliſſimu3. Quod ſi ſic eſt: ꝙ
quelibet cognitio veritatis aliqualr̄ pficit
intellectum: clarū eſt: ꝙ intellectus nō recte
pficit̄: niſi habeat ſcia3 ⁊ cognitionē veritatis
increate: que ē ceteris nobilior. dicēte Pho.
viij. Ethi. Sapientia eſt ſcia honorabiliſſi-
morū ⁊ diuinorū: iō h3 rōnem capitis inter
oēs ſcias: q̄ cū increata veritas eſt: ppriū
obiectū humani intellectꝰ. dicēte Ric. in.3. di.
23. ar.v.q.2. Obiectū inquit fidei ⁊ intellectꝰ
eſt veritas increata: ad quam cetera oīa re
ducūtur. Ex quo ꝯcluditur: ꝙ niſi intellectꝰ
recte cognoſcat primā veritatē: que eſt pro-
prium eius obiectum: non pōt habere ſua3
pfectionē. Sed cū deus non acceptet impfe
ctas res: iō cultus latrie ſibi placere nō pōt
ſine pfecta cognitiōe ſui ipſius ⁊ dei: q̄ ſim
plr̄ vera cognitio p fidē habet̄. Propterea
Lactan.i.li. de iuſti. ait. Scia veritatis ſūme
eſt oportuna: gaudetq3 mens in ſūme vita-
tis ſe luce verſari: quod primum ſumme pa
bulū quadam iocunditate perfuſum. h̄ ille.
¶ Scdo hoc idē pbo rōne dilectionis. Fū
damentū rōnis ponit Phs.i. de regi. pnc.
⁊ etiā ſententialiter.3. de aia. ⁊.12. Metha.
dī. Cognitio boni: eſt ſimpliciter cā amoris
boni. p3 hec regula. Nā q2 in ſpē cognoſco
Petrum eſſe bonū ⁊ virtuoſum: iō in ſpē
diligo eū: qd nequaq̄ facerem: ſi eius boni
tatē non cognoſcerē. Quo p̄ſuppoſito: cer-
tū eſt a ſili: ꝙ niſi q̄ſq3 trinitatē pſonarū co-
gnoſcat. ⁊ filiū dei incarnatū: ſeu corpꝰ xp̄i
cōſecratū ⁊c̄. hmōi nequaq̄ diligere pōt.
S3 cū talis cognitio ex q̄ talis amor ad p̄-
dicta cāt̄: ſimplr̄ a fide pcedat: ſ3 p ꝯñs
cognitio q̄ eſt fidē: neceſſaria eſt ad cultum
interiorē corde deo exhibendū. Et ꝯfirmat̄
iſta ratio per ſimilitudinē: q2 ſicut ſe h3 vi-
ſio corporalis ad amorē ſenſitiuū: ita ⁊ vi-
ſio intellectualis ad amorē ſpiritualē. Sed
clarū eſt ꝙ viſio corporalis eſt principium
amoris ſēſitiui: vt dī. Phs.viij. Ethi. Ergo
a ſili cognitio ſpecialis ipſiꝰ diuine bonita-
tis eſt principiū cōſubſtantialis amoris ad
eā. Que ſimul oīa confirmans Aug.10. de
tri. ait. Inuiſa diligere poſſumꝰ: incognita
nequaq̄. Si igit̄ vt p3 deꝰ vel Chriſtus nō
cognoſceret̄ p fidē: certū eſt ꝙ nullus cum
diligeret. ⁊ p ꝯñs nec cum ore laudaret: nec
inſuper corpore ⁊ exteriori operatiōe vene
raretur. Ex predictis duabus rationibꝰ p3
qualiter fides ſeu cognitio ipſius dei: ⁊ alio
rū que reducuntur ad deum: eſt neceſſaria
ad cultum latrie interiorē deo exhibendū.

¶ Tertio hoc idem probo ſimilitudine. Sētentia eſt Philoſophi tertio de aīa. ꝙ ſicut ſe habet ſenſus ad ſenſibilia: ſic ſe hꝫ intellectus ad intelligibilia. Sed clarū eſt: ꝙ potentia ſenſitiua non accipit cognitionem de obiectis remotis. ſed ſimpliciter de ꝓpinquis. Ergo a ſimili potentia intellectiua deum ꝑcipere non poteſt: nec inſuper volūtatem: ⁊ corpus flectere ad amorē dei ⁊ ſeruitium eius: niſi ipſum deū per cognitionē fidei: quā habet eadē potentia intellectiua ſpm deū tanꝗ ꝓpinquū ſeu ea: q̄ ſunt dei accipiat. Quod ſi ſic eſt: ergo fides ⁊ credulitas ad cultū dei eſt neceſſaria. Q̄ ꝟ aūt potentia ſenſitiua non percipiat obiecta remota. ⁊ ꝑ cōſequens nec potentia intellectiua: patet ex tribus. vꝫ quātitate corporali: ex figura ſpeciali: ex mobili locali: vel motu. Et primo pꝫ ex quātitate corporali. Experiētia teſte cognoſcimus: ꝙ corpus multum remotum a celo non videtur: ⁊ ſi forte videatur. ꝗtumcūqꝫ ſit magnum videbit tamē paruū. ſicut patet in ſtellis: que cū ſint maiores ꝗ̄ magna pars terre videntur tamē parue. ¶ Secūdo hoc ꝓbatur figura ſpeciali. Si enim corpus aliquod a longe aſpiciatur: eiꝰ figura non poteſt diſcerni: ſicut patet i facie hominis de longe viſa: vel in ſtatura tua ꝓcul poſita vel longe diſtāti. ¶ Tertio h̄ idē pꝫ ex motu locali. Poſito eni ꝙ corpꝰ aliquod velociter moueatur: ſi tamē a viſu lōge diſtet: vix aut nihil moueri videbitur: ſic videmus in ſole: luna: ⁊ ſtellis: que ita velociter mouentur: ꝙ in ſpacio diei naturalis tranſeūt tantū ſpatium: ꝗtum ambit celū ⁊ terra: ⁊ tamen vix moueri videntur. Ex ꝗbus patet: ꝙ localis diſtantia ꝑ potentiam viſiuam nō percipit: niſi ex appropinquatōe. A ſimili concludo de deo ſeu de diuinis ꝑſonis: ⁊ ceteris articulis fidei: quoniā cū in infinitum ſint remotiſſima ab humano intellectu: impoſſibile eſt ea intelligere ⁊ cognoſcere: niſi ꝑ virtutē fidei ⁊ ſimplicē creditionem. ¶ Quarto deniqꝫ probo vnico exemplo. ꝙ ſcilꝫ cognitio ꝺ deo eſt neceſſaria ad cultum ipſius dei. Nam refert valerius de archimenide mario phyloſopho. ꝙ cū marcellus caperet Siracuſam manu violenta: ſciēſqꝫ ibi erat archimenides philoſophꝰ: ꝺlectatus ꝺ ſua prudētia: edictū fecit ne philoſophꝰ ille ab aliquo occideret. At ille animo: oculis: ac manibus: in terra affixꝰ: figuras aſtrorum ⁊ circulos deſcribens: ſuperuenienti militi ac ſuper eum ſtrictum gladium tenenti: ⁊ inquirenti quiſnā eſſet: propter nimiam auiditatē inueſtigādi veritatē aſtrorum: quas in predictis figuris querebat: nomen ſuū indicare non potuit: nec etiam manus a puluere ſubtraxit: ſed reſpondit dicens Noli obſecro ſup circulū iſtum diſtruere: ⁊ me impedire: q2 aliter nō poſſum aſtra et celum: nec inſuper cauſaꝫ primā celi atqꝫ aſtrorum cognoſcere: diligere: ⁊ venerari: ſicut naturalis rō dictat. Ob quam cām miles eū gladio interemit: quaſi neglexiſſet imperium eius: nec tamen eum vt philoſophū cognoſcebat. Quo exemplo patet: ꝙ ſi philoſophus iſte preſupponebat cognitionem dei eſſe neceſſariā: ad hoc vt eū diligeret ⁊ veneraret: a fortiori cuilibꝫ fideli neceſſaria eſt cognitio ⁊ fides de deo ⁊ de diuinis: q̄ ⁊ deus ⁊ diuina ab ipſo diligantur ⁊ venerētur. Que vtiqꝫ cognitio nihil aliud eſt niſi credulitas q̄daꝫ qua credimꝰ digna de deo prout eſt ꝙ habeat ſummā potentiam: cui nullus reſiſtere poteſt: ſummā ſapientiā: cui nihil pōt abſcōdi: ſummā bonitatē: q̄ ſūme odit omne malū: ⁊ diligit omne bonū: ſummā iuſticiā: q̄ ſine fine malliciā punit ⁊ virtutē remunerat: ſummā prouidentiā: q̄ non tm̄ eſt creator diuerſaꝝ rerꝫ ad decorē vniuerſi: ſed inſuꝑ cōſeruator earū: ⁊ in q̄ nullus pōt cadere error aut ꝺfectꝰ: ſiue ex ignorantia: ſiue ex timore: ſiue ex paſſione: aut aliquo inordinato amore. hanc cognitionem ⁊ credulitatē Paulꝰ habebat qn̄ ꝑme Cori. 2. dicebat. Nō iudicaui me ſcire aliqd inter vos: niſi Jeſum xp̄m ⁊ hunc crucifixum. Heu hodie pauci ſunt qui hanc verā fidē cognitionē ⁊ credulitatē habeant ꝺ ꝺo ⁊ ꝺ diuinis. ⁊ ꝓpterea pauci ſunt qui ꝺum ꝟo corde diligant: ⁊ vero opere venerētur. Iō cōtra tales Eſaias in ꝑſona ꝺi admiratiue primo. c. dicit. Audite celi que loquor: ⁊ auribus percipe terra: quoniā dn̄s locutꝰ eſt. Filios enutriui ⁊ exaltaui ꝑ nobilitē. ſ. intellectus. ipſi autem ſpreuerunt me. ſ. per infidelitatē ⁊ incredulitatē. Cognouit bos poſſeſſorē ſuum: ⁊ aſinus preſepe dn̄i ſui. Iſrl̄ aūt. i. populus xp̄ianus non cognouit me: ⁊ populus meus me non intellexit. Ve genti peccatrici poplo graui iniqtate: ſemini neq̄ filijs ſceleratis. Dereliquerūt deū: blaſphemauerunt ſcūm Iſrael: alienati ſunt retrorſum. Ex predictis igitur auctoritatibꝰ: rōnibus: ſimilitudine: atqꝫ exemplo pꝫ: qualiter ad verū cultū cordis deo exhibendū neceſſaria ē cuilibet vera cognitio ipſius dei ⁊ eorum que ad ipſum deū ordinant. ¶ Secūdū inſuper quod ē neceſſariū ad cultū cordis deo exhibendū: dicitur vera dilectio. ſ. ipſius dei. Ad hoc. n. vt quiſqꝫ cultu latrie deū vere colat: nō tm̄ requiritur credulitas ⁊ cognitio ipſius dei: ſed inſuper neceſſe vt deū cordialiter ſup oīa bona creata amet ⁊ diligat. quod tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Secūdo rōne. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibꝰ. Nam Raba. ſuꝑ Geñ. ait. Colere ē: ad deū q ſolus ē colendus: tota dilectione cordis tēdere. Itē. xxiij. q. vi. c. iā vero. §. ex his di. Sine dilectione dei nullus deo placere pōt. Inſuper Math. 22. precipitur. Diliges dn̄ꝫ deum in toto corde tuo ⁊c. Itē ſcūs Proſꝑ ꝺ pe. di. 2. c. l. ait. Diligere deū toto corde debemꝰ. Ordinē aūt dilectionis illi peruertūt: nec modū diligendi cuſtodiūt: qui aut mūdum qui contēnēdus ē plus diligūt aut minus diligenda plus amāt: aut proximos non ſicut ſeipſos: aut deū pluſꝗ̄ ſeipſos forte nō diligūt. Deniqꝫ Seneca lib. de quattuor virtutibus ait. Quiſquis iuſtitiam ſectari deſideras: tunc deū primum ama: vt ameris a deo. Ex quibꝰ auctoritatibꝰ patet: qualiter ad verum dei cultū requiritur amor cordialis ad ipſum deū. Secūdo hoc idē probo vnica rōne. vꝫ ꝯiunctionis. Fundamentum rōnis ponit Cōmentator ſuper. x. Meth. di. extrema non ꝯiūguntur naturaliter: niſi per mediū. Patet hec regula. Nā tectum et fundamētū alicuius domus nō ſimul cōnectuntur: niſi per medium parietis. Similiter extremitas radicis ⁊ cacuminis arboris nō ꝯiunguntur: niſi per trūcū ⁊ ſtipitem. Item lapides duo in edificio: ſimiliter cū medio calcis vniuntur. Similiter deus cum homie ⁊ econuerſo: nō potuit vniri in incarnatiōe ſm̄ Ber. niſi per mediū. ſ. amoris ⁊ charitatis. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ ſi rationalis creatura debet beatificari: opꝫ ꝙ vniatur cum creatore: vt eius preſentia in eternū perfruat: cū ꝑcipue beatitudo nihil aliud ſit: niſi quedam coniunctio anime cū deo per immediatam preſentiam. Sed cum creator ⁊ creatura ſunt duo extrema: immo plus ꝗ̄ duo extrema: pro eo ꝙ in ipſis ē infinita diſtantia: ipoſſibile ē: ꝙ ſimul coniungantur: niſi per aliquod mediū. Cum autem medium vniens animā ſimul cū ipſo deo: ſimpliciter ſit amor ⁊ charitas ipſius dei: cōcludo ex hoc: ꝙ ad verum dei cultum neceſſario requiritur cordialis amor ad ipſum deum ſine quo nō poſſet vnꝗ̄ ipſa aia cum deo vniri ⁊ ꝑ ꝯñs beatificari. Quod ꝯfirmans Bonauen. in. l. diſtin. xvij. ar. l. q. l. verbaliter dicit. Solius charitatis actus facit animā per beatitudinem deo vniri. Et Auguſti. ſuꝑ epl'am primā. Io. ait. Amor ē vita quedā: duo ſimul copulans: amantem. ſ. ⁊ amatū. Et Hiere. xxxi. di. In charitate perpetua dilexi te: ideo attraxi te. ſ. ad beatitudinem miſerans tui. Et Oſee. xi. dicitur. Trahā eos. ſ. ad beatitudinem cum funiculis charitatis. Ricar. autem in ſuo quolibeto ſic ait. Tria ſunt ad beatitudinem neceſſaria: ſcilicet cognitio: electio: ⁊ vnio. Nam oportet primo cognoſcere bonum beatificans. ¶ Secundo oportet eligere: vt ſcꝫ voluntas illud velit. ¶ Tertio oportet tali bono vniri: que vnio ſimiliter fit per medium amoris ⁊ charitatis. Deniqꝫ Apoſtolus ad col. 3. Hortatur oēs ad habendum charitatē: qua quiſqꝫ ⁊ cum deo vnitur ⁊ beatificatur. di. Super omnia charitatem habete: quod eſt vinculū perfectiōis. ¶ Tertio deniqꝫ probo vnica ſimilitudine: ꝙ. ſ. ad verū cultum latrie deo exhibēdum neceſſario requirit cordialis amor ſuper oīa ad ipſum deum. Nā legitur Matthei. 22. ꝙ cū quidā rex feciſſet nuptias filio ſuo: ⁊ vidiſſet ibi hoiem nō habētē veſtē nuptialem ⁊ honorabilē ſed potiꝰ deformē ⁊ ignominioſū: fecit ꝑ miniſtros ſibi pedes ⁊ manꝰ ligare: ⁊ ſic extra conuiuiū ⁊ palatiū eū ignominioſe ⁊ vituperoſe eijcere. Qua ſimilitudine datur intelligi: ꝙ pater celeſtis qui nuptias ſpirituales fecit xp̄o filio ſuo in celi palatio: neminē ad illū cōuiuiū ⁊ eternas nuptias acceptat ⁊ ſuſcipit: niſi priꝰ nuptiali veſte hoc ē amore ⁊ charitate induatur. Ex predictꝭ igit̄ auctoritatibus: ratione: ⁊ ſimilitudine: pꝫ: qualiter ad verū cultum cordis deo exhibēdū neceſſaria eſt cuilibet vera dilectio ipſiꝰ dei.

¶ Tertiū deniqꝫ quod ē neceſſariū ad cul

tum cordis deo exhibendū: dicitur ꝓa ſpe-
ratio. Ad hoc enī: vt quiſq; cultu latrie de-
um in corde ſuo vere colat: nō tm̄ requirit
ꝓa cognitio ⁊ ꝓa dilectio ipſius dei: vt pre-
tactū ē: ſed inſup neceſſe ē vt ſperet in deo
ſeu ſpē ⁊ confidentiā habeat in deo: ꝙ non
ex ꝓpꝛijs meritis: ſed magis per ſolā ſuā
clementiā: ſibi dabit ⁊ ſuā gratiā ⁊ remiſſi-
onē peccatoꝝ: ⁊ eternā gloꝛiā. Q̄d autē ta-
lis ſpes in deo ſit habenda ſimpliciter: ⁊ nō
in ꝓpꝛijs meritis tripliciter pꝛobo. Pꝛio
auctoꝛitatibus. Secundo rōnibꝰ. Tertio
exēplis. ¶ Pꝛimo pꝛobo auctoꝛitatibꝰ: ꝙ
ſpes diuine gratie remiſſionis peccatoꝝ ⁊
eterne gloꝛie in deo ſimpliciter eſt habēda:
que ſpes ad diuinū cultū pertinet. Unde
Ambꝛo. in Exameron ait. Spem firmam in
deo ſpem habeas: ⁊ tunc in diuina miſera-
tione amplius ſperandum eſt: cum pꝛeſidia
humana oīno deficiunt. Item Apoſtolus
ad Hebꝛeos. vi. ait. Cōfugiamus ad ꝓpo
ſitā nobis dei ſpem: quā ſicut anchoꝛā ha-
bemus anime tutam ⁊ firmam. Ubi ⁊ Au-
guſtinꝰ. ait. Si videris te fluctuari in mari
peccatoꝛū huius mundi: noli irrumpi: ſ; fu-
ge ad anchoꝛā diuine ſpei: qua ſecurus in
poꝛtū eterne vite ingrediaris. Et pꝛopheta
ait. Spera in deo ⁊ fac bonitatē: ⁊ paſceris
in diuitijs eius. ſ. gratie ⁊ gloꝛie. Et alibi di.
Deus meus in te confido non erubeſcam.
Idē quoq; ait. In te dn̄e ſperaui nō ꝯfun-
dar in eternū. Et alibi dicit. Sicut oculi ſer-
uoꝝ in manibꝰ dn̄oꝝ ſuoꝝ: pꝛo beneficijs. ſ.
habendis: ita oculi noſtri ad dn̄m deū no-
ſtrū: donec miſereat̄ nr̄i. Et Eccle. ij. dicitur.
Nullus ſperauit in dn̄o: ⁊ confuſus ē. Et
Treno. 3. di. Bonus ē dn̄s omnibus ſperan
tibus in eum. Apl̄s inſup ad Hebꝛeos. iiij.
ait. Adeamus cū fiducia thꝛonū gratie eiꝰ:
vt miſericoꝛdiam conſequamur: ⁊ gratiam
inueniamus in tempoꝛe opoꝛtuno. Deniq;
Ber. ſuper Canti. ait. Securū acceſſum ha-
bes ad deū. o hō: vbi habes ante filiū ma-
trem: ⁊ filiū ante patrē: mater oſtendit filio
pectus ⁊ vbera: filius oſtēdit patri cicatri-
ces ⁊ vulnera. Nulla ergo ibi poterit eē re-
pulſa: vbi ſunt tot charitatis inſignia. Ex
pꝛedictis auctoꝛitatibꝰ ꝓ;qualr̄ ꝗſq; ſpē
ſuā tenet̄ hēre in deo pꝛo gr̄a ⁊ gloꝛia poſ-
ſidenda. ¶ Secūdo hoc idē pꝛobo dupli
ratiōe. Pꝛimo ratione operationis. Secū-
do ratione argumentationis. ¶ Pꝛio pꝛo-
bo ratione operationis. Fundamentū hu-
ius rationis ponit phs. ij. Meth. di. Sicut
ſe habet vnūquodq; ad eſſe: ſic ſe hēt ad
agere. Patet hec regula. Nā medicus quo
niam habet habitū ſcientie ⁊ artis medici
ne: ideo operatur ad ſanitates dādas egro
tis. Similiter qꝛ armiger hēt artem ⁊ indu
ſtriam armoꝝ: ideo tp̄e belli viriliter in ar-
mis ſe exercet. Quo pꝛeſuppoſito: certum ē:
ꝙ deus eſt perfectiſſimus in tribꝰ: vꝫ in po
tentia: ſapientia ⁊ bonitate: qꝛ deꝰ hēt poſſe
ſcire ⁊ velle. Quod ſi ſic ē: ergo deus in eo
ꝙ oīpotens ē: pōt cuilibet in ſe ſperanti be-
nefacere. In eo autē ꝙ ſumme bonus eſt:
vult omnino bene facere. Et ſi deficeret ab
aliquo triū pꝛedictoꝝ nequaꝙ̄ ageret ſm̄
ꝓpꝛietatē ſue eēntie atq; ſubſtantie: quod
vtiq; ſibi facere oīo eſt impoſſibile. Spe-
ret igitur quiſq; vt debitū eſt in eius boni-
tate: ⁊ pꝛofecto ab eo gratiā ⁊ gloꝛiā accipi
et: qꝛ conſuetudo ē magnoꝝ dominoꝛū in
ſe ſperātibꝰ ⁊ confidentibus magnalia da-
re. Sed heu vide queſo humanā ſtultitiā:
Nā pꝛincipes ſperant in foꝛtitudine caſtro
rū ⁊ ciuitatū ſuarū: vir diues in argento ⁊
auro: rex in magno exercitu: index in pꝛoui-
do conſilio: aduocatus in callido ⁊ aſtuto
colloquio: miles in optimo equo: pugil in ro
boꝛe ſuo magno: ⁊ in aſtuto bellandi artifi-
cio: bellatoꝛ quilibet in ſuo ſcuto ⁊ lancea:
ſagitarius in ſuo arcu: ſeruus in dn̄o ſuo:
vxoꝛ in ſuo viro: agricola in ſua vinea ⁊ poſ
ſeſſione: ⁊ deniq; venatoꝛ in canibus ſuis.
Sed in deo non inuenitur: qui ſpem ſuā po
nat: cum tamen ſupꝛadicta omnia quādoq;
iuuare nō poſſunt: aut neſciunt aut nolūt:
ſed magis hominē aut decipiunt: aut interi-
re ſinūt. Cur igitur nō magis ſperas in gr̄a
creatoꝛis tui: que nunquā fallibilis ē: ꝙ̄ in
gr̄a mūdanoꝝ: que vtplurimū fallibilis eſt
⁊ falſa: Audi quid ſpūſſanctꝰ Hiere. xvij.
dicat. Maledictus homo qui confidit in ho
mine: ⁊ ponit carnē. i. parētes carnales bꝛa
chium ſuū. Et ſequitur. Benedictꝰ vir: qui
ꝯfidit in dn̄o: ⁊ erit dn̄s fiducia eius. ¶ Se
cundo ēt pꝛobo ratione argumentationis.
Fundamentū rationis ponitur. ij. Thopi.
Si de quo minus videtur in eſſe: ⁊ ineſt: ⁊
iſte ꝙ magis. pꝫ hec regl̄a. Nā ſi ſimplex ſa
cerdos aliquē ab aliꝗ caſu abſoluit: a foꝛ-
tioꝛi papa hoc facere pōt. Quo ꝓſuppoſito
certū eſt: ꝙ pater carnalis carnali filio adiu
toꝛium ꝓſtat in ſe ſperanti: ⁊ eū inuocāti. ſi-
militer ⁊ amicus amico: Quod ſi ſic eſt: cum
deus in infinitū ſit melioꝛ cunctis parentibꝰ
⁊ amicis: clarū eſt: ꝙ dabit gratiā ſuā ⁊ glo-
riam ꝑſone in ſe ſperanti. Quod egregie cō
firmans ſaluatoꝛ. Luce. xi. dicit. Quis veſtꝝ
habebit amicū: ⁊ ibit ad illū media nocte: ⁊
dicet illi. amice accōmoda mihi tres panes:
quoniā amicus meus venit de via ad me: ⁊
non habeo quod ponā ante illū. At ille peni
tus reſpondens dicat. noli mihi moleſtus eē
ecce iam hoſtiū clauſum eſt: ⁊ pueri mei me
cū ſunt in cubili: ſed nō poſſu; ſurgere ⁊ da
re tibi: At ille ſi ꝑſeuerauerit pulſans: dico
vobis: ꝙ ſi non dabit ei: eo ꝙ amicus eiꝰ ſit
pꝛopter impoꝛtunitatē tamē eiꝰ ſurget: ⁊ da
bit illi: quotquot habꝫ neceſſarios. Et ego di
co vobis: petite ⁊ dabit̄ vobis: querite ⁊ inue
nietis: pulſate ⁊ aperiet̄ vobis. deinde ſubiū
git dicens. Quis ex vobis patrē petit panē
nūquid lapidē dabitur illi: aut piſcē: nūꝗd
pꝛo piſce ſerpentem dabit illi: Aut ſi petierit
ouū: nunꝗd poꝛriget illi ſcoꝛpionē: Si ergo
vos cū ſitis mali noſtis bōa data dar̄ filijs
veſtris: ꝗ̄to magis pater veſter de celo da-
bit ſpiritum bonum petentibus ſe. hec ibi.
¶ Tertio deniq; pꝛobo exemplis. ſ. ꝙ ſpes i
dō habēda eſt: quā qui habuerit: nunꝙ̄ fru
ſtrabit̄ a deſiderio ſuo. Nam recitat Plinꝰ
lib. de aīalibꝰ. ꝙ pulli coꝛuoꝝ a parentibus
derelicti quouſq; pēnas albas i nigras mu-
tauerint: quodā inſtinctu nē in dō ſperar̄ vi
dent̄ dū eſcā mō quo pn̄t a deo petūt. qui li-
beralit̄ eis dat: dū ſimpl'r vſq; ad tp̄s d ro-
re celi paſcit eos. Pꝛoinde ꝓpheta di. qui
dat iumētis eſcā ipſoꝝ: ⁊ pullis coꝛuoꝝ inuo
cantibꝰ eū. Similiter elephas dū grauerū i-
firmitate ſe ſentit: quandā herbā ſibi ſaluti-
ferā inuenit. Sed anteꝙ̄ comedat eā ad celū
faciem diu leuat. ⁊ quaſi in deo ſperās ſalu
tem per herbam requirit. Et pꝛopterea pꝛo-
pheta dicit. Oculi hoīu; in te. ſpe. dn̄e: ⁊ tu
das eſcam illis in tempe opoꝛtuno. Ape. tu.
ma. tuā. ⁊ imp. oē animal be. Si igitur vt pꝫ
etiam modo ſuo bꝛuta animalia in deo ſpe
rant: ⁊ accipiunt mercedem ſue ſpei: cur non
magis rationale animal in deo ſperat: Re-
fero nunc tibi exemplum valde pulchꝛum.
Nā legitur ꝙ famulus cuiuſdam domini ſic
ſpem ſuam in domino ſuo poſuerat: ꝙ etiā
in toto deum ignoꝛabat. Cūq; incurriſſet pe
culum moꝛtis: dominū ſuum aduocauit: di-
cens. Cur domine mi non me adiuuatis qui
fui vobis ſic fidelis: ſ; moꝛi me permittitis
Cui dominus. Multa fili expenderem ſi te
liberare poſſem. Sed non ſum tante poten-
tie: vt te liberare valeā. Cui ſeruus. Non eſt
aliquis qui me liberare poſſit: Nemo (igr̄)
niſi deꝰ. Cui ſeruus. Quis eſt iſte deus: Cui
dominus. Rex eſt omnium creatoꝛ ⁊ rectoꝛ.
Et famulus: ſi ſic eſt: ego ſpero magis in ip
ſo: ꝙ̄ i quolibet homine mūdi: ⁊ idcirco ego
totum illi me cōmitto: ipſiq; pꝛomitto: ꝙ ſi
mō mei habuerit curā. ipſi ſoli decetero ſer-
uiam: Quo dicto ſtatim deus in iſtanti eū
anima ⁊ coꝛpe curauit. Qui mox relicto do
mino ⁊ mūdo in quodā monaſterio ad ſer
uiendū deo cunctis diebus vite ſue ſe tota
liter ꝯtulit. Audi: queſo: ⁊ aliud mirabile ex-
emplū. Nam legitur ſicut ſupꝛa. ꝙ quidā
valde pꝛediues erat: qui oēm ſpem ſua; in
eo poſuerat. Cūq; ad moꝛtem veniſſet: nec
medicoꝛum ſuffragio moꝛtem vitare poſſet
oēs diuitias ſuas ante ſe ferri iuſſit. Qui-
bus ſic ait. O fallaces ⁊ falſe diuitie: ſuper
deum vos amaui: omnē ſpem meam in vo-
bis poſui: ⁊ nunc in vltima neceſſitate con-
ſtrictꝰ: omni ſum a vobis auxilio deſtitutꝰ.
Nō igitur vos poſt me dimittam: ſed vos
pꝛeire faciā. Quibus dictis pauperes aduo
cauit: ⁊ omnia pꝛo Chꝛiſto in quo ſpem ve
rā collocauerat: pauperibus dedit: ⁊ ſtatim
miraculoſe anima ⁊ coꝛpoꝛe conualuit. Op
poſitu; fecit quidā alius potēns in diuitijs
qui in tātū ſcelus incurrit: ꝙ relicto dō oē;
ſpem ſuam in diuitijs poſuit. Et infirmatꝰ
ad moꝛte;: famulos vocauit: ⁊ omnes ſuos
theſauros coꝛam ſe ferri iuſſit: ⁊ anime ſue
dixit. Ecce anima quanta bona tibi ꝑpara-
ui: quid recedere queris: quid anxiaris: hic
ſta (queſo) in eternum cu; coꝛpoꝛe: ⁊ noli re
cedere. Cumq; nihil pꝛoficeret: ſed moꝛbo
ingruente moꝛs appꝛoximaret: ille turbatꝰ
⁊ diſperatus ait ad animam ſuam. Poſt
quam miſera non vis ſtare mecum vade in
pꝛofundum inferni: quia ego te commēdo
centum milibus demonum. Quibus di-
ctis mox vitam infideliter finiuit: ⁊ diabo-
lus animam eius poꝛtauit. Ex pꝛedictis au
ctoꝛitatibus: rationibus: atq; exēplis: pate

qualiter ad verum cultum cordis deo exhibendum: neceſſaria eſt cuilibet vera ſpes in ipſo deo. Et per conſequens ex predictis pꝫ prima adoratio: vꝫ cordialis: qua ſingulariter cultu latrie deus colitur. In qua oſtēſuꝫ fuit: qualiter ad verum cultū cordis: tria neceſſaria reqrūtur: vꝫ fides: ſpes: ⁊ charitas: que ſimul tria omnipotens deus vnicuiqꝫ fideli anime concedat: qui ſine fine viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ Amen.

¶ Sabbato poſt ſcđam dñicam quadrageſime. Iterum de qnta excellentia. vꝫ de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Fili tu ſemper

mecuꝫ es: ⁊ omnia mea tua ſunt. Scribuntur hec verba Luc. xv. c. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ moralem expoſitioneꝫ magnifici ciues: ex quo ꝺ quinta contemplatione cultus latrie ſeu diuine adorationis: q̄ dicitur contemplatio modificationis: declarauimus primam adorationem: Que dicta fuit adoratio cordialis: in qua ēt fuit oſtenſum: qualiter tripliciter deus corde colitur. vꝫ fide: ſpe: ⁊ charitate: habeo i preſenti ſermone declarare de ipſa modificatione diuini cultus ſcđam adorationem: que plurimū vtilis eſt ⁊ neceſſaria. Cuius ſcđe adorationis declaratio talis erit.

¶ De ſcđa adoratione qua ꝺus cultu adoratur: que fit ore: ⁊ dicitur vocalis.

Ecunda ḡ adoratio: qua de⁹ ſingularit cultu latrie adorat dicit vocal: q̄ adoratio fit actualit ore verbo lingua ſeu voce vn̄ ad perfectam dei adorationē: ſciendū eſt: ꝙ non tm̄ requirit vt quis corde per fidem ſpem ⁊ charitatem deum colat: ſed inſuper requirit: ꝙ ipm̄ deū quantū fas eſt: voce: ēt lingua actualiter colat ⁊ adoret. Q ꝺ āt ad ꝑfectum latrie cultū ⁊ ad perfectā dei adorationem laus oris ſeu vocis requirat. tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Scđo rōne. Tertio exemplis.

¶ Primo ꝓbo ꝙ deus non ſolum corde ſꝫ etiam linguā ⁊ voce eſt adorandus. Nam Greg. in omelia ſuper verba Jo. xiiij. Si qs diligit me ⁊c. ait. Ad laudem ⁊ dilectionē cōditoris: mēs lingua ⁊ vita reqrunt. Ambro. etiaꝫ in lib. de vita beata: ait. Colendus eſt deus: ⁊ corde: ⁊ voce: ⁊ opere: Itē ꝓpha di. Nunquid manducabo carnes tauroꝝ: aut ſanguinē hyrcoꝝ potabo: Imola deo ſacrificiuꝫ laudis. ſ. vocalis ⁊ redde altiſſimo vota tua. Itē Eccle. xxxix. dicit. In omni corde ⁊ ore collaudate ⁊ benedicite nomē dñi. Et Apoc. xix. dicitur. Laudē. ſ. vocalē dicite ꝺo noſtro: omnes ſancti eius: ⁊ qui timetis deū puſilli ⁊ magni. Grego. inſuper i morat. ait. Mirum eſt ꝙ rōnalis hō lingua non ſemꝑ deū laudat: cū irrationales aues etiam ſub cantu deū iugiter venerent. Itē Aug. li. de doctrī. xpiana. ait. Deus. n. ⁊ ſi nihil de ipſo digne dici poſſit: admiſit tm̄ humane vocis obſeqū: vt verbis nr̄is iugiter in ſua laude gaudeamus. Deniqꝫ Cant. 2. Salomon in ꝑſona dei quēlibet inuitat ad ipſum vocaliter laudandū. di. Sonet vox in aurib⁹ meis. Vox. n. tua dulcis: ⁊ facies tua ꝺcora. Ex qbus auctibus pꝫ: qualr quiſqꝫ deū nō tm̄ corde: ſed ēt lingua ⁊ voce debet venerari.

¶ Scđo hoc idem ꝓbo vnica rōne. ſ. finalitatis. Fundamētū rōnis ponit phs. 3. ꝺ aia di. De⁹ nihil facit fruſtra: ſꝫ ſimplr ꝑꝑ fineꝫ Quo preſuppoſito: cū deus dederit homini linguā: peto quo fine ꝺderit: Nūqd malo fine: vt. ſ. homo mētiat: murmuret: falſo iuret impudica verba loquat: blaſphemet: ⁊ maledicat ipꝫ ꝺū: ⁊ ſāctos. ⁊ cetera hmōi faciat: Et clarum eſt: ꝙ non: quia tunc ⁊ ipſe deus pecator exiſteret. qꝺ ſi malo fine nō ꝺdit homini linguam. ergo ꝺdit bono fine. Sed cū talis finis bonus non poſſit aliter adimpleri: q̄ per laudem vocalem: ergo propter hoc quiſqꝫ cum voce ſua lingua ⁊ ore debet ꝺum laudare ⁊ venerari. Q ꝺ cōfirmans Auguſti. lib. cōfeſ. ait. O felix lingua: q̄ ꝺuꝫ ſua voce venerat. O ifelix ligua: q̄ ⁊ laudes ꝺi taces: ⁊ q̄ in ꝟbis tuis deū ⁊ ꝓximū maledicis.

¶ Tertio ꝓbo ꝺniqꝫ exēplis trib⁹: ꝙ qſqꝫ actualr dꝫ deū cū ligua ⁊ ſua voce venerari. Primū exēplum habem⁹ ꝺ Dauid propha ſanctiſſimo: q ꝺ ſeipſo dicebat. Benedicā dñm in oi tpe: ſemꝑ laus ei⁹ in ore meo. Aliud exemplū ponitur Luc. 2. vbi dr ꝙ i natiuitate dñi: celeſtes angeli in ꝑſepio pueri nati deſcenderunt: ⁊ cum aſſumptis corporibus humana lingua ſenſibiliter deū venerabantur dicētes. Gloria in altiſſimis deo ⁊ in terra pax hoibus bone voluntatis. Quo exēplo datur intelligi: ꝙ etiā quiſqꝫ lingua ſua ⁊ voce deū humiliter debet venerari. Aliud exemplū habem⁹ de ſcis: aia ⁊ corꝑe in celo iam beatificatis: ſeu beatificandis: qui nō ſolū ſpiritu: ſed ēt vocali voce deū actualiter laudāt in eternū: ꝓpha teſte qui ait. Beati qui habitant in domo tua: in ſecula ſeculorum laudabūt te. vꝫ corde ⁊ voce. Quod ⁊ confirmat Ric. in. iiij. di. xlix. ar. iiij. q. iij. in ſolutione ſeptimi argumēti. vbi expreſſe dicit: ꝙ laus vocalis erit in celo in eternū: abſqꝫ tm̄ aliqua materiali paſſibilitate organi. Et allegat ꝓphetā dicentem. Exultationes dei in guttur eoꝝ. Aliud deniqꝫ exēplū. Dan. 3. vbi legit: ꝙ cū tres pueri. vꝫ Ananias: Azarias: ⁊ Miſael: iuſſu regis Nabuchodonoſor noluiſſent idolatrare ſeu ſtatuā adorare ſtatiꝫ miſſi ſunt in fornace ardenti: vbi ignis fornacem. xl. cubitis ſuꝑeminebat. Qui ſtatim ambulātes in medio flāme: vocali laude ſenſibiliter deū benedicebāt: ⁊ venerabant dicētes. Bn̄dictus es dñe de⁹ patꝝ noſtrorum. ⁊ laudabilis ⁊ glioſus ⁊ ſuperaltat⁹ in ſecla: Propt quā laudē vocalē nec ignis eos tetigit: nec qcq̄ moleſtie intulit eis. His igit ꝑmiſſis: ꝙ vꝫ ad ꝑfectū dei cultū requirit laus vocalis ſeu ꝟbalis: ꝑut oſtēdūt auctoritates rōnes ⁊ exēpla: ſi q̄ritur quot ꝑcipue requiruntur ad hoc: vt ꝟe ⁊ ꝑfecte ore ⁊ lingua ſeu voce colat. ⁊ veneret de⁹. rn̄deo ꝙ ſūt tria. quoꝝ Primū di ꝓfeſſio. Scđm di impēſio. Tertiū di deprecatio.

¶ Primū igit qꝺ ē neceſſariū ad ꝑfectū cultū oris deo exhibendū dicit ꝓfeſſio. ſ. diuine maieſtatis. Nō. n. reqrit ſolū: ꝙ qs ꝑ cultū fidei deū corde adoret: ſꝫ inſuꝑ reqrit ꝙ pro loco ⁊ tpe ꝟitatē ⁊ bonitatē diue maieſtatis ēt ore ſeu exteriori voce ꝓfiteat. Et ꝙ hoc ſit veꝝ tripliciter ꝓbo. Primo auctoritate. Scđo rōne. Tertio diſtictiōe.

¶ Primo ꝓbo auctoritate Apli ad Ro. 10. dicētis. Corde. n. credit ad iuſticiā: ore āt cōfeſſio fit ad ſalutē. Vbi ⁊ glo dicit. Salus hois nō ſolū in fide cordis ſꝫ in oris ꝯfeſſiōe ꝯſiſtit:

¶ Scđo hoc idem ꝓbo rōne preceptionis diue. Fundamentū rōnis ponit ſaluator. Math. v. vbi precipit di. Sic luceat lux veſtra corā hoib⁹ vt videant oꝑa veſtra bona: ⁊ glorificent patrē vr̄m: q in celis ē. Quo ꝯceſſo: ꝙ quiſqꝫ tenet ꝑ iudiciū vocis ⁊ oꝑis virtutē cordis ꝓximis demōſtrare: certū eſt ꝙ ꝟt⁹ cordis ſeu diuine cognitiōis nō pōt clareſcere ꝓximis: niſi ꝑ vocem oris. Propter qꝺ phs. i. perier. ait: Voces ſunt note ⁊ ſigna earum q̄ ſunt in aia paſſionū. Q ꝺ ſi ſic ē: ḡ oꝫ ꝙ ad bonū exēplū ꝓximoꝝ quiſqꝫ nō tm̄ corde: ſed etiā ore deū veneret. Et ideo ſaluator hanc neceſſitatē demōſtrās Math. xij. dicebat. Ex fructu cognoſcit arbor. Et ex abūdantia cordis os loquitur. Bonus. n. hō de bono theſauro cordis ſui ꝓfert bona. Tertio deniqꝫ probo vnica diſtinctione Ric. in ſuo quolibeto. dicentis. Cū querit (inqt) an vocalis ꝯfeſſio diuine bonitatis ſit neceſſaria ad ſalutē. rn̄deo: ꝙ quiſqꝫ tenet publice bonitatē dei ⁊ xp̄i ꝯfiteri ꝑꝑ q̄ttuor cauſas. Prima ē vt de⁹ honoret. Secūda eſt vt fides defendat: Tertia vt ꝓxim⁹ edificetur. Quarta vt blaſphem⁹ ⁊ infidelis ꝯfūdatur. Ex predicta igitur auctoritate. rōne ⁊ diſtinctione pꝫ: qualiter ad veꝝ cultum oris deo exhibendū: requirit vocalis profeſſio diuine bonitatis.

¶ Secūdū inſuꝑ qꝺ ē neceſſariū ad ꝑfectū cultū oris deo exhibendum di impenſio. Nō tm̄ quiſqꝫ debet ore diuinā bonitatē ꝓfiteri ſꝫ inſuꝑ dꝫ eū voce vocali pro ſuſceptis beneficijs ipſi deo iugit gratias impēdere ſeu referre qꝺ ꝓbo quadruplr Primo diſtinctione. Scđo auctoritate. Tercio rōne. Quarto exēplo.

¶ Primo ꝓbo diſtinctiōe bti Tho. in ſuo quolibeto dicentis. Cū q̄rit an pro loco ⁊ tpe qs ꝯtenetur pro ſuſceptis a deo gratijs ad vocalē actionē gratiaꝝ. rn̄deo: ꝙ ſic. Cum. n. triplex ſit gr̄a. ſ. ꝑueniēs: cooꝑans ⁊ ꝑſeuerās. qſqꝫ dꝫ ꝓ his gr̄as referre largitori. Et de. prima gr̄a dicit Grego. vij. li. mora. Gr̄a ꝑueniens ē quoddā dei lumē aiaꝫ illuminās ad benefaciendū. Sine hac gratia nullus vnq̄ poſſet aliqd boni cogitare: dicēte apoſtolo. ij. ad Cor. iij. Nō ſum⁹ ſufficientes cogitare aliquid a nobis quaſi ex nobis: ſed ſufficientia noſtra ex deo ē. ſ. ex dei gr̄a. Et Augu. li. de eccleſi. dogmatib⁹ ait. Manet ad querēdā ſalutē libertas arbitrij: ſed admonēte prius deo ⁊ inuitante ad ſalutem. Et idē Augu. li. de predeſtinatione ſancto-

rū ſic ait. Prius ē cogitare bonū: ꝙ̄ facere
⁊ ipſum cogitare bonū: ex deo ē. Idē quoqꝫ
in libro de reparatione ⁊ grā di. Sine grā dei
nullū prorſus: ſiue volēdo ſiue agēdo faci-
unt hoīes bonū. Et ad Bonifaciū papam
ait. Nō pōt hō aliquid boni velle: niſi adiu
uetur a deo: qui nō pōt malū velle. Et Ber.
ſup Can. ſmone. xxxiij. di. Sciāt hoſtes grē:
nec ad bonū cogitādū ſufficere cor huma-
nū. Hāc igit̃ gratiā p̄ueniētē de⁹ dat hoib⁹
cū oēs inuitat ⁊ inſpirat ad bene agendū.
Propter qd̓ Matth. xi. di. Uenite ad me
oēs ⁊c̄. Et qm̄ hec grā per ſe nō ſaluat. io
deus ſecūdā grāꝫ coopantē p̄ſtat: q̄ cōiter
datur diſpoſitis ⁊ preparatis per liberum
arbitriū. De qua Augu. lib. de grā ⁊ libero
arbitrio. ſic dicit. Coopando in bonis deus
perficit: quod operando incepit: q2 ipſe vt
velimus operat̃ incipiens: qui volētib⁹ coo-
peratur perficiens. Huic ſecūde grē tertiā
grām perſeuerantē de⁹ adiungit. Que grā
p̄ſeuerans nihil aliud ē: niſi quedā ꝯtinua-
tio boni vſqꝫ in finē vite. Ad quā habēdā
hō in gratia cōſtitutus non indiget aliqua
alia grā habituali: ſeu diuino auxilio ipm̄
dirigente ⁊ protegente cōtra tētationū im-
pulſus: vnde neceſſe habet a deo petere p̄-
dictū perſeuerantie donū: q2 multis aliqn̄
datur grā preueniēs ⁊ cooperans: quibus
non datur grā perſeuerans. Ecōtra de iu-
ſtis hanc gratiā perſeuerantē habētib⁹ di.
Prouer. iiij: Iuſtoꝝ ſemita quaſi lux ſplen
dens ꝓcedit ⁊ creſcit vſqꝫ ad p̄fectū diem:
Ex qua diſtinctione pꝫ: qualr̄ q̄ſqꝫ pro tri-
bus p̄dictis gratijs dꝫ deo vocali voce grāſ
impendere ſeu referre. ¶ Secūdo hoc idēꝫ
ꝓbo auctoritate Apl'i ad Ephe. v. dicētis.
Grās ſemꝑ agite pro oib⁹. ſ. beneficijs do
⁊ pr̄i: in noīe dn̄i nr̄i ieſu xp̄i. Itē. i. Theſa.
ij. ait. Grās ſemꝑ agim⁹ deo ſine intermiſ-
ſione. Seneca. ij. de beneficijs ait. Propriū
beneficiati ē ſemꝑ grās benefactori impen-
dere. Ber. inſuper in ſentētijs ſic ait. Diſce
in referendo gratiā deo non eē tardus aut
ſegnis: diſce ꝑ ſingula dona gratias agere:
diligenter cōſidera oīa que tibi apponunt̃:
vt nulla dei dona debita gratiarū actione
fruſtrētur. Deniqꝫ Augu. ad ſanctū Aure
liū ſic dicit. Quid melius animo geramus:
ore promamus: ⁊ calamo exprimam⁹ neſcio:
niſi ꝙ deo gratias ſemper agamus: q2 nec

dici breuius: nec audiri leuius: nec intelligi
grandius: nec agi fructuoſius aliquid pōt.
¶ Tertio inſuper probo rōne. vꝫ vituꝑoſi-
tatis. ꝙ. ſ. quiſqꝫ vocali voce pro ſuſceptis
beneficijs dꝫ deo grās impēdere. Quā ra-
tionē per viā argumēti ponit Ber. in ſentē-
tijs ſuis dicens. Si magna ruſticitas eſt ei:
qui mittit vaſculū vini: grās nō agere: ꝙ̄to
maior ruſticitas eſt ⁊ ignominia: ei grās nō
agere: qui iceſſant̄ nobis tribuit bona ſua.
Propter talē ſepe ingratitudinē gratiaꝝ:
deus ſemper aufert grās iā datas ⁊ ſepi⁹
dandas dicēte Aug. ſuper illud Ro. i. Qui
cū deū cognouiſſent. non ſicut deū glorifica
uerunt aut gratias egerunt. Quod de⁹ (in-
quit) dederat gratis: tulit ingratis. Et Ber.
ſic ſuper Can. ait. Ingratitudo grāꝝ ē ini-
mica aie: et nanitio meritoꝝ: virtutū diſꝑ-
ſio: beneficioꝝ perditio: vent⁹ vrens ⁊ ſiccās
fontē pietatis: rorem miſericordie: ⁊ fluēta
gratie: Et Gre. in mora. ait. Nō ē dignus
dandis: q nō agit grates de datis. ¶ Quar
to deniqꝫ probo exēplo. ꝙ quiſqꝫ dꝫ vocali
ter grās deo referre ſicut pōt. Legit̃. n. ꝙ
quidā leo captus eſt ſemel in funib⁹ vena-
torum. Cui quidam paſtor compatiens: eum
a vinculis abſoluit ꝑꝑ eius nobilitatē. Ac-
cidit autē ꝙ dictus leo iterū fuit captus a
venatorib⁹ imperatoris: ⁊ ſic in caueam cū
alijs beluis eſt incluſus. Contigit autem ꝙ
in eandem caueā ſupradictus paſtor ꝓpter
quoddā ſcelus eſt proiectus a beſtijs deuo
randus. Quē recognoſcēs leo: nō ſolum ei
non nocuit: ſed inſuper blādo rugitu ⁊ mā
ſueta voce iuit ad eū: ⁊ eo modo quo potu
it toto corpore ſe ſibi humiliter p̄ſtauit: eūqꝫ
ab alijſ beſtijs eum deuorare volētib⁹ peni
tus ꝯſeruauit. Quod audiēs ⁊ videns impa-
tor: ⁊ intelligēs gratitudinē leonis erga pa-
ſtorē: vtrūqꝫ liberauit: ⁊ tradidit libertati.
Si igit̃ animal brutū voce ⁊ opere gratias
retulit: quas potuit benefactori ſuo: q̄ato
magis rationale animal vocales grās exhi
bere debet creatori ſuo. Hoc iugiter obſer-
uant deuoti religioſi: qui ante cibum ſemꝑ
dicunt Benedicite ⁊c̄. Poſt cibū ꝓ̄o dicūt.
Agim⁹ tibi grās oīpotēs de⁹ ⁊c̄. Et inſuꝑ
dicūt Miſere: ſeu alios pſalmos prout exi-
git diuerſitas tēpoꝝ. Sed tu o miſer mun-
dane: nec ante nec poſt cibum ſuſceptū gra
tias deo agis: quin potius ante ⁊ poſt: de-

um blaſphemas ⁊ maledicis. Ex p̄dcā igit̃
diſtinctione multiplici auctoritate: ratione
atqꝫ exemplo pꝫ: qualiter ad verum cultuꝫ
pr̄is deo exhibendum requiritur actio grāꝝ
¶ Tertium deniqꝫ (quod eſt neceſſariū ad
perfectum cultum oris deo exhibendum) dī
deprecatio. Non tm̄ vt pretactum eſt q̄ſqꝫ
dꝫ ore diuinam bonitatē ꝯfiteri: ⁊ inſuper
cum vocali voce ꝓ beneficijs ſuſceptis ipſi
deo dꝫ iugiter grās referre: ſed vltra hoc in
ſuis neceſſitatibus dꝫ quiſqꝫ deum depreca
ri: atqꝫ humiliter exorare. Et ꝙ vocalis oīo
⁊ deprecatio ad deum fieri debeat: quadru-
pliciter probo. Primo auctoritatibus. Se-
cundo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto
exemplo. ¶ Primo probo auctoritate Au-
gu. lib. de eccleſi. dogmatibus. di. Adeo oīo
neceſſaria eſt ad ſalutem: ꝙ etiam ſine ipſa
infans viuus dici ſaluari non pōt. Itē Lu
ce. xviij. ſaluator ait. Oportet ſemper orare
⁊ nunꝙ̄ deficere. Ubi gl. ait. Semꝑ ore deū
orare dꝫ quiſqꝫ: vt ſpūm oris verbo inflam
met ad deū. Et Luce. xi. Saluator ait. Pe
tite ⁊ dabit̃ vobis: queri. ⁊ inueni. pul. ⁊ ap.
vobis. Ubi ⁊ Aug. ait. Erubeſcat humana
pigritia: que peterē recuſat. quia plus vult
ille dare ꝙ̄ nos accipere: plus vult ille miſe
reri: ꝙ̄ nos a miſeria liberari. Aplus etiam
prima Theſſa. vltimo ait: Sine intermiſſiōe
orate. Et Iacobi. p̄mo di. Si quis idiget ſa
pientia: poſtulet a deo: q dat oibus affluen
ter. Grego. ēt. 23. q. iiij. ca. Obtineri ait. Ipſo
quoqꝫ ꝑennis predeſtinatio ita ab omnipo
tente deo diſpoſita eſt: vt ad hanc electi cuꝫ
labore ⁊ ꝟtute ꝑueniant: quatenus laborā-
do ⁊ orādo mereant̃ accipere: quod eis om
nipotens deus ab eterno dare diſpoſuit: De
niqꝫ Aug. in quodam ſuo tractatu quē fecit
de miſericordia ⁊ orōne. ſic di. Quid (inqt)
eſt vocali oratione preclarius: quid vite nr̄e
vtilius: quid animo dulcius: quid eſt in tota
noſtra religione ſublimius: Oratio eſt que
nos xp̄ianos facit. Oratio eſt: qua cum deo
loqmur: qua patrē dicim⁹: qua vniuerſa de
ſideria noſtra in ꝯſpectu diuine maieſtatis
effundim⁹. Oratio ē: que celos penetrat: nu
bes tranſit: dei aures affigit. hec i eccl'a vni-
uerſis gradib⁹ neceſſaria eſt. hec cathecumi
nis ſpūm: fidelibus preſidiū: penitentib⁹ ſo
latiū preſtat: hec iuſtos ꝯtinet: ſubleuat pec
catores: ꝑ hanc ēt qui ſtant non cadunt: ⁊ q

elixi ſunt erigunt̃. Hac vtit̃ etas oīs ⁊ ſex⁹.
hec cōditio oīs ⁊ dignitas. hec magna ſuat
⁊ minima. ꝑ hanc diuites tuti ſunt. ꝑ hanc
pauperes nō deficiūt. In hac gubernamur
in proſperis. ꝑ hanc fiduciam gerim⁹ in ad-
uerſis. hec nobis in gaudijs iocūda eſt. hec
in luctib⁹ ſuauis. per hanc leticiam ꝑcipim⁹
per hanc triſticiam declinamus. Hāc quaſi
ydoneam quandā ac tutiſſimā nauem vni-
uerſorum deſideriorum noſtroruꝫ mercibus
oneramus: que nos ad omnipotenteꝫ deum
manibus expanſis: ſuſis: atqꝫ precibus: felici
ꝓſperoqꝫ curſu prouehat. Per hanc omnia
timoris domini ornamenta ꝑcipimus: ꝑ hāc
quicquid fides inchoat: ſpes conſummat:
charitas decorat: ⁊ aſſidua deprecatiōe ſer-
uamus: per hanc in cōfeſſione perſiſtimus:
in tētatiōe ne duramus: ꝑ hanc pro xp̄o cor
poris vincula ſuſtinemus: ꝑ hanc poſtremo
beata martyria ꝯſummamus. hec Auguſti
¶ Secundo ēt probo vnica rōne. vꝫ inſtru-
ctionis. ꝙ ſcꝫ quiſqꝫ vocali voce debet deū
humiliter deprecari. Fundamentum rōnis
ponit Boetius libro de diſciplina ſcolariuꝫ.
di. Boni diſcipuli naturaliter debent ſequi
monita ſui doctoris. Quo preſuppoſito cer-
tum eſt ꝙ chriſtus qui eſt doctor ſalutis om
nium: dedit precipue hoc ſacramentum. ꝙ
ſcꝫ quiſqꝫ patrem celeſtē vocaliter oret di.
Matthei. vi. c. Cum orabitis: dicite. Pr̄ no-
ſter q es in celis: ſantificet̃ nomen tuum. ⁊c.
Quod ſi ſic eſt: ergo quiſqꝫ tanꝙ̄ bonus xp̄i
diſcipulus debet celeſteꝫ patrē vocali prece
humiliter exorare. Hic te extende ꝯtra illos
q neſciunt orationem dominicam: ⁊ ſi ſciūt
vix in anno ſemel illam dicunt. ¶ Tertio
etiam probo diſtinctione: ꝙ vocalis oratio
debet fieri ad deum. Nam Ricar. in quarto
diſtin. xv. arti. quarto. queſti. ſecunda. querit
an oratio ſit actus virtutis latrie: ⁊ an debe
at fieri ad Deum. Et reſpondet in corpore
queſtionis di. ꝙ ſic. Nā ad virtutem (inqt)
latrie pertinet deo exhibere honorem teſtifi
cantem in ipſum dominū: inꝙ̄tum ipſo ē ſo
lus creationis ⁊ conſeruationis principium
mundi. Homo autem cum orando aliquid
petit a deo: quia in ipſum ordinetur ſicut in
ſuorum bonorum principaleꝫ auctorem ſibi
exhibet honorem: Proteſtantem in eo ſum
mum dominium. Unde propter hoc ſequit̃
ꝙ oratio eſt actus ꝟtutis latrie. hec Ricar.

ꝓbaliter. Idē quoqȝ Ric. i. iiij. di. xv. ar. iiij.
q. vi. in corꝑe. q. dicit. Cū ꝗrit (inquit) an duꝰ
ſit vocaliter orādꝰ. Rn̄deo: ꝙ duplex ē oīo
ꝗdā cōis. ſ. ꝗ ꝑ miniſtros eccl'ie i ꝑſona to
tiꝰ ppl'i fidelis d'o offert: ⁊ talis dȝ innoteſcē
ꝑplo: ꝓ ꝗ offert: vt excitet ad deuotioneȝ: ⁊
ne poſſit ſuſpicari in eccleſie miniſtris illius
debite oīonis omiſſionē: ⁊ ideo talis oīo de
bet eſſe vocalis. Alia ē oratio ſingularis. ſcȝ
que offert ab homine: inꝙtū ſingularis ꝑ
ſona: ſiue oret ꝓ ſe: ſiue ꝓ alio. Et talē oīo
nem ꝙuis nō ſit neceſſariū eſſe cū ſenſibili
voce: niſi ad hoc homo ſit obligatus ex voto
tamē quādoqȝ expedit ad meritū: vt mēta
li adiūgat vocalis: vt ꝑ vocaleȝ feruor cor
dis amplius excitet. Ex quadā. n. naturali
vnione aīe ad corpꝰ: motus corꝑis diuerſi
mode affectiones anime excitant: ⁊ tales af
fectiōes maxime ſi ſint fortes: diuerſas mu
tationes in corpore excitant. Unde Aug. in
ep'la ad ꝓbū circa mediū. per certa interual
la horarū ⁊ temporū: etiā verbis rogamꝰ deū
vt illis rerū ſignis nos ipſos admoneamus
⁊ ꝙtū i hoc deſiderio ꝓfecerimus nobis ip
ſis innoteſcamus: ⁊ ad h agendū nos ipſos
excitemus. Expedit etiāȝ ad h: vt de lingua
nr̄a deo ſeruiamꝰ. Si tn̄ in caſu vocalis oīo
remitteret interiorem feruorē: tunc nō eſſet
vocaliter orandum oratiōe ſingulari. Qn̄qȝ
ēt ꝓrūpit homo in vocalē orationem exceſ
ſu mentis: q2 (ſicut di. Aug. ad ꝓbum circa
medium) dignior ſequet effectus: quem fer
uentior ꝑcedit affectus. hec Ricar. verbalit.
Ex qua diſtinctione ēt pȝ: qual'r quiſqȝ vocali
voce deū dȝ humiliter depcari. ¶ Quarto
deniqȝ ꝓbo exēplo ſaluatoris nr̄i Jeſu xp̄i
q formā orandi nobis: ꝓponit: dū nō ſoluȝ
mētali: ſed ēt vocali orōne i ſua neceſſitate
celeſtē patrē exorauit. Un̄ Matt. xxvi. dr̄.
ꝓcidit in faciē ſuā orās. ſ. vocalit ſm glo. ⁊
dicēs. Pr̄ (ſi poſſibile ē) tranſeat a me calix
iſte. Simile exemplū habemꝰ de apl'is. de q
bus Actuū. pmo. dr̄. Erāt hi. ſ. apoſtoli oēs
ꝑſeuerantes vnanimiter in orōne cuȝ muli
eribꝰ: ⁊ Maria matre Jeſu ⁊ fratribꝰ eius.
Et ex hoc ſtatim ſpiritū ſanctum. vt dr̄ Ac
tuū. ij. in linguis igneis viſibiliter accipe me
ruerunt. Ex ꝑdictis igit auctibꝰ: rōne diſtin
ctiōe: atqȝ exēplis pȝ. qual'r ad ꝑfectū cultū
oris deo exhibēdū: reqrit humilis depcatio
ad deū. Et per ꝯñs ex predictꝭ pȝ ſcda ado
ratio vȝ verbalis: ꝗ ſingulariter cultu latrie
deus colitur. in ꝗ oſtenſum fuit: qual'r ad
verū cultū oris: tria neceſſario reqruntur ſcȝ
diuine bonitatis profeſſio: gratiarū actio: ⁊
humilis ad deum deprecatio. Que ſimul
tria concedat vnicuiqȝ fideli aīe: ſponſus
animarū fideliū Jeſus xp̄s: qui cum patre
⁊ ſpiritu ſancto glorioſus viuit ⁊ regnat d
us per infinita ſecula ſeculorum: Amen.

¶ Dominica tertia in quadrageſima: iterū
de quinta excellentia: videlȝ de maxima no
bilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Omne regnum in ſeipſuȝ diuiſuȝ: deſolabit.
Scribūtur hec ꝟba Luce. xi.
⁊ i euāgelio occurrēti dn̄ice.
Post ſacri euangelij litteralē ⁊ moralē ex
poſitionē egregij ciues: ex quo de qnta con
templatione cultus latrie ſeu diuine adora
tionis. que dicitur contemplatio modifica
tionis declarauimus ſecundā adorationē:
que dicta fuit adoratio verbalis: in qua ēt
fuit oſtenſum qualiter ore tripliciter colitur
deus: vȝ profeſſione: gratiarū actione: ⁊ hu
mili deprecatione: habeo in preſenti decla
rare de ipſa modificatiōe diuini cultꝰ tertiā
adorationem. ſ. corporalem: que plurimum
vtilis eſt ſiue erit ⁊ gratioſa: cuius tertie
adorationis declaratio talis eſt:

¶ De tertia adoratione: ꝗ deus cultu latrie
adoratur: que fit corpore: ⁊ vocat corꝑalis.

¶ Tertia igit adoratio ꝗ deꝰ ſin
gularit cultu latrie adorat. di cor
palis. Que vtiqȝ adoratio actua
liter ſit corꝑe. Sciēdū igit ē. ꝙ ad dei ado
rationē ꝑfectā nō tn̄ reqritur vt quis corde
per fidem: ſpem: ⁊ charitatem: deū colat: ⁊ in
ſuper ore vel lingua ꝑ diuine bonitatis vo
calem ꝯfeſſionē: gratiarū actionē: ⁊ humileȝ
depcationē deū veneret: ſȝ inſup reqrit (ꝙ
tū fas ē) vt quiſqȝ corꝑe ſuo ꝑ corꝑalē ſuitu
tē eū colat: veneret: ⁊ adoret. Qd' ſāt ad ꝑfe
ctū latrie cultū ⁊ ad ꝑfectā dei adoratōȝ re
qrat ſuitꝰ ⁊ adoratio corꝑalr: tripl'r ꝓbo.
Pͥo auctē. Scdo rōne. Tertio excitatōe.
¶ Pͥo ꝓbo auctē Damaſcē. li. iiij. di. Rō
nale aīal niſi deum colat ſit mēte ⁊ corꝑe: a
deo ſi abſoluit: nec acceptat. ¶ Scdo h idē
ꝓbo vnica rōne. vȝ ꝯpoſitiōis. Scdm enim
phm. 2. de aīa. Quilibȝ hō ex duplici ſba cō
pōit. vȝ formali ⁊ mālī: ſeu itellectuali ⁊ cor
ꝑali. Quo ꝯceſſo clarū ē ꝙ ꝑꝑ hoc dupliceȝ
deo adorationē ⁊ ſuitutē qlibȝ ipēdē dȝ ſeu
offerre. vȝ ſpūalē ꝗ ꝯſiſtit iterꝰ i mēte ⁊ cor
palē ꝗ ꝯſiſtit i exteriori corꝑis humiliatiōe.
Et q2 i oībꝰ actiōꝰ latrie: illd qd ē exterꝰ re
fert ad illud qd ē interꝰ: ſic ad ꝑncipalius
iō exterior adoratio ſit ꝑ interiorē: ſine ꝗ ex
terior nihil ꝓficeret ad ſalutē. ¶ Tertio de
niqȝ ꝓbo excitatōe. ꝙ. ſ. ad ꝑfectū latrie cul
tū reqrat a corꝑalis ſeruit' ⁊ adoratio. Q2
. n. cuilibȝ ē nāle vt ꝑ ſenſibilia ad itelligibi
lia ꝑueniat: ꝑꝑ hoc qſqȝ dȝ deo humilem ⁊
corꝑalē adorationē exibere: vt ex hoc magis
excitet cuiſlibet aīus ad ſuſcipiēdū ſe deo:
⁊ iſup cuiuſlibet affectꝰ magis inflāmetur
ad diligēdū deū. His igit ꝑmiſſis: ꝙ vȝ ad
ꝑfectū dei cultū reqrit adoratio corꝑal' (ꝓ
ut oñdit auctoritas: rō: ⁊ excitatio) ſi querit
quot precipue modis dȝ deus adorari ⁊ coli
rn̄deo. ꝙ. v. mōis deū corꝑalit colimꝰ. Pri
mo oblatiōe. Secūdo genuflexione. Tertio
curuatōe. Quarto extēſione. Quito ꝑcuſſio
ne. ¶ Primo colit deus oblatiōe. ſ. corꝑis
nr̄i. Tunc. n. cum nr̄is corꝑibus deū veraci
ter colimꝰ: qn̄ ipſa corꝑa nr̄a reſtringimus:
ꝓut eſt cū ꝑꝑ deū a cibis delectabilibus ⁊
ſuꝑfluis ieiunamꝰ: ſeu cū a voluptatibꝰ car
nis abſtinemꝰ: ⁊ inſup cū ſuperfluā dormi
tionē reſecamꝰ. Nota tn̄: ꝙ dupliciter corꝑa
humana deo offeruntur ſeu offerimus. Et
primo cū ab oībus illicitis ꝑꝑ deū abſtine
mꝰ: ꝓut faciūt vxorati ⁊ hmōi. ¶ Scdo cuȝ
non tm̄ ab illicitis ſȝ inſuꝑ a licitꝭ nos ſpon
te cuſtodimus: qd ꝑcipue faciūt religioſi; q
ſpōte ꝑ votū ⁊ aīas ⁊ corpora creatori dedi
carunt. His ꝑmiſſis: dico ꝙ quiſqȝ dȝ ⁊ tene
tur vno ꝑdictorū duorū modorū corpus ſuū
deo offerre atqȝ dedicare. Et ꝙ quiſqȝ ad h
tenet faciēdū. ꝗdrupl'r ꝓbo. Pͥo auctori
tatibꝰ. Scdo rōnibus. Tertio diſtinctione.
Quarto exēplis. ¶ Primo ꝓbo auctorita
tibus. ꝙ quiſqȝ dȝ deum colere cū puritate ⁊
pudicitia: ſeu mortificatione ſui corꝑis. Nā
Apl's ad Ro. xij. ait. Obſecro itaqȝ vos fra
tres ꝑ miſericordiā dei: vt exhibeatꝭ corꝑa ve
ſtra hoſtiā viuentē: ſcām: deo placentem: ra
tionabile obſequiū vr̄ȝ. Et nolite cōformari
huic ſcl'o. ſ. ꝑ cōcupiſcētiam carnis: ſed refor
mamini in nouitate ſenſus vr̄i: vt probetis
ꝗ ſit volūtas dei bona: bn̄ placēs: ⁊ ꝑfecta.
Idē quoqȝ ad Ro. vi. Non regnet pctm̄ in
vr̄o mortali corꝑe. vt obediatis ꝯcupiſcētijs
eius: ſed neqȝ exhibeatis mēbra vr̄a arma
iniquitatis peccato: ſed ſꝑ exhibite vos deo
Et infra ſubiungit. Sicut. n. exhibuiſtis mē
bra veſtra ſeruire immundicie; ⁊ iniquitati
ad iniquitatē: ita nunc exhibete mēbra vr̄a
ſeruire iuſticie in ſanctificationē. Et. i. Cor.
vi. ait. Neſcitis qm̄ corꝑa vr̄a mēbra ſunt
xp̄i: Tollens ergo mēbra xp̄i: nunquid faciā
membra meretricis: Abſit. An neſcitis: qm̄ q
adheret meretrici vnum corpus efficitur cū
ea: Erunt. n. inquit: duo in carne vna. Qui
autē adheret deo vnus ſpūs eſt cum eo. Fu
gite ergo fornicationē. Omne. n. peccatum:
quodcūqȝ fecerit homo: extra corpꝰ ē. Qui
aūt fornicat: in corpus ſuum peccat. An ne
ſcitis: qm̄ mēbra vr̄a tēplum ſunt ſpūs ſci: q
in vobis eſt: quē habetis a deo: ⁊ nō eſtis ve
ſtri: Empti. n. eſtis precio magno: glorificate
⁊ portate deū in corꝑe veſtro. Item. 2. cor. vij.
ait. Chariſſimi mūdemꝰ nos ab omni inqui
namēto carnis ⁊ ſpūs: perficiētes ſꝑ ſancti
ficationē in timore dei. Idem quoqȝ Apl's
i. Theſſa. iiij. ait. Hec ē volūtas dei ſanctifi
catio vr̄a: vt abſtineatis vos a fornicatōe: vt
ſciat vnuſquiſqȝ vr̄m vas ſuū poſſidere i ſan
ctificatōe ⁊ honore: nō in paſſione deſiderij
ſicut ⁊ gētes ꝗ ignorāt deū. Deniqȝ Exodi.
22. ꝑcipitur. Qui imolāt dijs ꝑterꝙ deo ſoli:
occidet. Ubi glo. ait. Qui imolat corpꝰ ſu
um demōi: carni: ⁊ mundo: a deo occidet ꝑ
eternam mortē. h glo. Ex predictis auctorita
tibus patet: qualiter quiſqȝ tenet ⁊ dȝ celuȝ ⁊
creatorē ſuū per caſtiſſimā ſui corꝑis obla
tionē colere ⁊ adorare. Scdo h idem probo
ꝗdruplici rōne. Primo rōne ꝑceſſionis. Se
cūdo rōne dedicationis. Tertio rōne ſatiſfa
ctionis. Quarto ratione beatificationis
¶ Primo rōne preceſſionis. ꝙ quiſqȝ debȝ
⁊ tenetur ſuum corpus deo per ſacrificium
offerre. Fundamentū rationis ponit auctor
in libro de cauſis. di. Omnis cauſa natura
liter precedit ſuū effectum. Patet hec regu
la. Nam arbor naturaliter precedit ſuū fru
ctū. Quo preſuppoſito: certū eſt ſm Tho. 3.
parte ſūme. q. 22. ar. 2. in corpore queſtiōis ꝙ
omne ſacrificiū triplici rōne offert. Prima
eſt ꝑꝑ remiſſionē culpe: per quam homo a
deo auertit. Et iō dic Apl's ad Heb. v. ꝙ ad

ſacerdotē pertinet: ꝙ offerat dona ⁊ ſacrifi
cia deo pro peccatis. ¶ Secunda ratio ē ꝓp
collationem ⁊ conſeruationem gratie: qua ſē
per deo inheret: ⁊ in qua pax hominis ⁊ ſa
lus conſiſtit. vnde in lege veteri offerebatur
hoſtia pacifica pro ſalute offerentiū (ſꝫ ha
betur Leuiti. 3.) Tertia ratio quare ſacrifi
cium offertur: eſt propter adeptionem glo
rie: per quam mens perfecte deo coniungitur.
Propter qꝺ in veteri lege offerebat̄ holo
cauſtū quaſi totum incenſum (vt dı̄ Leuitici
primo) Cum igitur hec tria vꝫ remiſſio cul
pe: infuſio gratie: ⁊ adeptio glorie: ſint princi
paliter a deo tanꝗ̄ a cauſa effectiua: ex con
ſequenti vero acquirant̄ non tm̄ per anime
ſed etiam per corporis ſanctificationē: tanꝗ̄
per cām diſpoſitiuā. Concludo propter hoc
ꝙ quicūqꝫ vult hos tres effectus in ſe poſſi
dere: neceſſe ē ꝙ prius habeat in ſe corpis
ſcimoniā: ex qua diſpoſitiue pdicti tres effe
ctus acquiruntur. ¶ Secundo h̄ idem pro
bo ratione dedicationis. Fundamētū rōnis
ponitur extra. de re. iur. libro. vi. c. Semel do
dicatum: non eſt vlterius in vſus humanos
transferendum. Similiter extra de rerū per
mutatione. c. Mancipia. dicitur. Quod ſe
mel conſecratum eſt: ad vſus humanos am
plius transferri nō decet. pꝫ h̄ regula. Nam
ligna ſemel eccleſie cōſtructa non debent am
plius ad opera ſecularia trāſduci: Sic enim
ꝑcipit Iginus papa de ꝯſe. di. prima. c. ligna
vbi ait. Ligna eccleſie dedicata nō debent
amplius ad aliqꝺ opꝰ iūgi: niſi ad aliā eccle
ſiam. vel ſunt igne cōburenda. vel ſunt ad ꝓ
fectum in monaſterio fratribꝰ tradēda. In
laycorum autem opera nequaquam debēt
admitti. Hoc idem intelligit de veſtimentis
eccleſie. de quibus de cōſe. di. i. c. veſtimenta
dicitur. Veſtimenta eccleſie: quibus domino
miniſtrat̄: ⁊ ſacrata debent eſſe ⁊ honeſta: q
bus in alijs vſibus non licet frui ꝗ̄ eccleſia
ſticis: nec ab alijs debent ꝯtingi: aut offerri
niſi a ſacratis hominibus: Preterea vide
mus: ꝙ ꝑſonis ſemel in matrimonio coniun
ctis nunꝗ̄ licet ipſis viuentibus ſe ab inuicē
ſeparare: niſi forte per vtriuſqꝫ partis cōſen
ſum. Quo preſuppoſito: ꝙ videlicet res ſe
mel ad vnū finem dedicare: non debent am
plius ad alium finem transferri: certū eſt: ꝙ
quiſqꝫ chriſtianus aut per votum religiōis

aut per ſacramentum baptiſmi corpus ſuū
ad diuinam ſeruitutem dedicauit. Unde ⁊
in baptiſmo promittitur. Abrenuntio ſatha
ne ⁊ omnibus pompis eius. i. carnalibus vo
luptatibus. Quod ſi ſic eſt: ergo quiſqꝫ tene
tur iugiter ſuum corpus vſqꝫ ad mortē deo
per ſeruitutem offerre. ¶ Tertio h̄ idē pro
bo ratione ſatiſfactionis. Fundamentuꝫ ra
tionis ponit Phs. 2. de anima. di. Agere eſt
principaliter a forma deinde a materia: ⁊ ex
conſequenti a toto compoſito. Pꝫ hec re
gula. Nam actus inciſionis qui fit in pane
ſeu ligno: per prius procedit a forma cultelli
⁊ non ſolū a forma: ſed a materia ferri. ⁊ ſic
per cōſequens dicitur fieri a toto compoſito
Quo preſuppoſito: certū eſt a ſimili: ꝙ pec
cata que fiunt prius procedunt a voluntate
aie tanꝗ̄ a forma. deinde a corpore tanꝗ̄ a
materia: ⁊ ſic ex conſequenti a toto compoſi
to. patet hoc in peccato adulterij. Naꝫ adul
terium aut eſt conſummatum: ⁊ ſic prius ꝓ
cedit a voluntate precipiente: deinde a cor
pe obtēperante. Aut nō eſt conſummatuꝫ: ⁊
ſic eſt in voluntate ſolū: que tamē voluntas
ex dependētia corporalis materie ꝓcedit: ꝙ
ſi vt patet corpus ſimul cum anima deū off
fendit: clarum eſt ꝙ vtrunqꝫ debet deo ſati
facere de offenſa vt placetur: propter qꝺ. 2.
q. i. c. notum. ⁊. xvij. qōne. iiij. c. Omnis. dicit̄
Agentes ⁊ cōſentientes pari pena puniunt̄
Et ſapien. xi. dicitur. Per q̄ peccauerit ho
mo: per h̄ ⁊ puniet̄. Cū igit̄ talis ſatiſfactio
non poſſit fieri deo: niſi corpus in dei ſerui
tium per ſanctimoniā offerat̄: neceſſario cō
cluditur ꝙ quiſqꝫ corpus ſuum tenetur deo
per pudicitiam ⁊ abſtinētiam offerre. Pro
inde Grego. xxvij. queſtione. 2. c. Sunt q. di
cit. Duobus modus ſancti viri etiam a lici
tis abſtinet̄ ſolent. Aliqñ vt merita ſibi apꝺ
oipotētē deū augeāt. Aliqñ vero vt anteac
te vite culpas detergant. Item. xi. queſtione
i. c. Illud. Leo papa ait. Illicitorum veniaꝫ
poſtulantem oportet a multis etiam licitis
abſtinere dicente Apoſtolo. Omnia mihi li
cent: ſed nō oia expediunt. ¶ Quarto inſuꝑ
hoc idem ꝓbo rōne beatificationis. Sentē
tia eſt theologoꝝ in. iiij. di. xlix. ꝙ deus non
tm̄ animā beatificabit ꝑ fruitionē ſue viſio
nis: ſed inſuꝑ glorificabit: ⁊ corpus tā ex re
dundantia glorie anime in ipſuꝫ corpꝰ ex q̄

ſuſcipiet claritatē maximā ſubtilitatē: paſſi
bilitatē: ⁊ agilitatē: ꝗ̄ēt ex viſiōe ſeu appre
hēſiōe ſui obi: qꝺ erit corpꝰ xp̄i glorificatū.
Ex quo clarū pꝫ ꝙ aīa glorificabit̄ in viſiōe
diuinitatꝫ: corpꝰ vero ſūme delectabat̄ ex glo
rioſa viſione corporis chriſti. dicēte Ber. in
ſuis ſentētijs. Plenū inqt ꝓrſus erit omni
ſuauitatis dulcedine videre hominē homi
nis cōditorem. Quas ſimul duas beatifica
tōes ſaluator inſinuās Ioā. io. ait. Ego ſuꝫ
hoſtiū. ſ. eterne vite: ꝑ me ſi quis introierit.
ſaluabitur ⁊ ingredietur. ſ. ꝑ viſionē diuini
tatis ⁊ humanitatꝫ ⁊ paſcua inueniet. ſ. vtri
uſqꝫ beatitudinis. Qꝺ ēt cōfirmās Aug. in
libro de ſpiritu ⁊ aīa ait. Dupliciter inqt eſt
vita anime: vna qua viuit in deo: ⁊ duo qui
dē ſenſus ſunt in hoie: vnus interior: ⁊ aliꝰ
exterior: ⁊ vterqꝫ bonū ſuū hꝫ in q̄ reficit̄.
Senſus interior in cōtēplatione diuinitatꝫ.
Senſus exterior in cōtemplatōe hūanitatꝫ.
ꝑpterea enim deus eſt homo factus vt totum
hominē in ſe beatificaret: vt tota conuerſio
hōis ſit ad ipſum: ⁊ tota delectatio eſſet in
illo: vt a ſēſu carnis videret̄ ꝑ carnē: ⁊ a ſen
ſu mentis ꝑ diuinitatis cōtēplationē. h̄ erat
totū bonuꝫ hominis vt ſiue ingrederet̄ ſiue
egrederet̄ paſcua inueniret. Ex ꝑmiſſis con
cludo: ꝙ ſi deꝰ aīam ſimul ⁊ corpus glorifi
cabit: clarū ē ꝙ nō tm̄ aīam ſed inſuꝑ cor
pus qſqꝫ debet ꝑ ſeruitutē in ſacrificiū deo
offerre. Ex predictis igit̄ q̄tuor rōnibꝰ cla
riſſime pꝫ qualr̄ qſqꝫ tenet̄ aiaꝫ ſimul ⁊ cor
pus in dei ſeruitiū exhibere. ¶ Tertio hoc
idē ꝓbo vnica diſtinctiōe beati Tho. in ter
tio. di. ix. ar. 3. q. 3. Et. 2. 2. q. lxxxv. ar. 3. dicētis
Cū q̄rit̄ de qbus debemꝰ deo ſacrificiū of
ferre. Rñdeo ꝙ de tribus bonis. vꝫ de bono
mentis: de bono exterioris rei: ⁊ de bono cor
poris. Cuiꝰ rō h̄ ē: qꝛ de illis bōis debemus
offerre ſacrificiū deo q̄ hēmus a deo. vñ cū
triplex bonū habeamꝰ a deo. ſ. bonū aie: bo
nū rei exterioris: ⁊ bonuꝫ corporis: ḡ de his
tribꝰ bōis debemus offerre ſacrificiuꝫ deo.
¶ Primū igit̄ bonum iteriꝰ. ſ. aie tc̄ offeri
mꝰ deo: qñ iteriori quodā ſacrificio: vꝫ deuo
tiōe orōne ⁊ dilectiōe deuꝫ veneramur: ⁊ h̄
eſt ſacrificiū ꝑncipale. ¶ Sc̄dꝫ bonū qꝺ ha
bemꝰ a deo eſt bonū exteriorū rerū: de quo
ſacrificiū duobꝰ modis deo offerre debemꝰ
ſ. mediate ⁊ imediate: ſeu directe ⁊ idirecte.
Directe quidē offerimꝰ qñ imediate res no

ſtras exteriores ei exhibemꝰ. Indirecte vero
offerimus qñ eas ꝓp deum proximis cōica
mus. Et per hunc modū miſericordia quā
hō impendit homini prout eſt opus vtile
hōi: ſi non fiat ꝓp deum: non eſt ſacrificiuꝫ
⁊ res diuina. ¶ Tertiū deniqꝫ bonū qꝺ ha
bemus a deo eſt bonū corporis: qꝺ tūc deo
quodāmodo in ſacrificiū offerimus: cū per
martiriū ſeu abſtinentiaꝫ illud cruciamus h̄
Thomas formaliter. ¶ Quarto deniqꝫ ꝓ
bo exēplis: ꝙ. ſ. quiſqꝫ dꝫ deo ſuū corpꝰ i ſa
crificiū ⁊ ſuitutē offerre. ¶ Primū exēplū
habemꝰ de ſaluatore nr̄o: q. 33. annis corpꝰ
ſuū imaculatum deo patri ſacrificauit: nec
illꝺ vnꝗ̄ alicui libidini ⁊ ꝯcupiſcentie ſubie
cit. Proinde ad eph. v. apoſtolꝰ ait: Tradi
dit xp̄s ſemetipſuꝫ oblationē ⁊ hoſtiaꝫ deo
in odorē ſuauitatis. Quod ꝯfirmās Aug.
io. de ci. dei ſic ait. Uerꝰ ille mediator dei ⁊
hoiuꝫ: hō xp̄s Ieſus: cū in forma dei ſacri
ficiū cū patre ſumat: cū quo vnus ē deꝰ: tm̄
in forma ſui maluit eē ſacrificiū ꝗ̄ ſumere
ſacrificiū: dū ſeipꝫ pr̄i obtulit i ara crucis:
ne hac occaſiōe qſqꝫ extimaret ſacrificādū
creatur̄ eē: ſeu qſꝗ̄ r̄nuerit ſe deo i ſacrificiū
exhibē. Quo xp̄i exēplo: qſqꝫ a fili ſe dꝫ pr̄i
celeſti i ſacrificiū offerr̄. Ad qꝺ faciēdū hor
tamur. i. pe. iiij. vbi ſic dı̄. xp̄o igit̄ i carne paſ
ſo: ⁊ vos eadē cogitatōe armamini: qꝛ q paſſꝰ
ē i carne deſiit a pctis: vt iā ñ hōiū ꝯſiderijs
ſꝫ volūtati dei: qꝺ reliquū ē i carne viuat tē
poris. ¶ Aliud exemplū habemus de ſacris
martyribꝰ: qui diuerſimode ꝓpriū corpus
ꝑ martyriū deo in ſacrificium liberaliter ob
tulerūt. Ex predictis auctoritatibus: rōnibꝰ:
diſtinctiōe: ⁊ exēplis pꝫ: qualiter deꝰ colit̄ ex
oblatione ꝓprij corpis: ¶ Scꝺo inſuꝑ colit̄
ſeu coli debet deus genuflexione ſeu corpo
ris proſtratione. Nā quādo quiſqꝫ ſe coraꝫ
deo genuflectit pro gratia aliqua ſeu gloria
impetranda: tunc deum ſingulariter dicitur
venerari. Ad quod faciendum tria nos in
ducunt. Primo auctoritas. Scꝺo rō. Ter
tio exempla. ¶ Primo inducit̄ quiſqꝫ ad co
lēdū deū ⁊ venerādū aucte Michee ꝓphe
vi. c. dicentis. Quid dignum inquit offeram
domino. Curuabo genu deo excelſo. Similr̄
Iſa. xlv. c. dicitur. Uiuo ego dicit dominus
⁊ mihi curuabatur omne genu. ¶ Secun
do ad hoc faciendum quemlibet inducit ra
tio: vꝫ argumētatiōis. At non videmꝰ ꝑ ex

perletiã:ꝙ q vult petere grãz a tẽporali dño
ſeu rege ⁊ papa:nõ tm̃ petit:ſz inſup ſe pro
ſternit ⁊ genuflectit. Et clarũ eſt ꝙ ſic. vñ ter
tiũ Reg. pͥo dr̃. Q̃ð cũ introiſſet Nathã in
ↄſpectu regis Dauid:adorauit eũ ꝓnus in
terrã. qð ⁊ ſil'r fecit Berſabee vxor ipſi⁹ regis
Qui ambo poſtulauerũt hãc gratiã a rege
vt poſt mortẽ ſuã ↄſtitueret Salomonẽ re
gẽ ⁊ nõ aliũ. Q̃ð ſi ſic ẽ:ꝙ tal' veneratio ge
nuflexionis ⁊ ꝓſtrationis: fit dñis ⁊ regib⁹
tẽporalib⁹ pro impetrãdo bñficio tẽporali:
a fortiori dz qſqz ſe corporalit̃ genuflectere
corã rege regũ:q excellit in dignitate in infi
nitum oẽs ſimul reges:duces:⁊ imperatores
nec nõ ⁊ papa:pro conſequendo vitaz eter
nã. Sed. O ſuperbia humana ⁊ mãdana.
O vituperiũ incõparabile. O confuſio de
teſtanda. Ecce ſi vni magno domino loque
ris. tu genua in terra põis. ſi imperatori:tu te
genuflectis. Si ſuperiori ꝑlato loqueris:tu te
inclinas cum perſona ⁊ genu:⁊ qñ in omni
ꝟbo ſimilez reuerentiã facis. Si ꝟo cũ deo
⁊ creatore tuo vis loq̃:genua prorſus ⁊ per
ſonã flectere dedigneris:qñ ſi deus ipſe mi
nor ſit in dignitate quolibet tẽporali dño ⁊
ꝑlato. Siue igit̃ ores i publico:ſiue in abſcõ
dito:dico ꝙ debes te cũ maxia reuerentia ⁊
deuotõe genuflectere. Sil'r hoc agere debes
erga ſacratiſſimũ ſacramentũ:vbi i eccleſia
iacet:put hẽs extra de reli. ⁊ vene. ſanc. c. i.
Et qñ inde trãſis te curua ⁊ genuflecte:quẽ
admodũ fecit aſina cuiuſdã heretici corã
ſancto Antonio de padua. Similiter qñ in
miſſa corpus xp̃i eleuatur:genuflecte te hũi
liter:ac patient̃ ſic maneas donec cõio fiat.
O contadini vbi eſtis:q2 qñ miſſa celebrat̃
nunq̃ eccleſiam intrant niſi qñ dicitur ſan
ctus. Et cũ audiunt pͥſbyterũ dicentẽ San
ctus. currũt in eccleſiã. ac ſpingunt ſe ſic be
ſtie:⁊ aliqñ vnũ pedem tenent leuatũ ⁊ aliũ
curuũ tanq̃ ciconie. Et cũ corp⁹ xp̃i eſt ele
uatũ:ab eccleſia fugiũt tanq̃ ſi demonẽ vi
diſſent. Taceo de quibuſdã nobilibus ⁊ dñis
qui in eleuatione corporis xp̃i dedignant̃ et
genuflectere ⁊ diretuz extrahere. O perfidi
xp̃iani. O canes peſſimi. O generatio arro
gans:⁊ ſuperba:vbi eſt amor ⁊ honor quẽ
tenemini habere erga deum ⁊ creatorez ve
ſtrum. ¶ Tertio ad colẽdum deum per hu
milem genuflexionez ⁊ ꝓſtrationem nos ex
empla inducũt. Et primo exemplũ apl'i ad
ephe. tertio. ð ſeipſo dicẽtis. Flecto genua ad
patrẽ domini mei ieſu chriſti. Hoc idez pre
cipit ſancta eccleſia faciendũ ꝑcipue dũ
orat in paraſceue di. Oremus. Flectam⁹ ge
nua. Hoc idẽ fecit ſaluator. ð quo Luc. 22. di
cit̃. Poſitis i terra genib⁹ adorauit di. pat̃
⁊c. Itẽ apocal'i. iiij. ⁊ xv. legit̃. ꝙ xxiiij. ſenio
res procidebãt añ ſedentẽ in trono:⁊ ado
rabant viuẽtem in ſecula ſeculorũ. Simili
ter apocali. vij. dr̃. Et omnes angeli ſtãbant
in circuitu troni ⁊ adorauerũt proni deũ in
terram dicentes. Benedictio ⁊ claritas ⁊c.
De beato etiam Bartholomeo legit̃. ꝙ cen
ties flexis genibus orabat deum per diẽ:⁊
centies ꝑ noctem. Et de beato Jacobo mi
nore etiam legitur. ꝙ tantũ flectebat genua
ꝙ videbatur habere duritiam camelorum.
Ex predictis auctoritatibus:ratione:⁊ exẽ
plis patet:qualiter deus etiã colitur ſeu co
li debet genuflexione corporis: atqz humili
proſtratione. ¶ Tertio inſuper colitur ſeu dz
coli deus curuatione:ſeu capitis inclinatio
ne. Quãdocũqz enim quis inclinat:ſeu ca
put ſuũ incuruat:aut ad deum:aut ad ſan
ctos:tunc profecto ⁊ deum colit:⁊ venerat̃:
eo ꝙ talis incuruatio:eſt quoddã ſignũ hu
militatis ⁊ reuerentie ad ipſum deũ. Ad ta
lem dei venerationem per capitis inclinatio
nẽ ordinatio ſancte eccleſie vnũquẽqz chri
ſtianum inducit:cũ ex cõſuetudine vult:ꝙ
quando miſſa vel diuina officia celebrãtur
vnuſquiſqz humiliter ⁊ reuerẽter iclinet ca
put ſuũ:ꝑcipue cũ dicitur:gloria patri ⁊ fi
lio ⁊ ſpũi ſancto:qm̃ he tres ꝑſone in vna
eſſentia ſunt vn⁹ deus. Quid ibi agis o be
ſtia:⁊ ſuꝑba perſona: Noli q̃ſo tanq̃ ſtatua
manere in eccleſia ad officia:ſed humil'r in
clina caput tuum quotiens audis gloria pa
tri ⁊c. Item quãdo tranſis corã aliq̃ ima
gine alicuius ſancti:vel ſancte:hoc idem fa
cias:precipue tamẽ cum tranſis corã ali
qua cruce:ſeu aliqua imagine crucifixi:⁊ vir
ginis glorioſe:humiliter curua caput tuũ:
qm̃ vt dicit ſapiens pro tali reuerentia ac
cedet tibi bona gratia. Super oĩa tamẽ ca
put tuũ humiliter curuare debes: quando
audis nominare aut in miſſa:aut in officio
nomẽ Jeſu:quoniam in virtute huius nois
benedicti:nobis peccata remittuntur. Sic
eñ dr̃. i. Jo. 2. Scribo vobis filioli:q2 remit
tuntur vobis peccata vr̃a propter nomen
eius. Et Mat. 1. Angel⁹ dixit ad Joſeph. vo
cabis nomẽ ei⁹ Jeſum. Ipſe. n. ſaluũ faciet
pplm̃ ſuũ a pctis eoꝝ. Ad hoc etiam facien
dum:eccleſia inducit vnumquemqz fidelem
extra de imunitate eccleſiarum. lib. vi. c. de
cet. vbi dr̃. Conuenientes in eccleſia nomen
illud quod eſt ſuper omne nomẽ:a quo aliud
ſub celo nõ eſt datum hominibus:i quo ſal
uos fieri credẽtes oporteat:nomẽ videlicet
ieſu xp̃i:q ſaluũ facit populũ ſuum a pecca
tis eorum: exhibitione ſpecialis reuerentie
attollat. Et qð generaliter ſcribitur:ꝙ i no
mine Jeſu omne genu flectatur:ſingli ſingu
lariter in ſeipſis implentes:ꝑcipue dũ agũ
tur miſſarum ſacra miſteria:glorioſuz illud
nomẽ quandocunqz recolitur flectãt genua
cordis ſui:quod vel capitis inclinatõe teſtẽ
tur. Apoſtolus autem hortatur vnũquẽqz
nõ tm̃ curuare caput:ſed inſuꝑ genuflectere
cũ audit nomen Jeſu. di. ad Phi. 2. In no
mine Jeſu oẽ genu flectatur. ce. ter. ⁊ infer.
Ex predictis omnibus etiam patet:qualiter
deus colitur:⁊ venerat̃: ⁊ cũ capitis humili
inclinatõe atqz incuruatione. ¶ Quarto in
ſuꝑ colitur ⁊ veneratur deus extenſione ma
nuũ ſeu eleuatõne:put eſt quãdo quis ele
uat manus ad celũ:aut quando brachia in
modũ crucis ꝑꝑ deũ tz extẽſa. Nã talis ma
nuũ extenſio ſeu eleuatio:eſt quedam ꝓfeſ
ſio humilitatis ex qua veneratur deus: vel
etiã neceſſitatis. Hac adoratione Salomon
deũ veneratus eſt:de quo eccleſiaſtici vltio
dicitur. Jnclinauit ſe Salomon in cõſpectu
totius eccleſie ⁊ aperuit manus ſuas ad celũ
⁊ dixit. Exaudi deus preces populi tui. Qui
cũqz. n. orauerit in loco iſto exaudias illum
de celo ſancto tuo. Hoc idẽ faciebat Dauid
qui in pͦs: ait. Tota die expandi ad te man⁹
meas. Hoc idem fecit Moyſes. qui vt habe
tur exo. xvij. Quotiẽſcũqz extẽdebat manus
ſuas ad celũ cõtra Amalech. totiẽs eum ſu
perabat. Et exo. ix. dr̃. Cum egreſſus fuero. ſ.
Ego Moyſes de vrbe:extẽdam palmas me
as ad deũ:⁊ ceſſabũt pluuie ⁊ tonitrua. hec
ibi. Propter hec oĩa apl'. 1. Thi. 2. hortat̃ di.
Uolo viros in omni loco ꝑuras manus leua
re ad deũ. Nec mirum ſi quiſqz hoc modo
deũ dz venerari:qm̃ ſi pauper manus exten
dit vt a tẽporali domino elimoſynam acci
piat:multo magis quiſqz fidelis dz manus
ad deũ leuare ⁊ extendere:vt ex hoc eternã
vitã accipere mereat̃. Ex predictis etiã patz
q̃liter deus colitur ⁊ honoratur manuũ ele
uatiõe ⁊ extẽſiõe. ¶ Quinto deniqz colitur
ſeu debet coli deus ꝑcuſſione: vz pectoris:
aut tonſione. Tunc enim ſingulariter aliqs
deũ colit ⁊ veneratur: quando ex cõtritiõe
pectus ſuũ humiliter tondit aut percutit.
Proinde eccleſia hoc inſinuare volẽs faciẽ
dum:ordinauit vt ſacerdos dũ celebrat ⁊ ↄ
feſſionẽ facit percutiat ter pectus ſuum:di.
mea culpa:mea culpa:qð ⁊ reſpõſores ⁊ au
ditores ſimiliter facere debent ⁊ cõiter faci
unt. Eadẽ triplex percuſſio pectoris ſimiliter
fit quando ter dicitur in miſſa Agnus dei.
Si aũt quereretur quare magis pro colẽdo
deo nõ ꝑcutitur os ſeu oculi:vel cetera mẽ
bra ſicut pectus. Reſpõdeo. ꝙ non eſt alius
modus magis congruus ad colendũ deum
Et ratio eſt. Nam qui vult vt patet ꝑ expe
rientiam totam arborẽ eradicare: non icipit
a frondibus:ramis:folijs: ⁊ fructibus: ſed
ſimpliciter a radicibus. Radix omnium aũt
peccatorum eſt cor:ſcd̃m ſniam ſaluatoris.
Mat. xv. di. De corde exeunt cogitatões ma
le:homicidia:furta ⁊c. huiuſmodi. Cũ igitur
homo pectus percutit:tunc verificat̃ ſenten
tia ſaluatoris Mat. 3. di. Ad radicem arbo
ris ſecuris poſita eſt. Accipe ergo queſo pul
chrum ⁊ notabile documentum. Quotienſ
cũqz. n. quis percutit manibus pectus ſuum
ꝑꝑ deum:totiẽs clemẽtiſſimus deus omnia
peccata cordis oris ⁊ operis ei libẽter dimit
tit. Et ꝙ ex humili pectoris tõſione deus om
nia ſimul peccata remittit:cũ propoſito tam̃
ad debitum tempus ea confitendi: triplicit̃
probo. Primo auctoritatibus. Secundo ra
tione. Tertio exemplo. ¶ Primo ꝓbo Au
ctoritatibus. Nam Augu. ſuꝑ verba Luc.
xviij. Percutiebat pect⁹ ſuũ ⁊c. Ait. Percu
te inquit humiliter pectus cordis tui:⁊ con
feſtim omnia peccata erunt deleta. Item ec
cleſiaſtici. 20. dr̃. Eſt qui multa redimit. ſ. pec
cata:modico precio. ſ. peccatoris tonſione ⁊
reſtituẽs ea in ſeptuplũ. Itẽ glo. ſuper ver
ba pͦs: Cor contritũ ⁊ humiliatum deus nõ
deſpicies. vbi eſt vera cordis contritio:ibi ẽ
vera omniũ peccatoꝝ remiſſio. Deniqz Eze.
xviij. dr̃. Quotienſcũqz peccator igemuerit:
vz corde ſeu pectoris tonſione:omnium iniq
tatuz eius obliuiſcar. ¶ Secundo etiã pro
bo vnica ratione. videlicet cauſalitatis. ꝙ. ſ. hũi

lis ꝑcuſſio pectoris meretur remiſſionē omnium peccatorum. Fundamentum rationis ponit philo. vi. topicorum. dicens. Tale additū tali ſimpliciter: facit magis tale: patet h̄ regula. Nā ſi paruus ignis generat calorem a fortiori ſi addit̄ cū illo alius maior ignis maiorē generabit calorē. Quo preſuppoſito certū eſt ſʒ oēs theologos in. iiij. di. xvij. ꝙ ſola cordis contritio delet omnia pctā. Q̄ ſi ſic eſt: ergo a fortiori delentur omnia peccata ex humili pectoris tonſione ſimul cum vera cordis contritione. Et confirmat hanc rationem Franciſcus de maronis in quodā ſermone de contritione dicens. Quicunqʒ i quit meretur de condigno maius. meretur d condigno minus: cū ibi maior dignitas exiſtat. Sed clarum eſt ꝙ actus ſolius cōtritionis ⁊ tonſionis pectoris: meretur de condigno vitam eternam. ergo multo fortius cordis contritio ⁊ pectoris tonſio meretur d cōdigno omnis mortalis culpe remiſſionem. Quod confirmat Thomas in. iiij. di. xvij. ar. v. q. 2. Et etiam Petrus de tarantaſio eadem di. ar. vi. q. 2. dicit. Cum queritur an cōtritio tollat reatum pene ſimul ⁊ peccatū: ⁊ per ꝯñs mereatur vitam eternā. Reſpōdeo ꝙ in contritione eſt duplex dolor. ſ. mentalis ⁊ ſenſibilis. Primus dolor qui eſt in cōtritione eſt mentalis. ſ. diſplicentia pcti ꝯmiſſi: ex charitate procedens. Et talis dolor cōtingit tm̄ intendi: ꝙ nō ſolū ab omni culpa: ſed etiam ab omni pena abſolutionem merebit̄ ⁊ inſup cū h̄ vitā eternam. ¶ Scds dolor qui eſt in cōtritione eſt dolor ſenſibilis queʒ voluntas in cōtritione pro peccatis aſſumit quod etiam fit cum pectoris tonſione. Et qꝛ talis dolor eſt pena quedā: pōt ēt tm̄ intēdi ꝙ ſufficiet ad deletionem omnis culpe ⁊ pene: ⁊ vltra hoc merebit̄ vitā eternā. ¶ Tertio hoc idem probo vnico exemplo. vʒ publicani peccatoris: de quo Luc. xviij. ſic dicitur Publicanus aūt a longe ſtans nolebat nec oculos ad celum leuare: ſed percutiebat pectus ſuum di. Deus propicius eſto mihi peccatori. Et ſubiungit ſaluator. Amē dico vobis deſcendit hic iuſtificatus in domum ſuā ab illo. Ecce ꝙ hic publicanus ex humili pectoris percuſſione ab omnibus peccatis meruit iuſtificari. Nec eſt mirum: quoniā eius oratio: vel adoratio: ex quattuor fuit ꝯmēdabilis. videlʒ ex timore: pudore: dolore: ⁊ ardore. ¶ Primo ex timor̄. vnde di. A lōge ſtās Nam pre timore ⁊ reuerentia dei non audebat appropinquare: ſed a longe ſtabat ſicut fecerunt leproſi. Luc. xvij. vbi Augu. ait. De longinquo publicanꝰ ſtabat: ⁊ tn̄ deo appropinquabat: ⁊ cum dñs prope attendebat qꝛ excelſus deus humilia reſpicit in celo ⁊ i terra. ¶ Secundo fuit cōmendabilis a pudor̄: qꝛ nec oculus volebat ad celum leuare vt reſpiceret. vbi Aug. ait. Tremebat conſciētia ⁊ ideo ex verecundia celum nō reſpiciebat. Et Bernar. in eius perſona ait. Quanā frōte attollam oculos ad tā bonū patrē tā malus filius. Econtra dicitur de anima inuerecunda Iere. 3. Frōs mulieris meretricis fcā ē tibi ⁊ noluiſti erubeſcer̄. ¶ Tertio fuit cōmēdabil' a dolore: qꝛ ꝑcutiebat pectꝰ ſuum. Nam exterior percuſſio pectoris ſiue corpis ſignū eſt interioris doloris cordis. ¶ Quarto fuit ꝯmēdabilis ab ardore charitat̄. quo. ſ. pccm̄ ſuum humiliter cōfitebatur di. Deus propitiꝰ eſto mihi peccatori. Ex p̄dictis auctoritatibus: ratione: ⁊ exemplo patet: q̄liter ex humili percuſſiōe pectoris deꝰ omnia peccata remittit. Et per conſequens ex predictis pʒ tertia adoratio: videlicet corporalis: qua ſingulariter deus cultu latrie: oblatione gēuflectione: curuatione: extenſione: ⁊ pectoris percuſſione colitur ⁊ veneratur: que ſiml' v. nobis omnibus concedere dignetur oipotens deus: q glorioſus viuit ⁊ regnat ꝑ infinita ſecula ſeculorum Amen.

¶ Feria ſcda poſt tertiā dñicaʒ quadrageſime: iterum de. v. excellentia. videlicet de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

QUanta audiuimus fcā i capharnaū: fac ⁊ hic i p̄ria tua. Scribuntur hec verba Luc. iiij. c. Et in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ moralem expoſitionem dilectiſſimi ciues ex quo de. v. contemplatiōe cultus latrie ſeu diuine adorationis que dicitur contemplatio modificationis declarauimus. tertiam adorationem que dicta fuit adoratio corporalis in qua ⁊ fuit oſtenſum qualiter corpore quintupliciter colitur deus. videlicet oblatione: genuflexione: curuatione: extenſione: ⁊ corporis: percuſſione: habeo in preſenti ſermone declarare de ipſa modificatione cultus dei quartā adorationē. vʒ virtualē: actualē: ⁊ integralē: q̄ plurimū vtilis erit neceſſaria: ⁊ gratioſa. Cuius q̄rte adoratōis declaratio talis erit.

¶ De quarta adoratiōe qua deus cultu latrie adoratur: que fit opere: ⁊ dr̄ virtualis.

q Uarta igit̄ adoratio qua deꝰ ſingulariter cultu latrie adoratur dicitur virtualis: ſeu actualis: vel integral'. Que vtiqʒ adoratō actualiter fit cum operibus virtuoſis. Pro quo ſciendum eſt. ꝙ ad perfectam dei adorationem: non tm̄ requiritur vt quis corde per fidem ſpē ⁊ charitatem deum colat: ⁊ inſup ore vel lingua per diuine bonitatis vocaleʒ confeſſionem gratiarum actionem ⁊ humilem deprecationeʒ domini venerer̄ ſeu etiā corpore ſuo per corporalem ſeruitutē deuʒ honoret: ſed inſuper reqritur quantū fas ē: vt quiſqʒ virtuoſis opibus ipſum deū adoret. Dupliciter aūt in bonis exterioribꝰ deo ſacrificamꝰ. ¶ Primo directe ⁊ principal'r ſm Tho. in. 3. di. ix. ar. 3. q. 3. Et. 2. 2. q. lxxxv. ar. 3. quādo. ſ. res noſtras imediate deo offerimus. ¶ Secūdo indirecte: qñ eas noſtris ꝓximis cōmunicamus propter deum: ſicut precipitur fieri prouer. 3. vbi dicit̄ Honora deū de tua ſubſtantia. Et de primitijs oium frugum tuarum da pauperibus. Honorari inſuper dicitur celeſtis pater cum ſacrifitio glorioſi corporis ⁊ p̄cioſi ſanguinis ieſu chriſti filij ſui. Quo ſacrificio: dei cultꝰ valde ampliatur. Quod vtiqʒ ſacrificiū. omnibus alijs excelētius eſt dicente Alexā. papa de conſe. di. 2. c. Nihil. Nihil inquit in ſacrifitijs maiꝰ eſſe poteſt q̄ȝ corpus ⁊ ſanguis xp̄i. nec vlla oblatio potior eſt: ſed hec oēs precellit: que pura conſcientia domino offerenda eſt: ⁊ pura mente ſumenda: atqʒ ab omnibꝰ veneranda. Et ſicut potior eſt ceteris: ita potius excoli ⁊ venerari debet. h̄ ille. Hoc ſacrifitiū cunctis fidelibus adultis ab Innocētio papa tertio ſemel in āno ſumendum precipitur: prout habet̄ extra de pe. ⁊ re. i. c. Omnis vtriuſqʒ ſexꝰ. Venerari iſup debet deus a cunctis fidelibus: per deuotā oblationem ſacrarum miſſaꝝ. Que veneratio precipitur de cōſe. di. i. c. Miſſas. vbi dicitur. Miſſas dñico die ſecularibꝰ totas audire ſpeciali ordine precipimus: ita vt ante benedictionē ſacerdotis egredi populus nō p̄ſumat. Quod ſi fecerit: ab ep̄o publice confundatur. h̄ ibi. Simile preceptū ponitur de cōſe. di. i. c. Cum ad celebrandas. Et extra. de parrochijs. c. vt dñicis diebus. Vos igit̄ parochianos admoneo vt populo veſtro dicatis ꝙ in feſtis p̄ceptis miſſam integrā deuote audiant. vt ex hoc venerer̄ deus. Sed heu ſunt nōnulle Beſtiales genitrices q̄ filias diebꝰ feſtiuis in domo relinquūt: nec recordant̄ p̄cepti ſaluatoris. di. Mat. iiij. Dñʒ deum tuū adorabis ⁊c. Et ſimiliter Exo. xx. precipitur. Memento vt diē ſabbati ſantifices. Sed tales dicunt. O ſic eſt cōſuetudo. Quibus reſpōdeo. ꝙ nequaq̄ȝ eſt bona cōſuetudo ꝙ dimittas filiā tuam in domo ad tripudiandū: ⁊ ꝙ tēpus circa ſpeculū amittat: ꝓpterea. viij. di. c. Mala. dicit̄. Mala cōſuetudo: non minus q̄ȝ pernitioſa corruptela vitāda eſt. Ducite ergo filias ad miſſas: ac diuinum cultū magnificate: qꝛ oēs de iure diuino obligamur feſtū ſanctificare: ac in eo diuinū cultū: magnificare: necnō ⁊ miſſam de iure poſitiuo audire. Sed vt paucis cūcta ꝯplectar: abſolute dico ꝙ deꝰ a cūctis fidelibꝰ adultis pro loco ⁊ tēpore venerari dʒ cū actibus oium virtutū: put eſt cū actu iuſtitie: caſtimonie: tempātie: fortitudinis pietatis: miſericordie tam ſpūalis q̄ȝ corporal': necnon ⁊ cū integra obſeruatiōe oium diuinoꝝ atqʒ eccleſiaſticoꝝ preceptoꝝ. Et ꝙ ſimul oia talia neceſſario requirātur ad noſtrā ſalutem: ⁊ dei cultū: tripliciter ꝓbo. Primo auctoritatibꝰ. Scdo rōibꝰ. Tertio ſimilitudinibus. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nam glo. ſup illa ꝟba ꝓphe. Sacrificate ſacrifitium iuſtitie ⁊ ſpate in dño. ait. Tunc deo veꝝ cultū ⁊ ſacrifitiuʒ offerimꝰ: cuʒ circa opa iuſtitie: pietatis: miſericordie fortitudinis: ⁊ tempantie: aiaʒ ⁊ corpꝰ occupamꝰ. Itē Iero. lxxxvi. di. c. Quid clemētia. inqt. Nō hʒ nec induitꝰ eſt viſcera miſericordie ⁊ lachrymaꝝ q̄uis ſpūalis ſit q nō adimpleuit legē xp̄i. h̄ ille. Itē Pelagius papa. vij. q. i. c. ois. ait. Qui negat miſicordiaʒ faciendā fugiētibꝰ ⁊ neceſſitatē patiētibus ipm negat xp̄m: q eſt miſericordia ⁊ ꝟitas. Itē calixtꝰ. p̄p̄. i. o. c. pōderet. ait. Sñia que vetat mīam ⁊ pietatē: nō ſolū tenere frēs ſʒ ēt audir̄ fugite: qꝛ potiorē miſicordia ⁊ pietas oibus holocauſtomatibꝰ ⁊ ſacrifitijs.

ꝫ ille. Saluator inſuꝑ per exteriora opa pa
trē celeſtē precipit venerari. Mat. v. di. Sic
luceat lux veſtra. c. ho. vt vi. o. u. b. ⁊. g. p. u.
q in. c. eſt. Deniqꝫ Amb. in quodā ſmōe ſic
ait. Qui dicē ſe xpianū eē ⁊ chriſtū colere: ⁊
xpi iuſticiā non opatur: mēdax eſt: ⁊ dyabo
li fili⁹ Ex qbus auctibus patet: qualr act⁹
⁊ opera virtutum neceſſario requirunt ad
verum dei cultū. ¶ Secundo hoc idem pro
bo duplici ratione. videlicet. Ratione coniū
ctionis. ⁊ ratione Argumentatōis. Prima
ratio dicitur coniunctionis. Fundamentum
rationis huius ponit philoſoph⁹ pmo de
celo ⁊ mundo. di. Uirtus eſt vltimū alicui⁹
quod poteſt. vel vltimū de potētia. patet ꝫ
regula. Nā potentia viſiua non dicitur ſim
pliciter virtuoſa eſſe inquātū habet poten
tiam videndi: ſed inqꝫtum ad actum ſe extē
dit. Hoc idem dico de ceteris potentijs ſen
ſitiuis. Similiter potētia intellectiua nō di
citur ſimpliciter perfecta ⁊ virtuoſa: ex eo ꝙ
habet potentiam intelligendi: ſed ſolū inqꝫ
tum ad actum intelligendi virtutes ſe exten
dit: cū talis actus vt dicit. ix. metaphi. ſit per
fectio ipſius intellectus. Quo preſuppoſito:
certū eſt a ſimili: ꝙ habitus fidei ſpei amo
ris ⁊ charitatis qbus colit deus: non ſunt
ſimpliciter virtuoſi ⁊ perfecti inqꝫtum ſunt
huiuſmodi: ſed ſimpliciter inqꝫtum ſe exten
dūt ad oēs actus virtutum: propter deum
ꝑꝑ quod Grego. in omelia pe. dicit. Proba
tio dilectionis exhibitio eſt operis: ⁊ amor
dei nunquā eſt ocioſus: quia operatur ma
gna ſi eſt: ſi autem operari renuit: amor non
eſt. Ex quo claret ꝙ ſi auferat act⁹ ab habi
tu precipue ꝓ loco ⁊ tēpore: nequaqꝫ habi
tus virtutū poterūt dici eſſe vere virtutes:
⁊ per ꝯñs verus dei cultus: cum ſpēs virtu
tū vt di. viij. meta. ſint ſic numeri. ¶ Scdo
ꝓbo rōne argumētatiōis. Regula gnālis ē
oīuꝫ phaꝝ ⁊ canoniſtaꝝ: ꝙ ſi ꝯcedit mīm⁹.
ꝯcedit ⁊ mai⁹. Qd ſic patet. Nā ſi ꝓ x. du
catis dānat qs ad mortem: a fortiori dāna
ri debet: qui contra iuſticiam mille ducatos
furat⁹ eſt. Quo cōceſſo: certū eſt ſm Alexā.
de ales. 2. pte ſūme. i tractatu d delicto pue
rorū. ꝙ paruuli ſine batiſmo morientes: da
to ꝙ non habeāt vſum libri arbi. in eternū
diuina viſione priuantur. Quod cōfirmans
Aug. in libro de fide ad Petrū. ⁊ ponitur
e ꝯſe. di. iiij. c. Firmiſſime. ait. Firmiſſime

tene: ⁊ nullatenus dubites: oēm hominem q
per concubitū viri ⁊ mulieris concipit cū
originali peccato naſci impietati ſubditum
mortiqꝫ ſubiectū: ⁊ ob hoc naturaliter na
ſci ire filiū. De quo apl's dicit. Eram⁹ natu
ra filij ire ſicut ⁊ ceteri: a qua ira null⁹ libe
ratur niſi per baptiſmū: ⁊ per fidem media
toris dei ⁊ hominum ieſu chriſti dñi noſtri
ꝫ ille. Quibus ꝯſentiens ſaluator Jo. 3. di
cit. Amen amen dico vobis: niſi qs renatus
fuerit ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto nō pōt intra
re in regnuꝫ dei. Quod ſi ſic eſt: ꝙ pueri ex
defectu baptiſmi qui requiritur ad cultum
latrie ēt ſine vſu libri. ar. dānātur: a fortiori
dānari oportet eos q habēt vſum li. arbi. q
vtiqꝫ ſponte ⁊ libre deficiunt ab operibus
bonis ⁊ virtuoſis. imo qꝫtū ad hoc plus me
retur priuari eterna beatitudine vnus ſol⁹
habens vſuꝫ li. arbi. ⁊ deficiēs a bonis opi
bus: qꝫ mereant omnes pueri ſimul morien
tes cum defectu baptiſmi: cū in eis nō fuit
vſus li. arbi. ad valēdū percipere baptiſmi
ſacramētū. ¶ Tertio deniqꝫ probo ſimilitu
dinibus. ꝙ videlicet exteriora opera neceſ
ſaria ſunt ad diuinum cultum ⁊ ſaluteꝫ no
ſtrā. ¶ Prima ſimilitudo ponit luc. 13. vbi
ſaluator ait. Arboreꝫ fici qdā habebat plā
tatā in vinea ſua: ⁊ venit querēs fructū in
illa ⁊ nō inuenit. dixit aūt ad cultorē vinee.
Ecce āni tres ſūt ex quo venio q̄rens fructū
in ficulnea hac: ⁊ ñ inuenio: ſuccide ergo eā
vt qd terrā occupat: Quid ꝑ ficulneā que
ꝑꝑ dfectū fructuū iubet ꝑcidi: niſi aīa xpia
na itelligit: q̄ ex defectu virtutū ⁊ bonorum
operū iuſte ab eterna gl'a reſecari ꝓmeret.
Itē Mat. 21. etiā di. Uidēs dñs fici arborē
ſecus viaꝫ venit ad eā ⁊ nihil inuenit in ea
niſi folia tantū: ⁊ maledicēs illi ait. Nunqꝫ
ex ea fructus naſcant in ſempiternū: ⁊ are
facta eſt continuo ficulnea. Qua ſimilitudi
ne patet: ꝙ anima deficiēs ab operibus bo
nis: ⁊ ꝑciditur a ſuꝑna gloria: ⁊ in eternum
a deo maledicitur. Alia ſimilitudo ponitur
Mat. xxv. de ſeruo pigro: qui cuꝫ accepiſſet
talentū vnū tm̄ a domino ſuo: vt aliquid
cum eo lucraretur: cū abſcondiſſet illud ſub
terra: veniens dominus maledixit ei: ⁊ per
miniſtros ſuos fecit eū ꝓici extra curiā ſu
am. Quid ꝑ ſeruū pigrū nihil cū talēto lu
crantē: ⁊ ob hoc a dño ſuo maledictū. ⁊ a
curia ſua expulſum niſi hoiem chriſtianum

intelligimus: qui ſcum ex pigritia: ignorētia:
fragilitate vel malitia nihil boni operat tā
dem in morte ſua maledicitur ab ipſo deo:
⁊ inſuꝑ ab eterna vita expellitur: ꝓpterea
Grego. ſuper predicta vba in omelia vni⁹
confeſſoris pontificis. quēlibet hortatur ad
bene operādū. di. Lectio inquit ſancti euā
gelij fratres chariſſimi ſolicite nos conſide
rare admonet: ⁊ ne nos qui plus ceteris in
hoc mundo aliquid accepiſſe cernimur ab
auctore mundi grauius inde iudicemur. Cū
enim augentur dona: rationes etiā creſcūt
donorū. Tanto ergo eē humilior: atqꝫ ad
ſeruiendū deo promptior quiſqꝫ dꝫ ex mune
re: quanto ſe obligatiorem eſſe conſpicit in
reddenda rōne. Ecce hō qui peregre profici
ſcitur ſeruos vocat: eiſqꝫ ad negotiū talen
ta ꝑtitur. Poſt multū vo tēporis poſiturus
cum eis rationē reuertitur. bene autē operā
tes pro apportatu lucro renumerat. ſeruū
vo a bono opere torpentem damnat. ¶ Ex
predictis igitur auctoritatibus ⁊ rationibus
atqꝫ ſimilitudinibus: patet: qualiter opera
virtuoſa ad noſtram ſalutē ⁊ ad diuinum
cultum profecto ſunt neceſſaria. Qd ſi q̄re
res: que ꝑcipue inter cetera oīa opa ſūt ma
gis nobis ⁊ noſtre ſaluti ⁊ diuino cultui ne
ceſſaria. Rñdeo ꝙ tria ſunt magis neceſſa
ria opera: quoꝝ Primū dicitur opus con
tritionis. Secundū dicitur opus confeſſio
nis. Tertium dr opus ſatiſfactionis.

¶ De primo opere. i. de cōtritiōe ſingularit
ad latriam ⁊ diuinū cultum neceſſaria.

P Rimum igitur opus ſingulariter ad
diuinū cultū neceſſariū dicitur con
tritionis. Quia. n. deo dante de ipa
contritione in quadrageſimali de tribus
ꝑtib⁹ ꝓe penitētie diffuſius ⁊ prolixi⁹ tra
ctabo: ſufficiat pro nunc de maxima ipſius
contritionis neceſſitate tractare. Et qm̄ con
tritio ſm magiſtrum in. iiij. di. xvij. eſt q̄dam
dolor voluntarie aſſumptus pro peccatis: cū
propoſito confitendi ⁊ ſatiſfaciendi: hinc ē
ꝙ ne quis ab ignorantia decipiat accipiēs
forte oēm dolorem: ⁊ precipue ſenſualē pro
ipſa contritione. Sciēdū ē ſm Tho. in. iiij.
diſtin. xvij. ar. 1. q. ij. ꝙ duplex ē dolor. videlꝫ
dolor ſenſualis: ⁊ dolor rōnalis: ſeu mētal.
¶ Primus dolor videlicet ſenſualis nihil
ē ſimpliciter: niſi quedā paſſio in carne vel
in ꝑte ſenſitiua: qui dolor nō ē eſſentialiter

contritio: ſed quidā effectus ipſius contri
tionis. Sicut enim pena corporalis exterior
eſt quidā effectus virtutis pnie ad reconci
liādā offenſam: que in deū cōmiſſa ē officio
membrorum: ſic virtus penitentie infert do
lorem ipſi concupiſcibili: ad reconciliandam
offenſam que in deū eſt cōmiſſa per inordi
natum actum partis ſenſitiue. ſ. virtutis cō
cupiſcibilis. Lachryme igitur exteriores: af
flictio corpis: ⁊ dolor cordis: nequaqꝫ ſunt
contritio: qm̄ ſunt in parte ſenſitiua. ¶ Se
cundus autē dolor dr rōnalis: ſeu mentalis
⁊ ꝫ dolor eſt in voluntate: Qui dolor nihil
aliud ē ſimpliciter qꝫ diſplicentia quedam
ipſius peccati rōne ſue deformitatis: inqꝫtū
ſ. peccatū eſt in offenſam dei ⁊ proximi: ⁊ ta
lis dolor eſſentialiter contritio dicitur. Qd
ſi forte quereretur cur magis voluit de
us contritionem eſſe in ipſa mente ⁊ volun
tate: qꝫ in parte ſenſitiua. Reſpondeo ꝙ
hoc voluit duplici reſpectu. ſ. Ideptitati ⁊
ꝑtātis. ¶ Prim⁹ reſpectus dicitur Idēpti
tatis. Sicut enim ſcribitur extra de. re. iur. c.
1. vnūquodqꝫ ꝑ quaſcūqꝫ cauſas naſcit ꝑ
eaſdem ſimiliter diſſoluitur. Cū āt peccatū
formaliter committatur: per actum volunta
tatis: ⁊ nō per partem ſenſitiuā: ſic. n. dicitur
xv. q. 1. in ꝑncipio. Ex voluntate nāqꝫ pecca
ta ꝓcedūt: q̄ li. mētis arbitrio: ⁊ delinquen
tis ꝓpoſito cōmittunt. Igitur reqritur ꝙ ꝑ
eundē actū voluntatis. i. ꝑ diſplicentiā pec
catuꝫ expellatur ab aīa: ⁊ nō principalr per
lachrymas ſeu ſenſitiuū ⁊ cordialeꝫ dolorē:
¶ Secundus āt reſpectus quo deus voluit
per prius contritionē in voluntate cōſiſtere
qꝫ in ſenſibili dolore: dicit potātis. Quoniā
n. vt dicitur. ij. phiſi. voluntas hominis ſem
per eſt in libertate vſqꝫ ad mortē: hinc eſt ꝙ
ſemper ⁊ omni tpe diſplicentia peccati: que
in ratione ⁊ voluntate cōſiſtit haberi poteſt
habere autem dolorem ſenſibilē in corde ab
ipſa voluntate procedentem nō ſemꝑ ē poſ
ſibile. Iō deus non requirit dolorem ſenſi
bilem de neceſſititate: ſed ſimpliciter de ꝑfe
ctiōe. Ut igitur libere poſſit quiſqꝫ peccator
remiſſionē percipere peccatoꝝ: voluit ſimpli
citer contritionem magis eſſe in voluntate:
qꝫ in parte ſenſitiua: ſeu in ſenſuali dolore.
¶ His declaratis: dico tibi o peccator: ꝙ ſi
vis percipere remiſſionem peccatorum tuo
rū: ⁊ beatitudineꝫ eternā adipiſci: oꝫ dico ꝙ

ꝙ habeas hanc contritionem in corde tuo.
videlicet ꝙ per rationem tibi diſpliceāt oīa
peccata: que vnquam corde: ore ⁊ opere con
tra deum proximum ⁊ conſcientiam tuā cō-
miſiſti. Et ꝙ talis contritio ſeu diſplicentia
oīum peccatorum ſit cuilibet neceſſaria ad
ſalutem quintupliciter probo.

¶ Primo auctoritatibus.
¶ Scdo rationibus.
¶ Tertio ſimilitudinibus.
¶ Quarto exemplis.
¶ Quinto diſtinctione.

¶ Primo probo auctoritatibus. ꝙ ſcilicet
cuilibet neceſſaria eſt contritio ſeu odium: ⁊
cordialis diſplicentia omnium peccatorum
ſuorum. vnde Ber. in ſententijs ſuis. dicit.
Sine contritione peccati: ſine dolore culpe:
ſine diſplicentia iniquitatis: ⁊ ſine amaritu
dine preterite vite: nunq̄ acquiritur celeſtis
vita: nec remiſſio peccatoꝝ. Itē Eze. vi. di-
citur. Recordabunt̄ mei liberati veſtri in gē
tibus ad quas captiui ducti ſunt: q2 contriui
cor coꝝ: fornicans ⁊ recedēs a me ⁊ oculos
eorum fornicantes poſt idola ſua dicit domi
nus: ⁊ diſplicebunt ſibimetipſis ſuper malis
que fecerūt: ⁊ ſuper vniuerſis abhominatio-
nibus ſuis. Item Eze. xx. dicitur: Recordabi
mini viarum veſtrarum malarum: ⁊ omniuꝫ
ſcelerum veſtrorum qbus poluti eſtis in eis:
⁊ diſplicebitis vobis in conſpectu veſtro in
omnibus malitijs veſtris quas feciſtis: ⁊ ſcie
tis q2 ego dominus recipiam vos cum bene
fecero vobis propter nomen meum. Apoſto
lus inſuper. 2. Cor. vij. ait. Mundem9 nos. ſ.
per contritionem ab omni inquinamento car-
nis ⁊ ſpūs: ꝑficiētes ſanctificationē in timo-
re dñi. Itē. lxxxvi. di. c. Faciētis. dr̄. Prim9
inocentie grad9 eſt odiſſe nephāda. Et. lxxxvi
di. c. Odio. Leo papa ait. Odio ſp̄ habeāt
peccata nō homines. ⁊ ꝓpheta dic̄. Qui di
ligitis dñm odite malū. Et apl's ad Roma.
x. ait. Odientes malum adherentes bono.
Itē Aug. in ep'la ad Vincētiū. ⁊ pōit. 23. q.
vij. c. Queadmodū. dicit. Nō. n. gaudebis
te vnq̄ eē correctū: niſi pri9 odias ⁊ doleas
te fuiſſe ꝑuerſū. Idē quoqꝫ Aug. i lib. ꝺ vb
dñi. ait. Sine odio culpe nūq̄ dat̄ īfuſio gr̄e
Itē de pe. di. iij. circa ꝑncipiū dr̄. Nob ſuꝑ
fundamētū apoſtoloꝝ poſitis qd preter plo
rare reſtat. qd. n. ꝑ odiū peccati dolere ſem-
per i vita oꝫ: vbi. n. dolor finitur deficit pñia
Si autem penitētia finit̄: quid relinquitur
de venia: Tā diu enim qs gaudeat ⁊ ſperet
de gratia quā diu ſuſtentatur a dolore ⁊ pe
nitētia. Itē Taraſius eps. 22. q. iiij. c. diffini
tioni. D. Oē peccatū deus bonus indulget:
ſi quis tñ ex toto corde doleat ⁊ peniteat.
Itē Aug. ad Felicianū ⁊ ponitur de pe. di.
i. c. medicinā. ⁊ de ꝯſe. di. iiij. c. oīs. ait. Oīs
enim qui iam voluntatis ſue arbiter conſti
tutus ē: cum accedit ad ſacramentum fide
liū: niſi eū peniteat veteris vite: nouā vitaꝫ
gr̄e inchoare non pōt. Deniqꝫ idē Aug. de
pe. di. 5. §. hijs auctoritatibus. ſeu. c. ſūt plu
res. ait. Recte. n. penitēs quicqd ſordis poſt
purificationē baptiſmi ꝯtrexit: oꝫ vt abluat
ſaltem lachrymis mētis: ſed ſatis ē dur9 cu
ius mentis dolorē oculi carnis nequeunt
declarare: ſed ſciat ſe culpabiliter durū: q
deflet dāna tēporis vel mortem amici ⁊ do
lorē peccati lachrymis nō oſtēdit. Nō itaqꝫ
quis ſe excuſet nō hēre fontē lachrymaruꝫ:
cum nonnunq̄ lachrymis oſtēdat dolorem
amore tꝑaliū. Ex predictis auctoritatib9 pꝫ:
qualiter ad verū dei cultū ⁊ ad ꝑcipiendaꝫ
remiſſionē peccatoꝝ: neceſſario requiritur
omnimoda diſplicentia de peccatis. ¶ Se-
cundo hoc idē probo triplici rōne.

¶ Primo ratione oppoſitionis.
¶ Secundo ratione beatificationis.
¶ Tertio ratione argumentationis.

¶ Primo probo ratione oppoſitiōis: ꝙ diſ
plicentia de peccatis oīno eſt neceſſaria ad
remiſſionē peccatorum. Fundamētū rōnis
ponit phs lib. de regi. prin. di. Oē corrupti-
bile ſimpl'r corrumpitur per actionem ſui cō
trarij. patet hec regula. Nā frigus nō corrū
pitur niſi per calorē. dicēte pho. iiij. metauro
rū. Quecunqꝫ inquit a frigido cōponūtur
ſicut glacies ⁊ nix: a calido diſſoluūtur. pro-
pterea. 2. ethicorum ait. Medicine ſemꝑ ha
bent fieri per contraria. Quo preſuppoſito
peto qualiter peccatum in anima intrauit:
Et certum eſt ꝙ per complacentiam ⁊ dele
ctationem alicuius rei illicite. propter quod
philoſophus. x. ethicorum ait. Delectatio te
net operantem in opere. Et. x. Ethicorum di
cit. Vnicuiqꝫ naturaliter eſt delectabile id
quod amat ⁊ operatur. Tunc vltra quero
quod eſt ſimpliciter contrarium delectatio-
ni ⁊ complacentie voluntatis: ⁊ certum eſt:
ꝙ diſplicētia atqꝫ triſtitia. vñ. ⁊. viij. ethico-
rū phs ait. Triſtitia delectatōni oppoſita ē.
Quod ſi ſic eſt: ꝙ ꝯtrariū nō expellitur niſi
per ſuū ꝯtrariū: ⁊ diſplicētia directe oppoſi
ta ē delectationi ⁊ cōplacētia peccatorum.
Cōcluditur neceſſario ꝙ peccata niſi ꝑ cor
dialem diſplicentiā nunquā ab anima pñt
expelli. ꝓpterea tho. hoc idē ꝯfirmans q̄rit
in quarto. di. xvij. ar. i. q. i. Et ꝑcipue in ſolu
tione quarti argumēti quare ꝯtritio magis
dicatur eſſe dolor quā gaudiū ſpes ⁊ pu-
dor: cū hec quattuor neceſſario ſimul in cō
tritione cōcurrant. Et rñdet di. ꝙ cōtritione
debuit ſimpliciter ꝑ dolorem diffiniri: ⁊ nō
per alia tria. Et ratio eſt: q2 illa tria nō ita
directe reſpiciunt peccatū: ſeu ſunt ꝯtraria
peccato. ſicut dolor ⁊ diſplicentia. qꝺ ſic pꝫ.
Nam ſpes quā contritus hꝫ nō reſpicit ip-
ſam culpā: ſed diuinā miſericordiā. Simili
ter gaudiū qꝺ contritus hꝫ reſpicit ipm do
lorem per quē recuperat̄ gr̄a: gaudet enim
q2 de peccato dolet. Similiter pudor quem
cōtritus hꝫ nō reſpicit directe ipm peccatū:
ſed peccati effectū qui eſt infamia. Naꝫ cō
tritus hꝫ pudorem ex ꝯſideratione taꝫ diui
ne quā humane infamie ex turpi. Econtra
vero dolor ſeu diſplicentia directe reſpicit
ipſum peccatū: tanq̄ ſuum contrariū: ⁊ iō
contritio que ordinat̄ ad delectionē pecca
ti: magis dicitur dolor ⁊ diſplicentia. q̄ ali-
quod trium predictorū. ¶ Secundo etiam
probo ratione beatificationis. ꝙ contritio ⁊
diſplicentia cuilibet eſt neceſſaria. Clarum
eſt enim ꝙ quelibet anima rationalis deuꝫ
videre appetit: in quo ſimpliciter beatitudo
cōſiſtit. dicente Aug. 13. de tri. c. viij. Ad ap-
petendū beatitudinem que in clara dei vi-
ſione cōſiſtit natura nos compellit. cui ſum
me bon9 ⁊ imutabiliter creator hoc indidit
hec ille. Sed manifeſtum eſt ꝙ deus videri
nō pōt niſi aīa prius fuerit ꝑ cōtritionē ab
oībus peccatis purgata. Sic eni dr̄ de ꝯſe.
di. iiij. c. nō pōt. Non pōt quis vite celeſtis
gloriā accipere. niſi prius fuerit purgat9 ab
oi ſorde peccati. hec ibi. Et qꝺ ſic ſit. ꝙ non
poſſit videri deus niſi prius aīa a cunctis
maculis peccatoꝝ fuerit mūdata. accipe fū
damētū rōnis qꝺ ponit tho. ⁊ etiā cōmē. ſu
per tertio. de aīa. di. Senſus inquit nō deci
pitur circa propriuꝫ obiectū obſeruatis de
bitis circūſtantijs: que ſunt diſpoſitio orga
ni: diſpoſitio obiecti: ⁊ diſpoſitō medij. ⁊ pa
tet hec regula. Nam ad hoc ꝙ potētia viſi-
ua aliquod obiectū comprehendat: vt puta
aliquā imaginem vel figuram tria neceſſa-
rio requirunt̄: vꝫ ꝙ oculus ſit ſanus. ⁊ nō ce
cus vel turbidus. ¶ Item ꝙ imago ſit pro
pinqua: ⁊ nō valde remota ab oculo. ⁊ ꝙ ſit
medietas aeris clara vel lucida: ⁊ nō tene-
broſa inter potentiā viſiuā ⁊ ipſum obiectū
ſeu ipſaꝫ imaginē. Quod ſi deficiat vna ſo
la diſpoſitio de predictis tribus. videlicet ꝙ
aut oculus ſit cecus: vel figura ſit valde re-
mota: vel medium aeris ſit obſcurum ⁊ tene
broſum: impoſſibile erit oīo ꝙ potentia viſi
ua apprehendat illud obiectuꝫ ſeu illā ima
ginē. ¶ Quo preſuppoſito: certū ē a ſili ꝙ
ad h ꝙ aīa deū videat viſiōe beatifica tria
ſunt ſibi neceſſaria. vꝫ ꝙ oculi anime q ſunt
intellectus ⁊ voluntas ſint ſani ⁊ non infir-
mi. i. ꝙ intellect9 careat oi falſitate ⁊ hereſi
⁊ voluntas careat omni inordinate amore.
Similiter oportet ꝙ obiectum ipſius anime
ſit ipſi anime propinquum: per conformita-
tem voluntatis: ⁊ non remotum. Item ꝙ in
ter animam ⁊ deum ſit quoddam medium
lucidum ⁊ ſplendidum: qꝺ eſt gr̄a creata:
qua mediante anima videre poſſit deum.
Quod ſi deficiat vna ꝺ predictis tribus diſ
poſitionibus: impoſſibile ē ꝙ anima deū vi-
dere poſſit. Nā ſi intellectus hēat in ſe falſi-
tatē: ⁊ volūtas inordinatū amorem: cū hec
ſint ꝯria deo: deū appꝛhēdere non poterunt.
Sil'r ſi aīa ſit remota a deo: qꝺ vtiqꝫ ſit per
peccatū: q2 ſm Auguſt. lib. de natura boni.
pctūm ē receſſus ab incōmutabili bono ad
commutabile bonum: per amorem nequa-
quam poterit videre deuꝫ. Similiter ſi medi
um fuerit obſcurum ⁊ tenebroſum inter de
um ⁊ animam: nequaquā poterit videri de
us. Medium tenebroſum nihil eſt niſi pctm̄
quod tanquam macula ⁊ tenebra inter de-
um ⁊ animam interponit̄. Sic enim dicitur
Eze. xvi. Habens fiduciam in pulchritudine
tua fornicata es: ⁊ dediſti maculam glorie
tue. ¶ Et Joelis ſecundo dicitur. Sol ideſt
intellectus vel appetitus humanus ordina-
tus conuertetur in tenebras. ſcilicet erroris
⁊ inordinati amoris. Et Apoc. ſexto dicitur
Sol. i. animus humanus factus eſt niger. ſ.
per pctūm tanq̄ ſacc9 cilicinus. Et tren. iiij.
di. Quomō obſcuratum eſt aurum: ⁊ muta
tus eſt in tenebra color optimus. ſ. anime.

Et infra ſubiungitur. Denigrata eſt ſup car
bones facies eius. Ex premiſſis claret: ꝙ ſi
aliqua tenebra ⁊ obſcuritas peccati interpo
nitur inter deū ⁊ animā: impoſſibile ē ꝙ vn
ꝗ̄ anima beatificetur ꝑ viſioneʒ diuine ma
ieſtatis. Sic enim dr̄ treñ. 3. O ppoſuiſti tibi
nubē. ſ. peccati: ⁊ nō tranſiuit oratio. i. potē
tia intellectiua nō potuit, trāſire ad cōtēplā
dum facieʒ dei. Et apoc. 21. dicitur. Nihil co
inquinatum intrabit in illa. ſ. celeſti gloria:
nec abhominationeʒ faciēs. Quod ēt reue
latum fuit prophe: qui cuʒ oraret deum dr̄.
Domine quis habitabit in tabernaculo tuo
aut quis re. in m. ſancto tuo: Stati audiuit.
Qui ingreditur ſine ma. ⁊ oper. iuſticiā. Dic
totum pſalmū ſi vis ⁊ expone verbaliter.
Hec ſimul omnia cōfirmans Auguſtinus:
ſicut recitat Magiſter i pmo. di. 2. dicēs. Sū
mum bonū ſolū a purgatiſſimis oculis cer
nitur mentis enim humane acies in tam ex
cellenti luce nō figitur: niſi per iuſticiam ſi
dei prius emundetur. hec ille. Nota ꝙ dicit
purgatiſſimis: quia ad hoc ꝙ anima deum
videat nō tm̄ oportet ꝙ ſit purgata ⁊ pur
gatior a peccatis: ſed inſup purgatiſſima ēt
in ſuperlatiuo gradu Tho. autē in primo.
exponens illud verbū purgatiſſimis. ſic ait.
Ad hoc enim ꝙ deus videatur naturali co
gnitione: oportet mentē purgari a vagabū
dis ſenſibus ⁊ fantaſmatibus. Ad hoc aūt
ꝙ per fidem cernatur: oportet mentem pur
gari ab erroribus ⁊ naturalibus rationibꝰ.
Ad hoc autem ꝙ videatur per eſſentiā opʒ
purgari mentem ab omni culpa ⁊ miſeria
cordis: oris: ⁊ operis. hec tho. verbaliter Se
raphicus autem Bonauentura i pmo. ex
ponens etiaʒ illud verbū purgatiſſimis. ait.
Ad hoc ꝙ mens deum contempletur ꝑfecte
indiget purgari quo ad itellectū ⁊ affectū:
vtriuſqʒ aūt purgatōnis triplex eſt gradus.
Nam intellectus tunc purgatus eſt cuʒ ab
ſtrahitur a ſenſibus ⁊ ſpeciebꝰ. Purgatior
eſt: cum mundatur fantaſticis imaginibus
Purgatiſſimus vero eſt: cum a phyloſophi
cis rationibus ⁊ ab omni falſitate ſe auer
tit. Gradus affectus ſunt iſti. Purgatꝰ
eſt affectus: cum mundatus eſt ab omni cul
pa. Purgatior eſt: cum mundatus ē ab
omni ſequela Purgatiſſimus vero eſt: cuʒ
mundatur ab occaſione peccati hec Bona
uentura verbaliter. Quibus deniqʒ concor
dans ſaluator. Mat. v. ait. Beati mūdo cor
de: quoniam ipſi ſcilicet ſimpliciter deuʒ vi
debunt. Ex qua rōne patet: ꝙ niſi per cōtri
tionem expellātur tenebre peccatoꝝ ab ani
ma: ipoſſibile ē ꝙ anima vnꝗ̄ poſſit beatiſi
cari. Tertio inſup probo, rōne argumen
tationis: ꝙ ꝯtritio ſeu diſplicētia de ꝓpriis
peccatis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem.
Pro cuius rōnis declaratione peto: an
quiſqʒ ſaluandus debeat habere diſplicen
tiā de peccatis ꝓximorū ſuorum: ⁊ certū eſt
ꝙ ſic. Nam glo. ſup verba prime cor. 12. Si
quid patitur vnum mēbrum: cōpatiuntur
omnia mēbra: ſic dicit. Niſi inquit doleas d̄
malis ꝓximorum tuorum: nunꝗ̄ gaudebis
de remiſſione peccatorum tuorum. hec glo.
Quod confirmans Ambro. lib. de officiis.
⁊ ponitur. lxxxvi. di. c. Non ſatis. ait. Com
patiamur itaqʒ alienis peccatis atqʒ cala
mitatibus ſicut noſtris: ⁊ neceſſitates alioꝝ
quantū poſſumus iuuemus. hec ibi. Hanc
caritateʒ apl's habebat cū. 2. cor. xi. dicebat.
Quis infirmatur: ⁊ ego nō infirmor: quis
ſcandalizatur: ⁊ ego nō vror. Hanc charita
tem etiā habebat Job. cum Job. 30. c. dice
bat. Flebam condam ſup eo qui, afflictus
erat. ſcilicet de peccatis: ⁊ anima mea cōpa
tiebatur pauperi. Hanc charitateʒ ⁊ di
ſplicentiam de peccatis alienis etiam, xp̄s
habebat: qñ Luc. xix. dr̄. videns Jeſus ciui
tatē. i. animā peccatricē ſm glo. fleuit ſuper
eā. Quod ſi vt patet cuilibet eſt neceſſaria
diſplicentia de peccatis alienis: a fortiori
cuilibet eſt neceſſaria cōtritio ⁊ diſplicentia
de propriis peccatis: Quia vt dicit phs. ix.
ethicorū. Amicabilia que ſunt ad alteꝝ: ve
niunt ex amicabilibꝰ que ſunt priꝰ ad ſeip
ſum. Et eccleſiaſtici. 30. dr̄. Miſerere priꝰ ani
me tue placēs deo. Et cōfirmatur iſta rō ſic
Si enim rex ex modico defectu excluderet
filiū ſuū a curia: nunqd ſi excluderet ſeruū
ignobilem: Et certū eſt ꝙ ſic: Quo cōceſſo:
peto an deus. excluderet a celeſti curia oēs
nouem coros angeloꝝ: omnes patriarchas
⁊ prophetas: omnes martyres: virgines ⁊
confeſſores: nec non ⁊ virginem ſimul cum
humanitate chriſti: ſi committerent ſolum
veniale peccatum: aut eis non diſpliceret.
Et certum eſt ꝙ ſic: dicente Auguſt. lib. de
vero cultu. Et ſi omnes ſancti mundi ſint in
cōſpectu dei: tamen ſi nimiū ⁊ leue peccatuʒ
etiā a nobis factū eis non diſpliceret: ſta
tim ex imperio diuine iuſtitie oēs e celo rue
rent: ⁊ oēm gloriā quā poſſident amitterent.
Quod ſi ſic eſt: quomō ergo poſſibile eſt ꝙ
peccator ingrediatur celeſtem curiā cū ma
cula: ſeu cum cōplacentia peccati mortalis:
que in infinitū eſt grauior ⁊ peior cūctis ve
nialibus culpis: Sic enim dicit Ric. in. iiii.
di. xvi. ar. 2. q. 2. argumē. i. Peccatum inquit
mortale ⁊ veniale differunt in infinitū: quia
mortali debetur pena eterna ⁊ infinita: ve
niali ꝟo tēporalis ⁊ finita. hec ibi verbali
ter. Et ibidē in corpe. q. ait ad litterā. Non
eſt intelligendū ꝙ multa venialia equiuale
ant vni mortali: qr deordinatio vnius pecca
ti mortalis plus ponderat: ꝗ̄ deordinatio
nes centū miliū venialiū ſimul. hec ibi ver
baliter. Immo. in eadem queſtione cōclu
dit ꝙ ſiquis centum mille annis ſtaret cum
cōplacentia ſolius culpe venialis: cētū mille
annis ſtaret ꝙ nō poſſet videre faciem dei.
Ex predictis tribus rationibus pʒ igitur:
qualiter ⁊ quantū contritio ⁊ diſplicentia
de peccatis cuilibet ſit neceſſaria ad ſalutē.
Tertio etiam probo ex ſimilitudinibus.
ꝙ diſplicētia ſeu cōtritio ſūt neceſſaria ad
recipiendū remiſſionē peccatoꝝ. Primaʒ
ſimilitudinē habemus de Tito. Legimus
in hyſtoriis romanoꝝ Titū veſpaſiani filiū
in caſtris Jeroſolimā, reſidentē: audiſſe Ve
ſpaſianū patrem ſuū de totius ſenatꝰ volū
tate ad imperii dignitatem fuiſſe ſublima
tū. Quapropter tanto euectus eſt gaudio: ꝙ
ſubito membroꝝ corporis fortitudine deſti
tutus: ex nimia venarū apertione: oīa eiꝰ mē
bra ꝯcta facta ſunt. Joſephus aūt qui ro
manoꝝ cōtra iudeos texuit hyſtoriā: ⁊ me
dicus ſapientiſſimꝰ: cām egritudis recogno
ſcens: regſiuit ſi toto in orbe reperiri poſſet
vnꝰ hō q eēt capitalis inimicus huiꝰ Titi
quem ſuper ceteros abhominaretur. Cūqʒ
quidā intimaſſet quēdā eē hoiem cuiꝰ no
mē Titus intm̄ abhorreret: ꝙ nec eū in ſua
curia aliqs, noiare auderet. fecit eū clā veni
re: ⁊ ſtatuto die: mēſam feliciſſimā ante ocu
los Titi fecit parari: pincernaſqʒ ⁊ dapife
ros iuuenes adunari: mandauitqʒ occulte
omnibus: vt nullū ad ꝓceptū Titi filii im
peratoris obedire ꝓſumeret. Sic aūt oībus
ordinatis: emulū Titi fecit cū honore ⁊ im
periali magnificētia locari: ⁊ ſibi a ſuiſſo il
bus officioſiſſime ſuiri. Quod Titꝰ cōſpiciēs
ſtatim ira magna velut ignis cepit accendi
mandabatqʒ ſuis hoiem illum occidere: ⁊
cū nullus ſibi pareret: ſed potiꝰ inimico gra
tioſius ſeruirent in tm̄ ſucceſus ē ira: ꝙ ve
ne reſtricte ſunt: ex qua reſtrictione prorſus
ꝯ͂ria prime apertioni venarum: oīa eiꝰ mem
bra cōtracta conſolidata ſunt: ⁊ priſtine ſa
nitati reſtituta: propter quod de cetero non
illum inimicū habuit ampliꝰ: ſed potiꝰ il
lum ſibi in cincerū amicū copulauit. Qua
ſimilitudine patet: ꝙ qui vult ſanari a pec
catis que per cōplacentiā ⁊ delectationem
in anima ſunt introducta: oportet omnino
ꝙ in ſe recipiat diſplicentiam ⁊ triſtitiam: q̄
ipſius cōplacētie ⁊ delectatiōis ſunt penitꝰ
expulſiua. Aliā ſimilitudinē fere precedenti
ſimilē ponit Valerius libro primo. di. Vi
di inquit mutū fortiſſimum: qui dum irēt
ad ſingulare certamen vicit hoſtem: ⁊ dum
vellēt ire ad petendum victorie ꝑmiū: vnꝰ
videns iſtum eſſe mutum: voluit petere pre
miū qd̄ ille erat accepturus: vidēs verō mu
tus ꝙ ille petebat illud qd̄ ſibi debebat: i tā
tum accēſus fuit ira: ꝙ artarie calefacte ſūt
⁊ ſic incipiens loqui recuperauit loquelam.
Qua ſimilitudine etiam concluditur: ꝙ di
ſplicentia peccatoruʒ oppoſita complacētie
cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. Aliā in
ſuper egregiam ſimilitudinem ponit philoſo
phꝰ lib. xvi. de ꝓprietatibus reꝝ. di. Anguis
ſe ſentiens graui morbo vel ſenio aggraua
tum: pluribus diebus abſtinet a cibo ⁊ ieiu
nat: vt ſic pellis eius facilius a carne relaxe
tur. deinde guſtata quadam herba amariſſi
ma: virtute illius herbe ſtatiʒ prouocatur ad
vomitum: ⁊ euomit totum humorem viru
lentum qui erat cauſa ſue infirmitatis: ⁊ tā
dem vt cutem rigidam mollificet: in aquā ſe
balneat ac humectat: ⁊ ſic foramen anguſtū
querens: ⁊ cum quadam violentia tranſiens
penitus ſe decorticat: ⁊ ſic ſoli expoſitus ſe d̄
ſiccat: ⁊ in carnis ſuperficie nouaʒ cutem re
cuperat: ⁊ ſic ſūptis viribus clarius poſtmo
duʒ videt: fortius graditur: ⁊ auidius come
dit. Spiritualiter ad iſtud propoſitū chriſtꝰ
nobis ſuadet Mate. x. di. Eſtote prudentes
ſicut ſerpentes: qſi dicat. Sicut anguis mor
bo vel ſenio aggrauatus: ita anima ſpiritua
liter per peccatum infirmatur: propter quod
dicebat propha. Miſerere mei domine quo

nīā infirmus ſum. Et iō vt exēplo ſpentis ſanet a pctis. Prio dꝫ p̲ abſtinētiā carnē ſuā domare: ⁊ humiditates carnalis ꝯcupiſcentie deſiccare: deinde guſtet herbā amariſſimā: guſtet .ſ. diſplicētiam ⁊ ꝯtritionē peccatoꝝ qua euomat peccata per integralem confeſſionē: ⁊ ſic recipiet ſpūalē ſanitatem. Ex quibus etiam ſimilitudinibus pꝫ: qualr ꝯtritio ⁊ diſplicentia de peccatis cuiuſlibet ſunt neceſſaria ad ſalutē. ℂ Quarto idem ꝓbo exemplis. Et primo Dauid: q cum tria horrenda peccata cōmiſiſſet: videlicet adulterium: homicidium: ⁊ proditionē: nequaꝗ̄ a deo potuit veniā peccati inuenire: quoad uſqꝫ peccatum ſibi diſplicuit ⁊ cordialiter deteſtatus ē: dicēs ſecundi. R. xi. Peccaui. vbi gl. ait. Cū .n. ſanct⁹ vir vbū peccaui expreſſit tūc vere peccati ſui odiū ⁊ diſplicentiā oſtēdit. Et q̄ diſplicētia ſtati audiuit ꝓphaꝫ Nathā a deo miſſum ſibi dicētē. Dn̄s tranſtulit pctūm tuū a te: ⁊ iō ex tūc ſemp̲ omne peccatū odiuit. ꝓpterea dicebat in ps. Om̄ē viam iniquam odio habui. Et alibi dicebat Iniquitatē odio habui ⁊ ab. ſ. l. a. t. d. Exēplo igitur iſtius ſancti dauid: quiſqꝫ dꝫ toto corde peccata ſua deteſtari: vt tandē mereatur ab angelo eū cuſtodiēte audire. Dn̄s trāſtulit pctm̄ tuū a te. ℂ Aliud exēplū ponit in legēda ſci Bernardi: q tranſiens per papiam ꝯiurauit quendam demoniacū: q coactus aſſeruit in ſe hēre tres malignos ſpirit⁹ q̄rū noia erāt. Claudēs marſupiū. Claudēs ⁊ os. Et claudēs cor. ⁊ cū Ber. quereret que offitia hērent. Rn̄dit primus. Ego habeo offitiū inducendi hōies ad faciēda furta: vſuras: ⁊ iniuſtitias: ⁊ poſtmodū iduco totꝭ vix rib⁹ faciētes talia vt nūꝗ̄ reſtituāt qd̄ ⁊ faciūt: pp̲ qd̄: ⁊ innumerabiles ad infernū perduco. Secūdus vero dixit. Et ego o Bernarde habeo officiū inducēdi hōies ⁊ mulieres ad faciēdū multa peccata ſine rubore ⁊ verecūdia. Deinde iduco eos vt ea pre verecūdia non confiteantur: ⁊ propter hoc innumerabiles dānātur: ⁊ ꝑcipue mulieres. ℂ Terti⁹ vero dixit. Et ego o Bernarde habeo officium proponēdi hominibus magnā miſericordiā dī vt peccent. ſed poſtꝗ̄ peccata multiplicauerint: induco eos vt de ipſis non habeant contritionē ⁊ diſplicētiam: proponēs eis ſeueriſſimā iuſtitiā dei: propter quod cadunt in magnā duritiā cordis: deinde in obſtinationeꝫ ⁊ deſperationem: ⁊ ſic ſine vera contritione morientes: quaſi infiniti dānantur. Ex quibus exemplis patet: qualiter contritio de peccatis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē. ℂ Quinto demqꝫ hoc idē ꝓbo vnica diſtinctione glorioſiſſimi ſancti Bernardi in quodā ſermone de cōtritione dicētis. Cū queritur an ꝯtritio de peccatis ſit neceſſaria ad ſalutē. Rn̄deo ꝙ quadruplex pōt eē cōtritio. Prima dr̄ deficiēs. Scd̄a dī ſufficiens. Tertia dicit̄ eminens. Quarta dī ſuperhabundās. ℂ Prima dī contritio deficiens. hāc cōtritionē illi dicuntur hēre: quibus aliqua peccata diſplicent: aliqua vero placent: ⁊ cum talis contritio ſit imperfecta: hinc eſt ꝙ deo non eſt grata: qꝛ deus vult totū cor hominis ⁊ non partē. Sic .n. dicit̄ puer. xi. Fili prebe mihi cor tuū: ⁊ iō tal' cōtritio nihil meretur de venia peccatorum. Proinde qdā ſapiens metrice ſic dī. Larga dei pietas veniam non dimidiabit. Aut nihil: aut totū: te lachrymante dabit. ℂ Scd̄a ꝯtritio dī ſufficiens. Hanc contritionē hn̄t illi quibus oīa peccata ſimul diſplicēt: ⁊ hec ꝯtritio vera eſt ⁊ oīno neceſſaria ad ſalutem. Que ꝯtritio meretur a deo plenariam remiſſionē omniū peccatoꝝ. dicēte propheta. Cor ꝯtritū ⁊ humiliatū deus nō deſpicies. vbi ⁊ glo. dicit. vbi eſt vera contritio ibi eſt vera omnium peccatoꝝ remiſſio. Et alibi idē propha ait. Qui ſanat contritos corde: ⁊ alligat oēs contritiones eoꝝ. ℂ Tertia ꝯtritio dr̄ eminens: hanc cōntritioneꝫ habent illi qui non ſolum habent diſplicentiā de peccatis in ratione ⁊ voluntate: ſed inſuper recipiunt in ſenſualitate quandam paſſionem ⁊ actualē penā: q̄ ꝓcedit ab ipſa affectiōe. Talis aūt dolor ſeu pena nō ē neceſſarius ad ſalutē eo ꝙ nō ē in ptāte humana: qꝛ talis dolor nō ꝯſequit̄ amorē: ſꝫ ꝯſequitur affectionē ⁊ affectio experimentalē cognitionē ſeu delectationē. Et qꝛ nō oēs hn̄t experientiā diuine delectationis: vel delectationis iō nō oēs ita ſenſibiliter dolent de peccatis ſuis: igit̄ ꝙ hō magis doleat ſenſibiliter de peccatis ſuis: ꝗ̄ de omiſſione filij ſui: vel toti⁹ ſubſtantie ſue: ſeu priſtine ſanitatꝭ libertatꝭ ⁊ ēt ꝓprie vite: ⁊ oīuꝫ tpaliū bonoꝝ. hoc eſt ꝯgruū ⁊ perfectionis: non aūt neceſſarium ⁊ obligationis. Ad hanc contritionem non precipiendo: ſed hortando quemlibet peccatoreꝫ inuitat Iere. i pſona dn̄i. vi. c. di. Luctum vnigeniti fac tibi plāctū amarū. Amaro qdem luctu configitur cor mulieris: cum vnicū filiū perdit: ꝗ̄to magis amaro luctu lachrimari dꝫ quilibet peccator. qꝛ pp̲ peccatum mortale p̲didit deū infantib⁹ filijs meliorem. Hoc luctu amaricabat̄ cor prophete dum dicebat. Fuerunt mihi lachryme mee pa. d. ac. no. dum dicitur mihi quo. vbi ē deus tuus. ℂ Quarta demqꝫ contritio dr̄ ſuperhabundans: ſeu exuperans. hanc ꝯtritionē habent illi qui ex charitate nō leuem ſꝫ maximā habent in ratione diſplicentiā de peccatis. Et qui non paruū ſed maximum ſenſitiuum doloreꝫ in corde recipiunt ꝓpter deū. Que ſimul duo ſunt ad ſup̲ erogationem. Hoc duplici modo aliquando potes contritio tm̄ intendi ⁊ augmētari: ꝙ omnis pena quā homo meretur ex peccatis in pn̄ti ſeculo vel in futuro: ei plenarie remittere a deo Qd̄ quidem eſt maximū donū: pauciſqꝫ cōceſſum. Unde de hoc Iero. ait. Sola inquit lachryma cordis extinguit infernalē ignem: quem tota aqua nō extingueret oceani. Et Bernard⁹ in ſuis ſentētijs ait. O hūilis lachryma: tuū eſt regnū: tua eſt potentia. ante ꝯſpectū iudicis nō vereris accedere ſola. Si intraueris qcquid petieris obtinebis. Accuſantibus ſilentiuꝫ imponis. de ore principis ſnīam rapis. quid plura? vincis inuincibilē: ⁊ ſuperas omnipotentē. Hec Ber. Exemplū habemus in. magdalena. Luc. vij. de qua pius dn̄s ait. Remittunt̄ ei peccata multa: quoniā dilexit multum. Ecce remiſſio culpe ex charitate ꝓueniens: que in rōne diſplicētiam generauit: qꝛ vt dicitur. i. pe. iiij. Charitas operit multitudinem peccatoꝝ. Deinde iterum ait. Remittunt̄ tibi peccata tua: bis replicans remittunt̄: vt in primo indicet remiſſionem culpe in. 2. vero vt oſtēdat plenariā remiſſionem omnis pene. Propter que duo ei in fine cōcluſit dī. vade in pace. ſ. ⁊ ꝓpter mūdationē cōſcientie: ⁊ ꝓpter amotionem pene. Ideꝫ quoqꝫ contigit de latrone. cui Luc. 23. dn̄s ait. Amē dico tibi: qꝛ hodie eris mecū in paradiſo: eo ꝙ ſis purgat⁹ ab oī colpa ⁊ pena. Ex hac igitur diſtinctione ſimul cū auctoritatibus: rōnibus: ſimilitudinibus: atqꝫ exemplis. pꝫ de. iiij. adoratione latrie primū op⁹ diuino cultui neceſſariū: qd̄ dr̄ opus ꝯtritionis: in quo oſtenſuꝫ fuit qualiter cōtritio ⁊ diſplicentia de peccatis ē neceſſaria: ⁊ ad diuinū cultū ⁊ ſalutē noſtrā: quā veram ꝯtritionē ⁊ peccatorū diſplicentiā: nobis concedere dignetur clemētiſſimus chriſtus: q in trinitate pfecta viuit ⁊ regnat deus: p̲ infinita ſecula ſeculorū. Amen.

ℂ Feria tertia poſt .5. dn̄icam quadrageſime. Iterū de .v. excellentia. videlicet de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Amen dico vobis q̄cūqꝫ alligaueritis ſup̲ terram: erūt alligata in celo: ⁊ q̄cūqꝫ ſolueritis ſup̲ terrā erūt ſoluta ⁊ i celo. Scribuntur h̄ vba Mat. xviij. c. ⁊ in euāgelio occurrētis ferie. Poſt ſacri euangelij. lr̄alē ⁊ moralē expōnē egregij ciues: ex quo d. v. ꝯtēplatione cult⁹ latrie ſeu diuine adoratōis q̄ dr̄ ꝯtēplatio modificatōis. declarauim⁹ d. iiij. adoratione q̄ dr̄ virtualis. primū opus ſingulariter neceſſariū ad diuinū cultū. qd̄ dictū fuit opus ꝯtritionis. habeo in pn̄ti ſermone ſingulariter declarare ſm̄ opus diuino cultui neceſſariuꝫ cui⁹ declaratio talis erit. ℂ De ſcd̄o opere. i. de ꝯfeſſione ſingulr ad latriā ⁊ diuinum cultum neceſſaria.

ſ Ecundū inſup̲ opus ſingulariter ad ſalutē ⁊ ad diuinū cultum neceſſariū: dr̄ opus ꝯfeſſiōis. Qm̄ faciente deo plurius agā de ſacramēto ꝯfeſſionis in q̄drageſimali de trib⁹ p̲tibus vere pñie. pro nūc ſimplr me cōuertā ad declarandū maximam ipſius ꝯfeſſionis neceſſitatem: qꝛ igitur fuerunt n̄ pauci heretici ⁊ etiaꝫ ad pn̄s nōnulli reperiunt̄ q auſi fuerūt dicere: ꝙ ſola diſplicētia de peccatis ⁊ mētalis confeſſio ad deū ſufficeret ad ſalutem: ideo ꝯtra tales habeo in p̄ſenti ſermone clariſſime demōſtrare: qualiter nō tm̄ diſplicētia de peccatis: ⁊ mētalis ꝯfeſſio ad deū: verū etiam vocalis ⁊ actualis cōfeſſio ad ſacerdotes: cuilibꝫ omnino ē neceſſaria ad ſalutē: Tene igit̄ fidelis anima abſolute ꝙ quiſqꝫ tenetur de neceſſitate ſalutis confiteri ſacerdoti oīa peccata mortalia cordis oris: ⁊ operis: ⁊ inſuper circunſtātias peccatorum peccata aggrauantes: prout ſunt ille que mutant idem genus peccati. Et ſi qua

omnia peccata mortalia ad memoriā nō re
duxerit q̄ tū potuerit. ⁊ inſup ea ꝯfeſſus nō
fuerit: vel malitioſe ⁊ ꝑ verecūdia aliqd pec
catū retinuerit: impoſſibile ē talē ſaluari poſſe
et ſi alia infinita bona faceret: ⁊ infinitis pe
nitētijs ⁊ diſciplinis ꝓpriū corpus macera
ret. Et ꝙ ꝑdicto mō qſq; teneat̄ neceſſario
oīa peccata ſua mortalia ꝯfiteri. Quintupli
citer ꝓbo. Primo auctoritatibus. Scḋo di
ſtinctionib⁹. Tertio rōnibus. Quarto ſilitu
dinibus. Quinto exemplis. ¶ Primo ꝓbo au
ctoritatibus. ꝙ ſincera cōfeſſio oiū peccato
rum cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē. Unā ꝓ
uerbi. xxviij. Salomō ait. Qui abſcōdit ſce
lera ſua. ſ. ſacerdoti: nō dirigeт. Qui aūt cō
feſſus fuerit: ⁊ reliquerit ea: miſericordiā ꝯſe
quet̄. Iteȝ apoſtolus Jacobus. Jaco. vltio
ait. Cōfitemini alterutrū pctā veſtra: ⁊ orate
pro inuicē vt ſaluemini. Et Joānes apoſto
lus. i. Jonā. i. ait. Si ꝯfiteamur peccata no
ſtra. ſ. ſacerdoti. fidelis ⁊ iuſtus ē dn̄s vt re
mittat nobis peccata nr̄a: ⁊ mūdet nos ab
omni iniqtate. h ibi. Paulus inſup ad Ro.
io. ait. Si ꝯfitearis in ore tuo dn̄m ieſuȝ xp̄ȝ
ſcȝ peccata ſacerdoti reuelādo ꝑꝑ deū: ⁊ in
corde tuo credideris ſalu⁹ eris. Corde enim
credit̄ ad iuſticiā. ore aūt ꝯfeſſio fit ad ſalu
tē. h ibi. Itē eccleſiaſtici xvij. dr̄. Uiuus ⁊ ſa
nus cōfiteberis. ſ. ſacerdoti: ⁊ laudabis do
minū: ⁊ glorificaberis in miſeratōibus illi⁹
Itē ꝓpheta ait. Dixi ꝯfitebor aduerſuȝ me
ini. me. d. ⁊. t. r. in. p. me Ambro. inſup de pe
nite. di. i. §. Alij ecōtra ait. Non pōt quiſq̄
a peccato iuſtificari: niſi peccatū fuerit ante
ꝯfeſſus. Itē de pe. di. i. c. Deus. dr̄. Obſtina
tio animi ⁊ ꝯfeſſionis ꝯtēptus: quedā mors
impietatis eſt: lepra ſupbie: a qua qſq; reui
uiſcit: dū ſibi ꝑ gr̄aȝ dolor delicti: ⁊ votū cō
feſſionis inſpirat. h ibi. Itē Augu. de pe. di.
i. c. Quē penitet. inqt. Oio peniteat. ⁊ dolo
rē lachrymis oſ̄dat: repreſētet vitā ſuā deo
ꝑ ſacerdotē: ꝓueniat iudiciū dei ꝑ ꝯfeſſionē
Precipit enim dn̄s mundādis vt oſ̄derent
ora ſacerdotib⁹: docēs corporali p̄ntia cōfi
tēda peccata: nō ꝑ nūtium: nec manifeſtāda
ꝑ ſcriptū. dixit eni. Et ora monſtrate. ſ. Luc.
xvij. h ille. Ambro. inſup in quodā ſermone
quadrageſime. ⁊ ponit̄ d̄ pe. di. i. §. Ecce nūc
ait. Ecce nūc tp̄s acceptabile: in quo ꝯfeſſio
a morte aiaȝ liberat: i quo ꝯfeſſio apit para
diſū ⁊ ſpē ſaluādi tribuit. ꝑꝑ qḋ ⁊ ſcriptu
ra dicit. Dic tu prius iniqtates tuas. vt iuſti
ficeris. Quib⁹ verbis oſ̄ditur: q: nunq̄ me
ret̄ iuſtificari qui in vita ſua noluit peccata
ſua confiteri. h ille. Et ſimil'r de pe. di. v. c. vl
timo dr̄. Falſam p̄niam eē ꝯſtat: cū ſpretis
pluribus de vno ſolo p̄nia agit̄: aut cum ſic
agit̄ de vno: vt ñ diſcedat̄ ab alio. h ibi. Itē
Jero. de pe. di. i. c. Cōuertimini. ait. Solo. n.
peccato retento in ꝯfeſſione: dyaboli filij ſu
mus Aug. inſup de pe. di. 5. c. Sunt plures.
ait. Scio deuȝ inimicū oī crimĩnoſo: quō er
go q crimē reſeruat: de alio recipiet veniaȝ.
Talis eni ſine amore dei cōſequeret̄ veniā:
ſine quo nemo vnq̄ iuenit grām hoſtis eniȝ
dei ē dū deū ꝑſeuerāter offendit. h ibi. Idē
quoq; Aug. de pe. di. v. c. Cōſideret. ait. Cau
tus ſit penitēs: ne verecūdia duct⁹ diuidat
apud ſe ꝯfeſſionē: vt diuerſa diuerſis velit
ſacerdotibus manifeſtare: q̄dā eni vni celat
que alijs manifeſtāda reſeruat. qḋ ē ſe lau
dare: ⁊ ad hypocriſiȝ tendere. ⁊ ſemꝑ venia
carere: ad quā fruſtra ſe ſperat ꝑuenire. h il
le. Itē dicit ꝓſper ⁊ de pe. di. i. c. Si cui dr̄.
vel. c. porro. Illi quoꝝ peccata humanā no
ticiā latēt: nō ab ipſis ꝯfeſſa nec ab alijs pu
blicata: ſi ea ꝯfiteri vel emēdare noluerint:
deū quē hn̄t teſtē. ipm̄ habituri ſūt ⁊ vltorē:
⁊ qd eis ꝓdeſt hūanū vitare iudiciū: cū ſi i
malo ſuo ꝑmāſerint: ituri ſūt in eternū deo
retribuēte ſuppliciū. h ibi. Deniq; Inno. ter
tius in cōcilio generali ex̄ d̄ pe. ⁊ re. i. c. Oīs
vtriuſq; ſexus fidelis: poſtq̄ ad ānos diſcre
tionis ꝑuenerit: oia ſua ſolus peccatū ſaltē
ſemel in āno fideliter ꝯfiteat̄ ꝓprio ſacerdo
ti: ⁊ iniunctā ſibi p̄niam ꝓprijs viribus ſtu
deat adimplere: ſuſcipiēs in paſca euchari
ſtie ſacr̄m: niſi forte de ꝓprij ſacerdotis ꝯſi
lio ob aliquā rōnabilem cām ad tempus ab
eius perceptione duxerit abſtinendū alioqu
⁊ viuens ab ingreſſu eccleſie arceatur: ⁊ mo
riēs eccleſiaſtica careat ſepultura. h ibi. No
ta tñ ꝙ dicit tertus ꝙ poſtq̄ qs ad annos
diſcretionis peruenerit confiteat̄. Tūc eniȝ
quis dicitur habere ſm gloſa ⁊ doctores an
nos diſcretionis: quādo malitia ſupplet eta
tem: ⁊ qñ eſt doli capax. Sicut etiam habet̄
extra de delictis puerorum. in. c. pueris grā
diuſculis. vnde in. vij. annis obligantur
puer ⁊ puella: ſi fuerint doli capaces confi
teri. Et ſi morerent̄ ſine ꝯfeſſione nō debent
in cimiterio ſepeliri: ⁊ ſi quis eos ſcienter ſe
peliret: vel ſepeliri faceret: aut ad ſepulturā
ſociaret mortaliter peccaret: cū h eſſet cōtra
preceptū eccleſie ſupra poſitū. Hic aduertāt
parentes quantum obligentur ex debito ca
ritatis ⁊ iuſtitie filios ⁊ filias ad ſacr̄m con
feſſionis inducere. Ex predictis igitur aucto
ritatibus pȝ: qualiter quilibet tenetur de ne
ceſſitate oia peccata ſua ſacerdoti cōfiteri.
¶ Scḋo inſup probo diſtinctionibus ꝙ con
feſſio pctōꝝ eſt de neceſſitate ſalutis. Pria
diſtinctio eſt Ric. in. iiij. diſt. xvij. ar. 2. q. vij.
Qui querit ibidem: an papa poſſit cū omni
⁊ tota ſua auc̄te cū aliquo diſpēſare q̄n te
neatur pctā ſua ſacerdoti confiteri. ⁊ rn̄det
abſolute in corpe q̄ōnis ꝙ nō pōt. ⁊ rō eſt
q: cōfiteri pctā ſua ſacerdoti eſt de iure di
uino: ⁊ cum papa ſit ſubditus ipſi iuri di
uino: nullatenus pōt cōtra euangeliū diſpē
ſare q̄n qſq; teneat̄ confiteri ſacerdoti. Sic
. n. di. xxv. q. i. in. c. Sunt qdaȝ. ꝙ papa ꝯtra
euāgeliū diſpenſare nō pōt. Sȝ circūſtātiaȝ
tp̄is: que eſt ſimpl'r de iure poſitiuo diſpēſa
re pōt: vtputa ꝙ qs confiteat̄ hinc ad men
ſem: vel ad mediū ānū: ſeu ad duos ānos: ⁊
hmōi. vel dicas formalius ꝙ confeſſio pōt
dupliciter cōſiderari. Aut quantum ad eſſen
tiam. Aut quātū ad circunſtantiam. Quan
tum ad eſſentiā cōfeſſionis: papa diſpenſat̄
nō pōt: q: ſicut vna ſpēs ſm phm. i. poſteri:
nō pōt fieri altera ſm naturā: vtputa equ⁹
non pōt conuerti in aſinum: nec econuerſo:
ſic nec ius diuinū pōt. mutari ſine volūtate
dei in ius poſitiuum. Et ideo ſicut papa nō
pōt mutare ſpēm equi in ſpeciem hoīs: vel
aſini: ſic non pōt mutare obligationem con
feſſionis: que eſt de iure diuino in ius poſiti
uum: ita ꝙ. ſ. ex ꝓpria auc̄te penitus poſſit
ſacr̄m confeſſionis ānullare. Si autem loq̄
mur quātum ad circūſtantiam tp̄is que ē d̄
iure poſitiuo: dico ꝙ pōt diſpenſare: ꝙ hō ci
tius ⁊ diutius vel tardius cōfiteat̄ ꝯ decre
tum Innocētij: ſeu cōſilij. Sicē eſt armiger ⁊
ñ nō pōt mutare eēntiā eq in eſſentiā hoīs
pōt tñ ſellam albam que eſt quedā circūſtā
tia equo appoſitam in ſellam rubeam com
mutare. hanc eandem ſn̄iam ponit Tho. in
iiij. di. xvij. ar. i. q. i. 2. 3: ⁊. v. in cor. q. Et in ſo
lutione argumētoꝝ dicit: ꝙ papa nullaten⁹
pōt cū aliquo diſpenſare: q̄n teneat̄ peccata
ſua ſacerdoti vocaliter ꝯfiteri. Ex hac igitur
diſtinctiōe pȝ quāta ſit neceſſitas ⁊ obligatō
confeſſiōis ex quo papa nec ſibiip ſi: nec alte
ri ſup hoc diſpenſare pōt. Aliam diſtinctōeȝ
ponit ſeraphicus Bonauen. in. iiij. diſt. xvij.
parte. 2. in q̄ōnibus circa lr̄am. q. i. vbi que
rit an tenens ꝙ ſoli deo ⁊ non hoi confiten
dum ſit: ſit hereticus: ⁊ rn̄det di. Si quis eēt
modo huius opinionis eſſȝ hereticus repro
bandus: qm̄ in conſilio generali ſic determi
natum eſt ſub Inno. 3. Sed añ hāc determi
nationē hoc non erat hereſis: q: ipſi nō ne
gabant clauiū ptātē: ſed negabāt neceſſitateȝ
⁊ bñ cōfitebātur ꝙ vtile erat ꝯfiteri: ⁊ ſacer
dotes poterant abſoluere. Magiſter autem
ſn̄iaꝝ. ⁊ Gratianus in decretis referūt tāq̄
opinionem probabilem. ꝙ ſufficeret ſoli do
ꝯfiteri: tñ vterq; hoc improbat ⁊ determināt
incōtrarium. Et ideo ſi qs ꝑtinaciter cōtra
rium aſſereret eſſet hereticus cenſendus ⁊
dānādus. h Bonauē. verbaliter. Ex qua eē
diſtinctione pȝ: ꝙ qcūq; nō vult pctā ſua cō
fiteri ſacerdoti tenens ꝙ nō ſit de neceſſita
te: ⁊ ꝙ aliter ſaluari poſſit: talis vtiq; ⁊ her
ticus eſt: ⁊ nunq̄ ſaluari pōt. Aliaȝ diſtin.
egregiam ponit Ric. in. iiij. di. xvij. ar. 2. q. iiij.
vbi querit an iudei: turchi: ⁊ ſaraceni: teneā
tur confiteri peccata ſua ſacerdoti ſub pēa
mortalis culpe. Et rn̄det i corpore. q. di. Re
gulariter inquit omnes taȝ fideles q̄ infide
les tenentur ad faciendū ꝯfeſſionem ſacer
doti xp̄iano: inquātum iſtud preceptum eſt:
preceptum dei: qui plenitudinē ptātis habȝ
vniuerſaliter ſuper oēs: ⁊ preceptum vl'r de
dit. Si aūt eſſet p̄ceptū tm̄ ab eccl'ia: ad eius
obſeruationē nō tenent̄ illi q ſacr̄m baptiſ
mi nūq̄ ſuſceperūt: q: vt ſuperius oſ̄ſum ē
di. vij. ar. 2. q. i. Uicario xp̄i nō fuit conceſſa
directe ptās ſup illos: qui ſacrȝ baptiſmi ñ
ſuſceperūt: qḋ ē ianua: q̄ intrat̄ in eccl'iam
militantem: ⁊ q: diuinū p̄ceptū cū ſit rōabi
liſſimū non obligat ad aliquod irrōnabile:
ideo ad obſeruationem huius p̄cepti nō te
nent̄ hoīes qñ hn̄t de nō cōfitēdo rōnabileȝ
⁊ legitimam excuſationem. ſicut ſunt illi qui
non hn̄t copiam ſacerdotis. Non enim dicē
dū vt qdā dicūt ꝙ tales de neceſſitate tene
antur laicis cōfiteri: cū non ſit p̄ceptū confi
teri niſi ſacerdoti. h Ric. verbal'r. Ex q̄ diſti
ctiōe pȝ: ꝙ ſi iudei ⁊ ceteri infideles tenent̄
confiteri peccata ſua: a fortiori qſq; xp̄ian⁹

facerꝫ teneť. Immo vnꝰ ſolus xp̄ianus teneť magis cōfiteri peccata ſua reſpectu gratitudinis pp̄ deū: ꝙ̄ omnes ſimul infideles: pro eo ꝙ maiorē grām recepit a deo in baptiſmo: ꝙ̄ oēs ſimul infideles. Aliā deniqꝫ breuem diſtinctionē ponit idem Ric. in. iiij. di. 20. ar. i. q. i. in corpore. q. di. Cuꝫ querit̄ quot ſunt neceſſaria ad ſalutē eſſentialr̄. Rn̄deo ꝙ ſunt qnqꝫ. Primum eſt efficax dolor de oibus culpis preteritis. Scd̄m ē firmū ꝓpoſitum cauendi a mortalibus in futurum. Et tertiū eſt ſi poſſibile eſt cōfeſſio vera ⁊ integra. Quartum eſt ſatiſfactio iuſta ꝓ poſſe. Quītū āt qꝺ cetera grata deo reddit eſt ꝙ ad ħ oia p̄ncipaliter qſ ꝙ̄ moueať amore dei ⁊ non pp̄ timorem inferni. Ex predictis igiť quattuor diſtinctionibus clariſſime pꝫ quanta eſt neceſſitas ⁊ obligatio ſanctiſſime confeſſionis: exquo nec papa nec angeli omnes nec ſancti nec virgo glorioſa: nec xp̄s: nec diuinitas. ſ. pī. ⁊ filius. ⁊ ſp̄us ſcūs. de lege ordinata pn̄t remittere peccatū ſine ipſa confeſſione pctōꝝ ad ſacerdotē ſeu ad vicariū xp̄i. ℭ Scd̄o hoc idem probo ſeptē rōibus. Primo rōne cōcurſionis. Scd̄o rōne ſatiſfactōnis. Tertio rōne argumētatōis. Quarto rōne cōmiſſionis. Quinto rōne excluſionis. Sexto rōne imparticipatōnis. Septimo rōne certificationis. ℭ Primo probo ꝙ cōfeſſio oīo eſt neceſſaria cuilibet ad ꝑcipiēdū remiſſionem pctōꝝ rōne concurſionis diuerſaꝝ aiaꝝ. Fundamētū rōnis ponit p̄hs in lib. de ꝓprietatibus cāꝝ. Duabꝰ inquit cauſis vel pluribus neceſſario concurrentibus ad alicuius ꝓdutionem effectus: deficiente vna cā: deficiet ⁊ effectus. pꝫ hec regl'a. Nā ad generādū filiū: q eſt qdā effectus: neceſſario ↄcurrunt quattuor cāe. Prio pī generans. Scd̄o mater cōcipiēs. Tertio ſol vtrāqꝫ ſubſtātiā coagulans: qr vt dr̄. 2. phy. Sol ⁊ homo generant hominem. Quarto cōcurrit cā vniuerſalis: qui eſt deus: qui predictꝭ tribus virtutē generādi tribuit. Sed ponať nunc ꝙ vna tm̄ iſtaꝝ cāꝝ deficiat: profecto deficiet neceſſario ⁊ effectus: qr. ſ. filius nō generabiť: vn̄ ſi pī deficit: femina ↄcipe nō pōt: ⁊ econuerſo. Siłr ſi virtus caloris ſolis deficeret: pī ⁊ mater nihil poſſent: ſimiliter ſi deus ſubtraheret influētiā ſue virtutis a ſole: a patre: ⁊ a matre: neqꝫ ſol poſſet calefacere: neqꝫ mr̄ cōcipe: neqꝫ pī generaꝛ. Quo p̄ſuppoſito: certū ē ſꝫ Scotū in ſuo qꝺolibeto ⁊ generalr̄ ſꝫ oēs theologos i. iiij. di. xvij ꝙ ſiłr ↄcurrūt neceſſario quattuor cāe ad ħ ꝙ pctm̄ remittať. Prima cā dī effectiua ⁊ eſt ſolus deus. De quo dī Mat. ix. Quis pōt remittere peccata niſi ſolus deus. Nā ſoliꝰ dei eſt creare grām q̄ pctā deleňt dn̄te propha. Grām ⁊ gloriam dabit dn̄s. ℭ Secunda cā effectiua remiſſionis peccati dī meritoria: ⁊ ħ ē hois xp̄i ⁊ dei: qui meruit ꝑ mortē ſuā: vt nobis clpa remittať: dī. Io. apoc. i. Lauit nos a peccatꝭ noſtris in ſanguie ſuo. Et ꝑꝑea ipſe Chriſtus Mat. ix. dicebat. Ut aūt ſciatis ꝙ filius hois ptātem hꝫ in terra dimittendi pctā: ait paralitico. Surge ⁊ ambula. glo. i. ſanꝰ aia ⁊ corꝑe. ℭ Tertia cauſa effectiua remiſſionis peccati dī inſtrumētalis vel diſpoſitiua: ⁊ ħ eſt ſacerdos qui abſoluit ex impio xp̄i ⁊ peccata dimittit claue non errante. Sicut hī Mat. xviij. ℭ Quarta cā remiſſionis pcti effectiua dī ſubiectiua ⁊ ħ eſt peccator qui ex humilitate teneť ⁊ dꝫ ſubici vicario xp̄i vel ſacerdoti. ⁊ ſibi ſua reuelare peccata. His p̄ſuppoſitis cōcludo: ꝙ ſi deficit cā ſubiectiua. i. ꝙ pctōr nō ↄfiteať pctā ſua ſacerdoti d̄ficiet ⁊ neceſſario cā diſpoſitiua ⁊ iſtrumētalis. i. abſolutio ſacerdotis. ⁊ ꝑ ↄn̄s etiā deficiet cā meritoria: qr xp̄s nihil ponet de merito ſuo i peccatore peccata ſua ↄfiteri nollente. Poſtremo deficiet ⁊ p̄ma cauſa effectiua q̄ eſt. ſ. deus ꝑ potētiā ſuam infinitā: qr tali non confitenti nequaꝙ̄ vult remittere aliqꝺ peccatū. Ex qua ratiōe pꝫ o ifelix peccator: ꝙ nulla pctā tibi remitti poſſunt: niſi p̄us ea ↄfitearis. ℭ Scd̄o etiaꝫ probo rōne ſatiſfactiōis. ꝙ ↄfeſſio peccatoꝝ eſt neceſſaria cuilibet ad ſalutē. Et ꝓ fūdamēto rōnis occurrit mihi ſn̄ia Salomonis Sap̄. xi. dn̄tis. Per que peccauerit homo: ꝑ ħ ⁊ punietur. Quo cōceſſo: certum eſt ꝙ hō offendit corde: ore: ⁊ ope: ꝙ ſi ſic eſt: ꝗ teneť deo ſatiſfacē corde ꝑ contritionē: ore ꝑ cōfeſſionē: ⁊ ope ꝑ opis executionē. Et ſi ſic nō fecerit: veniā d̄ peccatis nunꝙ̄ accipiet. dn̄te Aug. de pe. di. i. c. Nullus inquit debite grauioris pene accipit veniam niſi qualēcūqꝫ. ⁊ ſi lōge minorē ꝙ̄ debeat exſoluerit penā. Et idem Aug. de pe. di. i. §. Ex his oibꝰ ait. Nō ſufficit mores in melius mutare: ⁊ a preteritꝭ malis recedē: niſi ēt d̄ his q̄ facta ſunt ſatiſfaciat dn̄o ꝑ confeſſionē: ꝑ pnīe dolorē: per humilitatis gemitū: ꝑ contriti cordis ſacrificium: cooꝑantibus elemoſynis ⁊ ieiunijs. ħ ibi. Ex hac igiť rōe colligiť: ꝙ ſi deꝰ vult ſibi fieri verā ſatiſfactionē d̄ oibꝰ peccatꝭ: vꝫ cōtritiōe: cōfeſſione: ⁊ oꝑatione: certū ē ꝙ ſi oia relinqt pctā p̄ter vnū ſiue ↄfiteť. tal' nō plene ſatiſfacit deo. ergo ꝑ ↄn̄s talis nō eſt deo gratus nec acceptꝰ. ꝙ ſi ipſe nō ē deo acceptꝰ: ergo nec eiꝰ oꝑa deo accepta erūt. Nā deus nunꝙ̄ acceptat oꝑa: niſi p̄us acceptet ꝑſonā. Sic eni dr̄ Gen̄. iiij. Reſpexit deꝰ ad Abel ⁊ ad munera eiꝰ. Ad Caym āt ⁊ ad munera eius non reſpexit. Et ↄfirmať iſta rō. Certū eſt ſꝫ Tho. in. iiij. di. xv. ꝙ ad hoc ꝙ aliqs deo ſatiſfaciat ꝓ peccatꝭ oꝫ ꝙ talis ſit modus ſatiſfactionis q cōpetat ad tollēdā offenſam. Offenſe aūt ablatio eſt amicitie reſtitutio: ⁊ iō ſi aliqd ſit ꝙ amicitie reſtitutionē īpediat. ēt apud hoies ſatiſfactio eē nō pōt. Cū ergo qꝺlibet peccatuꝫ impediat amicitiā charitatis: q̄ eſt hois ad deum impoſſibile ē ꝙ hō de vno pctō ſatiſfaciat alio retēto. Et ↄfirmať iſta rō ſꝫ ric. in. iiij. di. xv. Nō eni inqt pōt ab aliquo deo ſatiſfieri ꝓ peccatis: niſi ꝑ opꝰ deo acceptū ſed certū eſt ꝙ opus factū i peccato mortali: nō eſt deo acceptū: ꝓ eo ꝙ talis vt infra patebit: cū ſit inimicꝰ dei non pōt deo ſatiſfacere: niſi p̄us cuꝫ eo ꝑ amorē recōcilietur quē oīo īpedit ſolū pctm̄ mōtale. Et ꝙ veꝝ ſit ꝙ opus in mortali pctō factū nō ſit ſatiſfactoriū: nec deo acceptum. pꝫ. Nā. 3. q. vij. c. in grauibꝰ. diciť. Uictime impioꝝ ſūt abhominabiles deo: ⁊ dona iniquoꝝ nō approbat altiſſimꝰ. Itē Grego. i. q. i. c. Nō ē. ait. Quicqd. n. in dei ſacrificio offerť ex ſcelere oipotētis dei nō placat iracundiā: ſꝫ magis irritat. ꝓpter qꝺ ſcriptū ē. Honora dn̄m de tuis iuſtis laboribꝰ. Preterea ponať vltra predicta: ꝙ quis oia ↄfiteatur pctā ⁊ vnum nō confiteatur: nōne ex ſolo illo pctō retento ↄ̄ dei volūtatum aia que prius erat dei: ſit diaboli: ⁊ certū eſt ꝙ ſic. vnde Ioā. viij. dī. Qui facit pctūm ſeruus eſt pcti. Et apl's ad Ro. vi. ait. Serui eſtis eius. ſ. diaboli cui obediſtis. Et. xxiiij. q. i. c. Miramur. dr̄. Ipe diabolus ptātē exercet in malis tanꝙ̄ i ſuo pectore. Et Heſter. xiiij. dr̄. peccauimꝰ in cōſpectu tuo: idcirco tradidiſti nos i manibus inimicoꝝ nr̄oꝝ: ⁊ nūc non eis ſufficit: qr duriſſima nos opprimūt ſuitute. hec ibi. Sed clarū eſt vt habetur de regu. iur. libro. vi. ꝙ deus nūqnā remittit peccatum niſi reſtituatur male ablatum: propter quod concludo ꝙ ſi quis etiam omnia peccata cōfiteatur: ⁊ vnum ſolū reſeruet: nunquā deo ſatiſfacit. ⁊ per ↄn̄s impoſſibile eſt ꝙ nunꝙ̄ diuinam grām recipiat. ℭ Tertio hoc idem rōne argumentationis: ⁊ pro huius rōnis declaratione ſi q̄ritur: an qſqꝫ teneať ↄfiteri venialia pctā: etiā ſi nullum hēat mortale. Rn̄det Ricar. in. iiij. di. xvij. ar. 2. q. iiij. in ſolutione p̄mi aurgum̄. di. Quāuis homo nō teneať penitere de venialibus: eo ꝙ ſimul ſtaꝛ pn̄t cū gr̄a ⁊ poſt hanc vitā remitti: que ꝑꝑea ſi ſeparant nec a regno eccleſie militantis: nec triumphantis. ⁊ iō per ſe non indigent de neceſſitate officio clauiū: quo apitur regnū tamen ꝑ accidens hō teneť de illis peniteꝛ ⁊ cōfiteri: qr pp̄ obſeruationē ſtatuti eccleſiaſtici tenetur hō venialia cōfiteri: ēt ſi nullum habeat mortale ad confitendū: Aliqui tm̄ dicunt ꝙ talis non tenetur ad dicendum ſacerdoti aliqꝺ pctm̄ in ſpeciali: ſed tam̄ ꝙ ſi credit ſe hr̄e niſi venialia tm̄. ħ Ric. vbaliter. Cū quo concordat etiā Tho. in. iiij. di. xvij. arti. i. q. 3. in ſolutiōe tertij argumēti Et ēt Petrus de taraſi. eadē diſt. ar. iiij. q. i. Et inſuꝑ Alexā. de ales in. iiij. pte ſumme. i. q. Utrū nō habens conſcientiā mortalis tenetur confiteri. in corpore queſtionis ∴ Bonauētura aūt in. iiij. diſt. xvij. parte. 3. arti. 2. q. i. ad litteram dicit: ſeu verbaliter. Cum q̄riť an venialia debeant confiteri. Rn̄deo ꝙ cōgruum eſt maxime viris perfectis confiteri peccata venialia: regulariter tamē nō eſt neceſſarium: niſi in duobus caſibus: vꝫ pp̄ dubiū ⁊ pp̄ ſtatutū: pp̄ dubiū. vꝫ cū quis probabiliter de peccato dubitat: vtꝝ ſit veniale vl' mortale: quia tunc ſi non confitetur de veniali ſicut de mortali: mortaliter peccat: quia periculo ſe exponit: ⁊ agit contra conſcientiā. que vt habetur. xxviij. q. i. c. omnes. §. Ex his edificat ad gehenam. ⁊ ideo debꝫ confiteri: ſicut iacet in conſcientia: ac relinquere iudicio ſacerdotis: vtrum ſit mortale vel veniale. Nam in dubijs. vt habetur extra de ſymonia. c. Mattheus. ſemper tutior pars eſt eligenda. Certe in hoc caſu aliqd de meo ponam. Neſcio eni iudicio meo quō quis ⁊ precipue mūdanus audeat in ſpē ſe immunē a mortali culpa exiſtimare: vel profi

rerī vel qualiter hoc valeat rōne oſ̄dere: ꝑ-
cipue cū dicat̄ pſ. xviij. Delicta q̄s intelligit
⁊c. Et Greg. 5. moral. ait. Nō ſolū mala que
geſſimus: ſed etiā ſi que ſunt in nobis bene
geſta timeamꝰ: qꝛ ſepe in eius iudicio culpa
eſſe deprehēdit̄: qd virtus añ iudiciū putat̄
⁊ vñ expectatur pia merces opis. inde ſeq̄t̄
iudicium eterne vltiōis. Ipſa enim nr̄a bo-
na operatio culpa nunꝙ̄ carent: niſi hāc di-
ſtrictus iudex in ſubtili lance examinis mi-
ſericoꝛditer pēſet. Fateoꝛ igitur ꝙ valde ſa-
nus eſſet ſacerdos: qui ſic dicenti vꝫ. ꝙ nō
habet niſi venialia: ⁊ aliter nō cōfitenti mi-
niſtraret euchariſtiā: ꝑcipue cum multa ver-
ba: opera: ⁊ cogitationes coꝛdis credantur
apud nos eē ſimpl'r venialia: ⁊ tñ i ꝯſpectu
dei q iudicio ſuo nō fallitur apparebūt moꝛ-
talia. Seq̄tur Bonauē. dicens. Confiteri ēt
venialia debēt ꝑꝑ eccleſiaſticū ſtatutum: qꝛ
omnis fidelis tenetur ſemel in anno ꝯfiteri.
vt habetur de pe. ⁊ remiſ. c. oīs. ſed hoc nō
rōne culpe venialis: ſed ſimpl'r ꝑꝑ ꝓceptū.
ꝙ ſi vt ex ſupradictis pꝫ: cum circūſtantijs
appoſitis tenetur q̄ſqꝫ de neceſſitate venia-
lia ꝯfiteri: a foꝛtioꝛi tenetur ꝯfiteri moꝛtalia
cū ſolum moꝛtale oībus venialibus ꝑpō-
deret: ſicut in precedenti ſermone pretactū
eſt. Si aūt vlterius q̄ritur qd ſi aliq̄s eſſet
tante puritatis: ſimplicitatis: ⁊ ꝑfectōis. ꝙ
nec ēt cōſcientia argueret eū de veniali: ſic
nec virgo Maria: an talis teneatur ꝯfiteri.
Pro primo rñdo ꝙ h veriſil'r non pōt con-
tingere: qꝛ non eſt inuenta: nec inuenitur ni-
ſi vna virgo Maria: precipue cū dicatur ꝓ
me. Jo. i. Si dixerimus qꝛ peccatū nō habe-
mus: ipſi nos ſeducimus: ⁊ ꝟitas in nobis
non eſt. Et prouerb. 20. di. Quis pōt dicere
mundū eſt coꝛ meū: purus ſum a peccato:
quaſi dicat nullus. Ad hoc tñ rñdet Alexā.
de ales. in. iiij. parte ſūme: q. 2. de ꝯfeſſione:
ar. 2. in coꝛpoꝛe. q. ꝙ talis etiā cōfiteri tenet̄
⁊ hoc ꝑꝑ peccatū eccleſie adimplendum: ⁊
lꝫ non teneatur ꝯfiteri in ſpeciali qꝛ ſic mē-
tiretur. tenetur tñ in generali ꝯfitendo ⁊ di-
cendo ſe eſſe peccatoꝛē. Ric. aūt in. iiij. di.
xvij. ar. 2. q. iiij. in ſolutiōe vltimi argumenti
dicit. Tali ſufficeret dicere ſe nullū cōmiſiſ-
ſe peccatū: qd ſciat poſt ꝙ̄ legitime ꝯfeſſus
eſt. hec ibi verbal'r. Sed melius hoc decla-
rat in ſuo quolibeto: vbi querit an immunis
ab omni peccato ſi non ꝯfiteatur dānetur. ⁊

rñdet in coꝛpoꝛe. q. dicēs. Obligatio ad cō-
fitendum ſurgit ex q̄ttuoꝛ. ſ. ex rōne cōmiſſi
peccati: diuini precepti: ſacramentalis reme-
dij: ⁊ eccleſiaſtici ſtatuti. Immunis igit̄ ab
oī peccato nō obligat̄ ad ꝯfitēdū rōne pcti
cū nullū hēat: nec rōne precepti: qꝛ talē nō
ligat: nec rōe ſacramēti: cū nō indigeat rōe
aūt eccleſiaſtici ſtatuti obligatur ñ qdē ad
cōfitendum: qꝛ mentiretur: ſed ſimpl'r ad ꝓ-
ſentandū ſe in foꝛo ꝯfeſſionis ſacerdoti: vt
ouem ſuā paſtoꝛ cognoſcat: vt eius ꝯſciaꝫ
ſciat: vt alia ſacramēta ſecura ꝯſcia ei mini-
ſtrare valeat. Ex parte etiā ſui dꝫ ſe ꝓſenta-
re vt a ſacerdote inq̄ſitus certius ſe diſcu-
tiat: vt inſtructus diligētius caueat: vt ēt ſic
viatoꝛ claues eccl'ie venerādo recognoſcat
h Ric. ꝓbalit̄. Si igitur vt pꝫ ēt immunis ab
oī veniali culpa tenetur ſe p̄ntar̄ ſacerdoti
ꝑꝑ eccleſiaſticū ſtatutū a foꝛtioꝛi q moꝛtal'r
peccauit tenetur de neceſſitate ſalutis ſe ei
p̄ntare: ⁊ idē peccatū ſuū ꝯfiteri. ¶ Quar-
to ꝓbo ēt ꝯfeſſionē eſſe neceſſariā ad ſalu-
tem rōne cōmiſſionis. Fundamentū rōnis
ponitur i iure canonico ex̄ de offi. delegati.
c. ꝓterea. vbi dr̄. Cui datur iuriſditio ⁊ ptās
tacite ꝯcludit̄ illd ſine quo iuriſditio fieri ñ
pōt. Sil'is ſnīa ponitur ex̄ de elec. c. venera-
bilē. ⁊ ex̄ de fide inſtru. c. Inter dilectos. Et
extra de conſtitu. c. Nam concupiſcentia. ⁊
extra de foꝛo cōpe. c. Si diligenti. vbi dicit̄.
Cui ꝯceditur ꝑncipale: ꝯcedit̄ ⁊ acceſſoꝛiuꝫ.
pꝫ hec regula. Nam ſi dñs vel rex dat iuriſ-
ditionē: auctem: vl' poteſtatē alicui iudici vl'
ptāti ſententiandi malefactoꝛes ad moꝛtē:
per ꝯñs intelligit̄ ꝙ dat ei auctem ⁊ ptātem
inueſtigandi ⁊ cognoſcendi ſꝫ iura exceſſus
delicta eoꝝ: ꝑ q̄bus eis moꝛs eſt infligēda.
Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ xp̄s dedit
iuriſditionē: ptātē: ⁊ auctem plenariā apl'is
⁊ eis ſucceſſoꝛibus relaxandi peccata peccā-
tibꝰ. Unde Mat. xviij. di. Amen dico vobis
quecūqꝫ ligaueritis ſup terrā ⁊c. Et Joā. xx.
dicit. Accipite ſpm̄ ſanctū. quoꝝ remiſeritis
peccata: remittūt̄ eis: ⁊ quoꝝ re. re. ſūt. Qd
ſi ſic ē: ꝙ xp̄s ꝯſtituit apl'os ⁊ ſucceſſoꝛes iu-
dices ſpūales in cauſis pctōꝝ: ꝑ itelligit̄ ꝙ de-
bēt cognoſcere peccata ſi volūt iudicar̄. Sꝫ
Claꝝ ē ꝙ peccata coiter ſciri nō poſſūt niſi
reuelentur per confeſſionē: qꝛ vt hētur ex̄ d
ſymo. cap. Sicut ex litteris. ⁊ cap. Tua nos.
Et ex̄ d ſen. excō. c. 2. Et. 32. di. c. Erubeſcāt.

32. q. i. c. xp̄iana. vi. q. i. Symonia. Et de pen.
di. i. c. Si quis paſſatus. ⁊c. Sꝫ hoc. Eccle-
ſia nō pōt iudicare de occultis: ſed tm̄ de ma-
nifeſtis: ergo ꝑꝑ hoc neceſſe eſt ꝙ pctā reue-
lentur ſacerdoti: ſed hoc nō fit niſi ꝑ confeſ-
ſionem: ergo confeſſio eſt neceſſaria ad ſalu-
tem. ꝙ ſi quis peccata ſacerdoti nō reuelet
cum agat contra ꝓceptū xp̄i: impoſſibile eſt
ꝙ vnꝙ̄ ſaluetur. di. Hiero. in ep'la ad Eu-
ſtochiū. Eterna vita non niſi per diuinoꝝ
preceptoꝝ obſeruationem acquiritur. Et cō-
firmatur iſta rō. Claꝝ eſt. n. ꝙ iudiciū ſpūa-
le eſt nobilius ⁊ oꝛdinatius iudicio ſeculari
Sed in iudicio ſeculari non idem iudex: ⁊
reus: ſed reus a iudice iudicatur: ergo a foꝛ-
tioꝛi in iudicio ſpūali penitentie: peccatoꝛ q
eſt reus non debet eſſe iudex ſuiipſius: ſꝫ ab
alio iudicari. Sed non pōt ab alio preter ꝙ̄
a ſacerdote iudicari: cui peccata ſua cōfitea-
tur. debet. n. ſacerdos peccata cognoſcere: ⁊
ſic iniungere penitentiam ſm̄ quātitatē deli-
cti: ⁊ abſoluere: q nequaꝙ̄ pōt facere niſi ꝑ
confeſſionē peccata penitentis cognoſcat.
qd ſi ſic eſt: ergo ꝯfeſſio neceſſaria eſt ad ſa-
lutē. ¶ Quinto etiā ꝓbo rōne excluſionis
ꝙ. ſ. neceſſe eſt oīa peccata confiteri ⁊ nul-
lum retinere. Fundamentū rōnis ponit phs
viij. Phy. di. Tot modis ſe hꝫ vnum oppo-
ſitoꝝ ad reliquū: quot ⁊ reliquū ad illd. pꝫ
h regula. Nā ponat̄ ꝙ q̄s recedens ab vno
loco ad aliū fecerit mille paſſus: ſꝫ vltimū
potētie ſue certū ē: ꝙ ſi vult retrocedere ad
primū locū a quo motus fuerat: neceſſe eſt
ꝙ retroducēdo faciat ēt mille paſſus: ſꝫ vlti-
mū potētie ſue: ꝙ ſi deficeret in vno ſolo paſ-
ſu. clarū eſt ꝙ nunꝙ̄ attingeret prioꝛē locū
a quo receſſerat. Quo preſuppoſito: certum
eſt ſm̄ Aug. ꝙ quot peccata quiſqꝫ facit per
ꝯſenſum: tot paſſibus a paradiſo ſe elongat
vel recedit. Qd ſi ſic eſt: ponat̄ nūc ꝙ quis
fecerit. 20. peccata moꝛtalia: certū eſt ꝙ ſpi-
ritualiter. 20. paſſibꝰ a paradiſo talis ſe elō-
gauit: ꝑꝑ qd ſi talis vult ad paradiſum ac-
cedere: neceſſe eſt ꝙ tot peccata ꝯfiteat̄: ⁊ ei
diſpliceant: quot pctā cōmiſit. ꝙ ſi vnū ſolū
retinuerit: vel ei non diſplicuerit: cū ſibi defi-
ciat vnus ſpūalis paſſus: impoſſibile eſt: ꝙ
vnꝙ̄ paradiſum vel celeſtē gl'iā ingrediat̄.
¶ Sexto etiam ꝓbo rōne imparticipatiōis:
ꝙ ꝯfeſſio pctōꝝ eſt neceſſaria ad ſalutem.
In hac rōne habeo oſtendere qualiter non

ꝯfitens pctā ſua non poteſt participare de
meritis paſſionis Chriſti: ⁊ per conſequens
impoſſibile eſt ꝙ ſaluetur etiam ſi oīa alia
faceret bo. Fundamentū igitur iſtius rōnis
ponit Phs. i. de generatione ⁊ coꝛrupt. di.
Agens non agit i paciēs niſi fuerit approxi-
matū pꝫ h regula. Nā hō non pōt accipere
caloꝛē ab igne niſi igni approximet̄. Quo
preſuppoſito: certum eſt ꝙ nolens confiteri
pctā ſua valde longe eſt a xp̄o. non localiter
ſeu per loci diſtantiam: cum ex ſua infinita
ſapientia atqꝫ potentia: ſm̄ theologos in. i.
di. xxxvij. deus ipſe ſit in omni loco eſſentiali-
ter: potentialiter: atqꝫ preſentialiter. di. etiā
ꝓpha. Quo ibo a ſpū tuo: ⁊. q. a facie tua
f. Si aſcēdero in celū. t. i. eſ. ſi deſ. i. in. ades.
Sed longe ab ipſo xp̄o deo ⁊ hoie foꝛmali-
ter: vꝫ per foꝛmā ꝯtrariam voluntatꝭ: pro eo
ꝙ xp̄s vult ꝙ pctōꝛ confiteatur: ipſe autem
non vult: ⁊ ſic adinuicem hñt diuerſas ⁊ cō-
trarias voluntates. di. Iſa. in perſona dñi
liiij. c. Non enim inquit cogitationes mee: cō-
gitationes veſtre: neqꝫ vie mee vie veſtre di.
dñs. Quibus premiſſis: ꝙ patiens vꝫ nō po-
teſt accipere virtutem ab agente: ſi ē remo-
tum ab eo manifeſtū ē: ꝙ cum nollēs confi-
teri valde longe diſtet a voluntate chriſti a
quo oē meritum procedit: impoſſibile ē pro-
pter hoc ꝙ talis non confitens vnꝙ̄ accipi-
at aliqd vl' ꝑticipet de merito crucis ⁊ paſ-
ſionis xp̄i: ſicut ⁊ impoſſibile eſt: ꝙ ſtans lon-
ge ab aliqua arboꝛe accipiat vnꝙ̄ de fructu
illius arboꝛis. O infelix peccatoꝛ. O anima
obſtinata. O ceca ⁊ inſenſata creatura: que
nō vis ꝯfiteri peccata tua: quō credis vnꝙ̄
ſaluari ſine merito paſſionis xp̄i: Ue ve ve
tibi: qm̄ ſanguis xp̄i tm̄ tibi prodeſſe poteſt
quantū iudeis: turcis: ſaracenis: atqꝫ demo-
nibus: niſi ꝓus humiliter peccata tua confi-
tearis. ¶ Septimo deniqꝫ ꝓbo rōne certifi-
cationis: ꝙ q̄ſqꝫ tenetur peccata ſua ꝯfiteri
In hac rōne habeo oſtender̄: q̄liter nolens
ꝯfiteri peccata ſua cum agat ꝯtra dei volū-
tatem: certitudinaliter habebit inenarrabilē
penā: ⁊ a deo erit grauis illa pena: ꝙ ſi oēs
ſtelle celi: omnes frondes arboꝛum: oēs lin-
gue auium ⁊ animaliū: ⁊ omnes deniqꝫ gut-
te aque maris eſſent lingue humane nunꝙ̄
poſſent eius magnitudinē exprimere. Et pro
fundamēto huius rōnis: accipe dcm̄ phi. v.
ethi. dicentis. Iniuria taxatur ſm̄ ꝑſone di-

gnitatẽ. pꝫ hec regula. Nam ſi qs percutiat
ſui maxilla ruſticum grauis culpa eſt. ſi autẽ
ꝑcutiat imperatorem: grauior iniuria. Si au
tem papam: incōparabiliter grauiſſima erit.
Immo tā grauis extimabit̃ iniuria: quanta
ẽ dignitas ⁊ nobilitas ipſius pape quo ſ̃ſup
poſito: certū eſt ꝙ qui non vult confiteri: cuꝫ
agat cōtra diuinum p̃ceptum. quantum i ſe
eſt ꝑcutit faciem diuine maieſtatis. Sed cū
maieſtas dei ſit infinite potētie: ſapie: atqꝫ
clemētie: ſequitur ex hoc ꝙ culpa rebellionis
de non confitēdo vtiqꝫ ẽ infinita. Sed claꝝ
ẽ: prout dicitur Deutero. xxv. ꝙ ſ̃m menſu-
ram delicti apud diuinam iuſticiā erit ⁊ pla
garum modus. Q̃d ſi ſic ẽ ergo pena. q̃ da-
bitur non cōfitenti a deo erit incōpabiliter
grauior ⁊ acerbior: q̃ȝ ſimul fuerint oēs pene
huius mūdi: oīa tormēta martiꝝ: ⁊ oēs ſimul
purgatorij pene. Et rō ẽ: quia oēs p̃dicte pene
ſunt ⁊ fuerunt finite: pena vero que dat̃ reti
nēti ſolum peccatum in confeſſione erit infi
nita: ſed cum finiti ad infinitū nulla ſit com
paratio: vt dr̃. viij. Phyſi. ergo ⁊c. ꝙ ſi tam
grauis pena dat̃ ꝓ nō ꝯfitēte ſolum pctm̃.
O quāta pena dabit̃ illi qui mille vel decẽ
milia peccata noluerit cōfiteri: Ex p̃dictꝭ igi
tur ſeptem rōnibus pꝫ: quātū cuilibet ꝯfeſ-
ſio ſit neceſſaria ad ſalutem. ¶ Tertio ꝓbo
ſimilitudinibus: ꝙ de neceſſitate ſalutis eſt:
vt quiſqꝫ ſimul omnia peccata ſua ꝯfiteatur
Pretermitto. n. figuras hoc demonſtrantes
Nam Matth. viij. xp̃s dixit leproſo ſanādo
Vade oſ̄nde te ſacerdoti. Et Lu. xvij. q̄n xp̃s
mundauit. x. leproſos dixit eis. Ite oſtēdite
vos ſacerdotibus: ⁊ dum irent ſanati ſūt: ſi
gnificans ꝙ contritus ēt ante confeſſioneꝫ
ꝑcipit remiſſionem peccatoꝝ ſuoꝝ. Prima
igitur ſimilitudo talis eſt. Nam videmus ꝙ
corporaliter egrotus vel plagatus nō pōt ꝑ
cipere ſanitatẽ niſi prius ſuam plagam ⁊ in
firmitatem materiali medico detexerit: ergo
a fili nec peccator ſpūalr̃ īfirm⁹ pōt recipe
veniā pctōꝝ ſuoꝝ niſi prius oſtenderit ſpi-
rituali medico. i. ꝯfeſſori peccata ſua dicēte
Boetio in pri. de conſo. Si opam inqt men-
dicātis expectas: oꝫ vt vulnus tuū detegas
Alia ſimilitudo eſt Bede dn̄tis. Quid iquit
prodeſt ꝙ tota ciuitas cuſtodiat̃: ⁊ vnū fora
men ꝑ qd̄ hoſtes intrēt relinquat̃. Ferruꝫ ēt
q̃diu in vulnere eſt non ꝓſunt vnguēta ad
ſalutẽ. ¶ Quintā deniqꝫ accipe ſimilitudinẽ
ad ſimul ꝯfitendū omnia pctā valde con-
uenientem. Videmus. n. per experientiā: ꝙ
ſi homo haberet mille apoſtemata in corpe
⁊ oīa educerent ſaniem preter vnuꝫ: adhuc
ex illo ſolo in intimis ⁊ ſecretis ptibus cor-
poris occulto moreret̃. Ecōtra ſi educeretur
ſanies illi⁹ cū aliqs ſanaret̃. Sic a fili ſi pec
cator oīa peccata ꝯfitet̃: ⁊ vnū occultat: ſpi
ritualiter morit̃. Videmus ēt ꝙ vnus ſolus
iactus gladij ferit ⁊ occidit hoiem: ⁊ ſol⁹ hu
mor malus corpi generat mortẽ ſic a fili ſo-
la mortalis culpa retenta aiam ſpūaliter oc
cidit. Ex qbus ſimilitudinibus pꝫ: qualr̃ con
feſſio oium pctōꝝ cuilibet eſt neceſſaria ad
ſalutem. ¶ Quarto deniqꝫ ꝓbo exēplis cō
feſſionem oium ſil' pctōꝝ ſuoꝝ fore ad ſalu
tem neceſſariā. ¶ Primū igitur exemplum
ꝯuenientiſſimū ponit̃ in cronicis fratruꝫ mi
noꝝ: vbi legit̃. ꝙ cū qdā ꝯfeſſor nr̄i ordinis
tranſiret cū ſocio per quoddam caſtrū cōti
git ꝙ quedā mulier diues ⁊ vana a predcō
ꝯfeſſore cōfiteretur. Cū aūt ſocius iuuenis
columbine ſimplicitatis in quodam angulo
oraret: vidit ab illa dn̄a ſe cōfitente tot buf
fones: ſeu roſpos ab eius ore egredi: quot
pctā ꝯfitebat̃: videbat inſup quendā roſpū
aliqs maiorẽ ⁊ horribiliorẽ ꝓcedere ſepiſſi-
me vſqꝫ ad os: deinde ſemꝑ retrocedere: tan
dem vidit ꝙ dn̄a illa abſolutione recepta a
ꝯfeſſore reſuſcepit in ore ſuo oēs roſpos ꝑ
eccleſiā ſaltantes quos prius emiſerat. P⁹
igit̃ receſſum illius dn̄e: iuuenis ille ſimplex
confeſſori dixit: pater mi: ſic ⁊ ſic vidi in illa
dn̄a. ſ. ſicut ſupradictum eſt: q ꝯfeſſor intelli
gēs totū factū: vꝫ ꝙ quot buffones illa emi
ſerat tot culpas mortales ꝯfeſſa fuerat ⁊ ꝙ
maior buffo in ore retētus ſignificabat ali-
quod graue peccatū: qd̄ illa pre verecundia
confeſſa non fuerat: ſtatim iuit ad domū p̃-
dicte dn̄e: vt videret ſi blandis v̄bis ab ea
poſſet illud peccatū extrahere: ſed inueniēs
illam mortuam ⁊ a diabolo ſuffocatā: ſtatiꝫ
iuit ad eccleſiam orauitqꝫ deū vt illius mu-
lieris a ſe cōfeſſe finē ei oſtendere dignare
tur. Quid plura: Ecce dn̄a illa ſibi appuit
valde orribilis: que cū eſſet cathenis igneis
circūligata. vlulatu maximo clamauit dicēs:
O me miſera: o me infelicem: o me deniqꝫ
eternaliter a diuina iuſticia reprobatā. Ecce
mi ſpiritualis pater ⁊ cōfeſſor: ꝙ oibus pec
catis meis tibi cōfeſſis: vnū tm̄ pre verecun

dia reſeruaui: ꝑꝑ quod nec illud: nec aliqd̄
aliorum a deo eſt mihi remiſſum: ⁊ propter
hoc ad eternum ignem a diuina iuſtitia me
rito cōdēnata ſum. Quo exemplo pꝫ: qualr̃
deus nō indulget peccata niſi ſimul fuerint
omnia ꝯfeſſa. Aliud deniqꝫ legit̃ exemplum
ꝙ vir quidam ⁊ vxor non valentes filiū hr̃e
votum fecerūt glorioſe virgini: ꝙ ſi filiū vel
filiam eis impetraret: ad eius ſeruitiū illuꝫ
alicui religioni mācipparēt: Quid plura: cō-
cipit̃ filius ⁊ ſanus parturit̃: qui cū adult⁹
eſſet: per parentes factus eſt certior: qualit̃
cum deuouerant virgini glorioſe: Qui ſta-
tim factus eſt monachus: mater aūt in ele
moſynis faciēdis precipua erat. Eo tēpore
ex voto quodam: maritus cepit peregrinari
Interim v̄o mater filiū ſpuriū peperit: quē
ſtatim pre verecūdia occidit. Cōfitebat̃ plu
ries: ⁊ ſepius in āno euchariſtiaꝫ ſumebat:
nec tn̄ vnq̃ȝ auſa eſt Chriſti vicario in ꝯfeſ
ſione adulteriū ꝑpetratuꝫ prodere. Tandē
graui infirmitate preſſa: fortiter a ꝯſcientia
ſtimulata: ꝙ adulteriū reuelaret: decreuit p̄
us mori ſine peccati reuelatione: q̃ȝ talē ru-
borem in confeſſione ſuſcipere. Et ecce iam
moritur. Qd̄ ſentiens filius ſtatim cepit pro
aīe ſancti Gregorij miſſas celebrar̃. Quo
celebrante apparuit corā eo qdā ſpeculū
in altari valde horribile. Quo viſo ſtatiꝫ in
virtute ſanguinis Chriſti cōiurauit illd̄: vt
qd eēt fateret̃. Tūc mater monaci eiulādo
clamauit diter obſcura voce. O fili mi: ego
ſum infeliciſſima mater tua. Cui fili⁹ men-
tiris: non eni dicis veꝝ. Cū eniꝫ mater mea
infinitas faceret elemoſynas: ⁊ ſepiſſime cō
fiteret̃ ⁊ ſe cōicaret: nequāq̃ȝ poſſibile ẽ illā
fore dānataꝫ. Ad quē mater duo vbera q̃ a
duobus ſerpentibus crudeliter cruciabant̃
oſ̄dens ⁊ rn̄dens ait. Scito fili ꝙ h̄ ſt̃ vbe
ra infelicia: que tu ſuxiſti: verūtn̄ eternis cru-
ciatibus deputata ſum: ex eo ꝙ adulteriuꝫ
qdā cōmiſſum: ex quo filiū ſpurium peperi
⁊ occidi: nūq̃ȝ ſacerdoti reuelare p̄ſumpſi: q
bus dictis: relicto ibi maximo fetore ſtatim
diſparuit. Ex predictis igit̃ auctibus: diſtin
ctionibus: rōnibus: ſilitudinibus: atqꝫ exē-
plis pꝫ: de q̃rta adoratōe latrie. Scd̄m op⁹
diuino cultui neceſſariū: qd̄ dicit̃ opus con
feſſionis: in quo oſtenſuꝫ fuit: qualr̃ ꝯfeſſio
peccatoꝝ eſt neceſſaria: ⁊ ad diuinū cultuꝫ:
⁊ ad noſtrā ſalutē. Quā veram peccatoruꝫ
ꝯfeſſionem: nobis cōcedere dignetur glorio
ſus deus: qui ſine fine viuit ⁊ regnat: ꝑ infi-
nita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria q̃rta p⁹ tertiā dn̄icā q̃dtrageſime.
Iterū d̃ q̄nta excellētia ipſi⁹ ſciſſime fidei.

Opulus hic

p labijs me honorat: cor autẽ
coꝝ longe ẽ a me. Scribunt̃
h̄ v̄ba Mat. xv. ⁊ i euāgelio
occurrētis ferie Que ⁊ origi
nalr̃ Iſa. xxix. habent̃. p⁹ ſacri euāgelij lra
lē ⁊ moralez expoſitionē ſpectabiles ciues:
exq̊ de q̄nta ꝯtēplatōe cult⁹ latrie: ſeu diui
ne adoratōis: q̃ dr̃ ꝯtēplatio modificatōis:
declarauimus de q̃rta adoratiōe: que dicit̃
virtualis. Scd̄m opus ſinglr̃ neceſſarium
ad diuinū cultū: qd̄ dcm̄ fuerit op⁹ ꝯfeſſio
nis: habeo in p̄nti ſermone ſinglr̃ declarar̃.
Tertiū op⁹ diuino cultui neceſſariū. Qd̄ dr̃
opus ſatiſfactōis: cui⁹ declaratio tal' erit.

¶ De tertio ope. i. de ſatiſfactōe ſingularit̃
ad latriam ⁊ diuinum cultum neceſſaria.

t Ertiū deniqꝫ opus ad diuinū cultū
⁊ ſalutē nr̄am ſūme neceīum: dr̃ op⁹
ſatiſfactiōis. Quā fauēte diuino au-
xilio formalius de ſatiſfactione agemus in
q̃drageſimali de tribus ptib⁹ vere pn̄ie: ſim
plr̃ nunc agā de maxima ipſi⁹ ſatiſfactiōis
neceſſitate ⁊ obligatōe Quia igit̃ multi dā
nificāt proximos ſuos in tꝑali ſubſtātia: in fa
ma: ⁊ in aia. dū. ſ. iniuſte auferūt eis tꝑalez
ſbſtātiā: bonā famā: necnō ⁊ eoꝝ ꝯſilio: ſeu
malo exēplo ⁊ occaſiōe: retinēt eoꝝ aias in
manu diaboli: ⁊ culpa mortali: ⁊ vltra h̄ ēt
ipꝫ deū xp̃m in ſeipſis ẽ dānificāt: dū hono
rē ⁊ amorē ex inobſeruatiōe p̃ceptoꝝ ab eo
auferūt: hic ẽ ꝙ de p̃dictꝭ oꝫ oīo ꝓxis ſatiſ
facē: ⁊ deo quātū poſſibile ẽ iuxta dāni ſeu
offenſe quātitatem: reſtituendo ꝓxis ſubſtā
tiam tꝑalem: famā ablatā: ⁊ inſuꝑ aiaꝫ eoꝝ
in manib⁹ demonis captiuā ꝓ poſſe liberan
do: ⁊ deo inſuꝑ oꝫ de honore ſeu amore ſibi
ꝑ pctm̄ ⁊ tranſgreſſionem ſuoꝝ preceptorū
ablato ſatiſfacē. Et niſi ꝓ p̃dictꝭ fiat ſatiſfa
ctio: oīs diſplicētia de pctis: ⁊ cōfeſſio ẽ cui-
libet inutilis ad ſalutem. Quoꝝ oiuꝫ ſatiſfa
ctio in manib⁹ diſcreti ꝯfeſſoris reponi dꝫ: q
pōderabit quātitatē ſatiſfactiōis iuxta q̄nti-
tatē offenſiōis. Et ꝙ qſqꝫ ver⁹ penitēs ⁊ con
fitens pro ſuorū ſatiſfactione pctōꝝ teneat̃

de neceſſitate ſalutꝭ ſuſcipe correctionē diſciplinā pniam atq; ſatiſfactionē: quam ei pr̄ ſpūalis ſeu diſcretus ꝯfeſſor iniūget vl' iponet q̄druplr. ꝓbo. Primo auctībus. Scḋo diſtinctōibus. Tertio rōnibꝰ. Quarto exemplis. ¶ Primo ꝓbo auctibus: ꝙ qſq; verꝰ penitens tenet̄ ſatiſfacere ꝓ peccatꝭ cōmiſſis iuxta cōſiliū τ diſcretionē patris ſpālis ſeu cōfeſſoris ꝑcipiētis. Nā puer. iiij. Salomon ait. Fili. ſ. peccator accipe diſciplinam patris tui. i. penitentiā: τ ne abicias eam. Et Prouer. 5. dr̄. Audite filij diſciplinā patris veſtri: τ attendite vt ſciatꝭ prudentiā. ſ. penitentie: τ omne bonū tribuā vobis. Et Prouer. xv. dr̄. Stultus irridebit diſciplinā patris ſui. i. penitentiā: qui autē cuſtodit eam ſapiētior erit. Et ibidē dr̄. Non amat peſtilens eū qui ſe corripit: nec ad ſapiētes graditur: cor autem ſapientis oēm correctionē accipiet. Item Eccleſiaſtici. ſeptio dicitur. Humilia valde ſpiritū tuū ad diſciplinam i. ad penitentiā: quoniā vindicta carnis impij ignis τ vermes: Et Dauid pſ. 2. ait. Apprehendite diſciplinā. i. penitentiā pro peccatis: ne quādo iraſcat̄ dominus τ pereatꝭ de via iuſta. Item Michee. vi. dicit̄. Indicabo tibi o homo quid ſit bonū: τ quid dominus reqrat a te. Utiq; facere iudiciū: τ diligere miſericordiā: τ ſolicite ambulare cū deo tuo: ſup que verba Hugo de ſancto victore. ait. Deus qui trinitas eſt nō niſi trino ſacrificio: a peccatore, placari poteſt. offerēdo vz iudiciū filio iudici: miſericordiā ſpiritui ſancto: τ ſolitudinē operationis paternitati. h̄ ille. Itē Auguſt. de pe. di. i. c. Nullus inquit. Debite grauioris accipit veniam niſi qualēcumq;: τ ſi longe minorem q̄ꝫ debeat exoluerit penam. hec ille. Item Hilarius papa. xxv. q. i. c. Prima ſalꝰ inquit ē recte fidei regulā cuſtodire: τ a cōſtitutis patrum ſeu ꝯſilijs nullatenus deuiare. hec ille Grego. inſup in moral'. ait. Juſtum eſt vt peccator tanto maiora ſibi inferat lamenta ꝑ penitentiā: q̄ꝫto maiora ſibi intulit damna per culpam. Item Joan. os auri. de pe. diſt. i. §. ecce nūc: Et de pe. di. 3. c. ꝑfecta. ait. Perfecta penitentia cogit peccatorē oīa libenter ſufferre. In corde eni cōtritio: in ore ꝯfeſſio in oꝑe vero tota humilitas τ ſatiſfactio eē debet. Hic enim fructifera eſt penitētia. hec ille. Item Auguſti. de pe. diſt. i. §. Ecce nūc ait. Neminē putes ab errore ad veritatem τ a quocūq; ſiue magno: ſiue paruo peccato ad correctionē τ veniam ſine penitētia τ ſatiſfactōe poſſe ꝑtranſire. hec ille. Ambro. inſuper de pe. diſtin. ꝑma. ca. Medicina. ait. Qui culpam exagerauerit exageret τ penitentiā. Maiora enim crimina maioribꝰ abluūtur fletibus. hec ille. Item de pe. diſt. prima. §. Ex his. Hiero. ait. Qui peccator ē: τ quē remordet ꝓpria ꝯſciētia cilitio penitentie τ ſatiſfactionis accingatur τ plangat ꝓpria delicta: τ ingrediat̄ eccleſiā de qua propter peccata ſua fuerat egreſſus: τ cubet vī dormiat in ſaco: vt preteritas delitias ꝑ q̄s deum offenderat vite auſteritate compenſet. hec ille. Idem Hierony. ſup Leuit. τ ponitur de pe. diſtin. prima. §. Ecōtrario. inqt. Pro qualitate, peccatoꝝ qualitas afferat̄ penitentie atq; bonorū. Non enim par debet eſſet fructus τ penitētia eiꝰ: q nihil vel parū deliquit: τ eius qui grandia cōmiſit. Ille tanq̄ꝫ nullꝰ criminis ſibi cōſcius vſuꝫ ſibi in rebus licitis prebet: Hunc autē tanq̄ꝫ a multis grauatum delictis etiam allicitis tempare oportet. h̄ ille. Deniq; Auguſt. in libro de penitētia. τ ponit̄ de pe. diſti. prima. §. Ex his. ait. Non ſufficit mores in melius cōmutare: τ a peccatis malis recedere: niſi etiam de his que facta ſunt domino ſatiſfaciat ꝑ penitentie dolorē: per humilitatis gemitū: ꝑ contriti cordis ſacrificiū: cooperantibꝰ elemoſynis: orationibꝰ: atq; ieiunijs. hec ille. Ex ꝑdictis omnibꝰ auctoritatibus pꝫ: qualiter diſplicētia τ confeſſio peccatoꝝ: nō ſufficiūt ad ſalutē: ſed oportet oīno ꝙ iuxta cōſilium diſcreti cōfeſſoris fiat ſatiſfactio de peccatis. ¶ Scḋo etiā probo diſtinctionibus: ꝙ ſatiſfactio de peccatis a cōfeſſore impoſita: cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē. ¶ Prima diſtinctio eſt Ric. in. iiij. diſtin. xv. ar. i. q. vij. in corꝑe. q. dicētis. Cum queritur vtrū deus poſſit remitttere peccatū: τ ſic ſaluare hominē abſq; aliqua ſatiſfactiōe. Rn̄deo ꝙ de remiſſione peccati cōtingit loqui dupliciter. aut de lege cōi. aut de priuilegio ſpeciali. ¶ Primo modo ſm oēs nunq̄ꝫ dimittitur actuale peccatū mortale ſine debita ſatiſfactione: q2 ſemper ad hoc requiritur actus penitēdi in quo principalior pars ſatiſfactionis ꝯſiſtit. ¶ Scḋo mō dicūt etiam multi: ꝙ nullo modo actuale mortale peccatū pōt a deo ſine ſatiſfactione remitti: q2 deus tale peccatū remittere nō pōt ſine infuſione gratie: τ q2 hō mortaliter peccando oculū anime amiſit: ideo lumen gratie ad animam intrare non poteſt: niſi aperiatur per actū penitentie τ ſatiſfactionis: ſicut nec lumen ſolis pōt intrare domū: niſi aperiatur feneſtra: τ pro hac opinione videt̄ eē ſnīa Augu. ſuper Joan. omelia lxxxij. ſuper illud Jo. xiiij. Maiora horū faciet dñs. Cū ex impio fit iuſtus: ſalutē operatur xp̄s in illo: ſed nō ſine illo. Mihi autē ſine ꝑiudicio videt̄ ꝙ quāuis homini q̄ꝫdiu ē in actu mortalis peccati: peccatū nō poſſit remitti: tamē homini obdormienti in peccato mortali: deus poſſet ſi vellet habitū charitatis infundere τ ſic peccatū dimittere: quia quicqd eſt in peccatore dormiente bonū eſt: excepta deformitate peccati: que nihil aliud ē q̄ꝫ carentia boni debiti in voluntate. vtrū autem vnq̄ꝫ per talē modū deus alicui peccatū mortale actuale ſine ſatiſfactione dimiſerit: nobis incertū eſt: τ ſecretū ē. hec Ric. ꝟbaliter. Ex qua diſtinctione patet qualiter deus ſine ſatiſfactiōe peccati nunq̄ꝫ aliquē ſaluauit vel ſaluabit. Aliā diſtinctionē ponit idē Ricar. in. iiij. diſti. xlvi. ar. i. q. 2. in corpore. q. di. Cū querit̄ an deꝰ poſſit ꝑtermittere opera iuſtitie τ peccata ſine ſatiſfactione. Reſpondeo. ꝙ opera iuſtitie ſm ꝙ iuſtitia reſpicit exigentiā demeritoꝝ abſolute deus pōt pretermittere: τ etiam pretermittit in punitione perpetua dānatoꝝ: q2 punit eos citra cōdignū: non quātū ad pene durationē ſed quātū ad pene intenſionē. Scḋm vero ꝙ reſpicit exigentiā demeritoꝝ in cōparatione ad condecentiam bonitatis ſuiipſius retribuentis: nullatenus opera iuſticie pretermittere pōt. Sicut nec illud negare ꝙ ſuam cōdecet bonitatē. hec ibi verbaliter. Ex qua etiam diſtinctione pꝫ: qualiter deus cū oīpotentia ſua non pōt remittere peccatum ſine ſatiſfactione: inquantū actus ſatiſfactionis concernit honorē ipſius dei τ ꝯdecentiā bonitatis ſue. Tertiam deniq; diſtinctionē ponit idem Ricar. in. iiij. diſtin. xviij. ar. i. q. v. in corpore, q. dicens. Cū queritur vtrum quilibꝫ penitens teneat̄ tentione neceſſitatꝭ recipere τ explere penitentiā ſibi pro ſatiſfactione peccati a ſacerdote iniunctā. Rn̄deo ꝙ ſacerdos aut iniungit penitētiā rōnabilē τ diſcretam: aut irrōnabilē τ indiſcretā. Si ſcḋo modo: penitens non tenetur eam recipere neq; explere: quia ſacerdos talē penitentiā iniungendo abutit̄ clauibꝰ eccleſie. Si ꝟo primo modo: dico ꝙ penitens tenet̄ tentione neceſſitatis eā recipere τ pro viribꝰ explere: q2 talē penitētiā iniungendo clauibus vtitur recte: quilibet. n. tenetur ſui iudicis iuſtā ſentētiā obſeruare. vnde ſi penitēs talē penitētiā ſcienter τ ex deliberatione τ abſq; legitima cā obmiſerit explere mortaliter peccat. Si tamē penitens ſentiat penitētiam ſibi nimis grauē: τ ad obſeruādū periculoſam ſua infirmitate penſata: debet ad illū eūdē cōfeſſorē vel ad aliū ſi illū nō pōt habere humiliter recurrere: τ alleuiationē vel cōmutationē petere: τ cōfeſſor debet cōcedere: etiā ſi videat ꝙ penitentia alleuiata nō ſufficiat plenarie pro ſatiſfactione peccati τ poſt eā expletā adhuc iremaneret aliquid in purgatorio explēdū. Tutius enim eſt reſeruare penitentem in purgatorio puniendū q̄ꝫ ipſum exponere ꝑiculo cadendi in peccatū mortale ꝓꝑ penitentie trāſgreſſionē. Expedit tn̄ ꝙ cōfeſſor hoc totū explicite penitēti exponat: niſi in ipſo viderit conditionē per quā iudicet oībꝰ penſatis magis eē tacendū: q̄ꝫ exponendum. hec Ricar. verbaliter. Ex qua diſtinctione patet: ꝙ quiſq; peccator tenet̄ de neceſſitate accipe ſatiſfactionē ꝓ pctis a diſcreto ꝯfeſſore ſibi iniunctam: quā ſi ex negligentia: aut ꝓpria malicia explere contēpſerit: nouū peccatū mortale ꝯmittit. Aduertāt hic igit̄ omnes illi q iniuſte habēt de bonis proximorū ſuorū: quoniā ſi omittūt ſatiſfacere: ſeu de teſtamētꝭ: ſeu de alijs male ablatꝭ τ cū poſſint: τ nō ſatiſfaciūt mortalem nouā culpā incurrūt. ¶ Tertio inſup probo ſeptē rōnibꝰ: ꝙ qſq; tenet̄ de neceſſitate ſatiſfacere deo τ ꝓximis pro iniurijs τ offenſis commiſſis.

¶ Primo ratione Remiſſionis.
¶ Secundo ratione Subiectionis.
¶ Tertio ratione Reſtaurationis.
¶ Quarto ratione Beatificationis
¶ Quinto ratione Argumentationis.
¶ Sexto ratione Electionis.
¶ Septimo ratione Recordationis.

¶ Primo ꝓbo ratione remiſſionis. vz peccatoꝝ. In hac rōne habeo oſtendere q̄liter ē impoſſibile ꝙ remittant̄ alicui peccata niſi

ꝓlus quantū fas erit deo ⁊ ꝓximis ſatiſ
fecerit. Fundamētū iſtius rōnis ponit phs
iiij. Meth. di. Oppoſitoꝝ cāꝝ ſemꝑ oppoſi
ti ſunt effectus. pꝫ hec regula. Nā ſiqs ha
beat in corde habitū ſuperbie vel luxurie:
clarū eſt ꝙ fere oīa eius verba ⁊ oꝑa vtiqꝫ
erunt plena ſuperbia ⁊ laſcinia. Oppoſitū
ꝟo erit de habente habitū humilitatis ⁊ ca
ſtimonie: qm̄ oīa eius ꝟba ⁊ oꝑa erunt ple
na humilitate ⁊ caſtitate: quam ꝟitatē ſal
uator ꝯfirmat Matthei .xij. dicens. Ex ha
bundantia cordis os loquitur: ⁊ bonꝰ hō
de bonis theſauris cordis ſui profert bona
malus autem hō de malo theſauro cordis
ſui profert mala: Propterea phs. i. pier. di.
Voces ſunt note .i. ſigna ⁊ ſimilitudines ca
rum que ſunt in aīa paſſionū: Quo ꝑſuppo
ſito: ꝙ vꝫ oppoſite cauſe oppoſitos ꝓducāt
effectus: certū ē ꝙ velle ſatiſfacere pro pec
catis: ⁊ nolle ſatiſfacere ſunt cauſe oppoſi
te. Sed clarum eſt ꝙ ſatiſfaciens pro pecca
tis hunc ſortitur effectū: ꝙ videlꝫ percipit
a deo plenariā remiſſionē peccatorū ſuoꝝ
dicente Hiero. de pe. di. i. c. qꝛ diuinitatis.
Si quis inquit poſt lapſum peccatorum ad
veram penitentiam ⁊ ſatiſfactionem ſe con
uertit: cito a vero miſericordie iudice veniā
peccatorum impetrabit. ergo per oppoſitū
nolens ſatiſfacere pro offenſis cōtra deum
⁊ proximos ꝑpetratis: neceſſe eſt ꝙ ſortiat
oppoſitū effectum: ꝙ vꝫ nunꝗ in hac vita ꝑ
cipiat a deo ſuorum indulgētiā peccatorꝫ.
Quod cōfirmans Augu. xiiij. q. vi. c. Si res
inquit aliena propter quā peccatū eſt reddi
poteſt ⁊ nō redditur: penitētia non agitur: ſed ſi
milatur. Quod ſi veraciter agitur: nunꝗ remit
titur pctm̄ niſi reſtituatur ablatum. Et ex de
re. iur. li. vi. dicit. Non remittitur peccatum
niſi reſtituatur ablatum. Propterea Lu. xiij.
ait. Niſi egeritis penitētiā reſtituēdo .ſ. deo
per ſatiſfactionem bonoꝝ opeꝝ honorem ⁊
amorem ſibi iniuſte ablatū: ſimiliter ⁊ proxi
mis: omnes ſimul peribitis. vꝫ ſine remiſſiōe
peccatoꝝ. quod clarius concludēs ſaluator
Joan. viij. Cōtra tales clamab. di. In pecca
to veſtro moriemini. O quot ſunt iaꝫ defun
cti: ⁊ adhuc quot viuūt: qui ⁊ ſi ꝯfeſſi ſunt ⁊
ꝯfiteantur: nullum tn̄ peccatum eſt a deo re
miſſum ſibi: ex quo nec in vita: nec in morte
deo ⁊ proximis ſatiſfacere volunt. ¶ Secū
do etiam probo rōne ſubiectionis: ꝙ quiſqꝫ
tenet ſuſcipere penitentiā a diſcreto confeſ
ſore pro ſatiſfactione peccatoꝝ ſuoꝝ. Fun
damētū huius rōnis ponit phs. i. Mete. ⁊
ij. Meth. ⁊ viij. phiſi. di. Cāe inferiores natu
rales regunt a ſupioribꝫ. pꝫ hec regula. Nā
ſuus naturaliter tenet obedire in rebus lici
tis ⁊ honeſtis dn̄o ſuo tꝑali: etiā ſub pena
peccati mortalis. dicente Hiero. in epl'a ad
Hebre. ⁊ ponit. xi. q. iij. c. Si dn̄s. inquit. Si
dn̄s iubet que ꝯtra nō ſunt vel aduerſa ſan
ctis ſcripturis ⁊ bonis moribus: ſubiiciatur
oīno dn̄o ſuo ſeruus. ſi ꝟo ꝯtra precepit: ma
gis obediat ſpūs: ꝗ corpus dn̄o. Et infra
ſubdit. Si bonū eſt quod precipit impera
tor iubentis exequere voluntatē. Si ꝟo ma
lū: reſponde. Obedire oportet magis deo:
ꝗ hoibꝰ. Quod confirmās Petrus .i. ij. ait.
Serui ſubditi eſtote dn̄is veſtris carnalibꝰ:
nō tm̄ bonis ⁊ modeſtis: verū etiā diſcolis:
Quibus adherens Bonauen. in. ij. di. xl. ar.
iij. q. i. dicit. ꝙ cū ſm aplm ad Roma. xiij. oīs
ptās aut electiue: aut domino deo ſit: ſequi
tur ꝙ talis poteſtas procedit ex diuina pro
uidētia ⁊ ordinatiōe. Hoc idē aſſerit Tho.
ij. ij. q. ciiij. ar. ij. di. ꝙ de lege natura eſt: vt
minor ſubdatur maiori: ⁊ agens contra le
gem naturalem mortaliter peccat. Quo pre
ſuppoſito: vꝫ ꝙ ſeruus tanꝗ cauſa inferior
tenetur obedire dn̄o tꝑali tanꝗ cāe ſupiori
clarum eſt ꝙ ſacerdos vel confeſſor qui in
dignitate oēs dominos mundanos precel
lit in cāis peccatoꝝ eſt tanꝗ cā firmis: re
ſpectu auctoritatis. Matth. xviij. ⁊ Jo. xx. a
xp̄o ſibi conceſſe. Econtra ꝟo quiſqꝫ xp̄ianꝰ
peccator ē tanꝗ cā inferior. Quod ſi ſic eſt. er
go ſi confeſſor diſcretā ſatiſfactionē iponit
peccatori tenet recipe. Aliter cōtēnēs eam
mortaliter peccat. Cū ergo expreſſe ſit cōtra
voluntatē vniuerſalis eccl'ie precipientis ex
de pe. ⁊ re. c. oīs vtri. ſic di. Ois vtriuſqꝫ ſe
xus fidelis poſtꝗ ad annos diſcretionis ꝑ
uenerit: oīa ſua ſolus peccata ſaltem ſemel
in anno fideliter confiteatur proprio ſacer
doti: ⁊ iniunctā ſibi penitentiā pro viribus
ſtudeat adimplere. Siquis igitur reſiſtit do
mino tēporali: reſiſtit ordinationi diuine: ſed
hoc ē mortale. ergo ⁊c. Si igit qs obedire
tenet in rebus mūdanis licitis ⁊ honeſtis: a
fortiori tenetur quiſqꝫ obedire ſedi aplice
in rebꝰ ſpūalibꝰ. Proinde Grego. di. xix. c.
Nulli fas. ait. Nulli fas eſt vel velle vel
poſſe tranſgredi aplice ſedis ꝑcepta: nec no
ſtre diſpoſitionis miniſteriū: qꝺ in vr̄am cō
ſequi oꝫ charitatē. Sit ergo ruine ſue dolorꝫ
ꝯſtratus: qſquis aplicis voluerit ꝯtraire de
cretis. talis eni iam dānatus a ſcā ⁊ apoſto
lica eccl'ia ſua inobediētia atqꝫ ꝑſumptiōe
a quoꝗ eſſe nō dubitat. hec ille. Et idē Gre
go. lxxxi. di. c. Si q ſunt pꝛ̄ſbyteri. ait. Qui n.
ſaluberrimo eccleſie ꝑcepto obedire noluerit
idolatrie peccatū incurrūt. Peccatū enim
ariolādi eſt nō obedire: ⁊ ſcelus idolatrie ſi
acqeſcere. Peccatū igit paganitatis incur
rit: qſquis xp̄ianū ſe eē aſſerit: ſi ſedi apoſto
lice obedire ꝯtēpſit. hec ibi. Et. viij. q. i. Sciē
dū etiā Greg. ait. Quaſi peccatū ariolādi
eſt obediētie repugnare ⁊ quaſi ſcelus ydo
latrie nolle acqeſcere. Sola igitur: que fidei
meritū poſſidet obediētia eſt: ſine qua qſqꝫ
infidelis eſſe cōuincitur: etiā ſi fidelis eē vi
deat. hec ibi. Quod ꝯfirmans dn̄s Matth.
xviij. ait. Si nō audierit eccleſiā ſit tibi ſicut
ethnicus ⁊ publicanus. ¶ Tertio ꝓbo rōne
reſtaurationis: vꝫ diuine amicitie: ꝙ ſatiſfa
ctio pro peccatis cuilibet ē neceſſaria ad ſa
lutē. Pro cuius declaratione rōnis i forma
qōnis peto a te o peccator. Quid eſt nobilꝰ
⁊ ꝑcioſius qꝺ homo poſſit hēre in hac vita
⁊ futura. Certū eſt ꝙ nullus eſt ꝑcioſius di
uina amicitia ⁊ charitate. dicēte Aug. li. de
verbis dn̄i. Melior eſt amicitia dei ſolꝰ: ꝗ
oīum ſimul creaturaꝝ: ⁊ ꝗ ſimul oīs mundi
theſaurus. hec ille. Quo conceſſo certū eſt:
ꝙ ꝑ pctm̄ ꝑdit oīs amicitia dei reſpectū di
ſcordie voluntatū: dicēte pho. ix. ethi. Ami
corū eſt idē velle ⁊ idē nolle: ⁊ impoſſibile ē
amicitiā eē inter eos q nō eiſdē gaudēt hec
ibi. Et Jac. iiij. c. etiā dr. Quicūqꝫ voluerit
eē amicus hꝰ ſeculi inimicꝰ dei ꝯſtituet. Sꝫ
claꝝ eſt ꝙ talis amicitia: tā ꝑcioſa nūꝗ re
cuꝑari pōt a pctōre: niſi pctōr ipſe aliqualē
ſatiſfactionē faciat ipſi deo ꝓ iniuria ꝯ ipꝫ
irrogata: dicēte glo. ſuꝑ illa ꝟba ꝓphe. Sa
crificiū deo ſpūs ꝯtribulatꝰ. Quid iuſtiꝰ ē
inqt ꝗ hoiem zelo iuſticie ꝑ penitentiā pctā
punire: per quā oīs amicitia dei deꝑdita re
ſtauratur. hec glo. Suꝑ que verba Tho. in
iiij. di. xv. ar. i. q. iij. dicit ꝙ triplex eſt iuſticia:
q̄dā eſt diſtributiua: q̄dā cōmutatiua: ⁊ que
dam vindicatiua. Juſticia diſtributiua eſt q̄
dn̄s ſuis ſeruitoribꝰ retribuit ſm ꝓportōeꝫ
meritoꝝ. Juſticia vero cōmutatiua ꝯſiſtit i
ꝯtractibꝰ vt puta ſi recepiſti a me equū: iuſtuꝫ
eſt vt mihi reſtituas pecuniā. Juſticia aūt
vindicatiua ꝯſiſtit vel ad puniendū malum
in alio: ⁊ ſic ꝑtinet ad iudices. vel ad puni
endum malum in ſeipſo: ⁊ ſic pertinet ad
virtutē vere pnie. Reducit ergo ſatiſfactio
ad ipſā iuſticiā vindicatiuā: q̄ exigit oīno ꝙ
peccator aut ꝑ ſe: aut ꝑ ꝯfeſſorē ſibimet in
ferat penā: vt hoc mō ſibi reſtituat diuina
amicitia ꝑ peccatū ꝑdita. Aliter ipoſſibile
eſt: ꝙ talis diuina amicitia amplꝰ vnꝗ recu
peret. Et rō eſt ſm eundē Tho. in. iiij. di. xv.
arti. iiij. q. xi. in corpore qōnis. qꝛ ſicut iuſti
cia hūana oīno exigit: vt in recōpenſatione
offenſe ſubtrahat ei q plus iuſto accepit: ⁊
detur vel reſtituat ei: cui ē iniuſte ſubtractū
ita a ſimili de iuſticia: exigit vt reſtituat ei
qꝺ eſt ipſi deo ꝑ peccatū iniuſte ſubtractū
a peccatore ex recōpenſatione offenſe illud
bonū cuius ſubtractio qualitercūqꝫ facta
eſt ſibi penoſa. Quāuis aūt deo ex ꝑte ſua
nihil ſubtrahi poſſit: tn̄ peccator ꝗtū in ipo
eſt: peccando aliquid ſubtrahit deo. ſcꝫ ho
norē ipſi deo debitū. Et ideo oꝫ ꝙ ad hoc ꝙ
peccator ſatiſfaciat deo: ꝙ ei ſcꝫ peccatori
ꝑ cōfeſſoris conſiliū aliquid ſubtrahat: ve
luti vigoroſitas corporis: q̄ aufert ꝑ abſti
nētiā: ſeu tꝑalia bona que minuūtur elemo
ſynis ⁊ reſtitutione. Hoc aūt qꝺ a peccatore
ſubtrahi dꝫ ꝑ recōpenſationē iuſticie: vt ſit
vere ſatiſfactoriū: in ſe habere dꝫ tres cōdi
tiones. ¶ Prima ꝯditio eſt ꝙ illud opꝰ ſit
bonū ex genere: ſicut pctōr ꝯtra deū aliqd
fecit qꝺ ex ſuo genere malū fuit: vel omittē
do bonū: vel cōmittendo malū. ¶ Secūda
ꝯditio eſt: ꝙ opus illius q ſatiſfacit: dꝫ eſſe
honorabile. tunc aūt eſt honorabile qn̄ opꝰ
illud nō tm̄ eſt bonū ex genere: ſed ēt ſit in
ſtatu grē ⁊ charitatis. Et rō eſt: qꝛ ſi pctōr
peccādo deū inhonorauit: ⁊ ei debitū hono
rē ſubtraxit: ſic opꝫ vt bonū opus qꝺ facit:
fiat oīmode in honorē dei: qꝺ tūc fit cū ſit
in ſtatu charitatis. ¶ Tertia cōditio eſt: ꝙ
opꝰ ſatiſfactōis dꝫ eē penale: vt pctōri ali
qd ſubtrahat: ſiue de vigore corporis: ſiue de
ſubſtātia tꝑali. Et rō eſt: qꝛ ſi tale bonū fie
ret ꝑ opus delectabile: cū delectabile inꝗtū
delectabile nō ſubtrahat aliqd a pctōre: ſꝫ
magis ꝯficiat eū: non fieret ꝑ hoc bona ſa
tiſfactio in ꝯſpectu dei. ⁊ iō oꝫ ꝙ tale bonū
ſit penabile: vt delectatio que contracta eſt

per peccatū oīo expellatur per ſuū ꝯtrariuꝫ ſcꝫ per afflictionē ⁊ penalitatē. Ex qbus omnibus concludit̄ ꝙ cū amicicia dei nō recuperet̄ niſi per ſatiſfactionē: dꝫ quiſqꝫ libenter ſuſcipe ⁊ explere penitentiā a ꝯfeſſore ſibi iniunctā: qua mediate talem dei amicitiā reacqrere poſſit: q̄ incōpabiliter melior eſt oī alia amicitia: atqꝫ p̄cioſior oibus ſimul mūdi theſauris: ¶ Quarto ꝓbo ſatiſfactionē eē neceſſariā rōne beatificatōis. In hac rōne habeo oſtendere: qualiter impoſſibile eſt ſine ſatiſfactione aliquē peccatorē beatificari poſſe. Fundamētū iſtius rōnis ponit phs .2. ⁊ .v. ethi. di. Sine iuſticia nullus pōt eſſe felix: eo ꝙ felicitas eſt p̄miū virtutis. Quo p̄ſuppoſito: ꝙ .ſ. iuſticia eſt neceſſaria ad beatitudinē hn̄dam: certū eſt ꝙ reſtitutio ſeu ſatiſfactio rei aliene ꝑfecto eſt actus iuſticie: que reddit vnicuiqꝫ qꝺ ſuū eſt: ſicut habet̄. 12. q. 2. c. Cū deuotiſſimā. ſicut ecōuerſo ablatio rei aliene eſt oīo actus iniuſticie. Qꝺ ſi ſic eſt: ꝙ ſatiſfactio ſit actus iuſticie: ⁊ iuſticia cuilibet eſt neceſſaria ad felicitatē habēdam. concludo ꝓpter hoc ꝙ qui nō ſatiſfacit deo ⁊ primis ꝓ offenſis illatis: nequaq̄ hꝫ in ſe iuſticiam: ⁊ ꝑ cōſequens impoſſibile eſt ꝙ vnq̄ habeat eternā felicitatem: que ſolis iuſtis a deo impēditur. Qꝺ confirmās Job. xvij. c. ait. Cor eoꝝ longe feciſti a diſciplina .i. a penitentia ⁊ ſatiſfactione: ꝓpterea nō exaltabūtur apud deū. vbi ⁊ Grego. ait Qui per diſciplinā cuſtodire vitam minime ſtudet: in imis inferni iacebit: ⁊ a deo longe diſtabit. hec ille. Et Sap. 3. dicitur. Sapientiam enim ⁊ diſciplinam qui abijcit infelix eſt: ⁊ vacua eſt ſpes illoꝝ: ⁊ labores ſine fructu: ⁊ inutiles opera illoꝝ ſunt. hec ibi. Deniqꝫ Aug. in proſpero ait. Maior in eum pena decernit̄ cui ipſa correptio denegatur: q aūt correptionem ⁊ penitentiam renuit: renuit ⁊ ſalutem. ¶ Quinto. ꝓbo rōne argumentationis. ꝙ quiſqꝫ tenetur penitentiam a diſcreto confeſſore ſibi iniunctā ſuſcipere ⁊ explere: Fundamentū rōnis ponit phs. 2. ⁊ iiij. Topico. di. Si de quo minus videtur ineſſe ⁊ ineſt: ergo de quo magis. pꝫ hec regula. Si enim quis hꝫ bonam curam de aſino quattuor ducatoꝝ a fortiori dꝫ habere curam de nobiliſſimo equo centum ducatoꝝ. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ hō eſt cōpoſitus ex duobus. vꝫ corpore ⁊ aīa. Quibꝰ premiſſis: ponatur nunc ꝙ ſit mulier infirma corpori: atqꝫ in manibus medici poſita: peto quid faciet mulier illa pro recuperando corporis ſanitate: certum eſt ꝙ ſine vlla contradictione omnia faciet que ſibi medicus iniūget. Nā ſi medicus dicat ei Abrade omnes capillos tuos aliter nō recipies ſanitatē: ſtatim ei parcebit. Similiter ſi precipit medicus ꝙ nō tripudiet: ꝙ a cibis abſtineat: ꝙ non vadat ad aerem in platea: ꝙ oculos teneat coopertos: ꝙ fugiat coitum: ⁊ ois hmōi certum eſt ꝙ ei i omnibus obtemperabit. ꝙ ſi hoc facit pro ſanando corpore: qꝺ eſt quid vile: a fortiori tenet̄ quelibet mulier h̄ eadeꝫ facere pro ſanāda aīa per peccatū ſpiritualiter īfirmata. Et rō eſt: q̄ ſicut habet̄ extra de pe. ⁊ re. c. Cū infirmitas. ⁊ ex̄ ꝺ obe. ⁊ maio. c. Solite. Anima melior eſt omni corpore ⁊ anime bonū omnibus bonis prefert̄. Qꝺ ſi nō ſit totus nature ordo corrumpit̄: eo ꝙ res viliſſima ſicuti eſt corporis ſanitas ꝓponitur rei nobiliſſime ⁊ p̄cioſiſſime: ſicuti ē ſanitas anime. Sed heu totū ſit oppoſitū. Nā ſi medicus .i. cōfeſſor p̄cipiat mulieri ſpūaliter infirme ꝙ cornua ⁊ capillos vanos deponat: coreas: tripudia: ⁊ impudicas ſocietates deteſtet̄: ꝙ oculis honeſtatis icedat: ⁊ hmōi nequaq̄ vult acqeſcere: imo videt̄ ſibi ꝙ ſi hoc faceret magnū ſacrilegium cōmitteret: ⁊ ideo vt talia non deſerat: cōtra confeſſorē mille articulos excuſationis argumēta atqꝫ mendacia opponit. O mulier inſenſata. O mulier vana. O mulier: diabolica ⁊ infernalis: ve tibi: ve tibi: que p̄ponis corpus tuuꝫ qꝺ eſt ſaccus vermium aīe tue: que eſt imago ⁊ ſimilitudo dei. Et qꝺ dixi de muliere infirma: hoc dico de quolibet viro: Dico etiā de quolibet viro qui ad mortē īfirmat̄. Cui ſi medicus dicat. Te oꝫ oīo ſoluere mille ducatos pro conficiendo: electuario vt ſic recipias ſanitatē: certū eſt ꝙ non tm̄ mille: ſed etiā centū millia ducatos ſi tot habebit exburſabit pro ſanitate corporis recuperāda. Atteſtante Job. 2. c. ⁊ dñe. Pellē pro pelle: ⁊ cuncta que habet homo dabit pro anima ſua .ſ. conſeruanda. Item ſi medicus p̄cipit ei vt abſtineat ⁊ ieiunet: adulterāqꝫ ſeu concubinam totaliter deſerat: vt ſic recipiat ſanitatē: ſtatim ei in omnibus obtēperabit. Si igit̄ p̄dicta faceret hō ꝓ recuperāda corpis iterū morituri ſanitate: a fortiori tenetur ille eadem ⁊ plura facere pro ſananda aīa in eternū victura. Sed hodie totū ſit ꝯtrium opus. Quia ſi ꝯfeſſor precipit peccatori vt reſtituat aliena: vt ieiunet: ⁊ adulterā ⁊ concubinam relinquat: nequaq̄ vult ei obtēperare. Sciant igit̄ tales oēs ꝙ eoꝝ confeſſio ⁊ opatio eſt infructuoſa ⁊ omnino inutilis ad ſalutē: ex quo pro ſalute aīe illud facere recuſant: qꝺ pro habenda corpis ſanitate nequaq̄ recuſarent. Cōfirmant̄ hec oīa per Augu. in lib. de pe. ⁊ ſcribit̄ de pe. diſti. v. c. Conſideret. dicēte. Ponat ſe oīno penitens in ptāte iudicis in iudicio ſacerdotis ſibi nihil reſeruans ſui: vt omnino eo iubente paratus ſit facere pro recipiēda vita aīe quecūqꝫ faceret ꝓ euitāda corpis morte: ⁊ hoc cū deſiderio: quia vitā recuperat infinitā que deꝰ ē. Cū gaudio .n. facere debet immortalis futurus: que faceret pro differēda mortte moriturus: ſemꝑ depcet̄ deū: certꝰ de venia: qui oibꝰ modis ⁊ ſine tedio dubiꝰ rogaret ptātē terrenā. Abſtineat a multis licitis qui libertate arbitrij illicita cōmiſit. Sēper offerat deo mentē ⁊ cordis ꝯtritionem: deinde de quibꝰ pōt ſimul ⁊ terrenā poſſeſſionē. hec Augu. ¶ Sexto inſuper probo ratione electionis. ꝙ quiſqꝫ debet libenter in pn̄ti vita velle ſatiſfacere pro pctīs. Fundamentū rōnis ponit phs. 3. Thopicorum. di. Minus malū magis eligibile eſt maiori malo: que ꝟitas etiam ponit̄. 3. di. c. duo. vbi dr̄ Duo mala lꝫ cautiſſime oīo ſint precauenda: tamē ſi pculi neceſſitas vnū ex his perpetrare cōpulerit: debemꝰ reſoluere ꝙ minori nexu noſcitur obligari. Quibus ꝯcordans Grego. li. xxxv. mor. ⁊ ponitur. 13. di. c. Nerui. ait. Cum mens inter minora ⁊ maxima peccata conſtringitur: ſi oīno nullus ſine peccato aditus patet: minora ſemꝑ eligātur q̄ ⁊ qui muroꝝ ambitu vndiqꝫ ne fugiat clauditur: ibi ſe in fugam precipitat vbi breuior murus ingeritur. pꝫ hec regl'a: Naꝫ ſi preponatur alicui aut mors: aut perditio tpalis ſubſtātie: ⁊ neceſſe ē ꝙ vnū ex his oīno eligat: clarū ē ꝙ p̄eliget tanq̄ minꝰ malū ſubſtātiā perdere q̄ vitā amittere. Quo p̄ſuppoſito: certū eſt ꝙ deꝰ preponit homini pro ſatiſfactione peccati triplicem penitētiā: vꝫ tpalē: purgatoriā ⁊ infernalē. Sed cū tpalis pena ſit minor incōparabiliter omni purgatoria pena ⁊ infernali. ideo ꝓpter hoc quiſqꝫ debet magis ſatiſfacere in hac vita q̄ in purgatorio vel in inferno. Nā ſi peccator deo ſatiſfacit in hoc mūdo nequaq̄ amplius ipſe deus requiret aliā ſatiſfactionem in purgatorio: ſeu in iferno. atteſtante Gre. de pe. di. i. c. Medicina. Proculdubio ingt dñs delictū ſine vltione nō deſerit. Aut .n. ipſe hō in ſe penitꝰ punit: ⁊ ſic nō punit deus: aut deus hoc cū hoie iudicās percutit. Nequaq̄ igitur vnq̄ peccato parcit̄: quia nullatenus ſine vindicta laxatur. Et ꝙ citius quiſqꝫ debeat preeligere facere penitentiam de peccatis in hac vita: magis q̄ in purgatorio pꝫ: qm̄ pena minima ignis purgatorij: excedit omnem penā pn̄tis vite: put a doctoribus traditur. Unde de reſpectibꝰ maxima eſſe dicitur.

¶ Primo reſpectu Comparabilitatis

¶ Secundo reſpectu Rigiditatis.

¶ Tertio reſpectu Nobilitatis.

¶ Quarto reſpectu Unitatis.

¶ Quinto reſpectu Uniuerſalitatis.

¶ Sexto reſpectu Infructuoſitatis.

¶ Septimo reſpectu Diuturnitatis.

Octauo reſpectu Paucitatis.

¶ Primo inquā reſpectu cōparabilitatꝭ. dico ꝙ qui penitētiā cōdignā nō facit in pn̄ti vita: hēbit maximā penā poſt mortē in igne purgatorij. Qui ignis lꝫ tanq̄ res materialis non poſſit inferre penā ipſi aīe ſpūaliter: tamē put eſt inſtrumētū diuine iuſtitie ſupra naturā ſuā ipſi anime maximā penā infligit q̄ pena quāuis momentanea eēt cōparata oibꝰ penis pn̄tis vite tā martyrū q̄ ceteroꝝ oium excedit incōparabil'r oēs ſiml' predictas penas. Proinde Ric. in. iiij. di. xx. ar. ij. q. i. in corpe. q. dicit ad lr̄aꝫ. Ignis inquit purgatoriꝰ aīas affligēs magis leſiuus ē ⁊ afflictiuus oī nr̄o igne: q tn̄ inter cetera elementa magis ē afflictiuū. vn̄ nulli dubium eē dꝫ qn pena purgatorij ſit grauior ſimpl'r q̄ oēs ſil' pene huiꝰ mūdi. hec Ric. Bona. hoc idē ꝯfirmat in. iiij. di. xx. q. vij. ar. 2. recitās ad ſuū ꝓpoſitū q̄dā auctoritatē Aug. ⁊ dic̄. Ignis ille ingt durior ē ⁊ penoſior: q̄ qcqd in hoc ſeculo penaꝝ: aut videre: aut cogitare: aut ſentire qs poſſit. Idē Aug. in ench. ait. Poſt hac vitā icredibile nō ē nō nullos fideles ꝑ ignē quēdā maxie afflictiuū purgatorij: ⁊ q̄to magis minuſue bona peritura dilexerunt tāto tardius citiuſqꝫ ab

ꝗdo igne ſaluari: que oēm mūdi penā ſuperat: q ſꝫ ſuos amādi modos diutiꝰ vt lignū vel minꝰ vt ferrū. vel minimū: vt ſtipla ignē ſuſtinebūt. Qui. n. diutiꝰ in pctō ꝑmālerit dignū ē vt diutiꝰ ſuſtineat ⁊ penā. Rurſus q grauiꝰ offendit: dignū eſt vt puniet acerbiori pena. Itē. xxv. di. c. qualis... q in aliud ſeculū diſtulit fructū cōuerſionis: prius purgabit in igne purgationis. Hic ignis ⁊ ſi nō ſit eternus: miro tamē modo grauis eſt. Superat enim omnē penā: quā homo vnꝙ paſſus eſt in hac vita vel pati pōt. Deniqꝫ Aug. in li. de pe. et ponit de pe. di. vij. c. Nullus expectet. di. Si eniꝫ quis conuerſus fuerit ſed non plene: vita viuet ⁊ non morietur: ſed non promittimus ꝙ euadat omnē penam: nam prius purgādus ē igne purgationis: qui in aliud ſeculum diſtulit fructū conuerſionis. Hic autē ignis ⁊ ſi non eſt eternꝰ: miro tamē modo grauis ē. Excellitꝰ eni oēm penā: quam vnꝙ paſſus ē aliquis in hac vita. Nunꝙ enim in hac vita tanta ē pena licet inumerabilia martyres ſunt tormenta: ⁊ multi nequiter: tanta tamē nō ſuſtinuerūt ſupplicia. Studeat ergo quiſqꝫ ſic delicta corrigere in pñti vita: vt poſt mortē nō oporteat penā tollerare. Patet igitur qualiter pena purgatorij eſt maxima omnium penarum reſpectu cōparabilitatis. ¶ Secundo etiam dico: ꝙ qui penitentiā condignā non facit in preſenti vita habebit penā maximā poſt mortē in igne purgatorij: reſpectu rigiditatis diuine iuſticie. Diuina enim iuſticia: videns ꝙ peccator noluit perfectā penitentiā in pñti vita facere: que ſibi maxie ē cara: grata ⁊ accepta reſpectu libertatꝭ. q ſꝫ Bonauē. in. ij. đ. xxix. ar. 2. q. 3. Tāto penitentia deo eſt carior: ꝙto magis habet de volūtario: ideo auget ſibi grauiorē penā: tanꝙ ꝑ quoddā intereſſe: eo ꝙ peccator diſtulit facere: quod citius facere tenebat: ſicut a ſimili ſumit de aliquibꝰ creditoribꝰ: qui tāto magis aggrauant per debitores ſuos: ꝙto diutius eis ſatiſfacere diſtulerūt. ¶ Tertio inſuper dico ꝙ erit maxima pena aīe peccatoris hic penitentiā non cōpletis in igne purgatorij reſpectu nobilitatis. Certū eſt. n. ſm Tho. in. ſcđo. di. xxi. ar. 1. q. 3. ꝙ ꝙto aliqđ ē natura nobilius: tāto eidē plagis impoſitis magis punit ⁊ cruciat. ſicut pꝫ in oculo qui eſt natura nobilior calcaneo ſeu alijs membris: maiorē ſentit incōparabiliter penam ⁊ cruciatuꝫ de eodēmet flagello ipſo calcaneo ⁊ ceteris mēbris. Sicut pꝫ de corꝑe xp̄i qđ cum fuerit nobiliſſimum omniū corꝑoꝝ humanoꝝ: fuit magis ſenſitiuū in pena ⁊ morte crucis: ꝙ ſimul fuiſſent oīa humana corpora. Quibus ꝑmiſſis manifeſtū eſt ꝙ cum anima ſit nobilior oibꝰ puris humanis corporibus: per ꝯſequēs ceteris paribꝰ ſentit maiorē penā in igne purgatorij: ꝙ ſimꝉ ſentirēt omnia humana corꝑa. ¶ Quarto etiā dico, ꝙ maxima pena erit peccatoris in igne purgatorij reſpectu vnitatis ſeu ꝯiunctiōis cū corpore. Regula ē phi. i. Poſterioꝝ: ꝙ ꝓpter qđ vnūquodqꝫ ⁊ illud magis. Quo ꝑſuppoſito: certū eſt ꝙ tantomagis aliquis dolet de aliquo leſiuo: quāto magis eſt ſenſitiuum ⁊ cauſatiuum doloris. Unde leſiones que fiūt maxie in locis ſenſibilibꝰ: ſunt maximū dolorē cauſantes: ſꝫ q totꝰ ſenſus ſiue dolor corꝑis ē ab aīa: ideo ſi in ipſam aīam aliquod leſiuum agat: ſicuti eſt ignis de neceſſitate oportet ꝙ anima maxime affligatur. ¶ Quinto dico ꝙ pēa ignis purgatorij maxie cruciabit peccatorē reſpectu vniuerſitatis. Certuꝫ eſt. n. ſm Bonauenturam in. iiij. di. xx. ar. 1. q. vij. ꝙ ꝙto pena eſt vniuerſalior ſiue vniuerſaliꝰ cruciat: tanto ē maior ⁊ grauior: ſed anima ſeparata tota punitur vniuerſalꝛ cū ſit ſimplex. hic autē quis non cruciat vniuerſalꝛ ⁊ i toto. ꝓpter quod maior ē pena purgatorij: ꝙ omnis pena quam nunc ſuſtinet anima corpori cōiuncta. ⁊ cōfirmatur ſm eūdem Bonau. ibidem hec rō. Certum eſt. n. ꝙ grauior eſt pena paſſionis ꝙ ꝯpaſſionis: ſꝫ anima exuta corpore punitur pena paſſionis. Unita vero cōpaſſionis ergo ⁊c. ¶ Sexto etiā probo ꝙ maxima erit pena peccatoris in igne purgatorij: reſpectu infructuoſitatis. Experiētia docet: quādo aliquis mercator trāſiuit ꝑ niues: ꝑ aquā: ꝑ frigus: ꝑ calorē: ⁊ deniqꝫ ꝙ īfinitū ſuſtinuit laboreꝫ: ⁊ tandem de oibus his ⁊ alijs penis atqꝫ labore: vꝛ ꝙ nihil lucratꝰ eſt: magnū in ſe ſuſcipit dolorē ⁊ afflictionem: eo ꝙ illo labore ſiue pena fruſtratꝰ eſt. Sic a ſimili dico. Cum eniꝫ ſm Thomā in quarto. diſt. xxi. ar. tertio. q. 1. Anime que ſunt in purgatorio habeant đ ſuis peccatis dolorē gratia informatuꝫ: ſed non meritoriū reſpectu ꝑmij eēntialis: ſed ſimpliciter reſpectu ꝑmij accidentalis. econtra aūt in via anime habeant penam ſiue dolorē gratia informatū: ⁊ meritoriū reſpectu ꝑmij accidentalis ⁊ eſſentialis ideo ꝓpter hoc videntes eoꝝ penaꝫ ſiue penitentiā quaꝫ in purgatorio faciunt nullius eſſe meriti: que tñ in hac vita maximi meriti extitiſſet: recipiūt maximū dolorē ⁊ afflictionem. ¶ Septimo ēt dico: ꝙ maxima erit pena peccatoris i igne purgatorij reſpectu diuturnitatis. Certū eſt eniꝫ ꝙ eccleſia militās pro ſolo peccato mortali cōmuniter imponit penitentiā ſeptem annoꝝ ꝙuis quandoqꝫ magis ⁊ minus imponat ſm qualitateꝫ delicti. hec enim ſnīa ⁊ veritas habet. 33. q. 2. c. hoc ipſum. ⁊. §. ſequenti. ⁊. 22. queſt. 2. c. predicandū. Taxatur tamen predicta penitentia arbitrio ſacerdotis. vt habetur. xxvi. queſti. vij. ca. Tempora penitudinis ⁊ ca. penitētibus. Et dicūt doctores ꝙ penitētia que hic nō accipitur: tota i purgatorio datur peccatori. Sꝫ ⁊ pro vno peccato mortali ſolo hic non purgato: etiā penitētia ſeptēnis a diuina iuſticia imponit ipſi peccatori in purgatorio. Quod ſi forte diceres. hoc multū crudele videt. videlꝫ ꝙ ex ſolo peccato mortali qđ fit in momento tp̄is: deus tot annos in igne purgatorij ſtare faciat ipm peccatoreꝫ. Ad hoc Rñdeo tibi: ꝙ in hoc non apparet ſeueritas nec crudelitas dei: ſed maxima miſericordia: quod patet exemplo. Si eni vnꝰ deberet tēporaliter ex ſuis demeritis a quodam dño per mille annos incarcerari: dñs autem ille per ſepteꝫ annos ſolum vellet eū carcerem ſubſtinere. peto a te an talis dñs deberet ſeuerus ⁊ crudelis iudicari an miſericors. Certum eſt ꝙ miſericors iudicaretur. ſic in ꝓpoſito a ſimili dico. Ecce ꝙ peccator fecit vnum ſolū peccatū mortale: ⁊ ſic offendit deum infinitū ⁊ eternū: ⁊ per cōſequens meretur penam eternam: meretur ſtare in inferno ſiue in igne inferni in eternum: ſed diuina clementia ꝑ momentaneā contritionē: mutat illam eternam ⁊ infinitam penam in pena ſeptem annorū. O clementia dei infinita. O charitas incomparabilis. O inextimabilis miſericordia ſaluatoris: quis te in hoc ſceuerum ⁊ crudelē iudicare preſumet: His preſuppoſitis. ꝙ in igne purgatorij datur pena ignis ſeptem annorum pro quolibet mortali: dic mihi verum o peccator quot pctā mortalia feciſti corde, ore: ⁊ opere: ex quo peccare cepiſti: Forte dices nō feci niſi vnū ⁊ ego tibi dico: ꝙ per ſeptem annos qui menſurantur non ſm curſum ſolis: ſed ſm diuinam iuſticiam ſtabis in igne purgatorij: niſi penitētiam feceris in hac vita. Si aūt feciſti duo peccata mortalia ſtabis quattuordeciꝫ annis: ⁊ ſic gradatim aſcendere ad numerū penarum. O miſer peccator: o infelix peccator: o ſtulte ⁊ cece peccator: qui quaſi innumerabilia peccata cōmiſiſti: quot annis ſtabis in illa pena purgatorij: ſi de peccatis tuis in preſenti vita penitentiam non feceris. Suſcipe igitur hic queſo penitentiā vnius diei: vt effugias illic penitentiam anni. Ad quod faciendum te hortatur. Ezech. in perſona dei quarto ca. di. Fili hominis dieꝫ penitentie pro āno dedi tibi. ſcilicet peccatori. ¶ Octauo deniqꝫ dico ꝙ pena maxima dabitur peccatori in igne purgatorij reſpectu paucitatis. videlicet auxiliantium ſibi. Si enim aliquis dominus aliquem in horribili carcere teneret. ille autem videret ꝙ nullus parentum ſuorū eum viſitaret: nec verbis: nec factis: ꝓ eo liberando de carcere ad dominum intercederet: talis profecto maximā recipiet penam: ⁊ continuo augeretur in eū dolor. A ſimili eſt đ animabus pro peccatis ſuis a diuina iuſticia in igne purgatorij incarceratis: que cum maximaꝫ ignis afflictionem ſentiant: quaſi nullus amicorum eoruꝫ in preſenti vita exiſtentium apud dominuꝫ elemoſynis: ieiunijs: miſſis: orationibꝰ: ⁊ huiuſmodi. pro eis intercedit dicente ſaluatore. Matthei. xxiiij. Quoniam habūdauit iniquitas: refrigeſcet charitas multorū. Quod vtiqꝫ conſiderantes: grauiorem penam ſuſcipiunt. Unde propter doloris vehementiam iugiter ⁊ admiratiue lamentantur ⁊ clamāt dicentes verba Job decimonono Miſeremini mei ſaltem vos amici mei: quia manus domini tetigit me. Ex prefatis igitur octo reſpectibus euidenter apparet: qualiter maximam in purgatorio ſuſcipiet penam quicunqꝫ in preſenti vita pro peccatis nō ſatiſfecerit. Adde ꝙ ſi nec in hac vita nec in purgatorio ſatiſfacies: hēbis penā infernalē in cuiꝰ ꝯpatōe cū ſit eterna ois ꝑdcā pena purgatorij nihil ē: de qua inferni pena dicit Job. 21. Tenēt tympanū ⁊ citharā ⁊ gaudēt ad ſonitū organi: ducūt i bonis dies ſuos ⁊ in puncto ad inferna deſcēdunt. Hec ibi.

¶ Septimo ēt ꝓbo rōne retardationis ꝙ verus penitēs dꝫ pniam qualitercūqꝫ a diſcreto ꝯfeſſore iniuncta libenter ſuſcipe. Fūdamentū rōnis ponit extra de re iu. li. vi. in regula. Mora: vbi dr̄. Mora ſua cuilibet eſt nociua. pꝫ hec regula. Nam ſi qs tardat ſerere: tardat ⁊ metere: ſeu fructū ſeminis recolligere. Quo ꝑſuppoſito: certū eſt ꝙ q̄ in ꝑſenti vita ꝯdigne nō ſatiſfacit: nō tm̄ i purgatorio penā ignis ꝑdictā tollerabit: verū etiā retardabit ingredi ꝑadiſuꝫ: ſiue accedere ad conſpectū diuine maieſtatis: ⁊ rō eſt: qꝛ ſicut tꝑaliter ſolutōis dilatio vel ſatiſfactōnis liberationē tardat carceris: ſic a ſimili in purgatorio quiſqꝫ retardat̄ viſione dei quouſqꝫ exoluerit penā peccatis cōdignā: que retardatio ſeu ꝓlongatio diuine viſiōis etiam ꝑ momentū tꝑis erit tanti doloris ⁊ pene: ꝙ oīs ſimul pena ignis purgatorij ſuppoſita gaudiū quoddā quaſi ⁊ refrigerium appareret reſpectiue. Et rō eſt. qꝛ ſm̄ Aug. 21. de ciui. dei. In amiſſione rex: tantus ē dolor quātus eſt valor: ⁊ q̄ꝫtus iheſerat amor. Quo cōceſſo clarū eſt ſm̄ eundē Augu. 22. de ciui. dei: ꝙ qui videt deū hꝫ oē bonū: eo ꝙ videre deū eſt habere deū. i. oē bonum. Quod ſi ſic eſt: ꝯcludit̄ igitur. ꝙ pro eo tꝑe: ⁊ ſi nō eſſet niſi momētū tꝑis: quo quis caret viſione dei: caret ſimul oi bono ſed ſimul carere oi bono eſt pena ſuꝑ oēs penas. ergo ⁊c. Hec rō elicit̄ a Ric. in. iiij. di. 20. ar. 2. q. i. Ubi cōcludit ꝙ abūdantia diuine viſiōis excedit oēs penas ignis purgatorij. Preter mitto ēt ꝙ ex tali retardatione aīa priuat̄ dulciſſima viſione omniū angeloꝝ atqꝫ ſcōrum. ꝓpter qd tot penis cruciat̄ ex corū abſentia: quot gaudijs eoꝝ ꝑñtia frueret̄. Et vt plenꝰ cōcludā. dico ꝙ pena d̄ priuatiōe diuine viſionis: nō tm̄ excedit oēm penā purgatorij intenſiue. Sed inſuꝑ oēm penā ignis inferni. dicente Criſoſt. ſuꝑ Matth. Ego inquit multo grauiores: q̄ꝫ gehēnā eſſe dico cruciatus: remoueri ⁊ abici ab illa ſuꝑna gloria: nec puto ita eſſe acerba gehēne incēdia: vt ſunt illa qbus torquet̄ is qui arcet̄ a cōſpectu dei. Plurimi nāqꝫ ſolam ꝑtimeſcunt gehennā: ego aūt illius viſionis amiſſionē multo amarius q̄ꝫ gehēne eē dico ſuplicium. Intollerabilis enim eſt gehenna: verū ſi ēt mille ponat qs gehennas nihil tale diceret quale eſt a beata illa gloria excidi: odio xp̄i haberi: ⁊ audire nō noui vos. Et. n. decē milia melius eſt ſuſtiner̄ fulmina: q̄ꝫ faciem dei manſuetā a nobis videre auerſaꝫ ⁊ diuinū tranquillūqꝫ oculū nos videre nō ferentē. hec ille. Ex prefatis ſeptē rōnibus pꝫ qualiter quiſqꝫ peccator tenet̄ deo ⁊ ꝓximis ſatiſfacere: q̄ꝫtum ſibi eſt poſſibile. ¶ Quarto probo deniqꝫ exemplis ꝙ quilqꝫ dꝫ ſatiſfacere ꝓ peccatis in hac vita q̄ꝫtum poteſt. Primū exemplū habemus de corporaliter infirmo: q ſi odit ꝯſiliū medici: ⁊ ſpernit eiꝰ medicamina: profecto moritur: ⁊ ſanitate d̄ſiderata priuat̄. ſic a ſimili ē de quolibet peccatore qui ſi contēnit conſiliū ſpiritualis medici. i. confeſſoris: ⁊ deſpicit recipere medicinā ſatiſfactionis: profecto ⁊ vita eterna priuabitur ⁊ ꝑpetua morte in inferno moriet̄. Aliud deniqꝫ exemplū ponit̄ in vitis patrū vbi legitur. ꝙ cū quidā ſactus pater obnixe deum rogaret: vt ei oſtenderet q̄ꝫtam penaꝫ habeant q in hac vita deo ⁊ proximis pro peccatis ſatiſfacere noluerūt. ſtatim ꝑmittēte deo apparuit ei quedam anima cathenis igneis colligata: lamentabiliter dicens. Cū enim penitentiā facere noluerim in preſenti ſeculo: ecce ꝙ in inferno me ſatiſfacere oportet: ⁊ ꝑfecto ꝯtenta eſſem ſtare tot annis in inferno: quot ſunt gutte aque maris: ⁊ inſuꝑ trāſire tot ānis ꝑ ardentiſſimā fornaceꝫ: quot ſunt gutte aque maris: ⁊ inſuꝑ tot annis dietim aſcendere per arborē raſorijs ⁊ nouaculis plenā: a terra vſqꝫ ad celū attingentem: ⁊ poſt omnia deꝰ me liberaret ſed vhe mihi: vhe mihi: vhe mihi: qꝛ impoſſibile eſt. Nam qñ ſtetero tot ānis in igneꝫ inferni: quot ſūt gutte aque maris adhuc me oportebit ad primū annū reincipere: ⁊ quando ſtetero mille vicibus tot annis quot ſūt gutte aque maris ad primū annū reincipiā ⁊ ſic nunq̄ꝫ ſatiſfactio mea finē habebit: ⁊ qd mihi ꝯtingit eueniet omnibus ꝓ peccatis ſuis in hac vita ſatiſfacere nolentibꝰ: qbus dictis diſparuit. Ex predictis auctoritatibus: rōnibus: diſtinctionibus: atqꝫ exēplis patet. qualiter ſatiſfactio ꝓ peccatis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē: ⁊ ēt patet quarta adoratio ad diuinū cultū neceſſaria: que dicta fuit virtualis: ſiue integralis. In qua oſtenſum fuit qualiter ad diuinū cultū ſingulariter ſūt neceſſaria tria oꝑa. vꝫ opus cōtritionis confeſſionis: ⁊ ſatiſfactionis. ⁊ per conſequēns etiam deniqꝫ patet. v. contēplatio latrie ſeu diuine adoratiōis: que dicitur contemplatio modificationis. In qua oſtēſum ē q̄liter deus veneratur corde: ore: atqꝫ operatione. Quem ſimulomnia nobis ꝯcedat ſaluator noſter Ieſus xp̄s: qui viuit ⁊ regnat verus deus per infinita ſcl'a ſcl'orū amen.

¶ Feria. v. pꝰ tertiā dñicā q̄drageſime. Iterū de. v. excellētia. videlicet de nobilitate. ipſius ſacratiſſime fidei.

Tu es chriſtus filius dei viui. Scribunt̄ h v̄ba Luc. iiij. c. ⁊ in euangelio occurrēt̄ ferie. Pꝰ ſacri euāgelij lr̄alē ⁊ moralē expoſitionem clariſſimi ciues: ex quo vt claruit in precedentibus ſermonibus ſufficcenter declaraui de diuino cultu: ſeu de diuina adoratione. v. ꝯtemplationem. videlicet modificatiōis. In q̄ oñſum fuit q̄lr deus dꝫ adorari corde: ore: corꝑe: ⁊ triplici operatione. vꝫ ꝯtritionis: cōfeſſionis: ⁊ ſatiſfactōis. hōo in ꝑñti feria de diuino cultu ⁊ adoratōe declarare in ordine. vi. ꝯtēplationē ipſius diuini cultus: valde profecto vtilē ⁊ mirabilē que dr̄ contemplatio aſſociationis. Cuius. vi. ꝯtemplationis declaratio talis erit.

¶ De ſexta ꝯtēplatione diuine adorationis que dicitur aſſociationis. ſeu de hyꝑdulia.

ſ Exta igitur contemplatio de cultu latrie ſeu de adoratiōe ad deū faciēda dr̄ aſſociatōis. Quoniam vltra ſupradictas. v. ꝯtēplationes nō ſufficit ad latriā ſeu ad diuinū cultū ꝙ ſolū adoretur ipſe deus vel ipſa ſanctiſſima trinitas: ſꝫ ēt oino requirit̄ neceſſario ꝙ adorent̄ quedaꝫ aliā ꝑꝑ deū: tāq̄ꝫ ipſius diuine bonitatꝫ ꝑticipatiua: ſiue q̄ꝫ adoratōe nequaq̄ꝫ ipedeꝰ latrie cultu adorari poſſꝫ. hic ē ꝙ pꝰ declarationē eēntialē ipiꝰ latrie: oꝫ ad pñs declarare qd eēntialiter ſit hyꝑdulia: q̄ ad q̄ſdā ſpāles creaturas conuenit. Et vt ſermo noſter in forma debita reponat̄: ſeu in ſe aliq̄lē formā contineat: notabimus ad preſens de ipſa hyꝑdulia tres veritates. Prima dr̄ veritas quidditatis. Secunda dr̄ veritas ſpecialitatis. Tertia dr̄ veritas cāſitatis

¶ De triplici veritate hyꝑdulie: ⁊ prio de ꝑma que dicitur veritas quidditatis.

p Rima igitur veritas hyꝑdulie dr̄ veritas quidditatis. In hac veritate eſſentialiter demōſtro ꝑ ſuaꝫ diffinitioneꝫ quid ſit hyperdulia. Hyperdulia igitur ſm̄ Alex. de ales in tertia ꝑte ſumme. i tractatu d̄ latria: d̄ hyꝑdulia: ⁊ dulia. Hyꝑdulia inqt eſt honor quidā valde magnus qui ſimpliciter exhibetur creature rōnali excellēti per maiorē affinitateꝫ ⁊ ꝯiunctionem ad ipm deū. h Alex. Declaraui diffinitionē tm̄ ſimpliciter de verbo ad verbū: qm̄ in. 2. veritate imediate ſequenti de ipſa hyperdulia clarius ⁊ diffuſius declarabit̄.

¶ De ſecunda hyperdulie veritate que: dr̄ veritas ſpecialitatis

ſ Ecunda inſuper veritas hyꝑdulie dicitur veritas ſpecialitatis. Quoniam in diffinitione ſuprapoſita hyperdulie: dicitur ꝙ honor magnus ipſius hyperdulie ſimpliciter dꝫ exhiberi creature excellenti ex magna coniunctione ad ipſum deum: habemus videre quot ſunt res ſpecialiter excellentes: quibus poſt deum hic magnus honor ſolum eſt exhibendus. Et dicendum: ꝙ quinqꝫ generibus rerum creatarum: hic honor magnus hyperdulie debetur. Primo debetur Chriſto. Secundo humanitati xp̄i. Tertio cruci. Quarto virgini Quinto ymagini. ¶ Primo dico ꝙ honor magnus hyꝑdulie debet̄ xp̄o tanq̄ꝫ creature excellēti. Intellige tñ vt imediate declarabitur reſpectu ſolius humanitatis. Abſolute tñ ſi q̄rit̄ q̄ adoratiōe debeat xp̄s adorari. Rñdeo ſm̄ Tho. tertia parte ſūme. q. xxv. ar. i. ꝙ dꝫ deū adorare vnica adoratōe vꝫ latrie. Cum. n. in xp̄o ſit vna perſona tm̄ ⁊ due nature. eſt quidem vna adoratio: ⁊ vnus honor ex parte eius qui adoratur. Ex parte vero cauſe qua adoratur: poſſunt dici plures adorationes. vt v̄bi grā: ſi in vno hoie ſint plures excellētie q̄ ſunt cāe honoris. vtputa ꝑlatio: ſcia: ⁊ virtꝰ: erit vnus honor ex ꝑte eius q honorat̄: ⁊ plures cāe honoris. Quod idē hō ē q honorat̄ ⁊ ꝑꝑ ꝑlationē ⁊ ſciaꝫ ⁊ ꝑꝑ v̄tutē: ſic i xp̄o eſt cū ſit vna tm̄ ꝑſona: dī. Athanaſio in ſimbolo. Nā ſicut aīa rōnalis ⁊ caro vnus eſt homo: ita deus ⁊ hō vnus eſt Chriſtus. Erit ꝑꝑ hoc vna adoratio eius. Cuꝫ vero ſint plures cāe honoris in xp̄o: erūt plures adoratōes eius: vt ſcilicet alio homo adoretur propter ſciam

ſucreatā:⁊ alio honore adoretur ꝓꝑ ſciētiā
creatā. vꝫ hyperdulie. h Tho. Ex qua diſti
ctione patet: qua adoratione Chriſtus debe
at adorari. ¶ Secūdo etiam dico ꝙ honor
magnus hyperdulie debetur humanitati ip
ſius Chriſti tāꝗ̄ rei excellēti. Vñ ſi queritur
qua adoratione humanitas Chriſti debeat
adorari abſolute. Rñdeo ſm Tho. in ter
tio. di. ix. ar. 2. ⁊ 3. par. ſūme. q. xxv. ar. 2. q. i. ꝙ
dꝫ adorari duplici adoratione. vꝫ latrie ⁊
hyperdulie. Nam humanitas Chriſti pōt du
pliciter intelligi ⁊ conſiderari a nobis. Uno
mō prout eſt coniūcta diuinitati: ⁊ ſic debet
ei adoratio latrie: ⁊ ratio eſt: qꝛ tūc nō ado
ratur rōne ſui ſed rōne diuinitatis. ſꝫ quā
Chriſtus nō eſt minor patre ſed equalis ei.
Alio modo ꝯſideratur prout ſepata eſt a di
uinitate: ⁊ prout ē creata tā pulchra: tā ſcā
tam perfecta: ⁊ debetur tūc ei adoratio non
latrie que ſoli deo creatori debetur: neqꝫ ēt
dulie que cōiter alijs creaturis exhibetur: ſꝫ
ſolum quedam adoratio maior dulia: quā
greci hyperdulia vocant. Mas inter omnes
alias rationes exiſtentie illa eſt precipua q̄
creatura honoratur ratiōe vnionis ad crea
torem. ſicut humanitas Chriſti: ⁊ ea q̄ ad
eam pertinent. Et iō talis adoratio: vel re
uerentia: ſiue ſeruitꝰ ⁊ ſubiectio que huma
nitati chriſti debet: ſpāli nomine hyperdu
lia nominat: q̄ſi ſup duliā ad latriā accedēs
h Tho. Alex. āt i tertia parte ſūme. i expo
ſitione pmi pcepti. vbi agit d adoratione
dei q̄rit vtrū eadē oratiōe. ſ. latrie chriſtus
ſm deitatē ⁊ humanitatē dꝫ adorari. Et rñ
det in corpore q̄ōnis di. In chriſto inquit ē
dignitas pſone ⁊ diuerſitas naturaꝝ. quia
pſona vna eſt in duabꝰ naturis. Reſpiciē
do igitur dignitatē pſōe: ſic vna debet xp̄o
adoratio: quia ipſe eſt vna perſona: ⁊ vna
dignitas pſonalis: ⁊ hec adoratio eſt latria
vñ ⁊ Jo. dama. 3. ſen. ſuaꝝ di. ix. Timeo in
quit carbonē tangere ꝓꝑ ignem copulatum
ligno. Adoro xp̄i naturam ꝓꝑ dei mei ſimul
vtrāqꝫ ꝓꝑ carni vnitam deitatem. Nō enim
quartam appono perſonam in trinitate: ſed
ꝯfiteor perſonā vnā verbi ⁊ carnis eiꝰ. his
verbis inſinuari vī chriſti humanitatem cū
verbo vna adoratione eſſe adorandā atten
dendo vnitatē perſone. Reſpiciēdo autē di
uerſitatē naturaꝝ eſt differēs adoratio: qꝛ
ibi eſt natura diuina que adorādo ē latria
ibi ē ⁊ humanitas ex quā pte diſtinguēdū
eſt: qꝛ ipſa humanitas pōt ſimplr ſm ſe cō
ſiderari inquātum eſt creatura quedā tam
pulchra tā ſancta: vel prout ē diuinitati cō
iuncta. Si cōſideret ſm ſe: dico ꝙ ei debet
adoratio: que ē dignior ipſa dulia: ⁊ ſꝫ hoc
ſcribit. pſ. Adorate ſcabellū pedū eius vbi
dicit glo. Caro chriſti ſi nō i pietate a verbo
dei aſſumpta adoratur: nō illa adoratione:
que latria eſt: que ſoli creatori debetur: ſed
illa que dignior eſt dulia. h glo. Si aūt con
ſideretur ꝓut eſt diuinitati vnita: ſm h fue
re varie opiniones: qꝛ quidam dixerunt ꝙ
debetur ei dulia hoc mō ſꝫ digniſſima. Alij
aūt dixerunt ꝙ debetur ei latria: ſꝫ Aug. q
ſupra illud. Non turbetur cor veſtrū dixit.
Ego dñicā carnē imo perfectā in Chriſto
humanitatem ideo adoro: ꝙ a diuinitate ſu
ſcepta: ⁊ diuinitati vnita eſt: vt non aliū ⁊
alium: ſed vnum eundēqꝫ deum ⁊ hominē
filiū dei eſſe cōfiteor. Deniqꝫ ſi hominē ſe
paraueris a deo: illi nunꝗ̄ credo neqꝫ ſuio
Et loquitur hic de adoratiōe qua latria ac
cipit ſeu diſtinguitur tripliciter. Uno modo
dī ꝓprie. ſ. cultus qui ſoli deo debet: ſiue in
telligatur quātū ad dignitatem: in cuiꝰ par
ticipatione non eſt creatura: vel in cuius eſt
pticipatione. ¶ Scđo mō dicit latria ſtricte
cum. ſ. reſtringitur vocabulū ad ſeruitutem
que debet creatori ratione dignitatis: in cu
ius participatione nō eſt creatura: ⁊ ſic ac
cipitur latria in glo. illa deo cui debet latria
dño cui debet dulia. In participatione enim
iſtius dignitatis que deſignatur h nomine
deus: ſm ꝙ accipitur naturaliter: ⁊ ē digni
tis: que deſignatur hoc noīe creator non ē
creatura. ¶ Tertio mō dī large non ſolum
ſeruitus que debetur dignitati dicit ſed etiā
ipſi creature vnite. In quo ſenſu dicit Raba
nus Caro chriſti adoranda eſt ſicut verbū
ſed nō omni ſpē latrie: qm̄ nō adoramꝰ eā
oīo proſtrati i terra: ſic vt credamus: ꝙ nos
creauit de nihilo: vt ſacrificemꝰ ei ſicut deo
ſed adoramꝰ eam: qm̄ per ipſam redēpti ſu
mus: ⁊ ſic dicitur latria nomine extēſo: ⁊ ſic
reſpiciendo vnitatē perſone vna eſt adora
tio latrie. Reſpiciēdo autem diuerſitatē na
turaꝝ: differens eſt adoratio. Diuina. n. na
tura ſp adorat latria: humana nā ſitr i ſe ꝯ
ſiderata ſemper adorat hyperdulia: prout
eſt ſanctꝰ ſcōꝝ. i. honore quodā q ē minor

latria. Conſiderata vero vt diuinitati vnita
adoranda eſt latria extēſio nomine latrie. h
Alex. verbal'r. hāc eandē ſentētiā ponit do
minꝰ Bonauē. in tertio. di. ix. ar. i. q. i. in cor
pore. q. Ex hac inſup diſtinctione patet etiā
qua adoratione adorari dꝫ hūanitas xp̄i
¶ Quarto inſup dico ꝙ honor magnꝰ hy
perdulie qui tñ minor eſt latria debet cru
ci. videlꝫ ipſius chriſti: tanꝗ̄ rei excellēti. Si
queritur igit qua adoratione debeat crux
xp̄i adorari: Rñdet Tho. in. 3. di. ix. ar. 2. q.
iiij. ⁊ tertia pte ſūme. q. xxv. ar. iiij. di. Crux
inqt xp̄i pōt tripliciter conſiderari a nobis.
¶ Primo inq̄ꜩtū eſt ſimplex q̄dā res inſen
ſibilis: vt puta lignū ſculptū. vel pictum: ⁊
tūc nulla reuerentia: vel honor debet ei. Et
rō eſt: qꝛ honor non debetur niſi rōnali crea
ture: creature aūt inſenſibili nō. ¶ Secūdo
modo cōſideratur crux inq̄ꜩtū eſt q̄dam res
ipſiꝰ chriſti: ⁊ tūc eſt adorāda a nobis ado
ratiōe hyperdulie q̄ minor ē latria. ¶ Ter
tio modo cōſideratur crux inq̄ꜩtū repreſen
tat nobis figuram chriſti extenſi ⁊ crucifixi:
⁊ inq̄ꜩtū ex contactu eius ad mēbra chriſti
eius ſanguine eſt perfuſa: ⁊ tūc adoratur a
nobis ea adoratiōe q̄ chriſtus ꝓ nobis cru
cifixus eſt: videlicet latrie: ⁊ ꝓpter hoc etiā
crucē alloquimur ⁊ deprecamur quaſi ipm
crucifixum xp̄m dicentes. O crux aue ſpes
vnica ⁊c. Alie vero cruces ꝓut ſunt quedā
imagines impreſſe inquācūqꝫ alia materia
lapidis vel ligni vel auri vel argēti nō ado
rant: niſi vt imago chriſti extenſi: quā vene
ramur adoratione latrie: ⁊ ſic alias cruces.
Alie vero que fuerūt inſtrumenta paſſionis
chriſti puta. Claui. corona: lancea: ⁊ huiuſ
modi. nō adorant a nobis adoratiōe latrie:
ſicē ea q̄ dicunt ſignū hoīs qđ apparebit in
celo: vt dr̄ Mat. xxiiij. Jō mulieribus dixit
angelis. Jeſum q̄ritis nazarenū crucifixū
nō dixit Jeſum lanceatū: clauatum: corna
tum: ⁊ huiuſmodi. Et inde eſt ꝙ hymaginē
crucis chriſti veneramur in q̄cūqꝫ materia
vr̄. Nō aūt hymaginē clauorū vel quodcū
qꝫ huiuſmodi. Quāuis ēt oīa predicta ex
cōtactu ſancti corporis ⁊ ſanguinis xp̄i de
center adoremus. vt dicit Dama. libro. iiij.
Nō tñ adoramꝰ adoratiōe latrie ſicē ipſam
crucem. h Tho. Dominus aūt Bonauē. in
3. di. q. ar. i. q. iiij. i corpore. q. ſic dicit. Cū que
ritur an cultus latrie ſit exhibendꝰ cruci xp̄i
ſicut ⁊ ipſi chriſto. Rñdeo ꝙ ſup hoc multi
plex eſt modus dicendi. Quidā enim dicere
voluerūt: ꝙ ipſi cruci ſimpliciter debetur ho
nor qui dicitur hyperdulia: ⁊ ratio huiꝰ eſt
qꝛ ipſa crux fuit inſtrumentū quoddā totiꝰ
redēptiōis humane. In ipſa enī ſaluꝰ ⁊ re
demptio totius humani generis eſt facta: ⁊
ideo oēs homines debent ei humiliter eſſe
ſubiecti: ſubiectione ſpetiali ⁊ notabili: ⁊ ꝓ
pterea dicūt debere adorari eam excellētio
ri adoratione ꝗ̄ ſit dulia: q̄ debetur rōnali
creature. Quia tamē crux iſta neqꝫ eſt deus
nec aliquid ipſi diuinitati vnitum: ideo nō
eſt ei cultus latrie exhibendus: ꝓꝑ hoc ꝙ te
net medium inter latriā ⁊ duliam: adoratio
crucis dicitur hyperdulia. Sꝫ quoniā ado
ratio ſicut allocutio videtur eſſe ſolūmodo
inter res rationes capaces. Adoratio enim
quedā eſt oratio ad aliqd ordinata. Unde
adorare eſt aliqd orare. Crux autem chriſti
oīno caret rōne: ideo alij dixerūt eam nō eē
adorandā: niſi inq̄ꜩtum in ea adoratur chri
ſtus: nec aliq̄ eſt ei honoris reuerentia exhi
benda niſi ratione crucifixi: ſicut nec hyma
gini niſi ratione hymaginati: ⁊ ideo dixerūt
ꝙ cruci chriſti ſimpliciter eſt adhibēdus cul
tus latrie: ⁊ nulliꝰ alius neqꝫ dulie neqꝫ hy
perdulie. Rem enim inſenſibilem ſtultū eſt
honorare: ꝙ cum ꝓ indifferēti habeat ho
norem ⁊ vituperium: ⁊ hoc nituntur confir
mare per Dama. in caplo de ſanctis hyma
ginibus. di. ꝙ non adoramus crucē ſed ty
pum ideſt figurationem: ⁊ ſic nō videtur ꝙ
crux adoretur inq̄ꜩtum eſt res aliqua: ſꝫ ſim
pliciter inquantum eſt ſignum: veruntamē
ſi cōſideremus verba Damaſc. in. c. d cruce
videtur ꝙ non ſolummodo cruci chriſti pro
ut eſt ſignum: ſiue inq̄ꜩtum typus eſt. ſed ēt
ratione materie exhibenda eſt reuerētia: qꝛ
non ſolum eſt veneranda vt figura. ſed ēt
vt lignū crucis in quo dominus pependit.
In alijs vero crucibus veneranda eſt ſolū
figura: ⁊ nō materia: ait enī Dama. ſic. Ipſū
quidē precioſum lignū crucis venerabile in
quo ſeipſum ꝓ nobis chriſtꝰ obtulit: vt ſan
ctificatum tactu corporis ⁊ ſanguinis decē
ter eſt adorandū: ⁊ poſt ſequitur. Si aūt ex
alia materia factū eſt: non materiam ado
ramꝰ ſed typum. Unde ⁊ ſi aurū ⁊ precio
ſi lapides fiunt poſt typi diſſolutionē: non
ſunt adorandi. Ex quo colligit: ꝙ aliq̄ ipſi

cruci ſit reuerentia exhibenda etiaʒ excepta adoratione latrie: ⁊ huius ſignum eſt quia eccleſia ſolemnizat in crucis inuentione ⁊ exaltatione: ſicut in feſtiuitatib⁹ ſanctoꝝ: ⁊ ideo neuter predictorū modorū videtur omnino ſufficiens: propterea intelligenduʒ eſt ꝙ duplici mundo exhibetur alicui honor. Aliqñ in obſequiū reuerētie: ⁊ iſte ē honor veneratiōis. Aliquādo in teſtimoniū virtutis ⁊ famulatū complacentie: ⁊ iſte eſt honor adorationis. vterqʒ autem honor iſtorum offertur ipſi cruci. Nam crucem adoramus ⁊ crucē veneramur: ſed in hoc eſt differētia q: honor veneratōis exhibeť ipſi cruci tāꝗ̃ inſtrumēto noſtre ſalutis. Unde ſic exhibemus reuerentiam ſacramentis: q: in eis aliquo modo noſtre ſalutꝭ cauſalitas: ſic cruci xp̄i ⁊ clauis eius aliqua reuerentia eſt exhibenda. Et reſpectu iſtius honoris hʒ crux in ſe aliqd ꝑꝑ qd dʒ honorari. Honor aūt adoratione offertur ipi cruci xp̄i: rōne crucifixi. Nemo enim intendit ei placere: vel ab ea aliquid impetrare: ſʒ ei ſolū q in ea affixus fuit: ⁊ ſic ñ debeť ei iſto modo niſi adoratio latrie. Sic ergo cruci xp̄i duplex honor debetur: ⁊ vnus quidem eſt latria. Ali⁹ vero nō debet dici latria nec dulia: q: non eſt ſpecies adorationis: ſed vocari pōt ſpecies veneratiōis. h̄ Bonauē. verbal'r. Idem quoqʒ Bonauē. vbi. ſ. eadē di. ar. 2. q. in ſolutione vltimi argu. dicit ad illud qd obiciť ꝙ crux nihil meruit: ⁊ nihil doloris ſenſit: ergo nullus debetur ei honor. Reſpōdeo ꝙ ſicut duplex ē laus: ita: duplex eſt honor. Aliquid enim laudať ꝑꝑ excellentiam ſue nature: ſicut res pulchra ⁊ bona ꝑ ꝓpriam naturam. Aliquid laudať propter virtutꝭ ſtrenuitateʒ: ⁊ h̄ quidē laus reſpicit merita. pria vero nō: ſic ēt duplex eſt honor: quidam exhibetur in teſtimonium virtutis: ⁊ iſte non eſt exhibendus cruci niſi ratione ipſi⁹ crucifixi in quo fuit omnis virtus. Alius aūt eſt honor qui exhibetur in ſignum alicuius nobilitatis ⁊ excellētie: ⁊ hoc modo honor nō exigit materiā: nec requirit virtutē in honorato vel cognitionem: ſed ſolū aliquā rōem dignitatis ob quā debeť ſibi reuerētia: hoc modo quadā nobilitate deus lignū crucis nobilitauit: dū in ea pepēdit: ⁊ gen⁹ humanū liberauit: ⁊ ideo crucē laudamus ⁊ veneramur: ⁊ multiplices eius laudes decātat eccleſia. ⁊ ꝑ preſentiā illius ſacratiſſimi ligni multa impenſa ſunt fidelib⁹ beneficia: ⁊ miracula. h̄ ibi ꝟbaliter. ¶ Ex predictis patet qua adoratiōe crux chriſti ſanctiſſima debeat adorari. ¶ Quarto inſuper dico. ꝙ honor magnus hyperdulie debeť virgini ſcilʒ Marie. vnde ſi q̄ritur q̄ adoratiōe glorioſa virgo a cunctis fidelibus debeat adorari. Reſpōdet Alex. de ales in tertia parte ſumme in tractatu de latria: dulia: ⁊ hyperdulia di. Adoratio ⁊ honor q debeť beate virgini eſt cuiuſdā ꝓrogatiue ſingularis. Unde eminētius ſibi debetur honor dulie ceteris creaturis. Et h̄ inquātū ipſa eſt mater dei. Unde cū adoro matrē dei: non adoro eam vt mei cōditricē: ⁊ ſic nō adoro eā adoratione latrie que creatori debetur. Sed q: adoro eam vt matrem dei: honoro eam vt matrem mei creatoris: ⁊ hoc propter ipm creatorē. vnde rō honoris beate virginis ē ipſe honor creatoris: ⁊ ſic honor q exhibeť beate virgini: eſt prerogatiue excellentis: q honor hyperdulia vocatur. Hec Alexā. ſinaliť Eiuſdē ſententie eſt Tho. tertia parte ſumme. q. xxv. ar. v. dñs autem Bonauē. clarius loquēs in tertio. di. ix. ar. i. q. 3. in cor. q. hoc idē aſſerit di. Cū q̄riť q̄ adoratione debeat adorari mater chriſti. Rñdeo ꝙ beata virgo Maria pura creatura ē: ⁊ ideo ad honorem ⁊ cultum latrie nō aſcendit: ſed quoniā excellentiſſimū nomen habet: ita ꝙ excellentius pure creature conuenire nō pōt: iō nō tm̄ debeť ei honor dulie ſʒ hyperdulie. Hoc autem nomen ꝙ xp̄ñs virgo dei mater tāte eſt dignitatis: ꝙ nō ſolum viatores ſʒ etiaʒ cōpreſſores: non ſolum homines ſed etiaʒ angeli reuerenť: quadaʒ prerogatiua ſpālt. Ex hoc eni ꝙ mater dei prelata ceteris creaturis eſt. decens eſt eā precęteris omnibus creaturis ratiōalibus honorari ⁊ reuereri. Hic aūt honor cōſueuit a magiſtris hyꝑdulia. ideſt ſuꝑdaliā vocari: ⁊ accipiť ꝟbū illd de glo. ſuꝑ. i. Rubrica. c. viiȷ. vbi dr̄. Qd duplex. ē dulia. ſ. dulia maior: ⁊ dulia mior. ſʒ ꝯcedēdū ē oio: ꝙ hyꝑdulia reſpectu marie excellētie ⁊ affinitatꝭ cū ipo deo ꝯuenit ſingul'r ipi virgini glorioſe. h̄ Bonauē. ꝟbal'r. Si autem vltra predicta q̄rereť an debeat exhiberi maior honor virgini ꝗ̃ cruci chriſti. Reſpondet Alex. vbi ſupra: ⁊ Tho. in. 3. di. ix. ar. 2. q. 3. ⁊ tertia parte ſūme. q. xxv. ar. v. ꝙ diſtinguendū ē. Nam crux Chriſti pōt duobus modis conſiderari. ¶ Primo inꝗ̃tum eſt ſimpliciter quedā res: ⁊ tunc maior honor incomparabiliter debetur virgini ꝗ̃ cruci: ⁊ hoc: duplici reſpectu. ¶ Primo q: crux chriſti prout in ſe ꝯſideratur: nullo mō eſt adoranda: pro eo ꝙ non eſt capax honoris: cum ſit inſenſibilis ⁊ irrationalis: ſʒ beata virgo ſm ſeipſam eſt capax honoris ergo ⁊c. ¶ Secundo modo conſiderari poteſt crux vt eſt ymago chriſti crucifixi: ⁊ tūc maior honor ē exhibēdus cruci ꝗ̃ virgini ⁊ rō eſt: q: crux inquantum eſt ymago chriſti crucifixi: adoratur adoratōe latrie: nō aūt beata virgo: ſed ſolum adoratione hyperdulie. ¶ Ex premiſſis igitur claret: qua adoratōe adorari debeat glorioſiſſima virgo Maria. ¶ Quinto etiam dico ꝙ honor magn⁹ hyperdulie debetur ymagini. ſ. ipſius glorioſe virginis. Unde ſi queritur qua adoratione ymago ſeu figura virginis debeat adorari Reſpondet Bonauenť. in. 3. di. ix. ar. i. q. 2. ⁊ ēt Tho. i. 3. di. ix. ar. 2. q. 2. di. ꝙ ymago virginis pōt dupliciter conſiderari. ¶ Primo quantum eſt ſimpliciter res quedam vt puta lignum ſculptū vel pictū: ſeu lapis marmoreus ⁊ huiuſmodi: ⁊ tūc nulla adoratōe nec dulie nec hyperdulie nec latrie talis ymago eſt adorāda. Unde nulla reuerētia ē ei exhibenda: ⁊ rō eſt: quia reuerētia nō debetur niſi rōnali creature que venerationis eſt capax. ¶ Secūdo poteſt conſiderari prout eſt ymago virginis: ⁊ tunc cum idem ſit modus ymaginis: ⁊ in rem cuius eſt ymago cum virgo adoretur adoratione hyperdulie ꝯſequēs eſt ꝙ talis ymago virginis ſit adoratione hyperdulie adorāda. A ſimili dicas de ymagine ipſius chriſti: qui ſi ſimpliciter conſideretur: prout eſt res quedaʒ: nullus ē ei honor exhibendus: Si vero conſideretur prout eſt ymago chriſti: cum chriſtus adoretur adoratione latrie: conſequens eſt etiaʒ ꝙ talis ymago chriſti ſit adoratione latrie adorāda. Cetere vero oēs ſctōꝝ atqʒ ſanctarum ymagines: prout ipſorum perſonaʒ repreſentat: debēt ſimpliciter adoratiōe dulie adorari. Ex premiſſis igitur patet; qua adoratione adorari debeat ymago chriſti: ymago virginis: atqʒ ymago ſanctoꝝ: ⁊ ſic per conſequens etiā patet ſecunda veritas que erat de hyperdulia declaranda.

¶ De tertia hyperdulie veritate: que dicit veritas cauſalitatis.

Tertia deniqʒ veritas hyꝑdulie dicitur veritas cauſalitatis. Q̄m. n. vt imediate declaratū eſt: ymago chriſti virginis atqʒ ſanctoꝝ a fidelib⁹ cōiter adorātur. videndum eſt vt cordialibus: ⁊ deuotius tales ymagines venerētur qua de cauſa debeant ſpecialirer adorari. precipue cū Exo. 20. precipiat deus. Non facies tibi aliquam ymaginem: neqʒ ſculptā ſimilitudinem. Et breuiter ē ſciendū ſm Alex. de ales i tertia parte ſūme. q. xvi. ⁊ ēt ſʒ Tho. in. 3. di. ix. ar. 2. q. 2. ⁊ i tertia parte ſumme. q. xxv. ar. 3. ⁊ ēt ſm Bonauen. in. 3. di. ix. ar. i. q. 2. ꝙ quinqʒ de cauſis ꝑdicte ymagines chriſti: videlicet virginis atqʒ ſanctorum a cunctis debēt deuotiſſime ⁊ cordialiter venerari. Quarum prima dicitur cauſa incarnationis. Secunda dicitur: cauſa eruditiōis. Tertia dicitur cauſa dilectionis. Quarta diciť cauſa inſtitutōnis. Quinta dicitur cauſa recordationis. ¶ Prima igitur cauſa dicitur cauſa incarnationis: licet enim prohibitum eſſet in veteri lege exo. xx. ne qs faceret ſculptile: ſeu ymaginem. hoc ideo erat: q: deus humanam naturam nundum aſſumpſerat. Tunc enim cum deus omnino ſpiritus eſſʒ ⁊ incorporeus inſigurabilis erat: ideo tunc figurare erat error ⁊ impietas: cū ſic eſſet figurare quod diuinitatis erat: cum de⁹ omnino ſit incircumſcriptibilis ⁊ inſigurabilis. Contra quod etiam faciunt illi omnino beſtiales: qui deū pingunt barbatum: ⁊ ꝓ trinitate pingunt mōſtrum habēs tria capita cum tribus calicibus ad bibēdū: quod valde periculoſum eſt ⁊ deteſtandum. Inſuper erat prohibitum tunc temporis ymagines fieri: q: tūc precipue erāt hoies valde proni ad idolatriā. Et ideo exo. 20. ſequitur. Non adorabis eā neqʒ coles. Nam gentiles contra faciebant: cōmutando gloriaʒ inuiſibilē incorruptibilis dei in ſimilitudinē viſibilem ymaginis corruptibilis hominis: vt dicitur ad Ro. i. Et iō illa adorando peccabant duplici rōne. ¶ Prima eſt: quia quidam eorū adorabant ymagines vt res quaſdam credentes in eis eſſe aliquid muneris ⁊ diuine virtutis: propter reſponſa que demones in ei dabant: ⁊ alios huiuſmodi effect⁹. ¶ Secunda ratio eſt: propter res quarū erāt hy-

maginos. Statuebant .n. huiuſmodi ymagi
nes aliquibus creaturis quas in eis quadã
veneratione venerabantur. Sed non ſic eſt
quo ad humanam naturam in noua lege.
Nam exquo deus factus eſt homo: ⁊ veri/
tas declarata: poſſunt ymagines fieri ⁊ ado
rari. Nec obſtat ꝙ aliqui dicunt ꝙ non de/
bet fieri: eo ꝙ ſunt occaſio erroris: q: tunc h
verum eſſet quando adorarentur ratõe ſui:
ita ꝙ crederetur aliquid diuinum illic eſſe.
Nunc aũt nõ ſic eſt. Si autẽ aliqui ibi errãt
illud prouenit ex malitia ſua: q: nolũt ſcire
quod ſcire debent. Nam littere ſunt vſq; i
hodiernum diem: ⁊ bonis ſunt in bonũ: ma
lis aũt in malũ: ſicut ⁊ ymagines. Adoram[9]
cum adoratione latrie ymaginem chriſti q
eſt verus deus: non propter ipſam ymaginẽ
ſed propter rem cuius ymago eſt. Et ſic ex
predictis patet prima cauſa adorationis
ymaginum: que dicitur cauſa incarnatõnis
¶ Secunda cauſa quare ymago chriſti: vir
ginis: atq; ſanctorum: deuote ⁊ cordialiter
debet adorari: dicitur cauſa eruditionis ſeu
inſtructionis. Certum eſt enim vt habetur.
vi. Ethy. ⁊ li. de ſenſu ⁊ ſenſato. ꝙ ois ſcien
tia ⁊ cognitio ortum habet a ſenſu: ⁊ ſimili
tudine. Quod ſic pz. Nam potentia intelle
ctiua per ſcientiam aliqd cognoſcit eẽ albũ
vel nigrũ. ex eo ꝙ prius illud ſenſibile ⁊ ma
teriale obiectũ a potẽtia ſenſitiua viſibili fu
it apprehẽſum. Quo conceſſo: certũ eſt a ſimi
li ꝙ cũ chriſtus: virgo maria: martyres: cete
riq; ſancti ſint penitus ſemoti a potentia
ſenſitiua ⁊ viſiua: licet illi q lr̃as ſciũt d ipis
quaſi plenã ſciam hẽant: tñ rudiores ⁊ ſim/
pliciores perſone que lr̃as ⁊ ſcripturas pe/
nitus ignorant de ipſis nullã quaſi hñt nec
formã nec ſciam: ⁊ pp hoc optima res eſt ⁊
neceſſaria: ꝙ ymagines ſanctorum ſenſibi/
les aut per ſculpturã: aut per picturã omni
no habeant: vt ex tali ſenſibili ⁊ materiali
ymagine vel ſimilitudine ſanctorum: poſſint
qui lr̃as vel ſcripturas ignorant aliqualem
ſcientiã ⁊ notitiam de eſſentia ipſius chriſti
crucifixi ſeu virginis atq; ſanctorum haber̃
vt ſicut litterati ⁊ ſcientifici ſanctorum eſſen
tiam per ſcripturas cognoſcant: ſic ⁊ ſimpli
ces ſeu rudes hoc idem per ſculpturam ſeu
depictam ymaginem diſcant. Ex predictis
etiam patet Secunda cauſa adorationis
ymaginum. que dicitur cauſa eruditionis.

¶ Tertia cã quare ymago chriſti virginis ⁊
ſanctorum debet adorari: dicitur cauſa dile
ctionis. Sententia eſt philoſophi tertio de
anima. ⁊ primo de regimine principũ. ꝙ co/
gnitio boni ẽ cauſatiua amoris boni: quod
ſic patet. Nam cum homo aliqd materiale
tam per intellectũ ꝙ̃ per potentiam ſenſiti/
uam bonum eſſe cognoſcit: ſtatim inducitur
immo cogitur ad illud amandum. Quo cõ
ceſſo: certum eſt ꝙ dum perſona videt yma
ginem chriſti: virginis: atq; ſanctorum: eſſen
tie ipſorum repreſentatiuam: ſtatim eius vo
luntas mouetur immo quaſi cogitur ex qua
dam cordiali dilectione ad diligendum ve/
ram eſſentiam per talem ymaginem ſignifi/
catam: quam dilectionem: ⁊ ſi habitualiter
habeant: tamẽ ex ſenſibili ymagine in eam
actualiter ferunt̃. Proinde multos act[9] ca
ritatis ⁊ dilectõnis q vtiq; ſunt meliores ⁊
nobiliores ipſo habitu: ſenſibilis ymago ge
nerat: qui actus: remota ſenſibili ymagine
nequaꝙ̃ generarentur. Optimũ igitur eſt: ⁊
fuit tales ymagines introduxiſſe pp affecti
uam tarditatem: ⁊ etiam propter homines:
na; excitant̃ ad actualẽ deuotionem cũ ali/
qua audiunt de ſanctorum memoria: vt ſic
ſaltem moueant̃ dum ea in picturis q̃ſi p̃/
ſentia cernunt: pro eo ꝙ plus excitat̃ affect[9]
noſter per ea que videt: ꝙ̃ per ea que audit
Ex predictis igitur patet tertia cauſa ado/
rationis ymaginũ: que dicit̃ cauſa dilectio/
nis. ¶ Quarta etiã cauſa quare ymagines
ſanctorum debent adorari di cauſa inſtru/
ctionis. Sicut enim habem[9] in decretis. xix.
di. c. Sic omnes. vbi dicit̃. Sic omnes apo/
ſtolice ſedis ſanctiones accipiende ſunt tã/
ꝙ̃ ipſius diuina voce petri firmate h ibi pp
hoc igitur cum ab apoſtolica ſede inſtitutũ
fuerit ꝙ ymagines ſanctorum deuote debe
ant venerari: debet quiſq; cum magna de/
uotione ymagines honorare. Et ꝙ eccleſia
velit que errare non poteſt ꝙ ymagines ta/
les venerentur: patet. Nam Gregorius pa/
pa ſereno epiſcopo Marſilienſi: ⁊ ponitur d
conſecra. di. tertia. c. Perlatum ad nos fuit
ꝙ inconſiderato zelo ſuccenſus ſanctorum
ymagines ſub hac quaſi excuſatiõe ne ado
rari debuiſſent confregeris: ⁊ quidem quia
eas adorari vetuiſſe omnino laudamus fre/
giſſe vero reprehẽdimus: dic frater, a quo fa
ctum eẽ ſacerdote aliquando auditũ eſt: qd

feciſti. Aliud eſt enim picturã adorare: aliud
per picture hyſtoriam quid ſit adorandum
addiſcere. Nam qd legentib[9] ſcriptura: hoc
hydiotis preſtat pictura cernentibus: q: in
ipſa ignorãtes vident quod ſequi debeãt.
in ipſa legunt: qui litteras neſciunt. Unde
⁊ precipue gentibus p lectõe pictura eſt. h
ibi. Itẽ de conſe. di. 3. c. venerabiles. Septi/
ma ſynodus ait: venerabiles hymagines
chriſtiani nõ deo vt Gẽtiles appellãt: neq;
ſeruiũt eis vt diis: neq; ſpem ſalutis ponũt
in eis: atq; ab eis expectant futurum iudici
um: ſed ad memoriam ⁊ recordationem pri
mitiuorũ venerantur eas ⁊ adorant: ſed nõ
ſeruiũt eis cultu diuino nec alicui creature
hec ibi. Ex predictꝭ etiã patet. Quarta cau
ſa adorationis hymaginũ: que dicitur cau
ſa inſtitutionis. ¶ Quinta deniq; cã qua
re hymagines ſanctorum debẽt adorari: di
citur cauſa recordationis. Quamuis enĩ ſm
phyloſophũ ſecũdo de anima. memoria ſit
cõſeruatiua ſpecierum: tamẽ memoria ipa
de ſe valde labilis eſt: dicente eodẽ philoſo
pho lib. de memoria ⁊ reminiſcẽtia. Memo
ria inquit eſt paſſio perfecta in parte ſenſi/
tiua corporis animati p ſenſum velut pictu
ra que remanet abeunte ſenſibili: pp hoc q
ſunt in multo motu pp paſſionem aie vel
corporis: etatis vel infirmitatis eis non ſit
memoria: ſicut ſi fieret motus vel impreſſio
ſigilli in aquam fluentem: idõ multũ iuuenes
⁊ ſenes ſunt immemores. hec ibi. Cum igitur
multi ex labilitate memorie q̃ audiunt vel
legunt de ipſis ſanctis ſeu de geſtis eorum
virtuoſis retinere non poſſunt: ideo non im
merito hymagines introducte ſunt: quas
dum propriis oculis ſenſibiliter vident: ſta/
tim de ſanctis ipſis recordantur. Et preci/
pue videtur eſſe ſeu fuiſſe neceſſaria ſuper
omnes hymagines hymago ipſius crucifi/
xi: per cuius contuitum intellectus q̃ſi cogi/
tur ad reducendum memorie infinita bene
ficia que ab ipſo xp̃o quiſq; ſuſcepit: ppter
hoc Bonauẽ. in. 3. di. ix. ar. 2. q. 2. in ſolu. vlti.
arti. de ipſis hymaginibus exemplificat di/
cens. Narrat inquit Dama. duo que ſunt
ad hymaginis confirmationem. Unum ꝙ
quedam hyſtoria refert ꝙ Abagarus Rex
quẽdam pictorem miſerat chriſtum cõſign/
rare. ſed nequeunte pictore propter corru/
ſcãtes a facie chriſti radios: accipiẽs pãnu;
lineum chriſtus quẽ pictor habebat in mani
bus ac in ipſum reſpicere proprie faciei ſup
imponens in veſtimẽto illo ſui ipſius hyma/
ginem abſterxiſſe quam Abagaro miſit. Ex
iterum accepimus Lucam euangeliſtam de/
pinxiſſe dominum ⁊ matrem eius. h Bona
uen. verbaliter. Hic ſi placet de facie ſancta
ſaluatoris que ⁊ ſudariũ appellatur: ⁊ ha/
betur Rome in ſancto Petro. quam chri/
ſtus ſancte veronice tradidit. Item dic hy/
ſtoriam de facie depicta ſaluatoris: que mi
raculoſe apparuit ſancto Joan. laterano:
que etiam adhuc ibi habetur. Ex predictis
omnibus patet: quid eſt hyperdulie adora
ri: ⁊ quibus de cauſis hymagines Chriſti:
virginis: ⁊ ſanctorum debeant venerari: ⁊
adorari clementiſſimus deus qui viuit ⁊ re
gnat in ſecula ſeculorum.

¶ Feria ſexta poſt tertiam dominicam qua
drageſime: iterum de quinta excellentia. vi
delz de nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Enit hora et

nunc eſt quãdo veri adora/
tores adorabunt patrem in
ſpiritu ⁊ veritate. Scribun/
tur. h verba Jo. iiij. c. ⁊ in euangelio occur/
rentis ferie. Poſt ſacri euangelii litteralem
⁊ ſpiritualem expoſitionem preclariſſimi ci/
ues: exquo vt claruit in precedentibus ſer/
monibus ſufficienter tractaui de adora/
tione latrie atq; hyperdulie. Habeo in pre/
ſenti ſermone ⁊ feria ſingulariter tractare
de dulia ſeu de adoratione dulie: ſine qua
adoratione nec adoratio latrie nec hyper/
dulie ſufficerent ad ſalutem. Cuius virtutꝭ
dulie declaratio talis erit.

¶ Item de ſexta cõtemplatiõe diuine ado/
rationis: que dicit̃ aſſotiatõis. ſeu d dulia.

q Uoniã vltra ſupradictas. v. cõtẽ
platiões d latria nõ ſufficit ad la
triã ſeu ad diuinũ cultũ ꝙ ſolũ
adoret̃ ipſe de[9] vel ipſa trinitas: ſed ẽt vl/
tra adorationẽ hyperdulie: que debetur ra/
tionali creature excellenti: neceſſario reqri
tur ꝙ adorẽtur etiã quedã rationales crea
ture nõ excellẽtes pp deũ tã ꝙ̃ de bonitate

pſius dei participantes: ſine quorum adoratiõe nequaꝙ̄ deus ipſe ꝟo latrie cultu adorari poſſet. hinc ē ꝙ poſt declarationē eſſentialē ipſius latrie ⁊ hyperdulie: neceſſe hẽo ad preſens declarare ꝗd eſſentialiter ſit ipſa virtus dulie: pro qua declaranda tres cõtemplationes annotabimus. Prima dicit̃ cõtemplatio Quidditatis. Secũda dicitur contemplatio Maioritatis. Tertia dicitur cõtemplatio Spetialitatis.

¶ De triplici contẽplatione dulie. Et p̄mo de prima que dr̃ cõtemplatio quidditatis.

P Rima igitur contemplatio dulie dr̃ contemplatio quidditatis. In hac ipſa contẽplatione habemꝰ videre quid ſit ipſa dulia eſſentialiter. quã diffiniens Alexan. in tertia parte ſũme. in tractatu de latria: dulia: ⁊ hyꝑdulia. ⁊ etiaꝫ Tho. ⁊ Bonauē. in. 3. di. ix. ſic dicũt. Dulia ē honor quidã cõicabilis ſolum creature rõnali: nõ excellẽti ⁊ particulari participatione diuini doni. ¶ In hac diffinitione tria ſunt declaranda. ¶ Quorum primum eſt videre quid ſignificetur ꝑ illa verba: dulia eſt honor cõmunicabilis ſoluꝫ rationali creature. ¶ Secundum eſt videre quid ſignificetur per illa verba: nõ excellenti. ¶ Tertium eſt videre quid ſignificetur ꝑ illa verba ex ꝑticulari ꝑticipatiõe. ¶ Primũ hẽmus declarare ꝗd ſignificetur per illa ꝟba: dulia eſt honor cõmunicabilis ſoluꝫ ratiõali creature. Et certum eſt ꝙ dicit rationali creature: ad differentiaꝫ omnium aliarũ irrationabilium reaturaꝝ quibus nullus debetur honor. Et ratio eſt: qꝛ vt dicit philoſophus in quarto ethicoꝝ. honor eſt exhibitio reuerentie in teſtimoniũ virtutis. Sed cũ virtꝰ vt dicit idem philoſophus ſecũdo ethicoꝝ ſit habitꝰ electiuus ex ratione procedens: ⁊ ſolus homo ſub celo: vtatur ratione. ſeqtur ex hoc ꝙ ſolus homo poteſt eſſe virtuoſus: ⁊ per conſequens ei ſoli debetur honor ꝓpter virtutem. Econtra vero cum oẽs irrationabiles creature careant ratione ⁊ aptitudine ad virtutẽ: ſequit̃ ex hoc ꝙ nulla creatura irrationalis eſt capax honoris qui ex virtute dulie procedit. ¶ Scd̃m declarandum eſt videre quid ſignificetur ꝑ illud verbum quod habet̃ in diffinitione: cũ dicitur non excellenti. Et certũ eſt ꝙ ſic dicit ad differentiam chriſti ⁊ virginis glorioſe: qꝛ cuꝫ ſimpliciter dicamur excellentes propter maximam affinitatem ⁊ cõiunctionẽ ad ipſum deuꝫ: eis ſolis debetur excellens honor. ſcilicet hyperdulie: vt ſuperius declaratum eſt. Econtra cum omnis alia rationalis creatura careat illa affinitate ad deum: ꝑꝑ hoc non vocatur excellens: ⁊ ideo ei debetur minor honor ꝙ̄ ſit hyperdulia: ꝗ vtiqꝫ honor dulia appellatur. ¶ Tertium declaranduꝫ eſt videre quid ſignificetur per illa ꝟba: ex particulari participatione cuiuſdam diuini doni Et certũ eſt ꝙ hoc iõ dicit diffinitio: qꝛ cũ duplex ſit bonũ. videlicet vniuerſale: ⁊ particulare. vniuerſale bonũ ſimpl'r eſt in deo ⁊ nullatenus poteſt eſſe in aliqua creatura: ſed ſolum particulare bonũ. ⁊ rõ eſt: qꝛ vt dicit Cõmentator. 3. de aia. Quodlibet vniuerſale ſeu ꝗlibet propoſitio vniuerſalis ſimpliciter ſe extendit ad infinita. Cũ igitur ſolus deus habeat infinitã eſſentiaꝫ: omnis ꝟo creatura rõnalis habeat finitaꝫ: ſeqtur ex hoc ꝙ ſolus deus eſt capax infinite bonitatis: infinite potẽtie atqꝫ ſapiẽtie. Et licet deus in ſe habeat vniuerſalẽ ⁊ infinitam bonitatẽ potentiã atqꝫ ſapientiã. cũ ſm Dyoni. lib. de di. no. Omne bonũ naturaliter ſit ſuiꝑ̄ſius diffuſiuum ⁊ cõicatiuũ hinc eſt ꝙ deꝰ ipſe cõicat ꝑ gratiã aliquaꝫ ꝑtẽ ſue bonitatꝭ potẽtie atqꝫ ſapiẽtie. Naꝫ alicui cõicat potẽtiã ⁊ dñiuꝫ ſuꝑ alias creaturas: ꝗ poteſtas ⁊ dñium aut electiue aut ꝑmiſſiue a deo vtiqꝫ ꝓcedit. ad Ro. 13. Ois ꝑtãs a dño deo eſt. Aliqui ẽt cũ ſit ſapiens ſapientiã cõicat ⁊ facit eũ ſapientẽ: que ſapientia ẽt a deo procedit. eccleſiaſtici p̄mo. Ois ſapiẽtia a dño deo eſt. Alicui ꝟo cum ſit infinite bonꝰ: cõicat bonitatẽ ⁊ facit euꝫ bonum: que vtiqꝫ bonitas a deo procedit. dicente platone in thimeo. Sicut omne verum eſt a primo vero: ſic omne bonuꝫ eſt a primo bono. Que ſimul tria cõplectit̃ Jacobus in primo. c. ſue canonice. Omne datũ optimum: ⁊ omne donum perfectum deſurſum eſt: deſcendens a patre luminum. propter hec igitur bõa que deus cõmunicat rationali creature: et adoratio dulie ratiõe alicuius excellentie ſibi a deo cõicat̃ debetur. Unde propter hoc merito adoramꝰ eccleſiaſticos prelatos ⁊ tẽporales dominos: propter quandam conformitatẽ ad deuꝫ in dominio ⁊ poteſtate. Adoramus etiã ⁊ veneramur doctores ⁊ magiſtros propter quãdã conformitatem ad deum in ſcientia ⁊ ſapiẽtia. Adoramus inſuper viros ſanctos ⁊ bonos propter conformitatẽ ad deum in bonitate atqꝫ virtute. Ex qbꝰ pꝫ: ꝙ rõnali creature predictis reſpectibus debetur adoratio dulie: rõne participatiõis alicuius diuini doni: atqꝫ beneficij ſibi a deo excellenter collati. ¶ Nota tamen ꝙ dominiũ alia ratione competit deo ⁊ alia homini: eo ꝙ excellentia dominij vel poteſtatis que eſt in deo eſt in ſummo: qꝛ deus habet vniuerſale ⁊ plenariũ dominiũ reſpectu totius ⁊ cuiuſlibet creature: que totaliter diuine ſubijcitur ꝑtãti. Ptãs autẽ que ē in hoie ſeu bonitas ⁊ ſapientia nõ eſt ſumma: immo ē ab illa ⁊ ſub illa ⁊ ad illã. Secũdũ enim ꝙ hõ particulã hẽt poteſtatis participatã a deo ſuper aliquẽ hominẽ vel ſuper aliquã creaturam debetur ſibi dulia: que nihil aliud ē ꝙ̄ ſeruitus quedã que debetur homini ratione particularis dominij. Et iõ dulia que exhibet̃ hõi dñanti ſecundum debitã ſeruitutẽ: eſt alia virtus a latria: que exhibet debitam ſeruitutẽ diuino dominio. vnde ſicut differunt dominiũ dei ⁊ dominiũ hois: ita differt honor ab honore. ſ. latria a dulia. ¶ Ex predictis pꝫ declaratio prime contẽplatiõis videlicet quid eſſentialiter ſit ipſa dulia.

¶ De ſecunda contemplatiõe dulie: que dicitur contemplatio maioritatis.

S Ecunda ergo contemplatio dulie dicit̃ ꝯtẽplatio maioritatis. Declarato enim qualiter honor dulie debet̃ rõnali creature ex ꝑticipatiõe alicuius diuini doni in hac ſecũda ꝯtẽplatiõe quero an oẽs rõnales hoies ſint ſimpliciter equal'r honorandi: an magis vel minꝰ debeat vnuſquiſqꝫ honorari ꝙ̄ alius. Ad qđ breuiter reſpondeo: ꝙ cũ bonitas a deo participata mereat̃ honorari. ſciendũ ē ꝙ triplex in hoie rationali bonitas inuenit̃. Prima dr̃ bonitas eſſentialis. Secũda dicitur bonitas habitualis. Tertia dicitur bonitas actualis. ¶ Prima bonitas que meretur honorari dr̃ eſſentialis. Per bonitatem eſſentialem intelligo ſimpliciter ſubſtantiam pſius anime in ſuis puris naturalibus conſtitutam: quẽ cum in ſe habeat ſimilitudinẽ diuine hymaginis: ⁊ per cõſequẽs naturalẽ aptitudinẽ ad virtutẽ gratiã ⁊ gloriã meret̃ honorari. Unde cuilibet habenti hymaginẽ dei: ē ſimpl'r honor dulie exhibẽdus: niſi ſit confirmatus in malo: vt demones ⁊ dãnati: in quibus ē ligata aptitudo naturalis ad gratiã gloriã ⁊ virtutẽ: propter quod eis nõ eſt honor dulie exhibendus. Sed ſi querat̃ an in puris naturalibꝰ debeat̃ maior honor vni aie ꝙ̄ alteri: Rñdeo ꝙ nõ: ſꝫ dꝫ oĩbus equaliter honor exhiberi. Et rõ ē: qꝛ ſꝫ Bonauen. in. ij: di. 32. in qõnibꝰ circa litterã. q. vlti. Et ẽt ſm Tho. in. ij. di. 32. omnes anime rationales habent in ſe equaliter hymaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ dei: ſeu ab origine omnes pure rõnales aie ſunt equales quantũ ad ſubſtantiam ⁊ eſſentiam: que vt dicit philoſophus tertio Methaphi. Omnes ſpẽs equaliter predicantur de ſuis indiuiduis: qđ nequaꝙ̄ eſſe poſſet: ſi forme eſſent inequales. Cum igitur oẽs pure anime rationales ſint equales quantum ad hymaginem ⁊ ſimilitudinem dei in ſua origine. Concludo ꝙ oĩbꝰ animabus equalis honor dulie debetur. ¶ Secunda etiam bonitas que meret̃ honorari honore dulie dicitur habitualis. hic honor debetur animabus in hac vita exiſtẽtibus habentibus in ſe habitũ alicuius ſapientie ſeu virtutis ⁊ bonitatis. Et ſi querit̃ hoc modo an debeatur maior honor vni ꝑſone ꝙ̄ alteri abſolute. Rñdeo ꝙ ſic. Et rõ eſt: quia vt dicit auctor in li: de cauſis. Ubi plus eſt de cauſa ibi plus debet eẽ de cauſato. Sed cum cauſa honoris dulie ſit ſapientia virtus atqꝫ poteſtas: ⁊ maior ſapientia: maiorqꝫ virtus atqꝫ poteſtas inueniat̃ in vno ꝙ̄ in alio: concluditur ex hoc ꝙ vbi ē maior ſapientia bonitas ⁊ poteſtas: ibi reqritur maior veneratio. Nã magis meretur honorari imperator ꝙ̄ rex: ⁊ rex ꝙ̄ dux: ⁊ ſic de ſingulis: quoniam in eo eſt maior dignitas poteſtatis. Similiter theologus quantum ad hoc magis meretur venerari ꝙ̄ ſimplex legiſta vel canoniſta. Et virtuoſior plus meret̃ honorari ꝙ̄ ſimplex virtuoſus. Preterea ponatur ꝙ quidam ſit rex vel dominꝰ alicuiꝰ prouincie ⁊ tamẽ careat omni ſapientia ⁊ virtute. cum ſit omnino malus indiſcretus imprudens ⁊ demens: huic tali ſim

plicſter reſpectu dominij ⁊ poteſtatis debe
tur honoꝛ dulie. Si autem vnus alius ſit
dominus ⁊ vltra hec eſt valde ſapiens ſʒ in
operibus malus vitioſus: huic debetur ma-
ioꝛ honoꝛ dulie ꝗ̃ pꝛimo Si ꝟo reperiatur
tertius qui habeat poteſtatē dominij: habe-
at ſapientiam ⁊ bonitatē: tali debetur de
iure maximus ⁊ triplicatꝰ honoꝛ dulie: Qð
dixi de tēpoꝛalibus dominis: intelligo etiaʒ
de eccleſie pꝛelatis quibus debetur maximꝰ
honoꝛ: ſi vltra pꝛelationē ſunt actualiter vir
tuoſi. dicente Ap̄lo .i. ad Thi. v. Qui pꝛeſūt
duplici honoꝛe digni ſūt. Animaduerte ꝗ̃ſo
ꝗ̃ graui penitentia ſeculares a deo plectē-
di ſunt: qui interdum ⁊ ſi videant pꝛelatum
ſeu patrem ſpiritualem eſſe ſapientē ⁊ vir-
tuoſum: nullo tamen honoꝛe quaſi ſi eſſet
aſinus carens dominio eū venerantꝰ: ſʒ po-
tius derident ⁊ contemnūt: cū tamē vt pꝛe-
tactū ē triplici honoꝛe dulie venerādus ſit.
¶ Tertia deniq̄ʒ bonitas que meretur ho-
noꝛari honoꝛe dulie dr̄ actualis. hanc boni
tatem actualē reſpectu gloꝛie cōſumate ha
bent omnes ſancti ⁊ ſancte. Nam quilibet
ſanctus actualiter maioꝛ ē in potentia: ſapi
entia ⁊ virtute: ꝗ̃ ſint ſimul oēs hoies huiꝰ
mūdi: ⁊ rō eſt: quia talis ſanctus habet do
minium in celo quod eſt maius omni domi-
nio huius vite. ¶ Itē plus intelligit de deo:
cum eum facie ad faciem contempletur: ꝗ̃
ſimul oēs ſapientes huius mundi. ¶ Item
perfectius diligit deū ⁊ oēs pꝛoximos ꝗ̃ ſi-
mul oēs hoies huius mundi quia actuali-
ter habet maioꝛē virtutē charitatis ⁊ amo-
ris. Et hec veritas dicitur a ſaluatoꝛe Mat.
xj. Qui minoꝛ eſt in regno celoꝛum maioꝛ ē
illo .ſ. Joāne baptiſta. qui adhuc in hac vi
ta viuebat de quo loquebatꝰ. Maioꝛ .ſ. actu
in potentia ſapientia ⁊ charitate. licet habi
tu Joānes baptiſta eē poſſet ſicut fuit poſt
moꝛtem ſuam maioꝛ pluribus angelis tam
in ſapientia ꝗ̃ in charitate. Quibus pꝛemiſ
ſis: ꝙ .ſ. maioꝛ eſt poteſtas ſapientia ⁊ boni
tas in quolibet ſancto quantumcunq̄ʒ mini
mo: ꝗ̃ in quocunq̄ʒ homine huius vite: con
cludo ꝙ ſi hominibus pꝛeſentis vite haben
tibus poteſtatē ſapientiam ⁊ bonitateʒ de-
betur honoꝛ dulie. a foꝛtioꝛi eodem honoꝛe
dulie omnes ſancti debent a nobis adoꝛari.
Et ideo videmus ꝙ reges duces ⁊ impera
toꝛes: epiſcopi: cardinales: papa: ⁊ omnes
veri chꝛiſtiani adoꝛant plus ſanctū Bernar
dinum: qui tamen dū eſſet in hac vita erat
ſimplex ⁊ pauperculus frater: ꝗ̃ ſimul oēs
hoies pꝛeſentis vite: dicentes oēs Sancte
Bernardine: oꝛa pꝛo nobis. Et non tantum
bonitas animarum ſanctarū honoꝛe dulie
debet honoꝛari: ſed inſuper bonitas reliqa-
rum coꝛpoꝛū eoꝛum. Nam ſm̄ Tho. parte
tertia ſumme .q. xxv. ⁊ xxij. ar. ij. non tm̄ aīe
ſanctoꝝ venerari debent. ſed inſuper relige
coꝛpoꝝ eoꝝ pꝛout ſunt oſſa cineres vł pul
ueres a chꝛiſtianis honoꝛe dulie debēt vene
rari. Et hoc triplici ratione. Pꝛimo rōne aſ
ſimilationis. Secundo rōne perfectionis.
Tertio rōne intentionis. ¶ Pꝛimo rōne aſ
ſimilationis ſic. Clarum eſt enim ꝙ ma-
ioꝛ eſt ad parentes affectus ꝗ̃ ad veſtimen
ta eoꝝ: vel quicquid aliud ſit pertinēs ad
parentes: eo ꝙ familiarius ⁊ intimꝰ coniū-
gunt nobis ꝗ̃ patria annulus vel veſtimen
ta eoꝝ. Sed videmus ꝙ qui habet affectuʒ
ad aliquem oia que de ipſo relinquuntur
poſt moꝛtē veneratur: nō ſolum coꝛpus aut
partes coꝛpoꝛis eius: ſed etiā alia exterioꝛa
vt puta ciuitatē: annulum: veſtes ⁊ ſimilia.
quod ſi ſic ē ergo multo magis reliquie ſan
ctoꝝ qui ſunt mēbꝛa ipſius xp̄i vniuerſaliter
venerari debemꝰ adoꝛatione dulie. ¶ Secū
do hoc idē pꝛobo rōne perfectionis ſic. Cer
tū ē ꝙ dei filios ⁊ amicos honoꝛare debe-
mus: ſed ſancti fuerunt filij dei ⁊ amici di-
cente pp̄ha. Ego dixi dij eſtis ⁊ filij excelſi
oēs. Et ipſe ſaluatoꝛ Joā. xv. ait. Uos ami-
ci mei eſ. ſi fe. q. p. v. pꝛecipue tm̄ eoꝝ qui fue-
rūt tēplū dei: ⁊ oꝛgana ſpūſſancti in eis ha
bitantis ⁊ opantis. ergo ⁊c̄. Nota tm̄ ꝙ ſan
ctis nō ſeruimꝰ vł adoꝛamꝰ quaſi obnoxij eis
ſed q2 fuerunt ⁊ ſunt noſtri doctoꝛes ad ce
lum: vel per eruditionem: vel per adminiſtra
tionē: vel per exemplum: vel per interceſſio-
nem. ¶ Tertio hoc pꝛobo rōne imitationis
ſic. Clarū ē ꝙ nos tenemur imitari deum ⁊
confoꝛmari ei: ſed ipſe deus huiuſmodi reli-
quias conuenienter honoꝛāt per illas mira
cula faciendo: ergo nos a ſimili idem facere
debemus. Honoꝛamus enim reliquias mar
tyrum vt euʒ cuius ſunt adoꝛemus. Honoꝛ
enim ſeruoꝝ redundat in dn̄m. vbi nota ꝙ
quāuis coꝛpus alicuius ſancti ſit inſenſibi-
le nec per cōſequēs ſit nr̄e venerationis ca-
par: adoꝛamus tamē ipſum adoꝛatione du-
lie: vel ipſius reliquias: non ꝓpter ipſuʒ ſim
pliciter ſed ꝓpter tres rationes. ¶ Pꝛima
eſt ꝓp deum cuius miniſter fuit. ¶ Secūda
ꝓpter animam que ei vnita fuit que nunc
fruitur deo. ¶ Tertia quia idem coꝛpus eſt
vniendū aīe ad gloꝛie cōplementū. Ex qbus
tribus rationibus clare patet: qualiter reli-
quie ſanctoꝛum merito venerari debeāt ho
noꝛe dulie: licet qantuʒ ad ſenſum videatur
eſſe quid inutile. Que ſimul omnia confir-
mantur per dictum ſancti Maximi epiſcopi
in ſermone plurimoꝛum martyrum dicētis.
Honoꝛemus beatos martyres pꝛincipes fi-
dei: interceſſoꝛes mundi: pꝛecones regni: co
heredes xp̄i. Quod ſi dicas mihi quid hono
ras in carne iam reſoluta atq̄ʒ ꝯſumpta: de
qua iam deo nulla cura eſt: Et vbi eſt illud
chariſſimi quod ipſa veritas loquitꝰ p̄ pꝛo-
phetā. Pꝛecioſa i conſpectu dn̄i moꝛs ſan
ctoꝛū eius. Et iterum. Mihi aūt valde ho-
noꝛificati ſunt amici tui deus. Honoꝛare de
bemus ſeruos dei: quāto magis amicos xp̄i
De quibus alio loco dicitur. Dominus cu-
ſtodit omnia oſſa eoꝛum: vnum ex his non
ꝯteretur. Honoꝛo ergo i carne Martyris ex
ceptas pꝛo chꝛiſti nomine cicatrices. Hono
ro pꝛo confeſſione domini ſanctos cineres.
Honoꝛo in cineribꝰ ſemina eternitatis. Ho
noꝛo coꝛpus quod mihi deum meum oñdit
diligere: quod me pꝛopter deum moꝛtem do
cuit non timere. Cur autē non honoꝛēt coꝛ-
pus illud fideles quod reuerentur ⁊ demo
nes. Qð afflixerunt in ſupplicio hoc gloꝛi-
ficant in ſepulchꝛo: honoꝛo itaq̄ʒ coꝛpꝰ qð
chꝛiſtum honoꝛauit in gladio: ⁊ qð cū chꝛi
ſto regnat in celo. hec ille ad litterā. Ex qui
bus omnibus patet: qualiter non tantū ani
me ſanctoꝝ: ſed inſuper eoꝝ reliquie ⁊ pꝛe
cipue ab eccleſia appꝛobate debentur a cun
ctis fidelibus honoꝛari dulia: atq̄ʒ humilitē
venerari. Et ſic etiam per cōſequens patet
declaratio ſecunde cōtemplatiōis de dulia
que dicitur contemplatio minoꝛitatis.

¶ De tertia ꝯtemplatione dulie: que dr̄ cō
templatio ſpecialitatis: ſeu de maxima ve-
neratione ſacerdotū ⁊ pꝛelatoꝝ eccleſie.

t Ertia igitur contēplatio dulie dr̄
cōtēplatio ſpecialitatis. Demon-
ſtrato quid eſſentialiter ſit dulia:
⁊ ꝙ honoꝛ dulie nō equaliter deꝫ et om-
nibus exhiberi: ſed maioꝛ debetur vni perſo
ne ꝗ̃ alteri: reſtat videre cui in pꝛeſenti vita
debeatur maioꝛ honoꝛ ſuper oēs creaturas
Et cum duplex pꝛecipue ſit dignitas que ho
noꝛari meretur. ſcilicet dignitas ſpiritualis
⁊ mundana. ſi q̄ritur cui debetur maioꝛ ho-
noꝛ. Reſpōdeo abſolute ꝙ dignitati ſpiritu
ali: ſeu pꝛelatis eccleſiaſticis ⁊ pꝛecipue ſacer-
dotibus: ꝓinde ſi ponantur ab vna pte oēs
milites: comites: marchiones: duces: reges: ⁊
imperatoꝛes: Ab altera vero parte ſimpliciꝰ
ponatur vnus ſimplex ſacerdos: ⁊ queratur
cui maioꝛ honoꝛ ⁊ reuerentia debetur. Cla-
mans Reſpondeo ſacerdoti: ſacerdoti: ſacer
doti. Et ꝙ ſacerdotibus: ⁊ per conſequens
pꝛelatis eccleſiaſticis debeatur magis incom
parabiliter honoꝛ dulie quam cunctis do-
minis oꝛbis terre tripliciter pꝛobo. Pꝛi-
mo Auctoꝛitatibus Secundo Rationibus.
Tertio Exemplis. ¶ Pꝛimo auctoꝛitati-
bus pꝛobo ꝙ dignitas ſacerdotalis debeat
magis honoꝛari ꝗ̃ quelibet dignitas ſecu-
laris. Nam pꝛime pe. ſecundo dicitur. Uos
eſtis genus electum: gens ſancta: regale ſa-
cerdotium: populꝰ acquiſitionis: vt virtutes
annuncietis eius qui de tenebꝛis vos voca
uit in admirabile lumen ſuum. hec ille. Iteʒ
Auguſti. lib. de dogmatibus eccleſiaſticis ait
Nulla maioꝛ eſt dignitas ſub celo ꝗ̃ ſacer
dos dei ad celeſtia ſacramenta pertractan-
da conſecratus. O ſacerdos dei: ſi altitudi-
nem celi contemplaris: altioꝛ es. ſi pulchꝛitu
dinem ſolis lune atq̄ʒ ſtellarum rimeris pul
chꝛioꝛ es. ſi diſcretioneʒ angeloꝝ diſcretioꝛ
es. ſi omnem dominoꝛum ſublimitatem ſu
blimioꝛ es: ſolo tuo creatoꝛe inferioꝛ. hec il-
le. Item Bernar. in ſermone de octaua pa-
ſce ait. Quantam dignitatem: quantam no-
bilitatem: quantum enim donum contulit
vobis deus o ſacerdotes: pꝛerogatiuā enim
oꝛdinis noſtri pꝛetulit deus omnibus regi-
bus ⁊ imperatoꝛibus terre: pꝛetulit oꝛdinem
noſtrum omnibus oꝛdinibus mundi: immo
vt altius loquar pꝛetulit vos deus omnibus
oꝛdinibus angeloꝛum: ⁊ omni angelice hie-
rarchie. Sic enim non angelos ſed ſemē ha
bꝛae appꝛehendit ad faciendam redemptio
nem: ſic non angelis ſed hominibꝰ ſolis pꝫ
ſacerdotibus ꝯmiſit dominici coꝛpis ⁊ ſan-
guinis ꝯſecrationē. O igitur veneranda ſa-
cerdotis dignitas in terra: in quoꝛum ma-

nus filius dei velut in vtero beate ꝟginis in
carnatur. O celeſte miſterium per quod pa
ter ⁊ filius ⁊ ſpiritusſanctus tāta mirabilia
operatur: Ita ꝙ ſubito idem dominus qui
in celo reſidet in manibus veſtris ſacrifica-
tur. Unde dominus gloriatur: Angelus ad
miratur: horret infernus: contremiſcit diabo-
lus: quem reuereri etiam plurimum debet
omnis humana atq; mundana celſitudo.
Hec Bernardus. Item eccleſiaſtici. vij. In
tota anima tua time deum: ⁊ ſacerdotes illi-
us ſanctifica. Honora deum ex tota anima
tua: ⁊ honorifica valde ſacerdotes. Itē bea
tus pater noſter Franciſcus vt habet in cō
formitatibus: vt fratres ſuos induceret ad ſin-
gulariter reuerendū ſacerdotes ſepius hec
verba dicebat. Audite fratres mei: ſi Beata
virgo honoratur vt dignum eſt: quia filium
dei portauit in ſanctiſſimo vētre ſuo. Si ba
ptiſta beatus contremuit: ⁊ non audet con-
tingere ſanctū dei verticē. Si ſepulchrū in
quo ꝑ aliquod tempus iacuit: tanta reuerē-
tia veneratur: ꝙ̄tum debet eſſe ſanctus ⁊ iu
ſtus: qui iam non mortuū: ſed glorificatū ⁊
in eternum victurum: in quem deſiderāt an
geli proſpicere ꝯtractat manibus: corde atq;
ore aſſumit: ⁊ alijs quoq; porrigit ad ſumē-
dum. Qua ꝓpter: ſicut ſupra oē hominū ge
nus: ⁊ ſupra angelos: ꝓpter h̄ miſteriū vos
ſacerdotes dominus honorauit: ita ⁊ vos eū
ſuꝑ oēs diligere: reuereri: ⁊ honorare curate
Dico enim vobis: ꝙ ſi obuiarē angelo ⁊ ſa
cerdoti ſimul: prius reuerentiam debitam fa
cerem ſacerdoti ꝙ̄ angelo di. h̄ beatus Frā
ciſcus ꝟbaliter. Criſoſtomus inſuꝑ. xcvi. di.
c. Si imperator. ait. Si imperator catholicus
eſt: ꝙ ſalua pace ipſius dixerimus: filius ē nō
preſul eccleſie. ad religionē competit diſcere
ei conuenit non docere habet priuilegia po-
teſtatis ſue que adminiſtrandis legibus pu
blicis diuinitus conſecutus eſt: ⁊ eius bene-
ficijs non ingratus: ꝯtra diſpoſitionem cele-
ſtis ordinis nil vſurpet. Ad ſacerdotes autē
deus voluit que eccleſie diſponenda ſunt ꝑ-
tinere: nō ad ſeculi poteſtates: quas ſi ꝟe fi
deles ſūt: ſue eccleſie ſacerdotibus omnino
voluit eſſe ſubiectas. h̄ ille Deniq; Grego.
Mauritio regi. ij. q. i. c. ſacerdotibus ait. Sa
cerdotibus non vt terrena poteſtas dominus
noſter citius indignatur: ſed excellenti conſi-
deratiōe propter eū cuius ſerui ſunt ita eis

dominatur: vt etiam eis debitam reuerentiā
impendat. Nam in diuinis eloquijs aliquā
do dij. aliquando angeli vocant̄. Nā ⁊ ad
Moyſen de eo q ad iuramentum deducen-
dus eſt dicitur. Applica illum ad deos. ſcilꝫ
ſacerdotes. Et rurſum ſcriptum eſt. Dijs nō
detrahes: ideſt ſacerdotibus. Et ꝓpheta ait
Labia ſacerdotꝭ cuſtodiūt ſcientiā: ⁊ legē re
gerēt ex ore eius: quia angelus domini exer-
cituū ē. Quid igitur mirū ſi pietas veſtra il
los dignet̄ honorare: quibus in ſuo eloquio
honorem tribuens deus: eos aut deos ⁊ an
gelos appellat. h̄ ille. Ex predictis auctorita
tibus pꝫ. qualiter ſacerdotalis dignitas ma
gis meretur incomparabiliter honorem du-
lie: ꝙ̄ omnis mundana poteſtas ſimil̄. ¶ Se
cundo hoc idem probo triplici ratione. Pri
mo ratione finalitatis. Secundo ratiōe pa-
ternitatis. Tertio ratiōe vtilitatis. ¶ Prio
ratione finalitatis. Fundamentum huius ra-
tiōis ponitur ⁊ philoſopho tertio topicoꝝ.
di. Cuius finis melior: ipſum quoq; ſimplici
ter melius eſt: pater hec regula. Nam pona
tur ꝙ hic ſit duplex vinum: quorum vnū eſt
ſimpliciter bonum: aliud eſt optimum: clarū
eſt ꝙ illō optimū arguit vineā illā a q̄ egreſ
ſum eſt fuiſſe meliorem ꝙ̄ ſit vinea alterius
ſimpliciter boni. Similiter ponatur ꝙ medi-
cus materialis ſanet corpus infirmi: ⁊ contra
ꝯfeſſor qui eſt medicus ſpiritualis: ſanet ani
mam ab infirmitate peccati: cū ſanitas anı
me ſit melior ſanitate corporis: clarū eſt ꝙ
cōfeſſor dicet̄ eſſe nobilior in oꝑe ſuo: ꝙ̄ me
dicus materialis i arte ſua. Quo ſuppoſito
peto quod ſit officiū optimū tēporaliū do-
minorum: ⁊ certum eſt ꝙ coꝝ officiū eſt re
gere terras: cōſeruare ſtatū ſuū tēporalem
facere temporalē iuſticiā: vt ſeruitur in po
pulis par ciuilis ⁊c. huius. Alterius peto qꝺ
eſt officium ſacerdotum ⁊ ſpiritualiū prela
torum: ⁊ certum eſt ꝙ officium eorū eſt ha
bere curam ſimpliciter ⁊ regimē animarum
⁊ adminiſtrare eis ſpiritualia ſacramēta: q
bus perueniant ad eternā vitā. Quod be
ne ſaluator inſinuauit loquēs Petro: ⁊ di-
cens ei ꝓut ſcribitur. Jo. xi. Simō Joānis
amas me: dic̄ ei petrus: domine tu ſcis qr
amo te. Dicit ei dominus: paſce oues meas. ſ.
rationales animas: ſpiritualibus ſacramen
tis. Et ter h̄ idē replicauit. Ecce ꝙ Petro i
ꝑſona oium ſacerdotū ꝯmiſſa eſt aiaꝝ cura

⁊ ſpiritualia miniſtrare. Quibus ꝑmiſſis. ſcꝫ
ꝙ officiū dominoꝝ eſt regere coꝝ terras ⁊
ciuitates: offm̄ vero ſacerdotum econuerſo
ē habere curam ⁊ regimen aiaꝝ: ⁊ ſimplici
ter ſpiritualia nobiliora ſunt ꝙ̄ temporalia:
ſicut hētur. xij. q. i. c. ꝑcipimus. ſequit̄ ꝙ ſa-
cerdotalis dignitas incōparabiliter magis
meretur honorari omni alia poteſtate ſecu
lari. Et ꝙ ſacerdoti offm̄ ſit ſimpliciter ſpi-
ritualia miniſtrare: pꝫ ex duobus. ſ. Ex in-
terpretatione nois: ⁊ ex effectu. ¶ Primo
ex interpretatione nois. Nā ideo di ſacer-
dos quaſi ſacra dans: eo ꝙ ipſe a dño ſa-
cra ſuſcipit: que ēt ipſe populo ſuo diſpēn-
ſat. Quod confirmās Tho. in. iiij. di. xxiiij.
ar. iij. q. iij. in ſolu. primi argumēti dicit. Sa
cerdos interpretat̄ quaſi ſacer dux: eo ꝙ ꝑ
miſterium ſpūale ſacerdos ē medium inter
deū ⁊ populū: quē per ſpiritualia perducit
ad deū: ſeu ſacerdos interpretat̄ ſacra dās.
Aliquis autē pōt ſacra dare duobus mo-
dis: auxiliando vel diſpenſando: Prio mō
auxiliando: ⁊ iſto modo quilibet iuſtus in-
quātū ſacra ſua merita dat vel cōmunicat
alijs auxiliando vel cooperando alij ad me
ritū vite eterne interpretat̄ ſacerdos. Et ꝑꝑ
hoc dicit Criſo. ꝙ ois ſcūs eſt ſacerdos: non
autem ois ſacerdos eſt ſcūs. Secundo po
teſt aliquis dare ſacra: videlicet ſacramenta
miniſtrando vel diſpenſando. Et hoc modo
nomen ſacerdotis eſt inſtitutū ad ſignificā
dū eum ſimpliciter qui ſacra dat in ſacra-
mentorum diſpenſatione: ⁊ ſic ille qui eſt in
gradu ordinis conſtitutus ſimpliciter dicit̄
ſacerdos. ¶ Secūdo ēt patet ex effectu: ꝙ
videlicet ſolius ſacerdotis officium ē ſacra
⁊ ſpiritualia miniſtrare. Nam deus ipſis ſo
lis hoc priuilegium conceſſit vt poſſint da
re ordines in eccleſia ſua qui ſunt ſeptem.
Primus eſt hoſtiariorum. Secundus lecto
rum. Tertius exorciſtarum: Quartus acoli
torum. ⁊ iſti vocātur quatuor minores: ⁊ nō
ſimpliciter. ſacri qr poſt illorum ſuſceptionē
licitum eſt cuilibet matrimonium contrahe-
re. Quintus eſt ſubdiaconatus. Sextus eſt
diaconatus. Septimus preſbyteratus: ⁊ iſti
tres vocantur ordines maiores ⁊ ſacri. qa
poſt illorum ſuſceptionem non eſt licitū ma
trimonium contrahere. Preſbyteratus vero
eſt omnium ordinum perfectiſſimus. ⁊ alio-
rum terminus. alij autē ſunt quaſi ſex gra-

dus: quibus ad tronum Salomonis aſcen
dit. Itē eiſdē ſolis ſacerdotibus ⁊ non ali-
is dedit deus priuilegiū miniſtrandi ſuis fide
libus oia eccl̄ie ſacramēta: que ſunt ſeptē.
Primū eſt baptiſmū. Secūdū confirmatio
Tertiū eucharistia. Quartū penitētia vel
confeſſio. Quintum extrema vnctio. Sextū
ordo. Septimū matrimonium. Ex quibus pa
tet ꝙ reſpectu effectus ⁊ nois interpretatio
nis ſacerdos interpretat̄ quaſi ſpūalia ⁊ ſa
cra dans. Quod ſi diceres cū ſacerdos inter-
dū ſit peccator quemodo pōt in alijs infun
dere ſacrā gratiā dei: Rndit magiſter i. iiij.
di. xix. c. 3. ꝙ hoc pōt pro ſuo officio dignita-
tis. ⁊ allegans Augu. ait. Dictum ē a dño:
vꝫ numeri. vi. ad Moyſen ⁊ Aaron ſacerdo
tes. Uos ponite nomē meū ſuper filios iſra
el ⁊ ego: dñs benedicā eos: hoc dixit vt gra
tiā per miniſteriū ordinati transfundāt ho-
minibus: nec volūtas ſacerdotꝭ obeſſe vl̄ pro
deſſe pōt: ſꝫ tm̄ meritū bn̄dictione poſcentꝭ.
Sic igit̄ vt ex premiſſis pꝫ ſacerdos ſimpli
citer ſacra ⁊ ſpūalia miniſtrat. principes ꝟo
tꝑalia ⁊ terrena: clarum ē ꝙ incōparabil̄r
honorabilior ē eius gradus ⁊ honore di-
gnior ꝙ̄ ſit tꝑal̄ ſtatus. Que ſil̄ oia ꝯfirmat
Tho. ſcda ſcde. q. 32. arti. 3. in corpore. q. di.
Cū querit̄ an elymoſine ſpūales ſint nobi-
liores corꝑalibus. Rndeo ꝙ oꝑatio iſtarū
elymoſinarū pōt attendi dupl̄r. vno modo
ꝑnt cōparari ad aliquē ꝑticularē caſum
in q̊ tūc corꝑalis elymoſina alicui ſpūali ꝑ
feret̄: vtputa magis eē paſcēdū fame mori
entē: ꝙ̄ docēdū. ſic ē idigēti. ſꝫ phꝫ melius da
re ꝙ̄ philoſophari. Alio mō ꝑnt ſimpl̄r attē
di: ⁊ ſꝫ hoc elymoſine ſpūales ꝑferunt̄ cor
poralibus triplici reſpectu. ¶ Prio qr illꝺ qꝺ
exhibet̄ nobilius ē. ſ. donū ſpūale ⁊ ꝑeminet
corꝑali ſꝫ illud ꝓuer. iiij. Donū bonū tribuit
vobis legē meā ne derelinqtis. ¶ Scdo re
ſpectu eius cui ſubuenit̄: qr ſpūs nobilior eſt
corpe: vn̄ ſic hō ſibiſpi magis dꝫ ꝓuidē ꝙ̄tū
ad ſpm ꝙ̄ ꝙ̄tū ad corpus: ita ⁊ ꝓrio quē dꝫ
ſic ſeipm diligere. ¶ Tertio ꝑ reſpectū ad
ipos actus qbus ſubuenit̄ pro xpo: qr ſpūales
actus ſunt nobiliores corꝑalibus q ſunt quo-
dāmō ſeruiles. Hec Tho. ꝟbal̄r. Quod ſi ſic ē:
ꝙ ſpūales elymoſine q̄ aiabus exhibent̄ cete
ris partibus incomparabiliter ſunt nobilio
res mālibus elymoſinis que corporibus tribu-
untur: cōcluditur idem qꝺ prius. Et confir-

mo iſtā rōnē ſic. Cum in eccl'ia ſint multe di
gnitates: vꝫ archipſbyterorū: archidiacono
rū: epiſcopoꝝ: archiepoꝝ: patriarcharū: car
dinaliū: atqꝫ vltio gradu papalis dignitas:
peto an dignitas ſacerdotalis oībus predi
ctis ⁊ ēt dignitate papali nobilior ſit. Re
ſpondent doctores cū diſtinctione ꝙ vꝫ du
plex eſt dignitas. vna que hēt ptātē ſimpli
citer ſupra corpus miſticū .i. ſupra xpianos
conferendo eis ordines: ⁊ quantū ad hoc
conceditur ꝙ ex quo papa habet vniuerſalē
ptātē ſuper totā eccleſiā: ſeu ſuper oēs fide
les: nobilior eſt ſimplici ſacerdote. Si autē
loquamur de ſecunda dignitate. vꝫ de pote
ſtate ſupra corpus xpī: verum dico ꝙ tanto
nobilior eſt dignitas ſacerdotis nobilitate
pape: quanto nobiliorē. dignitas corpis xpī
ꝗ̄ dignitate ſimul oīum fideliū. Et in hoc
magis eſt honorandus ſacerdos incompa
rabiliter: ꝗ̄ꝫ papa ⁊ ceteri omnes eccleſiaſti
ci prelati. Et rō ē qꝛ nec alie dignitates nec
papa inquantū papa poſſunt cōficere cor
pus xpī: quod tamē pōt ſimplex ſacerdos.
Immo vt ait Ricar. in. iiij. di. xxiiij. ar. v. q. ij.
Siquis ordinaretur in epiſcopū ſeu in pa
pā ſimpliciter ⁊ non eēt preſbyter. nihil eēt
factū: ⁊ nullus ordo poſſet ab eis miniſtrari
Quod ſi vt patet ſacerdos nobiliorē quan
tum ad dignitatē ipſo papa. Si ergo oēs re
ges ⁊ imperatores papā adorant ⁊ venerā
tur dum corā eo genua flectunt ⁊ eius oſcu
lantur pedes: clarum eſt: ꝙ quiſqꝫ ſacerdos
etiam quantumcunqꝫ ſimplex: merito debet
a cunctis fidelibus venerari. ¶ Secundo
probo ratione paternitatis: ꝙ omnes fide
les etiam domini temporales tenentur de
neceſſitate ſalutis honorare dulie prelatos
eccleſie: ſeu ſacerdotes venerari. Fundamē
tum huius rōnis ponit Saluator Math.
xix. di. Si vis ad vitā ingredi ſalua manda
ta. Quo conceſſo: ꝙ quiſqꝫ de neceſſitate ſa
lutis tenet̄ mādata dei adimplere. Clarum
ē ꝙ oībus tam dominis ꝗ̄ꝫ ſeruis precipit̄.
Exo. xx. Honora patrē tuū ⁊ matrē: vt ſis lō
geuus ſuper terrā. Sed certū ē ſm Alexā.
de ales in tertia parte ſumme in expoſitione
huius precepti: ꝙ triplex ſingulariter eſt pr̄.
videlicet pater celeſtialis qui dat animam:
de quo Mat. vi. Pater noſter qui es in ce
lis. Et deutero. xx. Ipſe enim eſt pater tuus
qui poſſedit ⁊ fecit ⁊ creauit te. Et ad ephe.

tertio. A quo omnis paternitas in celo ⁊ in
terra denominatur. Secundus eſt pater car
nalis: qui dat filio ſubſtantiā corporalē di
cente pho li. de animalibus. Subſtātia cor
poris filij eſt pars ſubſtātie corporis prīs.
¶ Tertius deniqꝫ ē pater ſpūalis: qui mini
ſterialiter per regenerationē baptiſmi ⁊ alio
rū ſacramētoꝝ dat gratiā paruulis ⁊ adul
tis. Nunc autē ex quo oēs iſti tres ſunt pa
rentes oīum fidelium: merito tenetur vnuſ
quiſqꝫ propter predictum preceptuꝫ eos ve
nerari. Et primo pater celeſtis: cum creaue
rit animam tum infinita potentia ſapien
tia ⁊ bonitate de nihilo: ⁊ eam in eſſe cōſer
uat ⁊ eā quātum in ſe eſt beatificare velit:
meretur honorari infinito honore latrie. De
quo honoris obligatione .i. Thopi. Phs
ait. Deū verū a quolibet venerari oporteat
ſiquis dubitat indiget pena: ſicut qui dubi
tat vtrum nix ſit alba indiget ſenſu. Hec il
le. ¶ Secūdo ēt in virtute illius precepti
honorandus eſt pater carnalis. Unde Je
ro. de honore parentū ait. Honorandi ſunt
parētes: qꝛ ſunt primo nobis cauſa naſcen
di. Et eccleſiaſtici. vij. di. Honora patrē tuū
⁊ gemitus matris tue ne obliuiſcaris: ⁊ me
mento ꝙ niſi ꝑ illos nō fuiſſes. Et. ix. ethi.
phs ait. Patrē videt̄ hō magis debere ve
nerari ꝗ̄ꝫ ēt ſeipſum. Itē. ix. ethi. ait. Magi
ſtris diis ⁊ parentibꝯ nō pōt reddi equale.
¶ Tertio deniqꝫ per illud preceptum a for
tiori eſt honorandus pater ſpūalis .i. prela
tus vel ſacerdos: qui duꝫ miniſter aliter dāt
nobis grām dei ⁊ bene eſſe quaſi in infini
tum magis honorandi ſunt a nobis ꝗ̄ꝫ pa
rētes carnales. de qua magna honoris obli
gatiōe apoſtolus .i. Thi. v. ait. Qui preſunt
pſbyteri duplici honore digni habentur. Et
Jero. xcv. d. c. Eſto ait. Eſto humiliter ſubie
ctus pontifici tuo: ⁊ quaſi parentem anime
tue honora ⁊ ama. Et Gre. xcvi. di. c. quis
dubitat. ait. Quis dubitat ſacerdotes xpī
regū ⁊ principum oīumqꝫ fidelium veros
patres ⁊ magiſtros cenſeri. Nōne miſerabi
lis inſanie eē cognoſcitur: ſi filius patrem: di
ſcipulus magiſtrum ſibi conetur ſubiugare
⁊ iniquis obligationibus illum ſue poteſta
ti ſubijcere: a quo credit non ſolum in terra
ſed etiam in celis ſeſe ligari poſſe ⁊ ſolui.
Hec ille. Si igitur vt patet ſacerdotes ſunt
patres omniū regum principum atqꝫ fide

lium ergo ex precepto omnes tenentur eos
honorare. Quod ſi aliter fit: cum fiat con
tra preceptum dei ⁊ voluntatem tales profe
cto maximam recipiunt penaꝫ. Luc. xij. Ser
uus qui cognouit voluntatem domini ſui ⁊
nō fecit: vapulabit multis plagis. Quid hic
dicemus de quibuſdam qui non tantum ve
nerantur prelatos eccleſieqꝫ ſacerdotes: ſed
inſuper eis maledicunt: eos contemnunt: bo
naqꝫ ſua ſimul ⁊ famam eis diripiunt: pro
fecto tales patres ſuos ſpirituales ſic vitu
perantes in hac vita: in futura ab ipſo deo
maledicti erunt. Si enim illi maledicti ſunt
a deo qui parentibus carnibus maledicūt.
Exo. xx. Leui. xx. Qui maledixerit patri ſuo
⁊ matri morte moriatur: ⁊ qui ꝑcuſſerit pa
trem aut matrem morte moriatur: a fortiori
mala morte morietur: qui patri ſpirituali ma
ledixerit ſeu detraxerit vel percuſſerit. Non
ne vt habet̄ Geñ. ix. Maledictus fuit Chā
a deo ⁊ patre ſuo: ex eo ꝙ pudenda patris
ſui diſcohopernit. Econtra ſo Japhet qui
pudenda illius cohoperuit ab vtroqꝫ be
nedictus fuit: ⁊ certum eſt ꝙ ſic. A fortiori
ergo erunt benedicti a patre celeſti: qui pa
rentibꝯ ſpūalibus benedicunt: ſeu coꝝ ma
lefacta quantum fas eſt cohoperiūt ⁊ excu
ſant. Oppoſitum vero erit de his q̄ eis ma
ledicunt ⁊ detrahunt: quoniam diuinā ma
ledictionem incurrent. Proinde Clemens
papa. ſecunda queſtione. vij. c. ſacerdotes
§. Qualis. ait. Qualis cōdēnatio eis immine
at qui in patres ſpirituales peccant: diuina
ſcriptura oſtendit dicens. Sicut eniꝫ cham
quia non operuit pudenda patris maledi
ctus fuit: multo ampliori maledictione ſunt
digni: qui patribus legatione dei fungenti
bus contumeliam inferūt. hec ille. Itē Ana
cletus papa. xxiiij. q. vij. ca. maiorem. ait. Sē
tentia cham filij Noe qui verecunda patris
non operuit: ſed vidēda monſtrauit. dānan
tur qui ſuorum doctorum vel prepoſitorum
culpam produnt. hec ille. Proinde ſecundi
Regum. vi. figuratiue ſcriptum ē: ꝙ duꝫ ar
cha domini reuerteretur de gabaa in hieru
ſalem: bobus calcitratibus archa inclinata
eſt: cui cum Oza leuites manum adhiberet
vt eam erigeret a domino percuſſus inte
rijt. Moraliter per archaꝫ prelati intelligun
tur: per Ozā ſubditi: per inclinationem ar
che caſus prelatorum: per illum qui manuꝫ

adhibet reprehendentes ſubditi vl' accuſan
tes vitam eorum: qui a domino percuſſi inte
reunt: qꝛ faciunt contra ordinem charitatis
⁊ reuerentie ſic detrahendo. ¶ Tertio etiaꝫ
probo ratione vtilitatis: ꝙ quiſqꝫ tenetur
plus ſacerdotes ꝗ̄ꝫ temporales dominos re
uereri. Fundamentum huius rationis pōit
philoſophus tertio thopicorum. ⁊. ix. ethico
rum. di. Beneficiatus quiſqꝫ tenetur repen
dere vices ſuo benefactori. Que veritas eti
am ponitur extra de teſta. cap. Cum in offi
cijs. vbi dicitur. In officijs charitatis prio
loco illis tenemur obnoxij: a quibus benefi
cium nos cognoſcimus recepiſſe. hec ille. pa
tet hec regula. Nam curiales ideo ſeruiunt
dominis ſuis: ⁊ eos venerantur qui cibum
⁊ veſtimenta ſeu alia beneficia recipiūt ab
eis. Hoc inſuper patet in brutis animalibꝯ.
Nam legitur ꝙ cum Beatus Hieronymus
viueret: extraxit ſpinam de pede vnius Leo
nis: Qui poſtmodum pro gratitudine Fra
tribus ſuis a monte ligna portauit ad vſuꝫ
monaſterij. Quo preſuppoſito: ꝙ tanto qſqꝫ
tenetur eſſe gratus erga benefactorem ſuuꝫ
quanto maius beneficium ab ipſo recepit:
Certum eſt ꝙ Sacerdos maiora beneficia
cuilibet chriſtiano impedit: ꝗ̄ꝫ ſimul ei impē
dere poſſent omnes domini terrarum: Pro
quibus ⁊ merito venerari debꝫ. vnde. v. ma
xima beneficia ſacerdos prebet chriſtiano.
quorum. Primum dicitur beneficium mun
dationis. Secundum beneficiū remiſſionis
Tertium beneficiuꝫ donationis. Quartum
beneficium cibationis. Quintum beneficiū
Aperitionis. ¶ Primum beneficium quod
ſacerdos cōmunicat chriſtiano dicitur mun
dationis. Certum eſt enim ꝙ omnes naſci
mur filij ire ſeu in peccato originali: vt dicit
Apoſtolus ad ephe. ij. Et etiam Auguſt. de
conſecra. di. iiij. c. firmiſſime. ⁊ inſuper oēs
theologi in ſecundo. di. 30. Sine mundatio
ne: aut huius originalis culpe: que fit ꝑ bap
tiſmum: nullus ſaluari pōt. Jo. 3. Niſi qs re
natus fuerit ex aqua ⁊ ſpū. ſ. nō pōt introi
re in regnū dei. Nūc autem peto a te o chri
ſtiane: quis dat tibi hoc beneficiū baptiſmi.
vtiqꝫ ſacerdos. Et lꝫ i neceſſitate clarū ē ꝙ
omnes poſſunt baptizare: vir ⁊ mulier: fide
lis ⁊ infidelis: dummodo habeant intentio
nem baptizandi: Et ſeruent formam Eccle
ſie: Tamen mulier preſente viro non poteſt

baptiʒare. neqʒ laicus preſente clerico: neqʒ
clericus preſente ſacerdote. preſbiter autem
ſm tho. poteſt baptiʒare preſente epiſcopo
hec omnia habentur de conſe. di. iiij. c. A ui
ler. c. Romanꝰ. c. In neceſſitate. c. a quodā
iudeo. ⁊. c. Siue hereticus. Et. 30. q. 5. c. ſup
his. Ricar. autē. in. iiij. di. v. ar. pmo. q. 4. i cor
pore queſtionis dicit: ꝙ ſolus ſacerdos ē mi
niſter baptiſmi. Etidem. Ric. di. iiij. ar. i. q. i.
in corpore queſtionis ait. Paruuli i baptiſ
mo recipiūt effectum baptiſmi: qui ſunt pec
cati purgatio: gratie collatio: pene remiſſio: ⁊
carracteris idelebilis impreſſio. hec ille ver
baliter. Q igitur xpiane magis teneris ſacer
doti ex beneficio baptiſmi: ꝗ ſi aliquis tibi
dediſſet totū aurū mundi. Et ratio eſt q2 ex
baptiſmo acquiri pōt gratia ⁊ amicitia dei
quā cū toto mūdi auro acqrere non poſſes
Ex quo igitur non das tēporalia pro benefi
cio baptiſmi: ſaltē ꝓ recōpenſatione gratitu
dinis teneris humiliter ſacerdotē venerari.
¶ Secunduʒ beneficium qđ chriſtiano cōi
cat ſacerdos eſt remiſſio. Accidit. n. plerūqʒ
ꝙ poſt baptiſmum ꝯmittuntur multa pecca
ta: ſine quoꝝ pnīa impoſſibile eſt ſaluari. di
cente dño Luc. 13. Niſi pniam egeritis: oēs
ſimul peribitis. Sed qs eſt qui hoc benefici
um remiſſionis peccatoꝝ actualiū pſtat chri
ſtiano: vtiqʒ ſacerdotes: quibꝰ a chriſto ⁊ nō
alteri perſone: nō ēt angelis hec auctoritas
eſt ꝯmiſſa. Joh. xx. Accipite ſpiritum ſanctū
quoruʒ. r. p. r. e. ⁊ quoꝝ. re. reten. ſunt. Hoc
beneficiuʒ nullus preſtare pōt niſi ſacerdos
vnde Ric. in. iiij. di. xvij. ar. ij. q. iiij. i fine cor
poris queſtiōis ait. Qui nō hñt copiā ſacer
dotis ⁊ hñt rōnalem excuſatiōnē ⁊ legitimā
non tenentur ad excuſationē huius precep
ti: Non. n. eſt dicendum vt quidaʒ dicunt: ꝙ
tales đ neceſſitate teneātur laicis ꝯfiteri: cū
non ſit preceptum ꝯfiteri niſi ſacerdoti. Hec
Ricar. verbaliter. Et in iiij. di. xviij. ar. i. q. i.
dicit. Quod deꝰ effectiue peccata dimittit:
ſolus āt ſacerdos miſterialiter. Et in. iiij. di.
ix. ar. primo. q. prima. in queſtione Utrū cla
ues ⁊ poteſtas remittendi peccata ſint data
alicui preterꝗ ſacerdoti. Reſpōdit ꝙ nō. Et
ꝙ plus eſt auctoritatem remittendi peccata
ſacerdotes veteris legis nunꝗ habuerunt.
Nec inſup glorioſa virgo Maria. vñ Inno
centius tertꝰ ex. de pe. ⁊ re. c. Noua. ait. No
ua qdaʒ ſunt noſtris auribꝰ intimata ꝙ ab
batiſſe ꝓprias moniales benedicūt: ipſaruʒ
ꝯfeſſiones in criminibus audiūt. Et legen
tes euangeliū preſumunt publice predicare
Cū ergo abſonū ſit pariter ⁊ abſurdū: man
damꝰ quatenus ne id đ cetero fiat. Curetis
firmiter inhibere: q2 licet Beatiſſima Uirgo
Maria dignior ⁊ excellētior apoſtolis fuerit
vniuerſis: nō tamen illi ſed iſtis tantuʒ do
minus claues regni celoꝝ cōmiſit. hec ille.
His premiſſis o chriſtiane: ſi medicus tēpo
ralis ſanaret plagas ⁊ infirmitatē corporis
tui: vtiqʒ pro gratitudine honorares eū. A
fortiori teneris venerari ſacerdotē: q mediā
te ſacramento ſeu medicina pfectiſſime con
feſſionis ⁊ penitentie ſanat animā tuā ab
omnibus plagis peccatoꝝ. Proinde Eccle
ſiaſtici. xxxviij. dicitur. Honora medicuʒ. ſcʒ
ſpiritualem: pp neceſſitatem. etenīʒ creauit
illum altiſſimus. Sed heu quidam tanquā
frenetici contra medicos ſpirituales inſani
unt: eoſqʒ detractionibus dilacerāt: ⁊ diſer
punt. ¶ Tertiū beneficiū qđ ſacerdos ꝯmu
nicat chriſtiano dicitur donationis. Cuʒ. n.
peccator per mortalē culpā mereatur dupli
cē penā. ſ. tēporaleʒ ⁊ eternā: ſacerdos prio
remittit eternā: que ⁊ ſi per ꝯtritionem com
mutetur in purgatoriam vel temporaleʒ: ta
men contritio per ſe hanc commutationem
facere nō pōt niſi cum propoſito cōfeſſiōis
⁊ abſolutionis ſacerdotalis: dicente ꝓpha.
Dixi confitebor aduerſum me i. m. d. Secū
do etiā donat penā purgatoriam: que gra
uiſſima eſt: ſicut habetur: xxv. di. c. qui i aliis
⁊ hoc facit auctoritate pape: qui poteſtatem
habet dare indulgentiā plenariam ab omni
culpa ⁊ pena: Et ꝙ hanc duplicē penā re
mittit ſupradicto modo: probatur auctorita
te ſaluatoris Mat. xviij. Amen dico vobis
quecunqʒ ligaueris ſuper terraʒ. Quod cō
firmās Ricar. in. iiij. di. xx. ar. iij. q. i. in cor
pore qōnis dicit. Ubicunqʒ eſt auctoritas
pape charitas recipiētis thaurꝰ meriti paſ
ſionis: chriſti qui preualet in infinitum om
nibus penis debitis ⁊ pene ſanctorum mar
tyrum qui maiores penas ſuſtinuerūt quā
merentur eorū peccata. ſicuti fuit Jo. bapti
ſta ⁊ huiuſmodi his ſimul cōcurrentibꝰ di
mittitur integre omnis pena. Reſpectu igi
tur huius magni beneficij: etiam ſi prelatꝰ
vel ſacerdos eſſet quaſi vnus dyabolꝰ: ad
huc debet venerari ſup oēs princeps terre.

¶ Quartū bñficiū qđ ſacerdos cōicat xpia
no dr cibatiōis: ⁊ pp h ēt meret ab eo vene
rari. Cum. n. hō ſit ꝯpoſitus ex corpe ⁊ aia:
neceſſe eſt vt vtrūqʒ hēat cibū ſibi ordinatū
⁊ ꝓportionatū ad h vt tpaliter ⁊ ſpūaliter
viuat: dicente Pho. 2. de aia. Neceſſe ē oē vi
uēs ꝗ diu viuit nutriri alimēto ſuo. Jđ ſicut
corpus cibo mali paſcitur: ſic aia ſpūali: q2
ſicut dicit Bernar. Ita male iplet aius au
ro ſicut ſtomachus vēto: pp qđ Mat. iiij. ſal
uator dicit. Nō in ſolo pane viuit homo ⁊c.
Cū tñ aia ſit ſpūalis: ⁊ ſit in tāta dignitate
ꝯſtituta ꝙ nullū creatū bonū eā ſaciare poſ
ſit: dicente Bernard. Nihil minus deo pōt aie
capacitatem implere: hinc ē ꝙ ſolus ſacer
dos prebet xpiano corpꝰ ⁊ ſanguinē xpi in
cibū ipſius aie: ſine quo aia ſpūaliter viuere
non poſſet: dicite dño Jo. vi. Caro mea vere
ē cibus: ⁊ ſanguis meus vere ē potꝰ ⁊ ſub
iūgit. Niſi māducaueritis carnē. f. h. ⁊. b. eiꝰ
ſ. non. h. v. in vobis. Qđ totū ꝯfirmans Sa
lomon ſapie. xvi. ait. Angeloꝝ eſca nutriui
ſti populū tuū. ſ. o tu ſacerdos: ⁊ panē de ce
lo preſtitiſti eis omne delectamētū in ſe ha
bētē. Ex hoc igit īfinito bñficio ꝙ ſacerdos
tibi cōicat: teneris ſi fas eſſet eū magis i infi
nitū venerari. ꝗ oēs pncipes mūdi. ¶ Qui
tum deniqʒ bñficium qđ ſacerdos cōmuni
cat xpiano: pp qđ honorari meret: dr aptio
nis. Sicut enim rex terrenus habēs theſau
rū magnum in domo ſua non cuilibet ſʒ ma
ioribus tm̄ claues theſauri domus ſue com
mittit. Ita rex eternus ſm Ric. in. iiij. di. xix
arti. i. q. i. ⁊. 2. ad cōicandum theſauꝝ padiſi
ſeu glorie ſue: nō cuilibet pſone ſed ſolis ſa
cerdotibus claues. ſ. ptātē dedit. Matt. xvi.
Tu es Petrus ⁊ ſup hanc petram edifica
bo eccleſiam meam: ⁊ porte inferi non pualebunt aduerſum eam: ⁊ tibi dabo claues re
gni celoꝝ. Magnum ꝑfecto donum faceret
vnuſquiſqʒ dño terreno ſi ei tm̄ daret vnuʒ
caſtrū: a fortiori quiſqʒ xpianus tenet quaſi
in infinitū ſacerdotes venerari: qui eis dāt
paradiſuʒ ſeu ciuitateʒ ſupne patrie: in qua
infiniti ſunt theſauri. dicite Apo. i. ad cor. 2.
ꝙ oculus nō vidit: nec a. a. nec in. c. h. a. que
pre. d. d. ſe. Ultra predicta. v. beneficia pter
mitto orationes: miſſas: ⁊ officia. q ſunt in
finiti valoris: que ipſis cōicant: ⁊ que omnia
ꝓ gratitudine ſingularem honorē promerē
tur. Ex predictis igitur tribus ratiōibus cla
riſſime patet: qualiter ſacerdotibus ⁊ eccle
ſiaſticis prelatis incōpabiliter maior honor
dulie: ꝗ cunctis dñis terre debeat. ¶ Ter
tio deniqʒ hoc idem probo exemplis. Et pri
mo exēplo beati pris noſtri Franciſci: q pre
omnibus dominis terre humiliter: ⁊ preci
pue ſacerdotes venerabat: ⁊ a fratribꝰ ſuis
venerari precipiebat: pp qđ ⁊ de ipſo cātat
eccleſia in quadam anthiphona. Frāciſcus
vir catholicus: ⁊ totus apoſtolicus: eccleſie
teneri fidē romane docuit: pſbyteroſqʒ mo
nuit pre cūctis reuereri. ¶ Aliud exemplum
habemus de Alexandro magno. Nam reci
tat magiſter hyſtoriaꝝ: ꝙ cuʒ Alexander ca
pta Gaza iret in ierlm: Judas orabat ꝓ gē
te ſua: cui dominus ait vt conſideret ⁊ ciui
tatem ſericis ornaret: ⁊ pontificalibus indu
tus obuiam pergeret Alexandro: qđ ⁊ fecit
cum ſacerdotibus ⁊ magna populi multitu
dine: quē cum Alexander videret pontifica
libus indutum: ⁊ ſup frontem laminam au
ream haberet: in qua erat ſcriptum nomen
domini tetagramaton: confeſtim deſcendit
ab equo: ſoluſqʒ adijt ⁊ nomen domini ado
rauit: atqʒ pontificem cum ingenti humilita
te honoratus ē. Petentibus aūt ſocijs q̄re
ſacerdotem hebreoꝝ ſic adoraſſet: ait. Non
hunc adoraui ſed deum cuius principatuʒ
ſacerdotij tenet: nam per ſomnium deum in
tali habitu vidi: qui mihi pncipatū perſaꝝ
ſi eius ſacerdotem honorarem ſe daturum
in viſionē ꝓmiſit. Hec magiſter hyſtoriaruʒ.
Quo exemplo patet: ꝙ ſi Alexander pp ho
norem quē fecit ſacerdoti dei meruit habere
regnum perſaꝝ: a fortiori tenetur quiſqʒ vt
demonſtrant auctoritates: rationes: ⁊ exem
pla predicta: pre cūctis humiliter Chriſti ſa
cerdotes venerari pro habēdo regno eterne
vite. Quod deus omnibus ſacerdotes vene
rantibus concedere dignetur: per gratiaʒ in
preſenti: ⁊ per gloriam in futuro. Amen.

¶ Sabbato poſt tertiam dominicam qua
drageſime. Iterum de nobilitate ſacratiſſi
me fidei: ſeu de maxima veneratione ſacer
dotum ⁊ prelatorum eccleſie.

Ec ego te cō
dēnabo. Uade ⁊ āpliꝰ no
li peccare. Scribūt h vba
Jo. viij. ⁊ i euāgelio occur

rentis ferie. Poſt ſacri euangelij ſpūalem ⁊ litteralem expoſitionem generoſi ciues. Ex quo vt claruit, poſt declarationē latrie ⁊ hyperdulie in precedenti ſermone tractaui de honore dulie: vbi demonſtraui quid eēntialiter ſit dulia: ⁊ qualiter debeā magis vni ꝑſone: ⁊ inſuper q̄ꝺo honor dulie magis exhibendus eſt ſacerdotibus: ⁊ eccleſiaſticis ꝑlatis q̄ȝ ceteris ꝑſonis. nūc hēo in ꝑſenti ſermone iterum de precipua veneratōne ſacerdotū tractare: vt magis ac magis vnuſqſqȝ mūdanus incitetꝛ ad honorādū ipſos ſacerdotes. Quod ideo facio: qm̄ rōnes dmōſtrantes ſacerdotum dignitatem in precedēti ſermone ꝓp ſermonis prolixitatem euitandam complere nequi. Et vt formaliter loq̄r dico ꝙ tanta eſt dignitas ſacerdotum: ꝙ abſolute ſuper cunctos principes terre ſūt humiliter honorandi: dulie veneratione. Quā obligationē venerationis ē̄t tripliciter ꝓbo Primo auctoritatibus. Secundo rationibus. Tertio exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus ꝙ dignitas ſacerdotis ſuperat incomparabiliter dignitatem omnium temporalium dominorum: Et per conſeqnēs ab omnibus eſt magis veneranda. vnde Gelaſius papa. Anaſtaſio imperatori adducit auctoritatem Ambroſij. xcvi. diſt. c. Duo ſunt ⁊ ait. Duo ſunt qppe imꝑator Auguſte honoris genera. vȝ honor ſacerdotalis: ⁊ imperialis. Si tamen dignitatem ſacerdotalem regum fulgori compares: ⁊ principum diademati: longe eſt inferior: q̄ȝ ſi compares plumbi mettallum ad auri fulgorem. quippe cum videas regum colla ⁊ ꝑncipum ſubmitti genibus ſacerdotum: ⁊ oſculata eorum dextra orationibus illorum credant ſaluari. Item Innocentius Imperatori Conſtantinopolitano extra de obedientia ⁊ maio. c. Solite. ait. Non negamus quin precellat imꝑator in temporalibus illos dūtaxat qui ab eo recipiunt temporalia: ſed pontifex in ſpiritualibus an eccllit: que tanto ſunt temporalibus digniora: quāto anima prefertur corpi. Et infra ſubdit. Noſce debueras ꝙ fecit deus duo magna luminaria in firmamēto celi: luminare maius vt ꝑeeſſet diei: ⁊ luminare minus vt preeſſet nocti. vtrūqȝ magnū: ſed alterū maius. Ad firmamētū igitur celi hoc ē vniuerſalis eccleſie fecit deus duo luminaria magna. i. duas inſtituit dignitates: que ſunt pōtificalis auctoritas ⁊ regalis ꝑtās. Sed illa que preeſt diebus. i. ſpiritualibus: maior ē: q̄ vero carnalibꝰ minor: vt quanta eſt inter lunam ⁊ ſolem: tanta inter pōtifices ⁊ reges differentia cognoſcatur. hoc āt ſi prudenter attenderet imperatoria celſitudo: non faceret: aut non permitteret conſtantinopolitanum patriarcā: magnum quidem ⁊ honorabile membrū eccleſie: iuxta ſcabellum pedum ſuorum in ſiniſtra parte ſedere cum alij reges ⁊ principes archiepiſcopis: ⁊ epiſcopis ſuis ſicut debent reuerenter aſſurgunt: ⁊ eis iuxta ſe venerabilem ſedem aſſiguent Gloſa autem ſuper illo verbo vt quanta eſt inter lunā ⁊ ſolem ⁊c. ſic arguit dicēs Igitur cum terra ſit ſepties maior luna: ſol autem ſit decies maior terra: reſtat vt pontificalis dignitas quadragies octies ſit maior regali dignitate. h gloſa verbaliter. Ex quibus auctoritatibus patet: qualiter eccleſiaſtica dignitas incomparabiliter excellit omnem temporalem dignitatem: ⁊ per conſequens eſt ei merito maior dulie honor exhibendus: ¶ Secūdo hoc idem probo quadruplici ratione. Primo ratione poteſtatis. Secundo ratione propinquitatis. Tertio ratione auctoritatis. Quarto ratione argumētabilitatis. ¶ Primo ratione poteſtatis ꝓbatur: ꝙ maior eſt exhibendus honor dignitati ſacerdotali: quam omni dignitate temporali. Fundamentum rationis ponitur. iiij. de celo ⁊ mundo. ⁊. viij. Phyſi. Finitū ad infinitum nullam habet comparationē: quēadmodum per ſimilitudinē: nec ſola gutta aque cōparari poteſt ad omnes guttas maris totius. Silr nulla eſt comparatio inter ſubſtantiam pauperculi ruſtici: ⁊ ſubſtātiā imperatoris ſeu Regis francorum. Quo ꝑſuppoſito: certū eſt ꝙ adheſiue ꝑtās ſimplicis ſacerdotis eſt aliqualiter infinita: intelligc in conſecratione corporis Chriſti: omnis vero temporalis poteſtas quātū ad hoc eſt finita ⁊ terminata: qꝺ ſi ſic eſt: ergo in infinitū plus meretur honorari ſimplex ſacerdos q̄ȝ omnis ſimul mundana ꝑtās. Et ꝙ ꝑtās ſacerdotis ſuperat in infinita. patet quattuor reſpectibus. Primo reſpectu ſuperabilitatis. Scꝺo reſpectu equalitatis. Tertio reſpectu maioritatis. Quarto reſpectu cōpabilitatis. ¶ Primo dico ꝙ apparet eē maxima poteſtas ſacerdotis reſpectu ſuꝑabilitatis: Nam ſacerdos in cōuerſione hoſtie ſuperat poteſtatē totius nature: cum ibi requiratur potētia infinita: ⁊ omnis virtꝰ nature eſt finita. Et ꝙ tota virtus naturalis q̄ eſt in omnibus creaturis nō ſit tanta quāta eſt virtus ſacerdotis. patet per experientiā Nam videmꝰ ꝙ natura habet virtutē trāſmutandi elementa de vno in aliud: q2 trāſmutat aquā in humorem: ⁊ humorē in florē ⁊ florem in fructum: ⁊ fructum in cibum: ⁊ cibum in carnem: ſed carnem non pōt natura tranſmutare in aīam. Sed hoc facit virtus ſacerdotalis: qui creaturam in creatorē tranſmutat, ſ. panē in carne Chriſti: ⁊ vinū in eius ſanguinem: ⁊ in hoſtia conſecrata ē corpus ⁊ anima: ⁊ ꝑ cōſequens ibi eſt deus per virtutem ſacerdotis. Nota tamē ꝙ panis non conuertitur in animam: ſed in corpus: ⁊ ex cōcomitantia propinqua eſt etiā ibi anima. Ex cōcomitantia vero remota ē ibi deitas: quia nō eſt illud corpus ſine aīa ⁊ corpus ⁊ anima non ſunt ſine diuinitate. Licet igitur vt patuit magna ſit virtus nature: tamen maior eſt in infinitum virtꝰ ſacerdotis: qui ſic ſuperat virtutem totius nature: ergo a fortiori ſuperat poteſtatē oīum dominoꝝ: quibus h infinita poteſtas nullatenus ē a deo cōicata: que tn̄ ipſis ſacerdotibus conceſſa eſt. vnde Luc. 22. dicitur. Et accepto Ieſus pane gratias egit ⁊ fregit: deditqȝ diſcipulis ſuis dicens. Hoc eſt corpꝰ meū quod pro vobis tradetur: hoc facite i meam cōmemorationem. Tunc enim ſcꝺm doctores omnes apoſtolos ⁊ eorū ſucceſſores ſacerdotes inſtituit: dans eis poteſtatē realiter conficiendi ſuum verum corpus. ¶ Scꝺo etiā dico ꝙ apparet eſſe maxima ⁊ infinita poteſtas ſacerdotis reſpectu eq̄litatis. Naȝ ſacerdos in virtute ⁊ potentia videtur quaſi deo eſſe equalis: qꝺ ſic patet. Nam in tribus deus oſtendit potentiā ſuā eē magnā. Primo eius potētia fuit magna quādo de aliquo aliquid fecit: ſicut quādo formauit corpus Ade de terra: ⁊ Euam de coſta Ade. Scꝺo eiꝰ potētia fuit maior: qn̄ de nihilo aliud fecit: ſicut fuit qn̄ mundum de nihilo creauit. Tertio di potētia fuit maxima: quādo (vt ita dicam) de creatura fecit creatorē: ſicut in incarnatione verbi: in qua deus factus eſt homo: ⁊ homo deus. Hanc maximā potentiam miniſterialiter deus ſoli ſacerdoti cōtulit ⁊ nulli alij creature: nec ⁊ ipſi virgini glorioſe coferre voluit: vnde ſoli ſacerdoti cōceſſit: ꝙ deꝰ (vt ſic dixerim) cōuertatur in ſubſtātiam hoſtie: ⁊ econuerſo ſubſtantia hoſtie in deum. Si quis autem aſſereret pertinaciter ꝙ hanc maximam poteſtatem aliquis haberet preter ſacerdotē vtiqȝ hereticus eſſet: ꝑut habetꝛ ex̄ de ſum. trini. ⁊ ſide catho. c. i. §. vna vero. vbi ſic dr̄ Una ꝟo eſt fideliū vniuerſalis eccl'ia: extra quā nullus omnino ſaluatꝛ: in qua idē ipſe ſacerdos ē ⁊ ſacrificiū Ieſus Chriſtꝰ: cuiꝰ corpus ⁊ ſanguis in ſacramēto altaris ſub ſpeciebus panis ⁊ vini veraciter cōtinetur tranſubſtantiatis pane in corpus: ⁊ vino in ſanguinē ꝑtāte diuina. Et ita hoc ſacramētum nemo poteſt conficere niſi ſolus ſacerdos: qui rite fuerit ordinatus ꝫm claues eccleſie: quas ipſe conceſſit apoſtolis ⁊ eorum ſucceſſoribus Ieſus Chriſtus. h ille. Ecce quāta eſt poteſtas ſacerdotis: qm̄ cū ſit (vt ſic dixerim) eq̄lis eo in virtute: meretur (nō quaſi homo: ſed quaſi deus) a cunctis fidelibꝰ venerari. Preternitto ꝙ Bonauētura in. iiij. diſt. 10. dicit: ꝙ eiuſdē potētie ē creare totum mundum: ⁊ tranſubſtantiare hoſtiā in corpus: ⁊ vinum in ſanguinē Chriſti: q2 vtrobiqȝ requiritur bonitas: ſapientia: atqȝ infinita potentia: lȝ reſpectu materie maiꝰ ſit de nihilo q̄ȝ de aliquo aliquid facere. Qꝺ ſi ſic eſt: ꝙ virtus tranſubſtantiandi hoſtiā in corpus Chriſti: quā habet ſolꝰ ſacerdos equiparetꝛ creatori totius mūdi: cogita q̄ſo quāto honore ⁊ reuerentia ſacerdos debet venerari. ¶ Tertio etiā dico ꝙ poteſtas ſacerdotis apparet eſſe maxima: ⁊ q̄ſi infinita reſpectu maioritatis. Non tm̄ (vt patuit) ſacerdos ſuperat in virtute naturā ⁊ omnes homines: ſed inſuꝑ excedit omnes angelos ſuperne ciuitatis in amplitudine poteſtatꝫ: qꝺ ſic patet. lȝ enim vnus angelus quantūcunqȝ minimus poſſit mouere vnum celum iuxta ſententiā theologoꝝ in. 2. ſententiarū tamen minime poteſt vnum ipſoꝝ celorum de celo ad terram: tam cito transferre: ſicut radiꝰ ſol' emittitꝛ ab ipſo ſole. Eſ ſacerdos trāſfert ſuo miſterio veriſſimū corpꝰ xp̄i de celo empireo ad ipſuȝ altare ſacratū: ⁊ h tā cito ſeu in tāta tp̄is breuitate: ſicut ē diffuſio ſolaris lucis in terram: ſicut ponūt theologi in. 2. di. ix. vel dicas ꝙ lȝ ꝑtās angeloꝝ

ſit magna in mouendo celos:tñ nō pōt trāſubſtantiare vnā ſubſtantiā in aliā ſicut facit ſacerdos:vnde ſi qs crederet ptinaciter ꝙ diabolus vel aliquis angeloꝝ poſſet trāſubſtantiare vnā creaturā in aliā hereticꝰ eſſet:vñ conciliū acquirenſe.xxvi.q.v.c.epi ait.Quiſqs credit poſſe fieri aliquā creaturā aut ī meliꝰ aut in deteriꝰ immutari:aut trāſformari in aliam ſpēm:niſi ab ipſo creatore qui oīa fecit:ꝛ p quē omnia facta ſunt:procul dubio infidelis eſt ꝛ pagano deterior.h̄ ille. Hoc tñ vt p̄dictū eſt ſacerdos quotidie facit:dum vinum in ſanguinē ꝛ hoſtiam in corpꝰ Chriſti ↄuertit.Vel dicas ꝙ ſacerdos excedit dignitatē oīum angelorum in celeſti hierarchia.Et rō eſt ꝙ nullꝰ angeloꝝ ſe extēdit niſi ad fines ſue hierarchie:ſiue ſuorū ordinū.Sacerdos autē extēdit ſe ēt vſqꝫ ad fines hierarchie ſuperceleſtis:dum pars q̄ cōſecrat̄ ē in hierarchia ſuperceleſti:ppter qd apoſtolus ad hebreos.iȝ.ait.Habemus altare de quo non hñt ptātem edere:qui tabernaculo deſeruiūt.i.angeli.Ex quo igitur vt claruit ptās ſacerdotis excedit i hoc virtutem omniū angeloꝝ:per ↄñs meretur ſacerdos ex ſupradicto reſpectu magis honorari:q̄ȝ ſim̄l oēs nouē chori āgeloꝝ.Taceo de potētia demonū que tanta eſt:ꝙ ad eaȝ nulla in mūdo eſt cōpatio.Sicut enim dicit Job.xli.Non eſt ptās ſup terram que compareť ei qui factus eſt vt nulluȝ timeret.Et lȝ tāta ſit demoniū ptās:maior tñ incōpabiliter ē ptās ſacerdotis.Et rō eſt:qꝛ cū demones toto ſtudio ac viribus nitantur p iniqtates pctōribꝰ celū claudere:ſacerdotes tñ ſacramēta penitētia miniſtrādo:plus q̄ȝ illi claudere pñt celum confitentibꝰ:ꝛ penitentibus eis inuitis aperire.In cuiꝰ myſteriū cū ſacerdotes ab epō ordinant̄:ptās clauiū eiſdē cū ſacerdotali caracterē miniſtrat̄ ſicē habetur in.iiij.ſen.di.xix.ppea Matth.xvi.ſaluator dic̄.Tu es Petrꝰ ꝛ ſup hanc petrā edificabo eccleſiā meā:ꝛ porte inf.n.p.a.e.ꝛ tibi dabo cla.reg.ce. ¶ Quarto deniqȝ dico ꝙ appareteſſet maxima ꝛ q̄ſi infinita ſuper oēs ptās ſacerdotū reſpectu cōparabilitatis..In hoc reſpectu o virgo glorioſa ꝛ bñdicta pfecto in veritate dicā me excuſatū habebis. Nam demonſtro ſm qd ptātem ſacerdotis eſſe maiorē ptāte virginis glorioſe.Et in hoc Chriſtus voluit honorare ſacerdotes ꝛ pferre eos ſue matri. In q̄ttuor igitur ſm doctores ſacros ptās ſacerdotis ꝛ dignitas excedit ptāteȝ ꝛ dignitatē virginis glorioſe.ſ.in breuitate:in maioritate:in imortalitate:ꝛ in replicabilitate.

¶ Primo in breuitate. Nam pōatur ꝙ qs habeat clauem:que in qnqȝ vicibꝰ aperiat portam:ꝛ alius habeat aliam q̄ aperiat in viij.vicibꝰ:nonne potētior erit prima clauis ſcda:certe ſic.Sic nempe lingua virginis benedicte clauis extitit paradiſi:que octo verbis portam aperuit:qñ rñdit angelo Luc.i. Ecce ancilla domini fiat mihi ſȝ vbū tuū. Ecce ꝙ non in pma vice ſiue in primo vbo nō in ſcdo:ſed oibus.viij.cōpletis verbis:filiꝰ dei deſcendit de celo in vterū eius. Sed vere longe maior eſt ſacerdotis ptās:qui in qnqȝ vbis dicendo:hoc eſt enī corpꝰ meuȝ aperit portam paradiſi:ꝛ facit filiuȝ dei incarnari in manibꝰ ſuis.O magna ſacerdotis poteſtas.O mirabilis ſacerdotis dignitas:qui tam paucis vbis dei filiuȝ cogit incarnari. ¶ Scdo poteſtas ſacerdotis excedit ptātem viginis in maioritate. Chriſtus enim veniens in vterum virginis bñdictum ſm Alexā.in.ȝ.parte ſumme.vbi agit de incarnatiōe verbi:corpus habuit tam paruū ſubtile ꝛ minutū:vt ſup papiꝝ vel palma poſitum:vix illud humanꝰ oculus percepiſſet:cū tñ ibi eſſet diuinitas:anima:ꝛ corpꝰ omnibus membris organicis ꝛ liniamentis formatum:qd bñ pphauit Iſaias.io.c.dicens.Verbum abbreuiatum fecit dñs ſup terrā. Femina circūdabit virum.Ad prolationem aūt verborū ſacerdotis certe deſcēdit Chriſtus tam magnus in manibꝰ eius ſicut erat in cruce:ꝛ ſicut modo regnat i celo. ¶ Tertio excedit poteſtas ſacerdotū poteſtatē virginis in imortalitate.Naȝ in ventre virginis Chriſtꝰ fuit paſſibilis ꝛ mortalis.in altari vo ſm Ricar.in.iiij.di.xi.arti.iiij.q.iiij.ſeu in manibꝰ ſacerdotū eſt impaſſibilis ꝛ imortalis ꝛ glorioſus. ¶ Quarto ſ ſuper ſacerdos excedit virgineȝ glorioſam i replicabilitate.Nā ſi beata virgo illa.viij.verba.Ecce ancilla cum cōſenſu millies replicaſſet filius dei de ipſa amplius carneȝ non ſumpſiſſet.Et ratio eſt qꝛ impoſſibile ē a patre aliud procedere verbum pro eo ꝙ verbum ſuum genitum ſit perfectiſſimum totamqȝ potentiā generandi exhauſit a pře ſta vt ſit impoſſibile virgini matri poſſe parere vel concipere alium filium vnigenitum dei:cum per Chriſtum in ſua conceptiōe exhauſta ſit in virgine tota poteſtas generādi ſed ſimplex ſacerdos in hoc virginē excedit quia ſm ritum eccleſie totiens quotiens conſecrat filius dei deſcendit de celo. Ex p̄dictiſ collige quanto honore ſacerdos ſit dignꝰ:q in virtute ꝛ potentia excedit totam naturaȝ excedit omnes etiam angeloruȝ choros excedit omnes demones:excedit virgineȝ glorioſam. Et vltra hoc videtur eſſe ſimilis in potentia:que eſt infinita ſanctiſſime trinitati.

¶ Scdo etiam probo ratione propinquitatis ꝙ maior exhibendus eſt honor dignitati ſacerdotali:q̄ȝ omni dignitati tēporali. Fundamentum rationis ponit Plato in Thimeo di. Perfectius eſt aliquid ſimpliciter: qd p ſimilitudinem ſummo deo eſt propinquius: patet hec regula. Nam quia angelus caret materia corporali ſicut deus:ideo eſt nobilior per naturam omnibus animalibus rōnalibus materie corporali coniunctis. Similiter quia virgo concepit dei filium:quemadmodum ꝛ celeſtis pater:ideo per hanc ſimilitudinem deo propinquam : ipſa eſt nobilior: ſm Bonauē.in.i.di.xliiij.in queſtionibꝰ circa litteram.cunctis angelis rationalibus creaturis. Quo preſuppoſito:certum eſt: ꝙ ſacerdos eſt magis Chriſto ſimilis ſeu ppinquus in ſimilitudine:ꝛ precipue in duobus: q̄ȝ ſint omnes homines mundi.ſ. in officio angelorum:ꝛ in caractere ſacerdotali. Et p conſequens et his eſt pre ceteris honorandus. Nam Chriſtus duo officia habuit primum fuit officium angeloruȝ:propter quod eſt angelus vocatus. Malachie.ȝ.vbi dicit̄ Ecce ego mitto angelum meum:ꝛ preparabit viam ante faciem meam:ꝛ ſtatim veniet ad templum ſanctum ſuum dominator quē vos queritis: ꝛ angelus teſtamenti .ſ. noui quem vos vultis.hec ille. ¶ Secūdum Chriſti officium fuit officium ſacerdotum:proptē quod a propheta.pſ.cix.ſacerdos vocatur. Jurauit dominus ꝛ non penitebit eum : tu es ſacerdos in eternum ſecundum ordineȝ Melchiſedech. Nam Chriſtus vere fuit ſacerdos:prout probat Thomas quattuor rationibus.ȝ.parte ſumme.q.xx.arti.i.in corpe queſtionis.hec duo officia ad ſimilitudineȝ Chriſti ſolus ſacerdos habet. Et primo hȝ officium angelorum ppter quod āgelus vocatur ꝛ non homo ſicut ceteri. Malachie.ij. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiā ꝛ legē exquirent de ore eius:quia angelus domini exercituum eſt. Sciendū igitur eſt ꝙ in ſacra ſcriptura inueniuntur quattuor angeli nominati:Michael:Raphael:Vriel:ꝛ Gabriel. Michael officium eſt pro fidelibꝰ intercedere ꝛ orare:vt habetur.Dañ.x. Raphael officium eſt fideles ſanare: vt hab̄ eſt Thobie.xi. Nam interpretatur medicina dei Vriel officium dei ventura nunciare vt habetur Eſdre.iiij. Gabriel officium eſt miniſteria dei declarare:vt habetur Luc.i.quia de fide incarnationis Mariam ꝛ Joſeph iſtruxit. Iſta quattuor angelorum officia cuilibꝫ ſacerdoti : ꝛ precipue curato ſunt iniuncta. Nam ſacerdos curatus primo hȝ officium Michael dum pro populo publice itercedit vt habetur Leuit.x. ¶ Secundo habet officium Raphael dum fideles ab infirmitatibus ſpiritualibus ſanat per deuotā ſacroꝝ adminiſtrationem: ſm illud Jacobi vltimo Infirmatur quis in vobis inducat pſbyteros eccleſie ꝛ orent ſuper eum: vngentes eū oleo in nomine domini:ꝛ oratio fidei ſaluabit infirmum:ꝛ ſi in peccatis ſit remittētur ei. ¶ Tertio habet officium Vrielis duȝ futura bona:ſeu mala bonis:ſeu malis p̄nunciat.ſ.bonis vitam eternam:ꝛ malis gehennam eternam. ¶ Quarto habet officiū Gabrielis:dum fidem catholicam populo ſuo predicat ꝛ declarat. Nam ipſi reges debent formam legis euangelice ab ipſis ſacerdotibus accipere:vt habet̄ Deutero.xvij. Quia igitur officium ſacerdotale eſt angelicū:idō a Joanne apoc.i. Septem ſacerdotes eccleſiarum:ſeptem angeli vocātur. Ex quo igitur: vt patet ſacerdos habet officium non humanum ſed angelorum:ideo ſuper omnes homines merito debet venerari. ¶ Secundo ſiſup ſacerdos aſſimilatur Chriſto in officio ſacerdotali:qd eſt infinite dignitatis:ꝛ idō imprimitur quidam caracter ſeu ſignuȝ precioſum in cuius virtute per hoſtiā cōſecratam offert deo patri ſacrificiū corporis ꝛ ſanguinis dilecti filij ſui. De qua ſigni impreſſione Iſaie.lxvi.dicitur. Videbūt gloriam meam ꝛ ponam in eis.ſ.ſacerdotibus ſignū meuȝ id eſt caracterē ſeu ſacerdotij dignitatem. Ricar.etiam in.iiij.diſt.xxiiij.articu.iiij.q.ȝ.

in corpore queſtionis dicit. Lȝ aliqui dicant
ꝙ in ordine ſacerdotij caracter imprimat cū
ſibi epiſcopus man⁹ imponit dicēs. Accipe
ſpiritum ſanctum: mihi tamen videt ꝙ ca-
racter imprimatur in ſacerdotē cuȝ ab epō
accipit calicem cuȝ vino: ⁊ pathenam cū ho
ſtijs hoc Ricar. Iſtud aūt ſignaculū ſacer-
dotis habet. vi. preclara inſignia: qb⁹ ſacer-
dos ꝓcunctis debet honorari: ¶ Primum
eſt decoris inoffuſcabilis. Nam iſtud ſignū
tam ſacrum tāq̃ ſpirituale quoddam orna-
mentum habet animam ſacerdotis decorat
etiam plus q̃ lux ſolaris ipſum aereȝ ⁊ mun
dum: qm̄ perfectiões ſpūales ſunt ſimplicit
illuſtriores corporalibus. Unde ſi quis vide
ret animam ſacerdotis hoc ſigno illuſtrataȝ
cuncta corporalia pulcherrima et turpiſſima
apparerent: qḋ ſignum bene figuratur ꝑ illā
laminam auream: que fuit ſuppoſita capiti
ſacerdotis ſtantis ante altare domini: vt ha
betur Zacharie. 3. Et hoc fuit conueniēs: qꝛ
ſicut miniſtrantes regibus veſtibus decoris
adornari debent: ſic ſacerdoti q miniſtrat ſa
cratiſſime trinitati conuenit hoc pulcherri-
mo caractere decorari. ¶ Secūdum inſignū
eſt aſſimilationis. Naȝ licet anima ex ſui na
tura aſſimiletur deo: tamen per h̄ ſignum ſa
cerdos magis dei filio aſſimilatur: propter
qḋ Dioyſi. ii. de angelica hierarchia. appel-
lat ſacerdotem deiformem. ¶ Tertium inſi-
gnum eſt diſcretionis. Nam ex hoc ſigno ſa
cerdotes tanq̃ Chriſti milites in hoc mūdo
⁊ in celeſti patria a cunctis per h̄ ſingulare
ſignum diſcernuntur: ſicut diſcernuntur mili
tes regis a militibus ducis. ¶ Quartum in
ſignum eſt vigoris inſuperabilis. Nam po-
teſtas tranſubſtantiandi panē ⁊ vinū i verū
corpus ⁊ ſanguinē Chriſti: confertur in hoc
caractere: que tranſcendit poteſtatem oīum
rationalium creaturaꝝ: vt nō: in. iiij. ſen. di.
io. ¶ Quintum inſignum eſt valoris impcia
bilis. Nam illud ſignaculum tante ē precio-
ſitatis: ꝙ alicui rei comparabili nullatenus
pōt ꝯparari. Et iō increpantur ſimoniaci in
iiij. ſen. diſt. xxv. qꝛ iſtud ſacramentum: ſeu ſi
gnum emunt: qḋ nullo mundi theſauro cō
parari poteſt. ¶ Sextum inſignum eſt terro
ris indelebilis. Nam hic caracter nō poteſt
deleri ſm theologos in. iiij. aliquo ſcelere vel
peccato: nec deleri poteſt per peccatū: nec ꝑ
degradationem: nec per mortem: nec ꝑ dam

nationem in inferno. Ex quo igitur: vt patet
ſacerdos eſt Chriſto ſimilior per ordinem ſa
cerdotalem precunctis hominibus mundi.
ideo preceteris honore dulie debet venerari
¶ Tertio etiam probo rōne auctoritatis: ꝙ
maior exhibendus eſt honor ipſi ſacerdoti:
q̃ dignitati cuilibet temporali. Et ꝓ funda-
mento iſtius rationis quero in forma qōnis
quis ſimpliciter ſit magis honorandus: an
malus prelatus: vtputa epīs vel curatus an
omnes eius ſubditi optimi. Ad quod reſpō
det. Tho. in. 3. di. ix. arti. 3. di. ꝙ malus prela
tus: ſeu ſacerdos curatus: ex quo ab eccleſia
tolleratur: magis debet honorari: q̃ qlibet
bonus ⁊ optimus ſubditus: ⁊ hoc triplici re
ſpectu. Primo quia prelatus gerit vicē dei
ſeu eſt eius vicarius: ꝓp qḋ quantum ad h̄
deus in ipſo laudatur: ⁊ ideo honor q fit ꝓ
lato lȝ malo fit deo: qui honor bonis ſubdi
tis nequaq̃ debet. ¶ Scḋo ēt debetur ma-
ior honor prelato magno: q̃ ſubditis bonis
qꝛ ipſe eſt perſona publica: ⁊ honoratur in
ipſo vniuerſaliter bonitas eccleſie: q̄ maior
eſt q̃ merita ſingularis ꝑſone: ꝓp qḋ. i. ethi.
Phūs ait. Bonum quāto cōius: tanto diui-
nius. Et. vij. q. i. c. Scias. dicitur. Plurimoꝝ
vtilitas vnius vtilitati ꝓferri dȝ. Ex quo igi
tur prelatus etiam malus gerit officium cō
munis vtilitatis: ſubditus autem bon⁹ ſim-
pliciter gerit officiū boni priuati: ideo ꝓp h̄
plus debet honorari. ¶ Tertio inſuper ꝯpo
nitur honor mali prelati honori boni ſubdi
ti: quia prelatus ſe habet ad virtutem: ſicut
cā efficiens in alijs virtutem: ſeu ſicut agens
cauſa: Et quia dignius eſt alterius virtutis
cām exiſtere: q̃ ſolum virtuoſum eſſe: vt dic̄
Phūs. ix. Ethy. Seu dignius eſt magis dare
q̃ accipere: hinc eſt ꝙ ex hoc malus ꝓlatus
eſt magis honorandus quolibet bono ſub-
dito. h̄ Tho. ſententialiter. ¶ Adde ſi vis. ⁊
quartū reſpectū. Nam prelatus ſeu ſacer-
dos curatus lȝ ſit malus: non tamē aufert
ex hoc in eo plus q̃ in bono auctoritas cō-
ficiendi ſeu miniſtrandi ſacramenta: dicente
glo. i. q. i. c. Multi. Quid melius corpore ⁊ ſan
guine Chriſti: ſiue ergo per bonos: ſiue ꝑ ma
los miniſtros diſpenſetur: tamē ſacramētū
eſt: nec bonorum meritis diſpenſatoruȝ am
pliatur: nec malorum attenuatur: quia neqȝ
qui plantat: neqȝ qui rigat aliquid eſt: ſȝ q
incrementū dat deus. hec ille. Et. i. q. i. c. dūs

dicit. Memēto ſacramentis dei nihil obeſſe
mores malorum hominum: quo illa vel nō
ſint: vel minus ſint. hec ibi. Aug. etiā. i. q. i. c.
Inter. ait. Inter catholicam eccleſiam in mi
niſterio corporis ⁊ ſanguinis domini nihil a
bono maius: nihil a malo minus conficitur
ſacerdote: quia nō immerito conficientis: ſȝ
in merito conficit creatoris ⁊ virtute ſpūs
ſancti. Ex ꝑdicto q̄rto reſpectu pȝ. ꝙ ſemꝑ
eſt magis honorādus malus ꝓlatus q̃ bō
ſubditus: vel dicas ſm Alexan. 3. pte ſūme
q. xvi. arti. ꝙ duplex eſt honor. ſ. gratuit⁹ q
cum non ſit de neceſſitate magis debet bo-
no ſubdito: qꝛ maior eſt dignitas imaginis
dei in eo q̃ in malo prelato. honor autē ne
ceſſarius magis debet ꝓlato malo inquātū
ꝓlatus eſt: q̃ ſubdito bono: quia inquantū
prelatus gerit vicem dei. ſic enim dicit ad
Ro. 13. Miniſter eniȝ dei eſt: qḋ nequaq̃ fa-
cit ſubditus bonus. Ex quibus diſtinctioni-
bus patet: ꝙ ꝓlati ⁊ ſacerdotes lȝ ſint mali
ſemper tamen honorādi ſunt: nec eis vnq̃
detrahēdum eſt. Et h̄ contra diabolicos ſe
culares. Nam ſi ſacerdos prelatus vel reli
gioſus tranſit per viam: nullam faciūt ei re
uerentiam: tāq̃ ſi eſſet aſinus: imo aliqui di
cūt: o iſti⁹ fratachioni ſeu pretachioni ſunt
ribaldi: ⁊ dant nobis mala exēpla: o lingua
diabolica: o lingua venenata: o lingua ꝑuer
ſa ⁊ iniqua: conſidera in illis, q̄ſo auctorita
tē Chriſti: ⁊ caueas tibi ab ira dei. Tibi. n.
ꝓcipitur Exode. 22. Dijs. i. ſacerdotibus nō
detrahes. Et ꝓpha in perſona dei ait. No-
lite tāgere chriſtos meos: ⁊ in ꝓphis meis
n. m. Et Anacletus papa. 2. q. vij. c. Accuſa-
tio cōtra tales ait. Si detractores quorūcū-
qȝ grauiter iudicātur: ⁊ in ꝑditionis laqueū
cadunt: multo magis laceratores famuloꝝ
dei dānantur in baratrum: ⁊ niſi ſe correxe
rint inferni flāmis crudelibus exurēt. h̄ ille
Itē. xi. q. 3. c. Abſit. dicitur. Abſit ne quiſq̃
ſiniſtrum de his arbitremini: aut loquamini
q apoſtolico gradui ſuccedētes: Chriſti cor-
p⁹ ſacre ore conficiūt: per quos nos xpiani
ſumus: q claues regni celorū habētes ante
iudicij diē nos iudicabūt. h̄ ibi. Propterea
vi. q. i. c. Sacerdotes. dicitur. Sacerdotes q
ꝓprio ore corp⁹ domini cōficiunt: ab omni-
bus ſunt obediendi ⁊ timēdi: non dilacerā-
di: aut detrahendi: quia a quib⁹ ſe domini
populus benedici ſaluari aut inſtrui cupit:

nullatenus eos debet arguere: nec vulg⁹ in
eorū accuſationem ſuſcipi. popul⁹ enim ab
eis benedicēdus eſt ⁊ corripiendus: nō ipſi
ab eo. hec ibi. O igitur igrate chriſtiane: cur
patres tuos ſpirituales dilaceras: Dic mihi
queſo ſi nō eſſent ſacerdotes quis te bapti
zaret: quis tibi miſſas diceret: quis te in cō-
feſſione ſine qua nō eſt ſalus audiret: quis
te cōmunicaret: quis tibi cetera ſacramēta
miniſtraret: quis deniqȝ te mortuum de do-
mo extraheret: ⁊ ad ſepulturam cum laudi-
bus dei conduceret: Certe cunctis his be-
neficijs careres: niſi ſacerdotes per di priui
legium ea tibi communicarent. Tales pro-
fecto de ſacerdotibus ſic murmurātes: ſunt
ſimiles illis de quibus in euangelio domi-
nus dicit. Qui vident feſtucam in oculis
proximorum ſuorum. cum tamen non vide-
ant trabem maximam: quā in proprijs ocu
lis habent. De quibus Grego. i. q. i. c. Mul
ti. ait. Multi ſecularium hominum cum po
tius ſacerdotum vitam q̃ ſuam diſcutiūt
in magnam contentionis diuinorum ſacra
mentorum crimen incurrunt. Magna eniȝ
trabe vulneratos oculos habētes: eāqȝ ne-
gligentes: feſtucam tenuem in aliorum con-
ſpiciunt oculis: quā dum incaute feſtinant
euellere: in erroris foueam dilabuntur: mi-
nus quidem conſiderantes: ꝙ non eos ſa-
cerdotum vita lederet: ſi ipſi humiliter bo-
nis ſacerdotum admonitionibus aurem ac
comodarent: ſed dum hypocritarum more
plus illorum famam: q̃ propriam vitam di
iudicant: vtiqȝ ſancta monita ⁊ ſpiritualia
dona contēnunt. hec ille. Uide igitur o chri
ſtiāe ne vnq̃ a bono te retrahat quorūdā
clericorum vita deformis: cum etiam non
deſpicias in tua neceſſitate candelaȝ: alios
quidem illuminantem: ſe vero conſumen-
tem: nec inſuper deſpicis crucem in triuio
iter tibi monſtrantem: nec tamen ſeipſam
inde mouentem: nec ēt deſpicitur ipſa cam
pana ad predicationem alios vocans: cum
tamen ipſa ad predicationeȝ non deſcēdit.
Uir vtiqȝ diſcretus ⁊ prudēs a quolibet bo
num exemplum ſuſcipit: ſi quod prebet. im-
pio tamen relinquens impietatē ſuā quia
vt ſcribit ꝓuerb. i. Fruſtra iacitur rhete ſcꝫ
maloꝝ exēploꝝ ante oculos pēnatoꝝ. i. aſſi
oculatas ⁊ virtuoſas mentes hoīuȝ ſenſa-
torū. Serua igitur circa ſacerdotes ꝯſilium

apoſtoli ad Roma.xij.di. Noli vinci a malo. ſcilʒ exemplo:ſed vince in bono malū.i.in diſcreta edificatione boni vince malū proximi tui. Et dato ꝙ etiam nūc multi reperiantur mali ſacerdotes vel prelati:ſtene concluſionaliter puerbiū florentinū:ꝙ incomparabiliter maius malū eſt:capo mozo che capo rotto.hoc eſt dicere:ꝙ deterius ē homini habere caput preciſum:ꝙ caput vulneratum ꝛ fractum. Sic vtiqʒ xpianis populis periculoſius ꝛ damnoſius eſſet non habere moderno tempoꝛe malos religioſos ꝛ ſacerdotes:ꝙ nullos habere:etiāʒ ſi in multis virtuti ꝛ iuſticie aduerſanť. Et qua ratione bene concludiť:ꝙ quilibet malus prelatus vel ſacerdos curatus:magis eſt honorandus:ꝙ qlibet optim⁹ ſubdit⁹. ¶Quarto etiam pꝛobo ratione argumētabilitatis. ꝙ maioꝛ exhibēdus eſt honoꝛ ſoli ſacerdoti:ꝙ omni ſimul dignitati tempoꝛali. Tante enīʒ eſt dignitatis ſacerdos:ꝙ in quinqʒ verbis curia celeſtis deſcendit ad ipſuʒ humiliter honoꝛandū. Quattuoꝛ namqʒ pcipue dum ſacerdos hoſtiam cōſecrat deſcēdunt ad ipſum honoꝛandum. Et pꝛimo ſanctiſſima trinitas. Nam licet in altari ſola filij perſona ſit conſecrata:tamē in illa cōſecratione adeſt pꝛeſentia omniū trium pſonarum diuinaꝝ. Et ratio eſt. Nam ſicut pater ꝛ fili⁹ ſunt vnū principiū ſpiratiuū ſpiritusſancti:vt habetur extra de ſum.tri.ꝛ fide ca.libro.vi.ita pater ꝛ fili⁹ ꝛ ſpiritusſanctus ſunt vnū pꝛincipiū productiuū:ꝛ opatur ab extra:quoniā opera trinitatis ab extra ſm eſſentiā ſunt indiuiſa:licet abintus ſint diuiſa. Et qꝛ conſecratio hoſtie eſt op⁹ ab extra. Et inſuper quia perſone diuine ibi ſunt vbi operanť:neceſſe eſt pꝛopter hoc ꝙ ad conſecrationē hoſtie ſit ibi pꝛeſentia patris ꝛ filij ꝛ ſpiritusſancti. Ecce iam qualr ſacerdos etiam ſi ſit malus a tota trinitate honoꝛetur. ¶Secundo adſunt in conſecratiōe hoſtie oꝛdines:ꝛ chori angeloꝝ:q aſſociāt ipſum dominū ꝛ regem angeloꝝ.dicēte Grego.in omelia paſcali:ꝛ ponit de cōſe.diſtin.ij.ca.quid ſit ſanguis. Quis inqt fidelium dubiū habere poſſit in ipſa imolationis hoꝛa ad ſacerdotis vocē celos aperiri:ꝛ in illo xpi miſterio angelorum choros adeſſe:ſumma ꝛ ima ſociari:ꝛ vnum quidē ex inuiſibilibus ꝛ viſibilib⁹ fieri.hec ille. Nota ꝙ non dixit chorus ſed choros. Naʒ nouem ſunt chori angeloꝝ:iō in plurali dixit nō ſingulari:qꝛ ēt maioꝛes adſunt. ¶Tertio adſunt in cōſecratōe hoſtie omnes anime ſanctoꝝ:vtputa patriarchaꝝ:pꝛophetarum:martyꝝ ꝛc.ipm ſacerdotem:cū ſacramento venerētes. Unde Hiero.cōtra vigilantiū ait. Anime ſanctoꝝ quoꝝ reliquie ſunt in eccleſia comitātur xpm in hūc mūdum in ſacerdotū manibus quottidie venientē.hec ibi. ¶Quarto deniqʒ adeſt ad venerandum ſacerdotē in cōſecratione hoſtie glorioſa virgo Maria cuʒ comitiua ſanctaruʒ virginū.vnde Apoc.xiiij.dicit. Uidi ſupra montē ſyon.i.ſup altare agnū ſtanteʒ: ꝛ cū eo.cxliiij.milia habentes nomen eius ꝛ nomen patris ei⁹ ſcriptū in frontib⁹ ſuis:ꝛ ibi ſubdit. Hi ſunt qui cum mulierib⁹ non ſunt coinqnati:virgines.n.ſunt ꝛ ſequūtur agnū.quocūqʒ ierit.hec ille. Et eccleſia hoc idem canens cōfirmat.di. Jeſu coꝛona virginū.ꝛ dic totū. Si igitur vt patuit tota trinitas:oēs angeli:omnes ſancti:ſup oīa glorioſa virgo cum comitiua virginū ſacerdoteʒ ſic humiliter veneranť:ꝙto magis qſqʒ vere fidelis:(niſi ſit diaboli filius) dʒ ſacerdotes venerari. Ex predict. ergo quattuoꝛ rationib⁹ patet:ꝙ ſacerdos pꝛecūctis honorari debet. ¶Tertio deniqʒ hoc idem pꝛobo exemplis. Et pꝛimo exēplo noſtri ſaluatoꝛis:q vt habeť.i.q.i.ca.nōne.ſacerdotes honoꝛauit:dūʒ ad eos lepꝛoſos ſanādos remiſit:ppť quod Matth.viij.lepꝛoſo dixit. Uade oſtēde te ſacerdoti.ꝛ Luc.xvij.Decē lepꝛoſis mundandis dixit. Jte oſtēdite vos ſacerdotib⁹. De quo ēt Cipꝛian⁹ papa.xcv.di.c.dñs noſter.ait. Dominus noſter ieſus xpus rex ꝛ iudex ꝛ de⁹ noſter vſqʒ ad paſſionis dieʒ ſeruauit honoꝛem pontificibus ꝛ ſacerdotib⁹:ꝙuis illi nec timoꝛem dei:nec agnitioneʒ xpi ſeruaſſent. Nam cum lepꝛoſum mūdaſſet dixit illi. Unde oſtende te ſacerdoti ꝛ offer donū:humilitatē nos chriſt⁹ humilis docuit:ſacerdoteʒ adhuc appellās quē ſciebat eſſe ſacrilegum. Jtem cū ſubdit⁹ paſſioni alapā accepiſſet:ꝛ ei diceret:ſic reſpondes pontifici:nihil ille contumelioſe locut⁹ eſt in perſonā pontificis:ſed ſic magis innocentiā ſuam tutatus eſt dicens. Si male locut⁹ ſum exprobꝛā de malo:ſi āt bene:quid me cedis: Que omnia ab eo iō facta ſunt humiliter:vt nos hūilitatis ac pacientie hērem⁹ exēplū. Docuit.n.ſacerdotes veros a nobis legitime debere honoꝛari: dū circa falſos ſacerdotes ipſe talis extitit. Quo exēplo patet:ꝙ qſqʒ debet ſacerdos venerari:cum ſolus ſacerdos noue legis ſit nobilioꝛ cunctis ſacerdotibus veteris legis. Aliud exemplum habem⁹ de Conſtantino imperatoꝛe de quo legitur.ꝙ cū ſacerdotū concilium in eccleſia conuocaſſet:nō auſus fuit pꝛimū locū tenere:nec pꝛeſbyteroꝝ cōmiſcere cōſenſibus:ſed ſedem nouiſſimam occupauit:ſententias vero quas ab eis appꝛobatas audiuit:ita veneratus ē:ac ſi de oꝛe dei manifeſtaſſent. Pꝛoinde.xcv.di.c.in ſcripturis de ipſo ſic dʒ. Jn ſcripturis ſic narratur impatoꝛē Coſtātinū dixiſſe. Uere ſi pꝛopꝛijs oculis vidiſſem ſacerdotē dei aut aliquem eoꝝ qui monaſtico habitu circūamicti ſunt delinquentē ac cadentē:clamidē meā explicarē ꝛ cooperirē eum:ne ab aliquo videretur. Jtē.xl.q.i.ſacerdotibus.habetur ꝙ imperatoꝛ noluit ꝯtra ſacerdotes iudicare dicens. Eſt qui vos iudicat. Simile habes.xij.q.i.c.furtum. Ex pꝛedictis auctoꝛitatibus:rōnibus ꝛ exēplis ſimul etiā cū pꝛecedenti ſermone patet:qualiter ſacerdotes debent pꝛe cunctis venerari. Et ſic per conſequens etiam patet ſexta contemplatio latrie ſeu diuine adoꝛationis:que dicit contemplatio aſſociationis:in qua oſtenſuʒ fuit quid eſſentialiter eēt hyꝑdulia:ꝛ qd eſſentialr eſt dulia:ꝛ que debēt honoꝛari adoratiōe dulie atqʒ hyperdulie:que ſimul⁹ oīa nobis concedat obſeruare clementiſſimus deus noſter:cui ſemper ſit omnis laus honoꝛ ꝛ gloꝛia in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶Dominica quarta in quadrageſima. Jterum de quinta excellentia.videlicet de maxima nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Equebatur

eū m̄ltitudo magna. Scribūtur hec verba Joā.vi. ꝛ in euāgelio occurrentis officij. Poſt ſacri euāgelij litteralē ꝛ ſpūalē expoſitionē nobiliſſimi ciues:ex quo vt claruit in pꝛecedentibus ſmonib⁹ declarauimus de adoꝛatione latrie ſeu de diuino cultu.vi.cōtēplatiōes.ſ.ſuā ſpecificationē:ſuā diffininitionē:ſuā obligationē:ſuā locationē:ſuaʒ modificationē:ꝛ ſuā aſſociationē:hēbeo in pſenti ſermone ſingulariter declarare ſeptimā ipſius latrie contemplationē.ſ.ſuaʒ oppoſitionē:in qua pꝛecipue videbimus quid ſingulariter opponatur ſeu cotrariať vere adoꝛationi latrie. Cuius ſeptime contemplationis declaratio talis erit.

¶De ſeptima cōtēplatione diuine adoꝛationis:que dī contēplatio oppoſitionis.

Eptima ꝯtēplatio de diuino cultu ſeu de adoꝛatiōe latrie ad deū faciēda: dī ꝯtēplatio oppoſitiōis. licet in hac ſeptima cōtēplatiōe eēt pcipue tractādū de hydolatria:que nihil eſt aliud ꝙ quedā latria Jdolis exhibita:idolū vo ſm Jſidoꝝ li.Ethimo.dī ab idos ꝙ ē foꝛma tracta ab idea:pp qd idolū pꝛopꝛie dī ſimulacrū repñtatiuū:aut rei exiſtētis:aut rei ficte:in quo antiquitus colebant demones:ꝛ in quo cū nō eſſet animatū nec aliqꝙ virtutē diuinitatis habēs:demones igrediebantur:ꝛ ſe tanꝙ deos per reſponſa que dabant:a paganis adoꝛari faciebant:tamē qꝛ tractare de materia idolatrie que directo opponitur ipſi latrie non eēt de pane lucrādo ſeu alicuius vtilitatis:cū poſt chriſti moꝛtē ꝛ paſſionem talis idolatria pꝛoꝛſus ſit extincta ꝛ ad nihilū deducta:cogitaui ſolum tractare de diuerſis generibus perſonarū:que modo indebito cultu latrie deum adoꝛant: ꝛ que opponuntur ſeu contrariantur indirecte vere adoꝛationi ipſius latrie. Qd vtiqʒ videre ꝛ declarare iudico foꝛe valde neceſſariū:qm vnuſqſqʒ ꝛ poterit videre erroꝛem ſuū ꝛ poterit videre in quo cōtrariať diuino cultui ſeu vere adoꝛationi latrie ipſi deo debite. Si qratur aūt quot ſunt genera pſonarū vero cultui latrie:ſeu vere adoꝛationi cōtrariantiū:ꝛ p cōſequēs(niſi ſe coꝛrexerint) oīno damnandaꝝ. Reſpondeo ꝙ ſunt.xl.genera:quoꝝ.xx.hodie:alia viginti cras declarabo. ¶Primi ſunt oēs illi qui amoꝛeʒ quē in deo ponere teneť:q vtiqʒ eſt de eſſentia ipſius latrie:ſicut in ſupioꝛib⁹ ꝓtactū eſt: ponūtur inoꝛdinate in quocumqʒuis bono creato:vtputa in tpali ſubſtantia:ſeu i carnali delectatōe:vel in aliquo mūdano bono re:quod q faciūt pfecto idolatre dicunť. Si

ent enim exponit Alexã. de ales in tertia pte ſumme.q.xxv.ar.iiij.ſuper illa ꝟba Exodi xx. Nõ hẽbis deos alienos corã te: ⁊ nõ facies tibi ſculptile:neqꝫ oẽm ſimilitudinẽ que in celo ẽ deſuper:neqꝫ in terra deorſuꝫ:neqꝫ eoꝝ que ſunt in aquis ſub terra ibi ſic dicit. Cõtra hoc preceptũ faciũt iudei ⁊ ſarraceni:qui ſicut idolatre colũt deos alienos;ꝗ iudei colũt antexp̃ũ tanꝗ̃ meſſiaꝫ futurum. Sarraceni vero colunt machometũ quẽ veniſſe credunt. Contra ſcdam clauſulã.ſ.non facies tibi ſculptile.i.imagines pictas que nullius rei ſunt repñſentatiue:faciũt oẽs heretici qui nõ credũt de deo:niſi q̃ ſibi fingunt ꝑ imaginationẽ ⁊ fantaſiã. Cõtra tertiã clauſulã.ſ.nõ hẽbis aliquã imaginẽ:faciũt mali xp̃iani ꝗ ꝑ amorẽ inordiatũ amãt iſta inferiora pluſꝗ̃ deũ ſeu colũt. nam ſm Hiero. Q̄d qſqꝫ plus venerat ⁊ amat hoc illi de⁹ ẽ. ꝟbi grã. Supbus ⁊ ambitioſus colit ⁊ amat ſimilitudinẽ eoꝝ q̃ ſũt in celo deſuper:quãto ſuper deũ diligit honorẽ ⁊ platurã. Auar⁹ ⁊ cupidus colit ſimilitudinem eoꝝ q̃ ſunt i terra: quãdo pecuniã ⁊ diuitias ſup deũ diligit. ꝑꝑ qd ad Col.3. ad eph. c.v. ait apl's:ꝙ auaritia ẽ idoloꝝ ſuit⁹. Voluptuoſus aũt ſeu luxurioſus colit ſil'itudinẽ eoꝝ que ſunt in aquis:q̃re ſuper deum corpis ſui diuitias ⁊ fluidas carnis delectationes diligit. ꝑꝑ qd ad Philip.3. apl's dicit. Q̄uoꝝ de⁹ venter ẽ:⁊ gl'ia in ꝯfuſione eoꝝ qui terrena ſapiunt. Ex quibus patet ꝙ triplex eſt ydolatria.vꝫ infideliũ:hereticorum:atqꝫ maloꝝ xp̃ianoꝝ. Hec Alexã. Hiero. ãt ad Ruſticũ monacũ ait. Eſtiato oñe pctõꝝ. nõ.n. plus peccat ꝗ grana thuris ꝓicit ſup altare idoli:ꝗ̃ ꝗ auare diuitias: honores: aut carnis dilitias accumulat. ꝯ tales ꝗ de pctis q̃ſi vnũ deũ fecerũt. di. Eſaie xl. Cui ſil'em feciſtis deũ veſtꝝ:aut quã imaginẽ poſuiſtis ei: Numqd ſculptile ꝯflauit faber:aut aurifex auro figurauit illud:⁊ laminis argenteis argentarius: His premiſſis pꝫ ꝙ idolatra proprie dicitur qui per amorem magis colit tp̃ales diuitias:mũdãos honores:carnis voluptates:ꝗ̃ ip̃ꝫ deũ. Q̄uapropter dico:ꝙ qcunqꝫ vult deũ vero cultu latrie adorare:neceſſe eſt ꝙ tenet amorem ſuũ oĩno a p̃dictis:aliter ĩpoſſibile ẽ ꝙ vnquaꝫ ꝟo cultu latrie creatorẽ ſuũ adoret. qd ꝓbo Primo auctoritatib⁹. Scdo rõne. Tertio. exẽplo. Nã Matth.vi.di. Nõ poteſtis deo ſuire.ſ.ꝑ cultũ latrie, ⁊ mamone.ſ. demoni diuitiarũ. Nemo.n.põt duob⁹ dñis ſuire:aut.n. vnũ odio habebit:⁊ aliũ diliget:aut vnum ſuſtinebit ⁊ alterũ contẽnet. Itẽ.i. Ioã.2. dĩ. Q̄ui amat mundũ.i.mundanã ſubſtãtiam: voluptatẽ:⁊ ſuperbiam:non eſt charitas patris in eo. ¶ Scdo probo vnica rõne:vꝫ diuerſitatis. Fundamẽtũ rõnis ponit ph̃s.ix. Ethicoꝝ di. Amicorum eſt idem velle ⁊ idẽ nolle:⁊ impoſſibile eſt amicitiã eſſe iter eos qui nõ eiſdem gaudẽt. patet hec regula. nã inter canem ⁊ lupum naturaliter nulla põt eſſe amicitia:⁊ ratio eſt:quia inter ipſos eſt diuerſitas voluntatum. Q̄uo preſuppoſito certũ ẽ ꝙ deus precipit:ꝙ ipſe diligatur toto corde. Math.22. Diliges ⁊c̃. Et Math.vi. p̃cipit. Nolite theſaurizare vobis the. in ter. v.e. ⁊ tin. de. ⁊. v. fur. e. ⁊ fu. the. a. vobis the. in celo ⁊c̃. Cũ quo ꝯcordãs apl's ad Col.3. ait. Si cõſurrexiſtis cũ xp̃o.q̃.ſ.ſunt q̃.v. xp̃s ẽ in dex. dei ſe. q̃.ſ.ſunt ſa. nõ q̃.ſ.ter. Q̄ppoſitũ facit quicunqꝫ plus honorẽ:plus carnis laſciuiã ⁊ plus terrenã ſubſtãtiã:ꝗ̃ deũ diligit. Q̄d ſi ſic ẽ:ergo talis ẽ ꝯtr̃i⁹ diuine voluntati:⁊ ꝑ ꝯñs talis nõ tm̃ nõ põt adorare deũ ꝟo cultu latrie:ſꝫ inſup efficit̃ ꝑꝑ hoc inimic⁹ mortalis ipſi⁹ dei. Sic.n. dĩ Mat.xij. Q̄ui nõ ẽ mecũ.ſ.ꝑ amicitiã:ꝯ me ẽ.ſ.ꝑ inimicitiã:⁊ ꝗ nõ colligit mecũ diſpgit. Et Iacobi.iiij.dĩ. Q̄uicũqꝫ voluerit eẽ amic⁹ hui⁹ ſeculi:inimic⁹ dei ꝯſtituetur. Et Ber. in ſuis ſententijs ait. Dei ⁊ xp̃i inimic⁹ efficit̃ quiſquis mundanis re⁹ nimis ſui cordis amorẽ figit. ¶ Tertio deniqꝫ probo exemplo: ꝙ quicunqꝫ qui plus diligit mũdana ꝗ̃ deũ: ip̃m deum cultu latrie venerari non põt. Nã ad Ro.ix.dĩ Iacob dilexi. Eſau ãt odio habui. vbi ait glo. Ideo de⁹ Iacob dilexit:qꝛ eſau deũ odio habuit. hec glo. Ex predictis auctoritatib⁹ rõne ⁊ exẽplo pꝫ. qual'r plus diligens terrenam ſubſtãtiã:carnalẽ voluptatẽ ⁊ mundanum honorem ꝗ̃ deum:nõ põt deum vero cultu latrie adorare. ¶ Secundi aũt qui ſunt ꝯtr̃ij diuino cultui, ſunt oẽs illi ꝗ temerarie aſſerunt ſic deum aliquos predeſtinaſſe:ꝙ ẽt ſine vllis bonis opib⁹ ſaluari poſſunt. Cõtra quos.23.q.iiij.c. obtineri. Grego. ait. Ipſa quoqꝫ perẽnis regni p̃deſtinatio:ita ab oĩpotente deo diſpoſita eſt: vt ad hanc electi ex labore ⁊ virtute perueniãt:quatenus orando ⁊ poſtulando merearur accipere qd eis oĩpotẽs deus ab eterno diſpoſuit dare:hec ibi. Q̄uod ꝯfirmãs Bonauẽ. in p̃io. di.xl. in.q. circa litteras.q. p̃ia dicit ꝙ predeſtinatio eſt quedaꝫ p̃ordinatio hominis ad beatitudinẽ. In ordine ũt tria requirũtur.ſ. qd:ad quid:⁊ ꝑ quid. Illud quid:eſt hõ ad beatitudinẽ ordinat⁹. Illud ad qd:eſt finis vite eterne ad quẽ homo ordinat̃. Illud ꝑ quid:ẽ charitas gratia ⁊ virtus actualis qua in finẽ homo ordinat̃ ſeu ꝑducitur:ſine quo medio virtutũ ⁊ operum bonoꝝ:nunꝗ̃ aliquis intelligit̃ fuiſſe p̃deſtinatus. ¶ Tercij inimici ſeu cõtrarij diuino cultui, ⁊ latrie:ſunt illi ꝗ dicũt ꝙ deus ſiniſtre dãnãdos ⁊ p̃ſcitos reprobauit:eo ꝙ ex p̃ſcientia dei liberũ arbitriũ eoꝝ velint nolint ad malũ cogitur. Cõtra quos Augu.23. q.iiij.c. Nabuchodonoſor. ait. Malis vaſis ire nũꝗ̃ deus redderet interitũ:ſi nõ ſpontaneũ inueniret̃ homo habere peccatũ:qꝛ nec deus peccãti homini iuſte inferret penam:ſi homo ex p̃diſtinatione dei cecidiſſet i culpã hec ibi. Et Ambro. li. de vita beata. ⁊ ponit̃ xv.q.i.c. nõ eſt. ait Voluntariũ ſibi militẽ eligit xp̃s:⁊ voluntariũ ſibi ſeruũ diabolus actionat̃:neminẽ enim iugo ſeruitutis aſtrictũ poſſidet:niſi ſe ei prius peccatorũ ere vendiderit. Et Hiero. de pe.di.2.c. Si eniꝫ peccatũ ait. Liberi arbitrij nos condidit deus:nec ad ꝟtutes:nec ad vitia neceſſitate trahimur alioquin vbi neceſſitas eſt:ibi nec pena: nec corona eſt. Ph̃s etiam.3. Ethi. ait. Voluntarie ſunt virtutes:ſicut ⁊ vitia. ¶ Q̄uarti ꝗ ſunt ꝯtrarij diuino cultui ⁊ latrie:ſunt oẽs illi ꝗ aſſerũt ⁊ tenent:ꝙ deus in p̃deſtinatione electoꝝ ab eterno:⁊ reprobatione malorũ ꝑtialis fuit ⁊ acceptator ꝑſonarũ. Contra quos.32.q.iiij.c. ſicut. Et de cõſe. di.iiij.c. nequaꝗ̃. ⁊ p̃cipue extra de p̃ben.c. venerabilis. Non generis ſed virtutũ nobilitas vite qꝫ honeſtas gratũ deo faciũt ⁊ ydoneũ ſeruitorẽ:ad cuius regnũ ⁊ gloriam nõnullos tam nobiles:ꝗ̃ ignobiles:tam pauperes:ꝗ̃ diuites vel potentis admiſit:eo ꝙ apud deũ nulla eſt vel fuit vnꝗ̃ acceptio ꝑſonarum. Plato etiã in thimeo ait. Deus ab omnib⁹ ſi paſſionibus ⁊ affectionib⁹ liber ẽ:vnde nec dolere nec letari põt:ſed ſemꝑ vnuꝫ hꝫ conceptũ. Et auctor in li. de cauſis:ait. Cauſa prima influit bonitatẽ ſuã in rebus vna ⁊ vera influxione:ſed res nõ recipiunt illam bonitatẽ equaliter:ſed ſm capacitateꝫ ſue diſpoſitionis ⁊ nature. hec ille. Et Aug.23.q. iiij.ca. Nabuchodonoſor. ait. Ideo te ſicut ⁊ ceteros non elegit nec predeſtinauit: qꝛ te ab obedientia ſua receſſurũ eſſe preuidit. ¶ Q̄uinti inſuper ꝗ ſunt ꝯtrarij diuino cultui ⁊ latrie:ſunt omnes illi qui firmiter credunt ꝙ ſit deſtinatũ ⁊ preordinatũ a deo:ꝙ aliquis moriatur in igne aut aqua:ſeu ſuſpẽdio ⁊ alia caſuali morte:ſeu ꝙ aliquis ſe ipſum ſuſpẽdat:⁊ ꝙ hec ⁊ ſimilia aliter euitari nõ poſſint. qd vtiqꝫ falſiſſimũ eſt:quia licet p̃deſtinatio vel diuina preſcientia falli nõ poſſit:nõ tñ predeſtinata:nec ea q̃ ſunt i libertate arbitrij neceſſario eueniũt. Et ideo contra tales.23.q.iiij.c. Nabuchodonoſor. Aug. ait. Non ergo neceſſitatẽ correctionis vel obdurationis facit diuina p̃deſtinatio: ſeu p̃ſciẽtia:cũ boni ꝑ gratiam corrigant̃:⁊ mali libe. arbi. ꝑcant. Neqꝫ eni qꝛ p̃deſtinatio ſeu p̃ſcientia dei falli nõ põt:neceſſario eueniũt que p̃deſtinãtur vel p̃ſciuntur:ſicut nec neceſſario p̃deſtinant̃ vel p̃ſciunt̃ q̃ futura ſunt:ſed qꝛ bona abſqꝫ eius grã:⁊ mala p̃ter eius ſciaꝫ euenire nõ p̃nt. hec ibi. Et li. de morib⁹ eccl'ie. ait. Extrema eſt demẽtia ⁊ certitudo eterne dãnatõis credere:ꝙ neceſſario ꝗſ ſe ſuſpẽdat:ſeu ſuſpẽdat̃:ſeu i igne vel aqua hmõi moriat̃. hec ille. Q̄ quot ſũt in iſto errore decepti. ¶ Sexti inſuꝑ qui aduerſant̃ diuino cultui ⁊ latrie:ſunt oẽs illi ꝗ credũt oẽs ſaluari in ſua fide:dũmõ ſe credant bene agere:⁊ faciunt ſeu obſeruant ea q̃ ſunt ſue legis ⁊ fidei. Cõtra quos Mat. vltimo dicit̃. Euntes predicate euangeliũ oĩ creature:qui crediderit ⁊ baptizat⁹ fuerit ſaluabitur:qui autẽ non crediderit ⁊ baptizat⁹ non fuerit condẽnabitur. Et Ioan.3. dicitur Niſi quis renat⁹ fuerit ex aqua ⁊ ſpũ ſãcto nõ põt intra. in re. dei. Iteꝫ.xxiiij.q.ij.ca. quicũqꝫ. dicitur. Q̄uicũqꝫ ab vnitate fidei ⁊ ſocietate petri apoſtoli quouis modo ſemetipſos ſegregauerũt:tales nec a vinculis peccatoꝝ abſolui:nec ianuam regni celeſtis ingredi poterunt. Grego. etiam in mor. ⁊ ponitur. xxiiij.q. prima ca. quia ex ſola. ait. Niſi quis fidei chriſtiane ſoliditatem tenuerit diuinaꝫ preſentiam vnꝗ̃ agnoſcet:de qua ſoliditate domin⁹ dicit.xvi. Super hãc petrã edificabo eccleſiam meam. Sola quippe eſt per quam

ſacrificium dominus libenter accipit:ſolaqꝫ
pro errantibus fiducialiter intercedit. hec il
le. Deniqꝫ Greg. ex̄ de ſum. tri. ⁊ fid catho.
c. i. §. vna. ait. Una vero eſt fideliū vniuerſa
lis eccleſia: extra quā nullus omnino ſalua
bitur in qua idem ipſe Chriſtus ſacerdos ⁊
ſacrificiū. hec ibi. ❡ Septimi ēt qui aduer
ſantur diuino cultui ⁊ latrie ſunt omnes he
retici: quilꝫ viuant ſub fide Chriſti: tñ non
credunt in aliquē particularem articulū ab
eccleſia approbatū. Contra quos di. xxiij. c.
qui epiſcopus. Et de cōſe. diſtin. 3. c. oēs di.
Omnes quicūqꝫ ſaluari debent: oēs ſimul
fidei ⁊ eccleſie articulos credere tenent̄ hec
ibi. Aug. ēt extra de hīticis. c. firmiſſime. ait.
Firmiſſime tene ⁊ nullatenus dubites: oēm
hereticum paganū vel ſiſmaticū: cū diabolo
⁊ angelis eius eterni ignis incendio concre
mandū: niſi ante finem vite catholice fuerit
incorporatus ⁊ reintegratus eccleſie. Omni
igitur homini qui nō tenet eccleſie veritatē:
neqꝫ baptiſmus: neqꝫ elemoſyna quātumli
bet copioſa: neqꝫ mors pro xp̄i nomine ſuſ
cepta proficere poterit ad ſalutem hec ibi.
❡ Octaui qui aduerſant diuino cultui ⁊ la
trie: ſunt omnes illi qui in ſpecie fortiter du
bitant de aliquo fidei articulo. Cōtra quos
in. c. dubius. extra de hereticis. dicit̄. Dubiꝰ
in fide infidelis eſt: nec eis omnino creden
dum eſt: qui fidem veritatis ignorant. h ibi.
Item extra de ſum. tri. c. i. di. Nullus dꝫ du
bitare de fide: ſed firmiter omnes articulos
fidei credere. ❡ Noni inſuper qui aduer
ſantur diuino cultui ⁊ latrie: ſunt oēs illi q
credunt: ꝙ in deo nō ſint idee. i. ꝙ in mente
diuina nō ſint forme ⁊ rōnes diſtincte om
niū creaturaꝝ: cuius opinionis fuit p̄cipue
Ariſt. in. xi. metha. Cōtra quos Boe. metro.
ix. lib. 3. ait. Tu cuncta ſuperno ducis ab exē
plo pulchrum pulcherrimus: ipſe mundum
mēte gerens ſimiliqꝫ imagine formans hec
ille. Et Aug. li. lxxxiij. qōnū. ait. Qui negat
ideas in deo negat filiuꝫ ⁊ ſapientiam dei.
Et Cōmētator ſup. xi. metha. ait. Sicut oēs
forme ſunt in potētia in p̄ria materia: ſic ſūt
actu in p̄ia cauſa. Et Plotinus phūs ait.
Omne ens qd eſt fuit ⁊ erit: in mēte diuina
eſt. ❡ Decimi qui ꝯtrariantur diuino cultui
⁊ latrie. ſunt omnes illi qui credunt deum
creaſſe celum ⁊ terrā de aliqua materia pre
exiſtente: ⁊ nō potuiſſe de nihilo creare. De

quibus phs. i. ⁊. viij. phyſi. ait. Scdꝫ omnes
phoſantes ex nihilo nihil fit. Contra quos
Aug. ſup Geñ. ait. Qui credunt deū mun
dū ⁊ celum cū exiſtentibus in eis de nihilo
nō feciſſe: ad nihilum deuenient in cōſpectu
glorie ſue. Et Moyſes Geñ. i. ait. In princi
pio creauit deus. i. de nihilo fecit celū ⁊ ter
ram. Hoc enim demōſtrat ratio. Aut enim
deus eſt omnipotēs ⁊ infinite potentie: aut
nō. Si ſic: habeo intentū: quia de nihilo po
tuit animā creare: ⁊ creauit. Si nō ergo non
eſt omnipotens: ⁊ eius potentia eſt termina
ta ⁊ finita: qd vtiqꝫ nō tm̄ credere ſed etiā
cogitare iniquiſſimū eſt. ❡ Undecimi q ad
uerſantur diuino cultui ⁊ latrie: ſunt oēs il
li: prout ſunt iudei qui credunt aiam beatifi
cari poſſe ſine viſione ipſius dei: allegantes
in defenſionē ſui erroris illud Jo. i. Deū ne
mo vidit vnq̄. Contra quos Aug. xxi. de ci
ui. dei ait. Tam delicata eſt diuina viſio: tā
qꝫ amore digniſſima: ꝙ quicquid h̄ri pōt
illa nō habita faciat hominē miſerum non
beatū. hec ille. Et in lib. cōfeſſionū ait. Feci
ſti nos domine ad te: ⁊ inquietum eſt cor no
ſtruꝫ donec videat te ⁊ requieſcat in te. Qd
etiā ratio probat. Naꝫ vt dicit phs. 2. de ani
ma. Nulla potētia perficitur niſi habeat ꝓ
prium obiectū: ſicut oculus in coloribus. Sꝫ
cum deus ſolus ſit obiectū humani intelle
ctus: ergo da ei quodcūqꝫ vis: non poterit
quietari ſine ipo: ꝓpter qd Bernar. dicit. Ni
hil minus deo poteſt aie capacitatē implere
hec ille. ❡ Duodecimi qui aduerſantur diui
no cultui ⁊ latrie ſunt omnes illi qui credūt
⁊ tenent: ꝙ ſola mentalis confeſſio ⁊ nō vo
calis ſufficiat ad remiſſionem peccatorū.
Contra quos ꝓuerb. xxviij. di. Qui abſcon
dit ſcelera ſua. ſ. ſacerdoti nō dirigetur: q aūt
ꝯfeſſus fuerit ea ⁊ reliquerit: miſericordiaꝫ
ꝯſequet̄. hec ibi. Et Aug. de pe. di. i. c. Agite
ait. Agite penitētiā qualis agit̄ in eccleſia.
Et nemo ſibi dicat occulte apud deū ago: qr
ſine cā dictū eſſet. Quodcūqꝫ ſol. ſup ter. e.
ſ. ⁊ in. c. hec ille. Deniqꝫ Ambro. de pen. di.
i. §. Aliꝗ ecōtra. ait. Nō pōt qſq̄ iuſtificari a
pccō niſi pctm̄ fuerit ante ꝯfeſſꝰ. ❡ Decimi
tertij q aduerſant̄ diuino cultu ⁊ latrie: ſūt
oēs illi qui nō credūt tres ꝑſonas eē ſimplr
in vna ſubſtātia: ſꝫ magis credūt ꝙ pr̄ filiꝰ
⁊ ſpūs ſcūs ſint tres ſubſtātie: diuerſe: ⁊ ab
inuicem ſeparate. Cōtra quos. i. Jo. v. dicit̄.

Tres ſunt q teſtimoniū dāt in celo: pr̄ vbū
⁊ ſ. ſ. ⁊ hi tres vnū ſūt. Itē Inno. iij. ex̄ de
ſum. tri. ⁊ fi. ca. c. i. ait. Fidelr̄ credimꝰ ⁊ ſim
pliciter cōfitemur ꝙ vnꝰ ſolꝰ ē verꝰ deꝰ eter
nus imēſus: icōmutabilis: oipotēs: icōpre
henſibilis: ⁊ ineffabilis. pr̄ filius ⁊ ſpūſſcūs
⁊ tres quidē ꝑſone: ſed vna eēntia: ſba: ſeu
natura: ſimplex oino: pr̄ a nullo: filius a p̄re
ſolo: ac ſpūſſcūs ab vtroqꝫ. Abſqꝫ initio ſp
ac ſine fine: pr̄ generans: filius naſcēs: ⁊ ſpi
ritusſanctꝰ ꝓcedēs: ꝯſubſtātiales: coequa
les: cooipotentes ⁊ coeterni. Et idē Inno.
vbi ſupra in. c. dānamꝰ ait. Nos antē ſacro
approbāte cōcilio credimꝰ ⁊ ꝯfitemur: vna
cū Petro ꝙ vna quedā res ē icōprehenſibi
lis quidē ⁊ ineffabilis: que vaciter ē pr̄ ⁊ fi
lius ⁊ ſpūſſcūs. ſ. tres ſimul ꝑſone ac ſingil
latim quelibet earūdē: ⁊ iō ſolūmō trinitas
ē nō quatrinitas: qr quelibet triū perſona
rum ē res illa: vꝫ ſubſtātia: eētiā. ſeu natura
diuina: que ſola ē vniuerſorum principium
preterq̄ aliud inueniri nō pōt: ⁊ illa res nō
ē generās: neqꝫ genita: neqꝫ procedēs: ſꝫ eſt
pr̄ qui generat: ⁊ filius qui generat̄: ⁊. ſ. ſ. q
procedit: vt diſtinctiones ſint in perſonis: ⁊
vnitas in natura. Apparet aūt eē trinitas
perſonaꝝ: cū deus in creatione rōnalis ani
me. Geñ. i. dixit. Faciamus hominē ad ima
ginē ⁊ ſimilitudinem noſtrā: ⁊ ſubiūgitur: ⁊
creauit deus hoiem ad imaginē ⁊ ſilitudi
nē ſuam. ❡ Decimiquarti qui aduerſantur
diuino cultui ⁊ latrie: ſunt oēs illi qui cre
dūt ꝙ aia ſimul cū corpore moratur ⁊ ſit
corruptibilis. Cōtra q̄s Augu. in li. de quan
titate aie ait. Aia iō fcā ē ſilis deo: qr imor
talē ⁊ indiſſolubilē ⁊ incorruptibilē eā fecit
deꝰ. Et Mat. x. ſaluator ait. Nolite timere
eos qui oc. cor. ani. āt nō po. oc. glo. qr imor
talis ē. Phs āt. i. de aia ait. Aia intellectiuꝰ
ua eſt quid diuinū impaſſibile ⁊ incorrupti
bile. Et ſcdo de aia ait. Intellectꝰ videtur
eē alteꝝ genꝰ aie: ⁊ ſolū ꝯtingit eū ſepari ſi
cut ꝑpetuū a corruptibili. Et in tertio de aia
dicit. Intellectꝰ eſt ꝑpetuus ⁊ imortalis. Et
xij. Meth. ait. Aia nō ois ſed intellectualis
manet poſt cōpoſiti corruptionem. Gre. iiij.
dialogoꝝ ait. Spūs brutoꝝ carne tegit̄: ⁊
cū carne moritur: ſpūs hominū carne tegit̄:
ſed nō cū carne corrumpit̄. Nā aia perpe
tua ē: principiū eqdē hūit: ſed finē nō habe
bit. Deniqꝫ. xiij. q. 2. c. hūt. di. Dāt illi forſitan

iuſti longi doloris excuſationē: qui vitā alte
rā neſciunt ⁊ mortalē aiam credunt, quiqꝫ
de hoc ſeculo ad melius eē tranſitū non cō
fidūt: nos āt qui hoc credimꝰ ⁊ docemus:
cōtriſtari nimium de obeuntibus nō debe
mus: ne ꝙ apud illos pietatis tenet ſpēꝫ hoc
magis fiat culpa in nobis ❡ Deciniquinti
qui aduerſantur diuino cultui ⁊ latrie ſunt
oēs illi q ꝑſuppoſita etiā animaꝝ imortalita
te: aſſerūt nullū eē purgatorium in quo aie
poſt mortē purgent̄. ſi debitā hic pro pecca
tis ſatiſfactionē nō fecerit: ſꝫ ſimplr ⁊ ſine
medio eſſe locū inferni ⁊ locū paradiſi. Cō
tra quos Aug. de pe. di. vij. iuxta finem. Et
xxv. di. c. q̄lis. ait. Pꝛiꝰ. n. purgandus eſt in
igne purgatorij: qui in aliud ſeculū diſtulit
fructū ꝯuerſionis. hic āt ignis ⁊ ſi eternus
nō ſit: miro tñ modo grauis ē: excellit. n. oēm
penā quā vnq̄ aliqs paſſus ē in hac vita. et
lꝫ innumerabilia tormenta martyres paſſi
ſunt. tñ in hac carne nunq̄ tanta inuenta ē
pena. Itē de pe. di. vi. ca. qui vult. di. Credē
dū eſt enim ⁊ pietas dei expoſtulat credere:
ꝙ oēs elymoſine totius eccleſie: ⁊ orationes
⁊ opa iuſtitie: ⁊ miſericordie: ſuccurrāt poſt
mortē recognoſcēti in hac vita ſuam cōuer
ſionē. Et Aug. in ench. ⁊ ponitur. xiij. q. 2. c. tē
pus ait. Neqꝫ negādū eſt defunctoꝝ aias
poſt mortē a purgatorio merito ſuoꝝ viuen
tiū releuari: cum pro illis ſacrificium media
tori offert̄: vel elemoſyne fiunt in eccl'ia ſed
eis hic ꝓſūt q cū viuerēt: hoc ſibi vt poſtea
poſſent ꝓdeſſe meruerūt. Itē Gre. xiij. 2. c.
aie. ait. Aie defunctoꝝ poſt mortē quattuor
modis ſoluunt̄: aut oblationibus ſacerdo
tū: aut precibus ſanctoꝝ: aut caroꝝ elemo
ſynis: aut ieiunio cognatorum: cōditio antē
ſepulture ⁊ pōpa exequiaꝝ magis ſunt vi
uoꝝ ſolatia: q̄ ſubſidia mortuoꝝ. ❡ Decy
miſexti q aduerſant̄ diuino cultui ⁊ latrie:
ſunt oēs illi credētes aias fore immortales
tandēqꝫ in fine ſeculi credunt oēs hoies ꝑ
ſuperabundātē dei miſericordiā ⁊ aliorum
ſcōꝝ p̄ces fore ſaluādos: cuius opinionis
fuit Origenes: qui in teſtimonium ſui erro
ris allegabat ꝓphetā di. Hoies ⁊ iumenta
ſaluabis dñe: quēadmodū multiplicaſti mi
ſericordiā tuā deus. Cōtra quos Greg. xxv.
di. ca. qualis. Qualis inquit vnuſquiſqꝫ
hinc egreditur: talis in iudicio dei preſenta
tur: ⁊ qualiſquiſqꝫ ſiue bonus ſiue malus

hinc egreditur:talis eternalis irremediabili
ter permanebit. Itē Hiero.iȝ.q.2.c. In pre
ſenti.ait. In preſenti ſeculo ſcimus ſiue ora
tionibus ſiue conſilijs inuicē poſſe nos adiu
uari.cū autē ante tribunal chriſti venerim⁹
ſcimus nec Job:nec Danielē:nec Noe poſ
ſe rogare pro quoꝙ̄. Et Matth.xxv. dicit
xp̄s. Diſcedite a me maledicti ⁊c̄. Et ꝓuer.
vi.di.zelus ⁊ furor viri nō ꝑcet in die vindi
cte:nec acquieſcet cuiuſꝙ̄ ꝑcib⁹:nec ſuſcipi
et pro redēptiōe dona plurima. Greg. aūt
de pe.di.i.ca.hoc ē.ait Voluiſſent impij ſi
potuiſſent ſine fine viuere:voluiſſent vt po
tuiſſent ſine fine peccare. Oſtēdunt enī:q2
in peccato ſemꝑ viuere cupiūt:qui nunquā
peccare deſinūt dum viuūt:ad magnā ꝗ iu
ſticiā iudicātis ꝑtinet vt nunꝙ̄ careāt ſup
plicio:q in hac vita nunꝙ̄ voluerūt carere
peccato. Deniqꝫ Athanaſi⁹.in ſuo ſymbolo
ait. Qui bona egerunt ibunt in vitā eternā:
qui vero mala in ignē eternum. ¶ Decimi
ſeptimi qui aduerſantur diuino cultui ⁊ la
trie:ſunt oēs illi qui preſuppoſito ꝙ aīe ſint
immortales:⁊ ꝙ recipiāt eternā gloriā ſeu
eternā penā:tamē nō credunt humana cor
pora iam in puluerē redacta ⁊ a vermibus
comeſta reſurrectura:adherentes per defen
ſionē ſui erroris ſententie phi in poſt predi
cta.di. A priuatione ad habitū impoſſibilis
ē regreſſus per naturā:cuius opiniōis fuiſ
ſe dr̄ inter ceteros porphirius quidā: prout
recitat Aug.x.de ci.dei.c.xxix. Cōtra quos
Boe.in li.de fide xp̄iana.verſus finē ſic ait.
Firmiter teneo ⁊ tenendū puto:non ſolum
animas non perire:ſed ipſa quoqꝫ corpora
que mortis aduentus in puluerē reſoluerat
in ſtatū priſtinū futura beatitudine repara
ri. Et Ezech.xxxvij.dr̄. Facta ē ſuper me ma
nus dn̄i:⁊ eduxit me in ſpū:⁊ dimiſit me in
medio campi qui erat plenus oſſibus:⁊ di
xit ad me. Filij homis putas ne viuēt oſſa
iſta:⁊ dixi. Domine de⁹ tu noſti. Et dixit ad
me. Vaticinare de oſſibus his:⁊ dices eis.
Oſſa arida audite verbū dn̄i. Hec dicit do
min⁹ de⁹ oſſib⁹ his. Ecce ego intromittam
in vos ſpūm ⁊ viuetis:⁊ dabo ſup vos ner
uos ⁊ ſuccreſcere faciā ſuper vos carnes ⁊
cutem ⁊ dabo vobis ſpūm ⁊ viuetis:⁊ pro
phetaui ſicut preceperat mihi. Factus ē au
tē ſonitus prophetāte me.⁊ ecce commotio
⁊ acceſſerunt oſſa ad oſſa vnūquodqꝫ ad
iuncturā ſuam ⁊ vidi:⁊ ecce ſuper ea neruꝫ
⁊ carnes aſcenderunt:⁊ extenſa eſt in eis cu
tis deſuper ⁊ ingreſſus eſt in ea ſpūs ⁊ vi
xerunt:ſteteruntqꝫ ſuper pedes ſuos exerci
tus grandis nimis valde. Itē Job.xix.dr̄.
Scio enim ꝙ redēptor meus viuit:⁊ in no
niſſimo die de terra ſurrecturus ſum. ⁊ rur
ſum cā.p.m.⁊ in car.m.vi.d.ſ.m.quem vi.ſū
e.⁊.o.m.ꝯſp.ſunt.⁊ nō a. Repo.hec ē ſpes
mea in ſinu meo. Apl's aūt.i.ad Corin.xv.
ait. Ecce miſteriū vobis dico: In momento
in ictu oculi in no.tuba.o.qdē.re.ſed nō oēs
imu.ca.n.tu.⁊ mor.re.incor.⁊ nos imu.opor
tet.n.cor.hoc indu.incor.⁊ mor.hoc in. im
mor. Ad hoc autem pōt eſſe ratio. Nā Sa
pien.xi. Salomō ait. Per que quis peccat
per hec ⁊ torquebitur. Sed cū corpus ſimꝉ
cū aīa peccauerit:vel in virtutibus ſe occu
pauerit:clarum eſt ꝙ debet reſurgere ⁊ ſi
mul cum aīa eternā penam vel eternam glo
riam recipe. Proinde.xvij.q.iiij.c.oēs. Lu
cius epiſcopus ait. Nō ſolū qui faciunt rei
iudicantur:ſed etiam qui facientibus cōſen
tiunt:par enim pena ⁊ facientes ⁊ conſenti
entes comprehendit. Et.2.q.i.c.notū. dicit.
Facientem ⁊ conſentientem par pena con
ſtringit. Deniqꝫ Innocētius tertius.c.quā
te.⁊.c.nuper.extra de ſenten.excō.ait. Faci
cientes ⁊ conſentientes pari pena plecten
dos catholica condemnat auctoritas. hec
ibi. ¶ Decimioctaui qui aduerſantur diui
no cultui ⁊ latrie ſunt omnes illi qui diuer
ſimode male ſentiunt ⁊ credunt de corpore
chriſti:an ſit in oſtia conſecrata:ſeu ꝙ acci
dentia ibi ſtent ſine ſubiecto: ⁊ ſimiliter de
alijs ſacramentis. Contra quos.extra de he
reticis.c.ad abolendā. dicitur. Uniuerſos
chriſtianos qui de ſacramento corpis ⁊ ſan
guinis dn̄i nr̄i ieſu xp̄i:vel de baptiſmate:
ſeu de peccatorum confeſſiōe:matrimonio
vel reliquis eccleſiaſticis ſacramētis aliter
ſentire aut credere vel docere non metuūt:
ꝙ̄ ſacroſancta eccleſia predicat ⁊ obſer
uat:vinculo perpetuo anathematicis inno
damus. Et ad hoc eſt ratio. Clarum ē enim
ſm Auguſtinū.ꝙ plura poteſt deus facere
human⁹ intellectus ꝙ̄ poſſit intelligere. ſed
intellectus human⁹ poteſt intelligere ⁊ diui
dere illa accidentia a tali ſubiecto: ⁊ vnam
ſubſtantiam per infinitā dei potentiā in ali
am tranſubſtantiare.ergo ⁊cetera. ¶ Deci
minoni qui aduerſant diuino cultui ⁊ latrie
ſunt oēs illi qui firmiter credunt ⁊ tenēt ꝙ
papa ſolum pōt remittere ꝑſone penas taxa
tas a iure vel a iudice tm̄:ſꝫ nullatenus po
teſt abſoluere aliquē a penis pro peccatis i
purgatorio a deo taxatis. Cōtra quos Ma
thei.xviij.ſaluator ait. Amen dico vobis:q̄
cunqꝫ alligaueritis ſuper ter ⁊c̄. Quod con
firmans Ricardus in quarto.diſtin.xx.arti.
tertio.qōne prima.in corpore queſtionis. di
cit. Cū queritur an indulgentie papales de
beant credi:ꝙ etiā proſint ad penam in pur
gatorio delendam. Reſpondeo.ꝙ ad iſtam
queſtionē quidam dixerunt tales indulgen
tias ſimpliciter valere in foro eccleſie:remit
tendo penas taxatas a iure vel a iudice:nō
tamen aliquid remittendo de pena a deo in
purgatorio taxata. Sed cōtra. Secundū iſtā
opinionē indulgentie ſimpliciter magis no
cerent ꝙ̄ valerent:quia abſoluēdo a penis
ſatiſfactorijs tranſmitterent ad penas pur
gatorij grauiores. Ideo dicendū ſimpliciter
eſt:ꝙ indulgentie ſi dātur ab illo qui poteſt
eas dare ⁊ ex rationabili cauſa:valēt diſpo
ſitis facientibus illud quod cōtinetur in for
ma indulgentie. Per eas enim remittit ali
qua portio:ſeu tota pena a deo taxata. Hoc
autem facere poteſt eccleſia: quia hoc facit
ex diuina auctoritate. Hec Ricardus verba
liter. ¶ Viceſimi q aduerſantur diuino cul
tui ⁊ latrie:ſunt omnes illi qui tenent ⁊ cre
dunt:ꝙ ſi quis fecit aliquod enorme pecca
tum ⁊ precipue in ſpiritū ſanctum:ſeu fecit
innumerabilia peccata: ꝙ ei deus nequaꝙ̄
indulgere poſſit:ꝓpter quod ⁊ iam multi ſi
cut Judas ⁊ huiuſmodi in deſperatiōe lap
ſi ſunt ⁊ ceciderunt:exiſtimantes maiora eē
peccata ſua:ꝙ̄ diuinam bonitatem. Contra
quos ſunt tria.videlicet. Primo auctorita
tes. Secundo ratio. Tertio exemplū. ¶ Pri
mo ſunt auctoritates contra tales. Nā Hie
rony.de pe.diſtin.prima.c. Quia diuinitatis
ait. Si quis poſt lapſum peccatorum ſuorū
ad veram penitentiā ſe cōuerterit:cito a ve
ro miſericordie iudice veniam impetrabit.
hec ille. Item Auguſti.libro retractationuꝫ.
ca.decimooctauo.ait. De quocunqꝫ peſſimo
peccatore in hac vita conſtituto non eſt de
ſperandum:quia ſi vere ad deum conuertit
veram miſericordiam omniū peccatorū ſuo
rum ſuſcipiet.hec ille. Item Ezechiel.deci
mooctauo dicitur. Quacunqꝫ hora conuer
ſus fuerit homo a via ſua peſſima omniuꝫ
iniquitatum eius obliuiſcar. Item gloſa ſu
per verba prophete. Cor contritum ⁊ humi
liatum deus ⁊c̄.ait. Ubi eſt vera cordis con
tritio:ibi eſt omniū peccatorum remiſſio. De
niqꝫ Leo papa.xxvi.queſti.ſexta.ca. Has q.
Et d pe.diſtin.prima ca. Multiplex.ait. Mi
ſericordie dei nec menſuram poſſumus po
nere:nec tempora diffinire:apud quem nul
las patitur venire conuerſio moras.hec ille.
¶ Secundo hoc idem probat ratio. videlꝫ
cauſalitatis. Fundamentum rationis ponit
philoſophus primo. Poſteriorū.di. Omne
quod eſt per eſſentiam eſt ſimpliciter perfe
ctius eo qđ eſt ꝑ participationem.patet hec
regula. Nam ſi ſtella ſeu luna habent perfe
ctionē alicuius lucis:a fortiori oportet ꝙ ma
ior ꝑfectio inueniat in ſole qui per ſe eſſen
tialiter eſt lucidus:⁊ a quo luna ⁊ ſydera
accipiunt ſuam lucem. Quo preſuppoſito:
certum eſt ꝙ deus ipſe precipit cuilibet ho
mini:ꝙ ex charitate remittat omneꝫ iniuriā
ꝙ̄tūcunqꝫ enormē a proximo ſibi factā.ꝓꝑ
quod Matthei decimooctauo.cuꝫ Petrus
diceret. Domine ſi peccauerit in me frater
meus dimittā ei vſqꝫ ſepties. Cui reſpōdit
Jeſus:non dico tibi ſepties:ſed vſqꝫ ſeptua
gies ſepties. Et Lu.xvij.precepit di. Si ſep
ties peccauerit in die in te frater tuus:⁊ ſe
pties in die cōuerſus fuit ad te: dicens pe
nitet me:dimitte illi.hec ibi ꝙ ſi hanc perfe
ctionem tenetur habere homo ex charitate
quam habet a deo per participationeꝫ:ergo
a fortiori hanc eandem charitatem:immo i
infinitum perfectiorem deus habere dꝫ.qui
vt dicitur prime Joan.quarto. Eſt quedam
charitas eſſentialis ⁊ infinita. ꝓpter quod
concludo:ꝙ quicunqꝫ peccator ꝙ̄tūcunqꝫ
maximus ad deum humiliter ſe conuertit:
ſtatim omniū peccatorum ſuorum veniam
percipiet. Pretermitto aliam rationē:quia
ita faciliter remittit deus omnia ſimul pec
cata mortalia:ſicut vnum ſoluꝫ veniale pec
catum.⁊ ratio eſt:quia omnis actus qui ꝓ
cedit a deo habet ſimpliciter rationem infi
nitatis. Ideo ſicut cum infinita bonitate re
mittit ſolam venialem culpam.ſic cum eadē
infinita bonitate pōt remittere grauiſſima:
⁊ q̄ſi innumerabilia pctā. ¶ Tertio hoc idē
ꝓbat:exēplū legit in legēda natiuitatis btē

virginis:ꝙ apud Ciciliam fuit quidā vir no
mine Theophilus:cuiuſdā epiſcopi vicedo
min⁹:qui tam prudēter ſub epiſcopo res ec
cleſiaſticas diſpenſabat:ꝙ mortuo epiſcopo
eū dignū epiſcopatu omnis populus accla
mabat. At ille vicedominatu cōtentus: aliū
in epm̄ maluit ordinari. Tādē ab ipſo offi
cio iniuſte ab epiſcopo depoſit⁹: in tātā ipa
cientiā deuenit:vt ad ſuā recuperādā digni
tatem:cuiuſdā iudei malefici conſiliū expete
ret. Ille autē diabolū aduocauit:qui aduo
catus cōcitus venit. Theophilus ergo iuſſu
demonis xp̄m ⁊ matrem eius abnegauit ⁊
xp̄iane profeſſioni abrenūciauit:⁊ ipſius ab
renūciationis ⁊ abnegationis chyrographū
ſcripſit:⁊ ſcriptū ānulo ſigillauit:⁊ ſigillatū
demoni dedit:⁊ ſic eius ſeruitio ſe ſubiecit.
In craſtinū igit̄ ꝓcuratione demonis theo
philus in gratiā epiſcopi recipit̄:⁊ in digni
tate ſui officij reſtituit̄:tādē ad ſe reuerſus
de eo quod fecerat valde ingemuit:⁊ ad vir
ginem glorioſam:vt ſibi adiutoriū ferret: to
ta mentis deuotione cōfugit. Quadā ergo
vice Beata Maria in viſione illi apparens
de impietate acriter ipſum redarguit:⁊ dia
bolo abrenūciare precepit:xp̄umqꝫ dei filiū
⁊ xp̄ianitatis propoſitū cum plenitudine re
miſſionis peccatorū confiteri fecit:⁊ ſic ipm̄
in ſui ⁊ filij gratiā recuperauit:⁊ ad inditiū
indulte venie iterum ſibi apparēs chyrogra
phum quod diabolo dederat ſibi reddidit:
vt iam nō ſe diaboli ſeruū timeret:ſed ꝑ vir
ginē ſe liberū factum gauderet. Quo Theo
philus recepto:vehementer exultans:coram
epiſcopo omniqꝫ poplo quid acciderat retu
lit:⁊ cunctis admirātibus ⁊ virginem glorio
ſam laudātibus ipſe poſt triduū mūdus ab
omni infidelitatis culpa in pace quieuit. Ex
predictis patet:qualiter deus faciliter indul
get quibuſcūqꝫ grauiſſimis peccatis:dūmo
do peccator humiliter ad ipſum ſe ↄuertat.
Et per ↄñs etiā patet ex predictis:qualiter
ſunt viginti genera hominum diuino cultui
aduerſantium:a quibus peſſimis erroribus
nos omnes preſeruare dignetur bonitas ⁊
clementia ſpiritusſancti:qui cum patre ⁊ fi
lio in trinitate perfecta:viuit ⁊ regnat deus:
per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria ſecunda poſt quartam domi
nicam quadrageſſime. Item de quinta Ex
cellentia videlꝫ de maxima nobilitate ipſius
ſacratiſſime fidei.

CUm Feciſſet
quaſi flagellū de funiculis
eiecit omnes de tēplo. Scri
būtur hec verba Jo.2.ca.et
in euāgelio occurrētis ferie.
Poſt ſacri euangelij litteralē ⁊ moralem ex
poſitionē honorabiles ciues:et ꝙ vt claruit
in precedenti ſermone declaraui.xx.genera
hoium ſeu perſonarū qui aduerſant̄ ſeu cō
trariant̄ diuino cultui ⁊ latrie:habeo in pre
ſenti ſermone alia.xx.genera hominū: ⁊ di
uino cultui aduerſantiū declarare:q̄ reman
ſerunt:quorum declaratio ſequendo ordinē
numeri talis erit.
¶ Item de ſeptima contemplatione diuine
adorationis:q̄ dicit̄ oppoſitionis : ſeu de vi
ginti alijs generibus hominū:qui aduerſan
tur diuino cultui.

Igeſimiprimi q aduerſant̄ vltra ſ
v dictos diuo cultui ⁊ latrie:ſūt om
nes illi q cum Pelagio heretico:
ſeu pelagianis tenēt ⁊ credūt duas nephā
diſſimas hereſes.vꝫ ꝙ hō qui cecidit ſpōte
in pccm̄ ꝑ libertatem arbitrij poſſit ſimiliter
reſurgere per virtutē eiuſdem liberi arbitrij:
ſine aliqua alia gratia dei creata vel increa
ta. Item ꝙ exiſtens quis in gratia ſine ſine
gratia poteſt per liberū arbitriū bene opera
ri:⁊ ſic vitā eternam promereri. Cōtra quos
ſunt quattuor. Primo auctoritates. Secun
do rationes. Tertio diſtinctio. Quarto ſimi
litudo. ¶ Primo ſunt auctoritatēs que di
recte ꝓbant:ꝙ ēt ſine aliquo habitu gratie
create nullus pōt a peccato reſurgere:ſeu a
culpa purgari. vnde Bern.ſuper canti. ait.
Sciant hoſtes gratie:nec ad bonū cogitādū
ſine gratia ſufficere cor humanum:nec ſine
arbitrio noſtro ſufficere ad bonū gratie ſu
ſcipiendum. Idem quoqꝫ Bernar.libro de
libero arbi.ait. Tria in nobis operatur de⁹
cogitare:velle:⁊ ꝑficere. Primū ſine nobis
Scdm̄ nobiſcū. Tertiū per nos. Et ibidem
dicit. Homo cum ſit liber ſponte a gratia in
peccatū cadere potuit:nō tamē ſpōte a pec
cato ſine gratia reſurgere. Apl's etiā ſecun
de Cor.3.ait. Nō ſum⁹ ſufficiētes cogitare
aliqd a nobis.quaſi ex nobis:ſꝫ ſufficiētī

noſtra ex deo eſt. Aug. aūt ad Bonifacium
papā ait. Sine gratia dei nullū ꝓrſus ſiue
cogitādo:ſiue volēdo:ſiue amādo:ſiue opan
do faciunt hoies bonum. Et idem Augu. in
lib.retractationum ait. Voluntas enim niſi
dei gratia liberetur a ſeruitute quia peccati
ſerua eſt effecta:recte pieqꝫ a moribus iuua
ri nō pōt:⁊ ibidē ait. Sicut homo pōt in fo
ueā ⁊ puteū ſe precipitare:ſꝫ nō per ſe exir̄:
⁊ iterū per ſeipſum ſe poteſt vulnerare.ſed
non poteſt ſeipſum ſanare:ſic homo ſpōte
decere in peccatū:⁊ tū ſine auxilio grē inde
nō pōt reſurgere ⁊ ſanari. Secūdo hoc idē
probant due rōnes. Prima dicitur rō Su
perabilitatis. Secunda dicitur ratio Argu
mentabilitatis. ¶ Prima ratio ſuperabili
tatis. Fundamentum rationis ponit Phs
v. Metha. di. Omnis effectus hꝫ ꝓportōnē cū
ſua cauſa.pꝫ h regula. Si enim arbor que ē
cauſa fructus eſt parua ſeu maxima : vtiqꝫ
eius effectus qui eſt fructus ab ea deſcēdēs
erit paruus vel maximus. ꝓ eo ꝙ nullus ef
fectus naturaliter excedit ꝗtitatem ſue cāe
Quo preſuppoſito. Certum ē ꝙ culpa mor
talis in quā incidit peccator vtiqꝫ ē infinita
obiectiue:ꝓ eo ꝙ eſt in offenſam ipſius dei
qui eſt ſimpliciter bonitatis infinite. Sꝫ claꝝ
eſt ꝙ lib.ar.eſt ſimpliciter potentie infinite.
Quod ſi ſic eſt:ergo impoſſibile eſt ꝙ pecca
tor redeat in priſtinum ſtatum amicitie diui
ne:niſi reducatur per infinitā miſericordiā
ſuā:que ſua gratuita bonitate remittat of
fenſam infinitam. Sed cum h remiſſio non
fiat ſine gratia creata.ergo ſine gratia impoſ
ſibile eſt per li.ar.a culpa reſurgere. ¶ Se
cunda etiam dicitur ratio argumentatiōis
vel argumentabilitatis.pro cuius rōnis de
claratione quero.an ille qui iam conſecutus
grām per ſeipſum:ſine noua gratia dei poſ
ſit operari bonum ⁊ vitare malū. Et certum
eſt ꝙ non:dī. Aug.li. de natura ⁊ gratia. Si
cut oculus corporis ⁊ pleniſſime ſanus niſi
candore lucis adiutus non pōt cernere : ſic
hō etiam perfectiſſime iuſtificatus: niſi eter
na luce diuine gratie iugit̄ diuinit⁹ adiuue
tur:nō poteſt recte viuere. ¶ Quod confir
mans Tho.1.2.q.5.ar.ix.in corpore.q.dicit.
Ad recte viuendum hō dupliciter eget auxi
lio dei. ¶ Primo quantum ad habitualē
donū ꝑ qd hūana nā corrupta ſanet̄:⁊ ēt ſa
nata eleuet̄.ad opādum opa meritoria vite
eterne:q̄ excedūt ꝓportionē nāe. ¶ Scdo
eget auxilio diue grē vt a deo moueat̄ ad
agēdū. Quātū ad pmū auxiliū mōnꝫ hō nō
eget alio nouo hitu grē infuſo. Quantū ad
ſꝫ vt.ſ.bñ opetur:eget auxilio noue grē ꝑꝑ
duo. ¶ Primo rōne generali: qꝛ nulla res
creata pt in quecūqꝫ actū ꝓdire ſine ꝟtute
motiōis diue. ¶ Scdo rōne ſpāli:ꝑꝑ ↄditio
nē ſtatus humane nāe:q̄ lꝫ ſanet̄ ꝑ gratiam
quātū ad mētē:remanet tū in ea infectio: ⁊
corruptio quantum ad carnē:per quam ſer
uit legi peccati. Vt dī ad Ro.vij. h Tho. v
baliter. Quod ſi vt pꝫ: hō habens grām non
pōt ſine alia gratia vitare maluꝫ ⁊ operari
bonum:a fortiori impoſſibile eſt ꝙ li.ar.per
ſe ſine noua dei gratia a peccato reſurgere
poſſit. ¶ Tertio hoc idē ꝓbat diſt. dñi Bo
nauē.in.2.di.xxviij.ar.1.q.1.in corꝑe.q.dicē.
Cū queritur vtꝝ li.ar.abſqꝫ gratia gratum
faciente poſſit a culpa reſurgere. Reſpōdeo
ꝙ non. Nam catholici tractatores:⁊ luce fi
dei ⁊ auctoritate ſcripture cognouerunt : ꝙ
peccatum eſt dei offenſiuum:⁊ quodāmodo
dānificatiuū:dum hō ſe transfert a ſeruitio
dei ad ſeruitutem dyaboli:⁊ etiam ymagi
nis deformatiuum. Et iō dixerunt ꝙ ad hoc
ꝙ li.ar.reſurgat a culpa neceſſaria eſt grā:nō
ſolam ſm ꝙ grā dī gratuita voluntas di:⁊
liberalis paſſio xp̄i:ſed etiam ſm ꝙ dī ha
bitus animi.gratuita.n.voluntas dei cōcur
rit ad hoc ꝙ fiat oſtenſe remiſſio. volūtarie
enim nobis cōdonat offenſam. Liberalis āt
paſſio xp̄i ↄcurrit ad hoc ꝙ fiat damni ſatiſ
factio.habitus aūt infuſus grē cōcurrit ad
hoc ꝙ fiat morbi curatio:⁊ ymaginis deur
pate reformatio. Et iō ad hoc ꝙ hō reſur
gat a culpa:multum ꝑ oē moduꝫ neceſſaria
eſt ſibi noua gratia dei. h Bona. verbaliter.
¶ Quarto hoc idē ꝓbat ſilitudo. Sicut.n.
tenebra q̄ nihil aliud ē ſimplr vt dī ſo de
aia:niſi priuatio lucis:non expellit̄ ab aere
niſi ꝑ nouū habitū noue lucis: ſic a ſili nec
peccatū:ꝙ nihil aliud ē niſi q̄dā ſpūal' tene
bra:ſm illud tre.tertio. Oppoſuiſti tibi nu
bē.ſ.peccati:ne trāſiret oīo: nequaꝙ poteſt
expelli ab aia:niſi ꝑ nouum radiū: ſeu habi
tum diuine grē. Et ſic ex p̄dictis auctoritati
bus:rōnibus:diſtinctione:⁊ ſimilitudine pꝫ:
ꝙ ſine nouo habitu diuine gratie nullus po
teſt cum tota virtute lib.arbi.a culpa reſur
gere. ¶ Vigeſimiſecūdi q aduerſant̄ diui

no cultui ſunt oēs illi qui euāgelio ſi credūt
ſeu in deriſum deducunt: dicentes ꝙ nequa
quā verificantur omnia que in euangelijs
dicunt̄: ſeu q ꝯtra euangeliū occultas ⁊ no
uas opiniones inducunt docent ⁊ ſequūtur
Contra quos Aug. xxiiij. q. 3. c. hereticus eſt
⁊ inimicus xp̄i qui alicuius temporalis co
modi ſeu glorie principatuſqꝫ ſui cā ⁊ gra
tia falſas ac nouas opiniones gignit vel ſe
quitur. De talibus per exemplum loqt̄ Je
roni. ſuper epiſtolam ad gal. ⁊ ponitur. i. q.
i. cap. Marchion. di. Marchion ⁊ baſilides
⁊ cetere hereticorū peſtes nō habēt di euā
geliū: q2 nō habēt ſpiritūſanctuꝫ: ſine quo
humanum euangeliū ſi docet̄. nec putemꝰ in
verbiſ ſcripturaꝝ eē euāgeliū ⁊c. et Ma. v.
ſaluator ait. Amen quippe dico vobis: do
nec tranſeat celum ⁊ terram. Jota vnū aut
vnus apex non preteribit a lege donec om
nia fiant. ⸿ Vigeſſimitertij qui aduerſant̄
diuino cultui ⁊ latrie ſunt omnes illi q ſcrip
turam ſacram aliter interpretantur ſeu itel
ligunt vel intelligere volunt ꝙ̄ ſpiritus ſcūs
eflagitet. Contra quos Jeroni. xxiiij. q. 2. c.
heresis ait. Quicunqꝫ aliter diuinā ſcriptu
ram intelligit ꝙ̄ ſenſus ſpūſſancti eflagi
tat a quo ſcriptura ē licet ab eccleſia nō re
ceſſerit tamen hereticus appellari pōt. Ideꝫ
quoqꝫ Jero. ſuper Iſa. ⁊ ponit̄. xxxvij. di. c.
vino ait. Vino inebriāt̄ q ſcripturas ſacras
male intelligunt atqꝫ peruertunt. ſicera: q
abutuntur ſeculari ſapia ⁊ dialeticoꝝ tendi
culis que nō tam vincula ſunt appellanda:
ꝙ̄ fantaſmata mala: ⁊ vmbre q̄dam atqꝫ
ymagines q̄ cito pereūt. Et īfra ſubdit. Sed
tropologiā pſeudo ꝓphetas eos debemus
accipere q aliter ſcripturarū verba accipiūt
ꝙ̄ ſpiritus ſanctus ſonat: ⁊ diuinos eos: q
coniectura mentis ſue in certa futuroꝝ q̄ſi
vera pronunciant abſqꝫ diuinoꝝ auctorita
te verboruꝫ. Similis ſnīa ponitur. xxxvij. di.
c. relatum. deniqꝫ idem Jeronimus. i. q. i. c.
Marchion ait. Non putemus in verbis ſcri
pturarum eſſe euangelium ſed in ſenſu nō
in ſupꝑficie ſed in medula: non in ſermonum
folijs: ſed in radice rationis. Propterea q
nō vult errare obſeruet conſilium Zepherini
pape. xxxviij. di. di. Sicut ſtellas celi tenebre
nō extingūt: ſic mentes fidelium humiliter
inherentes firmamēto ſacre ſcripture nūꝙ̄
obſcurabit mundana iniquitas. ⸿ Vigeſſi
quarti q aduerſantur diuino cultui: ⁊ fidei
chriſtiane ſunt omnes illi qui errores hereti
corum ⁊ laudant ⁊ aliquo modo defendūt
ſeu qui hereticis quibuſcūqꝫ preſtant conſi
lium auxilium vel fauorem. Contra quos
Innoc. tertius extra de hereticis. c. excōmu
nicamus. §. credentes ait. Preterea recep
tores defenſores ⁊ fautores hereticoꝝ excō
municationi decernimus ſubiacere: firmiter
ſtatuentes vt poſtꝙ̄ quilibet talium ſuccur
rit excōicatione notatus ſi ſatiſfacere contē
pſerit infra ānum ⁊ tūc ipſo iure ſit factꝰ in
famis: neqꝫ ad publica officia ſeu cōſilia ne
qꝫ ad elligendos aliquos ad huiuſmōi nec
ad teſtimoniū admittat̄: ſitqꝫ inteſtabilis ⁊
nec teſtādi habeat liberā facultateꝫ nec ad
hereditatis ſucceſſionem accedat. Itē. xxiiij
q. 3. c. Qui aliorꝫ dicitur. Qui alioꝝ defen
dit errorem multo amplius eſt dānabilior
illis qui errant: q2 non ſolum ille errat ſꝫ ēt
alijs offendicula erroris parat ⁊ confirmat
⸿ Vigeſſimiquinti qui aduerſantur diuino
cultui ⁊ chriſtiane fidei ſunt omnes illi q fi
dem chriſti ⁊ eius articulos in neceſſitate ñ
defendunt cū pñt. Contra quos. 23. q. vij. c.
omni dicitur. Omni timore ac tremore de
poſito cōtra inimicos ſancte eccleſie ⁊ fidei
⁊ aduerſarios oium religionum virilr ſicut
tenemini agere: ſtudete: nouit. n. oipotēs deꝰ
ſi qlibet veſtrum moreret̄ ꝙ pro veritate fidi
⁊ ſaluatione patrie ac defenſione chriſtiano
rum mortuus eſt: ⁊ iō ob ea celeſte premiuꝫ
conſequetur. ⸿ O ꝙ̄ pauci hodiernis tem
poribus inueniuntur qui hanc xp̄i fideꝫ ve
lint defenſare: qđ pꝫ q2 cōtra Turcos chri
ſtiane fidei aduerſarios ferenullus pſonali
ter: ⁊ cum tpali ſubſtantia ſe opponit̄. Inter
hos etiam cōnumerantur qui non deſtruūt
errores infideliū hereticorum cū poſſunt cuꝫ
diſputatione ⁊ ſentētijs ſcripture ſacre dū
modo tales ſint inſtructi ⁊ firmi i fide aliter
nō. Cōtra quos. xxiiij. q. 3. c. cum quibus di.
Canonū magiſtris atqꝫ cuſtodibus fas eſt:
inire certamē cum hominibus cōionis alie
ne. vbi glo. ait. Cum hereticis nec cū aliquo
de fide diſputādum eſt: qđ de ſimplicibus i
telligendū eſt. Proinde Tho. ſa ſe. q. io.
dicit. Qñ ille qui diſputat non eſt aptus: ⁊
periculū eſt ne audientes ex illa diſputatōe
incurrant aliquā titubationē: tunc diſputa
tio ꝓhibet̄ vt heretici ꝯuincant̄ ab idoneis
pōt cū eis diſputari de fide occulte: vel pu
blice vel priuate quātūcūqꝫ ſint docti ꝓut
dic̄ Jo. an. ex̄ đ hereticis. c. qcūqꝫ li. vi. vbi
dr̄ Inhibemus quoqꝫ ne cuiꝙ̄ laice pſone
licet publice vel priuate de fide chatholica
diſputare q vō cōtra fecerit excōis laqueo
nō ipſo iure ſed ꝑ ſnīam ſit Jo. an. ait ibi
dē inodetur. ⸿ Vigeſimiſexti q aduerſant̄
diuino cultui ⁊ fidei chriſtiāe ſunt oēs illi
qui ꝓpriū errorē chriſtiane fidei ꝯtrium cō
tumaciter defendūt. Cōtra quos. xxiiij. q. 3.
c. q i eccleſia. dicitur. Chriſti morbidū aliqđ
prauūqꝫ ſapiūt: ſi correcti vt ſanuꝫ rectūqꝫ
ſapiant reſiſtunt cōtumacit̄: ſuaqꝫ peſtifera
⁊ mortifera dogmata ſi emēdare nolūt ſed
defenſar̄ ꝑſiſtūt heretici ſunt. h ibi. ⸿ Vige
ſimiſeptimi. q aduerſant̄ diuino cultui ⁊ fi
dei chriſtiane ſunt omnes illi qui in kalen.
Januarij ritu paganoꝝ q̄daꝫ impia beſtia
lia atqꝫ ſupſtitioſa pagūt. Cōtra q̄s. xxvi. q.
vij. c. ſi qs dicitur Si qs ka. Januarij ritu
paganorū colere vel aliquid plus noui face
re ꝑꝑ ānum nouū aut menſas cum lampa
dibꝰ vel epulis in domibꝰ preparare ⁊ per vi
cos ⁊ plateas cātores ac choros ducer̄ pre
ſumpſerit anathema ſit. h ibi. Cōſimilit di
co de illis q in principio mēſis maij cingūt
domos arboribꝰ ⁊ epulas faciūt: ⁊ regulas
in ſtratis cōſtituūt. Contra q̄s. xxvi. q. vij. c.
Nō lꝫ dr̄ Iniquas cogitatiōes agere kalē
darium ⁊ ocijs vacare nō laudo aut viridi
tate arborū domos cingere. Omnis eniꝫ h
obſeruatio paganoꝝ eſt. h ibi. huiuſmodi
eni obſeruātie q̄ſi dānabiles ⁊ ꝯ fidē etiam
ꝓhibēt̄. xxvi. q. vij. c. Nō obſeruetis vbi dr̄.
Qui aūt talibꝰ credūt aut ad eorū domuꝫ
eūtes ſiant ſuis domibꝰ introducūt ⁊ intero
gāt: ſciant ſe fidem chriſtianā ac baptiſmū
ꝑuaricaſſe ⁊ paganū apoſtatā. i. retro abeū
tē ⁊ dei inimicū in iraꝫ dei in eternū graui
ter incidere niſi eccleſie penitētia emēdatꝰ
deo recōcilietur. h ibi. Talibus enim debet̄
pñia. v. ānorū prout habet̄. xxvi. q. v. c. diui
natiōes. ⸿ Vigeſimioctaui qui aduerſant̄
diuino cultui ⁊ fidei chriſtiane ſunt oēs illi
qui obſeruāt dies egiptiacos ad aliquid in
coandū ſeu ſeminādū: vel minuendum ſan
guinē: dicunt̄ eni dies egiptiaci vel q2 hijs
diebus percuſſa fuit egiptus: vel q2 egiptij
inuenerūt primo tales dies cauendos hāc
diē egiptiacam qdā obſeruabat a quo cuꝫ
repeteret̄ a creditore debitū dixit ſe habere
pro malo augurio ſi tali die redderet cū eēt
dies lune: q deductꝰ ad carceres petijt ab
amico ſibi comodari debituꝫ quod amicus
renuit volens ipſum ab hac ſupſticioſa ob
ſeruatiōe reuocare. hos ēt egiptiacos dies
quedam fatue mulieres obſeruāt dum die
veneris nō faciūt liſciuiū ⁊ huiuſmodi. Cō
tra quos omnes. xxvi. q. iiij. c. nō liceat dr̄.
Nō liceat chriſtianis tenere traditiōes gen
tilium ⁊ obſeruar̄ vel colere elemēta: aut lu
ne aut ſtellarum curſus: aut inanē ſignoruꝫ
fallaciā ꝓ domo facienda: vel propter ſege
tes vel arbores plantandas: vel cōiugia ſo
cianda. Scriptū eſt enim oia quecunqꝫ fa
citis aut in verbo: aut in opere: omnia i no
mine domini noſtri ieſu chriſti facite grās
agētes deo ⁊ patri. h ibi. ⸿ Vigeſiminoni
qui aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiāe fi
dei ſunt omnes illi q firmiter credūt ꝙ vm
brarij de nocte vadāt cū diana vel herodia
na q̄ ⁊ vulgariter vocat̄ la dona de zogo.
⁊ ꝙ comedāt ſimul cuꝫ illa bibāt ⁊ corrigēt
⁊c. huiuſmodi faciant. Quod vtiqꝫ falliſ
ſimum eſt ⁊ demonum illuſio. Non dico de
illis que vadunt ad luduꝫ barlloti quoniā
ille realiter ⁊ perſonaliter incedunt ad illđ
opus diabolicum comedūt bibūt ⁊ actu ve
nereo vtuntur. Reliquum hyſtorie non po
no breuitatꝫ cauſa ad preſens: ſufficiat dice
re ꝙ cōtra credentes ire comedere ⁊ bibere
cū diana ⁊ herodiana eſt auctoritas ⁊ exē
plū. Auctoritas eſt concilij. xxvi. queſtione. v.
c. epiſcopi dicētis. Illud etiam non eſt omit
tēdum ꝙ quedam ſcelerate mulieres retro
poſt ſathanam cōuerſe demonū illuſioni
bꝰ ⁊ fantaſmatibꝰ ſeducte credūt ſe ⁊ ꝓfi
tent̄ cū diana nocturnis horis dea pagano
rum vel cum herodiade ⁊ innumera multitu
dine mulierum equitare ſuper quaſdam be
ſtias ⁊ multarum terrarum ſpacia intempe
ſte noctis ſilētio pertranſire: eius iuſſionibꝰ
obedire velut dominabus ſuis ⁊ certis ho
ris noctis ad eius ſeruitiū euocari: ſed vti
nā he ſole in pfidia ſua periſſent ⁊ nō mul
tos ſecum ad infidelitatis interitum ꝑtra
xiſſent. nam ⁊ innumera multitudo hac fal
ſa opinione decepta hec vā eſſe credunt ⁊
credendo a recta fide deuiant ⁊ paganorū
errore inuoluunt̄ cum aliqđ diuinitatis aut
numinis extra vnū deum arbitrātur. Qua

ꝓpter ſacerdotes ꝑ eccleſias ſibi cõmiſſas
populo dei inſtanter ꝑdicet hec oio fl'a eſſe
⁊ non a diuino ſed a maligno ſpiritu talia
fantaſmata mẽtibus fideliũ irrogari. h ibi.
¶ Exemplũ habemꝰ ꝙ h ſit diabolica illu
ſio in legenda ſancti Germani: vbi dicit ꝙ
hoſpes qdã credebat has malitias ⁊ ſup-
ſtitões eſſe veras. Vñ credebat ꝙ homies
tranſformarentur ſicut predictũ eſt ⁊ ꝓpter
hoc preparabat menſas quaſi omni nocte:
⁊ circa mediã noctis horam veniebãt in do
mo eiuſdez hoſpitis multi noti ad comedẽ
duz ibi: quos ille credebat realiter eẽ homi
nes veros. Accedit aũt ꝙ ſanctus vir Ger
manus inde trãſiens hoc audiuit ⁊ tũc di
xit hoſpiti. Oſtende mihi queſo que dicis.
nã illuſio demonũ eſt: ⁊ circa mediã noctez
ſurrexit hoſpes ⁊ vocauit ſanctum Germa
nũ ⁊ oſtendit ſibi multos comedentes: ⁊ di
xit hoſpiti ſanctus Germanus. Iſti in veri-
tate nõ ſunt homines ſed ſunt demões ſen
ſus deludentes: ⁊ tũc precepit eis in virtu-
te domini ne diſcederẽt: ⁊ dixit amico ſuo:
cognoſcis iſtos: ⁊ dixit cognoſco: iſte eſt tal'
meꝰ vicinꝰ: ⁊ iſte alter eſt meꝰ cõpater: ⁊ ſic
de ſingulis: ⁊ dixit: vade ad domũ iſtorũ ⁊
vide ſi ſunt domi iſti amici tui: ⁊ inuenit eos
domi: ⁊ ſic vere reperit ꝙ oẽs erãt demões
in ſpeciebꝰ illoꝝ apparẽtes. ¶ Trigeſimi q
aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei
ſunt oẽs illi q tenet ſeu dicũt ꝙ paruuli ſi
ne baptiſmo cum culpa originali moriẽtes
nullam prorſus ſenſus ⁊ dãni penã patiun
tur: pro eo ꝙ nullum voluntarium ⁊ actuale
peccatum cõmiſerunt. Circa quaz cõcluſio
nem ſunt tres errores. ¶ Primus error ẽ
dicentium ꝙ tales paruuli cum non ſpõte
peccauerit: nequaꝗ priuant diuina viſiõe.
Cõtra quos ſunt tria. videlicet. Primo au
ctoritas. Secũdo ratio. Tertio ſimilitudo.
¶ Primo cõtra tales eſt auctoritas Inn.
tertij extra d baptiſmo. c. maiores. ꝓpterea
dicẽtis. Preterea pena originalis peccati
eſt realr carentia viſionis dei. Actual' ꝓo
peccati gehẽne perpetue cruciatus. hec ille.
¶ Scdo ꝯ tales eſt rõ. videlz medietatiſ. Fũ
damentũ rationis ponit philoſophꝰ ſcdo
phiſicoruz di. Finis non acquiritur niſi ha
beantur ea q̃ ſunt ad finez. pz hec regula.
Nam ſanitas ab infirmo non acquirit niſi
ſuſcipiatur medicina. Quo ꝑſuppoſito: cer
tum eſt ꝙ finis ad quem creant paruuli a
deo eſt vita eterna: que nihil ẽ aliud q̃ di-
uina viſio. Mediũ aũt ꝑ qd finis ille acq-
ritur: eſt purgatio peccati originalis ⁊ diui
na gratia: q̃ duo ſolum acquirũtur ꝑ ſacra
mẽtũ baptiſmi: dicẽte Innocẽ. tertio extra
de paptiſmo. c. Maiores. Sic inquit ſine di
ſtinctiõe qualibz moſayca lex clamabat. ani
ma cuius preputij caro circũciſa nõ fuerit
ꝑibit de populo ſuo: ita nũc indiſtincte vox
intonat euãgelica. Niſi quis renatus fuerit
ex aqua ⁊ ſpiritu ſancto non intrabit in re
gnum dei: ab hac generalitate nec ſexũ nec
etatẽ excludẽs. Caute tñ notandũ ẽ quãtũ
plus baptiſmus hodie conferat chriſtianis
q̃ quondã iudeis circũciſio cõtuliſſet: dictũ
eſt in fine ꝑdictẽ auctoritatis īducte de ve-
teri lege. ꝑibit de populo ſuo. In euãgelica
ꝟo veritate ſubiunctũ eſt: nõ intrahit in re-
gnũ celoꝝ. Et ſi originalis culpa remittit ꝑ
circũciſiõis miſteriũ ⁊ dãnationis periculũ
vitabat: nõ tñ perueniebat ad regnuz cele
ſte: quouſqz ad mortẽ chriſti fuit omnibus
clauſum ⁊ obſeruatum. Sed per ſacm ba-
tiſmi chriſti ſanguine rubricati omnis cul-
pa remittitur: vitatur periculum: ad regnuz
celorũ etiaz peruenit. ianuam cuius chriſti
ſanguis fidelibꝰ ſuis miſericorditer reſera-
uit. hec ille. Quod ſi ſic eſt: ꝙ remiſſio pecca
ti ⁊ diuina gratia ſolum acquiruntur ꝑ ba
ptiſmũ: clarũ eſt ergo ꝙ paruuli decedẽtes
ſine baptiſmo vtiqz carent medio ꝑ quod
diuina viſio acquiritur: ⁊ per cõſequens ne
ceſſe eſt cõcludere ꝙ omnes paruuli moriẽ-
tes ſine baptiſmo priuantur omnino diuina
viſione. Et confirmatur iſta ratio. Certũ eſt
enim ꝙ nihil eſt meritoriuz vite eterne ſine
charitate: vt di. i. cor. 13. ⁊ ratio eſt: qz amor
ſpiritualis eſt in ſpiritibꝰ ſicut calor natura
lis in naturalibꝰ. videmus autẽ ꝙ mẽbruz
paraliticum non recipit fructum a cibo: qz
priuat calore naturali. Et ramꝰ ſiccus non
recipit fructum a radice quia tali calore ẽ d-
ſtitutus. Cum igitur in pueris decedẽtibꝰ ſi
ne baptiſmo nõ ſit talis amor vel charitas
qui vtiqz infundit ſm Innoc. vbi ſupra in
baptiſmo. concluditur per hoc ꝙ non poſſũt
eſſe capaces fructus diuine viſionis. ¶ Ter
tio deniqz contra tales eſt ſimilitudo. Vide-
mus enim per experientiam ꝙ homo qui ha
bet oculos maculatos nõ poteſt videre lucẽ
ſolis. Quia igit natura humana ẽ ſicut fõs
a quo multi riuuli deriuantur: iõ ſi fons fue
rit maculatus ⁊ aqua ꝓcedẽs a riuulis erit
maculata ⁊ imũda. Natura aũt humana ẽ
tota corrupta ⁊ maculata per peccatum pri
morum parentum: ⁊ ideo oẽs tales homies:
qui ab ipſa natura procedunt cum macula
originalis peccati oriuntur. Et iõ cũ paruu-
li moriantur cum hac macula impoſſibile eſt
ꝙ vnquam poſſunt videre ſolem diuine ma-
ieſtatis. Et ſic ex predicta auctoritate ratio-
ne ⁊ ſimilitudine patet: ꝙ realiter paruuli d
cedentes cum originali culpa in eternum ꝓ
uantur diuina viſione. Scds error eſt dicen
tium ꝙ tales paruuli i peccato originali mo
rientes non ſolum non priuantur viſiõe dei
ſed etiam in eternum patiuntur penam ſen-
ſus videlicet ignis infernalis. Contra quos
ſunt tria. Primo auctoritas. Secundo ra-
tio. Tertio diſtinctio. ¶ Primo contra ta-
les eſt auctoritas magiſtri ſententiarum i. 2.
di. 33. c. Aliorum dicentis. Pro originali pec
cato: quod a parentibus paruuli traxerunt
nullam aliam materialis ignis vel conſcien
tie vermis penam ſenſuri ſunt niſi ꝙ dei vi-
ſione carebunt in perpetuum. ¶ Secũdo cõ
tra tales eſt ratio. videlicet. Improportiõis
Fundamentum huius rationis ponit Phi
loſophus. v. Ethi. di. pena que infertur ſm
iuſticiam proportionatur culpe. Quo cõceſ
ſo certum eſt ꝙ peccato actuali in quo ẽ du-
plex malum. ſ. auerſio ab incommutabili bo
no ⁊ conuerſio ad commutabile bonum in-
ſte debetur duplex pena. ſ. pena dãni reſpõ-
dens inordinate auerſiõi: ⁊ pena ſenſus re
ſpondẽs inordinate conuerſioni. Ecõtra ve-
ro cum in peccato originali nulla ſit ꝯuerſio
ad comutabile bonum ſz ſola auerſio: vel ali
quid auerſioni reſpondens. ſ. deſtitutio aie a
iuſticia originali. concluditur propter hoc:
ꝙ ſm iuſtitiaz ſolum detur puulis pena dã
ni que eſt ſubtractio gratie ⁊ carẽtia diuine
viſionis ad quã homo per gratiã ordinatur
⁊ nõ pena ſenſus. ¶ Et confirmatur iſta rõ
Nam acerbitas pene reſpondet quantitati
delectationis ſeu delectationi culpe iuxta il
lud Apoc. xviij. Quantum glorificauit ſe: ⁊
in delicijs fuit tantum date illi tormentuz ⁊
luctum. Sed anima que coniuncta fuit cor-
pori paruuli nullam delectationez inordina
tam in corpore ſenſit: ergo non vi ꝙ tali aie
⁊ corpori debeat aliqua acerbitas pene ſen
ſibilis. ¶ Tertio contra tales eſt diſtinc. dñi
Bonauenture in ſecundo diſt. 33. ar. 3. q. i. in
cor. q. di. Cum queritur an paruuli deceden
tes in ſolo originali puniant pena ignis ma
terialis. Reſpondeo ꝙ duplex fuit opinio.
Quidam enim attendentes rigorez diuine
iuſticie ac ſententie: qua deus hominem ꝓ
vno modico mortali in quo momentanea:
⁊ quaſi nulla fuit delectatio cruciat eterna-
liter: dicunt ꝙ paruuli cremabũtur igne ma
teriali longe tamen minus: q̃ illi qui pecca-
uerunt peccato actuali: ⁊ hoc dicunt ſenſiſſe
Aug. Cũ dixit in enhiridiõ penam paruulo-
rum eſſe mitiſſimam. Et in libro de fide ad
Petrum paruuli cruciabuntur eterno ſup-
plitio: mitiſſimam enim illam vocant penam
non abſolute ſed reſpectu aliorum: nec in' h
derogari dicũt diuine miſericordie q̃uis plꝰ
manifeſtur iuſticia q̃ miſericordia: pro eo ꝙ
minus malum eſt in tali pena eſſe: q̃ omni
no non eſſe, cum non ſit ibi tanta boni ꝑua
tio ſicut manifeſtat. Augu. in lib. de lib. arb.
⁊ hoc dicunt eſſe conueniens: vt ſicut in ori
ginali peccato erat carentia debita iuſticie ⁊
concupiſcentia: ſic etiam in pena eſſet caren
tia viſionis dei ⁊ afflictio ignis eterna. Sed
cũ valde durũ illud dicere videatur: ꝙ deꝰ
tã dure ⁊ tam aſpere agat cum paruulis ſic
decedẽtibus: q omnino nõ potuerũt vitare:
nec mortem culpe: nec mortem nature: ꝑſer-
tim cuz videamus deũ cũ impiiſſimis: ⁊ ſce
leratiſſimis peccatoribꝰ in multis miſericor-
diter agere: ideo eſt alia opinio mitior q̃ ma
gis concordat pietati fidei ⁊ iudicio ratiõis
ꝙ quia paruuli decedentes cuz originali ca
rent iuſticia ⁊ ſpiritus ſancti gratia: que eſt
pignus hereditatis eterne: priuantur in eter
num viſione dei: quia vero in carne fuit fe-
ditas: iõ ponentur in loco vili vtpote infer-
nali: ſed quia non habuerunt in ſe actualem
delectationẽ peccati: nec in ſpiritu: nec i car-
ne: iõ non ſentiunt pene ignis acerbitatem:
hunc modum dicendi magis approbãt ma
giſtri cõiter: ⁊ ideo ipſam ſuſtinendo ſcdm
opinionẽ magiſtri ſicut patet in littera: rões
que ad hanc partem inducuntur concedo.
hec Bonauentura verbaliter. Si autez quis
obiceret allegans illud Auguſti. in libro de

ſide ad Petrum di. Firmiſſime tene paruu
los qui ſine baptiſmate de hoc ſeculo tran-
ſeunt eterni ignis ſupplicio ſempiterno pu-
niendos. Ad hoc Reſpondet Bonauen. vbi
ſupra in ſolutione primi argumenti. dicens.
Aug. inquit in verbis illis non intendit dice
re ꝙ paruuli ſenſibiliter crucientur: ſed intẽ
dit eorum penas manifeſtare quantũ ad ca
rentiam viſionis dei: ⁊ quantũ etiam ad vi
litatem loci: ⁊ hoc valde habundãter expri
mit plus dicens ⁊ minus. Nam in enchiri-
dion ait. Mitiſſima ſane eorũ erit pena qui
preter peccata que originaliter traxerũt nul-
lum inſuper addiderunt: volens ex hoc itel-
ligi ꝙ non ſine cauſa loquitur ſic. Hoc enim
facit ad extirpandam illam hereſim q̃ dice
bat paruulos nulla pena pũiri. Unde ſicut
in moralibus documentũ eſt: ꝙ qui vult ab
vno extremorum peruenire ad medium de-
bet declinare ad aliud extremum ſicut docꝫ
Philoſophus: ſic etiaꝫ beatus Aug. vt illã
hereſiꝫ extirparet que dicebat paruulos ab
omni pena imunes eſſe ⁊ ad mediũ reduce-
re: videlicet ad penam carentie viſionis ſim
pliciter aſſeruit eos cũ alijs peccatoribꝰ eter
naliter dãnari. Iſtum aũt ſuum intellectum
explanat vt ꝑdictũ eſt in enchi. vbi dicit pe-
nam eorum eſſe mitiſſimam: ſicut etiaꝫ dicit
magiſter in littera. hec Bonauen. verbaliter
Huius ſnie eſt etiam Tho. in q̃ōibus diſpu
tatis de malo. q. de peccato originali arg. i.
Ex predicta ergo auctoritate. rõne: atqꝫ di-
ſtinctione expreſſe patet: qualiter paruuli ſi-
ne baptiſmo morientes ⁊ ſi ꝑuanť diuina vi
ſione vt pretactũ eſt: nequaq̃ tñ patiuntur
ſenſibilem penã ignis materialis. ¶ Tertiꝰ
error eſt dicentium ꝙ tales puuli preſuppo-
ſito vt pretactũ eſt ꝙ perpetuo careant diui
na viſione, patiuntur maximam penaꝫ: dolo
rem atqꝫ triſtitiam de priuatione illius diui
ne viſionis. Contra quos expreſſe ſunt qua
tuor. Primo auctoritas. Secundo ratio.
Tertio ſilitudo. Quarto diſtinctio. ¶ Pri-
mo contra tales eſt auctoritas magiſtri i. 2.
diſt. 33. ad litteram dicentis. Nullam inquit
aliam penã ſenſuri ſunt paruuli de igne ma
teriali ⁊ verme conſcientie: niſi ꝙ ſimpliciter
diuina viſione carebunt. ¶ Secundo cõtra
tales eſt ratio videlicet improportionis. Fũ
damentum rationis ponit Philoſophus li

bro de proprietatibus naturalium reruꝫ d.
Excedentia proportionem nature ſi non ha
beantur non ſunt cauſatiua triſtitie: ſed ſim
pliciter conuenientia cum natura: pꝫ h̃ regu
la. Nam nullus ſapiẽs ſi recta vtitur ratõe
affligitur ⁊ triſtatur: ex eo ꝙ non poteſt vo-
lare ſicut auis: vel ꝙ fiat rex. aut imperator:
cum non cõueniat nature ſui ſtatus. Econ-
tra vero auis ſi volare non poſſet cũ ei con
ueniat per naturam vtiqꝫ affligeretur: ⁊ ẽt
ille cui competit regnum vel imperiũ ſcdm
nature curſum niſi illud habeat: ſꝫ magis
ab alio poſſideať: vtiqꝫ affligeretur. Quo ꝑ
ſuppoſito certum eſt ꝙ pueri ſine baptiſmo
morientes nunquã fuerunt ꝓportionati ad
hoc ꝙ vitam eternaꝫ haberẽt ſeu diuina vi-
ſione fruerentur. Non. n. ex principijs natu
re ſimpliciter acquiritur illa viſio: cum exce-
dat omnem facultatem nature: ſed acquiri
tur per habitum fidei infuſum ⁊ ſupernatu
ralem: quem nec vnquã habuerũt nec vnq̃
habituri ſunt. Quod ſi ſic eſt ꝙ pueri ſine
baptiſmo decedentes nunq̃ fuerunt nec vn
quam erunt proportionati ad fruendum di
uina viſione. cõcluditur ex hoc ꝙ impoſſibi-
le eſt ꝙ vnquã doleant ⁊ affligantur ď pri-
uatione viſionis diuine. ¶ Tertio cõtra ta-
les eſt ſimilitudo. Clarum eſt enim vt habe-
tur. 2. queſtione. i. c. Notum. ꝙ agentes ⁊ cõ
ſentiẽtes par pena ꝯſtringit: quo ꝯceſſo cer
tum eſt ꝙ non agentes nec cõſentientes per
oppoſitũ nulla debet pena cõſtringere. Sed
manifeſtum vt ſuperius probatum ẽ ꝙ cor
pori paruulorũ nulla datur pena ignis ma
terialis pro eo ꝙ nullam habuerunt actua-
lem delectationem: ergo a ſimili nullam pe-
nam vermis conſcientie debent ſentire ani-
me paruulorum pro priuatione diuine viſio
nis, ex quo nullum habuerunt conſenſum in
culpa originali. ¶ Quarto deniqꝫ ꝯtra ta-
les eſt diſtinctio Thome in queſtionibus di
ſputatis de malo. q. de peccato originali. ar
ti. 2. dicentis. Cũ queritur an paruuli dece-
dentes cum ſolo originali peccato patiãtur
afflictionem interioris doloris ex priuatiõe
diuine, viſionis. Reſpondeo ꝙ diuerſi circa
hoc diuerſimode locuti ſunt. Aliqui tamẽ di
xerunt abſolute ꝙ non. Et ratio eſt q2 vbi
nulla ẽ cognitio ⁊ cogitatio boni perditi vel
propter ſe facti ibi eſt nulla afflictio. Sꝫ ani

me paruulorum cũ ſolo originali decedẽtiũ
ſunt in tantis tenebris ignorantie ꝯſtitute.
ꝙ neſciũt ſe ad beatitudinem creatas: nec
aliquid de beatitudine cogitant: ⁊ ideo ꝑꝑ
hoc nullam patiuntur penam. Sed hec rõ
eſt inſufficiens cum cognitio naturalis ma
gis vigeat in anima ſeparata q̃ in aiabus
cum corpore coniunctis. Ideo dicendũ eſt
ꝙ duplex cognitio ď beatitudine haberi po
teſt. videlicet generalis ⁊ ſpecialis: ſeu natu
ralis ⁊ ſupernaturalis. Anime ergo puerorꝫ
generali ⁊ naturali cognitione nõ carent q̃
debetur anime ſeparate ſm naturaꝫ ſuam
ſed carent ſimpliciter cognitione ſpeciali ⁊
ſupernaturali: q̃ in nobis per fidem planta
tur: eo ꝙ non habuerũt fideꝫ in actu nec ſa
cramenta fidei ſuſceperunt. Pertinet aũt
ad cognitionem naturaleꝫ ꝙ anima ſciat ſe
propter beatitudinẽ eſſe factam: eo ꝙ bea-
titudo cõſiſtit in adoptiõe perfecti boni. Sꝫ
quia illud bonum ad quod hõ eſt factus:
ſeu illa gloria quaꝫ ſancti poſſident eſt ſup̃
naturalẽ cognitionem. di. apoſtolo. i. cori. 2.
oculus nõ vidit nec auris audiuit ⁊c. ⁊ ſub
dit nobis aũt deus reuellauit per ſpiritum
ſanctuꝫ: q̃ reuelatio pertinet ad fidem: hinc
eſt ꝙ paruuli, tali ſupnaturali bono priuati
cum illud ſupernaturaliter non cognoſcũt
nequaquã propter hoc dolent ⁊ affliguntur.
imo magis quod ꝑ naturam habent. abſqꝫ
dolore poſſidẽt: ⁊ vltra hoc de ipſo ſingula
riter gadent. h̃ Tho. Uide queſo ẽt diſtin-
ctio. beati Bonauenture in. 2. di. 33. ar. 3. q. 2.
quã breuitatis cauſa dimitto in qua cõclu
dit. ꝙ realiter predicti paruuli nullã patiũ
tur penã ex ꝑuatiõe diuine viſionis. Immo
magis cõcludit ꝙ in cognitiõe naturali in
menſam habent dlectationẽ ſicut etiã mul-
ti qui vellent eſſe i paradiſo licet nõ ſint cõ
ſolantur de ſtatu ſuo. ſcilꝫ ꝑſentis vite ⁊ cõ
tẽti ſunt eis q̃ habent in hac vita q̃uis cõ
paratiue modicũ habeant reſpectu paradi
ſi. Sic a ſimili in paruulis intelligendum eſt
eſſe: quia eis ſufficit. ſtatus ſuꝰ naturalis: nec
eleuãt ad ſupernales opes oculos: quas ha
bere nõ poſſunt. hec Bonauentura ſbali
ter vbi ſupra in ſolu. ſecũdi argumẽ. Scotꝰ
autẽ in. 2. di. 33. ponit queſtionem formalem
vtrum paruuli patiãtur aliquã penaꝫ ignis
vel triſtitiaꝫ de priuatiõe viſionis dei. ⁊ Re

ſpondet abſolute ꝙ nullam penã patiẽtur
nec in corpore: nec in anima. Sed in genera
li habebũt maximam delectationem ď per
fectionibus naturalibꝰ ⁊ de naturali cogni
tione ipſius dei atqꝫ aliarum reruꝫ natura
liũ ſicut ⁊ philoſophi naturales etiã in hac
vita exiſtentes habuerunt magnaꝫ delecta
tionẽ de naturali cognitione ipſiꝰ dei ⁊ alia
rum rerum naturalium: dato ꝙ priuarẽtur
beatifica viſiõe ipſius dei. ꝓpter quod phi-
loſophus ſcdo de celo ⁊ mundo ait. Cũ de
corporibꝰ celeſtibus queſtiones poſſunt ſol
ui parua ⁊ topica ſolutione: ꝯtingit audito
ri vt vehemens ſit gaudiũ ⁊ delectatio. Et
in. ij. de animalibꝰ di. Q̃uis parum ſit quod
naturalr ď ſuperioribꝰ ſubantijs accipimꝰ
tamen illud modicum eſt magis amatuꝫ ⁊
deſideratum ⁊ delectabilius omni cognitio
ne quam de omnibus ſimul ſubſtantijs iſe
rioribꝰ habemꝰ. hec ibi. Et in libro de ſecre
tis ſecretorum ad Alexandruꝫ ait. De rebꝰ
altiſſimis etiam parua ⁊ debili conſideratio
ne aliud poſſe ꝯſpicere iocundiſſimũ ⁊ de
lectabiliſſimũ eſt. Ex qua auctoritate ratio
ne ſimilitudine atqꝫ diſtinctione patet q̃li-
ter paruuli ſine baptiſmo morientes nullaꝫ
patiuntur penaꝫ de priuatione diuine viſio-
nis. Tamen penã maximaꝫ ſuſcepturi ſunt
patres ⁊ matres qui ſtudioſa malicia dum
fornicati ſunt ꝓlem perimũt: aut comeſtio
ne: aut ſumptiõe alicuiꝰ ad hoc apti cibarij
O crudeliſſimi patres. o ferociſſime matres
cur nõ cogitatis grauitatẽ culpe, quam cõ-
mittitis. Graue certe delictũ eſſet ſi q̃s cor
poraliter hominem occideret: grauius vero
ſi q̃s omnes mũdi homines perimeret: ſed
profecto grauiſſimũ eſt peccatuꝫ ſuper om-
nia ꝙ quis paruulum non baptizatuꝫ peri
mat. Ratio ẽ quia auſertur vita gratie: ſeu
vita eterne glorie que incomparabiliter no-
bilior eſt per ſe naturali vita omnium homi
num huius mundi. Sic ciiꝫ dicitur. xxiij. q.
5. ſi habes. Innumerabilium mors corporuꝫ
morti vnius anime comparari non poteſt. h̃
ibi. Immo. i. c. ſi aliquis. extra de homicidio
dicitur. Quod ſi aliquis homini vel mulieri
aliud fecit vel ad potãdũ dederit vt nõ poſ
ſit generare aut ꝯcipere vel naſci ſoboles vt
homicida teneatur. glo. quo ad penam lega
lem ⁊ quo ad ſpiritualem: ſed non eſt irregu

larls ac ſi hominem interfeciſſet. Si igitur huic tāta dbetur pena, quāto magis puniri dʒ qui poſt animationeʒ fetū perimit ⁊ maxime ſi ꝓprius filius eſt. Certe tales niſi peniteant priuabūtur in eternum diuina viſione: quapropter eorum cauſam priuati ſunt paruuli illi dum ſine baptiſmo cū culpa originali deceſſerūt. Ex ꝑdictis oibꝰ pʒ qualiter vltra ſupradicta .xo. etiaʒ ſunt .io. alia genera hominuʒ diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei penitus aduerſantia. A quibꝰ etiā peſtiferis ⁊ maledictis erroribus nos preſeruet increata ſapientia vnigeniti dei: q cū patre ⁊ ſpirituſancto viuit ⁊ regnat deus ꝑ infinita ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria tertia poſt quartā dominicaʒ quadrageſime. Iterum de quinta excellentia. videlicet de maxima nobilitate ipſius ſacratiſſime fidei.

Olite iudicare

n re ſm faciē ſed iuſtū iudiciū iudicate. Scribuntur hec vba. Jo. vij. c. ⁊ i euāgelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euāgelij lrālē expoſitionē ⁊ moraleʒ dilectiſſimi ciues: ergo vt claruit in duobꝰ precedentibꝰ ſemonibꝰ declarauimꝰ .xo. genera hoium ſeu ꝑſonaꝝ diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei aduerſantiū reſtat poſtremo vt in preſenti ſermone alia .io. genera declaremus q̄ declaranda remāſerunt quorum declaratio ſequendo numerum ſuprapoſitum talis erit.

¶ Item de ſeptima contemplatione diuine adorationis que dicitur oppoſitionis ſeu d .io. alijs generibus hominum qui aduerſantur diuino cultui.

Rrigeſimiprimi igitur q vltra predictos diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei

t ēt aduerſantur ſunt oēs illi q firmiter credūt ꝙ aliqua mulier maga vl ſtriga veraciter cōuertatur in murilegā ſeu gattā vel muſipulā. Cōtra quos expreſſe ſunt tria videlicet. Primo auctoritates. Secundo Ratio. Tertio exemplum. ¶ Primo cōtra tales ſunt auctoritates. Nam conciliū acquiēſe. xxvi. q. v. c. epiſcopi eorum ait. Quod ſi quis credit poſſe fieri aliquam creaturaʒ aut in melius: aut in deterius immutari aut transformari in aliā ſpeciē: vel in aliā ſimilitudineʒ: niſi ab ipſo creatore qui omnia fecit ⁊ per quē omnia facta ſunt: proculdubio infidelis eſt ⁊ pagano deterior. hec ibi. Item xxvi. q. v. c. Nec mirū dicitur. fertur in gētiliū libris ꝙ q̄dā maga ſocios Vlixis mutauit in beſtias. legitur etiā de ſacrificio ꝙ archades de ſuo luco imolabāt ex quo quicū qʒ ſumeret in beſtiaꝝ formas conuerteret. Sed hec omnia magicis preſtigijs potius fingebantur q̄ꝫ rerum veritate cōplerētur hec ibi. Scdo contra tales eſt ratio videlicet. Augmētationis. Fundamētum ratiōis ponit phs. i. thopi. di. Qd non poteſt in minus nec in maius. patet regula. Nā qui nō pōt expugnare paruū caſtrū nequaꝗ expugnabit maximam ciuitateʒ. Quo preſuppoſito certū eſt ꝙ nobilior eſt forma noſtra dicēte pho. i. phiſi. Forma inqt ē nobilior materia ⁊ eſt quid diuinū a materia deſideratū. Sed claruʒ eſt ꝙ tota natura nec inſuꝑ aliquis malignus ſpiritus non pōt producere minus. ſ. materiam alicuiꝰ minime rei de nihilo facere: cum requiratur ibi infinita ptās quam ſolus deus habet: ſed illud qd Mat. v. ſaluator ait. Non potes vnum capillū albuʒ facere aut nigrū: ergo multo fortius nec aliqs demon nec tota nā producere poterit aliquam nouam formam ſeu formā in formam transformare: cum etiā in hoc ſicut in creatione materie requiratur infinita potentia quam nullus hʒ niſi ſolus deus. ¶ Tertio cōtra tales ē exēplū. Nā legitur in legēda ſancti Macharij ꝙ quedā puella oculis hominū videbatur in equam cōuerſa. Cui cōpaciētes monaci eidē ſancto Machario cui iam ⁊ hoc ipſum deus notum fecerat retulerūt: ⁊ vt pro eadē inſtanter oraret rogauerūt. Quibꝰ ſanctus Machariꝰ dixit. o filij vos eq eſtis q equoꝝ hētis oculos: illa enim puella mulier ē nec eſt trāſformata in formā eque ſicut apparet. Sed ſimpliciter falluntur oculi vidētiū ex preſtigij vanitate. ⁊ cum oraſſet deū vt ſicut erat monachis appareret: ſtati viderūt eam habere formam mulieris ⁊ nō formam eque. hec ⁊ ſimilia ſunt ſimpliciter deluſio quedam demonū. Ex ꝑdicta auctoritate rōe ⁊ exēplo: pʒ qualiter falſiſſimū ē ꝙ mulier aliqua cōuerti poſſit in gatā vel murilegā. Si aūt opponeretur ꝙ aliquando vere ⁊ ſenſibiliter compertum eſt ꝙ aliqs aliquā vetulā in forma gati ſeu murilegi puerū rape ſatagentē percuſſerit aut in brachio aut in aliqua ꝑte corpis. Qd ſi ſic ē: ergo formā illiꝰ vetule q̄ erat in domo videt demō realiter in formā gatti ſeu murilegi transformaſſe. Reſpōdet magiſter Michael de feudis in ſuo tractatu de ſupſtitionibus ꝙ ſimpliciter illud quod videt in forma gate: ſimpliciter ē ipſe demō in ſpecie vetulaꝝ vel muſipularū pueros de cunabulis ⁊ lecto rapiens ⁊ occidens: qui interdū ſic a deo permittitur paruulos occidere in penā parentū: qui eos adeo inordinate amāt ꝙ propter ipſos dei amorem negligūt ⁊ poſt ponunt. Quod autē in perſona vetule percuſſio facta remaneāt: ſeu tale vulnus vetule imprimatur: dico ꝙ hoc triplici reſpectu euenire pōt. Primo naturaliter ex caſu vtputa dum cadēdo tale vulnus recepiſſet. Secundo hoc poteſt accidere ex vehementi imaginatione in penam peccati: quia dū talis vetula ex comitibus ſe fore credit herodiadis vel diane: ⁊ credit ſe in imaginatiōe eſſe ad rapiendū pueros tale vulnus in ea factum remanet pro eo ꝙ vehemens imaginatio plerūqʒ facit caſum. ſeu. Tertio dicas ꝙ permittente deo in penā peccati diabolus ſibi tale vulnꝰ infligit ex quo ipſa credit ſe eſſe ad actum illius percuſſionis ſeu occiſiōis pueri. Adde ſi vis ⁊ quartam reſponſum qr plerunqʒ diabolus poteſt deludere oculos videntium: vt talis vetula videatur percuſſa cum tamen percuſſa non ſit. Tertia tamē ratio probabilior videtur. Quod autem actualiter ſit ipſe demon qui in forma vetule appareat patet ex hoc: quia ianuis clauſis ⁊ thalamo in alterutrum predictarum formarū. ſ. vetule vel muſipule intrat ⁊ exit. ⁊ vt id factum magis credatur verum: ⁊ per conſequens odium vel aliud maluʒ inter vetulam ⁊ parentes pueri generet: ſub lecto quandoqʒ ſe occultāt: cum tāmen ingredi in hoſtia clauſa non poſſit aliquod materiale corpus niſi ſimpliciter malignus ſpiritꝰ ſeu corpus glorioſū: ⁊ dū eſt deprehēſus diſcurrit hincinde ꝑ thalamum demon in forma predicta quaſi exire non poſſit: qui tamen vt predictum eſt etiam obſtructis portis domꝰ ⁊ camere itrauit qd vtiqʒ ſolis ſpiritibꝰ poſſibile eſt: ⁊ ex hoc fingit ꝙ inuitus percutiatur. Ex predictis igitur omnibus cōcludo ꝙ non tantuʒ eſt impoſſibile ꝙ dyabolus vnā creaturam veraciter trāſformet in aliaʒ: ſed vltra hoc dico ꝙ qui hoc crederet eē poſſibile vtiqʒ herericus foret. ¶ Trigeſimiſecūdi q aduerſant diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ſunt omnes illi qui vtuntur arte notoria ad ſcientiam acquirendā: que ars oino illicita eſt. Contra quos Augu. lib. de doc. chriſtia. ⁊ ponitur. xxvi. q. ii. c. illud ait. Omnes artes huiuſmodi ſcientie vel nugatorie vel noxie ſuperſtitionis ex quadam peſtifera ſocietate demonū acquiſite: quaſi peccata infidelitatis ⁊ doloſe amicitie conſtituta penitꝰ ſunt reprobande ⁊ a quolibet chriſtiano fugiende. Rationem autem quare talis ars oino ſit illicita aſſignat Tho. ii. ii. q. xcvi. di. Qd talis ars omnino eſt prohibita quia vtitur quibuſdam ad ſcientiam acquirendaʒ que non habent ſm ſe virtutem cauſandi ſcientiam: ſicut ex inſpectione quorundam figurarum ⁊ prolatione quorundā verborum ignotoꝝ: que ars non vtitur his vt his: vt cauſis: ſed vt ſignis: nō quidē vt ſignis diuinitus inſtitutis ſicut ſunt ſigna ſacramentalia ſeu ſacramētorū. ¶ Trigeſimitertij qui aduerſant diuino cultui: ⁊ fidei xpiane: ſūt oēs illi qui expreſſe demones inuocāt ad aliquid cōſulēdū vel faciendū: ⁊ ipſos ex hoc aut in vitro: aut in adamante: aut in ampulla ⁊ huiuſmodi coactos: ⁊ conſtrictos tenēt. Contra quos. xxvi. q. ii. c. hij qui di. Hij qui de paginis euāgelicis ſortes legūt: ⁊ ſi optādū ē: vt id potius faciāt: q̄ꝫ ad demonia conſulenda concurrant: tamen iſta mihi diſplicet conſuetudo ad negotia ſecularia ⁊ ad vite huius vanitatē diuina oracula velle cōuertere. ¶ Trigeſimiquarti qui aduerſantur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ſunt omnes illi qui a diuinatoribus aquirunt de vita ⁊ morte: de proſperitate ⁊ aduerſitate ſui vel alterius per aliquam figuraʒ vel ſignaturam corigie ⁊ huiuſmodi. ¶ Cōtra quos xxvi. q. vij. capitulo. Non obſeruetis. Augu. ait. Quicunqʒ diuinationis aut fata: aut an

guria obſeruat: aut attendit: aut conſentit
obſeruantibus: magis ad ſui damnationez
ꝙ̄ ad ſuam ſalutem tendit. Siue qui per
quoſdam numeros litterarum ⁊ lune ꝑ phi
tagoricā egrotantiū vitā: vel mortem: vel ꝓ/
ſpera vel aduerſa futura inquirunt. ¶ Itē
xxvi. q. 2. cap. qui ſine. di. Hijs inquiſitio ⁊
omnis cura de morte ⁊ vita que a diuinis
⁊ magis a demonibus in ydoloꝝ cultura
expetitur: mors potius dicenda eſt ꝙ̄ vita: ⁊
qui ea ſectant̄ ſi ſe non correxerint ad eter/
nam perditionem tendunt pſalmiſta dicen/
te. Omnes dij gentium demonia ſunt qui
per deceptos homines alios decipere quot/
tidie geſtiunt vt perditionis ſue faciāt eos
propter hanc cauſaz omnes eſſe participes.
¶ Trigeſimiquinti qui aduerſantur diuio
cultui: ſeu chriſtiāe fidei ſunt omnes illi qui
pro ſanitate recuperanda ſui atq̄ʒ ſuorum
necnon ⁊ animalium irrationabilium diuer
ſa faciunt fieri incantamenta. Cōtra quos
xxvi. q. vij. ca. admoneant. di. Admoneant
fideles ſacerdotes populos vt nouerint: ma
gicas artes incantationeſq̄ʒ quibuſlibet in/
firmitatibus hominum nihil prodeſſe nihil
remedij conferre non animabus languenti
bus: claudicantibus vel etiam morientib⁹
quicꝙ̄ mereri. Sed hoc eſſe laqueos ⁊ inſi/
dias diaboli antiqui hoſtis: quibus ille ꝑfi/
dus humanum genus decipere nititur. Si
quis hoc exercuerit clericus degradet̄: laic⁹
autem anathematizetur. Item. xxvi. q. ij. c. q
ſine. dicitur. Qui ſine ſaluatore ſalutē vult
habere ⁊ ſine vera ſapientia exiſtimat ſe pru
dentē fieri poſſe non ſanus ſed eger: nō ſa
piens ſed ſtultus in egritudine anime aſſi/
due laborat ⁊ in cecitate noxia ſtultus ⁊ de/
mens permanebit. hec ibi. In hunc etiā er
rores incidūt qui maleficia ⁊ facturas agūt
ſeu pro liberatione fieri faciunt. Cōtra quos
xxvi. q. ij. c. non liceat. dicitur. Si quis paga
norum conſuetudinem ſequens diuinos ⁊
ſortilegos in domum ſuam introduxit qua
ſi vt malum foras mittant: aut maleficia vl̄
facturas inueniant aut luſtrationes paga/
norum faciant quinq̄ʒ annis penitentiam
agant. hec ibi. Aduertant tales ꝙ ſi quis ꝑ
aliquod incantamentum poſſet liberare oēs
homines mundi morituros a morte: non li/
cet ſacramentum facere vel incantamento
conſentire: dicente Apoſtolo ad Roma. 3.
Nunꝙ̄ ſunt facienda mala vt veniāt bo/
na. ⁊ Aug. xxiiij. q. 2. c. faciat. ait. Faciat ho/
mo pro temporali ſalute hominum quicqd
poteſt: cum autem ad hoc ventum fuerit: vt
tali ſaluti niſi peccando conſulere poſſit iaʒ
ſe exiſtimet non amplius habere quid faci
at. hec ille. ¶ Trigeſimiſexti qui aduerſant̄
diuino cultui: ſeu chriſtiane fidei: ſunt oēs
illi qui per inſpectionem Aſtrolabij aut per
inſcriptiones querunt ⁊ inueſtigant occulta
⁊ futura ſeu qui ex conſtellationibus ⁊ cur/
ſu ſyderum iudicant de actibus moralibus
hominum. Contra quos. xxvi. q. ij. capitulo.
Sors dicitur. Quibus conſtellationes ⁊ fu
turorum ſigna cuſtodientibus Apoſtolus
ait. Dies obſeruatis ⁊ tempora ⁊ menſes ⁊
annos. Unde timeo ne forte ſine cauſa la/
borauerim in vobis. Sic ⁊ aſtronomia ſeu
aſtrologia apud catholicos in diſſuetudinē
abijt: quia dum propria curioſitate hijs mi/
nis erant intenti: minus vacabant hijs que
ſaluti animarum erant accōmodata. Pro/
pterea quidam ſacerdos vt habetur extra
de ſortilegijs. c. ex tuarum tenore. grauiter
punitus fuit ab eccleſia: pro eo ꝙ occulta ⁊
futura per aſtrolabium inquirebat. Proin/
de. xxvi. q. v. ca. non oportet. dicitur. Non
oportet ſacris officijs deditos vel clericos
magos: aſtrologos: vel incantatores exiſte/
re aut facere filateria que animarū ſuaruʒ
vincula comprobantur. Hos autem omnes
qui talibus rebus vtuntur omnino ꝓici ab
eccleſia iuſſimus. ¶ Trigeſimiſeptimi q ad
uerſantur diuino cultui ſeu chriſtiane fidei
dei ſunt omnes illi qui ſomnijs certaʒ fidē
adhibent ſeu credunt libro qui apellat̄ Sō/
nia Danielis. que ſomnia vt plurimū illuſio
ne demonuʒ fiunt. Contra quos. xxvi. q. iiij.
capitulo ſciendū. dicitur. Suadentibus de/
monibus miris ⁊ inuiſibilibus modis per il
lam ſubtilitatem corpora hominum non ſen
tientium penetrando: ⁊ ſe cogitationibus ho
minum per quedam ymaginaria viſa ammi/
ſcēdo ſiue vigilātiū ſiue dormientium fides
nō dʒ adhiberi. vt hec ibi. Itē. xxvi. q. vij. c.
nō obſeruetis. di. Errāt q attendūt ad ſōni
alia ſcripta ⁊ falſo in danielis nomine inti/
tulantia. hec ibi. ¶ Trigeſimioctaui qui ad
uerſantur chriſtiāe fidei ſunt omnes illi qui
credunt ꝙ qui naſcitur tali hora ⁊ die habe
bit bonū vel malum euentuʒ. Contra quos
Auguſti. libro de doc. chriſtiana. ⁊ ponitur.
xxvi. q. 2. ca. Illud ait. Nam ⁊ mathematici
quāuis veram ſtellarum poſitionez cū quiſ
qʒ naſcitur conſequuntur ⁊ aliquando per
ueſtigant: tamen ꝙ inde conātur: vel actio
nes noſtras vel actionum euentus produ/
cere nimis errant: ideo ſi dixerint vobis ita
eueniet nō credatis. hec ibi. ¶ Cum his ēt
cōnumerantur illi qui tenent ꝙ ex influen/
tia corporum celeſtium: liberum arbi. cogit̄
ad vitia ⁊ virtutes: bonum ⁊ malum. Con/
tra quos philoſophus tertio. ethicoruʒ. ait.
Voluntarie ſunt virtutes ſicut ⁊ vitia: ⁊ nul
lus ſit bonus vel beatus non volens. Et ec
cleſiaſtici. xv. dicitur. Deus conſtituit homi/
nem ab initio ⁊ re eum in manu conſilij ſui
⁊c. Item Jeronimus in queſtionibus ſuper
abdiam ait. Deus enim equali cunctos ſor
te generat: ⁊ dedit ſingulis arbitrij volunta/
tem vt faciat vnuſquiſq̄ʒ quod vult ſiue bo
num ſiue malum. hec ille. ⁊ ibidem ait. Om
nes homines ſuo arbitrio derelicti ſunt neq̄ʒ
enim bonum neceſſitate compulſi faciūt ſed
voluntate: vt credentes coronam accipiant
⁊ increduli proprio argumēto ſupplicijs mā
cipentur. hec ille. Inter hos quoq̄ʒ intelligū
tur illi qui dum obuiant alicui creature vt
puta vulpi muſtele lepori lupo ſerpēti ⁊ hu/
iuſmodi credunt propter hoc ſibi euenire bo
num vel malum. Contra quos. xxvi. q. iiij. ca
pitulo. Igitur Auguſti. ait. Nam ⁊ auſpicia
ſunt que iter facientes obſeruant alia que
ſigna rerum vel obſeruationes vel improui
ſas hominibus incurſiones ferunt que ne/
quaquam attendenda ſunt. hec ille. Item
xxvi. q. ij. capitulo. Illud dicitur. Si iunctim
ambulantibus amicis lapis aut puer me/
dius ⁊ huiuſmodi aduenit nulla fides adhi
beatur. hec ibi. Hoc idem intelligendum eſt
de illis qui credunt ꝙ cantus auium ſeu vo
latus habeat bonam vel malam ſignificatio
nem: vnde quādo coruus cantat aliqui cre
dunt ꝙ ſit malum augurium. Contra tales
xxvi. q. iiij. capitulo. Igitur dicitur. Augures
ſunt: qui volatus auium ⁊ voces intendūt.
Duo ſunt autem genera auſpiciorum: vnū
ad oculos: alterum ad aures pertinens. Ad
oculos eſt volatus: ad aures vero eſt vox
auium. hec ibi. ¶ Trigeſimi noni qui aduer
ſantur diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ſunt
omnes illi qui derogant eccleſie contra eam
loquentes ⁊ dicentes ꝙ eccleſia poteſt erra/
re ⁊ errat aliquando in canonizatione ſan
ctorum ⁊ in multis alijs: ⁊ ꝓpter hoc decre
tis eccleſiaſticis nō credunt niſi ſicut eis pla
cet. Contra quos nota ſ̄m Ricar. in quolibe
to ꝙ duplex eſt eccleſia. ſcilicet particularis
⁊ vniuerſalis: particularis eccleſia poteſt di
ci papa qui realiter errare poteſt: ⁊ precipue
in cauſis ⁊ ſententijs dandis ⁊ hoc ex ma/
la informatione aut falſorum teſtium: aut
etiam falſorum inſtrumentorum quem tamē
deus in canonizatione alicuius ſancti nun
quam errare permitteret. Nec credendum
eſt ab aliquo ꝙ erret quāuis errare poſſet
Imo credendum eſt ꝙ ſi iniuſte aliquem ca
nonizare vellet deus eum aut occideret aut
totaliter impediret. Et ꝙ papa in ceteris ēt
cum cardinalibus errare poſſit. audi Aug.
ij. q. 3. c. cepiſti. di. Cepiſti habere tanꝙ̄ publi
canum fratrem tuum ligas illum in terra ſʒ
vti iuſte alliges vide: naʒ iniuſta vincula diſ
rumpit iuſticia. quem ſolueris inquit in ter
ra ſolutus erit in celo. hec ille glo. autem ſu
per verbum ſolueris ait. Non queʒ ſoluere
putaueris: ſed quē ſolueris claue nō errāte
ſolutus erit in celo. hec glo. Item de pe. di.
i. c. quē penitet idē Aug. ait. Dixit enim de⁹
ſacerdotib⁹: quecūq̄ʒ ſolueritis ſup terrā ⁊c.
hoc eſt. Ego dn̄s ⁊ oēs celeſtis milicie ordi
nes ac oēs ſci in gloria mea ꝯfirmāt vobiſ/
cū quos ligatis ⁊ ſolutis ſup terrā. nō dixit
quos putatis ligare ⁊ ſoluere: ſed in quos
exercetis op⁹ iuſticie miſericordie ⁊ veritatis
hec ille. Et ꝙ papa ēe poſſit errare pʒ exēplo
Naʒ. di. xix capitulo. Ita dn̄s noſter. ſ. hoc
autem intelligendum. ⁊ capitulo anaſtaſius
dicitur. Anaſtaſius natione romanus fuit
temporibus theodorici regis: eodem tempo
re multi clerici ſe a cōmunione eius abege/
runt: eo ꝙ cōmunicaſſet ſine conſilio epiſco
porum preſbyteroꝝ ⁊ cuncte catholice eccle
ſie. Diacono theſſalonicenſi noīe fotino qui
cōicauerat i hereſi acatio quia voluit occul
te reuocare acatium ⁊ nō potuit diuino nu
tu percuſſus eſt. hec ibi. Iſte Anaſtaſius pa
pa inciderat in hereſiʒ iam dānatā vt habe
tur. xxiiij. q. i. capi. 2. ⁊ 3. Item. ij. di. c. ſi papa

dicitur. Quod bonitas pape ſalus eſt oium
⁊ ꝑuerſitas ipſius cedit in dãnationẽ innu-
merabiliũ. Ex p̃dictis pꝫ: qualiter eccleſia ꝑ-
ticularis põt ⁊ nõ põt errare. Eccleſia autẽ
vniuerſalis q̃ nihil eſt aliud ꝙ̃ quedã multi-
tudo epoꝝ ⁊ clericoꝝ: ſeu alioꝝ fidelium
xp̃i fide ⁊ charitate vnita ꝓut dicit̃. xcix di.
c. legimus: ⁊ i. q. i. c. multe. Et. xxiiij. q. i. c. loq-
tur. nunꝙ̃ errare põt eo ꝙ deus nunꝙ̃ hoc
ꝑmitteret ⁊ p̃cipue in canonizatione ſancto-
rum. Immo ſi oẽs errarẽt ſpiritus ſanctus
habundãtius in vno ſolo exiſtens faceret ꝑ
illũ errorẽ ceteroꝝ omniũ penitus reuocar̃.
Et ꝙ vniuerſalis eccleſia nõ poſſit errare i
ſanctorũ canonizatiõe ⁊ ceteris audi Augu-
ſti. ſuꝑ. xviij. c. Mate. di. Cũ ſpiritus ſanctꝰ
regat eccleſiam ſequitur ꝙ eccleſia nunꝙ̃ er-
rabit cũ habeat ductorem magiſtrũ verita-
tis qui dixit: ego ero vobiſcum vſqꝫ ad ꝯſu-
mationem ſeculi. h̓ ille. Item di. xxix. c. ſic dr̃
Sic omnes apoſtolice ſedis ſanctiones ac-
cipiende ſunt tanꝙ̃ ipſius petri diuina voce
firmate. Itẽ Lucius papa omnibus epiſco-
pis vt habetur. xxiiij. q. i. c. a recta inquit ſid
⁊ ab apoſtolico tramite ꝓpter vllam ꝑtur-
bationem nolite diſcedere ſcientes quoniaꝫ
iuxta ſaluatoris ſniam beati qui ꝑſecutiõeꝫ
patiuntur ꝓpter iuſticiam. hec eſt apoſtolo-
rũ viua traditio h̓ eſt vera charitas que pre-
dicanda eſt ⁊ p̃cipue diligenda ac fouenda:
atqꝫ fiducialiter ab omnibus tenẽda. h̓ eſt
ſancta ⁊ apoſtolica mr̃ omniũ eccleſiaꝝ xp̃i
eccleſia: que ꝑ dei oipotentis gratiã: a trami-
te apoſtolice traditionis nũꝙ̃ erraſſe ꝓbat̃
nec hereticis prauitatibus ſuccubuit: ſed vt
in exordio normã fidei xp̃iane ꝑcepit ab au-
ctoribus ſuis apoſtoloꝝ principibus xp̃i ſic
illibata fide hactenus manet h̓ ille Jero. ẽt
xxiiij. q. i. c. h̓ eſt fides ait. Sancta romana
eccleſia que ſemꝑ imaculata ꝑmanſit dño ꝓ-
uidente ⁊ beato Petro apoſtolo opẽ feren-
te in futuro manebit ſine vlla hereticorũ in-
ſultatione preualẽte: atqꝫ firma ⁊ imobilis
oi futuro tp̃e ꝑſiſtet. h̓ ille. Similis ſnĩa egre-
gie habet̃. xxiiij. q. i. c. pudẽda glo. etiã ſuper
verbo auctoritate. c. i. extra de reli. ⁊ ve. ſan-
ctoꝝ ait. qđ eccleſia approbat: ab omnibus
approbandũ eſt: eo ꝙ eccleſia nunꝙ̃ errat.
h̓ eadẽ ſententia habetur. xi. di. c. qs neſciat
⁊. c. ꝯſequens eſt. ⁊. lx. di. c. nõ decet. ⁊. c. pre-
ceptis apoſtolicis. ⁊. c. ſit ſãctã eccleſia roma-
na: ⁊. xix. di. c. ſi romanorũ ⁊. c. quoniã vero:
⁊. xi. di. c. Nunc aũt. ⁊. xx. di. c. oẽs. ⁊. di. xl. c. ſi
papa hereticus. Errat igitur quicunqꝫ non
credit ſtatutis apoſtolicis vel non credit in
ſanctorũ canonizatione. Proinde Jeroni.
xxiiij. q. i. c. h̓ eſt fides ait. hec eſt fides papa
beatiſſime quã i catholica eccleſia didicimꝰ
quã ſemꝑ tenuimus in qua ſi minus perite
aut parum caute poſitũ eſt emendari cupi-
musꝰ a te qui Petri ⁊ fidẽ ⁊ ſedem tenes.
Si aũt h̓ noſtra confeſſio apoſtolatus tui iu-
dicio cõprobatur: qcunqꝫ culpare me voluit
ſe imperitũ vel maliuolũ: vel etiã nõ catho-
licum ſed hereticum cõprobabit. h̓ ille. Itẽ
xxiiij. q. i. c. omnibus ꝯſideratis idem Jero.
ait. Cum enim eccleſie domus a chriſto po-
teſtatẽ acceperit ligandi atqꝫ ſoluendi ſiqs
hanc domũ corrigentem ⁊ corripiẽtem con-
tempſerit ſit tibi ſicut ethnicus ⁊ publicanꝰ.
Item. xx. di. c. In nomine domini dicitur. he-
reticus eſt qui eccleſie non obedit: ⁊ qui nõ
credit. Item Nicola. papa. xx. di. c. omnes ſi-
ue patriarchas ait. Qui romane eccleſie pri-
uilegium ab ipſo omnium eccleſiarum capi-
te traditum auferre conatur. h̓ procuidubio
in hereſim labitur glo. ſcilicet contemptor ẽ
romane eccleſie. Deinde ſequitur. Et cũ ille
notetur iniuſtus hic eſt dicendus hereticus.
deniqꝫ. lxxxi. di. c. ſi qui p̃ſbyteri dicit̃. Qui
non huic ſaluberrimo precepto obedire no-
luerit hydolatrie crimẽ incurrũt Salomone
teſtante ⁊ beato Gregorio inſtruente pecca-
tum ariolandi: eſt nõ obedire: ⁊ ſcelus hydo-
latrie nolle acquieſcere. peccatum igitur pa-
ganitatis incurrit quiſquis dum chriſtianũ
ſe eſſe aſſerit ſedi apoſtolice credere ⁊ obe-
dire ꝯtempſerit. hec ibi. Deniqꝫ. di. lx. c. nõ de-
cet dicitur. Nõ decet a capite membra diſce-
dere: ſed iuxta ſcripture teſtimonium omnia
membra caput ſequantur. Nulli vero du-
bium eſt quin apoſtolica eccleſia: mater ſit
omnium eccleſiaruꝫ: cuius regulis ⁊ ſtatutis
nullatenus alicui conuenit deuiare. hec ibi.

¶ Quadrageſimi ⁊ vltimi qui aduerſant̃
diuino cultui ⁊ chriſtiane fidei ſunt omnes
qui tenent ⁊ credunt ꝙ ſubſtãtia anime nõ
ſit creata de nichilo ſꝫ ſimpliciter de aliquo
quorũ error dupliciter apparet. ¶ Primus
error eſt dicentiũ ꝙ aĩa rõnalis prouenit ex
traduce ſeu de materia parentũ filiũ gene-
rantiũ. Contra quos ſunt quattuor. Pri-
mo auctoritas. Secundo ratio. Tertio. ſi-
militudo. Quarto diſtinctio. ¶ Primo con-
tra tales ẽ auctoritas phi xvi. de animalibꝰ
dicẽtis. Solus intellectꝰ intrat in nobis ab
extrinſeco. Si igitur traducitur ſuba hois
ab extrinſeco. ergo rõnalis aĩa nõ ẽ ex tradu-
ce parentum. Item. 3. de aĩa. Idẽ phs ait:
Intellectꝰ. i. aĩa intelligit: q2 non hẽt aliqđ
organũ in corpore ſed ẽ ſeparata ab omni
organo. Item eccles vltimo Salomon ait.
Puluis reuertetur in terrã vñ erat ⁊ ſpũs
redibit ad deum qui dedit illũ. ¶ Scđo cõ-
tra tales eſt rõ vꝫ cãlitatis. Fundamentum
rõnis ponit Cõmẽ. ſuꝑ. ij. metha. di. Q ẽ cu-
ius cauſa ẽ generabilis ⁊ corruptibilis ipm
quoqꝫ eſt corruptibile. patet hec regula. Nã
quia arbor eſt generabilis ⁊ corruptibilis:
ideo fructus procedens ab ea eſt corruptibi-
lis. Oppoſituꝫ ẽ de ſolaribus radijs: quicũ
habeant ſolẽ incorruptibilẽ: eo ꝙ non reci-
pit in ſe peregrinas ſeu cõtrarias impreſſio-
nes: ideo ipſi eẽntialiter in ipſo exiſtẽtes ſũt
incorruptibiles. Quo preſuppoſito certum ẽ
ꝙ aĩa rõnalis ſm phos ⁊ cõiter ſm oẽs le-
ges ⁊ ſectas eſt incorruptibilis. Quod ſi ſic
ẽ: ergo non eſt per naturam propagabilis. ⁊
per conſequens nõ eſt extra duce parentum
⁊ confirmatur iſta rõ. Nã ſi aĩa ẽ extra du-
ce. aut ergo aĩa eſt ex carne parentum: aut
ex aĩa eorum. Ex carne eſſe nõ põt qm̃ impoſ-
ſibile eſt ſm phm ex corpore fieri nõ corpꝰ:
aĩa aũt vt pꝫ eſt nõ corpus. Si ex aĩa aut
ergo ex tota aut ex parte. Ex parte nõ: q2 aĩa
ſm phm in. i. de aĩa ẽ ſimpliciſſima. Si ex
tota: ergo cũ pr̃ generat filiũ: cũ det ei totã
aĩam ſuã deſinit ipſe aĩam ſuã habere ⁊ ꝑ
cõſequẽs viuere. Quod eſt falſum: ſi ꝑ q2:
ergo falſuꝫ ẽ ꝙ aĩa ex traduce orit̃. ¶ Ter-
tio cõtra tales ẽ ſimilitudo. Nã geñ. ij. poſt
formationẽ corporis primi parentis de li-
mo terre di. Inſpirauit deus in faciem eiꝰ
ſpiraculum vite. Sed clarum ẽ ꝙ ſpiratio ẽ
per egreſſum dei ab extrinſeco. Quod ſi ſic
ẽ: ergo quelibet anima per ſimilitudinẽ eſt
immediate a deo ⁊ nõ ex traduce ꝑentum.

¶ Quarto contra tales eſt diſtinctio Bona.
in. ij. di. xviij. ar. ij. q. 3. in cor. q. di. Cũ querit̃
vtrum aĩa rõnalis ſit ex traduce. Rñdeo ꝙ
circa hec triplex fuit opinio. Prima opinio
eſt aliquoꝝ phoꝝ qui dixerunt ꝙ animaruꝫ
productio eſt mediante intelligẽtia: qm̃ ſic
corpus celeſte facit ad productionẽ corpo-
ris humani: vt di. ij. phiſi. Sol ⁊ hõ generat
hominẽ: ſic etiam intelligentia facit ad ꝓdu-
ctionẽ aĩe. Et hoc plures ſenſerũt phi: ⁊ ſen-
ſiſſe videt̃ auctor in li. de cauſis. Rõ autem
que mouet eos ad hoc ponẽdũ: dicebãt ꝙ
fuit diuina vnitas: que nõ patiebatur vt de-
us imediate produceret multa ⁊ diuina im-
mutabilitas que nõ patiebatur vt deꝰ ꝓdu-
ceret noua: ſꝫ h̓ tanꝙ̃ heretica abiciẽda ſũt.
Et oſtẽſa ẽ talis opinio eẽ falſa. ſ. di. i. vn-
de verbũ illud de cãis: tanꝙ̃ hereticũ ẽ re-
ſpuendũ: niſi quis intelligat ꝙ aĩa dr̃ cãri
ab intelligentia: in hoc ꝙ aliquã illumina-
tionem ſuſcipiat mediante illa intelligẽtia.
Intelligentia cuiꝫ ſm phm excedit animam
in claritate cognitionis. Et iõ dicit quidam
phs: ꝙ aĩa rõnalis cauſat̃ in vmbra intelli-
gentie: ⁊ ſenſibilis in vmbra rõnis. hoc autẽ
dictũ ẽ: quia vna deficit a ꝑfectione alteriꝰ:
nõ ꝙ vna ꝓducatur ab altera. Eſt ⁊ ſecũda
opinio: ꝙ aĩa traducatur ex anima ſicut ca-
ro ex carne: ⁊ ſicut ab vna candela accen-
duntur multe: ſic ab vna anima per ſui mul-
tiplicationem: ⁊ abſqꝫ ſui diminutione viui-
ficantur multa corpora: ⁊ de hoc aliquãdo
dubitauerunt catholici tractatores ⁊ marie
Augu. ſicut pꝫ in li. ſuper geñ. ad litterã: ⁊ i
li. de li. ar. ⁊ in lib. retractationũ. vbi etiã di-
cit ꝙ nõ potuit peruenire ad certitudinem
huius qõnis: Ratio que fecit eum potiſſime
dubitare fuit tranſfuſio originalis peccati.
verumtñ ipſe Augu. hãc poſitionẽ repꝛehen-
dit expꝛ̃ſſe in lib. de eccleſiaſticis dogmatibꝰ
cuiꝰ auctem magiſter ponit in lr̃a: ⁊ ipſe iſtũ
eũdẽ moꝫ iprobat ſuꝑ geñ. ad lr̃aꝫ: q2 ſi per
originale peccatũ aĩa trãſfundit̃ ex aĩa: aut
aĩa chriſti nõ eſſet d̓ genere alioꝝ aĩaꝝ aut
habuiſſꝫ origiale pctm̃: quorũ vtrunqꝫ ẽ fal-
ſũ ⁊ impiũ. Et iõ ẽ tertia opio catholica ⁊ ꝟa
ꝙ aĩe nõ ſeminant̃ nec traducant̃: ſꝫ forma-
tis corpibꝰ a deo creant̃: ⁊ creãdo ifundũt̃
⁊ ifũdẽdo ꝓducunt̃. Aĩaꝝ. n. ꝓductionem
ſibi deus ſolũ debuit reſeruar̃: tũ ꝑꝑ eaꝝ di-
gnitatẽ. tũ ꝑꝑ eaꝝ imortalitatẽ: ꝑꝑ aĩaꝝ di-
gnitatẽ dico: q2 cũ aĩa ſit hymago dei ⁊ na-
ta imediate ferri in deũ: ⁊ glorificari i ipõ dili-
gendo eũ ex toto corde: totũ ſuũ eſſe i me-
diante debuit ab ipõ habere: vt ipm ex to-

to corde teneretur diligere? Decuit ēt hoc
ꝓpter animarū immortalitatē. Cū.n. ſolus
deus ſit qui hēat vitā imortalē: ſolus ē qui
pōt ꝓducere principiū vite ꝑpetuū. Cū igi
tur res incorruptibilis nō poſſit ſubalr in
māin trāſmutari: ⁊ opatio creature ſit ſuꝑ
māin trāſmutabilē: īpoſſibile ē aliquā crea
turā rōnalē aiam producere. Et iō eiꝰ ꝓdu-
ctionē deus ſibi ſoli debuit reſeruare. hec
Bona. venerabiliter. Ex predcā auctate ⁊ rō-
ne: ſilr itudie atqʒ diſtictiōe pʒ q̄liter aia nō
traducit de mā, parētū: ¶ Scds error ē di-
cētiū ꝙ aia ronalis nō traducit de mā pa-
rētū: ſed ſimplr ꝓducit de ſuba ipſius dei.
Cōtra q̄s ſunt tria. Prio auctoritas. Scdo
ratio. Tertio diſtinctio. ¶ Prio ꝯtales ē au
ctoritas Augu. li. de eccleſiaſticis dogmati-
bus dnitis. Credenū ē ⁊ firmiter teneū. ꝙ aie
nō ſunt oēs ab initio create vt origenes ſen
ſitʒ ſucceſſiue nec cū corporibꝰ ſeminantur
vt luciferiani affirmāt nec de ſuba dei gene
rant ſicut quidā phi aſſeruerūt ſʒ dicimus
aiam de nihilo creari ⁊ ſimul infundi: ⁊ crea
ri in corꝑe cōpacto ⁊ formato vt viuat in
vtroqʒ. Secūdo ꝯtales eſt rō: vʒ imperfe-
ctionis. Fundamētū rōnis ponit Cōmēta.
ſuꝑ. 3. phiſi. di. Totū eiuſdē generis ē ſimpli
citer ꝑfectiꝰ ſua ꝑte: ſeu ꝑte alteriꝰ generis
pʒ hec regla. Nā corpus hois perfectū: ꝑfe
ctiꝰ ē q̄ȝ cor. ꝙ ē pria pars corꝑis generata
Silr muſca ꝑfecta: ē nobilior q̄ȝ ſit ſolū cor
hois alijs ꝑtibꝰ nūdū formatis. Q no ꝑſuꝑ
poſito certū ē ꝙ ſi aia ē de ſuba dei: cū aia
ſit pars totius hois: clarū ē ꝙ natura dei
venit ad conſtitutionē hominis: quod ſi ſic
ē cū pars ſit minus nobilis q̄ȝ totū: cōcludi
tur neceſſario ꝙ deus qui remanet ꝑs ē mi
nus nobilis ⁊ perfectꝰ q̄ȝ homo totus. Sed
cū hoc ſit falſum ⁊ impoſſibile: ergo falſum ē di
cere ꝙ aia ē de ſuba dei. Preterea ſi aia ho
minis ēēt ex deo: aut ē de toto deo aut de
parte. Si de parte ergo deus ē cōpoſitus cū
hēat partē ⁊ ꝑtē: qd eſt oino falſum. Si de
toto cū deus ſit imenſus ⁊ infinitus ergo
anima cuiuſlibet hois immenſa erit ⁊ infini
ta. Et per conſequens quilibet homo erit
oipotens ſicut deus: quod cū ſit falſum: er-
go falſum eſt dicere: ꝙ aia ſit de ſubſtantia
dei. Et confirmatur iſta ratio ſic. Si aia ē ex
dei ſuba cū ſubſtantia dei ſit inmutabilis
ad prauitatē: clarū ē ꝙ aia non poterit de-
prauari per peccatum. ſed cū cōtingat aiaʒ
deprauari: aut non eſt de ſubſtantia dei: aut
ſubſtātia dei erit etiam deprauata: ſed cum
deus ſit immutabiliter bonꝰ ſpiritus ꝓ ra
tionalis paccare pōt: apparet ex hoc ꝙ ra-
tionalis aia nullo mō pōt de ſuba dei ipſiꝰ
creari. ¶ Tertio ꝯtales ē diſtinctio bti Bo
nauen. in. ij. di. xvij. ar. i. q. i. in cor. q. di. Cum
queritur vtrū aia hūana ſit ex dei ſubſtātia
Reſpondeo ꝙ circa hoc triplex fuit poſitio.
Prima, fuit quorundā phoꝝ dicentiū ꝙ in-
tellectꝰ hūanus nō erat aliud q̄ȝ intellectus
diuinus: ſed diuinus dicebatur prout ꝯſide
rabat in ſe: humanꝰ nō prout perficiebat ali
quod corpus. Sʒ cū deꝰ ſit nullius pars cō
ſtitutiua ꝑꝑ ſuā ſūmā perfectionē: ideo poſi
tio iſta fuit ſtulta ⁊ erronea. ¶ Secūda poſi
tio magis impia ⁊ erronea fuit manicheoꝝ
dicentiū ꝙ ſpūs rōnalis: ſit de dei ſubſtan
tia ⁊ natura. dicunt enim ꝙ in homine du-
plex ē aia ſicut recitat Augu. in lib. de dua-
bus aiabus: quarū vna inclinat ad bona: ⁊
alia inclinat ad mala. Et illa que facit ma-
la non pōt facere vnquam bona. Illa que
inclinat ad malū eſt de natura diaboli: ſed
illa que inclinat ad faciēdū bonū ē de ſba
dei. Sed hec poſitio multipliciter a ꝟitate
ē aliena. qꝛ ponit deū eē eiuſdē nature cum
creatura, ⁊ alicuius creature eē materiam:
cū ponit creaturā fieri ex dei ſuba. Et hāc
poſitionē ſequūtur innumeralia inconueniē
tia: ⁊ hoc ꝑcipuū ē qꝛ implicat duo oppoſita
dum ponit animā a deo eē factā: ⁊ eā eē de
ſuba diuina. deuiat ēt a ꝟitate in hoc ꝙ po
nit in nobis duas animas cū hoc ſit impoſſi-
bile: tum vnius materie vna ſit ſimpliciter
formata vt dr. ij. de aia. Et ideo ē tertia po
ſitio vera ⁊ catholica: ꝙ aia non eſt produ-
cta de dei ſubſtantia: ſed de nihilo. Deꝰ eniʒ
ad creaturas ſe hʒ in rōne cāe efficiētis for
maliter exemplaris: ſed nullo mō pōt ſe ha
bere in rōne materialis cauſe quātūcunqʒ
creatura ſit nobilis. hec Bona. ꝟbalr. Ex p̄
dictis pʒ qualiter aia nō producitur ex tra
duce parentū: ſeu de ſubſtantia dei. Et per
ꝯñs pʒ ſeptia cōtēplatio de diuino cultu q̄
dicitur contemplatio oppoſitiōis in qua mō
ſtratū fuit qualiter ſunt quadraginta gene
ra perſonarum diuino cultui aduerſantiuʒ.
Et per conſequens patet quinta excellen-
tia ſacratiſſime fidei: que dicitur excellen-
tia nobilitatis. In qua ſeptē nobilitates ip
ſius fidei declarate ſunt. Quas omnes no
bilitates nobis omnibus ꝯcedat obſeruare
dulciſſimꝰ atqʒ piiſſimꝰ redēptor noſter Je
ſus chriſtus: cui cū patre ⁊ ſpūſācto ſit oīs
honor laus ⁊ gloria i ſecula ſeculoꝝ. Amē.

¶ Feria quarta poſt quartā dominicā qua
drageſime de ſexta excellētia ipſiꝰ ſacratiſſi
me fidei que dicitur excellentia itegritatis.

Cimus qꝛ peccatores deꝰ ñ exau
6 dit. Scribunt hec verba. Jo. ix.
⁊ in euāgelio occurrētis ferie.
poſt ſacri euāgelij litteralē ⁊ ſpūalem expoſi
tionē generoſi ciues ex quo vt in ſuperioribꝰ
claruit declaraui quintā excellentiaʒ ipſius
ſacratiſſime fidei que dicta fuit excellentia
nobilitatis: habeo in ſequētibus declarare
ſextā ipſius fidei excellentiā q̄ dr excellētia
integritatis pro cuius excellētie declaratiōe
ſciendū eſt ꝙ ſicut ad ꝑfectionē ⁊ bonitatē
cuiuſlibet virtutis moralis ⁊ acquiſite oēs
ſue circunſtantie ſibi ſunt neceſſarie ꝓut di
cit phs. 3. ethicoꝝ. c. 3. ſic a ſimili ad ꝑfectio
nem ⁊ bonitateʒ habitus ſanctiſſime fidei:
oēs circunſtātie ſunt neceſſarie aliter fides
inutilis eſſet ad ſalutē. Et ꝙ circunſtātie in
vna quaqʒ re: ⁊ per cōſequēs in fide ſint ne
ceſſarie tripliciter ꝓbo. Primo naturaliter.
Secundo materialiter. Tertio moraliter.
¶ Primo ꝓbo naturaliter: ad hoc eniʒ ꝙ
arbor ſit perfecta requirit neceſſario tres cir
cunſtantias. vʒ ſbam: locū ydoneū: virtuteʒ
⁊ operationē: ꝑꝑ qd phs prio de celo ⁊ mū
do ait. nā apta ſic fecit ꝙ ad ꝑfectionē vniꝰ
cuiuſqʒ rei tria requirunt. vʒ ſba: virtus: ⁊
operatio. vnde ſi deſit aut locus ꝓportiona
tus. aut operatio. i. fructꝰ: aut virtus. i. potē
tia faciēdi fructū; arbor ipſa erit penitus in
utilis ⁊ imꝑfecta. ¶ Scdo probo materialr
ſeu artificialiter ꝙ circūſtantie ſunt neceſſa
rie ad habēdā verā fidē ſicut eniʒ habet ꝑo
phiſicoꝝ finis cuiuſlibʒ rei neceſſitatē ponit
oibus his q̄ ſunt ordinata ad fineʒ. Qd ſic
patet. Nā ſanitas q̄ ēſt finis ⁊ deſideriū ip
ſius infirmi ad hoc vt ꝑfecte habeat: exigit
ꝯſiliū medici. exigit abſtinētiā a nociuis: exi
git medicinā ꝓportionatā: exigit mēſurā ip
ſius medicine. vt nō detur nimis magna vl
nimis parua. exigit debitū tp̄s. i. vt non det
nec recipiat medicina in tēpore contrario ⁊
periculoſo ſicut ē i reuolutōe lune: exigit ⁊c.
Quibus p̄miſſis certū ē ꝙ ſi vna p̄dictaruʒ
circūſtantiaꝝ deficiat: egrotus aut nunq̄ȝ
ſanabitur: aut iperfectā habebit ſanitatem.
¶ Tertio hoc idē ꝓbo moralr ⁊ ſpiritualr
Nā phs. i. ⁊. v. ethicoꝝ. dicit ꝙ ordo agētiū
dʒ eſſe circūſtantiatus ſm ordinem finium.
Quā auctoritatē declarās Ricar. i ſuo quo
libeto dicit ad hoc ꝙ aliqua virtus moralis
ſuā habeat ꝑfectionē: quinqʒ circūſtantias
p̄ſupponit. vʒ. potentiā: habitū: actum: obie
ctū ⁊ finē adde ſextā videlicet: ⁊ tp̄s qd pa
tet per exemplū helymoſine. Nam ad hoc ꝙ
helymoſina ſit meritoria preſupponit poten
tiaʒ voluntatis ſine qua helymoſina nō fie
ret. Nam lignū cū careat potentia volūta-
tis libera ad faciendū helemoſinā. hinc ē ꝙ
in eo nō poteſt eē virtus helymoſine. ¶ Se
cundo helemoſina requirit actū. i. cōſenſuʒ
faciendi helemoſinā qui ꝯſenſus fundat in
potentia voluntatis. ¶ Tertio helemoſyna
requirit actum. i. ꝙ detur panis vel vinum
⁊ huiuſmodi. ¶ Quarto requirit obiectum
debitum. i. ꝙ detur ꝑſone indigēti. ¶ Quin
to requirit finē. i. ꝙ fiat ꝓpter deū ⁊ nō ꝑꝑ
explēdā libidinē cū ꝑſona aliqua aut ꝑꝑ ia
nem gliaʒ. ¶ Sexto requirit tp̄s. vt. ſ. fiat in
hac vita i qua qſqʒ mereri pōt: ⁊ nō i alia.
His premiſſis clarū eſt ꝙ ſi deficit vna tm̄
predictaꝝ circūſtantiaꝝ nunq̄ȝ helemoſina
erit ꝑfecta. Silr dicas: ꝙ ad ꝑfectionē ſacer
dotij requirunt circūſtantie ordinū p̄ceden
tiū. Ex p̄miſſis oibus arguo a ſimili ꝙ ſan
ctiſſima fides ad hoc ꝙ ſit ꝑfecta ⁊ merito
ria exigit oio oēs ſuas circūſtātias ſic exigūt
cetere oēs virtutes ifuſe ꝓut tradūt theolo
gi i. iiij. di. xvij. de circūſtātijs ꝯfeſſioni neceſ
ſarijs ⁊ i. iiij. di. xix. de circūſtātijs ad finam
correctionē neceſſarijs. Et i. iiij. di. 20. de cir-
cūſtātijs pnie neceſſarijs facte i extremis. q̄
oia ꝯfirmat. ex̄ de ſnis exco. c. ſuꝑ eo. vbi ēt
dr: ꝙ ad executōeʒ finis ſeu virtutū taʒ mo
raliū q̄ȝ iſuſaꝝ. oēs circūſtātie ſunt neceſſa
rie. Ut igit qſqʒ poſſit itelligere an habeat
itegritatē fidei ſeu q̄ ſūt circūſtātie ad boni
tatē ipſius fidei ſimplr neceſſarie: in ſequēti
bus hoc plenius declarabo. Nota igit ꝯclu
ſionalr ꝙ octo ꝑcipue ſūt circūſtātie: ad ve
rā fidē oio neceſſarie. ¶ Quaꝝ pria dr cir-
cūſtātia. cōpletōis. Scda dr circūſtātia ꝯfeſ
ſiōis. Tertia dicitur circūſtātia operatiōis

¶ Quarta dicitur circunſtantia intẽſionis
¶ Quinta dicitur circunſtãtia formatõnis.
¶ Sexta dicitur circũſtantia inquiſitionis.
¶ Septima dicitur circunſtãtia obiectiõis.
¶ Octaua dicitur circũſtãtia fortificatõis.
¶ De octo circunſtantijs ad veram fidem
neceſſarijs. ⁊ primo de prima. que dicitur cir
cunſtantia completionis.

P Rima igitur circunſtãtia ad integri
tatẽ vere fidei neceſſaria dr̃ circũſtã
tia cõpletionis. Ad hoc eni ꝙ fides
vniuſcuiuſqꝫ ſit vera ⁊ meritoria: oportet ꝙ
quiſqꝫ complete ⁊ integraliter ſimul credat
omnes fidei articulos implicite aut explicite
Et vltra hoc credat omnia que ab ip̃a vni
uerſali eccleſia determinate credenda ꝓpo
nuntur Et ſi quis cõtra hoc faciat. vꝫ ꝙ tm̃
vnum articulũ diſcredat. aut malitioſe con
tẽnat: ſeu ꝑ ignorãtiã aliter teneat vel erret
ergo talis nõ habet in ſe fidem integraꝫ ⁊
cõpletã: impoſſibileqꝫ eſt ꝙ vnq̃ſ ſaluet: da
to ꝙ credat in oẽs alios fidei articulos. Et
vltra hoc omnia bona ſibi poſſibilia ꝑ fidẽ
operet. Quod quadrupliciter ꝓbo: ¶ Pri
mo auctoritatibus. Secũdo rõnibus. Ter
tio diſtinctionibus. Quarto ſimilitudinibꝰ.
¶ Primo probo auctoritatibus ꝙ qui cre
dat omnes fidei articulos ⁊ errat in vno ꝑ
malicia ⁊ ignorantia. Etiam ſi oĩa bona ope
ra faciat neceſſario dãnabitur: vnde lactan
tius in lib. de opificio ait. Qui integre ſum
mã fidei atqꝫ veritatis nõ tenet: ſemꝑ erret
⁊ damnetur neceſſe eſt. hec ille. Item Jaco
bi. 2. dicitur. Qui ſeruauerit tota legẽ offen
dit aũt in vno. ſcilicet fidei articulo: ſm Bo.
factus eſt omniũ reus. Et Salomõ eccleſia
ſtes. ix. ait. Qui offendit in vno. ſcilicet arti
culo: multa bona perdet. Auguſti. etiam in
lib. de moribus eccleſie. ait. Etiã ſi ꝑſeuera
ueris in oĩbus fidei bonis: ⁊ deficias i vno
iuſticia dei iudicabit te: ac ſi nullũ vnq̃ fe
ciſſes bonũ. hec ille. Deniqꝫ actuũ. viij. dr̃.
Si credideritis in toto corde veſtro ſalui
eritis. Nota ꝙ dicit i toto corde veſtro. Nã
cõmentator ſuꝑ primo phiſicoꝝ dicit. Totũ
nihil aliud eſt: niſi oẽs partes alicuius rei ſi
mul ſumpte. Oportet igitur ꝙ q̇ vult ſalua
ri toto corde credat. i. oẽs articulos fidei ſi
mul in mente ꝑ fideꝫ teneat. Et ex prefactis
auctoritatibus patet: qualiter de neceſſitate
vere fidei atqꝫ ſalutis eſt vt omnes ſimul fi
dei articulos quiſqꝫ credat: ⁊ nullũ per no
tabilem ignorantiã ⁊ malitiã diſcredat. Po
tes hic tu dei preco verbaliter exponere ſym
bolum paruũ apl'orũ. ¶ Secundo hoc ideꝫ
ꝓbo rõne triplici. Primo rõne ꝑceptionis.
Scdo rõne aſſimulationis. Tertio rõne re
motionis. ¶ Primo ꝓbo rõne ꝑceptionis.
Fundamentũ rõis ponit ſaluator: Mat. qn
to. di. Eſtote ꝑfecti. ſ. i. habitu ⁊ virtute fidei
ſicut ⁊c. Quo preſuppoſito: certũ eſt ſm phi
loſophuꝫ quinto metha. ꝙ omnis habitus
ſeu ſba tunc ꝑfectus eſt: quando ſm ſpẽm
ꝓprie virtutis nulla pars deficit eius q̃ ſm
naturã ſue magnitudinis eſt. hec ibi. Quod
ſi ſic eſt: ergo patet ꝙ ſi quis errat malitioſe
vel ignorãter in ſolo fidei articulo: talis vti
qꝫ hꝫ fidem imperfectã: ⁊ per ɔſequẽs agit
contra ꝑceptũ ſaluatoris. Et ideo ex hoc cõ
cluditur ꝙ talis ẽt ſi omnia bona alia faciat
eſt integer in culpa mortali ⁊ in ſtatu eterne
dãnationis. ¶ Scdo hoc idem probo rõne
aſſimilationis. Fundamentũ rõnis ponit au
ctor in lib. de cauſis. di. Omnis effectus na
turaliter hꝫ ſimilitudinẽ cauſe a qua ẽ patet
hec regula. Nam ſm phm domus facit do
mũ: ⁊ hymago hymaginẽ: quaſi dicat ꝙ do
mus vel hymago que fuerit ab extra ſũt q̇
daꝫ effectus ⁊ ſimilitudines domus ⁊ hyma
ginis que ſunt ab intra: vel que ſunt in men
te ꝑ rationẽ fabricate. Similiter filius hꝫ ſi
militudinẽ patris: pro eo ꝙ ſi pater ẽ hõ vl'
aſinus. ſic ⁊ filius ẽ hõ vel aſinus. Quo pre
ſuppoſito: certũ ẽ ꝙ deus infundit habituꝫ
fidei in anima rationali. dicente Auguſti. in
libro de li. ar. ⁊ ponitur ꝺ ɔſe. di. iiij. c. gratia
fides inquit nõ ẽ li. ar. tantũ ſed donũ dei.
Sed clarũ ẽ ꝙ deus eſt cã ꝑfectiſſima dĩte
pho ſecundo metha. Deus inq̇t ẽ principiũ
nobiliſſimũ optimũ ⁊ ꝑfectiſſimũ. Quõ ſi de
us eſt cã ꝑfectiſſima: ergo ſimpliciter ꝓdu
citꝰ opa: ꝑfecta dĩte Inno. tertio. ex̃ de bap
tiſmo. i. c. maiores. §. verũ q̇dam. Dñs inq̇t
qui totũ hominẽ ſanũ fecit in ſabbato: opꝰ
imperfectionis nõ nouit: ⁊ ob hoc peccata ñ
ex ꝑte ſed ſemꝑ ex toto dimittit. hec ibi. Et
propheta dicit. Dei ꝑfecta ſũt opera. Quõ ſi
ſic eſt: ergo a ſimili habitus fidei a deo i ani
ma infuſus vtiqꝫ perfectus erit: ſꝫ cũ perfe
ctum ſit ſimpliciter vt dicitur. 3. phiſicorum
cui nihil deeſt: concludo propter hoc ꝙ ha
bens fidem infuſam a deo omnibus ſimul
fidei articulis ſimpliciter fidem ꝓbet. ꝓpterea
ſaluator Jo. xiiij. dicit Paraclitus autẽ ſpũs
quem mittet pater in nomine meo: ille vos do
cebit omnem veritatem. ſ. fidei: ⁊ ſuggeret vo
bis omnia quecunqꝫ dixero vobis. His ꝓmiſ
ſis patet: ꝙ ſi quis pertinaciter aut ignoranter
errat: ſeu deficit in ſolo fidei articulo: talis vti
qꝫ fidem habet imperfectam. Sed cum fides
imperfecta nullatenus poſſit a deo egredi: ſe
quitur ꝙ talis fides ſimpliciter procedit a pro
pria fantaſia: ⁊ per conſequens non eſt ſaluti
fera. ¶ Tertio hoc idem probo ratione remo
tionis. Fundamentum rationis ponit Phs.
vj. Topicorum. ⁊ in. vij. Phyſic. di. Remota
parte diffinitionis ab aliquo diffinito: remo
uetur etiam eſſentia diffiniti. patet hec regula.
Nam remota ratione: que ẽ pars hominis ab
ipſo homine: neceſſario remouetur: ⁊ eſſentia
hois ipſius: quia. ſ. amplius non erit hõ. Quo
preſuppoſito: peto quid eſt fides eſſentialiter.
Et certum eſt ſm Aug. li. de fide. ad Petrum
ꝙ fides eſt habitus: quo vniuerſaliter omnia
credenda ſimul creduntur. Quõ ſi ſic eſt: mani
feſtum eſt: ꝙ ſi quis malicioſe aut ignoranter
errat in vno articulo: tollit vnam differentiaꝫ
ab eſſentia ipſius fidei: qua ablata neceſſario
concluditur: ꝙ amplius non eſt vera fides: ſed
vbi non eſt vera fides ibi nullatenus poteſt
eſſe ſaluus. ¶ Tertio inſuper probo diſtinctio
nibus: ꝙ ad fidem veram ⁊ meritoriam neceſ
ſe eſt ꝙ quiſqꝫ integre ſimul credat omnes fi
dei articulos ⁊ nullum diſcredat. Prima diſti
ctio eſt Tho. qui querit. 2. 2. q. v. articu. 3. Utrũ
hereticus: ſeu alius chriſtianus: qui diſcredit
vnum ſolum articulum fidei poſſit habere ve
ram fidem etiam informem de alijs articulis:
⁊ per conſequens ſaluari: ⁊ reſpondet di. He
reticus: qui diſcredit vnum articulum non ha
bet habitum fidei formate: nec informis cuiꝰ
ratio eſt: quia ſpecies cuiuſlibet habitus rerum
dependet ex formali ratione obiecti: qua ſu
blata ſpecies habitus remanere nõ poteſt. For
male autem obiectum fidei eſt veritas prima.
ſecundum ſcripturas ſacras: vnde quicunqꝫ
non inheret ſicut infallibili diuine regule do
ctrine eccleſie: que procedit ex veritate prima i
ſcripturis ſacris manifeſtata: ille non habꝫ ha
bitum fidei: ſed ea que ſunt fidei alio modo te
net q̃ꝫ fidem. Sicut ſi aliquis teneat mente ali
quam concluſionem: non cognoſcens medium
illius demonſtrationis: neceſſe eſt ꝙ non ha
beat eius ſcientiam: ſed opinionem ſolũ. Ma
nifeſtum eſt autẽ ꝙ ille qui inheret doctrine ec
cleſie tanq̃ꝫ infallibili in omnibus aſſentit que
eccleſia docet. Alioquin ſi de his: que eccleſia
docet que vult tenet: ⁊ que vult non tenet: nõ
iam inheret eccleſiaſtice doctrine: ſicut infalli
bili veritati: ſed proprie voluntati ⁊ fantaſie.
Et ſic certum eſt ꝙ hereticus eſt: qui pertinaci
ter diſcredit vnum articulum: ⁊ non eſt para
tus in omnibus ſequi doctrinam eccleſie. Si
autem non pertinaciter: aut ex notabili igno
rantia iam non eſt hereticus: ſed ſolum errans
propter qõ manifeſtum eſt: ꝙ ille qui diſcredit
vnum articulum: non habet fidem de alijs: ſꝫ
opinionem quandam ſecundum propriaꝫ vo
luntatem. hꝫ Tho. verbaliter. Ex qua diſtinctio
ne patet: ꝙ ad ſalutem vniuſcuiuſqꝫ requirit
integra fides ſimul omnium articulorum. Et
nota ꝙ non ſufficit ad ſalutem credere implici
te ⁊ vniuerſaliter omnes fidei articulos: quos
tenet eccleſia: ſed de neceſſitate ſalutis eſt vt ali
qui credantur explicite. Et primo oportet: ꝙ ip
ſa trinitas non credatur in genere ⁊ implicite:
ſed in ſpecie ⁊ explicite. ꝑꝑ qõ Tho. 2. 2. q. 2. ar.
viij. querit an credere trinitatem perſonarum
in vna ſubſtantia explicite ſꝑ fuerit ⁊ ſit de ne
ceſſitate ſalutis. Et rñdet in cor. q. di. Myſteri
um Chriſti ſeu incarnatõis explicite credi nõ
poteſt ſine fide trinitatis: quia in myſterio xp̃i
hoc cõtinetur ꝙ filius carnem aſſumpſerit: ꝙ
per gratiam ſpũs ſancti mundũ renouauerit: ⁊
iteꝝ ꝙ de ſpũ ſancto conceptus fuerit. Et ideo
eo modo quo myſteriuꝫ xp̃i ante xp̃m fuit ex
plicite creditum a maioribus. implicite auteꝫ ⁊
quaſi obũbrate a minoribus: ita etiã ⁊ myſte
rium trinitatis. Et ideo etiam poſt tp̃s gratie
diuulgate: tenentur omnes ad explicite crede
re myſterium trinitatis. Et omnes qui rena
ſcuntur in xp̃o hoc adipiſcũtur ꝑ inuocationẽ
trinitatis. ſm illud Matth. vlti. Eũtes docete
oẽs gentes baptizantes eos. In noie. p. ⁊. f. ⁊
ſ. ſ. hꝫ Tho. verbal'r. Tenet inſuꝑ ſuꝑ oĩa quiſ
qꝫ credere ⁊ explicite confiteri myſteriũ ſeu ar
ticulos incarnationis xp̃i: ⁊ ꝙ tres ſubſtan
tie diuerſe ſimul fuerũt in vna ⁊ eadem ꝑſona
vꝫ ſubſtantia corꝑis: ſubſtantia aie: ⁊ ſubſtan
tia diuinitatis. Nec ſufficit ad ſalutẽ dicẽ ego
credo totũ qõ credit ſcã mr̃ eccl'ia: ſꝫ oꝫ ꝙ quiſ
qꝫ explicite ⁊ ꝑticul'r credat hoc ⁊ hoc. di. Cre
do incarnatiõeꝫ xp̃i: ɔceptionẽ ex ſpũ ſcõ: mor
tẽ reſurrectionẽ: ⁊ hmõi. ac aſcẽſioneꝫ. Quod

vtiqꝫ cōfirmās Tho. 2. 2. q. 2. arti. vij. dicit cum
queritur. an credere explicite myſterium xp̄i ſit
de neceſſitate ſalutis apud oēs. rn̄deo ꝙ illud
proprie ⁊ ꝑ ſe pertinet ad obiectum fidei ꝑ qḋ
homo beatitudinē cōſequit̄. via aūt hoibꝰ ve
niendi ad beatitudinē eſt myſterium incarna-
tionis ⁊ paſſionis xp̄i. dicitur enim Matthe.
iiij. Non eſt aliud nomen datum hominibus
in quo oportear nos ſaluos fieri. Et ideo my-
ſterium incarnationis xp̄i aliqualiter oportuit
omni tpe eſſe creditum apud omnes: diuerſi-
mode tn̄ ſm̄ diuerſitatē tempoꝝ ⁊ pſonarum.
Nam ante ſtatum peccati homo habuit expli-
citam fidem de xp̄i incarnatione ſm̄ ꝙ ordina
batur ad cōfirmationē glorie. non aūt ſꝫ ꝙ or
dinabat̄ ad liberationē a peccato per paſſionē
⁊ reſurrectionē: q: homo non fuit preſciꝰ pec-
cati futuri: videtur tn̄ incarnationis xp̄i pſcius
fuiſſe per hoc qḋ dixit Gen̄. 2. Relinquet homo
patrem ⁊ matrem ⁊ adherebit vxori ſue. Et h̄
Apl'ſ ad Ephe. v. dicit. Sacramentum magnū
eſſe in xp̄o ⁊ eccleſia: qḋ quidēꝫ ſacramentū nō
eſt credibile primum hominem ignoraſſe. Pꝰ
peccatum autem fuit explicite creditum myſte
rium xp̄i non ſolum quantum ad incarnatio-
nem xp̄i: ſed etiam quantum ad paſſionem ⁊
reſurrectionem quibus humanuꝫ genus a pec
cato ⁊ morte liberatur. Aliter enim non prefi-
guraſſent paſſionem xp̄i quibuſdam ſacrifici-
is ⁊ ante legem ⁊ ſub lege. quoꝝ quidē ſacrifi
cioꝝ ſignificatū explicite maiores cognoſcebāt
minores aūt ſub velamine ipſorum ſacrificio
rum credentes ea diuinitus eſſe diſpoſita de
xp̄o venturo quodāmodo habebant fidem ve
latam. Et ſicut ſupradictū eſt. ſ. q. illa art. vij. in
ſolutione primi argumenti. Ea que ad myſte-
ria xp̄i ꝑtinent tanto diſtinctius cognouerunt
quāto xp̄o propinquiores fuerunt. poſt autē
tp̄s gratie reuelate taꝫ maiores q̄ꝫ minores te-
nentur habere fidem explicitam de myſterijs
xp̄i: precipue quantum ad ea que cōiter in eccle
ſia ſolemnizant̄ ⁊ publice proponunt̄: ſicē ſunt
articuli incarnatōis: paſſionis: ⁊ hmōi. Alias
aūt cōſiderationes ſubtiles circa incarnatōnis
articulos tenentur aliqui magis ⁊ minus expli
cite credere ſm̄ ꝙ cōuenit ſtatui ⁊ officio vniꝰ
cuiuſqꝫ. h̄ Tho. verbaliter. Et ꝙ quiſqꝫ nō tm̄
implicite teneatur oēs articulos incarnationis
xp̄i credere ſed etiā explicite ꝯfirmat egregie ſe-
raphicus Bonauentura in. 3. di. xxv. ar. i. q. 3.
in cor. q. di. Si queritur inquit an oēs teneant̄
explicite credere oēs articulos poſt aduentum
xp̄i. Rn̄deo ꝙ oēs xp̄iani poſt aduentum xp̄i
tenent̄ credere oēs articulos. hoc aūt tripliciter
pōt eſſe: aut oēs credere implicite: aut oēs ex-
plicite credere: aut quoſdam explicite quoſdā
implicite. Credere oēs implicite eſt fidei dimi-
nute. non enim ſufficit modo alicui: qui habet
vſum rōnis in generali redēptorem credere: ⁊
remuneratorem. Adeo enim noticia quorūdā
articuloꝝ manifeſtata eſt: ꝙ nullus hn̄s vſum
rōnis ignorat niſi oio negligat ⁊ ꝯtemnat dei
cultum ⁊ ſalutē ſuā. Credere aūt quoſdā implī
cite ⁊ quoſdam explicite hoc eſt fidei ad ſalu-
tem neceſſarie. pōt enim fidei ſimpliciū ſufficē.
Ad illos aūt tenent̄ explicite credēdos: quos
manifeſtat eis non ſolū predicatio: ſed etiaꝫ ec
cleſiaſticus vſus ⁊ cōſuetudo: ſicut eſt de vnita
te trinitatis: quam poſſunt noſce ex ipſo actu
conſignationis. Signant enim ſe. In noie. p.
⁊ fi. ⁊ ſp. ſ. Sicut ēt eſt de natiuitate xp̄i paſſio-
ne reſurrectione ⁊ peccatorum remiſſione: q̄s
cognoſcere poſſunt etiam ex ipſis ſolemnitati-
bus: quas eccleſia celebrat. Ideo ab horum co-
gnitione ⁊ noticia nullus ratione vtens excipi-
tur: nec ignorantia excuſatur: q: non poteſt eē
talis ignorantia ſine negligentia ⁊ cōtēptu. Ad
aliquos etiam articulos non ita manifeſtos te-
nentur vtiqꝫ credere implicite. Implicite autē
voco credere vt in gn̄ali credant vl'r qḋ credit
ſacroſcā mater eccleſia: ita ꝙ in ꝑticulari a nul
lo illoꝝ diſſentiāt: nec aliquē articloꝝ diſcre-
dant. Credere aūt oēs articulos explicite ⁊ di-
ſtincte eſt fidei iam prouecte: hoc. n. non eſt de
gn̄ali fidei neceſſitate: ſꝫ ſi alicui ē necīū. Illis
tm̄ eſt necium qui in cognitione fidei ꝓfecerunt.
Et illis potiſſime q̄ alijs fidē explicare mani-
feſtare tenent̄: vel ēt qui offm̄ docendi ⁊ predi
candi aſſumūt: ſicut ſunt hn̄tes curam aiarum:
⁊ predicatores verbi di: ⁊ docto. ſacre ſcriptu
re: ⁊ alij quorum conuerſatio verſarum circa
fidei veritatē: hoc tn̄ nō credo eſſe oportunum
oibus q̄ ſaluantur: Multi enim ſunt boni ſim
plices q̄ q̄uis ſint parue cognitōis ſunt tn̄ ma-
gne deuotōis: ⁊ tales enim eſt: credē ad ſalutē
peruenire. Et propterea concedendū eſt ꝙ l'icꝫ
ſit oportunū oibus non ſolū credere oēs arti-
culos implicite: ſed etiam quoſdam explicite
poſt aduentum xp̄i: nō tn̄ eſt neceſſariū oibus
maxime ſimplicibꝰ credere oēs explicite. h̄ Bo
nauentura verbaliter. Ex qua etiam diſtin-
ctione ſimul cum ceteris: patet qualiter inte-
gratias oium ſimul articuloꝝ cuilibet eſt ne
ceſſaria ad ſalutē. Nec mirū ſi nūc quiſqꝫ
tenet̄ ad oia predicta integraliter credendū
cum ēt aū aduentū ipſius xp̄i: ꝓut egregie
⁊ formal'r ponit Bonauentura in. 3. di. xxv.
ar. i. q. 2. Nullus vnq̄ꝫ ſaluatus fuit niſi ex-
plicite vel ſaltem implicite oēs articulos
ipſius myſterij xp̄i crediderit. ¶ Quarto de
niqꝫ probo per ſilitudinē ꝙ ſi qs etiam oēs
articulos crediderit ⁊ erret ſeu diſcredat in
vno: talis ꝑfecto nullum hꝫ habitū vere fi-
dei ad ſalutē meritorie. Prima ſimilitudo
eſt Tho. 2. 2. q. v. ar. 3. in argumento ad ꝑteꝫ
negatiuā: ⁊ etiā Bonauē. in. 3. diſt. xxvij. ar.
i. q. iiij. in ſolutione vltimi argumenti: qui ſic
arguūt. Sicut inquit ſe habet charitas cir
ca peccata ſibi oppoſita: ſic ſe hꝫ fides circa
falſitates ſibi ꝯtrarias ⁊ errores. Sꝫ manī
feſtū eſt ꝙ totus habitus caritatis perditur
ꝑ ſolū peccatū ſibi ꝯtrariū: ergo a ſil'i totꝰ
habitus vere fidei ꝑditur ꝑ vnū errorē ſibi
contrariū ſeu per vnam falſitatē. Aliam ſi-
militudinem ponit Paulus. i. ad cori. v. di.
Nō enim ē bona gloriatio veſtra. ſ. de fide
neſcitis q: modicū fermentū totam maſſam
corrumpit. hec ille. Sicut igitur ſm̄ Paulū
modica mala herba corrūpit totū optimuꝫ
granū: ſic per ſimilitudinē ꝑ modicū errorē
⁊ falſitatē corrūpit̄ totꝰ habitꝰ vere ⁊ optie
fidei. Et ideo ſicut mala herba extirpat̄ ab
optimo grano ne corrumpat̄: ſic ēt modicꝰ
error ⁊ falſitas dꝫ auferri a quolibet hūano
corde ne fides ſanctiſſima corrūpat̄. Pro-
pterea Paulus vbi ſupra ſtatim ſubiunxit
di. Expurgate ergo vetus fermentū vt ſitis
noua cōſperſio: ſicut eſtis ⁊ azimi. Et enim
paſca noſtrū imolatus eſt xp̄s. Itaqꝫ epule
mur nō in fermento veteri neqꝫ in fermēto
malitie ⁊ nequitie: ſed in azimis ſinceritatis
⁊ veritatis. hec ibi. Aliam ſil'itudinem ponit
ph̄s. xiiij. de aialibꝰ. Paruꝰ inquit humor
⁊ modica alteratio in corpore faciūt multā
opationē tam vite q̄ꝫ ſanitatis. Quaſimili
tudine dat̄ intelligi: ꝙ etiam paruus error ⁊
falſitas ꝯſumunt totam ꝑfectionē vere fi-
dei. Aliā ſimilitudinē pōit idē ph̄s. vi. ethi.
di. Oēs virtutes inerunt prudentia exiſtēte
quoꝝ nulla vel minima erit prudentia non
exiſtente: q: prudentia eſt recta rō agibilium
ſine qua nulla virtꝰ recte operatur. hec ibi.
Qua ſimilitudine etiā concludo ꝙ vbi non
eſt habitus vere fidei q̄ eſt generatiuꝰ oſuꝫ
aliarum virtutum: qui etiam ſicut patet per
modicū errorem eſt corruptiuus: nulla pote
rit vnq̄ꝫ vera virtus in aia exiſtere. Deniqꝫ
probo per ſimilitudinem ſcie naturalꝫ: vꝫ ꝙ
verus habitꝰ fidei cogit credētē oēs ſimul
articulos credere ⁊ nullū diſcredere. Certū
eſt enim ꝙ cum prima veritas fidē inſpirat
ſic ꝯſciam inflāmat vt ſicut aliquis nāliter
cogitur ipſa euidentia ꝯſentire iſti veritati.
Omne totuꝫ eſt maius ſua parte ita ꝑ ha
bitum infuſum vere fidei ipſa informatiōe
conſcientie artatur qſqꝫ ⁊ cogit̄ vniuerſal'r
cōſentire ad omnia ea q̄ procedūt a prima
veritate ꝑꝑ ſe: vnde ſicut negare hanc par
ticularem veritatem: vꝫ omne totum eſt ma
ius ſua parte ē ꝯtra ꝯſciam: ita a ſimili ne
gare ſolum fidei articulū: eſt etiam ꝯtra cō
ſciētiam: vnde beatus Ignatius cum com
pelleretur xp̄m negare. Rn̄dit ſe non poſſe.
quia habebat nomen eius ſcriptū in corde.
Et iō ad ꝓbandum qualem impreſſionem
veritatis faciebat fides in mente poſt mor-
tē eius inuentū eſt nomen Ieſu xp̄i ſcriptū
litteris aureis in corde ſuo. Ex quibꝰ ſimili
tudinibus patꝫ ꝙ nullus habet ſapientiam
vere fidei niſi omnes ſiml' articulos credat
in corde ſuo. Qḋ cōfirmās ph̄s. i. phyſi. dic̄.
Sapiens ſimpl'r eſt qui ſimul omnia nouit
ſicut cōuenit. Et. i. metha. dic̄. Ad ſapiētem
pertinet ſcire omnia in vniuerſali: ⁊ ſcire dif
ficilia: ⁊ habere ſciam certiorem alijs: ⁊ ſcit̄
reddere cauſas eoꝝ q̄ ſcit: ⁊ habere ſciētiā
que ſuiipſius tm̄ cauſa eſt ⁊ non cauſa alte
rius: ⁊ habere ſcientiam que ordinet ſe ⁊ ali
os ſibi ſeruientes. hec ibi. Ex predictis au-
ctoritatibus: rationibus: diſtinctionibꝰ atqꝫ
ſimilitudinibus. pꝫ qualiter de neceſſitate
ſalutis eſt vt vnuſquiſqꝫ non diminute ſed
integre credat ſimul oēs articulos fidei. Et
per conſequens etiam patet prima circūſtā
tia ad integritatē vere fidei neceſſaria: que
dr̄ circūſtantia cōpletionis. Quam fidei cir
cūſtantiam ⁊ integritatē nobis concedat cre
ator noſter: ⁊ dn̄s Ieſus Chriſtus: qui viuit
⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria quinta poſt quartam dominicam
quadrageſime. Iterum de integritate ipſi-
us ſacratiſſime fidei.

A Doleſcens tibi dico ſurge ⁊ reſedit qui erat mortu⁹ ⁊ cepit loq. Scribunt hec vba Luc. vij. c. ⁊ i euangel o occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ ſpũalem expoſitionem ſpectabiles ciues: exquo vt claruit in precedenti ſermone declaraui p̃mã circũſtantiã: que dicit̃ cõpletiõis ad integritatem vere fidei neceſſaria: in qua mõſtratũ fuit qualiter vera fides requirit: ꝙ quiſq; i oẽs fidei articulos credat ⁊ non diſcredat nũc habeo in p̃ſti ſermõe ſimpl'r declarare Secundam circunſtatiam: ad integritatem ipſi⁹ fidei vere ſumme neceſſariã: que dr̃ circunſtantia confeſſionis: cuius circunſtantie declaratio talis erit.

¶ De ſcda circũſtantia ad integritatẽ fidei neceſſaria: que dr̃ circũſtantia ꝯfeſſionis.

S Ecũda inſup circũſtãtia ad integritatẽ vere fidei neceſſaria: dicit̃ circũſtantia ꝯfeſſionis. Nõ enim ſufficit ad veraʒ fidem ⁊ ſalutẽ: vt qſq; credat in corde ſuo implicite aut explicite oẽs fidei articulos: ſed cũ tẽpus: loc⁹: ⁊ nec̃itas exegerit: oʒ ꝙ ore ꝓpo publice ꝯfiteat̃: etiaʒ ſi p talem ꝯfeſſionẽ qſq; mortem deberet incurrere. Q̃d ãt dico de ṽitate fidei ore manifeſtãda: intelligo etiã de ꝯſiliarijs cõicatũ ⁊ de teſtibus qui ꝓducunt̃ in foro iudiciali qm̃ ab eis eſt ſemp veritas dicẽda: ⁊ nunq̃ contra caritatẽ proximoꝝ malicioſe tacẽda Circa igit̃ hãc veritatẽ confeſſionis ad fidẽ neceſſarie tria propono. Primo ſuã oppoſitionẽ. Scdo ſuam verificationem. Tertio ſuã ſatiſfactionẽ. ¶ Primo circa ꝯfeſſionẽ ad verã fidem neceſſariã ꝓpono ſuã oppoſitionẽ. Viſum eſt eniʒ aliquibus: ꝙ ꝯfeſſio vocalis nulli ſit neceſſaria ad ſalutẽ: ſʒ cuilibet ſimpl'r ſufic̃ habit⁹ iterior fidei ad ſalutem. Et hoc ꝓbare nitunt̃ duplici ratõe. Primo rõne vanitatis. Scdo rõne cauſalitatis. ¶ Primo ꝓbant rõne vanitatis: ſic̃ claꝝ eſt. Vanũ enim inquiunt ſm phm. i. d aĩa. ⁊ .2. phyſi. Eſt fieri per plura qd põt fieri per pauciora. Sicut exempli gratia. Vanum eſt equũ emere cum centũ ducatis: cũ ideʒ poſſit emi cũ .xx. ſilr vanũ eſt lignũ incidere cuʒ .xx. ictibus: qd vno ictu incidi põt. Quo conceſſo cum homo ſit ordinat⁹ ad finẽ eterne beatitudinis. Certũ eſt ꝙ illd vr̃ ad beatitudinẽ ſufficere: per qd hõ attigit finẽ virtutis. Sed claꝝ eſt ꝙ finis ſecũdarius ipſius fidei eſt cõiunctio humane mentis ad veritatẽ diuinã: que coniunctio vtiq; etiã põt eẽ ſine exteriori ⁊ vocali cõfeſſione Q̃d ſi ſic ẽ: ergo apparet ꝙ vocalis ꝯfeſſio fidei eſt ſupflua ⁊ nõ neceſſaria ad ſalutẽ. ¶ Scdo hoc idem ꝓbant rõne cauſalitatis ⁊ p fundamẽto rõnis accipiũt dcm̃ apl'i .i. cor. x. dicẽtis. Sine offenſione eſtote iudeis ⁊ gentibus ⁊ eccleſie dei. hec ibi. Q̃uo ꝯceſſo pʒ: ꝙ illud qd põt vergere in ſcandalũ ⁊ turbationẽ alioꝝ non eſt neceſſariũ ad ſalutẽ. Sed certũ eſt ꝙ p cõfeſſionẽ fidei qñq; ad turbationẽ heretici ⁊ infideles ꝯuocant̃: ergo videt̃ ꝙ publica ꝯfeſſio fidei nõ ſit neceſſaria ad ſalutẽ. ¶ Scdo circa ꝯfeſſionẽ ad veritatẽ fidei neceſſariã ꝓpono ſuã verificationẽ. Q̃uãuis enim vt ptactũ ẽ videat̃ aliqual'r: ꝙ ꝯfeſſio fidei vocalis nõ ſit neceſſaria: tñ pro veritate firmiter tenendũ eſt: ꝙ nõ tm̃ habitus ipſius fidei eſt nec̃ius ad ſalutẽ: ſed etiaʒ ipſa ꝯfeſſio oris: ꝙ quadrupliciter ꝓbo. Primo auctibus. Scdo rõnibus. Tertio diſtinctionibus. Q̃uarto exẽplis. ¶ Primo ꝓbo auctoritatib⁹. Naʒ apl'us ad Ro. x. dicit. Corde eni credit̃ ad iuſtitiã. ore ãt ꝯfeſſio fit ad ſalutẽ. Et Aug. li. d fide ad Pe. ait. Virũ fidelẽ nõ ſolũ oʒ corde credere: ſed ẽt fidẽ ſuã ꝓpo ore ꝯfiteri. Sine q̃ fidei ꝯfeſſione nõ oʒ ſperare ſalutem. qd eni ꝓdeſt corde credere ⁊ ore mẽtiri: h ille. Item Luc. x. ſaluator ait. Dico aũt vobis. Q̃is quicũq; cõfeſſus fuerit me corã hoibus: ⁊ filius hois ꝯfitebit̃ illũ corã angel dei: q ãt negauerit me coraʒ hoibus denegabit̃ corã angelis dei. hec ibi. Deniq; gloſa ſup illd ad Theſſa. x. vʒ ⁊ opus dei in virtute. dic̃. Cõfeſſio ꝓprie eſt opus dei. Item. xi. q. 3. c. Nolite timere. dicit̃. Ille nõ ſolum proditor eſt veritatis q mendacium dicit: ſed etiam q veritatẽ ore libere nõ pronunciat. Et ibidem dicit̃. Q̃ui veritatẽ non defendit quã defendere ꝯuenit ꝓditor eſt veritatis. Item. xi. q. 3. c. Nemo peritorum dicit̃. Melius ẽ pro ṽitate oris pati ſupplicium: q̃ pro adulatione conſequi beneficiũ Et ex̃ d crimine falſi. c. falcidicis. dicit̃. De⁹ eſt qui veritatem occultat: ⁊ qui mendaciuʒ dicit. ¶ Scdo hoc idem ꝓbo triplici rõne. Primo ratione ordinationis. Secũdo rõe falſitatis. Tertio rõne diſiunctionis. ¶ Primo probo rõne ordinationis. Fundamentũ rõnis ponit Dionyſius. iiij. de di. no. di. Sine ordinabilibus ad alteꝝ illud alteꝝ deficit a ꝓpria bonitate. patet hec regula. Nam qm̃ ſacerdotium eſt ordinatum vt ex hoc aſcendatur ad papatum: ſi ſacerdotiũ deficit: deficit ⁊ papatus cum hoc non poſſit eſſe ſine iſto. Similiter qr operatio eſt ordinata ad habitum charitatis dicente Grego. Probatio dilectionis eſt exhibitio operis. hinc eſt ꝙ ſi deficit operatio neceſſitatis tempore deficit ⁊ habitus charitatis. Q̃uo preſuppoſito certum eſt ꝙ vocalis confeſſio fidei: eſt actus quidam ordinatus ad habitũ ipſius fidei ab ipſo deo. ⁊ propter qd ẽt Phs. j. periermenias ait. Voces ſunt actual'r note: ⁊ ſigna eaꝝ reꝝ que ſunt in aĩa. Q̃d cõfirmans ſaluator Matth. xij. dicit ex abũdantia cordis .ſ. fide informati os loquitur. Et bonus hõ d bono theſauro cordis ſui. i. de bono habitu fidei profert bona ideſt actualem confeſſioneʒ. Q̃d ſi ſic eſt: concludit̃ ꝙ ſicut confeſſio fidei eſt quedam bonitas ipſius habitus fidei: ſic per oppoſitum nolle confiteri proprio ore ipſam fidẽ eſt quedã prauitas. Q̃d cõfirmans Tho. 2. 2. q. xix. ar. xj. in cor. q. dicit. Sicut bonũ vniuſcuiuſq; rei eſt: vt ordinẽ ſuũ ſeruet: ita malum vniuſcuiuſq; eſt vt ordinẽ ſuum deſerat. ordo aũt creature rõnalis eſt vt ſit ſub deo: ⁊ ſupra ceteras creaturas. vnde ſicut malũ creature rationalis eſt vt ſubdat ſe creature inferiori per amorem: ita ẽt malum eſt ſi ſe deo nõ ſubijciat in oibus que ordinauit: ſed in ipm p̃ſumptuoſe inſiliat vel contẽnat. h ibi verbaliter. Ex quibus verbis dicitur ꝙ peſſima res ẽ fidem ore non confiteri: cum talis actus ſit de perfectione habitus fidei: ⁊ per ꝯñs a deo ordinetur. Q̃ue oia egregie concludens idẽ Tho. 2. 2. q. 3. ar. 1. in cor. q. dicit. Cum queritur an cõfeſſio ſit proprius actus fidei. Rñdeo ꝙ ſic: qr actus exteriores ſunt proprie actus illius virtutis ad quoꝝ fines ſm ſuas ſpecies referuntur ſicut ieiunare ſm ſuam ſpẽm refert̃ ad finem abſtinentie: qui eſt compeſcere carnem: ⁊ ideo actus eſt abſtinentie. Confeſſio autem eoruʒ: q̃ ſunt fidei ſm ſuam ſpẽm ordinatur: ſicut ad finem ad id qd eſt fidei: ſm illud. 2. Cor. iiij. habentes eundẽ ſpẽm fidei credimus: pp qd ⁊ loquimur: vnde exterior locutio ordinat̃ a dõ ad ſignificandum id qd in corde cõcipitur. Unde ſicut cõceptus interior eorum que ſunt fidei eſt ꝓprie fidei actus: ita ⁊ exterior locutio. h Tho. verbaliter. ¶ Secundo etiam probo ratione falſificationis: ꝙ quiſq; pro loco: ⁊ tpe tenet̃ veritatem fidei ore confiteri: vnde poſito caſu ꝙ turchus diceret vni xp̃iano: aut nega fidem xp̃i: aut morieris: oio non ſufficeret ad ſalutem realiter in corde fidem tenere ⁊ ore oppoſitum dicere. Unde fundamentũ iſtius rõnis ponit Phs. j. elencoꝝ. dicens. Sapientis opus eſt i vnoquoq; non mentiri de quib⁹ nouit ⁊ mentientem poſſe manifeſtare. Q̃uo conceſſo. vʒ ꝙ nulli licet mẽtiri: ſed ſemper verũ dicere peto quid eſt veritas: Et certum eſt ſm Phm. ix. Meth. ꝙ veritas adequatio eſt rei ⁊ intellect⁹. Q̃d ſi ſic eſt: pʒ ꝙ ſi aſſeris fidem in corde ⁊ negas in ore non eſt in te veritas: cum ibi nõ ſit adequatio cordis ⁊ oris. Sequitur ꝙ nulli licʒ falſitatem dicere etiam pro ſaluando toto mundo. dicente Aug. lib. de mendacio. ⁊ ponitur. 22. q. 2. c. j. Neq; eniʒ inquit recte teſtimonijs veritas: pro cuiuſq̃ temporali commodo ac ſalute corrumpitur: cum etiam ad ſempiternam ſalutem nullus deducendus ſit opitulante mẽdacio. Immo quia ſecundum Salomonem Sapie. j. Os qd mentitur occidit aiam: ⁊ propha di. Perdes oẽs qui loquũt̃ mendacium. cõcluditur pp hoc neceſſario ꝙ ſicut habitus fidei in corde eſt neceſſarius ad ſalutem: ſic ⁊ fidei confeſſio. ¶ Tertio hoc idem probo ratione diſiũctionis. Fundamentum rõnis ponit Phs lib. de reg. prin. di. Simul. ſimilia cõiũgũt̃. pʒ h regula. Nam ignis cõiungitur igni: ⁊ aqua aque reſpectu ſilitudinis. Sed ignis cũ ſit ſiccus ⁊ calidus: nequaq̃ cõiungi põt cum aqua: que eſt humida ⁊ frigida. Q̃uo preſuppoſito: certum eſt ꝙ deus eſt veritas. vnde Jo. xiiij. dicit̃. Ego ſum via veritas ⁊ vita. Sed manifeſtum ẽ ꝙ falſitas eſt diſſimilis ⁊ contraria veritati ergo eſt impoſſibile ꝙ ſimul ſtent. Si igitur aliquis negat fidem in ore q̃uis teneat in corde cuʒ talis ſit falſus ⁊ mentiatur: ſequitur ꝙ eſt cõtrarius ⁊ diſſimilis veritati que deus eſt. Et per conſequens concludit̃ ꝙ talis fidem ore nõ cõfitens nunq̃ poterit coniungi cũ veritate: q̃ deus eſt: nec in preſenti vita per gratiam dicente Salomone Sap. j. Spiritus ſanctus effugiet diſcipline fictum. nec etiam in futura vita per gl'iam. dicẽte Ber. in ſuis ſentẽtijs. Sicut obliquum non coniungit̃ rectitudini: ſic nec obliquus non cõiunget̃ vnq̃ prime veritati. h ille.

Et ꝙ plus eſt talis oꝛe mentiens contra fidem maledictus eſt a deo. Propter qd Jere.xlviij. dicitur. Maledictus homo qui ambulat fraudulenter.i.falſe. Et Eccle.2. Talibus cōminatur ſpiritus ſanctus di. Ue duplici corde ⁊ labijs ſceleſtis: ⁊ manibus malefacientib⁹ ⁊ peccatoꝛi terram ingredienti duabus vijs. hec ibi. Ex pꝛedictis rationibus etiam patet qualiter vocalis confeſſio fidei tempoꝛe neceſſitatis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. ¶ Tertio h̄ idem pꝛobo diſtinctionibus. Prima diſtinctio eſt Tho.ſecunda ſecunde.q.3.articu.2. di. Cum queritur an confeſſio fidei: ſeu veritatis ſit neceſſaria ad ſalutem. Reſpondeo ꝙ ſic. Nā ea que ſunt neceſſaria ad ſalutem cadunt ſub pꝛeceptis diuine legis: Confeſſio autem fidei cum ſit quoddam affirmatiuum non poteſt cadere niſi ſub pꝛecepto affirmatiuo: Unde eo modo confeſſio fidei eſt neceſſaria ad ſalutem: quo cadit ſub pꝛecepto affirmatiuo diuine legis. pꝛecepta autem affirmatiua non obligant ad ſemper: ſed pꝛo loco ⁊ tempoꝛe ⁊ ſecundum alias circunſtantias debitas ſecundum q̄s oꝫ actum humanum limitari ad hoc: ꝙ ſit actus virtutis. Sic igitur confiteri fidem non ſemp nec in quolibet loco eſt de neceſſitate ſalutis: ſed de aliquo loco ⁊ tempoꝛe: q̄n. ſ. per omiſſionem huius cōfeſſionis ſubtraheretur honoꝛ deo debitus: vel etiam vtilitas ꝓximis impēdenda: puta ſi aliquis interrogatus de fide taceret ⁊ ex hoc crederet̄: vel ꝙ non haberet fidē vel ꝙ fides non eſſet vera: vel alij per ei⁹ taciturnitatem auerterentur a fide. Jn hmōi enī caſibus confeſſio fidei ſemper eſt de neceſſitate ſalutis. h̄ Tho. verbaliter. Aliam diſtinctionem ponit. Jdem Tho.2.2.q.3.ar.j.in ſolut.j. argu. di. Triplex inquit eſt cōfeſſio pꝛo loco ⁊ tp̄e ad ſalutem neceſſaria. vna ē ꝯfeſſio peccatoꝛuꝫ ⁊ h̄ oꝛdinat̄ ad deletionē peccati que eſt finis penitentie. pp̄ quod ad penitentiam ptinet. Alia eſt cōfeſſio gratiaꝝ actionis ſiue laudis: ⁊ iſta ē actus latrie. oꝛdinatur enim ad honoꝛem dn̄i exterius exhibendum ꝙ eſt finis latrie. Tertia vero eſt confeſſio eoꝛum que ſunt fidei: ⁊ iſta eſt pꝛopꝛius actus fidei vtpote relata ad fidei finem: qui actus pꝛo tempoꝛe ſuo ſumme cuilibet eſt neceſſarius ad ſalutem. h̄ Tho. ibi ſententialiter. Aliam inſuper di. ponit Ric. in ſuo quolibeto in.q. an confeſſio fidei ſit neceſſaria. ⁊ rn̄dit di. Quiſqꝫ interrogatus de fide tenetur fidem publice confiteri: pp̄ quattuoꝛ cauſas. Prima eſt vt deus honoꝛet̄. Secunda vt fides defendatur. Tertia vt pꝛoximus edificetur. Quarta vt infideles confundantur. Ex pꝛedictis diſtinctionibus. pꝫ qualiter cōfeſſio fidei eſt neceſſaria ad ſalutem.

¶ Quarto hoc idē pꝛobo exemplis. Primo exemplo Petri qui in cōſpectu populi iudaici nullatenus voluit Chꝛiſti fidem reiicere: ſꝫ publice coꝛam oībus cōfiteri. Unde Act.v.c. ſic dicitur. Cum magiſtratus adduxiſſent apl'os coram pꝛincipe ſacerdotum ſtatuerunt illos i cōcilio: ⁊ interrogauit eos pꝛinceps ſacerdotum di. Pꝛecipiēdo pꝛecipimus vobis ne doceret̄ in nomine iſto: ⁊ ecce nunc impleſtis hyeruſalem doctrina veſtra ⁊ vultis inducere ſup nos ſanguinem hominis iſtius. Rn̄dens autē Petrus ⁊ apl'i dixerunt. Obedire opoꝛtet deo magis: q̄ꝫ hoībus ⁊c̄. Quo exemplo datur intelligi ꝙ ſicut Petro ceteriſqꝫ apoſtolis nō ſufficiebat habitus fidei: ſed etiam neceſſaria fuit ad eoꝛum ſalutem fidei confeſſio: ſic nec alicui pꝛoficit ad ſalutem fides coꝛdis niſi ſimul ſit ⁊ cōfeſſio oꝛis. Simile exemplum habemus de Joanne euangeliſta de quo pꝛout habetur in lectionibus ſuis ſic dicit eccleſia. Secundam inquit poſt Neronem perſecutionem chꝛiſtianoꝛum Domitianus exercuit. Huiuſmodi tēpoꝛibus beatus Joānes ap̄s ⁊ euangeliſta apud vꝛbem epheſum a ꝓconſule cōpꝛehenſus admonebat̄ iuxta edictum impatoꝛis vt Chꝛiſtuꝫ negaret. At ille rn̄dens dicebat. Obedire opꝫ deo magis q̄ꝫ hoībus. pꝛoinde nec Chꝛiſtū dn̄ꝫ meum negabo: nec a pꝛedicatiōe nois ei⁹ quieſcam donec cōſumē curſum myſterij qd accepi. Ad cuius rn̄ſionem motus ꝓcōſul iuſſit eū velut rebellem Ceſaris in doliū feruentis olei mergi: qui ſtatim vt coniectus eſt in illud velut foꝛtis athleta vnctus non aduſtus de vaſe exiit. Hec ibi. Aliud etiam exemplum habetur.2. Mach.vj. de eleazaro vno de pꝛioꝛibus ſcribaꝝ qui cum compelleretur a ſceleſto anthioco pꝛopꝛiam legem negare ⁊ cōtra ſuam legē carnem poꝛcinā manducare nunq̄ꝫ voluit conſentire: de quo ibi ſic dr̄. Jlle glorioſam moꝛtem magis q̄ꝫ odioſam vitam cōplectens voluntarie pꝛeibat ad ſupplicium ⁊c̄. Uide ibi ſuauis textū egregiū. Ex pꝛedictis igitur auc̄tibus rōnibus: diſtinctionibus: atqꝫ exemplis: euidēter apparet: qualiter tam in foꝛo iudiciali: q̄ꝫ in conſilijs cōicatum: ⁊ inſuper in defenſione chꝛiſtiane fidei; confeſſio oꝛis ſeu veritatis ꝓ loco ⁊ tempoꝛe cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. Ex quibus patet etiā huius ſecunde circūſtantie ſua verificatio. ¶ Tertio deniqꝫ circa ꝯfeſſionē fidei ⁊ veritatis ꝓpono ſuā ſatiſfactionē. Cū enim ſuperius duab⁹ rationibus oppoſitum ſit ꝙ ꝯfeſſio fidei ꝓut aliqualiter videbat̄ ſi erat neceſſaria ad ſalutem volens pꝛedictis rōibus ſatiſfacere. Ad p̄mam rn̄deo ſm̄ Tho.2.2.q.3.arti.2.in ſolutōe p̄mi argu. ꝙ finis fidei ſic̄ ⁊ aliaruꝫ virtutum referri debet ad finem charitatis qui eſt amoꝛ dei ⁊ pꝛoximi. Et ideo quādo honoꝛ dei vel vtilitas pꝛoximi hoc expoſcūt non ſufficit ꝙ homo per fidem ſuam veritati diuine coniungat̄: ſed ēt tunc opoꝛtet ꝙ fidem ⁊ veritatem exterius cōfiteat̄: quod ſi non faceret nec deum honoꝛaret nec ꝓximi vtilitatem diligeret: ⁊ ideo ſic facere non eſt vanum vt p̄ma rō cōcludebat ſꝫ neceſſariū. Ad ſcd̄am etiā rōnem factam in oppoſituꝫ rn̄det. Jdem Tho.2.2.q.3.ar.2.in ſolutione triplici argu. di. Si inq̄t turbatio infideliuꝫ oꝛiat̄ de cōfeſſione fidei manifeſtata abſqꝫ vtilitate aliqua fidei vel fidelium tūc nō eſt neceſſe in tali caſu ꝑ fidem publice cōfiteri vnde dn̄s Matth.vij. dicit. Nolite ſanctuꝫ dare canibus neqꝫ margaritas veſtras mittatis ante poꝛchos ne foꝛte ꝯculcent eas pedibus ſuis: ⁊ ne cōuerſi diſrumpāt vos. Sꝫ ſi vtilitas aliq̄ fidei aut neceſſitas adſit contenta turbatione infidelium homo dꝫ fidem ⁊ veritatem publice confiteri. vnde Matth. xv. dicitur. ꝙ cum diſcipuli dixiſſent dn̄o ꝙ phariſei audito eius verbo ſcādalizati ſunt rn̄dit dn̄s. Sinite illos. ſ. turbari ⁊ ſcandalizari. ceci. n. ſunt ⁊ duces cecoꝝ. h̄ Tho. v̄baliter. Ad hoc facit illud qd habet̄ ex̄ de re. iur̄. c. Qui ſcādalizauerit. vbi ſic dicit̄. Utilius ſcādalū naſci permittitur q̄ꝫ v̄itas relinquatur. Ex pꝛedictis patet ſatiſfactio ad rōnes in oppoſitū factas. ⁊ ꝑ ꝯn̄s appꝫet. q̄l'r ꝯfeſſio vocalis fidei ⁊ veritatis etiam cum fide coꝛdis cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutē. Et ſic inſuꝑ pꝫ ſcd̄a circūſtātia ad itegritatē vere fidei nec̄ia que dr̄ circūſtātia ꝯfeſſiōis Quā fidei circūſtātiā ⁊ ꝯfeſſionē nobis concedere dignet̄ clementiſſimus dn̄s nr̄ Jeſus Chꝛiſtus: qui in trinitate perfecta viuit ⁊ regnat deus ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria ſexta poſt quartā dn̄icam quadrageſime. Jterum de integritate ipſius ſacratiſſime fidei.

o

OMnis qui vinit ⁊ credit in me opando. ſ. qd credit non moꝛiet̄ in eternū. Scribunt̄ hec verba Jo.xi. ⁊ in euangelio occurrētis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralē ⁊ moꝛalem expoſitionem amantiſſimi ciues. Ex quo vt claruit in pꝛecedenti ſermone ſufficient̄ declaraui ſcd̄am circūſtantiā ad integritatem vere fidei neceſſariā in q̄ monſtratū fuit qual'r neceſſe eſt ꝙ q̄ſqꝫ nō tm̄ credat in articulis fidei: ſed inſuꝑ oꝫ ꝙ illos ꝓ loco ⁊ tp̄e publice oꝛe ꝯfiteat̄. habeo in pn̄ti ſermone ſingl'r declarare tertiā circūſtatiā ad integritatē ipſius vere fidei ſūme neceſſariā que dicit̄ circunſtantia operationis. Cuius quidem circunſtantie declaratio talis erit.

¶ De tertia circūſtātie ad integritatē fidei neceſſaria: que dicit̄ circūſtantia opatiōis.

t

Tertia igit̄ circūſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria dr̄ circunſtātia opationis. Nō eni ſuffic̄ ſimpliciter fides coꝛdis ⁊ ꝯfeſſio oꝛis ad ſalutē ſed inſuꝑ reqrit̄ neceſſario vt q̄ſqꝫ actual'r opet̄ q̄ credit: ſeu faciat oīa opa di auctal'r obſeruādo oīa ipſi⁹ fidei p̄cepta: h̄ iō dico q̄m multi ſunt q credūt in fidē xp̄i ⁊ ſub ipſa fide baptizati ſunt: ſed nequaq̄ꝫ opa fidei ⁊ xp̄i p̄cepta obſeruare volunt: ꝓpterea dico ꝙ ſi qs h̄ret fidē oiuꝫ patriarchaꝝ: pp̄haꝝ virginū: ꝯfeſſoꝝ: martyꝝ. apl'oꝝ: atqꝫ fideꝫ virginis glorioſe Marie: q̄ pꝛedictos oēs in magnitudine fidei ſupauit. Et tal' ſi faceret opa fidei ſue q̄ ꝯtinent̄ in lege xp̄i: dico ꝙ oīs illa fides nunq̄ꝫ eū ſaluar̄ poſſet. Et ꝙ opa fidei ⁊ adimpletio legis xp̄i cuilibet ſit neceſſaria ad ſalutem. quintupliciter ꝓbo. Primo auctoꝛitatibus. Secundo rōibus. Tertio diſtinctionibus. Quarto ſimilitudinibus. Quinto exemplis. ¶ Primo pꝛobo auc̄rib⁹ ꝙ opa fidei ſit cuilibꝫ nec̄ia ad ſalutē. vn̄ Jaco. dr̄. Quid ꝓderit fr̄es mei ſi qs dicat fidē ſe hēre opa aūt nō hꝫ: nunquid poterit fides ſaluare eū: Si aūt frater aut ſoroꝛ nudi ſunt ⁊ indigeant victu quottidiano. dicat autē de vobis aliquis illis. Jte in pace calefacimini ⁊ ſaturamini ⁊ nō dederit eis que ſunt neceſſaria coꝛpi: qd ꝓderit

vobis: Sic ⁊ fides ſi non habeat opa mor
tua eſt in ſemetipſa. hec ibi. Auguſt. etiã ſu-
per v̾ba Pauli ad Thitum p̃mo. videlic3
confitentur ore ſe noſce deum factis aũt ne
gant. ait. Qui verbis confitet̃ xp̃um ⁊ fact
negat antichriſtꝰ eſt: multos enim in xp̃ia-
nis inuenimꝰ antixp̃os: q nõ verbis ⁊ corde
ſed tantum factis xp̃um negant. Adiungite
igitur recte fidei rectã vitã vt vere xp̃m con
fiteamini: ⁊ verbis vera dicendo: ⁊ docendo
⁊ factis viuendo: ⁊ opando: Nam ſi cõfite-
mini verbis ⁊ nõ factis: talis eſt non fides
xp̃ianoꝝ ſed demonioꝝ. hec ille. Idẽ quoq3
Auguſti. in ſermone de dedicatione templi.
ait. Sicut eni malis opibꝰ q̃ſi quibuſdam
ferris ⁊ vectibus vite ianua nobis claudit̃:
ita bonis opibꝰ aperit̃. Greg. ẽt in quadam
omelia ait. Ille verã habet fidem ⁊ vere cre
dit qui exercet operãdo quod credit. Quid
enim ꝓdeſt nobis ſi redemptori noſtro per
fidem iũgimur: ⁊ ab eo moribꝰ ⁊ vita diſiũ
gimur. h ille. Item. 25. q. iiij. c. ſicut excellen-
tia. Idem Grego. ait. Non gradus elegan-
tior: ſed vite melioris actio apud deũ com-
probatur. Idem quoq3 Greg. xl. diſtinc. ca.
Non loca inquit vel ordines creatori nr̃o
nos proximos faciũt: ſed nos aut merita bo
na cõiungunt: aut mala deſiungũt. hec ille.
Item extra de regularibꝰ. c. porrectum. ⁊. c.
ex parte tua. dicit̃. Habitus nõ facit mona-
cũ ſanctũ: ſed opus bonum ⁊ ꝓfeſſio regu-
laris. Item extra de ſta. mo. c. ꝙ dei. dr̃. Ex
fructibus colligitur euidenter: ꝙ opera que
facis teſtimoniũ ꝑhibẽt fidei ⁊ veritati: hec
ibi. Item extra de preben. c. venerabilis. di-
citur. Nõ generis ſed virtutũ nobilitas mo
rumq3 honeſtas gratũ d̾o faciũt ⁊ ydoneũ
ſeruitorem: ad cuius regimen nõnullos ad-
miſit: tam nobiles q̃3 ignobiles: tam paupe-
res q̃3 diuites: eo ꝙ apud eum nulla ẽ acce
ptio perſonaꝝ. h ibi. Itẽ Ambro. lxxxvi. di.
ca. Non ſatis. ait. Non ſatis eſt bene velle
niſi ſit ⁊ bene facere: nec ſatis eſt bene facer̃
niſi ex bono fonte. i. ex bona voluntate profi
ciſcatur. hec ille. Cõmentator etiã ſup octa
uo Phiſicoꝝ ait. Bonitas ſermonũ ⁊ ha-
bituũ eſt experimentũ operũ ſenſatorũ. Et
phus ſecũdo Ethicoꝝ ait. Ex actibus virtu
tum ⁊ vitiorum boni vel mali dicimur. Et
ibi: Idem dicit. Uirtus quid ſit vt ſciamus
non ſcrutamur: ſed vt opantes boni efficia
mur. Et. 10. Ethicoꝝ ait. Uirtutes non ſuffi
cit ſcire ſed habere: ⁊ ſm eas operari. Et in
prologo Meth. dicit. Artifices experiẽtia ſa
pientiores eſſe arbitramur. Boetius inſup
libro de deſciplina ſcolariũ ait. Sicut prudẽ
tia parum vel nihil prodeſt ſine iuſticia: iu-
ſticia vero ſine prudẽtia multũ: ſic quelibet
ſcientia ſine vſu ⁊ actu parum vel nihil pro
deſt: vſus vero ſine ſciẽtia multu3. hec ille:
Dñs etiã ait. Matthei. vij. Non oĩs qui di
cit mihi dñe dñe intrabit regnũ celoru3: ſed
qui facit voluntatẽ patris mei qui in celis ẽ
ille intrabit regnũ celorum. Deniq3 Cipria
nus ſuper verba orationis dñice. v3 fiat vo
luntas tua ⁊c. ait. Qui in eternũ cũ deo ma
nere velimus: dei q eternus eſt voluntatem
facere debemꝰ. Uolũtas autẽ dei eſt quam
xp̃us docuit ⁊ fecit: humilitas in cõuerſatio
ne: ſtabilitas in fide: verecundia in verbis:
in factis iuſticia: in operibꝰ miſericordia: in
moribus diſciplina. Iniuriam facere nõ no
ſce: ⁊ factã ꝑ poſſe tollerare: cũ fratribꝰ pa
cem tenere: deũ toto corde diligere ⁊ amar̃
in illo ꝙ pater eſt timere: in illo ꝙ deus eſt
xp̃us: nihil oĩno preponere: quia nec nobis
iꝑe q̃c3 prepoſuit: charitati eius inſepabi
liter inherere: cruci ei fortiter aſſiſtere: qñ de
eius noĩe vel honore certamen eſt: exhibere
in ſermone ꝯſtantiã qua cõfitemur: in que-
ſtione fiduciã qua cõgredimur: in morte pa
tientiã qua coronamur. hoc ẽ coheredẽ xp̃i
velle eſſe: hoc eſt facere dei p̃ceptu3: hoc eſt
fidẽ catholicã obſeruare: hoc eſt voluntate3
patris iplere. Fieri aũt petimus voluntatẽ
dei: vt in celo: ita ⁊ in terra: q̃d vtrũq3 ad cõ
ſeruationẽ nr̃e incolumitatis ꝑtinet ⁊ ſalut̃.
Nã cũ corpus e terra: ⁊ ſpm̃ e celo poſſide
amus: ip ſi terra ⁊ celũ ſumꝰ: ⁊ in vtroq3 v3
corpe ⁊ ſpũ: vt dei volũtas fiat oramꝰ. hec
ẽ volũtas dei vt terrena celeſtibꝰ cedãt: ſpiri
tualia ⁊ diuina p̃ualeãt. Ex predictis aucto
ritatibꝰ p3: qualr̃ fides ſine opibꝰ mortua ẽ
⁊ nihil ꝓficit ad ſalutẽ. ¶ Sc̃do hoc idem
ꝓbo ſeptuplici rõne. Primo rõne intentio
nis. Secundo ratione argumẽtationis. Ter
tio rõne aſſimulationis. Quarto ratione cõ
formatiõis. Quinto rõne perfectionis. Sex
to rõne demõſtrationis. Septimo rõne p̃ceſ
ſionis. ¶ Primo ꝓbo rõne intẽtionis v3 ꝙ
fides ſine opibus nõ ſufficit ad ſalutẽ. Fun
damentum rationis ponit phs primo Po-
liticoꝝ di. Deꝰ nihil facit odioſum in natu-
ra: ſed pp̃ finẽ. Quo p̃ſuppoſito cũ hitus fi
dei vt in ſupradictis p3: ſit a deo in aĩa iſu
ſus peto quo fine: quo reſpectu: qua cã: qua
rõne: ⁊ intẽtione fidei habitũ in aĩa poſuit.
Et certũ ẽ ꝙ ideo poſuit habitũ fidei in aĩa
vt per eũ exeat ad actũ ⁊ opationes. Quod
confirmans Ricardus in quarto. diſtinctio
ne quadrageſima ſexta arti. i. q̃one. iij. in
corpe q̃onis di. ꝙ quilibet hitꝰ ordinat̃ ad
ſuũ actũ: vt ad finẽ. Et phs. ix. Metha. dicit
Actꝰ eſt finis potẽtie: imo per prius. nã ma-
gis intelligit̃ actu q̃3 habitu. Propter q̃d
in. viij. Ethicoꝝ dicit̃. Finis ſemꝑ ẽ primum
in agibilibꝰ ⁊ appetibilibꝰ: ⁊ licet ſit vltimũ
in executione tamen ſemꝑ ẽ primũ in inten-
tione. Et ſc̃do de aĩa dĩ. Actꝰ ⁊ opationes
ſunt priores potẽtijs ⁊ hitibꝰ ſm rõnẽ nõ
tp̃is ſed nature. Et rõ quare actꝰ ſit finis ha
bitꝰ ⁊ potẽtie: ⁊ hoc idẽ natura per priꝰ intẽ
dat ẽ. q2 Cõmẽtator ſup. viij. Phiſicoꝝ ait
Exitus alicuiꝰ de hitu ⁊ potentia in actum:
largitur ei maximã perfectionẽ. Et. ij. Phi-
ſicoꝝ di. Unũquodq3 magis ꝑfectũ eſt ſm
ꝙ ẽ actu q̃3 h3 ꝙ eſt potentia. Et. ix. Meth.
di. Actꝰ eſt perfectior potẽtia ⁊ hitu: q2 actꝰ
magis facit intelligere q̃3 potẽtia: ſ3 in vno
⁊ eodẽ modo quo mouet̃ de potẽtia ad ac-
tũ: potẽtia precedit actum tp̃e non natura.
Quibꝰ premiſſis: ſi ſic ẽ ꝙ deꝰ habitũ fidei
ſimpl'r ordinauit ad actũ ⁊ opatiões: cõclu-
dit̃ ꝙ q̃ſq3 d3 ſimul actꝰ ⁊ opatiões cũ hitu
fidei cõiũgere p̃cipue cũ dicat phs. i. Poli
ticoꝝ. Debemꝰ vti rebus ad id pp̃ q̃d date
ſunt a ſapientiſſimo datore: ꝙ ſi quis aliter
fecerit. i. ꝙ velit ſimpl'r hẽre hitũ fidei ſine
operibꝰ: certũ ẽ ꝙ talis hẽt habitũ fidei im
perfectũ. dicente pho. ix. Metha. Simpl'r ꝑ-
fectũ ẽ: quod ẽ in actu: imperfectũ v̾o q̃d ẽ
in potentia cũ priuatione actꝰ. Et. x. Meth.
dicit. Ex priuatione actꝰ ab hitu ⁊ potẽtia
ſequitur malũ q̃d ẽ bono oppoſitũ: ꝙ ſi vt
patet hitꝰ fidei ſine opibꝰ ẽ quedã res imper
fecta: ſequit̃ ꝙ habẽs talẽ habitũ ſine opi
bus nõ hẽt veram eẽntiã ipſiꝰ fidei dicente
Cõmẽtatore ſup. ix Meth. Qui tollit a re-
bus ſuã opationẽ: tollit ab eis propriam eſ
ſentiã. ꝙ ſi talis nõ habet verã eẽntiã fidei
cũ hoc ſit expreſſe: vt p3 ꝯ diuinã intẽtionẽ
ſequit̃ ꝙ talis meret̃ maximas penas. dicẽ
te ſaluatore. Luc. xviij. Seruꝰ ſciẽs volũtatẽ
dñi. ſui. ⁊ nõ f. p. v. m. O quãtas plagas. O
quot cruciatꝰ. O quot deniq3 penas ⁊ tor-
mẽta recepturi ſũt peſſimi ⁊ iſenſati xp̃iani
q ſm apl'm ad Thitũ p̃mo. Fide xp̃m cõfi-
tent̃: factis aũt ⁊ opibus negãt. Certe ſniam
Hiero. incurrẽt in teſtamẽto ſuo dicentis.
Heu q̃t hodie ſacro renati baptiſmate xp̃ia
no fungunt̃ noĩe: q̃bꝰ foret meliꝰ xp̃ianos
nõ fuiſſe. Cẽtuplo. n. maior erit pena maloꝝ
xp̃ianoꝝ: q̃3 maloꝝ paganoꝝ. ¶ Sc̃do etia3
probo rõne argumẽtatiõis ꝙ opa ſimul cu3
habitu fidei neceſſaria ſunt ad ſalutẽ. Fun
damẽtũ rõnis ponit phs. ij. ⁊. iiij. Thopico
rũ. di. Si de quo minꝰ ⁊ d̾ quo magis. Quo
conceſſo: certũ ẽ ꝙ virtus moralis ad hoc
ꝙ ſit virtus exigit ſuũ actũ: ergo a fortiori
habitus fidei a deo infuſus q ẽ quaſi nobi-
lior in infinitũ oĩbꝰ habitibꝰ virtutũ morali
um: debet ſimiliter hẽre actꝰ ſuos ad hoc ꝙ
ſit verus habitus virtutis fidei. Et ꝙ ha-
bitus moralis ad hoc ꝙ virtꝰ dicat̃ oĩno exi
gat actũ ſuũ p3. Nã Tuliꝰ diffiniẽs v̾tutem
vt ait Bona. in ſc̃do. di. xxvij. in q̃onibꝰ circa
litterã ait. Uirtus ẽ hitus mẽtis in mõm v̾e
rõni ꝯſentiens. Si igitur v̾tus h3 ſe ꝑ mõ3
nature: certũ ẽ ſm phm ſc̃do Phiſicoꝝ. ꝙ
naturalia agunt neceſſario ſicut p3 de igne
qui neceſſario emittit calorem: ⁊ de ſole qui
neceſſario emittit ſplendorem: ergo a ſimili
cum virtus ſit ſimilis nature: ⁊ natura neceſ
ſario ſuum actum ſequitur. concluditur ne-
ceſſario ꝙ verus hitus v̾tutis moralis exigit
actũ ſuũ ꝓ tp̃e: aliter non eẽt verus hitus.
Proinde phs. 2. Ethicoꝝ di. Scire q̃d nõ eſt
ꝯiunctũ opationi parũ aut nihil prodeſt ad
virtutem: ⁊ ibidẽ ait. Ad ꝑfectionẽ virtutis
tria requirũtur: ſcire: velle: ⁊ operari. Ex q̃bꝰ
concluditur ꝙ ſi hitus v̾tutis moralis neceſ
ſario requirit ſuum actũ ad hoc vt vere fa
ciat hominem virtuoſum: a fortiori hitus ſã
ctiſſime fidei requirit ſuos actus ⁊ opatio-
nes: ad hoc vt realiter faciat hominem verũ
eſſe fidelem. Quod confirmans Auguſtinꝰ
dicit. Fides appellata eſt ab eo q̃d ſit. Due
ſyllabe ſonant cum dicitur fides: prima ſilla
ba eſt a facto: ſecũda eſt a dicto. Interrogo
ergo te vtrum credas: dicis credo. fac quod
dicis: ⁊ fides eſt. hec ille. Propterea Eccle-
ſiaſt. xxiiij. dicit̃. Qui credit deo attendit mã
datis eius. ¶ Tertio hoc ide3 probo ratio-
ne aſſimulationis ⁊ formo ſic rationem. ſi-

cut ſe habet charitas ad deū ſic ſe hȝ ⁊ fi-
des:ſed charitas nō ē ſine opere exteriori.
dicente Grego. in omelia penth. Amor dei
nunꝗ̄ eſt ocioſus operatur.n.magna ſi eſt. ſi
autem operari renuit amor nō eſt:ergo a ſi-
mili fides ſi vera ſit nunꝗ̄ debet eē ſine opi
bus ad hoc vt poſſit apprehendere ſuū ob-
iectū. Si aūt forte argueres in oppoſitum.
vȝ ꝙ fides formata non ſemꝑ requirit exte-
riorē actū:⁊ diceres. ſicut ſe hēt charitas:ita
⁊ fides formata:ſed charitas nō ſemꝑ eli-
cit actū exteriorē: nec propter hoc deſinit
eſſe vera charitas. dicente Grego. ſicut ſol
cum nube tegitur non videtur in terra:⁊ ta-
mē ſplendet feruet ⁊ ardet in celo:ſic occu-
pata charitas intus per vim ſui ardoris feru
rit ⁊ foris flammas operis nō oſtendit. hec
ille. ergo eodem modo fides etiam formata
poterit ad ſalutē ꝓficere ſine actu exteriori
Ad hoc:rñderi pōt ꝙ argumētum nō valet
Cum enim fides formata ſ3 apoſtolū ad ga
la. v. Sit operās per dilectionē ⁊ charitas ſi
cut probatū eſt nunꝗ̄ ſit pro debito tpe ſine
opere exteriori:concludit̄ propter hoc ꝙ etiā
fides formata ꝓ loco ⁊ tempore nūꝗ̄ poteſt
eſſe ſine exteriori opatione. vel etiā dicas ſ3
Greg. ꝙ charitas nō ſemꝑ elicit actū exte-
riorē in caſu in quo operari nō eſt poſſibile
nō ē.n.tūc vtile neqȝ neceſſe:⁊ tūc in illo ca
ſu accipitur ꝓ actu. Sic ſimiliter eſt dicēdū
de fide formata:qꝛ eo tēpe quo eſt poſſibile
vtile ⁊ neceſſe:ſemꝑ ⁊ neceſſario elicit actuȝ
exteriorē:ſed eo caſu in quo nō eſt poſſibile
vtile ⁊ neceſſe opari accipit̄ habitus fidei ꝓ
ipſo actu. ¶ Quarto hoc idē probo rōne cō
formationis. Fundamentū rōnis ponit Cō
mentator ſuꝑ ſcđo de celo ⁊ mūdo di. Qia
entia nihil aliud intendūt ꝑ ſuas opatiōes:
niſi vt aſſimilent̄ ſuo principio nobiliſſimo
patet hec regula. Nā animalia bruta immo
inſenſibilis terra atqȝ vegetabiles plante in
giter ꝓducunt fructus ſuos ⁊ opationes ſ3
modū potētie ſue qđ ideo faciūt vt ⁊ ocioſi
tatē fugiant que de ſe mala eſt:⁊ inſuper vt
deo aſſimilētur:qui vt habet̄.2.⁊.12. Metha.
eſt ſimpliciter actus puriſſimus. Quo ꝑſup
poſito certū ē ſm Ricar. in.iiij.diſt.xlix.ar.i.
q.iiij.in cor.q.ꝙ per actū magis aſſimilatur
⁊ ꝯformatur hō deo:ꝙ̄ ſimpliciter ꝑ habitū
q nō eſt in deo cū ſit res imperfecta. ꝙ ſi ſic
eſt cum quilibet obligetur ⁊ teneatur confor
mari deo in perfectione quātū pōt ſicut ipſe
ꝓcipit Mat.v.di. Eſtote ꝑfecti ⁊c. Cōcludit̄
neceſſario ꝙ hitꝰ fidei nō ſufficit ad hoc vt
aīa cōformet̄ cū deo:ſed neceſſario ēt exigi
tur ipſe actus ⁊ operatio. ¶ Quinto hoc
idē probo rōne perfectionis. Fundamētum
rōnis ponit Tho.i.2.q.iij.di. Nobilior ē ſim
pliciter atqȝ potētior gratia ipſa natura:qđ
ſic patet:qꝛ gratia exaltat animā rōnalē ſuꝑ
naturā:⁊ ſuper gloriā multoꝝ angeloꝝ:cū
tamē angelus ꝑ naturā nobilior ſit aīa rōna
li. Quo preſuppoſito certū ē ſm phm.xix.de
animalibꝰ:ꝙ natura que dat inſtrumentuȝ
dat ſimul ⁊ operationē:quia non facit ocu-
lū ſine viſu:nec viſum ſine oculo:ꝙ ſi hoc fa
cit natura a fortiori facit hoc ⁊ gratia. Si
igitur gratia infūdit habitum fidei:neceſſa
rio ad eiꝰ perfectionē reqrit actū ⁊ opatio-
nē:ꝙ ſi aliter intenderet:ſequeret̄ ꝙ natura
eēt ꝑfectior atqȝ potentior in ſuis effectibꝰ
ipſa gr̄a qđ vtiqȝ falſiſſimū ē. Propterea
apl's ad Gal.3.ait Qui nobis tribuit ſpm̄
in virtute fidei opat̄ ⁊ virtutem. Quod cō
firmās Bonauen.in.3.di.xxxv.ar.i.q.2.in cor
pore q̄ōnis dicit. Cū querit̄ an oīm ſcien-
tie fidei inquātū ē gratia quedā ⁊ donum
ſpūſſci conſiſtat ſimpl'r in cōſideratione an
in actione vel operatione. Reſpōdeo ꝙ ſciē
tie quadruplex ē differentia. Quedā ē ſcien
tia que cōſiſtit in intellectu pure ſpeculatiuo
⁊ hec eſt fundata ſupra principiis rōnis: ⁊
hec ſcientia dicitur acquiſita de quacunqȝ
creatura ſicut in ſcientia humane phie. Que
dam eſt ſcientia que conſiſtit in intellectu
inclinato ab effectu:⁊ hec eſt fūdata ſupra
principia fidei:que quidē ſunt articuli:ē ni-
hilominꝰ acqſita:⁊ hec ē ſcientia ſacre ſcri-
pture:quā nullus hēre pōt:niſi ſaltē habe-
at fidē informē. Quedā ē ſcīa: que ꝯſiſtit
in intellectu ſiue in rōne inquantū inclinat
affectū ad opationē:⁊ hec ē fundata ſuꝑ
principia iuris naturalis que ordinat̄ ad re
ctitudinē ⁊ honeſtatē vite:⁊ hec ſcīa ē vir-
tutis prudentie. Quedam aūt ē ſcientia q̄
cōſiſtit in intellectu:ſm ꝙ ē inclinatus ⁊ in-
clinans:inclinatus inꝗ̄ a fide ſimpl'r. Incli
nās autē ad bonā opationē:⁊ hec fundat̄
ſuꝑ principia fidei ⁊ hēt ortū a dono diuine
gratie. Et talis eſt ſcientia fidei que eſt do-
nū ſpūſſancti. Et ex hoc patet:quis ſit actꝰ
proprius huius doni. Eſt enim actus eius
dirigere ad omnia agentia mediante regula ip
ſius fidei:cuius eſt diriget̄ ad opera miſericor
die:vt nō tm̄ bona pro bonis reddat ſm ꝙ di-
ctat lex nature:ſed etiaȝ bona pro malis ſm ꝙ
dictat lex gratie ad exemplar ipſius Jeſu xp̄i
in quo fuit omnis gratie habūdantia. Et ideo
ad ipſam ſcientiam non ſolum pertinet dirige
re in agendis:ſed etiam ex conſequenti pertinet
noſce ea que ſunt fidei tanꝗ̄ fundamentuȝ ſue
directionis ⁊ vlterius noſce humanitatem xp̄i
tanꝗ̄ exemplar ſui regiminis ita ꝙ hic triplex
actus conuenit ei ſecundum triplicem reſpectū.
Unus reſpectu obiecti motiui. Alter reſpectu
ſui fundamenti directiui. Tertius vero reſpe
ctu exemplaris excitatiui. Et quia principalis
actus accipitur ex parte obiecti:hic eſt ꝙ preci-
puus actus doni ſcientie eſt dirigere circa agē
da:ſeu circa actionem ⁊ operationem. hec Bo
nauen. verbaliter. ¶ Sexto etiam probo ra-
tione demonſtrationis qualiter vnuſquiſqȝ te
netur opera ſimul exteriora habere cum habi
tu fidei. Fundamentum rationis ponit domi-
nus Matthei.v.vbi precipit di. Sic luceat lux
veſtra coram hominibus ſcilicet tam fidelibꝰ
q̄ȝ infidelibus:vt videant veſtra bona opera:
⁊.g.p.v.qui in.c.eſt. Quo preſuppoſito vide
licet ꝙ quiſqȝ tam fidelibus q̄ȝ infidelibus te-
netur oſtendere ſe habere veram fideȝ chriſti.
Certum eſt ſm phm primo Poſteriorū ⁊ pri-
mo de anima.qꝛ duplex eſt cognitio.ſ.cognitio
per cauſam ⁊ cognitio per effectum:ſed mani
feſtuȝ eſt ꝙ habitus fidei cum ſit in anima nō
poteſt ab aliquo fidelium:ſeu infideliū cogno
ſci qui habitus fidei vtiqȝ eſt cauſa effectuȝ ex
teriorū vȝ operationū:ergo neceſſario oportet
ꝙ quiſqȝ per ſigna exteriora.i.bona opera fa-
ciat ſe cognoſcere eſſe verū fidelem ſeu habere
in anima habitū vere fidei:naȝ ſm phm ſcđo.
Priorum. Signū eſt prepoſitio demōſtratiua
faciens fidem. Et primo perier. idem dicit. Si
gnificare idē eſt quaſi intellectum de aliqua re
certum facere ⁊ cōſtituere. Et primo de anima
dicit. Accidentia magnā parteȝ cōferunt ad co
gnoſcendū ꝙ quid eſt.ſ.cām vel ſubiectuȝ. Et
ſecūdo Priorū dicit. Per ſigna corporis no-
ta nobis ſilogizamus diſpoſitiōes aīe nobis
ignotas. Et.2.de anima dicit. Habitus cogno-
ſcuntur ꝑ actus. actus aūt per obiecta. Et prio
de anima ait. Anima ſimplex ⁊ itellectualis co
gnoſcitur per motū ⁊ ſenſum ⁊ operationem
ſui corporis. Et.iiij.Meth.ait. Opus bonum
⁊ malum ab extra indicat quale in anima. Et
xij.Meth.dicit. Actus ſpecificat habitus. Itē
extra de homicidio.c.ſignificaſti. dicitur. Ex
qualitate facti preſumit̄ animus facientis. Cy-
prianus etiaȝ.xxvj.q.i.c. Nec aliqua putet.ait.
Certe ⁊ ipſe concubitus ipſa confabulatio ipſa
oculatio ⁊ coniacentium feda ⁊ turpis dormi
tio dedecus criminis confitentur: ⁊ qualitas
actus preſumptionē habitus inducit. Ambro.
etiam libro de officijs ait. Eſt in ipſo motu ge
ſtu ⁊ inceſſu tenenda modeſtia ⁊ verecūdia:ha
bitus enim mentis per ſtatum corporis cogno
ſcitur. Deniqȝ ipſe dominus Mat.vij.ca.ait.
A fructibus e.c.eos. Ex quibus omnibus colli
gitur:ꝙ cum quiſqȝ teneatur ex precepto do-
mini oſtendere ſe habere veram fidem chriſti
tam coram fidelibus q̄ȝ infidelibus:⁊ habitus
vere fidei cum ſit in anima a nullo predictorū
poteſt cognoſci:niſi per ſigna exteriora.i.per
actus ⁊ operationes:concluditur ꝙ de neceſſi-
tate ſalutꝭ eſt:vt quiſqȝ oſtendat fidem ſuaȝ cū
exemplo bonorum operū exteriorum. Ad qđ
inducens Apoſtolus primo Thi.iiij.dicit. Ne
mo adoleſcentiam tuam cōtemnat:ſed eſto exē
plum fidelium in verbo:in conuerſatione:in
charitate:in fide:in caſtitate:dum venio attēde
lectioni ⁊ exhortationi doctrine:noli negliger̄
gratiam dei ⁊ fidei:que in te eſt ſed hoc medi-
tare. In his eſto vt ꝓfectus tuus ſit omnibus
manifeſtus. Attende tibi ⁊ doctrine inſta in il
lis. Hoc enim faciens ⁊ teipſum ſaluū facies:
⁊ eos qui te audiūt. Et ad Roma.xv.admonet
di. Unuſquiſqȝ placeat coraȝ proximo ſuo in
bonum ad edificationē omniū.ſcilicet fideliū
⁊ infideliū. Et primo ad Theſſa.v. ait Conſo-
lamini inuicem ⁊ edificate alterutrū:⁊ ſemper
quod bonum eſt ſectamini inuiceȝ ⁊ in omnes
Sed heu quid dicam cum quaſi nullus ſit ho-
die fidelium qui monſtrat fidem ſuam exterio
ri exemplo bonoruȝ operum. Certe pluries ſci
re optaui:quare verificatur nunc dictum pro-
phete dicētis. Dominus de celo proſpexit ſuꝑ
filios hominū vt videat ſi eſt.intel'.⁊c. Et certe
didici inter alias rōnes imo firmiter credo ꝙ
ſit potiſſima ratio ⁊ cauſa malum exemplum.
Nam cum quis alium peccare videt ſtatim ſe-
quitur eum:ſicut filius patrem:filia matrem
notarius iudicem:ſeruus dominum:populus
ſacerdotē ⁊ religioſum. Et ꝙ plus eſt per ma
lum exemplū chriſtianorum:ſtant infideles:ꝙ
non conuertuntur ad veram fidem xp̄i ad quā

realiter crederem quaſi oẽs conuerti ſi xp̄iani
in veris operibus fidei ſe exercerent. Sed vhe
vhe vhe illis qui ſuo malo exẽplo tam fideles
xp̄i q̄ȝ infideles ſcandaliȝant. Audiant tales q̇d
dominus Matth. xviij. dicat. Qui ſcandaliȝa
uerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt.
expedit ei vt ſuſpendatur mola aſinaria i collo
eius: ⁊ demergatur in profundum maris vhe
mundo a ſcandalis: neceſſe eſt enim vt ſcanda
la veniant. verumtamen vhe homini illi per
quem ſcandalum venit. Si autem manus tua
vel pes tuus ſcandaliȝat te abſcide eum ⁊ ꝓice
abs te bonum eſt tibi ad vitam ingredi debileȝ
vel claudum: q̄ȝ duas manus vel duos pedes
habentem mitti in ignem eternum. Et ſi ocu-
lus tuus ſcandaliȝa te: erue eum ⁊ proice abs te
bonum eſt tibi cum vno oculo intrare ad vi-
tam q̄ȝ duos oculos habentem mitti in gehen
naȝ ignis. hec ibi. Et Greg. xj. q. iij. c. precipue
dicit. Scire prelati debent ꝙ tot mortibus di
gni ſunt quot ad ſubditos ſuos perditiõis exẽ
pla tranſmittunt. hec ille. Nomine prelatoruȝ
intelligo nõ tantuȝ dominos: ſȝ omnes qui ali
quibus preſunt: ſicut pater filijs: maritus vxo-
ri: ⁊ ſic de ſingulis. ¶ Septimo deniq̄ȝ probo
rõne preceſſionis: ꝙ opera ſimul cum fide ne-
ceſſaria ſunt ad ſalutem. Fundamentum ratio
nis ponit auctor li. de cauſis. Omnis cauſa na
turaliter precedit ſuum effectuȝ. patet hec regu
la. Nam arbor precedit fructum: ⁊ pater filiū.
Quo preſuppoſito peto que ſit cauſa principa
lis meriti eterne felicitatis: ⁊ clarum eſt ꝙ eſt ip
ſa virtus actualis: dicente pho. i. ethi. Felicitas
eſt premium virtutis. ⁊ Tho. 1. 2. q. lxxxix. ar.
1. in ſolu. ſecundi ⁊ tertij ar. dicit ꝙ virtus cau
ſatur ex actibus ⁊ meritum actibus correſpon-
det. Quod confirmans apoſtolus. i. cor. 3. di
cit. Unuſquiſq̄ȝ ꝓpriam mercedem accipiet ſe
cundū ꝓprium laboreȝ. Et ad Gal. iiij. ait. Bo
num aūt facientes non deficiamus: tempore
enim ſuo metemus: vbi ait glo. Quantuȝ ſemi
nauerimus in operibus: tm̄ metemus d̄ fructi
bus eterne vite. Et Luc. x. dicitur. Dignus eſt
operarius mercede ſua Apoc. etiam vlti. dici
tur. Ecce venio cito ⁊ merces mea mecū eſt da-
re vnicuiq̄ȝ ſecundū opera ſua. Et Iſa. liij. dici
tur. Pro eo ꝙ laborauit ⁊ operatus eſt: anima
eius videbit dominū ⁊ ſaturabitur. Si igitur
vt patet cauſa precedit ſuum effectum cum bo
na operatio ſit cauſa meriti. cõcluditur neceſſa
rio ꝙ nullus poteſt habere meritum vite eter-
ne cum ſolo habitu fidei: ⁊ loquor de adultis
ſed oportet ꝙ tale meritū omnino precedat ſua
cauſa que eſt operatio bona. Proinde Augu.
lib. de moribus eccleſie dicit. Premiuȝ merita
ſequi debet non precedere: nec plus poteſt ex iu
ſticia deus dare q̄ȝ ſit homo dignus. penſemꝰ
igitur non ſine maximo labore ⁊ virtute mer-
cedem paradiſi percipere poſſe. Non ergo de-
bemus premium petere niſi prius precedat la-
bor virtutis. hec ille. Ex qua rõne patet ꝙ quiſ
q̄ȝ habens fidem ſine operibus virtuoſis: in di
uino iudicio eſt condemnandus: dicente Augu
ſtino in ſententijs ſuis. Fides ſine operibus ſi-
gnum eſt perditionis. in iudicio enim fides il-
la oſtendet eum in quo fuit fuiſſe chriſtianum:
ex alia parte opera mala oſtendent illum fuiſſe
inimicum Chriſti; fides illa oſtendat ꝙ Chriſto
fidelitatem debuit opera vero mala ꝙ fidem
non exhibuit: ⁊ ſic proditor fuit. Malus chri-
ſtianus habens fidem cum malis operibus: ſe-
cum habet litteras ſue damnationis: quia per
fidem ſcriptum eſt in corde eius: ꝙ qui talia
agunt regnum dei nunquam poſſidebunt. hec
ille. Ex prefatis ſeptem rationibus euidenter
apparet: qualiter fides ſine operibus eſt inuti
lis ad ſalutem. ¶ Tertio etiam probo diſtin-
ctionibus ꝙ opera ſimul cuȝ fide cuilibet ſunt
neceſſaria ad ſalutem. Secundum enim Fran-
ciſcum de Maro. in primo diſt. vlti. Duplex
eſt actio ſiue operatio ad conſequendum felici
tatem neceſſaria. ſ. actio elicita ſeu intrinſeca: ⁊
operatio extrinſeca: vel imperata: operatio ani
me intrinſeca ⁊ elicita eſt: quando aliquid actu
intelligitur per intellectum ſiue actu amatur
ab intra per voluntatem. operatio autẽ extrin
ſeca ⁊ imperata eſt quãdo mediante intellectu
⁊ voluntate facimus operationes exteriores.
vtpura ieiunare: elemoſynas dare: ⁊ huiuſmo
di. Uel actio imꝑata dicitur: qñ voluntas mo
ta ab intellectu imꝑat potẽtijs ſeu ſenſibus ſui
corporis vt exeant ad operationes ſuas: ſeu ſe
reſtringãt ab operibus illicitis. His premiſſis
concluditur ꝙ cum actio extrinſeca ⁊ imꝑata
ordinetur ad actionem elicitam ⁊ intrinſecaȝ:
non ſufficit ad ſalutem ſimpliciter actio intrin
ſeca anime: niſi ſimul ſit ⁊ actio imperata ab ex
tra circa exteriora opera: ⁊ hoc pro loco ⁊
tempore quando occurrunt facienda. Aliam
diſtinctõnem ponit Bonauen. in. 2. diſtinctio.
xl. ar. i. q. iij. vbi querit. an opera ſimul cū habi
tu fidei ſint neceſſaria ad ſalutẽ: ⁊ reſpõdit di-
ꝙ duobus modis poſſumus loqui de operi
bus bonis: aut de illis que ſunt de ſuꝑero-
gatiõe: aut de illis que ſunt in oblatõe. De
primis opibus ſuꝑerogationis: vt eſt ſ͛ua
re virginitatẽ: relinquere mūdū: ⁊ hmõi. di-
co ꝙ nullus ad illa oꝑa tenet̄: niſi forte per
votū factū. Alia ſunt oꝑa obligationis de
quibus diſtinguẽdū ẽ. Aut. n. ille q hȝ inten
tionẽ ⁊ volūtatẽ ad aliquid faciendū: hȝ fa-
cultatẽ ⁊ poſſibilitatẽ: aut non. Si non hẽt
poſſibilitatẽ: non tenetur ad opera exteriora
ſed ſolū ſufficit voluntas. Si autẽ hȝ poſſi
bilitatem ⁊ facultatẽ: tūc obligatur ad oꝑa
fidei vel charitatis extrinſeca: cū exigit locꝰ
tẽpus: cõditio: ⁊ hmõi: ꝙ ſi ſic ẽ: a fortiori te
net̄ quilibet habere erga proximos oꝑatio
nẽ charitatis intrinſecus. Hec Bonauen.
Idẽ etiam Bo. querit ſuper prohemio pri-
mi ſniaꝝ. q. 3. an ſcia quattuor libroꝝ ſit tra
dita ſimpl'r a ſpū ſcõ ꝑꝑ intelligere tm̄: ⁊ re
ſpondit ꝙ perfectibile a ſcia eſt ipſe intelle
ctus: qui intellectus hȝ tripliciter cõſiderari
Primo quãtū ad ſe. Secūdo quantuȝ ad
affectionẽ ſiue voluntatẽ. Tertio quantum
ad opus. Et cõcludit ꝙ ſpūſſcūs non tradi
dit ſimpl'r ſciam intellectui vt ipſe tm̄ intelli
gat: ſed ẽt vt referat̄ ad voluntatẽ. vt. ſ. ipſa
velit ⁊ amet quod intelligit. Et vltra hoc tra
didit ſuper oia vt precipue referat̄ ad opꝰ
ideſt vt quiſq̄ȝ operetur quod diligit ⁊ co-
gnoſcit. Et infert ibidẽ ꝙ nullus vnq̄ȝ ẽ ve-
rus theologus: ſeu legiſta: lȝ ſciat oẽs cõclu
ſiones theologie ⁊ legis ciuilis: niſi amet ⁊
oꝑetur ex charitate ſm̄ poſſibilitatẽ ſuã oia
q̄ ipſa ſacra theologia vel lex ciuilis demõ-
ſtrat. hec ibi ſentential'r. Aliam diſtin. ponit
Tho. in. i. di. xxxviij. di. ꝙ deꝰ ſe hẽt ad ſalu-
tẽ hoīs: ſicut artifex ad ſuū opꝰ. Artifex aūt
tria ꝯſiderat. Primo obm̄. Scđo finẽ. Tertiõ
mediū ad finẽ ꝑducẽs. Exẽpli grã. Nã pri
mo idẽ artifex ꝯſiderat formã domꝰ: ꝙ ẽ ob
iectū. Scđo finẽ ꝙ ẽ hitatio. Tertio mediū
ꝙ ẽ lapides ligna: cementū: ⁊ hmõi. Sic de
us a ſili in hoīs ꝑdeſtinatiõe ⁊ ſaluatione.
Primo cõſiderat obm̄ ꝑdeſtinatū ⁊ ſaluã
dū: ꝙ ẽ hõ beatitudinis capax. Scđo finẽ
quem vult hoī dare. qui finis nihil ẽ aliud
q̄ȝ ipſe deꝰ. Tertio cõſiderat mediū ꝑ qđ fi
nis acquirit̄ ⁊ ſic ſunt virtutes ⁊ oꝑationes
bone ſine quibus nullus adultus ſaluari
põt. Hec Tho. ſentential'r. Aliã deniq̄ȝ di.
ponit Bonauẽ. in. 3. di. xxvi. ar. i. q. iiij. in ſo
lu. i. ar. rñdẽs ad q̄ſitū illud. vtꝝ pctõr qui
caret opibꝰ fidei poſſit recte ſperare btitudi
nẽ. vbi ſic dicit. Aliqs põt exire in actū ſpei
tripl'r. Primo hñdo merita in ꝓpoſito ⁊ in
effectu: ſicut hõ iuſtꝰ qui diu deo ſeruit: ⁊ in
poſterū ſ'uire intẽdit: ⁊ iſte ẽ actꝰ fidei for-
mate. O q̄ȝ bona ẽ ſpes iſta. o ſpes ꝑfecta.
o ſpes iocūda. certe hec eſt ſpes de qua ad
Ro. v. dr̄. Spes nõ cõfundit. q: charitas dei
diffuſa ẽ in cordibꝰ veſtris. ¶ Secūdo ha
bẽdo merita in ꝓpoſito ⁊ nõ in effectu: ſicut
ille qui ẽ peccator ⁊ proponit multa bona
oꝑa facere: ⁊ per illa ſaluari: ⁊ iſte ẽ actus
ſpei informis: ⁊ ẽ valde dubius ⁊ ꝑiculoſus
modiciq̄ȝ valoris niſi actual'r ponat̄ in ef-
fectu. ¶ Tertio nõ habẽdo merita ⁊ oꝑa-
tiones nec in effectu nec in ꝓpoſito: ſicut ille
qui ẽ peccator: ⁊ proponit multa bona oꝑa
facere: ſꝑ agit mala ⁊ nulla facit bona: ⁊ de-
liberat ſic ꝑſeuerare: ſȝ ꝑ ſolã miſericordiam
dei ſe credit gloriã adeptuꝝ. Et iſte ẽ actꝰ
nõ ſpei: ſed ꝑſumptiõis. de quo Eccl. xvij.
dr̄. O preſumptio nequiſſima vñ creata es.
hec Bona. Ex predictis ẽt diſtinctionibꝰ pȝ:
qual'r hitꝰ fidei nõ ſaluat ſimpl'r xp̄ianum:
ſȝ ipſe ꝟtutes atq̄ȝ oꝑatiões bone. ¶ Quar
to hoc idẽ ꝓbo ſilitudibꝰ. Et primo ſilitudie
nãli. Nã phs. i. de ce. ⁊ mū. dic̄ ꝙ nã tria exi
git ad ꝑfectionẽ vniuſcuiuſq̄ȝ rei: vȝ ſubaȝ:
ꝟtutẽ: ⁊ oꝑationẽ: patet in vite que lȝ hẽat
potẽtiã ⁊ ꝟtutẽ ꝓducendi vinū. tñ ſi careat
fructu vini nequaq̄ȝ vitis illa perfecta dicet̄
Sic a ſili: lȝ quis hẽat ſubam hitꝰ fidei ⁊ ẽt
poſſibilitatem producendi opera: ſi nõ exit
in oꝑationes: nõ dr̄ habere bonã fidẽ. ¶ Se
cundo hoc idẽ probo ſilitudie artificiali. Si
cut. n. artifex ſimpl'r faciẽs bonū fundamen
tū domus: ⁊ nõ partes vel tectū vituperabi
lis ẽ: ſic a ſili hñs ſimpl'r hitū fidei ⁊ nõ oꝑa
vituꝑabil ẽ. Ex oppoſitõ eſt de domo que qñ
hȝ bonū fundamentū cū oibus ſuis ꝑtibus
⁊ alijs ornamentis que requiruntur ad eiꝰ
ꝑfectionẽ: tunc laudat̄ domus ⁊ eius artifex
Inde eſt ꝙ Geñ. i. legitur. ꝙ productis fun-
damentis deus poſuit alia ornamẽta: pro-
pter quod dicitur. Igitur perfecti ſunt celi
⁊ terra ⁊ oīs ornatus eorum. Sic a ſimili: nõ
ſufficit habere fidei fundamẽtū niſi quiſq̄ȝ
ornet illud alijs virtutibus ⁊ operibus bo-
nis: veluti iuſticia: temperantia: fortitudine:

pꝛudentia:māſuetudīe:⁊ hmōi. Qd̄ miſtice figuratū ē Apoc. xxi. vbi dī ꝙ fundamētū ciuitatis hierl'm erat oꝛnatū oī lapide p̄cioſo. Et Ezech. xxviij. dī. Ois lapis pꝛecioſus opimentū tuū. ¶ Tertio hoc idē pꝛobo ſimilitudine ſcientiali. Nā phs. i. Poſterioꝝ dicit. In demōſtratiōe alicuius ſcie tria ſūt neceſſaria. vȝ vnum qd̄ demōſtratur. ſ. concluſio. hoc ē aūt ꝙ continet in ſe id qd̄ ineſt alicui generi ꝑ ſe. ¶ Secūdū ē dignitas. dignitates āt ſunt ex quibus demōſtratio fit. ¶ Tertiū autē ē genus ſubiecti. cui⁹ paſſiones pꝛopꝛias ⁊ per ſe accidētia oſtēdit demōſtratio. His p̄miſſis pȝ ꝙ qui ignoꝛat mediū nūquā pōt inferre ꝯcluſionē ſicut dicendo. Oē aīal rōnale ē riſibile. Si ignoꝛet mediū: ꝙ ē oīs hō: nunq̄ȝ poterit concludi: ergo oīs homo eſt aīal riſibile. Sic a ſimili dico ſi quis ignoꝛat mediū fidei ꝙ ē opatio: nunq̄ȝ poterit inferre concluſionem ꝙ ſaluetur. ¶ Quarto hoc idē pꝛobo ſimilitudine penitēriali ſeu diuinali. Nā Ric. in. iiij. diſt. xiiij. ar. v. q. ij. querit vtꝝ pꝛius acceptet de⁹ actū penitentie q̄ȝ hitū: ⁊ ꝓbat ꝙ ſic dī. Illud pꝛi⁹ oꝛdine nature foꝛmatur a charitate quod pꝛius oꝛdine nature a deo acceptat. ſed pꝛius oꝛdine nature. i. ſecundum rationem intelligendi acceptatur a deo act⁹ penitentie q̄ȝ habitus penitentie oꝛdinat ad actū ſicut ad pꝛoximū finē: ⁊ de⁹ pꝛi⁹ oꝛdie nature acceptat bonū ꝙ eſt finis: q̄ȝ bonuȝ ꝙ eſt ad finem: quia bonū quod eſt ad finē acceptat pꝛopter finē: ergo pꝛius oꝛdine nature plus do placet act⁹ penitētie q̄ȝ hitus Inmo hitū ſimpliciter penitētie nunq̄ȝ acceptat de⁹ ſine actu. hoc p̄ſuppoſito arguo a ſimili ꝙ plus deo placent opa fidei q̄ȝ habitus: ⁊ nunq̄ȝ ſimplicit̄ acceptat de⁹ habitum fidei ſine ſuo actu. ¶ Quinto deniqȝ h̄ ꝓbo ſilitudine figurali. Nam p̄termiſſa ſilitudine q̄ habet Mat. xi. ⁊ Luce. xiȝ. De arboꝛe nō faciente fructū que fuit a dn̄o maledicta: ꝓ eo ꝙ nō habebat niſi folia. Accipe figurā que ponit̄ Luce. io. vbi ſic dicit̄. Quidam homo deſcēdebat a heruſalē in hiericho ⁊ incidit in latrones: qui diſpoliauerūt eum ⁊ plagis impoſitis abierunt ſemiuiuo relicto. Accidit autē vt ſacerdos qdā trāſiret ⁊ viſo illo pꝛeterijt. Similiter etiā leuita cum eſſet ſecus locum ⁊ videret eū ꝑtrāſiit Samaritanus aūt quidam videns eū miſericoꝛdia motus ē ⁊ appꝛopiās alligauit vulnera eius infūdens oleū ⁊ vinū: ⁊ inponēs illum ſuper iumentū ſuū duxit ad ſtabulum ⁊ curaȝ eius egit. ⁊ altera die pꝛotulit duos denarios ⁊ dixit ſtabulario curam illius habe: ⁊ quodcūqȝ ſupererogaueris reddam tibi. Hanc ſimilitudinem pꝛopoſuit dominus cuidam legiſperito: eū interroganti quis eēt pꝛoximus ſuus ab eo diligendus: quod cuȝ expoſuiſſet: vt pꝛetactū eſt ſuperioꝛi ſimilitudine: ſtatim interrogauit legiſperitum dicēs Quis hoꝝ trium videtur tibi pꝛoximus fuiſſe illi qui incidit in latrones: an ſacerdos: an leuita: an ſamaritanus: At ille dixit. Qui fecit miſericoꝛdiam in illū. Et ait illi Jeſus. Uade ⁊ tu fac ſimiliter. Qua ſimilitudine datur intelligi: ſimul cum ceteris ſimilitudinibus ꝙ habitus fidei ⁊ amoꝛ ſine operibus nō meretur laudē nec ſalutē. ¶ Quinto poſtremo pꝛobo exēplis: qualiter fides ſine opibus non ſufficit ad ſalutem. Nā Jaco. ij. dī Uis ſcire o homo inanis: qm̄ fides ſine opibus moꝛtua eſt. Abꝛaam pater noſter nōne ex operibus iuſtificatus eſt offerens filiū ſuum yſaac ſup altare. Uides ergo qm̄ fides cooperabatur operibus illius: ⁊ ex operibus fides conſumata eſt: ⁊ ſuppleta ē ſcriptura dī. Credidit abꝛaam deo ⁊ reputatum eſt ei ad iuſticiaȝ: ⁊ amic⁹ dei appellat⁹ eſt: videtis quoniam ex operibus iuſtificatur hō ⁊ non ex fide tantū. Similiter ⁊ raab meretrix nonne ex operibus iuſtificata eſt ſuſcipiens nūcios: ⁊ ꝑ aliam viam eijciens. Sicut. n. coꝛp⁹ ſine ſpiritu moꝛtuum eſt. ita ⁊ fides ſine opibus moꝛtua eſt. hec ibi. Quibus exemplis pȝ: qualiter opera ſunt neceſſaria ad ſalutē. Aliud exemplum ponitur Matth. xx. de patrefamilias qui noluit dare ocioſis: ſed ſimpliciter operarijs ⁊ vinee mercedē ⁊ pꝛemiū vnde ibi ſic dicitur. Cum aūt ſero factū eēt: dicit dominus vinee pꝛocuratoꝛi ſuo. Uoca operarios ⁊ redde illis mercedem ſuam incipiens a nouiſſimis vſque ad pꝛimos. Aliud exemplum habetur Geñ. ij. de adam ibi eniȝ dicitur. Tulit deus hominem ⁊ poſuit eū in paradiſo voluptatis: vt operaretur ⁊ cuſtodiret illū. Nota ꝙ dicit operaretur. Duplex eſt enim operatio ſecundum phum. ſecundo Metha. ⁊ ſexto Ethicoꝝ. ſ. pꝛactica ⁊ ſpeculatiua. pꝛactica ē per quā fit membꝛoꝝ exercitatio: ⁊ hec non erat neceſſaria ade in ſtatu innocentie. Ideo tm̄ poſt peccatū dictum eſt ei in ſudoꝛe vultus tui. v. p. tuo. Speculatiua autem operatio eſt in anima: que tantū exercet̄ in cogitatione meditatione delectatione ⁊ obedientie adimpletione. Hac igitur ſecunda operatione intellectus eſt dicendum Adaȝ nouiſſe operari in ſtatu innocentie vt. ſ. circa eius cognitionem dilectionē atqȝ ſubiectioneȝ operaretur. Poſt ſtatum tamen culpe pꝛo loco ⁊ tempoꝛe tam operatio ſpeculatiua q̄ȝ pꝛactica cuilibet eſt neceſſaria ad ſalutem. Aliud deniqȝ exemplum habemus de ſaluatoꝛe noſtro Jeſu chꝛiſto: qui in hoc mundo trigintatribus ānis in bonis operibus ſemper ſe occupauit. Unde Joan. x. cum calumniaretur a iudeis ꝙ dei filius non eſſet: dixit eis. Opera que ego facio in nomine patris mei ipſa perhibent teſtimonium de me: multa bona opera oſtendi vobis pꝛopter quod eoꝛuȝ opus me lapidatis: Si nō facio opera patris mei nolite credere mihi. Si autem facio ⁊ ſi mihi nō vultis credere operibus credite. vt cognoſcatis ⁊ credatis: quia pater in me eſt ⁊ ego in patre. hec ibi. Et Actu. pꝛimo dicitur. Cepit Jeſus facere ⁊ poſt docere. Luce quoqȝ. xxiiij. dicitur. Opoꝛtebat pati xp̄m: ⁊ ita intrare in gloꝛiam ſuam. Si igitur neceſſe fuit xp̄m per viam crucis: ⁊ per cetera bona opera in gloꝛiam ſuam intrare: a foꝛtioꝛi neceſſe eſt nos ambulare per viam crucis: ⁊ opera bona vt ſic intremus in gloꝛiaȝ eternā. Quod confirmans ipſe dominus Matthei xvj ait. Qui vult venire poſt me ſcilicet in vitam eternam ab. ⁊c̄. Ad quod faciendum nos egregie inducit ſanctus Leo papa in ſermone infra octauam epiphanie. dī. Erigite ergo dilectiſſimi fideles animos veſtros ad coꝛuſcationem gratie luminis ſempiterni: ⁊ impenſa humane ſalutis ſacramenta venerantes: ſtudium veſtruȝ his que pꝛo nobis geſta ſunt ſubdite. diligite caſtimonie puritatem: quia xp̄us filius virginitatis eſt. Abſtinete vos a carnalibus deſiderijs. qui militant aduerſus animam quemadmodum nos Paulus apoſtolus ſuis vt legimus verbis hoꝛtatur. Malitia paruuli eſtote: quia dominus gloꝛie ſe moꝛtalium conformauit infantie. Sectamini humilitateȝ quā dei filius ſuos diſcipulos docere dignatus eſt. Induite vos virtutem pacientie in qua animas veſtras poſſitis acquirere: quoniam qui cunctoꝛum eſt redemptio ipſe eſt omnium foꝛtitudo. Que ſurſum ſunt ſapite non que ſup terram: per viam veritatis ⁊ vite conſtanter incedite: nec vos impediant terrena quibus pꝛarata ſunt celeſtia. hec ille ex pꝛedictis igitur auctoꝛitatibus: rationibus: diſcuſſionibus: ſimilitudinibus: atqȝ exemplis patet qualiter ad ſalutem non ſufficit fides coꝛdis ⁊ confeſſionis: ſed ⁊ neceſſario requiritur vt quiſqȝ actualiter ſe exerceat circa omnia opera fidei ſibi poſſibilia. Et ſic inſuper patet tertia circunſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria: que dicitur circūſtantia operationis. Quam fidei circunſtantiam ⁊ operationem: nobis concedere dignetur donatoꝛ omnium bonoꝛum Jeſus chꝛiſtus dominus noſter. Qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto gloꝛioſus triumphat. per immoꝛtalia ſecula ſeculoꝛum. Amen.

¶ Sabbato poſt quartam dominicam quadrageſſime. Iterum de integritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Ego ſum Lux mundi: qui ſequitur me non ambulat in tenebꝛis: ſed habebit lumē vite ſcilicet eterne Scribuntur hec verba Joā. viij. ca. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij literalem ⁊ moꝛalem expoſitionem generoſi ciues. Ex quo vt claruit in pꝛecedenti ſermone ſufficienter declarata fuit tertia circunſtantia ad integritatem vere fidei ſumme neceſſaria: que dicitur circunſtantia operationis. nunc in pꝛeſenti ſermone exponenda ē neceſſario ſequens circunſtantia pꝛopoſita in oꝛdine: que dicitur circunſtantia intenſionis. Cuius quidem circunſtantie declaratio talis erit.

¶ De quarta circunſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria: que dicitur circunſtantia intenſionis.

Quarta igitur circūſtantia ad integritatē vere fidei neceſſaria: dī circūſtātia intenſionis. Sicut enī elicit̄ ab auctoꝛe. vj. pꝛin. duplex eſt bonitas in rebus naturalibus: ſ. intēſiua ⁊ extēſiua. Bonitas intēſiua reſpicit gradus bonitatis. Bonitas vero extēſiua reſpicit diuturnitatē tpis: Pȝ hec veritas exēplo de duplici genere vini: quoꝝ vnū ēt ſi ſit eiuſdem mēſure cum altero excedit alterum in viginti gradibus letificationis confoꝛtationis roboꝛationis atqȝ vigoꝛationis. Et hīj

gradus dicuntur bonitas intēſiua ipſius vini:
Bonitas vero extenſiua dicit̄ eſſe in vino: qñ
durat in ſuo vigore ⁊ diuturniori tempore ꝙ
non facit aliud vinum: quod ex debilitate ſen
tiens modicum calorem: cito verſabitur ⁊ de
ficiet. His premiſſis dico a ſimili ꝙ ad hoc ꝙ
fides vera ſit: debet in ſe habere predictaꝫ du
plicem bonitatem: vꝫ bonitatē intenſiuam. vt
ſ. habeat in ſe multos gradus magnitudinis.
vt ſit magna ⁊ non parua. Item debet habere
bonitatem extenſiuam. vt. ſ. fides ſit diutur-
na ⁊ longeua: ⁊ nō momentanea. De qua bo-
nitate extenſionis inferius ſuo loco dicetur.
Sufficiat igitur ad preſens tractare de bonita
te intenſiua ipſius fidei. i. qualiter debet eē ma
gna ⁊ nō parua. Pro cuius cōcluſionis decla
ratione: tria de magnitudine fidei declaranda
ſunt. Primo ſua veritas. Secundo ſua di-
uerſitas. Tertio ſua neceſſitas. ¶ Primo de-
claranda eſt ſua veritas. ſ. magnitudinis ipſiꝰ
fidei. pro quo tenendum eſt: ꝙ realiter habi-
tus fidei poteſt creſcere in gradibus magnitu-
dinis. Quod tripliciter probo. videlicet.
¶ Primo auctoritatibus ¶ Secundo rōne
¶ Tertio diſtinctione. ¶ Primo probo au-
ctoritate: ꝙ fides poteſt creſcere intenſiue quo
ad gradus. vnde Ber. in ſuis ſententijs ait. Fi
des pōt eſſe ⁊ magna ⁊ parua. Si magna ē me
retur laudem ſi parua vituperiū. ¶ Secundo
hoc idem ꝓbo ratōne diuiſionis. Fundamen
tum rationis ponit ph̄us. v. Ethi. di. Vbicū
qꝫ eſt reperire paruum ⁊ magnū: ibi requirit̄
etiā magis ⁊ minus ⁊ equale. Quo ꝑſuppoſi
to: certū eſt ꝙ in fide inueniat̄ magnū ⁊ puuꝫ
de pua fide dicit dn̄s Petro. Mat. xiiij. Mo
dice fidei quare dubitaſti. De fide vero ma-
gna: dixit mulieri chananee. Matt. xv. Mu-
lier magna eſt fides tua. Quod ſi ſic eſt: ergo
cōcludit̄ ꝙ fides poteſt creſcere intēſiue ⁊ po
teſt eē maior in vno ꝗ̄ in alio. ¶ Tertio hoc
idem probo diſtinctione. Tho. ſcd̄a ſecūde. q.
v. ar. iiij. di. Cum queritur an fides poſſit eſſe
maior in vno ꝗ̄ in alio. Rn̄deo ꝙ ꝗ̄titas ha
bitus ex duobus poteſt attendi. Vno modo
ex obiecto. Alio modo ſm̄ participationem
ſubiecti. Obiectum autem fidei poteſt duplici
ter conſiderari. Vno modo per formalem ra
tionem. Alio modo ſm̄ ea que materialiter
credenda proponuntur. Formale obiectum fi
dei eſt vnū ⁊ ſimplex. ſ. veritas prima: vnde ex
hac pte fides nō diuerſificatur in credentibus

ſed eſt vna ſpecie in omnibus: ſed ea que ma
terialiter credenda ꝓponunt̄ ſunt plura ⁊ pñt
accipi vel magis vel minus explicite. Et ſcd̄m
hoc pōt vnus homo plura explicite credere ꝗ̄
alius: ⁊ ſic in vno poteſt eſſe maior fides ſm̄
maiorem fidei explicationem. Si vero conſi-
deretur fides ſm̄ capacitatem ſubiecti: hoc cō
tingit dupliciter. Nam actus fidei procedit ⁊
ex intellectu ⁊ ex volūtate. Poteſt ergo fides
in aliquo dici maior. Vno modo ex parte in
tellectus: ꝓpter maiorē certitudinē ⁊ firmita-
tem. Alio modo ex parte voluntatis: propter
maiorem promptitudinē: ſeu deuotioneꝫ vel
confidentiam. hec Tho. verbaliter. Patet igi
tur ex predicta auctoritate rōne ⁊ diſtinctione
qualiter fides poteſt creſcere intenſiue ſecūdū
gradus magnitudinis. ¶ Secundo declaran
da eſt huius concluſionis ſua diuerſitas. i. ha
bemus videre quot modis fides potuerit ⁊
etiam nunc poſſit intenſiue creſcere. Pro quo
notandū ē: ꝙ ſm̄ doctores fides creſcit i ma
gnitudine decem modis.
¶ Primo explanatione.
¶ Secundo illuminatione.
¶ Tertio certificatione.
¶ Quarto infuſione.
¶ Quinto affectione.
¶ Sexto opinione.
¶ Septimo deſpectione.
¶ Octauo tolleratione.
¶ Nono operatione.
¶ Decimo duratione.
¶ Primo dico: ꝙ fides poteſt creſcere intenſi
ue: ⁊ eſſe maior in vno ꝗ̄ in alio explanatiōe:
ſeu ex multiplicatione credendorū. Et hoc mo
do fides creuit: ⁊ eſt maior vniuerſaliter i his
que ſunt ſub lege noua: ꝗ̄ in omnibus qui fue
runt in veteri lege: quod tripliciter probo.
¶ Primo auctoritate. ¶ Scd̄o rōne. ¶ Ter
tio diſtinctione. ¶ Primo probo auctoritate.
Nam gloſa ſuper verba Exodi. 3. vꝫ. Nomen.
Adonay nō indicaui eis. ait. Nomen dei ma-
gis clarificatum fuit: poſt xp̄i aduentū omnibꝰ
fidelibus: ꝗ̄ ante eius aduentū: qꝛ ieſus qui ſal
uator interpretat̄ nobis monſtratus eſt ⁊ non
illis. ¶ Scd̄o hoc idem probo rōne argumen
tationis. Fundamentuꝫ rōnis ponit ph̄s. iiij.
Thopicorū. di. Si de quo magis videt̄ ineſſe
⁊ ineſt: ⁊ id de quo minus. Quo preſuppoſito
Fran. de maro. ſup miſſus eſt dicit ad litteraꝫ.
Aliquid cognouit eccleſia poſt aduentum xp̄i

quod etiā latebat ſupremos angelos. Q̄d
ſi ſic eſt ergo multo fortius nunc eccleſia co
gnoſcit aliud ⁊ credit quod latebat hoies
puros veteris legis ꝓꝑ qd̄ concluditur ꝙ fi
des creuit ꝗ̄tum ad ea que ꝑ xp̄ꝫ credūtur
⁊ cognoſcunt̄. Quod ꝯfirmās apoſtolꝰ ad
ephe. tertio dicit. vt innoteſcat poteſtatibus ⁊
principatibus per eccleſiā multiformis ſapiē
tia dei. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctio
ne. Nam Bonauen. in. 3. di. xxv. ar. 2. q. i. que
rit an fides creuerit vel profecerit quantum
ad credendorum multitudinē. ⁊ Reſpōdit
di. ꝙ credibilia multiplicari dupliciter pōt
intelligi: vel quantum ad nouorum articulo
rum additionem: vel quantuꝫ ad multiplica
torum explanationem. Si primo mō intelli
gatur: ſic nō eſt concedendū fidem ꝓfeciſſe
ꝗ̄tum ad multiplicationē credendorū. Si
ſcd̄o modo: ſic ꝓfuit ſm̄ proceſſum tp̄is: qꝛ
quod vno tempore credebāt implicite ⁊ q̄ſi
vno articulo proceſſu temporis explicatum
eſt ⁊ diſtinctum in multa credibilia. Vnde
ſicut aliquo tempore ſufficiebat credere ſim
pliciter redemptorem futurum: nunc autem
circa ipſum redemptorem ſeptē articuli par
ticulariter explicantur: ⁊ multa ex illis con-
ſequentia. Et hoc eſt ꝙ dicit Vgo de ſan-
cto vict. in libro de ſacris. Ante legem inqt
deus creator credebat̄: ⁊ ab eo ſalus ⁊ redē
ptio expectabatur: ꝑ quē aūt ⁊ quomō ea-
dem ſalus ꝑficienda ⁊ implenda foret: exce
ptis paucis quibus hoc ſcire ſingulariter ex
munere datum erat a cunctis fidelibus nō
cognoſcebatur. Sub lege aut ꝑſona redem-
ptoris predicabatur mittenda: q̄ aūt ipſa ꝑ
ſona foret hoc eſt homo vel angelus vl̄ de-
us nūdū manifeſtabat̄. Soli. n. hoc cogno
uerunt qui per ſpiritum illuminati fuerunt.
Sub gratia aūt manifeſte iam ab omnibꝰ
predicatur ⁊ creditur: ⁊ modus redemptōis
⁊ qualitas perſone redemptoris. Et ſic pꝫ ꝙ
fides creuit ⁊ profecit quātum ad credibili-
um multiplicationē non noua addendo ſed
quodāmodo iplicata explicādo. Qualitas
enim perſone redēptoris ⁊ modus ſcire nō
poteſt aperte niſi ſub quadam articulorum
multitudine ⁊ diſtictōe. h Bona. verbaliter.
Ex p̄dicta igitur rōne auctoritate ⁊ diſtictio
ne pꝫ qualit̄ fides creuit explanatōe. ¶ Se
cundo ēt dico ꝙ fides poteſt creſcere itenſi-

ue ⁊ eē maior in vno ꝗ̄ in alio illuminatiōe
ſeu maiori cognitione. Et hoc mō fides cre
uit ⁊ ēt eſt maior vniuerſaliter in his q ſūt
ſub lege noua ꝗ̄ in oībus qui fuerunt ſub le
ge veteri quod tripliciter probo. Primo au
ctoritate. Secundo ratione. Tertio diſtinc.
¶ Primo auctoritate probo. Naꝫ Grego.
ſuper verba Luce. io. beati oculi q vident q̄
vos videtis ait. Scd̄m incrementa tēporuꝫ
creuit ſciētia ſanctoꝝ ⁊ ſpiritualiū patrum
⁊ ꝗ̄to aduentui ſaluatoris viciniores extite
rūt: tāto miſteriū ſalutis pleniꝰ ꝑceperunt.
¶ Secundo hoc idem ꝓbo ratione cauſali
tatis. Fundamentum rationis ponit ph̄s. i.
Phiſy. di. Innata eſt nobis via cognoſcen
di ex principijs nobis notioribus q̄ ſunt vni
uerſalia ⁊ magis cōfuſa i notiora ⁊ certiora
nāe. pꝫ hec regula. Nam qñ quis videt Pe
truꝫ a longe ſeu remotiſſime cognoſcit eum
vniuerſaliter ⁊ confuſe: credēdo ſimpliciter
ꝙ ſit lignum immobile aut lapis. Cum autē
ei parum appropinquat videns eū mouere
perfectius ipſum cognoſcit propter qd̄ iudi
cat in corpore eſſe aliquod animal. Cū aūt
magis ei appropinquat: adhuc perfectiꝰ eū
cognoſcit: ꝓꝑ qd̄ iudicat in genē: ꝙ eſt vnus
homo. Cum aūt ſit ei proximus hꝫ perfectiſ
ſimam de ipſo cognitionē: eo ꝙ cognoſcit in
ſpē ipſum eſſe Petrū ⁊ non Jacobum vel
Joānē. Quo ꝑſuppoſito: certū ē ꝙ cū pres
noui teſtamēti fuerūt ꝓximiores xp̄o illū ēt
ꝑſonalr viderūt. Ecōtra vō qꝛ pr̄es veteris
teſtamēti remotiores fuerūt a p̄ntia ipiꝰ xp̄i
incarnati: ꝯcludit̄ oīo ꝙ maior ē cognitio ⁊
fides in prībus noui teſtamēti ꝗ̄ in prībus
veteris legis: qꝛ illi habuerūt legē ꝯfuſā: nos
vero clariſſimā. Et iō Jo. baptiſta q fuit ꝓ
pinqſſimꝰ ſaluatori expſſe cognouit ⁊ clari
us aduētū xp̄i in carne. Vñ dixit Jo. i. Ego
vidi ⁊ teſtimonium ꝑhibui qꝛ h vere eſt filiꝰ
dei. Et etiam expreſſius ⁊ clarius cognouit
eum venturum ad paſſionem. vnde ſubiecit
Ecce agnus dei: prenuntiās eius imolatio
nem futuram. ¶ Tertio hoc idem probo di
ſtinctione. Nā Bona. in. iij. di. xxv. ar. 2. q. 2. q̄
rit an fides profecerit quātū ad cognitiōis
ſeu illuminationis plenitudinē: ⁊ Reſpōdit
di. ꝙ ſm̄ diuerſitatem temporum indubitan
ter creuit fides ꝗ̄tum ad luminis plenitudi
nem intelligendo: de fide ſm̄ ſtatum cōmu

nem hoc aũt non eſt ꝑꝑ ipſorum tempoꝛuꝫ
tranſmutationem. pꝛimo ⁊ pꝛincipaliter ſed
ꝑꝑ veritatis exhibitionem ⁊ manifeſtatio/
nem: propter maiorem gratie diffuſioneꝫ ⁊
propter plenioꝛem inſtructionem. Ideo eniꝫ
credentes: clariꝰ nunc ea que credũt cogno
ſcũt q̄ antiquitus cognoſcebant: q̄ꝛ iam eſt
veritas exhibita ⁊ monſtrata per xp̄m. Iaꝫ
⁊ gratia ſp̄us ſancti amplius diffunditur in
ſacramentis noue legis ꝑꝑ chꝛiſti meritum:
⁊ precium iam ſolutum. Iam etiam nũc fi
des apertius pꝛedicatur docetur pꝛobatur ⁊
defenditur per euidẽs diſcipuloꝝ xp̄i: ⁊ eiꝰ
ſequatium documentum: hec Bonauẽ. Pꝫ
etiam ꝙ non tantum quantum ad maioꝛeꝫ
cognitionem maioꝛ eſt fides in lege noua q̄
in veteri: ſed etiam fides intenſiue reperitur
nunc in vno qui eſt ſub lege noua q̄ i alio.
Quod ſic pꝛobo. Qui enim expꝛeſſioꝛem ⁊
amplioꝛem explicationem de credibilibus
hꝫ: maioꝛem fidem habet: ſed talem habent
pꝛelati: vel talẽ habere debẽt maioꝛes reſpe
ctu minoꝛum: ergo ⁊c̄. Nam qui ea q̄ ſunt fi
dei explicite cognoſcit: fidem habet maioꝛẽ
q̄ qui ea cognoſcit implicite. Quod ꝓbās
Tho. 2. 2. q. 2. ar. vi. dicit. Quod fides ſimpli/
ciũ vel minoꝝ minoꝛ eſt in cognitiõe reſpe/
ctu maioꝝ vel pꝛelatoꝛum. Ratio eſt q̄ꝛ di/
ſcipuli q docentur nõ habent tãtam ſciam
quã habet magiſter ⁊ ille qui docet. Sꝫ mi/
noꝛes ⁊ ſimplices ſe habent ſicut q docent.
Maioꝛes aũt ſeu pꝛelati ſicut q docent. Ex
p̄dictis auctoꝛitate: rõne: diſtin. pꝫ qualiter
fides fuit ẽ ⁊ põt eſſe maioꝛ intẽſiue in vno
q̄ in alio in cognitione. ¶ Tertio dico ꝙ fi
des põt creſcere itẽſiue plꝰ in vno q̄ in alio
certificatõe. i. ꝙ vnus põt hr̄e maioꝛẽ certitu
dinẽ de his q̄ ſunt fidei q̄ alius. Et hoc mõ
eſt ẽt maioꝛ certitudo vniuerſaliter in his q
ſunt ſub lege noua q̄ in his qui fuerũt ſub
lege veteri quod tripliciter pꝛobo. Pꝛimo
auctoꝛitate. Secundo ratione. Tertio diſt.
¶ Pꝛimo ꝓbo auctoꝛitate. Nã gl. ſuꝑ ver
ba Iſa. ix. puulus natus ẽ nobis dicit. Cer
titudo iſta adipleta fuit plus i lege noua q̄
in veteri: eo ꝙ lex vetus loquebat̃: nõ i pſo/
na ſua: ſed in pſona noue legis: ꝓ h idem
ꝓbo triplici rõne. Pꝛimo rõne cauſationis.
Scd̓o rõne affirmationis. Tertio rõne teſti
ficationis. ¶ Pꝛimo ꝓbo rõne cãtionis ꝙ
maioꝛ eſt certitudo i his q̄ ſunt fidei i lege
noua q̄ in veteri. Fundamẽtũ rõnis ponit
auctoꝛ in libꝛo de cauſis. di. Ubi eſt plus de
cauſa ibi eſt plus de cãto: pꝫ q̄ꝛ vbi eſt plus
de infirmitate: ibi eſt plus de doloꝛe. Quo
pꝛeſuppoſito certũ eſt ſm ph̄m pꝛimo d̓ aïa.
ꝙ vbi plus eſt de cognitione ibi plus eſt de
certitudine: ſed manifeſtũ eſt vt immediate
ꝓbatum eſt: ꝙ qui ſunt ſub lege noua maio
rem habuerunt cognitionem de miniſterijs
incarnatõis q̄ p̄ics antiq̄ ⁊c̄. pꝛobo h du
pliciter. Pꝛio reſpectu p̄ñtie ipiꝰ q̄ maioꝛeꝫ
gnãt cognitionẽ q̄ abſentia dicẽte ph̄o ter/
tio de aïa. Cognitio inquit rei eſt alia a co/
gnitione ipſius eſſe rei. Quia aliud eſt res ⁊
aliđ eſt eſſe rei: ſꝫ aliud eſt magnitudo: ⁊ ali
ud magnitudinis eẽ. Et pꝛimo poſterioꝛuꝫ.
atq̄ꝫ pꝛio Phiſy. dicit cognoſcere aũt tunc
vnũ quodq̄ꝫ arbitramur cũ cãs eiꝰ cogno/
ſcimus. Et. ix. Ethi. cognoſcere aũt ⁊ ſpecu/
lari magis poſſumus pꝛoximioꝛes q̄ remo/
tioꝛes. Secũdo ẽt magis cognouerũt reſpe
ctu ſue doctrine. Nam. Io. xv. dĩ oïa que/
cũq̄ꝫ audiui a patre meo nota feci vobis.
Si igitur qui ſunt ſub lege noua habẽt ma
ioꝛem cognitionem de miſterijs fidei q̄ ha/
buerũt qui fuerunt ſub lege veteri: cõcludi
tur per cõſequens ꝙ ẽt habent maioꝛeꝫ cer
titudinem fidei q̄ ipſi. ¶ Scd̓o hoc idẽ pꝛo
bo ratione affirmationis. Fundamẽtũ rõis
ponit Plato in thimeo di. Certius ſemꝑ ẽ
quod neceſſario euenit: q̄ quod contingen/
ter. pꝫ q̄ꝛ ſm ph̄m. iiij. Meta. neceſſarium ẽ
ꝙ aliter nõ põt ſe habere. Ecõtra pꝛimo pe/
rier. dĩ. Contingens indifferenter ſe hꝫ ad
eſſe ⁊ nõ ad eſſe. hoc idem dĩ pꝛimo pꝛioꝛũ:
vnde de futuris contingentibus nõ ẽ deter
minata veritas. Et ꝙ certiꝰ ſit neceſſe q̄ cõ
tingens: patet: exemplo. Naꝫ maioꝛem certi
tudinem habet pater de filio quem genuit:
q̄ de filio quem habiturus eſt. Et rõ eſt: q̄ꝛ
pꝛimum eſt neceſſarium. ſm vero cõtingẽs
Quo pꝛeſuppoſito certuꝫ ẽ a ſimili ꝙ fides
que ẽ de cõtingẽti fuit fides qua patres an
tiqui credebant chꝛiſtum eſſe paſſuꝝ ſeu in
carnandum. Fides vero noſtra qua iã cre/
dimus ipſum incarnatum ⁊ paſſum eſt de
neceſſario. Ideo concluditur ꝙ maioꝛ ẽ cer
titudo in nobis de miſterijs chꝛiſti q̄ pꝛeſen/
tialiter habemus q̄ in omnibus antiquis q
erant ea habituri. Non enim illi poterant di
cere illđ. i. Io. i. Qđ vidimus ⁊ audiuimus
⁊ perſpeximus ⁊ manus noſtre contrectaue/
runt de verbo vite. ⁊ illud Io. i. verbuꝫ caro
factum eſt ⁊c̄. Nam ipſi loquebantur de fu/
turo tempoꝛe dicẽtes Iſa. vij. Ecce virgo cõ
cipiet ⁊c̄. Nos autem loquimur de pꝛeterito
dicẽtes. Ecce virgo concepit ⁊ peperit filiũ
Immo nunc moꝛtal'r peccaret qui fidem ſu
am pꝛoteſtando dicẽt chꝛiſtum naſciturum:
ſeu moꝛiturum: quod antiqui patres veraci
ter ⁊ pie dicebant: ſicut ipſi etiã moꝛtal'r pec
caſſent ſi affirmatiue dixiſſent virgo conce/
pit ⁊ chꝛiſtus natus ẽ atq̄ꝫ moꝛtuus. ¶ Ter
tio hoc idem pꝛobo rõne teſtificationis. Fũ
damentum rationis ponit Dominus Mat.
xviij. quod etiaꝫ habetur extra de teſtamenᷓ
c. relatum. vbi dicitur. In oꝛe duoꝛũ vel triũ
ſtat omne verbum. Quod ſi ſic eſt: ergo cer/
tiꝰ eſt aliq̄d q̄to pluribꝰ teſtibus cõfirmatur.
Sed certum eſt ꝙ fides eccleſie pluribus te/
ſtibus confirmata eſt q̄ fuerit fides ſynago
ge ſiue quantum ad miracula ſiue quantuꝫ
ad martyria: ſiue quantum ad pꝛophetaruꝫ
oꝛacula: propter q̄ omnia cõcluditur ꝙ ma/
ioꝛ eſt fidei certitudo in nobis q̄ in omnibꝰ
qui fuerunt ante chꝛiſti aduentum incarna/
tionis. ¶ Tertio hoc idem pꝛobo diſtinctio/
ne. Nam Bonauẽtura in tertio. di. xxv. ar. ij.
q. 3. querit an fides creuerit quãtum ad aſcẽ
ſus certitudinem. ⁊ Reſpondit di. ꝙ certitu
dine fidei eſt loqui dupliciter ſm duplicẽ: cõ
parationem. habet eniꝫ fides comparari ad
ipſam veritatẽ dictantem: habet etiam com
parari ad ipſum intellectum aſſentientẽ. Si
loquamur de certitudine fidei per compara/
tionem ad veritatem dictantem: ſic eius cer/
titudo non habet minui nec augeri: quia cũ
ipſa veritas diuina certiſſima ſit ⁊ falli non
poſſit quãtum ex parte rationis dictãtis i fi
de: quicũq̄ꝫ aſſentit diuine veritati pꝛopt̃ ſe
⁊ ſuꝑ oïa ẽ i ſtatu ſũe certitudinis: nec hꝫ ex
illa p̄te fides ꝓficẽ in certitudine. Si aũt loq̄/
mur đ certitudĩe fidei ꝑ ꝯpationẽ ad ipꝫ cre
dentem: ſic realiter cõcedi poteſt ꝙ fides cre
ſcit quantum ad certitudinem: tũ ꝓpter cla
rioꝛem cognitionem: tuꝫ propter pꝛeſentiam
rei habitam: tum etiam propter maioꝛem de
uotionem: Illa eniꝫ fides certioꝛ eſt que ap
tius cognoſcit: que ſecurius poſſidet: ⁊ q̄ de/
uotius acquieſcit. Et quãtum ad hec tria fi
des ſm diuerſitatem tempoꝛum creuit. Hec
Bonauentura verbaliter. Ex pꝛefacta igitur
auctoꝛitate. triplici ratione atq̄ꝫ diſtinctione
patet qualiter fides maioꝛ eſt ⁊ eſſe poteſt i
vno q̄ in alio quantum ad certificationem.
¶ Quarto dico ꝙ fides poteſt eſſe maioꝛ in
tenſiue in vno q̄ in alio infuſione. Nam ⁊ ſi
ex parte ipſius dei fidem infundẽtis non ſit
maioꝛ fides in vno q̄ in alio: tñ reſpectu ma
ioꝛis diſpoſitionis ſubiecti fidem recipiẽtis
fides poteſt eſſe maioꝛ i vno q̄ i alio. Et ra
tio eſt q̄ꝛ ſm Platonẽ in thimeo. Foꝛme dã
tur ſm mercedẽ ſeu diſpoſitionem materie.
Quo pꝛeſuppoſito certũ eſt ꝙ ſicut ſꝫ maio/
rem capacitatẽ intellectus vnꝰ magis cogno
ſcit virtutem pꝛincipioꝛum q̄ alius: ita ſm
donum gratie: vnus magis cognoſcit per fi/
dem veritates fidei q̄ alius. Et ſic patet q̄li
ter fides intenſiue creſcit infuſione. ¶ Quin
to ẽt dico ꝙ fides intenſiue creſcit affectiõe
deuotione: ſeu dilectione. Certum eſt eniꝫ ꝙ
veritati pꝛime de qua eſt fides: quidã feruẽ
tius ⁊ deuotius q̄tum ad actus concupiſci
bilis ſe ſubijciunt per maioꝛem dilectionem
alijs. Et ſm hoc fides eſt maioꝛ in vno q̄ in
alio. Quod patꝫ de fide infoꝛmi reſpectu fi/
dei foꝛmate. i. ꝑfecte per charitatem: q̄ꝛ qui
habet fidem charitate foꝛmatam: dicitur ha
bere maioꝛem fidem: q̄ qui habet fidem in
foꝛmem ⁊ ſine charitate. Nam qui fidem ſi/
ne charitate habet: nõ ſeruit ꝓpꝛie deo: ⁊ rõ
eſt q̄ꝛ licet talis faciat qđ deus pꝛecipit: tñ
nõ faciens illud ex charitate nõ facit ꝓpꝛie
ſm ꝙ deus vult. Et ſic pꝫ qualiter reſpectu
affectionis ſeu dilectionis: fides reperit̃ in/
tẽſiue eſſe maioꝛ in vno q̄ in alio. ¶ Sexto
etiam dico ꝙ fides poteſt creſcere intenſiue
⁊ eſſe maioꝛ in vno q̄ in alio opinione. Nã
quando vnus magis ſentit magna de deo:
ſeu maioꝛem opinionem habet q̄ alius: ta/
lis intenſiue dicitur habere maioꝛem fidem
hoc modo. Centurio dicitur habuiſſe maio/
rem fidem: qui vt habetur Mat. viij. crede/
bat xp̄m ſolo verbo poſſe ſanare pueꝝ ſuũ:
iudicans etiam ſe totaliter indignum eẽ: vt
chꝛiſtus intraret ſub tectum ſuum. Pꝛoptẽ
quod dictum eſt ei a domino. Non inueni
tãtã fidẽ in iſrael. Quod ſi opponẽs ꝯ hoc
dicens. Nõne inuenit chꝛiſtus maioꝛeꝫ fidẽ

in beata virgine: ⁊ in apoſtolis. Certe ſic Cri
ſoſt. ait ſup Mat. ad hoc Reſpõdit di. Q̄ð
maiorẽ fidem in Centuriõe inuenit q2 a nul
lo doctus fuit. Unde ſubdit Criſoſto. Cre-
didit iꝗt Andreas ſed Joãne dicente. Ecce
agnus dei. Credidit Petrus: ſed euangeli-
zante ſibi Andrea. Credidit philipphus: ſed
legendo ſcripturas. Nathanael etiam prius
ſignũ diuinitatꝭ accepit. Jayrus iſraelis pri
ceps pro filia ſua petens non dixit dic ꝟbo
ſed veni velociter. Nicodemus de baptiſmi
ſacramẽto audiens ait. Quomodo poſſunt
hec fieri Maria ⁊ Martha dicent. Domine
ſi fuiſſes hic frater meus nõ fuiſſet mortu⁹
tanquã dubitantes an vbiqꝫ poſſet eſſe chri
ſti preſentia. hec ille. Oppoſitũ eſt de illis q
parua de deo ſentiunt: ⁊ qui iudicant proui
dentiam dei circa inferiora eſſe iniuſtã quan
do tales dicuntur habere paruã fidem. Cõ-
tra quos fac diſcurſũ ⁊ exprobrationẽ ſi vis
⁊ precipue etiam cõtra querentes ſanitatẽ
ab incantatoribus ⁊ nõ a deo. Patꝫ igitur
ex predictis ꝙ reſpectu opinionis fides inue-
nitur eſſe maior i vno ꝗ in alio. ¶ Septimo
ẽt dico ꝙ intenſiue fides creſcit ⁊ poteſt eſſe
maior in vno ꝗ in alio deſpectiõe. Quãdo
enim quis bona tranſitoria ⁊ viſibilia intui
tu eternorum bonorum atqꝫ inuiſibilium to
taliter contẽnit: talis profecto dicitur habeꝛ̃
magnã fidem. hoc modo Moyſes laudatur
de quo Apoſto. ad hebre. xi. c. ait. Fide moy
ſes grandis factus: negauit ſe eẽ filium filie
Pharaonis: magis eligens affligi cũ pplo
dei: ꝗ temporalis peccati habere iocundita
tẽ: maiores diuitias eſtimans theſauro egy-
ptiorum improperiũ chriſti. Aſpiciebat. n. in
remunerationem. Super que verba Augu.
ait. Maxime fidei ꝓfecto fuit omnẽ preſen
tem ⁊ temporalem ſpernere iocunditatem: ⁊
futuram ſolum ſperare felicitatem. Hãc ma
gnã fidẽ ſumme habuit beatus pater noſter
Franciſcus. qui omnia paterna bona reliqt
pro eternis: de quo Bonauentura in legẽda
ait. Cum pater eius liquido cerneret ꝙ eum
a ſua opinione reuocare non poſſet: cepit ei-
dem vehementer inſiſtere vt epiſcopum ciui
tatis vna ſecum adiret: eiuſqꝫ renunciaret i
manibus hereditario iuri paternarum om-
niũ facultatum. Ad quod exequendum dñi
ſeruus vltro ſe offerẽs mox vt peruenit ad
antiſtitem nec moram eſt paſſus nec cuncta
tus de aliquo: nec exegit verba nec reddidit
quin potius veſtimenta ſic cuncta depoſuit
ꝙ ⁊ femoralia ipſa reiecit: totuſqꝫ corã aſtã
tibus vt ebrius ſpiritu amore illi⁹ nudari nõ
horruit: qui nudus pro omnibus in cruce pe
pendit. h ibi. Immo etiaꝫ ꝙ plus eſt dicebat
coram fratribus. Si haberẽ inquit omne au
rum: omne argentum: ⁊ omnes lapides pre-
cioſos: oẽſqꝫ ſili dignitates: atqꝫ delectatiões
omnia h quaſi lutũ ꝯtẽnerẽ pro dei amore ⁊
pro ſpe futurorũ ⁊ eternorũ bonorũ. Oppo
ſitum eſt de illis qui nec minime voluptati.
nec etiã inordinate effectioni diuitiarum re
nunciãt qm̃ tales aut nullam vel minimã fi
dem habere cẽſentur. Ex prefactis pꝫ quali
ter reſpectu deſpectionis fides eſt maior in
vno ꝗ in alio. ¶ Octauo ẽt dico ꝙ fides i
tenſiue dĩ eſſe maior in vno ꝗ in alio tolle-
ratione ſeu firmitate ⁊ conſtantia. Quando
. n. aliqs tollerat ardua ⁊ aduerſa libẽti aīo
ꝑꝑ deum: talis profecto dicitur habere ma-
gnam fidem. Hanc fidem magnam habue
rũt martyres ⁊ apoſtoli ⁊ ſuſtinẽtiũ in ꝯſtã
tia ⁊ in firma patientia ſuorum acerbiſſimo
rum martyriorꝝ. Oppoſitũ vero fuit de illis
qui propter martyria ſeu penas fidẽ nega-
uerunt. o quot de iſtis in chriſtianitate repe
rirentur qui prepoſitis ſibi penis chriſti fide
penitus abiicerent. Quãdo ẽt aliquis i ma
gnis aduerſitatibus maxie ſꝑat in deo ⁊ in
eo cõfidit: talis profecto hꝫ magnam fidem.
Econtra vero quãdo quis in aduerſitatib⁹
de deo diffidit: talis profecto aut paruã aut
nullam dicitur habere fidem. De hac par-
ua fide in aduerſis ſeu parua confidentia in
deo chriſtus redarguit Petrũ Mat. xiiij. di.
Modice fidei q̃re dubitaſti: Que verba ex-
ponens Criſoſtomus ſuper Mat. ibi videns
Petrus ventum validum timuit. dicit talis
eſt humana natura: vt mł toties i magnis re
cte ſe hñs i minoribus reprehẽdatur vt ſibi
dicaꝛ̃. Modice fidei q̃re dubitaſti. Et ſup id
aliꝺ verbũ ⁊ cũ cepiſſet mergi idẽ Criſo. ait
vt mõſtraret domin⁹ qm̃ nõ venti imiſſio. ſꝫ
illius modica credulitas periculum opabā-
tur: dixit modice fidei: in quo monſtratur q2
neqꝫ ventus neqꝫ aliqd aliꝺ nocere potuiſſꝫ
ſi firma fides fuiſſet. hec ille. Ex premiſſis ẽt
patet qualiter reſpectu tolleratõis fides in-
uenitur. maior in vno ꝗ i alio. ¶ Nono ẽt
dico ꝙ fides intẽſiue maior eſt in vno ꝗ in
alio operatione. Quando aliquis magna ⁊
multa opera facit: precipue cum improperia
⁊ vilitates aut ſuſtinet aut ſuſcipit propter
deum. talis profecto magnam fidem habet:
hanc fideꝫ habuit Cananea cui di. Matth.
xv. ait. Mulier magna ẽ fides tua. vbi Jer.
ait. Mira huius mulieris fides patientia: ⁊
humilitas predicatur: fides quippe qua cre
diderit ſanari poſſe filiam ſuaꝫ: patientia q̃
totiens contẽpta in precibus perdurauit hu
militas qua ſe non canibus ſed catellis cõ-
parauit: Scio me inquit filiorum panem nõ
mereri. nec integros poſſe capere cibos: nec
ſedere ad menſam cũ pre: ſed contenta ſuꝫ
reliquiis catellorum: vt per humilitatẽ mica
rum ad panis integri veniret magnitudinem
Oppoſituꝫ vero eſt de illis qui minima ope
rantur propter deum: maxima vero propter
mundum: quoniam tales aut paruam: aut
nullam habent fidem. De talibus enim. ait
Gregorius. xlvij. di. c. Omnes inquit huius
ſeculi dilectores i terrẽs rebus fortes ſunt
in celeſtibus debiles. Nã ꝓ tꝑali gloria vſ-
qꝫ ad mortem deſudare appetunt: ⁊ ꝓ ſpe
ꝑpetua nec paruum quid in labore ſubſiſtũt
ꝓ terrenis lucris quaſlibet iniurias tollerãt
⁊ ꝓ celeſti mercede tenuiſſimi verbi ferre cõ
tumelias recuſant. Terreno iudici tota etiã
die aſſiſtere fortes ſunt: in oratione vero co-
ram dño vel vnius hore momento laſſantur
Sepe nuditatem deiectionem ⁊ famem pro
acquirendis diuitiis atqꝫ honoribus tolle-
rãt eterna vero q̃rere tãto magis diſſimulãt
quanto magis ea tribui tardius putant. hi
itaqꝫ quaſi aliorum arborum more deorſuꝫ
vaſti ſunt: ſurſum vero anguſti: quia fortes
ad inferiora ſubſiſtũt ſed ad ſuperiora defi-
ciunt at contra ex qualitate palmarum deli
gnatur proficiens vita iuſtorum: qui nequa
quã in terrenis deſideriis fortes ſunt ⁊ in ce
leſtibus debiles: ſed longius atqꝫ diſtãtius
ſtudioſos ſe deo exhibẽt: ꝗ ſeculo fuiſſe me
minerunt. Ex prefatis patet qualiter reſpe-
ctu operationis fides inuenitur eſſe maior i
vno ꝗ in alio. ¶ Decimo etiam dico ꝙ intẽ
ſiue fides dicitur eſſe maior in vno ꝗ i alio
duratione: quando enim aliquis diuturno
tempore perſeuerat in fide ſeu in predictis:
talis profecto magnam dicitur habere fidẽ.
Oppoſitum eſt de illis qui pauco tempore
in iam predictis perſeuerant: quoniam ta-
les paruam aut nullam dicuntur habere fi
dem. Ex predictis igitur. io. apparet quali-
ter fides poteſt creſcere ſeu creſcit intenſiue
⁊ quantum ad gradus: ⁊ per conſequẽs ẽt
patet huius concluſionis. ſcilicet de magni-
tudine fidei ſua diuerſitas. ¶ Tertio ẽt vi-
denda eſt de fidei magnitudine ſua neceſſi
tas. Nam fidem magnam quiſqꝫ habere te
netur. Et primo prelati ⁊ ſuperiores. ſecũdo
etiã ſubditi ⁊ inferiores. ¶ Primo dico ꝙ
licet eadem ſit fides in maioribus ⁊ minori
bus: in prelatis ⁊ ſubditis: tñ ſuperiores te-
nentur de credendis habere pleniorẽ noti-
tiam quod tripliciter probo. Primo aucto-
ritatibus. Secundo ratione. Tertio diſtinc.
¶ Primo ꝓbo auctoritatibus: Nã Greg.
ſuper verba Job. primo boues arabãt ⁊ aſi
ne paſcebantur iuxta eos ait. per boues ſu-
periores in ſcia ⁊ fide ſignificantur: quibus
aſini ideſt minores in credendis debent ad-
herere. Item Simacus papa. i. q. i. c. viliſſi-
mus. ait. Viliſſimus ꝯputãdus eſt niſi pre
cedat ſcientia fide ⁊ ſanctitate q honore p̃-
ſtantior eſt. Item extra de elec. c. cum in cun
ctis. Alexander tertius ait. Qui ad curã po
ſitus eſt aliorꝝ: debet oſtendere qualiter ali-
os in domo dei oporteat conuerſari. Item
extra de elec. c. niſi Innocẽtius tertius ait.
Nihil eſt ꝙ eccleſie dei magis officiat ꝗ ꝙ
indigni ⁊ ignorãtes aſſumuntur prelati ad
regimen animarum. Item extra de re iudi.
c. Quis Greg. ait. Non poteſt excuſatio eſſe
paſtoris ſi lupus oues comedit: ⁊ paſtor ne-
ſcit. Item de conſecra. di. iiij. c. vos ante oia
Aug. ait. Vos ante omnia tã viros ꝗ mu-
lieres qui filios in baptiſmo ſuſcepiſtis mo
neo vt vos cognoſcatis fideiuſſores apud
deũ extitiſſe ꝓ illis quos viſi eſtis de ſacro
fonte ſuſcipe. Ideo eos ſꝑ admonete vt iu
ſtitiã diligant: charitatem teneant: ⁊ caſtita-
tem obſeruent ſuper omnia aũt ſymbolum
⁊ orationem dominicã ⁊ vos ipſi tenere ⁊ il-
lis quos de ſacro fonte ſuſcepiſtis ſꝑ oſten
dite. Et quibus auctoritatibus patet quali
ter ſuꝑiores tenentur habere noticiã maio-
reꝫ de his que ſunt fidei ꝗ inferiores. Secũ
do hoc ꝓbo ratione cauſalitatis. fundamẽ-

tum rationis poſuit Philoſophus.2. Me-
taphi.di. Quicquid eſt cauſa aliorū vt ſint
talia illud maxime debet eſſe tale:patet hec
regula. Nam quia ignis cauſat calorem ſi-
ne eſt cauſa caloris in alijs rebus:ideo ipſe
debet eſſe immo eſt magis calidus: ꝗ̃ om-
nes alie res. Quo preſuppoſito certum ē ꝙ
cum explicando credendorum ſeu eorum q̃
ſunt fidei:fiat per ſuperiores.ad inferiores
concluditur neceſſario ꝙ ipſi tenentur ple-
nius cognoſcere ea que ſunt fidei:⁊ per con
ſequens habere maiorem fidem ꝗ̃ omnes i
feriores. Quod ſi aliter fit ſeu fiat: maxima
arrogantia eſt ⁊ peruerſitas. Proide.xlviij.
di.in principio dicitur. In arrogantia que ē
ruina dyaboli incidunt qui in puncto hore
nec dum diſcipuli fiunt ignorātes magiſtri
Et ſic Inno.ait. Miſerum eſt fieri magiſtꝝ
qui nec dum didicit eſſe diſcipulus. Et.lix.
di.c.ordinatos Celeſtinus papa ait. Debet
enim ante eſſe diſcipulus quiſquis doctor
eſſe deſiderat vt poſſit docere quod didicit.
Omnis vite inſtitutio ad id quod tendit ſe
ratione confirmat. Item.xvi.di.c. In ſacer-
dotibus.dicitur. Diſcere ⁊ ſcire prius quis
debet anteꝗ̃ doceat:⁊ exemplum fidei atqꝫ
religioſe conuerſationis debet potius preſta
re ꝗ̃ ſumere. ¶ Tertio hoc idem probo di-
ſtinctione. Naꝫ Tho.2.2.q.2.ar.vi.querit an
equaliter omnes teneantur habere fidem ex
plicitam. Et reſpondet di. Quod explicatio
credendorum fit per reuelationem diuinam.
Credibilia enim naturalem rationem exce-
dunt.reuelatio aūt diuina ordine quodam
ad inferiores ꝑuenit ꝑ ſuperiores : ſicut ad
homines per angelos ⁊ ad inferiores ange-
los per ſuperiores:vt patet per Dioni.iiij.c.
cel.ierar. Et ideo pari ratione explicatio fi-
dei oportet ꝙ perueniat ad inferiores homi
nes per maiores. Et ideo ſicut ſuꝑiores an-
geli qui inferiores illuminant habēt plenio
rem notitiam de rebus diuinis ꝗ̃ inferiores
vt dicit Dioni.12.c.cel.ierar.ita etiam ſuꝑio-
res homines qui alijs preſunt : alioſqꝫ hn̄t
erudire:tenentur habere pleniorem notitiaꝫ
⁊ fidem de credendis ⁊ magis explicite cre-
dere.h Tho. Hic facit exprobrationē contra
ꝑlatos ſacerdotes patres doctores ⁊ huiuſ-
mōi:qui cū teneantur plus ſcire ꝗ̃ iferiores
⁊ etiam illos de his que ſunt fidei inſtruere

minus tū̃ ſciunt ꝗ̃ inferiores:⁊ ꝙ magis eſt
nihil ſciunt eorū que ſcire teneantur:ſeu eo
rum que ad proprium ſpectant officiū: Dic
etiam ſi vis de maxima confeſſorum negli-
gētia.tales igitur omnes ſuperiores ſeu ma
iores ad quos pertinet alios erudire:tenen-
tur etiā de his que ſunt fidei ſuo loco ⁊ tem
pore reddere rōnem. Unde.i. Pe.3.dicitur
Parati ſꝑ ad ſatiſfactionem omni poſcēti
rationem de ea que in nobis eſt fide ⁊ ſpe.
vbi nota verba ⁊ ſigna miſteria. Primo eni
dicit parati ſemper ad oſtendendum:ꝙ ſem
per in primitiua eccleſia omnes generaliter
tenebātur reddere rationē de fide ſua ⁊ ſpe
quia omnes gratiam ſpiritus ſancti ꝑcepe-
rant:vel qꝛ adulti accedebant ad baptiſmū
ꝫ prius erant inſtructi vt de fide reſpōdere
ſcirēt.mō aūt ſoli maiores tenētur qui offi-
ciū acceperunt alios inſtruendi. Scđo dicit
reddere rationem. Nam rationes ſunt ne-
ceſſarie ad defenſionem ⁊ inſtructionem nō
ad ꝓbationem. Unde rōnes fidei nō ſunt
ꝓbationes.ſed quedam perſuaſiones ad re
mouenda impedimenta fidei:oſtēdendo nō
eſſe impoſſibile quod in fide ꝓponitur. Un̄
prelati tenentur reddere rationem per quaſ
dam ſimilitudines ⁊ perſuaſiones ⁊ manife
ſtationes effectuuꝫ ⁊ precipue per miracula
Tertio dicit omni poſcenti. Ex hoc poſſꝫ qs
arguere.ergo ēt omni infideli. ad hoc Re-
ſpondeo.ꝙ ſi infidelis querit rationem eoꝝ
que ſunt fidei ad deridendum: tunc ei nō ē
reddenda ratio:qꝛ Mat.vij.dicitur. Nolite
ſanctum dare canibus ⁊c̄. Si vero querit
vt inſtruatur:tunc iā non eſt canis.vnde eſt
dicendum ei quicquid eſt credendū ⁊ quic-
quid faciendum.vnde glo.ibidē ait. Qui ec
cleſiaſtico miſterio ꝑeſt doceat humiliter pe
tentes ⁊ obſtruat ſuperbe reſultātes. Patꝫ
ergo ex predictis qualiter maiores de neceſ-
ſitate tenētur habere pleniorem ⁊ maiorē fi
dem ꝗ̃ inferiores. ¶ Secundo etiaꝫ dico ꝙ
ſubditi ⁊ inferiores generaliter tenētur cre
ſcere in fide ſeu magnam habere fidē.quod
dupliciter probo. Primo auctoritate. Se-
cundo ratione. ¶ Primo probo auctoritate
Bernar.in ſuis ſententijs di. Quilibet ve-
rus fidelis tenetur habere de deo magnam
fidem ⁊ de domino Jeſu chriſto. nec debet
habere paruam:quia apud deum ⁊ chriſtuꝫ

quod paruum eſt nihil reputatur. ¶ Secūdo
hoc etiam probo ratione cauſalitatis.fun-
damentū rationis ponit auctor in libro de
cauſis di. Talis eſt effectus q̃lis:ē ⁊ cauſa.
patet hec regula. Nam ſi arbor eſt magna
producit ⁊ magnos fructus:ſi vero eſt par-
ua paruos fructus generat. Quo preſuppo
ſito:certū eſt ꝙ cū meritū ꝓcedat ex chari-
tate charitas aūt ꝓcedat ex fide.ſeqtur ꝙ
ſi magna eſt fides magna eſt charitas:⁊ ꝑ
cōſequēs magnū eſt meritū. Si aūt parua
eſt fides parua eſt ⁊ charitas:⁊ per conſe-
quens paruū eſt meritū ⁊ gloria vt igitur
quiſqꝫ magnuꝫ habeat meritū:tenetur ma
gnam etiam habere fidē.vnde Auguſti.ſu-
per Jo.ait. Quantū vas fidei attulerit qs
ad fontem gratie:tantum implet de gratia.
Et Bernar.ſuper canti.ait. Parua ſi qdeꝫ
fides parua:magna vero magna meretur.
Patet igit̃ ex ꝑfactis qualr̃ ad ꝑfectioneꝫ
fidei requiritur ꝙ fides ſit magna intēſiue
quātum ad gradus ⁊ non parua:⁊ ꝑ conſe
quens etiaꝫ patet.iiij.circūſtantia ad inte-
gritatem fidei neceſſaria:que dicitur circun
ſtantia intenſionis quam circunſtantiā no-
bis cōcedat ieſus chriſtus dominus noſter
qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoꝝ amen.

¶ Dominica de paſſione. Iterū de integri
tate ipſius ſacratiſſime fidei.

Quis ex vobis
arguet me de peccato:ſi ve-
ritatē dico vobis quare nō
creditis mihi: ſcribunt hec
verba Jo.viij.c.⁊ in euan-
gelio occurrentis dn̄ice. Poſt ſacri euāge-
lij litteralem ⁊ moralem expoſitionem dile-
ctiſſimi ciues:ex quo vt claruit in precedēti
ſermōe vidiſtis declarationē quarte circun
ſtantie ad integritatē vere fidei neceſſarie:
que dr̄ intenſionis ſeu magnificationis:ha
beo in preſenti ſermone ſimiliter declarare
quintam ipſius vere fidei circunſtantiā ad
eiuſdeꝫ fidei integritatē ſumme neceſſariā
que dicitur circunſtantia formatiōis.cuius
quidem circunſtantie declaratio talis erit.
¶ De quinta circonſtantia ad integritatem

vere fidei neceſſaria que dicitur circunſtan
tia formationis.

q Uinta inſuper circūſtantia ad i-
tegritateꝫ vere fidei neceſſaria di
citur circūſtātia formatiōis. Nō
enim ſufficit ad ſaluteꝫ ꝙ quis habeat ſim
pliciter fidem cordis:fidem oris:fidem ope
ris ⁊ inſuper magnum fidei habitum:ſed
etiā oportet omnino ꝙ habeat formationeꝫ
ideſt veram formā ipſius fidei:q̃ forma ni-
hil aliud eſt ꝗ̃ ipſius fidei quedā perfectio
Forma autem ipſius fidei ſm̄ Ricardum
in.3.di.23.ar.v.q.i.⁊ ſm̄ Bonauē.ibidem.⁊
ſm̄.Tho.ea.di.ar.primo.q.2.⁊ ēt.2.2.q.iiij.
ar.3.eſt ipſa charitas vtputa quando quis
etiam cum fide diligit deum ſuper omnia
bona creata ⁊ omnes proximos tam ami-
cos ꝗ̃ inimicos in deum ⁊ propter deum.
pro cuius circunſtantie ſcilicet formatiōis.
clariore declaratōe tria de ipſa forma fidei
videnda ſunt. Primo ſua Modalitas. Se
cūdo ſua Realitas. Tertio ſua neceſſitas.
¶ Primo dico ꝙ de forma ipſi⁹ fidei que
eſt charitas videnda ē ſua modalitas.i.ha
bemus videre quomodo:qua via:ſiue quo
reſpectu charitatis ipſa ſit natura forma fi
dei ꝓ quo notandū eſt ꝙ ſextuplex eſt for
ma videlicet. Prima ſubſtantialis. Scđa
artificialis. Tertia exēplaris. Quarta po-
tentialis. Quinta diuinalis. Sexta dicitur
finalis. ¶ Primo que dicitur forma vide-
licet ſubſtantialis:eſt illa de qua philo.2.d
anima dicit. Forma eſt q̃dā ſubſtātia dās
eſſe rei. Et ſeptio metha.dic̄. Forma eſt cau
ſa eſſendi rebus.vn̄ forma dat eſſe rei. Et
cōmētator ſuꝑ octauo methafi.dic̄. Forma
eſt cauſa in rebus.⁊ diſtinguit eē a re. Exē-
pli gratia. Anima ſm̄ philoſophum ſecūdo
de anima.eſt ſubſtantia ideſt forma ſubſtā
tialis ipſius corporis organici phiſici poten
tia vitam habentis. Unde anima eſt princi
pium quo primo vniuerſaliter viuim⁹:ſen-
timus:⁊ intelligimus:⁊ ſcđm locum moue-
mur. Iſto igitur modo charitas nequaꝗ̃ ē
forma ſubſtātialis ipſius fidei.immo fides
ipſa habet ſubſtantiam per ſe differentē a
ſubſtantia ſeu a forma charitatis:cum for-
ma fidei ⁊ charitatis realr̃ inter ſe differūt
⁊ ſpecie diſtiguātur:ſicut differt forma bru

tia forma ipſius hominis. Immo hoc mo-
do omnino eſt impoſſibile ꝙ forma charita
tis ſit forma fidei: cū ſꝫ phꝫ prio poſterioꝝ.
Et. iiij. me. affirmatio ⁊ negatio nunq̄ ſunt
vera de eodē: ⁊ vna ſpecies non poſſit eſſe
altera. loquor ꝑ naturā. ⁊ nō per participa-
tionem. ¶ Secunda dicitur forma artifici
alis. de qua cōmentator ſup. 2. phiſico. Et
ſup. 2. d' anima ait. Forme artificiales ſunt
accidētia fundata in ſubſtātijs naturalibꝰ
ſicut forma artificialis cultelli fundata ē in
forma naturali ipſius ferri: ⁊ forma artifi
cialis veſtis fundata eſt in ſubſtantiali for-
ma ipſius lane. Idē cōmentator ſup. 2. de
aīa ait. Forme ſubſtātiales ⁊ accidentales
ſeu artificiales equiuoce dicuntur eē in ſub
iecto: qꝛ ſubiectum forme ſubſtantialis eſt
ens in potentia nō in actu niſi ꝑ formā. ſed
ſubſtātia accidentis eſt aliquid exiſtens in
actu. ſcilicet cōpoſitū ex materia ⁊ forma.
vñ habemꝰ ꝙ hoc aduenīēs enti in actu ē
accidens. hec ille. Iſto ēt modo charitas ne
quaquam eſt forma ipſius fidei: cum talis
forma ſimplicit̄ fiat ab humanis artificibꝰ
qđ nequaq̄ contingi poteſt in forma ipſius
charitatis. ¶ Tertia dicitur forma exēpla-
ris: de qua cōmentator ſuper. xi. metha. di-
cit. Forma exemplaris eſt ratio quedam ex
qua forme artificiales producūtur in eē. ſi
cut exēpli gratia. Mēs ipſiꝰ pictoris ī qua
eſt ratio quedam ⁊ ſpiritualis forma q̄ me
diāte ſit forma artificialis ipſiꝰ hymaginis
ab extra: dr̄ eſſe forma exemplaris ipſiꝰ hy-
maginis ſeu figure artificial': ⁊ iſto modo d
us eſt forma exemplaris omnium rerum na
turalium ab ipſo creatarum. dicente Boet.
met. ix. li. 3. Tu cūcta ſuperno ducis ab exē
plo pulchrum pulcherrimꝰ ipſe. Mūdū mē
te gerens ſimiliq́ꝫ hymagine formans. hoc
etiā modo forma artificialis ipſius ſigilli ⁊
huiuſmodi. Poteſt etiā dici forma exēpla-
ris ipſius cere: in qua dimittit ſimilitudineꝫ
ſue forme. Iſto etiam modo charitas neq̄-
quam eſt forma ipſius fdei: cum nulla ſit ſi
militudo inter formam charitatis ⁊ formā
ipſius fidei. ¶ Quarta dicitur forma potē
tialis ⁊ hoc eſt quādo aliquod agēs ꝑ ſuaꝫ
virtutē declarat virtutem ⁊ perfectioneꝫ ali
cuius forme tam naturalis q̄ꝫ accidētalis.
Et de hoc exemplificat phs. 3. de anima. de
intellectu agēte ⁊ poſſibili. di. Intellectꝰ in
anima eſt duppler. ſcilicet poſſibilis ⁊ oīa
fieri ⁊ agens ⁊ omnia facere ſicut ⁊ ꝑfectio.
Unde ſicut lumen facit colores potentia vi
ſibiles: actu viſibiles: ſic intellectꝰ agens po
tentia intelligibilia: facit actu itelligibilia. h
ibi. hoc modo lux ſolis dicitur eſſe forma q̄
dam. i. perfectio coloruꝫ materialiū: qui cū
in nocte ſint inuiſibiles ⁊ non diſtinguant̄
reſpectu obſcuritatis in die tam̄ in virtute
lucis ſolaris ⁊ apparent ⁊ diſtinguūt̄. Iſto
etiaꝫ modo charitas non poteſt eſſe forma
fidei: cum habitus ipſius fidei realiter ap-
pareat ⁊ cognoſcat̄ ſine virtute ⁊ forma ip
ſius charitatis. ¶ Quinta dicit̄ forma diui
nalis. i. dei que forma infra ſe eſt perfectiſſi
ma cum non ſubiciatur alicui accidēti ſeu
potentie: eo ꝙ ipſa ſm̄ philoſophum. 2. ⁊. 12.
met. ſit ſimpliciter actus puriſſimus. Et de
hac ait cōmentator ſuper. 3. de anima. Nul-
la inquit forma ē liberata a potētia ſimpli
citer niſi prima forma que extra ſe nihil in-
telligit. Hoc mō deus ipſe qui vt habetur. i.
Io. iiij. eſt quedaꝫ charitas eſſentialis. non
poteſt eſſe forma ipſius fidei: cum habitꝰ fi
dei ſit in potentia ad actum: ⁊ ſit quid crea-
tum: deus aūt ipſe eſt quid increatū ⁊ inſu-
per eſt remotiſſimus ab omni potentia ad
actū. ¶ Sexta ⁊ vltima dicitur forma final'
⁊ hec eſt quādo aliqua forma agens cōdu
cit aliam formā ſubſtantialem ſeu artificia
lem ad ſuuꝫ proprium finem: in quo fine ta
lis forma recipit ſuam perfectionē. ſicut exē
pli gratia. Faber dicitur forma agens ipſiꝰ
mallei: cum operatur malleum ad id ꝓpter
quod factus eſt. Et medicus dicit̄ eſſe que
dam forma. i. perfectio ipſius medicine: cuꝫ
facit quod ipſa medicina oꝑatur ad ſanita
tem infirmi. Iſto igitur vltimo modo chari
tas ſanctiſſima ſimpliciter ⁊ realiter: dicit̄
eſſe forma ⁊ perfectio ipſiꝰ fidei: eo ꝙ ipſa
format ⁊ ꝑficit fidem: immo ꝑducit actum
ipſius fidei ad ſuum finem: quod vtiq́ꝫ eſt
meritū eterne vite. Unde charitas ipſa fa-
cit ꝙ ipſe intellectꝰ in futura vita vd' et eſ
ſentialiter ⁊ fruitur illud quod per habitū
fidei in preſenti vita indubitanter credit.
Patet igit̄ ex premiſſis quo reſpectu ⁊ mō
charitas dicatur eſſe forma ipſiꝰ fidei: ⁊ ꝑ
conſequens patet etiam huius circūſtātie
videlicet formatōis ſua modalitas. ¶ Se
cundo principaliter dico ꝙ de forma ipſius
fidei videnda eſt ſua realitas idest habe-
mus videre quomodo realiter charitas ipſa
eſt vera forma ipſius fidei dei ⁊ non aliqua
aliarum virtutum. Quod autem charitas
ſit realiter forma ipſius fidei tripliciter pro-
bo. Primo auctoritate. Secundo ratione.
Tertio diſtinct. ¶ Primo probo autorita
te. Nam glo. ſuper verba prime corin. xiij.
Si habuero omnem fidem ⁊c̄. ait. Sicut ani
ma eſt forma ⁊ perfectio ipſius corporis: ſic
charitas eſt forma ⁊ perfectio ipſius fidei: ⁊
ſicut corpus nullius eſt virtutis in ſuis ſenſi
bus ſine forma anime: ſic fides nullius ē di
gnitatis ſine preſentia ipſius charitatis. hec
glo. ¶ Secundo etiam probo ratione opera
tionis: ꝙ realiter charitas eſt forma fidei.
Fundamentuꝫ rationis ponit Commenta.
ſuper. vij. metha. di. Oīs operatio eſt ꝑ pri
us a forma q̄ꝫ a materia. Quo preſuppoſi-
to certum eſt ꝙ fides operatur in virtutē
charitatis: dicente Apoſtolo ad Gal. v. Fi-
des eſt que per dilectionem operatur. ergo
concluditur ꝙ charitas realiter eſt forma fi-
dei. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctione.
Nam Tho. 2. 2. queſtiōe. iiij. ar. iij. querit an
charitas ſit forma fidei. Et reſpondit ſicut
inquit ex ſuperioribus patet certum eſt ꝙ
actus voluntarij ſpēm recipiunt a fine qui
obiectum eſt voluntatis. Illud auteꝫ a quo
aliud ſpēm ſortiter habet ad moduꝫ forme
in rebus naturalibus. ⁊ ideo cuiuſlibet actꝰ
voluntarij forma: quodāmodo eſt finis ad
quem ordinatur: tuꝫ quia ex ipſo recip. t ſpe
ciem: tum quia etiam modus actionis opꝫ
ꝙ reſpondeat proportionaliter fini. manife-
ſtum eſt autem ꝙ actus fidei ordinatur ad
obiectum voluntatis ꝙ eſt bonum ſicut ad
finem. hoc autem bonū ꝙ eſt finis fidei ſcili
cet bonū diuinum eſt proprium obiectū cha
ritatis. Et ideo charitas dicitur forma fi-
dei inquantum per charitatem actus fidei
perficitur ⁊ formatur. Hec Tho. Bonauen-
tura inſuper in. 3. di. xxxvi. arti. i. queſtiōe. vi.
querit vtrū charitas ſit forma oīuꝫ virtutū.
Et reſpondit Di. ꝙ habitus virtutis habet
tripliciter conſiderari. ſcilicet ad obiectum:
ad ſubiectum: ⁊ ad vltimum finem. Si loq̄-
mur de virtutibus in comparatiōe ad obie
tum ſic omnes virtutes ſunt forme per ſe-
ipſas diſtincte: ⁊ earum diſtinctio innoteſcit
per actum ⁊ obiectum: ⁊ ſic non ſunt forma
les nec perfectibiles ab aliquo immo ipſe
per ſe ſunt forme ⁊ perfectiones diſtincte.
Si autem loquamur de virtutibus in com-
paratione ad ſubiectum ſic ſunt forme in-
formantes ſubiectum in quo ſunt quantuꝫ
ad bonitatē moralē ꝑ ſeipſas tū nō ſufficiūt
ad bonitatem gratuitam: per quam anima
efficitur deo placita. Et ideo perfici poſſūt
⁊ formari per gratiam que ſimul gratificat
animam ⁊ habitus exiſtētes in anima. Po
ſtremo ſi loquamur de habitibus virtutum
in comparatione ad finem vltimum: ſic for-
me ſunt formales. forme quidem ſunt quia
diſpoſitiones ſunt ipſius anime: ordinantes
animam ad perueniendum in finem: forma
biles ſunt tamen quia ⁊ ſi omnes diſponāt
ad tendendum in vltimum finem: perfectio
tamen tendentie venit ſimpliciter ex ipſa
charitate. Sicut enim corpora grauia incli-
nant per pondus ad centrum. ſic ſpiritꝰ ten-
dunt ad ſummum bonum per pondus dile
ctionis: ⁊ huiuſmodi ſignum eſt ꝙ charitas
habet idem pro obiecto ⁊ fine ⁊ ſub eadem
ratione. Et ideo cetere omnes virtutes ſimil'
cum ipſa fide quantum ad complementum
⁊ perfectionem ſue virtutis indigent chari-
tate tanquam forma: ſine qua nunquaꝫ poſ
ſunt eſſe perfecte. Hec Bonauentura. Pa-
tet igitur ex predictis qualiter charitas reali
ter eſt forma fidei: ⁊ per conſequens etiam
patet huius circunſtantie videlicet forma-
tionis ſua realitas. ¶ Tertio principaliter
dico ꝙ de forma ipſius fidei que eſt chari
tas videndum eſt ſua neceſſitas. vnde tenē
dum eſt firmiter ꝙ charitas tanquaꝫ forma
eſt neceſſaria non tantum ad informandum
ipſam fidem: ſed etiam ad ſalutem cuiuſ-
cunq́ꝫ rationalis creature: que neceſſitas
probatur quinq́ꝫ modis. Primo auctorita
tibus. Secundo rationibus. Tertio diſtin-
ctionibus. Quarto ſimilitudinibꝰ. Quin-
to exemplis. ¶ Primo probo auctoritati-
bus ꝙ fides ſine charitate ſeu ſine forma
charitatis quāuis ſit maxima non ſufficit
ad ſalutem. Naꝫ Paulus ad Galatas. v.
ait. In chriſto Ieſu neq́ꝫ circūciſio aliquid
valet neq́ꝫ preputium ſed fides que per di

lectionem operatur. vbi etiam glo. ait. Sicut
lampas ſine oleo minime lucet: ſic fides ſine
charitate nihil proficit ad ſaluandum. Jtē
glo. ſuper illud Ro. i. Juſtitia dei reuelatur
de fide in fidem ait. Jdeo ſola fides dicitur
informis ⁊ indigna ad ſalutem: eo ꝙ ſociā
non habet charitatem. Auguſtinus etiā ſu-
per canonicam Jaco. ait. Sicut corpus ſine
anima mortuum eſt: ita fides ſine charitate
que eſt vita ipſius mortua profecto reputa
tur. Jdem quoqz Auguſtinus lib. de fide
ad pe. ait. Opus fidei ⁊ perfectio eſt ipa di
lectio: ſine autem dilectione fides inanis ē:
cum dilectione vero fides eſt chriſtiani: ſine
dilectione autem fides eſt demonis: nā de-
mones ⁊ credunt ⁊ contremiſcunt. Pau-
lus inſuper. i. corin. xiij. ait. Si habuero oēm
fidem ita vt montes transferam charitatem
autem non habeam nihil mihi prodeſt. vbi
quidam expoſitor ait. Si habuero omnem:
ideſt perfectam fidem que eſt de rebus ne-
ceſſarijs ad ſalutem. vel omnem. ideſt fidē
de omnibus preteritis preſentibus ⁊ futu-
ris: ita vt montes transferam. ideſt transfer
ri a deo impetrem: ſicut fecit Alexander cū
fide informi charitatem autem non habeaz
nihil mihi prodeſt. ſcilicet ad vitam eternā
acquirendam. Jta extra de renuncia. capi.
Niſi cum pridem. §. quippe dicitur. Quip-
pe ſi quantumcunqz virtutum flore refulge
as: charitatem autem in te non habeas: ni-
hil habere comprobaris.
¶ Secūdo hoc idē probo qnqz rōnibus.
¶ Primo ratione Obiectionis.
¶ Secundo ratione Operationis.
¶ Tertio ratione Correſponſionis.
¶ Quarto ratione Acceptationis.
¶ Quinto ratione Perfectionis.
¶ Primo probo ratione obiectionis ꝙ cha
ritas ē neceſſaria ipſi fidei. Fundamentum
rōnis ponit philoſophus. ij. de anima dicēs
Quelibet potentia naturaliter appetit ſuuz
obiectuz. patet hec regula multipliciter. Nā
quia potentia nutritiua ordinata eſt ad ci
bum. hinc eſt ꝙ deſiderat illum. ſimiliter
quia potentia generatiua ordiata ē ad' ac
tum generari vt ſpecies conſeruetur. hinc ē
ſm Ariſtote. ſecundo de anima. ꝙ illum na
turaliter deſiderat omnis creatura anima-
ta. Jtem quia potētia viſiua ⁊ auditiua or-
dinata ſunt ad videndum ⁊ audiendum:
hinc eſt ꝙ deſiderat ⁊ videre ⁊ audire. Simi
liter quia potentia intellectiua ordinata eſt
ad intelligere: hinc eſt ꝙ naturaliter deſide
rat ſcire: dicente philoſopho. i. methaphiſi-
ce. Omnes homines natura ſcire deſiderāt.
Jtem quia materia ordinata eſt ad formā:
hinc eſt ꝙ naturaliter eam deſiderat. vnde:
philoſophus. i. phiſicorum dicit. Forma eſt
quid diuinum ⁊ optimum appetibile a ma
teria. vnde materia appetit formam ſicut ſe
mina virum: ⁊ turpe bonum. Ratio omniuz
predictorum eſt: quia quelibet potentia p
ſuum actum perficitur: ſicut oculus in vidē
do: intellectus in intelligendo ⁊ huiuſmodi.
Hoc ergo preſuppoſito. videlicet ꝙ omnis
potentia ⁊ omnis materia appetunt ſuum
obiectum ⁊ formam: certum eſt ꝙ charitas
vt in precedenti concluſione monſtratum ē
forma eſt ipſius fidei ſeu perfectio. Quod
ſi ſic ē. concluditur ꝙ ſicut materia ſine ſua
forma eſt omnino imperfecta: ſic habitus fi-
dei ſine charitate que eſt ſua forma erit oī-
no inutilis ⁊ imperfectus. vt igitur ſit perfe
ctus fidei habitus. oportet neceſſario ꝙ ha
beat ſuum obiectum ꝙ ſimpliciter eſt for-
ma ipſius charitatis. ¶ Secundo hoc idem
probo ratione operationis. Fundamentum
rōnis ponit Phs. ij. phiſicorum dicēs. Ma
teria ſimpliciter cum forma: eſt cauſa omni
um rerum que fiunt vt in re. i. ſuſtantia cō-
poſita eſt cauſa omnium actuum atqz ope-
rationum. Et Commentator ſupra ſeptimo
methaphiſice dicit. Forma eſt prior in eſſe ⁊
operatione ꝗ materia ⁊ ꝗ compoſitum: qꝛ
nec materia nec compoſitū eſt aliquid in
actu ⁊ operatione. Et primo phiſicorū dici
tur. Materia ſm ſe eſt tantū in potentia: for
ma vero cum materia in actu. Et ſecundo
phiſicorū dicit. Forma enim ⁊ materia ſunt
ſm eē ſed non ſm rationem ⁊ operationez.
Et ſecundo de aia dicitur. Materia eſt po
tentia: forma vero actus a qua ⁊ operatio.
Patet ergo regula omnium predictorum.
Nam materia ferri per ſe nihil incidit ſed
iuncta cum forma cultelli facit inciſionem.
Similiter corporis materia quāuis organi
zata per ſe nihil operatur: iuncta vero cum
forma ſubſtantiali ipſius anime facit opera
tionem. Hoc preſuppoſito: certū ē ꝙ fides

vt patet in ſua diffinitione eſt ſicut quedaz
materia: charitas vero eſt ſua forma. Sicut
igitur materia non exit in actus ⁊ operatio-
nes per ſe niſi ſit coniuncta cum forma: ſic
nec habitus fidei exibit in operationes niſi
ſit ꝯiūctus cū ſua forma. i. charitate. Quod
ſi opponeres ꝙ ēt fides facit mlta bōa opa
ri ſine ipſa charitate. Rñdeo ꝙ talia opa nō
ꝓducūt ſꝫ ꝯueniētiā ſui finis cū nō ſiāt ſꝫ
voluntatem ipſius dei habitū fidei infundē
tis. vnde Alex. de ales. in. 3. parte ſūme. i tra
ctatu de fide vbi agit de effectu fidei infor-
mis. querit an aliquis cum habitu fidei in-
formis poſſit recte operari: ⁊ Reſpondit in
cor. q. dicēs. Nullus recte operatur aut ſer-
uit deo proprie loquendo niſi qui facit quod
deus precipit ⁊ ſicut precipit. vnde qui facit
aliquid de genere bonorum ſine forma cha-
ritatis non ſeruit proprie deo: licet enim fa-
ciat id quod deus precipit non tamen facit
ſicut deus precepit: quoniam non facit illud
ex charitate que eſt impletio legis. nam pleni
tudo legis ſicut ait apoſtolus ad. Roma. 13.
eſt dilectio. Et. i. thi. primo dicitur. Finis
precepti eſt charitas. Ex quo patet ꝙ quam
uis habitus fidei perducat operationes ſine
forma charitatꝫ tamen non producit eas ꝑ-
fectas ſicē ſibi cōueniens eſt. Et confirmatur
iſta ratio. Nam idem philoſophus. lib. d. re
gi. princi. dicit. Amor boni ſequitur cognitio
nem. opus vero ſequitur amorez. Ex quo eti
am patet ꝙ forma charitatis non tantum ē
neceſſaria ad fidez ad hoc vt faciat eam exi-
re in debitas operationes: ſed etiam eſt ne-
ceſſaria vt per eam habitus fidei exeat ad
multiplicationē ipſoꝝ actuū atqz opationū
Nam amor ⁊ charitas inquit idem Alexā.
generant actus ⁊ operationes dicente Gre
go. in omelia pente. Amor dei nunquam eſt
ocioſus: operatur enim magna ſi eſt: ſi autez
operari renuit amor non eſt. ¶ Tertio hoc
Jdem probo ratione correſponſionis. Fun-
damentum rationis ponit Auguſti. libro. de
moribus eccleſie. dicēs. Premium correſpō
det merito. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ
meritum pendet a charitate. dicente Augu-
ſti. lib. de laude charitatis. Nō immenſitas
operum: nō diuturnitas temporum: ſed ma
ior charitas maiorqz voluntas auget meri-
tum. Et Bernar. lib. de diligendo deum ait.
ſm menſuram amoris datur menſura eter-
ne retributionis. Bonauētura inſuper in ſe-
cundo diſtin. xxix. argu. iij. q. 2. dicit ꝙ meri-
tum procedit ex tribus. videlicet ex difficul-
tate operis: ex promptitudine voluntatis: ⁊
magnitudine charitatis: quamuis duo ꝑce
dētia procedant a tertio. Quod confirmās
Tho. 2. 2. q. 2. arg. ix. vbi querit an credere ſit
meritorium: dicit in corpe. q. ꝙ actus noſtri:
ſunt meritorij inquantum procedunt a libe
ro arbitrio moto a deo per gratiā. vnde om
nis actus humanus qui ſubijcitur libero ar
bi. ſi ſit realiter in deum: poteſt meritorius
eſſe: ipſum autem credere eſt actus intellec
tus aſſentientis diuine veritati ex imperio
voluntatis a deo mote per gratiam ⁊ cha
ritatem: ⁊ ſic ſubiacet hoc articulo in ordi-
ne charitatis ad deum. vnde ex hoc actus
fidei charitate informatus poteſt eſſe meri-
torius. Jn ſolutione etiam primi argumenti
eiuſdem. q. dicit ꝙ natura comparatur ad
charitatem que eſt principium merēdi ſicut
mā ad formā. Fides aūt ꝓparat ad charita
tē ſicē diſpō precedēs vltimā formam. Mani
feſtum eſt autem ꝙ ſubiectum materie non
poteſt agere in virtute forme niſi ſit diſpoſi-
tio precedens antequam forma adueniat:
ſed poſtquā forma aduenerit tam ſubiectū
ꝗ diſpoſitio precedens agit in virtute for
me que eſt principale agendi principium ſi-
cut calor ignis agit per prius in virtute for-
me ſubſtancialis ⁊ nō materie ligni. Sic igi-
tur nec natura nec fides ſine charitate poſ
ſunt producere actum meritorium. ſed chari
tate ſuperueniente actus fidei ſit meritoriꝰ
per charitatem. ſicut ⁊ actus nature. ibi.
¶ Quibus premiſſis. videlicet ꝙ premium
correſpondet merito ⁊ meritum vt patet depen-
det a charitate. concluditur omnino ꝙ fides
non ſufficit ad merendum eternum premi-
um atqz diuinam gratiam ſine ipſa charita-
te. ¶ Quarto hoc Jdem probo ratione ac-
ceptationis. Fundamentuz rōnis ponit phi
loſophus. iiij. ethicorum. dicēs. Nullum ob-
ſequium proprie dicitur bonum niſi ſit libe-
rale. Quo preſuppoſito. Bonauentura a ſi-
mili in. 3. diſt. xxxvij. ar. 3. q. i. dicit ad litteram
Nullum inquit obſequium eſt meritorium
apud deū niſi qd ſit liberaliter. Sed certum
eſt ꝙ nihil ſit liberaliter niſi quod ſit ex amo

re quoniã amor eſt primum donum in quo omnia dona donãtur. Si igit̃ efficatia merendi ſeu diuine acceptationis ↄ̃ſiſtit principaliter in charitate ⁊ non in fide concludit̃ neceſſario ꝙ fides ſine charitate nunꝗ̃ ẽ deo grata ⁊ accepta. ¶ Quinto hoc idez probo ratione ꝑfectionis. fundamẽtũ ponit Philoſophꝰ. v. Meta. di. Perfectuz eſt qđ ſimpliciter proprium finẽ attingit. patet hec regula. Nam curſus ad brauium tunc ꝑfectꝰ dicitur quando brauium attigerit. hoc ꝑſuppoſito certum eſt ꝙ actus humani ſimul cũ anima rõnali tunc ſunt perfecti: cũ propriũ finem attingunt. i. cum diriguntur ad deuz: ſed manifeſtum eſt ꝙ ſolus amor ſeu charitas eleuant tam actus ꝗ̃ animam in deum dicente Auguſt. in libro confeſ. Amor meus põdus meũ: eo feror quocunqz feror. Et. ij. de ci. dei. c. xxviij. dicit. Sicut corpꝰ põdere: ſic animus amore fertur quocũqz fertur. qđ ergo eſt pondus in corporibus hoc ẽ amor in rationabilibus creaturis. Ex quibus cõcluditur ꝙ fides ſine charitate nec animam nec ſuas operationes poteſt dirigere ſeu eleuare in finem ſuuz qui eſt deus. Quod optime confirmans dominus Bonauentura in 3. di. xxvij. ar. 1. q. 3. dicit. ꝙ ad ꝑfectionẽ actꝰ tria requiruntur. ſcz eſſe: bene eſſe: ⁊ dirigi in finẽ. ¶ Primo in ſe actus eſt perfectus: qr habet ſuam formam diſtinctam ab alijs.

¶ Secundo quantũ ad bene eſſe talis actꝰ non eſt perfectus: quia vt ſit actus perfectꝰ oportet ꝙ ſit gratus deo. Sed actus gratꝰ non põt eſſe ſine gratia dei que hñ factum gratificare: ſed non habẽs charitatẽ nõ habet gratiã: qr gratia ⁊ charitas ſm eſſentiã idem ſunt prout aliqui dicunt licet differãt relatione ſicut lumen ⁊ radius. ergo cõcluditur ꝙ fides ſine ipſa charitate nihil proficit ad finem vite eterne. ¶ Tertio non eſt perfectus actus ſine charitate quantum ad dirigi in finem. vt enim aliquis actus ſit ꝑfectus oportet vt dirigatur ſeu tendat in proprium finem. duplex ẽ aũt finis ſm Tho. ij. ſcđe. q. xxiij. arti. vij. ſ. particularis: vt puta quãdo quis facit aliquid per ſe in vtilitatẽ ſuam: ⁊ tunc actus non eſt perfectus. Secũdus autem finis eſt vniuerſalis ⁊ hic eſt deus: ⁊ ſi dirigitur actꝰ in hunc finem tunc eſt bonus ⁊ perfectus: ſed in hunc finem nullus actus poteſt dirigi ſine charitate ꝓpter quod concluditur ꝙ habitus charitatis ſimul cũ habitu fidei eſt vnicuiqz ſũme oportunus atqz neceſſarius ad ſalutez. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctionibus ꝙ fides ſine charitate non ꝓficit ad ſalutez. prima diſtinctio eſt Auguſt. qui ſuper verba ad Ro. iiij. ſcilicz credẽti in eum qui iuſtificat impiũ dicit ꝙ differentia eſt inter hos actus. ſcilicz credere deo: credere deuz: ⁊ credere in deuz. propter quod Paulus dicit. credenti i eum ⁊ nõ ei: quia aliud eſt credere ei: aliđ ẽ credere eum: ⁊ aliđ ẽ credere in eum. Primus ⁊ ſcđus actus poſſunt eſſe fidei mortue ⁊ viue: ⁊ nõ ſufficiunt ad ſalutem: ſed ſolus tertius actꝰ ẽ fidei formate charitate: ⁊ hic dat ſalutem cuius originis rationez ponit Alex. de ales in tertia parte ſũme in tractatu. de fide. di. ꝙ tribus modis dr̃ fides. Primo modo fides habitus dicitur acquiſitꝰ ex ratione vel teſtimonio. Scđo modo dicit̃ habitus infuſus gratuitus: ⁊ hoc duobꝰ modis primo modo dr̃ habitus eleuans intellectũ tm̃ ſupra ſe ad eſſentiendũ prime veritati propter ſe ⁊ hoc modo quia ſolũ eleuat intentum ⁊ non mouet affectũ per amorez habitꝰ informis denominat̃. Alio modo dicitur eleuans intellectũ ad effectũ ⁊ aſſentiendũ ſũme veritati ⁊ ad amanduz ꝑꝑ ſe: ⁊ hec eſt fides formata ⁊ viua. Ad ꝓpoſitũ ergo cum fides dicat̃ tribꝰ predictis modis ſcilz credere deo: credere deũ: ⁊ credere i deũ Ex fide primo mõ ſumpta que eſt habitus acquiſitus elici poteſt motus qui eſt credere deo: hoc eſt dictis eius adhibere fidem. Ex fide vero ſecũdo mõ dicta que eſt habitus imperfectus ſeu informis: non ſolum elicit̃ credere deo ſed ẽt credere deum prout credenduz eſt trinus ⁊ vnus creator ⁊ redemptor: quod non poteſt elici ab habitu acqſito: hanc aũt fidem etiam mali habent infuſam ⁊ ipſi demones infernales: vt ponitur in 3. ſen. di. 23. hinc Jac. 2. c. ait. Demones credunt ⁊ cõtremiſcunt. Ex fide ỽo tertio modo dicta que habitꝰ eſt perfectus atqz formatus non tantum elicitur credere deo vel credere deum ſed etiam credere in deuz. hꝰ aũt Aug. ſic expõit. Credere in deũ hoc eſt credendo deum amare: credẽdo in eum ire: credendo ei adherere. ⁊ credendo eiꝰ membris incorporari. Si aũt queratur ratio huiuſmodi ſcilicet credere deo: credere deũ: ⁊ credere in deum dicendum ſm Alexan. vbi ſupra ꝙ iam pz differentia ex parte eiꝰ quo credit̃. Sed ex parte eius qđ credit̃ hoc eſt rei credite accipitur differentia hoc modo. Nam deus credulitatẽ fidei accipit tribus modis. Primo vt veritas. ſecundo vt poteſtas. tertio vt bonitas. ſm primum modũ eſt credere deo. ſcilicet per cõparationẽ ad veritatem. hoc eſt vera eſſe que dicit. Secũdo mõ eſt credere deum per cõparationem ad poteſtatem videlicet omnipotentez ⁊ creatorem: ⁊ huiuſmodi articulos conſequentes. Tertio modo eſt credere in deũ per comparationem ad bonitatem in quam ſcilicet tenditur per amorez ⁊ hec eſt fides formata Que vtiqz neceſſario requiritur ad ſalutez hec Alexan. Aliam etiam breuem diſtinctionem ponit idem Alexan. vbi ſupra in. q. qđ ſit credere prout eſt actus formalis fidei. di. Actꝰ vere fidei reqrit quattuor potiſſimas conditiones. Prima conditio eſt credendo deum amare. Secũda credendo in eum ire per effectum ⁊ operationẽ. Tertia eſt credẽdo ei adherere. Quarta eſt credẽdo mẽbris eius incorporari. Rationẽ autem quattuor predictorum ponit Tho. in. 3. diſtin. 23. ar. 2. q. 2. di. Quattuor predicta pertinẽt ad fidẽ ſm ordinem ad volũtatem: voluntas autẽ eſt finis. Ad cõſecutionem autẽ vltimi finis quattuor exiguntur. Affectio inclinatio participatio adeptio. ¶ Primo enĩ exigitur affectio vel dilectio finis: niſi enĩz quis diligeret deum: nunꝗ̃ cõſequetur eum: ⁊ propter hoc poſt actus ꝑfecte fidei ẽ credẽdo amare. ¶ Secũdo requiritur inclinatio vel motio. niſi enim quis diligeret deũ nunꝗ̃ moueret̃ vel iret ad eum. Nam ex amore finis aliquis mouetur ad finem. Et ideo ſecũdꝰ actus formate fidei eſt credendo in eũ ire. ¶ Tertio requiritur adeptio vel cõiunctio niſi enim quis inclinaretur vel moueretur ad deum: nunꝗ̃ deo coniũgeretur. Et ideo aliquis ad hec mouetur in finem vt cõiungatur fini: ⁊ ideo tertiꝰ actus fidei formate eſt credendo deo adherere. ¶ Quarto requiritur participatio vel cõmunio. nam ex coniunctione ⁊ adeptione dei vel finis: aliquis in participationem vel cõmunionem adeptionis ⁊ perfectionis finis perducit̃. Et ideo quartus actus vel effectus formate fidei ẽ credendo membris eius incorporari. naz vt dicit apoſtolus ad gala. v. fides eſt operãs. ſcilicet ſupradicta per dilectionez. vnde ad hoc ꝙ aliqs ſit beatꝰ oportet ꝙ habeat in ſe q̃ttuor q̃ fides formate conueniũt. Primum eſt ꝙ credendo in deum eum diligat Secundũ eſt ꝙ credendo in deum ad eum tendat. Tertiũ eſt ꝙ deo adhereat. Quartum eſt ꝙ credẽdo in deum in deo ⁊ i ſuis membris requieſcat. hec Tho. ſententialr. Alia inſuper breuis ⁊ vtilis diſtinctio ponitur a Bonauentura in ſuo centiloquio qui ait. Fides vt ſit integra ⁊ perfecte tẽdat in deũ quattuor requirit. Primo adiunctionem charitatis que ordinat ad amorez dei Secundo operationem boni. Tertio perpeſſionem mali. Quarta dilectionem proximi. hec ille. Alia deniqz diſtinctio ponitur a diuerſis doctoribus que talis ẽ. Tria nãqz diſtinguũtur in fide. ſcilicet ſentire aſſentire ⁊ cõſentire veritati ꝑme q̃ deꝰ eſt. Nã ſentire põt accipere de veritate qm̃ eſt: qđ facit demõ: aſſentire vero eſt accipere de veritate qm̃ eſt ⁊ ad ipſam remote vel diſtant̃ inclinari qđ põt facere fidelis peccator. Cõſentire vero accipitur de veritate quoniam eſt: ⁊ etiã coniungitur ipſi veritati ex amore qđ facit ſimpliciter fidelis exiſtens in charitate ⁊ ſic patet ꝙ fides demonis hꝫ in ſuo credere ſentire prime veritati: ſed nõ habet aſſentire vel cõſentire: fides ỽo informis. ſcilicet hominis exiſtentis in peccato mortali: ⁊ ſine charitate habet ſentire de prima veritate ⁊ aſſentire cum careat charitate: fides vero formata que eſt hominis exiſtentis in charitate habet in ſuo credere hꝰ tria ſcilicet ſentire aſſentire ⁊ conſentire. Nam ſentit de ꝑma veritate aſſentit prime veritati: ⁊ conſentit in primam veritatem qr nõ a remotis inclinatur ad deum vt facit peccator ſed immediate qr per charitatem cõiungitur deo. Ex prefactis omnibus diſtãtibꝰ euidenter apparet qualiter ad perfectionez fidei requiritur charitas que eſt eius forma ſine qua fides ipſa omnino eſt inſufficiẽs ⁊ inutilis ad ſalutẽ. ¶ Quarto hꝰ idẽ ꝓbo

eſſe deo:⁊ moꝛtalē non paria deo ſentire:⁊
oꝛabat ſceleſtus antiochus ad dn̄m a quo
non erat miſericoꝛdiam cōſequuturus.hec
ibi.hoc tamen ſm.Bon̄.vbi.ſupꝛa:q: nō ha
buit charitatem ſimul cum ſua fide ⁊ opa/
tione non meruit gratiam adeo poſtulataȝ
impetrare nec ſaluteȝ. Patet igitur ex pꝛe/
factis auctoꝛitatibus rationib⁹ diſtinctiōi
bus ſimilitudinibus ⁊ exemplis: qualr ad
ſalutē nō ſufficiūt fides coꝛdis:fides oꝛis
fides operis:ſed etiam opoꝛtet ꝙ fides no
ſtra habeat ſuā foꝛmā.ſcilicet charitatē:q̄
nihil eſt aliud niſi ipſius fidei quedā neceſ
ſaria perfectio.Et ſic etiam ex p̄dictiſ patet
quinta circunſtātia ad integritatē fidei ne
ceſſaria que dicitur circunſtantia foꝛmatio
nis.Quam circunſtantiam nobis cōcedere
dignetur diuina maieſtas:cui ſemꝑ ſit om/
nis laus ⁊ gloꝛia in ſecula ſeculoꝛum.Amē.

¶ Feria ſecunda poſt dn̄icam de paſſione
Iterū de integritate ipſi⁹ ſacratiſſime fidei.

Qui Credit in
me ſicut dicit ſcriptura:d vētre
eius fluent aque viue.hoc
aūt dixit de ſpiritu ſancto
quem accepturi erant cre/
dentes in eum.ſcribuntur hec verba Jo.
ſeptimo.c.⁊ in euangelio occurrentis ferie.
Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ moꝛaleȝ
expoſitionem. Spectabiles ciues et quo vt
claruit in pꝛecedenti ſermone declaraui qui
tam circunſtantiam ad integritatem vere
fidei neceſſariam:habeo in pꝛeſenti ſermo
ne ſimpliciter declarare ſextam ipſius vere
fidei circunſtantiam ad eiuſdem fidei inte
gritatem ſumme neceſſariam: que dicitur
circunſtantia inquiſitionis:cuius circūſtan/
tie declaratio talis erit.

¶ De ſexta circunſtantia ad integritatē ve
re fidei neceſſaria:que dicitur circunſtantia
inquiſitionis.

ſ Exta inſuper circunſtantia ad in
tegritatem vere fidei neceſſaria
dr̄ circunſtantia inquiſitiōis.Nō
ſolum ad fidei perfectionē ⁊ noſtrā ſaluteȝ
oīa ſupꝛadicta requirūtur ſed inſuꝑ opoꝛ/
tet ꝙ ſalutifera fides habeat oīmodā ſim/
plicitatem ⁊ nullam pꝛoꝛſus habere velit te
merariam,ſeu pertinacem inq̄ſitionē ratio
nuȝ in omnibus his que ſunt fidei. Quod
autem vera fides debeat omnino eſſe ſim/
pliciſſima:⁊ ꝙ nullus ꝑtinacit̄ velle debeat
inquirere demonſtratiuas ſcientias vel ar/
gumenta cum ſit hoc impoſſibile tripliciter
pꝛobo. Pꝛimo auctoꝛitatibus. Secundo
rationibus.Tertio diſtinctionib⁹.Quarto
ſimilitudinibus.Quinto exemplis. ¶ Pꝛi
mo pꝛobo auctoꝛitatibus ꝙ quiſqȝ dȝ ha/
bere ſimplicem fidem ſine pertinaci inquiſi
tione alicuius demonſtrationis ſeu rōnum
⁊ argumentoꝛum.vnde Ambꝛo.ſuper ver/
ba pꝛouer.io. Qui ambulat ſimpliciter am/
bulat confidenter ait. Auferantur argumē
ta ⁊ rationes vbi fides queritur.nō eni ali
qua fidei recipienda ſunt argumenta fidei
contraria. In hijs eni q̄ fidei ſunt piſcatoꝛi
bus creditur nō dialetico.hec ille.Bernar.
inſuper lib.de cōſideratione ait. Intellect⁹
ſignata fidei temptet irrūpere reputet effra
ctoꝛ:ſcrutatoꝛ enim maieſtatis pluſq̄ȝ decet
fidei ſimplicitatem ⁊ virtutem omnino per
deum dignoſcit.hec ille.Item de cōſe.diſt.
iiij.ca.venit ſacerdos.dicit. Non per ſigna
⁊ oꝛationes ſed ſimplicem fidem veritas co
lenda eſt.Item.23.di.c. Qui epiſcopus.Et
xxiiij.di.c.quādo.dicitur. Fides ſimplicib⁹
verbis ſanctoꝛum ab omnibus eſt credēda
atqȝ tenenda.Apoſtolus ēt ad Ro.12.dicit
Non plus ſapere q̄ȝ opoꝛtet ſapere ſed ſa/
pere ad ſobꝛietatem:⁊ vniculqȝ ſicut domi
nus diuiſit mēſurā fidei.vbi ait glo.In om
nibus oȝ humiliter incedere:ſed pꝛecipue i
his que ſunt fidei opoꝛtet vnum quēqȝ ſim
pliciter ambulare.Patet igit̄ ex p̄dictis au
ctoꝛitatib⁹ qualiter ſimplicitas ſine pertina
ci ratione cuilibet eſt neceſſaria ad ſaluteȝ.

¶ Scdo hoc idem ꝓbo ſepteȝ rationibus.
¶ Pꝛimo ratione Interpꝛetationis.
¶ Secundo ratione Superationis.
¶ Tertio ratione Falſificationis.
¶ Quarto ratione Multiplicationis.
¶ Quinto ratione Vituperationis.
¶ Sexto ratione Laudationis.
¶ Septimo ratione Diminutionis.

¶ Pꝛimo pꝛobo ratione interpꝛetatōis ꝙ
quiſqȝ tenetur credere ea q̄ ſunt fidei ⁊ nō
pertinaciter argumenta ſeu rationes q̄ere
re.Fundamentū rationis ponit philoſoph⁹
ſimilitudinibus. Certum ē enim ſm phm.
ij. Phiſi.⁊.v.Meth.ꝙ ad perfectionem ali/
cuius rei tam naturalis q̄ȝ artificialis quat
tuoꝛ ſimul cauſe neceſſarie concurrunt.vide
licet cauſa efficiens cauſa materialis cauſa.
finalis cauſa foꝛmalis. Quod patet exem/
plo.Nam ad fabꝛicationem eccleſie ſeu do
mus pꝛimo concurrit cauſa efficiens: que ē
magiſter.Secundo cauſa materialis: que
ſunt lapides ligna ⁊ huiuſmodi.Tertio cā
finalis que eſt oꝛdo vel habitatio. Quarto
cauſa foꝛmalis que eſt foꝛma ipſius dom⁹
vel eccleſie. His pꝛemiſſis.Certum eſt a ſimi
li ꝙ a foꝛtioꝛi ad perfectionē ipſius fidei q̄t
tuoꝛ cauſe etiam requiruntur videlȝ cauſa
efficiens que eſt ipſe deus habitum fidei in
anima infundens.Secundo cauſa materia/
lis,que habitus eſt ipſius.Tertio cauſa fi/
nalis que eſt credere omnia credēda.Quar
to cauſa foꝛmalis: que eſt ipſa coniunctio
ad deum per amoꝛem ⁊ charitatem. Hoc
idem pꝛobo alia ſimilitudine.nam ſicut ſe ha
bet naturalis hō erga materiam: ſic ſe hēt
deus erga fidē.Sed certuȝ eſt ꝙ homo nō
cognoſcit materiam ſine foꝛma dicente phi/
loſopho ſeptimo metha.Materia inquit ſe
cundum ſe eſt ignota.Et Cōmentatoꝛ ibi/
dem ait.Nulla materia cognoſcitur per ſe:
ſed ſm foꝛmā. Et pꝛimo phiſi.dicitur. Ma
teria non cognoſcitur niſi per analogiā ad
foꝛmam.Igitur a ſimili cōcluditur ꝙ fides
que eſt ſicut materia:non cognoſcitur a deo
per appꝛobationem ſine foꝛma ipſius chari
tatis.Pꝛoinde notandum eſt ſm Tho. in
i.di.xl.ꝙ duplex eſt notitia ſiue cognitio di.
Pꝛima eſt noticia ſimplicis intelligētie ſeu
ſpeculatiua.Secunda eſt noticia appꝛoba/
tionis.Noticia ſimplicis intelligentie ē que
habet rationem cognoſcendi ab ipſa veri/
tate que ē lex ſumma cui nihil poteſt occul/
tari:⁊ hoc modo de neceſſitate deus cogno/
ſcit habitū fidei ſine charitate ⁊ eius poſſeſ
ſoꝛem.Notitia vero appꝛobationis deno/
tat non ſolum noticiam qua innotuit ſed eti
am complacentiā voluntatis: ⁊ hoc modo
cognoſcit ⁊ appꝛobat deus habitum fidei
charitate,infoꝛmatum ⁊ eius poſſeſſoꝛeȝ ex
complacentia ſue mere ⁊ libere voluntatis.
hac igitur notitia appꝛobationis non cogno
ſcit deus omnia:quia nec mala nec malos
nec habitum fidei ſimpliciter nec eius poſ/
ſeſſoꝛem cognoſcit.nō.n.plȝ deo ipſius ⁊ im/
pietas eius:⁊ per conſequens nō appꝛobat.
ſed tm̄ appꝛobat bona ⁊ bonos.i.ꝙ tā bo/
nam fidem charitate infoꝛmatam q̄ȝ bonos
eius poſſeſſoꝛes appꝛobat deus ,ex noticia
ſua:eo ꝙ cōplacent diuine voluntati.Et ꝙ
deus nō cognoſcat noticia appꝛobationis
hoīes fideles ſine charitate exiſtentes:patet
quia Math.xxv.di fatuis virginibus fideȝ
⁊ opera ſine charitate habentib⁹. Neſcio
vos.Et Math.vij.c.dicitur fidelibus ꝓphe
tis ſine charitate exiſtentib⁹:cōfitebo: eis q:
nunq̄ȝ noui vos.Ubi Criſo.ait. Sciendum
nobis ē q: de⁹ neſcit peccatoꝛes fideles: q:
non ſunt digni vt cognoſcant̄ a deo:non q:
oīno eos nō cognoſcat:ſed q: illos non ap/
pꝛobat pꝛopter charitatis defectū. Jō eos
ſuos eē nō cognoſcit. Ex pꝛefatis ⁊ ſimilitu
dinibus patet qualiter fides ēt ſi ſit plena
oīb⁹ opib⁹ bonis ſi nō hēat ſecum foꝛmam
charitatis oīno ē inſufficiens ad ſalutem.

¶ Quinto denīqȝ pꝛobo exemplis. vȝ ꝙ fi/
des ſine charitate nō ꝓficit ad ſalutē. Naȝ
Luc.vij.c.dixit Chꝛiſt⁹ Magdalene. Fides
tua te ſaluam fecit.Ubi ait glo.Non fides
ſolam Magdalenā ſaluā fecit ſed fides cū
charitate:pꝛopter quam ei a domino dictū
eſt.Remittunt̄ ei peccata multa qm̄ dilexit
multū.Quo exēplo patet ꝙ non fides ſed
charitas pꝛincipaliter peccata,remittit:⁊ ꝑ
ꝯn̄s aīam ſaluat.Quod ſi ſic ē: ergo chari/
tas ē neceſſaria ad ꝑfectionē ipſi⁹ fidei.Ali
ud exēplū ponit apl's de Eſau ad hebꝛe.xij.
di.Eſau non inuenit a deo locum penitētie
ſ.remiſſionē peccatoꝝ ⁊ ſalutem q̄ȝq̄ȝ cum
lachꝛymis a deo poſtulaſſet eaȝ. Qui Eſau
ſm Bonauen.in.iiij.di.xiiij.ꝑte.ij.ar.i.q.iij.
habuit verā fidem cum operibus:ſed quia
non dolebat reſpectu charitatis ⁊ diuine of
fenſe:ſed ſimpliciter ex timoꝛe future pene:
ideo non meruit a deo nec remiſſionem pec
catoꝛum nec ſalutem.Similiter aliud exem
plum hētur.ij.Machab.ix.de rege Antiocho
qui cū ex merito ſcelerum ſuoꝝ ꝑcuſſus fu/
iſſet inſanabili ⁊ inuiſibili plaga:eo ꝙ ver/
mes ſcaturibant de coꝛpoꝛe ſuo ⁊ comede/
bant eius carnes:vt ibidem ad litteram dici
tur:cepit ad agnitionem ſui venire diuina
cōmonitus plaga ⁊ dixit.iuſtum ē ſubditū

iiij. Methaphi. di. Nomina rerum proprieta
tibus ſemper correſpondent. Et Cōmenta
tor. vij. Methaphi. dicit. Qui neſcit rē nul
lum nomē ei imponit. Unde habemus ꝙ
rebus nobis notis tantum nomina impoi
mus: que noīa proprietas rerum nobis ſi
gnificant. patet hec regula. Nam iſtud no
men ieſus ideo chriſto fuit impoſitum: quia
ſaluator omnium eſſe debebat: ⁊ ideo ab ef
fectu ⁊ proprietate rei ſaluator interpretat̄:
quod nomen Jeſus idem ſignificat qđ ſal
uator. Similiter iſtud nomen leo ſignificat
quandā maximā poteſtatē ⁊ vigoroſitatem
in ipſo animali q leo vocat̄. Exemplifica de
alijs prout vis. hoc p̄ſuppoſito peto quid
ſit aut quid ſignificet ſm̄ proprietatē ſuam
iſtud nomen fides: Et certum ē ꝙ Dioniſi.
lib. de di. no. ca. diffiniens ſic ait. Fides ē rō
ſimplex veritatis per ſe exiſtentis. Quod ſi
ſic ē manifeſtum ē ꝙ ſimplex dicitur qđ ca
ret omni compoſitione. vnde phs. ij. thopi.
ait. Simplex dico ⁊ nullo addito ꝓpter qđ
concluditur ꝙ cum de ratione fidei ſit ſim
plex credere: ꝙ nulli licet ſimul cum fide ali
quam habere opinionem vel dubitationē.
Et ꝙ plus eſt nulli licet de fide pertinaciter
querere aliquod ratione argumentum ſeu
demonſtrationem. vel dicas ꝙ fides dicitur
ratio ſimplex veritatis ſecundum Dioniſi.
quia ſicut in ſcientia lib. poſterioꝝ. potiſſima
demonſtratio eſt illa que facit notitiam ve
ritatis ſiue concluſionis demonſtrate: ſic iſto
modo in lumine cognitionis fidei: fides di
citur ratio ſimplex eo ꝙ ipſa nō explicat ỽi
tatem per modū expletionis: ſicut eſt mediū
in propoſitionibus ex quibus elicitur cōclu
ſio ſed ſolum veritatem explicat ſine vllo me
dio. Et ideo extra de ſum. tri. ⁊ fi. ca. ca. fir
miter credimus ⁊ ſimpliciter confitemur. i. ſi
ne vllo medio rationis. ¶ Secūdo hoc idē
probo ratione ſuperationis. Fundamentum
rōnis ponit Phs. i. ethi. di. Cuiuſlz diſcipli
nati ē certitudinē rei inquirere ſm̄ vnum
quodq̄ȝ genus inquantum natura recipit. pȝ
hec regula. Nā logic⁹ intm̄ dȝ querere nām
terminoꝝ ſeu veritatem ſilogiſmoꝝ inquan
tū capacitas ſue nature ad predicta ſe extē
dere pōt ſicut aſinarius tm̄ onerare aſinū
debet ⁊ nō plusq̄ȝ ei⁹ natura comode reci
pere pōt. hoc p̄ſuppoſito certū ē ꝙ ea que
ſunt fidei ſunt omnino ſupra omnē huma
nam rationem ⁊ naturā: quod ſi ſic ē mani
feſtū eſt ꝙ nullus potuit aliquando vel po
terit vnquam naturalibus rationibus ſeu
argumentis aliquem articulum fidei etiam
minimū intelligere ſeu cōprehēdere. Quis
naturali rōne poterit intelligere ꝙ de⁹ factū
ſit hō: ⁊ ꝙ xp̄s conceptus ſit de ſpiritu ſan
cto ex maria virgine: ⁊ ꝙ nouem menſibus
quē celi ⁊ ter. capere non pñt: dei filius in
vtero virginis tanq̄ȝ incarceratus fuerit ⁊
coartatus: certe nullus. Quis inſuper natu
rali rōne poterit cōprehendere qualiter chri
ſtus in cruce ſimul ⁊ ſemel beatus eſſet ⁊ mo
reretur: certe nullus. Quis etiaȝ naturali ra
tione poterit intelligere qualiter ſubſtantia
hoſtie ⁊ ſubſtantia vini in virtute. v. ỽboꝝ
tranſubſtantietur in veram ſubſtantiaȝ cor
poris ⁊ ſanguinis xp̄i: ⁊ hoc in qualibet ho
ſtie particula ſit ibi totū corpus: ⁊ ſanguis
chriſti atq̄ȝ diuinitas: certe nullus. Quis in
ſuper naturali ratione comprehendere pōt
qualiter corpus hominis iam mortuum ⁊
incineratū: ⁊ ꝙ plus eſt in ſubſtātia beſtia
rum atq̄ȝ vermiū iam mutatum. poſſit rein
tegrari ⁊ reformari atq̄ȝ cū propria eadēq̄ȝ
anima cōiungi atq̄ȝ vniri: certe nullus. Sic
trāſcurre per oēs articulos fidei. Que om
nia cōfirmātur. xxiij. q. i. c. Nō turbat̄. vbi
dicit̄. Nulla humana ratio pertingit ad ea
que ſunt fidei. Ex qua ratōe patet ꝙ fides
debet habere omnimodam ſimplicitatē. ex
quo ea que ſunt fidei nulla poſſunt rōe cō
prehendi. ¶ Tertio hoc idem probo rōne
falſificationis ⁊ per ſimilitudinē ſic formo
rōnem preſuppoſita tm̄ iſta generali regula
ꝙ de ſimilibus idem eſt iudicium. Sicut ſe
habet amor ad obiectū amatū ꝙ eſt ſūma
dei bonitas: ſic fides ſe hȝ ad obiectuȝ cre
ditum ꝙ eſt ſimplex dei veritas: Sed cum
ſm̄ philoſophū. viij. ethi. triplex ſit amicitia
ꝓpter bonum vtile delectabile ⁊ honeſtuȝ. Et
idem philoſophus. ix. ethi. di. ꝙ ſola amici
tia bonorum honeſtoruȝ laudabilis eſt: Et
ſecūdo retho. ait: Amare eſt. bonū vtile ali
cuius ipſi⁹ gratia. Et ratio quare amor ſo
lum boni honeſti ⁊ nō boni vtilis delectabi
lis laudatur eſt q: ix. ethi. ait philoſoph⁹.
Q̄ð amicis exiſtentib⁹ ſimpliciter ꝓpter bonū
vtile ⁊ dlectabile ceſſātib⁹ hūs ceſſat amici
tia. Certuȝ eſt ꝙ a ſili fides vt ſimpliciter ſit
bona circa ꝓprium obiectum non debet eē
ꝓpter aliud. i. ꝓpter argumenta ⁊ rationes q: ta
lis fides eſſet mercenaria: ⁊ ideo deficeret ð
ficientibus argumentis ⁊ rationibus: ſed ſo
lum debet eſſe fides ꝓpter ſe. i. dȝ velle eē ſim
plex ꝓpter ſe ſine pertinacia rationum ꝓpter amo
rem dei. vnde Auguſtinus deſcribens fi
dem ait. Fides eſt deo digna credulitas: ⁊
credulitas digna dō ē credē ei ꝓpter ſe ⁊ ſup
oīa ⁊ non ꝓpter aliud. gloſa ēt ſup verba. z. co
rin. z. Non ꝙ ſufficientes ſumus cognoſcer̄
aliqđ a nobis ait. Cogitare eſt initium fidei
aſſentir̄: aut ſimpliciter ſūme veritati ꝓpter ſe
⁊ ſuper oīa eſt eius ꝯplementum. pȝ ergo ex
prefata rōne ꝙ fides oīo redditur falſa ſi ꝑ
tinaciter querit̄ ꝯfirmari rōnibus demōſtra
tiuis ⁊ argumentis. ¶ Quarto hoc idem ꝓ
bo rōne multiplicationis. Fundamentū rō
nis ponit Phs. i. Phy. Inconuenienti vno
aſſignato multa incōuenientia ꝯſequūt̄. pȝ
hec regula. Nam ſi quis comedit rem ſūme
nociuam qđ vtiq̄ȝ eſt qđdam incōueniēs ip
ſi corpori: ſtatim generat̄ malus humor i eo
dem corpore. poſtea vero generat̄ īfirmitas
tandemq̄ȝ ſubſequit̄ mors. Quo preſuppo
ſito: certum eſt ꝙ ſi quis pertinaciter velit ð
rebus fidei habere rationes talis vtiq̄ȝ inci
dit in magnū incōueniēs: cū fides totaliter
abijciat a ſe oēm rōnem demōſtratiuā. P⁹
tale incōueniēs incidit in multos errores: ⁊
hereſes: ⁊ tandem ſubſequitur eterna pena:
⁊ diuina reprobatio. Et ꝙ tales volent eſe
leuare ad res ſupnaturales naturalibus rō
nibus corruant in peſſimos errores. ⁊ ꝙ pe
ius eſt in diuinā maledictionē ⁊ reprobatio
nem. pȝ. Nam ꝙ lucifer voluit ſe leuare ſup̄
capacitatem ſue nature ad alta ⁊ ſublimia
dei: ſtatim vt habetur Iſa. xiiij. De celo i in
fernum deiectus fuit: ⁊ omni grā ſpoliatus:
quā habebat. Silr̄ quia Eua ſuper nām ſu
am ſe eleuauit: ⁊ ad volendū ſcire omnia q̄
ſciebat de⁹: vt habetur Gen̄. z. ſtatim a deo
maledicta fuit. hic te extēde circa ſuperbos
temerarios: atq̄ȝ preſumptuoſos: qui volūt
intelligere naturaliter ſeu naturalibus rōni
bus ſupnaturalem predeſtinationem electo
rum: ⁊ ſupnaturalē preſcientiam ⁊ reproba
tionē damnatoꝝ. Que omnia ſi quis ꝑtina
citer vult inquirere cū tm̄ ſit impoſſibile ne
ceſſario vt predictum eſt cadit in infidelita
te ⁊ promit in multiplices errores. Et ideo
Phs. z. Metha. di. Sicut ſe habet ocul⁹ no
ctue ad lumen ſolis: ſic ſe habet intellectus
noſter ad ea que manifeſtiſſima ſunt in nā.
Et prouerb. xxv. di. Perſcrutator maieſtatꝭ
opprimet̄ a gloria. Job ēt. xi. c. ait. Forſitan
dei veſtigia comprehendes: ⁊ vſq̄ȝ ad perfe
ctum oīpotentem reperies ⁊ excelſior celo ē
⁊ quid facies: ꝓfundior inferno: ⁊ vnde co
gnoſces. Idē quoq̄ȝ. xxvi. c. ait. Ubi inuenit̄
ſapientia. ſ. increata: ⁊ qs eſt locus itelligen
tie. ſ. intellectus increati: vt: ſ. ſecreta ſapiē in
create itelligat: ⁊ ſeqr̄. Abſcōdita ē ab ocu
lis oīuȝ viuētiū. Greg. iſup ſup verba Job
xvi. vȝ. Cum vix paruam ſtillā ſermonū ei⁹
ceperim⁹ magnitudinē troni eius qs pote
rit intueri: ⁊ ait. Totū qcqđ de deo in pñti
vita intelligere poſſimus eſt quaſi quedā ſtil
la liquoris. Auicēna inſup. vi. naturaliū. lib.
v. z. c. v. ait. Res dei altiſſimas ⁊ ſubtiliſſi
mas non pōt intellectus comprehendere: q:
excedunt eum. que vero ſunt debilis eſſe vt
mā motus ⁊ tempus: aliqſi eſt difficile intel
ligere: q: ſunt debilis eſſe. Proīde q: phi vo
lebant de oībus rōnes demōſtratiuas hr̄e:
iō in diuerſos errores ceciderunt. Nec mirū
ſi in tātos errores ſuperbi ⁊ infideles cadūt
cum ⁊ ēt Aug. qui erat maximi intellectus:
vt pȝ in lib. retractationum i multis errauit.
Silr̄ magiſter ſen. in multꝭ a theologis repro
bat̄: q tm̄ erraſſe non dicuntur quātū ad di
uinā reprobationē: eo ꝙ eorum dicta ⁊ ſen
tētias eccl'ie catholice que oīuȝ erroꝝ ē ma
giſtra ſuppoſuerūt. Pretermitto ēt errores
Origenis quos quaſi innumerabiles recitat
Hieronymus in epl'a ad Deſideriū de doc
toribus eccl'iaſticis. Et i epl'a ad Uigilātiū
Et pro huius rōnis ꝯcluſiōe ſi in predictos
errores non vis euenire tene ſniam Hiero
nymi in epiſtola ad Uigilantiū di. non ē pa
rū inquit ſcire qđ neſcias prudentis hois ē
noſce menſurā ſuam nec zelo diaboli conci
tatū imꝑtire ſue cūctū orbem teſtem facere
nec eſt eiuſdeȝ hois ⁊ aureos nūmos ⁊ ſcri
pturas probare ⁊ deguſtare vna ⁊ prophas
vel apl'os leger̄ me laceras ſcm̄ frēm Ocea
nū in culpā hereſos vocas in cā iniuriā pa
tientis tuli: ipietatem ꝯ deuȝ ferre nō potui
De ſacris igitur litteris ⁊ fide diſputantem
non lȝ Ariſtotelis argumēta conquerere: nec
ex flumine tuliane eloquentie ducendus eſt

riuulus: nec aures Quintiliani floſculis: ⁊ ſcolari declamatione mulcēde ſūt pedeſtris ⁊ quottidiana ⁊ nulla lucubratione redolēs oratio neceſſaria eſt: que rem explicet ſermonē ediſcerat obſcura manifeſtet in verboꝛuꝫ compoſitione frondeſcat ſint alij diſerti laudanſ vt volunt ⁊ inflatis buccis ſpumanda verba trutinent. Mihi ſufficit ſic loq vt intelligar: ⁊ vt de ſcripturis diſputans ſcripturarū imitā ſimplicitatē null⁹ hō excepto Chriſto qui ob noſtram ſalutē carnē dignatus ē inducre: plenam habuit de fide ſciam ⁊ certiſſimā veritatē. Deniqꝫ apl's. Ex pte cognoſcit: ⁊ ex pte pphat ⁊ nūc p ſpēm videt ⁊ in enigmate ⁊ ſm ꝙ oꝫ errare neſcire nos decet q2 cū venerit qđ perfectum eſt euacuabitur qđ ex pte eſt. Patet ex pfacta rōne qualiſ fides ſi non hēat ſimplicitatem: ſꝫ ptinacem inqſitionē rōnum ſeu argumētoꝛum facit hominē incurrere in erroꝛes innumerabiles ac qꝫ multiplices. ¶ Quinto hoc idē pꝛobo rōne vituperationis .ſ. dei. Fundamētū huius rōnis ponit Phs .v. Politi. di. Contrarie cauſe 9rioꝛum effectuꝫ ſunt cauſatiue. pꝫ hec regula. Nam ignis ⁊ aqua cum ſint cāe 9rie pꝛoducunt 9rios effectus: vꝫ caliditatē ⁊ frigiditatē. Quo preſuppoſito: certum eſt: ꝙ ſicut quis honoꝛificat principem ſi ſimplici verbo credit abſqꝫ cautione pignoꝛis iuramenti ſeu fideiuſſoꝛis. Econtra ignominiā ⁊ vituperiū ei facit ſi ſimplici eius verbo crederiſ noliſ: quod etiam cuilibet viro note bonitatis ⁊ ſufficientis facultatis moleſtiſſimū eēt: ſi ipſius verbo non ſimpliciter crederet. Sic a fi'li deum ſumme honoꝛat ⁊ gloꝛificat qui ſine cautione argumentoꝝ ⁊ rōnum credit ſimpliciter oībus his que ſunt fidei pp̄ đum. Econtra vero ipſi regi eterne gloꝛie qui nec fallere pōt facit maximam ignominiā: ⁊ vituperiū: qui nō ſimpliciter vult credere ꝟbis eius ſine cātione rōnum ſeu argumētoꝝ quā querūt gentiles phi ⁊ pagani: ſeu ſine cātione ſignoꝝ que querūt iudei de quibus .i. coꝛin .i. dī. Judei ſigna petunt ⁊ greci ſapientiā querūt. Quātum ergo dñs in hoc vitupereſ ⁊ offēdaſ. pꝫ ex hoc: q2 Matth .xvi. c. Cum phariſei ⁊ ſaducei tēptātes Chriſtū ſignū de celo quererēt. Rñdit eis generatio mala ⁊ adultera ſignum querit ⁊ ſignū non dabiſ eis niſi ſignum Jone pꝛophe ⁊ relictis illis abijt. Jtem Matth .xvij. c. dixit iterum xp̄s. O generatio incredula ⁊ puerſa vſqꝫ q̄ ero vobiſcū vſqꝫquo patiar vos ⁊c. Ne igitur xp̄ianus deū vituperet ⁊ ignominiam faciat dño noſtro Jeſu xp̄o dꝫ ſimpliciter credere oībus his que ſunt fidei ⁊ nullā de eis p2ſus ptinacem querere rōnem. ¶ Sexto ēt pbo rōne laudatiōis ꝙ fides dꝫ eſſe ſimplex ſine inquiſitione rōnū. Nam talis ſic ſimpliciter credens eſt dignus maxima laude. Fūdamentuꝫ rōnis ponit Phs .2. Ethi. di. Virtus conſiſtit circa bonum ⁊ difficile: q2 virtus ⁊ ars ſemp ſunt circa difficilioꝛa. patet hec regula. Nam q2 caſtitas hꝫ difficultatem in cōſeruatione ſui: ideo caſtitas dicitur ſūme virtuoſa: ⁊ quanto impugnationis maioꝛis eſt in virginibus: tanto maioꝛis eſt laudis ⁊ virtutis. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ ſicut non eſt virtuoſum videre luciduꝫ ſeu aliquid facile agere: nec credere qđ manifeſte ēſt pꝛobabile ſeu certificatum demonſtratiuis rōnibus eſt laudabile. Sed vtiqꝫ virtuoſum eſt ⁊ laudabile digniſſimum fidem ſimpliciter credere. iō in his que ſenſus ſeu ratio non compꝛehendit q̄ maximum eſt credere ſimplr deo in his que ſenſus: vel ratio vī oīo diſuadere ſicut fecit Abraam de quo legiſ Ro. iiij. ꝙ contra ſpem in ſpē credidit. vbi glo. ait. Prioꝛ ſpes ſm nām fuit duꝫ iuuenis ex iuuencula ſm nām ſpirauit ſobolē nec tñ habuit. Modo 9riuꝫ illi ſpei ſperauit dum vetulus de vetula ſterili ſimpliciter credidit generare heredē: Et certe non tm̄ ſimplr credēs eſt dignus laude vt pꝫ: ſed etiam in maxima pfectione proficit. Quod etiam ſic pꝫ. Nā Matt .xvi. c. dñs dicit. Qui vult venire poſt me .ſ. in pfectiōe vite: ab .ſ. ip .glo .ſ. quātum ad ppriū ſenſum: ⁊ q̄tū ad ppriā voluntatē. Quo preſuppoſito cum nulla ſit maioꝛ abnegatio q̄ 9 nām ⁊ rōneꝫ violēter ſubijcere per voluntatē intellectui his que ſunt fidei. Sequiſ ꝙ quātum qs pp̄rio ſenſui detrahit tm̄ intellectum ſuū de diuinis capatioꝛē facit Sicut ēt qdā ſapiēs de pꝛopꝛia volūtate dicit. Tm̄ inquit veritati addicies quātū pp̄rie volūtati detraxeris. ¶ Septimo deniqꝫ hoc idem pꝛobo ratione diminutionis .ſ. meriti. Fundamentum rationis ponit Phs .i. lib. de plantis di. Omnis ps remota a ſuo toto diminuit tantum totū pꝫ hec regula. Nam cum bꝛachiū ſit ps coꝛporis ſi pꝛecidatur ab ipſo coꝛpoꝛe eſt certum ꝙ diminuitur pfectio ipſius coꝛpoꝛis. Quo pſuppoſito manifeſtū eſt ꝙ cū homo aſſentit deo in his que nō ſunt ſenſui manifeſta nec per ſe nota intellectui: nec violētia neceſſaria pbatiōis rōnū oſtēſa maximuꝫ hꝫ merituꝫ eo ꝙ in predictis eſt ſimplr libera aſſenſio volūtatis. Quod ſi ſic eſt: ergo aſſenſio ſeu creditio qua homo aſſentit vl' credit vel manifeſtis ſenſui vel p ſe notis intellectui: vel neceſſario pbatis rōibus non mō meritum diminuit imo meritū non habet. Et ratio eſt quia talis aſſenſio eſt coacta: ⁊ coacta ſeruitia ſm Aug. nō ſunt meritoria nec deo placent. Et ideo Greg. in quadam omelia ſuper verba Joan .20. videlicet. Cū eēt ſero die illa ait. Fides non habet meritū cui humana ratio pꝛebet experimentuꝫ Et vt meli⁹ appareat quō ratio inducta meritum diminuat. ſciēdū ē ꝙ tria genera credentium inueniunſ vt dicit Ugo. de ſancto Vic. in ſuis ſentētijs. Quidam eni fideles ſunt qui ſola pietate credere eligunt: qđ tñ vtrum credendū ſit vel nō rōne nō compꝛehendunt. Alij puritate coꝛpoꝛis ⁊ mūdana cōſcientia interius iam guſtare incipiūt qđ fide crediderūt. Alij rōne appꝛobant qđ ſi de credūt. Jn p̄mis ſola pietas facit electiones. Jn ſcdis puritas 9ſcie appꝛehēdit certitudinem intelligētie. Jn tertijs aūt ratio adiungit appꝛobationem ⁊ ponit exēplum Pagani inquit in plures partes vnitatem ſcindunt diuinitatis. Judei ſaluatorem nō recognoſcunt. Jn his oībus mens fidelis fluctuat ⁊ niſi pietate crederet foꝛtaſſis abiecta v̄itate falſitatem ſequereſ. Ex quib⁹ verbis pōt colligi ꝙ ratio adducta ad ea q̄ ſūt fidei: q̄nqꝫ diminuit meritū: q̄nqꝫ auget Ad cui⁹ euidentiā nota ꝙ Tho .2 .2 .q .2. ar. io. ꝙ ratio humana ad ea q̄ ſunt fidei pōt ſe hre ad volūtatem credentis duplr. Uno mō ſicut precedens: puta cū quis non vult credere: vel non habet pmptam volūtateꝫ ad credēdū niſi rōne humana induceret: ⁊ talis ratio diminuit meritum ſm Greg. vbi ſupra. Scdo modo vt ſequēs volūtatē credentis: vtputa cū homo pmptā volūtateꝫ habet ad credendū: ⁊ ex hoc diligit v̄itatē credendī: ⁊ ſuper eam cogitat ⁊ amplectiſ ſi q̄s rōnes ad h̄ inuenire pōt: ⁊ tunc humana ratio meritum fidei non excludit ſed potius auget. Et ratio eſt ſm eundē Tho. in .3. di. xxiij. ar .3. q .2. q2 ea que ſunt fidei ⁊ ſi ſup2a rationē ſunt: non tñ contra rationem. Et iō querere ea que ſunt ſup2a rationem nō eſt vituperabile, ſed laudabile: quia homo dꝫ ſe ad diuina erigere quātū poteſt. dīc phs io. Ethicoꝝ. Quod 9firmās Ric. in p̄hemio p̄mi ſen. q. vij. in ſolutiōe p̄mi argumēti rñdens ad verba Greg .ſ. fides nō hꝫ meritū ⁊c. dicit ꝙ illa argumentatio ſeu rō q̄ p̄cedit ſimplr ex articulis fidei nō euacuat meritū fidei nec minuit: q2 talis ratiocinatio ē in virtute luminis fidei. vnde de tali argumentatione non debet intelligi auctoꝛitas Gregoꝛij ſed de ratiocinatione que pcedit ex principijs cognitis in lumine naturali. Talis enim euacuat merituꝫ fidei cum ſibi homo principaliter innititur. Et pp̄ter hoc rationes fidei meritum non diminuūt ſed augent. Sicut enim dicit Eccle .xxiiij. Qui elucidant me .ſ. fidem per rationes pꝛobabiles ſed non demonſtratiuas vitam eternaꝫ habebūt. Oppoſitum vero eſſet ſi quis nollet ſe fidei ſubijcere niſi haberet ratiōes naturales: q̄m talis nō tm̄ non habet merituꝫ eterne vite. Sed indubitanter habꝫ meritū eterne pene. Ex pꝛedictis ſeptem rationib⁹ pꝫ expreſſe qualiter fides vniuſcuiuſqꝫ debꝫ eſſe ſimplex: ⁊ ſine pertinaci inquiſitione naturalium rationum. ¶ Tertio hoc ideꝫ pꝛobo diſtinctionib⁹. Nam Ricar. in p̄hemio p̄mi ſen. q. vij. q̄rit an modus procedēdi in ſacra ſcriptura .ſ. argumentatiu⁹ debeat eē per naturales rationes ſeu demonſtratōes ⁊ reſpōdit di. ꝙ modus procedēdi in ſacra ſcriptura ſeu in his que ſunt fidei pp̄ ſui amplitudinem eſt multiplex. Nam alicubi pꝛocedit precipiendo: alibi pꝛohibendo: alibi cōminando: alibi pꝛomiſſionibus alliciendo: alibi inducendo: alibi virtutem de deo ⁊ de eius effectibus ſimpliciter narrādo: ⁊ alibi arguendo. Non tamen arguit ad pbandum ſua principia que ſunt articuli fidei ſicut nec certe ſcientie. Sed ex his arguit ad pbandū alia. vñ aliquādo pbat vnū articulum per aliū. Proinde p̄ime ad coꝛin .xv. c. apl's. Ex reſurrectione xp̄i pꝛocedit ad pbādum cōmunē reſurrectionē omnium. di. Si xp̄s reſurrexit ⁊ nos cum xp̄o reſurgemus. Jſte autem multiplex modus arguendi ſeu ratiocinandi non derogat perfectioni fidei: ⁊ merito cuius eo ꝙ omnes iſti modi argu

unt ſimile per ſimile.ſ.obiectū ſupernaturale per rōnem ſupernaturalem. Et ꝑncipaliter inſpiciūt diuinā inſpirationē:⁊ iō talis modus arguendi oībus cōceſſus eſt tā ad profectū meriti ꝙ̄ ipſius fidei. Argumenta autem ⁊ rōnes que procedūt ſimpl'r ex ꝑncipijs cognitis in lumine naturali: nullꝰ dꝫ pertinacit̄ ingrere cū ſua fide:aut velle h̄re cum talia euacuent meritū fidei ⁊ deſtruāt de directo ipſam fidē. Ex q̄ diſtinctione pꝫ q̄liter vera fides oīo a ſe rōnes demonſtratiuas reijcere dꝫ. Aliam diſtinctionē ponit idē Ric. in ꝓhemio ꝑmi ſen.q.i.in ſolutiōe ꝑmi argumenti ſuꝑ illa v̄ba Eccleſia.3. Altiora te ne q̄ſieris di.ꝙ altiora querēr pōt. tripliciter intelligi. Uno mō in ſpū diaboli co:⁊ ſic queſierunt altiora ſe multi heretici. Alio modo in ſpiritu humano ⁊ ſic querūt multi preſumptuoſi ⁊ curioſi chriſtiani:q ⁊ ſi fidem xp̄i teneant: volunt tñ per rationes ſecreta fidei atq; ipſiꝰ dei inueſtigare:ꝙ tñ eſt impoſſibile. Alio modo i ſpiritu diuino ⁊ ſic q̄ſierunt altiora ſe viri theologici:⁊ ēt querunt hoies ſimpl'r catholici:nō propter fidei dubitationē:ſed ꝓpter maiorē ꝑfectū ⁊ cōfirmationē ipſiꝰ fidei. Primo igit̄ mō ⁊ ſcdo intelligit̄ imo oibꝰ precipit̄. Altiora te ne q̄ſieris. Sed triplici modo oibus conceditur ꝙ querāt altiora ſe:vnde ibidē ſubdit̄ plurima ſuꝑ ſenſuꝫ hoīs oſtēſa ſunt tibi Ex q̄bus etiā diſtinctiōibꝰ pꝫ qūo fides debet eſſe ſimplex ſine inquiſitione alicuiꝰ demonſtratiue rōnis. ¶ Quarto hoc idē probo ſimilitudinibus. Prima ſil'itudo ponit̄ Exod.20.c. vbi precipit deus. Si altare lapideū feceritis mihi nō edificabis illud de ſectis lapidibus. Si aūt leuaueris cultꝝ tuum ſuꝑ eo polluet̄.h ibi glo.ait. Quid per cultꝝ niſi acumen ingenij intelligit̄ qđ ſuꝑ altare fidei nequaꝙ̄ leuatū ē ne ingenium nr̄m in his q̄ fidei ſunt aucti ſacre ſcripture ōferamur:q2 ſic ꝑferēdo oīo pollueretur. Qua ſil'itudine aut figura pꝫ expſſe:qualit̄ intellectꝰ volens ꝑ nāles rōnes ea q̄ ſunt fidei intelligere oīo polluit̄ diuerſis erroribꝰ infidelitate:ſuꝑbia atq; temeritate. Accipe aliā ſil'itudinē de ſagitta. Nā ſagitta ſi nimis vltra metaꝫ baliſte vel ex̄ protrahatur ſemper reprehēſibilis eſt ⁊ facit erroreꝫ. Si vero nec ſuꝑflue nec diminute ꝓtrahat̄ laudabilis eſt:⁊ attingit mediū ſigni. Sic a ſili dico de fide. Si qs parꝝ dubitat aut debilē opinionē hꝫ de fide:aut nimis ⁊ ſuꝑflue inueſtigare velit ea que ſunt fidei talis vtiq; neceſſario incidit i varios errores.⁊ ꝑ ꝯñs non attingit obiectum fidei deſideratū. Si aūt aliqs ſimplex credit nihil dubitās de fide:nec ſuꝑfluas rōnes de ea h̄re volēs tal̄ neceſſario attingit obiectū deſideratū ꝙ eſt veritas increata. Accipe ⁊ tertiā ſil'itudinē Si enim aliqs magiſter optimꝰ doceret de ſcīa ſua ⁊ aliqs ruſticus narraret ꝙ nō ita eſſet ſicut ille doceret eo ꝙ ipſe non intelligeret:nōne talis ruſticus in cōſpectu dei ⁊ hominū ſtultiſſimꝰ imo ꝑſumptuoſiſſimus cenſeret̄:certe ſic. Quo preſuppoſito dico ꝙ cum intellectus angeli magis excedat itellectuꝫ optimi phi:ꝙ̄ intellectus phi optimi intellectū ruſtici. Certum eſt ꝙ ſtultus imo ſtultiſſimꝰ eſſet phs ſi nollet credere ⁊ fidē adhibere omnibus his que angeli docerēt Multo aūt plus multū ſtultiſſimꝰ eſt xp̄ianꝰ ſi nolit credere ea que deus per ꝓphas ſuos dixit ⁊ docuit:q2 ꝑme Pe.i.c.di. Spū ſancto iſpirati locuti ſunt ſancti di hoies. Et iō non imerito tales increduli ⁊ ꝑſumptuoſi a deo eternaliter reprobant̄. Ex qbꝰ ſil'itudinibꝰ ēt pꝫ qual'r fides dꝫ eē decorata ſimpliciter atq; penitus ſemota ab omni naturaliū rōnū temeritate. ¶ Quinto deniq; hoc idē ꝓbo exēplis. Quāuis eni fides nō aſſentiat ꝑme v̄itati ꝑncipal'r ꝑꝑ rōes tñ rōnes ꝑñt eē introducte. Sed poſtꝙ̄ itroducta fuerit ratio dicat qlibet ſic dixerunt ſamaritani mulieri ſamaritane Joan.iiij.c. Jam nō ꝑꝑ tuā loquellā credimus.ipſi.n. audiuimꝰ ⁊ ſcimus:q2 ipſe eſt ſaluator mūdi. Quo exemplo dat̄ intelligi ꝙ vbi eſt preſentia vere fidei:ibi eſt oīs ſimplicitas i credendo:etiam ſine teſtimonio rōnum ſeu argumentoꝝ. Aliud exemplum habemus de Ipocrate ⁊ Pictagora:qui oibus diſcipulis ſuis hāc legē dederūt vt nūꝙ̄ cēnt auſi in ſententijs ſuis ⁊ doctrinis interrogare: ꝑꝑ qđ ſi eēt ꝓ rōne dicētis auctas. Qđ ſi ſic fuit in illis quāto magis auctas diuina ſeu ſpūs ſācti ꝓ firma rōe h̄ñda ē: Ex ꝑſa ctis igit̄ auctibꝰ:rōibꝰ:diſtinctōibꝰ:ſil'itudinibꝰ:⁊ exēpl' pꝫ.ꝙ ad ꝑfectionē fidei necīa eſt ſexta circūſtantia q̄ dr̄ circūſtantia ingſitionis vt.ſ.qſq; habeat fidē ſimplicē ſine pertinaci ingſitione naturaliū argumentoꝝ atq; alicuius rōnis demonſtratione. quam vere fidei circūſtantiam nobis ꝯcedat paclitus illuſtrator cordiū:q cū p̄re ⁊ filio viuit ⁊ regnat deꝰ ꝑ īfinita ſcl'a ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria tertia poſt dñicā de paſſiōe. Itē ꝑ ſermo de integritate ſacratiſſime fidei.

Me autem Odit

Mūdus:q2 ego teſtimoniū phibeo de illo:q2 opera eius mala ſunt. Scribunt̄ h verba Joh. vij.c.⁊ in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ moralem cōpoſitionem humaniſſimi ciues:ex quo vt claruit in precedenti ſermone ſufficienter vidimus declarationē ſexte circunſtantie ad integritatem vere fidei neceſſarie que dicta fuit circunſtantia inquiſitionis habemus hodie videre declarationem ſeptime circunſtantie:cuius circunſtantie declaratio talis erit.

¶ De ſeptima circunſtantia ad integritateꝫ vere fidei neceſſaria:que dicitur circunſtātia obiectionis:

Septima igitur circunſtantia ad integritatem vere fidei neceſſaria dicitur circunſtantia obiectōis. Nō enim ſufficit ad hoc vt quis habeat veram fidem ꝙ omnia opera fidei opetur vt in ꝑcedentibus monſtratum eſt:ſꝫ oꝫ vt quiſq; faciat talia opa fidei bono fine:bono reſpectu:bona cā ſiue aliquo bono obiecto. Quia ſi quis faceret ſimul oīa bona que fecerunt oēs ſancti:que fecit virgo Maria: imo que fecit xp̄s:⁊ nō faceret cuꝫ debito fine ⁊ obiecto nihil ei proficeret ad ſalutem. Et qm̄ vt hr̄.2.de aia.⁊.2. Phyſi. Oē agens ſm ratione agit ꝑꝑ finem ſeu aliud aliqđ obiectum fines aūt ⁊ obiecta ſunt diuerſi: prout dicit Phs.i.Ethy. Hinc ē ꝙ diuerſi opant̄ diuerſis modis moti a diuerſis finibus aut obiectis. Nouem igitur ſunt obiecta ſeu fines ꝓpter que diuerſi operantur.

¶ Primum dicitur obiectum creditionis.
¶ Scđm dicitur obiectum defectionis.
¶ Tertium dicitur obiectum confuſionis
¶ Quartum dicitur obiectum afflictionis.
¶ Quintum dī obiectum retributionis.
¶ Sextum dicitur obiectum coactionis.
¶ Septimum dī obiectum laudationis
¶ Octauum dī obiectum bonificationis
¶ Nonū dī obiectum honorificationis.

¶ Primū obiectū reſpectus vel finis quo aliqui multa bona opa in hac vita faciūt ⁊ opantur dī obiectū creditiōis ſeu extimationis. Ex m̄.n.multi ꝓut dicit Phs.i.Ethic.⁊ theologi in.iiij.di.xlix:non credūt aliā eē vitam futuram nec felicitatē poſt hāc momentaneā:hinc eſt ꝙ tales extimant felicitatē ſolum eſſe ponēdā in voluptate ꝑñtis vite:⁊ ꝓpter hoc faciūt multas iuſtitias ēt morales: obſeruant inſuꝑ infectis ſuis prudentiā fortitudinē:atq; temperantiam:vt diutius hac ꝑñti voluptate ꝑfruāt̄. Et de talibꝰ opātibꝰ ex hoc obiecto ⁊ fine.dicit Lactā.in.2.di.iſt. circa ꝑn. Nam dum nonnulli exiſtimāt nos deo non eſſe cure:nec poſt mortem eſſe futuros totos ſe humane prudentie atq; libidinibus addiciūt:⁊ dū ſibi licere putāt hauriēdis voluptatibus ſcientis incūbūt:ꝑ quas imprudēter laqueos eterne mortis incurrūt Sed nota ꝙ opa talium hoc obiecto aut fine opantium non ſunt vera opa fidei: ſeu grata ⁊ meritoria.imo taliū opa ꝙ̄uis ſint moralia inutilia ſunt: quod tripliciter ꝓbo. Primo auctte. Scđo rōne. Tertio ſil'itudine ¶ Primo ꝓbo auctte Aug. li.v.đ ci.dei.c.20.di. Solent inquit phi q finem boni humani in ipſa virtute conſtituunt ad ingerendū pudorē qbuſdam phis qui virtutes cōprobant:ſed eas voluptatis corporalis fine metiunt̄ ⁊ illā ꝑ ſeipſam putant appetendam. Iſtas ꝑꝑ ipſam tabulā quādam nobis pingere vbi voluptas in regali ſede quaſi delicata q̄dā regina ꝯſideat eiq; virtutes famule ſubijciant̄ obſeruātes eius nutū vt faciant qđ illa iꝑauerit:q̄ prudētie iubeat vt vigilanter ingrat qūo voluptas regnet ⁊ ſalua ſit. Juſtitie iubeat vt ꝑſtet beneficia:que pōt ad ꝯparandas amicitias corꝑalibꝰ ꝯmodis necīas nulli facit iniurias:ne offenſis legibꝰ voluptas viuere ſecure nō poſſit. Fortitudini iubeat vt ſi dolor corꝑi acciderit: q nō ꝯpellat in mortē teneat dñam ſuā.i.voluptatē fortiter in ai cogitatione:vt ꝑ deliciaꝝ ꝑſtinaꝝ ſuaꝝ recordationē mitiget ꝑñtis doloris aculeos:tēperātie iubeat vt tm̄ capiat alimētoꝝ:⁊ ſi q̄ delectāt ne ꝑ imoderatōem noxiū aliquid valitudinē turbet:⁊ voluptas

qnã etiã in ſanitatem corpis epicurrei maxi-
mã ponũt grauit offendatur. Ita ṽtutes cum
tota ſue gl'ia dignitatis tãq̃ȝ ipioſe credãt etiã
ĩhoneſte mulier cule ſuiũt voluptati. Nihil
hac pictura dicũt eſſe ignominioſi⁹: ⁊ defor-
mi⁹: ⁊ ꝙ vn⁹ ferre bonoꝝ poſſit aſpectus ⁊
veꝝ fatentur. ¶ Scdo ꝓbo rõne falſifica-
tõis. ꝙ oia bona opa que fiũt ſimpl'r ex obie
cto felicitatis pñtis vite non ſunt opa vere fi
dei: ſȝ prorſus ſunt inutilia ad ſalutẽ. Fũda-
mentũ rõis põit Phs. vj. eth. di. Error in fi
ne facit errorẽ in oib⁹ his que ſunt ad finẽ
pȝ h̃ regula. Nã ſi medicus ignorat finem ĩfir
mitatis: per ɔ̃ñs errat in oi ɔſilio ⁊ ope ſuo:
d.is omnes falſas ⁊ erroneas medicinas ĩfir
mo. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ finis ⁊
obiectũ humane felicitatis nihil aliud eſt q̃ȝ
viſio clara ⁊ fruitio ipſius eſſentie dei. di. Au
gu. Et recitat magiſter in. 2. di. j. Creauit deus
creaturam rõnalem ⁊c̃. Et ꝙ deus ſit ſimpli-
citer obiectum humane felicitatis pȝ: qr ſm
Aug. ⁊ experientia docet: nihil deo minus p̃t
capacitatem aie rationalis adimplere. Q̃ð ſi
ſic eſt ꝙ deus ſolus ſit obiectum humane fe-
licitatis: ſi quis ponat in alio felicitatem q̃ȝ
in deo: talis profecto errat in fine: ⁊ obiec-
to. ꝙ ſi errat in fine ergo ſequitur neceſſario
ꝙ oia eius opera ſunt falſa ⁊ erronea. ⁊ per
ɔ̃ñs inutilia ad ſalutẽ. Et ɔfirmatur iſta rõ.
Nam Phs. j. ethi. di. Sicut ſe hȝ ſignũ ad ſa
gittantes: ſic ſe hȝ finis ad operantes. Sȝ ma
nifeſtum eſt ꝙ facta varietate ⁊ falſitate in
ſigno: fit etiam varietas ⁊ falſitas in ſagittã-
do. Sic a ſili poſita varietate: imo falſitate i
obiecto beatitudinis neceſſe eſt ꝙ ſequatur
etiam falſitas in oib⁹ opibus humanis: etiaȝ
ſi moralia ſint. Proinde. xxviij. q. i. c. omnes
n. ex his. di. Ubi enĩ deeſt vera cognitio eter
ne ⁊ incõmutabilis veritatis falſa virt⁹ eſt
etiam in opibus moralibus. Item. i. q. j. c. cũ
Paulus. di. Cũ Paulus dicat ꝙ fundamen-
tũ aliud nemo põt ponere preter illud qð po-
ſitum eſt. vȝ Jeſus xp̃s. ɔſequenter ꝓbatur:
ꝙ vbi xp̃s non eſt fundamentũ: nullũ ibi p̃t
eſſe boni operis edificiũ hereditatis. ¶ Ter-
tio hoc idem probo ſimilitudine. vȝ ꝙ errãs
in vero obiecto qð deus eſt: eius opa oio in-
utilia ſunt ⁊ vitupabilia. Regula eſt gnãlis:
tam phoꝝ q̃ȝ canoniſtaꝝ. ꝙ de ſimilib⁹ idem
datur iudicium. Quo preſuppoſito Tho. 2. 2.

q. io. ar. iiij. querit. An iudeus: ſarracen⁹ vel
alius infidelis in oi actu ⁊ operatione ſua
pccm̃ committat: vel aliqð meritum habeat:
⁊ rñdit ꝙ peccatum mortale tollit gratiã gra
tum facientem. non aũt totaliter corrumpit
bonum nature. Unde cũ fidelitas reſpectu fal
ſi obiecti ſit qðdam mortale peccatũ: certum
eſt ꝙ infideles gratia dei carent: licet i eis re-
maneat aliqð bonum nature ⁊ ex hoc nõ pñt
operari aliqua opera ſiue voluntate ſiue amo
re ſiue aliquo actu que ſint meritoria. Et rõ eſt
qr ſm Phm. viij. Phy. Corrupto priori cor-
rumpuntur ⁊ oia poſteriora: ideo oblata gra
tia que actus oium virtutũ informat: ſeq̃tur
ꝙ nullũ opus eoꝝ eſt meritorium: ⁊ vltra h̃
in opere ſuo qð habitu vel actu opantur ex obie
cto infidelitatis iugiter peccãt. vñ gloſa ſup
verba ad Ro. i4. Omne ꝙ nõ eſt ex fide pccm̃
eſt. Omnis infideliũ vita pccm̃ eſt ⁊ ponitur
iſte tex. xxviij. q. i. c. omnes. §. ex his. h̃ Tho.
Ex qua diſtinctõe pȝ ſicut nullus infidelis in
oibus opibus ſuis põt aliquid mereri reſpe-
ctu falſi obiecti qð ſit dei gr̃a dignũ. ⁊ vltra h̃
in omni actu ſuo ad infidelitatem quo de di-
recto nouum pccm̃ ɔmittit. Sic nec aliq̃s ali
us ſiue ſit xp̃ianus: ſiue infidelis q̇ credit ſim
pl'r obiectũ humane felicitatis cõſiſtere in p̃-
ſenti vita ⁊ non in futura: põt aliquid mere-
ri apð deũ in oibus opib⁹ ſuis moralib⁹. Et
vltra h̃ tot peccata committit quot opa mo-
ralia dirigit ſimpl'r ſub obiecto pñtis felici-
tatis. O quot dñi terrarum: o quot duces: o
quot barones ⁊ imperatores: o quot curiales: o
quot increduli xp̃iani viuũt ſimpl'r ſub ſpe ⁊
obiecto pñtis felicitatis: quoꝝ oẽs ṽtutes ſeu
opa in eoꝝ morte falſa ⁊ erronea apparebũt
Et ſic pȝ primũ obiectũ credit õis. ꝙ cũ nõ ſit
veꝝ obiectũ fidei: nullus ꝑꝑ illud dȝ opari ali
qð. Scðm obiectũ reſpectus vel finis quo ali
q̇ multa opa bona in hac vita faciũt ⁊ opan-
tur dĩ obiectũ defectionis. Multi tunc quip-
pe qui ⁊ ſi credant in vero obiecto fidei: qð
deus eſt. tñ ꝑꝑ illud obiectum ⁊ illum finem
pauca ⁊ minima bona operantur. Et econtra
magis ardua ⁊ maxima opa faciũt pro obie-
cto alicuius auaricie atq̃ȝ mũdane cupidita-
tis q̃ȝ pro obiecto diuine maieſtatis. De q̃b⁹
Greg. i moral. ⁊ ponitur. xlvij. di. c. Oẽs. ait
Omnes huius ſeculi dilectores in terrenis re
bus fortes ſunt in celeſtibus debiles. Nam

pro temporali gloria vſq̃ȝ ad mortẽ ſudare
appetunt: ⁊ pro ſpe ꝑpetua: nec parꝝ quidẽ
in labore ſubſiſtũt: ꝓ terrenis lucris q̃ſlibȝ
iniurias tollerãt: ⁊ pro celeſti mercede vl' te
nuiſſimi verbi ferre ɔtumelias recuſant: ter-
reno iudici tota ẽt die aſſiſtere fortes ſũt: in
oratiõe vero corã deo vel vnius hore momẽ
to laxant: ſepe nuditatẽ: deiectionẽ: famẽq̃ȝ
ꝓ acqrẽdis diuitijs atq̃ȝ honorib⁹ tollerãt
⁊ eaꝝ reꝝ ſpe ꝑ ſe abſtinẽtiaȝ cruciant: ad
quas adipiſcẽdas feſtinãt. ſupna aũt labo
rioſe querere tãto magis diſſimulant: q̃ȝto
magis ea retribui tardi⁹ putãt hi itaq̃ȝ q̃ſi
malaꝝ arboꝝ more deorſum vaſti ſunt ſur
ſum anguſti: qr fortes i inferiorib⁹ ſubſiſtũt
ſed ad ſupiora deficiũt. Peto igiẽ an opa
taliũ q plura faciunt ꝓ obiecto mũdi. q̃ȝ ꝓ
obiecto di: corde: ore: ⁊ ope: ſint grata ⁊ me
ritoria: ⁊ ſalutifera i cõſpectu dei ⁊ ſint opa
vere fidei: Clamans rñdeo ꝙ nõ. Nã q̃ſq̃ȝ
ẽt ſecularis pretermitto religioſos teneẽ ſal
tem habitu ⁊ affectu plura opa facere pro
obiecto dei q̃ȝ pro obiecto mũdi qð quintu
pliciter ꝓbaẽ. Primo auctoritate. Secũdo
rõne. Tertio exemplo. Quarto argumento.
Quinto figura. ¶ Primo probo aucte ꝙ
plura quiſq̃ȝ teneẽ facere ꝓ obiecto dei q̃ȝ
ꝓ obiecto mũdi. Nã Mat. vi. c. ꝑcipit dñs.
Primũ querite regnũ dei ⁊ iuſtitiã eius: ⁊
hec oia adijcienẽ vobis. Et ibidem ait dñs
nobis. Ne ſolliciti ſitis aie vr̃e qd mandu-
cetis: neq̃ȝ corpori veſtro quid induamini:
nõne anima veſtra plus eſt q̃ȝ eſca: ⁊ corp⁹
plus q̃ȝ veſtimentũ: Nolite g̃ theſaurizare
theſauros in terra vbi ⁊c: ¶ Scdo h̃ idem
ꝓbo rõne ſuperationis. Fundamentũ rõis
ponit phs. i. Ethicoꝝ. ⁊ 3. topico. In bonis
ſemp eligibilius eſt qð eſt melius ⁊ plura
bona potius q̃ȝ pauciora. pȝ h̃ regula. Ecce
ſi qs preponit tibi vnã vnciã auri ⁊ alteraȝ
argenti: certe preeliges potius auꝝ q̃ȝ argẽ
tũ. Itẽ ſi qs tibi ꝓpoñat. x. libras auri ⁊ ali⁹
xx. citius eliges. xx. q̃ȝ. x. Quo preſuppoſito.
certũ eſt ꝙ bona ſpũalia ⁊ celeſtia ſunt me
liora incõpabiliter q̃ȝ bõa tpalia: eo ꝙ ſunt
pertinentia ad ipſaȝ aiam ad cultũ diuinũ
⁊ ad acqrẽdũ infinita ⁊ eterna bona regni
celoꝝ. ergo per ɔ̃ñs quiſq̃ȝ teneẽ ſe exerceẽ
in ſpũalibus bõis ⁊ illa preeligere q̃ȝ in ter
renis diuitijs. Et cõfirmaẽ iſta ratio. Nam
phs. ix. Ethi. dicit. Denominatio ſemp fit a

nobiliori. ⁊ Cõmentator ſup. viij. phyſi. di.
Nomen ꝑ prius dr̃ de forma. Deinde v̾ cõ
poſito: ex ɔ̃ñti vero de mã. Et hoc p̃ſuppoſito
ꝙ denoiatio ſemper ſit a nobiliori: ⁊ actus
prius dr̃ de forma q̃ȝ de mã: certũ eſt ſcðm
phm. 2. de aia ꝙ hõ cõpoſitus eſt ex duab⁹:
vȝ mã ⁊ forma: ſiue corpore ⁊ aia: ⁊ hõ ma
gis denoiaẽ hõ ex parte aie q̃ȝ ex parte cor
poris. vñ phs. ix. Ethi. ait. Hõ eſt maxie in-
tellectus: ⁊ rõ. Q̃ð ſi ſic eſt ꝙ hõ denoictur
prius ex aia ⁊ rõne q̃ȝ ex ipſo corpore: mãi-
feſtũ eſt ꝙ prius dȝ ꝑponi anime obiectũ ⁊
bonum ſuũ q̃ȝ corporis ſicut cibus magis
preponitur domino q̃ȝ ſeruo. Sed obiectuȝ
anime que ẽ ſpiritualis: ſunt bona ſpũalia.
obiectũ vero corporis quod eſt quid mate-
riale ſunt bona materialia: igiẽ cum anima
vt patet ſit nobilior corpore. ɔcluditur pro
tanto ꝙ res ſpirituales concernentes ipſaȝ
animaȝ per prius amande ſunt eligende ⁊
querende q̃ȝ res tranſitorie ⁊ tẽporales con
cernentes conſeruationem corporis morta-
lis ⁊ ipſius delectationẽ. O igitur auare: o
cupide: o amator diuitiarũ: o luxurioſe: qui
plus te occupas in terrenis ⁊ carnalib⁹ bo
nis: q̃ȝ in virtutib⁹ ⁊ operib⁹ ſpiritualibus
ſcito ꝙ niſi chartã reuoluas. i. ꝙ violentiaȝ
plus tibi nõ facias in querẽdo ſpiritualia
bona q̃ȝ terrena: nũq̃ȝ poteris regnũ celoꝝ
ingredi. Q̃ð cõfirmans dñs Matth. xi. dic̃
Regnũ celoꝝ vim. p. ⁊ vi. r. illud. Et Hiero
nymus ad Euſtochiũ ait. Niſi vim facias:
celorum regnum nõ capies: niſi pulſaueris
importune panem non accipies ſacramen-
ti: an non videtur tibi grandis violentia cũ
caro concupiſcit eſſe quod deus: ⁊ illuc vn-
de angeli corruerunt: angelos iudicatura
velle ɔſcendere: Egredere ergo pauliſper e
corpore ⁊ ob preſentes labores ante oculos
tuos depinge mercedẽ quam nec oculus vi
dit: nec auris audiuit: nec in cor hois aſcen
dit. hec ille. Ad quam violentiam faciendaȝ
hortatur dñs Matth. vij. di. Intra per an
guſtã portam. ſ. ſpiritualiũ virtutum: quia
lata eſt porta ⁊ ſpacioſa eſt via: ſcilicet mũ
dane cupiditatis que ducit ad perditionem
⁊ multi intrant per illam quã anguſta por-
ta, ⁊ arta via que ducit ad vitam ⁊ pauci
ſunt qui inueniunt eam. Proinde Ambro-
ſius ſuper Lucã ait. Indecorum eſt ſollicita
re de cibo ⁊ veſtimento corporis: cũ poſſis

habere regnū:q̄ſi dicat. O xp̄iane tu cecus
es quādo te occupas in reb⁹ caducis ⁊ ter
renis:in eo tempe in quo poſſes ꝑ aliquod
paruū ⁊ ſpūale bonū lucrari regnū di. Nā
vtilius eſt homini paruū ⁊ ſpūale bonū q̄
ſimul oēs diuitie mundi. dicente propheta.
Melius eſt parū iuſto ſup diuitias peccato
rum multas. Et hoc ad confuſionē quorun
dam:qui dicūt cū aliquis ingredit̄ religio-
nē.oino vadit ad religionē quia ei non ſuf
ficit anim⁹ ꝑmanendi ad mundū nec vult
laborare ⁊ huiuſmōi. Sed o ignorātia mun
dana:o groſſities amatoꝝ mundi.o cecitas
cōſumata. An videt̄ tibi eſſe vilis animi q
ideo mūdū fugit:vt per labores virtutū ſpi
ritualiū:regnū celoꝝ acquirat: ¶ Tertio
hoc idem probo exemplo domini noſtri Je
ſu xp̄i:qui vt habet̄ Luce.ij.ca. Cum eēt an
noꝝ duodecim aſcendēs in hieruſalē in die
feſto remāſit ibidē tribus diebus ignoranti
b⁹ parentib⁹ ſtans iugiter in templo in me
dio doctoꝝ audiens illos ⁊ interrogās:ita
vt omnes mirarent̄ ſup prudentia ⁊ reſpō
ſis eius. Vn̄ Joſeph ⁊ Maria poſt triduū
eum inuenerūt. Cui mater dixit:fili qd feci-
ſti nobis ſic: Ego ⁊ pa.t.d.q.te. Quib⁹ ipſe
reſpondit. Et quid eſt ꝙ me querebatis ⁊c.
quaſi diceret. Nonne debetis ſcire:q: non
veni ſolum vt placerē vobis:vt ſolū cōuer-
ſationē vrāꝫ haberē:ſꝫ vt ſaluarē pctōres:
⁊ vt facerē res magis ſpūales:⁊ ꝑponerem
voluntatē patris celeſtis volūtati parētum
carnaliū: Exigebat aūt tūc ratio:ꝙ magis
in illo triduo remaneret cum doctoribus:q̄
cū parentib⁹:quia ꝑꝑ fructū ſecutū ex hoc:
maior honor patris celeſtis ſubſecut⁹ eſt.
Quo xp̄i exemplo qlibet edocet̄ q̄rere ma-
gis res ſpūales ꝑtinentes ad honorem dei
ſalutem ꝓpriam atq̄ꝫ proximoꝝ:q̄ tēpora
lia bona. ¶ Quarto hoc idem ꝓbo argu-
mento ſeu ſimilitudine. Nam Matt.vi.di.
Reſpicite volatilia celi q̄m nō ſerunt neqꝫ
metūt:neqꝫ cōgregāt in horrea:non ne ma-
gis pluris eſtis illis: Cōſiderate ēt lilia agri
q̄ō creſcunt:non laborant neqꝫ nēt. Dico
autē vobis q̄m neqꝫ Salomon in oī gloria
ſua coopꝫus eſt ſicut vnū ex iſtis. Si enim
fenū agri quod hodie eſt ⁊ cras in clibanū
mittit̄ deus ſic veſtit:q̄to magis vos mini-
me fidei: Nolite ergo ſolliciti eſſe dicentes.
Quid manducabim⁹ aut qd bibemus aut

quo opꝫiemur. ſcit eni pr̄ veſter q̄r hꝭ oib⁹
indigetis. hec ibi. vbi ait glo. Si pater cele-
ſtis curam hꝫ de volatilib⁹ de liliꝭ de feno
rōne carentib⁹:magis habebit curā de hūa
no corpore cui⁹ aīa terrena deſpiciēs in ſpi
ritualib⁹ ſe exercet. Nec eſt dubitādū quin
deus ꝓuideat ſpūaliter viuentibus ⁊ vite
ſubſidia adminiſtrat:ꝑꝑ qd ipſe dominus
Matt.vij.arguit quoſdā puſillanimes.di.
Quis ex vobis hō quē ſi petierit filius ei⁹
panē nūqd lapidē porriget ei: Aut ſi piſcē
petierit:nunqd ſerpētē porriget ei: Si ergo
vos cū ſitis mali:noſtis bona data dare fi-
liꝭ veſtris:q̄to magis pater veſter qui i ce
lis eſt dabit bona petentibus ſe: Ex quo ar
gumēto ⁊ ſilitudine pꝫ ꝙ ſpūalia bona pre
cedere ſemꝑ debēt tꝑalia. Ad hunc ſenſum
ēt trahitur dictū phi licet ipſe non in codē
fine dixerit. viij. Phiſicoꝝ dicēs. Dignum
eſt preponi nobilius vili:⁊ prius poſteriori:
patꝫ ſimilitudine. Nam quia aqua ē nobili
us elementum terra:⁊ aer q̄ aqua:⁊ ignis
q̄ aer:idō naturaliter vnū precedit reliquū.
Sic a ſimili cū ſpūalia bona ſint nobiliora
tempalibus:idō incōꝑabiliter ꝑcedere. dbēt.
¶ Quinto dēiqꝫ h idē probo figura. Nam
legit̄ tertij Re.xvij. ꝙ helias dixit cuidā vi-
due. Da mihi paululū aq̄ in vaſe vt bibā:
cumqꝫ illa ꝑgeret clamauit poſt tergū ei⁹.
dicēs. Affer mihi obſecro ⁊ buccellā panis
Que reſpōdit. Viuit domin⁹ quia non ha
beo panē:niſi q̄tum pugillus capē pōt fari
ne in hydria ⁊ paululū olei i lechito. In col
ligo ligna vt faciam illud mihi ⁊ filio meo:vt
comedamus ⁊ moriamur. Ad quā Helias
ait. Noli timere:ſed vade ⁊ fac ſicut dixiſti.
Verūtamē mihi prius fac de ipſa farinula
ſubcinericiū panē ⁊ affer ad me:tibi autem
⁊ filio tuo facies poſtea. hoc autē dicit dn̄s.
Hydria farine nō deficiet:nec lechitus olei
imminuet̄ vſqꝫ in diē qua daturus ē domi-
nus pluuiā ſuper terrā. Que ſtatim abijt ⁊
fecit iuxta ꝟbū Helie:⁊ comedit ipſe ⁊ illa
⁊ domus eius. Et ex illa die hydria farine
nō defecit:⁊ lechit⁹ olei nō eſt imminutus iu
xta verbū domini quod locutus fuerat ad
Heliā. Nota igitur poſt narrationem hiſto
rie qualiter Helias dixit. Fac mihi prius
ſubcinericium panem:ad oſtendendum. O
anima diffidens ⁊ incredula: ꝙ primo fa-
cias que deus precipit:⁊ prius queras que

ſunt ad honorem dei:⁊ poſtea de⁹ tibi ꝓui-
debit de ceteris:ita vt nihil deficiat:ſicut fe-
cit ⁊ vidue. Ex predictis omnib⁹ patet:qua-
liter opera omniū illorum qui magis cupidi
ſunt ⁊ ardētes circa obiectum terrenorum
bonorū:q̄ circa obiectum ſpūaliū virtutū
atqꝫ diuine voluntatis:prorſus inutilia ſūt
ad ſalutem. Et patet ſecundum obiectū ꝓ-
pter quod multa opera quāuis de ſe bona:
quia tamen non ſiunt debito fine vel cōue
nienti intentione:apud deū reputantur ſine
merito ⁊ ſimiliter inutilia:quod obiectū dici
tur obiectum defectionis ¶ Tertium obie-
ctū reſpectus vel finis quo aliqui multa opa
bona faciunt ⁊ operantur:dicitur obiectum
confuſionis vel verecundie. Multi ſunt.n.
qui plura bona faciunt:non propter obie-
ctum ⁊ finē placendi deo aut diuine volun-
tati:ſed ſimpliciter propter obiectū ⁊ finem
euitandi humanam verecundiā ⁊ munda-
nū pudorem atqꝫ preſentis vite cōfuſionē.
Ecce ꝙ multi ſepius confitentur ⁊ cōmuni
cant. vadunt ad miſſas ⁊ ad predicatiōes.
Reſtituunt aut in toto aut in parte mala
ablata:elemoſynas largiuntur religioſis vl'
pauperibus:abſtinent ſe a multis peccatis
⁊ alia bona huiuſmodi faciūt. Que omnia
non propter deum faciunt:ſed ne a ceteris
chriſtianis digito ſignentur:aut ſumāt vere-
cundiā atqꝫ confundant̄. Pēto igitur an
opera talium qui omnia faciunt:non pro
obiecto dei beneplaciti:ſed ſimpliciter pro
obiecto euitādē ꝟecūdie ⁊ confuſionis:ſint
grata accepta meritoria ⁊ ſalutifera i ꝯſpe-
ctu dei. Certe clamās reſpōdeo ꝙ nō:quod
tripliciter probo. Primo auctoritate. Secū
do ratione. Tertio exēplo. ¶ Pīo probo
auctoritate. Nā Eccleſiaſt. quarto. Eſt con
fuſio adducēs peccatū:⁊ eſt confuſio addu-
cens gratiā. Vbi gloſa ait. Qui bonū ſinit
agere:propter pudorē ⁊ bonum operatur:
nō propter deū:ſed propter hominū verecū
diam:⁊ mala agere dimittit propter mundi
cōfuſionē:nec gratiā a deo meret̄ nec glori
am. hec glo. Nota tu ſapiens huius gloſe
ꝟba:⁊ ſigna miſteria. Tria enim hec gloſa
dicit. Primum ꝙ qui bonum dimittit face-
re propter verecundiam mūdi:talis nō me-
ret̄ gratiā dei nec gloriā. O quot ſunt de
iſtis qui bona non faciunt ne confuſionem
a mūdo recipiāt. Nā multi reſtituerent ali-

ena ſed propter verecundiam mūdi ne pau
peres inter alios videant̄ reſtituere nolunt.
Sed vhe talibus:q: melius eēt eis modi-
co tꝑe eſſe pauperes propter deū:q̄ infinito
tꝑe. Sicut patet de diuite epulone: qui vt
habetur Luce.xvi. Jā tot annis guttā aque
mendicabat ⁊ nunq̄ habere potuit. Multi
etiam viri ⁊ femine aſſumerent habitū peni
tentie ⁊ tertij ordinis:ſed propter verecundi
am mundi hoc bonū relinquūt. O munda-
ni traditores. O mundani ceci. O munda-
ni inimici animarum veſtrarū:cur verecun
damini facere bonum:quod ē laudabile: ⁊
non verecundamini facere malū vane ⁊ ſu-
perbe viuere ꝙ ē vituperabile. Sequit̄ ſecū
do glo. ⁊ dicit:ꝙ qui bonū oꝑatur non ꝑꝑ
deum:ſed propter humanā verecundiā:ta-
lis nec gratiā dei meret̄ nec gloriā. O quot
ſunt de iſtis qui multa bona ꝓpter verecū
diā mundi faciūt:que nō facerēt propter de
um. Ecce ꝙ vnus nō vult remittere:iniuriā
inimico propter deū:quam tamē remittit ꝓ-
pter amorē alicuius domini ſeu partialis
Similiter meo tempore accidit in quadam
ciuitate ꝙ vnus ciuis de principalioribus ci
uitatis infirmatus ad mortem: noluit vnq̄
confiteri nec cōmunicare propter deum: q̄-
uis rogaretur a q̄pluribus ſacerdotibus ⁊
religioſis:tandem rogatus a domino ciuita
tis qui eum perſonaliter viſitauit:vt propter
amorem ſuū confiteret̄ ⁊ euchariſtiam ſuſci
peret:libentiſſime inqt amore veſtri hec om
nia faciam quod ⁊ fecit. O miſerabilis con
ditio humane creature. O ineſtimabilis ſu
perbia intellectualis anime. O deteſtanda
malignitas perueroꝝ filiorum Adam. Ec
ce q̄ plures plura faciunt propter homines
q̄ propter deum: tam q̄ ſi homines morta-
les deo potentiores eſſent. Sed ve talib⁹:q:
tales vt dicit gloſa:nec gratiam dei vnq̄ me
rebuntur nec gloriā. Sequitur gloſa ⁊ tertio
dicit. ꝙ qui mala dimittunt non propter dei
amorem: ſed propter verecundiā hominum
mundi: tales nec gratiam dei merentur nec
gloriam. O quot ſunt viri ⁊ mulieres q ab-
ſtinent ſe a furtis ab homicidijs ab adulte-
rijs ab iniuſticijs ⁊ huiuſmodi: non propter
deum:quia quo ad ipſum iam hec omnia ſi
cut in corde ſic ⁊ in opere cōſumaſſent:ſꝫ ſo
lum propter timorē ⁊ verecundiam mundi.
Sed vhe etiam talibus: quia nunq̄ mere

buntur gratiam dei nec gloriā. ¶ Secūdo
etiā probo ratione cōſummationis: ꝙ q agit
multa bona opera nō propter deū: ſed pro-
pter obiectū mundane verecūdie eius ope
ra ſunt oīno inutilia ad ſalutē. Fundamen
tū rōnis ponit phūs primo Politicoꝝ di..
Voluntas tā ad bonū q̄ʒ ad malum prom
pta: etiam ſine opere cum facultas deſit cō-
ſummata ē. hec eadē ſententia ponitur. 5. q.
vij. c. In grauib⁹. ⁊. xxiij. q. i. c. odi. Et. xiij.
q. v. ca. ſi quid. Et de pe. di. i. c. quem penitet
ibi di. Volūtas apud deū pro ope reputaī.
Et. xv. q. vi. ca. ſi ſacerdotibus. di. Amplius
reſpicit de⁹ ad cognitiones ſpontaneas q̄ʒ
ad actus. Et Ambroſius dicit. ⁊ ponitur in
ſecundo ſen. di. xxxviij. c. ſolet queri. Affect⁹
⁊ intentio operi tuo nomē imponunt: patet
hec regula per dñm Matth. v. dicēte. Qui
viderit mulierem ad concupiſcendum eam
iam mechatus eſt eam in corde ſuo. Quod
confirmans Auguſtinus libro de libero ar-
bitrio. ⁊ ponitur de pe. diſtin. i. ca. Si cui ait
Si cui non cōtingat facultas cōcubādi cum
aliena cōiuge ⁊ planū eſt eum aliquo modo
hoc cupere ſi poteſtas daret: non min⁹ reus
eſt: q̄ʒ ſi in ipſo facto cōphenderet. Et idē
Aug. hoc aliter exēplificat de habentib⁹ vo-
luntatē ſumendi euchariſtiā ⁊ non valenti.
vt pʒ de cō. diſt. 2. ca vt qd pa. ait. Ut qd pa
dentē ⁊ ventrē crede ⁊ māducaſti: credere. n.
in eū h eſt panē ⁊ vinū manducare q credit
corde in eū māducat eū. Quo preſuppoſito
vʒ ꝙ ſola voluntas apd deū ꝓ facto habet.
Peto an talis qui facit bona opera ꝓpter
verecundiā mundi: ceſſante verecundia feciſ
ſet illa propter deū: certum eſt ꝙ non. Qd ſi
ſic eſt: cū deus reſpiciat voluntatē pro opere
concludo ꝙ in conſpectu dei oīa opera que
talis facit ex verecūdia: ſic ſūt facta ac ſi nul
la opera feciſſet. Similiter qui peccatū non
facit: non propter deū: ſed ſolū propter vere
cundiam mundi: ſic eſt in conſpectu dei ac ſi
illud feciſſʒ ⁊ actualiter ꝯſummaſſet. ¶ Ter
tio probo exemplo: vʒ ꝙ qui bona agit ſolū
pro obiecto ⁊ fine humane verecūdie euitā
de ⁊ non propter deū: eius opa inutilia ſunt
ad ſalutem. Legitur de quadam filia virgi-
ne cuiuſdam nobiliſſimi principis romani.
que cum vellet ingredi monaſteriū prohibi-
ta eſt: tandem inſtigante inimico cum quo-
dam famulo domus carnaliter peccauit: ⁊
tempore debito peperit filium: ignorantib⁹
autem parentibus occidit eum: que ob vere
cundiam hominum: ne rea proderetur: in
dictum monaſterium eſt ingreſſa: cuʒ tamē
decreuiſſet nullaten⁹ ingredi. Quid plura:
Ieiunare cepit in pane ⁊ aqua vſq̄ʒ ad mor
tē: quotidie diſciplinabat corpus ſuū. Iugi
ter vigilabat ⁊ lachrymabatur: ⁊ tot opera
bona faciebat ꝙ a ſororib⁹ monaſterij ſan
cta iudicabatur: ⁊ ecce tandē ad punctum
mortis deducitur. Cui abbatiſſa per obediē
tiam precepit. ꝙ ſi poſſibile foret poſt mortē
ad eā reuerteretur: vt meritū ſuaꝝ bonarū
opationū cognoſcere poſſet: mortē illa ſum
mo mane: in ſequenti nocte preſentat a de-
monib⁹ abbatiſſe cathenis igneis vbiq̄ʒ con
ſtricta. Cui cū abbatiſſa pciperet: cur ſic iſe
liciter eēt dānata cum innumerabilia bona
opera feciſſet: lachrymoſa voce reſpondit.
Scias ꝙ omnia bona opera que in mona-
ſterio feci ſolum feci propter verecundiam
mundi non propter deū: ne publicarer mo-
naſterio ⁊ parētib⁹ meis quoddā ſecretū de-
lictum quod in domo parentū meoꝝ cōmiſi.
Ideo omnia opa mea perdita ſunt: ⁊ quia
illa non feci propter deū: ſic ſunt ac ſi nun-
quā ea feciſſem: ⁊ ꝓpter hoc merito in eter
num dānata ſum. Quibus dictis cum ma-
gno vlulatu diſparuit. Ex predictis omnib⁹
patet: qualiter omnia opa illoꝝ qui magis
ꝓpter verecundiā hominū: q̄ʒ propter deū
bene faciunt: oīa ſunt inutilia ad ſalutem: ⁊
ſic per conſequēs patet declaratio triū obie
ctoꝝ integritati vere fidei repugnantiū que
ſunt prorſus inutilia ad ſalutem. A quibus
nos preſeruare dignetur clementiſſim⁹ de⁹:
qui ſolus deus eē obiectū debet noſtrorum
operum. Cui ſit ſemper omnino honor ⁊ glo
ria. Per infinita ſecula ſeculoꝝ amen.

¶ Feria quarta poſt dominicam de paſſio
ne. Iterum de ſexta excellentia: videlicet de
integritate ipſius ſacratiſſime fidei.

Opera q̄ Ego
facio in nomine patris mei
hec teſtimonium perhibēt
de me. Scribuntur hec
vba Ioā. x. c. ⁊ in euange-
lio occurrentis ferie. Poſt ſacri euāgelij lra
lem ⁊ moralem expoſitionem egregij ciues:
ex quo heri declaraui de ſeptima circunſtan
tia integritatis fidei: que dicitur obiectiōis:
ſimiliter tria obiecta habeo in preſenti ſer-
mone declarare: quorum.
¶ Primū dicitur obiectum Afflictionis.
¶ Secundū dicitur obiectū Retributionis.
¶ Tertiū dicitur obiectum offenſionis.

¶ De tribus alijs obiectis fidei ſacratiſſi-
me repugnantibus.

p Rimum igitur obiectū ſed quartū
in ordine ſeu reſpect⁹ vel finis quo
aliqui multa bona opera in hac vi
ta faciunt ⁊ operantur: dr̄ obiectū afflictōis
Cōtingit ſepius ꝙ multi multa bona faciūt
reſpectu multiplicis pene aut reſpectu pene
inferni: aut reſpectu pene corporalis quaʒ
ex infirmitate patiūtur: aut reſpectu pene ec
cleſiaſtice euitande: que pcipit extra de peni.
⁊ re. capi. omnis vtriuſq̄ʒ ſexus: ꝙ q̇ ſaltem
ſemel in anno nō confitetur: nec cōmunica
tur: nō dimittatur ingredi eccleſiā: ⁊ ſepultu
ra aſini ſepeliatur. Et hoc experientia docet:
ꝙ in morte ⁊ ante morteʒ ꝓpter fugiendas
inferni penas: ⁊ ꝓpter ſanitatem corporis
recipiendā: ſimiliter ad euadendū eccleſiaſti-
cam penā multi ꝯfitentur: multi reſtituunt:
multi dimittūt cōcubinas: multi ſumunt eu
chariſtiam: multi deponūt vanitates ⁊c. hu-
iuſmodi peccata. Que tn̄ omnia nullatenus
faciunt pro obiecto dei: nec pro eius amore
⁊ charitate. Peto igitur an opera taliū qui
omnia bona opera predicta faciunt nō pro
obiecto dei amoris: ſed ſolū pro obiecto tri
plicis pene ⁊ afflictionis iam dicte euitande
gratia meritoria vt ſint ⁊ accepta in ꝯſpectu
dei. Certe clamās. Reſpondeo ꝙ non: quod
tripliciter probo. Primo auctoritate. Secū
do ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo pro
bo auctoritate. Nā dicitur: extra de his que
vi metus vel cauſa fiunt. ca. ad audientiam.
Que vi metus vel cauſa fiunt carere debent
omni robore firmitatis. Item. 15. queſtio
ne ſexta. §. ex his dicitur. Cum galatis apo
ſtolus ſcriberet legalia non eſſe tenenda: ſi
ſpiritu inquit ducimini nō eſtis ſub lege. Ex
qua apparet cum qui ſub lege eſt: ideſt qui ti
more pene non amore iuſticie ſeruit: nō duci
ſpiritu ſancto: ⁊ ſi a ſpiritu ſancto non duci
tur deum minime placare poteſt. hec ibi.
Item ibidem. 15. queſtione ſexta. §. ex his di
citur Ioānes inquit in epiſtola ſua. Timor
non eſt in charitate: ſed perfecta charitas fo
ras mittit timorem: qui autē cogitur: penaʒ
timore illo ducitur: qui non eſt in charitate
qui manum comprimit non animum mutat
quo pene timentur non bonū diligitur. Hec
ibi deniq̄ʒ extra de re. iur. regula. Qui ex
timore. dicitur. Qui ex timore facit prece-
ptum aliter q̄ʒ debeat facit: ⁊ ideo non facit
hec ibi. ¶ Secundo probo ratione inordi-
nationis. qualiter opera ex timore ⁊ obie-
cto pene facta ſunt inutilia ad ſaluteʒ. Fun
damentum rationis ponit phūs tertio de ce
lo ⁊ mundo. ⁊. xi. Methaphiſice di. Bonum
ſimpliciter non eſt: quod non eſt ordinabile
in finem. patet hec regula. Nam medicina
nō dicitur bona: que nō perducit hominem
ad finem ſanitatis. Quo preſuppoſito: cer
tum eſt ꝙ opera bona facta ex obiecto pene
nō ſunt ordinabilia ad meritū eterne vite. Et
ratio eſt: quia vt dicitur ſecundo. Phiſicorū
Ea que ſunt ad finem ſemp cōueniunt cum
fine. Sicut medicina expellens infirmitateʒ
eſt cōueniens cum illo fine. Oppoſitū eſt de
bonis operib⁹ factis ſimpliciter ex obiecto
pene: quia ex quo nō fiunt principaliter per
meritum eterne vite: ſed ſimpliciter ex fine
fugiende pene: manifeſtū eſt ꝙ nullaʒ habēt
conuenientiam cum fine eterne vite. Quod
ſi ſic eſt: ergo talia opera ſunt inutilia ad me
ritum eterne vite. ¶ Tertio hoc ideʒ probo
exemplo. Nā legitur ad Hebreos. 12. ꝙ Eſau
non inuenit a deo locum penitentie nec re-
miſſionem peccatorum: ⁊ imperrationeʒ di
uine gratie: quanq̄ʒ cū lachrimis inſtanter a
deo poſtulaſſet eam. Cuius rationeʒ aſſignat
Bona. in quarto diſt. xiiij. parte ſecunda ar
ticulo primo. queſti. tertia. Id eo inquit nō
habuit a deo gratiam ⁊ remiſſionem ſuorū
peccatorum: quia non dolebat reſpectu diui
ne offenſe propter deum: ſed ſimpliciter ex
timore future pene: ⁊ ob liberationem cor-
poralis pene ſcilicet inflicte. Ex predictis
omnibus auctoritatibus patet qualiter om
nia opera illorum: qui principaliter bene
faciunt ex obiecto pene: tam preſentis q̄ʒ fu
ture inutilia ſunt ad ſalutem. Et ſic patet
quartum obiectum: propter quod mul-
ta bona opera fiunt quamuis inutilia. ⁊c.

¶Scdm obiectum ſed qntũ in ordine ſeu
reſpectus vel finis quo aliqui multa opera
bona in hac vita faciũt ⁊ opãt dr̃ obiectũ
retributiõis. Accidit ſepiſſime ꝙ plures plu
ra opera bona faciunt nõ ꝓp obiectũ diui/
ni amoris: ſꝫ ꝓpter obiectũ ꝓprie vtilitatis
ſeu retributõis tam pñtis q̃ꝫ future. Multi
enim benefaciũt ⁊ deũ laudant in ſua pro
ſperitate ꝓpter abundantiã ⁊ ꝯſeruationẽ
multoꝝ beneficioꝝ iam ſuſceptoꝝ ⁊ ſuſci/
piendoꝝ: quib⁹ ſi forte aliqua aduerſitas
accideret: ſtatim deũ maledicerent q̃ prius
ex beneficijs eũ benedicebãt ⁊ collandabãt
Multi etiã ſunt qui in corde firmiter tenẽt
⁊ etiam dicunt ore. Si nõ crederem habere
paradiſum: nec deũ vnq̃ꝫ diligerẽ: nec aliqd
boni operis pro ipſo facerem. His p̃miſſis
peto an bona opera talium qui principali/
ter nõ ex obiecto diuini amoris ⁊ bonitatis
bene faciunt: ſed ſimpliciter ex obiecto p̃ſen
tis vtilitatis ⁊ future retributionis ſint gra/
ta meritoria ⁊ accepta in cõſpectu dei: cer
te clamans rñdeo ꝙ nõ quod tripliciter ꝓ
bo. Primo auctoritate. Scdo ratione. Ter
tio diſtinctione. ¶Primo ꝓbo auctoritate
Ber. lib. de diligendo deo. dicit. Et ſi ſine pre
mio deo ſeruiri nõ poſſit: tñ ſine intuitu pre
mij deo ſeruiendũ eſt: ⁊ ſi ſine premio deus
amari nõ poſſit: tamẽ ſine intuitu mercedis
deus amandus eſt. Cauſa enim amãdi deũ
⁊ ſeruiendi deo: dei bonitas eſt. hec ille. Itẽꝫ
apoſtolus. i. cor. xiij. ait. Charitas non querit
que ſua ſunt: ſed que Ieſu Chriſti. vbi glo
ſa ait. Charitatis ꝓpriũ eſt aliquid diligerẽ:
⁊ ꝓpter ipm aliquid operare: nõ ꝓprie mer
cedis intuitu: ſed ſimpliciter bonitatis eius
reſpectu. Et glo. ſuper verba p̃s. Confitebit̃
tibi cũ benefeceris ei. ait. Quicũqꝫ confite
tur ꝓpter beneficiũ mercenarius ⁊ reproba
tus eſt tam a deo q̃ꝫ hoibus. Ideo Aug. in
ſermone de ſermone dñi in monte. ⁊ ponit̃
a magiſtro in. iij. ſen. di. xxviij. c. Sed querit̃.
Non debem⁹ inqt euangelizare vt mãduce
mus: ſed ideo manducare vt euãgelizemus
vt cib⁹ nõ ſit bonũ qd appetit̃: ſꝫ neceſſariũ
qd addat̃ vt illud impleat̃: querite p̃mũꝫ re
gnũ dei ⁊ iuſticiã eius. ¶Scdo hoc idẽ ꝓ
bo rõne liberalitatis ꝙ bona opa f̃cã ſimpli
citer ex obiecto retributionis pñtis vel futu
re nõ ſunt ſufficiẽtes ad ſalutẽ. Fundamẽ
tũ rõnis ponit dñs Bona. in. iij. di. xxvij. ar.
i. q. ij. di. Nullũ obſequiũ deo plꝫ niſi qd ex
liberalitate fit. Quo p̃ſuppoſito peto qs ſit
liberalis in obſequio. ⁊ rñdet phs. iiij. ethi/
coꝝ. di. Liberalis eſt q̃ dat aliqd boni grã.
i. ꝓpter bonũ: ⁊ recte. i. ſm̃ rectam rõnẽꝫ q̃
bus oportet ⁊ qñ oportet ⁊ hoc delectabili/
ter. ⁊ ſine triſtitia. Et. ij. ethico. ait. Liberalis
ad ſui vtilitatẽ nõ reſpicit ſed ſimplr̃ abun
dat in datione ita vt minora ſibi ipſi relin/
quat. Itẽ ex̃ de reꝝ pmu. Et ex̃ de donatio
nibus. c. i. dr̃. Hanc ſibi quoddãmodo legeꝫ
ponit liberalitatis nobilitas: vt debeat̃ ſe qd
ſpõte tribuit extimet: ⁊ niſi in beneficijs ſuis
excreuerit: nihil ſe p̃ſtitiſſe putꝫ. Si ergo vt
patet deus nõ acceptat aliquod obſequiũ
qñ fit ſine reſpectu ⁊ obiecto alicuius ꝓprie
vtilitatis ⁊ mercedis: igit̃ cõcludo ꝙ q̃ deo
obſequit̃ ſeu pro eo multa bona opera fa
cit principaliter ex intuitu ꝓprie vtilitatis:
talia opera nequaq̃ꝫ fiunt ex liberalitate. ⁊
per ꝯñs nõ ſunt deo accepta: ⁊ ꝑ ꝯñs ſunt
inutilia ad ſalutẽ. ¶Tertio hoc idem ꝓbo
diſtinctione. Nam Bonauen. in. iij. di. xxvij.
arti. ij. q. ij. querit an motus charitatis poſſit
eſſe mercenarius. Rñdet in cor. q. di. Mer
cenarius dicitur ille q̃ principaliter hꝫ obie/
ctũ ad mercedem. Nam ſi eaꝫ aſpiceret nõ
principaliter ſi ꝓpter hoc mercenarius eẽt.
Notandum igitur ꝙ duplex eſt merces: vi/
delꝫ creata ⁊ increata: tẽporalis ⁊ eterna.
Et ſm̃ hoc duplex eſt mercenarius. vꝫ bon⁹
⁊ malus: ⁊ duplex mercimonia: vna laudabi
lis: alia vituperabilis. Nam qui principali
ter faciendo bonum reſpicit ad mercedem
temporalẽ ⁊ creatam malus mercenarius ẽ
⁊ taleꝫ vituperat dominus Io. x. di. Mer
cenarius autem fugit quia mercenarius ẽ.
Ille q̃ aſpicit principaliter ad mercedẽ eter
nã de qua dr̃ Geñ. xv. Merces tua magna
nimis: bonus mercenarius eſt. Et hic merce
narius abundat tribus panibus: fidei: ſpei:
⁊ charitatis. Sic dicit Ambroſius ſuper il
lud Luc. xv. Quanti mercenarij ⁊c. De pri
ma mercimonia intelligendo non eſt du/
bium ꝙ motus charitatis nõ poteſt eẽ mer
cenarius: quia nec ille a charitate nec cũ
charitate: ſed charitati repugnat. De ſe/
cunda mercimonia dubium eſt pro eo ꝙ il/
la poteſt eſſe cum charitate: non tamen
omnino certum eſt vtrum ſit a charitate.
Nam quidam voluerunt dicere quod
non ẽ a charitate: ſed potius ab effectu na/
ture charitate cõicante. Amor enim chari/
tatis vt dicunt cum ſit amor gratuitus non
intuetur premiũ: imo facit hominẽ oĩno li/
beraliter ſeruire deo ſicut filiũ patri ſuo. Ali
is autẽ videtur ꝙ talis effectus mercenari
us poſſit eẽ a charitate. Deſideriũ. n. haben
di eternã mercedẽ ⁊ fruendi eterno bono: ẽ
deſideriũ gratie: nec ẽ amoris naturalis: nec
acquiſiti: ſed potius amoris gratuiti preci/
pue illud deſideriũ de quo dicebat Apl̃s
Cupio diſſolui ⁊ eſſe cum xp̃o. Ad effectum
enim charitatis non tñ ſpectat amare deũ
amore amicitie: imo ⁊ amore fruitionis frui
enim eſt amore inherere: ⁊ conſtat ꝙ frui deo
eſt per charitatẽ. Et ideo voluerunt aliqui
dicere ⁊ ſatis probabiliter: vt videtur ꝙ mo
tus charitatis ſm̃ aliquod gen⁹ mercimo/
nie poſſit eẽ mercenarius. ſ. ſm̃ ꝙ conſtituit
mercedẽ ſuã eẽ bonũ increatum: ad qd ten
dit ſicut ad finalẽ premiũ ⁊ deſiderat tanq̃ꝫ
omne bonũ. Ricar. autẽꝫ in quolibeto que/
rens. An deus debeat diligi propter aliquã
mercedem preſentem vel futuram. Rñ. di. ꝙ
poteſt diligi triplici fine: aut propter finem
bonitatis: aut propter finem vtilitatis: aut
propter finem vtriuſqꝫ. Primo poteſt dili/
gi deus propter finem bonitatis ſue ſine in/
tuitu alicuius mercedis: ⁊ hec dilectio non
tantũ eſt neceſſaria: ſed eſt maxime meriti:
hac tali dilectione tenetur quilibet diligere
deum: q̄r ſm̃ Apoſtolũ. Charitas non que/
rit que ſua ſunt: ſed que Ieſu xp̃i. Poteſt
inſuper diligi deus principaliter propter fi/
nem mercedis preſentis: ⁊ etiam propter vi
tam eternam habẽdã: ⁊ hec dilectio bona non
eſt. Et rõ ẽ: q̄r ſm̃ phm. viij. Ethicoꝝ. Ceſ/
ſante tali vtilitate ſtatim ceſſaret ⁊ ipſa di/
lectio. Nõ enim ſic facit vera dilectio q̃n ceſ
ſante etiam omnino vtilitate adhuc diligit.
Proinde phs ſcdo Rethorice dicit. Amare
eſt velle bonum alicui⁹ ipſius gratia. ¶Ter
tio poſtremo diligitur deus propter finẽ bo
nitatis primo ⁊ per ſe. ⁊ propter finẽ merce
dis ex conſequenti: ⁊ per accidens: ⁊ hec di
lectio bona eſt ⁊ meritoria. Et ratio eſt quia
qui deum diligit primo propter bonitatẽ ſu
am conſiderat ꝙ etiam ⁊ ſi non diligit pro/
pter premium: tamen ipſe deus ex clemen/
tia ſua ꝓpter mercedẽ ſui amoris dabit ei
vitã eternam: hoc modo diligebat deũ Da/
uid dicẽs. Inclinaui cor meũ ad. f. vi. t. in. e.
p. rc. Ex quib⁹ pꝫ ꝙ nõ licet benefacere ſim
pliciter ex obiecto retributionis pñtis vel fu
ture. Que oĩa concludẽs Augu. viij. q. i. c.
ſunt in eccl̃ſia. ait. Sunt in eccleſia quidam
prepoſiti de quib⁹ Paulus dicit. Sua que/
rentes non que Ieſu xp̃i. Quid ẽ ſua querẽ
tes nõ xp̃m gratis diligentes: nõ deum pro/
pter deum querentes: lucris inhiantes ho/
nores ab hoib⁹ appetentes. hec quãdo amã
tur a prepoſito: ⁊ propter hoc ſeruitur deo:
quiſquis talis eſt mercenarius ẽ ⁊ inter fili
os dei ſe non computet. hec Augu. Ex pre/
dictis omnibus patet: qualiter omnia opera
illorum qui principaliter faciunt ex obiecto
proprie mercedis poti⁹ q̃ꝫ ex obiecto diuine
dilectiõis ſunt inutilia ad ſalutẽ. Et ſic ꝑ cõ
ſequẽs patet quintũ obiectũ propter quod
multa bona opera fiunt q̃ꝫuis inutilia quod
dicit̃ obiectũ retributionis. ¶Tertium obie
ctum ſed ſextũ in ordine reſpectus vel finis
quo aliqui multa opera bona in hac vita fa
ciunt ⁊ operant̃ dicitur obiectũ offenſionis.
Sepe ſunt multi qui plura opera bona faci
unt: ſed tamẽ ea faciunt aut ex obiecto diui/
ne offenſionis: aut ex obiecto damnificatio/
nis proximoꝝ. Quod ſic patet. Ecce ꝙ quis
pauꝑcule mulieri elemoſynam facit ſeu ve/
ſtit illam ⁊ paſcit: que vtiqꝫ de ſe bona ope/
ra ſunt. Sed peto quo obiecto hoc facit: cer
te per obiectum adulterij ⁊ fornicationis.
Similiter vnus dat decem ducatos paupe
ri: vt exinde faciat aliquod homicidiũ ⁊ vin
dictam. Alius ſimiliter concedit denarios
alteri vt ex ipſis ille alter faciat lucrum cum
vſura. Similiter aliquis qui eſt caput par/
tis facit multas elemoſynas ⁊ beneficia par
tialibus ſuis in neceſſitate: que tamẽ nõ fa/
ceret niſi ex obiecto partis conſeruande. Si
militer in ꝯſilijs vnus bene loquit̃: ſed non
ex obiecto boni ꝯmunis: ſed ſolũ ex obiecto
alicuius vtilitatis amicoꝝ ſuorum. Simili/
ter aliquis nutrit ⁊ ſuſtẽtat ſeu facit elemo
ſynam alicui pauperi. ⁊ hoc ſolum ex obie/
cto ꝙ poſſideat omnia bona ſua poſt mor/
tem. Similiter aliquis concedit pecuniã gra
num vel vinũ in neceſſitate alteri: ⁊ licet non
paciſcatur ſecum: tamen ſperat ĩ corde ſuo
ſe propter hoc vltra capitale accepturũ. De/
niqꝫ ꝓcurator aduocat⁹ ⁊ iudex accipit cau
ſam alicuius pauperis viri vel mulieris: vt

eam defendat ſed hoc obiecto vt peccet cũ
muliere,paupere ſeu vt poſtmodum aut ex
paruo aut ex nullo precio hanc rem domũ
vel poſſeſſionẽ quã etiam iuſte defendit ab
eadẽ perſona recuperat. His omnibus pmiſ-
ſis peto an bona opera taliũ:qui principali
ter non bene faciunt ex obiecto diuine: ſeu
fraterne charitatis:⁊ diuine dilectionis ſint
grata meritoria accepta ⁊ alicuius valoris
in conſpectu dei:certe clamans reſpondeo
ꝙ non:quod tripliciter probo: Primo au-
ctoritate. Secundo ratione. Tertio ſimili-
tudine. ¶ Primo probo auctoritate. nam
xxviij.q̃one.i.c. Omnes.§. ex his dicitur.
Quicquid non fit propter deum vt ad eter-
nam valeat ſalutem inutile reputat̃ apud
deum. Unde Auguſtinus ait. Omnis vita
infidelium peccatũ eſt:nec valet vnq̃ eẽ bo
num quod abſq; deo fit. Item.23.q.vi.cap.
Jam vero.§. Ex his dicitur:ſine dilectione
boni:nullus in opibus ſuis deo placere pōt.
Gregoriꝰ etiam in moral. ait. Bonum quod
cũq; fit:niſi fiat ex bono dei vel ex bono p-
ximi:bonum nequaq̃ eſt. Deniq; Ambroſiꝰ
libro de officijs.⁊ ponitur.lxxxvi.diſtin.cap.
Non ſatis.ait. Non ſatis eſt bene velle:niſi
ſtudeas ⁊ bene facere: nec iterum ſatis eſt
benefacere:niſi id ex bono fonte:hoc ẽ ex bo
na voluntate proficiſcatur. Item extra de re
ſcrip.capi.ſedes apoſtolica.⁊ capi.ex tenore
extra de offi.dele.c.cum olim.⁊ extra de do
lo ⁊ contu.c.ex litteris.⁊ extra de emp.⁊ vẽ:
c.ad noſtram.dicitur.Fraus ⁊ dolus nemi
ni patrocinari debet. ¶ Secundo hoc idem
probo ratione finalitatis:ꝙ ſcilꝫ opera bo-
na facta ex obiecto malo inutilia ſunt. Fun
damentum rõnis ponit phs ſecũdo de ani-
ma:⁊ etiã Tho.ſecũda ſcḋe.q.quinta arti-
culo quarto.di. Species ⁊ perfectio cuiuſlꝫ
habitus ⁊ actus eorum pẽdet ex formali ra
tione obiecti:quia omnis actus ſortit̃ ſpeci
em ab obiecto.patet hec regula. Nam phi-
loſophus in Ethica dicit. Quicunq; merca
tur principaliter propter auaritiam auarus
dicitur nõ mercus. Iteꝫ ſicut obiectũ vere fi
dei eſt veritas prima:ita obiectum charita
tis eſt bonitas prima ſcilicet deus. Cum igi
tur habitus amoris proximorum procedat
ex diuino amore:eõ ꝙ habitus amoris dei ⁊
etiam proximorum ſit vnus ſm Bonauen.
in.3.diſtin.xxvij.arti.ſcḋo.queſti.tertia.licet
diuerſimode referat̃. Siquis igitur ſe auer
tat ab obiecto charitatis:quod ẽ deꝰ a quo
dependet amor proximoꝝ:neceſſe eſt omni
no ꝙ bonitas vere dilectionis proximorum
totaliter perdat ſpeciem ſuam:q2 vt dicitur
ij.phiſi. Remota cauſa ſemper remouetur ⁊
eius effectus. Et ideo ſi primus ab aliquo
charitate priuato diligatur:diligit̃ ſimplr ex
quadam amicitia naturali requiſita:ſed nõ
ex infuſa ⁊ gratuita dilectione dei.hoc pre-
ſuppoſito videlicet ꝙ remoto primo obiecto
habitus ⁊ actus remouetur ⁊ eorum perſe
ctio:certum eſt ꝙ obiectum perfectum ⁊ ve
rũ omnium operationum deus ẽ. Cum igit̃
quis non habet deũ pro obiecto in operibꝰ
ſuis:ſed potius habet pro obiecto aliquod
malũ quod ipſi deo opponit̃:patet ꝙ talis
remouet proprium obiectũ.ab operibꝰ ſuis.
Quod ſi ſic eſt:ergo neceſſario concluditur
ꝙ omnia eius opera imperfecta ſunt. Sed
nihil ꝙ eſt imperfectum eſt deo gratum ⁊
acceptum:igitur manifeſtum eſt ꝙ omnia ta
lia opera ſunt inutilia ad ſalutẽ:⁊ ꝙ plus ẽ
dico ꝙ omnia talia opera licet de ſe bona
ſint reſpectu tamen mali finis ⁊ obiecti ra-
tionabilia non ſunt ⁊ ſingula ſingulas pe-
nas merent̃ apud deũ. Et rõ ẽ:quia vt dicit̃
.iiij. Thopicoꝝ. Cuius finis bonus: ipſum
quoq; bonum:⁊ econtra:cuius finis malus
ipſum quoq; malũ. Quod ſi ſic ẽ cũ omnia
predicta opera fiant ex obiecto ⁊ fine malo:
ſequitur ꝙ etiam ipſa mala ſunt:ꝙ ſi mala
ſunt:ergo merent̃ penã ⁊ non gloriã. ¶ Ter
tio hoc idẽ probo ſimilitudine. Nã Augu.in
libro de natura demonũ:⁊ ponitur. xxvi.q.
iiij.c.i.igit̃ ait. Diuini omnes dei ſunt quaſi
deo pleni:diuinitate enim plenos per opera
ſe ſimulant:⁊ aſtutia quadam fraudulenta
futura contra deum coniectant. Ex qua ſimi
litudine datur intelligi ꝙ ſicut diuini ⁊ etiã
malefici qui multa bona opera faciunt ſiue
faciendo res perditas inuenire: ⁊ diuerſos
a ſuis egritudinibus liberari non ſunt deo
grati:quia faciunt opera ex obiecto malo: vi
delicet ex auxilio demonum. Sic nec a ſimi-
li opera bona facta ex malo obiecto grata
ſunt in conſpectu dei. Aliam ſimilitudinem
ponit Albertus magnus libro de animali-
bus de quodam piſce marino: qui ſirena
nuncupatur. hic piſcis marinus a medio
ſupra pulcherrimus eſt ad videndũ: ⁊ nau-
tas mare tranſeũtes audientes dulcedinẽ
ſui cantus facit dormire:quod totum facit
hoc fine vt poſt cantũ ⁊ dormitionẽ naueꝫ
mergat vel nautas occidat ⁊ comedat.pro-
pter hoc ſapientes naute obturãt aures ſu
as ne dulcedine ſui cantus capiant̃. Mora
liter ⁊ ſpũaliter per ſirenaꝫ que ẽ pulchra ⁊
dulcis cantus intelligũtur opera bona:que
de ſe dulcia ſunt ⁊ laudabilia:ſed p finem
eius qui eſt hominũ ſubmerſio intelligitur
obiectum malum eorundẽ operũ:qḋ vtiq;
eſt cauſa ſubmerſionis ⁊ infectionis omniũ
bonorũ operum. Et ideo Boetius proſa pri
ma primi libri. Compat opera bona facta
ex malo obiecto meretriculis:⁊ eidem ſirene
piſci marino di. Quis inquit has ſcenicas
meretriculas ad hunc egrum permiſit acce-
dere que dolores eius nõ modo villis foue-
rent remedijs:verũ dulcibus inſup alerent
venenis.hec ſunt eniꝫ que infructuoſis affe
ctum ſpinis vberem rõnis fructibus ſegetẽ
necant:hominumq; mentes aſſuefaciũt mor
bo:nõ liberant ſed abite potius ſi res vſq;
in exitum dulces meiſq; cũ muſis curãduꝫ
ſanãdumq; relinquite.hec ibi. Deniq; tali-
bus bona opera ex malo fine facientibꝰ eue
niet quod ſemel demoni contigit. Legitur
enim ꝙ cum quidã enorme peccatuꝫ cõmi-
ſiſſet ⁊ illud confiteri non auderet tandem
imminente mortis articulo habuit volunta
tem confitendi. Timens aũt diabolus ne il
lud ſacerdoti confiteretur:transfigurauit ſe
in ſpẽm ſacerdotis ⁊ dixit homini illi. Ecce
tu grauiter infirmaris fac confeſſionẽ tuaꝫ
vt ſalutem conſequaris. Facta autem con
feſſione diabolo:dixit iſtud peccatum valde
horribile ⁊ abhominabile eſt:⁊ multos ſcan
dalizare poteſt. Idcirco iniungo tibi ne de
cetero ↄfitearis illud alicui ſacerdoti. Mor
tuo autem illo homine allegabat diabolus
ꝙ animã habere deberet eo ꝙ hõ ille nunq̃
vero ſacerdoti confeſſus fuiſſet. Bonus aũt
angelus econtrario dicebat ꝙ bona ⁊ ſim-
plex intentio hominem illũ ſaluare debebat
maxime ꝙ diabolus ei patrocinari minime
debebat. Tandem dominus iudicauit pro
illo homine:⁊ iuſſit animam ad corpus redi
re:vt confeſſionẽ faceret ſacerdoti:⁊ de pec
cato penitentiam ageret:⁊ vltra hoc quia
diabolus audierat illum in confeſſione ma
lo fine:vt ſcilicet alteri ſi vinceret non confite
retur:⁊ per conſequens damnaretur:tot pti
culares penas iniũxit dñs diabolo quot ſin
gularia peccata audierat ab illo in cõfeſſio
ne. Sic a ſimili dico ꝙ quilibet tot penas a
deo ſuſcepturus ẽ.quot opera bona ex ma
lo obiecto ⁊ fine fecit. Ex predictis omnibꝰ
patet:qualiter omnia opera illoruꝫ qui prin
cipaliter benefaciunt ex malo fine ⁊ obiecto
⁊ non ex obiecto bono ſunt inutilia ad ſalu
tem:⁊ ſic per conſequens patet ſextum obie
ctum propter quod multa opera bona ſũt
licet inutilia:quod dicitur obiectuꝫ offenſio
nis. Que obiecta cum non ſint obiecta vere
fidei:⁊ per conſequens ab omnibus reſecã
da prout fuerunt ⁊ tria alia precedentia q̃
q; debet prorſus euitare.⁊ a quibus omni
bus nos omnes preſeruare dignetur beni-
gnitas ⁊ clementia ſaluatoris noſtri domi-
ni nꝫ Jeſu chriſti: qui in trinitate perfecta
triumphat glorioſus in celis. Per infinita
ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Feria quintã poſt dominicã de paſſione.
Iterum de ſexta excellentia:videlꝫ de inte-
gritate ipſius ſacratiſſime fidei.

S i hic eſſet

propheta ſciret vtiq; q̃
⁊ qualis ẽ mulier que
tangit eum:quia pecca
trix eſt. Scribuntur hec
verba Luce.vij.⁊ i euã
gelio occurrentis ferie.

Poſt ſacraꝫ euangelij litteralẽ ⁊ moralem
expoſitionẽ preclariſſimi ciues:ex quo vt cla
ruit de ſeptima circũſtantia integritatis ve
re fidei:que dr̃ obiectionis.in qua ſufficien
ter declaraui ſex obiecta:modo habeo in p̃
ſenti alia tria obiecta declarare ſimiliter.
Quorũ duo hodierna die tm̃.tertiuꝫ vero
craſtina die declarabo. Quorum trium.
¶ Primũ dicitur obiectum Coactionis.
¶ Scḋm dicit̃ obiectum Glorificationis.
¶ Tertiũ dicit̃ obiectuꝫ Honorificationis.
¶ De duobus alijs obiectis fidei ſacratiſſi
me repugnantibus.

P Rimuꝫ igitur obiectũ ſed ſeptimũ
i ordine:ſeu reſpectꝰ vel finis quo
aliqui multa opera bona in hac vi
ta faciunt ⁊ operantur dicitur obiectum co
actionis. Sepe eniꝫ cõtingit ꝙ multi multa

bona faciunt nō ſponte nec voluntarie: ſed
quaſi coacti ⁊ inuiti ⁊ ꝑ aliquā violentiā cō
ſtricti. Quod ſic pꝫ. Ecce ꝙ multi multa tp̄e
mortis ꝯfitent̄ ⁊ cōicāt ꝑtialitatibus renū
ciant: ſimiliter ⁊ vanis veſtimētis ⁊ ornamē
tis: ⁊ vltra hoc deſerunt adulteras ⁊ concu
binas: ⁊ dimittūt in teſtamētis ꝙ reſtituant
reſtituenda poſt mortē: ſeu tūc actualiter re
ſtituūt vſuras: coacti ſic facere ꝑ dioceſanū
aliter nō ponet in eccleſia ſeu in cimiterio.
hec omnia ⁊ ſi de ſe bona ſint: peto an opa
taliū qui bene faciūt inuiti ex obiecto quaſi
alicuiꝰ coactionis nō ex obiecto dei ſint gra
ta meritoria ⁊ accepta in ꝯſpectu dei. Certe
clamans. Rn̄deo ꝙ non: qḋ tripliciter ꝓbo.
Primo autoritate. Secundo rōne. Tertio
exemplo. ¶ Primo ꝓbo auctoritate. Nam
23. q. vi. c. Jam vero. §. ex his. dicit̄. Vnuſqſ
qꝫ prout deſtinauit in corde ſuo nō ex triſti
cia aut neceſſitate hilarē enīꝫ datorē diligit
deus. vnde datur intelligi ꝙ qui inuitus dat
ſeu ꝓpter p̄ſentē pudorē: ⁊ rem ⁊ meritum
perdit. hec ibi. Itē Nico. papa. 20. q. 3. c. pre
ſens. ait. Quod enim quiſqꝫ nō eligit ꝓfecto
nō diligit. Qḋ aūt nō diligit facile contem
nit: nullū ergo bonum niſi voluntariū. Iteꝫ
Marcellus papa. 20. q. i. c. illud. Statio inqt
inutile eſt vt coacta ſeruitia dn̄o preſtentur
Et Alex. 3. extra de reſti. ſpo. c. ſolicite. Non
eſt inqt veriſimile ꝙ ſpōte iuri ſuo renūcia
uerit qui renūciat ſpoliatus. Et Aug. 23. q.
v. c. ad fidē. ait. Benefacere nemo pōt niſi
ſponte elegerit: ⁊ niſi amauerit: quod totum
eſt in libera hois volūtate. Ari. etiā. 3. Ethi
corum. Bonū ſemꝑ eſt voluntariū: qḋ autē
nō eſt voluntariū nō ē bonū. Deniqꝫ Aug.
in libro de penitētia ⁊ ponit̄ de pe. di. vij. §.
quanq̄. Nullus inquit expectet bene facere
qn̄ peccare nō poteſt arbitrij noſtri liberta
tem requirit dn̄s: vt delere poſſit cōmiſſa n̄
neceſſitatē: vnde ſi qs poſitus in vltima ne
ceſſitate ſue egritudinis noluerit accipe pe
nitentiā ⁊ accipit ⁊ mox recōciliabit̄ ⁊ hinc
vadit. Fateor vobis nō illi negamus qḋ pe
tit: ſed nec etiā p̄ſumimꝰ ꝙ bene hinc exīt
ſed ſi ſecurus hinc exierit ego neſcio: penitē
tiam dare poſſumus: ſecuritateꝫ vero dare
nequimus: Nunqd dico dānabit̄ ſꝫ nec di
co ſaluabitur. Vis ergo a diabolo liberari:
vis ꝙ incertū eſt euadere: Tene certū ⁊ di
mitte incertū: age penitentiā dum ſanus es

⁊ liber es. Si ſic agis dico tibi q̄ ſecurꝰ es:
q̄ penitentiā egiſti eo tp̄e quo liber fuiſti ⁊
quo peccare potuiſti: hec ibi. ¶ Scḋo hoc
idē probo rōne felicitatis. ſ. acquirēde: ꝙ vꝫ
opera bona q̄ tanq̄ inuiti ⁊ coacti homies
faciūt: ſunt inutilia ad ſalutē. Fundamētuꝫ
rōnis ponit phs. 10. Ethicoꝝ di. Felicitas ē
premiū virtutis. Et Seneca in quadā epl'a
ad Lucillum. ait. Nullus digne felix efficit̄
niſi prius virtute preclara refulgeat. Quo p̄
ſuppoſito ꝙ felicitas vꝫ p̄ſupponit virtutē:
peto quid ſit virtus ſm̄ eſſentiā: ⁊ reſpōdet
phus. 2. Ethico. di. Virtus eſt habitus ele
ctiuus imediate cōſiſtens quo ad nos deter
minata. Et vtiqꝫ ſapiens determinabit. ꝙ ſi
virtus vt pꝫ eſt habitus electiuus: peto etiā
quid ſit electio ⁊ Rn̄det idem phs. 3. Ethi.
di. Electio eſt deſideriū eoꝝ que ſunt in no
ſtra poteſtate ex libero conſilio prouenicns.
Quibus p̄miſſis manifeſtum eſt ꝙ nullum
opus qḋ nō fit ex electione nō fit ex libera
voluntate: ⁊ vbi nō eſt libera etiā ſpōtanea
voluntas: certū eſt ꝙ nulla eſt ibi virtus. q̄
vt dr̄. 3. Ethicoꝝ. Semper volūtarie ſūt vir
tutes ſicut ⁊ vitia. ſed vbi nulla eſt virtus.
ꝓfecto ibi eſt nullū meritū eterne felicitatis
ex quo cōcludo ꝙ omnia bona que facit ali
quis ſicut inuitus ⁊ coactus cum libera ele
ctione careat nullā habent ſpeciē virtutis:
⁊ per ꝯſequens nullum meritū habebūt in
futura ⁊ eterna felicitate. Quod cōfirmās
Hiero. de pe. di. 2. ca. Si enim peccatū. dicit
Liberi arbitrij nos ꝯdidit deus: nec ad vir
tutē: nec ad vitia neceſſitate trahimur: alio
quin niſi neceſſitas ⁊ coactio ē ibi nulla co
rona. ¶ Tertio deniqꝫ ꝓbo exemplo. vꝫ ꝙ
opus inuitū ⁊ coactū eſt in vtile ad ſaluteꝫ
Ecce ꝙ latro ⁊ fur comprehenditur in latro
cinio ſuo qui tandeꝫ ex iuſticia ad ſuſpēdiū
ꝑ iudicem iudicatur ſeu ponit̄ ad torturaꝫ
⁊ huiuſmodi. Et certū eſt ꝙ talis fur inuite
⁊ coacte predictas penas tollerat ⁊ nō libē
ter nec ſpōte: peto igit̄ an talis aliqd merea
tur apud deū ex tolleratione predictaꝝ pe
narū: ⁊ certū eſt ꝙ ſi tanq̄ inuitus tollerat
⁊ nō ꝓpter deū nihil meret̄ in ꝯſpectu dei.
Et ratio eſt: q̄ caret cā meriti: que conſiſtit
in ſpontanea tolleratione haꝝ penarūꝫ ꝑꝑ
deū. Que omnia cōfirmans Auguſti. in ſer
mone plurimorum martyrum: qui incipit in
pſalmo diximus. Nemo inquit ſe extollat

de paſſione ſed prius oſtēdat lingue ſue ve
ritatem. Tu oſtendis penā ego quero cām.
Tu dicis ſum paſſus. ego dico quare ſis paſ
ſus. Nam ſi attendas ſolas paſſiones: coro
nantur ⁊ latrones. Nunquid audet dicere il
le tanta ⁊ tanta paſſus ſum: quare: quia di
citur illi propter facta tua mala. Ideo malā
habuiſti penam: q̄ prius malā habuiſti cāꝫ
Si de paſſione gloriandum eſt: poteſt ⁊ ipſe
diabolus gloriari. videte quanta patitur: cu
ius vbiqꝫ templa euertuntur cuius vbiqꝫ y
dola franguntur: cuius vbiqꝫ ſacerdotes: ⁊
heretici ceduntur. Nunquid poteſt dicere ⁊
ego martyr ſum q̄ tanta patior. ergo homo
dei prius ſibi eligat cauſam ⁊ ſecurus acce
dat ad penam qui ſi in bone cauſa accedet
ad penam poſt penam accipiet ⁊ coronam.
Et infra ſubdit̄. Non enim facit martyrem
pena ſed cauſa. ¶ Tres iſtas cruces atten
dite vbi dn̄s crucifixus eſt ⁊ in medio latro
num. vultis noſcere q̄ non facit martyrē pe
na ſꝫ cā pena equalis erat ſꝫ cā ſꝑabat q̄s
pena iungebat vnꝰ ipoꝝ latronū inſultauit
dn̄o ⁊ dixit ei libera teipſuꝫ ſi filius dei es.
Alius vero dixit ſocio eius. neqꝫ tu times d
um: nos ꝓ malefactis noſtris iſta patimur
hic autē nihil mali fecit. Quare iſta dixi fra
tres q̄ martyrem non facit pena ſed cauſa.
Tres erant cruces equalis pena ſed diſpar
eſt cauſa vnus damnandus: alter ſaluādus
in medio damnator ⁊ ſaluator. vnum punit
alteꝝ ſoluit. Crux illa tribunal ergo fratres
certemus cum volumus veram fidem tenet̄
in vera dei eccleſia eē bonaꝫ vitā ducere ſi
martyres eſſe velimus vt eos bonā vitā ha
bentes imitari valeamus. ¶ Quo exemplo
patet a ſimili ꝙ opera inuita ⁊ coacta inuti
lia ſunt ad ſalutē. Aliud exēplū ponit̄. xlv.
di. c. de iudeis. vbi p̄cipit eccleſia ꝙ nullus iu
deꝰ nec iudeoꝝ filius cogatur ad baptiſmū
ſuſtinendū pro eo ꝙ talis baptiſmus cū nō
ſit volūtarius ſꝫ inuitus ⁊ coactus eis nulla
tenus prodeſſet ad ſalutē. Quo exēplo dat̄
etiā intelligi ꝙ ſi eccleſia nō acceptat fidem
coactam ⁊ inuitā iudeorum niſi ſit libera: ⁊
voluntaria a fortiori ipſe caput eccleſie chri
ſtus deus ⁊ homo: nunq̄ acceptauit aliqua
bona opera ab aliquo niſi ſint libera ⁊ ſpon
tanea. ¶ Si vis aliter ⁊ formaliꝰ videt̄ hāc
cōcluſionem vide in tractatu charitatꝭ vbi
ponit̄ quintum ſigillū. Ex predictis ergo tri

bus patet ſeptimum. obiectum propter qḋ
multa bona fiūt quamuis inutilia quod di
citur obiectum coactionis. ¶ Scḋꝫ obiectū
ſed. viij. illa ordine ſeu reſpectus vel finis q̄
aliqui multa bona opera in hac vita faciūt
⁊ operantur dicitur obiectum laudationis
ſeu glorificationis. Multi enim multa ope
ra bona faciunt non ex obiecto dei: ſed ſolū
ex obiecto vane laudis honoris mūdani at
qꝫ humane glorie. Quod ſic patet. Ecce ꝙ
multi in vita ſua faciunt helymoſinas ma
gnas edificant capellas ⁊ huiuſmodi: ⁊ poſt
vitam ſuā dimittunt vt fiant hoſpitalia con
ſtruantur eccleſie dotētur iuuenes paupcu
le ⁊c. huiuſmodi: que omnia nequaq̄ face
rēt niſi ſperarent aut in vita aut poſt mortē
de talibꝰ elymoſinis: ⁊ a mundo laudari ⁊
glorificari. His p̄miſſis peto an opera taliū
qui bene faciunt principaliter ex obiecto hu
mane laudis ⁊ demonſtrationis ꝙ propter
hoc boni ſunt ⁊ nō ex obiecto. Honoris dei
ſint grata meritoria ⁊ accepta in conſpectu
dei. Certe clamans. Reſpondeo ꝙ non: qḋ
tripliciter probo. Primo auctoritate. Secū
do ratione. Tertio exemplo. ¶ Primo pro
bo auctoritate: Hyeroni. i. q. i. c. vide. Vide
quantum bonum eſt charitas. Si enim ita
martyriū fecerimus vt noſtras ab hoibꝰ ve
limus reliquias honorari: ⁊ ſi opinionē vul
geri ſectantes intrepidi ſanguinē fuderimꝰ
⁊ ſubſtantiam noſtram vſqꝫ ad mēdicitatē
dederimus huic operi nō tā premium q̄ pe
na debet̄ ⁊ ꝑfidie magis tormēta ſūt q̄ co
rona victorie. ¶ Idē quoqꝫ Ieroni. ad furi
am ait. Quotienſcunqꝫ ad pauperem ma
num extendis: cogita chriſtum ⁊ nō alium.
Si enim verum cogitaueris operis tui mer
cedem diſperdes Ambro. etiam primo d of
ficijs ait. Non eſt elemoſyna ⁊ liberalitas
illa perfecta ſi iactantie magis largiaris q̄
miſericordie cauſa. Et Yſidorꝰ li. 3. d ſum.
bo. ait. Dum pauper cauſa iactantie paſcit̄:
⁊ ipſum opus miſericordie in peccatū vtit̄.
Et Phs. iiij. Ethico. ait. honorum amator
pluſq̄ oportet vel non oportet ſemper vitu
perabilis eſt. Deniqꝫ dominus. Mathe. v. c.
hoc prohibet. dicens. Cum fa. elymoſinam
noli tu. ca. ante te ſicut hypocrite faciunt in
ſinagogis ⁊ in vicis vt honorificentur ab
hominibus vbi glo. dicit. Quod tria ſunt ge
nera hominum: qui faciendo elymoſinam

tuba canunt.primi ante ſe:ſecundi ſecū.ter
tij poſt ſe.primi ante ſe hij ſunt qui i pſenti
vita ſm Criſo.cū faſtu ⁊ gloria elymoſinas
diſtribuūt qui tūc tuba canūt cū oēm actuꝫ
exteriorem vel ſermonem priuſꝗ iactēt bo-
num opus magis predicant. Secundi ſecuꝫ
canūt. Et hij ſunt qui pompoſe ⁊ vane qui
buſdaꝫ diebus congregant pro elemoſynis
diſtribuendis multitudinem pauperuꝫ ante
hoſtium ſuum ſic ante mortem ſicut in mor-
te. Tertij poſt ſe canunt: qui capellas para-
menta calices hoſpitalia aut conſimilia in
vita aut poſt mortem ſtatuunt fieri cum ſi-
gnis ⁊ armis ſuis ſculptis in pariete aut pi
ctis. O ceca generatio filiorum Adam O i
felix beſtialitas rationalis creature: qui non
ſolum peccare volunt dum viuunt: ſed etiā
quodammodo mortui peccare attemptant.
Nec tamen propter hoc vituperare intendo
elemoſynas manifeſtas faciēdo ꝓpter deū
cum dicat. Criſo. Quod ſicut lampas accen
ſa non poteſt celari: ſic nec opus iuſticie po-
teſt abſcondi. Sed propterea dico de illis:
qui predicta inſignia ⁊ arma cum faſtu de
monſtrant: qui ꝗ plurimum habent ſpeciē
mali ⁊ prebent malum exemplum. Deniqꝫ
Apoſtolus.i.cor.13.dicit. Si diſtribuero i ci.
pau.o.facul.meas.⁊ tradi.cor.me.ita vt ar-
deam charitatem autem non habeam nihil
mihi prodeſt. ¶ Secūdo hoc idē ꝓbo ratio
ne corruptionis.vꝫ ꝙ opera talium ſunt in-
utilia ad ſalutem. Fundamentum rationis
ponit Philoſo.3. Phiſy.⁊c. Et primo d ge
neratiōe ⁊ cor.d.generatio vnius corruptio
eſt alterius.patet hec regula. Nam genera
tio ignis in ligno corrumpit lignū: ⁊ genera
tio infirmitatis in corpore: corpus ſimul ⁊ ſa
nitatem corrumpit Quo preſuppoſito cer-
tum eſt ꝙ duplex poteſt eſſe gloria hominis
ſcilicet gloria temporalis ⁊ eterna. Si ergo
aliquis opera bona facit hoc fine vt habeat
temporalem gloriam certum eſt ꝙ generatō
temporalis glorie in anima de directo corrū
pit eternam gloriam. ¶ Et confirmatur iſta
ratio ſic.certum eſt enim ſecundum Augu.
ꝙ deus nunquam bis punit idem peccatuꝫ.
Quod ſi ſic eſt: ergo ex oppoſito nec de⁹ bis
remunerat idem bonum. Quare vt habetur
viij.q.i.c. Sciendum. contrariorum eadem
eſt ſententia. Si igitur aliquis pro mercede
ſuorum operum recipit humanam laudem

⁊ gloriam: manifeſtum eſt quia pro eiſ-
dem operibus impoſſibile eſt ꝙ ſimul reci-
piat mercedem future ⁊ eterne glorie dicēte
domino Math.v.ca. Attendite ne.iu.ve.fa.
co.ho.ne.vi.ab.e.alioquin mer.nō habe.ap.
pa.v.qui in ce.eſt. Et ſequitur immediate.
Tu ergo ⁊c. Amen dico vobis re.mer.ſuaꝫ
Quod confirmans Grego.in omel.de diui
te.⁊ ponitur de peni.di.iij.c. Quꝗ ait.cauen
dum nobis eſt ne ſi forte aliquod bonū agi-
mus remunerationem accipiamus a preſen
ti ſeculo ⁊ dicatur nobis receperunt mer.ſu
am.nequaquam enim Abraam diceret diui
ti. Fili.record.quia.re.bo.in.vi.tua. Et ideo
Oſee.iiij.dicitur. Gloriam eorum in ignomi
niam commutabo.⁊ ꝙ opera querentium fi
nem humane laudi ⁊ totaliter corrumpātur
etiam ꝓbatur. Nam ſecundum Philoſo-
phum.viij. Phiſy.certum eſt ꝙ corrupto pri
ori corrumpuntur omnia poſteriora. Quod
ſi ſic eſt certum eſt ſecundum Philoſo.3.de
aīa ꝙ finis in operabilibus ē tanꝗ princi-
pium ⁊ licet ſit vltimus in executione eſt ta-
men prior in intentione. Sed manifeſtum ē
ꝙ principium operationis bone eſt ipſe finis
quē intentio reſpicit. Si igitur hoc princip
um corrumpitur neceſſario eſt ⁊ per ꝯñs ꝙ
ſimul etiam omnia bona opera ſequētia cor
rumpantur. Quod cōfirmat domin⁹ Mat.
vi.dicens. Lucerna corporis tui.ideſt operꝫ
tuoruꝫ eſt oculus tuus.ideſt intentio tua. Si
oculus tuus fuerit lucidū ſimplex totū cor-
pus tuum lu.e. Si aut oc.t.f.nequam to.c.
t.tenebroſum erit. Et Auguſt.ſuper pſalmo
A laqueo iniquo ſicut.⁊ ponitur.in.2.ſentē.
di.xxxviij.c.ſolet queri. Pes anime inquit i
tentio eſt ⁊ amor: qui ſi prauus eſt dicit cu-
piditas vel libido: ſi rectus di charitas: eoꝗ
mouetur anima quaſi ad locum quo ſe
perueniſſe per amorem ⁊ intentionem delec
tatur. Deniqꝫ ꝙ talia opera ex fine munda-
ni amoris facta totaliter corrumpantur ſic
probo. Nam Jaco.2.dicitur. Qui offende-
rit in vno.ſcilicet peccato ſm glo.factus eſt
oīum reus.i.virtute illi⁹ peccati perdit me-
ritum omnium bonorum ſuorum que acq-
ſierat. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ qui i
bonis operibus principaliter querit gloriaꝫ
ſuam: ⁊ non dei: mortaliter peccat. quod ſic
patet. Nam quicunqꝫ ſurripit ſibi quod eſt
dei proprium mortaliter peccat. Sed per ap

petitum inanis glorie aliquis attribuit qđ
eſt propriuꝫ dei.dicitur enim Iſa.xxxij. qr
gloriam meam alteri non dabo. Et.i. Timo
tei.primo dr.ſoli do honor ⁊ gloria. Quod
ſi ſic eſt ergo talis mortaliter peccat. Qđ cō
firmās. Tho.2.2.q.132.arg.3.vbi querit vtrū
inanis gloria ſit peccatum mortale.dic. Ex
hoc aliquod peccatuꝫ eſt mortale quod cha
ritati contrariatur: peccatum autem inanis
glorie ſm ſe conſideratum non videtur con
triari charitati quantum ad dilectionē pro
ximi.quantum autem ad dilectionē dei pōt
contrariari dupliciter. Uno modo ratione
materie de qua quis gloriatur.puta cū qs
gloriatur de aliquo falſo quod cōtrariatur
diuine reuerentie ſcdm illud. Ezech xxviij.
Eleuatū eſt cor tuū ⁊ dixiſti deus ego ſum
Et.i.ad cor.iiij. Quid habes qđ nō accepi
ſti. Si autem accepiſti quare gloriaris.q.ſi
acceperis.vel etiam cum quis bonum tem
porale de quo gloriatur prefert deo.qđ ꝓ
hibetur. Iero.ix.vbi dicitur.nō glorief ſapi
ens in ſapientia ſua nec fortis in fortitudīe
ſua nec diues in diuitijs ſuis ſed i hoc glo
rietur q gloriatur ſcire ⁊ noſce me. Aut etiā
cū qs prefert teſtimoniū hominū teſtimo
nio dei ſicut ꝯtra quoſdā dicif. Jo.12. Qui
dilexerunt magis gloriam hominum ꝗ dei.
Alio modo ex parte ipſius gloriātis qui in
tentionē ſuā refert ad gloriaꝫ tanꝗ ad vlti
mū finē ad qđ.ſ.ordinat etiaꝫ virtutis opa
⁊ ꝓ ꝗ cōſequendo nō curat facere ēt ea ꝗ
ſunt ꝯ deū. Et ſic eſt peccatū mortale.vnđ
Aug.in.v.de ci.dei dic. Qđ hoc vitiū ſcilꝫ
amor humane laudis tā inimicū ē pie fidei
vt maior in corde ſit cupiditas glorie ꝗ dei
timor vel amor: vt dom⁹ ēt ait. Jo v. Quo
modo poteſtis credere gloriā ab inuicem ſe
parātes ⁊ gloriā que a ſolo deo eſt nō que
rentes. Si autem amor humane glorie quā
uis ſit inanis ſi repugnat charitati nec quā
tum ad id de quo eſt gloria: nec quantū ad
intentionem gloriā querentis: non eſſet mor
tale ſed veniale.hec ibi. Idē quoqꝫ Tho.
2.2.q.132.ar.in cor.q.dicit. Cū ꝗrif an appe
titus glorie ſit peccatum: dico ꝙ peccatum
non eſt quando aliquis conſiderat ⁊ appro
bat dignum laude proprium bonum.dicif
enim.i.cor.2. Nos autē ſpiritum huius mū
di nō accepimus: ſed ſpirituꝫ qui eſt ex deo
vt ſciamus ꝗ a deo donata ſunt nobis. Si

militer non eſt peccatum quādo aliquis ve
lit bona ſua ab alijs approbari.dicitur enī
Mat.v.ſic luceat lux veſtra co.ho.⁊c. Ex h
patet ꝙ appetitus glorie de ſe nō nominat
vitium aliquod ſed appetitus inanis glorie
honoris vel vane glorie mundane vitiū im
portat. Naꝫ quodlibet vanū appetere ſem-
per peccatuꝫ eſt ſm illud pſalmiſte.vt quid
dili.va.⁊.q.m.pōt aūt tripliciter gloria va
na accipi. Primo modo ex parte rei d qua
quis gloriam querit. Sicut cuꝫ aliquis que
rit gloriam de eo quod nō eſt gloria dignuꝫ
ſicut de aliqua re fragili ⁊ caduca. ¶ Secū
do modo ex parte eius a quo gloriaꝫ quis
ꝗrit puta hominis cuius iuditiū nō eſt cer
tum. ¶ Tertio modo ex parte ipſius q glo
riam appetit: qui videlicet appetitus glorie
ſue non refertur in debitum finem vt puta
ad honorem dei ⁊ ſalutem proximi.hec ibi
Ex predicta ratiōe patet qualiter opera bo
na que principaliter ſiūt ex obiecto humāe
laudis: ſunt omnino inutilia ad ſalutē. Ter
tio hoc idē probo exemplo. Nā legif nume-
ri.20.ꝙ qr Moiſes ⁊ aaron eduxerūt aquā
de petra in propria laude ⁊ non in laudē ⁊
honorem ipſius dei: propter hoc ſolū deus
fecit ꝙ non potuerunt ingredi in terrā pro
miſſionis Sic a ſimili qui in operibus que
runt laudem propriam ⁊ non gloriā ipſius
dei nunquam potuerunt ingredi in terrā vi
uentium videlicet in eternam vitaꝫ. Et pre-
dictis omnibus patet qualiter omnia ope-
ra iſtorum qui principaliter bene faciūt ex
obiecto humane laudis ⁊ glorie ⁊ non ex
obiecto glorie dei ſunt inutilia ad ſalutem.
Et ſic patet.viij.obiectuꝫ propter qđ multa
opera bona fiunt quāuis inutilia qđ dicif
obiectū laudatiōis. Immo ex premiſſis pa
tet ꝗliter octo obiecta precedētia non ſunt
obiecta vere fidei cum non habeant deum
pro obiecto que cum omnino careant om-
ni bonitate ad integritatem fidei neceſſaria
a cunctis fidelibus omnino ſunt reſpuēda.
Quod vt quiſqꝫ facere poſſit exorandus
eſt altiſſimus dominus noſter Jeſus chri-
ſtus qui in celis triumphat glorioſus in ſe-
cula ſeculorum Amen.

¶ Feria.vi.poſt dñicam de paſſione Iterū
de eadem excellentia.videlicet de integrita
te ipſius ſacratiſſime fidei.

J dimittimus
eum ſic oēs credent in eum.
Scribunť hec ꝟba Joā.ij.
ca.ꝛ in euāgelio occurrētis
ferie poſt ſacri euāgelij litte
ralē ꝛ moralē expoſitionē. deuotiſſimi ciues
ex quo vt claruit in precedētibus ſermonibꝰ
ſufficiēter declaraui.viij.obiecta de.vij.cir
cunſtantia integritatis vere fidei:habeo in
p̄ſenti feria ſimplr.ix.obiectū declarare qđ
ſolum cōpetit integritati vere fidei Quod
vtiqꝫ obiectū honorificationis appellatur
cuius noni obiecti declaratio talis erit.

¶De nono ꝛ vltimo ꝛ ſimpliciter ꝟo obie
cto ipſius ſacratiſſime fidei.

Nnum poſtremo obiectū ſeu reſpe
ctus vel finis quo oēs debent ſua
bona opa facere ꝛ operari dř obie
ctum honorificationis hoc ſolum eſt ꝛ de
bet eſſe verū obiectū fidei chriſtiane videlꝫ
ꝙ qſqꝫ oēs helymoſinas confeſſiones ieiu
nia oīones oīaqꝫ opera ſua bona dꝫ facerť
ſimpliciter pro obiecto ꝛ fine diuini hono
ris laudis atqꝫ glorie. Si qs enim oia opa
bōa omniū ſimul hominū mūdi faceret ha
bitis aū ſe alijs obīs ꝛ fine ꝗꝫ finꝫ ꝛ obie
ctū laudis glīe ꝛ honoris di: ꝑfecto meritū
oium iſtorū opum ꝑderet. Et ꝙ vera fides
teneať in oibꝰ opibꝰ habere ſimplr ꝓ ſuo
obiecto ſolā glīaꝫ ꝛ honorē dei quintuplicit
probo. Primo auctoritatibꝰ. Secūdo rōni
bus. Tertio diſtinctionibus. Quarto ſimili
tudinibꝰ. Quinto exēplis. ¶Primo ꝓbo.
auctoritatibꝰ ꝙ hēns verā fidē dꝫ ꝛ teneť
oia bona opa ſua facere ꝑꝑ finꝫ dei hono
ris. Naꝫ aplis ad col.3.ait.oia q̄cūqꝫ faciť
aut in ꝟbo aut in opere oia in noie dn̄i nr̄i
Jeſu chriſti facite. Idē quoqꝫ.i.cor.io.ait.
Siue māducať ſiue bibitis ſeu aliqd aliud
faciť oia in glīaꝫ dei facite. Idem quoqꝫ.i.
theſ.v.ait Semꝑ gaudete in dn̄o ſine iter
miſſione orate.ꝛ in oibꝰ glīaꝫ dei q̄rite.phs
aūt.i.ethi.ait.virtutis p̄ncipiūꝫ bonū ſit in
q̄ubꝫ re:finis aūt optimꝰ. Idē lib.ð re.p̄n.
ait.dirige ſꝑ actus tuos ꝛ cogitatōes i bo
nū.ſ.finē.hyſi.lib.de ſum.bo.ait. Q ia que
cūqꝫ agis ꝑꝑ dei honorē age:q2 ex intentiōe
tua bōa vel mala approbať opꝰ tuū bonū
vel malū. Propħa aūt dič.afferte dn̄o glo
riam ꝛ honorē.afferte dn̄o glīam no.e. Et.i.
Re.2.dř. Qui me honorificauerit.ſ.i opibꝰ
ſuis honorificabo cū:q aūt me contēnūt.ſ.
attribuendo ſibi glīam erit ignobilis. Aug.
ēt.v.de ci.dei.ait. Neqꝫ eni vlla actio bōa
eſſe pōt niſi tēdat ad bonū finē.ſ.diuini ho
noris. Idēꝫ Aug.5.de tri.ait. Deus q finis
bonꝰ eſt dꝫ eſſe finis oiuꝫ cogitationū oiuꝫ
ꝟboꝝ oiumqꝫ opationū nr̄aꝝ. Deniqꝫ hye
ro.ð.pe.d.i.c.ꝛ nouit ait. Scti viri oia q̄ fa
ciūt in laudē dei faciūt ꝛ non diaboli. Pꝫ
ex p̄fatis auctoritatibꝰ q̄lr oia opa fieri de
bēt ad honorē dei. Scđo hoc idē ꝓbo.v.rō
nibꝰ. Primo rōne dilectionis. Scđo rōne
ꝓceſſionis. Tertio rōne ꝑfectiōis. Quarto
rōne argumētatiōis. Quito rōne ꝑmiatio
nis. ¶Primo ꝓbo rōne dilectiōis. Certū
eſt eni ꝙ ſi aliqꝰ ſūme diligit aut ꝑantem
aut bōa opa facta ad ſuā glīaꝫ ꝛ honorē:
ſic ꝑ ꝯriū nūꝗꝫ diligit opātē nec eiꝰ opa fa
cta ex ꝑma laud aut honoř. Et Fūdamtū
iſtiꝰ rōis pōt phs.iiij.ethi.di. Sič ꝓpoſituꝫ
in ꝓpoſito ita oppoſitū in oppoſito.pꝫ hec
regula. Sicenī motꝰ eſt cā alteratiōis ꝙ qs
ſibi oppoſita ſm phm v.phi.eſt cā pacis ꝛ
refrigerij. Quo p̄ſuppoſito.certū ē ꝙ diſcor
dia aut diuiſio volūtatū ē cāuſa inimicitie
dn̄te pho.ix.ethi.ipoſſibile ē amicitiā eē inť
eos q nō eiſdē gaudēt:ꝙ ꝑ oppoſitū ſeqtur
ꝙ ꝯformitas vnitas aut cōcordia ē cāuſa
veri amoris ꝛ charitať Qð cōcludēs phs.
v.poli.dič. Sič ois diuerſitas vř facere ini
micitiā aut ſeditionē ſic ois cōformitas vř
cāre pacē ꝛ amicitiaꝫ. Sed manifeſtū eſt ꝙ
faciēs opa reſpectu ꝓpe laudis ꝛ honoris
diſcordat ſe a volūtate dei.q Jſa.xxxij.c.
dixit glām meā alteri nō dabo.igiť ſi ſe di
ſcordat a đo ſeqť ꝙ deꝰ ē ſibi inimicꝰ ꝛ ipꝫ
odit cū oibꝰ ſuis opibꝰ.ꝙ ecōuerſo qcūqꝫ
facit opa ꝑꝑ honorē dei cū talis ſit confor
mis cū diuina volūtate ꝯcludiť neceſſario ꝙ
talis ſūme diligiť a deo cū oibꝰ opibus ſu
is.vis ergo o aīa a deo diligi cū oibus opi
bus tuis fac ꝙ ſcriptuꝫ eſt. Jo.ix.c.ꝛ ſunt
ꝟba Judeoꝝ ad cecū illuminatū a xp̄o.da
gloriaꝫ deo.ſ.in oibus opibus tuis ſemper
quere gloriā dei ꝛ nō tuā. ¶Secūdo hoc
idem probo ratione ꝓceſſionis. Fūdamen
tum rationis ponit. Boe.in lib.topico.ſuo
rum.di.effectus qui a duabus cauſis ꝑma
ꝛ ſecunda procedit magis attribuendꝰ eſt
prime ꝗꝫ ſecūde.patet hec regula. Cū eniꝫ
archa procedat a magiſtro tanquam a ꝑma
cā ꝛ ab abſcia vel ſerra tanꝗꝫ a ſcđa hinc ē
ꝙ honor facture ꝛ attribuiť mgr̄o non aſcie
vl ſerre:hoc idē dico de cultello mgr̄o ꝛ ma
leo qm̄ honor facture eius attribuiť mgr̄o:
ꝛ non maleo. Quo preſuppoſito certum eſt
ꝙ omnis bona operatio ꝓcedit a duabꝰ cau
ſis.prima.ꝛ ſecunda.vꝫ a deo ꝛ a libero ar
bitrio ſed principaliter a deo di. Ber.lib.de
gratia ꝛ lib.ar. Tria inquit operatur in no
bis deus cogitare velle ꝛ perficere. Primū
ſine nobis. Secundum nobiſcum. Tertium
per nos. Et Ja.i.dicitur. Omne datum op
timum ꝛc. Sed claruꝫ eſt ꝙ ſecunda cauſa
non poſſet per ſe aliquid boni facere ſicut i
fluentia prime cauſe que deus eſt di. ſalua
tore. Jo.xv.ſiñ me nihil poteſtis facere. Qđ
ſi ſic eſt ergo attribuendus eſt honor deo in
cuntis operibus noſtris. Quod confirmās
Salomon per ſimilitudinem eccle.i.ait. Ad
locum vnde exeunt flumina reuertuntur vt
iterum fluant. ¶Tertio hoc idem probo ra
tione perfectionis. Fundamentum ratiōis
ponit dominus Math.v.d.eſtote perfecti.ſ.
in operibus veſtris ſicut.ꝛ.p.v.c.ꝑ.ē. Quo
p̄ſuppoſito Philo.2.Ethi.dicit vnumquodqꝫ
tūc perfecte operatur:cum operatur ſm ſuā
formam. Nunc autē peto que ſit forma ho
minis:certum eſt ꝙ eſt ratio di. Philoſo.ix.
Ethy.homo inquit eſt maxime intellectus ꝛ
ratio. Iterum peto que ſit forma rōis.ꝛ cer
tum eſt ꝙ eius perfectio attenditur circa op
timum obiectum.vnde primo Ethy. Phy.
dicit. Recta ratio ſemper ſuadet ꝛ depꝛecať
ad optimum nunc etiam peto quid proprie
vocetur optimum. Et certum eſt ꝙ eſt finis.
dicente Philoſo.primo Metha. Non finis
tantum eſt bonum vniuſcuiuſqꝫ rei ſꝫ vni
uerſaliter eſt optimum in omni natura. Et
quinto Metha.dicitur. Finis eſt optimum
omnium rerum. Et ſecūdo Phy.ait. Finis
non ſolum eſt vltimum.ſed ꝛ optimum. His
premiſſis certum eſt ꝙ deus eſt finis omniū
rerum. Quicunqꝫ igitur non reſpicit deum
in operibus ſuis non reſpicit optimum: qđ
eſt finis. Et qui non reſpicit optimum finꝫ
facit contra rationem que perſuadet ad op
timum. Et qui facit contra rationem.nō ope
ratur ſm propriam formam ꝛ facit opus ſm
perfectum. Sed nullum opus imperfectum
cum ſit contra preceptum domini poteſt deo
eſſe acceptum igitur qđ non eſt deo acceptū
ſequitur ꝙ non eſt valoris alicuius ꝛ boni
tatis. Quod ſi ſic eſt:ergo opera que faciūt
ex ꝓpria gloria nullam habent bonitatem
meriti in conſpectu dei ſicut per oppoſitum
omnia opera facta ꝑꝑ dei gloriam ſunt lau
dabilia:eo ꝙ ſunt facta ſecundum p̄ceptuꝫ
dn̄i ꝛ ſm ꝓpriam formam hominis que eſt
rō ꝛ ſecundum finem optimum quem rō in
tendit. Ex qua rōne concluditur: ꝙ nullum
opus pōt hr̄e ſuam perfectionē niſi fiat ꝑꝑ
dei gloriam ꝛ honorem. ¶Quarto hoc idē
ꝓbo ratione argumentationis. Fundamen
tum rōnis ponit Phylo.iiij.Top.di. Si de
quo magis videtur ineſſe ꝛ ineſt ide ð quo
minus.patet hec regula.nam ſi vnus teneť
dare quod eſt maius alicui: a fortiori teneť
dare quod ē minus. Quo preſuppoſito cer
tum eſt ꝙ deus creauit hominem principa
liter ad finem glorie ſue manifeſtāde vnde
magiſter in.2.di.prima dicit.creauit deꝰ crea
turas ꝑꝑ hominem:hominem vero ꝑꝑ ſe ꝛ
gloriam ſuam. Et deutero.xxvi.di.faciet te
dominus excelſiorem cunctis gētibus quas
creauit in laudem ꝛ gloriam ſuam. Et Jſa.
xliij.c.dicitur in gloriam meam creaui eum.
Et Prouer.xvi.etiam dicitur vniuerſa ꝑꝑ
ſemetipſum.i.propter gloriam ſuam ſecun
dum glo.creauit altiſſimus. Et Bonauen.in
2.di.i.parte.ſecunda.ar.2.ſuper verba predi
cta. Et etiam in ſecundo.di.xv.ar.2.q.i.dicit
ꝙ ſine duplici creauit deus creaturas.ſ:pri
mario ꝛ ſecundario. Primario fine creauit
deꝰ oēs creaturas non ꝑꝑ indigentiam ſed
ꝑꝑ finem ꝛ oſtenſionem ſue glorie. Secūda
rio autem fine creauit deus creaturas ꝑꝑ
propriam ipſarum vtilitatem. Quod ſi vt
patet homo ipſe creatus eſt propter finē di
uine glorie:a fortiori colligitur ꝙ opa que
facit ipſe homo que ſunt minora ipſo homi
ne debēt fieri aut ſubici diuine glorie ꝛ ho
nori. Nam regula eſt canoniſtarum.extra ð
elec.c.venerabilē. Et extra de fide inſtru.c.
inter dilectos. Et extra de fo.compe.c.ſi dili
genti:ꝙ cui conceditur vel prohibeť aliqđ
principale conceditur ꝛ prohibetur oē acceſ
ſoriū.vt puta.ſi das mihi poſſeſſionē q2 eſt
qd p̄ncipale:dabis aditū ad ipſaꝫ poſſeſſio
nem ſeu fructum ex ea procedentēꝫ:q ſunt
quoddam acceſſorium. Ex qua ratione col
ligitur ꝙ non tantū homo factus eſt ꝓpter

diuinā glīam:ſed etiam oīa bona opa que
deus facit:facit mediante ipſo hoīe. Nā.o.
da.op.cc.vt dī Jac.i.vult ergo deus ꝙ oīa
bona opa que facit hō fiant ſimplr pp glo
riam ſuā ⁊ honorē ⁊ non pp glīam mundi.
¶ Quinto hoc idē ꝓbo rōne permutatiōis
Certuʒ eſt enim ꝙ tot bona quot qſqʒ facit
ex glīa ⁊ honore dei:tot gradus eterne glīe
acqrit.quod ꝓbo auctoritate Aug.ad here.
d. Nullū malū impunitū ⁊ nullū bonū irre-
muneratū apud deum. Et idem Aug.alibi
ait. Oēs actus qui eliciuntur a ſpū ſcō:per
ſpūm ſanctuʒ meritorij ſunt vite eterne. Et
ad Ro.viij.dicitur. Diligentibus deum oīa
cohoperantur in bonum.ſ.meriti. Et Tho.
2.2.q.2.ar.ix.dicit. Omnes actus voluntarij
in deo relati meritorij ſunt. h.idē ēt ꝓbo ſi-
militudine.ſicut.n.ſe hʒ actus bonꝰ ex malo
obiecto factus ad penā:ſic ſe hñt actꝰ boni
ex bono obiecto facti ad glīā. Sed qlʒ actus
bonus ex malo obo factus merer̄ penā ſin-
gularē:ergo a ſilī:oēs actꝰ boni facti ex obo
glīe dei meren̄r ſingularē glīā. Bonū.n.vt
dī.5.Ethi.ſp potentius eſt malo. Preterea
certum eſt ſm Ariſt.in.i.ce.⁊ mundi:ꝙ vbi ē
ſba alicuius rei ibi eſt ēt eius ꝓprietas. Sʒ
quūqʒ facit opera cū charitate pp dei amo
rem hʒ in ſe ſubam ſpūs ſancti.dī. Apo.ad
Ro.v. Charitas dei diffuſa eſt in cordibus
vr̄is p ſpm ſcm qui datus eſt vobis. Qd ſi
quis hʒ in ſe ſpm ſcm ergo in operibus ſuis
hʒ annexā ꝓprietatē ſpūs ſci. Sed cuʒ ſpūs
ſcūs ſit virtutis infinite:ergo p ꝯñs in quoli
bet ope cū charitate pp deū facto ponit ꝓ-
prietatē meriti infiniti. Qd aūt vera fides ſp
in opibus ſuis reqrat bonū obm ꝓbo tripli
pliciter.vʒ. Diſtinctionibus: Similitudinibꝰ
Exēplis. Prima diſtinctio ē Bona.in.2.di.
xxxviij.ar.i.q.v.dī.cū qritur vtr̄ hō merear̄
in bonis opibus ſuis factis ex aliquo obie
cto. Rñdeo ꝙ bonū pōt fieri ex triplici obie
cto. Pmo fit aliquod bonū ex obiecto ma-
lo:vt puta cū fit elemoſyna pp vanā glīam
ſeu intuitu alicuiꝰ libidinis ⁊ lʒ fit bonū nō
tñ hʒ mercedē ſed meretur penā. ⁊ rō eſt qr
tale bonū fit in ꝯtumeliā dei. Scdo pōt fie-
ri bonū cū ſubiecto bono:⁊ obo bono. ⁊ ta-
le bonū cū fiat a ſubiecto charitate pleno.
⁊ pp obm diuini honoris meretur de condi-
gno vitā eternā. Tertio mō pōt fieri bonuʒ
cū ſbo indiſpoſito ſʒ cū obiecto bono:vt pu-
ta:cū quis ſit in mortali culpa. ⁊ tñ facit ele
moſynā ad laudē ⁊ glīā dei. Et hoc bonum
lʒ nō de ꝯdigno tñ de cōgruo merer̄ vitam
eternā. Et rō ē qa tale bonū factū pp deū
nō ſit ſine aliqua grā gratis data:q̄ diſpōit
ad grām gratū facientē:ſicut patuit in btō
Martino q cū nundū baptizatus eēt ⁊ de-
diſſet partē clamidis cuidaʒ paupi intuitu
dei:meruit ſequēti nocte videre dñm Jeſuʒ
illa clamidis pte veſtitū angeliſqʒ dicentē.
Martinꝰ adhuc chatecuminꝰ hac me veſte
cōtexit. Et hoc bono finaliter meruit bapti
zari. ⁊ tādē celoꝝ regnū aīa eius poſt mor-
tē cū triumpho ingreſſa eſt. Ex qua ratione
manifeſte appʒ ꝙ oē bonum aut cum chari
tate:aut ſine charitate factum pp deum me-
retur ab ipſo iuſtiſſimo deo ſingularem ꝓ-
priam ⁊ ſpecialē remunerationē. O igitur q̄ʒ
ſtultior q̄ʒ inſenſatior q̄ʒ amētes ⁊ beſtiales
ſunt illi q innumerabilia bona faciunt ex ali
quo fine:q̄ʒ ex obiecto glīe dei:qm̄ tales tot
ſingulares gradꝰ glīe pdūt:quot bona fece
runt: ⁊ vltra hoc tot gradus pene ſibi acqui
runt quot ſpecialia bona ex malo obiecto fe
cerūt. ¶ Scda diffinitio ꝓbar̄ diſtinctōibꝰ:
vʒ ꝙ vera fides in operibus ſuis ſemp req
rit bonum obiectum. ⁊ eſt ſci Tho ſa ſe.q.
3.ar.i.dī.ꝙ ad perfectionem operis.v.neceſ
ſaria requiruntur:vʒ potentia habitus actꝰ
obiectum ⁊ finis: Quod ſic exemplo pʒ: Nā
in perfectione virtutis elemoſyne primo cō
currit potentia anime:ſcilicet voluntas:que
poteſt velle:⁊ non velle facere elemoſynam:
Secundo requiritur habitus.i.ꝙ ipſa volū
tas oio velit elemoſynam dare: Tertio req
ritur actus ipſius elemoſyne: qui eſt panis:
aut vinum ⁊ huiuſmodi. Quarto requiri-
tur obiectum elemoſyne ſicuti cum conſide-
rat ꝙ homo eſt egenus: Quinto requiritur
finis.i.ꝙ omnia predicta perficiantur ⁊ fiāt
ad dei honorem ⁊ gloriam Qui finis diuini
honoris ſi ſubtrahatur. ſubtrahitur etiam
omnis bonitas aut meritum:quattuor ſimr̄
precedentium. Idem etiam Tho.in prima
pte ſumme.q.xxi.ar.i.dicit ꝙ triplex ē ordo.
pmus ē quo aliqd creatū ordinatur ad aliō
creatū ſic ptes ordinār̄ ad totū ⁊ accidētia
ad ſbas:⁊ vna queqʒ rerū pdictaꝝ hʒ finē
ſuuʒ ꝓ obo: Scds ordo eſt quo oīa creata
ordinātur in deū. Tertiꝰ ordo ē quo ea per
q̄ attingir̄ deꝰ ordinār̄ ad finē diuini hono-
ris ad hoc vt ſint bona aut meritoria apd
deū. Dñs ēt Bona.i.2.di.xxxiij.ar.2:q.2.dīc
ad hoc ꝙ qlibet perfecte finem ſuum cōſe
quatur. Quattuor requiruntur. Primum
ipſum ordinabile: Secundū habilitas in or
dinabili. Tertium medium quo ordinetur
in finem. Quartum dirigens medium illud
in debitum finem. Exempli gratia:beatitu
do eſt quedam finis qui preſupponit q̄ttu-
or:ſi debet poſſideri. Primum eſt ipſuʒ or-
dinabile:qd quidem eſt aliquid creatū ſeu
aliqua creata. Secundum eſt habilitas in
ordinabili. Nam cum beatitudo ſolum per
cipiar̄ ab intellectu ⁊ ratiōe:ideo ordinabi
le ad illam poſſidendaʒ debet habere habi
litatē intellectꝰ:aut rōnis.que habilitas cū
non ſit in aliquo bruto ſed ſolū in angelo ⁊
homine:arguit ſimpliciter ſolū angelū ⁊ ho
minē beatificandū. Tertiuʒ eſt mediū quo
beatitudo acquiritur ⁊ hec ſunt opa elicita
ab intra in voluntate vel imperata ab ex̄
ſiue actibus materialibꝰ. Quartuʒ qd reqrir̄
ad beatitudinē ꝯſequendā eſt dirigēs me-
diū in debitū finē. Et hec eſt rō ⁊ ſapia que
dirigūt opera elicita ⁊ imperata in debituʒ
finem.i.in dei honorē ⁊ gloriā ad hoc vt p-
fecta ſint ⁊ meritoria. Aliā diſtinctionem po
nit Scotus in quarto.dī.20.dicens. Quod
ad pfectionē cuiuſlibet actus requirir̄ du-
plex circūſtantia.ſ.circunſtātia principij.ꝙ
ſ.ſiat ex mera volūtate ⁊ circūſtantia.finis
ꝙ.ſ.fiat pp dei honorē ⁊ amorē.phs etiaʒ
v.phi.dīc.ꝙ motꝰ in finē neceſſario.v.req-
rit.ſ.mouēs primū mobile tpus:terminus
ex quo:⁊ terminꝰ ad quē:mouēs eſt volun
tas:mobile ſunt opa:tps medietas iter vo
luntatē ⁊ opa:terminꝰ ex quo eſt aīa creata
factura opū elicitoꝝ ⁊ impatoꝝ:terminus
ad quē eſt honor ⁊ glīa dei in qua q̄ttuor p̄
dicta reducunr̄. Iſtā deniqʒ diſtinctionem
ponit. Ric.iiij.dī.20.dī. Qd q̄ttuor dāt hōi
vitā eternā.ſ. contritio de pteritis peccatis
ꝓpoſitū abſtinēdi a futuris:cōfeſſio ⁊ ſatiſ
factio. Sʒ niſi addar̄.v.vʒ ꝙ h oīa fiant pp
honorē dei pdicta.iiij.ñ ſufficiūt ad ſalutē.
Ex pdictis diſtictōibꝰ pʒ q̄liter nulla opa fi
dei meritoria ſr̄ eterne vite:niſi fiant ⁊ obie
cto diuini honoris ſeu diuine glorie. ¶ Se-
cūdo ꝓbo ſilitudinibꝰ vʒ ꝙ oīa opa fidei
debēt dirigi i obm glorie dei. Et primo pro
bo ſimilitudine figure ſperice. Nā philoſo.
2.de ce.⁊ mūdo ait.figura ſperica ē nobiliſ
ſima omnium figurarū. Et ratio eſt:quia in-
itium coniungitur cum fine. Quod ſi ſic eſt
certum eſt ꝙ omnia opera a deo procedunt
tanquam a principio. proinde cantat eccle
ſia deus a quo bona cūcta ꝓcedūt. Et phi
loſo.i.metha.deus videtur omniū eſſe cau
ſa ⁊ principiuʒ. Et plato in timeo dicit.om-
nis bonitas eſt a prima bonitate. Ergo a ſi
mili ſi eadem opera coniunguntur cum ſuo
fine.q vtiqʒ deus eſt:dicēte Jo.apoc.i.i dī
perſona. Ego ſum alpha ⁊.o.principiū ⁊ fi-
nis:perfecta erunt. Ex qua ſimilitudine ap
paret:ꝙ nunquam opera perfecta ſunt niſi
ſint ſperice figure.i.niſi redeāt ad finem ho
noris dei ſeu ad deum a quo proceſſerunt.
¶ Aliam ſimilitudineʒ habemus d medio.
Nam philoſo.ſecundo ethico.dicit. Medi-
um querit omnis prudens ⁊ deſiderat non
mediū rei ſed quo ad nos:ſciens auteʒ me-
dium quod eſt laudabile:ſuperabundantiā
⁊ defectum fugit. Quo preſuppoſito.ꝙ me
diū ab omnibꝰ eſt tenendum:eo ꝙ eſt lau-
dabile:peto qd eſt mediū:⁊ Reſpondit phi
loſo.iiij.thopi.⁊.2.de anima. Quod mediuʒ
eſt ꝙ ſapit naturam extremoꝝ. Sicut exem
pli gratia.ſi quis eēt in medio aque ⁊ ignis
ſentiret vtiqʒ ab vna parte calorē ⁊ ab alte
ra frigiditatem Quibus premiſſis certū eſt
ꝙ opera noſtra ſi debēt eſſe perfecta ſemp
debent participare cū duobus extremis.vi
delicet cū principio omnium bonoꝝ quiſde
us eſt ⁊ cum extremo ſeu fine omnium bo-
norum qui etiā deus eſt:aliter quelibet ope
ra non erūt in medio:⁊ per cōſequens nō
erunt laudabilia. ¶ Aliam ſimilitudinē po
nit Salomon eccleſiaſtes.i.dī.oritur ſol ⁊
occidit:⁊ ad locum ſuum reuertitur:ibiqʒ re
naſcens girat per meridiem ⁊ flectitur ad
aquilonem luſtrans vniuerſa in circuitu p-
git ſpūs:⁊ in circulos ſuos reuertitur.om-
nia flumina intrant mare:⁊ mare non re-
dundat ad locum vñ exeunt flumina reuer
tuntur vt iterum fluant. hec ibi. Quia ſimi-
litudine patet ꝙ ſic ſol ⁊ flumina reuertūtur
ad locuʒ a quo egrediuntur:ſic quibus ope
ra bona a deo procedentia debēt conuerti
ad honorem dei:a quo egrediuntur. Aliam
deniqʒ ſimilitudinē habemꝰ de motu. Naʒ
q̄druplex eſt motus.ſciʒ violētus ⁊ flexus.
Naturalis ⁊ circularis. Motus violentus

eſt impfectus. Et rō eſt qꝛ vt habet in .2. de
celo ⁊ mūdo. Motus violentus in principio
eſt fortioꝛ: in fine vero debilioꝛ. Motꝰ etiaꝫ
reflexus eſt imperfectus. Et ratio eſt. Nam
viij. phiſicorum dicitur. Motus reflexꝰ non
eſt continuus: quia eſt interpolatus quiete
media. Motus autem naturalis bonus eſt
⁊ perfectus: ⁊ ratio eſt: qꝛ vt dicit .2. de ce. ⁊
mundo. Motus naturalis ⁊ ſi in principio
ſit debilioꝛ: in fine tñ eſt fortioꝛ. Motus ve-
ro circularis optimꝰ eſt ⁊ perfectiſſimꝰ ſu-
per omnem motum. ⁊ hoc duplici reſpectu.
Primo quia vbi dicitur. viij. phiſicorū. Mo-
tus circularis eſt ab eodem in idem. Scđo
quia vbi dicitur. viij. phiſicorū. ſolꝰ circula
ris motus eſt cōtinuꝰ ⁊ ꝑpetuꝰ. Motū vio-
lentū habent illi ꝙ aliqđ bonū faciūt moti
ex obiecto alicuius coactiōis ⁊ violētie. Et
ideo talia opa vt ſupra probatū eſt ſunt im
perfecta. Motum reflexū habent illi qui fa
ciunt aliquod bonū vl' beneficiū ex obiecto
proprie mercedis. Et ideo talia opera vt ſu
pra ꝓbatum eſt: etiaꝫ imperfecta ſunt. Mo
tū naturaleꝫ hñt illi qui in principio faciūt
aliquod bonū ex obiecto humane fragilita-
tis vel cōplacentie. ſed tñ in fine dirigūt foꝛ
titer omnia opera ſua in laudē ⁊ gloriā dei
⁊ opera taliū perfecta ſunt. Motū vero cir
cularem hñt illi qui ſemꝑ recogniſcunt om-
nia ſua bona a deo ⁊ vſqꝫ in finē iugit om
nia opera ſua referunt ad gloriā dei ⁊ hono
rem a quo proceſſerūt. Et horum opera ꝑ-
fectiſſima ſunt ⁊ optima. Primo qꝛ redeūt
ab eodē in idē. Scđo qꝛ cōtinue ⁊ ꝑpetue
⁊ ſine vllo intermedio in dei gloriaꝫ referūt
ꝙ ſil' duo fac ēt motꝰ circularis ꝑfectiſſimꝰ.
Et de hoc motu ꝑfectiſſimo dic Boe. me-
tro .2. tertij libri. Repetūt ꝓprios queqꝫ re-
curſus. Redituqꝫ ſuo ſingula gaudent: nec
manet vlli traditꝰ ordo: niſi ꝙ fini iunxerit
ortū: ſtabileqꝫ ſui fecerit orbē. Ex ꝑfactis
ſilitudinibꝰ pꝫ qualr nulla opa fidei meri
toria ſūt eterne vite niſi ſimplr ſiāt ex obie
cto honoris ⁊ glie dei. ¶ Tertio deniqꝫ ꝓ
bo exēplis ꝙ opa q̄libꝫ fieri dñt ad honorē
vl ad hoc vt meritoria ſint. Nā Mat. xxvij:
legimus ꝙ Iudas habuit .3. virtutes. ſ. ꝯtri
tionē cordis di. peccaui: ꝯfeſſionem oris. di.
tradēs ſanguinē iuſtū: ⁊ ſatiſfactionē opis
dū pñia ductꝰ retulit iudeis .30. argenteos.
Sed qꝛ h tria nō fec ex obo glie dī ſꝫ potiꝰ
deſpatōis: merito laqo ſe ſuſpēdit. Que ſi
oīa tria ſibi meritoria fuiſſent: ſi ad dei ho-
norē ea feciſſet. Silr exemplū habet Mat.
xxv. de .v. virginibꝰ fatuis ꝙ habebant lāpa
des ſine oleo. Et dñs fec eis claudi ianuā.
Venientibꝰ ēt cū oleo ⁊ pulſantibꝰ vt apiret
eis dixit eis dñs. Amen dico vobis ne. vos.
ꝙ iō factū fuit qꝛ nō ꝑꝑ dei honorē ſꝫ ſim-
plicit ꝑꝑ humanū fauorē ⁊ gloriaꝫ opa illa
faciebā. Ecōtra vo prudētes virgines ha-
bētes lāpades .i. opa bōa. ſil' cū oleo ſimplr
diuine glorie ad nuptias cum dño ingreſſe
ſunt. ¶ Aliud exēplū habemꝰ d phis ꝙ vt
habet ad ro. i. cum deū cognouiſſent nō ſic
deū glificauerūt aut grās egerūt ſꝫ euanue
rūt in cogitatōibꝰ ſuis ⁊ obſcuratū ē inſci-
piēs cor eoꝝ ⁊ dicētes ſe eſſe ſapiētes ſtul-
ti fci ſunt: ⁊ iō merito dati ſunt i ſenſū etēr
ne reprobatōis. Oppoſitū faciebat plato ꝙ
i opatōibꝰ ſuis deū habebat ꝓ obiecto. ꝓ
pter qđ dicebat i timeo. ⁊ pōit Bo. pſa. ix.
3. li. in minimis inqt ꝗuiſqꝫ rebꝰ ſꝑ dꝫ diui
nū auxiliū iplorari. Ex qbꝰ exēplis pꝫ qua-
liter oia opa ad h vt ſint laudabilia ⁊ meri
toria ſꝑ dñt hre ꝓ obiecto honorē ⁊ gloriā
dei. Accipe ſi vis alia optima exēpla ad h
ꝓpoſituꝫ in .10. circūſtātia integritatis vere
fidei vbi dr. ¶ Scđa cōcluſio hūilitatis in
primo gradu qui dr gradus attributionis.
Et qꝛ vt probāt auctoritates rōnes diſtin-
ctōes ſiles aut exēpla. nulla opa meritoria
ſunt niſi ꝯuertāt ad finē diuini honoris: iō
quiſqꝫ dꝫ ſemꝑ deum rogare: vt ⁊ ſe ⁊ oia
opa ſua dirigat ⁊ ꝯuertat ſimplr ad gloriā
ſuā dicens cū Boe. metro. ix. 3. li. Da pater
anguſtā mēti ꝯtendere ſede: da fonte luſtra
re bōi da luce repta: in te ꝯſpicias euꝫ defi-
ger viſus diſcite terrene nebulas ⁊ pōdera
molis atqꝫ tuo ſplendore mica. tu nāqꝫ ſe
renum: tu requies trāquilo pijs te cernere fi
nis. principiuꝫ vector dux ſemita terminus
idem. h ibi. Ex ꝑfactis pꝫ q̄liter vera fides in
ſuis opibus ſꝑ reſpicit honorē dei Et ſic ꝑ
ꝯñs pꝫ. vij. circūſtantia ad integritateꝫ vere
fidei neceſſaria: ꝙ dr circūſtantia obiectio
nis. quā vere fidei circūſtantiā nobis cōce-
dat beatiſſima trinitas pr vꝫ ⁊ filiꝰ ⁊ ſpūs
ſanctꝰ ꝙ eſt ſolū veꝝ ⁊ vnicū obiectū hūa
naꝝ operationū: cui ſit ſemꝑ omnis honor
⁊ gloria in ſecula ſeculorum. Amen.

¶ Sabbato poſt dominicā d paſſiōe. Iteꝝ
de ſexta excellentia vꝫ de integritate ipſius
ſacratiſſime fidei.

Dicebat ieſus

ad eos qui crediderāt ei ex
iudeis. Si vos ꝑmāſerit in
ſermōe meo vere diſcipuli mei
eritis. Scribūtur hec verba
Jo. viij. c. ⁊ in euāgelio oc-
currētis ferie. Poſt ſacri euāgelij lralem ⁊
moralē expoſitionem ſpectabiles ciues ex
quo vt claruit in precedentibus declarani-
mus ſeptimā circūſtātiā ad itegritatē vere fi
dei neceſſariā ꝙ dicta fuit circūſtātia obie
ctionis: habemꝰ his ēt dicbꝰ ſequētibꝰ de-
clarare. viij. circūſtantiā ⁊ ad integritatem
vere fidei valde neceſſariā: cuius circūſtan-
tie declaratio talis erit.

¶ De octaua circūſtātia ad itegritatē ipſiꝰ
ſacratiſſime fidei necia ꝙ dr fortificatiōis.

O Ctaua igit circūſtātia ad itegritatē
vere fidei neceſſaria dr circūſtātia
fortificationis. Nequaqꝫ. n. ad ve-
rā ⁊ perfectā fidē oēs iā predicte circūſtan
tie ſufficiunt. Sꝫ oꝫ oino ad hoc ꝙ fides ve
ra ſit: ꝙ maxime ſit decorata conſtātia ⁊ for
titudine. Omiſſa tñ fortitudine fidei que ē
ꝯtra oēs aduerſitates ⁊ contra oēs mundi
voluptates de qua egregie deo dāte tracta
bo in quadrageſimali de fructibus ipſiꝰ ſa-
cratiſſime fidei: ſolū in pñti agā ſeu tracta
bo de fortitudine fidei q ne maxie ꝯſiſtit in
terribilis mortis ſuſceptione. Nā fortitudo
ſm phm. 3. ethi. eſt precipue circa maxima
ꝑicula ⁊ circa pericula mortis: qꝛ oium ter-
ribilium finis eſt mors. Nā qui pro fide pa-
ratus eſt mortem ſuſcipere: nulli dubiū eſt
ꝙ talis in virtute fidei ſuꝑet oēs aduerſita
tes oēs mūdi voluptates ac oēs diabolicas
tētationes. Fides igitur vt ſit ꝑfecta cogit
habētē neceſſario eē paratum ⁊ diſpoſitum
oēm mortē tolerare anteq̄ ipſaꝫ velle deſe-
rere ſeu negare: ⁊ ſic pro huiꝰ ꝯcluſiōis ma
iori declaratiōe ſciēdū ē ꝙ vera fides fac ho
mines triplicē mortē ſuſcipe. Prima dicit
mors libertatis. Scđa dī mors charitatis.
Tertiā dī mors neceſſitatis. ¶ Pria mors
quā perfecta fides ſuſcipere facit: dī mors
libertatis: talem mortem ſuſcipiūt illi qui ꝓ
manifeſtanda diuina gloria edificanda ec-
cleſia atqꝫ fide cōmendanda libere ⁊ ſpon-
te ſine vlla neceſſitate violentia ⁊ coactione
in virtute ſpūſſancti: ſe manibus infidelibꝰ
aut vt illos conuertāt ſi poſſibile ē aut vt
martyriū ſuſcipiāt exponūt. Quāuis autē
fuerūt nōnulli qui talē fidē ⁊ mortē aſſerūt
nō eē laudabilē: tenēdū ē pro vitate ꝙ ta-
lis mors: nō tm ē laudabilis: ſed ſic ſponte
⁊ libere ſuſtinere mortē ꝑꝑ xpi amorē ē ma
xime ꝑfectionis. Quod ꝓbo quintupliciter
Primo auctoritate. Secūdo rōne. Tertio
diſtinctione. Quarto cōparatione. Quinto
ſimilitudine. ¶ Pmo probo auctoritate. nā
Jo. xv. dī. Maiorē hac dilec. nemo hꝫ .i. ma-
ius ſignū perfecte fidei ⁊ charitatis: q̄ꝫ vt
aiam ſuā ponat qs pro amicis ſuis. Ergo
a fortiori maioris ē ꝑfectiōis exponere mor
ti pro xpo vitā ſuā. ¶ Scđo ꝓbo rōne aſpe
ctiōis ⁊ formo ſic rōnē. Quāto quis rē ma
gis amatā cōtēnit ⁊ rē magis odioſaꝫ pati
eligit: tāto magis videt eē perfectꝰ in chari
tate ⁊ fide. Sed certū ē ꝙ inter oia bona hō
maxime amat vitā ſuā. vnde Job. ij. dī. pel-
lē pro pelle ⁊ cuncta que hēt hō dabit pro
aia ſua. Econtrario autē homo inter oia
odibilia maxime odit mortem: quod etiā fa
cit omne animal: dicente Boe. proſa. ij. tertij
li. Omne nāqꝫ animal tueri ſalutē laborat:
mortem vero perniciemqꝫ deuitat. propter
quod cōcluditur ꝙ martyriū ſeu mors ſpō
te pro xpi amore ſuſcepta inter oēs huma-
nos actꝰ eſt perfectiꝰ ſignū maxime fidei ⁊
charitatis. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo diſtinctio
ne. Nā Tho. 2. 2. q. cxxiij. ar. 3. querit an mar
tyriū ſit actꝰ maxie ꝑfectiōis. ⁊ rñdet dī. ꝙ
de aliquo actu virtutis duplr loq poſſumꝰ.
vno mō ſm ſpēm ipſiꝰ actꝰ put cōparat ad
virtutē maxie elicientē ipſum: ⁊ ſic nō pōt eſ
ſe ꝙ martyriū quod cōſiſtit in debita tolle-
rantia mortis ſit perfectiſſimū inter virtutū
actus: qꝛ tollerare mortē ſm ſe non eſt lau-
dabile: ſed ſolum ſm ꝙ ordinatur ad aliqđ
bonum quod conſiſtit in actu virtutis puta
ad fidem ⁊ dilectioneꝫ dei. Unde ille actus
actus virtutis: cuꝫ ſit finis: melior eſt. Alio
mō pōt cōſiderari actꝰ virtutis ſm ꝙ com-
paratur ad primū motiuū ꝙ ē amor chari-
tatis. Et ex hac ꝑte aliqs actꝰ hꝫ ꝙ ad per-
fectionē vite ꝑtineat. Quia vt Apoſtolus di
cit col. iij. charitas ē vinculum perfectiōis:
martyrium autē inter omnes actus virtuo
ſos maxime demonſtrat perfectionem cha-

ritatis in hoc ꝙ rem magis amatam contē
nit: ⁊ rem magis odioſam. ſicut ſunt colores
corporalium tormētoꝝ quoꝝ metu etiā bru
ta animalia a maximis voluptatibus abſtra
huntur prout dicit phs. 2. ethicorum. ⁊ etiā
Augu. li. lxxxiij. qōnum. alacriter pati eligit.
Jdeo ſm hoc pꝫ ꝙ martyriū inter oēs cete/
ros act⁹ humanos: eſt perfectiſſimum ſꝫ ſu
um genus: ⁊ ſignum maxime fidei ⁊ charita
tis. Ex qua diſtinctione patet ꝙ mors pro
xp̄i amore libere ſuſcepta eſt actus ſumme
perfectionis. ¶ Quarto hoc probo compa/
ratione. Nam Auguſti. in li. de virginitate
facit comparationem inter perfectionē mar
tyrij ⁊ virginitatis: ⁊ tandem ceteris parti/
bus concludit di. Perfectio martyrij eſt ex
cellentior oī pfectiōe virginitatis. ¶ Quin
to, deniqꝫ hoc probo ſimilitudine. Nā Tho.
2. 2. q. cxxiiij. ar. 3. in ſolu. ſecūdi argu. dicit
actus maxie perfectiōis videt̄ eē ꝙ aliquis
ſuperiori obediat pp̄ xp̄m: ſed qui mortem
ſuſtinet pp̄ xp̄m: hic maiorē in ſe perfectio
nē hꝫ: nā facit talis ſicut ſaluator: fecit qui
volens eſſe obediens patri vt dī philippē.
ij. factus eſt obediens vſqꝫ ad mortem. Ex
quo patet ꝙ martyrium ſm ſe ē perfecti⁹
ꝙ̄ obiecta abſolute dicta. pꝫ ergo ex prefat̄
dibus qualiter vera fides facit hominē pri
mam mortē ſuſcipere que dī mors libertat̄.
Secūda mors quā perfecta fides cogit ho/
minem ſuſcipere ex ſue fortitudinis virtute
dicitur mors charitatis. Petunt ſacri theo
logi vtrum fidelis verus videns animā pro
chriſti ſui in periculo negationis fidei chri/
ſtiane ſeu damnationis ſue: teneatur in vir
tute fidei ⁊ charitatis corpus ſuū morti ex/
ponere vt eruat animā illam a periculo ſue
infidelitatis atqꝫ dānatiōis. Ad quod du/
bium reſpōdit Alex. de ales in tertia p̄te ſū/
me in tractatu de charitate ꝙ ſic. cum quo
ꝯcordat Bonauē. in. 3. di. 30. ar. 1. q. 1. in cor.
q. Et Ricar. in. 3. di. 30. ar. 1. q. 1. Et Tho. 2. 2.
q. iiij. ar. 2. in cor. q. Quā ꝟitatē tripl'r ꝓbo.
Primo auctoritatibus. Secundo rōnibus
Tertio exemplo. ¶ Primo probo auctorita
tibus ꝙ vera fides cogit vnumquēqꝫ ex ca
ritate. in caſu neceſſitatis mortem corporis
ſuſcipere pro ſalute anime proximorum ſuo
rum. Nam. 1. Joan. 3. di. Jn hoc cognouim⁹
charitatem dei quoniam ipſe poſuit animā
ſuam pro nobis: ⁊ nos debemus pro fratri/

bus animas ponere. vbi etiam dicit glo. Vñ
quiſqꝫ pro fratribus non animā ponere ſed
corporis vitā que ex anima procedit. Jtem
Joā. x. dicitur Bon⁹. pa. a. ſu. po. pro ouib⁹
ſuis. vbi alia glo. ait. Quiſqꝫ enim vniuerſa
liter eſt paſtor animarum ſuorum proximo
rum. vnuſquiſqꝫ pro animabus eoꝝ vitam
ſuā debet dare. Criſoſtomus etiā ſup̄ Mat.
ait. proximū ſuum non diligit nec preceptū
implet charitatis: qui pro ſalute proximi vi/
tā corporalem non exponit. Scdo hoc idem
probo quādruplici ratione. Primo ratione
bonitatis. Secundo ratiōe qualitatis. Ter
tio rōne argumentabilitatis. Quarto rōne
p̄ceptibilitatis. ¶ Primo probo rōne boni
tatis ꝙ quiſqꝫ in caſu neceſſitatis tenetur
pro ſalute proximi ſui corpus ſuū morti ex/
ponere. Fundamentum rōnis ponit phs. 1.
ethicorum ⁊. 3. topicorum di. Omne bonum
naturaliter eſt diligibile. Quo p̄ſuppoſito
certū eſt ſm eundem phm. iiij. thopicorum.
ꝙ ſi ſimpliciter ad ſimplicit̄ ſi magis ad ma
gis. ergo ſi maxime ad maxime. Si ergo ſim
pliciter bonum eſt amabile: ergo magis bo
num: magis eſt amabile: ergo magis bo/
num magis eſt amabile. Sed manifeſtum ē
vt habetur. vi. thopicorum. ꝙ triplex eſt bo/
nū. ſ. bonū exterius adueniēs: bonuꝫ corpo
ris: ⁊ bonū aie. Bonū autē exterius vt ipſe
dicit ē ſimpl'r bonū: ḡ ſimpl'r ē amādū. Bo/
nū corpis ē magis bonū ꝙ̄ oia tp̄alia bo/
na. ḡ magis ē amandū. Bonū ꝟo aie ē ma/
xime bonū. ḡ maxie eſt amandū. Si igitur: ſi
pro qꝛ aie bonū ē melius, diligendū ē ꝙ̄ oē
bonū corpis qꝛ vt dicit. 1. ethicoꝝ. bona aie
inter oia bona maxie ſunt bona ⁊ diligibi/
lia. Et. vi. politi. dī. anima melior ē corpore;
⁊ aie bonū ē oib⁹ bonis melius. Ex predicꝭ
ꝯcludo: ꝙ cum maior ſit bonitas in aia pxi
moꝝ ꝙ̄ in tota ſubā tp̄ali: aut ꝙ̄ in ꝓpria
corpis vita. ergo magis ē amāda aia cuiuſ/
libet pximi ꝙ̄ quodlibet humanū corpus.
Quod ſi ſic eſt: ergo poſito periculo mortis
corporis: prius tenet̄ quilibet ſuſcipe p̄iculū
mortis corpis tanꝙ̄ min⁹ bonū ⁊ min⁹ ama
bile ꝙ̄ velle p̄mittere aiaꝫ proximi dānare
que vtiqꝫ in ſe ꝯtinet maiorē bonitatē. Se/
cūdo hoc idē ꝓbo rōne equalitatis. Funda
mētū rōnis ponit phs. ix. ethi. di. Amic⁹ dꝫ
ſe hēre p oia ad amicū ſicut ad ſeipm eo
ꝙ amicus eſt alter ego. Quod etiam domi

nus. deuteronomij. vi. M. ij. ⁊. luc. x. precipit
d. dili. prox. tuū ſicut teipſū. Quo preſuppo
ſito certū eſt ſm Bona. in. 3. di. xxix. ar. 1. q. 3. i
ſolu. ſi. ar: ꝙ nota iſtius aduerbij ſic accipit̄
dupliciē. Primo pro quadā qñtitate ⁊ mē
ſurabilitate amoris itē ſini ſiue boni ⁊ chari/
tatis: ⁊ hoc mō nulli licet velle proximū di/
ligere ſicut ſeipſū. Scdo mō accipit̄ ꝓ ſimili
tudine ad eundem finē: ⁊ hoc modo certum
eſt ꝙ quilibet tenetur dilige ꝓximū ad illd̄
bonū ⁊ ad illū finē ad queꝫ ipſe ſe diligit.
Nō ſi ſic eſt: cū qlibet obliget̄ proponere ſa
lutē anime ſue morti corporis ſui: ergo pari
rōne quilibet tenetur exponere corp⁹ ſuum
morti: ꝓ ſalute anime proximi ſui. Quod ſi
nō facit: nequaqnā amat ꝓximū ſic ſeipm:
⁊ ſi nō amat ꝓximū ſicut ſeipſum: ergo agit
cōtra p̄ceptū dei. Si aūt agit cōtra p̄ceptū
dei: ergo mortalit̄ peccat. Si aūt mortaliter
peccat: ergo dānabit̄. Jgitur a p̄mo ad vlti
mū q nō exponit morti corpus ꝓprium pro
ſalute aie proximi ſui: talis dānabit̄ ⁊ nūꝙ̄
ſaluari poterit: ꝓinde de pe. di. 2. c. ꝓinde di.
Proinde ꝓxios nr̄os ſicut nos metipſos di
ligimus: qñ ad bonos mores ⁊ ad eternam
vitā ꝯſequēdā ſicut nobis coꝝ ſaluti ꝯſuli
mus qñ nos i coꝝ pccis ⁊ p̄iculis cogitam⁹
⁊ ſicut nobis ſubueniri optarem⁹ ita eis: aut
ſubuenimus: aut ſi facultas defuerit: volun
tatē ſubueniēdi tenem⁹: Quapp̄ cariſſime
tota dilectiōe ſatage vt bonū qd tibi ꝯferri
vis velis ⁊ ꝓximo tuo: h ꝓſper. ¶ Tertio h
idē ꝓbo rōne argumētabilitatis: petūt theo
logi vtꝝ in caſu neceſſitatis tenet̄ qs ēt ſub
uenire inimico ſuo de his que ſunt neceſſa
ria corpali vite ne pereat. Ad qd dubiū. Re
ſpondet Alex. in tertia p̄te ſumme in tracta
tu d̄ Elemo. cuꝫ q̊ ꝯcor. Tho. 2. 2. q. 31. ar. v.
Et Tho. i. iiij. di. xv. ar. 1. q. iiij. ⁊ Ricar. in ter
tio. di. 30. ar. 1. q. 1. ⁊ Rica. i iiij. di. xv. ar. 2. q. v
⁊ Bona. i. 3. di. 30. ar. 1. q. v. ⁊ dicit. Nō ſi qs
nō ſbueniret inimico tp̄e neceſſitatis: morta
liter peccaret. Et arguūt a fortiori. Nā dicit̄
exodi. 23. Si occurreris boui inimici tui errā
ti reduc illū. Et ſi videris aſinum odient̄ te
cecidiſſe ſub onere: nō pertranſibis ſed ſub/
leuabis illū. vbi gl. dicit. Qꝫ q nō reduc̄ bo
uē ⁊ ſi releuat aſinū inimici ſui ex odio mor/
tal'r pccāt. Si igit̄ qs peccaret mōtal'r ſi ſb
ueniēdo boui vl' aſino a fortiori mōtal'r pec
caret nō ſbueniēdo neceſſitati corpis ꝓximi

ſui qd preualet oibus bob⁹ ⁊ aſinis mūdi. ⁊
talis obligatio cadit ſb p̄cepto. nā dī Mat.
v. ⁊ luc. vi. diligite inim. v. bñ. his q v. oderūt
vbi glo. p̄ceptū dñi ē nō ſolū diligē: ſed ⁊ bñ
facē. Jtē ꝓuer. xxv. dī. Si eſurierit inimicus
tuus ciba illū: ſi ſitit potū da ei. Ex predictis
ꝯcludit̄ ꝙ qlibet tenet̄ ſubuenire i neceſſita
te ꝓxio ſuo ēt inimico de ſua ſbā tēp̄ali al'r
mortal'r peccat: tūc arguo ſic phs. iiij. thopi.
ait. Si de quo min⁹ ⁊ id de quo magis. Si ḡ
obligatio eſt ſbueniēdi corpali iſirmo: a for
tiori reſtat maior obligatio ſbueniēdi aie ꝓ
ximi: q̄ vt i p̄ia rōne dictū ē nobilitati ⁊ bōi
tati oiuꝫ corpuꝫ p̄eminet: ꝙ ſi ē mortale pec/
catū ſi ſuccurrē. i neceſſitate corpali a fortio
ri ē peccatū mortale ſi ſuccurrē i neceſſitate
ſaluti aie ꝓximi ſui. Sꝫ ſi qs ñ expōit corp⁹
ſuū morti tp̄e neceſſitat̄ ꝓ ſalute aie ꝓximi
ſui: tūc ñ ſuccurrit ei: ḡ peccat mortal'r. Sed
qlibet tenet̄ ñ peccare mortal'r: ḡ qlibꝫ tenet̄
exponer̄ corp⁹ ſuū morti ꝓ ſalute aie ꝓximi
ſui. ¶ Quarto h idē ꝓbo rōne p̄ceptibilitat̄
ꝙ qlibꝫ tenet̄ ſe morti corpali expōer̄ ꝓ ſalu
te aie ꝓximi ſui i caſu neceſſitatis. ſicut. n. dī
dutro. vi. c. ⁊ pōit̄. 23. q. iiij. c. ea vidicta. et. 23.
q. v. c. ſi nō l5. et de pe. di. 2. c. charitas ē. et̄ d̄
ſacra vnctiōe. c. vnico. §. h. vnguēto. diliges
ꝓximū tuū ſic teipꝫ. Et. 23. q. iiij. c. dꝫ hō. dr̄.
dꝫ hō diliger̄ ꝓximū ſuū ſic ſeipꝫ: vt quē po
terit hōieꝫ bñficiētie cōſolatiōe: vel informa
tiōe doctrine vel diſcipline correctiōe iducat
ad colēdū deū. ex p̄miſſis pꝫ ꝙ dilectio ꝓxi
mi cadit ſub p̄cepto. tc̄ arguo ſic. Prio ꝙ ē
de neceſſitate corp⁹ morti exponere pro ſalu/
te aie proximi ſui. Jlld ſine q̊ dilectio ꝓximi
ſeruari non pōt cadit ſub p̄cepto ⁊ ſub obli
gatione ſed p̄tinet ad dilectionē vt nō ſolū
velim⁹ ei bonū ſꝫ ēt vt opemur ꝓ eo bonū
tp̄e neceſſitat̄ ſꝫ illud. i. Jo. 3. filioli ñ diliga
m⁹ ligua neqꝫ ꝟbo ſꝫ ope ⁊ veritate ſed ad/
ueniēte p̄iculo dānationis aie ꝓximi niſi qs
expōat corp⁹ ſuū morti ꝓ ſalute illi⁹ aie tal̄
ñ opat̄ opa amoris ⁊ charitat̄: ergo talis ñ
diligit proximū ſm formā p̄cepti: ergo mor/
taliter peccat Sed quilibet tenetur non pec/
care mortaliter: ergo quilibꝫ in caſu neceſſi/
tatis tenetur ſuſciper̄ mortē pro anima pro
ximi ſui. Quod confirmans Grego. in ome/
lia. pen. ait. Probatio dilectiōis exhibitio ē
operis. Et idem ait. Amor dei numꝙ̄ eſt oci
oſus: operatur enim magna ſi eſt: ſi autem

operari renuit amor non eſt. Et Philo. v. ethi-
co. ait. lex dat precepta de actibus omnium
virtutum. Et confirmatur predicta rõ. ſ. q̃ q
diligit proximum tenetur in caſu neceſſitatis
pro ſua ſalute corporis mortē ſuſcipere. Nā
qui precipit quod maius ⁊ nobilius: a fortio
ri precipit qđ minus eſt nobile. Sed certum
eſt q̃ nobilior eſt habitus ſeu actus dilectio
nis ad proximum q̃ ſit quilibet actus exteri
or ſiue opus. Si igitur quiſq; obligatur ex
p̄cepto habere actū dilectionis interiorem:
ad proximum quod eſt nobilius: a fortiori te
netur habere actum exteriorem qui eſt mors
corporis: qui actus: vt patet melior ē ipſo inte
riori actu dilectionis. Et de hoc habetur ar.
extra de conſtitutionibus. in. c. Nam concu-
piſcētia. vbi dr̄. cōceſſio vl̄ ꝓhibitio p̄ncipa
li conceditur vl̄ prohibetur oē acceſſorium.
Si igitur cuilibet precipitur q̃ proximum di
ligat actu interiori qđ ē quid p̄cipale a for
tiori intelligitur preceptum q̃ quiſq; moriat̄
pro eius ſalute qđ eſt quid acceſſoriū. Ex p̄
fatis. iiij. rõnibus patet q̃ homo habens fi-
dem charitate informatam tenet̄ in caſu ne
ceſſitatis mortem corporis ſuſcipere ꝓ aīa
bus proximorum ſuorum. ¶ Tertio hoc idem
probo exemplo Et pretermiſſis exēplis beati
patris noſtri Franciſci atq; ſancti Anto-
nij de padua: qui propter ſalutem proximoꝝ
ad partes infidelium vt mortem ſuſciperēt
acceſſerunt. ſolū accipiamus in preſenti exē-
plum filij dei domini noſtri Jeſu chriſti qui
poſuit animam ſuam ideſt corporalem vitā
pro ſalute animarum noſtrarum. vnde apo.
.c. dicitur. lauit nos a peccatis noſtris i ſan
guine ſuo. Et. i. Jo. iij. dicitur. In hoc cogno
uimus charitatem dei: quoniam ipſe aiam
ſuam pro nobis poſuit ⁊ nos dei emus pro
fratribus animas ponere. Et. i. pe. iij. c. dicit̄
chriſtus ſolus pro peccatis noſtris mortuus
eſt in. pro. i. vt nos of. deo mor. quidem car.
viui autem ſpiritu. Ex prefatis omnibꝰ pa-
tet qualiter habens veram fidem tenetur tā
tam habere fortitudinem vt etiam in neceſ
ſitatis caſu mortem ſuſcipiat corporis ꝓ ſa
lute animarum proximorū ſuoꝝ. Quam ſe
cundam mortem pro loco ⁊ neceſſitatis tem
pore quilibet fidelis chriſtianus libēter tol-
lerare dignetur ad laudem ⁊ gloriam ſalua-
toris noſtri Jeſu xp̄i: q vi. ⁊ re. i ſ. ſ. Amen.

¶ Dñica oliuarum ſeu in palmis Iterū de
ſexta excellentia. videlicet de integritate ipſi-
us ſacratiſſime fidei.

H Umiliauit ſe-
metipſū fa. o. vſ. ad. m. m. at
c. Scribūtur h̄ v̄ba ad phi.
ij. c. ⁊ i epiſtola occurrētis ſo
lemnitatis ſeu dñice. Ex m̄ dile
ctiſſimi ciues hodie loco euangelij proponit̄
nobis pa. d. n. J. xp̄i. ſꝫ. Mat. q̃ feria. vi. pri
me futura plenius declarabitur: Hinc eſt q̃
pretermiſſo themate eiuſdem ſeu litterali ⁊
morali expoſitione aſſūpſi pro themate ver-
ba apoſtoli preallegata. videlicet xp̄s fa. eſt
⁊c. In quibus verbis innuitur q̃ ſicut ipſe
xp̄s amore nr̄o mortē ꝯſtant̄ tulit: ſic ⁊ nos
propter amorem fidei ſue mortē ſi neceſſe fu
erit conſtanter tollerare debemꝰ. Sed quia
in precedenti ſermone propoſitum fuit quali
ter fides vera facit conſtanter triplicem mor
tem tollerare pro ipſo chriſto. videlicet mor
tē libertatis: charitatis: ⁊ neceſſitatis: cum
ſimiliter declaratū fuerit de ſufferentia du
plicis mortis: habemus in preſenti ſermone
ſpecialiter oſtendere quomodo etiam fides
pro chriſto ſuſtinere debet tertiā mortē que
dicit̄ neceſſitatis. Cuius neceſſitatis decla
ratio talis erit.

¶ Iterū de octaua circunſtantia vere fidei
que dicitur fortificationis.

T Ertia igit̄ mors quā p̄fecta fides co
git hominē ſuſcipere ex virtute ſue
fortitudinis dr̄ mors neceſſitatis.
petunt ſacri theologi. vtrum habēs veram
fidē teneat̄ mortē ſuſciper̄ anteq̄ ſolū mor
tale peccatū ꝯ fidē ꝯmitter̄: ſeu teneat̄ mor
tē ſuſcipere anq̄ fidē chriſti ſi caſus accide
ret denegar̄. ad qđ dubiū abſolute R̄ndet
Bona. i. 3. di. 30. ar. i. q. 2. ⁊ ēt Alex. de ales i
3. p̄te ſūme. i. tractatu. đ fide. ⁊ Tho. 2. 2. q.
iiij. ar. 2. Et. 2. 2. q. cxxiij. ar. iiij. q̃ ſic. Et dn̄t
q̃ q̄ſq; fidel̄ tenet̄ ꝓ fiđ ſua i oi loco ⁊ tp̄e
duplicē ſuſciper̄ mortē. vꝫ mortē habitualē
que ꝯſiſtit in diſpoſitiōe volūtatis ad ſuſci
piēdū ſp̄ mortē ſi caſus accideret. Itē mor
tē actualē qn̄ inſtat neceſſitas. Et q̃ q̄ſq;
verā habēs fidē teneat̄ modis p̄dictꝭ. mor
tē ſuſcipe q̄ntuplr̄ p̄bo. Primo auctoritatibus
Scđo rõnibꝰ. Tertio diſtinctiōibus. iiij. exē

plis. Quinto ſilitudinibꝰ. ¶ Primo ꝓbo au
ctoritatibꝰ q̃ q̄ſq; tenet̄ pro fide mortē ſu-
ſcipe. Et ſi aliqs nō hēret hoc ꝓpoſitū nec
verā fidē hēret: nec vnq̄ ſaluari poſſet. Nā
32. q. v. c. Ita ne dr̄. Certū ē q̃ pro fide ſalu
tē iſtā corpis ponere debemꝰ. Et. 3. q. v. Ita
nec dr̄. Cū pudicitia ſit virtꝰ ai comitenq;
hēat fortitudinē potiꝰ dꝫ qs ⁊ mortē ⁊ q̄lꝫ
mala tollerare q̄ malo ꝯſentire. Itē. 23. q.
viij. c. ꝯuenior. dr̄. Tāta dꝫ eē fideliū ꝯſtan
tia vt potius vita q̄ fides auferat̄. Itē. 22.
q. 2. c. ne quis Au. dicit. Ne qs arbitret̄ illū
perfectū ⁊ ſpūalē hoiē q pro iſta tp̄ali vita
⁊ morte in fide mētiri p̄ſumit. Itē Aug. li.
de mēdacio. ⁊ ponit̄. 22. q. 2. c. primū ait. Ne
qꝫ. n. recte teſtimonijs v̄itas pro cuiuſcūq;
tp̄ali cōmodo ſine ſalute corrūpit̄ ad ſempi
ternā. n. ſalutē nullus đducēdus ē opitulā
te mēdacio. Itē. ij. q. 3. c. q̄ſqs. Au. ait. Et niſi
quis metu cuiuſꝫ p̄tātꝭ v̄itatē occultat: irā
dei ſupra ſe ꝓuocat: q: magis timet hoiem
⁊ corpis vitā q̄ deū. Itē. ij. q. 3. c. nemo. Gr.
ait. Sāctiꝰ ē ꝓ v̄tute pati ſupplitiū q̄ pro
adulatiōe ꝯſeq̄ bn̄ficiū. Itē de pe. di. 2. c. i.
dr̄ Corpꝰ nr̄m q: ps nr̄i ē diligēdū ē vt ſalu
ti ciꝰ ac fragilitati nāl̄r ꝯſulamꝰ: ⁊ agēdū ē.
q̄tenꝰ ſpūi ēt vſq; ad mortē ordinate ſubm
ad eternā ſalutē accepta in mortalitate ⁊ i
corruptiōe ꝑueniat. Itē. 32. q. iiij. c. Sic Au.
ait. Sicut ſanctiꝰ ē fame mori q̄ hydolati-
cis veſci: ita ſanctiꝰ ē defici vel mori ſine li-
beris q̄ ex illicito coitu ſtirpē q̄rere. Itē ex̄
de his q̄ vi metꝰ ve cā ſiūt. c. ſacris dr̄. Po
tiꝰ dꝫ qs q̄lꝫ mala ⁊ ētmortē pati q̄ malo
ꝯſentire. Nō tm̄ vt patet lex canonica iubet
vnūq̄nq; mortē ſuſcipe anteq̄ fidē dene-
gare: ſꝫ ēt ad hoc iducit lex p̄hica ſeu paga
na. Nā phs. i. ethi. dic̄. Meliꝰ ē mori q̄ agē
ꝯ bonā v̄tutē. Et ibidē ait. Duobꝰ amicis
exiſtibꝰ Platone ⁊ ilitate: ſcūm ē p̄honora
re v̄itatē. Idē quoq; lib. de ſecretꝭ ſecretoꝝ
ait. Prius eligenda ē nobis mors q̄ offen-
ſio p̄clariſſime v̄itatis. Seneca inſup̄ ep̄la
32 ad Lucil. ait. Magna clementia ē mortē
pro virtute eligere quā ex natura vitare nō
poſſis. Idē etiā li. v. de beneficijs ait. Sicut
peſſimū ē viuere ꝯ deū: ita ex v̄itate pro đo
mori optimū ē. Et li. vi. de bn̄ficijs ait. Ex
bono v̄tutis ꝯtēne mortē ⁊ oia q̄ ad mortē
ducūt. Idē. vi. de bn̄ficijs ait. O te demētē
⁊ oblitū fragilitatis tue: ſi ex virtute mortē

fugis q̄ ingit̄ tonat viues ſi falſū ꝯfingeris:
repetet te gladiꝰ: petet lapis: petet deꝰ ſeuꝰ.
Idē li. 2. clamās ait. Crudeliꝰ ē q̄ mori offē
dere ipam v̄tutē. Idē li. vi. clamās. Optan
da iugiter mors ē q̄ virtutis offenſio. Idem
ep̄la. xxvi. ad Lucil. ait. A đo mors ꝓ đo ti
mēda nō ē vt bn̄ficio ipſiꝰ nihil aū fiendum
ſit aut timēdū. Idē ep̄la. lxv. ait. Maior ſū
⁊ ad maiora genitꝰ q̄ vt corpis mei ſim mā
cipiū: qđ eq̄ue nō al̄r aſpicio: q̄ vinculū ali
quod libertati mee circūdatū cuiꝰ mors cer
ta libertas ē. Idē ep̄la. lxxiij. ait. Nulla. n.
bona mēs ſine đoē: nec deū ꝑp̄ mortē ſper
nit. Idē ep̄la. lxxxij. ait. Nō ē mors glioſa
ſꝫ fortiter ꝓ v̄tute mori glioſū ē. Idē ep̄la
xxv. ait. Fortitudo ē ꝓ virtute agreſſio terri
biliū: vbi mors iminet ꝑp̄ cōe ſaluādū bo-
nū: malo me mori q̄ fidem deceſſe ⁊ vincere.
Tuliꝰ li. 2. de offi. ait. Nemo iuſtꝰ nemo bo-
nus eē pōt: q exiliū: q dolorē: q egeſtatē: q
mortē timet: aut q ea q̄ ſūt his ꝯtra eq̄tati
anponit. Idē i. i. de of. ait. Fortꝭ ai ⁊ ꝯſtātis
ē nō ꝑturbari i rebꝰ aſpis nec tumultuātē đ
gdu deijci ſꝫ potēti aio vti nec ex vlla mor-
te a ꝯſilio aut rõne diſcedē. Idē in eo. li. ait:
Cū tēpus neceſſitaſq; poſtulat decertandi
pro ipa virtute decertādū manu ē: ⁊ mors
ſeruituti turpitudiniq; anponēda ē. Idē in
eodē li. ait. Promptiores. n. ad nr̄a picula eē
debemꝰ q̄ ad cōia: inuēti ēt mlti ſunt q non
mō pecuniā ſꝫ ēt vitā ꝓfūdere pro p̄ria pati
ſunt. Idē li. de padoxis ait. Mors terribilis
ē his quoꝝ cū vita oia extiguunt̄: ⁊ nō his
quoꝝ laꝰ ⁊ virtꝰ emori nō pōt. Idē lib. ij. tu-
ſcula. q̄nū ait. Mors ante viꝝ virtute di-
gnū nihil hꝫ q̃ horrēdū ſit: nec ab eo timet̄.
magnū eq̄dē ſibi p̄ſidiū ad btām vitā cōpa
rat. Idē li. viij. phil. Turpis fuga mortis
oi morte peior ē: in fuga feda mors ē in vi-
ctoria gloria. Plotinꝰ phs in ſentētijs ſuis
ait. Ad beate viuēdū ois glia ſpnanda eſt.
ois mors eſt ſuſcipienda. Ex p̄dictꝭ oibꝰ pꝫ
quō auctoritate ſiue canonica ſiue lege phi
loſophica ⁊ pagana priꝰ eligēda ē mors q̄
offenſio ipſiꝰ virtutꝭ ⁊ q̄ cōmiſſio ipſiꝰ pec
cati. Pudeat igit̄ xp̄ianos oēs nolle imita
ri phoꝝ: nolle eligere qđ corde oze ⁊ ope
ipſi pagani vel phi tā ſtrenue elegerūt. Ul-
tra ēt predictā legē ad hoc inducit lex au-
tentica doctoꝝ q̃ prius vꝫ mors eſt eligen-
da q̄ diuina offenſio. Un̄ Aug. ſup verba

Jo. 12. Qui amat animam ſuaȝ in hoc mūdo perdet eā. Ecce ꝙ iam xp̄s nos hortatur ad paſſionis ſue ſectanda veſtigia: q amat inquit aīam ſuā perdet eā: qđ duobꝰ mōis pōt intelligi. Qui amat pdet .i. ſi amas perdes ſi cupis vitā tenere cū xp̄o: noli mortem timere pro xp̄o. noli ergo amare ne perdas: ſed perde vitā in hoc mundo vt in vitā eternā cuſtodias eam. Et infra ſubdit. Cū autē caſu articulus venerit vt h̄ conditio ꝓponatur aut faciendū eē contra dei preceptū aut et hac vita migrandū: quorum duorum homo cogatur alterum eligere ibi magis eligat deo dilecto mori ꝗ̄ offenſo viuere ibi oderit in hoc mundo vitam ſuam vt cuſtodiat eam in vitam eternam. Idem etiā Augu. li. x. conf. a. t. chriſtus pro oibꝰ mortuus ē vt ⁊ omnes in neceſſitatis articulo pro eiꝰ fide ⁊ amore moriant̄ ⁊ vt qui viuunt iam non ſibi viuant: ſed ei qui pro eis mortuus eſt: vt Hyeronim. inſuper in teſtamento ait. Chriſtus pro nobis paſſus ē .i. mortuus nobis relinquens exemplū vt ſequamur veſtigia eiꝰ. non ſe cogitet ergo chriſtianū eē q pro xp̄o ſe mori nō inuenit paratū. Siquis diligit xp̄m. Siquis verus eſt chriſtianus: neceſſe ē vt mortem nullatenus formidet ſuſcipere pro chriſto: q2 niſi gra. fru. ca. in terrā. mor. fu. i. ſ. m. Si ergo cupis vitā in eternū tenere cū chriſto noli mortem timere pro chriſto. Itē Hyero. ait ibidem. Nō ſufficit chriſtiani nomen: ſolū ad ſalutē xp̄ianus es imitare xp̄m fruſtra xp̄iani nomē gerit qui diabolū ſequitur ⁊ mortē pro fide xp̄i recuſat: quinimo talis xp̄ianꝰ nō eſt: ſȝ antexp̄s. iuxta illud Jo. euāgeliſte q ait. Audiſtis q2 antexp̄s venit: ⁊ ecce nūc antixp̄i multi facti ſunt. H̄ etiā Criſoſt. etiā ſuper Mat ait. ſicut nō pōt cognoſcere xp̄m: q nec hȝ ſpūm xp̄i: ſic xp̄m videre non poterit: qui pro eiꝰ fide ⁊ gloria mortē conat̄ refugere: nec. n. ꝓp hoc ſolū vnuſquiſqȝ fit xp̄ianꝰ vt ſit tantū xp̄ianꝰ ſuans talentū fidei ſue: ſed vt operet̄ iuſtitiā in xp̄o ⁊ ſanguinē fundat ꝓ fide xp̄i. Gl. ēt ſup ꝓba. i. Jo iiij. Timor nō ē in charitate ſed pfec. cha. for. mit. timorē ait. Qui charitatē hȝ xp̄i nō timet mortē ſubire cū xp̄o. Qui āt timet mortē pro xp̄o accipe charitas xp̄i in eo non eſt. Ultra predictas leges ēt pro fide ad ſuſcipiendam mortem inducit quelibet lex euangelica. Nā dominꝰ Mat. x. c. ait. Nolite timere eos qui occidūt corpus: animā aūt nō pn̄t occidere ⁊c. Ubi glo. ait. Qui mortē pro xp̄o nō timet ſuſcipere: animam ⁊ corpus cuſtodit in eterna vita: qui autē chriſtum offendit in fide xp̄s perdet animā ⁊ corpus eius in gehennaȝ. Item Mat. x. dicit chriſtus. Qui amat animā ſuam in hoc mundo ⁊c. Ubi etiam glo. ait. Ille amat animam ſuā pluſꝗ̄ chriſtum qui pro amore carnis ſue chriſtum offēdit. Ille autē chriſtū amat pluſꝗ̄ ſuam aīam: q pro chriſti amore carnē ſuā etiam vſqȝ ad mortē pſequit̄. Itē .i. pe. iiij. di. Nemo vr̄m patiat̄ q̄ſi homicida aut fur aut aliqđ hmōi ſi āt vt xp̄ianꝰ pati nō erubeſcat ſȝ glificet deū in iſto noīe. Deniqȝ Seneca in ep̄lis ſuis ait. Fides ſctiſſimū bonū humani pectoris ē: q̄ nulla neceſſitate ad fallendū cogitur ⁊ nullo p̄mio corrūpit̄. Sed heu iſtis tp̄ibus ſatis apparet ꝙ in nobis nulla ſit fides nec dilectio in deū: q2 ēt pūo metu ⁊ precio in nobis fides frangit̄. Sȝ qđ plus ē, non tm̄ miſeri xp̄iani nō ſunt parati pro fide chriſti mortem ſuſcipere ſed etiam pro minimo ꝟbo ⁊ minimo obolo millies xp̄i fidē quottidie cōfringūt. pȝ igit̄ ex predictis auctoritatibus qualr̄ quiſqȝ xp̄ianꝰ hn̄s in ſe verā fidē tenet̄ non tm̄ habitualr̄ ſȝ ēt actualr̄ ſi cā occurreret ꝓ xp̄i fide mortē ſuſcipe. Secūdo inſup ꝓ .v. rōnibꝰ ꝙ citiꝰ eligēda ē mors ꝗ̄ ꝯ fidē mortalr̄ peccare ſeu ipſam fidē denegare. Primo rōne ſupatiōis. Scđo rōne ꝯcordationis. Tertio rōne electionis. Quarto rōne bn̄factiōis. Quinto rōne minoratiōis. ¶ Primo ꝓbo rōne ſupatiōis ꝙ qſqȝ tenet̄ pro xp̄i fide mortē ſuſcipe. q̄ a fortiori cetera oia mala tollerare cū mors ſm phm. 3. ethico. ſit vltimū terribiliū. Petunt ſacri theologi: quē magis tenet̄ hō diligere vel deū vl' ſeipſȝ: ⁊ ꝯcorditer oēs dicūt ꝙ qlȝ tenet̄ .q. in infinitū magis deū diligē ꝗ̄ ſeipſȝ. Et hoc approbāt marie duplici reſpectu .ſ. maioris bonitatis ⁊ maioris charitat̄. Et .i. reſpectu maioris bonitatis Nam dominus Bon. in .i. di. xvij. ar. i. q. 3. dic̄. nihil dȝ amari ſupra deū nec eque đo nec ꝯ deū .i. ꝯ volūtatē mādatoꝝ dei: eo ꝙ ſupra oia creata ē bonus. Quicūqȝ āt amat ſupra deū vl' eque deo mortalr̄ peccat. Idē Bona. in .3. di. 30 ar. i. q. ij. in iij. argu. ad partem affirmatiuā ait ad litterā. Quilȝ tenet̄ plus diligē deuȝ ꝗ̄ omnē ſimul creaturā ⁊ ēt ſeipſum q̄tūcunqȝ imperfectus ſit. et rō huius dilectiōis eſt q2 vbi maior eſt bonitas ibi maior eſt rō dilectiōis ⁊ amoris: ſed certum eſt ꝙ hō eſt bonum creatū minimū ⁊ finitū. Econtra vero bonitas dei eſt increata maxima. ⁊ infinita: ſed ſm phm. viij. phiſicos. finiti ad infinitum nulla eſt proportio. Quod ſi ſic eſt: ſeqtur ꝙ amor ē obligatio: ⁊ rō amoris ad deū q eſt bonū infinitū maximū ⁊ icreatū: ꝗ̄ ſit ad ſeipſū ⁊ oēȝ creaturam qui ſunt quoddā bonum creatum minimū ⁊ finituȝ. ¶ Scđo tenetur quis ēt deum diligere ſupra ſeipſuȝ reſpectu maioris charitatis. Nā Tho. 2.2. q. xxvij. ar. i. ⁊ argum̄. i. dicit. Quod deꝰ diligit ⁊ habet charitatē ad omneȝ creaturam. Sicut. n. dicitur ſapien. xi. diligis oia que ſunt ⁊ nihil odiſti eorum que feciſti. Et ſap. vi. dicitur. puſillū ⁊ maximū diliget deus ⁊ ē ei eq̄liter cura de omnibus. Et hoc dico ꝙ deus nō ſimpliciter vnumquēqȝ diligit: ſed et iaȝ plus diligit vnumquenque ꝗ̄ ipſe diligat̄ ab omnibus ſimul creaturis. Et ratio eſt: quia vt dicitur libro đ cauſis. vbi eſt plus de cauſa ibi eſt plus de cauſato. Cum autem vt in precedenti ſermone monſtratuȝ eſt in đo ſit maior bonitas ꝗ̄ ſit in qualibet creatura: q2 bonitas ſua eſt infinita: ⁊ bonitas cuiuſlibet creature eſt finita: ſequitur per conſequens ꝙ maior eſt effectus in deo dilectionis amoris: ⁊ charitatis. Et ſic ꝯcluditur: ꝙ cū qſqȝ ſe diligat aut deū amore finito ⁊ deꝰ diligat eum vt pater amore infinito: ſm rōneȝ nālem tenetur ēt quiſqȝ deū plus ꝗ̄ ſeipſū diliger̄. ¶ Facto igit̄ h̄ preſuppoſito ꝙ duplici reſpectu tenetur quiſqȝ magis deū diliger̄ ꝗ̄ ſeipſum. nūc probo ꝙ qſqȝ magis tenet̄ velle ſuſcipere morteȝ ꝗ̄ deum per abnegationem fidei offendere. Certū eſt enim ꝙ mors eſt quidā paruus finitus ⁊ momentaneꝰ dolor: amor āt quē deus ad quēlibȝ hȝ ē infinitꝰ. Ergo mors ſuſcepta pro xp̄i amore: ⁊ omnia tormēta reſpectu amoris infiniti quē đus ad quēqȝ hȝ nihil ſunt. Ergo tenetur quiſqȝ ſuſcipere maiora tormenta pro ipſo deo ꝗ̄ ſit mors: q2 ſi amor dei eſt infinitꝰ circa quēlibet: ergo recōpenſatio debȝ eſſe infinita. Sȝ manifeſtum eſt ꝙ qui tenet̄ ad maius tenet̄ ad minus. Si ergo quiſqȝ de recompenſatione infiniti amoris dei tenetur ſuſcipere pro deo infinitum doloreȝ ⁊ infinitā penā: a fortiori tenetur ſuſcipere ꝓ deo dolorē ⁊ penaȝ mortis qui eſt quidā modicꝰ ⁊ finitus ⁊ momentaneꝰ dolor. Et ꝯfirmatur iſta ratio ſic. Nā Ricar. in iiij. di. i. ar. iiij. q. 2. dicit ad litteram in .c. ſm rectū iudiciū rōnis. Voluntas quelibȝ dȝ magis fugere illud quod ē cōtra rē quā magis tenetur diligere ꝗ̄ fugere illđ quod eſt ꝯtra rē quā minus vel nō tm̄ tenetur diligere. Sed certū eſt ꝙ quilibet magis tenetur diligere deū ꝗ̄ ſeipſū: in tm̄ ꝙ ſi voluntas poſſet diligere actu dilectionis infinito intenſiue deberet diligere deuȝ infinite ⁊ intenſiue: q2 eſt bonū infinitū: creatura aūt ab ipſa nō dȝ diligi niſi finite q2 finitum eſt bonū: cū q peccatū ſeu fidei abnegatio ſit cōtra deū: mors āt ⁊ quodlibet malū ſit contra ſeipſuȝ: ſequit̄ ꝙ citius tenetur quiſqȝ fugere peccatū qđ ē ꝯ deū ꝗ̄ mortē ipſam: q̄ ē ꝯ ſeipſum: ne maior bonitas offendatur ꝓ minori bonitate: h̄ Ricar. h̄ omnia cōfirmātur Cant. viij. vbi dicitur. Fortis eſt vt mors dilectio: dura ſicut infernus emulatio: lāpades eius lampades ignis atqȝ flāmaꝝ: aq̄ multe nō potuerūt extinguere charitatē: nec fluia obruēt illā: ſi dederit homo oēm ſubſtantiā ſue domus ꝓ dilectione. q. nihil deſpiciet eā. vbi glo. ait. Tria ſpernit dilectio fortis .ſ. oēm domus ſbam: oēm aduerſitatē ⁊ tribulationē ⁊ etiā ipſam mortem: que oia quiſqȝ ſpernere debet ne diuinā dilectioneȝ offendat. h̄ glo. Grego. ēt i mor. li. vij. ⁊ ponit̄ de pe. di. 2. c. Charitas. ait valida eſt vt mors dilectio. virtuti eni mortiſ dilectio ꝯparat̄: q2 nimiꝝ mentē quam ſemel ceperit ab omni delectatōe mūdi funditus occidit. Ex p̄dicta rōne patet qualiter qſqȝ tenet̄ ꝓus mortē ⁊ oia mala eligere ꝗ̄ diuinū amoreȝ ⁊ chriſti fidē offendere. Sed o deꝰ meꝰ qs eſt q te diligat hac dilectōe: certe q̄ſi nullꝰ. O deꝰ eterne qs eſt q te amet hoc amore: Quis inſup ē qui te diligat hac charitate: Certe pauci ſunt ⁊ q. nulli dicēte propheta deus de celo proſpexit ſup filios hominum ⁊c. Nam nunc plus diliguntur parētes: filij vxores: frēs: amici: peſſime ꝯcubine: ⁊ adultere: atqȝ terrarū dominij: ſeu tēporalis ſubſtantia: ꝙ diligatur deꝰ eo ꝙ pro predictis omnibus quiſqȝ paratus ē ſe morti exponere: pro đo đo ⁊ dn̄o nr̄o ieſu xp̄o. q. nullus. Sed vhe: vhe talibus q̄ſi peruertūt totum ordinē fidei atqȝ charitat̄. Proinde de ta

libus dicit Proſp. de pe. di. 2. c. i. §. Item er go charitate. Ibi enim ſic dicitur. Ordinem dilectionis illi puertunt nec modū diligendi deū cuſtodiunt q aūt mundum q cōcedēd⁹ eſt pluſq̃ deum diligunt aut min⁹ diligenda plus diligunt aut proximos nō ſicut ſeipſos aut deū pluſq̃ ſeipſos nō diligūt. Illi vero pluſq̃ ſe deū diligunt ſicut ⁊ debēt qui pro eius amore ſaluti ſue ad tempus nō parcunt tribulatiōib⁹ ac periculis ſeipſos tradunt nu dari facultatib⁹ ꝓprijs ſue patrie exules fie ri: vxorib⁹ ac filijs renūciare parati ſūt: ⁊ vt to tum dicā ipſam mortē corporis nō ſolū nō refugiunt ſed etiam libenter excipiūt ambiē tes a corpis ſui vita: magis q̃ a dō vita vi te ſue diſcedere. patet igitur ex prefata rōne qualiter habens veram fidē tenetur omnia mala ⁊ etiam ipſam mortem pro xp̄o ſuſci pere anteq̃ velle deum offendere. Sc̄do h̄ idē ꝓbo rōne ↄcordatiōis. petūt theologi. i ſ. di. xlviij. vtr̄ q̄libz rōnalis creatura teneat̄ ↄformare voluntatē ſuā cū volūtate dei. Et Rn̄dēt oēs ꝙ ſic ꝑcipue q̄druplici reſpectu Primo reſpectu bonificationis. Sc̄do re ſpectu rectificationis. Tertio reſpectu offen ſiōis. Quarto reſpectu cōſecutiōis. ¶ Pri mo tenetur quiſqz ↄformare voluntatē ſuā volūtati diuie reſpectu bōificatiōis ſeu bōi tatis. Nam Tho. i. 2. q. xix. ar. ix. dicit ꝙ q̄li bet tenet̄ velle illd qd eſt bonuz. Et Augu. li. de moribus eccleſie. dic̄. Quis homo tenet̄ velle ⁊ diligere omne qd bonū eſt Quo pre ſuppoſito. certū eſt ꝙ cū deus ſꝫ phm. i. ethi. ſit quoddā bonum optimum nobiliſſimuz ⁊ delectabiliſſimū: nō pōt nō velle nec operari ſimpliciter niſi bonum: quia. iiij. ethicoꝝ di cit̄. Qualis vnuſq̄ſqz ē talia vult talia dicit talia operatur ⁊ diligit. Quod ſi ſic eſt. ſcilz ꝙ deus nihil vult niſi ſub ratione bōi ⁊ q̄li bet homo tenet̄ ſemꝑ velle quod bonū ē: cō cludo ꝙ quiſqz in volēdo tenetur conforma re voluntatem ſuam voluntati diuine volen do ꝙ de⁹ vult ⁊ eo mō q̄ vult. ¶ Sc̄do dico ꝙ quiſqz debet eſſe conformis cum volūta te dei reſpectu rectificatiōis. Nam Ric. in. i. di. xlviij. ar. i q. ij. dic̄ ꝙ quiſqz tenet̄ habere volūtatē rectā. Et Aug. in ench. ait. Ut ſal ui ſimus nos oportet voluntatē rectā haber̄ cū rectitudo volūtatis ſit bonitas ei⁹. Quo preſuppoſito. certū eſt ꝙ nulla volūtas pōt eſſe recta niſi que ↄformat̄ diuine volūtati.

Et ratio eſt q: ſicut oīs bonitas eſt apta bo nitate: ſic omnis rectitudo eſt apta rectitudi ne diuine volūtatis qua ablata cuꝫ ſint exē pla oium rectitudinum nulla erit rectitudo. Si igitur quelibet voluntas dꝫ eſſe recta: ⁊ nulla voluntas pōt eſſe recta ſi nō ſit cōfor mis diuine volūtati: cōcludo ꝙ quiſqz tene tur cōformari cū diuina volūtate ad hoc vt habeat rectā voluntatem. Tertio hoc idem probo reſpectu offenſionis. naꝫ Tho. in. i. di. xlviij. ar. i. q. 3. dicit. Qd nulli lꝫ nec peccare nec deū offēdere. Quo preſuppoſito ꝙ q̄ſqz tenetur non peccare: certum eſt ꝙ ad illd ꝓ prie dicit̄ quis teneri qd ſi nō facit peccatū icurrit. In oibus aūt ⁊ naturalibus ⁊ volū tarijs peccatū contingit ex hoc q: aliud nō peruenit ad illud ad quod ordinatū ē vt di citur in. ij. phiſicorum. Sic patet in monſtris ⁊ in erroribus qui contingunt in operatiōe art. s. Sed error differenter ↄtingit in natu ralibus ⁊ volūtarijs: quia in naturalib⁹ de fectus ⁊ error incidit ab ordine ex neceſſita te: ſed in volūtarijs ipa volūtas ē ſui defe ctus cā: q: aliter poſſꝫ ſe habere. Proinde Phs. 2. Phiſicoruꝫ. ⁊ ix. Meth. dicit ꝙ po teſtates naturales ſe habēt vno modo ptā tes auteꝫ rationales ſe habent ad oppoſita Et ideo cum voluntas poſſit deficere ⁊ nō deficere: cum deficit ab eo ad quod ordina ta ē hꝫ rōnem peccati ⁊ culpe. Sed cum que libet humana voluntas teneatur indiſtincte fugere peccatum. iuxta illud eccleſiaſtici. 21. Quaſi a facie colubri fuge peccatum: cōclu do ꝙ quelibet tenetur eſſe cōformis cuꝫ di uina voluntate faciendo omne illud ad qd ordinata ē aliter icurrit i peccatū. ¶ Quar to h̄ idē probo reſpectu cōſecutionis. ſ. debi ti ⁊ proprij finis. Nam Tho. i. 2. q. xx. art. ix. in cor. q. dicit. Bonitas voluntatis hūane de pendet ex intentione finis. Finis aūt vltimus voluntatis humane eſt ſummum bonum qd eſt deus: requiritur ergo ad bonitatē volun tatis humane ꝙ ordinetur ad ſūmū bonū quod eſt deus hoc aūt bonum primo q̄deꝫ ⁊ proprie cōparatur ad voluntatem diuinā vt obiectū ꝓpriū eius. Illud aūt qd ē ꝑmū in quolibet genere eſt mēſura ⁊ rō oiuꝫ que ſunt illi⁹ generis. vnūqdqz aūt rectū ⁊ bo nū eſt inq̃tū attingit propriaꝫ menſurā obꝫ ⁊ finem. Igitur ad hoc ꝙ voluntas homis bona ſit ⁊ ↄiungatur cum ſuo obiecto ⁊ fine

quiritur oio ꝙ cōformetur diuine voluntati. pꝫ igitur ex predictis quattuor reſpectib⁹ qua liter de neceſſitate ſalutis tenetur q̄ſqz eſſe con formis cum diuina voluntate. Quo preſuppo ſito: certum eſt ꝙ dn̄s Matth. x. ⁊ Luc. 12. pre cipit vnicuiqz vt mortem ſuſcipiat anteq̃ in fi de ⁊ in amore ipſum offendat. Nā ait ibidem. Nolite ti. e. q. oc. c. a. aūt nū. p. oc. vbi glo. Uo luntas Chriſti eſt vt quiſqz prius ꝑdat corpis vitam q̃ anime fidem. Si ergo xp̄s vult ⁊ ꝑci cipit ꝙ quilꝫ prius mortem ſubeat q̃ fidem ⁊ eius amorem offendat: ⁊ quilibet vt monſtra tum eſt tenetur eſſe conformis cum voluntate Chriſti. cōcluditur neceſſario ꝙ oīs hn̄s veram fidem dꝫ potius mortem ſuſcipere: q̃ deū of fēdere. Ideo Mat. vij. dicitur nō omnis q̄ di cit mihi dn̄e dn̄e intra in re. ce. ſed. q. f. v. p. m. qui in. c. eſt. ⁊c̄. Et ꝙ plus eſt concludunt theo logi vb ſupra. ⁊ etiam Bona. in. 2. di. iiij. ar. j. q. 3. ꝙ ſi deus daret preceptum cuilibet ꝙ oc cideret filios ſuos ſicut precepit Abrae. Ben. 22. ꝙ imolaret filiū ſuū Iſaac teneretur occide re. Immo ꝙ plus eſt ſi deus vel preciperet alicui per inſpirationem intrinſecam vel per angelū q ſe occideret: ſicut ſm Augu. in. j. de ci. dei ⁊ ſm alios doctores cōtigit Sanſoni Iudic. xvj qui propter hoc ſeipſum occidit: niſi ſe occide ret: ſicut ⁊ Sanſon ſe occidit mortaliter pecca ret: eo ꝙ diui ne voluntati contrariaret qui hoc nequaq̃ alicui preciperet niſi ex hoc aliqd ma ximum bonum ſubſequeretur. Si autem for te diceres durum mihi eſſet terribilē mortem pro xp̄i fide tollerare. Reſpōdeo ꝙ etiam dur erat xp̄o prote mori ſm corporis ſenſualitatē. Sed tamen timens ſm rōnem ne patris offen deret voluntatem voluit mori: vn̄ ſicut habe tur Matth. xxvi. cū dn̄s Ieſus factus eēt i ago nia patrem rogauit. di. Pater ſi poſſibile ē trā ſeat a me calix iſte: tamen non mea voluntas: ſed tua fiat. Et tandem ne patris voluntatem offenderet ſicut habetur philip. 2. Fact⁹ ē obe diens vſqz ad mortem: mortē aūt crucis. Sed nota mirabile ꝙ ſcd̄m glo. Ibidem loquendo tn̄ per impoſſibile ꝙ ſi voluntas xp̄i non fuiſ ſet conformis voluntati diuine in ſuſcipiēdo mortem ſm rationem loquor non ſm ſenſua litatem: nec ipſe ſaluari potuiſſet. Nec huma num genus vnq̃ redimiſſet. O mirabilis ſen tentia. O verba tremenda. O verba vſqz ad intima cordis penetrantia. Immo o infelices: ⁊ inſenſati chriſtiani qui diuinam voluntateꝫ

etiam in minimis preponitis. Hec verba faci unt vobis argumentum inſolubile. Si chriſt⁹ dei filius nec ſe nec humanum populum ſal uare vnq̃ potuiſſet niſi eterno patri etiam vſ qꝫ ad mortem obediens extitiſſet: a fortiori nec vos vnq̃ ſaluari poteritis niſi vſqz ad mortē veſtram voluntatem cum diuina voluntate cōformaueritis. Ideo gloſa ſuper verba Pau li ad Ro. 12. c. Renouamini in nouitate ſenſus veſtri vt probetis que ſit voluntas dei bona be ne placens ⁊ perfecta ait. Nihil eſt anime ſalu brius nec vtilius: q̃ ſe cum diuina voluntate conformare: quia quicunqz diſcors eſt in pu gna erit diſcors in victoria ⁊ quicunqz in pena a diuina voluntate diſcordat erit diſcors ⁊ in gloria. h̄ glo. patet igitur ex predicta ratiōe qua liter quiſqz etiam vſqz ad mortem tenetur ma gis mortem ſuſcipere q̃ xp̄i fidem offendere. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo rōne electionis. Fū damentuꝫ rōnis ponit Phs. v. Ethi. di: Duo bus bonis appoſitis quoꝝ vnum ē melius al tero maius ſemꝑ eſt eligendum. pꝫ hec regula. Nam ſi in alicuius libertate preponantur ab vna parte. 10. ducati: ⁊ ab altera centum debet centum acceptare: ⁊ ſolos decem relinquere. Quo p̄ſupoſito certū ē ꝙ ſalus: ſeu vita aie que eſt de⁹ eſt eterna. ſalus vero ⁊ vita corpo ris etiam cum ſuis delectationibus eſt tpalis: ⁊ momentanea. Qd cōfirmans Lactan. li. de ira dei. circa finem li. dicit. Uoluntas eniꝫ cor poris: tam mortalis eſt ⁊ momentanea: q̃ cor pus cui exhibet miniſterium. Iuſticia vero at qꝫ beneficia tam immortales ſunt, q̃ mens: ⁊ aia que bonis operibus vite immortalitatem ſibi acquirunt. Quod ſi ſic eſt ꝙ vita corporis momentanea eſt: vita vero anime eſt eterna: manifeſtum eſt ſm Phi. 3. Phyſi. ꝙ bonum quanto permanentius tanto melius ⁊ eligibi lius. Cum igitur durabilior atqꝫ permanētior ſit ſalus. ⁊ vita ipſius anime: q̃ ſit ſalus ⁊ pre ſens vita ipſius corporis: ergo cum prepōitur alicui ꝙ aut auferetur ſibi vita corporis: que eſt momentanea: aut vita anime que eſt eterna concluditur ꝙ talis tenetur prius eligere per ditionem vite corporis: q̃ vite eterne: que da tur anime ex conſeruatione a peccato. Proin de Iohan. v. dicit dominus. Operamini nō cibum qui perit: ſed qui permanet in vitam eternam. Et Auguſti. in quodam ſermone ait. Non eſt magnum ⁊ laudabile conſeruare ven tres ſtatim morituro: ſed magnum ⁊ lauda

bile eſt conſeruare animas in eternum victu-
ras. Si autem petis: quid ſit vita eterna quã
anima habitura. Reſpondet Augu. ſuper ver
ba Jo. xvij. h̄ eſt vita eterna vt cognoſcant te
ſolum verum deum: ⁊ quem miſiſti Jeſum
Chriſtum dicitur vita eterna nihil aliud eſt:
niſi deus cuius viſio ⁊ fruitio eſt tota mer-
ces. Q̄d ſi ſic eſt, cogita q̃ ſtultus ſit: immo q̃-
tum dolorem ⁊ penam ſit ſuſcepturus q̄ hanc
eternam vitam deliberat prius perdere: q̃ cor
poris mortem propter fidem velle amittere.
Nam Aug. xvj. de ci. dei ſic ait. In amiſſione
rerum neceſſe eſt ꝙ tantus ſit dolor quantus
inheſerat valor ⁊ amor. Q̄d ſi ſic eſt ꝙ quaſi
in infinitum recipiat quiſqꝫ maiorem penam
ex amiſſione vite eterne que deus eſt q̃ ſi mil
lies reciperet mortem corporis propter fideꝫ
ergo patet propoſitum. Et ꝙ plus eſt. Omnis
pena infernalis comparata pene que ꝓuenit
ex perditione eterne vite: ſeu diuine viſionis
nihil eſt. Quod confirmans Criſoſtomus ſu-
per Matth. ait ad litteram. Ego multo grauio
res q̃ gehenna dico eſſe cruciatus remoueri:
⁊ abici ab illa viſione dei: nec puto ita acerba
eſſe gehenne incendia vt ſunt illa quibus tor-
quetur his qui arcetur a conſpectu dei. Plu-
rimi enim ſolam pertimeſcunt gehennã. Ego
autem illius glorie amiſſionem multo amari-
us: q̃ gehenne eſſe dico ſupplicium. Intolle-
rabilis eſt enim gehenna: verum etiam ſi quis
exponat mille gehennas: nihil tale erit quale
eſt a beata illa gloria excidi: odio Chriſti ha-
beri audire non noui vos. Etenim decem mi
lia melius eſt ſuſtinere fulmina: q̃ faciem dei
maſuetam a nobis videre auerſam ⁊ tranquil
lum oculum nos videre non ferentem. Ex p̄-
dicta etiam ratione patet qualiter vita corpo-
ris pro eterna vita acquirenda eſt millies ex-
ponenda. ¶ Quarto etiam probo ratione be
nefactionis ꝙ quiſqꝫ tenetur mortem ſuſci-
pere anteq̃ Chriſti fidem deſerere ſeu ipſam
per mortale peccatum offendere. Petit Tho.
2. 2. q. cvj. articu. vj. vtrum ex recompenſatio-
ne alicuius recepti beneficij teneatur quis be-
nefactori ſuo: non tantum equale: ſed etiam re
pendere maius beneficium q̃ acceperit ab eo
vt ſit gratus. Et reſpondet abſolute ꝙ ſic: ⁊ ra
tio eſt. Nam ſicut benefactor gratis benefici-
um dedit beneficiato ad q̄d non tenebatur:
ideo qui beneficium accepit obligatur ad ſimi
le ex debito honeſtatis vt ſimiliter gratis ali-

quid impendat. Non autem gratis videtur ali
quid impendere niſi excedat quantitatem bñ-
ficij accepti: quia q̃diu recompenſat minus:
vel equale non videtur gratis facere ſed red-
dere quod accepit: ⁊ ideo gratie recompenſa-
tio ſemper tendit vt pro ſuo poſſe aliquid ſē
per maius retribuat. h̄ Tho. ad litteram. Cui
concordans Phus. v. Ethicorum. ait. Refa-
miliari ei oportet qui gratiam fecit: ⁊ rurſum
ipſum incipere: quod quidem fit dum aliquid
maius ſuper impenditur. Seneca etiam lib. 2.
de beneficijs ait. Ingratum eſt beneficium.
quod gratis beneficium non excedit. Hoc pre-
ſuppoſito ꝙ quiſqꝫ: vt ſit gratus tenetur non
tantum ad equale: ſed ad maius beneficiũ ſuo
benefactori impendendum ex debito rationis
⁊ nature. Et ſi non poteſt tenetur habere vo-
luntatem: ꝙ hoc faceret ſi facultas ⁊ poſſibili
tas adeſſet. Pero a te anima quot beneficia re
cepiſti a creatore tuo: que omnia te obligant
non tantum pro ipſorum recompenſatõne ad
ſemel mori: ſed etiam ad millies ſi poſſibilitas
adeſſet. Et certum eſt vt cetera obmittam: ꝙ
quinqꝫ beneficia recepiſti: videlicet benefici-
um creationis: quo de nihilo ad eius imagi-
nem ⁊ ſimilitudinem creata es. beneficium cõ
ſeruationis: quo ab ipſo ne annihileris ineſſe
conſeruaris. beneficium ſubiectionis: quo om
nes inferiores creaturas ⁊ etiã angelos cele
ſtes vt tibi ſeruiant tibi ſubiecit. beneficium
gratificationis: quo te per gratiam chriſtia-
num fecit: ⁊ non iudeum vel paganum. Bene
ficium donationis: quo pater celeſtis propri-
um ⁊ vnicum filium ſuum omnibus angelis
⁊ rationalibus creaturis preualentem propter
ſalutem tuam voluit mori ⁊ crucifigi. Que ſi-
mul omnia beneficia ⁊ precipue beneficium
mortis Chriſti obligat vnumquemqꝫ qui gra-
tus exiſtere debet prius velle mori q̃ Chriſtũ
offendere ſeu Chriſti fidem denegare. Pro-
pterea ad hoc faciendum vnumquemqꝫ hor-
tatur Liberius papa. vij. q. j. c. Suggeſtuꝫ di.
Scd̄m enim apoſtolicam ſententiam omnes
qui pie viuere volunt in Chriſto Jeſu perſecu
tiones patiuntur. Ideo fratres chariſſimi non
vos afflictionis amaritudo a pietatis veſtre
propoſito coartet recedere conſiderantes quã-
ta pro abſolutione noſtri ⁊ liberatione: crea-
tor noſter domin⁹ ac redemptor pertulerit: q̃-
buſue ſe contumelijs affligendum dederit: vt
nos a vinculis poteſtatis diabolice liberaret

hec ille. Ciprianus etiam papa. xciij. diſti. c.
domin⁹ noſter ait. Dominus noſter Jeſus
Chriſtus rex ⁊ iudex vſqꝫ ad paſſionem hu
militatem ſeruauit: humilitatem nos humi-
lis docuit: ſacerdotem adhuc appellãs quē
ſciebat eſſe ſacrilegum. Item ſubditus paſ
ſioni cũ alapam accepiſſet ⁊ diceretur ei ſic
reſpõdes pontifici: Nihil ille contumelioſe
locutus eſt in perſonã pontificis: ſed ſic ma
gis innocentiam ſuam tuitus eſt. di. Si ma-
le locutus ſum exprobra de malo. Si bene
quid me cedis: Que oia ideo ab eo facta
ſunt humiliter atqꝫ patienter: vt nos humi-
litatis ac patientie vſqꝫ ad mortē exemplũ
haberemus. hec ille. Sed heu pro tantis be
neficijs ⁊ precipue pro beneficio mortꝭ xp̄i:
non eſt quaſi qui deum diligat qui bonum
agat qui mandata eius obſeruet: nec inſuꝑ
qui minimam iniuriam vel aduerſitatē pro
ipſo tollerare velit. O gens ꝑfida. O gens
iniqua. O gens ingrata. O gens peruerſa.
O gens diabolica. O gens deniqꝫ totalr̄ a
deo reprobata: cur ꝓ tãtis bñficijs nõ deuꝫ
diligis: cur peccata nõ deſeris. cur bona nõ
agis. cur non omnes huius mundi aduerſi
tates ⁊ iniurias libẽter ꝓ Chriſto ſuſcipis:
cur deniqꝫ pro tot ſuſceptis donis non re-
pēdis vices redemptori tuo: Vhe vhe vhe
tibi: qm̄ pro his omnib⁹ ꝓut habet Matt.
xviij. Reddes rationē vſqꝫ ad minimũ qua
drantem. ¶ Quinto hoc idem ꝓbo ratiõe
minorationis. Fundamentum rationis po-
nit phus. 3. topicoꝝ. di. Minus malum ſem-
per eligibile eſt maiori malo. patet hec regu
la in animalibus precipue in ſerpente q to-
tum corpus exponit pro capitis cõſeruatiõe
Et ratio eſt: quia ſi perderet caput perderet
⁊ vitam que virtualiter in eo eſt: cuius per-
ditio maius maluꝫ eſſet q̃ totius corporis.
Similiter homo venenatus preeligit ꝙ ſibi
precidatur tibia: aut brachium anteq̃ vene
num aſcendat ad cor: in quo vita conſiſtit.
E d ſi hoc faciunt animalia que minus ma
lum eligunt: a fortiori hoc idem debet facer̄
rationalis homo cui hoc faciendũ. Luc. 10.
dominus precepit di. Eſtote prudētes ſicut
ſerpentes. Hoc preſuppoſito: certum eſt ꝙ
triplex ē mors. ſ. corporal': ſpiritualis: ⁊ eter-
nalis. Prima eſt mala ⁊ amara. Secunda
peior ⁊ amarior. Tertia peſſima ⁊ amariſſi
ma. ¶ Prima mors fit per ſeparationē aie

a corpore. ¶ Scd̄a fit per ſeparationē grẽ
dei ab anima. ¶ Tertia mors fit per inſli-
ctionem ignis eterni in anima ſimul cũ cor
pore. Cum ergo ſcd̄a mors ex qua deus qui
ē vita anime ſeparat̄ a deo ſit grauior mor
te corporali ex qua ſolet anima ſeparari a
corpore. Sic enim dicit̄. xxiiij. q. 3. c. ſi habes
Innumerabiliũ mors corporũ morti vnius
anime comparari non põt. Et inſuꝑ tertia
etiam mors ſit peior omni morte corporali
cum mors infernalis ex qua anima priuat̄
diuina viſione: ⁊ ſimul cum corpore habeat
in igne cruciari ſit eterna. Sic enim dicitur
Matt. xxv. Diſcedite a me maledicti i ignē
eternum. Mors vero corporis ſit momenta
nea ⁊ tēporalis. cõcludo ꝓpter hoc ꝙ qſqꝫ
tenetur magis preeligere mortem corporalē
q̃ mortem ſpiritualem ⁊ eternalem. Et ſic
patet ex predictis qnqꝫ ratiõibus: qualiter
vera fides tãte debet eſſe fortitudinis: ꝙ p̄-
us debet cogere hominē ſuſcipere corporis
mortē q̃ Chriſti fidem offendere. ¶ Tertio
hoc idem probo diſtinctionib⁹. Naꝫ Bona-
uentura in. 3. diſtin. 30. arti. 1. q. 2. querit. An
quiſqꝫ tenetur prius mortē ſuſcipere q̃ xp̄i
fidem ⁊ amorem offendere. Et reſpõdet in
corpore. q. di. ꝙ ſubire mortē intentione pla
cēdi deo hoc poteſt eſſe tripliciter. Vno mõ
quando adeſt neceſſitas vel defendendi iu-
ſticiam vel amittendi vitam. Alio modo qñ
ſe offert opportunitas manifeſtandi diuinã
gloriam ⁊ edificandi eccleſiam. Tertio mõ
ſolum ex hoc ꝙ habet vitam exoſam. Pri-
mum eſt iuſticie ⁊ neceſſitatis. Secundum
eſt perfectionis ⁊ ſupererogationis. Tertiũ
ē temeritatis ⁊ crudelitatis: vnde Auguſti.
illos qui ſemetipſos ꝑſocant ⁊ p̄cipicio colli-
dunt propter vite preſentis odium dicit eſſe
ſceleratiſſimos ⁊ crudeliſſimos homicidas:
Tractans illud Joan. 12. Qui odit animam
ſuam in hoc mundo ⁊c̄. Cum ergo queritur
vtrum omnes teneant̄ mortem pro chriſto
ſubire dicendũ ꝙ pro loco ⁊ tempore vbi ta
lis caſus datur vel ꝙ iuſtitia deſeratur vel
ꝙ vita perdatur ibi oēs quãtũcũqꝫ ſint im
perfecta tenerentur mortē ſubire ⁊ p̄eligere
magis deo dilecto mori q̃ ipſo offenſo vi-
uere. vbi vo talis neceſſitas non iminet nec
datur caſus: tamen offert ſe opportunitas
manifeſtãdi diuinã gloriã: ⁊ edificãdi eccle
ſiã ſi hõ ſe morti exponat ſic mortē ſubire

eſt perfectionis ⁊ ſupererogationis ad quaʒ non omnes tenētur. ħ Bonauentura. Tho. inſuper. 2.2.q.xxiiij.arti.iiij. Querit an mors ſit de rōne martyrij ⁊ reſpōdet di. ꝙ martyr dicitur quaſi teſtis fidei chriſtiane per quaʒ nobis omnia viſibilia pro inuiſibilibus contēnenda proponūtur: vt dicitur ad hebreos 2. Ad martyrium igitur pertinet vt homo teſtificetur fidem oſtendens ſe opere cūcta pſentia contēnere vt ad futura ⁊ ad inuiſibilia bona perueniat. q̃ʒdiu aūt homini remanet vita corporalis mundum ſe opere oſtendit temporalia cuncta deſpicere. Conſueuerunt enim homines conſanguineos ſuos ⁊ omnia bona poſſeſſa contēnere: ⁊ etiam dolores corporis pati vt vitam conſeruēt. vñ ⁊ Sathan contra Job dixit. Pellē ꝓ pelle ⁊.c̃.q̃.h.hō.d.p.a.ſua.i.ꝓ vita corporali. Et iō ad perfectam rationē martyrij expreſſe requiritur ꝙ aliquis morteʒ ſuſcipiat ꝓꝑ Chriſtum ſeu fidem Chriſti. ħ Tho. Ricar. etiam quolibeto querit an martyrium ſit de neceſſitate ſalutis: ⁊ reſpondet ꝙ ſic ꝓ loco ⁊ tempore eo ꝙ ſuſtinere martyriū eſt actꝰ trium virtutū que ſunt neceſſarie ad ſaluteʒ ſcʒ actus charitatis vt imperantis: actꝰ fortitudinis vt elicientis. Actus fidei vt teſtificātis. Primo ſuſtinere martyriū eſt actꝰ charitatis vt imperantis. Nam primum motiuum cogens ad tollerandum mortem eſt amor charitatis: ex quo martyrium efficitur meritoriū ſicut quilibet actus virtutis. ¶ Scdo ſuſtinere martyrium eſt actus fortitudinis vt eliciētis. ſicut enim fortitudo ciuilis firmat animū hominis in iuſtitia humana ꝓpter cuius conſeruationem mortis pericula ſuſtinet: ita etiā fortitudo gratuita a fortiori firmat animū hominis i bono iuſtitie dei q̃ eſt ꝑ fidem Jeſu Chriſti. ¶ Tertio ſuſtinere martyriuʒ eſt actus fidei vt teſtificantis. Nam ad veritatem fidei non ſolum pertinet ipſa credulitas cordis: ſed etiā exterior proteſtatio. que quidem non ſoluʒ ſit per verba: ſed etiam per facta quibꝰ aliquis ſe habere fidem oſtendit. vnde Jac. 2. dicitur. Ego oſtendo tibi ex operibus fidem meam. Cuius cōtrariū dicitur de quibuſdā ad Tituʒ. primo confitentur. ſ. ore ſe noſce deum tanq̃ʒ ſimulatores. factis aūt negant de quibus figuratiue. Gene. xxvij. dicitur. Vox quidem: vox Jacob eſt: manus auteʒ manus ſunt Eſau: que. ſ. erāt piloſe ⁊ ſignificabāt duplicitatē ⁊ ſimulationē: q̃ Jacob vſus eſt faciendo manus ſuas que erant lenes de pelle edi piloſas. Patet igitr ex predictis diſtinctionibꝰ: qualiter habens verā fidem tenetur tantam habere fortitudineʒ: vt etiā mortem pro ea ſuſcipiat. ¶ Quarto hoc idem ꝓbo exemplis: vʒ ꝙ chriſtiani ꝓꝑ Chriſti amorē ⁊ fidei tenentur morteʒ ſuſcipere. Nā Valeriꝰ maximꝰ li. vi. ⁊ c. vi. vbi agit de fide ⁊ amore ſeruorum erga dominos ſuos narrat in laudem ⁊ gloriaʒ cuiuſdam ſerui pro domino ſuo omnibus tormētis expoſiti di. Reſtat vt ſeruorum erga dominos quo minus expectatam hoc laudabiliorem fidē referamꝰ. Marcus Antonius anorum noſtrorū clariſſimus orator inceſti reus agebatur. Cuiꝰ in iudicio accuſatores ſeruū ſuū in queſtionē perſeuerātiſſime poſtulabant quod ab eo cum ad ſtuprum iret ipſe laternā prelatā contenderet. Erat aūt his etiam inberbis videbatqʒ rem ad ſuos cruciatus pertinere: nec tamē eos fugitauit. Jlle vero vt domum ventum eſt Antoniuʒ hoc nomine vehementius confuſum ⁊ ſolicitum vltro eſt hortatus vt ſe iudicibus torquendum traderet affirmans nulluʒ ex ore ſuo verbum exitur: quo cauſa eius ⁊ fama lederet ac ꝓmiſſi fidem mira patientia preſtitit fidem plurimis etiam laceratus verberibus eculeoqʒ impoſitus cādentibus etiaʒ laminis vſtus omnem vim accuſatoris cuſtodita dñi ſui ſalute ſubuertit. Argui pōt merito fortuna ꝙ tam pium ⁊ tam fortē ſpiritum ſeruili nomine incluſit. ħ vale. O conſtantia ſerui preclara. O fortitudo amoris predicanda. O exemplū potius imitanduʒ q̃ʒ laudandū. O laudabilis memoria huiꝰ ſerui: qui etiam pro amore domini ſui tā cōſtanter corporis flagellationē candentes laminas eculeumqʒ ſuſtinuit: vt potius omni laude ⁊ admiratiōe atqʒ imitatione dignꝰ ſit q̃ʒ alia narratione. O chriſtiani quorum dominus Chriſtus eſt qui necduʒ inceſtus: aut cuiuſqʒ ſtupri peccatū incidit: qn potiꝰ omni virtute omni prudentia omni humilitate omni charitate omniqʒ bono exemplo plenus extitit. Cur ſi ꝑdictus ſeruus pro inceſtuoſo domino omni martyrio oīqʒ corporali pena ſe tam libenter expoſuit non debetis ⁊ vos pro dño veſtro Jeſu Chriſto omni virtute clariſſimo omni bonitate caritate ⁊ puritate pleno: conſtanter eculeum candentes laminas corporis lacerationem. Et ꝙ plus eſt ipſam mortem ſuſcipere. Sed o confuſio: o vituperium: o dedecus ⁊ verecundia populi chriſtiani. ecce ꝙ vnus paganus vnus ſeruus infidelis confuſionem et verecundiaʒ facit fere omnibus chriſtianis: cum quaſi nullus ſit chriſtianus: qui etiam minimum verbū minimamqʒ iniuriaʒ pro Chriſto domino ſuo tollerare velit. Conſimile exemplum ſed maiori laude maioriqʒ nunciatione dignum narrat Valerius eodem lib. vj. ⁊ c. vj. de quodaʒ alio ſeruo. Qui vt domini ſui incolumen reſeruaret vitam mortem pro ipſo: tam libenter: q̃ʒ conſtanter accepit. Unde Valerius ibidem verbaliter ait. Quid vrbani panepionis ſeruus: q̃ʒ admirabilis fidei. Cum enim ad dominum proſcriptum occidendum domeſticorum iudicio certiores factos milites in reatinam villam veniſſe cognoſceret: cōmutata cuʒ eo veſte: ꝑmutato et anulo illuʒ poſtico clam emiſit ſe autem in cubiculum ac lectū recepit ⁊ ſe vt panapionē crudeli morte occidi paſſus ē breuis huius facti narratio: ſed nō parua materia laudationis. nam ſi quis ante oculos ponere vellet ſubitum militum accurſum conuulſa ianue clauſtra minacem vocem ⁊ truceo vultus fulgentia arma rem vera exiſtimatione proſequetur: nec q̃ʒ cito dicitur aliuʒ ꝓ alio mori voluiſſe tam id ex facili etiam fieri potuiſſe arbitrabitur. Panopio autem quantum ſeruo deberet amplum ei faciendo monumentum ac teſtimoinm laudis ⁊ pietatis grato titulo reddendo confeſſus eſt. ħ Valerius. O igitur felix huius ſerui fortitudo. O laudabilis conſtantia: O amor ⁊ dilectio incomparabilis. Jmmo infelix chriſtianorum conditio: q̃s vnq̃ʒ preſentium chriſtianorum pro amore dñi ſui ſubitum innumerabilium militum accurſum conuulſa ianue clauſtra: minaces voces truces vultus fulgentia arma: ⁊ tam cordis: q̃ʒ pectoris tranſfixionē ſufferre vellet. heu quaſi nullus. Si tamen petis quare ſeruus iſte: taʒ ardua ſuſtinuit. Reſpondeo ꝙ non pro amore dei: non pro eterne ſalutis premio: non pro euadendis inferni penis: quas pro merito ſue mortis acquiſiuit: ſed ſolum arduam mortem ſuſtinuit: pro acquirendo honore fama gloria laude ⁊ memoria hominum huius mundi. Que omnia incomparabiliter quiſqʒ chriſtianus: pro amore domini noſtri Jeſu Chriſti a fortiori ſuſtinere tenetur ⁊ etiam maiora ſi foret oportunum. Jnſuper etiam pro acquirendo eterne vite premio ⁊ pro euadendi inferni penis: atqʒ pro acquirenda laude: ⁊ gloria eterna omnium fidelium preſentis vite: necnon ⁊ omnium ciuium celeſtis curie. Aliud exemplum ponit Auguſtinus libro de vera religione. de Socrate qui prius mortem ab Athenienſibus voluit ſuſtinere anteq̃ʒ fidem quam ad deum habebat vellet offendere occiſus eſt enim: quia noluit idola adorare. nam dicebat ſe potius velle adorare canem: qui eſt opus nature: q̃ʒ idola: que ſunt opera hominum. Sed omiſſis alijs paganorum exemplis: accipe ſimul omnium fidelium exempla: qui quelibet aſpera pro Chriſti fide pertulerunt. Que exempla ponit Apoſtolus ad Hebreos. xj. dicen. Sancti per fidem vicerunt regna ideſt reges vt patet de Abraam. Geñ. xiiij. ⁊ Exod. xiiij. de ſubmerſione Pharaonis tanta per Moyſen. Joſue inſuper multos reges amoreorum cananeorum iebuſeorum ethcorum ferezeorum ⁊ gentes eorum deuicit: in tantuʒ ꝙ per fidem precipiens ſoli vt immobilis perſiſteret immobilem reddidit: vt Joſue habet. x. ⁊ per totum vetus teſtamentum alia ſimilia continentur. Quis autem annumeraret ſufficeret victorias fidelium noui teſtamenti aduerſus reges ⁊ dominos infideles. Non ego quidem ideo pertranſeo. Secūdo ſubdit Paulus operati ſunt. i. opera iuſtitie miraculoſa: vt fuit ꝙ Abraam per fidem obediens deo voluit filium immolare. Geñ. 22. vnde Jac. 2. dicitur. Credidit Abraam deo: ⁊ reputatum eſt ei ad iuſtitiam. Jterum virgo Maria per fidem miraculoſe deum concepit. Vel operati ſunt iuſtitiam. ſ. operum moralium: vnde ꝓpheta Jurauí ⁊ ſta. c. iu. iu. tue. ¶ Tertio ſequitur adepti ſunt repromiſſionem. i. per ſolam fidē ea que promittebātur a deo in preſenti: ⁊ in futuro obtinuerunt: ſicut de miniſterijs incarnationis Chriſti ⁊ huiuſmodi. vnde Auguſtinus in encheridi. Nullus inquit antiquorum quantumcunqʒ iuſtorum preter Chriſti fideʒ potuit vnq̃ʒ gratiam ⁊ ſalutem inuenire.

¶ Quarto ſequitur obturauerunt ora leonū ſcilicet per fidem: hoc perfecte patuit in Daniele poſito i lacu leonū Dañ. vj. Sāſon quoqʒ

leonem occidit. Iudič.xiiij. David etiam primi Reg.xvij.ſe alium occidiſſe in nomine domini teſtatur. ¶ Quinto ſequitur extinxerunt impetum ignis. Unde.3.habetur de tribus pueris ꝙ virtute fidei extinctus ignis omnis fuit. ¶ Sexto ſequitur effugauerunt acies gladij.i.exercitum gladio accinctum: vt Joſue x.⁊.xj.c. Et David.2.Reg.v. ⁊ primi Regum xiiij. Jonatas cum ſuo armigero effugauit cuneum armatorum.i.mille viros philiſtinorū. Unde dicitur ibi factum eſt miraculum ⁊c̄.

¶ Septimo ſequitur conualuerunt de infirmitate: vt patet de Ezechia.iiij. Regum 20.⁊ Iſa.xxxviij. Et de Thobia Thob.2.⁊ de Job c.vltimo. ¶ Octauo fortes facti ſunt in bello vt habetur primi Macha.iiij.de Juda Machabeo qui cum decem milibus vicit exercitum.lx.milium virorum.⁊ quinqꝫ milium peditum. Unde dicitur de ipſo primi Machab. 3.ꝙ ſimilis leoni factus eſt in operibus ſuis. ¶ Nono ſequitur caſtra verterunt exterorum ideſt ante fugam: in fugam verterunt exercitus inimicorum: vt habetur Judic.i. de Gedeone.⁊.2.Machabe.12. de machabeis.

¶ Decimo ſequitur. Et acceperunt mulieres de reſurrectione mortuos ſuos: vt habetur de Helia.3.Regum.xvij.⁊ de Heliſeo.iiij.Reg. iiij.hec autem omnia que in virtute fidei de factis veteris teſtamenti dicta ſunt non minus glorioſe per ſanctos noui teſtamenti facta ſunt vt patet legenti hyſtorias eorum. Poſitis autem decem mirabilibus factis per ſanctos in virtute fidei ſubſequitur Paulus ⁊ narrat decem genera martyriorum que ſancti perpeſſi ſunt ne Chriſti fidem offenderent. ¶ Et primo ſequitur alij diſtenti ſunt: ſcilicet in eculeo: vt ſeptem fratres: de quibus habetur .2. Machabe.vij. In nouo autem teſtamento pene omnes martyres hoc genus martyrij paſſi ſunt. ¶ Secundo ſequitur non ſuſcipientes redemptionem ideſt euaſionem preſentem: quam potuiſſent habere ſi voluiſſent. Unde beato Uincentio in eculeo leuato dixit Dacianus. Uincenti vbi iſtud miſerabile tuum corpus conſpicis. Cui reſpondens dixit. In ſublimibus ago: ⁊ iſtos principes tuos in huius ſeculi poteſtate fidentes altior deſpitio. Et hoc faciebat vt meliorem: ſcilicet illa euaſione inueniret reſurrectionem. ¶ Tertio ſequitur Alij vero ludibria paſſi iuxta illud Apoſtoli: prime Corin.iiij.tanq̄ purgamenta huius mūdi facti ſumus. Et beata Agnes ad lupanar ducta fuit pro ſui ⁊ ſuorum ludibrio. ¶ Quarto ſequitur.⁊ verba experti. vt Apoſtolus.2. Corin.xij. Ter virgis ceſus ſum a iudeis quinquies vna minus accepi. Et beatus Chriſtophorus virgis ferreis eſt verberatus.

¶ Quinto ſequitur inſuper ⁊ vincula ſcilicet. ſunt experti: vt beatus Ualerius epiſcopus ⁊ Uincentius eius diaconus: qui vinculis ligati: ⁊ ferro onuſti: de hyſpania valentiam ducti ſunt. ¶ Sexto ſequitur ⁊ carceres: vt beatus Petrus ab Herode incarceratus Act.12. Inſuper ⁊ beata Agatha letanter ibat ad carcerem. ¶ Septimo lapidati ſunt: vt Jeremias a Judeis. Zacharias barachie ex precepto regis Joas. Et beatus Stephanus Act.ſeptimo Et Paulus dicit ſecundo Corin.12. Semel lapidatus ſum. ¶ Octauo ſequitur Secti ſunt: vt Iſa. quem Manaſſes nepos eius fecit ſecari lignea ſerra: multi etiam Chriſti martyres ſecti ſunt: ⁊ toto corpore laniati ſicut beatus Jacobus interciſus. ¶ Nono temptati ſunt: ſcilicet promiſſionibus magnis muneribus ⁊ blanditijs ſicut beata Katerina a Maxētio imperatore. ¶ Decimo ſequitur in occiſione gladij mortui ſunt: vt Joſias rex virtuoſus quarti Regum.23. Paulus decollatus: Agnes iugulata: alij quoqꝫ multi propter fidem diuerſimode gladio interempti ſunt. Et numeratis decem operibus miraculoſis fidei: ⁊ martyrorum generibus ſubſequitur Paulus: ⁊ enumerat decem opera laborioſa: a ſanctis propter Chriſti fidem ſuſcepta. ¶ Et primo ſequitur dicen. Circuierunt: ſcilicet multa mūdi loca cum maximis periculis. Unde Paulꝰ ſecundo Corin.11.ait. In itineribus ſepe periculis fluminum: periculis latronum ⁊c̄.

¶ Secundo queritur in melotis.ſ.induti melota circuibant: que eſt veſtis de pilis camelorum: vt Helias.iiij.Reg.i. Et Joan. baptiſta. Matth.3.vel melota eſt pellis taxi animalis: que eſt valde hiſpida. ¶ Tertio circuierūt in pellibus caprinis.i.veſte huiuſmodi induti: vt Helias accinctus renibus zona pellicea.iiij. Regum.i. Multi quoqꝫ de ſanctis patribus ſic veſtiebantur: ⁊ in deſertis morabantur ⁊ alios ſanctos patres querendo circuibant.

¶ Quarto circuibant egentes.ſ. neceſſaria ad victū vt diſcipli xp̄i: de qbꝰ dicitur Mat.12. ꝙ tranſeunte Jeſu per ſata diſcipuli eſurientes ceperunt vellere ſpicas ⁊ manducar̄. ¶ Quinto circuierūt anguſtiati.ſ.cura animi ⁊ ſolicitudine: vt Paulus dicit.2.corin.11. Preter illa que extrinſecus ſunt inſtantia mea quottidiana ⁊ ſolicitudo omniuꝫ eccleſiarum. ¶ Sexto circuierunt afflicti.ſ.maximo corporis labore ⁊ penitētia Joan.iiij. Jeſus fatigatus ex itinere ſedebat ſup̄ fontem. Quibꝰ dignus non erat mundus quorum.ſ.conuerſatione non erant digni amatores mundi. ¶ Septimo circuierunt in ſolitudinibus errantes: vt Helias fugiens: Jezabel.3.Reguꝫ.xix. ¶ Octauo circuierūt errantes in montibus vt dicendum fugiens Saul primi Regum.23: ¶ Nono in ſpeluncis.ſ.a natura facti latitabant: vt filij prophetarum propter Jezabel: vt habetur.3.Reg. xviij. Alij quoqꝫ d̄ ſanctis patribꝰ habitaſſe leguntur in ſpeluncis ſocij ſcorpionuꝫ atqꝫ ferarum: ſicut Hierony. ¶ Decimo habitauerūt in cauernis terre.ſ.caſu aliquo factis vel aquarum inundatione vel humana arte fabricatis: vt Rome vbi tempore perſecutōis multi latitabant. Et hi teſtimonio fidei probati ſunt.i.fides de his omnibus ⁊ eorum ſimilibꝰ teſtimonium perhibuit: propter quā ipſi tanta pertulerunt. Deniqꝫ accipe exemplum Pauli qui non tantum vincula ⁊ carceres pro Chriſti fide paratus erat tollerare: ſed etiam ipſam mortem. Nam ſicut habetur Act.xxi. Cum propheta Agabus dixiſſet paulo oportet alligari paulum in irl'm ipſe Reſpondit viua voce. Ego non ſolum alligari: ſꝫ ⁊ mori pro nomine domini Jeſu paratus ſum. Proinde Paulus idem iudeis p̄dicans ſepius dicebat illa v̄ba Ro. viij. Quis nos ſeparabit a charitate chriſti tribulatio: an anguſtia: an perſecutio: an fames: an nuditas: an periculum: an gladius an mors: ſicut ſcriptum eſt. Quoniam propter te mortificamur tota die. Sed in his omnibus predicta ſuperamus proter eum qui dilexit nos. Certꝰ ſum enim quia neqꝫ mors neqꝫ vita neqꝫ angeli neqꝫ poteſtates neqꝫ principatus poterunt nos ſeparare a charitate que eſt in Chriſto Jeſu domino noſtro. hec ibi. O exemplum mirabile. O exemplum omni memoria dignuꝫ. O exemplum ab omnibus chriſtianis neceſſario imitandum. Ex predictis igitur exemplis patet qualiter habens veram fidem tenetur tāte eſſe fortitudinis vt etiam mortem pro ipſa ſuſcipiat. ¶ Quinto hoc idem probo ſimilitudinibꝰ. Prima ſimilitudo ponitur Joan. xij. vbi dicitur. Niſi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit ipſum ſolum manet. ſi autem mortuum fuerit multum fructum affert. Qua ſimilitudine datur intelligi ꝙ Chriſtianus in caſu neceſſitatis nolens pro Chriſti fide mortem ſuſcipere non poteſt fructum diuine gratie atqꝫ ſalutis p̄cipere. Econtra vero ſi mortem conſtanter ſuſcipit ⁊ gratiam acquirit ⁊ vitam eternaꝫ poſſidebit. Aliam ſimilitudinem ponit dominus Matth.xvi.di. Et ego dico tibi: quia tu es Petrus ⁊ ſuper hanc petram edificabo eccleſiam meam. vbi gloſa ait. Petram vocat xp̄us firmitatem: eo ꝙ ſicut petra ſtat in duritia ſua: ſic fides permanet in firmitate ſua. Sicut igitur domus fundata ſupra firmam petram non timet aliquam ruinam ſic nec fundatus in vera fide Chriſti timet aliquam aduerſitatem. Nec mirum cum innixus ſit perſone veritati immobili. Et ideo ſimilitudinarie dominus Matth.vij.c.dicit. Omnis qui audit verba mea ⁊ facit ea aſſimilabitur viro ſapienti qui edificat domuꝫ ſuam ſupra petraꝫ: ⁊ deſcendit pluuia ⁊ venerūt flumina ⁊ flauerunt venti ⁊ irruerūt in domum illā ⁊ non cecidit. Fundata enīꝫ erat ſupra firmam petram: pluuia que ſurſuꝫ venit ē impugnatio aeree ſeu diabolice poteſtatis: flumina que de montibus deſcendunt ſunt perſecutiones ſuperboruꝫ infidelium. venti dicūtur omnia tentationū genera que ſimul omnia habens veram fidem tollerat vſqꝫ ad mortem. Ex prefatis auctoritatibus: rationibus: diſtinctionibꝰ: exēplis: atqꝫ ſimilitudinibus patet: qualiter habēs veram fideꝫ tenetur tante eſſe fortitudinis vt anteq̄ ipſam fidem offendat ſeu ipſam fidem denegat: mortem ſuſcipere ſit paratꝰ. Et per conſequens ex ſupradictis oībus pꝫ declaratio ſexte excellētie ſacratiſſime fidei: que dicta fuit excellentia integritatis. In q̄ octo circūſtātie ad integritatē vere fidei neceſſarie ſunt. Quas fidei circūſtātias piiſſimus dominus ⁊ redēptor noſter Jeſus xp̄s nobis omnibꝰ cōcedere dignetur. Cui cum

patre ⁊ ſpiritu ſácto glioſus viuit ⁊ regnat
deus per infinita ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria ſecunda poſt dominicam oliuaruꝫ
de ſeptima excellētia fidei ſacratiſſime: que
dicitur excellentia realitatis:

Aria accepit

m libram vnguenti piſtici ꝑcio
ſi ⁊ vnxit pedes Jeſu ⁊ exter
ſit capillis ſuis pedes eiꝰ ⁊
domꝰ impleta ē ex odore vn
guenti. Scribunṫ hec ꝟba Joan. xii. capi. ⁊
in euangelio occurrētis ferie. Quoniam ho
norabiles ciues per illud vnguentū quo do
mus odore maximo impleta fuit miſtice ſa-
cratiſſimū corpus chriſti a fidelibus ſumen
dum deſignatur. Quod vtiqꝫ ipſum digne
ſumentibus replet domū anime ſeu conſci
entie odore ineffabili diuinarū gratiaꝝ ſeu
ſpiritualiū conſolationū: hinc eſt ꝙ poſt de
clarationem ſexte excellentie ſacratiſſime fi
dei: que dicta fuit excellentia integritatꝫ ha
beo in ſequentibus diebus ſeptimā excellē
tiā ipſius ſacratiſſime fidei ſimpliciter decla
rare: que dr̄ excellentia realitatis. in qua vi-
debimus qualiter in ſacramento altaris ſu
ſcipiēdo realiter continetᷓ verū corpus ⁊ ve
rus ſanguis ipſius chriſti benedicti: cuiꝰ ex
cellētie ſeu ſacramēti declaratio talis erit.

¶ De ſeptima excellentia ſacratiſſime fidei
vꝫ de realitate dominici ſacramenti.

ſ Eeptima excellentia ſacratiſſime fi-
dei in ordine declarāda dicitur ex-
cellentia realitatis. In hac enim ex-
cellentia fidei benedicte ſingulariter habeo
oſtendere quomodo realiter ſub accidenti-
bus hoſtie debito modo conſecrate: verum
Chriſti corpus ⁊ ſanguis exiſtit. Et ratio po
tiſſima ad hoc declarandū me inducēs eſt:
quoniā hoc eſt vna de precipuis veritatibꝰ
noſtre fidei inter ceteras ſumme neceſſaria
tam ad credendum ꝙ̄ ad ſaluandū. Et iſu
per quia appropinquat tempus quo veri fi
deles ipſum dominicū ſacramentū ſunt ſu
cepturi: pro qua ſacri realitate plenius de-
clarāda tres concluſiones ꝑpono. Quarū
¶ Prima dicitur concluſio Veritatis.
¶ Secunda dicitᷓ concluſio Neceſſitatis:
¶ Tertia dicitᷓ concluſio Specialitatis.
¶ De tertia cōcluſione dominici ſacramen
ti ⁊ primo de prima: que dicitᷓ veritatis.

p Rima igitur concluſio de realitate
ſacramenti declarāda dicitur cōclu
ſio veritatis. Quis enim omnis hu-
mana ratio omniſqꝫ humanus ⁊ naturalis
intellectus deficiat a cognitione ineffabilis
atqꝫ ſupnaturalis dominici ſacramenti. ta-
men ſimpliciſſima fides que vtiqꝫ eſt qdam
habitꝰ ſupnaturalis ⁊ infuſus hoc facit in-
telligere quod humana ratio ⁊ materialis
ſenſus percipere non poteſt. Quod confir-
mans Ambro. xxiiij. q̄ſti. ꝑma. ca. Non tur-
batur. ſic dicit. Quid eniꝫ tam altum quam
altitudineꝫ diuitiaꝝ ſuarum id eſt diuinita
tis videre: id eſt ſcire dei filiuꝫ ⁊ profeſſionē
diuine generationis ⁊ hoſtie tranſſubſtātia
tionis aſſumere: que licet mens nequeat hu
mana plene rationis inueſtigatiōe compre
hendere: fidei tamen plenitudo cōplectitur.
hec ille. Et eccleſia cantat. Verbuꝫ caro pa
nem verū verbū carnē efficit: fitqꝫ ſanguis
chriſti merum: ⁊ ſi ſenſus deficit: ad firman
dū cor ſincerū ſola fides ſufficit. Licet igitᷓ
vt pretactū ē ſimplex fides ꝟitatē attingat
dominici ſacramēti: ⁊ per conſequens catho
lica fides nō indigeat rōnibus noſtris: ſeu
probationibus cū in huiuſmodi rōnibꝰ nō
fundetur: ſed potius ipſa per ſe humanum
intellectum ſtabiliat eleuet ⁊ illuſtret nihilo-
minus ad cecitatē: immo vt ſic dixerim ad
beſtialitatē hoīum infidelium: ſeu heretico-
rum conuincendā ⁊ confundēdā: ⁊ inſuper
ad hominū deuotoꝝ fidem ⁊ conſolationeꝫ
roborandā decreui quaſi modo ſenſibili ſeu
probabili ⁊ demōſtratiuo oſtendere: quali-
ter corpus chriſti ⁊ ſanguis ſub accidenti-
bus panis ⁊ vini conſecratis veraciter con
tinetur. Pro qua veritate dilucidanda no
ta tria. videlicet. Primo ſuam realitatem.
Secundo ſuam vnitatem. Tertio ſuam do-
ctrinabilitatem. ¶ Primo de veritate domi
nici ſacramenti nota ſuam realitatem. Vl-
tra enim hoc ꝙ fides ſufficit ad credenduꝫ
eſſe ſub accidētibꝰ cōſecratis verū chriſti
corpus hoc idem realiter quadruplr̄ ꝓbo.
Primo auctoritatibꝰ. Scđo rōnibꝰ. Tertio
diſtinctionibus. Quarto exemplis. ¶ Pri-
mo probo auctoritatibus ꝙ ſub accidenti-
bus hoſtie cōſecrate quā fideles ſuſcipiūt
realr̄ cōtinetᷓ verū corpus veruſqꝫ xp̄i ſan
guis. Nā extra de ſum. tri. ⁊ fi. ca. c. Firmitᷓ
credimꝰ. §. vna ꝟo. Inno. tertius ait. Vna
ꝟo ē fideliū vniuerſalis eccleſia: extra quaꝫ
nullus omnino ſaluatᷓ. In qua idē ſacerdoſ
ipſe eſt ſacrificium Jeſus xp̄s: cuius corpꝰ
⁊ ſanguis in ſacramēto altaris ſub ſpecie-
bus panis ⁊ vini veraciter continetur tranſ
ſubſtantiatis pane in corpus: ⁊ vino in ſan
guinē poteſtate diuina: vt ad perficiendum
miſterium vnitatis accipiamꝰ ipſi de ſuo
quod accepit ipſe de noſtro. Idem quoqꝫ
Innocen. tertius extra de cel. miſ. c. Cum
Marthe ait. Quidam miſteriū fidei ad mi-
ſterium erroris trahere putauerunt dicētes
in ſacramento altaris non eſſe corpus xp̄i: ⁊
ſanguinis veritatē: ſed imaginationē tātū: ⁊
ſpeciem ⁊ figuraꝫ: pro eo quod ſcriptura cō
memorat interdum id quod in altari ſuſci-
pitur eſſe ſacramentū ⁊ miſteriū: ⁊ exēpluꝫ.
ſed tales ideo laqueum erroris incurrunt:
quia nec auctoritates ſcripture conuenien-
ter intelligunt: neqꝫ ſacramenta dei accipi-
unt reuerenter. Si enim quia figura eſt ſa-
cramentum altaris veritas ibi eſſe negatur.
ergo nec mors nec reſurrectio chriſti cum fi-
gura ſint ꝟitas eſt credenda. Si quidē mor
tem ⁊ reſurrectionem chriſti ſimilitudinē ⁊
imaginem eſſe apoſtolus manifeſtat: chriſtꝰ
inquiens mortuus eſt pro delictis noſtris: ⁊
reſurrexit propter iuſtificationem noſtram.
Apoſtolorum etiam princeps Petrus ſic in
epiſtola ſua ſcripſit. Chriſtus paſſus eſt pro
nobis vobis relinquens exemplum vt ſequa
mini ve. eius. Sicut ergo tam mors chriſti
ꝙ̄ eius reſurrectio eſt exemplum: vt ⁊ nos
peccato mortui: iuſticie viuamus: quarum ſi
non fuit veritas: quia fuit exemplum: ergo
nec vere mortuus fuit Jeſus: nec vere reſur
rexit. Sed abſit a fidelium cordibus error
iſte: cum propheta de ipſo teſtetur: quia vere
languores noſtros ipſe tulit: ⁊ dolores no-
ſtros ipſe portauit. dicitur tā ſacramētū mi
ſterium fidei: quoniā aliud ibi creditur: ꝙ̄
cernatur: ⁊ aliud cernitᷓ ꝙ̄ credatᷓ. Cernitᷓ. n.
ſpecies panis ⁊ vini: ⁊ creditᷓ ꝟitas carnis ⁊
ſanguinis chriſti: ac virtus vnitatis ac trini
tatis. Diſtinguendū tamen eſt ſubtiliter in-
ter tria que ſunt in hoc ſacramento diſcreta
videlꝫ formam viſibilem: veritatem corporis
⁊ virtutem ſpiritualem. Forma autē eſt pa
nis ⁊ vini veritas eſt carnis ⁊ ſanguinis xp̄i.
virtus eſt vnitatis ⁊ charitatis. Primum ē
ſacramentum ⁊ non res. Secundum eſt ſa-
cramentum ⁊ res. Tertium eſt res ⁊ non ſa
cramentum. hec ibi verbaliter. Item Euſebi
us de conſecratione diſtin. ii. ca. quia corpus
ait. Quia corpus aſſumptum ablaturū erat
ab oculis hominū ⁊ illaturum ſideribus: ne
ceſſarium erat in die cene ſacramentum no
bis corporis ⁊ ſanguinis conſecraret: vt col-
leretur iugiter per miſterium quod ſemel of
ferebatur in preciū. ⁊ infra ſubiūgit. Ve vni
ca ⁊ perfecta hoſtia fide extimanda eſt non
ſpecie: neqꝫ exteriori cenſenda viſu: ſed inte
riori affectu. Vnde celeſtis confirmat aucto
ritas. Quia caro mea vere eſt cibus: ⁊ ſan-
guis meus ꝟe eſt potus. Recedat ergo om
ne infidelitatis ambiguū: quoniam qui au-
ctor eſt muneris ipſe etiam eſt teſtis verita-
tis. Nā inuiſibilis ſacerdos viſibiles creatu
ras in ſubſtātiā corporis ſui ⁊ ſanguis ver
bo ſuo ſecrata poteſtate ꝯuertit ita dicens.
Accipite ⁊ comedite hoc eſt corpus meum.
hec ille. Auguſtinus etiaꝫ de cōſecra. diſtin.
ſecunda. ca. Nos autem. ait. Nos autem in
ſpecie panis ⁊ vini quā videmus res inuiſi
biles. ideſt carnem ⁊ ſanguinem ꝟaciter ho
noramus: nec ſimiliter comprehendimꝰ has
duas ſpecies quemadmodum ante cōſecra
tionem comprehendebamus. Cum fideliter
fateamur ante conſecrationem panem etiā
⁊ vinum ꝙ natura formauit poſt cōſecratio
nem vere eſſe carnem chriſti ⁊ ſanguineꝫ qđ
benedictio conſecrauit. hec ille. Ideꝫ etiam
Auguſtinus de conſecratione diſtinctione
ſecunda cap. Acceſſerunt. ait. De carne ma-
rie carneꝫ chriſtus accepit: ⁊ ipſam verā car
nem ad manducandum fidelibus in ſalutē
dedit. Ambro. etiam de cōſe. diſti. ſecūda. c.
panis ē. ait. Panis eſt in altari vſitatus an
te verba ſacramentorum. Vbi autem acceſ
ſit ꝯſecratio mox de pane ſit vera charo chri
ſti. Et ideo Ambroſius de conſecratione di-
ſtin. ſecunda. capi. Sicut eſt inquit ꝟus dei
filius dominus noſter Jeſus chriſtus: non
quemadmodū homines per gratiam: ſed ve
re filius ex ſubſtantia patris. Ita vera chri-

ſti caro eſt: ſicut ipſe dixit: quam accipimus ⁊ ſanguis eius vere eſt potus. hec ibi. Deniqʒ idem Ambroſius de conſecratione diſtinctione ſecunda capitu. Omnia. ait. Omnia quecūqʒ voluit domin⁹ fecit in celo ⁊ in terra: ⁊ quia voluit ſic factum eſt. Licet igitur figura panis ⁊ vini videatur: nihil tamen aliud ꝙ̄ charo chriſti ⁊ ſanguis eius poſt cōſecrationem credenda ſunt. Unde ipſa veritas ad diſcipulos ait. Hec caro mea eſt pro mundi vita. Et vt mirabilius loquar: non alia plane caro ꝙ̄ que nata ē de Maria virgine: ⁊ paſſa eſt in cruce ⁊ reſurrexit de ſepulchro. hec inꝙ̄ ipſa eſt: ⁊ ideo chriſti caro eſt: que pro mundi vita adhuc hodie offert̄: ⁊ cum digne percipitur vitam eternam in nobis vtiqʒ operatur: panē quidem iſtum quē ſumimus in myſterio illum vtiqʒ intelligo panem qui manu ſpiritusſancti formatus ē in vtero virginis: ⁊ igne paſſionis decoctus in ara crucis. Panis enim angelorum cib⁹ hominum factus eſt. Unde ipſe ait. Ego ſū panis viuus qui de celo deſcendi: ⁊ iterum. Panis quem ego dabo caro mea eſt pro mundi vita. hec ibi. Si vis alias auctoritates vide de coeſecratione diſtin. ſecunda. per totum. Licet hic poſuerim pulchriores. Ex predictis igitur auctoritatibus patet: qualiter verus chriſti corpus: ⁊ verus chriſti ſanguis realiter ſumitur a fidelibus ſub accidētibus hoſtie ⁊ vini conſecratis ⁊c. ¶ Secūdo hoc idē probo quinqʒ rationibus.

¶ Primo ratione Cauſalitatis.
¶ Secundo ratione Maioritatis.
¶ Tertio ratione Superabilitatis.
¶ Quarto ratione Operabilitatis.
¶ Quinto ratione Naturalitatis.

¶ Primo proboratione cauſalitatis ꝙ per dei potentiā ⁊ voluntatem ſubſtantia hoſtie ⁊ vini poſt conſecrationem realiter conuertitur in veram ſubſtantiam corporis ⁊ ſanguinis chriſti. Fundamentū rōnis ponit Auctor libro de cauſis. di. Quicquid facit cauſa ſecunda facit cauſa prima nobiliori ⁊ altiori modo. patet hec regula. Nam ſi camerarius alicuius domini poteſt alicui vnā facere gratiā: a fortiori ipſe domin⁹ hoc facere poterit. Similiter ſi epiſcopus aliquem poteſt abſoluere ab aliquo enormi peccato: a fortiori poterit hoc idē facere papa. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ potentia limitata ipſius nature naturate vnam ſubſtantiā in aliam conuertit quod ſic patet. Nam ſecundo de anima philoſophus ait. Alimentum per naturam conuertitur in ſubſtantiam aliti: vtputa panis conuertitur in ſubſtantiam carnis ⁊ vinum in ſubſtantiam ſanguinis. Similter per virtutē caloris galline: ſubſtantia oui conuertitur in ſubſtantiam carnis: ſeu in gallinam. Similiter videmus ꝙ terra que eſt ignobiliſſima rerum: generat aurum ⁊ argentum lapides precioſos: ⁊ alia multa nobiliſſima: quinimo cum ſit inſipidiſſima panem producit ⁊ vinum ⁊ multa hui⁹ valde ſapida ⁊ bona: quid plura: Ipſa ē turpiſſima ⁊ tamen producit valde pulchras res: vtputa arbores: flores: frondes: fructus: ⁊ huiuſmodi: que omnia operatur in virtute ſolis. Unde quarto Methaurorum phs dicit. ꝙ in virtute ſolis humiditas tere conuertitur in arbores: in herbas: in vinum: in oleum: in balſamum: ⁊ huiuſmodi. Similiter dicit ꝙ terra eadem ſolis virtute cōuertitur in aurum: in argentum: in ferrum: ⁊ in lapides precioſos. Refert etiam Iſidorus in libro Ethimolegiarum: ꝙ in Scotia eſt fons qui omne quod in eo mittitur ſtatim conuertit in ſubſtantiam lapidis. Similiter in Hybernia eſt alius fons: in quo ſi palus ligneus figitur: ſtatiʒ pars que tangit aquā conuertit̄ in lapidē: reliqua vero pars que figitur in terra: ſtatim conuertitur in ferrū. Preterea nōne vt habetur Exodi quarto. Uirga Moyſi ſubito eſt conuerſa in colubrum: ⁊ iterum apprehenſa cauda eius conuerſa ē de colubro in virgā: Nōne etiā Joannes euangeliſta: vt in eius hētur legēda conuertit virgas ligneas in aureas. ⁊ lapides in arena collectos in lapidibus precioſis: Hic hiſtoriā ſi placet. Si igit̄ oīa hec natura naturata facit: quāto magis natura naturās que eſt ipſe deus: poteſt hoc facere: cuius poteſtas infinita nulli limitibus coanguſtatur: ⁊ in quo ſunt omnes perfectiōes altiori modo ꝙ̄ ſint in creaturis: Nulli igit̄ dubium eē debet: quin deus ipſe poſt conſecrationem realiter conuertat ſubſtantiā hoſtie in ſubſtantiam ſui corporis: que ſimul omnia confirmans Auguſtinus in ſententijs ſuis ſic ait. Firmiter tenendum eſt ꝙ panis in corpus ⁊ vinum in ſanguine conuertitur illa verbi veritate qua verbum caro factum eſt ⁊ habitauit in nobis. Qua dixit ⁊ omnia facta ſunt: qua vxorem Loth in ſtatuaʒ ſalis mutauit: qua virgam Moyſi in colubrem vertit: qua fontes ⁊ flumina omnia egypti cōuertit in ſanguinem: qua aquam de petra duriſſima produxit: qua poſtremo ad nuptias aquam conuertit in vinum. hec ille. Que inſuper omnia etiam verbaliter confirmat. Ambroſius de conſecratione diſtinctione ſecūda. ca. Reuera. quem tex. cauſa breuitatis obmitto cum coincidat cum auctoritate Auguſtini ſuprapoſita. ¶ Secundo hoc idem probo ratione maioritatis. Fundamentum rationis ponit Hilarius libro de trinitate. dicens. Maius eſt opus de nihilo aliquid facere: quam de aliquo facere aliquid: ⁊ ratio eſt ſecunduʒ Franciſcum de maronis in quodam ſermone de ſacramento euchariſtie. Quia plus diſtat ens ⁊ non ens: ꝙ̄ ab inuiceʒ diſtent duo entia ſecundum diſtantiam eſſentialem. Patet hec regula. Nam homo poteſt de ferro cultellum facere: ⁊ de ligno cathedram: ⁊ de farina panem. Sed tota natura omneſqʒ ſimul angeli de nihilo nunquam poſſent aliquid facere etiā minimum granum milij. propter quod Philoſophus primo Phiſicorum. ait. ſecundū omnes philoſophantes ex nihilo nihil ſit. Quo preſuppoſito peto quis de nihilo creauit angelos celum ⁊ terram: ⁊ omnia que continentur in eis: ⁊ certum eſt ꝙ ſolum fuit ipſe deus cuius potentia eſt infinita. Quod ſi ſic eſt ꝙ deus poteſt de nihilo tanta facere: quāto magis poteſt vnum ens in aliud conuertere: ſeu ſubſtantiam panis ⁊ vini in ſubſtantiam ſui corporis commutare: nec mirum eſt cum de ſimilibus idem ſit iudicium. Nonne vt habet̄ Geneſ. ſecundo. Per dei potentiam de coſta viri mulier ſubito facta eſt ⁊ perfecte formata. Nonne etiaʒ vt habetur Matthei ſexto ⁊ Joannis ſexto. De quinqʒ panibus ⁊ duobus piſcibus ſaciauit Chriſtus quinqʒ milia hominum de quibus etiam duodecim cophini fragmentorum ſuperauerunt. Quod ideo factū fuit: quia panis materiam augmentauit. Quō ſi hoc materialiter fecit: cur non ſpiritualiter ⁊ ſacramentaliter poteſt totam eccleſiam de ſubſtantijs hoſtiarum in ſuum corpus conuerſis paſcere. Que ſimul omnia egregie confirmans Ambroſius de conſecratione diſtinctione ſecunda capitulo. Reuera. ait. Si tantum valuit ſermo helie vt ignem de celo deponeret: non valebit chriſti ſermo vt ſpecies mutet elementorū: de totius mundi operibus legitur: quia ipſe dixit ⁊ facta ſunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo facere quod non erat: non poteſt ea que ſunt mutare in id quod non erant. Non enim ē minus dare nouas ꝙ̄ mutare rebus naturas. Et ideo ſicut erat panis ante conſecrationem: iaʒ corpus chriſti factum eſt poſt conſecrationeʒ: quia ſermo dei mutat creaturam. hec ille. ¶ Tertio hoc idem probo ratione ſuperabilitatis. Fundamentuʒ rationis ponit Hilarius: libro de trinitate dicens. Deus plura poteſt facere ꝙ̄ noſter intellectus intelligere ⁊ hoc ideo quia deus eſt virtutis infinite: intellectus vero finite. Quo cōceſſo certum eſt ꝙ humanus intellectus ſecundum Boetium libro de trinitate poteſt intelligere accidens ſine ſubiecto. ſeu multa poteſt intellectus ſequeſtrare: que tamen ſequeſtrare non poteſt ſenſus. Et hoc ideo eſt quia intellectus eſt potentia magis immaterialis ⁊ ſpiritualis quam ipſe ſenſus. Cum etiam ipſe ſenſus accidentia videat nec tamen videat ſubiectum. Quod ſi ſic eſt ergo multo magis diuina virtus ſeu diuina potentia que incomparabiliter eſt magis immaterialis: ꝙ̄ intelligentia noſtra poteſt in hoc ſacramento accidentia a ſubſtantia in eius corpus conuerſa contra naturam ſequeſtrare. Nec tamen propter hoc debet aliquis dubitare: ſi deus hoc facit ꝙ quaſi intellectus non capit: immo ſine quaſi: quia videmus etiam per experientiam ꝙ maxima eſt differentia in intellectibus hominum ſeu angelorum: pro eo quod vnus intellectus hominis vel angeli aliquid intelligit alius homo: vel angelus. Cum autem intellectus dei quaſi diſtet in infinitum ab intellectu humano non eſt mirum ſi facere poteſt etiam contra naturam: quod noſter intellectus non poteſt percipere. Nonne vt habetur. l. diſtin. capi. vt cōſtitueretur. etiā vj. diſtinctione. §. His. Item. io. queſtiōe tertia. c. priſcis. Item diſtin. xj. ca. catholica. ⁊ extra. de conceſſione prebende. c. prepoſuit. Qui facit legem poteſt in ea diſpenſare. Et cer

num eſt ꝙ ſic: dummodo fiat diſpenſatio: aut propter minus malum: aut propter maius bonum. Sed clarum eſt quod deus condidit ſubſtantiam hoſtie ſimul ⁊ accidentia: ſtatuitqꝫ ꝙ naturaliter vnum ab altero non ſepararetur. ꝙ ſi ſuper naturam pro meliori bono ſeparat accidentia a ſubiecto: hoc non eſt mirum cum velit ⁊ poſſit ⁊ ſic facere optimum ſit. Sicut enim in ſole quandoqꝫ diſpẽſauit vt vltra ſolitum in medio celi per diez immobilis ſtaret. ⁊ inſuper in igne vt quãdoqꝫ non combureret. Sicut patet ð tribus pueris in camino ignis exiſtentibus totaliter illeſis. Et in Enoch ⁊ Helya quos contra naturam in paradiſo terreſtri viuos reſeruat: ⁊ in virgine Maria quam voluit contra ordinez nature ſine humano ſemine concipere. Sic ẽt potuit ⁊ voluit contra nature ordinem ĩ hoc ſacramento diſpenſare ꝙ accidentia ſtent ſine proprio ſubiecto. Nec mirum hoc debet apparere: quia cum effectus magis dependeat a cauſa prima ꝗ̃ a ſecunda: poteſt deus qui ẽ prima cauſa ſubſtantie ⁊ accidentis per ſuaz infinitam virtutem conſeruare accidens in eſſe ſubtracta ſubſtantia per quam conſeruatur in eſſe ſicut per cauſam. Sicut etiam effectus naturalium cauſarum poteſt deus producere ſine naturalibus cauſis ſicuti fecit duz corpus humanum ſine materiali ſemine in vtero virginis formauit. ¶ Quarto hoc idẽ probo ratione operabilitatis. Fundamentuz rationis ponit Thomas ſuper .i. de anima, dicitur. Omnis effectus naturaliter eſt ſignificatiuus ſue cauſe a quo eſt. patet hec regula. Nam fructus preſupponit arborem a qua ꝓceſſit. Similiter cum viſio oculorum auditus aurium: formatio verborum ⁊ cetere operationes aliorum ſenſuum habeant cauſaz ſubſtantialem a qua procedunt. Pero que ſit illa ſubſtantia. Et certuz eſt ꝙ eſt ipſa anima que ſm phm .ij. de anima ꝫ nõ videatur ꝯcognoſcitur tamen per duplicem eius effectum. vz per ſenſum ⁊ motum. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ per ſuſceptionem dominici ſacramenti anima deuota inter ceteros ſuſcipit in ſe duplicem effectum. vz ſpiritualem ⁊ corporalem. Spiritualem dico: quia anima nouaz ⁊ ineffabilem propter hoc ſacramentum recipit delectationem: de qua miſtice. Sap. xvj.

Salomon ait. Panem de celo preſtitiſti eis omne delectamentum in ſe habentem. hic dicas ſi placet de ineffabili dulcedine ⁊ delectatione quam habuit beatus frater Joãnes da lauerna dum ibidem celebraret: qui dum protuliſſet omnia verba cõſecrationis: ſtatim defecit pre dulcedine: ⁊ omnia eius membra liquefacta ſunt tanq̃ꝫ cera: propter quod dicebat. factum eſt cor meum tanq̃ꝫ cera liqueſcẽs in medio ventris mei. Narra totam hyſtoriã. habet inſuper dominicum ſacramentum effectũ corporalem pro eo ꝙ ſepius eum deuote ſumentibus preſeruat corporalem vitam pro aliquo tempore ſine alio materiali cibo. hoc enim expreſſe contigit beate Angele de fulgineo que fuit de tertio ordine noſtro: que cum per duodecim annos de licentia pape iugiter ⁊ dietim hoc ſacramentum ſumeret: tantam delectationem ſuſcepit: ꝙ per illos duodeciz annos prout notum fuit toti ciuitati nunq̃ꝫ alium cibum ⁊ potum materialem ſumpſit. Quod ſi ſic eſt ꝙ per receptionem dominici ſacramenti predicti effectus ſequantur. Pero vnde predicti effectus procedũt ſeu cauſen. Et certum eſt ꝙ non procedunt ab ipſis accidentibus hoſtie: cum ſint quid minimum. ergo neceſſario oportet confiteri ꝙ cauſentur ab ipſo corpore Chriſti quod veraciter ſub accidentibus continetur: quia aliter nõ eſſet poſſibile: ꝙ per ſuſceptionem hoſtie predicti effectus ſequerentur cum ex nihilo nihil ſequatur. ¶ Sicut ſi deficit arbor vel pater neceſſario deficiunt rerum effectus qui ſunt filius ſeu fructus. Quoniam igitur ab initio Chriſti vſqꝫ ad tempora noſtra ineffabili vel vtili experimento probatum eſt: ⁊ continuo experimento probatur a bonis ex hoc ſacramẽto ſpirituales ſequi effectus. ideo propter hoc eſt omnino impoſſibile quin ſit ibi Chriſtus totus in ſacramento realiter: ⁊ hec experientia bonis eſt certiſſimum argumentum omnium argumentorum atqꝫ rationum. propterea mens ipſam experientiam poſſidens non poteſt de veritate ſacramenti aliqualiter dubitare vel heſitare. ¶ Quinto hoc idez ꝓbo rbtione naturalitatis. Fundamentum rationis ponit phs primo Metha. di. Unũqđqꝫ entiũ naturaliter operatᷣ ſm ꝓprietatam ſue forme, patet hec regula. Nã materia ſeu ferrũ cultelli: quia habet formã aptã ad inciſionem ideo incidit: ſimiliter anima intellectiua que habet potentiam intellectiuam aptam ad intelligendũ ꝟitates ideo intelligit. Quo ꝑſuppoſito certũ ẽ ꝙ xp̃s dei filius formaliter ⁊ eſſentialiter eſt ꝟitas quedam patris eterni. propter quod Joan. xiiij. ipſe dicit. Ego ſum via veritas ⁊ vita. Sed clarum ẽ ꝙ Joan. vi. de ſacramento loquẽs dixit. Caro mea vere eſt cibus: ⁊ ſanguis meus ꝟe ẽ potus. Et Matth. xxvi. dixit. Accipite ⁊ comedite: hoc ẽ corpus meum. Quod ſi ſic eſt: qꝛ ſic eſt ꝙ xp̃s eſt imutabilis ꝟitas: ⁊ dixit eẽ corpus ſuũ ſub accidentibus hoſtie conſecrate: ergo neceſſario ⁊ indubitanter ẽ ibi ſub ſacramento: aliter ſequeretur ꝙ xp̃s dei filius falſum dixiſſet: qđ ẽ oĩno impoſſibile. Jõ propter hoc non immerito arguendi ſũt increduli de hoc ſacramento: quinimo comburendi ſunt heretici qui aliter aut credunt ꝗ̃ credere debeant aut ſaltẽ notabiliter dubitant: cõtra quos Ber. in ſuis ſententijs exclamãs ait. O ꝗ̃ grauis ẽ nũc fides ſacramenti ⁊ cõditio. Jeſu xp̃s in fidelib⁹: loquitᷣ hõ ꝟitatẽ ⁊ creditᷣ ei: loquitur ebrioſus falſitatẽ ⁊ fides ei datur: loquitur xp̃s ꝟitatem ⁊ fides ei nõ ꝓſtatur: vnicuiqꝫ in ſua arte ⁊ facultate creditᷣ: ſoli xp̃o non creditur in ſua ꝟitate. Loquitur Priſcianus de cõpoſitione litterarũ ⁊ creditur ei. loquitᷣ Galien⁹ de diſcretione vrinarũ ⁊ creditur ei. loquitᷣ Ptholomeus de magnitudie curſus ⁊ influentia ſyderũ ⁊ creditur ei. loquitur Ariſtoteles de fallacijs ⁊ forma ſilogiſmoꝝ ⁊ creditᷣ ei. Loquitᷣ Tulli⁹ de ornatu colorum ⁊ facundia oratiõis ⁊ creditur ei. Loqᷣ xp̃s de ſalute aiaꝝ ⁊ nõ creditᷣ ei. O aia ingrata O viſcera dura quouſqꝫ effugis amicũ tuum: quouſqꝫ per infidelitatẽ ⁊ incredulitatem deſpicis xp̃m tuũ. Ue igitᷣ talibus de hoc ſacramẽto dubitantib⁹ q̃m excludentᷣ a ſuperna patria. Sicut ſignificatiue Moyſes ⁊ Aaron. vt habetᷣ Numeri. 20. Proptᷣ coꝝ incredulitatẽ excluſi ſunt a terra repromiſſiõis. Propterea Apo. 21. dicitᷣ. Timidis ⁊ incredulis pars illoꝝ erit in ſtagno igne ardenti ⁊ ſulfure ꝙ ẽ mors ſecũda. Ex predictis rõnib⁹ pꝫ: qualiter ſub accidentib⁹ cõſecratis realiter eſt ⁊ ſumitur corpus chriſti. ¶ Tertio hoc idẽ probo diſtinctiõibus prima di. eſt Ric. in quolibeto ſic dicentis. Aut eſt inquit omnipotens aut non: ſi ſic habes intentum: quia corpus chriſti eſt in ſacramẽto altaris cũ hoc poſſit ⁊ velit. Si non ẽ oĩpotẽs: qꝛ nõ poſſit hoc facere: ergo de⁹ non ẽ deus. Sed cũ hoc ſit poſſibile: qꝛ deus includit in ſe oĩpotentiã. ergo per conſequẽs ẽ ĩpoſſibile ꝙ deus et quo vult ⁊ poteſt: ꝙ xp̃s eius filius nõ ſit in altaris ſacramento. hec Ricar. ¶ Secũda diſtinctio eſt eiuſdem Ricar. in .iiij. di. x. ar. i. q. i. in corꝯ qõnis dicẽtis. Cũ queritᷣ an corpus xp̃i ſit ſub hoſtia ꝯſecrata quãtũ ad verã eius ſubſtãtiã. Reſpondeo ꝙ in ſacramẽto altaris ſubſtantia corporis ꝟe ⁊ realiter continetᷣ ſub ſpecie panis. Diuina enim virtus que de nihilo mundũ creauit: hoc inſtituere potuit ⁊ voluit. ⁊ qꝛ voluit fecit. Et hoc facere cõgruũ fuit: qꝛ in hoc manifeſtatur ſue potẽtie imenſitas. Hoc. n. eſt tã admirabile ꝙ trãſcendit oẽm facultatẽ nature. Itẽ ſue humilitatis profũditas: in hoc ꝙ voluit ꝙ poſſemus ſuũ corpus ſacratiſſimũ nr̃is manibus cõtractare. Itẽ eius inextimabilis charitas in hoc ꝙ a nobis viſibiliter recedẽs nobiſcum voluit verũ corpus ſuum inuiſibiliter remanere: ⁊ ꝑ hoc in credendo in humilitate exercitamur ⁊ in virtute ſpei roboramur: ⁊ in charitate ampli⁹ inflãmamur. Sũme ergo debẽt oẽs catholici deteſtari ⁊ ꝓſequi illũ peſſimũ errorẽ impioꝝ: q dixerũt corpus xp̃i nõ cõtineri realr in ſacramẽto altaris: ſed tantũmõ ibi eẽ ſicut in ſigno: quẽ errorẽ retractauit Berengarius Rome corã centũ. iꝫ. epiſcopis. vt habetur de conſecra. diſt. ij. ca. Ego Berengarius. hec Ricar. verbaliter. ¶ Tertia diſtinctio ẽ Innocẽ. tertij in libro de officio miſſe dicentis. Sicut dei filius per diuinã naturã hẽt triplicẽ modũ exiſtendi in rebus. Eſt enim in oĩb⁹ reb⁹ per eẽntiã: in oĩb⁹ iuſtis preſentialiter per gratiam: ⁊ in aſſumpta natura per perſonalem vnionem ſic corpus chriſti habet triplicẽ modũ exiſtendi: in celo enim eſt localiter: in verbo ẽ perſonaliter: in altari ꝟo eſt ſacramentaliter. Corpus enim xp̃i ſm eẽ naturale eſt tantum ⁊ ſimpliciter in vno loco. ſ. in celo ſicut locatum in loco: ſecundũ eſſe perſonale non ẽ in loco reſpectu verbi. ſm vero eſſe ſacramentale eſt in pluribus locis: ⁊ ſic habet modum exiſtẽdi ſpecialem queadmodum anima in corpore. hec Innocenti⁹ verbaliter. Pro maior

tamen i declaratione diſtinctionis Innocen.
dico ꝙ corpus xp̄i hʒ duplex eē.ſ. naturale
⁊ ſacramentale. de quo duplici eē loquitur
Augu. ſuper pſ.iiij. ⁊ habetur de conſe. di.
ij.c. prima hereſis. vbi ait Donec ſeculum fi-
niatur ſurſum eſt dominus: ⁊ hoc quo ad eē
naturale ipſius corporis xp̄i: ſed tamen etiā
hic nobiſcum eſt veritas dominus: ⁊ hoc.ſ. ꝗ
ad eſſe ſacramentale. corpus.n. xp̄i quod re
ſurrexit oportet eſſe in vno loco. glo. id eſt in
celo. In celo in forma qua ſubici humanis
oculis ⁊ ſenſibus valet veritas aut ei⁹ vbiqʒ
diffuſa eſt glo. id eſt in ſacramento vbi ē ve
raciter ⁊ non ſenſibiliter: hec ibi verbaliter
in textu ⁊ glo. Ex quo pʒ ꝙ corpus xp̄i quo
ad eſſe naturale eſt in celo localiter. vt dicit
Auguſti. ⁊ Innocen. Sed quo ad eē ſpecia
le ⁊ ſacramentale eſt in hoſtia veraciter. Et
ideo ex hoc patet: ꝙ chriſtus in hoſtia conſe
crata recipitur ſacramentaliter non natura
liter ꝙ ſic patet. Nā in cena domini xp̄s ac-
cepit panē ⁊ vinū ⁊ conſecrauit ⁊ dedit apo
ſtolis di. Accipite ⁊ comedite hoc eſt corpus
meū. Cuʒ enim ipſe eſt veritas. Joan. xiiij. nō
potuit ſimulate loqui: ⁊ ideo apoſtoli ſuſce-
perunt verū corpus chriſti nō ſm̄ eē natura
le: ſed ſm̄ eſſe ſacramentale: pro eo ꝙ illam
carnem ⁊ ſanguinem chriſti non ſuſceperūt
prout habebat eſſe naturale. Ideo hoc non
intelligentes diſcipuli. Joan. vi. Cum xp̄s di
xiſſet niſi manducaueritis.c.f.h. ⁊ bi. ei⁹ ſan.
⁊c̄. Dixerunt: durus eſt hic ſermo: ⁊ ſtatiʒ re
ceſſerunt ab eo. Nam credebant ꝙ chriſtus
intelligeret ꝙ ſuſciperent carnem ⁊ ſangui-
nem eius viſibiliter: prout habet eē natura-
le: quod non ſic intelligebat chriſtus. predi-
cta omnia confirmat Augu. de conſe di.ij.c.
Non hoc corpus. ait. Nō hoc corpus qd̄ vi
detis comeſturi eſtis: nec bibituri eſtis ſan-
guinem illum quem effuſuri ſunt illi qui me
crucifigent. hoc quidem ipſum ⁊ non ipm̄.
Ipſum quidem inuiſibiliter: ⁊ non viſibiliter
ſuſcipietis: naʒ ⁊ ſi viſibiliter celebrari opor
tet inuiſibiliter tamen intelligi debet. hec ibi
Et idem Auguſtinus de conſe. diſtin.ij. ca.
Prima quidem. ait. Prima quidem hereſis
in diſcipulis chriſti velut a duritia ſermonis
eius facta eſt: cum enim diceret niſi mandu
caueritis carnem meam ⁊c̄. Illi non intelli-
gentes dixerunt ad inuicem: durus eſt hic
ſermo. Quis enim poteſt hunc manduca-
re. Et idō ſeparauerūt ſe ab illo ⁊ remāſit cum
xij. ⁊ deſcendētib⁹ illis inſtruxit eos ⁊ ſeruan
ſerūt: ſpūs eſt mgr̄.i. ſpūalis intellect⁹ viuifi
ficat. Caro aūt.i. carnalis itellect⁹ nihil ꝓdeſt.
verba que locutus ſum ad vos ſpirit⁹ ⁊ vita
intelleriſtis ſpiritualiter ſpiritus ⁊ vita ſunt
ſpiritualiter ergo intelligite. Non enim cor-
pus hoc quod videtis manducaturi eſtis ⁊
bibituri illū ſanguinem quē effuſuri ſunt q
me crucifigent: ſacramētum vobis aliquod
commendaui: ſpiritualiter intellectum viuifi
cabit vos. Caro autem non prodeſt quicꝙ:
ſed quomodo illi id eſt diſcipuli recedentes
intellexerunt ſic reſponderunt: carnem quip
pe ſic intellexerunt quomō in cadauere ven-
ditur aut in macello dilaniat. Hec Auguſti.
verbaliter. glo. autem ibidem ſuper illa vba
non hoc corpus quod videtis manducaturi
eſtis ait. id eſt non in eadem ſpecie ⁊ repreſē
tatione qua me nunc videtis ⁊ qua me pati
videbitis manducabitis carnem meam ⁊ ſā
guinem meum bibetis: ſed ſoluʒ in ſacramē
to. hec glo. Ex predictis etiam diſtinctioni-
bus patet: qualiter chriſtus realiter ⁊ ſi non
viſibiliter tamen inuiſibiliter a fidelibus ſu
mitur ſacramentaliter ſub accidentibus ho-
ſtie. Quarto ēt probo exemplis ꝙ veraci-
ter corpus chriſti ſub acciēdtibus hoſtie cō
ſecratis cōtinetur. primū exemplū habemus
de Berengario diacono qui tenebat oppoſi
tum propter quod retractauit: ꝓ eo ꝙ a Ni
colao papa ſimiliter cum centum.iʒ. epiſco-
pis reprobatus fuit. Cuius confeſſio ponit
de conſe. diſtin.ij.ca. Ego Berengarius indi
gnus eccleſie ſancti Mauritij andaganēſis
dyaconus cognoſcens veram catholicam ⁊
apoſtolicā fidem anathematiʒo omneʒ here
ſim precipue eam de qua hactenus infama
tus ſum que aſtruere conatur panem ⁊ vi-
num que in altari ponuntur. poſt conſecra-
tionem ſolūmodo ſacramentū eſſe ⁊ nō ve
rum corpus ⁊ ſanguinem domini noſtri Je
ſu chriſti: ⁊ non poſſe ſenſualiter niſi in ſolo
ſacramento manibus ſacerdotum tractari:
vel frāgi: aut fideliū dētibus atteri conſen
tio autē ſancte Romanē eccleſie ⁊ apoſtoli-
ce ſedi ⁊ ore ⁊ corde profiteor de ſacramen
tis dominice mēſis eādem fidem me tenere
quam dominus ⁊ venera. papa Nicolaus ⁊
ſancta ſynod⁹ auctoritate euangelica ⁊ apo
ſtolica tenendā tradidit mihiqʒ firmauit ſcʒ
panem ⁊ vinum que in altari ponūtur poſt
conſecrationem nō ſolū ſacramentū: ſed etiā
verum corpus ⁊ ſanguinem domini noſtri
Jeſu xp̄i eſſe: ⁊ ſenſualiter nō ſolum ſacramē
tum: ſed in veritate manibus ſacerdotum tra
ctari frangi ⁊ fideliū dentibus atteri. Jurās
perfectam homouſion trinitateʒ ⁊ per ſacro
ſancta chriſti euangelia eos qui contra fidem
hanc venerint cum dogmatibus ⁊ ſectatori-
bus ſuis eterno anathemate dignos eſſe pro.
nuncio. ꝙ ſi ego ipſe aliquando contra hoc ali
quid ſentire aut predicare preſumpſero: cano
num ſeueritati ſubiaceam. hec ibi. Inferius
ſequitur qualiter papa cum predictis epiſco-
pis miſit hanc confeſſionem per omnes par
tes xp̄ianitatis. Aliud exemplum habemus d
beato Gregorio de quo legitur: ꝙ cum vellet
cōmunicare quandam viduam: que faciebat
ſibi hoſtias quibus ipſe celebrabat: fortiter
riſit: qui ſtatim manum retraxit: ⁊ poſuit ho
ſtiam conſecratam ſuper altari: ⁊ cum quere-
ret quare riſiſſet dixit. Rideo: quia hoſtiam
quam manibus meis feci mihi das pro vero
corpore chriſti. Qui videns eam incredulam
orauit ad altare dicens. O domine Jeſu chri
ſte oſtende queſo veritatem tui ſacramenti
huic vidue ⁊ ſtatim apparuit miraculoſe ho-
ſtia tota caro. Quo viſo vidua lachrymata
eſt ⁊ ab omni incredulitate ſanata. tunc Gre-
gorius iterum orauit vt hoſtia conuerteretur
vt primo erat quod ⁊ factum eſt: ⁊ tunc vi-
due dedit hoſtiam conſecratam deuote ſuſci-
piendam. Aliud exemplum potes hic ꝓponere
qualiter dum beata Clara oraret coram ſacra
mento vt defenderet moniales ab inimicis ⁊
ciuitatem Aſſiſij: ſtatim apparuit ibi infantu
lus quidam in tabernaculo dicens. Ne time
as: quoniam victoriam habebis portans igi
tur tabernaculum cuʒ corpore chriſti vndiqʒ
circa locum ſtatim omnes inimici perterriti
propter preſentiā chriſti in tabernaculo vera
citer exiſtentis de muris corruerunt quorum
aliqui ceciderunt mortui aliqui vero aufuge
runt: ⁊ propter hoc etiam ciuitas Aſſiſij de
inimicis infidelibus victoriam reportauit.
Aliud deniqʒ exemplū etiā habemus de bea
to Gregorio papa: de quo legitur ꝙ cū miſſaʒ
celebraret apparuit Jeſus ſub paſſiōis ⁊ pie
tatis effigie: quem videns compaſſione mo-
tus ⁊ deuotione plurimum lachrimatus eſt.
Et ideo ſtatim propter hoc miſſa celebrata
omnibus vere penitentibus ⁊ confeſſis corā
ſimili imagine pietatis dicentibus genibus
flexis orationem infra ſcriptam cum quinqʒ
Pater noſter ⁊ totidem Aue maria conceſſit
quattuordecim milia annorum de indulgen
tia. Poſtmodum vero multi alij ſummi pon
tifices pie deuotione addiderunt tantū ꝙ in
ſumma ſunt viginti milia: ⁊ duodecim anni:
⁊ dies.25. Hec omnia ſcripta ſunt in capella
domini cardinalis Hoſtienſis ſita in eccleſia
ſancti Petri de Roma: quam indulgentiam
confirmauit papa Calixtus tertius die. xvij.
Junij. M.cccclvj. qui etiam orationi ſancti
Gregorij addidit duas vltias clauſulas. Ora
tiones igitur dicende pro predicta indulgen-
tia habenda eſt iſta. ❡ O domine Jeſu chri-
ſte adoro te in cruce pendentem, ⁊ coronam
ſpineam in capite portantem: deprecor te vt
tua crux liberet me ab angelo percutiente.
❡ O domine Jeſu chriſte adoro te in cruce
vulneratum felle ⁊ aceto potatum: deprecor
te vt tua vulnera ſint remedium anime mee.
❡ O domine Jeſu chriſte adoro te in ſepul
chro poſitum mirra aromatibuſqʒ conditum
dprecor te vt tua mors ſit vita mea. ❡ O do
mine Jeſu chriſte paſtor bone iuſtos conſer
ua: peccatores iuſtifica omnibus fidelib⁹ de
functis miſerere ⁊ propitius eſto mihi pecca
tori. ❡ O domine Jeſu xp̄e ꝓpter illaʒ ama
ritudinem tuam quam pro me miſero pecca
tore ſuſtinuiſti in cruce maxime quando no-
biliſſima anima tua egreſſa ē de corpore tuo
miſerere anime mee in egreſſu ſuo. Amen.
Ex predictis auctoritatibus rationibus: diſti
ctionibus: atqʒ exemplis patet: qualiter vera
citer corpus chriſti in forma ſacramenti ſub
accidentibus conſecratis continet ⁊ ſumit: ⁊
per cōſequens de veritate ſacramēti patet ſua
realitas. ❡ Scdō de veritate dominici ſancti
nō ſuam vnitatē. Non tm̄ vt claruit tenēduʒ
eſt corpus xp̄i eſſe ſub ſpeciebus panis con-
ſecrati que videntur: ſed inſuper tenendū eſt:
ꝙ ibi etiā ſimiliter ſunt hec tria vʒ ſanguis
anima ⁊ diuinitas. Primo igitur ſub accidē
tibus hoſtie conſecratis eſt ibi veraciter cor
pus chriſti ex vi verborum: que verba conſe
crationis ſuper hoſtiā facta de ſolo corpore
faciunt mentionē. ❡ Secundo eſt etiam ibi
ſanguis per concomitantiā immediataʒ: quia
ſanguis immediate diſponit corpus ad vitā.
❡ Tertio eſt etiā ibi anima p concomitātiaʒ

ꝓpinquā quia licet ſanguis diſponat corpus ad vitam: nō tamen poteſt habere illam diſpoſitionē niſi mediante anima. Anima enim eſt qua corpus viuificatur. ſecundo de anima. ¶ Quarto eſt ibi diuinitas verbi per concomitantiā remotā: quia licet diuinitas cū tribꝰ precedentibus faciat vnū ſuppoſitū: nō tamē ꝑtinet ad eandem naturā: ⁊ inſuper: quia quod ſemel ſm Bern. ⁊ Anſel. diuinitas aſſumpſit nunq̄ dimiſit. Ultra hoc tenendū eſt ſimiliter ꝙ ſub ſpeciebus vini in calice conſecratis ſimiliter ſunt illa eadem quattuor licet alio ordine. Nam primo eſt ibi ſanguis xp̄i ex virtute verborum: pro eo ꝙ verba conſecrationis calicis de ſolo ſanguine faciunt mentionem. ¶ Secundo eſt ibi corpus per concomitantiam immediatam: quoniā vt ſic ſanguis nō habet eē niſi fundetur in corpore. Corpus enim eſt receptaculum ſanguinis immediatū. vnde ſi ſanguis eſſet extra proprium corpus nō ſanguis ſed cruor diceretur. ¶ Tertio eſt ibi anima ꝑ concomitantiam propinquā ⁊ ratio eſt quia ſanguis non poteſt haberē eſſe naturale niſi ab anima foueatur. ¶ Quarto eſt ibi diuinitas per concomitantiā remotam: quia non pertinet ad eandem naturam: vt ſupra dictum eſt: q̄uis cū tribus precedentibus faciat vnū ſuppoſitum. ꝙ aūt quattuor predicta ſint predicto mō ſub ſpeciebus hoſtie cōſecrate ⁊ vini quadrupliciter probo. Primo auctoritate. Secūdo ratione. Tertio diſtinctione. Quarto ſimilitudine. Primo probo auctoritate Ambro. libro de ſacramentis dicentis. Que fuerunt in vtero virginis hec eadem inueniūtur ī ſacramento altaris. Hec ille. Sed quoniam quattuor predicta ſimul fuerunt in vtero virginis: ergo ſimiliter ſunt in ſacramento altaris. ꝙ inſinuans xp̄us Joan. vi. dicebat. Ego ſum panis viuus: qui de celo deſcendi ſi quis ⁊c. Per hoc enim ꝙ dicit. Ego ſum panis intelligitur ibi eſſe corpus ſuum: per hoc ꝙ ſubdit viuus intelligitur ibi eſſe anima ꝑ quā corpus viuificatur: ⁊ qꝛ anima ſine ſanguine corpus non viuificat: ideo intelligitur etiā ibi eē ſanguis: per hoc aūt ꝙ ſubiungitur qui de celo deſcendi: intelligit̄ ꝙ ibi ē diuinitas. ¶ Secundo hoc idem probo ratiōe viuacitatis. Certum eſt enim ꝙ xp̄us in ſacramento eſt viuus ⁊ glorioſus: ⁊ per cōſequens predicta quattuor ſunt omnino inſeꝑabilia. Aliter ſequeretur ꝙ ſi corpus eſſet ſine anima eſſet mortuū: ⁊ ꝑ cōſequens ꝙ a fidelibus xp̄us ſumeret̄ mortuꝰ: qꝛ noſtre penitus repugnat fidei. Cum dicat apoſtolus ad Roma. vi. Xp̄us reſurgens ex mortuis iam nō moritur ⁊ mors illi vltra non dominabitur. ¶ Tertio hoc idem probo diſtinctione Ricar. in quarto. diſt. 10. ar. i. q. 2. i corpore queſtionis. di. Cum queritur vtrum xp̄s ſit in ſacramento q̄tum ad eius veram q̄titatem. Reſpondeo ꝙ corpus xp̄i cum ſua q̄titate realiter continetur ſub ſpecie panis i ſacramento altaris. Ratio eſt: cū enim realiter ibi ſit ſubſtantia corporis chriſti: que a ſua quātitate naturali non ſeparatur ſequitur etiam ipſam quantitatē ibi eſſe: ⁊ quia etiā corpus anime coniunctū eſt: ibi etiā eſt anima. Unde ſi quis conſecraſſet in triduo mortis xp̄i ſub ſacramento fuiſſꝫ corpus ſine anima: ⁊ quia iſta non ſeparantur a diuinitate ibi etiam eſt diuinitas. Sed ſubſtantia corporis eſt ibi primo ⁊ per ſe ⁊ immediate: quia ſubſtantia panis nō tranſſubſtanciatur: niſi in ſubſtantiā corporis: quātitas autē ⁊ anima ⁊ diuinitas ibi ſunt per concomitantiam: q̄uis ſi diuinitas non eſſet ibi per concomitantiam tamen eſſet ibi tota per ſimplicitatem ⁊ immenſitatē ſuam per que vbique tota eſt: ſub ſpecie: ergo panis totus eſt xp̄us cum ſua quantitate. Similiter ſub ſpecie vini: quia quāuis ſubſtantia vini nō tranſſubſtantietur: niſi in ſanguinē tum quia ſanguis eſt vnitus corpori ⁊ corpꝰ ſue q̄titati ⁊ anime: ⁊ corpus ⁊ anima diuinitati: ideo corporis q̄titas eius anima ⁊ diuinitas ſunt ſub ſpecie vini per concomitantiā ⁊ ita ſub ſpecie vini realiter eſt xp̄s totus. hec Ricar. verbaliter. ¶ Quarto hoc idē probo ſimilitudine. Nam ponatur ꝙ iudex aliquis incarceret corpus Petri: clarum eſt ꝙ per concomitantiā etiā incarcerat eius ſanguinem ⁊ aīam que includuntur in ipſo corpore Petri Simili modo intelligēdū eſt de corpore Chriſti: quod cum conſecretur ſub accidētibus ibi etiam per cōcomitantiam ſimul ſunt anima ſanguis ⁊ diuinitas. Ex predicta igitur auctoritate ratione ⁊ ſimilitudine diſtantie. patet qualiter in hoſtia conſecrata ⁊ vino ſimul ſūt ⁊ adorari debent hec quattuor. vꝫ corpus: ſanguis: anima: ⁊ diuinitas. Et ſic per cōſequēs pꝫ de v̄itate dominici ſacramenti ſua vnitas. ¶ Tertio de veritate dominici ſacramēti nota ſuam doctrinabilitatem. Ex quo vt claruit poſt cōſecrationem corpus Chriſti ē realiter ſub accidentibus. ſanguis vero anima ⁊ diuinitas per concomitantiā: poſſumꝰ ex hoc elicere. v. documēta. videlicet quorū. Primum dicitur adorationis. Secundum dicit̄ conſiliationis. Tertium dicitur ſuſceptiōis. Quartum dicitur ſeparationis. Quintū dicitur portationis. Primum documentum qd ex ſupradictis elicitur dicitur adoratōis Cum enim dicat Grego. de conſe. di. 2. c. qd ſit: ꝙ in hoc ſacramento aliud vi. ⁊ aliud creditur: ⁊ idem habetur extra de cele. miſ. c. Cum Marthe. qꝛ videlicet aliud cernit̄ oculis corporis. ⁊ aliud creditur oculis mētis: eſt ꝙ in adoratione ipſius ſacramenti dat̄ documentum ꝙ talis adoratio nequaq̄ eſt dirigenda ad id quod cernitur: ſed tātū ad id quod cernitur: quia illud ſolū adoratione dignum eſt nam illa que oculis corporis conſpiciuntur accidentia ſunt: quibus non conuenit adoratio latrie: qꝛ non ſunt in corpore chriſti ſicut in ſubiecto: ſed corpꝰ chriſti quod ſub illis accidentibus latere creditur id ſolum adoratione predicta dignum eſt. ¶ Secundum documentum di. conſiliatōis quia enim conſecrationis verba ſecrete ꝓferuntur a ſacerdote ſuꝑ hoſtiam ⁊ calicem propterea conſilium datur ꝙ ante eleuationem hoſtie ⁊ calicis nunquā adoratio fiat a populo ꝑiculū idolatrie. Et rō ē: qꝛ cōſtat ibi nondum eſſe corpus chriſti ꝓpterea honorius tertius extra de cele. miſ. c. ſane ait. Sacerdos quilibet frequenter doceat plebem ſuam vt cū in celebratione miſſarum eleuatur hoſtia ſalutaris tunc ſolus ſe reuerēter inclinet. ¶ Tertium documentum di. ſuſceptionis. licet enim in primitiua eccleſia ſacramentum hoc ſub vtraqꝫ ſpecie miniſtraret̄ populo. pro vt habetur de conſe. di. 2. c. cōperimus. tamē eccleſia moderna ordinauit ꝙ ſolum ſumatur a laycis perſonis ſub ſpecie panis: qd fecit. 2. reſpectu. Prio qꝛ poſſent credere ꝙ totus chriſtus non eſſꝫ ſub vtraqꝫ ſpecie. Scdo fecit ꝓpter periculum effuſionis. Nam circa ſpecies vini de facili accidebat ⁊ accidere pōt periculū effuſionis. Adde ⁊ Tertium ꝙ ſub vtraqꝫ ſpecie tam corpus q̄ ſanguis ſuſcipitur. ꝓpter quod i ſequentia corporis chriſti cantat eccleſia. Caro ſanguis cibꝰ potus manet tn̄ xp̄s totus ſub vtraqꝫ ſpecie. ¶ Quartum documentū dicitur ſeparationis. Tho. in. iiij. d. xi. ar. iiij. q. i. Et. 3. pte ſūme q. lxxxi. ar. iiij. Et q. lxxvi. ar. 2. ponit hūc caſum ꝙ teneri dꝫ ꝙ ſi aliquis apoſtolorum poſt mortem Chriſti in illo triduo feciſſet hoc ſacramentum. ibi non fuiſſet ſanguis neqꝫ aīa: ſed ſolum corpꝰ Chriſti ⁊ diuinitas eius. ⁊ ratio eſt quia tempore paſſiōis hec duo. ſ. ſanguis ⁊ anima a corpore Chriſti realiter fuerunt ſeparata: ⁊ hoc ideo quia ſanguis erat effuſus ſuper terrā corpꝰ erat in ſepulchro ⁊ aīa erat in limbo Quod ēt tenet Ric. in. iiij. di. x. ar. i. q. 2. i corpore. p. Franciſcus etiam de maronis i ſermone quem fecit de corpore Chriſti. Qui incipit memoriam fecit ⁊c. oppoſitum nunc eſt qꝛ non poteſt conſecrari corpus Chriſti qn ibi ſit ēt ſanguis ⁊ anima per concomitantiam. ¶ Quintum documentum di. portationis. ſm enim ꝙ notat Hoſtien. extra d̄ cele. miſ. c. ſane. quando ſacerdos vadit ad cōmunicandum infirmum: cōſulo vt duas hoſtias conſecratas ſecum deferat: vt cū vna infirmum communicet. ⁊ alteram honorifice ſecum reportet. Et ratio eſt qꝛ ſi vaſculū vbi delatum fuit ſacramentum ad egrotū indigne reportetur ad domum indecens videretur cum forte in eo remanſerint alique parue reliquie dominici ſacramēti. Si aūt honorifice reportatur vas predictū abſqꝫ hoſtia cōſecrata decipitur populus q adorat ⁊c. hec ſententia Hoſti. eſt valde laudabilis ⁊ diſcreta ⁊ ideo obſeruanda. ¶ Ex p̄dictis pꝫ declaratio. v. documentorum: ⁊ ꝑ conſequens patet ēt ex p̄dictis de veritate dominici ſacramenti ſua realitas: ſua vnitas: ſua doctrinabilitas. Que ſimilit̄ tria nobis firmiter credere concedat dominus noſter Jeſus Chriſtus: in preſenti per gratiam ⁊ in futuro per gloriam: qui viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculorum Amen.

¶ Feria tertia poſt dominicam Oliuarū. Item de. vij. excellētia ipſius ſacratiſſime fidei: ſeu de realitate dominici ſacramenti:

Accepit ieſus panem ⁊ benedicens fregit: ⁊ dedit eis. Et ait. Sumite hoc eſt corpus meum. Scribuntur hec verba Mat. xxvj. c. ⁊ in paſſiōe occurētis ferie. Poſtq̄ egre

gĳ elucs declaraui: de realitate dominici ſacramenti primam concluſionem: que dicta fuit cõclnſio veritatis in qua fuit oſtenſum qualiter corpus ⁊ ſanguis Chriſti ſub accidẽtibus panis ⁊ vini: veraciter ꝯtinetur ⁊ ſumitur: habeo hodie ſimiliter declarare ſecundam concluſionem que dicitur neceſſitatis. Cuius concluſionis declaratio talis erit.

¶ De ſecunda concluſione dñici ſacramenti que dicitur neceſſitatis: ſeu neceſſaria ſuſceptione ipſius dñici ſacramenti.

S Ecunda igitur concluſio de realitate ſacramenti dominici declaranda dicitur concluſio neceſſitatis. Demonſtrata huius ſacramenti veritate quomodo ſcilicet ſub accidentibus hoſtie conſecratis eſt realiter corpus Chriſti ⁊ per concomitantiam etiam ibi eſt ſanguis anima ⁊ diuinitas: non oſtendo maximam neceſſitatem ſuſceptionis iſtius ſacramenti benedicti. Pro concluſione igitur firma tenendum eſt ꝙ impoſſibile eſt aliquem adultum ⁊ diſcretionem habentem vnquam ſaluari poſſe: etiam ſi confiteretur ſacerdoti omnia peccata ſua: ⁊ inſuper omnia bona ſibi poſſibilia faceret: niſi ſaltem ſemel in anno fideliter ⁊ deuote ſuſcipiat hoc ſacramentum. Et ꝙ quiſqȝ diſcretione vtens teneatur de neceſſitate ſalutis hoc ſacramentum reuerenter ⁊ deuote ſuſcipere quadrupliciter probo. Primo auctoritate. Secundo diſtinctionibus. Tertio rationibus. Quarto figuris. ¶ Probo auctoritatibus Nam. Joh. vi. ſaluator ait. Niſi manducaueritis carnem filĳ hominis ⁊ biberitis eius ſanguinem non habebitis vitam in vobis. Item Anacletus papa de conſecrã. diſtin. ii. c. peracta. ait. Peracta conſecratione omnes communicent: qui noluerint diuinis carere liminibus. Sic enim apoſtoli ſtatuerũt ⁊ ſancta Romana tenet eccleſia. Item Hylarius papa de conſecra. diſt. ii. c. ſi nõ ſunt ait. Si non ſunt tanta peccata vt excommunicetur quis glo. i. ſit dignus excommunicatione nullus ſe debet a medicina corporis domini ſeparare. Itez Fabianus papa eadem di. c. ⁊ ſi nõ ait. Et ſi non frequentius ſaltem ter in anno homines communicent niſi quis forte maioribus criminibus impediatur in paſcha. videlicet in penth. ⁊ in natiuitate domini. Hec ille. Item concilium agathenſe eadem. di. c. ſeculares. precipit di. Seculares qui in natale ⁊ pentech. non communicauerint catholici non credantur nec inter catholicos habeantur. Hec ibi. Item eadem di. ca. hĳ qui intrant. dicitur. hĳ qui intrant in eccleſia ⁊ deprehendũtur nunquam communicare admoneantur. Quod ſi non communicant ad penitentiaȝ arceantur. Item eadem di. c. omnis homo. precipitur. Omnis homo communicet nec inter catholicos connumerabitur qui i iſtis temporibus videlicet. paſca. penthe. ⁊ natale domini non communicauerit. Similis ſententia habetur ibidem. c. In cena domini. Item Inno. Tertius extra de penitẽ. ⁊ re. c. omnis. ait. Omnis vtriuſqȝ ſexus fidelis poſtquam ad annos diſcretionis peruenerit: omnia ſua peccata ſaltem ſemel i anno fideliter confiteatur proprio ſacerdoti ⁊ iniunctam ſibi penitentiam proprĳs viribus ſtudeat adimplere: ſuſcipiens ad minus in paſcha euchariſtie ſacramentum niſi forte de proprĳ ſacerdotis conſilio: ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab eius receptione duxerit abſtinendum. alioquin: ⁊ viuens ab ingreſſu eccleſie arceatur: ⁊ moriens chriſtiana careat ſepultura. Deniqȝ de conſe. diſt. ii. c. Si quis intrat in eccleſia dei: ⁊ ſacras ſcripturas audit ⁊ pro luxuria ſua auertit ſe a ꝯmunione ſacramenti: ⁊ in obſeruandis miſterĳs declinat conſtitutam regulam diſcipline: iſtum talem proiciendũ eſſe de eccleſia catholica decernimus donec penitentiam agat ⁊ oſtendat fructum penitentie ſue: vt poſſit cõmunione ꝑcepta indulgentiam promereri. hec ibi. Ex predictis auctoritatibus patet qualiter quiſqȝ diſcretõe vtens tenetur ſaltem ſemel in anno ꝑut dicit auctoritas Anno ſacram euchariſtiam ſuſcipere. ¶ Secundo hoc idem ꝓbo duabus diſtinctõibus. Prima diſtictio eſt Tho. Tertia ꝑte ſũme. q. lxxiĳ. ar. 3. Et i. iiĳ. di. ix. ar. q. i. di. cũ queritur an ſuſceptio ſacramẽti ſit de neceſſitate ſalutis. Rñdeo ꝙ ſic duplici reſpectu. Primo reſpectu Inſtitutionis. Nã eccleſia ſtatuit vt fideles ꝯmunicent ſaltem ſemel in anno: vnde ſi quis negligit ſupperente facultate talis non ẽ ſine contẽptu: ⁊ ideo mortaliter peccat. Secundo reſpectu ſuppoſitõis ſinis: ſuppoſito enim hoc fine ꝙ homo velit in vita ſpirituali firmus perſiſtere. de neceſſitate ſalutis tenet hoc ſacramentũ ſuſcipere. hec Tho. verbaliter. ¶ Secũda diſtinctio eſt Ricar. in quarto. di. ix. ar. vi. q. i. in cor. q. di. Cũ queritur an frequenter ſit communicandum: an tantum ſemel in anno iuxta preceptum eccleſie. Reſpondeo ꝙ ſicut in corpore ſit quaſi ꝯtinua deperditio naturalis humiditatis ꝑ actionẽ naturalis: caloris qua de cã oportet pluries cibum ſummere ad reſtaurationem deperditi: ne perditio continua mortem inducat: ſic cum ex corruptione cõcupiſcentie in nobis ⁊ occupatione circa exteriora fuit deperditio deuotionis ⁊ charitatis feruoris: debemus pluries non tantum ſemel ſuſcipere hoc ſacramentum: per cuius ſuſceptionem cauſatur in anima ſpirituale nutrimentum ne per nimiam deperditionem ſi non adeſſet reſtauratio: homo paulatiue ad morteȝ ſpiritualem deduceretur. In ſuſcipiẽdo tamen hoc ſacramentum debet eſſe deſideriũ amplioris coniunctionis cuȝ chriſto ⁊ reuerentia ad ſacramentum. vnde ſi homo experimentaliter cognoſcit ꝙ ex frequẽti ſuſceptione huius ſacramenti feruor charitatis augetur in ipſo: ⁊ reuerentia ſacramenti non minuitur frequenter debet cõmunicare nõ tamen in die plus ꝙ̃ ſemel. argumentuȝ de conſe. di. i. c. ſufficit. Si aũt ſentiret ꝑ multam frequentationem minui reuerentiã ad augeri interdũ deberet abſtinere vt cũ maiori reuerentia poſtmoduȝ accederet. Et iõ dicitur de conſe. di. ii. c. quottidie euchariſtie cõmunionem accipere nec laudo nec vitupero. Et ita faciat vnuſquiſqȝ qđ ſcḋm fideȝ ſuam pie credit eſſe faciendum. hec tamen oĩa ſic intelligas vt quiſqȝ obſeruet ſtatutũ eccleſie de communicãdo ſemel in anno ad minus: alio autem tempore non tenetur homo cõmunicare de neceſſitate niſi ꝺ ratione officĳ. quod dico propter ſacerdotes qui cõmunicare tenent quotienſcunqȝ conficiunt corpus chriſti: de conſe. di. ii. c. Relatum vel etiam ratione periculi mortis ſicut ſunt homines in grauibus infirmitatibus conſtituti: in quibus eſt notabile periculũ mortis. tales enim petere tenẽtur euchariſtie ſacramentum ſi vſum habent lib. arbi. Et infra in ſolutione. vltimi argumenti etiam ſubiungit di. In primitiua eccleſia quãdo vigebat maior deuotio: quia paruin ante preceſſerat chriſti paſſio ⁊ erat ab infidelibus maior impugnatio: ordinatum fuit vt fideles ꝗlibet die cõmunicarent vt habetur de cõſe. di. ii. c. peracta. vt ex hoc feruentiores: eſſent in deuotione: ⁊ fortiores in tribulatione. poſtmodum aũt minus feruente charite ordinatuȝ fuit vt ſaltem ter in anno cõmunicarent vt habetur de conſe. di. ii. c. Seculares. poſtmodum vero adue magis frigeſcente charitate ordinatum eſt vt ſalteȝ ſemel in anno ſcilicet in paſcha quiſqȝ communicet vt habetur extra. de. pe. ⁊ re. c. oĩs. hec Ricar. verbaliter. Ex qua di. poſſumus videre moraliter quantum deficit feruor charitatis ⁊ deuotionis in chriſtianis. Nam vt idem Ricardus dicit in primitiua eccleſia quando diuini amoris ebulliebat feruor quottidie ſumebant fideles corpus chriſti. vñ actis. ſecũdo dicitur. Erant omnes perſeuerantes in doctrina apoſtolorum. ⁊ communicatione fractionis panis. Et de ꝯſe. diſtin. ii. c. peracta. precipitur peracta conſecratiõe omnes communicent ⁊c. Sed quid venit. Nam quia mundus ſemper vadit deficiendo in deuotione ⁊ feruore diuini amoris idcirco venit tempus ſacrorum doctorum qui videntes homines effectos valde tepidos ⁊ indeuotos conſulerunt ꝙ non omni die ſed ſolum in dominicis diebus communicarent. vnde Augu. de cõſe. di. ii. c. quottidie. ait. Euchariſtie cõmunionẽ accipere nec laudo nec vitupero omnibus: tñ dominicis diebus cõmunicãdũ hortor. hec ibi. In hoc attende magnum periculũ religioſoꝝ et preſbyterorũ obligatorum ad capellas ⁊ parochias quia multotiens etiã contra ſuã volũtatẽ coacti ſunt celebrare dato ꝙ ſe videant valde tepidos ⁊ inpreparatos ad ſuſcipiendũ tantum ſacramentũ: ⁊ iõ fratres minores qui ſe in talibus non intromittunt ſunt valde leti ⁊ conſolati quia ſunt liberi ⁊ quia poſſunt ad hoc ſacramentũ magis ⁊ minus accedere ſcḋm ꝙ ſe diſpoſitos inueniunt poſtea adhuc defecerunt fideles a deuotione ⁊ feruore dñi amoris: qđ vidẽs Fabianus papa tꝑe ſuo reputauit rem indignam ꝙ fideles

communicarent ſingulis diebus dominicis
propterea inſtituit vt habetur de conſe. di.
ij.c.⁊ ſi non frequentius. vt ſaltē ter in anno
cōmunicarent. videlicet in Natale domini
in paſca: ⁊ in penetcꝫ. Et ideo iterū ſuper
hoc fundamento perſone ſeculares magis
deuote ter in anno ſe cōmunicāt: ⁊ de hoc
multū ſunt cōmendandi. Aliqui ṽo vltra
hoc etiam ſe cōmunicant in aſſumptiōe do
mine qđ plurimum laudabile eſt. Sed qđ
accidit videns poſtmodum papa Innocē.
tempore ſuo chriſtianos effectos indeuotiſ
ſimos ⁊ valde iniquos: fecit ſtatutū in con
cilio vt habetur extra de peni. ⁊ re. ca. oīs
Quod ſaltem ſemel in anno cōmunicarēt
videlicet in paſcha. Sed papa Soterus vt
habetur de conſe. d. ij. c. In cena. dicit. Qđ
fideles debēt cōmunicari in cena dñi. Ca
noniſte tamen ⁊ ſacri theologi dicunt ꝙ ſu
it conſilium non preceptum. Diuerſe autēꝫ
ſunt opiniones an i cena dñi an in paſcha
cōmunicari debeant. Et lꝫ Eugenius papa
fecit per bullam ꝙ ſufficit in cena domini:
tñ mihi videt̃ ſecuriꝰ cōmunicare i paſca:
quia de. pe. ⁊ re. c. omnis vtriuſqꝫ ſexꝰ. dici
tur. Quod ad minus in paſca quiſqꝫ debe
at ſe cōmunicar̃. Ex ꝑmiſſis accipe correla
rium ꝙ ex quo tempore apoſtolorūꝫ fideles
quottidie ſe cōmunicabant. Nunc ṽo non
niſi ſemel in anno: oſtenditur in hoc perfec
tio vel imperfectio noſtra. Nā cum annus
habeat trecentos. lxvi. dies: qui ſemel tantū
cōmunicat in his diebus: aut ſunt. ccclxv.
vicibꝰ peiores illis qui quottidie ſe cōica
bant: aut ſunt. ccclxv. vicibus minus ꝑfec
illis: aut arguit̃ ꝙ illi fuerūt magis ꝑfecti
ccclxv. vicibus. chriſtianis modernis. Sed
quid dicemus de illis qui nō ſe cōmunicāt
quottidie: nec diebus dominicis nec ter in
anno nec ēt ſemel. Immo non ſemel in. x.
annis. profecto tales non ſunt dicendi chri
ſtiani: ſed potius paterini atqꝫ diaboli. Et li
cet aliqui dicant ſe abſtinere a cōmunione
propter reuerentiaꝫ ſacramenti. Iſtis Reſ
pondeo. ꝙ nihil valet excuſatio eoꝝ nec eſt
iuſta cauſa differēdi. Nec ſufficit dicere ꝙ
quis non poteſt indulgere vel non vult alie
na reſtituere ſeu aliquid aliud ad qđ obli
gat̃ facere: qꝛ tales omnes niſi ſe diſponāt
ad ſuſcipiendum ſacramentum mortaliter
peccant ⁊ omnino excōmunicandi ſunt. Si
cut expreſſe habetur ter. de cōſe. di. ij. c. Si
quis intrat. Ric. antē in. iiij. di. ix. ar. ij. q. i. i
ſolutione ſecundi ⁊ tertij argumenti. dic̃ ad
litteram. ꝙ nullus diſcretione vtens excuſa
tur a cōmunione: pro eo ꝙ quiſqꝫ cum dei
adiutorio ſe pōt diſponere ꝑ penitentiā vt
digne ſe cōmunicet. Ex prefactis igit̃ diſtin
ctiōibus etiaꝫ patet qualr̃ quiſqꝫ tenet̃ de
neceſſitate ſalutis ſaltem ſemel in anno ſe
cōmunicare ſeu dominicum ſacramentū ſu
mere. Tertio hoc idem probo quinqꝫ rōni
bus. Primo ratione conſeruationis. Se
cundo ratione adimpletionis. Tertio ratio
ne conſtitutionis. Quarto ratiōe perfectio
nis. Quinto ratione argumentationis.

¶ Primo probo ratione conſeruationis
ſuſceptio eucharistie cuilibet eſt neceſſaria
ad ſalutē. Fundamentū ratiōis ponit phi
loſo. primo de generatione ⁊ cor. di. Omne
viuens ꝙꝫ diu viuit indiget alimento cōue
nienti ſue nature. patet hec regula. in viuē
tibus aīa vegetatiua: vt puta in plātis. Nā
arbor ſeu planta cū habeat vitam vegetati
uā: ad hoc vt viuat indiget aqua mixta ter
ra prout dicit philo. lib. đ vegetabilibꝰ ⁊ plā
tis. nā habet nutrimentū ſuum ab aqua ⁊
terra ⁊ nō ab aqua ſolum ſeu ſolū a terra
vnde ſi caret hoc nutrimento ſtatim morit̃
hoc idem ēt patet in viuētibus anima ſenſi
tiua. Cape q̃ vis aīalia ſeu quas vis aues:
ſemꝑ egent nutrimento cōuenienti ſue natu
re ⁊ hoc ꝓ coruꝫ cōſeruatione ſeu pro deꝑ
diti reſtauratione. hoc idem patet in vita no
ſtri corporis ad cuius conſeruationem ⁊ ēt
reſtaurationem illius quod deperditur ⁊ cō
ſumitur ex humiditate ⁊ caliditate neceſſa
rio requiritur interpollare continuus cibus
⁊ potus: que ſi retrahis ſtatim deficit ⁊ mo
ritur. Et ratio eſt quia calor radicalis ⁊ hu
miditas ſeu calidum ⁊ radicale humidum
ſemper per ſe cōſumuntur: ⁊ niſi reſtaurent̃
per cibū ⁊ potū ſtatim deficiunt ⁊ hominē
interimunt: ⁊ ideo ꝓpter hoc natura immo
diuina ſapientia ſicut creatis rebus ſenſibi
libus ⁊ vegetabilibus: vtputa anime vege
tatiue que ē formale principiū naturalis vi
te hominū generabiliū ⁊ corruptibiliū de
dit potētiā generatiuā per quaꝫ res ab ipſa
producta viuens efficitur. Sic etiam dedit
potentiā argumentatiuam per quam res
genita augmentatur ⁊ roboratur: ⁊ vltra
hoc dedit nutritiuam per quam mitttitur: ⁊
ineſſe conſeruatur quamdiu viuit: quia vt
dicit Philoſophus ſecundo Topicorum
animalia ſemper nutriuntur aliquo modo
Que ſimul tria in arbore exēplificatur. Pri
mo natura dedit illi arbori potētiā genera
tiuā in radicē producēdi ramos. Secundo
dedit potentiam augumentatiuam vt. ſ. cre
ſcat ⁊ augeatur. Tertio dedit nutritiuam ⁊
conſeruatiuam videlicet terram ⁊ aquam
ipſam nutrientem ⁊ conſeruantem qꝛ aliter
deficeret. Quo preſuppoſito ꝙ ſcilicet om
ne viuens indiget alimento vel nutrimento
ſue nature conuenienti certum eſt ꝙ cuꝫ ho
mo ſit compoſitus corpore ⁊ anima: ſi corpꝰ
habet nutrimentuꝫ ſuum aliter deficit ſi nō
habet quia calor naturalis conſumeret to
tum humidum radicale niſi cibo ⁊ potu cō
ſeruaretur: ergo a fortiori debet habere ſpi
ritualis anima ſuum ſpiritualem cibum ne
deficiat vt conſeruetur in ſuo eſſe ſpiritua
li, precipue cum anima ſit quaſi in infinitum
nobilior ipſo corpore. ſed claruꝫ eſt ꝙ talis
cibus non poteſt eſſe niſi panis ſpiritualis
vite anime dicēte ſaluatore. Io. vi. Panis
quē ego dabo caro mea ē pro mūdi vita. ⁊
ibidē ait. Qui māducat meā carnē ⁊ bibit
meum ſanguinem viuet in eternum. Qđ ſi
ſic eſt: ergo eius ſuſceptio eſt neceſſaria ad
ſalutem. Quod inſinuare volens ſaluator.
Math. iiij. di. Non in ſolo pane viuit homo
ſcilicet materiali. ſcilicet ſm corpus: ſꝫ i om
ni verbo. i. i ſacramēto verbi quod procedit
ex ore dei viuit videlicet ipſa anima. Quam
rationem confirmans Ric. in. iiij. diſti. octa
ua argumenti. i. queſt. iiij. in cor. q. di. Cum
queritur an ſacramentum eucharistie fuit
ad ſumendum ꝯuenienter inſtitutum. Reſ
pondeo ꝙ ſic. Nam conueniens fuit deum
inter cetera ſacramenta inſtituere tria: per
quorum vnum anima efficiatur viuens vi
ta ſpirituali ⁊ ſupernaturali ⁊ hoc eſt ſacra
mentum baptiſmi. Et per aliud in viuente
ſpiritu aliter vita ſpūal̃ augeat̃ ⁊ roboret̃
⁊ hoc eſt ꝯfirmationis ſacr̃m. Et per aliud
viuens ſpiritualiter in vita ſpirituali nutria
tur perficiatur ⁊ conſeruetur. ⁊ hoc ſacramē
tum eucharistie cuius ſuſceptione indiget
viuens vita ſpūali que eſt vita gratie ꝙꝫ
diu ē in ſtatu in quo illā poteſt amitteṙ hoc
eſt toto tp̄e preſentis vite. hec Ric. verbali
ter. Quibus verbis patet ꝙ ad hoc ꝙ ho
mo ſpiritualiter viuat tria ſunt ſibi neceſſa
ria. ¶ Primo potentia generatiua ⁊ hoc
ſacramentum baptiſmi: ſine quo non gene
ratur homo ſpiritualiter ſeu non poſſet ha
bere vitaꝫ ſpūalem. dicente ſaluatore Nico
demo. Io. tertio. Amen amen dico tibi: niſi
qs renatus fuerit denuo nō pōt videre re
gnū dei: dicit ad eum Nicodemus quomō
pōt hō naſci cum ſit ſenex nunquid poteſt
in ventre matris ſue iterato introire ⁊ rena
ſci: ⁊ Reſpondit Ieſus. Amen amen dico
tibi niſi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpiri
tu ſancto: non pōt introire in regnū dei. qđ
natum eſt ex carne caro eſt: ⁊ quod natum
eſt ex ſpiritu: ſpiritus eſt. Secundo vt ſpiri
tualiter homo viuat eſt ſibi neceſſaria ṽtus
augumentatiua ſine qua nequaquam ani
ma poſſet creſcere ita bene in virtutibus ⁊
gratia: ⁊ hoc eſt ſacramentum confirmatio
nis. Que cōfirmatio habet augere gratias
⁊ dona chriſtiano. ſicut expreſſe habet̃ tex.
de conſe. di. v. c. ſpiritus ſanctus. ⁊ c. nouiſ
ſime. ¶ Tertio deniqꝫ ad conſeruationem
ſpūalis eſſe chriſtiani: ⁊ ad conſeruationeꝫ
augmēti ipſius eſſe chriſtiani. videlicet gra
tia ⁊ virtutū neceſſaria eſt virtus nutritiua
qua ꝯſeruetur ineſſe ꝓpea ꝯueniēs fuit di
uine ſapientie vt ſacramentum eucharistie
inſtitueret: quo mediante generati in bapti
ſmo ineſſe vite ſpirituali ⁊ cōfirmati in con
firmatione: in augmento gratiaruꝫ poſſent
ſe in predictis conſeruare: quia aliter eſtus
vitiorū ⁊ calor originalis concupiſcētie ſic
agerent contra honorem noſtre deuotionis
⁊ gratiaꝝ ſuſceptarum ꝙ anima ipſa debi
litaretur ⁊ deficeret. Et ideo ꝓpter hoc hic
ſpiritualis cibus eſt anime ſumme neceſſari
us: pro eo ꝙ illum effectum quē habet cibꝰ
⁊ potus naturalis ad conſeruationem vite
corporalis ⁊ hunc eundeꝫ habet hoc ſacra
mentum ad conſeruationeꝫ vite ſpiritualis
ipſius anime. ¶ Secundo hoc idē ꝓbo ra
tione adimpletionis videlicet figuraꝝ. fun
damentum rationis ponit philoſophus pri
mo Poli. di. deus nihil facit ocioſum i na
tura ſed ſimpliciter propter finem exēplifi
fica ꝓ vt vis. Quo preſuppoſito certū ē ꝙ
i veteri lege deus ſtatuit ſeu ꝓmiſit multas

figuras ⁊ inter ceteras vt hr̃ exodi.xii. dedit preceptum de imolatione ⁊ cõmeſtione agni paſchalis filijs yſrael. Similiter vt habetur exo.xvi.⁊ xvij. eiſdem pluit manna de celo ad manducandum. peto ergo quo fine premiſit ſupradictas figuras ⁊ certum eſt ꝙ idõ premiſit vt poſt filij dei incarnationem quiſqʒ fidelis ſub ſacramento manducaret ipʒ dei filium qui tanquam agnus ſpiritualis figurabatur per agnuʒ materialem de quo Joan. baptiſta Joan. primo ait. Ecce agnꝰ dei. ecce qui tollit peccata mundi. quod ſi ſic eſt ꝙ intentio Chriſti qui deus ⁊ homo eſt: omnino eſt vt ſuſcipiatur eius corpus: clarꝫ eſt ꝙ omnino oportet vt quiſqʒ illud ſumat Quod ſi aliter vellet: fruſtra pmiſiſſet figuras quod impoſſibile eſt: ⁊ propter hoc etiaʒ rumperet legem figurarum quod etiam impoſſibile eſt: precipue cum dicat Mathe. v. Non veni ſoluere legem ſed adimplere: nolite putare quoniam veni ſoluere legem aut prophetas: amen quippe dico vobis donec tranſeat celum ⁊ terrã iota vnum aut vnus aper non preteribit a lege donec omnia fiãt ℂ Tertio hoc idẽ probo ratione cõſtitutionis ſeu preceptionis. certum eſt eniʒ ꝙ quiſqʒ ſeruus tenetur in licitis ſuo principi obedire: a fortiori quiſqʒ fidelis tenetur obedirẽ preceptis ⁊ ꝯſtitutionibus ſedis apoſtolice Sʒ clarꝫ ẽ ꝙ ſedes apoſtolica p̃cepit oĩbus diſcretione vtentibus extra de pe. ⁊ re. cap. omnis vtriuſqʒ ſexus. vt ſemel in anno communicent: ergo non licet alicui per obedientiam ſedis apoſtolice ꝯtrarie. ꝓpter ꝙ Grego. xix. di. c. Nulli fas ait. Nulli fas eſt vel velle vel poſſe tranſgredi apoſtolice ſedis p̃cepta: nec noſtre diſpoſitionis miniſterium: quod veſtram oportet ſequi charitatẽ: ſit ergo ruine ſine dolore proſtratus quiſqʒ apoſtolicis voluerint contraire decretis. Item Caliſtus papa. xi. diſt. c. non decet. ait. Nulli dubium eſt ꝙ apoſtolica eccleſia mater eſt omnium eccleſiarum: a cuius vos regula ⁊ obedientia nullatenus ꝯuenit deuiare ſed ſicut filius dei venit facere voluntatẽ patris ſic vos voluntatẽ implete veſtre matris que eſt eccleſia. quicquid igitur ſine diſcretione iuſtitie contra ius ⁊ diſciplinam eccleſie actũ fuerit ratũ habere nulla ratio pmittit. Hec ille. Itẽ Greg. eadem diſtin. ca. preceptis. dicit. Preceptis apoſtolicis non dura ſuperbia reſiſtatis: ſʒ p obediẽtiam q̃ a ſancta romana eccleſia ⁊ apoſtolica auctoritate iuſſa ſunt ſalutifere impleant̃: ſi eiuſdẽ ſancte dei eccleſie que eſt caput noſtruʒ ꝯmunionẽ habere deſideratis. Hec ille. Item extra de conſti. c. canonum. precipitur. Canonum ſtatuta ab omnibus cuſtodiant̃ ⁊ nemo i iudicijs eccleſiaſticis ſuo ſenſu ſʒ ſimpliciter eorũ auctoritate ducatur. hec ibi. Similis ſententia ibidem habetur. c. quoniam. Iteʒ extra de ma. ⁊ obe. c. ſi quis. Greg. ait. Siquis venit contra decretuʒ epiſcopi ⁊ ſedis apoſtolice ab eccleſia abiciatur. In li. Regum legitur. primi Regum. xiij. Qui nõ obedierit principi. glo. i. pape morte moriatur. Et ibidem. c. oẽs. Clemens ait: Oẽs principes terre ⁊ ceteros omnes epiſcopis obedire: ⁊ eorum decretis Petrus precipit. Et ibidẽ. c. ſi ıud. Inno. tertius ait. Cum ſpiritualia ſint temporalibus digniora ⁊ obedientia melior ſit q̃ꝫ victime ⁊ holocauſtum magis q̃ꝫ adipem arietũ offerre: non debet quis pro tpali cõmodo incurrere inobedientie notam ⁊ apoſtolicis iuſſionibus contraire. Deniqʒ Greg. viij. q. i. c. Sciendum. ait. Si eni quaſi peccatũ arriolandi eſt repugnare. ⁊ quaſi ſcelus ydolatrie nolle acquieſcere ſola ẽ q̃ fidei meritum poſſidet obedientia ſine qua quiſqʒ infidelis eſſe conuincitur etiam ſi fidelis eſſe videatur. Ultra preceptum eccleſie tenetur etiam quiſqʒ ex precepto Chriſti hoc ſacramentum ſumere. Jo. vi. dicentis. Niſi manducaueritis carnem filij hominis ⁊c. Adeo enim hoc preceptum Chriſti vnũquemqʒ obligat preſuppoſito ꝙ ſit p̃ceptuʒ ꝙ etiam ſi eccleſia contrariũ preciperet nullus teneretur ſibi obedire: quin potius deberet quiſqʒ ⁊ teneretur ſacramentum ſumere. Sic enim dicitur actuum. v. Obedire magis oportet deo q̃ꝫ hominibus. Et extra de ſen. excõi. c. Relatum. extra de voto. c. ex multa. ⁊. ii. q. 3. c. quiſqʒ plus deo q̃ꝫ homini deferendum eſt. immo extra de reſti. ſpo. c. litteris. dicitur. Obediendum non eſt in his q̃ ſunt contra deum ſʒ magis excõmunicationem humiliter ſubſtinendum. Similis ſententia ponit̃. ii. q. 3. c. ſi quis eps inter ⁊ duobꝰ. c. ſequẽtibꝰ. Itẽ. xvi. q. 3. c. 13. Ex quo duplici precepto patet qualiter quiſqʒ de neceſſitate ſalutis tenetur hoc ſacramentum deuote ſuſcipere. Si autem forte quereres quare deus nõ inſtituit hoc ſacramentũ eẽ ſumendũ tempore legis nature: ⁊ tempore legis ſcripture: ſicut fecit tempore legis gratie. Reſ. ſm Ricar. in. iiij. di. vij. argu. i. q. iiij. in ſolu. ſecundi argumenti. Et ẽt ſm Tho. ſ. iiij. di. viij. ar. iij. q. ij. ⁊ ar. iiij. q. ij. ꝙ hoc ſacramentũ nõ debuit inſtitui tempore legis nature nec tempore legis ſcripture: ſed ſolũ tpe legis gratie. ſ. poſt eſum ligni vetiti. qd tali ratione oſtendo. Sacramentum eucharíſtie non potuit inſtitui ante verbum incarnatũ. Sed verbum incarnatum non fuit ante aduentum xpi in carne. Cuʒ ergo primis parentibus ſtatim peccantibus verbum in carne miſſum non fuerit nec mitti debuerit ob erroreʒ peccati cõmiſſi. ergo ⁊c. Sed forte arguens in oppoſitum tali ratione. exiſtẽte morbo ſtatim fuit neceſſaria medicina: ſed medicina ſpiritualis in remedium morbi proueniens eſt corpus xpi. ergo ⁊c. Reſpondeo duobus modis. Primo quia duplex eſt medicina. ſ. ſpiritualis ⁊ alia ſacramenti eucharíſtie. Prima autẽ ẽ penitentia ⁊ talis exiſtẽte morbo ſemper neceſſaria fuit vel in actu vel in habitu. Secunda. ſ. ſacramenti eucharíſtie nõ potuit eẽ ante aduentum chriſtiin carnem. Secundo reſpõdeo ꝙ medicina ſpiritualis ꝯtra peccatũ eſt duplex. vna verbi dei. ⁊ iſta ſemper fuit. habuerat. n. ſemper verbũ aliquo vel interne inſpirationis vel doctrine exterioris vel ſpiritualis ꝯſolationis ſuſtẽtãs eos in via. Uerbũ autem incarnatum quod eſt viaticum perducens ad patriã nõ debuerunt habere ante tẽpus proueniẽdi in patria: ꝙ nõ fuit eis ꝯceſſum in peccati deteſtationem. ℂ Secundo dico ꝙ non debuit inſtitui ſacramẽtũ tpe legis ſcripte. ſ. Moyſi qd tali rõne oſtẽdo. lex amoris ⁊ lex timoris reſpectu eiuſdẽ nõ cõpatiunt̃ ſe ſimul. Sed lex vetꝰ erat lex timoris. lex ãt noua. ſ. euangelij ẽ lex amoris. cũ ḡ eucharíſtie ſacramentũ ſit amoris vel charitatis. ergo ⁊c. Sʒ forte argues in oppoſitũ ſic: ſacrm̃ eucharíſtie ẽ ſacrm̃ amoris vel charitatis. Sed populus iſrael fuit deo dilectiſſimꝰ. vñ dr̃ exodi. iiij. Filiꝰ meꝰ primogenitꝰ iſrael. ḡ ⁊c. Reſpondeo duobus modis. Primo ꝙ fuit dilectiſſimus pro illo tpe ꝯparatione alioꝝ populorum qui hydolis ſeruiebãt nõ cõparatione noui teſtamẽti. de quo dr̃. i. pe. ij. Uos eſtis gens ſancta genꝰ electũ regale ſacerdotiũ ⁊ ppl's acquiſitiõis. ℂ Scđo dico ꝙ ppl's noui teſtamẽti nõ excludit̃ ab illo puilegio amoris rõne cuiꝰ Iſrael primogenitꝰ dicebat̃. ſ. rõne pmiſſe hereditat̃. Immo ex hoc ẽ magis dilectꝰ a deo eo ꝙ nõ ẽ electꝰ ad hereditatẽ terrenã ⁊ tpalẽ vt ppl's iſrael ſʒ ad celeſtẽ ⁊ eternã. ℂ Tertio dico ꝙ debuit inſtitui ſolũ tpe legis grẽ. ſ. poſt aduentũ xpi in carne ⁊ nõ ãte vniri. rõe e vʒ excellentie. Nã ſacrm̃ eucharíſtie preceteris plenitudinẽ gratie ꝯtinet. pp qd. i. q. i. c. multi dr̃ eucharíſtia grece latine bona grã interpretat̃. Sed certũ ẽ ꝙ tẽpus plenitudinis gratie ab incarnatione xpi incepit ⁊ nõ ante. vnde ⁊ Jo. i. dr̃. de plenitudine eiꝰ gratie oẽs accepimꝰ. ergo p ſupradicta oĩa bñ cõcludit̃ ꝙ nõ tempore legis nature nec tempore legis ſcripture: ſed ſolũ tpe legis euãgelice debuit hoc ſacramentũ inſtitui: ⁊ de ipſo ſumẽdo veris fidelibꝰ preceptũ dari. Quarto etiam probo rõne perfectionis ꝙ ſuſceptio ſacramenti cuilibet adulto eſt neceſſaria ad ſalutem. Fundamentum rõnis ponit Boetius in ſuo libro topicoꝝ. di. Principia rerũ naturaliter ſunt ſuis effectibus perfectiora. patet hec regula. Nã papa ⁊ ſi hãc perfectionẽ habet ꝙ ꝯſecrat epõs. tñ eis nõ cõmunicat auctoritatẽ ꝯſecrandi alios in epiſcopos. Similiter mare magis retinet apud ſe de aqua q̃ꝫ cõmunicet ceteris fluminibus. hoc idẽ facit ſol in cõmunicationẽ lucis erga lunã ⁊ ſydera. Quo preſuppoſito peto an qlibet dñs ⁊ dña habentes ſeruos ⁊ ſeruitrices ſeu quilibet tutor hñs pupillos tenetur hẽre hãc pfectionem charitatis vt inducãt rõnabilr̃ quãtũ poſſe filios ⁊ filias ⁊ ſuos ⁊ nutrices famulos ⁊ pupillos ſub pena peccati mortalis ad ſuſceptionẽ huiꝰ ſacri. Et certũ ẽ ꝙ ſic. ⁊ ratio eſt qr Mathe. xx. precipitur vnicuiqʒ vt diligat proximum ſuum ſicut ſeipſum. Quod ſi eos ad hoc non inducunt faciendum: nequaq̃ꝫ diligunt predictos proximos ſicut ſeipſos cũ non conſulant eos ad ſalutẽ animarũ ſuarũ. propterea eccleſiaſtici. vij. ſapieñ. ait. Filii tibi ſunt: erudias eos: ⁊ incur

na illos.ſ.ad ſuſcipiendum hoc ſacramẽtũ.
Accipite o parentes exemplum a beſtijs vt
puta a canibus:ab auib⁹:ab aſinis:ꝛ cete
ris:que tantam habent curam vt filios ſu
os corporaliter bene nutriant:ꝛ ſi illi hñt
curã de corpore:multo tu de anima filioꝝ
tuorum curam habere debes. Sed heu. Ec
ce ſm Bernar.ꝙ ſi cadit aſinus in foueam
ſtatim paterfamilias ſubleuat eum:ſi autẽ
filius eius cadit in foueã trãſgreſſionis do
minici ꝛ eccleſiaſtici precepti vtputa quãdo
non confitent̃ nec cõmunicant:claudit ocu
los tacet nec ſubleuat eum per inductionẽ
ꝛ correctionẽ. Ecce pater quia plus amas
aſinum ꝗ̃ filiũ. Taceo de cura maria quã
habes in nutriendo corpus filij tui.nã du3
tener eſt trahis eum per manus:tecum du-
cis:amplexaris:ꝛ obſcularis:dum vero
magnus eſt:omnia diſponis erga eum vt
tantum appareat coram mundo:vno bello
pezo de carne:nec curas facere illu3 canoni
cum:abbatẽ:doctorem:armigerũ:comitem:
militẽ ꝛc̃.huiuſmodi.Que omnia ſibi facis
pro mundi honore ꝛ pro ſui corporis dele-
tatione:ſed de ſalute anime ſue nihil ꝑfe-
cto queris ac ſi in totũ eẽt aĩal irrationale.
Hoc idẽ dico de medicis circa egrotos:q2 ſi
grauiter ſtant tenentur eos inducere ſub
pena excõmunicationis ad ſuſceptionẽ ſa-
cramentoꝝ:ſicut expreſſe habet̃ tertus extra
de pe.ꝛ re.c.cum infirmitas.Et nota ꝙ dixi
ꝙ tales ſupradicti debẽt induci ꝛ non cogi:
quoniã nihil põt eſſe bonum niſi ſit volũta
riũ.vt habetur.xx.q.3.c.preſens.ꝛ inſuper
quia coacta ſeruitia deo non placent ſicut
dĩ.xx.q.i.c.illud.xxiij.q.vi.c.iam vero.xxv.
di.c.de iudeis.His premiſſis ſi ſupradicti
tenent̃ ſupradictos inducere ad ſuſceptio-
nẽ dominici ſacramenti:multomagis incõ-
parabiliter tenẽt habere hanc perfectionẽ
charitatis erga ſeipſos:precipue cũ phs.ix.
ethi.dicat.Quod amicabilia que ſunt ad
alterum prius inſunt amicabilibus ꝗ̃ ſunt
ad ſeipſum.Et Aug.li.de doc.xp̃iana dic̃.
Regulam diligendi proximum a ſeipſo pri⁹
dilectio accepit:Sed heu quid dicam de il-
lis qui non cõmunicant:nec filios nec ſer-
uos ad cõionẽ inducunt:tales profecto du
plex mortale cõmittunt.Quãplurimũ tamẽ
accidit ꝙ filij ꝛ ſerui nõ cõmunicant:quia

patres ꝛ dominos cõmunicare non vidẽt.
vnde.i.q.iiij.eccleſia.dĩ.Aliquando pro me
ritis prelatorum deprauatur vita ſubditoꝝ
vt ꝓlatis ſuis ſubditi fauentes ad malũ cũ
illis ſimul corruant:ſicut filij iſrael dum pec-
cata ſacerdotum portantes:tandem cũ eis
in manibus hoſtium ceciderunt. Et Inno.
tertius extra de voto ꝛ voti redemptione.c.
magne.ait.Quod enim agitur a prelatis fa
cile traditur a ſubditis in exemplum.Tali-
bus conuenit ꝙ Nico.papa allegans Gre.
ij.q.3.precipue ait.Scire ꝓlati debent q2 ſi
peruerſa perpetrant tot mortibus digni ſũt
quot ad ſubditos ſuos perditionis exem-
pla trãſmittunt.Unde neceſſe ẽ vt tãto cau
tius ſe cuſtodiant quanto per praua ꝗ̃ faci
unt nõ ſoli moriunt̃. ¶ Quinto hoc idem
ꝓbo rõne argumentatiõis.ꝙ.ſ.quiſq3 de-
uote d3 ſumere ſacramẽta eucharistie.peto
ergo an quis ſumeret cibũ materialẽ pro vi
tanda aliqua infirmitate grauiſſima ꝛ cer
tũ eſt ꝙ ſic:a fortiori qſq3 tenet̃ ſumere ſa-
crã euchariſtiã ne aĩa ſua ſp̃uales infirmi-
tates recipiat ꝛ diuerſimode letaliter vulne
retur.Nã.x.vulnera grauiſſima infligunt̃
aĩe euchariſtiã ſumere nolẽti.Quoꝝ Pri-
mũ dĩ vuln⁹ offenſiõis. Scdm dĩ vulnus
mortificationis.Tertiũ dĩ vuln⁹ priuatõis.
Quartũ dĩ vuuln⁹ ſcandalizationis.Quin
tum dĩ vuln⁹ excõicationis.Sextũ dĩ vuln⁹
excluſionis.Septimũ dĩ vuulnus inabſo-
lutionis.Octauũ dĩ vulnus ſepeltionis.
Nonũ dĩ vulnus certificationis.Decimu3
dicitur vulnus exhoratiõis.¶ Primũ vul-
nus quod infligitur aĩe ſacramentum con-
temnenti dicit̃ offenſionis:v3 ſedis apoſtoli
ce:cui non obedit.Nam talis cõmittit illud
grauiſſimũ peccatũ inobedientie pro quo
Adam ꝛ Eua expulſi fuerunt a paradiſo:ꝛ
per ꝯñs totum mũdũ contaminauerunt:de
qua grauitate peccati inobediẽtie Grego.
papa.lxxxi.diſti.c.ſi qui ſunt preſbyteri.ait.
Qui vero huic precepto ſaluberrimo obedi
re noluerint hydolatrie peccatũ incurrunt.
Samuele teſte inſtruẽte.Peccatũ arriolã-
di ẽ nõ obedire ꝛ ſcelus hydolatrie nõ acqe
ſcere.i.R.xv.Peccatũ igit̃ paganitatis in-
currit qſqs dũ chriſtianum ſe eẽ aſſerit ſe-
di apoſtolice obedire ꝯtemnit.¶ Scd3 vul-
nus qd̃ infligit̃ aĩe ſacramentum ꝯtemnẽ-

ti dicit̃ mortificatiõis.Nã talis anima ſpi
ritualiter moritur:quia ſicut corp⁹ ſine ma-
teriali cibo morit̃:ſic anima ſine cibo ſacra
mẽti.Et ideo Ezech.xviij.dicit̃.Anima que
peccauerit ipſa morietur. Et glo.ſuper ver-
ba luc.xii.ignem veni mittere ꝛc.ait. Sic aq̃
extinguit calorem ignis:ſic peccatum extin-
guit in anima feruorem diuine charitatis.
quo mõ enim charitatẽ in ſe habet q in ho
ſpitio animie nõ vult recipere ſuum ſalua-
torẽ:Jõ Mat.xxv.in iudicio dicet.hoſpes
erã ꝛ nõ collegiſtis me.¶ Tertiũ vuln⁹ qd̃
infligitur anime ſacramentũ contẽnenti di
citur priuationis.certum eſt enim vt habet̃
extra de etate ꝛ qualitate ordinandoru3.c.
cum hone.ꝙ q non obedit pape ꝛ ſedi apo
ſtolice:merito priuatur omni offitio atq3 be
neficio:a fortiori ipſe chriſtus q eſt iuſtior
pape ꝛ ſede apoſtolica priuat cõtẽnentem
euchariſtiam oĩbus ſuis meritis. Sic enim
dicit̃ extra de re.iudi.in regula defleat.De-
fleat peccator:q2 offendens in vno factus
eſt omniũ reus.Et Eccleſiaſtes.ix.dicit̃:qui
offendit in vno multa bõa ꝑdet.¶ Quar-
tum vuln⁹ quod infligitur anime ſacramẽ
tum cõtẽnenti dicitur ſcandalizationis:ta-
lis non communicans profecto ſcandalizat
omnes vicinos de terra vel ciuitate ꝛ ideo
tot penas meret̃ quot ꝑſonas ſcandalizat.
Sic enim dicit Jeroni.i.q.i.c.Si quoſcũq3
Quicunq3 inquit vitam ſuam in ſcandalũ
populi inducunt:rei ſunt omnis iſidelitatꝭ
eorum qui ſcãdalizant̃ hec ille.ꝓpterea ſal
uator Mat.xviij.ait. Qui ſcandalizauerit
vnũ d pu.his qui in me credũt ꝛc.ꝛ ſubdit
vhe homini illi ꝛc.¶ Quintũ vuln⁹ qd̃ in
fligitur anime ſacramẽtum cõtẽnenti dicit̃
excõmunicationis. Scdm enim hoſtien.in
c.omnis vtriuſq3 ſexus.de peniten.ꝛ remi.
Siquis preſbyter habet parochianũ nolen
tem communicare neq3 confiteri.Primo il
lum arguat opportune.ſcilicet illũ mundo.
Secũdo importune.ſcilicet corripiendo ſu-
ſpendendo ꝛ interdicendo.Tertio aũt cre-
ſcente contumatia debet excõmunicari vel
ſuperiori denuntiari:ꝛ de hoc habet̃ expreſ
ſe tex.di.xviij.c.decernim⁹.di.xxiij.c.quorũ
dã.ij.q.3.c.Si aũt.ꝛ.c.ſe.32.q.v.c.ꝓceptu3.
¶ Sextũ vulnus qd̃ infligit̃ aĩe ſacramen
tum contẽnenti dicitur excluſionis.Quicũ

q3 nõ cõmunicat debet omnino ab eccleſia
excludi nec debet permitti ꝙ cũ alijs fideli
bus eccleſiam ingrediatur pro miſſis vel of
ficijs audiendis. Unde de peni.ꝛ remiſ.c.
omnis dr̃.Non cõmunicans viuens arcea
tur ab ingreſſu eccleſie.Similiter de conſe.
di.ſecunda.c.ſi quis intrat.dr̃. Qui auer-
tit ſe a cõmunione talẽ decernimus ab ec-
cleſia eſſe proijciendũ. ¶ Septimũ vuln⁹
quod infligitur anime ſacramentu3 contẽ-
nenti dicitur inabſolutionis.Quicũq3 con
fitetur ſemel in anno prout iniũgit eccleſia:
ꝛ nõ proponit ſumere corpus chriſti ad mi
nus ſemel in anno:talis confeſſio eſt inutil̃
ad ſalutem niſi forte in caſibus licitis quã
do ſcilicet differt̃ ipſa cõmunio ꝓ rõnabili
cauſa.ꝛ ratio eſt quia vtrunq3 precipit̃ ſub
peccato mortali.Si igitur confiteris ꝛ com
municare non vis:diſponis te ad non obe-
diendum eccleſie ꝛ ſic remanes in mortali
peccato ꝛ abſolutio non valet ad ſalutem.
¶ Octauum vulnus quod infligit̃ anime
cotẽnenti ſacramentum dicitur ſepelitionis
Quicunq3 non cõmunicant in paſcha ſi d
cedunt ſine ſignis penitẽtie nequaꝗ̃ debẽt
ſepeliri in eccleſia. Ut ſi in dicto.c.de peni.
ꝛ remiſ.c.omnis.dicitur.ꝛ moriẽs careat ec
cleſiaſtica ſepultura. Quia eni3 tales vt be
ſtie vixerunt:ideo ſepultura nõ ſacra ſ3 be
ſtiarum eis debet̃:propter qd̃ Jere.22.dicit̃
ſepultura aſini ſepelietur:ꝛ hoc ad eorũ cu
mulu3 dãnationis pro vt habetur.23.qõne
ij.c.cũ grauia.ꝛ.c.quibus:ꝛ ratio quare nõ
debẽt ſepeliri eſt:quia.13.queſtione.ꝛ.c.non
eſtimemus.dr̃. Deuote ſepulture officium:
bone fidei eſt teſtimoniũ. Et ideo ne clerici
ꝛ ſeculares ſint falſi teſtes prohibentur ſub
pena peccati mortalis ne interſint eorum ſe
pulture ſicut habet̃ expreſſe extra de rapto
ribus.c.2. Et qd̃ plus eſt ſi in loco ſacro ſe
pulti fuerunt tales:qcunq3 cognoſceret oſſa
eorũ tenetur ſub pena peccati mortalis illa
exhumare ſicut expreſſe habetur tex.extra d
ſepultu.in.c.ſacris.Et ſi eccleſia vel cimite-
rium erant ꝯſecrata fuerunt violata:ꝛ ideo
oportet ea iterum reconſecrari ꝛ recõciliari
ſicut habetur extra de conſe.eccleſiarũ.c.cõ
ſuluiſti.¶ Nonũ vuln⁹ quod infligitur ani
me ſacramentum contẽnenti dicitur certifi
catiõis. Quicũq3 nõ cõmunicat habet ce

titudinem de eterna morte:ſicut qui medici
nam ſpernit certitudinem habet de corpora
li. Et hoc ſm Alexandrū de ales in.iiij.q̃
talis in hoc ſacramento.iiij.bona excellen
tiſſima contĩnet. Primo preſentiā ſaluato
ris Scḋo memoriā humane redẽptionis.
Tertio abundantiam diuine charitatis.
Quarto medicina ꝓpꝛie infirmitatis. hec
Alexander. ¶Demū ⁊ vltimū vulnus qḋ
infligitur aie cõtẽnenti ſacramentū dꝛ cro
tationis. Quocunq; nõ cõmunicat ſi mo
riatur ſine ſignis penitentie nullus põt pro
eo publice exorare:imo ſi qs publice ꝓ ipſo
aut dicũt miſſas ⁊ offĩm aut dicẽ ſac vter
q; mortalr peccat cum ſit ꝯ preceptū eccle
ſie.ſicut habetur expſſe.de pen.c.ad audiẽ
tiam. Et extra de ſta.mona.c.i.⁊.c.cum ſu
per quodã.extra de ſepultu:c.ex pte paren
tum. Et extra de furtis.c.2. Itẽ.15.q.2.c.pro
obeuntibus.c.non extimemus.⁊.c.de qbus
Et.25.q.v.c.placuit. Deniq; extra de ſentẽ.
excõmun.c.a nobis.ſcḋo. Et.c.ſacris.dicit
Quibus cõmunicam⁹ in vita debem⁹ con
municare ⁊ in morte:ſed quibus nõ cõmu
nicamus in vita nec in morte cõmunicare ḋ
bemus.ſ.per ſuffragium orationum. Jo.i.
Jo.v.dicitur. Eſt peccatum ad mortẽ non
dico vt pro eo quis roget. Proinde in figu
ra. Mat.ſecundo dicitur. vox in rama audi
ta eſt: Et ſequitur quia non ſunt. Rama ex
celſum interpꝛetatur ⁊ ſignificat quãdo alte
cantatur miſſa vel officiū pro ſic defuncto.
Rachel.aũt.i.eccleſia plorat ⁊ non vult cõ
ſolari:ideſt nõ acceptat orationes:⁊ hoc q:
nõ ſunt ſcilicet in purgatorio vl in loco me
ritorio. Ex predictis igitur.v.rationib⁹ pa
tet qualiter quiſq; vel neceſſitate ſalutis tene
tur ſaltem ſemel in anno euchariſtiã deuo
te ſuſcipere. ¶Quarto deniq; hoc idẽ pro
bo figuris.primã figurã habemus de agno
paſcali. Qui vt habetur Exo.12.debebat ex
ꝓcepto a filijs iſrael ſemel in anno mãduca
ri:⁊ ſignificat. Quicunq; vult eſſe ver⁹ chri
ſtian⁹ ſaltem ḋꝫ ſemel in anno chriſtū qui
agn⁹ eſt vt habetur Joã.primo ſub ſacra
mento ſuſcipere.propter ꝙ Inno.terti⁹ in
quibuſdam ſententijs ſic dicit. Neceſſario
quippe a nobis ſumendus eſt agn⁹ vt a va
ſtãte angelo protegamur nec exire poſſum⁹
de egipto niſi celebrando phaſe paſcalem
agnū edamus.hec ille. Aliam figurã habe
mus gen̄ ſeptimo.vbi legitur ꝙ tẽpore dilu
uij nullus extra archam noe ſalu⁹ fuit:ergo
a ſimili nullus ſaluari põt niſi eccleſie deſ
cõiungatur per ſuſceptionẽ dñici ſacramẽ
ti. Proinde Ma.22.ponitur de hoc ſimilitu
do vbi dicitur. Quod cum quidã rex ples
inuitaſſet ad nuptias filij ſui illi ꝓo venire
contẽpſiſſent:⁊ vltra hoc eius ſeruos occi
diſſent ſtatī rex miſſis exercitibus ſuis per
didit omnes homicidas illos ⁊ ſuccendit
omnes ciuitates eorum igni. Qua ſimilitu
dine datur intelligi ꝙ quicunq; nõ accedit
ad cenam agni prouidi.i.ad ſuſceptionem
dñici ſacramenti ad quã ipſe chriſtus oẽs
inuitat Mat.11.di.venite ad me omnes q
labo.⁊ one.eſtis:⁊ ego re.vos.ſ.hoc ſacra
mento:perdet eos oẽs atq; ſuccẽdet i eter
nam gehẽnam. Ex predictis igitur auctori
tatibus diſtinc.rõnibus atq; figuris patet
etiam de realitate dominici ſacramenti ſua
neceſſitas. Ubi oſtenſum fuit qualiter null⁹
inuitus ſaluari põt niſi deuote ſacrã eucha
riſtiam ſuſceperit. Rogem⁹ ergo dominum
ieſum chriſtum vt nobis omnibus ꝯcedat
digne ipſum recipere. Qui ex immenſitate
amoris ſeipſum nobis in cibum preſtare di
gnat⁹ eſt:qui viuit ⁊ regnat deus bñdict⁹
per infinita ſecula ſeculorum Amen.

¶Feria quarta poſt dñicam oliuaꝝ. Itẽ
de ſeptima excellentia ipſius ſacratiſſime
fidei:ſeu de realitate dominici ſacramenti.

ACcepto pane
gratias egit ⁊ fregit,⁊ ddit
eis di.hoc eſt corpus meum
qḋ pro vobis tradẽ hoc fa
cite in meam cõmemorationẽ. Scribuntur
hec verba. Luc.22.c.⁊ in paſſiõe currentis
ferie. Declaratis duabus primis concluſio
nibus dominici ſacramenti ſpectabiles ci
ues vos eius veritate atq; neceſſitate: ha
beo in preſenti tertiam eius concluſionem
ſingulariter declarare que dicitur conclu
ſio ſpecialitatis. Cuius tertie concluſionis
declaratio talis erit.

¶De tertia cõcluſione dominici ſacramẽ
ti que dicitur concluſio ſpecialitatis.

Tertia igitur ꝯcluſio.ḋ realitate do
minici ſacramenti i ordine declarã
da dicit cõcluſio ſpecialitatis. Quã
uis in precedenti ſermone oſtenſum fuit ꝙ
oẽs de neceſſitate ſalutis tenentur ſaltē ſe
mel in anno ſacram euchariſtiam ſuſcipere.
hoc intelligendum ẽ ſimpliciter de his q ha
bent dignam diſpoſitionem ad ſuſcipiẽdū
tñ ſacramentū. Quoniã igitur vt dicitur.2.
de anima actus actiuorum nequaꝗ̃ inſunt
niſi in patiente ſeu ſubiecto bene diſpoſito.
Hinc eſt ꝙ multi habent varias indiſpoſi
tiones huic ſacramento proſus ꝯtrarias.
Et ideo intendo in ſpẽ ḋ ipſis tractare oſtẽ
dendo ꝙ exiſtens in tali ſtatu:debeat omni
no a perceptione ſacramenti ſe abſtinere:cū
digne non poſſint ſuſcipere euchariſtiam ſi
cut dictum eſt. Ut igitur quiſq; ſciat ⁊ itelli
gat quot ſunt ſpecialiter illi qui nequaꝗ̃ cõ
municare debent ſed prorſus ꝯmunio ẽ eis
deneganda: concluſionaliter tenendum eſt
ꝙ inter ceteros.12.ſunt genera hominū ⁊ ꝑ
ſonarum que ſucceſſiue ⁊ ſeriatim inferi⁹ de
clarantur:qui nequaquã hoc ſacramẽtū ſu
mere debẽt ſeu qb⁹ ẽ cõio oino denegãda.

¶De.12.generibus ꝑſonarum que debent
omnino abſtinere a cõmunione.

Primum igitur genus hoīū ⁊ perſo
narū quod digne ꝯicare non poteſt
immo cui ẽ omnino ꝯmunio denegã
da.ſunt omnes illi q generaliter actu vl' ha
bitu ſeu ꝓpoſito ſunt in aliqua mortali cul
pa. Unde regulariter nullus exiſtẽs in mor
tali culpa hoc ſacratiſſimum ſacramẽtū ſu
mere debet. Quod quintuplex probo. Pꝛio
auctoritatibus. Scḋo diſtinctionibus. Ter.
tio rationibus. Quarto figuris. Quinto exẽ
plis. ¶Primo probo auctoritatibus.ꝙ qſ
q; debet eſſe mundus a mortabili culpa:ali
ter non debet preſumere tñ ſacramentum
ſuſcipere. Unde apoſtolus prime ad cor.11.
dicit. probet autem ſeipſum homo:⁊ ſic de
pane illo edat.⁊c. Et ille.ſ.indi.man.⁊ bi
bit.glo.ac ſi chriſtum occideret puniet. Itē
Aug.ſuper Jo.ait. Nullus ſpiritualiter chri
ſtum manducat niſi qui innocẽtiã ad altare
portat. Portet igitur vnuſquiſq; mũdã cõ
ſcientiam ad ſacramentum ne ſi immundã
portauerit in eū ſathanas tanꝗ̃ alterū Ju
dam ingrediatur. hec ille. Itẽ Mat.7.ſal
uator ait. Nõ ẽ bonum dare ſcm̃.ſ.ſacrm
canibus.i.eis qui viuũt vt canes:nec mitte
re margaritas ante porcos.i. ante eos qui
viuunt vt porci. Item Alexan.papa de con
ſe.di.2.c.nihil ait. Nihil in ſacrificijs maius
poteſt eſſe ꝙ̃ corpus ⁊ ſanguis Chriſti:nec
vlla oblatio hac potior ẽ ſed h̄ oẽs precellit
que pura conſcientia domino offerenda eſt
⁊ pura mente ſumenda atq; ab omnib⁹ ve
nerãda:⁊ ſicut potior eſt ceteris ita poti⁹ ex
tolli ⁊ venerari debet. Ex quibus auctorita
tibus patet ꝙ nullus cum conſcientia pec
cati mortalis accedere debet ad ſumendū
hoc ſacramentum. Scḋo hoc idẽ probo di
ſtinctionibus:⁊ primo diſtinctione Ric.i.iiij
di.ix.ar.2.q.i.in corpore.q.dicentis. Cū qri
tur an exiſtẽs in peccato mortali debeat ſa
crm ſuſcipere. Reſpondeo ꝙ non q: cū ni
hil in ſacrificijs ſit precioſius hoc corpore
debẽt pura mente venerari: ⁊ ideo volens
accedere ad hoc ſacramentum debet exami
nare ꝯſcientiam ſuam ſm apoſtolū.i. Cor.
11.⁊ ſi videat ſe eẽ i pctõ mortali.ſ.q: videt
ſe nõ ſpenitere de pctõ mortali:iã ꝯmiſſo vel
eſſe in propoſito aliud ꝯmittẽdi:⁊ ſi i tali ſta
tu homo ſuſcipit ſacramentum mortaliter
peccat propter irreuerentiam quam facit ſa
cro ⁊ rei ꝯtente:⁊ etiam q: eſt eccleſiaſtici ꝓ
cepti tranſgreſſor. Ille etiam q ſm rei verita
tem nõ ẽ in pctõ mortali credit tñ eſſe:ſi cū
tali ꝯſciẽtia hoc ſacramẽtū ſuſcipit morta
liter peccat:q: eſt reuerentie ſacramẽto de
bite ꝯtemptor. Si autem non videt ſe eſſe i
mortali peccato nec credit:⁊ tamen eſt: aut
hoc prouenit ex omiſſione debite diligẽtie i
examinãdo ꝯſcientiam.⁊ tunc dico ꝙ mor
taliter peccat nõ tñ ita grauiter ſicut prius
Aut nõ prouenit ex omiſſione debite diligẽ
tie in examinando conſcientiam quã tenet
homo adhibere:ſed q: homo de lege cõmu
ni cert⁹ eſſe nõ poteſt vtꝝ peniteat digne ſꝫ
illḋ eccliaſtes. Nemo ſcit vtꝝ odio an amo
re dignus ſit eccleſiaſtes.ix. ⁊ ſic accedẽs in
peccato mortali ad ſuſceptionem huius ſa
cramenti non peccat mortaliter:ſed ꝯſequi
tur remiſſionem latentis peccati. Aliter.n.
quandocũq; homo hoc ſacramentum ſuſci
peret:exponeret ſe periculo peccati mortal'
quod falſum eſt.hec Ricar.verbaliter. Aliã
diſtictiõꝫ põit Tho.i.iiij.di.ix.ar.i.et ẽt põit

de tarañ. ibidem circa. ſecundum probleme
ar. i. d. Cum queritur inquiunt an mortalit
peccat qui ſacramentum ſuſcipit cum con/
ſcientia peccati mortalis. reſpõdemus ꝙ ſic
Nã habẽs cõſcientiã peccati mortalis qd
non dimittere, ꝓponit peccat mortaliter du
pliciter. ſ. corpus Chriſti ſumẽdo ⁊ nõ ſumẽ
do. Primo peccat non ſumendo tpe ab ec
cleſia conſtituto eo ꝙ eſt inobediens precep
to pape. Secundo peccat ſic accidẽs ad ſu/
mendum eo ꝙ talis indigne accedit. Nõ ꝙ
peccat ex eo ꝙ facit quod papa mandat ad
quod tenetur: quia nullus cum facit ad qd
tenetur non peccat. Sed talis ideo mortali/
ter peccat qꝛ malo modo ꝯmunicat nec in/
ſuper peccat ꝯmunicans cum ꝯſcientia pec
cati mortalis qꝛ res ſit mala quaꝫ recipit ſꝫ
qꝛ ille malꝰ male recipit qd ẽ ex ſe optimũ.
ſcilicet corpus Chriſti. vnde cũ corpꝰ Chri/
ſti ſit de maximis bonis: nullus peccat qꝛ re
bona vtitur ſed qꝛ malo modo ea vtit̃ ſicut
virtutibꝰ que ſunt de maxime bonis aliqs
male vtitur non ꝙ actus eliciendo ſit malũ
ſꝫ de eis ſuperbiendo ⁊ gloriãdo: verũtamẽ
talis manente propoſito peccãdi minus ⁊ le
uius peccat corpꝰ Chriſti non ſumendo: ꝙꝫ
ſumendo: ⁊ ratio eſt qꝛ illud quod eſt malũ
ſm ſe ẽ maius malum ꝙꝫ illud quod malũ
qꝛ prohibitum. Modo igitur ſic eſt ꝙ ſumer̃
corpꝰ. Chriſti cum ꝯſcientia peccati morta/
lis eſt ſimpliciter ſm ſe malum. non ſumere
autem in feſto paſche non eſt ſm ſe malum
ſed ſolum qꝛ hoc eſt contra preceptum eccle
ſie: vnde prius debet ſe quiſqꝫ excõmunica/
ri permittere ꝙꝫ cum peccandi propoſito cor
pus Chriſti velle ſuſciper̃. h Tho. ⁊ Petrꝰ
Aliã deniqꝫ diſtin. ponit Ricar. in. iiij. di. ix.
ar. iij. q. i. in cor. q. di. Cum queritur an exi/
ſtenti in peccato ſacerdos peccat dãdo ſibi
ſacramẽtũ. Rñdeo ꝙ ille quẽ ſacerdos ſcit
eẽ in pctõ mortali: aut nõ petit euchariſtiaꝫ
ſibi dari: ⁊ tũc diſtinguo qꝛ aut ſuũ pecca/
tum mortale eſt occultum aut manifeſtum:
Si manifeſtũ tũc ſacerdos ſibi dando eu/
chariſtiam peccaret: qꝛ contra ipſum habet
exceptionẽ quã ſibi publice obicere poteſt: ⁊
accipio hoc manifeſtũ pro omni eo quod
probari poteſt quod magis proprie dĩ ma/
nifeſtabile ꝙꝫ manifeſtum. Unde ſi ſacerdos
ſciret parrochianũ ſuum eſſe in crimine qd

ontra eum poſſet probari legittime ita ꝙ il
lud crimen neſcirent cum ipſo niſi duo ve
teres teſtes: per quos h probare poſſet: nõ
propter hoc deberet euchariſtiã negare illi
in publico petenti qꝛ iã inferret ſibi penam
ante criminis probationem quod fieri non
debet. ij. q. 3. c. eorum. Sed accipio hic mani
feſtum pro notorio. Eſt autem peccatuꝫ no
torium vel per ſñiam vel per confeſſionem
factam in iure aut euidentiaꝫ rei que tergi
uerſatione aliqua celari non poteſt. extra d
coha. mulierũ. c. vl. Si autem peccatũ ſuuꝫ
eſt occultũ aut petit in occulto: ⁊ tunc ſacer
dos ſibi dando peccaret: quia habet cõtra
eum legittimam exceptionem quam ſibi in
occulto obicere poteſt: ⁊ ipſum debet mone
re ne petat in publico vt habetur de conſe.
di. 2. ne prohibeat. aut petit in publico ⁊ tũc
ſacerdos ſibi dare tenetur quia contra euꝫ
non habet legittimã exceptionem quã ei in
publico obicere poteſt. extra de offi. ordi. Si
ſacerdos. Et infra in ſolu. vlti. argumẽti ſub
iungit di. Caueat tamen ſacerdos ne ſic pe
tenti in manifeſto det hoſtiam non cõſecra
tã ſimulans ſibi dare corpus chriſti: quia ſi
hoc faceret grauiſſime peccaret. daret. n. ſi/
bi ⁊ populo occaſionẽ ydolatrandi quan/
tum in ſe eẽt. Ex predictis diſt. patet qualit̃
nullus exiſtens in peccato mortali accedere
debet ad h ſacramentum. Tertio hoc idem
probo. quinqꝫ rationibus. Primo ratione
augmentations. Secundo ratione profe/
ctionis. Tertio ratione argumentationis.
Quarto ratione comparationis. Quinto.
ratione incurſionis. ¶ Primo probo ratio/
ne augmentationis. ſ. peccati Nam commu
nicans in mortali augmentat peccatum ſu/
um nouum. ſcilicet peccatum committẽdo.
Fundamentum ratiõis ponit tho. lib. tertio
ꝯtra gentiles. allegans quandam ſententi
am ꝯmentatoris in lib. de ſubſtantia orbis
⁊ di. corruptis potentijs earum obiecta eis
plurimum ſunt nociua: patet hec regula in
oculo. Naꝫ ſi potentia viſiua egra fuerit cla
rum eſt ꝙ viſio aeris ⁊ ſolis que primo erãt
ſibi dlectabilia dicẽte ſalomõe eccleſiaſtices
ij. Dulce lumẽ ⁊ delectabile eſt oculis vide
re ſolem ſibi fiet nociua ad videnduꝫ ꝓ eo
ꝙ potẽtiã viſiuã ꝯtriſtant ⁊ magis dbilitãt.
Simuliter Potentia guſtatiua cuius cibus

prius erãt delectabilis: ſi infirmetur ⁊ detur
ei optimus cibus: ſtatim auget ſibi triſtitiaꝫ
⁊ dolorẽ. Que duo cõfirmans Auguſti. ait.
pallato egroto pena eſt panis: qui ſano eſt
ſuauis: ⁊ oculis egris odioſa ẽ lux: que ſa/
nis ẽ amabilis. hec ille. Cui ꝯcordãs Jo. os
auri. de ꝯſe. di. v. c. nihil ait. Nihil ſic iocun/
dũ eſt ſicut cibꝰ bene digeſtus aut decoctꝰ:
nihil ſic ſalutẽ nihil ſic ſenſus acumẽ opat̃:
nihil ſic egritudinẽ. fugat ſicut moderata re
fectio. Sufficiennia qppe cũ nutrimento ⁊
ſoſpitateꝫ ſimul procreat ⁊ iocũditatẽ: abũ
dãtia ꝟo ſupflua morbum facit; moleſtias
ingerit ⁊ egritudines generat: quod cuiꝫ fa/
cit fames hoc etiaꝫ plenitudo ciboꝝ magis
aut multo peiora. fames quippe in paucis
diebus aufert hominẽ ⁊ liberat ex hac vita
penali: exceſſus ꝟo ciboꝝ cõſumit ⁊ cõpu/
treſcere facit corpus humanũ: ⁊ macerat
egritudine diuturna: ⁊ tunc cũ morte crude
li extinguit. Et Boe. ꝓſa. v. ſcdi libri ſic ait.
Si ꝙ nature ſatis ẽ replere indigẽtẽ velis.
Nihil ẽ ꝙ fortune affluẽtiã petas: paucis
enim minimiſqꝫ natura contẽta eſt: cuiꝰ ſa/
tietatẽ ſi ſuperfluis vrgere velis: aut inio/
cundũ fiet qd effuderis aut noxiũ. Et eccle
ſiaſt. xxxvij. di. In multis eſcis erit infirmi/
tas ⁊ auiditas appropinquabit vſqꝫ ad co/
lerã: pp crapulã multi perierunt: qui autem
abſtinens eſt adiiciet vitã. Quo preſuppoſi
to ꝙ. ſ. potentie corrupte ẽt propriũ obiectũ
auget dolorẽ: certũ eſt ꝙ anima hꝫ pro obie
cto cibi ſui ⁊ potius ſpũalis corpus xpi: di
cente ſaluatore Jo. vi. c. Caro. m. vere eſt ci
bus. ⁊. ſ. m. v. eſt po. Si igitur aĩa eſt ſpũa/
liter infirmata per peccatũ: ⁊ hẽt cibũ ſpiri
tualem. vꝫ corpus xpi ſuſcipit: concluditur
ꝙ a ſimili auget tali anime dolorem ⁊ infir
mitatem: qꝛ. ſ. addit peccatũ peccato. quod
egregie cõfirmans Criſo. omel. v. ſup Mat.
dicit. Sicut corporalis cibus cum ventrem
inuenerit aduerſis cõtrarijs vel infectis hu
moribus occupatum: amplius ledit: magis
nocẽt: ⁊ nullum preſtat auxilium: ita ẽt iſte
cibus ſpũalis ſi aliquẽ reperitꝰ malignitate
pollutũ: magis eum perdit non ſua natura
ſed accipiẽtis vitio. Et Iſidorus li. de ſum/
mo bono. ⁊ ponitur de conſecra. di. ij. c. qui
ſcelerate inquit viuũt in eccleſia dei ⁊ com/
municare non deſinunt putantes ſe tali cõ/
munione mundari: diſcant nihil ad emun/

datiouẽ ꝓficere ſibi dicente ꝓpha. Quid ẽ
ꝙ dilectus meus fecit ſcelera multa in do/
mo mea: nũquid carnes ſcẽ auferẽt a te ma
litias tuas: Et apl's inquit. Probet ſeipm
hõ ⁊ ſic de illo pane edat ⁊c. Et de ꝯſe. di.
ij. c. ꝙ diſcorat a xpo: nec manducat carnẽ
eius: nec ſanguinẽ eius bibit: ⁊ ſic tãte rei ſa
cramẽtũ ad iuditiũ ſue perditiõis quoti/
die accipit. Et idẽ. c. qui manducãt. dicitur.
Qui accipit hoc miſteriũ charitatis ⁊ vni/
tatis ⁊ nõ tenet vinculũ pacis: nõ ſacramẽ
tũ accipit pro ſe: ſed teſtimoniũ contra ſe.
Deniqꝫ eadẽ di. c. ⁊ ſcã. dĩ. Et ſcã malis
poſſunt obeſſe. nã bonis ſunt ad ſalutem:
malis aũt ad iudiciũ. vñ apl's. Qui mãdu
cat ⁊ bibit indigne ⁊c. nõ qꝛ illa res mala ẽ
ſed qꝛ malus male accipit quod bonum eſt.
Nõ. n. mala erat bucella que iudea dño da
ta eſt. Saltẽ medicus dedit: ſed qꝛ ille digne
dedit ille indignus erat: accepit ad perniciẽ.
Si aũt quereres cur xps corpus ſuũ ſan/
ctiſſimũ Jude tradidit quẽ iã nouerat pro/
ditorẽ ⁊ per qd ſciebat ipſum incurrere no
uã culpam. Ad h reſpõdet Alex. de ales in
iiij. parte ſumme in tractatu de ſacramẽto.
Et etiam Tho. in. iiij. di. v. ꝙ hoc fuit cõue
niens triplici reſpectu. Primo reſpectu ſue
ſapiẽtie. Scdo reſpectu ſue miſicordie. Ter
tio reſpectu ſue iuſtitie. Primo reſpectu ſue
ſapientie. Et h duplici rõne. prima ẽ pp do
cumẽtũ nrm. vt. ſ. diſcamꝰ ⁊ nos bñ facere
inimicis nrĩs. nã dñs carne ſua ꝓpria Ju/
dam ꝓditorem cibauit: vt hẽtur. i. q. i. c. xps
ad qd facit. i. q. i. c. aduerſitas. vt membra
ſua inſtrueret. ꝙ ẽt inimicis bene facerent.
Quod ⁊ Math. v. pcipit di. benefacite his
qui oderũt vos Et ꝓuer. xxv. dicit̃. ſi eſurie
rit inimicꝰ tuꝰ ciba illũ: ſi ſitit potũ da illi. Se
cũda rõ ẽ pp exẽplũ. Nã ex hoc exẽplum
dedit ꝙ ſacerdotes ẽt peccatoribus ſecre/
tiſne eos ſcandelicent: debent in publico ſa
cramentũ conferre. ¶ Secundo fuit conue/
niens reſpectu ſue miſericordie. ⁊ hoc du/
plici rõne. Prima eſt propter reuocationẽ
eius a malo. bene. n. debuit miſer ille ex con
ſideratiõe diuine bonitatis: que maxime in
hoc apparuit ꝙ illi tradidit corpus ſuum a
malo propoſito reuocari: ⁊ virtute tanti ſa/
cramenti meliorari: ſed ille ſpõte auxit pecca
tũ. Unde debuit ſibi auxiſſe meritũ. Secun
da rõ eſt propter promotionem in bono de/

buit enim fieri melioꝛ ex tribus. Pꝛimo ex
timoꝛe diuine cōminationis que expꝛimitur
Math. xxvi. Ve homini illi ⁊c. Secundo
ex munere collationis ſacramenti gratie: ni
hil enim ſibi maius ꝯferre poterat ꝙ̄ ſe ipꝫ.
¶ Tertio ex honoꝛe confoꝛmis diſpenſatio
nis: magnū .n. honoꝛē exhibuit illi dn̄s di/
ſpenſando coꝛpus ſuū ei ſicut ceteris apo/
ſtolis. ¶ Tertio conueniens fuit reſpectu
ſue iuſtitie: ⁊ hoc quātum ad duo que ei ſūt
inflicta. ¶ Pꝛimū eſt argumētū culpe. ex
quo enim per tantum beneficiū a malitia
concepta ceſſare noluit: iuſto dei iuditio pu
nitus eſt lapſu culpe grauioꝛis. ſ. deſpera
tionis. Nā Math. xxvij di. Et abiēs laqueo
ſe ſuſpendit. ꝓpterea Apoca. vlti. di. Qui
in ſoꝛdib⁹ eſt ſoꝛdeſcat adhuc. glo. ēt q̄dā
ad Ro. i. ait. Strictiſſimo dei iuditio fit vt
peccata peccatis puniantur. ¶ Secūdum ē
retributio ſue damnationis. Nā ex ingrati
tudine tāti beneficij euidentioꝛ apparet di/
uina iuſtitia in dānatione eiuſdē. Secūdo
etiā pꝛobo rōne perfectiōis: ꝙ. ſ. nullus ſu/
ſcipere debet ſacramentū cū moꝛtali culpa
pꝛo eo ꝙ talis ſuſceptio nihil pꝛoficit ad di
uinā gratiam acquirendā. Fūdamentū ra
tionis ponit Philoſo. in. i. phiſi. di. Acci/
dens nullū erit nec ꝓderit ſubiecto nō pre/
exiſtēte. pꝫ hec regula. Nā delectationes ac
cidentales ſeu etiā infirmitates coꝛpoꝛales
que adueniūt coꝛpi in comedēdo: bibendo:
doꝛmiēdo coꝛpus onerando ⁊ huiuſmodi
nequaꝙ̄ haberi poſſent niſi coꝛpus exiſteret
in quo hec oīa fundantur. Quo pꝛeſuppoſi
to certū eſt ꝙ ſicut aīa eſt ſubiectū coꝛpoꝛis
coꝛpus vero eſt ſubiectum pꝛedictoꝝ: ſic
mundicia ⁊ puritas anime obiectum quod/
dā ſunt gratie ſeu diuinarū gratiarum di/
cente Auguſti. li. de verbis domini. Puri/
tas ſic eſt ſubſtantia gratie ſicut anima eſt
ſubſtantia coꝛpoꝛis. Quod ſi ſic ē: ergo de/
ficiente ſubiecto diuine gratie quod eſt pu
ritas ſequitur neceſſario ꝙ non habēs pu/
ritatē anime: dato ꝙ ſuſcipiat ſacramētum
nihil ſuſcipere pōt de abūdātia diuine gra
tie: ꝓpter ꝙ de ꝯſecra. di. iiij. c. nō pōt. di.
Nō pōt quis vite celeſtis gratiā accipere ni
ſi purgatus fuerit ab omni ſoꝛde peccati:
Et ideo ſicut ſtultus diceretur ille qui ſu/
ſciperet medicinas valoꝛis impꝛetiabilis q̄
nihil ſanitatis in eo operaret; multomagis

ſtultus dicendus eſt qui eucharistiam ſuſci
pit que eſt infiniti valoꝛis ex quo nullā pꝛo/
pter hoc gratiā ſuſcipere pōt. Et confirmo
iſtā rōnē per ſimilitudinē ſic. Sicut enim ali/
mentū coꝛpoꝛale ſe hꝫ ad vitā coꝛpoꝛalem
ſic alimentū ſpūale coꝛpoꝛis xpi ſe hꝫ ad
vitā anime ſpiritualem. Sed clarum eſt ꝙ
alimentum coꝛpoꝛale ſolum pꝛodeſt coꝛpoꝛi
viuenti ⁊ nō moꝛtuo: quia ſi ponerentur in
oꝛe moꝛtui omnes delicati cibi de mundo
nihil ſibi pꝛoficerent ad augmētū vite eo
ꝙ in mēbꝛis mortuis non eſt virtus digerē
di: nec cibum in ſubſtātiam conuertendi: cū
omni caloꝛe naturali penitus ſint pꝛiuata.
ergo a ſimili alimentum ſpirituale quale eſt
coꝛpus chꝛiſti ſolum pꝛodeſt anime viuenti
vita gratie: ſed non moꝛtue per peccatū moꝛ
tale quod occidit aīam: ſicut dicitur Apo/
chalipſis. 3. Nomē hēs ꝙ viuas ⁊ moꝛtuus
es. Et hoc ideo fit: quia talis anima ſpiri/
tuali caloꝛe. i. diuino amoꝛe ē pꝛiuata. Nō/
ne ēt videmus ꝙ mēbꝛū a coꝛpoꝛe pꝛeciſuꝫ
nō pōt participare aliqd de vita coꝛpoꝛis:
Et certū eſt ꝙ ſic: ſed clarū eſt ꝙ ſumens ſa/
cramentū cū peccato eſt quoddā membꝝ
pꝛeciſum a coꝛpoꝛe ⁊ charitate fidelium.
ergo impoſſibile eſt ꝙ etiam per ſuſceptio/
nē ſacramenti poſſit aliqd ꝑticipare de diui
na gratia ⁊ de merito fidelium. Sicut eniꝫ
dicit de cōſe. di. iiij. c. Eccleſie vnitas ⁊ cha/
ritas nō diffūditur niſi in coꝛdibus eoꝝ qui
participes ſui ſunt. Similis ſententia poni/
tur. 23. q. vij. c. quēadmodū. ¶ Tertio h idē
pꝛobo ratione argumentationis. clara ē ſen
tentia ꝙ ſi quis obligat̄ facere minus: mul
to magis tenetur facere ⁊ fuger̄ maius. Nā
ſiquis tenetur non percutere hominē: multo
magis tenetur non occidere. Similiter. ſi qs
tenetur habere curam de equo domini ſui:
multo magis ꝺ domino. Quo pꝛeſuppoſito
certum eſt ꝙ quiſqꝫ ſacerdos tenetur ꝯſer/
uare eccleſias ⁊ vaſcula in quibus conſecra
tur corpus chꝛiſti ⁊ reponitur. Qꝺ ſi ſic eſt
ergo a foꝛtioꝛi tenetur quiſqꝫ habere aīam
mundam ab omni culpa moꝛtali in qua re/
cipit ſacramentaliter ipm veꝝ coꝛpus chꝛi/
ſti. Et ꝙ eccleſie vaſa in quibus ponit̄ ⁊ cō/
ſecratur coꝛpus chꝛiſti debeāt eſſe mūda: te
ſtatur Inno. tertius extra ꝺ cuſtodia eucari
ſtie. c. relinqui. di. Relinqui nolumus incoꝛre
ctum ꝙ Quidam clerici eccleſias ſic expo/

liunt ſupellectib⁹ pꝛopꝛijs ⁊ etiā alienis: vt
potius domus laice ꝙ̄ dei baſilice videant̄
non conſiderantes ꝙ dominus nō ſinebat
vt vas trāſferetur per templum. Sunt ⁊
alij qui non ſolum eccleſias dimittunt immū/
das vel maculatas veꝝ etiā vaſa miniſterij
⁊ veſtimenta miniſterioꝝ ac pallas altaris
necnon ⁊ ipſa coꝛpoꝛalia taꝫ inmunda re/
linquunt ꝙ interdū aliquibus ſunt hoꝛroꝛi
Quia vero zelus nos comedit domus dei
ſimiliter pꝛohibemus ne huiuſmodi ſuppel
lectilia in eccleſiis admittant̄: niſi ꝓpter ho
ſtiles incurſus ⁊ incendia repentina: ⁊ hoc
ſic vt neceſſitate ceſſante: res i loca pꝛiſtina
repoꝛtent̄: ꝓcipim⁹ quoqꝫ vt oꝛatoꝛia coꝛpo
ralia vaſa ⁊ veſtimēta ꝓdicta mūda oīno
⁊ nitida obſeruentur: nimis enim videt̄ ab
ſurdum in ſacris ſoꝛdes negligere q̄ dede
cerent etiā in ꝓfanis. glo. i. in pꝛiuatoꝝ ve
ſtibus. hec ibi. Si igitur vt patꝫ coꝛpoꝛalia
⁊ vaſa que in ſe non ſuſcipiunt niſi accidē
tia ꝯſecrata: debent eſſe nitida ⁊ ſine vlla
immūditia Immo alr nō debēt admitti ad
tāgendū pꝛedicta accidentia: multo magis
q̄libet ꝑſona que ſuſcipit nō tantū accidē/
tia ſed ipſum ſacratiſſimū chꝛiſti coꝛp⁹ de
bet eē ab omni macula peccati purificata.
ꝓtermito ꝙ tu mulier ⁊ hō ꝺdignaris cami
ſiam ⁊ bꝛachas recipere niſi pꝛius ab omni
ſoꝛde fuerint purificata. ¶ Quarto h idem
ꝓbo rōne comparationis. quā rationeꝫ in
foꝛma queſtionis declaro. peto igit̄ qs gra
uius peccat. aut ſumens coꝛp⁹ chꝛiſti in pec
cato moꝛtali an chꝛiſtum occidens quēad/
modū fecerūt iudei. Ad qꝺ rūdēs Tho. in
iiij. di. ix. ar. 3. q. 3. dicit. Cū querit̄ qs graui⁹
peccet an Chꝛiſtū crucifigens an ipſum in
digne ſub ſacramento ſuſcipiens. Reſpon
deo tribus modis. Pꝛimo ꝙ peccatū indi/
gne communicantiū aſſimulatur ſeu cōpa
ratur peccato crucifigētium xpm inquantū
vtrūqꝫ in Chꝛiſtum cōmittit̄. Pꝛoinde ad
Hebꝛe. vi. dicitur. Rurſus inſemetipſis cruci
figentes filium dei ⁊ oſtentui habētes. Qꝺ
cōfirmās Ambꝛoſius ſup verba. i. coꝛ. xi. qui
cūqꝫ manducauerit ⁊c. ait. Omnis q chꝛi/
ſtum indigne manducat reus erit coꝛpoꝛis
⁊ ſanguinis domini. i. ac ſi chꝛiſtum occide
rit punietur. Secūdo dico ꝙ peccatū occiden
tium chꝛiſtum eſt maius vel grauius pecca
to indigne cōmunicātium: qꝛ illud peccatuꝫ

eſt commiſſum in perſonā chꝛiſti: hoc autē cō
mittitur in chꝛiſtum ſm ꝙ eſt in ſacramēto
altaris. Tertio dico ꝙ peccatū idigne ꝯmu
nicandum eſt grauius peccato chꝛiſtū occi
dentium: eo ꝙ hoc peccatum ꝯmittitur ſciē
ter ⁊ ex malitia ⁊ ex ꝯtēptu: que oīa pec/
catum agrauant: peccatū autē pꝛedictoꝝ
eſt commiſſum ignoꝛanter: que ignoꝛantia
⁊ ſi nō excuſat a toto: tamen excuſat a tāto.
Adde ⁊ quartū. Nam indigne cōmunicās
quia quantū eſt in ſe chꝛiſtū glorioſuꝫ cruci
figit. Econtra vero qꝛ iudei crucifixerūt moꝛ
talem: ideo grauius peccat eis. Pꝛoinde re
migius in gloſa ſup illud Mat. xxvi. vhe illi
per queꝫ filius hominis tradetur: ſic ait. vhe
tradentibus chꝛiſtū ad crucifigendū: ſꝫ vhe
magis cum maligna ꝯſcientia ſub ſacramē
to ſumētib⁹ illū: qꝛ ⁊ ſi nō tradūt iudeis ad
crucifigenduꝫ: tradūt tn̄ illū membꝛis inimi
ci ad ſumendum. O igitur infelix peccatoꝛ
o infelix aīa. o iniqua. o crudeliſſime: xpiane
qui chꝛiſtum dei filium denuo crucifigis: cū
ipſum indigne ſuſcipis. vhe tibi qꝛ melius
tibi eſſet ꝙ natus nunꝙ̄ fuiſſes. Quantum
grauiter etiam peccet per aliā ſimilitudinē
patet: An non queſo grauiſſime peccaret q
coꝛpus Chꝛiſti ſpōte in ſtercus ⁊ lutū ꝓijce
ret: claruꝫ eſt ꝙ ſic: ⁊ ego dico ꝙ grauis pec
cat qui ſacramentum indigne ſuſcipit. Qꝺ
confirmans Ricar. in. iiij. di. ix. articu. 3. q. i. in
ſecundo argumento. ⁊ reſponſione eiuſdem
ſic ait. Vilioꝛ inquit res eſt peccatoꝛ inqātū
peccatoꝛ ꝙ̄ ſtercus ⁊ lutum. Si igitur graui
ter peccaret qui coꝛpus chꝛiſti ſcienter in lu
tū ꝓijceret: ergo multo grauius peccat qui
ipſū ſuſcipit cū moꝛtali pctō: ⁊ rō eſt: qꝛ lu/
tū coꝛꝑale polluit illud qꝺ ſimplr in ipſum
pꝛoijcitur: ꝓut ſūt ſpēs conſecrate: ſꝫ pecca
toꝛ recipiens coꝛpus chꝛiſti quātū ē i ſe: nō
tm̄ poluit ſpecies ꝯſecratas; ſed ēt ipꝫ veꝝ
coꝛpus chꝛiſti. h Ric. Qꝺ cōfirmās Gre. i.
q. i. c. Mlti. ait. polluim⁹ itaqꝫ panē. i. coꝛpus
xpi quādo idigne accedim⁹ ad altare: ⁊ ſoꝛ/
didi mūdū ſanguinem bibimus. Et. i. q. i. c.
ꝙ qdam. ēt dicitur. Mali dicūt̄ ſacr̄m pol/
luē ꝙ̄tū i eis ē cū polluti ꝑmanēt: ⁊ iō ſicut
bonis ſacramentū eſt ad pꝛemium: ſic malis
ad iuditium. ¶ Quinto hoc idē ꝓbo rōne
incurſionis. Nullus dꝫ accedere indigne ad
hoc ſacramentum. Quia ſi indigne hoc ſa/
cramentuꝫ ſumit. tripliccm penam incurrit.

Prima dicitur temporalis. Secunda dicitur ſpiritualis. Tertia eternal'. ¶ Prima pena quã indigne cõmunicãs incurrit dicitur temporalis. Nam ſepius indigne communicans faciẽte diuina iuſticia corporal'r moritur ſeu abbreuiat ſuã temporalez vitã. Unde apoſtolus de quibuſdã .i.cor.xj. ait. Jõ inter vos multi infirmi ſunt ꝛ imbecilles ꝛ dormiunt multi. glo. i. ꝑpter h mortui ſunt. Et i libro paſcaſij dicit. Nuncq̃ indigne cõicat niſi diuina bonitas gladiũ ſuſpenderet: ſtatim ab angelis ad hoc poſitis perimeretur. Et de talib⁹ ꝑpha dicit. viri ſanguinũ ꝛ do.n.di.d.ſ. Et ſaluator Jo.vi. figuratiue dicit. patres veſtri mãducauerũt mãna i deſerto: ꝛ mortui ſũt. Et nũeri.xj. di. Quod cũ ppl's iſrl' eſſet i deſerto ꝛ murmuraret de mãna quod de celo pluebat illis dñs: deſiderãs carnes piſces cucumeros pepões cepe ꝛ alia: cũ miſiſſz dñs coturnices in caſtra eoꝝ: dũ carnes comederẽt: ſtatim furor dei ꝑpter indignationẽ comedentiũ fuit cõcitatus in ppl'm: ꝛ ſic ꝑcuſſit eũ crudeli morte. ꝑꝑ qđ vocatus eſt loc⁹ ille ↄcupiſẽtie ſepultura. Si igit de⁹ idigne ſumẽtes mãna mãles carnes tẽporal'r occidit: qd credis ſit facturus his q indigne corpus ſuũ ſuſcipiunt tanq̃ carnes caſtronuz: ¶ Scđa pena quã idigne cõicãs icurrit dicitur ſpũalis. Nam indigne cõmunicãs diabolum i ſe ſuſcipit q propter hoc maiorẽ poteſtatem habet in ipſo. ſ. retinendi eũ in duritia cordis q̃ antea habebat. Exemplũ habem⁹ de iudeis de q̃ Jo.xiij. dicit. Quod poſt q̃ bucellã ſuſcepit: ſtatiz i eũ ſathanas itroiuit. Proinde Aug. de ↄſe.d.ij.c.ſic Judas inquit. cui bucellã tradidit chriſtus: ſi malũ accipiendo ſed bonũ male ſumendo locum prebuit diabolo: ſic indigne qſqz ſumẽs corpus xpi. Immo plus dico ꝙ ſi exñs i mortali vnum diabolum in ſe habet: dum indigne cõmunicat: ſeptem demones in eo ingrediũtur: ſic enim dicit ſaluator luc.xj. Tũc vadit ille ſpiritus ꝛ ſecum aſſumit ſeptem ſpiritus nequiores ſe ꝛ ingreſſi habitant ibi ꝛ fiunt no.h.i.p. prioribus. ¶ Tertia pena quã indigne cõmunicans incurrit dicitur eternalis. Ultra predictas penas quicũqz indigne cõmunicat: eternã penaz promeretur: q: grauiter offendit illũ qui eternus eſt. vz chriſtuz Dei filium ẜm diuinitatem loquor. proinde Leui.vij. figuratiue dicitur: Anima polluta que ederit de carnibus pacificorũ hoſtie q oblata eſt dño peribit de populis ſuis ideſt eiicietur a ſaluandis ad damnationem eterne mortis. Et profecto talis indigne cõicãs eternam mortem digne meretur triplici reſpectu. Primo quia ficte ꝛ ſimulate ſe oſtẽdit eſſe verum Chriſti membrum: cũ totus tñ ſit falſus ꝛ ſimulat⁹. Jõ talib⁹ Mat.xxiij. cõminat xp̃s di. Uhe vobis hypocrite triſtes ꝛc. Secũdo quia talis irreuerentiã horrendam atqz contemptum cõmittit contra tm̃ ſacramentũ. Tertio q: talis abutitur ſacro quod inſtitutum eſt ad preſtandum gratiaz ꝛ eternam gloriam. Ex predictis rationib⁹ pz qualiter nulli exiſtenti in mortali culpa licet hoc ſacm̃ ſuſcipere. Quarto hoc idez probo duabus figuris. Primam figuram habemus .ij. Re.vi. de oza. q percuſſus fuit eo ꝙ idigne archã dñi tetigit. ꝛ aſſignat Jero. rõnẽ: ꝙ in nocte p̃cedente iacuit cũ vxore. Si igitur ille ꝑcuſſus eſt qui iacuit cum vxore propria: qua percuſſione dignus erit qui iacuerit cũ meretrice ꝛ vxore aliena: Si ille q tetigit archã ligneã percuſſus ẽ: qua percuſſione eſt dignus q idigne recipit carnem dei veram. Si ille percuſſus eſt qui archã tetigit, vt iuuaret ne pateretur ruinã: q̃ percuſſione dignus erit q corpus Chriſti ſumit ad prohiciendum eum in latrinam. vz i conſcentiam immundam ꝛ impudicam: Secundam figuram habemus de bethzamitis qui vt habetur Primi reg.vi. etiam ꝑcuſſi ſunt: q: archam dñi ꝛ indigne ꝛ contra ei⁹ voluntatem viderũt. Quod ſi illi videndo archã tm̃ iudicium promeruerunt: quale iudicium ſuſcepturi ſunt q corpus xp̃i idigne ſumunt: Nota tamen ẜm Ric. in .iiij. di.ix. ar.ij.q.i. in ſolu. ſecũdi argu. ꝙ exiſtẽs i peccato mortali videndo corpus xp̃i ꝛ aſpiciendo illud non peccat; quia propter hoc nullã facit irreuerentiam ſacramento. Immo ẜm Alexan. in .iiij. ei valde ẽ fructuoſuz: quia ſi peccator corpus xp̃i inſpicit ea intentõe q̃ eſt ab eccleſia inſtitutum: multiplex' ↄmodũ ſuſcipit tũ ex ponderatione caritatis ſaluatoris: tũ ex ſubuentione beneficij reparationis tũ ex recordatõe paſſionis redemptoris. hec enim tria debet ꝛ iuſtus ꝛ peccator in corporis chriſti inſpectione recolere ſ. quantũ fuit beneficium reparationis: quãta paſſio redemptoris. ꝛ quanta caritas ſaluatoris. hec Alex. Adiungit inſuper Ricar. vbi ſupra in ſolutione eiuſdez argumẽti. ꝙ ſi qs erigeret hoſtiã cõſecratã iacentẽ in terra cum timore ꝛ reuerentia: nõ exñte pñte ſacerdote ſeu digniore ſe: non peccaret dato ꝙ eſſz laicus ꝛ eſſet in mortali culpa. Si tñ lz aſpicere ꝛ tãgere ſacm̃ cũ culpa: nũq̃ tñ lz ſuſcipere. Ex predictis igit figuris patet etiã ꝙ nulli lz eucharistiã ſuſcipere cum mortali culpa. ¶ Quinto deniqz hoc idem probo exẽplis duobus. Primũ exẽplum ponit Franci. de mayro. in quodam ſermone quẽ fecit de eucharistia ſuſcipienda. Qui incipit pluit illis manna ꝛc. Ibi enim refert ꝙ ſacerdos qdã equitans tranſibat per ſiluam cum corpore Chriſti habens ſimul campanellã cum qua pulſabat ante corpus Chriſti: quẽ latrones audiẽtes ꝛ cũ de remotis videntes: dixit vn⁹ ex illis: accipiam⁹ ei equũ: ad quẽ cũ ceteri reſpõdiſſent ꝙ nõ liceret cũ corpus Chriſti deferret: ille rñdit nolite timere: ego ſimulabo me infirmũ ꝛ velle me cõicare: ꝛ tũc deſcẽdẽs ipſe de equo vos equũ deducetis ꝛ auferetis. Qui cum hoc feciſſet ſacerdoſqz deſcẽdiſſet: reqſiſſetqz an ↄtritus ꝛ cõfeſſus cõicare vellet: aſſentiens ille ꝛ os pro ſuſcipiẽdo ſacro: in quo tñ non credebat: aperiens: ſtatim mortuus cecidit: ꝛ effectus ẽ niger veluti carbo mortu⁹. Qđ ceteri videntes compuncti equum ſacerdoti reddiderunt: ꝛ monaſterium quoddã intrauerũt: ſicqz oẽs vitam ſuam cuz magnis dei laudibus finierunt. Si ergo hoc iudicium ille ſuſcepit: qui incredulus ꝛ indign⁹ ſe cõicare volebat: q̃le iudiciũ ſunt ſuſcepturi qui indigne ꝛ i mortali culpa totiens ſuſcipiũt ſacm̃: ¶ Scđz exemplũ accidit in ciuitate Aſiſii prout retulerũt mihi fratres ↄuentus ꝛ illi de ciuitate. Fuit qdã vſurarius ſemel in eadẽ Aſiſii ciuitate: qui veniẽs ad mortem ſine vlla male ablatoꝝ reſtitutiõe ſacm̃ ſuſcepit. Qui ſtatim defunctus portatus fuit ad ſepeliendũ a fratribus conuentus: qui poſuerunt eũ in quodam ſepulchro nouo pro ipo cõdito: qđ eſt ante portam ſeu ingreſſum eccleſie ipſi⁹ conuentus: in qua corpus beati patris nr̃i Franciſci vt creditur requieſcit integꝝ. Quo ſepulto circa mediã noctem quidam demon in humana forma acceſſit ad ſacriſtaz dormientẽ quẽ euigilans dixit. Ego ſum demõ qui ex precepto dei in hac forma ad te veni: noli timere. Induere igitur te ſuppelliciam ꝛ accipe calicem cum patena: ꝛ da mihi luminaria accenſa ꝛ veni mecũ ſecure. Qui attonitus hec oia fecit. Accedens autẽ demon cũ eo ad ſepulturã predicti vſurarij ſolus ꝑ ſe reuoluit lapidẽ ab oſtio monumẽti. Quo facto dixit ſacriſte: vt ſupponeret calicẽ ori illius vſurarij: qđ faciẽs cepit demõ caput vſurarij per capillos ꝛ percutiens ipſuz fortiter pugno clamauit fortit. O traditor vſurarie ꝑhice ꝛ extra mitte verũ corp⁹ Chriſti quod indigne ſuſcepiſti: q ſtatim reiecit corpus Chriſti in calice. Quo facto demõ cuz luminaribus accenſis preibat ante ſacriſtaz reuerenter corpus Chriſti deferentem: ꝛ dũ in ſacraſtia fuiſſent dix ſacriſte. Recõde tuo modo corpus Chriſti reuerenter ꝛ quieſce. Tũc diabol⁹ acceſſit ad ſepulturã ꝛ aſportauit corpus illud maledictum. Mane aũt facto accedens ſacriſta cũ fratrib⁹ qb⁹ oia narrauerat ad ſepulturam illi⁹ vſurarij: eã vacuã cũ lapide reuoluto inuenerunt: que ſepultura vſqz in hodiernũ diẽ vacua remanet: quã ꝛ ego ipſe vacuam conſperi. Relata retuli. Ex predictis auctoritatibus: diſtinctionibus: rõnibus: figuris: atqz exẽplis pz qualiter nullus accedere debet ad ſuſcipiẽdum dñicum ſacm̃ cum mortali culpa taz actuali q̃ habituali. Et per ↄñs pz de ſpecialitate realitatis dñici ſacri ꝑmum gen⁹ hominum quod cõicare nõ debet: ꝛ cui cõio eſt omnino deneganda. Rogemus ergo clementiſſimum deum dñm noſtrum Jeſum Chriſtũ: qui eſt purificator cordiũ ꝛ aiaruz vt nos ab omni culpa purificet vt ſic digne ad ſacm̃ accedamus. Cui ſemper ſit omnis laus ꝛ gloria in ſecula ſeculoꝝ. Amen.

¶ Feria qnta in cena dñi. Itez de ſeptima excellẽtia ipſius ſacratiſſime fidei: ſeu de realitate ſacramenti dominici.

Cuz dilexiſſet ſuos qui erant in mũdo in finẽ dilexit eos: in inſtrãdo ſcz eis ſuum ſacratiſſimuz corpus. Scribũtur hec verba Joan.xiij.c. ꝛ in euangelio occurrentis ferie. Poſtq̃ nobiliſſimi cines de tertia concluſione dominici ſacramenti: que dicitur

ſpālitatis.in qua prepoſitā fuerāt.ii.genera
hominum ſeu perſonarum quibus cōicare
non licet ſeu cōio dari.declaraui pmū genꝰ
in quo oſtenſum fuit generaľr q̄liter nullus
cū mortali culpa accedere dꝫ ad ſuſcipiēdū
ipſum dñicum ſacramentum. habeo ſimiľr
in preſenti ſermone declarare vndecim genā
perſonaꝝ que ſuperfuerunt: ⁊ quibꝰ cōmu-
nio nequaꝗ dꝫ exhiberi: quorūz declaratio
talis erit.

¶ De reliquis vndecim generibus pſonaꝝ
que omnino debēt a cōione abſtinere.

Ecū dū inſuper genus hoīz ſeu
perſonaꝝ que digne cōicare non
pñt. Immo qbꝰ eſt oio cōio dene
gāda ſunt oēs illi q de aliq̄ crimine notabi
liter ſunt ſuſpecti. Quā veritatē ꝓbo p ſolā
diſtīctionē Ric.i.iiij.di.ix.ar.3.q.3.in cor.q.
dicētis. Cū queritur inquit,an ſacerdos de-
beat dare ſacramētū illis qui de aliquo cri
mine ſunt ſuſpecti. Reſpondeo ſicut dicit
glo.ſup.c.dixit dñs.32.q.i. ꝙ triplex ē ſuſpi
cio.vꝫ temeraria probabilis ⁊ violenta. Su
ſpicio temeraria dicitur que prouenit ſine
aliquo argumēto:vel que ex leui coniectu-
ra ortum hꝫ:ſeu que ex irrationabili cā con
ſurgit:cuiuſmodi eſt illa que conficta ē ru-
moribus maledicoꝝ hoium ⁊ obtrectatorū
xi.q.3.c.in cunctis. Et pro tali ſuſpitōe cum
ſit preſumptuoſa nō dꝫ dimittere ſacerdos
euchariſtiam dare ſuſpecto ſi eā petat. Pro
babilis autem ſuſpitio dī que ꝯſurgit ex ꝓ
babilibꝰ ſignis:put eſt ſi quis ſolus inueni
retur loquens cū ſola tpe vel loco non val-
de ſuſpectis: ⁊ pp hanc ſuſpitionem nō dꝫ
ſacerdos dimittere etiam dare euchariſtiā
⁊ ratio eſt: quia pena non debet infligi vbi
culpa ignoratur.proinde.2.q.2.c.deus.dicit
Mala audita nullū moueant:nec paſſim di
cta abſqꝫ certa probatione quiſꝗ credat.
Sed ante audita diligēter inquirat: nec pre
cipitanter quid aliquis agat: ⁊ ita nullū añ
veram iuſtamqꝫ probationem iudicare aut
damnare debemus. Violēta vero ſuſpitio
eſt que ſurgit ex preſumptionibus violētis:
ſeu ad cuius contrarium non admittit ꝓba
tio:prout eſt ſi inueniatur ſuſpectus cū ſu-
ſpecta:nudus cum nuda:ſolus cum ſola in
eodem loco lecto ⁊ tēpore ſuſpectis. Cōtra
tales ſuſpectos iudicādū eſt:ſicut iudicare
tur de ſcō q̄.ſ. ſi interuenerit carnalꝭ copula.vñ
ſicut publice crimīnoſo ſacerdos non debet
dare euchariſtiā:ſic nec publice ſuſpecto de
crimine modo predicto dari dꝫ. ⁊ ratio eſt:
q2 ſi daret tali corpus Chriſti manifeſte ſu
ſpecto de crimine eſſet ſcandalū populo vi-
denti ⁊ ſciēti ꝙ quiſqꝫ maxime ſacerdos vi
tare debet: ⁊ poſito ꝙ talis adhuc generaľr
ſuſpectus de crimine conſcio ſacerdote eſſꝫ
bene cōtritus ⁊ confeſſus; adhuc ſacerdos
non debet ei ſacramentum dare: ſed magis
cōſulere ꝙ differat ſacrꝫ ſumere per aliqđ
tp̄s quouſqꝫ populo eius penitentia ⁊ vera
conuerſio innoteſcat. Sic.n.dī de pe.diſti.i.
c.non ſufficit. Et.c.in actione. Scđm tamen
iura conuincit hō quattuor modis de crimi
ne.ſ.inſtrumētis:aut teſtibꝰ: vel facti euidē
tia:que tria ponunt ex.de coha.cle.⁊ mu.c.
tua.⁊.2.q.i.c.ſcelus. Aut etiam iuris interp̄
tatione:vt qñ quis ſepe citatur ⁊ monetur:
nec tñ ſe purgat neccomparet:hoc habetur
3.q.ix.c.decreuimus.vbi ſic dī. Manifeſtum
eſt cōfiteri de crimine cum qui indulto ⁊ to
tiens delegato iudicio purgandi ſe occaſio
ne nō vtit:aut violēta ſuſpitione.hoc etiāz
notat.2.q.i.c.i.in gl.h Ric.quaſi verbaliter.
Et ſic ex predictis pꝫ ſcḿ genus hominum
declarandum quibus cōio non debet dari.
Tertiū genus hoium ſeu perſonaꝝ qui di-
gne cōicare non poſſunt ſeu quibꝰ eſt cōio
oio denegāda ſunt oēs illi qui nō ſunt con
feſſi. Quā veritatē ꝓbo ſingulariter p diſti
ctionē Ric.i.iiij.di.ix.ar.2.q.2.i cor.q.di. Cū
querit vtꝝ cōtritus nō ꝯfeſſus peccet mor-
taliter recipiendo ſacrm̄. Rñdeo ꝙ cōtritus
nō ꝯfeſſus itelligi pōt dupľr:aut de pctō ve
niali aut mortali. Primo mō ſuſcipiendo
ſacrꝫ nō peccat mortalr:q2 de pctō veniali
nō eſt neceſſaria ꝯfeſſio: niſi qñ nō hꝫ pcc̄m
mortale.tunc.n.cū teneat ſemel in āno ꝯfi
teri:oꝫ ꝙ de venialibus cōfiteat. Scđo mō
diſtinguēdū ē:q2 aut hꝫ copiā ꝯfeſſoris ido
nei ⁊ tp̄s ſufficiēs ad ꝯfitēdū ⁊ loquellā li-
berā aut nō. Primo mō dico ꝙ ſuſcipiēdo
hoc ſacrm̄ mortalr peccat:q2 ad hoc ꝙ hō
ſit dignus hoc ſacrm̄ ſuſcipere requiritur ꝙ
reconcilietur deo ⁊ eccleſie:.que recōciliatio
ſit per confeſſionē ⁊ abſolutionē. Jō Vgo
lib.de poteſtate ligandi ⁊ ſoluendi.c.xi.ait.
Audacter dico ꝙ ſi ante ſacerdotis abſolu
tionem criminoſus ad cōionēꝫ corporis xp̄i
accedat:pro certo iudicium ſibi māducat ⁊
bibit:etiā ſi eum ante iam multūꝫ peniteat.
hec ille. Scđo modo ſubdiſtinguendūꝫ eſt
q2 aut iminet ſcādalū pſone ſue niſi cōicet
aut populi:aut q2 iam icepit myſteriū ſacri
ficꝫ ſacerdos: ⁊ in quolibet iſtoꝝ triū caſuūꝫ
licitū eſt ſibi cōicare cum ꝓpoſito ꝯfitendi.
Si tñ non adeſt aliquis predictoꝝ caſuū te
net expectare quouſqꝫ habeat copiā ſacer
dotis.h Ric.verbaliter: Ex qua etiā diſtin
ctione patet tertiū genus hoium q digne cō
municare non pñt. ¶ Quartū genꝰ hoium
ſeu pſonaꝝ qui digne cōicare non poſſunt
aliter mortaliter peccarent ſunt oēs illi qui
vident ſuos curatos ſeu ep̄os a qbꝰ debēt
cōionēꝫ ſuſcipere eſſe expreſſe in aliquo pu
blico mortali peccato:vtputa fornicationis
⁊ hmōi. Quā veritatē omiſſis rōibꝰ breui
tatis cā dupliciter ꝓbo:vꝫ p diſtinctionem
⁊ p auctoritates. Primo ꝓbo p diſtinctio
nē Ric.in.iiij.di.i3.arti.i.q.iiij.in cor.q.dicē
tis. Cū querit vtrū ſit licitū hoi etiā cōtrito
⁊ confeſſo ſacramētū ſuſcipere a publico ſa
cerdote peccatore. Reſpondeo ꝙ a publico
peccatore:heretico:ſymoniaco: ſiſmatico.ſ.
excōicato:nō lꝫ hoc ſacramētū ſuſcipere:q2
predictis interdicta eſt diſpenſatio huiꝰ ſa
cramenti ex ſtatuto:q2 ſunt extra vnitatē ec
cleſie ipſius in qua ſacramenta ꝯferuntur:
nec ēt a publico fornicatore:q2 pp huiꝰ ſa-
cramenti reuerentiā etiāꝫ illis interdicta eſt
huius ſacri diſpenſatio. Maior tñ requirit
manifeſtatio criminis fornicationis ad hoc
vt euitet fornicator ꝗ ſymonie:aut ſciſma
tis:aut excōicationis ad h vt caueāt hoies
hoc ſacramentū recipe ab eis. Non eni de
bent vitare recipere ſacramentū a fornica-
rio niſi ſit cōuictus ⁊ ꝯdēnatus p rei euidē
tiā.q̄ tanta eſt ꝙ nulla pōt tergiuerſatiōe
celari.ex de coha.cleri.⁊.mulie.c.vlti.⁊.c.ve
ſtra.⁊ ſic intelligit illud decretūꝫ diſt.32.c.
nullus. Nullꝰ miſſam audiat pſbyteri quēꝫ
ſit concubinā indubitant habere. Si autēꝫ
queras vtrum licitū ſit homini hoc ſacrm̄
ſuſcipere a ſacerdote degradato:dico ꝙ nō
nec etiam ab irregulari ſi ſua irregularitas
eſt notoria:nec etiam a ſuſpenſo a ſacerdo
tali offō ſi illa ſuſpenſio notoria eſt:q2 qui
ſcienter ſuſciperet hoc ſacramentū contēne
ret ſententiā eccleſie qđ facere nō lꝫ.h Ric.
verbaliter. ¶ Scđo etiam ꝓbo p auctorita
tes ꝙ nullꝰ debet a publico fornicario ſuſci
pere ſacramētū:ſed magis debet ſtare ſine
ſuſceptione eiuſdēꝫ. Prima auctoritas eſt
Alexā.pape di.32.c. Preter hoc āt.vbi di.
Preter hoc autē precipiēdo mādamus: ꝙ
nullus miſſaꝫ audiat preſbyteri quē ſcit cō-
cubinam indubitanter habere vel ſub itro
ductam mulierē:vnde etiā ſancta ſynodus
hoc caplm̄ ſub excōicatione ſtatuit dicens.
Quicūqꝫ ſacerdotū diaconoꝝ ſubdiacono
rū poſt cōſtitutū bone memorie predeceſſo-
ris noſtri ſancti Leonis pape aut Nicolai
de caſtitate clericoꝝ cōcubinā palā duxit vl
ductā ñ reliqrit ex pte oipotētis dei ⁊ aucto
ritate apoſtoloꝝ pncipum Petri ⁊ Pauli
pcipimꝰ ⁊ oino cōtradicimꝰ:vt miſſam nō
cantet.ſ.pſbyter:nec euangeliū legat.ſ.dia
conus:nec epiſtolā ad miſſam cantet.ſ.ſub-
diaconus nec in preſbyterio cūꝫ his ad di-
uina officia. Qui pſate cōſtitutiōi inobediē
tes fuerint:maneat neqꝫ partē ab eccl'ia ſu
ſcipiant.hec ille. Scđa auctoritas eſt Greg.
pape.lxxxi.diſti.c. Si q ſunt.dicētis. Si qui
ſunt pſbyteri diaconi ſubdiaconi q in crimi
ne publico fornicatiōis iaceāt interdicimus
eis ex parte oipotentis dei ⁊ ſancti Petri
auc̄te introitū eccleſie vſqꝫ dū peniteant ⁊
ſe emēdent. Si q vo in pctō ſuo pſeuerare
maluerint:nullꝰ veſtrū pſumat audire offi
ciū eoꝝ ⁊ miſſas:q2 bñdictio eoꝝ vertit in
maledictionē:⁊ oratio in pctm̄:dicente dño
per ꝓpham. Maledicā inqt maledictiōibꝰ
veſtris.q vo huic ſaluberrimo pcepto obe-
dire noluerint:idolatrie incurrunt teſte Sa
muele:q ait.i.Reg.xv. Peccatū inqt ario-
landi eſt nō obedire:⁊ ſcelus idolatrie non
acqeſcere. Pctm̄ igit paganitatis incurrit
qſqs dū xp̄ianū ſe aſſerit ⁊ ſedi apl'ice obe
dire ꝯtēnit. Tertia auc̄tas ē Greg.noni ex
de coha.cle.⁊ mu.c.q̄ſitū. Queſitū eſt inqt
de clericis in fornicatione ꝓlapſis ſi eoꝝ ſit
offm̄ priuſꝗ penituerit audiendū.veꝝ ⁊ ſi
quēlibet ꝓ mortali peccato ad ſeipſūꝫ con
ſtet eſſe ſuſpenſum:nō dꝫ tñ in diuinis offi-
cijs euitari:q2 quātū ad alios in caſu ꝓpo
ſito ſuſpenſus nō eſt niſi pctm̄ hmōi ſit no
toriū p ſniam ſeu confeſſionē factā in iure:
aut per euidentiā rei que tergiuerſatiōe ali
qua celari non poſſit.h ibi. Quarta deniqꝫ
auc̄tas eſt Inno.3.ex de coha.cle.⁊ mu.c.
vr̄a duxit duotio.vi. Alicubi.n.dr nullꝰ au
diat miſſaꝫ ſacerdotis quē ſcit cōcubinā in-

dubitanter habere. Alibi vero legit̄. Non
poteſt aliquis quātūcūqꝫ polutus ſit diui-
na polluere ſacramenta q̄ purgatoria cūcta
rū cogitationū exiſtūt. qualiſcūqꝫ eni ſacer
dos ſit que ſancta ſunt coinquinari n̄ pñt.
ſumite ergo ab oi ſacerdote myſteria xpi
quia omnia in Chriſti fide purgant̄. Certuꝫ
aliud eſt crimen notoriū aliud occultū: No
toriuꝫ diffinitur: de quo preſbyter canonice
condēnatur. Occultum vero quod ab eccle
ſia tolleratur. Iteꝫ aliud eſt a taliū officijs
abſtinere vt peccandi licētia ceteris aufera
tur ⁊ in huiuſmodi ad penitentie fructū tra
hatur: atqꝫ aliud ſi talium tanq̄ꝫ in fornica
tione iacētiū miniſteria reſpuant̄. Sine du-
bitatione ita teneatis ꝙ a clericis ⁊ a p̄ſby
teris (quaſiq̄ꝫ fornicarijs) q̄ꝫ diu tollerantur:
nec habēt opis euidentiā licite diuina my
ſteria audiātur ⁊ alia recipiant̄ eccl'iaſtica
ſacramēta. h Innocentiꝰ. Ex p̄dicta diſtin
ctione ⁊ auctoritatibus patet quartū genꝰ
hominū vel perſonaꝝ qui debēt omnino a
cōione abſtinere. ¶ Quintū genus hoīum
vel perſonaꝝ qui digne cōicare nō poſſunt
⁊ quibus omnino eſt cōmunio deneganda
ſunt omnes illi q ſunt amentes vel furioſi
Quā veritatē probo per diſtinctionē Tho.
in. iiij. diſt. ix. art. q. v. ꝫ. ⁊ ēt Ricar. i. iiij. diſt.
ix. arti. 2. q. ꝫ. in corpore. q. dicentis. Cū que-
ritur an digne poſſint cōicari amentes ⁊ fu
rioſi. Reſpōdeo ꝙ tales ſunt in triplici ſta-
tu. Quidā enim ſunt amentes qui debilem
mentē habēt ⁊ tn̄ ſunt dociles coꝝ que ad
fidem ⁊ deuotionē ſpectāt: ⁊ talibꝰ Chriſti
corpus negari nō debet. Quidā alij hn̄t lu
cida interualla in quibus dum apparēt di
ſcretionis ⁊ deuotionis ſigna eiſdē dari dꝫ.
Quidā vero alij a natiuitate ⁊ ſemper ſunt
omnino iudicio rationis carentes: ⁊ talibꝰ
dari non debet. Addit ēt Ricar. vbi ſupra
Si furioſus inquit anteq̄ꝫ intraret furiaꝫ h
ſacramētū petijt in debito ſtatu: ſibi poſtea
in furia poteſt dari: niſi forte ꝓbabiliter ti-
meatur ꝙ proijceret vel aliquā aliam irre
uerentiaꝫ faceret ſacramento. h Ric. Addit
tn̄ rationē quare amentibus ⁊ furioſis non
dbeat omnino dari. Ad hoc inquit ꝙ ſacra
mentū digne recipiat̄ exigit oīo vt ipſum
ſuſcipiens diligenter recogitet quid ſit illꝺ
quod accipit: ⁊ ſic reuerenter recipiat. Que
duo cum non inueniantur in predictis pro

pter hoc debet eis ſacramentum denegari.
Ex quā diſtinctiōe etiam patet qntum genꝰ
hoīum vel pſonaꝝ quibus cōio debet de-
negari. ¶ Sextum genus hominum qui di
gne cōmunicare non poſſunt ⁊ quibus cōio
eſt omnino deneganda ſunt oēs illi qui ac
tu vel habitu ſūt aleatores vel luſores: ſeu
q ludūt ad cartas vl' taxillos ⁊ huiuſmoi.
Ubi nota ꝙ aleatores dicunt̄ illi q ludum
alee vel taxilloꝝ in conſuetudineꝫ ducūt: ⁊
inde quaſi ſuam vitam deducūt. tales eniꝫ
cum non ſint in ſtatu ſaluādoꝝ nequaq̄ꝫ cō
municari debent pp multa ⁊ precipue ſm
Raiſi. ꝓpter nouem que in talibꝰ attendū
tur. Primuꝫ eſt deſideriū lucrandi: ecce cu-
piditas q̄ radix eſt oīuꝫ maloꝝ. i. Thi. vlti-
mo. ⁊ de qua Grego. xlvij. diſti. c. bonorum
ait. Bonorū auctori aliter placere nō vale-
mus niſi cupiditatē que radix eſt oīum ma
loꝝ a nobis penitus abſcidamus. Secūdū
eſt voluntas ſpoliandi ꝓximū: ecce rapina
de qua Innocentiꝰ. ꝫ. ex̄ de reſtitu. ſpolia. c.
ſepe contingit. ait. Aleis ⁊ taxillis clerici vel
laici non ludant: nec ludentibꝰ aſſiſtāt: qꝛ
iniuſte detinere non multuꝫ differt quo ad
ſalutem ab eo qꝺ eſt alienum rapere. Ter-
tium eſt vſura maxima. ſ. ix. ꝓ. xi. acquiren-
do: ⁊ nō ſolum in anno vel in menſe ſed in
eadem die: prout habet̄ ex̄ de exceſ. p̄lato. c.
inter dilectos. Quaꝝ eſt multiplicatio men
daciorū ⁊ periurioꝝ ſeu verboꝝ ocioſorum
atqꝫ vanoꝝ. Quintū eſt blaſfemia in deuꝫ
virginē ⁊ ſanctos: ecce hereſis. Sextum eſt
fraus ſiue dolus. Septimū eſt corruptio ꝓ
ximorum confluentiū ⁊ luduꝫ inſpicientiū.
Octauum eſt ſcandalum bonoꝝ virorum:
Nonum ⁊ vltimū eſt cōtemptus ꝓhibitiōis
eccleſiaſtice que intelligit omne illud eſſe ꝓ
hibitum de quo nihil boni ſed totum mali
egredit̄. Adde ſi vis ⁊. io. ꝙ eſt amiſſio tem
poris ⁊ bonoꝝ: que in illo tempore facere te
nebantur. concordat Hoſtien. cum Ray. ⁊
addit alia ſeptem que ſunt. Furtum qꝛ lu
ſores frequent̄ inopia vrgente diſcant fura
ri. Item violētia aliquotiens eni ad hoc vt
aliquis laudat violēter detinere. Itē crimē
falſi qꝺ cōmittit̄ in falſis taxillis faciēdis ⁊
ex certa ſcia cōmodandis ſiue locādis. Itē
homicidiū: quia de ludo veniunt ad vba:
ex his ad verbera: tandē ad homicidia: ecce
immiſericordia homicidia qbus iudex ex offō

ſuo occurrere dꝫ. Item fraus ⁊ deceptio qꝛ
qui melius ſit decipere melius credit ludere
Itē adulatio vn̄ dicūt hoies pulcher ⁊ bo
nus luſor eſt dn̄s meus. Item turpis ⁊ iho
neſta vita pp predicta peccata que ex ludo
cōiter ꝓueniunt: tales cōicari prohibentur.
Proinde de pe. di. v. ille. i. fine di. Cohibe
at ſe ꝓpterea ab oibus ludis atqꝫ ſpectacu
lis ſcl'i q p̄fatā vult ꝯſequi grām remiſſio-
nis. h ibi. Ex quibꝰ ēt pꝫ ſextum genꝰ oium
quibus cōio dari nec dꝫ. Septimum genus
hoīum ſeu pſonaꝝ q digne cōicare nō pn̄t
et quibus cōio dꝫ oīno denegari ſunt oēs
pueri nō adulti q diſcretione carēt. Quam
veritatē ꝓbo ſolū p diſtinctionē Alexā. de
ales in. iiij. i tractatu de eucharıſtia. di. Cū
querit̄ an pueris debeat cōio dari. Rn̄deo
ꝙ in pueris tria ꝯſiderāda ſunt. vꝫ etas: di
ſcretio: atqꝫ deuotio. Primū dꝫ conſiderari
etas: ꝙ. ſ. puer vel puella habeat ad minus
x. vel. xij. ānos: qꝛ cōiter diſcretio i his ānis
hꝫ. Scdm qꝺ dꝫ conſiderari in pueris eſt di
ſcretio: ꝙ. ſ. ſciant diſcernere cibū ſpiritualē
i. ſacrm̄ a cibo corporali: non tn̄ ꝙ puer tūc
dꝫ habere diſcretionem: quando eſt doli ca
pax: ſicut dicit glo. in. c. oīs. ex̄ de peni. ⁊ re.
ſup verbo ānos diſcretionis. Doli capax ē
qn̄ mortaliter peccare pōt: qꝺ pōt euenire
in. viij. vij. vi. vl'. v. ānis. ſm Hoſti. ſicut etiā
euenit puero. v. ānoꝝ quē diabolus extrare
rit a brachijs pr̄is: ſicut recitat Greg. in. iiij.
dialo. Et iſup ex̄ de delic. pue. c. ꝑuis. gran-
diuſculis di in tex. ⁊ in gl. ꝙ in p̄dcā etate
peccare pn̄t ⁊ eſſe doli capaces. ⁊ iō tūc cū
ſic diſcernūt ⁊ venenū peccati committunt
inducēdi ſunt ad cōionē: vt remedium ſu-
mant ꝯ morbum peccati: qꝛ de ꝯſe. di. vij. c.
Ante bn̄dictionē. Ambro. ait. Quicūqꝫ mā
ducauerit hoc corpus fiet ei remiſſio pctōꝝ
glo. ſ. venialiū ⁊ mortaliū oblitoꝝ. Si antē
puer nō hꝫ iudiciū in predictis ānis diſcer
nendi inter ſacrm̄ ⁊ panē materialē neq̄ꝫ
cōicari dꝫ nec ad cōionem induci. Contra h
tn̄ qdam greci faciunt: qui irrationabiliter
etiam pueros ſine diſcretione cōicāt. prout
dicit Tho. in. iiij. di. ix. ar. v. q. iiij. Et ēt Dio
ni. 2. c. de eccleſiaſtica ierar. dicit ꝙ baptizaꝺ
dari debꝫ ſacra cōio: vbi ipe intelligit ſoluꝫ
de baptizatis adultis: nec obſtat illꝺ Io. vi.
Niſi māducaueritis ⁊c. qꝛ ſm Aug. ad Bo

niſa. papā. Tunc vnuſqſqꝫ fideliſſime cor-
pis ⁊ ſanguinis Chriſti ſpūaliter fit pticeps
qn̄ in baptiſmo mēbꝝ efficitur corpis xpi.
¶ Tertium qꝺ dꝫ conſiderari in pueris eſt
deuotio mentis: qꝛ. n. corpus Chriſti deuo-
ta ⁊ inflammata mēte aſſumi debet: ideo ſi
puer careat hac deuotione etiā ſi haberent
etatē ⁊ diſcretionē: non debet eis cōio dari.
Ex qbus collige ꝙ ſi pueri carēt vno trium
predictoꝝ: vꝫ aut etate: aut diſcretione: aut
deuotiōe: cōicari nō debēt. Et ſic pꝫ ex p̄di-
ctis ſeptimuꝫ genꝰ pſonaꝝ qbus cōio non
dꝫ dari. Octauū genus hoīuꝫ vel pſonarū
qui digne cōicari nō poſſunt: ⁊ qbꝰ cōio eſt
oīno deneganda ſunt oēs corizantes ſeu ro
rizatrices. Quam veritatē probo p Alex. de
ales in. iiij. di. xvi. di. Cuꝫ queritur an corea
trices debeāt cōicari. Rn̄deo ꝙ inter corea-
trices triplex eſt differentia. Quedam enim
ſunt quibus ex vſu eaꝝ inoteſcunt malitia
que inde ꝓueniunt vel ꝓpria induſtria vel
expiēntia vel conſcia vel p̄dicatione: ⁊ tamē
exercitium hmōi in ꝯſuetudine hn̄t: ⁊ cū ſu
is geſtibus ⁊ cantibꝰ ſe ⁊ alios ad ꝯcupiſcē
tiā ſui vel alioꝝ libidinem ꝓuocant: ⁊ tales
dū in voluntate ⁊ ꝓpoſito hmōi exercendi
peccata intentione pſeuerāt non debent ad
ſacrā cōionem accedere: qꝛ dū ſibi ⁊ alijs la
queos peccati mortalis voluntarie parāt: ⁊
mortal'r peccāt ⁊ i mortali culpa iugiter exi
ſtūt. Quedaꝫ vero alie ſunt: q̄ raro ⁊ quaſi
inuite ſe imiſcent ſupradictis coreis: ⁊ d ta
libus nec audeo diffinire ꝙ peccēt mortal'r
nec illas aſſecurare a pctō mortali: cū inge
rat̄ ſe piculo aſſiſtendi ⁊ aſſociādi eas que
ꝓuocāt alios ad libidineꝫ. Nam vt di Ec-
cleſi. ꝫ. Qui amat piculum peribit in illo. Si
talibus tn̄ ꝯſcia dictaret ꝙ non irent ad p̄-
dictas coreas pro eo: ꝙ valde ſunt prone
ad ꝯſenſum libidinis ex aſpectu iuuenum:
ſi tunc irent mortal'r peccarent: qꝛ cōtra cō
ſciam ad notabile periculum ſue dānatōis
ſe exponerent. pp qꝺ. xxviij. q. i. c. oēs. §. ex
his. Et ex̄ de reſti. ſpo. c. litteras. di. Q ē qꝺ
fit contra conſciam edificat ad gehennam.
Quedā alie ſunt deniqꝫ que ignorātes peri
culum ex tali ludo alicui ꝓuenire: ⁊ ex pura
intentione ſolum cauſa alicuius ſolatij vel
recreatiōis ludunt ⁊ tales excuſant̄ a pctō
mortali niſi forte talē ludum ſeu coreas du

cant in ↄtinuā ↄſuetudinē corizando. ſ.i oi
ſolemnitate ⁊ feſto iugiter per totū diem q̄ꝛ
tunc mortaliter peccant reſpectu ↄtemptus
cum ibi cōiter non deficiat peccatū veniale
reſpectu perditionis tanti tp̄is quod debe-
bat expendi in redemptoris gloriã. Quod
ↄfirmans Aug. xxv. di. c. vnum orarium. §.
criminis. ait. Nullum peccatũ eſt adeo ve
niale quod nō fiat criminale dū placet. gl.
i. per continuum conſenſum. Preterea de
tali materia ⁊ lōga cōſuetudine. viij. diſt. c.
mala di. Mala ↄſuetudo nō minus q̄ꝫ pni-
cioſa corruptela vitāda ē. Pretermitto ꝙ
hodie quaſi oēs exercent has coreas reſpe
ctu libidinis aut mundane vanitatis: pp̄ qđ
iudico quaſi impoſſibile ꝙ hodiernis tp̄ibꝰ
quis vadat ad tales coreas ⁊ non mortalit̄
peccet: precipue cū Hieronymus in quadā
omelia dicat. Non credo viro ſi dicit ſe ille-
ſum euaſiſſe a ſpectaculis talium: cum Da-
uid electus a dn̄o et co: ꝙ vidit Berſabee
lauantem ſe ad libidinem prouocatus ſit.
Et Bernar. dicit. Cum mulieribus ⁊ iuueni
bus diu conuerſari ⁊ non peccare maiꝰ mi
raculum eſt q̄ꝫ mortuos ſuſcitare. h Alex. fi-
naliter ex predictis etiam patet octauū ge-
nus hoium ſeu perſonaꝝ quibus ſacr̄m ē
omnino denegandū. ¶ Nonū genus homi
nū ſeu pſonaꝝ qui digne cōicari nō pñt ſeu
quibus cōio eſt oio denegāda ſunt oēs pre
cipue vſurarij publici qui aliorum bona in-
iuſte vſurpauerunt. Ratiō quare non debēt
cōicari eſt: q̄ꝛ excōicati ſunt a iure ſicut cōit̄
notū eſt. Et ideo in ſumma confe. li. 2. ti. 2. q.
xlvij. di. ꝙ ſacerdotes ⁊ curati circa vſurari
os ſe debent habere reſpectu iuſtitie q̄ꝫtum
ad tria. Primo non debent eos recip̄e ad
cōionē altaris: Secundo non debent recip̄e
eoꝝ oblationē ne reddant eos impenitētes
Tertio non debent eos admittere ſi in hoc
peccato deceſſerint ad xp̄ianam ſepulturã
Ultra tamē predicta dico ꝙ tales nō ſunt
communicandi. ⁊ ratio eſt: quia eorum ↄfeſ
ſio ⁊ penitentia ſine male ablatorum ſatiſfa
tione falſa eſt. di. Aug. xiiij. q. vi. c. ſi res in-
quit. Si res aliena per quā peccatū ē reddi
pōt ⁊ non redditur penitentia non agit̄: ſed
ſimulatur: ꝙ ſi veraciter agitur non remittit̄
peccatum niſi reſtituatur ablatum. Petrus
autem de taren. in iiij. di. ix. art. 3. dicit. ꝙ nō

tantum vſurarius communicare non dꝫ: ſꝫ
nec etiam interdictus ⁊ ſuſpenſus: ⁊ etiam
iuſte excōicatus: cuius ratio eſt: q̄ꝛ in talibꝰ
eſt defectus rei ſignificate. ſ. vnitatis corp̄is
miſtici. Excōmunicatus autem iniuſte q̄ꝫuis
non ſit indignus accedere ad h ſacr̄m: tam̄
pp̄ obedientiã eccleſie debet humiliter ab-
ſtinere. Ex predictis etiam patet nonũ ge
nus hominum cui non debet dari cōio. De
cimum genus perſonaꝝ ſeu hoium qui di-
gne cōicare non poſſunt ſeu quibus cōio ē
deneganda. ſunt oēs ſe ornātes mala ⁊ cor
rupta intentione: prout ſunt precipue mulie
res que impudice ⁊ inhoneſte ſe ornant cri
nibus coloribus veſtibus curioſis ⁊ hmōi
nō vt deo vel ſuis maritis in bono placeāt
neqꝫ vt ſtatus ſui ↄdecentiã manu teneāt
ſed magis vt alios prouocent ad libidinem
⁊ ad ſui complacentiā vel concupiſcentiam
Et ſi inde ēt aliquod malum non ſequeret̄:
tñ q̄ꝛ ſibi ⁊ alijs offenſionis laqueos parāt
ad ſacram cōionem accedere non debent.
Nota tamen ꝙ talis mulier tripliciter i ſuo
ornatu mortaliter peccare pōt ſm̄ Alex. de
ales in. 2. Primo qñ portat talia ornamēta
etiam ſi eſſent ſuo ſtatui condecentia reſpe
ctu vane glorie: nam ſi tantum ei placet illa
gloria ⁊ fama: ꝙ pro ipſa habenda non cu-
raret in mente ſua facere contra diuina ⁊ ec
cleſiaſtica precepta licet actualiter non face
ret ſemper mortaliter peccaret. ¶ Scđo etiā
qñ perſona ornat ſe reſpectu prouocādi ali
os ⁊ ſe ad libidinē: dato ꝙ nullus aliꝰ actꝰ
ſequeretur etiam mortaliter peccat. ¶ Ter
tio qñ mulier etiam non haberet duo predi
cta. Si videret tamen aut crederet aliter ſci
ret vel intelligeret ꝙ pro ſuis vanis ⁊ ſup-
fluis ornamētis aliqui ſcandalizarent̄ ſeu in
ruinā mortalis peccati inciderēt: ipſa morta
liter peccaret. q̄ꝛ ſi di ad Ro. 3. Non ſunt fa
cienda mala vt veniant bona: a fortiori nō
ſunt facienda mala vt ſequantur mala. pre
termitto ſuperbiam quam tales cōiter ha-
bent cum ſtudeant totis viribus velle in ta
libus ornamentis omnes alias mulieres ſu
perare: pp̄ quod ſancta ſinodus. 21. q. iiij. c.
i. ait. Omne quippe quod non pp̄ter neceſ
ſitatem ſuam: ſed propter vetuſtatem acci-
pitur elatiōis habet calumniā: quēadmodū
magnus ait Baſilius. hec ille. Ex quibus ēt

patet decimum genus hominū cui cōio ē đ
negāda. Undecimū genꝰ hoiũ ſeu pſonaꝝ
qui digne cōicare nō pñt: ſeu quibus cōio
eſt deneganda ſunt oes cōcubine ſeu mere
trices: que actualiter cū ↄcubinarijs ſe ſup
ponunt ſeu in coꝝ domo habitāt: de quibꝰ
Auguſtinꝰ. 23. q. iiij. c. Meretrices ait. Mere
trices ⁊ ad meretrices accedere: ⁊ eas tene
re. prohibet dominus: quarum publice ve-
nalis eſt turpitudo. Et ratio quare talibus
ſic ſtantibꝰ non debet cōmunio dari eſt ſm̄
Thomā. in. iiij. diſtin. ix. articu. iij. q. v. quia
ad hoc ꝙ aliquis digne cōmunicet oꝫ ꝙ ha
beat duo. ¶ Primum eſt vt Chriſto cōiun
gatur per amorem: quod talis nequaq̄ꝫ ha
bere poteſt: cum amorem dederit cōcubina
rio ſuo. Propter quod Hieronimus. 32. q.
iiij. c. In eo fornicantur. ait. Hoc vnum ſcio
ꝙ qui poſt fidē Chriſti fornicatur violat tē
plum ⁊ amorem dei. ¶ Scđm eſt vt mens
cōmunicantis feratur in actu ad diuina: vñ
ſacerdos monet populum corda ſurſũ ad
dominũ leuare: quod nequaq̄ꝫ talis facere
poteſt: quia per peccatum carnale mens hu
mana deprimitur vt ad ſup̄na ferri nō poſ
ſit. Sꝫ ponatur caſus ecce ꝙ aliquis ciuis
tenuit in domo vnam concubinam. nunc
vero deliberat eā amplius nō cognoſcere.
di. Ego volo eam tenere in domo ſicut ſo-
rorem: ⁊ ſic eſt vere intentio ſua: nūquid ta
li ⁊ etiā predicte mulieri debꝫ cōmunio da
ri. Reſpondeo ꝙ non etiam corā ſi quiſqꝫ
haberet illam bonam voluntatem quã ha
buit Magdalena in ſua cōuerſione: niſi ad
inuicem prius ſeparentur. ⁊ hoc duplici re-
ſpectu. Primo reſpectu mali exempli: nam
perſone que preterito cognouerunt tēpore
ꝙ ſimul ſtantes ambo peccauerunt cū non
videant ſecreta cordis: iudicabūt ſicut p̄mo
ꝙ ſimul peccent: ⁊ ſic erunt in cōtinuo ſcan
dalo qđ oino remouere oportet per ſepara
tionē vtriuſqꝫ ad h ꝙ digne quilibet ipſorū
ſacramentū recipere debeat: propterea ſal-
uator Luc. 12. ait. Sit lumbi veſtri pre. ⁊ lu.
ar. in m. v. Quod exponens Greg. in ome-
lia ait. Lumbos n. precin. cum car. lu. per cō
ti. coar. ⁊ luc. quippe ar. in ma. te. Cum per
bona opera. p. noſtris lu. exempla mon. Et
Matth. v. ēt ſaluator ait: Sic luc. lux ve. co.
ho. vt vi. bo. v. o. ⁊ g. p. v. qui in celis eſt. Et
apoſtolus. 2. corin. viij. ait. Prouidemꝰ eni

bona nō ſo. co. đ. ſed etiã coram omnibus
hominibus. ¶ Scđo non debet talibus cō
munio dari reſpectu periculi: ſi tales ad in
uicē ſtant nec ſeparantur lꝫ habeant bonā
voluntatem: quia maximum periculum eis
imminet ne redeant iterum vbi ſupra. i. ad
primas noctes. Sic carbo iam extinctus ſi
ponatur apud carbonem accenſũ: neceſſe
eſt ꝙ iterũ reaccēdatur: ſic talibus oportet
ꝙ ſimilis caſus adueniat. Et ideo velle te-
nere talē in domo eſt proprie tēptare deũ:
cū nec ēt ſancti in hac vita hoc facere cōfi-
derent. Proinde extra đ cohabita: clerico.
⁊ mulie. c. Inhibendũ. eccleſia precipit. di.
Inhibendum eſt vt nullus ſacerdos femi
nas đ quibus mala ſuſpitio poteſt eſſe reti
neat: ſed neqꝫ illas quas canones cōcedūt
matrem amitam ⁊ ſororem: quia inſtigāte
diabolo etiam in illis ſcelus perpetratū re-
peritur: aut etiam in eorundem pediſſequis
Sed ſi quas de his neceſſitatẽ habuerint
presbyteri habeant in vico: aut in villa do-
mũ longe a ſua conuerſione: ⁊ ibi eis que
ſunt neceſſaria ſubminiſtrētur. hec ibi. No
li ergo o curate cōionem talibus dare: etiā
ſi iurent ſe abſtinere: quia ſi ſic dabis tu cū
illis etiam mortaliter peccabis. Et hoc pre-
ſuppoſito publico ſcandalo. Ex predictis
igitur patet vndecimũ genus hominū qui
bus cōmunio eſt denegāda. ¶ Duodecimū
⁊ vltimum genus hominum ſeu perſonarū
qui digne cōmunicare nō poſſunt: ſunt viri
⁊ mulieres qui ante debitã ſacramenti ſu
ſceptionem matrimoniali coitu vſi ſunt.
Quam veritatem probo per diſtinc. Tho. i
iij. parte ſumme. q. lxxx. ⁊ᵃ etiam ſententialr̄
in. iiij. diſtin. ix. articu. 2. q. iiij. di. Cum queri
tur vtrum actus coitus matrimonialis cō-
munionem impediat. Reſpōdeo ꝙ ad hoc
vt homo digne ad ſacramentū accedat tria
requiruntur. Primo requiritur munditia
conſcientie: que non niſi per peccatum mor
tale tollitur: Scđo requiritur eleuatio men
tis ad deum per actualem deuotionē: ⁊ hoc
interdum ſine peccato amittitur vt per men
tis hebitudinem vel occupationem aut eua
gationem. Tertio requiritur munditia cor-
poralis vnde celebrantes vel etiā tractan-
tes aliquod ſacramētū pp̄ reuerētiā lauāt
manꝰ. Itaqꝫ p̄mo ⁊ p̄ncipalr̄ pctm̄ ipedit.
Secūdo indeuotio ſeu hebitudo mentis.

Tertio corꝑalis immunditia. Hec autē tria
quādoqȝ occurrunt in coytu matrimoniali:
quādoqȝ duo: q̄nqȝ vnū tm̄. Et ſm̄ hoc ꝑ-
ſona magis vel minꝰ a cōione impedit: ⁊ iō
eſt diſtinguēdū. Nā ſi coytus cōiugalis fit
ſine peccato: vtputa q2 fit cā prolis generā
de vel cauſa reddendi debitū: cōionem nō
impedit. niſi forte ꝓꝑ immundiciā corpora
lez: ſed magis ꝓꝑ notabilē mētis diſtractio
nem habitudinē vel indeuotionē. In tali
tn̄ caſu relinquēdi erūt ſm̄ Grego. ſuo iudi
cio. Si vero in coniugali coytu prednata eſt
voluptas ⁊ libido ꝓhiberi debent ab hoc
ſacro. Que ſimul duo cōfirmat Grego. 33.
q. iiij. c. vir cū ꝓpria. di. Nec hoc dicētes ꝺ
coytu culpā putamꝰ eſſe cōiugiū: ſȝ q2 ipſa
licita admixtio coniugis ſine voluptate car
nis fieri nō pōt: ⁊ voluptas ipa ſine culpa
eē nullatenꝰ pōt: nō eni ꝺ adulterio vel for
nicatiōe: ſed de legitimo matrimonio ſuſce
ptus erat qui dicebat. Ecce eni in iniqtati-
bus cōceptus ſum. Oportet itaqȝ legitimā
carnis eſſe copulā: vt ſit cā prolis nō volup
tatis: ⁊ carnis cōmixtio creandoꝝ liberoꝝ
ſit gratia nō vitioꝝ ſatiſfactio. Si quis ve
ro cū ſua cōiuge nō cupidine voluptatis ra
ptus: ſȝ ſolūmodo creandoꝝ liberoꝝ gratia
vtitur: iſte ꝓfecto de ſumendo dn̄ici corpo-
ris ſanguiniſqȝ miſterio ſuo ē iudicio relin
quēdꝰ: q2 a nobis prohiberi nō debet chri-
ſti corpꝰ accipe̅ q in igne poſitus neſcit ar
dere. Cū vero nō amor ꝓcreande ꝓlis: ſȝ
voluptas dn̄atur in opere cōmixtionis ha-
beant etiā cōiuges de cōmixtione quod de
fleāt. glo. q2. ſ. a cōione abſtinere debēt hoc
Greg. Oia ſupradicta cōfirmat Alex. i. iiij.
ſententiaꝝ. di. 32. Addens ꝙ exigēs infirmi
tate ductus ſeu fragilitate lȝ moneri debe
ant ne ad ſacrm̄ accedāt: ſi tn̄ oibus modis
ex deuotione ſe ingerit nō ē ꝓhibendꝰ: glo.
etiā. c. ois hō. de cō. di. 2. di. ꝙ illꝺ qꝺ dr̄ ibi
de abſtinēdo ab vxore ꝑ tres quattuor vel
quinqȝ vel ſex dies ante cōionem: conſiliū
eſt nō preceptū: ⁊ hoc ꝑ ſupradictū ca. vir
cū ꝓpria. Sed certe ſaniꝰ iudico ꝙ ante cō
munionē quiſqȝ ſaltē per tres vel quattuor
dies a coitu matrimōiali abſtineat: vt mēs
magis deuota ⁊ eleuata ad tantū ſacramē
tū poſſit inueniri. Sic eni conciliū eliberta
nū cōſuluit de cōſe. di. 2. c. omnis hō. dicēs.
Omnis homo ad ſacram cōmunionē acce

dens a propria vxore abſtinere dȝ tribus
vel quattuor diebꝰ aut quinqȝ ſex vel ſeptē
Mꝺ expſſius ſignificans Hiero. 33. q. iiij. ca.
ſciatis. ait. Sciatis fratres kmi: quoniā qui
cūqȝ vxori debitū reddit vacare nō poteſt
orōni: nec de carnibus agni comedere debȝ
q2 ſi panes propoſitiōis ab his qui vxores
ſuas tetigerāt comedi nō poterāt. q̄nto ma-
gis panis ille qui ꝺ celo deſcēdit nō pōt ab
his q ꝯiugalibus paulo ante adheſere cō-
plexibus immolari atqȝ cōtingi. Nō ꝙ nu-
ptias cōdēnemus: ſȝ eo tempe quo carnes
agni. i. chriſti māducaturi ſumus vacare a
carnalibus opibus debeamus. hec Hiero.
Alex. aūt vbi ſup̄ addit ꝙ ſi alē cōiugū in
ueniat debitū reddere coactꝰ: ⁊ nō expcte-
re: illi ſoli vr̄ cōcedenda cōmunio: eo ꝙ ini-
tus debitū reddidit: alteri ꝟo nō reſpectu
indeuotiōis mentis: q2 ſpōte extorquet debi
tum: q̄n non eſt extorquendū. Conſtat eni ȝ
ꝙ alter illo tempe reddere debuit: ſi ꝓbabi
liter de alterius incōtinentia timuit impudi
cus tn̄ valde apparet ⁊ indeuotus qui ſal-
tem ꝑ aliqꝺ tēpus ante ſuſceptionē ſacra
menti a coytu nō abſtinet: poſt factā aūt cō
munionē ſm̄ Alexā. nō licet eo die debitū
exigere nec reddere: niſi cū difficultate: qꝺ
tn̄ ſi fieret reſpectu generande ꝓlis vel fra
gilitatis dicit nō eſſe mortale. Ego aūt cre-
do ꝙ anima hoc agens male ſe haberet ⁊
diuina gratia arida remaneret ob tantā ir
reuerentiā cū propter deuotionē ⁊ reueren
tiam tanti ſacramenti non ſolum a tali im-
munditia: ſed ēt a materiali cibo q̄ntū cōmo
de fieri poſſet abſtinere deberēt. ꝓut habet
expſſe tex. de cōſecra. di. 2. c. tribus gradibꝰ.
Et ſic ex predictis ēt patet. ix. genus homi-
nū cui non debet cōmunio dari. Adde inſu
per ſm̄ Tho. in. iiij. diſtin. ix. ar. v. q. 3. ꝙ etiā
nō debet dari ſacramentū demoniacis: ma
xime ſi cōſtat ꝙ pro aliquo crimine a demo
ne torqueantur. Si aūt cōſtat oppoſitū: nō
eſt eis cōmunio denegāda: Adde inſup ꝙ
ēt hiſtriōibꝰ vel ioculatoribꝰ notorijs ⁊ ma
niſeſte infamibꝰ cōmunio nō debet dari ni
ſi totaliter ad deū cōuertant dicēte Cipria
no de cōſe. di. 2. c. Pro dilectiōe inquit tua
cōſulendū me exiſtimaſti frater kme: quod
mihi videat ꝺ hiſtrione ⁊ mago illo q apꝺ
vos ꝯſtitutus adhuc in arti ſue dedecore ꝑ
ſeuerat: ⁊ magiſter ⁊ doctor nō erudiendoꝝ

ſed perdēdoꝝ puerorū id quod male diſcit
ceteris inſinuat: an talibꝰ ſacra cōmunio cū
ceteris xpianis debeat dari aut nobiſcū de-
beat cōmunicare. Puto nec maieſtati diui-
ne nec euangelice diſcipline cōgruere: vt pu
dor ⁊ honor eccleſie tam turpi ⁊ infami ꝯta
gione fedetur. Ex predictis oibꝰ pȝ: qualiter
ſunt. xij. genera perſonaꝝ quibꝰ dominicū ſa
cramētum eſt denegandum: ⁊ per ꝯn̄s patet
tertia cōcluſio de realitate dominici ſacra-
menti que dicitur ſpecialitatis. Et inſuꝑ pȝ
ſeptima excellentia realitatis. Rogemꝰ ergo
oēs deuoto corde beatiſſimam trinitatē pa
trē. vȝ filiū ⁊ ſpiritū. ſ. vt nobis oibus in pre
ſenti vita concedat pure ⁊ ſimpliciter crede-
re veritatē dn̄ici ſacramenti: necnō ⁊ ipſum
dominicū ſacramentū digne ⁊ reuerenter ꝓ
ut debitū eſt ſuſcipere. Cui ſemꝑ ſit ois ho-
nor laus ⁊ gloria ꝑ eterna ⁊ immortalia ſe-
cula ſeculoꝝ. Amen. ¶ Baruthi oppidū qꝺ
quōdā multo maius fuiſſe ipſa ruina docet
Miraculū grande quod ſuꝑioribꝰ ānis hoc
eſt. icccclvi. anno ꝯtingit nō poſſū nō referre
Preſertim ꝙ idem ꝑ noſtri ordinis fratres
dn̄s operari dignatus ſit. Cū itaqȝ veniſſet
iſtuc ex africa Barbarus quidā artis magi-
ce gnarus: ſaracenū apud locū fratꝝ nr̄orū
habitantē conueniēs. Si vis inquit docebo
te quomō poſſis paruo labore locuplex ꝑꝑe
tuo effici. Cui auri cupidiſſimꝰ ille reſpōdit.
Equidē hoc maiorē immodū cupio ⁊ vt me
edoceas flagito. Dicit ei barbarus. In pene
trabilibus domꝰ tue ꝑmagnus latet theſau
rus: cuius ſi me participē eſſe velis monſtra
bo tibi locū vbi effodias: Nec moratur. poſt
hoc ſaracenus quin magū continuo in do-
mum ſuā inducens. Iubet locū oſtendi ſibi
quē cū ille deſignaſſet: ꝓtinus accito piſtore
quidā vicino ſuo ⁊ amico atqȝ vxore humū
exhaurire icipiūt. Cūqȝ terrā vigīti fere cubi
tis deffodiſſent repente exiliēs ignis fumuſ
qȝ teterrimus fodiētes q̄ꝓrimū ad ſe rapit
cōuoluitqȝ miſeros: ſuffocatqȝ viuentes. At
qȝ exundās in omnē vicinā fumus: mox po-
pulū ad huius rei ſpectaculū conuenire cō-
pellit. Qui digeſto exinde paululū fumo do
mū ingrediūtur deſpicienteſqȝ in locū ꝺfoſ
ſum pre altitudine fouee ⁊ fumi atra caligi-
ne: nihil oino videre queunt: ſed audiūt cun
cti veluti increpitanti frixorio defunctoꝝ cor
pora aſſari: que formidantibus ceteris ꝺ fo-

uea eximeꝫ vnus eorū intrepide temerarius
confido inquit me a propheta nullo iuuari.
Proinde ſuccinctū me funibus demittite.
Nec mora circum ligatū hmōi funibus de
mittūt in foueam. Virqȝ iam medius deſcē
derat cum protinus clamitare incipit. di. Exi
mite me hinc eximite: quoniam totus incen-
do: ſubtrahenteſqȝ eū reperiunt cruribꝰ ac
pedibꝰ exuſtū: adeo quidē vt nec vſqȝ i hūc
diē vno pede curari potuerit. Unde ⁊ nunc
vulgo pes vſtus vocaꝫ ab omnibus. Ceteꝝ
ſaracenoꝝ cadi hoc eſt eorū preſul rē hanc
ſic obtigiſſe conſpiciens ⁊ ſarracenoꝝ nemi
nē poſt hac eſſe qui hāc foueam ingredi au
deat. Tandem ad noſtri ordinis fratres au
diente populo ſic ait di. Nunc ⁊ vos qui xp̄
fidem oibus ſanctiorem putatis aggredimi
ni. vt in huiꝰ ꝓphete veſtri nomine iſta mor
tuoꝝ cadauera educatis. Cui ex fratribꝰ no-
ſtris Marchus laudenſ ⁊ Leonardus fauē
tinus cōtinuo reſpondent. In nomine chri-
ſti prophete ⁊ dei noſtri hec ⁊ maiora aggre
di non dubitamꝰ. Licet ⁊ ſi quicq̄ž norū acci
det id magis propter noſtra peccata q̄ȝ chri
ſti fidem veriſſimā obueniſſe credendum ſit.
Ecce inq̄ž preſto ſumꝰ vt in chriſti fide ac vir
tute iſta defūctoꝝ corꝑa exhumamꝰ. Poſt
hoc cuncto populo rem hanc ſpectante ſub-
miſſa ſcala ⁊ ſignantes ſe ſigno crucis i de-
foſſum locum quē aqua beneditionis aſper
ſerant citius deſcendūt accenſo lumine. Et
ecce fouea i qua prius ardens flāma exala
bat chriſti virtute quaſi vēto roris flante cō
preſſa flamma refrigerata eſt Proinde fra
tres hi ſine vlla ignis fumiue moleſtia ligāt
funibus ꝺfunctoꝝ pedes ⁊ per gradus ſca-
le aſcendentes cunctis admirantibus atqȝ
ſtupentibus nō tamen ad chriſti fidem con
uertētibus heſerūt corpora que ⁊ in mediū
afferentes petunt vt huius rei geſte grā li-
ceat eiſ de chriſti fide diſſerē ꝙ renuentes at
qȝ prohibētes Cadi velati rem prophanaȝ
atqȝ nephariā. Iſti hoc ingēti ꝑacto mira-
culo domū reuerſi ſunt. Illi in ſua ꝑdita fi
de obdurati ꝑmanētes defunctorū funera
curauere. Sicut hec oia accepi a mercatori
bus venetianis: qui rei huic dum gereretur
intererant. Et quidem ab hac domo i qua
tāti prodigiū res extitit. Quadraginta pene
paſſuū via eſt ad locū fratrū noſtrorū qui
ſancti Saluatoris titulo ꝑnotaꝫ, ea videlȝ

cauſa ꝙ fuerit quondā vulgatū illud maximū miraculum crucifixi lignei cuius ex latere a Judeis per illuſionē fidei noſtre truculātiſſime pungeret̃. totū ſanguinis profluxerit ꝙ plurima ſubiecta vaſa ex eo repleta ſint Et hanc quoqȝ iuxta vrbem monſtratur locus in ꝗ beatiſſimus Georgius martyr lancea draconē trāſfixit a quo niſi modo regis filiam: ſed oēm prorſus ciuitatem liberauit ab illius voraciſſima calamitate.

¶ Feria ſexta in paraſceue ſeu in die veneris ſancta de octaua excellētia ipſius ſacratiſſime fidei: que dicitur excellentia paſſibilitatis.

Et inclinato

capite tradidit ſpm̄. Scribuntur hec verba Joan. xix. c. ⁊ i paſſiōe occurrētis ferie. Poſtꝗ̄ Amātiſſimi cines ſuperioribus diebus ſufficiēter vt vidiſtis ſeptimā excellentiā de ſacratiſſima fide ꝗ dicta fuit excellētia realitatis declaraui. Reſtat vt in preſenti feria mortis ⁊ paſſionis ſaluatoris dn̄i noſtri Jeſu xp̄i ſingulariter repreſētatiua: octauā excellentiam ſacratiſſime fidei: que dicitur excellentia paſſibilitatis ſpecialiter declaremꝰ in qua ſinglariter myſteria ſacratiſſime paſſionis ad memoriam noſtram reuocabimꝰ. Sine cuius memoria omnis noſtra redemptio per chriſti mortem facta nobis penitus inutilis eſſet ad ſalutē: ꝙ ā tantum paſſionis atqȝ redemptionis myſterium de neceſſitate ſalutis quiſqȝ teneatur ⁊ debeat preſertim hodierna die ad memoriam ſui cordis reducere ⁊ reuocare tripliciter demonſtro. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo demonſtro auctoritate paſcaſij ꝺ conſecratione diſtin. ſecunda capi. Iteratur quotidie: dicens Licet chriſtus ſemel paſſus in carne ꝑ vnā eandemqȝ mortis paſſionem ſemel ſaluauerit totū mundum: ex qua morte reſurgens ad vitam mors ei vltra non dominabitur. tamen hoc ideo fecit: vt memoriam de ipſo haberemus. Quapropter ſemper mors chriſti eſt per ſeculi vitam poſteris nuncianda ⁊ memoranda: vt diſcant quā charitate dilexit ſuos qui pro eis mori dignatus eſt. Cui omnes vicem debemus rependere charitatis: quia ad hoc nos prior dilexit cuȝ eſſemꝰ gehenne filij vt diligeremus eū a morte iam liberati. hec ille. Accipe queſo ⁊ aliā auctoritatem Auguſti. de conſecratione diſtin. ſecunda capi. Semel chriſtus mortuus eſt pro nobis iuſtus ꝓ iniuſtis: ⁊ ſcimus ⁊ certū habemus ⁊ ſpe immobili retinemꝰ: quia chriſtus reſurgens ex mortuis iam non moritur mors illi vltra nō dominabit: tamen ne obliuiſcamur vnꝗ̄ quod ſemel factum eſt ⁊ in memoria noſtra omni āno fit: ideo paſca celebratur: vnde anniuerſaria recordatio diei huius repreſentat nobis quod olim factum eſt: ⁊ ſic nos admonitos facit tanꝗ̄ videamus preſentem dominum in cruce. hec ille. ¶ Secundo etiā demonſtro vnica ratione videlȝ proprietatis. ꝙ ſcilicȝ neceſſe eſt cuilibet preſertim hodie mortem ⁊ paſſionem domini noſtri ad memoriā reducere. Fundamentum huius rationis ponit philoſophus in libro de proprietatibus rerū dicens. Ubi deſunt ſubſtātie: deſunt ⁊ earū ꝓprietates: patet hec regula. Si enīȝ alicui deeſt ſubſtātia ignis vel arboris profecto illi etiam deerit eorum proprietas que eſt calor ⁊ fructus Similiter ſi aliquis caret medicina: que eſt cauſatiua alicuius ſanitatis ꝓfecto carebit ⁊ eius proprietate ſcilicȝ ſanitate. Quo preſuppoſito: certū eſt ꝙ ſacratiſſima paſſio domini noſtri precipue habuit ⁊ habet triplicē effectum ⁊ proprietatem videlicet remiſſionis culpe: exhibitionis gratie: ⁊ donationis glorie. Nam paſſio Chriſti remittit culpam gratiā exhibet: ⁊ gloriā donat. Primo ꝗdē remittit culpam. Unde Apoc. p̄mo dicitur. Dilexit nos ſcilicet xp̄us. ⁊ lauit nos a peccatis noſtris i ſanguine ſuo. ⁊ ad Romāos tertio Apoſtolus ait. Mortuus eſt xp̄us ꝓpter delicta noſtra: ⁊ reſurrexit propter iuſtificationeȝ noſtrā. Et ad Hebreos nono ait. Sine ſanguinis effuſione ſcilȝ chriſti non fit remiſſio peccatoꝝ. Et ad Collo. ſecundo. ait Conuiuificauit nos ſcilȝ pater celeſtis in filio donans nobis omnia delicta. ſcilȝ ꝑ eius mortem. Et ad Hebreos. ix. etiam ait. Sanguinis xp̄i qui per ſpiritū ſanctum ſemetipſum obtulit immaculatū deo: mundauit conſcientiā noſtram ab operibus mortuis ſcilȝ peccatis: Aug. etiam libro de agone xp̄iano ait. Fuſo ſanguine chriſti ſine culpa oīum culparum cirographa quibus diabolo debitores eramus deleta ſunt. Item Leuitici. xvij. figuratiue dicitur Sanguis agni ꝓ anime piaculo erit. Deniqȝ Auguſtinus de cōſecratione diſtin. quarta ca. filius ait. Filius dei carnem ſuſcepit: ⁊ penam mortis ſine culpa: vt in carne peccati ⁊ culpa ſolueretur ⁊ pena. hec ibi. ¶ Secundo inſuꝑ benedicta paſſio Chriſti gratiam fidelibꝰ exhibuit. Unde Joan. primo dicitur. De plenitudine gratie eius omnes accepimus. Et Joannes Criſoſto. de conſecratione diſt. quarta capi. non poteſt. ait. Non poteſt qs gratiam celeſtis vite accipere niſi purgatus fuerit ab omni ſorde peccati per penitentie confeſſionem: per donum baptiſmi ſalutaris: ⁊ per mortem ſaluatoris domini noſtri Jeſu chriſti: qui eſt benedictus in ſecula ſeculorū. Amen. Item de conſecratione diſtin. iiij. c. placuit penultimo dicitur. Placuit vt qui cum dixerit gratiam dei qua iuſtificamur ꝑ mortem Jeſu Chriſti domini noſtri ad ſolam remiſſionem peccatorum valere que iā commiſſa ſunt: ⁊ non etiam ad adiutorium venire vt non committantur anathema ſit. hec ibi. ¶ Tertio paſſio Chriſti donat eternam gratiam que impediebatur propter originale peccatū: poſt quod collocauit deus figuratiue cherubiȝ ad portam paradiſi terreſtris: habentem gladium igneum ⁊ verſatilē ad cuſtodiendum viam ligni vite: vt hꝫ Gen̄. tertio. Unde ad Hebreos. x. apoſtolus ait. Habemus fiduciam introitu i ſanctoꝝ per ſanguinem Chriſti. Et ad Hebreos ſecundo. ait: Decebat enim eum propter quē omnia ⁊ per quem facta ſunt omnia: vt multos filios in gloriam duceret per paſſionem auctoris ſalutis eorum. Et ad Hebre. quinto ait. Filius dei didicit ex his que paſſus eſt obedientiam: ⁊ conſummatus in morteȝ factus eſt omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis eterne. Ambroſius prout recitat magiſter ſententiarū in tertio diſtin. xix. cap. Nunc igitur ait. Tantū fuit peccatum noſtrum vt nunꝗ̄ ſaluari poſſemus niſi vnigenitus dei filius pro nobis debitoribꝰ mortis moreretur. Hoc enīȝ figuratum fuit. Numeri trigeſimoquinto. vbi dicitur. Homicida manebit ibi. ſcilicet in ciuitate refugij donec ſacerdos magnus qui oleo ſancto unctus eſt moriatur: quo mortuo poterit i portam domus ſue introire. Quibus p̄miſſis cōcludo: ꝙ ex quo paſſio chriſti remittit culpam exhibet gratiā ⁊ donat gloriā: ſi ergo nō conuertit cor ſuū ad memoriā ſue paſſiōis impoſſibile erit omnino ꝙ talis recipiat eiꝰ ꝓprietatem que eſt remiſſio culpe exhibitio gratie ⁊ donatio glorie. ¶ Tertio etiam demonſtro ſimilitudine. ꝙ ſcilicet quiſqȝ tenet ⁊ precipue hodie ad memoriā paſſionē ſui redemptoris reducere: Nā Matthei ſexto dicitur. Ubi eſt theſaurus tuꝰ: ibi erit ⁊ cor tuum. Quod patet de vſurario qui cum inordinate diligat theſaurum mundanū: iugiter die noctuqȝ habet ad eum cor ſuū. Hoc idem facit philocaptꝰ de aliqua. Similiter qui recipit aliquod beneficium iugiter recordatur de illo. Mulier autem cuius vir eſt defunctus ſepius de illo memoriam facit. ꝙ ſi predicte de predictis cōtinuam memoriam habent multo magis quiſqȝ fidelis debet iugiter ⁊ precipue hoc beneficium mortis ⁊ paſſionis noſtri redemptoris ꝗ̄ ad memoriam reuocare ⁊ cum Hieremia ne ingratus exiſtat Treno tertio dicere memoria memor ero ⁊ tabeſcet i me anima mea. His omnibus premiſſis: quoniam maxima reprehenſione dignus haberetur vel cenſeretur predicator quin ſaltem ſemel in anno ad memoriam reduceret populis mortem ⁊ paſſionem ſui redemptoris: maximaqȝ ingratitudine etiā populus argueretur niſi ſemel in anno omnibus mōdanis occupationibus a ſe reiectis cordialiter ⁊ deuote miſterium mortis ⁊ paſſionis ſaluatoris ſui audire diſponeret. Hinc eſt ꝙ cupiens ⁊ volens iuxta gratiam a domino mihi conceſſam hoc mane ſpiritualiṫ tractare de ſtupendo mirabili atqȝ profundo miſterio ſacratiſſime amariſſime nec non ⁊ acerbiſſime paſſionis ⁊ mortis ſaluatoris angelica pretermiſſa ſalutatiōe que ad virginem cōſuetudinarie fieri ſolet ſimul oēs pro hodierna die ad ſanctiſſimā crucem que tali die meruit ſuſtinere ſpm regeȝ celorū ⁊ dn̄m recurremus ipſam genibus flexis ⁊ humiliato corde cum eccleſia ſalutando atqȝ dicendo. O crux aue. ſpes vnica hoc paſſiōis tē

poꝛe auge pꝯs iuſtitiam reiſqꝫ bona veniaꝫ amen. Et inclinato capite tradidit ſpiritum Iteꝫ vbi ſupra. Supꝛa q̄ verba tria nobis hodie de ſacratiſſima paſſiōe nr̄i redēptoris myſteria ꝯtēplāda ꝓponunt. Quorum

¶ Primū dicitur myſterium neceſſitatis.
¶ Scōm dicitur myſterium acerbitatis.
¶ Tertium dicitur myſterium ſpecialitatꝭ.

¶ De triplici myſterio ſacratiſſime paſſiōis vꝫ neceſſitatis: acerbitatis: ⁊ ſpecialitatis: Et pꝛimo de pꝛimo dicitur neceſſitatis.

P Rimū igit̄ myſteriū de ſacratiſſima paſſiōe ꝯtēpladū dr̄ myſteriū neceſſitatꝭ. Accipe fidelis ⁊ deuota aīa hanc veritatē indubitabilē ⁊ firmit̄ tene ꝙ nullꝰ xp̄ianus pōt dici verꝰ xp̄ianus ⁊ eē verū Chꝛiſti membꝝ: niſi hodie ſinglr̄ ſentiat per ꝯpaſſionē in coꝛde ſuo paſſionē dn̄i Jeſu xp̄i. Nec xp̄ianus dici poterit qui hodie coꝛdialiter non lachꝛymabitur: non flagellabit̄: non crucifiget̄: ⁊ non moꝛiatur cū dn̄o Jeſu. Uerꝰ.n. ⁊ fidelis xp̄ianꝰ ſi mille vitas hrēt hodie ſinglr̄ ſi phas eſſet ꝓ xp̄i amoꝛe illas exponere dberet. Cum dn̄s Jeſus hodie in cruce vitā ſuā oī vita mundi nobilioꝛē ꝓ eiꝰ amoꝛe tradiderit. Dico igit̄ ꝯcluſionabiliter ꝙ nullꝰ hodie ſentiēs doloꝛes ⁊ penas ⁊ moꝛtē ſaluatoꝛis ſui poterit vere dici xp̄ianꝰ: niſi coꝛdialiter ⁊ ſenſibiliter ſi phas erit ſuſcipiat̄ i aīa ſua eius moꝛtem doloꝛes atqꝫ acerbiſſimā paſſionē Et ꝙ quiſqꝫ verꝰ ⁊ fidelis xp̄ianus teneat̄ hodie ꝑcipue ſilꝰ coꝛdialiter velle pati velle flagellari velle moꝛi ⁊ crucifigi cum xp̄o ſeu cū dn̄o Jeſu. Quadrupliciter ꝓbo. Pꝛio auctꝛibus. Scdo rōnibus. Tertio ſimilitudinibus. Quarto exemplis. ¶ Pꝛimo ꝓbo auctꝛibus. q̄ quilibet verus xp̄ianꝰ tenetur hodie i coꝛde ſuo ꝑ ꝯpaſſionē in ſe paſſionē ⁊ moꝛtē ſui ſaluatoꝛis ſuſcipere. Pꝛia igit̄ auctoꝛites inuitās ⁊ inducēs vnūquēqꝫ ad ſitiſfaciendum eſt ipſius ſaluatoꝛis. Mat. io. dicentis. Qui non accipit crucem ſuā.ſ. hodie ⁊ ſequit̄ me nō eſt me dignꝰ. Quaſi dicat cū crux dicat̄ a cruciatu: ⁊ ego hodie ꝓ mundi ſalute a capite ad pedes ⁊ ecōuerſo totus ſum cruciatus: qcūqꝫ hodie per ꝯpaſſionē ⁊ charitatē in ſe nō ſuſcipiet cruciatū meū: talis ꝑfecto nūꝙ̄ erit me dignus.i. nūꝙ̄ dignꝰ erit gr̄a ⁊ gl̄ia mea. Et idem ſaluatoꝛ ēt Mat. xvi. ſic ait. Si quis vult venire poſt me.ſ. in vitaꝫ eternam: abneget ſemetipſum oēs.ſ. mūdi voluptates ꝑꝑ me ꝯtēnendo: ⁊ tollat crucem ſuam vꝫ me in cruce poſitū ⁊ moriētem. Et ſubiungit di. Qui.n. voluerit aiam ſuam ſaluā facere.ſ.ꝑ ꝯtēptū crucis mee: ꝑdet eā: q aūt perdiderit aiam ſuā ꝑꝑ me.i. ꝑ ꝯpaſſioneꝫ hodie afflixerit: inueniet eā.i. ſaluabit eam. Et Luc. ix. ait. Si qs vult pꝰ me venir̄ ab.ſ. ⁊ tol. cru. ſuā quotidie ⁊ ſeqr̄ me. Et Luc. xiiij. ait. Qui ñ baiulat crucē ſuā ⁊ venit pꝰ me nō pōt meus eē diſcipulus. vbi glo. ait. Qui nō ſentit penā moꝛtis xp̄i non ſentiet gl̄iā de reſurrectōe xp̄i. Alia auctas ad h̄ inducens ē Moyſi Leui. xvi. figuratiue di. Anima que non fuerit afflicta i hac die peribit ð pplo ſuo. gl.i. excludet̄ a pplo ſaluādo. Alia auctas ē apl̄i ad phili. 2. di. Fr̄es hoc enim ſentite in vobis, qð ⁊ in xp̄o Jeſu qui ⁊c. Humiliauit aūt ſemetipſum.ſ. patri ꝓpter noſ.ſ.o.v. ad moꝛ. moꝛ. aūt cru. h̄ ibi. Itē.i. Pe. iiij. c. dr̄. Chꝛiſto igit̄ paſſo i carne ⁊ vos eadē cogita: ar. qꝛ qui paſſus ē in carne deſiit a peccatis vt iam nō hominum deſiderijs ſed volūtati dei qð reliquū ē in carne iuuat tempoꝛis. hec ibi. Iteꝫ Exod. xxv. figuratiue dicitur. Inſpice ⁊ fac ſꝫ exēplar qð tibi in monte.ſ. caluarie monſtratū eſt. Et Jo. 12. ſaluatoꝛ ait. Si quis mihi miniſtrat.ſ. per fidem: me ſequatur.ſ.ꝑ crucē ⁊ vbi ſuꝫ ego.ſ. in eterna gloꝛia: illic ⁊ miniſter meus erit. Item apoſtolꝰ ad Ephe. v. ait. Eſtote imitatoꝛes dei ſic̄ filij chariſſimi ⁊ ambulate in dilectione ſicut ⁊ Chꝛiſtꝰ dilexit nos: ⁊ tradidit ſemetipꝫ pꝛo nobis oblationem ⁊ hoſtiam deo in odoꝛeꝫ ſuauitatis. hec ibi. Item Augu. xi. diſtinc. c. eccleſiaſticarum. ait. Scriptura ſacra quoſlibꝫ fideles veros ſalutifer̄ crucis Chꝛiſti ſignaculo docet tam coꝛpoꝛe ꝙ̄ coꝛde inſigniri. h̄ ibi Itē. lvi. diſt. c. dn̄us noſter. Hieronymꝰ ait. Qualitcūqꝫ modo naſcamur: iō naſcimur vt Chꝛiſti veſtigia imitemur: ⁊ ab ipſiꝰ coꝛpoꝛe nō ſeparemur: cuiꝰ ꝑ fidem membꝛa effecti ſumus. hec ille. Item. 12. q.i.c. clericꝰ. Idē Hieronimus ait. Qui dn̄m vult poſſidere debet cum ꝓpheta dicere. Pars mea dn̄s: ⁊ nihil extra deū habere poteſt: ꝙ ſi qcpiam aliquid habuerit ꝑter dominū: ps eiꝰ nō erit dn̄s. verbi gratia. ſi aurū ſi argentū ſi poſſeſſiones ſi variā ſupellectilē: cū iſtis ꝑtibus nō dignat̄ dn̄s fieri ps eiꝰ. Si autem ego ps dn̄i ſum ⁊ funiculus hereditatis eiꝰ non accipio tales ꝑtes: ſed habens victuꝫ ⁊ veſtitū his cōtentus ero: ⁊ nudā crucem nudus ſequar. hec ibi. Idē quoqꝫ Hiero. xij. q. ij. c. gloꝛia epi ait. Diues in iudea templū nō crucē ſꝫ mēſas lucernas turribula patellas ſiphos ⁊ moꝛtariola auro fabꝛicata hēbat tūc.n. hec pꝛobant̄ a dn̄o: qm̄ ſacerdotes hoſtias imolabāt: ⁊ ſanguis pecudū erat remiſſio peccatoꝝ. Nunc vero cū paupꝑtatem domus ſue paupꝑ dn̄s dedicauerit: poꝛtemꝰ eiꝰ crucē ⁊ delitias lutū putemus. hec ille. Iteꝫ libꝛo de diligendo ðo. ait. Dedecus eſt ⁊ cōtra rationē ꝙ dn̄s triſtet̄ ⁊ moꝛiat̄ ſeruꝰ vero viuat ⁊ letet̄. Itē pꝛie Petri. ij. dic. r̄. In hoc eniꝫ vocati eſtis: qꝛ xp̄us paſſus eſt pꝛo nobis vobis re. ex. v.ſ. ve. eius. Itē Tren. iij. Hiere. in pſona xp̄i ait. Recoꝛdare paupꝑtatis mee abſinthij ⁊ fellis. Itē Tren. i. in pſona xp̄i ait. O vos. o. q. t.ꝑ. vi. aſ. ⁊ vi.ſ.ꝑ itellectū ⁊ coꝛdis ꝯpaſſionē. ſi eſt do. ſi. ſicut do. meus. Deniqꝫ Matth. xi. ſaluatoꝛ ipſe dulciter oēs inuitat vt oēs hodie ꝑ ꝯpaſſioneꝫ coꝛdialiter cū ipo moꝛiant̄ ⁊ crucifigant̄. di. O vos oēs q la. et. o. e. ve. ad me: ⁊ ego reficiam vos: tollite iugū meū ſupꝑ vos. quaſi dicat O popule meus O gens mea electa O xp̄iani mei O filij ⁊ fideles q me multipliciter offendiſtis: ꝑcoꝛ vt hoc mane mihi detis coꝛda veſtra ꝑ ꝯpaſſionē: ⁊ aliquā lachꝛymā amoꝛe meo effundatis: ⁊ ego reficiaꝫ vos miſericoꝛdia mea ipendendo vobis liberaliter remiſſionē omniū peccatoꝝ veſtroꝝ: necnō reficiam vos gratia mea ⁊ gloꝛia mea. Ecce fidelis anima cū ꝙ̄ta dulcedine ⁊ coꝛdis teneritudine te petit vt ꝯpatiaris ei. Quis igitur erit hodie tam inſenſibilis: tam obſtinatus ⁊ induratus: qui videat dn̄m ſuū: taꝫ afflictū ⁊ crucifixū: ⁊ ñ moueat̄ ad lachꝛymas ⁊ cōpaſſionem. Pꝛecipue cū Seneca in pꝛouer. ſuis dicat. Paterna gl̄ia nos reddit ingloꝛios: cum ab eius veſtigijs diſſimilitudie nos reſoluimus. Ecce fidelis anima ꝙ iā habuiſti auctoꝛitates: te hodie dulciter inuitātes ⁊ inducētes ad ſentiendū coꝛdialiter penas ⁊ doloꝛes tui redemptoꝛis. ¶ Secūdo ēt pꝛobo qnqꝫ rationibus: ꝙ quilibet verus xp̄ianus tenet̄ hodie per cōpaſſionē i coꝛde ſuo ſuſcipere penas doloꝛes ⁊ moꝛtē ſui ſaluatoꝛis. Pꝛimo rōne coniunctionis. Secundo ratione intentionis. Tertio ratione acquiſitionis. Quarto ratione transfoꝛmationis. Quinto rōne gratificationis. ¶ Pꝛimo ratione ꝯiunctionis. Fundamentū ratiōis pouit phus pꝛimo de regimine pꝛin. di. Simul coniūcta naturaliter gaudent ⁊ triſtantur ð eiſdē: patet hec regula. Naꝫ qꝛ oculi ſūt cōiuncti cum capite ⁊ cuꝫ coꝛꝑe hominis: ideo ſi caput vel coꝛpus habet i ſe aliquod notabile vulnus ſtatim ꝑ cōpaſſionē lachꝛymas emittūt ſeu lachꝛymari cogunt̄. Similiter ſi caput langueſcat ſeu habeat intenſuꝫ doloꝛem: ſtatim oīa membꝛa coꝛpoꝛis ei coniuncta ꝑ ꝯpaſſionē ſuſcipiunt cū eo triſticiaꝫ ⁊ doloꝛem. Sic enim dr̄. vi. q.i. ca. ſunt plurimi ꝗ. verum. ⁊. c. ex merito. Capite langueſcēte facilius reliqua coꝛꝑis membꝛa inficiuntur ſicut ſcriptū eſt. Omne caput languidū: ⁊ omne coꝛ merens. a planta pedis vſqꝫ ad verticeꝫ: nō eſt in eo ſanitas. hec ibi. Similr̄ mulier coniuncta viro etiā ſi fuerit ꝯcubina vel meretrix: ſi vir eius infirmet̄: ſtatiꝫ ⁊ ipſa dolet ⁊ ꝯtriſtatur. Quo ꝑſuppoſito: certū eſt ꝙ dn̄s Jeſus eſt caput omniū xp̄ianoꝝ: xp̄iani vero ſunt membꝛa eius: dicente apoſtolo ad Ro. xij. Sicut in vno coꝛpoꝛe multa membꝛa habemꝰ: omnia autē membꝛa non eūdē actū habent: ita multi vnū coꝛpus ſumꝰ in xp̄o: ſinguli āt alter alterius membꝛa. Et ad Ephe. pꝛio. ait. Omnia ſubiecit pater ſub pedibus eius pedeꝫ xp̄i: ⁊ ipm̄ ðdit caput ſuper oēm eccleſiaꝫ: que eſt coꝛpꝰ eius ⁊ plenitudo Et ad Ephe v. ait. Sicut vir eſt caput mulieris: ſic xp̄us eſt caput eccleſie ⁊ ſaluatoꝛ coꝛꝑis eius. Et ratio: quare chꝛiſtꝰ dicit̄ caput noſtrū eſt ſm̄ Tho. in tertia ꝑte ſum. q. viij. Quia ſicut in materiali capite tria conſiderāt̄: vꝫ oꝛdo: influētia: ⁊ directio. Oꝛdo.ſ. qꝛ omnia alia membꝛa oꝛdinant̄ ad ipſum: influentia quia caput influit virtualiter in omnes ſenſus interioꝛes ⁊ exterioꝛes. directio quia dirigit omnia alia mēbꝛa. Sic a ſimili hec tria ſpūaliter ſunt in xp̄o tanꝙ̄ in capite noſtro: qꝛ pꝛimo oēs xp̄iani cuꝫ ſint ſub xp̄o oꝛdinant̄ ꝑ vitam ad xp̄um. Secundo ipſe xp̄s influit in xp̄ianis gratias ſuas ſpūales adeo. vt Johan. pmo dicat̄. De plenitudine

eius.ſ.gratie omnes accepimus.Tertio ipſe
xp̄us dirigit totam eccliam ꝑ viam veritat
⁊ diriget vſq3 in finē mundi ne incidat in er
rorē.Proinde Math.xviij.ipſe promiſit di.
Ecce ego vobiſcū ſum oībus diebꝰ vſq3 ad
ↄſummationē ſeculi. Quod ſi ſic eſt:q2 ſic ē
ꝙ nos ſumus mēbra xp̄i.xp̄s vero caput cū
caput noſtrū.id eſt ipſe xp̄us ſit hodie totuȝ
afflictū vel vulneratū ⁊ doloribus plenum:
igiṫ nos qui ſumus eius mēbra debemꝰ pre
cipue hodie oēs eſſe i corde afflicti vulnera
ti atq3 dolorati propter eius ↄpaſſionem.ꝙ
ſi hodie ſil cū chriſto non ſumus amaricati
⁊ cordialiter anguſtiati:nequaꝗ̄ dici poſſu-
mus eſſe vera mēbra chriſti.⁊ per ↄn̄s q ho
die ei non compatitur:tanꝗ̄ membrū ab eo
preciſum nequaꝗ̄ poterit accipere aliquid ꝺ
influentia gratiarū ſuarū.Sic enim dicitur
xxij.q.vij.cap.Quēadmoduȝ membrū cum
preciditur ab hominis viui corpore:non po-
teſt habere vitā corporis:ſic qui diuiſus ē a
chriſto nō poteſt habere ſpiritū grē.O ani-
ma profecto ingrata eris ſi hodie cordialiter
cū capite tuo chriſto crucifixa nō fueris. vn̄
Calixtus papa diſtin.xij.capi.non decet.ait.
Non decet a capite chriſto membra diſcede
re:ſed iuxta ſcripture teſtionia:oīa mēbra ca
put ſequūtur.Similis ſententia poniṫ.xi.di
ſtin.capi.nolite.⁊ de ↄſecratione diſtin.3.ca.
celebritatē.Itē.2.queſti.vij.ca.ſicut laudabi
le.diciṫ.Totū corpus morbus inuadit:ſi lā-
guor in capite ſuo extiterit.Et apl's quēlibȝ
ad hoc inducēs ait.p̄me Corin.12.Si qd pa
titur vnū mēbrū ↄpaciūtur omnia membra
ſiue gloriaṫ vnū mēbrū congaudēt oīa mē-
bra.vos autem eſtis corpus chriſti ⁊ mēbra
mēbro.Ubi glo.ait. Indecens valde eſt vt
mēbrū carnis patiaṫ cū capite:⁊ aīa que eſt
membrū chriſti:nō patiatur chriſto patiente
Aperi igitur o hō oculos mentis tue queſo
⁊ noli te xp̄ianū credere etiā ſi baptizatꝰ ſis
⁊ chriſtianꝰ dicaris.niſi id facias qꝺ nomen
xp̄ianitas importat:que iportatio nihil aliꝺ
eſt quā xp̄uȝ ſequi in cruce ⁊ paſſionibus ſu
is.Propterea Auguſt.libro de doc.xp̄iana
ſic ait.Chriſtianꝰ non eſt q xp̄ȝ non ſequitur
⁊ q ipȝ in paſſione non imitaṫ. Et Ambro.
xxij.queſt.v.c.Caucte.ait.Mēdaciū eſt xp̄ia
nū ſe dicere:⁊ opera xp̄i nō facere.Sed heu
dubito ꝙ hodie in quibuſdā induratis chri
ſto non cōpatientibus tanꝗ̄ iudeis non ve-
rificeṫ illud Apo.ad Phi.3.dicentis.Multi
ambulant quos ſepe dicebā vobis:nunc aūt
⁊ flens dico inimicos crucis chriſti:quorum
finis.interitus:⁊ quoꝝ deus venter eſt:⁊ glo
ria in ↄfuſione eoꝝ qui terrena ſapiunt. hec
ibi.¶Secundo etiā probo ratione intentio
nis ꝙ ſcilȝ quilibet verus xp̄ianus teneṫ ho
die precipue cordialiter ↄpati dn̄o Jeſu xp̄o
crucifixo ⁊ morienti.Fundamentū rōnis po
nit ph̄us p̄mo Politicoꝝ di.Debemus ſim
pliciter vti rebus ad id ꝓpter qꝺ date ſunt
a ſapientiſſimo datore.patet hec regula. Si
eniȝ papa ↄſtitueret aliquē in ep̄um dando
ei illud beneficiū vt precipue habeat diligē-
tem curā animaꝝ:nequaꝗ̄ liceret ei poſtmo
dū exercere artē militarē ſeu armoꝝ:⁊ huiꝰ
modi:q2 ſi ſic faceret vtiq3 illo beneficio euȝ
priuaret.Nā beneficiū mereṫ perdere qui il-
lo abutiṫ.Sic expreſſe habeṫ tex.xxij.q.v.ca.
de forma.circa finē.Et extra de ex.pla.c.gra
uem.Itē.xi.q.3.c.priuilegiū.Et extra de pri-
uilegiis.c.tuaꝝ.⁊.c.vt priuilegia.Quo p̄ſup
poſito:peto o xp̄iane quare hodie di ſiliꝰ vo
luit flagellari ⁊ crucifigi.Et certū eſt ꝙ hoc
ideo fecit nō tātū vt nos ſeu xp̄ianos ſalua
ret:ſed inſup vt xp̄iani ꝗ̄tuȝ poſſunt imiten
tur euȝ:quia vt diciṫ extra ꝺ elec.c.ſignifica
ſti.⁊.ij.queſti.i.ca.deus oipotens: Cuius xp̄i
actio noſtra fuit inſtructio.Ulteriꝰ peto q̄re
deus o xp̄iane dedit tibi cor intellectuale:⁊
rationale:⁊ claruȝ eſt ꝙ ideo tibi dedit vt ſi
bi ſemꝑ ⁊ p̄cipue hodie offeras illud ꝑ com
paſſionē.Ideo.puer.xxi.illō petit.di.Fili p̄-
be mihi cor tuū:pero inſup cū deꝰ poſſet fa
cere te naſci de iudeo ⁊ iudea:de pagano ⁊
pagana:⁊ de turcho ⁊ turcha:de ſaraceno ⁊
ſaracena:cur ſinglarit te naſci voluit i xp̄ia
niſmo de xp̄iano ⁊ xp̄iana:⁊ te ꝑ ſacramen-
tū baptiſmi facere xp̄ianum.Et certum ē ꝙ
ideo deus pater ex precipua charitate ⁊ gra
tia te voluit eſſe xp̄ianum:vt ꝑ charitateȝ ⁊
ↄpaſſionem iugiter ⁊ precipue hodie xp̄ȝ eiꝰ
filiū crucifixū in corde portares.Peto p̄te-
rea cur tibi deꝰ p̄r ſeu quo fine oculos dede-
rit.Et certū ē ꝙ iō dedit vt lachrymeris mor
tē ꝗ̄tū poſſibile ē vnigeniti filij ſui crucifixi
dicēte in ꝑſona dei patris Hiere.ꝓpheta.c.
ſexto.Filia ppl'i mei accingere cilicio ⁊ con-
ſpernere cinere:⁊ luctū fac tibi vnigeniti ſcilȝ
mei planctū amarū:hoc.n.faciebat ꝓpheta
Dauid quādo pſ.xli.dicebat.Fuerunt mihi
lachryme mee panes die ac nocte.d.d.mihi
co.v.e.d.t.Quaſi diceret:preuideo eū i cru-
ce moriturū:⁊ ſubiungit hec recordatꝰ ſum
⁊ effudi animā meā ⁊c.hoc idē preuidēdo
Hiere.ix.c.dicebat.qs dabit ca.meo aquā
his oībus premiſſis ſi deꝰ pater filiū voluit
crucifigi:vt ad ↄpaſſionē quēlibet iduceret
⁊ iſup quēlibet fecit xp̄ianū vt ei p̄beat cor
ſuū ꝑ cōpaſſionē:⁊ inſup oculos dedit hoc
fine vt qſq3 lachrymeṫ mortē vnigeniti ſui
cōcludo ꝙ de neceſſitate ſalutis ē vt qſq3
iugiter ⁊ precipue hodie amplectaṫ filiū di
crucifixū in corde ⁊ vulneratū ꝑ cōpaſſio-
nē.Quod ſi aliqs nō fecerit cū ingratꝰ exi-
ſtat ⁊ ↄtra intentionē ⁊ volūtatē dei patris
faciat:vtiq3 ab ipo grauiṫ puniet.Propte
rea ipſe ſaluator Lu.12.dicebat. Seruus q
ſcit volūtatē dn̄i ſui ⁊ non facit plagis va-
pulabit multis. Et Beda ſup v̄ba Math.
xviij.Reddit vſq3 ad minimū q̄drantē.ait.
Tot ſingulares pēas ſubſtinebit qlibȝ infi
delis xp̄ianꝰ ꝑ ingratitudine ſua quot ſin
gulares penas xp̄s ꝓ ipſo tulit.hec ille. O
igiṫ xp̄iana aīa cōpatere queſo filio dei mo
rienti ⁊ flagellato:⁊ cordialiter lachrymare
ne pro ingratitudine tua tot penas hr̄e me
rearis qn potius dicas cū ſanctiſſimo Job.
xxiij.c.Ueſtigia eius vȝ paſſionis xp̄i ſecutꝰ
eſt pes meus uiā.n.cuſtodiui ⁊ nō declinaui
ab ea a mandatis labioꝝ eius nō receſſi:⁊
in ſinu meo abſcōdi verba oris illius.h ibi.
Dicaſq3 cū Ezechia rege.iiij.Re.xviij.Ade-
ſit dn̄o idest crucifixo cor meū ⁊ nō receſſit a
veſtigiis eius feciq3 oīa mandata eiꝰ q̄ pre
cepit.¶Tertio ēt probo ratione acq̄ſitionis
ꝙ quiſq3 xp̄ianus teneṫ de neceſſitate ſalu-
tis triſticiā ⁊ ↄpaſſionē in corde ſuo habere
de morte ſui ſaluatoris. Fundamētū rōnis
ponit ph̄s.3.Phiſicoꝝ di.Generatio vnius
eſt corruptio alteriꝰ:⁊ ecōuerſo.Sup q̄ ver
ba Tho.ait.Ad generationē ⁊ ſuſceptioneȝ
nobilioris forme ꝑ prius reqriṫ corruptio
prioris forme.patet hec regula quadruplici-
ter.Primo naturaliter ſic. Si enim lignum
debet accipere formā ignis nobilioreȝ quoli-
bet ligno:neceſſe eſt vt forma prior ligni cor
rūpatur. Similiter ſi granū debet generare
plura grana viua:oportet ꝙ prius corrūpaṫ
⁊ moriaṫ dicente ſaluatore Joā.12.Niſi gra
nū frumēti cadens in terra mortuū fuerit.i.
ſ.m.ſi aūt.m.f.m.fructū af. et apo.i.Co.xv.
ait.Inſipiēs qꝺ tu ſeminas nō viuificaṫ ni
ſi priꝰ moriaṫ.Scꝺo pȝ hec regula diſcipli-
nabiľr ſeu intellectuaľr. Nā videmꝰ ꝙ in
diſcipulis ſeu in ſciētiis intellectualibꝰ:non
pōt qs ꝑficere ſeu ad nobilitatē ꝑfectiōis
eaꝝ deuenire:niſi prius ſuſtineat maximos
labores atq3 ſudores.dicēte Salomōe Ec-
cleſi.p̄mo. Dedi cor meum vt ſcirē pruden
tiā atq3 ſapiaȝ:⁊ cognoui ꝙ i his quoq3 eēt
labor ⁊ afflictio ſp̄us:eo ꝙ in multa ſapia
multa ſit idignatio:⁊ q addit ſapiaȝ addit
⁊ laborē. Tertio pȝ hec regula moraliter.
Nā videmꝰ ꝙ in virtutibꝰ moralibꝰ nullus
venit ad eaꝝ habitꝰ q valde eſt delectabiľ.
niſi p̄us grauatus fuit labore maxio ⁊ diffi
cultate in acqrēdo ipȝ habitū.Nā guloſus
ſeu luxurioſus q ſunt i his hituati:nequaꝗ̄
acqrere pn̄t habitū abſtinētie ſeu pudicitie
niſi cū magna difficultate:Quarto hoc idē
pȝ artificiaľr.Nā vas vile ꝑut eſt ferꝝ me
tallū ⁊ hmōi:ſi recipiūt nobiliorē formā ni
ſi prior fuerit corrupta.Siľr mercator,pauꝑ
anꝗ̄ ꝑueniat ad magnū theſauꝝ:neceſſe ē
ꝙ die noctuq3 valde iſudet ⁊ laboret.Quo
p̄ſuppoſito:cū in xp̄o fuerit duo vȝ mortifi
catio ⁊ gl'ificatio:neceſſe fuit ꝙ an̄ acqſitio
nē glie corꝑis eiꝰ corpꝰ ipȝ p̄us fuerit v̄be
ribꝰ attritū ⁊ ēt mortificatū. Qꝺ ſi ſic eſt q̄
ipoſſibile ē ꝙ aliqs vnꝗ̄ xp̄ianꝰ ꝑticipet ꝺ
gloria xp̄i niſi p̄us i hac vita fuerit ꝑticeps
mortis ⁊ paſſionis ſue recipiēdo.ſ.ipaȝ xp̄i
paſſionē in corde ſuo ſaltē ꝑ cōpaſſionē.ꝓ
pterea Paulus.2.Coꝝ.i.di.Si ſocij paſſionū
eſtis eritis ⁊ ↄſolationū.Et alibi di.Si cōpa
tiamur ⁊ ↄregnabimꝰ.Quod ↄfirmās Jero.
ſup verba Lu.vl.Nōne oportuit pati xp̄m
⁊ ita intrare in gloriā ſuā ait.Si xp̄um deū
⁊ regē regū oportuit pati vt itraret in gl'iaȝ
ſuā:ꝗ̄to magis oȝ nos pati ⁊ cōpati:vt itre
mꝰ in gl'iaȝ alienā:hec ille. Que oīa cōclu
dens ſaluator Joan.xvi.ait.Amē amē dico
vobis:q2 plorabitis ⁊ flebitis vos.ſ.paſſionē
meā:mundꝰ autē gaudebit:vos vero cōtri
ſtabimini:ſed triſticia veſtra ↄuerteṫ in gau
diū. Mulier cū parit triſticiā habȝ q2 venit
hora eius:cū aūt peperit puerū iā nō memi
nit preſſure propter gaudium:q2 natus eſt
hō in mundū. Et vos igitur nunc quidem
triſticiā habetis.ſed iterum videbo vos.ſ.
dū fuero glorificatus ⁊ gaudebit cor veſtꝝ
⁊ gaudiū veſtrū nemo tollet a vobis.h ille

Ecce igitur aia ꝙ nunꝗ̃ mereberis cū xp̄o
glorificari niſi pri⁹ i hac vita didiceris cor/
dialiter cū tuo dn̄o crucifigi. Et bene ƀ hoc
ratione ponit Bona. i tertio di. ꝙ cuꝫ omne
meritū xp̄ianoꝝ ſimpliciter ꝓcedat a meri/
to paſſionis xp̄i: tanto magis vel minus de
merito eterne glorie quiſqꝫ xp̄ianus poterit
accipere: q̃to magis vel minus i corde ſuo
recepit per cōpaſſionē amariſſimas penas
ipſi⁹ chriſti. Propterea legitur ꝙ apparēs
chriſtus ſancto Alberto dixit: ꝙ octo erant
ei magis grata q̃ cetera q̄ fieri poſſent in
hac vita ab hūana creatura. Unū illoꝝ fuit
q: dixit ſcito fili mi Alberte ꝙ ſi qs ſolaꝫ la
chrimā effudit ꝓpter amorē paſſionis mee
hoc mihi eſt gracius quā ſi poſt hanc vitaꝫ
funderet tot lachrymas amore meo q̄t ſunt
gutte aque maris: ⁊ lachrimā effundēti da
bo premiū quod excedit omnia ſimul bona
preſentis vite: que ſunt erunt ⁊ vnꝗ̃ fuerūt
ꝙ ſi ſola lachrima amore paſſiōis xp̄i eiuſ
ſa tantū premiū promeref: q̃tuꝫ premium
acqres O anima xp̄iana: q̄ nō ſolū lachri/
mā vnā: ſed plures lacrimas amore dulciſſi
mi Jeſu hodie effundes: ¶ Quarto ēt ꝓ/
bo ratione transformatiōis: ꝙ quiſqꝫ ver⁹
xp̄ian⁹ xp̄um diligēs tenet hodie eius paſ/
ſionē in corde ꝑ cōpaſſionē ſentir ⁊ lachri
mari. Fundamentū rationis ponit Dioni/
ſius libro de di. no. di. Amor eſt quidā vis
traſformatiua copulans amantē in amatū
ſeu in ſimilitudinē amati. patet hec regula.
Nam ponat ꝙ hic ſint duo veri amici. cla/
ruꝫ eſt ꝙ ſi vni accidit aliquid triſtabile ſeu
delectabile: ſtatim alius transformat q̄ſi in
triſticiā ſeu delectationē eandē: q: ſi morit
ei filius cum illo triſtat de eius morte: ſi ve
ro naſcit ei filius: cum eo delectat de eius
natiuitate. Propterea phus. ix. Ethicorum
ait. Amicus ſe hꝫ in oibus ad amicū tanꝗ̃
ad ſeipſum: eo ꝙ amic⁹ ē alter ego. Si aūt
accideret ꝙ non doleret cū dolente: vel gau
deret cū gaudente: ꝑfecto talis cuꝫ nō eēt
in ſimilitudinē ſui amici transformatus: ne
quaꝗ̃ dicend⁹ eſſet verus amic⁹ ſed falſus
⁊ fict⁹. Quo p̄ſuppoſito: ꝙ ver⁹ amic⁹ traſ
formatī ſimilitudinē ſui amati: ecce anima
ꝙ dn̄s Jeſus hodie ꝓ te morit flagellatur
atqꝫ crucifigit. Aut igit cordialiter per cō/
paſſioneꝫ cōflagellaris ⁊ moreris: ⁊ ſic euꝫ
vere diligis: cum eius ſimilitudinē in te ſu/
ſcipias. Aut ei nō compateris: nec de morte
eius doles ⁊ lachrimaris. Et ſic cum nequa
q̃ vere ſed ficte diligis: cū in eius ſimilitudi
nem non traſformeris. Nam ſm̄ Grego. in
omelia penth. Probatio dilectionis exhibi
tio eſt operis. Amor dei nunꝗ̃ eſt ocioſus.
operat enim magna ſi eſt: ſi autē operari re
nuit amor non eſt. Et Joan. 3. dicitur. Filio
li non diligamus lingua neqꝫ verbo: ſꝫ ope
re ⁊ veritate. heu infelix aia quomodo xp̄m
diligis: ſi dn̄ videns eū hodie morientē ⁊ to
tum a capite ad pedes ſanguinolētū ⁊ pro
eius amore nec vnā lachrimā fundis. Certe
ſi eum veraciter diligeres: ſicut fas eſſet infi
nitas lachrimas emittēs. O dn̄e Jeſu quō
te diligit aia que lachrimat morte mariti fi
lij fratris patris atqꝫ ſororis. Immo que la
chrimat mortē vel perditionē alicuius pecu
nie equi: aſini: ſeu galline: ⁊ huiuſmodi. nec
tamen in morte tua ⁊ paſſione ſolā lachri/
mā effundis: An nō nobilior es tu in infini
tuꝫ quolibet pre: filio: fratre: vxore: pecunia:
eqs: aſinis: gallina: ⁊ huiuſmodi: claꝝ eſt ꝙ
ſic: ergo tāto magis diligendus: ⁊ in morte
tua es lachrimād⁹: quāto magis p̄dicta ſu
peras in oi valore ⁊ bonitate. ¶ Quito hoc
idē probo ratione gratificationis. Funda/
mentū rationis ponit Seneca libro de bn̄fi
cijs di. Quicūqꝫ equiualēs ꝓ bn̄ficio nō re
pēdit: vitiū igratitudinis incurrit. pꝫ hec re/
gula. Nā videmus ꝙ ſi quis paup̱ recepit
aliqƌ beneficiū ſeu ſeruus a dn̄o plures ex
ponit vt ſit gratus vitā ſuā ꝓ illo ⁊ ſangui/
nē fundit. Hoc idē ēt faciūt canes irratiōa
biles: Quo p̄ſuppoſito; conſidera anima ad
hoc vt ſis grata: an hodie cordialiter debe/
as flere mortē ⁊ paſſionē dn̄i tui. Nam ipſe
xp̄s prout ponūt doc. ⁊ ſcriptura. vij. vicib⁹
amore ſalutis tue voluit flere ⁊ lachrimari
Prio qdē ꝓ te fleuit amare ⁊ lachrimatus
eſt dicēs Jeſus qn̄ exiuit de vtero mr̄is ſeu
virginis glorioſe. ꝑꝑ quod Salomō i pſona
dn̄i Jeſu Sapien. vij. ait. Primā vocē ſimi
lē alijs emiſit plorās. Ecce o aia chriſtiana
primū gaudiū ⁊ primā leciciā quā infantu/
lus Jeſus tot⁹ qdē innocēs ⁊ imaculatus
pro te ſuſcepit dum fuit natus. Si tn̄ quere
res cur puulus Jeſus tunc ſic fleret amare
Reſpōdeo ꝙ nō ꝓpter originalem culpam
quā nō cōtraxerat ſicut cōmuniter ceteri fa/
ciunt. Sed quia aia illius pueri cōiūcta cū
diuinitate clare videbat oia peccata hoium p̄/
terita p̄ntia ⁊ futura. Ideo propter hoc flebat
q: p̄uidebat ꝙ in etate. 33. annoꝝ crucifigēdus
erat vt p̄ri ſuo ſatiſfaceret pro peccatis ſupra/
dictis. Idō poterat dicere inocētiſſimus Jeſus
O aia dura o aia obſtinata. o aia impia. ecce
ꝙ paruulus exn̄s pro te lachrymas acerbas: ⁊
amaras fundo ⁊ tu adultera ⁊ ſuꝑba dedigna/
ris amore meo ſolā lachrymā effūdere. ¶ Se
cundo ēt. o aia prote amare fleuit ⁊ lachryma/
tus ē. d. Jeſus in circūciſione. q: n. domin⁹ nr̄
vt di Mat. v. non venerat legem ſoluere: ſed
adimplere. Idcirco cum eſſet preceptū legis ꝙ
omnes maſculi octaua die circūciderent vo/
luit ⁊ ipſe circūcidi. vn̄ Luc. 2. di. poſtq̄ impleti
ſunt dies octo vt circunciderettur. p. v. ē. n. eius
Jeſus. Cū ergo tēplo inciderentur eius tenerri
me ⁊ delicatiſſime carnes q̇s dubitat: ꝙ cū ſan
guine egrediente nō ſimul funderet paruulus
Jeſus etiam amaras lachrymas: pie credendū
ē ꝙ vltra hoc quaſi ſentiret dolores mortis.
Si igit dn̄s Jeſus in octo dieb⁹ voluit lachry
mas ⁊ ſanguinē pro te effundere: eris: o aia
hodie ingrata ꝙ ſaltē vel vnā lachrymā nō ef
fundas amore ſuo. ¶ Tertio ēt o aia pro te
amare fleuit ⁊ lachrymat⁹ ē Jeſus in deſerto.
Cum. n. vt hr̄ Mat. iiij. ibi ſteterit. xl. diebus ⁊
xl. noctibus ſine aliquo cibo ⁊ potu māli pie
credendū eſt ſm̄ doc. ꝙ tunc tēporis quaſi die
noctuqꝫ fleuerit peccata nr̄a. Si igitur Jeſus
xl. diebus ⁊ noctibus pro te voluit flere: valde
apparebis ingrata aia ſi ſaltem hodie per ho/
ram vel per partē hore amore ſuo nō fleueris
¶ Quarto ēt o aia ꝓ te amare fleuit ⁊ lachry
matus ē Jeſus in reſurrectiōe Lazari. Cum. n.
vt hr̄ Joh. xi. Lazarus frater Marie ⁊ Mar/
the mortuus eſſet ⁊ quatriduan⁹ in monumēto
ad p̄ces ſororꝝ iuit. d. Jeſus ad monumētū: ⁊
ibi tria nobiliſſima ſigna fecit cū eū ſuſcitare
vellet: Primo. n. vt ibi dr̄ infremuit dentib⁹.
Secundo lachrymatus ē. Tertio poſt lachry/
mas vocem terribilē emiſit di. Lazare veni fo
ras. Si Jeſum peteres o aia quare hec tria ſi/
gna ſuper Lazaro fetido feciſti. Rn̄det Aug.
in eius pſona ꝙ non fleuit ꝑꝑ mortē Lazari ⁊
fetorē: ſed ſimpliciter ꝑꝑ ſpiritualem mortem
animaꝝ noſtraꝝ ⁊ ꝑꝑ fetorē peccatoroꝝ noſtro
rū vtputa: Fornicationū: Adulteriorū: Sodo
mie: ⁊ huiuſmodi. O infelix anima ſi xp̄s fle/
uit fetorem peccatorum tuorum: nunqd pote/
ris continere ꝙ hodie non lachrymeris dum
videbis innumerabiles guttas precioſiſſimi ſā
guinis ſui a capite ad pedes fluentēs in terra.
¶ Quito iſup o aia ꝓ te amare fleuit ⁊ lachry
matus eſt. d. Jeſus dn̄ica preterita dū Hyeru
ſalem ingrederetur. Sicut eni dicitur Luc. xix
Cum appropinquaret Jeſus Hyeruſalem vi
dens ciuitatem fleuit ſuper eam dic. Quid ſi
cognouiſſes ⁊ tu. duplici enim ex cauſa tūc fle/
uit Jeſus. Primo fleuit perditionem aiarum
que per Hyeruſalem interpretātur: p̄uidebat
enim ꝙ Hyeruſalē que erat pulcherrima ciui/
tas ꝑ Titū ⁊ Veſpeſianū debebat oio proſter
ni: ita vt lapis ſuper lapidē non relinqueret
ꝓpterea dicebat populo ſibi obuiam venienti
Quia ſi cognouiſſes ⁊ tu: quaſi diceret. O hye
ruſalem ſi videres quod video ⁊ intelligeres
qƌ intelligo: videlicet non tantum deſtructio
nem ciuitatis tue ꝑ Titū ⁊ Veſpeſianū inimi/
cos tuos. Sed inſuper perditionem ⁊ ꝑſter/
nationē aiaꝝ in ciuitate exiſtentiū per demo/
nes inimicos veſtros ad infernum deducēda/
rum: mecuꝫ profecto amariſſime fleres. ¶ Se
cundo inſuper fleuit miſeriam glorie humane
cuius finis luctus eſt. Sic enim dicit Salomō
ꝓuer. xiiij. Riſus dolore miſcebitur ⁊ extrema
gaudij luctus occupat. Idō Job. 30. c. dicebat.
verſa eſt in luctum cithara mea ⁊ organū me/
um in vocem flentium. Potes igitur pie cre/
dere anima ꝙ ponens tunc Jeſus manus ad
oculos inſtanter plangebat. populus vero: ⁊
apoſtoli quaſi de hoc mirantes dicebant. Cur
plangit iſte bonus homo cum magis gaude/
re debeat: videns totam ſimul ciuitatem cum
tāto triumpho ſibi obuiā aduenisse: Ipſe aūt
ſi non voce ſaltem corde poterat cum Boetio
reſpōdere. Non. n. qƌ ante oculos ſitū ē ſuffi
cit intueri. ſꝫ reꝝ exitus ſemper prudētia me/
titur. Ecce poterat dicere. O ppl'e iudaice no/
li mirari ſi lachrymas fundo pro honore queꝫ
exhibes mihi: q: honor iſte vertetur cito in vi
tuperiū meū. Ecce ꝙ me honoratis nūc cū per
ſonis ꝓprijs: cū pſonaliter obuiā mihi veni/
ſtis ⁊ in Hyeruſalē me introduxiſtis: ſꝫ heu p̄
uideo ꝙ feria. vj. ꝓxime futura oēs de ciuita
te hyeruſalē nō eqtando ſꝫ crucē portādo me
cōtumelioſe eicietis: ⁊ inſuꝑ crucifigetis. Ecce
inſuper ꝙ me honoratis cum verbis laudis:
dū me ſaluatorē deum ⁊ regē appellatis. Sal/
uatorem quidē dum clamatis. Oſanna quod
interpretatur ſalua nos. Deumquoqꝫ duꝫ cla
matis. Benedictus qui venit in nomine domi

mi.i.tanq̄ habens rem ⁊ nomen veri dei. Re-
gem etiam eum ſubiungitis. Rex Yſrael: ſed
heu preuideo ꝙ feria.vj.ſequēti amplius mul
tiplicabitur ignominia mea: q2 qui dixiſtis. O
ſanna poſtea clamabitis. Matthe.xxvij. ſan-
guis eius ſuper nos ⁊ ſuper filios noſtros.
Item qui dixiſtis. benedictus qui.v.in no.do.
poſtea clamabitis oēs. Crucifige crucifige eum.
Inſuper qui dixiſtis rex Yſrael: poſtea clama
bitis non habemus regē niſi Ceſarem. Ecce ꝙ
me honoratis cum operibus virtuoſis: dum
ſcinditis ramos oliuaꝝ ⁊ palmaꝝ: ⁊ flores: ⁊
folia proſternitis in via: ſed heu preuideo: ꝙ
palme conuertentur in virgas ⁊ flagella ⁊ ra-
mi oliuarum conuertentur in crucem. Flores
conuertentur in ſpineam coronam. Folia ve-
ro conuertentur in clauos. Ecce deniq3 ꝙ me
honoratis cum rebus veſtris dum.ſ.cum reue
rentia ex vitis vos veſtimenta veſtra ⁊ ea pro
ſternitis ſub pedibus meis ⁊ ſub pedibꝰ aſel-
li me ferentis. Sed heu preuideo quia feria.vj
ſequenti auferetis a me veſtimenta mea ⁊ ſor-
tem mitteris ſuper ea. De his omnibus: que
venient ſuper me prophetauit Iſa.lij.c. Ecce
inquit intelliget ſeruus meus ⁊ exaltabitur in
populis eleuabitur ⁊ ſublimis erit valde: S3
ſicut obſtupuerunt ſuper eum multi ſic inglo-
rius erit inter viros aſpectus eius. Ecce po-
pule cauſas mei fletus. Si igitur chriſtus o ai-
ma fleuit per compaſſionem diſperſionem tu-
am cur tu hodie per compaſſionē3 non defles
paſſionem ſuam. ¶ Sexto etiam o aia pro te
amare fleuit ⁊ lachrymatus eſt dominus Ie-
ſus in die Iouis ſancta cum eſſet in menſa cū
apoſtolis. Sic eni3 dicit glo. ſuper verba. Io.
13. Ieſus autem infremuit ⁊ turbatus eſt ſpiri
tu. Du3 ſic fleret interrogatus a diſcipulis cur
ſic fleret reſpondit. Amen dico vobis q2 vnus
veſtrum me traditurus eſt. Quaſi diceret non
plango mortem meam: ſed peccatum tradito-
ris. vbi Augꝰ. dicit ꝙ chriſtus non ſolum Iu-
de: ſed omnium traditorum tunc planxit pec-
cata. o Ieſu quot traditores ſunt in mundo.
An non traditores ſunt illi qui in baptiſmo
dant fidem tibi ſemper ſeruire ⁊ poſtmodum
cunctis diebus vite ſue dyabolo inimico tuo
adherent ⁊ ſeruiunt. o traditores chryſtiani: ſi
Chriſtus fleuit peccata veſtra: ergo ⁊ vos ho-
die deflete paſſionem ſuam. ¶ Septimo deni
q3 o anima pro te amare fleuit ⁊ lachrymatus
eſt Ieſus dum eſſet in ligno crucis. Unde ad
Hebre.v. dicitur. Cum clamore valido: ⁊ la-
chrymis in diebus mortis ſue exauditus ē ꝓ
ſua reuerentia: vbi ⁊ glo. dicit: ꝙ tunc fleuit
quando Luc.23. dixit Pater ignoſce illis quia
neſciunt quid faciunt. tunc.n. accepit omnem
potentiam omnes vires atq3 omnem virtutē
vocis ſue ⁊ cum lachrymis clamauit q̄ntu3 po
tuit. O mi pater eterne: o pater omnipotens:
o pater miſericordiaru3. Recommitto tibi po
pulum meum commendo tibi meas animas
recommendo tibi chryſtianos meos vt eis mi
ſerearis. Et tunc credendum eſt ꝙ lachrymas
funderet vſq3 ad terram. Ecce igitur deuota
anima ex quo ſepcies pro te dominus amare
fleuit: profecto ingratiſſima eris ſi ſaltem ho-
die ſemel pro amore ſuo non lachrymaberis.
Ex predictis igitur quinq3 rationibus: patet:
qualiter quiſq3 verus chryſtianus tenetur ho-
die lachrymare paſſionem domini Ieſu. Ter-
cio etiam probo ſimilitudinibus tribus: ꝙ ſci-
licet quiſq3 verus chryſtianus tenetur homi-
ne in corde ſuo per compaſſionem ſuſcipere
penas dolores ⁊ mortem ſui ſaluatoris.
¶ Primo ſimilitudo cum ſit naturalis talis
eſt. Conſuetudo enim eſt vt videmus ⁊ expe-
rientia docet: ꝙ quando moritur vnꝰ magnus
Rex ſeu dominus potens ſapiens iuſtus cle-
mens ⁊ totus bonus: totum regnum ſuum:
omnes ſui barones nobiles atq3 familia ingē
tes lachrymas fundunt: ⁊ vltra hoc nigris ob-
ſcuris atq3 lachrymoſis ſe induunt veſtimen-
tis. reiectis a ſe omnibus veſtibus vanis atq3
delicatis. hoc idem fit quando vnus bonus pa
terfamilias qui bene rexit ⁊ gubernauit fami
liam ſuam moritur: quia tunc omnis familia
ſimul cum filijs ⁊ filiabus amare ſuſpirat: ⁊
lachrymatur. Ecce anima ꝙ hodie eſt dies illa
in qua rex regum ⁊ dominus dominantium q̄
ſua potentia cuncta de nihilo creauit ſuaq3 bo
nitate ⁊ ſapientia oia regit ordinat ⁊ diſpo-
nit mortuus eſt: ⁊ tu nunquid poteris te cōti-
nere quin lachrymeris. Certe qui hodie non
lachrymatur chriſti mortē ⁊ paſſionē: oſtēdit
ꝓfecto ꝙ nō eſt d̄ familia chriſti. ¶ Secunda
ſimilitudo habetur de eccleſia que hodie pro-
pter chryſti ſponſi ſui mortem ſingulariter fa
cit tria plena pietate ⁊ dolore. Primo facit de
nudare ⁊ ſpoliare omnia altaria ornamentis
ſuis. Secundo non vult ꝙ ſonentur campa-
ne quaꝝ ſonus eſt cauſatiuus leticie. Tertio
non vult ꝙ miſſa hodie habeat aliquod princi
pium medium ⁊ finem. Non enim dicit cō
feſſio ⁊ introitus nec inſuper hodie conſe-
cratur nec inſuper in fine dicit vt moris eſt
Benedicamus domino. Pretermitto ꝙ fa
cit tenebras in nocte ⁊ officium tribus die-
bꝰ ⁊ inſuꝑ ꝙ tabule ꝓ cāpanis ꝑcutiuntur
Que omnia ideo facit. vt hodie ſine quaſi
vllo principio medio ⁊ fine q̄ſq3 chriſtianus
inducatur ad flendum mortem domini ſui.
¶ Tertia ſimilitudo eſt Hyero. ſuper v̄ba
Zacha.vij. Poſuerūt cor ſuū ſicut adamā
tem dicentis. Adamas eſt lapis duriſſimus
⁊ in tantum durus vt omnia metalla cōfrin
gat ipſe v̄o a nullo ꝯfringatꝰ. vnde ⁊ a gre
cis indomabilis dicitur. Et ſi tamen duriſſi-
mus ſit hircino tamen ſanguine frangibilis
eſt. Cor autem ipſius obſtinati quod ⁊ car-
neu3 eſt: ipſo adamāte durius ē quia a nul
lo frangi poteſt nec etiam chryſti ſanguine
emolliri. hec ille. Si igitur ſanguis hyrci cō
terit duriſſimum lapidem: nūquid ſanguis
Chryſti hodie decurrētis in terrā tante po-
terit eſſe virtutis ꝙ conterat corda carnea
chryſtianorū vt etiā illa conuertat in habū
dantias lachrymarū. Ex predictis etiam tri
bus ſimilitudinibꝰ p3 ꝙ quiſq3 verus chry
ſtianꝰ debet hodie cōpati chryſto Ieſu mo
rienti: ⁊ pro eius amore acriter lachrymari.
¶ Quarto deniq3 probo exemplis ꝙ q̄ſq3
verus chryſtianus debet hodie cordialr̄ fle
re ⁊ lachrymari mortem ⁊ paſſionē ſaluato
ris ſui. ¶ Primum exēplū habemus d̄ ſan
ctis angelis. Rem ſtupendam narrabo vo
bis: legi in quodālib. quod intitulatur Ho
logiū ſapientie cuius auctori apparuit qui
dam angelus qui hec ſibi reuelauit: Angelꝰ
igitur ille ſibi apparēs in oratiōe dixit. Sci-
to frater mi ꝙ quādo ſaluator chryſtꝰ pla-
gatus in cruce pēdebat: multi angeli de pa-
radiſo egreſſi ſunt ⁊ corpora humana ſuſce
perūt: ſtātesq3 iuxta crucē fortiꝰ lachrymati
ſunt. Quod ideo factū fuit vt impleretꝰ pro
phetia Iere.33. dicētis. Angeli pacis amare
flebunt. Exemplo igitur angelorum quiſq3
chriſtianus debet hodie ſingulariter affli-
gi ⁊ mortē domini Ieſu lacrymari. ¶ Se-
cundum exemplū habemus de ſanctis apo
ſtolis q licet timore paſſionis tēpore a chry
ſto ſe ſeparauerint: tamē mortē domini ſui
amariſſime flebāt. ¶ De quibꝰ cantat eccle
ſia: Triſtes erant apl'i de nece ſui domini
⁊c. Fleuit tamen precipue Petrus d̄ quo.
Mathe.xxvi. dicitur egreſſus foras Petrꝰ
fleuit amare. Et de quo dicit Inno. Q d̄ con
tinue portabat ſecum ſudariū vſq3 ad mor
tē: ⁊ ſi millies in die recordatꝰ fuiſſet paſſio
nis chryſti ⁊ negationis eius millies lachry
mari cogebatur. hoc idem cogita de reliquis
apoſtolis. S3 inter ceteros omnes amarius
fleuiſſe creditur Ioannes q iugiter cū vir
gine chryſtū vſq3 ad morte3 cōmitatus fuit
De Paulo q̄d dicam q licet Chryſtū mor
talē nō viderit: tamen poſt chryſti aſcenſio-
nē q̄ſi iugiter eius mortē ⁊ cruce3 in corde
portauit. propter quod ad galla.2. dicebat
chryſto crucifixus ſum cruci viuo autē iam
nō ego viuit v̄o in me chryſtꝰ: ꝙ aūt nūc vi
uo i carne in fide viuo filij dei q dilexit me
⁊ tradidit ſemetipſu3 ꝑꝑ me. hec ibi. Et ad
galla.vi. ait. Mihi aūt abſit gloriari niſi in
c.d.n. Ieſu chryſti per quē mihi mū.c. eſt ⁊
ego mundo: ergo exēplo ſanctoꝝ apoſtoloꝝ
plāge ⁊ tu aia amare hodie morte3 tui ſal-
uatoris. ¶ Tertiū exēplū habemꝰ d̄ ſanctis
martyribꝰ qui propter chryſtū non tantum
lachrymas ſed ſanguinē ꝓpriū effuderūt
De quibus cātat eccleſia viri ſancti glorio-
ſum ſanguinē ſuderūt pro domino: amaue
runt Chryſtū in vita ſua imitati ſunt eū
in morte ſua. pretermitto conſtantia3 ſancti
Iacobi interciſi cui cu3 mēbrati oia mēbra
vſq3 penes cor ꝓciſa fuiſſent gaudens dice
bat. O domine Ieſu ꝓ me crucifixe vtinā
haberē alia mille corꝑa q̄m oia illa amore
tuo exponerē morti precidēda. ¶ Quartu3
exēplū habemꝰ de ſacris virginibus q̄ oēs
q̄ntū fas fuit morte3 chryſti fleuerunt: ⁊ plu
res ex his pro eius amore ſanguinē ⁊ vita3
perdiderūt. Reſpice queſo virginē Cateri-
nam q̄ ſpreto regno ſuo ſpretiſq3 minis ⁊
verberibus carnificum: tandem ſanguine3
capitis abſciſſione ꝓ ipſo chryſto fudit. hoc
ide3 dicas de beata. Agata. Agnete. Lucia
Cecilia ceteriſq3 virginibꝰ. ¶ Quintū exē-
plum habemus de ſanctis confeſſoribꝰ qui
omnes quātū fas fuit chryſti mortē lachry
mati ſunt: ſed inter ceteros fuit beatus pr̄
nr̄ Frāciſcꝰ q vt habetꝰ in eiꝰ legēda adeo
fleuit paſſionē xp̄i ꝙ effectꝰ q̄ſi cecꝰ oculoꝝ
lumē ꝑdiderat: cui cū medicꝰ diceret. Si vis
ſanari oportet ꝙ a lachrymis te cōtineas.
Reſpondit potius paratus ſum mille ocu-

los perdere ſi tot haberem ꝗ ceſſare plan-
gere mortem ſaluatoris mei. O mirabilis
amor Franciſci ad dñm ſuũ. Quid plura
ꝓpter imenſam cõpaſſionez quã habuit ad
paſſionem chriſti: meruit a dño ꝓprijs pla-
gis ſtigmatizari. Pro inde Apoſto. in eius
perſona ad gal. vi. ait. Decetero nemo mihi
moleſtꝰ ſit. e. n. ſtig. do. Ieſu. in cor. m. p. Ec-
cleſia de ipſo cãtat Celoꝝ candor ⁊c̃. dic to
tũ ſi placet. Exẽplo ergo ſanctoꝝ cõfeſſorũ
quiſqꝫ debet hodie chriſti mortẽ plangere.
¶ Sextũ exẽplũ habemꝰ de diuerſis generi
bꝰ hereticoꝝ. Nã ad ſanctũ ſepulchrũ ſtãt
octo diuerſa genera hereticoꝝ diuerſas lin
guas habẽtiũ: adeo ꝙ nullꝰ intelligit aliũ
⁊ ſunt oẽs religioſi faciẽtes diuerſa offitia
⁊ maximas penitẽtias: omneſqꝫ hñt aliquã
hereſim preter fratres ordinis noſtri qui pro
prie habitãt penes ſanctũ ſepulchrũ ⁊ d ip
ſo cuſtodiã hẽnt. Et pmi qdẽ dicũt greci q
habitãt vbi xp̃s appuit Magdalene i mõꝫ
ortulani. Scdi dicunt Gorgij ⁊ hi habitãt
vbi Chriſtꝰ poſitus fuit in Cruce. Tertij di
cuntur Indiani ⁊ hi habitant vbi chriſtus
apparuit Petro lachrymãti. Quarti dicun
tur Soriani ⁊ hi habitant vbi chriſtus fuit
ſpoliatus. Quinti dicũtur. Neſtoriani ⁊ hi
habitãt quaſi penes fratres noſtros. Sexti
dicunt Abbaſſiti ⁊ hi habitãt vbi Chriſtus
cecidit cum cruce. Septimi dicuntur Iaco-
pite ⁊ hi habitant vbi Chriſtꝰ fuit depoſitꝰ
de cruce. Octaui dicunt Maroniti ⁊ hi ſũt
magis cõformes fidei nr̃e ꝗ omnes alie ſe-
cte hi oẽs ſupradicti per totũ annũ dicũt of
fitium ⁊ ſepius lachrimãtur Chriſti mortem
percipue tñ i die veneris ſancta pectora ton
dunt nihil comedũt: ⁊ quaſi iugiter lachry-
mantur. Si ergo predicti heretici ſic plorãt
paſſionẽ chriſti: ꝗ magis quiſqꝫ verus chri
ſtianꝰ eandẽ mortẽ dꝫ lachrymari. ¶ Septi
mũ exẽplũ habemus de rebꝰ inſenſibilibꝰ:
que hodie ſuo modo morti Chriſti compaſ
ſionem oſtenderũt. Cum eni chriſtꝰ in cruce
moreret: ſtatim vt dicitur luc. 23. Sol obſcu-
ratꝰ eſt ⁊ tenebre facte ſunt i vni. ter. ⁊ velũ
tẽpli corruit ⁊ petre ſciſſe ſt ⁊ mõumẽta ſeu
ſepulchra apta ſt vt habet Mat. xxvij. ⁊ de
ſolis obſcuritate. ẽt apoc. vi. di. Sol factꝰ ẽ
niger tanꝗ ſaccꝰ cilicinꝰ q̃ oĩa cõtra natu-
rã hoc fecerũt vt creaturas rõales ⁊ pcipue
chriſtianos ad cõpaciẽdũ chriſto crucifixo
inducerent. Et certe bene dura immo male
dicta erunt illa corda chriſtianorũ que ho
die non flectentur ad plangendum mortem
chriſti: ex quo duriſſime petre ꝓpter eius cõ
paſſionẽ ſciſſe ſunt. ¶ Octauũ deniqꝫ exẽ-
plum habemus de glorioſa virgine q̃ etiã
fleuit chriſti mortem. nonne ſi eſſet vna do-
mina vidua que vnicum haberet filium bo-
num pulchrum ſapientẽ ⁊ iuuenem: ⁊ filiꝰ
iſte crucifigeretur amariſſime fleret. Cer-
tũ eſt ꝙ ſic multo magis fleuit hodie virgo
Maria que vidua remanſit: quoniam Io-
ſeph maritus eius vt credit ante chriſti mor
tẽ mortuꝰ erat. Precipue fleuit dũ hodie
vidit vnicũ filium ſuum ſapientiſſimũ pul-
cherrimum ⁊ optimũ in etate florida. 33. an
norũ ſic vituperabiliter mori ⁊ crucifigi. Ex
tende te ad practicam in omnibus ſupradi
ctis vt vis quam relinquo breuitat cauſa.
Exemplo tamen virginis quelibet precipue
mulier debet propter eius amorem Chriſti
mortem lachrymari. Et adeo fuerunt eius
lachryme efficaces ꝙ etiam nunc prout re
tulerũt mihi fratres noſtri qui viderunt: ap
parent adhuc in petris fixe in Hieruſalem
⁊ etiam in aliquo quodam lapide qui tran
ſlatus eſt in ciuitate Conſtantinopolitana.
Ex predictis igitur auctoritatibꝰ. rationibꝰ
ſimilitudinibꝰ atqꝫ exemplis audiſti anima
chriſtiana primũ miſterium paſſionis chri-
ſti quod dicitur myſterium neceſſitatis. In
quo clare videre potuiſti quomodo nullus
poterit dici vere chriſtianꝰ niſi hodie incor-
de ſuo ſuſceperit penas dolores atqꝫ angu
ſtias ſui ſaluatoris.

¶ De ſcdo miſterio ſacratiſſime paſſionis
Chriſti qd̓ dicitur miſterium acerbitatis.

S Ecundum inſuper miſterium de ſa-
cratiſſima chriſti paſſione cõtemplã
dum dicit myſteriũ accerbitat̃ poſt
ꝗ vidiſti fidelis anima neceſſitatem paſſio
nis xp̃i. i. q̃lit vnuſquiſqꝫ fidelis chriſtianꝰ
tenet cõpati chriſto morienti: nũc habeo ti
bi oſtendere maximam acerbitatem ipſius
mortis ⁊ paſſionis chriſti: vt ex hoc magis
inducaris ad flendum ipſam xp̃i mortem ⁊
paſſionem. Accipe igitur concluſionaliter ꝙ
chriſti mors ⁊ paſſio adeo fuit grauis ama
ra ⁊ acerba ꝙ grauior fuit amarior ⁊ acerbi
or omni ſimul morte atqꝫ paſſione oĩum ſi-
mul martyrum beatorum. Et profecto ſi cõ
parentur mortes ⁊ paſſiones omnium ſimul
martyrum licet fuerint acerbiſſime ⁊ grauiſſi-
me morti ⁊ paſſioni domini Ieſu chriſti: que-
dam certe non tormenta: ſed refrigeria appa-
rebunt. Et licet omnia genera paſſionum: ſeu
omne genus mortis non ſuſceperit chryſtus i
corpore ſuo: ſuſcepit tamen non tantum eq-
ualentiam ſed quaſi in infinitum ſuperequi-
ualentiam omnes penas mortis vel predicta-
rum paſſionum ipſorum martyrum. Quod
autem chryſti mors ⁊ paſſio fuerit per ſe gra-
uior acerbior amarior doloroſior atqꝫ crude-
lior omne ſimul morte atqꝫ paſſione beatorũ
martyrum necnon ⁊ ſacratiſſimarum virginũ
tripliciter probo. Primo auctoritatibus. Se-
cundo rationibus. Tertio diſtinctione.
¶ Primo probo auctoritatibus. Nam Iere.
in chryſti perſona tren. i. hoc aſſerit di: O vos
omnes qui tranſitis per viam. a. ⁊ vi. ſi eſt do-
lor ſicut do. meus. glo. ſimilis. non eſt inuen-
tus dolor: nec inuenietur. Anſelmus inſuper li
bro cur deus homo c. iiij. ait. Quelibet parua
leſio etiam facta in corpore Chriſti peior ⁊ dã
nabilior fuit q̃ʒ eſſet deſtructio totius mundi:
⁊ q̃ʒ eſſet leſio quantumcunqꝫ magna vel mors
inflicta paſſibili cuilibet creature. Deniqꝫ gloſ.
Ambro. ſuper verba prophete. Omnes flu-
ctus tuos induxiſti ſuper me. ſic ait. cũ triplex
fuerit in Chryſto ſubſtantia videlicet: carnalis:
ſpiritualis: ⁊ diuina: q̃ʒuis diuina ſubſtantia
non ſit paſſa: paſſa eſt tamen ſubſtantia corpo
ris: ⁊ ſubſtantia inferior anime ſuper omnem
paſſibilem paſſionem. ¶ Secundo hoc idem
probo duplici ratione. Primo ratione nobili
tatis. Secundo ratõne perſonalitatis. ¶ Pri
mo ratione nobilitatis, ꝙ paſſio Chryſti: ⁊
mors fuit acerbiſſima ſuper omnem mortem:
⁊ paſſionem ipſorum martyrum: ſeu aliarum
perſonarum. Fundamentum rationis ponit
Phyloſo. lib. de ſenſu ⁊ ſenſato di. Nobilio-
res potentie ſunt magis apprehenſiue proprio
rum ⁊ oppoſitorum contrariorum. patet hec
regula. Cũ eni oculus ſit nobilior potentia ma
nu: manus vero ſit delicatior calcaneo: hinc ẽ
ꝙ eadem percuſſio equaliter facta in predictis
grauiorem incomparabiliter penam ⁊ dolo-
rem exhibebit oculo: q̃ʒ manui: vel calcaneo.
Quo preſuppoſito videlicet ꝙ quanto poten
tia. vel complexio eſt nobilior tanto paſſio do
loris eſt in ea acerbior certum eſt: ꝙ Chryſtus
habuit nobiliſſimam complexionem ſup om-
nes humanas creaturas. Nam nobilitas com
plexionis reſpondet nobilitati anime. Cũ igi-
tur Chryſtus habuerit nobiliſſimam animam:
concluditur neceſſario: ꝙ etiam habuit in ſua
morte ⁊ paſſione maximam ſuper omnes do-
lores afflictionem. ⁊ confirma iſtam rationẽ
ſic. Certum eſt enim vt dicit Philoſophus lib.
de ſenſu ⁊ ſenſato. ꝙ omnis pena eſt principa
liter in tactu. Quod ſic patet: quia quando per
ſona habet vnum membrum freneticum vel
inordinatum: non ſentit quaſi nihil: vel modi
cum puncturas in eo factas: ⁊ propterea ha-
bentes tactum nobiliorem magis ſunt paſſibi-
les. Quo conceſſo ꝙ quanto ſenſus tactus eſt
viuatior. tanto dolor ẽ acutior: propter quod
in illis membris in quibus magis viget ſenſus
tactus eſt dolor acutiſſimus: clarum eſt ꝙ chri-
ſtus habuit ſenſum tactus ſuper omnes crea-
turas viuaciſſimum: pro eo ꝙ corpus eius fu-
it nobiliſſimum: quia virtute ſpiritus ſancti fu
it formatum: ⁊ illa que fiunt immediate a deo
ſunt nobiliora meliora ⁊ perfectiora. Sicut
patet de vino facto in nuptijs: vt habetur Io.
2. qd̓ ſi ſic eſt ꝙ Chryſtus habuit ſenſum tactus
viuaciſſimum ſuper omnes reſpectu corporis
nobiliſſimi. concluditur per conſequens ꝙ do-
lor eius ſenſibilis fuit acutiſſimus ⁊ grauiſſi-
mus ſuper omnes dolores mundi. Et ideo q̃ſ-
qꝫ verus fidelis tanto magis debet moueri ad
eius compaſſionem quanto conſpicit corpus
illud nobiliſſimum per ſpiritus ſancti opera-
tionem conceptum maiorem ſenſiſſe penam ⁊
paſſionem. ¶ Secundo etiam probo ratione
perſonalitatis: ꝙ quelibet etiam minima le-
ſio vel percuſſio facta in corpore Chryſti eſt
grauior omne ſimul paſſione ⁊ morte omni-
um ſanctorum martyrum. Et pro fundamen-
to rationis in forma queſtionis quero vtrum
Chryſtus fuit deus ⁊ homo ⁊ per conſequens
vna tantum perſona ⁊ non plures. Ad quod
breuiter reſpondet Seraphycus Bonauen. in
3. diſtin. vij. articu. i. q. i. in corpore queſtionis
d. ꝙ ſic. Cum queritur inquit de hac locutione
deus eſt homo ⁊ econuerſo. vtrum ſit vera p̃-
dicatio. Reſpondeo dicendum: ꝙ ſecundum
catholicam veritatem abſqꝫ dubio neceſſe eſt
concedere hominem eſſe deum: ⁊ deum eſſe ho
minem pro eo ꝙ due nature ſunt ibi vnite ſi-
mul in vnam perſonam: que autem in vno
ſuppoſito vniuntur neceſſario de ſe inuicem
p̃dicãtur. Et accipiantur concrete propter illã

maximaꝫ philoſo. qua dicitur. Quecunqꝫ vni
⁊ eidem ſunt inter ſe ſunt eadem: per quam
etiam fundari habet virtus ſilogiſmi expoſito
rij: quod probat Philoſophus in libro prio-
rum. Ea que dicuntur de vno ⁊ eodem predi-
cari de ſe inuicem. Si igitur vnus eſt Chryſt⁹
qui eſt deus ⁊ homo: neceſſario oportet con-
cludere deum eſſe hominem: ⁊ hominem eſſe
deum. Eſt tamen in hoc cuꝫ ſit predicatio de-
us eſt homo ſingul'is modus predicandi. Nõ
enim eſt talis predicatio per eſſentiam: nec ꝑ
cauſam: nec per inherentiam: ſed eſt predica-
tio per vnionem. Ideo enim homo predica-
tur de deo: quia vnitur ei in vnitate perſone
Et quoniam hec vnio eſt ſingularis non ẽ mi
rum ſi ſingularem modum exigit predicandi.
Et per hoc patet ꝙ talis predicatio non redu-
citur ad alios modos predicandi conſuetos:
habet tamen in ſe veritatem ſicut oſtendunt ra
tiones ad hanc partem inducte. Et hoc quidẽ
communiter fatentur omnes doctores theologie
⁊ inſuper hoc atteſtantur ſanctorum auctori-
tates. Unde Athanaſius in ſimbo. ait. Sicut
anima rationalis ⁊ caro vnus eſt hõ: ita deus
⁊ hõ vnus eſt xp̃s. h̄ Bo. verbaliter. Qd̄ aſſe
rens ẽt Alex. 3. extra de here. c. cũ xp̃s ait. Cum
xp̃s ꝑfectus deus ſit ⁊ ꝑfect⁹ hõ: in. idamus ſub
anatemate ne quis de cetero dicer audeat chri
ſtum non eſſe aliquid ſꝫm ꝙ homo: quia ſicut
chryſtus verus eſt deus ita verus eſt homo. ex
anima rationali ⁊ humana carne ſubſiſtens. h̄
ibi. Idem aſſerit Centurio Matth. xv. dicens
Uere hic homo filius dei erat. quod confir-
mans inſuper Ber. lib. v. ad Eugenium. ait.
Tantam ⁊ tam expreſſam vnionis vim in ſe
prefert ea perſona qua deus ⁊ homo vnus eſt
Chryſtus: vt ſi duo de ſe predices: non erres.
Hec Augu. Et in Ench. ait. vtraqꝫ ſubſtantia
diuina ⁊ humana: filius eſt vnicus dei patris
Rationem de hoc aſſignat Bonauen. vbi ſu
pra ad partẽ affirmatiuã di. Medium inquit
quod optime iungit extrema ad vtrunqꝫ ex-
tremorum comparatur ſecundum habitudi-
nem ſubiciendi ⁊ predicandi. Si ergo chryſt⁹
perfectus eſt mediator dei ⁊ hominum vel in
ter deum ⁊ hominem vt dicitur prime Thi.
i. Et ad Hebre. ii. ergo deus ⁊ homo talem ha
bent habitudinem reſpectu eiuſdem. Sed que
talem habent habitudinem reſpectu eiuſdem
dicuntur neceſſario de ſe inuicem: ergo homo
predicatur de deo ⁊ deus de homine. hec ibi.

verbaliter. Alexan. autem in tertia parte ſum
me. i. q. vtrum deus ſit homo ⁊ ecõuerſo. hoc
idem confirmat quod Bo. Et vlterius in. q.
vbi querit vtrum Chryſtus ſꝫm ꝙ homo ſit ꝑ-
ſona. Reſpondet in corpore. q. di. ꝙ non. cum
.n. inquit perſona dicat quaſi ꝑ ſe vnũ ſonãs:
dico ꝙ xp̃s ſꝫm ꝙ homo non eſt perſona. ẽ ta
men indiuiduũ. vnde ſi queritur vtrum xp̃s
ſꝫm ꝙ homo ſit quis: ſi hoc nomen q̇s ſuppo-
nit generaliter ſꝫam generalem hoc dicere: ſi
ſupponatur indiuiduum: dico ꝙ eſt quis: ſi ve
ro ſupponatur ſꝫam ſingularem non aliquan
do digniori cõiunctã: ſed diſtinctã ꝙ eſt perſo
na: dico ꝙ ſꝫm ꝙ homo hoc mõ non eſt q̇s. h̄
Alexan. verbaliter. his oibus premiſſis: ſeu
hoc ſuppoſito ꝙ xp̃s deus ⁊ homo eſt tantum
vna pſona: ponaꝫ nũc caſus ꝙ fiat vna ꝑcuſ-
ſio vel leſio i corpe xp̃i certũ ẽ ꝙ nõ põt fieri il
la leſio quin fiat in perſona diuina: que cũ ſit
in infinitum melior ⁊ nobilior omnibus hu
manis perſonis: neceſſe eſt omnino propter
hoc concludere ꝙ grauior eſt illa leſio per ſe:
quam ſimul eſſe poſſent omnes leſiones vel ꝑ
cuſſure: que vnquam fieri poſſent in omnib⁹
humanis corporibus: q: ſicut predixi non po-
teſt tangi vel ledi corpus Chriſti quin tangaꝫ:
vel ledatur perſona diuina. Quod cõfirmãs
Aug. prout recitat Mag. in. 3. di. 11. c. Recedẽ
te. vero ait. Quicquid paſſus eſt homo nõ po
teſt dici non paſſus deus: q: deus erat homo.
Quomodo põt dicere. non te paſſum iniuriaꝫ
ſi veſtis tua cõſcindantur q̃uis veſtis tua nõ
ſit tu. Multo magis ergo quicquid patitur ca
ro vnita verbo poteſt dici pati deus lꝫ verbũ
nec corrumpi nec mori potuerit. hec Auguſti
nus ibi. Si igitur o fidelis anima tam grauis
fuit ſola ⁊ minima ꝑcuſſio ꝑ iudeoſ. i xp̃i cor-
pe facta: q̃to magis credis ꝙ fuerit ſimul gra
uiores innumerabiles ꝑcuſſiones que cũ alapis
ſpinis ⁊ flagellis facte ſunt i ei⁹ corpe bñdicto
Certe vt di. Iſa. i. A plãta pedis vſqꝫ ad vti
cẽ nõ erat i eo ſanitas. Et Iſa. lv. di vidim⁹ eũ
quaſi leproſuꝫ o p̃dicator ſup his fortiſſimis
fundamẽtis que tibi feci poteſ te extẽdere egre
gie ꝑ practicã inducẽdo ppl'uꝫ ad lachrymas
prout vis. Ex predictis igitur duabus ratio-
nibus etiam patet qualiter paſſio Chriſti ve-
re ⁊ realiter fuit acerbiſſima ſuper omnes paſ
ſiones oium hominũ mũdi. ¶ Tertio hoc idẽ
probo duabus diſtinctionibus. Prima diſti
ctio eſt Alex. de ales. in tertia pte ſũme in tra-

ctatu vbi agit de q̃titate paſſiõis xp̃i dicen
tis. Cũ querit an dolor xp̃i fuerit maximus
ſup oẽs dolores. Rñdeo diſtinguendo ſꝫm
Damaſcenũ nãm in chriſto ⁊ ẽt rõnem. Si
eni dolor chryſti cõſideret ſꝫm nãm maxim⁹
fuit dolor ſup oẽs. Nã magn⁹ eſt dolor qui
eſt ꝯ naturã pacientis: maior q̇ magis eſt cõ
tra nãm pacientis vel etiã cõtra volũtateꝫ.
Maior igitur fuit dolor in xp̃o quia magis
fuit cõtra nãm pacientis quaꝫ in ceteris. vñ
cum corpus ẽt fuerit optime cõplexiõis ſup
omnes ⁊ optime ꝯueniens aie aia maxime
doluit in eius flagellatione ⁊ ſeparatiõe q̃
dolere poſſent oẽs alie anime Si vero cõſi-
deretur maior dolor ſꝫm ꝙ dicit contra vo-
luntatẽ pacientis hoc eſt dupliciter Naꝫ eſt
voluntas naturalis ⁊ eſt voluntas rationis
vel rõnalis. ¶ Primo mõ fuit maxim⁹ do-
lor in xp̃o. ¶ Secundo mõ non fuit dolor i
xp̃o: q: nunq̃ fuit martir q̇ tm̃ informatus
charitate deſideraret mori ⁊ h̄ fuit meritũ
paſſionis. Si autẽ obijceres. paſſio q̃ magis
hꝫ ſibi cõiunctã delectationẽ minor eſt cete-
ris: ⁊ q̃ maxime cõiuncta ẽ delectatiõi mini
ma ẽ: ſꝫ cũ xp̃s ſemꝑ frueret diuinitare: ergo
minimã vr̃ habuiſſe paſſionem inter marty
res. Rñdeo ⁊ dico ꝙ delectatio fuit in volũ
tate vt eſt ratio. paſſio vo in voluntate vt ẽ
natura. ⁊ ideo nõ ex eadẽ parte fuit delecta
tio ⁊ paſſio. vñ oportuit ꝙ in vna pte habe-
ret ſũmum gaudiũ vt volũtarie ⁊ ex charita
te impleret paſſionẽ: ⁊ ex alia parte maximũ
hẽret ſup oẽs dolorẽ ⁊ hoc vult Damaſce-
nus cũ loquit de paſſionibus ſꝫm naturam
h̄ Alex. verbaliter. Aliã diſt. ponit ſeraphic⁹
Bo. in. 3. di. xvi. ar. i. q. 2. in cor. q. di. Cuꝫ q̃rit
vtꝝ in xp̃o fuit dolor ſup oẽs acerbiſſimus.
Rñdeo ꝙ dolor paſſionis xp̃i inter ceteros
dolores ⁊ paſſiones fuit acerbiſſimus: ⁊ hoc
pꝫ ſi illa cõſiderentur que doloris paſſionẽ
acerbiorẽ reddũt. h̄ at ſũt tria. ſ. cã paſſiõis
mod⁹ paciẽdi: ⁊ cõditio patientis. Si cõſide
ret cã ob quã xp̃s paſſus ẽ fuit i eo doloris
afflictio magna: ſi. n. patiebat ꝓ culpa ꝓpa
imo ꝑ aliena: nõ ꝓ amicis tm̃ ſꝫ ẽt ꝓ inimi-
cis: ⁊ ẽt ꝓ his quos videbat ingratos. Si at
ꝯſideret mod⁹ paciẽdi fuit in eo paſſio dolo
ris acerbior: tũ ꝑꝑ gñalitatẽ: q: i oib⁹ mẽbris
affligebat: tũ ẽt ꝑꝑ ꝯtinuitatẽ: q: ſuſpẽdiuꝫ
ei⁹ ꝯtinuabat ⁊ claui adeo affligebãt pẽdẽtẽ
ſic affixerũt q̇ñ man⁹ ei⁹ ⁊ pedes ꝯfodiebãt

i qb⁹ maxia erat afflictio ꝑꝑ neruos ⁊ muſ
culos ibidẽ ꝯcurrẽtes: i qb⁹ ꝑcipue viget ſẽ
ſus. Si vo ꝯſideret q̃litas ſiue ꝯditio paci
entis maxia vtiqꝫ erat afflictio ꝑꝑ maxiaꝫ cõ
plexiõis eq̃litatẽ ⁊ ꝑꝑ ſẽſus viuacitatẽ. vñ
q: null⁹ potuit ei adeq̃ri nec i eq̃litate cõple
xõis nec i viuacitate ſẽſus: Idcirco dolor il
li⁹ oium doloꝝ fuit acutiſſim⁹ ⁊ maxim⁹ ⁊
iõ di grãs q̃tas poſſum⁹ referam⁹: ſi q̃ mõ
donet nobis tã ꝑuit paciẽti cõpaciamur. h̄
Bo. vbal'r. Ex p̃dictis igit auctib⁹ rõnibus
atqꝫ diſtictiõib⁹ vidiſti aia xp̃iana ſꝫ miſte
riũ paſſionis xp̃i qd̄ dr̃ miſteriũ acerbitatꝭ in
quo clare itelleriſti ꝙ xp̃i paſſio fuit grauior
acerbior ⁊ amarior atqꝫ doloroſior omni ſil'
morte ⁊ paſſione btõꝝ martyꝝ: ꝑꝑ qd̄ tãto
magis teneris ei ꝯpati: q̃to magis ſupradi
ctã paſſionẽ ꝓ amore ſalutis tue paſſus ẽ.
¶ De tertio myſterio ſacratiſſime paſſionis
xp̃i quod dr̃ myſterium ſpecialitatis.

Ertiũ deniqꝫ myſteriũ de ſacratiſſi
ma xp̃i paſſiõe ꝯtẽplãdũ dr̃ myſteri
uꝫ ſpalitatꝭ. Poſtq̃ itellexiſti aia d
nota neceſſitatẽ ⁊ acerbitatẽ paſſiõis tui ſal
uatoris hẽo tibi nũc oñder ſpal'r q̃t ⁊ q̇ fue
rit dolores illi acerbiſſimi q̇ adeo ipm̃ xp̃m
anguſtiauerũt ꝙ ipꝫ credul'r mori cogerũt.
hos tñ dolores xp̃i acutiſſimos. o tu euãgeli
ce p̃dicator cã ꝓlixitatꝭ euitande tibi breuiẽ
dclarabo: ⁊ ẽt tu breuit traſcurrer poteris p̃
dicãdo: q: ſic ſꝫ platonẽ i thimeo. Sublectꝭ
bñ diſpoſitꝭ ſtari ⁊ ſine retardatõe forma ip̃
mit: ſic facil'r poteris iducẽ ⁊ q̃ſi cogẽ ppl'm
ad lachrymãdũ: erq̃ ſufficient auditores ꝑ
duo myſteria p̃cedẽtia ad fletũ ⁊ lachrimaſ
fuerũt diſpoſiti. accipe igit o fidel' aia vt ha
bũdãti⁹ ad lachrymas iducaris ꝓ ei⁹ paſſi
one ceteris omiſſis ꝓ nũc ſeptẽ ſpãles acer
biſſimos atqꝫ acutiſſimos dolores q̇s xp̃s
hodie ꝓ amore tuo atqꝫ ſalute ſuſtinere di-
gnat⁹ ẽ. Quoꝝ p̃m⁹ dr̃ dolor ſatiſfactiõis.
Scd̄s dr̃ dolor ſeparationis. Terti⁹ dr̃ dolor
flagellatiõis. Quart⁹ dr̃ dolor cõfuſionis.
Quit⁹ dr̃ dolor ꝯculcatõis. Sext⁹ di dolor
abbreuiatõis. Septim⁹ dr̃ dolor mortificati
onis. ¶ Prim⁹ igit dolor acerbiſſim⁹ ama
riſſim⁹ atqꝫ acutiſſim⁹ quẽ hodie ꝓ te o po
pule chryſtiane ſuſtinuit dñs Ihs dr̃ dolor
ſatiſfactõis. ꝓ q̃ dclarãdo ſciẽdũ ẽ ꝙ i xp̃o
fuit triplex diuerſa ſꝫa. ¶ Prima fuit diui
na: ⁊ h̄ hodie nec fuit paſſa nec pati potuit

vnde Aug. prout recitat Marchus in tertio
di.xi.c.recedēte. ait. Si quis dixerit aut cre-
diderit dei filiū paſſuꝫ anathema ſit. h ille.
¶ Secunda fuit corporalis ⁊ hec vt inferiꝰ
declarabiť acerbum dolorem paſſa eſt.
¶ Tertia fuit ſpecialis que nihil ē aliud ꝙ
eius aīa ⁊ h ſm ptē inferiorē grauiſſimum
dolorē paſſa ē:⁊ adeo dolor mentis xpī fuit
grauis ꝙ minimus dolor excesſit incompa
rabiliter oēs dolores ſui corporis:⁊ h dolor
mētalis xpī tantꝰ fuit in eius aīa pp offen-
ſiōes ꝯ prēm ſuū celeſtē factas. Nā ꝓuidit
aīa xpī benedicta ab inſtanti creationis ſue
in vtero virginaliter vnione cū diuino v̄bo
omnia peccata hominū tam preterita quaꝫ
preſentia ⁊ futura. Et hoc ideo fuit quia re
ſpiciens in verbo in quo omnia relucēt tan
quā in ſpeculo quodam:habuit cognitioneꝫ
omnium rerum preteritarum preſentium ⁊
futuraruꝫ. Quoniam igitur omnia peccata
preterita preſentia ⁊ futura erant cōtra ho
norem vel inoffenſionem ſui patris celeſtis:
⁊ etiam contra animaꝝ ſalutē. Ideo vt pa
tri celeſti ꝓ eius offenſis ſatiſfaceret qui ne
quaꝙ volebat peccatuꝫ aliquod dimittere
impunitum ⁊ inſuper a morte ad eternā vi-
taꝫ animas reuocaret:voluit nimia deuictꝰ
charitate in ſe ⁊ i anima ſua tot ſingulares
dolores ſuſcipeř quot ſingularia fuerāt pec
cata cōmiſſa ſeu in poſterū cōmittenda. Et
tantū inſuper pro qualibet culpa dolorē in
anima ſuſtinuit:ꝗtum grauis erat ſui pris
iniuria. Et quia celeſtis pať infinite erat bo
nitatis. Iccirco culpa contra eum cōmiſſa:
erat infinita:⁊ per cōſequens chriſtꝰ vt pa-
tri ſatiſfaceret pro qualibet iniuria ſingula-
riter infinitum doloreꝫ voluit ſuſtinere. Et ſi
dolor vnius culpe tantus fuit ꝙ in infinitū
excederet hominum omnium penas:cogita
ꝗſo anima quanta fuerit pena anime chriſti
que pro peccať innumerabilibꝰ innumera-
biles in ſe ſuſcepit penas. Proinde d̄ mul
titudine peccatorū videlꝫ cordis oris ⁊ ope
ris q̄ homines comittunt propha dicit. Di-
numerabo eos.ſ.hominum defectus:⁊ ſup
harenam multiplicabūtur. Et ꝙ chriſtus in
anima ⁊ corde ſuo hodie tot penas dolores
⁊ vulnera ſuſceperit quot ſunt vel fuerunt
oīa peccata hominū preterita preſentia ⁊ fu
tura : ſiue ſint peccata cordis ſiue oris ſiue
opis quadrupľr ꝓbo. Primo auctoritate
Secundo rōne. Tertio ſimilitudine. Quar-
to ſignificatione. ¶ Primo probo auctori-
tate ꝙ Chriſtus hodie ſatiſfecit patri ſuſci
piēs in ſe ſingulariter tot penas quot fue-
runt peccata hominuꝫ preterita preſentia ⁊
futura. Unde Iſa.liij.c.dř. Uere langores
noſtros ipſe tulit ⁊ dolores noſtros ipe por
tauit:⁊ nos reputauimꝰ eum ꝗſi leproſum
⁊ percuſſum a deo ⁊ humiliatū:ipſe aūt vul
neratus eſt ꝓpter iniquitates noſtras attri
tus eſt propter ſcelera noſtra. Diſciplina pa-
cis noſtre ſuper eū cuiꝰ liuore ſanati ſumus
omnes nos quaſi oues errauimꝰ:vnuſqſqꝫ
in viā ſuā d̄clinauit:⁊ poſuit dn̄s in eo iniq
tem omnium noſtrū. h ibi. propterea Mat.
xxvi. apoſtolis in orto exiſtētibꝰ dicebat. Tri
ſtis eſt anima mea vſqꝫ ad mortē vbi etiaꝫ
gloſa dicit tātam triſtitiā in anima ſuſcepit
Chriſtꝰ:quātam peccati malitiam homines
cōmiſerunt. ¶ Secundo hoc idem ꝓbo vni
ca ratione videlicet equalificatiōis. Funda
mentum ratiōis ponit philoſophus.v.Ethi
corū di. Pena taxatur in opere iuſtitie ſm
quantitatem culpe. Quo conceſſo certū eſt
ꝙ culpa tanto eſt grauior quāto perſona cō
tra quā cōmittiť ē nobilior prout expſſe ha-
betur.xx.q.ii.c.monet. Item.ii.q.ii.c.gloria.
Itē.xxvij.q.i.c.nuptiarū. Et extra de ſen.
excō.c.illoꝝ. Sed clarū ē ꝙ nobilitas pris
celeſtis cōtra quē culpe cōmittunť ē infini-
ta:ergo oportuit hodie chriſtū tot penas pa
ti quot peccata hoies cōmiſerāt ⁊ cōmiſuri
erāt:⁊ precipue cū pater celeſtis vt di Iob
xxiiij.nihil inultū pati volebat:⁊ inſup quia
ipſe xp̄s cū eēt deus ⁊ hō.⁊ per cōſequens
virtutis infinite ſolum ſatiſfacere poterat.
Quod totum confirmans Moyſes deuťo.
xxv.dicebat. Secūdū menſuram delicti erit
⁊ plagarum modus. Cogita igitur hec o fi
delis anima:quot penas hodie ſagittas ⁊
vulnera in corde ſuo chriſtꝰ ſuſcepit. ¶ Ter
tio hoc idē probo ſimilitudine.ſ.ꝙ chriſtus
vt patri ſatiſfaceret in ſe ſuſcepit oēs penas
peccatis noſtris debitas. Nam ponatur ꝙ
eēt filius ſummi regis vel imperatoris ꝙ
videret dilectū patrē ſuū a viliſſimis ribal
dis per lutū ⁊ ſtercus per capillos ⁊ barbā
contumelioſe trahi.⁊ pugnis ⁊ calcibus os
⁊ faciem eius contundi: quanta credis ꝗſo
amaritudine repleretur:vtiqꝫ tanta quan-
tum diligeret eum:⁊ quanta in eo vulnera
eta fuiſſent. Quod ſi ſic faceret talis filius.
multo perfectius hoc facit chriſtus cum ex
cederet in charitate oēs filios hominū. O
igitur quantos dolores:quantas ſagittas:
quantas penas:quātaſqꝫ amaritudines ho
die dn̄e ieſu vt patri ſatiſfaceres ⁊ nō redi
meres in corde tuo ſuſcepiſti. ¶ Quarto de-
niqꝫ ꝓbo ſignificatiōe:ꝙ.ſ. chriſtus hodie
in corde ſuo innumerabiles ⁊ infinitas pe
nas pro nobis ribaldis ⁊ peccatoribꝰ ſuſce
pit. Nā phs ſecūdo prioꝝ dicit. Signū eſt
propoſitio demonſtratiua faciēs fidē ⁊ per
ſigna corporis nobis nota ſilogizamꝰ inquit
diſpoſitiones anime nobis ignotas. Quod
ſic patet. Nā per ſudores ⁊ ſigna que appa
rent ab extra in corpore infirmi iudicat ſa-
piens medicus de infirmitatibus que intrin
ſecus latent. Hoc modo quiſqꝫ chriſtianus
poteſt iudicare quod hodie chriſtus intrin-
ſecus in corde pro peccatis noſtris imēſas
ſuſcepit penas:dū cōſpicit chriſtū ab extra
per corpus emittere immenſum ſudorē ſeu
immenſas guttas ſanguinis. Cum.n.vt ha-
betur Mat.xxvi. chriſtus ter in orto ab apo
ſtolis ſeparatus oraſſet di. Pater mi ſi poſ
ſibile eſt tranſeat a me calix iſte. Statim vt
dicitur Luč.xx. Factus eſt ſudor eiꝰ ſič gut-
te ſanguinis decurrētis in terrā. Qui vtiꝙ
ſudor ſanguineus per genas:oculos:⁊ to-
tū chriſti corpus egrediens:vtiqꝫ ſignifica-
bat maximas penas ſui cordis quas ꝓ pec
catis nr̄is tollerabat. Et licet ſenſualitas ꝓ-
pter timorē mortis imminētis ſic diſſolucreť:
tn̄ rō faciebat ſic corpus in ſanguinē diſſol
ui propter ſatiſfactionē peccatoꝝ noſtroꝝ.
Proinde Bernar. in ſermone de mirandis
beneficijs humane redēptionis:qui incipit
Ieſum nazarenum:ſic ait. Anguſtias tui cor
dis domine ieſu certiſſime indicabat ſudor
ille ſanguineus pro nobis effuſus:qui ora-
tionis tempore abundanter de carne tua ſā
ctiſſima decurrebat in terram:Ut igiť amo
ris erga te ⁊ gratitudinis ſtimulos habea-
mus verā ⁊ naturalē carnis infirmitatē his
indicijs in te expreſſiſtis qbꝰ doceremur:qr
ꝟe langores noſtros portaſti ⁊ nō abſqꝫ ſen
ſu doloris vt quidā exiſtimāt paſſionū ſen
tes percurriſti. hec ille. Adde ꝙ lꝫ magnas
penas ſuſcipet pro peccatis preximoꝝ:ma
xime tamē dolorem ſuſcipiebat immenſum
pro iniurijs ⁊ blaſphemijs:quas videbat ſie
ri debere contra matrem ſuaꝫ:precipue quia
videbat ꝙ aliqui eā appellarent meretricem
aliqui figerent gladios in pectore:⁊ i oculos
hymaginis eius ⁊ huiuſmodi. Ex predictis
auctoritate ratione ſimilitudine atqꝫ ſignifi
catione vidiſti anima primum dolorem acer
biſſimū tui ſaluatoris. In quo etiam lachry
mas ſanguis ꝓ te effudit:vt ex hoc ⁊ tu ſal
tem pro ipſo lachrymas aquaruꝫ effundas
qui dicitur dolor offenſionis.

S Ecundꝰ inſuper dolor acerbiſſimꝰ
amariſſimus atqꝫ acutiſſimꝰ queꝫ
hodie ſuſcepit chriſtꝰ: diciť dolor
ſeparationis. Immenſum quidē doloreꝫ vl
tra predictuꝫ chriſtus ſuſcepit:quādo a dul-
ciſſima matre ſua ſe propter nos ſaluādos
ſeparauit. Sicut.n.dicūt deuoti tractatores
⁊ ꝯtēplatores dominice paſſionis:dulciſſi
mus dei filiꝰ die mercurij trāſacta poſtꝙ ce
nauit cū matre ſua dulciſſima i domo mar
the ⁊ Marie eadē ſequenti nocte iugiter cū
ipſa vigilauit. Cui ſingulariter totuꝫ curſum
⁊ miſterium ſue mortis ⁊ paſſionis apte re-
uelauit. Dicere namqꝫ potuit. O amantiſſi-
ma mater O virgo benedicta:qr ſequēti ma
ne receſſurus ſuꝫ a te ⁊ velut agnus inocēs
⁊ imaculatus propter humani generis ſalu-
tem a iudeis ſum mortem ⁊ crucifixionē cru
deliter ſuſcepturꝰ. Decreui vltra mētales pe
nas meas tibi omnes futuros dolores mei
corporis pandere. Qui vtiqꝫ quaſi infiniti ⁊
innumerabiles erant. Scis enim eſſe de me ꝓ
phetatum Iſay.prio.ꝙ a planta pedis vſqꝫ
ad verticeꝫ non debet in corpore meo eē ſa
nitas. hoc iccirco tibi ſtatui reuelaŕ vt cū ea
videris conſtantius te munire poſſis armis
paciētie atqꝫ ꝯſtantie. vides igitur o interne
rata mater vt a vertice icipiaꝫ hos capillos
meos pulcherrimos ⁊ nazerenos quos fer-
rum non tetigit quiqꝫ veluti fila auri appa-
rent certe craſtina die ab ipſis perfidis ⁊ ini
quis iudeis per modum triclarum i palatio
Cayphe ⁊ Pilati tota nocte trahentur ⁊ ſic
quaſi omnes euellentur q̄ euulſio tantos ge
nerabit i capite meo dolores quot capilli de
ipſo extrahentur. Et ſic extractio vnius ca-
pilli propter delicantiam ⁊ teneritudinem ca
pitis mei generabit in me inextimabilem do
lorem : quantus ergo erit dolor meus quaſi
de omnium extractione:cum hoc videris ha
beas queſo pacientiam. Uides inſuper. O

amariſſima mater caput meū delicatiſſimuȝ
nunc eſſe ſine vllo vulnere ⁊ pena: ſed heu
me craſtina die videbis ipſum mille ſpinis
marinis perforatū: ita vt cerebrū de eo egre
diatur. Et inſuper videbis ipſum vulnera-
tum cū arundinis ⁊ baculis. Et ſi ſola ſpina
⁊ ſoli baculi ictus quaſi infinitam penā da
bit in corde ⁊ capite meo: q̄to magis tot ſpi
ne totq; baculoꝝ percuſſiones. Cum hoc
videbis patientiam habeto queſo. ¶ Ui-
des etiam nunc dulciſſima mater aures me-
as que audire ſolent angelorum cantus ſi-
ne vlla pena eſſe: ſed heu craſtina die audi-
ent iugiter a iudeis crucifige crucifige hic ē
malefactor ⁊ populiq; ſeductor. ¶ Uides
ēt mater nūc oculos meos letos eē claros ⁊
imaculatos: ſed heu cras videbis eos a iude
is velatos languētes: lachrymoſos ⁊ clau-
ſos in morte: ita vt te amplius videre neque
ant. ¶ Uides ēt nūc virgo bn̄dicta genas
⁊ maxillas meas imaculatas eē ⁊ ſine pena
ſed heu cras ſuſcipient quaſi alapas infini-
tas ⁊ luto ſputoq; putrido iudeoꝝ penitus
deformabuntur: cū hec videris habeas pa
tientiā queſo. ¶ Uides inſup os meū omni
dulcedine plenū: ſed heu cras aceto ⁊ felle
amariſſimo replebit. ¶ Uides nunc ſpatu-
las ⁊ humeros meos nihil habere pene: ſed
heu portabunt cras ſuper ſe grauiſſimā cru
cem propter quā vt videbis cadam in terra
¶ Uides nūc brachia ⁊ manus meas ſine
pena eſſe: ſed heu cras brachia extenſa erūt
in cruce manuſq; eidē cruci magnis ⁊ crude
libus clauis tranſfixe. ¶ Uides nūc pedes
meos ⁊ dextrū latus ſine vllo dolore eē: ſed
heu cras videbis latꝰ pforatū lācea: pedes
magniſq; clauis cruci affixos. ¶ Uides in
ſuper barbam meā integrā eē: ſed heu cras
videbis eā fere totā depilatā. ¶ Uides nūc
totū corpus meū ſanum eſſe: ſed heu cras
videbis cū ſm Bernar. ſex millibus ſexcen-
tis ⁊ ſexagintaſex plagis ad columnam vul-
neratum. Quid plura? O mater dulciſſima
hodie me vides viuum: ſed heu cras me vi
debis in cruce capite inclinato ⁊ nimio do-
lore defunctum. Cū hec omnia videris q̄ſo
patientiam habeas. Que ſiml' omnia cum
diceret mater audiēs lugēs lachrymas emit
tebat. Que lachryme erant tot gladij: tot ia
cula: tot enſes totq; nouacl'a ſeu raſorij cor
penetrantes ipſius chriſti ⁊ ſagittātes. Qui

bus dictis mater pͥſſima dolore gladiata
quaſi loqui non valēs: extēdit brachia ſua
ſuper collū filij ſui: ⁊ ſtringens eū ſemimor
tua cecidit. Que amplexatio ⁊ ſi dulcis vi-
derēt tn̄ fuit amarior xp̄o oībꝰ paſſionibus
preſentis vite. Quoniā tūc vidit xp̄s ꝙ ani
ma virginis ſuſcipiebat in ſeipſa oēs dolo
res ſuos. ſ. in aīa ſua ⁊ iō chriſtus tunc re-
accepit omnes dolores matris per compaſ
ſionem. Reuerſa tandē poſtmodū in ſe di-
cebat. O dulciſſime filij vt quid te concepi
infelix ⁊ doloroſa mater. Ex quo ſic crude-
liter flagellari debes ⁊ mori. Si fieri poteſt
rogo te hanc ſententiā reuoces: tūc chriſtus
cū iam mane factum eſſet humiliter genu-
flexit ante matrem petens ab ea benedictio
nem ⁊ di. Quod ſic fieri neceſſe erat. Tunc
mater ingemiſcens dixit heu fili mi. Que
vnq̄ȝ mater eſſet que filiuȝ benediceret eiq;
licentiam daret vt iret ad furchas ⁊ ſuſpē-
dium. Cui filiꝰ. Dilectiſſima mater quoniā
ſic a patre meo diffinitū ē, de duobus vnuȝ
elige. Aut benedic me vt crucifigi vadā ⁊
ſic humanū genꝰ ſaluabitur: de quo nullus
per ſex milia ⁊ ſexcentū annos potuit para
diſi portam ingredi pro peccato primi paren
tis. Aut ſi non vis ꝙ crucifigar propter hoc
totum genus humanum damnabitur. Cui
virgo O fili mi quoniā nimis diligo ſalutē
humani populi idcirco ſm rōnē lȝ non ſm
ſenſualitatem contēta ſuȝ ꝙ moriaris ⁊ cru
cifigaris. Et ſi haberē mille filios: tibi ſimi-
les oēs illos vellem crucifigi vt vel ſic hu-
manū genus ſaluaretur. Quid plura? Ecce
ꝙ ego ſi neceſſe eſt ēt tecū pro humani gene
ris ſalute parata ſum crucifigi. O charitas
imenſa. O amor ineffabilis: o dilectio incō-
parabilis virginis glorioſe circa nos. Quis
ē iſte o virgo tā ribaldus: ⁊ infelix qui te nō
diligat? Quis ē qui te de cetero ampliꝰ blaſ
phemare preſumat? His dictis extenſis bra
chijs benedixit filium in omnibus membris
ſuis a capite ad pedes: ⁊ ſimiliter oīa eius
membra non ſine maximo profluuio lachry
marū dulciter oſculata eſt. Sentientes autē
Martha ⁊ Maria atq; apoſtoli magnos ſin
gultus chriſti ⁊ virginis glorioſe venerunt
ad eos. Et proſtrata Magdalena dicebat.
O magiſter bone q̄d ē hoc? quo vis ire. An
neſcis qr iudei conſiliū fecerūt vt te occidāt.
Ecce ſi vadis in hierl'm crucifigent te iu-

dei. A noli queſo ire propter amorem meum
⁊ propter amorem dulciſſime matris tue: ſed
hic ſta ad faciendum paſca nobiſcuȝ. Cui chri
ſtus. O filia benedicta magdalena ardentem
amorem tui cordis video: ſed non ſapis que
pro ſalute humani generis neceſſaria ſunt: ſci
to igitur ꝙ me oportet comedere paſca in ie-
ruſalem ex precepto patris ⁊ ibi omnia que
de me ſcripta ſunt adimplere vnumᵘ tantum
a te peto ꝙ plus ſolito meam dulciſſimaȝ ma
trem habeas cōmendatam: ⁊ ei cum ſit pau-
percula amore mei ſubuenias. Non enim ti
bi ingratus exiſtā. quibus dictis videns ꝙ nō
proficeret proſtrata cuȝ maximus lachrymis
pedes domini Jeſu perſtringens oſculata eſt
⁊ petens benedictionem a chriſto eam bene-
dixit. Hoc idem fecit Martha alieq; Marie
totumq; collegium apoſtolorum. Poſt hec
cum poſtularet mater Martha ⁊ Maria vt
eis concederet ꝙ ſecum irent in ieruſalem re-
nuit omnino di. ſolum apoſtoli mei ſi volunt
mecum venire poſſunt. Qui omnes dixerūt
eamus ⁊ moriamur cum eo. Tunc benedicēs
matri cum ſolis apoſtolis receſſit dimittens
tamen cor ſuum in pectore matris ſue: quia ſe
cundum Bernar. anima plus eſt vbi amat q̄ȝ
vbi animat. Uirgo autem quādiu poterat vi
dere filium poſt eum lachrymoſa ⁊ lamenta
bili voce clamabat di. O fili. mi. o amor meꝰ
o ſpes mea vnica. o refugium meum. O gau-
dium anime me. O dulce refrigerium corpo
ris mei quo vadis. Que omnia verba audi-
ens filius penetrabat animam ſuam: ⁊ erant
tot ſagitte eius intima ſagittantes: ſeu tot ra-
ſorij cor eius dulciſſimum radentes. Ex predi
ctis omnibus vidiſti anima ſecundū dolorem
acerbiſſimū tui ſaluatoris: quem habuit ex eiꝰ
ſeparatione a ſua matre benedicta. qui dictus
fuit dolor ſeparationis.

Ertius inſuper dolor acerbiſſimus
amariſſimus atq; acutiſſimus quē
hodie pro humani generis ſalute
chriſtus ſuſcepit dicitur dolor flagellationis.
vltra predictos dolores immenſum dolorem
etiam chriſtus habuit dum crudeliter flagellā
tus fuit: tribus enim vicibus o fidelis anima
pro te chriſtus flagellatus fuit ſeu triplex fuit
chriſti flagellatio. ¶ Prima crudelis fuit.
¶ Secūda crudelior. ¶ Tertia crudeliſſima.
¶ Prima igitur flagellatio crudelis quam

chriſtus ſuſtinuit facta fuit ei dum duceretur
ab orto vſq; ad domum Anne. poſtquam enī
chriſtus a matre diſceſſit ⁊ in ieruſalem deue
nit: ⁊ ibi in cena ſimul cum apoſtolis paſca-
lem agnum comedit: pedes diſcipulorum la-
uit: corpus ⁊ ſanguinem ſuum eiſdem apoſto
lis dedit: eiſq; ſermonem poſt cenam ſecūduȝ
Joannem plenum charitate fecit: poſtq̄ȝ eorū
diſperſionem futuram eis predixit: poſtquā
ortum tranſ torrentem cedron ingreſſus ter pa
trem exorauit. Et in tertia oratione angelum
de celo eum confortantem habuit. Ecce ꝙ tra
ditor Judas cum magno exercitu armatorum
in orto aduenit ipſumq; chriſtum oſculatus
eſt ⁊ ſalutauit di. Aue rabi: ⁊ cum ipſum chri-
ſtum Judas ſalutaſſet ⁊ chriſtus ipſe dixiſſet.
Quem queritis illiq; omnes clamaſſent ye-
ſum nazarenum: ſtatim vt dicitur Joannis.
xviij. Omnes retrorſum ceciderunt in terraȝ
poſt quod factum cum chriſtus ſponte in eo-
rum manibus propter ſalutem noſtram ſe po
nere volens dixiſſet: dixi vobis qr ego ſum.
Si ergo me queritis ſinite hos abire: ſtatim
poſt reſtitutam auriculam ſeruo pōtificis quā
ei Petrus abſciderat. Cohors vt dicitur Jo-
an. xviij. ⁊ tribunus ⁊ miniſtri iudeorum cō
prehenderunt ipſum yeſum ⁊ ligauerunt euȝ
⁊ adduxerunt eum primum ad domum Anne
qui erat ſocer Cayphe qui Cayphas pontifex
erat anni illius. Dum autem duceretur ligatus
vt dicit Joan. ab orto ad domum Anne: cogi
ta queſo anima prout dicunt deuoti tractato-
res dominice paſſionis quot percuſſiones ⁊
flagella per illam longam viam chriſtus ſuſti-
nuerit. Cū enim eſſent pedes xp̄i nudi ⁊ diſcal
ciati ⁊ huc atq; illuc ab eiſdem miniſtris du-
cerēt ⁊ traherēt: pie credendū eſt ꝙ ſepius cū
in lapides impingebat ſacrum ⁊ delicatuȝ ſan
guinem p viam effundebat. Conſidera etiam
queſo qualiter aliqui cū baculis ⁊ fuſtibꝰ ſeu
lanceis pcutiebant eius tibias: alij vulnerabāt
eius brachia eius humeros eiuſq; ſacratiſſi-
mū caput: ⁊ adeo grauiter eum in predictis le
debant ꝙ quaſi eius tenerrima ⁊ delicatiſſima
oſſa confringebant poſtquā autē cum predi-
ctis ⁊ pluribus alijs: percuſſiōibꝰ ad domum
Anne pontificis Jeſum deduxerunt: tunc vt
dicitur Joan. xviij. Anna pontifex ipȝ inter-
rogauit de doctrina ⁊ diſcipulis eius. Cui cuȝ
reſpondiſſet Jeſus. Ego palam locutus ſum
mundo ⁊ ſemper docui in ſynagoga ⁊ intē-

plo in quo omnes iudei conueniunt ⁊ in occulto locutus ſum nihil: quid me interrogas interroga eos qui me audierunt. Statim his dictis vnus aſſiſtēs miniſtrorū videlicet Malchus cui ipſe chriſtus ſm glo. auriculam abſciſſam ſanauerat dedit magnam alapam Jeſu di. Sic reſpōdes pontifici propter quam alapam tam enormiter ſuſceptam omnes eius dentes cum in tenerrimis oſſibus ſeu ganaſſa radicati eſſent cōtremuerunt ⁊ cōmoti ſunt. Et cum ſic cum ꝑcutientem poſſet facere ſtatim a terra abſorbere: nihil mali ei fecit ſed humiliter ei dixit. Si male locutus ſum: teſtimonium perhibe de malo: ſi autem bene quid me cedis. Moraliza tu predicator omnia ſupradicta prout tibi placet. Ex prefactis igitur vidiſti anima primam flagellationem ⁊ percuſſionem quam chriſtus in corpore ſuo amore tuo portauit. ❡ Secunda flagellatio quam etiam o chriſtiana anima filius dei pro te ſuſcepit facta fuit in domo cayphe. Nam vt Jo. xviij. dicitur. poſtquam chriſtus alapam ſuſcepit in domo anne: ſtatim Anna eodem ſero miſit eum ligatum vt ibidem dicitur ad caypham pontificem: ante quem cum fuiſſet adductus produxit. Cayphas ante ipſum multos teſtes falſos. Et cum non eſſet conueniens eorum teſtimonium: adducti ſunt duo alij falſiſſimi teſtes di. Ecce audiuimus eum dicentem. Ego diſſoluam templum hoc manu factum ⁊ poſt triduum aliud non manu factum rehedificabo. Item dixit quia filius dei ſum ego ⁊ qꝛ non licet cenſum dare ceſari. Et cum cōtra predictos teſtes nihil chriſtus reſponderet: tunc exurgens ſūmus ſacerdos .i. Cayphas vt dicitur Matthei. xxiiij. dixit ad Jeſum. Non reſpondes quicꝙ̄ ad ea que teſtificantur cōtra te. Et cum chriſtus taceret rurſus Cayphas interrogauit eū di. tu es chriſtus filius dei benedicti. Cui chriſtus reſpōdit. Tu dixiſti qꝛ ego ſum. Et iterum videbis filiū hominis ſedentem a dextris virtutis dei ⁊ venientem in nubibus celi. Tunc cayphas ſcidit veſtimenta ſua ⁊ ait. Quid deſideramus. deſideramus teſtes. Audiſtis plaſphemiam quid vobis videtur. Tunc omnes clamauerūt. Re⁹ eſt mortis. Quibus dictis xp̄s crudelius quā primo ꝑ totam illam noctem a miniſtris flagellatus fuit. Nā quinqꝫ mala vt dicitur Luc. xx. ⁊ Matt. xxiij. tunc ei fecerunt. Nam primo miniſtri de voluntate cayphe cedebant eum vt dicit Luc. xx. acriter per totum corpus eius percutiebant. ❡ Secundo velauerunt oculos eius. ❡ Tertio percutiebāt eius faciē. ❡ Quarto illudebant ei dicentes. prophetiza quis eſt qui te percuſſit. ❡ Quinto vt dicitur Matthei. xxiij. iugiter conſpuebant in faciem eius hec quinqꝫ ponuntur in dictis euangeliſtis. Duo alia iniquiſſima mala ponit ſanctus Antonius de padua in ſermone veneris ſancti ⁊ dicit ꝙ per totam illam noctem poſtquam cayphas iuit dormitum ſerui eius dyabolici ſub quorum cura chriſtum commiſſerat fecerunt tricias de capillis Jeſu longiſſimis: ⁊ barba eius. ⁊ ſic nudum per terram hincinde trahebant. Et tunc quaſi eum totum depillauerunt ac per ſingula loca capillorum extractorum ſanguis recentiſſimus egrediebatur. Et addit ꝙ poſtquam eum ſic crudeliter vulnerauerunt ſtatim nudum in vas ſeu dolium aqua frigidiſſima plenum eum ſubmerſerunt propter quod nimis ex hoc anguſtiatus, patrem orabat di. illud p̄s. Saluum me fac deus quoniam intrauerunt aque vſqꝫ ad animum meam. Addunt aliqui dominice paſſionis contemplatores quod virgo quando hec fiebant non erat ibi ſed in bethania propter quod. Joan. timens ne chriſtus propter nimia flagella moreretur ante mane ad ipſam iuit. Que cum poſtularet quid eſſet de filio quaſi loqui non valens vt cunqꝫ reſpondit dicens Ayme o domina paradiſi ecce ꝙ filius tuus iam eſt ad collum fune ligatus totuſqꝫ flagellatus ſanguineqꝫ cruentatus ⁊ omnes diſcipuli eum ſolum in manibus illorum canum iudeorum reliquerunt: ❡ Tunc virgo ſemimortua poſtulauit Magdalenam ⁊ alias marias. ⁊ ſimiliter cum Joanne circa mane iuit ad domum Cayphe ibiqꝫ inuenit Petrum foras extra atrium amare flentem ⁊ capillos cum barba pre dolore ſibi extrahentem pectuſqꝫ ſuum acriter percutientem. Quod ideo faciebat quia ter dominum ſuum negauerat. Cui cum virgo diceret. o fili Petre quid actum eſt de filio meo ipſe reſpondens ⁊ eam apud portam palatij ducens flens dixit. Audi mater quid fit de filio tuo. Tunc audiens virgo obprobria ⁊ percuſſiones filij cum ingredi non poſſet nec ſineretur vt eum iuuaret lachrymabiliter dicebat. o fili mi quis mihi det vt moriar pro te. o fratres mei Judei eſtote queſo humani erga filiū meū ⁊ alia multa dicebat. Extēde te in p̄dictis ꝓut tibi pl3. Ex p̄fatis ē͞t vidiſti anima ſecundā flagellationem crudeliorē prima quam chriſtus in corpore ſuo amore tuo portauit. ❡ Tertia deniqꝫ flagellatio quam o fidelis anima filius dei pro te ſuſcepit: ⁊ que crudeliſſima fit ſuper duas predictas: facta fuit in atrio pilati. Sicut enim dicitur Joā. xviij. ⁊ Mat. xv. facto mane ſtatim Cayphas cū ceteris ſenioribus ⁊ ſcribis totoqꝫ cōcilio adduxit ieſum vinctū ⁊ ligatū ad pilatū vt eū ſententiaret ad mortē ſecū duces predictos falſos teſtes vt cōtra ipſum teſtificarent. Sciēs igit̄ Pilat⁹ vt di Mat. xxvij. ꝙ per inuidiam pharisei ei chriſtum tradidiſſent: voluit eum pluries liberare: quod ē͞t diuerſis modis temptauit. Primo allegando ſuam innocentiā di. Ego nullam cām mortis inuenio in eo. Videns autem qꝛ hec cā iudeos ad iram amplius prouocaret accepit ſecundā viam tranſmittēdo eū ad Herodē tanꝙ̄ gallileū: ⁊ ſibi ꝓpria dn̄atione ſubiectum credens ꝙ Herodes nō iudicaret eū ſed liberaret ſubditū ſuum. Cūqꝫ nec ſic ꝓfeciſſet ſed magis illi eū dignū morte acclamarent: tūc cogitauit ſaciare iudeoꝝ impietatē: ⁊ propterea vt dicit̄ Jo. xix. Juſſit eū flagellari: ꝓp̄ qđ ad colūnā ligat⁹. ⁊ tot⁹ denudat⁹: a capite ad pedes fuit acriter flagellat⁹. Que flagellatio crudeliſſima ⁊ amariſſima fit ſeptēplici reſpectu. ❡ Primo reſpectu teneritudinis corporalis. cū .n. xp̄s haberet carnes tenerrimas ⁊ delicatiſſimas ſuper oēs creaturas: minima percuſſio in eis facta eas miro modo dilaniabat. ❡ Scđo reſpectu argumētabilitatis. Si .n. in ipſis p̄ncipib⁹ ſacerdotū ſcribis ⁊ ſeniorib⁹ populi in quibus debebat apparere maxima diſcretio maturitas ⁊ grauitas ē͞t in iudicando ſceleratos. tantus fuit furor ⁊ rabies ꝙ ē͞t in feſtiuitate ſacroꝝ dierum contra omnem conſuetudinem ⁊ mores non erubuerūt cōtra omnem iuſticiā cōtra chriſtū exurgere innocentiſſimū: quātū credis queſo forē miniſtros diaboli omni[mo]dis ⁊ vtiqꝫ itellectu ⁊ diſcretiōe priuatos in flagellādo xp̄m hūiſſe. Relinquo hec tibi aīe deuote cogitāda. ❡ Tertia flagellatio chriſti fuit crudeliſſima reſpectu cōplacētie: qm̄ miniſtri xp̄m flagellātes: tāto plus ſciebant ſe phariſeis placere ꝙ̄to acri⁹ xp̄i carnes lacerabāt. Jccirco ꝓp̄ hec oēm crudelitatē quā potuerūt in flagellādo xp̄m exercuerūt a quoꝝ nimia crudelitate ꝓpheta domini ait. Circundederūt me vituli multi: thauri pingues obſederūt me. Aperuerunt ſuper me os ſuū ſicut leo rapiēs ⁊ rugiens. ❡ Quarto fuit crudeliſſima reſpectu libertatis. Qm̄ enim chriſtus poſitus fuit in libertate predictorum miniſtrorum ad flagellādum nec eis fuit data aliqua tēporis menſura. Jccirco tanto crudelius chriſti carnes laniabāt: ꝙ̄to iniquius xp̄m odibant ⁊ ꝯtra eū malam volūtatē habebant. ❡ Quinto fuit crudeliſſima reſpectu cupiditatis qꝛ .n. ſpes ⁊ cupiditas lucri augēdi vt dicitur .3. ethicorum mouet agentem ad fortiter operādum Jccirco miniſtri diaboli tanto crudelius ⁊ fortius xp̄m flagellabant: quātū ex hoc maius lucrum a phariſeis ſe habituros ſperabant. ❡ Sexto flagellatio xp̄i fuit crudeliſſima reſpectu vniuerſitatis: a capite .n. ad pedes vniuerſaliter xp̄s fuit flagellat⁹. nā crura ⁊ coſte corporis latera atqꝫ dorſum ⁊ humeri dura flagellatione afflicta fuerūt: ita vt ſuperficies carnis ſue tenerrime atqꝫ delicatiſſime lacerata penitus fuerit: brachia inſuꝑ dure fuerūt ligata atqꝫ ꝯſtricta vt vene ē͞t apirent̄ ⁊ hic ide an̄ ⁊ retro ꝯtumelioſe fuerūt retorta tā in orto ꝙ̄ in domo Anne Cayphe Pilati atqꝫ Herodis. In p̄dictis enim locis vbiqꝫ ligat⁹ duct⁹ fuit. Os quoqꝫ afflictū fuit tā repletiōe ſputoꝝ fetidorum ꝙ̄ ē͞t pugnoꝝ percuſſione. Facies āt illa in quam angeli deſiderant ꝓſpicere ꝓp̄ vulnera inflicta effecta ē tota palida ⁊ vulceroſa adeo ꝙ leproſus extimaret̄. Fuit inſuꝑ deturpata fetidis ſputis impiorum. Genne eius afflicte fuerūt ⁊ tumefacte ac ſanguine ⁊ liuore cōſperſe ꝓp̄ diras ꝑcuſſiones pugnorū ⁊ alapaꝝ: oculi inſuꝑ ei⁹ fuerūt velati ⁊ afflicti: atqꝫ ex pugillis ⁊ alapis enormiter tumefacti ⁊ iflati. qđ ꝯtra ſꝫ Ber. ⁊ Anſel. a capite ad pedes facta fuerūt i xp̄i corꝑe ſex milia ſexcēta ⁊ lxvi. vulnera. O aīa ſi ſic vidiſſes dn̄m tuū cruētatū ꝑ cui⁹ corp⁹ vbiqꝫ fluebat ſanguis vſqꝫ ad terrā: arbitror ꝙ ꝓ ei⁹ amore nō tm̄ lachrymas fūderes: ſꝫ inſuꝑ ⁊ ſanguinē libētiſſime ſꝑgere velles. ❡ Septio deniqꝫ flagellatio xp̄i fuit crudeliſſima reſpectu coronatiōis. Nā vt di Jo. xix. p⁹ꝙ̄ xp̄s ſic fuit in corꝑe flagellat⁹: milites ſtatim fecerūt coronā de ſpinis ⁊ ipoſuerūt capiti ei⁹ ⁊ veſte purpurea circūdederūt eā ⁊ dicebāt genuflectētes. Aue rex iudeoꝝ. Et da-

bât ei alapas: ꝑcutiebâtq; vt dī Mat. xv. arundine caput eius ⁊ cōſpuebât in eū atq; eiꝰ barbā depilabât. hec oīa euangeliſte ponūt in locis ꝑallegatis. Nota hic aīa ꝙ pūcture ſpinarū facte in caput xp̄i mille fuerunt dicēte Bernar. in ſmone qui incipit. Jeſum nazarenū mille inquit puncturis ſpecioſum eiꝰ caput ꝑforat. Ⓔ ne ſpine acutiſſimū dolorē capiti xp̄i inferebât: pro eo ꝙ pp ingētē percuſſionē vel impreſſionē arūdinis ⁊ baculoꝝ: nō tm̄ pellē carnē ⁊ os ſed inſuper cerebꝝ penetrabât. Jta vt ēt nō tm̄ ſanguis ſed inſuper ſacrū cerebꝝ de eiꝰ capite delicatiſſimo egrederet. Pretermitto prout dicit Joan. xix. ꝙ ad maiorē chriſti penā ⁊ cōfuſionē nūc poſt eiꝰ flagellationē Pilatꝰ fecit chriſtū foras adduci oī populo: habentē coronā ſpineā in capite ſuo ⁊ purpureū veſtimentū: propter quod ⁊ dixit. Ecce hō: quaſi diceret. Jſte nullū habet diuinitatis ſignum cū ſic eū deſpectū ⁊ vilificatū oēs videatis. Ex prefatis ergo oībꝰ vidiſti aīa: qualiter dominus ieſus amore tuo ter fuit crudeliſſime flagellatus: ⁊ per ꝯñs vidiſti tertiū acerbiſſimū dolorē tui ſaluatoris: qui dictꝰ fuit dolor flagellationis.

q' Uartus inſuper dolor acerbiſſimus amariſſimꝰ atq; acutiſſimus quē hodie pro humani generis ſalute xp̄s ſuſcepit dī dolor confuſiōis: ꝓ cuius doloris declaratione in forma q̄ōnis peto a te o chriſtiana aīa: que ē vituperabilior deſpectior: ignominioſior. confuſibilior: atq; abhominabilior mors q̄ cōiter poſſit fieri: aut malefactoribus dari. Clamās reſpōdeo La morte de la croce: ſeu la morte de le forche. Et propterea nihil confuſibilius perſonis dici pōt q̄ ꝙ vadant ad furchas. Ⓞ reſpice o fidelis anima quanto amore te xp̄s dilexerit Ⓠui cum eēt dei filius vt dicitur Luc. 2. Et propterea vt ibidē dicitur in eius natiuitate angeli cantauerunt. Et vt dicitur inſuper Mat. 2. Magi ab oriente cum muneribus venientes ipſum adorauerunt: ⁊ inſuper cum eſſet ille qui creat omnes rationales animas ad eius imaginem ⁊ ſimilitudinem. Quiq; de nihilo creauit vniuerſa atq; vniuerſa in eſſe gubernat: ⁊ qui ſolus eſt nobilior cunctis creaturis. Cui etiam ſoli pertinet peccata remittere gratiam impendere: gloriamq; largiri. voluit tñ hodie amore ſalutis tue ebrius confuſionem crucis ſuſtinere: tanq̄ ſi dux eſſet malefactorum omnium ⁊ princeps: ⁊ ꝙ inter cetera ſuſpendiū crucis turpiſſimum ſit: audi Salomonem ſapien. 2. dicentem. Dixerunt impij apud ſe nō recte cogitantes. Circunueniamus iſtū quoniā inutilis eſt nobis ⁊ operibꝰ noſtris ⁊ improperat nobis peccata legis. Et diffamat in nos peccata diſcipline noſtre: ꝓmittit ſe ſcientiam dei habere: ⁊ filium dei ſe nominat. Factus eſt nobis in ꝯditiōe cogitationum noſtraꝝ: grauis eſt nobis etiā ad vidēdum: qm̄ diſſimilis eſt alijs vita illius: tanq̄ nugaces extimati ſumꝰ ab illo ⁊ abſtiet ſe a vijs nr̄is tanq̄ ab immūdicijs: ⁊ profert nouiſſima iuſtoꝝ ⁊ gloriat ſe patrē hēre deū. videamus ergo ſi ſermones illius veri ſunt ⁊ tēptemꝰ que vētura ſunt illi. ⁊ ſciemus q̄ erūt nouiſſima illiꝰ. Si. n. eſt verus dei filiꝰ ſuſcipiat illū ⁊ liberet eū de manibꝰ cōtrarioꝝ: cōtumelia ⁊ tormēto afficiamꝰ eum ⁊ probemꝰ pacientiā eiꝰ: morte turpiſſima. id eſt crucis cōdēnemꝰ eū: erit enim ei reſpectꝰ in ſermonibus illius. hec ibi. Et ēt Jere. xj. dicitur. Cogitauerūt ſup eū conſilia dicētes. venite mutamꝰ lignū. ſ. crucis in panē eius. i. in corpus eius quod eſt panis vite: ⁊ eradamus eū de terra viuentiū: ⁊ nomen eiꝰ non memoretur amplius. Quod autē chriſtus hodie ſuper turpiſſimam crucem tanq̄ malefactor a iudeis poſitus fuerit teſtat Marcus. xv. c. vbi dicit ꝙ videns Pilatus rabiē iudeorum cōtra chriſtū eis propoſuit vt dimitterent chriſtum aut Barrabam homicidam cum ſic eſſet conſuetudo vnum dimittere in paſca. Qui cum poſtulaſſent Barabā dimittendū ſtatim tradidit illis Pilatꝰ xp̄m crucifigendū. ⁊ ecce tres cruces facte fuerūt vna pro chriſto. alie ꝟo due vt dī Mat. xv. pro duobus alijs latronibꝰ. Sed vt crudelius xp̄m tractarēt fecerūt ꝙ cruces duorū latronū a miniſtris portarent: tertiā ꝟo crucē que erat grauiſſima ⁊ pōderoſa pre ceteris poſuerūt ſup humeros xp̄i flagellis laceratos. vt ex hoc maiorem ei dolorē ⁊ cōfuſionē inferrent. Data igitur ſententia a Pilato de chriſto crucifigendo cum latronibus Ecce aīa fidelis ꝙ chriſto in medio duorū latronum baiulat grauiſſimam crucem que crucis portatio fuit ſibi penoſiſſima triplici reſpectu. Videlicet reſpectu ponderationis. Nam erat grauis ⁊ ponderoſa nimis. Jtem reſpectu tractionis: quia vt creditur cū eſſet ligatus fune ⁊ laqueo ad collum: violenter ipſum trahebant. ⁊ ſic ſtringebant guttur eius ꝙ vix poterat reſpirare. Jtem reſpectu percuſſionis. Nam plures percutiebant eum baculis pugnis ⁊ huiuſmodi in capite in brachijs ante ⁊ retro. Cum aūt egrederetur Jeruſalem ⁊ queruloſis vocibus pre nimio pondere crucis lamentaretur di. Ay me O fratres mei iudei habeatis mihi compaſſionē. Ayme non poſſo piu. Ayme le mie ſpalle. Ayme che pena ſoſtegno io nel collo mio: e nella ꝑſona mia. Quanto magis lamentabatur tāto crudelius paciebatur ⁊ trahebatur. Secūdum autem Gregorium nazanzenum quando chriſtus portam ieruſalem cum cruce ſuper humeros egrediebatur. virgo maria que ibi vt videret filium aduenerat poſtulauit a Joanne vt duceret eam per aliquam viam a populo magis remotam vt ſic videret eum venientē. Et reſpiciens yēſum qui violenter ceteros latrones preibat dixit virgo ad Joannez o fili. Jo. quando veniet filius meus. O ſi ſic crudeliter duceretur ſicut ille qui habet crucem tam magnam ſuper humeros ſuos: certe mortua caderem pre dolore: ⁊ nunc ecce ꝙ multuz compacior iſti pauperculo malefactori qui alios violenter precedit dic queſo mihi Joannes. Nunquid forte iſte qui antecedit ē filiꝰ meus Cui Joā. lachrymabiliter dixit. O mater mea non cognoſcis ipſum: certe ipſe eſt filius tuus yeſus. Jlle eſt fructus ventris tui. Jlle eſt filius tuus quem concepiſti de ſpiritu ſancto quem magi adorauerunt: ⁊ quem portaſti in brachijs tuis in egypto. Et tunc cecidit in terram virgo pre anguſtia: ⁊ Joan. cum magdalena: ⁊ ceteris marijs fecerunt ibi plantū magnum. Aſpice. o fidelis anima reginam celi flentem ſuper filium ſuum ⁊ dicentem ad filium cum non ſineretur a iudeis eum iuuare. Heu mi fili dulciſſime ſpes mea vnica vbi ē pulchritudo tua: vbi color: vbi ſpecioſitas ſuper filios mulierum. Ego nō te cognoſco fili qm̄ leproſus videris. O fili mi quis dabit mihi vt pro te moriar: ambulare non potes: portare crucem non vales: te iuuare non ſinor. Et fratres mei iudei miſeremini mei: ponite ſuper humeros meos crucez filij mei. O ieſu fili mi quo vadis. O refugiuz cordis mei quo traheris. O ſpes amor gaudium ⁊ leticia cordis mei quo duceris. Nunquid latro es tu. Nunquid tradito. Nunquid homicida. Hij ⁊ ſimilia cum chriſtus audiret a ſua dilecta matre ſtatim cecidit in terra cum illa magna cruce: ⁊ tunc habuit maximum dolorem. Et prout dicit idem Gregorius. Nazanze. chriſtus tunc ſenſit maiorem dolorem q̄z nunquam ſenſerit vſq; ad illam horam: ⁊ non potuit plus portare crucem pro eo ꝙ vidit etiam matrem ſuam ſibi cum ipſo ſemimortuam cecidiſſe in terra. Et tunc vt dicitur Matth. xv. angariauerunt Simonem quendam de villa venientem patrem Alexandri ⁊ ruffi. qui eam vſq; ad locum portauit. Quando vero fuerunt in loco caluarie vbi capita malefactorum decaluabantur: eum veluti latronem confuſibiliter crucifixerunt. Que crucifixio. Triplici maxime reſpectu chriſto penoſa fuit. ¶ Primo reſpectu aſſociationis. Nam vt dicitur Matth. xv. iudei crucifixerunt ſimul cum chriſto duos peſſimos latrones ponentes eum in medio eorum in altiori cruce: ad hoc vt ab hominibus veraciter rex latronum fuiſſe crederet. ¶ Secundo fuit crucifixio chriſti penoſiſſima reſpectu renouationis: anteq̄z eum crucifigerent exuerunt eum veſtibus ſuis: mittentes ſortem in eis iuxta ſententiam prophete dicētis. diuiſerunt ſibi veſtimenta mea: ⁊ ſuper veſtem meam mi. ſortem. Quoniam autem veſtes eius erant carni aplicata propter plagas ⁊ ſanguinem ex flagellatione effuſum: idcirco dum eas violenter extraxerunt: omnes plagas in chriſti corpore renouauerunt: que plagarum renouatio cum ſanguinis effuſione non fuit minoris doloris vt arbitror q̄z propria eius flagellatio. ¶ Tertio crucifixio chriſti fuit penoſiſſima reſpectu modificationis. Nullam enim humanitatem voluerunt habere perfidi iudei in crucifigendo ſaluatorem. Cogitare enim potes anima ꝙ dum eum vellent crucifigere: vnus militum accepit eū impetuoſe per capillos qui ſibi remanſerāt trahens eum ad terram ſuper crucem: que ibi iacebat: ⁊ accepit vnus brachium eius dextrum alius tenendo ſiniſtrū alius vero furia plenꝰ fortiter trahebat pedes ⁊ ſic ſignauerunt foramina in quibus volebant figere clauos. Quibus perforatis vnus eorum a parte dextra dum manū crudeliter eleuaret: ſtatiz rogatus fuit a dulciſſima virgine Joanne Magd. ac ceteris marijs: qui omnes genuflectebāt bra

chrijs canzelatis: vt ictum darent mitiorem. Qui reſpondens dixit. Ecce dabo plane: ⁊ ſu rore ebrius dedit ictum fortiſſimum q̄tuꝫ po tuit ⁊ ſepius reſirmauit propter quod clauus ille cū eſſet obtuſus prout creditur lacerauit ſi bi totam pellem carnē neruos venas ⁊ oſſa. Quo mater videns in terra mortua cecidit. O peſſime iudee q̄ꝫ crudeliter ex illo furibundo ictu reginā celi ⁊ angeloꝝ in corde percuſſiſti certe ſi fulgur maximū deſcendiſſet ſi terribile tonitruū cor eius ꝑcuſſiſſet: ſi aqua maris to ta ſuper terram eleuata eſſet: ſi ignis de celo magnus corruiſſet ita vt omnes mundi hoīes cōbureret: ſi celum fractum fuiſſet ⁊ omnes an geli celorū vſqꝫ in infernū corruiſſent: nequaq̄ꝫ h omnia ita cor virginis piiſſime ⁊ benedicte ſcindiſſent ſicut ille fecit ictus acerbꝰ. Fixo cla uo in dextra manu ſtatim alius ab alia parte chriſti manum corda trahere cepit vt ad fora men longius factum pertingere poſſet. Strin gentibus ergo dentibus vi traxerunt brachiū ⁊ neruos iam retractos ⁊ frangentes carnē ⁊ neruos manū vſqꝫ ad fo ramen ꝑtraxerunt. ⁊ accipiens vnus clauum cum malleo volenſqꝫ clauum in eius manu figere ſuper crucem: ro gatus fuit a virgine ⁊ ceteris vt mitius daret quam primus fecerat. Qui omni pietate poſt poſita virgini nō acquieſcens crudeliſſimo ic tu manū ieſu totam dilacerauit. Et tunc vt ꝓ phetauerat Symeon Luc. 2. animam virginis gladias dol oris per tranſiuit: adeo ꝙ virgo proſtrata quaſi inſenſibilis remanebat. Fixo autem ſcdo clauo affuit ⁊ tertius diaboli mini ſter cum clauo grandi ⁊ malleo: ⁊ poſito vno pede chriſti ſuꝑ alio eo ꝙ latꝰ crucis erat ſtri ctus: cepit cum alijs xp̄i pedes fune violenter trahere: ita ꝙ oſſa ſtridebāt: nerui frangeban tur: caro ſcindebat: vene lacerabātur. Et adeo omnia oſſa videbantur ꝙ numerari poterant dicēte ꝓpheta. Foderūt manus meas ⁊ pedes m. d. o. o. mea. Quibus factis malleū eleuans crudeliſſimo ictu tertiū clauum pedibus ieſu infixit. Et tunc ab eiſdeꝫ pedibus ſicut a ſacris manibus ſanguis qui remanſerat abundāter de cruce ad terram defluebat. Et profecto. o anima. ſi preſens fuiſſes vidiſſes ꝙ pedes ⁊ manus yeſu videbantur quaſi quattuor cana lia ſanguinem iugiter effundentia. Extende te hic ad practicam prout libet. Ex predictis ē omnibus vidiſti anima quartum doloreꝫ acer biſſimum tui ſaluatoris, quem pro amore tuo in ſua crucifixiōe ſuſtinuit qui dictus fuit do lor confuſionis.

q Uartus inſuper dolor acerbiſſimꝰ amariſſimus atqꝫ acutiſſimus quē chriſtus hodie in cruce ſuſcepit di citur dolor cōculcationis qui dolor nō corpo ralis ſed mētalis fuit. Stans igitur dn̄s ieſus in forma iniquiſſimi latronis in cruce ꝓ mun di ſalute: ⁊ prouidens ꝙ per ingratitudinem plurimi ⁊ quaſi innumerabiles cōculcarent ꝓ cium ſue mortis ⁊ ſanguinis precioſi: ⁊ ꝓpter hoc pauci ſaluarentur: tantū doluit q̄ꝫtuꝫ fuit precium ſui ſanguinis ex ingratitudine deper ditū. dicente Aug. 11. de ciuitate dei. i amiſſio ne rerum neceſſe eſt vt tantus ſit dolor. q̄ꝫtus inheſerat valor. Quanti aūt de tanto benefi cio ſanguinis ingrati exiſtant: audi prophe tam dicentem. Dominus de celo proſpexit ſu per fi. ho. vt vi. ſi eſt in. aut. re. d. oēs declina uerunt. ⁊c̄. Si igitur o fidelis anima a me que reres que fuit maior pena in chriſto: an crude lis flagellatio ⁊ crucifixio: an ingratitudo ani me pro tanto bono. Clamans Reſpondeo ꝙ fuit ingratitudo quod tripliciter probo. Pri mo auctoritate. Scdo ratione. Tertio ſimili tudine. ¶ Primo ꝓbo auctoritate. ꝙ chriſtꝰ in anima dolorem ſuſcepit maiorem de ani marum ingratitudine q̄ꝫ de ſua flagellatione morte ⁊ crucifixione. Nam philippus canze larius pariſienſis in quadaꝫ proſula valde no tabili prout ponit Bona. in tertio. di. xvj. ar. vltimo. q. vlt. ſic dicit. O homo vide que pro te patior: nō ē dolor ſicut ille quo crucior: ad te clamo q̇ pro te morior. vide penas quibus afficior: vide clauos quibus cōfodior ⁊ cuꝫ ſit tantus dolor exterior: extat interius planctus pregrauior: te cū ingratū tm̄ experior. hec ille. ¶ Scdo hoc idē probo vnica ratione videlꝫ finalitatis. Fundamentū rōnis ponit Tho. ſu per. 2. phi. di. Ex perditione finis magis au getur dolor q̄ꝫ ex perditione eorum que ſunt ad finem patet hec regula. Nam videmus per experientiam ꝙ qn̄ aliquis per totum annum exſudauit ad laborandum agrum ſeu vineaꝫ ſi poſtea adueniat tempeſtas ſeu pruina aufe rēs fructus campi ⁊ vinū recolligenduꝫ: talis grauius de hoc dolet q̄ꝫ de labore ⁊ ſudore to tius āni. Quo ꝑſuppoſito certū eſt ꝙ chriſtꝰ hoc fine voluit flagellari mori ⁊ crucifigi: vt quiſqꝫ gratus exiſtat de tanto beneficio: ⁊ ꝑ cōſequens ſaluetur. Et ꝓpterea cū videt alios ingratos: ⁊ per ꝯn̄s a ſalute excludi magis dolet ꝑꝑ hoc q̄ꝫ doluerit de ſua morte ⁊ paſ ſione. Tertio hoc idē ꝓbo ſimilitudine mer catoris. Videmus enim ꝙ mercator q per mare ⁊ terrā ſudauit per triēniū ad congre gādū merces. xxv. miliū ducatoꝝ: ſi poſtea adueniat in mari tempeſtas que nauē cum mercibus ſubmergat: tm̄ i ſe dolorē ſuſcipit quātū extimabit valorē mercīū ſuaruꝫ ſub merſaꝝ. A ſili fecit Chriſtus qui cuꝫ ſpacio 33. annoꝝ ſemꝑ ſudauit in penitētijs tādem in ſanguinis effuſiōe pro ſaluādis aīabus. Videns ꝙ per ingratitudinē eaꝝ ꝑdit ꝑciū ſui ſanguinis: tm̄ in corde doluit quantum erat precium ſui ſanguinis effuſi. Et ſi ſola ſanguinis gutta effuſa cum preualeret toti ſanguini martyꝝ: ⁊ infinitis mundis pro eo ꝙ effundebatur cum infinita charitate: tm̄ dolorem de eius ꝑditōe in xp̄o generauit q̄ꝫ tum credis ꝙ ſuſceperit xp̄s dolorē ex perdi tione quaſi totius ſanguinis ſui. Extēde te ad predicta in predictis ꝓut tibi placet. Ex prefata ēt auctē rōne atqꝫ ſilitudine vidiſti aīa quintum dolorem tui ſaluatoris qui dic tus fuit dolor conculcationis.

ſ Extus ēt dolor acerbiſſimꝰ ama riſſimus ⁊ acutiſſimus quē Chri ſtꝰ hodie ſuſcepit dr̄ dolor abbre uiatōis. Qui dolor ēt fuit non corporalis: ſꝫ mentalis. Quia. n. dn̄s Jeſus habebat infi nitam charitatē intellige reſpectu ꝑſone id circo deſiderabat ſtare fixus in cruce cuꝫ oī bus ſupradictis penis: nō tm̄ vſqꝫ ad finem mundi: ſed etiam vſqꝫ ad infinitum tempꝰ. Videns aūt ꝙ non poterat i perpetuum ex charitate ſic cruciari: tm̄ doluit quātū ſoluꝫ deſideriū implere nequiuit: ⁊ quātū ſe intel ligebat ſic dolendo mereri. Celeſtis tn̄ pater qui plus ponderat voluntatē q̄ꝫ opus preci pue qn̄ deeſt neceſſitas ⁊ facultas opis: tm̄ ſi bi ex hoc preſtitit meritū: quātuꝫ ſi eternalr fuiſſet cruciatus. Et ꝙ ſic vellet in eternū ꝓ nobis cruciari: patꝫ ex hoc ꝙ apparēs Pe tro extra Romā dum egreſſus carcerē eſſet ⁊ fugeret: dum ab eodem Petro interroga retur quo iret rn̄dit: Vado Romā iteꝝ cru cifigi. i. Lꝫ nunc ex quo ſum glorioſus ſum im paſſibilis: tn̄ adhuc voluntatē habeo ꝙ iugi ter ſi neceſſe ⁊ poſſibile foret iteꝝ ꝓ aīabus crucifixi vellē. O amor imenſus: o charitas ineſtimabilis: o dilectio inaudita erga nos noſtri ſaluatoris. Vidēs inſuper Chriſtus in cruce ꝙ paruꝫ durat dilectio xp̄ianoꝝ erga ipm̄: ⁊ ꝙ ꝑuū vel nullū hn̄t xp̄iani deſideri um pro ipſo patiendi: ⁊ ꝙ nec vel minime te tatōi reſiſtāt ꝑꝑ ipm̄: nec minimā lachrymā pro eius amore ſundant: tanto pro his gra uius hodie in cruce dolebat: quanto nos eē remotiſſimos a ſua charitate conſpiciebat. ꝑꝑ qd̄ Jſa. in ꝑſona ipſius dei. liiij. c. dice bat. Non enim cogitationes mee cogitatōes veſtre: neqꝫ vie mee vie veſtre dicit dn̄s. Sed ſicut exaltant̄ celi a terra: ſic exaltate ſūt vie mee a vijs veſtris. Ex prefactis etiam vidi ſti aīa ſextum dolorē tui ſaluatoris q dictus fuit dolor abbreuiationis.

ſ Eptimꝰ deniqꝫ dolor acerbiſſimꝰ amariſſimꝰ atqꝫ acutiſſimꝰ queꝫ hodie pro te: o popule xp̄iane. ſuſti nuit dei filius dr̄ dolor mortificationis. Cuꝫ eniꝫ vt dr̄. 3. ethicoꝝ. Mors ſit terribiliſſima oīum penaꝝ. hanc penam maximam hodie xp̄s expertus eſt: dū ex ſeparatōe aīe a corpor̄ veraciter mortuus eſt. Verūtn̄ anteq̄ꝫ o aīa modum ſue mortis pandam ſcire debes ꝙ ante eius mortem dum in cruce penderet cō fuſibiliter a iudeis veluti latro riſu ⁊ verbis deriſus fuit. Proinde propha in perſona dn̄i ait. Omnes vidētes me. d. me. l. ſ. l. ⁊. m. caput. Et Matth. xxvij. deridentes dicebāt. Alios ſaluos fecit ſeipm̄ non pōt ſaluū fa cere. Si rex iſrael eſt deſcēdat de cruce ⁊ cre dimus ei. Et ibidē dr̄ preterenūtes blaſſema bant eū mouētes capita ſua: ⁊ dn̄tes. Vah qui deſtruis templū dei ⁊ in triduo reedifi cas illud. h ibi. Et poſtq̄ꝫ ſimiles ꝯfuſiones xp̄s ſuſcepit: anteq̄ꝫ veniret ad mortē ſepteꝫ ꝓtulit verba que ſuccincte percurro: qr illa diffuſius declarabo i quadrageſimali d fru ctibus ſacratiſſime fidei. ¶ Primuꝫ igitur verbum ſicut habet̄ Luc. 23. protulit cū dixit Pater ignoſce illis qr neſciunt qd faciūt: ⁊ fuit vbū magne charitatis. De h ꝓphauit Jſa. liij. c. di. Ipſe multoꝝ peccata tulit: ⁊ ꝓ trāſgreſſoribꝰ orauit vt nō perirēt. ¶ Scdꝫ verbū dixit Luc. 23. ad latronē. Cū eni latro pendens a parte ſiniſtra etiā xp̄m blaſſema ret ⁊ alius increparet eū di. Neqꝫ tu times deū: nos qdem iuſte digna factis recipimus h aūt nihil malifecit: ſtatiꝫ ꝯuerſus ad xp̄m dixit. Memento mei cū veneris in regnum tuum. Cui reſpōdit. Amen dico tibi: hodie

mecum eris in paradiſo. ⁋ Tertiū verbum
ponit Jo. xix. vbi dicitur. Cū vidiſſet Jeſus
matrē ⁊ diſcipulū quē diligebat dicit matri
ſue. Mulier ecce filius tuus. Deinde dic̄ di/
ſcipulo. ecce mater tua. ⁋ Quartū ꝟbū po
nitur Matth. xxvij. vbi dr̄. Circa horā nonā
clamauit Jeſus voce magna. di. Hely hely
lamazabatani. hoc eſt deus meus de⁹ meus
vt qd dereliq̄ſti me. ⁋ Quintū verbū ꝓtu
lit Jo. xix. vbi dr̄. Sitio: vas ergo poſitū fuit
aceto plenū ⁊ obtulerunt ei. ⁋ Sextum ver
bum ponit Jo. xix. cū dixit. Cōſummatū eſt
vꝫ myſteriū paſſionis mee. ⁋ Septimū ver
bū ponit Luc. 23. c. vbi cum mori vellet dixit
Pater in manus tuas ꝯmēdo ſpūm meum
H̄ ſeptē verba cū dixiſſꝫ ſtatim cepit cū inſoli
to palore atqꝫ tremore ſigna mortis oſidere
Sed heu o fidelis aīa anq̄ꝫ aīa xp̄i doloro/
ſa a corpore egrediat̄ peto a te o aīa xp̄iana
qs eſt iſte q nūc pro te in cruce moritur. Et
certū ē ꝙ deus eſt ⁊ ꝙ nō tm̄ hō: imo deus
hodie veraciter mori dicat̄: qđ q̄druplr̄ pro
bo. Primo auct̄e. Scđo rōe: Tertio ſilitudi
ne. Quarto diſtinctōe. ⁋ Primo ꝓbo auc/
toritate eccleſie in ſimbolo di. Paſſus ſub
pontio Pilato cru. mor. ⁊ ſep. Hoc autē dr̄
de filio dei: ergo ⁊c̄. Itē Ambroſius in qua/
dam omelia ait. Tm̄ fuit pctm̄ noſtrū vt ſal
uari nō poſſemus niſi vnigenitus dei filius
moreret̄ ꝓ nobis debitoribus mortis. Idē
quoqꝫ Ambroſius in li. de ſpū ſcō ait. ꝙ ver
bi caro patiebat̄ manēs in carne verbū i ſe
totū pro corporis aſſumptione referebat: vt
pati ⁊ mori diceret̄: q: caro patiebat̄ ⁊ morie
bat̄. Magiſter aūt ſniaꝝ in. 3. di. 21. c. receden
te ait. Sane ſine errore dici poteſt ꝙ mortu⁹
eſt deus: ⁊ non mortuus: paſſus eſt dei fili⁹:
⁊ non paſſus: paſſa eſt tertia perſona: ⁊ non
paſſa: crucifixū eſt verbū: ⁊ nō crucifixū: ſm̄
alterā nām eſt paſſum: ⁊ ſm̄ alteram impaſ
ſibile. ⁋ Scđo hoc idem ꝓbo rōne ſatiſfac
tiōis. Certuꝫ eſt. n. ꝙ ſatiſfactio pro peccato
nr̄o fuit p mortē xp̄i: ſꝫ nullus potuit ꝓ pec
cato nr̄o ſatiſfacere niſi eſſet deus. ğ ſi ꝓ no
ſtris pctis p xp̄i mortē patri ſatiſfactū eſt: ꝑ
ꝯñs dicēdū eſt ꝙ vere dei filius hodie mor
tuus eſt. preterea vnio diuinitatis cū huma/
nitate facit vnā pſonā ſolā: ſed pp ſepatio
nē aīe xp̄i a carne veꝝ ⁊ neceſſariū fuit illū
hoiem mori: ğ vere ⁊ realr̄ pōt mors attri/
bui dei verbo: vt dicat̄ hodie dei filius mor
tuus ⁊ ſepultus pro nobis. ⁋ Tertio idem
ꝓbo ſilitudine. Certuꝫ eſt. n. ꝙ carne xp̄i na
ſcente ⁊ ꝯcepta filius dei natus dr̄ ⁊ concep
tus. ſic. n. di. Iſa. ix. Paruulus natus ē no/
bis: ⁊ filius datus eſt nobis: ⁊ factus ē prici
patus ſup humeꝝ ei⁹: ⁊ vocabit̄ nomē eius
deus fortis. Q̄đ ſi ſic eſt: ğ pari ratiōe carne
xp̄i hodie mortua filius dei debꝫ hodie dici
mortuus. ⁋ Quarto deniqꝫ idem ꝓbo diſti
ctione. ð. Bona. in. 3. di. 21. ar. 2. q. 2. in corp. q.
dñtis: Cū querit̄ vtꝝ ſilr̄ ſit ꝯcedēdū ꝙ ho/
die deus mortuus fuerit in cruce: reſpōdeo
ꝙ abſqꝫ dubio cō cedendū eſt filium dei pro
nobis hodie mortuū fuiſſe: ⁊ hoc qdem ſibi
vere attribuit non ſm̄ nām diuinā: ſed ſcđꝫ
humanā: nō p eſſentiā aut p inherentiā: ſed
per idiomatū cōicationē: ⁊ hoc in nullo dero
gat diuine dignitati: ſed multū conſonat pie
tati. Nullū. n. verbū maioris dignatiōis re/
ſonare pōt in auribus cordis nr̄i: q̄ꝫ ꝙ vni/
genitus dei filius hodie mortuus fuerit pro
nobis debitorib⁹ mortē. Et iđ nō tm̄ eſt h̄ cre
dendū ⁊ aſſerendū tanq̄ꝫ veꝝ: ſꝫ ēt ab oībus
frequētiſſime recollēdū. H̄ Bona. verbaliter
ꝙ ſi vt pꝫ: o aīa deus hodie ꝓ te morit̄: cogi
ta q̄ꝫtus fuit dolor ſu⁹ dū vitā ꝓ te pdidit.
Quāta āt fuerit pena mortī xp̄i. audi queſo
Bona. i. 3. di. xvi. ar. i. q. i. i pē. ar. ad ptē affir
matiuā dñtē. Quāto mai⁹ ē inq̄t bonū qđ
amittit̄ tāto maiorē infert dolorē ei q cogno
ſcit ⁊ hꝫ vſum rōis. Sed vita xp̄i q̄ viuebat
in carne erat vita di: ⁊ p ꝯñs nobiliſſima ſu
p oēm vitā creaturaꝝ: ğ cū p mortē crucis
hodie pdidit talē vitā. claꝝ eſt ꝙ talis mors
grauior fuit q̄ꝫ ſil̄ eēt mors oīum creaturaꝝ
Et iđ cū de⁹ hodie p mortē dedit nobis vi
tā ſuā: dedit nobis rē maiorē q̄ꝫ ſi hodie amo
re nr̄o mori feciſſet oēs ſil̄ rōnales creatu/
ras: ⁊ inſup oēs nouē choros angeloꝝ dato
ꝙ mortales eēnt. O igit̄ aīa nūqd eris ſic i
grata ꝙ vidēs nūc in cruce deū ꝓ te mortē
tē nō fūdas ſaltē aliq̄s lachrymas amore
ſuo: Quid plura: Ecce iā aīa mortē di tui:
Iā nimis ex pdictis anguſtiat⁹ ⁊ afflictus ce
pit fortiter lachrymari: cepit ſudores mortis
oſidere: cepit tremē: cepit pl⁹ ſolito paleſcē:
cepit caput hincinde nō ſup plumam: ſꝫ ſup
duriſſimū crucis lignū reuoluer̄: ⁊ cū his cō
uerſus ad matrē laſſa tremula ⁊ lachryma/
bili voce ꝓut potuit dixit. O mr̄ dulciſſima
Ecce iā morior. O q̄ꝫ libenter te āplecterer
⁊ oſcularer ſicut ſolitus eram ⁊ nō poſſum.
Uale igit̄ ⁊ ſta in pace ſpes cordis mei. Et
ad Jo. dixit. Uale fili Jo: ⁊ ſta i pace: ⁊ ad
Magdalenā dixit. Uale ⁊ tu filia mea mag
dalena ⁊ ſta i pace. Et ad alias marias ce/
teroſqꝫ duotos ibidē exñtes ⁊ cū lachrymā
tes dixit. Ualete ⁊ vos o filie ⁊ deuoti oēs
⁊ ſtate i pace. Quib⁹ dict̄ vt hr̄ Jo. xix. cū
clamore valido iclinato capite emiſit ſpūm.
O deuoti xp̄iani. O fideles aīe: o rōnales
creature flete mortē dñi nr̄i: O popule me⁹
ſi videres deū tuū hodie pro te mortuū ⁊
crucifixū: ſi videres manus eius laceratas
neruos ꝯfractos ⁊ oſſa: ſi videres brachia
extēſa ⁊ man⁹ tanq̄ꝫ canalia q̄dā ſacrū ſan
guinē in terra effundētes: ſi videres caput
ei⁹ iclinatū: ſi videres deniqꝫ eū lachrymo
ſis oculis crudeliter morientē certe fortiter
fleres: certe lachrymas emitteres: certe ei cō
paſſionē hr̄es. H̄ dicēdo tu predicator clam
⁊ raptim oſide crucifixū ſi vis: ſinē faciēs ⁊
ppl̄m benedicēs: ⁊ vade in pace. Ex p̄dict̄
pꝫ ēt ſeptim⁹ dolor xp̄i acerbiſſim⁹: q dr̄ do
lor mortificatōis. Et iſup pꝫ tertiū myſteriū
ſacratiſſime paſſionis xp̄i qđ dr̄ myſterium
ſpālitatis. Et p ꝯñs etiā pꝫ octaua excellen
tia ipſius ſacratiſſime fidei que dr̄ excellen
tia paſſibilitatis. Rogem⁹ igit̄ oēs pio ⁊ de
uoto corde ſaluatorē nr̄m Jeſum atqꝫ dul
ciſſimā eius matrē vt nobis ꝯcedāt ſentire
⁊ lachrymari in pñti paſſionē ipſius Chriſti
p grām ⁊ in futuro per gloriam. Amen.

⁋ In ſabbato ſcō de nona excellētia ſacra
tiſſime fidei ſeu de deſcenſu xp̄i ad limbū.

Re timore

autē eius exterriti ſunt cuſto/
des ⁊ facti ſunt velut mor/
tui. Scribuntur hec verba
Matth. xxviij. ⁊ i euāgelio oc
currentis ferie. Poſtq̄ꝫ egre
gij ciues heſterna die vidiſtis declaratiōem
octaue excellētie q̄ dcā fuit excellētia paſſibi
litatis: in q̄ oſtēſum fuit ⁊ declaratū myſteriū
ſacratiſſime paſſiōis xp̄i: hēo ſinglr̄ hodier/
na die nonā excellētiā ipſius ſacratiſſime fi
dei declarare: q̄ dr̄ excellētia deſcenſibilitat̄
in q̄ precipue videm⁹ de xp̄i deſcenſu ad in
feros de quo tractare volēs merito pſatum
thema aſſumpſi vꝫ pre timore autē ei⁹. i. xp̄i
ad inferos deſcēdētis exterriti ſūt cuſtodes
ſcꝫ ipſius inferni q ſunt demones ⁊ ſci ſunt
velut mortui tā. i. pp limbi expoliationē q̄ꝫ
ēt pp ſue ptātis ab ipſo xp̄o ablationē. In
hac igit̄ nona excellētia i q̄ p̄cipue de xp̄i d
ſcēſu ad inferos tractādū ē tria myſteria d
ipſi⁹ xp̄i deſcēſu ſūt declarāda: Quoꝝ p̄mū
dī myſteriū veritatis. Scđm dī myſterium
ſpālitatis. Tertiū dr̄ myſteriū opabilitat̄.
⁋ De p̄mo myſterio deſcenſus xp̄i ad infe
ros. Et p̄mo de p̄mo ꝙ dī myſteriū ꝟitatis

P Rimū igit̄ myſteriū de xp̄i deſcenſu
ad inferos declarādū dr̄ myſteriū
veritatis. Firmiter eni a quolibet fi
deli tenēdū ē: ꝙ poſtq̄ꝫ aīa xp̄i fuit p mortē
crucis veraciter a ſuo corpore ſeparata: ſtatiꝫ
deſcendit cū innumerabili multitudine āge
loꝝ ad infernū: vꝫ ad limbū ſcōꝝ patrū ⁊ ibi
ſtetit cū ſanct̄ p̄rib⁹ vſqꝫ ad diē reſurrectōis
Q̄ uc eadē xp̄i aīa iteꝝ cū ſuo corpe reuni/
ta fuit atqꝫ ꝯiūcta. ꝙ aūt xp̄i aīa ꝟaciter de
ſcēderit ad inferos q̄druplr̄ ꝓbo. Primo
auctib⁹. Scđo rōnib⁹. Tertio diſtinctione.
Quarto figuris. ⁋ Primo ꝓbo auctib⁹ ꝙ
xp̄s ꝟaciter poſt mortē cū aīa deſcēdit ad
infernū: vñ apl̄us ad ephe. iiij. ait. Qui aſcē
dit i celū qs ē niſi q ⁊ deſcēdit p̄mū ad infe/
riores ptes terre. q eni deſcēdit ipe ē q aſcē
dit ſup oēs celos: vt adimpleret oīa. Itē act.
2. Petrus dic̄. Uiri iſraelite audite ꝟba h̄.
Jeſuꝫ nazarenū viꝝ approbatū a deo i vir
tutib⁹ ⁊ ꝓdigijs ſic vos ſcitis: hūc diffinito
ꝯſilio ⁊ p̄ſcia di traditū p man⁹ iniq̄ꝝ affli/
gētes interremiſtis quē de⁹ ſuſcitauit a mor
tuis ſolut̄ p̄us dolorib⁹ inferni: iuxta ꝙ impoſ
ſibile erat teneri illū ab eo. Dauid. n. dic̄ in
eū. qm̄ ñ dereliques aīaꝫ meā i inferno. nec.
d. ſ. t. vi. cor. Itē cū ſit articul⁹ fidei idcirco
eccl̄ia i ſimbolo dic̄ deſcēdit ad inferos. Et ēt
Atha. i ſimbolo ſuo di. Qui paſſus ē ꝓ ſa/
lute nr̄a de. ad infe. tertia die re. a mor. Da/
maſ. ēt ait. Deſcēdit ad infernū aīa deificata
vt queadmodū his q i terra ſūt ort⁹ ē ſol iu
ſtitie ita his q ſub t̄ra ſūt i tenebris ⁊ i ūbra
mortꝭ ſupluceſcēt. Itē Job i pſona xp̄i. 15.
ait. In ꝓfūdū inferni deſcēdit aīa mea. Da/
uid ēt pſ. cvi. d xp̄o pdixit. Portas ereas ⁊
vectes ferreos ꝯfriget. ⁊ ſuſcepit eos d via
iniq̄tat̄ eoꝝ dniqꝫ Eccle. xxiiij. d xp̄o pdcm̄
erat. Penetrabo oēs inferiores ptes terre: ⁊
illūīnabo oēs ſpātes i me. Scđo ēt ꝓbo qu
qꝫ rōib⁹ ꝙ aīa Chriſti ꝟe deſcēdit ad libū.

Primo rõe amicabilitatis. Scðo rõe eqta
tis. Tertio rõne victorioſitatis. Quarto rõ
ne exẽplaritatis. Quīto rõe vituperoſitat.
¶ Primo ꝓbo rõne amicabilitatis. Fūda
mentū rõis ponit phs. ix. Ethi. di. Amicorū
pñtia delectabilis eſt: ⁊ in bonis fortunis ⁊
infortunijs. alleuiant enim triſtati cū dolen
tibus ⁊ amicis in talibus auxiliari natura
liſſimū ⁊ delectabiliſſimū eſt. hec ibi. Exẽpli
fica ꝑut vis. Quo ꝯceſſo ꝙ. ſ. lex nãlis ami
citie exigit vt amicus viſitet amicū exñtez in
pena ⁊ liberet eū a pena d̄ q̄ ſe liberare nõ
põt. certum eſt ꝙ xp̄s fuit optimus ⁊ verus
amicus hoium ⁊ ſanctoꝝ patrū q ipſuꝫ di
lexerunt: ⁊ q in timore dei peregrinationem
vite ſue peregerãt. De qbus dr̄ Joãnis. xv.
Vos amici mei eſtis. ⁊c. Quod ſi ſic ē: ergo
cū ſci patres eſſent i pena ſenſus reſpectu
loci ſubterranei: ⁊ inſup in pena dãni reſpe
ctu priuationis diuine viſionis: de q̄ duplici
pena ſeipſos liberare non poterãt congruū
fuit ꝙ aia xp̄i ad limbū deſcenderet atqꝫ il
los viſitaret: ⁊ ſic a p̄dicta duplici pena eos
liberaret. ¶ Scðo hoc ēt ꝓbo rõe eqtatis
Generalis enim iuſtitia vt dicit Anſelmus
in li. cur deus hõ exigit ꝙ qñ aliqs ꝓ aliquo
maleficio retinet̄ in carcere ſoluto p̄cio ſta
tim a carcere liberet̄. Quo conceſſo claꝝ eſt
ꝙ ſci patres detinebant̄ in carcere iferni ꝓ
peccato Ade ſeu humane nature: ſed mani
feſtuꝫ eſt ꝙ in xp̄i paſſione pro tali debito ⁊
peccato facta fuit ſolutio nõ qdem per cor
ruptibile auꝝ ⁊ argentū ſic dr̄ p̄me Petri.
i. c. ſed ſolū per preciuꝫ ſanguinis ipſi⁹ xp̄i.
Ergo couenieus fuit ꝓꝑ hoc vt per xp̄i de
ſcenſum ad infernū aias ſanctoꝝ patrū de
iferno extraheret ⁊ liberaret. ¶ Tertio hoc
idem probo rõne victorioſitatis Videmus
enim ꝙ cū aligs ꝑfecte de aliquo hoſte tri
umphauit: tūc eū ſibi ſubiecit: ⁊ oia ſua ⁊ q̄
iniuſte detinebat ſibi eripit. Sed claꝝ eſt ꝙ
xp̄us ꝑfecte de diabolo triūphauit ⁊ victo
riã habuit. Et primo qdē in deſerto: q: dum
eū ibi tẽptaret eum ſupauit. vñ Matt. iiij.
dixit. Vade retro Sathanas: ⁊ ſubdit̄. ⁊ reli
quit eū diabol⁹. ¶ Scðo triūphauit in mun
do de diabolo ꝓ eo ꝙ in nullo ſue volūtati
ſe vnq̄ꝫ ſubiecit. ¶ Tertio triūphauit d̄ dia
bolo in patibulo. Dum enim xp̄s eēt in cru
ce diabolus credens ipſum eſſe puꝝ hoiez
tẽptauit eū ſecū ducere ſicut ceteros ad in
fernū: vñ Zacha. 3. dicit̄. Stabat Sathan a
dextris Jeſu magni ſacerdotis vt aduerſa
ret̄ ei. Sed certe xp̄s eū deuicit dū p⁹ mor
tē ſe deū ⁊ hoiez eē mõſtrauit. ꝓꝑea paulo
ante Jo. xij. predixerat. Nunc iudiciū ē mun
di: nunc p̄nceps huius mundi eiicit̄ foras.
Q̄ḋ ſi ſic ē ꝙ xp̄s de diabolo triumphauit:
ergo cõgruū fuit vt in infernū deſcenderet
⁊ aias ibi detentas liberaret. ꝓꝑea vt i pſ.
dr̄. Clamant angeli q cum ipſo deſcẽderãt
ad infernū dñtes demõib⁹ Attollite portas
p̄n. v. ⁊ el. por. eter. ⁊ intro. r. glorie. Quibus
cū demones clauſis ianuis rñderent: qs eſt
iſte rex glorie: rñderūt. deus for. ⁊ po. dñs.
p. in pre. Nolentib⁹ adhuc cõſentire iterum
ãgeli clamauerūt. Attolite portas ⁊c. Qui
cū iteꝝ quererent: qs eſt iſte rex glorie: rñde
rūt angeli. Dñs vir. ip. eſt rex glorie. Et tūc
xp̄s cū angelis violēter intrauit ⁊ infernuꝫ
prout inferius dicet̄ expoliauit. Et ſic adim
pletum fuit qḋ ipſe xp̄s Luc. xi. predixerat.
Cum fortis armatus cuſtodit atriū ſuū in
pace ſunt oia que poſſidet: ſi aūt fortior illo
ſupueniens vicerit eū vniuerſa arma eius
auferet in qbus ꝯfidebat: ⁊ ſpolia ei⁹ diſtri
buet. Moraliter atrium diaboli erat limb⁹:
ad quē xp̄s diabolo fortior accedēs totum
expoliauit. ¶ Quarto hoc idē probo rõne
exemplaritatis. Cū enim nihil dirigatur ad
aliquã ꝑfectionē niſi per aliquã regulã exē
plarē: quēadmodū ēt ⁊ leones domant̄ dū
vident canes in eorum pñtia poſitos fla
gellari. Idcirco conueniens fuit xp̄m ad in
feros deſcendere: vt nobis exemplum ⁊ re
gulã p̄beret ad inferos frequēter ſaltē men
taliter deſcẽdẽdi: ⁊ hoc ꝑ cõſiderationē pe
narꝝ eternaꝝ ꝑ quã multi a ꝓprijs malitijs
trahūtur: vel dici põt ꝙ xp̄s debuit ad infe
ros deſcendere: vt tant⁹ xp̄i eēt deſcenſus
quant⁹ fuit liberandoꝝ caſus. ¶ Quinto
hoc idē ꝓbo rõne vituꝑoſitatis. Ideo. n.
aia xp̄i limbū intrauit vt demones delude
ret ⁊ vituparet. Nã ſm Criſo: ꝓphe q deſcē
derãt ad limbū p̄dicabãt aiab⁹ ibidē exiſtē
tib⁹ xp̄m in limbo eē venturū ⁊ eas libera
turum: ⁊ precipue Jo. baptiſta qui parū an
te mortē xp̄i in limbo deſcenderat ⁊ inſuper
Joſeph coniunx virginis glorioſe hoc idē
eis aſſerebant. Demones vero h̄ non credē
tes totum negabant: ⁊ propterea ſanctos
patres deridebãt: vt igit̄ xp̄s demones con
funderet ⁊ etiã d̄rideret: ⁊ dcã ꝓphetaꝝ veri
ficaret realr̄ in limbū deſcẽdit. Ex p̄dictꝭ rõ
nib⁹ pꝫ q̄lr̄ xp̄s veraciter deſcẽdit ad infe
ros. ¶ Tertio hoc idē ꝓbo diſtinctõe Bõa.
in. 3. di. 22. ar. i. q. iiij. in cor. q. di. Cū queritur
vtꝝ aia xp̄i ad inferos deſcenderit. Rñdeo
ꝙ noie iferni aliqñ intelligit̄ pena: aliqñ lo
cus pene: ⁊ ſm hoc duplr̄ põt aliqs dici de
ſcendere ad inferos: aut q: deſcẽdit ad penã
aut ad locū pene. primo mõ nõ ꝯuenit xp̄o
q: in eo nec fuit pena dãni nec pēa ſenſus.
Scðo vero mõ cõpetit xp̄o. deſcendit enim
quãtū ad illã ꝑtem in qua erant iuſti q deti
nebant̄ merito pcti p̄mi pentis q̄ pars ꝯſue
uit appellari limbus. Ad illã igit̄ ꝑtē deſcen
dit nõ cõpulſus neceſſitate: ſed ſua volunta
te ⁊ ptãte. Rõ aūt quare voluit deſcendere
ad eripiendos illos q tenebant̄ illic cõpedi
ti: cū ēt hoc poſſet facere nõ deſcendēdo fu
it duplex: vꝫ ꝓꝑ conſolationē vinctoꝝ ⁊ ꝓꝑ
cõfutationem aduerſarioꝝ: ꝓꝑ conſolatiõeꝫ
vinctoꝝ q: maxima fuit eis ꝯſolatio d̄ pñtia
ipſius aie Jeſu xp̄i: ⁊ maxia fuit dignatiõis
oñſio: in hoc ꝙ ipſe ꝑſonalr̄ voluit deſcēde
re ad eos. Item ꝓꝑ cõfuſionem aduerſario
rū: vt. ſ. ipſi demones cõfunderēt i ſua p̄ſen
tia: ⁊ ſicut vicerat eos in terra in nã aſſumpta
ſic aia eiuſdē de eiſdē triūpharet apud ife
ros: ipſos inuitos expoliãdo. h̄ Bona. verba
liter. Ex qua ēt diſtinctõe pꝫ q̄lr̄ aia xp̄i de
ſcendit ad inferos. ¶ Quarto deniqꝫ h̄ idē
ꝓbo figuris. Prima figura h̄r̄ Judic. xvi.
vbi legit̄ ꝙ cum philiſtei circundaſſent oēs
portas ciuitatis Gaze vt Sanſonē appre
hēderēt: ⁊ poſuiſſent tota nocte cuſtodes ad
portas preſtolãtes cū ſilētio vt facto mane.
Sanſonē exeūtē occiderēt: ꝯſurgēs Sãſon
ad noctis mediū ⁊ hoc ꝓꝑēdēs appreben
dit ambas fores porte cū poſtib⁹ ſuis ⁊ ſer
ris: impoſitiſqꝫ humeris portauit ad verticem
mõtis: q reſpicit ebron. Per Sãſonē igitur
portas Gaze diſſipantem violēter: intellige
aiam xp̄i violenter inferni portas ꝯfringētē
⁊ ingredientē: vt ab inde ſanctos pr̄es extra
heret. Scðam figuram habemus Exo. 3. de
Moyſe q deſcendit in egyptum vt liberaret
pp̄lm iſrael de manu Pharaonis ꝑ Moy
ſen itellige xp̄m: ꝑ egyptū q interp̄tat̄ tene
bra intellige limbū tenebroſum: ꝑ pp̄lm iſrl̄
intellige ſcõs pr̄es quos ipſe xp̄s d̄ manib⁹
Pharaonis. i. diaboli liberauit. Tertia figu
ra ponit̄ Geñ. xxxvij. vbi legit̄ ꝙ Jacob p⁹
vēditionē filij ſui Joſeph a fratrib⁹ ſuis cū
dixiſſet. Fera peſſima deuorauit filiū meuꝫ
Joſeph ſtatim ſubiungit. Deſcendã ad filiū
meū lugēs in infernū vt videã eum. Si igit̄
Jacob ꝓꝑ amorē quē hēbat ad filium ſuū
Joſeph volebat in infernū deſcendere vt vi
ſitaret eū: a fortiori credēdū eſt ꝙ xp̄s q eſt ꝑ
fectiſſim⁹ in charitate deſcēderit ad limbuꝫ
vt ſcõs pr̄es ibi detētos liberaret. Quarta
deniqꝫ figura ponit̄ Dañ. vi. vbi dr̄. Miſſus
ē Daniel in lacū leonū allatuſqꝫ eſt lapis: ⁊
poſitus ē ſuꝑ os laci: quem obſignauit rex
anulo ſuo ⁊ excluſit dñs ora leonū vt nõ de
uorarēt eū: q: corã deo iuſtitia inuenta ē in
ipſo. Per Danielem qui iterp̄tat̄ cã dei qd
aliud niſi xp̄m intelligim⁹: q vt cãm dei defē
deret tulit verba mortē ⁊ verbera: q tandē
miſſus eſt in lacū leonū: qñ pr̄ celeſtis ipꝫ mi
ſit ad inferos in lacū iferni. De quo Zacha.
ix. dr̄. Eduxiſti vinctos de lacu in quo ñ erat
aqua: q: diabolus leo rugiēs dr̄: vt habet̄. i.
Petri. v. Suꝑ hūc igit̄ lacū poſitus ē lapis
qñ in ſepulchro geuit corpus xp̄i: ⁊ aia ad i
feros deſcēdit: quē lapidē obſignauit rex re
gū deus vt corpus illud incorruptū vt p⁹ re
greſſum xp̄i ad inferos aie copularet. Deni
qꝫ ꝯcluſit dñs ora leonum hoc ē ipoꝝ demo
num: q: nihil potuerūt ꝯ ipm: q: in chriſto i
uenta eſt iuſtitia qua mediante totū furoreꝫ
diabolice ſuꝑbie potuit ꝯculcare. Sil̄r hētur
Dañ. xiiij. vbi legit̄ ꝙ Cirus rex perſaꝝ vēit
ad lacū in quo denuo poſitus fuerat Dani
el in medio leonum: ⁊ ſic liberauit: ⁊ extraxit
eū. Vide hyſtoriã ibi ⁊ dic oino: q: aurea ē
quam pretermitto ꝓꝑ verboꝝ prolixitatem.
Ultra predictas figuras accipe exemplū ꝑ
ſil̄itudinē. Narrat. n. Ualerius maximus li.
ꝙ quedaꝫ vorago maxia Rome apparuit q̄
totã ciuitatē de putredine exeunte quaſi cor
rūpebat ⁊ ꝓꝑea multi moriebãt̄. vñ de hoc
a dijs romani ꝯſiliū poſtulauerūt: q rñderūt
Peſtē illã ⁊ voraginē nūq̄ꝫ ceſſaturam niſi
valletior romanoꝝ in ipſam ſe ꝓiceret. Qḋ
cū ꝑ ciuitatē diuulgatū fuiſſet: ſtatim qdaꝫ
adoleſcens nobiliſſim⁹ romanoꝝ valde bñ
armatus in voraginē illã ſil̄ cū equo ſe ꝓie
cit: ⁊ ſubito ceſſauit peſtis atqꝫ vorago. Mo
ral̄r iſta vorago limb⁹ erat qui omnes ſcõs
pr̄es deuorabat ⁊ moleſtabat. Chriſtus aūt
violētior oibus in virtute: imo valentiſſim⁹

charitate armat⁹.mediāte equo ſancte cru⁄
cis in ipſam foueā limbi deſcēdit: ⁊ ceſſauit
peſtis ⁊ vorago:q: tūc xp̄s limbū recluſit :⁊
oēs ſanctos p̄res abinde extrahens ab co⁄
rum moleſtia liberauit. Ex predictis igitur
auctibus rōnibus diſtinctōe atq; figuris pꝫ
qualr aīa xp̄i veraciter ad inferos deſcēdit
Et ꝑ ꝯn̄s pꝫ iſtud myſteriū de deſcenſu xp̄i
ad inferos declarandum:qꝺ dicitur myſteri
um veritatis.

¶De ſcḋo myſterio deſcēſus xp̄i ad inferos
qꝺ dr̄ myſterium ſpecialitatis.

ſ Ecūdū inſuꝑ myſteriū de xp̄i de
ſcenſu ad inferos declarādū: dici
tur myſteriū ſpālitatꝭ. Cū.n.infer
nus ſit multiplex ſeu multiplr accipiat:hēo
nunc declarare vtrū xp̄s in oi loco inferni ꝺ
ſcēderit:⁊ ſic oēs aīas ibidē exiſtentes libe⁄
rauit. An ſolū deſcēderit in aliquo ſpāli lo⁄
co:⁊ ſic ſpālr aīas illius loci liberauit. Con⁄
cluſionalr igit̄ accipe ſm Alex. de ales in.3.
ꝑ.ſum.q.ix.ar.iiij.in cor.q.iii.q.vtꝝ xp̄s de⁄
ſcenderit ad infernū inferiorē:ꝙ infern⁹ tri⁄
plr accipit̄.ſ.rōne meriti:rōe ſupplicij :⁊ rōe
loci ¶Primo mō ſi infernus accipit̄ rōne
vel ex parte meriti:ſic exn̄tes in pctō mortali
dicunt̄ eſſe in inferno:⁊ dicuntur de inferno
erui:qn̄ illuminati de peccatꝭ ſuis ad deū ꝑ
penitentiā cōuertunt̄:ꝑꝑ qꝺ dicebat dicen⁄
dū poſt penitētiā de adulterio ⁊ homicidio
factā. Eruiſti deus aīam meā ex inferno infe
riori. ¶Scḋo aliqn̄ infern⁹ accipit̄ rōe ſup⁄
plicij:⁊ ſic infernus dr̄ pena eterne dānatio
nis:de qua nō eſt liberatio:ꝑꝑ qꝺ demōes
exn̄tes in iſto aere caliginoſo dicuntur eſſe i
inferno rōne pene. Qꝺ probat Hyeronimus
ꝑ exemplum de febricitante di. Sicut febrici
tans ēt ſi in lectis ponat̄ eburneis:feruorem
tn̄ aut frigus multi laboris nequit euitare:
ſic demones ⁊ ſi in templis vel idolis aureis
colant̄ ſeu quocūq; mō per aerem ſint vecti:
igne tn̄ gehēnali ſꝑ ardent ⁊ ab hoc nō pn̄t
ſeparari. ¶Tertio mō accipitur infern⁹ rōe
loci. Et in hoc tenendum eſt ꝙ in inferiorib⁹
partibus terre quattuor ſunt inferni loci.

¶Primus locus inferni eſt infimus:⁊ h̄ ē
locus dānatoꝝ:in quo ſunt tria mala:vꝫ ca⁄
rentia gratie:carētia glorie ⁊ pn̄tia ſenſibi⁄
lis pene:vꝫ ignis. ¶Scḋs inſuper locus in⁄
ferni inuenitur in quo eſt carentia glorie ⁊
gratie ⁊ pene ſenſibilis ignis. Et iſte locus
eſt ſupra locū dānatoꝝ:⁊ vocat̄ limb⁹ pue
roꝝ qui ſine circunciſione in veteri teſtō de⁄
ceſſerunt:vel q ſine baptiſmo ⁊ cū culpa ori
ginali in nouo teſtō decedūt. ¶Tertius lo⁄
cus inferni ē i quo ē carētia glorie vel diui⁄
ne viſionis:non tn̄ gr̄e:⁊ in quo ē pn̄tia ſen
ſibilis pene ignis. Et iſte locus ē ſupra lim⁄
bū pueroꝝ ⁊ vocat̄ purgatoriū. ¶Quart⁹
deniq; locus inferni q eſt ſub terra: ⁊ ſupra
tria predicta loca inuenit̄:in quo an̄ xp̄i de⁄
ſcenſum erat carētia diuine viſionis:⁊ pene
ſenſibilis:nō tn̄ gr̄e:⁊ iſte locus dicebat̄ lim
bus ſcōꝝ patꝝ ꝓ eo ꝙ ſci p̄res ſolū ibi de⁄
tinebāt̄ vſq; ad chriſti aduētū. His declara
tio ſi q̄ritur an chriſtus deſcēderit ad oia q̄t
tuor predicta loca:⁊ ſic liberauerit aīas ibi⁄
dē exn̄tes. ad h̄ rn̄det dn̄s Bona. in.3.di.22.
ar.i.q.v.in cor.q.⁊ in ſolut.argu. Et etiam
Tho.in.3.di.22.ar.i.q.2.ꝙ chriſtus ſolum de
ſcendit ad quartū locū ſupremū:vꝫ ad lim⁄
bū ſcōꝝ patꝝ:qꝺ intelligendū ē quātum ad
eſſentiam:pro eo ꝙ aīa chriſti quātū ad eēn
tiam nō deſcēdit ad infernū damnatoꝝ:nec
ad limbū pueroꝝ: nec ēt ad purgatoriū ſm
aliquos. Deſcēdit tn̄ aīa chriſti ad oia p̄di⁄
cta loca quātū ad efficaciā ⁊ potētiā. Sicut
ēt exempli gr̄a:papa ſm ſuā ꝑſonā ē tm̄ ro⁄
me ⁊ non alibi. ſm vero potētiam eſt in tota
chriſtianitate. Ex quo igitur in p̄dictis locis
nō deſcēdit:ergo nec aīas in eiſdē locis exi⁄
ſtētes nequaq̄ extraxit ſm Bona. vbi ſupra
Et p̄mo qdē n̄ extraxit aīas de inferno dam
natoꝝ duplici reſpectu:vꝫ reſpectu obſtina⁄
tōis:⁊ reſpectu indiſpoſitōis. ¶Prio reſpe
ctu.ſ.obſtinatōis:claꝝ eſt ꝙ pena nō dꝫ tol⁄
li manēte culpa:ſꝫ illi q ſunt dānati i iferno
iugiter ſunt ⁊ erūt in malitia obſtinati ſicut
⁊ demones:igit̄ de pena illa liberari nō po⁄
tuerūt:qꝺ tn̄ nō fuit ex iſufficiētia liberātꝭ.
Scḋo eos nō extraxit reſpectu indiſpoſitio⁄
nis. Certū eſt.n.ꝙ q ſunt idiſpoſiti liberari
nō pn̄t:ſꝫ q ſunt in inferno erant hmōi. Qꝺ
pꝫ q: illi aut fidē paſſiōis penit⁹ nō hūerūt
ſicut infideles:aut ſi fidē paſſiōis hēbāt:nul
lā ꝯformitatē hēbāt ad charitatē chriſti pa⁄
tientꝭ:vn̄ cū a peccatꝭ ſuis mūdati nō fuerit:
ꝑ ꝯn̄s a reatu pene infernalis nō fuerūt ex⁄
tracti. has duas rōnes ponit Tho.3.ꝑ.ſum.
q.lij.ar.vi.in cor.q. Si aūt q̄reres an chriſt⁹
bn̄ fecerit nullū de dānatꝭ exhendo. Rn̄deo
ꝙ ſic. Nā dn̄t iura ꝙ pctm̄ leſe maieſtatꝭ nō
pōt tm̄ puniri quantū meret̄:eo ꝙ talis.ſ.
Imꝑator vel papa eſt ꝑſona publica:⁊ q̄to
magis publica tāto magis aggrauat̄ pctm̄
⁊ offenſa. Et hic ē ꝙ iudei rōabilr a Tito
⁊ Veſpaſiano fuerūt iterfecti p⁹ xp̄i mortē
ēt ſi fuiſſet infiniti. Nec digne ꝓ xp̄i morte
puniri poſſent in inferno ēt ſi infinities ma⁄
gis punirent̄. Et rō ē:q: xp̄s erat ꝑſona pu
blica:imo publiciſſima. Nā iquātū hō pn̄ta
bat totā nām hūanā:multo magis in q̄tum
de⁹:q: erat creator ⁊ ꝯſeruator vniuerſoꝝ.
Ex hoc igit̄ a ſili dico ꝙ bn̄ fec̄ xp̄s nullū ꝺ
iferno exhere:q: oēs tales ꝑſonā publicam
⁊ infinitā.ſ.deū offenderāt ⁊ i ꝑpetuū offē
diſſent ſi in ꝑpetuū vixiſſent. ¶Scḋo ēt di
co ꝙ xp̄s deſcēdēs ad infernū nullū ide ex⁄
xit ēt pueroꝝ cū pctō originali morientium:
ꝓut expſſe dicit Bona.in.3.di.22.ar.i.q.v.i
ſolu.vlti.argu. Tho.h̄ idē ponit expreſſe in
3.di.22.ar.2.q.3.in cor.q. Rō āt talis ē.null⁹
n.liberat̄ ꝑ chriſtum ſm Tho. ⁊ Bona. vbi
ſuꝑ niſi ſit mēbrū xp̄i:ſꝫ pueri decedētes cū
pctō originali nūq̄ fuerūt mēbrū xp̄i:ḡ ⁊c.
ꝙ āt tales nūq̄ fuerūt mebrū xp̄i ſic ꝓbo.
Nā illi ſoli ſt̄ mēbꝝ xp̄i q ꝑ fidē ⁊ charitatē
paſſioni xp̄i ꝯiungunt̄ ⁊ ꝑ hoc liberant̄:ſed
pueri q cū pctō originali deceſſerunt nullo
mō fuerūt coniūcti paſſioni xp̄i ꝑ fidē ⁊ cha
ritatē:qꝺ pꝫ:q: neq; fidē ꝓpꝛaꝫ hr̄e poterāt
q: nō habuerūt vſuꝫ liberi arbitrij:nec ꝑ fi
dē parētū aut ꝑ aliqꝺ fidei ſacr̄m fuerūt a
pctō originali mūdati:ḡ ⁊c. Aliqb⁹ tn̄ vltra
ſniam p̄dictoꝝ ſaluo ſemꝑ catholice eccl'ie
iudicio pie viſum ē ꝙ ⁊ aīa chriſti ꝑſonalr
viſitauerit tales pueros ⁊ inſuper reſpectu
actual' inocētie eoꝝ q̄tuꝫ ad libertatē arbi
trij aliq̄le refrigeriū eis itulerit:ſic̄ ēt finalr
ꝯtingit in magnis dn̄is:q cū hn̄t aliquā ma
gnā victoriā ꝓ magno victorie gaudio ēt in
carceratꝭ abūdātes elẏmas mittūt. ¶Ter⁄
tio deniq; dico ꝙ chriſt⁹ ad inferos deſcen⁄
dens nullā liberauit aīaꝝ exn̄tiū i purgato
rio. hāc ſniam tꝫ Tho.in.3.di.22.ar.2.q.iiij.i
cor.q.in qōne illa vtrū chriſt⁹ ad iferos de⁄
cēdēs liberauit eos q erāt i purgatorio. Et
iterū.3.ꝑte ſūme.q.lij.ar.viij.in cor.q. q̄uis
aūt hoc expſſe nō inueniat̄ determinatū a
ſanctis ꝓbabilius aliqb⁹:⁊ ēt mihi viſum
fuit:ꝙ aīas i purgatorio exn̄tes viſitauerit
ꝑſonalr xp̄s :⁊ eas ab illis penis ex ſinguli
ꝓuilegio liberauerit:precipue cū ſint i gr̄a:⁊
ꝑ ꝯn̄s capaces gl'ie atq; diuine viſiōis:quē
admodū ēt ſolet ꝯtinger̄ in triūpho ⁊ victo
ria magnoꝝ p̄ncipuꝫ:q ſolent incarceratos
ſaltē pro debitis libere relaxare. Et dato ꝙ
nunc nō relaxet:tunc tn̄ reſpectu noue victo
rie pie credi pōt ꝙ oēꝫ penā liberaliter rela
xauerit. Et ſic pꝫ ex predictꝭ oib⁹ q̄liter aīa
chriſti ſaltē in ſpāli ad limbum ſanctoꝝ pa
trū deſcēdit:ſꝫ pie credat̄ mō ſupradicto ꝙ
etiā deſcenderit ad purgatoriuꝫ ⁊ forte ad
limbū pueroꝝ:⁊ ꝑ ꝯn̄s ēt pꝫ ſm myſterium
de chriſti deſcenſu ad inferos declarandū:
quod dicit̄ myſterium ſpecialitatis.

¶De tertio myſterio dſcenſus chriſti ad in
feros:qꝺ dr̄ myſterium operabilitatis.

t Ertiū deniq; myſteriū de chriſti de
cenſu declarādū dr̄ myſteriū oꝑabi
litatis:in quo myſterio hēm⁹ videt̄
qd chriſt⁹ i limbo ſit oꝑat⁹:ſeptē ḡ oꝑatio⁄
nes ibi oꝑat⁹ ē. Quaꝝ p̄ma dr̄. Prima dr̄
oꝑatio illuſtratōis. Scḋa dr̄ oꝑatio letifica
tiōis. Tertia dr̄ oꝑatio recitatiōis. Quarta
dr̄ oꝑatio ablatōis. Quinta dr̄ oꝑatio re⁄
ſurrectōis. Sexta dr̄ oꝑatio exctōis. Septia
dr̄ oꝑatio recluſionis. ¶Pria igit̄ oꝑatio
quā aīa xp̄i in libo oꝑata ē dr̄ oꝑatio illu⁄
ſtratiōis. ſm Augu. ſic̄ hr̄ in legēdario. Aīa
xp̄i diuinitati vnita poſt ſeparationē a cor⁄
pore ſtati cū innumerabili ⁊ q̄ſi infinita āge⁄
loꝝ multitudine limbū ſubterraneū ſcōꝝ
patꝝ ingreſſa ē:⁊ cū ibi eēt duplex tenebra
vꝫ exterior reſpectu loci tenebroſi:⁊ iterior i
mēte ſcōꝝ patꝝ reſpectu incertitudis tp̄is
futur̄ gl'ie ipoꝝ ſtati h̄ duplex tenebra ꝑ ad
uētū aīe xp̄i ē expulſa. Nā ſtatim tot⁹ loc⁹
libi ē mirabilr illuſtrat⁹ tā ex claritate gl'io
ſa āgeloꝝ ibi exn̄tiū:q̄ ēt ex ineffabili clari
tate ipſi⁹ aīe xp̄i atq; diuinitatꝭ. Silr etiam
mēs oiū ſcōꝝ patꝝ mirabilr fuit illuſtrata
dū remota oi dubitatiōe de ſua btitudie fu
it certificata:de q̄ mirabili illuſtratiōe Aug.
dic̄ ſic̄ hētur in legēdario i feſto reſurrectio
nis xp̄i:ſicut ingt. Adueniēte luce ſolis oīs
tenebra i aere exn̄s effugat̄:ſic adueniente
aīa xp̄i in libo ifern⁹ illuſtrat̄. Et Iſai. hoc
p̄dixerat.ix.c. Ppl's q āmbulabat i tenebris
vidit lucē magnā:⁊ ambulātib⁹ in regione
vmbre mortis lux orta ē eis. Q̄ magna autē
fuerit limbi illuſtratio:potes ex hoc arguere
Nā Remigius ſuꝑ ꝟba Matth.13. Fulge
bunt iuſti ſicut ſol. ait. Singulos angelos

cētiesmillies ſole ſplēdidiores profecto no
ſcamꝰ:aīas aūt in gl'ia angelis coequādas
profecto nō dubitamꝰ.hec ille. Si igit̄ ſolꝰ
angelꝰ portauit in limbo lucē cēties milies
ſole ſplendidiorē.quantā credis lucē porta
uerit oēs angeli aīa xp̄i atq; diuinitas. De
hac claritate ſic dī in euāgelio Nicodemi:
Ibi enim legit̄ ꝙ Carinus ⁊ Leontius filij
Simeonis ſenis ſimul cuʒ xp̄o ſurrexerūt ⁊
apparentes Nicodemo Joſeph.Gamalieli
ceteriſq; multis narrauerūt di.Cū eſſemus
in limbo cum oībus p̄ribus noſtris in cali'
gine tenebrarū:ſubito factus eſt aureꝰ ſolis
color purpureaq; ⁊ regalis lux ſup nos.ſta
timq; Adā humani generis pater exultauit
dicēs.Gaudete oēs.Lux eni iſta auctoris ē
luisſempiterni:qui promiſit nobis mittere
coeternū lumē ſuū.cū quo exclamās Jſai.
di.Uere hic eſt lux patris filius dei ſicut cuʒ
uiuerē in terris predixi. Populꝰ qui ambu
labat in tenebris:vidit lucē magnaʒ. Tunc
ſupuenit genitor noſter ſymeon ⁊ exultans
dixit.Glorificate dn̄m q2 ego xp̄m infanteʒ
natum in manibus ſuſcepi in tēplo ⁊ com'
pulſus ſpū ſcō dixi. Nūc dimittis ⁊c. Pꝰ
hec ſupuenit qdā q̄ſi heremita qui gaudēs
dixit.Securi eſtote ego enīʒ ſum Jo.q chri
ſtū baptiʒaui ⁊ ante faciē eius p̄ueni para
re vias eius ⁊ ipſum oſtēdi digito di. Ecce
agnus dei ecce q tollit pctā mūdi:⁊ deſcen
di nūciare vobis:q2 in primo debebat viſi
tare vos. Tunc ſupueniēs Seth dixit.Luʒ
fuiſſeʒ ad portas padiſi rogare dn̄ʒ vt trāſ
mittēt mihi āgelū ſuū.⁊ daret mihi d oleo
miſericordie vt pungereʒ corpꝰ patris mei.
Ade cū eēt infirmꝰ:apparuit michi archā
gelꝰ Michael di. Noli laborare lachrymās
orando pp oleū ligni miſericordie:q2 nullo
mō poteris accipere niſi priꝰ cōpleti fuerint
quinq; milia ⁊ qngenti anni quō cōpleti
ſunt.Hec audientes oēs p̄riarche ⁊ pphete
exultauerūt gaudio magno valde dicētes.
Uere h lux ingreſſa puenit a pectore filij
dei.hoc i euāgelio Nicodemi.Si tn̄ forte q̄
reres vtrū lux illa ēt illuminaret locū i quo
dānati erant ſicut ⁊ limbū. Rūdit Tho.in
tertio di.22.ar.2.q.i.in corpore.q.⁊ in ſolu.2.
ar.ꝙ non. Cuiꝰ rō eſt:ꝙ ſicut pena ignis q̄
eſt pena inferni inq̄ntum agit vt inſtrm diui
ne iuſticie:nō affligit niſi eos q habēt reatū
pene:⁊ ſi aliquis alius ibi eſſet. Jta lux illa
vt inſtrm diuine miſericordie agēs illos tm̄
illiat exterius q interius illuminati erūt:ſic
per ꝯſequēs nō illuiabat demones nec ani'
mas damnatorū.Ex p̄miſſis pʒ prima ope'
ratio quā aīa chriſti opata eſt in limbo que
dī opatio illuſtratiōis.¶Scda inſup opa
tio quaʒ aīa chriſti in limbo opata eſt dicit̄
operatio letificatōis. Magnā eqdē penā ⁊
triſticiā habebāt oēs ſancti patres i limbo
exn̄tes pp dilationem ſperate glorie:ſeu q2
paradiſum ſine mora ingredi non poterāt:
pp quod Prouer.xiij.di.Spes que differt
affligit aīam.Et ad hoc ſignificanduʒ dicit
Auguſti.in ſermone de paſſione.ꝙ lachry'
mabili obſecratione ſancti patres celeſtem
patrem orabant vt filiū mitteret:hanc igit̄
triſticiam ⁊ penam totā in limbo conuertit
chriſtus in leticiā ⁊ gaudiū:dum ſanctis pa
tribus ⁊ aīam ſuam ⁊ nudā diuinitatē eſſen
tiam in qua oīs gloria paradiſi cōſiſtit mō
ſtrauit.pp quod Joan.viij. Judeis chriſtꝰ
dicebat.Habraā pater veſter exultauit vt vi
deret diem meum vidit ⁊ gauiſus eſt.ꝙ āt
chriſtus in limbo oſtenderit ſanctis p̄ribus
non tm̄ aīam:ſed etiā eſſentiā diuinitatis:ꝑ
quā eos veluti in paradiſo:⁊ beatificauit ⁊
letificauit teſtatur expreſſe dominus Bona
uentura in tertio di.22.ar.i.q.vi.in corpore
queſti.di.Cum querit̄ vtrū ſtatim poſt mor
tē chriſtus introduxerit ſanctos patres in
celū ⁊ padiſuʒ.Rūdeo ꝙ aīe ſanctorum nō
ſtatim per mortē chriſti pducte ſunt in celū
q̄tuʒ ad locū ſtatim tn̄ poſt reſolutionē aīe
a corpe in chriſti deſcenſu ad inferos vide'
rūt lumen eternū ⁊ beate facte ſunt:⁊ pate
factū eſt eis celū q̄tū ad premiū.vn̄ i loco
infernali exiſtentes habuerūt paradiſum ⁊
apertā dei viſionē que nō eſt aliud q̄ʒ pa'
radiſus ⁊ vita eterna.Licet aūt ſtatim poſt
mortē xp̄i beatitudinem habuerit:nō tn̄ lo
cū beatitudinis ſtatim adepte ſunt:qm̄ ipſe
chriſtus debuit in omnibus primatū tenere
⁊ primogenitus eē in mltis fratribꝰ tanq̄ʒ
caput oīuʒ.Reſurrectio āt xp̄i ⁊ eiꝰ deſcēſio
differri debuit pp̄ter fidei noſtre cōfirmatio
nem.Jdeo eniʒ dilata fuit reſurectio vt oſtē
deretur ꝙ chriſtus vere mortuꝰ fuerit:⁊ iō
etiā dilata fuit aſcenſio vt per multa argu
mēta oſtenderet̄ ꝙ vere reſurrexit ſm ꝙ dī
Act.i.Prebuit ſemetipſum in multis argu
mētis apparēs eis ⁊c.Q̄m̄ ḡ nulla aīa in
celum debuit aſcendere ante xp̄m:⁊ xp̄i aſcē
ſio pp noſtrā ſalutē debebat differri:hinc ē
ꝙ aīe ſcōꝝ nec ſtatim fuerūt de limbo edu
cte nec ſtatim in celeſti padiſo fuerunt loca'
te.Hec Bonauen.verbaliter. Tho.autē in
tertio.di.22.ar.i.q.5.Et iterū tertia pte ſum.
q.lij.ar.iiij.in cor.q.dicit.Cū querit̄ vtꝝ aīa
xp̄i ſtatim poſt mortē fuerit in paradiſo:⁊ ſi
mul cū ipſa duxerit ſanctos patres preci'
pue cū Lu.23.latroni dixerit.Hodie mecum
eris in paradiſo.Rūdeo ꝙ triplex ē paradi
ſus.Unꝰ corporalis ⁊ terreſtris:in quo adā
poſitus fuit.Alius corporalis ⁊ celeſtis.ſ.ce
lū empireū de quo lucifer cecidit.Aliꝰ ſpiri
tualis ⁊ diuinalis qui cōſiſtit in viſione dī.
De iſto tertio paradiſo intelligit̄ qđ dn̄s di
xit latroni.hodie eris in paradiſo:q2 ſtatim
peracta paſſione ⁊ ipſe latro ⁊ oēs qui erāt
in limbo ſcōꝝ patrū deū per eēntiam vide
runt:⁊ ſic oēs beatificati fuerūt.Q̄uāta igr̄
letitia de viſione aīe chriſti ⁊ precipue ipſiꝰ
diuinitatis habuerūt nō ē phas explicare.
Cogita tamē ꝙ ad ingreſſum aīe chriſti in
limbo:oēs ſacti patres vtputa Adā:Noe:
Abraā:Eua:ceteriq; oēs tria ſingulariter fe
cerunt.Primo ipſum venerabilr ſuſceperūt.
Scdo vt deū ꝓaciter adorauerūt. Tertio
hymnū nouū pro gratiarū actione oēs ge'
neraliter decantauerūt dicētes forte. Jeſu
noſtra redēptio ⁊c.Seu ad cenā agni pui'
di ⁊c.Dic ſi placet qualr Adā ⁊ Eua culpā
dicebant aīe chriſti:pro eo ꝙ fuerūt cā pdi
tionis tātarū aīarū ⁊ ēt mortis ⁊ paſſionis
ſue.Quibus chriſtus potuit dixiſſe illud qđ
cantat eccleſia.O felix culpa que talē ac tā
tū meruit habere redēptorē.Dic ēt qualiter
chriſtus fecit magnū ſolatiū paruulis inno
centibꝰ q propter ipſum ab Herode crude
liter occiſi fuerunt. Ex predictis ēt pʒ ſcda
opatio quā aīa chriſti in limbo opata eſt:q̄
dr̄ opatio letificatiōis.¶Tertia inſup ope
ratio quā aīa chriſti in limbo opata ē dicit̄
opatio recitatiōis:ſm.n.Augu.ſtatiʒ vt aīa
chriſti fuit in limbo recitauit ſcīs p̄ribꝰ ſeu
oſtēdit oīa opa charitatis que in.33.annis
in hoc mundo pro eoꝝ aliorūq; ſalute fecit.
Jncipiens a conceptione ſua vſq; ad mortē
in ligno crucis.Explica tu magnas abſtinē
tias chriſti ⁊ curſum paſſiōis ſue ꝓut vis.
¶Quarta inſup opatio quā aīa xp̄i i lim'
bo opata ē dī opatio ablationis. Statiʒ.n.
vt chriſtus fuit in limbo alligauit Sathanā
ſeu Luciferū nō cathena ferrea:ſed auferē
do ei magnā p̄tātē ⁊ dominiū quā exercebat
in oībus mūdi hoībꝰ.Proinde Apoc.20.
dī.Uidi angelū.i.chriſtū deſcendentē de ce
lo habētē clauē abiſſi.i.inferni.⁊ cathenam
magnā.i.p̄tātē in manu ſua:⁊ apprehendit
draconē ſerpentē antiquū qui ē diabolus:
vel Sathanas ⁊ alligauit eū per ānos mil
le.i.vſq; ad tēpus antichriſti ſm glo.⁊ miſit
eū in abyſſum ⁊ clauſit.glo.i.nocendi pote
ſtatē limitauit:⁊ ſignauit ſup illū.ſ.ſignacu
lo ſanctiſſime crucis:vt nō ſeducat ampliꝰ
gētes.glo.i.electos in diuerſis gētibꝰ donec
cōſumment̄ mille anni.gl.i.vniuerſum tēpus
a paſſiōe xp̄i vſq; ad tpa antixp̄i.Alex.āt in
tertia pte ſum.in trac.de effectu paſſionis
chriſti dicit:ꝙ triplr chriſtꝰ allegauit potētiaʒ
demonis.¶Primo p inuocationē ſui nois:
vʒ Jeſu:pp qđ Mat.vlt.dī.Jn noie meo
demonia eijcient.¶Scdo p ſignū ſanctiſſi
me crucis.Nam faciendo ſignū crucis dia'
bolus vincit̄ ſicut habetur de ꝯſe.di.iiij.ca.
p oſtea.vbi ponit̄ in glo.exēplū de iudeo qui
facto ſigno crucis.vt dicit Greg:in dialogo
expulit omnes demones de templo.¶Ter'
tio diminuit poteſtates demōis p eccleſiaſti'
ca ſacramēta p̄cioſo ſanguine xp̄i roborata
Ex qbus ēt pʒ q̄rta operatio quā aīa chriſti
opata eſt in limbo q̄ dicit̄ opatio ablatiōis.
¶Quinta etiā opatio quā aīa xp̄i in limbo
opata eſt dr̄ opatio reſurrectiōis:vt āt aīa
chriſti in limbū ingreſſa eſt precepit multis
aīabꝰ ibi exn̄tibꝰ vt ꝯiūgerētur cū ppriis cor
poribꝰ:⁊ ſic in die reſurrectionis ſue cū ipſo
reſurgerēt reſurrectione pfecta qđ ⁊ factuʒ
fuit.Un̄ Mat.xxvij.dr̄.Multa corpora ſcō'
rum q dormierūt ſurrexerūt:⁊ exeuntes de
monumētis pꝰ reſurrectionē eiꝰ venerunt in
ſanctā ciuitatē ⁊ appuerunt multis.hec ille.
Jnter quos precipue vt dr̄ in euange.Nico
demi ſurrexerūt Leontiꝰ ⁊ Carinꝰ filij ſymeo
nis ſenis ſicut predictū fuit:in quibuſdā tn̄
libris grecoꝝ legit̄:ꝙ chriſtꝰ cū iuit ad limbū
multos mortuos ſuſcitauit:etiā in ſua viuē
tes infidelitate:q pꝰ reſurrectionē veri xp̄ia'
ni effecti ſunt ⁊ ſaluati.pp̄ter qđ etiā dicūt
greci:ꝙ xp̄s platonē ab inferno extraxit.naʒ
cū qdā inqunt eiꝰ dicta ⁊ ſcripta legeret nec
ea itelligere poſſet:cepit de eo maledicta di'
cere.Cui ipſe Plato appēs ait.Cur me ita

ꝺcetas ⁊ maledicis. Ego.n.ſaluꝰ ſuʒ:qꝛ xp̄s de iferno me extraxit:vbi ēt me ⁊ nōnullos alios ꝑꝑ vitā nr̄aʒ moꝛalē illumiauit:qbꝰ dictis diſparuit .hec tn̄ o p̄dicatoꝛ apocripha .i.dubia ſicut apocripha pp̄lo p̄dicabis. Si tn̄ chꝛiſtus Platonē ſaluaſſet foꝛte incōueniēs nō eēt. Cū ēt ſm̄ cōiter oēs doctoꝛeſ ſaluatꝰ fuerit ex priuilegio. Traianꝰ impatoꝛ ⁊ paganus ꝑ orōnē ſci Gregoꝛij:⁊ p̄cipue cū Plato magis fuerit in hac vita de ꝟitate illuminatꝰ q̄ Traianꝰ. vn̄ ⁊ Augu. in lib. ꝯfeſ. expꝛſſe dic̄ ꝙ reppit totū euāge. Jo. in libꝛis Platonis. vʒ In ꝓncipio erat ꝟbū vſqʒ ad illa ꝟba. Et ꝟbū caro fcm̄ ē. Alex. ēt.3 ꝑte ſum. circa vltimā q̄ōnē in.q.q̄ incipit. vtꝝ phi ſint dānati:ꝯcludit illos foꝛe dānatos q ſibiipſis ex ſupbia ⁊ nō deo ſapiaʒ attribuebāt. Ecōtra ꝟo dicit illos ſuo iudicio foꝛe ſaluos:qui hūiliter viuebāt ⁊ ſapiaʒ ipi ꝺo attribuebāt. p eo ꝙ credit ꝙ tales aut ꝑ angelū aut ꝑ aliquē ꝓphetaʒ aut per intrinſecā inſpiratiōnē fuerint de ꝟitate fidei illuminati ⁊ per ꝯn̄s ſaluati. Ex p̄dictis ēt pʒ q̄nta opatio quā aia chꝛiſti i libo opata ē:q̄ dr̄ opatio reſurrectionis. ❡ Sexta ēt operatio quā anima chꝛiſti in limbo opata ē dr̄ opatio extractiōis. poſtq̄ aia chꝛiſti ſtetit in limbo q̄ntū decuit ſapiam ſuā:oēs ſanctos patres:necnō ⁊ illos vt pie a qbuſdam credit q erant in purgatoꝛio violēter ⁊ ꝯ diabolicā voluntatē ꝺ ipſo limbo obſcuriſſimo extraxit. Sic.n. ꝓphetauerat Zacharias.ix. c.d. Tu quoqʒ in ſanguine teſtamēti tui eduxiſti vinctos tuos de lacu:in quo nō erat aq̄ Et apl̄s ad Col.2.ait. Expolians principatꝰ ⁊ poteſtates trāſduxit eos ꝯfidēter palā triumphās de illis i ſemetipſo. Et Iſa.viij.di. Et ecce dixit dn̄s ad me voca nomē eius.i. chꝛiſti. Accelera ſpolia detrahe ⁊ feſtina p̄redari.ſ.limbū. Et Oſee.13.dr̄. Ero moꝛs tua: o moꝛs moꝛſus tuꝰ ero inferne. Que verba exponēs Bonauē. in tertio. di.22.ar.i.q.v.in coꝛ.q.dic. Moꝛs chꝛiſti moꝛteʒ i electis oīno ꝯſumpſit apiendo eis ianuam vite eterne. Cū āt ſubditur ero moꝛſus tuꝰ inferne. Jō di qꝛ moꝛs chꝛiſti:moꝛs dr̄ iferni:qꝛ ſic moꝛſus vnā ꝑtē capit ⁊ aliā dimittit:ſic chꝛiſtꝰ ſua moꝛte ⁊ deſcēſu ad iferos electos inde eduxit:⁊ repꝛobos dereliq̄t. Ex qbꝰ pʒ ſexta opatio quā chꝛiſtꝰ in limbo opatꝰ ē. ❡ Septiam deniqʒ operatio quā aia chꝛiſti i limbo operata eſt dr̄ opatio recluſionis: poſtquam xp̄s ſcōs patres vt p̄dictū ē de limbo extraxit:ipſum limbū recluſit:adeo ꝙ de cetero nulla aia in ipſum ingredit:qꝛ ſtatim vt aia ē purgata a culpa ⁊ pena aut in hoc mūdo aut in purgatoꝛio ſtatim ⁊ ſine moꝛa ianuā celi ⁊ eterne vite ingredit: qꝺ nequaq̄ fiebat anteq̄ ipm̄ limbū ꝯcluſiſſet. Ex p̄dictis ſeptē opatiōibꝰ q̄s xp̄s opatꝰ ē i libo pʒ tertiū miſteriū opabilitatis de xp̄i deſcenſu ad inferos qꝺ dr̄ miſteriū. Et ꝑ ꝯn̄s ex p̄dictis oībꝰ pʒ nona excellentia ipſiꝰ ſciſſime fidei:que dr̄ excellētia deſcēſibilitatis. Rogemus igit dn̄m Jeſum xp̄m vt ſic viuamꝰ in p̄nti ꝑ gr̄aʒ:ꝙ in moꝛte ſine vlla purgatoꝛij pena tranſeamꝰ ad eternā gloꝛiā cui ſit ſemper oīs honoꝛ ⁊ gl̄ia in ſe. ſecu. Amen.

❡ Dn̄ica in reſurrectione dn̄i de.10.excellentia ſacratiſſime fidei:ſeu de ſacratiſſima reſurrectione chꝛiſti.

s **Urrexit non ē** hic. Scribuntur hec verba Mar.vlti.c.⁊ in euangelio occurrētis ſolēnitatis. Poſtq̄ amātiſſimi ciues mediāte diuina gr̄a declaraui vt vidiſtis in ſupioꝛibꝰ ſmonibꝰ nouē mirabiles excellētias ſacratiſſime fidei: hodierna die ſingulariter habeo declarare decimā excellentiā de ipſa ſacratiſſima fide q̄ dr̄ excellentia vnitatis:in qua p̄cipue hēo ꝓbare qualr̄ aia xp̄i ab eiꝰ coꝛpe realr̄ ſeparata ꝑ moꝛtē crucis:iteꝝ ꝟaciter ꝑ gl̄ioſam reſurrectionē ſuo coꝛpi ē reunita atqʒ cōiūcta. Que mā ipſiꝰ bn̄dicte ⁊ gl̄ioſe reſurrectiōis xp̄i ꝓfecto erit tā ſuauis ⁊ delectabilis q̄ ēt admirabilis ad audiēdū. Circa igitur hāc mām atqʒ excellētiā gl̄ioſe reſurrectionis nr̄i ſaluatoꝛis tria miſteria nobis occurrūt p̄cipue declarāda. quoꝝ p̄rimū dicit miſteriū neceſſitatis. Scdm̄ dr̄ miſteriū ꝟitatis. Tertiū dr̄ miſteriū integritatis.

❡ De tribꝰ miſterijs ſacratiſſime reſurrectionis xp̄i declarandis. Et p̄rio de p̄rio quod dr̄ miſteriū neceſſitatis

p Rimū igit miſteriū de gl̄ioſa xp̄i reſurrectiōe declarādū dr̄ miſteriū neceſſitatis. Sic.n. ſumme neceſſaria fuit xp̄i paſſio ⁊ moꝛs ad nos redimendū: ſic ⁊ ſūme nec̄ia fuit chꝛiſti reſurrectio ad nos

ſaluādū ⁊ iuſtificādū. Et ſic nullꝰ vnq̄ fuiſſʒ a culpa abſolutꝰ niſi xp̄s moꝛtuꝰ fuiſſʒ: ſic nullꝰ unq̄ gl̄ificari potuiſſʒ niſi xp̄s reſurrexiſſʒ:qꝺ tripl̄r ꝓbo. P̄rio auc̄tibꝰ. Scd̄o rōnibꝰ. Tertio diſtinctōe. ❡ P̄rio ꝓbo auc̄tibꝰ. ꝙ reſurrectio xp̄i fuit oīo ad ſalutē nr̄aʒ neceſſaria. vn̄ apl̄s.i.ad coꝛ.xv.ait. Si xp̄s ñ reſurrexit ſic p̄dicat inanis ergo ē p̄dicatio nr̄a:inanis ē ⁊ fides nr̄a:adhuc ſumꝰ in p̄ctis nr̄is ⁊ iuenimur falſi teſtes dei:qm̄ teſtioniū dixīmꝰ aduerſus deū:ꝙ ſuſcitauerit xp̄ʒ quē nō ſuſcitauit. h̄ ibi. Jtē Cri.ſr̄ mat. ait. Si xp̄s nō reſurrexit:nō hō fil' ⁊ deꝰ cēſeret:ſi nō reſurrexit oīs xp̄i actio. ad ſaluteʒ nr̄aʒ ꝓrſus iutilis fuit. Jtē gl. ſup ꝟba Lu. vlti. qd turbati eſtis ⁊ cogitatōes aſcēdūt i coꝛda vr̄a:ait. Si nō ē ꝟitas reſurrectionis xp̄i:nullꝰ ē fructꝰ paſſiōis xp̄i. ❡ Scd̄o ꝓbo reſurrectōeʒ xp̄i eē neceſſariā q̄nqʒ rōnibꝰ. P̄rio rōne Oſtenſiōis. Scd̄o rōne Adipletiōis. Tertio rōne Perfectōis. Quarto rōne Cōfirmationis. Quīto rōe exēplificatōis ❡ P̄rio ꝓbo rōe oſtēſionis. Fūdamētū rōnis ponit auctoꝛ i li. de cāis. di. Ois effectꝰ nāliter ē demōſtratiuꝰ ſue cāe. pʒ h̄ regula Nā fructꝰ ſpālis ducit nos i cognitōeʒ ſue cāe q̄ eſt ſpālis arboꝛ. Quo p̄ſuppoſito:certū eſt ꝙ xp̄s erat verꝰ hō ⁊ verus deꝰ dicente Athanaſio i ſimbo. ſuo. Sicut aia rōnal' ⁊ caro vnus ē hō:ita deꝰ ⁊ hō vnus ē xp̄s. qꝛ igit xp̄s cognitꝰ fuit eē verꝰ hō i vita ſua ⁊ i moꝛte accidētali:neceſſe fuit vt pꝰ moꝛtē ꝑ ſupnālē reſurrectōeʒ ēt ſe demōſtraret eē deū veꝝ. ꝙ ſi xp̄s nō reſurrexit claꝝ ē ꝙ nullus eū fuiſſe dn̄ʒ ſʒ ſimpl'r. purū hoieʒ credidiſſet:⁊ iō gl. ſup illꝺ. pſ. Que vtilitas i ſanguie meo ⁊c. ait. Reſurrectōis aſſertio firma ē diuitatis teſtificatō. Et ꝯfirmat iſta rō clarū ē.n. ꝙ ad iuſticiā dei ꝑtinet illos exaltar̄ q ſe hūiliāt ꝑꝑ ipm̄ deū:⁊ eꝯ humiliare ⁊ ꝺprimere eos q ſe exaltāt ꝯ deū queadmodū virgo gloꝛioſa Maria Lu.i.in ſuo cātico p̄dixit. Depoſuit potētes de ſede.i.ſupbos:⁊ exaltauit hūiles. Qꝺ ⁊ xp̄s ipſe Lu.xviij.cōfirmat di. Qui ſe ex.hu.⁊ q ſe hu.ex. Sʒ certū eſt ꝙ xp̄s ſe hūiliauit vſqʒ ad moꝛtē crucis inq̄ntū hō ꝑꝑ deū:dicēte apo. ad Phi. 2. Hūiliauit ſemetipʒ.ſ. xp̄s factꝰ obediēs vſqʒ ad moꝛtē. moꝛtē āt crucis:ergo congruū fuit ⁊ neceſſariū ꝙ exaltaret deꝰ ipm̄ xp̄ʒ ꝑ ſupnālē ⁊ gloꝛioſam reſurrectōeʒ vt ex hoc oñdeꝛʒ iuſticiā ſuā qꝺ vtiqʒ ⁊ fec̄. Qꝺ ꝯfirmās ꝓpha i ꝑſona ipſiꝰ xp̄i. dicit. Dn̄e ꝓbaſti me ⁊ cognouiſti me:tu cogno.i.app̄obaſti ſeſſionē meā.i.paſſiōʒ meā:⁊ reſurrectiōʒ meā.i.gloꝛificatōeʒ meā. ❡ Scd̄o hoc idē ꝓbo rōne adipletōis. Certū eſt.n. ꝙ xp̄s ante moꝛtē ſuā p̄dixerat apoſtolis:ꝙ tertia die reſurgeret. Sic.n. dr̄ Mat.20. Aſcēdens Jhs hieroſolimā aſſumpſit.12. diſcipulos ſuos ⁊ ait illis. Ecce aſcēdimꝰ hieroſolimā ⁊ filius hoīs tradet p̄ncipibꝰ ſacerdotū ⁊ ſcribis ⁊ ꝯdēnabūt eū moꝛte:⁊ tradēt eū gentibus ad illudēdū ⁊ flagellandū ⁊ crucifigendū ⁊ tertia die reſurget. hec ille. Qꝺ ſi ſic ē:ergo neceſſe erat ꝙ oīno xp̄s tertia die reſurgereʒ Qꝺ ſi nō reſurrexiſſet certe xp̄s mētitꝰ eſſet ⁊ ꝑ ꝯn̄s ⁊ filius diaboli ⁊ dānatus fuiſſet. Nam dr̄ ſapie.i. Qui loca falſa nō p̄teriet illū coꝛripiens iudiciū:⁊ os qꝺ mentit occidit aiam ſuā. Que oia cū ſint impoſſibilia p̄cipue cū dixerit Jo.xiiij. Ego ſuʒ via veritas ⁊ vita. Et Jo.xviij. Pilato dixit. Ego i hoc natus ſuʒ ⁊ ad hoc veni in mundū:vt teſtimoniū ꝑhibeā veritati. Et Mat.v.dixit Non veni ſoluere legē ſed adimplere. Amē quippe dico vobis donec trāſeat celū ⁊ terra iota vnū aut vnus apex nō p̄te.a.le.donec oia fi. Cōcluditur ꝑ ꝯn̄s ꝙ veraciter reſurrexit:⁊ neceſſe fuit ꝙ reſurgeret ſicut p̄dixit. ❡ Tertio hoc idē ꝓbo rōne ꝑfectionis. Fundamentū rōnis ponit phs.2. Methaphi. Quicqd eſt cā alioꝝ vt ſint talia illꝺ maxime dʒ eſſe tale. pʒ hec regula. Naʒ ſi p̄lati dirigūt ſubditos ſuos in viā moꝛū ſeu virtutū:a foꝛtioꝛi debēt ipſi eſſe moꝛalioꝛes ⁊ virtuoſioꝛes ſubditis ſuis. ꝑꝑ hoc Simacꝰ papa.i.q.i.c.viliſſimꝰ ait. Viliſſimꝰ cōputādus eſt niſi p̄cellat ſcia ⁊ ſcītate q honoꝛe ceteris p̄ſtantioꝛ eſt: Et hiero.i.q.i.c. In quoſcūqʒ ait. Reuera hi q ad hoc eligunt vt p̄ſint ceteris: ſicut p̄oꝛdinant dignitate ſic p̄eminere debēt virtute ⁊ ſanctitate. Et Idē Hiero. viij.q.i.ca. q̄lis. ait. Qualis erit edificatio diſcipuli ſi intelligat magiſtro ſe eſſe maioꝛē. Unde nō ſolū ep̄i preſbyteri ⁊ diacones debent magnoopere ꝓuidere:vt cūctū populū cui preſident conuerſatione ſermone ⁊ diſciplina p̄eeant verum etiā infeꝛioꝛ gradus. hec ille. deniqʒ Alex. tertius extra de elec.c.cuʒ in cunctis. ait. Cū in cūctis ſacris oꝛdinibus ⁊ eccleſiaſticis ſint etatis

maturitas grauitas moꝝ ⁊ lraꝝ ſcia inqui
renda:multofortius in epo hoc opꝫ inquiri
qui ad curā poſitus alioꝝ in ſemetipſo dꝫ
oſtēdere q̄liter alios in domo dei oporteat
ꝯuerſari.hec ille.Quo p̄ſuppoſito certū eſt:
ꝙ deus ipſe hanc ꝑfectionē daturus homi
ni eſt.vt.ſ.ſimul in aīa ⁊ corpore reſurgat
dn̄te Job.xix.c. Scio eni ꝙ redēptor meus
viuit: ⁊ i nouiſ.die d ter.ſur.ſū.⁊c.Et apl's
i.cor.xv.ait.In momēto in ictu oculi:oēs q
dem reſurgemꝰ.Q d ſi ſic eſt ergo a fortiori
vt xp̄s eſſet ꝑfectus reſurgere debuit:ꝙ ſi n̄
reſurrexiſſet vtiqꝫ ipfectꝰ remāſiſſet ꝓ eo ꝙ
hō non fuiſſet.Nā ꝓ illo tp̄e quo aīa xp̄i
fuit a corpore ſepata:⁊ ecōuerſo xp̄s hō nō
fuit:ꝓut dicit Bona.i.3.di.22.ar.i.q.i.i cor.
q.⁊ rō eſt:qꝛ cū hō vt dr̄.2.de aīa ſimpl'r di
cat hō:qꝛ cōpoſitus eſt ex aīa ⁊ corpe:idō ſi
remoueat vnū ab altero ſicut ēt veraciter
fuit i xp̄o nequaꝗ̄ āplius homo erit niſi eq
uoce:ꝑꝑ qd ph'o.iiij metha.dicit: Hō mor
tuus nō ē hō:niſi equoce:⁊ ꝯfirmat:qꝛ xp̄s
in triduo:vt dicit Bona.vt.ſ.nec videre po
terat nec audire nec loqui nec odorare nec
guſtare.ꝙ ſi fuiſſet hō i illo triduo:ergo xp̄s
fuiſſet hō cecus:hō ſurdꝰ:hō mutus.Que
oīa cū fuiſſent valde abſurda.ꝯcludit idem
vt ſupra.Ut igit xp̄s ꝑfectꝰ exiſteret ſicut ⁊
dicebat:qꝛ aliter in deriſum fuiſſet:neceſſe
fuit aīam cū ſuo corpe:⁊ econuerſo iteꝝ re
uniri ⁊ ꝯiūgi.¶Quarto hoc idē ꝓbo rōne
ꝯfirmatōis nr̄e:vꝫ ſpei ⁊ fidei.Fundamētū
rōnis ponit Scotus ſuꝑ.2.de aīa di.Obie
cta ꝓpinquiora magis mouent potētiā ad
actū ꝗ̄ remota.pꝫ h regula.Nā p̄ntia ami
ci magis inflāmat potentiā volitiuā ad eiꝰ
amorē ꝗ̄ eius abſētia.dicente ph'o.ix.ethi.
Amicoꝝ p̄ntia in oībus magis vtilis ⁊ dele
ctabilis vr̄ ꝗ̄ abſētia.Quo p̄ſuppoſito:cer
tū eſt ꝙ ſi xp̄s non reſurrexiſſet ſeu reſurre
ctionē ſuā notabil'r diſtuliſſet.oīs fides apo
ſtoloꝝ:⁊ ꝑ ꝯñs futuroꝝ xp̄ianoꝝ deleta fuiſ
ſet:qꝛ nullus in ipſum xp̄m crediđiſſet:⁊ nul
lus fidei xp̄i ſe ſubiecíſſet:p̄cipue cū ſit ſuꝑ
naturalis ⁊ de nō viſis:nulluſqꝫ reſurrectio
nem futurā crediđiſſet:dn̄te Paulo.i.cor.
xv.Si xp̄s nō reſurrexit neqꝫ mortui reſur
gent.Et ꝓpha dicit in ꝑſona ipſiꝰ xp̄i.Que
vtilitas in ſanguine meo dū deſcē.i cor.vbi
glo.ait.Si corruptū fuerit corpus meum ⁊
ſanguis meus ⁊ nō reſurrexero:⁊ nemini an
nūciabo:nulla vtilitas mihi erit:qꝛ nullū la
crabor.h glo.Ecōtra vero dū xp̄s veraciter
reſurrexit qui eſt caput noſtrū:mēbra vidē
tes caput reſurgere.hoc idē firmiter credūt
⁊ ſperāt.Nam ex hoc xp̄i fides in apl'is ē
ꝯfirmata:⁊ in poſteris ꝯuerſis eſt ampliata.
⁊ ꝓpter hoc quaſi inumerabiles xp̄iani mar
tyriū ſuſceperūt:⁊ vlterius oēs veri xp̄iani
firmiter credunt ⁊ ſperant ſe reſurrecturos.
Que oīa vt p̄dixi nequaꝗ̄ fuiſſent niſi xp̄s
a mortuis reſurrexiſſet.¶Quinto hoc idē
ꝓbo rōne exēplificatōis.Nam fuit neceſſa
riū xp̄m reſurgere ꝓpter vite nr̄e inſtructio
nē.⁊ hoc quattuor modis ꝓut dicit Tho.3.
parte ſūme.q.liij.ar.i.in cor.q.Primo qꝛ ſi
cut reſurrexit a mortuis ita nos etiā debe
mꝰ reſurgere a peccatis.Scđo qꝛ ſic xp̄s poſt
reſurrectionē habuit nouā vitā:ita ēt nos
in nouitate vite ambulare debemꝰ.Tertio
qꝛ ſicut xp̄s reſurgēs a mortuis iā amplius
nō eſt moriturus.Sicut dr̄ ad ro.vi.Ita ēt
nos exquo reſurreximus a pctō:nō amplīꝰ
debemus morti peccati nos ſubijcere.Quar
to qꝛ ſicut xp̄s mortē ſuſtinuit vt nos libera
ret a malis ⁊ reſurrexit vt nos ꝓmoueret ad
bona:dn̄te apoſtolo ad Roma.iiij.Mortuꝰ
eſt ꝑꝑ delicta noſtra:⁊ reſurrexit ꝑꝑ iuſtifi
cationē noſtrā.Ita nos mortui peccatis d
bemus reſurgere in gratia:⁊ de virtute i vir
tutem ꝓficere.Et ꝓpterea dicit apoſtolꝰ ad
epheſi.iiij.Renouamini ſpiritu mentꝭ veſtre
⁊ induite nouū hoīem qui ſc̄m deū creatus
eſt in iuſticia ⁊ ſanctitate veritatis.Et.i.co
rin.v.ait.Expurgate vetus fermentū vt ſi
tis noua conſperſio:ſicut eſtis azimi.Itaqꝫ
epu.nō in fermēto ve.neqꝫ in fermēto ma.
ſed in azimis ſinceritatis ⁊ veritatis.Et ad
Ro.vi.ait.quō xp̄s ſurrexit a mortuiſ ꝑ glīā
dei patris:ita ⁊ nos in nouitate vite ambu
lemꝰ.Et ad collo.3.dicit.Si ꝯſurrexiſtis cū
Chriſto.que ſur.ſunt.q.vbi Chriſtus eſt
in.d.dei ſe.que ſur.ſunt ſa.nō que ſuꝑ ter
rā.Et ꝑfecto hodie non dicet mēbrum eſſe
Chriſti qui ſpiritualiter nō reſurgit cū ſuo
capite Chriſto ꝑ nouitatē vite a quo ⁊ nos
chriſtiani dicimur:ſicut habet de conſe.diſ.
iiij.c.poſtꝗ̄ aſcendit.Ex predictis igit rōni
bus patꝫ qualiter Chriſti reſurrectio ad no
ſtrā ſalutē oīo erat neceſſaria.¶Tertio ꝓ
bo reſurrectōꝫ xp̄i neceſſariā fuiſſe vnica di
ſtinctiōe Ale.d al.i.3.pte ſūme i.i.q.vbi agit
de reſurrectione xp̄i dicētis.Cū querit an re
ſurrectio xp̄i fuerit neceſſaria.Rn̄deo ꝙ ne
ceſſaria fuit reſurrectio xp̄i ⁊ viatoribus ⁊
beatis licet alio ⁊ alio mō.Uiatoribꝰ neceſ
ſaria fuit triplici rōne.Primo ꝑꝑ iuſtificatio
nē.vnde ad Ro.iiij.dī.Reſurrexit ꝑꝑ iuſtifi
cationē noſtrā.Scđo ꝓpter grām ⁊ reconci
liationē impetrādā.Unde Hebre.ix.dī.Ut
appareat vultui dei pro nobis glo.vt in cor
pore:⁊ aīa patrē pro nobis deprecetur.Ter
tia ratio ē ꝑꝑ diſpoſitionē ampliorē ad ſu
ſcipiendū grām.Nā xp̄s in aſſumptione hu
mane nature accepit diſpoſitionē diſponen
di nos ad gratiā.In paſſione recepit maio
rem diſpoſitionem.In reſurrectione do am
pliorē:qꝛ ē magis ſc̄m qd accepta deo eiꝰ re
ſurrectio ꝗ̄ paſſio ⁊ incarnatio. Si autē di
ceres:ꝙ plena remiſſio pene ⁊ culpe facta ē
ꝑ paſſionē:ergo reſurrectio non videt ne
ceſſaria.Rn̄deo ꝙ plena ē q̄ntū ad ſuffici
entiā nō tn̄ ꝗ̄tū ad efficaciā:qꝛ ꝑ ſolā paſ
ſionē nō crederet ꝙ xp̄s eēt deꝰ ſicut credit
ꝑ reſurrectionē.Et idō poſtꝗ̄ Apl's dixit ad
Roma.iiij.Mortuꝰ eſt ꝑꝑ delicta nr̄a:ſtatiꝫ
ſubiunxit ⁊ reſurrexit ꝓpter iuſtificationem
noſtram.Itē beatis erat neceſſaria reſurre
ctio xp̄i dupl'r.Primo ad maiorē glīā ſpūū
⁊ hec ē cōis aīabus ⁊ angelis:qꝛ glorificata
humanitate xp̄i:eſt dupl'r delectatio in xp̄o
vna in cōtēplatione diuinitatis.Alia in con
tēplatione humanitatis in qua angeli deſi
derant proſpicere.ꝑme Pe.prio: ⁊ hoc de
p̄nti.Scđo ad reſurrectionē corpoꝝ.Reſur
rectio.n.xp̄i ē cā future reſurrectionis:⁊ hoc
in futuro.Un̄ in pſal.dī.Ad veſpeꝝ demora
bitur fletꝰ ⁊ ad mat.le.glo.Dn̄s mane reſur
rexit idē nobis ꝓmittens ꝑ ſuā reſurrectio
nē que ē efficiēs cā reſurrectionis nr̄e aīe:
vꝫ ⁊ corpis.hec Alexā.de hal'r.Ex p̄dictꝭ igit
auctoritatibꝰ:rōnibꝰ:⁊ diſtinctiōe pꝫ qual'r
reſurrectio xp̄i neceſſaria erat ad ſalutē no
ſtrā.Et per ꝯſequēns pꝫ primū miſteriū de
xp̄i reſurrectiōe declarandū:quod dicit mi
ſterium neceſſitatis.

¶De ſecundo miſterio ſacratiſſime reſurre
ctionis chriſti declarando:quod dicitur mi
ſterium veritatis.

s Ecūdū inſuꝑ miſteriū de glorio
ſa ⁊ bn̄dicta reſurrectiōe xp̄i de
clarādū dī miſteriū veritatis. De
mōſtrata reſurrectiōis xp̄i neceſſitate.Nūc
hc̄o demōſtrare eiꝰ veritatē quō.ſ.xp̄s veraciter
reſurrexit.Et lꝫ quiſqꝫ verus catholicꝰ ⁊ fi
delis teneat ſimpl'r credere ꝙ xp̄s a mortu
is reſurrexit pro eo ꝙ ē articulus fidei:ꝑꝑ
qd ⁊ eccl'ia cantat in ſimbolo tertia die re
ſurrexit a mortuis ſc̄m ſcripturas:tn̄ ad ma
iorē roborationē fideliū ꝓbo xp̄m veraciter
reſurrexiſſe q̄ttuor modis.Primo auctorita
tibꝰ.Scđo rōnibꝰ. Tertio apparitiōibus.
Quarto teſtificatiōibꝰ.¶Primo probo au
ctoritatibꝰ.Nā apl's.i.ad Cor.xv.ait.Tra
didi.n.vobis qd ⁊ ego accepi:qm̄ xp̄s mor
tuꝰ ē ꝓ peccatis nr̄is:⁊ ſepultꝰ eſt ⁊ reſurre
xit tertia die ſc̄m ſcripturas.Itē Inno.iij.
ex de ſum.tri.⁊ fi.ca.c.firmiter credimꝰ.ait.
Tādē vnigenitꝰ dei filius Jeſus xp̄s a tota
trinitate cōiter incarnatꝰ:ex ide ſp virgine ſpi
ritꝰ ſancti cooꝑatiōe ꝯceptꝰ:hō factꝰ ex aīa
rōnali:⁊ hūana carne cōpoſitꝰ:vna in dua
bus naturis ꝑſona:viā vite manifeſtiꝰ de
mōſtrauit:qui cū ſc̄m diuinitatē ſit imorta
lis ⁊ ipaſſibilis.Ipſe idē ſc̄m humanitatē
factꝰ ē paſſibilis ⁊ mortalis:qui ēt pro ſalu
te humani generis in ligno crucis paſſus ⁊
mortuꝰ:deſcēdit ad inferos:⁊ tertia die re
ſurrexit a mortuis ⁊ aſcēdit in celū.Deniqꝫ
Leo papa ſic ait.Quis dubitat a morte re
diſſe ſaluatorē:cuiꝰ p̄ſentiā agnouit oculus
at tractauit manꝰ:⁊ digitus perſcrutatꝰ eſt.
¶Secundo hoc idem probo quinqꝫ rōnibus
¶Primo ratione diſpoſitionis.
¶Secundo ratione autenticationis
¶Tertio ratione affirmationis.
¶Quarto ratione operationis.
¶Quinto ratione ſenſificationis.
¶Primo ꝓbo rōne diſpoſitionis:ꝙ xp̄us
veraciter reſurrexit.Fundamentū rōnis po
nit Scotus ſuꝑ.2.de aīa.di.Ex diſpoſitione
in agēte a ꝓpoſito ⁊ paciēte neceſſario ſeqt
actio.pꝫ hec regula.De impſſione alicuiꝰ ſci
entie.nā ponat ꝙ aliqs velit diſcere aliquā
ſciā:ſi talis eſt bn̄ diſpoſitꝰ ⁊ cōplexionatus
qꝛ vt dr̄ ſcđo d aīa.Molles carne aptos ad
ſciam dicimus.Et ſimiliter ipſe magiſter hꝫ
bonam diſpoſitionem ad docendū:ꝓ eo ꝙ
ſcit vult ⁊ pōt eū docere ⁊ docet:certe neceſ
ſario ſeqtur effectus ꝙ ille acqrat illā ſciam
Quo p̄ſuppoſito:certū eſt ꝙ in aīa xp̄i erat
optima diſpoſitio ad reſurrectionem qꝛ ha
bebat appetitū ⁊ voluntatē ſe reuniendi cū
ſuo corpe:ſimiliter ⁊ i corpe erat diſpoſitio

optima q꞉ erāt integrū ⁊ deitati cōiūctum
in deo vero qui debebat eē cauſa agens ⁊
effectiua reſurrectionis꞉erat ſp̱ optima diſ
poſitio ꝓ eo ꝙ in deitate erat ſcire꞉poſſe ⁊
velle꞉ſeu ſapientia ꝑtās ⁊ volūtas. Quibꝰ
ꝯceſſis neceſſario ꝯcludit ꝙ ꝟaciter reſurre
ctio eſt ſecuta ſeu reſurrectiōis effectꝰ ꝙ ſi
forte opponeres hoc fuiſſe impoſſible preci
pue cū phs dicat i poſt predicamētꝭ꞉ꝙ a pri
uatione ad habitū īpoſſibilis eſt regreſſus.
R̄ndeo ꝙ ſicut iſta nō eēt ꝟa ⁊ bona cōſe-
quētia dicēdo ſeruus ⁊ ancilla nō pn̄t face
re militē꞉ergo nec a ſimili dn̄s vl̄ regia ſic a
ſti nō ē bona ꝯn̄a꞉nā q̄ ē quedā ancilla di
nō pōt illumiare cecū vel ſuſcitare mortuū꞉
ergo nec pōt deꝰ hoc facere. īnmo oppoſituꝫ
concludit꞉q꞉ ſicut dn̄s ⁊ regina pn̄t facere
militē dato ꝙ hoc nō poſſint ſeruus ⁊ an-
cilla. ſic a ſili potuit deitas que hꝫ infinitā ⁊
ſupnaturalē ꝑtātē xp̄m reſuſcitare꞉ dato ꝙ
natura que ē limitata in potētia hoc nunꝙ̄
potuerit nec vnꝙ̄ potuiſſet. ¶ Scd̄o ēt ꝓbo
xp̄m ꝟaciter reſurrexiſſe rōne autenticatio
nis. Fundamētū rōnis ponit Alex. tertius.
extra de fide inſtru. c. ſcripta ꝟo. di. Scripta
vero autentica ſi teſtes inſcripti deceſſerint꞉
niſi per manum publicam facta fuerint꞉ ita
ꝙ appareāt publica aut autenticum ſigillū
habuerit ꝑ qd̄ poſſint probari꞉nō videntur
nobis alicuiꝰ firmitatis robur hēre. h ibi. gl.
aūt ſup illud ꝟbū ſigillū autenticū ait. Au
tenticū ſigillū dicimꝰ ſigillū ep̄i cui credit ꝗ̄
diu in ꝯtrū oſtendatur. ſicut hētur extra ḋ ꝓ
ba. c. poſt ceſſionē. Et. xi. q. 3. c. cure. Itē ſigil
lū capituli. dr̄ autenticū. vt ex̄ de ꝓba. c. 3. lo
co. Et. 25. di. c. in noīe dn̄i. Itē ſigillū alicuiꝰ
principis ſecularis cui credit de ꝯſuetudine
vt hēt ex̄ de fide inſtru. c. cū dilectꝰ. Et. xvi. q
3. c. ſtatuimꝰ. hec glo. Hoc igitur p̄ſuppoſito
ꝙ litteris hn̄tibꝰ ſigillū autēticū alicuiꝰ capi-
tuli ſeu alicuiꝰ pōtificis vel pape fides pleīſ
ſima daſ. Certū eſt ꝙ xp̄us q eſt ſummꝰ pōti
fex oīuꝫ pōtificū dicente ap̄lo ad Hebre. iiij
Habemꝰ inqt pontificē magnū qui penetra
uit celos Ieſum ī reſurrectione ſua appuit
ſigillatꝰ in corꝑe ꝓprio qnqꝫ ſigillis autenti
cis ſuoꝝ vꝫ ſacroꝝ ſtigmatū que in cruce ſu
ſcepat in pedibꝰ manibꝰ ⁊ latere. ꝙ ſi ſic ē꞉er
go multo magis dꝫ fides exhiberi ſtigmati-
bus ſuis ꝗ̄ ſimul oībꝰ ſigillis autēticis ꝑnci
pū capituli ſeu ſūmoꝝ pōtificū. ꝙ āt xp̄s in
reſurrectiōe cicatrices in corꝑe portauerit꞉
⁊ ap̄lis oībꝰ realr̄ oſtēderit pꝫ. Nā Io. xx. di
xit Thome dubitāti de eiꝰ reſurrectōe in p̄-
ſentia oīum alioꝝ apoſtoloꝝ. Infer digitū
tuū huc ⁊ vide manus meas ⁊ affer manū
tuā ⁊ mitte in latus meum ⁊ noli eē incre-
dulus ſed fidelis꞉ Super que ꝟba Theo-
philus dicit. ꝙ priꝰ fuerat infidelis poſtea
optimū theologū ſe oſtēdit di. Dn̄s meꝰ vbi
cōfeſſus ē naturā humanā. ⁊ deꝰ meꝰ vbi ē
ꝯfeſſus naturā diuinā. Et Gre. in omel. ſu
per eadē ꝟba Ioā. ſic ait. Plus. n. infideli
tas Thome nobis ad fidē ꝗ̄ fides creden-
tiū diſcipuloꝝ profuit꞉q꞉ dum ad fidē pal-
pādo reducit꞉nr̄a mens omni dubitatione
poſtpoſita in fide ſolidatur. Voluit ergo
xp̄s cū cicatricibus reſurgere ſm̄ Alex. de
ales in. 3. ꝑte ſum. vbi agit de reſurrectione
xp̄i. ⁊ ēt ſm̄ Tho. in. 3. ꝑte ſum. q. liiij. ar. iiij.
qnqꝫ reſpectibꝰ. ¶ Primo vt oſtenderet tri
umphū ⁊ gl̄iā ſue victorie dicēte Beda ſup
Lucā. xp̄s inquit nō ex īpotētia cicatrices
ſeruauit꞉ſed vt in ꝑpetuū gl̄ie triūphū oſten
dat. Et Criſo. ſuper Mat. dic̄. Crux ⁊ cica-
trices xp̄i ſolaribꝰ radiis luculēciores in iu
dicio apparebūt. ¶ Scd̄o ſurrexit xp̄s cum
cicatricibus ꝑꝑ confirmationē fidei diſcipu
loꝝ ſuoꝝ ſicut patuit in Thoma. ¶ Ter-
tio ſurrexit chriſtus cū cicatricibꝰ ꝑꝑ placa
tionē patris celeſtis. Quotiēſcūqꝫ xp̄s oſtē
dit patri cicatrices quas pro hūani gene-
ris ſalute ſuſcepit totiens mitigat paternuꝫ
furorē dicente Bern̄. ſuper can̄. Securuꝫ ac
ceſſum habes ad deū o hō vbi hēs ante pa
trē filiū꞉⁊ ante filiū matrē꞉mater oſtēdit fi
lio pectus ⁊ vbera. filius oſtendit patri cica
trices ⁊ vulnera꞉nulle ergo poterit eē repul
ſa vbi ſunt tot caritatis inſignia. ¶ Quar
to xp̄s ſurrexit cū cicatricibꝰ ꝑꝑ miſericordi
am oſtēdēdā꞉vt. ſ. oſtendat electis ꝗ̄ miſi-
cordit ꝑ illa ſtigmata ſūt ſaluati. ¶ Quito
ſurrexit cū cicatricibꝰ. vt. ſ. oſtēdat in iudi-
cio dānādis ꝗ̄ iuſte ſunt dānati꞉ꝑꝑ quod
Augu. dicit. Poſſet chriſtus ſi vellet de cor
pore ſuſcitato maculā cuiuſlibet cicatricis
abſtergere ſed ſciebat quare cicatrices in
ſuo corpore reſeruaret. Sicut enim mōſtra
uit Thome non credenti vt tangeret ⁊ vi-
deret꞉ita ⁊ inimicis ſuis ſua demōſtraturꝰ
eſt vulnera꞉non vt eis dicat ſicut Thome꞉
quia vidiſti me crediſti꞉ſed vt conuincen-

eos veritas dicat. Ecce hominē quem cruci
fixiſtis꞉ videtis vulnera que inflixiſtis꞉ agno
ſcitis latus qd̄ pupugiſtis꞉ ⁊ ꝓpter vos ap
tuꝫ eſt꞉nec intrare voluiſtis. vbi eſt tantarū
iniuriarū mearum fructus꞉ vbi eſt ſeruitus
veſtra quā pro precio ſanguinis mei dedi-
ſtis mihi꞉ Ego ſup omnia vos dilexi cū eſſeꝫ
deus apparens homo ⁊ vos me omnibus
rebus veſtris viliorēꝫ feciſtis hec ille. Et nō
eſt miruꝫ ſi in corpore chriſti cicatrices ꝑpe-
tuo remanebūt꞉q꞉ etiā in corporibus mar-
tyrū apparebunt. dicente Aug. libro de ciui
tate dei. Fortaſſe inquit videbimus in cor-
poribus martyrū cicatrices quas ꝓ chriſti
nomine ꝑtulerunt꞉nec erit in eis deformitas
ſed dignitas꞉⁊ in eorū corpore quedaꝫ cor
poralis pulchritudo fulgebit. hec ibi. ¶ Ter
tio etiā probo xp̄m veraciter ſurrexiſſe rōne
affirmationis꞉vꝫ teſtiū veridicorū. Funda-
mentū rōnis habemus in iure. extra de pro
ba. c. quoniā contra falſaꝫ. Et extra de teſti.
⁊ atteſta. c. cām que vertitur. Et extra de te
ſti. cogē. vel nō. c. Cum ſup cauſa. Et ſuper
Mat. xviij. vbi dr̄. In ore duorū vel trium
teſtiū ydoneoꝝ. ſ. ſtat omne verbū. ideſt ꝙ
duobꝰ teſtibus viridicis fides indubitāter ē
danda. Que regula probaſ ꝑ experientiam
quotidianā. Quo p̄ſuppoſito꞉ ꝙ duobꝰ te-
ſtibꝰ fides dꝫ dari꞉certū eſt ꝙ reſurrectōeꝫ
xp̄i teſtes veriſſimi꞉vꝫ angeli atteſtati ſunt꞉
qui cū ſint in gratia ꝯfirmati꞉⁊ ꝑ ꝯn̄s mēti
ri nō poſſint꞉magis eſt eis fides adhibēda
ꝗ̄ omnibus hominibꝰ mundi꞉pro eo ꝙ mū
dani teſtes cū nō ſint certitudinaliter ī gra
tia ꝯfirmati poſſunt aut ex malicia aut ex
ignorantia mentiri. Et ꝙ angeli nō tm̄ duo
ſed quattuor vltra ſufficientiam xp̄i reſurre
ctionē ꝓbauerunt pꝫ. Nam Matthe. xxviij.
dr̄ Angelus dn̄i deſcendit ḋ celo ⁊ acce. re-
la. ⁊ ſe. ſup eū. dixitqꝫ mulieribus nolite ex-
paueſcere. Scio enim ꝙ xp̄m qui crucifixus
eſt queritis nō eſt hic꞉ſurrexit enim ſicut di-
xit. hec ibi. Item Marc. xvi. dr̄. Introeuntes
mulieres in monumentū viderūt iuuenem
ſedentē in dextris coopertū ſtola candida꞉⁊
obſtupuerunt qui dicit illis꞉ Nolite expaue
ſcere chriſtū queritis nazarenum crucifixuꝫ
reſurrexit nō eſt hic. hec ibi. Ioan. xx. ḋ duo
bꝰ aliis angelis dicit. Dum ergo fleret Ma
ria inclinauit ſe ⁊ proſpexit in monumentū
⁊ vidit duos angelos in albis ſedētes꞉vnū
ad caput ⁊ vnum ad pedes vbi poſituꝫ fue-
rat corpus Ieſu. hec ibi. De his duobus an
gelis facit mentionē Luce viceſimoquarto
capitulo. ¶ Quarto etiam probo xp̄m vera
citer reſurrexiſſe ratione operationis꞉videlꝫ
miraculoſe. Fundamētū huius rationis ēt
habemus in iur. extra de reli. ⁊ ve. ſanctoꝝ꞉
capi. Audiuimus꞉ſed multo melius extra ḋ
teſti. ⁊ atteſt. ca. venerabili fratri noſtro꞉vbi
Honorius tertius dicit. Mandamus quate
nus teſtes idoneos habeatis ſuper vita ⁊
miraculis pie memorie. M. abbatis mona-
ſterii ſupradicti ꝓducendos꞉⁊ illos ſingilla
tim examinare curetis cum ea diligentia q̄
ſolet ⁊ debet in receptione teſtiū adhiberi.
hec ibi. Quo conceſſo videlꝫ ꝙ fides exhibe
tur miraculis ab eccleſia approbatis꞉certū
eſt ꝙ reſurrectio xp̄i fuit operibus miraculo
ſis approbata. Nā vt dicitur Matth. xxviij
in eius reſurrectione terremotus factus eſt
magnus cōtra naturā. Et ibidē dicit. Pre
timore āt eius exteriti ſunt cuſtodes ⁊ facti
ſunt velut mortui. Et inſup vt ibi dicit xp̄s
exiuit ſepulchro ſignato ⁊ clauſo꞉quia poſt
modum angelus deſcēdēs de celo reuoluit
lapidem. Et inſuper miraculoſe vt dr̄ Mat.
xxvij. Multa corpora ſanctorū ſurrexerunt
cum eo. Quod ſi ſic eſt ꝙ fides detur mira-
culis꞉⁊ xp̄s in reſurrectione ſua multa oꝑa
miraculoſa oſtendit. cōcluditur ex hoc ꝙ ve
raciter reſurrexit. ¶ Quinto etiam probo
xp̄m veraciter reſurrexiſſe ratione ſenſifica-
tionis. Fundamentū rationis ponit phus
libro de ſenſu ⁊ ſenſato di. Omnis vera co
gnitio ortū habet a ſenſu. patet hec regula
Nam q꞉ video oculis aliquid eſſe nigrum꞉
ideo iudico etiā pro intellectu illud veraci-
ter eſſe nigrū. Quo p̄ſuppoſito certū eſt ꝙ
xp̄us reſurrectionē ſuam ſenſibiliter demō-
ſtrauit quadrupl'r. ¶ Primo ꝑ viſuꝫ ſe vi
ſibilem ap̄lis oſtēdēdo ſicut expreſſe habeſ
Luc. xxiiij. Et Io. xx. ⁊ xxi. ¶ Scd̄o ꝑ audi-
tuꝫ cū eis actualiter loquēdo ſicut expreſſe
hēt Mat. xxviij. Mar. xvi. Luc. xxiiij. ⁊ Io.
xx. Nā ꝑ. xl. dies vſqꝫ ad aſcēſionē vt dicit
Act. i. cū ap̄lis ⁊ diſcip̄lis loquebaſ. ¶ Ter
tio reſurrectionē ſuā ſenſibil'r ꝓbauit ꝑ gu
ſtum cū ap̄lis ⁊ diſcipulis ſepius comeden
do. Vn̄ Luce. xxiiij. dicit. ꝙ dū ſimul ap̄li lo
querētur xp̄s ſtetit in medio eorum ⁊ dixit
e is. Pax vobis꞉ego ſum nolite timere. Et

mirantibus illis dixit. Habetis hic aliqd qđ
manducet. At illi obtulerũt ꝑtem piſcis aſſi
⁊ fauũ mellis. Et cũ manducaſſet corã eis
ſumens reliquias dedit eis. hec ibi. Et Jo
an. xi. etiã legit ꝙ cõmedit. Et actu. i. ca. qñ
voluit aſcendere in celũ dr̃. Et cõueſcens
ꝑcepit eis ab Hieroſolimis ne diſcederent.
Si aũt quereres quõ xp̃s vere comedebat:
cũ in eiꝰ ſubſtantiã nõ poſſet cibus ↄuerti
cũ eſſet glorioſus. Rñdit Alexã. de ales. i ter
tia pte ſum. vbi agit de reſurrectiõe ⁊ etiam
Tho. 3. pte ſum. q. liiij. ar. vi. in ſolu. i. ar. ꝙ
in ſuſceptiõe cibi ſunt q̃ttuor. ſ. maſtigatio
cibi ⁊ traiectio. ⁊ iſta duo vere fuerũt i xp̃o.
Digeſtio vero ⁊ in comedentẽ pro pte ↄuer
ſio in xp̃o ñ fuerũt. Unde Beda ſup Luc.
Volens oſtendere modũ quo xp̃s comedit
ponit tale exemplũ di. Aliter abſorbet terra
aquã ſitiens. Aliter radius ſolis calens ter
ra eni3 abſorbet aquã indigẽtia. Radiꝰ ꝟo
ſolis potentia. Et ſic aliter comedit xp̃s ali
ter nos: ⁊ aliter angeli. Nam xp̃s comedit
nõ ex indigẽtia deperditionis: q2 talis indi
gentia nõ eſt corporibꝰ beatis. Unñ Augu
ſti. l3 inquit xp̃us manducaret nullo mõ cõ
uertebat cibus in corpus eius: ſ3 iõ cõueſci
voluit ad inſinuandũ veritatẽ reſurrectiõis
eius. ꝙ. ſ. haberet corpus verũ non fantaſti
cũ. hec ibi. Nos vero comedimus ꝓpter re
ſtaurationẽ deꝑditi: que fit ꝑ cibũ qui con
uertit in ſubſtantiã comedẽtis. Corpa aũt
que nõ ſũt viua nec animata nõ comedũt
l3 cibũ terãt ⁊ deorſum traiciant: Sicut fece
rũt angeli apparẽtes Abrahe: ⁊ angelus ap
parens tobie. Si aũt quereret: qđ ergo fie
bat de illo cibo quẽ chriſtꝰ cõmedebat: Rñ
dit Alex. vbi. ſ. allegans Auguſt. lib. lxxxiij.
qõnum. ꝙ in ſpũalem naturã conuertebat
Quod nõ eſt intelligendũ in ſpũalem natu
rã que ſit corpis glorificati: ſed i ſpũalẽ na
turã reſpectu materialitatis quã priꝰ habe
bat cibus aſſumptus. Unde queãdmodũ
radius ſolis agẽs in aquã q̃ groſſe eſt natu
re ↄuertit illã nõ in naturã ſuã ſed in vapo
rẽ: cuiꝰ. ſ. eſt natura ſubtilis reſpectu natur
aquea ita dꝫ intelligi in pte iſta. Hec alexan.
¶ Quarto xp̃s mõſtrauit reſurrectionẽ ſuã
ſenſibiliter ꝑ tactũ ſe palpabilẽ eis exhiben
do. Unde Luce. xxiiij. dicit. Cũ apparuiſſet
aplĩs ⁊ illi extimarent ſe ſpiritũ videre: quid
inq̃t dixit Jeſus turbati eſtis ⁊ cogitatiões
aſcendunt in corda veſtra? Uidete manus
⁊ pedes: quia egoipſe ſu3: palpate ⁊ videte:
quia ſpũs carnẽ ⁊ oſſa nõ h3 ſicut me vide
tis habere. Et cũ hoc dixiſſet oñdit eis ma
nus ⁊ pedes vt tangerent. hec ibi. Si autem
quereret cũ corpus xp̃i eſſet glorioſu3: quõ
poterat palpari a nõ glorioſo ⁊ etiã videri.
Rñdit Alexã. vbi. ſ. ꝙ corpus glorificatum
nõ eſt palpabile naturaliter: a manibus nõ
glorificatis ſicut nec viſibile ab oculis non
glorificatis. habet tñ corpus glorificatũ de
natura ſue glorie: ꝙ ſi vult palpatur ⁊ ſi nõ
vult nõ palpatur. Similiter ꝙ videat: Qđ
feci ⁊ beatus Bartholomeus nũdũ glorifi
catus: ſed ille ex miraculo nõ ex natura vide
bat hominibus qñ volebat: ⁊ nõ videbatur
qñ nõ volebat: ſicut habet in eius legẽda.
Hoc tñ vt prediri corpus glorificatũ facit:
nõ ex miraculo: ſed ex natura glorie ſue. Et
ꝑdictis igitur qnq3 rõnibus patet: qualiter
xp̃us veraciter reſurrexit ex quo etiam omni
mõ poſſibili ⁊ ſenſibili ſe reſurrexiſſe oſten
dit. ¶ Tertio ꝓbo xp̃3 veraciter reſurrexiſſe
diuerſis apparitionibus. Nam poſt reſurre
ctionẽ xp̃s diuerſis tẽporibus diſcipulis ap
paruit quinq3 tñ vicibus in die reſurrectio
nis apparere voluit. Apparuit aũt in toto
ſicut inuenit. xvi. vicibus. Et ideo act. primo
dr̃. Quibus ⁊ ꝓbuit ſeip3 viuũ poſt paſſio
ne3 ſuã in multis argumẽtis ꝑ dies. xl. appa
rens eis ⁊ loquẽs de regno dei. Primo igi
tur apparuit Marie magdalene. Sic eni dr̃
Matth. xvi. Surgens Jeſus mane prima
ſabbati apparuit primo marie magdalene
de qua eiecerat ſepte3 demonia. hec ibi. Et
Jo. xx. Apparuit ei Jeſus di. Mulier quid
ploras: que3 queris: Illa autẽ exiſtimãs q2
ortulanus eſſet dicit ei. Dñe ſi tu ſubtuliſti
eũ dicito mihi vbi poſuiſti eũ: ⁊ ego eũ tol
lam. dicit ei Jeſus Maria. Cõuerſa illa di
cit ei. Rabboni: qđ dr̃ magiſter. dicit ei Je
ſus. Noli me tangere nundũ enim aſcendi
ad patrẽ meũ. hec ibi. Quare prius appuit
dñs magdalene: que gerit tipũ penitẽtũ q̃
ceteris apoſtolis ptranſeo: q2 rõnes aureas
de hoc ponã deo duce i alio quadrageſima
li de fructibꝰ ſacratiſſime fidei. Sufficit pro
nũc: ꝙ in hac prima apparitione verificata
fuit ſentẽtia pauli ad Roma. v. di. Ubi ſup
habũdauit delictũ ſuꝑhabũdauit ⁊ gratia.
¶ Scđo apparuit mulieribꝰ ſeu aliis mariis
redeuntibꝰ a monumẽto. vñ Mat. vltimo dr̃
dũ irẽt nũciare diſciplĩs. Ecce Jeſus occurrit
illis di. Auete. Hec ibi. he mulieres tipum ge
rũt humilium quibꝰ dñs apparet tã rõne ſexꝰ:
tã rõne effectꝰ: q2 vt ſtatim ſubiũgit Mat. vl.
Ille acceſſerũt ⁊ tenuerũt pedes eiꝰ ⁊ adoraue
rũt eũ. Tertio appuit Petro de q̊. i. corin. xv.
aplĩs ait. q2 viſus ẽ prio cephe ⁊ pꝰ hoc vnde
cim. Cephas. n. Petrꝰ iterp̃tat. vñ Jo. i. dixit
Jeſus Simoni tu vocaberis Cephas ꝙ inter
p̃tat Petrꝰ vbi aũt ei appuit neſcitur niſi for
te qñ redibat a monumẽto ⁊ diuertit a Joã.
ſicut hr̃ Luc. vlt. vel forte apparuit qñ ſolꝰ mo
numẽtũ intrauit ſicut dr̃ in hiſtoria ſcholaſti
ca. vel appuit ei in ſpelũcha. Nã dr̃ in eadẽ hi
ſtoria ꝙ qñ xp̃m negauit fugit in caueam: que
mõ appellat gallicãtꝰ: in q̃ vt dr̃ ꝑ tres dies ſp
fleuit ex eo ꝙ xp̃m negauit ⁊ ibi xp̃s ſibi appa
ruit ⁊ eũ cõfortauit. Petrꝰ aũt interpretatur
obediẽs ⁊ gerit tipũ obediẽtiũ quibꝰ dñs libẽ
ter apparet. ¶ Quarto appuit duobꝰ diſcipu
lis eũtibꝰ in emaus vt hr̃ Luc. vl. Quos redar
guens dixit: o ſtulti ⁊ tardi corde ad credendu3
⁊c. Et ibi ẽt dr̃ ꝙ cognouerũt eũ in fractiõe pa
nis. Quinto appuit diſciplĩs congregatis in
vnũ i die reſurrectõis: nõ erat tñ Tho. ibi cum
eis. vñ Jo. 20. dr̃. Cũ eſſet ſero die illo vna ſab
bator ⁊ fores eẽnt clauſe vbi erãt diſciplĩ cõ
gregati ꝑꝑ metũ iudeor: venit Jeſus in me
dio eor ⁊ dixit eis pax vobis ⁊ oñdit eis ma
nꝰ ⁊ latꝰ gauiſi ſunt ḡ diſciplĩ viſo dño. he. v.
appitiones in ipſa die reſurrectionis fcẽ ſunt.
Sexto appuit poſt octo dies oibus diſciplĩs:
⁊ pñte Thoma qui dixerat ſe nolle credere. vñ
Jo. 20. dr̃ poſt dies octo iter erãt diſciplĩ itꝰ
⁊ Tho. cũ eis ⁊ venit Jeſus ianuis clauſis: ⁊
dixit. Pax vobis: deiñ dic Thome infer digi
tum tuũ ⁊c. ¶ Septimo appuit diſcipulis pi
ſcãtibus. vñ Jo. 21. dr̃. Manifeſtauit ſe iterum
Jeſus diſciplĩs ſuis ad mare tyberiadis. ⁊c.
vide ibi: q2 ad verbũ xp̃i mittẽtes rethe cũ per
totã noctẽ nihil prẽdidiſſent iplctũ fuit centu3
quinq̃ginta tribꝰ magnis piſcibꝰ. ¶ Octauo
apparuit diſcipulis in monte tabor vbi cõſti
tuerat illis Jeſus ⁊ videntes eũ adorauerunt.
¶ Nono apparuit vndecim diſcipulis recũ
bẽtibꝰ in cenaculo. vñ. m. xvi. dr̃. Nouiſſime aũt
recumbentibus. xi. diſcipulis apparuit illis Je
ſus ⁊ exprobrauit incre. il. ⁊ du. cordis ⁊c. ¶ Deci
mo apparuit diſcipulis exiſtentibus in mon
te oliueti ſicut habetur Luc. vltimo. ¶ Unde
cimo appuit quingẽtis diſciplĩs dicẽte aplo
i. cor. xv. deinde inquit viſus ẽ plꝰ q̃3 quingẽtꝭ
fribꝰ ſil ex quibus manẽt aliqui vſq3 adhuc.
Quidam autem dormiũt. ¶ Duodecimo ap
paruit Jacobo minori: qui ſimilis quaſi erat
chriſto: qui nunq̃3 comedit carnes niſi agnum
in paſcha: nec barbam vnq̃3 icidit: qui tm̃ ora
bat ꝙ videbat genua cameli habere cui ſoli cõ
ceſſum erat itrare ſcã ſcõr: qui primꝰ cantauit
miſſam i Hyeruſalẽ: qui tãdẽ gladio a Judeis
occiſus ẽ. De q̊. i. cor. xv. aplĩs ait. Deiñ viſus
eſt Jacobo deinde apoſtolis oibus. ¶ Decio
tertio apparuit Joſeph ab Arimathia ſicut le
git in euãgelio Nicodemi. Nã cũ audiſſent iu
dei ꝙ Joſeph corpus dñi Jeſu a Pilato petiſ
ſet ⁊ ipm in monumẽto ſuo poſuiſſet: indigna
ti eum ceperũt ⁊ in cubiculo clauſo ⁊ ſigillato
clauſerunt poſt ſabbatũ eũ occidere volentes.
Et ecce Jeſus in ipſa nocte reſurrectionis ad
eũ intrauit faciẽ eius extersit oſculũ dedit ⁊ in
domũ ſuã i arimathiã ipm ꝑduxit. ¶ Decio
quarto apparuit Paulo poſt aſcẽſionẽ ꝑꝑ ꝙ
i. cor. xv. ait. Nouiſſime aũt oium tanq̃3 abor
tiuo viſus ẽ ⁊ mihi Jeſus. ¶ Decimoquinto
apparuit: vt pie credit ꝓ oibꝰ ſue matri virgini
glorioſe. Et iõ euãgeliſte nihil poſuerũt: q2 ꝓ
firmo hoc ab oibꝰ tenendũ ẽ. Rõnes aũt de
tali apparitõe in alio quadrageſimali ponam
¶ Decimoſexto ⁊ vltimo apparuit Petro pꝰ
aſcẽſionẽ de roma egrediẽti cui. cũ dixiſſ3 dñe
quo vadis. Reſpondit. Redeo romam iteru3
crucifigi. Ecce aĩa chriſtiana ꝙ ex tot ⁊ tantis
diuerſis apparitionibus diuerſis diuerſimode
factis nihil habes de reſurrectione tui ſaluato
ris dubitare. ¶ Quarto deniq3 probo xp̃m
veraciter reſurrexiſſe teſtificationibus. vltra
enim angelicos teſtes: alios teſtes habemꝰ qui
teſtificati ſunt chriſtum veraciter reſurrexiſſe.
Primi autem teſtes fuerunt cuſtodes ſepul
chri xp̃i: de quibus Matt. xxviij. dr̃. Qui cum
abiiſſent: ecce quidã de cuſtodibꝰ venerũt i ciui
tatẽ ⁊ nũciauerũt pricipibꝰ ſacerdotũ oia q̃ fcã
fuerant: ⁊ cõgregati cũ ſenioribꝰ ↄſilio accep
to pecuniã copioſã dederũt militibꝰ dicẽtes.
Dicite q2 diſciplĩ eius nocte venerũt ⁊ furati
ſunt eũ vobis dormiẽtibꝰ: ⁊ ſi hoc auditũ fue
rit a pſide nos ſuadebimꝰ ei ⁊ ſecuros vos fa
ciemꝰ. At illi accepta pecunia fecerũt ſicut erant
docti ⁊ diuulgatũ eſt verbum illud apđ iude
os vſq3 in hodiernum diem. Alius teſtis fuit
Pilatus: qui teſtificatus eſt Tiberio Impera

tori xp̄m reſurrexiſſe per quadam epiſtolaꝫ ſi
bi deſtinatam. Cuius tenor verbal'r ē ille. Ti
berio Imperatori ſuus pontius pilatus ſalu
tem. Nuper accidit qd̄ ipſe ꝓbaui iudeos ſe: ⁊
ſuos poſteros in crudelem dānationē per in
iuſtitiam deieciſſe. Nā cū promiſſum hēet q̄d.i
coꝝ: ꝙ illis de celo mitteretur ſanctuꝫ ſuum: q̄
eorum rex merito diceretur iſti cū habuiſſent
⁊ vidiſſent eū cecos illuminaſſe leproſos mun
daſſe: paliticos curaſſe: demones ab obſeſſis fu
gaſſe: ⁊ ꝙ plus eſt mortuos reſuſcitaſſe: dixe
rūt illū principes ſacerdotū inſidiantes ei ma
gū eē: miſſiqꝫ eū pp̄ hoc tradiderūt ⁊ alia ꝓ ali
is mentientes contra legem coꝝ fecerunt. Ego
autem credidi ita eſſe ⁊ flagellatum tradidi ar
bitrio eorum. At illi crucifixerūt eum: ⁊ eidem
mortuo ⁊ ſepulto cuſtodes adhibuerunt. Ille
vero militibus meis cuſtodientibus eum. die
tertia cum magno terremotu reſurrexit. Sed
intantum exarſit nequitia eorū: vt darent eis
pecunias dicētes dicite q: diſcipuli eius nocte
corpus eius rapuerūt. verūtn̄ milites cuꝫ acce
piſſent pecuniam id quod factum eſt tacere nō
potuerunt. Nam ⁊ illum reſurrexiſſe veraciter
teſtati ſunt ⁊ ſe a iudeis pecuniam ſunt atteſta
ti accepiſſe. Hec autem ideo tibi ſcripſi ne aliqs
alter referens mentiatur ⁊ exiſtimes credēduꝫ
eſſe mendacijs iudeorum: vale ⁊ dijs ſi placet
me commenda. hec Pilatus verbaliter ponit
in geſtis romanorum inuenitur. ¶ Tertij de
niqꝫ teſtes Chriſtum reſurrexiſſe cōfitētes ſūt
mortui cum Chriſto in die reſurrectionis eius
reſuſcitati de quibus Mat. xxvij. dicitur. Ml'
ta corpora ſanctorum qui dormierant ſurrexe
runt ⁊ exeuntes de monumētis poſt reſurre
ctionem eius venerūt in ſcām ciuitatē ⁊ appa
ruerunt multis. ¶ Ex predictis igitur auctori
tatibus rationibus apparitionibus ⁊ teſtifica
tionibus: pꝫ qualiter Chriſtus veraciter reſur
rexit. Et per conſequens pꝫ etiam ſm̄ miniſte
rium de reſurrectione Chriſti declarādū quod
dicitur myſterium veritatis

¶ De tertio myſterio ſacratiſſime reſurrectio
nis Chriſti declarando quod dicitur myſteriū
integritatis.

T Ertium myſteriū deniqꝫ de glorio
ſa xp̄i reſurrectōe d̄clarādū dicit̄ my
ſterium integritatis. pro cuius my
ſterij declaratione in forma q̄ſtionis quero.
vtꝝ caro xp̄i ſanctiſſima: dato ꝙ anima eius
nunq̄ꝫ coniūcta fuiſſet vel ſaltem ſolū tempo
re generalis Iudicij fuiſſet putrefacta corrup
ta ⁊ incinerata vel reſoluta in elemēta quēad
modum accidit cōiter ceteris humanis corpori
bus. Et breuiter reſpondit Tho. 3. parte ſum.
q. li. ar. 3. in cor. q. Et etiam in. 3. ſen. d. 21. ar. 2.
ꝙ non. Et ꝙ corpus xp̄i etiam ab anima ſepa
ratum nūq̄ꝫ corruptū fuiſſet ſed ſemper integꝝ
remanſiſſet tripliciter probo. Primo auctorita
tibus. Secundo rationibus. Tertio ſimilitudi
nibus. ¶ Primo ꝓbo auctoritatibus. Nā di.
p̄s. xv. ait. Caro mea requieſcet in ſpe: quoniaꝫ
non derelinques aiam meam in inferno: nec
dabis ſanctum tuum videre corruptionē. vbi
glo. ait. Ideo caro Chriſti in ſpe quieſcit: quia
ſecura fuit de macula incorruptionis. Ambro.
ait. li. de vita beata. Tenendum eſt inquit: vt
arbitror: ꝙ caro Chriſti deificata nunquā cor
rupta fuiſſet: etiam ſi vſqꝫ ad mundi finē ab
aia ſua ſeparata perſtitiſſet. hec Ambroſiꝰ. Se
cundo quidem probo duabus rationibꝰ. Pri
mo ratione cāſalitatis. Secundo rōne vnitatis.
¶ Primo probo ratione cauſalitatis. funda
mentum rōnis ponit cōmentator lib. de ſub
ſtantia orbis di. Remotis cauſis effectiuis re
mouentur effectus ſubſequentes poſt hec regu
la. Nam remotis prauis humoribus a ſtoma
co que ſunt cauſa potiſſima diuerſarum infir
mitatum ⁊ mortis: remouentur ⁊ eorum effec
tus: videlicet infirmitates ⁊ mortis. Quo pre
ſuppoſito certum eſt ꝙ peccatum originale eſt
cauſa precipua non tantum mortis: ſed inſuꝑ
corruptionis corporalis poſt mortem. Sed
clarum eſt ꝙ Chriſtus non contraxit origina
le peccatum ꝓ eo ꝙ fuit cōcepta de ſpū ſancto
caro eius. propter quod Matt. i. dicitur. Ecce
angelus domini apparuit Ioſeph. d. Ioſeph
fili dauid noli timere accipere Mariam coniu
gem tuam. Quod enim in ea natum eſt de ſpi
ritu ſancto eſt. hec ibi. Quod ſi ſic eſt ergo per
conſequens non poterat caro Chriſti corrum
pi: cum cāſ non haberet qua corrumpi debe
ret. ¶ Secundo hoc idem probo ratione vni
tatis. Fundamentum rationis ponit auctor li
bro. vi. principiorum. di. Actionis naturalis
proprietas eſt ex ſe in id quod ſubijcitur ſil'em
inferre paſſionem. patet hec regula. Na ſi for
ma alicuius ſigilli cere imprimatur: ſtatim in
cera ſuam ſimilitudinem relinquit. ſimiliter ſi
in vaſe bono vinuꝫ reponitur: ſtatim vinum
remanet odoriferum. Econtra vero ſi in vaſe
putrido ſeu muſido vinū ponat̄ ſtatiꝫ vinū
fit inſipidū. Quo p̄ſuppoſito certū eſt ꝙ dei
tas coniuncta erat corpori chriſti nō tātum
viuo ſed etiam mortuo dicēte Damaſceno.
Anathema ſit inq̄t q dic̄ v̄buꝫ depoſuiſſe
qd̄ ſemel aſſumpſit Et leo papa dic̄. Tata
ē vnio dei ⁊ hoīs vt nec ſupplicio poſſet di
rimi nec morte diſtingui. Hoc idē aſſerit ex
p̄ſſe Bonauē. in tertio diſti. 21. argumē. i. q. 2.
Sed clarum eſt ꝙ deitas corpori xp̄i ꝯiun
cta oīno erat incorruptibilis ergo per ꝯn̄s
caro xp̄i ſibi vnita nullatenꝰ corrumpi pote
rat. ſi aūt diceres ꝙ caro xp̄i cōpoſita erat
ex quattuor elemētis ꝯrījs ſicut ⁊ nr̄a ergo
neceſſe erat ꝙ corrūperet̄. Rn̄deo ꝙ putre
factio cuiuſcunqꝫ corpis ⁊ ſi proueniat ex
cōtrarijs vel ex infirmitate illiꝰ nature que
nō poteſt amplius corpus continere i vnū
tamē hoc non poterat contingere in corpo
re chriſti: quia vt predixi diuina virtus ſibi
vnita cum roborabat ⁊ ꝯtraria ſuſpēdebat
ꝯtra nāꝫ ne corpus illud corrūpi ꝑmitteret
Nota tn̄ ꝙ xp̄s alios defectꝰ humāe natu
re ſpōte aſſumpſit ⁊ pati voluit: tū vt opus
noſtre redēptionis oꝑaret̄: tū etiā vt in his
nobis mereret̄. Et ſi p̄dictos defectꝰ aſſum
p̄ſerit: noluit tn̄ corpꝰ ſuū ſanctiſſimū putre
fieri ⁊ reſolui duplici reſpectu. Primo re
ſpectu oſtſionis ſue virtutis. Scd̄o. reſpectu
nr̄e vtilitatis vt. ſ. ex hoc haberet̄ ſpes d̄ fu
tura reſurrectōie. ¶ Tertio ēt ꝓbo ſil'itudi
nibꝰ ꝙ caro xp̄i ēt mortua oīo erat icorrup
tibilis. Primā ſil'itudinē hēmꝰ de aīe cō
paratōe. Certum eſt enim ꝙ aīa quouſqꝫ ē
corpi cōiuncta: ipſum nāliter reſeruat a cor
ruptiōe. Quod ſi ſic eſt ergo multo magis
deitas corpi xp̄i cōiuncta cuꝫ ſit in infinitū
potior aīa: ipſum a corruptiōe p̄ſeruaſſet al'r
ſequeret̄ ꝙ aīa eſſet nobilior ⁊ virtuoſior
deitate quod vtiqꝫ eſt falſiſſimum. Scd̄am
ſimilitudinem hēmꝰ de oꝑatione balſami.
Certū eſt eni q: qd̄ pōt virtꝰ finita determi
nato tp̄e: hoc ēt pōt virtꝰ infinita infinito h̄
eſt ſemꝑ. Sed claruꝫ eſt ꝙ oꝑatio balſami
aliquo tēpore p̄ſeruat corpus mortuū a cor
ruptiōe. ergo a fortiori multo magis virtus
infinita deitatis corpꝰ xp̄i ab omni corrup
tione p̄ſeruaſſet. Ex p̄dictis igit̄ auctoritati
bꝰ rōibꝰ ac ſil'itudinibus pꝫ q̄liter ſanctiſſi
mū corpꝰ xp̄i nūq̄ꝫ corruptū fuiſſet icinera
tū vel putrefactū: dato ꝙ eiꝰ aīa ēt vſqꝫ ad
finē mūdi ab eo fuiſſet ſeꝑata. Et ꝑ ꝯn̄s pꝫ
triplex myſteriū de glorioſa xp̄i reſurrectōe
declarāduꝫ qd̄ dicebat̄ miſteriū integritatꝭ.
Et ēt ꝑ ꝯn̄s pꝫ ex p̄dictꝭ Decima excellentia
ipſiꝰ ſacratiſſime fidei q̄ dr̄ excellētia vnitatꝭ
In q̄ oſtſum fuit q̄lr̄ aīa xp̄i a ſuo corpore
ꝑ mortē realr̄ ſeparata v̄bacit cū eodē corꝑe
ꝑ ſuā reſurrectōeꝫ fuit vnita ⁊ ꝯficta. quā
xp̄i reſurrectionē ꝯcedat nobis pat̄ celeſtis
firmiter in preſenti vita ꝑ gratia q̄rere: ⁊ in
futuro ꝑ gloriā eternaliter contēplari. Qui
viuit ⁊ regnat in ſecula ſeculoruꝫ Amen.
¶ Feria ſecunda poſt reſurrectionē dn̄i de
xi. excellentia ſacratiſſime fide. ſeu de certi
tudine future felicitatis atqꝫ vniuerſalis re
ſurrectionis.

O Stulit ⁊ tar
di corde ad credēn̄ i'oīꝰ q̄
locuti ſt̄ ꝓp̄he nōne h̄ op
portuit pati xp̄m ⁊ ita intrar̄
i gl'iaꝫ ſuā. Scribunt̄ h̄ ver
ba luc. xxiiij. c. i euāgelio occurrētꝭ ferie. poſt
ſacri euāgelij l'ralem ⁊ moralez expoſitionē
egregij ciues erq̄ vt claruit i p̄cedēti ſmōe.
Decimā excellētiā ſāctiſſime fidei ſufficiēt
vt vidiſtis declarauimꝰ. reſtat vt hodie Un
decimā excellētiā d̄ ipa ſacratiſſima fide ēt
declaremꝰ. Que q̄dē dr̄ excellētia certifica
bilitatis. in qua precipue oſtdam certitudi
nem future vite ſeu future felicitatis. Quā
igitur cā potiſſima ⁊ principalior: q̄ rōnales
creature hodiernis tēporibꝰ in tot ⁊ tantis
peccatis atqꝫ voluptatibꝰ ſubmergunt̄ eſt
profecto incredulitas ⁊ infidelitas: de ipſa
futura vita beatitudine ⁊ felicitate. icirco d̄
creui certitudinē demonſtrare. Nam cogita
uit mundana carnalis imo heretica creatu
ra ꝙ alia non ſit vita ⁊ felicitas q̄ꝫ p̄ſens: ⁊
ꝙ mortuo corpore ſimul ⁊ anima moriatur
⁊ deficiat. ⁊ ſumit argumētum ꝙ oīs cogni
tio ſimplicit̄ eſt a ſenſu. Quod ſi a ſenſu ali
quid deficit: iā credere nolūt dicētes. Quo
modo credere poſſumꝰ que videre ⁊ palpa
re nō valemus. Et propter hoc ſe ſponte im
plicāt cunctis voluptabilibꝰ p̄ſentis vite: cū
taſqꝫ morales ⁊ theologicas virtutes d̄ſpi
ciunt ⁊ deteſtantur. De talibus nempe La
ctantius libro ſecūdo. diuina. inſtituti. capi.
ſic ait. Nam dum nonnulli exiſtimant deo
nos nō eſſe cure nec poſt mortem eſſe futu

ros totos ſe libidinibus addiciũt ⁊ duꝫ ſibi licere putãt: hauriẽdis voluptatib⁹ ſciẽter incumbunt: ꝑ quas ipꝛudentes laqueos eterne mortis incurrunt. hec ille. Cum quo concordans Auguſti. lib. de fide ad petruꝫ ait. Omnia ſiquidẽ huius mũdi mala ⁊ peccata ideo ꝓueniunt quia fides de eterna vita tanq̃ dubia ⁊ incerta habetur. Si enim homines futurã vitam firmiter crederẽt: nunq̃ peccarent: ſed ſemper virtutibus adhererent hec ille. Licet igitur ad ꝯfutandũ hũc errorem peſſimum ſufficiat pura ⁊ ſincera fides: que futuram vitã non cum conditione ſed ſimpliciter ⁊ abſolute credere facit. quoniã vbi põit̃ ꝯditio ꝺ futura felicitate ibi ꝑ ꝯñs põit̃ ⁊ īfidelitas. Et vt dr̃ eẽ ꝺ. here. c. i. Dubi⁹ in fide infidelis eẽ cõuincitur tamen ad firmiorẽ crudelitatẽ ⁊ certitudinem future vite ꝓbabo veritatẽ future felicitat̃ ẽt fortiſſimis ⁊ nãlib⁹ argumẽtis accipe ꝗ̃. o incredelis anima. xiiij. argumenta fortiſſima certitudinẽ future vite demonſtrantia. Quorꝫ ſeptẽ ſolũ hodierna die declarabo. Alia vero ſeptẽ craſtina die declaranda reſeruabo. Quorum ſeptem argumentorum.

¶ Primũ dr̃ argumentuꝫ Aſſimilationis.
¶ Secũdum dr̃ argumentũ Operationis.
¶ Tertium dr̃ argumẽtũ Participatiõis.
¶ Quartum dr̃ argumentum Appetitiõis.
¶ Quintũ dr̃ argumentum Iuſtificatiõis.
¶ Sextũ dr̃ argumentum Proportionis.
¶ Septimũ dr̃ argumẽtũ Preguſtatiõis.

¶ De ſeptẽ argumẽtis oñdentibus certitudinẽ future felicitatis ⁊ vite. ⁊ primo de primo quod dicitur argumentũ aſſimilatiõis.

Primũ igit̃ argumẽtũ vnũquẽqꝫ certificãs de futura vita ⁊ felicitate dr̃ argumẽtũ aſſil'atiõis. In h̃ argumẽto hẽo oñdere q̃l'r aĩa itellectiua cũ imediate ꝓcedat a deo ꝑ creationeꝫ ẽ imortal'. ⁊ ꝑ ꝯñs corrupto corꝑe ipa ñ corrũpit̃. Fundamẽtũ hui⁹ argumẽti põit phs lib. ꝺ gñatiõe ⁊ cor. di. Omne cuius cã eſt corruptibil' vel incorruptibil': ꝑm q̃qꝫ ẽ corruptibile vel incorruptibile. pꝫ h̃ reg'la. Nã q2 aĩa ſenſitiua aĩaliũ pẽdet ab ipa mã carnis que vtiqꝫ eſt corruptibil': icirco corrupto corpore aĩaliũ corrũpit̃ penitus eorꝫ aĩa ſanitas ⁊ ſciẽtia q̃ ab ipſo corpore egrediunt̃ dicẽte pho li. de lõgitudine ⁊ breuitate vite. c. i. Corruptis inq̃t animalib⁹ corrũpitur et anima ⁊ ſcientia ⁊ ſanitas ineis: Similiter q2 arbor generatiua fructuũ eſt corruptibilis. Iccirco fructus ei⁹ corrũpitur. Itẽ ignis egrediens a ligno corruptibili corrupto ligno corrũpit̃ ⁊ ipe ignis. Oppoſitũ eſt de cauſa incorruptibili q̃ñ producit effectũ incorruptibilẽ pꝫ. Cum enim eſſentia ſolis ſm phm. 2. de ce. ⁊ mũdo ſit incorruptibilis: iõ effect⁹ eius q ẽ lux ⁊ claritas vtiqꝫ incorruptibil' ẽ. Quo p̃ſuppoſito certũ eſt ꝙ hõ cõponitur ex ſecũda ſubſtãtia videlicet materiali que ẽ caro ⁊ formali que ẽ aĩa. Cuꝫ igit̃ caro ſimplicit̃ generet̃ de ſubſtantia corruptibili parentũ Iccirco ⁊ ipſa corrumpit̃ poſt mortẽ. Econtra vero: q2 anima. rõnalis pro vt dicit Bonauẽ. in ſcđo. di. xix. per creationẽ imediate a deo qui eſt cã incorruptibilis ⁊ imortalis procedit ⁊ infunditur corpori. Iccirco dato ꝙ corpus corrũpatur: nequaq̃ ipſa aliquo pacto corrũpi poteſt. Et propterea remanet ꝑpetua ⁊ immortalis. Et ꝙ anima intellectiua nõ dependeat a corruptibili corpore: ſed immediate a deo ⁊ ꝑ conſequẽs ſit icorruptibilis audi phm tertio de anima dĩteꝫ Intellect⁹ inquit nõ habꝫ aliquod organũ in corpore ſed ẽ ſeparat⁹ ab omni organo Et in lib. de animalibus dicit. Solus intellect⁹ intrat in nobis ab extrinſeco. ꝑꝑ quod idẽ phs primo de anima ꝯcludit aĩaꝫ intellectiuam eẽ incorruptibileꝫ di. Intellect⁹. ſ. human⁹ eſt quid diuinuꝫ ipaſſibile ⁊ incorruptibile. Et. 2. de anima dicit. Intellectus nr̃ eſſe alterum genus anime. vnde cõtingit eũ ſeparari ab h̃. ſ. corpore ſicut perpetuũ a corruptibili. Et. 3. de aĩa di. Intellect⁹ ẽ ꝑpetu⁹ ⁊ imortalis. Deniqꝫ. xij. Metha. ait. Anima nõ oĩs ſed ſolũ intellectualis manet poſt cõpoſiti corruptionẽ. Si igit̃ vt pꝫ ꝑ argumentum ſcm aĩa ẽ immortalis ⁊ eterna a patre poſt: ergo poſtq̃ receſſerit a corꝑe ſuo oportet omnino concludere ꝙ habeat aut eternã felicitatem ſi bñ egit in preſenti: aut ſi male egit eternam miſeriam ⁊ calamitatẽ. Quod confirmans Athanaſius in ſimbolo ſuo ait. Qui bona egerunt ibunt in vitam eternam: qui vero mala in ignem eternum.

De ſcđo argumẽto oñſionis future felicitat̃ quod dr̃ argumentum operationis.

Secũdũ inſup argumẽtũ vnũquẽqꝫ certificãs ꝺ futura vita ⁊ eterna felicitate. dr̃ argu. opatiõis. In hoc argumento habeo oſtendere: qualiter ex operatione: quã aĩa facit poſt mortem ſeu poſt ſeparationem a ſuo corpore: certitudinal'r arguitur eſſe aliam vitã ⁊ felicitatẽ q̃ꝫ pñtem. Fũdamentũ igitur huius argumẽti ponit Phs. ix. Metha. di. Oĩs actus ⁊ operatio p̃ſupponit potẽtiã ⁊ eſſentiã ſue cãe. pꝫ hec veritas. Nam ſi eſt inuenire pomũ eſt ẽt inuenire arborem. Similiter ſi inuenit̃ gladi⁹ vel pallaciũ neceſſario oꝫ inuenire cãm efficientẽ ipſius gladij: vel pallacij. Similiter ſi inuenitur filius neceſſario reperitur pater ⁊ mater intellige naturaliter. Quo preſuppoſito dico ꝙ aĩa in egreſſu a corpore non videat̃ cum ſit ſubſtantia ſpiritualis oĩo improportionata ſenſibilibus oculis. Peto an anima ipſa poſt mortẽ cognoſci poſſit eſſe imortalis. Et certũ eſt ꝙ ſic: ⁊ hoc ex operatione ⁊ effectibus que poſt mortẽ operatur. vñ Phs. i. de aĩa. ⁊ primo poſteri. Et Ricar. in. iiij. di. xlviij. ar. 2. q. i. diſtinguunt dicẽ. ꝙ dupliciter aliquid cognoſci põt. Primo per ſuã formam ⁊ eſſentiã: ⁊ hoc mõ non vĩ aĩa naturaliter ante mortẽ: nec poſt mortem ſicut nec deus a nobis eſſentialiter nũc non vĩ nullo ẽt habitus mẽtis. Scđo mõ cognoſcit̃ aliq̃d per effectum ⁊ per operationem ab extra ⁊ ſic cognoſcuntur habitus mentis per actus: ⁊ actus per obiecta vt dicitur. 2. de anima. Et inſuper deus cognoſcitur per effectus: vꝫ per res creatas ⁊ per ordinem earꝫ ⁊ per motũ celorũ ⁊ ẽt in iudicio cognoſcitur a reprobis per penam ab ipſo deo ex iuſtitia eis inflicta. hoc ẽt modo cognoſcitur aĩa noſtra ante mortem: ⁊ poſt mortem. Ante mortẽ quidẽ per ſenſum: ⁊ motum: q2 aĩa facit mouere corpus videt̃ audire loqui odorare guſtare ⁊ huiuſmõi. Que omnia ſunt effectus eius di. Pho. 2. de anima Anima inquit eſt cã omnium motuum ⁊ operationum que fiunt naturaliter in corpore. Et i. de anima dicit. Aĩatum ab inanimato maxime in duobus differre vĩ. ſ. motu ⁊ ſenſu: ⁊ h̃ duo accepimus a ꝓgenitoribus noſtris. poſt mortem ẽt cognoſcitur per effectum ⁊ operationem miraculorꝫ que facit: di. Grego. in. iiij. dialogorum. O petre inquit ſi vitam manẽtis in corpore deprehendis ex motu membrorꝫ cur non perpendis anime vitam poſt corporis mortem per virtutem miraculorum. Ecce vt practica vtar. Dum ſanctus Bernardinus mortuus eſſet aquile ⁊ exiſteret in cardeto i eccleſia fratreſqꝫ ei vt moris eſt officium facerent: ſtatim videntibus fratribus quidam mẽbris deſtitutus tangens corpus eius ſanatus ẽ Similiter quidam paraliticus ⁊ quidam cecus cum ibidem tangentes ſtatim ſanati ſũt. Pretermitto alia infinita eius miracula. Inter q̃ cccc. in eius canonizatione coram papa Nicolao probata ſunt. De mortuis ſuſcitatis taceo quoniam vt fertur. xiij. ſuſcitauit. In legenda autem ſancti Antonij habetur ꝙ: xvij. mortuos ſuſcitauit. In legenda vero ſancti Andree apoſtoli. habetur: ꝙ quadraginta mortuos in mari ſubmerſos ſimul ⁊ ſemel ſuſcitauit. In legenda vero ſancti Io. euangeliſte legitur ꝙ Druſianam mortuam cum ad eccleſiam deferretur reſuſcitauit. Similiter ibidem legitur ꝙ quendã Iuuenem coram populo reſuſcitauit. Silr Cirillus in epiſtola ad Aug. recitat q̃liter ſanctus Hieronimus in bethlẽ in pñtia ſua ⁊ populi reſuſcitauit tres mortuos. Nam vt idẽ refert poſt mortem ſancti Hyeronimi ſurrexerũt due hereſes. Prima ꝙ anime nullatenus beatificabãt̃ ante iudiciũ vl'e: ſꝫ ſolum tunc ſimul cũ corpore beatificarẽt̃. Secũda ꝙ nullum erat purgatorium. Cirillus autem tũc epiſcopus Ieroſolimitanus fecit propter hoc populo ⁊ clericis facere orationes ⁊ Ieiunia 3. diebus. Quibus completis apparuit ſanct⁹ Hyero. beato Euſebio. di. Dic Cirillo epiſcopo ꝙ heri ſunt mortui tres homines nundum ſepulti fac ꝙ preſente populo faciat eos portare in bethleem ad preſepium domini: vbi iacet corpus meum: ⁊ tunc accipiens ſacculũ meum tangat illos mortuos ⁊ ſtatim ſuſcitabuntur. Ipſiqꝫ dicent quomodo anima purgata etiam ante iudicium beatificatur ⁊ quomodo eſt purgatorium. quoniam illos vbiqꝫ duxi. Quibus expletis auferentur hec due hereſes. Quod preſente populo totum viſibiliter fuit completum. Ex premiſſis igitur effectibus ſupernaturalibus quos operatur anima p⁹ egreſſum a corpore: arguitur neceſſario ꝙ anima ipſa penitus eſt immortalis ⁊ incorruptibilis Quod ſi ſic eſt ergo per conſequens neceſſe ẽ concludere ꝙ ſit alia vita preter iſtam: in qua anima habet aut eternam felicitatem: aut eternam penam vel calamitatem. Quod ſi opponeres. ego non vidi iſta miracula. ergo non debeo credere animam eſſe immortalem: ⁊ per conſequens nec futuram vitam: ⁊ felicitatem

Reſpondeo ꝙ ſicut non eſſet bona conſequen
tia dicere non vidi papam ergo papa non eſt.
Immo eſt ⁊ alij viderunt. Sic non eſt bonū
argumentum dicere non vidi miracula: ergo
miracula credenda non ſunt. pro eo: ꝙ ⁊ ſi tu
non vidiſti viderunt alij. Et certe impoſſibile
eſt ꝙ tot miraculis: quot eccleſia etiam ꝑ teſtes
approbauit ſaltem vnum verum non reperia
tur q̇ cum inueneris animam vnam poſt mor
tem illud feciſſe: neceſſe eſt ꝙ confitearis eā im
mortalem ⁊ per conſequens omnes alias ani
mas eternas eſſe ⁊ immortales: quia vt .3. Me
tha. omnes ſpecies equaliter predicantur de
ſuis indiuiduis. Nec mireris ſi animam nō vi
des egredientem de corpore: quia inter ipſam
que eſt quid ſpirituale ſicut ⁊ ſcientia: ⁊ inter
oculos qui ſunt quid materiale: nulla eſt conue
nientia ⁊ inſuper q̄ ſap. ix. dicitur. Corpꝰ q̇
corrumpitur aggrauat animam: ⁊ deprimit
terrena inhabitatio ſenſum plura cogitantem
Et ſic ex prefactis patet ſm̄ argumentum de-
monſtratiuum future vite ⁊ felicitatis.

¶ De tertio argumento oſtenſiuo future feli-
citatis q̇ dī argumentum participationis.

Tertium argumentum vnumquem-
q; certificans de futura vita ⁊ eterna
felicitate dicitur argumentum parti
cipationis. Fundamentum huius argumenti
ponit Philo. 2. de anima. v. Phi. ⁊ x. Me. di.
Medium naturaliter participat de natura ex-
tremorum. patet hec regula. Nam ſi homo ab
vna parte ſit conuerſus ad ignem: ab alia ve-
ro parte ad frigidum aerem ſeu aquam vtiq;
ſimul ⁊ ſemel ſentit frigus ⁊ calorem. hoc idē
pȝ de pomo in arbore exiſtente quoniā pars
que lucem ſolis reſpicit fit alba ⁊ rubicunda: ⁊
econtra pars alia que verſus terram reſpicit re
manet nigra palida ⁊ inſipida. Hoc idem patȝ
in domino noſtro Ieſu chriſto qui cum fue-
rit mediator inter deum ⁊ hominem vt ſic eos
adinuicem paccificaret iccirco participauit de
vtroq; extremo: q̄ fuit verus deus. ⁊ verus
homo dicente Apoſtolo. i. Thi. 2. vnus īquit
deus ⁊ vnus mediator eſt dei ⁊ hominem ho
mo Chryſtus Ieſus qui dedit redemptionem
ſemetipſum pro nobis. hec ibi. Et Atha. ī ſim
bolo ait. Eſt ergo fides recta vt cre. ⁊ confite.
q̄ dominus noſter Ieſus chriſtus dei filius
deus ⁊ homo ē ⁊c. Similiter quia anima chri
ſti erat media inter deitatē ⁊ carnē que vtriq;
erat coniuncta: iccirco in cruce poſita ſecundū
partem ſuperiorem qua erat deitati vnita erat
glorioſa ⁊ impaſſibilis. ſecundam vero partē
inferiorem qua carni erat vnita: erat doloroſa
⁊ patiebatur. Quo preſuppoſito. ꝙ videlicet
medium participat de extremis. Certum eſt ꝙ
triplex reperitur ſubſtātia in creaturis. Que-
dam eſt ſubſtantia pure corporalis: corporalis
ſicut ſunt elementa celi planete ⁊ huiuſmodi.
Quedam eſt ſubſtantia omnino incorporalis
⁊ ſpiritualis ſicut ſunt angeli dei. Quedā ve-
ro eſt ſubſtantia compoſita: que ſcilicet partī
eſt ſpiritualis: ⁊ hic eſt homo: qui corporalis
eſt ex parte corporis ⁊ ſpiritualis ex parte ani
me. Quarta ſubſtantia eſſe non potuit. ſcilicet
ꝙ aliqua creatura eſſet nec corporalis nec ſpi-
ritualis. Sed clarum eſt ꝙ creatura pure ſpiri-
tualis videlicet angelica eſt immortalis ⁊ per
petua dicente Platone in Thimeo. O dij deo
rum quorum opifex deus eſt: vos opera eſtis
natura quidem diſſolubilia: dei tamen vo-
luntate indiſſolubilia ⁊ perpetua. Hec ille. Si
militer ⁊ creatura ſeu ſubſtantia pure corpo-
rea eſt etiam incorruptibilis: ⁊ eterna pro vt
ſunt celi corpora celeſtia. ſol luna ſydera ele-
menta ⁊ huiuſmodi. dicente Philoſopho lib.
de motibus animalium. Corpora inquit cele-
ſtia neceſſario ſunt incorruptibilia. Et primo
de celo ⁊ mundo. ait. Celum eſt ingenerabile
etiam inalterabile ⁊ inaugumentabile. nec eſt
leue: nec graue cum ſit elongatus a contrarijs
⁊ non poteſt recipere perigrinas impreſſiones
i. Hec ibi. Et Commentator octauo Metha-
phiſice ait. Corpora celeſtia non habent mate-
riam: que eſt in potentia ad corruptionem ſȝ
materia eorum eſt aliquid in actu. ſcilicet cor-
pus: ideo dignius habet hoc nomen ſubiectū
vel ſubſtantia q̄ȝ materia. Hec ille. Quod ſi ſic
eſt ꝙ ſubſtantia pure ſpiritualis ⁊ pure corpo
rea ſint perpetua: ergo creatura media ex vtriſ
q; compoſita neceſſario ſimiliter erit perpetua
⁊ eterna. Aliter ſequeretur ꝙ media non eſſet:
ex quo non participaret de ſuis extremis. Et
licet corpus corrumpatur ⁊ non anima q̄ par
ticipat de natura angelorum: tamen iterum re
ſurget ⁊ reintegrabitur in iudicio generali ⁊ cō
iunctum cum anima ſimul recipiet aut ꝑpetuā
gloriā aut penā dicē. Apoſtolo. i. Thi. iiij. Si
enim credimus ꝙ Ieſus mortuus eſt ⁊ re-
ſurrexit. Ita ⁊ deus eos qui dor. ꝑ Ieſum
addu. cum eo. Et infra ſubiungit. quoniā ip-
ſe dominus in iuſſu ⁊ in voce archangeli ⁊
in tuba dei deſcendet de celo. ⁊ mor. qui in
chriſto ſunt re. primi. Deinde nos q̄ vi. qui
re. ſu. ſimul rap. cum illis in nu. ob. chriſto in
aera: ⁊ ſic ſemper cum domino erimus hec
ibi. Et ꝑme cor. xv. ait. In monumēto ī ictu
oculi ī nouiſſima tuba ⁊c. h̄ ibi. Que ſimul
omnia confirmans Grego. iiij. dialogorum
dicit. Tres vitales ſpiritus creauit omnipo-
tens deus. vnum qui carne non tegitur ⁊ eſt
angelorum. Alium q̄ carne tegitur ⁊ cū car
ne moritur ⁊ eſt brutorū. Tertiū qui carne
tegitur ſed non cum carne moritur ⁊ eſt ho
minū: quorum anima perpetua eſt. Princi
pium quidem habuit ſed finem non habe-
bit. hec ille. Ex prefactis etiam patet tertiū
argumentū demōſtratiuū future felicitatis.

¶ De q̄rto argumēto oſtēſiuo future felicita
tis quod dicitur argumentum appetitionis.

Quartum inſuper argumentū vnum
quemq; certificās de futura vita ⁊
eterna felicitate dicitur argumentū
appetitionis. Fundamentū huius argumē
ti ponit philoſophus quinto phiſicorum. di.
Omne q̇ mouet ab alio mouetur q̄ motꝰ
oīs req̄rit quinq;. ſcilicet tēpus: terminum
a quo: terminū in quem: mobile: ⁊ mouens
proximū. patet hec regula in motu lapidis
ad cuius motum requiritur tempꝰ: requiri
tur terminus a quo moueatur: requiritur ter
minꝰ in quem ſcilicet collocetur: requiritur
ipſe lapis: q̄ aliter in lapide non fieret motꝰ
demū requirit neceſſario hō vel aliq̇ aliud
qui primꝰ lapidi lapidē moueat. hoc idem
exēplifica de motu hūani corpis q̇ aīa mo
uet q̄m p̄dicta. v. etiā requirunt. Quo p̄ſu
poſito certū eſt ꝙ aīa mouet nāli appetitu
⁊ deſiderio ad volendū eternā felicitatē ꝑ
eo ꝙ ſiue vigilādo ⁊ dormiēdo ſiue laborā
do ⁊ vacādo atq; in cūctis opibꝰ ſemꝑ na-
turale deſideriū hominis mouet ad appetē
dum quandā eternā felicitatē ⁊ beatitudi
nem: dicēte Boe. pſa. 2. 3. li. Omnis mortalium
cura quam multiplicium ſtudiorū labor exer
cet diuerſo quidē calle procedit ſed ad vnū
tantū beatitudinis finē nitit peruenire. Id
autē eſt bonū quo q̇s adepto nil vlteriꝰ deſi
derare queat. Et īfra ſubdit. Ineſt enim mē
tibus hominū veri boni naturalr̄ inſerta cu
piditas ſed ad falſa deuiꝰ error abducit. h̄ ille.
Et augu. 10. de ciui. dei. c. i. ait. Quī certiſſi
ma ſnīa eſt q̄ rōe quomodo vti p̄nt oēs ho
mines velle eſſe beatos ⁊ felices. Et. xxiij. de
trini. ait. Omēs hoīes tā boni q̄ȝ mali nāliter
appetūt beatitudinē. Et pho. i. ethi. ait bñ
enūciauerūt. ſ. Alij phi dñtes eē aliq̇. bo-
nū q̇ oīa appetūt. Et. vij. ethi. dic diuū q̇
dā ī ſe h̄nt oīa a nā. i. iclinatōnē q̄dā ad ſu
um p̄ncipiū tanq̄ȝ ad finē a q̄ depēdēt. Et. 2.
de aīa ait. Eſſe diuū ⁊ ꝑpetuū oīa nālr̄ deſi
derāt vt ipo ſꝑ eſſe ꝑticipēt. ⁊ cā illiꝰ agunt
q̄cūq; agūt ſm̄ nāȝ. Et. 3. tho. dic marie bo
nū marie oēs appetūt. dniq;. 12. meta. ait p̄-
mū bonum ē nālr̄ ab oībꝰ marie appetibile.
ꝓpha h̄ ēt deſideriū hēat cū dicebat. Quē
admodū deſiderat ceruꝰ ad fontes aquarū:
ita deſiderat aīa mea ad te deꝰ. Sitiuit aīa
mea ad deū fontē. vi. q. ve. ⁊ appa. an faciē
dei ⁊c. Quo ēt ꝯceſſo ꝙ ſcilicet nālis appe-
titus hoīs mouet ad appetendū q̄dā ⁊ nā
vitā ⁊ felicitatē. peto q̇s mouet hūanū ap-
petitum ad volendū eternam beatitudinem
vel quis dedit hoī hoc naturale deſideriū
Et certum eſt ꝙ ipſe deus dicente pho. 3. de
aīa. Mouens inq̇t eſt duplex. ſ. mouens im-
mobile q̇ eſt appetibile ⁊ mouens motum
q̇ eſt potentia appetitiua anie. Et. 12. meta.
dicit. Primus motor mouet vt amatum ⁊
deſideratū. Et auerois li. de ſubſtātia orbis
ait. Omnis motꝰ preſuppōit primū mouēs q̇
eſt deꝰ ſine quo nullus ē motꝰ. Quod cōfir-
mans apoſtolꝰ. 2. cor. 3. ait. Nō ſumꝰ ſuffici-
entes cogitare aliquid a nobis. quaſi ex no-
bis ſed ſufficientia noſtra ex deo ē. Et ꝙ ſit
deus mouens appetitum hominis ad beati
tudinem etiam phs. v. phi. ratiōe confirmat
di. In mouentibus ⁊ motis non eſt ꝓceſſus
in infinitum ſed eſt venire ad primum mo-
uens imobile. quod ſic patet. Nam manus
mouetur in virtute brachij brachiū ī ꝟtute
cordis cor ī ꝟtute aīe aīa aūt neceſſarie mo
uet in virtute ipſiꝰ dei. Quibꝰ p̄miſſis ꝙ de-
us mouet hūanū appetitū ad volendū futu
rā ⁊ etnā vitā vltra p̄ntē. Tunc vlteriꝰ q̄ro
aut futura vita ⁊ felicitas eſt aut non. Si ſic
habeo intentum: q̄ eſt alia felicitas q̄ȝ pre-
ſens: ſi non: ergo deus ocioſe: vane: ſtulte: ⁊

fruſtra mouet appetitū hominis ad volen/
dum illud quod non eſt:⁊ per ꝯñs fundat
appetitū noſtruꝫ ſuper re falſa ⁊ ipoſſibili.
Sed hoc eſt oio impoſſibile q̄ꝛ vt dicitur.3.
de anima ꝭo.celi ⁊ mūdi.primo ⁊.iiij.phiſi/
coruꝫ. Deus nihil facit fruſtra nec deficit in
neceſſarijs nec abundat in ſuperfluis. Q̄d
ſi ſic eſt oportet ergo cōcludere ꝙ ſit alia vi/
ta ⁊ felicitas q̄ꝫ preſens. quod cōfirmās cō/
mentator ſup.2.metha.ait. Deſiderium na/
turale nō pōt eſſe fruſtratoriuꝫ. Et philoſo.
i.ethicoꝝ.dic̄. Appetitiꝰ eſt rei nō habite ſꝫ
poſſibilis haberi. Quod ſi obiceres. Ille na
turaliter inclinatur ad luxuriaꝫ ergo neceſſe
eſt ꝙ ſit luxurioſus.ne iſtud d̄ſideriū ſit fru
ſtratoriū. Reſpondeo ꝙ iſtud deſideriū nō
eſt ex natura pura ſed ex nā culpabili ⁊ cor
rupta. Nō eñi loquor de tali d̄ſiderio q̄ꝛ ta
le deſideriū pōt ⁊ dꝫ eſſe fruſtratorium:ſed
loquor de illo puro ⁊ naturali d̄ſiderio inna
to ipſi aie ex primordio ⁊ origine ipſius hu/
mane creature. Quod ſi vlterius diceres ꝙ
ſꝫm phm.3.ethicoꝝ.c.v.voluntas eſt ēt im/
poſſibiliū. Reſpondit Ri.in.iiij.di.xxxx3.ar.
i.q.i.i corpore.q.i.di.Lꝫ appetitꝰ volūtaꝫ d̄
liberatiue poſſit eē circa impoſſibilia ꝑut ē
appetitus volādi ⁊ huiuſmodi:hoc tamē de
naturali appetitu nullo modo vere pōt dici:
quia nullus naturaliter appetit id quod im
poſſibile ē haberi. Et q̄uis in aliquo fruſtre
tur naturalis appetitus propter aliquod ac
cidens vt in dānatis qui naturaliter appe/
tūt felicitatē quā impoſſibile eſt eos ꝯſequi
propter ſuam obſtinationē:tamen nullꝰ na/
turalis appetitus creature ratiōalis fruſtra
ri pōt vniuerſaliter ⁊ ꝑ ſe:ꝑpter ꝙ ſicut vi/
demꝰ ꝙ deus circa alios appetitus natura/
les ne eſſent fruſtra ⁊ vani ꝑuidit de reme/
dio:vt appetitui māducandi ⁊ bibendi proui
dit de cibo ⁊ potu:appetitui generādi proui
dit de coytu in ſacramēto matrimonij ⁊ ſic
de ſingulis:ſic a fortiori circa appetitū bea
titudinis q eſt nobilior precedentibus deus
prouidit de remedio.ne ſcilꝫ talis appetitꝰ
fruſtra eſſet:quia videlicet ſibi dabit eternā
beatitudinē. Et ſic ex prefactis pꝫ quartum
argumentū demonſtratiuū future felicitaꝭ.

¶ De quinto argumēto oſtenſiuo futurꝭ feli
tatis quod dicit argumentū iuſtificationis

Q Uintum argumentū vnūquodqꝫ
certificans de futura ⁊ eterna felici/
tate dicitur argumentuꝫ iuſtificatio
nis ſeu iuſtitie. Fundamentum huius argu
menti ponit philoſophus lib.de animalibꝰ
di. Omnis ꝑfectio exiſtēs in ſecūdis cauſis
perfectius eſt in prima cauſa.patet hec re/
gula. Signiꝫ pater ⁊ ſol vt dicit ſecūdo phi
ſicorum. Hanc perfectionem habent ꝙ ꝑfe/
tum hominem ſeu filium generāt:a fortiori
hec perfectio inueniri debet in prima cauſa
que deus eſt:ꝑpter quod celeſtis pater ab
eterno generauit filium ſuum omnibꝰ filijs
in infinitum nobiliorem. ¶ Similiter ſi inue
nitur virtus iuſtitie in rōnali creatura:mul
tomagis inueniri debet in ipſo creatore pre
cipue cum ſit preclariſſima omniū virtutuꝫ
moralium vt dicit philoſophus.v.ethicoruꝫ
Immo tāta eſt nobilitas iuſtitie ꝙ priꝰ de
bet deſeri omnis amicitia q̄ꝫ ipſam iuſticiaꝫ
corrumpere velle.dicente philoſopho p̄mo
ethicoruꝫ. Duobus amicis exiſtentibus:ſan
ctum eſt prehonorare veritatem quia ꝑ ſa
lute veritatis ⁊ iuſtitie neceſſe ē omnē ami/
citiam deſerere. Et.5. Ethicoꝝ dicit. Melius
eſt mori q̄ꝫ facere cōtra veritatem bonā.ſ.iu
ſtitie. Quo preſuppoſito ꝙ tantus ē amor
iuſtitie in pluribꝰ ꝑſonis ꝙ ēt omnis ami
citia ⁊ ꝑpria vita cōtemnitur:certū eſt ꝙ i
infinitum ē maior amor in deo q̄ꝫ in oibus
ſimul creaturis qui etiaꝫ ne iuſtitia perdere
tur voluit filium ſuū omnibus angelis cete
riſqꝫ creaturis nobilioreꝫ crucifigi. Quod ſi
ſic eſt:clarum eſt ꝙ neceſſe eſt eſſe futuram
vitā in qua fiat remuneratio bonoruꝫ ⁊ pu
nitio maloꝝ. Quod ſi ñ eēt futura felicitas
q̄ꝛ ſcilꝫ mortuo corpore moreret̄ ⁊ anima o
q̄ꝫta bona irremunerata remanerent:⁊ q̄ꝫta
mala impunita. Nonne videmus in hac vi/
ta multos religioſos ⁊ religioſas qui ꝑpter
deum mūdum contēnunt:caſtitatem perpe
tuā ⁊ volūtariā paupertateꝫ obſeruāt: qqꝫ
reiecta propria voluntate vſqꝫ ad ſepultu/
rā obediētie prelatoꝝ ſe ſubmittūt.vbi ē er
go tantarum virtutum ⁊ bonorū ſuoruꝫ re
muneratio.certe nō in hac vita:non in hoc
ſeculo.ergo in alio:ergo anima ē inmorta/
lis:⁊ per cōſequens eſt alia preter iſtā eter
na felicitas. Hoc idem intelligēdum eſt eſſe
de virtuoſis mūdanis qui precepta dei ob

ſeruant:aduerſitates paciēter tollerant:qq̄ꝫ
omnes mundanas delectationes atqꝫ pec/
cata ꝯtēnūt:preterea an non videmꝰ in hac
vita malos hoies peruerſos:iniquos:blaſfe
matores:ſuperbos:luxurioſos:bonis t̄pali/
bus:dignitatibus:magnificentijs: delecta/
tionibꝰ:diuitijs:atqꝫ oi mūdana gloria abū
dātes:certe ſic. Sed nūquid videmꝰ eos ꝑ
ſuis peccatis ſicut iuſtitia exigit:percuti:fla
gellari atqꝫ puniri: Clarū eſt ꝙ non: vbi eſt
igitur queſo o deus iuſticia tua:certe non in
hac vita:ergo ē in alia:ergo neceſſe ē futu/
rā vitā confiteri in qua ⁊ bona remuneren/
tur:⁊ mala puniant̄. Quod confirmās Sa/
lomon eccl'es.vltimo ait. Finē loquēdi oēs
ꝑiter audiamꝰ:deū time ⁊ mandata illiꝰ ob
ſerua:hoc ē aūt ois hō. Et cūcta que fiunt
adducet deꝰ in iudicium pro omni errato ſi/
ue bonū ſiue malū ſit. Et apoſtolus.ij. cor.
v.ait. Omnes enim nos manifeſtari opor/
tet ante tribunal chriſti:vt recipiat vnuſqſ/
qꝫ propria corporis ſui prout geſſit ſiue bo
nū ſiue malū.propterea Mat.xvi. Saluator
ait. Reddet vnicuiqꝫ ſꝫm opera ſua. Et cer/
te ſi deꝰ predictā iuſticiā nō faceret:valde ini
quus ⁊ iniuſtus exiſteret pro eo ꝙ cōtēpto/
res ipſius dei:atqꝫ trāſgreſſores ſuoꝝ ſan/
ctoꝝ preceptoruꝫ preferret in hac vita amā
tibus ⁊ timentibꝰ eum ⁊ ſeruantibus leges
eius. Iniuſtior autem ⁊ iniquior apparet
deus ſi nihil penitus etiā in hac vita daret
amicis ⁊ cultoribus ſuis a quibꝰ exigit tot
⁊ tanta ſeruare ⁊ cuſtodire. Iniuſtiſſimꝰ ꝓo
⁊ iniquiſſimus profecto exiſteret:ſi amicis ſu
is in eoꝝ morte omnia auferret ⁊ ꝙ plus ē
ſi eos ad nihilum redigeret atqꝫ in eternuꝫ
ſua ⁊ angelorū ſocietate priuaret. Que oia
cuꝫ ſint impoſſibilia quia ad quodlibet par
uum inconueniens in deo vt dicit Anſelmꝰ
li.cur deus homo.ſequit̄ impoſſibilitas: ne
ceſſario concluditur ex hoc eē aliā futuram
⁊ eternam vitā. Ex prefactis ēt patet Quin
tū argumentū demonſtratiuū future vite ⁊
eterne felicitatis.

¶ De ſexto argumento oſtenſiuo future fe/
licitatis quod dicitur argumentum propor/
tionis.

S Extum argumentum vnūquēqꝫ
certificans de futura vita ⁊ eterna
felicitate dicitur argumētū ꝑpor
tionis. Fundamētū huius rationis ponit
Scotus ſuper ſecundo de aia di. Ex condi/
tione ⁊ qualitate obiecti cognoſcitur condi/
tio ⁊ qualitas ſue potentie.patet hec regula:
Si enim obiectum eſt corporale prout ē co/
lor vel corpus coloratum:ergo potentia viſi
ua ipſius apprehenſiua eſt corporalis. Si
obiectum eſt ſpirituale ſicut eſt ſcientia:er/
go potentia intellectiua ipſius apprehēſiua
ſpiritualis erit. Si aūt obiectū corporale.i.
ſpūale magnū fuerit:ergo potētia eiꝰ appre
henſiua erit magna:⁊ ſi obiectum eſt corru/
ptibile potētia ipſum apprehēdens corrupti
bilis erit. Quo ꝑſuppoſito certū eſt ꝙ cū ſit
duplex potentia in aia videlicet intellectiua:
⁊ volitiua. Obiectum potentie intellectiue
eſt ſimpliciter vniuerſalis veritas ⁊ incorru
ptibilis dicente philoſopho ſcd̄o de anima.
Intellectus inquit eſt vniuerſalium. ſenſus
vero particularium. Et.3.de anima dicit. In
tellectus in homine duplex eſt ſpeculatiuꝰ ⁊
praticus:⁊ differunt i fine:quia finis ſpecu
latiui ē ſimpliciter veritas:preteriti aūt finis
eſt opus. Sed clarū eſt vt predixi ꝙ talis ve
ritas eſt incorruptibilis ſicut probat Augu.
in ſoliloquijs.cuꝫ ſit talis nature ꝙ etiā ip̄a
negatio veritatis veritatem ponit. dicente
philoſopho.i.poſterioꝝ ⁊.2.prioꝝ. Ex falſis
bene ſequitur verum ſed ex veris nō niſi ve
rum. Quod ſi ſic eſt:ergo potentia intellecti/
ua ipſam veritatē apprehendens eſt omni/
no icorruptibilis ⁊ per ꝯñs ſicut veritas eſt
eterna ſic animam intellectiuaꝫ oportet eter
nam eſſe. Quod confirmās Aug. vbi ſupra
in ſoliloquijs ait. Omnis ſubſtantia cōpre/
henſiua veritatis inq̄ꝫtū eſt veritas:eſt imor
talis. Ueritatem hic intellige eſſentiam rei
inq̄ꝫtum eſt abſtracta a materia ⁊ ab omni/
bus malis conditionibus prout eſt cū appre
hendit̄ homo qui predicatur de omnibꝰ ho/
minibus. Obiectum aūt potētie volitiue ſꝫ
eundē philoſophū eſt vl'e ⁊ icorruptibile bo
num propter quod cum ipſa ſit capax predi
cti boni vniuerſalis ⁊ incorruptibilis: q̄ꝛ vt
dicit Aug. eo anima imago dei eſt quo eius
capax eſt ⁊ particeps eſſe poteſt:ſeqtur ex h̄
ꝙ nō tm̄ anima nō ē corruptibilis ſed vltra
hoc oportet ꝙ ſi deꝰ ordinate ꝑcedit repleat
predictam capacitatem humane volūtatis.
Quod ſi non repleret poſſet deus cāri vel

de impotentia quaſi hoc nō poſſit facere ſicut de eo qui cepit hedificare ⁊ nō potuit ꝑficere: vel de malitia ſicut de patre filiū ſuū famelicū nō paſcēte: vel de inſipientia ſicut de illo qui credit habere modicū vinū tēpore vindemie ⁊ magnū vas prepa ret hec āt nullo mō ſunt dicenda de deo: quia ipſe eſt ſumme potens dicente propheta. Omnia quecunqꝫ voluit dominus fecit in celo ⁊ in terra: ⁊ ſumme bonꝰ. Mat. xix. Nemo bonꝰ niſi ſolus deus ⁊ ſumme ſapiens Eccleſiaſtici i. Oīs ſapientia a dño deo ē: ꝓpter q̄ oīa neceſſario cōcludit ꝙ aīa humana ē incorruptibilis ⁊ inſuper replebitur in futuro eterna felicitate ⁊ oibus bonis. Cū beatitudo vt dicit Boe. proſa .ij. tertij libri ſit ſtatus omnium bonoꝝ agregatione perfectus ⁊ per conſequens ex prefactis patet ſextū argumentum demonſtratiuū eterne vite ⁊ future felicitatis.

De ſeptimo argumēto oſtenſiuo future felicitatis qđ dicit argumentū pregustatiōis.

s Eptimū argumentū deniqꝫ vnūquēqꝫ certificās de futa vita ⁊ etna felicitate di. argumētū ꝓguſtatiōis. Fundamentū huius argumēti pōit philoſophꝰ. i. de aīa. di. Accñtia ꝯferūt magnā partē ad cognoſcēdum de ſc̄o ꝙ quid eſt. patet hec regula. Nā medicꝰ q̄ꝫ plurimū ex accidentibꝰ que adueniunt in corpore infirmi cognoſcit cāꝫ īfirmitatis eius: quā alr nō cognouiſſet. Similiter aſtutus iudex cognoſcit ex accidentibus apparentibus in facie latronis vel homicide ipſum latronē vel homicidā ſicut eſt cum videt eū tremeſcē palleſcere: hēre loquelā cōfuſam: ⁊ huiuſmōi. Silr mulier cognoſcit plerūqꝫ ſe grauidā eē ex accidentibus que ſibi adueniūt: licet nihil fetus in corpe ſentiat. Sicuti ē qñ nō hꝫ appetitū cōſuetū: qñ veniūt ſibi laſſitates: qñ appetit cibos ꝯtrios ⁊ hmōi. Fallit tñ regula aliqñ in quibuſdā: reſpectu mrīcis que cū ſit ꝓna ad generandū: facit replere vētrē vēto vſqꝫ partꝰ tēpus. Cognoui quandam vxorem magni militis que per nouē menſes grauida videbat: ꝓpter quod iā fuerāt inuitati cōpatres ⁊ cōmatres ⁊ parata ēt fuerant oīa ad nuptial neceſſaria. Que cum deberet pere fece vino fiolio pucolēte ouero no ſacco de corege lōge lōge lōge ⁊ nihil aliud peperit. Et hoc veriſſimum fuit. hec tamen recreationis gratia pro nunc dicta ſūt. Quo pſuppoſito ꝙ videlicet accidētia oſtenſiua ſunt ſuarū cāꝝ. Ecce ꝙ vnus iuuenis xxv. annorum eſt in mundo plenus diuitijs ⁊ omni genere delectationū ornatus veſtimentis ⁊ ſic de ſingulis. Quid plura habet omnia ad nutum. hic aūt relinquit mundum immenſas diuitias: oēs mundi voluptates: ⁊ religionē ingrediens pauperrime viuit: magis contentus paupie q̄ꝫ ſint oēs diuites ⁊ magnati oibꝰ diuitijs ſuis atqꝫ dignitatibꝰ. Qui inſuper facit infinitas vigilias: ieiunia ⁊ abſtinētias cū tam in mundo: nec vna die ⁊ nocte poſſet ieiunare ⁊ vigilare. Cui ⁊ lachryme iuges prius amariſſime: nūc ſiūt ſuper oēs voluptates mundi dulciſſime dicente Jero. Dulciores inquit ſunt lachryme penitentiū: q̄ꝫ oēs ſimul delitie diuitum: Cui tādem omnia que plus erant ei delectabilia: ſiunt odioſa. Et contra omnia que priꝰ erāt ei odioſa. ⁊ videbātur īpoſſibilia ſiūt ei amabilia facillima atqꝫ delectabilia. His igitur pmiſſis peto que fuit cā tāte mutatiōis: nūqd talia facere ē ſm naturā corruptā: certe nō: imo natura mūdi ē ꝯtria pdictis. Nūqd natura exiſtit aliquē deſerere bona q̄ hꝫ pro his q̄ nō ſunt certe. nō talia ergo facere eſt oīno ꝯ naturā. Si petis igit̄ q̄ ſit precipue cā tāte mutatiōis: audacter dico ꝙ ē quoddā acceñs ꝓueniēs a deo in corde tal' iuuenis: qđ vtiqꝫ eū certificat de bonis eternis: ⁊ felicitate futura: pp quā certitudinē oīa ſua pdicta relinqt vt eterna bona nō amittat. Qđ egregie ꝯfirmās Grego. in omelia de cōi virginū ſic dic. Qui celeſtis vite dulcedinē inquātū poſſibilitas admittit pfecte cognouerit: ea que in terris amauerat: libēter cūcta derelinqt in cōparatiōe eiꝰ vileſcunt: oīa deſerit hita cōgregata diſpgit: inardeſcit in celeſtibꝰ aius nihil in terrenis deforme cōſpicit qcqd de terrene rei placebat ſpecie: qꝛ ſola ſpecioſe margarite claritas fulget in mente. De cuius dilectione recte per Salomonē dr̄ Cant. viij. Fortis ēꝰ vt mors dilectio: qꝛ videlꝫ ſicut mors corpus interimit: ſic amorem rerū corporaliū eterne vite charitas occidit. Nam quem perfecte abſorbuerit ad terrena foris deſideria velut inſenſibilem reddit. hec ibi. Quod ꝯfirmēs ſaluator Jo. iiij. ſamaritane dicebat. omnis q̄ biberit ex aqua hac. ſ. mundana delectatione ſitiet iterum. qui autem biberit ex aqua quaꝫ ego dabo ei non ſitiet in eternū: ſed aqua quā ego dabo ei fiet in eo fons aque ſaliētis in vitam eternam. hec ibi. Super que verba Auguſti. ait. Qui biberit de flumio dulcedinis paradiſi cuius gutta maior eſt oceano reſtat vt in eo omnis ſitis mundane delectationis extinguatur. hec ibi. Cauſa igitur precipua vt elicit̄ ex predictis quare multi voluptates mundi ſequuntur in experientia ſuperni accidentis id eſt ſuperne gratie que eſt quedam arra ſeu certitudoꝰ ipſius felicitatis. Econtra vero cauſa precipua quare multi ſe ſubtrahūt a predictis: eſt ſpecialis quedam experientia diuine gratie per quam certificatur perſona de futuris bonis. Et ideo philoſophus primo metha. dicit Experientia facit artem inexperientia vero caſum. Et idem dicit: experiētia nihil differt ab arte quantum ad agere: ſed expertos magis pficere videmus habentibus rationem ſine experientia quia experientia eſt cognitio ſingularium taro vero vniuerſalium. Et ideo experti circa ſingula iudicant de re: inexpertis autem poſſibile eſt latere vtrum opus ⁊ res bene vel male fiat. hec ibi. Et ſic ex prefatis patꝫ ſeptimum argumentum ſimul cum ſex ſupradictis future felicitatis oſtenſiuum. Quam futuram felicitatem concedat nobis clementiſſimus deus experiri per gratiam in preſenti: ⁊ per gloriaꝫ poſſidere in futuro: qui felix ⁊ glorioſus in celis ⁊ vbiqꝫ regnat per infinita ſecula ſeculorum. Amen.

Feria tertia poſt reſurrectionem domini. Item de vndecima excellentia ſacratiſſime fidei ſeu de certitudine future felicitatis.

Quid turbati eſtis ⁊ cogitationes aſcendūt in corda veſtra: videte manus meas ⁊ pedes quia ego ipſe ſum. Scribūtur hec verba Luc. xxiiij. capitulo. ⁊ in euangelio occurrentis ferie. Poſt ſacri euangelij litteralem ⁊ moralem expoſitionem ſpectabiles ciues: ex quo heſterna die ſufficienter vt vidiſtis ſeptē argumenta fortiſſima certitudinem future vite ⁊ eterne felicitatis declarata ſunt: habeo in preſenti ſermone ſeptem alia fortiſſima argumenta que reſtant certitudinem future beatitudinis oſtendentia ſingulariter declarare. Que quidem non parue vtilitatis erunt: cum errores peſſimos forte a cordibus multorum extirpabunt: ⁊ vltra hoc veras mentes fidelium in fide ſua: ⁊ per conſequens in bonis operibus miro modo roborabunt: quorum quidem argumentorum. Primum dicitur argumentum nobilitationis. Secundum dicitur argumentum fortificationis. Tertium dicitur argumentum oppoſitionis. Quartum dicitur argumentum pfectiōis. Quintum dicitur argumentū ſuſceptiōis. Sextum dicit̄ argumentū multiplicatōnis. Septimum dicit̄ argumentū obiectionis.

De ſeptem alijs argumentis oſtendentibus certitudinem future felicitatis ⁊ vite: ⁊ primo de primo quod dicitur argumentum nobilitationis.

p Rimum igitur argumentum: ſed octauum in ordine vnumquemqꝫ certificans de futura vita ⁊ eterna felicitate dicitur argumentum nobilitationis. Ante declarationem huius argumenti. O incrudele ⁊ beſtialis ad deſtructionem erroris tui atqꝫ perfidie volo vti quodam argumento quo vſus fuit quidam religioſus contra quendam philoſophuꝫ qui omnino negabat animam eſſe immortalem: ⁊ per conſequens non eſſe futuram vitam. Audi igitur queſo me. aut anima eſt mortalis: aut vere eſt immortalis. Si anima eſt vere mortalis ⁊ tu per fidem credis firmiter eam eſſe immortalem nullum inde ⁊ propter hoc proueniet tibi malum ⁊ incōmodum. Si autem eſt immortalis ⁊ eam credis pertinaciter eſſe mortalem aliquod poterit propter hoc tibi venire malum ⁊ incōmodum in futuro. Quibus prepoſitis melius ē ex omni parte vt anima firmiter credatur eſſe immortalis: ⁊ per cōſequens eſſe futuraꝫ vitam: ⁊ ratio eſt: quia ſecundum philoſophum in diuerſis locis ⁊ ꝑcipue tertio thopicorum. ꝙ ſi es prepoſitꝰ duobus: ⁊ iſtius ſit conſecutiuum bonū: illius vero malum: magis eligendum eſt id cuius conſecutiuum bonum eſt q̄ꝫ illud cuius conſecutiuum eſt malum. Hanc eandem ſententiam refert Tulius in lib. de ſenectute. Catonē ad q̄ſdam dixiſſe. Si aīa inquit mortalis eſt qui cre

dunt eam mortales eſſe non erunt poſt hanc
vitam vt nos cõfundant de ↄtraria opinione
Si vero anima imortalis eſt nos qui ſumus
huius opinionis poterimus eos confundere
⁊ deridere qui ſunt contrarie opinionis: his p̄
miſſis dico ꝙ quicunqȝ eſt ſani intellectus etiã
ſine alijs argumentis firmiter ⁊ indubitãter
credet ⁊ animam eſſe immortalem ⁊ etiã aliã
vitam ⁊ felicitatem vt tamen quiſqȝ firmius
adhuc credere poſſit. Uenio ad declarationeȝ
argumentorum premiſſorum. Fundamentȝ
igitur primi argumenti quod dicitur argumẽ
tum nobilitationis. ponit philoſophus. xvij.
de animalibus. di. Omnis ſubſtantia viuens
naturaliter eſt melior ⁊ nobilior non viuente.
patet hec regula. Nam folium arboris vegeta
tiuum eſt nobilius naturaliter omni auro mũ
di. vermiculus autem qui vltra animam vege
tatiuam habet ſenſitiuam eſt nobilior natura
liter omni auro ⁊ omnibus arboribus mũdi:
loquor quantum ad naturam non quantum
ad vſum. Similiter eccleſiaſtes. ix. hoc idem
exemplificat. Salomon dicens. Melior eſt
canis viuus quolibet leone mortuo. Quo p̄
ſuppoſito ꝙ ſubſtantia viuens nobilior ẽ qua
libet non viuente: peto an celi ⁊ corpora cele
ſtia habeant animam ſeu vitam. ⁊ certum eſt
ſꝫ nõ dicente damaſceno lib. 2. c. v. Celi inquit
ſunt penitus inanimati ⁊ inſenſibiles. Et bo
na. in ſecundo. di. xiiij. ar. 3. q. 2. in cor. q. dicit.
Cum queritur vtrum motus celorum ſit a ꝓ
pria forma ⁊ anima vel ab intelligentia. Re
ſpondeo ꝙ quidam philoſophi poſuiſſe vi
dentur: ꝙ celi habent animas: ⁊ ꝙ celũ eſt ma
gnum animal ⁊ ꝙ mouetur a propria forma
perfectiſſima: ſicut mouetur anima. ⁊ hanc ani
mam motricem poſuerunt regi ⁊ dirigi a deo
mediante intelligentia ſed hec poſito falſa eſt
⁊ erronea: quia celi ſunt inanimati ⁊ inſenſi
biles. ⁊ ꝙ dicunt deum aliquando benedicere
hoc eſt dictum per proſopopeam ⁊ iſta eſt cõ
munis ſententia ſanctorum. Ideo Aug. retra
ctat illud verbum quod dicit in lib. de imor
talitate anime ꝙ mundus animatur ⁊ celum.
Et ſi aliqui ſancti hoc videantur dicere ſicut
Hyero. ſuper ezechielem: hoc totum intelligẽ
dum eſt eſſe dictũ methaforice. Non ſolũ autẽ
hec poſitio eſt contra catholicos doctores ſed
etiam cõtra phicos tractatores: qui ponunt ꝙ
ſubſtãtia intellectualis nõ vnitur corpori niſi
mediãte vegetabili ⁊ ſenſibili. Et ſic ſi celum ꝑ
ficeretur a ſubſtantia ſpirituali haberet ſentiſ
⁊ vegetari: ⁊ ita naturaliter poſſet corrũpi qd
falſum eſt: ꝓpterea dicendum eſt ꝙ celi mouẽ
tur ab intelligentia ſeu ab angelis. hec Bona. v̄
baliter. hoc idem dicit Ric. in. 2. di. xiiij. Et in
iiij. diſt in. xliij. ar. i. q. i. in cor. q. Licȝ igitur vt
pretactum eſt celi ſint inanimati: tñ deus vt in
heſterno ſermone dictum fuit: cõicauit eis eſſe
ꝑpetuum incorruptibile ⁊ eternũ. Sed claruȝ
eſt ꝙ hõ eſt nobilior omnibus celis ⁊ mũdo:
pro eo ꝙ hõ habet triplicẽ aiam. vegetatiuam
ſenſitiuã ⁊ intellectiuã ꝑꝑ quã nõ tñ eſt nobi
lior celis ſed ẽt cũctis aiantibus. dicente aucto
re lib. vj. phi. Animãtiora inquit ſunt ſimplr
nobiliora ⁊ paſſibiliora: vt aial arbore: ⁊ rõ
nale nõ rõnali. Qd̄ ſi ſic eſt ꝙ hõ ſit nobilior
omni celeſti corpore: ergo ſi iſta erũt eterna: mlt
to magis ipſe hõ dȝ eſſe eternus. Et cõfirmat̃
iſta ratio. certũ eſt enim vt dr̃. 2. phi. ⁊. 3. topi
corũ. ꝙ finis eſt melior oibus que ſunt ad fi
nem. Qd̄ pȝ. q2 dñs ad quẽ ordinant̃ ancille ⁊
ſerui: nobilior eſt oibus ſeruis ⁊ ancillis. Tũc
vltra quero quare deus fecit ſolem ſydera ⁊ ce
los cũ oẽ agens vt dr̃. 2. phiſi. agat ſimpliciter
ꝓpter fineȝ. Et certũ eſt ſm Tho. in. 2. di. i. Et
ſm Bona. in. 2. di. xv. ar. 2. q. i. ꝙ ea deus fecẽ
duplici fine. primo ꝑꝑ oſtenſionẽ ſue potẽtie
ſapientie ⁊ bonitatis. iuxta illd̄ ꝓuer. xvi. Oia
ꝑꝑ teipſum operatus es domine. Scd̄o ea fe
cit ſimul cũ oibus inferioribus ꝑꝑ ipm̃ hoiem
vt. ſ. ſint ad ſuũ auxilium ⁊ ad ſuũ adiumẽtuȝ
ꝑꝑ ꝙ phs ſecũdo d̄ anima dicit. Finis quodã
modo omniũ. ſ. animalium reꝝ inferiorum ⁊
corpoꝝ celeſtium eſt hõ. Et primo politicorũ
dicit. Nã fecit oia ꝓpter hoies. ⁊ ꝓphã dicit.
Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius. ⁊c. Et ꝙ
ẽt inferiora ſint facta ꝑꝑ finẽ hois rõnem aſſi
gnat Ric. in. iiij. di. xlviij. ar. 2. q. vj. di. Qd̄
poſt iudiciũ oẽs creature inferiores deficient
⁊ nihil amplius generabitur: eo ꝙ deficiẽte cã
ſ. homine propter quẽ facte ſunt: deficient ⁊
effectus. i. inferiores creature que erãt ad vſũ
eius. Quo ẽt ↄceſſo ꝙ hõ ẽ finis oiuȝ creatu
raꝝ inferioꝝ. ergo ꝑ ↄñs ꝑ ſupradictã regulã
eſt nobilior eis. Quod ſi ſic eſt: ergo nobiliorẽ
finẽ habere dȝ eis. Si ãt diceres ꝙ deus ſim
pliciter fecit homineȝ: vt in hac vita comedat
bibat finaliter moriatur: ⁊ vlterius de ipſo ñ
ſit memoria. ſequeret̃ hoc incõueniens ꝙ ter
ra elemẽta arbores beſtie celi nobiliora eſſent
ipſo homie: quod cũ ſit ↄtra oẽȝ philoſophiã
ſcirco oportet cõcludere hominem futuruȝ
eſſe immortalem ⁊ perpetuum: quia fruſtra
aliter conditus eſſet a deo: ⁊ de ceteris bru
tis ⁊ creaturis maior cura fuiſſet deo q̃ȝ de
rationalibus creaturis: quod ⁊ certe falſiſſi
mum eſt. Dic mihi queſo. Nunquid aliquis
dominus ⁊ pater non prouiderit filio ꝗ tã
diligenter prouidet ſeruo filij: certũ eſt ꝙ ſic:
ergo a ſimili eſt d̄ anima ⁊ ceteris creaturis
propterea dominus ieſus. Mat. vi. inſinuat̃
volens maiorem curam eſſe deo de homini
bus: q̃ȝ de omnibus alijs inferioribus crea
turis dicit reſpicite volatilia celi quomodo
nõ ſerũt neqȝ metũt: neqȝ ↄgregãt in horrea
⁊ pat noſter celeſtis paſcit illa: ⁊ ita ſubdit.
De veſtimẽto quid ſoliciti eſtis: Cõſiderate
lilia cãpi quõ creſcũt. nõ laborãt neqȝ nẽt.
dico aũt vobis qm̃ nec Salomon i tota gl'a
ſua coopertus ẽ ſicut vnũ ex iſtis. Si ãt fenũ
agri qd̄ hodie eſt ⁊ cras in clibanũ mittitur
deus ſic veſtit: q̃ȝto magis vos mime fidei. h̄
ſbi. q̃ſi dicere velit. Si de⁹ hȝ tantam curã de
irrõnabili creatura dando ei finẽ ſuũ: a for
tiori hẽbit de rõnali hoie ad hymagineȝ ⁊
ſilitudinẽ facto: dãdo ei nobiliorẽ finẽ. Su
pradicta oia cõfirmãtur ꝑ tertũ aureum ⁊
egregiũ Lactãtiũ. vij. li. di. iſti. dicẽtis. Quis
ẽ. n. tã inept⁹: vel tã ocioſus vt aggrediat̃
aliqd facere fruſtra: ex quo nullã vtilitatem:
nullũ cõmodũ ſperet. Qui domum edificat
non ideo edificat vt tantũmodo dom⁹ ſit: ſȝ
vt in ea poſſit habitari. Qui nauẽ fabricat
nõ ideo aſſumit operam vt tm̃ nauis appare
at: ſed vt in ea nauiget. Itẽ qui vas aliqd̄
inſtituit ac format: nõ ꝓpterea id facit vt tã
tũ feciſſe videat̃: ſed vt vas illud effectũ ca
piat aliqd̄ neceſſariũ. Sil'r cetera quecunqȝ
ſiũt nõ vtiqȝ inſuꝑ vacuũ: ſȝ ad vſus aliq̊s
vtiles laborãtur. Mũdus igit̃ a do fact⁹ eſt
nõ vtiqȝ ꝑꝑ ipm̃ mũdũ: neqȝ. n. aut calore
ſolis aut lune: aut aſpiratione ventoꝝ: aut
humore ymbriũ aut alimonia frugum cum
ſenſu careat indiget: Sed ne illud quidẽ di
ci põt ꝙ ꝑꝑ ſeipſum fecerit mũdũ: qm̃ põt
eẽ ſine mũdo ſicut fuit antea. Ex his oibus
q̃ in mũdo ſunt ⁊ que in eo generant̃ deus
ipſe non vtitur. Appet g̊ animãtiũ cã mũdũ
eẽ ↄſtitutũ. qm̃ reb⁹ his qb⁹ cõſtat aiantes
fruũtur: que vt viuere ⁊ cõſtare poſſint: oia
his neceſſaria tẽporib⁹ certe ſubminiſtran
tur. Rurſus ceteras animantes homis cã
eẽ factas ex eo clarũ ẽ ꝙ hoi ſuiũt: ⁊ tutele
ei⁹ atqȝ vſib⁹ date ſũt: ⁊ ifra. Sicut g̊ mũdũ
nõ ꝑꝑ ſe de⁹ fecit q2 cõmodis ei⁹ nõ indiget:
ſed ꝑꝑ hoieȝ ꝗ eo vtit̃: ita ipm̃ hoiem ꝑꝑ
ſe. Que vtilitas deo in hoie inqt Epicur⁹
vt eũ ꝑꝑ ſe faceret. ſ. vt eẽt ꝗ opa ei⁹ itelli
geret: ꝗ prouidẽtiã diſponẽdi: rõnẽ faciendi
v̄tutẽ cõfirmãdi: ⁊ ſenſum admirari ⁊ voce
ꝓloqui poſſet. Quoꝝ oiuȝ ſumma h̄ ẽ vt de
um colat. Sȝ colit qui intelligit. Is artificeȝ
reꝝ oiuȝ ſe patrẽ ſuũ verũ debita venera
tiõe ꝓſegt̃. qui v̄tutẽ maieſtatis ei⁹ de ſuo
rũ operũ inuẽtiõe iceptiõe ⁊ ꝑfectiõe metit.
Qd̄ plani⁹ argumẽtũ proferri põt ⁊ mũdũ
hois: ⁊ hoies ſua cã deũ feciſſe: q̃ȝ ꝙ oibus
ex animãtib⁹ ſolus ita format⁹ eſt: vt oculi
ad celũ directi: facies ad deũ ſpectãs vul
tus cũ ſuo parẽte cõis ſit: videaturqȝ hoieȝ
de⁹ quaſi porrecta manu ab humo leuatuȝ
ad cõtẽplationẽ ſui excitaſſe. h̄ Lactãtius.
¶ De ſcd̄o argumẽto oſtẽſiuo future felici
tatis qd̄ dicitur argumẽtũ fortificatiõis.

S Ecũdõ iſuꝑ argumẽtũ ſȝ nonũ i
ordie vnũquẽqȝ certificãs de eter
na vita ⁊ futura felicitate di ar
gumẽtũ fortificatiõis. Fũdamẽtũ hui⁹ ar
gumẽti ponit phs. li. de aialib⁹ di. Fortiores
potẽtie ſimpl'r ſunt magis apphẽſiue oboꝝ
pȝ h̄ regl'a. Nã ocul⁹ aqle cũ ſit vigoroſior
oculo hois ⁊ cuiuſȝ aialis ſcirco videt clari
us ſolẽ in rota q̃ȝ ocul⁹ hois ⁊ ceteroꝝ aiali
uȝ. Sil'r auris petri clari⁹ ꝑcipit ſõnũ ⁊ vo
cem q̃ȝ auris Martini. ⁊ hoc reſpectu ma
ioris diſpõis. Sil'r ſcȝ i hoie ſit ocul⁹ corpis:
⁊ ocul⁹ aie ꝗ ẽ itellect⁹: claꝝ ẽ ꝙ itellect⁹ aie
magis ꝑcipit eẽntiã rei q̃ȝ ocul⁹ nãlis ꝓ eo
ꝙ nomẽ itellect⁹ quãdã intimã cognitionẽ
iportat. Proide dr̃ itellect⁹ rẽ itelligere. i. q̃ſi
int⁹ legere: ⁊ hoc manifeſtat driaȝ ſenſus ⁊
itellect⁹. Nã cognitio ſenſitiua vt nr̃a ⁊ bru
toꝝ ſolũ occupat̃ circa q̃litates ſenſibiles
exteriores vt videre colorẽ ⁊ nõ corpus: vel
ſubaȝ iteriorẽ. Itẽ guſtare ſolũ ſaporẽ rei.
Itẽ auris ſolum audit ſonum ⁊ nõ pene
trat v̄ba. Cognitio ãt itellectiua penetrat
vſqȝ ad eẽntiã rei: ꝓ eo ꝙ obȝ itellect⁹ ẽ qd̄
qd ẽ: vt dr̃. i. poſte. ⁊. iij. de aia. Sunt autem
multa genera eoꝝ q̃ iteri⁹ latẽt q̃ nõ nãlis
ocul⁹ ſȝ ſolũ itellect⁹ penetrare põt. Nã ſub
oib⁹ accñtib⁹ latet vbiqȝ nã reꝝ ſbaliũ ſub
v̄bis latẽt ſignificata v̄boꝝ. In figuris la

tet res figurata ſicut ſub ligno crucifixi itel
ligit ipe xp̄s. Silr in cāis latēt effectꝰ: vt in
potētia gnātina hoīs: latet filꝰ gnāndus: ⁊
in arbore latet fructꝰ. Silr i effectibꝰ latent
ſue cāe. Que ꝟitates a ſenſibilibꝰ ocul' nō
ꝑcipiunt. Si.n. dixeris aīali ſeu ꝓponas ocu
lis nr̄is qd ꝯſiſtit ſub accn̄tibꝰ hoſtie ꝯſecra
te nō ꝑcipiūt. Itē ſi ꝓponas auribꝰ nr̄e at
ꝗ brutoꝝ qd ſignificēt iſta ꝟba deꝰ ē ſum
mū bonū: ſonū qdē audiēt: ſed ꝟitatē non
ꝑcipiēt. Quo ꝓſuppoſito ꝙ.ſ. ꝑfectior poten
tia magis ē apphēſiua obi: certū ē ꝙ obm
cuiuſlibet hūani intellectꝰ ē veꝝ dicēte pho
vi. ethicoꝝ. Bonū ⁊ malū ſunt in rebꝰ: verū
⁊ falſuꝫ ſunt in itellectu. Sꝫ claꝝ ē ꝙ ꝟitas
magis apprehēdit ab vno intellectu ꝗ ab
alio: nō q: eētia vniꝰ intellectꝰ ſit ab origie
nāliter perfectior altera: ſꝫ hoc ꝓuenit ꝑ tri
plex accidēs: vꝫ ꝑ accn̄s perfectionis diſpo
ſitiōis corꝑalis: ꝑ accn̄s doctrine: ꝑ accn̄s cō
ſuetudis vel experientie. De quo triplici ac
cidēte. x. ethicoꝝ phs ait. Bonos ⁊ ingenio
ſos nos quidā fieri exiſtimat: hi qdē a nā:
hi a doctrina. hi ꝟo cōſuetudie. Adde ⁊ q̄r
tū accn̄s nobilius ſupradictis vꝫ accn̄s iſu
ſionis ſuꝑnaturalis gratie dei. Quod ſi ſic ē
ꝙ ꝟitas alicuis rei clarius ꝑcipitur ab vno
intellectu ꝗ ab alio. Ecce ꝙ ꝓpono tibi o
incredule de futura vita ſolū intellectum
Augu. ſeu Amoroſū ⁊ quero a te quis ha
buit maiorem intellectum tā per accidēs na
turalis diſpoſitionis ꝗ per accidēs doctri
ne vel ſcientie acqſite ⁊ inſuꝑ expiētie ⁊ qd
magis ē infuſionis ſupernatural' grē an tu
an ipſi. Et certū ē ꝙ ipſi. Uade ⁊ trāſcurre
eoꝝ innumerabilia opa q̄ cōpoſuerūt in q
bus q̄ſi infinitas ꝟitates poſuerūt ⁊ cognoue
runt: ⁊ videbis ignorātiā tuā ⁊ eoꝝ ſciam.
Et ēt ꝑcipies ꝙ nō tm̄ plus intellexerūt de
ꝟitatibꝰ rerū ꝗ tu icōꝑabiliter: ſed ēt plus
ꝗ fere inumerabiles hoīes tibi ſimiles. Et ꝟ
ſic eſt quis dubitat quin magis ꝟitatē vel
falſitatem de futura vita cognouerit Aug.
ꝗ quicunqꝫ alij cū oēs quaſi vt patet in oī
bus operibus ſuis in ſcia ſupernaturali di
uinoꝝ ſuꝑauerit. Certe ſi futura vita nō eēt
itellectꝰ Aug. valde ſubtil' plus ceteris hoc
cognouiſſet. Nā vt. iiij. di meta. Sapientis
ꝓpriū ē oppoſita ſic medicina ſpeculat' ſa
nū ſpeculari ⁊ egꝝ. O igit tu q millies mi
nꝰ de ꝟitate cognoſcis futuroꝝ ꝗ Augu.
crede ꝗ Aug. q millies plus ꝟitatē future vi
te cognouit ꝗ tu. Quid dicemus d ꝓfundi
tate intellectꝰ beati Jo. euan. lege q̄ſo euan
geliū ſuū ⁊ precipue In ꝑncipio erat ꝟbuꝫ
vbi ⁊ Jero. in prologo ait. Si paꝝ altiꝰ Jo.
intonaſſet arbitror ꝙ totꝰ mūdus capere non
potuiſſet. lege ⁊ queſo Apochalipſim quā ei
xp̄s reuelauit in pathmos inſula. dū ibi in
exiliū a Domiciano impatore miſſus fuiſſet
⁊ videbis ꝓfunditatē intellectꝰ ſui: ꝓpter qd
Jero. in ſcdo ꝓhemio ſuꝑ apocal'. ait. Apo
calipſis Joā. tot hꝫ ſacra quot ꝟba: paꝝ. n.
dixit: ſꝫ pro merito voluminis huiꝰ laꝰ oīs infe
rior ē. In ꝟbis ſingulis m'tiplices latēt in
telligētie. h Jero. Si igit Jo. ſic fuit ſpecula
tiuus i cognitiōe ꝟitatū: ꝙ q̄ſi trāſcēdit oēꝫ
humanū intellectū: cur nō magis ei credit
ſeu credis ꝗ itellectui tuo: Qui ēt nō intelli
git nō tm̄ dei ſꝫ nec vniꝰ ꝟmiculi ꝓprietatē.
Taceo de itellectu Pauli q cū iudeꝰ eēt ⁊
doctꝰ plurimū in nāli phia ⁊ iudeoꝝ lege: ꝑ
Gamalielē tādē ꝯuerſus miraculoſe vt ha
bet actuū. ix. ꝑ vocē xp̄i ſibi dicētem. Saule
ſaule qd me ꝑſequeris: ego ſum xp̄s nazare
nꝰ quē tu ꝑſequeris: durū ē tibi cōtra ſtimu
lū calcitrare nō tm̄ ꝑ ſciaꝫ nālē ſꝫ ꝑ expiēti
am ſuꝑnālis viſiōis ⁊ reuelatiōis cognouit
q̄ſi iſinitas ꝟitates de ipo do ⁊ angelis eiꝰ:
necnō ⁊ de futura felicitate ꝓut i epl'is eiꝰ
ꝯtinet. ꝓpterea. 2. cor. xij. ait. Si gl'iari oꝫ non
expedit qdē. veniā āt ad reuelatiōes ⁊ viſio
nes dn̄i. Scio. n. hoīeꝫ in xp̄o āte ānos xliiij.
ſiue i corꝑe ſiue ex̄ corpꝰ neſcio deꝰ ſcit raptū
hmōi vſqꝫ ad tertiū celū in ꝑadiſum. ⁊ au
diuit archana verba q̄ nō lꝫ hoī loq ꝑ hmōi
aūt gl'abor. Dic mihi q̄ſo cui magis o hereti
ce credēdū ē an paulo qui expientiā habuit
⁊ ſciam de futura felicitate: an tibi cū multꝭ
alijs q nec ſciam nec expientiam de ipſa fu
tura felicitate hēs: ⁊ certū ē ꝙ paulo: preter
mitto ēt itellectū ſubtiliſſimū ſacroꝝ theolo
goꝝ ceterorūqꝫ catholicoꝝ doctoꝝ q ſimul
oēs ſi n̄ eēt futura vita ⁊ felicitas magis cre
dēdū ē ꝙ infinitis cognouiſſent ꝗ tu Qui
bus ꝑ ꝯñs magis credendū ē infinities ꝗ
tibi cū illi ſapientiores fuerūt in omni ſcien
tia ꝗ tu qui ſtultiſſimus es dū fantaſiā ſolā
prepoſtere preſumis collegio tantoꝝ ſapien
tiſſimoꝝ ⁊ doctiſſimoꝝ virorum. Taceo ꝙ ſi
duobus vel tribus teſtibus fides pleniſſima
adhibet' ſicut habet' Mat. xviij. ⁊ extra de ꝓ
bationibus. c. qm̄ ꝯ falſam. Et extra de teſtibꝰ
⁊ atteſtationibus. c. cū q̄ vertitur. ⁊ extra de re
bus cogēdis vel nō. co. c. cum ſuper ca. A for
tiori fides eſt adhibēda tāte multitudini ⁊ tot
teſtibus: quot ſunt patriarche ꝓphete apoſto
li cōfeſſores virgines cunctiqꝫ ſacri eccleſie do
ctores atqꝫ theologi: qui ſimul oēs futuram vi
tam cōfeſſi ſunt ⁊ pro illa fecerunt q̄cunqꝫ fece
runt. Item ſi in capitulis ⁊ cōſilijs maiori ꝑti
creditur: ſicut expreſſe tex. habetur extra d his
que fi. a ma. parte ca. c. cū in cunctis eccleſijs ⁊
extra de elec. c. licet. Cur nō magis credendum
eſt tot chriſtianis qui ſunt ⁊ fuerunt q̄ꝫ vni he
retico. Immo etiam cōmuniter vniuerſitas pa
ganorū preteritorum ⁊ etiam infideliū preſen
tium tenuit ⁊ tenet futuram eſſe vitam ⁊ felici
tatem pro qua etiā poſſidenda nōnulli ſe mor
ti expoſuerunt. Unde Augu. li. xi. de ciuitate
dei. recitat ꝙ quidaꝫ philoſophus cui nomen
erat Theobrocus lecto libro platonis de immor
talitate anime: de muro ſe precipitē dedit mor
temqꝫ ſuſcepit. Et lactātius. tertio d inſti. ait.
Multi ex hꝭ qui animas eſſe eternas ſuſpica
bantur: tanq̄ꝫ in celum ad eternam vitā migra
turi eſſent ſibiipſis manus in mortem tulerūt:
vt cleantes ⁊ criſpus ⁊ zenon ⁊ empedocles q̇
ſe in ardentis ethne ſpecu tempeſta nocte dei
cit: ⁊ cū repente non apparuiſſet abiſſe ad deos
crederetur hec ille Jo. Concluſionaliter tenen
dum eſt ꝙ impoſſibile eſt tantam multitudinē
chriſtianorum ⁊ etiam infidelium poſſe erra
re q̄ꝫtum ſcilicet ad credulitatem future vite ꝓ
cipue cum philoſophus. vij. ethicorum dicat.
Fama quam omnes famant non omnino de
perditur. Idcirco valde iniquus eſt immo ſtul
tus qui tantis vt predixi ſapientiſſimis viris
credere recuſat. Proinde Leo papa. xxiiij. q. 3.
c. quid autem. ait. Quid autem iniquius eſt q̄ꝫ
impia credulitate ſapere: ⁊ ſapientioribus do
ctoribuſqꝫ nō credere: ſed in hanc inſipiētiaꝫ
cadunt quicunqꝫ ad cognoſcendam veritatem
aliquo impediunt' obſcuro. hij non ad ꝓpheti
cas voces n̄ ad apoſtolicas litteras. nec ad euā
gelicas auctoritates ſꝫ ad ſemetipſos recurrūt:
⁊ ideo magiſtri erroris exiſtunt q: veritatis di
ſcipuli nō fuerunt. hec ille.

¶ De tertio argumento oſtenſiuo future feli
citatis. quod dicitur argumentū oppoſitionis.

Tertium etiam argumentū ſed deci
mū in ordine vnūquēqꝫ certificans
d eterna vita ⁊ futura felicitate dr̄ ar
gumentum oppoſitionis. Fundamentum hu
ius argumenti ponit philoſophus ſecundo de
celo ⁊ mundo. dicens. Si eſt reperire vnū cō
trarium in natura eſt reperire ⁊ reliquum. pa
tet hec regula. Nam ſi reperitur triſticia ⁊ ca
lor: etiaꝫ reperitur leticia ⁊ frigus. Similiter
ſi reperitur obſcuritas malum ⁊ mors reperi
tur etiam claritas bonum ⁊ vita. Propter qd
eccleſiaſtici triceſimotertio. dicitur. Contra ma
lum eſt bonum: ⁊ contra vitam mors. Quo
preſuppoſito certum eſt ꝙ reperitur locus in
ferior vbi eſt vita plena omni miſeria dicēte
Salomon prouer. ix. In profundis infernicō
uiue eius. Et Iſa. vij. dicitur. Locutus eſt do
minus ad Achaꝫ dicens. Pete tibi ſignum a
dn̄o deo tuo in ꝓfundū inferni ſiue in excelſū
ſupra. Et Iſa. xiiij. d r. Detracta eſt vſqꝫ ad iſe
ros ſuperbia tua cecidit cadauer tuū ſubtus
te ſternet' tinea: ⁊ operimentum tuū erunt ver
mes: quomodo cecidiſti de celo Lucifer qui ma
ne oriebaris corruiſti in terram qui vulnera
bas gentes qui dicebas in corde tuo: in celum
conſcendam: ſuper aſtra celi exaltabo ſolium
meum: ſedebo in monte teſtamenti in lateribꝰ
aquilonis. Aſcendam ſuper altitudinem nu
bium ſimilis ero altiſſimo. Uerūtamen ad in
fernum detraheris in profundum laci. hec ibi.
Et apoc. xx. dicitur. mors ⁊ infernus dederūt
mortuos ſuos tempore iudicij. Et Job. xxi. di
citur. Tenent tympanum ⁊ cytharam ⁊ gau
dent ad ſonitum organi: ducunt in bonis dies
ſuos. ⁊ in puncto ad inferna deſcendunt. hec
ibi. Quod ſi ſic eſt ꝙ infernus reperitur qui ē
plenus omni pena: ergo neceſſe eſt reperire lo
cum ſibi contrarium qui eſt paradiſus in quo
inueniat' omnis leticia ⁊ beatitudo: que ſimul
duo confirmans propheta dicebat. Quo ibo
a ſpiritu tuo ⁊ quo a facie tua fugiam: ſi aſcen
dero in celum illic es ſi deſcendero in infernū
ades. Que etiam duo loca contraria ſaluator
eſſe teſtatur Luc. xvj. per exemplum diuitis
epulonis ⁊ Lazari mendici di. Factum eſt au
tem vt moreretur mendicus ⁊ portaretur ab
angelis in ſinu habrae: mortuus eſt autem di
ues ⁊ ſepultus eſt in inferno: eleuans autem
oculos ſuos cum eſſet in tormentis vidit ha
braam a longe ⁊ Lazarum in ſinu eius: ⁊ ipſe
clamans dixit pater habraam miſerere mei ⁊
mitte Lazarum vt intingat extremum digi
ti ſui in aquam: vt refrigeret linguam me
am: quia crucior in hac flamma. Et dixit

Ali habraā. Fili recordare quia recepiſti bona
in vita tua ⁊ Lazarus ſimiliter mala. Nunc au
tem hic conſolatur tu vero cruciaris: ⁊ in his
omnibus inter nos ⁊ vos chaos magnum fir
matū eſt: vt hij qui volūt tranſire hinc ad vos
nō poſſint neq; inde huc tranſmeare. hec ibi.
Quod ſi diceres demones nō vidi nec locuz.
inferni. ergo per ꝯñs paradiſum ſibi ꝯriū eſſe
nō credo. Rñdeo ꝙ velis nolis tunc infernuz
credes eſſe qñ ipſi demones in morte tua: ad ip
ſum infernum cum ceteris incredulis ⁊ dāna
tis te deducent: ſicut Mar. vltimo. c. ſaluator
teſtatur di. Qui crediderit. ſ. viam eternam: ⁊
baptizatus fuerit ſaluus erit. qui vero nō cre-
diderit cōdemnabitur: ⁊ merito tales debent
dānari cū articulus fidei dicat: carnis reſurre
ctionem in vitam eternam. Amen.

¶ De quarto argumento oſtenſiuo future fe-
licitatis qḋ dicitur argumentū ꝑfectionis.

Quartum argumentū ſed vndecimū i
ordine vnūquēq; certificans de eter
na vita ⁊ futura beatitudine: dicitur
argumētū ꝑfectionis. vz charitatis. Fundamē
tū huius argumēti ponit phs. viij. ethicorum
di. Amicitia bonorū erga bonos ꝑmanet vſq;
quo boni ſunt. patz h̄ regula ēt erga bruta ani
malia. Nā equus tā diu a dño diligit̄ quouſq;
durat bonitas eius. hoc idē facit erga ſeruuz.
Quo preſuppoſito certū eſt vt in precedenti
ſermone oſtēſum fuit. q; aīa eſt imortalis ⁊
eterna: ⁊ per ꝯñs eius bonitas ſubſtantialis ⁊
etiā accidētalis ꝓ vt eſt illoꝝ qui moriunt̄ cū
virtutibus eſt eterna. Qḋ ſi ſic eſt ergo dile-
ctio dei ad ipſam aīam dz eē eterna: q; aliter i
perfecta eēt. pp qḋ Tulius li. de amicitia dicit.
Perfecte ⁊ vere amicitie ſēpiterne ſunt: ⁊ phs
viij. ethicorū ait. Amicitia bonoꝝ ⁊ honeſto
rū eſt intraſmutabilis. Et eccleſiaſtici. xvij. dr̄
Omni tēpore diligit qui amicus ē. Proinde
dio. li. de di. no. di. Amor dei eſt quaſi quidaz
circul9 principio ⁊ fine carēs qḋ ſi ſic eſt ꝙ di
lectio dei ad aīam imortalē eſt eterna: clarū eſt
ꝙ talis dilectio nō eſſet vera niſi eidē aīe etiā
cōmunicaret quādam eternā felicitatem: ꝓ eo
ꝙ vera amicitia cōſiſtit in cōicatione bonoꝝ
ſuorum. Unde phs. ix. ethicoꝝ. Cōicatio bo-
norum cū amicis eſt de eſſentia amicitie: quia
in bonis amicus ſe dz habere ad amicum ſicut
ad ſeipſum. Et Grego. in omelia penteco. di.
Probatio dilectionis exhibitio eſt opis. Qḋ
ſi forte diceres, Qḋ exquo deus ꝑmittit aīam
cum corpore mori ⁊ corrūpi. Idcirco non eſt
neceſſe ꝙ tali aīe deus det eternā felicitatē. Re
ſpōdeo dic mihi queſo. Nōne in hoc mundo
quiſq; fidelis amicus ſi poteſtatē habeat: ami
cuz ſuū a morte ꝓſeruat ⁊ defendit: certū eſt ꝙ
ſic: ergo a fortiori credēdū eſt ꝙ deus amicos
ſuos ſeruat ab eterna morte in qua oio nō ꝑe
reant mors: igit̄ corporalis amicorū dei non
eſt mors ſz potius ſomnus vel trāſitus quidā
ad meliorē vitā. pp qḋ Jo. xj. dixit chriſtus. la
zarus amicus noſter dormit. ⁊ Mat. xxij. dici
tur. Non eſt deus mortuorū ſed viuentiuz.

¶ De quinto argumento oſtenſiuo future fe-
licitatis. qḋ dicitur argumentuz ſuſceptionis.

Quintum argumentū ſed duodecimū
in ordine vnūquēq; certificās ḋ eter
na vita: ⁊ futura felicitate: dicit̄ argu
mentum ſuſceptionis. videlicet mortis. ꝓ cu
ius argumenti declaratione peto quid eſt ho-
mini carius in hac vita ſuper omnia: certum
eſt ꝙ nō ſunt diuitie nō dignitates tēporales
⁊ ſpirituales nō vxor non multa familia non
infinite poſſeſſiones ⁊ palatij non filij nō pa-
rentes nec ceteri huiuſmodi: ſed ſimpliciter ꝓ
pria vita eſt cuiuſlibet carior omnibus ſupra-
dictis pro qua cōſeruanda daret homo infini-
tos mundos ſi haberet: ⁊ vlterius citius ꝑmit
teret omnes homines mundi mori q; velle
propriam vitam perdere. Que omnia confir
mantur per illud Job. ij. Pellez pro pelle ⁊ cū
cta que habet homo dabit pro anima ſua. Et
Boetius. proſa. ij. tertij lib. ait. Omne animal
tueri ſalutem deſiderat. mortem vero perni-
tiemq; deuitat. Et. 3. ethicorū phs ait. Mors
ideſt ꝑditio vite eſt vltimū terribilium. ſ. pena
rum. Hoc igitur conceſſo ꝙ vita cuilibet eſt ſic
cara: certum eſt ꝙ multi martyres vitam per
diderunt pro acquirenda eterna felicitate. Nec
credendum eſt ꝙ vitā tam nobilez perdere vo
luerint cum prudentiſſimi eſſent pro dubia re
vel pro re falſa ⁊ incerta: quin potius pro re
certiſſima firmiſſima atq; veriſſima. Quod ſi
aliter feciſſent vtiq; ſtultiſſimi fuiſſent, ex eo
ꝙ rem certam ⁊ veram pro re incerta ⁊ falſa
tradidiſſent. Si igitur petis. O Bartholomee
apoſtole cur voluiſti decoriari: Clamans re-
ſpondebit pro eterna felicitate. Et tu o Laurē
ti cur voluiſti corpus tuum ſuper craticulam
igne cremari: Reſpondet pro felicitate eterna.
Et tu o Petre ⁊ paule cur voluiſtis: Unus
crucifigi ⁊ alter decapitari, Reſpondent pro
felicitate eterna. Et tu glorioſa virgo Katerina
cur regnū tuū reliqſti: cur rotari ⁊ tandem de-
capitari voluiſti: Rñdit pro eterna felicitate. h̄
idem dicas de beata Agnete, Agatha ⁊ Lucia.
Et tu o beata virgo Urſula cur voluiſti a prin
cipe barbarorum vna cum vndecim milibus
virginibus ſagittari ⁊ martyrizari. Reſpōdit
ꝓ eterna felicitate. Et tu o glorioſiſſime Mau
ritij cur voluiſti vna cum tota regione tua the
bea: vz ſex milibus ſexcentis ⁊ lxvi. a Diocle-
tiano ⁊ Maximiano imperatoribus trucidari
⁊ martyrizari: Reſpōdit pro eterna felicitate
Hi omnes martyres cum infinitis alijs quib9
vita ſic erat precioſa ſicut ⁊ tibi o incredule de
futura felicitate: nequaq; vitam perdidiſſent:
ſi vitam aliam certitudinaliter eſſe nō cogno-
uiſſent dicente ſancto Maximo in ſermone plio
rū martyꝝ. Nouim9 itaq; inquit: q; nō ſine ma
gno diſcrimine de religionis veritate diſputa-
mus: quam tantorum martyꝝ ſanguine cōfir-
matā videmus magni periculi res eſt ſi poſt ꝓ
pharum oracula: poſt aploꝝum teſtimonia: p9
martyꝝ vulnera: veterē fidem quaſi nouellam
diſcutere preſumas: ⁊ poſt tam manifeſtos du
ces in errore permaneas: ⁊ poſt morientium ſu
dores ocioſa diſputatione contendas. Et infra
ſubdit. Mater inquā martyrij fides eſt: vene-
remur ergo in ſcōꝝ martyꝝ gloria fidē noſtrā
q̄ñ fidem noſtrā: Ab illis. n. dum mortis tol
lerantia indubitanter excipit̄: ſpes immortali
tatis euidenter aſſerit̄. Nunq; n. hanc vitam
tam cōſtanter martyres expenderēt niſi eſſe al
teram incomparabiliter beatiorē ꝑfecta diffi-
nitione ſentirent. Et Grego. iiij. dialo. ait. Nū
q; ſancti apoſtoli ⁊ Chriſti martyres ſic ꝑſen-
tem vitā deſpicerent: ⁊ in mortem carnis aīas
ponerēt niſi vlteriorē ⁊ meliorē aīarum vitaz
ſubſequi ſentirent. Deniq; ꝙ omnes martyres
pro certitudine future vite preſentem vitā tra
diderint: teſtatur Aug. ij. c. ſuoꝝ ſoliloquioruz
di. Obſecro dñe vt oia mihi amareſcāt ⁊ ſolus
dulcis appareas aīe mee quis es eterna dulce-
do ſcōꝝ tuoꝝ: per quā cuncta amara dulcoran-
tur. Tua enim dulcedo Stephano torrentis la
pides dulcorauit. Tua dulcedo craticulam Lau
rentio dulcez fecit: pro tua dulcedine ibāt apo
ſtoli gaudentes a conſpectu concilij: qm̄ digni
habiti ſunt pro noie Jeſu contumeliam pati.
Ibat Andreas ad crucem ſecurus ⁊ gaudens:
qm̄ ad tuā dulcedinem ꝓperabat: hec tua dul-
cedo ipſos aploꝝ principes ſic impleuit: vt ꝓ
ipſa crucis patibulum vnus eligeret: alter vero
ferientis gladio caput ſupponere non timeret
pro hac emēda pellē ꝓpriam dedit Bartholo
meus: pro hac guſtanda veneni poculum itre-
pidus potauit Joānes. hāc guſtauit Petr9 qñ
inferiorum oblitus tanq; ebrius clamauit di.
Dñe bonum eſt nos hic eſſe: faciamus tria ta-
bernacula: hic moremur: hic te contemplemur
quia nullo alio indigemus: ſufficit nobis do-
mine videre te: ſufficit tanta dulcedine ſaciari.
Unam ſtillam dulcedinis iſte guſtauit ⁊ om-
nem aliam dulcedinem faſtidiuit, quid putas
ſi magnam illam dulcedinem diuinitatis tue
guſtaſſet: quam abſcondiſti timentibus te:
hanc dulcedinem ineffabilem guſtauerat illa
virgo de qua legimus ꝙ letiſſime ⁊ gratulāter
ibat ad carcerez ⁊ quaſi ad epulas inuitata: ago
nem ſuum domino precibus commendabat.
hāc vt reor ⁊ ille guſtauerat qui dicebat: q; ma
gna multitudo dulcedinis tue domine quā ab-
ſcondiſti timentibus te. Quiq; monebat di.
Guſtate ⁊ videte q; ſuauis eſt dominus. h̄ eſt il
la beatitudo deus noſter quam expectam9 da
tur te nobis pro qua tibi cōtinue militamus:
⁊ pro qua mortificamur tota die: vt in eterna
vita viuamus. hec ibi.

¶ De ſexto argumento oſtenſiue future felici-
tatis qḋ di argumentum multiplicationis.

Sextum argumentū ſz decimūtertium i
ordine vnūquēq; certificās de eterna
vita ⁊ futura beatitudine dicitur argu
mentum multiplicationis. ſ. inconuenientium
Fundamentum huius argumenti ponit phs. i.
Phyſi. di. Incōuenienti vno ſignato multa in
conuenientia ꝯtingunt. pz h̄ regula. Qui enim
ſanus exñs cibū intēperatū ſumit ſtatim ſequi-
tur infirmitas ⁊ ex ꝯſequenti mors: ⁊ per ꝯñs
talis poſtmodū nihil boni pōt opari. Quo ꝑ-
ſuppoſito: certū eſt a fili ꝙ ſi detur hoc incōue
niens ꝙ nō ſit futura felicitas ſubſequuntur
quaſi infinita alia inconuenientia: q̄ videre po
tes in ſermone imediate ſequenti: iter cetera tñ
accipe nunc tria: quoꝝ. Primum dicitur incon
ueniens offenſionis. Scdm dicitur inconueni
ens ꝑditionis. Tertiū dicitur incōueniens fal-
ſificatiōis. ¶ Primum inconueniens qḋ ſeq-
retur ſi futura vita non eſſet dicitur offenſiōis.
Nam liceret vnicuiq; ipſum dominū blaſfe-
mare: eius mandata rumpere: ⁊ inſuper ꝓxi-
mos ſuos in omni genere offenſionis offende
re. ¶ Scdm inconueniens qḋ ſequeretur ſi fe-

licitas non eſſet dicitur perditionis. Si.n.non eſſet futura felicitas: fruſtra pater celeſtis feciſſet filium ſuum incarnari triginta tribus ānis peregrinari ⁊ tandē mori ⁊ crucifigi: qd̕ nequaquam credendum eſt: cum ſola ſanguinis gutta preualeat in precio infinitis mundis. ¶ Tertium inconueniens qd̕ ſequeretur ſi futura felicitas non eſſet dr̄ inconueniens falſificatiōis. vltra enim hoc ꝙ oēs virtutes falſe dici poſſent ſequeretur ēt hoc incōueniens ꝙ oēs viſiones ⁊ reuelationes quas deus ſanctis patribꝰ veteris ⁊ noui teſtamēti oñdit de beatitudine futura aiaꝝ falſiſſime fuiſſent: qd̕ vtiqꝫ nephas eēt dicere ⁊ credere. Poneꝫ tu predicator quaſuis viſiones etiam in hac vita ſanctis ⁊ bonis animabus oñſis: ⁊ inter ceteras dicere potes mirabilem illam viſionē quā xp̄s in monte aluerne in ſpecie hoīs ⁊ ſeraphin pr̄i noſtro Franciſco oñdit: dum ei ēt ſicut eccleſia approbauit propria ſtigmata impreſſit: ꝑpter qd̕ eccleſia cantat. Celoꝝ candor ſplenduit ⁊c̄. Referam vltra predicta vnicā viſionē quā parentes btē Agnetis viderunt: de qua ſic dicit Ambroſius prout recitat eccleſia in feſto ſancte Agnetis. ¶ Scd̕o igitur inquit dū parentes beate Agnetis aſſiduis pronoctationibus vigilarēt ad tumulum eius viderūt in medio noctis ſilentio exercitū virginū que oēs auro textis cicladibus indute cum ingenti lumine preteribant: inter quas vident beatiſſimā Agnetē ſilr̄ veſte fulgentem: ⁊ ad dexterā eius agnū niue cādidiorē. hoc itaqꝫ dū viderent parentes eius: ⁊ qui ſimul erāt ſtuporem mentis incurrūt. Sed beata Agnes rogat ſanctas virgines parūꝑ gradum figere: ⁊ ſtans parentibus ſuis dixit. Uidete ne me q̄ſi mortuā lugeatis: ſed ꝯgaudete mecū ⁊ congratulamini: qꝛ cū his oībus lucidas ſedes accepi. Et illi ſum iuncta in celis: quē in terris poſita tota animi intentione dilexi: ⁊ his dictis ptrāſijt. Et hꝫ viſio publice ab oībus qui viderant quotidie diuulgabat̄ hec ibi verbaliter: Que tria inconuenientia cuꝫ ſint impoſſibilia arguitur per conſequens ꝙ impoſſibile eſt ꝙ nō ſit futura felicitas.

¶ De ſeptimo argumento oſtenſiuo future felicitatis: qd̕ dr̄ argumentum obiectionis.

ſ Eptimū deniqꝫ argumētū: ſed decimūquartuꝫ in ordine vnūquēqꝫ de eterna vita ⁊ futura felicitate certificans dr̄ argumentum obiectionis. Fundamentū huius argumēti ponit Phs.i. Phy. di. Forma eſt qd̕ diuinū ⁊ optimum appetibile maximūm dignitate excedens. pꝫ hec regula. Nam forma domus data lapidibus eſt nobilior: q̄ꝫ eſſent lapides ꝯgregati ante ſuſceptionem ipſius forme. ⁊ rō eſt: qꝛ ꝑꝑ formam domus lapidibus datam habitat in domo ⁊ ſic cōſeruat̄ ab imbribus calore frigore ⁊ hmōi. Quo preſuppoſito: certum eſt ꝙ hō eſt cōpoſitꝰ ex mā ⁊ forma: corpore vꝫ ⁊ aīa. Sꝫ claꝝ eſt ꝙ deꝰ ſingulis potentijs humani corporis: qd̕ certe ē quaſi vaſculum qd̕dam oī fetore ⁊ putredine plenum: ⁊ ēt cibus futurum vermium dedit quaſi innumerabilia genera obiectoꝝ tā celeſtiū q̄ꝫ terrenoꝝ: vtputa potentie viſiue dedit diuerſa gnā coloꝝ: ſicut eſt ſolis lune roſarum lilioꝝ ⁊ hmōi. Potentie auditiue dedit diuerſa gnā ſonoꝝ cantionū ⁊ hmōi. Guſtui dedit diuerſa genera ciboꝝ. Tactui etiam dedit duroꝝ ⁊ lenium calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ. Qd̕ ſi ſic ē peto qd̕ eſt obiectū aīe ꝓportionatum. Et certum eſt ꝙ nullū eſt de predictis: ſed ſinglr̄ ſolꝰ deus. dicēte Aug. lib. confeſ. Feciſti nos dñe ad te ⁊ inquietū eſt cor noſtrum donec requieſcat i te: Ergo ſi deus dat ſua obiecta mortuo. Multo magis daturus eſt poſt hanc vitam ſuam obiectum aīe in eternum victure. Qd̕ obiectuꝫ cum ſit eternū eo ꝙ deus eſt neceſſe eſt concludere animam ipſam eternā eſſe. ⁊ per ꝯñs habiturā quādam felicitatē eternā. Aliter ſequeretur hoc incōueniens: ꝙ deo maior eſſet cura de corpore mortuo q̄ꝫ de imagine ſua inmortali ⁊ in eternū victura. Qd̕ incōueniens ſaluator excludit Math.x. cū dicit. Nolite timere eos qui occidūt corpus: aīam aūt non poſſunt occidere: ſed potius eū timete ⁊c̄. Qd̕ egregie confirmans Aug. ij. c. ſuoꝝ ſolilo. dicit. O domine ex viſibilibus his tua inuiſibilia comprehendimus. ſi enim pro hoc corpore ignobili ⁊ corruptibili qd̕ te non cognoſcit: nec diligit tam magna ⁊ mira beneficia preſtas a celo ⁊ ab aere a terra: ⁊ a mari luce ⁊ a tenebris: a calore vmbra rore imbre ventis ⁊ pluuia. a volucribus piſcibus beſtijs arboribus ⁊ multiplicitate herbaꝝ ⁊ germinum terre cūctarūqꝫ creaturaꝝ miniſterio nobis ſucceſſiue per ſua tempora miniſtrantium vt alleues faſtidiū. qualia queſo q̄ꝫ magna ⁊ innumerabilia bona ſunt: que preparaſti aīe diligenti te ⁊c̄. Uide hāc auctoritatem complete in hoc quadrageſimali ſere poſt primam dominicā quadrageſime in fine ſecūde rōnis. Ex predictis igitur ſeptem argumentis cum alijs ſeptem precedentibus clariſſime pꝫ qualr̄ ineffabilr̄ vltra pñtē eſt alia futura ⁊ eterna felicitas. O igit̄ aīa incredula: o aīa heretica: o aīa ꝑfida: o īfidelis ⁊ inſenſata: o aīa ꝑtinax: o aīa a fide catholica ⁊ a tota militāte eccl'ia excōicata: o aīa ſiſmatica: o deniqꝫ aīa a deo ab angel' ⁊ a tota celeſti curia reꝓbata: nunqd de cetero viſis tot fortiſſimis argumentis poteris de eterna felicitate dubitare: Nūqd de cetero poteris credere aīam eſſe mortalē: ⁊ morīēte corpore aīam mori aſſerere: ⁊ eā ſiliꝫ volucribꝰ piſcibus ceteriſqꝫ aīantibꝰ brutis diffinire: Uhe tibi de cetero ſi credes. vhe tibi ſi deinceps huic opinioni adhereb̕is. vhe tibi o aīa dico ſi hoc vlterius falſa ⁊ temeraria ratione ꝑdicare ꝑſumas. Si ſic vlterius credes: magna ꝑfecto apparebit ſuꝑbia arrogātia atqꝫ elatio tua: cū ꝑcipue nō aſſentis cōi oīum fere hoīuꝫ opinioni. Nunqd tu ſola prudētior atqꝫ ſapiētior es oībus hoībꝰ mūdi: nequaq̄ꝫ. Immo qd̕ peiꝰ ē infelicior inſipiētior imprudētiorqꝫ eris oībꝰ hoībꝰ mundi q ſunt fuerunt ⁊ futuri ſunt: ſi i tuo errore peſſimo ꝑmaneas. Depone igit̄ q̄ſo o aīa errorēꝫ tuū: depone opinionem tuam: depone defectū falſitatis tue: ⁊ ſubeūte cōi fideliū ⁊ ſanctoꝝ patrū opinioni: firmiterqꝫ teneas indubitanter credas ⁊ nullatenꝰ dubites aliam eſſe vitam futuramqꝫ felicitatē vltra pñtem: quā tibi ſimul ⁊ mihi oībus qꝫ fidelibꝰ cōcedat oīpotens ⁊ clementiſſimus deus in pñti per grām: ⁊ in futuro ꝑ gl'iam qui felix ⁊ glorioſus viuit ⁊ regnat ꝑ īfinita ſecula ſeculoꝝ. Amen. Patet inſuꝑ ex predictis vndecima excellētia ipſius ſacratiſſime fidei. q̄ dicta fuit excellētia certificabilitatis. ſeu certificationis future vite. Amen.

¶ Feria quarta poſt reſurrectionem dñi de duodecima excellētia ſacratiſſime fidei ſeu de certitudine dānationis oīum infideliuꝫ.

Manifeſtauit ſe iteruꝫ Jeſus diſcipulis ſuis ad mare tyberiadis. Scribuntur hec verba Joan. xi. c. Et in euangelio occurrētis ferie. Poſtq̄ꝫ deuotiſſimi ciues fauente diuina gratia declarauī vt vidiſtis vndecim excellētias ſacratiſſime fidei: habeo pñti die ⁊ in ſequentibus ſingulariter declarare duodecimam ⁊ vltimā excellentiam de ipſa ſacratiſſima fide: que dicitur excellentia dānabilitatis. In qua precipue oſtendere habeo qūo certitudinaliter omnes inimici xp̄iane fidei vtputa iudei teucri ſarraceni atqꝫ heretici in eternum damnabuntur. hoc ideo dico ad remouendū diuerſos errores etiam a mentibus ipſorū fidelium. Nam ſunt pleriqꝫ erronei ⁊ a ſua cecitate decepti q occaſione diuerſarū legū atqꝫ ſectaꝝ: ſiue ex ꝓbis macometi aut aliorū errantiū quaſi firmiter credunt ⁊ opinantur vnūquēqꝫ ī ſua fide ſeu ſecta ⁊ lege poſſe ſaluari: dūmodo credat eam eſſe bonā ⁊ iuſtā. Mirant̄ enim tales ꝙ hi debeant dānari qui pro deo faciunt quicqd faciunt: arbitrantes in his ſe obſequiuꝫ preſtare deo. Mirantur quoqꝫ potiſſime de his q ꝓ deo ſiue ꝑpter deū ſupplicioꝝ genꝰ omne tam patienter q̄ꝫ gaudēter ſuſtinēt ꝙ dānari debeant: ſicut de multis hereticis patet: q ignē ⁊ alia tormēta magis pro defendenda ſua hereſi q̄ꝫ ꝑpter deum libentius ſuſtinuerūt ⁊ ſuſtinent tota die. Contra tales igitur ſic credentes ſeu dubitātes ⁊ opinātes erit hodiernus ſermo cum ſequentibꝰ: ſeu tota hec duodecima ⁊ vltima excellētia ipſius ſacratiſſime fidei. Cuius duodecime excellētie declaratio talis erit.

¶ De duodecima excellētia ⁊ vltima ſacratiſſime fidei: que dicitur excellentia damnabilitatis.

d Uodecima igit̄ ⁊ vltīa excellētia ſacratiſſime fidei in ordine declaranda dr̄ circunſtantia dānabilitatis. Cogit enim fides ſacratiſſima vnumquēqꝫ verū fidelem firmiter ⁊ indubitāter credere ꝙ oēs infideles extra vnicā veram ⁊ catholicā chriſtifidē exiſtētes veraciter in eternum dānant̄: ⁊ qui aliter crederet ſeu ēt dubitaret dato ꝙ ſub chriſti fide eēt ⁊ viueret ſimul cū ipſis tanquam infidelis dānaretur: ⁊ qꝛ ṽaciter omnes infideles dānentur: nec eis aliquid proſint eorum moralia opera ad ſaluteꝫ quintupliciter probo. Primo auctoritatibꝰ. Scd̕o rōnibꝰ Tertio incōuenientijs. Quarto ſimilitudine. Quinto exēplo. ¶ Primo probo auctoritatibꝰ ꝙ oēs q nō credūt in chriſtū nec tenent xp̄ianā fidē ſimul certitudinaliter damnabuntur. Nam

Deute.xviij.dr̄. Prophetam ſuſcitabo eis
glo.i.xp̄m de medio fratrū tuoꝝ ſil'em tui.
Qui aūt vba eius.ſ.fidei q̄ loquet̄ in nomi
ne meo audire noluerit:vltor ei⁹ exiſtā i eter
nū.hec ibi. Que verba aſſumens Petrus
Act.iiij.ait. Ois aia q̄ nō audierit pphām
illū.ſ.xp̄m exterminabit̄ de plebe dei.Et ſub
dit. Non eni eſt in aliquo alio ſalus:nec no
men eſt aliud ſub celo datū hominibus in
quo oporteat ſaluos fieri credētes.hec ibi.
Item Jo.3.dicit̄. Niſi qs renatus fuerit ex
aq̄.ſ.baptiſmi ꝛ ſpū ſancto nō pōt intrare
in regnū dei.Et infra ſubiūgit.Sic enim di
lerit mundum deus vt filiū ſuū vnigenituȝ
daret:vt ois qui credit in eū nō pereat ſed
habeat vitam eternā. Non enim miſit deus
filium ſuū in mundū vt iudicet mūdū:ſȝ vt
ſaluet̄ mūdus per ipm̄:qui credit in eū non
iudicat̄:q aūt nō credit iam iudicaturus eſt
q2 nō credit in noie vnigeniti filij dei.hoc ē
aūt iudiciū mundi:q2 lux venit in munduȝ
ꝛ dilexerūt hoies magis tenebras q̄ luceȝ.
Et Jo.ēt.3.dr̄.Qui credit hȝ vitaȝ eternā:q
aūt incredul⁹ eſt filio dei nō videbit vitam:
ſed ira dei manet ſup eū.h ibi. Et Jo.viij.
dr̄.Si non credideritis in me:q2 ego ſum.ſ.
filius dei:moriemini in pctō vr̄o. Et Jo.xv.
dr̄.Si nō veniſſem ꝛ eis locut⁹ fuiſſeȝ pctm̄
non haberent. Nunc aūt excuſationem nō
hn̄t de pctō ſuo. Et Mar.vltimo dicit̄.Qui
crediderit ꝛ baptizat⁹ fuerit ꝛc̄. Qui aūt n̄
crediderit ꝛ bap.ꝛc̄.Itē Aug.li.de fide ad
Pe.ait. Fides xp̄i eſt bonoꝝ oiuȝ fundamē
tū:humane ſalutis initiuȝ ſine q̄ nemo pōt
ad filioꝝ dei numeꝝ puenire:q2 ſine ipa nec
in hoc ſeculo quiſq̄ grām iuſtificatōis ꝯſe
quit̄:nec in futuro vitā poſſidebit eternaȝ.
Et ibidē ait. Neqȝ antiquoꝝ quantūcunqȝ
iuſtoꝝ quiſq̄ potuit vnq̄ pter xp̄i fidē ſalu
tem inuenire. Nemo eni liberat̄ a dānatiōe
q̄ fcā eſt ab Adā niſi p fidem xp̄i.quotquot
igit̄ extra xp̄i fidē ſupſunt tot ꝛ dānātur.h
ibi.Itē Iſa.lx.dicit̄. Gēs ꝛregnum qđ nō
crediderit ꝛ non ſeruierit tibi.ſ.xp̄o peribit.
Item Anaſta.in ſimbo.ſuo ait. Quicunqȝ
vult ſaluus eſſe ante oia op⁹ eſt vt te.ca.fi.
Quā ni.q.f.fir.q.cre.ſalu⁹ eſſe nō po.Item
Grego.nonnus extra de fide ca.i.§.vna.
ait. Una vo eſt fidelium vl'is eccleſia extra
quā null⁹ oio ſaluatur:in qua idē ipe ſacer
dos eſt ꝛ ſacrificiū. Iteȝ Augu.extra de he
reticis.c.firmiſſime.ait. Firmiſſime tene ꝛ
nullaten⁹ dubites oēm hereticū ꝛ paganū
vel ſiſmaticū cū diabolo ꝛ angelis ei⁹ eterni
ignis incendio cōcremandū:niſi ante finem
catholice vite fuerit icorporat⁹ ꝛ reintegra
tus eccl'ie. Omni igit̄ hōi q nō tenet eccl'ie
vnitatē neqȝ baptiſmus:neqȝ el'ynam q̄tū
libet copioſa:neqȝ mors p xp̄i noie ſuſcep
ta pficere poterit ad ſalutē.h ibi. Itē.xxiiij.
q.i.c.qcūqȝ.dr̄. Quicūqȝ ab vnitate fidei ꝛ
ſocietatis Petri apoſtoli quolibet ſemetip
ſos ſegregauerint:tales nec vinculis pecca
toꝝ abſolui nec ianuam regni celeſtis igre
di poterūt. Idē q̄qȝ Aug.de pe.di.vij.c.nul
lus.ait. Si qs ab omni pctō caueat ꝛ oēm
virtutē opet̄ nō pp deū ꝛ fidē xp̄i n̄ ſaluat̄.
Sil'is ſnīa ponit̄.i.q.i.c.cuȝ Paul⁹ dicat.
Itē Greg.xxiiij.q.i.c.q2 ex ſola.ait. Niſi qs
fidei xp̄iane ſoliditatē tenuerit diuinā pn̄tiā
nūq̄ agnoſcet:d q̄ ſoliditate dn̄s dic̄ Sup
hanc petrā edificabo eccl'iā meā.ſola qppe
eſt p quā ſacrificiū dn̄s libenter accipit:ſo
la que p errantib⁹ fiducial'r itercedit. Ex p
dictis auctoribus pȝ q̄l'r exn̄tes ex̄ xp̄ianam
fidē:ſeu ipſam nō tenētes:ſed in aliq̄ hereſi
ſe maculantes in eternū peribūt ꝛ cruciabū
tur. ¶ Scđo h idē pbo triplici rōne. Prio
rōne localitatis. Scđo rōne iproportionabi
litatis. Tertio rōne equalitatis. ¶ Primo
pbo rōne localitatis q oēs infideles dam
nant̄ dato q credant fidem ſuā eſſe bonā.
Fundamētū rōis ponit phus.2.de aia.iiij.
phyſi.ꝛ.iiij.de celo ꝛ mūdo.di. Loc⁹ cōtinet
ſimpl'r ꝛ ꝯſeruat locatū eo q i ppriis locis
nā maxime ſaluat̄.pȝ hec regula. Naȝ vide
mus q res ex̄ locū ſuū total'r deficit ꝛ mo
rit̄:qđ pȝ de piſcibus:q ſi exiſtūt in aq̄ que
eſt locus eoꝝ viuūt ꝛ ꝯſeruant̄.ſi aūt extra
hunt̄ ꝛ ponant̄ in terra que nō eſt eoꝝ loc⁹
neceſſario moriunt̄. Sil'r roſa q̄diu ē in ſpi
na recens ꝯſeruat̄. Si aūt a ſpina decerpit̄
ꝛ in manu ponit̄ qui nō eſt prīprius locus
ſtatim marceſcit:ꝛ h eſt cā quare leuia ten
dunt ſurſum ꝛ grauia deorſum.prout dicit̄
iiij.celi.ꝛ mundi.q2 vadūt ad ppa loca i q
bus ꝯſeruant̄ ꝛ tāto fortius mouent̄. Quo
preſuppoſito:certuȝ eſt q ſic eſt in ſpiritali
bus ſicut in corporalibus. Sed clarum eſt q
locus conſeruatiu⁹ animarum in paradiſo
Chriſtus eſt qui pro ipſis ſanguineȝ fudit ꝛ
mortu⁹ ē ppter qđ Jo.io.dic̄. Amen amen
dico vobis qui non intrat per hoſtiuȝ in ouile
ouium:ſed aſceudit aliunde ille fur ꝛ latro:qui
autem intrat per hoſtium paſtor eſt ouium: ꝛ
huic hoſtiarius aperit ꝛ oues vocem eius au
diunt ꝛ vocat eas nominatim:ꝛ infra ſubdit.
Amen amen dico vobis:q2 ego ſum hoſtium
ouium:per me ſi q̄s introierit ſaluabit̄:ꝛ igre
dietur ꝛ egredietur ꝛ paſcua inueniet. Cum igi
tur omnes infideles ꝛ heretici extra hunc locū
ſint eo q in ipſum Chryſtum non credunt:vel
falſo credunt.neceſſario concluditur:q oēs ſi
mul a paradiſo excludētur ꝛ eterna morte mo
rientur. ¶ Secundo hoc idem probo rōne im
proportionabilitatis. Fundamētū rōis ponit
Phs.2.de aia.di. Inter obiectū ꝛ potentiā re
quiritur pportio.patet hec regula. Cum enim
ſol ſit maxime ꝛ acute claritatis:ideo reqr̄itur
ad eum videndum potētiam viſiuam fortē:ꝛ
acutam:ppter qđ nicticorax ſeu notua cuȝ ha
beat debilem viſum nequaq̄ vt dicit Phs.2.
Metha.pōt eius radios intueri. Quo preſup
poſito certum eſt q obiectum potentie intelle
ctiue ꝛ volitiue eſt veritas ꝛ bonitas infinita.
Quod ſi ſic eſt ergo requiritur q he due poten
tie habeant aliquam infinitam virtutem: qua
poſſint apprehendere tale obiectum infinitum
Sed cum fides oiuȝ hereticoꝝ atqȝ infidelium
ſit ſimpl'r acquiſita ꝛ non a deo infuſa:ꝛ p cō
ſequens ſit ſimpl'r finite ꝛ terminate veritatis.
cōcluditur neceſſario q impoſſibile eſt q vnq̄
ſaluent̄.q ſi nō ſaluant̄ ergo in eternū dāna
buntur. ¶ Tertio hoc idem probo rōne equi
tatis. Fūdamētū rōnis ponit Dionyſius lib.de
diui.no.di. Qui de eo recte ſentiunt omnia ei
attribuunt.idest oēs perfectiones. ꝛ oia ab eo
remouent i. oēs imperfectiones. Quo cōceſ
ſo certū eſt q iuſtitia q̄ reddit vnicuiqȝ ſecūdū
opa ſua ē pfectio q̄dā:di. Greg.ii.q.2.c.cū de
uotiſſimā. Sūmum inquit in rebus bonū eſt
iuſtitiā colere:que ſolet vnicuiqȝ ſua iura ſer
uare. Qđ ſi ſic eſt:ergo neceſſe eſt q ſi deus dȝ
eſſe iuſtus q puniat incredulitatem infidelium
vel falſitatem. Sed cum eorum falſitas ſit du
rabilis poſt mortem in eternum:ergo oȝ q cru
cientur in eternum:propter qđ ppha dicit. Ju
ſtus dn̄s ꝛ iu.di.eq̄.vidit vultus eius. Et Ma
the.xxv.ſaluator dicet eis. Diſcedite a me ma
ledicti ꝛc̄. Et Aug.lib.de veritate credendi ait.
Si deus infideles ſaluaret in ſua infidelitate
morientes nec xp̄o crederem:nec eius euange
lio. Tertio hoc ideȝ probo.12.inconuenientijs
que ſequerentur ſi ipſe deus ſaluaret etiam in
fideles recte operantes ſm̄ eorum fidem.

¶ Primū dicitur inconueniēs excuſationis.
¶ Scđm dicitur inconueniens operationis.
¶ Tertium dicitur inconueniēs laudationis.
¶ Quartum dicitur inconue. premiationis.
¶ Quintum dicitur inconue. anihilationis.
¶ Sextum dicitur inconue.euacuationis.
¶ Septimum dicitur inconue . defectionis.
¶ Octauum dicitur inconue. conſiliationis.
¶ Decimum dicitur inconue . ordinationis.
¶ Undecimum dicitur incon.redemptionis:
¶ Duodecimum dicitur inconue.offenſionis.

¶ Primū incōueniens qđ ſequeretur ſi deus
ſaluaret aliquos infideles q̄uis ex ignorantia
peccent dicitur excuſationis.certum eſt eniȝ ſe
cundum Phi.3.Ethi.q ois malus ē ignorans
Et Aug.lib.de verbis dn̄i.ait. Nullū pctm̄ cō
mittit̄ q aliqua ignorantia non committatur.
Qđ ſi ſic eſt cū oēs peccantes errent ꝛ ignorēt
ꝛ tanto amplius:quanto plus peccant:ſequit̄
q a fil'i omnia peccata ꝛ ſcelera cordis operis:
ꝛ oris etiam ipſoꝝ xp̄ianorum ſpecifica. put
vis excuſabilia erunt apud deū: ꝛ qđ peius eſt
maiora ꝛ magis horribilia peccata magis ex
cuſabila forent:eo q maiores errores ꝛ tene
bras peccantibus ingerūt. Qđ profecto maxi
mum incōueniens apud deū cenſeret̄ ſi tanta:
ꝛ tam horribilia peccata vellet oio eſſe excuſa
bilia ꝛ impunita. Contra qđ inconueniens cla
mat Apl's.j.Corin.xiiij. Si quis ignorat igno
rabitur. ¶ Scđm inconueniens qđ ſeq̄retur
ſi deus non dānaret oēs infideles:dato q pec
cent ex ignorantia dicitur inconueniens ope
rationis.conceſſo enim q peccata tā fidelium
q̄ ifideliuȝ reſpectu ignorantie excuſabilia fo
rent apud deū:neceſſario ſequeretur ēt hoc in
conueniens : q vȝ oia mala eſſent operabilia
apud omnes:ꝛ peccata etiam horribilia:tā cor
dis:q̄ oris ꝛ operis licita eſſent: Ex quo nullus
errat nec in credendo nec in operando:cū cre
dendum ſit vnicuiqȝ qđ credit ꝛ operandū qđ
operatur.licitū igitur erit teucris ꝛ ſarracenis
ſm̄ eorum legem ꝛ fidem.12.habere vxores:ꝛ
iudeis ſm̄ eorum legem in vxuris ſe exercere:
qđ inconueniens cenſeretur maxima infamia
apud deum. Contra qđ inconueniens clamat
Apl's ad Ro.viij. Prudentia carnis mors eſt
ꝛ prudentia ſpūs vita:quoniam ſapientia car
nis inimica eſt deo.legi enim dei non eſt ſubie
cta:qui autem in carne ſunt deo placere non

poſſunt ergo fratres debitores ſumus non car
ni vt ſm carnem viuamus. Si enim ſm car-
nem vixeritis moriemini: ſi autem ſpū ſcō car
nis mortificaueritis viuetis. Et Eccle. xli. tali-
bus dicitur. Ue vobis viri impij qui operā
do iniquitatem dereliquiſtis legem domini: qꝛ
ſi nati fueritis in maledictione naſcemini: ⁊ ſi
mortui fueritis in maledictione erit pars ve-
ſtra. ¶ Tertium inconueniens qd ſequitur ſi
deus non damnaret omnes infideles qꝫuis ex
ignorantia peccent dicitur inconueniens lauda
tionis. Phs enim. i. Ethic. ait. Laudamur ſim
pliciter ſm virtutes: ſm autem malitias vitu-
peramur. Hoc dictum phi vtiqꝫ falſum erit ſi
deus excuſat male. ⁊ ratio eſt: quia malum: ⁊
peccatum ita laudabile erit ſicut virtus ⁊ bo-
num laude digna ſunt: ideo ſic erit laudabilis
ſuperbia ſecundum iſtum errorem: ſicut humi
litas: auaritia ſicut largitas: luxuria: ſicut caſti-
tas: infidelitas ſicut vera fides: ⁊ ſic de ſingu-
lis. Immo ſecundum iſtum errorem eque cole
retur deus vitijs ſicut virtutibus: ⁊ eque dei iu
dicio mores vitioſi ⁊ virtuoſi eſſent laudabiles
poſtqꝫ non refert quid vnuſquiſqꝫ agat vel q̄-
liter: ſed ſolummodo quid credat ſe agere: vel
intendat. Per hanc etiam viam eque colendi
erunt demones ⁊ idola ſicut deus ſi credantur
equaliter eſſe colenda: immo religioſe ⁊ lauda-
biliter negabitur deus ſi credatur eſſe negādus
⁊ ſic laudandus erit: qui h̄ impia perpetrabit:
atqꝫ honorandus ſicut propheta ait. Laudatur
peccator in deſiderijs ſuis ⁊ iniquus benedici-
tur. Contra quod inconueniens Philoſophus
iiij. Ethycorum ait. Honor ⁊ laus eſt ſimplici-
ter premium virtutis ⁊ attributū bonis. Pra-
uus autem exiſtens nō eſt dignus laude ⁊ ho-
nore. Hec ibi. ¶ Quartum inconueniens qd
ſequeretur ſi deus acceptaret opera infidelium
⁊ eos non damnaret dicitur premiationis ſeu
remunerationis. Si enim vitia ⁊ peccata: ita
laudabilia forent ſicut ⁊ virtutes: certum eſt ꝙ
eque remunerarentur a deo ⁊ equale meritum
reciperent: ſicut ⁊ virtutes: ⁊ quanto grauiora
eſſent tanto maius premium a deo reciperent.
Tale igitur premium merito reciperet: qui de-
monem ⁊ idola adoraret: ſicut qui verum de-
um coleret: ⁊ tantam gloriam in celo haberet
ſuperbia: auaritia: luxuria: ⁊ huiuſmodi. ſicut
humilitas: liberalitas: ⁊ caſtitas. Que omnia:
qꝫ ſint indecentia mens diſcreta aduertere pōt
Cōtra qd incōueniens Phs. x. Ethy. ait. Felici
tas eſt ſimpliciter premiuꝫ virtutis. Et. i. Ethy
co. ait. Felicitas huius vite extimat̄ ſolum .i. be
ne viuere ⁊ bene operari. ¶ Quintum incon
ueniens qd ſequeretur ſi deus acceptaret ope-
ra infidelium ⁊ eos non damnaret dicitur in-
conueniens annihilationis. Si enim deus ta-
les ſaluaret: certum eſt ꝙ virtus non eſſet vir-
tus: nec peccatum eſſet peccatum. qd ſic pꝫ. Nā
credenti de virtute ꝙ eſſet vitium: vitioſuꝫ eēt
agere virtutem: ⁊ econtra credenti de vitio: ⁊
peccato ꝙ eſſet virtus virtuoſum eſſet agere ſe
cūdū vitium ⁊ peccatū: ⁊ ſic vitiuꝫ ⁊ virtus ni
hil eſſent. Exempli gratia: iudei reputant virtu
tem concedere vſuras. Econtra chriſtiani: ſimi
liter ſarraceni reputant virtutem habere plu-
res vxores. econtra chriſtiani vitium reputāt:
⁊ ſic de ſingulis. propter qd neceſſario conclude
tur: ꝙ non erit virtus caſtitas: non humilitas:
non caſtitas: non charitas: non patientia: non
adoratio ſolius dei ⁊ huiuſmodi. Immo non
erit peccatum ſuperbia: non fornicatio ⁊ adul
terium: non vſura: non homicidium: ⁊ ſic de
alijs. Et ꝙ plus eſt erit virtus: ſuperbia: luxu-
ria: homicidium: ⁊ huiuſmodi. Que vtiqꝫ ſi ſic
eſſent maxima inconuenientia forent. Sed con
tra hoc inconueniens clamat Iſa. v. c. di. Ue
qui dicitis malum bonū: ⁊ bonū malum po-
nentes tenebras lucem: ⁊ lucem tenebras: po-
nentes amarū dulce: ⁊ dulce amarum. ¶ Se-
xtum inconueniens qd ſequeretur ſi deus acce
ptaret opera infidelium: ⁊ eos nō damnaret di
citur euacuationis ſeu ſuperfluitatis. Si enim
deus hos ſaluaret oporteret venire ad tantā de-
mentiam: vt pro lumine intellectus noſtri nul
la neceſſario data fuerit lex: ⁊ per conſequens
nullus erit obligatus ad opera diuine legis: qd
ſic patet. Cū enim leges ꝓhibeant peccata tāqꝫ
malū cōmendentqꝫ ⁊ precipiant virtutes tāqꝫ
bonum ſi verum eſt qd ꝓbatum eſt ꝙ. ſ. virtꝰ
poſſit eſſe pctm̄: ⁊ pctm̄ poſſit eſſe virtus: ergo
nulla differentia videtur eſſe inter vitium: ⁊
virtutem. ergo leges: que ponunt differentiam
maximam inter predicta: oēs erunt ſuperflue:
⁊ per ꝯn̄s a nullo obſeruande. Erit igit̄ ſuper
flua ⁊ euacuabit̄ omnis lex naturalis: que na-
turaliter abhorret peccatum: ⁊ naturaliter lau
dat virtutem. Erit ſuperflua ois lex prophāꝝ
omnis lex antiqui teſtamenti: omnis lex euan-
geliorum: omnis lex poſitiua ⁊ ciuilis: ⁊ ois
lex ſacrorum theologoꝝ atqꝫ ſanctoꝝ docto.
q̄ omnes leges vitium vituperant ⁊ virtutem
cōmendant: exquo vitia ſunt excuſabilia co
ram deo: ⁊ pro virtutibꝰ habent̄. Cōtra qd
inconueniens phs. 3. de aīa. dicit. Deus nihil
agit fruſtra. ⁊. 10. ethi. ait. Lex eſt neceſſaria
ad h̄ ꝙ hoīes bōi fiāt: qꝛ hꝫ coactiuā ꝑtātē
⁊ eſt ſermo ꝓcedens ex aliqua prudentia ⁊
intellectum dirigens ad bonum. hec ibi. Et
Urbanꝰ papa tertiꝰ. xix. q. 2. c. due ſunt ait.
Due ſunt leges neceſſarie: vna publica alia
priuata. Puplica lex ē que a p̄rībꝰ ſanctis
ſcriptis eſt ꝯfirmata vt lex canonū. Lex ꝟo
priuata eſt que inſtinctu ſancti ſpūs in cor-
de ſcribit̄. Sicut de quibuſdā dic̄ apoſtolꝰ
ꝙ hn̄t legē dei ſcripta in cordibꝰ ſuis. h̄ ibi.
¶ Septimū incōueniēs qd ſequeret̄ ſi deꝰ
nō dānaret infideles ꝓpter eoꝝ ignorātiaꝫ
dicitur defectionis. Si enim vitia ⁊ peccata
vt ſupra patet ſufficerent ad ſalutē omnes
virtutes tā morales qꝫ theologice defectuo
ſe eſſent: ⁊ ſic per ꝯn̄s non eſſent neceſſarie
ad ſalutem: ⁊ ratio eſt. Si enim vitia ⁊ pctā
ſine virtutibꝰ prout ſunt imprudentia iniu
ſtitia intemperantia infortitudo ſunt excuſa
bilia operabilia laudabilia atqꝫ ad ſaluteꝫ
remunerabilia ſunt: manifeſtū eſt ꝙ virtus
prudētie temperantie iuſtitie ⁊ fortitudinis
ceterarūqꝫ virtutū moralium: nequaqꝫ erit
neceſſaria ad beatitudinem conſequendaꝫ.
¶ Quinto hoc idē dico ꝺ virtutibꝰ theolo-
gicis. Nam fides non erit neceſſaria ad ſa-
lutem exquo idolatria ⁊ infidelitas pro fide
remunerantur apud deuꝫ. Similiter ⁊ ſpes
de bonis eternis atqꝫ diuinis nō erit neceſ
ſaria ad ſalutē: exq̊ ſpes mūdi carnis atqꝫ
diaboli hoīem beatificat. Similiter ⁊ chari
tas nō erit neceſſaria ad ſalutē: exquo qſqꝫ
pōt ſaluari per ꝯtrariū. vnde nō diligendo
deum ſpes mūdi carnis atqꝫ diaboli hoīeꝫ
beatificat: ⁊ ſic vt patet nulla virtus tāꝫ car
dinalis qꝫ theologica erit neceſſaria ad ſa-
lutē. Cōtra qd incōueniens Aug. in lib. de.
fide ad Pe. ait. Quicūqꝫ habuerit oēs vir
tutes ⁊ morales ⁊ diuās ⁊ deficiat in vna
vtiqꝫ reꝰ erit tā pena eterna qꝫ ꝑuatiōis di-
uine viſionis. ¶ Octauū incōueniēs quod
ſequeret̄ ſi deus acceptaret opa infideliuꝫ.
dicitur inconueniens conſiliationis. Certuꝫ
eſt enim ꝙ ſi ſic ſunt opabilia vitia ⁊ pctā
ſicut ſunt virtutes: nequaqꝫ alicui pſōe erit
ad ſalutem neceſſariū querere vel peter̄ cō
ſilium ab altero inter leprā ⁊ lepram: exquo
indifferenter vtrūqꝫ ꝑducit ad ſalutē: ⁊ ſic
nō erit neceſſariū in bene faciēdo nec i pctā
fugiēdo. cōſilium predicatoꝝ: conſilium con
feſſorum: cōſilium canoniſtaꝝ: conſiliū peri-
torum iuris ciuilis: conſilium theologoꝝ: cō
ſiliuꝫ ceteroꝝ rectoꝝ: nec inſuꝑ correctio pa
rentum ſeu alia ꝑ pſonaꝝ. Cōtra qd incon
ueniens phs. 3. ethi. ait. Cōſiliatores aſſumi
mus i magnis ⁊ arduis diſcredētes nobiſ
metipſis velut non ſufficientibꝰ dignoſcere
Et. vi. ethi. ait. Bonum ꝯſiliū querenduꝫ eſt
per qd finis bonus adipiſcit̄. Et Salomon
ait. Omnia cōſilio fac ⁊ poſt factum nō pe-
nitebis. ¶ Nonum incōueniēs qd ſequere
tur ſi deus acceptaret quelibet opera īfide-
lium ⁊ ſic illos ſaluaret: dicitur incōueniēs
cuſtoditionis. Si eniꝫ etiā peccata ſunt lau
dabilia ⁊ meritoria apud deuꝫ: nequaqꝫ eſt
neceſſe ꝙ deꝰ det in cuſtodiam angelos bo
nos hominibꝰ ⁊ iugiter in illis bonas inſpi
rationes imittat. Nec inſuꝑ inſpiratio dei
continua ⁊ imediata neceſſaria erit ad ſa-
lutē. Exquo ſine tali inſpiratiōe ⁊ cuſtodia
quiſqꝫ pōt ſaluari. Cōtra qd incōueniēs. 2.
corin. 3. apoſtolus clamat dicēs. Non ſumꝰ
ſufficiētes cogitare aliquid a nobis tāqꝫ ex
nobis ſed ſufficiētia noſtra ex deo. eſt. Et ꝺ
angeloruꝫ cuſtodia propheta dicit. Angelis
ſuis deus mandauit de te. ſ. per continuā ⁊
bonam inſpirationem: ¶ Decimum incon-
ueniens quod ſequeret̄. ſi deꝰ infideles ſal-
uaret. dicitur incōueniēs inordinatiōis ſeu
ſuſceptiōis ſacramentoꝝ. Si enim ſic ſaluā
tur non recipientes ſacramēta eccleſie. ſicut
qui illa recipiunt: manifeſtū eſt ꝙ oīa ſacrā
eccleſie ſicut ſunt baptiſmus cōfirmatio pe
nitētia matrimoniū: ordīes ſacri. vꝫ ordīes
minores ſubdiaconatus diaconatꝰ ⁊ ſacer-
dotiū euchariſtia atqꝫ extrema vnctio erūt
vana ⁊ inutilia: exquo ſi ſunt neceſſaria ad
ſalutem. Contra quod incōueniens clamat
Hugo lib. de ſacramentis. di. Sine fide ſa-
cramentorum non datur ſalus alicui nec ve
nia peccatorum. hec ibi. ¶ Undecimum in
conueniens quod ſequeretur ſi deus ſalua-
ret infideles dicitur redēptiōis. Si eni deꝰ
ſaluat infideles non tenentes fideꝫ Chriſti
certum eſt ꝙ totus curſus incarnatiōis xp̄i
peregrinationis atqꝫ mortis ⁊c. ſuperfluus
fuit ⁊ inutilis. Et ratio ē: qꝛ ſi pctā reputāt̄
virtutes ⁊ vt virtutes premiantur ⁊ ſolum

peccata ex iuſticia debeant puniri cum nul
luz iudicet̃ ſeu imputet̃ a deo eſt infidelibꝰ
reẽ peccatũ:ſequit̃ ꝙ paſſio xp̃i inutilis fuit
⁊ ſuperflua. Et ſic per cõſequens xp̃us fuit
ſtultus ⁊ inſipiens tantã penam ſuſtinẽdo.
ex quo ſine vlla quiſq; ſaluari poteſt. Cõtra
quod incõueniẽs clamat apoſtolus ad He-
breos.ix. Sine ſanguinis.ſ.xp̃i effuſiõe non
fit remiſſio peccatoꝝ. Et Greg. in prefactio
ne clamat. O mira circa nos tue pietatis
dignatio. O inextiabilis dilectio charitatis q
vt ſeruũ redimeres filiũ tradidiſti. ℭ Quode
cimũ poſtremo incõueniẽs qđ ſeq̃ret̃ ſi deꝰ
ex iuſticia nõ damnaret infideles: dicitur of
fenſionis. p̃ſuppoſito enim ꝙ infideles ſal-
uant̃ ⁊ peccata eoꝝ ſint excuſabilia apđ de
um cũ non puniant̃: neceſſario concludit̃ ꝙ
deus ẽ peccator. Et ratio eſt. Maz.lxxxvi.di.
ca. facientis. dicit̃. Facientis proculdubio cul
pam habet qui negligit corrigere quod põt
emẽdare. Et extra de iniur. ⁊ dam. dato. ca.
ſi culpa. Qui cauſaz dãni dat damnum de
diſſe vr̃. Quod ſi ſic eſt: cũ xp̃us immo tota
trinitas peccata tolleret ⁊ nõ puniat ꝑ con-
ſequẽs eſt cauſa peccati: ergo xp̃us ⁊ pater
⁊ filius ⁊ ſpũſſanctus vtiq; eẽnt peccatores
ꝙ ſi ſunt peccatores: ergo cũ infidelibꝰ eq̃li
ter dãnari debent. quia vt dicit̃ ſcđa.q.i.c.
Notum. Agentes ⁊ cõſentientes pari pena
puniant̃. Contra quod incõueniens clamat
Auguſti. lib. lxxxiij. queſtionũ. di. Deo aucto
re homo nunq̃ fit deterior. Et Plato i thi
meo dic̃. Deus liber eſt ab omni malo ⁊ ab
oĩbus animi paſſionibus. Et auctor libro đ
cauſis ait. Prima cauſa eſt pura ⁊ ſimplex
bonitas. Ex predictis igitur incõuenientijs
manifeſte patet: ꝙ quilibet exiſtẽs extra ca
tholicam fidẽ neceſſario damnat̃. ℭ Quar
to hoc idem probo ſimilitudine. Nam ſicut
tempe diluuij omnes qui fuerunt extra ar-
cham Noe. vt habet̃ Geneſ. ſeptio. Mor-
tui fuerunt. Econtra qui intus in archa noe
ſalui fuerunt: ſic nunc a ſimili nullꝰ ſaluat̃:
niſi dei eccleſie cõiungatur ⁊ incorporet̃. ſic
dic̃ Thomas i tertia parte ſumme. q. lxxiij.
arti. x. ℭ Quinto deniq; hoc idẽ probo vni
co exemplo. Legitur enim in legenda ſancti
Macharij: ꝙ pergens per deſertũ quoddã
caput inuenit quod cum adiuraſſet cuius
extitiſſet: clara voce reſpondit. ꝙ fuit caput
cuiuſdam ſacerdotis ydolorum. Interroga
tus an eſſet damnatus. reſpondit ꝙ ſic ⁊ ſi-
mul cum eo omnes infideles qui fidem xp̃i
non tenuerunt. Interrogatus an de chriſtia
nis damnarentur. reſpõdit ꝙ ſic: ⁊ precipue
omnes qui fidem chriſti habẽt ſed nõ opa.
Interrogatus quis maiorem penam habe
ret: an infideles an mali chriſtiani. reſpõdit
ꝙ mali chriſtiani erant in profundiori loco
inferni atq; penaꝝ cauſa eorum ingratitu-
dinis. Quibus dictis diſparuit: quod bene
confirmans Hieroni. in ſuo teſtamento ait.
Heu quot hodie ſacro renati baptiſmate
chriſtiani funguntur nomine: q̃bus foret me-
lius non fuiſſe. Centuplo enim maior eſt pe
na malorum chriſtianoꝝ: q̃ maloꝝ pagano
rum. hec ille. Ex predictis ergo auctoritati-
bus: rationibus incõuenientijs ſimilitudine
atq; exemplo patet: qualiter veraciter ſcđz fi
dem catholicaz omnes infideles extra chri-
ſti fidẽ exiſtentes neceſſario damnantur. Et
ſic per conſequens patet duodecima excellẽ
tia ipſiꝰ ſacratiſſime fidei: que dicta fuit ex
cellentia damnabilitatis. A qua eterna dã-
natione nos preſeruet ⁊ liberet ſaluator no
ſter Jeſus xp̃us: q in trinitate ꝑfecta viuit
⁊ regnat deꝰ ꝑ infinita ſecula ſeculoꝝ. Amẽ.

ℭ Feria quinta poſt reſurrectionẽ domini de
cauſalitate ſeu de nouẽ cauſis q̃bus iuſtiſſi
me a deo damnantur infideles.

Ec cum di

h rixiſſet cõuerſa eſt retror
ſum ⁊ vidit Jeſum ſtã-
tem ⁊ neſciebat q̃ Je-
ſus eſt. Scribuntur hec
verba Joan. xx. ca. ⁊ in
euangelio occurrẽtis ferie. poſt ſacrã euãge
lij litteralẽ ⁊ moralẽ expoſitionẽ amãtiſſimi
ciues: ex quo in p̃cedenti ſermone oſtenſum
eſt qualiter certitudinaliter oẽs infideles ex
tra catholicã fidem exiſtentes damnãtur: q̃
tamen aliqui forte poſſent de hoc dubitare:
⁊ plurimum mirari dicentes cur deꝰ tot aĩas
infideliũ damnat: cũ ſi ſciuiſſent ꝙ fides chri
ſti ſola vera fuiſſet vtiq; eã ſuſcepiſſẽt: ideo re
ni ꝓpter hoc vltra excellentias predictas. ix.
ſacratiſſime fidei: cauſa ſatiſfactionis aliã ex
cellentiã ſuꝑaddere: que dicet̃ excellẽtia cau
ſalitatis. In qua excellẽtia ponã nouem cau

ſas quibus clare oſtendet̃ quomodo tales
oẽs iuſtiſſime ab ipſo deo dãnãtur de qui-
bus nouẽ cauſis tres ſmones faciemꝰ: tres
cãs ad quẽlibz ſermonem applicãdo. quoꝝ
ℭ Pria di cã Incircũſpectionis.
ℭ Secũda di cauſa inquiſitionis.
ℭ Tertia cã dicitur Supplicationis.
Prima pars huiꝰ ſermonis q̃ ẽ de prima
cauſa damnationis omnium infidelium.

p Rima ergo cauſa oſtenſiua quali
ter deꝰ iuſtiſſime dãnat oẽs infi-
deles d cã Incircũſpectiõis. Lz
enim infideles habeant ignorantia de vera
chriſti fide: tamẽ ignorantia eoꝝ nequaq̃
eos excuſat apud deum ꝙ merito damnari
non debeant: ⁊ hoc ideo q̃ eorum ignoran
tia ẽ ſpõtanea ⁊ volũtaria. ꝙ aũt tal' eoꝝ
ignorantia ſit inexcuſabilis: ⁊ per cõſequẽs
damnabilis quadrupliciter probo. Primo
auctoritate. Secũdo diſtinctione. Tertio ra
tione. Quarto ſimilitudine. ℭ Primo ꝓbo
auctoritate phi. 3. Ethico. Ignorãtia que ẽ
in electione non eſt cauſa inuoluntarij ſed
malitia: vnde ⁊ penã meret̃. Item extra de
iniur. ⁊ dã. da. ca. ſi culpa. dicitur. Nec igno
rantia te excuſat ſi ſcire debuiſti. ℭ Secun-
do hoc idem probo vnica diſtinctione Ale-
xan. de ales in tertia parte ſumme in tracta
tu de legibus dicentis. Cum querit̃. Utrum
infideles excuſentur a damnatione ꝓpter
ignorantiam vere fidei. Reſpondeo ꝙ non.
Cum enim duplex ſit ignorantia q̃tum ad
p̃ſens ſpectat. vz inuincibilis ⁊ cauſalis: aut
ignorantia eoꝝ eſt inuincibilis. q̃. ſ. nullo
modo via ⁊ ratione potuerũt ꝑuenire ad co
gnitionẽ vere fidei: ⁊ tũc dico ꝙ excuſabiles
cẽnt: ⁊ ſi deus ex hoc dãnaret eos vtiq̃ in-
iuſte eos damnaret quod nequaq̃ deꝰ vnq̃
facit. Aut ignorantia eoꝝ eſt cauſalis ſicut
quidem eſt. i. quia in ſe cauſam habet: ꝓut
eſt quando diligenter non querit eum intel
lectu ⁊ voluntate quod queri debet: ⁊ tunc
talis ignorantia penam iuſtiſſime promeret̃.
Sicut Philoſophus ait tertio Ethicorum.
Ignorantes inquit puniuntur ſi in eis cau-
ſa videatur ignorantie: puta ebrius dupli-
ces promeretur increpationes. Principium
enim ebrietatis in ipſo eſt ſimiliter ⁊ in ali-
is cum per negligentiam ſcienter ignorant
quecunq; ignorare non debuerunt. Hec
Alexander. ℭ Tertio etiam probo ratiõe ſi
nalitatis: ꝙ deus iuſte damnat infideles: da
to ꝙ habeant vere fidei ignorantiã. Funda
mentũ rationis ponit Cõmentator ſuꝑ ſecũ
do. Phiſicoꝝ. di. Omnia agẽtia rõnabilia
nõ incedunt in ſuis opationibus: niſi ꝓpter
finẽ boni. patet h regula. Qui eniz fabricat
domũ: fabricat ꝑꝑ finem aut mundani ho-
noris aut corꝑalis cõſeruationis. Similr̃ q
poſſeſſionẽ laborat ideo laborat vt ex ea fru
ctũ eliciat. Quo p̃ſuppoſito certũ eſt ꝙ deꝰ
dedit cuilibz infideli animã intellectiuã. Nõ
enim anima rõnalis ⁊ intellectiua cauſat̃ a
ſemine viri ⁊ mulieris: quẽadmoduz cetere
brutoꝝ anime: ſed ab ipſo deo in corpꝰ iã di
ſpoſitũ cũ ſit de nihilo creata infunditur in
momento: dicẽte philoſopho tertio de aĩa: ⁊
xvij. de animalibꝰ. Intellectus inq̃t venit in
nobis ab extrinſeco ⁊ nõ habet aliquod or-
ganum in corpore cũ ſit ſeꝑatus ab omni or
gano. Tunc vltra quero quare deꝰ dedit eiſ-
dem infidelibꝰ intellectũ: ⁊ certũ eſt ꝙ dedit
eis intellectũ ſcđm Ricar. in quolibeto ꝑꝑ tri
plicẽ finẽ. Primo ꝓpter finem auerſionis.
Secũdo ꝑꝑ finẽ conuerſiõis. Tertio ꝑꝑ fi
nẽ adheſionis. Sicut ẽt ex gratia quilibet
intellectus obligatur ad tria cũ in miſſa ele
uatur ſacratiſſimũ ſacramentum. Primo
obligatur auertere oculos a qualibet vani-
tate. Secũdo tenet̃ conuertere oculos ad
ipſaz hoſtiã cõſecratã. Tertio tenet̃ tota mẽ
te totoq; conatu xp̃o per deuotionẽ ⁊ amo-
rẽ in iſto ſacramẽto. Primo ergo dico in ꝓ-
poſito ꝙ deꝰ dedit cuilibet intellectũ ꝑꝑ finẽ
auerſionis. vz a falſitate. Nã primꝰ actꝰ ipſiꝰ
intellectꝰ ẽ ſe auertere quãtũ põt ab oi falſi
tate ⁊ nolle credere aliquid quod ſit falſuz.
Et ratio eſt: quia talis falſitas eſt quoddam
malum ipſius intellectꝰ dicente pho. vi. Ethi
corum. Uerum eſt bonum intellectus ſicut
virtus. Falſum vero eſt malum intellectꝰ ſi-
cut vitium hec ille. Propter quod ſicut per
ſimilitudinẽ ipſam libera voluntas tenetur
ſemꝑ ab omni male volito ſe auertere ⁊ nec
ꝑ conſenſum ad illud ſe conuertere: ita ipe
intellectꝰ ſeu humana rõ ſemꝑ tenet̃ ab om
ni falſitate ſe auertere ⁊ nullo modo ei aſſen
tire. Qđ vtiq; ex proprio lumine ei poſſibi-
le ẽ vel etiã alieno. Ex proprio quidẽ. ſ. pro-
prie inueſtigatiõis. Ex alieno autẽ ſicut ẽ di
uine reuelationis vel humane eruditionis.
Quod ſic ſic ẽ ꝙ quilibet intellectꝰ tenet̃ ſe

auertere ab omni falſitate: clarum ē ꝙ ſicut
humana voluntas damnabiliter in male vo
litum cōſentit: ſic etiā intellect⁹ humanus
in male creditū aſſentit. Quapropter tenet̄
vel ipſe ſe corrigere vel correctionē per aliquā
viarū quas diximus procurare: ex quo breue
patet ꝙ nunquā licet in talib⁹ errare nec etiā
talia ignorare. Et ſic ēt ꝑ cōſequens patet
primus finis propter quē deus cuilibet ho-
mini intellectū dedit. ¶ Secūdo inſuꝑ de-
dit deus cuilibet intellectū propter finē cō-
uerſionis. ſ. ad veritatē. Nā ſecūdus actus
ipſius intellect⁹ eſt ſe conuertere quantum
pōt ad oēm vitatē: ſeu ſe cōuertere ad credē-
dū oē qd verū ē. Et rō ē q: talis vitas eſt
quedā bonitas ꝛ perfectio ipſius intellect⁹.
put dicitur. vi. Ethicoꝝ. Unde ſicut volun-
tas ſiue effect⁹ tenet̄ velle propter oē quod
bonū eſt: ſic ꝛ intellect⁹ ꝑ ſimilitudinē tenet̄
credere: immo ſe cōuertere ad oē verū quod
credēdū eſt ꝛ cognoſcendū. Igitur ſi error
ē in vitate credenda ꝛ ignorātia neminem
a pditione excuſabit dicēte Job in proſa ta
liū. xix. ca. Si ignoraui. ſ. vitatē mecum erit
ignorantia mea. ſ. in iuſtam perditionē. Ex
quibus ēt patet ſecundus finis propter quē
deus cuilibet intellectū dedit. ¶ Tertio de
niqꝫ deus cuilibet intellectū dedit ꝑꝑ finē
adheſionis. Cū. n. duplex ſit verū ſm Ric. in
quolibeto. ſ. creatū ꝛ increatū. Creatū put
ſunt omnia viſibilia. Increatū put ipſe de⁹
ſeu prout ſunt bona inuiſibilia tenet̄ quili-
bet intellect⁹ magis adherere ēt per affectū
ꝛ amorē cōcomitanter ad bonū ꝛ verū in-
creatū quā ad bonum creatū. Ad qd indu-
cens ipſa vitas chriſtus Mat. vi. pcepit di.
Nolite theſaurizare vobis theſauros in ter
ra. ſ. per intellectū ꝛ amorē ꝛc̄. Quod bene
obſeruabat propheta cum dicebat. Mihi
aūt adherere deo bonum ē ꝛ ponere in do-
mino deo ſpem meā. propter qd apl's pme
Thi. vi. dicebat. Diuitib⁹ hui⁹ ſeculi preci-
pe ſuperbe non ſapere nec ſperare in incer
to diuitiarū ſuarū ſed in deo viuo. Ex qui-
bus etiam patet tertius finis propter quem
deus cuilibet tam fideli quā infideli intellectū
dedit. Que ſimul tria cōcludēs Auguſti. pro
ut recitat magiſter in ſcd̄o di. i. ait. Creauit
deus creaturā rationalem ꝛc̄. Quib⁹ omni-
bus premiſſis cum omnes infideles tā pre-
teriti quā preſentes oppoſitum faciant: quia
ſcilicet nolunt ponere induſtriā intellect⁹
ſui in cognitione vē ꝛ xpiane fidei: nec eidē
adherere: nec inſuper a falſitate ſua ſe euer
tere: ideo propter hoc merito apud deū ꝛ
totā celeſtē curiā inexcuſabiles ſunt atqꝫ dā
nabiles: precipue cū dicat phs. i. Politic.
Debem⁹ inquit vti rebus ad id: ppter qd
date ſunt a ſapientiſſimo datore. ¶ Quar
to hoc idem probo ſimilitudine. Naꝫ poſito
ꝙ quis vellet corporaliter ambulare ad ali
quē locū ꝛ preuidere nollet pericula ipſius
vie. vꝫ precipitia offendicula: inſidias: cru-
deles feras ꝛ alia huiuſmodi: ſed magis in
conſiderate clauſis oculis aut auerſis a re
cta via incedere vellet: nōne quicqd mali offē
ſionis pcipitij ꝛ caſus illis eueniret: ſibi ipſi
ꝛ nō alteri iuſtiſſime imputari poſſet. Certū
ē ꝙ ſic. Poterat. n. ſi voluiſſet ꝑ induſtriam
itellect⁹ oia hmōi picula declinare. ergo a ſi
mili q ꝑ ſemetipſum ſpōte ſe cōuertit ad fal
ſitatē: ꝛ ſe auertit a vitate ſibi ipſi merito im
putari debet. ppter qd ꝛ talis oino inexcu-
ſabilis ē. Sed manifeſtū ē ꝙ oēs infideles
ſic faciunt. ergo ſunt inexcuſabiles: ꝛ per cō
ſequens a deo iuſte damnantur: ꝙ ſiquis
diceret ꝙ ē res difficilis infidelibus ad con
uertēdū intellectū ſuū ad talē vitatē. Re-
ſpōdeo hoc eē falſum. Et ratio ē: nā vt dic̄
phs. ij. de aia. Unaqueqꝫ potētia facilior ē
ad propriū actū quā ad alienū ſicut exempli
gratia. Oculus facilius videt quā audiat. au
ris vō facilius audit quā videat: ꝛ lapis faci
cilius deſcendit quā aſcendat. Quod ſi ſic eſt
cū potentia intellectiua infideliū ſit creata
ad vitatem ꝛ nō ad falſitatē: propter hoc q:
cōtrariū faciunt: ideo merito ſunt inexcuſa-
biles ꝛ dānabiles. Ex predictis igitur aucto
ritate: diſtinctione: ratione atqꝫ ſimilitudine
patet: prima cauſa oſtenſiua iuſtiſſime dāna
tionis omniū infidelium.

¶ Secunda cā oſtēſiua certitudinē dāna-
tiōis infideliū: q̄ ē cā Inquiſitionis.

s Ecūda inſuꝑ cā oſtēſiua q̄liter de
us iuſtiſſime dānat oēs infideles
nec ſunt excuſabiles ꝑꝑ ignoran-
tiam dicitur cā inqſitiōis. Ideo. n. iuſte dā-
nāt̄: quia vitatē fidei cum poſſent ab alijs
inquirere noluerūt. Si autem aliquis vellet
eos excuſare dicēs. Cum vitas vē fidei ſit
quid arduū ꝛ difficile ad intelligendū ꝛ co
gnoſcēdum: quomodo poſſibile eſt ꝙ intel-
lectus humanus ſeu infidelium per ſeipſum
deueniat in veram cognitionem talis fidei ni
ſi forte alius eum doceat. Sic enim dicit apo
ſtolus ad Romanos decimo. Quomodo cre
dent ei quem non audierunt? Quomodo au
tem audient ſine predicante? Ad hoc reſpon-
deo ꝙ ꝛ ſi aliquando intellectus per ſeipſum.
Et cum omni induſtria nō poſſit percipere ve
ritatem: poteſt tamen percipere per auditum
aliorum ſi ad eos recurrat vt inſtruatur. Sic
enim dicit philoſophus libro de ſenſu ꝛ ſen-
ſato. Audire inquit plurimum partem cōferre
ad prudentiam. ſermo enim audibilis cauſa eſt
diſcipline nō ſecundum ſe ſed ſecundum acci-
dēs: quia nomina ſunt ſignificatiua veritatis
rerum quam intellectus bene percipit per au
ditum. hec ibi. Et primo Methaphiſice dicit.
Auditum non habentia indiſciplinabilia ſūt
ſicut habentia auditum diſciplinabilia. Si er-
go vt patet veritas fidei poteſt haberi per au
ditum aliorꝫ ꝛ doctrinā: ergo tenetur quiſqꝫ
infidelis querere quantum poteſt informari
de veritate vere fidei ab his qui eiuſdeꝫ fidei
veram noticiam habent. Quia igitur omnes
infideles contrarium faciunt eo ꝙ Judei ſpō
te recuſent audire verbum chriſti. Turchi ve-
ro ꝛ ſarraceni non tantum recuſant audire: ſꝫ
inſuper vt precipit lex eorum maledicta ſta-
tim occidunt volentes eos inſtruere de veri-
tate fidei. Idcirco omnes ſunt inexcuſabiles:
ꝛ iuſtiſſime a deo damnantur. ꝙ auteꝫ ſint om
nino inexcuſabiles quia ſcilicet querere nolūt
qui eos de veritate informent tripliciter pro
bo. ¶ Primo auctoritatibus. ¶ Secūdo ra-
tione. ¶ Tertio ſimilitudine. ¶ Primo au-
ctoritatibus. Nam. xxxvij. di. ca. Ideo phibet̄
dr̄. Elaborandum eſt ſacerdotibus xpianis vt
ignorantiā a ſe quaſi quandam peſtem abiciāt:
q: vt ait apl's. Qui ignorat ignorabit̄: qd de
eo intelligendū eſt qui noluit intelligere vt be
ne ageret. vn̄ Auguſtinus in li. qōnum. Non
ois ignorans in minimis eſt a pena. Ille eniꝫ
ignorās poteſt excuſari a pena per qd addiſce
ret nō inuenit. Illis autem ho: ignoſci nō po
terit qui habentes a quo diſcerent operā non
dederūt. hec ibi. Item Ber. in ſuis ſententijs.
ait. Tria ſunt genera hominū profecto impro
banda ꝛ deteſtanda. vnum eſt opinantiū. i. eo
rum qui ſe arbitrant̄ ſcire qd neſciunt. Alterū
eſt eorū qui ſentiunt ſe neſcire ſed non ita que
rūt vt poſſint inuenire. Tertiū vero eorꝫ eſt
qui nec ſcire ſe exiſtimant: nec querere volunt.
hec ibi. Et idē Ber. li. de. ii. gradibus humilita
tis ait. Fruſtra de infirmitate blādiuntur ꝛ ſe
de ignorantia excuſent qui vt liberius peccent
libenter veritatē ignorant: ꝛ eā addiſcere recu
ſant. Et idem Ber. in quadā epiſtola ait. Mul
ta neſciuntur aut ſciendi deſidia aut verecun-
dia: qui aūt habet huiuſmodi ignorantiā apud
deum excuſationem non habent. Et Greg. in
mora. dicit. Neſcire ignorantia eſt: ſcire potuiſ
ſe ꝛ noluiſſe ſuperbia eſt. Augu. inſuper lib. de
doctrina xpiana. ait. Tripliciter quiſqꝫ humi
lis circa veritatem eſſe debet. primo quantum
ad hoc vt nullam doctrinā cōtemnat. Secūdo
vt a nullo doceri erubeſcat. Tertio vt hō nō
erubeſcat cōfiteri ſe neſcire qd neſciat ne duꝫ
ſcire mentitur: nunquā ſcire mereatur. Adde ꝛ
quartum: quia poſtula ea que ignoras ſemper
tibi a ſciēte impartiri. hec ille. Denique ad Ro.
x. apoſtolus ait. Non oēs obediunt euāgelio
Eſa. enim dicit. Domine quis credidit auditui
noſtro ergo fides ex auditu: auditus autem ꝑ
verbum xpi. Sed dico nunquid nō audierūt?
ꝛ quidem In omnem ter. exi. ſ. e. Et in fi. or.
ter. ver. eorū. ¶ Secūdo etiā pbo vnica rōne:
vꝫ amicabiliatis ꝙ nullus infidelis eſt excuſa
bilis: ſi nō querit totis viribus informari de
vera fide. Fundamentum rationis ponit phs
ix. Ethi. di. Amicabilia que ſunt ad alterum:
veniunt prius ex amicabilibus que ſunt ad
ſeipſum: patet hec regula. Nam licet aliquis
diligat vitam ſui amici: magis tamen diligit
ſuam: pro eo ꝙ ſi daretur caſus citius fineret
amicum mori quā ſeipſum. Quo preſuppoſito
peto an ſi quis videret amicum ſuū errantem
in iſta viſibili via ꝛ multo magis in via mo-
rum ꝛ virtutum oſtenderet ei vtramqꝫ viam
ſalutiferam: vel reuocaret euꝫ ab vtroqꝫ erro
re. Et certum eſt ꝙ ſic aliter non diligeret ami
cum ſuum ſicut ſeipſum: immo peccaret gra-
uiter: cum dicatur. lxxxvj. diſtin. capi. Facien
tis. Facientis proculdubio culpam habet qui
quod poteſt corrigere negligit emendare. Nec
caret ſcrupulo conceſſionis occulte: qui mani
feſto facinori deſinit obuiare hec ibi. Quod
ſi ſic eſt: ꝙ quiſqꝫ ex naturali amicitia quere-
ret ꝛ querere tenetur ſalutem corporis ꝛ ani
me amici ſui: a fortiori tenetur magis pro-
priam ſalutem querere quam omnium ſi-
mul amicorum ꝛ proximorum. Si igitur
infideles nec querunt efficaciter informari

de veritate vere fidei:ꝑ quam ſaluari poſſent ſunt vtiq; inexcuſabiles tam coram deo q̃ʒ coram hominibus huius mundi. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo ſimilitudine nã ponat ꝙ quis velit ire ad aliquẽ locum ⁊ ignoret viam que ducit ad illum ſi preſto adſit qui ei viam oſtendat ⁊ ducatum itineris prebeat neutrumq; iſtorum habere velit.i.nec vie oſtenſorem nec itineris ducem:nõne ſi talis errat ei merito imputandum eſt ⁊ inexcuſabilis eſſe debet? Clarum eſt ꝙ ſic:ergo a ſimili cum infideles preteriti ⁊ pñſentes hoc fecerint ⁊ faciãt inexcuſabiles ſunt: pro eo ꝙ cum habuerint ⁊ habeãt fideles chriſtianos oſtenſores vere fidei eos omnino recuſant:nec eos audire volunt. Sic enim faciũt theucri ⁊ ſarraceni :qui ex iuſſione falſiſſimi machometi nolunt audire a chriſtianis doctrinam vere fidei:quam ſi audire vellent lumen vere fidei ſufficienter agnoſcerent. Tales ergo quam excuſationem habere poſſunt? ꝑfecto nullã. horũ exemplo caueant etiaʒ chriſtiani q̇ inſenſate ⁊ abſq; vite ſue ꝯſideratione viuũt qui nec predicationes frequentant nec fidelia ꝯſilia querunt. Nam qui nec ꝓprio ſenſu vbi eis ſuppetit:nec alieno vbi eis paratum eſt cõſulere pericula ſpiritualia declinare nõ curant merito eis propter ſuam negligentiã ſunt imputanda. Et ex hoc nec ipſi dignam excuſationeʒ habere poterũt. De talibus namq; ꝓpheta ait. Errauerunt in ſolitudine in aquoſo : ⁊ viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt. Ex predictis igitur auctoritatibus rõne atq; ſimilitudine patet ſecunda cauſa oſtenſiua iuſtiſſime damnationis oium infidelium: que dicit̃ cauſa inquiſitionis.

¶ Tertia cauſa oſtenſiua dãnationem infidelium:que dicitur cauſa ſupplicationis.

Tertia deniq; cauſa oſtẽſiua qualiter deus iuſtiſſime damnat omnes infideles:nec ſũt excuſabiles ꝓpter ignorantiam dicitur cauſa ſupplicationis: qr enim forte vltra predictas cauſas poſſet aliquis adhuc ſe excuſare di. Ego quererem ⁊ audire vellem ab alijs libentiſſime que ſit vera fides ſed cum ego ſim remotiſſimus ab ipſis chriſtianis ita ꝙ nunq̃ʒ nec eos nec eorum fidem audiui nominare hoc mihi impoſſibile fuit ſcire. Et ſi aliqñ audiui de fide chriſti nequaq̃ʒ habeo poſſibilitatem veniendi in terris chriſtianorũ in quibus reciperem informationem vere fidei cũ habeã contra hoc multa impedimẽta ⁊ obſtacula. Ex hoc videt̃ ꝙ ſi deus talem damnaret eum iniuſte dãnaret preſertim cum dicatur extra de reg.iur.lib.vj. ꝙ ad impoſſibile nemo põt obligari. Huic excuſationi reſpondeo ꝙ talis impoſſibilitas allegata ſeu excuſatio facta nullius eſt valoris. Et ratio eſt quia nullus eſt adultus infidelis etiam ſi ſit a chriſtianis remotiſſimus niſi forte ſit mente alienatus cuius intellectus non ſit capax dei : vʒ ꝙ deus ſit: dicente Boetio proſa.10.tertij lib. Deum inquit eſſe omnium rerum principem cõmunis humanorum conceptio probat animorum. hec ibi. Quo deo per motum orbiũ ⁊ pulchritudinem creaturarum ſeu per diſcretum mundi regimen cognito.clarũ eſt ꝙ ſtati tenetur ipſum venerari ⁊ adorare veluti creatorem ſuum. dicente pħo.i.topico. Non oportet eſſe problema nec oẽm poſitionem conſiderare an ſit deus ⁊ debeat venerari. Naʒ qui dubitant vtrum deum oporteat venerari ⁊ parentes honorare vel non pena indigent:ſicut qui dubitat vtrum nix ſit alba vel non indiget ſenſu. hec ille. In qua ſupplicatione tenetur quilibet ignorãs petere ab ipſo deo : vt illuſtret cor eius ad cognoſcendum veritatem vere ⁊ ſalutifere fidei ⁊ non fabricare ſibi nouã fidem ſecundum fantaſiam ſuam ⁊ propriuʒ caput. Et ꝙ cognito deo teneatur quilibet infidelis de neceſſitate poſtulare ab ipſo que ſit vera fides : aliter inexcuſabilis erit quadrupliciter probo. Primo auctoritate. Secundo ratione. Tertio ſimilitudine. Quarto exẽplo ¶ Primo auctoritate apoſtoli.i. cor.10.c. dicentis. In carne enim ambulantes non ſecundum carnem militamus. Naʒ arma militie noſtre non ſunt carnalia ſed potentia deo ad deſtructionem munitionum conſilia deſtruẽtes ⁊ omnem altitudinem extollentem ſe aduerſus ſciam dei in captiuitatem redigentes oẽʒ intellectum noſtrum in obſequiũ chriſti. vbi glo. ait. Qui lumen vere fidei ignorat poſcat ab auctore veritatis ⁊ impetrabit. ¶ Scḋo hꝫ idem probo duplici ratione. Primo rõne mẽſurationis. Scḋo ratione argumentationis. ¶ Primo rõne menſurationis. Fundamentum rationis ponit Cõmentator libro de ſubſtantia orbis. di. Inter menſuram ⁊ menſuratum cadit ſimpliciter adequatio. patʒ hec regula. Si enim vas aliquod debet eſſe ſuſceptiuum totius aque maris :neceſſe eſt ꝙ habeat tantam capacitatem ⁊ latitudinem quanta eſt magnitudo ⁊ pfũditas aque maris:ꝙ ſi eiꝰ capacitas minor ẽ :nequaq̃ʒ maris profunditatẽ in ſe ſuſcipiet. Quo preſuppoſito certum eſt ꝙ fides nõ ẽ ꝟtus naturalis: imo ẽ ſupnaturalis ⁊ quoddã donũ a deo ſupernaturaliter infuſum. dicente Augu.li.retractationũ. Fides xp̄i nõ ẽ virtꝰ acquiſita: ſed ẽ donũ dei infuſum. Et apl's ad Ephe.3. ait. Grã ſaluati eſtis ꝑ fidẽ:⁊ hoc nõ ex vobis. Dei.n. donũ ẽ:qḋ pʒ ꝑ rõnẽ. Si.n. fides eẽt naturalis vtiq; eẽt eadẽ apud oẽs:nec eſſet tanta diſſenſio de ipſa fide cũ tot diuerſis ſectis quanta eſt. Quod ſi ſic ẽ ꝙ fides eſt ſupernaturalis. clarũ ẽ ꝙ ẽ impoſſibile aliquẽ intellectũ naturalẽ poſſe ſimpliciter per ſeipſum ꝑcipere fidem ſupernaturalẽ:g ex hoc tenet̃ neceſſario quiſq; eã a deo humiliter petere qui eam libentius preſtabit. ¶ Tertio hoc idẽ probo rõne argumentationis. Regula eſt pħi ſecũdo Thopicorum. Si de quo minꝰ ⁊ de quo magis. Quo conceſſo Boe. proſa.ix.li.3. ait. Sicuti in Thimeo Plato ait. In paruis minimiſq; rebꝰ diuinũ preſidium ſemper debet implorari: Quod ſi ſic eſt a fortiori tenetur quiſq; inuocare diuinũ pſidiũ:vt ei infũdat lumẽ ꝟe fidei: ſine quo nullus ſaluari põt: qḋ vtiq; ẽ quid maximũ. propter quod Boe. vbi ſupra ſequens ait. Quid nunc faciendũ cenſes vt illius ſummi boni ſeculũ reꝑire mereamur inuocandum eſt rerum omnium patrẽ: quo pretermiſſo nullum rite fundatur exordiuʒ. ¶ Tertio inſuper hoc idẽ probo ſilitudie. videmꝰ.n.ꝑ expientiã ꝙ ſol material' a nullo videri põt niſi ex influentia ſui proprij luminis vel ſplendoris. Quod ſi ſic ẽ:ergo a ſimili ſol vere iuſticie ⁊ intelligentie: vʒ deus a nullo videri põt intellectu.ſ. per verã cognitionẽ niſi ipſemet infundat lucẽ vere fidei ꝑ gratiã ſuã in cordibꝰ humanis. Quod vt faciat a quolibet infideli deprecãdus ẽ. ¶ Quarto hoc idem probo exemplo. Nam Mar.ix. legitur:ꝙ quidam pater demoniaci infidelis rogabat dominũ vt ei fidem daret di. Domine adiuua incredulitatẽ meã:⁊ meruit exaudiri. Simile exẽplũ legitur Act.x. De cornelio infideli qui cum iugiter deprecaret̃ deũ vt eũ illuminaret de meliori fide:apparuit ei angelus a deo miſſus dicẽs ad eũ. O Corneli orationes tue ⁊ elemoſyne tue aſcẽderũt in cõſpectu dei:⁊ ſic baptizatus a beato Petro ſaluatus ẽ. Ex pmiſſis auctoritatibus rõnibꝰ ſimilitudie ⁊ exẽplis patet:qualiter quiſq; infidelis etiam a fide xp̄iana remotiſſimꝰ tenetur deũ orare vt illuminet animũ ſuũ lumie ꝟe fidei. Qḋ ſi fecerit.i. ſi talẽto intellectꝰ ſui tota diligentia fuerit bene negociatꝰ ſeu deũ deprecatus:facile recipiet in ſe donũ ꝟẽ fidei aut per inſpirationẽ intrinſecã vel per doctrinam ſeu pdicationẽ:qm credẽdũ ẽ deũ neminẽ velle deſerere qui ei quãtũ in ſe ẽ veraciter ſtudeat adherere. Et ꝙ deprecanti deũ indubitãter infundatur lumen vere ⁊ catholice fidei quadrupliciter probo. Primo auctoritatibus. Secundo diſtinctionibus. Tertio ſimilitudinibus. Quarto exemplis. ¶ Primo probo auctoritatibus. Nã ad Roma.x. apoſtolus ait. Non enim eſt diſtinctio iudei ⁊ greci. Nã idẽ dñs oĩuʒ diues in oẽs qui inuocant illum. ois.n. quicunq; inuocauerit nomen domini ſaluus erit. propheta etiam ait. Prope eſt dominꝰ omnibꝰ inuocantibꝰ eum. It iacobi primo dr̃. Si quis indiget ſapia poſtulet eam a deo nihil heſitans qui dat oĩbus affluenter. Et Mat.vij. dicit̃. Petite ⁊ dabit̃ vobis:querite ⁊ inuenietis:pulſa. ⁊ ap. vo. Omnis.n. qui pe.a. ⁊ qui que. inuenit:⁊ pulſanti aperietur. Aut quis ex vobis hõ quẽ ſi petierit filius ſuus panẽ:nunqd lapidem porriget ei? Aut ſi piſcem petierit: nunquid ſerpentẽ porriget? Si ergo vos cũ ſitis mali noſtis bona data dare filijs veſtris:q̃ʒto magis pater veſter qui eſt in celis dabit ſpiritũ bonũ petentibus ſe: hec ille. Item Sapien.vij. dr̃. Optaui ⁊ datus eſt mihi ſenſus ⁊ inuo. ⁊ ve. in me.ſ. ſanc.ſ. vere fidei ⁊ prepoſui illam regnis ⁊ ſedibꝰ. ¶ Secũdo hꝫ ideʒ probo diſtinctionibꝰ. vʒ ꝙ deꝰ infundat gratiam ſuã petentibus eũ. nam Ricar. in tertio diſtin.iiij.i.q. Vtrũ ſancti patres meruerunt aduentũ chriſti. Et formalius in.iiij. di.xv.ar.iiij.q.vij. Querit an deꝰ exaudiat omnes inuocãtes tam fideles q̃ʒ infideles:tam iuſtos q̃ʒ peccatores. Et reſpondit di. ꝙ qui habet quattuor conditiones ſemꝑ exaudit̃. Prima cõditio eſt ꝙ petat fideliter nihil heſitans. Secũda ꝙ petat humiliter: ſe videlʒ indignũ exiſtimãs. Tertia ꝙ petat ad ſalutem.i. neceſſaria ſue ſaluti. Quarto ꝙ petat pſeueranter. Ex qua diſtinctione patet ꝙ cũ quilibet infidelis poſſit hec quattuor habet

pōt per conſequēs illuminari a deo de vera
fide ſi eū cordialiter deprecetur. Aliā diſtin
ctionē ponit Alex. de ales in tertia parte ſū
me. in tractatu de articulis fidei circa finē:
querēs an phi infideles ſint ſaluati vel dā
nati. Et reſpondit di. ꝙ qui per ſupbiā ſibi
ipſis ⁊ nō deo ſapientiā ſuā attribuebāt:
tales profecto in ſua infidelitate dānati ſūt.
Sed ſi qui fuerūt q a deo ſapientiam ſore
cognoſcerent naturaliter viuētes .i. faciētes
ꝓximis que ſibi ab eiſdē fieri vellēt ⁊ non
facientes eis quod ab eis ſibi fieri nollent
tales profecto ſaluati fuiſſent. Quia vt idē
dicit. Quicunqꝫ ēt infidelis viuit iuxta legē
nature: ignorās fidē xpi illuminaꝛ oino de
vera fide ab ipſo deo: aut per intrinſecam
inſpirationem: aut per reuelationem angeli
cam: aut per aliquem fidelem ſeu prophetā
Ex quibꝰ etiam diſtinctionibus patet ꝙ de
us realiter infundit lumē verū xpiane fidei
omnibꝰ inuocantibus eum. ¶ Tertio probo
ſimiliter ſimilitudinibꝰ. Scdm etiam Ricar.
in quolibeto iii. q. An tempe antixpi infun
det deus nouā gratiā vere cognitionis inuo
cantibꝰ eū. Clarum eſt inquit ꝙ ſi ſeductor
ſicut continget antixpi tempore ſub pretextu
veri catholici veriqꝫ doctoris alicui ſimplici
⁊ indocto aliquē predicet errorē impietatis
⁊ talis anime ſimplex pure ⁊ inſtanter poſtu
lauerit auxiliū dei: deus profecto cor eiꝰ con
uertet per lumē noue gratie ne illi credatur
⁊ faciet eū cognoſcere falſas ⁊ peruerſas
aſtutias tā ipſius antixpi ꝙ̄ falſoꝝ diſcipu
loꝝ eius niſi forte ad hoc vel negligentia vl'
altera occulta vel manifeſta culpa obſtacu
lū preſtet. Aliā ſimilitudinē ponit ibidem: ꝙ
quando demon ſe transfigurat in angelum
lucis in qua transfiguratione nihil appare
re poteſt homini per quod non videatur eē
xpūs: ſi homo recurrit ad deū eius auxiliū im
plorādo profecto illuminabitur in cognitio
ne ipſius demonis transformati. ¶ Quarto
deniqꝫ hoc idē probo exēplis ⁊ primo exem
plo beati Job. Qui ſm Auguſti. in libro de
ciuitate dei. Cū eēt de gente hydumea ⁊ nō
proprie de populo dei electo ⁊ iugiter domi
num oraret vt eius electum de vera fide il
luſtraret moraliter viuens ⁊ naturaliter: tā
dem meruit peruenire ad cognitionem ve
re fidei non implicite ſed etiā explicite. Ita
vt per ſpiritum etiam cognoſceret ꝓfūda
miſteria incarnationis chriſti. Aliud exem
plum habemus ſeu ponitur in ſentētijs Si
bille cumane: que cum diſputaret de trinita
te cū quibuſdā philoſophis incredulis il
lis oino non credētibꝰ genufiexa corā eis ⁊
celū reſpiciens diuinūqꝫ miraculum ſuper
hoc implorans: ſtatim deſcendit viſibiliter
globus igneus temperatus in vnam ſubſtā
tiaꝫ ſe finaliter transformans. Quo viſo mi
raculo fuerūt phi ſtupefacti. Ex predictis er
go auctoritatibus: diſtinctionibꝰ: ſimilitu
dinibus ⁊ exēplis clariſſime patet: ꝙ qui
cunqꝫ infidelis deū humiliter deprecaꝛ me
reꝛ illuſtrari ab ipſo deo de veritate ſꝫe fi
dei: ⁊ per conſequens ſaluari. Si. n. di Johe
lis ſecūdo. Qis quicūqꝫ inuocauerit nomē
dñi ſaluus erit. Si igiꝛ infideles remotiſſimi
non illuminantur hoc prouenit: quia deum
humiliter non precantur: ergo eis imputan
dum eſt: propter quod ⁊ inexcuſabiles ſunt
de ſua damnatione dicente Ber. libro de di
ligendo deum. Inexcuſabilis eſt etiam oīs
infidelis ſi non diligit deum toto corde: to
ta aīa: ⁊ tota virtute. Clamat nēpe intus ei
innata iuſticia: quia ꝙ ex toto corde ſe illū
diligere debeat: cui totū ſe debere nō igno
rat. Et ibidē ait. Infidelē oēm vrget iuſti
cia naturalis ſe totū tradere illi a quo ſe to
tum habuit: ⁊ ex toto diligere illuꝫ a quo ſe
totū diligere recognoſcit. Et ſic ēt ex predi
ctis patet tertia cauſa oſtenſiua iuſtiſſime
dānationis omniū infidelium. Ecce igitur
anima qualiter diuina iuſticia vt pꝫ ex pre
dictis tribus cauſis iuſtiſſime oēs dānat in
fideles. Nō igitur miretur eis ſi eos in vni
uerſali iudicio maledicet in eternū. Roge
mus igiꝛ oēs dñm nrm ieſum xpm vt eos
oēs ſimul nobiſcū illuminet in preſenti per
gratiam ⁊ in futuro ꝑ gloriam. Per infini
ta ſecula ſeculorum Amen.

¶ Feria ſexta poſt reſurrectionem dñi de
cauſalitate: ſeu de cauſis quibus iuſtiſſime
a deo damnantur infideles.

Euntes ergo
docete omnes gētes bapti
zantes eos in noīe prīs ⁊
filij ⁊ ſpūſſancti. Scribun
tur hec verba Mat. vltimo

capi. ⁊ in euangelio occurrentis ferie poſt ſa
cri euangelij litteralem ⁊ moralem expoſitio
nem deuotiſſimi ciues ex quo vt claruit in pre
cedenti ſermone declaraui tres cauſas oſtenſi
uas iuſtiſſime damnationis omniū infideliuꝫ
in preſenti ſermone habeo ſingulariter decla
rare tres alias cauſas oſtēſiuas damnationis
eorum in quibus apparebit ꝙ etiā eorū igno
rantia omnino redditur inexcuſabilis. Quarū
quidem trium cauſarum.
¶ Prima dicitur cauſa Baptizationis.
¶ Secunda dicitur cauſa Tremefactionis.
¶ Tertia dicitur cauſa Elationis.
¶ Prima pars huius ſermonis in qua poni
tur cauſa damnationis infidelium que dicitꝛ
cauſa Baptizationis.

Prima igitur cauſa ſed quarta in or
dine oſtenſiua iuſtiſſime damnatio
nis omniū infideliū dicitur cā bapti
zationis. Quia enim aliqui infideles etiaꝫ vl
tra predictas cauſas ſe forte poſſent excuſare.
di. Ecce deū orauimus vt nos illuminaret de
vera fide: ⁊ tandem per diuinā inſpiratōeꝫ d
vera fide illuſtrati ſumus: ſed cum nō habea
mus modū accipiendi ſacrū baptiſmi quomo
do ſaluabimur. Nam Matt. vltimo dicitur.
Qui baptizatus nō fuerit cōdemnabitur. Et
Joan. 3. dicitꝛ. Niſi quis renatus fuerit ex aqua
⁊ ſpiritu ſancto nō intrabit in regnuꝫ dei. Et
propterea in themate aſſumpto precipiꝛ apo
ſtolis. Euntes ergo docete omnes ⁊c. Huic ex
cuſationi reſpondens: dico ꝙ nullus eſt vali
tudinis nec propter hoc excuſabuntur infide
les ab eorū damnatione pro eo ꝙ ſi habēt fir
mam voluntatē ſe baptizandi: ⁊ nullo modo
poſſunt: certe excuſabiles ſunt ⁊ ſaluantur: ex
eo ꝙ in tali caſu baptizantur a ſpiritu ſancto
inuiſibiliter ſine aqua viſibili ⁊ forma verbo
rum. ꝙ autem habentes talem voluntateꝫ: ſed
impoſſibilitatem ſe baptizandi excuſentur im
mo a ſpiritu ſancto baptizentur ⁊ ſic ſaluētur
quadrupliciter ꝓbo. ¶ Primo auctoritate.
¶ Secundo ratione. ¶ Tertio diſtinctione.
¶ Quarto exemplo. ¶ Primo probo aucto
ritate Auguſti. de conſecra. diſtin. quarta, ca.
Baptiſmi vicem aliquando implere paſſionē
de latrone illo cui non baptizato dictum eſt.
Hodie mecum eris in paradiſo. beatus Cipria
nus non leue documentum aſſumit: quod etiā
atqꝫ etiam conſiderans inuenio non tm̄ paſſio
nem pro nomine chriſti id quod baptiſmo de
erat poſſe ſupplere: ſed etiam fidem contritio
nemqꝫ cordis ſi forte ad celebrandū miſteriuꝫ
baptiſmi in anguſtijs temporū ſuccurri nō po
teſt. Neqꝫ enim latro ille pro nomine xpi cru
cifixus eſt: ſed pro meritis facinorū ſuorum:
neqꝫ quia credidit paſſus eſt: ſed dum pateret
credidit: q̄ꝫtum itaqꝫ valeat etiam ſine viſibili
baptiſmi ſacramento. qđ ait apoſtolus. Corde
creditur ad ſalutem in illo latrone eſt declara
tum. Sed tunc impleꝛ inuiſibiliter cum miſte
riū baptiſmi nō contēptus religionis ſed arti
culus neceſſitatis excludit: ⁊ ſicut in illo latro
ne quod baptiſmi ſacramēto defuerat cōple
uit oipotentis benignitas: qꝛ nō ſuperbia nō
cōtemptu ſed neceſſitate defuerat. Sic ⁊ in cete
ris credendū eſt ꝙ traditū tenet vniuerſitas ec
cleſie. hec ille. Similis ſnia poniꝛ de cōſecra.
di. iiij. c. cathecuminū: ⁊ gloſa ſuper verba pro
phete. Cor contritū ⁊ humiliatum deus nō de
ſpicies. ait. Uera humilitas ⁊ contritio cordis
ſupplet defectū viſibilis ſacramēti baptiſmi.
¶ Secundo hoc idem probo vnica rōne. vi
delicet cōpletionis. Fundamentū rationis po
nit phs. v. Ethicorum di. Uoluntate bene di
ſpoſita arguitur ꝑfectio operis patet hec regu
la. Nam ſi vnus habet voluntateꝫ bene diſpo
ſitam ⁊ deliberatā faciēdi elemoſinā pro deo
ſeu ſeruitium amico: ⁊ adeſt omnino impoſſi
bilitas. Certū eſt ꝙ tam a deo q̄ꝫ ab amico re
putatur ac ſi elemoſynam ⁊ ſeruitiū accepiſſꝫ.
Quo preſuppoſito concludiꝛ a ſimili ꝙ ſi in
fidelis nō habens poſſibilitatem ſe baptizādi:
ſed voluntatem excuſatur a deo qui nemineꝫ
obligat niſi tm̄ q̄ꝫtum poteſt: ⁊ per cōſequens
ſpiritualiter baptizaꝛ a ſpiritu ſancto ⁊ ex cō
ſequenti ſaluatur. ¶ Tertio hoc idem probo
diſtinctione Ricar. in. iiij. di. iiij. ar. 2. q. 2. di
cēs ꝙ triplici baptiſmo pōt aliquis baptizari
⁊ ſaluari: vꝫ baptiſmo fluminis ⁊ aque quem
admodū eſt baptiſmus xpianorum. Item ba
ptiſmo ſanguinis: vtputa cum quis credens in
chriſtum antequā baptizeꝛ occidereꝛ: qđ etiaꝫ
in paruulo pōt verificari: qñ occiditur ꝓpter
odium xpi. Exemplū patet de innocentibꝰ oc
ciſis ab Herode rege: qui in ſanguine ſuo ſunt
baptizati ⁊ ſaluati. Item baptiſmo fluminis.
i. ſpiritusſancti: vtputa cum quis infidelis de
ſiderat baptizari in aqua ſeu ad hoc eſt inſpi
ratus: ⁊ tamen habet impoſſibilitatem: qꝛ non
poteſt habere qui baptizet eum talis vtiqꝫ ſic
moriens baptizatus eſt ꝑ ſpm̄ ſanctū ⁊ ꝑ con

ſequens ſaluatus. Ex quo vt pꝛedixit Augu. de
cõſecra. di. iiij. c. Baptiſmi vicẽ nõ contẽptus
religionis: ſed articulus neceſſitatis baptiſmi
excludit. ❡ Quarto deniq; hoc idem pꝛobo
exemplo. vz ꝙ etiam moꝛiens ſine baptiſmo
aque ſaluari poteſt. Exemplũ ponit Innocen-
tius tertius ſcribens epõ cremonenſi extra de
pꝛeſbytero nõ baptizato ca. apoſtolicam. di.
Pꝛeſbyterũ quem ſine vnda baptiſmatis ex-
tremũ diem clauſiſſe ſignificaſti: q2 in ſancte
matris eccleſie fidem ⁊ xpi nomẽ perſeuera-
uit ab oꝛiginali peccato ſolutum ⁊ celeſtis pa
trie gaudium eſſe adeptũ aſſerimus incunctan
ter. Lege ſup hoc. viij. libꝛo Auguſti de ciuita
te dei. vbi inter cetera legitur. Inuiſibiliter ba
ptiſmus ei miniſtratᷣ quẽ non cõtemptus reli
gionis ſed termini neceſſitas excludit. libꝛum
etiam beati Ambꝛoſij de obitu valentiniani
ideꝫ aſſerentis reuolue. Sapitis igitur queſtio
nibus doctoꝛum: patrum ſententias teneas ⁊
in eccleſia tua iuges pꝛeces ⁊ hoſtias deo offer
ri facias pꝛo pꝛeſbytero memoꝛato. h ille ver
baliter. Ex pꝛedicta auctoꝛitate: ratiõe: diſtin.
⁊ exemplo patet: qualiter etiam ſine ſacramen
to baptiſmi pſona ſaluari poteſt: dũmodo ha
beat voluntatem ſe baptizandi ſed impoſſibi-
litatem. Quia igitur infideles nec querunt ba
ptizari nec volunt: idcirco inexcuſabiles ſunt
⁊ merito damnantur.

❡ Secunda pars huius ſermonis in qua po-
nitur ſecunda cauſa dãnationis infideliuz que
dicitur cauſa tremefactionis.

S Ecunda inſup cauſa: ſꝫ quinta in oꝛ
dine oſtenſiua iuſtiſſime damnatõis
omnium infidelium dicitur cauſa tre
mefactionis. Quoniam multi ex inoꝛdinato
amoꝛe ſui ⁊ timoꝛe pene vel moꝛtis coꝛpoꝛa-
lis retrahuntur ne cõuertuntur ad veram fidẽ
chꝛiſti. Idcirco inexcuſabiles ſunt: quod etiã
fiebat tempoꝛe ipſius chꝛiſti. Nã Joan. nono
De parentibus ceci nati dicitᷣ ꝙ interrogatibꝰ
iudeis: an eſſet eoꝛũ filius reſponderunt ipm
interrogate etat. m habet ipſe de ſe loquatur.
Hoc dixerunt parentes eius: quia timebant iu
deos. Jam enim conſpirauerant iudei: vt ſiqs
eum confiteretur chꝛiſtum extra ſynagogam
fieret. hec ille. Et Joan. xi. Ipſi pꝛĩcipes ſacer
dotum mundano timoꝛe pleni xpm negantes
dicebãt. Quid faciemus: quia hic homo mul-
ta ſigna facit: ſi dimittimus eum ſic omnes cre
dent in eum: ⁊ venient romani ⁊ tollent locuꝫ
noſtrũ ⁊ gentem. hec ibi. Sic a ſimili etiam ho
die plures iudeoꝛũ atq; ſarracenoꝛum timoꝛe
moꝛtis nõ conuertuntur ad fidem xpi quãuis
credant illam foꝛe verã. Hic autẽ timoꝛ vtiq;
eſt malus ⁊ inexcuſabilis: ⁊ per ꝯſequens qui
tali timoꝛe ducti ſunt ſeu ducunᷣ iuſtiſſime dã
nantur. Cũ ẽt videamus ciues ⁊ ſeruos ꝓ amo
re ⁊ defenſione dñi ſui tempoꝛalis ſe moꝛti ex
ponere. ꝙ autem quiſq; infidelis teneatᷣ hũc
timoꝛem a ſe excludere: necnõ ⁊ pꝛo ſuſcipien
da vera fide etiã moꝛtem ſuſcipere tripliciter
ꝓbo. Primo auctoꝛitatibus. Secũdo rationi
bus. Tertio exemplo. ❡ Primo ꝓbo auctoꝛi
tatibus. Nam pꝛime Joan. iiij. dicitur. Timoꝛ
nõ eſt in charitate ſed perfecta charitas foꝛas
mittit timoꝛem. Et dñs Luce. xi. ait. Ne terrea
mini ab his qui occidũt coꝛpus ⁊ poſt hoc nõ
habent amplius quid faciant. oſtendam autẽ
vobis quem timeatis. Timete eum qui poſtq̃
occiderit habet poteſtatem mittere in gehẽnã.
Seneca etiam in ꝓuerbijs ait. Stultũ eſt time
re pꝛo veritate quod vitari non poteſt: tutiſſi-
ma res eſt nec ipſam moꝛteꝫ timere pꝛeter deũ
timidũ nõ facit animũ niſi repꝛehenſibilis vite
cõſcientia mala. hec ille. Item. xi. q. v. c. ita ne.
dicitur. Certũ eſt ꝙ pꝛo fide ſalutẽ iſtam coꝛ
poꝛis ponere debemus. 15. q. viij. c. cõuenioꝛ.
dᷣ. Tanta dꝫ eſſe fideliũ conſtantia vt potius
vita q̃ꝫ fides auferatur. Et phs li. de ſecretis ſe
cretoꝛũ ait. Pꝛius eligenda eſt nobis moꝛs q̃ꝫ
offenſio pꝛeclariſſime virtutis. Deniq; Aug.
ſuper Joan. verba. xi. Qui amat animã ſuaꝫ
⁊c. ait. Cum autem articulus caſu venerit vt
hec conditio ꝓponatur aut faciendũ eſſe ꝯtra
dei pꝛeceptũ ⁊ fidem: aut ex hac vita migran-
dum. quoꝛũ duoꝛũ homo cogitur alterũ eligerᷣ
cõminante moꝛtem pſecutoꝛe ibi magis elige
deo dilecto moꝛi qua offenſo viuere. hec ille
triplici rõne hoc idẽ ꝓbo. Primo rõne Offen
ſionis. Scdo rõne Superationis. Tertio rõne
Depꝛauationis. ❡ Primo ꝓbo rõne offenſio
nis: ꝙ quiſq; ĩfidelis inexcuſabilis eſt ſi timo
re pene ſui moꝛtis excludit a ſe fidem chꝛiſti.
Fundamentũ rõnis ponit conciliuꝫ toletanũ
xiij. di. c. duo. di. Duo mala licet cautiſſime oĩ
no ſunt pcauenda: tñ ſi periculi neceſſitas vnũ
ex his ppetrare cõpulerit: debemus reſoluere
qd minoꝛi nexu noſcitur obligari. hec ille patꝫ
hec regula. Nam ſi ꝓponeretᷣ alicui abſciſio ca
pitis vel bꝛachij: clarum eſt ꝙ ſi poſſet vtrũq;
malũ fugeret. Si tñ neceſſe foꝛet vnum ex his
ſuſtinere vtiq; potiꝰ pelige ret abſciſionẽ bꝛa-
chij: q̃ꝫ capitꝭ. Quo pſuppoſito certũ ẽ ꝙ ĩ infi
nitũ ẽ minꝰ malũ moꝛs vniꝰ coꝛpis imo oĩum
filᷣ coꝛpoꝝ q̃ꝫ ſit ſola moꝛtalis offenſio dei q̃ ẽ
infinitum malũ. Quod ſi ſic eſt: ꝯcluditᷣ neceſ-
ſario ꝙ quilibet dꝫ magis eligere moꝛtẽ q̃ꝫ fi-
dẽ xpi cõtemnere vel denegare. Secũdo h idẽ
pꝛobo rõne ſuꝑationis. petitᷣ ſacri theo. vtruꝫ
hõ videns aiam pꝛoximi ſui in periculo dãna
tionis teneatur coꝛpus ſuum moꝛti exponere:
vt eruat aiam illã a piculo illius damnationis
ſine tñ piculo ſue ſalutis. Ad qd dobiũ Reſpõ
dit Alex. de ales in. 3. pte ſumme. in tractatu d
charitate ꝓximoꝝ. ꝙ ſic. Cũ quo concoꝛdat do.
Bo. in. 3. di. 30. ar. i. q. i. Et Tho. 2. 2. q. xxvi. ar
ti. v. Et in. iiij. di. xv. ar. i. q. iiij. Et Ric. in. iiij.
di. xv. ar. 2. q. v. Et hoc pꝛobant reſpectu boni
tatis. Nam bonũ omne vt di. i. Ethi. nãliter ẽ
diligibile. Quo conceſſo ergo magis bonũ ma
gis eſt diligibile vt hᷣ. iij. to. qd ſi ſic eſt cũ ſm
eundem Phm. vj. Thopi. Triplex ſit bonum
vz foꝛtune coꝛpoꝛis ⁊ anime. ⁊ aia ſit melioꝛ.
bono coꝛpoꝛis cõcluditur neceſſario ꝙ anima
ꝓximi magis dꝫ diligi quã qdlibet coꝛpus etiã
pꝛopꝛium. Sed clarum eſt ſm Greg. in omelia
penthe. ꝙ pꝛobatio dilectionis exhibitio ẽ ope
ris. pp ꝙ poſito caſu ꝙ aia pꝛoximi ſtet in pe
riculo damnationis tenetur quiſq; ꝓ illa ſal-
uanda coꝛpus ſuũ exponere. Si igitᷣ quiſq; te-
netᷣ pꝛo ſalute aie pꝛoximi ſui moꝛtem ſuſcipe
re multo magis tenetᷣ eandem moꝛtem ſuſcipe
re. Excluſo a ſe oĩ humano timoꝛe pꝛo aie pꝛo
pꝛie ſalute. Tertio hoc idem pꝛobo rõne depꝛa
uationis. Fundamẽtũ rõnis ponit Phs lib. d
regi. pꝛin. di. hoc ama quod bonum eſt qd ve-
ro malũ eſt deuita ⁊ amare deſiſte pꝫ hec regu
la. Si enim ſanitas ⁊ veritas tãquam quid bo
num diliguntur ergo infirmitas ⁊ falſitas odi
untur tanquam quid malum. Quo conceſſo
certum eſt ꝙ timoꝛ pene quo quis deſpicit fi-
dem chꝛiſti vtiq; malus eſt ꝙ ſi malus ergo p
ꝯñs ẽ ab oĩ infideli deponendus. Et ꝙ talis ti
moꝛ oĩo malus ſit pꝫ ex triplici reſpectu vꝫ re-
ſpectu radicis a qua pꝛogreditur: reſpectu rõ-
nis quam tranſgreditur: ⁊ reſpectu legis q̃ in-
terdicitur. Primo dico ꝙ talis timoꝛ malus ẽ
reſpectus radicis a qua pꝛogreditur. Nam fru
ctus a mala radice pꝛogrediens ſemper ẽ ma-
lus. Sed timoꝛ humanus oꝛiturᷣ a mala radice
.ſ. ab amoꝛe inoꝛdinato ſuiipſius. qd pꝫ: quia
quilibet illa que amat timet amittere, vt dicit
Augu. lib. lxxxiij. que. vnde cum amoꝛ ſuiipſi-
us inoꝛdinatus: qui eſt cauſa: ⁊ radix timoꝛis
humani ſemper ſit malus ergo timoꝛ pene ſeu
humanus ſemper eſt malus. Secundo dico ꝙ
talis timoꝛ eſt malus reſpectu rationis: quam
tranſgreditur. Nam oꝛdo debitus eſt vt appe
titus rationi ſubdatur. Ratio autem dictat ali
qua eſſe pꝛoſequenda ⁊ aliqua fugienda ⁊ in-
ter hec dictat aliqua eſſe magis vel minus ꝓ-
ſequẽda. verbi gratia magis timenda ſunt ma
la anime ſcilicet peccata: q̃ꝫ mala coꝛpoꝛis vel
rerum exterioꝛum. Et ideo ſi quis incurrat ma
la anime ſcilicet peccata: vt vitet mala coꝛpo-
ris puta flagella vel moꝛtem aut ſuſtineat moꝛ
tem coꝛpoꝛis talis timoꝛ ſemper peccatum eſt.
Nam ſunt quedam peccatoꝛum opera ad que
faciẽda nullo timoꝛe aliquis debet cogi. vt di.
Phs. 3. Ethi. Cuius ratio eſt: q2 peius ẽ pecca
ta committere: q̃ꝫ penas quaſcunq; pati. Sic
dicit Tho. 2. 2. q. xix. ar. 3. Cum autem appetitꝰ
timendo refugit id qd eſt ſecundum rationẽ fu
giendi puta maioꝛa mala. ſcilicet peccata ⁊ eli-
git minoꝛa. ſ. moꝛtem coꝛpoꝛis ⁊ flagella: ſeu
damna reruꝫ exterioꝛum: talis vtiq; timoꝛ bo
nus eſt. Tertio dico ꝙ timoꝛ mundanus: ſeu
humanus malus eſt reſpectu legis: qua interdi
citur. Sicut enim deus nihil pꝛecipit niſi bo-
num ita nihil pꝛohibet niſi malum pꝛohibet
etiam dominus timoꝛem mundanum di. Ma
the. x. Nolite timere eos: qui occidunt coꝛpus
⁊c. pꝛohibet autem dominus timoꝛem mun-
danum in pꝛedicta auctoꝛitate triplici ratione.

❡ Primo ratione humane Impotentie.

❡ Secundo ratione diuine Pꝛudentie.

❡ Tertio ratione reſurrectionis future.

❡ Primo ratione impotentie humane. Eſt ra
tio talis. Ille hoſtis non eſt timendus qui non
poteſt ledere niſi in minimis. tyrannus autem
eſt huiuſmodi. quod patet quia non poteſt le-
dere niſi coꝛpus ſolum ⁊ non animam: vt ſi
quis ſcinderet veſtem alterius: illi quidem in-
iuriam facit: ſed coꝛpus non patitur detrimen
tum. Sic anima occiſionis ſentit doloꝛem: ſed
damnum moꝛtis non patitur in natura. Se-
cundo pꝛohibet humanum ⁊ mundanum ti-
moꝛem ex conſideratione diuine ꝓuidẽtie: ⁊
talis ratio eſt. Si quantumcunq; minima: vt
puta vita animalium irrationabilium diuina
pꝛouidentia reguntur ⁊ oꝛdinantur. ⁊ multo
magis vita ⁊ moꝛs iuſtoꝛum. vnde dicit ibidẽ.
Nonne duo paſſeres veneunt dipondio ⁊ vnꝰ

eorum non eſt in obliuione coram deo. vbi Cri
ſoſto. ſic ait. Si paſſer euentu non oriᵗ nec mo
ritur q̄to magis nec hō iuſtus. Et ē rō p locum
a minori: q: ſi ſine rōne nihil agitur in his quo
rum ē preciū viliſſimum quanto magis in his
quorum precium eſt ſanguis Jeſu xp̄i. Nā vt ibi
dem dī. Multis paſſeribus plures. i. maiores
dignitatis eſtis vos. Et hoc tripliciter. primo q̄
ad ſtatum nature. ſecundo quo ad ſtatū grē: q:
per adoptionem filij dei. tertio quo ad ſtatum
glīe q: in pria ſunt beneficiandi. Tertio deni
q3 ꝓhibet timorē mūdanū ꝛ humanū ex ꝯſi
deratione reſurrectionis future. Et rō talis ē.
Nō ē timēdū de maiorib⁹ vbi ē ꝓuidentia de
minimis. Sȝ deo eſt ꝓuidētia de capillis q in
debito mō reſurgēt in corpe. vn̄ ſubdit. Ibidē
oēs capilli capitis vrī numerati ſunt ergo ꝛc̄.
Ex q̄ rōne pȝ ꝙ cū talis timor mortis oio ma
lus ſit: iō infideles qui ex tali timore nec ſunt
cōuerſi nec cōuertunt ad deū oio ſunt inexcu
ſabiles. Tertio deniq3 probo exēplo ꝙ quiſq3
tenetur citi⁹ mortē ſuſcipere: q̄3 a veritate vere
fidei declinare. Et pcipue ꝓbo exēplo Socra
tis phi. Nā cū oēs veri phi vnū deū colerent ꝛ
nō ydola vana Socrates pcipue vnū colebat
veracit: vnde ꝛ ꝓhibebat fieri ſacrificiū Apo
lini pp q̄d cū fuiſſet accuſatus atheniēſibus: ꝙ
deridebat canē ꝛ hyrcū quos tanq̄3 deos illi co
lebant captus fuit ꝛ incarceratus ab eis. Detē
tuſq3 eſt in carcere. 30. diebus vbi mirabilem
cordis cōſtanti. i ſe hic oſ̄dit. naȝ carcer ꝛ mors
nec vultus eius nec aium perturbare vnq̄3 po
tuerunt: ꝛ cū pſuaſionē accepiſſet a quodā pſ̄o
vt fugam arriperet. Abſit inquit a me Socrates
vt negem veritatem vnius dei quā aſſerui. Cū
ergo vt ait Valeri. lib. vij. iudicatus eſſet ab
Athenienſibus vt hauſto veneno periret dela
tum ſibi poculū mortis nō aliter q̄3 medicamē
tū immortalitatis accepit. ꝛ de mortis contēptu
ꝛ de cultu vnius dei vſq3 ad vite exitū libero
aio diſputauit. Cū potionē mortis dñ manu car
nificis accepiſſȝ appoſito iā labijs poculo vxor
eius Xantippe que illic aderat vociferās ait. Jh
heu innocens hō perit. Qui letanter rn̄dit nun
quid innocenti mihi duxiſti mori ſancti⁹ eſſe.
Mortu⁹ eſt igit Socrates veneni poculo pro
confeſſione veritatis vnius dei. Ex pdictis igit
auctorib⁹ rōnib⁹ ꝛ exēplo clariſſime pȝ ꝙ nullum
licet ob timorē pene ſubterfugere vel a ſcē
dere veritatē ſanctiſſime fidei. Q̄ cū faciant
quampl'ım infideles: iō merito ꝛ inexcuſabil'r
dānabunt. Et ſic p ꝯñs pȝ. v. cā ſȝ ordinē ꝯſi
ua iuſtiſſime dānationis omnium infidelium.
¶ Tertia ps hui⁹ ſmonis i qua ponitur. 3. cā
dānationis infidelium: que dicitur elationis.

Tertia deniq3 cā ſȝ. vj. in ordine ꝯſiua
iuſtiſſime dānationis infideliū: qui
nec excuſabiles ſunt pp ignorantiam
dicitur cauſa elationis ſeu ſuperbie. Nullus ē
enim vel fuit vnq̄3 infidelium qui non ſit: vel
fuerit plenus magna ſuperbia elatione atq3 ar
rogantia qua cum nihil ſit peius in conſpectu
dei iuſte ꝛ merito ab ipſo deo dānantur pro
pter ꝙ Ber. in ſuis ſententijs ait nihil deo in
cunctis vitijs magis diſplicet ſuperbia: que ra
dix eſt ꝛ origo omnium malorum ꝛ que ſūme
luci diuine gratie penitus aduerſatur. Qua
druplex igitur genus ſuperbie valde dānoſ
ſum diuerſimode inuenit i diuerſis generibus
infideliū. Pⁱo dī ſupbia ſenſitiua. Scd̄o dī ſu
perbia itellectiua. Tertia dī ſuperbia curioſa.
Quarta dī ſupbia dyabolica. ¶ Prima ſup
bia alicuius generis infideliū dī ſenſitiua fue
runt. n. quidā infideles qui arguebāt allegātes
illud Phi. lib. de ſenſu ꝛ ſenſato vȝ ꝙ ois co
gnitio ortū hȝ a ſenſu. pp q̄d nihil aliud credet
voluerūt niſi q̄ ſenſibiliter corporeis ſenſibus
cōſpexerunt nō intelligentes ꝙ q̄tū diſtat celū
a terra: ꝛ oriens ab occidente: ꝛ multo pl⁹: tm̄
diſtant inuiſibilia fidei ab ipſis ſenſib⁹ corpis.
Cū ſenſus corpei nō pōt appropinquare inui
ſibilib⁹ ꝛ ſupernālib⁹ virtutib⁹ fidei nec ſtudio
nec exercitatione iō non eſt mirū ſi ea que ſunt
fidei cum ſpūalia ꝛ inuiſibilia ſint ſenſib⁹ non
ꝯſpexerunt tales qui fuerunt ſupbi oēs epicur
ri: qui aliam fidem de futuris habere noluerūt
ſȝ ſolū in ſenſibilib⁹ ꝛ mālibus felicitatem po
ſuerunt ꝓut Phs recitat. i. Ethi. voluerunt g
ſupbi epicurri ſenſum hic ducere ad oia credē
dū cum ſic velle magna cecitas foret: propterea
ſic poterat Judicare ꝛ diſputare de veritatib⁹
fidei ſicut ceci de varietate colorum. Et iō Ber. ſu
per cān. ait. Quomodo lux in caſſum circūfun
dit oculos clauſos ꝛ cecos ſic animal hō ꝛ car
nalis nō pcipit ea q̄ ſunt ſpūs dei. Et Augu. in
ſoliloquijs ait. Deus lux eſt nō corporum ſȝ men
tiū ꝛ qui hanc lucem corpe videre q̄runt eā ſi
cuti ceci nequāq̄3 videre poſſunt. Secunda ſu
per ſupbia alicuius generis ifideliū dī itellecti
ua fuerūt q̄dā alij q̄ nō ſenſibil'r crediderūt. ſȝ
ſpūal'r ꝛ intellectualiter fidem de diuinis in ſe
hūerunt, Sȝ hij noluerunt credere niſi ea q̄ pro
prius intellectus ꝛ ꝓpria ſantaſia ſibi mini
ſtrat: at nō attendentes limitatū eē itellectū
hūanū quē credebāt eē capacē p ſeipſum
oium q̄ ſunt de cogitatiōis ꝛ fidei iō credi
derūt nihil aliud eē niſi q̄d ab ipſis capiebāt
Sicē ſi aliqs crederet circulū ſolis oia ꝯtinē
ipē crederet illa ſi eē q̄ infra circulū ſi ꝯtinē
tur. tal'. n. ſic limitate hītes itellectū auerſū
a credēdis ꝛ ab his q̄ pñt hoies iducere ad
credēdū ſic amāt errores ſuos vt ēt oia ſpa
eis. ſria videāt. ꝛ ſi velint cogitat vl' audir
ea de qb⁹ ꝓuer. xviij. dī. Nō recipit ſtultus
vba prudētie: niſi ea dixeris q̄ ꝟſant i cord
ei⁹ ꝛ ibidē dī. Qui ꝯſidit i corde ſuo ſtult⁹
eſt. vbi glo. ait Nolle alijs ditatē ignotā cre
dere ſibi extrema ſupbia ꝛ ſtultitia ē. Tertia
ſupbia alicui⁹ generis infideliū dī curioſa
h eſt ſupbia illorum q nihil credere volūt niſi
p rōnes demōſtratiuas q̄d vtiq3 ſignū eſt
manifeſte ſupbie. Cōtra quos ſeneca. q̄d iugi
te torques i illa q̄ōe q̄ ſubtili⁹ eſt ꝯtēpſiſſe
q̄ ſoluere. Et Aug. lib. 2. de doc. xp̄iana. ait.
diſputationis diſciplinā ad oia gñā q̄ōnum
q̄ lrīs ſanctis ſt penetranda plīmū valȝ tm̄
ibi cauenda eſt ritadi' libido ꝛ pueril' q̄dā
oſtatio cum ꝟſutijs aduerſariū decipiendi.
Itē glo. ſup vba. 2. thi. 2. vȝ noli ꝟte is ꝯtēdē
ait. Contēdere eſt nō curare q̄uō error ꝟita
te vincat. ſed q̄uō ditio ditioni alteri⁹ pfe
rat q̄d fidei ſimplicitas penit⁹ ſe excludit
Contra quos ēt phs. viij. Metha. ait. Certi
tudo rei tm̄ q̄rēda ē inq̄ntū recipit nā ipſi⁹
rei. Et. i. ethi. dīc. Certitudinē nō opȝ in oib⁹
ſimil'r expetere: ſed in ſingul' ſm ſbiectā nām
ꝛ in tm̄ q̄ntum ē ꝓpriū nē. Quarta ſupbia
alicuius generis infideliū dī dyabolica ꝛ h
fuit ſupbia paganorum ſeu ēt aliorum infideliū
q attribuūt honorē deo ꝛ creatori debitum
hōib⁹ ꝛ creaturis: iō ſi imerito dānant. Vnd
Mat. iiij. pcipi. Dñm deū tuū adorabis ꝛ illi
ſoli ſerules Ubi Tripl'r deus dȝ a quolibet
adorari fide ſpe ꝛ charitate. Q ꝓpoſitū faci
unt ſaraceni ꝛ theut. q honorē hūc attribu
unt machometo dū in eo ponūt oēs ſpē fi
dē ꝛ amorē q̄d nequaquā eis licitū ē cū ſit
creatura iniq ꝛ peſſima. vn̄. iiij. ethi. phs ait
honorē p̄miū ꝟtutis ꝛ attribuit bonis ꝓu⁹
aūt exſis nō eſt honore digni⁹. h nō ponunt
in eo fidē ſpē ꝛ amorem niſi forte ſimpl'r ſic
ſimplici hōi ꝛ creature. Q ꝛ tm̄ xp̄s filius dei
eſt imo eſt deus q: vt ait Anaſta. deus pf
de⁹ fili⁹ de⁹ ſpūs. ſ. bñ ꝯcludit ꝙ tal' honor
ſic i dētur ꝛ nō machometo: quē honorāt ni
hil pei⁹ eē pōt: q: tē creatura deificat ꝛ crea
tor ſit creatura. Ex hoc igit iuſte dānantur
ſaraceni iudei ēt ꝛ ſi machometū nō adorēt
auferunt tm̄ a xp̄o dei filio honorē ſibi debi
tū: q: vȝ non ponūt in eo ſpē fidē ꝛ honorē
cū credant eū ſimplicē fore creaturā cum tm̄
deus ſit cū dicat Ana. Nam ſic aia rōnalis
ꝛ caro vnus eſt hō ita deus ꝛ hō vnus eſt
xp̄s. Jō xp̄s cū ſit dei fili⁹ ꝛ p ꝯñs de⁹ cla
rū eſt ꝙ dȝ adorari ab ipis iudeis fide ſpe
ꝛ caritate. q̄d cū nō faciāt ex ſua pueſitate
ſeq̄t ꝙ ꝛ ipi ſic ſaraceni iuſtiſſime a deo dā
nant. Sed nūqd antiq gentiles q xp̄m nō
adorabāt cū nō eēt: nec ēt machometū cum
nō eēt debuerāt dānari. Rn̄deo ꝙ iuſtiſſime
dānati ſunt cū implicite ſalte p⁹ petm̄ p̄mi
parent q'q3 tenēt credē incarnationē filii dī
futurā ꝛ ſic adorare Sȝ obmiſſa iſta rōne
dānari debuerūt: q: honorē laie deo debitum
hydolis attribuebāt ꝛ ſibiipſis. i. auferebāt
a deo fidē ſpē ꝛ charitatē ꝛ ponebāt i hydo
lis ꝛ creaturis: ꝛ iō impoſſibile erat ꝙ deum
adorarēt pp ꝙ Jo. v. dī. q̄uo credere pote
ſtis q gl'iam adinuicē recipitis: ꝛ glām q̄ a
ſolo deo eſt nō q̄ritis. Nam latia ſm Aug.
eſt ſūme veneratiōis cult⁹ ſoli deo exhiben
dus vel latia eſt volūtaria ꝓfeſſio die maie
ſtatis. hydolatria ꝟo eſt cultus ſoli deo de
bitus exhibit⁹ creature. Et dī hydolatria ſi
q: ille cultus ſemp hydolo exhibeat: ſed q:
frequent vel q: ꝓpo hydolo eſt exhibitus.
Notan ſi ꝙ hydolū q̄q3 dī ſignū vel alia
res ſic figurata q̄ſi ꝟo dī pictū ex hyma
gine ꝛ demone pſidēte: ꝛ ſic ſūit. i. cor. viij.
vbi ait Au ꝙ nihil ē hydolū i mūdo. Illō
eni q̄d putabāt eē hydolū. ſ. pſonā ſbſiſtētē
ex ſiml'acro ꝛ ſpū pſidēte nihil erat. Inſup
eſt nōndū ꝙ int hydola gētiliū q̄dā hymagi
nes erant tm̄ ad memoriā ꝛ repſentationē
aliquorum in qb⁹ nihil numinis eē credebāt.
Alie ꝟo erāt q̄ credebant eē piacula deorum
i. demoniorum. oēs. n. dij gentiū demonia i q
b⁹ demones decipiebant hoies dantes eis
rn̄ſa ac ſi i ipis hitarēt iducti ad hoc ſacri
ficijs honorib⁹ q̄ eis exhibebant. In qbus
dā ēt hymagib⁹ credebāt gētiles aliq̄ ꝟtutē
iſuſā eē eo ꝙ ſb certi horis ſūderent ſculpe
rēt vl' fabricarēt ſic mathēatici mītūt hoies

trahere mores ex hoc tali hora ⁊ tali natiui
tate hymagines aūt p̄dictas q̄s ſi credebāt
ſolū eē hymagines vocauit mercuriꝰ deos
factitios ſcribēs librū de do deoꝝ ꝓaui igr
nr̄i innenerūt artē q̄ dos efficerēt: ⁊ qm̄ aias
facere nō potuerūt inuocātes aias deoꝝ
eas indiderūt hymaginibꝰ ſcīs. Octo tn̄ cāe
p̄cipue a doctoribꝰ aſſignant̄ ꝑꝑ q̄s hydo-
latria idea ē in di vituꝑiū. Pria cā fuit mi
nus dolor ꝯ āmiſſiōe alicuiꝰ filij. pr̄. n. āmiſ
ſo filio nimiū dolēs hymaginē filij fieri fec̄
vt eēt ei q̄lecūq3 ſolatiū vn̄ ſap. xiiij: acerbo
lucta dolēs pr̄ ſibi cito ⁊ apti filij fec̄ hyma
ginē: ac illū q tūc q̄ſi hō mortuꝰ fuerat nūc
tanq̄ deum colere cepit: ⁊ ꝯſtituit int̄ ſuos
ſuos ſacra ⁊ ſacrificia: deīn iteruenīēte tp̄e
ꝯualeſcente in iniq̄ ꝯſuetudine h̄ error tan
q̄ lex cuſtoditꝰ eſt: ⁊ tirānoꝝ impio colebāt̄
figmēta. h̄. ille hāc p̄mā cāz hydolatrie oſ̄-
dit greg. ſuꝑ illd luc. n. in belzebub p̄ncipe
demonioꝝ. di. Arriꝰ rex niniue Bello patre
ſuo mortuo ſtatuā q̄ ſūma ꝟecūdia hono
rauit ita vt ēt reis ad eā fugiētibus ꝑceret
vn̄ ꝓgreſſu tēporis hoies ceperūt eā vene
rari vt deū qdā vocauerūt eū Bel. alij baal.
alij balaalz. alij belzebub ſm̄ varietatē lin
guaꝝ. hec gre. Scda cā fuit veſana ſuꝑbia
p̄ncipū q non attendētes infirmitatē ſuā.
voluerūt ſe vt deos a ceteris hoibus hono-
rari Sic̄ Nabucodonoſor q p̄cepit holofer
ni p̄ncipi militie ſue: vt oēs deos terre exter
minaret ⁊ ipſe ſolus deꝰ diceret̄ ⁊ ab oibus
nationibꝰ adoraret̄. Judicū tertio. vn̄ ſap̄.
xiiij. dr̄ Tirānoꝝ iperio colebant̄ ſignificata
⁊ hos q̄s i palā honorare nō poterāt hoies
ꝑꝑ hoc ꝙ lōge eēnt. e longinq̄ figurā eoꝝ
allatā vidētes hymaginē regis quē honora
re volebāt fecerūt: vt illum q aberat tanq̄
p̄ſitem colerēt. Et glo. ibidē ait. Alij ēt vt di
uina ſtirpe nati viderent̄ diuinos honores
ſibi deferri iuſſerūt. Tertia cā fuit adulatio
vel deſideriū qd habebāt minores acq̄rēdi
gratiā maiorum vnde ſap̄. xiiij. dr̄. Affectui
aut regibꝰ deſeruientes hoies incōmunica
bile nomē lapidibus ⁊ lignis impoſuerunt
dū hoies grati eē in ſuos principes cupiūt.
Aug. ēt. lo. lib. de ci. dei. Multa inquit vſur
pata ſunt de cultu diuino q̄ honoribꝰ deſe
runt̄ humanis ſiue hūilitate nimia ſiue adu
latione peſtifera. hec ille. Quarta cauſa fuit
amor reipublice vt dicit glo. ſap̄. xiiij. ⁊ alio
loco Cicero dicit ꝙ in pleriſq3 ciuitatibus
virtutis acuende grā vt reipubli. ꝑiculum
adirent: optionis quoq3 viros fortiū hono
re deoꝝ imortaliū ꝯſecratos huic rōni ceſa
res ꝯſecrauerūt: ⁊ mauri ſuos reges. Quīta
cā fuit decor vel opis hūani vel alteriꝰ crea
ture: de primo. ſap. xiiij. dr̄ multitudo hōīū
adducta ꝑ ſpēm opis: eum qui ante tempꝰ
tanq̄ homo honoratus fuerat nunc tāquā
deum extimauerūt hec ille. De. 2. ſap̄. 13. di.
Quādo locutus eſt de ſtellis ſole ⁊ luna ⁊
ſubditur Quoꝝ ſi ipſe delectati deos puta
uerunt ſciant q̄to his dn̄ator eoꝝ ſpetio
ſior eſt. Sexta cauſa fuit potentia qua credi
derunt ſuꝑeminere his quos deos putaue-
runt. vnde crediderunt demones ptātē ha-
bere in homines ⁊ res humanas ⁊ in elemē
ta. vn̄ credebāt demones tanq̄ deos ſanar̄
leſiones corpoꝝ dū ab eis ceſſabāt: ⁊ eos ſe
dare mundi turbatiōes dū eas facere ceſſa
bant. Credebāt etiā eos preuoſcere futura:
q2 predicebant eis mala que dei permiſſio
ne ipſi erant illaturi hōībꝰ huius erroris.
Alia cauſa fuit quādo facere videbāt̄ que-
dam opera q̄ vere naturalia erant ſed impe
ritis videbantur eſſe ſuper naturam. Tale
opus eſt ſubita generatio ranarū vermiū ⁊
pediculoꝝ: in q̄bus natura opat̄ demonibꝰ
tamen ꝓcurantibꝰ ꝙ hec citius fiāt coiūgē
do vel cōmiſcēdo ipſas natura rerū ⁊ ad-
dēdo queq3 ſcientia nature: que radiꝰ opera
ri cōſueuerat ſicut factū ē in ſignis q̄ facta
ſunt a magis phonis. Septia cā fuit ceca
cupiditas hoīꝫ qui tm̄ ſunt curioſi ſciēdi
vel cupidi aliqua acq̄rendi vt ſeipſos ven-
dant demonibꝰ: eos adorando: ⁊ ſic cupidi
tatē ſuam iplere poſſint. Octaua ⁊ vltima
cā hydolatrie fuit voluptas carnalis ⁊ la-
ſciuia que erāt iugiter i feſtis hydolatraꝝ:
vacabāt. n. hydolatre oibꝰ delitijs ⁊ ludis q̄
alliciebāt hoies ad idolatriā. Sic. n. dī. i. cor.
x. Et habetur exodi. xxxij. Sedit populꝰ mā
ducare ⁊ bibere ⁊ ſurrerit luder̄: ꝙ bene pꝫ
exemplo Salomonis prout habet̄. iiij. regū
xi. qui ob amorē mulierum fecit fieri hydola
⁊ cum eis ſimul adorauit. Ex predictis igit̄
omnibꝰ cauſis propter quas gentiles anti-
qui ⁊ pagani ſponte impendebant honorē
creatoris hydolis ⁊ creaturis cum ſint peſſi
me. arguit̄ ⁊ cōcludit̄ ꝙ iuſtiſſime oēs iſti cū
p̄ſitibꝰ iudeis ⁊ ſaracenis a deo dānantur

Nona poſtremo ſuperbia alicuiꝰ generis infi
delium di obſtinata ⁊ hec ſuꝑbia maledicta ē
illoꝝ qui fidē xp̄ianorū ſciunt eſſe verā ſuā ve
ro eſſe falſam: ꝓut ſunt iudei: qui nolūt ex ſuꝑ
bia ſe humiliare ad fidem xp̄i accipiendā ⁊ ſuā
deponendā. Et ꝙ talis obſtinatio ſit quidam
actꝰ ſuꝑbie pꝫ. Nā de pe. di. i. c. menſurā. di
obſtinatio ē ai ⁊ ꝯfeſſiōis cōteptꝰ ⁊ quedam
mors ipietatis ⁊ lepra ſuꝑbie. Et magiſter i ſo
ſen. d. liij. c. ſi q̄ritur ait. Obſtinatio eſt indura
te in malitia mentis ꝑtinatio per quā ſit hō im
penitens ⁊ indignus grā dei. Jō tales vnq̄ me
rentur veniā pctōꝝ: nec grām vn̄ de pen. di.
3. §. ſiue dicitur. voluntarie ex malitia peccanti
bus non relinquitur hoſtia pro peccato. q2 ſic̄
vera penitentia veniam ꝓmeret̄: ita ſimulata
deum irritat: q2 ſpūs. ſ. diſcipline effugiet fictū
Item de pe. di. 3. Item exitius. dicitur. hoc
autem ſancti patres irremiſſibile peccatum: ⁊
blaſfemiam ⁊ ſpiritum ſanctuꝫ dixerunt i ſce
leribus ex malitia vſq3 in finem vite perſeue-
rare de ſalute ſua deſperare de potentia ⁊ mi-
ſericordia dei ⁊ redemptoris ſui diffider̄. Qui
cunq3 igitur infidelium in aliqua predicte q̄n-
tuplicis ſuperbie macula inuenitur vel inuen-
tus eſt merito damnabilis eſt cū oio indiſpoſi-
tus ſit ad diuinam gratiam accipiendam qd tri
pliciter ꝓbo. Primo auctoritatibus. Secūdo
ratione. Tertio ſimilitudine. ¶ Primo probo
auctoritatibus. Nam Jac. iiij. di ſuꝑbis deus
reſiſtit: humilibus aut̄ dat grām. Itē Augu.
vij. li. cōfeſſionū ait. Tumore meo ſeꝑabar a te
⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos a
grā tua. Itē Ber. ſuper can. ait ſuperbo ocu-
lo veritas non vī ſincero pꝫ. Et glo. ſuꝑ verba
Iere. xlix. c. vꝫ arrogantia tua ⁊ ſuꝑbia cordis
tui decepit te. Dicit ois hereticus ⁊ infidelis ar
rogās eſt: q2 nō ignorātia ſꝫ ſuꝑbia hereticū fa
cit ⁊ infidelē. Et Greg. ſuper verba Abacuch
2. Quō vinum potātē decipit: ſic erit ſuꝑbus:
ait. Tāto a dei luce hoies ex ſuꝑbia lōge ſunt
q̄to apd ſe humiles nō ſūt. Deniq3 Iſa. lxvj.
di. Suꝑ quē requieſcet ſpūs meus niſi ſuꝑ hu-
milē ⁊ quietū ⁊ ꝯtritū ſpū ⁊ tremētē ſermones
meos. Scdo hoc idē ꝓbo vnica rōne vꝫ iple-
tionis. Fūdamētū rōnis ponit Phs li. de iſpi
ratione ⁊ reſpiratione. di. Eadē mā ſil ⁊ ſemꝉ
nō eſt ſuſceptiua diuerſaꝝ formaꝝ. pꝫ h̄ reglā
Nā idē vas eſt ꝓ tunc alterius ſuſceptiuū. Si
militer nec mā ferri hn̄s formā cultelli non ē
pro tūc alterius forme ſuſceptiua. Quo p̄ſup
poſito certū eſt vno liq̄re repletū nō ꝙ cor in-
fideliū plenū forma ſuꝑbie ⁊ obſtinatiōis non
eſt ſuſceptiuū accidentalis forme diuine gratie
di. Gre. Tumor mētis ē obſtaculum veritatis.
¶ Tertio h̄ idē ꝓbo ſilitudine. Nā Apoc. ix.
di. Aſcēdit fumus de puteo. i. ſuperbia de in-
fidelium corde ſicut fumꝰ fornacis magne: ⁊
obſcuratꝰ ē ſol ⁊ aer. i. eoꝝ intellectꝰ ⁊ mēs d̄
fumo aſcēdēte. i. de ſuꝑbia ſe extollēte. pꝫ hoc
idē alia ſimilitudine. qui. n. turbidū hꝫ oculum
pilū qui ab alijs vī ipſe videre nō pōt ſic a ſili
qui hꝫ aium ſuꝑbia tumidū nō eſt ſufficiēs co
gnoſcere lumē veritatis. ſic ſunt oēs infideles:
qui merito ſignificant̄ in helima mago: qui vt
di Act. 13. cū eſſet aduerſariꝰ ſci Pauli v̄itatem
p̄dicātis ſtatim cecꝰ effectꝰ ē. hoc ēt mō neque-
unt ceci ⁊ ſuꝑbi infideles ꝯp̄hēdere v̄itatē fidei
ꝑꝑea dn̄s ꝯminat̄ eis Iſa. v. di. vhe qui ſapien
tes eſtis in oculis v̄ris ⁊ coraꝫ vobis metipſis
prudētes vhe qui dicitis bonū malū. ⁊ malum
bonū: ponentes tenebras lucē: ⁊ lucē tenebras
ponētes amaꝝ dulce: ⁊ dulce amaꝝ. Ex p̄miſ-
ſis igitur tribus cāis ēt clariſſime pꝫ q̄lit igno-
rantia ifidelium eſt inexcuſabilis ⁊ ꝑ ꝯn̄s pꝫ q̄
liter iuſtiſſime a deo damnatur a qua ignoran
tia. ⁊ damnatione nos preſeruet Jeſus xp̄s q̄
eſt cordium illuſtrator qui viuit ⁊c.

¶ Sabbato poſt paſcha de. 12. excellētia fidei
ſeu de damnatione oium infidelium.

Tulerunt Do-
minum meū ⁊ neſcio vbi po
ſuerūt eū. ſcribūt̄ hec v̄ba Jo.
20. c. ⁊ i euāgelio occurrēt̄ fe
rie poſt ſacri euāgelij lr̄alē ⁊
moralē expoſitionē p̄clariſſimi ciues ex quo vt
claruit i p̄cedētibus duobꝰ ſermonibꝰ ſufficiē
ter declaraui. vj. cās oſ̄ſiuas iuſtiſſime damna
tiōis oium ifideliū: hēo in p̄nti ſermone preci
pue declarare tres alias vltimas cās q̄ reſtant.
hoc idē oſ̄dentes. quaꝝ. Prima di cā deſpec-
tionis. Secūda di cā falſificationis. Tertia di
cauſa electionis.
¶ Pria ꝑs i q̄ ponit̄ pria cā dānatiōis infide
lium q̄ di Cā deſpectionis.
p Rima ergo cā ſꝫ. vij. i ordine oſ̄ſiua iu
ſtiſſime dānationis oium infideliū di
cā deſpectiōis. vꝫ ſcripture ſacre. ꝓ hu
ius igr̄ cāe declaratōe peto an quilꝫ verꝰ itelle
ctus teneat̄ credere ſacre ⁊ diuine ſcripture. ſeu

viris ⁊ ꝓphetis fide dignisſimis in oib⁹ q̄ per
tinēt ad verā fidē ⁊ rn̄deo ꝙ ſic. Et hoc ꝯ peſ/
ſimos infideles qui nō credūt diuine ſcripture
⁊ vltra hoc ꝯtēnunt ſanā doctrinā ſcōꝝ viro/
rum: necnō ⁊ miracula ſupnālia. Et qḋ neq̄ſſi
mū ē aſſerunt mortem ſcōꝝ martyꝝ oīo fuiſſe
dānoſam. Et ꝙ p̄dictis oib⁹ quiſq; ſaluandus
teneaꝛ fidē indubiā adhibere q̄druplr̄ probo.
Primo auctoritatib⁹. Scḋo rōne. Tertio ſilī/
tudine. Quarto diſtinctiōe. ¶ Primo probo
auctib⁹. Nā Aug. lib. 2. de doc. xp̄iana ait. ante
oīa cuilibet opus eſt dei timore ad cognoſcen/
dū eius volūtatē. deinde op⁹ ē pietate. poſtre/
mo neceſſe ē non ꝯdicere diuine ſcripture: nec
ſanctoꝝ auctoritatib⁹: ſ; quiſq; credere poti⁹
dꝫ id eſſe melius ⁊ verius qḋ ſcriptura dicit ēt
ſi latea: q̄ȝ id qḋ nos per noſipſos ſapere poſ
ſum⁹. hec ille. idem ibidem ait. nulla res magis
memorie danda eſt atq; reuerētie q̄ȝ illa ver/
borum loqutionum gnā que ignoram⁹: vt cuȝ
peritior occurrerit queri poſſit. quandoq; . n.
aliquis pro ſe ſcripturam inquirit: ⁊ tūc carē da
eſt temeritas ne ignota pro notis hēat hiſq; te
mere aſſentiat: hec. n. p̄ſumptio eſt q̄ȝ qui effu/
gere vult humiliter ſcripturas p̄ſcrutabitur: ⁊
alioꝝ intellectui adherebit. Ꝫ idē quoq; Aug.
li. de vtilitate credēdi ait. due ſunt perſone lau
dabiles in religione vna coꝝ qui iā veritatem
inuenerunt quos ēt iudicare beatiſſimos neċe
eſt: alia coꝝ qui ſtudioſiſſime ⁊ rectiſſime eā in
quirūt fauētq; ſicut pn̄t ſcōꝝ dictis. primi ſunt
in ipſa poſſeſſione. alij ī via q̄ tn̄ certiſſime ꝑue
niatur ad eam. Deniq; Ber. ad ffes de monte
dei inquit. In omnibus ſcripturis cuilibet le/
genti tam fideli: q̄ȝ infideli initium dꝫ eē timor
dn̄i: ⁊ reuerentia cum credulitate. Ex quib⁹ au/
ctoritatib⁹ pꝫ qualr̄ quiſq; ēt infidelis tenetur
de neċitate ſue ſaluꝭ credere diuine ſcripturꝭ at
q; ſe ſubicere doctrine ſcōꝝ viroꝝ. ¶ Scḋo
Ꝫ idē ꝓbo vnica rōne vꝫ entitatis. fundamen
tū ponit Phs. 2. Met. di. ſicut ſe hꝫ res ad eſſe
ſic ſimplr̄ dꝫ ab oib⁹ itelligi. pꝫ Ꝫ regl'a. cū. n.
mel ꝑ nām veraciter ſit dulce: ſi ab aliq̄ iudice
tur amaꝝ: claꝝ ē ꝙ talis ſit īdiſpoſit⁹: aut ſtul/
tus reputabiꝛ. Quo p̄ſuppoſito peto vn̄ ꝓceſ/
ſerit ſcriptura ſacra. ⁊ certū eſt ꝙ traxit originē
a ſpū ſcō: dn̄te Petro prīe petri. pro ſpū ſcō
īquit illuminati locuti ſunt ſci dei hoīes. Iteꝫ
peto vn̄ vēit vitas a ſcīs viris p̄dicata. Rn̄deo
ꝙ ſilr̄ a ſpū ſcō dn̄te Ambro. vitas inquit a q̄cū
q; dicatur a ſpū ſcō eſt, ꝙ ſi ſic eſt: ꝙ ſcriptura
ſacra ⁊ doctrina a ſcīs viris p̄dicata: ſunt qui/
dā effcūs ſpūs ſci: ꝯcludiꝛ neċio ꝙ qu⁹cūq; eā
aut ꝯtēnunt: aut alr̄ intelligūt q̄ȝ ſit voluntas
ſpūs. ſ. p̄ſumptuoſi ſunt ⁊ ꝑ ꝯn̄s merito dam
nandi ¶ Tertio hoc idē probo ſimilitudine.
peto a te īfidel' ſi te vigēt inedia famis: ⁊ xp̄ia
nus vellet tibi impendere cibū nūquid non ſu
ſciperes ab ipſo panē? certum ē ꝙ ſic. aliter di/
gn⁹ eſſes morte: ḡ a ſimili idē infidelis multo
plus teneꝛ ſuſcipere cibum aīe: q̄ vtiq; ē veri/
tas fidei chriſtiane: cum anima nobilior ſit oī
humano corpore. Quam ſimilitudinem ſalua
tor confirmans. Matth. iiij. dicit: non in ſolo
pane viuit homo ſed in omni verbo: qḋ pro.
de ore dei. ¶ Quarto deniq; hoc idem ꝓbo
diſtinctione beati Tho. 2. 2. q. 2. arti. ix. ⁊ in. 3.
ſen. di. xxiiij. ar. 3. q. 2. dn̄tis credere alicui ſu/
bito ſine deliberatione ſine inſpiratione ⁊ ſine
motiuo ſufficienti eſt leuitas mentis. ſic enim
dicitur eccleſiaſtici. xix. qui cito credit leuis eſt
corde credere non alicui cū diſcretōe ⁊ inſpira/
tione ⁊ motiuo ſufficiēti. nō ē leuitas cordis ſ;
obligatio hoc. n. facit quicūq; ī xp̄ianā fidem
credit. talis. n. habet ſufficiēs motiuū ad credē
dū. induciꝛ. n. auctoritatib⁹ diuine doctrine mī
raculis ꝯfirmate. ⁊ amplius interiori īſtinctu
ip̄i⁹ dei illuminātis. ꝯ oīa premiſſa faciūt infi/
deles qui nec ſpōte credūt diuine ſcripture: nec
viris xp̄ianis eos de vitate īformantib⁹ nec ēt
ſcōꝝ martyꝝ miraculis. de quib⁹ actu. vij. dī.
dura ceruice ⁊ īcircūciſi corde: vos ſꝑ reſtitiſtis
ſpūi ſcō. Et Job. xxviij. dī. ipſi rebelles fuerūt
lūi. Et Job. 21. de eiſdē dī. dixerūt dn̄o deo rece
de a nobis ſciam viaꝝ tuaꝝ nolum⁹. Qꝛ igiꝛ
ſpōte p̄dicti ſūt rebelles iō merito ſūt īexcuſa/
biles ⁊ dānabiles. ꝑm̄ phs. i. ethic. ait. ignar⁹
qui ꝑ ſe n̄ itelligit nec audiēs bn̄dicenti obedit
nec ī aīo ponit Ꝫ: inutilis eſt vir ⁊ indiget pena
Et Boe. libro de diſciplina ſcolariū ait. Qui
non nouit ſubici alijs nunq̄ȝ diſcet ſe magiſtra
re nec eſt dignus ſcia ⁊ veritate qui in ſcie veri
tati inſurgit auctori. Ex p̄dictis igitur auctori
tatibus rōne ſimilitudine atq; diſtinctione, pꝫ
qualiter iuſtiſſime dānantur infideles ex quo
nolunt ſubijcere intellectū ſuū ſcripture ſacre.

¶ Scḋa ps hui⁹ ſermonis in qua ponit. 2. cā
dānationis infideliū q̄ dꝛ cā falſificationis.

Ecūda inſup cā ſ; octaua ī ordine oſtē
ſiua iuſtiſſime dānatōis īfideliū dꝛ cā
falſificatōis. O q̄ miraris d̄ īfideliū ꝓ
ductiōe, peto nūq̄d mirareris ſi tp̄alia dn̄s a te
expelleret oēs ſuitores cū falſo diligentes:
nullāq; opationē ſm ei⁹ volūtatē facientes.
certū ē ꝙ nō: imo poti⁹ mirareris ſi tales a
ſe nō expelleret. ſi igiꝛ aliqs mirari dꝫ ſi ip̄e
de⁹ dānat īfideles ex eo ꝙ ip̄i eo tp̄e q̄ ſpō/
te durāt in ſua īfidelitate nūq̄ȝ faciūt aliqḋ
op⁹ ſm ei⁹ volūtatē ⁊ īſup cū falſitate dili
gūt. Et ꝙ īfideles nec deū diligāt nec īſup
aliqḋ ſimplr̄ ſm ei⁹ volūtatē faciant tꝑlr̄
ꝓbo. Prio auctib⁹. Scḋo rōe. Tertio diſti
ctōe. ¶ Prio ꝓbo auctib⁹. nā ꝓpha ď ip̄is
dic. dn̄s de celo ꝓſperit. ſ. ſ. ho. ſ. īſideliū vt
vi. ſi. eſt intel'. aut. 2. d. oēs d̄. ſ. i. ſ. ſ. nō ē. q. ſ.
b. nō eſt vſ. ad vnū. Et glo. ſup ꝟbuȝ pauli
ad Ro. 13. vꝫ. oē qḋ nō ē ex fide pctm̄ eſt ait.
oīs vita īſideliū pctm̄ ē. Itē. xxviij. q. i. c. oēſ
§. ex his. dꝛ. vbi. n. deſt agnitio eterne ⁊ īcō
mutabil' ꝟitaꝭ falſa ſꝑ ēt ē virt⁹ ī optimis
morib⁹. Deniq;. Greg. i. q. i. c. cū paul⁹. īngt
dicat ꝙ fundamtū alḋ boī opis nemo pōt
ponē p̄ter id qḋ poſitū ē. vꝫ Jeſus xp̄s. ꝯn̄
ꝓbaꝛ ꝙ vbi xp̄s nō eſt fundamentū. nullū
pōt eſſe boni opis ſupedificiuȝ. ¶ Scḋo ēt
ꝓbo vnica rōe vꝫ diuerſitatis. ꝙ infideles
deum nequaq̄ȝ diligunt ⁊ ꝑ ꝯn̄s coꝝ opera
ſunt falſa ⁊ merito dānanꝛ. fundamētū rō
nis ponit phs prio. de regi. pn̄. di. diuerſitas
appetit⁹ nāl'r eſt cātiua inimicitie. pꝫ Ꝫ regu
la. Nā ſi petr⁹ appetit dulce ⁊ Jo. ab eo di/
ſcordās dat ei amaꝝ claꝝ ē ꝙ tolleꝛ ab eis
oīs ꝟa aicicia. Quo p̄ſuppoſito certū eſt ꝙ
deus p̄cipit deuter. vi. ⁊. Mat. 22. ab oib⁹ ſe
diligi toto corde. vn̄ claꝝ eſt ꝙ cū oēs īfide
les aduerſenꝛ ei⁹ volūtati neq̄q̄ȝ pn̄t eū ꝟe
diligere ⁊ per ꝯn̄s merito dānanꝛ. Et ꝙ ad/
uerſenꝛ diuine voluntati pꝫ: qꝛ nec itellectuȝ
exercent ad intelligēdū verā fidē nec q̄runt
ꝗ doceat eos: nec deuȝ ꝑꝑ hoc deꝑceꝛ nec
credūt diuine ſcripture monitiſq; ſanctorū
viroꝝ: q̄ oīa deus vult eos facere. Cuȝ igiꝛ
vt pꝫ ſponte viuant ⁊ moriāꝛ ſine vera di
lectione: merito ſunt inexcuſabiles ⁊ dam
nātur. ¶ Tertio hoc idem ꝓbo diſtinctiōe.
dn̄i Bonauē. in ſuo cētiloquio dicētis. Exi/
git qḋ necc̄io vera fides: vt q̄ſq; in ſe habe
at verā dilectionē dei: verā opationē boni:
rectā dilectionē ꝓximi: ⁊ ꝯſtātē ꝑpeſſionem
mali. ſine qb⁹ fides nulli ꝓficit ad ſaluteȝ.
Tho. aūt. 2. 2. q. 10. ar. iiij. querens an q̄libet
actio infideliū ſit peccatū. reſpōdit ꝙ nulla
actio infideliū cum ſit priuata diuina gratia
⁊ amore bōa ē q̄ntū ad meritū. Et ſubiūgit
ꝙ oīs habit⁹ ⁊ oīs actio q̄ ordinaꝛ ad obm
infidelitaꝭ coꝝ ſꝑ peccatum eſt. Ex p̄dictis
auctib⁹ rōe atq; diſtictiōe pꝫ ſa cā. ſeu gr̄a
ī ordie oſtēſiua iuſtiſſime dānatōis īfideliū.

¶ Tertia ps huius ſermonis in qua poniꝛ
tertia cā dānationis oium infidelium que
dicitur cauſa electionis.

Ertia poſtremo cā ſ; nona ī ordie
oſſiua iuſtiſſime dānatiōis īfideliū
dī cā electiōis. ꝓ cuius cauſe decla
ratiōe peto a te o infidelis an p̄eligēs librā
auri q̄ȝ librā ferri ⁊ certū eſt ꝙ ſic imo Jero.
de ꝯſecra. dī. v. c. Non mediocriꝛ īngt. errāt
qui magno bono p̄ferunt mediocre bonum.
Quo ꝯceſſo certū eſt ꝙ fides xp̄i melior eſt
⁊ neceſſarior oib⁹ diuitijs atq; carnalib⁹ d̄
lectationib⁹ pn̄tis vite dn̄te Au. li. de ſymbo
lo apl'oꝝ. fides īngt eſt optimū bonū inter
oīa pn̄tis vite bona. Mḋ ſi ſic eſt: ergo oēs
infideles magis tenentur p̄eligere fidē xp̄i
q̄ȝ ſil' oēs mundi diuitias ⁊ carnis volupta
tes. Sed cū faciāt oppoſitū ꝑ ꝯn̄s faciūt ꝯ
nām ſ; agens ꝯ ius nāe ſꝫ Alex. 3. ꝑte ſūme
mor. peccat: ergo ꝑ ꝯn̄s oēs iuſte dānātur:
ꝙ faciāt oppoſitū pꝫ. nā cū dicaꝛ. i. Joā. 2.
omne qḋ eſt in mundo aut eſt ꝯcupiſcētiam
carnis aut ꝯcu. o. aut. ſ. vite. Ꝫ tria p̄eligunt
añq̄ȝ velle hr̄e xp̄i fidē. Nam iudei p̄ponūt
ꝯcupiſentiā tp̄alē ſbe ip̄i⁹ fidei: qui cū ex/
preſſe videant fidē xp̄ianoꝝ eſſe verā: ſuaꝝ
ꝟo falſam: cupiditatē tn̄ ducti nolunt ſuſci
pere fidem chriſti ne amittant diuitias ter/
renas quas ex vſuris congregauerūt. Ideo
de ipſis iudeis bona terre vere fidei prepo/
nentibus. dicitur baruch. 3. filij agar exqui/
ſierunt prudentiam que eſt de terra. ꝑꝑ hoc
ſiunt ipſius dei inimici. vn̄ Jac. iiij. dꝛ quicū
q; voluerit eſſe amicus hui⁹ mūdi pluſq̄ȝ. ſ.
fidei xp̄iane inimicus dei conſtitueꝛ. Ex hoc
pꝫ ꝙ iudei merito dānanꝛ: ſarraceni autem
⁊ teucri. preponunt ꝯcupiſentiā carnis ip̄i ſi
dei: dū accipiūt tot vxores q̄t paſcē pn̄t cum
quibus accipiūt oēm carnis voluptatē que
obnubilat ī eis oēȝ itellectū ⁊ rōnē dn̄te pho
vij. ethicoꝝ. ꝯcu. abducē a rōne vnāquāq;
ꝟtutē aīe. ⁊. 3. thopi. ait. ꝯcupiſcēti electiōi
ꝯtrariaꝛ: qꝛ ꝯtinēs ē eligēs: ꝯcupiſcēs aūt nō.
Quia ergo talis ꝯcupiſcētia offuſcat in eis
intellectū ne diſcernant lumen vere fidei: iō

eſt inimica ipſi deo. vi. aplo. Ro. viij. prudētia carnis mors eſt prudētia carnis inimica eſt deo: ꝛ q in carne ſūt deo placere nō pñt. Ibi. merito igit. qꝛ oēs theucri ꝛ ſaraceni ꝑponunt carnis voluptatē ipſi fidei. xpiane a deo dānāt. di. aplo ephe. v. Scitote q̄m ois fornicatoꝛ aut īmūdꝰ nō hꝫ hēditatē in regno xpi ꝛ dei. Pagani vo ꝑpoſuerūt ꝯcupiſentiā ſupbie ipſi vere fidei dīn honorē diuinū ſibi ipſis ꝛ idol vt ꝑtactū ē attribuebāt. Que ſpēs ſupbie fuit filiis ſupbie Luciferi q voluit ponere ſedem ab aqlone ꝛ filis eē altiſſimo. vt dr Iſa. xiiij. ꝫ tales dr i. coꝛ. 3. ſi qs vr inter vos ſapiens in h ſeculo ſtultꝰ fiat vt ſit ſapiēs. ſapiētia. n. huius mūdi ſtultitia eſt apō deū. ſcriptū eſt. n. Cōprehēdam ſapiētes in aſtutia eoꝝ. h ibi. hij igit ſupbiā eoꝝ fidei ꝑponētes: nō imerito ſiit cū iudeis ꝛ ſaracenis dānati fuerunt. de quoꝝ triplici peſtifera ꝛ dānoſa ſapiētie cōcupiſentia. Jac. 3. dr. Non eſt inqt. ſapia de ſurſū ſed terrena aialis ꝛ diabolica. Ex ꝑdicti igit. ix. cāis clariſſime viſuꝫ ē q̄ oēs infideles inexcuſabiles ſūt ꝛ a diuina iuſtitia iuſtiſſime dānant: ꝛ ꝑ ꝯñs ēt pꝫ alia excellētia ſacratiſſime fidei q̄ ꝯcā fuit excellentia cāſitatis: quā iō ſubiungere volui vt ois hūana mēs plenā hēat ſatiſfactionē de tāta infideliū iuſtiſſima dānatōe. Rogemꝰ igitur oēs corde ꝯtrito ꝛ humiliato oipotentē deū ꝛ dñm nrm ieſuꝫ xpm: vt fideliū corda illuſtret ad verā cognitionē noſqꝫ ꝯſeruet i vra fide in pñti ꝑ grām, ꝛ in futuro ꝑ gliaꝫ. Qui glorioſus viuit in ſecula ſceuloꝝ amē.

¶ Dominica in octaua reſurrectōis. de. ix. excellētia fidei q̄ dr excellētia ꝑſeuerabilitatis in bonis opibus: ſeu de diuino amore.

Hec autem ſcripta

ſunt vt credatis qꝛ ieſus eſt filiꝰ dei ꝛ vt credentes vitā habeatis i noie eiꝰ. Scribuntur h verba. Joā. 20. c. ꝛ in euāgelio occurrentis dñice. Quoniam precordialiſſimi ciues ꝛ patres amātiſſimeqꝫ matres in xpo ieſu ſum coꝛpoꝛaliter receſſurus a vobis ſꝫ corde ſpū amore ꝛ charitate ſim vobiſcum cūctis diebꝰ vite mee ꝛ etiā vſqꝫ ad ꝯſumationem ſeculi ꝛ vltra ꝑmanſurus: cogitaui quadam deuictus dilectione intima erga vos in forma ſpūalis teſtamenti ad perpetuam memoriam noſtre mutue dilectionis ꝛ beniuolentie: vltra predictas omnes excellentias ſacratiſſime fidei ſuperioꝛibus diebus quadrageſime vobis declaratas: aliaꝫ valde mirabilem vobiſqꝫ ſūme vtilem, ꝛ necesſariam excellentiam de ipſa ſacratiſſima fide vobis proponere ꝛ declarare. ſine qua nihil vobis profuiſſent omnes precedentes queadmodum nec nihil profuiſſet xpm pro nobis naſci niſi ꝛ pro nobis moꝛtuus fuiſſet: noſqꝫ redemiſſet que profecto excellentia vocabitur excellentia perſeuerabilitatis ſeu perſeuerantie ꝛ cōtinuationis. in q̄ excellētia ꝑcipue mōſtrare habeo quāte neceſſitatis ſit in bonis opibꝰ atqꝫ in virtutibꝰ fidei ſupradictis ipa bñdicta atqꝫ ſanctiſſima ꝑſeuerantia neceſſitatis cuius ꝑſeuerantie declaratio talis erit.

¶ De vltima excellentia ſanctiſſime fidei q̄ dicitur perſeuerabilitatis.

Ula igit poſtremo ꝛ vltima excellētia de ipſa ſacratiſſima fide vob ꝑ nūc dclarāda dr excellētia ꝑſeuerabilitatis ſeu ꝑſeuerātie. Accipe g̃ popule mi dilecte i h meo receſſu hāc verem ꝛ idubitabilē auctēticā vitatē. poſito igit caſu ꝙ qſqꝫ vrꝫ oꝛnatꝰ eēt cūctis vtutibꝰ oiuꝫ angeloꝝ atqꝫ ſanctoꝝ ſeu cūctis vtutibꝰ theologicis atqꝫ moꝛalibus vtputa. fideſpe charitate omniqꝫ prudētia caſtimōia iuſtitia foꝛtitudie tēpantia ꝛ hmōi. dico ꝙ ſi in dicꝭ oibꝰ ꝑſeueraret vſqꝫ ad moꝛtē: ſi tn̄ deffecēt in ꝑſeuerātia ſoliꝰ vtut atqꝫ boe opatiōis ipoſſibile eēt talē vnq̄ ſaluari poſſe: imo ꝑ omnibus an̄ dicꝭ vtutibus nihil meriti eſſet in futura vita atqꝫ eterna gloꝛia recepturus. ꝙ aūt ꝑſeuerātia dulciſſimi ciues ꝛ mrs i vtutibꝰ ꝛ opibꝰ bōis ſeu optimo ꝑpoſito bñfaciēdi. qꝺ hac quadrageſima ꝑ grām dei ſuſcepiſtis ſit vobis vſqꝫ ad moꝛtē ꝛ ſepulturaꝫ oio neceſſaria ad ſalutē probo. quintupliciter. Primo auctoꝛitatibus. Scdo rōnibus. Tertio figuris. Quarto ſilitudinibꝰ. Quinto exemplis.

¶ Primo probo auctoꝛitatibꝰ. ꝙ ꝑſeuerātia in diuino amoꝛe in charitate frna in abſtinentia a peccatis in obſeruatione caſtitatis atqꝫ diuinoꝛum preceptoꝛum ꝛ hmōi cuilibꝫ vrꝫ neceſſaria ſit ad ſalutē. nā Lactātiꝰ lib. v. di. inſtl. ait. Nemo deo pauper eſt niſi

q iuſticia ꝛ virtutū ꝑſeuerātia indiget: ꝛ nemo ꝑfectiſſimus ē niſi q iugiter oēs virtutū gradꝰ impleuerit. Ber. ēt in eplis ait. Sciasdiabolū xpi miles ſoli ꝑſeuerātie inuidet: ꝛ ſꝑ inſidiari: quā ſolā virtutē nouit a deo coronari. Stude igit ꝑſeuerātie q̄ ſola tibi con tribuet palmam victoꝛie. Idē ēt Ber. in q̄dā alia epla ait. Nūq̄ iuſtus arbitrat ſe ꝯprehendiſſe nunq̄ dicit ſatis ē ſed ſꝑ eſurit. ſꝑ ſitit iuſticiā vt de bono in melius ꝑficere ꝛ ꝛ perſeuerare conetur. Idem quoqꝫ Ber. ad quendam monachū ſcribens ait. Unum ad vltimū ad mentem tuam reduco perſeuera ꝑſeuera ꝑſeuera. nam nō coꝛōabit niſi q legitie certauerit. Ille qdē legitie certat q vſqꝫ ad finem in ſcō ꝑpoſito ꝑſeuerat: qꝛ teſte dño nō q incepit ſed q ꝑſeuerauerit vſqꝫ in finē. h ſaluus erit. Seneca āt epla tertia ad lucillū ait. Neceſſe eſt vt virtutum initia exitusqꝫ conueniant. Jero. autē ad furiam ait: In xpianis nō querūt initia ſꝫ finis. Paulus male cepit ꝛ bñ finiuit. Inde vo laudāt exoꝛdia. Sꝫ finis ꝑditiōe dānnat. Et idem Jero. ſuper verba Matte. xxiiij. Qui perſeuerauerit: vt docet ſaluatoꝛ virtutem longanimitatis ꝛ paciētie vſqꝫ ad moꝛtē foꝛe neceſſariam. Non. n. cepiſſe virtutis ē ſꝫ profeciſſe. ꝛ Iſido. ii. de ſūmo bono ait. Salus ſolum ꝑſeuerantibus datur. non. n. eſt beatus qui bonū inceperit ſed qui inceſſabilr facit. Apoſt. aūt. i. coꝛ. vij. ait. vnūquemqꝫ ambulare oꝫ ſic vocauit deus: ꝛ vnuſqſqꝫ in qua vocatiōe vocatus ē in ea ſꝑ ꝑmaneat. Et. i. coꝛ. ix. ait. Neſcitis ꝙ hij q in ſtadio currunt oēs quidē currūt ſed vnus accipit brauium ſic currite vt comprehendatis. ois. n. qui in agone cōtendit. ab oibus ſe abſtinet. Et illi quidē vt coꝛruptibilē coronā accipiāt. nos aūt incoꝛruptā. Et ad gal. v. dicit. ſtate ſemper firmi ꝛ nolite iterū iugo ſeruitutis contineri. Et ad gal. vi. ait. Bonū aūt facientes nō deficiamꝰ: tēpoꝛe. n. ſuo metemꝰ nō deficiētes. ergo dū tēpus hēbꝰ opemur bonuꝫ ad oēs: marie aūt ad domeſticos fidei. Jo. āt apoc. 2. ait. Eſto fidelis vſqꝫ ad moꝛtē: ꝛ dabo tibi coronā vite. Et. i. Joā. 2. dicit. vnctionē, quā accepiſtis, a deo maneat ſꝑ i vobis. Saluatoꝛ āt Luc. ix. ait. Nemo mittens manū ad aratrū ꝛc. Mat. ēt. x. ꝛ. xxiiij. ait. Nō q incepe. ſed q ꝑ. v. in fi. h ſ. erit. Et ꝑuer. iiij. di. Juſtoꝛum ſemita q̄ſi lux ſplēdēs ꝑcedit ꝛ creſcit vſqꝫ ad ꝑfectū diē. ꝛ Gre. de pe. di. iij. c. ait. Incaſſum bonū agit ſi an vite terminū deſerat: qꝛ ꝛ fruſtra velociter currit q priuſq̄ ad metas venerit deficit. Et idē Grego. ſuper Ezech. ꝛ poꝛ. xvij. q. i. c. qui bona. ait. q bona agūt ꝛ melioꝛa agere deliberāt ꝛ poſt deliberata nō faciunt ſꝫ in bonis prioꝛibꝰ ꝑſeuerent: in cōſpectu tamē dei ceciderunt. Itē extra de renū. c. i. Aler. tertius ait. indecēs oino ꝑbat priꝰ ſoluere militie cingulū q̄ cedat victoꝛi aduerſitas ꝑlioꝝ. Deniqꝫ Aug. de pe. di. 3. c. inanis. ait. Inanis ē pñia quā ſequēs culpa maculat: vulnꝰ intantū tardius ſanatur: frequenter peccās ꝛ lugēs: vix veniā merebit: nihil proſunt lamēta ſi replicant peccata: nihil valet veniā de malis poſcere ꝛ velle denuo mala iterare: ꝑſiſtere ergo in cōfeſſione: eſto in pactiētia foꝛtiter ꝯfirmatꝰ: vitā bonā quā cepiſti, tenere nō deſinas: ꝑpoſitū bone vite iugiter ſua. Ex ꝑdictis auctoꝛitatibꝰ pꝫ quatr pple mcꝰ ꝑſeuerātia in bonis opibus vſqꝫ ad moꝛtē cuilibet nrm ē neceſſaria ad ſalutē.

¶ Scdo hoc idē ꝓbo ſeptē rōnibꝰ. Primo rōne bonificatiōis. Scdo rōne argumētatiōis. Tertio rōne aſſimilationis. Quarto rōne ꝑfectionis. Quinto rōne gratificationis. Serto rōne perditionis. Septio rōe remunerationis.

¶ Primo ꝓbo rōne bonificatiōis ꝙ ꝑſeuerantia in diuino amoꝛe ꝛ vtutibꝰ cuilibet ē neceſſaria. Fūdamētū huius rōnis ponit Scotꝰ in. iij. di. xxvij. di. Bonitas rei ē mēſura amoꝛis eiꝰ. pꝫ hec regla. Si. n. ꝑuo vel lōgo tpe dura bonitas alicuius veſtimēti ſeu equi ꝑuo ꝛ lōgo tpe ēt durat amoꝛ ad ea. Et no ꝑſuppoſito certū ē ꝙ bonitas rei vt dr. i. eth. ſeqtur eēntiā rei: qꝛ ens ꝛ bonum ꝯuertūt. Sꝫ clarū ē ꝙ eēntia dei ē eterna a ꝑte ante, ꝛ a ꝑte poſt carens ꝑncipio ꝛ fine. g̃ ꝛ bonitas eius ē ēt eterna: ꝓpter qꝺ auctoꝛ lib. de cāis dicit ꝑria cā oiuꝫ cāꝫ ē eterna ꝛ ſine tpe. ꝛ ibidē dr ꝑrima cā ē pura eterna, ꝛ inuariabilis bonitas. Et Plato in thimeo dicit. Sūmꝰ deꝰ infinitus ē nō ſolū loci excluſione ſꝫ ēt eterna nāc bonitate. Q dr ſic ſic ē ꝙ bonitas dei ē eterna ꝛ ſine vllo fine: ꝛ q̄libꝫ bonitas tm̄ dꝫ a q̄libꝫ diligi quātū durat: ꝯcludit neceſſario ꝙ qlibet bonitatē dei cōtinue, dꝫ diligere ēt ſi in infinitū viueret in hoc mūdo: Sꝫ cū ꝓbatio dilectionis exhibitio ſit opis. g̃ a ſimili ten

tur ēt qſq; bñ oꝑari vſq; in finē: ꝓide Scotus in tertio. di. xxvij. dicit ꝙ cū bonitas dei ſit infinita intenſiue ⁊ extēſiue. iō quilibet tenetur eū diligere ⁊ pro eo oꝑari mō īfinito ſi poſſibile eēt. aduertāt igitur inſenſati mūdani q nec ꝑ horā deū diligūt nec ꝓ eo aliquid boni oꝑant̄ quā grauiſſimā penā ⁊ iudiciū ſunt a deo ſuſcepturi. ℭ Scdo hoc idē ꝓbo rōne augmētatiōis. Snia ē phi. 2. ⁊ iiij. thopicoꝝ: ꝙ ſiquis tenet̄ ad min⁹ multo plus tenet̄ ad mai⁹ pz. Si. n. qs ſuit equo dñi ſimil'r magis curā hēre deb; de ipō dño. Quo ꝑſuppoſito certū ē ꝙ multi mūdani: vt puta cubicularij ⁊ ſuitores dñoꝝ ꝯtinue vſq; ad mortē ſuiūt dñis ſuis faciēdo oīa opa ⁊ ſuitia poſſibilia qui dñi plerūq; pro vno v̄bo qđ ēt truſatorie dicunt̄ ꝯ illos: eos a ſe expellūt oīno ⁊ aliqñ ſuſpēdere faciūt vel decapitare. Qđ ſi ſic ē. ergo a fortiori tenet̄ qſq; velle ſpūal'r ſuire deo ⁊ dño dñorū cūctis dieb⁹ vite ſue q neminē ſuſpēdit nec a ſe expellit niſi q ſponte hoc ꝑ ſe facere vellet. Quid dicā de ceſare a quo ceteri oēs īperatores Ceſares ſunt nūcupati. De ipō. n. legit̄ ꝙ vſq; ad mortē pro mūdi gl'ia ſemꝑ cupiebat noua bella ⁊ nouos labores inuenire: vt ei⁹ vict⁹ mūdo clareſcere poſſz. Vñ dū Pōpeiū ſuū aduerſariū mortuum audiſſet ſuſpirās vehemēter ingemuit di. doleo vſq; ad mortē q2 nō habeo decetero cū quo bellare. Si igit̄ tam generoſus vſq; ad mortē fuit aius ceſaris ꝑꝑ mūdū: qual'r ꝗſo eē dz ⁊ tenet̄ icōſil'ib⁹ aius cuiuſl; fidel' ꝑꝑ deū. Quid plura dicā. Ecce ꝙ Jacob vt habet̄ geñ. xxix. ſeruiuit. xiiij. annis Labā pro Rachel: ⁊ vt ibi dī videbāt̄ ei dies pauci pre amoris magnitudine. Si igit̄ iſte pro habēda pecia carnis corruptibilis ⁊ v̄mib⁹ deuorāda. xiiij. annis ſuiuit Laban: quāto magis tenet̄ qſq; perſeuerare in dei v̄tute ⁊ amore pro acquirēdo regno celoꝝ: vbi ſunt tot floride ⁊ pulcherrime virgines vt puta Agnes: Margarita: Agatha Lucia Cecilia ⁊ Catherina: ⁊ ꝙ magis eſt primiceria oīum virginū glorioſiſſima virgo maria cui⁹ aſpect⁹ ēt per momentū ſuꝑat oēs delectatiōes pñtis vite. ℭ Tertio hoc idē probo rōne aſſimilationis. Peto a vobis o ciues an res ſacre put ſunt veſtimēta: lapides: ligna ⁊ huiuſmodi ſemel deputate eccl'ijs ⁊ monaſterijs debeāt amplius ad vſus humanos trāſferri: ⁊ certū eſt ꝙ non. Sicut. n. hr̄ extra de re. iu. li. vi. Sel' deo dicatū: nō ē vlterius in vſus humanos trāſferendū. Itē ex̄ de reꝝ per. c. mācipia dī. Qđ ſemel deo cōſecratuz ē ad humanos vſus trāſferri nō decet. Itē de ꝯſe. di. i. c. veſtimēta dī. Veſtimēta eccleſie quib⁹ dño miniſtrat̄ ⁊ ſacrata debent eē ⁊ honeſta quib⁹ in alijs vſib⁹ nō decet frui ꝗ̄ eccleſiaſticis nec debēt ꝯtingi aut offerri niſi ſacratis hoib⁹. Itē Iginus papa de cōſe. di. i. c. ligna. ait. Ligna eccleſie dedicata: nō debēt ad aliud opus iungi niſi ad aliaz eccleſiā: vel igni ſunt cōburenda vel ad ꝓfectū in monaſterio fratrib⁹ ponenda: in laicorū autem opera non debent admitti. Simil' ſententia ponitur. xix. q. 3. c. que ſemel. Quo conceſſo ꝙ ēt ligna deo dicata non debent transferri amplius ad vſus mundanos certū eſt ꝙ homo ſe cōſecrat in baptiſmo ⁊ ēt poſt baptiſmū per penitētiā: ⁊ dedicat ſe ad ſeruitiū ⁊ amorē ipſius dei. Quod ſi ſic ē: ergo nunꝗ̄ licet alicui homini retrahere corp⁹ ſuū ab illo ſeruitio: ⁊ cor ſuū diuino amore ⁊ conuertere ad mūdanas delectationes ⁊ carnales amores. Et ideo Iſido. li. de ſūmo bono hoc confirmās ait. Vera ⁊ perfecta amicitia ad deū nulla vnꝗ̄ arte excluditur: nullo tpē abolet̄ ſed vbicūq; tēpus ſe v̄tit ſemꝑ firma ē: ſemꝑ ſtabilis ⁊ perſeuerans. Et Tuli⁹ li. de amicitia ait. Vere amicitie ſempiterne ſunt. Et Salomō ꝓuer. v. ait. verba ei⁹. ſ. dei inebriēt te oī tpe: ⁊ in amore ei⁹ delectare iugiter. Et prouer. xvij. ait. oī tpe diligit qui amicus ē. ℭ Quarto etiam probo perſeuerantiam eſſe neceſſariā in bonis operibus ratione perfectionis. Fundamētū rōnis ponit ipſe Saluator Mat. v. dī. eſtote ꝑfecti. ſ. in amore ⁊ oꝑatione ſicut pr̄ veſter celeſtis perfectus ē. Quo conceſſo certū eſt ſecundum philoſophum quinto Meth. ⁊. 3. phiſicorum. ꝙ perfectum eſt ſimpliciter cui nulla ſuarum partium deeſt. ⁊. 2. Iconomice dicit. perfectum eſt ſimpliciter: quod habz principium medium ⁊ finem. Quod ſi ſic ē clarum eſt ꝙ ſiquis habeat ſimul omnes virtutes ⁊ non habeat perſeuerantiam virtutum ſeu ipſam virtutem perſeuerantie. cum tales virtutes eſſent imperfecte vtiq; eſſent contra dei preceptum ⁊ voluntatem: ⁊ per conſequens eſſent inſalutifere ⁊ immeritorie ad eternā vitam: cū nihil deus ſimpl'r acceptet eo ꝙ ⁊ ipſe ꝑfectus ſit niſi. i. ſe habeat omnimodā perfectionē. ℭ Quinto hoc idem probo ratione gratificationis. Fūdamentū rōnis ponit ſeneca in primo de beneficijs. di. beneficiatus vt ſit gratus dz equalis eſſe in beneficio erga benefactorem ſuū. pz h regula. Nam ſi vnus cōtinue reciperet amorem ⁊ beneficiuz ab altero ēt ſi eſſet animal brutū certum eſt ꝙ ille talis teneretur cōtinue illū diligere ⁊ ei iugiter grata opera rependere. Quod ſi aliter faceret certe ingratiſſimus eſſet. dñte ipſo ſeneca li. 3. de beneficijs. Ingratus eſt qui beneficium ſe accepiſſe negat qđ accepit. ingratus qui diſſimulat. ingratus qui nō reddit equale. ingratiſſimus omnium qui oblitus eſt. hec ibi. Quo ꝑſuppoſito certum eſt ſm Bona. in. 3. di. 31. ꝙ deus ab eterno amauit quālibet creaturam rationalem: ⁊ eam perpetuo ſine vllo fine ⁊ termino perſeueranter amabit ſine interpellatione aliquorum annorum menſium ebdomadarum dierū horarū nec etiā alicuius momēti tēporis. Quod confirmans Jere. in perſona ipſius dei. c. 31. ait. In charitate ꝑpetua dilexi te. Et leuit. vj. dicitur. ignis. iſte. ſ. diuini amoris ꝑpetuus eſt ⁊ ignis in altari meo ſemper ardebit. Quod cōfirmans Dioni. lib. de di. no. ait. amor dei eſt quaſi quidaz circulus principio ⁊ fine carens ⁊ vltra hoc nō tantū perſeuerat in amore: ſed etiā cōtinue cuilibet viuenti beneficia temporalia corporalia ⁊ ſpiritualia iceſſanter adminiſtrat. Quod ſi ſic eſt ꝙ deus quemlibet ꝑſeueranter amat ⁊ ei continue beneficia p̄ſtat iugiter mouendo celos ſolem lunaz ⁊ huius. Ex quo motu omnia inferiora bona generantur ⁊ cōſeruantur ⁊ ſine quo motu ſtatim omnis creatura corrūperetur ⁊ deficeret: ergo a ſimili concludo ꝙ quiſq; tenet̄ vſq; ad mortem deū inceſſanter diligere: ⁊ ei iugiter famulari: propterea Boe. metro. viij. li. ſecundi ait. O felix hominū gen⁹ ſi veſtros amicos amor quo celum regitur regat. ſi quis aūt aliter facit nō tantū initiuz ingratitudinis incurrit: ſed ꝓfecto meretur ꝙ deus ſtatim ab eo ſubtrahat oēm ſuū amorem ⁊ ēt omnia beneficia que ei largitur inceſſanter. hic valenter exclama ſi vis cōtra illos ⁊ illas qui parum ꝑſeuerant in diuino amore atq; in diuinis preceptis. imo qui forte eum nec vnꝗ̄ dilexerunt: nec ei vnꝗ̄ ſeruierunt: ſed ſimpliciter mūdo carni atq; diabolo. ℭ Sexto hoc idem ꝓbo rōne perditionis. nam ſi quis haberet omnes virtutes angelorū atq; ſanctorū ⁊ ꝑſeueraſſet in eis centum mille annis ⁊ cōtingeret adhuc eum viuere ꝑ ſolum diem naturalē imo per ſolam horā ⁊ nollet illa die ⁊ hora in eiſdem virtutibus perſeuerare dico ꝙ talis ſtatim perderet totum meritum omnium virtutū precedentium quod habebat apud deum. Fundamentuz iſtius rōnis ponit phs. xij. metha. di. ꝗ̄to aliquod principiū perfectius cōſiſtit: tanto perfectius ſtant in eo ſui effectus ⁊ principiata: ⁊ quanto idem principium citius corrumpitur: tanto corrumpunt̄ ⁊ in eo ſui effectus vt principiata. patet hec regula exemplo ipſius phi lib. de longitudine ⁊ breuitate vite dñtis. Corruptis animalibus ſtatim corrumpitur omnis ſcientia ⁊ omnis ſanitas in eis hoc idem patet alio exemplo. Nam ſi corrumperetur anima alicuius artificis: corrūperentur ⁊ ſimul omnes hydee. i. forme reruz artificialium in ea exiſtentes ⁊ ab ea dependētes. ℭ Quo preſuppoſito certum eſt ſecūduz Bona. in. 2. di. xxvij. Et in. iij. di. xxxvij. ar. ij. q. i. ꝙ meritum omniū virtutū atq; bonorum operum dependet a gratia ⁊ charitate. quod ſi ſic eſt manifeſtum eſt ꝙ charitas ⁊ gratia ſcdm Tho. ſa ſc. q. xxiiij. ar. xij. ⁊ ſm Bona. in primo di. xvij. ar. 2. q. 3. per ſolum peccatum mortale oīno corrumpuntur ⁊ annichilantur. Et rō eſt quia peccatum mortale directe opponitur gratie ⁊ charitate: ⁊ per conſequens adueniens in anima eas corrumpit ſed certum eſt ꝙ qui deficit a perſeuerantia bonorum operum mortaliter peccat cum agatur contra preceptum domini Luc. xviij. dicentis. oportet ſemper orare ⁊ nunꝗ̄ deficere. vbi Criſoſti. ait. nō ceſſat orare qui non ceſſat benefacere: ergo per tale peccatum tollitur omnis gratia ⁊ charitas ab anima: neceſſario etiā tollitur ab ea omne meritū virtutum p̄cedentiū ab eadē gratia ⁊ charitate ꝓueniens. o aīa infelix o aīa ceca o aīa oīo beſtialis q̄ multo tpe multa bona opa facis ⁊ poſtea ab vno ope deficis. Ecce ꝙ in pūcto ex defectu ꝑſeuerātie oē meritū iā acq̄ſitū iā deꝑdis. Et confirmat̄ iſta rō. Nā ezech. xviij. dī. Aīa q̄ peccauerit ipſa morietur morte. ſ. ſpūali nō eſſentiali. Quo cōceſſo certū ē ꝙ ſicut ſe hz mors corporalis circa bona temporalia ſic ſe hz mors ēt anime ſpūalis circa merita ſpūalia. Sed claruz eſt ꝙ adueniente morte corporali ſimul perduntur omnia bona temporalia etiā in quinquaginta annis acquiſita: ergo a ſimili adueniente morte ſpirituali in anima que

ꝓuenit ex defectu perſeuerantie: ſimul perdū
tur in puncto omnia merita ſpiritualia iā mul
tis temporibus acquiſita. propter quod Eze.
xviij. dicitur. Si auerterit ſe iuſtus a iuſticia
ſua ⁊ fecerit iniquitatem ſecundum omnes ab-
hominationes quas operari ſolet impius: om
nes iuſticie eius quas fecerat nō recordabunt.
h ibi. Et eccleſiaſtes. ix. dicitur. Qui offendit
in vno. ſ. in perſeuerantia multa bona perdet.
Et extra de re. iur. in regula defleat. dicitur de
fleat peccator quia offendens in vno factus eſt
omnium reus. Et Aug. li. de moribus eccleſie.
ait etiam ſi perſeueraueris in oibus bonis ⁊ de
ficias in vno iuſticia dei iudicabit te ac ſi nul
lum vnq̄ꝫ feciſſes bonū. h ille. ¶ Septimo de
niqꝫ hoc idē probo ratione remuneratiōis. ſ.
eterne vite fundamentum rōnis ponit phs. ij.
phiſicorū. di. finis imponit neceſſitatē omnibꝰ
hijs que ſunt ad finē. pꝫ hec regula. Nam ſi in
firmus quiſqꝫ deſiderans finē ſanitatis recipe
ret ſimul oia remedia ⁊ conſilia medicorꝫ ad
ſanitatem ꝓducentia ⁊ deficeret in vno reme
dio talis profecto finē ſanitatis nunq̄ꝫ detine
ret. Quo preſuppoſito certum eſt a ſimili ꝙ ſi
quis habeat oēs virtutes ⁊ deficiat in ꝑſeuerā
tia que eſt cōſumatio ⁊ perfectio omniū virtu
tū: impoſſibile eſt ꝙ obtineat vnq̄ꝫ finē deſide
ratum eterne vite. dicēte Ber. in epiſtola ad ia
nuenſem abſqꝫ perſeuerantia nec qui pugnat
victoriā: nec palmā victor cōſequitur nutrix ē
ad meritū: mediatrix ad premiū: tolle ꝑſeueran
tiam: nec obſequiū mercedē hꝫ: nec beneficiuꝫ
grām neqꝫ laudē fortitudo: ſola eſt ꝑſeuerātia
cui eternitas cōceditur: vel potius q̄ eternitati
hominē reddit dñs te dño. Qui perſeuerauerit
vſqꝫ in fi. ſaluus erit h ille. Et confirmat̄ iſta
rō. Nam Aug. de verb dñi ait. meritū dꝫ corre-
ſpondere premio. Quo p̄ſuppoſito certuꝫ eſt
ꝙ deus dat cuilibet premiū ſine termino ⁊ fine
quod ſi ſic eſt: ergo quilibet tenet̄ ꝑſeuerare in
diuino amore atqꝫ in operibꝰ bonis q̄ꝫtuꝫ in
ſe eſt ſine termino ⁊ fine ta quo ſi q̄s deficit cū
meritū nō correſpondeat premio: ſequit̄ ꝙ talis
nō ꝑſeuerans nunq̄ꝫ poterit eterne vite p̄miuꝫ
adipiſci. Sed dic mihi queſo o qui nō perſeue
ras in preceptis dei ſi tibi ꝓmitteret̄ vna ſola
gēma que in ſe cōtineret omnia ſimul bona q̄
vnq̄ꝫ deſiderare poſſes: peto an quinquaginta
ānis iugiter pugnares ⁊ oēm laborem ſuſcipe
res: vt ſic poſſes eam adipiſci: certum eſt ꝙ ſic.
Sed o miſera creatura a fortiori teneris h om
nia inceſſanter operari: vt acquiras tibi gēmā
que deus eſt: qui omnia deſiderabilia realiter
in ſe cōtinet ſicut exemplo ſenſibili patet. vide
mus enim ꝙ eſt aliquid qd̄ continet in ſe om
nes ſenſus. ſ. caput: ⁊ aliquid continet in ſe om
nia membra ſicut corpus: ⁊ aliquid quod con-
tinet omnes potentias ſcilicet negatiuam ſenſi
tiuam ⁊ rationalem ſicut eſſentia anime ⁊ ali-
quid quod continet omnia corpora ſicut celuꝫ
empireum: ⁊ aliquid quod continet per miſeri
cordiam ⁊ aduocationem omnes gentes ſicut
virgo Maria: ⁊ aliquid quod continet omnes
penas ſicut infernus: ergo a ſimili neceſſe eſt ꝙ
perſeueranti in virtute detur quedam beatitu
doꝰ que deus eſt in ſe ꝯtinens omnia bona deſi
derabilia qd̄ confirmans Boe. proſa. ſecunda
tertij lib. beatitudo ait eſt ſtatus omniū bono-
rum aggregatione ꝑfectus. Et ꝙ plus eſt: cum
corpus qd̄ corrumpitur aggrauat animā ⁊ de
primat terrena inhabitatio ſenſuum plura co
gitantem vt dicitur ſap̄. ix. impoſſibile ē ꝙ tot
bona deſiderentur in hac vita quin plura den
tur perſeueranti in diuino amore in futura vi
ta dicente Aug. xxij. de ci. dei. Quod deus pre
parauit diligentibus ſe fide nō capitur ſpe nō
attingitur caritate nō comprehenditur deſide
ria omnia ⁊ vota tranſgreditur. acquiri poteſt
extimari nō poteſt. h ille. Ex predictis etiā om
nibus vidiſti popule meus qualiter neceſſe eſt
ad ſalutem ꝙ quiſqꝫ veſtruꝫ ꝑſeueret vſqꝫ ad
mortem in bonis operibus ⁊ diuino amore.
¶ Tertio hoc idem probo figuris. nam dñs
Leuit. 3. figuratiue precepit moyſi ꝙ filij aaron
offerrent in ſacrificio totū adipem cuꝫ cauda q̄
cauda cum ſit finis animalis denotat ꝙ homo
tenetur iugiter vſqꝫ in finem vite in bono ope
re ꝑſeuerare. ꝙ ſi quis forte obijceret quomō
eſt poſſibile ꝑſeuerare in bono opere in omni
tpe. Rñdit tho. 2. 2. q. ciiij. ar. iiij. di. cū q̄rit̄ an
ꝑſeuerātia ſit in p̄cepto. Rñdeo ꝙ duplex eſt ꝑ
ſeuerātia vna ē ꝯtinuatio i bonis opibꝰ: ⁊ ad
hāc nullus tenet̄ q: ipoſſibil' ē ⁊ ad ipoſſibile ne
mo pōt obligari vt dr̄. de re. iu. li. vj. Alia ē qd̄
dā ꝓpoſitū ꝑſeuerādi in bono ꝓ loco ⁊ tpe: ⁊
ad hanc quiſqꝫ tenetur. ⁊ de hac intelligit dñs
cum dicit Mathe. 10. Non qui inceperit ⁊c̄. Et
ratio huius eſt: q: precepta affirmatiua ⁊ ſi ſꝑ
obligant nō tñ ad ſemꝑ ſꝫ pro loco ⁊ tpe. vnde
ſicut p̄cepta affirmatiua que de patria dantur
ſunt acceptanda ſm̄ preparationē animi vt. ſ.
hō ſit paratus ea adimplere cum opus fuerit
ita ⁊ p̄cepta perſeuerantie ſunt accipiēda
ſm̄ p̄parationē ai: vt. ſ. quiſqꝫ ſemꝑ opetur
cū adeſt neceſſitas bene operandi. Alia fi-
gura hētur Gen̄. xix. de vxore Loth: q̄ ideo
in ſtatuam ſalis verſa ē q: poſt egreſſuꝫ de
maloꝝ ſocietate vꝫ ſodomoꝝ nō perſeuera
uit in precepto angeli: ſed retroſpexit. Que
figura dat̄ intelligi ꝙ qui cepit deū amare
⁊ pro ipſo bene opari ⁊ deinde retro aſpicit
ad mūdanū ſe cōuertēs amorē a deo re-
probat̄. Tertia figura hētur Apo. iiij. de. iiij.
aialibꝰ q̄ erāt plena oculis ante ⁊ retro q̄ nō
habebāt requiē die ac nocte ſed iugiter cla-
mabāt ſcūs ſcūs ſcūs dñs deus oipotēs: q
ē ⁊ qui erat ⁊ q vēturus ē. Que ēt figura
cū ceteris dat̄ intelligi o ppl'e meꝰ ꝙ quilibꝫ
verus dei amator nō dꝫ hēre requiē die ac
nocte in operibus virtuoſis vſqꝫ in finē vi-
te ſue. ¶ Quarto ēt probo ſimilitudinibus
perſeuerantia cuilibet fore neceſſariā. Sm̄
enim phm̄. li. de ce. ⁊ mū. quātumcunqꝫ celi
iferiores iugiter diuerſis motibꝰ agitentur.
celum tamen ſupremum qd̄ nos empireum
ponimus in nullo mouetur: nec a ſua quie-
te perturbatur. Sed perſeueranter in ſua
immobilitate perſiſtit. nam vt bona. dicit in
ſecundo. di. 2. ar. 2. q. i. in quarto argumēto.
celū empyreū ē luminoſum: eſt ſpacioſum:
eſt vniforme ⁊ vltra hoc ē ſemper imobile.
ſic ergo a ſimili dico ꝙ quāuis potētie iferio
res ⁊ ſenſitiue perturbent̄: agitent̄ ⁊ moueā
tur inordinate ad bona ſenſibilia: tñ ratio
cauere debet ne vnquam moueatur ⁊ diſ-
ſedat ab operibꝰ virtuoſis quin potius in
cis vſqꝫ ad mortē immobilis perſeueret. Ali
ām ſimilitudinē habemꝰ de ſtellis. nā quan-
tūcūqꝫ cetere ſtelle circa celi axes ⁊ cardinē
moueantur: cardo tñ ipſe a ſua quiete nul-
latenus perturbat̄ ſed ſemꝑ imobilis ꝑſe-
uerat: ſic a ſimili quātūcūqꝫ pars ſenſualis
vel aliqd aliud vt puta mūdus ⁊ diabolus
obuiet rationi: illa tame continue vſqꝫ in fi
nē debet frui ſua q̄ete videlicet diuini amo
ris. Itē quātūcunqꝫ terra ⁊ aer inferior: cor
poraqꝫ inferiora pluuijs ⁊ tēpeſtatibꝰ ꝑtur-
bētur nunq̄ꝫ tñ coꝝ ꝑturbatio peruenit ad
celū: ⁊ quāuis inferior pars aeris plena va
poribus terrenis pluat grādinē; ſuꝑior tñ
pars ſemꝑ ſerena ⁊ clara ꝑdurat. eo ꝙ nul
las nebulas vl' vapores ad ſe aſcēdere per-
mittit. Quod hoc modo phi probauerunt.
nam mons olim tante altitudinis eē fertur
vt nullis pluuijs ⁊ nullis terrenis exalatio-
nibus perturbetur. in hunc altiſſimū montē
pro tpe phi aſcendebant vt poſſent ibi de
aſtris aliq̄ cōtēplari. Sꝫ pp̄ nimiā ibi aeris
puritatē quo vegetari nō poterāt: ſpōgias
aqua plenas ad naſum ferebāt: dū in mon
te igitur eēnt poſtq̄ꝫ de ſtellis viderāt digito
in pluribus locis ibi ſcribebant quas lr̄as
ſequēti anno cum illuc accedebant in nullo
mutatas. Ideo a ſimili phi ipſi aſſerebant
ꝙ in ꝑte ſuꝑiori rōnis nulla debebat vnq̄ꝫ
libido vel cōcupiſcētia oſtēdere: ſed iugiter
vſqꝫ ad mortem virtutibus moralibꝰ adhe-
rere. Aliam ſimilitudinē habemꝰ in arte ora
toria. Nā ſiqs vt dicit Tulius in rethorica
ſcd̄a i ſua oxōne hēret optimū exordiū opti
mā diſpōnē inuētionē memoriā eloquētiaꝫ
narrationē ꝓnūciationē ⁊ nō hēret bonaꝫ
⁊ ſolidā ꝯcluſionē: talis oxo oio priuaretur
merito hūane laudis. Et rō ē q: ꝯcluſio vt
idē Tuliꝰ in pria rethorica q̄ ars vetus dr̄.
ē totius oxōnis exitus ornatꝰ determinatio
atqꝫ perfectio: ergo a ſili ſi quis habeat oēs
virtutes: ⁊ non habeat finem perſeuerātie:
priuabitur ſine dubio merito celeſtis glorie.
Aliam deniqꝫ ſimilitudinem habemꝰ in ſciē
tia logycali. Nā ſicut ad hēndū vel faciēdū
ſylogiſmū oio exigit̄ vniuerſal' affirmatiua
vel negatiua: eo ꝙ ex puris ꝑticularibꝰ nihil
ſequitur: ſic a ſili ſi qs hbeat hr̄e ſylogiſmū
⁊ ꝯcluſioneꝫ vite eterne. oꝫ ꝙ vniuerſal'r ſit
iuſtificatus ab omni culpa ⁊ oi preditus vir
tute. Ex predictis etiam ſimilitudinibus pꝫ
qualiter ꝑſeuerantia bonoꝝ opeꝝ vſqꝫ ad
mortem cuiuſlibet eſt neceſſaria ad ſalutem
¶ Quinto deniqꝫ hoc idē ꝓbo exēplis ⁊ p̄-
cipue q̄druplici exēp. Primo exēpio nālī crea
turaꝝ q̄ oēs iugiter perſeuerāt in eo ad qd̄
a deo ſūt ordinate. Nā celū ⁊ ſinguli orbes
planetarū a ſuo motu ⁊ iflūētia iferiora ad
momētū nō deſinūt: ſed vniformiter ꝑſeue-
rāt in eo qd̄ ceperūt: donec ad finē peruene
rūt quē intendūt: nūquid ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle
ceſſant illuminare: ignis calefacere ⁊ lucere:
aer ſuis temporibꝰ humectare ⁊ cūctis aia-
libus ſpiramen retribuere: certe non immo
Iudicū. v. dicit̄. Sol ⁊ ſtelle ſemper manēt
in curſu ⁊ in ordine ſuo. nunquit mare deſi-
nit aquas ꝑ vēas terre trāſmittere: certe nō
Natura inſuper aliarum aquarū fluminum

⁊ fontium hoc ſeruat: quia quottidie fluunt
vſq3 ad terminum ſuum. Unde eccleſiaſtici
primo dicitur. Ad locum vnde exierant flu-
mina reuertuntur vt iterum fluant. Nonquid
terra deſinit fructus producere niſi per acci-
dens? certe non: immo natura omnium ar-
borum ⁊ plantarum ſemper perſeuerat in
opere ⁊ labore: quouſq3 deueniat ad debitū
complementum: ſimiliter cor in quolibet ani
mali nunq̄ ceſſant a motu etiam per momē
tum temporis. Si igitur natura ſine ratione
quamuis ab intelligentia regatur ſemꝑ per
ſeuerat i opeꝛe ſuo: ignominioſū valde eſt ꝙ
rōnalis homo deficiat ab operibꝰ virtuoſis.
¶ Secundo etiam probo exemplo artificia-
li ſeu artificum. Nam omnes artifices iugi-
ter laborāt ⁊ perſeuerant in opere ſuo: quo-
uſq3 veniant ad complementum opis. Et
hoc faciunt pro acquirendo vno marcheto
vel boleno corruptibili. A fortiori debꝫ qſq3
in arte virtutū ⁊ bonorum operum pro acq
rendo incorruptibili regno celorum perſeue
rare. ¶ Tertio hoc idem probo exemplo ra-
tionali videlicet romanorū ⁊ precipue exē
plo Fabritij q i omni virtute plurimū per-
ſeuerauit. cuius laudem Boe. metro ſeptimo
lib. ſecundi cōmemorat di. vbi nūc fidelis
oſſa fabricij manēt: De illo .n. Fabricio nar
ratur in hiſtoria romanoꝝ que dicit̄ eutro-
pij li. ſecūdo: ꝙ cū Pirrus rex epirrotarum
tarrentinis veniſſet in ſubſidiū cōtra roma-
nos: cōperto ꝙ Fabricius eēt pauper q erat
vnus de legatis romanoꝝ: nūtijs miſſis ad
eum obtulit ei quartā partē ſui regni vt ad
ſe trāſiret: ⁊ ſimul cū hoc magnā auri quan-
titatē ei preſtare voluit ſi proderet romanā
ciuitatē. cui Fabritius dixit. Regnū tuū ſi-
mul cū auro tanq̄ lutū deſpicio: exiſtimans
perſeuerantiam fidei meliorem ⁊ nobiliorē
eē oībus regnis ⁊ auro mundi. Interiecto
ꝟo anno: miſſus ē Fabricius cū exercitu a
Romanis cōtra Pirrū: ad quē medicus
Pirri veniēs ꝓmiſit ſe Pirrū veneno oc-
ciſurū: ſi ſibi aliquid vel minimū polliceret̄:
quē Fabritius vinctū ſtatim iuſſit reduci
ad Pirrū: Pirroq3 dici ꝙ contra eū medi
cus ſpopōdiſſet. Tunc rex Pirrus plurimū
admiratꝰ dixiſſe fert̄. Ille ē Fabritiꝰ q dif-
ficiliꝰ a perſeuerātia ſue honeſtatis ⁊ fidei
q̄ ſol a ſuo curſu pōt auerti. Si igit̄ h pa-
ganus ſine vlla expectatiōe premij celeſtis:
ſic vſq3 ad mortē in ꝟtute pſeuerare vo lu
quāto magis quiſq3 xpianꝰ dꝫ perſeuerare
in virtutibꝰ hn̄s ex hoc certitudinē vite eter
ne. ¶ Quarto hoc ꝓbo exēplo ſcimoniali:
vꝫ ſanctoꝝ ⁊ precipue Job. q. xxvij. c. di. do-
nec deficiam nunq̄ recedam ab innocentia
mea ⁊ iuſtificationē meā quā cepi tenere nō
deſerā. Simile exēplū habemus de Pau-
lo .2. thi. iiij. di. Bonū certamē certaui: curſū
ꝯſumaui ⁊c̄. Et ad Ro. 3. di. Nō facio aiaꝫ
meā pcioſiorē q̄ me: dūmō cōſumē curſum
meū ⁊ miniſteriū ꝟbi qꝺ accepi a dn̄o ieſu.
¶ Aliꝺ exēplū habemꝰ ꝓphe dicētis. Incli
naui cor meū ad fa. iuſti. tu. in eternū pp re
tributionē. Itē dicebat. Iuraui ⁊ ſta. c. iu. iu
ſticie tue. Optimū ēt exēplū hēmꝰ de. xl. mar
tyribꝰ q2 pro xpi fide ſimul oēs in ſtagnum
frigidiſſime glatiei pꝛiecti: accidit ꝙ vnꝰ coꝝ
ſponte egreſſus ē nec cū ceteris vſq3 ad mor
tē perſeuerauit. Janitor āt reſpiciens vidit
xxxix. aureas coronas. ⁊ cū cēnt. xl. martyres
dixit intra ſe. Ego ꝓfecto q̄dragēſimā coro-
nā hēbo: ⁊ ſtatiꝫ igrediēs cū feruore ſtagnū
glatiei: coronā habuit quā aliꝰ nō pſeuerās
oīno pdiderat. ¶ Deniq3 hoc ꝓbo exēplo
xpi bn̄dicti qui vt hētur ad phil. 3. Factꝰ ē
obediēs vſq3 ad mortē. Unno. ꝙ triginta
tribꝰ annis cōtinuis noluit vnq̄ deſiſtere a
perſeuerātia nr̄e redēptionis: nō pp vllam
tentationē: nō propter penitētiā nec propt̄
tribulationē: nō propter anxietatē frigoris ⁊
caloris: nō propter ingratitudinē noſtram
atq3 iudeorū: non propter acerbiſſimā penā
tam aīe q̄ corporis: non propter pietatem ⁊
preces ſue matris: magdalene: atq3 diſcipu
loꝝ. Sꝫ ſemꝑ in predictis vſq3 ad mortē nō
defecit quouſq3 dixit cōſumatū ē. Et Jo.
xvij. di. opus cōſumaui qꝺ dediſti mihi vt
faciā. Et ſtatim hoc dictoꝰ dixit. In manus
tuas. ſ. nunc ⁊ nō ante cōmēdo ſpūm meū.
Quo exēplo datur intelligi ꝙ ſolū animam
illam celeſtis pr̄ ſuſcipiet in regno eterne vi
te que perſeuerauerit vſq3 in finē in eiꝰ amo
re ſeu in operibꝰ virtuoſis: ⁊ certe nimis in-
gratꝰ erit q pp xpi amorē non perſeuerat
in eius preceptis ⁊ dilectione vſq3 ad mor-
tē ex quo ipſe propter nos omnes vſq3 ad
mortē in operibus nr̄e redēptiōis pſeuera-
uit. ¶ Ex predictis igitur auctoritatibꝰ rōni
bus figuris ſimilitudinibꝰ ⁊ exemplis vidiſti
pple meꝰ qualr̄ vniciuiq3 ſaluādo neceſſa-
ria eſt perſeuerantia in diuino amore ⁊ operi-
bus bonis: obſecro igitur te oro ⁊ obteſtor mi
popule precordialiſſime amantiſſime ⁊ dulciſſi
me. quem totis viſceribus diligo vt perſeue-
rare velis in diuino amore in fraterna charita
te in diuinis preceptis ⁊ operibus miſericor-
die ſpiritualis ⁊ corporalis: in contritione ⁊ ab
ſtinentia peccatorum in ſuſceptione deuota ſa
cramentorum in pietate iuſticia fortitudine tē
perantia ceteriſq3 virtutibus vt ſimul omnes
in virtute perſeuerantie mereamur gratiā dei
in preſenti ⁊ in futuro generali iudicio merea
mini etiaꝫ colocari vos omnes ſimul ⁊ ego ad
dextram noſtri veri ⁊ glorioſi iudicis xpi atq3
ab eius ore dulciter audire verba Matth. xxv.
venite bene. p̄ri. mei. ⁊c̄. Quod vt fiat rogemꝰ
omnes iugiter ⁊ deuote creatoreꝫ noſtrum eꝫ
patrem filium ſpiritum ſanctum necnon ⁊ ip
ſum ſaluatorem noſtrum ieſum xp̄m ſimul cū
dulciſſima eiꝰ matre totaq3 celeſti curia in quo
ſimul cuꝫ eodem patre ⁊ ſpiritu ſancto omnis
poteſtas omnis bonitas omnis clementia oīs
iuſticia omnis magnitudo. omnis ſapiētia om
ne regnum ⁊ imperiuꝫ omnis charitas omnis
benedictio omnis claritas omnis gratiarū ac-
tio. omnis laus omnis honor omnis virtꝰ om
nis fortitudo in ſecula ſeculorum amen.
¶ Si quid in hoc quadrageſimali noſtro fo-
ret minus benedictum quod abſit aſcribat̄ im
peritie ⁊ ignorātie mee: illud tamen humiliter
ſi neceſſe foret prelatis noſtri ordinis ⁊ omni
bus me prudentioribus ⁊ ſapientioribus: ſed
in primis ſancte ac catholice matri eccleſie que
eſt magiſtra omnis virtutis omnis veritatis
⁊ que in ſententijs ſuis errare non poteſt cum
a ſpiritu ſancto ⁊ domino noſtro ieſu chriſto
qui eſt infallibilis veritas iugiter regatur corri
gendū trado: ſi quid vero dignum laude ⁊ fru
ctum in eo per me dictum eſt: domino deo no
ſtro in cuius veritate omnia ſunt vera: ⁊ in cu
ius lumine omnia obſcura patent patri. ſ. ⁊ fi
lio ⁊ ſpiritui ſancto in eſſentia vno in perſo-
nis trino: ex quo omnia per quem omnia in
quo omnia in quo viuimus mouemur ⁊ ſu-
mus qui principium eſt omnium bonorum: lu
men omniū rōnum ſine quo nulla natura ſub
ſiſtit nulla ſcientia inſtruit ⁊ nullus vſus expe-
dit: tot ſint laudes ⁊ gratie quot officio neque-
unt dici lingue. In infinitum enim maior eſt
omni laude: omni rōne: omniq3 narratiōe im
mo eſt omni intellectui creato ſuperior: ⁊ vt ad
ipſum narrandum ⁊ digne laudandum etiaꝫ
deficiant omnes lingue: tam angelice q̄3 huma
ne: quia quicquid creata intelligentia de ipſo di
xerit: in infinitum minus erit q̄3 eius dignitas
requirat. Sit inſuper ⁊ apud deum ⁊ ſaluato-
rem noſtrum ieſum xp̄m pre creaturis omni-
bus ſemper benedicta dei mater intemerata
vꝫ virgo Maria. vna cuꝫ ſeraphico patre meo
franciſco cuius virginis glorioſe meritis ⁊ pre
ce non ſolum vt puto viuo corpore: ſed etiam
vt ſpero mente ⁊ charitate: cui virgini glorio
ſe ⁊ ſeraphico meo patri Franciſco etiam de-
nuo me humiliter ceteroſq3 cōmendo vt tam
in me q̄3 in ceteris gratiam ſuam augeat ⁊ con
ſeruet ⁊ dicat omnis populus. Amen.

¶ Explicit quadrageſimale de. xij. mirabilibꝰ
excellentijs chriſtiane fidei editum cum ingen-
ti ſtudio ⁊ labore per ven. Religioſum fratreꝫ
Antonium de Balocho diocēſis Uercellenſis
regularis obſeruantie fratrum minorum pro
feſſorem ac predicatorem apoſtolicum.

¶ Impreſſum Lugduni per Magiſtrum Ni
colaū Lathelanū. Anno domini. M. ccccc. iiij.
die. xv. Menſis Maij.

Finis.

UNI… GRANA…

Regiſtrum Operis.

a
Prima vacat
Fratris Antonij
rum bonorum
inquit vt maioribus

b
in dictando ⁊
tate ſe ſeparet
dis ⁊ huiuſmodi
dicitur. diſpoſitio

c
tra multos
monentem. Et
dit di. Quod
coactionis ⁊

d
in corpore
non poteſt quis
debuit potiſſime
creuit humano

e
diffinitionē eſſentialē
ad generationem
ſanctarum virtutum
ſi fenuen

f
ticiam eternorum
tia ratione
lium mentem
euacuat ⁊

g
Acceptus eſt regi
Licet enim
actibus vite ſue
tas reſpondet

h
Sed poſt
plicem potentiam
alia fide ⁊ lege
eſſet quod bene

i
hoc eſſent
Feria tertia
quod non eſt
tem in ſe

k
plectitur omne
anima debet eſſe
cum Maria
Math. xxvj. vbi

l
apparitionis ſeu
cula in fide
nouez reſpectibus
ſtulauit abſolute

m
fidei eius
ſurda nobilior
eſt: atqʒ credentiū
preterit orbis

n
de paſſionibus
non ſit de aliquo
adheſionem circa
ſecundum autē ⁊

o
petitiuam partez
cōcluditur ꝙ fides
tione ſicut
ſed domuz dei

p
tatem de rebus
triplex adiutoriuz
te ab eo
exhibenda

q
di. O Jeſu
bitur. Vos
tionem nobis
ſe quia

r
phm. 1. de anima
ſuſcipiet claritatez
eius. Et
cuſſione: habeo

ſ
teri ⁊ ſi
humilitatis
32. q. i. c.
dia reſeruari

t
conſequens etiam
latria. Conſiderata
v. ꝙ diſtinguendum
feciſti aliud

u
Quartum beneficiū
litatis. Nam
ita vt ſit
dicitur. Momento

x
noſtra ex deo
poteſt cum eis
ſolis. Quia
me paruulorum

y
fidei articulis
gritas omnium
Primo ratione
loco ⁊ tempore

z
quod etiam
erant ea
uenitur maior
quod paruum eſt

⁊
tia. Certum eſt
ꝙ diminuitur
atqʒ alicuius
pro temporali

ꝯ
de paſſione
petitum inanis
archa procedat
ris ad hoc

ꝝ
requiritur omnino
hec ille.
omni virtute
ir. ꝙ tranſeunte

A
ſub accidentibus
do reſpectu
hoc dedit
ceſſitate ſalutis

B
Alexan. Adiungit
bibit etiam
ſuo occurrere,
patet decimum

C
Diuinitate clare
pium medium
parentur mortes
tatu vbi agit

D
ingratas: ⁊ per
⁊ oſculaer
funderet ⁊ etiam
poteſt tm̄

E
redeuntibus a
putrido ſeu
argumento habeo
enim credimus

F
Felicitate eterna
gumentis cum,
dico vobis
cōmendant. ex quo

G
ſuſtinere
prius intellectus
Nona poſtremo
expelleret

Tabula Huius Operis.

Abuſus rex̄ car. li. d. lxxx. b.
Abrenūciatio ſathane ī baptiſmo car. cxv. b.
Actꝰ ē finis potētie ⁊ pfectio eiꝰ. c. cxv. xxxiiij
Actus ſunt ſimiles habitibus. car. lxij. b. (lxv. a. clxxiij. c.
Actꝰ recipit ſpēz ab obiecto. car. ciiij. b.
Actus perfectio car. clxxxiij. c. cxcvi. e.
Accidens car. xxxv. c. clxxiiij. c.
Acceptio pſonax̄. car. lix. b. cvi. f.
Adiſcētē oz credere ad doctorē. car. xij. d.
Adamas car. xxxiij. a.
Adoratio dei car. cxij. d. o. cxxix. a. o. latri
Adoratio demonis car. cxiiij. d.
Agens duplex car. cxij. c.
Agēs aſſimilat ſibi patiēs. car. xi. f.
Amor car. cxciiij. b
Amicitia car. xxxvi. c. d. xxxi. c. lxxi. e. cxiiij b. cxcviij. b. ccxxi. b. ccxxxv. c. ccxxxix. a. cclix. a.
Amicabilia q̄ ſunt ad altex̄ pueniūt ex amicabilibꝰ q̄ ſunt ad ſeipſuz. ij. b. cxxxv. b. ccxiij. b.
Amor ſeq̄t cognitionē car. vi. b. viij. d. (xlviij. c. xlix. a.
Amor viduox̄. car. xv. c. v. lxxxvij. c. xi. (lx. f. clvii. d. clxxix. c.
Ambitio car. 3. f.
Amiſſio ſeu amittere ccij. b.
Aīa nobilior ē oī corpe. ca. xviij. e. xci. v. xci. e.
Aīa ē immortal'. car. xxi. e. xcv. ccxliij. a.
Aīa dz eſſe ornata virtutibus.
Aīa xp̄i car. xlvi. b. f. cxiij. c. cxvi. a.
Aīe oīuz hoīum ſunt eq̄les. ca. lviij. f. cxlix. a.
Aīa ē tanq̄ȝ tabula raſa. car. xciiij. d
Aīe pductio. car. clxvij. b. cclxxiij. c.
Aīatū nobiliꝰ ē qi īaīato car. ccxlvij. a.
Angl's dputar̄ hoī ad cuſtodiā. xxvi. a. cxviij. f
Angl's phibuit ſe adorari a Jo. car. cxiiij. b.
Angl'i quattuor faciūt ī eccl'ia. car. cxxij. b.
Angelus car. cliij. c. clv. e.
Anni diſcretōis ī pueris. ca. cxxxvij. a. ccxix. c
Aīe pfectio eſt ſcia car. cxxiiij. c.
Altiora te ne q̄ſieris car. clxxxvij. a.
Appetitꝰ. car. lxxiiij. b. lxxxvi. a. lxxxix. b. o.
Apl'i pdiderūt fidē ī paſſiōe xp̄i. car. xcix. e.
Argumēta nō pſunt car. viij. k. ix. a.
Ars imitat̄ nām car. iiij. f.
Ars ⁊ nā ſp eiciūt ſupflua car. ix. b.
Argumētū q̄d ē. car. xl. e. xlj. b. xlij. v.
Ars notoria. car. clxv. d.
Artifex car. cxcv. c.
Aſſenſus duplex car. xcix. b.
Aſtrologus vel aſtrologia car. clxvi. b.
Attentio car. xv. d. o.
Auctoritas car. xvij. c.
Audire audiēs car. ccliiij. a.
Adam car. liij. c. lvj. a. clxx. a.
Albertus ep̄s car. ccxxv. g.
Ariſtotiles car. lxxij. e. cx. d.
Archimenides phs. car. cxxv. b.
Alexāder magnꝰ. ca. lxxxv. d. xcij. a. cij. f. cliij.
Antiochus car. clxxxiiij. f.
Auguſtinus car. xcvij. b.
Auicenna car. lxxij. k.
Baptiſmꝰ. car. xxix. a. cxv. b. clij. e. clxiij. c.
Baptizari volēs ⁊ ñ potēs ſaluat̄. car. clvi. c.
Btitudo. ca. vij. e. ix. e. xx. b. xxxvij. a. b. c. xxxix e. li. e. lxxij. i. xciij. e. cxix. d. cxxx. e. clix. c. clxiij. e
Btitudo ñ ꝯſiſtit ī bōis pñtibꝰ. car. xxxviij. a. o
Beatitudo deſiderat̄ ab oībus. car. xxxviij (c. cxxxiiij. c. ccxl. b.
Btitudo ē nob' icōphēſibil'. xlv. b. o. xciij. b. c.
Beatꝰ ñ p̄t eē cū aliq̄ macula. car. cxxxiiij. e.
Bñficia dei car. cxviij. a. o.
Bonū ē ſuiipſius diffuſiuum. car. iij. e
Bonū cōe. car. iij. g. iiij. a. cxvi. c.
Bonū triplex. car. xxi. b. lxx. h. xci. h. cix. c.
Bonū ꝯſiſtit ī nūero. pōdē ⁊ mēſa. car. xxi. vi.
Bonū ē obiectū volūtat̄ car. xcvi. e.
Bonitas hoīs triplex car. cxlv. d.
Bonitas duplex car. clxxvi. d
Bernardus car. cxxxvi. a.
Bernardinus car. ccxliij. b
Caritas. car. xxvij. a. xxxv. a. cv. c. cxxv. c. clxiij. d. clxxx. b. cxci. b. vſq̄ȝ. cxciij. h. ccxlix. c.
Caritas pxi ī docēdo ⁊ mouēdo. car. ij. c.
Caritas primi in diligendo car. lxxiij. b. o.
Certitudo car. clxxviij. b.
Certitudo principaliter ab intellectu. car. xi. a. (lxvi. b. cclviij. c.
Certitudo d' v. mōis car. xli. c.
Certitudo dr̄ multipl'r car. iij. c. vel. xv. c.
Cecitas mētis car. xxiij. b. lxxxviij. b.
Celū car. liiij. c. ccxlvij. b
Celum empireum car. lxxxvij. a.
Cignus ca. xliij. a.
Cibus ſeu cibatio car. clxiij. c.
Circūſtantia car. clxviij. a.
Clementia car. xc. c.
Cognitio ſuiipſius. car. xviij. b. vel. viij. b. (lxxxvi. b. xc. b. cxxiij. f.
Cognoſci pōt aliq̄d q̄druplr. car. xlvi. d.
Cognitio p eſſētiā ē ipſcā. xlviij. d. lvi. b. xciij. c
Cogtō vna p̄t dici maior alia. lvi. a. clxxviij. a

aa

Conſilia chriſti car. lxx.b
Conſtantia car. cxv.d.ccij.e.cciij.b.
Coruus car. cxxvj.c.
Conſenſus ſiue conſentiens. car.cxxx.c.clx.b.
Contritio car. cxxx.g.cxxxiij.b.cxxxv.
Cõſuetudo .car.cxxxij.f.
Cõſtellatio car. clxvj.d.
Conſcientia car. cxxxviij.g.
Chorce car. ccxix.d.
Conſilium ſeu conſiliari car. cclij.e.
Cõcupiſcẽtia.cclx.a. Cõcluſio. cclxiij.b.
Credere opʒ accedẽtẽ ad deũ.xxvij.a.o.cliij.b
Credere oportet explicite car. clix.c.
Credere deo:in deum.⁊ deum. .car.clxxxiij.e.
Credentium triplex genus. car.clxxxvj.c.
Creatio car cxiij.e.cxviij.b.clix.d.
Creature imperfectio. car.cxvj.b.cxviij.d.
Crux chriſti. car.cxxi.b.cxlvj.c.ccxxxvij.c.
Cupiditas car. iij.f.
Currere debem⁹ ad deũ.car.xxviij.b.lxxxvij.d
Curuatio vel capitis inclinatio. car.cxxxj.b.
Cui conceditur principale:⁊ acceſorium .cxxix
(b.cxcv.i.cxcix.a.
Cecilia car .lx.a. Ceſar. cclxiij.e.
Centurio car. clxxviij.d.
Caterina car. lxxij.d.lxxxiiij.d.cxij.c.
Conſtantinus imperator car.xciij.e.clvij.b
¶ Damnum car.v.b
De⁹ vlt omnes ſaluari ca.xx.a.o.lvij.e.lx.b.
Deus eſt cauſa ois boni. car. xxiiij.bc.
De⁹ ẽ icõmutabil' .xxx.d.lix.c.lxxxj.e.ciiij.a.
Deus eſt eternus car. cclxi.b.
De⁹ ẽ pria cã oium.car. car.xxxiiij.g.l.c.liiij.
(a.lxxxv.e.clvj.f.
Deus quid eſt car..xxxvij.a.liiij.a.lxxxv.c.
Deus eſt incõphẽſibilis .xlv.b.xlviij.b.lvj.c.
De⁹ ẽ cogſcibil' q̃drupl'r.xlvj.d.xlviij.b.liij.d
Dei veneratio car .xlix.b.lj.a.cxxxij.g.clij.
(a.cclv.a.
Deus poteſt cognoſci naturaliter. car.liiij.a.
De⁹ ñ ẽ acceptator pſonaꝝ.lix.b.cvj.b.clviij.c
De⁹ ñ deſit ifidelẽ bñ diſpoſitũ. lxij.a.cclv.a.
De⁹ ⁊ hõ quõ verificat.lxxxviij.b.ccxxvij.b.
Deus eſt diues car. xcv.a
Deus eſt perfectiſſimus.xcv.e.ciiij.a.c.xiij.a.
Deus non põt cõicare ſuã dignitatem. cxv.b.
Deus eſt vbiqʒ. car. cxx.c.
Deo dicata ñ debent pphanari.cxxx.a.cclxj.l.
Deus eſt maxime deſiderabilis. car.xxxviij.c.
Deum eſſe cognoſcitur ab omnibus. cclv.b.
Delectatio.lxv.g.d.xciiij.a.xcv.xcvj.cxxxiiij.d
Denominatio fit a nobiliori. car. xvij.b
Demões ãpli⁹ ↄuerti nõ poſſunt. car.xx.c.
Demones chriſtum confeſſi ſunt. car.lxiij.b.
Demõ naturã mutare non poteſt. car.clxv.a.
Demonis fides car. clxxxiij.l.
Demonſtratio. car. clxxvj.a.
Defenſio. car.clxij.c.d.
Deſperatio car. .clx.e.
Deuotio car. clxxvj.d.o.
Deſpectus mundi ſeu mũdanorum. ccxlvj.a.
Diffinitio car. vj.a.b.ix.d.clxix.d.
Difficilia car.vj.c.xi.vel.cxix.a.clxiiij.c.
Diuerſitas eſt delectabilis car. x.b.
Dilectio inimicorum. car.xxxvij.ccxcviij.e.
Dilectio dĩ.⁊ actia ⁊ paſſia.cvj.c.cxxv.c.cclxxx
Diliges proximum tuum ſicut teipſum.cxcviij.i
Diuinare. car. clxv.f.cxcij.b.
Diſputatio car. clxij.d.cclviij.c.
Diuitie. car. xc.d.cxxvi.f.g.
Doctor dʒ libẽr et doccre. car.ij.c.iiij.b.c.
Doctor ſeu magr. car. clxxx.a.
Doctrina dʒ eſſe clara. car. lxxj.
Doctrina dʒ eſſe vera car. viij.k.
Doctrina dʒ hr̃e mediocritatem. car.ix.f.o.
Doctrina dʒ hr̃e diuerſitatem car.x.b.c.
Doctrina debet eſſe vigoroſa. car.xi.a.o.
Doctrina debet eſſe caritatiua. car.xi.f.o.
Dolor. car. cxxxiij.e.
Dolere debemus de malo aliorum. cxxxv.a.
Dulia. car cxij.f.cxlix.a.
Dubitatio car. xlij.f.
Dubium. car. cxxxviij.b.clix.b
Dauid. car. cxxxvi.b.
Democritus car. cxvij.a.
Diogenes car. xciij.b.
Dionſyus ariopagita.car.xlvij.a.lxiij.g.cii.b
Domitianus imperator. car. lxxxj.c.
¶ Eccleſia errare non poteſt .xxx.f.clxvi.f.
Eccleſia ſeu templum car. cxx.g.
Eccleſia non iudicat de occultis. car.cxxxix.c.
Eccleſia romana caput eſt omnium ⁊ veneranda ab omnibus.car.clxvij.a.ccxij.a.ccxv.d.c.
Ecclipſis. car.lxxx.b.
Elementa car. lxii.k.
Eloquentia. car. lxvij.a.
Elephas ca. cxxvi.d.
Electio car. cxciij.d.
Epiſcopus. car. ccxxxviij.ccxl.a.
Electio.car.iiij.k.l.v.a.xv.c.clxviij.d.cxciij.i.
Equiuocatio car. vj.c.
Erroris defenſio car. clxij.c.

Eſſe car. xcij.c.
Euchariſtia car. ioi.h.i2o.f.i2i.i22.i3i.
clvi.c.2o.v.a.vſqʒ ad.ccxxi.o.
Experientia car. ccxlvi.b.
Eleuatio manuũ car. cxxxi.d.
Extrema car. cxxv.d.clxiij.a.
Ex falſis falſum.et veris ñ niſi verum.ciiij.a.
Excuſatio inuitatoꝝ ad cenã expoñr.lxi.d.
Exẽplũ .viij.f. Eſau.clxxxiij.a.cxc.c.
¶ Fama quã oẽs famãt car. lxxxiij.c.
Fides diffinit .c.d.33.b.c.clxix.e.clxxxv.b.f.
Fides ẽ fundamẽtũ ⁊ cã oium virtutũ.33.c
Fides mãifeſtat pñtia pterita futura.xl.c.
Fides fac certitudinem. xl.e.lvij.b.i i o.f.
Fides facit delectationẽ car. xlij.a.b.
Fidei figura ſm antiquos.xlij.b.xcviij.c.
Fides excludit oẽm errorem.xlij.d.e.io3.d.
Fides ẽ argumentũ.⁊ arguẽs mentem ma xime malorum car. xlij.h.
Fides diffinit p ñ apparẽtia.xcviij.d.lxiij.d
Fides eſt maximi meriti ⁊ pmij.xliij.e.lij.c.
Fides certificat d grã di.xliij.d. (cvij.a.
Fidei necitas.xlvij.b.l.a.lv.c.cxxiij.b.ccli.a
Fides purificat.pctm expellit. car. li.f.
Fides honorẽ acqrit car. lij.b.cv.d.
Fides fac nos filios dei car. lij.d.cvi.b.
Fides facit nos melius cognoſcere deuʒ q̃ȝ natura car. lv.c.lvi.b.lx.c.d.o.
Fides bona ẽ tm̃ vna car. lvij.d.clviij.e.
Fides xp̃iana ẽ oĩo vera car. lxij.
c.lxvi.c.lxviij.b.lxxiij.d.lxxviij.a.lxxxij.a.
Fides dirigit hoiez in finẽ vltimũ.lxviij.b.
Fides dirigit hoiem q̊ ad ꝓximuʒ.lxxij.b.
Fides ordinat hoiem q̊ ad ſeipm.lxxiij.b.
Fides antiquorum.lxxxi.f.clxx.a.clxxvij.b.
Fides xp̃i non deficiet car. lxxxiiij.a.
Fidei nobilitas.lxxxv.a.vſqʒ.xclxviii.viij.li.
Fides nõ põt eſſe de viſis car. xcviij.a.
Fides excedit totaʒ ptãtem nature.i o o.b.
Fides excedit oẽm ſciẽtiã car.cvij.c.ccv.b.
Fides eſt habit⁹ ſupnaturalis car. cviij.a.
Fides hʒ deũ p obiecto.⁊ ſubiecto.cviij.g.
Fides fac hoiez triplicẽ mõtẽ ſbũieꝝ.cxcvij.c
Fides eſt ſba.ſpandaꝝ reꝝ car. xxxvij.a.
Fidei integritas car. clxviij.a.
Fides ſine opib⁹ ñ valet car.clxxij.d.2oo.b.
Fides debet eſſe magna car. clxxvij.a.
Fides xp̃ianoꝝ ẽ pfectior ãtiquoꝝ.clxxvii.b
Fides fac deſpicere tp̃alia car. clxxix.a.
Fides debet eſſe informata caritate.clx.b.
Fides multipliciter dicitur car. clxxxiii.f.
Fides reqrit quattuor ↄditiões.clxxxiii.3.k.
Fides facit ſuſtinere mortem ⁊ omnia ardua car. cclvii.b.
Felicitas car. cvii.a.
Figura ſperica car. cxcvi.f.
Finis car. clxxxiii.d.h.cxxxviii.a.b.cxcvi.d.
Finis neceſſitatẽ imponit car. clxviii.b.
Finis hois ca.xxxviii.e.xxxvii.e.xxxix.a.li.b.
Omne agẽs agit pp finẽ car. xxxviii.d.
Finis eſt bonum ⁊ optimuʒ car. xl.a.
lx.f.cxiii.c.clv.c.
Finis maxime deſideratur car. xi.g.
Finis cognitio eſt neceſſaria car. li.b.
Ea que ſunt ad finem debẽt ſumi ſm rõnẽ finis car. ix.a.xxxvii.b.lx.d.
Finis mouet operantem.viii.b.li.b.clxviii.b.
Ad finẽ ſuũ oĩa diligẽda ſunt car. 5.k.
Fiat voluntas tua car. clxxiii.c.
Fornicatio car. ccxviii.b.ccxx.c.
Fortitudo car. cxcvii.b.o.
Forma car. clxv.b.clxxx.e.clxxxii.b.
Furari df iniuſte detinere car. iiii.k.
Frãciſc⁹.vii.h.cxii.b.cli.a.clii.clxxix.ccxxvi.
Fabritius romanus car. cclxiii.c.
¶ Generatio car. lxx.c.lxxii.g.x.a.clxxxii.e.
Genuflexio car. cxxx.g.
Grã auget occupanti ſe pp deũ car. iiii.b.
Grã reqrit diſpoſitiõem car. xi.b.o.
Grã dei offertur omnibus car. xx.a.o.
Gratia tollitur per peccatum car. xxii.b.
cxix.b.clxi.b.
Gratia diffinitur car. xxii.c.
Gratia mouet ad bene operandum car.
xxiiii.b.cxxvii.e.
Gratia prima car. xxxi.d.
Gratia nobilitat car. cvii.b.
Gratia neceſſaria eſt ad iuſtificationem car. xxiii.a.cxix.b.
Gratia multiplex car. cxxvii.c. (cxxvii.
Grã ẽ neceſſaria ad bñ opandũ.clxi.xxiiii.
Grãrũ actio car. cxxviii.d.clii.c.ccii.d.
Gabriel car. clv.e.
Germanus epiſcopus car. clxiii.a.
Georgius car. ccxxi.a.
Gregorius. car. ccvij.a.
¶ Habundantia cibi ⁊ pot⁹ nocet ca.ix.h.
Habitus cognoſcit p actus. lxviii.a.lxx.a.
Habitus cognoſcit per obiecta car. ciiii.b.
Habitus triplex car. xcviii.a.
Habitus intellectuales car. cxi.c.
Habit⁹ non facit monachũ.xci.f.clxxiii.a.

Hereticus car. clxiiii.b.cxxxvii.c.clv.a.
(clvi.a.clx.a.clxviii.f.
Homicidium vel homicida car. cii.i.
Hominis dignitas car. cxvii.g.cxviii.e.
Hõ malꝰ efficit beſtia car. lxxxvi.c.
Hõ'ẽ inarie itellectꝰ ca.lxxiiii.b.vi.l.xviij.c.
Hõ ẽ finis oium car. iii.a.xxxvii.d.
(xxxix.a.xcv.d.cxviii.c.ccxlvii.e.
Homicida dr̃ ñ liberãs cũ põt car. iiii.l.
Honor. lii.b.lxxxx.cxii.k.cxvii.c.cxlviii.b.
Honor peutũ car. ccvi.g.clii.b. (clvi.a.
Humilitas car. v.d.
Herodes car. lxxxi.a.
Hercules car. lxxxviii.c.
Hieronimus car. xcvii.b.ciii.d.
¶ Idola ſeu idolatria car. lxxii.c.cxlvii.d.
Ignis car. cii.e. (clvii.c.cclviii.g.
Ingratitudo car. iiii.c.d.l.b.lxix.c.
(cxvii.h.cxxviii.a.
Ignorãtia car. xiiii.a.lxi.c.ccli.c.cclvii.b.
Incantatio car. lxxx.e.xiiii.c.clxvi.a.
Incarnatio car. ci.cv.b.
Inanis gloria car. cxciii.g.
Infinitũ nõ ẽ cognoſcibile. xlvi.a.xcvii.a.
Infinitũ nõ eſt in aliquo gñe car. 33.a.
Indulgẽtia car. xxx.b.clx.d.
infernꝰ.cxlv.b.clviiii.l.202.c.ccxxxvi.cxlviii.f.
Infidel' i oi.ope ſuo peccat.car. clxxxviii.c.
Infideles oẽs dãpnant. car.ccl.vſq3 cclx.
Infidelis tenet rogar dñ p ſui illũiatiõe.
(car.cclv. c.
Infidel' dbet abicẽ a ſe oẽ3 timorẽ.cclvij.a.
Implorar de3ẽus auxiliũ di. car.cclv.d.
Inſtrumentum. car.ccij.a.
Inſtructio filioꝝ. car ccxiij.a.
intelꝰ.vi.f.l.m.xvi.a.b.xix.e.30.c.lviij.d.xcix.
Itellectꝰ.appetit itelligẽ ſblimia,vi.g.vij.a.
Intellectus agens ⁊ poſſibilis.viij.b.xxv.a.
Intellectꝰſpeculatiuꝰ⁊ p̃cticꝰ. lxxxi.lviij.d.
intellꝰnr̃ debil' circa dina.lij.c.lvi.b.clxxxv.g
Intellectus dupliciter accipitur. car.xcix.a.
Intellectus eſt ab extrinſecho. car.ccliij.a.
Interpretres. car.lxiiij.a.
Intentio opantis.ca.clxxxvij. vſq3.cxcvij.o.
Intellectiuũ vnꝰ alio melius itelligit ⁊ q̃re.
Impator.ca.li.b.cliij.a. (ccxlviij.
Inuocatio demonũ.car. .clxv.e.
Innite opari.xcviij.d.cxxiiij.a.clxxxij.d.cxc.
Ipdulia.cxii.g.cxlv.c. (b.cxcij.
Juſti.ca. xcv.c.cxiiij.a.cxvij.d.cxx.a.cxlij.d.
ccxlv.a.

Judei.ca.lvij.c.lxiij.c.lxx.lxxij.l.lxxxiij.b.clix.
Juſtificatio impij.car.xxij.a.cxix.b.(cxciij.f.
Jacobus interciſus.car. xcvij.d.
Jeremias car. lxxviij.b.
Ignatius car. xlii.c.clxx.d.
Johãnes baptiſta car. lxij.c.lxv.d.lxxxi.a.
Jo.euã. car. lxiij.a.lxix.a.cxiiij.b.ccxlviij.c.
Job. car. lxiij.d.cxx.c.xxv.b.
Joſephus iudeus car. lxiij.e.
Joab car. lxxxviij.e.
Ipocras car. clxxxvij b.
Judicis car. lxxxviij.d.
¶ Lacrime car. cxxxvi.c
Laus vocalis car. cxxix.a.
iatria.cxij.li.cxv.cxvij.cxxiij.cxxvii.vſq3 i.clx.
Latro i cruce. xcviii.f.xix.b.c.e.cclxxxvii.a.
Letanie car. xxxii.a.
Lex naturalis car. iii.c.
Leo car. cxxviii.clij.cxxxv.b.
Lex ſeu leges car. cciii.b.
Libertas ſeu liberalitas car. cxci.a.
Lingua car. cxxvii.a.
Libertas car. lxxi.f.xcii.c.
Liberũ arbitriũ car. .xx.c.xxv.b.lviii.c.
(clxi.b.clxvi.d.
Locus.xxxvi.b.lxxxvi.e.xci.f.clxxiii.a.ccli.b.
Ludus car. lv.b.cxxiii.a.cxix.a.
Lux ſeu lumen car. xcii.b.
Luxuria car. lxxii.f.
Loth vxor ⁊ filie gd ſignificẽt car. xxv.a.
¶ Magiſter car. clxxx.a.
Maiori parti ſtandum car. ccxlviii.d.
Malũ culpe maiꝰ ẽ malo pene ca. cclvii.e
De duobus malis minus eſt eligendum.
car. cxliii.e.ccii.g.cclvii.c.
Machabei car .lxxix.c.
Martires ſeu martiriũ car. lxxviii.
(xcv.c.cxcii.c.h.cxcvii.d.cciii.a.ccxlix.h.
Mĩ impedit cõionẽ car. xlvi.c.clxxxiiii.b.
Medicꝰ ſeu medicina.lxxii.h.xc.f.cxxxiiii.c.
Mendatiũ car. viii.l.lxv.f.clxxi.c.d.
Medium ſeruandũ car. ix.e.cxcvi.g.
Meritum triplex car. 31.e.
Meritũ car.xliii.e.xliiii.b.lii.e.clxxv.a.cxcvi.
Memoria car. cxlviii.a.
Merces ſeu mercenariꝰ car. cxci.b.
Methaforica locutio car. viii.e.
Methaforica car. lix.a.
Mat tm̃ eſt certa de filio car. xii.g.
Miſericordia dei car. xx.c.lviii.clx.e.
Miſericordia car. cxxxii.h.
Miracula.ſeu miracula. liiii.e.lxxxii.cii.b.

Miſſa car. cxxxii.e.ccliij.d.
Mors ſbſtinẽda pfide. cxcviiii.b.cclvii.b.
Mors triplex car. cxcvii.c.ccii.h.
Mors car. lxxviij.a.cxliiij.d.cxcix.b.
Motus car. cij.d.cxcvi.h.ccxliij.a.
Matꝰ magis attribuit pmo,moueti.xxv.l.liij.
Mũdi 9uerſio mirabilis. ca. lxvi.c.o
Mutus ſanatur ca. cxxxv.c.
Magdalena ca. 23.c.xcvi.b.xcix.b. cxxxvi.
Magi ca. cxx.b. (d.clxxxiiij.d.
Machometus. car. lxxij.i.
Macharius ca. clxv.c.
Maria car. 32.b.xlvij.a.lxvi.c.101.d.cxlvij.a
cliij.b.c.lv.b.clxi.a
Martinus car. lvij.a.cxcvi.b.
Michael car. clv.e.
Moiſes car. lxviij.c.cxciij.a.
¶ Narratio car. lxxxi.a.
Nauis car. iiij.a.
Natura eicit ſupflua car .ix.h.g.
Natura ordinẽ ſuat car. ix.d.lxxxvi.a.
Natura ad bonũ inclinat car. xxxviij.b.
Natura eligit qd melius ẽ car xl.b.
Nature mirabilia. car. liiij.e.ccvi.a.
Naturalis cognitio car. lvi.b.
Nature opatio. car. 101.a.102.c. clxxv.e.
Naturalis vtꝰ adiuuitiã vl' ſcia.ca. cix.d.
Nemo bonꝰ niſi ſolus deꝰ car. ii3.f.
Nebule vbi ſũt i ſupiori pte aeris.cclxiij.a.
Nigromãtia car. clxvi.e.
Nõ d3 fieri p plura qñ pt fieri p pau.ix.b.
Nomẽ ieſu car. 131.c.
Nobiliꝰ magis ẽ paſſibile car. cxliij.b.
Nobilitas car. cvi.a.vl'.ccvi.a.
Nomẽ ſeu noiare car.clxxxv.a.clxxxviij.d
Nolite timẽ.e.g oc.cor.cclvij. vl'.ccxxxvij.f.
Notoriũ car. ccxv.a.
Noticia dei car. ciiij.c.
Numerus car. xxxiij.b.
Nero car lxxxi.a.
¶ Obiectũ cogſcitiuũ duo reqrit. xlviij.a.
Obediẽtia.lxxi.f.xci. g.cxlii.a.clxvij.a.212.a.
Obedire debemꝰ magis do q̃3 hoibꝰ. 212.b.
Obſtinatio car. cclix.a.
Obſequium. car. xviij.d.
Obſuatio tpis car. clxij.
Oculi nõ vidẽt remota car. cxxv.a.
Oculꝰ hois,triplex. car. lij.a.
Odiũ mali car. cxxxiij.a.
Offenſa extiat ſm dignitatẽ offẽſi.ccxxix.a.
Oia fecit deꝰ in põdere ⁊ mẽſura. ca.xxi.b.

Oia laudãt deũ car. cxvij.f.
Oia querũt aſſimilari deo car. clxxiij.a
Oẽ qd nõ ẽ ex fide pctm̃ ẽ ca. clxxxviij.c.
Opus noſtrũ plura requirit.
Opatõ duplex.ſ.ſpecl'atia ⁊ p̃tica.clxxvi.c.
Opꝰ,bonũ imortali fcm̃.cxxxviij.d.clxxxij.c
Optimũ di multipl'r car. ii3.b.
Oppoſita iuxta ſe poſita magis eluceſcũt
(lviij.b.
Opatio attribuit 9poſito ⁊ nõ mãe v3.for
me car. lxxxvij. 250.b.
Opatio duplex intrinſeca ⁊ extrinſeca.car.
xxiij.a.cvi.d.
Opari bene op3 cũ effectu.xix.a.cxli.cxxxij.
Opinio car. xlij.g.xcix.c. (l.clxxij.d.
Ordo ſeruandus car. ix.d.
Ordo vniuerſi. car. lxix.b.
Ordo triplex car. lxix.d.
Ordo charitat. car. cvi.g.cxcviij.a.200.c.
Offerre debemꝰ deo corpa nr̃a. ca. cxxix.b.
Orãdũ nõ ẽ pro dãnat car. ccxxxiij.a
Oratio multoꝝ citiꝰ exaudit. car. cxxi.c.
Oratio. car. xvi.c.lx.c.cxxviij.c.cclv.f.
Orões ſcõꝝ car. 31.a.
Ornatꝰ veſtiũ cxxij.a.c.ccxx.b.
Octauianus impator car. lxxxij.b.
Origenes car.clix.l.
¶ Parabola. car.viij.m.
Parẽtes nãl'r diligũt filios car. 20.d.
Pauci ſaluantur. car. lxi.c.
Pr̃es antiq ſaluati ſunt i fide xpi.lxxxi.f.o.
Papa car. cxxxvij.b.clx.d.clxvi.f.
Paradiſus car. ccxxxvij.a.
Pena car cxxxix.g.xliij.c.
Pctm̃ mortale ẽ ifinitũ. cxxxix.g.
Peccatũ elongat a do car. cxxxix.f.
Pctã nr̃a,ñ cognoſcuntur a nob.cxxxix.a.
Pecatum veniale car. clviii.⁊.
Pctm̃ mortale ⁊ veniale i ifinitũ.cxxxix.c
Peccatũ ẽ volũtariũ car. 133.d.clviii.b.
Pctm̃ nihil ẽ ⁊ fac hoiez nihil xcij.e.
Peccatũ ſuitutẽ inducit. xcii.d.clviii.e.
Pctm̃ origiale. car. li.f.clxiii.b.c.
Peccatũ excecat car. xxii.g.
Pro q̃lib3 mortali dbet pẽa ſeptẽi.cxliij.d
Pectoris percuſſio car. cxxxi.e.
Perſeuerãtia car. xiij.c.c.ccxi.al
Perfectũ gd ẽ car. xv.b.clxviii.b.
(clxxxiii.a.cclxii.a
Pnia. xxix.c.130. d. cxv.c.cxxxviij.c.cxli.
clxxvi.c.xciij.

Phīa ſeu phī.vij.a.lxiij.g.lxv.b.lxxij.a.ioʒ.
Pigritia car.li.c. (cclxxxviij.
Potentia perficit ab obo. car. vi.i.xcvi.d
Potētia multiplex.ca. xcviij.c.ioi.g.cxvi.c.
Priuilegiū car. .ccxxiiij.a.
Prioꝛitas quadruplex car. xxxiij. i.
Priuatio car. xxxiij.cxclv.a.clxiij.b.
Principiū.xiij.c.xxxiij. a. clxxi.ciij.c. cx.a (ccxij.clv.d.
Predeſtinatio .xix.b.clviij.a.d.clxxv.d.
Preceptū ſeu p̄cepta. cxvij.c.cxxxix.d.
Prouidētia car.xlvi.d.
Prophetia ſeu prophete. lxviij.c.lxxv.a.
Prohemium car. xxxiij.c.
Prodeſſe ēt debem⁹ poſt moꝛtē car.cc.b.
Prudētia car. xci.b.clxx.b.
Pueri in limbo car. clxiij.
Prelati car. clxxix.d.ccxij.c.ccxxxviij.c.
Publican⁹ car. cxxij.b.
Pudicitia car. xciij.a.cxix.b.
Purgatoꝛiū. xxx.b.cxliij.f.clix.l.ccxxvi.h.
Purū qd eſt car. viij.k.
Pueri moꝛientes ſine baptiſmo tm̄ p̄rindē diua viſiōe.c.lxiij.b.c. clxiij.b.ſiū p̄ea ſēſus
Paulus apl's.liij.a.lxv.e.lxviij.d.lxxxviij.f. (ioꝛ.b.ccliij.
Petr⁹ vict⁹ chatēīs qd ſignificat. xxviij.a.
Petr⁹ apl's.lxij.f.lxvij.g.vl'.b.lxxxij.c.xci.d.
Pelagi⁹ ſeu pelagiāi.clxi.b. (clxxij.
Pitagoꝛas. car. clxxxvij.b.
Plato. lxiij.i.xciiij.d.cxcvij.a.ccxcvij. ꝛ37.
Quatuoꝛ ꝯcurrūt ad remiſſionē peccati.
Quadragita martires .cclxiij.d:(cxxxviij.b.
Qui offendit in vno fcūs ē oiū reꝰ cclxij.b
Qui facit legē pōt i ea diſpēſare. ccvi.b.
Qui amat aīaꝫ ſuā p̄det eā. cc.a.
Quinqꝫ ſūt neceſſaria ad ſalutē. cxxxviij.a
Q̄d tibi vis fieri ꝛc. car. lxxiij.a.
Quot capita tot ſententie. car. lxiij.b
Rape dr̄ iniuſte detinēs v.a.ccxix.b.
Rō nālis i doctrina plurimū valet. ii.b.
Ratio ſuadet optima. car. xl.b.
Rō dꝫ regē appetitū.lxxiij.b.lxxxvi.a.lxxxix.
Rōnes queri nō debēt in fide. clxxxiiij.g
Regnū celoꝝ vim patitur. clxxxviij.e.
Remiſſio peccatoꝝ. car. cxxxviij.b.
Retardatio diuine viſionis. cxlv.a.
Reſtitutio car. cxliij.b.
Relige. car: cxxi.d.cl.a.
Reſurrectio car. ciij.b.clx.a.
Reſuſcitari cum chꝛiſto. car. lxiij.b.
Remiſſio iniuriarū. car. ix.a.
Religio ſeu religioſus:xxxvi.b.xci.c.g.cli.a.
Raphael. car. clv.c.
Sapia.vij.g.cxij.a.xc.g.cxxiiij.d.vi.m.ſcientia de deo.
Sapiens in vno quoqꝫ genere dicitur q conſiderat altiſſimam cām car. vij.g.
Sapiēs mētiri nō dꝫ. viij.l.clxxi.c.
Sapiens cauſam dicit car. ii.c.
Sapientis officiū. xc.c.xcij.d. ccxlviij.b.
Sapientis conditiones. car. clxx.c.
Sacra ſcriptura. viij.e.io. c.lxiiij. d.lxvi.a. lxxiij.a.cix.b.clxij.b.cclix.b.
Sacramenta eccl'ie. car. xxviij.c.
Sacerdotis ptās vl' dignitas.xxx.e.ʒi.b.cvi.e.cl.b.clxiiij.a.
Sacrificarī vl' ſacrificiū.xlix.l.cxxix.c.iʒo.f.iʒꝛ
Satiſfactio ſeu ſatiſfacere. car. c.xl.a.
Scia. xix.c.xli.a.xlix.c.lviii.e.xci.a.clxxiiii.
Scia q̄ aīa'ē nobilioꝛ oī ſcia nālī. vii.b.
Scia q̄ do oēs trāſcēdit. vij.c.d.clxx.cxii.a
Scientiarum vna eſt nobilioꝛ altera. vii.b. f.lviii.c.cix.c.x.
Scire in vlī.nō ſufficit. cxii.f.cxij.c.
Sci p̄ fidē vicerūt regna exponit .cciij.d
Sepulchꝝ xp̄i car cexxvij.a.
Sepelire vel ſepultura. xviij.a.ccxiij.g.
Seruus vl' fuit⁹.xlix.c.xcij.c.cxliij. a.ccv.
Serpēs.cxxxv.f.ꝛoꝛ.g. Sigillū.ccxl.a.
Sicut aduerbium. car. cxcviij.c.
Sicut p̄poſitū in p̄poſito.xcij.b. (lxxxiij.b
Sicut ſimpl'r ad ſimpl'.ita magis ꝛc. vi.k.
Sīlitudo hoīs ad deū.ʒ.h.lxxiij.c.xcij.cxvij
Signū. car. xxxvi.a.clxxiiij.e.ccxxix.b.
Sirena car. xliij.b.cxcij.c.
Simplex quid ſit car. clxxxv.c.
Somnium car. clxvi.c.
Sol car. lxxx.b.ciii.b.cij.c.
Spiritualia p̄ferenda ſunt tempoꝛalibus. xiiij.f.xxxix.b.cli.c.clxxxviii.f.
Spes.xxxvi.c.c.xxxvii.c.xlv.a. cv.a.cxxvi.a
Spes vana.xxxvii.d.cxxvi.b.e. (clxxv.f.
Spēs reꝝ ſūt itrāſmutabiles. ci.f.
Suffragia dfūctoꝝ. ꝛ.b. clix.k.ccxliii.a.
Sup̄flua vitāda. car. ix.b.e.f.g.
Suſcitare ſpiritualiter melius ē q̄ coꝛpoꝛaliter.lʒ.b.xviii.b.ciii.c.
Suſpicio car. xlii.e.
Subiectum in ſcientiis. car. cix.f
Superſticio. clxxii.e.clxvi.e.ccxviii.a.
Superbia car. cclviii.b.

Tabula.

Strīa car. clʒv.a.clxii.f.
Sanſon car. lxxxviij.a.xx.b.figura
Sebaſtianus car. cv.a.cxxiii.b.
Sibilla cumana car. cclvi.b.
Simon magus car. clxxxij.c.
Simeon car. lxv.a.
Sirus epiſcopus car. xvi.d.
Socrates car.lv.a.lxxii.b.xci.e.cciij.c.cclviij.a
Suſanna car. lxxxviij.g.
Tale additū tali facit magis tale .cxxxij.a.
Tempus .cij.d. Temptare dꝫ lxxxix.a.
Tentatio chꝛiſti car. lxxxviij.h.
Tentatio car. lxxxv.b.o.
Teſtis l'teſtificari car.lxij.d.lxiiij.lv.e.ccxl.a.
Teſtes fidei xp̄iane car.lxii.d.lxiij.h.lxiiij.lxv
Theologia car. vij.b.c.d.
Timoꝛ car. cclvij.b.
Tollerare dꝫ quis oīa mala p̄ v̄tute ca.cxcix.b.
Tot mōis dr̄ vnū oppoſitoꝝ quot cxxxix.c.
Totum car. lxxi.b.clxix.a.
Tranſfiguratio chꝛiſti car. lxiij.h.
Trinitas car. clix.a.
Theophilus car. clxi.a.
Thomas xliiij.c.xcviij.b.c.a.cxxxix.b.ccxl.
Titus imperatoꝛ car. cxxxv.d.
Traianus imperatoꝛ car. lxxxi.d.
Theodoſius impatoꝛ car. xc.a.
Varietas delectabilis car. x.b.
Vaſa eccleſie car.ccxviij.a.vel.ccxvi.a.
Verecundia car. clxxxix.a.
Velum templi car. lxxx.a.
Verbū dei audiēs dꝫ.vij.ꝯditiōes vel diſpoſitiones hr̄e car. xii.c.
Verbum dei dꝫ hr̄e.vij.conditiones vi.c.
Verbū dei xlv.xii.c.xiiij.b. xv.d.lxxxiiij.b.
Veritas eſt obiectū intellect⁹ car.vi.m.xlviij. (a.lxvi.b.xcvi.e.ccliij.e.
Veritas car.viij.k.xvii.d.clxxii.c.cxcix.c.d.
Vidua plus omnibus obtulit car. v.e.
Vita actiua et ꝯtemplatiua car.ʒi.xlvi.i.lxx.g.
Viduitas car. lxx.b.
Vita aīe nobilioꝛ q̄ꝫ coꝛpoꝛis car .cci.c.
Vita eterna car.ccii.d.ccxlii.a.vſqꝫ.ccl.e.
Viuere ē nobilius oī nō viuēti car.ccxlvii.a.
Uniuerſale car. xcvi.c.xlix.c.
Vnū ē cā vni⁹ ꝛ ab vno nō p̄cedit niſi vnuꝫ car. lxi.a.lix.d.
Virginitas car. lxx.c.
Virtus defficit car. ix.f.xix.c.cvi.c.cxxxiij.((cxlix.clxxiij.cxcii.
Virtus vnita plus pōt car. xv.e.lxxi.d.
Virtutes ſunt cōnexe car. xxviij.e.xxix.b.
Virtus vera nō ē ſine fide.xxx.a.xlvii.b.l.a.
Virtus infuſa differt ſpē ab acq̄ſita.xxxiiij.h.
Virtus eſt circa difficile car. xliij.e.lxx.c.((xcviij.e.clxxxvi.a.
Virt⁹ ē q̄d volūtariū .xliiij.a.lxi.b.cxxiiij.a.
Virtus ē certioꝛ oī arte et ſcia car. ciiij.d.
Virtutem ſcire nō facit virtuoſū car.xli.xix.a (xc.c.clxxix.clxxv.
Virtus honoꝛat car. cxxxij.g.cxlix.b.cclij.a.
Virtutis perfectio car. .clxviij.a.c.clxʒ.d.
Virtus nobilitat car. clxxiij.a.
Viſio dei.car.clix.c. viſus.xciiij.b.xcij.d.
Voluntas p̄ropꝛia car. clxxxvi.b.
Voluntas car. xcvi.c.cci.a.
Volūtas nr̄a diuine dꝫ ꝯfoꝛmari car. cci.a.
Volūtas ēt ſine ope a deo iudicat̄.cxc.cclvi.d.
Voluntas bona nō ſufficit car. xix.a.
Valerius maximus car. xcij.f.
Vſura car.lxxiiij.a.ccxx.a. Vric car.clv.e.
Victoꝛia ſui ipſius car. lxxxix.b.xciij.d.
Quid ſit facere volūtatē dei car. clxxv.c.
Xp̄s q̄ntupl'r tenuit medium car. x.a.
Xp̄s eſt realiter deus et hō car. lxviij.l.
Xp̄s clar̄ p̄phetat⁹ ē q̄ ad oēs ſuos act⁹.lxxvij.a
Xp̄s ſemper fuit exauditus car. lxxxiiij.c.
Xp̄s ductus eſt in deſertū car. lxxxviij.h.
Xp̄s docuit fidē ꝛ nō ſcias nāles car. cx.b.
Xp̄s i actib⁹ ſuis ellegit nobilioꝛs p̄fectōes.cx.b
Xp̄s pōt omnia ꝛ quomodo car. cxvi.c.
Xp̄s eſt melioꝛ omnibus creaturis cxix.c.
Xp̄i paſſio car. cxix.c.ccxxij.b.vſqꝫ.ccxxxiiij.
Xp̄i tranſfiguratio car. lxiij.h.
Xp̄i temptatio car. lxxviij.h.
Xp̄i humilitas car. ccij.f.
Xp̄i humanitas car. cxlvi.a.
Xp̄s dꝫ adoꝛari adoꝛatōe latrie car. cxlv.d.
Xp̄s paruus fuit in vtero v̄ginis car. clv.c.
Xp̄s fuit angelus ꝛ ſacerdos car. clv.d.
Xp̄s eſt caput omniū xp̄ianorū car. ccxxij.a.
Xp̄s deſcendit ad inferos car. ccxxxiiij.a.
Xp̄s alligauit demonem car. ccxxxvij.b.
Xp̄i reſurrectio car. ccxxxviij.b.c.
Xp̄s in ſua reſurrectione hūit cicatrices.ccxl.e.
Xp̄iani maioꝛi pena puniunt̄ car.cclij.l'.ccliij.a
Xp̄ophoꝛus car cxxi.e.
Ydee car. clix.c.
Ymago car. xlvi.c.lxxiiij.c.cxlvij.b.c.
Yſaias p̄ꝛopheta car. lxxix.a.
Homo debet magis elligere ſuppoꝛtationē omnium maloꝛū q̄ꝫ peccare moꝛtal'r .cc.c.